Biblioth. colleg.
Caroloreg. S. J.
V
10

1 40 E

P. CLAUDII LACROIX, S. J.

THEOLOGIA MORALIS

BIBLIOTHECA
COLLEG. CAROLOREG.

Paris. — Typ. Bonnet. — Lesueur, V. Poupard et Cᵉ, r. Vavin, 42.

P. CLAUDII LACROIX, S. J.

THEOLOGIA MORALIS

SEU

EJUSDEM IN H. BUSEMBAUM MEDULLAM COMMENTARIA

A ZACHARIA, S. J. ELUCIDATA ATQUE VINDICATA

EDITIO NOVA

ANNOTANTE P. DION, PRESBYTERO.

TOMUS TERCIUS

ALMA COLLEGE
239.02
LIBRARY
L119
Alma California

PARISIIS.

APUD LUDOVICUM VIVÈS, BIBLIOPOLAM EDITOREM

VIA VULGO DICTA DELAMBRE, 9.

M DCCC LXVI.

46114

BIBLIOTHECA
COLLEG. CAROLOREG.
Soc. Jesu

BIBL. DOM. S.I.
EEGENHOVEN
78862

P. CLAUDII LACROIX

THEOLOGIA MORALIS

DE PECCATIS

LIBER QUINTUS

DE RATIONE COGNOSCENDI ET DISCERNENDI PECCATA

CAPUT PRIMUM

DE PECCATO IN GENERE

DUBIUM I.

Quid sit peccatum?

1 « *Resp.* — I. Est transgressio legis, sive, ut ait Tolet. est voluntarius recessus a regula divina : per quam regulam intelligitur præceptum, tam naturale et humanum, quam divinum : per recessum, intelligitur actus, (vel ejus omissio) qui sit non tantum voluntarius, sed etiam liber, cum aliqua actuali advertentia malitiæ. Quod addo, quia ut docet Sanch. 1. *Mor. c.* 16. cum Vasq. Bon. *d.* 2. *q.* 2. *p.* 3. *n.* 3. et 12. etc. non sufficit ad actum peccaminosum libertas et advertentia quævis virtualis, vel interpretativa, qua scilicet quis advertere poterat, et debebat; nec quæcumque actualis, qua scilicet intellectus ratione commodi, et incommodi in objecto attendat : sed requiritur, ut advertat moralem malitiam objecti, aut saltem de ea dubium, vel scrupulum concipiat. Ratio est, tum quia sine illa advertentia, non est voluntarium, cum non sit cognitum; tum quia, quamdiu talis cogitatio intellectui non occurrit, non est sufficiens principium deliberandi de malitia, ideoque nec libertas, ac proinde nec culpa; et censetur illa inadvertentia naturalis et invincibilis oblitio. Addit tamen Tann. *d.* 4. *de Pec. d.* 5. *q.* 5. *d.* 5. *n.* 106. non esse necesse, ut consideratio illa maneat actu, dum peccatum durat : sed satis esse ut vel actu, vel virtute maneat, ita ut cum ea, vel actus peccati fuerit inclinatus, vel saltem causa data, ut fit in ebrio qui peccat, non vi præsentis, sed præteritæ deliberationis. *V.* Bald. *l.* 1. *d.* 36. Verum recentiores communiter docent talem v. g. ebrium non peccare formaliter, quando usu rationis caret, sed malitiam eorum, quæ tunc fiunt contraxisse ante, dum prævidens malum, quod commissurus erat, ejus causam dedit; aiuntque dum quis actu peccat, semper esse ac mere advertentiam aliquam malitiæ tenuem, vel confusam, ut v. apud Schol.; nam in ordine ad praxim, parum refert, utrolibet modo loquaris.

» *Resp.* — II. Ad peccatum requiruntur tres conditiones, ut patet ex prima responsione, 1. Ut sit voluntarium, id est, ut fiat a voluntate consentiente. 2. Ut sit liberum, id est, ut sit in potestate voluntatis facere, vel non. 3. Ut advertatur malitia. *Ex quibus resolves:*

» I. Defectu primæ conditionis, nullus actus, qui neque est in, neque a voluntate, est peccatum, nisi voluntas eum acceptet : ideoque nec impedit communionem, sive is sit internus, ut cogitationes contra fidem, blasphemæ, obscœnæ, motus carnis, etiam usque ad effusionem seminis, sive externus ac violentus, v. g. stuprum virgini per vim illatum.

» II. Defectu secundæ conditionis, subinde a peccato excusantur vehementissimi motus iræ aut concupiscentiæ, quibus usus rationis perturbatur, et libertas tollitur.

» III. Defectu tertiæ non peccat, qui de jejunii præcepto nihil cogitans cœnat, vel carnes comedit, etsi advertat eas sibi delectabiles. Item qui lapidem projicit per fenestram, non advertens periculum læsionis; vel qui contractum usurarium celebrat, non advertens esse talem. Sanch. *num.* 21. *Regin. l.* 35. *n.* 75.

» IV. Damna et eventus (licet alioqui frequentes) ex ebrietate secuti, et nullo modo prævisi, inculpabiles sunt; quia nec in se, nec in causis sunt liberi. Sunt vero culpabiles, si sint prævisi, nec diligentia sufficiens ex præscripto prudentiæ sit adhibita, ne sequerentur: ea vero adhibita, etsi postea eveniant, culpa vacant. Uti etiam quando juxta loci et temporis circumstantias non apparet periculum mali, ideoque nulla cautela est adhibita, Vasq. 1. 2. *d.* 124. *c.* 2. Quibus conformiter Less. *l.* 5. *c.* 3. docet, si negligentia, ebrietatem aut eventus ex ea sequi solitos præcavendi, fuerit tantum venialis, etiam mala, quæ prævideri poterant tantum venialia fore, quia cum non in se, sed tantum in causa sint libera, non possunt habere majorem culpam, quam ipsa causa. »

ADDENDA.

Quæstio 1. — *Quænam sint præcipuæ divisiones peccati?*

2 *Resp.*—§ 1. Peccatum varie sumitur, nam 1. aliquid dicitur peccatum, vel naturæ, uti claudicatio; vel artis, uti locutio contra regulas Grammaticæ; vel moris, quod proprie dicitur culpa. 2. Peccatum moris aliquando sumitur pro causa vel effectu peccati, uti ad Rom. 7. v. 17. *Quod habitat in me peccatum,* id est, fomes peccati seu concupiscentiæ. Aliquando pro materia, circa quam versatur peccatum, uti Deut. 9. v. 21. *Peccatum autem vestrum : quod feceratis,* id est, vitulum, *arripiens igne consumpsi.* Aliquando pro hostia in expiationem peccati, uti 2. ad Corinth. 5. v. 21. dicitur, quod Christus factus sit *pro nobis peccatum,* id est, hostia pro peccato. Hic agimus de peccato moris sive morali stricte sumpto.

§ 2. Variæ sunt divisiones peccati, *prima* 3
est, in *spirituale et carnale :* spirituale est, quod immediate ad animam pertinet, uti superbia, odium; carnale, quod tendit ad inordinatas delectationes corporis, uti luxuria, ebrietas.

2. — Contra *Deum, proximum, se ipsum,* in- 4
tellige specialiter et immediate, quamvis enim omne peccatum sit contra Deum et contra se ipsum, aliqua tamen sunt specialiter contra Deum, uti hæresis, blasphemia, perjurium; alia contra proximum, uti homicidium, furtum, detractio; alia contra se ipsum, uti illa, quæ sunt contra temperantiam et fortitudinem.

3. — *Oris, operis, cordis :* possetque divisio 5
aliter fieri hoc modo : peccatum aliud est mere internum, et dicitur cordis, aliud simul externum : aliud est oris, aliud operis.

4. — *Per excessum et per defectum,* qualia 6
proprie sunt, quæ opponuntur virtutibus in medio consistentibus, sic liberalitati per excessum opponitur prodigalitas, per defectum avaritia; fortitudini, temeritas et pusillanimitas : contra aliquas tamen virtutes, v. g. contra charitatem, proprie loquendo, peccari non potest per excessum, quia non possumus nimium amare Deum : potest tamen ea divisio improprie accommodari etiam reliquis virtutibus, si per excessum intelligatur commissio, per defectum omissio, et sic odium Dei erit contra charitatem per excessum; omissio amoris præcepti, per defectum.

5. — *Commissionis et omissionis;* peccatum 7
commissionis est transgressio præcepti negativi; omissionis, est transgressio positivi : porro illud præceptum dicitur negativum, quod directe et primario prohibet aliquid, ideoque finis illius ultimatus est omissio aliqua; affirmativum est, quod directe et primario imperat aliquid, ideoque finis illius est positio alicujus. Dixi, *directe et primario,* nam præceptum negativum, quale est, *Non furtum facies,* quamvis directe, primario et ultimate tendat in omissionem actionis, qua alterius

fortunæ lædantur, tamen etiam indirecte et secundario imperat aliquid, nempe restitutionem alieni, si habeas, sine qua continuaretur furtum, et sic indirecte et secundario dici potest affirmativum; e contra præceptum affirmativum, *Audies Missam die festivo,* quamvis directe et primario tendat in positivam auditionem Missæ, tamen etiam indirecte, et secundario prohibet nolitionem audiendi Missam, et omne illud propter quod omitteretur Missa, v. g. studium, et sic quoque dici potest indirecte ac secundario negativum. Itaque peccatum commissionis est, libere ponere aliquid, quod est prohibitum; peccatum omissionis, libere omittere aliquid, quod est imperatum, secundum illud S. Aug. *de Perfect. just.* c. 3. *Duobus modis constat esse peccatum, si aut fiant illa, quæ prohibentur; aut illa non fiant, quæ jubentur.* Ut autem sciri possit, an præceptum sit affirmativum, aut negativum, et consequenter an transgressio illius sit commissio, an omissio, non est attendendum præcise ad voces affirmativas vel negativas, sed ad hoc, quod significant et ad finem præcepti; sic præceptum illud, *Certis diebus jejunabis,* est negativum, quia prohibet comestionem repetitam, et carnium pro tali die, etc. Estque etiam hoc discrimen inter præceptum affirmativum et negativum, quod negativum obliget semper pro semper, affirmativum autem obliget semper, sed non pro semper, sic præceptum jejunandi pridie Paschæ obligat ad abstinendum a secunda refectione et carnibus pro tota die, sed præceptum audiendi Missam die Paschæ non obligat ad audiendam tota die, sed certa diei parte. Denique notandum est, quod peccatum omissionis reducatur ad peccatum commissionis, secundum illud S. Thom. *de Veritate*, q. 15. art. 4. ad. 10. *Agere et non agere, cum quis agere debet, ad idem genus actus reducuntur, secundum quod peccatum omissionis ad peccatum actus reducitur.*

8 6. — In peccatum *ex passione, ex ignorantia, ex malitia,* et sic sumitur peccatum, prout est a causis homini intrinsecis; si enim attendamus causas extrinsecas, potest homo peccare ex suggestione dæmonis vel alterius hominis. Tum est ex passione, quando fit ex applicatione appetitus ad bonum sensibile, unde fit, ut ratio minus consideret malum, et ideo abripiatur voluntas : diciturque peccatum fragilitatis. Tum est ex ignorantia, quando fit defectu rationis culpabiliter nescientis vel non considerantis ea, quæ facile considerari poterant et a peccato retraxissent. Quamvis autem peccatum omne sit ex malitia, specialiter tamen tum dicitur esse ex malitia, quando committitur cum clara advertentia rationis et plena libertate voluntatis. Peccatum ex passione seu fragilitate vocatur a S. Bonav. apud Herincx *d.* 3. *n.* 66. peccatum in Patrem, quia Patri præcipue attribuitur potentia, qua homo sic peccans uti non vult; peccatum ex ignorantia, contra Filium, quia Filio attribuitur sapientia; peccatum ex malitia, contra Spiritum sanctum, quia Spiritui sancto attribuitur bonitas, contra quam directe agit, qui ex malitia peccat.

7. — In *proprium,* quod quis ipsemet com- 9
mittit; et *alienum,* quod ab alio quidem fit, sed mihi imputatur propter jussionem, consilium, etc. In rigore tamen hoc per quod pecco, non est peccatum alienum, sed meum, quo jubeo, consulo, etc.

8.—In *mortale et veniale,* de quibus dicemus 10
a n. 183. Item in *originale et personale; actuale et habituale,* de quibus divisionibus plura scholastici : aliqui etiam dividunt in *remissibile, et irremissibile*, sed probabilius est non posse dari peccatum irremissibile, quia videtur repugnare infinitæ misericordiæ Dei, uti peccatum inodibile repugnaret infinitæ perfectioni bonitatis et sapientiæ ipsius.

Q. 2. — *Quomodo aliter definiri possit, et di-* 11
vidi peccatum? R. Definiri potest hoc modo : exercitium libertatis contra regulam obligantem ad honeste operandum. Et sic sumptum dividi potest in *philosophicum* et *theologicum;* philosophicum, est exercitium libertatis contra dictamen naturæ rationalis, qua talis præscindendo an etiam sit contra legem Dei; theologicum, est exercitium libertatis contra legem Dei, sive est *dictum vel factum vel concupitum contra legem æternam,* ut ex S. Aug. *l.* 22. *contra Faustum* c. 27 habet S. Th. 2. 2. *q.* 71. *art.* 6. Atque de hoc jam loquemur postea a n. 49. *De Philosophico.*

Q. 3. — *An omnis actio hominis non amantis* 12
Deum, aut adhuc in infidelitate constituti debeat dici peccatum? R. Negative, ita S. Th. *in* 2. *d.* 40. *q.* 1. *a.* 5. et *dist.* 41. *q.* 1. *a.* 2. *ad.* 2. *et* 3. Item 2. 2. *q.* 10. *a.* 4. *ad.* 3. In quibus locis docet infideles, et non habentes gratiam posse elicere actus bonos. Probatur, nam Alex. VIII damnavit has propos. 7. *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio vel mundi; si Dei, charitas Patris est : si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.* 8. *Necesse est infidelem in omni opere peccare.* 11. *Omne, quod non est*

ex fide christiana supernaturali, quæ per dilectionem operetur, peccatum est. Vide dicta l. 2. num. 132. et dicenda hic a num. 67. et a num. 184.

Q. 4. — *Qualis libertas requiratur ad peccatum internum?*

13 Resp. — §. 1. Non sufficit libertas a coactione, sed requiritur libertas a necessitate, id est, potentia, indifferens tum ad ponendum, tum ad omittendum actum. Hinc damnata est hæc prop. 3. Jansenii : *Ad merendum et demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

14 §. 2. Etiam non sufficit qualiscumque libertas in causa, sive mediata, sed peccatum debet dependere a propria libertate operantis. Hinc Alex. VIII. damnavit hanc 1. prop.: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum mortale, et detrimentum sufficit illa libertas, qua voluntarium ac liberum fuit in causa, peccato originali, et voluntate Adami peccantis.* Et quamvis damnatio dicat, *ad peccatum mortale,* tamen eadem ratio est etiam de peccato veniali : hinc additur, *et detrimentum,* quod etiam veniali convenit. V. dicta l. 1. n. 743. et dicenda hic n. 74.

15 *Q.* 5.—*An ad peccatum requiratur advertentia ad legem Dei et ad malitiam objecti?* R. Hæc quæstio videri potest otiosa; quia tamen anno 1699. 24 Aug. prodiit scriptum hoc titulo, *Ecclesia Leodiensis Summo Pontifici Innoc. XII. etc. doctrinam Patrum Collegii Anglicani Societatis JESU Leodii denuntians, etc.,* ideo autem denuntietur doctrina, quia ad malitiam peccati contrahendam requirat advertentiam ad legem Dei et ad malitiam objecti, necesse erit veritatem illam pluribus stabilire.

§. 1. Supponenda sunt hæc duo. 1. In omni peccato, quod committitur contra legem alterius, reperitur offensa : potest autem offensa esse vel materialis vel etiam formalis; tum est tantum materialis, si operans per suum actum det alteri motivum rationabile alicujus displicentiæ, attamen nesciverit vel non cogitaverit hoc ipsi displiciturum, uti si quis de honore alterius detrahat, nesciens vel non cogitans esse contra honorem, illa imminutio honoris juste displicet illi, qui inhonoratur, quamvis imminuens honorem non sciat vel non cogitet se detrahere. Offensa formalis tum est, si operans per suum actum det alteri motivum rationabile displicentiæ, sciens et cogitans ad jus, quod alter habet, ne hoc fiat, et hinc merito dicitur illum formaliter offendere. Quod si operans illam alterius displicentiam directe intenderet, esset offensa quæsita et formalissima. 2. Certum est, quod a peccato formali excuset ignorantia invincibilis, etiam juris naturæ, uti constat ex dictis l. 1. a n. 735. An autem dari possit ejusmodi ignorantia invincibilis juris naturæ, examinatum est ibidem a n. 740. Et satis demonstratum dari posse saltem quoad leges secundarias juris naturæ : quandonam autem ignorantia vel error censeatur invincibilis, explicatum est ibidem a n. 748. His suppositis,

§ 2. Certum est ad peccatum prærequiri 16 aliquam advertentiam ad legem Dei, et ad malitiam objecti; ita docent omnes communissime, S. Aug. locis l. 1. n. 736. et 738. relatis : sufficit hic ex l. 22. *contra Faustum* Manichæum c. 44. ubi loquens de incestu, quem in ebrietate commisit Loth, ait : *Quapropter culpandus est quidem, non tamen quantum ille incestus, sed quantum illa meretur ebrietas.* S. Thom. etiam locis l. 1. n. 740. relatis : item 1. 2. q. 74. a. 6. toto. Item. 2. 2. q. 89. art. 3. *Ille, qui ex lapsu linguæ falsum jurat, siquidem advertat se jurare, et falsum esse, quod jurat, non excusatur a mortali, sicut nec a Dei contemptu; si autem hoc non advertat, non videtur habere intentionem jurandi, et ideo a crimine perjurii excusatur.* Item *de Veritate* q. 15. a. 4. ad 10. *Dicendum, quod antequam ratio delectationem perpendat vel nocumentum ipsius, non habet interpretativum consensum, etiam si non resistat.* Sequuntur S. Ant. Alb. M. Henri. Gers. Cord. Alens. Anhel. Sylv. Armil. Conrad. Almain. Angest. Nider, Sot. Palud. Gabr. Cajet. cum Terillo *in Reg. q.* 63. *a n.* 6. Sequuntur etiam Isambert. 1. 2. *q.* 74. *d.* 5. *art.* 1. Gamach. 1. 2. *q.* 74. *c.* 3. *col.* 2. Bonæsp. *T.* 4. *t.* 2. *d.* 1. *dub.* 7. *n.* 108. Jo. a S. Th. *p.* 3. *q.* 84. *a.* 6. Suarez, Vasq. Sanch. cum Carden. *in* 1. *crisi d.* 78. *cap.* 2. qui subdit, cum hi tres DD. in eamdem sententiam conspirant, mihi sunt ad instar plurium Universitatum. Accedunt Azor. *l.* 1. *c.* 16. *q.* 5. Gran. *de Peccat. controv.* 6. *t.* 5. *d.* 3. *f.* 1. Anton. azor. *de Peccat. d.* 2. *c.* 5. *a n.* 15. Merat. *de Pec. d.* 7. *f.* 15. Laym. *l.* 1. *t.* 3. *c.* 5. *n.* 13. Jo. Sanch. *d.* 19. Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 9. *n.* 83. aliique innumeri ex omni statu et speciatim omnes n. 216. referendi, qui cum ad mortale requirat advertentiam plenam et perfectam, ad omne peccatum requirunt saltem imperfectam. Nihilominus oppositæ opinioni, saltem favent Eliz. et Camargo, qui posterior *p.* 1. *l.* 2. *contr.* 4. *a n.* 527. lamentabiliter deplorat eorum cæcita-

tem, qui ad formale peccatum requirunt actualem aliquam cognitionem malitiæ. Rationes nostræ sunt, 1. quia nihil est volitum nisi præcognitum, ergo voluntas non potest ferri in malitiam moralem, nisi intellectus aliquo modo præcognoscat. Neque præcognitio illa est in potestate voluntatis, alioquin ad volitionem illius prærequireretur alia præcognitio, quæ etiam deberet esse in potestate voluntatis, et consequenter iterum per aliam præcognitionem, sicque in infinitum. 2. Nemo peccat, quin possit vitare peccatum, ob hanc ipsam rationem, quia peccatum, et quia malum est, sed ob eam rationem vitare non potest, nisi præcognoscat esse peccatum, sive contra legem, et esse malum, ergo. *Conf.* nam si ego pecco, quamvis hic et nunc non habeam ullam cognitionem legis prohibentis vel malitiæ objecti, ergo pecco, quando mihi impossibile est vitare peccatum, nihil enim habeo, quo movear ad conatum resistendi vel ad voluntatem omittendi peccatum, ergo *homini justificato volenti et conanti secundum præsentes, quas habet vires, aliquod Dei præceptum est impossibile; deest quoque gratia, qua possibile fiat,* quæ est prop. 1 Jansenii, damnata : et quæ ad hæc respondet Eliz. *in Doctr. mor. l.* 5. *q.* 12. § 2. plane non satisfaciunt. 3. Si non prærequireretur cognitio legis, et malitiæ objectivæ, ignorantia invincibilis non excusaret a peccato, sed excusat, uti n. 15. dictum est. Unde a contrario sic argumentor : Secundum adversarios, ignorantia legis et malitiæ potest dici vincibilis et esse culpabilis, quamvis nulla adfuit cognitio legis vel malitiæ; sed quando nulla adfuit cognitio legis vel malitiæ, ignorantia est invincibilis, ergo quando ignorantia est invincibilis, ignorantia potest dici vincibilis et esse culpabilis, quod aperte repugnat. *Conf.* nam adversarii, ut fatetur Eliz. §. 9. non possunt ostendere, quid plus adsit, quando talis ignorantia est vincibilis, quam quando est invincibilis, si ad vincibilem nulla prærequiratur cognitio : quamvis enim dicant nobis dari a Deo satis multos impulsus bonos et a conscientia remorsus, tamen non dantur nec servire possunt ad vitandum hoc peccatum, nisi a nobis aliquo modo cognoscatur hæc malitia vitanda. Videri potest Teril. *a n.* 15.

17 *Objic.* 1. — Multi peccarunt non advertentes malitiam, sic enim dicitur Sap. 14. v. 16. *Convalescente iniqua consuetudine hic error tanquam lex custoditus est.* Prov. 14. v. 12. *Est via, quæ videtur homini justa, novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Danielis 13. v. 9. *Senes everterunt sensum suum, et declinaverunt oculos suos, ut non viderent cœlum, neque recordarentur judiciorum justorum.* Joan. 16. v. 2. *Venit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.* Paulus, *Act.* 26. v. 9. *Existimaveram me adversus nomen JESU Nazareni debere multa contraria agere. Qui nesciens peccavit,* inquit S. Aug. *Retract. l.* 1. *c.* 15. *quia voluit, fecit etiamsi, non quia voluit, peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit; ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati, quod tamen factum fuit, hoc enim factum est, quod fieri non debuit.* Item epist. 47. *Si quis bonum putaverit esse, quod malum est, et fecerit, hoc putando utique peccat.* S. Bern. epist. 77. ad Hug. de S. Vict. ait : *Si peccatum ignorantiæ nullum est, non ergo peccavit Saulus, qui persecutus est Ecclesiam Dei, quoniam quidem ignorans hoc fecit, manens in incredulitate, etc.* Addit, *sed et frustra Salvator in Cruce pro suis orabat crucifixoribus, quippe nescientibus, ipso teste, quid facerent, et ita nequaquam peccantibus, si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent, etc.* Subdit : *Numquid non ex his satis apparet, in quantis jaceat ignorantiæ tenebris, qui ignorat peccari posse interdum per ignorantiam?* R. N. ass. In adductis locis sermo est de errore vel ignorantia vincibili; item de conscientia vincibiliter erronea, quæ a peccato non excusant, sed prærequirunt vel adjunctam habent aliquam cognitionem legis et malitiæ. V. dicta. l. 1. n. 744. et dicenda hic a n. 222.

Inst. — Zelus Sauli probat, quod peccarit cum omnimoda ignorantia actuali, sive remorsu et scrupulo, quando persequebatur Ecclesiam, ita Eliz. *q.* 11. § 9. R. n. ass. nam zelus ille erat cum passione et pertinacia conjunctus, quale etiam sæpe habent hæretici formales, aut homines invidi persequentes hostes suos; neque ignorare poterat Saulus signa credibilitatis pro Christo, de quibus erant publici sermones.

Objic. 2. — Synodus Palæstina hunc Pela- 18
gii et Cœlestii errorem damnavit : *Oblivio et ignorantia non subjacent peccato, quoniam non eveniunt secundum voluntatem, sed secundum necessitatem.* R. Solutionem datam esse l. 1. n. 737.

Objic. 3. — S. Anselm. super illud ad Rom. 1. 19
Propter quod tradidit illos, ita, *qui igitur cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificaverunt, ex eo peccato et causa peccati ad hoc quoque perducti sunt, ut ad cultum serpentium et volucrum raperentur, sed quia per hanc cæcita-*

tem usque ad immunditiam carnis et contumelias ceciderunt, ipsa infidelitatis eorum cæcitas præcedenti intellectui, et peccatum est, et pœna peccati, prioris namque peccati merito subsequentium peccatorum fovea legitur, ut qui malum sciens perpetrat, deinceps juste in aliis nesciens cadat. Et infra, *sicut ex sua culpa hoc putaverunt, sic ex eadem culpa factum est, quod tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut putarent omnia reprobanda esse facienda, et cum jam turpia operarentur, nescirent se malum operari.* S. Isid. apud Eliz. § 7. ait: *Ignorantia, quid sit dignum culpa, non sentit; ignorantia, nec quando delinquit, cognoscit, hinc Augustinus dicebat: Eo insanabilius peccabam, quo me peccare nesciebam.* Resp. S. Ans. per To *tradidit*, significat Deum in pœnam subtraxisse gratias majores, et permississe labi in errores, ita ut postea vincibiliter errantes aut nescientes, gravius laberentur. S. Isid. et S. Aug. loquuntur de ignorantia culpabili, ex qua pergens peccare redditur ab assuetis quasi insensibilis, nec efficaciter cogitat de malis, quæ peccando sibi accersit.

20 *Objic.* 4. S. Th. quod l. 8. ar. 13. ait: *Illud quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam.* Et 1. 2. quæst. 19. art. 6. ad 2. *voluntas concordans rationi humanæ non semper est recta, nec semper est concordans rationi æternæ.* Rationem dat ad 1. *quia ad hoc, ut dicatur malum, in quod fertur voluntas, sufficit, sive quod secundum suam naturam sit malum, sive quod apprehendatur ut malum, sed ad hoc, quod sit bonum, requiritur, quod utroque modo sit bonum.* Resp. Quod est contra legem, semper est materialiter malum, ne tamen sit formaliter malum, excusatur per conscientiam invincibiliter erroneam : similiter quod secundum suam naturam est malum, semper est materialiter malum, quamvis non apprehendatur, sed non ideo refunditur formalis malitia in actum, alioquin ignorantia vel error invicibilis non excusaret. V. dicta l. 1. n. 740.

21 *Objic.* 5. — Si ad peccatum requiritur advertentia malitiæ, ergo quanto peccator est magis corruptus, vel excæcatus, vel suis passionibus abreptus, tanto minus peccat, quia minus advertit malitiam. Resp. Tanto minus peccat simpliciter, n. secundum quid, aut illa speciali malitia, quam habet objectum secundum se, c. Corrupti, excæcati, passionati communiter habent actus intensiores, item adjunctum quemdam contemptum Dei aut legis, et hinc aggravatur culpa, deinde cum inadvertentia malitiæ in illis sit vincibilis et culpabilis, simpliciter non excusat; et quoad excæcatos, indirecte excludunt inspirationes divinas, ac positive resistunt Spiritui sancto cum duritia cordis, et hinc quoque sunt minus excusabiles : in quantum tamen illa inadvertentia minuit libertatem, in tantum secundum quid minuit culpam. Quod si supponas adesse absolutam inadvertentiam, ita ut nullo modo cogitetur de malitia hujus objecti, quamvis ignorantia vel incogitantia sit culpabilis, opus ex ea sequens non habebit malitiam specialem, nisi præcise illius negligentiæ vel neglectus scienti et advertenti, nec erit imputabile ratione sui, sed tantum ratione causæ, v. g. si quis hic et nunc absolute, attamen vincibiliter ignoret malitiam mendacii, peccat quidem mentiendo, non tamen contrahit malitiam specialem mendacii, sed tantum negligentiæ vel neglectus in cognoscenda vel advertenda illa malitia, ignorantia enim absoluta, sive sit vincibilis sive invincibilis, facit æqualiter non cognosci malitiam, ergo etiam non contrahi, cum non sit volibilis, ideoque nec contrahibilis per voluntatem, nisi cognita sit per intellectum : fatendum tamen est corruptos, excæcatos et passionatos, ordinarie saltem, retinere cognitionem etiam specialis malitiæ sufficientem ad mortale. Videri potest Teril. *conf. q.* 17. *a n.* 32.

Inst. 1. — Est peccatum ejusdem speciei, sive quis sciens, sive ex ignorantia vincibili mentiatur, sed si mentiatur sciens, contrahit malitiam specialem mendacii, ergo etiam si mentiatur ex ignorantia vincibili. R. Est ejusdem speciei peccatum : nulla supposita cognitione malitiæ mendacii, n. supposita aliqua tali cognitione, c. Et confirmantur hæc ex communi doctrina de conscientia, nam supposito, quod quis aliquid faciat cogitans esse quidem graviter malum, sed in genere tantum, ita ut nullo modo cognoscat, an sit malum hujus an illius speciei, quamvis peccet mortaliter, tamen non contrahit specialem malitiam alicujus determinatæ speciei, non enim est ratio, cur potius contraheret hujus quam illius speciei : cum æqualiter de omnibus non cogitet : contraheret tamen malitiam quasi communem omnibus malitiis, quia procedit cum aliqua comparatione animi, et cum æquali periculo ad omnes, quæ hoc tantum sensu dici potest specialis, quod sit specie distincta a malitiis singularum specierum, quarum tamen specialem malitiam non habet, unde in confessione explicari debet hoc, vel

simili modo : Feci aliquid cum apprehensione, quod in genere peccarem graviter. *Dixi,* si supponas, et ex supposito, quod nullo modo cognoscat malitiam specialem, nam ordinarie sufficienter cognoscitur malitia intrinseca illi objecto, circa quod quis occupatur. V. dicta l. 1. n. 77. et dicenda hic n. 208.

Inst. 2. — Conscientia etiam vincibiliter errans obligat, secundum dicta l. 1. n. 43. sed si mentiens ex ignorantia vincibili haberet cognitionem aliquam malitiæ mendacii, non teneretur mentiri, sed posset suspendere actum ad magis examinandum, ergo. *Conf.* nam secundum omnes, conscientia alia est recta, alia erronea, alia dubia, alia scrupulosa, ergo erronea, nec est dubia, nec scrupulosa, ergo cum conscientia erronea nec est dubium, nec scrupulus, ergo nec cognitio ulla malitiæ. *Si dicas* esse, saltem apprehensiones malitiæ. *Contra,* cum his operari non est peccatum, quando enim credimus Trinitatem, sunt apprehensiones contrariæ, quæ nec impediunt fidem, nec sunt peccatum, ita Eliz. § 1. et 2. Resp. Si haberet aliquam cognitionem malitiæ mendacii, quæ sufficeret ad deponendam priorem conscientiam, quæ dictat esse mentiendum, non teneretur mentiri, c. si haberet cognitionem ad hoc non sufficientem : n. min. et conseq. *Ad Conf.* Ergo cum conscientia erronea nec est dubium nec scrupulus de se sufficiens ad conscientiam erroneam deponendam. c. de se ad hoc insufficiens, attamen sufficiens ad contrahendam malitiam ob antecedentem errorem vincibilem, n. istam seq. et ultimam.

22 *Objic.* 6. — Ignorantia et error contra fidem, item actus externi, v. g. adulterii, sunt in se formalissime peccata, quamvis nulla adsit cognitio malitiæ eorum, quia puniuntur a Deo, nihil autem punitur, nisi in se sit formaliter peccatum, ergo. Ita Eliz. *fin. q.* 3. § 3. *item q.* 4. et *q.* 7. § 1. et 2. *item q.* 13. § 3. R. N. ass. secundum dicenda n. 64. punitur autem non ratione sui, sed ratione actus interni, a quo causantur vel imperantur.

23 *Objic.* 7. — Sacerdos peccat peccato sacrilegii, si desideret fornicari, quamvis expresse non cogitet se esse sacerdotem, ergo inadvertentia non excusat. R. N. conseq. quamvis enim id expresse non cogitêt, tamen sufficienter et quasi experimentaliter atque exercite id semper de se scit, quia scit, qualis sit saltem obscure et implicite, cognoscit enim se esse, et non alium, qui talia agit, ignorare autem non potest se esse sacerdotem, et ideo magis quasi horret illa peccata ac magis timet, qui est sacerdos, ergo non habet ignorantiam invincibilem sui status, nec inadvertentiam sufficientem ad excusandum a peccato. Quod si supponas eum nullam omnino cognitionem habere sui status, nego contrahi specialem malitiam sacrilegii.

Objic. 8. — Quando peccatum consequens 24
est pœna peccati antecedentis, peccatur per peccatum consequens, licet ab hoc absit formalis libertas, ergo etiam licet absit actualis cognitio, *prob. antec.* nam S. Th. 1. 2. *q.* 19. *a.* 6. *ad* 3. docet posse aliquem ex suppositione erroris voluntarii esse necessitatum ad peccandum. Idem docent S. Bonav. Gabr. et alii, et ratio est quia cum suppositio et necessitas illa sit sequens ex voluntate ipsa, non obest libertati actuum ex ea sequentium. *Conf.* nam ideo interna voluntas adulterii est mala, quia externum adulterium est malum, et non contra, ergo male dicitur solos actus voluntatis esse proprie peccata, ita Eliz. *q.* 12. § 4. R. N. ant. cujus prob. dist. S. Thom. docet posse aliquem esse necessitatum ad peccandum, ita ut formaliter peccet per hoc, quod necessario sit, n. ita ut formaliter peccet per solam illius necessitatis causam, a qua actus necessarius consequens, tantum extrinsece et denominative dicitur peccatum, c. quidquid enim sine propria, et formali libertate sequitur, non est in se formaliter peccatum, sed ad summum denominative et in causa, uti sæpe dictum est. *Ad Conf.* distinguo, ideo voluntas adulterii est mala, quia externum adulterium est malum objective, c. quia est malum formaliter, n. ant. et conseq.

Q. 6. — *An cognitio legis divinæ, vel mali-* 25
tiæ prout Deo displicentis ita prærequiratur ad peccatum, ut si daretur ignorantia invincibilis Dei, hoc excusaret a peccato formali contra Deum? R. Affirmative : ita communissime auctores cum S. Thom. 1. 2. *q.* 71. *art.* 6. *ad* 2. *quod in cap.* 7. *ad Rom. lect.* 2. iterum innuit his verbis : *Dicendum est, quod sine lege poterat quidem peccatum cognosci secundum quod habet rationem inhonesti, id est, contra rationem existens, non autem secundum quod importat offensam Dei.* Idem tenent S. Bonav. Alb. M. Alens. Bellov. Rich. Altisiod. cum Card. de Lugo, *de Incarn. d.* 5. *et* 6. *n.* 74. Item Card. Palav. *lib.* 7. *cap.* 10. *Remanente Deo penitus ignoto... non cognoscitur ulla obligatio præferendi bonum alienum bono proprio, aut præferendi bonum proprium majus bono proprio minori, ex quarum obligationum violatione oritur*

inhonestas. Card. Aguirre *T.* 1 *tr.* 1. *d.* 4. *s.* 5. *Impossibile est peccatum grave seu lethale, quod non sit offensa Dei, nequit autem esse offensa Dei invincibiliter ignorati, quis enim offendere dicatur, quem prorsus ignorat?* Card. Sfondratus in *Nodo prædest.* editionis Romanæ pag. 152. Coloniensis 270. *Cum peccatum sit essentialiter offensio et injuria Dei, sublata Dei cognitione necessario sequitur nec injuriam nec peccatum nec æternam pœnam esse.* Herincx *de Peccat. d.* 5. *q.* 1. *num.* 9. *Admisso casu talis ignorantiæ (qui rarus aut brevis aut nullus est), admitti posset abfuturam a peccatis ejusmodi stricte offensam formalem Dei.* Mastrius *in* 2. *d.* 6. *de Peccat. a.* 3. *num.* 93. *In eo casu* (ignorantiæ invincibilis Dei), *omnis actus esset indifferens et ut talis apprehenderetur a ratione, ideoque in genere moris nullum esset peccatum.* Navarrette, *t.* 2. *contr. Chinens. tr.* 3. *contr.* 15. *pag.* 180. *num.* 7. *Sentio admissa ignorantia Dei invincibili, qui est prima lex et primus legislator, nullum prorsus committi ab eo peccatum, qui ejusmodi laborat ignorantia, quia in isto casu neque est aversio a Deo, neque ad creaturam conversio;* (intellige imputabilis :) *licet opus materialiter ipsi legi repugnet, et in hoc mihi quidem, ut videtur, consonat* M. F. Greg. Martinez, 1. 2. *q.* 17. *ar.* 6. *concl.* 3. *Ferre de Deo t.* 1. *tr.* 2. § 10. *num.* 262. *Peccatum cum ignorantia invincibili veri Dei et inculpabili, non erit offensa veri Dei, neque enim offendi potest, qui invincibiliter ignoratur, neque hominem a vero Deo avertet.* Gonet. *de Deo d.* 1. *art.* 3. *Si homo invincibiliter ignoret Deum, nullum ejus peccatum esset mortale : malitia peccati mortalis petitur ex injuria Dei, sed Deus non potest injuria affici, nisi agnoscatur, ergo.* Similia habet Contensonus *de Act. hum.* Curiel 1. 2. *q.* 71. *art.* 6. *dub.* 3. ad quæstionem hanc, *si quando contingeret aliquem scire, v. g. furtum esse contra rectam rationem, et ignorare invincibiliter esse contra Deum aut ejus voluntatem vel legem, quia ignorat invincibiliter Deum esse aut offendi illo actu.* Respondet : *Non intelligo, qua ratione possit aliquis violare legem, quam ignorat invincibiliter, cum ita se habeat talis lex respectu suæ voluntatis, ac si non esset :* idem plane habet Zumel. 1. 2. *q.* 71. *art.* 6. *pag.* 176. Bonæsp. *de Incarn. d.* 1. *dub.* 5. *R.* 4. *Peccatum ab eo, qui Deum invincibiliter ignorat commissum, non esset formaliter offensa Dei defectu advertentiæ, et voluntarii circa Deum.* N. 148. dicit atheum recenter ad fidem conversum prudenter interrogandum, an cognoverit suum scelus esse Dei offensam. Idem tenent alii innumeri, ita ut Lugo n. 73. dicat oppositum esse auctoritate destitutum, nec nisi duos aut tres reperiri, qui defendant.

Rationes jam ab AA. insinuatæ sunt, nam 26
1. si lex invincibiliter ignoretur, non peccatur contra legem, uti certum est ex dictis lib. 1. a num. 272. ergo similiter si Deus invincibiliter ignoretur, non peccatur contra Deum. 2. Sine cognitione Dei non potest esse inobedientia contra Deum, nec contemptus Dei, quia prædicata includuntur in omni peccato formali contra Deum.

Respondent, virtualiter et interpretative agi contra Deum, quia agitur contra rectam rationem regulatam a lege æterna, quæ est Deus. *Contra* est, si omnino ignoretur Deus, nulla est cognitio illius regulationis æternæ, aut connexionis, quam recta ratio habeat cum illa lege æterna : ergo non est nequidem virtualis aversio formalis a lege æterna : sed nec interpretativa, uti constat ex sancto Thoma relato num. 16. Et ratio est; quia operans posset sic esse comparatus, ut nollet hoc facere : si nosset legem æternam id prohibentem, ergo. *Conf.* nam qui nollet potionem de se quidem utilem; ad sanitatem, sed quam invincibiliter putaret non esse utilem, non posset dici virtualiter aut interpretative nolle sanitatem; ergo similiter hic.

Alia, quæ opponi possent, intelligentur ex dicendis de peccato philosophico a num. 49. Quænam autem dicantur peccata ignorantiæ aut inadvertentiæ, dicetur numer. 222 et 224.

Q. 7. — *Per quid peccatum internum dicatur* 27 *compleri in ratione peccati externi?*

Resp. — § 1. Hoc, quod complet peccatum internum in ratione externi, debet dependere ab actu interno actualiter existente, quia quod externe complet, hoc sumptum cum peccato interno est peccatum actuale, atqui nihil potest dici vel denominari peccatum actuale, nisi dependeat ab actu interno actualiter existente, uti probabitur num. 33. Consequenter dicendum est, quod voluntas occidendi compleatur per transfossionem, voluntas comburendi domum per applicationem ignis, voluntas se inebriandi per potationem, voluntas turpiloquii per locutionem turpem, et ita de cæteris; mors autem, consumptio domus, privatio rationis, turpes motus, qui sequuntur ad ista peccata, nec complent, nec constituunt illa, sed sunt effectus ad illa consequentes.

§. 2. Peccatum internum non completur in 28
ratione peccati externi per ullos actus vel omissiones necessarias, uti declarabitur eodem

num. 33. hinc volitio occidendi non completur per læsionem, quam sagitta emissa infligit corpori, sed per ejaculationem sagittæ, quæ est causa læsionis; item volitio omittendi Horas non completur per omissionem Horarum sequentem post abjectum Breviarium, sed per abjectionem Breviarii, aut per omissionem tum positam, quando adhuc erat potestas orandi : similiter si quis sciens hora octava esse unicam Missam, et hora septima volens omittere, indormiscat usque ad nonam, hoc peccatum omissionis non completur per omissionem, quæ hora octava contingit tempore somni, sed per actualem compositionem ad somnum, quæ est causa illius omissionis, ita Amic. *d.* 22. *a num.* 47.

29 *Objic.* — Tunc completur peccatum occisionis, quando jaculans re ipsa occidit, sed non occidit, nisi alter occidatur, alter autem non occiditur, nisi lædatur et moriatur, ergo ante læsionem et mortem non completur peccatum occisionis. Similiter si ille, qui voluit dormiendo omittere Missam, expergisceretur hora octava, et mutata voluntate audiret Missam, non posset dici omisisse Missam; ergo sublata hac sola omissione peccatum omissionis non est completum : et hæc videtur esse expressa mens S. Th. 2. 2. *q.* 79. *art.* 3. *ad* 3. ubi dicit, *Si quis ob ebrietatem omiserit surgere ad Matutinas, hoc peccatum imputari ad culpam, non quando se inebriavit vel dedit causam isti omissioni, sed quando re ipsa dormit, eo tempore, quo deberet esse in Matutinis.* Resp. cum Compt. *d.* 102. *sess.* 7. *et* Dicast. *de Pœnit. d.* 9. *num.* 39. *dist. antec.* Uterque ille non posset dici occidisse vel omisisse Missam, moraliter et in sensu theologico, id est, posuisse causam efficacem occisionis et omissionis, ideoque totam illius malitiam contraxisse, n. non posset dici occidisse et omisisse, physice et in sensu vulgari, c. et hoc tantum est, quod vult S. Thomas, nempe non omisisse in communi, et vulgari modo loquendi; nos autem assignamus, per quid moraliter, theologice, seu in ratione peccati externi compleatur talis occisio vel omissio, et quando dicatur incurri tota ejus malitia, dicimusque tum esse, quando libere sit occisio vel omissio, aut quando libere ponitur causa mortis vel omissionis alterius postea sine libertate secuturæ.

Inst. — Qui habuit voluntatem audiendi Missam, si re ipsa non audiit, non potest dici nequidem moraliter audiisse, ergo nec dicitur moraliter omisisse, si re ipsa non omisit. Resp. Si habuit voluntatem efficacem et post adhibita media audire non potuit, recte dicitur audiisse moraliter, quantum sufficit ad hoc, ut dicatur non peccasse, sed satisfecisse præcepto, quantum hic et nunc tenebatur, ita Compt. *s.* 8. *n.* 4.

Alia, quæ hic opponi possent, solventur ad quæstionem sequentem. An autem illa quæ fuerunt causa peccati, vel se habuerunt concomitanter ad peccatum, sint peccata, et in confessione addi debeant, dicetur l. 6. p. 2. quando de integritate confessionis.

Q. 8. — *An effectus mali ex peccato sequentes* 30
dicendi sint esse peccata.

Resp. — § 1. Probabilius videtur effectus malos ex peccato sequentes non esse dicendos peccata, si nullo modo fuerint prævisi, ita Vasq. Less. Alt. Baldel. Dicast. Tann. *d.* 4. *q.* 3. *n.* 55. Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 9. *n.* 24. aliique contra multos antiquos, et recentiores apud Tann. *n.* 50. Ratio est, quia si effectus non est prævisus, nequidem indirecte est voluntarius, ergo nec est peccatum : hinc si vulnerasti Titium, nullo modo prævidens mortem; si per diem turpia locutus es, nullo modo prævidens pollutionem nocturnam : si plene te inebriasti, nullo modo prævidens blasphemias, quamvis hæc omnia sequantur, nequidem denominative sunt peccata.

Objic. 1. — S. Th. 1. 2. *q.* 20. *art.* 5. *O.* et 31
q. 73. *art.* 8. expresse dicit effectum malum, aut nocumentum, quod per se, et ut plurimum sequitur ex causa mala, addere malitiam, quamvis non fuerit ejus prævisio : ratio autem est, quia cum causa sit per se, et communiter connexa cum effectu illo, est sufficienter volitus in causa. Resp. Tann. *n.* 47. putat, S. Thomam tantum velle quod accedat malitia objectiva, quia illud, quod ita per se sequitur, re ipsa est objective malum. Si autem quis putet S. Th. loqui etiam de malitia formali, explicari debet de casu, quo culpabiliter exclusa est expressior cogitatio de effectu secuturo; et ita communiter est, tum enim homines per experientiam suam norunt talia sequi, et nihilominus libere ponunt causas, non curantes, quid inde sequatur, animo ita comparati, ut adhuc ponerent, quamvis expressius de illis secuturis cogitarent.

Inst. — Effectus, qui per se, et ut plurimum sequitur, potuit, et debuit prævideri, ergo semper est culpa non fuisse prævisum. Resp. Sæpe ita esse, sed sic nec suspicio, vel scrupulus de hoc inciderit, nego in illis circumstantiis potuisse, aut debuisse prævideri, quia prima cogitatio de re aliqua non est in nostra

potestate, uti optime Aristoteles apud Ovied. *controv.* 1. *p.* 4. et diximus n. 16. ergo si nulla incidit cogitatio de obligatione attendendi, vel cavendi, malitia non contrahetur, neque hic sufficit, quod physice potuerit, aut debuerit attendi, uti recte docent S. Bonav. S. Ant. Alb. M. Alens. Caj. Suar. Vasq. Laym. Lug. Reding. Steph. Gob. *n.* 39 et 83. Ovied. supra, J. Sanch. *d.* 10. ubi pro hac sententia, præter jam relatos citat alios 20 auctores.

32 *Objic.* 2. — Quod fit ex ignorantia culpabili est peccatum, sed pollutio secuta ex turpiloquio, quamvis prævisa non sit, fit ex ignorantia, uti patet, et illa ignorantia est culpabilis, cum sit peccatum turpiloquii, ex quo illa supponitur sequi, ergo. Ita Gonet. *de Pec. d.* 3. *n.* 141. Resp. Dist. min. et illa ignorantia est culpabilis, in se, c. respectu effectus secuturi, n. ut enim respectu effectus dici posset culpabilis, debuisset connexio causæ cum effectu fuisse aliquo modo cognita. V. Ovied. supra.

33 § 2. Nullus effectus ideo potest dici proprie peccatum, quia sequitur ex peccato, quamvis in peccato velut causa fuerit prævisus vel etiam intentus. Ita Bon. *de Leg. d.* 2. *q.* 4. *p.* 4. *nu.* 8. Lugo *de Pœnit. d.* 16. *a n.* 140. Amic. *de Gratia d.* 28. *s.* 4. *a n.* 70. Dicast. *de Pœnit. d.* 9. *a n.* 19. Herincx. *hic d.* 5. *n.* 72. *et alii,* contra Caj. Sot. Tann. *d.* 4. *q.* 4. *n.* 33. Gonet. *de Prædest. d.* 5. art. 5. et alios. *Probatur,* nam imprimis si voluntas tum sit retractata, quando effectus sequitur, patet hunc non posse dici peccatum, alioquin de facto peccaret Adamus, vel saltem nos peccaremus, quoties oriuntur in nobis pravi motus concupiscentiæ, sunt enim effectus mali consequentes ex peccato Adami, quod moraliter fuit nostrum; imo adhuc posset peccare actu beatus; si enim Titius lethaliter vulnerasset Cajum, qui moreretur, postquam Titius de peccato suo contritus, esset mortuus, mors Caji esset peccatum respectu Titii, quod nemo dicet. Deinde quamvis voluntas non sit retractata, tamen non ideo dici potest peccatum, quod sequitur ex peccato, nam omne peccatum est actio libera completa interne vel externe; si interne, patet non compleri per effectum externum ex peccato secutum, ideoque hunc non posse dici peccatum, sed pure effectum peccati; si externe, etiam non completur per effectum secutum ex peccato, sed immediate per solam actionem externam, secundum dicta a n. 27. cujus *ratio* a priori hæc est, quia omne actuale peccatum debet esse saltem denominative actu voluntarium, et liberum, quando fit, sed effectus talis sequens ex peccato, nequidem denominative est actu voluntarius, et liber, quando fit, ergo. *Prob. min.* Talis effectus sæpe sequitur, quando desiit actus internus voluntatis, v. g. mors sequitur, quando ille, qui læsit, postea dormit nec amplius cogitat de illa morte, sed talis effectus non potest tum denominari actu voluntarius et liber, ergo. *Prob. min.* Quod denominatur actu voluntarium, et liberum, debet denominari actu licere procedens a principio intrinseco cum cognitione finis, sic enim definitur voluntarium liberum : sed nihil potest ita denominari, si volitio interna libera non existat vel formaliter vel saltem virtualiter in aliquo actu tenui, a quo procedat et imperetur ille effectus sequens, non enim potest dici procedere vel imperari ab actuali libertate, si hæc non existat actu, ergo. *Respondent,* posse moraliter procedere ab eo, quod non est actu, quia causa moralis potest actu causare, licet actu non existat. *Contra est,* licet hoc possit causa moralis, quæ causat per virtutem intentionaliter existentem, uti est causa meritoria, quam satis est fuisse vel prævideri ut absolute positam pro certo tempore, eo quod tum sufficienter movere possit ad dandum præmium, tamen id non tenet in illa causa morali, quæ causat informando potentiam, et sic determinando ad influendum, uti hic fit : hinc nec cognitio potest moraliter causare volitionem, nec actus imperans, imperatum, nisi cognitio et actus imperans actu existant. Ratio autem ulterior, cur libertas non possit actualiter denominare actum externum, si non existat internus, hæc est, quia internus primario denominatur liber, et dependenter ab hoc denominatur externus secundario liber, ita ut tota libertas actus externi sit libertas actus interni, ergo si libertas non denominet actum internum liberum (quod non potest facere, si actus internus non existat:) etiam denominat actum externum actualiter liberum, sicuti si visio non denominet actu videntem, etiam non denominat actu visum, quia esse visum dicitur dependenter a vidente.

Objic. 1. — Mors denominatur actu volita 34
per volitionem præteritam, ergo etiam potest per illam denominari actu voluntaria. Resp. N. conseq. quia esse actu volitum, est prædicatum commune tempori præsenti et præterito, nam quod actu volo et quod aliquando actu volui dicitur pro isto tempore actu volitum, e contra actu voluntarium est prædica-

tum tantum de præsenti et quidem physico, ergo non habetur nisi a forma actu existente.

Instab. 1. — Esse actu senem vel actu famulum sunt denominationes de præsenti, et tamen sunt ab annis vel conductione præterita, ergo et sic poterit mors denominari actu voluntaria a volitione præterita. Resp. N. conseq. Copula, *Est,* sæpe mutat statum, ampliatur vel alienatur, unde ut sciri possit, an significet de præsenti aut requirat formam actu existentem, attendi debet, non tam ad vocem ipsam, quam ad significationem, et exigentiam prædicati, v. g. domus nunc est combusta, re ipsa, non est de præsenti, nec quoad subjectum, quod est domus nec quoad formam denominantem, quæ est combustio, quia facit hunc sensum, domus fuit et esse desiit per combustionem, quæ combustio etiam non est, sed fuit : similiter illa, Cajus est senex, est de præsenti quoad subjectum, sed quoad formam est de præterito, quia facit hunc sensum, Cajus existit, et multi ejus anni præterierunt : ista autem, Cajus est famulus, est de præsenti quoad subjectum, et si significet Cajum jam conduci, erit etiam quoad formam de præsenti, si autem significet manere conductum, importat formam sive conductionem physice præteritam sed moraliter perseverantem : jam vero cum dico, mors est actu voluntaria ; sensus debet esse, mors est actu dependens a volitione, a qua denominatur voluntaria, quod falsum est, si actu non existat volitio.

Inst. 2.— Saltem si volitio mortis actu existat, et mors tum sequatur, denominabitur voluntaria, poteritque dici peccatum. R. N. ass. nam mors tum non fit dependenter a volitione, quia hac absente adhuc æqualiter causaretur a læsione impacta : deinde saltem dici non potest peccatum, quia nequidem externe complet peccatum, secundum dicta n. 33.

Inst. 3. — Mors secuta ex actu libero etiam præterito, dicitur effectus liber, ergo falsum est quod liberum dicatur a libertate actu existente. R. Dicitur effectus liber objective, c. liber formaliter vel etiam denominative, n. tantum enim dicitur fuisse objectum et esse effectum actus liberi : quod si aliquando vocetur effectus liber, est impropria locutio, uti etiam hæc, cœlum est objectum liberum amoris, mundus est effectus liber Dei, tantum enim significatur, quod cœlum sit objectum actus liberi, et quod mundus sit effectus actionis liberæ.

Inst. 4. — Talis mors est mala, ergo est peccatum. Resp. Est mala in ratione objecti et in se, uti infernus et nocumentum proximi, c. est mala in ratione actus humani formaliter vel denominative, n. ant. et conseq.

Objic. 2. — Homicidium est peccatum, sed 35
mors sequens constituit homicidium in esse homicidii, ergo etiam constituit peccatum in esse peccati. *Prob. min.* Non habita sola morte non est homicidium, alioquin, necdum secuta morte, qui lethaliter vulnerasset, esset homicida, ideoque irregularis, quod nemo dicet. Resp. Homicidium, secundum omnia, quæ includit, tam ex parte agentis quam patientis, sic est peccatum, neg. secundum ea, quæ includit ex parte agentis, c. homicidium ex parte agentis dicit actionem illativam mortis, quæ ab ea essentialiter respicitur tanquam apta sequi, sed cum contingens sit, quod actu sequatur, et tamen ea sola non habita non sit homicidium, hinc mors est de essentia homicidii adæquate sumpti, non ut peccatum est præcise; sed ut est forma denominans homicidam physice talem, quamvis moraliter et theologice homicida sit, qui posuit actionem illativam mortis.

Inst. — Irregularitas ex delicto et excommunicatio non incurruntur, nisi propter peccatum, sed irregularitas et excommunicatio lata in homicidas incurritur propter mortem secutam, ergo mors secuta est peccatum. R. N. min. nam mors est tantum conditio prærequisita, qua posita Ecclesia voluit, ut tum prius contrahatur irregularitas vel excommunicatio, propter peccatum præteritum, quod fuit causa illius mortis.

Inst. 2. — Qui se inebriat prævidens homicidium, incurrit talem pœnam, sed non incurrit propter ebrietatem, huic enim non est annexa talis pœna, ergo propter homicidium, ergo tale homicidium est voluntarium, et peccaminosum. Item nemo extra matrimonium perdit virginitatem nisi per peccatum, uti habet S. Th. 2. 2. *q.* 225. *art.* 3. sed puella se inebrians ut defloretur, deflorata perdit virginitatem, ergo defloratio in ebrietate admissa est peccatum. Item, nemo tenetur voto externo, nisi sit actus humanus, et voluntarius, sed si quis vellet vovere per verba, quæ intendit proferre in ebrietate, si in hac proferat, tenetur voto, uti docet Suarez *de Relig. tr.* 2. *lib.* 1. *c.* 10. ergo verba in ebrietate prolata sunt humana, ergo actio sic prævisa vel intentio poterit esse humana et peccaminosa, ita Gonet. *num.* 141. Resp. Ad 1. Si talis homo incurrit excommunicationem, est propter vo-

litionem homicidii, homicidium autem secutum erit tantum conditio. *Ad* 2. Perdit per defloratiouem, quæ fuit volita in causa. *Ad* 3. Si tenetur, est propter voluntatem antecedentem, qua voluit obligationem sub conditione prolationis secuturæ.

36 *Objic.* 3. — Ebrietas plena est peccatum, sed quando plena ebrietas contingit, non est libertas, eodem enim instanti tollitur usus rationis, ergo peccatum fit, etiamsi non sit actu libertas. *Resp.* 1. Compt. *s.* 6. *num.* 7. et Herincx n. 74. ebrietatem ideo dici peccatum, quia proxime conjuncta fuit libertati, sed hoc tantum dicitur in sensu vulgi; unde Resp. 2. N. maj. quam Arr. *d.* 45. *n.* 13. male dicit admitti ab omnibus : si vis, distingue : si per ebrietatem intelligas ebrietatem causalem sive inebriationem et potationem, quæ ebrietatem inducit illam, c. esse peccatum, si intelligas ebrietatem formalem seu ipsam privationem rationis secutam ex illa potatione, n. maj.

37 *Objic.* 4. — Æger, qui petivit absolvi, et privatur ratione, si absolvatur, recipit gratiam. Christianus, qui cum desiderio martyrii indormiit, si in odium fidei occidatur dormiens, meretur coronam martyrii, ergo etiam poterit aliquis non habens usum rationis gratiam amittere, et demereri ac peccare. Ita Gonet. *n.* 142 et 152. Resp. Talis æger recipit gratiam vi sacramenti, ad quod dispositus erat per antecedentem suum actum. Christianus non meretur martyrium, nisi forte ante somnum per actum formaliter liberum; accipit autem coronam vi realis martyrii post actum illum secuti, Amic. *dist.* 22. *num.* 46.

38 *Objic.* 5. — Lectio Horarum sæpe fit ita distracte et inadvertenter, ut nulla adsit actualis libertas, et tamen censetur actio humana, quia incepta est cum libertate, quæ præteriit, ergo etiam effectus ex antecedente libertate secutus poterit esse humanus, et dici peccatum. Ita Gonet. *num.* 142. Resp. N. ant. quia quamdiu continuantur actiones externæ, quæ spectant ad opus inceptum, manet intentio virtualis, quod inde colligitur, nam si mens plene abstrahatur alio, statim cessat actio exterior, nec aliquis potest prosequi opus inceptum, nisi resumat intentionem, ergo quamdiu non cessat actio exterior, signum est adhuc dirigi et imperari a priore intentione saltem virtualiter, id est, in actu tenui ac imperceptibili adhuc existente, ita Vasq. Con. Compt. *s.* 8. *n.* 3.

39 *Objic.* 6. — Si omissio Missæ secuta in somno non sit peccatum, ergo licitum est optare, ut eveniat, vel de ea gaudere, quia licitum est optare effectum peccati et de eo gaudere; adultera enim licite optat partum et gaudet de filio nato : item, qui die Veneris comedit carnes, licite optat nutritionem vel de ea gaudet. Ita Gonet. *num.* 143. Resp. N. seq. nam nocumentum causale proximi, v. gr. eversio domus alienæ per motum terræ, non est peccatum, imo nec effectus peccati, et tamen non est licitum illud optare proximo, vel de eo gaudere; ratio autem est, quia quamvis talia non sint per modum actus humani, sunt tamen mala in ratione objecti, habentque suam malitiam objectivam, si sint contra aliquod præceptum naturale vel positivum, ideoque illicitum est in illam malitiam ferri per desiderium vel complacentiam : quia voluntas tum ferretur in hoc, quod re ipsa prohibitum est, et oppositum præcepto. Partus adulteræ supposito adulterio nulli præcepto opponitur, nec habet malitiam objectivam, hinc potest illum optare adultera : e contra corroboratio corporis e carnibus die Veneris sumptis habet malitiam objectivam, uti dicetur num. 48. hinc non est licitum eam optare vel de ea gaudere. Vide etiam dicenda nu. 90 et 91.

Dixi num. 33. tales effectus *non ideo* posse 40
dici peccata, quod ex peccato sequantur; nam ejusmodi effectus externus potest aliunde esse peccatum, si nempe sequatur, quando adhuc est status libertatis, et compleat actionem internam malam in ratione peccati externi, sic homicidium secutum ex ebrietate non plena, pollutio extra somnum ex turpiloquio, sunt utique peccata, in quantum subsunt actuali libertati, et complent volitionem actualem occidendi aut se delectandi veneree.

Q. 9. — *An effectus mali ex peccato sequentes,* 41
sint saltem moraliter, vel ad culpam imputabiles?

Resp. — § 1. Si prævisi non fuerint, non sunt imputabiles ad culpam, quia nullo modo sunt voluntarii, uti dictum est a n. 30. E contra si sint prævisi et intenti, hoc sensu sunt moraliter imputabiles, quod culpabiliter sit posita causa, ex qua re ipsa sequantur, et ideo in æstimatione prudentum illi causæ attribuantur : si tamen voluntas sit retractata, aut si fuerint quidem prævisi, attamen non fuerit potestas vel obligatio illos impediendi, non est nunc culpa, quod sequantur, et hoc sensu non erunt nunc moraliter imputabiles, sed tantum physice. Vide dicta l. 1. a n. 757.

§ 2. Effectus malus intentus vel prævisus 42
ex causa illicite posita, est suo modo æqualiter

imputabilis, sive sequatur post, sive ante voluntatem retractatam, aut quando non est amplius potestas illum impediendi, ita Arr. Lugo *de Pœnit. d.* 16. *a* n. 443. Dicast. *de Pœnit. d.* 9. *a n.* 27. Rhod. *hic d.* 1. *q.* 2. *s.* 2. § 2. Herincx *d.* 5. *n.* 72. aliique contra Henriq. Avers. et alios multos. *Probatur* 1. Effectum posse alicui imputari, est posse alicui attribui tanquam causæ liberæ, quod sequatur, sed sive causa sit retractata sive non, sive nunc sit, sive non sit potestas impediendi, verum est, quod effectus sequatur ex illa causa, quæ poni non debuit, et tamen libere posita est cum intentione vel prævisione talis effectus, ideoque attribui potest et in eam causam referri, quod sequatur : ergo. 2. Multi effectus et miseriæ quas patimur, imo peccatum originale, quod contrahimus, imputatur peccato Adami, quamvis hoc peccatum sit retractatum, nec sit nunc in potestate Adami vel nostra hos effectus impedire : ergo idem est in aliis effectibus malis a causa mala sequentibus. 3. Si effectus malus non imputatur quando causa est retractata : ergo, qui Titium lethaliter vulneravit volens occidere, si statim post pœniteat eum facti, et mors postea sequatur, non incurret irregularitatem : atqui incurrit, nec eum juvat retractatio, uti dicetur l. 7. quando de irregularitate : ergo. *Conf.* nam si mors sequatur post retractationem, qui vulneravit, punitur tanquam homicida, alioquin non ita puniendus, si mors non sequeretur : ergo mors illi imputatur. Ratio a priori est, quia illa retractatio aut succedens impossibilitas impediendi, neque facit, ut re ipsa libere posita non sit illicita causa talis effectus intenti vel prævisi : neque facit, ut illa causa careat influxu in talem effectum : ergo nec impedit dependentiam a tali causa : ergo nec imputabilitatem.

43 *Objic.* — Per retractationem tollitur ratio voluntarii a peccato præterito, posita enim retractatione non manet habitualiter : ergo nec effectus postea secutus erit voluntarius : ergo nullo modo imputabilis. Resp. Si peccatum retractetur ab homine, sed a Deo necdum sit remissum, manet peccatum habituale in ratione offensæ, et ad culpam ac pœnam imputabile : ergo saltem tum imputabitur effectus. Resp. 2. Per retractationem tollitur ratio voluntarii a peccato, quoad tempus secuturum, c. quoad tempus præteritum, n. id est, retractatio facit quidem, ut peccatum non amplius sit actu volitum, ideoque pro nunc dicatur non voluntarium, attamen retractatio non facit, ut pro præterito non fuerit voluntarium, jam vero effectus sequitur ex peccato ut præterito, et plane per accidens se habet retractatio ; æqualiter enim sequitur, sive accedat retractatio sive non, et sive pro futuro maneat volitum sive non, quia effectus non respicit hanc continuationem, sed causam libere positam, cum inciperet peccatum : ergo retractatio nihil ad rem facit.

Inst. — Si talis effectus adhuc imputetur, 44
vel ergo ad culpam, vel ad pœnam ; non ad culpam, uti num. 41 dictum est, quia non est nunc culpa, quod sequatur ; nec ad pœnam, quia hæc antecedenter fuit debita, nec debetur nova, nisi accesserit nova culpa. Resp. Imputatur præteritæ culpæ, non quod nunc sit aut dici possit culpa, sed quia referri debet in culpam præteritam veluti causam, eique attribui velut effectus, sicuti combustioni attribuitur damnum proximi, fomes peccati attribuitur peccato Adami, quamvis nec damnum illud neque hic fomes sit peccatum vel culpa.

§ 3. Si causa talis effectus mali fuerit hic et nunc licita et rationabilis causa adfuerit ponendi illam, quamvis prævideatur effectus malus ex illa secuturus, hic non erit imputabilis ad culpam, dummodo non intendatur, nec sit periculum consensus in illum vel illius delectabilitatem, uti cum communi Tann. *d.* 4. *q.* 8. *n.* 115. Potestque videri Busemb. relatus *l.* 3. *p.* 1. *n.* 920. item illa, quæ ibidem addidimus a n. 922.

§ 4. Si cogitatio incidit de effectu malo forte 45
secuturo ex causa mala, sed adhibita fuit præcautio, qualem viri prudentes judicant sufficientem esse, ne sequatur vel ne imputetur, licet sequatur effectus non imputabitur ad culpam ; uti nec tum, si timor incidit, sed hunc correxit, prudenter sibi persuadendo timorem esse inanem, ut recte Vasq. Tann. *n.* 63. Gob. *n.* 39. Si autem levis tantum cogitatio occurrerit de periculo, vel per negligentiam venialem major deliberatio sit prætermissa, effectus sequens non potest nisi ad culpam venialem imputari. Quod si quis per experientiam sciat tales timores vel cogitationes incidentes ordinarie esse vanas, habet sufficientem causam contemnendi, licet forte per accidens aliquid mali ex operatione sequatur.

§ 5. Si causa effectus mortaliter mali fuerit 46
tantum venialis ; quamvis hic effectus fuerit prævisus, non posse nisi ad veniale imputari docent Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 45. *n.* 19. Less. Dicast. Gob. aliique cum Dian. *p.* 1. *tr.* 7.

R. 65. et Burgh. *cent.* 3. *cas.* 4. quamvis alii apud Tann. *a n.* 118. dissentiant, putentque imputandum etiam ad mortale, saltem, si effectus malus sequatur ex causa veniali spectante ad eamdem materiam, cujus est effectus, ut si pollutio sequatur ex turpi joco venialiter tantum malo; sed ratio priorum est, quia talis effectus non est in se volitus nec in se liber vel moralis, sed tantum in causa : ergo non videtur habere majorem malitiam, quam sua causa.

An effectus mali sequentes ad peccatum sint confitendi, dicetur *l.* 6. *p.* 2. quando de integritate confessionis. Quomodo autem effectus ignorantiæ vel erroris vincibilis sint imputabiles, dictum est *l.* 1. *a n.* 555.

47 *Q.* 10. — *An illa, quæ inadvertenter fiunt ex consuetudine, peccaminosa, sint peccata ?* — Resp. Non esse, uti satis constat ex dictis, cum hic et nunc non sint voluntaria. Tenet tamen communis sententia cum Lugo *de Pœnit. d.* 16. *n.* 206. esse obligationem emendandi talem consuetudinem, ex qua sequuntur effectus de se mali, et retinentes malitiam objectivam, quando fiunt, licet indeliberate sequantur : an autem confitendi sint, si talis consuetudo culpabiliter maneat, dicetur *l.* 6. *p.* 2. quando de Confessione.

48 *Q.* 11. — *Quænam, etiam indeliberate facta, censeantur retinere malitiam objectivam, et quænam objecta censeantur intrinsece mala ?*

Resp. — *Ad.* 1.Illa retinent malitiam objectivam, quæ hoc retinent, propter quod alias prohibentur, ita ut si ad illa accederet sola advertentia, et libertas, hoc ipso essent formalia peccata : e contra, si præter advertentiam vel libertatem etiam aliquid aliud ipsis desit ad illud esse, propter quod prohibetur, non retinent malitiam objectivam ; v. gr. homicidium manet violatio juris alieni, pollutio innaturalis manet damnosa proli ac generi humano, esus carnium die Veneris facta ab homine usum rationis habente est huic prohibita, et manet roboratio corporis, etiamsi fiant in ebrietate ; et ipsamet ebrietas manet temeraria privatio rationis, quamvis inculpate fiat; hæ autem sunt rationes, ob quas illa omnia prohibentur : ergo etiam si fiant sine advertentia, et libertate, retinent malitiam objectivam, et sunt veluti materia peccati, ad quam non est licitum incitare aliquem, sed est obligatio vitandi vel emendandi causas per se, et proximas illorum : e contra verba hæretica, mendacia, perjura, si proferantur, in ebrietate vel somno, non retinent malitiam objectivam, sed sunt, ac si a psittaco proferrentur, quia non habent hoc, propter quod prohibentur, nam verba talia nequidem materialiter sunt hæretica, cum ad hæresim requiratur actualis cognitio objecti credendi, et error pertinax circa illud ; similiter ad mendacium requiritur actualis cognitio falsi et assertio illius tanquam veri ; ad perjurium autem accedere debet advertentia ad interpositionem testimonii divini secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 772 ; ergo ejusmodi verba prolata sine tali actuali cognitione non retinent malitiam objectivam, ideoque, nisi forte esset ratio scandali, nulla est obligatio vitandi, v. g. ebrietatem ex hoc, quod hæc sit causa proxima talium verborum. Addit J. Sanch. *d.* 21. *num.* 13. somnia impudica nullam habere malitiam objectivam, hinc comedentem calida, ut habeat somnia turpia, non peccare : sed contra est, quia hoc ipso simul intendit motus venereos, qui habent malitiam objectivam. Addunt multi, imprecationes et blasphemias, si fiant sine animo malevolendi proximo, vel inhonorandi Deum, etiam non habere malitiam objectivam, hinc docent Tann. hic *d.* 4. *q.* 8. *n.* 143. non esse saltem mortale incitare stultum ad efferenda verba blasphema, non intendendo inhonorationem Dei, quia reipsa non sunt blasphema; addit Bernal. *de Sacram. d.* 17. *n.* 75. Si amens tibi minetur mortem, nisi Christum abneges, te posse ore tenus abnegare, nam hoc non est Christum negare, cum non sit loqui, eo quod locutio non sit nisi ad rationis compotem : Sed Delb. *de Imm. Eccles. c.* 13. *d.* 1. et Lugo *de Pœnit. d.* 16. *n.* 210. recte notant, si hæc fiant ab habente usum rationis, retinere aliquam turpitudinem, et moraliter tribui causanti, nam habet advertentiam ad substantiam actus, quæ est operatio mali, inhonoratio vel abnegatio Dei, ideoque videtur esse materialis imprecatio, blasphemia vel abnegatio. Si autem sic proferens nequidem adverterit ad substantiam actus, quia invincibiliter ignoravit talibus verbis significari ista, in hoc casu quamvis proprie non habeant objectivam vel materialem malitiam, tamen secundum se adhuc videntur habere aliquam indecentiam, quia apud audientes ingenerant malum sensum ; hinc dicit Oviedo hic *controv.* 7. *n.* 60. blasphemias in somno prolatas, aut quas aliquis edoceret psittacum, habere malitiam aliquam objectivam sive indecentiam, ideoque Deum non posse esse eorum causam. Videri potest Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 9. *a n.* 60. iterumque toto *c.* 19. ubi de hac quæstione fuse discurrit, et affert valde diversas sententias.

Resp. — *Ad* 2. Ad dignoscendum, an aliquod objectum sit intrinsece bonum aut malum, ideoque jure naturæ licitum an illicitum, dant hanc regulam, Lugo, Palav. Haun. et alii recentiores : ut consideremus, quid homines pro priori ad hanc communitatem humanam, aut saltem pro statu, quo incerti fuissent, an unquam futuri fuissent partes hujus communitatis humanæ, quid, inquam, tum voluissent, aut judicassent ad bonum commune hujus communitatis humanæ esse, ut liceret vel non liceret : quod enim propter bonum commune judicassent debere esse licitum, hoc censetur intrinsece bonum; quod judicassent non debere esse licitum, censetur intrinsece malum. *Si dicas,* ad commune bonum fuisset melius, fieri, v. g. unum mendacium, quam sine illo damnari totum mundum : ergo tale mendacium non erit intrinsece malum. Resp. dato antec. negando cons. quamvis enim ad commune bonum melius fuisset fieri tale mendacium, tamen non fuisset melius licere, quia ex licentia mendacii in unico etiam casu, gravissimum malum imminebat generi humano, eo quod homines sibi persuasissent esse licitum mentiri, ubi simile bonum inde posset nasci, quod sibi quisque pro sua passione persuasisset esse hic et nunc, sicque fuissent frequentata mendacia, atque si essent licita, et eversum commercium humanum. Et ideo inferunt cit. AA. in aliquibus legibus naturæ nullam esse exceptionem, nempe in iis, in quibus si admitteretur aliqua exceptio, tota lex esset inutilis, propter circumstantiam periculi vel propter abusum ex privato cujusque arbitrio, cujus rei exemplum dedi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 910. in materia venerea, quod declarabitur hic *a n.* 98. Et aliud exemplum est, si liceret privata auctoritate occidere personam noxiam Reip. nam ex odio, invidia aliove simili pravo affectu facillime conciperetur judicium, jam esse circumstantiam, in qua hoc liceat. Atque etiam ideo humanæ leges obligant illos, quibus probabile est leges illas non esse utiles Reip. quia si quis per hoc privatum judicium posset eximi, plurimi de legibus perverse præsumerent easque eluderent; hinc melius fuit omnes ligari lege, etiam tum, quando ex privata ratione posset prætendi exceptio. E contra tamen recte notat Maurus *de Just. q.* 150. aliquas leges naturales esse in cordibus nostris scriptas etiam cum suis exceptionibus, v. g. *Vota obligant, nisi remittantur; secretum non est revelandum, nisi noceat Reip. etc.* Ratio enim dictat has exceptiones cadere in illas leges, neque ideo sequitur aliquid contra commune bonum : quia tamen in aliquibus objectis sæpe dubium est, an commune bonum postulet hoc vel illud, hinc in multis disceptant theologi, sitne hoc jure naturæ malum necne, aliis affirmantibus, aliis negantibus.

Q. 12. — *Quid dicendum sit de peccato philosophico?* Resp. De hoc orti sunt magni motus ratione cujusdam thesis ab uno e Societate JESU defensæ Divione, quæ sic habebat. *Peccatum philosophicum seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali et rectæ rationi : theologicum vero et mortale est transgressio libera divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.* Hanc propositionem damnavit 24 Augusti 1690. Alexand. VIII, velut scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam et erroneam, de qua etiam sub excommunicatione Papæ reservata, ipso facto incurrenda, prohibet tractare, nisi forsan impugnando; ut itaque ex fundamento impugnari, et natura peccati philosophici intelligi possit, quædam addemus. 49

§ 1. Quamvis secludamus omnem cognitionem Dei, tamen adhuc posset homo mortaliter bene vel male agere, si nempe pro libertate sui arbitrii eligeret operari juxta vel contra prima principia rectæ rationis nobis indita a natura, qualia sunt, *bonum est faciendum, malum est fugiendum; quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; colendi sunt benefactores, etc.* Hæc enim nobis sunt evidentissima, quamvis supponatur ignorantia vel incogitantia invincibilis de Deo. Ratio est, quia operans juxta vel contra illa principia merebitur laudem vel vituperium, quia dicetur agere juxta vel contra dignitatem naturæ suæ rationalis. Et hæc est mens S. Th. et aliorum, quos retulimus n. 25. contra Palav. Mastrium, et paucos alios : favetque damnatio facta ab Alex. VIII. hujus prop. 9. *Revera peccat, qui odio habet peccatum, mere ob ejus turpitudinem et disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu.* Si enim actus ille non sit peccatum, cum sit moralis, erit bonus; secundum dicta *l.* 1. *n.* 15. Et e contra actus præcise disconveniens naturæ rationali erit similiter malus. 50

Resp. 1. — Disconvenientiam actus cum natura rationali fore tantum malum physicum,

quale etiam est disconvenientia magni calcei cum parvo pede. *Contra* est 1. Malum physicum potest a natura rationali, imo et a Deo directe intendi, non autem id, quod est disconveniens naturæ rationali qua tali, sic enim nec a natura rationali, si operetur secundum dignitatem suam, nec a Deo intendi potest mendacium, injustitia, etc.; ergo disconvenientia cum natura rationali qua tali non est malum pure physicum : 2. Si disconvenientia illa foret malum tantum physicum : ergo interfectio patris non esset in eo casu magis disconveniens naturæ rationali et rectæ rationi quam interfectio bovis.

Respondent Palav. concedendo seq. quia negatio Dei est absurdorum omnium absurdissimum : ergo non est mirum, quod ex eo sequantur alia absurda. *Contra* est 1. quia hic non supponimus negationem Dei, sed tantum ignorantiam aut incogitantiam invincibilem de Deo, hanc autem supponere non est absurdissimum. 2. Quamvis etiam hoc supponere foret absurdum, tamen cum hoc etiam supponimus manere naturam rationalem : nec valent hæ consequentiæ, Deus ignoratur, vel non cogitatur de Deo : ergo non potest dari ulla regula rectæ rationis humanæ : ergo nihil est disconveniens rectæ rationi humanæ, etc.; quamvis enim supponas Deum desinere, tamen ratio nostra manebit recta, et regula, prout eam Deus fecit.

51 § 2. Peccatum factum ex ignorantia Dei vincibili, id est, tali quam operans posset, et omnibus consideratis hic et nunc deberet tollere, habet malitiam formalem, quia hæc ignorantia non excusat, sed effectus ex ea secutus sufficienter est voluntarius et imputabilis ratione causæ : hinc SS. PP. non excusarunt antiquos ethnicos, et multo minus jam, per se loquendo, excusari possunt, quia sufficienter Deum, saltem confuse cognoscunt, in primis ab extrinseco ex naturæ totius ordine, ex religione populorum, aris, focis, sacrificiis, sermonibus parentum, institutione majorum, imo ex rebus omnibus clamantibus non a se, sed ab alio se esse ; deinde etiam veluti ab intrinseco, ex innata omnibus idea numinis alicujus, sive supremi principis vel gubernantis omnia ; item ex remorsu conscientiæ, timore pœnæ, inquietudine animi, si quid commiserint contra rectam rationem. Quibus habitis sufficienter cognoscunt se teneri saltem inquirere in Deum ; et hæc obligatio illis proponitur, v. g. sub hac conditione, si Deus est, de quo mihi incidit cogitatio, ille vult, ut inquiram in se.

§ 3. An aliquando detur vel dari possit 52
ignorantia aut incogitantia invincibilis Dei, nihil attinet hic dicere : sunt qui absolute negent ; sunt qui affirment, saltem ad breve tempus, hoc tantum dicimus, si in aliquo darentur, et talis homo aliquid ageret contra dictamen rectæ rationis, hunc ejus actum non habiturum malitiam formalem theologicam, uti satis constat ex dictis n. 25; attamen habiturum malitiam aliquam moralem in quantum esset disconveniens a natura rationali, uti etiam constat ex dictis n. 50. et hanc malitiam possumus vocare philosophicam, quia est contra rectam rationem, qua se regunt philosophi : an autem talis malitia etiam dici debeat peccatum, non potest esse quæstio, nisi de nomine ; aliqui negant, quia non esset formaliter contra legem Dei, et consequenter dicunt, si Deus per impossibile mentiretur, non fore peccatum, sed tantum malum morale; e contra alii affirmant, putantes ad denominationem peccati satis esse, quod sit actus disconveniens cum aliqua regula objectiva morum, qualis etiam est natura rationalis vel recta ratio, quæ suo modo etiam dici potest lex, non quidem imperans, sed indicans quid agendum sit vel omittendum ; et cum his nunc loquemur, ac cum communi talem actionem vocabimus peccatum philosophicum, prout illud definivimus n. 11. et a S. Th. 1. 2. *q.* 71. *art.* 6. *ad* 5. significatur his verbis : *Dicendum quod a theologis consideratur peccatum, præcipue secundum quod est offensa contra Deum ; a philosopho autem morali, secundum quod contrariatur rationi.*

Objicies. — Si peccatum philosophicum non 53
sit formalis offensa Dei, ergo qui vellet solum peccatum philosophicum, et non offensam formalem Dei, non peccaret formaliter contra Deum ; consequenter qui sic esset comparatus, ut vellet occidere patrem, si hoc non esset a Deo prohibitum, non peccaret formaliter contra Deum. Resp. 1. Si supponas conscientiam invincibiliter putantem ita separari posse malitias ; transeat totum. Resp. 2. N. seq. quia Deus prohibuit etiam ejusmodi desideria conditionata, tum quia affectus ad peccatum, aut saltem periculum consentiendi in malitiam Deo oppositam non aberit ; tum maxime, quia talis conditio apposita non removet malitiam objectivam, quæ satis scitur non posse non esse contra Deum, uti dicetur n. 55.

Inst. 1. — Ponamus, quod aliquis invincibiliter putet Deum non existere, et nihilominus habeat hunc actum, Volo occidere patrem,

quod quidem scio esse disconveniens naturæ rationali, certus tamen sum non esse contra ullum Deum, quia certus sum nullum dari; si tamen daretur aliquis Deus, quamvis ille hoc prohiberet, adhuc occiderem patrem : talis homo etiam peccaret formaliter contra Deum : ergo cum ignorantia invincibili Dei potest formaliter peccari contra Deum. Resp. Dist. conseq. ergo cum ignorantia invincibili, et sine cognitione aliqua Dei, potest peccari formaliter contra Deum, n. cum ignorantia invincili, cum aliqua tamen cognitione Dei, potest peccari formaliter contra Deum, subdistinguo, per se et ratione actus absoluti, n. per accidens ratione actus conditionati, c. Quamvis enim Deus invincibiliter putetur non existere, tamen quisque scit, quod per illam opinionem suam non tollatur Deus, qui si præter opinionem illam suam existat, talem actum conditionatum prohibuit, ac necessario illi displicere debet talis comparatio animi : ergo cum Deus semper existat necessario, non obstante illa opinione ipsius, semper peccat contra Deum : nihil tale est in illo, qui omnino invincibiliter nihil scit vel cogitat de Deo, neque habet ejusmodi malam comparationem animi.

Inst. 2. — Non potest dici velle formaliter agere contra illum, quem invinciliter putat non esse; sed invincibiliter putat Deum non esse : ergo. Resp. Non potest dici velle formaliter per actum absolutum agere contra eum, quem invincibiliter putat non esse, c. per actum conditionatum, n. et patet ex dictis.

54 § 4. Peccatum philosophicum est offensa materialis Dei, uti colligitur ex dictis n. 15. quia reipsa dat Deo rationabile motivum displicentiæ, sicuti e contra qui bene facit, ignorans aut nihil cogitans de Deo, reipsa per hoc dat Deo motivum rationabilis complacentiæ; uterque enim ponit a parte rei aliquid secundum se Deo gratum vel ingratum. *Conf.* quia non solum hoc displicet Deo, quod fit formaliter contra Deum, sed quidquid est malum morale, quamvis fiat contra alium, sicuti alicui parenti displicet, non tantum hoc, quod filius facit contra ipsum parentem, sed etiam quod facit contra alios : consequenter nullum datur aut dari potest malum morale, quod non sit offensa Dei saltem materialis.

55 § 5. Moraliter loquendo, fieri non potest, ut homo, saltem qui aliquando Deum cognovit, committat peccatum habens solam malitiam philosophicam; est communis et probatur, 1. quia nemo peccat, quin sciat se peccare : ergo scit, vel se offendere Deum, vel se agere contra rectam rationem : si contra Deum, patet, quomodo peccet theologice; si contra rectam rationem, adhuc prius vel saltem simul cognoscit, ad minimum tenuiter et remisse, se facere contra Deum : facilius enim, ideoque prius excitantur species Dei, a quo participatur, et in ordine ad quem solet concipi illa rectitudo rationis, sicuti, inquit Lugo *de Incarn. d.* 5. *s.* 6. *n.* 103. non potes tibi primo imaginari Petrum, quin imagineris vestitum, quia non soles sensu percipere, nisi vestitum. 2. Quia omnis peccans sentit saltem in confuso se ligari, quominus agat omne, quod ipsi libet : ergo cum facilius ei occurrat memoria Dei quam cognitio propriæ naturæ rationalis, semper ei occurret Deus, saltem confuse, sub ratione ligantis libertatem ejus : consequenter in tali homine est actualis, quamvis forte non ita perceptibilis cogitatio de Deo, qualem de regulis artis suæ habent cytharizantes, qui ex usu, et tamen reipsa ex directione artis ludunt; aut qualem habent peregrinantes Romam, qui nullum ponunt gressum, nisi ex intentione attingendi Romam, quamvis sæpe nesciant se habere tales actus : unde quamvis sæpe eveniat, ut faciens aliquid nullo modo peccet, quia nullam advertit malitiam, ut si fiat in motu primo, vel quando abest omnis plane cogitatio de malitia objecti, tamen non fit, ut quis advertat malitiam philosophicam, quin simul sufficienter ad vertat theologicam : hinc etiam quamvis aliquando, maxime apud rudes, debeat confessarius interrogare, an adverterit ad malitiam sui actus, quando nimirum prudens est suspicio, quod de ea non sciverit vel non cogitarit, tamen quando scitur pœnitentem advertisse ad malitiam aliquam moralem, quod communiter præsumi debet, quando se de altero peccato accusat, non est opus interrogare, an adverterit ad malitiam, quæ est contra Deum, hæc enim facilius et primo illi occurret; neque tum credendum est illi, inquit Lugo, si dicat se non advertisse ad malitiam theologicam. Atque ob similem rationem diximus n. 23. si sacerdos vel religiosus confiteatur se, v. g. per desiderium peccasse contra castitatem, communiter non est opus interrogare, an cogitarit de suo voto castitatis, peccans enim scit exercite et experimentaliter se esse eum, qui peccat, et quando scit se eum esse, etiam scit se sacerdotem et religiosum esse, cum soleat semper ut talem se cognoscere.

§ 6. Malitia philosophica, si daretur, posset esse quandoque gravis quandoque levis, quia 56

si peccatum tale graviter adversetur naturæ rationali, censebitur grave; si leviter, leve : sic homicidium, etiam abstrahendo a lege æterna Dei, est aliquid in se graviter disconveniens naturæ rationali, cum notabiliter perturbet communitatem humanam, publicam quietem et concordiam; e contra mendacium officiosum non est nisi leviter dissonans a natura rationali, quia dedecet quidem, attamen nihil infert graviter læsivum communis pacis vel boni publici : ergo abstrahendo a malitia theologica, haberet peccatum philosophicum in se malitiam, quandoque gravem quandoque levem.

57 §7. Si peccatum pure philosophicum, quantumcumque grave committeretur, probabile est, quod non mereretur pœnam æternam, sed tantum aliquam temporalem, ita absolute S. Th. 2. *q.* 20. *q.* 3. *O.* ubi ait : *Si posset esse conversio ad bonum commutabile sine aversione a Deo, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale,* id est, non esset ad mortem animæ : ergo nec ad damnationem æternam. Sequuntur Gerson, Navarrete, Curiel, Gonet, Herincx, Bonæsp. locis relatis *n.* 25. Item Suar. hic *d.* 2. *s.* 1. Less. Arr. aliique plurimi, estque hæc sententia Lugoni *de Incarn. d.* 5. *n.* 73. visa ita communis, ut dixerit vix inveniri, qui oppositum doceat. Unde audiendus non est Aversa hic *q.* 88. *s.* 1. dicens suam sententiam nostræ oppositam videri communem; multo minus Sala *t.* 13. *d.* 16. *s.* 22. qui nostram sententiam vocat improbabilem, parum tutam, periculosissimam in fide ac perniciosissimam, sed patet has censuras esse exorbitantes. Ratio est, quia peccatum philosophicum nullam in se haberet formalem malitiam, etiam secundum quid tantum, infinitam, nam converteret aut averteret a bono tantum finito, nempe a natura rationali et creato bono, quod tantum intendere posset; hinc eadem natura rationalis, si ad ipsam spectaret tale peccatum punire, pœnam nonnisi finitam in illud decerneret. *Dixi, probabile est,* nam non nego oppositam sententiam etiam esse probabilem. Ex dictis

Inferes. — Si supponamus infidelem decedere in solis peccatis philosophicis, eum propter hæc non damnandum; sed nec futurum beatum, quia propter originale careret gratia, ideoque post toleratam pœnam temporalem peccatis philosophicis proportionatam, futurum in eo statu, in quo sunt infantes sine baptismo in originali decedentes.

Objicies. — Deus gratis evexit naturam rationalem ad finem supernaturalem, ea conditione, ut vivat conformiter dictamini rationis veluti regulæ proximæ, ne aliter agendo turbet rerum ordinem, etc., ergo si homo hunc violet, potest Deus illum perpetuo excludere a suo conspectu : ergo punire pœna æterna damni. R. N. ult. seq. quamvis enim Deus non esset illi daturus beatitudinem, tamen illa privatio non haberet rationem pœnæ ob peccatum philosophicum, alioquin pœna infinita responderet culpæ finitæ, in quo esset improportio : et cum illud peccatum non esset aversio a Deo, privatio Dei ei respondere non posset.

Inst. — Ergo nec posset Deus tali homini infligere pœnam temporalem, quia ad Deum non spectaret illa offensa. R. N. seq. quia cum Deus sit auctor et custos naturæ rationalis, quod fit contra hanc, præjudicat Deo, hinc ad ipsum spectat pro ratione culpæ contra naturam rationalem commissæ, pœnam talem infligere, qualem infligeret natura rationalis, si injuriam sibi factam posset vindicare, sicuti princeps punire potest injuriam a subdito suo factam alteri, quamvis hæc non esset formalis injuria vel offensa ipsiusmet principis.

§ 8. Propositio relata n. 49. juste damnata 58
est, 1. quia non distinguit inter ignorantiam et advertentiam vincibilem aut invincibilem Dei et de utraque æqualiter intelligi potest; est autem certum, quod ignorantia vel incogitantia vincibilis de Deo non excuset a peccato contra Deum, uti n. 51. dictum est. 2. Quia absolute dicit peccatum grave philosophicum non esse offensam Dei, cum semper offensa Dei saltem materialis, secundum dicta n. 54. et moraliter loquendo etiam semper sit formalis, secundum dicta n. 55. Unde si propositio sic limitaretur, philosophicum, quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat invincibiliter, vel de Deo actu non cogitat *inculpabiliter, nequidem tenuiter et remisse,* est grave peccatum *philosophicum,* sed non est formalis offensa Dei, neque peccatum mortale *theologice,* dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum, si, inquam, sic limitaretur, esset longe alia propositio, nec mereretur censuram, uti constat ex dictis.

§ 9. Propositio n. 49. relata non est divisive 59
damnata quoad singulas partes, sed complexive, id est, secundum se totam, quia est unica propositio indivisibiliter tendens in totam rem affirmatam veluti objectum adæquatum, quod non ita se habet quamvis pars prior seorsim foret vera, si seorsim affirmaret suum ob-

jectum; sicut hæc propositio, *Deus potest cognosci ab homine, sed non potest nec debet amari;* quoad se totam est falsa et damnabilis, non tamen quoad singulas partes, nam pars prior, *Deus potest cognosci ab homine,* est vera, si seorsim affirmet suum objectum. Posthac per peccatum, intelligemus theologicum.

60 *Q.* 13. — *Quis possit peccare?* Resp. § 1. Peccare non possunt, 1. Deus, quia impeccabilitas est perfectio sine imperfectione, quæ necessario convenit Deo : imo nec Deus potest esse causa peccati, quia nec potest determinare ad illud, nec cum intentione ut fiat, influere in illud, cum repugnet infinito bono proprie velle malum, quamvis illud permittere possit ob certos fines. 2. Nec Christus, quia Deus est; nec ejus humanitas, quamdiu manet unita Verbo, tum quia perpetua Dei visione gaudet, tum quia infinite sancta est per Verbum unitum, cui repugnat, quidquid repugnat sanctitati, 3. Nec Beati in sensu composito visionis Dei, tum quia non habent cognitionem indifferentem circa Deum; in quo solam bonitatem et quidem infinitam cognoscunt, tum etiam quia necessario semper amant Deum super omnia. 4. Nec creaturæ non cognoscitivæ aut irrationales, cum ad peccandum requiratur cognitio malitiæ, et libertas indifferentiæ circa illam, uti certum est ex dictis n. 13 et 14.

61 § 2. Per se et absolute loquendo potest omnis pura creatura rationalis de facto existens aliquo modo peccare, quia nulla talis creatura datur præter angelum et hominem : angeli autem aliqui peccarunt, et alii peccare potuerunt; similiter homines peccarunt et peccant : ergo. *Nec obstat,* quod Trid. *sess.* 6. *can.* 23. definiat B. Virginem nequidem venialiter unquam peccasse, *nam* hoc non fuit inde, quod natura ejus esset impeccabilis, sed ex speciali Dei privilegio, qui eam semper prævenit specialibus auxiliis : imo probabilius est dari non posse creaturam; quæ ex perfectione suæ naturæ non sit capax peccati, quia ex perfectione sua non posse peccare est perfectio soli Deo propria, ut docent SS. PP. apud Maurum *l.* 3. *q.* 178; Aldrete *de Incarn. d.* 27. *s.* 3; Recup. *de Deo, t.* 2. *q.* 14.

62 *Q.* 14. — *Per quas potentias committi possit peccatum?*

Resp. — § 1. In homine ponuntur duæ partes, superior et inferior; pars superior est pars rationalis includens intellectum et voluntatem; inferior est pars sensitiva, in qua sunt 5. sensus externi, item sensus internus seu phantasia et appetitus sensitivus. Pars superior dividitur in rationem superiorem et inferiorem : ratio superior est, quæ dirigitur per regulas æternas et divinas; inferior, quæ per regulas temporales et humanas, v. g. per commoditatem temporalem, honestatem naturalem, etc., de quibus plura videri possunt apud Suar. *d.* 5. *s.* 3 et Avers. *q.* 74. *s.* 4. qui recte docent omne peccatum esse aliquo modo in ratione superiore, in quantum ad omne peccatum prærequiritur cognitio Dei et legis æternæ, secundum dicta a n. 15. itemque esse in inferiore, in quantum omnis peccans movetur aliquo bono creato.

§ 2. Actus sensus externi, et interni aut 63
appetitus sensitivi, item actus intellectus possunt esse denominative peccata, ideoque hæ potentiæ sunt subjecta peccati saltem denominative sumpti; sic enim visio, imaginatio, appetitio carnalis, cogitatio rei turpis, hæresis, judicium temerarium dicuntur esse peccata, si voluntas eos actus imperet vel in illos consentiat.

§ 3. Nullius potentiæ, præterquam volun- 64
tatis actus est in se formaliter peccatum, hinc sola voluntas potest formaliter peccare, uti habet ita communis sententia, ut Suar. n. 2. dicat oppositam esse improbabilem. Probatur ex S. August. *lib. de Vera relig. c.* 14. *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium; et hoc quidem manifestum est, ut nulla hinc doctorum paucitas nulla indoctorum turba dissentiat; quare aut negandum est peccatum committi, aut fatendum est voluntate committi.* Idem alibi sæpe dicit, ut refert Tanner. *d.* 4. *q.* 8. *dub.* 3. Ratio autem est, quia libertas est de essentia peccati, uti constat ex dictis n. 11. 13. 14. sed soli actus voluntatis habent in se formaliter libertatem, quia solius voluntatis est post proposita ab intellectu motiva boni et mali, unum præ altero eligere; intellectus autem, si hæc motiva indifferenter proponat, dicitur radicaliter liber; in quantum autem actus intellectus et aliarum potentiarum etiam accipere possunt ab actu voluntatis denominationem liberi, etiam hæ potentiæ dicuntur participative liberæ, non autem formaliter : et specialiter appetitum sensitivum internum non esse formaliter liberum, nec actum ejus dici posse formaliter peccatum, dicetur postea a n. 67. ubi ostendemus concupiscentiam non esse formaliter peccatum. *Conf.* nam si appetitus sensitivus haberet propriam libertatem; ergo per eum peccari posset, renitente voluntate, quod est aperte contra

Trid. *sess.* 5. *in decreto de pecc. orig.* uti referemus n. 73.

Objicies : S. Th. 1. 2. *q.* 74. *art.* 3. et 4. dicit per appetitum peccari, non quidem mortaliter, sed venialiter, eo quod habeat libertatem imperfectam. R. Mens S. Th. nobis constat satis ex *art.* 2. *ad* 1. ubi ait, *Non peccatur nisi sola voluntate sicut primo movente, aliis autem potentiis peccatur sicut ab ea motis :* idem docet pluribus aliis locis apud Gonet. *d.* 5. *art.* 2. § 2. Itaque omne peccatum, quod S. Thomas tribuit appetitui sensitivo, intelligi debet esse tale denominative ab actu voluntatis imperante, vel consentiente in illud. Ad hoc, quod addit, per appetitum peccari venialiter, non autem mortaliter, varias explicationes referunt Aversa et Tan. *dub.* 2. Sensus esse potest, quod per actus appetitus, id est, non plene deliberatos, sed factos abripiente appetitu, qui ideo dicantur esse actus appetitus potius quam voluntatis, peccari posse venialiter, non tamen mortaliter, quia nempe deest plena deliberatio. Quando in sensualitate admittit imperfectam libertatem, intelligi passivam sive indifferentiam ad plura objecta, ut recte explicat Platel. hic n. 227. non autem activam ad rationem peccati requisitam; nam S. Th. *art.* 4. *ad* 1. expresse dicit etiam in sensualitate posse esse mortale, adeoque et libertatem perfectam, quando nempe actus sensualitatis attribuitur rationi seu voluntati : ergo neutro loco intelligit appetitui sensuali convenire libertatem activam. Quando autem idem S. Th. *art.* 2. *ad* 3. dicit in potentiis externis non inveniri peccata, putat Avers. *s.* 5. tantum velle, quod actus potentiarum externarum, quando sunt peccata, nunquam attribuantur potentiis externis, sed soli voluntati, sine qua applicante nihil malum agunt potentiæ externæ, cum e contra internæ sæpe agant prius, quam a voluntate applicentur, et in hoc videtur ponere differentiam, cur in potentiis internis dicatur esse peccatum, non autem in externis.

65 *Q.* 15. — *An peccari possit in somno?* Resp. Certum videtur quod tam intellectus quam voluntas in somno agant, cum omnia ad agendum requisita habeant, non aliter ac in infantibus, stultis, furiosis, ebriis, quos nemo dicet per solam phantasiam et appetitum sensitivum operari. De intellectu quidem probat experientia, quia, quidquid contradicat Ant. Perez *de Vitiis d.* 22. *cap.* 6. in somno componuntur novi versus, formantur boni discursus, fiunt actus comparativi unius objecti cum altero, item perfecte reflexivi super hoc ipso, v. g. quod quis non dormiat, quod nunc cogitet hoc vel illud. Similiter voluntas fertur in objecta mere spiritualia, quæ a solo intellectu proponi possunt, et a sola voluntate appeti : deinde cognoscitur etiam bonitas vel malitia moralis non tantum in communi, ut vult Palav., sed etiam in particulari, ideoque etiam voluntas in hanc aut illam sæpe fertur amando vel fugiendo, uti eadem experientia probat, atque ex hoc colligunt ascetæ aliquem multum profecisse in victoria alicujus vitii, si etiam in somno ejus turpitudinem aversetur. His tamen non obstantibus dicendum est cum communi, nullo modo peccari in somno. Ratio est, quia ob vim phantasiæ, quæ ligatis sensibus maxime dominatur, deest dormientibus ex parte intellectus consultatio in utramque partem prærequisita ad libertatem, imo et judicium aliquod certum, quia ratio tum nimium fluctuat, nec sat ferme consistere potest in aliquo objecto dijudicando; et hoc est, quod dicit S.August. quem citat S.Th. 2. 2. *q.* 154. *art.* 5. *ubi ad* 2. 2. ait : *Secundum quod vires sensitivæ magis vel minus opprimuntur a somno propter vaporis turbulentiam vel puritatem, secundum hoc usus rationis magis, vel minus impeditur, in dormiendo, semper tamen, quantum ad aliquid, impeditur, ut non possit omnino libere judicium habere.* Ex parte voluntatis autem, ob vehementiam appetitus sensitivi, qui tum potentissime trahit, deest expedita facultas hoc vel illud præeligendi. Et utrumque colligimus a posteriori, nam post somnum, in primis advertimus intellectum plerumque in discursibus suis ex aliqua parte errasse : ergo signum est, si aliquando non erret, id potius casu fieri, quam ex potentia firma sic recte operandi : et sic quoque fit in infantibus, stultis, furiosis, ebriis, qui aliquando prudenter loquuntur, quos tamen nemo dicit in tali statu sufficienter dijudicare posse bonum a malo. Deinde experimur nos vigiles nunquam solere in talia consentire, hinc illa statim post somnum detestamur : ergo signum est non adesse in somno libertatem requisitam ad agendum humano modo, idque probat etiam consensus omnium hominum, qui aliquid in somno factum non imputant ad culpam vel pœnam, meritum vel demeritum, nisi forte propter causam ante positam. Quod si aliquando fuerit in somno plena, et constans ratio vel libertas, ut aliqui dicunt de Salomone et B. Virgine, hæc sunt facta per extraordinarium concursum Dei et speciales dispositiones in sensibus, et organis a Deo causatas.

DUBIUM II.

An et quando desideria et delectationes sint peccata?

66 « Per desiderium intelligitur voluntas, intentio, vel propositum efficax rei malæ : per delectationem vero, simplex amor, et complacentia objecti cogitati, fruendo ejus dulcedine, absque desiderio executionis : soletque dici morosa, non a mora temporis, cum momento possit perfici ; sed quod voluntas, post plenam advertentiam rationis, ei immoretur. »

ARTICULUS I.

Quale peccatum sit desiderium malum?

« Respondent. I. — Desiderium absolutum, sive cogitatio cum voluntate consentiente absolute in peccatum aliquando perpetrandum, aut in perpetrato complacente, habet eamdem speciem ac malitiam peccati mortalem, vel venialem, quam habet actus exterior, in quem fertur. Est communis, et constat ex *Matth.* 5. *Qui viderit, etc.* Ratio est, quia actus interior habet suam bonitatem, et malitiam ab actu externo, tanquam objecto. *Ita commun.*

» Resp. II. — Desiderium cum consensu conditionali, quo quis aliquid concupiscit, sub tali conditione, quæ omnem malitiam objecti auferat, non est peccatum, saltem mortale : v. g. vellem prædari, si a Deo mihi permitteretur, si judex essem, malefactorem istum occiderem. Valent. *T.* 2. *d.* 6. *qu.* 4. *p.* 4; Sairus, Salas *in* 1. 2. *tract.* 13. *d.* 10. *s.* 27; Vasq. 1. 2. *d.* 116. *c.* 2. Si vero conditio malitiam non auferat, est peccatum : ut v. g. si cogites, si non esset infernus, mœcharer ; si non essem religiosus, fornicarer ; si non haberem rationem mei status, ulciscerer, occiderem te. Item, si id mihi fecisses in adolescentia, vel antequam religionem ingrederer, vindicassem (intellige, si dum hæc dicit, habeat affectum vindictæ sumendæ, si esset in tali statu, secus enim est, si tantum ostendat, quid facturus fuisset in alio statu) Bonac. *de Matrim. q.* 4. *p.* 8. *nu.* 9. Ratio responsionis est, quia etsi consensus conditionatus nihil ponat in rerum natura ex parte objecti voliti, in voluntate tamen ponit affectum committendi illud peccatum, præcisa conditione non auferente malitiam ; ac proinde talis erit culpa, qualis esset illud amare absque conditione, Caj. Sanch. 1. *Mor. cap.* 2 ; Vasq. Laym. *l.* 1. *t.* 3. *c.* 6. *n.* 10. *Ex quibus resolvuntur hi casus.*

» I. In omnibus, solo jure positivo prohibitis, licitum est desiderium cum conditione hac : *Si prohibitum non esset,* v. g. ederem carnes die Veneris, si Ecclesia non vetuisset. Ratio, quia conditio omnem malitiam, quæ a sola prohibitione est, aufert. Azor. *l.* 4. *c.* 6. *q.* 10 ; Sanch. *l.* 1. *c.* 2 ; Vasq. *c.* 2.

» II. Idem valet in prohibitis quidem jure naturali, licitis tamen in aliquo casu aut statu, si his pro conditione apponatur, v. g. occiderem Petrum, si Deus mandaret ; suspenderem furem, si essem judex : ducerem uxorem, si liceret, si non essem sacerdos, si essem liber a voto. Ratio est, quia hæc sub illo statu sunt licita. Recte tamen monet Sa. *v. Peccatum,* hujusmodi desideria esse periculosa, et vitanda, atque, ut ait Cajet. *ibidem,* esse fatuas, et diabolicas tentationes, Laym. *supra.*

» III. Etsi iidem quidam, ut Cajet. Sal. et Vasq. universim affirment de omnibus jure naturæ, et simpliciter prohibitis, si conditio impossibilis apposita tollat rationem peccati ab objecto, ut si dicas : Si non esset peccatum, fornicarer, eo quod tunc consensus non videatur ferri in malum ; probabilius tamen videtur, quod docent Azor. Sanch. et Laym. esse peccatum ; eo quod sit intrinsece malum ; nec malitia sua (quæ in consensum circa tale objectum traheret, nisi Dei lex arceret) exui possit ; ideoque voluntas feratur in malum. Quod tamen intellige, si efficaciter feratur, quia si tantum sit significatio propensionis naturalis, in illud objectum, non est peccatum, Sanch. *l.* 1. *mor. c.* 2. *n.* 25 ; Laym. *n.* 11. v. Lugo *de Pœn. d.* 16. *a n.* 377.

» Gaudere, et delectari de opere malo, sub conditione, *si liceret,* v. g. in prædictis desideriis efficacibus illicitis, quando conditio est possibilis, etsi possit excusari a peccato, secundum quosdam doctores, si fiat tantum secundum appetitum rationalem sive voluntatem (secluso omni alio periculo consensus illiciti, et turpis motus : qui tamen quia communiter, et connaturaliter sequitur, vix tutum videtur in praxi) non potest tamen excusari, si sit delectatio voluntaria appetitus sensitivi, quæ proprie delectatio dicitur, sitque communiter cum aliqua alteratione corporis. Ratio discriminis est, quia voluntas potest ferri in objectum abstractum a malitia, cum sequatur intellectum, cujus est abstrahere ; appetitus vero, quia sequitur imaginationem, non fertur in objectum sub aliqua certa conditione status vel temporis apprehensum, sed ut est

in se; ideoque talis delectatio est de objecto absolute malo. V. Laym. et Bonac. *de Matrim. q. 4. punct. 6.* »

ADDENDA.

67 *Quæstio* 16. — *An concupiscentia sit peccatum vel causa peccati?* Respondeo. Hæc quæstio accuratius tractanda est contra *Baium et Jansenium*, qui dixerunt omne, quod est a concupiscentia, esse peccatum : et imprimis supponenda sunt aliqua, deinde explicandum, quid reipsa et physice sit concupiscentia, ac tunc facile erit respondere ad quæstionem propositam.

§ 1. *Concupiscentia* habet multas significationes, nam aliquando significat. 1. Actualem appetitum boni, sic *Sapient.* 6. laudatur concupiscentia sapientiæ, utique tanquam bona et honesta. 2. Potentiam appetitivam bonorum sensibilium, et sic etiam non est mala, cum sit futura in beatis, quos etiam delectabunt bona sensuum. 3. Id per quod ferimur in bonum sensibile contra rectam rationem, et de concupiscentia in hoc sensu procedit quæstio : sic autem sumpta quandoque significat potentiam, quandoque actum : sumpta pro potentia alio nomine dicitur fomes peccati, et est inclinatio radicalis ad bonum delectabile contra rationem : sumpta pro actu, est motus aliquis, seu inclinatio actualis illius potentiæ, tendens in bonum delectabile contra rationem : ad vitandam autem confusionem, per concupiscentiam plerumque intelligimus potentiam, nisi aliud colligatur ex adjunctis.

68 § 2. Suppono hominem potuisse a Deo creari in pura natura, id est, sine ullo dono gratuito, cum solis perfectionibus naturalibus, natura enim de se est bona : ergo secundum se creabilis a Deo, et cum dona gratuita sint gratia, non sunt debita : ergo sine eis creari potuit natura. Et ideo S. Pius V, Greg. XIII et Urb. VIII. damnarunt frequentes Baii propositiones, 26. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis conditio.* 55. *Deus non potuisset ab initio talem hominem creare, qualis nunc nascitur.* Homo autem sic in puris naturalibus constitutus, etc. habuisset animam cum suis potentiis spiritualibus, item corpus cum facultatibus sensitivis et naturalibus earum inclinationibus; uti fuse ostendit Suar. *in prolog. 4. de Gratia, cap. 2. et de Peccat. d. 9. s. 5. num. 5.* cum enim in ea suppositione fuisset futura eadem natura, quæ nunc est, habuisset easdem potentias et facultates naturales, hinc pura natura includeret pugnam appetitus contra rationem; nam cum delectabilia naturaliter plus trahant, e contra omnis operatio virtutis sit difficilis, naturale est, ut appetitus sensitivus, qui tendit in solum objectum delectabile, pugnet cum ratione, quæ abducit a delectabilibus sensuum ad honestatem virtutis.

§ 3. Præterea supponendum est cum Suar. 69 *de Opere 6. dier. l. 3. c. 17. n. 9*, Adamum, antequam peccaret, habuisse gratiam, imo primo instanti suæ creationis fuisse sanctificatum per gratiam et habitus supernaturales [1]; deinde accepisse a Deo cætera dona quæ simul cum gratia et donis supernaturalibus constituebant statum innocentiæ et justitiæ originalis, quæ dona præcipue erant immunitas ab errore, a veniali, a morte, a miseriis vitæ et passionibus supponentibus malum, uti refert Suar. *in prolog. 4. de Gratia, cap. 3.* quamdiu autem fuit hic status innocentiæ, tamdiu pars hominis superior perfecte subjecta erat Deo, et tum quoque pars inferior per speciales Dei gratias et dona perfecte subjiciebatur superiori, ita ut nullus pravus motus concupiscentiæ posset libertatem voluntatis prævenire, uti probat Suar. *in Oper. 6. dierum, l. 3. c. 12.* sed superveniente peccato originali, per quod pars superior se opposuit Deo, factum est consequenter, ut subtractis illis Dei gratiis et donis pars inferior sibi relicta pugnet contra superiorem, quod satis experimur, et notat Apostolus *ad Roman. 7 : Ego ipsa mente servio legi Dei, carne autem legi peccati : et ad Galat. 5. vers. 6. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, hæc enim sibi invicem adversantur :* hinc S. August. *lib. 1. de Peccat. remiss.* ait : *Quando ergo peccavit Adam, tunc ejus corpus gratiam perdidit, qua ejus animæ omni ex parte obediebat.*

§ 4. Concupiscentia non est, nec includit 70 morbidam aliquam qualitatem, per quam homo inclinetur ad solum bonum inhonestum. Ita Bellarm. *de Amiss. gratiæ, l. 5. c. 15*; Suar. *proleg. 4. de Grat. cap. 8. a n. 11*; Requesenius *in select. qq. n. 214*; Maurus *lib. 5. quæst. 37. n. 26.* aliique communiter. *Prob. 1.* quia talis nunc secundum naturam nascitur homo, qua-

[1] Fides catholica docet Adamum in statu sanctitatis et justitiæ ***constitutum*** fuisse (c. tr. sess. v can. 1); sententia probabilior simul ac vulgatior tenet eum in eodem creatum fuisse ob dignitatem primæ causæ quæ quando de se sola agit simpliciter totum intentum ponit effectum et quia de Angelis dixit Augustinus Deo simul condiente naturam et largiente gratiam *(Editoris nota vel additio.)*

lis fuisset in statu puræ naturæ, in quo habuisset concupiscentiam et non habuisset illam morbidam qualitatem : ergo concupiscentia non est nec includit illam morbidam qualitatem. *Minor* constat ex nu. 68. et magis firmabitur num. 71. et asseritur ab adversariis morbidam qualitatem supervenisse per peccatum originale. *Maj.* autem etiam probatur, tum ex damnatione propos. 55. Baianæ, *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur,* tum ex Trid. *sess.* 5. *in decreto de Peccat. origin.* ubi loquens de mutatione per peccatum facta in homine, meminit tantum de amissione justitiæ et status originalis, ac perfectionum ex ea provenientium ; et idem dicunt SS. PP. *Erubuerunt primi parentes post peccatum,* inquit S. August. *lib.* 2. *de Nupt. et concupisc. quando post inobedientiam suam inobedientia membra senserunt, quia amiserunt donum integritatis.* Ibid. cap. 6, *Homo inobedientiæ suæ malum sensit, quando sibi retributam dignissime inobedientiam suæ carnis invenit.* Et lib. 5. *contra Julianum,* cap. 3. *Concupiscentia pœna peccati est, quia reddita est meritis inobedientis :* ergo ex mente Ecclesiæ et PP. talis nunc quoad naturam nascitur homo, qualis fuisset in statu puræ naturæ. 2. Hæc qualitas non est acquisita per actus proprios, ut patet, cum infantes ante omnes suos actus habeant concupiscentiam, nec est impressa nobis et causata demeritorie per peccatum Adami, quia posteriori per inobedientiam Adami tantum incurrerunt privationem donorum gratuitorum, sicuti per illius obedientiam illis collata fuissent sola bona gratuita ; hinc S. Hieron. apud Suar. *de Pecc. d.* 9. *sect.* 5. *num.* 3. ait nos hoc perdidisse in Adamo, quod recepimus in Christo, in quo recepimus sola dona gratuita. Et ratio est, quia pactum cum Adamo fuit tantum de transfusione bonorum indebitorum : ergo peccatum Adami non merebatur impressionem talis qualitatis. 3. Si per originale contraheretur talis qualitas, ergo pueri decedentes in solo originali haberent eam, et per eam postea actus inordinatos in resumpto corpore, uti alii homines. Consequens est contra S. Thom. *quæst.* 5. *de Malo, art.* 3. *in corp.* ubi docet eos non esse habituros actum inordinatum, *et in* 2. *dist.* 33. *quæst.* 2. *in corp. et ad* 5. dicit eos non fore separatos a Deo, quantum ad separationem naturalium bonorum, sed de Deo gavisuros naturali cognitione, ac dilectione. 4. Talis superaddita qualitas est frustranea, quia sine ea habetur concupiscentia, uti jam dicetur.

§ 5. Concupiscentia, physice loquendo, est entitas appetitus sensitivi, cum negatione perfectæ subordinationis ad rectam rationem. Hæc videtur esse mens S. Th. *q.* 4. *de Malo art.* 2. *ad* 4. *Concupiscentia est ipsa pronitas vel habilitas ad concupiscendum, quæ est ex hoc, quod vis concupiscibilis non perfecte subditur rationi, sublato fræno originalis justitiæ. Et probatur,* nam includit entitatem appetitus sensitivi, qui sufficienter est radix inclinationis ad bonum delectabile, exclusa qualitate superaddita ; non est tamen sola entitas appetitus, cum hæc sine concupiscentia fuerit in Christo et in Adamo pro statu innocentiæ, ac etiam futura sit in cœlo : ergo præter illam debet aliquid includere, habita autem simul negatione perfectæ subordinationis ad rectam rationem, quam subordinationem in statu innocentiæ dabant gratiæ et specialia Dei dona, jam habetur radicalis inclinatio ad bonum delectabile contra rationem, et secundum dicta n. 68 et 69. ergo in his duobus physice consistit concupiscentia. 71

Objic. 1. — SS. PP. dicunt Angelos non esse vulneratos in naturalibus, sed solos homines. Similiter Trid. supra dicit hominem in deteriùs esse commutatum : ergo cum homini nulla potentia naturalis sit sublata, debet aliquid defectuosum esse impressum. *Conf.* nam S. Augustin. et S. Thom. apud Maurum num. 31. clare admittunt talem morbidam qualitatem naturæ superinductam. Resp. Tantum volunt perdita esse dona gratuita, per quæ pars inferior non poterat reluctari superiori, uti recte Suar. *proleg.* 4. *de Grat. c.* 8. quod vulnus non est in Angelis, in quibus defectu appetitus non poterat esse rebellio partis inferioris contra superiorem. *Ad Conf.* vocari a S. Aug. morbidam qualitatem vel affectum reipsa autem esse ipsam naturalem inclinationem sensualiter vitiatam, non per positivam tabem, sed ex carentia justitiæ originalis : et eodem modo S. Th. 1. 2. *q.* 82. *art.* 1. vocat peccatum originale habitum corruptum, in quo sit aliquid positivum, ipsæ videlicet potentiæ animæ non bene dispositæ, et aliquid privativum, nimirum deordinatio ex carentia justitiæ originalis.

Objic. 2. — Est nunc pœna peccati habere talem concupiscentiam : ergo debet esse aliquid plus quam appetitus et negatio donorum gratuitorum. Resp. Est pœna ratione sui, n. ratione denudationis a donis gratuitis, c. ant. et neg. conseq. Quod ratione sui non sit pœna, patet, nam fuisset in statu puræ naturæ, uti

num. 68. dictum est, nec tamen in illo fuisset pœna peccati, quod tum potuisset abesse, et ideo S. Aug. *lib.* 3. *de Lib. arbitr. cap.* 20. ait hanc spoliationem doni gratuiti esse pœnam, non quia homo factus est malus, sed quia in pœnam peccati desiit esse melior : unde recte infert Suar. *de Pecc. d.* 9. *s.* 5. *n.* 7. hominem in puris naturalibus et hominem nunc, quoad hoc punctum, non aliter differre, quam sicuti homo nudus differt a denudato : quod autem consequentia non teneat, patet in simili, nam mors est nunc pœna peccati, et tamen eadem naturaliter obvenisset in statu puræ naturæ, nec fuisset pœna peccati.

72 § 6. Certum est concupiscentiam esse causam peccati, nam *Jacob* 1. v. 14. dicitur : *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus ;* et probat experientia, quia ex concupiscentiæ motibus sæpe fiunt peccata, quæ non fierent, si illi abessent, quamvis enim concupiscentia directe non agat in voluntatem, tamen varie eam ad peccatum trahit, in primis obnubilando intellectum, qui, dum sentitur vehemens delectatio, rapitur ad considerationem illius boni sensibilis, et impeditur a consideratione honestatis oppositæ; deinde dissipando vires animæ, quæ vehementiore motu sensibili distracta, infirmior est ad formandum vel audiendum rectæ rationis judicium : denique propter sympathicam quamdam inclinationem partis superioris ad inferiorem, cum enim intellectus omnia cognoscat dependenter ab imaginatione, sicuti quo præit imaginatio, naturaliter sequitur intellectus; ita quo præit appetitio, naturaliter amat sequi voluntas.

73 § 7. Concupiscentia non est formaliter peccatum. Patet, quia concupiscentia remanet post Baptismum, qui tamen tollit omne hoc, quod est peccatum, uti definit Trid. supra his verbis : *Manere autem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem, hæc S. synodus fatetur et sentit, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet : hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, S. synodus declarat, Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit.* Idem constat ex damnatione propositionis 24. Baianæ, *Concupiscentia carnis in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est.* Idem tenet expresse S. August. *lib. de Nupt. et concupisc. cap.* 13. *Concupiscentia vocatur peccatum, quia peccato facta est; sicuti vocatur lingua, locutio, quam facit lingua.* Idem habet pluribus locis apud Bonæspei, *de Peccat. d.* 10. *d.* 2. Eamdem veritatem probat Bellarm. *supra cap.* 7 et *seqq.* Ratio autem jam est insinuata, quia concupiscentia non est de se mala, imo posset esse a Deo, qui secundum dicta nu. 68. potuisset creare hominem in pura natura, qui a Deo habuisset concupiscentiam.

Respondet Noris, apud Reques. num. 221. Deum potuisse creare hominem cum concupiscentia, sed non cum prædominio contra rationem, nec cum inclinatione appetitus ad inhonesta, præponderante contra inclinationem voluntatis ad honesta, uti nunc fit. *Contra est,* quod male supponatur concupiscentiam ratione originalis præcise ita vehementer inclinare, si enim in quibusdam hominibus fortius inclinet, præsertim ad peccata carnis, est, vel ratione peccatorum personalium, quæ commiserunt, vel ratione malorum habituum, quandoque etiam sine formali peccato acquisitorum; sic enim innocentes pueri, perpetuo amentes invincibiliter ignorantes malitiam, inducti per alios, aut qui aliter assuefecerunt naturam ad talia, vehementer inclinantur ad ista peccata. Est quoque non raro major in uno quam in alio inclinatio ad quædam vitia, ob diversitatem organorum vel temperamenti. De cætero concupiscentia, quantum est ratione originalis, licet naturaliter plus inclinet ad objectum delectabile, quod est affinius inhonesto quam honesto, tamen manet sub potestate rationis, ut coerceatur, et sæpe sine magna difficultate, uti patet in plurimis hominibus, qui innocenter educati, etiam postea, quando natura est apta generationi, vix sentiunt ullos stimulos, usquedum infeliciter de his audiant aliquid, vel casu experiantur.

Objic. 1. — Quod est contra rectam rationem est peccatum : sed concupiscentia est contra rectam rationem : ergo. Resp. N. min. nam tantum est radix actuum, qui sunt contra rectam rationem; unde sicuti homo incitans, aut habitus inclinans ad peccatum, non ideo sunt peccatum, ita nec concupiscentia.

Inst. — S. August. *contra Julian. lib.* 5. *cap.* 3. ait : *Concupiscentia carnis, adversus quam concupiscit bonus spiritus, et peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis, et pœna peccati.* R. Intelligit esse radicaliter peccatum, propter actus, quos causat, et sunt peccatum, si voluntas consentiat.

Objic. 2. — Concupiscentia est formaliter mala, quia contradicit rectitudini naturæ rationalis; ergo est peccatum. R. Formaliter contradicit illi rectitudini N. radicaliter C. sed non ideo est formaliter peccatum, sed tantum causa peccati, secundum dicta n. 72.

Inst. 1. — Concupiscentia est materia pudoris, uti habet S. August. *de Nup. et concupisc. lib.* 2. *cap.* 5. ergo est formaliter mala. R. Concupiscentia sumpta pro potentia, est materia pudoris, N. sumpta pro actu, C. sic pudet nos peccati, non potentiæ peccandi.

Inst. 2. — Malum est, quod expugnatur, uti habet S. Aug. *contra Julian. lib.* 3. *cap.* 3. sed homo debet expugnare concupiscentiam per continentiam : ergo. R. Homo debet expugnare actus inordinatos concupiscentiæ, non autem potentiam concupiscendi : et eodem sensu ratio expugnat voluntatem, faciendo ne consentiat in actus malos.

Inst. 3. — Concupiscentia ob nullum finem bonum expeti potest : ergo est culpa, si enim esset tantum pœna, omnis pœna posset ob bonum finem expeti. R. Concupiscentia expeti posset ad pugnam, victoriam et majus meritum. Sed etiam falsum est omnem pœnam posse expeti, nam ignorantia eorum, quæ ad salutem sunt necessaria, est pœna, nec tamen potest expeti : et idem est de damnatione æterna.

Inst. 4. — Conscientia et concupiscentia pugnant inter se, sed duo bona inter se non pugnant, uti habet S. August. *lib.* 4. *contra Julian. cap.* 13 *et lib.* 5. *cap.* 7. *Nulla pugna est sine malo, sed quando pugnatur, aut bonum pugnant et malum, aut malum et malum, aut si duo bona pugnant, ipsa pugna est magnum malum :* sed conscientia est bona, et pugna conscientiæ contra concupiscentiam non est mala : ergo concupiscentia est mala. Resp. N. min. nam bonum virginitatis et conjugii, bonum paupertatis et proprietatis pugnant : similiter pugnant potentia amandi et potentia odiendi Deum, et tamen nihil horum est malum : si vis, distingue, pugna inter duo bona est mala : pugna actualis contra præscriptum potentiæ, cui debet obedire, c. pugna radicalis seu potentia pugnandi, data cum subordinatione, ut inferior potentia obediat superiori, n.

Inst. 5. — Omnis potentia ideo est bona, quia habet saltem aliquos actus bonos : sed concupiscentia nullos habet actus bonos, quia S. Aug. *supra l.* 4. *c.* 2. docet concupiscentiam in Sanctis nullos actus bonos exercere : ergo. R. 1. N. maj. quia per hoc potentia est bona, quod possit habere actus bonos; sic voluntas dæmonum in se bona est, licet nullos actus bonos habeat, sicuti autem voluntas dæmonum potuit habere actus bonos in statu viæ, ita concupiscentia saltem in statu puræ naturæ. R. 2. N. min. nam concupiscentia inclinat ad delectabile, honestum vel inhonestum; si enim obediat rationi, inclinat ad delectabile honestum, si non obediat, ad inhonestum, quamvis ex natura sua magis inclinet ad inhonestum, quia delectabile plus habet de inhonesto.

Objic. 3. — Quod est prohibitum, et tamen datur, est peccatum, sed concupiscentia prohibetur et tamen datur : ergo. *Prob. min.* est prohibita, quia, causa mali eadem lege prohibetur, qua malum ipsum. R. 1. Si argumentum valet, ergo voluntas est peccatum et prohibita, quia est causa peccati, quod est prohibitum. R. 2. Motus concupiscentiæ sunt prohibiti, ita ut non liceat in eos consentire, c. ita ut non liceat eos pati, n. ergo pariter causa eorum est prohibita, ita ut non liceat eam ordinare ad illos motus, c. ita ut non liceat eam causam pati vel habere, n.

Objic. 4. — Christus assumpsit omnes humanæ naturæ miserias, sed absque peccato, *ad Hebr.* 4. atqui concupiscentiam non assumpsit : ergo hæc non est miseria naturæ, sed peccatum. R. Christus duas miserias non assumpsit, nempe ignorantiam et concupiscentiam, uti notat S. Aug. *supra l.* 5. *c.* 9. cujus rationem dat S. Thom. 3. *p. q.* 15. *art.* 2. et 3. Tum quia istæ duæ miseriæ non proderant ad finem ejus, qui erat redemptio humana, tum quia oportebat Christum esse plenum veritate et sanctitate, quibus duobus donis repugnabat ignorantia et concupiscentia. Similiter quando dicitur voluisse per omnia tentari, intellige accommode, per omnia illa, quæ non dedecebant personam Redemptoris. 74

§ 8. Nequidem actus, quos causat concupiscentia, sunt peccatum, nisi voluntas consentiat : est contra plurimos hæreticos, quibus favet Jansenius *t.* 2. *lib.* 2. *cap.* 14. hinc in indice hujus loci ponitur : *Concupiscentiæ motus indeliberati sunt peccata ;* et loc. cit. dicitur : *Desideria peccatorum non tantum deliberata, sed etiam talia, quæ rationem antevertunt, sunt mala, turpia, illicita, etc.* Alii apud Tann. *de Pecc. d.* 4. *quæst.* 8, *dub.* 3. dicunt tunc saltem esse peccata, quando ab imaginatione causantur : sed contra illos omnes est Trident. relatum *nu.* 73. Item damnatio harum propositionum *Baii* 50: *Prava desideria, quibus ratio*

non consentit, et quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto : Non concupisces, 51. *Concupiscentia sive lex membrorum, et prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.* 75. *Motus pravi concupiscentiæ sunt pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto : Non concupisces, unde homo consentiens et non consentiens transgreditur præceptum : Non concupisces, quamvis transgressio in peccatum non deputetur.* Idem constat ex damnatione propos. 7. ab Alexand. VIII. *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio vel mundi ; si Dei, charitas Patris est ; si mundi, concupiscentia carnis,* hoc est, *mala est.* Idem docet S. August. *contra Julian. lib.* 6. *c.* 5. *Parens est concupiscentia, partus peccatum, sed concupiscentia non parit, nisi conceperit ; non concipit, nisi intellexerit, hoc est, ad malum perpetrandum obtinuerit voluntatis consensum.* Et *de Civit. lib.* 1. *cap.* 25. *Quanto magis concupiscentialis inobedientia absque culpa est in corpore non consentientis, si absque culpa est in corpore dormientis?* Idem repetit epist. 100. Et S. Bern. *de Intern. domo, cap.* 8 : *Non nocet sensus, ubi non est consensus.* Similiter S. Greg. *homil.* 16. *in Evang.* dicit per tria deveniri ad peccatum, suggestione, delectatione, consensu. Ratio data est *a num.* 62. quia sola voluntate peccatur, nec voluntas habet despoticum imperium in omnes potentias : nam impedire nequit actus phantasiæ, quam etiam dæmon movere potest ; nec semper actus intellectus, quia saltem primæ cogitationes non sunt in potestate nostra ; ad imaginationes autem et cognitiones sequuntur necessitate naturali appetitiones sensitivæ et consequenter commotiones aliique effectus, etiam renitente voluntate, uti docet Apostolus *nu.* 69. relatus et experientia probat : ergo talia non possunt esse peccata.

75 *Objic.* 1. — Cujus causa est voluntaria, hoc est voluntarium : sed causa horum motuum est nobis voluntaria : ergo etiam hi motus. *Prob. min.* causa horum motuum est concupiscentia : sed concupiscentia est nobis voluntaria : ergo. *Prob. min.* Concupiscentia est pœna peccati originalis, cui autem peccatum est voluntarium, illi etiam voluntaria est pœna : sed peccatum originale fuit nobis voluntarium : ergo. Hic est *Achilles* Jansenii, quem stravit Alex. VIII. damnans hanc 1. propos. *In statu naturæ lapsæ ad peccatum mortale, et demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium ac liberum fuit in causa sua, peccato originali et voluntate Adami peccantis.* Unde, Resp. 1. Si argumentum valet, ergo mors omnium quoad corpus, utpote pœna peccati originalis, fuit voluntaria Adamo et nobis : ergo Adam et quisque nostrum est quoad corpus homicida sui ipsius. Resp. 2. Cujus causa est voluntaria voluntate propria, hoc est voluntarium, *transeat ;* voluntate aliena, N. intendunt autem adversarii probare, quod tales motus sint personaliter voluntarii, ideoque sint in nobis peccata personalia actualia, quod implicat, quia repugnat peccato personali esse voluntarium voluntate aliena, cum per hoc differat personale ab originali, ut ex S. Aug. et S. Thom. observat Suar. *de Pecc. d.* 5. *s.* 4. *n.* 4. Dixi, *transeat*, quia quamvis sit voluntaria, si tamen effectus non fuit in ea intentus vel prævisus, non ideo est voluntarius, uti dictum est *a num.* 30. Jam vero patet illos effectus non esse a nobis prævisos, nec forsan ab Adamo, aut si ab hoc prævisi sint, tamen voluntas Adami non erat moraliter nostra in ordine ad hoc, ut faceret omnes illos effectus nobis voluntarios.

Objic. 2. — Motus illi sunt contra præceptum, *Non concupisces,* hinc S. August. *de Sp. et lit. c. ult.* dicit præceptum illud non posse in hac vita servari. Resp. N. antec. nam præceptum illud prohibet non concupisci voluntarie et libere ; cum debeat esse de materia possibili, S. August. tantum vult non posse servari in hac vita quoad finem a lege intentum, qui est perfecta tranquillitas animæ, et liberatio ab omni inordinato motu, hunc autem statum prius obtinebimus in cœlo.

Inst. Negari non potest, quod motus illi sint mali. R. Sunt mali, non formaliter, sed objective, id est, non possunt esse objectum honestæ prosecutionis vel complacentiæ, uti nec homicidium ab ebrio factum, quamvis faciens aut patiens non ideo in conscientia aut coram Deo peccet.

Circa delectationem de objecto a malitia præciso, aut si per conditionem separetur malitia, addentur plura q. seq.

ARTICULUS II.

An delectatio morosa semper sit peccatum ? 76

« *Resp.* — Si terminetur ad cogitatum opus malum secundum se, est peccatum mortale vel veniale, prout ipsum opus mortale vel veniale est. Ita comm. ex D. Th. 1. 2. *q.* 27. *art.* 8.

» Dixi, *secundum se*, quia si delectatio sit tantum de ipsa cogitatione, non autem de ope-

re, non est peccatum, quia sicut cogitatio, v. g. de rebus obscœnis, in ordine ad doctionem vel concionem, etc., bona est, cogitatio autem de iisdem rebus ex curiositate, est mala venialiter; ita consequenter delectactio de tali cogitatione tanquam objecto, non est mala, sed quandoque bona, quandoque venialiter mala. Similiter nec peccatum erit, si delectatio versetur circa modum male operandi, non circa ipsum opus malum, quomodo sine peccato sæpe nos delectant fabulæ, comœdiæ, bella, homicidia, fraudes, furta, lapsus hominis, v. g. ex equo, etc., non secundum se, sed modus furandi, rapiendi, artificiosus et industrius, modus cadendi inopinatus, Lay. *l.* 1. *t.* 3. *c.* 5. *n.* 2. *Ex quibus resolves :*

» I. Licitum est gaudere, et delectari morose de effectu bono secuto ex opere malo, quia tunc delectatio non est de objecto malo.

» II. Si talis effectus secutus sit ex opere secundum se quidem malo, hic tamen, et nunc culpa vacante, ut v. g. quia factum est in somno, amentia, ebrietate, culpabili ignorantia, tunc etiam de ipso actu licere aliquando delectari, non quidem secundum se, sed ut est causa talis boni effectus, docent Less. *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 105. et 106. ex Vasq. 1. 2. *d.* 105. *c.* 2. v. g. de solutione naturæ facta in somno. Ratio est, quia objectum delectationis istius non est malum. V. Bon. *de Matr. d.* 4. *p.* 8. *n.* 8. Sanch. *l.* 1. *Mor. c.* 2. *num.* 18. Lug. *de Pœn. d.* 16. *n.* 389. Imo addunt, licere aliquando desiderare (affectu simplici, et inefficaci desiderio) ut tale quid fiat sine culpa, v. g. ut in somno eveniat naturæ solutio, ob finem bonum : dummodo desiderium non sit tam intensum, ut tale quid probabiliter cauſet, neque sit periculum consentiendi in talem voluptatem. Ratio est, aiunt, quia objectum hujus desiderii, aut gaudii, non est malum. V. Less. et Bon. *l. c.*

» III. Non est peccatum, saltem mortale, si conjuges delectantur appetitu tantum rationali de actu conjugii præterito, futuro vel possibili, respectu compartis præsentis vel absentis. Item si sponsus desideret copulam futuram, aut de ea delectetur, vel vidua de præterita. Ratio est, quia hi actus habent objectum licitum.

» Dixi, *appetitu rationali :* quia si sponsus aut vidua, voluntarie consentiat in delectationem sensitivam et carnalem, quæ ex recordatione copulæ futuræ aut præteritæ naturaliter oritur, mortaliter peccat, ut docent Les. *n.* 120. Bon. Tann. Palaus. V. Dian. *p.* 3. *t.* 5. *Misc. R.* 2. contra Med. etc. Quia vero ad supradictam voluntatis oblectationem, sensitiva et carnalis ut plurimum, imo etiam periculum consensus in fornicationem, consequitur, oblectationem illam voluntatis in praxi vix locum habere, saltem in vidua, et sponsis : inter conjuges tamen, modo periculum pollutionis absit, etiam sensitivam et veneream delectationem non esse mortale docent Fill. Bon. *q.* 4; Sanch. Less. *l. c. d.* 1. et Dian. *par.* 2. *t.* 3. *Misc. R.* 36. Tum quia status matrimonii hæc excusat, uti etiam tactus impudicos, solius voluptatis causa institutos : tum quia hæc tendunt per se ad opus conjugale, licet per accidens opus non exerceatur.

» IV. Delectatio morosa de rebus solo jure positivo prohibitis non est illicita, modo non fiat sub ratione prohibitionis, v. g. si Carthusianus, vel alius, die jejunii se oblectet de cogitato esu carnium, quia non est de opere malo, cum lex tantum vetet comestionem externam. Laym. *n.* 9; Less. *n.* 111 et 113.

» V. Qui delectationem morosam mortalem confitetur, addere debet circumstantias operis, de quo fuit delectatio, v. g. in materia iræ, an fuerit de occidendo fratre, an alio, uno, an pluribus : in materia carnis, an de conjugata, moniali, consanguinea. Quod tamen limitant Az. Sa *v. Luxuria,* Salas *t.* 2. *tit.* 13. *d.* 16. *s.* 6. *num.* 59. etc., si delectatio feratur in objectum apprehensum secundum totam suam malitiam, non autem si tantum secundum partem, v. g. in fœminam apprehensam, ut non suam, non tamen ut alteri nuptam, vel ut monialem; tunc enim probabile esse ait, delectationes tales reduci ad speciem simplicis fornicationis. Ita etiam Fill. Less. Bonac. Dian. Palaus. V. Lugo *n.* 363. Aliud est de ipso opere externo, quod semper fertur in objectum, secundum totam suam malitiam; aut etiam de desiderio efficaci, quod fertur in opus externum secundum se, et ut est a parte rei, ac proinde est ejusdem cum illo speciei, ideoque ejus circumstantiæ semper fatendæ sunt. *V. Auct. cit.*

» Resp. — II. Si quis sine causa et necessitate actionem exerceat, ex qua intelligit delectationem carnis naturaliter orituram (v. g. ex curiositate legit, vel audit turpia), tamen sine directa intentione, et sine periculo consensus, peccat venialiter; si vero justam causam habeat, nihil peccat. *Vide supra in* 6. *pr. l.* 3. *t.* 4. *c.* 2. *d.* 4.

» *Quæres.* — An voluntas delectationem carnalem positive reprimere teneatur?

» Resp. — Si voluntas plene eam advertens negative et permissive se habeat, ita ut nec approbet, nec repellat, dummodo id non permittat ex ipsius delectationis complacentia, nec periculum sit ulterioris consensus, probabile est, quod docent Caj. Sanch. 1. *Mor. cap.* 12. non peccare mortaliter, tum quia non consentit in delectationem; tum quia moraliter est impossibile omnes illos motus evitare; tum quia ex justa causa illos licet permittere, etiam secundum adversarios.

» Resp. — III. In praxi tamen verius videtur, quod docent Vasq. Az. Less. Bec. 1. 2. *tom.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 5. sine justa causa eis non resistere, esse mortale, quia fere semper voluntas est exposita periculo consensus; et contrarium credere, est nimia sui confidentia et præsumptio. Moderate Laym. utramque sententiam probabilem fatetur, et ait, delectationem videri mortalem, nisi saltem actum simplicis disciplicentiæ circa illam elicias; etsi efficaciter animum ad alia divertere negligas, cum facile possis, et speres, te tali modo depellere. V. Laym. *l.* 1. *t.* 3. *cap.* 6.»

ADDENDA.

77 *Quæst.* 17. — *Quid præterea notandum sit circa delectationem morosam?* R. seqq.

§ 1. Delectatio morosa secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 889. est gaudium quoddam seu complacentia, quam quis habet in aliquo objecto, quod facere non vult, nec vult a quoquam fieri, attamen sibi in illo complacet. Et secundum Ovied. *de Pecc. contr.* 4. *n.* 5. dicitur delectatio, quasi a dilatatione cordis, secundum illud *Isaiæ* 6: *Videbis et afflues, et mirabitur, et dilatabitur cor tuum.* Etiam dicitur lætitia, quia affert quamdam quasi latitudinem cordis, uti notat Alb. M. *de Motibus animal. l.* 1. *c.* 1. Potest autem delectatio morosa esse bona vel mala, prout objectum illius est bonum vel malum; usus tamen nunc obtinuit, ut sumatur pro delectatione mala. Item potest esse, vel de objecto turpi, quale est fornicatio, vel de objecto non turpi, attamen malo, vel intrinsece ratione sui, uti est occisio inimici, vel tantum extrinsece ratione prohibitionis, uti est comestio carnium die Veneris. Quod autem dicitur de delectatione morosa circa objectum malum, idem cum proportione intellegi debet de tristitia morosa circa objectum bonum, uti si quis tristetur de gloria Dei, de bono proximi, de actu bono posito a se vel alio. Cur autem talis delectatio appelletur morosa, dictum est *l.* 3. *p.* 1. *n.* 889.

§ 2. Bene distinguenda sunt hæc 4. delec- 78
tatio de malo, delectatio de cogitatione mali, delectatio de cogitatione mala, delectatio de modo, quo fit malum. Delectatio de malo vel de cogitatione mala semper est mala, quia est de objecto malo. Delectatio de cogitatione mali potest esse bona, sic enim Deus complacet sibi in cogitationibus peccatorum, et potest quis delectari aspectu artificiosæ picturæ, quamvis res picta displiceat. Idem est de delectatione circa modum, quo fit malum, uti si delectet de modo, quo alius naso pronus cecidit in lutum, quo ebrius tremule incedit, quo mulieres rixantes se mutuo impetunt; hæc enim delectationes, per se loquendo, non sunt peccata, uti cum communi Suar. *de Pecc. d.* 5. *s.* 5. *num.* 7; Sanch. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 4; Ovied. *nu.* 43. quia tendunt in circumstantiam vel modum ab objecto malo distinctum, et de se non malum. Quod si circumstantia vel modus de se esset malus, idem dicendum foret de delectatione circa hæc, quod dicitur de delectatione circa objectum malum. Signum autem, quod quis delectetur re cogitata, et non sola cogitatione rei, vel modo, quo fit, est hoc imprimis, si delectetur, et nihil cogitet de cogitatione sua vel de modo, quo res fit: si enim esset de his delectatio, deberet esse horum cognitio, cum voluntas non feratur in incognitum. Deinde si non delectetur simili cogitatione vel simili modo occurrente circa res bonas, v. g. si plus delectetur arguto dicto vel facto, quando pro objecto habet aliquid turpe, quam quando habet aliquid honestum, manifestum signum est delectationem tunc ferri, non in solam cogitationem aut modum, sed etiam versari circa objectum cogitatum. Præterea si quis libenter loquatur de objectis ejusmodi, vel libentius studeat aut speculetur circa illa, quam alia, vel illa, quæ audit, legit, videt, interpretetur in ordine ad ista, signum est, quod pronus sit ad delectationes circa talia objecta, unde in dubio an talis homo delectetur etiam de objecto, an de sola cogitatione objecti, vel de modo, quo fit, præsumi debet, quod delectetur etiam de objecto.

§ 3. Si delectatio de objecto malo directe 79
tendat in ipsam malitiam, v. g. si quis delectetur de damno proximi, quia damnum ipsius est; comestione carnis, quia est prohibita; furto, quia est offensivum Dei, clarum est semper esse peccatum, uti omnes tenent cum

Arr. *de Pecc. d.* 47. *n.* 2. quia talis virtualiter habet voluntatem efficacem, qua vult malitiam objectivam, non quod eam intendat propter seipsam; nemo enim vult malum ut malum, sed sub aliqua ratione boni; attamen fertur in malitiam veluti objectum materiale intentum : ergo in actum refunditur malitia formalis, respondens malitiæ objectivæ gravi vel levi, in quam tendit actus; imo cum tali actu aderit odium proximi vel Dei, aut etiam communiter contemptus legis, et sic erit mortale, secundum dicenda *n.* 242. quamvis forte sit de objecto secundum se non graviter malo.

80 § 4. Si malitia per cognitionem possit separari, et reipsa separetur ab objecto, tuncque delectatio feratur in aliquod bonum physicum, quod est in objecto, per se loquendo, non erit peccatum, uti si quis delectetur esu carnium die Veneris, cognoscendo veluti non prohibitum : ratio est, quia delectatio non fertur in objectum, prout a parte rei est, sed prout apprehenditur : ergo si feratur in objectum exercite et efficaciter præcisum a malitia objectiva, nulla malitia formalis poterit inde refundi in actum, *n.* 10. quod magis declarabitur *n.* 85. nam talis delectatio fertur in objectum, virtualiter sub conditione, si non sit malum, qualiter concipi potest in plerisque materiis, exceptis illis, de quibus *num.* 87.

Objic. — Desiderium objecti mali, v. g. carnium die Veneris est peccatum, quamvis aliquis vellet præscindere a prohibitione, et optaret abesse omnem malitiam objectivam : ergo etiam delectatio sic erit mala. R. N. conseq. Desiderium est actus efficax, qui fertur in objectum, prout a parte rei ponitur cum sua malitia, v. g. qui desiderat comedere carnes die Veneris, quod cognoscit esse prohibitum, vult comestionem a se poni, quam supposita lege prohibente scit non posse poni sine transgressione legis : ergo tendit in aliquid cum oppositione ad legem. E contra, delectatio est actus inefficax, et tantum fertur in comestionem, prout objectum, seu prout in cogitatione est aliquid, v. g. utile corpori, neque hæc cogitatio infert illa, quæ essent a parte rei conjuncta cum illa comestione : ergo cum comestio in ratione objecti præscindat a malitia, non erit peccatum per simplicem delectationem ferri in illam.

81 § 5. Probabilius est, quod delectatio de objecto, non tantum intrinsece malo, sed etiam malo extrinsece sit peccatum mortale aut veniale, prout est objectum graviter vel leviter malum, S. Thom. 2. 2. *q.* 74. *art.* 5. et 8. Suar. *n.* 4. Sanch. *n.* 8. aliique communiter. Nec dissentit Arr. *d.* 47. quamvis enim videatur contradicere *a nu.* 5. tamen *n.* 9. relabitur in hanc sententiam, dicens voluntatem, ut non peccet, debere ferri in objectum, a quo intellectus abstrahit malitiam, et prohibitionem. Idem dicit Tann. *d.* 4. *q.* 8. *nu.* 134. et 137. videturque colligi ex illo Oseæ 9. v. 10. *Facti sunt abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt.* Ratio autem est, quia qui delectatur objecto malo cogitato, approbat illud, uniendo et conformando suum affectum illi : nemo enim delectatur, nisi in hoc, quod ei placet, et quod reipsa amat : ergo sicuti objectum cogitatum est malum, ita etiam delectatio, cum formalis malitia actus desumatur per ordinem ad objectivam. *Si dicas,* non amari opus in re, sed tantum in cogitatione; *contra est,* amor delectationis in opere cogitato est ejusdem rationis, cujus est amor delectationis in opere reipsa posito, cum malitia utriusque desumi debeat per ordinem ad objectum, quod idem est in re et in cogitatione : ergo sicut amor delectationis circa opus mortaliter malum positum in re est mortalis, ita etiam amor delectationis circa opus cogitatum. *Nec obstat,* quod talis cogitatio objecti sit actus inefficax, *nam* est quidem inefficax respectus objecti in re ponendi, attamen respectu delectationis circa objectum intentionaliter præsens, est omnino efficax.

Objic. — Actus inefficax, qualis est simplex delectatio, non desumit malitiam ab objecto : ergo delectatio circa objectum mortaliter malum (extra materiam veneream, de qua est alia ratio) poterit esse venialis tantum, ita Vasq. *d.* 1. 11. *c.* 3. et 4; Merat. *d.* 8. *s.* 1. quorum sententiam probabilem esse dicunt Compton. *d.* 105. *s.* 5. *n.* 1. et Sporer *in Theol. Moral. p.* 1. *t.* 1. *cap.* 6. *n.* 23. dicit etiam se valde propendere in eam, et Oviedo *nu.* 9. citat pro ea plures AA. nec videtur probabilitatem negare S. Th. *art.* 8. *O.* ubi ait, *Quidam dixerunt, quod consensus in delectationem non est peccatum mortale, sed veniale tantum; alii vero dixerunt, quod est peccatum mortale, et hæc opinio est communior et verisimilior :* ergo S. Thom. agnoscit probabilitatem oppositæ : et consequenter Suarez supra nimium dixit asserendo oppositam esse improbabilem, uti et Azor. *T.* 1. *l.* 4. *c.* 6. *q.* 1. vocando temerariam. R. De hoc viderint Suar. et Azor. nos, quod diximus defendimus tanquam probabilius : unde ad object. n. antec. quamvis enim delectatio possit esse mala

licet sit de objecto secundum se non semper malo, secundum dicenda *nu.* 90. tamen delectatio tum semper est mala, si sit de objecto malo, a quo in delectatione electa refunditur malitia.

Inst. — Displicentia inefficax circa rem gravi præceptam non est mortale, imo sæpe nullum est peccatum, nam Christus habuit displicentiam inefficacem circa mortem sibi graviter præceptam : ergo similiter complacentia talis efficax circa rem graviter prohibitam non semper erit mortale, ita Vasq. *n.* 11. et iterum *c.* 4 ; item Compt. n. 2. R. Displicentia inefficax circa rem ut præceptam graviter, id est, ut positam vel ut ponendam secundum legem graviter obligantem, non est mortale, n. talis enim displicentia censetur esse amor transgressionis seu difformitatis gravis ad legem : displicentia inefficax circa rem, quæ graviter præcipitur, et pro sensu diviso præcepti, non est mortale, c. ant. et neg. conseq. Christus tantum ostendit naturalem displicentiam circa mortem secundum se, præscindendo a præcepto, non habuit autem displicentiam circa mortem ut præceptam, sensu ante dicto.

82 §. 6. Probabilius videtur, quod delectatio de objecto semper intrinsece malo sub conditione, si liceret, si non esset malum, etc. sit peccatum grave vel leve, prout objectum in se est, v. g. si quis delectetur in his objectis, blasphemarem, si liceret; pejerarem, si Deus permitteret; odissem Deum, si non esset peccatum; mentirer, si non esset malum, ita Adr. Azor. Laym. Suar. n. 10; Sanch. n. 23; Rhodes *d.* 1. *q.* 3. s. 3. § 3; Loth. *t.* 12. *q.* 2. *ar.* 5; Busemb. relatus nu. 65. aliique multi, contra Caj. Salas, Castrop. Ovied. Carden, Bonæsp. *d.* 10. *n.* 47; Herincx *d.* 7. *n.* 23. Ratio est, quia licet consensus sit conditionatus respectu objecti, est tamen absolutus respectu delectationis circa objectum, quod semper est malum, et tunc per cognitionem est præsens : ergo ab eo desumit malitiam, uti aliæ delectationes morosæ.

Respondet 1.—Oviedo *n.* 71. per conditionem, intentionaliter separari malitiam. *Contra est;* ratio, v. g. blasphemiæ est semper intrinsece mala, uti supponitur : sed ratio blasphemiæ non separatur, nequidem intentionaliter : ergo nec ratio malitiæ. *Prob. min.* nam. dicit, blasphemarem, si liceret, et in hoc objecto delectatur : ergo delectatio tendit in rationem blasphemiæ ut substantem illi conditioni, *si liceret :* ergo ratio blasphemiæ non separatur, nequidem intentionaliter. Quod si dicas, delectationem non tendere in rationem blasphemiæ, sed in aliquid aliud, cessat nostra quæstio.

Respondet 2. — Per intellectum fingi ens chimericum, quod sit blasphemia sine malitia, et in hoc ens fictum tendit delectatio propter aliquam bonitatem in eo apprehensam. *Contra est ;* illud ens fictum est blasphemia sine malitia : ergo illud ens fictum est malitia sine malitia, quia blasphemia intrinsece et semper est mala, ut supponitur : atqui est malum delectari in malitia sine malitia, quia talis reipsa delectatur in malitia, licet fingat non esse malitiam, et consequenter dici possit etiam delectari in non malitia, sicuti qui cognosceret hircum, quem fingeret non hircum, reipsa cognosceret hircum, licet consequenter dici posset etiam cognoscere non hircum : ergo adhuc est malum delectari in illo ente, quod fingitur esse blasphemia sine malitia : et ratio a priori est, quia conditio illa signate tantum et inefficaciter præscindit malitiam ab illa blasphemia, non autem exercite et efficaciter, nequidem intentionaliter, cum supponatur esse et manere blasphemiam, quæ hic concipi non potest sine malitia objectiva : ergo cum intellectus non possit effective intentionaliter præscindere a malitia, nec poterit voluntas præscindere affective, id est, fieri non poterit, quin affectus reipsa feratur in illam malitiam objectivam ab intellectu propositam.

Objic. 1. — Mendacium, si esset licitum, est mendacium, quod esset, si poneretur illa conditio; sed si poneretur illa conditio, mendacium esset licitum : ergo licite delector in eo. R. Esse licitum et illicitum : licitum ficte et signate, illicitum vere et exercite, uti jam dictum est.

Objic. 2. — Ergo vicissim erit actus inhonestus, si me delectem in hoc objecto, odissem amorem Dei, si esset illicitus. R. Si reipsa a voluntate eliciatur odium, quantumvis inefficax et sub illa conditione, c. seq. est enim displicentia de objecto semper intrinsece bono et pro nullo casu odibili aut displicentia digno.

§ 7. Multo magis est peccatum, si quis de- 83
lectetur objecto malo sub conditione, quæ quamvis poneretur, non auferret malitiam, ut fit in his, si non essem religiosus, inebriarem me; si non esset infernus, furarer ; si possem avolare, raperem hoc, etc. hæc enim conditiones relinquunt totam malitiam, quia quamvis non essem religiosus, adhuc inhonesta esset ebrietas ; quamvis non esset infernus aut ego volare possem, adhuc inhonestum esset furtum et rapina : ac tales actus videntur habere

talem malitiam, qualem haberent, si conditio reipsa esset purificata, vel non adjiceretur. Si tamen quis per talem actum. v. g. per hunc, si non essem religiosus, inebriarem me, tantum vellet significare, quod judicet, nisi jam esset in hoc statu, futurum fuisse, ut ob occasiones aliaque incitamenta sæpe se inebriaret, nec ideo significetur affectus ad inebriationem, nullum erit peccatum, uti nec tum, si tantum significet propensionem ad peccatum, quam in his circumstantiis vincat. Sanch. n. 25.

84 § 8. Si quis delectetur hoc objecto, si me determinare vellem vel ad negandam fidem vel ad mentiendum, vellem mentiri et non negare fidem, hæc delectatio videtur habere malitiam mendacii, quamvis talis homo absolute nolit mentiri. Ratio est, quia conditio illa non tollit malitiam ab alterutro, sed relinquit utrumque objectum, sicuti in se est, malum : ergo si sub illa conditione placeat mendacium, placet, et consequenter contrahitur malitia mendacii, uti recte Castropal. *tom.* 2. *d.* 2. *par.* 12. sicuti e contra si sub illa conditione placeat negare fidem, peccabit contra fidem, quamvis eam absolute nollet negare. *Nec obstat,* quod homo habens conscientiam perplexam non peccet, si eligat hoc, quod videtur esse minus peccatum, *nam* disparitas est, quod in statu perplexitatis necesse sit alterutrum eligere, uti suppono ; hinc prudenter eligit minus : in nostro autem casu necesse non est alterutrum eligi aut placere, sed est obligatio utrumque fugiendi. Videri potest Sanchez *cap.* 10. *n.* 25. qui non videtur contrarius, tantum enim dicit electionem minoris peccati præ majore non esse malam, si nempe supponatur necessitas eligendi alterutrum, quæ hic non est. Notandum tamen, si absque affectu et complacentia in alterutro peccato aliquis tantum enuntiative diceret, in tali concursu prudentius eligendum fore mendacium quam infidelitatem, nullum esse peccatum, uti in simili dictum est *num.* 83, *in fine.*

85 § 9. Delectatio voluntatis de objecto secundum se non semper malo, sub conditione, si liceret, etc. per se loquendo, non est peccatum, saltem si excipiatur materia turpis. Ratio est, quia delectatio illa potest habere honestum, aut saltem indifferens motivum, cum objectum sit illius capax : et tunc cadit delectatio super objectum ut intentionaliter separatum a malitia, a qua separari potest. Sic religiosus licite dicit, si liceret habere, et haberem divitias, darem eleemosynas, hic enim actus est honestus, quia habere divitias non est de se malum, et delectatio circa elargitionem earum procedit ex motivo misericordiæ. Item, si liceret, comederem carnes die Veneris ; comestio enim illa est de se capax motivi saltem indifferentis, et seclusa per conditionem prohibitione, objectum illud non est de se malum. Idem potest esse, si quis se delectet hoc objecto, si Titius esset hostis in bello, occiderem eum ; si esset reus, et ego carnifex, suspenderem ; si Deus vellet Titium mori, etiam vellem, etc. dummodo conditio removeat omnem malitiam, nàm si non ita purificet objectum, quin maneat affectus, et delectatio circa occisionem Titii etiam ex privata auctoritate, aut si mea volitio mortis Titii præcedat volitionem Dei, ita ut velim Deum velle, ut Titius moriatur, recte notat Sanch. *num.* 30. fore peccatum, et merito præsumitur esse talem affectum, si aliunde oderam Titium.

Dixi 1. — *Delectatio voluntatis,* nam si ob- 86
jectum secundum se habeat inhonestatem, uti habent vindicta, furtum, etc. delectatio appetitus sensitivi, quæ fit cum alteratione corporis circa talia objecta, non est licita, quamvis ex parte intellectus apponeretur conditio ; unde si forte delectatio illa oriatur, peccavit voluntas, si in eam consentiat, aut si velit delectationem rationalem, quæ hic et nunc esset causa naturalis et necessaria sensitivæ, ita ut hæc ideo censeretur esse volita. Ratio est, quia appetitus sensitivus, non sequitur intellectum ad phantasiam : atqui phantasia non potest apponere conditionem, cum non cognoscat conditionate, uti recte Sanch. *num.* 33. neque potest præscindere rationem malitiæ a tali objecto : ergo delectatio sensitiva, in quam consentiret voluntas, tenderet in tale objectum absolute secundum se sumptum, quod est illicitum. E contra tamen, si objectum secundum se non habeat inhonestatem, licita esset etiam sensitiva delectatio circa illud, sub conditione proposita per intellectum, et tale objectum est comestio carnium, sub conditione, si non esset dies Veneris ; cum enim illa comestio secundum se non sit inhonesta, appetitus tendet in illam, prout phantasia repræsentabit sub ratione aliqua veluti communi et abstrahente ab illicito, interim autem conditio apposita per intellectum excludet malitiam, Sanch. *num.* 35.

Dixi 2. — *Saltem si excipiatur materia tur-* 87
pis, quia in hac est specialis ratio, uti recte Ovied. *n.* 50. et dicitur *a num.* 95. si enim voluntas delectaret se, v. g. in hoc objecto,

haberem copulam, si essem in matrimonio, ex delectatione illa rationali naturaliter simul orietur delectatio sensitiva, quæ uti jam dictum est, fertur in copulam absolute, et commovebit spiritus genitales, magisque trahet ad consensum; imo Ovied. dicit, hanc delectationem sensitivam hoc ipso fore volitam, si volita sit delectatio rationalis, quæ est naturalis, et necessaria illius causa : unde nec viduis licita est, saltem sensitiva delectatio circa copulam præteritam, nec sponsis circa copulam futuram, quamvis talis copula suo tempore fuerit, aut futura sit illis licita, uti pluribus dicetur *lib.* 6. *p.* 3. quando de Matrimonio, et hic *num.* 90. aliquid insinuabitur.

88 *Objicies.* — Qui delectatur de comestione carnis facta die Veneris peccat : ergo etiam qui delectatur de facienda, si liceret, quia conditio nihil ponit in re, nec quicquam immutat. Resp. N. cons. prior peccat, quia actus ejus fertur in comestionem, sicuti a parte rei posita est cum malitia sua objectiva; posterior actus non fertur in comestionem, ut a parte rei ponendam cum malitia : sed ut separatim intentionaliter a prohibitione, et a malitia ; et quamvis conditio nihil ponat in re, nec immutet objectum in se, tamen si hoc sit intrinsece semper malum, intentionaliter separat ab eo malitiam, et tum voluntas fertur in objectum sub ratione objecti, et ut intentionaliter separatum a malitia.

89 § 10. Delectatio de objecto in se malo, sed sine culpa facto, v. g. commissio ex ignorantia invincibili, in ebrietate, in somno, etc., est peccatum tale, quale objectum, Suar. *num.* 14; Sanch. *num.* 15; Tann. *num.* 141; Bonæsp. *num.* 76; Herincx *num.* 30. Aliique communiter. Ratio est, quia illud objectum est in se malum, quod autem non fuerit peccatum, ideo est, quia non fuit voluntarium : ergo si nunc accedat voluntas talem actum approbans, vel de illo gaudens, quod fit in delectatione, erit peccatum, quod specificatur a malitia objecta gravi, vel levi. *Nec obstat,* quod objectum forte non sit intrinsece malum, uti mala non est comestio carnis die Veneris facta ex ignorantia, nam etiam illa, quando fiebat, erat materialiter mala, et prohibita, uti suppono; aliud est, si fuisset licita, v. g. propter infirmitatem, tum enim licitum esset de ea delectari, quia tum nullam habet malitiam objectam, nequidem materialem.

90 § 11. Quamvis ex parte objecti nulla sit malitia, tamen delectatio ex parte sui habet aliquando malitiam, propter oppositionem cum aliqua virtute, vel cum natura rationali, uti si solutus delectetur de copula, quam licite habent duo conjuges, aut Titius de morte per infortunium illata Cajo : in his enim objectis secundum se nulla est malitia, attamen est in delectatione circa illa, quia delectatio circa copulam opponitur castitati propriæ hominis soluti, et delectatio de morte proximi opponitur charitati. Hinc universaliter infert Carden. illam delectationem esse malam, quæ est contra Deum, proximum, vel seipsum : tunc autem delectatio est contra Deum, si objectum repræsentetur ut irreligiosum, quomodocumque, respectu Dei, vel Sanctorum, uti delectatio de conculcatione sacræ imaginis facta a fatuo : contra proximum, si delecteris de objecto, ut noxio ipsi : contra seipsum, si quis delectetur de peccato, vel objecto, ut sibi ex aliqua saltem parte malo.

§ 12. Licita est delectatio de bono effectu 91
ex causa mala secuto, quia hic effectus potest in se habere bonitatem, et honeste amari, non prout est a tali causa, sed secundum se, sic potest quis gaudere de pace secuta ex homicidio, de filio nato ex fornicatione. Putat etiam cum aliis multis Merat. *d. sect.* 1. licitam esse delectationem de peccato, in quantum fuit causa, vel occasio boni effectus, quia peccatum sub tali respectu non est malum, et in eo sensu videtur canere Ecclesia : *O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem!* sed melius dicitur tantum esse licitum gaudere de ipso effectu, secundum dicta *lib.* 2. *num.* 187. quia non est licitum gaudere de morte alterius ut allativa divitiarum : ergo nec de ullo peccato, ut causativo boni : et S. Thom. 2. 2. *quæst.* 76. *art.* 1. innuens oppositum, uti et Ecclesia supra explicari debent, quod velint gaudium posse esse de solo effectu, eo quod replicatio cadat super formam, quæ hic est effectus ipse. Si tamen effective præscindatur malitia objectiva, id est, si malitia objectiva non moveat affectum, et delectatio cadat præcise super prædicatum, prout est causativum boni, delectatio non erit mala, secundum dicta, dummodo tale prædicatum possit, et reipsa præscindatur ab omni malitia.

Q. 18. — *Quid specialiter addendum circa delectationem turpem?* Resp. Seqq.

§ 1. Illa delectatio, in genere, dicitur turpis, 92
quæ est circa aliquid specialiter dedecens in hominem pudibundum, et ingenuum, potest autem esse tantum scurrilis, ut si quis delectetur sermone de partibus præposteris, statibus

ventris, excrementis, etc., et tum est veniale tantum, per se loquendo : quod si aliquo modo spectet, vel trahat ad venerea, dicitur absolute turpis, et de hac in præsenti agitur; est autem vel mere spiritualis, quæ se continet in sola voluntate absque ulla delectatione sensitiva, vel simul est carnalis, si nempe accedat aliqua delectatio appetitus sensitivi.

93 § 2. Delectatio carnalis, alia est venerea, alia sensibilis : venerea est, quæ sentitur circa partes genitales per commotionem seminis, vel spiritum generationi deservientium, qui spiritus reipsa sunt sanguis subtilis veluti in aerem attenuatus, ideoque facillime moventur. Porro causatur talis commotio, vel ab imaginatione, vel a copia seminis, et eorum spirituum, vel ab ejusdem seminis mordacitate, quæ facit nervos incalescere, et agitari illos spiritus, ut docet Galenus Bonæspei *d.* 10.*num.* 78. et dicitur talis delectatio venerea, quia a natura ordinata est ad generationem, cui Venerem tanquam Deam præsidem statuebant Ethnici. Delectatio carnalis sensibilis est, quæ oritur ex applicatione sensus ad objectum sine ulla commotione circa partes genitales, quam tamen commotionem est saltem remote apta causare : et delectatio illa sensitur communiter circa pectus cum aliquo calore, vel quasi cum emotione sanguinis, aut spirituum animalium circa cor, v. gr. dum quis osculatur mulierem.

94 § 3. Si delectatio sensibilis non sit apta movere ad delectationem veneream, non dicetur absolute carnalis, sed pure sensibilis, qualis est delectatio ex visu picturæ, tactu holoserici, odoratu floris, auditu musicæ, gustu saccari, tales enim delectationes oriuntur ex proportione, seu connaturalitate, quam res tales habent cum organo talis sensus, et hæc delectatio non est de se mala, est tamen veniale eam quærere propter ipsam, seu quia placet sensui, sistendo in ea, ut dicetur *num.* 310. Quandonam autem censeatur fieri consensus, vel nullus, vel semiplenus, aut plenus in delectationem turpem, explicabitur *num.* 226.

95 § 4. In delectatione venerea, in quam voluntas consentit, sic fere proceditur : 1. Voluntas consentit, ut intellectus cogitet de objecto turpi, v. gr. de fornicatione. 2. Voluntas mere spiritualiter se complacet in fornicatione sic cogitata, sine ulla commotione venerea. 3. Cum hoc adest actus voluntarius phantasiæ imaginans illam fornicationem. 4. Ex hoc naturaliter sequitur complacentia in appetitu sensitivo. 5. Oritur sensatio, quæ ad tactum pertinet, causata ex commotione seminis, et spirituum genitalium : et in hac sensatione præcipue consistit delectatio venerea. 6. Oritur cognitio spiritualis delectationis externæ, quæ est in illa sensatione. 7. Voluntas spiritualiter delectatur in hoc. 8. Cum hoc adest voluntarius actus phantasiæ imaginans illam sensationem. 9. Sequitur delectatio appetitus sensitivi in illam sensationem : et illa omnia sunt unus completus actus complacentiæ venereæ. Atque ex his patet distingui inter se delectationem spiritualem voluntatis, et sensitivam appetitus; item delectationem de opere externo, et delectationem de motu venereo item consensum in motum venereum, et consensum in delectationem circa opus, vel circa motum venereum.

§ 5. Delectatio morosa de objecto venereo 96
est peccatum mortale in homine, cui illicita est copula, ita Carden. et alii communissime : traduntque hanc doctrinam SS. PP. ad illa verba *Matth.* 5. v. 7. *Audistis, quia dictum est : non mœchaberis,* etc. Probatur ex *Job.* 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine; quam enim partem haberet in me Deus desuper?* id est, quomodo Deus mihi per gratiam justificantem adesset, si hoc facerem? Item *Matth.* 5. ait : *Qui viderit mulierem,* etc. ubi S. Gregorius : *per Moysen luxuria perpetrata, per Auctorem vero munditiæ luxuria cogitata damnatur.* Ratio est, quia talis delectatio est causa per se, et a natura ordinata ad commotionem spirituum genitalium, hæc autem commotio est mortalis in homine soluto, quia secundum Galenum est inchoatio profusionis seminis : ergo.

Objicies. — Non tenemur sub mortali vitare 97
alias causas commotionis spirituum, v. g. studium circa casus venereos, comestionem calidi cibi, etc. ergo nec ideo sub mortali tenemur vitare delectationem de objecto venereo, quia est causa commotionis spirituum. Resp. N. cons. disparitas est, quod tale studium, vel comestio tantum per accidens, et valde mediate sit causa motionis spirituum, habeatque finem honestum, scilicet cognitionem veri, refectionem corporis, etc. e contra delectatio de objecto venereo est causa per se, et a natura ordinata solum ad commovendos spiritus genitales in ordine ad generationem, ideo enim ei imaginationi, et delectationi sensibili internæ data est vis sympathica respectu commotionis spirituum, ut ita procedatur ad generationem, ad quam nec homines, nec bruta

potuissent ita allici, ac velle propagare speciem suam, nisi natura addidisset illas delectationes circa coitum, ideoque tales delectationes sunt quædam inchoationes generationis: ergo cum generatio sit homini soluto illicita, etiam debuerunt esse illicitæ istæ delectationes.

98 *Inst.* — Si delectatio interna sit inchoatio profusionis seminis : ergo semper erit mortaliter mala, etiam in conjugato, si absit conjux. Resp. N. seq. non enim semper affert periculum proximum illius effusionis, quæ multis modis adhuc subditur potestati voluntatis.

Q. 19. — *An delectatio turpis possit ex parvitate materiæ esse peccatum veniale tantum?* Resp.

99 § 1. Si sit turpis, et venerea, semper est mortale, ut probatum est *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 910. possuntque etiam videri dicta *num.* 48. *in Resp. ad* 2.

100 § 2. Dari non posse parvitatem in materia venerea, tenere debent speciatim omnes, in Societate JESU, uti dictum est *ibid. num.* 911.

101 § 3. Sententia concedens posse peccari tantum venialiter ratione parvitatis in materia venerea, est improbabilis, ut constat ex ibid. dictis *num.* 910.

Objicies 1. — Plures quam 20 auctores apud Mendo *diss.* 5. *num.* 1. docent in materia luxuriæ dari parvitatem materiæ : idipsum docuit Sanch. *de Matr. lib.* 9. *d.* 46. *num.* 9. Similiter docet Spor. *in Tyr. Sacram. p.* 4. *num.* 340. citans multos alios, si distillatio contingat sine delectatione, quamvis adsit levis erectio genitalium, non esse mortale; ergo sententia asserens dari parvitatem materiæ in re venerea est probabilis. Resp. N. cons. nam aliqui eorum intelligunt materiam luxuriæ generice, uti *num.* 105. dicemus : alii dicunt dari propter imperfectionem actus, aut loquuntur saltem respectu conjugatorum, et hæc non negamus : quod si intelligant materiam veneream, perfectam deliberationem, ac consensum, et in homine soluto, non sunt audiendi, nec ideo faciunt veram probabilitatem, nequidem extrinsecam, cum obstet auctoritas Pontificum; nec præcise numerus auctorum facit sententiam absolute probabilem, uti dictum est *lib.* 1 *a num.* 136. Quod attinet ad Sanch. hic sententiam suam revocavit *in Decal. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 12. Sporer et alii ab eo citati sunt intelligendi in casu, quo quis patitur, et nude permittit talem motum, ideoque dicunt nullum tum esse peccatum. Docent tamen etiam multi cum Joan. Sanch. *d.* 21. *num.* 18. erectionem genitalium non semper esse motum inordinatum contra castitatem, nisi sentiatur delectatio ex motione spirituum; nam sæpe oritur, inquit, v. g. ex sola retentione urinæ; notatque e contra delectationem veneream esse posse sine erectione genitalium, imo et quandoque pollutionem, uti in senibus valde debilibus, aut affectis maleficio, de quibus omnibus dicit se consuluisse peritos medicos.

Objicies 2. — Potest quis velle delectationem levem, cum efficaci proposito non consentiendi in gravem : ergo si suboriatur gravis, erit per accidens, et non voluntaria : ergo non erit mortale. Resp. N. ant. sicuti, qui vult accendere unum granum pulveris, non potest habere efficacem voluntatem non accendendi reliqua grana contigua (idem est de aliis exemplis); ita et hic, maxime cum discernere non possit quænam sit futura levis, vel gravis; unde reipsa vult delectationem illam; quæ sequeretur, sive sit futura levis, sive gravis : ergo reipsa vult gravem, si eveniat. 102

Objicies 3. — Delectatio venerea hoc ipso est levis, quod hic, et nunc non trahat secum periculum pollutionis, vel consensus in copulam, aut vehementer non turbet rationem, ita Joan. Sanch. *num.* 21 et 22. Resp. N. ass. quamvis enim hæc absit, adhuc reperitur in omni delectatione venerea gravis lucta, et difficultas, ut vincatur, aut non adducat aliam graviorem, quæ adhuc fortius alliciet voluntatem cum certo periculo consensus : ergo non debet censeri levis : deinde rationes *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 910. allatæ adhuc valent contra omnes alias delectationes, licet non afferant ista pericula, et turbationem. 103

§ 4. Etiam præscindendo a commotione spirituum genitalium, dicendum est, quod delectatio mere spiritualis circa materiam veneream semper sit peccatum mortale, uti probatum est *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 892. 104

§ 5. Si delectatio carnalis, et luxuria sumatur generice, prout est quid commune delectationi venereæ, et sensibili secundum dicta *num.* 93. dari potest in illa parvitas materiæ, uti dictum est *lib.* 3. *p.* 1. *a num.* 893. 105

Objicies. — Hæc propositio 40. damnata ab Alex. VII. *Est probabilis opinio quæ dicit esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, et sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, et pollutionis;* ergo ex mente Pontificis tales delectationes etiam tantum sensibiles semper sunt peccata mortalia. Resp. Difficultati illi 106

satisfactum esse *lib.* 3. *p.* 1. *a num* 893. De cætero notant omnes esse etiam hic caute procedendum. Et ex Lessio observat Bonæsp. *d.* 10. *num.* 94. quamvis non adsit directa intentio commotionis venereæ, esse tamen mortale quærere delectationem sensibilem in osculis, tactibus, amplexibus, etc. si hæc tria concurrant. 1. Si fiant sine necessitate, vel honesta causa : 2. Si intendatur magna delectatio sensibilis : 3. Si plenus sit in hanc delectationem sensibilem consensus. Ratio est, quia tum vel indirecte quæritur etiam delectatio venerea, quæ necessitate quadam physica simul orietur; vel saltem erit periculum proximum consensus etiam in hanc; et præterea etiam potuit damnari propositio relata. Vide dicta *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 894.

107 *Q.* 20. — *An omnis cogitatio voluntaria de objecto turpi sit illicita?* Resp.

§ 1. Cogitatio de objecto turpi potest esse, vel practica, vel tantum speculativa, uti dictum est *lib.* 3. *p.* 1. *a num.* 895.

108 § 2. Voluntaria cogitatio speculativa de re turpi non est illicita, per se loquendo, practica autem est illicita, uti pluribus explicatum est *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 897.

109 *Quæst.* 21. — *Quid addendum sit circa illum, qui se habet negative circa delectationem morosam, maxime veneream; ita ut nec consentiat, nec positive resistat, sed quasi permittat?* Resp.

§ 1. Si hoc fiat ex complacentia objecti, vel delectatione, aut si quis per hoc se exponat periculo consensus in objectum, vel delectationem, certum est peccare mortaliter, vel venialiter, prout objectum, aut delectatio erit graviter, vel leviter mala : unde si dicatur aliquando licitum esse sic se habere, semper intelligi debet respectu subjecti, a quo abest complacentia, et tale periculum.

110 § 2. Si sit causa rationabilis se ita permissive habendi, nullum est peccatum; causæ autem rationabiles sunt hæ, si probabiliter timet, ne resistendo magis augeat, quod sæpe fit in meticulosis : si nimis molestum foret continuo positive resistere, quod utique esset, quando tentatio diu durat; si conatus sit resistere, et nil profecerit, uti habent Azor. et Sanch. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. si ideo necesse foret omittere actionem aliquam honestam, et utilem, v. g. studium, Confessionem, Tann. *d.* 4. *quæst.* 8. *num.* 73. maxime si opus agendum ex natura sua non sit excitativum talis concupiscentiæ, tum enim homo non tenetur illud omittere propter concupiscentiam subortiuram, uti cum communi Suar. *d.* 5. *sect.* 7. *num.* 20.

§ 3. Si absit causa rationabilis, cur positive 111
non sistatur, auctores dividuntur in tres sententias; nam imprimis valde communis sententia est, quod sit peccatum, si tum non resistatur positive, saltem per actum simplicis disciplinæ, qui quamvis sit inefficax ad impediendam delectationem, saltem fit certo efficax ad cohibendam voluntatem, ne in illam delectationem consentiat, et quantum est de se, conatur talem motum reprimere, uti habet Sanch. supra. Ratio est, quia motus tales sunt deordinatio contra rectam rationem, secundum quam tenetur voluntas gubernare appetitum sensitivum, quando facile potest; hinc Vasq. Amic. *dub.* 17. *num.* 284. Arr. *d.* 46. *num.* 26. Compt. *d.* 105. *sect.* 5. *num.* 7. Rhod. *d.* 1. *quæst.* 3. *sect.* 2. § 4. Platel. *num.* 236. Busemb. *num.* 76. relatus, et optime Oviedo *cap.* 6. *controv.* 4. *p.* 3. dicunt esse mortale in hoc casu positive non resistere, uti mortale foret, si virgo permitteret se violari : docetque Suar. supra, quando non est justa causa habendi se permissive, esse præceptum affirmativum positive resistendi, fundatum in illo negativo : *Non concupisces,* quia aliter censetur consentire, sicuti in præcepto negativo : *Non occides,* fundatur præceptum affirmativum tollendi causas proxime moventes ad occisionem : et omittere resistentiam, et displicentiam circa tales motus, esset, inquit Oviedo, æquivalenter velle illo, quod utique est mortale. Et hic applicatur adagium, quod habetur *Cap. Etsi,* de Judæis, motus, vel delectationes sic permissæ *illam retributionem impediunt, quam mus in pera, serpens in gremio, et ignis in sinu suis consueverunt hospitibus exhibere.* E contra Arsdek *T.* 2. *par.* 2. *t.* 5. *cap.* 6. *num.* 14. dicit probabile esse non peccari mortaliter, notatque idem dici a novem probatis auctoribus; an autem peccetur venialiter, tacet. Alii multi cum Castrop. *t.* 2. *d.* 2. *punct.* 10. § 5. et cum Merat. *d.* 7. *sect.* 8. dicunt esse veniale tantum non resistere positive, quia alias multo magis esset mortale ponere actionem venialiter malam in materia luxuriæ, quæ esset causa talium motuum; hanc enim actionem ponere plus est, quam non præcise resistere positive, et tamen plerique etiam ex adversariis dicunt hoc esse veniale tantum, ut relatum est *lib.* 3. *par.* 1. *n.* 923. Et quamvis materia hic sit de se gravis, tamen non resistere positive habet se, uti levis negligentia circa illam : ergo erit veniale

tantum; denique Cajet. Jo. Sanch. *d.* 21. *num.* 3. Tamb. *in Decal. lib.* 10. *cap.* 2. aliique multi apud hos et apud Tann. *num.* 67. dicunt, per se loquendo, nullam esse obligationem positive resistendi, quia secundum sententiam communem, si tales motus oriantur ex causa de se honesta, non est opus abstinere a positione hujus causæ : ergo multo minus est opus illis naturaliter ortis positive resistere, sed in utroque casu permitti poterunt; unde, inquiunt, gratis fingitur præceptum affirmativum eis positive resistendi, cum satis appetitum ita gubernari a voluntate, ut ipsa in ejus actus inordinatos non consentiat, quem solum consensum vetat præceptum : *Non concupisces. Nec obstat,* quod communiter dicitur, *qui tacet consentire videtur :* nam hoc valet tantum in materia contractuum, uti recte Castrop. supra : neque etiam sequitur fore consensum virtualem, vel interpretativum : quia ut hic esset, deberet supponi obligatio positive resistendi, quam hi auctores negant. Hæc ultima sententia, speculative loquendo, videtur esse probabilior; in praxi tamen tenenda non est, quia quando quis facile potest resistere positive (v. g. convertendo cogitationes ad aliud objectum, aut magis attendendo ad id, quod agit; qui modus resistendi est positivus, et sufficit); qui hoc omittit, convincitur non illubenter habere tales motus, et esset præsumptio, inquit Sanch., credere tum non adesse formale periculum consentiendi in delectationem; imo talis permissio sæpe esset virtualis complacentia : recte tamen notat Bonæspei *d.* 10. *num.* 26. si motus sint leves, melius esse contemnere sine positiva resistentia, et facere id, quod alias fecisset, quia tum non est facile periculum consensus, et communiter magis crescunt ejusmodi motus, si adhibeatur reflexa resistentia, quia ubi major est sollicitudo, imaginatio magis defigitur in tali objecto; per imaginationem autem maxime augentur.

§ 4. Sanch. *num.* 14. dicit, si habita sola
112 displicentia simplici esset periculum pollutionis, fore mortale non resistere magis; rationem dat *lib.* 9. *de Matrim. d.* 45. *num.* 15. quia tenetur homo sub mortali auferre causas notabiliter ad pollutionem concurrentes, qualis est delectatio venerea; pro quo citat Sylvestrum dicentem esse mortale præviso eo periculo tepide resistere, ideoque teneri voluntatem se habere ferventius, ut causam illam pollutionis avertat : similiter Castr. *num.* 4. dicit debere abesse periculum pollutionis, sed recte addit hoc non carere difficultate, eo quod permittere causam pollutionis a natura provenientem non sit esse illius causam : loquuntur autem de motibus naturaliter ortis, non item si ab extrinseco, v. g. a tangente excitarentur, foret enim mortale habere se permissive ad tales motus, seu tactus.

DUBIUM III.

De distinctione peccatorum.

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie.

« *Resp.* — Peccata, quoad materiale sive 113
entitatem positivam specie distinguuntur ex objectis formalibus, et circumstantiis speciem variantibus, quatenus eæ objecti formalis rationem habent. Quoad formale autem, proxime distinguuntur ab oppositis formis sive rectitudine virtutis, qua privant; remote autem, et fundamentaliter, ex objectis, Tann. *d.* 4. *de Peccat. d.* 1. *quæst.* 2. Ratio primæ partis est, quia omnes actus specie distinguuntur ex objectis : peccata autem quoad materiale, dicunt ipsos actus. Ratio secundæ partis, quia privationes proxime distinguuntur specie ex formis, quibus privant; sed peccata formaliter sunt privationes rectitudinum oppositarum. Ratio tertiæ partis, quia rectitudo virtutis specificatur proxime ex objecto : ergo privatio rectitudinis ex eodem remote. *Ex quibus resolves :*

» Peccata specie differunt, non tantum, quæ diversis virtutibus, sed etiam quæ eidem opponuntur extreme; ut prodigalitas, et avaritia; vel ratione diversæ difformitatis, id est, quæ adeo diversa ratione, et malitia ejusdem virtutis materiam attingunt, ut quantum est ex natura ejusdem peccati, non sit eadem facilitas, moraliter loquendo, neque propensio utrumque peccatum committendi, qualia sunt homicidium, furtum, adulterium, detractio. »

ADDENDA.

Quæst. 22. — *An omnia peccata sint æqua-* 114
lia? Resp. Negative : et hoc est de fide contra Stoicos, Jovinianum, et quosdam Novatores. *Probatur.* 1. ex Scriptura, nam *Deuter.* 25. dicitur, *Pro mensura peccati erit et plagarum modus.* Jer. 7. *Peccatum operati sunt majus, quam patres eorum.* Thren. 4. *Major effecta est*

iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum. Joan. 19. dicit Christus Pilato, *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet:* ergo, unum peccatum est majus altero. 2. ex SS. PP. quos magno numero adducit Bellarm. *de Amiss. gratiæ cap.* 5. *et seqq.* 3. Ratione, quia cuivis evidens est majus malum esse, v. g. injuste occidere hominem quam percutere, auferre mille ducatos quam nummum, blasphemare Deum quam officiose mentiri, etc.

Objicies 1. — Peccatum est transgressio legis, sed transgressio legis est indivisibilis, quia habet se uti transgressio lineæ, quæ non potest magis, et minus pertransiri. 2. Ratio peccati consistit in hoc, quod aliquid illicite fiat, sed hæc ratio etiam consistit in indivisibili, et invenitur in omni peccato, ergo. 3. Ita se habet malitia respectu actuum voluntatis, sicuti falsitas respectu actuum intellectus, sed unus actus intellectus non est falsior altero, ergo nec unus actus voluntatis est pejor altero. Resp. *Ad* 1. N. min. quamvis enim linea ipsa non possit magis, et minus pertransiri; potest tamen magis, et minus recedi a linea, quæ pertransitur, et sic etiam unum peccatum magis, vel minus recedit a lege. *Ad* 2. Ratio generica peccati consistit in hoc, quod aliquid illicite fiat, specifica autem, in qua dicimus esse inæqualitatem, plus dicit, uti patebit ex dicendis. *Ad* 3. Si sermo sit de propositione habente plura objecta, nego min. tum enim potest una esse falsior quam altera: de cætero falsa est major, et disparitas est, quod propositio sit per hoc vera, vel falsa, quod objectum ita sit, vel non sit ita, uti enuntietur: objectum autem non potest magis esse, vel non esse, quam reipsa sit; tale nihil est pro moralitate, quæ in actu refunditur major, aut minor, prout objectum est magis, aut minus in se malum, uti constabit ex jam dicendis. Vide etiam dicenda *a num.* 184.

115 *Quæst.* 23. — *Unde desumatur inæqualitas peccatorum?* Resp. § 1. Ex variis capitibus desumitur, ut innuit S. Thom. 1. 2. *quæst.* 73. *art.* 3. *et seqq.* 1. Ex materia, quæ major est, vel minor; et ita furtum ducati est majus quam nummi. 2. Ex majori, vel minori difformitate cum natura rationali, sic a recta ratione magis discordat occidere patrem suum quam alium hominem. 3. Ex oppositione cum virtute digniore. Porro ordo dignitatis in virtutibus videtur esse hic, ut præcedant Theologicæ, et inter has, Charitas, tunc Fides, tunc Spes. Ante morales sunt religio, et pœnitentia; inter reliquas morales, prudentia, justitia, fortitudo, temperantia: et simili ordine procedunt virtutes sub his contentæ. 4. Ex modo, quo peccata opponuntur eidem virtuti; nam oppositio contraria hic pejor est, quam oppositio privativa: hinc odium Dei est gravius peccatum, quam neglectus amoris præcepti: item pejus est afflictum affligere, quam non juvare. Similiter quando duo peccata eidem virtuti opponuntur, unum per defectum, alterum per excessum, uti avaritia, et prodigalitas opponuntur liberalitati, pusillanimitas, et audacia fortitudini; illud peccatum censetur gravius, quod virtuti est magis dissimile, et hominem reddit magis indispositum ad illam: hinc avaritia, et pusillanimitas sunt graviora peccata quam prodigalitas, et audacia, quia priora magis distant, et removent a virtutibus. 5. Ex lege magis, vel minus obligante, sic comestio pomi in Adamo fuit pejor quam nunc comestio carnis die vetito, aut quam olim comestio porcinæ apud Judæos; et universaliter potest res etiam de se minus bona severius præcipi tanquam magis utilis, vel necessaria ad certos fines. 6. Ex majori, vel minori oppositione ad finem legis, sic legere totum librum hæreticum, est gravius quam legere paginam, quia legere totum est conjunctum cum majori periculo perversionis. 7. Ex majori, vel minori facilitate vincendi: hinc dicit S. Thom. *art.* 5. peccata spiritualia, v. g. superbiam, esse graviora quam carnalia, quamvis hæc magis infament, quia ob innatam concupiscentiam minus resistere possumus carnalibus; hinc etiam peccata, quæ fiunt ex metu, vel violentia, sunt minus gravia. 8. Ex majori vel minori cognitione malitiæ, vel motivi retrahentis, cum qua peccatur: item ex majori, vel minori intensione actus voluntatis, quo peccatur. Item ex majori, vel minori duratione peccati; sic enim invidia ad diem durans est gravior quam durans ad horam, quia si malum est incipere, pejus est continuare. 9. Ex fine peccati, qui magis, vel minus est malus; sic magis peccat, qui furatur, ut se inebriet, quam ut moderate bibat. 10. Ex majori, vel minori nocumento, quod infertur: item ex majore vel minore bono, quod tollitur, sic qui tollit famam, gravius peccat, quam qui fortunas. 11. Ex conditione personæ, contra quam peccatur, sic gravius est odisse Deum, quam hominem. 12. Ex conditione subjecti, quod peccat, sic peccatum in benefactorem commissum censetur indignius, quia subjectum ob acceptas gratias magis obligabatur colere. 13. Ex qui-

buscumque aliis circumstantiis, ob quas in æstimatione morali censetur minui, vel augeri malitia.

116 § 2. Ut judicari possit de majori gravitate hujus, vel illius peccati, propter oppositionem cum virtute digniori, vel minus digna, debent inter se comparari peccata commissionis, v. g. hæresis cum adulterio, et recte dicimus hæresim esse graviorem, quia opponitur fidei, adulterium autem justitiæ, quæ est virtus minus digna quam fides. E contra si commissio comparetur cum omissione, v. g. adulterium cum omissione fidei præceptæ, hic, et nunc adulterium erit gravius, quamvis illa omissio sit contra fidem, quæ est dignior. Similiter fieri potest, ut vitium contra nobiliorem virtutem sit minus dissonum rationi, vel minus prohibitum, quam vitium contra virtutem minus nobilem ; sic mendacium, quod est contra veracitatem, est minus peccatum, quam ebrietas, quæ est contra temperantiam, quamvis veracitas sit nobilior quam temperantia. Item laborare die festo est minus peccatum, quam occidere hominem, quamvis prius sit contra religionem, quæ est dignior, quam justitia : et idem est de aliis. Hoc tamen universaliter verum est, quod summum peccatum contra virtutem nobiliorem, sit gravius, quam summum peccatum contra virtutem minus nobilem, et hoc sufficit, ut peccatum dicatur desumere gravitatem majorem ab oppositione cum nobiliore virtute, uti recte notat Aversa *quæst.* 73. *sect.* 2.

117 § 3. Quando hic dicimus aliquod peccatum esse ex hoc vel illo majus altero, hoc intelligendum est, si reliqua sint paria, nam fieri potest, ut peccatum ex objecto, et genere suo gravius aliunde habeat tantum æqualem, aut etiam minorem malitiam ; sic blasphemia est gravior quam homicidium, potest tamen fieri ex passione, ita ut sit quidem mortalis, attamen minor Dei offensa, quam homicidium plene deliberatum, ut recte S. Thom. Suar. et alii communius cum Compt. *d.* 103. *sect.* 6. contra Durand. Vasq. et alios. Ratio est, quia sicut difficillima mortificatio gulæ est Deo gratior quam una genuflexio, quamvis hæc, utpote actus religionis, sit ex objecto melior, quam actus temperantiæ, quæ est inferior virtus : ita poterit peccatum contra inferiorem virtutem propter alias circumstantias habere malitiam in se graviorem : et ratio utriusque a priori est, quia bonitas, vel malitia non tantum desumitur ex ratione generica objecti, sed etiam ex multis aliis, ratione quorum potest haberi excessus ; nec inde sequitur, quod species inferior attingat superiorem, nam manet, quod blasphemia ex se, et secundum speciem sit gravior ; cum quo stat, quod homicidium possit esse gravius ratione aliarum, quæ in homicidio malitiam aggravant, et in blasphemia minuunt. Similia quoque sunt in physicis, nam folium arboris, cum sit vivens, est ex genere suo perfectius aliquid, quam Sol, qui non vivit, cum quo tamen stat, quod Sol sit simpliciter perfectior folio arboris. Consequenter dicendum est, quod non possit dari regula universalis, ex qua sciamus, an hoc peccatum in individuo sit gravius altero, necne, sed hoc esse definiendum ex complexione omnium eorum, ex quibus aggravi potest, vel minui malitia.

Q. 24. — *Quid præterea circa distinctionem* 118
specificam peccatorum sit addendum ? Resp. seqq.

§ 1. Species in genere est completa essentia rei, sive est hoc, quod res secundum se totam est : hinc distingui specie, est distingui in aliquo essentiali, quod notabiliter differat, sive sit dissimile aliis : sic homo, et brutum distinguuntur specie, quia distinguuntur in rationali, et irrationali, quæ notabiliter differunt, et quorum primum essentialiter convenit homini, alterum bruto : ubi e contra Petrus, et Paulus non distinguuntur specie, quia in nullo essentiali sic differunt, nam sunt similes in animali, et rationali, quæ sunt tota eorum essentia ; numero tamen distinguuntur, quia non sunt unum, et idem animal rationale, sed faciunt numerum, et sunt duo.

§ 2. Perinde est, sive quæratur, unde pec- 119
cata specificentur, sive quæratur, unde accipiant suam diversitatem specificam, nam specificari est accipere suam speciem, et sic distingui ab omni alio ; specificare autem est alteri quasi dare suam speciem, et facere distingui abo mni alio ; hinc quævis res specificatur intrinsece per sua prædicata, per quæ intrinsece constituitur, et distinguitur : prædicata autem illa dicuntur intrinsece specificare rem, quia intrinsece constituunt, et distinguunt. Similiter specificari extrinsece est respicere, et accipere sua prædicata per respectum ad aliquid ; specificare autem extrinsece, est respici, et sic terminando alterius respectum, ei quasi tribuere sua prædicata ; sic visio nigri, et visio albi sunt duo actus specie distincti, qui intrinsece specificantur per sua prædicata, quod sint actio vitalis, sensatio externa, et repræsentatio albi, vel

nigri; et hæc prædicata intrinsece specificant, ac distinguunt illas visiones, sed visio albi extrinsece specificatur ab objecto albo, quia per respectum ad album habet prædicatum illud, quod sit repræsentatio albi, per quod notabiliter differt a visione nigri, ideoque objectum album extrinsece specificat illam visionem albi, quia terminando illum respectum facit notabiliter differre a visione nigri, et ita de aliis.

120 § 3. Res aliquæ dici possunt distingui specie Logica, Physica, Metaphysica, Ethica, vel Theologica, si nempe notabiliter differant in aliquo, quod ab illis consideratur : sic ad *Logicam* spectat considerare prædicabilia, vel universalia, hinc animal, brutum, arbor, non distinguuntur hac specie Logica, quia omnia spectant ad primum prædicabile, seu genus : E contra animal, homo rationalis, risibilis, albus differunt specie Logica, quia singula spectant ad diversum prædicabile. *Physica* considerat res secundum entitates, ex quibus a parte rei constant : hinc homo specie physica differt a bruto, quia homo includit animam rationalem, brutum irrationalem, quæ secundum entitates suas notabiliter differunt. *Metaphysica* considerat essentias secundum conceptus abstractos supponentes totam essentiam physicam; hinc homo distinguitur specie metaphysica a bruto, quia homo in suo conceptu dicit rationale, brutum irrationale. *Ethica* considerat, quid deceat naturam rationalem : hinc quæ notabiliter differunt secundum convenientiam, vel disconvenientiam cum natura rationali, differunt specie ethica, seu, ut alii vocant, philosophica. *Theologia* considerat res secundum hoc, quod habent respectum ad Deum, vel divina, uti an placeant, vel displiceant Deo, quomodo præcipiantur, vel prohibeantur a Deo, an sint, vel non sint materia Sacramenti a Deo instituti, etc. hinc si aliqua notabiliter differant in uno horum, distinguentur specie theologica; et hæ duæ species, ethica ac theologica, uno nomine ab aliquibus vocantur species morales : hic autem non inquiritur in speciem logicam, physicam, aut metaphysicam actuum qui sunt peccata, sed in speciem moralem, et præcipue theologicam, sed in malitias notabiliter diversas, et in ordine ad Confessionem specialiter distinguendas, sive hæ malitiæ insint uni actui, sive pluribus; quæritur autem præcipue de specificativo extrinseco, unde nimirum, et ex quo possimus colligere, quod uni, vel pluribus actibus insint malitiæ specie distinctæ, et specialiter explicandæ in Confessione.

§ 4. Valde difficile est pro hoc invenire 121
unam regulam, quæ sit adæquata, id est, quæ conveniat omni, et soli distinctioni specificæ, ita ut possimus dicere, ubicumque hæc regula invenitur, ibi est distinctio specifica peccatorum, et ubicumque est distinctio specifica peccatorum, ibi hæc regula invenitur : hinc auctores in diversas vias abierunt, nam 1. Aliqui pro regula ponunt, si peccata mereantur pœnas notabiliter diversas, tunc distingui specie. 2. Alii cum Gran. dicunt considerandam esse difformitatem, quam actus peccati habet cum recta ratione, et tunc recurrendum esse ad judicium prudentum. 3. Alii cum Carden. et Bonæsp. *d.* 2. *num.* 66. dicunt non posse absolute, et universaliter aliunde colligi, quam ex communi prudentum sensu, et apprehensione. 4. Alii cum Haunol. *cap.* 1. *controv.* 6. dicunt inde esse colligendum, si in aliquo sit specialis ratio cur prohibeatur : quod ut deprehendas, compara duo peccata inter se, v. g. furtum 100 ducatorum, et furtum unius ducati, item furtum, et homicidium, et quære ex te, si peccatum, quod ex illis duobus esset gravius, esset licitum, foretne etiam alterum licitum, nempe, si furtum 100 ducatorum foret licitum, foretne etiam licitum furtum unius ducati? si homicidium esset licitum, foretne etiam furtum licitum? si affirmas, non distinguentur specie, quia non supererit ratio prohibendi; si negas, distinguentur specie, quia adhuc erit ratio specialis illud prohibendi. 5. Alii cum Palav. *d.* 11. *quæst.* 2. *art.* 2. *num.* 5. cui ex parte consentit Esparsa, dicunt colligendum esse ex diversis dictaminibus conscientiæ, quibus peccata opponuntur. 6. Alii cum Valent. Bec. Bon. Rodr. *d.* 1. *quæst.* 1. *sect.* 2. si opponantur diversis specie virtutibus, aut saltem si habeant diversum modum oppositionis ad eamdem virtutem. 7. Alii cum S. Thom. 1. 2. *quæst.* 72. *art.* 1. Thomistis, et Amico *d.* 18. dicunt colligendum esse ex objecto, fine, circumstantiis, et modo tendendi. 8. Alii cum Scoto, Vasq. Laym. Castrop. Platel. ex diversitate legum, seu præceptorum, quibus peccata opponuntur.

§ 5. Ex hoc, quod aliqua peccata mereantur etiam apud Deum pœnas notabiliter inæquales, non est certum signum, quod distinguantur specie, quia pœna debita furto centies mille ducatorum est notabiliter major, quam pœna debita furto unius ducati, sicuti centum millia sunt notabiliter plus, quam 122

unum, et tamen non est certum, quod ista duo peccata distinguantur specie, imo sententia opposita est longe communior. Similiter ex hoc, quod duo peccata mereantur pœnam æqualem, non sequitur esse ejusdem speciei, quia possunt duo peccata specie diversa esse æqualia in malitia, et consequenter mereri æqualem pœnam, uti constat ex dictis *num.* 117. Denique ex pœnis male inquiritur specifica distinctio, nam prius est species peccati, quam respectus ad pœnam, neque opus est prægognosci pœnam, ut incurratur malitia : ergo ex respectu ad pœnam non recte colligitur species.

123 § 6. Ubi inveniuntur notabiliter diversæ disconvenientiæ cum natura rationali, ibi sunt malitiæ specie distinctæ, et consequenter malitiæ, quæ differunt specie ethica, etiam differunt specie Theologica, hæc tamen regula non est adæquata. *Ratio 1 partis est,* quia malitia prohibetur a Deo, secundum disconvenientiam, quam habet cum natura rationali, quæ exigit hoc, vel illo modo prohiberi, ut in se major est, vel minor : natura enim rationalis est participatio quædam rationis divinæ, cui respondet lex æterna Dei : ergo ubi sunt malitiæ specie ethica distinctæ, recte inferimus esse malitias specie Theologica distinctas. *Pars altera,* quod regula illa non sit adæquata, patet, quia non convenit peccatis ideo malis, quia prohibita sunt, dantur enim peccata specie distincta, quamvis de se non disconveniant naturæ rationali, uti sunt labor servilis die festo, comestio carnis die Veneris, etc.

124 § 7. Male remittitur ad nudum judicium prudentum pro scienda distinctione specifica, quia prudentes ipsi dubitant, an in hoc, vel illo actu sit multiplex malitia, nec tamen hi iterum debent remittere ad alios prudentes, sed dare regulas, seu fundamenta, unde debeat judicari, quod insit vel non insit alia malitia specifica. *Nec juvat,* quod dicit Bonæspei, quod judicium prudentum habeat suum fundamentum in fine legum moralium, *nam* hinc sequetur, quod ex fine legum debeat ultimo peti differentia specifica, atque ita hæc sententia relabetur in illam, de qua dicemus *a num.* 130. manetque explicandum, quandonam lex, vel finis legis censeri debeat notabiliter diversus.

125 § 8. Ubi in peccatis reperitur ratio prohibendi notabiliter diversa, ibi sunt malitiæ specie diversæ, et vice versa, ubi sunt malitiæ specie diversæ, ibi etiam reperitur diversa ratio prohibendi. *Probatur,* quia ubi sunt tales diversæ rationes prohibendi, ibi etiam sunt, vel diversæ disconvenientiæ cum natura rationali, vel saltem diversæ leges propter diversam illam rationem prohibentes actum; ex utroque autem capite recte infertur diversa specie malitia, ut constat, partim ex dictis *num.* 123. partim ex dicendis *num.* 129. Hæc tamen regula, prout eam explicat Haun. relatus *num.* 121. non est adæquata; nam multa distinguuntur in specie, in quibus secundum explicationem ipsius non videtur esse talis diversa ratio prohibendi, nam si liceret fornicatio cum consanguinea, secundum principia ipsius, etiam liceret cum non consanguinea; si liceret pollutio, etiam liceret delectatio carnalis; si liceret desiderium turpe, etiam liceret delectatio morosa; si liceret per contumeliam imminuere famam præsentis, etiam liceret per detractionem imminuere famam absentis; si liceret rapere, etiam liceret furari; si liceret furtum mortale, etiam liceret veniale, etc. et tamen omnia hæc peccata specie inter se distinguuntur. Quod si aliter velit applicari regulam illam, fingendo nempe unum peccatum esse impossibile, et tum videndo, an adhuc esset ratio prohibendi alterum, jam minus valebit regula, nam si furtum duorum ducatorum esset impossibile, adhuc esset prorsus eadem ratio, quæ nunc est, prohibendi furtum unius ducati, et tamen, secundum ipsum, furtum duorum, et unius ducati non differunt specie. Licet autem regula explicetur, prout initio exposuimus, sicque videatur esse adæquata, tamen per eam necdum scimus, quandonam, et unde colligi debeat, quod in his, vel illis sit diversa ratio prohibendi, præsertim quoad illa, quæ ratione sui non sunt mala, sed tantum ideo, quia prohibita sunt, unde necessarium est inquirere in aliam ulteriorem regulam.

§ 9. Peccata illa differunt specie, quæ sunt 126
contra dictamina specie diversa, et vice versa, quæ peccata sunt contra dictamina specie diversa, etiam differunt specie, uti patet, quia illa dictamina proxime participant moralitatem objectivam, et refundunt moralitatem formalem in actus, quos imperant, vel dirigunt; sed remanet quæstio, quandonam dictamina debeant dici specie diversa; hinc sola hæc regula non sufficit; servit tamen ad hoc, ut sciamus peccata sic esse confitenda, sicut fuerunt dictamina, quando committebantur, tum enim est contracta talis malitia, qualis

cognoscebatur, nec postea respectu ejusdem actus immutari potest.

127 § 10. Si actus unus, vel plures habeant oppositionem cum diversis specie virtutibus, recte arguimus esse in actibus, vel actu illo unico diversas specie malitias, hæc tamen regula non est adæquata. *Pars* 1. explicatur, non furtum rei sacræ est unus actus, qui habet oppositionem cum virtute justitiæ, in quantum est violatio juris alieni, et cum virtute religionis, in quantum est violatio rei sacræ. Hinc recte arguimus in eo peccato esse duas specie malitias, nempe injustitiæ, et sacrilegii. Ratio autem est, quia honestas virtutis est maxime conformis naturæ rationali, contra quam Deus prohibet agi per actum illi oppositum : ergo per talem actum contra eam agere, est agere difformiter a natura rationali, et lege Dei : ergo ubi sic agitur contra diversam honestatem hujus, et illius virtutis, est diversa difformitas a natura rationali, et lege Dei, ideoque distincta specie malitia. *Dixi,* per actum oppositum, sive qui sit contra honestatem virtutis; nam si sit tantum præter virtutem, uti omissio Missæ die feriali, quæ tantum est contra consilium, et non est contra, sed tantum præter virtutem religionis, quæ non obligat tum, sed tantum consulit, et per omissionem præteritur, ex tali neglectu virtutis non refunditur malitia peccati, ut patet. *Pars altera,* quod hæc regula non sit adæquata, etiam probatur, quia dantur peccata specie distincta, quæ opponuntur eidem virtuti, uti avaritia, et prodigalitas liberalitati. *Si dicas,* opponi diverso modo, avaritiam per defectum, et prodigalitatem per excessum. *Contra est :* ergo non habetur præcise ex oppositione ad diversas virtutes, nam illi ipsi duo diversi modi sunt circa eamdem virtutem : deinde quamvis modus sit diversus, hoc tamen est impertinens ad virtutem; nam eidem justitiæ eodem modo, quantum ad justitiam pertinet, opponitur detractio, et judicium temerarium; item eidem castitati per excessum opponuntur desiderium, et morosa delectatio circa pollutionem, item sodomia, et bestialitas; similiter eidem charitati per defectum opponuntur mortale, et veniale, et tamen omnia illa peccata specie distinguuntur. Denique æque obscurum manet, quandonam illi modi oppositionum debeant dici, vel non dici, notabiliter diversi : ergo.

128 § 11. Si objectum, vel modus tenendi actus peccaminosi sit notabiliter diversus in genere moris, recte colligimus malitiam specie diversam inesse actui : et vice versa, si malitia specie diversa insit actui, hoc erit vel ratione objecti, vel ratione modi tenendi notabiliter diversi in genere moris, ideoque hæc est una adæquata regula ad dignoscendam diversitatem specificam malitiarum. *Pars* 1. probatur, quia, imprimis, si objectum in genere moris sit notabiliter diversum, moralitas objectiva erit notabiliter diversa, ad hanc autem terminabitur actus, ideoque in actum refundetur moralitas formalis notabiliter diversa, et distinctæ speciei : deinde si modus tenendi sit notabiliter diversus in genere moris, intrinsece specificabit actum in ratione malitiæ notabiliter diversæ in genere moris. Ratio utriusque a priori est, quia omnis actus vitalis est essentialis tendentia in objectum, et modus, quo actus in objectum tendit, etiam est essentialis actui, uti ex philosophia suppono : ergo sicuti omnis actus physice spectatus specificatur ab objecto, et modo tendendi physice considerato, ita omnis actus in genere moris spectatus specificabitur in objecto, et modo tendendi in genere moris considerato. *Pars altera* etiam probatur, quia ubicumque in actu uno, vel pluribus sunt diversæ specie malitiæ, aut objecta sunt notabiliter diversa, a quibus diversæ malitiæ refundantur, aut si objecta non sint notabiliter diversa, diversitas specifica non potest aliunde haberi, quam ex modo tendendi, quia quidquid præter modum tendendi specificat actum in genere moris, hoc constituit objectum in genere moris, sive illud se teneat ex parte peccantis, sive ex parte illius, contra quem peccatur, sive ex parte rei, circa quam peccatur, sive sit finis peccantis, aut alia circumstantia objecti, sive sit etiam lex positiva vel diversus modus cognoscendi, cui substat objectum, hæc enim omnia faciunt objectum respectu operantis esse diversum in genere moris, communis enim, et certa sententia est, inquit Amicus *d.* 14. *n.* 120. quod ex nulla plane circumstantia, nequidem ex ipsamet intensione actus, possit reffundi moralitas formalis in ratione virtutis, vel vitii, nisi talis circumstantia præcognoscatur, quia quod non objicitur intellectui, nec objicitur, vel imputari potest voluntati, ideoque objectum prout huic, vel illi cognitioni substans, erit notabiliter diversum in genere moris, atque ita convenienter dici posset, quod objectum sit specificativum extrinsecum adæquatum respectu omnium peccatorum specie distinctorum; cur autem dicam specificationem partialiter sumi a modo ten-

dendi, ratio hæc est, quia multi docent duo peccata, v. g. duo desideria circa idem objectum turpe, eodem modo, et cum iisdem circumstantiis repræsentatum dari posse, quorum unum sit mortale, alterum veniale, præcise ratione consensus pleni, aut semipleni ex parte modi diversi tendendi, quem habet voluntas, quamvis ex parte intellectus sit eadem prorsus advertentia ad malitiam; quam sententiam pro nunc admitto, in hac autem assignari non potest ullum specificativum diversum ex parte objecti: ergo peti debet ex modo, quo se applicat voluntas, vel tendit in objectum.

129 *Objicies.* — Peccatum mortale, et veniale, si sint circa eamdem materiam, non distinguuntur specie: ergo propter hoc male recurritur ad modum tendendi, ideoque specificativum adæquatum malitiæ erit solum objectum. Ita Dicast. *de Pœnit. d.* 9. *num.* 174. Herincx *d.* 5. *nu.* 44. Rada *controv.* 6. et alii. R. Non distinguuntur specie physica, transeat; morali, et quidem Theologica, N. ratio est, quia imprimis differunt notabiliter in ratione offensæ, et displicentiæ respectu Dei; nam mortale est simpliciter offensa, ita displicens Deo, ut tollat amicitiam, et sit punibile pœna æterna; veniale autem est tantum secundum quid offensa, nec ita displicet Deo, ut tollat amicitiam nec ratione sui puniri potest pœna æterna. Deinde notabiliter differunt in ordine ad Sacramenta; nam mortale est materia necessaria Pœnitentiæ, veniale est libera; mortale impedit gratiam, quæ est effectus Sacramenti, veniale non impedit, etc. ergo differunt specie Theologica.

130 § 12. Ubi agitur contra leges formaliter diversas, ubi sunt plures specie malitiæ; et e contra ubi sunt plures specie malitiæ, ubi agitur contra leges formaliter diversas, ideoque hæc est altera regula adæquata pro dignoscenda diversa specie malitiarum. *Pars* 1. probatur, quia malitia actus, ex essentia sua, est tendentia in legem, contra quam ponitur, et cui actus malus est difformis: ergo ubi sunt leges formaliter diversæ, erunt difformitates ad legem notabiliter diversæ, adeoque malitiæ specie distincta. *Pars altera* etiam probatur, quia diversæ illæ species, vel sunt malæ quia sunt prohibitæ, vel ex se intrinsece sunt malæ; si sint malæ, quia prohibitæ, patet esse contra leges formaliter diversas; ubi enim prohibentur plures species malitiæ, sunt leges formaliter diversæ, uti statim dicetur: si ex se intrinsece sunt malæ, adhuc sunt contra legem naturæ, et Dei æternam, quæ lex virtualiter est tam multiplex specie, quam multiplex specie est malitia illa intrinseca; et universaliter omnis malitia, sive gravis, sive levis, sive sit talis intrinsece, sive tantum ratione prohibitionis, semper est contra legem Dei æternam, quæ dat vim obligandi, et quasi informat singulas alias leges, hinc lex æterna est toties virtualiter diversa, quoties informat leges humanas formaliter diversas.

Objicies. — Consensus plenus, et semiplenus 131
in objectum turpe sunt peccata specie distincta, secundum dicta *n.* 129. cum unum sit mortale, alterum veniale, sed sunt contra eamdem formaliter legem, *Non mœchaberis,* quæ ex eodem motivo castitatis prohibet utrumque: ergo possunt duo peccata specie distincta esse contra eamdem formaliter legem. R. N. min. Lex enim naturæ, et lex æterna Dei, itemque lex illa positiva, *Non mœchaberis,* est virtualiter multiplex, et prout respicit consensum semiplenum, qui intrinsece venialiter tantum est malus, adeoque exigit tantum leviter prohiberi: differt specie formali in ratione legis a seipsa, prout respicit consensum plenum, qui intrinsece moraliter malus est, et exigit prohiberi graviter. *Nec obstat,* quod lex illa sit una realiter: *nam* etiam omnipotentia, et sapientia in Deo, item animal, et rationale in Petro sunt realiter una res, et tamen loquendo in sensu formali distinguuntur specie, propter respectus ad connotata, vel effectus notabiliter diversos: unde universaliter dicere solent Philosophi, quod ea, quæ differunt notabiliter differant specie, ideoque si realiter distinguantur, differant specie reali, si realiter sint idem, differant specie formali tantum, quod hic sufficit ad habendam legem formaliter diversam, si reliqua adsint, de quibus dicetur *a n.* 132. Adde, quod lex in actu primo proximo obligativa includat promulgationem, promulgatio autem legis naturæ, vel legis æternæ Dei est dictamen, quo conscientia dicit hoc, vel illud dissonare a natura rationali, vel lege æterna Dei, tale vero dictamen semper est aliud quando malitia objectiva est alia specie: ergo ubi malitia objectiva est specie reali diversa, etiam lex ut obligativa in actu primo proximo erit specie reali saltem inadæquate diversa, quod iterum hic sufficit.

Q. 25. — *Quandonam leges censeantur ita* 132
diversæ, ut aliam speciem malitiæ in actum refundant? Resp.

§ 1. Leges possunt esse diversæ, vel materialiter, vel formaliter : tunc sunt materialiter diversæ, quando secundum entitates suas sunt plures, et distinctæ, v. g. quia una est naturalis, alia positiva, una a Deo, alia ab homine ; una uno, alia alio tempore lata. Tunc sunt formaliter, seu in ratione legis diversæ, quando una affert diversam ab alia vim obligativam; obligatio enim est quasi forma, seu anima legis. Tunc autem non censetur afferre diversam ab alia vim obligativam, quando versantur, vel circa materias notabiliter diversas, vel circa eamdem quidem materiam, sed ex diversis motivis formalibus ; vel si materia, et etiam motivum sit idem, quando aliunde constat, quod legislator velit afferre diversam vim obligativam, ut jam declarabitur.

133 1. Ecclesia ex motivo temperantiæ præcipit jejunium in quatuor temporibus, item in quadragesima, item in quibusdam vigiliis SS. unde si vigilia S. Mathiæ incidat in quatuor tempora quadragesimæ, sunt tres leges jejunii, ab Ecclesia latæ pro eadem die, et totidem leges Dei, quæ assistunt, et velut informant illas leges Ecclesiæ ; attamen omnes illæ leges sunt tantum materialiter diversæ, et formaliter una, quia est una materia, idem motivum temperantiæ, nec scimus intendi diversam vim obligativam : hinc qui tunc comedit carnes, satisfacit in Confessione dicendo, semel comedi carnes die jejunii. Et simili modo est loquendum de plurimis aliis legibus, quæ idem prohibent ex eodem motivo, si enim homicidium prohibeatur lege naturæ, lege æterna, lege positiva divina, et humana, est tamen homicidium unicum specie peccatum, quamvis contra tot leges, quæ materialiter tantum sunt plures.

134 2. Ecclesia in die festo præcipit beneficiato audire Missam, et legere Horas, quarum legum motivum est idem Dei cultus; quia tamen illæ materiæ sunt ita notabiliter diversæ, recte colligimus esse leges formaliter diversas ; hinc si beneficiatus die festo omittat Missam, et Horas, non satisfacit dicendo, semel neglexi colere diem festum, sed addere debet, neglexi colere, omittendo Missam, et Horas. *Si dicas,* committi vitiosum circulum, nam ideo leges præcipientes, v. g. Missam, et Horas, dicuntur esse formaliter diversæ, qui materiæ sunt in genere moris notabiliter diversæ, et ideo materiæ dicuntur esse in genere moris notabiliter diversæ, quia leges sunt formaliter diversæ. Resp. Vel materiæ ex se habent, quod sint notabiliter diversæ in genere moris, ut sunt materiæ intrinsece malæ, quæ ex natura sua habent diversas inhonestates objectivas; vel si ex se non habeant, saltem habent inde, quia legislator vult ad illas esse diversam vim obligativam, cujus suæ voluntatis aliam rationem priorem habebit, et aliquando poterit esse diversa aptitudo quam habent istæ materiæ ad fines ab eo intentos.

3. Si jejunium ab Ecclesia præceptum etiam 135
mihi præcipiatur a superiore ex motivo obedientiæ servandum, item a Confessario imponatur pro pœnitentia sacramentali, et ego præterea, illud voverim, sunt 4. quasi leges formaliter diversæ. 1. Ecclesiæ ex motivo temperantiæ : 2. Superioris ex motivo obedientiæ : 3. Confessarii ex motivo pœnitentiæ : 4. Voti ex motivo religionis : hinc si transgrediar per actum physice unum, contraho quatuor specie malitias, nec satisfacio confitendo : semel transgressus sum jejunium, ad quod graviter obligabar, sed addere debeo, ad quod obligabar ex lege Ecclesiæ, ex præcepto Superioris, ex mandato Confessarii, et ex voto.

4. Si lex eumdem laborem ædificandi pro- 136
pugnaculi ex eodem motivo defendendæ patriæ præcipiat viris sub gravi obligatione, et pœna, mulieribus autem sub levi obligatione, et pœna, sunt duæ formaliter leges, loquendo conformiter ad dicta *n.* 129. non ratione materiæ, vel motivi, quæ sunt eadem, sed tantum quia legislator manifestat se velle afferre aliam his, aliam illis vim obligativam : et universaliter verum est, quod leges aliquæ, et maxime præcepta respectu personarum particularium lata, possint esse vel non esse formaliter diversa, secundum intentionem, quam præcipiens habet, afferendi hanc, vel illam vim obligativam, sive materiæ sint similes sive diversæ ; sic si parens suo filio hodie imperet studium, cras orationem per horam, semper sub gravi præcepto, quamvis materiæ sint notabiliter diversæ, tamen neglectus studii non distinguetur specie a neglectu orationis : hinc satisfaciet dicendo, bis fui graviter inobediens parenti, uti cum communiore tenet Sanch. *in Decal. l. 4. c. 12. n.* 25. Et idem est ordinarie in voto, quod est quasi lex particularis, quam quis sibi imponit, si enim quis frangat votum jejunii, et aliud votum orandi rosarium, sunt duo peccata solo numero distincta, et satisfacit dicendo, bis fregi grave votum.

§ 2. Motivum legis, aliud dicitur intrinsecum, 137

aliud extrinsecum. Intrinsecum, est honestas virtutis, vel inhonestas vitii, ad quam virtutem, vel vitium ex se, aut ex circumstantiis pertinet hoc, quod præcipitur, vel prohibetur, v. g. lex una præcipit jejunium, altera prohibet inebriationem, honestas temperantiæ, quæ est in jejunio præcepto, et inhonestas intemperantiæ, quæ est in inebriatione prohibita, sunt motivum intrinsecum utriusque legis. Motivum extrinsecum est, quod advenit a voluntate legislatoris, qui posset præcipere jejunium, v. g. ut conservetur castitas. Debet autem motivum illud extrinsecum aliquo modo, vel ex natura sua, vel ex circumstantiis esse connexum, seu posse conducere ad alterum saltem perfectius obtinendum, ita ut unum sit velut medium, alterum finis, alioquin non erit referibile ad talem virtutem. Porro quandocumque aliud non constat ex verbis, vel circumstantiis legum, item quando dubium est, an aliud præcipiatur, aut prohibeatur ex alio, præterquam ex motivo intrinseco, præsumi debet quod fiat ex motivo tantum intrinseco, quia hoc est frequentius et connaturalius. Si autem legislator exprimat se ad ferendam legem motum esse etiam ex alio motivo extrinseco, ita tamen, ut non ideo velit rem observari ex eo motivo, aut poni intra speciem talis virtutis, non ideo formaliter multiplicatur lex : hinc quando Ecclesia præcipit jejunium in vigilia S. Mathiæ occurrente in quadragesima, quamvis forte moveatur etiam ex motivo religionis, nempe, ut honoretur S. Mathias, tamen recte judicamus manere unam legem cum lege jejunii quadragesimalis de jejunio observando ex motivo solius temperantiæ, quia mens illa alia Ecclesiæ nobis nota non est, nec ullibi significavit se velle observari ex motivo religionis.

138 § 3. Si lex non habeat aliud motivum intrinsecum, recte colligimus intendi, ut observetur ex motivo extrinseco, et tunc, si non observetur, refundetur in actum malitia huic motivo extrinseco opposita, v. g. Ecclesia prohibet servilem laborem die festo, scimus autem nullum esse motivum intrinsecum, propter quod labor de se honestus prohibeatur, hinc recte colligimus prohiberi ex fine extrinseco diem festum colendi, qui cultus, cum spectet ad virtutem religionis; qui tunc laborat, peccat contra virtutem religionis. E contra si lex habeat aliud motivum intrisecum, et constet legislatorem simul intendere, ut lex impleatur etiam ex alio motivo extrinseco, v. g. si lex obedientiæ prohibeat sub mortali, ne quis Religiosus per fenestras in plateam prospiciat expresse etiam ex eo motivo, ut sic consulatur castitati Religiosorum, quamvis aliqui dixerint talem rem præceptam vel prohibitam non poni in specie alterius virtutis, ex cujus motivo lex ponitur, ideoque talem aspectum, si fiat, quando scitur nullum esse periculum castitatis, non fore contra castitatem, sed tantum contra obedientiam, tamen oppositum diximus cum communi *l.* 1. *a n.* 864. ubi plura huc spectantia videri possunt. Imo docet Ovied. *controv.* 2. *numer.* 26. si Superior mihi imperaret jejunium ex solo motivo temperantiæ, et non obedientiæ observandum, si observarem, etiam ideo, quia præceptum est, me quidem fore temperantem, et obedientem; si autem non observarem, me fore intemperantem, sed non inobedientem, quia hoc jejunium fit per illud præceptum materia necessaria temperantiæ, et fit materia apta obedientiæ, sed non necessaria; aliud enim est objectum pertinere ad hanc virtutem, aliud esse materiam necessariam hujus virtutis, quæ enim sunt de consilio, uti est jejunium die non præcepto, spectant quidem ad virtutem temperantiæ, vel aliam, non tamen sunt materia necessaria, et ita dicit Oviedo nullum de facto esse præceptum in Ecclesia impositum intuitu obedientiæ, sed ex alio motivo intrinseco, vel extrinseco.

Q. 26. — *Quid hic præterea sit notandum* 139
circa distinctionem specificam peccatorum commissionis, et omissionis? Resp. seqq. Quid sit peccatum commissionis, et omissionis dictum est *num.*7. si autem commissio, et omissio sint circa diversa, uti furtum et omissio Missæ die festo, certum est distingui specie morali. E contra si sit circa eamdem virtutem, et objectum, non est ita certum, nam negant differre specie Caj. Alv. aliique cum Gonet *d.* 3. *num.* 166. sed plerique docent distingui specie, ita ut multi, teste Oviedo *controv.* 6. *num.* 1. dicant oppositum esse aperte falsum, necesse autem est id examinare, ut sciamus qua ratione ejusmodi peccata secundum speciem suam sint in Confessione explicanda.

§ 1. Aliqua peccata commissionis, et omis- 140
sionis, etiam si sint circa eamdem virtutem, et objectum, distinguuntur specie, nam odium, et non amor Dei, item hæresis, et ignorantia respectu ejusdem articuli, sunt peccata commissionis, et omissionis circa eamdem virtutem, et objectum, hæc autem distinguuntur specie, quia diversa est inhonestas, et notabiliter major difformitas a natura rationali, po-

sitive odisse Deum, volendo ei malum, et pure omittere amorem illius præceptum. Item positive negare mysterium Trinitatis per hæresim, et pure non credere, vel non addiscere, uti recteprobat Dicast. *de Pœn. d.* 9. *a n.* 296. Item longe major est inhonestas positive jugulare hominem, et permittere emori fame : quod etiam a posteriori colligitur, nam si non differrent specie, non esset opus illa speciatim explicare in Confessione, quod licet concedat Arav. Montesin. et alii, tamen Gonet. merito dicit hoc non esse tutum, unde ipse putat ideo debere speciatim explicari, quia quamvis non sint distincte species, tamen etiam non sunt tantum circumstantiæ aggravantes, sed sunt partes diversæ integrantes unam speciem, uti innuit S. Th. 2. 2. *q.* 79. *art.* 3. *O.* ex odio enim, et amore Dei conflatur una species, quæ est unum specie essentiale peccatum contra charitatem Deo debitam et similiter loquitur in aliis materiis. *Contra est,* duæ illæ partes integrantes, si comparentur inter se, vel distinguuntur specie morali, vel non : si distinguuntur, sunt speciatim confitendæ; si non distinguuntur : ergo nec distinguetur rapina et furtum, aut furtum et detractio, pariter enim dicam esse tantum partes integrantes, quæ conflant unam speciem essentialem justitiæ, et ita de aliis innumeris peccatis in eadem specie subalterna, quæ tamen certum est distingui specie infima, et in Confessione esse speciatim explicanda.

141 *Objic.* 1. — S. Th. 1. 2. *q.* 72. *art.* 6. expresse docet, commissionem, et omissionem non differre formaliter specie. Quod *Conf.* celebri illo effato S. Ambrosii, *Si non pavisti, occidisti,* id est, si non pavisti esurientem, quando id facere tenebaris, moraliter loquendo eum occidisti : ergo non pascere, et occidere sunt ejusdem speciei. Resp. S. Th. 2. 2. *q.* 79. *art.* 2. 3 et 4. expresse docet peccatum transgressionis, id est, commissionis, esse speciale peccatum, distinctum a peccato omissionis : ut ergo hæc loca concilientur, dicendum est, quod in priori loco velit non differre specie, quando præceptum affirmativum, et negativum materialiter tantum differunt, secundum dicenda *n.* 144. et ideo ibi expresse addit, quando procedunt ex eodem motivo, et ad eumdem finem, utiturque exemplo avari, qui furatur, et non dat quæ debet. In posteriori autem loco vult distingui specie, quando nempe præceptum negativum, et affirmativum sunt formaliter diversa, qualia sunt in casibus *n.* 140. relatis, ideoque hic utitur exemplo, si quis contra præceptum affirmativum imperans honorari parentes, omittat honorare, cum deberet, et contra præceptum negativum prohibens inhonorare, inferat eis contumeliam, aut injuriam, qua patet distingui specie. *Ad Conf.* dist. si non pavisti, occidisti, æquivalenter, quantum ad effectum physicum, qui est mors, C. moraliter, quantum ad eamdem specie malitiam, Nego.

Objic. 2. — Si explodam in hoc, quod vi- 142
deo, et occidam hominem, est peccatum ejusdem speciei, sive sciam, sive culpabiliter ignorem esse hominem : ergo etiam est ejusdem speciei, sive sciam, et discredam, sive culpabiliter ignorem, et non credam mysterium fidei. Resp. N. cons. quia utraque occisio semper est peccatum commissionis, sive causetur ex scientia, sive ex ignorantia culpabili, quia per utramque occisio talis fit voluntaria, quod sufficit ad idem homicidium. E contra positive discredere est peccatum commissionis habens longe aliam inhonestatem ab illo, quod est omittere credere, vel non discere mysteria, quod est peccatum solius omissionis : ergo non est paritas.

Inst. — Ergo saltem error in fide, quia cau- 143
satur ab ignorantia culpabili, erit ejusdem speciei cum errore, qui fit ex scientia, et est proprie dicta hæresis. Resp. Transeat, quia non facit ad hanc rem, cum utrobique sit commissio. Sequelam autem concedunt Sot. et alii multi; Negant Vasq. et alii cum Dicast. *a n.* 400. nam quamvis peccatum, quod causatur ex ignorantia, et ex scientia, sit ejusdem speciei, tamen in casu allato non causatur idem peccatum, quia hæresis prærequirit scientiam, cum debeat esse error cum pertinacia, quicumque autem alius error non prærequirit scientiam : ergo non est idem peccatum, quod hic causatur ex scientia, et ex ignorantia. Vide Dicast. supra.

§ 2. Aliqua peccata commissionis, omissio- 144
nis nequidem numero distinguuntur, uti recte Suar. *d.* 3. *s.* 1. nam studium, propter quod omittitur Missa die festo, est peccatum commissionis contra præceptum negativum prohibens poni impedimentum Missæ præceptæ, uti probatur *l.* 6. *p.* 2. quando de Confessione (ubi etiam dicetur, an id, quod est ejusmodi causa peccati, vel se concomitanter habet ad illud, etiam sit necessario confitendum); omissio autem illius Missæ est peccatum omissionis contra præceptum affirmativum audiendi Missam. Item furtum est peccatum commissionis contra præceptum negativum non fu-

randi, omissio autem restitutionis est peccatum omissionis contra præceptum affirmativum reddendi ablatum, ut sic reparetur æqualitas jurium : sed hæc peccata nequidem numero distinguuntur : ergo *Prob. min.* quia tale studium non habet aliam malitiam, nisi quam habet omissio Missæ. Item omissio restitutionis etiam habet solam malitiam furti, quod continuatur : ergo hæc peccata nequidem numero distinguuntur, quod etiam a posteriori colligitur, nam si essent duo numero peccata, qui omisisset Missam, deberet in Confessione dicere, cur et quid fecisset tempore Missæ. Item qui furatus esset, et per tres dies retinuisset, deberet etiam hanc retentionem specialiter explicare, quorum utrumque est contra praxim confitentium.

145 *Objicies.* — Præceptum negativum obligans semper pro semper est formaliter diversum ab affirmativo non obligante pro semper : ergo commisio, et omissio semper sunt contra præcepta formaliter diversa : ergo semper distinguuntur specie. Resp. N. ant. In casibus *n.* 140. relatis Præcepta negativa, et affirmativa sunt formaliter diversa, quia est alius finis prohibendi unum objectum, et imperandi alterum, estque etiam longe alia inhonestas in transgressione unius quam alterius : in casibus *n.* 144. allatis præcepta negativa, et affirmativa differunt materialiter tantum, quia est idem finis, et eadem ratio prohibendi unum, et imperandi alterum, ideoque etiam in transgressione eorum non occurrit diversa inhonestas, propterea etiam prohibetur tale studium, quia intenditur honestas Missæ, quæ etiam intenditur per præceptum imperans Missam, nec est alia malitia in studio nisi quia impedit Missam ; similiter ideo imperatur restitutio, ne continuetur furtum, nec est alia malitia in omissione restitutionis, nisi quia esset continuatum furtum : ergo talia præcepta sunt tantum materialiter diversa.

Inst. 1. — Si tale studium tantum habet malitiam omissionis Missæ : ergo dici debet peccatum omissionis, quia tale dici debet peccatum, qualis est malitia, sed malitia est omissionis : ergo et peccatum. Resp. N. seq. et maj. probationis, alioquin peccatum externum deberet dici internum, quia malitia ejus est interna : itaque denominatio commissionis etiam sumi potest ab oppositione immediata cum præcepto negativo, quale est, *Non pones impedimentum Missæ tibi præceptæ.*

Inst. 2. — Talis est malitia formalis, qualis est objectiva : sed malitia objectiva est omissionis : ergo et malitia formalis. R. N. Maj. alioquin malitia formalis actus interni, v. g. voluntatis furandi, esset externa ; quia malitia objectiva est externa, uti recte Rhodes *d.* 1. *q.* 2. *s.* 2. § 2.

Inst. 3. — Actus ille est peccatum per omissionem ultimo constitutum : ergo absolute dici debet peccatum omissionis, quamvis dici possit actus commissionis, ita Gonet *n.* 139. R. N. cons. dicitur enim commissio, quia habet oppositionem cum præcepto negativo.

Inst. 4. — Frustra ibi fingitur præceptum negativum distinctum, quia posito solo præcepto affirmativo Missæ, si ponamus non dari illud negativum, adhuc peccabitur contra præceptum affirmativum Missæ, si studeatur tempore Missæ : ergo. Resp. Si per conceptum excludas præceptum negativum prohibens semper pro semper non poni impedimentum objecto præcepto, concedo non peccandum contra illud : si autem supponatur illud esse, uti reipsa est, et necessario sequitur ex præcepto affirmativo, peccatur contra illud : et etiam contra affirmativum ; sunt autem distincta præcepta, quia affirmativum est positivum de re non necessaria ; negativum est naturale de re necessario mala, semper enim est intrinsece malum ponere impedimentum actionis præceptæ, tempore illo, quo est obligatio illam ponendi. Quod *Conf.* nam omnes fateri debent, quod in ejusmodi præceptis affirmativis fundetur negativa : ergo.

Regulas hactenus traditas pro dignoscenda specifica distinctione peccatorum applicabimus ad praxim *l.* 6. *p.* 2. quando de Confessione, ubi percurrendo præcepta Decalogi, et Ecclesiæ, item alia genera peccatorum, ostendemus, quid necessario debeat, vel non debeat in Confessione exprimi.

ARTICULUS II.

Quæ peccata distinguantur numero.

« Resp. — Numero distinguuntur duobus 14
modis. 1. Ex diversis objectis numero totalibus, non materialiter, et physice tantum, sed etiam formaliter, et moraliter distinctis. 2. Per interruptionem actuum moralem. Fill. *t.* 21. *cap.* 8.

» Dico *moralem,* quia etsi ad distinctionem numericam physice sufficiat quævis interruptio ; in ordine tamen ad Confessionem non multiplicatur, nisi moraliter multi sint, quia sicut in Confessione actus moralis, ita etiam

multiplicatio, et distinctio moralis attendi debet.

» Porro actus moraliter interrumpuntur, ita ut nec virtualiter, nec interpretative manere censeantur, 1. Per contrariam voluntatem,et propositum. 2. Per cessationem ab actu voluntariam et liberam. 3. Per cessationem involuntariam, et naturalem; sive ea fiat per somnum, sive per distractionem ad alia. Per somnum quidem, quia cum in illo cesset usus rationis, non continuatur actio libera, et moralis : per distractionem vero, quia per illam prior cogitatio fit involuntaria, ideoque si ad eam redeatur, fit voluntaria, et moraliter multiplicatur. Ita Vasq., etc. Quæ sententia etsi in peccatis externis tenenda sit, in internis tamen non habet locum, secundum Fill. *n.* 317. Ratio, quia etsi per hanc interruptionem physice actus multiplicetur, non tamen moraliter, quia hoc ipso, quod animus involuntarie distrahitur, remanet interpretative prior voluntas, cum non sit retractata, aut aliter interrupta. V. etiam Baldell. *d.* 21. *n.* 3. *Ex dictis resolves :*

» I. Unum numero peccatum committit, qui uno actu odii, vel detractionis fertur in 10 homines, qui uno ictu duos occidit; qui uno actu vult omittere officium Horarum per mensem, jejunium per quadragesimam; quia etsi hæc objecta physice sint plura, sunt tamen unum moraliter, et formaliter, quatenus in uno actu hic, et nunc conjunguntur. Ita Nav. Fill. Bonac. *d.* 2. *qu.* 4. *p.* 1. contra Azor. Vasq. etc. qui satis probabiliter dicunt esse peccata distincta : Verum sive 10 peccata dicas, odisse v. g. 10 homines, sive unum, parum refert, cum unum hoc illis decem æquivaleat, proindeque objecti gravitas in Confessione exprimenda sit, quippe quæ actum in suo esse individuali constituit, uti notat Fill. Bon. Suar. *de Pœn. d.* 22. *s.* 5.

» II. Actus voluntatis internus sæpius interruptus, et repetitus, licet physice sit multiplex, moraliter tamen est unum numero peccatum in ordine ad Confessionem, si consummetur in opere aliquo externo per eum intento, et causato, aut etiam in pluribus actibus externis sibi in invicem subordinatis ad eumdem finem : hinc v. g. qui furatur bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum : et qui ad occidendum alium pergens, sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit. Ratio est, quia est una actio externa ab internis intenta, et causata, in qua internæ omnes complentur, et moraliter uniuntur. V. Baldell. *n.* 4.

» III. Actiones externæ, licet numero distinctæ, ad eumdem tamen finem, et actum principalem relatæ, modo non habeant distinctam ab illo malitiam, non distinguuntur ab ipso fine, et actu principali, moraliter loquendo, et in ordine ad Confessionem : hinc oscula, tactus, verba impudica, etc. copulam carnalem præcedentia, imo etiam comitantia, et subsequentia tanquam complementa, et appendices operis, unum numero peccatum sunt, ut docent Nav. *c.* 6. *n.* 17. Azor. *l.* 4. *q.* 6. Fill. etc. Ratio est, quia sunt, vel initia, vel partes, vel complementa, et appendices operis, ejusdem actus humani, et objecti, in quo omnia prædicta moraliter uniuntur.

» Dixi *complementa,* quia si similes actus non sunt initia vel partes copulæ subsecuturæ, aut ex actu præterito ex natura rei non consequantur, distinguuntur numero; ut v. g. si quis de fornicatione glorietur; proindeque illi in Confessione explicandi sunt separatim, non autem priores, ut docet Suar. *s.* 5. »

ADDENDA.

Quæst. 27. — *Quandonam actus physice unus sit unum, vel multiplex numero peccatum?* 147
R. Sicuti potest actus physice unus habere plures specie malitias, uti constat ex dictis n. 127 et 135. ita et multo magis, potest actus physice unus habere plures numero malitias, quandoque tamen etiam habet unicam, uti jam declarabitur.

§ 1. Actus physice unus non ideo præcise est multiplex numero peccatum, quod sit contra plura numero præcepta, ut habet communis cum Oviedo *controv.* 5. *p.* 7. et Dicast. *de Pœn. d.* 9. *n.* 235. contra Nav. Lop. Rodr. et Arr. Ratio est, quia præcepta possunt esse tantum materialiter plura, tunc autem non refunditur nisi una malitia, nam 1. Diversa species peccati non desumitur a præceptis tantum materialiter diversis, uti constat ex dictis nu. 133. ergo nec distinctus numerus, eadem enim est utrobique ratio, quia nempe talia præcepta sunt moraliter unicum. 2. Plures præcipientes aliquid possunt intendere ac imponere unam eamdemque obligationem ad illud, in hoc autem casu erunt plura materialiter præcepta, nec tamen erit nisi una obligatio, ideoque si non fiat id, quod præcipitur, erit tantum una moraliter transgressio : ergo. 3. Ex hoc, quod furtum sit contra legem naturæ, item contra

legem positivam Dei et hominum, intelligitur tantum esse prohibitum pluribus modis, et nemo ideo apprehendit in illo esse plures numero malitias : ergo nec erunt duæ ex hoc, quod actus physice unus sit contra præceptum patris et matris, aut contra præceptum patris heri et iterum hodie positum, non magis, quam si quis frangat votum a se pluries renovatum, quod est unicum peccatum, uti cum communi Dicast. *n.* 305. atque idem est, si quis in vigilia S. Mathiæ incidente in quatuor tempora quadragesimæ frangat jejunium secundum dicta nu. 133. est enim unicum numero peccatum. *Dixi,* non ideo præcise, nam si sciretur, quod per unum ex illis præceptis intenderetur alia numero obligatio, verb. grat. quia esset aliud motivum numero distinctum præcipiendi aut prohibendi actum, tunc refunderetur duplex numero malitia in transgressionem, quia tunc essent præcepta formaliter distincta numero ; et id posset contingere, si postquam unus superior aliquid præcipit subdito , alius superior addat novum præceptum, tunc enim præsumitur velle superaddere novam obligationem ex alio simili motivo : de cætero si præcipientes id non manifestent, nec aliunde innotescat, præsumuntur unam numero obligationem velle.

148 *Objicies* 1. — Talis actus habet plures relationes disconvenientiæ, unam ad præceptum patris, et alteram ad præceptum matris : ergo habet plures difformitates : ergo plures malitias. 2. Ratio dictat, pejus esse, si quis sit inobediens patri et matri, aut si det utrique causam offensæ, quam si tantum alterutri : sed quando agit contra præceptum patris et matris, est utrique inobediens, et utrique dat causam justæ offensæ : ergo. 3. Est duplex numero injuria vel irreverentia, si fiat patri et matri : ergo etiam est duplex numero inobedientia, si agam contra præceptum patris et matris ; et maxime si contra præceptum unum Dei, alterum hominis. 4. Si furtum non haberet malitiam ex hoc, quod sit contra præceptum naturæ vel humanum, hoc ipso acquireret malitiam, quod esset contra præceptum Dei, qui potest aliqua de se non mala facere mala per prohibitionem : ergo quando ad præceptum unum accedit aliud præceptum, inde oritur nova malitia. 5. Quo quis plurium præceptum transgreditur, eo plures virtualiter contemnit : ergo eo plures contrahit malitias, ita Arr. Resp. *ad* 1. Sunt duæ quasi physice disconvenientiæ, ratione duplicis connotati, est tamen una moraliter, quia præceptum patris et matris est unum moraliter : ergo etiam est una moraliter disconvenientia et difformitas. *Ad* 2. Putat quidem Gonet *d.* 2. *n.* 37. esse ibi duas inobedientias, sed rationem non video ; hinc dist. min. quando agit contra præceptum patris, et matris, est utrique inobediens inobedientia numero una, forte paulo pejore, qualis etiam esset, si præceptum ab eodem patre fuisset sæpius inculcatum, C. inobedientia numero duplici, N. quia nempe sunt veluti unus præcipiens, cum unam tantum velint obligationem, qualem etiam vellent, si tantum singuli præciperent. *Ad* 3. Disparitatem dant aliqui, quia justitia, gratitudo, religio, etc. sunt ita ad alterum, ut censeantur ordinari ad bonum alterius, obedientia autem est ad alterum, ultimo propter bonum subditi : ergo diversitas præceptorum non tam a præcipientibus quam a bonis subdito intentis desumenda est. Hanc responsionem multis oppugnat Dicast. *a n.* 483, maxime ex eo, quod omnis virtus sit ad bonum subjecti : unde respondet ipse num. 486. neg. cons. Disparitas est, quia proxima ratio obediendi non est superioritas hæc vel illa : sed præceptum, unde hoc, cui inobedientia proxime opponitur, non est superioritas, sed præceptum, potest autem idem præceptum et eadem numero obligatio causari a superioritatibus numero et specie distinctis : ergo etiam potest eadem numero inobedientia esse contra Superiores numero et specie distinctos : e contra reverentia, cultus, itemque irreverentia, injuria, etc. proxime respiciunt excellentiam, dignitatem vel jus personæ, si autem personæ sint plures, erunt plures excellentiæ, dignitates et jura : ergo si personæ sint plures, erunt plures irreverentiæ vel injuriæ. *Ad* 4. Furtum nullam trahit malitiam theologicam per oppositionem præcise cum præcepto naturæ vel humano, sed hæc præcepta ut informata lege Dei, sic tantum refundunt malitiam theologicam, quam eamdem refunderet solum præceptum Dei ; unde furtum a præcepto Dei habet eamdem malitiam theologicam, quam nunc habet ex præcepto naturæ vel humano, ut informato lege æterna Dei, quia Deus nunc aliter non prohibet, quam sicuti natura exigit prohiberi, aut sicuti prohibent homines ; malitia autem, quam furtum habet præcise prout opponitur legi naturæ vel humanæ, cum non sit theologica, etiam non cadit sub præceptum Confessionis, de quo hic tantum quæritur. *Ad* 5. n. cons. quia contemptus virtualis indirecte tantum et mediate

tendit in personas præcipientes, directe autem et immediate in sola præcepta, quia hic sunt moraliter unum : si esset contemptus formalis, tenderet directe et immediate in personas ipsas, hinc a diversitate præcipientium traheret multiplicem malitiam, quia singulæ personæ sunt propria sua observantia dignæ, contra quarum dignitatem directe et immediate ageretur.

149 § 2. Probabilius videtur, quod actus malus physice unus tendens in plura numero objecta, sit moraliter plura numero peccata in Confessione explicanda, prout actus directe vel confuse in ea objecta tendebat, ita Vasq. Tann. Castrop. Rhod. Ovied. Haun. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 164. Spor. *de Pœnit. a nu.* 409. contra Suar. Bonac. et alios apud Mendo *d.* 2. *a nu.* 3. *Prob.* 1. Actus terminatus ad plura specie objecta includit plura specie peccata in Confessione explicanda : ergo terminatus ad plura numero objecta includet plura numero peccata. 2. Actus unus, quo quis detrahit de honore trium hominum, in judicio prudentum, etiam in ratione objecti et numeri, æquivalet tribus actibus, per quos detraheret singulis : sed si essent tales tres actus, essent tria numero peccata : ergo. *Conf.* nam actus, quo quis detrahit tribus, comparatus ad Cajum, cui detrahit, est peccatum : ergo etiam comparatus ad Titium et Sempronium est peccatum, non est autem idem peccatum, quia est aliud objectum, et violatur jus distinctum : ergo est peccatum numero distinctum; ergo cum violet tria distincta jura, erunt tria numero peccata.

150 *Objicies* 1. — Quamvis actui, quo detraho tribus, insint tres numero malitiæ, tamen non sunt tria peccata, sed unum, habens tres malitias : ergo cum nullum detur præceptum confitendi numerum malitiarum, sed tantum speciem et numerum peccatorum, non sunt tria peccata in ordine ad Confessionem. *Prob. ant.* Est unum numero peccatum, si uno actu eidem furer tres ducatos, aut pannos, frumenta et pecunias : ergo etiam est unum peccatum, si uno actu detraham tribus; ita Fill. Lugo, Tamb. *in Meth. Conf. l.* 1. *c.* 1. *a n.* 59. Gob. *in Quint. t.* 5. *cap.* 9. *n.* 73. Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *a n.* 571. et alii apud Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 17. qui ideo dicunt talem satisfacere, si efferat in plurali, v. g. sic, semel detraxi graviter de fama plurium. R. 1. Si argumentum valet, ergo nequidem est opus dicere detraxi de fama plurium, sed satis erit dicere, *detraxi,* nam fuisse de uno vel de pluribus, secundum hos auctores, non mutat speciem, vel numerum peccati. Resp. 2. An dicere debeas talem actum esse tria numero peccata, an esse unicum peccatum habens tres malitias, est quæstio de nomine : potius dicendum est esse tria numero peccata, quia peccatum nihil est nisi malitia : ergo ubi sunt tres numero malitiæ, sunt tria numero peccata, sicuti ubi sunt tres specie malitiæ, sunt tria specie peccata. Sed quidquid sit de hoc, de re dicimus, quod illæ tres numero malitiæ, si sciantur, debeant cum suo numero determinato explicari in Confessione, sicuti si essent tres specie malitiæ in uno actu, hæ omnes deberent explicari, sive diceretur esse unum specie peccatum habens tres specie malitias, sive diceretur esse tria specie peccata. Unde in forma, nego ant. ad prob.; concesso ant. n. cons. Disparitas est, quia singuli ducati, item panni, frumenta et pecuniæ ad eumdem spectantes, non sunt plura objecta respectu unius actus, quo eripiuntur, sed constituunt unicum numero objectum. *Nec refert,* quod singuli ducati essent objecta numero distincta, si eriperentur per singulos actus distinctos, *nam* fiunt unum objectum, quando per unum actum uni eripiuntur, non item famæ, quæ tolluntur tribus hominibus. Et pro explicanda illa dispa- 151
ritate dant hanc regulam Dicast. n. 221. et Haun. n. 488. Quando sunt plures res, quarum una est capax accipiendi augmentum ab altera, et quæ ex natura sua vel usu hominum referuntur ad eumdem finem, ideoque communiter sunt invicem commutabiles et compensabiles, tunc possunt uniri in ratione unius objecti, si spectent ad eumdem hominem, quia tunc sunt res ejusdem rationis, quæ facient unam rem majorem, si simul veluti partes conveniant; et ita se habent pecuniæ, panni, frumenta, etc. quæ augent divitias ejusdem hominis, et referuntur ad eamdem necessitatem vitæ, suntque in commercio hominum invicem permutabilia ac compensabilia, pecuniæ cum pannis, panni cum frumentis, etc. et una mensura omnium est pecunia, qua ista omnia acquiri possunt; hinc si ad eumdem pertineant, constituunt unicum numero objectum majus, et consequenter tantum augent malitiam numericam actus, quo auferuntur. E contra si sint plures, quarum una non est capax accipiendi augmentum ab altera, aut quæ a natura usque hominum non referantur ad eumdem finem, nec ita sint permutabiles invicem, sed in se habeant suas rationes completas et diversas, tunc non pote-

runt uniri in ratione unius objecti, sed manent plura moraliter objecta, quamvis terminent unum actum, et sic se habent famæ trium hominum, nam fama unius non augetur per famam alterius, nec hæ famæ ordinantur ad unam famam, nec inter se commutantur vel compensantur, cum possit uni reddi fama manente infamia alterius : ergo non uniuntur in ratione unius objecti, et consequenter si uno actu detrahatur de fama trium, non est detractio unius famæ, nec augetur malitia unius detractionis, sed sunt moraliter tres detractiones triplicis famæ : ergo tria numero peccata.

152 *Inst.* — Ergo si uno actu furer tres ducatos spectantes ad tres diversos homines, hi tres ducati erunt unum objectum, et sic erit unum numero furtum. Resp. Vasq. concedit sequelam, sed male, uti recte probat Dicast. *nu.* 244. quia nempe læduntur tria distincta jura, unde N. seq. quamvis enim illi tres ducati sint apti esse unum objectum, dummodo ad unum pertineant, quia tunc est unum jus constans pluribus partibus ad se invicem relatis ratione ejusdem personæ, tamen quamdiu ad diversos spectant, unus non potest augere alterum, neque possunt facere unam opulentiam, neque jus ad unum potest augere jus spectans ad alterum, neque etiam illi ducati aut illa jura referuntur ad eumdem, sed ad diversum usum ; nempe singulorum hominum : ergo quamdiu pertinent ad diversos homines, non possunt facere unum objectum.

153 *Objic.* 2. — Actus unus, quo quis dat eleemosynam tribus pauperibus, non habet tres numero bonitates : ergo nec actus quo quis vult occidere tres, habet tres malitias ; ita Suar. Resp. 1. cum Nav. et aliis, N. ant. cum enim subleves tres miserias illorum trium, sunt tria objecta, et consequenter sunt moraliter tres eleemosynæ. Resp. 2. cum Dicast. *de Pœnit. n.* 249. etiam N. cons. Disparitas est, quia ut actus bonus habeat bonitatem, debet intendi honestas talis virtutis : hinc bonitas actus non multiplicatur, nisi multiplicetur honestas, quæ est objectum motivum actus; sed ubi uno actu tribus datur eleemosyna, videtur esse honestas unica, quamvis cæteris paribus major : ergo dici potest esse unum objectum. E contra ut contrahatur malitia peccati, non est opus intendi inhonestatem, sed malitia desumitur etiam per ordinem ad alia objecta vel effectus, quales sunt læsio plurium jurium, quæ, quia spectant ad diversos, non faciunt unum objectum.

Inst. — Ergo qui voluisset dare eleemosynas 154
infinitis hominibus, aut e contra occidere infinitos homines, contraxisset bonitates vel malitias ac peccata infinita. Resp. Dicast. nu. 256. negat cons. quia talis actus semper est inefficax, et tunc multa objecta habent se per modum unius objecti, cum enim non intendatur reipsa, et efficaciter damnum seu effectus, non censentur distinctæ injuriæ, sed una contra numerum infinitum veluti unum objectum, habens jus unicum, ut nemo tali actu inefficaci circa se versetur. Hæc responsio non placet, unde Resp. Eo modo, quo cognoscit infinitos homines, tali modo etiam contrahit infinitum numerum bonitatum aut malitiarum, quia vult, quantum est de se, efficaciter levare tot miserias, aut lædere tot jura ; unde cum infinitos numero homines tantum confuse cognoscat et modo finito in infinitum, ita contrahit bonitates vel malitias numero confuso infinitas, id est, actu finitas, ita tamen, ut singulas enumerando sint semper acceptibiles plures in infinitum.

Objic. 3. — Concertum accidentale non 155
multiplicatur nisi multiplicato subjecto seu recto ; sed rectus, quem importat tam peccatum quam malitia, est actus liber : ergo non multiplicato actu, non multiplicatur peccatum vel malitia, ita Bonæspei *d.* 4. *n.* 99. Resp. ut concertum accidentale multiplicetur moraliter, satis est rectum multiplicari moraliter : talis autem actus, quamvis sit physice unus, est moraliter multiplex : ergo rectus moraliter multiplicatur.

Inst. — Unius actus non datur nisi unum objectum : ergo etiam una tantum malitia objectiva : ergo et una tantum malitia formalis, ita Caramuel. Resp. Unius actus physice considerati non datur nisi unicum objectum adæquatum, sed unius actus moraliter consi deratidantur plura objecta physice inadæquata, sed in genere moris adæquata, ut patet in uno actu habente plures specie malitias ob respectum ad objecta specie distincta.

§ 3. — Quamvis regula colligendi multi- 156
plicitatem numericam peccatorum in uno actu ex multiplicitate objectorum, videatur esse satis clara, tamen in particularibus materiis adhuc difficile est eam applicare; hinc auctores etiam illi, qui regulam nu. 151 datam nobiscum admittunt, adhuc variant in sententiis, uti constabit ex seqq. exemplis.

1. Si quis uno actu dubitet circa tres fidei articulos, aut eos neget, vel culpabiliter igno-

ret, Cresp. a Borgia *in Select. q.* 6. *n.* 18. docet esse tria peccata, ideoque putat in Confessione dicendum, dubitavi circa tres fidei articulos, quia dubitatio est ipsum peccatum, diversi autem articuli sunt diversa objecta, cum veritas objectiva unius non augeat veritatem alterius. Sed contradicunt Oviedo *n.* 116. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 156. quia licet una veritas objectiva non sit major altera, tamen una falsitas objectiva, quam hic apprehendit peccans, est major altera, ideoque unus actus potest esse falsior altero: ergo articuli vel revelationes plures, de quibus dubitat, faciunt in apprehensione ipsius unicum objectum magis falsum, vel magis dubium; ergo est unum objectum, et consequenter satisfacit dicendo, semel dubitavi in fide. Hinc etiam si quis de tribus rebus diversis interrogatus postea circa omnes uno actu juret falso, ob rationem jam insinuatam committit unum numero peccatum; uti docent Oviedo et Diana *p.* 1. *tr.* 7. *R.* 40. et fatetur Borgia supra, quia jurat unicum objectum falsius.

157 2. Si quis uno actu blasphemet in tribus diversis materiis, v. g. dicendo Deum esse injustum, infidelem, ignorantem, Ovied. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. R. 163. dicunt esse unum peccatum, quia videtur esse unica major irreverentia; Borgia dicit esse tria, quia videntur esse tria objecta, contra quæ fit irreverentia, ex eo enim, quod Deus esset injustus, non ideo esset infidelis; vel contra, nec injustitia apta est augere infidelitatem: ergo sunt plura objecta.

158 3. Si quis uno actu oderit tres homines, Dicast. n. 257. dicit esse unum peccatum, sed alii melius dicunt esse tria, quia displicent tria diversa bona; imo cum communiter odio adjunctus sit affectus mali, et hæc tria mala nunquam possint censeri unum malum, eo quod singula afficiant diversas personas, videntur ideo saltem esse tria peccata: et hoc ipsum videtur docere Dicast. *n.* 229.

159 4. Si quis uno actu optet eidem quatuor diversa mala, v. g. paupertatem, infamiam, mortem, damnationem æternam, sunt quatuor peccata, etiam specie distincta, uti recte Mol. Suar. Con. Silvius et alii, si advertat specificam diversitatem illorum malorum, et nihilominus optet. Unde quando Dicast. nu. 499. dicit oppositum esse probabile, intelligendus est, si optans non apprehendat illa ut specie distincta, sed tantum velut diversa numero: imo posset esse unum numero peccatum, si illa omnia optet, apprehensa tantum in genere mali.

5. Si quis uno actu eidem personæ vellet 160
rapere diversa Dominia, Principatus, Regna, etc. putat Dicast. nu. 234. fore plura peccata, quia licet omnia videantur spectare ad bona fortunæ, tamen non videntur unum objectum constituere, cum sint jura, obligationes et modi valde diversi gubernandi singulas communicantes, et jus, obligatio vel modus gubernandi unam non possit augere jus, obligationem vel modum gubernandi alteram, neque etiam invicem commutari.

6. Si quis uno actu uni detrahat vel calum- 161
nietur in tribus diversis materiis, Bonac. Lugo, Dian. supra, Dicast. *n.* 88. et 592. Bonæspei *d.* 8. *n.* 98. dicunt esse unum peccatum, quia illa omnia videntur posse eidem conflare unam infamiam majorem; sed Nav. Silvius, *q.* 72. *art.* 9. Borgia *n.* 15. probabilius dicunt esse tria, quia læduntur jura ad tres diversas famas, nam per hoc, quod quis sit laudabilis in virtute justitiæ, non fit laudabilis in virtute castitatis, et per hoc, quod sciatur esse fur, non ideo scitur esse impudicus, sed retinet jus ad hanc famam: ergo hæ famæ sunt diversa objecta, neque magis videntur posse conflare unicam numero famam, quam tria jejunia unum jejunium, licet faciant ad majorem macerationem ejusdem corporis.

7. Si quis uno actu eidem in eadem mate- 162
ria detrahat apud tres homines, multi dicunt esse unum peccatum ob unitatem personæ, cui detrahitur, et materiæ, in qua detrahitur: sed tenendum est oppositum, quia famæ illæ, quæ apud singulos tolluntur, non possunt facere unam famam majorem: nam famæ illæ sunt bona existimatio, quam singuli habent de tali homine: existimatio autem, quam habet unus, non potest augere existimationem quam habet alter, neque ex eo, quod tollatur vel minuatur existimatio apud unum, tollitur aut minuitur apud alterum, sed manet jus ad famam apud hunc: ergo hæ famæ et jura ad famas non constituunt unum objectum.

8. Si quis in mortali constitutus uno actu 163
baptizet vel absolvat tres homines, Tann. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 41. et *p.* 5. *t.* 3. *R.* 27. Spor. *de Pœn. n.* 435. Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *n.* [illegible]. dicunt esse unum numero peccatum, sed Borgia n. 22. dicit esse tria, quia sunt tria officia, nempe tria Sacramenta, quorum singulis fit injuria vel irreverentia. E contra tamen, si quis uno actu consecret multas hostias vel ci-

boria, est unum peccatum, quia omnia habent se per modum unius hostiæ istius sacrificii.

164 9. Si quis uno actu statuat tota septimana omittere Horas, aut non jejunare in tota Quadragesima, sunt totidem peccata, quot dies, quia sunt totidem objecta, cum officium vel jejunium unius diei non ordinetur ad officium vel jejunium alterius.

165 10. Si quis una deliberatione omittat omnes vel plures Horas unius diei, Tol. et alii, quos refert ac sequitur Busemb. relatus *l.* 4. *n.* 1201 dicunt esse tot peccata, quot Horæ sunt omissæ; sed Nav. Lugo et alii probabiliter dicunt esse unicum, majus vel minus, prout plus vel minus omittitur, quia omnes Horæ referuntur ad unum officium constituendum, faciuntque unum objectum.

166 11. Si quis intendat per tria festa non audire Missam, sunt tria peccata, quia sunt tria objecta, Borgia n. 21. Si autem festo incidente in Dominicam non audiat Missam, Nav. Con. et alii dicunt esse duo peccata, sed probabilius est cum Suar. Vasq. Sanch. Compt. *d.* 103. *sess.* 4. *n.* 11. esse unicum, quia est moraliter unum præceptum, conformiter ad dicta n. 137. de jejunio, idemque est unum objectum.

167 *Q.* 28. *Quandonam actus physice plures sint unum vel multiplex numero peccatum?* R. Quæ Busemb. relatus n. 146. de hoc habet, sunt magis elucidanda. Itaque in genere dicendum est, tum actus physice plures, esse unum numero peccatum, quando ita uniuntur, ut in æstimatione prudentum censeantur una actio in genere moris, tum autem esse plura, quando non ita uniuntur: sed manet difficultas, quandonam censeri debeant ita uniri, nam sæpe sunt actus plane diversæ rationis, qui tamen concurrunt ad unum peccatum: sæpe ex uno actu fiunt plures, quia fit interruptio; sæpe idem actus ex eodem impetu repetitur, neque satis sciri potest, an actus illi physice plures, censeri debeant esse moraliter plures, an unus. Circa actus plures, qui concurrunt ad unum peccatum, serviunt seqq. Regulæ.

168 1. Si multi actus spectent ad eamdem consummationem peccati, et intendantur ex eodem fine principali, quamvis sint valde diversi, sunt unum numero peccatum, v. g. Titius optat sæpius mortem Caji, emit arma, aptat sclopetum, quærit Cajum, etiam per aliquot dies, inquit Dic. *de Pœn. d.* 9. n. 73. tandem inventum trajicit globo et postmodum confodit gladio, hic sunt plures physicæ actiones, et diversæ rationis, sed quia sunt sibi subordinatæ in ordine ad consummandum homicidium, et ex eadem immutata voluntate tendunt in eum finem, sunt unum numero peccatum, ideoque satisfacit in Confessione Titius dicendo, occidi homidem. Similiter si Sempronius sermones turpes, oscula, tactus habuerit cum eadem muliere in ordine ad copulam ex eis secutam, sunt unum peccatum, cum copula et satisfacit dicendo, semel habui illicitam copulam, nec opus addere de tactibus, osculis aut sermonibus, multo minus de eodem numero, cum enim illa communiter soleant comitari et ex se ordinentur ad copulam, hac intellecta satis intelliguntur, Dic. n. 101. Quod si sequantur statim post copulam sine intentione novæ copulæ, Nav. Lorca et alii cum Castrop. *t.* 2. *d.* 3. *p.* 1. *n.* 5. putant adhuc non fore distinctum peccatum, quia erunt veluti complementum prioris copulæ; e contra Suar. et alii multi dicunt fore distinctum, quia ex natura sua sunt inchoatio copulæ, ergo post copulam erunt inchoatio novæ copulæ; hanc sententiam Aversa *q.* 72. *s.* 2. merito suadet confitentibus velut tutiorem, Dic. autem n. 75. agnoscit utramque in, et extrinsece probabilem, sed pro claritate sic distinguit: si illa continue intendantur velut complementum prioris voluptatis, sentit cum Nav.; si intendantur ad novam copulam vel cum periculo pollutionis, tenet cum Suar.; si ex neutro fine intendantur, sed in ipsis sistatur velut aliis voluptatibus, recte dicit fore distinctum secundum se peccatum. Quod autem Jo. Sanch. apud Castr. dicit adhuc fore unum peccatum, quamvis longa interruptio fuisset inter copulam et ista consequentia, admitti non debet, quia non apparet, quomodo censeri possint complementum præcedentis, nisi statim post, quasi ex eodem impetu contingant.

169 2. Si plures ejusmodi actus externi per intentionem operantis ordinentur ad diversos fines malos, erunt multiplex peccatum; hinc si Titius primo voluisset tantum vulnerare, et postea ex alia ira vel malitia occideret Cajum, essent duo peccata speciatim explicanda: si Sempronius faciens oscula et tactus noluisset copulam, quamvis hæc ob auctam libidinem postea sequeretur, deberetur tactus et oscula speciatim explicari, et quidem addito eodem numero, uti et tum, si facta essent, et non esset secuta copula, quamvis fuisset intenta, quia quando vel animo vel reipsa in illis sistitur, habent suam in se malitiam diversam a malitia peccati ulterius consummati, uti habet communis et certa cum Dic. n. 76. et Less. *in Auct. v. confessio, cas,* 10. Idem est,

si mala voluntas fuerit retractata, et post eam reassumptam sequatur homicidium vel copula, tum enim sunt plura peccata, quia sistebatur in illa prima voluntate, nec ista prævia amplius referebantur ad consummationem peccati, cum quo facerent unam; hinc licet postea sequatur consummatio, dicere debet, toties volui occidere aliquem: occidi aliquem: toties habui turpes tactus: habui copulam, etc. Cast. *p.* 2. *n.* 2.

170 3. Quamvis peccans ordinet plures actus externos ad unum finem, si tamen illi actus de se non spectent ad consummationem unius peccati vel operis, sed in se sint completi, non ideo erit unum numero peccatum sed multiplex; hinc pollutio semper debet speciatim explicari, quamvis facta sit ex intentione copulæ, quia ex se non ordinatur ad copulam, sed est contra finem copulæ, cujus finis est generatio. Similiter qui ex una intentione habendi centum ducatos centenis vicibus moraliter interruptis furatur etiam eidem homini ducatum, facit centum numero peccata, quia singuli actus ex se non ordinatur ad invicem, ideoque singuli separati sunt plena consummatio externa voluntatis internæ moraliter peccaminosæ; unde non satisfacit dicendo, furatus sum centum ducatos, sed addere debet, per centum vices. Similiter Sacerdos qui die Natalis Christi ter legens Missam, ter communicat in mortali, ter peccat, quamvis Missas ordinaret ad quemcumque unum finem, uti recte Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *n.* 584. quia singulæ Missæ et Communiones sunt actus de se completi in ratione sacrificii et convivii spiritualis: ubi e contra si sumpta hostia, et distributa per duas horas communione sumeret reliquas particulas, esset unum peccatum, quia sumptio hostiæ, et particularum pertinet ad consummationem unius sacrificii, non obstante tanta interruptione physica.

171 4. An ille, qui continuo tempore in mortali absolvit centum pœnitentes, centies peccet, non ita est certum; negant aliqui cum Rodriq. apud Escob. *l.* 8. *n.* 230. et Lugo, Dian. Gob. Stoz. Spor. n. 435. dicunt esse saltem probabile, quod tantum semel peccet, quia videtur esse unum ministerium; hinc putant satis esse, si dicat, semel absolvi plures in mortali: sed dicendum est cum Bon. Possev. Escob. Ovied. n. 115. Dic. *a n.* 85. Borgia *q.* 6. *n.* 23. Platel. *de Sacram. n.* 74. toties peccare, quoties absolvit, tum quia administratio Sacramenti toties est completa, neque una spectat ad alteram, tum etiam quia singulis Sacramentis fit gravis injuria. Et ob eamdem rationem videtur probabilius cum Vasq. Con. *de Sacram. d.* 3. *n.* 234. quod ille, qui continuo tempore in mortali 100 hominibus dat Com- 172
munionem, supposito quod Communionem distribuere in mortali sit mortale, centies peccet mortaliter, quia singulæ Communiones sunt convivium spirituale completum respectu singulorum, neque una harum actionum ordinatur ad alteram, sed est completa ministratio Sacramenti: oppositam tamen sententiam, nempe esse unum numero peccatum, docent etiam multi, inter quos Henriq. Fil. Dian. Marchant. Platel. n. 73. Busemb. *l.* 6. *p.* 1. *n.* 86. referendus; et probabile esse agnoscit Bosco *de Sacr. d.* 1. *s.* 7. *n.* 175. Hoc verum est, fore unum peccatum, si Sacerdos eidem communicanti daret plures hostias, ut recte Dicast. supra, quia est unica Communio.

Q. 29. *Quid addendum sit circa multiplica-* 173
tionem numericam peccati propter interruptionem, et repetitionem actuum? Resp. Interruptio actus interni potest contingere, vel formaliter retractando voluntatem, et postea eamdem resumendo, vel non retractando quidem formaliter, attamen convertendo eam ad aliquid aliud: quod fieri potest, vel deliberate, ut si quis prius volens furari, de hoc cogitans vadat alio, ubi non est occasio furandi; vel indeliberate, et sine advertentia desistendo a priori voluntate, v. g. per oblivionem, ebrietatem, somnum; et hæ interruptiones quandoque multiplicant peccata, quandoque non, ut declarabitur sequentibus Regulis.

1. Si voluntas fuerit retractata formaliter, 174
et iterum resumatur, probabilius est semper esse simul plura peccata, uti tenent Nav. Suar. Bonac. Hurtad. Rhod. Castrop. T. II. *d.* 4. *p.* 2. *num.* 2. Dicast. *de Pœn. d.* 9. *num.* 104. hinc Arr. et Tann. dicunt hanc sententiam esse communem, Avers. *q.* 72. *s.* 3. dicit esse prorsus certam, quamvis contradicant Gran. Haunol. e Gob. Stoz, et aliqui Recentiores. Ratio nostra est, quia posita retractatione prior actus fuit completus et terminatus, ita ut non maneat nec formaliter nec virtualiter nec habitualiter, ideoque ad novum actum requiritur plane alia libertas, deliberatio et determinatio; ergo si resumatur voluntas, non possunt censeri unus moraliter actus. Duo opponit Lugo, imprimis, quia unum peccatum est, si quis die jejunii surgens a se-

cunda refectione cum voluntate non amplius comedendi, statim post redeat et iterum comedat. Deinde, quia illa multiplicatio per solam retractationem voluntatis non videtur esse moraliter discernibilis. Sed hæ rationes non urgent : nam secunda refectio ideo est unum peccatum, quia Ecclesia tale prandium computat per modum unius comestionis, ut recte Herincx *d.* 5. *num* 56. certum est autem talem interruptionem communiter esse sufficienter et per se discernibilem, ex hoc, quod deliberate immutetur voluntas, et quisque facile advertat, se jam positive nolle et postea iterum positive velle : quid enim potest esse magis discernibile, quam talis immutatio, cum adeo diverso tendendi modo qui semper cadit sub actualem cognitionem et sub experimentale exercitium potentiæ? Quod si defectu reflectionis aliquando non advertatur talis interruptio, aut per oblivionem excidat numerus, per accidens est; nam hoc ipsum etiam sæpe fit in discernenda specie, item in variis casibus circa numerum, ut si quis scandalizarit aliquam multitudinem : unde sicut tum sufficit dicere, an fuerit magna vel parva multitudo, ita hic sufficeret dicere, circiter, aut diuturnitatem temporis, quo continuati sunt illi actus.

175 2. Si voluntas non fuerit efficaciter retractata, manet unum numero peccatum, v. g. Cajus legit turpem librum; Titius dissuadet; audiens Cajus hæret suspensus, quid agat, sed resumpta voluntate pergit legere : hic est unum numero peccatum, et satisfacit dicendo, semel legi librum turpem, quia voluntas non fuit absolute et efficaciter retractata. E contra si serio voluisset abstinere, et statim post iterum legisset, deberet dicere, bis legi, secundum dicta n. 174.

176 3. Si voluntas non fuerit retractata formaliter, sed interruptione facta sit per deliberatam conversionem ad aliquid incompossibile cum priore intentione, est retractatio interpretativa, quæ etiam multiplicat peccata; hoc ipso enim, quod advertenter velit aliquid aliud incompossibile, censetur non velle, quod prius volebat, uti recte Sport. *de Pœn. nu.* 437. Similiter dicunt Tann. *d.* 4. *q.* 2. *d.* 4. et Avers. *q.* 72. *s.* 2. quando quis semel peregit suum conatum, quamvis irritum; vel ab eodem conatu quamvis imperfecto desistit ex tædio vel lassitudine, sine proposito ultra pergendi, ita ut jam videatur conatus ille finitus, si postea voluntatem renovet, est aliud numero peccatum; cum enim prior cum posteriore nullam habeat connexionem aut dependentiam moralem, non possunt censeri unus moraliter actus; hinc, inquit Lugo, qui voluisset hoc die occidere Cajum, si hoc die non occidat, censetur voluntas illa cum hoc die finita, quamvis expresse non retractet, ideoque si cras iterum velit, erit aliud numero peccatum. Idem dicit Dicast. *n.* 73. si volens occidere, veniat ad locum, ubi putabat esse hostem, et quia audit procul abiisse, ac post mensem rediturum, si decernat tunc occidere, est novum peccatum, quamvis prior voluntas non fuerit retractata. Idem dicit n. 95. quandocumque per lapsum temporis est talis dispositio, ut nunc non commoveretur ad desiderium occidendi, quamvis ipsi occurreret de eo cogitatio; tunc autem censetur esse talis dispositio, si intervenerit aliqua mutatio, v. g. si hostis interim fecerit ipsi aliquod beneficium, tunc enim virtualiter erit revocata prior voluntas occidendi, unde si renovetur, erit aliud numero peccatum; et idem est in aliis materiis.

4. Quando interruptio facta est per conver- 177
sionem deliberatam vel indeliberatam ad aliquid aliud adhuc compossibile cum executione prioris intenti, tunc tantum multiplicabuntur peccata, si singuli actus habeant aliquid, in quo consummentur, nec invicem sibi subordinentur, quod maxime contingit in peccatis internis, v. g. odiis, delectationibus morosis, quæ erunt tot numero, quoties voluntas interrupta illos actus repetet, uti recte Castr. *p.* 3. *n.* 17. et Dic. *n.* 99. contra alios, tunc enim nihil habent, in quo uniantur. Notat tamen Aversa *sess.* 3. si quis unico iræ impetu sæpius per repetita desideria interna optaret malum proximo, id censeri unum, et idem est in aliis materiis. Addit Dic. *num.* 107. si quis aliquid turpe appetens, nec cogitans abstinere ab eo affectu, casu per aliquid occurrens distrahatur, et statim redeat ad appetitionem priorem, adhuc censeri unum actum, quamvis enim illi actus proprie sibi non subordinentur, tamen objectum mansit moraliter præsens. Quod si actus sibi subordinentur, vel sine notabili interruptione continuentur in aliquo opere exteriore, ut plures actus odii contra inimicum, cujus mors quæritur per aliquod medium externum, hi omnes sunt unum peccatum, secundum dicta n. 168. quia moraliter uniuntur, partim in illa voluntate occidendi, partim in illo uno medio externo, quo intenditur mors, et tunc actus alius, quo renovatur propositum, veluti naturaliter suboritur ex priori actu, facitque moraliter unum cum illo.

178 5. Quamvis actus tales sint sibi subordinati et continuentur in aliquo medio seu opere externo, tamen si inter unum et alterum intercedat nimis magna mora temporis, non manebit unus moraliter actus, uti habet communis contra Tamb. *de Conf. l.* 2. *c.* 1. *n.* 32. ubi cum Dic. *n.* 65. et aliis docet, quantumcumque sit magna interruptio, non multiplicari peccata, nisi simul adfuerit retractatio prioris voluntatis, sed hoc communiter et merito rejicitur ab aliis. Quanta autem hæc mora esse debeat, ut censeantur plura peccata, non potest una regula definiri. Aliqui nimis laxe extendunt ad septimanas, menses et annos; alii nimis rigide contrahunt ad diem et horas; verum relinquendum est judicio prudentis habita reflexione ad intensionem actus antecedentis, qui imperabat executionem; item ad naturam occupationis, quæ animum alio abstrahit, denique ad alias circumstantias, quæ dici possent priorem actum quasi abolere: optimum erit, quod suadet Aversa cum aliis communiter, ut pœnitens explicet moram temporis, et consuetudinem sæpe vel non sæpe repetendi tales actus per diem aut septimanam.

179 6. Qui ex eodem impetu, et deliberatione statim repetit actum, v. g. qui sæpius alterum percutit, conviciatur, blasphemat, pejerat, detrahit, si in eadem maneat materia, secundum Cast. *n.* 5. Dic. *n.* 77. aliosque multos, et graves auctores, committit unum numero peccatum, quia censetur idem actus repeti: idem est, si quis continue pluries osculetur eamdem puellam, uti habet Aversa: item si quis, postquam dixit contumelias et ob aliquid occurrens intermiscuit aliqua alia verba, si in eodem congressu repetat easdem contumelias, uti habet Dic. *n.* 107. Item si quis ex uno gulæ impetu die vetito per tempus unius prandii plures carnes etiam diversas comedat, ut notant Lugo, Gob, Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *n*, 574. Similiter quando quis statuit furari plures pannos ex una officina, quos omnes quasi una vice apprehendit, hoc ipso quod invadat officinam et possit tollere, quos volet, quamvis tota nocte efferat per repetitos actus, quia nempe una vice tollere non potest, est unum peccatum, quia est una apprehensio, cui subordinantur et deserviunt plures actiones intra breve tempus repetitæ. E contra si quis ex eodem impetu per repetitas actiones inferat diversa vulnera, dicat diversa convicia aut blasphemias, aut in diversis materiis pejeret aut detrahat, communis sententia est, inquit Castrop. *n.* 6. esse plura peccata, probabile tamen putat ipse cum Bon. esse unicum; quid autem probabilius dicatur, colligi potest ex sententiis relatis a n. 156. Dicendum vero est absolute contra aliquos apud Mendo *diss.* 2. *n.* 2. fore duo peccata, si quis ex eodem impetu et deliberatione haberet duas cum eadem copulas sibi succedentes, quia talia, si semel sint facta, ob specialem suam conditionem non censentur unquam eadem repeti, nec simul facere unum.

Q. 30. *Quandonam peccatum omissionis numero multiplicetur?* R. Docebunt exempla, unum de omissione Missæ, alterum de omissione restitutionis, quæ facile applicabuntur ad alias materias. 180

§ 1. Qui pridie Festi decrevit non audire Missam in Festo, toties peccat, quoties cum morali interruptione repetit hoc propositum ante Festum, quia ante hunc diem, nihil est, in quo volitiones illæ possent continuari aut dici moraliter unum, necdum enim est omissio Missæ, quæ tunc necdum præcepta est, et tantum ponitur causa remota illius omissionis, ut habet S. Th. 2. 2. *q.* 79. *art.* 3. *ad.* 3. Si autem ipso die Festo primo mane decernat non audire Missam, quam per totum mane audire posset, et sæpe ad meridiem usque repetat hanc volitionem, Oviedo *contr.* 5. *a n.* 110. dicit fore unum peccatum, qualiscumque fuerit interruptio volitionum, dummodo interim non retractarit voluntatem, quia a primo mane incœpit exterius peccare per omissionem Missæ tunc debitæ, ut habet S. Th. supra, et hæc una omissio quasi continue producitur usque ad ultimum tempus; non enim ideo præcise peccat, quia eam non audit, ultimo tempore, sed quia eam toto mane non audit. E contra Vasq. et Castr. *t.* 2. *d.* 3. *p.* 3. *n.* 17. probabilius putant tunc tantum fore unum peccatum, si omissio fuerit decreta ex intentione unius operis incompossibilis cum Missa, et toto mane continuati, quale posset esse studium, tunc enim omnes volitiones, quæ renovantur, sufficienter uniuntur in uno illo opere, tanquam medio, per quod excluditur Missa: si autem non fuerit intentum vel continuatum tale unum opus, toties peccatur, quoties cum interruptione morali renovantur illæ volitiones, quia hæ non sunt unum, neque inter se, uti patet, neque in omissione Missæ, quæ toties desinit esse voluntaria, quoties intercedit interruptio prioris voluntatis omittendi; et de hac est loquendum, ut supra locuti sumus de multiplicatione numerica peccati commis-

sionis, unde inquit Gom. *d.* 102. *sess.* 8. *n.* 4. si prius volens omittere indormiisset, et experrectus iterum vellet omittere, essent duo peccata.

181 § 2. Qui rem ablatam pergit injuste retinere, multiplicat numerum peccati, imprimis si prius voluit restituere, et postea iterum non velit, aut data opportunitate non restituat. Deinde quoties renovat voluntatem non restituendi, cum tali deliberatione animi, ut quamvis antehac noluisset non restituere, jam nollet, uti notant Ovied. *n.* 112. et Diana *p.* 2. *tr.* 16. *R.* 25. Addit Castr. *n.* 2. si prius non potens restituere, et postea iterum potens non restituat, quia per impotentiam discontinuata fuit prior voluntas, cum retentio tunc non esset peccaminosa, ut antea; quod etiam affirmat, si non amplius cogitarit de retentione, et diu post recordans pergat retinere, intermedio enim tempore retentio non erat actualiter voluntaria, neque prior voluntas continuabatur in aliquo effectu, qui esset causa illius retentionis, ergo cum de novo fiat voluntaria, de novo fit peccatum. Putant etiam Suar. Mol. Dic. de *de Just. l.* 2. *t.* 2. *d.* 1. *n.* 67. peccatum non restitutionis multiplicari numero per interruptionem somni, aut etiam omnimodæ distractionis, quia tunc nihil manet exterius, in quo continuetur, cum omissio nihil sit; verum contradicunt alii cum Lug. *de Præb. d.* 16. *n.* 548. docentes posse esse, per se loquendo, unicum peccatum, quamvis per plures annos non restituat; si tamen sit obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, poterit ratione longæ durationis esse obligatio addendi tempus injustæ retentionis. Et idem dicendum est in aliis materiis, quandocumque negligitur impletio alicujus, ad quod est obligatio, sive ex præcepto, uti ad Confessionem, vel Communionem annuam, sive ex voto.

182 Pro praxi circa Confessionem peccatorum quoad numerum, plura addentur *l.* 6. *p.* 2. quando de Confessione, nam ex hactenus dictis de distinctione specifica et numerica, satis apparet in his plus esse tribuendum judicio naturali, item usui fidelium ac sensui communi prudentum, quam scrupulosæ considerationi scholasticorum, uti etiam advertit Haunold. *n.* 419.

CAPUT II.

De peccatis in specie, mortali, et veniali.

DUBIUM I.

Quid sit peccatum mortale, et veniale?

183 « Resp. I. Mortale est, quod ob sui gravitatem, gratiam et amicitiam cum Deo solvit, pœnamque æternam meretur. Dicitur *mortale,* quia spiritualis vitæ principium, gratiam scilicet habitualem tollit, et mortem animæ affert.

» Veniale est, quod ob suam levitatem gratiam et amicitiam non tollit, etsi fervorem charitatis minuat, et temporalem pœnam mereatur. Dicitur *veniale,* quia salvo vitæ spiritualis principio, scilicet gratia, languorem animæ facile curabilem infert, veniamque facile consequitur.

» Resp. II. Mortale peccatum duplex est, aliud est mortale ex genere suo, aliud ex accidente. Mortale ex genere suo est, quod per se lædit charitatem Dei vel proximi quoad personam, res at jura, vel non ipsos corrumpit graviter. Ita Azor. *l.* 4. *c.* 9.Sanch. 1. *Mor. c.* 3. *Unde resolves:*

» I. Peccata contra bonum proprium commissa ut plurimum sunt venialia ex genere, ut, v. g. inutilis et vana concupiscentia, vana oblectatio, prodigalitas, curiositas, superfluitas, cultus, et vestitus, nugæ, otium, excessus in cibo, potu, somno, risu, usu conjugii, timore, tristitia, appetitu pecuniæ, laudis, etc.

» II. Peccata contra virtutes Theologicas, sunt mortalia ex genere suo, quia nocent bono alicui interno Dei, v. g. veracitati, misericordiæ, charitati. Item fere omnia, quæ fiunt contra Decalogum, quia quæ committuntur contra tria prima præcepta, nocent similiter Deitati, scientiæ, omnipotentiæ divinæ, ejusque honori externo vel interno: quæ vero contra reliqua præcepta fiunt, nocent personæ, bono, aut juri proximi.

» III. Peccata illa septem, quæ dicuntur Capitalia, non omnia sunt mortalia ex genere suo, quia non omnia graviter Deum aut proximum lædunt, vel nos ipsos corrumpunt.

» R. III. Mortale ex accidente, dicitur, cum actus aliquis venialis aut indifferens, fit per accidens mortalis, de quo *infra.* »

ADDENDA.

184 *Quæst.* 31. *An dentur peccata aliqua de se mortalia, alia de se venialia?* R. non omnia peccata esse æqualia, constat ex dictis *n.* 114. Circa quæstionem autem hic propositam, refert varios errores Bellarm. *de Amiss. gratiæ, l.* 1. *c.* 4. nam 1. Jovinianus et Pelagius dixerunt absolute omnia peccata in omnibus hominibus esse mortalia. 2. Wicleff. et Calvinus dixerunt omnia quidem esse in se mortalia, sed solis reprobatis reputari tanquam mortalia, prædestinatis autem tanquam venialia. 3. Lutherus, Melanchton, Kemnitius aliique dixerunt fidelibus solam infidelitatem imputari ad mortale, in infidelibus autem omnia esse de se mortalia, quamvis aliqua ex Dei misericordia imputentur ad pœnam tantum temporalem. 4. Quidam Lutherani concedunt etiam in infidelibus plura mortalia præter infidelitatem, sed dicunt omnia in his imputari tantum ut venialia. 5. Ex Catholicis doctoribus aliqui, saltem in speciem, favent his erroribus, nam Bajus, Gerson, Almainus et Rossensis etiam, dixerunt mortale et veniale non differre ex natura rei, sed omnia esse mortalia, quædam vero ex Dei misericordia et bonitate esse venialia; Tannerus tamen *d.* 4. *q.* 5. *dub.* 1. recte ostendit eos, quoad rem, dissensisse ab hæreticis, et Arr. *d.* 48. *sess.* 2. dicit, Catholicos illos tantum voluisse, quod aliqua sint venialia ex Dei ordinatione, quia aliqua antecedenter prohibuit tanquam venialia tantum, quæ prohibere protuisset tanquam mortalia, hinc J. Poncius *d.* 22. *n.* 23. defendit sententiam horum doctorum dicens in terminis, *Nulla peccata venialia sunt ita talia ex natura sua, quin possint prohiberi sub pœna peccati mortalis, et reddi mortalia; unde quod sic non prohibeantur, oritur ex bonitate et misericordia Dei;* an autem hæc fuerit mens illorum doctorum parum refert, saltem non ideo fuerunt hæretici, quia errorem suum non defenderunt cum pertinacia. Pro confutandis erroribus reliquis, tenenda sunt sequentia:

185 § 1. Dantur peccata, alia mortalia, alia venialia, nam *Matt.* 5. dicitur: *Qui irascitur fratri suo, reus erit judicio; qui dixerit raca, reus erit concilio: qui dixerit fatue, reus erit gehenna ignis,* quæ SS. PP. apud Bellarm. *c.* 9. applicant veniali et mortali. Item *Matth.* 23. dicitur de Pharisæis, *Excolentes culicem, camelum ante glutientes,* id est in levibus scrupulosi, et graviora non curantes: *Lucæ* 6. reprehenditur videns festucam in oculo alieno et non curans trabem in suo. Item de mortalibus dicitur *ad Rom.* 6. *Stipendium peccati mors.* Ad Gal. 5. *Manifesta sunt opera carnis* etc. *Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* De venialibus dicitur *Proverb.* 24. *Septies enim cadet justus et resurget,* quæ verba licet S. Aug. *de Civit. l.* 11. *c.* 31. explicet de tribulationibus, tamen S. Hier. *in Comment.* et alii communiter intelligunt de venialibus. Eadem venialia comparat Apost. 1. *ad Corinth.* 3. cum fœno et stipulis: *Jacobi* 3. dicitur. *In multis offendimus omnes;* 1. Joan. 2. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est:* circa quæ verba S. Aug. *de Civ. l.* 14. *c.* 9. ait: *Non est qualiumcumque hominum hæc vox, sed vel maxime piorum et multum justorum et Sanctorum.* Idipsum docet Trid. *sess.* 14. *c.* 5. ubi dicit mortalia esse necessario confitenda, non item venialia: et hoc ipsum manifeste asserunt SS. PP. apud Bellarm. *c.* 5. *et seqq.*

§ 2. Fideles et prædestinati possunt peccare 186
mortaliter; e contra infideles et reprobati venialiter, vel nullo modo per actiones suas. *Pars* 1. patet, quia David, in quantum homicida et adulter, item Magdalena, in quantum dicitur fuisse in civitate peccatrix, peccarunt mortaliter, sed hi erant fideles et prædestinati: ergo. *Pars* 2. *prob.* quia infidelis et reprobatus potest jocose mentiri, hoc autem est veniale tantum: ergo. *Pars* eadem, uti et *tertia*, definitur in Trident. *sess.*6. *Can.* 7. *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, vere esse peccata vel odium Dei mereri, etc. anathema sit.* Ratio est, quia infidelis potest dare eleemosynam ex commiseratione in pauperem extreme egentem, hoc autem non est peccatum, nam Deus hortatur ad talem misericordiam, et punit, si negligatur, uti habetur *Matth.* 25. ergo. Idem evincitur ex prop. ab Alex. VIII. damnatis, quas n. 12. retulimus.

Objic. 1. *Ad Rom.* 8. dicitur: *Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt in Christo:* ergo apud fideles et prædestinatos nihil est mortale. 2. *Ibid. c.* 14. dicitur: *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est:* sed nullum opus infidelis est ex fide: ergo omne opus infidelis est peccatum. R. *Ad* 1. Apostolus tantum vult, quod in illis, qui sunt justificati per Christum, nihil sit damnabile, id est, in illis nihil sit dignum damnatione, cum per gratiam sint amici Dei, quamdiu manent in Christo seu in gratia per Christum illis data. *Ad* 2. Non esse ex fide, significat,

esse contra dictamen conscientiæ, ut patet legenti antecedentia, falsum autem est, quod omne opus infidelis sit contra dictamen conscientiæ.

187 § 3. Fideles possunt aliter peccare mortaliter, quam per infidelitatem, uti definit Trid. *sess.* 6. *c.* 15. *et Can.* 27. Ratio est, quia infideles possunt fornicari, adulterare, furari, etc. sed hæc non sunt infidelitas, et tamen sunt mortalia, quia de illis dicitur 1. *Corinth.* 6. *Regnum Dei non possidebunt :* ergo.

188 § 4. Non est ab imputatione Dei quod aliquid sit peccatum mortale vel veniale, quod mereatur pœnam æternam vel temporalem. Probatur in primis quoad opera hominis justi ex Trid. *sess.* 6. *c.* 15. *Si quis in quolibet bono opere justum saltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri, tantummodo ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem, anathema sit.* Deinde probatur universaliter, 1. Quia mortale, quamdiu est, ex natura sua habet, quod exigat odium abominationis et inimicitiæ Dei, cum enim mortaliter peccans perfecte et vi sui actus perpetuo se avertat a Deo, tollendo a se gratiam, per quam solam redeundum esset ad Deum, hoc ipso meretur, ut Deus perpetuo avertatur ab eo et æternum puniat : hoc non habet ex natura sua veniale, alioquin Deus posset non odisse odio abominationis et inimicitiæ, hoc autem falsum est, quia veniale stat cum gratia, uti docet Trid. *sess.* 6. *c.* 11. *Quantumvis Sancti et justi in levia saltem et quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi :* ergo veniale ex natura sua et præscindendo a Dei imputatione habet, quod non sit mortale, et consequenter quod non mereatur pœnam æternam. 2. Deus juste imputat peccatum, unumquodque est malum et intrinsece imputabile, ergo antecedenter ad Dei imputationem habet esse tale, ut exigat imputari vel graviter vel leviter : si enim sit prudens imputatio, debet haberi ejus fundamentum, alioquin verbum otiosum aut etiam actus indifferens possent ad mortale imputari. 3. Si ex imputatione sit peccatum, ergo ultimum in quod resolvetur peccatum, erit imputatio Dei, et poterit homo dicere Deo : ideo offenderis, quia tu vis.

Objic. 1. *Psalm.* 31. dicitur : *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum :* ergo ex imputatione Dei est peccatum. 2. Ecclesia pro animabus in solo veniali defunctis orat Deum ne absorbeat eas tartarus, ut pœnas inferni non sustineant, etc. ergo agnoscit posse ideo adhuc damnari, et petit misericordiam Dei, ne id fiat. 3. Omne peccatum est grave vel leve Theologice per respectum ad legem Dei graviter vel leviter obligantem, ergo omne peccatum est grave vel leve per respectum ad volitionem Dei, ergo est tale, quia Deus vult esse tale, et imputat ut tale. Resp. *Ad* 1. n. cons. quia etiam ille est beatus, cui Deus remisit actuale peccatum, nec tamen inde sequitur, ergo ex non remissione est actuale peccatum, sed potius sequitur oppositum, quod non remissio supponat actuale peccatum. Deinde imputari hic significat tam perfecte remitti, ut nihil de pœna etiam maneat, sed homo redeat ad primam et æque perfectam cum Deo amicitiam, ut recte explicat Le Blanc in hunc locum : David enim immediate ante erat locutus de remissione culpæ, ergo hic tantum intelligit perfectam remissionem pœnæ. *Ad* 2. Ecclesia sic orans considerat animas veluti e corpore migrantes aut jam emigraturas, et orat pro eis veluti necdum judicatis, uti recte Herincx *d.* 7. *n.* 9. *Ad* 3. Pendet a volitione Dei, quoad aliqua saltem objecta, quæ nimirum non sunt intrinsece mala, prohibeantur graviter vel leviter, aut etiam nullo modo; sed supposito quod sint graviter vel leviter prohibita, et quis talem legem transgrediatur, non pendet a Dei volitione, quod hæc transgressio sit gravis vel levis : sicuti si nullo modo sint prohibita, non pendet a Dei volitione, ut talis actio sit vel non sit peccatum : hinc distinguo primum consequens : ergo omne peccatum est grave vel leve per respectum ad volitionem Dei, quæ constituit legem antecedenter ad peccatum, transeat; quæ post peccatum factum imputaret illud graviter, vel leviter, n. cons. 1. et 2.

Inst. Deus posset condonare totum mortale, ergo poterit eo usque condonare, ut maneat tantum veniale. R. Si sermo sit de pœna, C. si de culpa, N. est enim una malitia : ergo sicuti non potest Deus eo usque minuere essentiam hominis, ut maneat brutum, sic nec poterit ita minuere essentiam mortalis, ut maneat veniale.

§ 5. Peccatum mortale et veniale differunt 189
ex natura sua, uti manifeste sequitur ex dictis, et ulterius probatur ex Conciliis, ac definitione Pontificum, nam Conc. Milev. cui interfuit S. Aug. et ejus Canones composuit, docet Can. 6. 7. 8. Sanctos et justos habere quædam peccata, quæ licet Sanctitati et justitiæ non repugnent, tamen vere peccata sint, et remis-

sione indigeant. Deinde S. Pius V. Greg. XIII. et Urb. VIII. damnarunt hanc 21. propos. Baii : *Nullum peccatum est ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.* Idem habetur ex traditione Ecclesiæ, aliisque Conc. et SS. PP. apud Bellarm. *c.* 10. Ratio est 1. quia irrationabile videtur, quod Deus, propter offensiunculas, quas omnes nobis moraliter impossibile est vitare, posset amicitiam suam rescindere, gratiam tollere et æternum punire ; sic enim non censeretur sincere et constanter velle nos habere sibi amicos, imo amicitia et gratia Dei redderetur contemptibilis, sicuti inter homines censemus esse irrationabile, ut quis sive Superior sive æqualis, propter quidvis levissimum moraliter indeclinabile graviter offendatur et puniat : qui autem ita ad quidvis graviter offenderetur, ejus amicitia merito esset contemptibilis tanquam aliquid omni momento amissibile et obnoxium nimiis periculis, ergo tales offensiunculæ non sunt ex natura sua dignæ inimicitia Dei sed veniales. 2. Furtum nummi levissimi ex natura sua non graviter repugnat naturæ rationali aut fini illius, et etiam seclusa revelatione Dei, secundum lumen naturæ cognoscimus esse quid tantum leve, ergo ex natura sua non est peccatum grave.

190 *Objic.* 1. *Mat.* 5. dicitur, *Qui solverit unum de his mandatis minimis, minimus* id est, nullus *vocabitur in regno cœlorum ;* Item *Joan.* 13. dicitur, *Si non lavero te, non habebis partem mecum :* hæc autem lotio significabat remissionem venialium, ergo venialia excludunt a cœlo. Resp. *ad* 1. dicitur, *Qui solverit et docuerit sic homines*, prava interpretatione corrumpendo verbum Dei, ut explicat S. Hieron. et dicendo ibi non esse peccatum, ubi tamen est, ille nullus erit in regno cœlorum, quia hoc faciendo peccat mortaliter. *Ad* 2. Basilius explicat, si lavari nolueris, non habebis partem mecum, quia hæc inobedientia fuisset peccatum mortale : SS. Aug. et Bernard. explicant, non habebis partem mecum, priusquam fueris lotus a venialibus, quia venialia impediunt beatitudinem.

191 *Objic.* 2. S. Basil. *in qq. brevibus*, *q.* 293. expresse dicit differentiam majorum et minorum peccatorum nusquam in novo testamento reperiri. S. Aug. *de Vera et falsa pœnit. c.* 8. dicit ex misericordia Dei esse, quod venialia sint levia. Præterea multi PP. appellant venialia, quæ de se sunt mortalia, ergo apud ipsos in re idem est, esse mortale, et veniale. R. *Ad* 1. Plures apud Bellarm. *c.* 13. dicunt eum librum falso adscribi S. Basilio ; alii dicunt tantum velle, quod a Monachis, cum quibus ibi agit, omnia sine discrimine sint cavenda, non quærendo an sint mortalia an venialia, et ita Evangelium sine distinctione etiam dicit omnia cavenda ; et hæc responsio videtur bona, nam titulus quæstionis est, *Quomodo ergo agi par est cum his, qui cum majora peccata declinant, minora perinde, ac si nihil referrent, committunt?* Ad 2. S. Aug. se ipse explicat, nempe ex Dei misericordia esse, quod ob venialia non negentur gratiæ actuales, sine quibus consentiretur in mortalia. *Ad* 3. notat S. Th. 1. 2. *q.* 87. *art.* 2. peccatum apud PP. tripliciter dici veniale, imprimis a causa, si nempe fiat ex ignorantia vel fragilitate, tum enim dicitur veniale, quia est dignius gratia, quam si fieret ex malitia. Deinde ab eventu, quia per pœnitentiam obtinetur ejus venia, et est quasi veniale seu remissibile : atqui in his duabus acceptionibus sæpe a PP. confunditur cum mortali. Quando autem significat veniale in se, id est, tale, ut de se stet cum amicitia Dei, semper in natura sua distinguitur a mortali, nec PP. illud cum mortali confundunt.

Objic. 3. Omnis offensa Dei est pejor quam 192
offensæ infinitæ creaturarum : sed hæ essent malitiæ infinitæ, ergo etiam omnis offensa Dei est malitiæ infinitæ, ergo est mortale. Deinde, omne veniale est plus odibile, quam infinitum bonum sit amabile : potius enim esset carendum infinito bono, quam committendum veniale, sed infinitum bonum est infinite amabile, ergo veniale est infinite odibile, ergo malitiæ infinitæ, ergo mortale. Præterea pœna æterna damni et sensus est minus malum, quam unicum veniale, ergo qui committit veniale, meretur utramque pœnam æternam, ergo meretur mortem æternam, ergo est moraliter mortale. R. *Ad* 1. Offensæ infinitæ creaturarum nullam haberent malitiam Theologicam, hanc habet veniale, et ideo superioritate ordinis illas superat. *Ad* 2. Veniale est infinite odibile, absolute, N. respective ad electionem ejus præ bono, id est, potius debet in infinitum odio haberi, quam eligi propter quodvis bonum etiam infinitum, C. ex quo tantum sequitur nullam esse eligibilitatem in veniali, non autem esse malitiam infinitam, nam nec possum eligere unicum veniale, ut impediam omnia mortalia aliorum hominum, nec tamen inde sequitur veniale esse pejus quam mortalia. *Ad* 3. N. cons. veniale habet in se malitiam moralem, quia est volitio libera malitiæ objectivæ; pœna non habet, quia consistit in perpessione mali

extrinsecus illati, ex quo plus non sequitur, quam quod veniale nullo modo sit eligibile, pœna autem possit eligi, ut vitetur veniale, sed non sequitur, quod veniale non possit satis puniri per quamvis pœnam, quia pœna in ratione pœnæ seu correptionis potest esse major, quam veniale sit malum in ratione culpæ, et saltem est certum, quod veniale non mereatur privationem amicitiæ Dei.

Inst. 1. Minimum opus bonum meretur præmium æternum, ergo minimum opus malum meretur pœnam æternam. R. N. cons. quando opus bonum meretur præmium æternum, hoc habet a supernaturalitate, et quia operans est per gratiam, vel fit filius Dei, cui sic operanti appromissa est gloria et hæreditas æterna; nihil tale est, quod reddat veniale dignum pœna æterna.

Inst. 2. Saltem veniale, quod committitur ab illo, qui est in mortali, merebitur pœnam æternam, sicut actus, qui fit a justo, meretur præmium æternum. R. N. seq. quia opera bona dignificantur a personæ dignitate: objectum enim complacentiæ divinæ est opus etiam prout est a tali persona per gratiam dignificata, opera malə de se sunt indigna et ingrata Deo, neque semper indignificantur ratione operantis aliunde accidentaliter indigni, nam si fient ab hoste censentur minus mala, cum indignius sit aliquod malum inferri ab amico vel filio, secundum illud *Psalm.* 54. *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique : tu vero homo unanimis,* etc. *qui dulces mecum capiebas cibos,* etc. ergo objectum hujus displicentiæ non tam est persona operans, quam opus ipsum, quod exigit puniri, non secundum indignitatem accidentalem operantis, sed secundum malitiam suam : cum hoc tamen stat, quod ob naturalem quasi vilitatem personæ offendentis quandoque censeatur offensa major, uti si rusticus percutiat nobilem, censetur gravius, quam si nobilis nobilem; quia talis vilitas naturalis subjecti in æstimatione prudentum plus auget indignitatem operis, quam vilitas tantum accidentalis per peccatum.

Inst. 3. Veniale est contra legem minantem gravem pœnam, scilicet mortis temporalis vel Purgatorii, quam veniale meretur, ergo est mortale, gravis enim obligatio legis civilis ex eo colligitur, quod minetur pœnam mortis. R. Mors temporalis vel Purgatorium respective ad Deum et vitam æternam est quid leve: respectu legum humanarum est quid grave, quia est summum, quod possunt inferre homines.

Objic. 4. Quod veniale remittatur, est ex gratia Dei, ergo posset non remitti, ergo posset semper puniri, et quod non semper puniatur, est Dei misericordia, ergo de se est mortale. Est ex gratia Dei, sed suo modo debita, quia gratia Dei, quam veniale non tollit, exigit ejus aliquando remissionem fieri, potestque homo condigne pro illo satisfacere aut saltem satis pati. Quod si forte non remittatur aut etiam æternum puniatur in inferno quia conjunctum est cum mortali, id non est ex natura peccati venialis, sed per accidens ob statum damnati propter mortale. 193

Inst. Deus posset non acceptare satisfactionem pro veniali, tum autem homo propter veniale privaretur æterna beatitudine, ergo tale veniale esset mortale. R. Deum tum acturum ut absolutum Dominum, et præter naturam ac exigentiam gratiæ : de cætero veniale ex se non mereretur æternam privationem gloriæ, alias etiam mereretur privationem æternam gratiæ, quæ confert jus ad gloriam æternam.

Objic. 5. Peccans venialiter, v. g. disputans ob vanam gloriam, ponit finem ultimum in creatura, sibi enim quærit illud bonum gloriæ, et in illo sistit, ergo peccat mortaliter, nam mortale est habere alium finem ultimum, quam Deum. *Nec refert,* quod hic alius finis sit aliquid leve, *nam* tanto indignius est, ut in eo ponatur finis ultimus. R. N. antec. tum enim tantum poneretur finis ultimus in creatura per veniale amata, si quis ex affectu ad hanc paratus esset transgredi alia graviora præcepta, ut recte Suar. *d.* 2. *s.* 6. *n.* 12. De cætero, si hoc non fiat, et maxime si venialiter peccans sit in gratia, quasi habitu refert illud bonum creatum in Deum, uti habet S. Th. *supra art.* 1. *ad* 3. vel quia habet habitum charitatis, qui est ordinatio ad Deum vel quia veniale refertur ad bonum peccantis, peccans autem per habitum charitatis refertur ad Deum, quod sufficit, ut veniale improprie dicatur habitualiter referri ad Deum, uti notat Gonet. *d.* 9. *n.* 72. 194

Inst. 1. Ergo si peccans venialiter sit in mortali, tum habet creaturam pro fine ultimo, non enim habet habitum charitatis, quo ordinetur ad Deum. R. N. seq. quia illud veniale, quantum est de se, non excludit habitualem ordinationem actus humani ad Deum, cum non excludat charitatem, quæ ad Deum ordinat : per accidens autem est quod illa ordinatio excludatur per mortale adjunctum.

Inst. 2. Disputans ob vanam gloriam non

refert actu vanam gloriam ad Deum, quia disputat ob suam et non ob Dei gloriam : imo si suum peccatum refert ad Dei gloriam, vellet Deum honorari per peccatum, in quo esset gravis irreverentia et hæresis, ergo talis actus sistit in illo suo bono creato, ergo actu habet illum suum bonum creatum pro fine ultimo. *Respondet* 1. Suar. *s.* 4. *n.* 11. habere bonum creatum pro fine ultimo, negative tantum, id est, non referre in Deum tanquam finem ultimum, attamen non ideo velle ut Deus non sit ultimis finis, sicuti si quis sagittam emittat in liberum aerem, sagitta non tendit in metam, sed non ideo habet aliam metam ; neque est de ratione ultimi finis, ut etiam mala ad illum referantur, sed tantum ob bona, et ut per mala simpliciter non deferatur. *Respondet* 2. Gonet *n.* 82. talem habere bonum creatum pro fine ultimo, non simpliciter ; sed secundum quid, id est, excludere tantum relationem actualem istius actus ad Deum, non tamen habitualem, uti ante dictum est, et utraque responsio in idem recidit. An et qualis sit obligatio omnia referendi ad Deum, dicetur a n. 208. et intelligi potest ex jam dictis.

195 *Objic.* 6. Veniale contemnit Deum, ergo est mortale. *Prob. ant.* ideo mortale contemnit Deum, quia immediate est contra amicitiam Dei et mediate contra Deum, sed veniale est immediate contra familiaritatem Dei, et mediate contra Deum, ergo veniale contemnit Deum. R. N. ant. ad prob. disparitas est, quod nolle amicitiam sit simpliciter deserere Deum, nolle autem familiaritatem, non sit simpliciter deserere Deum, sed tantum modum perfectius habendi Deum ; sicuti non videre Deum est separari a Deo, et damnari, sed videre remissius est tantum separari a modo clarius videndi.

Inst. 1. Veniale minuit amicitiam Dei, ergo est contra amicitiam Dei, ideoque mortale. R. Minuit amicitiam Dei præhabitam, minuendo gratiam, per quam sumus amici Deo, N. nullus enim gradus amicitiæ præhabitæ tollitur per veniale ; minuit amicitiam Dei habendam, impediendo actus perfectiores, quibus augeretur gratia, aut etiam disponendo ad perdendam Dei amicitiam, C. per hoc autem non peccatur graviter, quia non est obligatio saltem gravis ad illos actus perfectiores, aut ad augendam gratiam, aut ad cavendas omnes occasiones remotas perdendæ Dei amicitiæ.

Inst. 2. Si humanitas Christi committeret veniale, perderet unionem cum Deo, ergo signum est esse mortale : quia tollit gratiam et dividit a Deo. R. N. cons. hoc tantum est mortale, quod tollit amicitiam Dei, veniale tolleret unionem physicam cum Deo, non ex oppositione cum amicitia Dei, sed ob perfectissimam sanctitatem, quæ convenit personæ divinæ, qualis est Christus, cum qua sanctitate stare non potest veniale.

Objic. 7. Si daretur veniale, esset v. g. 196
detractio famæ in materia levi, hoc autem peccatum non est veniale : quia est ablatio majoris boni, quam sit ducatus, sed ablatio ducati est mortale, ergo. R. Detractio levis est ablatio boni ex genere suo et politice majoris, attamen simpliciter et Theologice parvi in illo suo genere, datur enim in omni genere boni creati aliquid simpliciter Theologice parvum, ratione cujus peccatum dicitur leve, quamvis illud bonum secundum comparationem cum bono inferioris ordinis censeatur politice majus.

Objic. 8. Incredibile est, quod duo furta, 197
quæ non distant ad invicem nisi unico nummo, ex natura sua ita differant, ut unum tollat amicitiam Dei, et sit punibile pœna æterna, alterum autem non ; sed hoc dicendum est, si detur mortale et veniale ex natura sua, nam ponamus materiam gravis furti esse determinate aureum : qui hunc furatur peccat mortaliter, qui furatur minus unico numno, peccat venialiter, ergo. R. Hanc difficultatem esse solutam *lib.* 3. *p.* 1. *n.* 1001.

Q. 32. *Quænam peccata de se sint mortalia,* 198
et quænam venialia ? R. Dari mortalia et venialia ex se talia, constat ex dictis a n. 175. sed determinare, quænam illa sint, est periculosissimum et difficillimum, inquit S. Aug. *de Civit. Dei l.* 22. *c. ult.* et S. Th. *quod l.* 6. *a.* 15. ait, *Omnis quæstio, in qua de peccato mortali quæritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur.* Universaliter dici potest ibi esse mortale, ubi est materia gravis et quantitas notabilis, in quam tenditur cum plena advertentia et pleno consensu ; e contra ibi esse veniale, ubi saltem unum horum deest, ut intelligetur ex sequentibus ; et ut a primo, quod est gravis materia inchoemus, supponendum est mortale aliud esse tale per se sive ex genere et objecto, aliud per accidens ; mortale per se est, intra cujus objectum est aliquid secundum se grave, id est, graviter repugnans naturæ rationali, ut furtum ; vel oppositum legi graviter obliganti, uti omissio Missæ die festo ; nam intra objectum furti est aliquid, quod graviter repugnat juri naturæ, v. g. ablatio ducati et intra objectum omis-

sionis Missæ est aliquid, quod graviter opponitur præcepto Missæ, v. g. omissio medietatis. Mortale per accidens est, cujus objectum non est aliquid de se grave, tamen ob circumstantiam, quæ accedit, fit objectum illius grave, v. g. verbum jocosum in circumstantia gravis scandali, quod datur innocentibus, mendacium in circumstantia conscientiæ erroneæ, qua judicatur esse mortale, vel in circumstantia gravis damni, quod per illud causatur proximo. Hic dubitatur, quænam peccata sint per se mortalia, quænam per se venialia.

199 § 1. — Mortale per se est duplex, aliud ex toto genere, aliud tantum ex genere suo. Mortale ex toto genere est, quod semper est mortale, ita ut intra idem genus non possit dari veniale, per se loquendo, id est, spectata materia ipsius peccati, præscindendo ab erronea conscientia, semiplena advertentia, vel indeliberato consensu. Mortale ex genere suo tantum est, quod per se est mortale, ita tamen, ut intra idem genus dari possit veniale.

200 § 2. – Mortalia ex toto genere sunt, quæ vel directe sunt contra Deum aut aliquam ejus perfectionem, vel quæ in gravissimum generis humani præjudicium cederent, si haberent parvitatem materiæ, vel quæ sunt circa rem absolute gravem, quæ non est capax ullius latitudinis, sed quasi in indivisibili consistit.

201 *Ad.* 1. *genus* spectat 1. Infidelitas, per quam, si res etiam minima discredatur, derogatur vel infinitæ veracitati Dei, quæ se interponit pro veritate talis rei revelatæ, vel ejus fidelitati, qua promisit ita assistere Ecclesiæ, ut non permittat errare in proponendis fidei rebus. 2. Blasphemia, per quam aliquid imperfectionis attribuitur Deo, vel aliquid perfectionis adimitur, quod ipsius excellentiæ derogat; si tamen Blasphemia sistat in Sancto, ut si per jocum dicas S. Crispinum fuisse sutorem, poterit esse veniale, uti habent Sanch. Ovied. *contr.* 3. *p.* 4. *nu.* 47. aliique apud Dianam *p.* 5. *tr.* 5. *R.* 3. contra Lorcam. 3. Odium, quo quis vult aliquid, quia Deo malum est, etiamsi sit levissimum, quia hoc derogat infinitæ ejus amabilitati. 4. Perjurium, quo infinita Dei veritas vocatur in testimonium falsi, uti constat etiam ex hac prop. 24. ab Innocentio XI. damnata, *Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem.* 5. Desperatio, quæ derogat, vel fidelitati, vel misericordiæ, vel omnipotentiæ Dei. 6. Præsumptio, quæ derogat justitiæ Dei, quasi hoc punitura non esset, vel justo languidius processura; hinc audiendus non est Bonæspei *de Spe d.* 4. *n.* 48. putans eum peccare venialiter, qui ex præsumptione bonitatis Dei peccat venialiter, aut ex eadem differt pœnitentiam ad breve tempus. 7. Simonia saltem juris naturalis, uti dictum est *l.* 3. *p.* 1. *n.* 198. De simonia juris Ecclesiastici, vide dicta *l.* 4. *n.* 632. 8. Huc etiam spectant superstitio, divinatio, sortilegia, magia, si per illa directe tribuatur creaturæ, quod soli Deo est proprium, v. g. scientia futuri liberi, potentia ad aliquid supernaturale, Diana *R.* 29. 9. Huc reducit Rhodes *d.* 1. *q.* 3. *s.* 2. §. 2. irritationem Sacramentorum; quia fit gravis irreverentia institutioni Christi, si per quidvis, etiam levissimum, frustrentur fine. Cur autem hæc omnia sint mortalia, quantumcumque parva sit materia, est hæc ratio; quia semper invenitur in his integra ratio irreverentiæ, nec propter materiam magnam vel parvam variatur judicium morale.

Ad 2. *genus* spectant. 1. Homicidium; si 202
enim unquam liceret, gravissimæ perturbationes inveherentur in Remp. humanam. *Nec obstat*, quod homo non fuisset forte nisi unico quadrante supervicturus, quia adhuc vita illa nullo pretio est satis æstimabilis, tam ratione sui, quam bonorum actuum, qui ea durante fieri possunt. 2. Peccata, quæ extra Matrimonium fiunt in materia venerea, uti dictum est a n. 98. si enim vel minima voluntas venerea esset tantum venialis, tunc ex vehementia propensionis ad illam, et exigua aversione a peccato veniali sequeretur immensa corruptio naturæ, in gravissimum præjudicium generis et propagationis humanæ, uti recte notat Haun. *de Pecc. n.* 412. et late probat Sanch. *in Decal. l.* 5. *c.* 6.

Ad 3. *genus* reducunt aliqui cum Diana 203
R. 12. materiam jejunii naturalis prærequisiti ante Communionem, hoc enim graviter præcipitur in reverentiam Eucharistiæ, et frangitur per quidvis etiam minimum sumptum per modun cibi vel potus. Idem dicunt de statu gratiæ prærequisito ante Sacramenta vivorum, qui status, quamvis sit capax latitudinis, cum gratia possit esse major vel minor, tamen absolute requiritur status alicujus gratiæ, ut tale Sacramentum, per se loquendo, suscipiatur. Aliqui eo reducunt materiam fractionis sigilli, quia quantumcumque leve aliquid ad sigillum spectans revelctur, semper absolute solvitur sigillum, et peccatur mortaliter, Diana *R.* 8. ubi *R.* 9. simili modo

loq uitur de sollicitatione ad turpia, quæ fit in Confessione. Item huc spectat materia mixtionis aquæ et vini pro consecratione, quia quantumcumque parum aquæ addatur, satis est; si nihil addatur, est mortale. Alia similia adducit Bonæspei *de Pecc. d.* 9. *nu.* 61. sed recte notat in plerisque saltem requiri parvitatem materiæ. An autem talia peccata, quæ de se non admittunt parvitatem materiæ, dici possint eam admittere, prout substant præcisioni formali peccantis, quæstio est parum utilis, pro qua videri potest Bonæspei *a n.* 25. Ratio omnium antedictorum est, quia per singula illa peccatur mortaliter, et manendo in materiis illorum peccatorum non potest peccari venialiter, ergo sunt mortalia ex toto genere.

204 § 3. — Mortalia ex genere suo tantum, sunt, quæ repugnant, 1. Charitati erga se ipsum et proximum, sic enim graviter vel leviter peccatur nocendo bonis spiritualibus, et corporalibus tam propriis quam alienis. Item per odium, invidiam, crudelitatem, immisericordiam, etc. 2. Religioni, nam subtrahi potest de cultu debito Deo, v. g. de oratione, multum vel parum, potest furto subduci res sacra, magna vel parva, reliquiæ parvæ, vel magnæ; et sic peccatur graviter vel leviter, Diana *R.* 35. Idem est in materia juramenti promissorii, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 305. si enim non servetur, peccatur contra fidelitatem Deo debitam graviter vel leviter, prout materia erit. Et idem est de transgressione voti. 3. Pietati, obedientiæ, et observantiæ debitæ Superioribus, S. Th. 2. 2. *q.* 105. *a.* 1. 4. Humilitati, quæ respicit subjectionem hominis ad Deum, contra quam graviter peccatur per superbiam si quis existimet se habere aliquid a se, aut habere quidem a Deo, sed ex suis meritis, aut in aliquo non indigere auxilio Dei, S. Th. *q.* 162. *a.* 5. Communiter tamen peccatur tantum venialiter, v. g. per elationem quamdam animi, vanam complacentiam, inanem gloriam aut jactantiam. 5. Justitiæ, per vulnerationem, furtum, detractionem, judicium temerarium, quæ, prout res est gravis vel levis, sunt mortalia aut venialia. De suspicione temeraria vide dicta *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1177. Item de usura dictum est *ib. n.* 848. Difficilius est determinare, an detur in electione minus digni præ digniore, v. g. ad pinguem parochiam, in casu, quo est parva inæqualitas dignitatis: affirmant Sot. Ban. Valentia, Rodriq. Leff. Fill. Lugo *de Just. d.* 35. *n.* 21. quia parum pro nihilo reputatur; negat Tur. quia talis peccat venialiter, secundum auctores cit. ergo hoc non reputatur pro nihilo: deinde supposita dignitate majore est absolute gravis materia, sicuti supposita indigentia extrema æquali est absolute gravis obligatio, ut prius subvenias consanguineo quam extraneo, inquit Diana R. 13. qui tamen utramque sententiam fatetur esse probabilem. Et *R.* 14. recte docet cum communi dari parvitatem materiæ in negatione debiti conjugalis, v. g. ad medium diem. 6. Temperantiæ, ad quam spectant peccata, quibus exceditur in delectationibus, præcipue tactus et gustus. Ad tactum spectant delectationes sensibiles, quibus peccari potest mortaliter et venialiter, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 893. Ad gustum, commessatio, per quam grave vel leve damnum infertur valetudini: item ebrietas in qua ob voluptatem causatur plena vel semiplena privatio rationis: quamvis hæc duo peccata potius aliunde, quam præcise per oppositionem cum temperantia, habeant malitiam gravem, nam licet semper sit peccatum quærere voluptatem in cibo et potu, si voluptas illa non referatur ad ullum honestum finem, uti dicetur *a num.* 310. non videtur tamen unquam peccari mortaliter, si nihil aliud accedat; in commessatione autem accedit notabilis corruptio valetudinis, per quam graviter peccatur contra charitatem propriam, et contra jus, quod solus Deus habet in corpus et vitam nostram. In ebrietate accedit specialis dissonantia a natura rationali, quia ratio violenter et temere exturbatur absque potestate brevi redeundi ad ejus usum, per quod homo fit veluti pecus. Vide dicenda *a num.* 319. Similiter peccari posse graviter vel leviter in plurimis aliis casibus docet Diana *loc. cit.* et speciatim id docet de mendacio in Confessione, *R.* 27. De verbis consecrationis, *R.* 39. et 41. De conjunctione materiæ et formæ Sacramentorum, *R.* 40. De omissione partium Canonis, *R.* 45. De titulo Ordinationis, *R.* 20. De dilatione pœnitentiæ Sacramentalis, R. 15. De alienatione rerum Ecclesiasticarum, R. 57. De celebranda Missa post meridiem, *R.* 58. De demissione habitus Religiosi, R. 61. De gestatione tonsuræ clericalis, *R.* 60. De percussione Clerici, *R.* 65. De communicatione cum excommunicato, *R.* 21. De violatione interdicti, *R.* 59. De ingressu vel egressu clausuræ religiosæ, *R.* 22. De lectione et retentione librorum hæreticorum, *R.* 42. et 43. Ratio autem omnium antedictorum est, quia per singula illa peccari potest

mortaliter, et manendo in materiis illorum peccatorum potest peccari etiam venialiter; tum nempe peccatur mortaliter, quando importatur multum materiæ; tum venialiter, quando importatur parum materiæ; ergo illa ex genere suo tantum, et non ex toto genere sunt mortalia.

205 § 4. — Venialia ex genere suo sunt quæ opponuntur, 1. Liberalitati, uti prodigalitas, et tenacitas; item avaritia, quæ prout immoderate inclinat ad opes, etiam cum injuria proximi, sic opponitur justitiæ, et est ex genere suo mortale; prout autem inclinat ad immoderatos affectus circa opes, circa injuriam proximi, sic opponitur liberalitati, et est ex genere suo veniale, S. Th. 2. 2. *q.* 118. *art.* 3. et 4. 2. Magnificentiæ, uti parcimonia, et profusio sumptuum, scilicet nimis parva aut magna, respective ad opus faciendum, S. Th. *qu.* 134. et 135. 3. Veracitati, uti mendacium, de quo S. Th. *q.* 110. *a.* 4. ad quod spectat simulatio, qua quis se exhibet alium exterius, quam est interius: item hypocrisis, qua quis simulat sanctitatem, estque veniale de se, potest tamen aliunde esse mortale, uti si contemnat sanctitatem, quam simulat, vel si per hoc intendat grave nocumentum suum aut proximi, S. Th. *q.* 111. *a.* 4. 4. Modestiæ, ut nimia cura vel neglectus vestium, inconditi gestus et joci, scurrilitates. 5. Eutrapeliæ, quæ moderatur lusus, nempe ne nimium admittantur vel rejiciantur, S. Th. *q.* 168. *d.* 3. et 4. 6. Gratitudini, S. Th. *q.* 107. *a.* 3. 7. Studiositati, ut otium et nimia aviditas sciendi. 8. Etiam plerumque ex objecto venialia sunt, adulatio, pertinacia, inconstantia, impatientia, ira, *quæ in passiones est, et in modico vindictam expetit*, ut ait S. Th. *q.* 158. *art.* 3. 9. Inter illa, quæ ideo mala sunt, quia prohibita, omnia sunt ex genere suo venialia, quæ satis fuit prohiberi leviter, in ordine ad hoc, ut impedirentur, et spectata conditione fragilitatis humanæ fuisset perniciosissimum graviter prohiberi. Ratio horum omnium est, quia per singula illa peccatur tantum venialiter, et manendo in materiis illorum peccatorum, quantum est ratione objecti, non potest peccari mortaliter, ergo ex genere suo sunt venialia. *Dico*, quantum est ratione objecti; nam si quis mentiatur ex formali contemptu honestatis, quæ est in veracitate, aut ex comparatione animi, quod vellet mentiri, quamvis foret mortale, peccat mortaliter, etiam contra virtutem veracitatis, ratione subjecti sic dispositi per actum de se graviter indecentem, et idem est respectu aliarum virtutum. Denique notandum ex Jocobo Alvarez *T.* 2. *l.* 1. *p.* 1. *c.* 15. illa venialia esse gravissima, quæ ex genere suo sunt mortalia, sed ob defectum plenæ libertatis vel materiæ fiunt venialia. Post hæc illa venialia sunt graviora, quæ ex genere suo sunt venialia, sed plene deliberate committuntur. Levissima sunt, quæ ex genere suo sunt venialia et adhuc ex subreptione committuntur.

Q. 33. — *Per quid differant peccatum mortale, et veniale?* R. §. 1. Varii sunt de hoc modi loquendi, nam 1. Scot. Gabr. Rub. et alii dicunt per hoc differre, quod mortale sit contra præceptum, veniale contra consilium; sed contra est, quia omne peccatum debet esse contra legem aliquam, nam Apost. *ad Rom.* 4. dicit: *Ubi non est lex, non est prævaricatio.* Deinde consilium non obligat; alioquin virgo peccaret non fovens castitatem, quod est contra Apostolum 1. *ad Corinth.* 7. *Si nupserit virgo, non peccat:* ergo non ideo aliquid est peccatum, quod sit contra consilium. 2. S. Bonav. Alens. et alii apud Amicum *d.* 23. *n.* 41. dicunt per hoc differre, quod mortale sit contra legem, veniale præter legem. Contra est, quia hæc sententia incidit in eadem inconvenientia, in quæ prior. Deinde actus indifferens etiam est præter legem, nec tamen est peccatum. 3. Caj. Cor. et alii apud Amicum *n.* 40. dicunt mortale esse circa Deum, veniale circa media. Contra est, odium Dei semideliberatum est veniale circa Deum; ebrietas autem non est circa Deum, sed circa media, et tamen est mortale. 4. Hurt. et alii cum Avers. *q.* 88. *sess.* 6. quos defendit Ovied. *contr.* 3. *p.* 3. *n.* 21. dicunt differre, quod mortale sit grave malum, veniale autem sit leve malum, sed hæc differentia nihil adfert claritatis: quæstio enim est, cur unum dicatur grave, alterum leve, et unde habeat mortale, quod sit grave malum, veniale autem, quod sit leve. 5. Miodz. *T.* 2. *d.* 2. *q.* 1. rejectis adhuc pluribus sententiis dicit per hoc differre, quod mortale importat gravem dissonantiam a natura rationali, veniale levem. In re consentit Eliz. *l.* 8. *q.* 13. § 9. explicans per magnam vel modicam dissonantiam a recta ratione per fidem et auctoritatem instituta. Contra est, quia sic tantum explicatur differentia peccati philosophice gravis et levis. Deinde restat explicandum, cur, v. g. comestio carnium die jejunii graviter dissonat a natura rationali, et non comestio buccellæ panis extra refectiones. 6. Alii dicunt

differre per hoc, quod mortale sit simpliciter peccatum, id est, perfecta transgressio divinæ legis simpliciter dictæ: veniale autem sit peccatum tantum secundum quid, quia nempe, vel non est perfecta transgressio divinæ legis, vel non est transgressio legis simpliciter dictæ, nam si sit veniale ex subreptione, non est actus perfecte liber; ergo nec est perfecte transgressio, hæc enim significat perfectam, et plenam moralitatem. Si autem sit veniale ex levitate materiæ, non est simpliciter contra legem, quia lex, v. g. *Non furtum facies*, prohibet furtum simpliciter tale, furtum autem simpliciter tale, est ex genere suo furtum grave. Denique si sit veniale ex genere suo, quamvis possit etiam esse actus perfecte liber, et etiam contra legem, quæ directe illud prohibeat, tamen talis lex non est simpliciter lex, quia nomine legis simpliciter venit sola lex graviter obligans, uti fatentur auctores communissime cum S. Bonav. Scot. Suar. *d.* 2. *sess.* 5. *d.* 1. Amic. *n.* 45. Ovied. *n.* 38. ideoque S. Th. 1. 2. *q.* 88. *art.* 1. *ad.* 1. dicit, *non enim veniale est contra legem*, intellige, graviter obligantem. Rationem dat Bellarm. quia finis omnis legis simpliciter talis est charitas, uti constat ex *Matth.* 22. vers. 40 et ex 1. *Timoth.* 1. *vers.* 5. ergo quod non est contra charitatem, nec est contra legem simpliciter, quod autem est contra charitatem, est ex genere suo grave: ergo quod est contra legem simpliciter, est aliquid grave. Hæc sententia forte est vera, attamen indigeret longa explicatione; hinc

207 § 2. — Mortale et veniale differunt saltem secundario per sequentia. 1. Quod mortale sit simpliciter aversio a Deo, quia facit Deum simpliciter deseri; veniale autem tantum impediat perfectiorem conversionem ad Deum. 2. Quod mortale ponat finem ultimum in creatura, hoc sensu, imprimis quod volendo creaturam deserat ultimum suum finem, et referendo creaturam ad seipsum, interpretative habeat se veluti finem ultimum: deinde etiam illo sensu, quod amet creaturam loco ultimi finis amandi, et creaturam præferat ultimo fini, nempe Deo; veniale autem relinquat conversionem saltem habitualem ad Deum tanquam finem ultimum. 3. Quod mortale sit contemptus saltem virtualis Dei, quia simpliciter deserit Deum, ut adhæreat creaturæ, hoc autem contemnitur, quod simpliciter deseritur, ut aliquid aliud quæratur. Veniale non contemnit Deum, quia licet creaturam in actu exercito præferat voluntati Dei, tamen non ideo deseritur Deus, nec tollitur habitualis adhæsio ad Deum. 4. Quod mortale avertat a mediis poni debitis et ad salutem necessariis; veniale autem a mediis tantum utilibus ad salutem. 5. Quod mortale sit dignum Dei odio, et inimicitia, veniale stet cum amicitia. 6. Quod mortale sit mors animæ, quia tollit gratiam, quæ est vita animæ; veniale autem sit tantum veluti morbus disponens ad mortem. 7. Quod mortale cum gratia tollat habitum charitatis, cæterarumque virtutum moralium, veniale autem relinquat. 8. Quod mortale sit irreparabile operanti, quia tollit principium reparationis, quæ est gratia: veniale antem sit reparabile, quia relinquit gratiam, per quam veniale tolli potest. 9. Quod mortale mereatur pœnam æternam damni, et sensus: veniale temporalem tantum. Quod autem mortale non stet cum actu charitatis, probabitur *lib.* 6. *p.* 2. quando de Pœnitentia, et Contritione.

Q. 34.— *An et quale peccatum sit non referre* 208
omnes suas actiones ad Deum? R. Quæstio tantum est de actionibus humano modo, et deliberate factis, de quibus tenenda sunt sequentia. § 1. Nulla est obligatio omnia actu, et formaliter semper referendi ad Deum, quia secundum S. Th. *De Char. art.* 11. *ad.* 2. *omnia actu referre in Deum non est possibile in hac vita, sicut non est possibile, quod semper de Deo cogitetur: hoc enim pertinet ad perfectionem primam (patriæ scilicet); sed quod omnia virtute referantur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tenentur.* Itaque ad perfectionem saltem spectat omnia virtualiter referre ad Deum, hanc autem relationem virtualem explicat S. Th. ibid. exemplo Medici, qui colligit herbas, et inde potionem conficit, quamvis actu non cogitet de sanitate, ob quam colligit et conficit: item 1. 2. *q.* 1. *art.* 6. *ad* 3. explicat exemplo itinerantis, qui totum iter refert ad locum, ad quem tendit, licet de hoc non cogitet actu semper. Quid autem reipsa sit illa intentio virtualis, colligi potest ex dictis *lib.* 4. *num.* 1324.

§ 2. Est aliqua obligatio omnes actiones 209
nostras aliquo modo referendi ad Deum, uti evincitur, 1. Ex Scriptura, *ad Coloss.* 3. *v.* 17. *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini JESU Christi:* 1. ad Corinth. 10. v. 31. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite:* Et id esse præcepti, docet S. Th. *in Epist. ad Coloss. c.* 3. *lect.* 3. *Quidam dicunt,*

quod hoc est consilium, sed hoc non est verum: hinc 2. 2. q. 44. *art.* 5. ait, *Præcipitur nobis, ut tota nostra intentio feratur in Deum.* Similiter S. Bern. *serm.* 2. *de diversis, Quidquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei:* Similiter S. Ambr. super Malachiam, S. Hier. *in Epist. ad Ctesiph.* Theodoretus *in Epist.* 1. *ad Corinth. cap.* 10. S. Greg. *lib.* 25. *Moral. cap.* 7. Diserte S. August. *in Psal.* 65. *Si ideo facis, ut glorificeris tu, hoc prohibui: si ideo, ut glorificetur Deus, hoc jussi.* Item *cap.* 3. *de Corrept. et grat. Præcipit Apostolus dicens, Omnia in charitate fiant.* Et similiter loquuntur alii SS. PP. ac viri ascetici. Ratio autem est, quia Deo debemus nostras actiones, imprimis titulo supremi dominii, ex quo omnia magis debentur Deo, quam cuivis domino temporali opera servi; deinde etiam titulo creatoris, redemptoris, summi benefactoris, finis nostri ultimi, etc.

210 § 3. — Tenemur omnia referre ad Deum, imprimis non sensu, quod non liceat nobis sistere in ulla creatura tanquam fine ultimo, volendo ea frui, deserto vel non desiderato Deo, idque sub mortali, id enim cederet in gravem contemptum Dei, a quo, quantum in nobis est, tolleremus rationem finis ultimi, quæ tamen ei essentialiter competit; deinde etiam tenemur omnia referre ad Deum saltem habitu, uti explicatum est n. 194. ubi etiam ostendimus, quod peccando venialiter, v. g. agendo aliquid propter vanam gloriam, non ideo censeamur creaturam habere positive pro fine ultimo: præterea tenemur etiam referre virtualiter actiones humanas ad Deum, secundum dicenda a n. 312. ubi admittemus omnes actus humanos debere referri ad aliquem honestum finem; attamen *l.* 3. *p.* 1. *n.* 1. diximus non ideo teneri nos omnia agere ex motivo perfectæ charitatis in Deum. De obligatione præfigendi bonam intentionem suis operibus dicetur n. 317.

211 *Quæst.* 35. — *An et quale sit peccatum non obsequi inspirationibus divinis aut contra illas admittere imperfectiones?* R. § 1. Si divinæ inspirationes tendant ad opera consilii, nequidem est veniale eas non sequi, alioquin esset peccatum non eligere statum religiosum, paupertatem, castitatem, etc. et talia non essent consilii, sed præcepti: si tamen contemneretur inspiratio, patet fore peccatum: quandonam autem censeatur contemni, intelligetur ex dicendis a n. 237. Similiter si inspirationes tendant ad opus præcepti, peccatum erit eas non sequi, uti peccatum est non implere præceptum. Vide Mendo *diss.* 12. *q.* 4.

§ 2. — Quod attinet ad imperfectiones, sup- 212
ponendum est, quod imperfectio sit actio vel omissio repugnans consilio in re ad mores spectante, quæ ex se nec prohibita est nec imperata, unde imperfectio est vel contra inspirationem divinam, vel contra voluntatem Superiorum, quæ tamen non obliget sub peccato, vel est contra dictamen rectæ rationis, impellens ad honestiora, et decentiora, uti per exempla fuse declarat Lancicius *T.* 1. *opusc.* 3. et ex eo Gob. *in Exp. t.* 7. *n.* 509. Hoc supposito, dicendum est, quod quando deliberate committitur imperfectio, communiter subsit peccatum, puta sensualitatis, curiositatis, impatientiæ, acediæ vel negligentiæ alicujus culpabilis; maxime in sententia eorum, qui dicunt non dari actus morales indifferentes in individuo, uti notant Lug. *de Pæn. d.* 16. *n.* 102. et Gob. *n.* 510.

§ 3.—Judicarunt viri docti, non tantum esse 213
imperfectionem, sed esse peccatum veniale, si sine causa omittatur oratio mane et vesperi, item ante et post mensam, quia recta ratio videtur dictare, quod mane actiones nostræ dirigendæ sint ad Deum, post accepta autem beneficia sint agendæ gratiæ, et ideo homines pii se accusant, si ita neglexerint: ergo signum est in tali negligentia inesse aliquid peccati. Sed ex hoc, quod se aliqui accusent, nihil concluditur, nam multi se accusant de meris imperfectionibus: deinde non potest ostendi lex ita imperans: a pari enim dicam esse peccatum non orare ante, et post scholas, lusum, ambulationem et quodvis aliud a Deo acceptum donum vel benificium.

Quæst. 36. — *An et quale sit peccatum, si Re-* 214
ligiosus Regulas sui Ordinis non observet? — R. Quamvis nulla ejusmodi Regula obligaret sub culpa, tamen propositum nullam ejusmodi Regulam observandi esse peccatum mortale, docet Eliz. sed negat Suar. quorum rationes utrinque retuli *l.* 4. *n.* 58. Quod autem Religiosus per tale propositum peccet saltem venialiter, videtur certum, quia cum teneatur tendere ad perfectionem secundum statum suum, quem maxime ex parte constituit observantia Regularum tali statui propriarum, si has negligat, negligit media optima ad perfectionem sibi præstitutam, nec ullum dari potest prudens motivum habendi tale propositum, imo docet Dicast. *de Pœnit. d.* 9. *n.* 298. et docte probat Less. *in auct. v. Societas JESU cas.* 1. singulas Regulas cujuscumque Ordinis vix posse violari sine peccato, quia in eo est

saltem deordinatio, inquit Suar. *de Rel. T.* 4. *l.* 1. *c.* 3. *n.* 11. quod membrum communitatis non conformet se toti : et qui ita transgreditur, ordinarie nimium servit suæ sensualitati, vel impatiens est circa disciplinam, aut acediosus, aut nimium tenax proprii judicii, aut intercurrit alia imperfectio, a recta ratione, et consequenter a lege æterna Dei difformis.

DUBIUM II.

Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale per accidens fiat veniale ?

215 « Resp. I. — Tria requiruntur ad peccatum mortale, quorum si unum desit, fit veniale, quod alias ex se est mortale : 1. Ex parte intellectus, plena advertentia et deliberatio. 2. Ex parte voluntatis, perfectus consensus. 3. Gravitas materiæ, saltem ut plurimum. Ratio primæ et secundæ partis est, quia spectata fragilitate humana, non videtur decere Divinam bonitatem, æternis suppliciis punire hominem, absque plena consideratione et consensu. Ratio tertiæ partis, quia ubi materia parvi est momenti, ibi moraliter modica offensio esse reputatur, ut plurimum.

» Resp. II. — Peccatum ex genere suo mortale, tribus ex causis fieri potest veniale, ut patet ex dictis. Prima est, si ex parte intellectus non sit perfecta advertentia malitiæ, seu deliberatio. Signa autem imperfectæ deliberationis sunt. 1. Si tenuiter, et quasi semidormiens apprehendisti esse malum. 2. Si post, ubi melius consideras, judicas te non fuisse facturum, si ita apprehendisses. 3. Si vehementissima passione vel apprehensione, vel distractione laborasti, vel turbatus fuisti, ita ut fere nesciveris, quid ageres.

» Secunda causa est ex parte voluntatis, si non sit perfectus consensus. Signa autem imperfecti consensus sunt. 1. Si ita dispositus fueris, ut licet facile potueris exsequi peccatum, non tamen sis executus. 2. Si quis dubitet, num consenserit, præsertim si sit vir timoratus. 3. Si quis soleat ita esse affectus, ut malit mori, quam expresse mortaliter peccare, quia talis non facile consentit. 4. Si quis valde timide et suspense processisse se meminit. 5. Si semisomnis fuit, non plene sui compos, etc. judicetque se id non fuisse facturum, si plene vigilasset. V. Sanch. 1. *Mor. c.* 10. Baldel. *l.* 10. *d.* 8.

» Tertia causa ex parte materiæ, si hæc sit parvi momenti. Quando autem talis sit, discernendum est morali judicio prudentis, cui sequentes regulæ servient : 1. Ut de materia judicetur, non tantum ipsa secundum se absolute est consideranda : sed etiam respective ad finem intentum, ad quem si parum facit, levis est, gravis autem, si multum ; ut docet Vasq. 1. 2. *d.* 158. 2. Attendendæ sunt circumstantiæ, quia sæpe fit, ut res ex se levis, attentis circumstantiis boni communis, vitandi scandali, etc. fiat gravis. 3. An pars aliqua rei præceptæ sit gravis, ea spectanda est tum absolute et secundum se, tum etiam in ordine ad totum. 4. In transgressionibus repetitis, si plures materiæ parvæ, vel secundum se, vel secundum effectus a se productos, moraliter conjungantur, fit materia gravis, quia tunc omnes moraliter reputantur pro una. Contra vero non censentur materia gravis, si parvæ materiæ, nec secundum se, nec secundum effectus relictos, inter se uniatur. *Ex dictis resolves :*

» I. Peccas mortaliter, ita ut fiat materia gravis, si sæpe modicum furaris, et non restituis, juxta dicta *l.* 3. *t.* 5. *c.* 1. *d.* 3. *casu* 1. item si interruptim psalmos aliquot ex eodem officio omittas, si eodem die jejunii sæpius parum comedas, eodem festo sæpius parum labores.

» II. Non peccas graviter, si diversis festis modicum labores : si quotidie in Quadragesima parum comedas. Quod verum est, etiamsi simul haberes propositum id faciendi, quia cum ista moraliter inter se non uniantur, singula sunt parva. V. Sanch. *l. c.*

» III. Non peccat mortaliter, qui diversis diebus violat votum quotidie aut singulis diebus modicum quid orandi, vel parvam eleemosynam dandi, si sit onus affixum diei, quia cum quotidie cujuscumque diei obligatio extinguatur, materiæ illæ non continuantur. Quod verum est, etsi proponat semper omittere, quia illud propositum non fertur in rem gravem, imo contra Sanch. id quidam verum putant, etsi quis 100 vota diversæ speciei, in materiis valde levibus, uno die implenda haberet, quia materiæ illæ, cum sint independentes a se, non uniuntur. Si tamen similia vota non sint onus affixum diei, sed tantum dies præfigatur ut terminus, ultra quem executio non differatur, erit peccatum mortale, postquam ad materiam notabilem perventum fuerit.

» IV. Probabile est eum, qui ter vel quater 1000 aureos in causas pias vovisset, non peccaturum mortaliter, si tres non solveret,

quia etsi talis pars, absolute in se spectata sit notabilis, comparatione tamen totius, morali judicio non valde videtur æstimanda. V. Laym. *l.* 1. *t.* 3. *c.* 5. »

ADDENDA.

216 *Quæst.* 37. *Quid præterea notandum sit circa defectum perfectæ advertentiæ vel perfecti consensus?* R. Seqq. § 1. Ad peccatum requiri advertentiam ad legem Dei, et ad malitiam objectivam, dictum est a n. 15. Hinc addimus ad peccatum mortale requiri plenam, et perfectam advertentiam ad malitiam gravem objecti, quam sententiam docet S. Th. 1. 2. *q.* 88. *art.* 2. *O. Ex parte agentis contingit, quod aliquod peccatum, quod ex suo genere est mortale, sit veniale, propter hoc scilicet, quod actus est imperfectus, id est, non deliberatus ratione;* certum autem est S. Thomam per *deliberationem rationis* intelligere plenam advertentiam, uti patebit legenti *q.* 74. *a.* 3. *ad.* 3. item *a.* 6. et *a.* 10. *O.* Hinc *de Verit. q.* 15. *a.* 4. *ad* 10. se explicat his verbis, *eum percipit homo totaliter.* Similiter *l.* 3. ad Annib. *d.* 39. *q.* 1. *art.* 1. *ad.* 1. et 2. requirit ad perjurium, ut fiat *cum plena deliberatione.* Sequuntur expresse Ger. *in Comp. Theol. tit. de elect.* §. *Ut inadvertens;* S. Bonav. *in* 3. *l.* 3. *d.* 39. *a.* 1. *q.* 3. Alens. *p.* 2. *q.* 125. *membr.* 11. Silv. *v. Delectatio, n.* 2. Scotus *in* 3. *dist.* 39. *q. un. nu.* 3. *et* 4. P. Sot. *l.* 9. *De pecc. delect.* Tapia *in Caten. T.* 1. *l.* 3. *q.* 17. *art.* 4. *n.* 4. *et* 6. Al. 1. 2. *d.* 244. *n.* 3. Loth. *t.* 16. *q.* 2. *art* 4. Bellarm. *De amiss. grat. l.* 1. *c.* 3. Curiel. 1. 2. *q.* 74. *art.* 8. *d.* 1. § 2. Caspens. *de Pecc. d.* 3. *sess.* 3. *n.* 21. Cord. *l.* 1. *q.* 23. *d.* 9. *opin.* 5. Silv. 1. 2. *q.* 74. *ar.* 8. *concl.* 2. Abell. *De pecc. sess.* 3. *n.* 4. Cruz. 6. *præcep. art.* 9. Wig. 1. 2. *q.* 88. *n.* 42. Mald. 1. 2. *q.* 74. *ar.* 10. Serra 1. 2. *q.* 74. *ar.* 8. *ad* 3. Bon. *de Pecc. q.* 2. *p.* 3. *n.* 3. Divall. *de Pecc. q.* 5. *art.* 4. Isamb. *de Pecc. q.* 74. *d.* 5. *art.* 3. Victor. *Relect.* 13. *p.* 1. *n.* 6. Sair. *l.* 8. *c.* 7. *d.* 1. Petr. a S. Jos. *Th. mor. l.* 2. *c.* 5. *R.* 5. Mastr. *in Mor. d.* 15. *q.* 1. *ar.* 2. *n.* 12. Urb. ab. Ascens. *In mor. t.* 1. *c.* 16. Ovied. 1. 2. *t.* 4. *cont.* 1. Bonæsp. *de Act. hum. d.* 9. *d.* 3. *et d.* 10. *de* 4. Bos. *p.* 3. *t.* 1. §. 56. *n.* 2151. Trull. *in Decal. l.* 6. *c.* 1. *d.* 13. Zecch. *in Mor. c.* 4. *n.* 4. Rossell. *c.* 44. *n.* 19. Bass. *v. peccatum* 1. *n.* 6. *et v. delectatio n.* 6. De Cocq. *de Pecc. sess.* 10. Martin. *T.* 2. *d.* 18. *n.* 38. Merat. *de Pecc. d.* 7. *sess.* 8. Herincx *p.* 2. *d.* 7. *q.* 5. Philip. *T.* 2. *tr.* 2. *d.* 8. *d.* 4.. Steph. *t.* 1. *d.* 1. *d.* 4. *n.* 27. *et d.* 2. *n.* 7. *et d.* 7. *n.* 49. Spor. *in Mor. p.* 1. *c.* 5. *sess.* 1. *n.* 12. Tabern. *p.* 1. *t.* 3. *c.* 1. *q.* 2. *et c.* 6. *q.* 5. aliique innumeri : verba autem Auctorum citatorum videri possunt etiam apud Vindicem Tabern. *in Collect. ad prop.* 3. Ratio autem est, 1. Quia sicuti si gravitas malitiæ objectivæ nullo modo sit cognita, etiam nullo modo est volita, quia nihil est volitum nisi cognitum; ita si non sit plene cognita, etiam non est plene volita, cum volitio sequatur modum cognitionis, ergo nec poterit in actum refundere malitiam formalem gravem. 2. In negotiis et contractibus magni momenti inter homines requiritur plena advertentia ad obligationes, et onera ex eis sequentia, alioquin si homo non præcognoverit, non censetur his subjacere : ergo multo magis in negotio salutis, ubi agitur deperdenda vel retinenda Dei amicitia, de incurrendis vel declinandis pœnis æternis, requiretur plena advertentia : hinc recte cum aliis docet Ovid. supra *n.* 30. Deum non posse velle, ut transgressio alicujus præcepti, si fiat cum semiplena tantum advertentia, sit mortale, quia nullum præceptum strictius obligat, quam de non odiendo Deo, et tamen est tantum veniale semiplene advertenter odisse Deum. Ratio a priori est, quia Deus non potest facere, ut notabilis defectus advertentiæ non minuat notabiliter libertatem, ideoque et malitiam, ergo nec potest facere, et consequenter etiam non potest velle, ut mortale defectu plenæ advertentiæ non fiat veniale.

§ 2. Ex eadem ratione dicendum est ad 217
mortale requiri consensum plenum et plene deliberatum, si enim non adsit plena libertas, nimis durum foret hominem ideo fieri hostem Dei et subjacere pœnis æternis.

Objic. Potest quis per actum bonum semideliberatum mereri cœlum : ergo etiam per actum malum semideliberatum mereri infernum, ideoque peccare mortaliter. R. Dato ant. N. cons. quia Deus pronior est ad præmiandum ex liberalitate, quam ad puniendum ex vindicta; et quamvis ipsi sit liberum præmiare etiam ultra condignitatem operis, tamen non est liberum punire supra demeritum peccati.

§ 3. Si quid fiat cum semiplena tantum 218
advertentia ad malitiam gravem, vel cum semipleno tantum consensu in illam, est veniale, uti habet communis et certa sententia contra aliquos, quibus favet Jo. Sanch. *in select. d.* 18. qui dicunt actionem cum semi-

plena tantum advertentia malitiæ gravis factam, vel nullum esse peccatum, vel esse mortale; sed contra est, quia sic operans reipsa advertit et vult malitiam, ergo peccat, non mortaliter, uti dictum est *n.* 216. ergo tantum venialiter.

Objic. 1. Sic peccans est moraliter veluti semihomo tantum, Deus autem non ponit præcepta semihomini, sed integro et habenti dominium suorum actuum. 2. Si semiadvertentia ad malitiam gravem excuset a mortali, ergo semiadvertentia ad malitiam levem plane excusabit etiam a veniali. 3. Semiadvertens potest et debet habere advertentiam : ergo si non habet, peccat graviter, ita Jo. Sanch. R. *Ad* 1. Deus homini integro ponit præcepta graviter obligantia, semihomini leviter obligantia, sive homini simpliciter ponit præcepta, qui si sit plene advertens obligatur graviter, si semiadvertens, obligatur leviter. *Ad* 2. N. seq. Semiadvertentia ad mortale non relinquit totam advertentiam, ideoque nec totam libertatem ad mortale, ergo nec relinquit culpam, mortalem : semiadvertentia ad veniale relinquit aliquam culpam, hoc ipso tamen reddit eam adhuc minorem, quam fuisset cum pleniore advertentia. *Ad* 3. Cum semiplena advertentia ad malitiam gravem etiam est tantum semiplena advertentia ad obligationem plenius advertendi, neque in illis circumstantiis est potentia proxima ad pleniorem advertentiam, uti recte Amicus. *d.* 17. *num.* 173.

Inst. Talis homo potest abstinere a peccato secundum se gravi, ergo peccat graviter, quod non abstineat. R. Potest abstinere a peccato secundum se gravi, et plene cognito tanquam gravi, N. et semiplene tantum cognito tanquam gravi, C. ant. et N. cons. ubi enim est tantum talis cognitio, non satis vivo modo repræsentans gravitatem objecti, sed cum quadam confusione, et veluti in semisomno, vel cum distractione nimia ad alia objecta; vel cum quadam stupiditate mentis, ut est in rudibus, et semifatuis, nunquam adest perfectio libertatis ad mortale requisita. Ex dictis

219 § 4. Inferuntur seqq. 1. Si quis etiam per totum diem sentit in corpore inordinatam delectationem, sed non advertat ad ejus malitiam; vel si advertat ad malitiam, si eam delectationem invitus habeat, nullo modo peccat, quia si non advertat, est ac si invincibiliter ignoraret : ignorantia autem invincibilis excusat, uti constat ex dictis *l.* 1. a n. 734. Quod si invitus sentiat delectationem, non est volita nec voluntaria : ergo nec imputabilis ad culpam, uti dictum est hic a n. 13.

2. Motus primo primi, prævenientes omnem advertentiam, et libertatem, nullo modo sunt peccatum; et tales motus sunt qui subito incogitanter obveniunt homini, v. g. dum videt hostem suum vel mulierem aliquam. Motus secundo primi, prævenientes perfectam deliberationem, non possunt esse nisi veniale. Motus secundo secundi seu absolute secundi, qui fiunt cum plena advertentia, et deliberatione, sunt mortale vel veniale, prout est objectum; recte autem notant S. Th. 1. 2. *q.* 74. *art* 7. *ad* 4. et Suar. *d.* 5. *sess.* 7. *n.* 16. ad deliberationem perfectam saltem in nobis, requiri aliquod tempus, quamvis postmodum consensus fieri possit veluti in instanti. 220

3. In pueris, semiebriis, et semisopitis communiter est tantum semiplena advertentia, vel saltem non est consensus plene deliberatus, ideoque communiter est tantum veniale; quod maxime valet, dum quis primum evigilat a somno, quia ordinarie non tam cito est plenus usus rationis. An peccetur in somno dictum est n. 65. 221

4. Mortalia etiam fieri possunt cum ignorantia aliqua malitiæ gravis, si nempe ignorantia sit affectata vel crassa, aut si quis operetur cum dubio, an malitia sit gravis an levis, semper enim in his est aliqua ignorantia, et tamen peccatur mortaliter, quia sic operans vult, saltem interpretative, vel se exponit periculo proximo contrahendæ malitiæ gravis : ergo peccat mortaliter. 222

5. Ad peccatum, etiam mortale, non requiritur reflexa advertentia, id est, non requiritur, ut advertam me advertere, uti recte Aversa *q.* 74. *sess.* 3. sed sufficit cognitio directa, qua reipsa cognoscam malitiam, et postea eam velim. Neque requiritur cognitio malitiæ formalis ipsius actus. Sed sufficit cognitio malitiæ objectivæ, quam quis vult, ut recte Oviedo *p.* 5. vide tamen dicta *l.* 1. a n. 34. Hæc autem malitia objectiva tunc sufficienter cognoscitur esse gravis, quando advertitur esse inductiva odii vel inimicitiæ Dei aut pœnæ æternæ : item quando operans quasi horret et apprehendit, ad eum modum, quo solet alias materias graves, quando se ad eas reflectit. 223

6. Peccata inadvertentiæ dicuntur, quando neglecta est advertentia debita, sive quando cognoscebatur periculum peccandi et obligatio magis advertendi, et tamen hæc advertentia major est neglecta, qualis cognitio et negligentia sæpe adest, licet homo postea non 224

recordetur eam adfuisse, quod inde fit, quia ubi non adest expressa cognitio volitionis habitæ, non relinquuntur species rememorativæ illius, cum species rememorativæ sint species cognitionum habitarum circa objecta, uti probabilius docetur in Animastica, hinc ab hominibus sæpe committuntur talia peccata inadvertentiæ, etiam mortalia, quamvis postea non recordentur, et per accidens non possunt se de illis accusare in specie, et ob hoc dicit Apost. 1. *ad Cor.* 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum :* Et David. *Ps.* 18. *v.* 13. petit mundari ab occultis, Oviedo *n.* 55. Compt. *d.* 104. *s.* 4. *n.* 6.

225 7. Etiam multa mortalia fiunt cum passione, uti patet in peccatis iræ et luxuriæ, quæ in tantum sunt minus gravia, quantum passio minuit libertatem. Similiter potest peccari mortaliter ex metu gravi, quamvis enim tunc adsit aliquid involuntarii, tamen actio est simpliciter voluntaria, et aliqui dicunt illam involuntarietatem esse in alio actu concomitante, quo vellet abesse metum, et consequenter omittere actionem, ad quam urget metus.

226 *Quæst.* 38. *Quid judicari debeat in dubio de plena advertentia vel de pleno consensu ?* R. Qui timoratæ est conscientiæ, nec solet plene advertens consentire, potest in dubio credere se non plene consensisse, quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio, uti communiter notant Auctores, quos retuli l. 1. n. 546. nullam addentes præterea conjecturam; quia licet opus non sit, tamen, quod dictum est, maxime valet, si præterea accedat una ex conjecturis, quas ibidem dedimus a n. 547. Etiam utile erit considerare doctrinam, quam tradit Christoph. Scorrer. Theol. Ascet. p. 3. s. 6. c. 6. n. 6. his verbis : 1. *Objecti peccaminosi repræsentatio facta sensibus externis, internis, rationi, etc. peccatum non est.* 2. *Motus sensualitatis repræsentationem consequens, et rationem prævenians nec ipse peccatum est, cum sit naturalis et ex fomite contra voluntatem, vel sine ea producatur.* 3. *Delectatio deinde motui naturaliter conjuncta, secumque ex consensu ante omnem deliberationem trahens partem inferiorem rationis ac voluntatis, nec ipsa peccatum est. Quod si superior ratio primum motum occupet, meritum magnum acquiritur : si non potuerit, et advertens suggestionem motumque, statim resistat, actibus contrariis saltem virtualiter elicitis, adhuc merito locus est. Si vero ratio superior hæreat nonnihil, primisque suggestionibus non resistat, cum tamen possit, tum in peccati territorium intratur : et siquidem ratio attentione alterius rei occupata impediatur, dicitur delectatio subreptitia, nec defectu advertentiæ levem culpam excedere potest : sed hæc diu durare non solet, cum rationem excitet suo objecto. Si vero advertat suggestionem, neque etiam contra eam statim insurgat, sed pigritia et torpore sinat motum illum aliqua temporis mora extendi, licet nondum deliberationem aut consensum elicuerit, tum peccatum veniale delectationis committitur, majus minusve, pro modo delectationis et negligentiæ. Quod si post ejusmodi delectationem non resistatur, sequitur consensus sive peccatum; qui si adhuc ex vehementi impulsione deliberationem plenam præcedat, hacque superveniente ratio resistat rejiciatque motum, tum quidem censendum est necdum peccari mortaliter, etsi proxime accedatur. Cum vero plena deliberatione, actu, vel virtute habita, consensus jungitur, jam non dubitari amplius potest de peccato mortali, si gravis sit, sive deinde in ipsum opus tendat, sive in illicitam delectationem tantum cogitatione sumptam, sive in neutrum expresse tenendo, sensui oblectationem, quam advertit, sine alia deliberatione etiam et resistentia permittat, hoc enim casu potest et debet resistere, et non facit, adeoque virtualiter consentit. Præterea id etiam advertendum est, dæmonem atque sensum tentationes injicere sub enuntiatione significante consensum,* volo hoc facere, etc. *cum tamen longissime absit voluntas consensus, qui neutiquam ex incidentibus verbis, sed vero suo proprio actu dijudicandus est.*

227 *Quæst.* 39. — *Quomodo peccet, advertens actionem suam esse peccatum, sed non cogitans, an sit mortale an veniale ?* R. Hoc resolutum est l. 1. a n. 1.

228 *Quæst.* 40. — *Quomodo peccet, advertens actionem suam esse mortale, sed abstrahens, quale et cujus species sit ?* R. S. Th. 1. 2. *q.* 19. *art.* 5. *ad* 3. dicit nunquam ita abstrahi, sed semper cognosci malum in certa specie; idem dicunt Vasq. et alii cum Merat. *d.* 7. *sess.* 7. sed dato supposito, dicendum est peccare mortaliter, peccato speciei innominatæ, quæ opponitur honestati actus quo quis vellet non peccare mortaliter, Oviedo *in* 1. 2. *t.* 4. *contr.* 1. *p.* 3. Vide dicta hic n. 21. inst. 1. et 2.

229 *Quæst.* 41. — *Quomodo peccet, qui deliberat, an velit in mortale consentire ?* R. Si faciat plene advertenter peccat mortaliter, quia voluntas sic hærens, reipsa appretiat peccatum cum Deo, sicuti enim dubitans in fide, ideo peccat mortaliter, quia hæret, velitne tribuere

auctoritati Dei revelantis, an judicio suo vel apparentiæ rationis in oppositum, ita multo magis hic, quando hæret, an præferre velit Deum an peccatum.2. Saltem per hoc se exponit periculo proximo consensus in tale peccatum, ergo peccat et quidem peccato ejus speciei, cujus est illud, de quo deliberat, ideoque tenetur in Confessione dicere, se ita deliberasse circa tale peccatum, quamvis postea non consenserit in illud, Sanch. *in Decal. l.* 1. *c.* 1. *n.* 16. Herincx *d.* 7. *n.* 42. et *alii.*

230 *Quæst.* 42. — *Quandonam mortale fiat veniale defectu materiæ?* Resp. Quæstio resolvi non potest, nisi prius sciatur, quænam materia censeri debeat gravis vel levis; deinde, unde in praxi colligamus, an materia sit gravis vel levis; præterea an materia levis possit substare gravi obligationi : his intellectis facile erit concludere, quomodo mortale fiat veniale defectu materiæ.

§ 1. Pro regula generali, ex qua sciatur, quænam materia dici debeat gravis vel levis, valde laborant auctores; hinc 1. aliqui apud Ovied. *hic contr.* 3. *n.* 141. putant hoc esse desumendum ex respectu partis ad totum; dicuntque materiam illam esse gravem, quæ est tertia pars illius totius, quod a lege imperatur, quod autem est minus, esse levem. Hæc regula tenet in aliquibus, sed fallit in plurimis, nam tertium Nocturnum non est tertia pars Matutini dominicalis, labor servilis per 7 horas die festo non est tertia pars diei naturalis, et tamen utrumque est materia gravis. E contra duo psalmi sunt plus quam tertia pars Nonæ, et tamen sunt materia levis. 2. Caram. dicit octavam partem totius esse materiam notabilem, et quod est minus, esse materiam levem, quia, inquit, omne totum tam physicum quam morale secundum intensionem censetur constare octo partibus; hinc quando significamus aliquid summum, dicimus, ut octo, v. g. ignis est calidus ut octo, homo est probus ut octo : ergo quod est pars octava totius, est aliquid notabile in toto, et quod non est pars octava, non est aliquid notabile, quia non est simpliciter pars, sed tantum pars partis. Hanc regulam optime confutat Card. *in* 1. *crisi, d.* 31. nam si vera est, ergo qui tenetur ad 7 psalmos pœnitentiales, si omittat unicum, peccat mortaliter, quia omittit plus, quam octavam partem : e contra qui legit 10 folia libri hæretici, si liber constet 100 foliis, non peccat mortaliter, quia legit minus, quam octavam partem : item qui debet 100 ducatos, et subducit 10. non peccat mortaliter, quia subducit minus, quam octavam partem. Similia certo falsa deduci possunt in plurimis aliis materiis.

§ 2. Ut sciatur, an materia sit gravis vel levis, debet hæc spectari etiam absolute, et non præcise ea respectu ad totum, ac considerari, an in se, etiam spectatis omnibus circumstantiis, sit aliquid notabile necne, uti notant auctores communiter cum Ovied. *n.* 143. sic quamvis communis sententia habeat, quod ad peccandum mortaliter in materia Missæ die festo, requiratur omissio tertiæ partis circiter, tamen in hoc attendi debet etiam ad partes secundum se, quo enim partes sunt nobiliores, eo minus debet omitti; hinc qui tempore tantum utriusque Consecrationis abesset a Missa, non audiret Missam, uti dictum est l. 3. p. 1. nu. 667. quamvis utraque Consecratio, quoad durationem, nequidem sit pars vigesima Missæ; et idem est de similibus. 231

§ 3. Aliquid esse vel non esse in se notabile, et consequenter esse materiam gravem vel levem colligimus ex uno horum, 1. Ex repugnantia, quam habet cum natura rationali, quæ repugnantia, an sit gravis an levis, communi prudentum judicio est determinandum. 2. Ex repugnantia gravi vel levi cum charitate in Deum, proximum, vel seipsum. 3. Ex Scriptura, quæ materiam gravem sæpe denotat, addendo illi comminationem mortis, et damnationis æternæ. Item væ illi, qui facit. 4. Ex verbis legis, quæ sæpe exprimit obligationem gravem. 5. Ex auctoritate Ecclesiæ vel SS. PP. qui dicunt esse vel non esse obligationem gravem, spectat enim ad Dei providentiam, ut in talibus ad salutem pertinentibus non permittat errare Ecclesiam et communes ejus DD. 6. Ex communi sensu Theologorum, cui temerarium est se opponere, nisi ratio evidens cogat. 7. Ex sensu communi hominum timoratorum, etiam simplicium, inquit Herincx *n.* 46. præcipue quando agitur de jure naturæ, quod hi cordibus suis inscriptum habent, et spiritu Dei aguntur, ut secundum illud ludicent et agant. 8. Ex fine legis vel legislatoris, si enim hic sit magni momenti, et materia aliqua multum conducat ad illum, erit materia gravis, si leviter conducat, aut si finis ipse legis non sit magni momenti, materia erit levis. Vide Castrop. *t.* 2. *d.* 2. *p.* 7. *n.* 4. 232

§ 4. Materia absolute levis non substat obligationi gravi, potest tamen materia de se gravis substare obligationi levi. Vide hoc utrumque probatum l. 1. n. 267. et 268. 233

234 § 5. Mortale fit veniale defectu materiæ, si materia peccati sit quidem ex objecto gravis, id est, secundum se capax obligationis sub mortali, quando adest notabilis quantitas illius, quia autem hic et nunc non est nisi parva quantitas illius materiæ, hinc est veniale. Ratio patet, si enim materia levis non subest obligationi gravi, ut n. 233. notatum est, hoc ipso, quod materia sit levis ob defectum quantitatis requisitæ ad mortale, jam fiet veniale. Pro exemplis autem serviunt dicta n. 204. ubi egimus de peccatis ex genere suo mortalibus, quæ præter materiam ex objecto gravem requirunt quantitatem notabilem. Vide etiam dicta l. 1. a n. 669.

235 *Quæst.* 43. *An ex aliis etiam causis possit peccatum mortale fieri veniale?* R. Affirmative: 1. Si lex, quæ prius obligabat graviter, postea obliget tantum leviter, vel ex voluntate legislatoris, vel ex mutatione legis per consuetudinem aut interpretationem secundum diversitatem circumstantiarum. 2. Ob diversum dictamen conscientiæ secundum quod aliquid prius censebatur graviter obligare, postea autem prudenter censetur obligare tantum leviter, de quo satis dictum est l. 1. De conscientia. An autem idem physice actus, qui nunc est peccatum mortale, possit fieri peccatum veniale; item an mortale possit a Deo remitti quoad jus ad gravem indignationem, reservato jure ad indignationem levem, sunt quæstiones speculativæ.

Unicum hoc dubium restat decidendum, an aliqua transgressio de se mortalis fiat venialis, eo quod committatur subito vel transeunter, quamvis cum plena advertentia, et plene libero consensu. Videtur affirmare auctor libelli in Gallia impressi Anno 1700. sub titulo, *Theologia moralis S. Augustini,* nam docet habitum charitatis prædominantem, et consequenter gratiam manere, quamdiu nullum peccatum mortale habitualiter, fixe et permanenter in anima prædominatur, licet aliquis ex metu, cum renitentia, ex violenta tentatione vel passione per modum transeuntis consentiat in opus de se graviter malum, si statim post illi summe displicet; eo quod tum censeatur in fundo animæ habitualiter permanere idem status Charitatis prædominantis. Sed doctrina illa est falsissima, alioquin sic excusabuntur sæpissime deliberata dubia in fide, blasphemiæ, detractiones, delectationes et desideria turpissima, possunt enim hæc peccata mortalia committi ab homine justo, vel ex metu, uti fecit S. Petrus; vel cum renitentia, uti faciunt, quos remordet conscientia: vel ex ardore concupiscentiæ, etc. et licet statim post summe displiceant, certum tamen est fuisse mortalia, cum peccatum mortale possit in momento admitti, nec dubium est, quin statim immoriens tali peccato, esset æternum damnandus.

DUBIUM III.

Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actus indifferens, transeat per accidens in mortale?

« Quinque modis id fieri communiter, docet 236
Sanch. etc. 1. Ratione finis adjuncti. 2. Ratione finis ultimi. 3. Ratione contemptus. 4. Ratione scandali. 5. Ratione periculi. De singulis dicam breviter.

» Resp. I. Peccatum veniale transit in mortale, ratione finis adjuncti; ut si quis leviter mentiatur ad copulam carnalem extorquendam: quia cum finis mortalis ametur, mortale est. Non tamen necessarium est in Confessione exprimere illud mendacium, sed solum desiderium fornicationis, quia seclusa malitia mortali finis manet veniale.

» Resp. II. Transit item in mortale ratione nimii affectus in rem aliquam, uti si v. g. ultimum finem in ea constituas. Ad quod non sufficit valde intense et vehementer ferri in objectum; sed requiritur, ut appretiative illud ita æstimet, saltem virtualiter, ut paratus sit ejus causa transgredi præceptum obligans sub mortali: ut si quis ita inordinate afficiatur ad fabulas, lusum, personam, ut malit festo omittere Sacrum, etc. quam illis privari. Notat autem Bon. hunc effectum, non tantum habitualem, sed actualem esse debere, ut peccatum contrahatur, quia non imputatur ad culpam id, ad quod committendum, habitu tantum es paratus.

» Resp. III. Peccatum veniale fit mortale, ratione contemptus absoluti, et formalis.

» Dico autem, *contemptum absolutum, et formalem,* quando nimirum ideo formaliter, et absolute præceptum violatur, quia ipsi aut Superiori subjici renuis, quod est peccatum superbiæ consummatæ; vel quando ideo non vis obedire præcepto, quia præceptum est, et est peccatum inobedientiæ formalis, quorum utrumque graviter pugnat cum charitate debita Superiori. *Ex quibus resolves:*

» I. Non est mortale, si velis quidem obire,

et subjici absolute, nolis tamen hic et nunc in re modica; aut si auctoritatem legis, vel præcipientis admittas, executionem tamen hic et nunc contemnas. Ratio est, quia non est contemptus absolutus, et simpliciter, sed tantum secundum quid.

» II. Si præcise ex indignatione, malitia, prava consuetudine, aliave causa, præceptum violetur, et non ex contemptu potestatis Superioris, non est mortale, quia non est contemptus formalis, sed tantum interpretativus.

» III. Est mortale, facere vel omittere aliquid ex contemptu justæ legis humanæ: item ex contemptu Dei præcipientis, vel etiam consulentis (quod præterea tacitam blasphemiam continet, quasi Deus inutilia præciperet aut consuleret) et denique facere aliquid ex contemptu Prælati ut sic, et ut a Deo auctoritatem habentis; non tamen ut talis hominis, indocti, imprudentis, imperfecti: quia hoc posterius, non est contemnere absolute et simpliciter, sed tantum secundum quid. V. Sanch. 1. *Mor. c.* 5. Bon. *de Peccato d.* 2. *q.* 3. *p.* 5.

» Resp. IV. Peccatum, vel opus indifferens. habens mali speciem, transit per accidens in mortale, si ruina per illud proximo causanda sit mortalis. Ratio est, quia tali operi superadditur aliquid graviter repugnans Charitati. *V. dicta de scandalo,* et Fill. *t.* 21. *n.* 212.

» Resp. V. Veniale, vel opus indifferens, transit in mortale, ratione periculi incidendi in mortale, quando quis sine sufficienti cautela aut necessitate aliquid facit, per quod veniat in mortale, ac proximum periculum peccandi mortaliter: quia talis salutem animæ contemnit, cum tam probabili ejus periculo temere se exponat. Unde in Confessione explicanda est species peccati, cujus periculo se objecit, quia eodem genere peccati peccavit. Proximum autem periculum censetur, quod frequenter homines similis conditionis in peccatum mortale inducit. »

ADDENDA.

237 *Quæst.* 43. *Quid præterea notandum circa contemptum?* — R. Seqq. § 1. Contemptus in genere est vilis æstimatio rei, quam si res mereatur, contemptus non erit reprehensibilis, sic enim recte contemnimus divitias in comparatione cum virtute; si vero res non mereatur vilem sui æstimationem, erit contemptus imprudens, et de illo hic agitur. Potest autem esse duplex, vel materialis, quem alii vocant virtualem, vel formalis. Tunc est materialis, si quid reipsa vilipendatur, v. g. si postponatur alteri, cui deberet præferri, ita tamen, ut directe non intendatur illa vilipensio seu postpositio; et talis contemptus Dei reperitur in omni peccato mortali. Tunc est formalis, si vilipendatur, directe intendendo illam vilipensionem.

§ 2. Potest aliquid fieri ex contemptu, vel 238
negative vel positive: tunc negative agitur ex contemptu, si voluntarie negligatur justa æstimatio, quæ si adesset, non fieret aliquid, et tunc proprie non agitur ex contemptu, sed potius cum aliquo contemptu, quia contemptus non influit positive in actionem, sed habet se tantum negative, tanquam removens prohibens, id est, removet debitam æstimationem, quæ si adesset, prohiberetur actio: ergo contemptus formandæ debitæ æstimationis habet se tantum negative ad talem actionem. Tunc agitur positive ex contemptu, si contemptus existat et moveat ad actionem, ita ut actio assumatur velut medium ad contemptum exercendum vel ostendendum, et tunc proprie dicitur agi ex contemptu.

§ 3. Contemptus formalis potest esse vel in- 239
ternus tantum vel simul externus: Internus tantum, est judicium, quo quis reputat alterum vilem, directe et exercite saltem intendendo habere pro tali, totaque libertas, et moralitas hujus judicii habetur ab actu voluntatis, qui illum imperat vel in eum consentit, uti libertas et moralitas hæreseos habetur ab actu voluntatis illam imperante vel in eam consentiente: atque ex illo judicio, ex ista volitione fit unum, quod est contemptus internus, in genere moris completus, et interne consummatus. Potest autem esse etiam alia volitio ponendi externam actionem, qua ostendatur contemptus, et hæc secunda volitio dicitur contemptus affectivus; ex cujus imperio si ponatur actio talis externa, hic contemptus affectivus per hanc actionem completur in ratione contemptus externi. Quod si poneretur actio externa de se apta contemnere, v. g. risus, attamen sine hoc imperio voluntatis, sive, non eo fine, ut contemptus internus, qui tunc adest, exerceatur, hæc actio externa non denominaretur contemptus externus, quia non fieret ex contemptu formali, sed tantum cum illo.

§ 4. Contemptus formalis Dei legislatoris 240
aut legis divinæ etiam minimæ, est mortale ex toto genere, quia derogat supremæ potestati, et auctoritati Dei, quæ respectu omnium legum est eadem, et semper infinite digna æs-

timari; putatque Oviedo *controv.* 3. *p.* 5. *n.* 68. semper simul adesse errorem in fide, et blasphemiam, quia sic contemnens judicat, vel Deum æstimatione, vel legem Dei observatione esse indignam, quod est erroneum in fide, et blasphemum: alii tamen apud Herincx *d.* 7. *n.* 63. putant posse aliquem practice velle aliquid agere in despectum Dei, quamvis talem internum errorem non habeat, sicuti aliquis sine errore interno potest velle exercere actum externum idololatriæ.

241 *Objic.* Si mendacium ex contemptu Dei sit mortale, ergo idem peccatum est veniale, et mortale, hoc autem implicat, quia veniale et mortale habent proprietates oppositas. Resp. Ovied. *p.* 7. *n.* 95. vult dici mortale tantum, quia malitia actus desumitur ex omnibus circumstantiis in, et extrinsecis tanquam uno objecto adæquato, intra quod si sit aliquid grave, ratione illius actus dici debet absolute mortalis. Etiam dici potest cum Tann. esse veniale et mortale positive, id est, esse difforme legi uni leviter et alteri graviter obliganti, ideoque esse veniale respectu unius legis, et mortale respectu alterius; sed non est veniale aut mortale negative, id est, non est difforme legi vel tantum graviter obliganti; hinc proprietates, quæ videntur oppositæ, debent explicari præcisive per respectum ad legem unam leviter, et ad alteram graviter obligantem.

Inst. Implicat idem esse physice leve et grave, parvum et magnum, ergo etiam implicat idem esse tale moraliter. R. 1. Quamvis idem non possit esse physice leve et grave, etc. absolute aut respective ad eamdem rem, potest tamen esse tale respective ad diversa, nam tripondium est leve respectu centipondii, et est grave respectu semipondii; homo est parvus respectu turris, et est magnus respectu formicæ; tamen R. 2. N. cons. Disparitas est, quod esse physice leve inferat negationem gravitatis: esse physice parvum includat negationem majoris extensionis; eo quod sit figura: nihil tale est in illo, quod dicitur leve vel grave, parum vel magnum moraliter, quia tantum significat esse contra legem leviter obligantem, cum quo stat esse posse simul etiam contra aliam legem graviter obligantem, sicuti idem furtum rei sacræ est contra legem justitiæ et religionis.

242 § 5. Contemptus formalis humani legislatoris ut talis, id est, ut habentis potestatem leges ferendi; item contemptus formalis legis ut procedentis a tali potestate, est mortale ex toto genere, quia contemnitur homo ut vices Dei gerens, aut contemnitur lex honinis ut informata lege Dei, ergo hoc ipso contemnitur sapientia, et auctoritas Dei, a quo est omnis potestas legem ferendi, et obligatio legis, quique ideo dicit *Lucæ* 10. v. 16. *Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit;* sic autem contemnere sapientiam vel auctoritatem Dei, semper est gravissima irreverentia, uti patet.

§ 6. Contemptus formalis humani legislato- 243
ris, in quantum hic est persona privata, quæ judicatur esse vilis, v. g. imprudens, malitiosa, passionata, etc. potest esse vel nullum, vel veniale, vel etiam mortale peccatum, prout motiva sic judicandi erunt, vel absolute gravia, vel minus gravia, vel nulla. Ratio est, quia potest in homine legislatore esse tale aliquid contemptu dignum, unde sicuti judicium circa malum proximi potest esse, vel prudens, vel leviter aut etiam graviter temerarium, ita etiam hic: et putant Lessius *de Just. l. c. c.* 46. *nu.* 45. et Spor. *in Th. mor. p.* 1. *t.* 1. *c.* 7. *n.* 58. plerumque fore mortale. Quod si hoc judicium, quod de legislatore humano habetur, manifestetur, quamvis forte sit prudens et verum, adhuc facilius poterit peccari graviter, sicuti peccatur per detractionem, si judicium de occulto adulterio alicujus manifestetur aliis; quod magis valet in nostro casu, quia est specialis obligatio cuique secundum statum, et dignitatem suam præstandi reverentiam, contra quam specialiter peccat, qui exterius contemnit Superiorem.

Objic. Si homo contemnatur ferens legem imprudentem, contemnitur ut legislator: ergo vel hoc est semper mortale, vel dicendum est, non semper esse mortale, si contemnatur homo ut Legislator, ita Arriaga. R. Homo ut Legislator potest intelligi stricte, si nempe reduplicatio cadat super formam, quæ est potestas legislativa, ideoque faciat unum ex his sensibus: *Est potestas legislativa hominis, homo, et potestas legislativa, homo ratione potestatis legislativæ contemnitur.* Potest enim intelligi late, et potius specificative, si reduplicatio cadat super solum hominem, et non super potestatem legislativam, ideoque non faciat unum ex dictis sensibus, sed hunc: *Homo contemnitur, qui ideo est legislator, quia habet potestatem legistativam,* et tum contemptus cadit super solum hominem, qui contemnitur propter imprudentiam vel aliam malitiam, non autem propter potestatem legislativam: si contemneretur ut legislator in primis sensibus,

esset semper mortale, non autem in posteriore sensu.

244 § 7. Contemptus formalis legis humanæ, secundum hoc, quod lex est ab homine, potest esse, vel nullum, vel veniale, aut mortale peccatum, quia cum legislator humanus errare possit, judicium de hoc, quod lex sit imprudens, malitiosa, vel injusta, poterit esse, vel prudens vel venialiter aut mortaliter temerarium, prout erunt motiva, ex quibus formatur; et hic valent eadem, quæ dicta sunt n. 243.

245 § 8. Contemptus formalis materiæ quantumvis levissimæ præceptæ a Deo, potest esse peccatum mortale aut veniale, nam si quis contemnat talem materiam veluti inutilem, et vanam, est mortale ex toto genere, imo est error in fide, et blasphemia, si judicetur aut dicatur, Deum posse inutilia aut vana præcipere. Quod etiam valet de materiis consiliorum divinorum, ut recte Oviedo *n.* 72. hoc ipso enim, quod sint consilia divina, sunt de me-
246 liori, et majori bono. Si autem aliquis contemnat materiam levem, et ideo peccet, quia levis est, videtur peccare tantum venialiter, quia reipsa est levis, et vilis respective ad materiam gravem, et cum illo contemptu stat judicium, quod sit utilis ad salutem, et merito observari deberet; item voluntas non contemnendi eam, si esset gravis, ideoque non appareret, unde refunderetur malitia gravis in talem contemptum.

247 § 9. Contemptus formalis materiæ præceptæ ab homine potest esse peccatum, vel leve, vel nullum, vel etiam mortale, quia erit leve, si ideo contemnam et peccem, quia est levis, uti dictum est n. 246. Item, si temere judicem esse vanam, et inutilem, non videtur esse plus quam veniale, cum hæc imprudentia, de qua Superiorem arguo, sit in re levi. Nullum erit peccatum, si habeam prudens motivum hoc judicandi, quod tamen rarissime præsumi potest, cum possessio semper sit pro legislatore, qui causas aliunde justas imperandi habere potest. Denique si materiam quantumvis levem contemnam, quia est materia hujus vel illius virtutis, v. g. si fabulas mihi a Superiore prohibitas excerceam ex formali contemptu honestatis, quæ est in virtute taciturnitatis, est mortale ex toto genere, quia graviter dissonant a natura rationali, ut contemnatur honestas in se supernaturalis, quæ in se est participatio aliqua naturæ divinæ: atque hoc tenet in materia cujuscumque virtutis. Ex dictis

§ 10. Inferuntur seqq. 1. Peccatum formalis contemptus male ab aliquibus confunditur 248
cum peccato ex malitia vel ex consuetudine, nam ex malitia, et consuetudine peccari potest tantum venialiter, etiam contra Deum: e contra potest esse formalis contemptus, quando peccatur ex passione, et sine consuetudine.

2. Peccatum contemptus etiam male con- 249
funditur cum inobedientia formali, nam potest dari peccatum contemptus contra sola consilia, aut contra honestatem virtutis hic et nunc non obligantis, uti dictum est n. 245. et 247. Illa tamen inobedientia, qua quis legem transgreditur ex motivo non obediendi, sive quia non vult subjici potestati imperantis, vix erit sine contemptu, hinc post S. Th. docet Caj. quod peccare ex contemptu duo importet, nempe actum peccati, et causam peccati, actum quidem, uti frangere silentium; causam scilicet actum voluntatis renuentis subjici Regulæ. Recte tamen notat Eliz. *l.* 8. *q.* 14. §. 2. nolle subjici legi vel Regulæ, esse reipsa nolle eam servare: potest autem quis, etiam frequenter, eam violare, et ideo non peccare ex contemptu, quia nempe retinet voluntatem absolute et universim eam observandi; sed si eam integram, et universim servare nollet, etiam nollet subjici, et peccaret ex contemptu, saltem negative, quod Eliz. putat sufficere ad peccatum contemptus. Docet autem Rhod. *d.* 1. *q.* 3. *s.* 4. § 3. etiam talem inobedientiam formalem semper esse mortalem, quia nolle agnoscere potestatem a Deo constitutam, est se Dei auctoritati directe opponere, quod semper est mortale. Si tamen fieret tantum ex motivo non obediendi hic et nunc, sive nolendo se in hac re subjicere, de cætero agnoscendo potestatem imperantis, esset peccatum inobedientiæ formalis, mortale vel veniale, prout materia præcepti esset gravis vel levis.

3. Si transgrediar legem ex quadam amari- 250
tudine, v. g. ex hoc affectu, quia non volo imperantem afficere solatio, quod haberet, si lex observaretur, etiam non est proprie contemptus formalis, raro tamen aberit, ac semper est peccatum, et quidem erit mortale, si affectus ille sit circa Deum imperantem, nam vel est odium Dei, vel est odio propinquum, et de se graviter disconvenit naturæ rationali, uti recte Ovied. *n.* 77. Si autem affectus ille sit circa hominem imperantem, poterit esse veniale ex parvitate materiæ, quia odium et displicentia circa hominem sæpe est venialis tantum. Quod si animus esset talis, ut diceret: Jam nolo facere, quia ipse vult, ut faciam,

omnino videtur adesse formalis contemptus Superioris; hinc erit mortale.

251 4. Si contemptus sit circa Deum vel ejus præcepta, est peccatum contra religionem, quia religio Deo debita obligat exhibere honorem, et non despicere potestatem ejus legislativam. Si sit circa parentes, est contra pietatem: si sit circa Superiores, est contra observantiam: non tamen est semper formaliter contra obedientiam, quia potest despici Superior, licet ejus præcepta non despiciantur: si sit circa personas alias, est contra justitiam, quia ex justitia debetur cuilibet honor, reverentia et æstimatio juxta suum meritum, et ideo contemptus personæ non Superioris potest esse mortale vel veniale vel nullum peccatum, secundum dicta n. 243.

Quæst. 45. — *Quid addendum sit circa obligationem vitandi pericula et occasiones peccandi?* R. Seqq.

252 § 1. Periculum peccati est aliquid inclinans seu disponens ad peccatum. Hoc periculum potest esse proximum vel remotum. Proximum dicitur, quod habet frequentem conjunctionem cum peccato. Remotum, quod non habet frequentem conjunctionem cum peccato. Similiter occasio proxima dicitur, quæ homines similis conditionis frequenter inducit ad tale peccatum, vel de qua per experientiam constat, quod in peccatum communiter inducat: Remota est, quæ quamvis aliquo modo inducat, tamen non habet frequentem conjunctionem cum peccato, uti auctores communiter cum Gob. *in Exp. t.* 7. *n.* 525. Notat autem recte Lugo *de Pœnit. d.* 14. *n.* 162. periculum vel occasionem non ideo dici proximam, quod inter ipsam, et peccatum nihil mediet, plerumque enim mediet aliquid, v. g. tentatio, aspectus, alloquium, etc. sed ideo dicitur proxima, quia inter ipsam et peccatum communiter nihil interveniat, quod impediat peccatum.

253 § 2. Periculum aliud est absolute proximum, aliud respective tantum. Absolute proximum est, cui ex natura sua convenit habere frequentem conjunctionem cum peccato, et ideo dicitur intrinsece periculum, quia apud quemcumque hominem solet esse conjunctum cum peccato, sic deliberatus tactus pudendorum alienorum, cum mora aliqua, et sine necessitate factus, censetur omni homini non conjugato esse periculum proximum peccati, saltem per delectationem turpem. Respective proximum est, cui ex varia conditione hominum convenit quandoque habere, et quando que non habere frequentem conjunctionem cum peccato, ideoque dicitur extrinsece periculum. Hoc periculum respectivum iterum est duplex, aliud, quod respectu plerorumque hominum est proximum, sæpe tamen est remotum respectu pauciorum, v. g. respectu hominum valde piorum aut valde cautorum, et tale periculum est fixus aspectus rei turpis. Aliud, quod respectu pauciorum hominum est proximum, et respectu plerorumque est tantum remotum, et tale quid est colloquium cum muliere. In dubio autem, an aliquid huic, vel illi homini sit periculum respective proximum, si considerata natura objecti et conditione personæ nihil certo determinari possit, dicendum est esse huic tale periculum, quale est plerisque; unde si plerisque est periculum proximum, censeri debet etiam huic esse, donec constet de ipsius firmitate per experientiam, in qua communius vincat. E contra si plerisque est remotum, debet etiam huic censeri esse tale, donec de ejus fragilitate constet etiam per experientiam, in qua, non una vel altera tantum vice, sed communius vincatur, ubi enim non constat de exceptione, standum est communi regulæ præsumptionis, quæ est ex communiter contingentibus, Ovied. *controv.* 3. *n.* 148.

§ 3. Periculum proximum, aliud est mate- 254
riale, aliud formale; Materiale, quod de se, secundum circumstantias suas extrinsecas, solet esse conjunctum cum peccato, quamvis non conjungatur ob specialem conditionem subjecti. Formale est, quod hic et nunc consideratis omnibus circumstantiis extrinsecis, et intrinsecis solet esse conjunctum cum peccato; unde materiale periculum, est occasio externa, quæ secundum se solet esse conjuncta cum peccato; Formale, præter occasionem externam includit tales circumstantias, ut his omnibus consideratis existimetur hic et nunc fore conjunctum cum peccato: consequenter ut aliquid sit Titio occasio proxima peccandi, non est satis, quod de se sit tale quid, ut alii in eadem constituti frequenter peccent, sed præter occasionem talem externam requiritur, ut simul respectu Titii adsit formale periculum peccandi, nam fieri potest, ut duo in eadem domo habitent, et conversentur cum eadem persona, quorum unus qui ad ejusmodi peccatum pronus est, sit in occasione proxima, alter autem non, qui vix ad talia movetur, aut qui novit se contra tentationes munire.

§ 4. Periculum formale potest esse, vel cer- 255
tum, vel probabile, vel leve. Tunc est certum,

quando quis firmiter sibi persuadet se in tali occasione peccaturum. Probabile est, quando non quidem ita firmiter, attamen ob prudens motivum merito credit et valde timet, ne cadat, v. g. quia occasio est valde alliciens, et ipse novit suam fragilitatem. Leve est, quando non putat quidem se peccaturum, timet tamen aliquo modo, seu suspicatur, et fieri posset, ut caderet. Practice loquendo putat Gob. *n.* 527. eum, qui scit, si decies accedat tale consortium, se octies vel septies cadere, periculum illi esse moraliter certum: si autem ter aut quater solum cadat, esse periculum tantum probabile (quod etiam dicit Caram. quamvis quinquies non cadat) si etiam quinquies non cadat; si autem nunquam cadat, aut forte semel, sed raro, et potius veluti casu, erit periculum leve.

56 § 5. — Peccat graviter vel leviter, prout materia peccati fuerit gravis vel levis, qui se exponit periculo formali, et certo peccandi formaliter, sive hoc periculum sit absolute, sive respective proximum, uti tenent omnes, nec contrarium esse Gob. *in Quint. tr.* 5. *c.* 45. *n.* 49. persuadere conatur Vindex illius, p. 2. ad prop. 25. sed quidquid senserit Gob. parum refert. Quod dixi colligitur ex Scriptura, *Eccli.* 3. v. 27. *Qui amat periculum, peribit in illo*: Item ex his propositionibus ab Inn. XI. damnatis, 62. *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.* 63. *Licitum est quærere directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali vel temporali, nostro vel proximi.* Ratio est, quia qui vult tale periculum, censetur velle peccatum, quod cum illo periculo est conjunctum: ergo contrahit malitiam illius peccati. Deinde quia præceptum prohibens peccatum, etiam prohibet velle hoc, quod proxime et moraliter est conjunctum cum peccato, sicuti præceptum prohibens finem, etiam prohibet media ad talem finem ducentia, ergo qui exponit se periculo formali et certo peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum, et consequenter admittit malitiam talem, qualis est in ipso peccato.

Objic. — Si quis teneatur vitare periculum proximum, etiam tenebitur vitare remotum, nam pono Titium per experientiam scire, si semel aspiciat virginem, se magis, et magis trahi ad aspiciendum, et concupiscendum eam; item per experientiam scire, si octies aspiciat, se solere concupiscere: hoc supposito sic argumentor: aspicere octies est peccatum, ergo etiam aspicere septies, ergo etiam aspicere sexies, etc, *Prob. conseq.* Ideo aspicere octies est peccatum, quia est periculum proximum peccati, sed aspicere septies etiam erit periculum proximum peccati, quia aspicere septies est exponere se periculo proximo periculi proximi: atqui exponere se periculo proximo periculi proximi est peccatum, quia periculum proximum peccati est moraliter peccatum, ideoque qui vult illud, censetur velle peccatum; sic exponere se periculo proximo periculi proximi erit moraliter velle periculum proximum, quod moraliter est peccatum, ergo. Quod aspectus septimus sit periculum proximum aspectus octavi, probatur inde, quia nullus gradus mediat, et quo sæpius aspicit, semper magis trahitur: vel determinans quemcumque gradum periculi qui erit ultimus in ratione periculi remoti ascendendo, dicam esse absolute gradum periculi proximi, quia est periculum proximum periculo proximo. R. Aspectus septimus est ad summum materialiter tantum proximum periculum, vel per se, quia Titius per experientiam scit se per aspectum septimum non solere induci in octavum, vel per accidens, quia non advertit aspectum septimum esse periculum proximum respectu octavi: sicuti qui per experientiam scit octavam pintam sibi esse periculum proximum ebrietatis, quamvis septima sit proxima ad octavam, tamen bibendo septimam, non peccat peccato ebrietatis, vel per se, quia per experientiam habet, quod septima non inebriet, vel per accidens, quia si inebriet, ipse invincibiliter ignorat se per septimam inebriari, sed prudenter putat tantum fieri per octavam. *Nec obstat*, quod nullus gradus mediet inter septimum et octavum, *nam* ratio periculi proximi non desumitur ab eo, quod nihil mediet, uti diximus nu. 252. sed quod communiter nihil interveniat, quod impediat conjunctionem, hic autem communiter aliquid intervenit, uti supponi debet.

§ 6. — Similiter peccat graviter vel leviter, qui se exponit formali, quamvis tantum pro- 257
babili periculo peccandi formaliter, uti recte Eliz. *l.* 8. *q.* 15. §. 3. *et seqq.* Card. *in* 1. *crisi*, *d.* 18. *et in* 2. *crisi diss.* 40. et alii contra Caram. Murc. Lumb. Hozes, Sporer, *de Pœnit. n.* 344. Gob. *n.* 256. videtur autem colligi ex damnatione propositionum *n.* 256. relatarum, quia talis directe quærit, aut saltem non fugit occasionem proximam peccati, et quidem conjunctam cum periculo formali peccandi

formaliter. Ratio est, quia ille peccat, qui se exponit formali periculo, et certo peccandi formaliter, uti dictum est n. 256. Ergo etiam, qui se exponitpericulo probabili. *Prob. conseq.* applicando rationes ibi allatas: quibus adde hanc, quia ideo, inter cætera, peccat ille, qui se exponit periculo certo, quia vult præsens malum animæ, quod nemo potest prudenter velle, sed idem est de periculo probabili: ergo. *Prob. min.* Periculum probabile animæ, etiam est præsens malum animæ, sicut periculum probabile damni corporei, quale esset desilire ex alta fenestra, aut velle cum armis occurrere leoni, censetur præsens malum corporis; hinc qui illud temere vult, peccat, ergo multo magis periculum probabile damni animæ etiam est præsens malum animæ, et qui illud vult, peccat: hoc autem inter utrumque est discrimen, quod possit esse rationabilis causa volendi tale præsens malum corporis, v. g. ad salvandam vitam, quæ aliunde tolleretur, e contra non possit esse rationabilis causa volendi sibi præsens malum animæ, uti ratio ipsa dictat, et factis convincitur ex propositionibus damnatis, nam in illis dicitur, quod nec causa utilis aut honesta, nec bonum spirituale vel temporale, nostrum aut proximi sufficiat, ut licite quis quærere possit, aut non fugere occasionem proximam peccati, saltem si sit conjuucta cum periculo formali peccandi formaliter, et huc facit, quod dicitur *Matth.* 16, *Marci* 8. *Lucæ* 9. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* ergo.

Objic. Ubi periculum est tantum probabile, ibi probabile est non esse periculum, ergo sicuti in aliis materiis licitum est sequi unam sententiam probabilem relicta alia, ita et hic. R. N. ant. aut si vis, distinguo, ubi periculum est tantum probabile, ibi probabile est non esse periculum, in se et in existendo, N. ibi probabile est non esse periculum quoad effectum sive peccatum secutum, C. ant. et N. cons. Ubi periculum est probabile, ibi non est probabile, quod non detur tale periculum, sed certum est, et supponitur ibi esse periculum, illud autem periculum dicitur probabile solummodo ratione effectus, quia non est certum, sed tantum est probabile, quod illud periculum sit futurum conjunctum cum peccato: sicuti si quis sumat venenum, et simul antidotum contra venenum, certum est ibi esse periculum probabile mortis, quamvis hoc sensu dicatur periculum probabile, quia non est certum, sed tantum probabile, quod mors sit secutura, eo quod probabile sit vim veneni vincendam per vim antidoti: quod si alicui esset probabile, quod hic et nunc esset periculum probabile lapsus, posset deponere dubium, et sibi formare conscientiam practicam, quod liceret ipsi hoc operari: nam formando sibi conscientiam practicam per judicium prudens, et reflexum, tollit omne periculum formaliter peccandi, et tantum se exponit periculo peccandi materialiter, quod non tenetur vitare, secundum dicta l. 1. n. 339. E contra ubi supponitur esse periculum probabile peccandi formaliter, qualecumque mihi formem judicium, illud periculum peccandi formaliter manebit, neque probabile est mihi, quod non peccem me exponendo illi periculo formaliter peccandi, ergo nunquam potero me illi exponere. *Dixi*, non esse probabile mihi, nam qui judicaret sententiam Caram. et aliorum nostræ oppositam, probabilem esse, non peccaret formando sibi conscientiam practicam secundum illam; sed hoc per accidens esset.

§ 7. Simili modo peccat, qui se exponit for- 258
mali periculo peccandi aliquo peccato indeterminate præviso, v. g. scio me solere peccare, vel per luxuriam, vel per detractionem, vel alio modo, quoties familiariter ago cum Titio, æque teneor hoc formale periculum vitare, atque si illa familiaritas esset formale periculum determinate solius luxuriæ, uti recte Lugo *n.* 162. Aversa *de Pœn. q.* 11. *s.* 3. Herincx *de Pecc. d.* 7 *n.* 66. Bosco *de Pœn. d.* 7. *s.* 4. *n.* 282. et alii communius contra Suar. Fill. Palav. *l.* 7. *n.* 292. Ratio est, quia velle peccatum aliquod, in communi cognoscendo plura, æque aut magis malum est, quam velle aliquod in particulari, prior enim voluntas est indifferens et parata ad plura, ergo potius magis peccat. Limitat hoc Bosco *n.* 283. ad tales circumstantias, in quibus periculum peccati indeterminati æque facile declinabitur, ac periculum peccati determinati, v. g. si sciam intrando domum A. erit periculum detractionis, intrando domum B. erit periculum vel detractionis vel etiam fornicationis, in hoc casu admittit eum peccare gravius, qui intrat domum B. quia exponit se periculo peccatorum plurium, et posset æque facile declinare utrumque periculum, in aliis autem circumstantiis putat hoc non esse verum, alioquin, inquit, quivis teneretur Religionem ingredi, quia moraliter certus est, si maneat in mundo, se aliquando peccaturum hoc vel illo peccato indeterminate, et saltem sæpius, quam in Religione, sed hanc

limitationem rejiciunt alii, quia etiam in Religione peccare posset contra vota, contra quæ non peccat in mundo, et quod prævideat se peccaturum sæpius in mundo, saltem hoc non est ratione alicujus determinatæ occasionis proximæ, quam declinare possit aut debeat; quando autem occasio est tantum communis, recte probat Lugo *d.* 15. *s.* 4. non esse obligationem vitandi illam, nec proprie dici proximam.

259 § 8. Si periculum, etiam de se absolute proximum, desinat esse formale, et fiat materiale tantum, ac reipsa remotum respective ad circumstantias per personam, licitum est, saltem in necessitate, se illi exponere, uti colligitur ex Cap. *Consultationi*, et Cap. *Laudabilem*, De frigidis, ubi Papa declarat duos, qui propter impotentiam contraxerunt Matrimonium invalidum, posse manere simul tanquam fratrem et sororem, et tamen ibi fuit materiale periculum peccandi, quod ab illis fieri poterit remotum, sicut fit remotum in illis conjugibus, qui post votum continentiæ manent cohabitantes, uti notat Herincx *n.* 70. dicens in casibus juris non fuisse periculum scandali vel infamiæ, ex eo, quod fuissent separati, cum causa illa esset publice examinata, sed potius erat scandalum vel infamia, si non separarentur. Et valet, quod dictum est, non tantum quando occasio illius periculi est aliquid de se indifferens, ut admittit Bosco *n.* 257. sed etiam quando est aliquid communiter malum, uti censetur esse aspectus puellæ nudæ. Ratio est, quia tunc non censetur esse occasio absolute proxima peccandi, sed ob circumstantias fit hic et nunc remota : talis autem occasio non est intrinsece mala, cum in se non sit peccatum, uti fatentur omnes, et quamvis intrinsece sit periculum, tamen hic et nunc fit remotum, quod non censetur præsens malum animæ : ergo potest saltem ex necessitate audiri; quod etiam inde convincitur, quia alias non liceret Medicis vel Chirurgis, medendi causa tangere aliena pudenda, hoc autem licere docent omnes, in iis nempe circumstantiis, quibus possunt periculum de se proximum facere remotum, quod faciunt, si tunc, quando necessitas proximi et ipsorum officium postulat, arment se bonis cogitationibus, firmiterque statuant non consentire in delectationem turpem; experientia enim docet, quod tunc gratia Dei adjuventur, nec consentiant, ideoque tale periculum desinit esse proximum respective ad illos.

260 *Objic.* — Quamvis in casu particulari esset finis legis, non ideo cessat obligatio legis, secundum dicta l. 1. n. 868. ergo quamvis ratio periculi absolute proximi cesset respectu hujus personæ, non ideo cessat obligatio vitandi periculum absolute proximum, ita Ovied. *n.* 51. Bonæspei *d.* 9. *n.* 123. Bosco supra et alii. Resp. 1. N. suppositum ant. nempe quod finis legis cesset in aliquo particulari, si pergat obligare reliquos, secundum dicta l. 1. n. 868. R. 2. N. cons. leges aliæ obligant absolute omnes ob communem præsumptionem, quod ratio legis reperiatur in omnibus; hinc licet finis legis videatur cessare in aliquo particulari, reipsa non cessat, quia finis ejus erat hoc obtinere, quod præcipitur, quia communiter apud omnes obtinetur per observationem legis, uti loco cit. explicatum est. E contra lex vitandi periculum peccati non est lata ex præsumptione, sed est lex naturalis, tunc tantum obligans, quando ratio dictat esse et manere periculum proximum respective ad operantem. Nego autem esse legem obligantem ad vitandum absolute periculum de se proximum; si nempe hic et nunc fiat remotum, et non sit conjunctum cum peccato.

Inst. — Ergo lex naturalis etiam non prohibebit simplicem fornicationem, si hæc non sit præjudiciosa proli, sed huic antecedenter provideatur de alimentis, et caveantur omnia damna quæ inde nasci possent, ita Oviedo. R. Non posse omnia caveri, uti fatetur ipse Oviedo *n.* 150. nam inter cætera unum præjudicium et damnum est, nasci extra Matrimonium, et a parentibus lege alicujus Matrimonii non obligatis ad curandam prolem. Quod si quis fingat cessare omne illud, propter quod fornicatio habet oppositionem cum lege naturali, adhuc manet prohibita per legem Dei positivam, *Non mœchaberis*, aliasque humanas, idque ob præjudicia et damna, quæ communiter ex illa sequuntur, quamvis hic et nunc per accidens non sequerentur: de vitando autem periculo materiali peccati nulla talis lex potest ostendi.

§ 9. Si quis nullo modo possit facere, ut cum 261
occasione externa non sit conjunctum periculum formale peccandi, dubium est, an sit obligatio eam occasionem externam deserendi, etiam cum quocumque incommodo, quamvis deberet subire jacturam omnium bonorum fortunæ, famæ et vitæ : negant eum ad hoc teneri auctores gravissimi, quos recensent et sequuntur Lugo *de Pœn. d.* 14. *n.* 152. J. Sanch. *d.* 10. *a n.* 8. Castrop. *t.* 2. *p.* 9. § 3. Tamb. *de Confess. l.* 2. *c.* 2. *n.* 10. Honorat. Fabri *in*

Apologia, Dialogo Anonymi ad Anonymum, Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 33. *n.* 80. et *in Exp. t.* 7. *n.* 529. Burgh. *Cent.* 2. *cas.* 66. Stoz. *l.* 2. *n.* 106. Palav. *supra*, Vind. Gob. *p.* 2. *prop.* 23. dicuntque non peccare eum, qui ex tali necessitate gravissima manet in occasione proxima, dummodo conetur cavere peccatum, adhibeatque nova media, et sit spes, quamvis incerta vincendi : imo extendunt hoc aliqui ad casum, quo quis ex revelatione sciret se peccaturum, si in ea occasione maneret, sed hi audiendi non sunt. Rationem dant priores, quia talis occasio non est peccatum, neque moraliter possibile est eam vitare, ergo est involuntaria, quam quis dicitur potius pati aut permittere, quam ponere aut velle. Addit Palav. obligationem fugiendi talem occasionem allaturam plura peccata, quam impedituram, quia ordinarie violaretur, ergo non est credibile esse talem obligationem. *Conf.* Quia si esset obligatio cum tam grandi incommodo vitandi occasionem peccati mortalis, etiam esset obligatio vitandi occasionem peccati venialis, quod videtur nimis durum. Atque ex hac doctrina inferunt multa corollaria Jo. Sanch. *a n.* 9. et Oviedo *a num.* 158.

E contra Caj. Lop. Corr. Graff. Lorc. Tan. Card. aliique apud Jo. Sanch. et apud Stoz. supra dicunt non curanda esse talia incommoda, sed moralem impossibilitatem vincendam, ac fugienda talia pericula formalia, etiam cum jactura omnium bonorum fortunæ, famæ, et vitæ, si aliter excludi non possit, quia homo tenetur etiam cum jactura vitæ evitare omne peccatum, sive tenetur potius mori, quam peccare, etiam tantum venialiter, ergo etiam sic tenetur vitare periculum formale peccati : velle enim manere in illo est moraliter velle peccatum, quia tale periculum formale et peccatum sunt moraliter idem : sed nullo casu licitum est velle peccatum, ergo nec tale periculum. *Conf.* Quia imprudenter agis et peccas contra charitatem propriam, si velis occurrere Leoni, cum periculo mortis corporalis, multo magis, si sic te exponas periculo animæ. *Nec dici potest*, quod sit tantum permissio peccati, *nam* licet peccatum alienum permitti possit, tamen concipi non potest, quomodo quis dicatur permittere internum et formale peccatum proprium, si enim permittit, admittit, ergo peccat : unde sicuti qui ex metu mortis mentitur, peccat, quamvis non mentiretur, si abesset metus mortis ; ita peccat qui ex metu mortis manet in periculo formali, cum quo moraliter est conjunctum peccatum. *Si dicas*, permitti tantum periculum proprii peccati, *contra est*, quia N. hoc licite permitti, uti licite non permittitur proprium peccatum, aut periculum propriæ mortis corporeæ occurrendo Leoni : do itaque, quod aliquando permitti possit occasio externa, removendo periculum formale peccati, sed nego permitti posse periculum formale, quia hoc esset illud cum peccato admittere. *Nec iterum refert*, quod sit moraliter impossibile fugere tale periculum, eo quod hoc videtur superare humanam infirmitatem : *quia* cum illa morali impossibilitate adhuc manet libertas sufficiens ad peccandum, ut in illo, qui ex gravissimo metu mortis certo incurrendæ mentitur, quamvis sit moralis impossibilitas non mentiendi, tamen certum est, quod peccat mentiendo : ergo.

Hæc 2 sententia admodum rigida est, attamen videtur vera, cujus probabilitatem agnoscit Bosco *n.* 279. Et quamvis pro opposita stent auctores plurimi ; plerique scripserunt ante damnationes variarum propositionum, quæ huic materiæ magnam lucem attulerunt, unde hæc secunda sententia potest confirmari ex damnatione propositionis 41. ab Alex. *VII* facta : *Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii, vulgo Regalo, dum deficiente illo nimis ægre ageret vitam, et aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent et alia famula nimis difficile inveniretur.* Ex qua damnatione fit tale argumentum : Retentio concubinæ non est peccatum, sed tantum occasio proxima peccandi, et tamen est obligatio illam removendi, quamvis esset nimis utilis, quamvis postea tædium magnum nasceretur, quamvis vita ideo nimis ægre ageretur, quamvis nimis difficile reperiretur altera : hæc autem videntur esse gravissima incommoda, nam tædio magno affici, valde ægre vitam agere, ex judicio Medicorum sunt morbi graves, ex quibus multi contabuerunt, ergo. Qui primam benigniorem sententiam volet defendere, legat Vind. Gob. supra.

§ 10. Non est obligatio fugiendi periculum leve peccandi, quia, *aloquin debueratis de hoc mundo exisse*, inquit Apostolus 1. *ad Cor.* 5. nam ubique fere est hoc periculum. Et ratio ulterior est, quia periculum leve proprie non est periculum ; qui enim judicaret vere ibi esse periculum, temere et imprudenter judicaret, ergo non est obligatio vitandi tale periculum. Ex dictis 262

Infertur, opus venialiter malum, imo et indifferens fieri peccatum mortale, si per illud 263

aliquis se exponat periculo formali certo aut probabili peccandi mortaliter, non tamen si se exponat periculo tantum levi.

264 § 11. Circa hæc notanda sunt præterea seqq. 1. Per periculum peccati hic intelligitur periculum liberi consensus in peccatum, non autem periculum solius tentationis ad peccatum, nec periculum alterius effectus mali; licitum est enim, quando abest periculum consensus, se exponere periculis tentationum, item aliquando turpium motuum et similium effectuum, uti sæpe dictum est; hic tantum dicimus, quod ubi advertitur esse formale periculum consensus in peccatum, tale periculum vitari debeat.

265 2. Nec debet passim absque ratione apprehendi periculum peccati; stultum enim foret nolle loqui cum hominibus, ne quid mali audias, nolle salutare mulierem, ne te seducat, etc. imo per hoc temere judicas, vel suspicaris de proximo, quasi esset malus, quod est contra charitatem et justitiam, cum quisque debeat præsumi bonus, donec probetur esse malus. Et quamvis per accidens audiretur, aut ab alio fieret aliquid mali, non ideo tu es causa, nec ideo statim consentis. Si autem quis a seipso timeat periculum, sæpissime auget illud per illos timores, unde expedit, ut sine timore ita agat in omnibus, sicuti videt sine timore agere alios, qui communiter habentur prudentes et probi; si quid mali præter intentionem sequatur, permittat ac contemnat, et sic facilius vincet pericula.

266 3. In mercatura non est, per se, occasio proxima peccati, hinc potest quis eam exercere, uti recte Bosco, *n.* 251. quia potest quis, si tantum mediocriter sit timoratus, ea peccata vitare, et periculum, quod hic maxime oritur ab intrinseca cupiditate subjecti aut ab aliis circumstantiis, quæ per accidens se habent ad mercaturam, reddere remotum aut leve.

267 4. Si militia alicui sit occasio proxima peccandi, uti esse potest illi, qui militiam sequitur, ut gaudeat libertate, aut impune agat, quidquid volet, talis tenetur militiam deserere; de cætero militia per se licita est, nec censeri debet absolute occasio proxima peccandi, ut recte Bosco supra.

268 5. Qui non potest vitare occasionem externam, tenetur periculum formale peccandi cavere per actus internos vel per alia media: hinc filius, qui a patre nequit discedere, nec conversationem cum domestica ancilla cavere, cum qua frequenter peccat, neque facere, ut e domo paterna expellatur, tenetur extenuare periculum formale relabendi per actus suos proprios, scilicet per magnam detestationem peccati, considerationem extremorum, intensionem propositorum, preces ad Deum, pœnitentias voluntarias, aliaque, quæ ipsi Confessarius suggeret. Quod si nihilominus maneat periculum proximum, tenetur cum quocumque incommodo, etiam cum dispendio vitæ, abire.

6. Quando occasio externa est conjuncta 269
cum passione vehementi, vel cum habitu vitioso, vel cum forti tentatione, peccat, qui non deserit; quod maxime valet in materia luxuriæ, et quoad aliquos homines, in materia iracundiæ et furti: nec satis est, quod velit per actus internos tollere periculum formale, quia manet in occasione proxima, nec potest excludere formale periculum, rarissime enim poterit se ita armare, quin in occasione cadat, uti experientia docet.

7. Qualiscumque sit necessitas se exponendi 270
periculo peccati, semper simul est obligatio avertendi periculum formale peccandi; hinc qui per experientiam scit se communiter non posse avertere hoc periculum: sed solere peccare mortaliter, saltem cogitatione, quando conversatur cum tali socio, loquitur cum illa puella, intemperanter bibit, accedit ad istam domum, etc. absolvi non potest, si hæc nolit efficaciter vitare. Similiter absolvi non potest, si quis antehac monitus, reipsa non removerit occasionem externam, v. g. puellam ex domo; nec satis est, quod nunc proponat, sed debet actu removisse, nisi nunc esset nova et certa ratio judicandi, quod statim post remoturus esset, quod rarissime credi debet, cum experientia doceat, nimis facile iterum mutari voluntatem, et ita docent DD. universi, inquit J. Sanch. *supra n.* 6. Ratio autem est manifesta, quia si ante absolutionem non removeat, cum per experientiam sciat se solere talia proposita mutare, exponit se periculo proximo postea iterum non removendi, aut saltem non statim removendi, ad quod tamen tenetur sub mortali, ergo exponit se periculo mortali, et hoc ipso peccat mortaliter, ergo non est capax absolutionis.

8. Quamvis Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 32. *n.* 20. 271
putet absolvi posse quasdam puellas, *quæ non habent propositum nunquam amplius admittendi procum secum in lectum,* eamque propositionem pro plebeis rusticanis in Germania conetur defendere Vind. Gobat. *prop.* 12. tamen hoc prorsus rejiciendum est, licet etiam dicant

inter sex aut septem vices, quibus admiserint, non solere vel semel aliquid mali agere, ideoque occasionem illam debere respectu illorum censeri remotam; tamen id credi non potest nec debet, cum plerumque interveniant oscula, tactus, aspectus aut saltem cogitationes morosæ, vel desideria, vel commotiones turpes, quæ rusticani tales forte non apprehendunt esse peccata, sunt autem et debent, per se loquendo, obligari ad ea cavenda.

272 9. Inter occasiones proximas peccandi sunt etiam choreæ, præsertim nocturnæ: quas puellæ cum adolescentibus, concurrentes agitant, nam interveniunt oscula, amplexus, gesticulationes turpes, petulantes tactus, sermones impudici, etc. a quibus, moraliter loquendo, impossibile est abesse pravas commotiones, imaginationes, delectationes, desideria: hinc S. Anton. *par.* 2. *tit.* 6. *cap.* 6. § 2. vocat choreas iter diaboli; S. Ephrem pompam diaboli; S. Chrysost. tripudia, quibus saltat diabolus. Similiter popinarum frequentatio ordinarie habet adjuncta multa pericula peccandi per rixas, detractiones, turpiloquia, inebriationes sui et aliorum; non putem tamen hæc popinarum pericula respectu plerorumque esse proxima, qualia si sint respectu alicujus, si vitare non velit, non est capax absolutionis.

273 10. Quod dictum est de periculis mortalium, applicari debet periculis venialium; unde quamvis Con. *de Pœnit. d.* 2. *num.* 230. Laym. *lib.* 5. *t.* 6. *cap.* 5. *num.* 20. Tamb. *in Meth. Conf. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 14. Palav. *de Pœnit. num.* 292. Semerey. *de Pœnit. quæst.* 7. *p.* 3. *quæst.* 6. dicant ad pœnitentiam et remissionem venialium non requiri propositum vitandi occasiones illorum proximas, tamen oppositum est tenendum, quia qui occasiones illas non vult vitare, non vult vitare illa peccata, ergo de illis non habet sincerum et efficacem dolorem aut propositum, uti recte Arr. *de Pœnit. d.* 38. *num.* 38. Bosco, *num.* 248.

Quæst. 46. — *An veniale aliquando fiat mortale ratione numeri?* Resp.

274 § 1. — Aliqua sunt venialia, quorum materiæ et effectus inter se nunquam uniuntur in ordine ad constituendum aliquid unum, et talia sunt otiosa verba, mendacia, delectationes sensuum. Item omnia illa, quæ sunt circa res præceptas diversis determinate temporibus, ita ut cum tempore obligatio finiatur, uti sunt venialia circa Missas, jejunia, Horas canonicas plurium dierum, obligatio enim ad illa finitur cum singulis diebus, quibus præcipiuntur. E contra alia sunt, quorum materiæ vel effectus uniri possunt in ordine ad constituendum aliquid unum, sic furta levia eidem facta uniuntur ad constituendum unum damnum grave: multæ leves detractiones de fama ejusdem apud eumdem uniuntur in ordine ad tollendam bonam de eo existimationem: multæ leves percussiones ejusdem novum vulnus infligentes uniuntur ad effectum inferendæ mortis; multæ comestiones rerum noxiarum, vel immodicæ potationes repetitæ uniuntur ad effectum notabiliter affligendæ valetudinis, multæ comestiones parvæ in die jejunii uniuntur ad effectum nutritionis; multæ fabulationes parvæ in Missa, multæ omissiones parvæ in Horis unius diei uniuntur ad constituendam omissionem partis notabilis, etc.

§ 2. — Peccata venialia, in quibus materiæ 275
vel effectus non uniuntur, quantumcumque numero multiplicentur, non fiunt mortale, uti recte S. Thom. 1. 2. *q.* 88. *art.* 4. *in corp. Omnia peccata venialia de mundo non possunt habere tantum reatum quantum unum mortale.* Sequuntur omnes communissime, hinc Castr. et Ovied. dicunt id certum esse apud omnes Catholicos, Rhodes *d.* 1. *quæst.* 3. *sect.* 2. dicta censeri communiter esse de fide: hinc Glossa *in Can. Tres sunt de pœnit. dist.* 1. quæ dicebat ex venialibus fieri posse mortale, jussu Pontificis est deleta, uti refert Herincx *d.* 7. *num.* 56. Ratio autem est. 1. Quia per venialia, in quæ frequentius labimur, non excludimur a gratia Dei, ut docet Trid. *sess.* 14. *can.* 5. ergo talia venialia, etiam frequentia, non fiunt mortale, si enim unum veniale nullam habeat oppositionem cum gratia, nec multa habebunt. 2. Mortale est in superiore specie, et in supremo ordine peccati, ergo nulla multiplicatio venialium potest illud attingere, sicuti nulla multiplicatio brutorum potest attingere perfectionem speciei, quæ est homo. Et ratio utriusque a priori est, quia quantumcumque multa addantur individua, singula sunt et manent in specie inferiore ac imperfectiore, habentque differentiam essentialem aliam, quam species superior, neque invicem faciunt intentionem aut quid perfectius, sed tantum extensionem: ergo ob multiplicationem individuorum in inferiore specie, nunquam potest attingi species superior. 3. Sententia illa dicens per multiplicationem venialium fieri mortale, est exposita infinitis scrupulis, semper enim timere poterit homo, ne forsan per primum veniale, quod committet,

impleatur numerus ad mortale requisitus, et sic per omne veniale peccabit mortaliter, quia se exponet periculo peccati mortalis, neque tamen unquam hoc scire poterit, in ordine ad Confessionem.

276 *Objic.* 1. Ex duobus non hominibus, nempe ex corpore et anima, fit homo specie distinctus a singulis partibus : item ex duobus binariis fit quaternarium in ratione numeri specie distinctum a binariis, ergo ex pluribus venialibus fieri poterit unum mortale. *Conf.* quia ex multis parvis guttis fit unum magnum mare, ergo ex multis parvis peccatis poterit fieri unum magnum. Resp. N. conseq. priora illa habent de se incompletionem physicam ad invicem, et aptitudinem, ut uniantur, hinc unita faciunt unum. Venialia non habent incompletionem ad invicem, nec in quo uniantur in ordine ad faciendum unum mortale. *Ad Conf.* etiam n. conseq. mare non est nisi collectio guttarum unitarum, sicuti continuum non est nisi collectio partium unitarum, et in utroque tam partes quam totum sunt ejusdem naturæ et speciei, non item veniale et mortale. Vide dicenda *num.* 291.

277 *Objic.* 2. SS. PP. apud Bellarm. *de Amiss. gratiæ lib.* 1. *cap.* 13. clare dicunt ex multis peccatis levibus fieri unum grave, sic S. August. *tract.* 13. *in Joan. Minuta plura peccata, si negligantur, occidunt; minutæ sunt guttæ aquæ, sed flumina implent: minuta sunt grana arenæ, sed si multa arena imponatur, premit atque opprimit.* Et serm. 3. in Psalm. 98. *Etsi non singulis suis molibus corruunt, omnia tamen acervo nos obruunt.* Item utuntur hoc simili, quod morbus curabilis fiat quandoque incurabilis. Resp. SS. PP. tantum volunt, quod mala venialia disponant ad mortale, uti eos recte explicat S. Thom. ad 1. hinc etiam Eccll. 19. dicitur : *Qui spernit modica, paulatim decidet;* S. Greg. *lib.* 10. *Mor. cap.* 9. *Ex vanitate ad iniquitatem ducimur.* Et illa quidem venialia, quæ fiunt ex indeliberatione vel parvitate materiæ, cum versentur circa idem objectum, circa quod etiam est mortale, directe disponunt ad mortale, causando habitus, qui facilitant ad idem objectum : reliqua autem, quæ ex genere suo sunt venialia, indirecte tantum disponunt, in quantum tollunt fervorem charitatis, minuunt timorem Dei, causant majorem audaciam in peccando, demerentur gratias actuales, per quas resisteretur mortalibus. Ad similitudinem, disparitas est, quod morbus curabilis sit dispositio permanens, quæ potest in se augeri usque ad illationem mortis, veniale est actus transiens : et quamvis esset quid permanens, tamen augeri non potest, vel intendi per alium actum. Ex his,

Infertur, velle committere omnia ejusmodi 278
venialia, per se et speculative loquendo, non est mortale, est tamen magna dispositio ad mortale, et in praxi, tali voluntati sæpe conjungitur mortale. *Primam partem* tenent Gran. Salas. Castr. *t.* 2. *d.* 2. *p.* 9. §. 3. *num.* 5. Ovied. *controv.* 3. *num.* 81. Moya *T.* 1. *tract.* 6. *d.* 2. *qu.* 1. contra Sanch. Bonac. Rhod. *sect.* 4. § 1. et alios. Ratio autem est, quia committere omnia illa venialia non est mortale, ergo nec velle committere : plus enim est reipsa committere, quam tantum velle, et volitio committendi non potest majorem trahere malitiam, quam habet objectum ipsius commissionis. *Dixi,* per se, nam si aliquod veniale, vel aliqua venialium collectio esset alicui periculum proximum peccandi mortaliter, hoc ipso quod vellet tale veniale aut talem collectionem, peccaret mortaliter, uti constat ex dictis *a. num.* 256. *Ratio secundæ partis* insinuata est *num.* 287. quia sic dispositus non habet fervorem charitatis, nec magnum Dei timorem sine quibus non diu perseveratur absque mortali. Deinde talis vult quascumque occasiones remotas tentationum vehementium, et pericula remota peccatorum mortalium, quæ moraliter non evadet absque specialibus gratiis actualibus, quibus se volens reddit indignum, vel reipsa rejicit, peccando venialiter : hinc in praxi non diu erit sine mortali.

Objic. Religiosus paratus transgredi omnes Regulas sui Ordinis quamvis non obligantes sub peccato, peccat mortaliter, ergo multo magis paratus transgredi omnes leges obligantes sub peccato veniali. Resp. peccat mortaliter, per se et ratione Regularum violandarum, N. per accidens ratione contemptus vel scandali vel damni, quod causat sibi aut Religioni, C. antec. et idem dico ad consequens. Vide dicta *lib.* 4. *a num.* 58. Item dicta hic *num.* 214.

§ 3. Si materiæ vel effectus multorum ve- 279
nialium uniantur, fieri potest, ut illud, quod de se tantum fuisset veniale, sit mortale, uti habet communis : nam supposito, quod alicui, etiam per vices, furari 20 solidos sit materia gravis, si per vices abstuleris 19. semper peccasti tantum venialiter, si eripias vigesimum, hoc furtum secundum se fuisset leve, jam tamen hic ultimus solidus simul sumptus cum

prioribus facit materiam gravem, quam totam censeris velle per ultimum illud furtum, quo volens injuste retinere priores, adhuc accipis illum unum, sicque fereris in illos omnes simul sumptos, adeoque in damnum grave alterius, ergo hoc ipso peccas mortaliter. Et idem est in similibus materiis, de quibus dictum est n. 274.

280 *Objic.* 1. Ultima acceptio tantum leviter concurrit ad materiam gravem, non enim addit nisi aliquid leve, ergo non erit magis mortale, quam priores acceptiones, quæ etiam concurrebant ad totam materiam gravem constituendam. Resp. huic difficultati satisfactum esse *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 1005.

281 *Objic.* 2. Si multæ materiæ leves uniuntur ad constituendam unam gravem, ergo poterunt etiam multa venialia ratione talis materiæ moraliter uniri ad constituendum unum tale. Ita Bonæsp. *d.* 9. *a num.* 93. Resp. N. conseq. materiæ uniri possunt, quia una auget alteram. Veniale unum non potest augere alterum, et cur ex omnibus venialibus simul sumptis non possit fieri mortale, satis dictum est *num.* 275.

Inst. Si quis per 20 actus simul habitos vellet eidem furari 20 solidos, singuli actus essent veniale, et tamen talis homo peccaret mortaliter: ergo ex illis 20 venialibus fieret mortale. Resp. N. 1. partem ant. nam si tales 20 actus possint esse simul, de quo dubitat Arr. *d.* 48. *num.* 24. per singulos peccavit mortaliter, quia cognoscit per illos accipi 20 solidos, et singuli actus sunt a voluntate simul tendente in damnum grave, ad quod nihil refert, quod intendatur per unum vel plures actus: ergo hoc ipso singuli actus sunt mortale, et præterea ideo, quia objectum singulorum actuum est complementum damni gravis, ex suppositione aliorum concomitantium.

282 § 4. Ex principiis positis colliguntur seqq. 1. Qui per 20 vices aufert eidem 20 solidos, peccat gravius secunda vice quam prima, et tertia, quam secunda, sicque deinceps, uti dictum est *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 1005.

283 2. Si fur accipiens vigesimum solidum nihil cogitaret de prioribus ablatis, aut si restituisset usque ad materiam cum hoc levem, aut si haberet voluntatem restituendi præcedentes, aut si nunc non obligaretur ad illos restituendos, quia vel non posset vel rationabiliter præsumeret dominum remittere furtum vigesimi solidi, non esset nisi veniale, quia moraliter non uniretur cum prioribus, Rebell. Less. Ovied. *num.* 109. Merat. *num.* 5.

3. Qui semel complevit materiam gravem, 284
et iterum furatur aliquid, etiam leve, quod cum priore materia ablata faciat unum, iterum peccat mortaliter, uti dictum est *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 1007. ubi *a num.* 1006. videri possunt plura etiam huc spectantia.

4. Si sartor singulis Festis toto anno laboret 285
per horam, non peccat mortaliter, quia labores illi non uniuntur in ordine ad inhonorandum unum Festum: si autem uno festo mane laboret per horam; iterumque sub meridie, et iterum vesperi, peccat mortaliter: quia labores illi trium horarum (quos suppono esse materiam gravem, secundum dicta *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 594.) uniuntur in ordine ad inhonorationem unius Festi. Quid dicendum sit, si habeat tres famulos, et singulis imperet, ut successive vel simul laborent una hora, dictum est *lib.* 3. *p.* 1. *a num.* 580.

5. Si supponamus, quod singulæ Horæ bre- 286
viarii seorsim præcipiantur, ideoque toties peccetur mortaliter, quot Horæ omittuntur, uti dicunt Less. et alii, in hac sententia putant aliqui cum Gob. *in Exp. t.* 5. *num.* 609. probabile esse non fore mortale, si quis in singulis Horis omitteret duos psalmos cum hymno, quamvis eodem die omittat saltem 14 psalmos et 8 hymnos, quia secundum hos auctores illæ partes omissæ pertinerent ad diversas horas, ergo non unirentur in ordine ad unam materiam constituendam; e contra tamen in sententia Navar. Sylv. Lugo. Stoz. Tam. *de Conf. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. quod omnes Horæ præcipiantur tanquam partes unius integri officii, quod probabilius dicunt, qui per totum officium tam multum vel paulo plus omittit, quam est integra parva Hora, peccat mortaliter, quia partes illæ spectantes ad unum ejusdem diei officium coalescunt in unam materiam ejusdem præcepti, et faciunt quantitatem notabilem. Vid. dicta *lib.* 2. *num.* 1203.

Quid dicendum sit, si quis diversis votis 287
voverit pro eadem die diversas materias leves: item si voverit pro omni die aliquid leve, et omittat multis diebus, dictum est *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 449. *et* 450.

Quæst. 47. *Quomodo veniale possit præterea fieri mortale?* Resp. Fieri potest. 1. Ex mutatione levis, quæ prius obligabat leviter, si postea obliget graviter. 2. Ex mutatione conscientiæ, quæ prius dictabat aliquid esse veniale, jam autem dictat esse mortale, uti de utroque a contrario dictum est *num.* 235. 3. Si peccans venialiter actu esset com-

paratus propter illud veniale etiam committere mortale, uti sæpius insinuatum est. 4. Si per oppositionem ad aliam virtutem vel legem accedat malitia mortalis, uti dictum est *a num.* 127. et exemplum habes *num.* 241. Quomodo autem veniale fiat mortale ratione scandali, colligi potest ex dictis *lib.* 2. *a num.* 221.

CAPUT III.

De peccatis capitalibus in specie.

DUBIUM I.

Quid sit superbia, et quale peccatum?

288 « Resp. I. Superbia est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ: mortalis est ex genere suo, si sit consummata et perfecta, id est, si quis ita excellere appetat, ut Deo, Superioribus, eorumque legibus subjici nolit. Imperfecta tamen, qua quis subjici non renuens iis, quibus debet, et in suo tantum affectu sese magnificat, est tantum veniale, ut docet Cajet. *v. Superbia,* quia sine Dei et aliorum despectu plus justo se efferre, non est gravis inordinatio: esset tamen gravis, si fieret cum notabili aliorum contemptu, complacendo in aliorum abjectione.

» Resp. II. Filiæ superbiæ sunt tres. 1. Est præsumptio, quæ est appetitus aggrediendi aliquid supra vires. Est communiter veniale tantum: fit tamen mortale, si damnum Deo aut proximo afferat; v. g. si præsumas jurisdictionem Ecclesiasticam, potestatem Ordinis sacri; item officium Medici, Advocati, Confessarii, etc. sine debita peritia, Less. *lib.* 3. *cap.* 3. *d.* 3. *num.* 18. et supra *lib.* 4. *t.* 3. *d.* 9.

» 2. Est ambitio, quæ est inordinatus appetitus dignitatis, et honoris non debiti, vel debito majoris; ut si ambias beneficium, vel officium, quo es indignus; vel illicito modo et medio, v. g. per simoniam; est per se peccatum veniale, fit autem mortale, vel ratione materiæ, ex qua, vel ratione medii, per quod honor quæritur, vel ratione damni, quod proximo infertur. Denique si moderate honor appetatur ob honestum finem, erit actus magnanimitatis, ut docet Laym.

» 3. Est vana gloria, scilicet cupiditas inanis gloriæ, cujus finis est manifestatio inordinata propriæ excellentiæ, sive veræ, sive fictæ. Dicitur *vana*, quando quæritur ex re mala, falsa aut ficta, aut quæ non est digna gloria, vel non tanta, ut ex opibus, nugis, etc. aut apud eos, qui non bene de re judicant, aut sine debito fine. Est peccatum per se veniale, mortale sæpe per accidens, ut dictum est de ambitione. Imo, ut contra Angelum recte docent Sylv. Nav. *cap.* 17. etc. et est tantum veniale res etiam sacras principaliter facere ob gloriam vanam, v. g. concionari.

» Porro per vanam gloriam dupliciter peccatur, juxta D. Th. 1. 2. *quæst.* 13.

» I. Directe; idque vel per verba, estque jactantia, quæ est venialis per se, si sit de rebus bonis, v. g. de jejunio, oratione, etc. etsi per accidens sæpe ratione damni, si sit falsa, fiat mortalis; uti etiam 1. si quid dicat contra gloriam Dei, ut Ezech. 28. *Deus ego sum.* 2. Si prorumpat in contumelias, v. g. non sum sicuti cæteri hominum, adulter, etc. ut hic. 3. Ex fine malo. 4. Si cum notabili damno proximi fiat. 5. Si de re mortaliter mala; quia approbatio operis eamdem cum illo speciem habet (quæ proinde in Confessione debet exprimi saltem quando cum jactantia de peccato, conjuncta fuit complacentia ejusdem; quod addo, quia si absque ea fuit, Nav. Palaus, et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 116. docent contra Sanch. Lop. Rodriq. etc. non necessario expoliari. Vid. Lug. *de Pœnit. d.* 16. *num.* 267.) vel per facta, quæ si vera sunt, et aliquid admirationis habent, dicitur inventio novitatum; hæc enim solet vulgus admirari, ut peregrinas vestes, opiniones, etc. mortale si notabiliter corrumpat juventutem, vel mores. Si vero facta falsa sint, est hypocrisis; v. g. si quis boni aliquid faciat, ut videatur bonus, etsi non sit; quæ ex se venialis est, nisi sit cum injuria, vel contemptu Dei et proximi.

» II. Indirecte, in quantum quis altero non vult esse minor: quod fit quadrupliciter. 1. Per intellectum; et est pertinacia, qua quis nimis tenaciter adhæret suæ sententiæ; quæ est mortalis, si oppugnetur veritas magni momenti; vel si sit conjuncta cum periculo tertii, v. g. si Medicus cum periculo ægroti maneat in sententia. 2. Per voluntatem, et est discordia; qua peccatur mortaliter, quando est circa bonum Dei, vel proximi in quo deberent esse concordes. 3. Per verba; et est contentio, quæ est mortalis, quando animo contradicendi altercaris circa veritatem pertinentem ad fidem, vel salutem animæ aut corporis. 4. Per facta, dum quis non vult exequi quod debet: et est inobedientia. Vid. Baldell.

» Resp. III. — His tribus superbiæ filiabus respondet pusillanimitas; qua quis nimium sibi diffidens detrectat honores, gloriam, vel officium, quo dignus est : veniale est ex genere suo, fit mortale, si detrectes, ad quod teneris sub mortali. V. Less. *num.* 28. Laym. *lib.* 3. *sect.* 5. *Ex dictis resolvuntur sequentes Casus.*

» I. Audiens laudem alterius, vel suam, de re mortaliter mala, peccat mortaliter, si approbet, suscipiat, admiretur ut laude dignam, Sanch. Bald. *d.* 29. *lib.* 3.

» II. Vituperans alium ob vindictam non sumptam, aliudve grave malum vel peccatum omissum, v. g.fornicationem, peccat mortaliter, quia est species jactantiæ, et est cum approbatione peccati, et occasio committendi. *Ibid.*

» III. Inducens in civitatem novos habitus- et prævidens, quod suo exemplo moralem necessitatem imponat aliis, ut sumptus faciant supra vires, et postea non possint alere, quos debent, vel creditoribus non satisfacere, peccat graviter, Baldell. *loc. cit.*

» IV. Exornare se nimium ex animi levitate, vel ex vanitate, per se tantum est veniale. *Ibid.*

» V. Simulare sanctitatem cum voluntate non habendi, mortale esse dicit Baldell. *loc. cit.*

» VI. Simulare improbitatem, est peccatum, quia est mendacium, et quidem scandalosum, potestque esse mortale. Neque id fecerunt Sancti, nisi faciendo id, quod ex se indifferens, et permittendo ab aliis accipi, ut signum improbitatis; cum tamen nec ex natura sua, nec ex eorum intentione esset tale.»

ADDENDA.

289 *Quæst.* 48. — *Quid præterea sit hic notandum?* Resp. Hæc pauca : 1. Quomodo præterea peccetur per superbiam, videri potest *num.* 204. *ad* 4. 2. Ut jactantia de peccato mortali sit mortalis, debet esse de opere, quatenus fundat malitiam, nam qui se jactat tantum, non de opere ipso, sed de sua fortitudine, ingenio, artificio, dexteritate in opere ipso demonstratis, non peccat mortaliter, ut recte Sanch. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 12. et Spor. *Theol. mor. p.* 1. *t.* 1. *cap.* 6. *num.* 45. 3. Si opus tuum mortaliter malum laudetur, et ideo tibi complaceas, peccas mortaliter, quia approbas et complacentiam habes in objecto mortaliter malo : si autem tantum taceas, non ideo peccas, saltem mortaliter. 4. Non est turpior superbia, quam affectata humilitas, quæ tum est, quando ex humiliatione quæritur æstimatio vel honor. Humilitas est virtus sincera, nolens videri, sed esse et tegi.

DUBIUM II.

Quid avaritia?

« Resp. I. — Est inordinatus appetitus 290
temporalium. Unde ex hoc, et regula supra tradita de peccato mortali, *resolves sequentes Casus :*

» I. Est ipsa ex genere suo venialis.

» II. Cum vero eo excrescit, ut ejus causa divinas leges prævaricari non dubites, fit mortalis.

» III. Prodigalitas, quæ opponitur avaritiæ, et consistit in defectu conservandi, et excessu erogandi, est ex genere suo venialis : levior quam avaritia, quia minus abit a virtute liberalitatis. Interim mortalis fit, si liberis et uxori pauperiem crees ; si impotentem te reddas ad solvenda debita ; si profundas bona Ecclesiastica piis causis obnoxia. V. Less. *lib.* 2. *cap.* 47. *d.* 8.

» Resp. II. — Filiæ avaritiæ sunt sequentes :

» I. Obduratio cordis, (contra misericordiam) egenis et pauperibus non compatiendo, eos objurgando, debita dure nimis exigendo, quando creditor non est solvendo, etc. Hac aliquando peccari potest mortaliter, quando præceptum eleemosynæ vel charitatis urget, et tamen ex tali duritia non subvenitur, Navar. *cap.* 27. Tolet. *lib.* 8. *cap.* 29. *Vide dicta de charitate proximi.*

» II. Inquietudo cordis, hoc est, vehemens et inordinata applicatio mentis ad acquirendas, vel conservandas divitias, cum inani et vano timore, ne non acquirantur, vel perdantur. Est mortalis, quando retrahit a spiritualibus, vel aliis, ad quæ ex præcepto gravi obligantur (v. g. auditione Missæ), vel inducit superfluum timorem, ex hoc diffidentiam erga Deum. Venialis est, si sit de re bona, sed tempore vel loco indebito : v. g. de familia, messe, vindemia, quando quis est in templo, vel vacandum est Deo, S. Thom. 2. 2. *quæst.* 55. *art.* 6. Reg. *lib.* 33. *cap.* 2. *quæst.* 3. Escob.

» III. Violentia mortalis est, quando est injusta, et circa materiam gravem.

» IV. Fallacia, sive dolus in verbis, potest esse mortalis, ratione finis, vel mediorum.

» V. Fraus, sive dolus in facto. Est mortalis ex genere suo, contingitque multipliciter in contractibus, tam ratione materiæ (v. g. si ea vitium habet, vel non sit qualis existimatur) quam ratione pretii, Navar. *Manual. cap.* 23. Tolet. *cap.* 47. Escob.

» VI. Proditio, quæ est deceptio proximi contra fidem datam aut debitam, in damnum illius, mortalis est ex genere suo. Contingit fere tripliciter. 1. Circa personas, quomodo Judas Christum, Dalila Samsonem perdidit. 2. Circa res, vel immobiles (ut si miles manifestet hosti modum capiendi arcem), vel mobiles, ut si pecuniam, vestem etc. cujuspiam absconditam, prædoni ostendas. 3. Circa secretum, vel sibi commissum revelando, quod est contra fidelitatem et justitiam, si quidem promissum fuit; quia est pactum onerorum, ut docet Lugo *d.* 14. *num.* 139. et quidem mortale, si prævidere possis inde secuturum notabile aliorum damnum, vel discordiam (alias veniale): vel alienas litteras aperiendo, et legendo. Quod postremum, si fiat ideo, ut sciat secreta alterius, est curiositas, et si sit in re gravi, per se est mortale. Quod quia communiter ante apertionem nescitur, communiter esse mortale docet Tol. *cap.* 45. Baldel. *lib.* 3. *d.* 11. Nav. *cap. penult. d.* 6 *de Pœnit.* Mol. Laym. *lib.* 3. *t.* 3. *p.* 1. *cap.* 4. qui addit, eum qui dolose alienas litteras aperit et legit, cum alterius injuria vel damno, crimen falsi committere. Dixi, *per se esse mortale,* quia per accidens potest esse veniale vel nullum, si legitima auctoritate, justa ex causa fiat. *Unde resolvuntur Casus seqq.*

» I. Litteras alienas aperire et legere, sæpe non est peccatum, si probabiliter scias, scriptas esse in tuum injustum damnum, vel injuriam tuam cedere, quam intendas avertere, quia potes tibi consulere. Sic Princeps potest aperire litteras non tantum hostium, sed etiam aliorum, quæ tempore belli, ex locis finitimis hostium veniunt. Item ministri publici, quoties bono publico necessarium esse judicant, Nav. *Manual. cap.* 18, Reg. *lib.* 24. *num.* 60. Escob. Lug. *num.* 148.

» II. Communiter etiam peccatum non est, si consensus expressus habeatur ejus, a quo vel ad quem mittuntur (neque lex specialis vetet, Lug. *lib.* 2.), vel tacitus saltem; ut si facias sub ratihabitione, confidens rationabiliter, habitum iri ratum. Ita Escob. ex Nav. Regin. etc. *loc. cit.*

» III. Superior Religiosus litteras suorum subditorum, dummodo non mittantur ad Superiorem majorem, vel talem quem statuta eximant, nec ab eo veniant, licite aperit, et legit; sive ex Religionis statuto aut consuetudine; sive ex suspicione probabili, quod mali aliquid contineant. Vid. Escob. Peyrinum *de Relig. tom.* 1. *quæst.* 2. *cap.* 1. Dian. *p.* 3. *t.* 6. *R.* 55.

» IV. Nec est peccatum, si necesse sit vel expediat ad injuriam alteri imminentem avertendam, dummodo non plus legatur, quam ad eum finem necesse est. Lug. *loc. cit.*

» V. Qui aperit et legit, existimans non contineri res magni momenti, venialiter tantum peccat. Lug. *loc. cit.*

» VI. Si litteras ab alio dilaceratas, et in publicum a domino abjectas, recolligas, et junctis partibus legas ex sola curiositate, peccatum veniale est: nullum autem (per se) si, ut ex illa notitia tibi provideas, quia quod pro derelicto habetur in usum suum convertere licet, Baldell. ex S. Anton. et Rosel. Sylv. *v. Emptio, quæst.* 17. Laym. *numer.* 5. Dian. *p.* 3. *t.* 6. *misc. R.* 55. Recte tamen notat Laym. *loc. cit.* talem ex charitate teneri non manifestare secretum in iis contentum, si damnum inde cujuspiam provenire possit: imo (addit) revelans ejusmodi secretum (cujus notitiam etiam juste acquisivit) contra justitiam peccabit, si intelligat audientes ea notitia usuros ad damnum injuste inferendum. V. Laym. *loc. cit.*

» Dixi I. *a domino projectas:* quia si vel ab alio projectæ (domino inscio), vel ab ipsomet casu perditæ fuerint, non licet legere.

» Dixi II. *In locum publicum,* quia si in ignem, vel fornacem, v. g. projectæ sint, ut comburantur, peccas, si extrahas et legas. V. Lug. *d.* 15. *num.* 150.

» Dixi III. *Per se:* quia fieri potest, ut ea contineantur, quorum lectio sit perniciosa.

» VII. Qui furtive scripta alterius secreta, ipso invito legit, peccat. Et 1. quidem, peccato curiositatis; etsi faciat animo discendi, et sine suspicione damni. 2. Injustitiæ, quia quisque habet jus secreti in suis scriptis, quæ aliis non vult esse communia, Navar. *cap.* 15. Molin. *t.* 5. *d.* 36. *num.* 2. Reg. *lib.* 24. *cap.* 6. *num.* 19. Potestque aliquando esse mortale, si nimirum fiat cum notabili damno, vel alter valde cupiat esse secreta, gravissimeque sit laturus, Baldell. *d.* 11. V. etiam Lug. *loc. cit.*

» VIII. Quicumque secretum violat absque justa causa, cum alterius damno, vel litteras alterius injuste aperit, ex quo damnum alteri

sequitur, tenetur ad restitutionem, Bon. *d.* 2. *de Restit. quæst.* 1. *p.* 1. Trull. *lib.* 7. *cap.* 10. *d.* 32.

» Nihil occurrit hic addendum : sed circa aperitionem litterarum vel proditionem secreti videri possunt etiam dicta *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1236. »

DUBIUM III.

Quid luxuria ?

291 « Resp. I. Est appetitus inordinatus venereorum, quorum usus cum ex natura sua institutus sit ad conservationem generis humani, quod est magnum bonum hominum, et externum Dei, proinde qui abutitur, lædit Deum, et homines. Est mortalis ex genere suo. *V. supra lib.* 3. *t.* 4. *cap.* 2. *et lib.* 5. *cap.* 1. *d.* 2.

» Resp. II. Filiæ luxuriæ, quæ eam plerumque sequuntur, sunt octo : quatuor ex parte intellectus ; et quatuor ex parte voluntatis.

» 1. Cæcitas mentis ; cum quis adeo est addictus turpitudini, ut de cœlestibus non cogitet.

» 2. Præcipitatio ; qua quis ex eadem causa, sine consilio operatur.

» 3. Inconsideratio ; quando in modo delinquit, inconsiderate agens, quæ statum vel personam dedecent.

» 4. Inconstantia ; quando quis ex eodem affectu voluptatum, a piis propositis mox deficit.

» 5. Amor sui ; talis enim homo ob voluptates, se ipsum finem suarum actionum facit, non Deum.

» 6. Odium Dei : lascivus enim solet a rebus divinis abhorrere, imo ab ipso Deo tanquam peccatorum vindice.

» 7. Affectus præsentis sæculi : amor enim voluptatum carnalium ita animum afficit, ut subinde etiam beatudini æternæ paratus esset renuntiare, si præsentibus frui semper permitteretur.

» 8. Horror futuri sæculi ; quando voluptatibus immersus, mortem ordinate timet, et de ea nolens cogitare, vitam illicitis mediis propagare studet, etc.

» Priores quatuor sunt mortales, quando finis ultimus in creatura ponitur, vel præceptum aliquod Dei graviter obligans, prætermittitur : posteriores quatuor, si plenus sit voluntatis consensus, per se sunt mortales ; ex indeliberatione, vel alia actuum imperfectione, sæpe venialcs. *Vid.* Escob. et Baldell. *ll. cc.* »

ADDENDA.

Quæst. 49. *Quid sit præterea notandum circa* 292
luxuriam ? Resp. Quæ hic addi poterant, jam dicta sunt, partim *lib.* 3. *p.* 1. *a num.* 888. partim hic *a num.* 77.

DUBIUM IV.

Quid invidia ?

« Resp. Est tristitia de alterius bono, prout 293
illud est diminutivum propriæ excellentiæ, ita ut hæc directe sit contra charitatem ; hæc enim gaudet de bono proximi, quod invidia destructum optat, vel non destructum dolet. *Unde resolves* :

» I. Est ex genere suo mortalis ; et gravissima quidem, atque in Spiritum sanctum, si sit de ipsa gratia, vel auxilio Dei.

» II. Filiæ similiter ex genere suo mortales sunt ac numerantur hæ : 1. Odium de quo *supra.* 2. Detractio, de qua in *præc.* 8. 3. Gaudium in malis proximi. 4. Susurratio, quæ est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis ; quam proinde susurro restituere tenetur, et iterum reconciliare, non secus ac detractor famam. V. *in præc.* 8.

» III. Si tristitia sit de bono alterius, in quantum ex eo tibi vel aliis times nocumentum (v. g. inimicus tuus evectus ad officium, ut tibi facilius possit nocere), non est invidia, sed timor, qui per se non est peccatum, nisi sit inordinatus, Laym. *lib.* 3. *t.* 3. *cap.* 10.

» IV. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bonum, quod alter habet, ita tamen, ut illud alteri non discupiamus, non est invidia, sed æmulatio seu zelus, qui si est circa bonum honestum, est laudabilis ; si autem circa temporalia, interdum est veniale ; ut si bonum dolenti sit improportionatum, quale esset, si rusticus doleret se non esse Regem, Laym. *num.* 2.

» V. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum ille est indignus, non est invidia, sed indignatio ; quæ non est peccatum : erit tamen, et quidem mortale, si vel Dei providentiam arguat (estque blasphemia), vel si ita afficiat, ut ducat homines ad malum imitandum, Caj. Laym. *loc. cit.*

» VI. Si doleas quod alter tibi æqualis, vel

non multum inæqualis, in excellentia crescat, ita ut te fiat superior et ipsum incrementum excellentiæ apprehendas, ut tibi malum, est proprie dicta invidia : invidus enim dicitur, quod non sit videns, quia bona alterius sine tristitia videre non potest, Baldel. *num.* 23. *lib.* 3. Et sic peccare solent 1. Ambitiosi, et qui ex re aliqua quærunt gloriam quam cum in eo ponant, ut in illa re sint soli ac singulares, dolent et tristantur, si alii accedant. 2. Pusillanimes, quibus cum omnia videantur magna, quovis bono alterius putant minui suum ; sic mulieres v. g. facile apprehendunt, ac dolent, se superari bono alterius, v. g. formositate. 3. Senes respectu juvenum, et quicumque difficulter obtinuerunt, quod alii facile consequuntur, Baldel. *loc cit.*

» VII. Qui in adversis suis, vel ob aliorum prosperitatem, optat se non fuisse natum, vel se brutum animal factum fuisse, vel diem esse maledictum, quo natus est, vel alterum primo vidit aut conjugem accepit ; si tantum intendat maledicere irrationali creaturæ, v. g. diei (sive sit nativitatis, sive conjugii) qui tot mala culpæ vel pœnæ protulit, videtur esse tantum veniale, aliquando etiam nullum, ut Jobi ; si autem deliberate intendat optare malum homini, sive sibi, sive alteri, illo die natis, vel conjugatis, mortale est. Escob. et Marchant. *Man. cap.* 3. »

ADDENDA.

294 *Quæst.* 50. *Quid circa invidiam sit præterea notandum ?* Resp. Seqq.

§ 1. Tamb. *in Decal. lib.* 5. *cap.* 1. §. 3. *num.* 37. dicit non esse invidiam nec peccatum, si quis tristetur de bono alterius, in quantum vere est imminutivum propriæ excellentiæ, quia potest de hac imminutione tristari, ergo et de ejus causa ; sic enim tristatur de bono proximi, non per se, sed tantum per accidens, prout est malum suum. Doctrina illa in praxi est difficilis, nisi supponatur motivum doloris et objectum displicentiæ esse solum suum malum : unde sicuti non licet tristari de vita alterius ob emolumentum temporale, nec gaudere de morte parentis propter hæreditatem, ut constat ex damnatione prop. 13. et 15. facta ab Innoc. XI. quamvis licite desideres emolumentum tuum et hæreditatem, ita et hic.

295 § 2. Burgh. *cap.* 1. *c.* 88. recte dicit, si mercator doleat homines non emere potius apud se quam apud alium, esse æmulationem licitam ; si autem doleat, quia hoc est bonum alteri et ipse ideo negligitur, est invidia ; sed putant Lorca et Burgh. esse tantum veniale, quia non absolute dolet de bono proximi, nec hoc videtur ita graviter opponi charitati, nisi ex illo affectu moveatur ad removendum illud bonum proximi.

§ 3. Naturalis partus invidiæ est de tractio, de qua dictum est *lib.* 3. *p.* 2. *a num.* 1190. Committitur autem etiam his aut similibus verbis : *Nolo detrahere, nihil mali ipsi volo, etc. hoc doleo, quod sit talis vel talis, etc. quam dolendum est, quod ille homo hoc faciat, etc.* Hæc omnia proficiscuntur ex corde invido vel inimico, et reipsa lædunt alienam famam : et licet forte nihil in particulari dicatur, tamen si ostendatur ejusmodi displicentia circa alterum, semper hæret animo auditoris aliquid malæ existimationis infixum. 296

De odio, videri possunt dicta *lib.* 2. *a num.* 182.

DUBIUM V.

De Gula.

ARTICULUS I.

Quid sit gula.

« Resp. Ea est ordinatus appetitus cibi et potus ; opponiturque abstinentiæ, et committitur 5 modis. 1. Si edas ante tempus. 2. Si nimis exquisita. 3. Si plus justo. 4. Si voraciter. 5. Si nimis exquisite præparata, Laym. *lib.* 3. *sect.* 4. *num.* 5. *Unde resolves :* 297

» I. Gula ex genere suo est peccatum tantum veniale : quia nullum horum modorum repugnat præcise charitati Dei, vel proximi.

« II. Hinc probabile est, quod docet Nav. Tolet. etc. et non repugnat Laym. secluso scandalo et aliis, veniale tantum esse usque ad vomitum se cibo et potu implere idque etiam, si quis vomat, ut iterato possit bibere : quod tamen Sa, *v. Comedere, aliique multi,* putant mortale, V. Bald. Escob. *t.* 2. *E.* 2. *cap.* 5.

» III. Vix dubium est, licere esu aut potu, aliterve creare vomitum, si is salubris esse judicetur.

» IV. Mortalis interim censetur crapula ex accidente, et nimia inordinatione, in his casibus. 1. Si quis gulæ causa violet jejunia

Ecclesiæ. 2. Si quis ex gula notabiliter ineptus fiat ad functiones, ad quas sub mortali tenetur. 3. Si quis valde graviter valetudini noceat, id advertens, secus, si leviter tantum; ut v. g. si febricitans haustu aquæ morbum augeat. 4. Si continue fiant comessationes, et compotationes, ita ut venter pro Deo habeatur. 5. Si quis bibat ad perfectam ebrietatem, de qua *infra*. 6. Si quis ex mera gula vescatur carnibus aut sanguine humano; tum quia id repugnat pietati defunctis debitæ; tum quia est contra instinctum naturæ abhorrentis. Excusandum autem erit, si fiat causa medicinæ aliave justa causa, v. g. extremæ famis in obsidione; in qua tamen sic vitam conservare non teneris, Sanch. 1. M*or. cap.* 18. Less. Laym. *num.* 3. Sa. Bon. Baldell. *lib.* 3. *cap.* 29. Sic etiam excusant quidam lictores illos, qui, ut officium suum melius administrent, haustu sanguinis humani se animare dicuntur, præsertim cum sanguis, secundum multos, animatus non fuerit. *V. Auct. cit.*

» V. Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ filiæ gulæ dicuntur, nimirum ex parte animæ; 1. Hebetudo mentis, seu stupiditas nata ex crapula, v. g. ut non possit orare, etc. quæ fit mortalis, quando quis inordinate bibendo vel comedendo voluntarie fit ineptus ad intelligenda, vel præstanda ea, quæ ad salutem illi sunt necessaria : vel ad quæ ex officio, aut alias sub gravi peccato tenetur. Baldell. *num.* 15.

» 2. Inepta lætitia, per quam intelligitur non quævis inordinata, quæ omne peccatum sequitur, sed quæ movet ad cantiones obscœnas, actus turpes, saltus, vel choreas inhonestas, etc. fitque mortalis, quando est inductiva alterius ad consensum, vel delectationem mortalem, vel ad eam ordinatur. *Ibid.*

» 3. Multiloquium.

» 4. Scurrilitas, quæ ab inepta lætitia, et multiloquio differt, quod illa sit in appetitu, istud in verbis, hæc in verbis et gestibus; dicitque semper aliquam inhonestatem, licet (per se, et secluso scandalo) venialem; v. g. scurrilia dicere, vel canere, verum omittere, etc. ex levitate ad risum excitandum : mortale tamen esse, si fieret causa delectationis venereæ, Baldell. *loc. cit.* Escob. *t.* 2. *E.* 2. *cap.* 4.

» Ex parte corporis, immunditia, vomitus, et seminis effusio, quæ ultima, si voluntaria sit, mortale est. V. Laym. *lib.* 3 *sect.* 4. Less. *lib.* 3. *cap.* Baldell. *lib.* 3. *cap.* 29. »

ADDENDA.

Quæst. 51. *Quid præterea notandum sit circa gulam?* Resp. Præter dicta *num.* 204. videri potest Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 23. *ubi sect.* 2. comprehendit species gulæ hoc versu, *Præpropere, laute, nimis ardenter, studiose,* et de eis fuse discurrit *S.* 3,*subs.* 2. 3. *et* 4. examinat, an liceat vel si obligatio comedendi carnes humanas in extrema necessitate, vel pro medicina, *Subs.* 4. etiam agit de potu sanguinis humani, *Subs.* 5 *et* 6. agit de comestione carnium crudarum, ceræ, cretæ, etc. *Cap.* 29. *sect.* 4. examinat, an liceat bibere sanguinem pecudum, vel lixivium. 298

Quæst. 52. — *An comedere sine necessitate pertineat ad vitium gulæ?* Resp. Negant Maj. et Jo. Sanch. sed dicendum est esse, uti cum S. August. docet S. Thom. 1. 2. *quæst.* 248. *art.* 1. *ad.* 2. quia est inordinatio plus cibi sumere, quam conveniat sustentationi naturæ et bonæ habitudini corporis; est tamen tantum veniale, per se loquendo. 299

Quæst. 53. — *An sit licitum intendere delectationem, quæ capitur ex cibo et potu moderato?* Resp. § 1. Maj. Jo. Sanch. Bass. et alii cum Moya *T.* 1. *tract.* 6. *d.* 2. *quæst.* 3. affirmant velut probabile, quia talis delectatio, secundum dicta *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 894. non est de se mala; unde si absit immoderatio, non videtur tali actui plus malitiæ inesse, quam si quis se recreet audiendo musicam, spectando florem, odorando rosam, in quibus nihil videtur esse malitiæ, ergo licitum erit talem delectationem directe intendere : supponunt autem hi auctores cum S. Bonav. Scoto et ejus schola, Vasq. Arr. Ovied. Avers. Gob. *in Quint. t.* 5. *cap.* 1. *a num.* 106. aliisque plurimis, posse dari actus humanos in individuo indifferentes; quos alii plures admittunt saltem per accidens dari posse ratione ignorantiæ invincibilis vel inadvertentiæ, cum major pars hominum ignoret, aut, quando operandum est, non cogitet de obligatione referendi omnes actiones suas ad finem honestum. Ex eodem fundamento docent multi, quos refert Moya *a num.* 17. conjugi licitum esse intendere copulam propter delectationem. E contra damnatio hujus 8. prop. ab. Inn. XI. reddit opinionem illam difficilem : *Comedere, et bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.* Pro explicatione sit 300

301 § 2. Satietas potest duo significare, vel comestionem talem qua satisfiat fami, vel talem, quæ fiat majore quantitate, quam requirat sustentatio naturæ; si sumatur primo modo, comedere ad satietatem nullum est peccatum; si secundo, est peccatum uti ex SS. Aug. Greg. Isid. et Thom. probat Card. *in* 2. *Crisi*, *d.* 7. *num.* 26. quia in hoc est aliqua immoderatio.

302 § 3. Si quis voluptatem de se indifferentem, quæ capitur ex cibo vel potu, referat ad honestum finem, nullo modo peccat, uti cum S. August. tenent Palav. et Gob. *num.* 97. unde si quis comedat cibum necessarium propter voluptatem, referendo hanc voluptatem ad comestionem et utilem digestionem, sicuti revera a natura refertur ad eam, ideo enim voluit Deus esse voluptatem in cibo, ut eum comedamus et nutriamur, sicque referamus ad sustentationem vitæ; in hoc nihil est peccati, sed omnino ordinate agimus, secundum finem a natura et Deo intentum : neque verum est, quod tum comedamus propter solam voluptatem aut propter voluptatem tanquam finem ultimum, sed comedimus propter voluptatem subordinatam alteri fini honesto, nempe sustentationi vitæ, Carden. *num.* 12.

303 § 4. Qui comedit vel bibit propter solam voluptatem saltem venialiter peccat, quia agit contra finem et ordinem a natura et Deo intentum in esu ac potu, qui est sustentatio vitæ; ille autem tantum censetur comedere vel bibere propter solam voluptatem, qui bibit vel comedit, quia in hoc est voluptas seu delectatio gustus, ibi sistendo; quod potissimum facit ille, qui comedit vel bibit aliquid superfluum, non necessarium, nec utile ad sustentationem vitæ; nam si sit utile ad sustentationem, tum saltem virtualiter assumitur, non propter solam voluptatem, sed etiam propter sustentationem vitæ, nisi sumens expresse aliter intenderet, Carden. *num.* 29.

304 § 5. Audire musicam, videre flores, olfacere rosam aut alia sensuum oblectamenta quærere propter solam voluptatem, est veniale, quia regula omnium delectabilium in hac vita, secundum S. Thom. 2. 2. *quæst.* 141. *art.* 6. est necessitas aliqua hujus vitæ, vel utilis, vel convenientia; ergo si tales actus delectationis quærantur vel habeantur sistendo in tali delectatione, agitur contra ordinem rectæ rationis et naturæ : tum autem non sisto in delectatione, si bibam, ut reficiam naturam, si audiam musicam ad pellendam tristitam; si olfaciam aromata ad confortandum caput; si inspiciam colores ad habendam scientiam experimentalem rerum coloratarum, aut si similia delectabilia assumam ad honestam recreationem naturæ fessæ laboribus, etc. tum enim nihil peccatur, quia ordinantur ad conveniens esse vitæ, sicque non assumuntur ob solam voluptatem.

§ 6. Quando dicitur, quod appetitus natu- 305
ralis licite possit actibus suis frui, sensus est, quod licite possit gaudere de delectatione procedente ex suis actibus tanquam de fine obtento, ideoque quod possit gaudere propter solam voluptatem seu sistendo in delectatione, nam To *frui* dicitur respectu finis obtenti; e contra *uti* re dicitur respectu mediorum assumptorum ad finem, ideoque Seneca *lib. de Vita beata, cap.* 10. agens cum quodam Epicuri discipulo ait, *tu voluptate frueris, ego Tutor :* simili modo loquitur S. Thom. 1. 2. *quæst.* 88. *art.* 1. *ad.* 3. ubi explicans S. August. eadem locutione utentem ait, *Qui peccat venialiter, inhæret bono temporali, non ut fruens, quia non constituit in eo finem, sed ut utens, referens in Deum, non actu, sed habitu.* Ex quo sequitur, quod appetitus naturalis non possit licite *frui* suis actibus, posse tamen eis *uti*, id est, posse moderatam delectationem de se indifferentem percipere, dummodo referat ad alium finem honestum.

§ 7. Hactenus dicta valent etiam de actu co- 306
pulæ inter conjuges, hinc Innoc. XI. damnavit hanc prop. 9. *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omne penitus caret culpa ac defectu veniali :* e qua propositione plura dicentur *lib.* 6. *p.* 3. quando de Matrimonio. Ex hic dictis

Colligitur, sententiam S. Thom. 1. 2. *quæst.* 307
18. *art.* 9. Suar. Bellarm. Fill. Laym. Rayn. Palav. Haun. et aliorum fere innumerorum, quod non dentur actus humani in individuo indifferentes, videri conformiorem damnationi propositionum, ideoque si actus aliquis fiat modo humano, id est, cum advertentia et reflexione ad fines honestos, vel inhonestos, esse obligationem illum referendi ad aliquem finem honestum : et sic saltem mediate ad finem ultimum et Deum ipsum, qui est prima regula omnis honesti. *Conf.* nam si aliquid faciat intendendo laudem suam et sistendo in illa, peccat venialiter per vanam gloriam vel superbiam, quamvis laus sit bonum honestius quam delectatio cibi vel sensuum, ergo multo magis si intendat aliquam delectationem sensuum, sistendo in illa. Atque ex his melius intelliguntur illa, quæ diximus *a num.* 208. de obligatione referendi omnes actiones in Deum,

Vide etiam dicta *lib.* 2. *num.* 132. Ex hic dictis *Inferes*, non tantum utile, sed necessarium esse, suis operibus præfigere intentionem bonam, præsertim mane : est tamen renovanda per diem, alioqui desinet, nec influet in actiones disparatas, maxime si per culpas aut negligentias etiam tantum veniales dissipetur : potestque formari hoc vel simili modo pro cujusque devotione, et affectu.

Formula intentionis matutinæ.

Deus, primum principium et finis ultimus rerum omnium, ecce opera hujus diei, et quidquid unquam alias facturus sum vel passurus, in unione omnium actionum et passionum Christi Filii tui, B. V. M. et omnium SS. tuorum, in unione omnis beneplaciti tui, ac præcipue illius, quod in te de te ipso habes, offero divinæ Majestati tuæ, imprimis

In agnitionem supremi tui in omnes creaturas dominii et potestatis, in suppletionem omnis laudis et gloriæ, quæ tibi negatur a dæmonibus, damnatis et peccatoribus : ex sincerissimo desiderio, ut agnoscaris ab omnibus, sicuti es in te Deus infinite perfectus ; ut ameris, sicuti es propter infinitam bonitatem tuam amabilissimus ; ut colaris et honoreris, sicuti es propter infinitam tuam excellentiam omni cultu et honore dignissimus.

Offero etiam in gratiarum actionem pro omnibus in me, in creaturas omnes, ac præcipue in electos, collatis beneficiis ; quia nos creasti ex nihilo, acerbissima passione redemisti, sanctificasti per gratiam, adduxisti ad veram fidem et hucusque conservas; hisque omnibus vis æternam gloriam superaddere.

Etiam offero in satisfactionem pro omnibus peccatis et negligentiis meis : in refrigerium animarum in purgatorio, præsertim illius (*designa aliquam*) : ut in cœlum admissa te citius videat, amet, laudet et pro me intercedat.

Denique offero ad impetrandum propinquis, amicis, benefactoribus, uti et malefactoribus, incolumitatem ; peccatoribus veniam et emendationem ; mihi virtutes maxime necessarias, robur ad superanda vitia et tentationes mihi maxime periculosas, gratiam in fine vitæ et beatam mortem.

Quodcumque facio aut faciam, mi Deus, ideo esse volo, quia tibi placet a me fieri, qui propter te dignissimus es, cujus voluntas semper fiat : volo, ut ex hac intentione et purissimo tui amore omnes totius vitæ meæ actiones procedant secundum tuum sanctissimum beneplacitum : tu dirige et dispone de me, per me, circa me sicuti scis et vis, pro tempore et æternitate. Amen.

Vitiatur hæc intentio, 1. Si simul intendas sensualitatem et commoditatem tuam. 2. Si quæras per tuum opus placere hominibus ; gaudeas te ideo æstimari, amari, laudari, ideoque optes illud resciri vel videri. 3. Si sciens Dei gloriam magis vel æque promoveri per opus occultum aut vilius, tamen malis facere publicum aut honoratius. 4. Si cum perturbatione, anxietate aut impatientia quæras aliquid agere, conquerendo et turbando te ipsum vel alios, si differatur vel non permittatur. 5. Si turberis, quando aliquid non succedit tibi gloriose. 6. Si ideo facias, ut te non redarguat conscientia ; ut quietus sis et interiore pace fruaris ; ut tibi ipsi satisfacias, ut tibi ipsi vel aliis non videaris malus. 7. Nec ipsum gaudium et consolatio in actione bona est certum signum puræ intentionis, sæpe enim illa interna solatia amantur propter se et non propter Deum, quod tum est, si tamdiu duret dilectio, quamdiu durat dulcedo. Ricardus *in Cant. c.* 6.

ARTICULUS II.

Quid sit ebrietas?

« Resp. Malitia ebrietatis plenæ et perfectæ, 308
in eo consistit, quod quis sine justa et gravi causa, tantum ob voluptatem, aut ingluviem, sciens, volens privet se usu rationis ; non simpliciter, id quod fit in somno, modo naturali instituto ab authore naturæ, ad virium et imaginis Dei conservationem ; sed violenter, et modo innaturali, et rationem perturbando, et Dei imaginem deturpando, in modum amentis, bruti, ac simul insuper privando se proxima potestate utendi ratione ad omnem subitam necessitatem. Ita docent commun. Doct. *Unde resolves :*

» I. Perfecta ebrietas, qua prædicto modo ratio plane sopitur, est ex genere suo mortale, quia censetur Deo injurium, ejus imaginem sic deturpare. Est communis Doct.

» II. Non est peccatum, inebriare se ex præscripto Medicorum, si aliter sanitas recuperari non possit. Sylv. Caj. Laym.

» III. Non item est peccatum, si quis cogatur intento ense. *V.* Less. *l.* 4. *c.* 3. *d.* 4. *n.* 37. Az. Regin. Baldell.

» IV. Mortale est, alium inebriare velle, vel provocare ad æquales haustus, cum intentione inebriandi, aut advertentia secuturæ ebrietatis in se aliove. Less. *l. c.*

» V. Si justa causa est, ut v. g. si grande malum non possit aliter impediri, nisi author inebrietur, licet eum inducere ad ebrietatem, quæ saltem ipsi non sit voluntaria, ut scilicet præter intentionem, ideoque inculpabiliter inebrietur, v. g. vinum fortissimum, aut medicatum propinando, cujus vi ignorata decipiatur. Unde sic posses inebriare eos, qui alioqui essent prodituri urbem, vel te abducturi. Less. *l. c.* et Sanch. *l.* 2. *de Matr. dist.* 11. An vero hoc casu liceret inducere ad ebrietatem ipsi voluntariam, dubium est. Less. *n.* 32. affirmat, quia, inquit, licet suadere et inducere ad minus malum, ut impediatur majus. Laym. *l.* 3. *s.* 4. *n.* 6. rectius negat, quia nullo casu licet inducere ad peccatum.

» VI. Si quis non prævidit periculum ebrietatis, et sic vino captus est, aut in auram exiens, vento turbatus est, nec hoc prævidit, vacat culpa. Unde multi excusantur, qui prudenter sæpe judicant, adhuc se haustulum facere posse sine noxa : desinent tamen prudenter id judicare, si contrariam de se experientiam habeant.

« VII. Si quis post potum discernere adhuc possit inter bonum et malum, licet nonnihil phantasia turbata sit, aut sequatur vomitus, lingua titubet, pedes vacillent, oculi cernant duplicia vel domus gyrari videatur, nondum plena est ebrietas, ideoque tantum peccatum veniale quamvis ex gravioribus, si deliberate sit commissum. *V.* Leym. *l. c.*

» VIII. Plena ebrietas notatur ex his signis quæ dat Less. *nu.* 30. et *Reg.* 1. Si quis non meminerit dictorum, factorum, quomodo vel quando domum deductus. 2. Si commisit ea, quæ nunquam alias sana mente solet, v. g. si præter morem turpia sit locutus, turbarit domum, uxorem verberarit, etc.

» IX. Mala in ebrietate commissa, si prævisa non sunt, aut si adhibita cautio, culpa vacant. »

ADDENDA.

309 *Quæst.* 54. — *Quid circa ebrietatem et potationes sit præterea addendum ?* R. seqq.

§ 1. Ebrietas quandoque sumitur late et quasi materialiter, tumque definitur, *excessus in potu, sine justa causa factus, usque ad privationem rationis :* quandoque stricte et formaliter, prout opponitur sobrietati, sicque definitur, *excessus in potu, voluptatis causa factus usque ad privationem rationis :* hinc auctores communissime in descriptione ebrietatis meminerunt *concupiscentiæ, delectationis, voluptatis e potu,* uti habent S. Th. 1. 2. *q.* 88. *art.* 5. *ad* 5 *et* 2. 2. *q.* 150. *art.* 1. *et* 2. *O.* Caj. *ibid.* Alensis *p.* 2. *qu.* 160. *memb.* 3. Bann. 2. 2. *q.* 64. *art.* 7. *d.* 5. Salmer. *t.* 12. *tr.* 12. *sub med.* Az. *p.* 1. *l.* 7. *c.* 22. *qu.* 5. Valent. *t.* 3. *d.* 9. *q.* 3. *p.* 1. Less. *l.* 4. *c.* 3. *n.*13 *et* 37, Laym. *l.* 3. *s.* 4. *n.* 5. Manig. *p.* 2. *c.* 7. Pasq. *in Moral. q.* 386. Villal. *t.* 2. *tr.* 40. *diff.* 6. Fagund. *de Præc.* 4. *Eccl. l.* 1. *c.* 1. *n.* 11. Fill. *tr.* 30. *n.* 12. Dicast. *de Just. l.* 1. *d.* 3. *n.* 104. Castr. *t.* 7. *d.* 3. *p.* 5. Mastrius *Mor. d.* 15. *nu.* 147. Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *nu.* 519. Bosco *de Pœn. d.* 7. *s.* 10. *n.* 344. Bass. *v. Gula, n.* 5. Sangall. *t.* 5. *tr.* 3. *s.* 3. *q.* 2. Spor. *in Dec. t.* 1. *c.* 7. *s.* 2. *n.* 69. Tamb. *p.* 2. *t.* 1. *c.* 3. Gob. *in* 5. *t.* 5. *c.* 5. *s.* 2. *num.* 9. Busemb. *supra,* Reiffenst. *t.* 3. *d.* 3. *q.* 6. *n.* 45. Neuss. *d.* 24. *n.* 101. Ratio autem est, quia sicuti ad sobrietatem spectat moderari concupiscentiam potus et delectationem ex illo, ita ad ebrietatem sobrietati oppositam moveri concupiscentia nimia et delectatione potus. Cum hoc tamen stat, quod ebrietas etiam illa, quæ fit non ex causa voluptatis, sed ex alia causa non justa, v. g. ad alios recreandos, ad vincendum per æquales haustus, etc. etiam sit mortalis. Et rationes, quibus probatur ebrietatem etiam unicam esse peccatum mortale, videri possunt apud Gob. *c.* 6. *a n.* 18. In quo autem præcise ejus malitia consistat, examinat fuse *a n.* 26 et 36.

§ 2. Inebriare se formaliter, id est, voluntatis causa, ita est malum, ut nunquam sit licitum, nullus enim potest esse casus, in quo voluptas illa tanti fiat, ut propter illam fas sit exturbare rationem, Gob. *c.* 17. *nu.* 2. dicens etiam *c.* 6. *n.*52. si quis ex sola voluptate sibi conciliaret violentum lethargum seu talem somnum, qui non posset citius depelli quam ebrietas, eum similiter peccaturum mortaliter. Vide tamen dicenda *n.* 326. 310

§ 3. Licere se inebriare ex præscripto Medici ad recuperandam sanitatem, si desit aliud medium, docent auctores *num.* 316. citati ; item Sylv. *v. Ebrietas, quæst.* 3. P. Ledesm. *t.* 23. *cap.* Nav. *c.* 23. *n.* 119. Tol. *l.* 8. *c.* 61. Sà *v. Ebrietas, n.* 4. Armill. *v. Ebrietas, c.* 5. Tann. 2. 2. *d.* 3. *q.* 4. *d.* 3. *n.* 53. Dian. *p.* 6. *t.* 7. *R.* 44. Bon. *t.* 2. *d. ult. q.* 1. *p.* 1. *prop.* 1. *n.* 3. Naldus *v. Ebrietas, n.* 2. Jac. March. *in Pastor. p.* 2. *c.* 4. *q.* Alv. 1. 2. *d.* 147. *n.* 4. *Reg. l.* 22. *c. ult. n.* 55. Rayn. *de Virt. et vitiis, l.* 6. *s.* 2. *c.* 6. *n.* 11. Baldell. *l.* 3. *d.* 30. *n.* 23. Steph. *t.* 1. *d.* 5. *n.* 76. Loth. *tr.* 18. *art.* 8. Pontius *d.* 22. *q.* 12. *n.* 103. Ills. *tr.* 4. 311

d. 1. *n.* 54. aliique plurimi cum Vind. Gob. *ad.* 14. *prop. n.* 27. Rationem dant, quia sicuti licitum est se perpetuum privare brachio vel pede, ut servetur totum corpus, ita multo magis ad breve tempus usu rationis; non enim est inebriatio formalis, sed materialis et ex justa causa : ac re ipsa talis potus est necessarius ad conservationem vitæ, temperantia autem permittit hoc sumere, quod ad illum finem est necessarium, uti habet S. Th. 2. 2. *c.* 141. *art.* 6. Atque ex his inferunt multi licitum esse se inebriare, si quis mortem intentet, nisi te inebries; sed huic, et etiam priori doctrinæ repugnant alii cum Mendo *d.* 13. *q.* 14. putantes ebrietatem esse intrinsece malam, non aliter ac est pollutio, maxime cum ebrietas sit per se causativa iræ, rixarum, cædium, blasphemiarum, impudicitiæ, etc. Et huic sententiæ quoad ultimam partem favet S. Aug. *serm.* 232. *de tempore : Etiamsi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur : aut bibas aut morieris, melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.* Putat quidem Vind. Gob. *a num.* 38. rationes allatas facile solvi : quod autem S. August. attinet, dicunt Less. Dicast. et Ills. illum loqui de casu, quo in contemptum religionis vel virtutis bibendum esset, verum S. August. id non insinuat; hinc Gob. *n.* 12. suspicatur S. August. ob probabilitatem contrariæ sententiæ suadere, potius mortem esse oppetendam quam causandam privationem rationis.

312 § 4. Nunquam est obligatio se inebriandi, etiam pro conservanda vita, tum quia contraria opinio, quod id non liceat, est probabilis, tum quia nemo tenetur per media extraordinaria conservare vitam, Gob. *a nu.* 43. Quod si ebrietas præscriberetur tanquam medicina, et vita tua esset necessaria Reip. aut si in peccato mortali esses, et semipotus non posses contritionem elicere, adhuc probabile est te non teneri, quia probabile est etiam in illis casibus non licere : et supposita veritate hujus sententiæ, si quis moreretur, ne inebriaretur, putant aliqui fore Martyrem, quia moreretur pro honestate et defensione virtutis, sed cum causa Martyrii credi debeat fide divina; sententia autem illa, quod tum non liceat se inebriare, sit incerta, difficile est defendere fore Martyrium : nihilominus Gob. *sect.* 5. et 6. ex eo probabiliter putat fore Martyrium, quod actus virtutis etiam non præceptus possit esse causa Martyrii, nemo autem negabit talem agere sobrietatis : et hujus sententiæ videtur esse S. Aug. *supra,* ubi ait : *Qui ebrietati resistit, si cum Dei adjutorio perseverare voluerit, et pro ipso ille aliquas pertulerit tribulationes, omnia ei Dominus ad Martyrii gloriam reputabit.*

§ 5. Ad morbum gravem, etiam non le- 313
thalem, curandum aut cavendum, licitam esse inebriationem docent multi cum Gob. *a n.* 15. si aliter curari aut caveri nequeat, quia licitum est tantum cibi et potus sumere, quantum necessitas vitæ, et valetudinis postulat : et hanc sententiam post Caj. Tol. et alios defendunt Bouderv. *p.* 1. *qu.* et alii apud Mendo *q.* 14. sed hic multo magis contradicunt S. Aug. Angel. Tabien. Mendo et alii.

§ 6. Si alicui pes esset abscindendus, non 314
liceret inebriatio ad avertendum sensum doloris, quia potus est institutus ad vitam et valetudinem tantum; hinc etiam non liceret inebriatio, ut alium vel me ipsum liberem tristitia aut melancholia, Gob. *a n.* 18. Licitum tamen est ob has causas bibere usque ad hilaritatem, Gob. *n.* 26. contra Dicast. Quod si quis etiam recreationis causa ita comedat aut bibat, ut intra duas horas commode studere nequeat, putat *Gob. n.* 29. eum peccare, quia regula temperantiæ plus non permittit, quam quantum satis est ad vitæ et officiorum necessitatem, attamen non est nisi veniale. Addunt Ecob. et alii cum Gob. *n.* 34. si casus esset, ut sitis valde vehemens non possit extingui, nisi sumpto potu usque ad privationem rationis, id fore licitum, quia finis potus est sitim restinguere, quamvis per accidens sequatur ebrietas, sed puto casum illum non esse moralem, cum sitis possit aliter restingui : et re ipsa potius aliquo tempore ferenda esset sitis et paulatim restinguenda, quam tali violento medio pellenda.

§ 7. Nec licita est inebriatio sui ad conser- 315
vandum honorem, cum enim honor non sit proprie honorati, neque sit ita necessarius ad vitam, merito censetur esse quid minus, quam bonum usus rationis, Gob. *nu.* 7. Neque licita est ad evitandam gravem inimicitiam; ad vitanda tamen verbera valde atrocia putat Gob. *n.* 10. probabile esse, quod liceat, sed alii merito dubitant. Vide Vind. Gob. *ad propos.* 15.

§ 8. Less. excusat Indos a mortali, qui ta- 316
baco se inebriant, inducendo somnum in se, eo quod privare se ratione per somnum non sit peccatum : Dicast. et Gob. *c.* 31. dicunt peccare mortaliter, quia etiam potus vini esset mortaliter malus, quamvis in solo

somno privaret ratione. Idem dicunt Cajet. et Val. eo quod utraque ebrietas sit ob voluptatem quæsita : et non tantum privet usu rationis, sicuti somnus, sed etiam potentia proxima ad usum rationis, quod non facit somnus; nam homo a somno excitatus potest statim uti ratione : e contra sic ebrius, quamvis excitaretur a somno, non posset ratione uti. Quod si somnus facile depelli posset, tumque adesset potentia utendi ratione, Gob. excusat a mortali; hinc etiam omni culpa vacant, qui ex consilio Medicorum hauriunt fumum, licet per breve tempus vertigine acti, nesciant, ubi stent. Etiam docent Less. Dicast. et Gob. eos peccare graviter, qui cubant super lupulum, et ejus odore se privant ratione; Illis autem *t.* 4. *d.* 1. *n.* 53. putat talem inebriationem non esse graviter prohibitam, quia caret magno voluptatis illicio, sed ratio ista non videtur firma, nam præcipua malitia inebriationis desumitur ex hoc, quod exturbetur ratio sine potentia proxima eam reducendi : et *Conf.* nam nemo est Dominus, sed tantum administrator suæ rationis, ergo qui sine sufficiente causa se privat usu et potentia ad illam, graviter agit contra naturam et Deum, sicuti graviter ageret contra jus alterius, qui eum privaret usu et potentia suæ domus. Tales tamen aliter quam potu se privantes ratione non debent confiteri se ebrios fuisse, nam non est peccatum per excessum circa voluptatem gustus, sed addere debent modum, quo id factum est; nam est inebriatio distinctæ speciei : hinc etiam docet Dicast. si quis se pane ex malignis granis vel herbis confecto sine causa inebriet, quod fieri potest, esse aliam specie ebrietatem, quam quæ ad potum pertinet.

317 § 9. Ang. Tann. Fagund. Gob. *c.* 6. *n.* 37. universaliter docent ebrietatem nullam esse mortalem, nisi diu privet usu, et potentia rationis : hinc nemo damnat eum mortalis, qui subita ira, vel girando se redditur rationis impos per *Pater et Ave ;* longum tamen tempus videtur esse una hora. *Si dicas,* usus rationis est in supremo genere bonorum, ergo pejus est per quadrantem carere potentia utendi, quam per mensem centum aureis. R. etiam Missa est in supremo genere bonorum spiritualium, et tamen qui non persolveret eam, ad quam se liberaliter obligasset, non peccaret graviter, uti tenent multi relati *l.* 3. *p.* 2. *nu.* 775. sunt enim multa in tali superiore genere, quæ tamen in certis circumstantiis censentur absolute exigua; Vide Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 489. Nec valere semper tales comparationes, ostendit Lugo *de Just. d.* 14. *n.* 24. Vide etiam Vind. Gob. *ad prop.* 16.

§ 10. Qui per experientiam scit se communiter inebriari, quando adit hæc, aut illa consortia, hoc vel illo modo bibit, tenetur sub mortali cavere, nec absolvi potest, nisi hoc proponat, uti constat ex dictis *a nu.* 252. Similiter peccat mortaliter, qui bibit, sciens adesse periculum ebrietatis; ille autem scit adesse periculum, inquit Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 8. *n.* 20. citans alios, qui bibit, probabiliter putans secuturam ebrietatem, vel timens, et dubitans, vel suspicans secuturam; unde antequam pergat, debet ex prudente motivo deponere ejusmodi opinionem, dubium, aut suspicionem, alioquin non potest dici habuisse ignorantiam, vel inadvertentiam secuturæ ebrietatis. Quod si quis sciat se multum bibendo fore ebrium, si postea in aerem exeat, aut vehatur, non autem fore, si domi quietus maneat, hic bibendo non peccat graviter, si proponat non exire, et soleat servare tale propositum; quod si servare non soleat, peccat graviter exponendo se periculo proximo ebrietatis. Gob. *n.* 84. 318

§ 11. Si quis se inebriet, non advertens ebrietatis periculum, non peccat graviter, uti dictum est *a n.* 16. Recte tamen docent S. Th. Nav. Val. aliique communiter eum, qui sæpe fuit ebrius, semper sufficienter advertere, vel posse, et debere advertere, ideoque semper peccare mortaliter : unde qui confitetur se intra mensem semel vel iterum fuisse ebrium, si sit vir intelligens, merito interrogatur, an præviderit; si autem dicat intra mensem decies factum, supponi debet semper peccasse mortaliter, Gob. *n.* 27. 319

§ 12. Qui nimio potu causat in se podagram, gravem capitis dolorem, nauseam stomachi ad octo vel plures dies, peccat graviter contra charitatem propriam, uti vult Gob. *c.* 10. *nu.* 15. et 20. imo contra jus Dei, abutens corpore, et valetudine, cujus dominus non est, sed tantum administrator, et custos: et hoc a fortiori tenent Caj. Less. Bald. et alii, qui dicunt nocentem sibi in naturalibus sic peccare, sicut peccaret nocens alteri; si quis autem alteri tales molestias causaret, utique peccaret mortaliter, ergo. 320

§ 13. Recte docet cum communi Dicast. Gob. *c.* 15. *a num.* 19. Burgh. *c.* 15. *cent.* 99. eum graviter peccare, qui, quamvis non intendat, tamen ex amicitia, et urbanitate, etiam secundum morem patriæ, alium invitat 321

ad haustus, quibus probabiliter prævidet inebriandum; quia invitat ad aliquid intrinsece malum, et mortale, quod ab altero absque mortali fieri non potest. Hinc etiam graviter peccat, qui sine rationabili causa amicum ad prandium invitat, quem scit communiter redire ebrium, quia exponit illum periculo proximo ebrietatis, Gob. *n.* 50. Conqueritur de ejusmodi incitantibus ad potum S. Aug. serm. 231. de tempore, ubi inter cætera hæc habet: *Certa bibendi lege contenditur, qui poterit vincere, laudem meretur ex crimine... o infelicitas generis humani! quam multi inveniuntur, qui ebriosos, et luxuriosos amplius, quam oportet, cogunt bibere, et ante ostium pauperibus petentibus vel unum calicem dissimulant dare !.... Quando animalia ducuntur ad aquam, ubi saturaverunt sitim suam, etiamsi supra aquam ipsam diutius teneantur, repleta siti bibere nolunt omnino nec possunt; considerent ebriosi, si non pejores animalibus judicandi sint... Et quod pejus est, aliqui clerici, qui hoc deberent, ipsi cogunt aliquos plus bibere, quam expedit.,. Si et te, et alium inebriaveris, habebis hominem amicum, habebis Deum inimicum.*

322 § 14. Qui alium ad potationes adducit, sicque causa est, ut negligat labores ad sustentationem suorum necessarios, aut ut non possit solvere debita, aut ut furetur, peccat, et tenetur restituere illis, qui talem injuriam patiuntur, quia est causa talium damnorum, quæ ex potatione sequuntur, ad quam inducit. Gob. *cap.* 12.

323 § 15. Qui exemplo alium inducit ad ebrietatem, potest peccare graviter ratione scandali; sæpe tamen, qui solent imitari alios bibentes, sunt tales, ut licet non haberent exemplum, se inebriarent, et tum, qui præit exemplo, non peccat peccato scandali. Nav. Laym. Gob. *n.* 45.

324 § 16. Qui, quando potest sine incommodo, non impedit alienam ebrietatem, peccat graviter contra charitatem; per vim tamen non est aliquis impediendus, nisi immineat extremum malum, quia vim facere, spectat ad solam potestatem publicam. Lugo. Quod si aliter negato vino prævideretur, v. g. blasphematurus, permitti deberet ebrietas, utpote minus peccatum quam blasphemia. Gob. *n.* 54.

325 § 17. Qui stultum, vel puerum necdum ratione utentem inebriat, per se loquendo non peccat graviter, quia jam antecedenter caret usu, et potentia proxima rationis: qui tamen puerum sæpius inebriaret, videtur peccare, tum quia certo nocet ejus valetudini, tum quia causat in eo habitum malum bibendi, qu utentem ratione ad similes potationes inclinabit. Caram. Gob. *c.* 13. *a n.* 69.

§ 18. Non est licitum alicui per pharma- 326
cum tollere appetentiam vini, si inde imminent illi grave incommodum; alioquin videtur licere, quia ordinarie plura bona obvenient abstinenti quam appetenti. Gob. *c.* 70. An autem licitum sit dare, vel sumere præservativa ebrietatis, tractat Bouderv. *pag.* 109. *et seqq.* Quid vero consilii dandum sit marito, qui conqueritur uxorem suam esse bibulam, suggerit Gob. *c.* 47. *n.* 48. Et remedia physica contra ebrietatem, affert idem Gob. *c.* 51. *s.* 2. Moralia autem *s.* 7. *et* 4.

§ 19. Propinare in sanitatem alicujus, re 327
ipsa apprecando sanitatem, per se loquendo, est laudabile, sed velle illo potu inducere Deum ad sanitatem alteri dandam, foret superstitio, quia esset per actum de se indifferentem, et non spectantem ad Dei gloriam, velle movere Deum ad aliquid faciendum, quod est superstitiosum. For. Gob. *c.* 13. *a n.* 67. Bibere autem in fine haustum, quem vocant benedictionem S. Joannis, est etiam, per se loquendo, laudabile, quia fit, vel ad significandum, quod continuanda sit mutua charitas, quam S. Evangelista semper commendabat, vel ad precandum, ut intercedens faciat non obesse cibum, et potum sumptum, sicuti ipse creditur sine damno venenum bibisse: sæpe tamen est per accidens peccatum, ut si propinetur illi, qui advertitur esse in proximo periculo ebrietatis. Gob. *s.* 1.

§ 20. Judex, qui inebriat reum, ut sic in- 328
ducat ad fatendum crimen, multipliciter peccat, 1. Quod inducat ad ebrietatem. 2. Quod crimen eliciat non servata juris forma: hinc ex illa scientia, utpote illegitima, nec juridica, illicite procederet ad sententiam, vel torturam. Less. Laym. Gob. *n.* 37.

§ 21. Si quis ex gravi causa faciat inebriari 329
alterum ad elicienda secreta, quæ alter tenetur manifestare, multi dicunt non peccare, si ad materialem tantum ebrietatem inducat; si autem vult cognoscere talia, quæ alter non tenetur, posset tamen bona conscientia manifestare, videtur peccare, quamvis ad materialem tantum ebrietatem inducat, quia alter est rationabiliter invitus ad talem ebriationem, et modum eliciendi secreta, si vult cognoscere ea, quæ alter bona conscientia revelare non potest, multo magis peccat. Gob. *n.* 35.

§ 22. Quamvis ebriis non plus credendum sit quam fatuis vel somniantibus. Gob. *c.* 19. *n.* 61. Ideoque non possit Judex in eum, qui in ebrietate crimen de se edicit, nequidem specialiter requirere, Gob. *a nu.* 63. tamen qui expertus est se in ebrietate sponte solere vera secreta prodere, admittit duplex peccatum, si se inebriet, quia hic exponit se etiam isti periculo revelandi secreta, Gob. *n.* 55. Idem est de illo, qui dum interrogatur, prodit, si prævideat periculum, ne inebrietur, et sufficienter non præcaveat. Gob. *n.* 57.

331 §. 23. Qui reum ad mortem damnatum, et rite dispositum inebriaret, eo fine, ut cruciatus et mortem non sentiret, peccaret graviter, quia hic non est finis potus, neque est ratio sufficiens tollendi rationem tum maxime necessariam. Tann. Dicast. Gob. *c.* 13. *n.* 38.

332 §. 24. Injuste in custodia detentus, non peccat inducendo custodes ad materialem ebrietatem, peccat tamen, si inducat ad formalem, etiamsi adesset periculum mortis, quia est intrinsece malum inducere aliquem directe ad peccatum, quidquid contradicere videantur *Less. et Bald.* Si autem juste detinetur, peccat, licet ad materialem tantum ebrietatem inducat, partim quia inducit ad aliquid de se malum, secundum dicta *num.* 48. partim quia est causa injusta graviorum malorum, quæ patientur custodes. Gob. *n.* 30.

333 §. 25. Licere inebriare eum, qui decrevit malum ingens patrare, si nequeat alia via impediri, docent etiam plures, uti relatum est *l.* 2. *n.* 224. Oppositum tamen velut probabilius tenent iidem; item Arsdek. *in qq. singul. q.* 11. et Burgh. *cent.* 3. *cas.* 68.

334 §. 26. Qui in ebrietate solet percutere uxorem, et liberos, aut damna inferre aliis, peccat etiam contra pietatem, aut justitiam, si se inebriet, teneturque compensare damna, si in ebrietate inferat, cum sint satis prævisa in causa, neque adhibeatur sufficiens præcautio, ut suppono. Gob. *c.* 19. *s.* 1.

335 §. 27. Qui castitatem amant, fugere debent potationes immoderatas: S. Paulus *ad Eph.* 5. *v.* 18. ait *nolite inebriari vino, in quo est luxuria:* Et Aristoph. apud Athen. *l.* 10. *c.* 15. recte dixit, *vinum veneris lac.* Similiter S. Hier. *ad c.* 1. *Epist. ad Titum. v. non vinolentum,* ait, *nunquam ego castum ebrium putabo; et Epist.* 22. *c.* 4. *vinum, et adolescentia duplex incendium est voluptatis.*

De signis ebrietatis, optime Gob. *c.* 21. ex Juristis et Theologis.

De pœnis jure Canonico, et civili in ebriosos ipsos statutis vide eumdem Gob. *c.* 22. An autem is, qui in ebrietate aliquem occidit, plecti debeat pœna ordinaria, aut extraordinaria, an nulla; vide eundem *c.* 20. *s.* 2.

DUBIUM VI.

Quid sit Ira?

« Resp. Est inordinatus appetitus vindictæ: 336
quæ inordinatio, secundum *D. Th.* dupliciter fieri potest. 1. Ex parte modi irascendi, ut v. g. si nimium interius exardescas, vel exterius per signa nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut si vindictam appetas, plane injustam ob causam: vel si justo majorem, v. g. optando inimico mortem, quam non est meritus, vel exequendam propria authoritate; vel denique licet vindicta justa sit, non tamen eam appetas ut justam, sed ut satiativam animi tui malevoli. *Unde resolves.*

» I. Si ordinate appetatur vindicta, non est peccatum iræ, ut cum Superiores irascuntur culpis subditorum, eosque puniunt, seu vindicant.

» II. Ira inordinata primo modo ante dicto, est ex genere suo veniale, potest tamen fieri mortale ex accidente, ut si addatur blasphemia, maledictio, scandalum.

» III. Ira inordinata, secundo modo, est ex genere suo mortale, quia est directe contra charitatem. Baldel. *l.* 3. *d.* 21.

» IV. De filiabus iræ, quæ partim sunt in corde, ut indignatio, et tumor mentis; partim in ore, ut clamor, blasphemia, contumelia, maledictio; partim in opere, ut rixæ, pugnæ, seditiones, vulnera, diversimode loquendum est, secundum regulam supra datam. Nam 1. Indignatio, quæ est inordinatus affectus ex eo, quod quis reputat se indigne a tali tractari, communiter est veniale: imo si ex justo rationis judicio procedat, nullum est. Posset tamen esse mortale, si cresceret usque ad deliberatum odium, et contemptum personæ gravem. 2. Tumor mentis, quo quis morose excogitat diversas vias vindictæ, iisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, judicandum est ex qualitate vindictæ quæ excogitatur. V. Tol. *l.* 8. *c.* 58. 3. Clamor, cum iratus extollit vocem, multa inordinate, et confuse effundens, est veniale communiter, nisi aliud addatur. 4. Blasphemia est mortale, de qua supra *l.* 3. *t.* 2. *c.* 1. 5. Contumelia, qua quis proximo malum aliquod objicit, cum in-

tentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale.

« Dixi, *animo inhonorandi*, quia animo corrigendi, humiliandi, aliave ratione, potest superior verbum aliquod alias contumeliosum objicere; quomodo Christus vocavit Apostolos stultos; et Apostolus Galatas insensatos. In quo tamen peccari potest, si modus debitæ correctionis excedatur, vel subditus gravius dehonoretur, quam per delictum meruit. V. Bald. *disp.* 34. *n.* 16. Item, ut docet *Caj.* potest contumelia esse venialis tantum, si sit parva tantum; vel si sit tantum materialis, sine intentione dehonorandi, modo non sequatur læsio notabilis honoris proximi. Et sic excusantur, saltem a mortali, multi parentes, dum filios vocant asinos, etc. Item mulieres, pueri, et infimæ sortis humines, convitiis se onerantes, quia cum fides iis non habeatur, non læditur graviter honor. V. Bon. *t.* 3. *q.* 2. *p.* 5. Denique si joci causa, et per convenientem recreationem, leves defectus objiciantur, urbanitas est, secundum S. Th. 2. 2. *q.* 72. *art.* 2. dummodo alter non contristetur, nec ad iram moveatur.

« V. Contumelia etiam fit facto, tum indirecte, ut si imaginem, vel litteras alterius conculces, comburas; tum directe, ut si virum honestum fuste cœdas, ad januam ejus cornua, etc. apponas, vel repræsentes aliquid, quod honorem alterius lædat. Huc spectat subsannatio, illusio, et derisio, quando fit signis, ut naso rugato, labiis extensis, etc. intendendo proximi confusionem; quæ si sit gravis, vel saltem proximus de ea graviter contristetur, mortalia sunt, Bon. Mol. Bald. *l.* 3. *d.* 3. *etc.* ex. *S. Th.* Circa quæ nota. Quod qui per contumeliam læsit alterius honorem, teneatur hunc restituere, etiam si fama non sit læsa : Hoc autem fieri potest, vel per honorificam, et amicam salutationem vel invitationem ad mensam vel petitionem veniæ (etiam subinde flexis genibus, et coram testibus) prout læsio fuit gravis. Lug. *de Pœn. d.* 15. 53. Adde, quod contumeliæ mortalis qualitatem in Confessione explicare non sit necessarium, ut contra *Fill. etc.* docet Az. Sa. Mol. Lug. *d.* 16. *n.* 269.

« VI. Maledictio, qua quis optat, vel imprecatur alteri malum, sub ratione mali, est ex genere suo mortale.

« VII. Rixæ, si modum non excedant, uti et leviculæ pugnæ, veniales sunt : secus, si progrediantur ad seditiones, vulnera, cædes : suntque hæc communiter peccata ex parte incipientis rixam, alter enim potest se defendere, cum moderamine inculpatæ tutelæ.

DUBIUM III.

Quid sit Acedia?

« Resp. Acedia, sive animi tædium, potest 337
ex D. Th. 2. 2. *q.* 35. *art.* 2. dupliciter usurpari. I. Generaliter pro omni animi remissione in exercitio virtutum, eo quod labor aliquis sit adjunctus. 2. Particulariter, pro tristitia et tædio de divina amicitia, eo quod per virtutem exercitia laboriosa servari debeat, et sic amicitiam illam non curet. *Unde resolves.*

« I. Acedia accepta primo modo, tum demum est peccatum mortale, cum ideo committitur opus vetitum sub mortali.

» II. Acedia accepta secundo modo, ex se est mortale, quia repugnat charitati Dei.

» Ex quo de filiabus Acediæ quoque facile judicari potest, quæ sunt sequentes.

» I. Malitia, qua quis odio habet bona spiritualia, et vellet ea non esse; aut qua ipsum pœnitet benefecisse, vel implevisse id, ad quod tenebatur, aut qua contemnit Dei beneficium, v. g. desiderando non fuisse natum, aut agnovisse Christum, etc. Est autem ex genere suo mortale.

» Pusillanimitas, et desperatio de salute, quæ mortale quoque est.

III. Rancor, quo ii sunt fastidio, qui ad spiritualia inducunt.

IV. Torpor, cum bona fiunt non cum debito fervore.

» V. Evagatio mentis, qua quis in exercitio spiritualium evagatur circa illicita; sive per cogitationem, et dicitur curiositas; sive per locutionem, et dicitur verbositas; sive per inquietudinem, et dicitur inquietudo; quæ communiter sunt venialia. V. D. Th. *q.* 35. Laym. *l.* 2. *t.* 3. *c.* 9. Tol. *l.* 8. *c.* 70.

» Culpabilis autem evagatio mortalis erit, quando notabilis est, et attentio requiritur ad implendum præceptum obligans sub mortali, v. g. in recitandis Horis canonicis, celebranda vel audienda Missa, Regin. Palaus. *t.* 9. *d.* 1. *p.* 3. Trull. *l.* 1. *c.* 6. *d.* 1. contra Tamb. *de exped. sacrif. l.* 2. *c.* 3. ubi docet, distractum esse voluntarie et per notabile tempus inter sacrificandum extra Canonem, esse tantum veniale, licet concedat, sub canone, præsertim circa consecrationem, esse mortale, propter gravem irreverentiam, et periculum erroris.

» Dixi, *ad implendum præceptum :* nam in oratione, vel non præcepta, vel sub obligatione tantum veniali, est peccatum veniale tantum, S. Th. Nav, Less. *l.* 2. *c.* 37. *d.* 11. Imo nullum, si non tam intendat orare, quam verba precum recitando, pio exercitio se occupare, quia non formaliter, sed materialiter tantum orat; v. g. cum quis manibus laborans, psalmos aliasve preces recitat aut cantat, non animo orandi, sed cavendi cogitationes vanas, vel recreandi se, Sanch. Conf. *p.* 2. *l.* 7. *c.* 2. *d.* 31. Trull. *c.* 7. *d.* 10. V. supra *l.* 4. *c.* 2. *dub.* 2.

THEOLOGIA MORALIS

DE SACRAMENTIS

1 HABEBIT HIC LIBER TRACTATUS SEX:

1. AGETUR DE SACRAMENTIS IN GENERE; 2. DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE; 3. DE EUCHARISTIA; 4. DE PŒNITENTIA; 5. DE EXTREMA-UNCTIONE ET ORDINE; 6. DE MATRIMONIO.

LIBER SEXTUS

PARS PRIMA

DE SACRAMENTIS IN GENERE; ET IN SPECIE DE BAPTISMO, CONFIRMATIONE ET EUCHARISTIA.

TRACTATUS PRIMUS

De Sacramentis in genere.

CAPUT PRIMUM

DE NATURA SACRAMENTI NOVÆ LEGIS

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum?

2 « Resp. Est res sensibilis, quæ ex stabili institutione Christi, vim habet sanctitatis, sive gratiæ justificantis efficiendæ, et per consequens significandæ. *Unde resolves*

» 1. Ad essentiam Sacramenti requiri tria. 1. Ut sit signum stabile. 2. Ut significet veram sanctitatem. 3. Ut eamdem efficiat ex opere operato, id est, usu suo, et applicatione per propriam efficaciam, et non ex opere operantis, sive per actum aut dispositionem ministrantis, vel suscipientis, quæ etsi ad affectum Sacramenti requiratur, non tamen ut causa, sed ut conditio, sine qua non.

» 2. A definitione talis Sacramenti excludi. 1. Sacrificia tam novæ quam veteris legis: quia hæc non sunt instituta ad gratiam ex opere operato conferendan, (etsi nihilo minus Sacrificium novæ legis sic eam impetret ei, pro quo offertur, non ut Sacramentum, usu suo, et applicatione, sed per modum impetrationis) sed ad cultum Deo præstandum. *Kon. d.* 60. *a.* 22. 2. Figuras, et Sacramenta veteris legis, v. g. Circumcisionem, transitum maris Rubri, agum paschalem, varias item purificationes, et consecrationes Sacerdotum; tum quia a Christo non sunt instituta; tum quia veram sanctitatem non efficiebant. Ac licet circumcisio aliquando subtulerit peccatum originale per veram gratiam, id fecit vel ex opere operantis in adultis, vel non ex opere operanto simpliciter, et rigorose, tum quia non continuit gratiam, ut causa physica, vel ut causa moralis, quia nondum erat exhibita Passio Christi, et meritum, ex quo gratia pendebat, sed tantum ex speciali privilegio: tum quia non contulit gratiam formaliter qua circumcisio, et ex sua institutione, sed quatenus

erat professio fidei; neque vi applicationis, et usus sui, alioquin enim omni non ponenti obicem, et quidem præter omne meritum contulisset, quod est falsum. V. Fill. *t.* 1. *c.* 1. *et* 5. *q.* 8. *et c.* 8. 3. Ea, quæ dicuntur sacramentalia, v. g. benedictio Abbatis, consecratio virginis : quia præcise ex usu suo, et opere operato, gratiam non conferunt, uti nec actus virtutum, præterquam quod hi sensibiles non sint. 4. Lotionem pedum apostolicorum, insufflationem Christi in Apostolos, per quam Spiritum Sanctum illis dedit. Item verba Christi ad Magdalenam, et Paralyticum, *Remittuntur tibi peccata,* quia non fuerunt signa instituta stabiliter ad gratiam conferendam. 5. Martyrium, ob eamdem causam : esto enim ex opere operato gratiam conferat, non tamen est specialiter ad hoc institutum. *V. Scholast.*

ADDENDA.

3 *Quæst.* 1. *Quod sint et quomodo dividantur Sacramenta novæ legis?* Resp. §. 1. Esse septem docet fides.

Dices. Scriptura nullibi dicit esse septem determinate. Resp. 1. Etiam nullibi dicit esse quatuor, tria, duo vel unicum determinate. Resp. 2. Nullibi hoc dicit, expresse, c. æquivalenter, n. nam de singulis septem, et non de pluribus dicit esse Sacramenta; neque aliter dicit esse tres determinate Personas in Deo, quod tamen fide divina credimus. *Baptismi* instiutio habetur Math. *ult. v.* 19. et Joan. 3. *v.* 5. Vis autem sanctificandi, ad Ephes. 5. *v.* 26. et ad Tit. 3. *v.* 5. *Confirmatio* colligitur ex. Act. 8. *v.* 17. et *c.* 19. *v.* 6. ubi dicitur Spiritus Sanctus datus per impositionem manuum apostolorum. *Eucharistiæ* institutio describitur 1. ad Corinth. 11. Vis sanctificandi, Joan. 6. *v.* 55. Ritus, Matth. 26. *Pœnitentiæ* institutio et vis sanctificandi asseritur Joan. 20. *v.* 23. et 2 ad Corinth. 5. *v.* 19. *Extremæ Unctionis* ritus, et effectus habetur Marci 6. *v.* 13. uti probabiliter tenent multi. Ritus, Jacobi 5. *v.* 14. Vis sanctificandi, *v.* 15. *Ordinis* institutio, ad Ephes. 4. *v.* 11. Ritus 1. ad Timoth. 4. *v.* 14. et 2. ad Timoth. 1. *v.* 6. *Matrimonii* institutio, Matth. 19. *v.* 3. Imo verba illa ad Ephes. 5. *v.* 32. *Sacramentum hoc magnum est,* Multi PP. cum Bellarm. *hic lib.* 2. *cap.* 24. explicant de Matrimonio novæ legis. Quod autem illa loca Scripturæ debeant intelligi de septem Sacramentis, declarat nobis vera Christi Ecclesia in Conc. Flor. *post. sess. ult. in Decreto Eugenii IV.* ad Armenos, item in Trid. *sess.* 7. Can. 1. Atque ita tenuerunt etiam SS. PP. quos pro singulis Sacramentis refert Bellarm. *c.* 4.

Inst. Lotio pedum, quæ Joan. 13. describitur a Christo facta in ultima cœna, etiam erat Sacramentum, nam *S. Ambr. l.* 2. *de Sacram. c.* 1. vocat mysterium sanctificationis : *S. Cypr. in serm. de ablut. pedum,* dicit esse mysterium et Sacramentum. *S. Bern. in serm. de Cœna Dom.* dicit pro Sacramento esse et non pro solo exemplo. R. n. ass. quia non fuit a Christo instituta ad causandam gratiam: relati autem PP. vocant mysterium, quia erat summa humiliatio summi Dei; item vocant Sacramentum, late, quia erat signum sacrum, quod, quando ponebatur, habebat occultam significationem, quia significabat gratiam præexistentem in Apostolis, et prærequisitam ad Eucharistiam. Quod autem *S. Ambr.* lotionem illam habuerit tantum veluti aliquid sacramentale, patet inde, quia quamvis illam observaret in Ecclesia sua Mediolanensi, tamen addit, se non reprenhendere Romanam, quæ non observabat; ergo non agnovit esse Sacramentum, quod ex institutione Christi debuisset observari in Ecclesia.

§. 2. Conveniens fuit (1) esse septem determinate Sacramenta, uti recte ostendit *S. Th.* 3. *p. q.* 65. *a.* 1. a comparatione vitæ spiritualis cum corporali: nam sicuti ad vitam corporalem et finem naturalem hominis septem concurrunt, quorum quinque se tenent ex parte singulorum, reliqua duo ex parte Reip. nempe homo debet 1. generari et nasci; 2. corroborari; 3. nutriri et crescere; 4. cum homo, ut pote passibilis, sæpe ægrotet, debet curari, si 4

(1) ***Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua ; et sinè eis aut eorum voto, per solam fidem homines à Deo gratiam justificationis adipisci licèt omnia singulis necessaria non sint. A. S.*** (C. Trid. sess. 8. can. 4) Necesse absolutè non fuit, licèt congruentissum, institui sacramenta. Sed Christus ea liberè ità instituit ut gratiam justificantem producant sive primam sivè secundam, undè ea institutione connectuntur cum gratiæ productione. Illud est necessarium necessitate medii sine quo etiam inculpabiliter omisso salus æterna obtineri nequit : unum est necessarium necessitate medii *intrinsecè,* de se, gratia sanctificans ; nihil eam supplere potest. Sacramenta verò mortuorum pro eo qui eis indiget necessaria sunt necessitate medii non intrinsecà sed *extrinsecà* ortum trahente ex institutione Christi, recipi ergò debent, si possibile, et desiderari, si non possunt recipi, quum sine eis *aut eorum voto* non justificetur homo. Et sic intelligitur quomodo suppleri queant quamvis sint de necessitate medii. Votum autem illud includitur in bonis dispositionibus subjecti. (Edit.)

in morbum incidat; 5. quia habet hostes, debet armari ad defensionem, si impetatur; 6. regi debet a Magistratibus; 7. debet in Rep. esse propagatio naturæ et educatio prolium: simili modo ad vitam spiritualem et finem supernaturalem hominis concurrunt septem Sacramenta, quorum quinque prima ad spiritualem uniuscujusque hominis in se ipso perfectionem; duo ultima, ad totius Ecclesiæ bonum ordinata sunt; nam 1. per Baptismum spiritualiter renascimur; 2. per Confirmationem roboramur in fide et gratia; 3. per Eucharistiam nutrimur et excrescimus in viros perfectos; 4. per Pœnitentiam spiritualem sanamur, si in ægritudinem peccati inciderimus; 5. per Extremam Unctionem armamur ad ultimam luctam cum diabolo; 6. per Ordinem fit potestas administrandi res sacras, et quoad has, regendi populos; 7. per Matrimonium datur gratia ad multiplicandam Ecclesiam per honestam generationem, et educationem prolium.

5 § 3. Sacramenta varie dividuntur, nam 1. alia dicuntur *vivorum,* quæ per se causant secundam tantum gratiam, ideoque supponunt suscipientem habere vitam, id est, esse in gratia, uti Confirmatio, Ordo, Matrimonium: Alia *mortuorum,* quæ de se causant primam gratiam, ideoque suscipi possunt a peccatore, uti Baptismus et Pœnitentia. Quod Eucharistia et Extrema Unctio imo et reliqua Sacramenta vivorum, aliquando per accidens causent primam gratiam, docent plurimi cum Castr. *t.* 18. *p.* 13. *n.* 6. Gonet. *d.* 3. *n.* 155. Bosco *d.* 1. *s.* 5. *concl.* 5. Gob. *t.* 4. *n.* 460. Ills. *nu.* 51. 2. Alia sunt formata, alia informia: *Formata* dicuntur, quæ in suscipiente habent suum effectum, namque causant gratiam, ad quam causandam suscipiuntur, quæ gratia dicitur forma, quia est decor et pulchritudo animæ. *Informia* sunt, quæ quamvis valida sint, tamen non habent effectum suum, eo quod ponatur obex gratiæ alioqui per tale Sacramentum causandæ, uti si quis adultus suscipiat Baptismum vel Matrimonium sine ullo dolore de actualibus mortalibus, quæ commisit. 3. Aliud est *permanens,* uti Eucharistia, et secundum aliquos cum *Sporer* hic *p.* 4. *n.* 351. etiam Matrimonium. Aliud est *transiens,* qualia sunt, quæ præcipue consistunt in actione, quæ physice transit, uti ablutio, unctio, etc. quare probabilius est esse etiam Matrimonium. 4. Aliud est *characteristicum,* sive imprimens characterem, nempe Baptismus, Confirmatio, Ordo, quæ ideo reiterari non possunt, uti docent Florent. supra et *Trid. s.* 7. Can. 8. v. Dicast. *d.* 1. *a nu.* 159. Lugo *d.* 6. *s.* 1. Aliud *non Characteristicum.* uti Eucharistia, Pœnitentia, Unctio, Matrimonium, quæ ideo ab eodem homine iterari, sive sæpius suscipi possunt.

DUBIUM II.

Quid circa materiam et formam Sacramentorum observandum?

« Suppono, Sacramentum dupliciter sumi, 6
1. Per modum compositi physici, in quo res sensibilis et actio, (v. g. in Baptismo aqua et ablutio; in Unctione oleum et Unctio) dicitur materia. Et quidem oleum et aqua, materia remota; actio vero illa, materia proxima; verba autem, aut quod eorum loco ponitur (ut in Matrimonio, signum consensus) dicuntur forma. 2. Per modum compositi artificialis, et tunc dicta materia et forma, id est, res et verba, simul habent se instar materiæ: significatio vero eorum, instar formæ. Hinc quæritur de materia et forma, priore sensu.

» Resp. 1. Ut Sacramentum sit validum, debet inter materiam et formam, verbi gratia, inter effusionem aquæ, et pronuntiationem verborum tanta esse conjunctio, ut secundum moralem hominum æstimationem, spectata natura cujuscunque Sacramenti, una alteram efficiat; hoc est, ut verba censeantur cadere in talem rem, et cum ea unum totale signum constituere. V. Bon. *t.* 1. *d.* 1. *q.* 2. *p.* 2. *Suar. Con. etc. Unde resolves.*

» I. In Baptismo, Confirmatione, Unctione, et Ordine requiritur talis conjunctio, ut dum Minister verba pronuntiat, moraliter censeatur etiam lavare, etc.

» II. In Pœnitentia, absolutio satis diu potest differri; sicuti in judiciis sententia post examen causæ.

» III. In Matrimonio, unius consensus potest alterius consensum tamdiu sequi quamdiu hic moraliter permanere censetur; sicut in aliis contractibus. *V. Con.* hic *a.* 6.

» Resp. 2. Ut valeat Sacramentum, non debet fieri substantialis seu essentialis mutatio materiæ vel formæ, accidentalis vero mutatio, etsi sæpe illicita sit, non tamen invalidum facit Sacramentum. Porro substantialis mutatio materiæ dicitur, quando secundum communem usum et æstimationem hominum, differt nomine et re, ab ea quam Christus præscripsit. Accidentalis dicitur, quando cum ea eum-

dem retinet usum et nomen. Formæ mutatio essentialis est, quando non manet idem sensus : accidentalis, quando manet. Laym. *l.* 5. *t*..... *c.* 4. *ex commun. Unde resolves.*

» I. Nullum est Sacramentum, si materia cruda consecretur, sive hæc differat specie substantiali a pane, sive non ; quia communiter non censetur aut dicitur panis. Item si aquæ artificiales adhibeantur in Baptismo ; quia non habent communem usum, et nomen aquæ elementaris ; esto physice specie non discrepent. *V. infra de Baptismo.*

» II. Valet Sacramentum, etsi aqua Baptismi sit calida, etc. Item si panis Eucharisticus sit ater, fermentatus, etc.

» III. Defectu formæ, Sacramentum est nullum. 1. Si litteræ aliquæ mutentur, variantes sensum ; quod facile sit in initialibus, v. g. *in nomine matris, milii,* etc. 2. Si magna fiat interruptio verborum, ita ut moraliter non videantur cohærere. 3. Si forma divisim pronuntietur, v. g. unus dicat, *Ego te baptizo,* alter *In nomine Patris,* etc. quia erunt duæ formæ imperfectæ, et sensus falsus, Fill. *t.* 1. *c.* 4. *qu.* 5. Bon. *l. c. q.* 2. *p.* 1.

» Forma valet, etsi non liceat. 1. Si omittas voces non essentiales, v. g. *Ego et* [1] *Amen,* in Baptismo : *Enim,* in forma Eucharistiæ, Bon. *d.* 4. *q.* 3. *p.* 1. *n.* 9. *et* 10. ex *Suar.* etc. 2. Si quid addas, v. g. *In nomine Patris, qui te creavit etc.* 3. Si substituas synonyma, v. g. *abluo* pro *baptizo.* 4. Si tantum transponas, ut, *hoc meum est corpus : Ego baptizo.* 5. Si verba corrumpas ob præcipitantiam et balbutiem : v. g. *hoc est corpus meus,* vel *hic est enim calix meu.* 6. Si interruptio fiat parva, v. g. *Ego te baptizo,* et interponat, ista aqua est nimis frigida, vel, Custos, verte folium, *In nomine Patris,* etc. *l. c.* V. Bon. *l. c.*

ADDENDA.

7

Quæst. 2. — *Quænam sint materiæ remotæ et proximæ omnium Sacramentorum?* R. *In Baptismo,* remota est aqua : proxima ablutio. *In Confirmatione,* remota est Chrisma benedictum, proxima, unctio per manum Episcopi. *In Eucharistia,* remota est panis et vinum : proxima, Corpus et Sanguis Christi cum speciebus. *In Pœnitentia,* remota sunt peccata post Baptismum commissa : proxima est dolor, propositum, confessio et satisfactio. *In Extrema Unctione,* remota est oleum benedictum : proxima, unctio infirmi. *In Ordine,* remota sunt instrumenta : proxima, est eorum traditio : vel in quibusdam Ordinibus, remota sunt manus Episcopi : proxima, est illarum manuum impositio. *In Matrimonio,* remota sunt corpora contrahentium, proxima, est eorum mutua traditio. 8

Quæst. 3. — *Quid præterea sit notandum circa conjunctionem formæ cum materia Sacramenti?* R. Hoc unum : Si quis confessum absolvat post horam, facit valide, quia Pœnitentia, quæ sit ad modum Judicii, patitur illam distantiam formæ a materia : e contra si quis cœperit ungere infirmum, et quia, inter ungendum, putat esse mortuum, desistat, post horam autem videns vivere, reliquas unctiones addat, et totam formam proferat, facit invalide, quia in hoc Sacramento, quod institutum est ad modum deprecationis, ut conjunctæ cum unctione, debet forma magis conjungi cum tota materia, *Tamb.* hic *c.* 1. §. 1. *n.* 6. *et* 8. Similiter cum proportione loquendum est de aliis Sacramentis. 9

Quæst. 4. — *Quomodo materiæ, et formæ Sacramentorum determinatæ?* Resp.

§. 1. Sunt ita determinatæ, ut si hæ res, et verba non adhiberentur, sed vel nulla vel simpliciter alia, non fierent Sacramenta. S. Th. 3. *p. q.* 60. *a.* 5. et omnes Catholici contra varios hæreticos apud Bellarm. *l.* 1. *c.* 19. et apud Bernal. *d.* 3. *s.* 3. Estque hoc absolute de fide, inquit Suar. *d.* 2. *s.* 3. et probat ex perpetuo usu in Ecclesia, ideoque habetur traditio Apostolica, secundum regulam S. August. de Baptismo. *Quod universa tenet Ecclesia, nec a Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi authoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Idem docent SS. PP. apud *Suar.* supra. Idem significat Trid. *s.* 21. *c.* 2. docens in Ecclesia semper fuisse potestatem mutandi aliqua circa administrationem Sacramentorum, *salva eorum substantia ;* ergo manifeste innuit ex certis rebus, et verbis constare substantiam Sacramentorum, quæ nequidem ab Ecclesia mutari possit ; has autem res, verba declaravit Conc. Florent. s. ult. in decreto Eugenii IV. ad Armenos. 10

§. 2. Materiæ Sacramentorum sunt determinatæ ad certa prædicata simulque ad aptitudinem pro certis usibus, *S. Th.* supra, et quoad res omnes. Ratio est, quia ad hoc sunt institutæ, ut in usu sui significent gratias, et effectus, quos causant, ergo quando non

(1) Vocem *Amen* Baptismi formæ addendam non esse declaravit S. R. C. et sequendos non esse S. Liguorium et alios qui aliter sensere. Cfr Gard. 2 ed. n. 5052. (Edit.)

habent prædicata requisita, et aptitudinem ad tales effectus significandos, non sunt materiæ talis Sacramenti : Sic 1. materia Baptismi determinata est, non tantum ad prædicatum aquæ naturalis, ut docent *Florent. et Trid.* sed etiam aquæ habentis aptitudinem ad abluendum, uti pluribus explicat Dicast. *de Bapt. d.* 1. *dub.* 3. Materia Confirmationis, ad prædicatum physicum Chrismatis apti ad ungendum et ad prædicatum morale benedicti ab Episcopo, etc. uti suis locis dicetur, quando de Sacramentis in particulari.

11 §. 3. Formæ Sacramentorum determinatæ sunt ad certam significationem, et sensum, quem Christus intendit, *S. Th. a.* 7. et putat, quia verba non sunt assumpta propter materialem sonum, sed propter significationem; hinc diversæ omnino voces, etiam in diverso idiomate, faciunt idem Sacramentum, dummodo faciant illum sensum, quem Christus intendit, uti dicetur num. 30.

12 §. 4. Christus censetur per verba formarum Sacramentalium intendisse illum sensum, imprimis quo significatur proprius effectus Sacramenti : deinde quem traditio, Concilia, SS. PP. vel Doctores communiter designant tanquam a Christo intentum, uti suis locis declarabitur, quando de formis singulorum Sacramentorum.

13 §. 5. Materiæ, et formæ non sunt uniformiter in omnibus Sacramentis determinatæ a Christo, sed in uno est determinatio secundum individuum, in aliis secundum speciem, in aliis tantum secundum genus : Sic pro materia partiali in Eucharistia determinatum est hoc individuum Corporis, et sanguinis Christi; in Baptismo determinata est species infima aquæ naturalis; in Pœnitantia dolor in genere, communis contritioni et attritioni; peccatum in genere, commune gravi, et levi, etc. Pro Ordine, aliquid in genere significativum potestatis, quæ confertur : in Matrimonio, contractus in genere legitimus quo tradatur mutuum jus ad usum corporum. In aliquibus Sacramentis dubium est, an materia sit unius speciei infimæ, an unius generis, nam materia pro Confirmatione est Chrisma, quod forte conficit potest ex oleis, et balsamis specie distinctis. Pro consecratione, est panis ex tritico, forte etiam ex spelta, vel siligine; item vinum rubrum, et album, quæ forte specie physica distinguuntur. Quod ad formas attinet, hæ in sex primis Sacramentis sunt determinatæ ad significationem stricte verbalem; in quinque primis Sacramentis, sunt quoad significationem determinatæ ad speciem infimam; in Ordine, ad genus tantum; in Matrimonio, tantum ad genus signi externi, nam forma possunt esse verba vel formalia, vel tantum æquivalentia, uti sunt scriptio, nutus, quæ inter se specie distinguuntur. Ratio horum omnium a priori est voluntas Christi instituentis, quam rescimus, partim ex doctrina Conciliorum, Patrum, et Theologorum, partim ex praxi totius Ecclesiæ.

Quæst. 5. — *An materiæ et formæ Sacramentorum possint mutari ab Ecclesia?* R. 14

§. 1. Secundum quod determinatæ sunt a Christo, non possunt mutari in Ecclesia proxime, et formaliter, ut significat *Trid. s.* 21. *cap.* 2. dicens Ecclesiam pesse mutare aliqua circa administrationem, attamen *salva Sacramentorum substantia*, exceptio enim firmat argumentum in contrarium. Et quamvis Christus potuisset Ecclesiæ relinquere potestatem immutandi materias, et formas, tamen hoc non fuit congruum. 1. quia decebat ista immediate a Christi voluntate pendere, qui solus erat auctor Sacramentorum, et gratiæ. 2. Hoc conferebat ad majorem dignitatem Sacramentorum. 3. Aliter non fuisset illa perpetua uniformitas, sed per frequentes variationes facilius contingere potuissent errores in applicatione mediorum ita necessariorum ad salutem. *Dixi*, proxime, et formaliter, id est, directe tollendo, seu non retinendo prædicatum illud in materia, vel illam significationem in forma, quam Christus in illis esse voluit; de cætero potest Ecclesia mutare remote, et materialiter substantias Sacramentorum, dummodo illa, quæ ab Ecclesia substituuntur, retineant prædicatum illud, et illam significationem, quæ Christus tali Sacramento inesse voluit, uti jam declarabitur.

§. 2. *Objic.* 1. — Peccata post Baptismum 15
commissa sunt ex determinatione Christi materia Sacramenti Pœnitentiæ, sed hoc mutat Ecclesia, quando peccata reservat, nam facit, ut non maneat materia absolutionis, ergo. Resp. n. min. nam secundum se manet materia absolutionis, sed Ecclesia tantum aufert quibusdam Confessariis jurisdictionem, per quod fit, ut talis pœnitens respectu talium peccatorum non sit subditus Confessario, et consequenter, ut talia peccata non sint *peccata subditi*; quod tamen Christus requisivit ad materiam Pœnitentiæ, ergo sicut ille, qui facit aquam conglaciari, non ideo mutat materiam Baptismi, quamvis reddat hic et nunc ineptam ad Baptismum, eo quod ab ea tollat prædicatum

fluibilitatis, quod Christus requisivit ad materiam Baptismi, ita et hic.

Objic. 2. — Presbyterium, et Diaconatus conferebantur olim, et nunc adhuc conferuntur valide apud Græcos Catholicos per solam manuum impositionem, apud Latinos autem jam præter manuum impositionem requiritur ad Presbyterium traditio patenæ cum pane, et calicis cum vino [4]; ad Diaconatum autem traditio libri Evangeliorum, ergo vel materia Ordinis non est determinata a Christo, vel proxime et formaliter mutata est ab Ecclesia. Resp. n. conseq. nam Christus tantum in genere determinavit materiam et formam Ordinum, volendo fieri per signa, et verba representativa potestatis conferendæ, et ulteriorem determinationem reliquit Ecclesiæ, tanquam habenti publicam auctoritatem circa res sacras, quæ pro Græcis Presbyteris determinavit impositionem manuum, pro Latinis, saltem hoc tempore, traditionem patenæ cum pane, etc. Videri possunt Lugo *d.* 2. *s.* 5. Arriaga *d.* 6. *s.* 2. Amic. *d.* 2. *s.* 4. Dicast. *d.* 1. *a n.* 363.

Inst. 1. — Si Ecclesia pro Græcis determinavit impositionem manuum, et pro Latinis traditionem patenæ, etc., ergo si Græci ordinarentur per traditionem patenæ et Latini per impo-
16 sitionem manuum, ordinarentur invalide. Resp. Suar. *dist.* 2. *s.* 6. Vasq. *d.* 129. *nam* 74. Rhod. *d.* 1. *q.* 2. *s.* 2. §. 6. Dicast. *n.* 182. Escob. *l.* 8. *num.* 125 *et* 151 Esp. *q.* 6. *ad.* 4. aliique negant seq. putant enim materiam vel formam, quæ alicubi in Ecclesia valet, valere ubique, quia cum sit una Ecclesia, debent esse uniformia Sacramenta; imo Amic. *num.* 59. dicit Ecclesiam non posse pro diversis locis requirere ad valorem diversas materias, vel formas, quia non potest facere, ut non maneat una religio in Ecclesia. Et Suar. *de Euch. d.*34. *s.* 3. dicit erroneum esse dicere Sacramenta habere alias essentias in una parte Ecclesiæ, ac in alia. Alii cum Arr. *n.* 10. et Tods. *q.* 89. *num* 4. probabilius concedunt seq. quia ista signa per legem, et consuetudinem contrariam, respective ad diversam particularem Ecclesiam amiserunt vim significandi potestatem, quæ confertur, eo quod jam in illis usurpari non debeant, et tamdiu usurpata non sint. Neque ideo sunt diversæ religiones, aut diversa moraliter Sacramenta, nam licet physice disconveniant, tamen sunt ad eumdem effectum, et ex eadem institutione Christi, qui materiam in genere tantum determinavit. Quod si universalis Ecclesia decerneret, ut ubique promiscue usurparetur hoc vel illud signum, aut etiam aliquod aliud tertium, putant Amic. *a num.* 58, et Dicast. *num.* 370. et 378. fore materiam sufficientem. Alii cum *Durando* apud Vasq. *d.* 135. *n.* 18. dicunt Ecclesiam nunc adultam non amplius posse mutare quod non est improbabile; est tamen utrumque incertum; et quod possit, videtur probabilius, quia fundamentum non est dicendi, quod Ecclesiæ potestas sit restricta ad unam tantum designationem unius materiæ.

Inst. 2. Latinus valide ordinatur per formam græce prolatam, ergo etiam per materiam græcam, quæ est sola manuum impositio. R. n. conseq. disparitas est, quod omnia idiomata apud omnes habeant eamdem vim significandi, unde a quocumque proferantur cum intentione significandi, significabunt rem eamdem; e contra unum signum, quod in hac patria est significativum hujus rei, non ideo est significativum in aliis, sic apertio capitis apud Europæos est signum honoris apud alios barbaros est signum contemptus, et, e contra, signum honoris est alloqui cooperto capite: similiter apud Græcos nunc saltem ratione usus signum potestatis Ordinis est sola manuum impositio, non item apud Latinos.

Objic. 3. Ecclesia fecit, ut contractus clan- 17
destinus, qui ante *Trident.* sufficiebat ad valorem Matrimonii, nunc non sufficiat, ergo mutavit materiam illius Sacramenti. R. Ergo mutavit, formaliter et proxime, n. materialiter et remote, c. seq. Christus pro materia Matrimonii instituit contractum legitimum, quem, et non alium, etiamnum requirit Ecclesia, quia tamen ipsa tanquam legitimus Magistratus circa ejusmodi sacrum contractum potest certas conditiones requirere ad valorem, et nunc requirit, ut fiat coram proprio Parocho et testibus, quod olim non requirebat, hinc dicitur materialiter tantum et remote mutasse materiam a Christo determinatam, quam formaliter et proxime mutasset, si fecisset, ut contractus validus non amplius esset materia illius Sacramenti, hoc autem non fecit nec facere potuit, et ideo, ubi *Trid.* non est receptum, valet adhuc contractus clandestinus, quia ibi manet contractus validus. Simile est, si quis ex vino faciat acetum, ille non mutat proxime et formaliter materiam Eucharistiæ, sed tantum remote et materialiter, faciendo

[4] Triplex doctorum opinio, 1° materiam consistere in instrumentorum porrectione; 2° in manuum impositione; 3° a Christo gratiæ productionem huic ritui adnexam fuisse quem Ecclesia eligeret.

ut hoc, quod erat et manere poterat apta materia, desinat esse vinum, ideoque etiam desinat esse apta materia. Simile quid possent homines facere in formis omnium Sacramentorum, uti recte notant Amic. *n.* 63. Lugo *n.* 84. Palav. *n.* 70. nam si accedente auctoritate publica in hoc conspirarent omnes, ut v. g. *To ego te amo,* imposterum significaret, *ego te baptizo,* et vice versa, utique mutaretur forma Baptismi, quam Christus instituit, non proxime sed tantum remote, nimirum tollendo a voce, *baptizo,* significationem, quam nunc habet, et dando voci, *amo,* unde postmodum esset eadem formaliter forma, quia vox, *amo,* quoad significationem æquivaleret voci, *baptizo,* non tamen maneret eadem materialiter, quia non manerent eædem voces : similiter fecit Ecclesia tollendo valorem contractui clandestino, et illum attribuendo soli contractui publico.

Inst. 1. Ergo Ecclesia poterit etiam aliorum Sacramentorum materias remote et materialiter mutare? R. De Ordine, jam dictum est *num.* 16. Quoad reliqua, non potest æqualiter, quia Christus eorum materias magis in specie vel individuo determinavit.

Inst. 2. Saltem quivis Magistratus, aut ad minimum quivis Episcopus ita poterit mutare materiam Matrimonii, requirendo certas conditiones ad ejus valorem pro sua Diœcesi. R. n. seq. nam hoc ipso quod contractus Matrimonii sit elevatus ad rationem Sacramenti, est subductus potestati civili, uti ex *S. Th.* et ratione probat Palav. *num.* 73. estque subjectus potestati solius Papæ, uti cum communi ostendit Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 1. *num.* 9. hinc etiam communis sententia est cum eodem Sanch. et Haun. *l.* 4. *num.* 525. nullum Episcopum posse inducere vel tollere aliquod impedimentum dirimens. Unde frustra egit Archiepiscopus, qui statuit assistentiam Parochi fore invalidam, si fieret sine prævíis proclamationibus, uti recte Lugo *in Resp. Mor. l.* 1. *d.* 45. nam juridictio sufficiens ad assistendum suo parochiano, est inseparabilis ab officio Parochi, et non tollitur, nequidem per suspensionem vel excommunicationem Papæ, uti cum communi Sanch. *l.* 3. *d.* 21. *num.* 4. Potuisset tamen indirecte impedire valorem ejusmodi Matrimoniorum, faciendo, ut Parochus attentas sic assistere, hoc ipso privatus esset parochia, tum enim assistens non fuisset Parochus ; ergo contractus fuisset initus sine Parocho, ergo clandestinus.

18 *Quæst.* 6. — *Quænam mutatio materiæ vel formæ invalidet Sacramentum?* Resp. Pro hac valent hæ duæ regulæ : I. *Si mutatio materiæ vel formæ sit substantialis, non fit Sacramentum.* II. *Si mutatio materiæ vel formæ sit tantum accidentalis, fit Sacramentum.* Hæ regulæ ponuntur ab omnibus, suntque certæ, uti ostendit Suar. *d.* 2. *s.* 4. circa quas notanda sunt seqq.

§. 1. Regulæ datæ intelliguntur de muta- 19
tione Theologice substantiali vel accidentali, id est, quam Theologus, considerata auctoritate, ratione, et sensu communi prudentum, dicere debet esse substantialem vel accidentalem in ordine ad valorem Sacramenti tollendum vel relinquendum, nam si in Baptismo, pro aqua fluida utaris nive ; in Confirmatione, pro Chrismate benedicto ; utaris non benedicto item, si in Baptismo dicas, *ego te absolvo :* in Pœnitentia, *ego te baptizo,* mutas materias et formas physice accidentaliter, sed theologice substantialiter, neque fiunt Sacramenta.

§. 2. Mutatio quandoque dicitur acciden- 20
talis, non tantum respective ad institutionem Christi, sed etiam ad præceptum vel consuetudinem Ecclesiæ ; sic Christus non instituit, ut Baptismus fieret in aqua benedicta ; nec ut Eucharistia fieret in pane azymo, attamen baptizans in aqua non benedicta, aut latinus consecrans in fermentato diceretur accidentaliter mutare materias illorum Sacramentorum, quia utitur alia, quam præceperit Ecclesia.

Quæst. 7. — *Quandonam mutatio materiæ sit* 21
Theologice substantialis? Resp. Quando materia juxta communem usum, et existimationem hominum non est re et nomine eadem cum illa, quam Christus instituit ; Si autem juxta communem usum et existimationem sit eadem, non erit mutatio substantialis, sed ad summum accidentalis, uti jam declarabitur.

§. 1. Aqua conversa in salem, glaciem, 22
nivem, grandinem, pruinam, nebulam crassam, etc. est mutata substantialiter Theologice in ordine ad Baptismum, quia quamvis hæc in re et physice sint eadem aqua, tamen manet aptitudo ad usum abluendi, quæ est de essentia materia Baptismi. E contra aqua conversa in rorem est mutata tantum accidentaliter, hinc ros collectus est materia valida Baptismi, quia ad usum abluendi est et dicitur aqua ; idem est de aquâ collecta ex vaporibus densatis, v. g. ad operculum ollæ bullientis super ignem, Diana *p.* 3. *t.* 4. *R.* 5. Quod si aqua naturalis per nutritionem plantæ conversa in succum rosaceum, postea per distil-

lationem iterum convertatur in aquam rosaceam, est mutata substantialiter, quia licet habeat nomen aquæ, tamen non habet rem, cum non sit simpliciter aqua naturalis : Vide tamen dicenda n. 231. Et idem est de vino naturali, si ex illo fiat vinum adustum; desinet enim esse materia consecrationis.

23 §. 2. Mutatio Chrismatis benedicti in non benedictum (uti si tam multum non benedicti una vice addatur, ut ideo censeatur desinere benedictio) : erit mutatio substantialis et invalidabit Confirmationem, quia tollitur prædicatum *sacri,* quod Christus requisivit ad illam materiam.

24 §. 3. Communior sententia est contra *Alanum, Henriq. Ledesm. Arm. Vasq. Pesant. Molan.* quod vinum congelatum sit tantum accidentaliter mutatum respective ad Eucharistiam, ideoque maneat consecrabile, sicuti aqua vel oleum congelatum manet aptum benedici, et panis ita durus, ut comedi non possit nisi contusus vel maceratus, manet aptus consecrari : putatque Suar. *d.* 45. *l.* 1. sententiam illam de vino congelato esse fere certam, quamvis Platel. *num.* 333. vocet dubiam, et Dicast. *de Euch. d.* 2. *num.* 86. dicat non esse certam; attamen puto veram, et omnino probabilior est. *Nec obstant* dicta *num.* 22. de aqua Baptismi, *nam* est alia hic ratio, cum enim Baptismus consistat in usu, sive in actuali ablutione, requirit actualem aquæ aptitudinem ad abluendum; e contra Eucharistia est ante usum, nec requirit materiam actu potabilem, sed tantum aptam significare potum spiritualem, quando erit in usu, sive quando sumetur, aut saltem quando veniet in stomachum sumentis, nam etiam probabile est, quod tum prius causetur gratia : aptitudinem autem illam significandi habet vinum, quamvis sit congelatum; hinc Lugo, Arr. *d.* 30. *num.* 10. Haun. *l.* 4. *num.* 793. dicunt, si quis glaciem per bolos sumeret, non fracturum jejunium et judicandum potius bibisse quam comedisse. Similiter vinum fugiens, id est, quod incipit acescere, est tantum accidentaliter mutatum, hinc est materia valida consecrationis, quamvis illicita, ut habent S. Th. *quæst.* 74. *art.* 3. *et art.* 5. *ad.* 2. aliique communiter cum *Dicast.* supra.

25 §. 4. Peccatum per contritionem vel etiam per priorem absolutionem remissum non est mutatum substantialiter, hinc manet materia valida Pœnitentiæ, e contra peccatum reservatum est mutatum substantialiter, quia non manet *peccatum subditi,* uti n. 15. est dictum.

§. 5. Mutatio olei benedicti in non benedictum est substantialis respectu Extremæ Unctionis, uti in simili de Confirmatione dictum est *num* 23. E contra usurpatio antiqui olei pro novo est mutatio tantum accidentalis, quia renovatio illa est tantum ex præcepto Ecclesiæ. 26

§. 6. Probabilius est mutationem calicis integri in notabiliter fractum, vel in inferne perforatum, esse mutationem tantum accidentalem respectu suscipiendi Presbyterii, dummodo obturato foramine, vel rima continere possit vinum, quia quamvis desinat consecratio, probabilius est hanc non requiri essentialiter, sed satis esse, quod forma artificialis tanta, et talis maneat, ut dicatur simpliciter calix, uti dicetur de Ordine *num.* 2150. 27

§ 7. Mutatio corporis ex apto in perpetuo ineptum ad copulam, est mutatio substantialis materiæ respectu Matrimonii contrahendi; e contra si ex fecundo fiat sterile est accidentalis tantum, valebitque Matrimonium. 28

Quæst. 8. — *Quadonam mutatio formæ sit Theologice substantialis?* Resp. Tunc esse, si non maneat sensus per verba intentus a Christo : si autem hic sensus maneat, erit tantum accidentalis. Ita tenent omnes. Et notat Suar. *d.* 2. *s.* 4. mutationem formæ fieri posse octo modis. 1. Per diversum idioma. 2. Per verba synonima. 3. Per transpositionem. 4. Per interruptionem. 5. Per additionem. 6. Per subtractionem. 7. Per corruptionem. 8. Per substitutionem aliorum verborum, uti jam per singula declarabitur. 29

§ 1. Mutatio ratione *idiomatis* est tantum accidentalis, quamvis plura idiomata in eamdem formam conflarentur, uti habent Caj. Suar. Con. *q.* 68. *num.* 68. Lugo *d.* 2. *num.* 107. Dicast. *d.* 1. *num.* 173. Dubitat quidem initio Arr. *d.* 7. *num.* 2. si miscerentur in singulis vocibus diversæ linguæ; uti si quis panem consecraret hac forma, *To est mon corpus,* quia non videtur esse propositio moraliter significativa apud homines, sed postmodum recte concludit oppositum, nam non requiritur, ut audiens, imo nec ut proferens intelligat, dummodo voces sint significativæ, et ipse velit hoc significari, quod Christus voluit. Et videtur esse etiam tantum accidentalis mutatio, si dicatur, *ich Kersche dich,* pro *ich tauffe dich,* quamvis enim *Kerschen* ex radice videatur significare idem quod facere christianum, sumpta derivatione a *To Kers.* quod vernacule idem significat quod Christus, hinc dicitur *Kers-Fest.* pro *Christ.-Fest,* tamen nunc propter usum sumi- 30

tur pro *baptizare*, uti a peritis utriusque linguæ didicit Lugo *in Resp. Mor.* t. 1. *d.* 4. ex quo refert Haun. *num.* 543. Notant autem recte Victor. Regin. Sa, Trull. *c.* 2. *d.* 3. Gob. *in Exp.* t. 2. *n.* 88. Dicast. *d.* 117. et de Bapt. *d.* 1. *num.* 131. melius esse, ut mulieres cæterique rudes, si baptizent, utantur lingua materna, quia nesciunt perfecte proferre latinam.

31 § 2. Mutatio *synonyma*, id est, in verba, quoad significationem æquivalentia est tantum accidentalis, hinc secundum *Florent.* valet, si dicas, *Baptizetur servus Christi, in nomine Patris, etc.* quia est tantum mutatio activi in passivum, et Christo fuit satis, si persona baptizantis significaretur saltem implicite, et indirecte, quod hic fit per illa verba, ut conjuncta cum ablutione, quam ponit proferens verba, nam sic exprimitur actus exercitus per Ministrum; inquit, S. Th. *q.* 66. *a.* 7. *ad* 1. Similiter valeret in Eucharistia, *hic est Sanguis meus, hic est calix Cruoris mei:* item in Pœnitentia, *ego remitto*, vel *condono tibi peccata, ego te solvo, te libero peccatis*, item, *sis a me absolutus a peccatis*, ut habet Bernal. *d.* 6. *num.* 37. Notant tamen recte Suar. et Dicast. *d.* 1. *n.* 179. ut verba substituta dicantur synonyma, debere ex communi institutione et usu æque clare significare, atque alia, alioquin non æquivalerent, cum enim voces significent non tantum res, sed etiam conceptus, ad hoc ut sint synonimæ, non est satis significare easdem res, nisi significent eodem modo, sive cum simili conceptu; hinc *baptizo te in nomine SS. Trinitatis*, non est synonymum cum illo, *baptizo te in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S.* quia hæc verba expresse, et longe clarius exprimunt tres personas: unde etiam non videtur valere, *in nomine primæ, et secundæ, et tertiæ personæ;* forte nec *in nomine Creatoris et Redemptoris, et Sanctificatoris*, imo Dicast. *de Bapt. d.* 1. *n*, 123. dicit etiam non valere, *In nomine Ingeniti, Geniti, et Procedentis*, quia ista non exprimunt totam rationem quam significant *To Patris, et Filii, et Spiritus S.* ideoque etiam Lugo *num.* 107. et alii dicunt contra Suar. Con. *num.* 68. Compt. *d.* 63. *s.* 2. *num.* 7. Rhod. *d.* 1. *q.* 2 §. 4. et alios formam illam, *in nomine Genitoris, et Geniti, et Procedentis*, vel *Spirati* esse dubiam; *S. Bonav. Vasq.* aliique cum Amic. *d.* 2. *num.* 86. absolute dicunt esse invalidam, quia personæ divinæ exprimuntur tantum per actus notionales, cum Christus expresserit per proprietates personales; unde infert *Amic.* etiam non valere hanc, *in nomine Paternitatis, et Filiationis, et Spirationis passivæ*, quia non significantur supposita, sed tantum subsistentiæ, adeoque non sunt verba synonima. Quod si aliqua natio non haberet verbum plane synonimum verbis a Christo institutis, deberet, vel usurpare verbum in alia lingua, vel in sua adhibere illud, quod proxime accederet ad significationem a Christo intentam, cum enim Christus instituerit Sacramenta pro omnibus, voluit, inquit Palav. *n.* 68. et post eum Haun. *a. num.* 539. ut confici possent in omni idiomate, ergo relinquere debuit tantam latitudinem in significatione, quanta sufficit, ut omnes linguæ possint suppeditare voces ad valorem Sacramentorum sufficientes, atque ex hoc inferunt Baptismum in lingua Tunchinensi valere, quamvis in hac non sit vox stricte respondens significationi vocis, *in nomine*, neque determinate exprimens singularem numerum.

§. 3. *Nomina, et verba transposita idem signi-* 32
ficant, inquit *S. Th. hic q.* 68. *a* 8. *ad* 3. *ex Arist. l.* 2. Periherm. *c.* 1. parum ante finem; hinc transpositio, secundum se, facit mutationem tantum accidentalem, uti si dicam, *te baptizo in nomine Filii, et Patris, et Spiritus S.* uti habet *Tol.* et alii cum Dicast. *hic d.* 1. *num.* 129. et Aversa *p.* 66. *s.* 5. §. *Octavo. Nec obstat*, si præponendo To *Filii*, vellet significare hunc esse principium Patris, *nam* verba sonant oppositum, inquit Lugo *num.* 117. contra *Scotum.* Putant quidem Scotus *in* 4. *d.* 3. *q.* 2. *Trull.* et alii cum Sporer *num.* 88. hanc mutationem fore substantialem, *Ego Patris baptizo te in nomine, Filii, et Spiritus S.* E contra Lugo *num.* 112. Arr. *num.* 23. dicunt esse tantum accidentalem, quia talis transpositio saltem apud Poetas non tolleret sensum, ergo nec in soluta oratione: sed Herincx *d.* 2. *num.* 27. recte distinguit, si enim To *Patris* efficiat pronomen *ego*, et sensus sit, *ego pertinens ad Patrem*, mutatio erit substantialis, si autem efficiat, To *in nomine*, erit tantum accidentalis. Substantialis tamen est illa, *Baptizo te in nomine Patris*, uti recte Lug. Rhod. Con. *n.* 69. Hæc autem, *quidquid per istam S. Unctionem deliquisti, dimittat tibi Deus per visum*, non est tantum substantialis, sed etiam blasphema, ut recte Bernal. *n.* 37. Hinc videndum est, ne nexus verbi unius cum alio verbo evertat priorem sensum: Similiter ista, *meum est hoc corpus*, secundum *Spor.* est substantialis, quia non significat hoc esse corpus meum, sed hoc corpus pertinere ad me, qui est sensus longe alius: Similiter illa, inquit Herincx *quæst.* 21. *hoc corpus meum;*

sed dicendum est has aliasque similes formas ad summum esse æquivocas, ideoque sensum determinari debere ex intentione loquentis, uti dicetur *num.* 38.

33 § 4. — Si vox interrumpatur, v. g. si quis dicat, *ego te bapt.* et tum tussiat, vel respiret, vel interloquatur, et postmodum addat, *tizo, etc. Leand.* dicit fore mutationem accidentalem; *Bonac.* substantialem, Tamb. *hic. c.* 1. §. 1. *num.* 15. stat pro *Leandro*, si fuerit tussis, vel respiratio brevis, quia censebitur adhuc manere una oratio: si autem sistat, vel interloquatur, sentit cum *Bonac.* In utroque tamen casu pro praxi recte suadet totum verbum repeti. Notant etiam recte Tamb. et Spor. *num.* 93. si consecrans post verba, *hoc est corpus*, inciperet concuti tussi per medium quadrantem, et postea adderet To *meum*, Sacramentum fore invalidum, quia To *meum* non faceret unam orationem cum antecedentibus; hinc deberet tota forma repeti: e contra si baptizans sic interrumpat, *Ego te baptizo*: (heus pueri silete; tuque æditue abi, et trahe campanas:) *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus* S. Bernal. *num.* 70. dicit non esse dubitandum, quin sit mutatio tantum accidentalis, et idem tenent *S. Th. Scot. Marchant.* quos citat, et sequitur Gob. *num.* 97. Si autem dicat, *Ego te baptizo:* (mulier, tene infantem melius:) et quia interrumpit, repetat *ego te* sed metuens, ne peccet repetendo, addat, *in nomine Patris, etc.* volens conjungere hæc ultima verba cum aliis prius prolatis, non habita ratione intermediorum, Sylv. *in Resp. var. p.* 1. *V. Baptism. cas.* 2. recte dicit Baptismum fore dubium, quia per illa intermedia, *ego te*, videntur quasi revocari priora, et ita dividi moraliter, ut non faciant unum cum ultimis, ergo debuisset, vel nihil repetere vel repetitis addere, To *baptizo.* Huc reducitur, si forma dimidiate ab uno, et dimidiate ab altero proferatur, uti si duo Sacerdotes audierunt eumdem Confitentem, et unus dicat, *ego te*, alter addat, *absolvo a peccatis*, sensus enim formæ est falsus, cum neuter faciat, quod dicit se facere, eo quod uterque omittat partem essentialem formæ, uti recte Dicastill. *num.* 185. et Bernal. *n.* 79. In Eucharistia tamen potest unus valide consecrare panem, et alter vinum. Item in Ordine, potest unus Episcopus conferre potestatem consecrandi, alter absolvendi, quia sensus, et veritas harum partialium formarum non dependent ab invicem. Similiter in Extrema Unctione potest unus ungere oculos, et proferre formam huic Unctioni respondentem, alter nares, et addere alteram formam, tertius pedes, etc. quia forma profertur per modum orationis, unus autem potest continuare orationem ab altero incœptam. E contra si unus apponat materiam proximam, et alter formam, uti si unus affundat aquam, vel ungat, et alter dicat formam Baptismi, vel Unctionis, Sacramentum non fit, quia forma est falsa, cum hoc dicens vere non abluat vel ungat, unde oppositam sententiam, quam *Fernandez de Heredia* dixit esse probabilem, merito dicunt esse improbabilem Diana, et Dicast. *de Bapt. d.* 1. *n.* 181.

§ 5. Hæ additiones, *Ego te baptizo in nomine* 34
Dei Patris, qui te creavit, etc. item, *Hoc est materiale corpus meum*, sunt mutationes tantum accidentales: e contra, *ego te absolvo*; *hoc est aerium corpus meum*, sunt substantiales: uti et tum, si Arianus baptizet, *in nomine Patris majoris, Filii minoris, Patris increati, Filii creati*, uti omnes docent, quia tollitur sensus a Christo intentus, qui est significare Unitatem essentiæ in Trinitate personarum. Idem dicit Bernal. *num.* 38. si dicat, *in nomine Patris Omnipotentis*, *Filii Sapientis*, *etc.* si hæc epitheta sumat ut propria personarum, quibus adjunguntur, sed oppositum est probabilius, secundum dicenda *num.* 64. Putat tamem Con. *num.* 71. valiturum, si diceret, *baptizo te in nomine Patris, quem puto majorem*, *et Filii*, *quem puto minorem*, *etc.* quia ipsius putare, quod per separatam propositionem adjungitur, nihil faciat ad rem, et reliqua verba propositionis adhuc satis continent vim significandi hoc, quod Christus intendit: Addit *Rhodes* adhuc valiturum, quamvis diceret, *In nomine Patris majoris*, *etc.* si non intenderetur ut partem formæ, sed tantum ut explicationem sui erroris, et quasi in parenthesi; sed nisi addatur velut parenthesis in loquendo, aut aliunde significetur est velut explicationem, dicendum est formam absolute non valituram: quia prout externe jacet, clare significat inæqualitatem personarum. Quod si diceret, *Ego te baptizo in nomine Patris*, *in nomine Filii*, *in nomine Spiritus Sancti*, multi docent cum *Bonac.* fore mutationem substantialem, quia non videtur significari unitas naturæ divinæ; oppositum tenent *Henriq. Suar. Con. Diana* et alii cum Dicast. *de Bapt. dist.* 1. *num.* 96. sicuti enim adhuc significatur una Deitas, quamvis dicatur *in nomine Dei Patris*, *Dei Filii*, *Dei Spiritus sancti.* quia quamvis ter dicatur, *Dei*,

tamen dicitur in singulari, ita quamvis ter dicatur, *in nomine*, dummodo dicatur in singulari, Palav. *n.* 81. recte dicit talem repetitionem fore æquivocam, ideoque determinationem sensus pendere ab intentione loquentis, uti dicetur *n.* 38. hinc concludit Gob. *n.* 98. talem Baptismum esse sub conditione repetendum. Major difficultas est, si tantum in fine aliquid addatur destructivum sensus a Christo intenti, uti si dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, et B. Virginis* tanquam quartæ personæ in Deo: Item. *Hoc est Corpus meum, quod est immateriale, etc.* Sed videtur dicendum, si proferens velit ultima verba tanquam determinativa priorum, esse mutationem substantialem, quia sensus priorum restringitur et destruitur per posteriora, cum significatio non absolvatur, nisi secundum intentionem loquentis: e contra si addat tanquam continentia virtualiter aliam propositionem, est mutatio tantum accidentalis, quia advenit tanquam impertinens: hinc Sacramentum fit completis præcise verbis necessariis, per quæ, uti suppono, intendit facere, quod per illa fieri potest, ita Con. *n.* 70. Rhod. supra, Lugo *n.* 127. Dicast. *hic d.* 1. *n.* 135. et 171. Quando autem aliquid additur tanquam pars prædicati, uti si dicatur, *hoc est Corpus meum aerium*, præsumitur semper addi tauquam determinativum prædicati, et *To corpus aerium* erit veluti unus terminus simplex significatione, et voce tantum complexus, ideoque restringitur et destruitur sensus formæ. Hinc Vasq. et Dicast. *n.* 169. hanc formam, *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, et B. Virginis*, putant potius semper esse invalidam, quia non annumerat B. Virginem modo deprecatorio, sed, eodem quo reliquas personas: e contra Bernal. *n.* 39. putat communiter fore validam, nam si proferens sit doctus, non habebit talem errorem; si autem sit rudis, absolute intendet facere, quod facit Ecclesia, ideoque significatio erit saltem ambigua et æquivoca, ergo determinabitur per intentionem loquentis vel per circumstantias, uti *n.* 38. dicetur.

35 § 6. *Subtractio*, qua omittitur *To ego* in latina forma Baptismi et Pœnitentiæ: item *To in* in Latina forma Baptismi; *To enim* in forma Eucharistiæ, sunt mutationes tantum accidentales, quia *To ego* satis continetur in *To baptizo*, *et absolvo*: quamvis autem omisso *enim* tollatur sensus causalis, tamen hic non fuit a Christo intentus pro valore, quia illo non habito adhuc significatur totus effectus Sacramenti, uti recte cum communi Suar. *d.* 2. *s.* 5. Idem est si quis in forma Pœnitentiæ omittat, *in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti*: si tamen in hac omittat *To te* et omne æquivalens, erit mutatio substantialis, quamvis Confessarius dicens, *absolvo*, digito monstraret Pœnitentem. Idem est, si in forma Baptismi vel Confirmationis omitteret, *in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti;* item si in forma Baptismi Germanica vel Gallica omitteret vocem, quæ significat *To ego*, desineret enim sensus, quia per verba in istis linguis non significatur persona; et idem est, si in eisdem aliisque linguis omitteret vocem, quæ significat *To in*, nam similiter desineret sensus; docet tamen cum aliis Gob. *tr.* 2. *num.* 71. si omisso, et, dicatur, *Baptizo te in nomine Patris, Filii, Spiritus Sancti,* valere, quia sæpissime omittitur conjunctio, et, permanente sensu: contradicunt *Conrad. Vivald. Regin.* et alii negantes significari distinctionem personarum; sed Aversa *quæst.* 66. *s.* 5. § *septimo*, recte concludit satis esse præponi tertiæ personæ, dicendo, *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Addit Bernal. *n.* 40. non fore mutationem substantialem, si quis diceret, *accipite et manducate, hoc enim Corpus meum,* quia *To est* sæpe omittitur in sermone latino, sed alii communiter contradicunt, quando enim *To est* salvo sensu omittitur, clarius subintelligitur ex aliis adjunctis; de cætero non videtur mansura propositio, sed mera apprehensio complexa et veluti solum subjectum propositionis formandæ, si quis dicat, *hoc Corpus meum.*

§ 7. Circa *corruptionem*, notat *S. Th. q.* 60. 36
a 7. *ad* 3. facilius induci mutationem substantialem, si corruptio fiat initio vocis, uti si pro *Patris* dicatur *matris,* talia enim dant alium sensum per se obvium.E contra non ita facile, si corruptio fiat circa finem, quia apud Latinos plurimæ sunt inflexiones in fine, quæ non variant significationes vocis, et verus sensus per illa, quæ antecedunt, quasi præoccupatur hinc corruptio quæ advenit, non ita facile immutat sensum in audiente. Corruptiones accidentales sunt si erretur in quantitate vel in genere, uti si quis dicat, *baptizo,* secunda brevi; vel *hoc est Corpus meum,* dummodo *To hic* non sumatur adverbialiter sed adjective, uti recte Arriaga *n.* 6. Quod si casu vel ex ignorantia ponatur una littera vel syllaba pro alia, v. g. *bartizo* pro baptizo, es pro est, *Fili* pro Filii, *Calis* pro Calix, est mutatio tantum acci-

dentalis, nam, uti ex *Suar.* supra notant Lugo *num.* 108. et Gob. *num.* 87. necessarium non est, ut verba corrupta habeant per se sumpta in rigore significationem a Christo intentam, sed satis est, quod ex modo in circumstantiis, quibus hic et nunc proferuntur, audientibus ingerant sensum a Christo intentum : unde qui per syncopen aliquam syllabam absorbet, conficit Sacramentum, inquit Scot. *in* 4. *dist.* 3. *q.* 2. § *de secunda variat.* Item qui balbutit et loco baptizo, dicit, *babaptizo:* item qui non potest exprimere H. et R, ideoque dicit, *oc est copus,* vel etiam, *colpus meum :* item qui pro more loquendi, loco Spiritus, dicit, *Espiritus;* et ita Chinenses pro baptizo, dicunt *bapetizo,* teste Ills. *hic num.* 8. per quæ illis circumstantiis, ex modo loquendis sufficienter exprimitur sensus a Christo intentus, uti etiam notant Marchant. Compt. *d.* 63. *num.* 9. Gob. *num.* 95. Et ratio horum a priori est, quia voces institutæ sunt saltem secundario ad hoc, ut si cum tali vitio proferrentur, adhuc essent significativæ earundem rerum, alioquin cum tale vitium facillime in sermonem incurrat, institutio fuisset minus utilis et obligatio utendi cum ejusmodi perfectissima expressione foret nimis rigida, uti innuit *Scot.* supra, et clarius Palav. *num.* 82. Potestque hic etiam ista regula servire, quod quando voces corruptæ ita conjunctæ non sunt aptæ ingenerare alium sensum præter intentum a Christo, non sit mutatio substantialis : e contra si etiam prout ita conjunctæ , sint aptæ ingenerare alium sensum, tum mutatio fit substantialis vel saltem dubia aut significatio æquivoca : hinc si quis sciens linguam latinam, dicereret ; *Ego te baptizo in nomine Patria, Filia, et Spiritua sancta,* aut etiam sic, *in nomine Patris, et Filiæ, et Spiritus Sancti,* sensus esset omnino æquivocus, uti notant *Lugo, et Palav.* imo videtur absolute esse mutatio substantialis, quia verba in illis circumstantiis significant secundam Personam tanquam muliebrem : e contra Zacharias Papa Cap. *Retulerunt de consecr. dist.* 4. recte declaravit Baptismum ab ignaro linguæ latinæ sub hac forma confectum : *Ego te baptizo in nomine Patria, et Filia, et Spiritua Sancta,* fuisset validum, quia licet *To Patria et To Filia,* secundum se habeant aliam significationem, tamen ut conjuncta cum reliquis et ut prolata in illis circumstantiis non erant apta ingenerare alium sensum, præter intentum a Christo, simul cum indicio, quod in isto homine esset imperitia linguæ. Et idem est, ut innuit Gob. 89. si quis parum ignarus linguæ germanicæ sic baptizet *ichtauffe dir in namen der Vatter undt die Sohn undt das helig Geist.*

§ 8. *Substitutio* scriptionis, nutuum, aliorumve 37
signorum pro verbis, facit mutationem substantialem formæ in omnibus Sacramentis, excepto Matrimonio. Substitutio etiam unius litterræ pro alia aliquando facit mutationem substantialem, uti, *baptizo in nomine Matris ; Confirma te, Absolve te, etc.* aliquando tantum accidentalem, uti *bapteso te, absalvo te, etc.* quia nempe priora ex communi hominum conceptione faciunt aliquem sensum, non autem posteriora prolata in illis circumstantiis. Si quis loco, *te,* diceret, baptizo *Petrum,* aut si Papa loco, *ego,* diceret *nos* baptizamus, esset mutatio tantum accidentalis, quia in istis circumstantiis non esset alius sensus, Lugo *num.* 107. Si autem diceret, *Hoc est corpus Christi,* Suar. *d.* 59. *sect.* 2. et Bosco *d.* 4. *s.* 3. *num.* 152. dicunt fore mutationem substantialem, quia non censetur loqui in persona Christi, Arriaga *num.* 3. dicit fore tantum accidentalem, quia sensus est : *Hoc est Corpus meum Christi,* sed videtur tenendum cum *Suar.* quia quamvis posset sic intelligi, tamen verba, prout jacent, hoc non significant, nequidem ambigue, nisi aliquid accedat. E contra si diceret, *Ecce Corpus meum,* putat *Suar.* probabile esse mutationem fore tantum accidentalem, sed Arr. *num.* 7. probabilius dicit fore substantialem, To *Ecce* non videtur significare conversionem panis in Corpus Christi, vel saltem non significat materiam approximatam, cum a longe videns vere dicat, *ecce turrim,* ergo non significatur materia præsens, quod tamen Christus requisivit.

§ 9. Ad substitutionem revocatur, si aliqua 38
vox sumatur æquivoce, aut mutetur in æquivocam, aut si addatur aliquid faciens sensum æquivocum : tum autem valet regula, quam dant Suar. Vasq. Con. Dicast. *num.* 137. et 180. Bernal. *num.* 35. quod determinatio ad hunc vel illum sensum peti debeat ab intentione proferentis vel a circumstantiis, quia ejusmodi voces sunt de se indifferentes ad utrumque sensum, et consequenter debent aliunde determinari, ergo per intentionem loquentis, vel hac deficiente per circumstantias. Et inde est, quod proferens verba æquivoca et intendens verum sensum, non mentiatur autem, si intendat falsum sensum. Consequenter dicendum est, si quis dicens, *hic est Calix Sanguinis mei,* sumeret To *hic* adverbialiter, et tantum vellet significare ;

hoc loco, esset mutatio substantialis, quia non retineretur sensus a Christo intentus, qui est, ut significetur transitus non significatur, si To *hic* sumatur adverbialiter. Similiter si quis dicens, *hoc est Corpus meum,* per To *meum* vellet tantum significare meum Sacerdotis, esset mutatio substantialis, nam forma debet proferri in persona Christi et significare, *Corpus meum Christi.* Notant tamen Amic. *num.* 97. et Lug. *num.* 122. si proferens ejusmodi verba æquivoca habeat intentionem significandi hoc, vel quod Christus significari voluit, vel quod Ecclesia significat, quam intentionem habere præsumitur quivis volens ponere Sacramentum, quamvis per errorem putaret Christum voluisse significari alterum sensum, qui falsus est, Sacramentum fore validum, quia intentio generalis significandi hoc, quod Christus significari voluit, prævalet alteri privatæ intentioni; sic enim exercite dispositus est per illam generalem intentionem, ut velit significari, quod significari debet, unde si doceretur veritatem, et interrogaretur, quem sensum vellet, diceret se velle hunc verum et non illum alterum erroneum, ergo cum determinatio verbi æquivoci pendeat ab intentione loquentis, hæc verba æquivoca, per intentionem prævalentem determinabuntur ad verum sensum. Admittit doctrinam illam Arr. *num.* 13. dummodo simul habeat expressam voluntatem conditionatam significandi verum sensum, si sensus suus sit forte falsus, alioquin, inquit, per intentionem illam generalem non satis determinabitur vox æquivoca ad verum sensum, quem ille nequidem suspicatur subesse, ideoque nec confuse cognoscet. Neque juvat, inquit, quod intendat Sacramentum, nam non intendit per medium aptum, quod esset significatio veri sensus, quem sensum nullo modo videtur cognoscere, et consequenter nec intendere : et videtur idem sentire Gob. *tr.* 1. *a n.* 200. sed respondetur, cognoscere confuse sensum illum, hoc ipso quod intendat Sacramentum, cujus pars est significatio veri sensus; neque enim opus est, ut Minister sciat, quid voces significent, nam si quis plane ignorans hebraicum, proferat formam hæbraice, volens facere et significare quod Christus voluit, fiet Sacramentum, uti cum communi Bernal. *num.* 32. quamvis nec suspicaretur quidem, quid verba significent. Unde etiam Dicast. *d.* 3. *n.* 185. tandem consentit cum *Lugone,* dummodo proferens saltem habuerit voluntatem non retractatatam faciendi, quod Christus instituit, vel quod facit vera Ecclesia.

§ 10. Si pauci homines, v. g. unus Episcopus cum suis Diœcesanis conspirarent, ut vox *amo* imposterum idem significaret, quod vox *baptizo,* et baptizarent hac forma. *Ego te amo in nomine Patris, etc.* hæc substitio faceret mutationem substantialem, usque dum per usum communiter notum vox *amo* obtinuisset illam significationem, quia significatio verborum in Sacramentis debet esse ex institutione et usu communiter recepto, et non per privatam ejusmodi voluntatem instruso, uti notant communiter omnes cum Dicast. *d.* 1. *num.* 179. et Amic. *num.* 85. 39

Qui plura volet circa mutationem formarum, legat Dicast. *de Bapt. d.* 1. *dub.* 5. *et* 6. Tambur. *de Sacram. l.* 1. *c.* 1. § 2. Gob. *tr.* 2. *casu* 2. ubi etiam in variis linguis plures formas Baptismi examinant, ex quibus a paritate poterit facile discurri de formis aliorum Sacramentorum.

Quæst. 9. — *Quomodo peccet, qui facit mutationem materiæ vel formæ in conficiendo Sacramento?* R. 40

§ 1. Qui facit mutationem substantialem, peccat mortaliter, per se loquendo, quia est gravis irreverentia contra Auctorem Sacramentorum ponere partes præcipuas Sacramenti, et tamen contra mentem ipsius illud sine justa causa reddere invalidum, est enim abuti institutione Christi. *Nec obstat,* quod Confessarii sæpe non absolvant, etiamsi pœnitentes posuerunt dolorem, et Confessionem, sicuti etiamsi volentes contrahere Matrimonium sæpe posuerunt consensum, sed sub conditione, quam postea impediunt, neque tamen ideo semper peccant; *nam* ista non sunt contra mentem Christi instituentis, qui dedit Confessariis potestatem ex causa justa differendi, autem etiam negandi absolutionem. Matrimonium autem fundatur in contractu mere humano, et quidem absoluto, cui tantum integre posito voluit Christus advenire rationem Sacramenti; non est autem irreverentia in Christum, si impediatur contractus absolutus, qualis irreverentia esset, si posito utrinque contractu absoluto aliquis vellet impedire, ne esset Sacramentum, v. g. si intenderet contrahere politice tantum et cum potestate dissolvendi, quando vellet. *Si instes,* sicuti Christus noluit consurgere Sacramentum Matrimonii, nisi integre posito absoluto contractu, et ideo non est irreverentia in Christum, si impediatur illius completio, ita etiam noluit consurgere

alia Sacramenta, nisi integre positis eorum partibus, ergo similiter non erit irreverentia, si impediatur completio. R. n. conseq. partes contractus matrimonialis secundum se nihil habent specialiter sacrum, antequam simul positæ substent institutioni Christi tanquam formæ totali : in aliis Sacramentis, partes, quæ antecedunt, habent aliquid specialiter sacrum, vel secundum se, vel saltem ex præcepto Ecclesiæ, quæ propter honestatem religionis tales partes ordinat ad totum Sacramentum complendum, uti patebit consideranti singula Sacramenta, ergo sine justa causa impedire hanc completionem erit contra virtutem Religionis.

41 § 2. — Qui facit mutationem accidentalem, si hæc sit notabilis, peccat mortaliter : si autem non sit notabilis, est ad summum veniale : quia mutatio accidentalis est deordinatio ab uniformitate Ecclesiæ, ergo cum Ecclesia in administratione Sacramentorum justissime præcipiat uniformitatem, si materia hujus deordinationis sit gravis, sive in re notabili, erit peccatum grave ; si levis, leve. Quod si mutatio accidentalis non sit contra præceptum, sed tantum præter usum communiorem Ecclesiæ, uti si in hyeme pro Baptismo tepefacias aquam saltem in manu tua, ne frigus noceat infanti ; si pro Confirmatione signes chrismate valde magnam crucem in fronte, aut e contra valde parvam : si pro Eucharistia semper utaris pane recente et vino tantum antiquo vel rubro ; si in his partibus tecto capite absolvas pœnitentem, etc. poterit nullum esse peccatum.

42 § 3. — Mutationes accidentales et notabiles sunt, in forma Baptismi omittere *To Et :* Dicast. *d.* 1. *n.* 117. contra *Con.* Item in Ecclesia Latina pro consecratione uti pane fermentato vel forma græca, Gob. *tr.* 2. *n.* 72. et Spor. *hic n.* 88. Item in forma consecrationis omittere, *Novi et æterni testamenti,* Con. *n.* 84. Item formam consecrationis dicere in lingua vulgari, Bernal. *d.* 6. *s.* 5. *n.* 93. Item in Extrema Unctione uti oleo antiquo loco novi ; aut omittere *To Sanctam et piissimam misericordiam,* aut nomen sensus illius, qui inungitur, *Suar. Bonac.* et alii cum Dicast. *de Extrem. Unct. n.* 68. Item formam Baptismi sic proferre *in nomine Filii, et Patris, et Spiritus Sancti,* Aversa *q.* 66. *s.* 5. §. *Octavo.* Item *in nomine Patris omnipotentis, et Filii sapientis, et Spiritus Sancti consolatoris,* uti innuit Bernal. *n.* 51. quia fit dubium, an hæc apponantur ut propria an ut appropriata tantum. Item in Baptismo omittere magnam partem cæremoniarum, Bernal. *n.* 93.

§ 4. Mutationes non notabiles sunt, si quis, 43
etiam latine sciens, vulgari lingua baptizet, Dicast. *de Bapt. d.* 1. *num.* 131. Item in forma Baptismi aut Pœnitentiæ omitteret *To Ego,* vel in forma Baptismi, et Confirmationis *To Amen,* Sot. Vasq. Con. Dicastill. *n.* 130. Item in forma consecrationis omittere *To enim,* Suar. Henriq. Bonac. Dicast. *de Euchar.* d. 3. *n.* 63. contra Gabr. Nugn. Vasq. Gom. *n.* 67. qui putant esse notabilem. Etiam notabilis non est, pro Extrema Unctione admiscere parum antiqui olei cum novo : neque notabilis est veniale tamen est, inquit Bernal. *n.* 70. si baptizans, absque necessitate sufficiente formam interrumpat aliis verbis ; item veniale est sine rationabili causa repetere seu bis dicere unum verbum vel unam syllabam formæ, Gob. *n.* 41. Spor. *n.* 95. totam autem repetere, quamvis sub conditione, esset mortale, Gob. *n.* 378. Spor. *n.* 78. cum communi.

§. 5. Si quis sine necessitate baptizet, con- 44
firmet, vel absolvat plures, dicendo in plurali, *Ego vos baptizo, etc. Scot. Gob. et Con.* dicunt esse notabilem mutationem, ideoque mortalem, quia videtur esse in re gravi : *Henriq. Valent. Regin.* et alii dicunt non esse notabilem, ideoque venialem tantum quæ utraque sententia probabilis est, sed postrema probabilior, Dicast. *de Bapt. d.* 1. *n.* 138.

§. 6. Facere absque necessitate mutatio- 45
nem, de qua dubitas, an sit substantialis an accidentalis, est mortale contra religionem, Bernal. *n.* 95. quia est sine justa causa exponere se formali periculo gravis irreverentiæ contra Auctorem Sacramentorum.

§. 7. Facere, aut exponere se periculo 46
faciendi ejusmodi mutationes substantiales potest etiam esse mortale contra charitatem, si nempe proximus privetur vel exponatur periculo privationis magni boni, secundum communem æstimationem : quandoque etiam potest esse contra justitiam, si administrans Sacramentum etiam ex justitia ad hoc teneatur, uti Parochus. *Dixi,* magni boni secundum communem æstimationem, nam licet minimum, gratiæ augmentum sit magnum simpliciter bonum, tamen inter plurima augmenta, quæ fieri possunt per Sacramenta aliaque bona opera, communi æstimatione non reputatur grave damnum vel gravis injuria, si quis per invalidationem Sacramenti facile iterabilis neque hic et nunc necessarii

proximum impediat a consecutione alicujus gratiæ, Bernal. *n.* 99.

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut Minister det valide Sacramentum?

47 « Resp. Ad valorem Sacramenti in Ministro, non fides vel probitas, sed (præter potestatem et jurisdictionem in quibusdam) requiritur intentio, seu voluntas, saltem virtualis et absoluta, vel huic æquivalens, faciendi non tantum externum illum actum, sed Sacramentum, vel saltem id, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Est communis ex *Tridd. sess.* 7. *can.* 11. Ratio prioris partis est, quia Sacramenta operantur, non ex dispositione Ministri, sed virtute divina, secundum institutionem et meritum Christi. Ratio posterioris, quia ad confectionem Sacramenti requiritur talis intentio, quæ actionem determinet adesse Sacramentale, tollatque indifferentiam verborum et actionum: talis autem non est intentio solius actionis externæ, quæ ad alios fines, v. g. ad ludum potest referri.

» Dixi I. *Saltem virtualis:* tum quia non sufficit interpretativa, vel habitualis (qualis etiam potest esse in ebrio et dormiente) cum actus ab ea procedens non sit humanus et deliberatus, seu liber in se; tum quia actualis, qua scilicet actu intendis, et vis hoc facere, etsi melior sit et consulta, non tamen requiritur: cum enim ea non sit in nostra potestate, et homo facile distrahatur, nimis durum et plenum scrupulis fuisset, si hanc Christus requisivisset. Virtualis autem dicitur quæ ex actuali præcedente relicta, durat in aliqua actione, vi illius incepta, et continuata; ut si ex intentione, baptizandi, vel celebrandi vadas ad Ecclesiam, sacras vestes induas, altare vel baptisterium accedas, etsi interim omnia alia cogites. Ratio, quia hoc sufficit, ut actio illa sit humana, et moralis, Laym. *l.* 5. *t.* 1. *c.* 5. *Unde resolves.*

» I. Si Sacerdos habens forte ante se panem, recitet factum et verba Christi, non ideo consecrat.

» II. Impotens rationis, ebrius, vel somnians, non conficit Sacramentum, etiamsi ante ebrietatem, vel somnum id intenderit, quia non agit humano modo. Laym. *l. c.*

» III. S. Athanasius in lusu puerili vere baptizavit, quia intendit facere, quod viderat in templo fieri ab Episcopo.

» IV. Hæreticus valide baptizat, et contrahit Matrimonium, etsi non credat hoc esse Sacramentum, rideat, et contemnat: imo etsi nolit facere quod facit Ecclesia Romana, sed quod sua, falso putans, non Romanam, sed suam esse veram; etsi etiam per hoc nolit conferri gratiam. Ratio, quia intentio generalis, quia vult, quod Christus instituit, prævalet intentioni provenienti ex errore privato. Bonac. *t.* 1. *d.* 1. *q.* 3. *p.* 2. *n.* 9. Suar. Fill. etc.

» V. Non debet repetere sub conditione consecrationem, qui in ipsa fuit distractus; vel qui minores hostias ad altare detulit, de quibus majorem consecrans, non explicite cogitavit, nec detexit.

» Dixi II. *Absoluta,* quia conditionata suspendit effectum, quod, præterquam in matrimonio, fieri non potest. *Unde resolves.*

» I. Validum est Sacramentum collatum sub conditione præterita, aut præsenti necessaria, vel contingente, si conditio vere sit impleta, v. g. absolvo te, si vis dimittere concubinam, si capax es, baptizo te, si non es baptizatus. Bon. *l. c. n.* 18.

» II. Nullum est Sacramentum datum sub conditione futura, sive sit hæc contingens, ut absolvo te, si restitues, si dimiseris concubinam, etc. sive necessaria, adjecta animo suspendendi Sacramentum, ut absolvo, si cras sol orietur. Bon. *ibid.* Suar. Con. etc.

» III. Dubium est Sacramentum collatum sub conditione occulta, humano modo incognoscibili, v. g. Baptizo, si es prædestinatus, si Deus videt te hoc anno moriturum.

» IV. Graviter peccat, qui administrat Sacramentum (excepto Matrimonio) sub conditione, non solum futura (quod semper est mortale) sed etiam præsenti, aut præterita; sive in se sit prorsus occulta, quod etiam est mortale; sive humano modo cognoscibilis; quod tamen nullum est, si fiat ex causa rationabili; raro veniale (sæpius mortale) si absque ulla causa. Ratio, quia aut nullum facit Sacramentum aut dubium, aut validum quidem, sed non sine nugatione in re gravi. V. Bonac. *l. c. n.* 20. Suar. Con. *etc.* Regin. *l.* 8. *n.* 7. Nugnum *in* 3. *p. q.* 60. *art.* 8. *diffic.* 2. *Scholast.* »

ADDENDA.

48 *Quæst.* 10. — *Quinam constituti sint Ministri Sacramentorum?* Resp.

§ 1. — De Ministris Sacramentorum antiquæ legis agunt Scholastici : sufficit breviter insinuare quod Minister Remedii naturæ et circumcisionis potuerit esse quivis fidelis, uti habet communior cum Escob. *l. c. n.* 109. Minister Agni paschalis erat in quavis domo Pater-familias, qui censebatur Sacerdos hujus ritus. Ministri reliquorum Sacramentorum erant Sacerdotes et Levitæ : utrique autem assumebantur e tribu Levi, quam Deus ad ejusmodi ministeria deputarat uti cum communi Bernal. *d.* 17, *num.* 1.

49 § 2. — Per Ministrum Sacramenti novæ legis (de quo solo imposterum loquemur) intelligitur ille, qui nomine Christi operans Sacramentum conficit : hinc in Eucharistia Minister non est, qui pinsit panem vel exprimit vinum, imo nec in rigore, qui Eucharistiam tantum distribuit, quamvis sæpe dicatur ministrare, latius sumendo. Similiter pœnitens non est Minister pœnitentiæ, quamvis ponat dolorem et confessionem, quæ sunt partes Pœnitentiæ essentiales, quia non ponit eas tanquam operans nomine Christi, sed ille nomine Christi operatur, qui valide ponit formam Sacramenti.

50 § 3. — Minister Sacramentorum, de lege ordinaria et ex vi modernæ institutionis, est solus homo, et quidem viator, uti tenent communiter auctores cum S. Thom. *q.* 64. *art.* 7. et Lugo *d.* 8. *s.* 1. *Nec obstat*, quod *S. Thom. ad* 2. dicat Beatos habere, cur possint potius esse Ministri quam Angelos, *nam* non ideo dicit re ipsa esse ministros, sed hoc pertransit, cum nihil faceret ad solutionem argumenti. Si tamen quis a Beato extraordinarie, v. g. absolveretur a peccatis, esset quidem absolutus, attamen maneret obligatus ad confitenda mortalia homini viatori et ad subjicienda directe clavibus Ecclesiæ militantis sicuti nunc justificatus per contritionem ad hoc ipsum obligatur. Lugo *in Resp. Moral. l.* 1. *dub.* 16.

51 § 4. — Non quivis homo est cujusvis Sacramenti Minister, uti fides docet contra Lutherum apud Bellar. *hic l.* 1. *c.* 24. nam ita asseritur ad Ephes. 4. *v.* 11. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos* etc. *Alios autem Pastores.* Ad Hebr. 5. *v.* 4. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* Definit hoc expresse *Trident. s.* 7. *De Sacramentis in genere Can.* 10. *de Confirmatione, Can.* 3. *Eucharistia, s.* 22. *Can.* 2. *de Pœnitentia, s.* 14. *Can.* 10. *De extrema Unctione, Can.* 4. *De Confirmatione et Ordine, s.* 27. *Can.* 7. V. Bellarm. supra, qui c. 25. accurate dissolvit ea, quæ opponunt hæretici.

§ 5. — Minister, 1. Baptismi, potest esse 52
omnis homo, etiam femina. 2. Confirmationis et Ordinis de jure est solus Episcopus; ex commissione Papæ potest esse etiam simplex Sacerdos, Lugo *in Resp. Mor. l.* 1. *v.* 6. Dicast. *t.* 6. *d.* 17. et alii. 3. Eucharistiæ conficiendæ, Pœnitentiæ et extremæ Unctionis, solus Sacerdos : Eucharistiæ distribuendæ, etiam Diaconus ex commissione Sacerdotis, et in necessitate, Dicast. *de Euch. d.* 11. *dub.* 5. Absolute autem posset eam quivis, etiam non ordinatus, imo ægrotus sibi ipsi pro Viatico dare, si alius ordinatus abesset, uti a n. 481. dicetur. Matrimonii ministri sunt baptizati contrahentes, etiam fœmina : quæ omnia pluribus explicabuntur suis locis. Ex dictis.

§ 6. — *Inferuntur,* seqq. 1. Simpliciter lo- 53
quendo, Christus dici debet causa efficiens pricipalis Sacramentorum, homo autem ministerialis. 2. Sicuti humanitas Christi instituit Sacramenta principaliter ministerialiter, secundum *S. Thom. q.* 64. *a.* 3. ita eadem humanitas operatur in Sacramentis principaliter ministerialiter, homines autem instrumentaliter, et subordinate ad Christum. 3. Divinitas Christi sive omnipotentia Dei producit principaliter physice Sacramenta humanitas autem nullo modo physice producit, sed verba et intentio in omnibus Sacramentis producuntur physice et immediate a solo homine Ministro, qui etiam in omnibus Sacramentis physice immediate producit res, excepta Eucharistia et Pœnitentia : nam in Eucharistia Corpus Christi et unio cum speciebus physice a solo Deo producuntur : in Pœnitentia autem, dolor, propositum et confessio, quæ sunt res illius Sacramenti, producuntur physice ab ipso pœnitente. 4. Humanitas Christi efficit principaliter moraliter omnia Sacramenta non tantum hoc sensu, quod sit causa principalis suo merito et impetratione movens Deum ad physice efficiendum Sacramentum, sed etiam nomine Christi omnia efficiuntur ab hominibus tanquam illius Ministris; hinc *Joan.* 1. *v.* 33. de Christo dicitur, *Ille est qui baptizat, et Joan.* 4. *v.* 1. dicitur Christus esse baptizans, non per se sed per dicipulos, quod idem dicit S. Aug. *tr.* 6. *in Joan. Petrus baptizat, hic est, qui baptizat etc.* hinc *Apostolus* 2. *ad Corinth.* 2. *v.* 10. etiam de aliis Sacramentis

ait, *Ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi*, et idem expresse asseritur Cap. *Utrum* 72. *de Consecr. dist.* 2. patetque de Eucharistia, nam verba proferuntur in persona Christi qui etiam ideo dicitur Sacerdos in æternum : hinc *Trid. s.* 22. *c.* 2. ait, Una *eademque est hostia, idem tunc offerens, Sacerdotum ministerio.* Similiter absolvens dimittit peccata nomine Christi, nam *quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Marci 2. v. 7. Imo etiam contrahentes Matrimonium, efficiunt illud Sacramentum, Christi nomine, non hoc sensu, quasi Christus sit principaliter contrahens, sed isto, quod Christus sit causa cur ponatur ratio Sacramenti, quem non efficerent contrahentes, nisi operarentur in nomine et secundum institutionem Christi, qui per actionem contrahentium immediate causare voluit gratiam in illis. 5. Ministri Sacramentorum, melius dicuntur Ministri Christi, quam Ecclesiæ, neque enim intendunt operari nomine Ecclesiæ, sed Christi : attamen sunt Ministri Ecclesiæ, quia ab Ecclesia constituuntur et pro ea ministrant.

54 *Quæst.* 11. — *Quid addendum sit circa intentionem in Ministro requisitam?* Resp. Quid sit intentio, et quæ dicatur formalis, virtualis, habitualis, interpretativa, explicita aut implicita, directa vel indirecta dixi l. 4. n. 1324. debentque hic recoli; quibus suppositis, adde seqq.

§ 1. Ad valorem Sacramenti non sufficit in Ministro intentio ponendi res, et verba ex joco, neque etiam intententio ponendi ea serio et pure materialiter sed requiritur intentio ponendi ea ut sacramentalia. *Pars* 1. est contra Luth. Calv. et alios apud Bellarm. *hic l.* 1 *c.* 17. qui dicunt sufficere, si res et verba quomodocumque ponantur, dummodo adsit fides in suscipiente, sed oppositum est de fide partim ex Florent. in decreto *Eugenii IV.* ad Armenos, et Trident. *s.* 7. *Can.* 11. quæ requirunt intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia; partim ex decreto *Leonis X.* damnantis hunc 12. art. *Lutheri. Si confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio sed joco, absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime, est absolutus* : quem articulum etiam expresse damnat *Trid. sect.* 14. *de Pœn. Can.* 9. Quod autem dicitur de absolvente, valet de conficiente quodvis aliud Sacramentum. *Pars.* 2. est contra *Catharinum, Scribonium* et alios, qui putarunt sufficere intentionem ponendi actiones pure materialiter, sed opinionem illam vocat Bernal. *d.* 17. *n.* 55. omnino falsam, Herincx *d.* 3. *n.* 16. improbabilem, Arriaga *d.* 19. *n.* 13. non tantum improbabilem, sed forsan etiam plane erroneam; Lugo *d.* 8. *n.* 15. dicit parum distare ab errore hæreticorum, Vasq. *d.* 138. *n.* 34. putat esse expresse damnatam, ideoque num. 29. dixerat oppositum esse ab Ecclesia definitum, et est saltem certissimum, postquam *Alex. VIII.* die 7. Dec. 1690. damnavit hanc 38. propos. *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum formanque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit; non intendo, quod facit Ecclesia;* et ideo etiam *Trid. s.* 14. *de Pœn. c.* 6. requirit in Sacerdote animum, non tantum serio agendi, sed vere absolvendi : quod autem dicitur de hoc Sacramento, idem est de aliis. Ratio vero pro omnibus a priori, est voluntas Christi, qui secundum *Apostolum* 1. *ad Corinth.* 4. *v.* 1. voluit Ministros esse, non pure nuntios, sed *dispensatores mysteriorum Dei*, ad quos spectat humano modo agere, hic et nunc quidem secundum arbitrium suum, attamen accomodate ad voluntatem Principalis, cujus vices agunt. Rationes a posteriori dat *Bellarm.* supra ex absurdis, quæ sequerentur, nam si Sacerdos ad mensam legeret verba, *Hoc est Corpus meum*, consecraret totum panem præsentem; si quis in theatro ageret personam Constantini et modo agendi externo baptizaretur re ipsa rebaptizaretur etc.

Objic. 1. Varias auctoritates et exempla. Resp. Ista omnia videri possunt explicata apud Bellar. *c.* 28. et Moyam *tr.* 4. *q.* 3. § 4.

Objic. 2. — Vis significativa signi ad placitum non pendet ab intentione utentis, sed solius instituentis, sed Sacramentum est signum ad placitum Christi, ergo non pendet ab intentione Ministri utentis. Resp. Non pendet ab intentione utentis, si instituens voluerit ab hac pendere, uti Christus voluit, n. si noluerit, transeat : *dico* transeat, nam *vox* est sonus ab ore animalis productus cum intentione significandi, ergo ad vim significativam alicujus signi requiritur aliqua intentio.

Objic. 3. Contractus externe tantum factus inter homines valet, quamvis absit interna intentio contrahendi, ergo etiam Sacramentum. R. 1. n. antec. secundum dicta l. 3. p. 2. a n. 608. Resp. 2. Dato ant. n. conseq. homines non possunt cognoscere intentiones internas, Dominus autem intuetur cor, 1. Reg. 16. *v.* 7. ergo quamvis ad contractum inter homines

non requireretur intentio interna, requiretur ad quasi contractum Dei cum Ministro Sacramenti, quia Deus noluit se obligare ad causandam gratiam, nisi videret in Ministro intentionem internam. V. Esparsam. *q.* 13.

Objic. 4. Ut Dominus valide donet per famulum ad hoc non requiritur intentio famuli, ergo neque ad hoc, ut Christus per Ministrum conficiat Sacramentum. R. Ad hoc non requiritur intentio famuli, si famulus sit tantum internuntius donationis, c. si sit tanquam Procurator vel agens vices Domini, n. tum enim hujus voluntati committitur valor vel nullitas donationis, et sic se habet Minister in Sacramentis. V. Lugo *d.* 8. *n.* 29.

Objic. 5. Ecclesia præcipit orationem Horarum, et tamen qui recitaret tantum externe, interne nolens satisfacere sed irridere Ecclesiam, adhuc satisfaceret, ergo similiter in Sacramentis. R. 1. Dato ant. n. cons. Ecclesia cum non cognoscat, etiam non judicat de internis, hinc forte præcipit solam recitationem externe attentam : e contra Deus, auctor Sacramentorum cognoscit et judicat interna, ergo non est ratio, cur non præceperit intentionem et attentionem internam pro conficiendis Sacramentis. R. 2. Ut satis fiat, etiam pro Horis, debet adesse intentio orandi, ut dictum est *l.* 4. *n.* 1325. ergo intentio aliqua interna requiritur.

Objic. 6. Repugnat divinæ bonitati, ut damnetur infans vel homo tantum attritus propter malitiam Ministri, qui externe tantum fingit se baptizare aut absolvere. Resp. *Alens. Dur. Gabr.* et alii apud Avers. *q.* 64. *s.* 3. putarunt Christum in ejusmodi casibus supplere effectum gratiæ, quam sententiam non improbat *S. Thom.* favetque *Valent.* apud Escob. *l.* 8. *n.* 254. Similiter *S. Bonav. Sylv.* et alii apud Dicast. *de baptis. d.* 1. *dub.* 13. putarunt Deum supplere in Baptismo collato pueris necdum absoluta forma mortuis : imo *Cajet.* putavit tales pueros, qui baptizari non possunt, salvari per fidem parentum : *Gerson.* docuit Deum saltem quandoque supplere extraordinarie : sed recte dicit Suar. *in Comment. ad q.* 64. *art.* 8. omnes suppletiones illas non fundari in ulla lege vel promissione Dei, imo carere omni ratione probabili : hinc *Henriq.* opinionem primam vocat imperitam ; *Cabrera*, temerariam et erroneam, *Escob.* improbabilem, eamque recte confutant Gonet. *d.* 6. *a n.* 42. Herincx *d.* 6. *a n.* 21. Dicast. *supra.* Itaque dicendum est tales damnari propter peccata sua originalia vel actualia, quæ contraxerant et remissa non sunt, quod autem remissa non sint, non est defectus bonitatis in Deo, qui dederat media, sed est occasionaliter per malitiam Ministri, quam Deus impedire non tenebatur, imo nec poterat, salva lege ordinariæ providentiæ.

Alia argumenta Scribonii solvit fuse Lugo *a n.* 37. brevius Platel. *hic. a n.* 85. et Arriaga *n.* 9. (1)

§ 2. Intentio indirecta, sive tantum in causa, 55
non sufficit ad conficiendum Sacramentum. Est communis et extra controversiam, inquit Vasq. *d.* 138. *n.* 78. contra *Cabreram,* qui dicit probabile esse, quod Baptismus in ebrietate vel somno collatus a Ministro, qui antea voluit ita conferre, sit validus; sed oppositum tenent Suar. Vasq. Con. Laym. Tann. Dicast. *d.* 3. *n.* 117. Escob. *l.* 8. *n.* 36. Avers. *q.* 63. *s.* 3. et unanimiter Theologi, inquit Herincx. *d.* 3. *n.* 30. Ratio est. 1. quia talis confectio Sacramenti non est actio humana, cum non sit facta libere vel ex deliberatione rationis. 2. Prolatio verborum in tali statu facta non est locutio humana, quia non manifestat mentem præsentem, nec quod tum judicat, cum in tali statu non sit usus humanus mentis aut rationis. 3. Talis actus non sufficit ad contrarium vel commercium humanum, ergo multo minus ad actum Ministri, quem Christus voluit esse dispensatorem fidelem mysterium Dei, qui attendere debet, ut ponatur debita materia et bene exprimatur forma.

Objic. 1. Si ideo se inebriavit, ut baptizaret, Baptismus denominabitur voluntarius, etiam in se, quia ex priore volitione debet mansisse aliquid tanquam virtus dirigens istam actionem in ebrietate, ergo sufficit ad Sacramentum. R. n. ant. nam species phantasiæ, quæ manserunt, movent appetitum sensitivum ad talem actionem, quæ non est voluntaria respectu volitionis humanæ liberæ antea habitæ, sed tantum est effectus potentiarum in ebrietate operantium.

Inst. 1. Actus præteritus denominatur voluntarius a volitione præterita non rectractata, ergo etiam actus futurus. R. n. seq. actus præteritus, dum existebat, pendebat a volitione, a qua denominabatur actualiter voluntarius, quod autem fuit actualiter voluntarius, quod autem fuit actualiter voluntarium, manet habitualiter tale, quamdiu non retractatur : e contra actus futurus nunquam fuit nec fit

(1) *Adi et Benedictum XIV. de S. D.* l. 7. c. 4. et de Sacros. Missæ Sacrif. *l.* 3. *c.* 10. *n.* 10.

voluntarius, sed tantum fuit volitus per modum objecti, omne enim voluntarium liberum debet esse a principio intrinseco libero cum cognitione finis.

Inst. 2. Prior intentio, quamvis esset simpliciter indirecta, tamen erat directa respectu Sacramenti, quia intendebat Sacramentum in se tanquam finem ebrietatis, intentio autem directa Sacramenti sufficit, ergo. R. Intentio directa sufficit, si existat formaliter, vel virtualiter, c. si existam tantum habitualiter, n. Tempore ebrietatis autem existat tantum habitualiter, quod non sufficit, secundum dicenda *num.* 56.

Inst. 3. Intentio manet virtualiter in Ministro distracto, ergo etiam in ebrio R. n. cons. Quamvis distractus magis perceptibiliter attendat ad objectum distrahens, tamen communiter simul attendit tenuiter et imperceptibiliter ad alterum prius objectum, manetque immediate liber ad volendum oppositum, ergo non est mirum, quod talis actio sufficiat ad Sacramentum, secundum dicenda *n.* 58. *Dixi* communiter, nam si distractio esset omnimoda et veluti raptus extaticus, actio in hoc non videtur facta humano modo, prout requiritur ad Ministrum Sacramenti, desisset enim omnis actualis, etiam tenuis attentio.

Inst. 4. Voces scriptæ retinent vim significandi humano modo, quamvis postea dormiat ille, qui scripsit, ergo etiam voces prolatæ in somno. R. n. cons. nam imprimis, quando voces scribebantur, pendebant ab humana intentione significandi, quæ postea moraliter perseverat: deinde voces scriptæ retinent, saltem ex usu et pacto vim significandi modo humano, uti recte Palav. *n.* 102. neutrum convenit vocibus in somno vel ebrietate prolatis.

Objic. 2. Si quis prævideat se propter fidem occidendum in somno, et ideo dormiat; si occidatur est Martyr; sicuti e contra, si quis prævideat se occisurum in ebrietate, et ideo se inebriet ac occidat, est homicida, et secundum Lugo *n.* 110. incurrit reservationem homicidio annexam, ergo similiter ille est Minister Sacramenti, si ideo se inebriet, et in ebrietate conficiat Sacramentum. R. n. cons. ad martyrium vel homicidium satis est illa intendi ut objecta, quia hoc ipso, quod postea fiant, erunt volita et suo modo interpretative voluntaria, quod sufficiet, nam talis occisio passiva erit vere mors obita propter fidem, ergo erit martyrium, et talis occisio activa erit destructio vitæ alienæ contra jus ipsius, ergo homicidium injustum; e contra ad confectionem Sacramenti requiritur intentio, quæ habet se tanquam causa ad effectum, alioquin non erit actio humana, talis autem non est in ebrietate: atque ideo a simili infert Lugo *num.* 102. si quis prævideat se in ebrietate dicturum verba perjura, et ideo se inebriet, quamvis verba illa dicat in ebrietate non fore perjurium, quia verba perjura, quando fiunt, debent esse verba humana, qualia non sunt in ebrietate. Vide dicta *l.* 5. *n.* 48.

§. 3. Intentio habitualis non sufficit in Ministro conficiente Sacramentum, uti patet ex dictis, quia debet esse causa actionis, qua ponitur Sacramentum, ex vi enim illius intentionis debet positio Sacramenti esse actio humana Ministri agentis nomine Christi, et prudenter dispensantis ejus mysteria, ergo. 56

Objic. 1. S. Th. *q.* 64. *art.* 4. dicit habitualem sufficere. R. Per habitualem intelligit virtualem, uti patet ex contextu: et omnes ita eum explicant. Probabiliter etiam dicitur cum Gonet. *d.* 6. *num.* 51. per errorem describentium esse positum To *habitualem* pro *virtualem*, quia modus abbreviandi apud *S. Th.* erat fere similis: et in aliis antiquis exemplaribus, habetur, *virtualem.*

Objic. 2. Habitualis sufficit in suscipiente, ergo etiam in conficiente. R. cons. Conficiens debet vi intentionis suæ agere humano modo, nomine Christi tanquam fidelis dispensator etc. quod non fiet nisi intentio actu dirigat actionem: suscipiens est tantum patiens, ergo in hoc sufficit talis intentio, per quam censeatur volens pati seu recipere Sacramentum, ad quod sufficit intentio habitualis, quandoque etiam interpretativa, uti dicetur *a n.* 168.

Objic. 3. Intentio habitualis sufficit pro applicatione Missæ cras legendæ, ergo etiam pro Sacramento cras conficiendo. R. N. cons. quia ut Missa sit, et maneat applicata, satis est applicationem esse semel positam et non revocatam, tum quia est veluti donatio in diem, sive ex nunc pro tunc, quæ tenet, cum advenit tempus, quamvis non accedat nova donatio: tum maxime, quia Decus ex tunc constituitur velut executor, et acceptat Missam in talem finem, et posita postea Missa, ad solum Deum pertinet dare aliquid propter illam: e contra intentio conficiendi Sacramentum debet esse operativa ipsius Sacramenti, debet Ministrum facere operantem humano modo, nomine Christi, prudenter, fideliter, etc.

Objic. 4. Si Titius ex alto loco effundens aquam, moriatur instanti A. post prolatam

formam, et aqua instanti B. tangat puerum, Baptismus valebit, licet tum nequidem virtualiter amplius existat intentio Titii; ergo etiam valebit primo instanti somni, quamvis intentio tum non existat habitualiter. R. N. cons. Effusio aquæ, quæ est activa ablutio, est humano modo posita a Titio, et censetur manere talis, quando accedit ablutio passiva, seu motus aquæ super corpus pueri, quem motum non erat opus humano modo immediate pendere a Titio, cum sit motus necessarius aquæ prius humano modo motæ a Titio, qui posuerat, quidquid ad ipsum spectabat ponere, ut puer diceretur ab eo ablutus. Hic docet Dicast. *d.* 3. *nu.* 126. quamvis Titius retractaret intentionem suam post effusam aquam, non ideo impediendum valorem Sacramenti; pro quo Lugo *nu.* 109. dat plura alia exempla circa Sacramentum Matrimonii. E contra ablutio activa dormientis nunquam fuisset posita humano modo, uti supponitur. Quod si supponas immediate ante somnum esse positam humano modo, valeret Baptismus, quam dormiret, quando corpus pueri passive abluceretur.

Objic. 5. Valet Matrimonium per Procuratorem contractum, quamvis Principalis tum dormiat, aut in amentiam perpetuam inciderit: uti docent Sanch. Hering. Bonac. Arr. *d.* 19. *a n.* 34. contra B. Pontium et Lugo *n.* 108. ergo in Ministro sufficit intentio tantum habitualis. Dissimulato ant. dist. cons. ergo in Ministro, qui per se ipsum ministrat, valet intentio tantum habitualis, n. si ministret per alium, transeat: jam vero hoc est speciale in Matrimonio, quod possit ministrari per mandatarium, quia nempe est contractus, qui per mandatarium fieri potest obligare mandantem: tamen manet, quod mandans habere debuerit intentionem saltem virtualem humano modo positam, quam mandavit; neque opus est, ut partes, hujus præsertim Sacramenti, physice coexistant. *Dixi,* transeat, nam aliqui dicunt, quod intentio mandatarii tanquam animati instrumenti sit moraliter intentio mandantis, intentio autem mandatarii est tum actu; sed de hoc vide dicenda, n. 171.

57 §. 4. Multo minus sufficit intentio interpretativa in Ministro conficiente Sacramentum, cum hæc nec sit nec fuerit intentio re ipsa existens, sed tantum quæ existeret, si occurreret cogitatio de illa elicienda; quod autem non est, non potest dirigere confessionem Sacramenti, ut nomine Christi et humano modo fiat, ergo.

§. 5. Attamen non requiritur intentio actua- 58
lis formalis, sed sufficit virtualis, uti communissime omnes, inquit Arr. *n.* 30. imo omnes, secundum Suar. *d.* 13. *s.* 3. Lugo *d.* 8. *n.* 90. Herincx, *d.* 3. *n.* 32. tum quia hæc sufficit ad orationem, vota, contractus, ergo similiter ad conficiendum Sacramentum: tum etiam, quia si non sufficeret, confectio Sacramentorum esset exposita perpetuis dubiis et scrupulis, quia est supra mortalem potestatem hominis semper habere intentionem actualem formalem, cum nobis invitis se ingerant distractiones illam impedientes, unde merito possemus semper dubitare de valore Sacramenti, de quo cum non dubitent Ecclesia et Doctores, dummodo Sacramentum sit positum cum intentione virtuali, moraliter certum est hanc sufficere: et ratio a priori est, quia intentio virtualis est sufficienter causa actionis, qua ponitur Sacramentum, est enim quædam virtus prioris intentionis, imperans et dirigens executionem ejusdem objecti. Pro praxi tamen expedit præmittere formalem, si quis se reflectat, quia melior est et certior, si forte virtualis desiisset.

Objic. Intentio virtualis non sufficit ad meritum, ergo nec ad confectionem Sacramenti. *Prob. ant.* Quod fit ex intentione virtuali, non est liberum, quia motiva in utramque partem tum non ita proponuntur, ut voluntas possit dici proxime expedita etiam ad oppositum, ergo. R. N. ant. nam imprimis probabile est ad meritum sufficere libertatem imperfectam, imo et aliquam mediatam, uti tenent Suar. et alii contra Ovied. *de merito contr.* 2. *p.* 1. et Lauren. *d.* 2. *s.* 6. Deinde saltem est satis habere virtualem libertatem, et remanere actus tenues proponentes utraque motiva, vi quorum actuum posset voluntas directe velle oppositum, quamvis reflexe non experiatur in se potentiam sibi imperandi oppositum. Ex dictis.

Colliges, eum, qui de more ponit actiones requisitas ad Sacramentum, prudenter non poste dubitare de intentione requisita, nisi hanc positive excludat, quia vult facere, quod alias solet et quod faciunt similes Ministri, quod sufficit, uti recte Gammach. et Abelly *p.* 2. *t.* 1. *c.* 1. *s.* 8. Item exercite cognoscit illas actiones esse sacras, et poni non frustra sed ad fines certos, ergo exercite intendet ut tales et ad istos fines, quod sufficit, ut recte *Vasq.* Hinc infert etiam Maurus *q.* 78. *n.* 5. Ministros Sacramentorum, nisi studiose omiserint intentionem faciendi Sacramentum, vel

habuerint intentionem oppositam, inepte dubitare, an habuerint intentionem sufficientem ad valorem Sacramenti. Addit recte *Bellarm.* opus non esse dicere ore aut corde, *intendo hoc facere, etc,* (hæ enim scrupulosæ reflexiones potius devotionem impediunt, inquit Herincx *d.* 3. *n.* 28. hominemque perturbant :) sed tantum requiri, ut homo sit præsens animo, et attente faciat, quod facit : ista enim dicuntur intentio in actu exercito, uti loquuntur Caj. et Less. hic *q.* 64. *a.* 8. *dub.* 2. Sed de scrupulis circa intentionem, et speciatim circa consecrationem, plura addemus, quando de Sacrificio.

60 *Quæst.* 12. *An in Ministro Sacramentorum sufficiat intentio coacta?* R. Sufficere, si Matrimonium excipias, nam intentio coacta hic dicitur, quam Minister nollet quidem habere, nunc tamen habet, quia ab extrinseco cogitur ad illam, v. g. per metum, sed talis intentio sufficit ad sex prima Sacramenta, est enim actio humana, simpliciter libera, capax meriti et demeriti, tantum secundum quid involuntaria Ecclesia autem specialiter voluit, ut matrimonium haberet perfectiorem libertatem, uti suo loco dicetur.

61 *Quæst.* 13. *An intentio Ministri debeat esse determinata ad certam materiam, et personam?* R. Affirmative cum Lugo *d.* 8. *n.* 111. et Escob. *l.* 8. *n.* 265. quia intendere debet præsens Sacramentum, quod constat sua v. g. ablutione; actio enim procedens ex intentione debet cadere super hoc, in quod fertur intentio : hinc etiam debet intendere conferre personæ præsenti, cui applicat : ideoque si Cajum ablueres, et dirigeres formam Baptismi ad Titium, intra te dicendo, abluo Cajum, sed Titium baptizare volo, mentireris et invalidus esset Baptismus. Item si Sacerdos haberet ante se duas hostias , et vellet consecrare tantum unam, neque determinaret quam, neutra consecraretur, quia intentio non esset determinata quoad materiam, Lugo *n.* 26. Idem est, si audivisset duorum Confessiones , velletque absolvere tantum unum, et non determinaret quem e duobus, *Avers. q.* 64. *s.* 3. Non tamen necesse, imo male fieret, si quis suam intentionem restringeret ad istam in individuo personam, vel ad hanc unicam hostiam, quam ipse apposuisset, sed debet intentionem formare ad personam præsentem aut ad materiam appositam, et sibi moraliter approximatam, uti dicetur *n.* 67. *et* 68. An autem error circa materiam vel personam aliquando invalidet Sacramentum, dicetur qu. seq.

Quæst. 14. *Quid addendum sit circa errorem, et* 62
erroneam intentionem Ministri? R. seqq.

§ 1. Error Ministri, itemque intentio inducendi novum ritum, per se loquendo, non invalidant Sacramentum, Suar. *d.* 2. *s.* 5. Lugo *d.* 2. *a n.* 213. Compt. *d.* 63. *s.* 3. *n.* 6. Escob. *l.* 8. *n.* 136. Bernal. *d.* 6. *s.* 3. § 2. Dicast. *d.* 1. *d.* 9. *et* 10. Gonet *d.* 1. *n.* 134. Gob. *in Exp. t.* 1. *n.* 193. *Probatur, quia* Græci putant hæc omnia, *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur,* esse de essentia consecrationis panis; et licet hoc addant, ac forte etiam habeant intentionem inducendi illum ritum, tamen valide consecrant, quia volunt facere, quod Christus instituit, et ponunt, quidquid ad essentiam Sacramenti requiritur : per accidens autem se habet talis error, et altera concomitans intentio, quæ non pugnat cum intentione generali conficiendi Sacramentum, prout hic et nunc confici potest, uti pluribus firmat *Arriaga d.*7. *n.* 10.

Objic. Zacharias Papa *n.* 36. relatus dixit Baptismum *in nomine Patria. et Filia et Spiritua Sancta,* ideo esse validum, quia sic baptizans nolebat inducere errorem, aut hæresim, sed procedebat ex ignorantione linguæ latinæ, ergo non fuisset validus, si voluisset inducere errorem. Similiter S. Th. *q.* 60. *art.* 8. *O* ait *si quis intendat per hujusmodi additionem, vel diminutionem alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum.* R. Uterque vult, quod possemus dubitare de valore, si talis minister voluisset inducere errorem, non quia hoc ipso defuisset aliquid ex parte materiæ, vel formæ, sed quia tum non possemus judicare adfuisse intentionem debitam : et ideo *S. Th.* subdit hæc formalia, *non videtur perfici Sacramentum, quia non videtur, quod intendat facere id, quod facit Ecclesia :* et hoc ipsum dixerat *art.* 7. *ad.* 3. ergo a contrario valeret, si intenderet facere, quod facit Ecclesia, uti satis aperte docet S. Th. *q.* 64. *art.* 9. Notant tamen recte Suar. Lugo *n.* 118. et alii, si diceret, *in nomine Patris, et Filia et Spiritus Sancti,* tantum intendens inducere hunc errorem, quod in divinis non esset Filius, sed filia, vitiari Sacramentum, quia cum To *filia* in illis circumstantiis sit æquivocum, ex intentione solius falsi sensus determinaretur ad sensum oppositum veræ formæ; et hoc ordinarie fiet in tali homine, inquit Con. *q.* 60. *n.* 65. quia intenderet hoc absolute, quod si simul haberet primariam intentionem faciendi, quod Christus instituit, vel quod facit vera Ecclesia, non vitiaretur Sacramentum, quia hæc intentio prævaleret.

63 § 2. Si Arianus proferat rectam formam Baptismi, quamvis simul putet non debere significari æqualitatem personarum, sed Patrem esse revera majorem Filio, dummodo hoc non exprimat, et habeat intentionem faciendi, quod Christus instituit, valide baptizat, uti expresse docet S. Aug. *l.* 3. *de Bapt. c.* 15. et Conc. Arelat. *Can.* 8. uti refertur etiam *Cap. de Arianis,* 109. *de Consecr. dist.* 4. Et ratio est eadem, quia ponit totam materiam, et formam, ac per accidens se habet error internus, et intentio generalis prævalet.

Objic. Ad valorem formæ non sufficit externa prolatio, sed requiritur, ut sit locutio humana, ergo forma debet esse manifestatio conceptus interni, sed hæc verba, *In nomine Patris, et Filii,* prolata ab Ariano, non sunt vera manifestio conceptus interni, quia Arianus non habet nisi hunc conceptum Patris majoris, et Filii minoris, ergo. R. N. min. nam licet habeat conceptum clarum Patris majoris, et Filii minoris, tamen simul etiam habet conceptum confusum, et implicitum Patris, et Filii æqualis, quia per intentionem prævalentem vult intelligere hoc, quod Christus intelligi voluit: Christus autem voluit intelligi Patrem, et Filium æqualem, ergo.

Inst. Arianus in mente non habet pro objecto Personas veras, sed chimericas, nam in Deo, Pater major et Filius minor, sunt chimeræ, ergo etiam voces illæ: *In nomine Patris et Filii,* non sunt repræsentativæ veri objecti. R. Non habet pro objecto clare et explicite cognito personas veras c. non habet pro objecto confuse et implicite cognito, n. ant. et cons. nam voces illæ per intentionem prævalentem determinantur ad significandum objectum confuse et implicite cognitum, uti *n.* 38. dictum
64 est de vocibus æquivocis.

§ 3. Si etiam in forma exprimatur error, non destruens sensum formæ, sed tantum contrarius alteri veritati fidei, ut si dicatur, *Ego te baptizo in nomine Patris, qui te redemit etc.* non ideo invalidatur Sacramentum, dummodo intendat facere, quod Christus instituit, ita Palud. Durand. Sot. Suar. Vasq. Lug. Dicast. *n.* 138. Et ratio est eadem, quia manet sensus a Christo intentus.

Objic. Quamvis error non sit contrarius sensui a Christo intento, tamen tota propositio fit falsa, ergo vitiatur Sacramentum, quod requirit veram formam. Resp. Tota propositio interna fit falsa, transeat, externa, *n.* Hæc propositio interna, *Hoc est corpus meum capite plexum,* est indivisibilis et indivisibiliter tendit in totum suum objectum, hinc si sit difformis uni parti objecti, dicetur simpliciter difformis objecto: eadem tamen propositio est virtualiter duplex, et ut repræsentativa hujus partis objecti sic se habentis, dici potest vera præcisive, id est, non falsa, quamvis sit falsa positive respectu alterius partis, et consequenter respectu objecti sui adæquati. Propositio autem externa, quæ realiter est divisibilis, divisibiliter tendit in ea objecta et divisibiliter manifestat propositionem internam, ergo potest quoad primam partem esse suo modo vera denominative, prout est significativa judicii inadæquate sumpti, quamvis quoad partem posteriorem sit falsa; hæc autem pars est impertinens ad formam a Christo institutam, neque destruit sensum a Christo intentum per formam, ergo non obstat valori Sacramenti, uti sine dubio validus foret Baptismus, si quis diceret, *Ego te baptizo hac aqua frigida, etc.* quamvis aqua esset calida. *Cons.* nam Symbolum Apostolorum habet omnes fere partes connexas, et facit quodammodo unam propositionem, neque tamen ideo ab hæretico dicitur falsum, quia ipse putat hanc partem, *Communionem Sanctorum,* esse falsam; simile autem est de alia ejusmodi propositione.

Inst. Ergo nec obstaret si diceret, *hoc est corpus meum aerium.* R. N. seq. nam ibi non significatur, nec in mente intelligitur corpus verum, sed tantum apparens: ergo propositio illa externa, etiam respective ad illam partem, quæ est forma a Christo instituta, non manet vera, cum non maneat repræsentativa objecti, quod Christus voluit significari et intelligi.

§ 4. Si quis volens dicere, *Si es baptizatus,* 65
ego te non baptizo, si non es baptizatus, ego te baptizo etc. per errorem dicat, *Si es baptizatus, ego te baptizo, si non es baptizatus, ego te non baptizo,* videtur invalidari Sacramentum, cum verba faciant sensum impossibilem, et directe excludant veritatem ac sensum formæ a Christo intentum: Neque juvat intentio, quando illi contradicunt verba externa excludentia sensum requisitum.

§ 5. Si quis omittat aliquid non essentiale, 66
putans esse essentiale, non conficit Sacramentum, non ratione erroris, sed defectu intentionis, quia voluntas conficiendi Sacramentum non stat cum voluntate omittendi aliquid, quod putat esse essentiale. Si tamen haberet intentionem generalem et quasi conditionatam faciendi per verba, quidquid per illa fieri

posset, hæc prævaleret et sufficeret, uti recte Amic. *n.* 80. et Arr. *n.* 25.

67 § 6. Errores alii Ministri circa ipsum Sacramentum, raro illud invalidant, uti recte Lug. *d.* 8. *a n.* 118. quia nihilominus aderit intentio sufficiens, et prævalebit, uti si putaveris esse aquam benedictam et erat profana; si loco vini gallici putabas esse rhenanum; si loco unius hostiæ apposueris duas sibi cohærentes, etc. Quod si quis putet de essentia absolutionis esse omnia hæc verba, *Absolvo te a peccatis tuis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti,* ideoque habeat intentionem causandi gratiam in fine omnium illorum verborum gratia causabitur in fine verborum essentialum, uti habet communis cum Lugo et Bosco *de Pœn. d.* 7. *s.* 3. *concl.* 2. contra Vasq. et Dicast. *de Pœn. d.* 5. *a n.* 51. quia non est in potestate hominis facere aliquid essentiale, quod tale non est, aut suspendere effectum gratiæ, posita complete ejus causa necessaria.

68 § 7. Error Ministri circa personam, quæ Sacramentum suscipit, per se loquendo, non obstat valori, nisi tantum in Matrimonio. Ita communiter omnes cum Vasq. *d.* 138. *c.* 7. ubi varias circa hæc refert sententias; et certissimum esee dicit Bernal. *d.* 17. *n.* 83. quia natura sex primorum Sacramentorum est, ut minister ordinarie non debeat intentionem restringere ad hunc vel illum, sed debeat intendere conferre Sacramentum petenti, cum non referat ad finem Sacramenti, sive sit Cajus sive Titius, inquit Sanch. *de Matr. d.* 18. *n.* 12. hinc valide baptizas puerum, licet putes esse puellam : valide absolvis mulierem, licet putes esse virum, quia nempe intendis baptizare vel absolvere eum, quia tibi est præsens. E contra contrahens Matrimonium determinate intendit hanc personam, quia natura Matrimonii est, ut inducat obligationem ad semper vivendum cum hac persona et ad simul educandas hujus personæ proles, ergo error circa personam est circa substantialam et invalida contractum, secundum dicta *l.* 3. *p.* 2. *a n.* 612. *Dixi* 1. per se loquendo, nam si Minister nollet conferre Sacramentum, nisi esset hic, quem esse putat, si re ipsa non esset, Sacramentum foret nullum : e contra si contrahens Matrimonium vellet contrahere cum præsente puella, sive esset Caja sive Titia, valide contraheret, quamvis erraret in persona, sed hæc essent per accidens et præter naturam talium Sacramentorum. *Dixi.* 2. quod Minister in sex primis Sacramentis ordinarie non debeat restringere intentionem ad hunc vel illum, hoc enim facere sine justa causa, secundum Vasq. Sot. Fill. et Escob. *num.* 265. foret grave sacrilegium, quia Sacramentum exponeretur periculo nullitatis : posset tamen esse justa causa, v. g. si Confessarius sciret Titium non esse dispositum, et prudenter timeret, ne clam irrepsisset in confessionale voce et habitu simulans alium, deberet absolvere sub conditione, *si non es Titius :* et idem est in similibus casibus, de quibus videri potest Bernal. *numer.* 82.

Objicies. Saltem natura Sacramenti Ordinis postulat, ut Episcopus habeat intentionem restrictam ad hanc numero personam, gravissima enim incommoda nascerentur, si posset ignotus pro noto valide ordinari. R. N. assumptum, nam graviora adhuc incommoda nascerentur, si talis, qui per fraudem se ingessisset, non ordinaretur valide, quia publice haberetur velut ordinatus, et tamen non esset, ideoque invalide administraret Sacramenta illa, quorum valor pendet ab Ordine. *Nec obstat,* quod Episcopi aliqui ante Ordinationem protestantur per suum Archidiaconum, suæ intentionis non esse ordinare eum, qui per fraudem se ingesserit, v. g. sine titulo, sine ætate, etc. *nam* protestationem illam non approbat Lugo *d.* 8. *num.* 119. et quamvis fiat, plus non debet significare, quam Episcopum optare, ut emaneat, qui talis est; vel, uti vult Rhodes *d.* 1. *quæst.* 4. *s.* 3. § 5. tantum significat se repulsurum, si sciret ejusmodi instrusum adesse : putantque Nav. Gob. *t.* 8. *numer.* 316. et alii apud Escob. *l.* 23. *numer.* 199. Episcopum mortaliter peccaturum, si ita restringeret intententionem, et nollet ordinare illum, cui aliquid deesset : e contra Arr. *nu.* 44. non audet consuetudinem illam reprobare, putat tamen certum esse, quod hoc non obstante, Episcopus intendat ordinare illos, qui bona fide accedunt etiam cum tali defectu, nam postea ex præscripto Pontificali absolvit omnes ab occultis impedimentis, ad effectum talis ordinationis, ergo talis protestatio fit, ut qui scit sibi deesse aliquid, hac protestatione territus abscedat; quem defectum cum nesciat ille, qui bona fide accedit, frustra ad illum fieret illa protestatio : quidquid sit de hoc, tenent Auctores communiter cum Sporer *numer.* 138. talem, etiam mala fide accedentem, ordinarie loquendo, censeri debere valide ordinatum; addit Dicast. *d.* 3. *numer.* 187. si esset rationabile dubium de intentione Episcopi, hunc

interrogandum, et interim abstinendum a ministerio talis Ordinis, vi cujus conferendum esset aliquod Sacramentum quod : si interrogari non posset, Tamb. *lib.* 7. *cap.* 6. *numer.* 13. merito dicit presbyterium sub conditione reiterandum fore, propter periculum gravium damnorum, si ordinatio fuisset invalida.

69 *Quæst.* 15. — *Quid dicendum sit, si conficiens Sacramentum habeat intentiones re ipsa implicite vel indirecte contrarias?* Resp. Judicandum est de valore vel nullitate Sacramenti, secundum intentionem, quæ prævalet : illa autem prævalet, quæ magis appretiat et secundum præsentem comparationem animi simpliciter præfert suum objectum ; illa autem censetur magis appretiare, et simpliciter præferre suum objectum, quæ est absoluta seu universalior et saltem virtualiter reflexiva supra alteram, cui quasi derogat, uti optime explicat Lugo *d.* 8. *s.* 7. quidquid in contrarium obmoveat Bernal. *d.* 17. *a n.* 76. Nec a Lugone dissentit Dicast. *d.* 3. *dub.* 8. tantum volens majorem appretiationem illam fieri per duos actus, quod Lugo et Bosco *d.* 1. *s.* 7. *n.* 79. probabilius putant fieri posse per unum. Quod si utraque intentio æqualiter appretiaret suum objectum, nec judicari posset utra prævaleat, dicendum esset Sacramentum non fieri, quia cum utraque existat et velint fieri opposita, intendetur aliquid impossibile, ergo intentio erit irrita, uti recte Lugo *n.* 124. Dicast. *n.* 173. Esp. *q.* 17. *art.* 2. Bernal. *n.* 79. Palav. *n.* 135. Si tamen una intentionum contrariarum et æqualium, habitualiter tantum existeret, altera actu existens imperaret confectionem Sacramenti, hæc prævaleret, utpote efficacior, faciens actu operantem nomine Christi, ideoque valeret Sacramentum, uti recte Lug. Dicast. Con. *quæst.* 64. *numer.* 92. contra Bernal. *num.* 82. quod tenent Esp. *art.* 3. et Haun. *l.* 4. *numer.* 715. quamvis prior habitualiter existens fuisset appretiative major. Neque est paritas in applicatione Sacrificii, et aliis similibus, quia pro illis sufficit intentio habitualis, non autem pro conficiendis Sacramentis, secundum dicta *num.* 56. Vide Palav. *a n.* 173. et Bosco *n.* 84. Ex dictis

70 *Inferuntur* seq. 1. Volens baptizare, sed non volens causare gratiam, valide baptizat, quia est ita dispositus, ut vellet baptizare, si sciret per Baptismum causari gratiam, ergo intentio baptizandi prævalet.

71 2. Si Titius hactenus noluerit Matrimonium cum Caja, et tamen libere contrahat cum præsente, qualiscumque illa sit; si sit Caja, et ipse actu sit ita comparatus, ut nollet contrahere, si sciret esse Cajam, Matrimonium est invalidum; si autem sciens esse Cajam, vellet contrahere, erit validum. Si animo ita comparatus sit, ut si sciret esse Cajam nesciat ipse, quid esset voliturus, neutra intentio prævalebit, ideoque non fiet Matrimonium. Putat tamen Bosco *nu.* 81. in hoc ultimo casu potius considerandum esse, quid alii similes homines in tali circumstantia fuissent facturi, quod enim alii fecissent, præsumitur et ipse facturus, quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio.

72 3. Si contrahentes intendant Matrimonium, sed velint esse solubile, ita ut non contraherent, si scirent esse indissolubile, Matrimonium est nullum, quia de jure saltem divino est indissolubile, ut cum communi Sanch. *de Matr. l.* 2. *d.* 13. Perez *de Matr. d.* 20. *s.* 1 *et* 2. Con. *d.* 26. *dub.* 6. Stalen. *p.* 2. *c.* 8. Imo Vasq. Bellarm. Bonac. et alii multi cum Dicast. *de Matr. l.* 2. *dub.* 28. dicunt esse de jure naturali, etiam in Matrimoniis infidelium, ergo qui per intentionem prævalentem absolute intendit esse solubile, re ipsa non intendit Matrimonium. V. Lugo *a n.* 125. et Dic. *dub.* 4.

73 4. Si baptizati intendant Matrimonium indissolubile, sed expresse nolint Sacramentum, si faciant ideo, quia putant Matrimonium non esse Sacramentum, non oberit hic error, quia prævalebit intentio absoluta Matrimonii, Perez *d.* 19. *s.* 10. Esp. *de Matr. q.* 114. *ad* 3. Gob. *t.* 9. *n.* 234. Si sciant Matrimonium secundum se debere esse Sacramentum, attamen nolint nisi separatum a ratione Sacramenti, Vasq. Rebel. B. Pontius, Bonac. *de Matr. q.* 2. *p.* 5. *n.* 4. Arr. *d.* 19. *num.* 8. Dian. *p.* 2. *t.* 4. *R.* 255. Dicast. *n.* 204. Hurt. *de Matr. d.* 3. *diss.* 19. Stalen. *c.* 7. Gob. *n.* 229. Perez *supra* docent fore verum et indissolubile Matrimonium, sed sine ratione Sacramenti, quia licet graviter peccetur, attamen videtur ratio contractus validi posse separari a ratione Sacramenti, uti fit in non baptizatis. E contra Valent. Sanch. *de Matr. l.* 2. *d.* 10. Con. *d.* 24. *n.* 22. Tann. *tom.* 4. *d.* 8. *q.* 4. *n.* 85. Lugo *de Pen. d.* 14. *n.* 42. Laym. *l.* 5. *t.* 10. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 2. Bonæsp. *de Matr. d.* 4. *dub.* 1. Haun. *l.* 4. *n.* 716. Espars. *supra*, Carden. *in* 2. *crisi diss.* 20. *n.* 77. Gorm. *d.* 5. *n.* 345. dicunt non fore verum Matrimonium et defectu intentionis Sacramenti, quia putant rationem veri Matrimonii inter baptizatos, ex voluntate Christi non posse separari a ratione Sacra-

menti, eo quod Christus verum Matrimonium fidelium immediate elevarit ad rationem Sacramenti : Nam Concilia dicunt absolute, quod Matrimonia fidelium sint Sacramenta ; et favet Inn. III. *Cap. Quanto, De divortiis, Etsi Matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum : inter fideles autem verum et ratum existit, quia Sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacramentum.* Utraque sententia est probabilis, uti Auctores utrimque citati fatentur. (Posterior vera. *Edit.)*

74 *Quæst.* 16. — *Quid dicendum sit, si duo Ministri conficiant idem Sacramentum, et intentiones eorum se mutuo respicientes, sibi contrarientur ?* v. g. Si Titius sit confessus Cajo et Sempronio petatque ab utroque absolvi, hi autem putent non debere absolute dari duas absolutiones, ideoque Cajus sic formet intentionem, *intendo absolvere, si Sempronius non absolvat :* e contra Sempronius sic formet, *intendo absolvere, si Cajus non absolvat.* R. Neutrum conficere Sacramentum, nam vel uterque conficit vel neuter, uti recte Suar. *d.* 23. *s.* 3. *ad.* 3. quia est eadem de utroque ratio, atqui uterque non conficit, ergo. *Prob. min.* Si uterque conficit, ergo conditio utriusque purificatur, quia uterque non vult conficere, nisi sub conditione purificanda ; sed si conditio utriusque purificetur, neuter conficit, quia conditio utriusque est, ut alter non conficiat, ergo si uterque conficit, uterque non conficit, et e contra, si neuter conficit, ergo conditio utriusque purificatur, quia conditio erat, si alter non conficeret, sed si conditio utriusque purificetur, uterque conficit, quia tum intentio utriusque est absoluta, ideoque sufficiens, ergo si neuter conficit, uterque conficit : Idem si Cajus conficit, Sempronius non conficit, quia tum tantum intendit conficere Cajus, si Sempronius non conficiat, sed si Sempronius non conficit, Cajus etiam non conficit, cum sit eadem de utroque ratio, ergo si Cajus conficit, Cajus non conficit ; et idem est de Sempronio. Itaque quidquid dicas, sequitur utraque pars contradictionis, ergo uterque habet intentionem nullam utpote trahentem contradictoria. Similiter si Cajus diceret, *intendo, si Sempronius intendat ;* et Sempronius diceret, *intendo,*
75 *si Cajus non intendat,* utriusque intentio esset nulla, quia utriusque intentio etiam est mediate reflexiva supra se ipsam, et se ponendo se destruit, quia habet mediate pro conditione negationem sui, nam intentio Caii habet pro conditione intentionem Sempronii, quæ pro conditione habet negationem intentionis Caii : ergo intentio Caii habet mediate pro conditione negationem sui : e contra intentio Sempronii habet pro conditione negationem intentionis Caii, quæ tamen intentione Caii valet, si valeat intentio Sempronii, ergo si intentio Sempronii valeat, intentio Sempronii, non valet, quia pro conditione habet, si non valeat intentio Caii. Denique si Cajus diceret, *intendo, si Sempronius intendit ;* et Sempronius vicissim, *intendo si Cajus in-* 76
tendit, si sint stricte conditionales, neutra valet, quia re ipsa dicunt, *intendo, si intendo,* quod non est simpliciter intendere ; ergo ut valeant, To, *si,* non debet significare conditionem stricte dictam : cujus ratio ulterior est, quia conditio debet esse natura prior conditionato, non potest autem neque res eadem se ipsa, neque duæ res pro eodem signo esse mutuo natura priores. Itaque ut valeat utraque intentio et ab utroque conficiatur Sacramentum, debet uterque intendere conficere Sacramentum, vel absolute, sine respectu ad invicem, vel quasi conditionate, veluti dicendo, *volo conficere, quia tu etiam conficis :* vel sub conditione, si alter prius non confecerit, et hoc posteriore modo debent formare intentionem Neo-presbyteri consecrantes eadem hostiam cum Episcopo Suar. Dic. *de Bapt. d.* 1. *n.* 157.

Quæst. 17. — *Quid fieret, si baptizans cum* 77
baptizando replicaretur Coloniæ et Leodii, Coloniæ autem baptizaret cum debita intentione, sed Leodii cum nulla intentione vel cum insufficiente ? R. Supposito casu, Baptismus Coloniæ factus esset validus, Leodii autem factus esset invalidus ; unde homo ille absolute esset baptizatus, et acciperet gratiam, ut recte Bernal. *n.* 80.

Quæst. 18. — *Quid præterea sit addendum* 78
circa intentionem conditionatam ? R. Seqq.

§ 1. Conditiones possunt esse intrinsecæ vel extrinsecæ Sacramento : tum sunt intrinsecæ, si ex natura rei insint : suntque illa omnia, quæ requirit valor Sacramenti, tam ex parte suscipientis quam conficientis, et hæ conditiones imbibuntur in intentione : qui enim alicui confert Sacramentum, intendit conferre, si alter sit capax, si ipse potestatem habeat etc. Hinc foret otiosum et peccatum veniale tales conditiones sine justa causa addere : si tamen esset prudens dubium, v. g. an moribundus sincere doleat, addi deberet, *absolvo te, si capax es, si doles,* etc. Conditiones extrinsecæ sunt, sine quibus Sacramentum

posset confici; et de his maxime valent, quæ habet Busemb. *n.* 27. relatus et quæ jam addemus.

79 § 2. Valet intentio sub conditione præsente vel præterita, dummodo purificata, quamvis Minister hoc ignoret, uti habet communis cum Aversa *de pen. q.* 12. *s.* 4. contra Espars. *q.* 16. *a.* 5. Palav. n. 125. Maurus *q.* 79. *n.* 5. Ratio est 1. quia talis intentio est re ipsa absoluta, cum conditio posita eam absolvat. 2. Alias non valeret consecratio, si Sacerdos latinus consecraret sub conditione, si panis non est fermentatus, hoc enim ignorat: aut si baptizares adultum, sub conditione, si est attritus etc. quia hoc nescis; potestque fallere aut falli licet dicat.

80 § 3. Quamvis contractui Matrimonii apponi possint conditiones de futuro, tamen talis contractus non habet rationem Sacramenti ante purificationem omnium conditionum, sed potius habet se per modum sponsaliorum, uti cum aliis plurimis tenent Arriag. *de Pen. d.* 50. *a numer.* 1. et Dicast. *hic d.* 3. *numer.* 155.

81 § 4. Si conditio adjecta intentioni cujuscumque Sacramenti, sit de futuro necessario, v. g. *te absolvo, si Sol cras orietur,* putant multi cum Dicast. *n.* 144. censeri esse de præsenti, quia secundum sensum vulgarem significat, *si nunc sit necessario verum dicere, quod Sol cras orietur.* Idem tenent Esp. *art.* 6. et Palav. *n.* 119. si diceret, *absolvo te, si Anti-Christus seducet multos,* quia putant sensum esse, *si nunc certum sit, quod Anti-Christus seducet multos,* quæ de præsenti vera et certa sunt, fitque hic sensus assertionis, tam certo te absolvo, quam certum est Solem cras oriturum, et Anti-Christum seducturum multos. Similiter si diceret, *Absolvo te, si Deus cognoscit, quod cras restitues,* docent valde probabiliter Compt. *d.* 63. *s.* 4. *n.* 4. Bernal. *n.* 71. Herincx *d.* 3. *n.* 38. *et alii,* contra Con. Avers. *hic q.* 64. *s.* 3. Dicast. *n.* 166. *et alios,* conditionem esse de præsenti, ideoque Arr. *n.* 37. dicit se non dubitare de valore, quamvis Suar. *d.* 13. *s.* 3. subdubitet: Ratio illorum est, quia quamvis objectum illius scientiæ sit futurum, ipsa tamen scientia, quæ est conditio, est omnino præsens, ergo sicuti hæc conditio: si Deus videt te restituisse, est de præsenti, quamvis objectum sit præteritum, ita illa erit conditio de præsenti, quamvis objectum sit futurum: Imo Arr. Herinx, Bernal. *n.* 100. Haun. *l.* 4. *n.* 700. dicunt valiturum sub conditione, *si restitues,* si non habeat sensum suspensivum, sed intendat conficere sub conditione præsentis veritatis, quod restituet, si enim revera futurum est, ut restituat, jam datur suo modo veritas illius propositionis, *ipse restituet,* ergo conditio est impleta: esset tamen graviter illicitum conferre sub ejusmodi conditionibus, quia opiniones oppositæ non carent probabilite.

§ 5. Si absque gravi causa intentioni Sacra- 82
menti addatur conditio extrinseca, Suar. Henriq. Escob. *n.* 262. Avers. *s.* 3. et alii communiter cum *Busemb.* dicunt esse mortale; quod Esp. *art.* 7. dicit esse certum, sed Dicast. *nu.* 160. putat, si opponatur conditio quæ certo existat, v. g. *absolvo te, si Christus mortuus est pro nobis,* fore tantum veniale, quod probabile est.

§ 6. Quando conditio apponi debet, *Caram.* 83
putat ore exprimendam esse, et omnino consultius est: hinc Haun. *nu.* 711. dicit, regulariter loquendo, fore peccatum, si mente retineatur: e contra J. Sanch. Castrop. Arr. *de Pœn. d.* 31. *num.* 39. Gorm. *n.* 220. Gob. *tr.* 7. *n.* 271. absolute dicunt non esse opus ore exprimere, quod Escob. *l.* 15. *n.* 230. dicit esse certum, et in eo convenire Doctores dicit Moya *T.* 1. *t.* 3. *d.* 6. *q.* 4. *n.* 42. Addit Gob. *n.* 272. nequidem opus esse habere explicite et formaliter in mente, sed sufficere, si implicite, et virtualiter, qualiter habet, qui voluit audire Confessiones secundum institutionem Christi vel intentionem Ecclesiæ; hinc notat Bosco *d.* 7. *s.* 3. *n.* 135. aliquos putare, quod satis sit antea sic formare intentionem, *volo omnes, et solos absolvere, qui erunt legitime dispositi,* hinc *Moya* etiam dicit se non damnaturum de mortali illum, qui nequidem mente expresse conciperet conditionem, quia certum est semper adesse conditionem implicitam, cum nemo intendat conferre Sacramentum, nisi prout potest et debet. Quidquid sit de hoc, Con. Less. Bardi, Dic. *de Bapt. d.* 1. *n.* 183. Schild. *de Consec. t.* 6. *c.* 1. *n.* 4. Bernal. *n.* 71. aliique communiter, absolute dicunt non esse de valore, ut conditio ore exprimatur; sed per conditionem in mente retentam sufficienter restringi verba, cum operari non possint ultra intentionem loquentis: unde si v. g. prævideretur offensio suscipientis Sacramentum, si conditio ore exprimeretur satis esset menter retinere.

Objici potest, 1. Si conditio non exprimatur, verba erunt absoluta, ergo discordabunt a mente, quæ est conditionata, ergo sic loquens mentietur. 2. Si conditio exprimatur, verba illa erunt pars formæ, ergo forma a Christo

instituta substantialiter mutabitur. R. *Ad.* 1. Verba esse absoluta respectu intentionis significandæ quia absolute significant intentionem, præscindendo an hæc sit absoluta an conditionata; patetque hoc, nam semper significant conditiones intrinsece imbibitas; nec ideo discordant a mente aut sunt mendacium, quia qui præscindit, non mentitur, probatque recte Haun. *a n.* 780. in communi modo loquendi etiam divino solere sæpe omitti conditiones, etiam extraneas, quamvis in mente retineantur, sic enim Deus dixit, *subvertetur Ninive,* et pater sæpe dicit filio *puniam te,* subintelligendo, *si non ostenderis pœnitentiam vel emendationem. Ad.* 2. Verba illa, quibus significatur conditio, non sunt verba secundum se absoluta, a Christo instituta seu ab Ecclesia determinata, quorum sensum a Christo intentum non immutat conditio significans intentionem Sacramento hic, et nunc necessariam secundum voluntatem Christi.

84 *Quæst.* 19. *Quid addendum sit circa attentionem in Ministro requisitam?* R. Quid et quotuplex sit attentio, dixi *l.* 4. *numer.* 1332. quæ recolenda sunt. Hic adde seqq.

§ 1. Ad volorem Sacramenti requiritur attentio interna Ministri, sive advertentia, et applicatio aliqua animi ad hoc, quod facit, alioquin confectio Sacramenti non esset actio humana, nec posset dici facta in nomine aut persona Christi, quod tamen requiritur, secundum dicta n. 54. Et ad hoc sufficit attentio virtualis, ut colligitur ex dictis n. 58.

Objic. Ad valorem contractus requiritur plena deliberatio, secundum dicta *l.* 3. *p.*2. *n.* 650. quia nempe contractus est actus humanus; et cum sit res majoris momenti, fieri debet a toto homine, ergo multo magis requiritur ad valorem Sacramenti, quia Minister operatur in nomine aut persona Christi, et quidem circa rem maximi momenti, necessariam ad salutem, ergo ubi est distractio, et semiplena tantum advertentia, qualem patitur attentio tantum virtualis, Sacramentum est invalidum. R. Sicuti ad contractum sufficit præcessisse plenam advertentiam formalem quæ maneat virtualiter, quando sit contractus, ita etiam ad Sacramentum : cum quo stat, quod quando actu ponitur contractus vel Sacramentum possit esse distractio, quia adhuc manent plene deliberata ratione plenæ deliberationis virtualiter remanentis. Hinc

85 § 2. *Infertur* 1. Vix fieri posse, ut Sacramentum per distractionem reddatur invalidum nisi esset distractio omnimoda vel plane extasis aut raptus. 2. Esse peccatum veniale irreverentiæ, si quis in conficiendis Sacramentis distrahatur voluntarie, uti cum communi Gob. *in Exper. t.* 2. *n.* 202. Quod si esset periculum errandi in formis præsertim longioribus, aut applicatione debitæ materiæ, posset esse mortale, ut idem notat *tr.* 1. *n.* 97. Imo Tamb. *hic. l.* 1. *c.* 2. § 1. *n.* 4. dicit eum peccaturum mortaliter, qui voluntarie distraheretur in consecratione Eucharistiæ, qui putant esse gravem irreverentiam, si quis in Sacrificio, quo profitetur Deum esse summe venerandum, cum illo ita irreverenter se gerat, uti clarius se explicat *dc Sacrif. l.* 2. *c.* 3. *n.* 9.

DUBIUM I.

Quid requiratur in Ministro, ut licite ministret?

86

»Resp. I. Præter ea, quæ ad valorem requiruntur, requiritur probitas, sive ut sit in gratia, tum quia Christo, cujus est Minister, debet se conformare, tum quia sancta sancte sunt tractanda; tum quia ad hoc quidam singulariter ordinantur, et gratia peculiari donantur, ac proinde hoc curare præ aliis sunt obligati. Ita Laym. *l. c. et comm. Unde resolves.*

» I. Peccat graviter, qui conficit Sacramenta, non habens sufficientem jurisdictionem, vel de ea rationabiliter dubitans, vel qui censura est prohibitus.

» II. Non licet Sacerdoti administrare Sacramenta, cum attritione cognita, quia adhuc est extra statum gratiæ. Bon. *t.* 1. *de Sacrif. q.* 3. *p.* 2. § 1.

» III. Non tamen necessario præmittit confessionem, (nisi velit celebrare,) etsi sit consultius, quia de hoc nullum est præceptum : et ad delendum mortale sufficit contritio. Vasq. *d.* 136. *c.* 1. Card. de Lug. *d.* 8. *c.* 9.

» IV. Minister Sacramenti ad id ordinatus si conficiat, et ministret solemniter in mortali, v. g. si baptizet vel celebret, peccat mortaliter toties quoties : (quod etiam verum esse volunt Sayr. Ledesm. et Bon. Gran. *cont.* 3. *t.* 5. *d.* 5. de Diacono ex speciali commissione baptizante) nisi forte periculum sit in mora, nec possit tam cito confiteri, aut conteri : eo ergo casu baptizare, vel etiam absolvere moribundum in statu peccati, non esse irreverentiam docet Lug. *n.* 151.

» Dixi I. *ad id ordinatus :* etsi enim laicus in

necessitate baptizet cum conscientia peccati mortalis, non peccare mortaliter docet Kon. *l. c.* Fill. *tom.* 1. *c.* 3. *n.* 10 ex Suar. etc.

» Dixi II. *solemniter :* nam si sine solemnitate baptizet, excusat a mortali Suar. Kon. Fill. *l. c.*

» V. Alii, qui conficiunt et ministrant, non peccant mortaliter, v. g. cum laici in necessitate baptizant, vel ministrant sibi invicem Matrimonium in mortali. Ita contra *Sylv. Vasq.* et alios, docet *Suar.* cum aliis ; qui tamen vult eos peccare mortaliter, quatenus hoc in mortali suscipiunt. Ita etiam Fill. Fern. Sanch. Kon. *q.* 64. *a.* 6. *dub.* 1.

» VI. Qui ministrat, etsi non conficiat Eucharistiam, in mortali, peccat mortaliter, ut habet communis, *Suar. Fill. Laym. Bonn.* et aliorum, contra *Vasq.* cujus sententiam *Diana* recte notat esse probabilem, sive sit Sacerdos sive Diaconus, ut *v. p.* 3. *t.* 4. *R.* 195. Idem docet Lug. *n.* 155. Et quidem aliqui putant, tot mortalia committi, quot communicantur ; quod minus videtur probabile, cum moraliter non sit nisi una distributo et una indigna administratio. Ita Tann. 2. 2. Henr. Fill. *num.* 87. *etc.* Contra *Kon. et Bonn.*

» VII. Et si probabile sit, quod docet Sylv. Caj. Fill. *c.* 6. *n.* 87. *Nav. et Sa V. Ordo*, Diaconum, et Subdiaconum, si cum mortali in ordine suo ministret; Item Sacerdotem, et Episcopum, si sacramentalia exerceat, nuptias, aquam benedicat, altaria, templa, vasa consecret, concionetur, Eucharistiam de loco ad locum transferat, peccare mortaliter : contrarium tamen videtur verius, ut Suar. Vasq. Laym. Kon. *dub.* 1. Lug. *loc. cit.* Ratio, quia hæ actiones non tendunt proxime ad sanctificationem animæ ex opere operato, sicut actiones sacramentales.

» VIII. Non videtur vera esse sententia, quæ docet esse mortale tangere in mortali corporalia, calices, reliquias, etc. Sayr. Suar. Bon. *d.* 1. *quæst.* 3. *p.* 2. Quod si quis in mortali, (etiam laicus in necessitate) elevet de terra Eucharistiam, non videtur aliud agere, quam si Christum in hac vita lapsum elevasset; secus tamen, si quis id extra necessitatem temere præsumat, exemplo Ozæ. Bonac. *n.* 12.

» Resp. II. Requiritur præterea, ut exhibeat ac curet, non tantum, quæ ad substantiam Sacramenti sunt necessaria, sed etiam quæ ad decorem sive ex natura rei, sive ex præcepto Ecclesiæ, spectant. Ratio prioris, quia alioqui Sacramenta dehones:at et tractat indigne, Ratio posterioris quia, Sacramenta sancte sunt tractanda; et præcepta Ecclesiæ obligant in conscientia. *Unde resolves.*

» I. Peccat ministrans mortaliter, si utatur materia, vel forma falsa, vel (extra necessitatem) dubia. Bon. *q.* 2. *p.* 1. *numer.* 32. 2. Si omittat intentionem requisitam. Quod si vero dubium oriatur, et non tantum inanis scrupulus, (is enim rejici debet) an forma fuerit legitima; vel an legitime et integre prolata; tunc etsi speculative probabile sit formam esse legitimam; in praxi tamen iteranda erit sub conditione : quia tutius hic eligendum est.

» II. Peccat quoque (graviter vel leviter, pro gravitate materiæ) 1. qui verba formæ corrupte, inarticulate, indevote pronuntiat. 2. qui materiam vel formam, vel cæremonias contra Ecclesiæ morem, quamvis accidentaliter, sine causa mutat, vel omittit. Quod si fiat ex contemptu, est mortale; si ex negligentia, sæpe est mortale, quando ea magna est, et in re gravi. V. *infra c.* 4. *d.* 5.

» III. Peccat graviter, qui ministrat Sacramentum publico peccatori vel aliter indigno, nisi indignitas sciatur ex Confessione, vel sit occulta indignitas, et ex negatione sequeretur infamia; ut patet ex praxi Ecclesiæ, et Christi, qui Judæ Eucharistiam dedit. Gravius peccaret, qui, ne daret indigno, porrigeret ei hostiam non consecratam, etsi sic cum eo convenisset : aut qui non audens indigne celebrare, simularet Missam, elevans hostiam non consecratam : quia, quantum est ex se, dat occasionem idololatriæ. V. Bonac. *q.* 6. *p.* 4. *Suar. Kon. etc. Scholast.* »

ADDENDA.

Quæst. 20. *An omnes, qui possunt valide,* 87
etiam, possint licite ministrare Sacramenta ?
Resp. Negative, quia aliud postulabat rectum regimen Ecclesiæ, et ideo etiam a Christo instituti sunt diversi Ordines Ministrorum. Itaque universim, 1. Soli Sacerdotes licite ministrant Sacrementa, excepto Matrimonio : si autem absit Sacerdos, licite Baptismum in necessitate ministrat quivis, servato tamen ordine inter præsentes, uti *n.* 271 *et* 277. dicetur. 2. Non omnes Sacerdotes licite ministrant Sacramenta quibuscumque, sed tantum illis, in quos jurisdictionem aliquam habent, vel ordinariam vel delegatam; uti etiam suis locis dicetur, potestque Aversa *q.* 64. *s.* 2 *et* 6. videri. 3. Ut Minister licite agat, debet observare cæremonias aliaque ab Ecclesia præscripta pro administratione Sacramentorum.

4. Conficiens Sacramentum debet carere censura, et impedimento Canonico; item debet esse in gratia.

88 *Quæst.* 21. *Quandonam Minister Sacramenti teneatur esse in gratia?* Resp. Probabilius cum Marchant. et Gob. *in exper. t.* 2. *numer.* 150. ad vitandum mortale sufficere, si sit in gratia ante consummatum actum essentialem Sacramenti, uti declarabitur numer. 97 et 102. prius enim non est Sacramentum, nec causatur gratia.

89 *Quæst.* 22. *An excommunicatus vel hæreticus aliquando licite ministret Sacramenta?* R. De hoc dicetur a n. 209.

90 *Quæst.* 23. *An per Sacramentum causetur major gratia, si minister sit dignior seu in majore gratia?* Resp. Negative, quantum est ex vi Sacramenti, sive ex opere operato. Recte tamen docet *Caj.* contra Mendo *Dissert.* 9. *numer.* 10. quod possit Minister dignior opere vel oratione sua mereri aut impetrare suscipienti majores gratias; sed hoc per accidens se habet ad Sacramentum.

91 *Quæst.* 24. *Quomodo peccet, qui Sacramentum conficit vel ministrat in mortali?* R.

§. I. Prababilius videtur omnem illum, per se loquendo, peccare mortaliter, qui Sacramentum conficit in mortali. Ita S. Th. *q.* 64. *a.* 6. *O.* Catech. Romanus *de Sacram. c.* 5. *n.* 1. Nav. Carthag. Dur. Angl. Hurt. B. Pontius, Vasq. *d.* 136. *c.* 3. Lugo *d.* 8. *n.* 146. Arr. *d.* 20. *n.* 4. Amic. *d.* 9. *n.* 5. J. Poutius *d.* 4. *q.* 9. concl. 1. Castrop. *t.* 18. *d.* 1. *p.* 5. *n.* 11. Rhod. *d.* 1. *q.* 4. *s.* 4. § 2. Bernal. *d.* 17. *s.* 6. § 2. Gob. *in Expert. t.* 1. *n.* 55. Bosco *d.* 1. *s... concl.* 11. Gorm. *a n.* 141. Sed hanc sententiam non omnes eodem modo admittunt: nam *Crous, Vidal.* et alii apud Mayam *tom.* 1. *t.* 4. *q.* 1. § 1. dicunt probabile esse, quod non sit mortale, a quocumque conficiatur; sed hanc opinionem improbabilem censent Ledesm. Turr. Leand. Diana *p.* 10. *t.* 16. *R.* 28. Esse autem mortale in illo qui ad conficiendum tale Sacramentum specialiter ordinatus est; in alio vero, qui ad hoc ordinatus non est, esse veniale tantum, docent Cajet. Suarez, Valent. Con. Bonacina, Præpos. Sanch. Tann. Avers. *q.* 64. *s.* 4. *et q.* 67. *s.* 2. § *Septimo*, Escob. *l.* 8. *n.* 223. 237. Diana *p.* 4. *t.* 4. *R.* 10. Herincx *d.* 3, *n.* 47. Gonet. *d.* 6. *art.* 4. Maurus *q.* 81. Platel. *n.* 72. Ills. *n.* 39. Sporer *n.* 171. ad quos post multa tandem relabitur Dicast. *d.* 3. *n.* 228. et favet Esparsa *q.* 18. *art.* 4. Alii addunt, quamvis ordinatus sit ad hoc, si tamen non faciat solemniter, fore veniale tantum. Denique aliqui Scotistæ, et Canonistæ, teste Gorm. *n.* 141 *et* 151. putant nequidem fore veniale, si Minister non sit ad hoc ordinatus nec faciat solemniter. Sed conclusio nostra *Probatur* 1. universaliter auctoritate SS. PP. apud Suarez *d.* 16. *s.* 3. Vasq. *c.* 1. Dic. *n.* 249. qui absolute id asserunt de Ministro indigno, nec distinguunt inter ordinatum, et non ordinatum, solemniter et non solemniter ministrantem. Et quamvis tantum in genere dicant peccari, satis innuunt esse mortale, cum materia sit gravissima: habeturque saltem de Ministro ordinato satis expresse *Cap. ult. De tempore Ordin. et c. ult. De choab. Cleric.* Et ratio generalis est, quia talis Minister agit nomine Christi: ponitque actionem, quæ principaliter est Christi, ponitque eam velut in persona Christi, uti *n.* 53. dictum est: item physice, et immediate per suam actionem influit in Sacramentum, et per hoc cooperatur Deo in sanctificationem animarum ac productione gratiæ; hæc autem facere in statu summæ impuritatis, et inimicitiæ divinæ videtur importare gravem irreverentiam erga res sacras, et Deum ipsum, cum se pessime difformet a dignitate rei peragendæ, et a Sanctitate illius, cui cooperatur, ergo. *Conf.* nam ad ministeria sacra antiquæ legis sub interminatione mortis requirebatur specialis munditia, ut constat ex Levit. 22. et Exodi 19. ergo multo magis ad sacratissima mysteria novæ legis. *Probatur* 2. specialiter contra *Cajet.* et alios, quia si ab Ordinatione vel a gratiis specialiter datis ad hoc, ut ea munia bene obeantur, deberet peti obligatio non obeundi illa in mortali, sequitur graviter peccaturum Sacerdotem, quoties in mortali tangeret sacram hostiam; item Diaconum, qui solemniter caneret Evangelium; item Ostiarium, qui ex officio aperiret valvas Ecclesiæ; imo et Confirmatum, qui coram tyranno profiteretur fidem, aut etiam conjugatum, qui in mortali haberet actum conjugalem, nam per Sacramenta specialiter sunt suo modo deputati ad ea peragenda, et gratis acceperunt ad ea rite obeunda; hæc autem non admittuntur a plerisque adversariis. *Si dicas* cum *Suar.* præterea requiri, ut opus peragendum sit secundum se valde dignum. *Contra* est, quia opus illud est æque dignum, sive fiat ab ordinato ad illnd, sive a non ordinato, imo est secundum se quid indignius; si fiat a non ordinato, utpote secundum se minus digno. Hinc Bernal. *nu.* 101. recte notat si Sacerdos et laicus in mortali, extra necessitatem esset baptizaturus, minus inde-

cens fore, si Sacerdos baptizaret, quia cum consecratus sit, dispositione excedit laicum, ergo ex majori dignitate personæ ordinatæ colligi non debet gravitas irreverentiæ.

92 *Dixi,* per se loquendo, nam si adsit necessitas, v. g. absolvendi moribundum, nullum est peccatum, uti habet S. Th. ad 3. cum communi, teste Dicast. *n.* 214. quam omnes merito admittunt, inquit *Esparsa* supra, imo peccaret, si non absolveret, jus enim divinum, et charitatis magis obligat ad procurandam salutem proximi, quam attendendam reverentiam Sacramentis contra quam non agitur in ea necessitate; sicut, inquit *Dicast.* irreverentia, est per se loquendo, si famulus tecto capite transeat Dominum, attamen si videat Filium Domini submergendum, nisi tecto capite procurat ad eripiendum a naufragio Filium Domini, nullam in hunc committit irreverentiam, sed culpandus esset, si non ita faceret. Addit Moya *n.* 2. si Confessarius non possit, se tam cito disponere ad contritionem, et differendo absolutionem incurreret gravem notam vel infamiam, etiam posse in mortali absolvere, eo quod hæc necessitas etiam videatur eum excusare : Ex dictis *n.* 91.

93 *Colliges,* mortaliter peccare, 1. baptizantem in mortali, quamvis laicus sit.

2. Sacerdotem, si consecret in mortali : quod si insuper in mortali communicet, est aliud specie peccatum, quod evitasset, si ante communionem elicuisset contritionem : tuncque pro Confessione satisfecisset, dicendo, consecravi in mortali, nunc autem dicere debet, consecravi et communicavi, vel uno verbo, celebravi in mortali. Quod si post consecrationem incidisset in mortale, et in eo sibi ipsi dedisset Communionem, contraxisset peccatum specie diversum a peccato illius, cui ab altero daretur Communio, est enim diversa malitia indigne ministrare, et indigne suscipere Eucharistiam, uti recte Lugo *a n.* 202. Avers. *s.* 10. Dic. *de Euch. d.* 9. *n.* 136. Unde consecrans et postea se ipsum communicans in mortali, quadruplicem specie malitiam contrahit, nempe quia Eucharistiam in mortali 1. conficit. 2. ministrat. 3. ministrat indigno. 4. suscipit indignus : quæ omnes malitiæ intelliguntur, si dicat : celebravi Missam in peccato mortali. An autem secunda malitia, quia indignus ministrat, sit mortalis, dicetur *n.* 94.

3. Confessarium, si absolvat in mortali : et secundum dicta *l.* 5. *n.* 171. quamvis continuate Confessiones audiat, toties peccat, quoties aliquem absolvit.

4. Episcopum, si in mortali consecret alium Episcopum vel conferat Ordines minores, supposito, quod Episcopatus et Minores sint Sacramentum, quod de Episcopatu docent plurimi cum Dicast. *de Ord. dub.* 3. *et* 6. putatque Bernal. *d.* 46. *n.* 32. esse vel de fide vel Theologice certissimum : de Minoribus autem, est etiam omnino communis sententia cum Dic. *dub.* 8. et Bernal. *n.* 38.

5. Contrahentem Matrimonium in mortali, non tantum prout est suscipiens, secundum dicenda *n.* 196. sed etiam prout est ministrans, quidquid repugnent cum Rhodes, et Diana *p.* 3. *t.* 4. *R.* 199. Estque hoc verum, quamvis per procurationem contrahat : utrumque tamen peccatum sufficienter explicat, dicendo, se in mortali contraxisse Matrimonium, quia suscipiendo ministrat et ministrando suscipit.

6. Nec satis est ad vitandum mortale, si tales Ministri eliciant pium motum cordis, quo deponant voluntatem peccandi, sed tenentur prius saltem conteri perfecte, uti certum videtur contra Marchant. *in Trib. T.* 1. *t.* 5. *q.* 2. nam alias conficiunt Sacramentum in mortali : et siquidem communicare debeant, præmitti debet Confessio, uti dicetur n. 511.

§ 2. Probabile est non esse mortale Eucha- 94
ristiam jam confectam distribuere, aut alia similia peragere in mortali. Ita docent tanquam probabilius Vasq. *d.* 136. *num.* 39. Lugo *d.* 8. *n.* 155. Amic. *d.* 9. *num.* 8. Bernal. *d.* 17. § 3. Sporer *num.* 172. Ills. *num.* 43. aliique multi cum Diana *p.* 2. *t.* 14. *R.* 23. et Avers. *de Euch. qu.* 10. *s.* 5. § *Quinto.* Et probabile esse fatentur Dicast. *d.* 3. *numer.* 232. Bosco *num.* 171. Valde probabile esse dicit Arr. *d.* 20. *num.* 5. Oppositum tamen etiam probabiliter tenent Suar. Valent. Con. Bonac. Fill. Sayr. Villa. Regin. Gonet. *num.* 109. Herincx *d.* 3. *num.* 50. Platel. *num.* 37. et alii quorum multi dicunt toties peccari mortaliter, quot homines etiam continuate communicantur; idque videntur dicere consequenter, uti insinuavi *l.* 5. *numer.* 172. Sed ratio nostra est, quia distribuens non conficit Sacramentum, nec aliquid agit nomine aut in persona Christi, nec immediate cooperatur Deo in causanda gratia, sed tantum quodammodo applicat activa passivis, et operatur aliquid remote se habens ad productionem gratiæ, ergo non apparet, unde refundatur gravis irreverentia. *Conf.* nam Christus non requisivit, ut distribuens sit persona sacra, quia olim in Ecclesia laici dabant commu-

nionem sibi et aliis, ferebantque domum ad eum finem : et quamvis requiratur, ut ordinarius Minister sit persona sacra, hoc non est, ratione distributionis, sed quia ordinarius Minister distributionis, est ille idem, qui conficit, nempe Sacerdos. Deinde, sicuti qui in mortali Eucharistiam loco movet vel gestat, vel cum ea benedicit populo, secundum plerosque adversarios non ideo peccat mortaliter, ita nec si admoveat ori communicantis.

95 *Dixi;* non esse mortale, nam est veniale, uti notant *Dicast.* et alii passim, ac satis constat ex *cap. ult. causa* 1. *qu.* 8. ubi Nicolaus Papa expresse dicit talem *se lædere, et sibi nocere:* Similiter S. Aug. *T.* 7. *l.* 2. *contra Epist. Parmen. cap.* 10. dicit omnia Sacramenta obesse indigne tractantibus, ergo peccant saltem venialiter. Ex dictis

96 *Infertur* 1. cum Rhod. Avers. Bernal. *s.* 7. Herincx *a numer.* 50. aliisque multis Ministrum Ecclesiæ non peccare mortaliter, quamvis in mortali obeat quascumque alias functiones sacras, quibus non conficitur Sacramentum : unde non peccat mortaliter, 1. Episcopus in mortali consecrans chrisma, quidquid contradicant Lugo *numer.* 156. et Gonet. *numer.* 111. Multo minus consecrans calices, etc. uti fatetur Gonet : imo nec conferens primam Tonsuram, cum hæc non sit Sacramentum, uti habet communissima cum Dicast. *de Ordine numer.* 18. ubi probat nequidem esse proprie Ordinem. Neque mortaliter peccat Episcopus assistens Episcopo consecranti alium Episcopum, cum assistendo confi-

97 ciat Sacramentum. 2. Nec Sacerdos solemniter benedicens nuptias, saltem aquam, etc. imo nec legens Missam, etiam per Canonem, dummodo ante consecrationem conteratur, uti habet communior contra *Sylv. Med.* et alios apud Aversam *hic q.* 64. *s.* 4.

98 § 3. Nec Diaconus aut Subdiaconus solemniter ministrantes, quamvis etiam ex consuetudine id sæpius faciant, uti recte Vasq. Con. et Dicast. *numer.* 218. contra *Fill.* et alios : nam dato, quod singuli actus fiant aliqua irreverentia, tamen cum moraliter sint omnino divisi, non coalescunt in ordine ad constituendam unam irreverentiam gravem.

99 *Infertur* 2. cum Lugo *num.* 152. Bernal. § 3. Arr. *numer.* 14. contra Vasq. *cap.* 4. eos peccare venialiter, qui in mortali obeunt munia soli sacro Ordini annexa, quia videtur esse aliqua irreverentia, si absque sanctitate obeant illa, quæ Ordinem sacrum specialiter requirunt, uti si Episcopus solemniter benedicat populo, si Sacerdos solemniter benedicat nuptias, si Subdiaconus vel Diaconus solemniter ministret in Missa, etc. Quod si functiones annexæ non sint Ordini sacro, uti si Parochus, aut cum ejus licentia Sacerdos alius assistat Matrimonio, si Acolythus in Missa solemni ministret ampullas, si Subdiaconus in Missa non solemni sine Manipulo canat Epistolam, etc. docent *Bernal.* et alii contra *Suar.* et alios nequidem fore veniale; uti nec si Sacerdos vel Episcopus concionetur in mortali, quamvis *Caj.* alii, et quos refert Diana *p.* 2. *t.* 4. *R.* 197. dicant esse mortale, sed Vasq. *cap.* 5. recte confutat eos : Aversa tamen *supra* dicit esse veniale, et favet Herincx *num.* 53. Nunc solvenda sunt quæ opponuntur dictis num. 94.

Objiciunt 1. Ecclesia potest sub mortali pro- 100
hibere, ne quis in mortali distribuat Communionem, ergo signum est esse materiam de se gravem, quia res de se levis non potest prohiberi sub mortali, ergo si sit peccatum sic distribuere Communionem, erit mortale. R. cum Arr. *numer.* 15. nu. utramque seq. nam etiam potest Ecclesia sub mortali prohibere conjugibus, ne eo die communicent, quo habuerunt actum conjugalem; et tamen si nunc post actum illum communicent, est ad summum veniale, itaque sicuti potest res de se nullo modo mala propter causas, et circumstantias graves prohiberi sub mortali, ita etiam res de se tantum leviter mala.

Objic. 2. Major requiritur dignitas ad tan- 101
gendum Christum, quam ad contrahendum Matrimonium, quod inde colligitur, quia Ordinatio prærequiritur ad tangendum Christum : sed in mortali contrahere Matrimonium est mortale, ergo etiam in mortali tangere Christum. R. n. maj. per se loquendo, nam Adversarii, inter quos Con. Bonac. Dicast. *numer.* 217. recte docent eum non peccaturum mortaliter, qui in mortali constitutus hostiam consecratam in terra jacentem elevaret : et quis dicet fuisse mortale, si Magdalena vel mulier fluxu sanguinis laborans Christum attigerint in mortali? Quod autem nunc peccet mortaliter, qui non ordinatus Christum extra necessitatem tangit, est propter gravem prohibitionem Ecclesiæ, attamen Ordo non est præcise ratione Christi tangendi, sed ut aliæ actiones a tali homine decenter obeantur.

Inst. Oza graviter peccavit tangendo Arcam, 102
uti colligitur ex pœna mortis, ergo multo magis graviter peccat, qui in mortali tangit Christum. R. Ant. negari a gravissimis DD.

teste Escob. *in* 2. *Reg. c.* 6. *v.* 6. potuit enim mors corporis ad exemplum infligi etiam propter veniale : sed dato ant. n. cons. quia erat positum præceptum sub pœna mortis, ne tangeretur arca ab aliis, quam Aarone et Sacerdotibus, uti cum aliis tenent Corn. a Lapide *ad v.* 7. et satis clare habetur *Numerorum* 4. *v.* 15. tale autem præceptum non est ut a Sacerdote in mortali constituto non tangatur Christus.

103 *Objic.* 3. Benedictio Chrismatis est de essentia Sacramenti Confirmationis, ergo Episcopus in mortali benedicens Chrisma peccat mortaliter. R. n. conf. nam etiam Confessio est de essentia Pœnitentiæ, et tamen qui confitetur in mortali, non ideo peccat mortaliter : et ratio omnium est, quia benedicere Chrisma etc. non est confirmare aut conficere Sacramentum, nec est per actionem nomine Christi positam causare gratiam, sed tantum aliquid prævium.

Inst. 1. Saltem in mortali audire Confessiones erit mortale, quia hæc actio, est vere sacramentalis, et ponitur a Ministro .Resp. Suar. *a numer.* 10. Gonet. *numer.* 108. aliique apud Escob. *l.* 8. *num.* 234. concedunt seq. sed probabilius negant Henriq. Marchant. Rhod. Lugo *n.* 158. Dian. *p.* 1. *t*, 7. *R.* Gob. *in Exp. tom.* 2. *n.* 150. Bernal. *d.* 17. *a n.* 147. Dicast. *numer.* 243. Herincx *num.* 49. Avers. *de Pen. q.* 16. *s.* 10. Bosco *n.* 169. Spor. *n.* 173. non ideo quia Minister audiendo non tam agit, quam patiatur, uti vult Lugo *n.* 159. nam audiens debet in se producere intellectionem, ergo agit, uti etiam agit imponendo pœnitentiam ante absolutionem, neque tamen ideo peccat mortaliter, uti post alios fatetur Lugo *numer.* 160. sed ideo non peccat mortaliter, quia nec dum operatur nomine vel in persona Christi, neque adhuc causat gratiam, sed hoc prius fit, quando datur absolutio; quam rationem Moya *t.* 4. *q.* 1. *n.* 34. vocat probabilissimam : hinc consequenter dicendum est, quod *num.* 88. diximus, nempe eum non peccare mortaliter, qui in mortali formam Sacramenti inchoat, dummodo ante expressionem ultimæ partis essentialis sit in statu gratiæ, quidquid in contrarium dicant *Aversa* et alii.

Inst. 2. Ergo qui consecrat Eucharistiam, non peccat mortaliter, quia non cooperatur Christo in causanda gratia, quia prius in sumptione causatur. R. n. seq. quia consecrans conficit Sacramentum, ei propriissime agit nomine Christi, in cujus persona etiam loquitur. Deinde concurrit immediate ad ponendum Christum, qui est substantialis gratia, et omnis gratiæ accidentalis auctor : hinc conficiens Eucharistiam in mortali gravius peccat, quam conficiens ullum aliud Sacramentum.

Objic. 4. Gregorius IX. *Cap. Quæsitum, ult. de Temp. Ordin.* dicit Clericos criminosos si eos non pœnituerit, sub interminatione divini judicii obstandos esse, ut in testimonium suæ damnationis in susceptis Ordinibus non ministrent. *Et Cap. Quæsitnm, ult. De cohab. Cleric. et mulier.* dicit Clericum concubinarium occultum, esse pro mortali quoad se ipsum suspensum ab officio. Similiter S. Th. *in* 4. *dist.* 24. *a.* 3. *q.* 5. ait, *Quicumque, quod sibi competit ex ordine, facit indigne, per hoc mortaliter peccat.* Item ad 4. *Quandocumque existens in mortali exhibet se in aliquo actu ut Ministrum Ecclesiæ, toties mortaliter peccat.* Addit *quando* ejusmodi indigni Ministri *tangunt res sacras, quasi ex officio utentes, peccant mortaliter.* R. Hæ auctoritates reddunt sententiam oppositam valde probabilem : quia tamen videntur nimium probare, dici potest Gregorium loqui de universo genere actionum clericalium, et sensum esse, peccari posse mortaliter, si obeantur indigne, non si singulæ, alioqui Ostiarius in mortali aperiens januam templi peccaret mortaliter, sed si aliquæ, nempe si conficiantur Sacramenta. Alii putant *Gregorium* loqui de Ministris altaris, qui olim communicabant in Missa solemni, ut probant Suar. *d.* 69. *s.* 3. et Lugo *n.* 146. et forte ideo significavit Clericos peccare mortaliter; si nempe officia sua complete obeant, id est, si simul communicent in mortali. Alii cum Dicast. *num.* 242 et 249. dicunt *Gregorium* tantum velle, quod talis peccet, sed non determinate, quomodo peccet. Bernal. *numer.* 100. dicit *Gregorium* in hoc esse locutum velut privatum Doctorem, et non ut Pontificem, eo quod de illo puncto non esset interrogatus. Quod *S. Thomam* attinet, si hic similem explicationem non patiatur, consequenter dicendum esset etiam peccare mortaliter Sacerdotem, si in mortali tangeret ciborium; Item Subdiaconum, si solemniter ministrans explicet corporale in altari; Item Acolythum, si deferat ampullas vel lumen ad altare etc. hæc enim competunt ipsis ex suo Ordine et velut Ministris : hæc autem negantur etiam ab adversariis, ut videri potest apud Dicast. *num.* 217. ubi ejusmodi rigidam aliquorum sententiam vocat satis falsam et scrupulosam. Itaque dici potest cum Ills. *n.* 44. *S. Thomam* velle, quod actus illi sint mortales, quando simul includunt ac-

tum principalem, qui est confectio vel susceptio Sacramenti, et in eam sensum dicebatur primis Parentibus Genes. 5. v. 3. ne tangerent arborem, id est simul ex ea comedendo.

104 *Quæst.* 25. *An in administratione Sacramentorum licitus sit usus sententiæ tantum probabilis ?* R. Recolendum est hic ex dictis *l.* 1. *d...* *n.* 103. 134. 472. quænam opiniones dicantur probabiles, probabiliores, tutæ, tutiores : qnibus suppositis, adde seqq.

§ 1. Peccat mortaliter, qui in administratione Sacramentorum sequitur sententiam tantum probabilem de valore, relinquentes tutiorem. Nam Innoc. XI. damnavit hanc 1. prop. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi, hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis sacerdotalis et Episcopalis.* Ratio autem est, quia opinio probabilis nihil immutat, addit vel substituit pro illo, quod forte ad valorem requiritur, ergo secundum hanc operando, Sacramentum exponitur periculo nullitatis, ergo eodem modo peccatur, quod peccaretur, si Sacramentum re ipsa frustraretur seu fieret irritum, quia in moralibus, facere et exponere se periculo faciendi censetur idem : frustrare autem Sacramentum est mortale, imprimis contra virtutem religionis, quia est gravis irreverentia in Christum, qui Sacramenta instituit eo fine, ut dum ponerentur præcipuæ eorum partes, fierent complete valida, et causarent gratiam, quo fine frustratur Christus. Ideoque audiendi non sunt Vasq. Sanchez *in decal. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 33. J. Sanch. *d.* 44. Rhod. *d.* 1. *quæst.* 4. § 4. Dicast. *de Penit. d.* 10. *num.* 213. aliique dicentes hoc non esse contra religionem, nam saltem id nunc est certum et fatetur Dicast. *a nu.* 222. 226. si adsit præceptum Ecclesiæ, uti nunc est præceptum Innoc. XI. qui ex motivo reverentiæ erga Sacramenta prohibet praxim opinionis oppositæ, ideoque per præceptum suum facit materiam prohibitam pertinere ad virtutem religionis, secundum dicta *l.* 1. *n.* 626. Deinde potest esse mortale etiam contra charitatem; quia sic conferens exponit suscipientem periculo carendi fructu Sacramenti. Præterea potest esse mortale contra justitiam, si nempe Minister teneatur, aut se ingerat pro illo, qui tenetur ex officio vel contractu Sacramentum ministrare, tum enim in se suscipit obligationem illius, uti notant Dicast. *de Bapt. num.* 219. et Bosco *d.* 1. *s.* 1. *num.* 265. Imo J. Sanch. *a num.* 15. *Rhod.* et alii putant contra *Dicast.* quemcumque Ministrum, qui omissis certis utitur tantum probabilibus, peccare contra justitiam, quia hoc ipso quod ministrare velit, tacite se obligat ad ita ministrandum, sicuti res exigit et pro jure suo vult sibi ministrari suscipiens, qui omnino vult sibi adhiberi certa, petiturus Sacramentum ab alio, si sciret hunc operari velle secundum probabilia tantum.

§ 2. Valent jam dicta, etiamsi Sacramentum administrandum non sit necessarium ad salutem, uti tenent nunc omnes communissime contra Dianam *p.* 1 *t.* 13. *R.* 2. Moyam *t.* 1. *quæst.* 9. et alios, quia esset saltem grave contra reverentiam Sacramenti. Et quæ adversarii opponunt, bene confutat Bosco *supra concl.* 16. nec sunt magni momenti.

§ 3. Peccat graviter, qui etiam in susceptio- 105
ne Sacramenti sequitur opinionem minus probabilem de valore Sacramenti, pendente etiam ab ipso suscipiente, reliquendo tutiorem quia quamvis Decretum Innocent. XI. expresse loquatur de solo conferente, tamen idem est de suscipiente, Carden. *in* 2. *Crisi disser.* 2. *num.* 38. Gormaz *d.* 5. *nu.* 308. aliique nunc communiter contra Vasq. *d.* 146. *nu.* 29. *Dian.* supra et *Hozes :* Ratio autem est, quia etiam suscipiens, si relinquat tutiorem, exponit Sacramentum periculo nullitatis : ergo etiam committit irreverentiam in Authorem Sacramenti. Deinde, si Sacramentum sit de necessitate salutis, repugnat rationi naturali, quod ex charitate teneat providere securitatem alteri et non mihi, inquit recte Dicast. *n.* 211.

Objic. Damnatum non est, quod suscipiens licite sequatur talem opinionem probabilem, ergo cum graves Authores asserant id licite fieri, sequi possumus. *Cons.* 1. nam damnatio propositionum est odiosa, ergo cum loquatur de solo conferente non debent extendi ad suscipientem. *Cons.* 2. quia cum conferens operetur nomine Christi, et active debeat concurrere ad gratiam, potuit Ecclesia per damnationem propositionis velle hunc magis reverentem et sollicitum reddere, non item suscipientem, maxime cum possit velle carere fructu Sacramenti, ergo ex damnatione circa conferentem non debet inferri damnatio circa suscipientem. R. 1. Damnatum non est formaliter, c. virtualiter, n. illa autem propositio dicitur damnata formaliter, quæ damnatur expresse in suis terminis ; illa damnatur virtualiter, cujus falsitas legitime infertur ex damnata formaliter : et talis est propositio de

suscipiente. *Ad Cons.* 1. n. ant. quia est declaratio falsitatis conducens ad utilitatem particularem omnium, et singulorum fidelium, ergo materia ejus est conveniens et velut beneficium omnibus, ad quos damnatio dirigitur, ergo non est odiosa sed favorabilis, secundum dicta *l.* 1. *num.* 620. *Ad Oons.* 2. neg. consequen. quia cum præcipua ratio damnandi fuerit cavere irreverentiam in Christum, quæ etiam committeretur a suscipiente cum periculo nullitatis, ex falsitate propositionis circa conferentem, legitime infertur falsitas propositionis circa suscipientem. Resp. 2. Licet permitteremus damnationem esse odiosam, et propositionem de suscipiente nullo modo esse damnatam, tamen nunc scimus esse falsam : quia secundum illa certo committetur irreverentia in Christum, uti sæpius dictum est. Nec verum est, quod volens suscipere Sacramentum, possit velle carere fructu Sacramenti, idem est injuriosum institutioni Christi, qui voluit per Sacramentum causari, et conferri fructum Sacramenti.

106 § 4. Peccat graviter, qui in Sacramentis conferendis vel suscipiendis sequitur opinionem probabiliorem, aut etiam probabilissimam de valore, relicta tutiore, uti de probabiliore docent expresse cum communi Sanch. *nu.* 34. Carden. *nnm.* 13. Gorm. *n.* 299. eadem autem est ratio de probabilissima, nam opinio etiam probabilissima manet intra terminos solius probabilitatis,ut suppono, et re ipsa est tantum probabilis, prout *probabilis* opponitur *tutiori ;* et ex eo, quod probabilissima, non ideo elidi-tur probabilitas oppositæ , ergo sequendo illlam, adhuc exponitur Sacramentum periculo nullitatis.

107 §. 5. Ex hactenus dictis sequitur peccari mortaliter, quoties Sacramentum confertur vel suscipitur adhibendo materiam vel formam, non certo, sed dubie vel probabiliter tantum validam. Quales autem materiæ Sacramentorum sint non certo validæ, colligitur ex dictis *a n.* 21. Quales formæ sint non certo validæ, etiam colligitur ex dictis *a n.* 29.

108 §. 6. Si opinio probabilis, et minus tuta, sit moraliter certa, tam conferens quam suscipiens Sacramentum licite eam sequitur relicta tutiore, saltem si ex rationabili causa id faciat. Ratio est, quia ubi est certitudo moralis non relinquitur imprudens timor periculi nullitatis. Quandonam autem aliqua sententia dicatur esse moraliter certa, dixi *l.* 1. *a n.* 178. Addunt aliqui, si opinio sit certo propabilior et passim censeatur practice tuta, non peccare suscipientem, si eam sequatur : quod aliquid extendunt etiam ad conferentem, saltem si ex rationabili causa id faciat, non operatur secundum dictamen, quod judicat esse longe verius, et respective ad ipsum censetur æquivalere moraliter certo; et sæpissime in praxi judicamus nos esse moraliter certos, hoc ipso, quod occurrat positiva ratio judicandi operationem nostram esse illicitam : recte dicit *S. Th.* 2. 2. *q.* 47. *a.* 9. *ad* 2. *Certitudo non est similiter quærenda in omnibus, sed in unaquaque materia secundum proprium modum : quia vero materia prudentiæ sunt singularia contingentia, circa qnæ sunt operationes humanæ, non potest certitudo prudentiæ tanta esse, quod omnino sollicitudo tollatur.*

Dixi, saltem si ex rationabili causa id faciat, 109
nam non operatur prudenter, si absque causa omittat tutiora, uti recte Nugnus, Salas, Fill. J. Sanch. *d.* 45. *n.* 10. Sporer *de Pen. n.* 717. Lohn. *de Confess. p.* 1. *c.* 3. § 1. hinc licet, speculative loquendo, moraliter certum sit, quod tenuissima cerevisia sufficiat pro Baptismo, cum sit et maneat aqua naturalis coacta, parum et accidentaliter immutata per injectum hordeum, est tamen illicitum in ea baptizare, si haberi possit aqua fontana; et idem est in similibus; inter causas vero rationabiles numerari potest magna utilitas proximi, aut nimia molestia Ministri, si teneretur semper exquirere tutiora, uti insinuabitur *numer.* 110 *et* 119.

§ 7. In necessitate, id est, quando conferri 110
vel suscipi debet Sacramentum, nec potest practicari tutior opinio, oportet procedere secundum probabilem, quia inquit S. Thom. 1. 2. *q.* 19. *a.* 3. *ad* 3. *non oportet, quod omnis mensura sit omnino infallibilis et certa, sed secundum quod est possibile in genere suo;* et rationem dat *q*, 99. *a.* 6. O, quia *necessitas non subditur legi :* sic si Judæus morbidus petat baptizari, et non habeas, nisi cerevisiam, aut etiam tantum aquam rosaceam, debes in hac baptizare, nam esse materiam dubiam tenent aliqui n. 260. referendi. Et in tali casu sententia tutior non relinquitur, sed non habetur; et necessitas illa ac periculum, ne homo alioqui damnetur, facit, ut non sit irreverentia, quamvis Sacramentum, quod pro hominibus institutum est, exponatur periculo nullitatis, Carden. *n.* 5. et alii omnes cum Gorm. *numer.* 200. Addit Schild. *de Consec. tom.* 6. *na.* 2. quando adest magna causa conferendi Sacramentum, v. gr. quando agitur de peccatore justificando, qui alia vice non facile redibit ad

quemquam, nec sinet se adduci ad renovandam præparationem, quamvis tum non possit absolvi, nisi cum dubio de valore, posse sic absolvi sub conditione, si est dispositus, quia talis spes gratiæ per Sacramentum causandæ videtur prævalere obligationi non conferendi cum periculo nullitatis : Et hoc etiam innuit Hariaga *d.* 20. *n.* 1. dicens fortasse excusare etiam utilitatem, cui in ejusmodi casu videtur conjuncta esse etiam quædam necessitas. Vide dicenda *n.* 122.

111 § 8. Etiam licitum est operari secundum sententiam probabilem, licet agatur de valore Sacramenti, quando aliunde adveniat practica certitudo, qualis advenit, si Ecclesia suppleat vel dispenset in aliquo ad valorem requisito : quod contingit præcipue in materia Sacramentorum Pœnitentiæ et Matrimonii, ut jam declaravimus.

112 § 9. Quando datur prudens, et communis persuasio pro jurisdictione vel potestate alicujus, sive ordinaria sive delegata ad aliquid faciendum; quamvis ea persuasio coram Deo sit falsa, tamen certum est, quod Ecclesia, si possit, suppleat vel dispenset, quando cum tali errore communi adest titulus vel coloratus, sive putativus, v. g. si ad hoc destinatus sit a legitimo Superiore, quamvis ob latens aliquod vitium re ipsa jurisdictio aut potestas talis non adfuisset. Patet ex *Cap. Infamis Causa* 3. *quæst.* 7. *et l. Barbarius, ff. de Off. Prætoris,* et alibi apud Aversam *quæst.* 64. *s...* § *in quibusdam :* docentque AA. communissime cum Sanch. *de Matr. l.* 3. *d.* 22. et Carden. *in* 2. *Crisi d.* 2. *a num.* 149. estque nunc certa omnium Theologorum sententia, inquit Spor. *de Pen. num.* 714. quia ita postulat officium supremi Principis et utilitas communis, ne gravissimæ oriantur deordinationes, et incommoda. Hinc inquit Bonac. *de Matrim. quæst.* 2. *p.* 8. *numer.* 33. valet Matrimonium, cui assistit laicus, si errore communi putetur Sacerdos, et a vero Parocho sit delegatus ad assistendum : quod enim talis delegatus debeat esse Sacerdos, id sola Ecclesia statuit, ergo etiam in illo potest, et tum vult dispensare.

113 *Objici potest.* 1. Error communis non facit suppleri defectum potestatis privatæ, v. g. si quis non sit reipsa tutor, licet publice credatur esse, tamen non dat valorem actui pupilli, uti cum communi ostendit Schilder. *de Conseq. tom.* 2. *num.* 52. ergo error communis etiam nou facit, ut suppleantur defectus potestatis publicæ. Resp. neg. cons. nam jura non meminerunt talis suppletionis respectu potestatis privatæ, meminerunt autem respectu publicæ, idque ob bonum publicum communitatis, quod merito pluris fit, quam bonum privati.

Objic. 2, Quotidie moventur lites circa competentiam Judicis, qui sententiam tulit secundum existimatam jurisdictionem, ergo signum est non esse certum, quod Ecclesia vel Resp. tum suppleat. R. Lites moveri, quia prætenditur defuisse, vel error communis, vel titulus coloratus, quæ si liquido probentur adfuisse, cessant lites.

Inst. Saltem communis error juris non juvabit, quia leges non favent ignorantiis juris, sed reprobant. R. Schild. *nu,* 36. docet hic juvare solum errorem facti. Si tamen in communitate et populo etiam esset invincibilis error juris, et ex illo procederetur, credo actum valiturum, quia manet ratio boni communis ita postulantis, neque leges hic distinguunt inter errorem juris aut facti.

§ 10. Ad hoc, ut in errore communi cum 114
titulo, suppleat vel dispenset Ecclesia, non requiritur bona fides aut error in illo, qui actum ponit. Schild. *num.* 37. cum communi. Imo nec requiritur in illo circa quem actus ponitur, uti docet Sanch. *num.* 42 *et* 61. Bonac. *de Matrim. q.* 2. *p.* 8. *num.* 38. Castrop. *tr.* 28. *d.* 2. *p.* 13. § 10. *num.* 10. contra *Bald. Tiraq. Lap. Zabarel. Avers.* § *Sexto*, Schild. *n.* 38 et alios, quia jura ex motivo utilitatis publicæ ita disponunt in errore communitatis, et non ob errorem hujus aut illius hominis. Peccat tamen secundum omnes, qui ita usurpat jurisdictionem, quam scit se antecedenter non habere, tum quia scit hoc esse prohibitum ab Ecclesia; tum etiam, quia invitum quasi cogit ad dandam actualem jurisdictionem pro his casibus, Con. Sanch. Less. Dian. *p.* 8. *t.* R. 93. Dicast. *de Pen. d.* 10. *num.* 187. Schild. *n.* 51.

§ 11. Si adsit quidem error communis, sed 115
desit titulus coloratus, ut si quis communiter putetur esse verus Parochus, sed in Parochiam ingressus sit sine titulo, et authoritate legitimi Superioris, dummodo sit in possessione sui officii vel putatæ jurisdictionis, docent J. Sanch. Pontius, Schild. *num.* 42. aliique duodecim cum Diana *p.* 2. *tom.* 16. *R.* 43. *pag.* 8. *tom... R.* 94. *p.* 11. *tom.* 2. *R.* 69. Ecclesiam adhuc supplere, quia hic æque militat ratio boni communis; et præscriptione potest acquiri jurisdictio. E contra Suar. Fagund. Less. Regin. Con. Sanch. *num.* 49. Bonac. *num.* 28. Aversa § *Secundo*, Gob. *t.* 7. *num.* 108. Car-

den. *num.* 151. Leur. *p.* 1. *q.* 434. *numer.* 5. dicunt Ecclesiam non supplere, quia quando jura id statuunt, semper faciunt mentionem authoritatis Superioris, quæ intervenire debuerit. Castrop. *num.* 9. aliique plurimi cum Tamb. *de Pen. l.* 3. *cap.* 4. § 7. dicunt utramque sententiam esse probabilem : secunda tamen, uti est communior, ita etiam videtur esse probabilior, unde prima non videtur esse satis tuta in praxi, nisi juvet consuetudo, secundum dicenda *num.* 127. Recte tamen notant Guttier. Sanc. Bonac. *num.* 36. Avers. § *Nono*, contra *Ledesm. Ceval. Medin.* si Superior non serio sed solum ficte dedisset jurisdictionem vel potestatem, hoc sufficere, quia publice et rationabiliter censendum esset collatum esse titulum, ergo justum est, ut subintret suppletio vel dispensatio Ecclesiæ.

116 § 12. Si Minister ab initio habuerit veram jurisdictionem aut potestatem, sed postea sublata sit, vel per revocationem Superioris, vel in pœnam delicti, quamdiu communi errore alicubi putatur adhuc habere, actus illius manent isto loco validi, uti recte Innoc. Abb. Card. Sanchez Bonac. *numer.* 27. Schil. *n.* 45 *et* 47. Aversa § *Septimo*, et sequitur ex dictis *num.* 112. Quando autem jura videntur oppositum dicere, loquuntur de casu et loco, quo talis omissio vel privatio potestatis notificatur. Quod si per legem revocata esset, sive desineret potestas, Schild. *num.* 46. putat non juvare amplius errorem communem, quia ignorantia legis non toleratur a jure; sed contra est, quod ignorantia legis toleratur, si sit invincibilis; et ideo AA. communiter dicunt quocumque modo desierit jurisdictio, si hoc sit occultum et perduret titulus coloratus, ratione erroris communis fieri, ut suppleantur jurisdictio. Addunt Henriq. Pontius, Schild. *num.* 50. quando ver. gr. ad annum tantum data est jurisdictio, hoc elapso Ministrum valide operari, si errore communi adhuc putetur habere jurisdictionem, et idem dicit cum aliis Schild. *num.* 48. Si Superior dederit jurisdictionem usque ad mortem suam, nempe illam permanere, quamdiu mors publice ignoratur : sed quoad primum casum contradicunt Mascard. Bonac. *n.* 32. Avers. § *Octavo :* quia pro tempore ultra annum, (et idem est in secundo casu de tempore ultra mortem,) non videtur unquam habuisse titulum coloratum, quem si non habuerit, valent dicta *numer.* 115. Denique si revocatio vel amissio jurisdictionis non omnino quidem sciatur publice, attamen populus incipiat de ea dubitare, Sylv. Abb. Henr. Rosell. Less. Sanch. Diana *p.* 8. *tom.* 1. *R.* 93. Bonac. *n.* 29. recte dicunt manere jurisdictionem, quia pro hac est possessio : et esset periculum faciendi injuriam Ministro, si ob solum dubium superveniens rejiceretur.

§ 13. Præscindendo ab errore communi, et 117
titulo putativo, quandocumque datur opinio probabilis, v. g. pro jurisdictione vel absentia impedimenti, communissima sententia est cum Suar. Con. Fill. Regin. Less. Bonac. *de Pen. q.* 7. *p.* 5. § 4. *num.* 4. *et de Matrim. quæst.* 2. *p.* 8. *num.* 29. Diana *p.* 2. *tom.* 13. *R.* 2. Aversa *de Pen. q.* 16. *s.* 5. quod etiam tum suppleat vel dispenset Ecclesia, quando potest, si forte absit jurisdictio, aut absit impedimentum. Et hoc in praxi tutum aut moraliter certum esse dicunt Sanch. *in Decal. l.* 1. *cap.* 9. *num.* 35. Verric. *tom.* 2. *moral. q.* 25. Dicast. *n.* 196. Tamb. *de Confess. lib.* 3. *M. n.* 1. Card. *a num.* 160. Ills. *t.* 1. *d.* 1. *numer.* 77. *C.* 2. Arsdek *de absol. Sacr. num.* 12. Sporer. *num.* 714. Gorm. *d.* 5. *a num.* 331. Stoz. *l.* 2. *num.* 53. Laurent. *disp.* 4. *num.* 48. fateturque Gob. *tom.* 7. *num.* 114. hanc sententiam esse probabilissimam. Ratio est, quia certum est, quod quando est consuetudo hoc vel illo modo operandi, tum detur jurisdictio ad ita operandum valide, si forte hæc desit, sed etiam certum esse consuetudinem apud viros sapientes, ut quando habent opinionem probabilem, v. g. circa jurisdictionem pro Confessionibus audiendis vel circa absentiam impedimenti inter volentes contrahere Matrimonium, tum operentur, idque scit Ecclesia, et non improbat, cum facile posset, ideoque deberet, ergo certum est tum dari jurisdictionem, si forte desit, vel tolli impedimentum, si adsit. *Major* patet ex *Cap. Cum contingat*, 13. *De foro compet. Cap. Romana*, 5. *De sentent. excommun. in* 6. *cap. Duo simul*, *De Offic. Ordin.* et ex Trid. *s.* 22. *cap.* 3. *de Refor. Minor* autem est communis Doctorum, inquit Cardenas *num.* 166. citans pro ea verba *Suar. Lugonis*, *Bonac. Diana*, *Arr.* opinio autem communis in quæstione facti facit certitudinem moralem : et ita opinio tantum probabilis est, quod Episcopus possit, dispensare in causa necessitatis in impedimento dirimente Matrimonium, attamen id certum est spectata simul consuetudine, de qua testantur *Suar. Vasq. Sanchez*, *Rebel. Castr. B. Poutius*, *G. Hurt. Salas*, quos refert, et sequitur Gorm. *d.* 5. *numer.* 335. ac consentit Pyrrh. Corradus *in praxi dispen. l.* 8. *c.* 4. dicens ita declarasse *Sixtum V.* Similiter ex probabili jurisdictione valuisse Matrimonium,

decidit Congregatio Trid. anno 1648, teste Lugo *in Resp. Moral. l.* 1. *d.* 46.

Dixi, præscindendo ab errore communi, etc. nam quando est opinio probabilis, hæc æquivalet errori communi, quia si sapientes ita judicant, non dissentiunt insipientes, inquit Carden. *n.* 153. ideoque omnes communiter ita censent, ergo si erretur, reipsa est error communis : deinde simul aderit titulus putativus, non operans secundum talem opinionem, v. g. volens absolvere pœnitentem, vel assistere contrahentibus Matrimonium, habebit ad hoc faciendum titulum approbationis vel parochiæ aut licentiæ a Parocho, ergo.

Objic. 1. Multi et gravissimi AA. quos referunt, et sequuntur J. Sanch. *d.* 44. Schild. *num.* 34. Diana *p.* 9. *tom.* 59. Gob. supra, expresse dicunt sententiam illam non esse certam : et Garcias pro opposita, quam etiam tenet, refert decisiones Cardinalium, ergo non est licitum secundum eam operari. R. Authores illi et decisiones negant sententiæ illi certitudinem, præscindendo a consuetudine operandi secundum hanc vel illam probabilem : nos autem dicimus tales sententias reddi certas accedente circumstantia consuetudinis.

Objic. 2. Bonifacius VII. Cap. *Si Episcopus*, 2. De Pœnit. et remiss. in 6. ait, *nulla quoque potest consuetudine introduci, quod aliquis præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat, qui eam possit solvere vel ligare.* R. Loquitur de mera consuetudine : nos diximus de consuetudine, ad quam accedit saltem tacitus consensus Superioris sive Ecclesiæ. Unde

118 § 14. Ad hoc, ut prudenter judicari possit Ecclesiam supplere aut dispensare, quando est ejusmodi opinio probabilis, præter potestatem supplendi aut dispensandi, videntur requiri sequentes conditiones.

1. Ut opinio dicens adesse potestatem vel abesse impedimentum sit certa, et absolute probabilis, et velut talis communiter admittatur a viris sapientibus, uti notat Carden. *n.* 153 *et* 154. quia alias prudenter præsumi poterit, quod Ecclesia sciat illius praxim vel consuetudinem, ideoque velit supplere aut dispensare, si forte sit falsa. Unde si opinio sit tantum tenuiter probabilis, Ecclesia non supplet, quia opinio tenuiter probabilis non est prudens nec absolute probabilis, uti constat ex dictis lib. 1. numer. 366. Et idem est, si sit tantum dubie probabilis, uti insinuatum est ibidem numer. 367. Si autem sit tantum probabiliter probabilis, non est certum, quod Ecclesia suppleat, ergo est illicitum secundum eam operari, quia Sacramentum exponeretur periculo nullitatis.

2. Ut praxis operandi secundum talem opinionem probabilem non sit contra stylum Curiæ Romanæ Card. *num.* 530. Gorm. *n.* 338. quia cum certitudo hic petatur a tacito consensu vel approbatione Ecclesiæ, si aliunde sciamus, quod Ecclesia ejusmodi praxim soleat improbare aut per sententias Rotæ rejicere, satis rescimus non supplere vel dispensare, maxime quia *rerum similiter judicatarum authoritas vim legis obtinere debet*, *L. Non imperatur.* ff. De legibus.

3. Ut opinio probabilis sit circa communem quæstionem juris, et non pure facti privati, uti notant aversa *de Pen. q.* 16. *s.* 5. §. *Tum demum*, Gorm. *hic d.* 5. *n.* 320 *et* 335. aliique. Consequenter dicendum Ecclesiam non supplere, si tantum probabile sit, v. g. quod jurisdictio huic Confessario concessa necdum expirarit ratione temporis : item si tantum probabile sit, quod in hoc vel illo casu ob privatam circumstantiam non sit contractum impedimentum affinitatis, etc. Oppositum tamen tenent *Bonac. Turric. Tamb.* et alii, quorum sententiam probabilem esse dicit Gob. *t.* 7. *n.* 118. quamvis nihil velit resolvere : potestque legi etiam Card. *a n.* 525. ubi videtur etiam hanc posteriorem sententiam tenere.

4. Ut sit rationabilis causa operandi secundum talem opinionem, secundum dicta n. 109.

§ 15. Quamvis agatur de valore Sacramenti, 119
neque sit casus absolutæ necessitatis, neque etiam Ecclesia possit supplere aut dispensare, nihilominus licitum est operari secundum sententiam probabilem, si alioquin administratio aut susceptio Sacramentorum fieret obnoxia nimiis scrupulis aut difficultatibus : ita multi moderni Doctores cum Ills. *tom.* 1. *d.* 1. *n.* 77, et idem, imo plus dicit *Camargo*, quamvis sit rigidæ sententiæ, uti constat ex dictis l. 1. num. 340. Ratio autem a priori est, quia certum est Christum ita instituisse Sacramenta, ut noluerit eorum administrationem aut susceptionem esse moraliter impossibilem, et odiosam fidelibus ministraturis aut susceptu-ris, ergo certum est, quod administratio aut susceptio obnoxia nimiis scrupulis aut difficultatibus non sit secundum institutionem Christi, ergo si non sit alius modus vitandi talem administrationem aut susceptionem, nisi quis operetur secundum sententiam tantum probabilem, licitum est secundum hanc operari. Ratio a posteriori est, quia alias infans

baptizari non posset, quem parentes dicunt non esse baptizatum, nam hoc testimonium est tantum probabile et fallere potest : item absolvi non posset, qui probabiliter putatur dispositus, imo vix ullus unquam absolvi posset extra articulum mortis, uti recte notat Carden. *diss.* 2. *num.* 25. quia vix unquam habere possumus certitudinem de dispositioue pœnitentis, quamvis enim det signa doloris, dicatque se integre confessum et se habere serium propositum emendationis, tamen cum possit falso ista dicere, assentiri non possumus nisi probabiliter, et tamen negari non potest, quin tum absolvi possit, imo debeat, cum supposita Confessione, et dispositione tali, jus habeat ad absolutionem. Similiter sæpe conficimus Eucharistiam probabiliter tantum cognoscentes nos habere panem triticeum, etc. *Confirmatur* hæc decreto Alexandri Octavi, quo damnat triginta et unam propositionem, plerasque rigoristarum, inter quas sunt quod non liceat sequi opinionem inter probabiles probabilissimam, quod attritio ex metu jehennæ non sit supernaturalis, quod satisfactio debeat præmitti absolutioni, quod praxis mox absolvendi pœnitentes sit abusus, quod pleræque Confessiones apud Religiosos factæ sint sacrilegæ vel invalidæ, quod Communio prærequirat satisfactionem, et amorem purissimum, etc. quæ ideo damnari debuerunt, quia deterrebant tam Ministros quam suscipientes a Sacramentis, eo quod redderent eorum usum difficillimum, et maxime odiosum, ergo Sacramenta possunt ministrari, et suscipi secuudum opiniones probabiles, si alioqui administratio aut susceptio Sacramentorum fieret obnoxia nimiis scrupulis, et difficultatibus, sicuti re ipsa fiebat per illas rigoristarum sententias.

120 § 16. Qui scit se habuisse aliquando jurisdictionem vel potestatem in ordine ad Sacramentum ministrandum, dubitat autem, an adhuc habeat, secundum Sporer *numer.* 718. potest ministrare, qui ipse est in certa possessione, quam non elidit merum dubium superveniens, neque mutatio præsumitur, sed probanda est, cum sit aliquid facti. Si autem quis dubitet, an simpliciter habeat, et an unquam habuerit talem jurisdictionem, ministrat illicite, uti cum communi Lugo *de penit. d.* 19. *numer.* 20. Si vero bona fide cœpisti possidere, v. g. parochiam, et superveniat dubium, an eam valide obtinueris, docent cum aliis Con. Dicast. *a num.* 203. Gob. *t.* 7. *num.* 21. te posse pergere in administratione Sacramentorum, quia melior est tua possidentis conditio. Additque *Dicast.* nullam ad sic operandum necessitatem requiri, sed melius contradicit *Con.* propter illa, quæ dixi n. 109.

§ 17. Si non agatur de valore Sacramenti 121
sed tantum de modo administrandi, potest Minister sequi opinionem practice probabilem relicta tutiore : ita cum Communi Card. *numer.* 4. et Gorm. *num.* 301. Sic practice probabile est laicum, qui propter necessitatem baptizat in mortali, non peccare mortaliter : tutius tamen est, id est, talis baptizans magis removetur a periculo etiam materialis peccati, si prius saltem conteratur, quo non obstante si se accommodet priori sententiæ et in mortali baptizet, non peccabit, mortaliter, quia opinio, secundum quam operatur, non exponit Baptismum periculo nullitatis, nam certum est non ideo fore invalidum, sed tantum versatur circa modum debite administrandi illum : atque idem est de aliis similibus sententiis circa reliqua Sacramenta.

Plura circa hæc addentur de Pœnitentia, quando de jurisdictione et approbatione Confessarii : item de Matrimonio quando de impedimentis dirimentibus.

Quæst. 26. — *An minister licite utatur ma-* 122
teria, vel forma dubia? R. Per se loquendo esse illicitum, quando potest haberi certa, uti constat ex dictis a n. 104.

Dixi 1. Per se loquendo, nam si Ministro intentaretur mors, nisi materiam vel formam dubiam adhiberet, non in contemptum religionis vel fidei, sed quia minans putaret materiam vel formam talem essse sufficientem vel satis certam, Henriq. A. Perez. Bonac. *d.* 1. *q.* 2. *p.* 1. *num.* 33. Escob. *l.* 8. *n.* 155. Con. *qu.* 60. *num.* 82. Dian. *p.* 1. *t.* 13. *R.* 2. *et p.* 3. *t.* 6. *R.* 48. *n.* 8. J. Sanch. *d.* 44. *num.* 12. Rhod. *d.* 1. *q.* 4. *s.* 4. § 4. Dicast. *de Bapt. d.* 1. *n.* 190. dicunt non fore illicitum conferre Sacramentum sub conditione, si talis materia vel forma sit sufficiens, imo Bernal. *d.* 6. *n.* 109. innuit, si etiam in contemptum Ecclesiæ impedireris, quo minus baptizares puerum morti proximum, nisi cum materia dubia, v. g. cum tenui cerevisia, te debere baptizare concepta intentione recta, ne puer in æternum periret : ad removendum tamen scandalum teneris protestari te hoc facere, non in contemptum Ecclesiæ, sed ob externam necessitatem pueri.

Dixi 2. quando potest haberi certa, nam in necessitate utendum est dubia, uti dictum est

n. 110. et inter dubias illa adhibenda est quæ videtur probabilior, uti notant omnes communiter cum Gob. *t.* 2. *n.* 37. Quid autem facere debeat Sacerdos in variis dubiis circa materiam consecrandam, dicetur, quando de Sacrificio.

29 *Quæst.* 27. — *Quandonam et quomodo Minister reiterare debeat Sacramentum?* R. Quando prudens dubium est de valore Sacramenti collati, debet iterari saltem sub conditione, ita S. Th. *q.* 66. *art.* 9. Aliique communiter cum Moya *t.* 1. *qu.* 9. *n.* 16. et Dicast. *hic d.* 1. *num.* 119. Estque perinde, sive sit dubium facti sive juris, uti recte explicant Dicast. *de Bapt. d.* 1. *num.* 165. et Gob. *t.* 2. *num.* 373. Item, quamvis aliquid, quod omissum est, etiam probabilius dicatur non requiri ad valorem, dummodo etiam sit probabile requiri, uti habent uterque Lugo, Tamb. *hic lib.* 1. *cap.* 1. § 1. *num.* 12. Gob. *num.* 363. 371. 376. et seq. quod intellige, si Sacramentum possit adhuc compleri, aut suscipiens alias pateretur grave incommodum, quia necessitas vel utilitas suscipientis est justa causa sic iterandi, reverentiæ autem satis consulitur per conditionem oppositam, hinc Cap. *Si nulla* 113. De consecr. dist. 4. dicit *Leo Papa; non intervenit temeritas præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.* Et Cap. ult. *De Presbyt. non baptiz.* dicit Inn. III. *non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum.* Valentque hæc potissimum, quando dubitatur de valore Baptismi, Confirmationis et Ordinis, quæ iterabilia non sunt, uti recte Escob. *lib.* 8. *num.* 145. Ratio autem pro omnibus est, quia si possit compleri, et non compleatur, relinquitur in certo periculo nullitatis, quod est gravis irreverentia, et suscipiens forte privatur Sacramento, et ejus effectu, quod est contra charitatem. Non debere autem Sacramentum tum repeti absolute sed sub conditione, quando nempe hic et nunc non est secundum se iterabile, probat recte Dicast. *a num.* 168. quia hoc iteratum Sacramentum absolute collatum exponeretur periculo nullitatis, si nempe Sacramentum prius collatum fuisset validum, ergo committeretur irreverentia. Ex dictis

Colliguntur seqq. 1. Sacramentum debet iterari, si prudenter dubitetur de recta pronunciatione formæ, Gob. *t.* 1. *n.* 41. Sporer *n.* 95. Putat quidem Pasq. *de Sacrificio q.* 319. verba, de quibus Ecclesia permittit sententias quarum una dicit, altera negat esse de valore si omissa sint, non esse repetenda, quia Ecclesia talia verba non assumit velut essentialia: Sed oppositum tenendum est, quia Ecclesia non potest facere, ut si sint essentialia, talia non sint: ex hoc autem, quod permittat doceri sententiam negantem, non ideo declarat non esse essentialia, ergo manet periculum invaliditatis, nisi repetantur.

2. Quando non habentur certissimi testes de 125
Baptismo infantis a Barbaris erepti, hic baptizandus est saltem sub conditione, uti ex Carthaginensi aliisque Conciliis decidit Greg. III. cap. *placuit.* De consecr. et docent communiter omnes cum Dicast. *de Bapt. lib.* 1. *num.* 172.

3. Quando testis unus oculatus ac fide dignus, de quo nempe non est suspicio erroris aut mendacii, deponit juramentum de Sacramento alicui collato, non relinquitur prudens dubium, sed habetur certitudo moralis, uti notant plurimi cum Dicast. *n.* 182. et Gob. *t.* 2. *n.* 396.

4. Si impius Parochus fateatur se aliquos baptizasse invalide, nec possit resciri quosnam, debent omnes sub conditione rebaptizari, quia de omnibus est prudens dubium, et æquale de singulis. Vide dicenda n. 311.

5. Si sit opinio probabilis de hoc, quod in- 126
valide sis baptizatus aut ordinatus Presbyter vel Episcopus, tum maxime debes sub conditione rebaptizari, et reordinari, Con. Dicast. *num.* 211. Escob. *num.* 149. quia a Baptismo pendet salus, et valor omnium Sacramentorum etiam suscipiendorum, ab Ordine autem pendet valor plurium Sacramentorum conficiendorum, hinc etiam causaretur gravissimum damnum proximo, si invalide ordinatus velles consecrare, absolvere, ordinare alios. Putant tamen Suar. Valent. Gran. Escob. *num.* 76. tum non esse gravem obligationem iterandi alia Sacramenta, v. g. Confirmationem, et Ordines antecedentes Presbyterium; quod verum est, si prior administratio tamdiu præterierit, ut Sacramentum aliud non censeatur amplius compleri posse, nam Confirmatio non est ita necessaria, reliqui autem Ordines continentur quoad potestatem saltem virtualiter vel æquivalenter in Presbyterio. Vide dicenda n. 315.

6. Si sæpius occurrat nova causa prudenter 127
dubitandi de valore Sacramenti jam sæpius collati, potest, et secundum supra dicta debet successive sæpius iterari sub conditione, Steph. et Gob. *n.* 252.

7. Quando moraliter certum est Sacramen- 128
tum fuisse invalidum, debet conferri absolute et sine conditione: quid autem facere debeat

Sacerdos in fine Missæ advertens vel dubitans de eo, an unam vel utramque speciem invalide consecrarit, dicetur, quando de Sacrificio.

129 8. Quando nulla est prudens causa dubitandi de valore Sacramenti, sed oriuntur tantum leves scrupuli, nequidem conditionate est iterandum, uti tenent omnes ex Catechismo cum Dicast. *numer.* 174.

9. Si unum verbum vel una syllaba formæ Sacramentalis repetatur sine rationabili causa, est saltem veniale : in dubio tamen, ubi Minister non est scrupulosus, docent Vasq. Gob. *n.* 381. Sporer *supra* potius inclinandum esse ad repetitionem faciendam quam omittendam, quia sic consulitur valori Sacramenti, et utilitati suscipientium, propter quos instituta sunt Sacramenta.

10. Qui judicare debet se recte confecisse Sacramentum, v. g. se recte pronunciasse formam, peccat per se loquendo mortaliter, si repetat, quia judicare debet se repetendo nihil effecturum, ergo repetere, ac si velit repetendo aliquid efficere, erit illudere institutioni divinæ. *Nec refert,* quod repetat sub conditione, *nam* ubi est inane tantum dubium non potest serio addere conditionem, sed exercite sic dicit, *volo conficere Sacrtmentum, sive antea confecerim sive non,* in quo est gravis indecentia.

11. Ille debet judicare se recte confecisse Sacramentum, qui solum leviter dubitat, vel inaniter suspicatur aut timet, et nescit ipse, cur timeat, eo quod non occurrat motivum prudens, sed solummodo hoc aut simile, *forte male pronuntiavi, possum male pronuntiasse, non scio reflexe me bene pronuntiasse, etc.* His enim contemptis pergere debet, ut monent Sot. Suar. Vasq. Gob. *num.* 378. Sporer *a nu.* 96. Escob. *lib.* 8. *num.* 143.

130 12. Si quis, ut se liberet molesto scrupulo, repetat ita formam sub conditione, putant Leand. Tamb. Gob. *t.* 7. *n.* 173. Sporer *n.* 99. peccaturum tantum venialiter, quia quando sit agit anxie, ex metu ne offendat Deum, non videtur gravem irreverentiam inferre Sacramento, sed tantum levem ex imprudentia : possuntque multi sic repetentes excusari ab omni peccato, inquit Gob. *n.* 172. tum quia sæpe non apprehendunt inanitatem sui scrupuli, tum quia sunt perplexi, timentque adhuc magis peccare, si non repetant ; quia non habent tempus examinandi, absque suo rubore vel aliorum tædio, putant potius faciendam repetitionem, minus quippe malum est repetere, quando est repetendum, uti recte Gorm. *de pen. p.* 2. *n.* 219. et secundum dicta num. 123. *non intervenit temeritas præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.* Tenentur tamen antecedenter sibi formare judicium quod opus non sit repetere, et illo standum est postea contempto omni timore.

13. In dubio, an protuleris formam Sacra- 131
menti, v. g. an re ipsa consecraveris, si hoc dubium oriatur ex eo, quia cum jam processeris longius, non recordaris te protulisse, aut quia non habes, speciale positivum fundamentum judicandi te protulisse, non ideo poteris repetere, sed debes pergere supponendo te bene fecisse omnia, si alias errare non soles, uti recte Pasq. *qu.* 317. quia non est opus, nec possumus recordari omnium, inquit S. Th. *quæst.* 83. *a.* 6. *ad* 5. quem communiter sequuntur omnes cum Suar. *d.* 85. *s.* 1. et quia communiter bene pronuntias, ex communiter contingentibus est prudens præsumptio.

14. Si distractus protuleris formam, et nes- 132
cias, an non forte erraris, non ideo poteris repetere, si in forma proferenda non soleas errare, uti constat ex jam dictis ; et ratio ulterior est, quia intentio et attentio virtualis sufficienter adfuit, cum continuaveris actiones ex priore intentione formali inchoatas, Gob. *t.* 2. *num.* 422.

Quæst. 28. *An et quando Minister teneatur* 133
Sacramenta ministrare? R. § 1. Qui ex officio est Pastor, tenetur ex justitia suis subditis, etiam extra necessitatem gravem rationabiliter petentibus ministrare sacramenta, est communis cum Suar. Lugo, Dicast. *de Eucharist. d.* 11. *num.* 119. Aversa *hic quæst.* 64. *s.* 7. *et de pen. quæst.* 16. *s.* 11. contra *Ric. Sylv.* et alios. Ratio est, quia ad hoc se obligavit assumendo officium Pastoris : præterea intercedit contractus, vi cujus accipit stipendium vel sustentationem vel saltem honorem a subditis, sub onere præstandi ea quæ sunt Pastoris, inter quæ præcipuum est ministrare Sacramenta : nomine autem Pastoris veniunt respectu sæcularium Episcopi, Parochi, et cum ipsis curam subsidiariam ex obligatione habentes : respectu Religiosorum Superiores, uti recte cum aliis Gob. *in Exp. t.* 1. *s.* 4. *subs.* 3.

Objic. Ergo si subditi vellent quotidie confiteri, Parochus teneretur quotidie audire, quod videtur intolerabile. Resp. Imprimis id non esse timendum de omnibus. Deinde si pauci id vellent v. g. capellani aut personæ devotiores, c. seq. attamen non tenebitur

quotidie tempus terere cum scrupuloso, cum nec huic expediat toties confiteri. Denique satisfacit Parochus, per se loquendo, si substituat alium aptum, qui pro se audiat toties volentes confiteri, Lugo, Arriaga *de Penitent. d.* 43. *num.* 6.

134 § 2. Peccat Pastor, qui exhibendo se morosum, et difficilem subditos absterret, quo minus petant Sacramenta, illo enim modo agendi tantumdem facit, ac si negaret, Gob. *subs.* 1. Non erit tamen mortale, si semel aut iterum absque extraordinaria ratione extra necessitatem petenti deneget, quia in communi æstimatione subditus non censetur esse graviter invitus, quia damnum illud facile alias suppletur, Suar. Arr. *a num.* 4. Qualis autem sit obligatio Parochi administrandi Sacramenta tempore morborum, et belli dictum est, *l.* 3. *pag.* 1. *a num.* 754. Et specialiter qualis sit Parochi obligatio ministrandi Eucharistiam vel Extremam Unctionem tempore pestis, dicetur, quando de illis Sacramentis.

135 § 3. Minister, qui ex officio non est Pastor, non tenetur ex justitia ministrare Sacramenta, tenetur tamen ex charitate, etiam cum vitæ suæ periculo Sacramenta necessaria ministrare in extrema necessitate, si possit absque suo gravi incommodo, uti constat ex dictis *l.* 2. *a n.* 174. possuntque videri etiam Escob. *l.* 8. *a n.* 251. et Gob. *subs.* 4.

136 § 4. Parochus tenetur Eucharistiam pro Communione deferre ad ægros, si petant etiam extra periculum mortis : maxime autem in Festis solemnioribus, Quintanadv. Gobat. *tomo.* 4. *num.* 426.

137 *Quæst.* 29. *An Sacramentum licite ministretur indigno ?* Resp. Constabit ex seqq. § 1. Minister peccat, per se loquendo, mortaliter, si Sacramentum ministret indigno, id est, illi, qui valide quidem suscipiet, sed sine effectu gratiæ. Est communis cum S. Thom. *quæst.* 80. *art.* 6. Suar. *d.* 67. ubi licet loquatur præcipue de Eucharistia, tamen doctrina facile applicatur reliquis Sacramentis. Eamdem doctrinam bene explicat Lugo *d.* 8. *s.* 10. *et Probatur* ex illo Matth. 7. *v.* 6. *Nolite dare Sanctum canibus, neque mittatis margaritvs vestras ante porcos.* Ratio autem est, 1. Quia lex naturæ dictat, ut qui ex officio dispensator est bonorum Domini, de eis non disponat nisi fideliter, et secundum voluntatem Domini, quæ hic est, ut indignis non communicentur. 2. Ad hoc obligat virtus religionis, postulans caveri irreverentiam, quam indigne suscipiens infert auctori Sacramenti, et Sacramento. 3. Lex charitatis etiam prohibet cooperationem ad peccatum proximi suntque hæ obligationes in materia gravi, uti per se patet. Tenetur itaque Minister providere, ut suscipiens habeat dispositionem ad Sacramentum etiam licite suscipiendum : neque satis est, quod non scias esse indignum, sed debes posse prudenter præsumere, quod sit dignus, alioquin non es fidelis, et prudens dispensator, Suar. Escob. *lib.* 8. *numer.* 240. Avers. *quæst.* 64. *s.* 10. Lugo *nu.* 195. Dicast. *d.* 3. *numer.* 271. et alioquin exponeres te periculo ministrandi indigno. Non requiritur tamen eadem in omnibus diligentia seu præcautio, sed attendendum est ad naturam cujusque Sacramenti et commune judicium prudentum. v. g. in Sacramento Pœnitentiæ requiritur exactior notitia dispositionis, tum quia Confessarius est Judex, tum quia dispositio pœnitentis requiritur ad valorem hujus Sacramenti : similiter in Sacramento Ordinis, quia non dirigitur ad bonum privatum, sed commune, cui procurando specialiter obligantur Episcopi. In Matrimonio debet quoque Parochus assistens magis inquirere impedimenta, quia ad hoc constitutus est ab Ecclesia : in Baptismo adulti inquirendum est in consensum baptizandi, qui ad valorem requiritur ; præterea in ejus fidem, spem et attritionem, etc. In reliquis communiter præsumitur quisque dispositus, qui illud petit, nisi constet de opposito, inquit Dicast. et Herincx *d.* 3. *n.* 57.

Dixi, per se loquendo, nam quandoque excusant, damnum ministrantis, infamia suscipientis, aliorum scandalum, sigillum confessionis. Et hactenus dicta jam declarabuntur paulo fusius.

§ 2. Peccatori publico ordinarie negandum 138
est Sacramentum, non tantum privatim, sed etiam publice petenti, uti cum SS. PP. apud Suar. *sect.* 2. docet S. Thom. *supra,* estque doctrina certa, inquit Herincx *numer.* 58. et rationes patent ex dictis. Neque excusat infamia, quæ jam est publica : et accederet scandalum populi, si non negaretur. *Dixi,* ordinarie, nam licet *Ledesma* et alii dicant negandum esse, quamvis minaretur mortem, eo quod videatur esse intrinsece malum sic quasi directe cooperari sacrilegio, tamen Suar. Bonac. Gob. *t.* 1. *numer.* 273. Dicast. *numer.* 292. Sporer *numer.* 188. aliique cum Escob. *n.* 357. contradicunt, si enim talem ministrationem excuset notabilis infamia occulti pec-

catoris publice petentis, uti *n.* 144. dicetur, cur non mors vel similis infamia ministrantis, dummodo non petatur in odium fidei vel in contemptum religionis? tum enim absolute nunquam liceret; nisi circumstantiæ significent ex alio fine fieri, uti dictum est *n.* 122. Atque ideo notant citati auctores præceptum non ministrandi Sacramentum indigno non esse pure negativum, obligans semper, pro semper sed resolvi in affirmativum, prudenter et fideliter dispensandi. Hoc unum hic addendum, per peccatorem *publicum* intelligi illum, cujus crimen notorium est, vel jure, vel facto, vel fama, uti explicatum est *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1219.

139 § 3. Si peccatum non sit simpliciter publicum, attamen sciatur a præsentibus, censetur publicum respective ad hos, ideoque negari debet Sacramentum, Suar. *s.* 5. Arr. *d.* 21. *n.* 24. Dicast. *n.* 288. quia tum negari potest sine infamia suscipientis et sine alio incommodo gravi. Si autem sit simpliciter publicum, sed adhuc ignotum aliquibus præsentibus, adhuc negari debet Sacramentum, uti *numer.* 138. dictum est. Quod si non sit simpliciter publicum, sit tamen notum plerisque præsentibus, sed non omnibus, *Suar. et Bonac.* dicunt Sacramentum negandum non esse, quia petens retinet jus, ad famam respective ad illos, quibus non est notum; et scandalum aliorum, si oriatur, erit passivum tantum. E contra Con. *qu.* 80. *numer.* 29. dicit esse negandum, quia est simpliciter publicum respective ad hos : Dicast. *numer.* 289. probabiliter dicit, si tantum unus aut alter ignoret, qui sit homo prudens et timoratæ conscientiæ puteturque non evulgaturus, debere negari, quia videtur præponderare, partim scandalum aliorum, quibus notum est, partim reverentia Sacramenti : et sicuti ad impediendum peccatum alicujus possum malam ejus voluntatem manifestare uni vel alteri, qui potest impedire aut corrigere, ita hic; maxime si sit spes, fore ut non tam grave sacrilegium committat.

140 § 4. Si crimen sit simpliciter publicum, verbi gratia Leodii tantum et ipse hic Coloniæ petat Sacramentum, *Sot. Henriq. Con. Vasq. Fagund.* aliique apud Dicast. *numer.* 286. dicunt non esse negandum, nisi probabiliter credatur ejus crimen statim esse hic revelandum, quia videtur hic retinere jus ad famam; sed probabilius est cum Caj. Suar. Bonac. Castrop. *t.* 21. *p.* 20. *nu.* 11. Tamb. *de Communione cap.* 6. *a n.* 12. Dicast. *n.* 287. Arr. *n.* 26. negari posse etiam sine læsione charitatis; excipiunt tamen cum Escob. *n.* 351. nisi prudenter præsumeretur emendatus; quamvis credatur crimen hic non evulgandum : tamen in hac rationabili causa vitandi et impediendi sacrilegium, non obligat, nequidem charitas, ut tuear famam illius, qui simpliciter ad illam jus amisit, et volens temere exponit se ipsum periculo diffamationis.

§ 5. Ut illi, qui fuit publice peccator, publice possit ministrari Eucharistia, *Nav. Laym.* et alii equirunt, præter Confessionem, aliquod tempus bonæ conversationis, quo scandalum tollatur; Possev. et J. Sanch. *d.* 34. *a n.* 2. dicunt sufficere Confessionem factam pluribus videntibus : Bernal. *d.* 48. *n.* 40. requirit factam esse coram pluribus, ita ut Pœnitentia, sit, aut speretur brevi futura tam publica quam publicum fuit peccatum : Escob. *numer.* 354. et alii melius distinguunt, si enim habet adhuc proximam peccandi occasionem, sentit cum *Nav.* vultque ut hanc occasionem prius deserat, alioquin non cessaret scandalum : Si non habet proximam peccandi occasionem, sentit cum *Possev.* quia qui publice confessus est, publice censetur pœnitere; et emendatus esse. Addit recte *Bernal.* si sæpius dedisset talia signa pœnitentiæ, et sæpius fuisset relapsus, deberet expectari tempus, quo judicaretur satis probata ejus emandatio. Notat tamen etiam Dicast. *n.* 282. posse illi ministrari, si præsentibus constat de ejus pœnitentia : si autem occulte petat, sufficit occulte egisse pœnitentiam, uti recte *Suar. et Tamb.*

§ 6. Si dubitetur de pœnitentia publici peccatoris, negari debet Sacramentum, quia possidet certitudo de crimine : si autem dubitetur de crimine, non est negandum, quia possidet bona fama; si tamen esset publica suspicio de crimine, negandum esset, etiam publice, donec constaret de innocentia : debet tamen esse suspicio, non tantum probabilis vel violenta, quæ probabili ratione deponi non possit, ideoque æquivaleat morali certitudini, uti recte Suar. Gob. *n.* 269. Arr. *n.* 29. Escob. *n.* 378. Sporer *n.* 185. nam in dubio melior esse conditio possidentis famam. Quod si suspicio esset violenta sed non publica, negari deberet privatim tantum. Si dubitaretur, an peccator esset publicus an occultus, negari non deberet publice, quia adhuc esset possessio pro ipso, Schild. *de consc. tr.* 6. *n.* 28. Quænam autem suspicio dicatur violenta, colligi potest ex dictis *lib.* 4. *a num.* 1438.

§ 7. Peccatori publico in articulo mortis petenti non est negandum Sacramentum, uti cum communi Suar. quia quisque præsumitur

se tum velle disponere, et necessitas levat scandalum, vel illud tollet Minister publicando pœnitentiam occultam moribundi, quod fieri debere putat Tamb. *n.* 24. si ad ipsum publice deferenda esset Eucharistia.

144 § 8. Peccatori occulto publice petenti non est negandum Sacramentum, si per hoc notabiliter infameretur, nam sic statuitur in *Conc. Carthag. VII.* ex *Africano*, quæ referuntur *Cap. Placuit, causa* 6. *q.* 2. Idem habetur *Cap. Si Sacerdos, de off. jud. ord.* ubi Eugenius Papa id confirmat exemplo Christi non removentis Judam a Communione, quem occulte noverat indignum : docentque idem *S. Thom.* supra, aliique communissime teste Dicast. *n.* 275. imo omnes, teste Rhod. *d.* 1. *q.* 4. *s.* 4. § 3. et Mauro *q.* 82. *n.* 3. Rationem dat Arr. *n.* 14. quia reliquis daretur scandalum, sive occasio temere judicandi, vel de peccatore, cujus crimen esset ignotum, vel de Ministro, qui quasi sine causa repelleret dignum. Alii communius dant hanc rationem; quia peccator occultus videtur retinere jus ad famam. *Nec obstat* jus oppositum, quod habet Christus ad negationem suæ inhonorationis, *nam* huic censetur Christus cedere propter causas gravissimas, ideoque nolle, ut in illis circumstantiis infametur peccator; sicut illi cedit, et potius permittit suam inhonorationem, quam velit frangi sigillum Confessionis. Causæ autem hic sunt, quia alioquin darentur occasiones gravissimarum inordinationum, offensarum, inimicitiarum, vel Ministro imponeretur onus intolerabile, nam vel teneretur probare crimen occultum, vel non; si non teneretur, posset pro sua passione aut levitate hos vel illos rejicere tanquam criminosos, sicque merito deterrerentur omnes fideles a Sacramentis tanquam odiosissimis propter metum talis infamiæ. E contra si teneretur probare, sæpe non posset, sicque incurreret gravissima incommoda. Atque ex his constat, dari præceptum vel naturale non infamandi talem hominem, uti plerique putant; vel saltem positivum Christi, uti volunt Con. *art.* 6. et Arr. *n.* 23. Monet tamen Eugenius supra, talem peccatorem privatim esse monendum, ne se ingerat.

Objic. 1. Minister tenetur potius consulere reverentiæ Sacramenti, quam famæ proximi. Deinde magis tenetur cavere animæ proximi mortem, quam damnum famæ. Præterea dando, v. g. Eucharistiam indigno tradit Christum innocentem iniquo aggressori. Denique projicit Christum in sterquilinium impuræ conscientiæ, ergo peccat. *R. Ad* 1. Christum noluisse hic consuli reverentiæ Sacramenti, uti nos docuit suo exemplo cum Juda, ob rationes ante datas. *Ad* 2. Debet in isto casu ob inconvenientia relata permittere mortem animæ, quam suscipiens sibi ipse infert libere, posset enim suscipere digne, si vellet : unde sicuti non possum proximum mutilare aut ejus domum comburere, ut sic ejus peccatum impediam, ita nec ideo lædere famam, ad quam jus retinet ob causas allatas. *Ad* 3. Minister ex rationabili causa ponit actionem de se indifferentem, quæ non est moralis traditio vel inhonoratio Christi, sed honoratio Sacramenti, ne reddatur odiosum, ideoque tantum materialiter cooperatur malitiæ suscipientis. *Ad* 4. Non minister sed suscipiens actione Ministri abutens inhonorat Christum et quasi projicit in sterquilinium suæ impiæ conscientiæ; uti pluribus explicat Lugo *a n.* 180. Putant quidem Lugo, Arr. et Bosco *n.* 210. quod suscipiens tantum negative inhonoret Christum, nempe negando partem cultus debiti, sed verius dicit Bernal. *num.* 33. quod etiam positive inhonoret, attamen, quia directe non intendit hanc inhonorationem, sed verbi gratia, vult salvare suum honorem, potest Minister ob justas causas hoc permittere.

Inst. Si scirem ab aliquo peti Eucharistiam eo animo, ut projiceret in sterquilinum, deberem illam etiam publice negare, ergo etiam sic negare debeo, saltem si sciam ideo petere, ut indigne suscipiendo positive inhonoret Christum. R. J. Pontius *d.* 41. *n.* 77. et Bernal. *n.* 47. negant ant. et dicunt, si occulte tantum vellet projicere in sterquilinium, hoc permitti posse, ac Christum adhuc tum velle jure suo cedere ob rationes datas, favetque Arr. *n.* 16. dicens oppositum non esse adeo certum : e contra Gob. *tr.* 1. *n.* 276. et Sporer *n.* 189. quamvis admittant permitti posse, ut hostiam rapiat, tamen dicunt non licere, vel positive cooperari, quamvis petens minaretur mortem, quia non licet facere hoc, quod petitur in contemptum Dei vel religionis; hinc Lug. *n.* 179. et Dicast. *n.* 280. dicunt etiam consequentiam potius concedendam esse, uterque enim hic petens est veluti injustus et violentus aggressor Christi, qui repelli debet : quod si tum infametur, sibi imputet. Aliud est, si non petet directe in finem, uti dictum est. Sed quamvis peteret directe in eum finem, tamen Arr. *n.* 17. agnoscit adhuc disparitatem, quia prior vult inferre Christo inhonorationem externam, forte etiam publi-

cam, posterior autem tantum internam et occultam, major autem est obligatio impediendi externam Dei injuriam, præsertim publicam, sed videtur standum responsioni Lugonis.

Objic. 2. Pecco, si Petro petenti reddam suum gladium, quando scio illum velle eo accepto se vel alium occidere, ergo similiter, si ministrem Sacramentum mortaliter peccaturo, qui hoc ipso quasi occideret se ipsum imo et Deum, quantum in se est. R. Dato ant. n. cons. In priori casu non tenet ratio, quam dedimus, quia non infamo Petrum, sed ad summum revelo, quod habuerit voluntatem occidendi, hoc ipsum autem magis erupisset, si reddidissem gladium, quia secuta fuisset occisio, deinde in priori casu non sequuntur incommoda alia, sed potius cavebuntur, ergo saltem charitas obligat, ut gladium non reddam : opposita omnia sunt in posteriore casu. *Dixi,* dato ant. nam si non possem negare, sine gravissimo meo incommodo, possem reddere, uti colligitur ex dictis *l.* 2. *n.* 255.

Objic. 3. Præceptum non ministrandi Sacramentum indigno est naturale et negativum, ergo obligat semper pro semper. R. Dictum est *n.* 138. non esse pure negativum : sed hoc dato, dist. const. cum Vasq. et Escob. *n.* 341. ergo obligat semper pro semper, in omnibus circumstantiis, n. positis simul circumstantiis necessariis, c. inter illas autem est, ut absit periculum scandali et damnum famæ proximi, sicuti præceptum, *non occides,* est naturale et negativum, attamen non obligat in circumstantiis, quibus id necesse foret ad conservandam suam vitam, quam alter invaderet injuste.

Inst. Posset caveri scandalum, et salvari non tantum fama proximi, sed etiam reverentia Sacramenti, si nempe simularetur administratio Sacramenti, v. g. si publico peccatori petenti Communionem daretur hostia non consecrata ; ergo hoc faciendum est. Resp. Hoc ipsum esse illicitum, uti ostendetur *a num.* 149.

145 § 9. Peccatori occulto petenti occulte negari debet Sacramentum, quia cum per hoc non lædatur ejus fama, manet obligatio legis naturæ, item religionis et charitatis. Excipe semper : nisi Minister novisset crimen ex sola Confessione, tum enim constat, inquit Herincx *n.* 39. et secundum Gob. *n.* 271. est sententia verissima, quod nequidem posset occulte admonere, sed deberet pergere ac si nihil sciret, ob reverentiam sigilli, et quia illam scientiam habet, non ut homo, sed ut Minister nomine Dei agens. Hinc Arr. *d.* 21. *a n.* 10. Sanch. *de Matr. l.* 3. *d.* 36. Valent. Laym. Dian. aliique cum Escob. *n.* 365. et Lugo *de pœn. d.* 23. *n. n.* 126. recte docent contra Suar. Vasq. Dicast. *de Euch. d.* 9. *n.* 229. Castrop. *supra* 20. non posse negari nequidem prætensis aliis causis, quia peccator satis adverteret negari propter indignitatem suam, atque ita frangeretur sigillum, quia illi exercite exprobraretur peccatum suum ; quod ipsum postea affirmat Castrop. *tr.* 23. *p.* 19. § 3. *n.* 20. tacite se ipsum corrigens : imo notat recte Arr. *n.* 13. quamvis etiam aliunde, præterquam ex Confessione, sciret, nisi hæc altera notitia sit moraliter certa, debet potius stare pro favore pœnitentis, uti in dubio pro eo stare teneretur, frangeretque sigillum, si ideo animosius, vel cum minore metu externe procederet ad repellendum talem indignum.

§ 10. Si quis occulte indignus peteret sacros 146
Ordines, si indignus est tantum propter statum peccati mortalis, Herincx *d.* 3. *numer.* 70. merito dubitat, an publice possit rejici, ideoque multi cum Lugo *hic d.* 8. *nu.* 194. dicunt non debere rejici, si prætendat jus ratione Beneficii vel dignitatis obtentæ, nam *Cap. Ex tenore, de Temp. Ordin.* ita deciditur circa talem: *Verumtamen quia peccatum occultum est, non debes aliqua ratione prohibere.* E contra si ex alio capite sit indignus, v. g. quia est irregularis, debet etiam publice rejici, si aliter removeri non possit, tum quia non omnes habent jus ad Sacramentum Ordinis, sed Trid. *sess.* 23. *de Ref. cap.* 5. *et* 7. demandat Episcopis, ut prius inquirant in natales, titulum, ætatem, mores, et tum promoveant, quos judicant dignos ; tum etiam, quia communiter non ideo incurretur infamia, cum plerumque rejiciantur ob defectum physicum, v. g. ætatis, tituli, subjectionis, etc. Et quamvis aliqua infamia inde redundaret, tamen præponderat majus bonum Ecclesiæ, quod præferre tenetur Episcopus, utpote ad hoc habens potestatem gubernativam in Ecclesia; qui tamen teneretur, quantum posset, consulere famæ petentis, v. g. publice dicendo in genere, se non posse ordinare ob causam postea ipsi manifestandam.

§ 11. Si unus sponsorum etiam publice sit 147
indignus, v. g. quia est hæreticus, probabilius videtur alterum, si absque gravi suo incommodo non possit omittere contractum vel procurare ipsi statum gratiæ, posse licite contrahere cum illo, ipsique ministrare (Sacra-

mentum Matrimonii) si adsint conditiones requisitæ ad contrahendum cum tali hæretico, de quibus dictum *lib.* 2. *num.* 95. ita cum communiore Sanch. Lugo *d.* 8. *s.* 14. Arr. *n.* 42. Dicastillo *de Matrimonio d.* 7. *num.* 707. Perez *d.* 36. *s.* 2. Platel. *num.* 82. tum quia quisque habet jus, ut concurrente gravi causa petat hoc, quod alter potest sine peccato præstare, si velit, ut dictum est *lib.* 2. *num.* 255. tum etiam quia contrahentes tantum indirecte conficiunt hoc Sacramentum, faciendo contractum de se non sacrum; qui, cum existit, a Christo elevetur ad rationem Sacramenti. Consequenter Parochus teneretur assistere tali Matrimonio, attamen deberet prius conari disponere ad digne contrahendum, si foret spes fructus, et inquirere in impedimenta, qualia si probabiliter adverteret subesse, Ecclesia *Cap. Cum inhibitio,* 3. *De clandest. despons.* præcipit, ut non assistat, sed expresse interdicat contractum, donec per Ordinarium certo constiterit, quid fieri debeat : cujus ratio est, quia quamvis non sit Minister hujus Sacramenti, tamen ab Ecclesia constitutus est veluti testis publicus apud suos subditos in ordine ad hunc contractum, cum auctoritate exigendi illum secundum leges Ecclesiæ, aut denegandi suam assistentiam, præsertim cum ex hoc non censeatur infamia redundare in contrahentes, sed attribui possit inculpabili impedimento, quale facile occurrit. Quod si contrahentes publice peterent et essent indigni ratione peccati vel censuræ occultæ, recte docent Lugo *s.* 13. et Arr. *a n.* 32. cum communi Parochum teneri assistere, et colligitur ex dictis *num.* 144.

148 § 12. Qui in mortali constitutus confert Sacramentum indigno, committit duplex specie sacrilegium distincte explicandum in Confessione, uti recte Dicast. *de Euchar. d.* 9. *dub.* 13. unum, quia ipse in mortali conficit; alterum, quia cooperatur indigne suscipienti, nam in mortali agere nomine et in persona Christi videtur notabiliter diversa malitia ab illa, quæ est, Sacramentum a Christo institutum frustrare suo effectu.

149 *Quæst.* 30. — *An Minister ob metum gravem licite simulet administrationem Sacramenti ?* R. Negative, nam Inn. XI. damnavit hanc 29. prop. *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.* Pro qua damnatione explicanda, notanda sunt seqq.

150 § 1. Simulatio latissime sumpta est positio signi de se indifferentis ad plura, cum prævisione, quod aliquis per illud sit decipiendus, eo quod accepturus sit illud in sensu, qui non est verus. Per hoc autem distinguitur a dissimulatione; quod dissimulatio sit prætermissio omnis signi, quando merito poni deberet, uti innuit S. Th. 2. 2. *q.* 111. *art.* 1. *ad* 4. v. g. si quis interrogatus, an habeat pecuniam, incipiat quasi inadvertenter loqui de alia re, sicque distrahat interrogantem, talis homo dissimulat dicere, an habeat pecuniam, et talis dissimulatio, per se loquendo, est licita, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 300. Si autem ostendat crumenam vacuam, prævidens alterum putaturum, quod omnem pecuniam exposuerit, cum tamen sciat se adhuc aliquam habere in sacco, simulat se non habere pecuniam.

§ 2. Simulatio administrationis Sacramenti 151
potest esse formalis vel materialis, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 297. Ille diceretur formaliter simulare, qui v. g. affunderet aquam infanti, dicens, *ego te baptizo,* et intenderet, ut præsentes putarent recte baptizare, cum tamen ipse non haberet intentionem baptizandi. Et certum est talem simulationem formalem esse illicitam, cum sit reale mendacium, quod committitur; sive verbo sive facto loquaris, uti habet S. Th. *supra in O.* Et ratio est, quia signum æquivocum determinatur ad unam significationem per intentionem ponentis illud, ergo cum ponens illud intendat, ut sit signum illius, quod non est, re ipsa est signum falsum et discordans a mente, ergo mendacium.

§ 3. Si affundens aquam et addens formam 152
non intenderet quidem baptizare, attamen etiam non intenderet, ut præsentes putarent eum velle baptizare, sed faceret ex alio motivo, ille materialiter tantum simularet administrationem Sacramenti. Et certum est hanc simulationem etiam fore illicitam, si adsit circumstantia aliqua vitiosa, v. g. si administratio Sacramenti exigatur in contemptum religionis, vel si fiat cum scandalo, vel cum adjuncta irreverentia erga res sacras, hæc enim semper sunt intrinsece mala.

§ 4. Propositio relata fuit juste damnabilis, 153
hoc ipso, qnod diceret simulationem administrationis Sacramenti esse licitam, loquendo indefinite de simulatione, et abstrahendo a formali vel materiali, etiam ex circumstantiis vitiosa, unde nunc per damnationem nobis certum est, non licere simulationem administrationis Sacramenti formalem et proprie dictam. An autem damnatio extendi debeat etiam ad simulationem materialem, colligi

non potest ex verbis decreti, hinc dividuntur auctores, nam non debere ad eam extendi, tenent aliqui, e contra debere extendi, fuse contendit Gom. *d.* 5. *a num.* 347. quia talis simulatio videtur esse quædam illusio Dei, propter quam Dei illusionem et irreverentiam præcipue damnata videtur esse ista propositio secundum doctrinam Inn. III. uti referetur *n.* 161.

154 § 5. Si quis etiam ex metu gravi proferret verba sacramentalia super materiam Sacramenti sine intentione conficiendi Sacramentum, peccaret mortaliter, quamvis materialiter tantum simularet, quia est simulatio administrationis Sacramenti, quæ simul est ex circumstantiis vitiosa, partim quia est contra reverentiam ita abuti verbis sacris a Christo institutis, et re ipsa est illudere Deo, partim quia est reale mendacium in re gravis sima, exercite enim et suo facto dicit se nomine Christi v. g. baptizare, absolvere, Corpus Christi fieri præsens, cum tamen sciat hæc omnia non fieri, ita Carden. *in* 2. *Crisi d.* 20. *a n.* 37. Neque jam audiendi sunt Auctores multi qui cum Moya *t.* 1. *tr.* 4. *q.* 2. § 3. oppositum antehac tenuerunt tanquam probabile.

155 § 6. Quamvis damnatio non loquatur de quocumque metu, neque determinative de metu mortis, sed indefinite dicat non sufficere urgentem metum gravem, abstrahendo an sit urgentissimus, et gravissimus, et etiam mortis ideoque ad falsitatem propositionis damnatæ sufficiat, non licere simulare administrationem Sacramenti ex urgente metu gravi perdendi, v. g. honorem vel opes, tamen dicendum est cum Card. *a nu.* 38. et Gorm. *a n.* 350. non licere simulare administrationem Sacramenti ex quocumque metu, etiam gravissimo mortis, quia sicuti propositio damnata procedit indefinite, ita etiam indefinite procedit damnatio, ergo cum propositio damnata possit intelligi, vel universaliter vel particulariter, damnatio illi contradicens merito intelligitur et universaliter et particulariter, ita ut verum sit, quod nullus metus gravis sit causa sufficiens simulandi administrationem Sacramenti : et ratio jam data est *n.* 151.

156 § 7. Si mors intentetur alicui, nisi panes extra Missam consecret, aut nisi absolvat aliquem indispositum, peccat mortaliter, si formam proferat, cum intentione non consecrandi vel non absolvendi, Gorm. *a num.* 359. Et oppositam sententiam Jo. Sanchez *dist.* 35. dicunt redolere audaciam et temeritatem Castr. *t.* 2. *d.* 1. *p.* 13. *num.* 8. et Aversa *q.* 64. *s.* 3. Ratio autem est, quia simulat adminstrationem Sacramenti cum circumstantia vitiosa, uti jam dictum est : Et idem applicari debet similibus casibus.

§ 8. Quamvis damnatio expresse tantum 157
loquatur de simulatione administrationis Sacramenti, tamen virtualiter damnatur etiam simulatio susceptionis Sacramenti, saltem transeuntis; est enim par ratio, nam intentio suscipiendi est æque de essentia Sacramenti transeuntis ac intentio conficiendi, ergo æque est contra reverentiam Sacramenti, illusio Dei et re ipsa mendacium, simulare susceptionem ac confectionem talis Sacramenti. Carden. *a n.* 65. Gorm. *a n.* 354.

§ 9. Simulatio materialis circa rem plane 158
indifferenter se habentem ad Sacramentum, per se loquendo, non est illicita, quia non est simulatio administrationis Sacramenti, neque adest alia vitiosa circumstantia, ut suppono; hinc si tuus pœnitens non sit dispositus ad absolutionem, poteris post Confessionem aliquid orare super ipsum et dare crucem, quamvis puteris absolvere. Item nolens confiteri, poteris ingredi confessionale, et genuflexus loqui Confessario de aliquo negotio, quamvis circumstantes putent te confiteri, quia tum non simulas administrationem aut susceptionem Sacramenti, sed benedicis pœnitenti, vel loqueris Confessario, quæ sunt indifferentia ad Sacramentum, et licita independenter a Confessione vel susceptione Sacramenti, Carden. Dicast. Gorm. *a n.* 360. Bosco *num.* 252. Similiter ille, cui mors intentaretur, nisi consecraret panes extra Missam, vel nisi absolveret indispositum, posset submisse recitare orationem aliquam super panem aut super pœnitentem, vel dicere, *hoc non est corpus, ego te non absolvo* etc. quamvis circumstantes putaturi essent eum consecrare vel absolvere; per ista enim non simularet circa administrationem Sacramenti, cujus nullam partem ponit, sed simularet circa orationem vel verba omnino se indifferenter habentia ad Sacramentum, Carden, *n.* 44. 52. 73. Similiter, inquit Gob. *t.* 1. *n.* 156. si metu adactus baptizes baptizatum vino affuso cum his verbis, *pax tecum*, etc. quamvis forte pecces ratione scandali, tamen non es sacrilegus, quia non adhibes materiam vel formam Baptismi, neque ullam actionem Sacramentalem, et omnia, etiam prout in circumstantiis, manent indifferentia.

§ 10. Si pro viatico deesset hostia consecrata, aut si quis in Paschate non posset se 159

disponere ad Communionem, neque eam omittere sine infamia, graves Auctores apud Moyam *supra* § 1. et Aversam *de Euchar. q.* 20. *s.* 5. § 6. putant ad vitandum scandalum vel infamiam posse conveniri cum Parocho, ut hic eis ministret hostiam non consecratam, sed recte contradicunt S. Th. Alens. Sot. Palud. Suar. Vasq. Henriq. Valent. J. Sanch. Escob. *l.* 8. *n.* 375. Lugo *d.* 8. *a n.* 187. Rhod. *d.* 1. *q.* 3. *s.* 5. § 3. Arr. *d.* 21. *n.* 20. Dicast. *d.* 3. *num.* 293. at ex professo *de Euch. d.* 9. *dub.* 21. Henricx *d.* 31. *n.* 66. Carden. *a n.* 24. Gorm. *n.* 358. aliique communiter cum *Aversa* supra, quia quamvis non sit simulatio circa administrationem Sacramenti, quod ibi non est, et cujus nulla pars ibi ponitur, tamen accedit circumstantia vitiosa, eo quod hostia non consecrata exponatur adorationi, tum adstantium, qui committent idololatriam materialem, tum præcipue illius, qui cum externa reverentia illam susciperet, ideoque scienter committet idololatriam saltem externam, quorum utrumque est intrinsece malum, uti intrinsece malum est, si quis etiam metu mortis a tyranno adactus adoleat thus coram idolo, quamvis interne tantum intendat se pascere illius odore, quia nempe volens exhibet illi idolo cultum externum. Itaque in casu morituri sine communione permittendum erit scandalum passivum, communicaturus autem in Paschate debet, vel se disponere vel omnino abstinere, etiam cum infamia sua, si aliter hanc vitare non possit, nam sic sumendo hostiam non consecratam peccaret gravius, quam peccasset communicando sacrilego, uti notat Carden. *n.* 33. et colligetur ex dicendis paulo post.

160 § 11. Si scandalum populi vel infamia hominis non potentis se disponere ad Communionem posset caveri per hoc, quod Sacerdos ex conventione diceret tantum verba illa, *Corpus Domini nostri JESU Christi custodiat etc.* et transiret hominem, hostiamque occulte reponeret in ciborium, hoc non videtur fore illicitum, uti notant *Henriq. Rhod. Diana, Leand. et Moya* § 2. et pro certis casibus concedit etiam J. Sanch. *supra n.* 9. Ratio autem est, quia per se licitum est etiam peccatori benedicere cum sacra Hostia, et talis bona apprecatio habet se plane indifferenter ad administrationem Sacramenti.

161 § 12. Si quis in mortali constitutus, nec potens confiteri vel conteri, Missam celebret sine intentione consecrandi, peccat mortaliter, quia abutitur actionibus sacris et cæremoniis directe ordinatis ad confectionem Sacramenti; deinde illudit Christo, cujus personam se agere exterius fingit, peccatque gravius, quam si consecraret et communicaret in mortali, uti recte Carden. *numer.* 32. quia præter irreverentiam gravem, quæ in utroque casu committitur abutendo sacris actionibus, in posteriore casu simul est causa idololatriæ, quam committit populus, adorando hostiam non consecratam, et ipsemet scienter committit idololatriam saltem externam, dum cultu externo soli Deo debito honorat illum panem, atque ita expresse docet Innoc. III. Papa *Cap. de homine* 7. *De celebr. Miss.* his verbis. *Licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si se ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur offendere, qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare, cum ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste vero non solum Deo, cui non veretur illudere, sed populo, quem decipit, se adstringat.*

§ 13. Si quis ex metu gravissimi incom- 162
modi sibi injuste incusso materialiter simulet se contrahere Matrimonium, per se loquendo, non peccat, uti habet communis cum Henriq. Con. Castr. Sanch. *de Matrim. l.* 1. *d.* 11. *numer.* 2. Arr. *d.* 21. *numer.* 42. Gob. *t.* 9. *a num.* 256. Bosc. *a numet.* 252. Gorm. *num.* 262. quia non simulat administrationem Sacramenti, sed tantum simulat contractum, qui secundum se non includit actionem sacram, priusquam sit completus, cum ratio Sacramenti vel rei sacræ tantum superveniat toti contractui absolute posito, uti fuse explicat Carden. *a num.* 75. Ex simili fundamento docent Sanch. Hurt. Dicast. Gob. *n.* 60. eum non peccare peccato sacrilegii, qui contrahit Matrimonium, sciens se habere impedimentum dirimens, quia ibi nihil ponitur sacrum, cui fiat irreverentia, neque institutio Christi videtur esse de tali contractu. Quidquid sit de hoc, in primo casu metus gravissimi injuste incussi, verba illa, *Accipio te in meam*, excusantur a mendacio per hoc, quod subintelligatur, quantum in me est, uti notat Scotus *in* 4. *dist.* 29. q. 1. nam quod contractus ille sit invalidus, non est ex defectu consensus, qui simpliciter liber esse potuit, sed ex lege Christi vel Ecclesiæ, quæ talem contractum irritat propter injustam coactionem.

CAPUT III.

De suscipiente Sacramentum.

DUBIUM. I.

Quæ dispositio requiratur ad valorem Sacramenti in suscipiente.

163 « Resp. Ad valorem Sacramenti in adultis ratione utentibus intentio percipiendi Sacramentum, interpretativa saltem requiritur, et sufficit : (excipe Pœnitentiam, de qua *infra*). Ita commun. *Theologi omnes* cum *D. Thom.* contra *Caj.* qui putat in suscipiente nullam intentionem requiri, modo contrariam non habeat. Ratio responsionis est, quia sicut adultus non justificatur sine proprio consensu, ita nec per Sacramentum initiatur et consecratur Deo, sine eodem consensu, si ejus sit capax, Bonac. *t.* 1. *de Sacr. d.* 1. *q.* 6. *p.* 2.

» Dixi, *adultis*, *etc.* quia cum tantum requirantur conditiones juxta subjecti capacitatem, parvuli autem, et perpetuo amentes non sint capaces propriæ intentionis, sufficit illis intentio Christi, et Ecclesiæ, Fill. *l.* 1. *c.* 8. *Unde resolves*

» I. Parvuli, uti et perpetuo amentes, valide baptizantur, confirmantur, communicantur, ordinantur, (quod ultimum nefas esset; priora autem olim permittebantur) Bon. *l. c.*

» II. Ægris ratione jam privatis, recte datur Unctio, non tantum si ante petierint, sed etiam si fuerint Catholici, neque constet esse in mortali, nam hoc ipso censentur interpretative voluisse et petiisse, quod alii Christiani, etiamsi de ea nunquam audierint.

» III. Invalidum est Sacramentum, 1. Quod quis suscipit cum intentione neutrali, habens se negative. 2. Quod suscipit ficte, id est, si simulate non tamen quod ficte, id est, indisposite. 3. Quod per meram vim, animo omnino repugnante, suscipitur, Bon. *l. c.*

» IV. Validum est Sacramentum, 1, Quod qui accipit, vult quod Christiani accipiunt; etsi non credat; aut non velit Sacramentum. 2. Quod quis per metum coactus suscipit, cum metus non tollat voluntarium. Matrimonium tamen gravi metu, v. g. injustæ mortis, initum censetur irritum, ut docet Sanch. *l.* 4. *de Matrim. d.* 12 et 14. Lugo *n.* 133. Et qui Ordines gravi metu coactus suscepit, etsi characterem habeat, non tamen tenetur ad continentiam, potestque, secluso scandalo, nubere, ut suo loco dicam. »

ADDENDA.

Quæst. 31. *An solus homo viator sit subjectum* 164
capax Sacramentorum? R. Affirmative : et hanc sententiam suppositis principiis fidei dicunt certam esse et evidentem, Suar. *d.* 14. *s.* 1. *Vasq. Gran.* licet Bernal. *d.* 18. *s.* 1. contradicat : quidquid sit de hoc. Ratio a priori est voluntas Christi, quam colligimus tum ex constante Ecclesiæ traditione, tum ex consensu Theologorum omnium, teste Esparsa *q.* 22. Congruentia est, quia solus homo viator secundum modernam providentiam est capax primæ gratiæ vel augmenti ejusdem, non autem Beati vel Animæ purgantes, quibus jam data aut determinata est mensura suæ gloriæ, respondens gratiæ, quam in vita mortali habuerunt : multo minus capaces sunt damnati, utpote a Deo exterminati, ergo.

Objic. Beata Virgo non erat capax augmenti gratiæ, et tamen suscepit, saltem Eucharistiam. Similiter qui in mortali est, non est capax augmenti gratiæ, et tamen valide suscipit Sacramenta. R. B. Virginem fuisse capacem augmenti gratiæ, per se loquendo, et spectato statu, in quo erat, licet aliquando tantum ita facta sit plena, ut propter extrinsecam Dei legem non esset augenda, quod per accidens est; et saltem erat capax dulcedinis spiritualis, quæ etiam est effectus Eucharistiæ, quam etiam ideo Christum Sacramentaliter sumpsisse docet S. Th. *q.* 81. *art.* 1. *ad* 3. Similiter qui in mortali est, ei convenit prima gratia, et augmentum prius habitæ, si removeatur obex, estque per accidens, quod hic et nunc impediatur : sicuti enim homo quamdiu hic sumit cibum, dicitur comedere, quamvis per accidens, quia æger est, non digerat, nec nutriatur; e contra si esset in cœlo, non diceretur comedere, quamvis sumeret cibum, quia non posset illo nutriri, ita et hic. *Nec obstat*, quod Christus post resurrectionem, Lucæ 24. *v.* 43. dicatur manducasse, *nam* ob statum gloriosum non erat capax nutritionis, sed Deus cibum illum annihilavit in ejus stomacho, uti docent *Theophil. S. Aug. S. Th. apud Corn. a Lapide* ad illum locum.

Q. 32. *An ad validam susceptionem reliquo-* 165
rum Sacramentorum prærequiratur susceptio Baptismi? Ratio dubitandi, quia *Cap. Veniens de Præsbyt. non baptiz.* refert Innoc. III. sententiam aliquorum, qui dicunt non tantum Sacramentum conjugii et Eucharistiæ a non baptizatis recipi posse, sed etiam alia, dummodo credant, et ita Christum habeant fun-

damentum per fidem Sacramenti. Similiter *Cap. Gaudemus*, 8. De divortiis dicitur, *cum Sacramentum conjugii apud fideles et infideles existat.* Et ibidem *Cap. Quanto*, 7. dicitur, *Et si Matrimonium verum inter infideles existat*, ubi Gloss. *lit. M.* addit, baptismo flaminis baptizati, cum illi quoad gratiam baptizati intelligantur, accipere possunt Sacramentum Eucharistiæ. Sed R. cum Lugo *d.* 9. *n.* 1. Aversa *d.* 72. *s.* 6. §. *Dixi*, aliisque communissime, Baptismum prærequiri ad validam susceptionem reliquorum Sacramentorum, quia Baptismus est *janua vitæ spiritualis, per quem membra Christi ac de corpore efficimur Ecclesiæ*, ut definit *Florentinum* in decreto Eugenii IV. ad Armenos, ideoque soli baptizati sunt subjecti Ecclesiæ, Sacramenta autem instituta sunt pro sola Ecclesia Christi, ergo. Et speciatim Eucharistiæ capacem non esse eum, qui baptizatus non est, docet Avers. *de Euchar. q.* 8. *s.* 1. §. *Secundo*, quia non genitus non potest nutriri. Unde sententiam *Marsilii*, qui putabat Catechumenum contritum posse cum fructu communicare, Suar. *d.* 62. *s.* 2. vocat singularem et alienam a principiis omnium Theologorum. Ad Canones citatos dicendum est, imprimis matrimonium infidelium non esse Sacramentum, nisi late et improprie, cum maneat dissolubile, nam *cit. cap. Quanto*, additur Matrimonium infidelium non esse ratum, quia, inquit Glossa *lit. H.* potest resolvi; et ita tenent omnes cum Sanch. *de Matr. l.* 2. *d.* 8. unde quando infideles conversi jubentur manere in suo conjugio, Gloss. *lit. F.* addit : *et videtur esse novum Matrimonium*, quia nempe tum renovato consensu fit iterum contractus, qui est Sacramentum, uti tenent *Henriq. Bellarm.* et alii apud Sanch. *d.* 9. *n.* 4. Deinde si infidelis præmissa contritione vel amore Dei perfecto susciperet Eucharistiam, dicendum est causandam forte gratiam, sed non ex opere operato, quia institutio Christi non fuit pro infidelibus.

166 *Quæst.* 33. *Quid præterea notandum sit circa intentionem sive consensum suscipientis, requisitum ad valorem Sacramenti?* Resp. Debet etiam hic recoli ex dictis *lib.* 4. *n.* 1324. quid sit intentio, et quæ dicatur formalis, virtualis, interpretativa, explicita, implicita, directa, indirecta. Quibus suppositis, adde seqq.

§ 1. Ad validam susceptionem Sacramenti non sufficit consensus pure indirectus sive in causa, uti habet communis cum Valent. Con. Compt. Dicast. *dist.* 3. *num.* 329. Gob. *t.* 1. *n.* 235. Gorm. *d.* 5. *n.* 255. quia talis consensus potest consistere cum directa nolitione Sacramenti : sic potest Judæus velle somnum, prævidens se in eo baptizandum a Christiano : si tamen nolit baptizari, Baptismus erit invalidus : Et ratio a priori est, quia talis somnus est causa vel occasio plane per accidens talis Baptismi, ergo quamvis velit somnum, non ideo vult Baptismum. Aliud est, si adfuisset simul intentio directa Baptismi, id est, si voluisset somnum, simul volens in eo baptizari, hæc enim sufficeret ad valorem, uti habetur *in Cap. Majores*, de Baptismo, et cum communi docent Con. *q.* 64. *n.* 106. Dicast. *n.* 329. Vide dicenda *n.* 357.

§ 2. Nec sufficit intentio sub conditione de 167
futuro contingente, uti colligitur ex dictis, *num.* 81.

§ 3. Intentio ad valorem Sacramenti requi- 168
sita in adulto suscipiente, non est uniformis ; nam

1. Ad Baptismum sufficit habitualis, uti habet sententia certissima declarata a Conciliis et per usum Ecclesiæ inquit Arr. *d.* 22. *n.* 22. Imo secundum Con. Rhod. Comp. *d.* 63. *s.* 5. *n.* 4. Dicast. *a n.* 323. Bernal. *d.* 18. *a n.* 64. Haun. *l.* 4. *n.* 752. Gob. *t.* 1. *n.* 236. Sporer *n.* 151. Bosco *d.* 1. s. 8. *num.* 30. contra Suar. Avers. *q.* 64. s. 9. Lugonem *d.* 9. *n.* 130. Arr. *a n.* 17. sufficit implicita tantum, contenta in contritione vel attritione; hinc secundum illos posset Judæus vel etiam Ethnicus in periculo mortis baptizari, si probabiliter judicaretur habuisse saltem attritionem, quia in hac includitur votum servandi omnia præcepta, item accipiendi omnia media necessaria ad salutem, ideoque etiam suscipiendi Baptismum. V. dicenda *n.* 358.

2. Ad Confirmationem sufficit habitualis, 169
forte etiam interpretativa; uti sentiunt Con. Arr. *num.* 10. Bernal. *n.* 87. contra Escob. *l.* 8. *num.* 55. Non solet tamen dari sensibus destituto, ut notat Aversa, quia non est ita necessaria, et debet cum majore solemnitate conferri ab Episcopo. Notant etiam Sporer *num.* 156. et Gob. *n.* 239. extra periculum mortis vel amentiam perpetuam non præsumi voluntatem suscipiendi Confirmationem, quia plerique potius volunt sumere cum usu rationis.

3. Ad Eucharistiam, saltem requiritur ha- 170
bitualis. Attamen in moribundo recte dicunt Suar. Con. Rhod. Lugo, Avers. Bernal. *n.* 85. Sporer *num.* 154. etiam interpretativam sufficere, præsertim si ante confessus est, quamvis jam a mente sit amotus, dummodo absit periculum irreverentiæ.

171 4. Ad Pœnitentiam requiritur saltem habitualis, et sufficeret implicita vel interpretativa, uti volunt Rhod. et alii cum Sporer supra et Bosco *n.* 27. contra Con. et Dicast. *dub.* 24. dummodo dolorem aliquo signo externo expressisset, quod signum esset loco Confessionis seu accusationis sui; nam probabile est, secundum dicta *num.* 161. ad Baptismum sufficere implicitam, *quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa,* inquit S. August. *l.* 1. *De adulter. nupt. c.* 28. *Si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit, nec ipsum ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia.* Cur autem requiratur signum externum doloris, rationem dat Lugo *n.* 124. quia Sacramentum Pœnitentiæ continet judicium externum circa peccata commissa, non potest autem Judex ex se inchoare judicium, nisi debite imploratus, saltem a reo, a quo non imploratur debite et proportionate ad judicium externum, nisi per aliquam accusationem externe positam, per quam simul dolorem internum reddat sensibilem, uti pluribus explicat idem Lugo *n.* 132.

172 5. Ad Extremam Unctionem sufficit interpretativa, uti tenent omnes communiter cum Bernal. *n.* 79. hinc dari poterit lapso in amentiam, quamvis forte nihil sciverit de Extrema Unctione. Cur autem intentio interpretativa sufficiat potius ad Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, et Extremam Unctionem, quam ad alia Sacramenta, hæc etiam est ratio, quia dicta Sacramenta minus incommodi vel oneris afferunt secum, ergo facilius præsumitur volitio generalis habendi talia bona, alioquin non facile obtinibilia : et maxime de Extrema Unctione præsumit hæc voluntas, quia cum sit postremum Sacramentum, et homines communiter tum possint eam petere, merito præsumitur omnes eam velle, nisi de contraria voluntate constet.

173 6. Ad Ordinem, non sufficit interpretativa, cum enim Ordo sit immutatio totius status, afferatque gravia onera illi, qui adultus suscipit, neque sit necessarius ad salutem, ex eo, quod aliquis volitione generali velit sibi media ad salutem, non ideo vult Ordinem, uti cum communi Con. Avers. Dicast. *n.* 228. Putat tamen Gob. *n.* 245. contra Con. et Dicast. sufficere implicitam, ideoque validum fore Presbyterium illius, qui admisisset Parochiam volens eam retinere, si postea in somno ordinaretur Presbyter, quia, inquit, in voluntate Parochiæ retinendæ continebatur voluntas intra annum accipiendi Presbyterium.

7. Ad Matrimonium etiam non sufficit inter- 174
pretativa, ob rationem jam datam de Ordine. Quandoque tamen sufficit habitualis, uti recte Arriaga *a n.* 27. Dicast. *n.* 308. Bernal. *n.* 77. Sporer *n.* 118. nam etiam sufficit consensus semel positus et moraliter perseverans, uti si Titius miserit procuratorem, qui nomine suo contrahat Matrimonium, si Caja procuratori repromittat, etiam dormiente Titio, perficitur contractus, cum tamen intentio contrahendi et consensus eo tempore existant tantum habitualiter. Putant quidem Rhod. Lugo *n.* 139. Bosco *n.* 49. intentionem et consensum Titii adhuc existere saltem virtualiter, in quantum volitio procuratoris existens est moraliter volitio Titii, quæ de facto etiam in Caja causat mutuum consensum, sed recte contradicit Bernal. *n.* 78. quia si Titius ante expletum contractum revocaret intentionem et consensum suum, quamvis poneretur volitio procuratoris, non fieret Sacramentum nec contractus: ergo in hac volitione, nequidem habitualiter, multo minus virtualiter, manet intentio et consensus Titii.

Objic. In conficiente Sacramentum requiri- 175
tur intentio saltem virtualis, ergo etiam in suscipiente. R, Disparitatem datam esse *n.* 56. in Obj. 2. quia nempe conficiens est agens, et quidem nomine Christi, suscipiens autem est potius velut patiens.

Inst. Si suscipiens est velut patiens; ergo nequidem habitualis intentio requiretur ad ullum Sacramentum valide suscipiendum. R. n. seq. est enim velut patiens, non pure physicum et mortuo modo, sed voluntarium; debet enim admittere vel onera vel favores Sacramenti, ergo merito requiritur aliquis ejus consensus.

§ 4. Quando sufficit consensus habitualis, 176
conferri posset valide Sacramentum illi, qui, quando erat compos rationis, voluit, aut probabiliter præsumitur voluisse illud, quamvis postea in amentia vel phrenesi expresse dicat se nolle, quia hæc revocatio non est actus humanus vel liber, ergo prior volitio humana et libera permanet habitualiter, Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 12. Aversa *supra,* Gob. *n.* 226. aliique communiter. In dubio autem, an voluerit, dicunt Avers. et J. Sanch. *d.* 44. *n.* 40. debere conferri sub conditione. Quid vero faciendum sit in dubio, an nunc, dum consensum revocat, si compos rationis, dicetur *num.* 340.

§ 5. Si quis ratione utens ore tantum renuat, 177
corde autem consentiat in Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Extremam Unctio-

nem et Ordinem, hæc Sacramenta erunt valida, si ipsi conferantur, uti recte Bosco *vum.* 32. in his enim Sacramentis non requiritur ullum signum externum interni consensus, quale tamen requiritur in Pœnitentia, secundum dicta *n.* 171. et maxime in Matrimonio, quia alioquin acceptari non posset consensus.

178 § 6. Ut Eucharistia suscipiatur formaliter in ratione Sacramenti, id est, cum fructu et effectu gratiæ, requiritur in adulto aliqua intentio, secundum ante dicta; hinc docent S. Th. *q.* 80. art. 3. Suar. *d.* 70. *s.* 3. Lugo *de Euchar. d.* 16. *num.* 22. aliique, si quis casu comederet hostiam consecratam, putans esse panem alium, non fore Sacramentalem sumptionem, ideoque nec satisfaciet præcepto communicandi in Paschate; nec ideo accipiet gratiam, nam nullam videtur habere intentionem sumendi, nisi sumat more catholico, id est, loco, tempore, et modo debito; consequenter non voluit sumere tum, quando putaret se profanum panem sumere, sicut nec tum, quando dormiret, uti recte Rhodes, Aver. Lugo *n.* 172. Gob. *n.* 234. contra Arr. *a n.* 13. qui putat valde probabile esse talem etiam cum fructu sumpturum : Quod *n.* 15. affirmat etiam de illo, cui contra voluntatem intrusa esset Eucharistia : Dicast. *de Eucharist. d.* 9. *n.* 143. affirmat etiam de illo, qui post usum rationis in amentia comederet Eucharistiam, nesciens Eucharistiam esse, quia quamvis fideles non habeant voluntatem absolutam tali modo suscipiendi Sacramenta, tamen prudenter præsumuntur habere voluntatem, ut si suscipiant, sit valida, excepto Ordine et Matrimonio, item, ut accipiant illorum fructum, quia hoc cedit, et ad reverentiam Sacramenti, quod alioqui esset invalidum, et ad utilitatem suam, qua alioqui carerent, quæ ratio probabilis est, atque ideo a potiori infert Lugo *de Euch. d.* 13. *n.* 28. si quis semel antehac aut ante amentiam habuisset expressam voluntatem accipiendi fructum etiam ex casuali comestione Eucharistiæ, hunc non privandum fructu.

Quid dicendum sit in casu, quo suscipiens haberet oppositas intentiones, vel erraret circa aliquid spectans ad Sacramentum, aut ad personam Ministri, intelligi potest ex dictis *a n.* 62 *et* 69. Ex hactenus dictis

179 *Colliguntur seqq.* 1. Omnis homo, etiam infans et fatuus, est capax Baptismi. Omnis baptizatus est capax Confirmationis, Eucharistiæ, et si masculus sit, Ordinis : solus baptizatus adultus est capax Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis, et Matrimonii.

2. Quamvis B. Virgo caruerit peccato originali, fuit capax Baptismi, quia finis illius erat, tum aggregare Ecclesiæ, tum causare characterem et gratiam de se deletivam originalis, uti fit in illo, qui antea contritus postmodum suscipit Baptismum. 180

3. Qui post Baptismum non peccavit, non est capax Pœnitentiæ, cujus materia sunt peccata post Baptismum commissa. Et Arr. *d.* 22. *num.* 2. dicit talem etiam non esse capacem Extremæ Unctionis, quia ejus forma videtur supponere peccatum, cum conferatur ad peccati reliquias aut pœnas delendas. Contradicit tamen in hoc Dicast. *de Extrema Unct. dub.* 1. O putans satis esse, quod potuerit peccare; hinc etiam Compt. *d.* 63. *s.* 5. *n.* 1. dicit sufficere, quod quis libertate utatur, et capax sit spiritualis auxilii, ad tentationes diaboli in agone superandas : imo Dic. *num.* 149. refert multos, qui dixerunt B. Virginem suscepisse Extremam Unctionem, quamvis Vasq. et alii multi hoc negent. 181

4. Infans est capax Ordinis, uti docent S. Th. aliique communiter cum Dicast. *de Ordine dub.* 21. ita ut Castr. *de Ord. p.* 7. *n.* 2. dicat, hanc sententiam esse certam contra Durandum. Ideoque etiam Vasq. Fill. Bon. Dian. Castr. Dicast. aliique, quos refert Gob. *t.* 8. *num.* 506. et sequitur Sporer *n.* 65. docent infantem in cunis posse valide ordinari Episcopum. Probatur autem ex *Cap. de Cler. per saltum promoto,* ubi agitur de aliquo ante annos discretionis promoto in Subdiaconum, et postmodum omisso Diaconatu promoto in Presbyterum, qui jubetur ordinari Diaconus, ergo satis significatur reliquos Ordines fuisse validos : quod autem dicitur de his Ordinibus, valet a pari de omnibus : Et congruentiam dat Haun. *l.* 4. *n.* 746. quia sic ordinari est merus favor, ergo sicuti potest quis legitimari vel nobilitari ante usum rationis, ita etiam potest ordinari. 182

5. Infans non est capax Matrimonii, uti nec fatuus, quia non potest habere liberum consensum, qui est materia proxima hujus contractus. *Nec obstat,* quod per tutores ineant contractus, quibus etiam obligantur post acceptum usum rationis, *nam* Christus hoc noluit de Matrimonio, quod omnimodam indissolubilitatem, et gravissima onera affert : Et hoc rescimus ex communi doctrina Ecclesiæ et Doctorum. 183

Quæst. 34. *An fides vel probitas suscipientis* 184

requiratur ad valorem Sacramenti? R. Negative (excepto Sacramento Pœnitentiæ) nam ita definiverunt Concilia et Pontifices, de quibus Suar. *d.* 14. *s.* 2. contra varios hæreticos, habetque praxis Ecclesiæ, quæ non reiterat Sacramenta v. g. Baptismum, Ordines etc. quamvis aliquis ea susceperit in peccato mortali etiam contra fidem. *Nec obstat*, quod ille, qui in Paschate suscepit Eucharistiam in mortali scienter, non satisfecerit præcepto, sed teneatur iterum communicare, *nam* hoc est tantum ob præceptum Ecclesiæ, quæ vult Communionem esse dignam et fructuosam. *Dixi*, excepto Sacramento Pœnitentiæ, nam ad dolorem supernaturalem prærequiritur fides, secundum dicta *l.* 2. *a n.* 14. et detestatio peccatorum ac propositum non peccandi de cætero etiam prærequiritur ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, uti suo loco dicetur.

DUBIUM II.

Quid requiratur, ut Sacramentum licite et cum fructu suscipiatur?

185 « Resp. Ad effectum Baptismi, vel Pœnitentiæ, requiritur et sufficit, præter voluntatem sumendi Sacramentum, dispositio fidei, spei et attritionis; non autem requiritur charitas, sive ut gratiam habeat, quia hæc Sacramenta dicuntur mortuorum, quod ipsa primam gratiam, seu vitam donent. Ad reliqua vero Sacramenta, quæ dicuntur vivorum, requiritur, ut sit in gratia, quia illa non primam, sed secundam tantum gratiam, id est, augmentum tantum gratiæ conferunt. Etsi subinde per accidens dent primam, cum quis putat bona fide se carere mortali. Laym. *l.* 5. *tr.* 1. *cap.* 6. Bon. *tom.* 1. *de Sacram. d.* 1. *q.* 6. *p.* 2. *Unde* resolves

» I. Etsi æqualiter dispositi, æqualem, magis tamen dispositi, majorem Sacramenti fructum, præter characterem, consequuntur, tum quia congruum est, Sacramenta ita instituta esse, ut uberior gratia detur, pro dispositione subjecti: tum quia non videtur is, qui vehementer attritionem ad Baptismum vel Pœnitentiam affert, omni fructu carere.

» II. Qui sumit hostiam, quam nescit esse consecratam, cum instar alterius animalis, sine intentione sumendi Sacramentum sumat, accipit quidem materialiter rem, quæ est Sacramentum, non tamen sacramenaliter et cum fructu. Idem docet Bonacin. de eo, qui sumit Sacramentmm ex causa famis : quod videtur intelligendum, si ex ea sola; neque enim videtur Sacerdos fructu Sacramenti privari, etsi sumpturus calicem, simul etiam levare sitim intenderet. V. Bon. *loc. cit. n.* 3.

ADDENDA.

Quest. 35. *Quid præterea adnotandum sit circa* 186
dispositiones prærequisitas ad hoc, ut adultus licite et cum fructu suscipiat Sacramentum? R. Seqq.

§ 1. Castr. *t.* 4. *d.* 1. *p.* 12. *n.*2 Con. *De fide d.* 14. *nu.* 217. aliique dicunt suspicientem Sacramentum, et præsertim Eucharistiam, debere ex præcepto elicere actum fidei : quæ sententia, quoad Sacramenta mortuorum, vera est: e contra respective ad Sacramenta vivorum; et speciatim ad Eucharistiam, Suar. *d.* 63. *s.* 3. post concl. 2. recte negat necessariam esse fidem actualem hujus Mysterii; hinc sufficiet, inquit Lugo *de fide d.* 13. *n.* 51. si interveniat aliquis actus fidei implicitus et in confuso, per quem suscipiens ex memoria notitiæ per fidem comparatæ habeat intentionem suscipiendi Sacramentum veluti aliquid habens supernaturalem operationem. Et recte addit, non esse opus anxiari de eliciendo propterea hos actus fidei, quia si habuerit de Sacramentis fidem explicitam, prout habere debuit, volitio suscipiendi tale Sacramentum procedet a fide saltem confusa, quæ recurret intellectui : ideoque etiam Amicus, *d.* 4. *n.* 97. dicit fidem et spem ad Sacramenta vivorum prærequisitam includi in voluntate recipiendi tale Sacramentum. Utilissimum tamen est in praxi explicite actus illos præmittere.

§ 2. Ante Baptismum requiritur actus fidei 187
et spei supernaturalis, saltem virtualis, uti omnes docent cum Suar. *de grat. l.* 8. *cap.* 19. Et quando adest mortale personale, prærequiritur contritio vel attritio supernaturalis, uti docet Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 1. his verbis, *fuit quidem pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato coinquinassent, quovis tempore ad gratiam et justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui petiissent;* probatque ex variis locis Scripturæ et speciatim ex illo Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam, inquit, agite, et Baptizetur unusquisque vestrum.* Idem docetur *Cap. Omnis* 96. et Cap. *Agunt* 97. De consec. dist. 4. Ex hoc autem, quod Trid. prærequirat actum fidei, spei et pœnitentiæ, sicut oportet, et ex motione atque adjutorio Spiritus Sancti recte infert Amic. *num* 76. hos actus debere esse etiam quoad

substantiam supernaturales. Putant quidem aliqui cum Escob. *l.* 8. *n.* 280. posse per accidens ad Baptistum sufficere dolorem virtualem, id est, implicitum, contentum in spe salutis suæ æternæ, si nempe aliquis immemor peccatorum, vel non cogitans de præmittendo actuali dolore cum tali actu susciperet Baptismum; sed Suar. Vasq. aliique cum Castrop. *p.* 13. *num.* 7. communius contradicunt.

188 § 3. Ante Sacramentum Pœnitentiæ requiruntur actus saltem virtuales fidei et spei supernaturalis, uti explicatum est l. 2. a n. 14.

189 § 4. Ante Sacramenta vivorum requiritur, per se loquendo, status gratiæ, cum unusquisque de facto sit vel in gratia vel in peccato mortali, et Sacramenta vivorum, per se loquendo, non causent primam gratiam, si inveniant peccatum mortale, non poterunt causare suum effectum.

190 § 5. Propter specialia præcepta præmitti debet Eucharistiæ jejunium naturale a media nocte, et Confessio seu absolutio directa ab omni mortali, uti dicetur nu. 511. et a nu. 533. Pro reliquis Sacramentis vivorum, si quis in mortali fuerit, sufficit status gratiæ per contritionem, quamvis enim Marsil. et Adrian. putarint Confessionem prærequiri, tamen Vasq. *d.* 136. *c.* 1. *n.* 3. Dicast. *d* 3, *n.* 200. docent oppositum esse certum, ideoque sufficere contritionem, tradunt Laym. *lib.* 3. *tr.* 1. *cap,* 5. *num.* 10. Lugo *d.* 8. *s.* 9. Arr. *d.* 20. *num.* 16. aliique communissime cum Busemb. *relato num.* 86. *Si dicas*, contritionem asse nimis difficilem, *Contra est*, quia homini ejus motiva scienti non est adeo difficilis : improbaliter autem postulant aliqui Rigoristæ certam intensionem vel durationem, ut ostendam de Pœnitentia. Quod si quis ultra attritionem assurgere non posset, per accidens apud eum prærequiretur Confessio.

191 § 6. Si aliqua Sacramenta vivorum per accidens causare possint primam gratiam, prærequirent in suscipiente aliquem actum supernaturalem, saltem post susceptum Sacramentum, uti dicetur a num. 197.

192 § 7. Suscipiens Sacramentum debet esse liber ab omni excommunicatione, et ab interdicto personali : et respectu Ordinum aut primæ Tonsuræ, etiam ab omni irregularitatæ, unde qui etiam per contritionem constitutus in gratia susciperet ejusmodi Sacramentum non remota prius censura vel irregularitate, committeret grave sacrilegium, quia ageret contra prohibitionem Ecclesiæ positam ex fine reverentiæ erga res divinas et Sacramenta; posset tamen excusare ignorantia aut gravis metus, uti dicetur in materia de censuris. Plura, quæ specialiter prærequiruntur ad hoc vel illud Sacramentum, et præsertim ad Ordines, designabuntur, quando de illis Sacramentis. Ex dictis

Colliges cum Lugo *de Eucharist. d.* 14. *s.* 3. 193
Aversa *hic qu.* 64. *sect.* 9. Dicast. *d.* 8. *dub.* 4. Tamb. *de Commun. cap*, 1. *n.* 12. ad principalem fructum sacramenti, etiam Eucharistiæ percipiendum non necessario requiri actualem devotionem, uti putarunt aliqui, apud Suar. *d.* 53. *s.* 3. et apud Amic. *d.* 4. *num,* 90. sed satis esse accedere cum aliis dispositionibus. Ad alios tamen abundantiores effectus, maxime autem ad gratias actuales tum accipendas, multum confert actualis devotio, uti omnes fatentur cum Aversa *de Euchar. qn.* 7. *sect.* 5. ideoque Suar. et Amic. ad has gratias requirunt negationem distractionis; imo Rhod. putat semper esse saltem veniale, recipere aliquod Sacramentum sine aliquo pio motu voluntatis, et consentiunt Gob. *t.* 1. *num.* 259. et Sporer *hic n.* 157.

Q. 36. *Quid dicendum sit de casu, quo quis* 194
Sacramentum suscipit cum obice, vel cum peccato mortali? Resp. Seqq.

§. 1. Qui sacramentum suscipit cum obice, sive cum impedimento, quo minus in susceptione Sacramenti causetur gratia, peccat, per se loquendo mortaliter, quia Christus instituit Sacramentum, primario, ideo ut absolute practice significaret gratiam, quando susciperetur, qui autem suscipit cum obice, facit, ut non possit absolute practice significare gratiam, atque ita quasi illudit Christo, et abutitur institutione divina in re maximi momenti. Perinde autem est, sive hic obex sit positivus, uti est peccatum mortale in Sacramentis vivorum, sive negativus, uti esset negatio fidei in baptizando. *Conf.* quia sicut ille est graviter irreverens, inquit Lugo *disp.* 9. *num,* 3. qui adducit Deum in testem rei falsæ : quamvis enim non faciat, ut Deus re ipsa testetur falsum, tamen facit, ut hoc appareat; ita qui suscipit Sacramentum cum obice, quia quamvis non faciat, ut Deus re ipsa significet falsum, tamen facit, quantum est de se, ut quodammodo videatur significare falsum, sive potius ut non significet hoc, quod dixit se significaturum, si poneretur Sacramentum, et ideo etiam talis susceptio cum obice a Theologis vocatur fictio, estque secundum se gravius peccatum, quam indigna confectio aut ministratio, uti cum aliis mullis notat Dicast. *d.* 3. *n.* 340. *Dixi*, per se loquen-

do, nam licet *Suar.* loquens *de Eucharist. d.* 66. *s.* 1. innuat nullo casu licitum esse suscipere cum obice, eo quod sit præceptum naturale eam suscipiendi in gratia, tamen contradicunt communius alii cum Aversa *de Euchar. q* 8. *s.* 5. Herincx *d.* 3. *n.* 96. et Bosco *d.* 1. *s.* 8. *num.* 54. saltem pro raro casu, v. g. si hostia alioqui esset profananda ab hæreticis, nisi statim sumeretur; sicuti enim tunc posset recondi in foramen parietis, ita, inquiunt Dian. *p.* 11. *t.* 6. *R.* 2. et Tamb. *de Comm. cap.* 1. *num.* 75. poterit sumi, ex intentione abscondendi in se. De casu, quo Sacerdos in Missa recorderetur mortalis, nec posset elicere contritionem, nisi cum certo dispendio sui honoris, dicetur, quando de Sacrifio.

Objic. Nullo casu licitum est jurare falsum, ergo nec suscipere Sacramentum cum obice, quia tam intrinsece malum est facere, ut Deus videatur significare falsum, quam facere, ut videatur testari falsum.

Resp. n. conseq. et ejus probationem. Jurans falsum mentitur, et quantum est de se, vult Deum esse testem, sive loqui pro veritate sui mendacii, ideoque vult, vel Deum nescire esse falsum vel saltem testari, hoc esse verum, quod tam ipse quam Deus scit esse falsum, utrumque autem non potest non directe opponi infinitæ sapientiæ aut veracitati Dei. E contra, qui Sacramentum suscipit cum obice, nihil simile facit, nam, non mentitur, nec vult Deum esse testem alicujus falsi, sed tantum facit, ut signum, quod est institutum ad significandum practice gratiam, hic et nunc eam practice non significet, per quod tamen signum Deus non loquitur, unde re ipsa non vult, ut Deus hic et nunc censeatur per illud loqui, sed tantum facit, ut signum illud non sit efficax, quod Deus volebat esse efficax, ergo hic non est ejusmodi directa oppositio ad aliquam perfectionem divinam, qualis est in perjurio. *Conf.* nam significare hic, est causare, suscipiens autem indigne tantum facit ut Deus videatur causare gratiam, quam tamen non causat, per quod directe non peccat contra ullam perfectionem divinam : non contra veracitatem, quia non facit, ut Deus videatur dicere se causare, sed tantum facit, ut videatur causare, quod non est contra veracitatem : sed neque peccat contra omnipotentiam, cui non fit injuria, si videatur hoc causare, quod causare potest, et quod merito causare deberet, imo potius fit honor omnipotentiæ, ergo simpliciter non peccatur directe contra ullam perfectionem divinam; et consequenter non ostenditur ratio, cur talis sumptio pro omni casu sit intrinsece mala.

§ 2. Si quis Baptismum vel Pœnitentiam 195
suscipiat in mortali, non peccat, nec impeditur gratia, dummodo habeat attritionem et cæteras dispositiones prærequisitas, quia hæc duo Sacramenta dicuntur Sacramenta mortuorum, eo quod suscipi possint ab eo, qui non est in statu gratiæ, ideoque conferunt primam gratiam. Si autem unum ex reliquis Sacramentis suscipiatur in mortali, impeditur infusio gratiæ, ideoque peccatur mortaliter, etiam in Matrimonio per procuratorem inito, uti probat Mendo *d.* 12. *q.* 1. hoc enim Sacramentum, uti et reliqua, sunt Sacramenta vivorum, et quæ necessario sumuntur in statu gratiæ, quia, per se loquendo, solam secundam gratiam causant, hinc docet Sanch. *de Matr. l.* 2. *d.* 11. *num.* 30. Volentem contrahere Matrimonium per procuratorem, teneri toto eo tempore esse in statu gratiæ, quo probabile est futurum, ut procurator contrahat.

§ 3. Sicuti *num.* 80. 97. 102. dixi conficien- 196
tem Sacramentum non peccare mortaliter, dummodo sit in gratia ante plene confectum Sacramentum, ita hic videtur dicendum non peccare mortaliter suscipientem, dummodo sit in gratia ante plene susceptum Sacramentum, unde ore sumens hostiam in peccato mortali non peccat mortaliter, dummodo voluerit conteri, et re ipsa conteratur, antequam deglutiat, si prius non potuerit confiteri, uti pluribus explicabitur *n.* 415.

§ 4. Sacramenta omnia, valide suscepta 197
cum obice, postea reviviscunt et causant gratiam remoto obice, ita S. Th. *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. *art.* 4. *quæst.* 1. ubi cum dixisset Confessionem reviviscere sublata fictione, addit idem esse in aliis Sacramentis. Sequuntur Caj. Arr. Castrop. *tract.* 18. *p.* 9. aliique multi cum Escob. *lib.* 9. *num.* 182. contra varios, quorum aliqui cum Med. apud Dicast. *de Bapt. dist.* 2. *dub.* 15. negant ullum Sacramentum reviviscere ad gratiam. Sot. Bernal. Hurt. Bosco *dist.* 1. *s.* 6. *num.* 63. dicunt reviviscere solum Baptismum. Dur. Palud. Amic. *dist.* 4. *num.* 158. solum Baptismum, et Pœnitentiam : *Sylv. Cov.* solum Baptismum, Confirmationem et Ordinem : Suar. Fill. Lugo, Ills. *lib.* 6. *dist.* 1. *num.* 54. dicunt omnia reviviscere præter Eucharistiam, sed assertio nostra explicatur et probatur, nam,

1. Quod saltem Baptismus reviviscat, est 198
communissima cum S. Aug. *de Baptis. lib.* 1. *cap.* 12. aliisque locis apud Aversam *quæst.*

69. *sess.* 2. Dicast. *supra.* Idem habet S. Th. *quæst.* 69. *art.* 10. et sequuntur alii SS. PP. apud Dicast. *num.* 165. et Gorm. *de Bapt. dist.* 1. *num.* 25. Ratio autem a priori est voluntas Christi, quæ nobis innotescit, partim ex SS. PP. partim ex Trid. *sess.* 6. *cap.* 4. ubi docet nos justificari per Baptismum in re vel in voto, quod verum non esset, si ille, qui cum obice suscepit Sacramentum, postea per illum non justificaretur, nam non potest in re suscipere alium Baptismum, neque potest habere votum Baptismi alterius, cum hic sit ei illicitus, ergo justificatur per Baptismum ante in re susceptum.

199 2. Cum Confirmatio et Ordo non sint iterarabilia, congruum fuit, ut quando suscepta essent cum obice, si removeretur obex, ex vi Sacramentorum illorum darentur gratiæ, maxime actuales, utiles ad finem vel functiones ejusmodi Sacramentorum recte obeundas, ergo congruentius dicitur, quod etiam tum causetur gratia habitualis, nam ejusmodi auxilia dantur ad exigentiam gratiæ habitualis. Videri potest Aversa *quæst.* 72. *sess.* 4. § *Quinto.*

200 3. Eucharistia, saltem si removeatur obex, antequam consumptæ sint species, causabit gratiam, uti docent S. Th. *quæst.* 79. *ar.* 3. Scot. Dur. Castrop. *supra*, Escob. *lib.* 20. *num.* 491. aliique multi, quos citat et sequitur Aversa *de Euchar. quæst.* 7. *sess.* 1. quia cum hoc subjectum jam sit dispositum ad gratiam, et cum Sacramento permanente, adsit Auctor omnis gratiæ, non videtur negandum, quod gratiam causet. E contra si Christus jam desierit esse præsens, communior sententia est cum Suar. *dist.* 63. *sess.* 8. Avers. et alii contra Bonac. et Arriagam *dist.* 14. *num.* 19. quod non reviviscat ad gratiam, quia alioquin Sacerdos, qui quotidie sæpissime communicasset sacrilege, si in fine vitæ pœniteret, acciperet ex opere operato vi Communionum sacrilegarum plus gratiæ, quam qui quotidie digne communicasset, quod videtur incredibile.

201 4. Si possit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum et informe, v. g. quia dolor qui bona fide præmittitur, non extendit se ad omnia mortalia, quæ confitens commisit, sublato obice reviviscet ad gratiam, quia congruum est, ut sententia judicialis valide lata, quando postea potest, detur executioni. *Cons.* nam omne mortale personale, secundum modernam Dei providentiam, remitti debet, per Sacramentum Pœnitentiæ vel in re vel in voto, uti docet Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. sed si daretur Sacramentum pœnitentiæ validum et informe, quod sublato obice non reviviscceret ad gratiam, posset aliquod mortale remitti absque Sacramento vel in re vel in voto, quia peccatum, ad quod non extendisset dolor, postea posset remitti per solam contritionem, in qua non includeretur votum Pœnitentiæ, nam nemo, per se loquendo, obligatur ad bis valide confitendum idem peccatum, uti habet *S. Th.* supra, ergo.

5. Cum Extrema Unctio non sit iterabilis in 202
eodem morbo, uti nec Matrimonium cum eodem homine supervivente, et tamen illi, qui hæc Sacramenta suscipiunt cum obice, maxime indigeant gratiis actualibus ad superandas molestias morbi et ad ferendas difficultates conjugii, hinc congruum fuit hæc Sacramenta reviviscere ad gratias causandas, dummodo obex removeatur intra tempus ejusdem morbi vel conjugii, uti docent Suar. Con. Lugo, Castrop. *et alii.*

6. Congruentiæ aliæ, cur Sacramenta me- 203
rito dicantur reviviscere ad gratiam, etiam sunt sequentes. Imprimis, quia omnia Sacramenta valide suscepta continent infinita Christi merita, quæ acceptata sunt a Deo ad fines a Christo intentos, ergo cum remoto obice apta sint in actu secundo movere Deum ad dandam ex illis meritis gratiam, re ipsa sic movebunt. Deinde, Sacramentum, hoc ipso, quod sit valide positum, est et manet opus Christi, tanquam principaliter operantis, quod autem gratiam non causet, est tantum ex defectu dispositionis in suscipiente, ergo hac posita reviviscet, sicuti alia bona opera mortificata per peccatum, sublato peccato, reviviscunt ad præmium. Deinde, Sacramentorum institutio interpretanda est fuisse talis, qualis maxime decebat divinam Bonitatem et Beneficentiam Christi erga nos, quæque magis invitaret homines ad resurgendum a peccatis, hæc autem omnia magis habentur, si dicamus omnia Sacramenta sublato obice reviviscere etiam ad gratiam, ergo.

7. Sacramenta sublato obice reviviscunt 204
etiam, quoad remissionem venialium, quæ remissa fuissent, si abfuisset obex. Suar. Lugo, Dicast. *num.* 173. contra Vasq. cui favet Arr. *dist.* 15. *num.* 23. Ratio est, quia sicuti reviviscunt sublato obice remissionis mortalium, ita reviviscent sublato obice remissionis venialium, idem enim est de utrisque.

8. Quod dictum est de reviviscentia Sacra- 205
mentorum ad remissionem mortalium et ve-

nialium, valet etiam ad remissionem pœnarum, talibus peccatis debitarum, nam etiam de his eadem est ratio; et idem consequenter dicendum est de reviviscentia, quoad jus proximum ad gratias actuales postea dandas secundum exigentiam gratiæ habitualis per Sacramentum reviviscens causatæ.

206 *Dixi*, Sacramenta omnia valide suscepta, quia si sint invalide suscepta, nunquam extiterunt, ergo non possunt reviviscere.

207 9. Si obex gratiæ fuit tantum negativus, id est, si Sacramentum ideo non causavit gratiam, quia aliquid defuit ad hoc, ut gratia causaretur, Sacramentum reviviscit, si hoc ponatur quod defuit; v. g. si adultus in solo originali constitutus susceperit Baptismum sine actu fidei, posito hoc actu fidei reviviscet Baptismus, uti habet S. Th. *quæst.* 69. *art.* 10. *in O.* et est communis cum Gorm. *de Baptism. dist.* 1. *num.* 26. Si tamen talis adultus simul haberet mortale personale ante Baptismum commissum, requireretur saltem attritio de illo, qua posita Baptismus reviviscceret, uti habet S. Th. *ad* 2. *et* 3. aliique cum Aversa *quæst.* 68. *sess.* 6. § *Tertio, et quæst.* 69. *sess.* 4. § *In primis,* Castrop. *p.* 10. contra *Alens. Nav. Gabr. Victor. Vasq.* illa enim sola ab initio defuerat. Quod si etiam supervenisset mortale post Baptismum commissum, ad hunc obicem removendum opus esset contritione vel attritione cum Sacramento Pœnitentiæ, uti tenent S. Th. *ad* 3. Con. Lug. Arriag. Esparsa, Aversa *quæst.* 69. *sess.* 3. aliique communiter contra Palud. Sylvest. Dicast. *a num.* 199. Gorm. *n.* 27. nam peccatum post Baptismum commissum est materia necessaria Sacramenti Pœnitentiæ, uti declarat Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. cap.* 2. *in fine,* ergo Baptismus non extendit se ad peccatum commissum post Baptismum.

208 *Quæst.* 37. *An et quomodo peccet, qui Sacramentum suscipit cum peccato veniali?* Resp. Si suscipiat cum veniali tantum habituali, nullo modo peccat, per se loquendo: si autem cum veniali actuali, vel cum complacentia ad veniale, non peccat mortaliter, uti recte Suar. *dist.* 7. *sess.* 4. quia non ponit obicem effectui primario, qui est gratia sanctificans. *Nec obstat,* quod impediat intentiorem gratiam, et saltem majores gratias actuales, *nam* non ideo peccat mortaliter: probabiliter tamen dicit Spor. *numer.* 195. peccari saltem venialiter. Vide dicenda *num.* 522.

209 *Quæst.* 38. *Quid dicendum sit de illo, qui Sacramentum petit sibi conferri ab indigno Ministro?* Resp. Seqq.

§ 1. Peccat, qui extra necessitatem extremam Sacramentum petit a Ministro non tolerato, quia fideles prohibentur communicare cum illo, excepto casu extremæ necessitatis, si nempe aliquis esset moriturus sine Baptismo aut Pœnitentia, vel secundum Escob. *lib.* 8. *a num.* 288. Dicast. *dist.* 3. *dub.* 31. Herincx *dist.* 3. *num.* 110. aliosque multos, si in horum Sacramentorum defectu esset moriturus sine Eucharistia et Extrema Unctione, eo quod hæc Sacramenta per accidens causare possint primam gratiam, nec credibile sit Ecclesiam velle privare illo medio. Et quidem peti posse absolutionem in illa necessitate, satis constat ex Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. cap.* 7. ubi docet omnes Sacerdotes tum habere potestatem absolvendi. Addit Suar. *dist.* 72. *sess.* 4. *sub finem,* posse a quocumque etiam non tolerato peti Viaticum, licet non defuisset absolutio Sacramentalis; ratio petitur ex *cap. Quod in te, de Pœnit. et remiss.* ubi sic habetur: *In illo verbo, per quod Pœnitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegetur.* De Extrema tamen Unctione oppositum dicit *Inn. III.* ibidem.

§ 2. Illi dicuntur non tolerati, qui sunt nominatim excommunicati et publice denuntiati, notorii percussores Clerici, publice in perpetuum degradati, publice et nominatim suspensi, publice irregulares per sententiam: Herincx *num.* 108. Item in quibusdam diœcesibus Belgii, publici fornicarii vel concubinarii, Platel. *n.* 78. Potestque videri etiam Suar. *de censuris dist.* 9. *sess.* 2. 210

§ 3. Ex causa rationabili et quando deest alius, licitum est suscipere aut etiam petere Sacramentum a Ministro tolerato, qui possit digne ministrare, quamvis prævideatur indigne ministraturus, ita Aversa *quæst.* 64. *sess.* 11. ubi plures refert sententias. Ratio est, quia ministratio Sacramenti est actio de se honesta, quæ a Ministro tolerato etiam posset hic et nunc digne poni, uti suppono, ipse autem jus habet ad tale Sacramentum, ergo impediri non debet per malitiam Ministri, nec charitas obligat, ut cum gravi suo incommodo caveat peccatum proximi, quod ipsemet, si vellet, cavere posset, unde petere potero. 1. In gravi necessitate spirituali mea vel alterius, pro quo peto. 2. Quando urget præceptum, v. g. Confessionis, Communionis, Missæ audiendæ, uti habet communior contra *Wiggers* et alios; hæc enim præcepta sunt in possessione neque certus sum me in his circumstan- 211

tiis deobligari. 3. Quando alioquin privarer magna utilitate, uti si alias non possem lucrari Jubilæum. Et universaliter dicit *Dicast.* supra, quando receptio Sacramenti ab hoc homine est futura mihi utilior vel commodior, quam si ab alio peterem : pro qua sententia citat multos. Similiter Gob. *t.* 1. *numer.* 264. dicit me posse petere, si sine aliquo incommodo non possem habere alium ; sed intelligi debet non qualiscumque utilitas, sed notabilis, nec qualiscumque commoditas, sed talis, quæ me liberet notabili incommodo alioquin subeundo : hinc licet *Suar. et Arr.* quibus favet Escob. *num.* 316. dicant licere petere saltem a parato, vel ab eo, qui se offert, hoc ipso, quod alias deberem carere gratia Sacramenti, quæ est magnum bonum, tamen melius contradicunt alii, quia bonum illud est facile compensabile alio tempore : unde etiam præcise lucrari Indulgentias non videtur causa sufficiens, si occasio lucrandi similes sæpe recurrat. Quomodo autem liceat petere Matrimonium cum aliquo, qui indigne suscepturus est, dixi *num.* 147.

212 *Dixi,* quando deest alius, nam probabilius est cum Con. *q.* 64. *num.* 49. Escob. *num.* 313. et aliis contra Valent. Præpos. Diana *p.* 5. *t.* 7. *R.* 4. et alios apud Tamb. *in Decal. lib.* 5. *cap.* 1. § 4. *a numer.* 65. non licere, si in promptu sit alius, quamvis prior esset proprius Parochus, qui etiam esset de se paratus: quia charitas saltem in Deum, suadet, ut peccatum proximi, si facile possim, impediam, ne saltem consummetur, aut continuetur, aut fiat majus; unde merito concludunt Aversa et Escob. *numer.* 316. prudenti judicio discernendum esse pro varietate rerum, et circumstiarum, quanta et qualis necessitas sufficiat, variæ enim sunt conditiones suscipientium, ministrantium, et ipsorummet Sacramentorum, et de his regulis discernendis, quandonam licitum sit cooperari peccato proximi, videri possunt dicta *l.* 2. *a n.* 255.

213 *Objic.* 1. Si proximus esset casurus in morbum gravem, nisi omitterem Missam die festo, ex charitate tenerer omittere, ergo multo magis, si est peccaturus. Resp. n. conseq. nam. 1. vitatio morbi non esset libera proximo, sed mihi soli, ideoque merito mihi imputaretur morbus et non ipsi ; e contra vitatio peccati maneret ipsi libera, ergo si commiteret, non imputaretur mihi, sed ipsi. 2. Proximus non posset aliter vitare peccatum, nempe disponendo se ad dignam administrationem, ergo si non faceret ipsi tribueretur.

Objic. 2. Si scirem medicum sanaturum me 214
per artem magicam, quamvis me posset sanare per artem medicam, peccarem petens sanari ab illo, ergo etiam pecco petens Sacramentum, et sciens Ministrum peccaturum, quamvis ministrando posset non peccare. R. n. conseq. pecco in primo casu, non quia medicus peccabit, sed quia ego simul communico cum dæmone, a quo admitta beneficium, dicor enim usurpare medicamenta, quæ prævideo applicanda tanquam instrumenta meæ sanitatis recuperandæ, est autem illicitum admittere beneficium a dæmone, aut habere ullum cum eo commercium, uti dictum est *l.* 3. *p.* 1. *a num.* 27. Simile nihil est, si aliquis mihi indigne ministret Sacramentum.

§ 4. Quamvis licitum sit petere Sacramen- 215
tum a Ministro excommunicato vel suspenso tolerato, ipse tamen non potest se ingerere, sed tantum poterit conferre, si requiratnr, uti ex Extravagante, *Ad evitanda scandala*, colligunt Herincx *a num.* 104. et Bosco *Dist.* 1. *sess.* 8. *n.* 89. An autem sit obligatio petendi Viaticum a Sacerdote hæretico, etc. dicetur *a n.* 620.

§ 5. Non est obligatio inquirendi in probi- 216
tatem vel mores Ministri, sed censeri debet bonus, quamdiu non probatur esse malus, Aversa *supra*, Dicast. *num.* 301. et alii communiter : qui ideo inferunt cum Suar. Regin. Spor. *num.* 180. quamvis scires Ministrum non Parochum, et etiam se non offerentem, paulo ante mortaliter peccasse, te tamen posse ab eo petere Sacramentum, quia potes præsumere, quod sit se dispositurus saltem per contritionem. Limitant Herincx *num.* 98. et Bosco *n.* 60. nisi constaret ipsum esse consuetudinarium, aut semper esse in occasione proxima peccandi, tum enim prudenter præsumi posset status malus. Addit etiam Gob. *t.* 1. *num.* 265. si facile possis habere alium, ut non requiras talem : similiter si quis sciretur paulo ante peccasse, nec fuisset tempus pœnitendi, non esset licitum ab eo petere Sacramentum jam statim administrandum, uti nec facile peti debet Missa, quando Confessionem præmittere non potest, quæ ex præcepto Ecclesiæ præmitti debet ante Communionem : petere enim in circumstantiis, in quibus moraliter non potest se disponere ad digne ministrandum, est inducere ac formaliter cooperari ad peccatum, quod nunquam licet. Putat tamen Bosco *num.* 95. per se loquendo, licitum fore admittere Sacramentum a tali homine ad evadendam mortem, quia tum censerer ejus peccatum permittere.

217 39. *An peccet, qui in susceptione Sacramenti, sequitur sententiam tantum probabilem?* Resp. Hoc resolutum esse supra *a num.* 105.

CAPUT VI.

Quid sint Sacramentalia, et quid efficiant?

218 « Resp. I. Cæremoniæ Ecclesiasticæ, quæ vulgo dicuntur Sacramentalia, sunt actus externi religionis ad colendum Deum accommodati. Tales autem communiter vocantur, oratio Dominica, aqua benedicta, esus elogiarum olim in usu, confessio generalis, eleemosyna, benedictio ab Episcopo vel Abbate consecrato data, quæ ex antiqua traditione dicuntur remittere venalia; et continentur hoc versu:

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens:

» Ad quæ etiam revocantur, tunsio pectoris, unctio in Regem, et similes : item multæ aliæ cæremoniæ, et res etiam ipsæ sacræ, quæ in Ecclesia partim ab Apostolis traditæ, partim postea institutæ sunt, ut Exorcismi, insufflationes, prima tonsura, benedictiones et consecrationes variarum rerum, etc. personarum, ut Ecclesiæ, calicum, etc. ipsæ etiam herbæ, lumina, vinum S. Joannis, cerei agni, signum S. Crucis. Quæritur ergo, quam vim habeant, non ex opere operantis, cum certum sit, sicuti per alia pia opera, sic etiam iis nos mereri, sed ex opere operato?

» Resp. II. Non habent vim ex opere operato conferendi gratiam, aut remittendi peccata vi sua, et per se, sed tantum, quatenus in nobis pium motum excitant. Ratio prioris est, tum quia nusquam promissio gratiæ, aut remissionis peccatorum, iis facta reperitur; tum quia peccatum etiam veniale non remittitur sine infusione gratiæ, quam conferendi ea nullam per se habent vim. Ratio posterioris, quia id accommodatum est sacramentalium institutioni et consecrationi, quæ fit per preces Ecclesiæ, quibus ipsa nobis tales motus precatur, Kon. *q.* 71. *ar.* 3. *Unde resolves :*

» I. Gratiæ prævenientes, et pii motus, conferuntur per sacramentalia, per modum impetrationis, quæ non omnino infallibilem effectum habent.

» II. Peccat graviter, qui sacramentalibus falsam materiam supponit, ut pro aqua lustrali faciendo urinam.

» III. Sacramentalia quandoque operantur beneficia corporalia, v. g. sanitatem, per modum impetrationis, ratione precum Ecclesiæ. Imo quædam etiam vim habere (v. g. fugandi dæmonem) per modum operis operati, ex singulari privilegio, docent Henriq. *l.* 1. *cap.* 2. Sotus, et alii, quia, inquiunt, etiam Ethnici, in quibus nec intercesserunt preces Ecclesiæ, nec meritum operantium, quandoque signo Crucis (quod quidam etiam putant de nomine Jesu) a dæmone liberati fuisse dicuntur : quod tamen alii eorum virtuti objectivæ, quasi naturali adscribunt : de quo plura apud Scholasticos. V. Merat. *d.* 10. *s.* 1.

ADDENDA.

Quæst. 40. *Quid præterea notandum sit circa* 219
Sacramentalia? Resp. Seqq.

§. 1. Sacramentalia stricte sumpta, sunt ritus sive actiones religiosæ ad decentem ac devotam Sacramentorum administrationem ab Ecclesia institutæ, quales sunt trina affusio aquæ in Baptismo, formatio crucis super pœnitentem absolvendum, benedictio nuptialis in Matrimonio etc., de quibus ita definit Trident. *sess.* 7. *de Sacramentis in genere Can.* 13. *Si quis dixerit receptos, et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administrativne adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem posse mutari, anathema sit.* Ratio autem est, quia Ecclesia præcipit illos, et quidem graviter, ubi materia est gravis, idque ex motivo religionis, ergo contraveniens, per se loquendo, peccat graviter contra virtutem religionis, Dicastill. *d.* 3. *dub.* 16.

§. 2. Docet Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. hanc potes- 220
tatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione salva illorum substantia ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, et locorum varietate magis expedire judicaret. Itaque cæremoniæ universales, et toti Ecclesiæ communes creduntur esse ab Apostolis vel Summis Pontificibus, ac proinde non possunt, nisi a Summo Pontifice, et quidem ob gravissimas causas mutari, ut recte Arr. *dist.* 23. *num.* 5. E contra cæremoniæ speciales privatarum Ecclesiarum plerumque sunt ab Episcopis, quæ ab illis mutari non debent sine gravi causa; mutari tamen absolute possunt ab illis, quia sequentes Episcopi habent potestatem æqualem prioribus : Si tamen a Papa confirmatæ fuissent, Episcopi mutare non possent, quia inferior derogare non potest illi, quod a Superiore constitutum est.

§ 3. Tenendum est cum Suar. *dist.* 15. *sess.* 221

4. Lugo, Esp. *quæst.* 36. *cap.* 3. *num.* 6. Busemb. *supra*, nulla Sacramentalia conferre ullum effectum ex opere operato, licet contradicant *Ledesm. Sot. Carthag. Vict. Valent.* et alii, qui virtutem illam dicunt inesse Sacramentalibus stricte sumptis, imo Sacramentalibus etiam late sumptis ejusmodi virtutem inesse ad aliquot effectus; docet ut probabile Bellarm. *de Baptism. lib.* 1. *cap.* 31. *prop.* 3. et ita remittere veniala dicit satis probabile esse Bossæus *in Floribus v. Pœnitentia n.* 6. sed ratio nostra est, quia talia non sunt instituta a Deo vel Christo, sed ab Ecclesia, que non habet potestatem ejusmodi actioni dandi vim infallibilem causandi talem effectum.

Objic. 1. Ecclesia habet potestatem remittendi pœnas temporales ex opere operato per Indulgentias, ergo etiam causandi ex opere operato similes effectus per Sacramentalia. Resp. neg. conseq. Remissio pœnarum per Indulgentias fit propter satisfactiones Christi et Sanctorum, et Deus dedit potestatem Ecclesiæ, ut earum partem applicare possit fidelibus, ut dicetur de Pœnit. simile nihil voluit vel instituit Deus circa Sacramentalia.

Objic. 2. Saltem ejectio dæmonum causatur ex opere operato per exorcismos vel adjurationes secundum illud Matth. 10. *v.* 1. *Dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos;* et Marci 16. *v.* 17. *In nomine meo dæmonia ejicient.* Resp. Hoc non fieri ex opere operato, cum non semper infallibiliter fiat, sed quandoque fit, vel opere operantis, vel propter impetrationem Ecclesiæ, cujus preces interponuntur, et ad quarum positionem Deus injicit fortem timorem dœmonibus, sicque cogit exire, uti notat Arr. *numer.* 10. Quod etiam applicari debet exorcismis fieri solitis ante baptismum, de quibus quamvis S. Th. *quæst.* 71. *art.* 3. dicat, quod aliquid efficiant independenter a Sacramento, tamen non dicit, quod aliquid efficiant ex opere operato, sed ex opere operantis, maxime ratione Ecclesiæ, inquit Avers. *q.* 60. *s.* 6. cujus nomine fiunt, et quæ impetrat, ut dæmon in hominem baptizandum non amplius tantam habeat potentiam.

222 *Quæst.* 41. — *Quid circa Agnos Dei, et alias res benedictas sit notandum?* Resp. Seqq.

§. 1. Agnus Dei est cera alba a Papa benedicta; et nominatur Agnus Dei a figura agni, quæ super illa imprimitur.

223 §. 2. *Greg. XIII.* prohibet sub pœna excommunicationis ne Agni Dei inaurentur aut ullo colore pingantur, uti refert Azor. *p.* 1. *lib.* 9. *cap.* 9. Si tamen ita antecedenter picti sint, non est illicitum eos retinere, Sanch. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 43. *n.* 28. dummodo non retineantur ad vendendum, inquit Diana *p.* 3. *t.* 6. *R.* 12.

§ 3. Agnos Dei ideo vendere carius, quia 224
benedicti sunt, est irreverentia et simonia, quia pretio temporali æstimatur sacra benedictio; vendi tamen possunt secundum materiam suam, et habita ratione pretii pro deportatione Roma hoc, uti recte Sanch. *num.* 2. aliique communiter cum *Diana* supra, quamvis videatur contradicere *Azor.* putans id esse illicitum propter positivum præceptum *Greg. XIII.*

§ 4. *Azor. Sanch. Lezana* et alii cum Loth. 225
t. 24. *art.* 4. dicunt non licere, per se loquendo, attingere Agnos Dei, nisi subdiacono, quia non tantum benedicuntur, sed etiam oleo sacro et chrismate consecrantur, sicut calices, ergo sicuti nemo audet tangere calices consecratos, nisi Subdiaconus, ita nec Agnos Dei: sed ratio illa non adeo urget, calices enim destinantur ad continendum Sanguinem Christi, hinc calicibus debetur major reverentia; et videtur certum, non esse plus, quam veniale, si laicus vel fœmina tangat ceram Agni Dei; imo nullum est peccatum, si quis tangat ex justa causa; v. g. ut imponat capsulæ, fit enim hoc ex pietate; et cum morali quadam necesitate, ita *Loth.* aliique apud Gob. *in Exp. t.* 3. *num.* 330. imo Sanch. *num.* 27. Dian. supra et alii credunt usum nunc obtinuisse, ut etiam laicis, et fœminis liceat attingere, quamvis *Gob.* teneat oppositum tanquam probabilius.

§ 5. Si quis ceram Agni Dei benedictam 229
liquefaciat cum alia cera non benedicta, tota cera fit benedicta, dummodo quantitas benedictæ superet, ad eum modum, quo aqua non benedicta, si effundatur benedictæ, sit benedicta, uti pluribus docet Gob. *in Quint. t.* 5. *cap.* 23. *a num.* 261. id tamen in Agnis illicite fieri docet Gob. *supra in Exp. numer.* 332. quamvis licite fiat in aqua benedicta, quia illa liquefactio ceræ est contra mentem Pontificum, qui consecrationem omnem ejusmodi ceræ videntur sibi reservasse.

§ 6. Si quis ossa Agni, qui in Paschate be- 227
nedicitur, det canibus, aut putamina ovorum, quæ etiam tunc benedicuntur, projiciat in fimetum, *Gretserus* dicit peccare, quia rem benedictam non tractat decenter; hinc vult comburi, et cineres decenter tractari: sed probabilius est in neutro peccari, tum quia illa non censentur benedici, sed accessorie et per accidens habent se ad comestibilia, super

quæ censetur cadere benedictio, tum etiam, quia res ejusmodi non benedicuntur benedictione constitutiva sive consecrative, id est per quam reddantur res in rigore consecratæ, sed tantum benedictione invocativa, per quam solum invocatur specialis assistentia Dei circa rerum illarum usus; quæ autem sic benedicuntur, possunt adhiberi ad omnem usum, ad quem poterant, antequam benedicerentur, nam etiam sæpissime a Sacerdote benedicuntur omnes cibi ante mensam, et tamen postea ex illis cibis datur canibus, Cajet. Laym. *lib.* 5. *t.* 9. *cap.* 13. *numer.* 4. Gob. *supra in Quin. num.* 252. Similiter est licitum candelis vel aqua benedicta uti ad alios usus profanos et decentes v. g. ad habendum lumen pro studio, ad miscendum vinum pro potu, *Tambur.* apud Gob. *num.* 259. *et in Exp. n.* 334. quamvis alii contrarium suadeant.

228 § 7. Missalia vel Biblia sacra non debent facile adhiberi ad usus profanos, Gob. *num.* 371. dicens male fieri; si ideo dissolvantur, ut v. g. serviant compingendis libris, sicuti enim imagines, quia repræsentant Sanctos, censentur res sacræ, ideoque coli debent, et non adhiberi ad usus sordidos : ita libri illi, qui tantum sunt ad continendas, et referendas res sacras; nam etiam litteras a principibus ad nos scriptas solemus in honore habere. Aliud est de cartis aliis, quibus sacra nomina initio paginæ aut per decursum incidenter inscribuntur : hæc enim sunt tantum accessorie, neque cartæ ejusmodi ideo censentur sacræ, sed sine scrupulo adhiberi possunt ad quosvis usus. Notatque etiam Gob. *num.* 374. non apparere irreverentiam in hoc, quod folia Bibliorum casu, aut vetustate dissoluta convertantur in usum profanum; De cultu imaginum, et reliquiarum videri debent dicta *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 15.

Qui plura volet de Sacramentalibus, consulat Raynaudum *tom.* 16. *a p.* 191. Idem Auctor *Tom.* 10. *tr.* 3. agit de Agno cereo; *et tr.* 4. de benedictione Rosæ in Dominica 4. Quadragesimæ, ubique multa eruditione scribens. [1]

[1] Abs re non erit eo loci quædam apponere de benedictionibus. « Benedictio, ait Catalani *t.* 2. *p.* 2. *in Rit.* est cæremonia ecclesiastica qua per invocationem divini nominis, aliquid boni confertur vel postulatur... Ecclesiastica... quæ nomine Ecclesiæ et ex auctoritate ei a Deo concessa fit et cum precibus sibi bene visis... Omni ratione cavendum est (presbyteris) ne alias benedictionum, formas ritus aut ceremonias usurpent quam quæ in libris... Romanis continentur... cum illæ vim non habeant nisi ex intentione et invocatione Ecclesiæ, non autem ex proposito et voluntate utentium. »

TRACTATUS II.

De Baptismo, et Confirmatione.

CAPUT PRIMUM.

De Baptismo.

« Non agitur hic de Baptismo sanguinis, 229
id est, Martyrio; nec de flaminis, seu spiritus, id est, contritione, cum voto Baptismi, vel desiderio; quia non sunt Sacramenta; sed de Baptismo fluminis, qui definitur, Ablutio corporis exterior, facta sub præscripta forma verborum. »

Hoc idem docet Baruffaldi *in Rit .. 2. p.* 313. addens : « Triumphale crucis signum apparet... hæc itaque signa adamussim fieri maxime interest, ad hoc ut suum sortiantur effectum. » Et quia, ut dixit S. Leo Papa in serm. VIII de Pass., crux est omnium fons benedictionum, omnis causa gratiarum, « invalidas et nullas esse benedictiones illas quæ fierent omisso crucis signo, quod tanquam pars formæ essentialis in quacumque benedictione debet intervenire et est ejusdem necessitatis cum precibus ab Ecclesia præscriptis : quarum mutilatio seu mutatio irritat benedictionem, ut docet Quartus de Bened. *tit.* 1. *sect.* 3. *dub.* 1. *et seq.* et Castaldus Prax. Cærem. *lib.* 2. *sect.* 11. c. 1. *n.* 4. ait Clericatus de Sacr. Miss. *dec.* 42. *n.* 28. Cæteroquin Indice confixæ sunt omnes benedictionum formulæ a S. R. C. non approbatæ. Ind. Decr. Gen. V. 4. — ***Nil parvum in Dei cultu neque in eis quæ ab Ecclesia jubentur, in quibus si minima reperirentur pro maximis placerent; amans enim nihil negligit.*** « Viri vere magni est, *ait pulchre S. Basilius in epist.* 98. non magnis tantum parem esse, sed etiam quæ parva sunt facultate sua magna facere » (***Edit. Not.***)

Quibus cohærenter hæc habebat DD. Gerbet in suo præclaro opere ***Esquisse de Rome chrétienne*** II, 79 : « Le monde s'agite sur ses bases, et, dans cet ébranlement universel, nous écrivons tranquillement la théorie d'une génuflexion ! Eh ! oui, nous sommes ainsi faits comme catholiques! Il y a longtemps qu'une manie du même genre existe dans l'Eglise : les Papes des catacombes ont fait des règlements sur l'eau bénite. Après l'agonie de l'empire romain, Grégoire II ramassa, parmi les décombres de l'Italie, une plume pour rédiger une ordonnance sur les lampes d'un tombeau. Dans le moyen-âge, les Papes ont signé des règlements sur les sacristains, de cette même main qui agitait sur l'Europe frémissante le drapeau des croisades. Lorsque le feu souterrain des révolutions fait éruption au sein du peuple, le prêtre n'en est pas moins attentif à consulter chaque matin les rubriques pour réciter son bréviaire sur le cratère du volcan. La même disposition nous suit dans tous nos travaux. C'est en vertu de cette vieille habitude que les écrivains catholiques auront à défendre les usages de l'Eglise dans leurs plus minutieux détails, alors même qu'elle est attaquée dans ses droits les plus élevés. Nous tenons à reconnaître l'esprit qui l'anime jusque sous ses formes les moins éclatantes... C'est pour nous une grande chose que d'être imperturbables dans le soin des petites. » (***Edit. Not.***)

ADDENDA.

230 *Quæst.* 42. — *Quid notandum sit circa Baptismum sanguinis sive Martyrium?* Resp. De etymologia et variis nominibus Baptismi, videri potest Arcudius *in Concordia Ecclesiæ occid. et orient. l.* 1. *c.* 6. Circa Baptismum sanguinis sive Martyrium, nota seqq.

§ 1. Martyrium ex vi vocis significat testimonium : potest autem definiri, *perpessio mortis, vel cruciatus lethalis pro Christi fide :* unde ad Martyrium requiritur, vel mors ipsa, vel saltem cruciatus illativus mortis ; nam S. Joannes Evangelista fuit vere Martyr, licet e ferventi oleo per miraculum illæsus evaserit. 2. Perpessio ob fidem Christi, nam *Martyrem facit non pœna sed causa,* inquiunt *SS. Cyprianus, et Augustinus.* 3. Illatio mortis vel cruciatus in odium fidei Christi.

231 § 2. Quamvis Martyrium, prout est commune infantibus, non requirat voluntariam acceptationem, hanc tamen requirit in adultis, et quidem talem, quæ sit ex motivo supernaturali, uti cum communi Avers. *quæst.* 70. *sess.* 6. § *Primo,* alioquin neque in rigore esset confessio Christi, neque actus virtutis Christianæ : sufficit tamen voluntas habitualiter perseverans. Caj. Con. Bon. Gob. *in Exp. t.* 2. *a nu.* 615. Hinc qui somno occideretur ex odio fidei, esset Martyr. Si tamen antecedenter nihil cogitassset de morte ob fidem subeunda, Suar. Less. Laym. Dicast. *de Bapt. dist.* 3. *numer.* 7. negant fore Martyrem.

232 § 3. Mors censetur inferri ob fidem Christi, si inferatur propter opus vel defensionem alicujus virtutis Christianæ, quia opera, secundum quod referuntur ad Deum, sunt quædam protestationes fidei, et qui potius vult mori, quam deficere a virtute, facto ipso protestatur Deum esse summe venerandum, S. Th. 2. 2. *quæst.* 124. *art.* 5. Avers. § *Secundo,* Gob. *a num.* 604. Et ita *S. Joannes Baptista,* non pro fide, sed pro reprehensione adulterii occisus est, uti et alii apud Mendo *d.* 5. *n.* 26. qui tamen sunt vere Martyres.

233 § 4. Si Sacerdos Catholicus ideo occidatur quia contra prohibitionem venit in regnum acatholicum, est Martyr, quamvis enim obtendatur violatio legis civilis, re ipsa tamen simul influit odium fidei vel religionis, ex quo lata est talis lex, Dicast. *num.* 48.

234 § 5. Si invincibiliter putet opus, ob quod moritur, esse actum virtutis, cum tamen non sit, Rayn. *tom.* 18. *de Martyrio per pestem p.* 2. *cap.* 3. *numer.* 17. dicit esse Martyrem, quia ideo moritur, quod nolit agere contra conscientiam invincibiliter errantem, hoc autem est mori propter Deum, et virtutem, ergo.

§ 6. De fide est, illos, qui se ipsos occidunt 235
etiam propter peccatum a se perpetratum, non esse Martyres, nam Donatistæ et Circumcelliones id docentes damnantur *in Concil. Rom.* sub *Melchiade Papa* anno 313. *et Carthaginensi* 1. anno 348. Imo milites Catholici, qui pugnando occiduntur ab hostibus fidei et in fidei odium, non sunt proprie Martyres, quia moriuntur tanquam milites non voluntarie, sed a morte se defendendo : Martyrium autem est imitatio Passionis Christi, inquit *S. Thom.* qui quasi agnus coram tondente se obmutuit, Isaiæ 53. *v.* 7. Tann. Dicast. *num.* 8. Si tamen milites tales victi, depositis armis occidantur propter fidem, sunt Martyres, Less. Gob. *num.* 614.

§ 7. De illis, qui in obsequio pestiferorum 236
ex charitate moriuntur, dicit *Martyr. Rom.* 28. Febr. *quos velut Martyres Religiosa fides venerari consuevit.* Et re ipsa Martyres esse, teste Mendo *dist.* 1. *num.* 151. tenuerunt 12. Academiæ, 13. Cardinales, 12. Episcopi, 264. Doctores, item alii 53. Scriptores cum Rayn. *supra p.* 3. *et* 4. E contra illos non esse in rigore Martyres, tenent alii plurimi cum Thoma Hurtado et Platelio *p.* 5. *nu.* 151. quia nec censentur mori pro fide Christi, nec pro defensione alicujus virtutis.

§ 8. Infantes per solum Martyrium salvari, 237
docent Catholici communiter, ita ut *Suar.* et alii, oppositum censeant temerarium aut erroneum, Platel. *num.* 152. Putantque Tolet. Henriq. Regin. Vasq. Bonac. Dicast. *num.* 11. etiam infantes in utero matris occisos esse Martyres, cum eadem sit ratio de ipsis, quæ de aliis.

§ 9. Martyrium in adultis remittit omnem 238
culpam, et pœnam, uti habet communis cum Dicast. *numer.* 50. et ideo *cap. cum Marthæ.* § *fin de celebr. Missarum,* dicitur, *injuriam facit Martyri, qui orat pro Maryre.* Manet tamen gravis controversia, an hunc effectum habeat independenter ab actu Charitatis ? unde quæritur, si aliquis bona fide, et invincibiliter omitteret actum charitatis in Martyrio, an vi Martyrii justificaretur ? Videntur negare *SS. Augustinus et Bernardus,* apud Platel. *numer.* 159. et clare S. Th. 3. *p. quæst.* 66. *art.* 12. *ad* 2. *Effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate ; ex quo patet, quod Baptismus sanguinis includit Baptismum flaminis.* Similiter 2. 2. *quæst.* 124.

art. 2. *ad* 2. *Martyrium est charitatis ut imperantis, fortitudinis autem ut elicientis.* Et eandem sententiam tenent *S. Bonav. Alens. Scot. Dur. Cañus, Ban. Kellison, Vasq. Laym. Ochag.* et ratio est, quia 1. *ad Corinth.* 13. *v.* 3. dicitur, *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* E contra quod justificet, non quidem stricte ex opere operato, sicuti Sacramenta, attamen quasi ex opere operantis, et ex quodam privilegio, quamvis absit actus charitatis, docent Cajet. Sot. Præp. Valent. Bellarm. Suar. Con. Tann. Less. Bonac. Castrop. Rayn. *p.* 1. *cap.* 6. *a num.* 18. Platel. *num.* 154. Spor. *de Pœnit. num.* 161. Ills. *t.* 4. *dist.* 1. *a num.* 17. Avers. *quæst.* 70. *sess.* 6. § *Quantum,* Dicast. *a num.* 13. Gob. *num.* 167. Gorm. *de Bapt. num.* 4. Et videtur idem velle *S. Th.* apud Platel. *num.* 160. dicens baptismum sanguinis non habere hoc ex opere operantis, sed ex imitatione Passionis Christi. Ratio horum est, quia Matth. 10. *v.* 32. *et* 39. Marci 8. *v.* 35. Luc. 9. *v.* 24. Joan. 12. *v.* 25. salus æterna promittitur, hoc ipso quod quis vitam suam ponat propter Christum, quod fit, quando præcise mors sustinetur pro defensione fidei. 2. Quia SS. PP. apud Platel. *nu.* 156. Martyrium æquiparant Baptismo, hic autem justificat secluso actu charitatis; uti tenent communiter omnes, ergo. 3. Quia martyrium ita justificat infantes, ergo etiam adultos, si nempe hi habeant dispositionem necessariam, de qua § *seq.* 4. Quia alias Martyrium non aliter deleret peccata, quam quodvis aliud opus ex charitate positum. 5. Quia sic non dabuntur tres Baptismi, fluminis, flaminis et sanguinis, quod videtur esse contra communem sensum.

Ad rationem oppositam dici potest vel cum *Platelio,* quod To *charitatem non habuero,* intelligatur, non pure negative, sed contrarie, id est, si dissensiones et schismata fovero, propter quæ Apostolus ibi reprehendebat Corinthios: vel cum *Aversa,* si propria sponte vel ex malo fine tradidero corpus meum, ut ardeam, vel cum *Ills.* si habitualis charitas non accedat ad Martyrium; vel cum *Dicast.* licet alia omnia habuero, si non habuero charitatem, nihil mihi prodest, sicuti verum est, licet habuero Baptismun aquæ, si charitatem non habuero, nihil mihi prodest.

239 § 10. Ad Martyrium in homine adulto, qui personaliter peccavit, prærequiritur pœnitentia, saltem virtualis, uti ad Baptismum, secundum Trident. *sess.* 14. *de Pœnitent. cap.* 1. *Nec obstat,* quod SS. PP. dicant Martyrium habere majorem vim, quam baptismum, *nam* tantum volunt habere plus meriti, et majorem conferre gratiam, quod etiam docent S. Thom. Ray. *p.* 2. *c.* 6. *num.* 8. Ills. *num.* 26. Sicuti autem ad baptismum sufficit attritio, ita etiam ad Martyrium, per se loquendo, uti docent Auctores § *præced.* pro secunda sententia citati. Imo putant aliqui cum Dicast. *num.* 40. si Martyr inculpabiliter omitteret attritionem formalem, per accidens sufficere virtualem, quæ includitur in voluntate subeundi mortem pro Christo. Aliunde tamen tenetur martyr elicere contritionem, tum quia omnes ad eam obligantur pro articulo mortis, secundum dicta *l.* 2. *n.* 130. tum etiam, quia illo tempore est obligatio sequendi tutiora.

§ 11. *Vega, Suar.* aliique cum Dicast. *num.* 240
39. putant gratiam tum causari, quando Martyr est ita vicinus morti, ut naturaliter non possit diutis vivere, quia tum moraliter adest Martyrium. E contra Rayn. *num.* 25. Platel. *num.* 171. Ills. *num.* 24. videtur velle, quod conferatur in ultimo instanti intrinseco vitæ, quia SS. PP. dicunt tunc conferri, quando amplius peccare non potest. Videri potest Avers. *s.* 5. § *Ad ult. rationem.*

§ 12. Illicitum est se temere, et absque justa 241
causa ingerere in Martyrium, S. Thom. Nav. Henriq. Sanch. Dicast. *nu.* 57. Ratio est 1. Quia homo non est dominus vitæ suæ. 2. Quia occidens ita inducitur ad peccatum. 3. Quia hæc est quædam tentatio Dei, uti notant SS. PP. apud Gob. *num.* 164. Hinc docent *Laym. et Gob.* te peccare mortaliter, si die Veneris abstineas a carnibus, sicque te manifestes esse Catholicum, prævidens te ideo occidendum. Per accidens tamen licitum est se offerre ad Martyrium, si nempe fiat ex instinctu divino, possetque etiam esse præceptum, si necesse foret ad vitandum scandalum, quod per dissimulationem vel fugam causaretur.

§ 13. Martyrio respondet in cœlo laureola 242
sive corolla, id est, speciale gaudium proveniens ex tam excellenti victoria et redundans in corpus, cum peculiari decore illius membri, in quo passus est Martyr, uti probabiliter docent Ray. *p.* 2. *c.* 6. *n.* 33. Gob. *n.* 619. Dicast. *n.* 51.

Quæst. 43. — *Quid notandum sit circa Bap-* 243
tismum fluminis? R. Seqq.

§ 1. De fide est posse aliquem salvari baptismo flaminis, sine baptismo fluminis aut sanguinis, uti dicetur *n.* 245.

244 § 2. Baptismus flaminis est perfecta contritio, vel amor Dei super omnia, de quibus plura dicentur in materia de Pœnitentia. Ad baptismum autem flaminis non requiritur expressum votum vel desiderium baptismi aquæ, sed sufficit implicitum, inclusum in voluntate servandi omnia Dei præcepta, Suar. Vasq. Valent. Gob. *in Exp. t. 2. nu.* 637. contra *Nugnum.* Attritio tamen, etiam cum expresso voto baptismi non sufficit, quia non justificat sine Sacramento vel Martyrio.

245 *Quæst.* 44. — *Quænam hæreses sint in Ecclesia exortæ circa Baptismum fluminis seu aquæ?* R. Seqq.

1. S. Bernardus *Epist.* 77. refert hæresim aliquorum, qui dicebant absolute neminem absque baptismo aquæ posse salvari ; sed oppositum habet traditio Ecclesiæ, nam baptismo sanguinis aut flaminis potest obtineri salus, uti constat ex dictis, et pro Baptismo flaminis est expressa decisio *Innocent. III. Cap. Apostolicam, de Presbyt. non baptizat.* Et ideo Trid. *sess.* 6. *c.* 4. docet justificationem haberi, aut lavacro regenerationis, aut ejus voto.

246 2. Flagellantes docuerunt Baptismum aquæ mutatum esse in Baptismum sanguinis, sed damnantur anno 1311. *in Concil. Viennensi* sub *Clem. V.*

247 3. *Pelagius, Wicleff. et Armeni,* dixerunt Baptismum non esse necessarium ad salutem, et infantes eo non egere, eo quod careant peccato originali, sed damnantur *in Conc. Milevitano II. et Trid. sess.* 5. *in Decreto de peccato orig.* item *sess.* 7. *de Bapt. Canon.* 5.

248 4. *Manes, Messaliani, Albanenses, Albigenses, Armeni* dixerunt Baptismum aquæ nullam habere vim, sed damnantur *in Conc. Nicæno* 1. *Florent.* sub *Eugen. IV.* anno 1439. et *Trid.* supra.

249 5. *Petrus de Bruis, Henricus Tholosanus, et Anabaptistæ* ann. 1302. dixerunt baptismum pueris usum rationis non habentibus nihil prodesse, sed damnantur *in Conc. Later.* sub *Inn. III.* anno 1215. et in aliis deinceps Conciliis.

250 6. Alii *Anabaptistæ* dixerunt Baptismum solis adultis ætatem Christi habentibus esse conferendum, sed damnantur a Trid. *supra Can.* 12. *et* 13.

251 7. *Donatus Afer, Armeni et alii Anabaptistæ* anno 1558. dixerunt rebaptizandos esse illos, qui sunt de Ecclesia Romana ; aut in infidelitatem relapsi, aut postea adulti non rectificant Baptismum in infantia susceptum, sed damnantur a Florent. supra et Trid. *Can.* 8. 11. *et* 14.

8. *Armeni* aliique docuerunt, nemini conferri posse Baptismum, nisi eidem conferatur unctio S. Chrismatis, et Sacramentum Eucharistiæ : E contra, *Waldo, Wicleff, et Waldenses* dixerunt Baptismum esse recipiendum sine unctione olei, sed primi damnantur ex hactenus dictis : postremi autem *in Conc. Laodiceno,* anno 364. *et Lateranensi* sub *Alex. II.* anno 1179. 252

9. *Lutherus* docuit nullum peccatum, præter originale, tolli per Baptismum, sed damnatur in Trid. *sess.* 5. *in Decret. de peccat. orig.* 253

10. *Lutherus, Melanct. Brentius, Kemnit.* dixerunt infantes credere, dum baptizantur, sed manent damnati ex dictis *a n.* 249. 254

11. Materiam Baptismi non esse aquam sed ignem, docuerunt *Galatæ,* abutentes illis verbis S. Joannis Baptistæ, Matth. 3. *v.* 11. *ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto et igni,* ideoque ferro candenti inurebant frontibus hominum signum crucis : sed damnantur *in Florent. et Trid. sess.* 7. *Can.* 2. Verbis autem adductis significat S. Joannes, per suum baptismum homines disponi tantum ad pœnitentiam, sed per Baptismum Christi dandum Spiritum Sanctum, gratiam, et charitatem. 255

12. *Marcus Ægyptius* anno 155. *Montanus* anno 173. *Paulus Syrius* anno 266. docuerunt formam Baptismi in Ecclesia usitatam non esse veram formam, sed damnantur *in Conc. Antiocheno et Nicæno* 1. anno 325. 256

13. *Cataphryges* dixerunt mortuos sine baptismo utiliter baptizari : *Marcionistæ* putarunt aliquem vivum posse baptizari pro tali defuncto ; sed damnantur anno 397. *in Concil. Carthaginensi III. cap.* 6. *et Synodo Trullensi.* Vide Aversam *quæst.* 68. *sect.* 1. 257

DUBIUM I.

Quæ Materia Baptismi.

« Resp. Materia remota licita, est aqua consecrata, si haberi potest ; valida, est omnis et sola aqua elementaris, quæ morali hominum æstimatione sit naturalis et usualis, qualis est putei, maris, paludis, pluviæ etc. Item resoluta ex nive, grandine, glacie, licet accidentaliter quoad colorem, saporem et odorem alterata sit, ut aqua sulphurea, lixivium jusculum aqua ita tenuiter carne decoctum, aut aqua alteri corpori ita modice admixta, ut usum communem, et æstimationem aquæ re- 258

tineat. Ratio responsionis est, *ex Joannis* 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua.* Quam *S. Th.* confirmat triplici congruentia. 1. Est maxima commoditas aquæ. 2. Ejus facillimus usus. 3. Aptitudo ad significandum effectum qui est emundatio a peccato. *Unde resolves :*

» I. Inepta materia Baptismi est saliva, lotium, lacrymæ, sudor, cerevisia, item aqua sic permixta, ut non amplius sit apta ablutioni, nec vocetur aqua, v. g. lutum, brodium, vinum lymphatum ; item aquæ artificiales, ex rosis, herbis, succisque expressæ, denique nix, grando, glacies non resoluta. Ratio, quia morali hominum æstimatione non censetur aqua naturalis et usualis, Laym. *l.* 5. *tr.* 2. *c.* 3. Bon. *t.* 1. *de Sacr. d.* 2. *q.* 2. *p.* 3.

» II. Quia in quibusdam tum ex dictis, tum aliis dubium est, v. g. de jusculo et cerevisia valde tenui, lixivio, et secundum Granad, *in* 3. *part. cap.* 4. *t.* 1. *d.* 3. *dub.* 2. aqua rosacea : hinc in necessitate licet illis uti, etsi postea baptismus sub conditione sit repetendus. Vide Escob. Laym. Bon. *ll. cc.*

» III. Uti aqua impura, vel non consecrata, cum alia haberi potest, est grave peccatum, ob Sacramenti irreverentiam. Bonac. *n.* 7. *et* 8. Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 33. et alii quinque, licet *Granad. et Quintanad.* putent non esse mortale uti non benedicta.

» Resp. II. Proxima materia Baptismi est ablutio ; quæ valide fit tribus modis, scilicet immersione, aspersione, infusione, juxta praxim diversarum Ecclesiarum, quæ servanda est, ita ut morali hominum judicio censeatur esse lotus. Ex præcepto tamen caput abluendum est, quod praxis Ecclesiæ habet. Ratio, quia quodlibet horum modorum fieri potest ablutio. Et quidem trinam mersiorem non esse necessariam constat *ex Concilio Toletano:* Ubi tamen trina vel immersio vel infusio usitata est, sine gravi peccato, extra necessitatem, non potest prætermitti, ut docet *D. Th.* etsi alii, secluso scandalo, et contemptu, dicant esse tantum veniale, Laym. *n.* 4. Bon. *l. c. Unde resolves :*

» I. Non vere baptizatur, cujus nulla pars immediate tangitur, v. g. infans in utero vel cista ; vel adultus, cujus vestes tantum sunt aspersæ. Laym. Bon. *ll. cc.*

» II. Non requiritur ad valorem, ut qui baptizatur emergat ex aqua, quod tamen grave peccatum est, esto nihilo minus moriturus esset baptizandus, Laym. *num.* 5. Uti etiam matrem nihilominus morituram, vel mortis ream, aperire, ut infans baptizetur, Laym. *num.* 2. ubi unicum casum excipit, si nimirum mater sit morte digna, et si supplicium differatur, infans certo sit moriturus ante nativitatem. Vsrum recte addit ex *Suar.* casum hunc, vix moralem et practicum esse. V. *l. c.*

» III. Invalidus est Baptismus, 1. Si quis labatur in aquam, vel ab alio protrudatur, et tamen formam pronuntiet. 2. Si formam pronuntians teneat puerum, et alter abluat, aut aquam affundat. 3. Si aqua e fonte prosiliente, aut stillicidio decidente, baptizandus ei se submittat. Ratio, quia in his non tu, sed alter abluit. Bonac. *pag.* 3.

» IV. Ob probabilem utrinque sententiam, dubius est Baptismus, ideoque si in necessitate sit datus, repetendus sub conditione. 1. Si tantum una vel altera gutta sit adhibita, v. g. si more aquæ lustralis multitudo sit aspersa : Quod sine necessitate non licet, cum ad ablutionem non videatur sufficere quicumque aquæ contactus, sed requiri successivus cum aliquo motu, Bonac. *num.* 13. ex *Suar. Kon. etc.* In casu tamen necessitatis, sic baptizare concedit Merat. *t.* 3. *p.* 2. *s.* 4. Granad. *d.* 4. *n.* 12. 2. Si tantum sit abluta pars minus principalis, v. g. digitus, manus, vel pes : Nam si pars principalis, v. g. scapulæ, vel pectus, nemo dubitat. 3. Si tantum crines sint tincti, licet Lug. Resp. *Mor. l.* 1. *d.* 1. hunc validum esse contendat. 4. Si infans tinctus, sit involutus adhuc secundinæ suæ, id est, pelliculæ corpori annatæ. In necessitate tamen in prædictis casibus Baptismus debet conferri sub conditione. Hurt. *de Bapt. d.* 1. *diffic.* 2. V. Laym. *l. c.*

» V. Cum terna usurpatur affusio aut immersio, ad nomen Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, juxta praxim Ecclesiæ, cavendum, ne ter, sed semel tantum pronuntietur forma. Quæ rectius ita profertur, ut ante tertiam ablutionem non finiatur, quia forma cum quacumque prima ablutione baptismum constituit. Regin. *l.* 27. *c.* 3. Laym.

ADDENDA.

Quæst. 45. — *Quid preterea circa materiam Baptismi sit notandum ?* 259

Resp. Quandonam materia Baptismi dicatur substantialiter vel tantum accidentaliter mutata, dictum est *n.* 21. *et* 22. Hic adde seqq.

§ 1. Quia sæpe dubitatur, an aliquid re ipsa sit vel non sit aqua naturalis, hinc oriuntur tot dubia circa materiam remotam pro

valore Baptismi; certum enim est ex Scriptura, *Florent. Trid.* et declarationibus Pontificum apud Auctores passim, materiam validam hujus Sacramenti esse solam aquam naturalem, *sive ea maris sit, sive fluvii, sive paludis, sive putei aut fontis, quæ sine ulla adjunctione aqua dici folet,* uti habet *Catech. Rom. tit. de Baptis.*

260 § 2. Quod salivam vel sudorem attinet, certum videtur non esse aquam naturalem, uti habet *Cap. penult. de Bapt.* et pluribus ostendit Mendo *diss.* 9. *q.* 2. ideoque nunquam licitum est in illis baptizare, nequidem sub conditione. Idem tenet Mendo *q.* 1. de aqua rosacea, et similibus succis distillatis, quam sententiam etiam tenui *n.* 22. Oppositam tamen tenent multi apud eumdem Mendo, et Dian. *in Comp. v. Baptis. n.* 2. quam probabilem fatentur Tann. *tom.* 4. *d.* 4. *quæst.* 1. *d.* 2. *num.* 41. et Dicast. *de Pœn. d.* 10. *num.* 219. unde in extrema necessitate adhiberi deberet sub conditione, secundum dicta *n.* 110. *et* 122. *Nec obstat* quod Pign. *tom.* 4. *Cons.* 212. dicat certum esse, tales liquores esse materiam invalidam, *nam* hoc dicit ex suppositione, quod non sint aqua naturalis; recentiores autem dicunt per distillationem extrahi in substantia aquam naturalem, licet qualitates alias secum trahat.

261 § 3. Atramentum crassum non est materia valida, quia non retinet nomen, nec usum aquæ; sed atramentum tenue videtur valida, quia re ipsa est et dici potest aqua, nigrore colorata, qua Æthiops diceretur se lavare: putant tamen Steph. et Gob. *in Exp. t.* 2. *n.* 33. de atramento tenui esse idem, quod de tenni cerevisia, ideoque esse materiam dubiam. Ros et vapores densati in guttas sunt materia valida, uti dictum est *n.* 22. Succus, qui verno tempore fluit e vitibus, betula, aut alia arbore, creditur a multis esse aqua naturalis, quia aer et terra tum abundant aqua, quæ attracta per calorem Solis vel vim nativam plantæ non potest tota concoqui, et ob abundantiam effluit. Aquam ex sale, sive marino, sive montano, resolutam, esse naturalem, dicunt aliqui cum *Henriq.* alii cum *Silv.* negant; Tann. *n.* 38. dicit esse materiam dubiam, quia aliqui dicunt esse vapores et exhalationes concretas, alii mixtum diversæ naturæ, quorum utrumque incertum est.

262 § 4. Si nix vel glacies a baptizante ipso ita applicetur baptizando, ut frictione illa resolvatur, et fluat, Baptismus est certo validus, quia re ipsa admovet aquam; si autem a baptizante injiciatur baptizandi corpori, a cujus calore resolvatur, *Aversa* putat valere; sed dicendum cum Tann. *n.* 44. non valere, aut saltem esse dubium, quia non videtur a Baptizante ablui. Et idem est, si baptizans in peste infectum aquam projiceret, quam baptizandus videns ad se non pertigisse, ex ea aliquid acciperet, et se aspergeret, tum enim non baptizans, sed ipsemet baptizandus diceretur se abluere aqua per baptizantem tantum subministrata.

§ 5. In Baptismo non solemni sed privato 263
libere omittitur aqua benedicta, Pasq. Quint. Gob. *tr.* 2. *n.* 41. Si tamen omittatur in solemni, probabilius videtur ob transgressionem *Clem. un. de Baptis.* esse mortale.

§ 6. Si quis carens aqua infantem alioquin 264
sine Baptismo moriturum projiceret in puteum, et sic proferret formam, Baptismus esset validus, quia esset vera immersio conjuncta cum forma, Panor. Suar. Con. Regin. Dicast. *de Bapt. d.* 1. *num.* 61. Avers. *quæst.* 66. *s.* 4. § *Sexto.* Gob. *n.* 50. Delb. *de imm. Eccl. c.* 2. d. 4. *s.* 20. *n.* 63. Gorm. *n.* 60. An autem hoc sit licitum disputatur, aliqui cum Soto, Suar. Vasq. Castr. Reding. Gob. *n.* 124. dicunt licere, si mors non multum acceleretur, imo etiam si acceleratio futura esset magna, adhuc licere putat Dian. *p.* 5. *t.* 3. *Resol.* 8. quod Gob. *num.* 126. non improbat, quia vita corporis cedere debet vitæ animæ. E contra negant nunquam licere Laym. Dicast. *n.* 66. Delb. *num.* 58. *Avers. Gorm. et Busembaum* supra, quia projectio illa directe, et per se tendit ad occisionem infantis, et quamvis projiciens dicat se eam non intendere, tamen projectio ipsa non est moraliter, nec per intentionem efficaciter disjungibilis ab occisione, ergo manet occisio directa, mala autem non sunt facienda, ut eveniant bona. Unde ad rationem allatam respondetur, vitam animæ esse quidem præferendam vitæ corporis, sed quantum fieri potest per media licita.

§ 7. Quod corpus baptizandi debeat tangi 265
aqua, certum est, uti recte *Avers.* § *Quarto,* et Mendo *d.* 9. *n.* 22. Quod si aliquem ipsemet adducam et teneam sub stillicidio et proferam formam, recte baptizo, quia sufficienter dicor ipsemet eum abluere, Bon. Gob. *n.* 60. Aliud est, si aqua non sponte sua, sed alio affundente decideret, tum enim alter diceretur abluere, Gob. *num.* 146. Quid autem dicendum sit in casu, quo quis e fenestra dejecisset aquam, et pronuntiata forma moreretur, antequam aqua tangeret corpus baptizandi, dictum est *n.* 56. *in Objec.* 4.

266 § 8. Si contra consuetudinem diœcesanam Baptismus fiat per immersionem loco affusionis aquæ Sot. Val. Dicast. *nu.* 43. Gob. *n.* 63. probabiliter dicunt esse veniale tantum, quia talis ritus non videtur graviter præcipi, nec censetur mutatio notabilis. Græci infantes totos in calidam aquam mergunt, teste Arcudio *l.* 1. *c.* 7. et ideo statim ante Baptismum benedicunt aquam, et post Baptismum unius aut plurium, statim eam abjiciunt in locum honestum, quia non videtur decens, ut eadem aqua jam quasi polluta asservetur in longum tempus ad aliorum Baptismum. Docent tamen Græci etiam sufficere infusionem, et aspersionem, Arcud. *c.* 20. quamvis adhibeant trinam immersionem, Arcud. *c.* 9.

267 § 9. Si baptizandus abluatur in alia parte corporis quam in capite, v. g. in pectore, vel scapulis, Platel. *n.* 119. dicit Baptismum non esse certo validum : et idem videntur dicere alii apud Gob. *n.* 33. sed *Suar. Tann. Avers.* § *Septimo, Merat.* et alii communissime, merito dicunt, saltem si sit pars aliqua principalis, Raptismum esse certo validum, quia verum est talem hominem esse ablatum, uti verum est, esse læsum, si lædatur in pectore.

DUBIUM II.

Quid sit forma Baptismi?

268 « Resp. Forma necessaria Baptismi est hæc, *Ego te baptizo, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Amen.* A qua non differt illa Græcorum substantialiter : *Baptizetur* (vel ut *Arcudius* vult, *Baptizatur) servus Christi in nomine Patris, etc.* Porro quinque sunt, quæ significantur in prolatione formæ, juxta quæ valor ejus debet expendi.

» 1. Persona baptizantis saltem implicite ; quod in forma Græcorum non negligitur, cum *To* baptizetur, idem valeat, ac baptizetur a me. 2. Actus baptizandi : quia alioqui forma non haberet connexionem cum materia, eamque non determinaret, cum ablutio ad varios fines possit referri. 3. Persona baptizandi, quia uti ablutio, ita et forma circa certam personam versari debet. 4. Unitas divinæ naturæ, quod fit per voces, *in nomine.* 5. Trinitas personarum : idque explicite, et distincte vulgaribus vocabulis, Fill. *t.* 2. *c.* 3. Laym. *l.* 5. *t.* 2. *c.* 4. Bon. *l.* 5. *t.* 2. *p.* 4. *Unde resolves :*

» I. Valide baptizat, etsi venialiter peccat, qui pro baptizo, dicit, abluo, mergo etc. vel pro *Te,* utitur communi nomine, Græcorum more, vel proprio ; vel baptizo Petrum ; vel qui honoris causa dicit, baptizo dominationem vestram. Laym. *n.* 6. Bon. *n.* 9. *et seq.*

» II. Valet forma, etsi omittat : *Ego, et Amen ;* quia omnia significata per formam salvantur ; secus, si omittas *Te,* quia non significatur persona baptizanda. *Ibid.*

» III. Non valent hæ formæ : Baptizo te nominibus Patris, et Filii, etc. quia multiplicatur natura, seu essentia divina. 2. Baptizo te in Patre et Filio, etc. vel cum Patre, etc. vel per Patrem ; vel in nomine Patris, per Filium, in Spiritu sancto ; vel in fide, virtute, majestate Patris, etc. (quam tamen alii dubiam esse volunt). Ratio, quia significatur diversitas essentiæ, aut certe unitas non satis exprimitur. 3. Baptizo in nomine Dei, vel SS. Trinitatis, vel in nomine Dei unius et trini, vel in nomine trium Personarum, vel Patris et Filii, omissa persona Spiritus sancti. Ratio, quia non exprimuntur distincte tres Personæ. 4. In nomine Domini nostri Jesu Christi ; qua tamen forma olim Apostolos usos, sed ex speciali privilegio, multi docent, alii negant, dicuntque eos baptizasse in nomine Christi, addendo illud nomini, secundæ personæ, non omissis nominibus aliarum personarum : Cum ergo Nicolaus Papa dixit, eam formam valere, vel intellexit, si pro nomine Filii ponatur nomen Christi : vel in nomine Christi, pro vice Christi intellexerit, vel locutus est ut doctor privatus. *V. Auth. cit.*

» IV. Dubiæ sunt formæ, ob sententiam utrimque probabilem Auctorum. 1. Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus sancti, vel Baptizo te in nomine Patris, baptizo te in nomine Filii, etc. Ratio quia non exprimitur unitas essentiæ. 2. Baptizo te in nomine genitoris, geniti, et spirati ; vel in nomine omnipotentis, sapientis, et boni, vel in nomine ingeniti, geniti, et boni : Ratio quia Trinitas personarum non explicatur vocibus, quibus a fidelibus omnibus debet, et potest apprehendi. Baptizo te in nomine Patris, et Filii, Spiritus sancti, et Mariæ Virginis ; quia dubium est de intentione Ministri ; qui si eo sensu voluit dicere, Mariæ, quo Patris, Filii, et Spiritu sancti, non valet ; cum sit contra sensum essentialem a Christo intentum ; si vero tantum voluit illam invocare, ut coadjutricem gratiæ, impetrandæ, vel aliter, valet, cum tantum sit mutatio accidentalis, Fill. *n.* 50. V. etiam Laym. et Bon. *ll. cc.*

ADDENDA.

269 *Quæst.* 46. — *Quid præterea circa formam baptismi sit notandum?* R. Quandonam forma Baptismi substantialiter vel tantum accidentaliter mutetur, satis declaratum est *a n.* 30. 42. 62. Hic adde seqq.

§ 1. Si persona baptizantis aut baptizandi nullo modo significetur, certum est non valere Baptismum; nam *Alexand. VIII.* damnavit hanc 27. propos. *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus, in nomine Patris, etc. prætermissis illis, Ego te baptizo.*

270 § 2. Nugn. Bonac. *p.* 2. *tr.* 15. *R.* 46. dicunt Sacerdotes tantum venialiter peccare, si formam proferant in lingua patria, et recte monet Gob. *t.* 8. *n.* 88. consultius esse, ut Parochi doceant obstetrices formulam baptizandi in lingua patria; quamvis enim possint latine retinere, tamen facilius in latina turbabuntur, et errorem committent. Addit Gob. *n.* 169. Parochos mortaliter peccare, si non examinent obstetrices, an recte baptizare sciant, obstetrices autem sub mortali teneri addiscere modum baptizandi, docent *S. Anton. Hering. Regin.* aliique multi cum Avers. *q.* 7. *s.* 2. § *Teneri. Nec obstat,* quod forte alii sint adfuturi, qui formam sciant, ideoque obstetrices videatur excusare *Suar.* cujus sententiam probabilem esse dicunt Dian. et Dicast. *d. n.* 18. *nam* ipsæ ex officio tenentur adesse puerperis, non item alii, et sæpe occurrit occasio, qua infans nascens de vita periclitetur.

De forma Græcorum, *baptizatur* (non, baptizetur) *servus vel serva Christi* in nomine, etc. optime discurrit Arcudius *l.* 1. *c.* 8. et ostendit utramque esse bonam, quamvis dicerent, *baptizetur.*

DUBIUM III.

De Ministro Baptismi.

ARTICULUS I.

Quis sit Minister Baptismi?

271 « Resp. Valide ministrat omnis homo ratione utens, cujuscumque fidei vel infidelitatis, status, aut sexus : licite, tanquam Minister ordinarius et ex officio, Sacerdos habens jurisdictionem, aut commissionem, vel ex ejus commissione, Diaconus : In casu tamen extremæ necessitatis, omnis, qui potest valide, etiam facit licite, teneturque, ut proximo succurrat, Laym. *l.* 5. *t.* 2. *c.* 7. *Unde resolves:*

» I. Non tantum Diaionus, sed nec Parochus, aut Episcopus, absque commissione extra suam Diœcesim, vel Parochiam, (vel intra eam alienos) licite baptizat : ideoque etiam peccant parentes, qui sine licentia sui Prælati alieno deferunt prolem baptizandam, cum violent jus Parochi, Laym. *l. c.*

» II. Diaconus non tantum in extrema necessitate, sed etiam in alia notabili, baptizare potest. Et quidem cum solemnitate, ex commissione Episcopi vel Parochi : ut si v. g. ob multitudinem baptizandorum, aliudve grave impedimentum, id ipsi facere non possint. Laym. *l. c.*

» III. Cum in necessitate confertur Baptismus, servandus est ordo; ita ut si adsit, et non detrectet Sacerdos vel Diaconus, is reliquos præcedat : Sic etiam Clericus laicum, vir mulierem, fidelis infidelem, nisi forte inferior melius noverit modum, ut solent obstetrices, (quæ proinde examinari, et approbari debent a Pastoribus) vel alia justa causa sit, ut quia virum ad parientem ingredi non decet. Quod si laicus baptizet præsente Sacerdote, et secundum quosdam, etiam præsente Diacono, censent esse mortale, quia id laico tantum competit ob defectum Sacerdotis, qui sine injuria Ordinis et Sacramenti, talem licentiam dare non potest. In reliquis, perversio illius ordinis est tantum veniale, præterquam si coram fideli hæreticus adhiberetur, quod volunt esse mortale. Laym. *n.* 4. *Kon.* »

ADDENDA.

Quæst. 47. — *Quid circa Ministrum sit præ-* 272
terea notandum. R. seqq.

§ 1. Minister ordinarius est solus homo viator, secundum dicta *n.* 50. Si tamen quis sciretur esse baptizatus a bono Angelo vel Sancto aliquo, putant Angel. Sot. Gob. *tr.* 2. *n.* 158. no fore rebaptizandum, quia præsumendum esset, tale Sacramentum esse jussu Dei collatum, et ideo habendum pro rato, uti etiam notant *S. Th. Lugo* aliique cum eodem. Gob. *t.* 1. *num.* 50.

§ 2. Non requiritur certa ætas ad Minis- 273
trum Baptismi, uti habet communis contra *Abb.* qui putavit baptizantem debere esse 18. annis adultiorem baptizato, ut sicut est pater ejus spiritualis, ita potuerit esse carnalis; sed ratio illa nulla est, nam Parochus triginta anno-

rum omnino licite baptizat Judæum centum annorum, Gob. *t.* 2. *num.* 151.

274 § 3. Quamvis baptizare non sit actus jurisdictionis circa baptizandum, cum baptizandus necdum sit subjectus Ecclesiæ, tamen est actus habentis jurisdictiooem circa fideles quibus aggregandus est baptizandus, aggregatur enim illi Ecclesiæ in qua baptizatur, hinc soli Parocho, per se, competit baptizare in sua Parochia, Dicast. *d.* 2. *a num.* 10. Unde quamvis *Paulus III.* singulis de societate JESU facultatem concedat ministrandi Pœnitentiam, Eucharistiam, aliaque Ecclesiastica Sacramenta, sine alicujus præjudicio, non est tamen illis data facultas baptizandi, ne quidem in terris infidelium, ubi fundatæ sunt Ecclesiæ, hoc enim foret in præjudicium Episcoporum et Parochorum ibi existentium, Castr. *t.* 19. *p.* 9. Si tamen proprii Parochi frequenter dissimulent, tum censentur tacite consentire; imo *Hurt. et Gob. n.* 132. putant sufficere ratihabitionem de futuro prudenter præsumptam.

275 § 4. Peregrini possunt sibi eligere locum Baptismi, ubi volunt, *Barb. Gob. n.* 133. Quod si mulier pariat in pago alieno, duabus aut tribus horis a domo sua dissito, si vult, potest prolem baptizandum mittere ad Ecclesiam suam, potest tamen etiam ad alienam, ubi est, *Gob.* supra. In hoc tamen alieno pago proles non deberet a proprio, sed ab hujus pagi parocho baptizari, *Gob. n.* 135.

276 § 5. Absente Parocho potest quivis Sacerdos in necessitate, quamvis non extrema, fungi ejus officio; etiam solemniter, *Vasq. Gob. n.* 136. Ut autem Diacono ab Episcopo, committi possit Baptismus, etiam solemnis, non requiritur nisi rationabilis causa[1], v. g. si Parochus non possit ob infirmitatem vel ob aliud justum impedimentum, et absit alius Sacerdos, Suar. *Suar Laym. Con. Dicast. Gob. nu.* 137. Parochus vero Diaconus, et necdum Sacerdos potest jure ordinario etiam solemniter baptizare, *Gob. n.* 139.

277 § 6. Parenti prohibitum est baptizare propriam prolem legitimam, unde huic extra summam necessitatem præferenda est in baptizando mulier, Gob. *t.* 2. *n.* 142. *et t.* 17. *n.* 413.Quod si laicus extra necessitatem baptizet, etiam non solemniter, videtur esse mortale, uti habent Suar. *d.* 31. *s.* 4. aliique cum Dicast. *d.* 2. *num.* 20. et Avers. *q.* 67. *s.* 2. §. *Quarto* contra *Sot.* et alios; quia in re gravi agit contra prohibitionem Ecclesiæ, imo si non adsit, nisi Sacerdos censuratus, Sayr. *l.* 2. *c.* 2. *n.* 16. dicit hunc præferendum esse laico, quia necessitas dat omnibus habilitatem : sed oppositum probabilius dicunt *Suar. Bon.* et alii, quia cum hic non detur tanta necessitas, prohibitio non cessat obligare censuratum, ut abstineat. Denique si infans necdum totaliter egressus ex utero sit baptizandus, mulier præferenda est cuicunque viro, etiam proprio Parocho, sic enim exigit honestas,

Græci aliqui putant solum Sacerdotem esse Ministrum Baptismi, quo absente permittunt infantem sine Baptismo emori; sed hunc errorem recte confutat Arcud. *l.* 1. *c.* 1. ex ipsis Authoribus Græcis, iterumque *c.* 12. *dub.* 1.

Quæst. 48. — *An licitum sit deferre vel mit-* 278
tere infantem, ut baptizetur a Prædicante hæreretico? R. N. per se loquendo, quia peccat Minister indignus, si Sacramentum ministret, et peccat laicus, si baptizet, uti constat ex hactenus dictis : ergo qui mittendo vel deferendo infantem causa est, cur Prædicans, qui indignus et laicus est, baptizet, saltem ideo peccat, quia ejus peccato cooperatur, petitque Sacramentum ab eo, qui, hic et nunc non potest, nisi indigne, ministrare.

Quæstio potissima est, an aliquando possit esse justa causa, vel circumstantia excusans petitionem ejusmodi Baptismi a Prædicante conferendi, v. a. si sub gravissima pœna alicubi prohibitum sit catholicis parentibus, ne proles suas alio ferant baptizandas, quid facere possint vel debeant? Circa hunc casum,

§ 1. Suadent omnes, si mater advertat se 279
vicinam partui, ut proficiscatur ad locum catholicum, ibique natam prolem catholice baptizari faciat, et postea domum reversa, si possit sine incommodo, faciat prolem a prædicante inscribi libro baptizatorum; per hoc enim nullam in eo spiritualem potestatem agnoscit, sed tantum adhibet cautelam pro habenda suo tempore attestationem suscepti Baptismi.

§ 2. Si v. g. mater sit catholica, et pater 280
acatholicus, qui velit infantem quocumque tandem loco natum post aliquod tempus baptizari a suo Prædicante, Less. *in auct. v. Baptismus, cas.* 2. dicit matrem posse facere, ut infans antea privatim baptizetur catholice, etiam a muliere, si alius desit, quia mater habet jus ad talem Baptismum prolis suæ, maxime si esset diu expectandus Baptismus Prædicantis, cum periculo, ne moreretur infans : Putant tamen Verjuys *t.* 6. *art.* 6. patrem postea esse admonendum de Baptismo jam collato, ne secunda vice baptizari faciat. Quod

[1] Si necessitas daretur, delegaretur Diaconus. (*Edit*)

si esset justa ratio id reticendi, posset permitti secundus Basptismus. Quod si etiam parentes catholici non possent siue gravissimo incommodo talem prævium Baptismum manifestare, Arsdek. *in resol. de hæreticis q.* 30. dicit posse silere, ostendendo tamen, quod sibi non placeat, si a Prædicante baptizetur. Si autem certo præviderent hoc futurum, Lugo *de fide d.* 14. *s.* 5. *n.* 164. dicit melius esse, ut infans prius non baptizetur a catholico, quia videtur esse minus malum, quod infans baptizetur ab hæretico, quam quod rebaptizetur.

281 § 3. Si supponamus casum, quod catholici parentes sint gravissime puniendi, nisi infantem positive faciant vel petant baptizari a Prædicante, Less. *cas.* 1. Verj. *supra*, Pignat. *T.* 7. *cons.* 55. *num.* 2. dicunt id petere aut facere non posse : Rationem dant 1. quia cum baptizatio sit actus religionis, petere baptizationem a Prædicante tanquam Ministro publico, est tacite profiteri illum esse verum Ministrum talis cæremoniæ, et Sacramenti ordinarie conferendi, hoc autem profiteri nullo casu licitum est, etiamsi mors esset subeunda, inquit *Verj.* 2. Quia Pignat. *Consult.* 41. refert declaratum esse a *Clem. VIII.* non licere extra necessitatem extremam, nequidem a schismaticis, recipere Sacramenta, quia non est licitum cum iilis communicare in sacris ritibus, ergo multo minus ab hæreticis.[1]

282 Hæc sententia est quidem absolute tenenda tanquam vera, quia tamen certum est in multis locis, ubi sunt talia pœnalia edicta, parentes catholicos facere deferri proles suas ad Prædicantes, uti habeo ex litteris, et relatione Missionariorum, sitque durum omnes ejusmodi catholicos damnare, vel eis negare Sacramenta, si id cavere nolint, forte dici posset *ad primam rationem*, quod petere baptizationem in istis circumstantiis sit tantum profiteri, quod Prædicans sit validus Minister Baptismi, qualis revera est, et ideo nunc illum requirat, quia cogitur, et aliter evitare non potest, injustam vexam. Quod *Conf.* nam nullus catholicus aut etiam acatholicus in circumstantia talis pœnæ injunctæ judicabit talem parentem velle per hoc cognoscere in Prædicante potestatem spiritualem, quia circumstantiæ coactionis simul loquuntur, et dicunt tantum requiri, tanquam valide potentem baptizare. *Ad secundam*, consequeuter dicendum esset, non peti ab eo cæremonias, sed tantum permitti, adeoque in eis non communicari ; peti autem solum baptismum pro tali necessitate, uti peti posset in necessitate extrema infantis, si nullus nisi Prædicans eum baptizare posset quamvis prævideretur adjecturus cæremonias suas. Et in utroque casu maneret obligetio petendi a Sacerdote catholico suppleri cæremonias Ecclesiæ, uti fatetur Pign. *Cons.* 55. *n.* 8.

Dives, Ergo etiam potero ob metum mortis cum Calvinistis habentibus suam cœnam stare, et ore admittere panem a Prædicante. R. n. seq. tum quia certum mihi est, Prædicantem non esse, nequidem validum Ministrum cœnæ Domini ; tum etiam, quia omnes prudenter judicarent, me directe communicare in illa cæremonia cum illis : nec me juvaret contraria interna intentio, uti non juvat illum, qui ante idolum thus injiceret igni, intendens se illo odore pascere.

Hæc dicta pro excusatione ejusmodi parentum catholicorum relinquo definienda sapientiori aliorum judicio.

ARTICULUS II.

An duo possint simul unum baptizare?

« Resp. I. Si alter applicet materiam, alter 283
formam, nullus erit Baptismus, quia dicens se abluere, cum non abluat, formam habet falsam, etiamsi usurpet Græcorum, *Baptizetur servus Christi*, vel quæ putatur illi æquivalere, *Baptizet te Christus*, subintelligitur enim, *per me;* alioquin si excludatur persona Ministri, ut sensus sit, Baptizet te Christus, et non ego, sive non per me, forma nulla est [1]. In casu tamen necessitatis, posse sub conditione ita Baptismum conferri, ut v. g. mutus formam nesciens ablueret, cæcus autem formam pronuntiaret, docet Hurt. *art.* 2. *diss.* 6. Additque debere talem elapso periculo, iterum sub conditione baptizari. V. Escob. Fill. *t.* 2. *c.* 4. Diana, *p.* 5. *tr.* 3. *R.* 26. ex Chapeavill. Marsil. etc. Bonac. *tom.* 1. *de Bapt. d.* 2. *q.* 2. *p.* 4. *n.* 23. Laym. *l.* 5. *t.* 2. *c.* 7.

[1] De communicatione in sacris ritibus cum intrusis legi debent declarationes a Pio VI. tempore gallicæ perturbationis emanatas. (*Edit*)

[1] *Quamobrem rationabiliter Patribus Concilii Mechliniensis an.* 1607. *incertum saltem, et dubium visum est Baptisma collatum ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronuntiaret, ac propterea juste illud iterandum decrevere. Confer Bened. XIV.* de Syn. Diœces. *lib.* 7. *cap.* 7 *num.* 8.

» Resp. II. Si plures Ministri singuli abluant, et formam pronuntient, graviter peccant contra ritum Ecclesiæ : De valore sic solet distingui, 1. Si quilibet intendit baptizare dependenter ab alio, ut causa particularis, invalide baptizant, sive singuli dicant, Ego te baptizo; sive, Nos te baptizamus, quia forma, cujus sensus censetur esse absolute, et independenter baptizare. non cobaptizare, est falsa. 2. Si quisque per se intendat baptizare independenter ab alio, valide baptizat, quia omnia requisita ponit, ut patet a simili in Missa ordinationis, qua Sacerdotes noviter ordinati simul consecrant cum Episcopo, dummodo simul eodem instanti formam absolvant : si autem non simul absolvant, is tantum consecrat vel baptizat, qui prius absolverit. V. Fill. *n.* 72. Bon. *n.* 25. Laym. *c.* 7.

» Plura circa materiam hujus Art. videri possunt apud Avers. *q.* 67. *s.* 1. »

DUBIUM IV.

Quod si subjectum Baptismi?

284 « Resp. I. Subjectum capax Baptismi, est solus homo vivus, ab Adamo descendens nondum baptizatus.

» Resp. II. Valide baptizantur infantes, item perpetuo amentes, qui nunquam usi sunt ratione, quia censentur ejusdem conditionis cum infantibus. Si autem aliquando sint usi ratione, non valet Baptismus, nisi ante amentiam petiverint. V. Bon. *d.* 2. *q.* 2. *p.* 6. Laym. *l.* 5. *t.* 2. *c.* 6. *Unde resolves,*

» I. Si puer inter baptizandum, nondum finita forma moriatur, Baptismus est nullus.

» II. Non valet Baptismus iteratus, ideoque uterque, tum rebaptizans, tum rebaptizatus, peccant mortaliter, fiuntque irregulares, et in jure civili subjacent pœnæ mortis. Quas tamen pœnas non videtur incurrere is, qui etsi sine justa causa rebaptizat sub conditione, quia intelliguntur de Baptismo absolute dato, quando moraliter constat priorem Baptismum fuisse validum. V. Laym. *c.* 5. Bon. *p.* 5.

» III. Nondum perfecte natus est baptizandus, si sit periculum, dummodo pars aliqua possit ablui, quia est homo vivus, nec certo constat esse incapacem.

« IV. Si dubium sit, an infans vivat, baptizandus est sub conditione.

» V. Valide baptizatur, quem Minister putat esse alium; aut licet sit puella, quam putat esse puerum, quia intendit baptizare præsentem. Aliud est in Matrimonio, quia intendit contrahere cum illa quam putat. Bon. *p.* 4. *num.* 26.

» VI. Valide, etsi extra necessitatem illicite plures simul baptizantur, hac forma, *Ego vos baptizo, etc.* Bon. *p.* 4.

» VII. Monstrum, quod capite, et pectore formam hominis refert, est baptizandum, secus si bestiam refert. Quod si vero caput tantum sit ferinum, putat esse baptizandum *Comitolus. Nav.* tamen et alii volunt differendum, donec certius cognoscatur, nisi periculum mortis immineret, tum sub conditione baptizandum esse. Quod si habeat membra hominis geminata, et dubitetur, num sit unus homo, an duo, duplex Baptismus conferendus est, unus absolute, alter sub conditione, in ea parte, qua membra apparent imperfectiora. V. Laym. *n.* 12. Bonac. *t.* 1. *de Baptis. disp.* 1. *p,* 6. Rituale Romanum *tit. de Baptismo.*

» Resp. III. Extra mortis periculum valide, non tamen licite baptizantur ethnicorum infantes, invitis parentibus. Ratio, quia vel auferuntur parentibus, et fit illis injuria, vel relinquuntur, et fit injuria Sacramento, quod exponitur irreverentiæ. Quod si tamen possint christiane educari (ad quod tunc obligaberis), licebit in his casibus: 1. Si parentes sint tua mancipia; tum enim tui potius sunt quam illorum. 2. Si parentes aliquando fuerint baptizati, vel uterque; vel saltem alteruter; quia tunc Ecclesia jus in eos habet. 3. Si alter parentum petat; tunc enim justa ejus voluntas injustæ alterius præferenda est, in favorem prolis, et fidei. 4. Si infans sit in periculo mortis. 5. Si rationis jam compos puer petat; quia in negotio religionis, est sui juris. In dubio autem de usu rationis, sufficit esse 7. annorum. V. Laym. *l. c.* Fill. *t. c.* 2. *c.* 6. Bon. *num.* 12.

» *Quæres.* An Baptismus aliquando repeti possit, et qua forma?

» Resp. I. Cum temere rebaptizare sit mortale ex objecto, quia est in genere Sacrilegii, dum conaris ministrare Sacramentum incapaci, hinc ad hoc, ut non liceat rebaptizare, non requiritur certitudo de Baptismo, sed sufficit, si pro eo sint conjecturæ; ut v. g. quod quis natus et educatus sit inter fideles, nec pro contraria parte rationes alicujus momenti occurrant : leve enim, vel metaphysicum dubium non sufficit, sed requiritur grave et morale, vel saltem rationabile; in quo inclinandum esse in favorem baptizandi, recte monet

Laym. *c.* 5. *n.* 3. *et* 4. ex *Suar.* et aliis, *Unde resolves :*

» I. Sub conditione baptizandi sunt. 1. Qui cum materia et forma, aut intentione dubia (secundum supra dicta) sunt baptizati. 2. Infantes expositi, et reperti sine scheda testante de Baptismo; secus si cum ea. Ita Comm. Quint. tamen *t.* 4. *s.* 14 et 16. contendit etiam hos esse rebaptizandos. 3. Baptizati ab obstetricibus veneficis; præsertim si fassæ vel convictæ fuerint, aliquando non recte baptizasse. Laym. *num.* 3.

» II. Infantes ab obstetricibus, vel parentibus, vel cognatis, etc. ob necessitatem baptizatos promiscue omnes sub conditione, rebaptizare, (quando obstetrices bonæ, et bene instructæ censentur) non licet, quia de valore Baptismi prudenter et rationabiliter dubitari non potest. Suar. Laym. *c.* 5. Qui tamen contrariam consuetudinem quorumdam Parochorum damnare non audet, eo quod ipsi experientia didicerint, obstetrices non raro fuisse deceptas a diabolo, ideoque revera periculum aliquod sit animæ, ob quod irreverentia cesset; additque etiam consuetudinem approbatam fuisse a Pastorali Romano edito Antuerpiæ 1687. eamque sententiam tenet Sylv. apud Dian. *p.* 5. *t.* 13. *R.* 86. ipse Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 35. cum aliis 2. censet eam probabilem, habereque locum in omnibus baptizatis ab hæreticis, licet sint adulti, quod C. de Lugo *R. mor.* l. 1. *d.* 2. recte limitat ad illas circumstantias in quibus prudenter dubitari possit de defectu materiæ, formæ, vel intentionis, Denique etiam Quint. *t.* 1. *s.* 6. docet, infantes supra dictos fere omnes rebaptizari posse sub conditione.

» III. Peccat graviter Minister, qui non rebaptizat eum, de quo rationabile dubium juris vel facti manet, num valide sit baptizatus, quia tenemur proximum liberare probabili periculo gravis mali, cum facile potest, Laym. *l. c.* Quint. *l. c.* 2. si non diligenter inquirat in talis baptismi valorem, nisi de hoc aliunde constet. Quintanadv. *s.* 6 *et* 7.

» IV. Non est rebaptizandus, de cujus Baptismo habetur testimonium unius oculati testis, licet fœminæ; dummodo non suspectæ, nec aliud abstet. Laym. *l. c.*

» V. Qui vere et rationabiliter dubitat de suo Baptismo, teneteur petere Baptismum, et Parochus ei conferre. Quint. *s.* 13 *et* 19. et interea abstinere ab usu aliorum Sacramentorum.

» Resp. II. Beptismus sub conditione, hac forma conferendus est : *Si baptizatus es, non te baptizo : Si nondum es baptizatus, ego te baptizo, in nomine* [1] *etc.* Ac licet sufficiat sola mente conditionem apponere [2] si ex omissione non timeatur scandalum, tutius tamen est exprimere verba saltem ista : *Si non es baptizatus, etc.* V. Tol. *l.* 2, *c.* 19. Laym. *l. c.* Suar. *d.* 31. Fill. *t.* 2. *c.* 4. *q.* 9. Patrinus autem in hoc Baptismo necessarius non est, nec adhibendus. *Quin s.* 18.

ADDENDA.

Quæst. 49. — *Quid notandum sit circa obligationem suscipiendi Baptismum?* Resp. seqq. 285

§ 1. Est gravis obligatio, per se loquendo, statim suscipiendi Baptismum, ideoque mortaliter peccaret adultus, si absque justa causa diu differret; uti recte probant Mendo *diss.* 9. *n.* 12. Aversa *q.* 68. *s.* 4. Dicast. *d.* 1. *n.* 253. Similiter mortaliter peccant parentes fideles, qui v. g. ultra mensem, sine sufficienti causa differunt baptismum sui infantis, quamvis non sit periculum mortis, quia universalis consuetudo, et decreta plurimarum Sydonorum, præscribentia, ut non differatur ultra triduum, v. g. vel quatriduum obtinuerunt, aut sufficienter explicarunt vim legis pro tota Ecclesia, Castr. *tr.* 19. *p.* 8. *num.* 4. Platel. *p.* 5. *n.* 194. Attamen Sot. apud Laym. *l.* 5. *t.* 2. *c.* 6. *num.* 8. extendit ad octavum, decimum aut etiam duodecimum diem, prout moris est. Imo docet Laym. *n.* 9. si solemnis Baptismus cum causa differatur, v. g. apud principes, quia expectari debet Patrinus, differri posse ad sesquimensem.

§ 2. Quæri solet, an sit tanta obligatio Bap- 286
tismi suscipiendi, ut homo adultus possit se objicere periculo mortis pro eo suscipiendo, et dicendum est posse, si postea non esset spes obtinendi Baptismi, quia securior est et utilior, etiam pro remissione pœnæ. Non tenetur tamen se objicere, quia potest se aliter salvare, nempe per amorem Dei vel contritionem, Suar. et Gob. *t.* 2. *n.* 122. potestque vi-

[1] Hanc formulam servandam edixit Alexander III. in *cap. Baptismo*, ejusdem sanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odoricum Rainaldum *ad an.* 1333. *n.* 42. Non tamen primus eam invexit Alexander, quum eamdem legere sit in statutis S. Bonifacii Archiepiscopi Moguntini a circiter 745. conditis. Vide Benedictum XIV. *de Syn. Diœc.* lib. 7. c. 6. n. 1.

[2] Nempe ab initio Ecclesiæ ad octavum seculum conditio mente solummodo concipiebatur, ut invictis argumentis contra Natalem Alexandrum probat idem Benedictus XIV. *ibid.*

deri Aversa §. *Quarto.* Addunt Ochag. et Caram. apud Gob. *n.* 262. non tantum licitum, sed etiam præceptum esse, ut qui aliter nequit baptizari, et advertit se non posse conteri, petat se in mare projici ut baptizetur, quia tenetur vitam animæ anteferre vitæ corporis, et vult immergi optando baptizari, quod autem emergere non possit, præter ipsius intentionem est. Verum sententiam illam alii non admittunt, quia videtur esse directa sui occisio, quæ numquam est licita. V. dicta *num.* 335.

287 *Quæst.* 50. — *Qualis consensus seu voluntas requiratur in adulto?* Resp.

§ 1. Constat ex dictis *n.* 163. et iterum *a n.* 166. in adulto habente usum rationis requiri intentionem saltem habitualem, adeoque non sufficere carere contraria intentione, ut multis evincit Mendo *disp.* 9. *n.* 8. Et consequenter, si quis dormiens baptizetur, cum antea nunquam voluerit, Baptismus est invalidus; si tamen antea baptizari voluisset, foret validus, secundum dicta *n.* 166. nisi forte voluisset in vigilia tantum baptizari, Gob. *t.* 2. *n.* 296. Notatque Meratius *d.* 6. *s.* 4. intentionem adulti, per se loquendo, debere esse liberam libertate tali, qualis ad mortale requiritur.

288 § 2. Probabile est sufficere habitualem implicitam, secundum dicta *num.* 168. Unde probabile est contra *Suar.* sufficere intentionem, qua quis generatim desiderat sibi adhiberi media ad salutem necessaria, quia Christus potuit sic instituere Baptismum, et concedit *Suar.* sic institutam esse extremam Unctionem, Baptismus autem est maxime necessarius ad salutem, Con. Gob. *num.* 298.

289 § 3. Si quis haberet voluntatem interpretativam tantum, *Valent, et Ledesm.* putant sufficere : *Suar. et Vasq.* probabilius dicunt non sufficere. *Tann.* dubitat, hinc Gob. *num.* 299. dicit Baptismum sic collatum debere repeti sub conditione.

290 § 4. Si quis compos rationis voluerit baptizari, sed nunc impos nolit, valide baptizatur, secundum dicta *num.* 176. Si autem dubitetur, an nunc, quando non vult, sit rationis compos, et sit periculum in mora, baptizari debet sub conditione; si non adsit periculum, differendus est Baptismus, donec plene sibi restituatur, Laym. Tamb. Schild. *t.* 6. *cap.* 2. Gob. *n.* 302. Quid vero faciendum sit, si dubitetur, an puer absque consensu parentum petens Baptismum, habeat plenum usum rationis, dicetur *num.* 306.

291 § 5. Lopez *p.* 1. *cap.* 12. negat hominem a nativitate surdum et mutum, ratione utentem, esse baptizandum: Idem negant Ochag. Dian. *p.* 9. *t.* 6. R. 6. Herinchx *de Sacram. d.* 3. *num.* 94. Bosco *d.* 1. *sect.* 8. *num.* 18. de surdo, cæco, muto, quia tales non videntur posse habere fidem, spem, attritionem et voluntatem Baptismi. E contra Coton. Con. *quæst.* 68. *n.* 94. Gob. *in Exp. t.* 2. *num.* 311. Burgh. *cent.* 2. *casu* 10. dicunt surdum, cæcum et mutum esse habendum tanquam perpetuo amentem, eo quod non videatur posse habere notitiam ad peccatum requisitam, ideoque baptizari posse. Si autem tantum sit surdus et mutus, poterit per signa esse capax dispositionis, et instructionis necessariæ.

292 *Quæst.* 51. — *Quid addendum sit circa Baptismum infantis adhuc in utero matris clausi?* Resp. seqq.

§ 1. Quamvis aqua per artem, et instrumenta pertingeret ad corpus infantis, tamen talem Baptismum fore invalidum, docent multi apud Aversam *qnæst.* 68. *sect.* 1. §. *Quod si,* et apud Burgh. *cent.* 2. *cas.* 7. quibus consentit Mendo *d.* 9. *num.* 25. E contra fore validum docent alii communiter cum Ledesm. Victor. Suar. Con. Avers. Dicast. *d.* 2. *n.* 62. et recte probat Pignat. *tom.* 1. *consult.* 103. quia talis infans est homo, cui debite applicari potest materia, et forma; ergo. *Nec obstat,* quod Cap. *Qui in maternis,* De consecr. dicatur : *Qui natus adhuc secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest;* nam tantum dicitur baptizari non posse cum matre, id est, mediante carne matris, de cætero sicuti infans ille erat mortuus spiritualiter per peccatum originale, ita renasci potest spiritualiter per gratiam, quamvis non sit natus corporaliter, uti recte Mendo *disp.* 9. *nu.* 28. sic enim factum est S. Joanni Baptistæ, et fieret infanti propter fidem in utero matris occiso, uti dictum est *num.* 237. Exigit tamen honestas, ut mulier, si instrui possit, conferat Baptismum infanti in utero, secundum dicta *nnm.* 348. Et si infans postea nascatur, esse rebaptizandum sub conditione, tenent auctores communiter, quia censent sententiam, quæ negat valorem talis Baptismi, esse probabilem : Raynaudus autem *tom.* 14. *in tract. de ortu infantium per sectionem, cap.* 6. *num.* 14. docet aquam non posse ita adduci ad infantem, ut baptizetur, eo quod nimis multis involucris et secundinis sit inclusus, sed alii multi contradicunt, et saltem secundinæ continuantur cum umbilico infantis.

293 § 2. Praxim adducendi aquam ad talem in-

fantem describunt Schild. *t.* 6. *num.* 9. et Gob. *t.* 2. *num.* 57. An autem mater teneatur permittere se secari, ut infans baptizetur, late tradunt Boudevv. *p.* 2. *quæst.* 20. et Gob. *a num.* 254. et omnium optime Rayn. qui cap. 5. ex judicio et experentia Medicorum probat sectionem sine periculo fieri posse, ideoque ad eam teneri. Præterea quid faciendum sit, si mater gravida moriatur, videri potest apud Boudevv. Gob. Rayn. *supra;* sufficit hoc monere, quod os mortuæ debeat manere apertum, ut non suffocetur infans, si adhuc vivat, possitque exscindi. Denique an a muliere gravida pœna capitis damnata, si lethaliter ægrotet, possit, antequam moriatur, violento vulnere proles extrahi, ut baptizetur; docte examinant idem Rayn. et Mendo *diss.* 4. *quæst.* 5. et affirmativam partem tenent Suar. Con. Dian. Aversa §. *Eo magis,* Dicast. *supra.*

294 *Quæst.* 52. — *Quid circa abortus, prodigiosos infantes, et monstra sit notandum?* Resp. seqq.

§ 1. Auctores gravissimi cum Card. *in* 1. *crisi d.* 14. *cap.* 3. recte dicunt omnes fœtus abortivos mulierum etiam imperfectissime figuratos esse baptizandos, si dent aliquod signum vitæ per motum, quia putant aliqui Medici, quod fœtus humani post paucos, v. g. tres aut quatuor dies a conceptione, statim animentur anima rationali.

295 § 2. Si infans prodigiose nascatur, ut factum esse in Belgio anno 1330. authentice testatur Loth. *in resol. Theol. t.* 15. *art.* 1. narrans virum, qui redibat uxorem in partu ejulantem, ex imprecatione uxoris et ultione divina per novem menses sensisse dolorem maximum, et tumorem in femore dextro, ex quo excisus sit infans; talis infans non contraxisset quidem peccatum originale, uti habet communis cum S. Thom. apud Dicast. *d.* 2. *num.* 114. quia non descendisset ab Adamo per ordinariam et seminalem generationem; et consequenter si ille factus adultus generasset filios, neque hi contraxissent ob rationem jam datam, sed mansissent in puris naturalibus sine peccato, et sine gratia supernaturali, unde si unus eorum statim sine Baptismo fuisset mortuus, probabile est post resurrectionem universalem gravisurum fuisse beatudine naturali in hac terra: Nihilominus hi omnes debuissent baptizari, tum ut insignirentur charactere baptismali, et adscriberentur Ecclesiæ Christi, tum etiam, ut consequerentur gratiam sanctificantem, qua carebant, simulque acciperent habitus supernaturalium virtutum.

§ 3. Si monstrum sit procreatum ex homine 296
masculo et bruto fœmella, baptizari debet sub conditione, quia probabiliter est homo; dubium enim est, an semen fœminæ ad fœtum active concurrat, *Possev.* aliique communius contra *Henriq.* Si autem monstrum sit procreatum ex muliere et bruto masculo, uti testatur *Besoldus* in Thesauro practico v. Schwanperung. *pag.* 884. mulierem aliquando fuisse, quæ ter conceperit e simio, tale monstrum baptizari non debet, ut recte Dicast. *num.* 119. quia certum videtur, quod non sit homo, cum ad generationem hominis omnes requirant semen viri. In dubio autem, an sit ex bruto masculo, baptizari debet sub conditione, si homo est, Bon. Schild. Gob. *in Exp. t.* 2. *num.* 278. Addunt Laym. et Dicast. *n.* 117. si absit periculum mortis, semper melius esse, ut differatur Baptismus, donec certius cognoscatur, an homo sit, necne. Plura de monstris, item de natis ex dæmone incubo vel succubo, videri possunt apud Boudevv. *p.* 2. *quæst.* 21. *et* 22. item apud Gob. *supra casu* 9.

Quæst. 53. — *Quid circa consensum parentum* 297
sit notandum? Resp. seqq.

§ 1. Baptismus est validus, qui confertur proli non utenti ratione parentibus invitis, quia non baptizatur in fide vel voluntate parentum, sed tantum Ecclesiæ, S. Thom. 3. *p. quæst.* 68. *art.* 9. et omnes communiter cum Dicast. *d.* 3. *num.* 71. contra *Durand. Sylv. Palud.* et alios, quorum opinio communiter rejicitur tanquam improbabilis.

§ 2. Illicitum est baptizare prolem parentum 298
infidelium, si hi inviti sint, quamvis essent subditi Principis volentis baptizari. 1. Quia hoc est contra usum, et prohibitionem Ecclesiæ, nam Julius III. teste Pignat. *t.* 4. *consult.* 192. imposuit tali baptizanti pœnam suspensionis et mulctam 1000. ducatorum. 2. Plerumque manet præsens periculum fidei deserendæ. 3. Pater habet jus in filium, cum filius sit aliquid Patris, eique subjiciatur, ergo male ei tali modo subtrahitur, S. Thom. 2. 2. *quæst.* 19. *art.* 12. aliique plurimi cum Dicast. *n.* 81. et Gob. *t.* 2. *n.* 317. contra *Scot. Gabr. Estium;* et ex parte contra Arcudium *lib.* 1. *cap.* 12. *dub.* 2. qui nihil vult resolvere, sed dicit consulendam Sedem Apostolicam. *Dices* 1. Puer debet eripi a morte temporali, etiam invito parente, ergo multo magis a morte æterna. 2. Debet prævalere voluntas Dei, qui præcipit Baptismum. 3. Legitur 1. *Machab.* 2. *v.* 46. quod Mathathias, et amici ejus circumciderint pueros incircumcisos, quotquot inve-

nerunt, utique etiam contra voluntatem parentum, quorum aras evertebant. 4. Principi licitum est impedire hoc peccatum subditorum. Resp. *Ad* 1. Disparitatem esse, quod parens non habeat jus circa vitam prolis, habeat autem jus ad gubernationem. *Ad* 2. Deus non præcipit statim in hac circumstantia baptizari. *Ad* 3. vel erant filii Judæorum subjecti Legi, vel filii Gentilium subacti armis, et veluti servi, de quibus dicetur *num.* 306. *Ad* 4. Licitum est impedire peccatum subditorum, si obstet paci et rectæ gubernationi, c. secus, n. nam potestate civili adigi non possunt ad servandum jus etiam naturæ, nisi observatio ad pacem publicam faciat.

299 § 3. Non requiritur consensus utriusque parentis, sed sufficit alterutrius, quia cum consensus permittentis sit in favorem religionis, et ad salutem prolis, alter autem parens irrationabiliter neget, merito prævalet consensus prioris, Suar. Laym. *lib.* 5. *t.* 2. *cap.* 6. *num.* 10. Avers. *quæst.* 68. *sect.* 3. § *At vero*, Gob. *num.* 320. Dicast. *num.* 85. Gorm. *d.* 2. *num.* 62. Verj. *art.* 12.

300 § 4. Si parentes infideles sint stricte servi hominis christiani, potest illorum proles auctoritate domini baptizari parentibus invitis, quia jus in prolem spectat ad dominum, qui etiam sine injuria potest abstrahere a parentibus, et liberare a subjectione actuali, *Suar. Vasq. Con. Laym. Avers. Gorm. Verj.* supra, Dian. *par.* 2. *t.* 15. *Res.* 45. Dicast. *num.* 95. Gob. *num.* 318. contra *Cajet.*

301 § 5. Si proles in captivitatem abducatur, ut baptizari possit, sufficit alterutrum parentem fuisse in Ecclesia, quamvis nunc uterque sit infidelis, quia cum Ecclesia habeat jus in parentem subjectum Ecclesiæ, etiam in tantum habet jus in prolem Laym. Dicast. *num.* 86. *c.* 105. Pignat. *t.* 8. *cons.* 71. Si autem neuter parentum fuit in Ecclesia, proles jure belli captiva, per se loquendo, baptizari posset, quia jam est serva christiana, Aversa § *Quinto.*

302 § 6. Si parentes infideles sint mortui, potest princeps christianus illorum proles sibi tantum politice subjectas non stricte servas curare baptizari invitis tutoribus, quia potest derogari juri tutorum, quod per leges civiles inductum est, Dicast. *num.* 90. Gob. *num.* 321. contra *Sot. Palud. Vasq.*

303 § 7. Infantes illorum, qui invalide baptizati sunt (uti, si apud Anabaptistas vel Calvinistas moris sit, ut unus effundat aquam, alter proferat verba) habent se sicuti infantes infidelium, tales enim parentes non sunt baptizati, sed re ipsa infideles, Dicast. *num.* 107. e contra infantes hæreticorum vere baptizatorum licite baptizantur invitis parentibus, si ita velint legitimi Superiores Ecclesiastici, quia cum hæretici sint subditi Ecclesiæ, ab hac sine injuria compelluntur ferre pueros ad Baptismum catholicum; si autem recusant, juste abstrahuntur pueri, et baptizantur, Laym. *num.* 11. Dicast. *num.* 72. Verj. *art.* 15. Avers. § *Primo.* Nec refert, quod videatur fieri contra jus, quod parentes habent in prolem, *nam* jus alendi et instruendi prolem relinquitur iis, dummodo fiat in vera fide et Ecclesia, cui parentes subsunt; quod si detrectent, habet Ecclesia jus abstrahendi proles, ne pervertantur. In locis tamen, ubi acatholica religio permissa est, non solet Ecclesia isto jure uti.

§ 8. Potest etiam invitis parentibus, bap- 304
tizari infans, si juste, vel etiam injuste, sit extractus extra potestatem patriam, tum enim parentes amiserunt jus proximum, seu actualem usum juris sui naturalis, et in jus succedunt illi, quibus nunc subsunt et baptizari mandant, Laym. *num.* 10. Dicast. *num.* 84. Verj. *art.* 12.

§ 9. Puer quicumque morti proximus bap- 305
tizari debet, etiam invitis parentibus, quia tum urget præceptum charitatis, et puer non subtrahitur dominio parentum per baptizantem, sed per ipsum periculum mortis, sic autem extracto licite confertur Baptismus maxime illi necessarius. Docet quidem Pignat. *t.* 5. *consult.* 14. *num.* 205. ex Concil Mediol. sub S. Carolo Borromæo habito, puerum infidelis tum tantum baptizari posse quando nulla est spes, quod possit supervivere, sed videtur sufficere periculum proximum mortis, maxime secundum dicenda *num.* 367.

§ 10. Si puer petat Baptismum contra vo- 306
luntatem parentum, et dubitetur de pleno usu rationis in puero, si simul tum adsit periculum mortis, aut puer sit egressus septennium, aut parentes postea essent impedituri Baptismum, nunc autem videatur satis consultum illius constantiæ, posset statim baptizari, quia in dubio de duobus præceptis oppositis servandum est majus, divinum autem præceptum de Baptismo est majus, quam de non agendo contra jus parentum; Sot. Suar. Vasq. Laym. Dicast. *num.* 78. Schild. *t.* 6. *cap.* 2. Gob. *art.* 516. Si autem absint ejusmodi circumstantiæ, *S. Anton. Henriq. Azor.* et alii cum Dicast. *num.* 77. probabiliter dicunt non esse licitum baptizare : quia parentes sunt in

possessione patriæ potestatis, maxime inquit Bonac. *de Sacram. d.* 2. *quæst.* 2. *p.* 6. si puer necdum compleverit septennium, tum enim non potest præsumi usus rationis. E contra *Sot. Laym.* aliique cum Dian. *p.* 7. *t.* 11. *Res.* 40. dicunt licite posse baptizari, quia in dubio favendum est potius innocenti quam reo, puer autem est innocens, et parentes impie resistunt, neque universaliter verum est, quod in dubio semper sit melior conditio possidentis, sed tantum, ubi est per causas, sive simile jus, uti probare conatur Lugo *in Resp. Moral. lib.* 1. *dub.* 4. fuse discutiens hunc casum, hic autem non est par causa, nam parentes exponuntur soli periculo amittendæ patriæ potestatis, quod est quid leve, puer autem exponitur periculo æternæ salutis, quod est gravissimum : atque ideo concludit *Lugo* saltem puerum non debuisse reddi parentibus, sed asservari usque dum accedat plenus usus rationis, quod etiam suadent Suar. *de Sacram. d.* 25. *sect.* 3. *Dicast.* supra et alii.

307 *Quæst.* 54. — *Si hæreticus petat infantem suum baptizari a Sacerdote Catholico, an hic licite baptizet?* Resp. Negant Suar. Con. Dicast. *d.* 2. *a num.* 109. et alii, quia infans ille exponitur evidenti periculo apostasiæ, non aliter ac infans infidelis, quem Doctores passim dicunt non debere baptizari, si sit restituendus parentibus, quia nempe ob periculum perversionis fit irreverentia Sacramento et religioni. E contra Laym. *lib.* 5. *t.* 2. *cap.* 6. *num.* 12. Aversa *quæst.* 68. *sect.* 3. § *Primo,* Arsd. *in resol. de hæreticis quæst.* 31. Gob. *t.* 2. *num.* 324. dicunt licite fieri, et esse praxim in Germania. Ratio est. 1. Quia hæresis apud multos est materialis tantum. 2. Quia multi testantur, quod vix tertia pars infantium perveniat ad annos discretionis, sicque periculum apostasiæ est incertum et remotum. 3. Quia multum confert ad conversionem ejusmodi puerorum, si postea audiant se catholice baptizatos esse. 4. Hoc etiam tali proli est aliunde utile, cum præter certam materiam et formam, adhibentur sacræ cæremoniæ et preces Ecclesiæ. 5. Denique eadem irreverentia contingit, etiamsi infans baptizetur ab acatholico, nam, etiam acatholicus confert verum Baptismum a Christo pro vera Ecclesia institutum, ergo. Hæc sententia videtur satis probabilis, uti etiam notavit Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 7.

308 *Quæst.* 55. — *Si infidelis petat se vel infantem suum baptizari, an id licite fiat?* Resp.

§ 1. Infidelis adultus volens infidelis manere, baptizari non debet, quia caret dispositione requisita, nempe fide et attritione, et per hoc fieret gravis injuria Sacramento et religioni, gemma projiceretur ante porcum; ideoque communis omnium sententia est, neminem esse baptizandum, qui prius ad veram fidem non accesserit.

§ 2. *Sylv. Nav.* et alii putarunt infantes 309
infidelium, si parentes petant, v. g. ut ita liberentur a morbo vel infestatione dæmonis, licite baptizari, quia illis conveniunt aliquæ rationes *num.* 367. allatæ pro infantibus hæreticorum, sed communiter contradicunt alii cum Laym. Pignat. Dicast. *d.* 2. *num.* 111. Excipit Gob. *num.* 325. nisi parens infidelis esset mortem illaturus nolenti baptizare, nam secundum dicta *num.* 144. possunt dari circumstantiæ excusantes Ministrum, qui etiam indigno Sacramentum confert.

Quæst. 56. — *Quid præterea dicendum sit in* 310
variis dubiis circa valorem suscepti Baptismi? Resp. Præter dicta *a num.* 123. adde seqq.

§ 1. *De illo, qui natus est de Christianis parentibus, et inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter præsumitur, quod fuerit baptizatus, ut hæc prusumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probaretur*, inquit Innoc. III. Cap. *Veniens, ult. de Presb. non bapt.* Si tamen alia occurrerent, quæ præsumptionem contrariam facerent, aut tollerent certitudinem moralem, [1] uti si infestaretur a dæmone, nec sciretur causa alia, peteretque instanter repeti in se baptismum, rebaptizari deberet sub conditione, Gob. *tom.* 2. *a num.* 183. De puero Barbaris erepto, vide dicta *n.* 125.

§ 2. Si certum sit unum e viginti non esse 311
baptizatum, nesciatur autem quis ille sit, omnes debent sub conditione rebaptizari, quia potest prudenter dubitari de singulis, Lug. Dicast. Gob. *num.* 699.

§ 3. Si baptizans fuit perturbatus, ideoque 312
dubitet, an aliquid essentiale omiserit, si unus adstantium, reliquis non contradicenti-

[1] Ut in caussa *Tarvisina Baptismi,* in qua post multas inquisitiones nullum vestigium reperire fuit non solum suscepti a quadam Laura Dolfini Baptismi, sed ne Matrimonii quidem assertorum ipsius parentum, ritusque, quem servabant Religionis. Quamobrem Sacra Congregatio 4. Martii 1737. huic dubio, *an Laura Dolfini baptizari deberet sub conditione?* respondit T. 8. *Resol.* p. 55. *affirmative, et secreto, et sine præjudicio validitatis Matrimonii,* quod ante plures annos contraxerat. Idem statuerat Sacra Congregatio *in Ripana* 12. Decemb. 1733. T. 6. *p.* 180.

bus, testetur hoc esse appositum, de cujus omissione dubitatur, nihil debet repeti; si testes discordent, aut unus contra alios testetur esse omissum, aut nullus testetur, repeti debet, quia prudenter dubitatur de valore, et unus ille testans esse omissum gignit dubium morale, Gob. *num.* 424. *et* 427.

313 § 4. Qui alias non est scrupulosus nec hypochondriacus, sed prudens, et tunc magnis scrupulis ac longa inquietudine agitatur circa valorem sui Baptismi, hoc ipso rebaptizari potest sub conditione, quia videtur gravis causa et dubium prudens, ob exempla non baptizatorum, qui ita interne sunt agitati, Quintanadv. *tract.* 1. *sing.* 8. et alii cum Gob. *a num.* 446. ubi refert casus, in quibus etiam ex infestatione spectrorum judicatum sit, causam esse sufficientem.

314 § 5. Si quis sit dubius de valore sui Baptismi dubio juris tantum, quia nempe doctores aliqui probabiliter affirmant, alii probabiliter negant Baptismum fuisse validum, Dicast. *d.* 1. *num.* 217. Gob. *a n.* 414. dicunt talem licite suscipere reliqua Sacramenta præter Ordinem et Matrimonium, quia est in possessione, quod sit Christianus, et reliqua illa Sacramenta suscipiendo non est periculum nocendi alicui tertio. Oppositum quoad omnia Sacramenta, videtur tenendum propter dicta *a num.* 105. quia non est licitum Sacramenta suscipienda exponere periculo nullitatis, cui re ipsa exponeret talis suscipiens.

515 § 6. Sacerdos dubitans de valore sui Baptismi tenetur secundum dicta *num.* 126. ex charitate et justitia iterum baptizari, et iterum suscipere ex quadam convenientia omnes Ordines, etiam probabiliter Minores, Quintanad. *sing.* 10. Gob. *a num.* 432. Quid autem facere debeat, si ille multos confitentes audierit, aut Missas pro stipendio legerit; item ad quid teneantur pœnitentes ejus, si resciant de illius Baptismo dubitari, explicant Quintanadv. *sing.* 11. et Gob. *a num.* 439. *et* 441. dicemusque postea de Pœnitentia.

316 § 7. Si dubium fiat de Baptismo Religiosi, baptizari debet a Parocho loci, iterumque sub conditione confirmari et ordinari; non est tamen opus, ut novitiatum repetat, quia est probatus, Sylv. *in resol. variis p.* 1. *v. Baptismus, cas.* 3.

317 § 8. Si fiat mutatio sexus, v. g. fœminæ in virum, non debet repeti Baptismus, sed tantum mutari nomen fœmininum in masculinum uti dicetur *num.* 331.

Alii casus 24. circa dubium Baptismi videri possunt apud Gob. *a num.* 656. item apud Quint. *sing.* 1. casus de Parocho vel obstetrice, quæ dicit se per decem annos caruisse intentione baptizandi, ubi docet *Quintanad.* omnes et singulos esse rebaptizandos, non obstante quod forte probabile sit Deum supplere intentionem, ut ipse docet *sing.* 2.

Quæst. 57. — *Quid dicendum sit de infantibus expositiis?* Resp. Probabilius videtur esse rebaptizandos sub conditione, etiamsi inveniantur cum apposito sale vel cum scheda testante de Baptismo; ita multi cum Quintan. *t.* 1. *sing.* 9. Schild. *t.* 2. *cap.* 2. Gob. *t.* 2. *n.* 397. Burgen. *Centur.* 1. *cas.* 94. Idem statuit Synodus Coloniensis [1] sub Maximiliano Henrico pag. 59. dicens, quamvis sal adfuerit, rebaptizandos esse sub conditione, nisi certioribus testimoniis baptizatos esse comprobetur: Ratio est, quia Baptismus obstetricum merito censetur dubius, nisi sciatur eas esse probas et bene instructas, edicantque modum, quo baptizarint, ergo multo magis hic Baptismus censeri debet dubius, nam communiter confertur a matre, quæ forte nunquam vidit baptizari, nunqam didicit, nec præ pudore petere voluit, metuens tamen, ne proles forte moreretur, baptizavit, uti scivit. Deinde posset infans a Judæo esse expositus vel ab alio execrante Baptismum, uti recte notant *Sylv. et Mercerus* apud Platel. *p.* 5. *num.* 139. 318

Quæst. 58. — *Quid dicendum sit de baptizatis ab obstetrice vel laico?* Resp. Seqq. 319

§ 1. Baptizatus ab obstetrice vel laico æque parum rebaptizari potest, quam baptizatus a Parocho, si post examinatam materiam, formam et intentionem, cum qua Baptismus est collatus, non sit prudens dubium de Baptismi valore, Sylv. *p.* 1. *v. Baptismus, cas.* 1. Dicast.

[1] *Quod et pluribus probat Lambert. T.* 1. *p.* 83. *et seqq. Sed audiamus Sacram Congregationem T.* 3. *p.* 2. 15. *Januarii* 1724. *Dubitatum fuerat*, quomodo se gerere deberet Parochus Sancti Spiritus in Saxin (*Romæ*) in collatione Baptismatis Infantibus, qui ad Archi-hospitale deferuntur, sive iidem habeant schedulam de Baptismo testantem, sive non habeant, et etiamsi ex colore, et cæteris corporis qualitatibus deprehendatur, eosdem esse constitutos in ætate sex, aut decem mensium, vel unius anni cum dimidio. *Respondit S. C.* esse baptizandos sub conditione in omnibus casibus expositis juxta instructionem, et instructio est, quod excipiatur a Baptismo sub conditione schedulæ, quæ haberet certitudinem.

Confer Benedictum XIV. de Synod. Diœc. lib. 7. cap. 6. num. 5. et 6.

d. 1. *num.* 178. [1] Ratio patet, quia non est satis potuisse errari, cum Parochus etiam errare poterit, sed debet error prudenter præsumi posse. *Nec refert,* quod forte in aliquibus Diœcesibus sit consuetudo rebaptizandi, approbantibus multis Auctoribus, ut testantur Gob. *t.* 2. *a num.* 171. et Arsd. *de Baptist. cap.* 2. § 3. *num.* 7. *Nam* consuetudo illa fundatur in erroribus aliquando animadversis, de cætero consuetudo nihil potest immutare circa jus divinum, a quo pendet permissio, prohibitio, vel jussio reiterandi Baptismum, Gob. *num.* 175.

320 § 2. Quisque licite sequitur statuta suæ Diœcesis circa rebaptizationem illius, qui ab obstetrice vel a laico est baptizatus, March. Gob. *num.* 171. Abstrahendo tamen ab ejusmodi statutis, plerique ab imperitis, et a mulieribus baptizati, licite rebaptizantur sub conditione, quia sæpe deprehensi sunt errores ab iis commissi, uti refert Gob. *a num.* 178.

321 § 3. Quando obstetrix est integræ famæ, animosa, circumspecta, sæpius experta et probata semper egisse recte, tunc proles nequidem sub conditione est rebaptizanda, si illa asseveret eam a se esse legitime baptizatam, quia tunc non potest esse prudens dubium, Quintanad. Gob. *num.* 183. rebaptizare autem extra prudens dubium, quamvis adsit scrupulus levis, debet ordinarie censeri mortale, Hurt. Gob. *num.* 353.

322 § 4. Baptizatus ab obstetrice venefica rebaptizari debet, quia merito est dubium, Gob. *num.* 402. et iterum *a num.* 983. In dubio, an fuerit venefica, putat Gob. *nu.* 697. non esse rebaptizandum, quia in dubio non præsumitur delictum; sed videtur dicendum rebaptizandum esse, si dubium sit prudens, quia tunc etiam prudenter dubitatur de valore Baptismi.

323 *Quæst.* 59. — *Quid dicendum sit de baptizatis ab hæretico Prædicante?* Resp. Hos omnes rebaptizandos esse docet *Quintanad.* aliique plures cum Dicast. *d.* 1. *num.* 181. quod Gob. *t.* 2. *num.* 392. dicit sibi videri certum quoad baptizatos a Prædicantibus Anglis vel Hollandis, eo quod constet nullam fere religionem jam diu fuisse in Anglia; in Hollandia autem numerari ad 80. et quis credat, inquit, apud hos non esse errores substantiales etiam circa Sacramenta? Ideoque Gob. *n.* 396. tandem deflectit in sententiam *Dicast.* De Anglis idem docet Sylv. *p.* 1. *v. Bapt. cas.* 3. Ratio potest esse, quia Prædicantes multi putant Baptismum non esse ad salutem necessarium, sed sufficere fidem parentum, ideoque negligunt aliqua necessario requisita; aliqui utuntur aquis odoriferis, non curando, an sit elementaris, dummodo sit fluida; quandoque unus effundit aquam, dum Prædicans profert formam, vel ex cathedra legit Evangelium. Etiam metuendum est, ne careant intentione debita, nam, uti jam accipio per litteras a quodam Missionario, petunt quandoque, an parentes velint prolem baptizari Catholice, an Lutherane; item, inquit idem Missionarius, quivis baptizat, prout assuevit, vel sibi formulam fabricat, absque cura, dummodo in speciem verba proferat, quæ Baptismi collationem qualitercumque significent, et ita ex rituali suo dicunt multis locis: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, et Spiritus Sancti,* omisso *et,* quam formam licet *num.* 35. cum communi dixerim valere, tamen Comitolus *lib.* 1. *quæst.* 7. negat valere, et Catholici malunt pro securitate addi *Patris, Filii etc.* prout habet forma a Christo nobis tradita Matth. 28. v. 29. Ex quibus colligo, si in quibusdam locis sint ita incurii Prædicantes, nec sollicite observent ea, quæ Catholica Ecclesia requirit ad valorem Sacramenti, debere a talibus baptizatos sub conditione rebaptizari. [1]

Quæst. 60.—*Quid observandum sit, si repetatur Baptismus?* Resp. Præter notata a *Busembaum* et relata *num.* 284. observanda suut seqq. 1. Quando sub conditione repetitur Baptismus, probabile videtur, quod non sit obligatio confitendi, quia libertas est in possessione, certum enim est baptizandum non fuisse obligatum confiteri ante Baptismum, et supervenit dubium de Baptismo, ex quo sequeretur ea obligatio, possessionem autem certam non expugnat dubium superveniens. 2. Adultus, qui baptizatur, tenetur præmittere saltem attritionem, non quidem peccato originali, sed de actualibus mortalibus, si commiserit, Gob. *t.* 2. *num.* 404. 3. Baptismus, qui 325 ob dubium sub conditione repetitur, secun-

[1] *Et Lamb.* T. 1. Edict. p. 82. *et Bened. XIV.* de Synodo lib. 7. cap. 6. num 4. *Vide dicenda paulo post* ad num. 322.

[1] *P. Matthias Hernandez Dominicanæ Familiæ petiit a Sacra Congregatione* I. an infantes domi in casu necessitatis baptizati, sint sub conditione rebaptizandi. II. An et in quibus casibus hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad fidem Catholicam convertantur. *Porro S. C. an.* 1685. 27. Maii *respondit apud Lambert. T. p.* 201. ad grimam negative, nisi adsit dubium probabile invaliditatis. Ad secundum ut supra. Vide Benedictum XIV. *de Syn. Diœc. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 7.

dum aliquos potest licite peragi omni loco, et a quocumque, etiam laico, eo quod Canones statuentes, ut sit Parochus vel Sacerdos, videantur tantum loqui de Baptismo absoluto: quidquid sit de hoc, melius est etiam in Baptismo, qui sub conditione repetitur, se accommodare usui communi, et adhibere saltem Sacerdotem, si haberi possit, Gob. *num.* 405. imo Parochum ipsum, secundum dicta *n.* 376.

326 *Quæst.* 61. — *An ille, qui moritur dubie baptizatus, sit sepeliendus in loco sacro?* Resp. De hoc aliisque ad sepulturam pertinentibus agemus *lib.* 7. quando de excommunicatione.

DUBIUM V.

De cæremoniis Baptismi.

ARTICULUS I.

Quæ servanda circa Cæremonias baptizandi?

327 « Resp. Cæremoniæ Baptismi petendæ sunt ex Agenda cujusque Ecclesiæ. Universim tamen circa eas servanda sequentia. I. Baptismum extra necessitatem absque peccato non posse conferri, nisi in aqua consecrata, quæ cum deest, habetur formula brevis in quibusdam Agendis, ex tempore aliam consecrandi, pro casu necessitatis. Quod si etiam hac formula careas, adhiberi potest aqua communis benedicta. II. Baptismum solemnem non conferendum, nisi in templo, et loco ad id deputato, nisi filiis Regum et Principum: quibus adde filios Catholicorum, in locis hæreticis: interim quoad hoc, in magnatibus et nobilibus connivetur in multis locis, Laym. *lib.* 5. *t.* 2. *cop.* 8. *num.* 8. III. Infantes ex consuetudine deferendos ad Baptismum, circa diem octavum, nisi prius sit necesse, vel nisi sit gravis causa dilationis (v. g. quia Patrini sunt expectandi) in qua tamen non licet communiter, extra necessitatem privatim baptizare, et postea adhibere solemnitates, sed præstat expectare aliquandiu, Layman. *cap.* 6. *num* 8.

» IV. Baptizanti non licet adhibere cæremonias aliquas, omissis aliis: quia vel fiet in Baptismo solemni, quod prohibet Trid. *sect.* 7. *cap.* 3. vel privato: sed in hoc prohibet Clementina unica, illas adhibere, nisi sit filius Regis aut Principis. De Patrino tamen usus habet, ut et tunc adhiberi possit, etsi non sit necesse. Et multi putant adhibitum non contrahere cognationem spiritualem, nec vere Patrinum effici ut Sanch. Rodriq. contra Laym. et Suar. quorum tamen sententia videtur probabilior.

» V. Cum in necessitate, vel aliam ob causam (nam ob gravem causam, v. g. justum timorem infamiæ, aliquando licite fit) Baptismus sine cæremoniis est collatus, ea cessante illæ solemniter in templis sunt supplendæ. Quod tamen non est moris in hæreticis conversis, ne plebs putet, nos eorum Baptismum improbare, Laym. *cap.* 8. *num.* 10. Imo in aliis, omittere, secluso contemptu, esse veniale, docet Possev. *de offic. Cur. c.* 6. *n.* 33. Qui autem tenet more Patrini infantem, dum cæremoniæ supplentur, non contrahere cum eo cognationem spiritualem, Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 240. ex Pontio dicit esse probabile.

» VI. Si Baptismus collatus deprehendatur fuisse invalidus, non ideo repetendæ sunt cæremoniæ. »

ADDENDA.

Quæst. 62. — *Quid agendum sit, si nolit vel* 328
obstetrix assistere, vel Parochus baptizare infantem, nisi mater manifestet Patrem?

Resp. Sæpe expedit ad bonum commune, ut resciatur, quis sit Pater cujusque infantis, tum ut provideatur alimentationi et educationi illius, tum ut deterreatur quisque ab illicito concubitu: hinc in quibusdam Diœcesibus mandatur, a civili aut etiam ab Ecclesiastico Magistratu obstetricibus, ut non assistant, et Parochis, ut extra periculum mortis non baptizent prolem, nisi mater manifestet Patrem, qui etiam referri debet in librum baptismalem. In hoc itaque casu, si ita mandetur, vel alicubi sit consuetudo, tenetur mater sic interrogata manifestare Patrem: Alibi non tenetur nec debet, ne Patrem infamet, Gob. *t.* 2. *num.* 160. Sed ex illa præcise nominatione mulierculæ non potest certo credi hunc vel illum esse Patrem, facile enim posset Mater velle celare verum Patrem, et in alium conjicere tale crimen, unde Parochus communiter inscribere non debet, v. g. natus Titio Patre, sed sic, uti Mater dicit, Titio Patre. Si tamen alia signa credulitatis accedant, cogi potest sic nominatus ad alendam suo tempore prolem: quod si aliquis ex justa causa permittat se dici Parentem et pro tali inscribi, per se loquendo, non peccat, sed per accidens difficulter effugietur omne mendacium. De hoc tamen videri potest Gob. *in annotatione post num.* 163.

Quæst. 63. — *Quid addendum circa nomen,* 329
quod in Baptismo imponitur? Resp. Seqq.

§ 1. Non est quidem præceptum, est tamen pium monitum S. Pii V et Pauli V ut infantibus non imponantur nomina, nisi Sanctorum, pro quo multas congruentias affert *Rayn.* in libello de pietate erga particulares Sanctos *can.* 11. hinc non peccat, qui imponit nomen hominis etiam non beatificati. Non est tamen facile acquiescendum volenti imponere nomen ethnicum, quia est quædam offensio Christiani nominis, uti habet Catec. Rom. *De Bapt. c.* 14. *num.* 3. Improbat etiam *Vasq. et Quintanadv.* nomina antiqui Testamenti, quia videtur denotari sanguis hebræus; sed quoad hæc facienda non est difficultas pro his partibus, in quibus passim usurpantur nomina Adami, Danielis, Jeremiæ, Tobiæ, Jobi, Davidis, Abrami,
330 etc.

§ 2. Si non possit satis dignosci, an infans sit masculus, an fœmina, et videatur esse periculum mortis, omitti potest nomen, et dici, *creatura Dei, ego te baptizo etc.* Si autem infans putetur supervicturus, *Viv. et Capeav.* dicunt illi dandum esse nomen viri, quia in dubio præsumitur sexus masculinus, cum natura semper ad eum, utpote perfectiorem, tendat; alii putant dandum esse nomen fœminæ, quia natura deficiens solet harum plures procreare, Gob. *tract.* 2. *num.* 339. melius dicit imponendum viri et fœminæ, sicuti de facto multi viri vocantur, Petrus Maria etc. postea autem cum apparuerit, cujus sexus sit, nomen oppositi sexus poterit vel dimitti vel etiam retineri, nam constat in hac nostra Germania etiam masculis in Baptismo dari nomina, v. g. Pe-
331 trus Maria Joseph.

§ 3. Si sexus mutetur, v. g. si quis ex fœmina fit vir, quod frequenter factum esse testantur Auctores apud Gob. *num.* 338. nomen e fœminino mutandum est in masculinum, vel contra v. g. vocando pro Petronilla Petrum, pro Joanne Joannam, ad quam mutationem non requiritur auctoritas Episcopi, uti vult *Sotus*, neque Superioris, ut vult *Sa*, sed fieri potest auctoritate privata, uti melius docent *Abb. Bonac.* et alii, cum nulla de hoc sit lex vel consuetudo, recte tamen notat Gob. *n.* 340. ad confusionem et errorem vitandum monendos esse Patrinos vel Parochum. Addit Dicast. *d.* 1. *num.* 154. nomen in Baptismo impositum posse propria auctoritate mutari, eo quod non videatur ullo jure prohiberi. De cetero, debet ordinarie nomen imponi secundum designationem Parentum, Gob. *n.* 342.

332 § 4. Nulla ex nomine capi potest præsumptio de natura vel vitio alicujus, unde frivolum est dicere, v. g. de aliquo Petro, quod sit calidi capitis, de aliquo Juda, quod sit furax, per accidens enim est sic vocari, nec nomen impositum aliquid confert ad naturam. Gob. 343. contra alios Juristas.

Quæst. 64. — *Quid circa Baptismum solem-* 333
nem et privatum sit addendum? Resp. seqq.

§ 1. Baptismus tum dicitur solemnis, quando fit cum ritibus et cæremoniis, etiamsi fiat domi vel alio loco privato, nam licet locus sacer sit inter requisita ad solemnitatem, tamen reliqua sunt potiora, ideoque ab illis desumenda est denominatio, Gob. *t.* 2. *a n.* 484. Solemni itaque non opponitur privatus, sed tantum non solemnis, id est, factus sine plerisque et præcipuis ritibus seu cæremoniis ab Ecclesia præscriptis.

§ 2. Baptizare extra Ecclesiam sine neces- 334
sitate est mortale, Gob. *num.* 491. *nec obstat* 1. quod in Ecclesia non sit fons baptismalis, sed aqua aliter asservetur; *nam* præceptum non est principaliter propter fontem, sed propter Ecclesiam Sacramentorum administrationi et divinis peragendis deputatam, maxime pro Baptismo, per quem quis in Ecclesiam ingreditur. *Nec obstat* 2. quod sit in urbe hæretica, si id ab hæreticis permittatur; nam ideo tantum Auctores cum Busembaum excipiunt, ubi Catholici inter hæreticos degunt, quia infantes sine damno vel incommodo ad Ecclesiam deferri non possent, quo absente præceptum grave obligat, ut fiat in Ecclesia.

§ 3. Ut liceat privatim baptizare domi, satis 335
est esse prudens dubium, conjecturam, timorem aut præsumptionem periculi ne infans moriatur, v. g. si obstetrix dicat esse periculum, Quintanad. Gob. *n.* 498. Signa autem periculi sunt varia, v. g. si infans sine fletu nascatur, nam tum non habet sensus vividos, alioquin egressus in aerem sentiret frigus, si mater difficulter sit enixa, tum enim violente propulsus est infans, si in utero ad quintum, sextum, aut ante septimum mensem prosiliat, signum est deficere nutritionem, et quando nascetur fore debilem, denique si nascatur octavo mense, nascitur mense periculosissimo, hinc tanto magis attendi debet, ut cito baptizetur, ita ex judicio Medicorum Quintanadv. et Gob. *num.* 499.

§ 4. Si infans nequeat deferri ad Ecclesiam 336
sine periculo infamiæ parentum aliove damno gravi, potest domi solemniter baptizari. Jordan. Gob. *num.* 500.

§ 5. Si nobilis petat prolem suam domi bap- 337
tizari, aut in Ecclesia, sed clam, cæremoniis

et solemnitate reservatis in aliud tempus, quando aderunt amici, neutrum concedi potest, nisi pro pueris Regum vel Principum, ut hic asserit Busembaum, et ex Decreto Clementis V evincit Silvius, *v. Bastismus cas.* 4. dicens utrumque esse mortale, si fiat, nisi alicubi prævaluisset consuetudo legitima præscripta. *Riccius* tamen et *Quintanad.* nomine Principum, quorum filiis, nepotibus et pronepotibus permittitur Baptismus domi, intelligunt etiam Grandes Hispaniæ, Comites, Barones, Legatos Regum, *Jord.* universim omnes obtinentes jurisdictionem temporalem, hinc in quibusdam Diœcesibus, teste Gob. *num.* 402. permittitur omnibus Nobilibus, ut possint facere baptizari in sacello domestico. Quod hanc Archi-diœcesim Coloniensem attinet, interrogatus Vicarius Generalis anno 1700. respondit mihi absolute non licere Parochis baptizare in domibus Nobilium, attamen semper attendenda est consuetudo locorum, et temporum.

338 § 6. Si licitum sit baptizare privatim, videntur adhibendæ cæremoniæ, quia absolute, extra solum casum necessitatis, prohibetur Baptismus sine cæremoniis, Sotus, Tolet. Castr. Con. Gob. *n.* 476. contra alios.

339 § 7. Mortale est negligere cæremonias omnes, aut etiam unam notabilem, v. g. unctionem chrismatis, quia talia tam studiose et toties præscribuntur, ut merito colligatur omissionem eorum esse grave peccatnm, Nugnus, Gob. *n.* 469. Negligere autem ritus suæ Ecclesiæ, putant magnum veniale esse Chapeav. Tann. Gob. *n.* 470. nisi sit locus exemptus, in quo licitum est baptizare ritu Romano.

340 § 8. Quando ex causa omissæ sunt cæremoniæ, has postea esse addendas in Ecclesia, et quidem sub mortali docet Aversa *num.* 71. *sect.* 1. quod videtur tenendum, quamdiu infans est parvulus. Consentit Pignat. *t.* 7. *consult.* 59. si etiam adultus conversus ad fidem petat eas sibi fieri. Debent autem addi etiam exorcismi, quamvis baptizatus non amplius sit in peccato, Gob. *n.* 507.

341 § 9. Si Baptismus cum suis cæremoniis sit invalide collatus, S. Antonin. Reg. Castr. *t.* 19. *p.* 12. *n.* 24. dicunt, quando Baptismus publice repetitur, etiam repetendas esse cæremonias, quia accessorium sequitur principale, e contra probabiliter negant Suar. Henriq. Con. Bon. Avers. et Busembaum supra, nisi sit alia alicubi consuetudo, quia cæremoniæ valent, etiam separatæ a Baptismo.

Quamdiu differri possit Baptismus infantis, dictum est *n.* 285.

Quæst. 65. — *Quid circa Chrisma sit addendum?* Resp. Seqq.

342 § 1. Si post diem Jovis sanctum sit baptizandus infans, et Pastor necdum acceperit novum chrisma vel oleum, *March.* suadet, ut præmittat alia de more et baptizet, postea vero suppleat unctiones, Gob. *tract.* 2. *n.* 511. dicit, si absit periculum, ut moriatur infans, posse differri totum Baptismum, si autem esset periculum, poterit antiquum chrisma adhibere, imo si in sua Diœcesi sit talis usus, poterit antiquo uti, donec novum accipiat.

343 § 2. Si anno necdum finito advertat defecturum chrisma et oleum; effundat guttatim oleum olivarum, ita tamen, ut, quod infundatur, sit semper minus oleo consecrato, Gob. *num.* 512.

344 *Quæst.* 66. — *Quæ sit significatio cæremoniarum Baptismi, et quæ auctoritas libri baptismalis?* Resp.

§ 1. De significatione cæremoniarum, quæ antecedunt, comitantur et sequuntur Baptismum, agunt fuse Bellarm. *hic a cap.* 25. et Castr. *tract.* 19. *p.* 12. brevius Sconville *in Catech. de bapt. a quæst.* 93. qui videri possunt.

345 § 2. Liber baptismalis facit fidem in quovis tribunali: hinc Parochus circa annotationem in eo libro debet esse accuratus et observare sequentia. 1. Ut notet diem et horam nativitatis, si resciat, nam hoc serviet ad sciendam ætatem necessariam pro Ordinibus, jejunio, liberatione a tutela et curatela, pro professione religiosa, etc. 2. Ut distinguat Patrinos a testibus seu assistentibus pro honore. 3. Ut notet, an Baptismus fuerit factus in necessitate sine cæremoniis, an conditionatus tantum etc. nam secundum dicenda *a num.* 357. debet inde colligi, an cognatio cum hoc vel illo contracta sit necne. 4. Si baptizetur expositivus notet, ubi repertus sit, quot circiter dierum vel mensium, quinam adstiterint. 5. Si baptizatus erat alienus, moneat Parochum proprium, ut suo libro inscribat omnia. 6. Si constet, semper addat, quod legitime sit natus ex his vel illis parentibus; si nesciantur parentes, notet ignoratos fuisse. 7. Sub sera vel claustro custodiat librum, ne a quovis inspiciatur. De cæremoniis Baptismi apud Græcos videri potest Arcudius *lib.* 1. *cap.* 17. ubi *cap.* 16. notat Græcos uti et Latinos adhibere oleum Catechumenorum.

ARTICULUS II.

Qui Patrini, et quod eorum officium.

346 « Resp. I. Patrini sunt quasi patres spirituales, qui baptizatum de fonte suscipiunt in suam curam. Unde eorum officium est, baptizatum de rebus fidei instruere, Orationem Dominicam et Symbolum docere, ad quod obligantur, si id ab aliis non fiat, Laym. *lib.* 5. *t.* 2. *cap.* 9.

» Resp. II. Ut quis valide sit Patrinus, non certa ætas, sed requiritur. 1. Usus rationis. 2. Ut ipse sit baptizatus (quia non potest esse pater, qui ipse nondum sit natus) Et quidem, ut ejus Baptismus fuerit validus, quia accessorium sequitur principale. 3. Ut a parentibus vel Parocho ad hoc designatus sit, ad quod videtur sufficere, si etiam ultro se ingerens sit admissus, designatos autem rite a parentibus Parochus non valide mutat, Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 50. 4. Ut in ipso Baptismo (quia non sufficit ut in solis cæremoniis) per se, vel procuratorem tangat, teneat, aut de manu baptizantis suscipiat. 5. Ut id non materialiter tantum, sed animo susceptoris, sive cum intentione id munus gerendi faciat, Laym. *cap.* 9. *num.* 2.

» Resp. III. Valide quidem, sed illicite sunt Patrini. 1. Abbas et Monachus. Quo nomine non veniunt Mendicantes, etsi Laym. omnes claustrales comprehensos velit, et quoad Abbates, in multis locis consuetudo sit contraria. 2. Conjuges respectu conjugum, et parentes respectu filiorum, nisi sit necessitas. 3. Moribus infames. 4. Apostatæ et hæretici qui nullo casu videntur advocandi, quia ea advocatio esset protestatio quasi falsæ religionis, cum nonnisi de falsa fide sint sponsuri, etsi Laym. *n.* 7. probabiliter dicat, posse subinde ob gravem causam admitti. Catholici vero, ob rationabilem causam, infantem hæretici, baptizante Prædicante, suscipere possunt saltem in Germania, Laym. *num.* 6. 5. Plures quam duo, quia *Trid.* nonnisi unum, aut ad summum unum et unam permittit, propter cognationem spiritualem inde oriri solitam. Ideoque mandat Parochis sub pœna arbitrio Ordinarii infligenda, ut si plures se offerant, petat ab iis, ad quos spectat Patrinos designare, ut unum vel duos nominet eosque tantum admittant, qui soli cognationem contrahant eorumque nomina in librum referant, eosque de contractu spirituali cognatione instruant, scilicet quod ea impediat dirimatque Matrimonium, non quidem inter se, sed inter ipsos et baptizatum, ejusque patrem et matrem, sicut etiam inter baptizantem et baptizatum, baptizatique patrem et matrem, Excipiunt tamen parentes, quando propriam prolem suscipiunt necessitate. Vid. Laym. *ll. infra citandis. Unde resolves :*

» I. In privato Baptismo, ob necessitatem dato, pater non debet suscipere aut tenere tanquam Patrinus infantem, cum in hoc casu nulla sit patrini necessitas, ideoque si id vel tunc, vel etiam in Baptismo publico temere faciat (idem est, si prolem suam ipse baptizet) graviter peccat, et insuper contrahit in posteriore casu cognationem cum conjuge, atque, ut docet Sanch. *de Matr. lib.* 9. *d.* 26. et alii communiter, privatur jure petendi debitum, quod tamen negant Kon. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 3. V. Bon. *de Matrim. quæst.* 3. *p.* 5. § 2. Escob. *tract.* 7. E. 2. ubi citat Suar. negantem.

» II. Si inter multos patrinos nulli certi a Parentibus aut in eorum defectu, a Parocho designentur, qui aliis seclusis cognationem contrahant, et sic multi simul ex ignorantia, vel Parochi negligentia levent, probabile est omnes contrahere cognationem (nisi tamen assistant tantum, et non tangant) V. Laym. *lib* 5. *t.* 10. *p.* 4. *cap.* 8. *et t.* 2. *cap.* 9. *n.* 4. Dian. *p.* 9. *t.* 7. *Res.* 5. ex *Suar. Merat. et Perez* dicit, eo casu nullum contrahere cognationem.

» III. Parochus graviter peccat, 1. Si ex negligentia frequenter omittat nomina baptizatorum referre in librum, tum ob legem Trident. in re gravi, et sub pœna gravi, tum ob incommoda, et damna, inde sequentia, *Quintanad. t.* 2. *sect.* 11. 2. Si ejus culpa patrini plures adhibeantur, *Quint. loc. cit.* Ac licet *Perez et Serra,* apud Dian. *p.* 9. *t.* 7. *Resol.* 5. dicant esse probabile, quod tantum peccet venialiter, alii tamen mortalis eum damnant.

ADDENDA.

Quæst. 67. — *Quid circa Patrinos et cognationem spiritualem sit præterea notandum ?* 347
Resp. seqq.

§ 1. Patrini varie appellantur, nam vocantur a jure canonico fidejussores, a Dionysio Areopagita susceptores, a Tertull. sponsores, a S. August. Fidei Doctores, a Thom. Pædagogi in fide, a Concil. Parisiensi, Patroni.

348 § 2. Parochus peccat graviter, si baptizet solemniter sine Patrino, quia adhibitio Patrini est una de præcipuis cæremoniis, Tann. Gob. *t.* 2. *n.* 522. Platel. *p.* 5. *num.* 145. contra *Possev.* qui dicit, si Parentes velint ipsimet instruere prolem esse veniale tantum.

349 § 3. In Baptismo, qui sub aliqua conditione confertur, quamvis sit solemnis, Bon. Quint. Gob. *num.* 423. Gorm. *n.* 53. dicunt non esse opus Patrino, quia hoc videtur tantum præcipi pro Baptismo certo, et absoluto.

350 § 4. Vel unus tantum, sive vir sive mulier, potest esse Patrinus aut Matrina, vel ad summum unus et una, uti expresse *Trid. sess.* 24. *de Reform. cap.* 2. et Synodus Colon. sub Maxim. Henrico *de Bapt. cap.* 8. § 1. *pag.* 59. hinc licite non possunt duo ejusdem sexus suscipere eumdem infantem; neque in hoc potest dispensare Episcopus, quia est lex Superioris. Quod si adhibeantur, v. g. duo viri, Bonac. et Aversa *quæst.* 67. *sect.* 3. § *Adhuc,* probabiliter dicunt esse mortale, quamvis Sanch. *de Matr. lib.* 7. *d.* 57. *num.* 6. etiam probabiliter dicat esse veniale tantum, plures tamen possunt assistere veluti testes et ad majorem pompam, Gob. *a num.* 524. Hinc si plures a parentibus designati se ingerant, baptizans potest initio dissimulare, sed postea dicat satis esse, si unus, vel unus et una infantem tangat, aut, si permittat omnes tangere, designet cum aliquo signo externo, unum, vel unum et unam, quibus solis tradet infantem baptizatum, non autem aliis, et illos solos annotet esse Patrinos, reliquos fuisse testes.

351 § 5. Si unicus sit susceptor, Laym. vult, ut susceptor maris sit mas, et feminæ femina, uti statuit Conc. Nicen. Contradicunt Suar. Fill. Aversa, Gob. *n.* 531. dicentes marem posse suscipere feminam, et contra, quia jure novo *Trid.* dicitur, sive vir, sive mulier. Et ideo etiam Aversa *s.* 4. § *ult.* et Pign. *t.* 7. *consult.* 93. *n.* 3. docent procuratorem pro viro Patrino absente posse esse mulierem, et contra. In his tamen quivis debet se accomodare consuetudini suæ Diœceseos, consuetudo autem in his partibus stat pro Laym.

352 § 6. Urbanus II prohibet duos conjuges simul levare infantem, si tamen alicubi sit contraria consuetudo, fieri poterit, maxime cum Nav. Vivald. Sanch. *n.* 5. Tamb. *de Bapt. c.* 4. § 2. *n.* 11. absolute putent hodie licere, ideoque Suar. March. Avers. *s.* 3. et alii passim dicunt, illam constitutionem non esse usu receptam.

§ 7. Aliqui negant baptizantem posse esse 353
Patrinum, quia videtur requiri distinctio baptizantis et Patrini, cum baptizans aliqua interroget, ad quæ respondere debet Patrinus. Nihilominus poterit hoc probabiliter fieri, si baptizans substituat sibi alium, qui nomine sua levet, hoc enim nullo jure prohibetur, Gob. *n.* 585.

§ 8. *Quintanadv.* putat nunc, per se lo- 354
quendo, licere omnibus Religiosis et Monialibus esse Patrinos, et Matrinas, quamvis olim fuerit prohibitum, quia causa hoc prohibendi olim erat osculum, quod sibi dabant Compatres et Comatres, uti colligitur ex Cap. Monachi, De cons. dist. 4. mos autem ille nunc cessavit. Probabilius tenent oppositum Marc. et Gob. *n.* 557. nam etiam inter causas fuit cura spiritualis, qua noluerunt onerari Religiosos Monachos, item occasiones egressuum vel confabulationum, quas præscindi voluerunt; hæ autem causæ semper manent.

§ 9. Mutus ordinarie non debet esse Patri- 355
nus, quia non potest infantem docere res fidei, Barb. Gob. *nu.* 555. Qui autem semel docuit, non tenetur sæpius, si instructus obliviscatur; tale onus perpetuum non est sine expresso jure imponendum. Quod si puer esset filius hæretici, Patrinus specialiter teneretur instruere in vera fide, quia videt Parentes in illo officio deficere : Nullus tamen Patrinus tenetur alere puerum, quem e fonte levavit.

§. 10. Ante septennium admitti non debet 356
aliquis, ut sit Patrinus, etiam ideo, quia ordinarie non posset baptizatum docere fidem post primam infantiam; unusquisque autem tenetur munus, ad quod obligatur, exercere, Can. *Vos ante omnia,* De consecr. dist. 4. *Opponunt* aliqui apud Pignat. *n.* 5. baptizatos inter fideles satis instrui a Parochis, et a Parentibus, *sed* hoc per accidens est, deberet enim saltem his deficientibus posse instruere, et ideo *Synodus Colon.* supra dicit convenire, ut Patrini sint saltem puberes ac sacro chrismate confirmati. Possunt tamen impuberes assistere honoris causa. Quod si impubes faciat requisita velut Patrinus, docent Sanch. *l.* 7. *d.* 61. aliique cum Pignat. *n.* 9. quod contrahat cognationem spiritualem, quia actus manet validus.

§ 11. Pater posset esse Patrinus filii sui ille- 357
gitimi, unde, per se loquendo, non peccaret, qui id suaderet, in ordine ad Matrimonium cum Matre impediendum per cognationem spiritualem, Lugo *in Resp. mor. l.* 1. *dub.* 6. Gob. *n.* 568.

358 § 12. Susceptio vel baptizatio propriæ prolis, etiam extra casum necessitatis, secundum multos non impedit usum Matrimonii contracti, quia hoc nullo jure legitur cautum, et quod fuit olim, videtur revocatum Cap. *Si vir;* de cognatione spirituali : neque verum esse putant, quidquid dirimit Matrimonium contrahendum, etiam impedire usum contracti, nisi ubi jus hoc ordinat. Hanc sententiam fatetur probabilem Sanch. *l.* 9. *d.* 26. tenet tamen oppositam, quia communem. Addit Gob. *n.* 569. si mater moriatur in partu, aut pater ante partum, parentum alterum superstitem posse esse Patrinum vel Matrinam propriæ prolis.

359 § 13. Probabilius est, eum non contrahere cognationem, qui a parentibus, vel in horum defectu a Parocho non est designatus Patrinus, nam *Trid.* postulat esse designatum : ergo deficiente designatione non sequetur cognatio, Sanch. *l.* 7. *d.* 57. *n.* 8. *et* 12. Avers. *s.* 3. § *Quarto.* Gob. *a n.* 535. contra *Nav. Henriq. Castr.* et alios.

360 § 14. Si plures mares et feminæ designentur, probabilius est illum et illam solum contrahere cognationem, non qui primi fuerunt designati, uti vult Tamb. *n.* 14. sed qui ex designatis primi tangunt infantem baptizatum, reliqui enim non videntur esse veri Patrini, cum primi expleverint totum officium, Suar. Sanch. *num.* 14. Si autem plures æque primo tangerent infantem, cum *Trid.* tantum prohibeat, et non irritet actum, hinc videtur probabilius contra Suar. et Aversam, omnes contrahere cognationem, quia est æqualis pro omnibus ratio, et ita decisum esse asserit Gallemar. *ad sess.* 24. *c.* 2. *Trid. de Ref. Matr.* Similiter docet Pignat. *n.* 6. *et* 7. Sacram Congregationem declarasse, si incertum sit, quis ex pluribus, qui tetigerunt, fuerit designatus, aut quis primus tetigerit, omnes contraxisse.

361 § 15. Si Baptismus non sit solemnis, et aliquis subeat officium Patrini, aliqui affirmant, alii negant, eum contrahere cognationem, uti notant Avers. *s.* 3. § *Secundo*, et Tamb. *c.* 4. § 3. Sanch. vero *l.* 7. *d.* 62. *n.* 15. dicit ideo non contrahere, quia munus Patrini ab Ecclesia institutum est tantum pro solemnitate, ratione cujus tantum hæc contrahatur cognatio : e contra tamen videtur certum quod baptizans non solemniter contrahat cognationem, quia hæc causatur ratione Sacramenti, quod tunc confert, illi vero non contrahunt, qui assistunt solis cæremoniis, quæ postea in Ecclesia supplentur. Quintan. *t.* 1. *sing.* 18. Pignat. *n.* 4. afferens declarationem S. Congregationis. Et idem est de illo, qui assistit in Baptismo sub conditione repetito, saltem quamdiu non constat priorem Baptismum fuisse invalidum, Avers. *s.* 4. § *Tertio.*

§ 16. Si Patrini a Parentibus designati diu 362
emaneant, et Parochus factus impatiens alium designet in patrinum, secundum Bejam *p.* 2. *cas.* 4. peccat mortaliter, quia facit contra jus parentum obtruendo alium forte non gratum; vel cum quo nollent habere cognationem, quæ cum hoc videtur contrahi, quia sufficit designatio parentum vel Parochi, ut habet *Trid.* et notat Tamb. § 2. *n.* 12.

§ 17. Ad cognationem contrahendam ne- 363
cesse est tangere baptizandum manu; saltem mediis vestibus vel fasciis, nec sufficit tangere uno tantum digito; si autem suscipiat ex fonte, debet suscipere e manibus baptizantis, et non tantum Patrini vel obstetricis, ita cum communi Av. *s,* 3. § *Sexto.* Qui autem ita tenuit vel suscepit infantem, et voluit exercere illum actum velut cæremoniam ab Ecclesia præscriptam contrahit cognationem, quamvis nesciat illam inde oriri, quia resultat ex illo actu exercito per modum cæremoniæ sacræ, Avers. *sesse* 4. § *Septimo,* Tamb. § 4. *n.* 4. Si tamen tenens haberet animum, quod nollet esse Patrinus, non contraheret, *Aversa, Tam.* supra. Si autem quis susciperet filium Caji, putans esse filium Titii, probabile est cum Sanch. Tamb. Gob. contra Castr. Pont. et alios, quod non contrahat cognationem cum Cajo vel ejus Parentibus, quia revera non habuit intentionem suscipiendi Cajum : Si tamen voluisset suscipere hunc infantem, quicumque demum esset, contraxisset, uti recte Aversa, et hoc in dubio præsumi debet, inquit Gob. *n.* 537.

§ 18. Si Cajus levet infantem tanquam Pro- 364
curator nomine Titii, Cajus non contrahit cognationem, quia non est vere Patrinus, nec etiam intentionem habet nomine suo levandi, Sanch. Avers. *s.* 4. § *Octavo*, Gob. *n.* 550. contra Sot. Tol. et alios. Putatque Sanch. *l.* 7. *d.* 59. *n.* 4. etiam Titium non contrahere, sicuti Sacerdos non contraheret, si baptizaret per Diaconum sibi substitutum, sed Perez, Avers. Castrop. *tr.* 19. *p.* 11. Tamb. *n.* 8. Gob. *n.* 546. probabilius dicunt Titium contrahere, sicque declaratum esse a S. Cong. [1] uti testantur Gallemart. *ad Trid. s.* 24. *c.* 2

[1] *Nempe in una* Nullius 15. *Mart.* 1631. Sacra Cong. censuit Procuratorem, qui nomine alterius suscepit, vel ad Confirmationem tenuit, non contrahere cogna-

de Ref. Matr. et Bas. Pontius *de Matr. l.* 7. *c.* 39. *n.* 10. Ratio autem est, quia secundum jura, potest quis medio Procuratore, quod per seipsum, et actio tangendi potest alteri committi, et ita Magnates semper solent per Procuratorem levare infantes, qui tamen judicio omnium sunt veri Patrini. Quod autem Sacerdos non contrahat cognationem, quando Diaconus baptizat ex ejus commissione, ratio est, quia Diacoaus non baptizat nomine Sacerdotis, sed vel suo vel Christi nomine.

Objici potest adhuc ex Sanch. 1. Ad cognationem spiritualem contrahendam requiritur actio personalis tangentis. 2. Cognatio legalis non oritur nisi ex adoptione personali. 3. Similiter cognatio carnalis non oritur nisi ex actione personali : ergo nec spiritualis. 4. Nullus est textus significans cognationem spiritualem contrahi ratione Procuratoris : ergo. Resp. ad 1. Requiritur actio physice personalis, n. moraliter et imputative personalis, c. hæc autem ponitur per Procuratorem, qui tangit contactu physice suo, sed moraliter sui principalis. *Ad* 2. Hoc est aliquid speciale, quia lex vetat adoptionem, non vero susceptionem infantis fieri per alium. *Ad* 3. Actio tangendi potest alteri committi, non autem actio generandi. *Ad* 4. Hoc ipso, quod susceptio per Procuratorem permittatur ab Ecclesia, sufficienter deciditur cognationem illi annexam posse per eumdem Procuratorem contrahi.

365 § 19. Si Titius, qui dederat Cajo Commissionem levandi pro se, revocaret hanc suam commissionem, antequam Cajus etiam revocationis ignarus, levaret, Titius cognationem non contraheret, quia sicuti in Matrimonio, ita etiam in his actibus requiritur consensus perseverans, Bald. Felin. Sanc. *n.* 8.

366 § 20. Si communitas aliqua, v. g. Capitulum fiat Patrinus infantis, quem levet per Procuratorem, Sanch. *n.* 7. putat nullum e Canonicis contrahere cognationem; sed contradicit *Abbas,* quia quando actus non potest convenire universitati, resolvitur in singulos. Utraque sententia est probabilis, sed prima videtur probabilior, cum singuli non sint Patrini, ne sint plures, quod vetat *Trid.* unde nec singuli tenebuntur infantem instruere, sed ad summum tenebitur Capitulum uni demandare, qui
367 faciat nomine omnium.

§ 21. Si Titius absens et ignorans designetur Patrinus, ponaturque Cajus pro Titio supplens. Cajus non contrahit cognationem, secundum ante dicta, neque etiam Titius, quia nec intentionem habuit, nec dedit commissionem, Sanchez Castropal. Gob. *num.* 550.

§ 22. Si fidelis baptizet prolem hominis in- 368
fidelis, S. Anton. Silv. Henriq. Con. aliique multi cum Aversa *s.* 4. § *Quarto*, docent fidelem contrahere cognationem respectu parentum infidelium, hos autem cognationem habituros, si baptizentur, quia Ecclesia sine distinctione et limitatione statuit cognationem inter tales personas : sed oppositum tenent Dur. Sot. Led. Reb. Pontius, Bon. aliique cum Sanch. *l.* 7. *d.* 60. Ratio est 1. quia Ecclesia nihil curat de illis, qui sunt foris extra Ecclesiam. 2. Quia alias talis cognatio statim oriretur utrinque, cum sit relatio mutua. 3. Et præcipue quia nulla de hoc invenitur lex, et multo minus de tali modo, quo postea resultaret cognatio ratione Baptismi præteriti; nihil autem tale asserendum est, si non inveniatur statutum positive in jure.

§ 23. Si infidelis baptizet aut levet infantem 369
hominis fidelis, Palud. Tolet. Rosel. aliique cum Aversa § *Quinto*, dicunt, ut ante, contrahi cognationem in actu secundo ex parte hominis fidelis, et in actu primo ex parte infidelis : sed iterum probabilius contradicunt *S. Th. Valent. Nav.* aliique §. præc. citati pro secunda sententia, ob rationes ibi datas.

Quæst. 68. — *An Catholicus possit esse Patri-* 370
nus infantis hæretici a Prædicante baptizandi ? R. Laym. Tann. Gob. *t.* 2. *n.* 565. *et Busemb.* supra absolute affirmant fieri posse ob piam et notabilem utilitatem, quia Patrinus per hoc tantum profitetur, quod puerum suscipiat in curam suam instruendum in vera fide, facitque saltem hanc cæremoniam catholice observari : Castr. F. Lugo, Tan. *c.* 4. § 2. *n.* 8. id. admittunt, si fiat ex gravi metu, et protestetur se omnia velle secundum morem Ecclesiæ Romanæ. E contra Nav. Azor. Less. *in auct. v. Baptismus casu* 1. Verjuys *t.* 6. *art.* 8. negant unquam licere, tum quia multæ interrogationes dissonæ a catholica fide ab ipsis exiguntur, tum etiam quia est tacita approbatio ritus ipsorum. Itaque videtur distinguendum : nam si revera hæc ita exigantur, aut prudentum judicio censeatur approbari ritus acatholicus, patet non licere, cum hæc sint intrinsece mala; si autem ista absint, uti ordinarie videntur abesse in Germania, dicendum est licere.

Quæst. 69. — *Quid addendum sit circa admis-* 371
sionem Patrini hæretici ? R. seqq.

tionem sibi, sed mandanti. *Quod eadem Congr.* 13. *Sept.* 1721. *T.* 2. Thes. Resol. *p.* 77. *sequuta est in* Theatina Matrimonii.

§ 1. Peccat, qui rogat hæreticum, ut sit Patrinus catholici infantis, tum quia petit esse instructorem in fide, qualis hic et nunc esse non potest, nisi in fide mala ; tum etiam quia petit, quod non potest ab hæretico fieri sine peccato, nam talis proxima et proprie dicta communicatio in rebus sacris est interdicta hæretico, Gob. *t.* 2. *n.* 64.

372 § 2. Quamvis Parentes, secundum dicta *n.* 350. cogerentur infantem mittere, aut permittere baptizari a Prædicante, tamen addere debent patrinum Catholicum ; tum quia si adhibeatur hæreticus, hic mortuis parentibus petet infantem educandum in suis erroribus, quod tenentur præcavere parentes : tum etiam ideo, quia baptizati ritu hæretico et levantibus solis patrinis hæretici exponuntur periculo sequendi hæresim, nam per fraudem ipsis imponitur, quasi in Baptismo professi sint et jurarint fidem illam.

373 § 3. Ulbicumque et a quocumque baptizetur infans, Auctores apud Gob. *n.* 559. et cum Vert. *art.* 9. communissime docent admitti non posse patrinum hæreticum, tum quia hæreticus est incapax illius officii, tum quia proles objiceretur periculo perversionis, uti ante dictum est. Putat quidem Laym. licere in Germania, quando adest gravis causa vel necessitas ; consentit *Castr.* si alioquin nasceretur gravis offensio, aut parentes facerent infantem deferri ad Prædicantem, sed adhuc contradicunt *Tann.* aliique communius, dicentes esse intrinsece malum. Duæ tamen praxes licitæ sunt : prima est Tann. et Gob. *n.* 560. ut baptizans in tali necessitate omittat omnia, quæ patrinum concernunt, et infantem baptizatum reddat obstetrici. Altera est aliorum in quibusdam urbibus acatholicis usurpata, ut baptizans, præter hæreticum, designet alium Catholicum ex voluntate parentum, qui puerum tangat assistente hæretico quasi ad honorem, et tum inscribat libro baptismali verum patrinum Catholicum : notet autem hæreticum fuisse tantum testem. Quod si nullum timeatur incommodum, melius est omittere omnino patrinum, quam adhibere hæreticum ; quia præceptum adhibendi tum tantum obligat, quando potest haberi idoneus, Tamb. *c.* 4. § 2. *n.* 6.

Denique Parochus baptizans utiliter facit, si astantibus breviter explicet significationem cæremoniarum. 2. Si moneat parentes, imprimis ne infantes faciant secum in lecto cubare ante unum vel alterum annum ; quia periculum est in somno opprimendi vel suffocandi : deinde ne committant improbis nutricibus, vel postea hæreticis Magistris ; præterea prolibus adultioribus significent diem baptisimi, tum ut sciant ætatem suam, tum etiam ut illum diem celebrent, more Majorum. Baptizaturus autem ante omnia formet intentionem faciendi, quod Christus instituit, vel quod facit Ecclesia.

CAPUT II.

De Confirmatione.

DUBIUM I.

Quid sit, et quæ ejus materia et forma ?

Resp. I. Confirmatio est unctio Chrismatis 374
sub præscripta forma verborum, in fronte baptizati, ab Episcopo ; qualis, ex Christi institutione, gratiæ augmentum et robur accipit.

« Resp. II. Materia ejus remota essentialis est Chrisma, confectum ex balsamo et oleo olivarum, benedictum ab Episcopo. Ita commun. Doct. *Unde resolves*

» I. Non sufficit solum balsamum, ut voluit *Canus :* nec solum oleum, ut voluerunt Cajet. Sotus, Nav.

» II. Etiam benedictio Episcopalis est de essentia, ut habet communis contra Cajet. ideoque nulla delegatione, sive Episcopi, sive Papæ, simplex Sacerdos potest conficere chrisma, Con. *d.* 72. *art.* 3. *dub.* 1. *cap.* 4.

» III. Perinde est ad substantiam Sacramenti, sive chrisma sit novum, sive vetus ; licet graviter peccet, qui utitur alio, quam novo, id est, illo anno consecrato : In quem finem quotannis in die Cœnæ consecratur, veteri combusto.

» Resp. III. Materia proxima, est unctio in fronte, per manum Episcopi (unde etiam hoc Sacramentum, manus impositio dicitur a S. Luca *Act.* 8.) in formam Crucis facta : quæ omnia sunt de necessitate Sacramenti, ut habet communis. *Unde resolves*

» I. Etsi ex necessitate præcepti, unctio fieri debeat pollice manus dextræ ; valida tamen esset, si fieret digito etiam sinistræ manus ; quia vere fieret per impositionem manus Episcopalis, ita *Præp.* et alii contra *Suar.* Peccabit tamen Episcopus graviter contra universalis Ecclesiæ morem ; *V. Laym.* hic *c.* 2. et Escob. *t.* 7. *Ex.* 3. ubi docet probabile esse, non peccare mortaliter.

» II. Probabile est, requiri ad valorem Sacramenti, ut unctio fiat ab Episcopo immediate, nullo instrumento mediante. Ita *Fill. et Laym.* contra quosdam, quia debet fieri per impositionem manus. Escob. *t.* 7. E. 3.

» Resp. IV. Forma vera et necessaria, in Ecclesia latina est: *Signo* (ut habet Trid.) vel *Consigno* (ut habet S. Th.) *te signo Crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris etc.* In qua, utrum de essentia sit, ut utraque actio signandi et ungendi, expresse significetur, disputant Scholastici, Laym. et Fill. *t.* 5. *d.* 10. Con. *l. c. a.* 3. Dian. *R.* 27.

ADDENDA.

375 *Quæst.* 70. — *Quid præterea sit notandum circa materiam, et formam Confirmationis?* R. seqq.

§ 1. Certum est, oleum pertinere ad materiam essentialem hujus Sacramenti: intelligitur autem oleum olivarum, uti cum *S. Th.* et aliis notat Avers. *q.* 72. *s.* 3. § *Tertio.* Et quamvis probabilius sit, etiam balsamum esse partem essentialem materiæ, tamen sententia dicens requiri tantum ex præcepto, probabilis est, quam præter Caj. Sot. Nav. tenent Cov. Vivald. Vict. Valent. Zanard. et alii apud Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 23. *et Avers. supra.* Ratio petitur ex *cap. Pastoralis.* De Sacram. non irerand. ubi Innoc. III. interrogatus de confirmato in solo oleo, dicit nihil esse iterandum, sed caute supplendum, quod incaute prætermissum fuerat. *Nec obstat,* quod Florent., dicat materiam esse Chrisma confectum ex oleo et balsamo, nam etiam dicit materiam Eucharistiæ esse vinum aqua mistum; item materiam Pœnitentiæ etiam esse satisfactionem: satis autem constat, quod non sint materia essentialis, hinc concludit *Dicast.* hic *nu.* 29. balsamum non requiri ad valorem sed tantum ex præcepto, non pure Ecclesiastico, sed divino Christi, quod colligimus ex antiqua traditione Ecclesiæ, et PP.

376 § 2. Si haberi non posset Chrisma ex oleo et Balsamo, non peccaret, qui in articulo mortis confirmaret aliquem solo oleo infirmorum, quia opinio eorum, qui dicunt sufficere solum oleum, secundum dicta, est probabilis: ergo in casu necessitas licitum est secundum eam procedere, Gob. *in Exp. t.* 2. *n.* 744. et constat ex dictis *a n.* 194.

377 § 3. Sufficit balsamum cujuscumque regionis [1] dummodo sit in ea quantitate, ut det sui odorem, quamvis in singulis partibus olei non sit aliquid balsami. Con. Bonac. Gob. *n.* 745.

§ 4. Quamvis communior, et probabilior 378
sententia sit cum Platel. *p.* 5. *n.* 253. quod simplex Sacerdos, nequidem ex commissione Papæ, possit consecrare Chrisma pro Confirmatione, tamen Caj. Valent. Barb. Gob. supra aliique apud Avers. *sect.* 2. § *Adhuc,* probabiliter contradicunt, si enim potest confirmare, cur non consecrare Chrisma ad confirmandum? [2]

§ 5. Probabilius videtur, quod Sacerdotes 379
Episcopo necessarii sint ad benedicendum Chrisma, nam in rituali Romano dicitur de illis, quod sint et testes et cooperatores, jubenturque ipsi post Episcopum insufflare, signare, osculari ampullam etc. non item Diaconi et Sub-Diaconi, qui vocantur ministri tantum et assistentes.

§ 6. Opinio Henriq. Vivald. et aliorum, qni 380
putarunt, unctionem fieri posse medio aliquo instrumento, non videtur probabilis, quamvis probabilem agnoscere videatur Dicast. *n.* 151. nam partialis materia Confirmationis videtur esse impositio manus Episcopalis, per quam solam initio ab Apostolis collatam Confirmationem docent S. Th. Scot. Gabr. Sot. Suar. Dicast. *n.* 66. aliique apud Aversam *s.* 1. § *Tertio,* contra *Bellarm.* et alios. *Nec obstat,* quod Can. *Si quis suadente diabolo,* dicatur esse manus injectio, si alium fuste verberem, *nam* respectu illius Canonis etiam dicor injicere manum, si Clericum petam lapide vel conspuam: ergo patet ampliore modo ibi sumi, uti recte Aversa *s.* 3. § *Ad.* ubi addit, si Episcopus laboraret pollice dextræ manus, ungere posse alio digito. Addunt Nugn. Dian.

[1] Contra sentit Presbyter Michael Arreatus in dissert. de *Opobalsami specie ad Sacrum Chrisma conficiendum requisita,* Neapoli recusa 1722; contenditque, ex tribus Opobalsami speciebus, quæ ad nos ex America hodie deferuntur, Peruviana, Tolutana, et Brasiliensi, seu de Copaiba, secunda tantum, quæ in nucum Indicarum putaminibus in Europam advehitur, uti nos posse in Confirmationis Sacramento. Sed ejus rationes minus aptæ videntur.

[2] Neque desiderantur hujus concessionis exempla. Sic Eugenius IV, Wadingo teste in *Annal. Min. T.* 9. *ad ann.* 1400, Fabiano de Bachia Ord. Min. ad Indos proficiscenti non solum chrismate consignandi fideles, sed etiam ipsum Chrisma conficiendi facultatem impertit. Sed vere fatendum est, rarissima esse ejusmodi exempla, et insuetum fore, si hac etiam prærogativa Episcopalis Ordinis propria inferior presbyter exornaretur.

n. 140. non satis constare quod moraliter peccaret Episcopus, si absque causa uteretur alio digito, quam pollice dextræ.

381 § 7. Pro explicandis variis Canonibus Conciliorum et dictis SS. PP. notandum est cum Gorm. *hic n.* 1. varias ab initio Ecclesiæ fuisse manuum impositiones. 1. Erat curativa, de qua *Marci ult. Super ægros manus imponent, et bene habebunt.* 2. Reconciliativa, cum qua dabatur absolutio sacramentalis pœnitentibus, præsertim publicis. 3. Ordinativa, per quam ordinabantur Ministri Ecclesiæ. 4. Confirmativa, per quam conferebatur hoc Sacramentum Confirmationis. Similiter variæ fuerunt unctiones. 1. Erat Altarium, Calicum, et aliorum pro usu Ecclesiæ. 2. Baptizatorum in vertice. 3. Exorcizandorum ad expellendum demonem. 4. Ordinandorum in vertice et digitis. 5. Moribundorum, quæ est extrema unctio. 6. Confirmandorum, de qua hic agimus.

382 § 8. Per formam Confirmationis apud Latinos significari debent, saltem ex præcepto. 1. Persona confirmantis, saltem implicite. 2. Actus, tam significandi per formam Crucis, quam ungendi per sacrum Chrisma. 3. Persona confirmandi. 4. Trinitas personarum, Dicast. *a n.* 74. Aversa *s.* 4. § *Secundo,* et rationem dat S. Th. *q.* 72. *a.* 4. cur significari debeat unitas essentiæ. Trinitas personarum et Crucis signum, quia cum Confirmatio sit ad plenitudinem roboris fidei in Baptismo acceptæ, per hanc debuerunt iterum præcipua illa Mysteria inculcari; itemque præferri Crucis signum, in quo Christus triumphavit, velut prima tessera et insigne Christianorum, nam baptizati, per characterem hujus Sacramenti specialiter consignantur in milites Christi, cum per Baptismum sint tantum domestici, sive Ecclesiæ filii. Videri possunt hæc fusius apud Suar. *d.* 33. *s.* 5. et breviter apud Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 27.

383 § 9. Forma apud Græcos est, *Signaculum donationis Spiritus Sancti,* omisso verbo, pro more Græcorum; et sensus est, hoc signo donantur munera Spiritus Sancti, uti late Arcud. *l.* 2. *c.* 6. qui *c.* 7. etiam fuse probat, hanc formam esse validam, et continere omnia, quæ requiruntur ad essentiam; Quod etiam declaravit Urbanus VIII. apud Ills. *de Sacr. n.* 7. tenentque etiam alii, quos refert Ills. *de Confirmatione n.* 41. Ibidem ostendit *Arcudius*, quamvis Græci ungant etiam oculos, nares, os, aures, pectus, manus, pedes, tamen ex eorum mente opus non esse ungere nisi frontem. Idem Arcud. *c.* 1. ostendit hoc Sacramentum a SS. PP. aliquando vocatum esse impositionem manuum : Illius autem veritatem probat c. 3. ex Scriptura; et c. 4. ex SS. PP. c. 5. ex eisdem PP. evincit materiam ejus esse ex oleo et balsamo. Quod autem characterem imprimat, ostendit c. 17. Denique quod iterabile non sit, probat c. 18. et seq. Atque inde recte infertur, si confirmatus moreretur, ac a mortuis suscitaretur, non esse denuo confirmandum, uti nec denuo baptizandus vel ordinandus esset, quia anima retinuisset characteres illos; aliud tamen est de Matrimonio cum uxore sua, quod iterum contrahi deberet, quia omnino desiisset, uti dicetur suo loco.

De mutationibus substantialibus vel accidentalibus materiæ aut formæ Confirmationis, videri possent dicta a n. 18. 21. 23. 29. 44. Quandonam autem sit institutum hoc Sacramentum dictum est n. 3.

DUBIUM II.

Quis Minister, et quod subjectum?

« Resp. I. Minister ordinarius validæ Confir- 384
mationis est solus et omnis Episcopus, etiam excommunicatus vel hæreticus : ex commissione autem, vel delegatione pontificia, etiam simplex Sacerdos. Est communis. V. Laym. *l.* 5. *t.* 3. *c.* 6. Bon. *t.* 1. *d.* 3. *p. Unde resolves:*

» I. Etsi Episcopus graviter peccet, si vel in aliena dioœcesi, vel sibi non subditos confirmet sine proprii Episcopi consensu, saltem tacito, propter defectum jurisdictionis, valida tamen est Confirmatio, quia ista non requiritur necessitate Sacramenti, sed præcepti tantum.

» II. Excusatur a peccato Episcopus, si ex alia diœcesi accurrens confirmet, quia præsumitur tacitus consensus alterius Episcopi, cui id gratum esse censetur : præsertim si consuetudine ita receptum sit, vel a proprio ægre confirmari possit. Ita contra Bon. *d.* 3. *de Sacr.* docent Tann. *in* 3. *p. d.* 4. *dub.* 3. Sa, *V. Confirmatio*, et alii.

» III. Peccat graviter Episcopus, si longo tempore non confirmet, quia subditos ingenti bono privat.

» Resp. II. Valide confirmantur omnes, et soli baptizati nondum confirmati : Ratio est, tum ex illo Act. 2. *Replevit totam domum :* tum ex usu et traditione Ecclesiæ : tum quia omnes indigent ejus effectu, et sunt capaces. Licite vero confirmantur iidem, qui valide, dummodo constet non ponere obicem, sive Sacra-

mento, sive ejus effectui. Ratio patet ex dictis. *Unde resolves :*

» I. Etiam infantes, et rationis impotes, valide hoc Sacramentum suscipiunt.

» II. Etsi quoad infantes, consultius sit, differe usque ad rationis usum; tum ob reverentiam Sacramenti, tum ob periculum iterationis, tum ob Ecclesiæ usum : nihilominus ob rationabilem causam etiam ante iis licite datur, v. g. si timeatur diuturna absentia Episcopi, vel hic ad ista loca raro veniat; item si infans sit in periculo mortis (in quo quidam dicunt debere dari), denique si sit filius Principis. Laym. *l. c.* Fill. *tr.* 3. *c.* 2.

» III. Etiam perpetuo amentes (præsertim si aliquando usum rationis habuerint) licite confirmantur, etsi per accidens nunquam sint spiritualiter pugnaturi. Ita Suar. Fill. Laym. *l. c.* Con. *q.* 72. *a.* 8. *n.* 83.

ADDENDA.

385 *Quæst.* 71. — *Quid præterea notandum sit circa Ministrum, et subjectum Confirmationis ?* R. seqq.

§ 1. Quamvis aliquibus Abbatibus fuerit concessa potestas exercendi omnia Pontificalia, excepta tantum collatione Ordinum, consecratione Altarium et Ecclesiæ, tamen declaravit Gregor. XIII. apud Lug. *in Resp. mor. l.* 1. *d.* 7. non comprehendi facultatem confirmandi, Gob. *tr.* 2. *n.* 750. Potestque etiam videri Arcudius *l.* 2. *a c.* 11. *usque ad* 17. ubi contra Photium et aliquos Græcos probat solum Episcopum esse Ministrum ordinarium, Presbyterum vero esse tantum extraordinarium. [1]

386 § 2. Dicendum est contra *Ledesm.* quod solus Papa possit simplici Sacerdoti committere collationem Confirmationis, Avers. *q.* 72. *s.* 5. §. *Et ex his,* Castr. *tr.* 20. *p.* 9. *n.* 4. Estque falsum illud principium, quod Episcopus possit, etiam in extraordinariis, totum pro sua Diœcesi, quod potest Papa pro tota Ecclesia, præsertim si vera est sententia communior, quæ dicit Episcopos habere jurisdictionem et potestatem suam, a Christo quidem, sed mediate, per Papam. [2]

387 § 3. Episcopus venialiter peccat, si confirmet necdum ipse confirmatus ; confirmat tamen valide, quia hæc potestas non fundatur in Sacramento vel charactere Confirmationis, sed Ordinis Episcopalis, ideoque debet Episcopus esse consecratus, Dian. *in Comp. v. Confirmatio n.* 13. Gob. *n.* 751.

§ 4. Episcopus tenetur suis expensis circumire ad confirmandum, nisi longa et rationabilis consuetudo fecerit jus exigendi illas expensas, Gob. *n.* 752. Quod si ad octo vel decem annos differat circumire, et ministrare hoc Sacramentum, peccat graviter, nisi excuset moralis impossibilitas; *Nec obstat,* quod qui omittit suscipere, non peccet, *nam* etiam fidelis omittens sæpius confiteri vel communicare per annum non peccat, et tamen mortaliter peccat Parochus nolens eis in his ministrare : ergo similiter Episcopus. Et ratio utriusque est, quia ad hoc tenetur ex officio et stipendio, Dicast. *n.* 141. Si tamen adsit rationabilis causa omittendi, non est damnandus, qui ad tres vel plures annos differt. Paxjord. Gob. *n.* 753. 388

§ 5. *Nugnus* putat Episcopum peccare mortaliter, si confirmet extra Ecclesiam, sed merito a mortali excusant Palud. Suar. Præpos. Bonac. Dian. apud Aversa *s.* 3. §. *Quinto.* Imo Dicast. *n.* 148. absolute dicit Confirmationem conferri posse extra Ecclesiam. Nec opus est, ut confirmans vel confirmandus sit jejunus, nam *cap. ut jejuni, de Consecr. dist.* 5. id statuens solum habet vim consilii, estque jam abrogatum, Avers. Gob. *n.* 769. Habetque etiam usus, ut Confirmatio detur, etiamsi sit dies ferialis : mos autem dandi a prandio improbatur ab aliquibus, sed si justa causa adsit improbari non debet, saltem si collatio Confirmationis mane incepta continuari potest in longum tempus post prandium, si adsit magnus numerus confirmandorum. 389

§ 6. Si commode possint, debent Episcopi confirmare etiam in carcere illos, qui educendi sunt ad supplicium, si petant; item infantes jam morituros, S. Th. S. Bonav. Dicast. *n.* 93. Gob. *n.* 760. 765. 768. [3] Imo Bonac. et Quintanadv. citans plures apud Gob. *n.* 771. dicit mortaliter peccare Episcopos, si moribundum vel suspendendum petentem non confirment, sed Escob. F. Lug. *de Sacr. lib.* 3. *cap.* 3. et alii probabilius negant esse mortale, imo nul- 390

[1] Vide T. 2. *Thes. Resolut.* S. C. p. 188. et T. 6. p. 13. ubi hic ipse Authoris nostri locus citatur. Confer etiam Benedictum XIV. de *Syn. Diœc. lib.* 7. *c.* 7.

[2] *Adi Benedictum XIV,* de Syn. Diœc. lib. 7. c. 8. n. 3. et seqq.

[3] Et Benedictus XIV, *de Syn. Diœc. lib.* 7. *c.* 10. *n.* 5. *et seq.* Alia insuper præter mortis periculum adesse potest justa causa, ob quam pueris nondum usu rationis præditis ministretur Confirmationis Sacramentum, ut notarunt Patres quinti Mediolanensis Concilii *part.* 1.

um peccatum est tum quia communiter excu sat incommoditas talibus ministrandi hoc Sacramentum cum solemnitate debita, tum etiam quia jam non est consuetudo, ut fiat.

391 § 7. Etiam illos perpetuo amentes, qui nunquam rationis usum habuerunt, posse confirmari, docent Suar. Henr. Laym. Con. Dicc. *n.* 92. contra Sotum Valent. Merat. sed attendi debet consuetudo, quam tamen aliqui dicunt non obligare, si alicubi sint non confirmandi, quia hoc pendet a libera voluntate Episcoporum. Pro infantibus, melius est expectare usum rationis : in locis tamen Missionum, et inter hæreticos, quo rarius veniunt Episcopi, convenienter confertur etiam infantibus, Verjuys *tr.* 17. nam et Græci, teste Arcud. *l.* 1. *c.* 13. statim post Baptismum infantibus conferunt Confirmationem.

392 § 8. Si quis afferat dimissoriales ex alia Diœcesi pro Ordinibus, vel prima tonsura hic suscipienda, Episcopus noster licite eum confirmat, quia cum Confirmatio prærequiratur, etiam ad hanc censetur consentire Episcopus dimittens, Henr. Zambr. Laym. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 24. Dicast. *n.* 130. contra Bonac. *de Sac. d.* 3. *p.* 2. Quod si ad accipiendam Confirmationem conveniat ex aliis Diœcesibus sine speciali licentia, Bon. *n.* 20. Dicast. *a n.* 128. dicunt eos non posse confirmari ab Episcopo alieno, quia non habet jurisdictionem in non subditos, sed recte contradicunt Henriq. Præpos. Laym. Barb. Tann. Cas. Sa, Avers. 5. §. *Quinto,* Burg. *cent.* 3. *cas.* 99. Delb. *de Imm. Eccl. c.* 11. *dub.* 1. *s.* 2. *num.* 20. idque fieri posse sine ullo scrupulo, docet Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 50. et Steph. *t.* 5. *d.* 3. *n.* 1. quia hoc ratum, et gratum est aliis Episcopis, uti probat praxis.

393 § 9. Dubitans, an sit confirmatus, aut an recte petere potest confirmari sub conditione, *si non est confirmatus*, requiritur tamen majus dubium, quam pro Baptismo, quia Confirmatio non est ita necessaria, Nugn. Bardi, *Schil. t.* 6. *c.* 3. Gob. *n.* 763.

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis necessitas, et cæremoniæ?

394 « Resp. I. Non est necessaria ad salutem necessitate medii, neque, per se, præcepti. Est communis S. Th, et aliorum, contra Scot. et Silv. Ratio est, tum quia Ecclesia non urget ejus susceptionem ullis pœnis; tum quia nec ex Scriptura, nec traditione, neque fine aut institutione Sacramenti, tale præceptum colligitur : Et Canones qui in contrarium afferuntur, satis explicantur de necessitate ad melius esse.

» Dixi, *per se*, quia per accidens aliquando potest esse necessaria ad salutem, ex præcepto charitatis sui, vel proximi, vel alio, v. g. ad cavendum scandalum; vel ratione conscientiæ, qua quis valide metuit, ne in tormentis deficiat sine hoc Sacramento. *Unde resolves*

» I. Negligere hoc Sacramentum, secluso scandalo, et contemptu, non est mortale, Suar. Laym. *l.* 5. *t.* 3. *c.* 5. Bonac. *d.* 1. *q.* 1. *p.* 2. ubi ex aliis multis docent, nullum esse præceptum illud suscipiendi.

» II. Etsi omissio ex contemptu, v. g. si quis id nihili faciat, aut puerile, aut vile habeat, sit mortalis, talis tamen non censetur esse, cum quis ejus oblatam occasionem, quam postea non facilem habiturus est, negligit. Ita communiter contra Silv. *v. Confirm.* et Tol. *l.* 2. *c.* 4.

» III. Præceptum, quod habetur in Trid. *sess.* 23. *c.* 4. *de Ref.* non ligat omnes, cum sit hypotheticum, sed tantum ordinandos, vel initiandos prima tonsura. Cujus omissionem non esse mortalem, contra Tann. docent Henriq. Valent. Suar. *d.* 38. *s.* 1. et Nav. *man. c.* 22. qui addit, nequidem Episcopum peccare mortaliter, ordinando non confirmatum, aut si ipse non confirmatus ordinet. V. Regin. *l.* 28. *c.* 3.

» Resp. II. Circa cæremonias Confirmationis, scienda sunt sequentia.

» I. Etsi servandi sunt ritus in Pontificali præscripti, peccetque graviter Episcopus, si confirmet sine pluviali, mitra, vel pedo, uti et si Ordines sacros conferat, cum solis indumentis Missæ, Dian. *p.* 7. *t.* 10. *R.* 31. non tamen semper erit mortalis alicujus omissio, v. g. alapæ, aut cerei. Potest autem conferri loco quovis decenti, etiam extra Ecclesiam; et a prandio non jejunis, omni anni tempore.

» II. Sub gravi culpa, ut docet Nav. *man. c.* 22. ex communi requiritur Patrinus : isque unus tantum (licet *Tol.* duos admittat) qui si confirmatus non sit, peccet graviter secundum communem (*Escob.* tamen ex *Con.* docet, non esse mortale) quod probabile esse docet Quintan. *t. s.* 7. imo nullum, si fiat in necessitate, et non contrahit cognationem, ut docent Sanch. Suar. contra Silv. Sa, et alios. Debetque esse diversus a Patrino Baptismi, saltem extra necessitate (licet cum Bon. *et Hurt.* id neget Quint. *s.* 7. *et* 12. et secus facientem non peccare mortaliter, dicat Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 21.)

et non Monachus (nisi factus Episcopus.) Admitti tamen, et illos et Moniales posse sine culpa, docet idem Quint. *s.* 18. nisi eorum Religione sit prohibitum, eo autem nomine non excludi Mendicantes notant Con. et alii quinque cum Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 32. Nec refert, seclusa consuetudine, num vir sit, aut femina. Neque etiam contrahit obligationem instruendi confirmatum, sed tantum cognationem spiritualem cum eo, et ejus parentibus, dummodo eum tangat.

» III. *Frons* Confirmati obliganda est fascia linea, cruce notata, gestanda uno, tribus vel septem diebus, pro consuetudine, illota interim fronte. Potest etiam, si ratio subsit, statim auferri, et frons ablui, ipsa autem comburi, vel honeste asservari debet, nec ad profanos usus adhiberi, propter contactum chrismatis; neque solvens illam, contrahit cognationem. V. Præp. *in* 3. *p. q.* 2. *a.* 12.

» IV. Parochos teneri in librum referre nomina confirmatorum, et Patrinorum suæ Parochiæ (eamque curam ad Episcopos etiam pertinere) tum propter sciendam cognationem spiritualem, tum propter Ordines suscipiendos, docet Quint. *s.* 11. ex Barbosa etc. ac denique licere mutare nomen in Confirmatione, *ibid. s.* 10.

ADDENDA.

395 *Quæst.* 72. — *Quid præterea notandum sit circa necessitatem, et cæremonias Confirmationis?* Resp. seqq.

§ 1. Fuisse olim præceptum Ecclesiasticum, ut susciperetur Confirmatio, colligit Dicast. *num.* 105. ex variis Conciliis, ex dictis SS. PP. recte autem docet *dub.* 10. cum communi, per desuetudinem nunc desiisse illud præceptum [1], motivum tamen magnum non negligendi Confirmationem est, quod multum per illam roboretur fides, et augeatur gratia : sententia enim communis habet cum S. Th. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 50. Avers. *q.* 72. *s.* 4. §. *Tertio*, Dicast. *n.* 83. per Confirmationem, secundum se, conferri majorem gratiam, quam per ipsum Baptismum, quamvis Baptismus præ Confirmatione habeat privilegium remittendi pœnam peccatis debitam.

§ 2. Ubi facile non habetur Patrinus, potest 396
omitti, secundum Gob. *t.* 2. *n.* 780. Alii tamen melius suadent, ut unus tunc sit plurium Petrinus, Gob. *n.* 786. posse enim unum etiam eadem die esse Patrinum plurium, recte docet Barbosa.

§ 3. Patrinum Confirmationis designant Pa- 397
rentes, vel in eorum defectu Episcopus, Gob. *n.* 788. Potestque Clericus in Confirmatione esse Patrinus; item Monachus respectu alterius Monachi, Barbos. Castrop. Jordan. Quintanad. Gob. *n.* 783. Imo Dicast. *n.* 145. credit Religiosos Mendicantes etiam respectu externorum posse hic facilius esse Patrinos, eo quod non sit obligatio instruendi, uti docent etiam Suar. et alii : sed Synodus Colon. sub Max. Henr. *de Confirmat. c.* 3. § 2. *p.* 64. prohibet illos esse Patrinos, asserens esse obligationem instruendi; in quo consentit Avers. s. 5. §. *Denique*, si confirmandus non sit instructus, et desit alius, a quo instruatur.

§ 4. Confirmans potest per alium nomine 398
suo assistentem, esse Patrinus illius, quem confirmat, uti a pari dictum est de Baptismo *n.* 353. et si aliqua causa subsit, potest idem esse in Confirmatione Patrinus, qui fuit in Baptismo, alias deberet esse diversus, uti habet *Syn. Colon.* §. 1. ut sic cura, et instructio confirmati pertineat ad plures.

§ 5. Hic Patrinus debet secundum usum 399
Ecclesiæ, et ritum Pontificalis Romani esse ejusdem sexus, cujus est confirmandus, *Aversa* §. *In*, et ita etiam statuit *Syn. Colon.* §. 3. addens, ut etiam non sit minor ætate, quia indecorum est, si minor majorem monendo, vel corripiendo Patris vices obeat : Mandatque eadem Synodus §. 5. ut Patrinus, et Confirmandus non accedant Induti armis, quod merito ubique est observandum.

§ 6. Quamvis multi probabiliter dicant non 400
contrahi cognationem, si assistat non confirmatus, tamen oppositum etiam valde probabile est; si enim confirmans non confirmatus contrahat, cur non assistens? *Nec obstat*, quod *Canon.* dicat illum, qui confirmatus non est, non posse alium suscipere, *nam* To non posse sæpe denotat tantum prohibitionem; quod enim illicitum est, dicitur moraliter fieri non posse, uti cum aliis multis Aversa *s.* 5. §. *Non*, qui tamen male addit, infidelem, si assistat, postea suscepto Baptismo habiturum cognationem, hoc enim manet rejectum ex dictis a *n.* 368.

[1] Aliter sentit Lambertinus, nunc Benedictus XIV, Instit. VI. seu *T.* 1. *Edictorum Bononiensium Edicto* 6. *n.* 10. negatque cum pluribus recentioribus, quos citat Concina *T.* 8. Th. Chr. p. 227. hoc præceptum desiisse; et vere ut dicam, Concinianis tamen declamationibus prætermissis, non auderem ipse hanc desuetudinem defendere, nulla enim illius vestigia in Ecclesiastica historia, nulla in Conciliaribus decretis reperio, atque adeo oppositæ consuetudinis, vigentisque præcepti argumenta mihi occurrunt.

401 § 7. Cæremonia illa, ut confirmati non exeant templo, priusquam acceperint communem benedictionem ab Episcopo, non observatur, quando est tantus accursus, ut alii aliis succedere debeant, Laym. *l.* 5. *t.* 3. *c.* 7. Castr. *t.* 20. *p.* 10. *n.* 12. Gob. *supra.*

§ 8. Cæremonias, quæ antecedunt, comitantur, et sequuntur Confirmationem, accurate referunt, et explicant Bellarm. *de Confirm. c.* 13. Castr. *p.* 10. Scouville *in Catechismo, de Confirm. a q.* 35. qui videri possunt.

402 Denique etiam hic merito debent Parochi populum monere, 1. Quod Confirmatio iterari non possit (si tamen iteretur, quamvis peccetur mortaliter, tamen non incurritur irregularitas, quia jus hoc statuit tantum in Baptismo) 2. Quod contrahatur cognatio spiritualis : unde si Parochus, habere non possit, et in librum referre nomina confirmatorum parentum, et Patrinorum, saltem dum ineuntur Matrimonia, tenetur inquirere, et attendere, an contrahentes fortasse non impediantur cognatione spirituali hic vel in Baptismo contracta.

TRACTATUS III.

De Eucharistia.

CAPUT PRIMUM.

De essentia Eucharistiæ.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia ?

403 « Resp. Est Sacramentum Corporis, et Sanguinis Christi, sub speciebus panis, et vini, ad spiritualem animæ refectionem divinitus institutum. Ita comm. Schol. *Unde resolves seqq.*

» I. Tam species consecratæ, quam Corpus, et Sanguis Christi, intrinsece et essentialiter constituunt hoc Sacramentum, ideoque falsum est, quod docuit Valdensis, Corpus, et Sanguinem Christi esse totum Sacramentum. Ratio est, tum quia Trid. docet Corpus et Sanguinem contineri hoc Sacramento : tum quia, quatenus continetur, non est sensibile. Item falsum est, quod docent *Marsilius et Sotus,* solas species constituere hoc Sacramentum : tum quia Eucharistia est cibus cœlestis, tum quia adorari debet latria, ut docet Trid.

» II. Usus, sive sumptio Eucharistiæ, non est proprie ipsum Sacramentum, neque aliud Sacramentum ab eo distinctum, ut vult Gabriel ; nec pars illius, sive essentialis, vel integralis, ut Aureolus, sed tantum applicatio, sive conditio, ut Sacramentum operetur.

» III. Etsi quælibet species, imo quævis pars speciei, sit integrum, et essentialiter perfectum Sacramentum; ideoque Sacramentum Eucharistiæ, sub speciebus panis, et vini physice, et materialiter specie differat : moraliter tamen, et in ratione Sacramenti, est unum specie infima Sacramentum ; tum quia est unum signum rei sacræ ; tum quia ordinatur ad unum specie infima finem, V. S. Th. *q.* 73. *a.* 2.

» IV. Etsi physice loquendo, tot sint numero Sacramenta, quot numero species, vel etiam partes specierum, moraliter tamen unum numero Sacramentum est, quod per modum unius proponitur, et sumitur, quia ad unum finem, scilicet unam refectionem spiritualem, refertur.

» V. Hostiæ in diversis altaribus, recte concipiuntur, ut distincta Sacramenta ; contra vero, si Sacerdos unam hostiam in plures partes dividat ; vel plures hostias simul sumat (eadem est ratio plurium specierum diversæ rationis), non ideo dicitur accepisse plura numero Sacramenta.

ADDENDA.

Quæst. 73. — *Quid notandum sit circa nomina Eucharistia ?* Resp. Eucharistia dicitur a Græco Ευχαρις, gratia, Ευχαριστια, gratia optima, vel gratiarum actio. Varia illius nomina recenset Suar. *hic Comment. ad q.* 73. *a.* 4. omnium autem copiosissime congessit Theophilus Rayn. *t.* 6. *tr.* 1. *cui titulus, Candelabrum sanctum septilustræ,* ubi tota sectione quinta *a pag.* 191. per alphabeti ordinem instituit longum onomasticon ejusmodi nominum et titulorum. Præcipua nomina sunt. 1. *Synaxis,* sive *Communio,* quia per ipsam communicamus cum Christo, participantes ejus Divinitatem, et humanitatem. 2. *Panis,* quia animam nutrit. 3. *Convivium,* quia animam satiat. 4. *Cœna Dominica,* quia Christus vespere instituit. 5. *Venerabile,* quia est Sacramentum inter reliqua dignissimum. 6. *Sacrificium, hostia, victima,* quia offertur Deo. 7. *Memoriale passionis,* quia fit in commemorationem Christi passi. 8. *Viaticum,* quia per eam præparamur ad viam ex hac in æternam vitam. 404

405 *Quæst.* 74. — *Quænam in Ecclesia exortæ sint hæreses circa Sacramentum Eucharistiæ ?* R. esse prope immuneras, sed præcipuæ sunt seqq.

1. Aliqui negarunt Eucharistiam esse Sacramentum, volentes vel nullum, vel solum Baptismum esse Sacramentum, uti habet Dicast. *d.* 1. *n.* 5. Et *Ubiquisitæ* etiam reipsa tollebant hoc Sacramentum, dicendo Christum esse ubique, uti recte Bellarm. *l.* 3. *c.* 17. contra quos fusissime agit Valent. *sect.* 3. *in Controv. Ubiquitaria.* Damnantur autem illi omnes a variis Conciliis apud Arr. *d.* 28. *n.* 2. novissime a Trid. *sess.* 7. *de Sacram. in genere, Canon.* 1. *et sess.* 13. per omnia capita, et Canones. Neque Sacramentum esse negarunt Lutherus, vel Calvinus, imo nec Mahomet, teste Lugo *d.* 1. *n.* 1. qui hoc solum culpat, quod Christiani, cum credant Christum esse Deum, nihilominus eum devorent ; sed damnatur in supradictis Conciliis, quæ definiunt Christum recte, et utiliter sumi a fidelibus.

2. *Sacramentarii* dixerunt in hoc consistere totam rationem Sacramenti, quod Christus instituisset panem, et vinum tanquam symbola Corporis, et Sanguinis sui, de cætero Christum nullibi esse præsentem nisi in cœlo: sed damnantur, uti alii *n.* 9. referendi, et contra illos fusissime disputat Valent. *s.* 4.

406 3. *Catheristæ Manetis* discipuli docuerunt Eucharistiam non posse ex pane confici ; sed damnantur a Concilio Florent. *p.* 1167. in Decreto unionis sub Eugenio IV, quod incipit *Lætentur.*

4. *Græci et Armeni* dixerunt Eucharistiam non esse conficiendam in Azymo, sed in fermentato : Lutherani et Calvinistæ dixerunt fermentatum esse convenientiorem: sed damnantur a Florent. *ibidem.*

407 5. *Aquarii* docuerunt pro consecratione Calicis non esse apponendum vinum , sed solam aquam : sed damnantur a Conc. Lateran. et Trid. *sess.* 13. *c.* 4. *et Can.* 2.

6. *Græci, et Armeni* putarunt pro consecratione Calicis non esse apponendam aquam, sed damnantur a Conc. Carthaginensi III et Florent. in Decreto unionis Armenorum.

408 7. *Waldenses* dixerunt modum consecrandi Ecclesiæ Romanæ non esse verum modum: sed damnantur a *Florent.* supra.

8. Circa hæc quatuor verba consecrationis, *Hoc est corpus meum,* refert Bellarm. *l.* 1. *c.* 8. suo tempore jam enatas fuisse ducentas erroneas expositiones, quas tamen reducit ad novem velut capitales ; quarum tres fundantur in pronomine, *hoc ;* duæ in verbo, *est ;* tres in nomine, *Corpus ;* una in pronomine *Meum ;* quæ omnes damnatæ sunt a variis Conc. ac esse Scripturæ contrarias, prout Bellarm. *c.* 18.

9. Armeni, Berengarius, Wicleff, Calvinus 409
et alii apud Bellarm. *c.* 1. dixerunt Christum non esse vere, et realiter præsentem in Eucharistia, sed post alia Concil. quæ refert Avers. *q.* 3. *s.* 1. § *Constat ,* damnantur a Trid. *sess.* 13. *Can.* 1. *et* 8.

10. Lutherus, Bucerus, et alii apud Bellarm. *l.* 4. *c.* 1. dixerunt Christum non esse realiter præsentem, nisi in solo usu, sive sumptione ; sed damnantur a Trident. *ibid. Can.* 4. 6. *et* 7.

11. *Wicleff,* Lutherus, et alii apud Avers. *s.* 4. dixerunt non fieri transubstantiationem, sed post consecrationem manere panem, et vinum cum Corpore, et Sanguine Christi : sed damnantur in Conc. Constantiensi, et Trident. *Can.* 2. itemque in aliis apud Aversam § *Secundo.*

12. Lutherus, et alii dixerunt, quamvis Christus sit præsens in Eucharistia, tamen ibi non esse : sed damnantur a Trid. *Can.* 6. potestque videri Avers. *q.* 9. *s.* 3.

13. Messaliani, et Armeni docuerunt Eu- 410
charistiam nec prodesse, nec obesse : sed damnantur a Trid. *c.* 2. *et Can.* 5.

14. Græci putarunt Eucharistiam habere majorem vim die Jovis Sancto, quam aliis diebus, sed repugnat Florent. *in decr. de unione Græcor.*

15. Lutherus et alii apud Bellarm. *l.* 4. 411
c. 17. tenuerunt Eucharistiam a peccatore sumi posse sine Confessione, sola fide prævia : sed damnantur a Trid. *c.* 7. *et Can.* 11. Imo ab ipsomet Apostolo 1. *ad Corinth.* 11. *v.* 2. *Probet autem seipsum homo etc.* V. Bellarm. *c.* 18. *et* 19.

16. Quidam apud *Magistrum*, *l.* 4. *sentent. dist.* 19. dixerunt a peccatore non recipi Corpus Christi; sed damnantur a Trid. *supra.*

17. Græci, Petrus Dresensis, Lutherus, et alii dixerunt Eucharistiam ab omnibus esse sumendam in utraque specie : sed damnantur a Conc. Constant. *sess.* 13. Basileensi *sess.* 31. Trid. *sess.* 21. *c. et* 2. V. Aversam *q.* 8. *s.* 4.

18. Omnes fere horum temporum hæretici 412
apud Bellarm. *de Missa l.* 1. *c.* 5. negant, Eucharistiam habere rationem veram Sacrificii ; et specialiter non habere rationem Sacrificii propitiatorii, docuerunt alii hæretici, quos refert ibidem Bellarm. *cl.* 2. *c.* 1. sed dam-

nantur in multis Conc. apud Aversam *q.* 11. *s.* 1. et Pasqualig. *de Sacrif. q.* 22. n. 2. novissime in Trid. *sess.* 22. *c.* 1. *et Can.* 1. 3. *et* 4.

19. Specialiter Missas privatas, aut in quibus solus Sacerdos communicat, aut si legantur lingua non vulgari, illicitas esse, docuerunt varii hæretici : sed damnantur a Trid. *sess.* 22. *Can.* 8. *et* 9. itemque ab aliis Conc. apud Bellarm. *supra c.* 9.

20. Cæremonias Missæ esse inutiles, et vanas dicunt plerique Calvinistæ : sed damnantur a Trid. *supra a Can.* 7. omnesque eas cæremonias, et Orationes Missæ esse pias, antiquissimas, et verissimas, demonstrat Bellarm. *supra c.* 14. *et seqq.*

413 21. Lutherus dicit omnes fideles posse consecrare Eucharistiam, et omnes hoc modo esse Sacerdotes, quamvis fieri non debeat, nisi a deputatis ad hoc, ut refert Bellarm. *l.* 4. *c.* 16. sed damnantur a Conc. Nicæno, Arelatensi, Lateran. Flor. apud Aversam *q.* 10. *s.* 1. et Bernal. *d.* 45. *n.* 4. novissime a Trid. *sess.* 23. *c.* 4.

414 *Quæst.* 75. — *Quid præterea notandum sit circa sumptionem ?* Resp. seqq. § 1. Dic. *d.* 1. *a n.* 36. docet, sumptionem pertinere ad completam essentiam hujus Sacramenti : sed loquendum est cum communi, quod Sacramentum totum sit ante sumptionem, et sumptio sit tantum applicatio, sive conditio ad hoc, ut Sacramentum causet suum effectum, nam ita docent S. Th. *q.* 78. *a.* 1. *ad* 2. Scot. in 4. *d.* 8. *q.* 1. aliique communissime : et fundamentum est, quia *Conc. Florent.* in Decreto Eugenii IV ad Armenos dicit, quod Sacerdos verbis consecrationis conficiat Eucharistiam, et Trid. *sess.* 13. *de Euch. Can.* 4. *et* 6. definit Christum esse in Eucharistia ante usum : ergo etiam ante usum est Eucharistia : Addit *Can.* 7. Eucharistiam asservari in Sacrario : ergo Eucharistia est sine usu. *Ibid. c.* 2. docet Christum voluisse hoc Sacramentum sumi tanquam spiritualem animarum cibum : ergo distinguit hoc Sacramentum, tanquam spiritualem cibum a sumptione, et sicuti cibus est ante sumptionem, ita etiam erit hoc Sacramentum.

Objic. Quamvis Extrema Unctio habeat se per modum medicinæ, tamen unctio, quæ est applicatio olei, est pars illius Sacramenti : ergo similiter quamvis Eucharistia habeat se per modum cibi, tamen sumptio, quæ est applicatio, erit pars illius. R. n. cons. disparitas petenda est ex institutione Christi, qui voluit Sacramentum Unctionis esse medicinam transeuntem, ideoque assumpsit Unctionem tanquam instrumentum causandæ gratiæ. E contra voluit Eucharistiam esse cibum permanentem ; hinc non fuit opus sumptionem illius assumi tanquam instrumentum causandæ gratiæ : hoc autem ita voluisse Christum colligimus tum ex auctoritate, et communi sensu Theologorum, qui passim dicunt, Unctionem esse materiam proximam, et partem illius Sacramenti, ponique nomine Christi ; tum etiam ex ratione, quia sola unctione non posita non esset illud Sacramentum, quia forma esse falsa. E contra Theologi sumptionem non vocant materiam, vel partem Eucharistiæ, neque illa ponitur nomine Christi, et illa non posita manet forma vera, ac positum est Sacramentum Eucharistiæ : Ergo nulla est paritas. Congruentiam aliam insinuat S. Th. *q.* 73. *a.* 1. *ad* 3. quia cum Christus ipse sit in Eucharistia, voluit hanc prærogativam sibi tribuere, ut per se causaret gratiam, sumptio autem esset tantum conditio : sed in reliquis Sacramentis, quæ non continent tam nobilem materiam, voluit, ut etiam illorum usus esset instrumentum causandæ gratiæ.

§ 2. Ad sumptionem, qua posita causatur 415
gratia, non sufficit Eucharistiam accipere in os, uti putavit Becan. imo nec trajicere per certam partem faucium, uti putavit Suarez et favet Busemb. *n.* 469. referendus : sed necessarium est, ut aliqua pars specierum physice tangat, et ita recipiatur in stomacho tanquam instrumento primario nutritionis, ut facile inde revocari non possit, uti recte Lug. *d.* 12. *n.* 40. Escob. *l.* 20. *n.* 473. Compt. *d.* 80. *s.* 1. *n.* 11. Gonet. *d.* 8. *n.* 32. Avers. *q.* 7. *s.* 4. tum enim prius censetur hoc Sacramentum habere rationem symbolicam cibi, et potus spiritualis : consequenter si quis tamdiu teneret hostiam in ore, uti dissolveretur, aut si moreretur, antequam hostia descendisset ad ipsum stomachum, reipsa non communicasset, nec acciperet gratiam Sacramenti.

§ 3. Si Eucharistia per miraculum sine 416
sumptione poneretur in stomacho, Suar. *d.* 63. *s.* 7. Compt. Rayn. Gom. *n.* 24. et alii putant, non causandam ex opere operato gratiam, quia deesset manducatio, Christus autem instituit hoc Sacramentum pro manducantibus. E contra Lugo *d.* 1. *n.* 115. Rhod. *d.* 1. *q.* 2. *s.* 1. § 2. *ad* 3. et alii dicunt causandam gratiam, dummodo talis homo consentiat in illam positionem Sacramenti existentis intra se, nam debet esse illi voluntaria : refertque Lugo ex Salmerone exemplum de aliquo, qui cum

præ debilitate non posset sumere Eucharistiam, quam ardentissime desiderabat, pectore miraculose aperto eam excepit, utique cum effectu gratiæ; et ratio congruentiæ est, quia cibus naturalis ita miraculose positus in stomacho nutriret: ergo etiam dici potest, quod spiritualis sic positus nutriat, et hoc forte innuit S. Cyprianus *in cœrem. de cœna Dom.* his verbis: *Cibus hic verus, et sincerus per speciem, et Sacramentum tactu nos sanctificat. Nec obstat*, quod Joannis 6. *v.* 54. dicat Christus, *Nisi manducaveritis*, etc. *nam Lugo* probabiliter respondet, his verbis tantum innui præceptum obligans ad ordinariam sumptionem Eucharistiæ.

DUBIUM II.

Quæ materia Eucharistiæ?

417 « *Nota*: Sicut in aliis Sacramentis est duplex materia, proxima, et remota, ita etiam hic, sed ordine inverso; nam in aliis materia remota est res permanens, proxima vero ejus usus, qui transit: hic vero remota transit, et proxima manet, scilicet species panis, et vini. Quæritur ergo tantum de remota, illa scilicet, quæ facta consecratione transit in Corpus et Sanguinem Christi.

» Resp. Materia Eucharistiæ est tantum panis, et vinum. Est de fide, et probatur ex institutione Christi, Matth. 26. et Luc. 22. Et quidem utraque materia panis, et vinum, est ita necessaria ad hunc Sacramentum conficiendum, ut per se nunquam licite possit una consecrari absque alia, quod patet tum ex facto Christi, Luc. 22. tum ex Trid. *sess.* 22. *Unde resolves*

» I. Consecratio utriusque speciei est juris divini, quia ratio Sacrificii, sine quo non fit, exigit utramque.

» II. Non licet alteram tantum speciem consecrare in necessitate etiam gravi, v. g. ut moribundo detur Viaticum, Suar. *etc. communis.*

» III. Nec Pontifex in eo potest dispensare ullo casu. Ita commun. Suar. 3. *p. d.* 55. *s.* 4. *etc.* contra quosdam.

» Dixi I. *per se*, quia per accidens, et præter intentionem, aliquando unam posse solam consecrari absque peccato, docet Tann. *d.* 5. *q.* 2. *dub.* 5. *n.* 27. dicitque esse communem, v. g. in his casibus: 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vino consecrasset, neque defectum intelligeret, nisi diu post, aut postquam advertisset, non posset haberi aliud vinum; vel quamvis haberet, non posset tamen illo uti sine gravi scandalo, vel vitæ periculo. 2. Si post consecratam hostiam subitum mortis periculum ab hostibus, vel incendio immineat, secluso tamen scandalo, et contemptu fidei, Regin. *l.* 29. *c.* 4. 3. Si Sacerdos hostia consecrata moriatur, vel animo deficiens, loquelam perdat, vel in amentiam incidat, nec sit alius, qui possit Sacrificium perficere. Suar. Vasq. etc. Si autem alius supplere, et Sacerdos infirmus Communionem suscipere potest, debet hostia dividi, eique pars dari, Tamb. *de exped. Sacrif. l.* 2. *c.* 8.

» Dixi II. *Licite*, quia valide alterutram tantum consecrari, est certum: ut patet tum ex facto Christi, qui panem ante consecravit; tum ex praxi Ecclesiæ, quæ Corpus ante Sanguinem proponit adorandum. »

ADDENDA.

Quæst. 76. — *An conveniens fuerit, materiam* 418
Eucharistiæ esse panem, et vinum? R. Affirmative cum S. Th. *q.* 74. *a.* 1. et Cath. Rom. *de Euch. c.* 3. *n.* 2. Congruentiæ sunt. 1. Sicut aqua est assumpta ad Baptismum, quia illa apertissime significabat ablutionem animæ, quam Christus per Baptismum intendebat, ita cum Christus per Eucharistiam intenderet spiritualem refectionem, corroborationem, et exhilarationem animæ, aptissime illam instituit in pane, et vino, quibus homines communius reficiuntur, corroborantur, et exhilarantur. 2. Cum Christus in Eucharistia deberet esse permanens vita spiritualis animæ, recte ex pane, et vino conficitur, quibus vita humana potissimum permanet. 3. Quia hoc Sacramentum erat ad utilitatem corporis, et animæ, Corpus Christi sub specie panis est pro salute corporis, Sanguinis Christi sub specie vini pro salute animæ, secundum illud Levit. 17. *v.* 11. anima carnis in sanguine est. 4. Quia hoc Sacramentum debebat esse signum, et causa unionis fidelium in Ecclesia, hæc aptissime significabatur per panem, qui conficitur ex multis granis, et per vinum, quod confluit ex multis uvis. 5. Cum hoc Sacramentum deberet esse memoriale passionis, et mortis Christi, passio optime significatur per panem, qui in area, et mola atteri, ac per vinum, quod in torculari calcari, ac premi debet. Similiter mors Christi significatur per hoc, quod Corpus, et Sanguis vi verborum quasi separentur, et corpus loco panis signi-

ficetur sine Sanguine, et Sanguinis loco vini significetur sine Corpore. 6. Sic suadetur nobis veritas præsentiæ Corporis, et Sanguinis Christi, nam cum panem, et vinum in carnem, et sanguinem humanum vi naturæ quotidie immutari animadvertamus, facilius adduci possumus hac similitudine, ut credamus panis et vini substantiam in Christi Carnem, et Sanguinem supernaturaliter converti. Hæ congruentiæ desumptæ sunt ex SS. PP. quos refert Rayn. *in Candel. s.* 3. *c.* 2. *a n.* 16. ubi etiam ostendit Eucharistiam convenientissime institutam esse sub modicis speciebus panis, et vini.

Quæst. 77. — *Quandonam materia Eucharistiæ censeri debeat substantialiter, vel tantum accidentaliter mutata.* R. Colligi debet, partim ex dictis *a n.* 18. *et* 21. partim ex dicendis in seqq. dubiis, et seqq.

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ?

419 « Resp. I. Solus panis triticeus, in conviviis communiter usitatus, qualis morali hominum judicio tantum censetur ille, qui ex farina triticea, et aqua naturali mistus, et igne tostus, sive assus, atque in sua specie incorruptus est; quia hic solus simpliciter dicitur panis, alius vero nonnisi cum addito, v. g. hordaceus. *Unde resolves*

» I. Falsum est, quod docuit Cajet. Eucharistiam posse consecrari ex quovis pane, cujusvis speciei, dummodo sit aptus ad vescendum.

» II. Non est apta materia ad validam consecrationem, 1. Panis ex oryza, avena, millio, pisis, fabis, amygdalis, aliisque leguminibus, et arborum fructibus, vel etiam ex hordeo confectus, quia hæc omnia communi usu, et opinione, censentur specie distingui a tritico, Laym. Bon. Card. Delugo *d.* 4. *s.* 1. 2. Massa triticea, cruda, vel elixa, ut sunt placenta, libum, sive differant specie, sive non. 3. Panis subactus aquis artificialibus, vel oleo, butyro, lacte, vel ovis, saccharo, oliove liquore, qui aqua naturali non sit mistus, quia non est panis usualis. Ita Laym. *t.* 5. *tr.* 4. *c.* 9. Cajet. tamen, et quidam Recentiores contrarium docent, quare est saltem materia dubia. Idem confirmat Missale Romanum *t. de def.* et Lugo *n.* 4. Unde qui hostias emunt, certi sint, quod aqua naturali, et non rosacea, confectæ sint. 4. Similiter hostiæ rubræ, quibus sigillantur litteræ, non sunt materia valida, vel minimum dubia, quia per admistionem cinnabaris notabiliter alterantur, Lug. *s.* 1. Quod Ant. Perez apud Dian. *p.* 7. *t.* 12. *R.* 1. limitat, si multum cinnabaris sit mistum; si autem sit valde parum, censet probabile, quod sit materia valida, illicita tamen. 5. Panis substantialiter corruptus. 6. Panis subactus aqua marina. Fagund. apud Dian. *p.* 9. *tr.* 9. *R.* 58. ubi ipse contrarium docet, eo quod illa sit naturalis aqua.

» III. Panis ex farre, sive spelta, item ex siligine, est materia dubia, quia alii dicunt, solis accidentibus, propter loci sterilitatem, alii specie distingui a tritico, ideoque non licet, saltem uti pro Sacramento, quia hoc exponeretur periculo *V. Auth. cit.*

» IV. Valida, sed illicita est materia. 1. Si aliquot grana, vel guttæ alterius speciei, cum tritico, et aqua misceantur, itaut triticum tamen, et aqua plurimum prædominetur, quia si major pars non sit triticum, et aqua, non erit materia valida, de quo monendi sunt illi, qui hostias coquunt, Bon. *d.* 4. *q.* 2. *p.* 1. *n.* 6. Laym. *c.* 2. 2. Panis mucidus, qui ad corruptionemem disponitur. Bon. *p.* 2. *n.* 5.

» V. Perinde est ad valorem Sacramenti, sive panis sit azymus, sive fermentatus, ut definivit Trid. quia uterque est usualis, et proprie dictus panis. Interim in suis Ecclesiis Latini in azymo, et Græci in fermentato conficere tenentur sub præcepto gravi, et culpa mortali, a qua non excusat necessitas, v. g. dandi Viaticum, V. Bon. *p.* 1. *Fill. t.* 4. *c.* 3. *q.* 8. Lug. *l. c.*

» Resp. II. Ex præcepto Ecclesiæ, panis consecrandus debet esse figura orbiculari (in Ecclesia latina) et integra. Dixi, *Latina,* quia Græci quadratam adhibent, et in particulis triangularem, ut habet Arcudius. Licere etiam in hostia minore, qualis datur laicis (quando alia adhiberi non potest, et scandalum absit) celebrare privatim, imo si causa urget, etiam publice die festo, docent March. *in Candel. t.* 4. *c.* 5. *q.* 3. Dian. *p.* 5. *t.* 13. *R.* 80. *et p.* 6. *t.* 7. *R.* 17. et Tamb. *de exped. Sacrif. l.* 2. *c.* 8. et Avers. *s.* 12. *quæst.* 11. eo quod nullum sit præceptum, neque constet de consuetudine obligante sub præcepto, quo casu, elevare adorandam majorem ab alio præconsecratam, licere vult Tamb. *l. c.* contra March. et Dian. *ll. cc.* Non licet autem parvam sumere, et majorem relinquere (v. g. ad exponendam in hierotheca) nisi ipse eadem Missa istam consecraverit, quia debet communicare

de suo Sacrificio, Tamb. *l. c.* Quare male facit Parochus, qui renovaturus Eucharistiam, hostiam ab alio consecratam ipse sumit, et a se consecratam reponit in Sacrario, vel hierotheca, Tamb. *l. c.* Lugo *d.* 19. *s.* 4.

ADDENDA.

420 *Quæst.* 78. — *Quid circa panem, qui consecratur, sit præterea notandum?* R. seqq.

§ 1. Quando Conc. Carthag. relatum, *Cap. in Sacramento, de Consecr. d.* 2. dicit in Sacrificio offerri de uvis, et frumento, per frumentum intelligit triticum, quod inde colligitur, quia hoc frumento abundat Africa, in qua hoc Concilium habitum est, ideoque illi populi nonnisi tritico ad panem utuntur; sicque triticum absolute ab iis dicitur frumentum, uti et a Gallis aliisque populis, et hoc ipsum usitatum esse in Scriptura, ostendit Dic. *d.* 2. *n.* 11.

421 § 2. Probabilissimum quidem est siliginem esse reipsa triticum, nam ita docent *S. Th. q.* 74. *a.* 3. *ad* 2. *S. Bonav. Cajet. Sot. Silv. Laym. Tann. Sangall.* aliique plurimi, ducti hac ratione, quia ex tritico in malis terris seminato quandoque nascitur siligo, item ex siligine in bonis terris seminata nascitur triticum, uti testatur Arr. *d.* 30. *n.* 3. Attamen hæc ratio non probat certo, quod siligo sit reipsa triticum, uti recte Platel. *n.* 301. nam etiam ex tritico quandoque nascitur avena, vel aliud frumentum vile, uti testantur Suar. *d.* 44. *s.* 2. Dic. *n.* 16. Avers. *q.* 2. *s.* 3. potestque res unius speciei propter diversas dispositiones degenerare in rem alterius speciei etiam melioris, ad eum modum, quo aqua sæpe degenerat in lapidem, stannum in argentum, semen, probabiliter non vivens, in plantam, unde licet Haun. *n.* 788. dicat non posse prudenter dubitari de eo, quod siligo sit materia sufficiens, et inde inferat Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 32. non debere Germanum Sacerdotem ducere sibi religioni, si in casu necessitatis cogentis, v. g. ut muniatur infirmus, vel ut die Festo habeatur Missa, consecret in siligine, tamen, non ideo sententia illa censeri debet practice certa, cum multi cum Castr. *t.* 21. *p.* 4. *n.* 2. dicant siliginem non esse materiam validam, et hoc probabilius esse dicat Bon. *d.* 4. *q.* 4. *p.* 1. *n.* 2. ex alia autem parte Suar. supra, doceat non esse tantam necessitatem hujus Sacramenti, ut unquam videatur posse occurrere causa sufficiens ad illud conficiendum nisi in materia certa. *Nec obstat* auctoritas adducta, nam *S. Th.* et plerique alii non dicunt certum esse, quod siligo sit triticum, imo Arr. *n.* 2. et Haun. *supra* fatentur antehac apud antiquos per siliginem significatum esse optimum triticum, hinc Plin. et Galen. apud Dic. *n.* 15. siliginem vocant delicias tritici, et præstantissimum frumentum: unde colligi videtur, quosdam saltem istorum auctorum, per siliginem intellexisse reipsa optimum triticum: quale certum est nunc non esse illud frumentum, quod vocamus siliginem hinc Arr. *nu.* 6. et Amic. *d.* 16. *n.* 8. tantum dicunt opinionem suam esse probabilem; atque ideo Card. *in* 2. *crisi diss.* 2. *n.* 46. recte concludit peccare mortaliter si opinio illa deducatur ad praxim, quia secundum dicta *a n.* 104. in administratione Sacramentorum illlcitum est sequi opinionem tantum probabilem relicta tutiore.

§ 3. Quamvis Haun. et Gob. dicant speltam 422
esse materiam certo validam, et magis aptam quam sit siligo, idemque sentiat Arr. *n.* 5. eo quod spelta sit frumentum melius siligine, et quoad omnia similius tritico, tamen alii cum S. Th. Castr. et Avers. supra dicunt esse absolute ineptam: Platel. autem et Silv. dubiam, hinc illicitum est hostias ex spelta consecrare, atque idem est de similibus frumentis apud Suar. *supra.*

§ 4. Triticum mutatum in amydum (quod 423
est quasi flos farinæ, vel quasi lac e tritico in aqua diu macerato expressum) est substantialiter mutatum, uti habent S. Th. ad 4. Suar. *supra,* Dian. Lug. Avers. Dic. *n.* 25. aliique communius contra Palud. Henriq. Bonac. et alios, quibus ex parte favet Bernal *d.* 27. *n.* 17. Ratio est, quia licet ex amydo aliquid pinseretur non haberet rem nec nomen panis usualis, et ideo dicit Carden. *supra* mortaliter peccaturum, qui talem materiam consecraret.

§ 5. Si tritico admisceatur, v. g. hordeum 424
in æquali quantitate, tota materia est invalida, quia si tunc fiat perfecta mistio, consurget panis, qui nec sit triticeus, nec hordeaceus, sed tertiæ speciei, si autem non fiat perfecta mistio, erit panis, partim triticeus, partim hordaceus, sed quod inerit triticeum, non poterit demonstrari præ hordaceo, Bern. n. 19. contra Dicast. n. 24. E contra si admistum sit parum hordei, hoc modicum censebitur absumi a plurimo, inquit S. Th. *ad* 3. hinc inferunt Gob. *d.* 3. *n.* 42. et alii, si sal per errorem sit mistus, posse talem hostiam licite consecrari, si alia desit, etiam extra casum specialis necessitatis, et consentiunt Platel. n. 350. et Dicast. *supra;* vix enim unquam

erit, quin aliquid præter purum triticum sit immistum.

425 § 6. In hoc casu, quo parva quantitas rei alienæ admiscetur, quæ simul efficit panem usualem, probabile est, quod parva illa quantitas materiæ de se non aptæ seorsim consecrari, reipsa consecretur in Corpus Christi, ut docent Lug. n. 17. et Bernal. n. 21. quamvis etiam probabiliter contradicant Suar. Amic. G. Hurt. Avers. *q.* 2. *s.* 3. Ratio priorum est, quia reipsa est panis usualis : ergo sicuti in Corpus Christi immediate convertuntur partes fermenti, vel salis, vel aquei humoris admisti, quamvis secundum se seorsim non possint consecrari ; item furfures, uti habet Lugo *n.* 64. contra Bosco *d.* 4. *s.* 2. *n.* 102. ita et partes aliarum rerum aptarum componere panem usualem ; unde non est simile de partibus arenæ, et lapilli, quæ forte permiscentur farinæ, nam hæ non censentur componere panem usualem, ut illa priora.

426 § 7. Quamvis *Caj.* docet, idque Arr. *d.* 30. *n.* 7. et Herincx *d.* 2. *n.* 15. probabile esse putent, quod panis lacte subactus sit materia idonea consecrationis, eo quod sæpe pinsatur talis panis, tamen certo est illicita, et probabilius etiam invalida, uti et subactus aqua rosacea, secundum communem cum Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 58. et Tann. *d.* 3. *q.* 2. *num.* 110. contra *Valent. Sa,* et alios, quia non est panis usualis, sed panis cum addito, dulciarius, vel placenta. Similiter si vinum coqueretur cum pane, nec panis, nec vinum esset consecrabile, quia non esset simpliciter panis aut vinum, sed aliquod tertium artificiale decoctum, *Diana* supra.

427 § 8. Ut panis sit usualis, debet coqui, vel in furno, vel supra cineres, vel inter ferri calidi laminas, vel saltem in vase fictili, ut docent Auctores communissime cum Tann. *nu.* 109. Unde si in aqua coqueretur, aut ad solem exsiccaretur, aut frigeretur in oleo, non valeret pro consecratione, Amic. *d.* 16. *n.* 11. Avers. *q.* 2. *s.* 3. Bern. *q.* 27. *num.* 13. Ratio utriusque partis est, quia alioqui non est vere et simpliciter panis, qualis in usu est, et qualem Christus creditur adhibuisse : moraliter autem non est alius, sive hoc, sive illo ex prioribus modis coquatur. Quod si panis semel coctus manu humectetur, et quasi reducatur in massam, manet materia consecrabilis, quia illa humectatio non tollit rationem panis, quam accepit per coctionem, nec panis reducitur in puram massam, Vasq. Arr. *n.* 8. Avers. supra, Bern. *n.* 15. Addit cum aliis Lugo *d.* 4. *n.* 5. si e pane inter digitos compresso excludatur vinum cum quo panis faciebat offam, hunc panem reddi consecrabilem, quamvis in hoc repugnent Trull. et Fagund. apud *Dian.* supra : imo videtur probabilius cum Amic. *n.* 36. panem vino imbibitum esse materiam aptam, quia est vere panis, et habet rationem cibi.

§ 9. Quando 1. *ad Corinth.* 5. *v.* 6. et ad 428
Galat. 5. *v.* 9. dicitur, quod modicum fermentum totam massam corrumpat, sensus est, quod pervadat, et alteret, sed non ideo ita corrumpit, ut tollat rationem panis usualis : recte tamen notant S. Th. *a.* 4. *ad* 4. et Dicast. *a n.* 46. si fermentum nimis diu inhæreat farinæ, posse induci tantam corruptionem, ut non maneat aptitudo ad panem usualem, unde per panem fermentatum, qui dicitur valide consecrari, intelligimus illum, in quo fermentum eo usque tantum relinquitur agere, ut elevet quidem farinam, attamen relinquat naturam panis usualis.

§ 10. Quamvis panis azymus apud nos non 429
sit in usu, tamen adhuc est panis usualis, quia fit, ut communiter fiunt panes, subigendo farinam aqua naturali, et coquendo per ignem, eratque in usu, certis saltem diebus, tempore Christi : quod autem nunc imponatur fermentum, est, quia sic fit sapidior, magis conducit valetudini, diutius servatur.

§ 11. Sacerdos Græcus, non tantum in 430
Græcia, sed etiam in templo Græcorum apud Latinos stabiliter constituto celebrans, tenetur sub mortali consecrare in fermentato : E contra Latinus, non tantum in Latio, sed etiam in templo latino apud Græcos constituto tenetur in azymo, hoc ipso enim, quod eis ibi permittatur templum, habent se, sicuti si essent in sua patria, Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 40. Dic. *d.* 2. *dub.* 4. qui addunt consequenter, Latinum non posse Romæ in templo Græcorum consecrare in fermentato, nec Græcum in templo Latinorum in azymo : si autem Græcus aut Latinus ibi domicilium fixerit, ubi non est templum sui ritus, tenetur se accommodare huic alteri ritui, quia censetur ad hunc jam esse translatus, Suar. Con. Dicast. Tamb. *de commun. c.* 2. §. 9. *n.* 7.[1] E contra si alicubi sit peregrinus, ubi non est templum sui ritus,

[1] Qua de re extat *Benedicti XIV* Const. ***Etsi Pastoralis*** an. 1742. Billuart contendit Sacerdotem Græcum apud Latinos iter habentem ad proprium ritum teneri ex hac Const. et ex Const. S. Pii V ***Providentia*** anni 1566, nisi notabile scandalum timeat vel fixum in ea regione domicilium acquirat. Et sic de Latino. ***(Edit.)***

potest celebrare in utroque pane, quia peregrinus potest se accommodare legibus loci, in quo est, etiamsi repugnent legibus loci, in quo habet domicilium. Nav. Sanch. Con. *q.* 74. *n.* 100. contra Vasq. et Avers. *q.* 2. *s.* 4. qui putat quemque ubivis teneri servare ritum suæ Ecclesiæ ; quod consilii est, quamvis per notabile etiam tempus ibi moretur, dummodo hic non fixerit domicilium. Con. Tamb. *n.* 9.

431 § 12. Probabilius est, quod non liceat Sacerdoti latino consecrare in fermentato, etiam pro necessitate Viatici sit divinum, et præceptum est affirmativum, quod non obligat, nisi quando commode fieri potest, et in debitis circumstantiis, neque Eucharistia est ita necessaria, ut ideo præceptum tam convenientis ritus negligi debeat, Sot. Suar. Henriq. Fill. Laym. Dicast. Dian. supra, Castr. *hic p.* 4. *n.* 5. præter citatos a *Busembaum*, contra Majorem, cujus sententiam Tann. et Gob. *t.* 3. *n.* 42. dicunt se non audere damnare, secluso scandalo, et perturbatione : notant tamen priores Auctores, facilius concedendum Græco, ut in tali necessitate consecret in azymo. Addit Diana supra, ad evitandam mortem licitum fore etiam Latino consecrare in fermentato, præcepta enim humana non obligant cum dispendio vitæ.

432 § 13. Secluso scandalo est tantum veniale sine rationabili causa consecrare hostiam fractam, vel non integram, vel maculatam, nisi fractura vel macula esset enormis. Quarti *in Rubr. Miss. p.* 3. *d.* 10. *n.* 19. *dub.* 1. Pasqualig. *de Sacrif. q.* 220. Si tamen post oblationem deprehendat fracturam, aut ipsemet frangat, licite eam consecrabit. Quod si timeat scandalum, petat aliam hostiam, et priorem post ablutionem, vel purificationem sumat, aut etiam reservet, ut post Missam, a quocumque reverenter absumatur, Gob. *n.* 832.

433 § 14. Con. *q.* 74. *n.* 89. docet cum aliis, quod insurgente necessitate, v. g. dandi Viatici, hostia aliquantum corrupta consecrari possit : sed alii melius negant, quia præceptum Viatici non obligat, nisi quando Eucharistia decenter, ac reverenter consecrari, ac sumi potest.

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistiæ.

434 « Resp. I. Solum vinum vitis, ut docet fides, et definitum est *in Florent. Unde resolves*

» I. Non est materia apta ad validam consecrationem, 1. Sicera, et quicumque liquor ex moris, malogranatis etc. sive dicatur vinum, sive non. 2. Agresta, sive omphacium id est, succus de uvis immaturis, expressus, quia non est vinum, sed in via ad vinum, cujus naturam nondum induit, habetque se, sicut massa cruda respectu panis. Laym. *l.* 5. *tr.* 4. *c.* 2. *n.* 5. *et* 6. Succum tamen ex uvis passis expressum consecrabilem esse putat Amicus apud Dian. *p.* 7. *l.* 12. *R.* 8. eo quod verum sit vinum. 3. Acetum, quia est vinum substantialiter corruptum. *Ibid.* Quod si post sumptionem (imo etiam ante eam, post consecrationem calicis) dubium incidat, fueritne acetum, an vinum, esse præsumendum, quod fuerit vinum docet Tamb. *l.* 2. *de exped. sacrific. c.* 8. 4. Uvæ seu vinum intra uvas contentum, vel imbibitum in offa panis ; tum quia non tam est potus quam cibus ; tum quia succus ille non dicitur proprie vinum, donec sit expressus ; tum quia in eo statu non satis ad sensum demonstratur per formam, Lugo *d.* 4. *n.* 11. *et* 12. Laym. *etc.* 5. Sapa, seu defrutum, idest, mulsum, ad dimidiam, seu tertiam partem decoctum : quia non est amplius vinum, nec potus, sed cibus, Bonac. *l. c.* 6. Lora, idest [1] expressis acinis superfusa, Fill. *t.* 4. *c.* 3. Lugo *n.* 9.

» II. Valida quidem consecratio, sed illicita est. 1. In musto, quia non est vinum simpliciter, sed impurum, habens admistas fæces non consecrabiles ; ideoque obstat præceptum Ecclesiæ, secundum Suar. sub mortali, saltem extra necessitatem, qualis esset defectus vini veteris ; et secundum quosdam, etiam devotio populi : quo modo multi excusant contra Suar. quod in quibusdam locis primitiæ uvarum in calice exprimantur. V. Bonac. *l. c.* 2. In vino, liquoribus aliis, vel aromatibus ita modice permisto, ut naturam vini retineat. Si vero permistio sit immodica, erit materia dubia. 3. In vino acescente, quia adhuc est vinum, sicuti panis mucidus est panis. 4. Probabilius est etiam in vino congelato (etsi a quibusdam propter negantium auctoritatem, dicatur esse materia dubia) tum quia adhuc retinet substantiam, et denominationem vini, estque natura sua potabile : tum quia Christus sub eo ante consecrato manet, Lugo *l. c.*

» *Nec refert* 1. quod aqua congelata non sit materia Baptismi, *quia* hic essentialiter consistit in ablutione, Eucharistia non vero non

[1] Idem pluribus confirmat Emin. Lamb. *T.* 4. *Bon. Edict. p.* 112. *et seqq.*

in sumptione. *Nec refert* 2. quod non sit proxime potabile, *quia* est per accidens, et facile tolli potest; estque par ratio in pane indurato. Non est autem idem in liquore nondum ex uvis expresso; quia cum non sit vinum, simpliciter et per se, natura sua non est potabilis, sed comestibilis, quod vino congelato non convenit, alioque enim jejunium frangeret. Bonac. *l. c. p.* 2. *n.* 10.

» Peccat tamen, qui in congelato consecrat, ideoque si hieme congelavit calix, calore manuum aut halitus, aliove modo solvendus est. Fill. *c.* 3. Laym. *c.* 2.

» III. Valida, et licita est consecratio in vino, sive albo, sive rubro, etsi etiam specie physica differant, cum utrumque habeatur, et sit simpliciter vinum de vite, Bon. *n.* 2. Lugo *d.* 4.

» Resp. II. Vino consecrando debet, non ex necessitate Sacramenti, sed gravis præcepti, sub mortali obligantis, secundum Lug. *d.* 15. *n.* 22. misceri aqua. Idque cæremonialiter, et in ordine ad Sacrificium, est certum, ut constat ex Trid. *sess.* 22. *c.* 7. et 9. an autem aqua ista immediate convertatur in Sanguinem, necne, disputant Schol. V. Con. vel *Præp.* hic, Lugo *d.* 4. *s.* 3. *Unde resolves*

» I. Si mistio hæc omittatur, valida tamen est consecratio, etsi illicita mortaliter. *Ita omnes commun.*

» II. Miscenda est aqua naturalis, eaque modicissima, ut habet *Florent.* una scilicet, vel altera gutta; ita tamen, ut sit sensibilis, et saltem non excedat tertiam partem vini, alioqui reddet materiam dubiam. Bon. *q.* 4. *n.* 4. ex S. Th. Con. etc. Qui autem misceret rosaceam, vel aliam artificialem, etsi in necessitate, etsi valide consecraret, peccaret tamen mortaliter. D. Th. Mol. Dian. *p.* 6. *t.* 7. *R.* 18. quia ageret contra præceptum et consuetudinem Ecclesiæ in re gravi. Quam ob causam etiam mortale censet Fagund. *p.* 2. *l.* 2. *c.* 4. *etc.* miscere calidam : quod tamen aliis quibusdam nimis durum videtur apud Dian. *l. c.* ubi addit ipse, si in frigidissima regione consuetudo id habet, ne forte vinum congelascat, posse sine ullo peccato fieri.

» III. Mistio illa facienda est, non in dolio, vel ampulla aliove vase, sed in ipso calice; neque domi, sed in ipso Sacro, ut fit communiter, vel ante offertorium, vel certe immediate ante Sacrum, ut fit apud quosdam. Idque vel ab ipso Sacerdote, ut in Missa privata; vel a Subdiacono, ut in solemni; neque enim sufficit, si caupo illud diluerit. Bonac. *loc. cit.*

» IV. Si mistio hæc sit omissa, idque notetur ante consecrationem calicis, adhuc facienda est; secus, si post. Bonac. *n.* 5.

» V. Præceptum hoc mistionis non extenditur ad illam, quæ fit post communionem, ad ablutionem oris, et digitorum. V. de his Miss. Rom. Item Bon. *d.* 4. *q.* 2. *p.* 4. Laym. *l.* 5. *r.* 4. *c.* 4. »

ADDENDA.

Quæst. 79. *Quid circa vinum, quod consecratur, sit præterea notandum?* R. seqq. 435

§ 1. Per vinum de vite intelligitur tale, quale in vite crescit, quodque naturaliter haberi non potest, nisi ex vite vel saltem ex activitate vini de vite, uti *n.* 474. dicetur. Et videtur satis certum, quamvis videatur contradicere Bernal. *d.* 28. *n.* 17. De cetero non est absolute necessarium, ut in vite creverit, nam esset materia valida, quamvis ex aqua miraculose factum esset, uti et panis, si per miraculum fieret ex lapide, Arr. *l.* 7. *n.* 5. Dicast. *d.* 2. *n.* 76. Itaque tantum excluduntur alii liquores, qui non sunt simpliciter tale vinum, quale est illud de vite.

§ 2. Si vinum imbutum in pane erumperet 436
supra panem, aut si uva matura pungeret, ita ut erumperetur succus quasi in bullas, probabilius est cum Suar. et Haun. fore materiam consecrabilem : Arr. tamen *supra,* et Dicast. *a n.* 89. putant oppositum esse probabile. Ratio nostra est, quia hoc, quod erumperet, desineneret esse pars talis panis intincti vel uvæ, et esset demonstrabile, sicuti, si videam sanguinem erumpere e vulnere, vere dico, hic est sanguis Petri.

Quæst. 80. — *Quid notandum sit circa aquam* 437
vino admiscendam? Resp. seqq.

§ 1. Præceptum admiscendi aquam est Ecclesiasticum tantum, uti habet commnnis cum S. Th. Suar. Dicast. *d.* 2. *dub.* 8. Aversa *q.* 2. *s.* 6. contra *Alensem, Hosium, Valent. Henriq. nam Florent.* in Decret. Eugenii IV. ad Armenos, dicit esse juxta canonum præceptum, et Trid. *sess.* 22. *c.* 7. expresse dicit esse præceptum Ecclesiæ.

Objic. Florentinum dicit Christum instituisse hoc Sacramentum in vino aqua permisto. Similiter Conc. Aurelian. IV. dicit id esse a Christo institutum : item Carth. III. dicit hanc esse Domini traditionem; denique Trid. Catechismus Rom. et SS. PP. apud Suar. *d.* 45. *s.* 2. dicunt Christum reipsa etiam consecrasse vinum aqua mistum : ergo sicuti colligimus de

necessitate Sacramenti esse vinum de vite, quia Christus instituit, et consecravit in vino de vite, ita debemus dicere de vino aqua misto. R. n. cons. nam tantum volunt præivisse suo exemplo, quando Eucharistiam instituit, sed non ideo instituit, ut non aliter fieret, nam etiam instituit in pane azymo, id est, instituens hoc Sacramentum usus est pane azymo; item forte pro more illorum temporum instituit in vino calido, inquit Bernal. *d.* 28. *n.* 29. Denique instituit prius lotis pedibus discipulorum etc. sed non ideo absolute instituit aut præcepit, ut esset panis azymus, vel vinum calidum, vel ut prius laventur pedes. Itaque non ex eo præcise colligimus aliquid esse ex institutione, et præcepto Christi, quia Christus illud fecit, sed quia fecit, et aliunde, vel ex verbis Christi, vel ex auctoritate Ecclesiæ, aut Patrum Christi voluntatem delarantium, nobis constat tale fuisse Christi, non tantum consilium, sed præceptum.

438 § 2. Quamvis hoc præceptum sit Ecclesiasticum tantum et consequenter Ecclesia in eo dispensare posset, attamen nunquam dispensat, sed potius a celebratione abstinendum est, uti habent Suarez supra, et Sporer. *n.* 161. Imo Suarez *disp.* 48. *s.* 2. dicit, si Sacerdos apud oblationem advertat aquam haberi non posse, debere abrumpere Missam : e contra tamen Bonæsp. *d.* 2. *n.* 42. putat in circumstantia, qua quis, qui nunquam sumpsisset Eucharistiam, deberet decedere sine Viatico, posse inchoari Missam, et consecrationem utramque fieri sine aqua.

439 § 3. Circa quantitatem aquæ admiscendæ, notat Lugo *disp.* 4. *n.* 38. si quinta vel sexta pars aquæ admisceretur, non videri faciendum scrupulum, quod admittit Bernal. *n.* 44. pro locis calidis, sed pro frigidis, si admisceatur octava vel decima; attamen Gob. *t.* 3. *n.* 62. dicit etiam pro locis Germaniæ posse vino mediocri misceri quintam partem, quia non est credibile vinum esse adeo debile, ut tam modica aqua corrumpatur, quod verum est, si vina ante non sint nimium diluta ab œnopolis; unde tutius est parum affundere, inquit S. Th. *a.* 7. *in O. et ad* 1. addit sufficere guttulam; dummodo sit sensibilis, quando affunditur.

440 § 4. Si mistio aquæ omissa sit, et supplcatur ante consecrationem, repeti debet oblatio calicis, quia nihil consecratur, nisi oblatum fuerit, aqua autem nullo modo oblata fuit.

Quæst. 81. — *Quid agendum sit, si dubitetur, an in Calice sit acetum?* Resp. De hoc dicetur *l.* 6. *p.* 2. *n.* 546.

DUBIUM V.

Quæ canditiones ad materiæ consecrationem requirantur?

« Resp. 1. Ad validam consecrationem re- 442
quiruntur duæ conditiones. I. Est, ut materia Sacerdoti consecranti, moralitei et sensibiliter sit præsens : Ita communiter; et est certum. Ratio petitur tum ex institutione Christi, et verbis formæ, *Hoc*, et *Hic*, quæ non verificarentur, cum sint demonstrativa : tum ex perpetua Ecclesiæ praxi nunquam consecrantis, vel etiam benedicentis res absentes; tum etiam ratione Sacrificii, quod requirit hostiam præsentem. V. Bon. *d.* 4. *q.* 2. *p.* 6. Laym. *l.* 4. *t.* 14. *c.* 2. *Unde resolves*

» I. Valide consecratur vinum in calice cooperto, vase vel cantharo clauso; panis in canistro; hostiæ in ciborio, vel in cumulo sub aliis latentes, aut aliter tectæ, v. g. sub corporali, vel mappa, aut etiam in Missali, ut ex Suar. Henr. Con. docent Bon. contra Laym. (unde hoc postremum dubium videri potest; et saltem peccaret graviter, qui sic tectas, aut latentes consecraret.) Item valide consecrantur hostiæ præsentes, a cæco, vel alio Sacerdote in tenebris. Ratio horum omnium est, quia ad præsentiam, et sensibilitatem non requiritur, ut materia videatur, vel tangetur, vel feriatur sono verborum (unde communiter non probatur praxis eorum, qui os proxime admovent, ut halitum in calicem, et panem inspirent) dummodo videri possit, sive in se, sive in alio, v. g. in suo toto, vel continente, vel vase ad illam continendam destinato. V. Bon. *p.* 5.

» II. Invalide consecratur. 1. Materia post parietem, aut post tergum posita, vel clausa in tabernaculo, ut docent Fill. Bon. *p.* 6. *et alii*. Ratio est, quia moraliter censetur abesse, cum non possit demonstrari per To *hoc*, vel *hic*, neque paries habeat se ut continens, aut tegens. 2. Materia valde procul, v. g. 100. passibus distans, etsi videri possit. Ratio est eadem. Quanta autem propinquitas sufficiat, dubium est, et ex morali prudentum judicio pendet. Henriq. *l.* 8. *c.* 34. docet 20. aut 30. passuum, quod Bon. *l. c.* et alii putant non esse certum. V. Schol. 3. Materia tam modica, ut sensu percipi non possit : tum quia non potest demonstrari : tum quia Sacramentum debet esse signum sensibile. Ita Suar. Vasq. et alii contra Sot. Henr. Quod intellige, si non sit in

toto, sed extra illud, quia in toto etiam minimæ ejus particulæ consecrantur, ut constat ex Trid. *sess.* 23. *c.* 3. *et* 4. Bon. *l. c.*

» Secunda conditio, ut materia sit certa, et a consecrantis intentione, et in individuo determinata : est communis apud Bon. et alios, tum quia hoc requirunt pronomina *Hoc*, et *Hic;* tum quia actiones sunt circa singularia, quæ debent esse certa, et determinata. V. Bonac. *p.* 5. *Unde resolves*

» I. Invalide consecaret, qui vellet tantum consecrare tertiam, vel mediam hostiæ partem, eam non determinando, vel ex multis, v. g. viginti præsentibus, tantum quatuor aut quinque, nullas designando, quia non est ratio, cur una magis quam altera consecraretur. Item, qui ex multis hostiis intenderet illas consecrare, vel illas partes hostiarum aut vini, quas Deus elegerit, aut Titius designarit; aut partes illas, quæ fractis speciebus sunt mensuræ in continuo, non quæ excident, quia non est materia definita. Bon. *l. c.*

» II. Non consecratur hostia, inscio Sacerdote posita, sive in Corporali (sejuncta tamen a cumulo) sive infra illud *Con.* 3. *p. q.* 74. *a.* 2. *ad* 3. *et alii*. Ratio est, quia non est determinata in mente Sacerdotis, cujus voluntas non fertur in incognitum. Similiter non consecrantur guttæ, quæ exterius calici adhærent, quia non intenduntur. Imo, ut probabilius docent Suar. Regin. *l.* 29. *c.* 2. Laym. *c.* 2. Con. *dub.* 2. contra Tann. et Bon. nec eæ guttæ, quæ interius adhærent, quia intentio Ecclesiæ esse videtur, ideoque et Sacerdotis esse debet consecrare id, quod per modum unius continui est in calice. Unde ne opus sit de detergendis guttis sollicitum esse, bene faciet Sacerdos, si semel pro semper intendat eas non consecrare, ut nec micas hostiis adhærentes. Dian. *p.* 2. *t.* 3. *misc. R.* 16. *et p.* 3. *t.* 4. *R.* 32. Escob. *t.* 7. *E.* 6. ubi docet, Sacerdotem vi particulæ, *Hic*, tantum intendere id consecrare, quod per modum unionis continui potabilis est in calice ; ideoque guttulas illas non consecrari. Quæ sententia probabilis est ex Regin. Suar. et Laym. *n.* 15.

» III. Valida est consecratio. 1. Si Sacerdos intendat consecrare ex pluribus hostiis præsentibus tantum quinque, eas determinando ; vel omnes præter infimam, et supremam cumuli ; vel omnes pares, v. g. secundam, quartam, sextam, si sint ordine collocatæ, et determinentur, unde numerandi initium sumendum sit, quod tamen grave peccatum erit. Quod si autem hoc vel alio casu, non consecratæ misceantur consecratis, totus cumulus ad altare est deferendus, ut Sacerdos intendat consecrare non consecratas, vel potius totum cumulum consecret sub conditione, si non sint consecratæ. Lugo *d.* 4. *n.* 36. 2. Etsi putet unam, vel duas, vel sex hostias consecrandas adesse, cum sint plures, sive a se, sive ab alio positæ, quia error speculativus, et privatus non obstat intentioni prædictæ, et absolutæ consecrandi omnes præsentes, quam tanquam Ecclesiæ consuetudini conformem, quisque censetur habere implicite, ut docent Silv. Henr. et Suar. Unde si Sacerdos advertat post consecrationem, esse duas simul junctas, utramque ut consecratam sumet, ut habet Missale. Si vero ante consecrationem, postquam obtulit, advertat, alteram seponet, et post Missam ipse, vel alius sumet tanquam panem benedictum. 3. Si quis plures hostias ad altare tulerit, aut rationabili modo adverterit, ab alio adferri a se consecrandas, vel ante Sacrificium monitus fuerit de consecrandis in altari jam positis. Ratio, omnes enim consecrantur, etsi, dum consecrat, earum non ita expresse meminerit, aut etiam ad oblationem non detegat, modo sint præsentes in Corporali, vel saltem in altari. Ita Regin. *n.* 19. Laym. *c.* 2. Bon. *q.* 2. et alii ab ipso citati : Estque sententia in praxi tuta; quia intentio præcedens, respectu illarum virtualiter perseverat. 4. Si parvæ hostiæ pro communicando populo afferantur Sacerdoti paulo post factam oblationem (addit Avers. *q.* 11. *s.* 12. ante cœptam præfationem) licite eas consecrari, suppleta oblatione mentaliter, ex Gavant. et Possev. docent Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 71. et Tann. *de Exped. Sacrif. l.* 2. *c.* 5.

» Resp. II. Ad licitam materiæ consecrationem requiritur, 1. ut non sit major quantitas, quam tempore opportuno possit absumi, quia periculum esset, ne species computrescerent, Bon. *l. c.* 2. Ut ab usu Ecclesiæ, præsertim in Missali præscripto, non recedat. *Ex dictis resolves :*

» Peccat 1. Qui vas, in quo hostiæ consecrandæ sunt, non aperit. 2. Qui consecrat materiam positam extra Corporale. 3. Qui intendit consecrare guttas calici adhærentes exterius, quod esset grave ; de interius adhærentibus est dubium (quia non constat satis de mente Ecclesiæ) ad quod evitandum, Gavantus *par.* 2. *tit.* 7. jubet eas abstergi, quod consuetudo probat. Qui tamen id omittit, eum non peccare, docet Tamb. *l.* 3. *c.* 1. §. 3.

imo nec expedire, si eas advertas, quando discooperto calice, jamjam es consecraturus, et elevationem populus expectat; Post consecrationem autem nullo modo sunt abstergendæ. 4. Qui ante consecrationem ita statueret : Nolo consecrare hostias appositas nisi tempore consecrationis, vel saltem oblationis fuero memor; ita *Præp.* hic *a.* 3. *d.* 3. Laym. *l. c.* etsi Tamb. §. 3. eo casu nullum peccatum agnoscat. »

ADDENDA.

443 *Quæst.* 82. — *Quid præterea sit notandum circa præseutiam et determinationem materiæ consecrandæ?* R. Seqq. §. 1. Materia consecranda tum dicitur moraliter præsens, quando potest demonstrari humano modo ad sensum per pronomen *hoc*, vel *hic*, independenter ab omni alio signo sensibili, Suar. *d.* 43. *s.* 5. Bern. *d.* 29. *s.* 1. *et* 2. Dicast. *d.* 2. *dub.* 1. Hinc licet panem infra pedem positum possem demonstrare per To *hoc*, simul eo intento digito, aut accedente nutu, tamen non potero consecrare; ut habet communior cum Dicast. *n.* 203. quia absente alio signo non demonstratur ad sensum per To, *hoc;* putat tamen Bernal. *n.* 12. contra Lugo, hostiam positam post tergum, et in speculo ante Sacerdotem existente repræsentatam posse consecrari, quia ipsa est, quæ videtur in speculo, per quod fit moraliter præsens, et ad oculum demonstrabilis. Item dicunt Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 41. Arr. *d.* 30. *n.* 17. Amic. *d.* 16. *num.* 123. Dicast. *n.* 192. contra Sot. et alios, si quis hostiam tangat, vel in manu teneat post tergum, quia si manu teneam pomum a tergo, possum alicui dare, dicendo, accipe hoc pomum; Imo consecrationem valere putant *Vasq. et Bernal.* si quis proferens formam, digito ostendat panem post tergum existentem, sicuti de hominibus sequentibus a tergo, posset dicere, hi sunt famuli mei; quod etiam videtur approbare *Arr.* supra, sed in hoc probabilius contradicunt *Con.* et alii, quia res ejusmodi non demonstrarentur per pronomen, *hoc*, independenter ab omni alio signo sensibili, sed simul per nutum aliquem.

444 § 2. Materia posita a latere valide consecratur, dummodo censeatur adhuc moraliter esse ante consecrantem, quod requiritur; hinc hostiæ non consecrarentur, si in ciborio positæ essent, non in altari, sed in credentia ad latus, Dicast. *n.* 205.

445 § 3. Si quis notasset unam hostiam, v. g. rubrica, et postea miscuisset multis aliis, velletque illam solam notatam consecrare, si hæc ita lateat sub aliis, ut jam nullo sensu percipiatur, non consecrabitur; quia non est moraliter demonstrabilis, non in se, uti supponitur, nec in alio, quia licet contineatur in ciborio, hoc tamen demonstrato non magis demonstratur ipsa, quam quæcumque alia : ergo ponomen, *hoc*, non censebitur determinate afficere ipsam, Lugo, Bernal. *n.* 39. Non est autem opus determinationem intentionis circa materiam ullo signo externo manifestari, quidquid contradicat Platel. *nu.* 325, quia etiam necesse non est, ut intentio externe manifestetur speciali aliquo signo.

§ 4. Si velles illas solas consecrare, quas 446
Petrus de facto designaret præ aliis, probabile est, quod consecrares has designatas a Petro, quia posita Petri designatione tanquam præsupposita conditione actu existente, pronomen, *hoc*, quod profers, videtur se solo demonstrare illas hostias : Oppositum tamen videtur probabilius, quia consecrans nesciens istam determinationem Petri non censebitur ipsemet per pronomem demonstrare, neque pronomen demonstrabit independenter a Petro, Dicast. *n.* 219. Platel. *n.* 324.

Quæst. 83. — *Quid præterea circa determina-* 447
tionem intentionis in consecrante sit notandum? R. Exposui *a n.* 54. qualis in Ministro Sacramentum conficiente requiratur intentio. *A n.* 62. dixi de errore, et erronea intentione Ministri. *A n.* 78. de intentione conditionata, etc. quæ etiam huc spectant, suntque præterea addenda seqq.

§ 1. Quoad consecrationem hostiæ princi- 448
palis non est difficultas, vix enim possibile est, ut pro hac adsit intentio sufficiens secundum dicta *n.* 59. E contra quoad intentionem consecrandi hostias minores appositas, major est difficultas, nam si Sacristanus te advertente ciborium consecrandum posuerit in Corporali, et intenderis consecrare, communis sententia est, cum Castr. *p.* 6. *n.* 3. Dicast. *n.* 216. *Busemb.* supra, consecrandas, licet postea ad illas non amplius habueris expressam reflexionem. E contra si ciborium te advertente fuisset positum extra Corporale, quamvis scivisses debere consecrari, si tamen consecrans non reflexisti te ad illas, probabilius videtur cum Suar. Dian. Castr. Gavant. Less. Avers. *q.* 2. *s.* 2. §. 4. Tamb. *de Sacrif. l.* 2. *c.* 1. §. 3. non fore consecratas, quia noluisti consecrare extra Corporale, hoc enim velle fuisset peccatum mortale; ergo videris

tantum habuisse intentionem consecrandi, si assumeres in Corporali. Probabile tamen etiam est cum *Præp. Tann.* et aliis fore consecratas, quia quamvis nolueris consecrare extra Corporale, tamen potuisti velle absolute consecrare, non cogitando de Corporali, nec deassumendo in Corporali, aut quamvis nolueris assumere, tamen adhuc potuisti absolute velle consecrare, quamvis per oblivionem non assumeres. Itaque cum res sit dubia, in praxi tales hostiæ erunt de novo in alia Missa sub conditione consecrandæ. [1] Non licere autem repetere formam super minores hostias, si oblitus sis consecrare cum majore hostia, dicetur *l.* 6. *p.* 2. *n.* 243.

449 § 2. Si Sacerdos specialiter nihil intenderit circa consecrationem guttarum vini, quæ intra calicem sunt separatæ a vino, quod est in fundo, præter citatos a *Busemb.* negant consecrari *Dian. et Hurt.* dicunt consecrari Præp. Rhod. *sup.* Dicast. *n.* 233. sed *Con. Castr.* supra, et alii distinguunt, putant enim non consecrari guttas remotas, attamen consecrari vicinas, quæ levi agitatione Calicis misceri possent, quia hæ censentur facere unum moraliter cum vino, quod est in fundo : sententiæ omnes sunt probabiles ; sed secunda videtur probabilior. Pro praxi suadet Platel. *n.* 328. si quis statim ante consecrationem advertat tales guttas vicinas, ut levi inclinatione Calicis misceat cum reliquo vino, si autem sint remotiores, dicit, ut vel abstergat, vel excludat ab intentione ; sed etiam posset includere in intentione, ne in calice sit vinum, quod non consecretur : e contra tamen non debet intendere consecrare minimas particulas panis in patena, vel Corporali ; sed tantum quod contiguum est cum majore, aut cum minoribus hostiis in patena, vel Corporali depositis. Aliud est de talibus particulis panis in ciborio contentis, neque enim periculum est has perdendi, unde intendere debet eas cum reliquis hostiis consecrare, nam omnes communiter censent omnes particulas in fundo ciborii repertas esse consecratas, quamvis intentio non sciatur fuisse specialiter facta circa illas.

Quomodo ille, qui ordinatur Presbyter, formare debeat intentionem consecrandi cum Episcopo, dicetur *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 2322.

450 *Quæst.* 84. — *An materia consecranda admitti possit sub Canone ?* R. Possev. Dian. Quar. Tamb. *de Sacrif. l.* 2. *c.* 5. §. 2. Gob. *t.* 3. *n.* 85. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 28. dicunt posse acceptari sub canone, etiam usque ad consecrationem, saltem in eo casu, quod si non consecrarentur hostiæ, plures dimittendi essent sine Communione ; oblatio enim mentalis, quæ tum fiet, manebit una moraliter cum priore.[2] Si tamen unus tantum homo esset dimittendus sine Communione, Gob. *n.* 86. potius suadet dari illi partem ex majori hostia ; sed de hoc dicetur *n.* 508.

DUBIUM VI.

Quotuplex sit forma consecrationis Eucharistiæ? 451

« Resp. duplex, una panis, et est hæc : *Hoc est enim Corpus meum.* Ubi omnia sunt de essentia, præter To *enim*, cujus omissio est veniale. Altera vini, et est hæc : *Hic est calix Sanguinis mei, novi et æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Ubi etsi verior, et communior sit sententia *S. Bonav. Suar. Bellarm.* et aliorum, contra *S. Th.* et Thomist. quod essentialia sint tantum hæc, *Hic est calix Sanguinis mei* (vel, *hic est Sanguis meus,* aut eis æquivalentia) graviter tamen peccaret, qui aliqua ex reliquis omitteret, vel mutaret. Debent autem formæ proferri in persona Christi formaliter, et significative, sive assertive, et non tantum recitative, sive historice, licet ea, quæ in Canone præcedunt, dicantur tantum recitative, seu historice. V. Lym. *c.* 3. Bon. *q.* 3. *p.* 2. Card. de Lugo *d.* 11. *s.* 5. *Unde resolves :*

» I. Valida, sed illicita est consecratio, 1. Si consecrans dicat : *Hic cibus, hic potus, hic calix, vel hæc res, vel contentum sub his speciebus, est Corpus meum ; vel Sanguis meus,* Bon. *p.* 2. 2. Si dicat : *Hic calix est novum Testamentum, in Sanguine meo,* ut habet S. Lucas *c.* 22. 3. *Hoc est Corpus meum, quod de Virgine sumpsi, hic est Sanguis meus infiniti valoris.* 4. *Hoc est meum Corpus, hic meus est Sanguis,* vel *hoc Sanguis meus :* Ratio horum est, quia manet idem sensus, nec fit mutatio substantialis. Bon. *l. c.*

» II. Invalida erit consecratio, 1. si dicas : *Hic* (adverbialiter) *est corpus meum.* Si autem To *Hic* ponatur masculine, pro neutro, valet, etsi non secundum Grammaticam. Escob.

[1] Idem advertit Patavinus Clerus in appendice ad Resolutiones casuum anni 1708. ac porro servandum monet Benedictus XIV. *de Sacrosancto Missæ Sacrificio l.* 3. *c.* 18 *n.* 6.

[2] Hæc eadem sententia Benedicti XIV. *de Sacros. M. Sacr.* l. 3. c. 18. num. 5.

Granad. 2. *Hoc Corpus est meum; hic Sanguis est meus,* Fag. *p.* 3. *c.* 2. *n.* 14. *et* 15. 3. *Ecce Corpus meum, Ecce Sanguis meus.* 4. *Hic sit* vel *hoc sit Corpus meum;* vel, *hic panis convertitur in Corpus meum,* vel *hic ponitur Corpus meum.* 5. *Illud est Corpus meum. Ille est Sanguis meus.* 6. *Hoc est substantia mea,* vel *hoc est Corpus Christi.* Bon. *p.* 3.

» III. Dubia erit consecratio, 1. *Illud est Corpus meum, ille est Sanguis meus.* 2. *Hæc est caro mea,* quam tamen *Layman* contra *Kon.* putat valere. 3. Secundum quosdam forma ex S. Luca primo casu allata. V. Bon. *q.* 3. *p.* 1. *et* 2. Regin *l.* 29. *n.* 33.

ADDENDA.

452 *Quæst.* 85. — *Quid præterea sit notandum circa verba consecrationis?* R. Quandonam forma consecrationis censeatur mutari substantialiter vel accidentaliter tantum, satis intelligitur ex dictis *a n.* 18. *et* 29. Hic adde seqq.

453 § 1. To *hoc,* et To *hic,* explicari possunt dupliciter, vel ita ut faciant hunc sensum, hæc res aut hæc substantia, quæ in fine propositionis continetur sub his accidentibus, *est Corpus, est Sanguis meus,* et ita intelligunt *Suar. Tann.* aliique communius, vel pronomina illa possunt referri ad prædicatum, ita ut faciant hunc sensum: *Hoc Corpus est Corpus meum, hic Calix est calix Sanguinis mei,* uti quando dicis, hæc est mea mater, sensus est, hæc mater est mea mater, et ita intelligunt Maldon. Vasq. aliique cum Dicast. *d.* 3. *n.* 183. utrique valde probabiliter, absolute autem per To *hoc* intelligi non debet, hic panis, quia falsum est, quod panis sit Corpus Christi, aut quod maneat cum Corpore Christi. Similiter per To *hic,* intelligi non debet hoc loco.

454 § 2. Per To *Meum* et *Mei,* intelligi debet Corpus et Sanguis Christi, in cujus persona loquitur Sacerdos, unde si quis per To *Meum* vel *Mei* intelligeret tantum suum corpus vel suum sanguinem Sacerdotis, consecratio esset invalida. Gob. *to.* 1. *n.* 205.

455 § 3. In forma calicis verba illa, *Novi et æterni testamenti,* possunt facere duplicem sensum, nempe, vel quod Sanguis Christi sit confirmatio testamenti, id est, promissionis, qua Christus nobis promisit vitam æternam per suum Sanguinem, vel quod hoc Sacramentum Sanguinis Christi sit veluti proprie dictum testamentum, et quasi authenticum instrumentum, quo continetur ultima voluntas Christi, destinantis nos ad æternam hæreditatem, Suar. *d.* 59. *et* 60. *s.* 2. Gob. *t.* 3. *num.* 77.

Quæst. 86. — *Quid agendum sit in variis* 456
dubiis circa prolationem formæ? R. videri debent dicta *a n.* 123. *usque ad* 133.

Quæst. 87. — *Quid facere debeat Sacerdos,* 457
qui in Missa sit dubius vel perplexus? R. De hoc dicetur *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 533.

Quæst. 88. — *Quid specialiter sit addendum* 458
de scrupulis in hac materia? R. De his dicetur *l.* 6. *p.* 2. *a n.* 190.

DUBIUM VII.

Quamdiu Christus maneat in Eucharistia?

« Resp. Manet sub speciebus etiam divisis, et sub quavis earum minima parte, donec tanta earum fiat mutatio, ut consueta substantia panis et vini corrumpatur. Ita comm. cum S. Th. Et est certum. *Unde resolves*

» I. Gratia datur in prima manducatione, etiam primæ partis, cum sit totum Sacramentum, manducatio autem dicitur trajectio ex ore versus stomachum, etsi alii dicant gratiam tum primum dari, cum pars aliqua est in stomachum recepta. Dian. *p.* 3. *t.* 7. *misc. R.* 96. ex Henr. Silv. et Fag. Item Lug. *c.* 12. *s.* 9.

» II. Species non sunt retinendæ in ore tamdiu donec penitus pereant, quia tunc non manducaretur Christus, nec gratia Sacramenti conferretur. Uti neque si moriaris, dum hostia adhuc est in ore. Dian. *loc. c.* contra Bec. *cap.* 22. V. Bon. *d.* 4. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 2.

» III. Si quis partem vini vel hostiæ sumpsisset indispositus, et deinde se disponeret, acciperet adhuc gratiam in sumptione alterius partis. Quod etiam aliqui, ut *Gob. Cajet.* et alii, probabiliter dicunt futurum, si se disponat, antequam species consumantur in stomacho, Dian. *R.* 96. ex Nugno v. Lug. *n.* 46. 53. *et* 64. ubi illud posterius negat, v. Bon. *l. c.*

» IV. Non videtur reprehendendus laicus, qui desiderat esse Sacerdos, ut possit communicare sub utraque specie, quod putet plus gratiæ dari sub utraque, quam sub una, quia id fieri, non est improbabile, ut docent Vasq. Mer. Lug. *s.* 3. et alii. Uti nec carpenda devotio illius, qui multum materiæ sumit ad consecrationem, ea mente, ne tam cito in stomacho species consumantur, et sic diutius secum Christus maneat, et sæpius gratiam augeat, quod fieri non est improbabile, si dispositio subjecti fiat melior, ut docent Suar. Kon. item Fagund. et Becan. apud Dian. *p.* 3. *tr.* 6. *misc. R.* 97.

» V. Species per vomitum rejectæ, si tales sint, ut sub illis panis et vinum possit existere, vere sunt adorandæ; et si iterum sumantur, iterum conferre gratiam docet Lugo *n.* 53.

» VI. Etsi modicum vini consecrati misceatur perfecte cum alio liquore, ita ut non maneret substantia vini, desinet ibi esse Christus; non tamen desinit, si misceatur cum vino alio, saltem ejusdem speciei, Lugo *d.* 10. *s.* 3. Unde si gutta consecrata lapsa sit in dolium vini ejusdem speciei, totum illud vinum adhibendum tantum est pro Sacrificio; licet quidam dicant bibi posse a laicis.

» VII. Si species consecratæ liquorem specie diversum sibi permistum convertant in vinum, similis substantiæ ei quo facta est consecratio, species priores manent consecratæ; non item posteriores adjunctæ.

ADDENDA.

460 *Quæst.* 89. — *Quid præterea notandum sit circa permanentiam Christi in Eucharistia?* R. seqq. §. 1. Quamvis materia ita minuta, ut nullo sensu sit perceptibilis, consecrari non possit, uti tenet comm. cum Avers. *q.* 2. *s.* 2. §. 3. tamen si materia consecrata postea ita divideretur, ut tandem fieret insensibilis, adhuc retentura esset Corpus et Sanguinem Christi, uti habet communior cum Suar. *d.* 43. *s.* 8. Arr. *d.* 30. *n.* 21. Lugo *d.* 4. *a n.* 108. Avers. §. *Sed etc.* Dicast. *d.* 2. *n.* 237. Platel. *n.* 322. contra Maj. Vasq. Merat. Amic. *d.* 16. *n.* 138. Castr. *p.* 6. *nu.* 6. nam sicuti plus requiritur ad rem primo ponendam quam ad conservandam, ita plus requiritur ad consecrationem acquirendam, quam ad conservandam; unde si gutta vini consecrata infundatur mari, non ideo Christus desinet esse præsens, possetque talis particula adhuc dici Sacramentum, quia maneret secundum se sensibilis saltem per Dei potentiam, vel ut conjuncta aliis; sicut tenuissimi pulvisculi, quamvis soli videri non possint, tamen videri possunt ut conjuncti aliis. Addit Arr. *n.* 25. non esse absolute necessarium, ut Sacramentum etiam in facto esse physice permaneat cum sensibilitate, sicuti non est necessarium, uti physice permaneat in ratione cæremoniæ sacræ.

461 § 2. Christus manet præsens, 1. Si hostia una consecrata permisceatur plane indiscernibiliter aliis non consecratis, aut cum aliis quibuscumque rebus, dummodo species panis
462 non corrumpantur. 2. Si species vini consecrati misceantur cum simili vino aut cum alio liquore, qui non haberet vim expellendi formam vini, si adesset, Suar. *d.* 57. *s.* 4. Aversa *q.* 5. *s.* 6. ac manifeste colligitur ex cap. *Marthæ. De celebr. Miss.* Nec vinum profanum fiet consecratum per contactum vini consecrati, uti ex Innoc. III. docet S. Th. *qu.* 77. *art.* 8. *ad* 3. Suar. *concl.* 2. et comm. cum Dicast. *d.* 2. *n.* 188. quia verba non ceciderunt super illud, nec hæ species habent vim alias consecrandi. *Nec obstat* 1. quod in libro, cui titulus, Ordo Romanus, sic dicatur, vinum non consecratum, sed Sanguine Domini commistum, sanctificatur per omnem modum, *nam* non est sensus, quod consecretur, sed quod contactu reddatur venerandum, ut recte Dicast. *d.* 7. *n.* 138. *Nec obstat,* 2. quod aqua non benedicta, affusa benedictæ tota reddatur benedicta; *nam* disparitas est, quod benedictio aquæ sit forma extrinseca proveniens a voluntate Ecclesiæ extendente benedictionem ad partes etiam postea admistas, sicuti Ecclesia vult benedictionem olei non consecrati fieri per admistionem cum consecrato, uti habetur cap. *Quod in dubiis.* 3. De consecr. Eccl. vel Altar. quale aliquid non est pro consecratione vini speciebus sacris infusi.

§ 3. Etiam manet præsens Christus, 1. licet 463
sacræ species incidant in sordes, aut sumantur a bestia, uti habet communissima contra S. Bonav. Magistrum et alios apud Aversam *s.* 9. §. 2. nam Greg. XI. cujus Diploma ad longum refert Bosco *s.* 6. *n.* 78. sub excommunicatione prohibet opiniones illas publice doceri, et patet ex praxi Ecclesiæ, quæ species sic repertas mundat, exponitque adorationi. 2. Etiam quando species sumuntur a peccatore, uti certum videtur contra *Gloss.* cujus opinio prohibetur ab eodem Gregorio, et convincitur falsitatis a S. Th. *q.* 80. *a.* 3. videtur enim esse contra verba Scripturæ dicentis corpus Christi manducari etiam indigne. Et confirmatur, quia Ecclesia Cap. *Si per* 28. de Consecr. dist. 2. imponit pœnam illi, qui propter ebrietatem evomuerit Eucharistiam: ergo supponit Eucharistiam fuisse in stomacho ebrii. 3. Quamvis hostia dentibus comminuatur, uti habet idem Greg. nam non ideo recedet Christus, quasi patiatur, cum non tantum ut habens dotes gloriæ, sed etiam prout hic existens sine extensione, sit impassibilis.

§ 4. Christus desinit esse præsens, 1. Si 464
guttula vini consecrati injiciatur alteri liquori, supposito, quod hic liquor corrumpat species vini. 2. Si guttula vini consecrati injiciatur alteri vino non consecrato, sed potentiori,

supposito, quod hoc potentius vinum ita alteret species consecratas, uti si adesset forma prioris vini consecrati, hæc converteretur in formam hujus potentioris vini. 3. Si guttula vini consecrati injiciatur in potentius vinum consecratum, supposito, quod vinum potentius convertat in se vinum impotentius, ita Suar. Arr. *d.* 39. *s.* 2. Dicast. *d.* 7. *n.* 135. Bernald. *d.* 38. *a nu.* 55. contra Lugo *d.* 10. *a n.* 44. Ratio est, quia tum species vini potentioris ita corrumpent species vini minus potentis, ut substantia hujus vini non mansisset, si adfuisset : ergo Christus, qui determinate huic vino successerat, desinet esse sub his speciebus vini potentioris, et manebit tantum sub speciebus vini potentioris. *Nec obstat,* quod sæpe mutantur accidentia, v. g. frigus aut calor sub quibus erat facta consecratio, et tamen Christus manet præsens, *nam* hoc non obstante mansisset eadem numero forma vini, quæ per consecrationem ejecta est : ergo etiam manebit Christus. Dixi *semper*, supposito, an enim hoc fiat vel non, pertinet ad physicam, in qua aliqui affirmant, alii negant, et perinde est, quid quis sentiat ; in praxi tamen, ubi dubium est, an species corrumpantur necne, procedendum est, ac si non corrumpatur, ne Sacramentum, si forte permaneat, exponatur periculo irreverentiæ : unde dicendum est cum Ric. Con. Tann. Bernal. *n.* 61. Dicast. *n.* 138. Avers. *q.* 5. *s.* 6. in fine, contra *Palud. Sot. Henriq. Sa, Vivald.* si particula vini consecrati immissa esset in dolium non consecrati, hoc vinum non esse habendum veluti profanum, sed asservandum ad usus sacros. Quamvis enim Lugo *n.* 52. dicat esse hoc durum, ratio tamen est, quia hoc videtur exigere reverentia erga species consecratas, quæ non essent discernibiles a non consecratis.

465 § 5. Si speciebus constanter disparentibus appareat caro vel puer loco Eucharistiæ, censendum est, quod Christus desierit ibi esse præsens, et hoc, quod apparet, sit tantum signum vel imago Christi, hinc debebit Sacerdos consecrare novam hostiam, ut compleat Sacrificium. E contra si species tantum ad tempus occultentur, censendum est Christum mansisse sub illis præsentem. Videri possunt S. Th. *q.* 78. *ar.* 8. Suar. *d.* 55. Dicast. *d.* 6. *et* 7. Vasq. *q.* 302. *et* 303.

466 § 6. Valde incertum est, quanto tempore Christus maneat præsens in stomacho nostro, quia incertum est, intra quod tempus species corrumpantur. Peritissimus Medicus apud Lug. *n.* 54. putavit in laico corrumpi intra minutum, idest, sexagesimam partem horæ ; in Sacerdote autem intra medium quadrantem, quod utrumque approbat Bernal. *n.* 63. Et quamvis Promond. apud Bosco *n.* 115. requirat pro Sacerdote mediam horam, tamen *Lugo* dicit eum fore extra omne dubium, et periculum, si species in stomacho habuerit per quadrantem : imo Arr. *d.* 39. *n.* 23. putat in laico corrumpi intra quinque Pater et Ave, ita ut nullus scrupulus amplius possit restare ; in Sacerdote autem vix esse dubitandum, quin corruptæ sint, postquam absolvit Missam, et vestes sacras exuit. Alii cum Plempio medico et Tamb. *de Comm. c.* 3. §. 4. melius dicunt, attendendum esse ad varias dispositiones stomachi : qui enim calidum habent, citius concoquunt ; e contra, qui frigidum et pituitosum, tardius, maxime si ægroti sint ; hinc suadent omnes, ut intra horam abstineatur a vomitu, nam non semel docuit experentia, inquit Bosco *nu.* 116. species Sacramentales non immutatas post horam a Communione fuisse rejectas, saltem ab infirmis : immutari autem regulariter in omnibus saltem intra horam, docent omnes cum J. Sanc. *d.* 38. *n.* 2. et credo in quibuscumque sanis hominibus immutari saltem intra quadrantem ; unde exemplum de B. Rosa, apud quam sacræ species in stomacho non immutatæ manserint ad 7. vel 8. horas, ascribendum est miraculo, inquit Gob. *t.* 4. *n.* 162.

§ 7. Quandonam censeatur esse sumptio 467
sive manducatio, et consequenter quandonam hoc Sacramentum incipiat causare gratiam, dixi *n.* 415. Fatendum tamen est, sententiam, quam hic tenet *Busemb.* nempe tum esse sumptionem, quando fit trajectio ex ore versus stomachum, etiam esse probabilem. Denique si Eucharistia suscepta sit cum obice, et obex removeatur, antequam Christus desinat esse præsens, dixi *n.* 200. cum probabiliori, quod Eucharistia reviviscat ad causandam gratiam. [1]

[1] Abs re non erit hic obiter notare præcipuas præscriptiones juris quoad SS. Eucharistiæ asservationem. 1° Asservatur unico altari digniore (non autem ad altare majus in Cathedralibus) ; 2° in pixide velo *albo* cooperta ; 3° in tabernaculo, clave obserato, intus panno albo ornato, et exterius conopæo *albo;* et, quando rubrica hunc colorem requirit, vel quando aguntur officia pro defunctis, *violaceo.* (Perfectius esset si conopæi color cum paramentorum colore concordaret, excepto quod nunquam possit esse niger). 4° Super tabernaculo nihil omnino poni debet nisi crux. 5° Coram appendenda lampas quæ semper diu noctuque

CAPUT II.

De Causis, et subjecto Eucharistiæ.

DUBIUM I.

468 *De Causis.*

« Ago hic tantum de efficiente, id est, de Ministro, in quo quid requiratur ad confectionem validam, constat tum ex dictis *de Sacr. in genere,* tum ex superioris capitis Dubio V. Quid ad licitam requiratur, patebit ex sequenti dubio, *de subjecto suscipiente Eucharistiam:* quia omnes dispositiones, quæ ad digne suscipiendam sunt necessariæ, requiruntur etiam ad licitam confectionem, cum conficiens necessario suscipere debeat. Hic ergo tantum quæritur. 1. Cujus sit dispensare Eucharistiam. 2. Quid ex parte Ministri requiratur ad licitam dispensationem.

» Plura quæ observare vel cavere debet consecrans, commodius addentur postea, in l. 6. p. 2.

469 ARTICULUS I.

Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ ?

« Resp. Eucharistiam dispensare ex officio potest solus Sacerdos, habens jurisdictionem ordinariam, delegatam, aut saltem rationabiliter præsumptam, vel privilegium. Ratio est, quia pastorum proprium est pascere, quod præcipue fit per Sacramenta. V. Bon. *d.* 4. *q.* 5. *p.* 1. Card. de Lugo. *q.* 18. *s.* 3. *Unde resolves :*

» I. Peccat mortaliter, qui sine omni jurisdictione Eucharistiam dispensat, Bon. *p.* 2. quia violat alterius jurisdictionem in re gravi. Inferior autem Sacerdote, incurret insuper irregularitatem : ut docet *Kon.* Hinc Religiosi etiam ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, si (scilicet sine licentia Parochi, et quidem speciali) præsumant Clericis aut laicis dare Extremam Unctionem, vel Eucharistiam, vel Matrimonia solemnizare, nisi habeant privilegia ; vel Parochus absit, aut injuste nolit in articulo mortis. A dicta tamen excommunicatione excusare ignorantiam, etiam crassam, ex Præpos. etc. notat Dian. *p.* 5. *t.* 2. *R.* 51. idque propter verbum *præsumant.*

» II. Licite ministrat Eucharistiam, qui præsumit rationabiliter Pastorem factum suum approbaturum esse, Reg. *l.* 2. *n.* 91. Bon. *n.* 8.

» III. Si infirmus sacro viatico muniendus sit, et proprius Pastor absit, vel præsens non possit deferre Eucharistiam, quivis alius Sacerdos, vel regularis, vel sæcularis, et hoc deficiente, etiam Diaconus, ei conferre potest, quia tunc præsumitur voluntas Episcopi, aut Papæ, ita Laym. *l.* 5. *t.* 4. *c.* 7. Bon. *n.* 10. ex Suar.

» Dixi I. In responsione, *ex officio,* quia extraordinarie, in statu necessitatis id potest Diaconus ex commissione Parochi (et secundum Quint. si absit, sine ea) v. g. in magno festo, quo Sacerdos confessionibus, concionibus, etc. est occupatus, Dian. *p.* 9. *t.* 6. R. 39. ex Præpos. in extrema vero necessitate, v. g. articulo mortis, si non esset alius, etiam Diacono, imo laico licere (secluso scandalo) et alios, et se ipsum communicare, probile est, ut contra Henr. Vasq. et Sa, docent Suar. Laym. Kon. Præp. hic *p.* 2. *n.* 31. confirmatque Dian. *p.* 8. *t.* 1. *R.* 48. ex *Avers. et Franc. Lugo.* Sed Amicus limitat ad casum, quo moriturus peccati mortalis conscius aliud Sacramentum suscipere non posset. V. Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 39. In praxi tamen id non facile faciendum ob contrariam consuetudinem. Card. Lug. *s.* 2. Bon. *p.* 1. *Unde resolves :*

» Probabile est, etiam extra mortis articulum, ex gravi causa, licere Sacerdoti, præciso scandalo, sacram hostiam sumere ex sacrario, vel a Diacono allatam, sibi ipsi dare, v. g. si in longo morbo diu non communicasset, ut contra Suar. et Kon. docent Fagund. *p.* 3. *l.* 3. *cap.* 2. Præp. Escob. *t.* 7. *E.* 6. Bon. *l. c.*

» Dixi II. *Vel privilegium*, quale habent religiosi Mendicantes, et nominatim Societatis JESU, ex Pauli III Bulla, et aliorum, ut sci-

collucere debet, sub gravi, in signum reverentiæ. In tabernaculo vasa sacra recondi non debent nisi quando actu Sanctissimum continent. Sacra olea alibi sub clave conservantur; oleum autem infirmorum in fenestella clave obserata et a parte evangelii in muro posita. — Resp. S. R. C. die 9 julii 1864 a Pio IX app. 14 mensis ejusdem et anni, de oleo quo ardet lampas, dicit : « *Generatim utendum esse oleo olivarum ; ubi verò haberi nequeat, remittendum prudentiæ Episcopi ut lampades nutriantur ex aliis oleis quantùm fieri possit vegetalibus.* » S. R. C. die 21 Aug. 1863 scripsit : « Quod verò attinet ad custodiam Sanctissimi Sacramenti, eadem Cong. Sanctitatis Suæ nomine omnino prohibet illud alio in loco servari præterquam in tabernaculo in medio altaris posito. » Conopæo nihil venerabili dignius ; Ecclesiæ omnes illud sibi comparare possunt, etiam rurales, tum propriis sumptibus, tum implorata piarum animarum fide et charitate. Utinam magis ubique attendatur præscriptio ista.

licet in suis templis, per se, vel per alios Sacerdotes illic celebrantes communicare possint quoscumque Christi fideles, præterquam in mortis articulo (in quo tamen si urgeat necessitas, præsumitur ratihabitio Papæ, etiam invito Parocho, ut habet *Bonac.* hic) et festo Paschatis. V. Lugo *n.* 38. *et* 49. Porro per festum Paschatis, Pontifices hic videntur intelligere et prohibere Communionem illam, qua satisfit præcepto annuæ Communionis, ut docent Sa, Fill. *et com.* Per mortis articulum, intelligitur tempus, quo vel mors proxime instat, et moraliter certa et inevitabilis est : vel quo est mortis periculum, id est, probabile dubium de vitæ conservatione, tali casu, quo valde frequenter mors solet accidere, Suar. *t.* 4. *de rel. l.* 2. *c.* 3. *et* 3. *p. d.* 26. *s.* 4. *et alii.*

» Ex dictis *resolves :* quod Regulares licite dent Eucharistiam in articulo mortis, uti et in Paschate sequentibus casibus.

» I. Si extrema sit necessitas; ut si periclitetur de salute æterna.

» II. Si sit gravis necessitas, id est, probabile mortis periculum, et Parochus nolit, vel non possit dare, Lug. *n.* 53.

» III. Si a Pontifice vel Episcopo habeant privilegium; quale hoc tempore habent Religiosi aliqui, quibusdam locis ab Episcopis, dandi Communionem Paschalem.

» IV. Si quis in Paschate non possit in sua Parochia communicare, nec petere veniam a Parocho.

» V. Si ratione Communionis Paschalis Parochiæ suæ ante satisfecerint, aut postea satisfacturi putentur; quia tunc Parochis nihil decedit, cum ipso die Paschatis abstinere a Communione possint : Sic contra *Henr. et Nav.* docent *Sa, Fill. et Laym.* qui addit, nisi constaret Parochum esse invitum, ac rationabiliter id prohibere, v. g. quod alias rationem communicantium habere in sua Parochia non possit; tunc enim ad Parochiam esse rejiciendos. Lugo *n.* 50. Bon. *l. c.*

» VI. Si ægrotus necdum pervenerit ad eum statum, ut ex præcepto teneatur ad Communionem; etsi tunc maneat obligatus suscipere Communionem ex manu Parochi, in articulo mortis.

» VII. Si ægrotus satisfecerit præcepto de Viatico, cum intentione illud implendi; quia administratio Eucharistiæ tantum est vetita Regularibus, quando præceptum Communionis obligat. Nunquam tamen, sine licentia Episcopi vel Parochi, licet Religiosis publice Eucharistiam deferre per plateas, cum id juri Parochorum consuetudine obtento deroget; proinde eo casu in ægroti oratorio, aliove honesto domus loco de licentia Ordinarii privatim facto Sacro, Eucharistia est danda. Suar. V. Dian. *p.* 4. *tr.* 4. *R.* 14. *et p.* 9. *t.* 9. *R.* 63.

» VIII. Quibusdam, qui frequenter communicant apud Religiosos, nec possunt adduci, ut communicent in Parochia : idque ex tacito et præsumpto consensu, quem Laym. *num.* 4. putat facilius posse præsumi in militibus præsidiariis, item in aulicis, studiosis, aliisque Academicis etc. qui frequenter communicantes extra suspicionem esse solent. V. Laym. *l. c.*

» IX. Si in Paschate sint vagi, peregrini, et advenæ, secundum sententiam probabilem multorum, ut Sanchez *de Matr. l.* 3. *d.* 37. Fagund. *præc.* 1. *Eccl. l.* 1. *c.* 8. Lug. *l. c.* Dian. *p.* 2. *t.* 2. *R.* 12.

» X. Si sint famuli, vel domestici, vel familiares eorum, qui circa tales habent privilegium. *V. Comp. privil. Societatis* V. *Familiaris*, Dian. *ibid.*

ADDENDA.

Quæst. 90. — *Quid præterea notandum sit circa dispensatorem Eucharistiæ?* R. seqq. 170

§ 1. Absente omni Sacerdote potest, imo secundum Bernal. *d.* 45. *n.* 34. debet sub mortali Diaconus deferre Viaticum moribundo, in hoc enim casu præsumitur voluntas, imo præceptum Episcopi. Quod si Sacerdos præsens sit, et ex malitia nolit hoc committere Diacono, poterit nihilominus Diaconus, et in hoc fere omnes conveniunt, inquit Lug. *d.* 18. *n.* 27. ideoque in praxi tutum esse dicit Dicast. *d.* 11. *n.* 91.

§ 2. Sacerdotem posse extra Missam, non tantum pro Viatico, ut in necesssitate, sed etiam devotionis causa ministrare sibi Communionem, si alius Sacerdos et scandalum absit, docent Suar. Vasq. Fagund. Silv. Homob. Boss. Bon. Vivald. Dian. Lugo *a n.* 28. Dicast. *a n.* 110. et optime Bosco *s.* 12. *concl.* 2. contra Cajet. Armill. Fill. *to.* 2. *n.* 285. Avers. *q.* 10. *s.* 3. Ratio est, quia Conc. Nicæn. 1. concedit hoc Diacono, ut notat Dicast. *n.* 95. neque ulla lex hoc tempore id prohibet Sacerdoti, et sicuti Sacerdos se communicat die Veneris sancto, etiam dum non consecrat nec consummat Sacrificium præcedentis diei, uti contra Lugo *n.* 29. probabilius Dicast. *n.* 108. ita potest alio die extra cæremonias Missæ 471

dare sibi ipsi Communionem. Putat tamen Fagund. dehere accipere e manibus Diaconi, si adsit. E contra *Suar.* dicit etiam tum posse accipere e suis manibus, *Fill.* dicit debere. Omnes probabiliter, inquit Tamb. *de Commun. c.* 6. *n.* 29. sed *Suar.* probabilius, nam Sacerdos non tenetur committere Diacono, nec perdit jus suum propter præsentiam Diaconi; debere tamen accipere ab alio Sacerdote, si adesset, quia Sacerdos a sumente distinctus, est Minister ordinarius. Et recte addit *Suar.* non esse rem usitatam, ut quis, saltem ex devotione seipsum communicet, hinc non debere facile fieri, nisi ubi talis Sacerdos esset solus, qui sacrificare non posset.

472 § 3. Etiam posse laicum in articulo mortis accipere vel deferre Ciborium, et sibi vel alteri ministrare Eucharistiam, docent *Merterus, Chapeav. Hurt. Lean. Lezan.* et alii; quam sententiam Suar. Con. Laym. Fill. Regin. Castrop. Less. Gran. Arr. Rhod. Dian. Dicast. Aversa *q.* 19. *s.* 3. Burgh. *cent.* 3. *c.* 96. Gob. *t.* 4. *cas.* 22. Bosco *concl.* 5. Lohner *in Instruct.* 6. *p.* 3. *de Euch. art.* 3. *q.* 5. dicunt esse satis probabilem, et eorum aliqui addunt tutam. Ratio est, quia præceptum humanum Cap. *Pervenit* 29. De Consecr. *dist.* 2. vetans a laico deferri Eucharistiam, non loquitur de hoc casu extremæ necessitatis, in quo præceptum humanum videtur cedere divino de sumendo Viatico, præsertim cum Eucharistia possit per accidens causare primam gratiam, et saltem quivis in agone multum indigeat robore spirituali per hoc Sacramentum causando, secundum dicenda *n.* 484. Testanturque certæ historiæ, Eucharistiam olim ad ædes proprias, vel ad alios infirmos esse delatam a laicis, ut in necessitate ministrarent sibi vel aliis; quod maxime valet de Diaconis; quos sub mortali eo tempore sibi ministrare Viaticum, docet Bernal. *n.* 35, idemque fieri deberet a laico, saltem tum, si alioquin sine omni Sacramento deberet defungi. De cetero, opposita sententia, quod laicis non liceat sibi vel aliis ministrare, hactenus fuit communior, quam ut veriorem defendunt Sot. Silv. Bon. Henr. Vasq. Nugn. Sa, Victor. Fagund. Lug. *n.* 24. Bernal. *n.* 37. Pax Jordan. *l.* 3. *tit.* 3. *n.* 22. Dicast. *n.* 93. quia est contra consuetudinem et sensum communem fidelium, qui putant Eucharistiæ non ita necessariæ ad salutem semper debere esse majorem reverentiam, quam ut a laicis possit administrari. Videri potest Mendo *diss.* 11. *q.* 2. qui in utramque partem bene discurrit, sed concludit pro secunda.

§ 4. Docet Tamb. *de Commun. c.* 4. *n.* 50. 473
eum, qui non est proprius Parochus, non peccaturum mortaliter, si Communionem Paschalem semel vel iterum daret alienis Parochianis non multis, quia non videtur rationabilis causa gravis offensæ. Et hic pro habenda sufficiente jurisdictione sufficeret consensus rationabiliter præsumptus, cum Eucharistia semper valide ministretur. Navar. Rodriq. Aversa *q.* 10. *s.* 4.

Quæst. 91. — *An sit obligatio ministrandi* 474
Eucharistiam pestiferis? R. § 1. De obligatione ministrandi Sacramenta, dictum est hic a n. 133. Deinde l. 3. p. 1. a num. 754. dictum est generatim Parochum teneri ministrare Sacramenta etiam tempore morborum et belli, quod tamen Eucharistiam attinet, docent Major. Molfes. aliique apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 174. *et par.* 5. *t.* 3. *R.* 53. nequidem Parochum tempore pestis teneri ministrare Eucharistiam, quia cum ejus vita requiratur ad alia Sacramenta magis necessaria etiam aliis conferenda, non videtur esse propter aliquos exponenda tanto periculo in administratione Sacramenti, utilis quidem, sed minus necessarii. Et idem tenent Lohner *sup.* et Gob. *n.* 414. E contra Suar. Fag. Tol. Nav. Sot. Henr. Villal. Fill. Silv. Nugn. March. Mancin. Tabien., Sa, Castr. Lugo, Busemb. Avers. *de Sacram. q.* 64. *s.* 7. §. 6. Carden. *in* 1. *crisi d.* 76. *c.* 2. Verjuys *t.* 14. *art.* 8. dicunt Parochum teneri, per se loquendo, tum quia infecti habent jus petendi tum etiam quia Parochus tenetur etiam cum periculo vitæ succurrere subdito in gravi necessitate spirituali constituto, ut dictum est, l. 2. nu. 174. sed moribundus est constitutus in gravi necessitate suscipiendi Eucharistiam, licet forte Sacramentum Pœnitentiæ susceperit, nam nihilominus tum maxime infestatur a dæmone, egetque viribus spiritualibus, quas hoc Sacramentum causat, possetque ipsi etiam per accidens causare primam gratiam. *Dixi* per se loquendo: nam fatentur omnes, imprimis satis esse, si Parochus faciat per alium; imo Dicast. *d.* 11. *num.* 123. refert declarationem S. Congreg. qua prohibetur Parochus per se ministrare infectis, si alius sit, qui ministret, ne reliqui Parochiani fugiant conversationem illius, quem sciunt agere cum pestiferis. Deinde si esset circumstantia, in qua Parocho, qui morbo corriperetur, non posset substitui alius, etiam non de-

beret ministrando aliquibus Eucharistiam exponere se periculo destituendi totum populum, eumque reliquendi sine aliis magis necessariis Sacramentis, nam necessitas communitatis prævalet necessitati privatæ, et inter duo mala minus est eligendum.

475 § 2. Si sit periculum infectionis plurium in una domo, non est licitum Parocho illic relinquere plures hostias, quas peste inficiendi sumant in necessitate, sed tenetur ipse pro necessitate deportare, uti ante dictum est, Verj. *art.* 20.

476 § 3. Putant *Venerus*, *Mancin.* *Gavant.* licitum esse tempore pestis medio instrumento porrigere Eucharistiam, et probabile esse dicit *Marchant.* quia necessitas et jus vitæ conservandæ excusat indecentiam, sed contradicunt Diana Chapeavil. Bon. Avers. *hic quæst.* 10. *sect.* 5. §. *Secundo,* Dicast. *nu.* 124. Verj. *art.* 9. et alii cum *Busemb.* dicentes teneri manus in os porrigere : testaturque Escob. *lib.* 20. *probl.* 98. Concil. Mediol. a Summo Pontifice approbatum ita declarasse, et ratio potest esse, quia non est tanta necessitas illius Sacramenti, ut ministrari debeat sine ritu ordinario, et cum periculo irreverentiæ.

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ ?

477 « Resp. I. Ut minister circa Eucharistiæ distributionem non peccet, præter gratiam, etiam reverentiam in eo, tum ratio, tum canones requirunt, ita ut præstet hoc Sacramentum omitti, (cum ejus susceptio sæpe non sit necessaria ad salutem) quam admitti positivam irreverentiam. *Unde resolves :*

» I. Eucharistia non est deferenda ad infirmum, nisi cum habitu decenti, id est, cum stola et superpelliceo, ac præcedente lumine (secus est de Extrema Unctione, cujus materia, cum non sit Sacramentum, non requirit tantam venerationem.) Putant tamen quidam, si habitus haberi non possit, aut sit tempestas, aut iter faciendum, non fore irreverentiam, si Sacerdos Eucharistiam in pyxide, vel corporali involutam, in sinu suo clam deferat. Quod certius videtur licere in locis hæreticis, ubi etiam in necessitate, et clam, præciso scandalo, poterit porrigere sine stola, et superpelliceo ; etsi nullo modo celebrandum sit sine vestibus sacris, ob Viaticum dandum. Bon. *d.* 4. *q.* 5. *p.* 2.

» II. Præstat ægrum incommunicatum mori, quam Sacerdotem in habitu, cum Sacramento per publicum currere, (etsi festinare valde debeat, ut dicit Quint. *t.* 4. *s.* 8.) Secus est in Baptismo et Pœnitentia, si probabiliter timeretur, ne ægrotus decederet in mortali ; tunc enim currendum esset, ut habet Bon. *l. c.* ex *S. Th. Possev.* et aliis.

» III. Ad infirmum longe distantem licere Parocho Eucharistiam deferre in equo mansueto, ita ut non sit periculum lapsus, docent Quint. *t.* 4. *s.* 8. Sed negant *Possev. et Barb.* nisi loci consuetudo permittat, adduntque non licere, pyxidem dare portandam Laico, quantumvis Pastor sit fatigatus, sed potius ex collo suspendendam bursam.

» IV. Eucharistia non est deferenda ad ægrum, venerationis tantum causa, ut adoret vel osculetur, si sumere non possit. Quod etiam prohibuit Congreg. Cardinalium, quæ tamen non videtur prohibere, ut venerationis causa deferatur ad lectum, si in domo celebretur.

» V. Non licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice et pollice, ob chiragram dari non possit, ut docent Bon. *p.* 2. *et Possevinus* contra *Tol.* cujus sententia tuta videtur ; si alias æger sine Viatico esset moriturus, præsertim si tunc detur duobus indicibus.

» VI. Non licet tempore pestis porrigere Eucharistiam medio aliquo instrumento (multo minus deponere alicubi in scutella, ubi ab ipsomet ægro sumatur) : sed manu danda est, ut docet Bon. *p.* 2. ex *Suar.* et aliis. Quamvis Possev. *c.* 8. non improbabiliter dicat, posse præciso scandalo, et periculo lapsus in terram instrumento ad id rite confecto, dari. V. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 114. Bonac. *l. c.* quod in praxi pro ægroto, qui non potest trajicere hostiam, ut scilicet ei detur Eucharistia, imposita particula hostiæ cum vino in cochleari, admittit Præp. *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 5. *ad* 6. et Escob. *tr.* 7. *Exam.* 6. *c.* 5. Dian. *R.* 104.

» VII. Sacerdos podagra laborans, potest deferri ad altare, ut ibi Eucharistiam administret, seclusa tamen alia prohibitione. Ita Possev. *c.* 5. *n.* 50. Bon. *l. c.*

» Resp. II. Requiritur præterea, ut eam dispenset ritu Ecclesiæ consueto, deinde ut eam neget (per se loquendo) indispositis, animo vel corpore : denique si Pastor sit, ut ministret eam Ovibus, quoties rationabiliter petunt. Bon. *p.* 1. *n.* 15.

» Dixi I. *Ritu Ecclesiæ*, quia legitimus Ecclesiæ ordo sub peccato obligat. *Unde resolves :*

» Peccat primo, qui Eucharistiam dat sub utraque specie, locis vel personis, quibus a Pontifice non est concessum. Item si morituro, qui ob linguæ ariditatem non potest hostiam trajicere, det species vini : licet talem a mortali excusare conetur Amicus apud Dian. *p.* 8. *t.* 1. *R.* 24. *Bonac. l. c. Sanch. Possevin. Barb.* contra ipsum Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 64. 2. Qui dispensat sine veste sacra, vel lumine : aut prævia confessionis generalis formula. 3. Qui laico dat hostiam majorem, in necessitate tamen, vel in casu magnæ devotionis, licet ex majore particulam defractam dare, vel etiam in defectu minorum, plures majores consecrare, easque deinde in minores partes (non tamen adeo parvas, ut honeste dari non possint) divisas distribuere. Ita Sa *V. Euch.* Bon. *p.* 1. *n.* 14.

» Dixi II. *Per se neget,* quia alias cooperabitur peccato. Per accidens tamen sæpe dare potest, v. g. si sine scandalo aut gravi damno suo vel pœnitentis, negare non possit. V. Bon. *l. c.* Possev. *Unde resolves :*

» I. Peccat, 1.qui dat pueris ante annum discretionis, (nisi in articulo mortis,ut v. dub. seq. a. 3.) qui forte circa annum decimum incipit. 2. Qui dat amentibus, quando nunquam sunt usi ratione. Si vero usi sint, potest et debet illis dari in articulo mortis, si possit sine peccato irreverentiæ, et non constet incidisse in amentiam in statu peccati mortalis. Laym. *hic c.* 4. *n.* 4. 3. Qui dat peccatori publico, v. g. histrioni, turpes comœdias cum mortali repræsentanti, usurario, meretrici, concubinario, de quibus Fill. *t.* 7. *n.* 166. *et seqq.*

» Dixi *Publico,* quia si occulte tantum scias esse indispositum, occulte quidem, non tamen publice petenti, est neganda, nisi indispositio ex Confessione sit nota, tunc enim extra eam nequidem licet monere, ut docent Sanch. Bon. Laym. *l.* 5. *t.* 4. *c.* 6. Lugo *d.* 8. *de Sacr. s.* 11. *n.* 189. usque ad finem.

» II. Peccat item, qui negat reis morte plectendis (quibus etiam potest dari aliquot, imo una hora ante mortem, ut habet Sa. Danda vero est, si fieri potest, non in carcere vel alio loco inhonesto) etiam ob crimen sagarum captis: dummodo pœnitentiam præ se ferant: etiamsi crimen negent, et violenta duret suspicio. Tann. *t.* 3. *q.* 5. *d.* 4.

» III. Recte facit, 1. qui raro, v. g. in Paschate dat Communionem semifatuis et qui debilem habent rationis usum, si saltem hunc cibum a profano distinguere norint, ut habent *Henr. et Possev.* Idem fere dicendum est de surdis, et mutis a nativitate. V. Laym. hic. 2. Qui dat obsessis a dæmone, dummodo sine irreverentia possint sumere. Ita *Suar. Bon. Regin.*

» Dixi III. *Si pastor sit. Unde resolves :*

» I. Talis peccat graviter contra justitiam et charitatem, si subditis in periculo mortis, licet peste infectis, non det : Alius vero Sacerdos, qui tali casu, absente vel nolente Parocho, nollet dare, peccaret tantum contra charitatem : etsi secundum Chapeavillum mortaliter, *q.* 37. *n.* 2.

» II. Pastor, ut Eucharistiam opportune petentibus possit ministrare, tenetur eam asservare, cum lumine in Ecclesia, (nec licet alibi, nequidem in Sacellis nobilium, vel choro monialium, aut intra septa monasterii earum, uti habet Trid. *sess.* 15. *de reform. c.* 10. nisi cum facultate in solemni festo) in pyxide, quæ non necessario est consecrata, licet, si consecrata non sit, debeat interius vestiri vitta linea, ex tela consecrata, ut docet ex S. Thom. Azor. Vasq. Regin. *l.* 29. *cap.* 9.

» III. Si ob graviter culpabilem negligentiam Parochi (vel ejus, cui ista cura commissa est) integro die, vel aliquot integris noctibus, lumen non ardeat ante venerabile Sacramentum, peccare eum mortaliter (secus si per horam tantum) docet *Quint. t.* 4. *s.* 1. *et* 7. item Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 34. licet Marcant. *in resol. Pastor. t.* 4. *c.* 5. *q.* 4. obligationem et consuetudinem tam universalem neget : uti et de lumine præferendo, quando defertur Sacramentum foras; atque ex causa id posse omitti, ut cum defertur ad ægrum longe distantem, nec commode fieri potest cum lumine.

ADDENDA.

Quæst. 92. — *Quid præterea notandum sit circa debitam dispositionem Ministri?* R. Minister, ne incurrat irregularitatem, debet esse liber ab omni censura prohibente communicationem cum fidelibus, Avers. *q.* 10. *s.* 5. § 4. Item a peccato mortali; Si tamen in mortali constitutus distribuat Communionem, dixi n. 94, probabile esse, quod venialiter tantum peccet, attamen toties peccat, quot hominibus dat Communionem, secundum dicta l. 5. n. 172. 478

Quæst. 93. — *Quid addendum circa ritus, qui observandi sunt in distributione Eucharistiæ?* R. seqq. § 1. Est mortale distribuere Commu- 379

nionem sine stola [1] et superpelliceo vel Alba, uti habet communis cum *Quarti*, attamen in necessitate pro Viatico, si alioquin negligeretur, posset deferri et dari sine ulla ejusmodi veste, itemque sine lumine, uti dicetur, n. 614. Concedunt etiam communiter omnes cum *Dian. Bord. Quarti*, fore tantum veniale absque ulla veste sacra movere vel deferre Eucharistiam ab uno ad aliud altare; item omittere *Confiteor* ante, et lumen in distributione Communionis, uti habent Dian. Tann. Gob. *t.* 4. *num.* 382. Omissio tamen luminis excusari non possit a gravi culpa veniali, inquit Suar. *d.* 72. *s.* 4. Quod si Diaconus Communionem distribuat, debet esse indutus Alba et stola transversa, hic enim est habitus ipsius, Avers. *q.* 10. *s.* 5. §. *Secundo.*

480 § 2. Probabile est Sacerdotem licite distribuere Communionem posterioribus digitis, si nequeat primis ob Chiragram vel aliud impedimentum, uti habent Tolet. Arr. Leand. *n.* 370. aliique cum Gob. *n.* 412. contra *Vasq. Bonac. Lngo, et Jordan.* quia licet soli primi digiti inungantur, tamen tota manus videtur consecrata; hinc infert Gob. *n.* 381. Sacerdotem peccaturum tantum venialiter, qui sine causa digitis ultimis tangeret hostiam.

481 § 3. Celebrans, intra Missam daturus Communionem multis, disjungere potest pollicem et indicem sinistræ, prius abluendo, vel lambendo, digiti autem post distributionem abluti siccari possunt etiam purificatorio, uti et madefacti saliva communicantium, quamvis tum decentius sit abstergi alio linteo, vel purificatorio alio, quod in Missa non adhibeatur, Lohner *de sacrif. p.* 2. *tit.* 26. *n.* 3.

482 § 4. In paramentis nigris non est distribuenda Communio, S. Congr. 22. Januar. 1701. Hinc si petat quis communicare, quando legitur Missa de *Requiem*, Sacerdos ante vel post Missam debet Communionem dare indutus stola alia, non nigra [2].

§ 5. Quamvis consuetudo sit in Ecclesia, 483
ut non detur Communio in die Veneris Sancto, nisi pro Viatico, putant tamen esse obligationem præcepti, Dur. Suar. Vasq. Laym. Escob. *l.* 20. *probl.* 99. Avers. *q.* 8. *s.* 3. Dicast. *de Sacrif. d.* 4. *n.* 32. Sed cum in Decreto S. Congreg. de Commun. quotidiana, quod referam n. 665. dicatur, *Curent etiam* (Episcopi et Parochi) *ut circa Communionem in feria VI. Parasceve, Missalis Rubricæ et Ecclesiæ Romanæ usus servetur,* infert Carden. *in* 1. *crisi d.* 66. *c.* 6. nunc graviter prohibitum esse etiam privatim communicare illo die : adhuc tamen contradicit Leander *n.* 44. cum nec Rubricæ nec usus Ecclesiæ sciantur talem prohibitionem saltem gravem afferre, sed merito remittit ad judicium prudentiorum [3]. Notat etiam Jordanus *l.* 3. *tit.* 3. *n.* 36. Communionem omni hora recipi posse, non tamen sine causa vesperi vel noctu; *Aversa* dicit tantum esse congruum, ut fiat mane, licere autem etiam vespere.

Quæst. 94. *Quid faciendum sit, si hostia vel* 484
particula decidat, dum quis Communionem distribuit? R. § 1. Locus, in quem sacra hostia decidit, tergendus est re aliqua munda, et postea abluendus : attamen ablutio vestis aut barbæ ordinarie non est percipienda, quia melius est vitari turbationem vel offensionem populi, quam rubricam illam observari, *Tambur. Pelliz. Gob. Lohner,* et alii contra Pasq. *q.* 315. qui tamen *q.* 311. fatetur rubricas illas præcipientes ablutionem loci, in quem sacra hostia cadit, non obligare sub mortali; aliud tamen est de speciebus vini, quæ imbibuntur. Addit Pasq. *q.* 312. non esse opus comburi hoc, in quod sacer Sanguis inciderit, sed satis esse ablui. Et de his videri debent etiam Rubricæ Missalis.

§ 2. Si hostia inter distribuendum decidat 485
in sinum vel intra vestes mulieris, permitti potest, ut ipsamet vel alia mulier manu sua extrahat, et reponat in Ciborium; indecens enim

[1] Alba, et ubi ritus Ambrosianus est, rubra, ut præscribit S. Carolus Borromæus in Mediolanensi I Concilio part. 1.

— Regula Ritualis hæc est : In Ecclesia distribuitur communio cum stola coloris *officio diei convenientis* (mart. 1836); si extra, coloris *albi,* — nunquam *nigri.* (Edit.)

[2] Hac de quæstione multa disseruere Scriptores : sed litem tandem diremit Sacra Congregatio 2. Sept. 1741. decreto, quod hic etiam lubet adscribere : *In Missis defunctorum, seu in Paramentis nigris non ministratur Eucharistia per modum Sacramenti, extrahendo pixidem a custodia : potest tamen ministrari per modum sacrificii, prout est, quando fidelibus præbetur Communio cum particulis infra eamdem Missam consecratis.*

— Iterum consulta S. R. C. respondit : *dilata.* Adhuc sub judice lis est. (*Edit.*)

[3] Confer Benedictum XIV. *de Sacros. Missæ Sacrificio* l. 3. c. 18. n. 14. Ubi etiam ait, etsi Clericatus *decis.* 15. de *Sacram. Euch.* conatur probare, nihil esse, quo prohibeatur, Eucharistiam Sabbato Sancto ministrari, communem servandam esse consuetudinem, nullis nisi infirmis Eucharistiam ministrandi. Neque potest ministrari Eucharistia in Missa, quæ celebratur post mediam noctem Nativitatis Domini, ex Decreto S. C. 7. Decembris an. 1641. Vide Meratum.

foret, et plerumque scandalosum, si Sacerdos ipse eximeret. Quod si ibi commode non possit eximi, potest mulier seorsim secedere etiam ad vicinam domum, ibique eximere et referre; abluendi tamen erunt digiti mulieris, et ablutio mittenda in piscinam, Gob. Lohn. *p.* 2. *t.* 26. *n.* 7. Pasq. *q.* 315.

486 *Quæst.* 95. — *Quid faciendum sit cum particulis hostiarum, quæ forte reperiuntnr?* R. De his habet Busemb. n. 550. in fine referendus, quibus adde seqq.

§ 1. Particulæ in propria Missa consecratæ sumi possunt etiam cum purificatione, quamvis celebrans post Communionem suam, per horam integram distribuerit Communionem, uti omnes communiter docent cum Lohn. *n.* 6. et aliis apud Gob. *t.* 3. *n.* 420. Qui idem dicunt, si immediate post Missam diu Communionem distribuerit. Idem dicunt *Gran. Dian.* et alii cum Gob. *n.* 422. si sacris vestibus adhuc indutus tales particulas advertat in Sacristia; imo *Marchinus* dicit Sacerdotem posse reliquias etiam alieni Sacrificii sumere, finita Missa post multos communicatos, quod probabile esse dicit *Tamb.* quia cum omnes Sacerdotes sint Christi Ministri, Missæ omnium censentur unum specie Sacrificium, ideoque censebitur etiam ex suo Sacrificio sumere. Similiter Castr. Tamb. Burgh. *Cent.* 3. *cas.* 37. docent contra alios, si Sacerdos rdhuc indutus sacris vestibus hostiam ab alio consecratam in valetudinarium ferat infirmo, posse postea absumere particulas in patena repertas, nec posse dare infirmo, si postquam hic communicavit, prius repererit, alioquin bis communicaret, si tamen statim post ipsi darentur, censeretur una esse moraliter communio. *March. Tamb. Burgh.*

487 § 2. Si particulæ ab alio consecratæ commode asservari non possint, sumere potest Sacerdos etiam post exutas sacras vestes. *Suar. Lugh. Loth. et Gob.* supra. Rectius tamen asservantur, si absit periculum irreverentiæ, *Suar. Tann.* Id tamen non esse necessarium, sed consultum, dicunt *Bonac. et Castrop.*

488 § 3. Si dubites, an particulæ, quæ extra Corporale invenis, sint consecratæ, sumendæ sunt post utramque speciem, vel etiam post ablutionem. Henriq. Bon. Gob. *n.* 420. Si autem inveniatur pars hostiæ circa Altare, sumenda est ante primam ablutionem. Quod si tum non fiat Missa, deponatur loco decenti sine solemnitate, et in proxima Missa absumatur. Pasq. *q.* 316. Idem fieri vult Quarti *p.* 3. *t.* 10. *n.* 15. si quis referat hostiam vel partem hostiæ, dicatque esse consecratam, non enim semper credi potest.

§ 4. Laico communicanti dari potest, præter hostiam nunc consecratam, etiam particula alieni Sacrificii reperta, hæc enim faciunt unam moraliter Communionem. *Gob. t.* 4. *nnm.* 36 [1]. 489

§ 5. Post sumptam ablutionem non est licitum sumere integram hostiam vel ab alio vel a se consecratam, quia usus Ecclesiæ extenditur solum ad fragmenta, quæ unam moraliter Communionem constituent cum prius sumptis. Gob. *n.* 38 [2]. 490

Qnæst. 69, — *Quid sit observandum circa renovationem Ciborii?* R. seqq.

§ 1. Ciborium merito renovari deberet singulis mensibus [3], præsertim tempore humido, ne hostiæ corrumpantur. *Nec obstat*, quod Græci ad annum asservent, teste Arcud. *l.* 3. *c.* 55. *nam* consecrant in fermentato, qui non ita facile corrumpitur: et nihilominus addit melius fore, si aliquoties in anno revocarent. Quando autem renovatur Ciborium vel hostiæ reverenter asservari non possunt, homo jejunus potest sexaginta aut etiam plures hostias sumere; uti et tum, si non possint alio deferri, nam deferre ad distantiam quadrantis, est nimis incommodum, inquit Gob. *t.* 3. *n.* 421. 491

§ 2. Qui purificat Ciborium, potest particulas sumpto sacro Sanguine in vacuum calicem conjicere, tumque superfuso vino sumere; potest etiam injicere sacro sanguini, uti habent *Con.* aut etiam primæ ablutioni, uti habet Aversa: etiam potest sicco purificatorio ad indicem circumducto colligere, tumque il- 492

1 Non licet tamen uni, eidemque personæ plures particulas, vel majoris moduli hostiam præbere. Vide Benedictum XIV. de *S. M. S.* 3. *c.* 20. *n.* 1.

2 Quid vero, si advertat Sacerdos fragmenta, quum jam ab altari recessit, atque Sacristiam jam venit? Respondet Clerus Patavinus in Resolutionibus anni 1708. a Benedicto XIV. probatus *de S. M. S. l.* 3. *c.* 17. *n.* 5. *et* 6. hac adhibita distinctione; aut Sacerdos id advertit, postquam rediit in Sacristiam, ac nondum Sacras exuit vestes; et tunc sumere debet, quod ex Sacrificio superfuit: aut id advertit Sacerdos, postquam sacris se vestibus exuit; et tunc si in Templo Tabernaculum sit, aut Sacerdos aliquis existat, qui Missam sit celebraturus, quidquid a Sacrificio fragmentorum superfuit, in Tabernaculo recondetur, aut decenter reservabitur ab eo, qui Missam celebravit, absumendum; si vero Tabernaculum, ibi non sit, nec præsto sit Sacerdos Missam celebraturus, absumendæ ab ipso erunt Reliquiæ sui Sacrificii: idque etiam faciendum, licet ibi sit Tabernaculum, si prudentum virorum judicio periculosum esset a Sacristia ad altare Sacramentum adsportare.

3 *Quolibet octiduo*, ut definivit S. R. C.

lam purificatorii partem excutere in calicem. Lohner, *p.* 2. *iit.* 25. dicit, etiam posse particulas colligere in patenam vel in fundum Ciborii, tumque sumere digito per anhelitum vel levem tactum linguæ madefacto, postmodum si advertat Calici vel Ciborio adhuc adhærere particulas, potest digito adducere ad labrum, uti habet Rubrica : sed decentius esse dicunt *Fagund. et Tamb.* si infundat vinum, etiam bis, ter, et quoties opus erit, ut solvat, quod tamen infunditur, non est ebibendum e ciborio, sed refundendum in Calicem, ut volunt *Con. et Quarti,* Quod si Sacerdos ex inadvertentia prius sumpsisset ablutionem, adhuc posset post eam purificare Ciborium, et sumere reliquias : reputatur enim moraliter una consumptio Sacrificii, Facund. Tamb. *de Commun. c.* 2. *n.* 34.

493 §. 3. Vermis inventus in Ciborio, et natus ex speciebus, item sordes aliæ ibi contractæ, debent comburi, et cineres projici in sacram piscinam, Quarti, Pasq. *q.* 316. *n.* 5.

494 *Q.* 97. *Quid facere debeat distribuens, si videat quod communicans hostiam deponat in strophiolum*? R. Burgh. *cent.* 1. *c.* 35. recte dicit non teneri publice arguere, vel statim repetere, per hoc enim communiter infamaretur homo iste, foretque etiam Sacerdoti nimis incommodum et periculosum, quia forte deponit, vel quia præsentit vomitum, vel quia recordatur peccati, et putat melius esse sic ex ore deponere quam deglutire. Debebit tamen Secerdos observare, quis sit, et quo recedat, ac postea ab illo sacram hostiam repetere.

495 *Q.* 98. *Quid sit agendum, si bestia sacras species absumpserit*? R. Si necdum credantur consumptæ, *Sa, Bon.* et alii volunt bestiam occidi et species extrahi. Azor. Suar. Quarti, Pasq. *q.* 315. *n.* 7. volunt bestiam cum speciebus comburi. Puto permitti posse, ut species in stomacho bestiæ consumantur. Maxime si esset magnum animal, quod non facile posset occidi vel comburi, sive enim absumantur per ignem, sive per calorem stomachi animalis, non videtur esse major irreverentia.

496 *Q.* 99. *Quid addendum sit circa indignum vel notum peccatorem, qui communionem petit*? R. Videri debent dicta a n. 137. et speciatim n. 159. dictum est hostiam non consecratam dari non posse alicui, nequidem ad vitandum scandalum ; attamen n. 160. dixi talem posse tacite præteriri. Denique an et quando illi, qui fuit publice peccator, possit publice vel privatim dari Eucharistia, dictum est a n. 141.

Q. 100. *Quid addendum sit circa ministrationem Eucharistiæ pro ægris*? R. De hoc dicetur a n. 604. quando de Viatico. Dixi autem n. 136. Parochum teneri Communionem deferre ad ægrum, si petat, etiam extra periculum mortis. Et de obligatione ac modo dandi Communionem pestiferis, dixi a n. 484. 497

Q. 101. *Quandonam liceat Sacerdoti dare laico partem majoris suæ hostiæ*? R. Quando est rationabilis causa. Putant quidem *Graffis, Zanard, Zambram.* non licere hoc extra necessitatem, sed melius contradicunt S. Anton. Silv. Sa., Angel. Jo. Sanch. Bon. Barb. Marchant. Possev. Dian. Dic. *d.* 11. *a.* n. 111. Aversa *q.* 6. *s.* 5. §. *Tertio.* Tamb. *de Comn. c.* 6. §. 6. Gob. *t.* 3. *n.* 86. *et t.* 4. *n.* 410. Verj. *t.* 8. *art.* 12. quia Christus ipse hoc fecit, nec jam prohibitum est, neque ulla etiam est in hoc irreverentia aut indecentia, consuetudo autem contraria, seu non usus non obligat sub peccato, sed inde est, quod ordinarie habeantur etiam minores hostiæ, quæ si non sufficiant numero communicandorum, etiam dividi possunt in plures particulas, quarum singulæ dentur singulis. Rationabiles vero causas esse dicunt Auctores citati, si quis habeat magnam devotionem ad communicandum, neque ipsi commodum sit expectare ; si persona gravis aut nobilis velit tunc communicare, ut postea mature se expediat ad negotia ; si famuli non facile possint sine officiorum dispendio expectare, si Sacerdos deberet diu expectare, ut ante oblationem afferretur parva hostia. etc. 498

Q. 102. *An laicus in Ecclesia Latina sumere possit species vini consecrati*? Res. Posse pro extraordinariis casibus, uti jam declarabitur.

§. 1. Quamvis aliqui dixerint, si Sacerdos ante sumptum sacrum Calicem deficeret, et deesset alius Sacerdos, qui Missam compleret, laicum non posse sumere species vini, sed potius permittendum, ut in acetum convertantur. Item, quamvis alii apud Suar. *d.* 71. *s.* 3. dicant, si species vini in terram decidant, nec tum licere laico lambere, sed debere permittere, ut siccentur, tumque radendum locum, et partes abrasas esse in sacram piscinam mittendas. Tamen merito contradicunt in utroque Suar. Vasq. Con. Fagund. Dian. Lugo *in resp. mor. l.* 1. *d.* 10. *n.* 3. Escob. *l.* 20. *n.* 463. Dic. *d.* 10. *n.* 228. Leand. *n.* 410. Gob. *t.* 1. *n.* 27. quia si 499

laicus sumat, plus consulitur reverentiæ, ob quam sumptio Calicis solo jure Ecclesiastico prohibetur laicis. Hinc etiam licitum est laico ebibere sacrum Calicem, si hæretici in templum irruerent, et Sacerdos ab altari abscurreret. Suar. Gob. *n.* 26. *Dixi*, in Ecclesia latina, nam in Græca adhuc faciunt per consuetudinem, Arcud. *l.* 3. *c.* 50. uti et Rex Galliæ per privilegium Papæ, qui posset concedere etiam aliis laicis, secundum dicenda *n.* 602.

500 §. 2. Si quis una die bis celebret, et quia secunda vice celebravit alio loco, ablutionem ex prima Missa dat laico communicanti, peccat graviter tam Sacerdos quam laicus, *Lug.* supra; agunt enim contra consuetudinem universalem Latinæ Ecclesiæ, itaque vel mittat in sacram piscinam, vel purificatorio imbibitum faciat siccari, vel potius asservet, aut alia die ipse, vel alius sumat in Missa. Putat quidem Gob. *n.* 23. illos probabiliter excusari a peccato, quia licet remaneant guttulæ consecratæ, has tamen sumere cum vino, proprie non est communicare sub specie vini, sed standum est in sententia Lugonis. An licitum sit sumere species vini pro Viatico, sit desit hostia, dicetur n. 61.

DUBIUM II.

501 *De subjecto, seu suscipiente Eucharistiam.*

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ?

« Resp. Qui est in mortali, tenetur sub mortali ante sumptionem Eucharistiæ confiteri, nisi sit necessitas celebrandi vel communicandi, et Confessarius desit. Ita Trid *sess.* 12. *c.* 7. *et Can.* 11 ubi contrarium docentes excommunicantur de facto. Fundatur autem in illo 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo etc.* Et parum refert ad praxim, utrum tantum sit præceptum Ecclesiasticum, an tantum Divinum, quod est probabilius, ut docent *Suar. Fill.* et alii comm.

» Dixi I. *in peccato mortali :* tum quia Eucharistia delet veniale ex opere operato : tum quia venialia (esto comitentur, imo reddant venialiter malam ipsa sumptionem) non ponunt obicem gratiæ sanctificanti. Quod si tamen multa sint, et intra genus suum gravia, de quibus nulla pœnitentia concipitur, actualem devotionem et fructum majorem impediunt. *Suar. Laym.* et alii. *Unde resolves :*

» I. Qui dubitat, an peccarit mortaliter, vel an mortale sit rite confessus, tenetur ante Communionem confiteri. Ita Bon. *d.* 4. *q.* 6. p. 1. ex *Sanch. Regin. Suar.* et aliis.

» Dixi II. *Nisi sit necessitas* (non quæcumque, v. g. festi celebritas vel magna devotio, ut quidam volunt) sed gravis sive urgens, qualis esse censetur in sequentibus casibus, præmissa tamen semper contritione, ad quam tunc teneris, nisi de peccato, quod occurrit, fueris ante contritus. Præp. Card. de Lug. *d.* 14. *n.* 132.

» I. Periculum mortis, vel ut consecretur hostia pro morituro. Suar. Kon. Lugo n. 107.

» II. Si Sacrificium, vel Communio non possit omitti absque gravi infamia vel scandalo. *Idem auct.*

» III. Si Parochus debeat celebrare ex officio, ut populus Sacrum audiat. *Ib.* Ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere putat *Dian.* cum aliis 11. *p.* 9. *t.* 3. *R.* 9. contra Paulum *t.* 21. *disp. un, pun.* 12. n. 7. in fine, Aversam etc.

» IV. Si urgeat præceptum de annua Communione, ut docet Henr. et probabile putat *Præp.* vel si Sacerdos non possit audire Missam, nisi celebret, ut habent Henr. et Sot. Dian. *R.* 63. et 64. nec improbat Lugo *l. c.* Probabilius tamen videntur docere Kon. Sa, Suar. et alii, cessante scandalo et infamia, præstare tunc Sacrum, et Communionem etiam Paschalem intermittere, eo quod præcepta non obligent, quando non possunt impleri convenienter juri divino.

» V. Si Sacerdos post consecrationem committat mortale, vel ante commissi recordetur, tenetur elicita contritione, Sacrificium prosequi. Si vero id fiat ante consecrationem, et præsertim ante Canonem, debet confiteri, si absque nota infamiæ potest vel recedere, ut docent Silv. Nav. Dian. et alii contra Sot. et Henr. qui negant teneri, ob honorem Sacrificii, putantque practice esse probabile Layman. et Bon. eo quod vix sine aliqua nota Confessio decenter fieri posset : nisi forte in Missa solemni, sub cantu vel concione : quo casu tenebitur confiteri, ut notat Silv. Quod si vero nec contritionem possit elicere, secundum communem sententiam, esse confitendum, vel desistendum, licet Vasq. *in* 3. *p. to.* 3. *d.* 27. et Hurt. *de Euchar. d.* 8. putent probabile esse, saltem non peccaturum mor-

taliter, quando non potest sine nota recedere: intellige, si conatus sit elicere, vel fecit, quod potuit. V. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 98. Lugo *d.* 9. *n.* 8. ubi idem docet. Notat autem Dian. *ex Præp.* satis esse, si quis bona fide putet se esse contritum, licet subdubitet.

» VI. Si in scamno communicantium recorderis peccati mortalis, quod oblitus es confiteri, nec sine nota aut scandalo gravi possis recedere, ut habent Nav. Fill. Regin. Lug. *nu.* 122. et alii, porrigenti autem Eucharistiam confiteri non expedit, nec decet, quo casu etiamsi nequidem possis elicere contritionem, excusat a peccato Hurt. *l. c.* Imo quidam Doctores apud Henr. excusant laicum ante confessum, etiam præcisa nota et scandalo, non recedentem, eo quod is dicatur justificatus, et probatus per Confessionem, quam sententiam probat Tamb. de expedita *Commun. c.* 1 §. 8. potestque servire pro scrupulosis. V. Regin. *l.* 29. *n.* 105. Bonac. *d.* 4. *p.* 10. Esco. *t.* 7. *t.* 6.

» Dixi III. *Et desit Confessarius*: deesse autem censetur, non ut quidam volunt, si absit is, cui solet et cuperet confiteri, vel cui devotius aut utilius confiteretur: neque, etsi Religiosus, non possit nisi sæculari confiteri peccata gravia, cum aliqua infamia Religionis, Dian. *p.* 9. *t.* 3. *R.* 13. sed in sequentibus casibus.

» I. Si nullus sit præsens: ad absentem vero sine magna difficultate, (spectata tum debilitate, ætate, et negotiis personæ, tum aliis circumstantiis, ut aeris, brevitatis temporis) adire non possis. Bon. *n.* 30. ex Suar. Kon. etc.

» II. Si non adsit nisi ignarus idiomatis, vel carens jurisdictione, vel excommunicatus, vel non approbatus, vel cui non possis confiteri sine gravi damno tuo vel alieno, vel si habeas peccatum tantum reservatum, nec pateat aditus ad Superiorem, vel Superior semel iterumque per pium Confessarium rogatus negaverit potestatem absolvendi. Tamb. §. 6. ex Fag. Limitat autem Dian. *R.* 15. si absque gravi nota prætermittere non possis. Ita Silv. et alii. Requiritur tamen in iis etiam casibus contritio et propositum confitendi; imo ex præcepto Trid. Sacerdos, qui in tali casu celebravit, tenetur prima occasione confiteri. Quod præceptum extendendum non videtur ad laicos, vel Sacerdotes communicantes tantum, ut contra Nav. et Fagn. docent Silv. Dian. et Bonac. *q.* 6. *p.* 1.

ADDENDA.

Quæst. 103. *Quot modis sumi possit Eucharistia?* R. Præcipue tribus; 1. Pure materialiter, uti etiam sumere possunt bestiæ: Et simili modo sumerent homines extra statum viæ constituti, secundum dicta n. 164. item non baptizati, uti n. 165. dictum est. 2. Sacramentaliter, si homo viator, et baptizatus ore sumat et in stomachum demittat, Potestque hoc fieri, vel cum fructu, si sumat digne et tum dicetur sumere etiam spiritualiter; vel sine fructu, si sumat indigne, et tum sumet pure sacramentaliter. 3. Pure spiritualiter, si viva fide excitatus desideret hoc Sacramentum digne suscipere, Trid. *sess.* 13. *c.* 8. S. Th. *q.* 80. *art.* 1. *et* 2. Putavit autem Ledesma hanc spiritualem Communionem causare gratiam majorem, quam quæ respondeat operi operantis, sed hanc sententiam vocat falsam et improbabilem Suar. *d.* 62. s. 1. quia Deus nullibi hoc promisit, neque ullum Sacramentum habet talem modum operandi, ut propter solum desiderium causet gratiam ex opere operato. Lug. *d.* 13. *num.* 2. Avors. *q.* 8. *s.* 1. Videri potest etiam Rayn. *in Heterocl. spir. T.* 16. *s.* 1 *p.* 3. *punct.* 6. 502

Quæst. 104. — *Quid addendum sit circa dispositiones animæ ad Eucharistiam Sacramentaliter recipiendam?* R. seqq. § 1. Adultus, aut qui aliquando fuit compos rationis, debet habere intentionem saltem habitualem, vel interpretativam suscipiendi hoc Sacramentum, secundum dicta n. 170. 503

§ 2. Prærequitur immunitas non tantum ab omni censura prohibente usum passivum Sacramentorum, sed etiam ab omni peccato mortali, quod postremum de fide esse docent Suar. *d.* 66. *s.* 1. Lugo *d.* 14. *s.* 1. Dic. *d.* 9. *dub.* 1. contra hæreticos *n.* 411. relatos: itaque peccat mortaliter, per se loquendo, qui Eucharistiam in mortali suscipit. S. Th. *q.* 80. *art.* 4. et sequitur ex dictis, *n.* 194. ubi addidi, aliquem per accidens excusari posse, v. g. si sumat Eucharistiam, ne turpius profanetur ab hæreticis, et alii casus excusantes addentur n. 517. et 536. Quod autem Eucharistia cum obice suscepta reviviscat, saltem si removeatur obex, antequam species sint consumptæ, dixi *n.* 200. 504

§ 3. Impietatem indigne communicantis recte explicat Rayn. *in Candel. s.* 6. *c.* 3. ubi *a n.* 13. comparat Judæ, quem communicasse in peccato docet S. Th. *q.* 81. *art.* 2. communissime cum Dic. *dub.* 20. contra Turr. Docet 505

tamen S. Th. *q.* 80. *art.* 5. et recte explicat Suar. *s.* 2. peccatum indigne communicantis non esse omnium gravissimum, nam graviora sunt, quæ directe contra Deum committuntur: potestque etiam videri de hoc Dic. *dub.* 2.

506 § 4. Ad vitandum mortale satis est, si quis sit in statu gratiæ, antequam hostia attingat stomachum, quia prius non est sumptio, secundum dicta n. 415. unde si sumpserit hostiam in os, et tum advertat se non esse in statu gratiæ, debet, usquedum contritionem elicuerit, retinere hostiam in ore, Gob. *tr.* 4. *n.* 327. Imo recordans peccati mortalis vel peccans, quamdiu sumptæ species sunt præsentes, tenetur conteri vel confiteri, Leand. *n.* 409.

507 § 5. Si quis jam accumbens scamno communicantium non possit sine infamia vel scandalo recedere, et tamen simul agnoscat se non esse in gratia, nec etiam, quantumvis conatus sit, ob perturbationem mentis vel brevitatem temporis possit elicere contritionem, si communicet, præter Hurt. quem citat Busemb. excusant eum saltem a mortali Vasq. Ochag. Dian. Leand. *n.* 380. Lugo *d.* 14. *n.* 3. quia moralis necessitas tollit irreverentiam: Dic. *d.* 9. *n.* 6. putat casum illum esse moraliter impossibilem, quia si conetur, gratia Dei non deerit, si tamen casus contingeret, videtur consentire.

508 § 6. Si præmitti non possit confessio peccati mortalis, prærequiritur perfecta contritio de illo, saltem existimata, neque sufficit attritio, et ideo oppositam sententiam esse improbabilem, nec posse absque temeritatis nota doceri, putant Suar. Tur. Aversa *q.* 8. *s.* 7. § *In primis.* Sicque docetur ab omnibus Theologis, inquit Lugo *n.* 119. Ratio autem est, quia certum est per attritionem sine Sacramento non reddi gratiam, ergo talis certus esset se communicare in mortali, ideoque cum obice gratiæ, quod est mortale, secundum dicta n. 194.

509 § 7. Non prærequiritur expletio pœnitentiæ a Confessario injunctæ, ut voluerunt quidam Lovanienses, hinc Alexander VIII. damnavit hanc 22. propositionem. *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.* Idem constat a posteriori, nam si ante Communionem deberet esse satisfactum pro peccatis, Ecclesia male prærequireret Communionem ad lucrandas indulgentias loco satisfactionis pro peccatis.

510 § 8. Nec prærequiritur amor purissimus, ut etiam certum est contra aliquos *Lovanienses*, qui dixerunt, hominem ante Communionem debere esse liberum etiam ab omni malo habitu, et habere amorem sine ulla mistione amoris imperfecti; sed Alex. VIII. etiam damnavit hac 23. propos. *Similiter arcendi sunt a sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus et omnis mixtionis expers.* Eumdem errorem erudite confutat Rhod. *d.* 4. *q.* 4. *s.* 1. §. 3. *Nec obstat* S. Dion. *de Eccles. Hierarch. c.* 3. prærequirens *omnimodam corruptæ pravitatis expiationem, et quamdam Deificationem hominis* communicaturi, *nam* hæc consilii sunt, non præcepti. Libet audire S. Franciscum Salesium p. 2. Introduct. ad vitam devotam c. 21. *Si mundani a te petant, cur tam sæpe communices, dic eis, quod id facias, ut Deum amare discas, ut te purges a tuis imperfectionibus, ut te liberes a tuis miseriis,... ut te confortes in tuis infirmitatibus: Dic eis, quod duo hominum genera sæpe communicare debeant: perfecti, quia omnino bene dispositi, injuriam facerent, si ad fontem perfectionis non accederent; et imperfecti, ut jus ad perfectionem prætendere possint; fortes, ut non infirmentur; infirmi, ut fortificentur; ægroti, ut sanentur; sani, ne morbo corripiantur... Dic eis, quod hoc S. Sacramentum accipias, ut digne suscipere discas, quia raro bene fit, in quo se raro quis exercet:* in eumdem sensum Dominica 23. post Pentecosten orat Ecclesia in Postcommunione, *ut quidquid in nostra mente vitiosum est, dono medicationis hujus Sacramenti curetur.*

§ 9. Non est opus, ut inter peccatum mor- 511
tale commissum, et Communionem intercedat longo mora temporis; si enim serio pœniteat et confessus sit, nihil est, cur a Communione arceatur, Suar. *s.* 8. Aversa *q.* 8. *s.* 5. §. *ult.* cum communi contra multos antiquos. Consilii tamen est, possetque etiam esse veniale, si accedat paulo post peccatum, præsertim carnale externum, quia mens solet tunc nimium esse perturbata, et affectus male ordinatus. V. Moyam *t.* 1. *tr.* 4. *q.* 8. et Rayn. in Heterocl. *spirit. Tomo* 16. *s.* 1. *p.* 3. *n.* 41. 49.

§. 10. Communior et probabilior sententia 512
est (cum S. Aug. Suar. Laym. Tann. Rhod. Lugo *d.* 4. *s.* 2. Aversa *q.* 7. *s.* 5. §. *Præterea*, Gob. *t.* 4. *n.* 219. contra Ledesm. Vasq. Sa, Jo. Sanch. *d.* 22. *n.* 9. Leand. *n.* 380. quorum sententiam Tamb. *de Commun. c.* 1. *num.* 11. et Dic. *dub.* 3. vocant probabilem, quod is peccet peccato veniali specialis irreverentiæ, qui communicat cum veniali afficiente actum Communionis, v. g. cum actu vanæ gloriæ concomitante, cum voluntaria distractione,

cum actuali complacentia in peccato veniali, nolens excludere peccatum veniale impediens devotionem etc. quia ratione ipsius Eucharistiæ redundat specialis indecentia in illud veniale concomitans, aut etiam in susceptionem ipsam Eucharistiæ, nam sicuti est irreverentia, distrahi dum communicas, ita videtur irreverentia, communicare dum distraheris. Quod autem in susceptione Eucharistiæ possit peccare tantum venialiter, optime probant Lug. *d.* 15. *s.* 1. contra Jo. Sanch. Per veniale actuale autem non impediri collationem gratiæ, recte probat Rayn. *n.* 6.

513 § 11. Ad effectum principalem hujus Sacramenti non necessario prærequiritur fides actualis, uti dictum est n. 186. nec actualis devotio, secundum dicta n. 193. Optima autem et maxime utilis devotio actualis consistit in actibus Fidei, Spei, et Charitatis et aliarum virtutum supernaturalium. Estque id notandum, quod dixi l. 2. n. 6. hostiam consecratam esse absolute adorandam : supponendo pro certo, quod Christus sit in ea præsens, cum non sit prudens ratio hic et nunc dubitandi de valida consecratione : potestque de hoc videri etiam Avers *q.* 9. *s.* 3. § *Sexto.* Recte autem notat Arcud. *l.* 2. *a c.* 19. usque ad 24. quamvis Græci panem et vinum benedicant, antequam deferant ad aram, ut consecretur, tamen male facere populum adorando hunc panem et vinum. Quomodo autem præterea Christus sit adorandus, et quomodo imago Christi sit magis adoranda quam talis panis aut vinum benedictum, recte explicat *c.* 23.

514 § 12. Probabile est Eucharistiam, quamdiu in stomacho est, causare plures gratias, si accedant meliores dispositiones, Cajet. Gabr. Richard. Con. Regin. Suar. *d.* 63. *s.* 7. Valent. *d.* 6. *q.* 7. *p.* 1. Amic. *d.* 25. *s.* 2. Lugo *d.* 12. *a n.* 46. Avers. *q.* 7. *s.* 4. Leand. *n.* 409. Rhod. *supra s.* 2. §. 3. Bosco *s.* 7. *concl.* 5. Gonet. *d.* 8. *n.* 37. contra Sot. Ledesm. Vasq. Henr. Bon. Rayn. *s.* 4. *c.* 4. *n.* 4. Arr. *d.* 41. *n.* 9. Bernal. *d.* 41. *s.* 1. §. 3. Dicast. *d.* 8. *dub.* 3. Esp. *q.* 69. ad 4. Maurum *q.* 103. *n.* 5. Castr. *p.* 9. §. 1. *n.* 8. Suadetur, 1. quia hæc opinio est magis pia, et conformior bonitati ac liberalitati Christi, quia non vult commorationem suam ibi otiosam esse, si subjectum melius disponatur. 2. Eadem opinio magis excitat devotionem, quam fideles intendent etiam ex spe majoris fructus. 3. Et præcipue, quia Eucharistia, cum sit permanens, causat ad modum causarum naturalium, secundum dispositionem subjecti, ergo sicuti agens naturale, v. g. ignis, pergit successive plus producere caloris, si subjectum melius disponatur, ita pie sperare possumus de Eucharistia. *Conf.* nam Conc. Florent. in Decreto Eugenii IV. ad Armenos dicit, Eucharistiam operari quoad vitam spiritualem omnem effectum, quem materialis cibus quoad vitam agit corporalem, sed cibus corporalis ita successive causat operationem suam secundum applicationem dispositionis, per quam digeritur, ergo. *Si dicas,* inde sequi, quod Eucharistia, licet nulla melior dispositio accedat, semper causat gratiam successive, imo etiam quando desiit, quia cibus corporalis semper nutrit successive, et tum tantum, quando desiit : *contra* est, quod Florent. non afferat similitudinem adæquatam, sed quantum auctoritas et recta ratio dicere permittunt : ratio autem dissimilitudinis hic est, quia nutritio corporalis invenit dispositiones contrarias, et requirit successivas applicationes materiæ alimenti ad diversas partes corporis alendi, hinc reipsa semper est successiva; ideo autem fit, quando cibus desiit, quia ut cibus nutriat, debet converti in substantiam aliti, ergo debet desinere : utrumque oppositum est in Eucharistia, quæ apud digne suscipientem non invenit contrarium, et cum primum stomachum attingit, jam applicata est, quantum secundum præsentem dispositionem applicari potest : denique ipsa non debet converti, sed potius debet in se convertere hominem, ergo ipsa non debet semper causare successive, multo minus quando desiit.

Objic. 1. Reliqua Sacramenta causant tantum in usu, ergo etiam Eucharistia. R. n. seq. reliqua Sacramenta consistunt in ipso usu, Eucharistia non includit usum, et quamvis prærequirat tanquam conditionem, ut causet, tamen virtus causativa manet post usum, et causat, non ratione usus, sed ratione rei per usum acceptæ et post usum permanentis. 51

Inst. Soli manducationi præsenti promisit Christus gratiam, Joan. 6. v. 55. *Qui manducat* etc. R. n. ass. nam etiam v. 52. dicit, *Si quis manducaverit* etc. Itaque ponitur præsens, quamvis conveniat etiam præterito, sicuti sumenti medicinam promittitur sanitas, non ideo causanda, quando sumptio præsens est, sed communiter quando est præterita.

Objic. 2. Successive causatur major gratia adveniente dispositione meliore, ergo continuo semper causabitur major gratia, quia Sacramentum primo instanti causat gratiam, ideo- 516

que reddit subjectum melius dispositum, ut sequenti iustanti causetur major gratia, et ita consequenter. R. neg. seq. quia per dispositionem intelligitur aliquid, quod homo hic et nunc habet independenter ab hoc Sacramento. Lug. *n.* 50. Amic. 31.

517 *Objic.* 3. Ergo sacrilegus erit, qui post dignam sumptionem, Christo adhuc præsente peccabit mortaliter, quia ponet obicem alteri effectui Sacramenti. R. 1. *Suar.* concedit seq. dicens per hoc fieri specialem injuriam Christo, quod Sacramentum impediatur, quominus possit esse verum signum gratiæ amploris. Si tamen aliquis ante sumpserit indigne, et in malo statu perseveret, recte dicit *Suar.* esse tantum aggravationem ejusdem moraliter sacrilegii; adhuc tamen tenebitur conteri, ut Sacramentum habere possit suum effectum gratiæ, antequam desinat. R. 2. Lugo *n.* 59. negat seq. quia non ponit obicem primario effectui Sacramenti, sed tantum incremento gratiæ, quod non tenebatur procurare, ergo sicuti non peccat, qui non ponit meliorem dispositionem, ita nec qui tum peccabit.

518 § 13. Non est opus, ut posteriores actus virtutum, qui dicuntur facere dispositionem meliorem, sint intensiores prioribus, hoc ipso enim, quod actus etiam remissior accedat ad alium actum priorem, hi duo melius disponunt subjectum, quam unus tantum eorum; imo recte notat Lugo *nu.* 54. longiorem continuationem ejusdem actus esse dispositionem meliorem; sicut enim melius ad gratiam dispositus esset, qui ante Communionem actum charitatis continuasset per integrum quadrantem, quam qui tantum per medium, ita etiam qui post Communionem supposito, quod Christus per quadrantem maneat in stomacho præsens.

519 § 14. Si quis in susceptione primarum specierum fuisset remisse dispositus, et in susceptione ultimæ esset perfectius dispositus, acciperet novam gratiam, respondentem huic postremæ dispositioni, uti cum communiore habet Escob. *l.* 10. *n.* 479. Deinde Castr. *p.* 9. § 1. *n.* 6. dicit esse certum, docentque etiam alii communiter cum Escob. *n.* 476. si quis indigne sumpsisset primas partes, postea contritus susciperet ultimam, accepturum esse gratiam, in sumptione ultimæ partis, quia tum est digna sumptio. *Nec obstat* sumptionem primam et secundam esse unam moraliter, et esse simpliciter indignam, *nam* gratia non causatur per sumptionem, sed per Sacramentum quando jam desiit moraliter et retractata est indigna sumptio, et e contra successit digna sumptio ultimæ partis.

§ 15. Si plures partes ejustem speciei su- 520
mantur successive et in eadem dispositione, in sumptione primæ partis causatur totus effectus gratiæ, uti tenent S. Th. *q.* 79. *art.* 7. *ad* 3. Suar. *d.* 63. *s.* 5. Rayn. *s.* 4. *cap.* 4. *n.* 15. aliique communissime quia est tantum unicum Sacramentum, nec est ratio dicendi, quod effectus suspendatur usque ad adventum alterius sumptionis contingenter eventuræ; neque etiam causa est, cur augeatur, cum sumptio primæ partis applicarit totam virtutem causa tivam : neque accedat melior dispositio.

Objic. Causa in extrema Unctione non cau- 521
satur, nisi quando completur ultima unctio, uti habet S. Th. *in supplem. q.* 30. *art.* 1. *ad.* 3. ergo etiam in Eucharistia, quando completur tota sumptio. R. dato ant. n. cons. S. Th. putat singulas Unctiones esse de essentia extremæ Unctionis; ideoque non existere ulla ratione hoc Sacramentum, nisi jam posita sit ultima unctio : oppositum est in Eucharistia, nam nulla sumptio est de essentia Eucharistiæ, quæ tota existit ante et post sumptionem; prima autem sumptio sufficienter applicat Eucharistiam. *Dixi,* dato ant. nam valde probabile est cum Con. Laym.Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 168. quamvis singulorum sensuum unctione non sint integrum et completum Sacramentum extremæ Unctionis, attamen esse quasi incompleta Sacramenta, ad similem modum, quo singuli Ordines sunt Sacramentum inadæquatum Ordinis vel quo species panis sunt seorsim Sacramentum Corporis, et species vini seorsim Sacramentum Sanguinis : quæ etiam seorsim causent speciales gratias sibi respondentes, quidquid in contrarium pugnet Dic. de Extrema Unctione *dub.* 3.

Inst. Si sumptioni ultimæ partis non respon- 522
det causatio illius gratiæ, ergo qui partem primam sumpsisset digne, et postea mortaliter peccaret, sumeretque reliquas indigne, non peccaret mortaliter, quia non poneret obicem gratiæ, utpote jam antecedenter causatæ. R. cum Lugo *d.* 16. *n.* 62. negando seq. nam etiam pars ultima debet esse, et secundum se est, independenter a prima, verum signum gratiæ, quamvis hanc actus causare non debeat, nisi sub conditione, quod prior pars non causarit; sic autem indigne sumens hanc ultimam partem, falsificaret illud signum, quia falsum esset illam partem causaturam fuisse gratiam, si pars prior non causasset, fuisset

enim impedita per peccatum mortale, quod supervenisset.

523 *Q.* 105. *Quid præterea notandum sit circa præceptum confitendi mortalia ante Communionem?* R. seqq.

§ 1. Ut hoc præceptum non obliget, duo debent concurrere, nempe ut desit copia Confessarii, et adsit necessitas communicandi; unde si adsit Confessarius, per se loquendo, est obligatio confitendi, aut si desit Confessarius, et non sit necessitas communicandi, non est licitum communicare sine prævia Confessione.

524 § 2. Satis est adesse aliquem Confessarium, quamvis non adsit, quem velles, vel tuus ordinarius, uti satis certum est contra aliquos apud Mendo *diss.* 11. *q.* 1. *a n.* 8. Dicunt autem Gob. *t.* 3. *n.* 431. *et t.* 4. *n.* 422. Marchant. *in Resp. Past. de Sacram. t.* 4. *c. z. q.* 1. tunc deesse copiam omnis Confessarii, si quis deberet ire ad duas horas, et per totidem redire: aliqui cum *Rhodes* ponunt unam integram leucam: Canus putavit absolute sufficere quinque quadrantes: sed. Avers. *q.* 8. *s.* 6. § *Deinde*, et Dic. *d.* 9. *n.* 104. cum communi melius dicunt, hoc metiendum esse ex circumstantiis, ideoque regulam generalem esse, quando distantia tanta est, ut ob difficultatem itineris vel brevitatem temporis, vel necessaria negotia, vel periculum scandali aut infamiæ, judicio prudentis non possit adire Confessarium sine magno incommodo, tum non esse copiam Confessarii.

525 § 3. Necessitas communicandi est in casibus a Busemb. *num.* 511. recensitis; quibus addit Gob. *t.* 7. *n.* 382. si diu abstinendum esset a Commuuione et Confessione, non tamen si tantum brevi tempore: Item si Confessio deberet esse longa, et non posset perfici, nec omitti Communio sine infamia vel scandalo, Avers. § *Posset.* Putatque Gran. pœnitentem posse tum dimidiata Confessione absolvi, cum onere postea prosequendi totam, quod verum est saltem de infirmo periclitante de morte; si tamen non esset periculum mortis, *Zambr.* dicit tum solam contritionem præmittendam, et potius totam Confessionem differendam, quam dimidiandam; quas omnes sententias Tamb. *de Comm. c.* 1. *a n.* 36. vocat probabiles. Notant tamen omnes communiter, onus Capellaniæ non esse necessitatem sufficientem, quia obligatio celebrandi censetur suscepta, quantum fieri potest cum debita decentia. Nec sufficit paupertas egentis Sacerdotis, nisi esset valde gravis: Nec observatio voti, et probabiliter etiam nullius præcepti humani, quia hæc non obligant, quando est moralis impossibilitas implendi debite et legitime, Lugo *n.* 117. Tamb. *n.* 43.

§ 4. Ad necessitatem hic ratione scandali 526
vel infamiæ, requiritur prudens metus, non cujuscumque scandali vel infamiæ, sed scandali gravis, vel infamiæ notabilis, S. Th. Suar. Præp. Gob. *t.* 4. *n.* 256. Hinc non sufficit, quod sis habendus minus devotus quam alii, aut quod alii in genere mirabuntur. Putant tamen aliqui apud Dian. *p.* 9. *t.* 3. *R.* 20. sufficere metum admirationis in populo, eo quod hæc non soleat esse sine suspicione peccati, sed Doctores communiter sentiunt contrarium, teste *Dian.* Hinc limitant et dicunt *Suar. et Gob.* tunc sufficere, quando timetur, ne ex illa administratione leves homines accipiant occasionem temere judicandi et retrahendi. *Nec obstat*, quod opponit Lugo *n.* 118. nempe etiam occasionem dari sic judicandi, si confiteretur, neque tamen excusari a Confessione, *nam* contra est, quod omnes sciant, Sacerdotem sæpe confiteri, quamvis mortalia non habeat: ergo ex Confessione non ita suspicaretur populus, adesse mortale. Addunt Auctores communiter, inter cetera etiam hoc consilium, ut qui est in mortali, nec potest confiteri, vel conteri, comedat, aut bibat aliquid coram aliis, quasi per inadvertentiam, sicque se excuset ob defectum jejunii, et quamvis forte nascatur levis suspicio mali status, hæc non est tanti facienda, debetque hoc attribuere suæ malitiæ et impœnitentiæ.

§ 5. Peccat, qui in Paschate indigne com- 527
municat, ne infamiam subeat: deberet enim se disponere per contritionem et Confessionem, aut pooset aliter declinare infamiam, Gob. post. *n.* 257.

§ 6. Etiam excommunicato licitum est in 528
necessitate communicare, uti contra *Sot. Sylv. Rosel.* et alios docent Suar. Vasq. Lugo *a n.* 99. Tamb. *n.* 26 *et* 44. Dic. *a n.* 80. et iterum *a n.* 126. Si enim hoc possit peccator, potest excommunicatus, cum hic præcepto tantum humano, ille divino prohibeatur, neque præcepta humana vel censuræ obligant in tanta necessitate, et cum tanto damno. Notant autem *Suar. et Sanch.* contra Vasq. talem excommunicatum, si habeat reservata, posse, imo *Lugo et Dic.* dicunt debere, si potest, confiteri non reservata, et absolvi etiam a reservatis indirecte, quod etiam valet de suspenso et irregulari.

§ 7. Qui confessus est, sed inculpabiliter 529

omisit mortale, tenetur hoc confiteri, antequam communicet, uti habet communissima cum Lugo *n.* 126. et Dic. *a num.* 20. *et* 81. neque opposita videtur tuta in praxi, quamvis illam aliqui teneant, et alii probabilem judicent cum Honor. Fabri *in Apol. t.* 1. *pag.* 384. et male pro hac citatur *Regin.* uti ostendit Moya *t.* 4. *q.* 5. Item male citatur Præp. uti ostendit Gob. *a n.* 243. Rationes etiam communiter afferri solitæ pro hac ultima sententia nihil evincunt, uti ostendunt Lugo, et Dic. Silv. *p.* 2. *v. Confessio cas.* 3. ideoque Arr. *d.* 46. *n.* 27. dicit absolute defendi non posse : Moya *n.* 9. vocat improbabilem : hinc sententia nostra probatur, tum quia talis est praxis, et sensus omnium fidelium, tum etiam quia non tantum est præceptum confitendi mortalia ante Communionem, sed etiam confitendi omnia mortalia.

530 § 8. Si quis confessus sit mortale tanquam dubium, et ante Communionem agnoscat esse certum, probabilius est cum Dian. *p.* 9. *t.* 3. *R,* 6. et Schild. *de Confess. t.* 6. *n.* 25. debere iterum confiteri tanquam certum, priusquam communicet, quia necdum est confessus, uti illius est sibi conscius : Alii tamen cum *Henr. Caram. et Leand.* dicunt non teneri, quod Gob. *n.* 214. dicit esse probabiliter tutum in conscientia, *Pell. et Tamb.* apud *Dian.* supra dicunt esse probabile, quia ab illo peccato ut dubio directe est absolutus, nec apparet necessitas petendi ante Communionem absolutionem alteram directam ab illo tanquam certo, esto in proxima Confessione ad hoc teneatur, uti dicetur de Penitentia.

531 *Objic.* Apostolus tantum promulgat præceptum probandi se : atqui probare se non est confiteri, sed tantum est se examinare, ut docent SS. PP. S. Th. apud Bosco *sess.* 10. *n.* 15. ergo. R. Apostolus vult examen, sed tale, ut si repererit se innocentem, sufficiat examen; si autem agnoscat se nocentem, confiteatur, quia nondum probatus est ea probatione, quam Ecclesiastica consuetudo declarat esse necessariam, quæ est, ut homo judicet se non habere mortale, quod non sit confessus, uti ex Trid. constat, cujus verba referam *n.* 533.

532 § 9. Si quis non potens recedere a scamno communicantium, recordetur mortalis, non quidem commissi, sed commissi ante ultimam contritionem vel absolutionem, pro qua dolorem universalem habuerat, potest communicare sine novo dolore, quia est in gratia, et tantum tenebitur suo tempore peccatum illud directe subjicere clavibus. Lugo *n.* 122. Dic. *d.* 9. *dub.* 1. Gob. *n.* 255.

Q. 106. *Quid addendum sit circa Sacerdotem,* 533
qui necessitate urgente absque prævia Confessione celebravit? R. Seqq.

§ 1. Trid. *sess.* 13. *c.* 7. sic habet: *Communicare volenti revocandum est in memoriam Apostoli præceptum: Probet autem seipsum homo : Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, uti nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur absque præmissa Sacramenti Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat, quod a Christianis omnibus, etiam ab his Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia Confessarii : quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.* His autem verbis non proponit tantum consilium, sed esse præceptum declaravit Alex. VII. damnans hanc prop. 38. *Mandatum Trid. factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum.* Est itaque præceptum Ecclesiasticum, uti habet communis cum Lugo *d.* 14. *sess.* 7. Dicast. *d.* 9. *n.* 154. Obligat tamen sub mortali, tum quia Confessio est de se materia gravis præcepti, et multum facit ad reverentiam hujus Sacramenti, tum etiam, quia obligatio levis non solet tam serio et reflexe inculcari. Gob. *t.* 3. *num.* 438. Quia tamen latum est a Trid. ubi hoc Concilium non est receptum, ibi non obligat illud præceptum.

§ 2. Si Sacerdos non celebrans communi- 534
carit in mortali, non tenetur postea quamprimum confiteri : sed satis est, si confiteatur, quando volet iterum communicare; quia Trid. loquitur de Sacerdote celebrante, et cum materia sit odiosa, non debet extendi; ita præter citatos Busemb. Marchant. Dicast. Avers. *q.* 82. *sess.* 7. §. 9.

§ 3. To *quamprimum* explicari non debet, 535
quamprimum talis Sacerdos volet iterum celebrare, ista enim obligatio antecedenter erat, et *Trid.* imposuit novam, quæ non erat: *Nec obstat,* quod forte sit praxis contraria apud quosdam Sacerdotes in Germania, uti testatur Gob. *t.* 3. *n.* 438. *Nam* praxim illam reprobat, partim S. Congreg. declarans teneri quamprimum, id est, tertio saltem die post illam Missam sine Confessione peractum, quod etiam plures apud Leandrum *n.* 390. partim Alexander VII. damnans hanc prop. 37. *Illa particula, quamprimum, intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.* Addit recte Lugo *n.* 162. fieri posse, ut eadem die obligetur, si nempe

prævideat, se intra triduum debere celebrare, et post hanc diem non habiturum copiam Confessarii; sed recte notat Dic. *n.* 173. istam obligationem hodie confitendi potius nasci ex præcepto divino confitendi omnia mortalia ante Communionem.

536 § 4. Docent Suar. Vasq. Sair. March. Nugn. Lug. *n.* 150. Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 61. Dic. *n.* 155. Aversa §. 5. Jo. Sanch. *d.* 31. *n.* 12. Gob. *n.* 440. Pell. *de Regular. t.* 6. *c.* 1. *n.* 69. Leander *n.* 385. et in hoc conveniunt fere omnes, inquit Moya *t.* 4. *q.* 6. §. 1. citans valde multos quod Sacerdos non teneatur huic præcepto si habens copiam Confessarii non sit confessus ex malitia, quia licet gravius peccet, tamen in præceptis positivis non valet argumentum a minori ad majus, vel ad simile, uti cum communi Lugo *in Resp. Mor. l.* 4. *dub.* 47. *n.* 5. *Trid.* autem tantum loquitur de eo, qui necessitate urgente celebravit sine Confessione prævia: sed si fuerit copia Confessarii, non necessitas urgens celebrandi absque Confessione prævia; ergo nec tunc tenebitur ad confitendum quamprimum. Hæc sententia est probabilis, sed Silvius et alii, etiam probabiliter contradicunt, quia Trid. non supposuit, tantum fore malitiam Sacerdotis, quæ si adsit, mens ejus videtur fuisse, ut saltem statim post Missam obligationi satisfaceret; unde etiam secundum Gob. et alios multo magis tenebitur quamprimum confiteri, qui celebravit carens Confessario, et ita dispositus, ut quamvis adfuisset Confessarius, tamen noluisset confiteri, hic enim reipsa in defectu Confessarii, urgente necessitate celebravit. Item ille tenebitur, qui habens copiam Confessarii celebravit etiam omissa contritione, uti recte Lugo supra, Amic *d.* 26. *n.* 33. quamvis Dic. *n.* 156. etiam hic subdubitet, si non celebrarit ex necessitate, sed pura malitia.

537 § 5. Si Sacerdos confessus est, sed oblitus fuit mortale, quod occurrerat memoriæ ante celebrationem, neque tamen potuit iterum confiteri, tenebitur statim post confiteri, quia celebravit sibi conscius mortalis, sine prævia illius Confessione, Lugo *n.* 151. Dic. *a n.* 160. Aversa §. *Octavo*, Pelliz. sup. Leand. *n.* 389. dicens esse certissimum. Et idem est, si omiserit peccata reservata. *Pell.* E contra, si præmissa Confessione celebrarit immemor alicujus mortalis, quod tamen omiserat, probabile est cum *Marchant.* non teneri statim post confiteri, quia non celebravit absque prævia Confessione, sibi *conscius* peccati mortalis; ex quo inferunt March. Gob. Dic. *n.* 150. contra *Præp.* quamvis non præmisisset Confessionem, si tamen celebravit immemor mortalis, etiam non teneri; etiamsi in Missa post Communionem recordetur mortalis, uti habent Bon. Aversa §. 6. Leander *n.* 385. quia *Trid.* prius dixerat, ut nemo conscius peccati mortalis accederet: ergo quando addit, *quod si Sacerdos celebraverit*, videtur innuere, si celebraverit conscius peccati mortalis, et absque prævia Confessione: ergo si non fuerit conscius, non tenebitur statim post confiteri. Ex quo infert Moya *n.* 5. idem esse, quamvis Sacerdos ex negligentia graviter culpabili non agnovisset suum peccatum, quia reipsa tunc adhuc non celebrat, conscius sibi peccati mortalis.

§ 6. Plerique cum *Gob.* supra docent, Sa- 538
cerdotem, teneri sub præcepto, si ante consecrationem, vel etiam prius ante Communionem committat aut recordetur peccati mortalis; tum enim est urgens necessitas celebrandi sine prævia Confessione; neque tum adest copia Confessarii; sed contradicunt alii cum Pell. *n.* 70. quia Rubrica de illo, qui ante Missam, dicit, ut conteratur, et statim post confiteatur, de illo autem, qui intra Missam, tantum dicit, ut conteratur; Putant etiam *Vasq. Sair. Silv. Moya* supra, Dian. *par.* 2. *tom.* 14. *R.* 61. et defendi posse dicit Aversa §. 7. si Sacerdos ante Missam omittat confiteri, non quia desit copia Confessarii, sed quia timet infamiam vel scandalum, non teneri illo præcepto, tum quia non omisit confiteri propter defectum Confessarii, quod *Trid.* videtur requirere, tum præcipue, quia ibi non omisit prævium Confessionem, cum prævie ante Missam non habuerit conscientiam peccati; et hanc sententiam probabilem esse dicunt Lugo *n.* 140. Dic. *a n.* 151.

§ 7. Dian. Lug. Amic. Pell. Leand. *n.* 385. 539
Jo. Sanch. *d.* 31. *n.* 13. Aversa §. 9. dicunt etiam illum teneri præcepto, qui die Veneris sancto celebrans officium, communicavit sine Confessione peccati mortalis; quia, quamvis non consecret, tamen communicat sacerdotaliter. Idem dicunt cum *Suar. Vasq.* et aliis, si post consecrationem compleat Sacrificium alterius Sacerdotis deficientis. Recte tamen notat Dic. *a n.* 157. ista non esse adeo certa, cum enim hæc materia sit odiosa, posset aliquis dicere *Trid.* intelligi debere in rigore de illo, qui vere ipsemet celebrat Missam, id est, consecrat et communicat.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis?

540 « Resp. I. Nulla corporis macula per se impedit susceptionem Eucharistiæ, cum parum faciat ad bonitatem vel malitiam moralem; potest tamen aliquando per accidens impedire, propter effectus secutos. *Ita comm. Unde resolves :*

» I. Non impedit pollutio involuntaria, imo nec voluntaria per pœnitentiam expiata, nisi effectum malignum; v. g. turpem recordationem ac delectationem, vel distractionem et perturbationem animi relinquat : eo enim casu, uti et semper, post culpabilem, præstat, ac secundum sententiam communem, sub veniale debet differri, nisi aliud suadeat justa aliqua causa, v. g. magnus fructus festivitatis, regula Ordinis : vel si a dæmone excitata putetur, ad Communionis frequentiam impediendam, Sanch. *lib.* 9. *de Matrim. d.* 13. Bon. *d.* 4. *quæst.* 6. *p.* 2. Lugo *d.* 15. *sess.* 1.

» II. Neque actus conjugalis impedit; etsi decens, et consilii sit abstinuisse saltem nocte proxime antecedente, si raro communicet. Ita Fill. et Sanch. *loc. cit.* Escob. *t.* 7. *E.* 6. *n.* 83. Intellige, si debitum petitum ex necessitate reddidit, nec ullam inde animi perturbationem aut affectum ad res venereas patitur : si vero voluptatis causa fecisset, eo die abstinendum esse (præsertim si malignus effectus subsecutus fuisset) docent Regin. *lib.* 29. *num.* 117. Laym. *lib.* 5. *t.* 4. *cap.* 6. *num.* 10. *et* 16. Mart. Perez *d.* 49. *sess.* 3. *num.* 8. addens esse tantum veniale, imo indecentiam justa causa posse resarciri.

» III. Similiter etsi decens et consilii sit, sumpta Communione abstinere eo die a copula; licita nihilominus est ex bono fine, v. g. ex amore prolis, ad vitandum incontinentiæ periculum, vel ad debitum reddendum, Tamb. *cap.* 3. ex Sanchez *lib.* 9. *d.* 13. *et Marchin.*

» Resp. II. Ex præcepto Ecclesiæ tenetur communicaturus, sub mortali, regulariter esse jejunus, jejunio naturali, id est, ut a medio noctis nihilo omnino per modum cibi, potus, aut medicinæ sumpserit. Ita commun. Et est certum ex Conciliis, quæ vide apud Fill. Laym. Bon. Lugo *loc. cit. Unde resolves :*

» I. Etsi parvitas materiæ non excuset, hic non obstat tamen Communioni : *Primo*, Reliquias ciborum inter dentes hærentes trajicere casu (negant enim *Præp. Vasq.* et alii, si fiat de industria, contra Tann. Kon. *quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 47. et Dian. qui contrarium probabile affirmant) licet eas expuere omnino deceat, Dian. *t.* 4. *de Sacr. R.* 37. *et p.* 4. *t.* 4. *resp.* 104. Vid. Escob. *tract.* 7. *E.* 6. et Lug, *num.* 36. ubi notat sententiam istam *Tann. et Dianæ* ad hoc servire, ut studiose dentes ante expurgare, ne quid forte casu decidat, non tenearis. *Secundo*, Sanguinem vel alium humorem ex capite defluentem vel guttulam aquæ aut vini, casu per ablutionem oris; vel guttulam jusculi, dum sapor exploratur, per modum salivæ, cui mista est, vel culicem inter respirandum trajicere. Ratio est, tum quia hæc aut non sumuntur, scilicet ab extrinseco, aut non per modum cibi aut potus. V. Fag. *præcept.* 3. *cap.* 5. Lug. *num.* 23. *Tertio*, si aromata vel folium tabaci, ex causa ori imponas, mastices, vel quid aliud gustes, modo nihil transmittas, Præp. *in* 3. *p. quæst.* 8. *art.* 80. *d.* 1. *num.* 39. Lug. *Resp. mor. lib.* 1. *d.* 9. Idem de fumo tabaci, docet Gran. *in* 3. *p.* c. 6. *t.* 10. *d.* 8. *num.* 4. (licet indecens valde id videatur, nisi justa ex causa fiat). Et Escob. *t.* 7. *E.* 6. ubi de ejusdem pulvere per nares attracto idem colligit ex *Suar. et Fagund.* Idem tenet Diana *p.* 8. *t.* 7. *R* 3. et Lugo *ibid,*

» II. Probabile est non impedire Communionem, si frustulum ligni, chartæ, unguium, vel lapillum deglutias, quia non habet rationem cibi vel potus. Ita Dian. *R.* 38. *et tract. de celeb. R.* 52. ex *Ledes. et Sanch.* contra *Henr. Regin. Laym.* et alios, quorum sententia tutior est. *V. Lng. et Escob.*

» III. Non licet communicare his casibus :

» 1. Si saccharum, liquorem glycyrrhizæ, ore resolutum cum saliva trajicias : Si vero dubium sit, num quid deglutiveris, vel an factum sit post duodecimam, probabiliter docet Laym. *lib.* 1. *t. cap.* 1. contra *Sanch. Fag.* non impedire Communionem vel Sacrificium. V. Dian. *R.* 29. *et supra lib.* 1. *t.* 1. *cap.* 2. *d.* 3.

» 2. Si vesperi decumbens aliquid ori contra raucedinem imposueris, nisi certus sis, post medium noctis te nihil transmisisse. Ita Suar. Fill. Lug. *n.* 37. et alii. Licitum autem est, inter horologia dissonantia quodvis sequi, etiam ultimum, modo non constet errare, quia habet se ut auctor bonus, faciens opinionem probabilem, ut habet Sanch. *lib.* 2. *d.* 1. *de Matr.* Fagund. Jo. Sancius, Lugo *n.* 45. Dian. *R.* 36.

» 3. Si aliquid sumpseris, licet mox rejeceris.

» 4. Si tabaci fumum in stomachum traje-

ceris, ut docet *Præp.* etsi alii merito dubitent, Tann. *tom.* 4. *d.* 5. Gran. autem *in* 3. *p. c.* 6. *tract.* 10. *d.* 8. negat.

» 5. Si Sacerdos nocte Nativitatis in prima Missa ablutionem, vel lambendo digitos modicum aquæ aut vini sumpserit. V. Bon. *d.* 4. *quæst.* 6. *p.* 2.

» IV. Non est peccatum, per se loquendo, cibum sumere vel expuere, Tamb. *cap.* 1. §. 1. statim a Communione, ut ex S. Thom. docent Azor. Sanch. Pont. *p.* 1. *num.* 25. unde eum, qui paulo ante medium noctis cœnasset in Dominica pridie Nativitatis Domini, posse nihilominus statim post mediam noctem celebrare, docet Dian. et alii 3. *p. t.* 4. *R.* 44. etsi ob Sacramenti reverentiam, consilii sit abstinere, donec species sint consumptæ, quod saltem intra dimidium quadrantem in laico (in Sacerdote intra quadrantem) fieri certum videtur, Lug. *d.* 12. *sect.* 3. *num.* 54. ex judicio Medicorum a se consultorum, Tamb. autem *cap.* 3. § 3. ex Jo. Sanch. *d.* 38. notat citius a valido quam debili stomacho, regulariter tamen ab omnibus intra horam consumi, refertque infirmum quemdam post mediam horam species integras rejecisse.

» Dixi in Responsione, *regulariter,* quia non jejunus licite communicat, in sequentibus casibus, si quidem jejunus non possit sine notabili incommodo, ut monent Kon. et Bon. apud Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 42.

» In periculo mortis, sive illud sit ex morbo, vulnere, veneno, sive ex sententia Judicis. Et quidem in eodem morbo, etsi non tenearis, potes tamen post aliquot, v. gr. sex, 7. vel etiam, ut putat Laym. duos dies (etsi quoad hoc potissimum attendendum esse ad consuetudinem, moneat Lugo) repetere Viaticum non jejunus, dummodo nequeas jejunus sumere, et periculum mortis recurrat, ut docetur *comm.* vel etsi maneat, ut conira Vasq. Præp. et alios docent Nav. Tol. Reg. Suar. Lug. *sess.* 3. *n.* 65. Imo etsi non liceat ægro ex sola devotione communicare fracto jejunio, si tamen morbus esset diuturnus, nec posset dari Communio, nisi post medicinam, probabile esse id licere, docent Arm. Tol. Kon. Reg. Henr. Suar. Escob. etc. quorum aliqui exigunt longum intervallum, v. gr. 30. dierum, ut Nav. et Villal. alii 8. vel 10. dies, ut Suar. Henr. Fagn. alii 7. ut Sylv. alii 6. ut Arm. Zambr. Possev. et Fill. quos sequitur Dian. *de celeb. R.* 77. alii permittunt toties quoties sano posset dari jejuno; ita, Escob. *t.* 7. *E.* 6. ex Hurt. alii denique posse sequenti statim die dari, ob justam causam, ut si propter consuetudinem et desiderium aut devotionem difficulter abstineat, et moraliter videatur instare periculum mortis; sic Laym. *cap.* 9. *num.* 20. Verum ea in re loci consuetudo spectanda est, quæ nunc saltem videtur permittere, ut quando morbus et periculum diu protrahitur, post 7. et 8. dies iterum detur Communio non jejuno. V. Lugo *d.* 15. *sess.* 3.

» Denique, licet probabile videatur Fill. *tract.* 4. *num.* 142. et Lug. id, quod docet Maj. *in* 4. *d.* 9. *cap.* 3. Fern. *de hæred. etc.* (Laym. vero *cap.* 6. *num.* 21. limitat ad casum necessitatis, quo moriturus alius Sacramentum suscipere non posset et scandalum cessaret) posse non jejunum celebrare ad dandum alteri Viaticum, eo quod hoc sit juris divini, jejunium vero Ecclesiastici tantum : ideoque non tantum posse, sed etiam teneri dicat Gran. *in* 3. *p. cap.* 6. *t.* 19. *d.* 8. *num.* 12. id tamen merito communiter rejicitur, tum quia contrarium probat praxis; tum quia major est habenda ratio Sacramenti, quam aliqualis necessitatis proximi; tum quia præceptum Viatici non obligat, quando non potest rite dari. Ita Bon. ex Kon. Hurt. *de Euch. d.* 9. *diff.* 17. Suar. Vasq. etc. *comm.* docetque *Lugo* esse probabilius. V. Dian. *tom.* 1. *tract.* 4. *R.* 33. Sacerdos autem morti (sive naturali, sive violentæ) vicinus, celebrare sine dubio potest non jejunus ad dandum sibi Viaticum, si illud aliter non potest, quia non plus est celebrare, quam communicare, sumpto cibo, Lugo *sect.* 4. Laym. Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 36.

» II. Si periculum sit, ne Eucharistia pereat vel male tractetur, potest sumi a non jejuno, etiam laico, si alius desit; imo probabiliter potest etiam a præsente Sacerdote laicus accipere, ut docent Lugo *num.* 87. Suar. et Vasq. *d.* 22. *num.* 48.

» III. Si grave scandalum sit oriturum ex omissione Sacrificii, vel Communionis. Quod tamen quidam putant vix fieri posse, eo quod occurri possit scandalo, dicendo Sacerdotem casu aliquid sumpsisse, ideoque impediri.

» Dixi, *scandalum :* quia turbationem vel incommodum aliquod secuturum, v. g. si celebraturus primitias aliquid sumpsisset, non sufficere, notat *Præp.*

» IV. Si perfectio Sacrificii vel Communionis urgeat, quod fieri potest quinque modis.

» 1. Si pro speciebus vini sumpsit aquam (quam si advertat, dum habeat in ore, non est expuenda ob periculum ejiciendi fragmentum hostiæ, et irreverentiam; sed deglutienda,

Tamb. *de exped. Sacram. lib.* 2. *cap.* 8. Lugo *d.* 15. *sect.* 4.) tunc enim tenetur denuo consecrare : quod fieri etiam potest, consecrando et offerendo statim, sine nova hostia : V. apud *Suar.* Quod si id post Missam conclusam advertas in sacristia, omittas : Si autem intra Missam post sumptionem, vel etiam ante eam, post consecrationem tamen, dubites, an fuerit vinum, pro vino præsumendum esse, et pergendum, ait *Tamb.*

» Si celebrans post consecrationem deficiat, tum enim tenetur alius, etiam non jejunus, si jejunus haberi nequeat, perficere.

» Si post consecrationem, etiam unius speciei, recordetur se non esse jejunum ; tenetur enim pergere; imo etiam potest pergere, si ante consecrationem recordetur, et absque scandalo et nota non possit desistere, v. gr. in solemni Sacro, ut docent *Suar. Kon. etc.* Si tamen privatim celebret, et commode possit abrumpere, tenetur, uti ex S. Thom. *quæst.* 73. *art.* 6. docetur *commun.*

» 4. Si post absolutionem sumptam, licet diu Communionem distribuerit, sumendæ sunt reliquiæ, etiam grandiores, consecratæ eodem Sacro (quod addo, quia non licet tunc sumere particulas alterius Sacrificii, quæ sunt in Ciborio, ad illud expurgandum, ut docent Suar. Lug. *lot. cit. cum comm.* licet contrarium probabile dicat Tamb. *de expedita Com. cap.* 2. §. 8. ex March. *t.* 3. *p.* 3. *cap.* 3. uti nec ejusdem Sacrificii, si illud plane sit absolutum, et ab Altari recesseris) sed debent servari, donec sumatur a jejuno, Escob. *t.* 7. *E.* 6. Fag. etc. quia convivium jam finitum est : Nisi tamen aliud suadeat periculum indecentiæ, v. g. si plures Missæ eodem die istic futuræ non essent et Sacramentum asservari non soleret, tunc enim minore irreverentia sumeret, quam asservaret. Imo Lugo *d.* 14. *p.* 4. *num.* 82. et Gran. non damnant Sacerdotem, qui prius, quam sacras vestes exuat, particulam inventam absumit, eo quod non sit Communio nova, sed complementum præcedentis. V. Bon. Lugo, Escob. *ll. cc.*

» 5. Si pars hostiæ post absolutionem sumptam calici aut palato adhæreat (quæ decentius nova ablutione, quam digito propellitur, ut docet *Bon.* ex *Fill.* et aliis; quamvis Missale etiam permittat, ut digito attrahatur ad labium calicis, et sumatur ante ablutionem) quomodo etiam ii excusantur, qui ex devotione hostiam in ore diu retinentes, casu præmittunt aliquid ablutionis : sponte tamen id non licet, nisi bona fides et sancta simplicitas excuset. Ratio horum omnium est, quia talis sumptio moraliter censetur completio unius Sacrificii. Regin. *t.* 6. *num.* 123. Bon. *lib.* 1. *d.* 4. *quæst.* 6. *p.* 2.

» Unus casus est in metu mortis, ad quam evadendam, sicut sine altari, vel calice consecrato aut vestibus sacris, ita etiam non jejunum posse celebrare docet *Dian.* cum *Sylv. etc. p.* 3. *t.* 6. *R.* 48. *et p.* 5. *t.* 3. *R.* 39. dummodo celebratio non exigatur in contemptum Religionis, Ecclesiæ, vel ejus præceptorum.

ADDENDA.

Quæst. 107. *Quid præterea notandum sit circa dispositiones ex parte corporis requisitas?* Resp. seqq. § 1. Stomachus communicantis debet ita esse dispositus, ut potens sit retinere et consumere species; unde si vel continuo revomat, vel statim per secessum emittat omnes reliquos cibos plane immutatos, gravis irreverentia est communicare, Sanch. Quarti, Gob. *t.* 4. *num.* 165. Si tamen bona fide sic communicet, et statim revomat, accipit effectum Sacramenti sive gratiam, Leand. *n.* 410. 541

§ 2. In dubio, an sumens sit revomiturus, Auctores communius et probabilius negant licitum esse communicare : attamen licitum esse putant Tann. Reiff. Gob. *num.* 163. quia videtur melius esse, ut Sacramentum exponatur incerto periculo irreverentiæ materialis, quam hominem, in cujus bonum Sacramenta sunt instituta, privare certo fructu Communionis : et addunt Suar. Tamb. Gob. *num.* 164. in hoc et similibus casibus licitum esse dare ægro minimam particulam, etiam in liquore vel jusculo, licet hoc moraliter certo sit prius descensurum. 542

§ 3. Qui aliquando, etiam sæpius per diem vomit, non ideo tenetur abstinere a Communione, quia non est morale periculum, ut eo præcise tempore eveniat; neque illa prudenter timentur, quæ raro eveniunt, Gob. *num.* 170. Si tamen casu fiat, ut species rejiciantur, purgari debent et sumi; si autem purgari non possint, vel si nemo sit, qui velit sumere, nefas esset comburere, sed immitti possunt aquæ, donec dissolvantur, tumque aqua injiciatur in sacram piscinam, Gob. *num.* 166. 543

§ 4. Qui fere continuo tussiunt, non ideo tenentur abstinere a Communione, quia quamvis materia, quam ejiciunt, plerumque ascendat e pectore, tamen non est periculum ejiciendi sacras species, dummodo ad stomachum descenderint, quia via, per quam sputa tussiendo excutiuntur, non est æsophagus, seu via cibi 544

et potus ad stomachum, sed est vena aspera, sive via respirationis ad pulmones. Decens tamen est ad vitandum scandalum, ut sputum saltem intra quinque *Pater et Ave*, si nimium abundet, post susceptam Communionem, excipiatur strophiiolo, Castrop. Gob. *t.* 4. *n.* 171.

545 § 5. Si quis post communionem incidat in morbum gravem, vel cum communione sumpserit venenum, ita ut Medicus judicet necesse esse, ut statim vomat, sumere potest potionem, *ne Calix vitæ vertatur in mortem,* inquit S. Thom. *quæst.* 83. *art.* 6. *ad* 3. Et rejectæ species separatæ a sordibus erunt detinendæ aut injiciendæ in aquam, donec consumantur, et postea, quod supererit, in sacram piscinam conjiciendum, secundum dicta *nnm.* 543. Si autem quis paulo post sumptionem revomat, et species non appareant, *Rubrica Missalis de defect. tit.* 10. *num.* 14. præscribit, ut vomitus comburatur, et cineres in sacrarium mittantur.

546 § 6. Sacerdos more laico communicans, debet esse indutus stola, uti ex *Conc. Bracharensi III.* præcipitur, *Cap, Ecclesia* 9. *dist.* 23. sub interminatione excommunicationis. Putant tamen Suar. *d.* 68, sess. 1. Barb. Henr. Bon. Gav. Leand. *num.* 371. Gob. *num.* 47. nunc non peccare graviter, si stolam omittat. Imo Azor. *lib.* 10. *cap.* 38. *quæst.* 12. et Tamb. *de Comm. cap.* 2. *num.* 10. absolute dicunt non peccare, quia decretum illud videtur abrogatum, et solum ex decentia et convenientia servari solet, inquit Avers. *quæst.* 8. *sect.* 8. § *Duplex.* Si tamen alicubi sit mos, ut fiat, servari debet sub veniali, uti docet Escob. *lib.* 20. *num.* 469 [1].

547 § 7. Secluso scandalo (quod facile non erit grave, inquit Tamb. *num.* 11.) licitum est communicare etiam gladiatum, Gob. *nu.* 350. Imo hoc decet Equites S. Joannis et similes, inquit Jo. Sanch. *d.* 45. quia gladius pro fide gestandus, est eorum insigne.

548 § 8. Si hostia palato agglutinetur, paulatim solvenda est vino, vel saliva; neque enim decet digito solvi, si tamen laicus digito solveret, putat Gob. *n.* 381. nonnisi venialiter peccaturum. Ut autem non agglutinetur, expedit aliquanto tempore relinquere immotam in lingua, sic enim affluet saliva, aut humectatio oris ipsius impediet, ne agglutinetur.

549 § 9. Post Communionem non statim bibendum aut comedendum, quia reverentia erga spiritualem cibum et Christum hospitem videtur hoc postulare, et ideo etiam *Cap. Tribus gradibus, de Consecr. dist.* 3. dicitur, si mane dominica portio editur, usque ad sextam jejunent Ministri. qui eam sumpserunt. Attamen, præter citatos *a Busemb.* docent Suar. Avers. § *Postremo, Quarti de Missa p.* 2. *tit.* 12. *dub.* 5. si adsit causa aliqua, ne quidem esse veniale; et decretum illud esse consuetudine abrogatum testatur *S. Th. ad* 6. hinc potest Religiosus dato signo statim post Missam vel Communionem accumbere mensæ cum aliis, præsertim si alioquin molestia vel inordinatio aliqua causanda esset, cum enim in mensa servet silentium, videtur pro reverentia manere satis collectus, Dicast. *d.* 9. *n.* 413.

Q. 108. *Quid præterea sit addendum circa je-* 550
junium naturale ad Communionem prærequisitum? R. Seqq. § 1. Ut aliquid frangat jejunium natnrale, requiruntur hæc tria. 1. Ut hoc, quod sumitur, habeat rationem cibi vel potus. 2. Ut sumatur per modum comestionis vel potationis. 3. Ut sumatur ab extrinseco. Et de his tribus judicandum est, secundum communem æstimationem Ecclesiæ.

§ 2. Per cibum aut potum intelligitur id 551
solum et omne, quod a stomacho alterari, et saltem ex parte digeri potest, sicque in substantiam hominis aliquo modo converti, Lugo Castr. Dian. Dic. Gob. *t.* 4. *n.* 262. Jo. Sanch. *d.* 42. *n.* 23. Tamb. *de Comm. c.* 2. *n.* 16. contra Nugn. Laym. *l.* 5. *t.* 4. *c.* 6. n. 18. Bernald. *d.* 43. *nnm.* 7. qui non requirunt, ut sit aliquid digestibile; sed tenendum est cum prioribus : unde qui cum aere deglutiret fumum, nebulam, et similia, non fregisset jejunium, quia hæc non censentur comestibilia vel potabilia, sed tantum respirabilia, Dicast. *d.* 9. *n.* 280. neque possumus ab his expugnare aerem, quem trahimus aut deglutimus, inquit Lugo *d.* 15. *n.* 35. Quamvis autem aliqnid secundum se totum digeri non possit, si tamen sit aliquid instar cibi vel potus, et aliquam partem habeat digestibilem, uti probabiliter habent uniones in pulverem redacti, aurum potabile etc. franget jejunium, Tamb. *num.* 22.

§ 3. Probabile est cum Ledesma, Lugo, Jo. 552
Sanch. Dian. Tamb. *num.* 18. Aversa *quæst.* 8. *sess.* 8. § 7. contra *Castrop.* et alios, quod capilli, ossicula fructuum, plumbum, aurum, fila ex serico vel lana, etc. non frangant jejunium, cum non habeant rationem cibi, nec sint digestibilia. *Nec obstat,* quod S. Thom. *quæst.* 80. *art.* 4. *ad* 4. dicat : *Nec refert, utrum aliquid hujusmodi nutriat, vel non nutriat : nam* non ideo negat debere esse aptum nutrire, seu digestibile. Addit *Dicast.* terram, quam præ-

1 Vide Lambertinum *Instit.* 38. *edit. Romanæ.*

gnantes extraordinarie appetntes quandoque comedunt, etiam non frangere, sed probabilius est, quod talis terra frangat; uti et creta, quam domicellæ edunt, ut albescant, quia in eis continentur partes mistæ, quæ a stomacho sunt alterabiles. Putat enim Tamb. *num.* 19. per chartam, et filum ex lino frangi jejunium, quia ex herbis fiunt : Item per fœnum, et paleam, quæ in substantia sua sunt herbæ : Item per pulveres medicinales, etiam ex ossibus, et lapidibus contritos, quia habent se tanquam cibi medicinales corporum. Idem dicit Tamb. *num.* 20. de cera, quamvis contradicant *Diana et Bernald.* quia cera fere semper aliquid retinet mistum de melle, *Pasq.* autem putat veneno non frangi jejunium, eo quod ex natura sua non ordinetur in cibum humanum, sed probabilius est in eo contineri partes, quæ ex natura sua sint cibus humanus. Aqua vero, licet non nutriat, tamen nutritionem valde juvat, et est proprie humanus potus, ideoque frangit naturale jejunium.

553 § 4. Si quis deglutiret parvam nucem cum cortice clauso, Jo. Sanch. et Leand. *num.* 373. putant frangi jejunium, quia nucleus inclusus est materia comestibilis, et per accidens non alteratur; sed merito dubitat Tamb. *num.* 21. quia prout hic existit, dum trajicitur, sic non est alterabilis nec digestibilis.

554 § 5. Tum aliquid sumitur per modum comestionis vel potationis, si hoc, quod trajicitur, et modus trajiciendi, sufficiat in morali æstimatione, ut quis censeatur comedisse aut bibisse, Tann. Lean. Gob. *num.* 260. Unde si musca involaret in fauces, et sic se ipsam in stomachum inferret, non violaret jejunium : e contra violaret, si involaret in fauces, et homo postmodum deglutiret, Lugo, Rhod. Tamb. *n.* 24. Gob. *n.* 264.

555 § 6. Quod fuit aliquid quasi spectans ad corpus, et censetur permansisse in corpore, non dicetur sumi ab extrinseco, S. Thom. *in* 4. *dist.* 8. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæst.* 2. Hinc si sanguis e gingiva, aut sanies e pustula oris fluens deglutiatur, non frangit jejunium, Suar. *d.* 68. *sect.* 4. Tann. *d.* 5. *quæst.* 8. *n.* 79. et idem dicit S. Thom. *supra*, *de eructationibus.* Notat etiam Quarti *p.* 3. *tit.* 9. *sect.* 1. *dub.* 2. citans *S. Thom. Suar. Lugo* et alios, quamvis sanguis in os defluens, ex industria deglutiatur, etiam animo se nutriendi, non violari jejunium, quia intentio illa non potest dare sanguini rationem cibi ab extrinseco; si tamen quis sanguinem sugeret e vulnere digiti et deglutiret, frangeret jejunium, quia cum sumatur a membro ita distante, censetur sumi ab extrinseco, Lugo *n.* 32. Tamb. *n.* 22. Et idem est, si mulier e suis mamellis lac sugeret, Aversa §. *Tertio.* Imo puto, si id, quod ex oculis vel naribus defluit, in os admittatur et deglutiatur, frangi jejunium, quia venit ab extrinseco.

§ 7. Quidquid se habet per modum salivæ, 556
etiamsi plane ab extrinseco salivæ advenerit, non censetur esse ab extrinseco, nec frangit jejunium. Hoc autem se habet per modum salivæ, quod, cum sit quid minimum, et a saliva inseparabile, esto nondum in illam sit conversum, tamen cum saliva trajicitur, uti si quis os abluerit aqua, cujus stillula mista saliva postea deglutiatur, Suar. Vasq. Gran. Dicast. Gob. *num.* 270. Requirunt autem *S. Thom. Lug. Fill. Bon. Hurt.* ut hoc trajiciatur præter directam intentionem, sed *Henric. Com. Tamb.* et alii apud Avers. §. *Quinto* dicunt non obstare, etiamsi advertenter trajiciantur.

§ 8. Si hoc, quod dentibus inhæret etiam 557
dedita opera deglutiatur, putant Suar. Castr. Gob. *num.* 268. Leand. *num.* 373. non violari jejunium, quod etiam ut probabile defendunt Ochagav. Tann. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 104. Si tamen illæ reliquiæ essent ita magnæ, ut sensibiliter perciperentur in lingua, deberemus expuere, inquit Lugo *num.* 36. Et, si deglutirentur, frangerent jejunium, quia non habent se per modum salivæ, nec censentur sumptæ heri, sed hodie sumuntur, veluti distinctæ partes ab hesternis, et veluti ab extrinseco, cum non fuerint pars, nec corporis, nec salivæ humanæ : ergo frangunt jejunium, licet casu deglutiantur, *Nugn.* contra *Gob.* et alios.

§ 9. Si quis in flumen lapsus, invitus sumat 558
aquam, aut alicui in somno vel violente ingeratur cibus in fauces, *Bosco* dicit non frangi jejunium, sed probabilius contradicunt Lugo, Pasq. Tamb. Dian. *p.* 1. *t.* 16. *R.* 49. Avers. § *Sexto*, quia vitaliter sumitur per potationem, vel cibationem, sic enim etiam bruta cibantur, licet invitis ingeratur cibus.

§ 10. *Lez.* et alii apud Dian. *p.* 5. *t.* 13. 559
R. 1. *et p.* 8. *t.* 7. *R.* 3. putant tabacum tam masticatum quam fumatum frangere jejunium, quamvis nihil sensibile dimittatur, quia aperit stomachum, et inde trahit humores : ergo facit per qualitates et accidentia, quæ descendunt, accidentia autem non descendunt sine subjecto : ergo simul descendunt tenues substantiæ alterantes stomachum : e contra Dian. et Burgh. *cent.* 3. *cas.* 45. citantes alios plures, negant per tabacum solvi jejunium, dummodo

de folio nihil deglutiatur : si autem aliquid fumi deglutiretur adhuc negant *Burgh. et Marchant.* contra Rayn. *in Heter. t.* 16. *sect.* 1. *p.* 3. *num.* 23. tolli jejunium, quia descendit per modum aeris, et veluti per actionem respirationis, uti *num.* 561. dictum est : Ad hoc autem ut tabacum attrahat humores, notat Lugo *in Resp. Mor. lib.* 1. *d.* 9. et Gob. *n.* 265. opus non esse, ut aliquid descendat, quia fieri potest vel per vim aliam attractivam vel ex consensu linguæ, et palati cum stomacho, cerebro, aliisque partibus humorem continentibus.

560 § 11. Sumptio tabaci per nares, sive in folio sive in pulvere, sive in fumo, imo secundum aliquos etiam guttulæ humoris attractæ per nares non solvunt jejunium, quia hæc omnia non sunt comestio vel potatio, sed vel trajectio salivæ, vel respiratio, vel attractio seu afflatio narium, Boudev. *p. quæst.* 17. Avers. §. *Tertio et Secto*. Præterea non violat odor qualiscumque, quia nec est cibus vel potus, nec sumitur per comestionem vel potationem, sed velut aer per respirationem, Tamb. *num.* 23. Gob. *num.* 264. Pignat. *t.* 1. *c.* 155. contra De Leon.

561 § 12. Si Sacerdos Communionem distribuens particulam repertam sumat, non potest postea illa die Missam legere, quia si consecrata non est, solutum est jejunium : si consecrata est, bis communicaret una die : Lugo hic *d.* 15. *num.* 27.

562 § 13. In jejunio naturali ad Communionem requisito non dari parvitatem materiæ recte probant Diana *p.* 6. *t.* 8. *R.* 8. et Card. *in* 1. *crisi d.* 12. *cap.* 3. contra quosdam apud apud Mendo *diss.* 11. *quæst.* 1. *n.* 7. Potest tamen aliquid modicum, habens se per modum salivæ, non frangere jejunium, secundum dicta *n.* 566.

563 § 14. Quamvis prius defluat vinum, quam deglutiatur hostia, nihil obstat jejunio, quia sumptio illa vini et hostiæ manet una moraliter.

564 § 15. Certum est non requiri, ut post sumptum cibum intercedat somnus vel digestio cibi, uti habet communis cum S. Thom. *a.* 8. *ad* 5. Avers. §. *Octavo. Nec obstat,* quod *cap. si constiterit, de accusat.* jubeatur puniri Sacerdos, qui nulla dormitione noctu præmissa mane celebravit : et *Glossa* addit, quia non videbatur jejunus propter indigestionem, *nam* non ideo jubetur puniri, sed quia totam noctem in taberna exegisset.

565 *Quæst.* 109. — *Quid faciendum sit in dubio, an sis jejunus ?* Resp. §. 1. Si probabiliter judices te jejunum, potes communicare uti sequitur ex dictis *lib.* 1. *a num.* 268. et signanter hic notat Avers. *quæst.* 11. *sect.* 8. §. *Nono.* Si autem mere negative dubites, *Verjuys* citans alios *t.* 8. *art.* 3. absolute negat te posse communicare, quia in dubiis pars tutior est eligenda ; et quando dicitur, quod in dubio melior sit conditio possidentis, id habet locum tantum in materia justitiæ : sed cum sententiam illam rejecerim *lib.* 1. *n.* 502. aliter est distinguendum.

§ 2. Si scias te post medium noctis fuisse 566
jejunum, et dubites, an postea aliquid deglutiveris, Sanch. Fag. Rodr. Villal. Lugo, Bon. Castr. Oviedo, Schild. *t.* 6. *cap.* 4. § 1. dicunt tibi non esse licitum communicare, et *Salas* dicit oppositum esse contra mentem omnium. Rationem dant, quia jejunium prærequiritur velut conditio ad participandum illud Dei beneficium : ergo qui vult illius esse compos, debet probare se habere conditionem illam ; sicuti in foro externo, qui vult frui beneficio, quod conceditur nobili, debet probare se esse nobilem. Nihilominus Card. Lugo, Laym. Caram. Pasq. Bardi, Dicast. Card. Boss. Rayn. *in heterocl. spirit. T.* 16. *sect.* 1. *p.* 3. *n.* 25. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 29. Bern. *d.* 43. *nnm.* 12. probabilius dicunt licite communicare, quia quivis habet jus certum communicandi, nisi sciat se prohiberi, deinde certus est, se fuisse jejunum, v. g. hora ante primam noctis, neque hic tenetur positive probare se esse idoneum, sed satis est, quod sciat se fuisse idoneum, et non sciat se esse amplius, tum enim est in possessione sui juris et libertatis : ergo non debet dejici de illo jure, et possessione per incertum impedimentum, præsertim cum fractio jejunii, quæ est res facti, præsumi non debeat in dubio sed probari, sicuti si scias te heri non fuisse irregularem, et dubites, an hodie sis factus, supponere poteris te non esse, et suscipere Ordines, quia antecedenter eras, et manes in possessione libertatis ad Ordines suscipiendos, nisi dubitares de homicidio : jus enim tunc specialiter prohibet susceptionem Ordinis.

§ 3. Si scias te aliquid cibi vel potus deglu- 567
tisse, sed nescias an ante vel post duodecimam noctis Jo. Sanch. *d.* 42. Dicast. *d.* 9. *a num.* 284. Gob. *t.* 4. *num.* 280. Bosco *s.* 11. *concl.* 6. adhuc putant te posse communicare, idemque defendunt velut probabile Med. Laym. Rhod. Tamb. Burgh. *c.* 3. *c.* 96. Card. *in.* 1. *crisi d.* 26. *num.* 87. Dian. *R.* 29. Bardi *disc.* 6. *cap.* 11. *p.* 3. §. 1. *et* 2. quia

adhuc videtur possidere jus communicandi, usquedum probetur supervenisse impedimentum ; sicuti enim enim ille, qui dubitat, an sit irregularis, non tenetur probare se non esse, ita etiam volens communicare, non tenetur probare se esse jejunum, sed satis est, si illi non constet non esse jejunum ; qui autem vult illum repellere, illi incumbit probare, quod jejunus non sit. Alii tamen Thom. Sanch. Bossio, Lugo, Bernal. supra, Tamb. *de Comm. cap.* 2. *num.* 29. dicunt talem non posse communicare, quia cum sciat se comedisse, possessio non videtur esse pro libertate, sed pro præcepto prohibente ; quod *Lugo* confirmat a pari, nam qui scit se vovisse, et dubitat, an ante vel post septennium, tenetur voto, et onus probandi, quod fuerit ante septennium, incumbit voventi : ergo etiam, qui certus est se comedisse, sed nescit, an ante vel post mediam noctem, ei incumbet onus probandi non fuisse post. Hæc ratio est probabilis ; et quod votum attinet, videri possunt dicta *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 387. Bardi autem dicit esse disparitatem, quod pro voto sit possessio, quia obligatio est certa, quæ fundatur in natura voti facti cum usu rationis : ut supponitur, sive adsit septennium sive non ; exceptio autem septennii, ante quod non supponitur esse usus rationis, est dubia, ideoque a vovente probanda est. E contra in nostro casu, possessio non est pro præcepto prohibente, nam prohibitio tantum obligat supposita comestione, non qualicumque, sed pro tali differentia temporis exercita; ergo si non probetur facta tali tempore, possessio non est pro præcepto prohibente. Hæc responsio est probabilis, nihilominus sententia opposita videtur probabilior.

568 § 4. Si quis noctu expergefactus bibat, non potens scire, quæ sit hora, ideoque mane sit omnino dubius, an post, an ante mediam noctem biberit, Bardi et Tamb. *in Decal. lib.* 1. *c.* 3. § 7. recte docent contra *Gob.* non posse communicare, quia talis prudenter examinare non potest, an fuerit ante vel post mediam noctem, cum nequeat judicare de horis in somno transactis : ergo nec est potens ad determinandum se prudenter pro sua libertate ; hæc enim determinatio fieri debet post prudens examen, quale tunc tantum institui potest, quando respectu vigiliæ oritur dubium.

Quæ hic dicta sunt de volente communicare, valent de Sacerdote volente celebrare Missam.

569 *Q.* 110. *Quid hic intelligatur per mediam noctem, a qua debet esse jejunum?* Resp. § 1. Per mediam noctem in his partibus intelligitur hora duodecima noctis, non præter propter, sed in momento, non quidem mathematico, attamen Ecclesiastico, et attendendo ad horologia, secundum dicta *lib.* 1. *a num.* 582. hinc rejici debet sententia aliquorum apud Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 48. qui dicebant non obstare huic jejunio, si quis statim post duodecimam aliquid sumeret, eo quod moraliter censeretur adhuc esse duodecima.

§ 2. Tunc est duodecima, aut quævis hora, 570 quando auditur primus pulsus horologii, uti dictum est *lib.* 4. *nam.* 486. Unde si quis tum aliquid cibi vel potus habeat in ore, probabilius est cum Con. Jo. Sanch. *d.* 42. *num.* 19. contra Gob. *in Exp. t.* 4. *num.* 272. teneri ejicere, si velit manere jejunus, sicuti debere ejicere siccatum, quod ante mediam noctem ori imposuisset, uti habet communis et certa contra *Amic.* et alios apud Gob. *num.* 279.

§ 3. Horologia ordinarie non bene directa 571 attendi non possunt, sed aliunde ferendum est judicium, secundum dicta *lib.* 4. *num.* 487. si tamen alicubi sint plura horologia, quæ ordinarie bene diriguntur, et quis aliquid sumat post duodecimam in uno, et necdum in aliis auditam, Rodr. Merol. Sal. Ovied. Schild. *t.* 6. *cap.* 4. § 1. dicunt non esse licitum communicare, quia uterque sonus est incertus, et causat dubium positivum de jejunio ; hinc Avers. *quæst.* 8. *dub.* 8. §. *Ubi autem*, ait etiam eum esse dubium de jejunio, qui comederet paulo ante sonum duodecimæ in omnibus horologiis, quia horologia vix unquam attingunt horam naturalem : sed quidquid sit de hoc, opposita sententia est practice tuta, uti citatis Auctoribus notat hic *Busemb.*

Q. 111. *Quandonam præterea possit aliquis* 572 *non jejunus communicare?* Resp. Proponi solent hi casus :

§. 1. Cajus Parochus ad festum suæ dedicationis invitarat Titium vicinum Parochum, ut pro eo caneret Missam : Titius non intellexit se invitari ad Missam canendam, hinc legit mane in suo templo, jentat et venit ad Cajum, qui etiam mane legerat : hic expectat populus Missam. *Quæritur*, an Titius in hoc cau possit non jejunus Missam legere? Resp. Navar. et Verj. *t.* 8. *art.* 3. dicunt ob nullum scandalum posse Sacerdotem celebrare non jejunum, quia vitari potest scandalum, dicendo, neutrum esse jejunum; nec turbabitur populus, si dicatur in eo casu non obligari ad Missam. Alii contrarium tenent cum Tann. *d.* 4. *d.* 5. *quæst.* 8. *num.* 64. quia si populus nesciat Titium non

esse jejunum, minus malum est hunc legere non jejunum, quam cum scandalo offendi totum populum, et tali die privari Missa : quod si populus sciret neutrum esse jejunum Tann. dicit melius esse admoneri de errore, et dimitti sine Missa; e contra Gob. *t.* 4. *num.*329. dicit melius fore, si Caius celebret, quia scandalum cavetur, si edoceatur populus, quod Ecclesia id permittat in ejusmodi circumstantiis; si autem non fiat, gravius orietur scandalum, dicteria contra Sacerdotes, sarcasmi, irrisiones, etc.

573 §. 2. Titius diu se probavit pro prima Missa, quam cogitat hodie hora octava canere, interim hoc mane iterum se probat, et uti aliis diebus fecerat incogitanter sumit hostiam non consecratam. *Quæritur*, an possit primitias legere nou jejunus? Resp. per se loquendo non potest, possunt tamen adesse circumstantiæ, ob quas liceat, v. g. si Titius sit familiæ perhonestæ, ad cujus primitias conveniunt cognati multi, pro quibus etiam fit convivium lautum apparatum; item si publice notum est vel proclamatum, eum hodie lecturum primitias : et e contra error illius in sumpta hostia non consecrata sit occultus, hoc casu licitum ei erit celebrare tum per epikiam, nam nullus Papa, si adesset vel interrogaretur, vellet hunc casum lege inclusum; tum propter publicum scandalum alias oriturum, Goh. *t.* 3. *num.* 411.

574 §. 3. Titius Dominica in Albis communicare voluit pro Paschate, sed mane casu deglutivit aquam; *Quæritur*, an communicare possit non jejunus, ut præceptum annuæ Communionis impleat? Resp. Affirmat Tolet. *lib.* 1. cap. 8. *num.* 24. quia videtur prævalere utilitas hujus præcepti, Præp. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 104. et alii probabilius negant, quia cum sine incommodo possit sequente die utilitatem istam percipere, prudenter præsumitur, quod Ecclesia velit obligationem tantisper differri.

575 *Q.* 112. *Quis hic intelligatur constitutus in periculo mortis, ita ut non jejunus possit communicare?* Resp. Omnis ille, cui invito mors imminet, uti magis explicabitur *num.* 63. nam si ipse se conjiciat in mortem, non censetur esse in illius periculo. Non est tamen opus, ut mors certo immineat. sed satis est, quod prudenter timeatur, v. g. si medicus aut alius homo prudens judicet ex illo morbo decessurum, Dicast. Gob. *t.* 4. *num.* 308. An autem, sicuti licitum est in tali casu communicare, etiam liceat celebrare non jejuno, ut talis moribundus communicari possit, dicetur *num.* 601.

ARTICULUS III.

Quæ et quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam?

« Resp. I. Sumptio Eucharistiæ fidelibus 576
adultis est necessaria, necessitate, non medii, sed præcepti divini, obligantis tum in articulo mortis per modum Viatici, tum etiam sæpius in vita, ut docent *Suar. Vasq. Laym. Fag.* et alii *comm.* probantque tum ex Scriptura, tum ex Conc. Nicæno et Trid. *sess.* 13. *cap.* 6. tum ex praxi Ecclesiæ, tum quia Eucharistia est instituta per modum cibi, cujus usus sæpius est necessarius, Bon. *d.* 4. *quæst.* 7. p. 1. *num.* 8. *Unde resolves :*

» I. Quisque fidelis in periculo vitæ, quod prævidet, vel merito timet, v. g. in gravi morbo, ante conflictum vel puerperium præsertim primum, ante navigationem, etc. tenetur sub mortali communicare Suar. Vasq. *d.* 214. Nisi tamen paucis, v. g. octo diebus ante communicasset, talis enim Communio censeretur habere rationem Viatici, ut docent *Suar. Reg. Fill.* contra quosdam, ut Gasp. Hurt. *d.* 10. *diff.* 2. *etc.* apud *Escob.* qui dicunt eum, qui mane communicavit, si a prandio incurrat periculum vitæ, teneri iterum sumere Communionem, tanquam Viaticum : imo Sa et Sylv. *v. Euch.* Fumus, etc., et Caj, *v. Communio*, putant non esse saltem mortale, Communionem omittere, dummodo in Paschate sumpseris.

» II. Si in ægro esset periculum vomitus, docet Sancius apud Dian. *p.* 5. *t.* 5. *R.* 55. posse ei parvam particulam dari, quæ stomachum alteratura non putetur, aut si de hoc ipso dubium sit, securitatis causa prius dari particulam non consecratam, quam si rejiciat, nullo mollo dandam consecratam, secus si retineat. Si vero independenter a cibo perpetuo evomat, nullo modo dandam, nisi forte per sex saltem horas liber a vomitu fuisset.

» III. Pueris doli capacibus, qui sciunt distinguere Echaristiam ab alio cibo, probabilius est in periculo mortis eam esse dandam pro Viatico, ut contra Vasq. insinuat Laym, *t.* 4. *de Euch. cap.* 4. et expresse docet Suar. *d.* 40. *sect.* 1. confirmatque Lug, *d.* 13. *sect.* 4. *num.* 38. et addit, contra *Sanch.* si de capacitate pueri sit dubium, posse nihilominus dari, etsi non sit necesse.

» IV. Qui post Viaticum sumptum peccavit mortaliter, non tenetur denuo communicare. Ita *Regin. Fill, Lug.* et alii.

» V. Qui non communicavit in periculo mortis, non tenetur postea supplere. Ita Bon, *p.* 1. *ex Henr. Reg. etc.*

» VI. Judex tenetur, per se loquendo, reis concedere tempus communicandi, ut docent Suar. Bon. *loc. cit.* et alii communiter, contra Nav. Quod si reus noluerit, potest judex procedere, Fill. *t.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 11. *num.* 238.

» Resp. II. Etsi Christus tempus Communionis, extra periculum mortis non præceperit, Ecclesia tamen pro eo determinavit tempus Paschale, quod communiter numeratur a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclusive : alicubi tamen totam Quadragesimam comprehendit : alibi extenditur ex consuetudine vel indulto; potestque Confessarius, ex justa causa, extendere, ut docent Sa et alii. Vid. Bon. *p.* 2. *Unde resolves :*

» Præceptum hoc impletur etiam per Communionem sacrilegam, ut habet communis, contra *Durand.* et *Syl.* Et patet, quia Ecclesia tantum præcipit actum externum, nec finis præcepti cadit sub præceptum. An vero, qui non satisfecit, teneatur postea implere, utrinque probabiliter defenditur, etsi affirmativa videatur probabilior, Bon. *loc. cit. Suar. Kon. Lugo etc.*

» II. Non tenetur prævenire, qui prævidet tempore Paschali se impedieudum, ut contra *Vasq. Sylv. et Fagund.* probabiliter docent Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 41. *Suar. etc.* Qui vero sic prævenisset, et postea tolleretur impedimentum, teneretur rursus communicare, secundum Laym. *lib.* 5. *t.* 4. *cap.* 5. Lug. *num.* 78. quia non satisfecit præcepto obliganti ad Communionem, et ad illud tempus. Negat tamen *Dian.* citans *Fernand. et Suar.*

» Resp. III. Tenetur quivis Communionem Paschalem sumere in Parochia, a Pastore suo, nisi hujus licentia, privilegio aut consuetudine eximatur. Nav. Suar. *d.* 72. *sect.* 2. *etc. Unde resolves :*

» Sacerdos ubivis celebrando satisfacit, Ron. *d.* 4. *quæst.* 7. *p.* 2.

» II. Eximuntur peregrini et vagi, qui Parochiam non habent, aut ab ea absunt, Bon. *loc. cit.*

» III. Non eximuntur laici inservientes Religiosis, ut habet Sa V. *Eucharist.* nisi, ut dicit *Bon.* degant in Monasteriis, aliisque locis a cura Parochorum exemptis. V. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *d.* 32. *num.* 22.

» IV. Non satisfacit huic præcepto, qui in Paschate extra Parochiam, sine consensu Pastoris communica tut habent *Nav, Az,* et alii *comm.* nisi tamen communicent in Cathedrali Ecclesia : tunc enim satisfacere præcepto, censet Bon. *loc. cit.* sed negat Lug. *lib.* 1. *Resp. mor.* nisi Episcopus expresse vel tacite consentiat Bonac. *loc. cit. V. supra cap.* 2. *d.* 1. *art.* 1. *casu* 7. 8. *et* 9.

» Dixi *sine consensu Pastoris;* quia cum consensu summi Pontificis, vel Episcopi sive Ordinarii, aut ejus Vicarii generalis, vel Parochi (hi enim omnes intelligunt nomine Pastoris) extra Parochiam communicando satisfieri præcepto, Doctores concedunt. Et quidem sufficere consensum interpretativum sive præsumptum, notat Tamb. *de Exp. Com.* cap. 4. §. 4. Imo Baun. *in Theol. mor. p.* 1. *t.* 5. *p.* 19. *Beja* et quidam alii apud Tamb. *loc. cit.* et Lug. *d.* 18. *sect.* 2. *n.* 49. item Dian. *p.* 3. *t.* 14. *R.* 73. *et p.* 6. t. 7. *R.* 58, putant posse satisfieri præcepto Communionis Paschalis (præsertim extra diem Paschæ) apud Mendicantes, ex privilegio Nicolai V, S. Pii V, et Pauli IV certis concesso, quod cæteri participent; verum hoc alii communiter negant. V. Avers. *quæst.* 10. sect. 4.

ADDENDA.

Quæst. 113. *Quid præterea notandum sit circa necessitatem Eucharistiæ?* Resp. seqq. § 1. Aliquid potest esse necessarium necessitate medii vel in re, vel saltem in voto. Hoc in re dicitur ita esse necessarium, quod in seipso debet haberi; et hoc modo fides actualis, supernaturalis et explicita, saltem quod Deus sit et remunerator sit, necessaria est ad salutem homini adulto, secundum dicta *lib.* 2. *a num.* 11. Hoc dicitur in voto ita necessarium, quod si in re haberi non possit, debet optari, saltem implicite, vel quæri per aliquid, quod ex Dei ordinatione hic, et nunc suppleat, et ejus loco causet effectum, quem illud causare deberet : sic Baptismus aquæ (extra casum Martyrii) est ad salutem necessarius saltem in voto, quia si in re haberi non possit, homo debet illum optare, non quomodocumque, sed per actum contritionis, vel amoris perfecti in Deum, qui suppleat gratiæ causalitatem, quam haberet Baptismus aquæ; in tali enim actu censetur implicite contineri votum Baptismi aquæ : et Deus ordinavit, ut talis actus esset loco Baptismi aquæ; quando in re haberi non posset. Atque ex his patet, cur v. g. restitutio non sit necessaria necessitate medii, nequidem in voto, sed tantum necessitate præcepti, nam quamvis post factam injuriam damnosam necessaria sit pœnitentia, quæ etiam est votum implicitum 577

restitutionis, hæc tamen pœnitentia non est necessaria ad supplendum effectum, quem haberet restitutio (quæ gratiam non causaret) sed pœnitentia est necessaria ratione sui, ita ut quamvis per errorem non esset votum restitutionis, adhuc esset necessaria; et reipsa causaret gratiam, ac salvaret. Ubi vides, quamvis votum restitutionis, quod est pœnitentia, sit medium salutis, non ideo restitutionem in voto esse medium salutis. Et idem est de similibus rebus necessitate præcepti tantum necessariis.

578 § 2. Eucharistia in re suscepta non est necessaria necessitate medii, uti tenent omnes Catholici cum Arcud. *lib.* 3. *cap.* 42. *et seqq.* contra Armenos apud Suar. *d.* 40. *sect.* 2. qui dixerunt, realem susceptionem Eucharistiæ esse omnibus necessarium medium salutis, ideoque cum Baptismo dabant Eucharistiam infantibus; ex quorum errore putat Arr. *d.* 29. *num.* 29. fluxisse abusum dandi Eucharistiam mortuis, aut etiam cum illis sepeliendi, uti refert Bernald. *d.* 41. *num.* 72. quamvis Lugo *d.* 3. *num.* 34. dicat aliunde potuisse esse hunc errorem; sed necessariam non esse parvulis definit Trid. *sess.* 21. *Can.* 4. *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ Communionem, anathema sit:* Quoad omnes autem homines, constat ex communi sensu omnium fidelium, qui censent salvari eum adultum, qui credens, statim post Baptismum moritur, secundum illud *Marci ult. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit:* quod etiam definit Trid. *sess.* 5. *in Decreto de pecc. Orig. num.* 5. dicens simpliciter omnem baptizatum esse hæredem Dei, et cohæredem autem Christi, ita ut nihil prorsus eum ab ingressu cœli remoretur. Ratio autem est, quia Eucharistia non est medium necessarium ad justificationem, quæ ante ipsam supponitur, cum ipsa sit Sacramentum vivorum: neque est medium ad moriendum in justificatione obtenta, ut inter se patet. Denique etiam in rigore non est medium necessarium ad perseverandum in gratia, cum gratia aliter haberi et conservari possit, nempe per alia Sacramenta, per orationem, per opera virtutum, etc. *Suar.* supra, Lugo *a num.* 39. contra Escob. *lib.* 20. *num.* 393.

579 § 3. Eucharistia nequidem in voto est necessaria necessitate medii, S. Thom. *quæst.* 65. *art.* 4. Arcud. *cap.* 46. Bernal. *d.* 44. *sect.* 2. Dic. *d.* 1. *num.* 102. quamvis Gon. *d.* 2. *art.* 4. videatur contradicere, cui quoad adultos, in aliquo sensu favet Aversa *p.* 1. *sect.* 5. Ratio est, quia Eucharistia non causat aliquid ad salutem necessarium, quod suppleri possit per solum votum Eucharistiæ; hoc enim votum nec causat primam gratiam, nec perseverantiam in illa, imo Eucharistia, per se loquendo, non causat unquam primam gratiam: ergo multo minus votum Eucharistiæ est necessarium ad primam gratiam vel ad salutem.

Objic. 1. S. Thom. *quæst.* 73. *art.* 3. ex- 580
presse docet Eucharistiam in voto esse de necessitate salutis. Resp. Per Eucharistiam in voto intelligit Baptismum, nam *S. August.* quem refert *S. Thom. ad* 1. dicit; nulli est aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium Corporis Sanguinisque Domini participem fieri quando in Baptismate membrum Corporis Christi efficitur. Dicitur autem Baptismus specialiter votum implicitum Eucharistiæ imprimis quia est ingressus ad gratiam et ad Sacramenta omnia: Eucharistia autem, inquit *S. Thom.* est omnium Sacramentorum finis, unde sicut media ordinantur ad finem, ita homo per Baptismum ordinatur ad Eucharistiam. Deinde quia Baptismus dat spiritualem vitam: vita autem est capacitas et exigentia alimenti spiritualis, quod proprie est Eucharistia, quam *S. Thom.* etiam ideo vocat consummationem spiritualis vitæ. Videri potest Arcud. *cap.* 47. ubi concludit, Eucharistiam esse necessariam in voto, tanquam finem, propter quem datur et suscipitur Baptismus: hoc tamen non est esse proprie necessarium in voto.

Inst. S. Thom. *quæst.* 80. *art.* 11. ait, sine voto percipiendi hoc Sacramentum non potest homini esse salus. Resp. Ibi tantum agi de necessitate præcepti, et dicit ratione præcepti necessarium esse votum Eucharistiæ, sicuti necessarium est votum restituendi.

Objic. 2. Cibus est medium necessarium 581
vitæ corporis, sed Eucharistia habet rationem cibi respectu animæ; ergo erit medium necessarium animæ. Resp. Similitudinem inter cibum, et Eucharistiam non esse adæquatam, cum dentur etiam alii cibi spirituales præter Eucharistiam, nempe alia Sacramenta, bona opera, actus virtutum, etc. Itaque tantum habet rationem cibi, quoad effectus similes illis, quos cibus corporalis præstat, nempe sicuti hic supponit vitam corporis, quam postea nutrit, sustentat, roborat, ita etiam Eucharistia.

Objic. 3. Baptismum et Pœnitentiam esse 582
necessariam necessitate medii, colligimus ex his verbis Joan. 3 v. 3. *Nisi quis renatus fuerit.* Et Lucæ 13. v. 3. *Nisi pœnitentiam habue-*

ritis etc. sed Christus simili modo Joan. 6. v. 54. dicit: *Nisi manducavertis Carnem Filii Hominis etc. non habebitis vitam in vobis,* ergo Eucharistia erit similiter necessaria necessitate medii. R. Necessitas illa Baptismi, et Pœnitentiæ non potest colligi ex illa præcise voce *Nisi,* nam sæpe significat necessitatem tantum præcepti, uti quando dicitur, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; nemo salvatur, nisi servet præcepta Dei et Ecclesiæ, etc. Itaque colligitur partim ex *To Nisi,* partim ex subjecta materia, quæ ex duobus prioribus locis est aliquid, vel in re, vel in voto ex Dei voluntate ordinatum ad causandam primam gratiam, uti aliunde rescimus, quale quid non est Eucharistia.

583 *Objic.* 4. Eucharistia est medium ad salutem, quia causat gratias: deinde est necessaria ad salutem, saltem in fine vitæ: si enim homo tunc negligat, damnatur; ergo est medium necessarium ad salutem. Resp. Similiter probabo Extremam Unctionem esse medium necessarium ad salutem. Itaque n. cons. quæ continet fallaciam diversæ appellationis, uti hæc: Petrus est magnus, et Petrus est Philosophus: ergo Petrus est magnus Philosophus. Si vis, distingue, Eucharistia est medium salutis, utile et valde conducens, c. necessarium, subdist. necessitate medii, n. præcepti, c.

584 § 4. Datur præceptum divinum de Eucharistia sumenda. Innoc. III. *de Myst. Miss. l.* 4. *c.* 42. S. Th. *q.* 80. *art.* 11. Escob. *l.* 20. *n.* 402. Avers. *q.* 8. *s.* 2. Dicast. *d.* 10. *n.* 4. contra Alensem, S. Bonav. et alios apud Amic. *d.* 29. *n.* 2. qui putarunt esse præceptum tantum Ecclesiasticum, sed probatur ex verbis Christi Jo. 6. v. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii Hominis, et biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Similiter Trid. *sess.* 13. *c.* 2. dicit quod Christus præceperit illius sumptione, quæ omnes concernit, coli sui memoriam.

585 § 5. Sot. Sanch. *in Decal. l.* 1. *c.* 12. *n.* 15. Castr. *tr.* 21. *p.* 15. *n.* 11. Leand. *n.* 357. Aversa *sup.* Dicast. *dub.* 5. Tamb. *de Gob. immum. c.* 4. *n.* 2. valde probabiliter putant solos baptizatos obligari hoc præcepto, sicut hi soli obligantur præcepto jejunii vel Confessionis. Oppositum tamen videtur probabilius, nam præceptum jejunii videtur Ecclesiasticum: ergo illo non obligantur, cum non subsint Ecclesiæ: præceptum autem Confessionis, quamvis sit divinum, tamen est tantum de peccatis post Baptismum commissis: ergo non est mirum, quod obliget solos baptizatos: Christus autem etiam ad non baptizatos Capharnaitas dicit, *nisi manducaveritis,* et designatio Ecclesiæ, quæ ex commissione Christi determinat certa tempora Communionis, est tantum conditio, qua posita præceptum Christi obligat omnes, et consequenter specialiter peccant non baptizati, si non procurent Baptismum, sicque se reddant aptos ad communicandum, Suar. Vasq. Con. Regin. Lugo *disp.* 16. *n.* 17. Similiter peccant excommunicati, si non procurent absolutionem ab excommunicatione, ut communicare possint, uti dicetur n. 626.

§ 6. Si quis ante Baptismum, etiam bona 586
fide communicasset, non satisfecisset huic præcepto, quia non fuisset sumptio Sacramentalis, nec apta in hoc subjecto significare gratiam, quia non baptizatus, etiamsi per contritionem justificatus sit, non est capax fructus ex hoc Sacramento secundum dicta n. 165. et docent Vasq. Lugo *n.* 20.

§ 7. Præcepto hoc obligantur baptizati om- 587
nes, etiamsi pueri, secundum dicenda n. 625. Unde etiam adultus hodie baptizatus, et statim ducendus ad supplicium communicare deberet, Tamb. *c.* 5. *n.* 6. Jo. Sanch. *d.* 39. addens teneri etiam pro Paschate.

§ 8. Hoc præceptum obligat sub tempus 588
adepti plene usus rationis, cum sit veluti totius vitæ Viaticum, inquit Bernald. *d.* 44. *n.* 65. Neque satisfit semel tantum communicando per vitam, uti habet communis cum Suar. *d.* 69. *s.* 3.

§ 9. Quandonam hoc præceptum per se obliget, est incertum, hinc Gabr. Sot. Val. apud Dicast. *n.* 59. dixerunt obligare, cum ingruit gravis tentatio: sed contra est, quia tentatio aliter superari non possit, obligatio illa est per accidens, et directe ex præcepto naturali virtutis, contra quam est tentatio: unde *Suar.* et alii cum Avers. *q.* 8. *s.* 3. §. *ult.* dixerunt non obligare, nisi singulis trienniis vel quadrienniis, sed alii cum Lugo *n.* 28. dicunt Christum non determinato ullo tempore, direxisse præceptum ad Ecclesiam, ut hæc tempora determinaret.

§ 10. S. Th. *art.* 10. *ad* 5. aliique multi 589
apud Amic. *n.* 22. putant, Ecclesiam olim determinasse quotidianam Communionem fidelibus, ut huic præcepto divino satisfieret, sed contradicunt Suar. Bellarm. Amic. Lugo *a n.* 29. Quidquid sit de hoc, Fabian. Papa aliaque Concilia postea determinarunt fieri ter in anno, scilicet in Natali Domini, Paschate, et Pentecoste. Soter Papa determinavit diem

Cœnæ Domini : sed nunc satis est si semel fiat circa Pascha, ut dicetur *a n.* 625. remisit enim Ecclesia de hoc onere propter iniquitatis abundantiam refrigescente charitate multorum, inquit D. Th. *supra.*

590 § 11. Hoc præceptum divinum etiam obligat determinate pro articulo mortis ad sumendum Viaticum, de quo plura a num. 604.

591 § 12. Non datur præceptum sumendi sub utraque specie, nisi pro illo, qui sacrificat. S. Thom. *q.* 80. *art.* 12. Arcud. *l.* 3. *c.* 51. *et seqq.* Estque de fide contra hæreticos apud Bellar. *l.* 3. *c.* 20. Hinc Trid. *s.* 21. *Canon.* 1. sic definit : *Si quis dixerit ex Dei præcepto vel necessitate salutis omnes, et singulos Christi fideles utramque speciem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti sumere debere, anathema sit.* Quod autem Ecclesia hoc juste prohibuerit, definit *Can.* 2. *Si quis dixerit sanctam Ecclesiam Catholicam non justis de causis et rationibus adductam fuisse, ut laicos atque etiam Clericos non conficientes sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse, anathema sit.* An vero causæ possint cessare, vel concedendus sit aliquibus laicis usus Calicis, Trid. *sess.* 22. in fin. committit judicio Papæ, *qui*, inquit, *pro sua singulari prudentia id efficiat, quod utile Reip. Christianæ, et salutare petentibus usum Calicis, fore judicaverit.*

592 § 13. Datur præceptum etiam Ecclesiasticum, ut fideles omnes adepti usum rationis communicent singulis annis circa Pascha, ut insinuatum est *n.* 600. et pluribus declarabitur a n. 625. Similiter datur præceptum etiam Ecclesiasticum in fine vitæ sumendi Viaticum, ut jam declarabitur.

593 *Quæst.* 114. — *Quid addendum sit circa sumptionem Viatici?* R. Seqq. § 1. Dari præceptum communicandi pro Viatico, certum est, ex Conc. Nicæn. et refertur *cap. de his* 9. *Caus.* 26. *q.* 6. his verbis, *De his vero, qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula observabitur etiam nunc, ita ut si forte recedit ex corpore, necessario vitæ suæ Viatico non defraudetur.* Præterea testatur Trid. *sess.* 13. *c.* 6. hoc præceptum in multis Conciliis inveniri, et vetustissimo Ecclesiæ Catholicæ more observari.

594 §. 2. Hoc præceptum Viatici obligat sub mortali, ut habet communissima cum Esc. *l.* 22. *n.* 405. qui dicit esse certum, licet aliqui contradicant apud Mendo *diss.* 11. *q.* 1. Ratio est, quia materia est gravis et valde conducens ad animæ bonum pro articulo periculosissimo. Estque duplex mortale, si quis in Paschate moribundus Communione negligat, quia est diversus finis utriusque præcepti, in Paschate enim est, ut cum tota Ecclesia festum celebret, et commemorationem faciat ultimæ Cœnæ, passionis ac mortis Christi; pro Viatico autem, ut se præparet pro transitu ex hac in alteram vitam, Dicast. *d.* 10. *n.* 94.

§ 3. Excommunicatus tenetur procurare ab- 595
solutionem, ut possit suscipere Viaticum, uti a fortiori colligetur, ex dicendis num. 616. An autem dari possit infantibus, pueris, fatuis, phreneticis, energumenis, surdis, et mutis dicetur a n. 635. et 644.

§ 4. Præcipitur expresse in Jure Canonico 596
apud Avers. *q.* 8. *s.* 3. § 11. ut afficiendis ultimo supplicio detur tempus et commoditas sumendi Communionem pro Viatico. Estque communis sententia cum Pax Jord. *l.* 3. *tit.* 3. *num.* 39. ab Episcopis etiam per excommunicationem cogendos esse Judices, ut permittant communicari supplicio afficiendos, ita enim etiam statuit S. Pius V. Putatque Dicast. *n.* 29. etiam jure naturali ad hoc teneri Judices [1] : non tamen tenentur differre executionem mortis, ut reus communicet jejunus : hinc potest tum illi non jejuno dari Viaticum. Si autem esset periculum, ne reus evaderet, putat adhuc *Bonac.* debere ei dari spatium communicandi, quod limitat Tamb. *de Commun. c.* 5. *num.* 2. nisi ex fuga illa damnum publicum, vel mors Judici posset oriri; e contra Fagund. Quint. Dicast. *num.* 30. Gob. *t.* 4. *num.* 203. dicunt non teneri, quandocumque est periculum fugæ. Quod si reus vel noluerit vel non potuerit uti spatio concesso, aliqui dicunt, Judicem non teneri spatium aliud concedere : sed, si sit spes fructus, et sine gravi incommodo fieri possit, charitas postulat, ut concedat ad unum aut alterum diem, Bonac. Dicast. *n.* 31. qui recte addit, Judicem non posse negare tempus pro Communione, ex hoc, quod timeat, ne reus simul apud Principem agat pro liberatione sui, nam habet jus implorandi gratiam Superioris, imo dicit *Dicast.* nequidem hoc posse negare, quamvis prævideat malis artibus impetrandam gratiam, hoc enim per accidens est, et ipse tenetur relinquere ordinarium cursum in tribunalibus.

§ 5. Viaticum debet dari tali reo, non tan- 597
tum si una hora post sit occidendus, uti ad-

[1] In quibusdam tamen Regnis, ut apud Gallos, sontibus reis ultimo supplicio puniendis non exhibetur Eucharistia. Vide quæ de hoc more breviter, sed accurate tradit Benedictus XIV. *de Sacr. Missæ Sacr. l.* 3. *c.* 20. *n.* 6.

mittunt Sa, Fagund. Dian. Dicast. *num.* 26. sed etiam licet statim post sit occidendus; ita vulnerato, quamvis statim sit moriturus, quia *cap. Is qui* 8. *Caus.* 26. *qu.* 6. dicitur, *Si quis continuo creditur moriturus, infundatur ei Eucharistia*, *Jord. Dian. Gob. Lohner.* Neque inconveniens est, quod sacræ species consumantur in corpore mortuo, excusat enim necessitas, et utilitas. Nec etiam refert, quod forte pridie communicarit, et dubie etiam jejunus non sit, Joan. Sanch. Quint. Dicast. *d.* 9. *num.* 341. Imo si per viginti dies quotidie suspendatur executio, poterit toties communicare pro Viatico, Quint. Gob. *n.* 207. Dicast. *n.* 342.

598 § 6. Viaticum non est dandum ebrio, si constet ebrietatem fuisse plane voluntariam; de quo si dubitetur, dandum est, dummodo absit periculum irreverentiæ, quia possessio est pro ipso, et præsumitur velle. Quod si solitus est se voluntarie inebriare, idem etiam nunc præsumitur, quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio, Gob. 195.

599 § 7. *S. Major* putat in necessitate licitum esse consecrare hostiam pro Viatico, etiam extra Sacrificium, sed merito contradicunt omnes cum Dicast. *num.* 344. In simili necessitate docet *Major* licitum esse Sacerdoti latino consecrare in fermentato, quam sententiam *Tann.* et alii non audent damnare, fatetur Dicast *d.* 2. *n.* 67. se amplexurum, nisi obstaret auctoritas Doctorum; absolute tamen oppositam tenet num. 66. cum communi, quia præceptum Vicarii non obligat cum tanta difformitate ritus. In defectu tamen latini Sacerdotis, posset moribundus hic sumere Viaticum a Græco consecratum in fermentato Tamb. *c.* 2. § 9. *num.* 12. Laicus vero Latinus, si sit in Græcia peregrinus, et ibi nullum sit latinum Templum, potest communicare in quo ritu vult, et idem est de Græco in his locis : si autem adsit Templum proprii ritus, putat *Fagnan.* non posse nisi suo ritu communicare, sed Tamb. *n.* 14. affert multa exempla, ubi Græci in azimo communicant, etiam ubi Templa sui ritus habent.

600 § 8. Quamvis *Nugn. et Ochag.* dicant debere sumi Viaticum sub specie vini, si nequeat sumi sub specie panis, eo quod præceptum divinum prævaleat humano, idque probabile esse dicant Dian. et Escob. *n.* 414. atque etiam ideo Leand. *n.* 440. dicat posse sumi, tamen probabilius videtur non teneri, non quod præceptum humanum prævaleat divino, sed quia divinum non obligat, nisi quando observari potest cum debita reverentia, principalibus ritibus et quasi substantialibus cæremoniis ab Ecclesia præscriptis. Suar. Fagnan. Dian. Amic. Lug. Tamb. *c.* 5. *n.* 3. Dicast. *d.* 10. *dub.* 11. Platel. *num.* 454. Atque etiam ideo docent S. Anton. Suar. Azor. Jordan. *n.* 33. Verj. *t.* 8. *art.* 2. aliique plurimi cum Dicast. *d.* 9. *n.* 345 [1]. Sacerdoti non jejuno licitum non esse celebrare pro consecrando alicui Viatico, quamvis oppositum teneant *May. Zanard. Zamb. Philiarch.* aliique, quorum sententiam *Suar. Fill. Lugo, Dicast.* merito vocant probabilem uti et *Laym.* saltem si infirmus aliud Sacramentum non possit suscipere. Non esse autem licitum pro consecrando Viatico celebrare absque sacris vestibus, vel sine altari notant Lugo et Dicast. *n.* 329. quamvis Jordan. *n.* 35. dicat probabiliter licere [2]. Quidquid sit de hoc, recte consuluit *Tamb.* in casu, quo infirmus non posset deglutire species panis, sed tantum vini, melius esse dare minimam particulam specierum panis, cum vino vel jusculo, quam species vini [3]. Plura de sumptione sub specie vini dicta sunt *a n.* 509.

§ 9. Ut infirmus non jejunus communicet, 601
facilius permittit Ecclesia, quia defectus jejunii nimis sæpe contingit; hic notant Tamb. et Dicast. *d.* 9. *n.* 329. Sacerdotem non debere hic scrupulose velle expectare, si Medicus judicet ægrotum, non posse commode expectare, jejunium sequentis diei. Addit Avers. *q.* 8. *s.* 9. § *Sexto* satis esse, quod ægroto incommodum esset absque cibo expectare a media nocte usque mane. Similiter inquit Gob. *n.* 323. si æger longe distet, v. g. 2. horis, et periculose ægrotet, poterit non jejuno dare Viaticum, quamvis probabiliter posset postridie jejunus illud sumere, minus enim periculum requiritur ad Viaticum a non jejuno sumendum, quam ad suscipiendam Extremam unctionem; unde potest communicare non jejunus, si etiam Pastor commode expectare non

[1] Postrema hæc sententia omnino tenenda, licet exempla non desint ex historia Ecclesiastica, quæ primam illam probabilem reddere possent. Vide Benedictum XIV. *de S. M. S* lib. 3. cap. 19. num. 6.

[2] Negabis hanc probabilitatem, si rite expedenris rationem, quam adfert Bened. XIV. *de S. M. S.* l. 3. c. 12. num. 8.

[3] Id certe a Sacerdote quodam factum cum Serapione moriente, ut illi in aqua intinctam instillaret Eucharistiam discimus ex Eusebio *l.* 6. *hist. Eccl c.* 44. et S. Udalricus *lib.* 3. *antiquarum Consuetudinum Cluniacensium c.* 28. *Tom.* 4. *Spicilegii Acherians* testatur, consuevisse Monachis infirmis præberi Eucharistiam sub specie panis non consecrato vino intincti.

potest sequentem diem, v. g. quia mane est impediendus in Ecclesia, quia statim post mediam noctem surgere deberet, Lugo, Tamb. *a n.* 19. Addunt aliqui, si vesperi cum majori reverentia deferret comitantibus laicis, praxis enim docet, inquit Tamb. jejunium in occasione Viatici, non esse tam rigorose recipiendum. Monet autem Gob. *n.* 409. Sacerdotem semper debere secum deferre duas hostias; ut unam a domo ægri referat in Templum, alioquin quando redibit, obviantes adorabunt pyxidem vacuam [1].

602 § 10. Quoties aliquis possit in eadem infirmitate non jejunus communicare, adducunt plures sententias Aversa *q.* 8. *s.* 9. § *Septimo*, et Bus. *n.* 540. *relatus*. Quod omni die possit, præter citatos a *Busemb.* docent etiam Armil. et Dicast. *n.* 334. ac probabile vocat Tamb. *n.* 24. quia *Conc. Constant.* et Ecclesiæ consuetudo videtur absolute e præcepto jejunii eximere periculose infirmos, si commode non possint manere jejunii [2].

603 § 11. Quamvis Jordan. *n.* 32. dicat non convenire, ut Parochus currat, si sit periculum, ne æger moriatur sine Viatico, ideoque eum non teneri currere; tamen etiam probabile est cum Gob. *n.* 506. eum sine irreverentia posse currere, quia excusat necessitas, adeoque teneri : Et n. 407. dicit *Gob.* in tali casu deferri posse sine lumine et campanula. Addit *March.* omitti posse lumen, quando fertur ad ægrum longe distantem, ita ut lumen commode conferri nequeat. Deinde Pasq. *q.* 833. docet Episcopos et Superiores regulares cum causa dispensare posse, ut deferens Viaticum utatur pileolo, sic enim fit in pagis, et villis. Addit tamen esse mortale, si sine justa causa feratur tecto capite. Præterea notat Gob. *n.* 323. si vocatus ad ægrum nesciat, an sit periculum, necne, posse secum conferre Viaticum et oleum, tumque facere, quod ratio et necessitas postulabit.

604 § 12. Si æger Eucharistiam sumere non possit, illicitum est ad eum deferre, ut saltem pro consolatione adoret vel osculetur : id enim prohibuit S. Pius V, teste Lugo *in Resp. Moral. l.* 1. *d.* 11. et habetur ad *sess.* 13. *Trid. post Canones in declarat. n.* 1. 6 [1].

§ 13. Si quis post octo dies a Communione 605
incidat in mortis periculum, quamvis probabilius sit obligari, tamen etiam probabile est non obligari denuo communicare pro Viatico, uti præter citatos a *Bus.* docent Sot. Palud. Henr. Con. Aversa *q.* 8. *sess.* 3. § 8. Lugo *d.* 16. *a n.* 36. Ills. *n.* 129. Quod Escob. *n.* 408. et Amic. *d.* 39. *num.* 17. extendunt etiam ad 15 dies. Rationem dant, quia cum habeatur finis præcepti, qui est, per Communionem se disponere ad mortem vicinam, videtur esse satisfactum, quamvis mors non fuerit prævisa, reipsa enim fuit vicina. Si tamen quis mense post Pascha incideret in tale periculum, non satisfecisset, quia illa communio non fuisset dispositio ad mortem vicinam, *Suar.* et alii cum Tamb. *c.* 5. *n.* 7.

§ 14. Si ille, qui mane ex devotione com- 606
municavit postea eodem die incidat in periculum mortis, *Vasq. Dian. Turr. Kellison. Ochagav. G. Hurt. Quintanad.* putant teneri iterum communicare pro Viatico, quia præceptum Viatici mane non obligat : ergo ei tum non satisfecit; et hanc sententiam vocat probabilem ac tutam Dicast. *d.* 10. *dub.* 3. E conta Suar. Aversa § *Quod si*, Con. Lugo *sess.* 3. Bernal. Verj. *tr.* 8. *art.* 14. et alii communius dicunt non posse iterum communicare, tum quia duplex una die Communio prohibetur, tum etiam quia communicavit, quando erat vicina mors, ergo censetur satisfecisse præcepto Viatici. Aliqui cum *Ills.* supra dicunt posse quidem communicare, quia reipsa non communicavit in periculo mortis, attamen non teneri, quia non est usus bis communicandi eadem die; Castr. *p.* 14. *n.* 8. dicit per se loquendo, teneri, sed excusari propter præceptum non communicandi bis una die : *Dicast.* ita distinguit, si mane communicavit sanus, videtur iterum posse et debere, quia mane abfuit periculum; si autem ita ægrotabat, ut si illud periculum, quod erat, fuisset animadversum, potuisset ei dari Viaticum, non poterit quia communicavit, quando reipsa erat periculum mortis; hinc febricitans, qui mane communicavit, non poterit iterum vesperi, nisi medicus, vel alius peritus dicat, quod periculum mortis, quod vesperi est, non fuerit mane, nec sit a febri, sed ab alio casu. Omnes illæ sententiæ sunt

[1] Quando Sacramentum deferri debet non longe ab Ecclesia et aderunt tota via comitantes, sumi debent ex Ritualis præscripto *aliquot* particulæ, cæteris remanentibus in tabernaculo. Si autem longius sit eundum, ex eodem Rituali, in parva pyxide sumuntur particulæ sufficientes, et Sacerdos privatim Ecclesiam redit, depositis in domo ægroti Sacris vestibus. (*Edit.*)

[2] Consule Benedictum XIV. *de S. D.* l. 7. in 4 et 5.

[1] Consule Bened. XIV. *de S. M. S. l.* 3. *c.* 19. *n.* 5.

probabiles, uti fatetur Leand. *num.* 357. sed sententia *Suar.* videtur probabilior [1].

607 § 15. Qui prævidet se casurum in mortis periculum, et tum non habiturum occasionem communicandi, tenetur prævenire, quia ex illa prævisione dici potest jam ei imminere mortem, et per illam Communionem satisfecisse obligationi superveniente mox periculo, docet Aversa § *Nono.*

608 § 16. Viaticum dari debet die Veneris sancto Jordan. *n.* 30. Tamb. *c.* 6. *n.* 4. Item tempore interdicti generalis, Suar. Tamb. *n.* 33. quia Ecclesia non prohibet Communionem in ejusmodi necessitatibus. Quæ autem sit obligatio Parochi ad dandum Viaticum tempore pestis, dictum est a n. 484.

609 § 17. Probabilius est Viaticum peti debere a Sacerdote hæretico, excommunicato, suspenso etc. si alius desit, quamvis occasio esset suscipiendi alia Sacramenta præter Eucharistiam; potest enim ab illis peti, uti docent *Suar. Sanch.* et alii cum Tamb.. *n.* 3. contra *Durand. Palud.* et alios, ergo etiam debet peti; nam talis necessitas excusat a cooperatione peccati illius. *Nec obstat,* inquit Verj. *t.* 8. *art.* 16. *et* 17. quod forte sit denuntiatus; *nam* credendum non est piam matrem Ecclesiam velle pro tali articulo repellere a ministerio tam utilis Sacramenti : neque de hoc casu necessitatis loquitur *S. Th. q.* 82. *art.* 9. Qui tamen petere nollet, posset sequi contrariam sententiam, quæ probabilius est, inquit *Tamb.*

610 § 18. An huic præcepto de sumendo Viatico satisfiat per Communionem sacrilegam, colligi poterit ex dicendis a n. 618. Dixi autem n. 470. Diaconum absente Sacerdote teneri deferre Viaticum moribundo. Et *n.* 481. Sacerdotem posse sibi ipsi dare. An autem laicus possit sibi vel alteri dare, dictum est n. 472.

611 § 19. Sive obligatio Viatici sit ex præcepto divino per se immediate determinante hoc tempus, uti volunt Suar. Vasq. Amic. *n.* 12. Dicast. *d.* 10. *a n.* 16. aliique communiter; sive sit immediate ex sola determinatione Ecclesiæ, nihilominus juste potest Ecclesia, cui horum Mysteriorum dispensatio commissa est, quosdam in pœnam scelerum privare Viatico, uti aliquando privasse testatur Lugo *d.* 13. *a n.* 67. et *d.* 16. *n.* 33. tum autem non dispensat in præcepto divino, sed tantum subducit materiam, et Sacerdotibus suis prohibet administrationem, sed recte notat Dicast. *a nu.* 128. Ecclesiam jam a tempore Innoc. III. mandasse, ut Viaticum absolute nulli pœnitenti negaretur, ut etiam habetur *Cap. Quod in te,* 11. *De pœn. et remiss.* Imo Avers. *q.* 8. *sess.* 3. §. *Undecimo,* dicit Innoc. I. id statuisse, et quamvis adhuc absolute negari posset Viaticum, attamen non censetur jam expedire. Notat tamen *Aversa* Romæ et alibi servari, ut publicis meretricibus detur absolutio et Extrema Unctio, si pœnituerit, Viaticum autem non detur, nisi fuerint translatæ ad honestam domum, extra illam, in qua pravam vitam egerunt.

Non esse dandum illi, qui in articulo mortis nulla dat signa doloris de peccatis, dicetur n. 645.

Quæst. 115. — *Quandonam censeatur esse* 612
periculum vel articulus mortis? R. Periculum mortis est status, in quo homines communiter moriuntur, sive, ex quo mors ut plurimum sequitur, uti quando quis in bello est pugnaturus : Vide tamen dicta n. 575. Articulus mortis tum est, quando mors proxime instat, estque moraliter certa, et fere inevitabilis, sive ex naturali causa, ut in morbo, sive per sententiam judicis aliquis sit occidendus, putantque *Sot. Val. Ledesm. et alii,* quando datur potestas v. g. absolvendi in articulo mortis, non intelligi de periculo, sed oppositum probabiliter tenet Silv. *post resol. varias orat.* 1. *de absolut. moribundi.* Idem dicit posse fieri in periculo amentiæ, quia cum ante mortem non putetur futurus sapiens, est veluti articulus, quo sapiens emoritur.

Quæst. 116. — *Quid faciendum, sit adsit* 613
periculum, ne communicaturus revomat? R. De hoc dictum est a n. 542.

Quæst. 117. — *Quid circa Communionem* 614
Paschalem sit addendum? R. seqq. §. 1. Præceptum Communionis Paschalis tulit Inn. III. in *Con. Lateran.* et refertur *Cap. Omnis utriusque sexus,* 12. *De pœn. et remiss.* his verbis : *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, confiteatur etc. suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejusmodi susceptione duxerit abstinendum : alioquin et vivens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, et moriens Christiana careat sepultura :* idem declarando statuit Trid. *sess.* 13. *Can.* 9. *Si quis negaverit omnes et singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerit, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum juxta præceptum S. Matris*

[1] Confer. Bened. XIV. *de* S. D. l. 7. c. 11. *n.* 3. *et seq.*

Ecclesiæ, anathema sit. Hoc autem præcepto obligari etiam Papam, docent Auctores communiter, potestque de hoc videri Bernal. *d.* 44. *a n.* 61.

615 § 2. Excommunicatus vel simili censura innodatus tenetur, quamprimum potest, tollere hoc impedimentum Communionis Paschalis. *Nec obstat,* quod ex præcepto Missæ non teneatur tale impedimentum tollere, secundum dicta *lib.* 1. *num.* 794. *Nam* disparitas est, quod præceptum Communionis sit etiam divinum et majoris momenti, magisque utile, quod in tali homine etiam communiter prærequirit Confessionem tanquam medium illi ad salutem necessarium, Suar. Con. Fag. Lug. Dicast. *d.* 10. *num.* 92. Tamb. *de Comm. cap.* 4. *num.* 41. Qui tamen *num.* 49. dicit aliquem non ideo obligari ad petendam dimissionem e carcere, vel ad curandam extraordinarie valetudinem, cum hæc non sint mala spiritualia. An autem præcepto isto, prout Ecclesiasticum est, comprehendantur etiam hæretici, videri potest Bern. *a num.* 69. qui probabiliter negat; quamvis alii communiter, et probabilius affirment.

616 § 3. Ut satisfiat huic præcepto, de Eucharistia sumi a Baptizato, secundum dicta *num.* 165. *et* 585. Deinde sumptio debet esse Sacramentalis et actio humana, ut dictum est *num.* 178.

617 § 4. Huic præcepto non satisfit per Communionem sacrilegam, nam Innoc. XI. damnavit hanc prop. 55. *Præcepto Commnnionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.* Unde hic corrigendus est *Bus.* tenens oppositum cum aliis plurimis quos citat, et secutus fuerat Dicast. *d.* 10. *dub.* 8. Neque horum ratio aliquid evincit; nam dato, quod hoc præceptum sit pure Ecclesiasticum, cujus tamen oppositum constat ex dictis *num.* 594. nihilominus dicendum est Ecclesiam posse præcipere actum internum, saltem indirecte, si hic necessarius sit ad actum externum, quem præcipit, debite ponendum, uti ostensum est l. 1. a n. 643. Itaque Ecclesia præcipit Communionem fructuosam, quæ nempe sit cibus et vita animæ, ad quod requiritur, ut sit digna.

618 § 5. Probabilius videtur non satisfieri per Communionem etiam materialiter tantum sacrilegam, ut si quis cum invincibili ignorantia communicasset in statu peccati mortalis, nisi forte Sacramentum reviviscat, antequam species consumantur, secundum dicta n. 200. Quamvis enim in rigore non communicasset sacrilege, cum sic communicando non peccarit, tamen non communicavit cum fructu, quod fieri vult Christus, et Ecclesia, *Nec obstat,* quod finis præcepti non cadat sub præceptum, uti habet commune axioma : *Nam* sæpe potest cadere, uti recte Suar. *d.* 70. *s.* 2. si nempe finis ipse præcipiatur, sicque fiat etiam materia legis seu res præcepta, et ita hic esse colligimus inde, quia Christus præcipiens Communionem, indicavit hunc finem, dicendo esse cibum, esse vitam animæ. Quando autem legislator simul indicat finem legis, etiam hunc præcipit, Platel. *n.* 348. Quando vero finis præcepti dicitur non cadere sub præceptum, sensus est, ad satisfaciendum præcepto non requiri intentionem satisfaciendi præcepto, aut attigendi omnes fines, quos forte habuit præcipiens, cum hoc tamen stat, quod poni debeat illud, quod hic poni voluit.

§ 6. Qui in sua Parochia communicavit 619
sacrilege, non videtur obligandus iterum communicare in Parochia, quia præceptum videtur divisibile, communicandi recte pro bono animæ, et communicandi in Parochia ad recognoscendum Pastorem, hæc autem pars est impleta : uti si præceptum sit, ut Horæ devote recitentur in choro, qui indevote recitavit in choro, satisfacit si domi repetat, quia illam partem præcepti, quæ erat de assistentia in choro implevit.

§ 7. Ills. *t.* 6. *d.* 4. *nu.* 134. supponit a pro- 620
prio Parocho Communionem suscipiendam : Tamb. *in Præcep. Eccl. tr.* 3. *c.* 4. *n.* 1. docet non inveniri præceptum communicandi in Parochia, sed tantum ut fiat e manibus Parochi, unde ubicumque e manibus Parochi communices, dicit te satisfacere; e contra, si in Parochia communices, non e manibus Parochi aut delegati ab eo, dicit te non satisfacere : Gob. *t.* 4. *num.* 68. docet non peccare, qui communicat extra Parochiam, attamen peccare mortaliter si non communicet e manibus Parochi vel delegati ab ipso. Idem dicunt Bon. Jordan. Castr. teste Gob. *sup. et num.* 73. qui omnes provocant ad *Cap. Omnis utriusque sexus,* quod retulit *n.* 614. in quo tamen non dicitur, ut communio suscipiatur in Parochia aut e manu Parochi, sed declaratio S. Congr. apud Gallem. *ad Trid. sess.* 13. can. 9. dicit sicut, *Caput Omnis,* vult, quod quis proprio Parocho confiteatur, ita a proprio etiam Eucharistiam sumat; hinc dicendum est esse obligationem gravem communicandi in Parochia, non jure scripto, sed usu et consuetudine, quam obligatoriam esse satis de-

clararunt, tum citata S. Congr. tum plerique Episcopi severe prohibentes in die Paschatis alibi distribui Communionem, ac dum permittunt fieri aliis diebus Paschalibus, edicunt mentem suam esse, quod alibi non satisfiat præcepto. Deinde etiam satisfacit, qui alibi ex manibus proprii Parochi, vel cum ejus consensu extra Parochiam communicat, potest enim ad hoc dare facultatem, dummodo certior reddatur de Communione peracta.

621 § 8. Si quis absque contemptu et scandalo communicet uno vel altero Paschate extra Parochiam sine venia Parochi, Tamb. n. 50. putat non fore mortale, impletur enim substantia præcepti, et videtur dari parvitas materiæ in hac re. Vide tamen Decretum S. Congr. *n.* 626. referendum, in quo videtur major obligatio insinuari.

622 § 9. Non satisfit communicando in Ecclesia Cathedrali, [1] nisi licentia dederit Ordinarius vel Parochus, Bon. Dicast. *d.* 10. *n.* 170. Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 64. Lugo *in Resp. mor. l.* 1. *dub.* 15. contra *Possev. Sa* et alios. Consequenter Archi-Presbyter Cathedralis non potest dare licentiam communicandi extra Parochiam, Tamb. *de Comm. c.* 4. *num.* 59. quia licet Ecclesia Cathedralis sit superior, et Archi-Presbyter sit excelsior Parochus, tamen singulæ Parochiæ habent suos terminos, et singuli Parochi sua jura, non aliter ac singulæ Diœceses et singuli Episcopi pro sua Diœcesi, quamvis Archi-Episcopus sit illis excelsior.

623 § 10. Si plures sint simul Parochi ejusdem Ecclesiæ, singuli possunt licentiam dare alibi communicandi, Tamb. *n.* 62. Quamvis autem ad communicandum alibi pro Paschate sufficiat consensus Parochi rationabiliter præsumptus, uti docent Nav. Rodriq. Avers. *q.* 10. *sess.* 4. Tamb. *n.* 43. recte tamen notat Lugo *hic d.* 18. *n.* 51. non facile posse præsumi, nec semper sufficere, quod certo daturus esset licentiam, si peteretur, nam si peteretur, jam hoc ipso recognosceretur ut Pastor, et ipse confuse cognosceret ovem suam : si autem non petatur, manet rationabiliter invitus, quoad modum et substantiam ; habet enim jus, ut aliquo modo recognoscatur, et vicissim recognoscat oves suas.

624 § 11. Non satisfaciunt sæculares, si communicent in Ecclesiis Regularium. Et quamvis Tamb. *a n.* 52. et Moya *t.* 4. *q.* 4. multa afferant pro opposita sententia, merito addunt non esse practice probabilem. Sed quoad famulos domesticos intra septa Religiosa habitantes, habet Societas Jesu [1] expressum privilegium in Compendio *v. Familiaris*, § 1. et 2. ideoque hos satisfacere, si communicent in Templis Societatis, docet absolute Ills. *n.* 154. *Nec obstat*, quod Sa *v. Eucharistia, n.* 9. dicat Congr. Concilii aliud declarasse, et forte est hoc, quod refertur ad *sess.* 13. Trid. *post Canones num.* 4. *Nam* declaratio non est universalis : et notat Dicast. *n.* 171. tantum declarare, quid, per se loquendo, fieri debeat, præscindendo a privilegiis. E contra tamen Convictores habitantes in Seminariis nostris non ideo satisfaciunt, si apud nos communicent, quia de illis non loquuntur privilegia. Lug. *in Resp. mor. l.* 4. *dub.* 33.

§ 12. Quoad puerperas, statuit *Synodus Colon. sub Maxim. Henrico qage* 85. *Ut Paschalem Communionem domi saltem sumant, neque, donec in Ecclesiam introductæ fuerint, eam differant, nisi Parocho aliud videatur.* Quoad discipulos in scholis nostris, Gob. *tr.* 3. *n.* 77. dicit eos satisfacere. si ad illos attendant Professores, et in Templo nostro communicent, *consuetudine,* inquit, *fere ubique id obtinente.* Et ita fit etiam, saltem in plerisque hujus Provinciæ locis, uti partim scio per me, partim per litteras edoctus sum hoc anno prudenter conniventibus Ordinariis, etiam ideo, quia Professores longe facilius observant defectum, et ad Communionem urgent. Id tamen non videtur extendendum ad Theologos, quorum cura communiter quoad hoc non habetur. Quod si Ordinarii vel Parochi alicubi contradicerent, studiosi essent mittendi, singuli ad Parochias, in quibus habitant, et in quibus acquirunt quasi domicilium per voluntatem ibi commorandi majori anni parte, ut ostendam quando de Matrimonio. 625

§ 13. *Nav. Henriq. Azor. Sa,* et alii dicunt non esse licitum Regularibus in die Paschæ Communionem dare sæcularibus, quamvis alio die in Parochia communicarint, vel præ- 626

[1] Clarum est hac superre Innocentii XI. Decretum, quod ex Pignatello *Consult.* 80. n. 18. T. 7. citat Lambert. *edit. Bonon.* p. 207.

[1] Hoc vero privilegium ad alios Religiosos non videtur extendi, ex Decretis Sacr. Congr. annorum 1685. 1692. 1713. et 1721. quæ vide sis *T.* 3. *Edict. Lambert. Cardin.* p. 163. Sed et anno 1722. 17. *Septemb.* quam in *Ulixibonensi Occident* proposita fuisset quæstio *an Famuli et Famulæ Monialium sæculares in iisdem mansionibus degentes teneantur recipere Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschali a Parochis, in quorum Parochiis Monasterium, et mansiones sitæ sunt,* respondit Sacr. Congr. T. 2. *Resol.* p. 231. *affirmative, et amplius,* idest non *amplius ea de re movendam esse dubitationem.*

sumantur communicaturi, pro quo adducunt declarationem, quæ refertur ad *sess.* 13. Trid. *post Canones nu.* 3. et recenter emanavit [3] alia hujus tenoris.

Mechlinien. ministrationis SS. Eucharistiæ Sacramenti.

Conquerentibus nonnullis Parochis et dubium infrascriptum proponentibus in Sacr. Congr. Conc. Trid.

An PP. Soc. Jesu, aliique Regulares possint ministrare Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum personis sæcularibus a Dominica Palmarum, usque et per totam Dominicam in Albis. Die 31. Jan. 1682. S. Congr. respondit, *Affirmative,* excepto die Paschatis : Ita tamen, ut sæculares sumentes Eucharistiam in Ecclesiis Regularium in aliis diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive, non satisfaciant præcepto Ecclesiastico. Et quamvis Suar. Vasq. Conc. Bon. Dian. Tamb. Escob. *l.* 20. *n.* 440. Castr. *p.* 19. *n.* 2. Aversa *q.* 10. *sess.* 4. Lugo. *d.* 18. *n.* 56. Dicast. *d.* 11. *dub.* 4. Ills. *n.* 136. putarint per ejusmodi declarationes hoc solum significari, quod Communione apud Regulares in die Paschatis facta, non satisfiat præcepto, tamen standum est verbis, prout jacent : et ideo in hac provincia in nostris Templis festo ipso Paschatis non sternitur mensa communicantium : si tamen aliquis ad pedem Altaris Communionem petat, non repellitur, sed ei datur, notatque Laym. in dubio præsumi debere, talem satisfecisse vel satisfacturum esse etiam in sua Parochia.

627 § 14. Vagi et peregrini satisfaciunt communicando ubi volunt, Sanch. *de Matr. l.* 3. *d.* 33. *n.* 17. Castr. *p.* 15. *n.* 10. Lugo supra, Platel. *n.* 432. et certum esse dicit Tamb. *n.* 46. quia cum alibi non acquirant nequidem quasi domicilium, non fiunt his Parochis subditi, proprii autem Parochi censentur consentire, ut, ubi volent, communicent. *Nec obstat,* quod *Eugen. IV.* apud Bosco *sess.* 12. *concl.* 7. concedat peregrinis, ut in ordine ad Communionem Paschalem censeri possint in Parochiis acquisivisse, quasi incolatum, *nam* hoc fuit in gratiam peregrinorum, qui non tenentur uti isto privilegio, satisfaciunt nihilominus, ubi communicant.

§ 15. Quamvis Sacerdos satisfaciat pro Com- 628
munione Paschali ubicumque celebret Missam, tamen si non celebret, tenetur communicare in Parochia, quia quando agit, ut laicus, tenetur præcepto, uti laicus, Lugo *n.* 31. Gob. *n.* 74.

§ 16. Ex hoc, quod alicui detur facultas 629
confitendi, cui volet, non ideo datur facultas communicandi, ubi volet, quia hi actus sunt diversi et separabiles; Bosco *concl.* 8.

§ 17. *Eugenius IV.* in Bulla, *Fide digna,* 20 630
t. 1. Bullarii anno 1140. die 18. Julii declaravit, per Pascha hic intelligi quindecim dies a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclusive. Hoc tamen tempus per consuetudinem in aliquibus locis extenditur, uti habet *Busemb.* Et notat Ills. *num.* 133. si festum Annuntiationis incidat in Sabbatum ante Palmas, communiter annumerari : sed sequenda locorum consuetudo. Deinde aliqui Episcopi illud tempus Paschale extendunt occasione Missionum , uti patet in facultate subjecta.

FERDINANDUS DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS

Gratia; Episcopus Paderbornensis et Monasteriensis, etc.

Devotis nobis et in Christo Dilectis Diœcesium nostrarum e Societate JESU Missionariis salutem in Domino.

Cum ex parte vestra nobis humillime supplicatum sit, pro bono Missionis et ampliore animarum messe proficuum fore, ut in locis Missioni vestræ subjectis Paschale tempus ad totam Quadragesimam et quatordecim diem post Pascha extendatur, ne Missio quinque primis acceptabilis pœnitentiæ et salutis hebdomadibus cum magno animarum detrimento cogatur interquie scere : quandoquidem rustici in Quadragesima confessi, et SS. Eucharistia refecti vix adigi possunt, ut eadem paschali tempore iterato recipiant Sacramenta, ita nos, qui præter animarum salutem institutis hisce Missionibus nostris nihil aliud intendimus, libenter postulatis vestris acquievimus, ut iis dumtaxat locis, quibus per Quadragesimam exercebitur Missio, pro paschate tempore supradicto possint subditi nostri et

3 *Recentior est, quæ emanavit* 14. *Januarii* 1736. in Suessana Jurium Parochialium *T.* 7. *Resol. p.* 166. *Nam hisce dubiis I.* An licuerit Patribus S. Augustini Civitatis Suessanæ in die Dominico Resurrectionis Domini nostri devotionis caussa administrare Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum Clerico Antonio de Paulo. *II.* An substineatur comminatio Interdicti Ecclesiæ supradictorum Patrum facta ab Episcopo, *respondit Sacra Congr.* ad primum negative : ad secundum ad mentem, et amplius. *Similia suut antiquiora duo ejusdem S. C. decreta in* Turritana *die* 8. *Juni.* 1619. *et in* Burdegal. 9. *Julii* 1644. *eodem T.* 7. *p.* 148. *referuntur.*

Exomologesin facere delictorum, et Sacram Synaxim devote percipere.

In quorum fidem hasce manu nostra subscriptas et sigillo nostro communitas dedimus. In Aula et Residentia nostra Neuhausana 6. Febr. 1681. *Ferdinandus.*

631 § 18. Si quis prævideat se toto tempore paschali impediendum, Suar. Az. Bon. Reg. Avers. *q.* 8. *s.* 3. §. *Quinto,* Dicast. *d.* 10. *n.* 155. dicunt non teneri prævenire, quia necdum urget præceptum, neque tum potest illi satisfacere, postea enim adhuc teneretur communicare in paschate, si cessaret impedimentum uti communius tenent Auctores cum Platel. *n.* 430. contra Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 42. et alios hoc negantes, quorum sententiam Suar. *d.* 70. *s.* 2. agnoscit esse probabilem. Quidquid sit de hoc, alii cum Suar. Lugo *d.* 17. *n.* 76. Castr. *p.* 15. *n.* 8. Bernal. *n.* 76. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 75. Platel. *n.* 433. Ills. *n.* 137. probabilius dicunt, hoc præceptum Communionis Paschalis esse virtualiter duplex, et continere imprimis præceptum communicandi semel in anno, deinde communicandi circa Pascha, quod partiale præceptum etiam graviter obliget, sitque magni momenti propter venerationem festi, et commemorationem tum cœnæ Domini, tum cruenti in Cruce Sacrificii circa illud tempus peracti, hinc inferunt eum, qui semel eo anno communicasset vel esset communicaturus, non teneri prævenire, qui autem nec ante communicasset nec postea habiturus esset occasionem, teneretur prævenire, ut satisfaceret præcepto Communionis annuæ; et ita etiam docet Amic. *d.* 39. *n.* 41. Addit Platel. *n.* 435. etiam teneri prævenire, si prævideat se prius diu post Pascha habiturum occasionem, quia Ecclesia videtur etiam ideo determinasse Pascha, ne communio nimis diu differatur. Varii autem varie statuunt terminum hujus anni, Vasq. Castr. et alii numerant a 1. Januarii, alii a Communione ultima. *Eug. IV.* supra dicit, Ecclesiam statuisse a Paschate ad Pascha, et ita etiam numerant Suar. Con. Laym. Bon. ostenditque recte Ills. *n.* 133. non esse numerandum a die lapsus in peccatum. Quomodocumque autem numeretur, non potest per unicam Communionem satisfieri pro duobus annis, quia Ecclesia singulis annis unam Communionem assignat, Borgia *in QQ. Mor. q.* 10.

§ 19. Qui prævidet se impediendum in se-
632 cunda septimana, tenetur prævenire in prima, quia tunc urget præceptum, et certo potest utrique partiali præcepto tunc satisfacere, Suar. et Ills. supra.

§ 20. Si quis ex malitia vel impotentia non 633
communicarit in Paschate, S. Anton. Vict. Tol. Med. Gran. Præpos. Val. Henriq. aliique cum Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 41. dicunt non obligari isto anno, quia Communio videtur per præceptum fuisse alligata isti determinato tempori, uti obligatio audiendi Missam vel jejunandi alligatur certæ diei, qua transacta non est amplius obligatio, et hanc sententiam vocant probabilem Dic. *n.* 136. et Ills. supra. Probabilior tamen est, et in praxi sequenda opposita, quam tenent S. Th. Nav. Suar. Vasq. Az. Con. Silv. Facund. Laym. Hurt. Lugo *a n.* 63. Bernal. *n.* 75. Avers. §. *Quarto,* Ills. et Platel. supra. Ratio est, tum quia tempus Paschale est designatum non ad terminandam, sed ad urgendam obligationem, quod colligitur ex verbis præcepti, nam dicit, ad minus in Pascha, tum etiam quia hic videtur esse duplex præceptum, uti ante dictum est, imprimis Communionis annuæ, deinde ut fiat circa Pascha, quamvis autem hoc posterius non possit amplius impleri, tamen prius, si antehac impletum non est, adhuc impleri potest: ergo etiam debet, sicuti si ex pœnitentia debeas jejunare die Veneris, vel festo trium Regum solvere debitum, quamvis tum negligas, vel non possis, teneris tempore insequente, probatque idem Card. *in* 1. *crisi d.* 52. dicens esse moraliter certum, quamvis *Ills.* putet esse ad summum probabilius. Putant autem Lugo *n.* 69. et Bernal. *n.* 76. post neglectum tempus Paschale non esse novam culpam, si Communionem diu differat, dummodo ante sequens Pascha communicet, quia tempus Paschatis amplius observari non potest, et Communio annua non determinat sibi potius hoc, quam illud tempus; sed probabilius contradicunt Suar. Vasq. Avers. Plat. *n.* 434. quia Ecclesia videtur etiam ideo determinasse Pascha, ne diutius differatur, et ideo etiam Superiores Ecclesiastici urgent [1], ut si quis in Paschate non communicarit, statim faciat, quantum potest.

De pœna privationis sepulturæ, si negligatur Communio Paschalis dicetur *l.* 7. quando de censuris, et de privatione sepulturæ.

Quæst. 118.—*An et quando Communio danda sit pueris?* R. Colligetur ex seqq. 634

1 Quod, citato La-Croixii loco, Suario in 3. p. T. 3. p. 892. aliisque allatis confirmat Lambert. T. 3. *Edict.* 3. *p.* 42.

§ 1. Infantes etiam ante usum rationis possent cum fructu Eucharistiam suscipere, quia per Baptismum sunt oves Christi, capaces nutritionis et augmenti gratiæ, ut habet communis cum Dic. *d.* 9. *d.* 11. contra *Maj. Sot. Cathar.* et alios apud Suar. *d.* 62. *s.* 4. Et ita legimus in primitiva Ecclesia eis datam esse Communionem, uti referunt Trid. *sess.* 21. *c.* 4. et Lug. *d.* 13. *s.* 2. Nunc tamen dari non debet, saltem in latina Ecclesia, S. Th. *q.* 80. *a.* 9. Avers. *q.* 8. *s.* 1. §. *Tertio.* Et hoc esse illicitum colligimus ex ipso non usu, et communi sensu in Ecclesia. *Dixi,* in latina, nam testatur Arcud. *l.* 3. *c.* 40. Græcos infantibus (quia species panis sumere non possunt) instillare species vini saltem madefacto digito Sacerdotis, quod licet Ecclesia non damnet, tamen nunc etiam non approbat.

635 § 2. Quamvis usus habeat, ut pueri non communicent ante annum decimum vel undecimum, tamen ut communicent, non requiritur certa ætas, sed sufficit illa, cui conjuncta est capacitas discernendi hunc cibum spiritualem a corporali, uti colligitur ex illis, quæ congerit J. Sanch. *d.* 26. Unde qui judicatur capax absolutionis Sacramentalis absolute accipiendæ, potius est capax Communionis, cum ad hanc minus prærequiratur. Et recte notat Avers. *s.* 2. intra latitudinem ætatis a 10. ad 14. annum debere pueros ad communionem admitti, quod autem attinet ad ætatem, qua obligentur, recte notat prius obligari ad Missam, ad abstinendum a carnibus, ad Confessionem, quam Communionem, et quamvis admitti possint, non ideo statim esse obligationem [1], sed tum teneri pueros, quando a parentibus vel Parocho fuerint moniti.

636 § 3. Pueris quamvis antehac non communicarint, dandum est Viaticum, nisi alicubi sit contraria consuetudo, Suar. Laym. Lugo *n.* 37. Bern. *d.* 34. *n.* 91. Avers. *sup.* Dicast. *d.* 10. *a n.* 110. Tamb. Lohn. aliique. Consentiunt *Diana* et alii, licet vix septimum vel octavum annum sint egressi, dummodo instrui possint, quia sunt capaces talis Sacramenti, et sæpe indigent effectu illius, cumque præceptum divinum obligans determinate ad Viaticum nihil committat judicio Ecclesiæ vel Confessarii circa ætatem, neque tum expectari possit plenior usus rationis, non est ratio, cur non obligentur statim, si habeant plenam cibi hujus spiritualis discretionem. Unde audiendi non sunt Ochagav. Gran. Merat. Hurt. aliique, qui ejusmodi obligationem absolute negant. Nec Vasq. qui absolute dicit non esse licitum tali puero dare Viaticum. Nec Nav. qui dicit esse licitum, consulitque fieri, sed putat non esse obligationem.

§ 4. In dubio, an puer habeat plenum usum 637
rationis, recte docent Lugo *n.* 40. Dicast. *n.* 721. Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 36. Tamb. *de Comm. c.* 5. *n.* 14. posse dari Viaticum, quia certo proderit, tamen addunt non esse obligationem dandi, quia in dubio est possessio pro libertate contra legem; sed in hoc ultimo contradicit Bernal. supra, dicens si possit, etiam debere dari, hinc Schild. *tr.* 6. *n.* 21. absolute negat eis dandum, ob periculum irreverentiæ, sed tenenda est una e prioribus sententiis.

§ 5. *S. Antonin. Castr.* alique gravissimi 638
Auctores cum J. Sanch. *d.* 26. recte evincunt, pueros septennium egressos, aut etiam ante septennium, si discernant hunc cibum spiritualem, per se loquendo, teneri præcepto Communionis Paschalis, nisi proprius Sacerdos judicet differendum, cui hoc dijudicandum committit Concilium Lateran. *n.* 265. relatum, cum enim Ecclesia non determinet ætatem; sed tantum prærequirat annos discretionis, et S. Th. *q.* 80. *a.* 9. *ad* 3. dicat hoc Sacramentum posse conferri pueris habentibus aliquem usum rationis, quando anni discretionis adsunt, etiam adest, per se loquendo, obligatio præcepti. Recte tamen notat Lugo *n.* 36. non obligari nunc hoc ipso, quod hunc cibum spiritualem discernant a corporali, quod probat Dicast. *a n.* 103. ex usu et praxi Ecclesiæ interpretante hoc præceptum, et non ideo statim pueros admittente ad Communionem. Quamvis autem Escob. *l.* 20. *num.* 85. citans Nav. et Cordub. absolute dicat usum habere, ut non obligentur ante pubertatem, id est, masculi ante 14. feminæ ante 12. annum, tamen alii communiter et melius dicunt, attendendum esse, non ad annos præcise; sed potissimum ad maturitatem judicii, et spem reverentiæ debitæ ab illis exhibendæ. Addit Lugo *n.* 39. tempus hujus obligationis non incipere pueris in indivisibili; sed potius esse multos, quibus licite posset dari hoc anno communio, et tamen licite differri post unum, aut etiam secundum Suar. *d.* 70. *sect.* 1. et Amic. *dist.* 29. *n.* 71. ut nempe melius se præparent, et cum majori reverentia accedant, obligantur tamen parentes, aut alii, qui sunt loco parentum, curare, ut interrogentur proprii Sacerdotes.

§ 6. Per proprium Sacerdotem, ad cujus 639
consilium remittitur pro differenda quandoque

[1] Suaresii sententiæ suffragatur Benedictus XIV. *de Syn.* l. 7. c 12. n. 3.

Communione Paschali, secundum Dic. *n.* 90. intelligitur Parochus, vel qui cum illo ordinariam jurisdictionem habet, nihilominus Suar. supra, Busemb. et alii communissime loco proprii Sacerdotis, utuntur nomine Confessarii, et sic videtur habere usus ex consensu ac tacita approbatione Parochorum, unde Bernal. *num.* 64. dicit, si puer non indigeat Confessione, nec habeat Confessarium, quem interroget, posse stare determinationi parentum, vel eorum, qui sunt loco parentum.

Quæst. 119. — *Quomodo sit instruendus, qui prima vice vult communicare?* R. Hoc modo.

1. *Quid est communicare?* Resp. Est Sacramentum Altaris, sive Sacratissimam Eucharistiam ore excipere, et in stomachum deglutire, in eum finem, ut sit spiritualis refectio animæ nostræ.

2. *Quid accipimus in Communione?* R. Christum Dominum.

3. *Quid intelligis per Christum Dominum?* R. Filium Dei, sive secundam Personam factam hominem.

4. *Estne Christus ubique?* R. Secundum Divinitatem est ubique, sed tantum in cœlo ad dexteram Dei Patris et in terra in Sacramento Eucharistiæ.

5. *Quandonam est præsens in Sacramento Eucharistiæ?* R. Post verba consecrationis, quæ proferuntur statim ante elevationem hostiæ, et calicis.

6. *Quid est sub hostia et in calice ante et post prolata verba consecrationis?* R. Ante prolata verba, est tantum panis in hostia, et tantum vinum cum admistione parva aquæ in calice; sed post prolata verba, in hostia est totus Christus, cum Divinitate et humanitate, cum corpore et anima, cum carne et Sanguine; et nihil panis est amplius ibi, sed tantum sunt species, figura, color, odor, sapor panis. In calice autem est idem totus Christus cum Divinitate et humanitate, cum corpore et anima, cum carne et Sanguine; et nihil vini est amplius ibi, sed tantum sunt species vini, uti ante dictum est de pane; nam panis et vinum convertuntur in Corpus et Sanguinem Christi; quia tamen totus Christus vivus sicuti est in cœlo, ita etiam est ibi, hinc non tantum Corpus est in hostia, et non tantum Sanguis in calice, sed et in hostia et in calice sunt illa omnia quæ dixi.

7. *Tamen non videmus Christum ibi, sed omnia apparent, sicuti antea : et quomodo est possibile, ut tantus homo sit sub tam parvis speciebus?* R. Quamvis non videamus, hoc credimus; et multa non videmus, quæ tamen credimus; hoc autem totum fit per Omnipotentiam divinam, cui nihil est impossibile.

8. *Unde sumus certi, quod hoc ita sit, it aut hoc possimus firmiter credere?* R. Inde sumus certi, et ideo firmiter credimus, quia Deus dixit, qui nec potest falli nec fallere, nec errare, nec mentiri, cum sit infinita veritas.

9. *Unde scimus, quod Deus hoc dixerit?* R. Scimus ex Evangelio in multis locis; et nobis est satis, quod ita nos doceat Ecclesia Catholica, quæ est magistra veritatis, et cui Deus appromisit assistentiam Spiritus Sancti in illis docendis, quæ credere debemus.

10. *Quid est in scypho illo quem custos porrigit post Communionem?* R. Est tantum vinum, quod ideo sumitur, ut si quæ particulæ sacræ hostiæ adhæsissent linguæ vel palato, sic deglutiantur : hinc oportet facere, quantum fieri potest, uti hostia prius deglutiatur, et tum illud vinum sequatur. Si tamen aliquis non velit, potest non sumere illud vinum.

11. *Quomodo debet aliquis esse dispositus, ut digne communicet?* Resp. Quod corpus, debet esse jejunus a media nocte, ita ut nihil cibi vel potus sumpserit, nequidem guttulam aquæ : non obest tamen, si salivam suam deglutiverit, aut sanguinem, ex capite vel gigniva defluentem. Quoad animam autem, debet esse liber ab omni peccato mortali, et si aliqua mortalia antea commiserit, debet omnia esse integre confessus cum vero dolore et proposito, et ab iis esse absolutus : qui enim communicant in statu peccati mortalis, fiunt fratres Judæ, et committunt gravissimum sacrilegium.

12. *Quid si aliquis haberet sola venialia?* R. Non peccaret communicando cum illis, dummodo non habeat actualem affectum ad illa : sed quo aliquis melius se disponit, et conscientiam magis expurgat etiam a venialibus, eo majorem per Sacramentum Eucharistiæ gratiam obtinet.

13. *Quænam est optima præparatio ad Communionem?* Resp. Præter puritatem animæ, de qua jam dictum est, elicere imprimis actus *Fidei*, etiam circa hanc Christi præsentiam in Eucharistia : deinde actus *Spei* vitæ æternæ, et desiderii digne suscipiendi Christum : maxime autem actus ardentissimi *amoris* erga Jesum, volentem se nobis benigne communicare. Formulas horum actuum habebis in tuis libellis. 640

14. *Quid post communionem est faciendum?* R. Cum omni modestia, et reverentia recedendum ad locum suum; ibi renovandi actus

amoris erga Christum, quem jam præsentem amplectemur : gratias agemus ipsi, proponemus ei nostras necessitates, petemus gratias et auxilium pro omnibus actionibus nostris. In prima autem hac communione, et etiam quandoque in sequentibus, petemus singulariter, tum ut non permittat nos unquam indigne communicare, tum ut in fine vitæ habeamus gratiam illum digne suscipiendi pro Viatico ad æternitatem : præterea die, quia communicabimus, erimus specialiter addicti operibus devotionis, non negligemus Concionem, Vesperas vel Completorium.

15. *Quamdiu oporteat abstinere ab expuendo post sumptam Eucharistiam?* R. Si quis bene deglutiverit hostiam, maxime, si etiam sumpserit vinum pro ablutione, posset statim post expuere : expedit tamen propter reverentiem et ad cavendum scandalum continere se saltem ad unum Miserere.

16. *Quamdiu ergo abstinendum sit a cibo vel potu alio sumendo?* R. Posset statim post sumi, sed expedit saltem ad quadrantem expectare.

17. *Quare laici non sumunt Christum ex Calice sub speciebus vini?* R. Quia Christus hoc non præcepit, et Ecclesia non permittit propter graves causas, quas habet; sed nec opus est, nam laici æque multum accipiunt sub solis speciebus panis, cum accipiant totum Christum, sicut ante dictum est.

18. *Quandonam tenemur communicare?* R. Imprimis omni anno circa Pascha, nempe intra 15 dies numerando 8 ante, et 8 post Pacha. Deinde in fine vitæ. quando adest periculum mortis.

641 *Notandum*, quod, cum pueri per ætatem non habeant judicium, quo sufficienter æstiment hoc divinissimum Sacramentum, raro admittendi sint ad Communionem, et nonnisi quando aviditatem, et spiritualem quamdam famem ostendent, ac se diligentius solito præpararint, ne frequentia paulatim gignat contemptum et quoddam fastidium.

642 *Quæst.* 120. *An et quando Communio danda sit amentibus, semifatuis, freneticis, energumenis, surdis et mutis?* Resp. Colligetur ex seqq.

§. 1. Perpetuo amentes, si baptizati sint, possent cum fructu suscipere Eucharistiam, nam æquiparantur infantibus de quibus *n.* 634. dictum est : attamen non legitur datam esse illis Eucharistiam; nec dari debet, inquit S. Th. *q.* 80. *a.* 9. *in O*, quia id prohibet Rituale Pauli V.

643 §. 2. In dubio, an adulti amentes utantur ratione, Schild. *t.* 6. *n.* 23. dicit non esse dandum Viaticum, sed Gob. *t.* 4. *nu.* 173. 417. *et* 418. melius dicit esse dandum, quia in dubio favendum est potius homini, pro quo institutum est Sacramentum, cum certo ipsi prosit, et probabiliter possit etiam causare primam gratiam, si forte homo ille in mortali esset, de qus saltem attritionem habuisset.

§ 3. Illis, qui usum rationis habuerunt, nec 644
sciuntur amisisse in mortali, dandum est Viaticum, S. Th. *supra* et Catech. Rom. *de Euch. c.* 11. *n.* 2. Requirunt tamen, ut prius ostenderint devotionem ad illud, sed Gob. *n.* 135. absolute dicit dari posse, quia censendi sunt voluisse, et probabile est in eo casu sufficere voluntatem interpretativam secundum dicta *n.* 170. Ideoque etiam Dic. *d.* 9. *n.* 163. plus non requirit, quam quod aliquis ante amentiam bene vlxerit, et bonus vir sit habitus. Addunt Villal. et Tamb. *de Commun. c.* 4. *n.* 4, contra Baunium, etiam aliquoties dari posse, præsertim si aliquam reverentiæ speciem retineat. Hoc ipso autem, quod nescias amisisse usum rationis in mortali, præsume esse in gratia, quia potuit vel sine ulla vel cum levi tantum culpa amisisse; Gob. *num.* 151. cum communi. E contra, si certo scias paulo post mortale incidisse in amentiam, nec habes positiva fundamenta pœnitentiæ, semel malus præsumitur semper malus, hinc non erit illi danda Communio, Gob. *n.* 154.

§ 4. Si moribundus nullum exhibeat signum 645
doloris de peccatis, sed tantum conqueratur de doloribus corporis, attendi debet, an omnibus consideratis censeatur compos mentis : si enim censeatur compos, dandum non est Viaticum, sed habendus est pro impœnitente : Si non censetur compos, dari debet, nisi positive constet esse in mortali, secundum jam dicta.

§ 5. Adulti, si sint semifatui, vel debilem 646
rationis usum habeant, obligantur præcepto Communionis Paschalis, si judicentur capaces absolutionis, et absit periculum irreverentiæ, S. Th. *supra*, Tamb. *num.* 4. Bernal. *d.* 44. *n.* 66. Lugo *d.* 13. *s.* 5. Gob. *n.* 138. dicens ita sentire omnes, Dic. *d.* 10. *a n.* 122. in his enim non est, cur expectetur plenior usus rationis, ut fit in pueris, cum in prioribus non sit spes plenioris usus. Et quod de semifatuis dictum est, magis valet de plane fatuis tempore lucidi intervalli, additque Gob. se daturum semifatuis etiam omni mense.

§ 6. Si quis, non quidem perpetuo, attamen a longo tempore hactenus stultus, cum 647
aliis accedat ad scamnum communicantium,

putant J. Sanch. *d.* 38. *n.* 9. præsumi posse habere lucidum intervallum, ideoque dari posse Communionem, sed recte contradicit Gob. *n.* 136. quia stulti agunt, uti simiæ, quod ab aliis fieri vident.

648 § 7. Phrenetico aut deliranti, sive ex mania sive ex morbo, si quando alligatur, accipiat cibos, debet etiam alligato dari Viaticum, S. Th. Aversa *q.* 8. *s.* 1. § *Quarto*, Sanch. Dian. Gob. *n.* 115. Si dubites, an reverenter suscepturus sit, proba in hostia non consecrata; si non succedat in una, proba in altera etiamque pluribus, et si aliquam reverenter suscipiat, da etiam consecratam, Laym. Castr. Dian. Gob.

649 § 8. Quamvis aliquis in phrenesi dicat se nolle Viaticum, est nihilominus dandum, si probabiliter præsumatur voluisse, et absit periculum irreverentiæ, uti dictum est *n.* 176.

650 § 9. Energumeni, etiamsi propter peccata prius commissa obsideantur a dæmone, possunt post pœnitentiam cum fructu Eucharistiam suscipere, S. Th. *ad* 2. J. Sanch. *d.* 38. Aversa § *Quinto*, Lugo *nnm.* 67. Dicast. *d.* 9. *a n.* 206. Rayn. *in Heterocl. spirit. t.* 16. *s.* 1. *p.* 4. *n.* 44. Ratio est, quia, quamvis in primitiva Ecclesia non fuerit usitatum, ideoque fieri non debere dixerit S. Dionys. *de Ecclesiast. Hierarch. c.* 3. tamen non ideo nunc est prohibitum, præsertim post Concil. Arausicanum I. quod Can. 14. ita habet: *Energumeni jam baptizati, si de purgatione sua curent, et se sollicitudini Clericorum tradunt, monitisque obtemperant, omnimodis communicent, Sacramenti ipsius virtute, vel muniendi ab incursu dæmonis, quo infestantur, vel purgandi, quorum jam ostenditur vita purgatior.* Pro hoc etiam auctoritatem SS. Cassiani, et Prosperi adducit Dicast. *supra:* ex quibus inferunt Laym. et Gob. *n.* 148. crebro illis dari posse, si hoc ad solatium spirituale conducat, maxime autem dari debere pro Viatico et Paschate, quamvis dæmon impediat, quominus profiteatur Christum præsentem, Laym. Gob. Lohner. Semper tamen abesse debet periculum irreverentiæ.

651 § 10. Adultus, a nativitate surdus et mutus, est capax Eucharistiæ, quia instrui potest per signa, ut sciat hunc spiritualem cibum discernere a corporali, ut exempla docent, Sanch. Dian. Laym. Castr. Gob. *tr.* 4. *cas.* 7. qui addunt dandam in Paschate et articulo mortis: an autem sæpius, decernet Confessarius pro ratione intelligentiæ, modestiæ, pietatis, et aliorum, quæ in eo advertent. E contra si a nativitate sit simul mutus, surdus et cæcus, censendus est veluti infans aut perpetuo amens, cum nullo modo instrui possit, vel rescire de hoc Mysterio, unde illi non debet dari Eucharistia, Gob. Lohner. Denique si post usum rationis et instructionem aliquam factus esset surdus, mutus, et cæcus, secundum Lohner, dari posset illi sola Extrema Unctio; sed non video, cur non etiam Eucharistia, saltem pro Viatico.

Quæst. 121. — *Quid notandum sit circa Communionem quotidianam?* Resp. Auctores fuerunt in hoc puncto valde divisi, teste Rhodes *d.* 1. *q.* 4. *s.* 1. § 2. *et* 3. Et Ideo J. Sanch. *dist.* 22. adducit plures quam 40 qui absolute dissuadebant, e contra alios valde multos, qui Communionem quotidianam absolute suadebant, cum quibus ipse tenet, quamvis, inquit, aliquis sine speciali devotione, etiam ex sola consuetudine accederet. Idem tenuerunt multi Hispani apud Card. *in* 1. *crisi d.* 66. *c.* 1. sed dicendum est cum S. Th. *q.* 80. *a.* 10. Suar. *d.* 69. *s.* 4. Bosco *s.* 10. *concl.* 10. Rayn. supra aliisque nunc communiter, quamvis unicuique expediat quotidiana Communio, si adsit status gratiæ, actualis devotio, et debita reverentia, tamen, quia difficile est, ut omnes, præsertim seculares, ista quotidie habeant, hinc quotidiana communio, absolute loquendo, non expedit omnibus indifferenter; sed hoc relinquendum est judicio prudentis Confessarii; absolute autem omnibus adultis convenit valde frequens. Declaravit hæc omnia sufficienter S. Congreg. approbante Innocentio XI. in Decreto, quod subjicio. 652

DECRETUM

CIRCA COMMUNIONEM QUOTIDIANAM,

Datum Romæ 12. *Februarii* 1679.

Cum ad aures Sanctissimi D. N. fide dignio- 653
rum testimonio pervenerit, in quibusdam Diœcesibus vigere usum quotidianæ communionis, etiam in feria sexta Parasceve, et simul affirmari eamdem quotidianam communionem præceptam esse a jure Divino, quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse; videlicet, quod aliqui, non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis, et domi, imo cubantes in lecto, et non laborantes ulla gravis infirmitatis nota, sumant Sacrosanctam Eucharistiam, quam argentea theca inclusam in crumena, aut secreto illis deferunt Sacerdotes sæculares aut regulares, aliique in communione accipiunt plures formas ac particulas,

vel grandiores solito, ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo aut Ordinario. Cum autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit S. Congregationi Cardinalium Concil. Triden. interpretum, eadem S. Congregatio prævia matura discussione super prædictis unanimi sententia ita censuit. Etsi frequens quotidianusve Sacrosanctæ Eucharistiæ usus a SS. Patribus fuerit semper in Ecclesia probatus, nunquam tamen, aut sæpius illam percipiendi aut ab ea abstinendi, certos singulis mensibus aut hebdomadibus dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet, tantum indicavit, cum inquit : Optaret quidem Sacrosancta Synodus ut in singulis Missis fideles astantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent, idque non immerito : multiplices enim sunt conscientiarum recessus, varie ob negotia spiritus alienationes, multæ e contra gratiæ, et Dei dona parvulis concessa, quæ cum hamanis oculis scrutari non possimus, nihil certe de cujusque dignitate atque integritate, et consequenter de frequentiore aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui. Et propterea, quod ad negotiatores attinet, frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus, Confessariorum secreta cordis explorantium judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, et frequentiæ fructu, et ad pietatem processu laicis negotiatoribus, et conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. In conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum Beatus Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admoneant tanto magis ob Sacratissimæ Eucharistiæ reverentia incontinentiæ vacandum, puriorique mente ad cœlestium epularum communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti aut quotidiana Sacræ communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur; sed magis quid singulis permittendum per se aut Parochos seu Confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio, seu frequenter seu quotidie accesserit, repellatur, et nihilominus det operam, ut unusquisque digne pro devotionis, et præparationis modo rarius aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet. Itidem Moniales quotidie Sacram communionem petentes admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent. Sique vero puritate mentis eniteant, et fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana Sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis a Superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, et Confessariorum diligentiam, opera quoque concionatorum uti, et cum eis constitutum haberi, ut cum fideles ad Sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti ac Divini judicii formidine dicant cœlestem mensam, in qua Christus est, revereri. Et si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere. Episcopi autem, in quorum diœcesibus viget hujusmodi devotio erga Sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi adhibito prudentiæ, et judicii temperamento alere debebunt, et ab eorum officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, et scandali suscipio in veri, et immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque ac dona in sumentibus augeantur. Quod abunde continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio divina præstante gratia tenentur, seque Sacratissimo Pane frequentius refici cupiunt, suas vires expendere, seque probare cum timore, et charitate assueverint. Quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, et se pretium in morte tradidit, atque in Cœlesti Regno se præmium est daturus, precatur Sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, et sumptionem largiatur. Porro Episcopi, et Parochi seu Confessarii redarguant asserentes, communionem quotidianam esse de jure divino, doceant in Ecclesiis seu Oratoriis privatis, ex dispensatione seu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendam Sanctissimam Eucharistiam nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, et ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publice et cum pompa

juxta formam Ritualis Romani; si vero ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, ut circa communionem in feria sexta Parasceve, Missalis Rubricæ, et Ecclesiæ Romanæ usus serventur. Insuper admoneant nulli tradendas plures Eucharistiæ formas seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo aut Ordinario. Si Parochi, et Confessarii, etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes secus egerint, sciant Deo Optimo Maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum, et Ordinariorum justam ac rigorosam animadversionem, in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis JESU, facultate ipsis Episcopis, et Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa.

Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præsens Decretum typis dari ac publicari voluit. In quorum, etc.

654 Idem dudum ante expresserat Innoc. III. *de Mist. Miss. lib. 4. cap. 42. dixerit ergo quisquam communicandum esse quotidie, dixerit altus quotidie communicandum non esse,* subjungit ipse mentem suam, et ait, *faciat unusquisque, quod pie crediderit faciendum.* Pro quo adducit hæc verba S. August. quæ referuntur *Cap. Quotidie, 13. de Consecr. dist. 2. Quotidie Eucharistiam suscipere, nec laudo nec vitupero, omnibus tamen Dominicis communicandum suadeo.* Qui autem pro quotidiana communione voluerit sententias PP. legat Salmeronem *in Evang. tom. 9. t. 41.* qui volet rationes, videat *J. Sanch.* supra, ubi egregie tuetur usum, et probat fructum quotidianæ communionis, confutatque omnia, quæ communiter opponuntur. E contra qui volet auctoritates, et rationes pro usu minus frequenti, videat Lugonem *d. 17.* et Dicast. *d. 9. dub. 18.* qui rem illam optime tractant. Decretum autem relatum recte exponit *Carden.* supra, et ex illo reprobat omnes sententias, tum nimium approbantes, tum nimium damnantes frequentiam Communionis, ubi etiam varia variorum Conciliorum decreta ostendit non esse huic decreto contraria. Adhuc tamen aliqua notanda sunt pro Praxi [1].

[1] Frequens communio ea est quæ fit plus quam quolibet octiduo et aliquoties per hebdomadam. Ad eam tria communiter requiruntur: 1° immunitas a peccato mortali; 2° communicandi desiderium; 3° Confessarii consensus. Ea de re legi debet opusculum S. Liguorii ***Risposta apologetica sulla materia della communione frequente.*** Toties citatus S. Francisci Salesii textus quo insuper requirit ad octiduanam communionem affectum abesse ad peccatum mortale; et ad quotidianam victoriam relatam de plerisque pravis inclinationibus, falso S. Augustino attribuitur quum sit Gennadii (De Eccles. Dogm. c. 53 alias 23) qui loquitur de absentia affectus ad peccatum ***mortale,*** ut eum explicant tum Glossa (in cap. XIII ***Quotidie.*** De ***consecr.*** dist. 2), tum S. Thomas (Sum. p. 111. q. 79. a. 3) tum alii scriptores.

§ 1. Decreto relato obligantur Confessarii 655
omnes, etiam Societatis JESU, quia Pontifex etiam hoc exprimit in fine, non obstante apud ipsos hac Regula 26 Sacerdotum: *Utpium est ad frequenter communicandum fideles exhortari, ita, quos ad id propensos viderint, admonere debent, ne crebrius, quam octavo quoque die accedant, præsertim si Matrimonio sint juncti.* Regula enim illa accommodanda est ad sensum Pontificis, potestque de hoc videri Dicast. a *n. 422.*

§. 2. Possunt Confessarii devotis personis [1], 656
quas dirigunt, determinare dies, quibus communicent: sed petentibus sæpius, aut etiam quotidie, negari non potest Communio, posito, quod dignæ judicentur, neque deterreri debent a quotidiano Communione, uti patet ex verbis decreti.

§. 3. Si personæ tales interrogent quoties 657
communicare possint, negari non debet, quod jus habeant quotidie communicandi, si nempe judicentur dignæ; si tamen non judicentur dispositæ ad toties communicandum, quoties forte vellent, potest dissimulari vel negari Communio, quia Pontifex hoc totum, ut fiat frequenter, vel non frequenter, relinquit judicio Parochi vel Confessarii.

§. 4. Possunt, per se loquendo, Confessarii 658
emanare e Confessionali, aut Superiores ordidare, ut certis tantum diebus ad illud accedant, quia per hoc nequidem indirecte impeditur Communio, nam personæ volentes communicare quotidie, censentur esse tales, quæ non indigeant quotidiana Confessione, si tamen judicentur dignæ, et alii quam designata die, petant Confessarium, cui solent, et nunc vellent confiteri, alioquin ob teneritudinem concientiæ aut aliam rationabilem causam non communicaturæ, audiri debent, etiamsi quotidie peterent, alioquin deterrentur, imo, quod

[1] ***Febr.*** 1725. ***dubitatum fuit*** in Januensi, an et de cujus licentia (***Confessarii ne ordinarii, an directoris***) Sacram Eucharistiam recipere debeant Moniales, quæ eam recipere volunt ultra dies statutos a Constitutionibus, vel a consuetudine Monasterii, ut in illis omnes Moniales communicent. ***Porro 14. Aprilis ejusdem anni, respondit Sacra Congreg, T. 3. p.*** 151. de Licentia Confesarii Ordinarii, et non Directoris, prævia participatione Prælati Ordinarii.

plus est, reipsa detinentur a Communione : nolle enim audire his potius diebus, quam aliis, est nolle, et causam esse, ut his diebus non communicent, cum tamen judicentur esse dignæ : ergo est contra decretum. Hinc *n.* 133. dixi cum communi illum, qui obligatus est ad curam, peccaturum etiam contra justitiam, si nollet audire talem Parochianum, etiam quotidie volentem confiteri; alius, qui non obligatur ex officio, attamen curam suscepit, agit saltem contra consilium, inquit, Jo. Sanch. *dist.* 31. *num.* 12. (cujus tempore, si hoc decretum extitisset, procul dubio dixisset agere contra illud) tum quia reipsa impedit pœnitentem a Communione, tum etiam, quia sine justa causa defraudat incremento duplicis gratiæ sacramentalis. *Nec obstat*, quod Confessarius, ne quidem tunc post decretum teneatur præstare, quidquid talis pœnitens, alioquin non communicaturus, fieri vellet. *Nam* Confesserius tenetur pœnitenti, cujus curam suscepit, non negare saltem hoc, quod est optima et ordinaria dispositio ad Communionem, præsertim apud laicos est Confessio, nam plerique, quoties communicant, toties confitentur : ergo. Et ideo etiam Catech, Rom. *de Pœn. c.* 9. ait; *Nulla res fidelibus adeo curæ esse debet, quam ut frequenti peccatorum Confessione studeant expiari*, a quo consilio neminem revocare debent Confessarii, nisi ex juxta causa, uti jam dicetur.

659 § 5. Sustineri non debent amplius duæ sententiæ Jo. Sanch. qui imprimis *d.* 28. dicit, pœnitenti semper fieri injuriam a Confessario, si ex fine emendandi venialia, vel imperfectiones ipsius prohibeant adire Communionem. Deinde *d.* 29. dicit pœnitentem non debere sequi consilium Confessarii ob certas causas dissuadentis Communionem. Utrumque enim oppositum patet ex decreto, quo datur hoc jus Confessario, et cujus arbitrio submittitur pœnitens, dummodo serventur reliquæ clausulæ decreti. Unde etiam probabilius videtur contra eumdem J. Sanch. *d.* 30. posse esse circumstantias (raro tamen) in quibus Superior vel Confessarius prudenter prohibeat pœnitenti vel subdito Communionem aliquam, imo et pro pœnitentia imponat abstinere, quidquid idem Auctor contradicat *d.* 33. *a n.* 15. v. g. ad augendam in pœnitente sacram famem, vel curam se melius disponendi, aut etiam aliquando ad frangendum caput hominis nimium adhærentis proprio judicio, vel semper volentis concedi, quod petit.

660 § 6. Quando commendatur frequens usus Communionis, intelligi debet sola Communio digna, uti per se patet, quia sola digna Communio est utilis ad salutem ; hinc Innoc. XI. recte damnavit hanc prop. 56. *Frequens Confessio et Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.* Estque propositio illa maxime scandalosa, nam qui gentiliter vivunt, id est, qui vivunt continuo in depravatis et corruptis moribus, sacrilege communicant : si enim per Confessiones bonas et efficaciora proposita se semper disponerent ad dignam Communionem, moraliter impossibile esset, ut pergerent gentiliter vivere. Carden. *in* 2. *crisi d.* 35. *n.* 3.

Quæst. 122. — *An licitum sit sæpius una die communicare?* R. Ordinarie non est licitum, uti colligitur ex *cap. Sufficit*, 53. *De Consecr. d.* 1. S. Th. *q.* 80. *art.* 10. *ad* 4. Suar. *d.* 69. *s.* 4. Hoc ipsum probat praxis Ecclesiæ ac usus fidelium. *Dixi*, ordinarie, nam 1. Sacerdos celebrans, ter communicat in Natali Domini. 2. Si quis sanus communicarit, et postea incidat in periculum mortis, probabile est, secundum dicta *n.* 617. posse, et consequenter teneri iterum eadem die communicare pro Viatico. 3. Potest Communio sæpius sumi in die ad impediendam dehonorationem Eucharistiæ, uti si esset profananda ab hæreticis, etc. 661

Inferes. Si quis e manu Angeli hodie communicasset, non posset iterum hodie e manu Sacerdotis, Lugo *in Resp. mor. l.* 1. *d.* 16. *n.* 8. Similiter si quis ante Missam distribuens Communionem sumpsisset particulam adhærentem digito, non posset illa die Missam legere, uti dictum est *n.* 571. aliud est, si particulas sui vel alieni Sacrificii sumat post distributionem Communionis in Missa factam, tum enim censebitur una moraliter Communio, uti dictum est *a n.* 496. 662

Quæst. 123. — *An licitum sit dare Communionem ad explorandum, aut suscipere ad probandam innocentiam?* Resp. Non esse licitum docent S. Th. *q.* 80. *art.* 6. *ad* 3. Suar. *d.* 67. *sess.* 6. Dicast. *de Sacram. d.* 3. *n.* 285. aliique communiter, et probatur, quia Pontifices *Cap. Ex tuarum*, De purgatione Canonica ; *et Cap. Dilecti*, De purgatione vulgari ; *et Cap. Consuluisti* 20. *Causa* 2. *q.* 5. prohibent ejusmodi probationes, tum quia videtur tentari Deus, a quo exigitur miraculum subitæ punitionis, si suscipiens Eucharistiam sit nocens ; tum quia medium illud est vanum et superstitiosum ; nam Deus nullibi promisit subito punire nocentem, quamvis pro contestatione inno- 663

centiæ Eucharistiam susciperet; et non plerumque, forte etiam nunquam, subito puniretur, atque ita nocentibus daretur occasio Eucharistiam indigne suscipiendi. Notant tamen recte Suar. et Castr. *hic p.* 20. *n.* 33. non apparere malitiam in hoc, si quis libere, vel etiam si duo ex mutuo consensu, Eucharistiam suscipiant, veluti in juramentum pro sua innocentia, et ita Gregor. VII invitavit Henricum IV ad Communionem, in constestationem innocentiæ suæ vel ipsius; Henricus autem Communionem detrectavit; sed merito etiam ista dissuadet Suar. propter periculum irreverentiæ vel sacrilegii. Addit Arriaga *d.* 21. *n.* 28. suspecto imponi non posse istum peregrinum modum jurandi, hinc *Sot.* apud Escob. *lib.* 8. *n.* 381. merito damnat peccati mortalis maritum, qui cogit uxorem ad communicandum coram se, in testimonium, quod non sit adultera.

664 *Objic.* Ex quodam Conc. Wormat. sic statuitur *c. Sæpe contingit*, 23. *et c. Si Episcopo*, 26. *causa* 2. *q.* 5. ut si in Monasterio furtum perpetretur, aut Episcopo imputetur scelus, Monachi communicent, dicentes, *Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie;* Episcopus autem desuper celebret, et communicet, sicque se innocentem ostendat. R. Concil. illud fuisse tantum Provinciale; neque constat fuisse approbatum ab ullo Pontifice. Hinc S. Th. *ad* 3. dicit, decreta illa esse abrogata per contraria documenta Pontificum, quæ retulimus : Castr. dicit Conc. tantum permisisse, ut communio illa fieret tanquam juramentum, uti ante dictum est. Alii apud Avers. *q.* 10. *sess.* 5. §. *Septimo*, dicunt ad terrorem tantum id fuisse propositum.

665 *Quæst.* 124. — *An Communio peti possit, vel recipi a Ministro indigno?* R. De hoc dictum est *a n.* 209. De Viatico a tali Ministro petendo, dixi *n.* 609.

666 *Quæst.* 125. — *Quinam sint effectus Communionis?* R.

§ 1. Primarius effectus sunt gratiæ, tam habitualis, quam actualis, de quibus agitur in Scholastica; secundarii autem effectus sunt plures, de quibus generatim habet sequentia Conc. Florent. in decret. Eug. IV. ad Armenos. *Hujus Sacramenti effectus, quem in anima operatur dignæ salutis, est adunatio hominis ad Christum, etc. omnemque effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam alunt corporalem sustentandam augendo, reparando, delectando, Sacramentum hoc, quoad vitam operatur spiritualem, in quo, ut inquit Urbanus Papa, gratam Salvatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, et ad virtutum et gratiarum perficimur incrementum.* Similiter Trid. *s.* 13. *c.* 2. dicit Christum voluisse sumi hoc Sacramentum, *tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus præservemur.* Addit, *Pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ et perpetuæ felicitatis.* Quibus locis insinuantur plures effectus Eucharistiæ, quorum aliqui spectant ad animam, alii ad corpus, de quibus ordine aliquid addemus.

§ 2. Effectus secundarii, quos in anima causat Eucharistia sunt sequentes : 1. Augmentum omnium virtutum supernaturalium, uti habet Florent. et Innoc. III. *De Myst. Miss. lib.* 4. *c.* 44. his verbis : *Per hujus Sacramenti virtutem universæ virtutes augentur, et omnium gratiarum fructus exuberant.* Ratio autem est, quia hi habitus crescunt secundum mensuram gratiæ habitualis, unde sicuti gratia ex opere operato augetur, ita etiam hi habitus, Rayn. *in Candel. s.* 4. *c.* 2. ubi per singulas virtutes Theologicas et morales discurrit, probatque causari et augeri per Eucharistiam. Hæ autem virtutes vel earum augmentum causatur eodem instanti reali cum gratia : sunt enim veluti proprietates gratiæ, quæ est tanquam natura exigens illas. 667

2. Gratiæ actuales, nam gratia habitualis et habitus supernaturalis exigunt gratias actuales, quibus homo suo tempore, et loco excitatur vel juvatur in operando utiliter ad salutem, Suar. *d.* 66. *sess.* 9. Adeoque etiam hæ causantur per Eucharistiam ex opere operato, sed mediate tantum, neque statim cum gratia habituali, sed quando occurrit occasio exercendæ virtutis, vel declinandi vitii, vel alias, quando exigit necessitas spiritualis. Et ostendit Rayn. *c.* 1. Eucharistiam esse ad specialiter illuminandas mentes fidelium : descendendo autem ad particularia, *cap.* 2. probat specialiter illuminare quoad excercitium omnis generis actuum supernaturalium, adeoque ab illa esse subitas gratias, quæ nos sæpe nil minus cogitantes, in quibusvis occasionibus illustrant vel movent. 668

3. Fervor charitatis, qui est specialis fructus Eucharistiæ, quæ etiam ideo dicitur Sacramentum amoris, Rayn. *a n.* 13. ubi ostendit, quomodo Eucharistia sit specialiter Sacramentum charitatis. Et huc spectat, quod sæpe dicit S. Chrysost. *homil.* 45. *et* 61. *ut leones flammas spirantes, sic ab illa mensa discedimus.* 669

4. Actualis dulcedo et delectatio, uti habent 670

Florent. et Urbanus VI ac Clemens V in Clement. de Reliq. et Vener. SS. ubi ait : *In hoc Sacramento habetur omne delectamentum, et omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur.* Similiter loquuntur SS. PP. apud Rayn. *sess.* 5. *v. Calix inebrians.* Ideoque Innoc. III. supra applicat Eucharistiæ illud Ps. 33. v. 9. *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus,* et SS. PP. applicant Psalm. 67. v. 11. *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et Gen. 49. v. 20. *Pinguis panis ejus, et præbebit delicias Regibus.* Plura videri possunt apud Lugo *d.* 12. *a n.* 90. qui notat hunc effectum nasci ex actibus fidei et dilectionis per hoc Sacramentum excitatis, ubi enim est perceptio rei amatæ præsentis, ejusque amor, naturaliter consequitur dulcedo et delectatio ; maxime autem impeditur, si palatum animæ sit præoccupatum amore sensibilium.

671 5. Debilitatio habituum malorum, et emendatio vitiorum, ut innuit Florent. et habet Rayn. *s.* 4. *c.* 3. ubi ostendit singula vitia expelli, vel certissime imminui per Eucharistiam. Specialiter autem cohibet libidimen, uti notut Catech. Rom. *de Euchar. c.* 9. et docent SS. PP. quos citat, ideoque illi applicatur illud Zachariæ 9. v. 17. *Frumentum electorum, et vinum germinans Virgines.* Atque ideo est, quod demon soleat impudicis maximam Communionis nauseam injicere.

672 6. Remissio peccatorum venialium, uti habent *Trid. et Catech. Rom.* supra, SS. PP. apud Suar. *sess.* 10. S. Th. *q.* 79. *art.* 4. et Theologi omnes, inquit Lugo *n.* 82. Docent autem aliqui cum Gob. *t.* 4. *n,* 474. non requiri aliam dispositionem, quam ut ante Communionem, adsit status gratiæ, et in Communione non sit actualis affectus ad tale peccatum : putant enim tum immediate remitti veniala ex opere operato, fatenturque Lugo et Dicast. *d.* 8. *n.* 124. hanc esse communiorem sententiam, quamvis aliqui requirant aliquam detestationem ejusmodi venialium, ad quam excitent speciales gratiæ per Eucharistiam causatæ. Alii cum Con. Bonac. et Escob. *l.* 20. *n.* 115. dicunt sufficere detestationem virtualem contentam voluntate suscipiendi Eucharistiam ; hoc ipso enim, quod sit voluntas majoris et intimioris conjunctionis cum Christo, putant esse virtualem detestationem venialium, quia hæc illam impediunt vel dedecent.

673 7. Remissio pœnæ peccatis debitæ, *secundum modum devotionis et fervoris,* inquit S. Th. *art.* 5. causat enim in nobis actus perfectos, quibus pœnæ alicujus remissio respondet, saltem ex opere operantis : attamen cum venialibus remittitur etiam pars pœnæ ex opere operato, Lugo *n.* 98. Imo probabile est cum Dic. *a n.* 128. contra Maurum *q.* 158. *n.* 5. quod Eucharistia ex opere operato remittat partem pœnarum debitarum peccatis, etiam aliunde antecedenter remissis.

8. Præservatio a peccatis, etiam mortalibus 674
uti habent Trid. *et Catech. Rom.* supra ; SS. PP. apud Lug. *n.* 85. Innoc. III. supra, S. Th. *art.* 6. Ratio est, *quia hic est panis de cœlo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur,* uti habetur *Joannis* 6. *v.* 50. quia nempe causat ex opere operato illustrationes mentis moventes ad odium peccati, firmat animam in charitate, imminuit concupiscentias, uti ante dictum est, erigit auxilia externæ protectionis, uti pluribus ex Scriptura ac SS. PP. deducit Lugo *a n.* 86. Quia tamen hæ gratiæ, et auxilia quoad usum subsunt nostræ libertati, hic effectus non est infallibilis, sed esset, si vellemus cooperari.

9. Æterna gloria, uti habent S. Th. *art.* 2. 675
Catech. Rom. supra, multi PP. apud Lugo n. 89. Quod verum est, non solum quia causat gratiam, quæ est pignus gloriæ, sed quia Christus per Eucharistiam dat speciale jus ad gloriam, hinc *Jo.* 6. *v.* 55. dixit : *qui manducat meam carnem et bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam.* Ideoque etiam *Trid.* supra dicit Christum voluisse, ut ipsamet Eucharistia nobis esset pignus futuræ gloriæ. Possunt plura circa hoc videri apud Gonet *d.* 8. *art.* 9. et Rayn. *sess,* 5. *v. Pignus.*

§ 3. Effectus, quos in corpore causat Eu- 676
charistia, sunt seqq. 1. Quædam cordis dilatatio, vultus lætitia, coloris vivacitas, oculorum modestia, linguæ refrænatio, maturitas incedendi, totius corporis reformatio, omnis externi gestus modestia venustaque ordinatio. Lugo *n.* 99. Hos autem effectus operatur mediate, sequuntur enim ex fervore charitatis et virtutibus quas operatur in anima.

2. Imminutio fomitis peccati, S. Th. *art.* 6. 677
ad 3. Escob. *n.* 119. et recte explicat Lugo *a* n. 87. qui *n.* 100. cum Suar. *d.* 64. *sess.* 1. putat hunc effectum immediate excusari ab Eucharistia, partim fugando dæmones, ne excitent species turpis objecti ; partim comprimendo activitatem humorum et amoliendo naturales causas ardoris concupiscentiæ.

3. Summa unio inter carnem Christi, et ho- 678
minis, secundum illud Jo. 6. v. 57. *qui manducat meam Carnem et bibit meum Sanguinem, in me manet et ego in illo.* De qua unione ha-

bent mira SS. PP. apud Suar. *sess.* 3. et apud Bernald. *d.* 41. *s.* 6. Et hanc post *Vasq.* optime explicant Rayn. *s.* 3. *c.* 1. *a n.* 12. Maurus q. 162. Bern. supra, Dic. *d.* 8. *dub.* 5. nam licet non sit vere physica, sed moralis tantum, attamen non est per solam fidem, vel charitatem tantum, sed quasi realis, et naturalis, ideoque eam SS. PP. vocant corporalem : consistit autem in hoc quod Christus teneatur carnem nostram, in qua Caro ipsius tanquam cibus spiritualis libere, et digne suscepta est, habere quasi propriam : et e contra nos Carnem Christi quam libere, et digne suscepimus in cibum spiritualem, teneamur habere tanquam carnem nostram, ad modum similem, quo conjuges mutuam carnem æstimant veluti suam, ideoque dicunt fieri una caro. Perseverat autem hæc unio consumptis speciebus, quamdiu perseverat gratia per hoc Sacramentum causata, Dic. supra, Escob. n. 497.

679 4. Gloriosa resurrectio corporis, de qua fuse Suar. *sess.* 2. qui effectus non tantum causatur ratione gratiæ, quæ est semen gloriæ, sed etiam specialiter attribuitur Eucharistiæ, secundum illud Jo. 6. v. 55. *qui manducat meam carnem, etc. resuscitabo eum in novissimo die.* Et circa hoc videri possunt sententiæ Conc. Nicæni, et SS. PP. idem asserentium apud Bernal. *n.* 71. Falsum tamen est, quod aliqui dixerunt, per Eucharistiam produci in corpore nostro qualitatem aliquam, per quam præparetur ad immortalitatem, qualitas enim illa sine fundamento confingitur, Suar. *sess.* 1. Escob. *n.* 499. Dic. *n.* 91. sed hoc tantum fit per exigentiam, et jus quoddam, quod gratia causata ab hoc Sacramento tribuit homini ad gloriam corporis, quod ita communicavit Christi Corpori, et Sanguini, et specialem cum his unionem habuit. Probantque Rhod. *d.* 1. *q.* 3. *sess.* 3. §. 2. Lugo *n.* 196. contra Suar. hic non esse tantum novum titulum ad eamdem gloriam, sed reipsa ideo conferri aliquid, quo augeatur gloria : hinc aliqui apud Gonet. *n.* 17. dicunt eos, qui sæpe devote communicarunt, specialem in altera vita corporis splendorem esse habituros. Recte tamen notat Dicast. *nu.* 88. sumptioni Eucharistiæ non respondere specialem laureolam in cœlo, ut aliqui putarunt, pro hoc enim nullum est fundamentum : Et de hoc aliisque effectibus, qui sine fundamento assignantur Eucharistiæ, videri potest etiam Rayn. *Tom.* 16. *in Heteroclitis spiritualibus, sess.* 1. *punct.* 5. *a n.* 8. Ex dictis

Colliges, quanta sint, et quam rationabilia 680
motiva, ut quivis homo quam sæpissime digne frequentet Eucharistiam. Possuntque hæc etiam utiliter proponi populo, ut excitetur ad frequentem, et devotam Communionem, sed simul instruendus est de modo digne, et devote communicandi, atque etiam admonendus de malitia indigne communicantium, de qua aliquid insinuavi *nu.* 503.

LIBER SEXTUS

PARS SECUNDA

DE SACRIFICIO MISSÆ ET SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

TRACTATUS III.

De Eucharistia.

CAPUT PRIMUM.

De Eucharistia, ut est Sacrificium.

DUBIUM I.

Quid sit Missa, et quæ obligatio Sacerdotum circa illam ?

1 Resp. Missa est Sacrificium, consistens in consecratione panis, et vini : estque actus latriæ, qui fit in recognitionem supremi dominii Dei, et signum nostræ servitutis. Quod non obstat, quin secundario possit etiam ad alium finem partialem offerri, ut ad agendas gratias, vel impetrationem beneficii, ad remissionem peccatorum, ad Sanctos honorandos, etc. Principalis fructus Missæ, ex opere operato, est independens a probitate Sacerdotis, a quo operato pro omnibus, seu vivis, seu defunctis, etiam accepto stipendio, applicabilis est : estque actu, tam intensive, quam extensive finitus ; etsi enim hostia ipsa, et principalis offerens, id est, Christus infinite sit Deo gratus, atque ita Deus per hoc Sacrificium infinito honore afficiatur, videtur tamen Christi esse voluntas, ut offeratur, et prosit tantum ad certum, et finitum effectum. Quod etiam patet ex usu, et sensu Ecclesiæ, dum Missæ pro eadem re repetuntur, quod signum est non habere infinitum effectum. V. Bon. *d.* 4. *q. ult. p.* 4. *Unde resolves :*

» I. Sacerdotes ordinarie peccant graviter, si non aliquoties in anno, saltem ter, vel quater solemnioribus festis celebrent, nisi legitime sint impediti. Ita Silv. Reg. Suar. Kon. et alii comm. contra Angles, Bon. Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 19. item C. Lug. et Tamb. *l.* 1. *de exp. com. c.* 6. qui excusant saltem a mortali, dummodo communicent in Paschate, absitque contemptus, et scandalum. Imo ubi Tridentinum est receptum, tenentur ex mandato Episcopi sub gravi culpa, celebrare saltem Dominicis, et festis : excusantur tamen, si Episcopi nullum mundatum extet.

» II. Etsi in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, et Conventualibus (ubi est competens Sacerdotum numerus) quotidie debeat una saltem Missa privata celebrari, et altera cantari, peccentque mortaliter dictarum Ecclesiarum Rectores, si in hoc deficiant, Suar. Kon. Laym. March. etc. non esse tamen mortale (præscindendo a peculiari obligatione talis Ecclesiæ) semel, vel bis in hebdomada omittere alterutram, docet Tamb. *l. c.* uti neque si in Ecclesiis Collegiatis die festo cadente in feriam privilegiatam (v. g. Vigiliæ, quatuor temporum, Quadragesimæ, vel Rogationum) Missa solemnis de feria post nonam canenda, semel omittatur. Ib. ex *Abb. March. etc.*

» III. Peccat graviter, qui tenetur pro alio offerre Missam, fructum tamen principalem applicat aliis, quia id alii est fraudi in re gravi.

» IV. Graviter peccat. 1. Qui ad Sacrum e justitia obligatus, illud diu differt, quia magno fructu alterum privat, Silv. Regin. *l.* 23. *n.* 236. *Fernand. etc.* multoque magis, si plane omittit : teneturque hoc casu ad stipendii restitutionem,

Tamb. *De exp. sac. l.* 3. *c.* 1. § 8. Si quis accipiat plura stipendia, quibus nonnisi post longum tempus possit satisfacere. Ratio eadem est. Silv. Reg. Fern. *p.* 3. *c.* 5. 3. Qui Sacrum animo se obligandi promisit, et non præstat, Bon. *p.* 8. etsi probabile sit, hoc non esse mortale, ut habet Sanch. *de Matr. l.* 1. *d.* 5. V. Dian. *p.* 2. *t.* 3. *misc. R.* 9. item *p.* 4. *t.* 4. *R.* 196. *et p.* 5. *t.* 14. *R.* 81. ubi citat Cajet. Vasq. etc. affirmantes, quod qui pluribus Missam gratis promisit, possit unica satisfacere, quod tamen alii communiter negant.

» V. Si quis det justum stipendium (id a consuetudine, vel lege taxatum esse debet, aut si non est, secundum Sotum et Caj. est frugalis victus unius diei; quod Suar. Laym. et alii reprobant, putantque sufficere mediam, vel tertiam partem sustentationis diei) ut pro se dicatur Missa, non potest secundum accipi ab alio, et pro duobus una tantum Missa dici, Lugo *d.* 19. *n.* 239. Secus si ambo dimidium tantum justi darent, uti contra Vasq. Reg. et alios probabiliter docent Sot. Herin. Fill. Kon. Lugo *l. c.* quod tamen jam est prohibitum, per Bullam Urbani VIII. V. Bonac. Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 7.

» VI. Qui pecuniam ab alio accepit, ut pro illo celebret, aut fieri curet, per se loquendo, potest curare Missam per alium bonum Sacerdotem dici, minus dando quam accepit.

» Dixi I. *Per se:* quia Urbanus VIII. ob speciem turpis quæstus id fieri vetuit.

» Dixi II. *Bonum:* quia si per malum curet, perditur fructus, qui est ex opere operantis. *V. Lugo.*

» VII. Beneficiati, etiam Curati, ad Missas obligati, possunt pro iis accipere stipendium, et applicare, cui volunt, quia non semper habent obligationem applicandi ad certam intentionem; nisi tamen contrarium constet, ut de Missa conventuali, docet Sanch. Ita Lug. *d.* 21. *n.* 21. ex Suar. Vasq. etc. contra Gavant. Barbosam, et Dian. qui negant de Parocho: refertque Dian. *p.* 4. *t.* 4. *Res.* 232. determinasse Congregationem Cardin. quod ei non liceat pro Missa accipere elecmosynam manualem, quando tenetur celebrare; de Missa tamen conventuali contra Bon etc. ipse affirmat *p.* 5. *t.* 13. *R.* 51. ex aliis 3.

» VIII. Qui stipendium pro Sacro accepit, tenetur dicere Missam pro defunctis, vel votivam, vel in hoc, aut isto altari prout pecuniam offerens petivit (quantum tamen rubricæ permittunt, quibus neglectis Ecclesiæ ordinem invertere ob alterius devotionem non convenit) quia ob ejus devotionem, et speciales orationes, major fructus provenire solet. Si tamen aliter faciat, non erit grave, imo nullum, si fiat justa de causa. V. Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 29. *et* 31. Lugo *n.* 35.

» IX. Is, qui quoad locum, tempus, intentionem, qualitatem, Missæ, non satisfacit sine justa causa voluntati fundatoris, peccat et quidem graviter, si sæpe faciat, esto consentiant hæredes, cum ii in hoc voluntati testatoris non possint derogare: ut docent Silv. Nav. Azor. etc. Episcopus tamen potest in hoc dispensare ex causa, ut habent Henriq. Silv. Tann. Quod si quis quoad locum impediatur, tenetur in alio, ut habent Azor. *t.* 1. *l.* 10. *c.* 14. et Sa V. Miss. Dian. *l. c. R.* 29. ubi docet ex Nav. Rodrig. Fagund. et Az. esse mortale celebrare in alio templo, vel altari, quam quis tenetur, quod negat Lugo, si raro, et ex causa fiat. V. *n.* 6. Imo nec esse veniale, si obligatus quotidie celebrare, raro et ex rationabili causa celebret alibi. Similiter Tamb. de *Exp. Sacr. l.* 3. *c.* 2. excusat a mortali eum, qui uno alterove die singulis mensibus alibi celebrat, nisi tamen teneatur celebrare in altari privilegiato: notatque posse Sacerdotem contra hoc onus Missarum, v. g. certum earum numerum, præscribere annis 30. si adsit possessio, titulus, et bona fides.

» X. Beneficiatus ex justitia obligatur sub mortali, et pœna compensationis, ad eum numerum Missarum, per se vel (prout mens fundatoris ex verbis colligenda permittit) saltem per alium, quem numerum litteræ fundationis requirunt: eum vero numerum ex juxta causa, ut si v. g. redditus jam non sufficientes respondeant, potest minuere Episcopus in Synodo: quam potestatem Bonac. restringit ad Missas defunctorum, et quidem post *Trid.* impositas. V. Bon. *d.* 4. *q. ult. p.* 8.

» XI. Qui ratione Beneficii tenetur quotidie celebrare, tenetur etiam Missam pro fundatore (nisi de hujus intentione contraria constet) applicare, *Bon.* et alii 4. cum Dian. *p.* 6. *t.* 6. *Res.* 13. qui tamen concedit, posse eum pro seipso quater, aut sexies in anno, et in die Commemorationis omnium defunctorum, pro particulari defuncto celebrare; item quavis hebdomada unam Missam omittere devotionis, et reverentiæ causa; idque ex præsumpta intentione fundatoris: quod Tamb. *c.* 3. § 1. ex Gav. *p.* 3. tr. 12. limitat, nisi de contraria fundatoris voluntate constet, vel sit onus Ecclesiæ aut Monasterii, curare Missam quotidianam. V. Tamb. *l, c.* Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 28,

et p. 4. *t.* 4. *R.* 86. *et p.* 5. *t.* 5. *R.* 23. *et t.* 13. *R.* 15. id ipsum limitat Lug. *R. mor. l.* 5. d. 9. si obligatio dirigatur ad ipsum Sacerdotem, v. g. si dicatur (*Qui debet quotidie celebrare*) quo casu concedit : si vero dirigatur ad celebrationem in tali loco, v. g. *volo ut in tali Ecclesia celebretur quotidie Missa,* teneri eum pro se alium substituere eo die, quo ipse non celebret.

» XII. Qui non potest fundationi satisfacere propter morbum, non tenetur, si brevis sit (v. g. 15. dierum, ut docet Bonac. aut etiam unius alteriusve mensis, ut probabiliter docet Lug. *de Euch. d.* 21. *n.* 36.) substituere alium aut compensare, cum tam stricte nec domini quidem honesti cum famulis agant : secus tamen, si sit diuturnus morbus, nisi redditus sint nimis tenues, aut in morbum absumantur, ut contra Silv. et Azor. docet Bonac. ex Rodriq. Impeditus vero aliis negotiis, licet justis (cum hæc non debeant obesse fundatori) debet satisfacere per alium, vel compensare postea, præsertim si fiat sæpius. Ita Bon. *d.* 4. *q. ult. p.* 7.

ADDENDA.

2 *Quæst.* 1. — *Quid præterea notandum sit circa Missam, et rationem Sacrificii?*

Resp. seqq. § 1. Per Missam intelligitur totus ille ritus, quem Sacerdos peragit ad altare, ab initio usque post sumptionem Corporis, et Sanguinis Christi. Unde dicatur *Missa*, variant opiniones : aliqui derivant ab hebraico Missah, id est, oblatio voluntaria. Alii a mittendo, vel quia per eam mittitur legatio, aut hostia Deo, ut habent Rupert. Abbas *l.* 2. *de div. off. c.* 23. S. Th. 3. *p. q.* 83. *a* 4. *ad* 9. vel quia olim ad illam mittebantur symbolæ ciborum, unde fiebat cœna; vel uti putant Bellar. *Miss. l.* 1. *c.* 1. et Dic. *de Missa d.* 1. *dub.* 4. quia post eam mittebatur, seu dimittebatur populus, vel quia sub illa post Evagelium dimittebantur Catechumeni, uti vult Pasq. *de sacrif. q.* 1. potestque videri etiam Rayn. *in Candel. septilustri, sect.* 5. *V. Missa.* [1]

3 § 2. Sacrificium sumitur, vel late, et improprie, vel stricte, et proprie : Late sumptum est, quidquid Deo offertur ad cultum, uti sunt orationes, laudes, adorationes, ceterique actus virtutum, præsertim religionis, et in hoc sensu dicitur 1. Petri 2. de omnibus Christianis, quod sint sacerdotium sanctum ad offerendas Deo spirituales hostias. In simili sensu loquitur Apostolus ad Hebræos 13. v. 15. *Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum labiorum confitentium nomini ejus :* Et *David* Ps. 50. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus :* Et *S. Aug.* apud Bellarm. *c.* 2. dicit verum Sacrificium esse omne bonum. Admittuntque omnes hæretici, Missam illo sensu esse sacrificium; sed certum est, debere esse sacrificium in alio proprio sensu, quia S. Pius V, Gregor. XIII, et Urbanus VIII damnarunt hanc 45. Baji prop. *Sacrificium Missæ non alia ratione est sacrificium, quam generali illa, qua omne opus quod fit, ut sancta societate homo Deo inhæreat.* V. Pasq. *q.* 2. Sacrificium stricte sumptum est cæremonia sacra legitime instituta, qua per destructionem, vel notabilem immutationem rei sensibilis Deo soli oblatæ profitemur nostram subjectionem, Dei autem supremum dominium in vitam, et necem, in esse, et non esse rerum omnium. Dicitur *cæremonia sacra*, quia debet esse actio externa ponenda ad cultum Dei. Additur, *legitime instituta* a Deo, vel Rep. quæ, per se loquendo, etiam potestatem habet ejusmodi signa communia instituendi, et per hoc differt sacrificium a martyrio, quod non est publica auctoritate institutum ad Dei cultum; per hæc autem præcipue differt a Sacramento, quod fiat *in protestationem supremi dominii Dei, per destructionem, vel notabilem immutationem rei,* vel physicam, uti quando animal occiditur, vel moralem, uti quando vinum libatur, et effusum redditur inutile ad communes, et ordinarios usus humanos. Videri possunt Dic. *dub.* 1. et Pasq. *a q.* 4. usque ad 16. ubi inquirunt in varias conditiones ad essentiam sacrificii requisitas.

§ 3. Sacrificium dividitur, *ratione materiæ,* 4 in cruentum, in quo funditur sanguis; et in incruentum, in quo sanguis non effunditur. Item aliud dicitur victima, seu hostia, in quo aliquid animatum offertur, uti bos; aliud immolatio, in quo aliquid inanimatum, sed solidum, uti panis; aliud libamen, in quo aliquid inanimatum, sed liquidum offertur, uti vinum : sæpe tamen confunduntur hæ voces, et una ponitur pro altera. *Ratione formæ,* aliud dicitur holocaustum, in quo id, quod offertur, totum per ignem consumitur; aliud hostia pro peccato, in quo id, quod offertur consumitur partim per ignem, partim per Sacerdotem; aliud hostia pacifica, in quo id, quod offertur, consumitur, partim per ignem, partim per Sacerdotem, partim per illum, qui donat. *Ratione finis,* aliud est latreuticum, quod pure ad cultum Dei;

[1] Et Benedictus XIV. *de Sacrosancto Missæ Sacrificio l.* 2. *cap.* 2.

aliud eucharisticum, quod specialiter in gratiarum actionem : aliud propitiatorum, quod ad remissionem culpæ, vel pœnæ : aliud impetratorium, quod ad aliquid aliud a Deo obtinendum offertur. Pro latreutico est holocaustum; pro eucharistico, et impetratorio, hostia pacifica; pro propitiatorio, hostia pro peccato. Videri possunt S. Thom. 1. 2. *q.* 102. *a.* 3. Bellar. *c.* 4. Arcud. *in concord. Eccl. Occ. et Orient. l.* 3. *c.* 8.

5 § 4. In Cruce oblatum est verum, et proprie dictum sacrificium, in quo Christus erat Sacerdos, et idem ipse victima, secundum illud ad Eph. 5. v. 2. *Tradidit seipsum pro nobis in oblationem et hostiam*, 1. ad Corinth. 5. v. 7. *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Altare erat Crux : aderat institutio Dei, qui posuerat eum Sacerdotem maximum, ut sanguine suo interveniret pro salute nostra, ideoque ipse in sacrificio illo fuit propitiatio pro peccatis nostris. 1. Jo. 2. v. 2. pacificans per Sanguinem Crucis, ad Colos. 1. v. 20. *Nec obstat*, quod ipse non occiderit se, nequidem moraliter hoc sensu, quasi senserit, vel intenderit actionem qua a Judæis occisus est, *nam* occidit se moraliter isto sensu, quod mortem sibi illatam, quam effugere poterat, acceptando libere, et sponte, quando et sicuti voluit, tantumdem fecerit in ordine ad colendum, et propitiandum Deum, ac si ipse occidisset, *oblatus est, quia ipse voluit.* Isa. 53. v. 7. *Ego pono animam meam, nemo tollit eam a me, sed ego pono eam.* Jo. 10. v. 17. et 18. Neque simile est in acceptatione martyrum, quia eorum acceptatio non est specialiter publice instituta ad cultum Dei, vel propitiationem pro peccatis, sed ipsi intendunt pati pro contestanda veritate fidei, neque ipsi sunt Sacerdotes a Deo ad hoc deputati, neque poterant mori, quando volebant, neque mortem effugere, uti volebant.

6 § 5. In Missa est verum, et proprie dictum sacrificium. Est de fide contra hæreticos apud Bellarm. *c.* 4. et habetur in multis Conciliis apud Pasq. *q.* 22. *n.* 2. novissime Trid. *sess.* 22. *Can.* 1. sic definit : *Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum, et proprium sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari, anathema sit.* Idem probatur ex unanimi consensu Ecclesiæ Græcæ, et Latinæ, omniumque PP. qui in utraque floruerunt ab initio, nam quod Ecclesias attinet, demonstrat hoc Bellarm. *c.* 23. et constat ex antiquis libris liturgiarum SS. Jacobi Apostoli, Clementis, Basilii, Chrysostomi, etc. de quibus Bellar. *c.* 18. Item ex ritu altarium, et ministerio Sacerdotum, quibus utraque Ecclesia semper usa est, uti ostendit Bellarm. *c.* 16. *et* 17. Quod autem utriusque Ecclesiæ Patres attinet, eos copiosissime adducit Petavius *de Incarn. l.* 12. *c.* 13. *et* 14. Ratio est, quia in Missa datur cæremonia sacra a Christo instituta, per quam res sensibilis moraliter destruitur in protestationem supremi dominii Dei, et nostræ ad eum subjectionis; nam imprimis consecratio est cæremonia sacra a Christo instituta, quando Eucharistia instituta est, secundum dicta *n.* 3. Deinde per consecrationem fit destructio rei sensibilis sufficiens ad sacrificium, uti ostenditur *a n.* 704. Denique hæc tota actio fit in dictam protestationem; hæc enim est intentio Ecclesiæ, et institutio Christi, qui etiam eum in finem consecravit, nosque idem facere jussit, dicens, *hoc facite*, et quod se ipse in Cœna ita Patri æterno obtulerit, apertissime docent SS. Iren. Cyp. Ambr. Greg. Nyss. Chrysost. August. Isichius, Rup. quorum verba ad longum refert Bellarm. *c.* 12. in fine.

Objic. Sacrificium Crucis habet vim infinitam, et æternam : ergo sacrificium Missæ superfluit. *Conf.* nam Apostolus ad Heb. 9. dicit, *Neque necesse est, ut sæpe offerat semetipsum.* Item *c.* 10. *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*, et infra, *Ubi autem horum* (peccatorum) *remissio, jam non est oblatio pro peccato.*

Resp. Si argumentum valet, ergo etiam superfluit Baptismus, et multo magis superflua erant omnia sacrificia in lege naturæ, et Mosaica, nam etiam isto tempore dabantur gratiæ propter Christi passionem, et mortem prævisam. Itaque N. conseq. Ad *Conf.* dico Apostolum tantum velle, opus non esse, ut Christus sæpe se offerat cruente, quia unicum sacrificium Crucis sufficit quoad sufficientiam, et quoad efficaciam rei oblatæ, non tamen quoad participationem omnium, quibus applicari debet per sacrificium Missæ, uti et per alia Sacramenta, et bona opera. Deinde licet hoc non esset, debuit in Ecclesia perpetuo offerri aliquod sacrificium, et ideo Christus ipse est Sacerdos usque ad finem mundi. Denique Christus voluit hoc sacrificium fieri tanquam vivam repræsentationem sacrificii cruenti in Cruce peracti.

§ 6. Principalis res, quæ sacrificatur in 7
Missa, est Christus, minus autem principalis est substantia panis, et vini. *Pars prima* est de fide ex Conc. Later. c. *Firmiter*, ubi sic dici-

tur, *Idem ipse Sacerdos est sacrificium JESUS Christus.* Similiter Trid. sess. 22. c. 2. ait, *Idem ille Christus continetur, et incruente immolatur, qui in ara Crucis cruente seipsum obtulit.* In eumdem sensum dicebat S. And. Apost. Ego immaculatum Agnum in Altari offero, uti refertur in horis Canonicis ejus festi. Idem expressis verbis docent SS. Ambr. et Aug. relati *c. semel* 52. *et cap. In Christo* 53. *de Consecr. d.* 2. aliique apud Suar. *d.* 75. *s.* 1. Quod autem Christus totus per se primo offeratur in Missa, Corpus vero, et Sanguis ejus quasi consecutive, recte probat Pasq. *q.* 27. *et* 28. *Pars secunda,* est Suar. Bellarm. Tann. Lugo, Becan. *de triplici sacrif. l.* 3. *c.* 8. Aversa *q.* 11. *s.* 3. contra Vasq. Valent. Dicast. *dis.* 1. *dub.* 7. Pasq. *q.* 26. *et* 30. Probatur autem inde, quia hoc videtur conformius verbis Ecclesiæ, quæ in Missa pro oblatione panis dicit, *Suscipe sancte Pater hanc immaculatam hostiam*, et postea signans panem, et vinum dicit, *Veni sanctificator, et benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini præparatum.* Item in antiphona ad vesperas in festo Corporis Christi dicit, *Sacerdos in æternum Christus Dominus secundum ordinem Melchisedech, panem et vinum obtulit,* similiter loquuntur SS. PP. apud Bellarm. *l.* 1. *c.* 27. *in* 1. *propositione.* Ratio autem est, quia hoc est res sacrificata, quod vi actionis sacrificativæ destruitur in contestationem supremi dominii Dei: sed substantia panis, et vini destruitur ex vi actionis sacrificativæ, quæ consecratio est, uti a *n.* 12. dicetur, et ad veritatem suam exigit transire substantia panis, et vini, ac succedere Corpus et sanguinem Christi: ergo. Porro substantiæ illæ non tantum destruuntur in honorem Dei, uti fatetur Dicast. sed etiam in contestatiouem supremi dominii Dei, cum hic sit finis consecrationis, prout est actio sacrificavit: ergo.

8 § 7. Sacrificium Missæ est idem numero cum sacrificio Crucis, quoad præcipuam substantiam rei oblatæ, et principalem offerentem, quia utrobique res præcipua oblata, et principalis offerens est idem Christus. Quoad motivum, seu finem principalem, et intrinsecum est idem specie, quia utrumque est ad similem Dei cultum. Diversa tamen sunt ista duo sacrificia. 1. quoad modum, et ritum, nam in Cruce erat cruentum, et fiebat per actionem physice destructivam Christi; hic est incruentum, et fit per actionem moraliter tantum destructivam Christi, uti *n.* 14. explicabitur. 2. Quoad speciem externam, nam in Cruce, erat sub propria forma Christi, hic sub formis panis, et vini. 3. Quoad accidentia rei principalis oblatæ, nam in Cruce offerebatur Christus mortalis, passibilis, extensus, etc. hic immortalis, impassibilis, inextensus. 4. Quoad partem rei oblatæ, nam in Cruce offerebatur solus Christus, hic pars rei oblatæ est panis, et vinum. 5. Quoad proximum offerentem, nam in Cruce offerebat solus Christus per seipsum, hic offert per Sacerdotem instrumentaliter operantem. 6. Quoad effectum moralem, nam in Cruce erat meritorium, hic non est ex parte Christi meritorium, cum Christus sit extra statum viæ, est tamen applicativum meriti. 7. Quoad significationem, nam in Cruce non erat significativum alterius sacrificii in Cruce facti. 8. Quoad multas circumstantias, partim physicas loci, et temporis, partim morales cæremonium, rituum, vestium, altaris, etc. Atque ex his facile colligitur, quomodo sacrificium sit idem vel diversum a sacrificio incruento, quod Christus obtulit in ultima cœna. Videri potest etiam Dic. *d.* 1. *dub.* 11.

§ 8. Sacrificium Missæ est hostia, et victima, 9
in quantum in eo offertur Christus. Item est immolatio, et libamen, inquantum in eo offeruntur panis, et vinum. In rigore non est holocaustum, nec hostia pro peccato, vel pacifica, quia nihil illius comburitur, est tamen perfectius, quam illa, et excellentius habet eorum virtutem, ac effectum, potestque dici mysticum holocaustum, in quantum per sumptionem totum consumitur, uti notat Dic. *d.* 1. *a n.* 160. Est autem hoc sacrificium in omni rigore latreuticum, eucharisticum, propitiatorium, et impetratorium.

§ 9. Congruum fuit, ut in Ecclesia Christi 10
esset unicum Missæ sacrificium, nam continebat in se omnem dignitatem, sufficiebat ad omnes fines, et effectus, erat tanquam omnium perfectio, et absolutio, complebat differentiam omnium hostiarum, uti loquuntur Trid. *sess.* 22. *c.* 1. Catech. Rom. *de Euchar. n.* 13. et SS. PP. apud Pasq. *q.* 44. *n.* 3. Estque probabilius, quod Deus non reliquerit Ecclesiæ potestatem instituendi ullum aliud sacrificium, uti tenent Suar. Vasq. Dic. *n.* 272. aliique communissime cum Pasq. *q.* 24. qui tamen *q.* 25. docet, Gentiles non subditos Ecclesiæ non peccaturos, si quamdiu eis non licet ingredi Ecclesiam, offerrent Deo aliud sacrificium, quia hoc illis tantum prohibetur, quibus convenit offerre sacrificium Missæ, quod convenit solis in Ecclesiam receptis. Oppositum valde probabiliter tenet Præpos. quia Christus

instituendo sacrificium Missæ videtur abrogasse omnia alia, fateturque Pasq. peccaturos saltem catechumenos, si aliter sacrificarent Deo, quia hi pertinent ad Ecclesiam, sicuti Novitii ad Religionem.

11 § 10. Substantiæ panis, et vini faciunt materiam unius sacrificii cum Corpore, et Sanguine Christi, quia substantiæ illæ, non sacrificantur secundum se, sed ut transmutandæ in Corpus, et Sanguinem Christi; ac vice versa, Corpus, et Sanguis Christi non sacrificantur secundum se, sed ut vi verborum substantes speciebus panis, et vini præexistentis, adeoque ab eadem consecratione attinguntur, prout dicunt mutuum ordinem ad invicem : ergo faciunt materiam unius sacrificii.

12 *Quæst.* 2. — *In qua actione consistat essentia sacrificii Missæ ?* Resp. Variæ sunt partes Missæ, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 662. in qua autem earum consistat essentialiter actio sacrificativa, non conveniunt Auctores, uti constabit ex seqq.

§ 1. Actio sacrificativa non consistit in oblatione panis, et vini, uti vult Scotus *in* 4. *dist.* 13. § *Ad q.* Nec in secunda oblatione, quæ sequitur statim post elevationem, uti docuerunt Gob. Echius et alii. Neque etiam partialiter in fractione hostiæ, vel immissione particulæ in Calicem, uti voluerunt Canus, et Valent. Neque etiam partialiter in sumptione Sacerdotis, uti volunt Sot. Bellar. Bon. Aver. *q.* 10. *s.* 2. *et alii;* multo minus totaliter consistit in illa sumptione, uti dixerunt *Alb. M. et Ledesm.* minime autem consistit in distributione, vel sumptione populi : quorum omnium ratio est, in primis quia per neutram oblationem, uti nec per fractionem, nec immissionem in Calicem, fit sufficiens destructio, aut immutatio rei saltem principalis sacrificatæ, quæ est Christus, deinde neutra oblatio est facta a Christo, sed est ritus ab Ecclesia introductus : fractio autem potest omitti, si hostia inciderit in Calicem, uti notant omnes. Denique nulla illarum actionum, ne quidem sumptio, fit a Christo, actio autem sacrificativa debet fieri a Christo, qui est principalis sacrificans, ac Sacerdos, uti *a n.* 19. dicetur : ergo.

13 § 2. Dicendum videtur quod actio sacrificativa sit sola consecratio, ita S. Th. 3. *p. q.* 82. *a.* 4. *ad* 1. et multum favent SS. Cypr. Chrys. Greg. aliique apud Suar. *d.* 75. *s.* 5. et sequuntur cum eodem Suar. Alanus, Ruard. Turr. Vasq. Con. Less. Tann. Becan. Rayn. Pasq. *q.* 31. *et seqq.* Dicast *d.* 1. *dub.* 10. et certum esse dicit Arcud. *l.* 3. *c.* 57. Ratio est 1. Quia sola consecratio est actio Christi, quam etiam ideo profert Sacerdos in persona Christi dicentis, *Hoc est Corpus meum* Christi, etc. 2. Quia in sola consecratione salvatur, quidquid ad sacrificationem requiritur [1].

[1] Sacrificium a multis haud immerito definitur *nota in re ad profitendum supremum Dei dominium.* Duplex est : ***absolutum,*** ad quod requiritur vera victimæ immolatio; et ***relativum,*** quod refertur ad absolutum. Ad istud requiritur 1° victima, quæ si abesset, sacrificium proprie non daretur; 2° victima eadem quæ in absoluto oblata fuit cum ***repræsentatione*** immutationis quæ in absoluto locum habuit, alioquin relatio non existeret; si autem immutatio iterum fieret, sacrificium absolutum evaderet. — Christum autem in ara crucis absolutum sacrificium Deo Patri obtulisse, de fide catholica est, mortem subiendo quæ ex completa separatione sanguinis calvarium inundantis et corporis in cruce exsanguis remanentis causata fuit. Separatio illa nota fuit qua sacrificium consummavit supremumque professus Dei Patris dominium. — In consecratione vero, verba Christi semper efficacia, potestate plena, illudque semper facientia quod significant : ***hoc est corpus meum,*** directe, sacramentaliter corpus Christi producunt. Similiter voces istæ : ***Hic est sanguis meus,*** sanguinem Christi primario, sacramentaliterque ponunt. Unde, si Christus adhuc mori posset, si concomitantia non obstaret, corpus exsangue super corporale, sanguis solus in calice haberetur, sed hoc nimium esset, cum in sacrificio relativo repræsentatio immutationis solum requiratur, quæ hic tantum habetur quantum desiderari potest. « Hac ergo ratione, dicit Theologia Petrocorensis *t.* III. *p.* 480, congruentissime explicatur Eucharistiæ sacrificium. Corpus et Sanguis Christi per verba consecrationis simul producuntur et immolantur, non gladio, sed verbo. Ex vi enim verborum corpus separatum a sanguine sub panis specie ponitur, et sanguis a corpore similiter separatus ex vi verborum sub vini specie producitur, quamvis, ut supra dictum est, utrumque per concomitantiam simul unitum reperiatur. Hac mystica corporis et sanguinis separatione, qua Christi Passio exprimitur, Eucharistiæ sacrificium peragitur. Cum enim sacrificium istud institutum sit ad repræsentandum crucis sacrificium, in ipso non vera et realis, sed mystica mactatio et destructio quærenda est. Verum, et reale quidem est sacrificium, in quo vere offeruntur Christi corpus et Sanguis; sed cum institutum sit tanquam signum cruenti sacrificii crucis, non aliam quam mysticam exigit mactationem. Hæc est expressa S. Thomæ, sanctorumque Patrum sententia. » Et ideo de verbo consecratorio dixit S. Chrysostomus in Hom. I. de Prod. Jud. : « Hæc vox semel prolata in Ecclesiis ad unamquamque mensam, ab illo usque ad hordiernum tempus et usque ad adventum ejus sacrificium perfectum efficit. » Ut omnibus palam fieret Missam ad crucis sacrificium referri, Christus eam celebravit ***pridie*** quam pateretur, affirmando de corpore : quod pro vobis ***tradetur;*** de sanguine : qui ***fundetur;*** quæ mystica mactatio in ejus memoriam jugiter celebrandam jussit dicens : Hoc facite in meam commemorationem, unde sacra communione, teste Apostolo, mors Domini annuntiatur, donec veniat. De fide est Missam non esse *nu-*

Objic. 1. Conc. Toletanum apud S. Th, *q.* 83. *ac* 4. *in O.* sic habet, *Quale est sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?* ergo sumptio est de essentia Sacrificii. R. N. cons. alioquin nullum holocaustum, imo nec sacrificium Christi in Cruce fuisset Sacrificium. Itaque *Conc.* tantum declarat esse præceptum etiam sumendi hoc sacrificium incruentum, eo quod sit simul Sacramentum per modum cibi, et potus, quæ non prosunt, nisi sumantur.

Objic. 2. Die Veneris sancto non fit consecratio, et tamen offertur Sacrificium, nam celebrans dicit, *Sic fiat Sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie,* etc. Item, *Orate fratres, ut meum ac vestrnm Sacrificium,* etc. Et S. Aug. *Epist.* 188. *cap,* 2. ait, *Omnibus diebus offertur Sacrificium in Ecclesia,* quæ vera non sunt, si in sumptione non consistat essentia Sacrificii. R. cum Pasq. *q.* 23. *et aliis* communissime illo die non offerri Sacrificium. Rationem dat S. Th. *q.* 83. *art.* 1. *ad* 2. quia cum eo die Christus ipse realiter visibiliter obtulerit Crucis sacrificium, non congruebat eo die fieri ejus imaginem per Ministros, maxime cum tempus ipsum ejus recordationem satis ingereret. Hinc Hugo de S. Victore apud Becan. *De tripl. sacr. c.* 8. *n.* 12. dicit, *non sacrificant amici, dum trucidant inimici.* Addit aliam congruentiam Suar. ne Christus inducatur vivens, et loquens illo die, quo primum mortuus recolitur; quando autem celebrans vocat sacrificium, To *sacrificium* sumitur pro re sacrificata, quæ est Christus tum sumendus. S. Aug. intelligit omnibus diebus ordinarie, et per se loquendo, pro die autem Veneris sancto est aliquid extraordinarium, neque communiter ulla est regula, quæ, quamvis sit universalis, non patiatur exceptionem. Dicunt quidem aliqui sumptionem Eucharistiæ illo die dici sacrificium, eo quod sit completio hesterni sacrificii, in quo consecrata est ea hostia; sed Henao recte contradicit, quia non manet continuatio physica, aut moralis inter consecrationem hesternam, et sumptionem hodiernam, præsertim si sit alius Sacerdos, qui hodie sumat.

Objic. 3. Externum sacrificium, quale est Missa, requirit sensibilem immutationem hostiæ sensibilis : atqui consecratio non est sensibilis immutatio panis, Christus quoque, qui debet esse principalis hostia, nequidem ibi est sensibilis : ergo consecratio panis in Corpus Christi non est sacrificium Missæ, sed sola sumptio specierum. R. N. min. nam licet immutatio panis, et Christus, prout hic, sint insensibiles secundum se, tamen immutatio panis fit sensibilis per verba consecrationis, quorum veritas exigit destructionem panis; Christus autem fit sensibilis partim per eadem verba, partim per species, sicuti dolor animi secundum se insensibilis fit sensibilis per confessionem pœnitentis.

§ 3. Christus per consecrationem destruitur moraliter, et mystice, uti recte Pasq. *q.* 43. nam vi consecrationis formaliter ponitur solum Corpus sub specie panis, et solus Sanguis sub specie vimi, sub neutra autem specie vi verborum formaliter ponitur anima; hoc autem est moraliter, et mystice destruere Christum, quia solum corpus sine anima, et sanguine non intelligitur vivere, nec solus sanguis sine anima, et corpore : ad hoc autem sacrificium non debuit Christus physice, et realiter destrui, quia debebat esse sacrificium incruentum, quod tantum esset repræsentatio cruenti. Plures modi explicandi videri possunt apud Aversa *q.* 11. *s.* 4. 14

§ 4. Sacrificium Missæ, prout de facto institutum est, requirit consecrationem utriusque speciei, uti habet communis cum Pasq. *q.* 44. Quamvis autem absolute salvari posset in consecratione unius tantum speciei, uti valde probabiliter docent Henr. Bon. et alii, tamen esset mortale consecrare unam speciem sine altera, quia esset contra institutionem Christi, qui voluit hic fieri expressam repræsentationem sacrificii Crucis, in quo totus Christus immo- 15

dam commemorationem sacrificii in cruce peracti (C. Trid. sess. XXII. can. III); præsentiam victimæ antea immolatæ omnino exigit; inde die 25 junii 1728 a S. Sede damnata fuit assertio quæ sic sonabat : Etiamsi Christus præsens non foret in Eucharistia, Eucharistia nihilominus rationem sacrificii habere posset. In hunc errorem prolapsus est P. Le Courrayer Anglicanis nimis indulgens, falso aberrans conciliationis zelo. — Eo ipso quo offertur Missæ sacrificium, eo ipso ponitur sacramentum, quod utpote convivium (licet per concomitantiam Christus totus sit sub utraque specie), in tota natura sua sub oculis hominis explicatur ac ponitur sub speciebus panis et vini juxtapositis, quæ adjacentes clamare videntur : ***manducate... bibite!*** Sacræ autem species partes non sunt constitutivæ sacrificii, sed conditio qua visibile sit sacrificium. — Ex qua doctrina colligitur Missam non esse nisi cruenti sacrificii calvariæ extensionem, ac in omni loco incruentam productionem ut ubique operetur, ac ubique adoretur : vide proinde quam juste dictum fuerit a Tridentinis Patribus : « ***Si quis dixerit blasphemiam irrogari sanctissimo Christi sacrificio in cruce peracto per Missæ sacrificium, aut illi per hoc derogari,*** A. S.! » *(Edit.)*

latus est per positionem Corporis sine Sanguine, et Sanguinis sine Corpore, uti pluribus declarant Dic. *d. dub.* 11. *et* 12. Avers. *s.* 5. Pasq. *q.* 45. addens *q.* 46. Papam dispensare non posse in eo, ut consecretur una tantum species. [1] An autem fieri possit ex metu mortis, vel alias dicetur *n.* 245.

16 *Quæst.* 3. *A quo offeratur Sacrificium Missæ?* R. § 1. Christus est principalis Sacerdos offerens quamlibet Missam. Est de fide. *Psalm.* 109. *v.* 4. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, quæ verba intelligit de Christo *Apostolus ad Hebr.* 6. *v.* 20. dicens, *Præcursor pro nobis introivit Jesus secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum*, quem utrumque locum Ecclesia, et SS. PP. apud Bellarm. *l.* 1. *c.* 6. Le Blanc. *in Psal.* 109. *v.* 67. et Petav. *Incarn. l.* 12. *a c.* 11. explicant de Christo tanquam adhuc offerente Sacrificium, usque ad sæculi consummationem. Idem seqq. verbis definiverunt *Conc. Later. c. Firmiter. Idem ipse Sacerdos est Sacrificium Jesus Christus.* Florent. *in decreto Eugen. IV. ad Armenos, Sacerdos in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum.* Trid. *s.* 22. *c.* 2. *Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit sola offerendi ratione diversa.* Idem docent *SS. Greg. Nyss. Ambros. Chrys, Aug. Irenæus,* quorum verba refert Pasq. *q.* 133. *n.* 2. Rationem insinuavit *Flor.* quia Sacerdos loquitur enuntiative in persona Christi, verba enim consecrationis sunt verba Christi, cum dicat, *Hoc est Corpus meum Christi;* uti in ultima cœna dicebat, ergo cum consecratio sit sacrificatio, Christus est, qui consecrat, non instrumentaliter, cum ipse Sacerdotem, tanquam Ministrum sibi subordinet: ergo principaliter.

17 § 2. Christus offert hoc sacrificium etiam immediate per seipsum, Suar. Gran. Con. Azor. Valent. Bell. Tann. Castr. Fill. Lugo, Pasq. *q.* 133. Dic. *d.* 2. *dub.* 1. contra Gabr. Henr. Vasq. Præpos. Fag. Becan. Amic. et alios, qui putant eum offerre tantum mediate, partim quia illud instituit, et ordinavit nomine suo offerri, partim, quia ad illud se semper dat, ut victimam. Probatur 1. quia *Apost. ad Hebr.* 7. *a v.* 23. loquens de Sacerdotibus legis antiquæ, qui habuerunt successores, ait : *Et alii quidem plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere, hic autem, eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium, unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum;* quæ verba non videntur explicari posse, nisi dicamus Christum de facto adhuc esse Sacerdotem, ideoque non habere successores in Sacerdotio, sed tantum coadjutores, et Ministros subordinatos. 2. Quia Trid. *s.* 22. *c.* 1. dicit Sacerdotium Christi per mortem non fuisse extinguendum, et addit *c.* 2. Christum esse nunc eumdem offerentem, qui fuit in Cruce ; item Sacrificium Crucis, et Missæ, nisi sola ratione offerendi differre, quia nempe ante dixerat in Cruce factum esse cruente, hic autem fieri incruente. Ideoque etiam *Conc. Lateran.* supra dicit ipsum Christum adhuc de facto esse Sacerdotem, quæ in rigore vera non sunt, nisi adhuc immediate sacrificet, sicuti si Papa auctoritate Dei institueret sacrificium, velletque nomine suo offerri a Sacerdote, et victimam dare ad illud, non ideo ipse diceretur esse Sacerdos. 3. Christus a *Trid.* dicitur seipsum offerre hominis ministerio : ergo cum homo verba proferat in persona Chrisli, Christus est, qui moraliter loquendo principaliter loquitur : ergo Christus est, qui immediate principaliter consecrat, et sacrificat, seque ut homo, submittit Deo per volitiones creatas, quibus seipsum offert in contestationem supremi dominii.

§ 3. Sacerdos celebrans dici debet offerens 18
minus principalis, nam cum physice ponat consecrationem, quæ est sacrificatio, proprie offert, et in rigore sacrificat, non ut principalis Sacerdos, quia est Christus : ergo ut minus principalis, et Christo subordinatos.

§ 4. Tota Ecclesia etiam dici debet offerens 19
hoc sacrificium per Sacerdotem, uti habet communis Catholicorum, teste Suar. *d.* 77. *s.* 3. et certum esse dicunt Stratius *de Sacr. l.* 1. *c.* 6. et Pasq. *q.* 134. nam ita dicunt *SS. Iren. Aug. Damian. Leo, Rupert.* apud *Suar. et Pasq.* Ratio est, quia per Ecclesiam intelliguntur fideles sub uno capite visibili constituentes Corpus Christi mysticum, hi autem offerunt, quia in Canone dicitur de fidelibus, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt;* hinc Inn. III. *de Myst. Miss. l.* 3. *c.* 5. ait : *Sacerdos non tantum in sua, sed in totius Ecclesiæ persona sacrificat.* Additur in Canone : *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et cunctæ familiæ tuæ*, id est, Ecclesiæ. Deinde Christus Ecclesiæ tanquam dilectæ sponsæ suæ reliquit hoc sacrificium; uti habet Trid. *sess.* 22. *c.* 1. ergo illi commisit ejus oblationem, non per seipsam : ergo per Sacerdotem : ergo etiam Ecclesiæ dici debet offerre. Denique Sa-

[1] Confer Benedictum *XIV. de S. M. S. l.* 2. *c.* 10. *n.* 9.

cerdos est ab Ecclesia ordinatus, ut etiam tanquam Ecclesiæ Minister offerat hoc sacrificium : ergo sicut Dominus dicitur aliquid facere per Ministrum, Rex per Legatum, ita Ecclesia dicetur offerre per Sacerdotem : videri potest Dic. *d.* 3. *a n.* 60.

Objic. Ergo tota Ecclesia dici poterit sacrificare. R. Si per To sacrificare intelligas offerre sacrificium per se vel per partem sui, c. Ecclesiam sacrificare : si intelligas non quomodocumque offerre sacrificium, sed physice immediate per seipsum Ecclesia secundum omnia membra non sacrificat, et in hoc sensu sumit Pasq. *q.* 135. negans Ecclesiam sacrificare.

20 § 5. Fideles qui Missæ assistunt vel positive ad eam cooperantur, dicuntur adhuc alio speciali modo offerre hoc sacrificium, quia non tantum offerunt, in quantum sunt membra totius Ecclesiæ, quæ offert; neque tantum ideo, quia etiam eorum nomine offert Sacerdos, utpote offerens nomine omnium fidelium etiam absentium, sed ipsi actualiter communicant in illa actione sacrificativa, partim physice cooperando, ut faciunt ministrantes Missæ, partim exhibendo sensibilem assistentiam, uti astantes, qui censentur unum cultum exhibere Deo cum Sacerdote, partim moraliter cooperando, uti dantes stipendium pro Missa, vel petentes sibi applicari, unde sicuti illi, qui ministrant in cultu idoli, vel tanquam pars communitatis assistunt, vel procurant fieri, dicuntur idololatræ modo magis speciali, quam alii absentes, qui eosdem falsos Deos agnoscunt, sed hic et nunc nihil sciunt de oblato sacrificio, ita hi cooperantes, Pasq. *q.* 134. *a n.* 10. Dic. *d.* 2. *a n.* 30. Qui tamen nec procurat, nec præsens est, non potest dici ex hoc specialiter offerre, quod interne velit offerri, quia cum hoc sacrificium sit externum, et sensibile, offerens etiam debet exhibere aliquid externum, et sensibile, Suar. Fill. Trull. et alii cum Henao *post histor. de scient. media a n.* 1593.

21 § 6. Hi fideles specialiter concurrentes ad sacrificium, etiam possunt illud applicare alteri, cui volent, nam sacrificium est de se alteri applicabile ab offerente, sicut omne aliud opus satisfactorium vel impetratorium, prodestque etiam alteri, sicuti oratio : ergo pro quo applicabitur ab illis coofferentibus, illi proderit oblatio, quatenus ad istos spectabat. Suar. Vasq. Henriq. Pasq. *q.* 136. *n.* 9. Rayn. mox citandus. Atque hinc intelligitur, quid sit audire Missam pro alio; nam est specialem fructum, quem audiens perciperet tanquam assistens, et coofferens, applicare alteri.

§ 7. Omnes fideles etiam quatenus offerentes, participant de fructu Sacrificii, si dispositi sint; Dic. *d.* 3. *a num.* 139. illi autem magis participant, qui magis, vel propius concurrunt, nimirum hoc ordine. 1. Sacerdos. 2. Pro quo Sacerdos applicat. 3. Ministrantes. 4. Assistentes; et alii omnes ex opere operato. Suar. Henr. Rayn. *in Heter. T.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *punct.* 4. *q.* 12. et alii apud Dic. *n.* 148. 5. Reliqui in Ecclesia fideles, sed tantum ex opere operantis, Dic. *n.* 141. Quorum autem fit specialiter mentio in Missa, vel qui specialiter approbant pro se offerri, illi videntur sibi magis quasi appropriare Sacrificium, ideoque ceteris paribus plus de illo participant. Pasq. *q.* 143. *n.* 14. 22

§ 8. Angeli non possunt in rigore dici, nequidem offerre Sacrificium, quamvis enim affectum habeant, ut fiat, illudque repræsentent Deo tanquam objectum complacentiæ, aut etiam in potestationem divini dominii, tamen nec Sacerdos offert nomine Angelorum, neque Angeli sunt membrum Ecclesiæ, quæ offert, neque sunt pars populi fidelis assistentis Sacrificio. Nec Animæ Purgatorii computandæ sunt inter offerentes, quia non sunt pars Ecclesiæ militantis, Scot. et alii cum Henao *a n.* 1597. contra Henr. et paucos alios. 23

Quæst. — 4. *Pro quibus offerri possit Sacrificium Missæ?* R. §. 6. Potest offerri pro Sacerdote ipso, pro assistentibus, pro Ecclesia tota, et pro quibusvis, etiam absentibus, fidelibus in Ecclesia : quibus prodest, etiamsi de hoc nihil resciant, Suar. Dic. *d.* 2. *dub.* 3. Pasq. *qu.* 137. *et* 138. Aversa *q.* 11. *sect.* 10. *Pars.* 1. *et* 2. Quod offerri possit pro Sacerdote, et aliis ab ipso distinctis, est certa *ex Epist. ad Hebr.* 5. *v.* 1. *et* 3. ubi dicit, Sacerdotem pro hominibus constitui in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso, quod repetitur *c.* 7. *v.* 27. Idem habet praxis universalis Ecclesiæ, et communis sensus omnium fidelium, item Canon Missæ, in quo hoc sæpius dicitur. Denique sacrificium habet se instar publicæ, et communis orationis, quæ pro orante, et aliis offerri potest. Et specialiter, quod pro alio offerri possit, docuit Christus, offerens sacrificium Crucis pro hominibus. Atque inde infert cum communi Pasq. *q.* 138. Sacerdotem peccaturum mortaliter, si aliquem de Ecclesia vellet excludere ab universali oblatione, et fructu sui sacrificii; etenim ex institutione Christi, et ex præscripto 24

Ecclesiæ manere debet sacrificium publicum, et commune : attamen opus non est per intentionem expressam offerre pro omnibus, sed sufficit virtualis vel implicita in eo contenta, quod celebrare velit secundum Christi institutionem, et Ecclesiæ voluntatem, vel ritum, quæ hanc communem oblationem satis sæpe exprimit in verbis Canonis : imo docent plerique cum *Pasq.* supra contra *Lugo,* et alios, licet Sacerdos vellet, tamen non excludendum fidelem a communione talis sacrificii, et fructus ex illo, quia cum agat, ut minister Christi, et Ecclesiæ, horum intentio, et voluntas videtur prævalere apud Deum. Atque illum fructum, qui semper necessario provenit etiam aliis, esse non tantum impetratorium, sed etiam satisfactorium, docent Sot. Nav. Vasq. Bon. et alii cum Pasq. *q.* 139. contra Suar. Con. Fill. Lugo, et alios, sic enim videtur offerri in Canonæ Missæ his verbis : *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum.* Et ratio est, quia sacrificium ex natura sua est æque satisfactorium ac impetratorium : ergo non est ratio, cur etiam aliis non prosit quoad utrumque fructum, nam ita reipsa profuit sacrificium Crucis. *Pars* 3. quod prosit etiam ignorantibus, constat ex dictis, quia sic prodest oratio, et sic profuit sacrificium Crucis, omnibus etiam necdum natis : sic etiam sacrificia, quæ offerebat Job, proderant filiis, quamvis ad illa non concurrerent, et forte etiam nescirent fieri.

25 § 2. Etiam potest directe offerri pro infantibus, uti habet communis cum Dicast. *d.* 2. *num.* 39. et Pasq. *q.* 140. ubi refert Constitutionem a S. Clemente factam his verbis : *Infantum Ecclesiæ memores simus, ut Dominus perfectos eos in timore suo ad adultam ætatem perducat.*

26 § 3. Etiam pro energumenis, Pasq. *q.* 141. Aversa supra. *Nec obstat* Conc. Eliberitanum his verbis : *Energumeni nomen neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum, ut sua manu in Ecclesia ministret :* nam non prohibet pro ipso offeri Sacrificium, sed ne ipse faciat ullam oblationem ad altare, uti faciebant alii fideles, et ne ministret sacrificio.

27 § 4. Etiam pro peccatoribus, uti certum est ex Trident. *sess.* 23. *c.* 1. § 2. ubi dicitur : *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, et donum pœnitentiæ concedens, crimina, et peccata etiam ingentia dimittit.* Ratio autem est, quia est sacrificium propitiatorium, quale fuit etiam Crucis sacrificium pro peccatoribus oblatum.

§ 5. Etiam pro hæreticis, schismaticis, uti 28
docent Nav. Henriq. Bellarm. Suar. Vasq. et alii cum Pasq. *q.* 130. et Dicast. *n.* 69. contra Sot. Gabr. et alios, quia quamvis sint membra præcisa ab Ecclesia, tamen sunt capaces fructus impetratorii; ideoque etiam similibus profuit sacrificium Crucis; ergo nisi prohiberet Ecclesiæ directe offerri pro illis tanquam excommunicatis, licite pro illis offerretur.

§ 6. Etiam pro catechumenis, uti habent 29
Henr. Bellar. Suar. aliique sexdecim graves Auctor. cum Dic. *n.* 58. et Pasq. *q.* 151. Quod de aliis etiam infidelibus docent iidem cum Dic. *nu.* 47. Pasq. *q.* 152. Arr. *d.* 4. *a n.* 6. Burg. *cent.* 3. *cas.* 74. contra Azor. Vasq. Gran. Hurt. Castr. et alios utrobique contradicentes. Probatur autem inde, quia Inn. III. *c. Apostolicam,* 2. *de Presbytero non baptizato,* expresse vult pro catechumeno, id est, non baptizato, attamen credente in Christum, offerri Deo preces, et hostias, citatque pro hac auctoritatem SS. Aug. et Ambr. Idem autem est de aliis, qui nec baptizati sunt, nec in Christum credunt, et veniunt nomine infidelium, quia utrique sunt capaces fructus saltem impetratorii, uti recte Avers. *q.* 11. *s.* 10. Hinc Sacrificium Crucis pro illis oblatum, etiam illis profuit, neque Ecclesia ullibi prohibet pro illis offerri. *Nec obstat,* quod Christus soli Ecclesiæ reliquerit sacrificium, *nam* licet soli reliquerit offerendum, non tamen pro sola ipsa, sed etiam pro extraneis, ubi Ecclesia non prohibet. Et hanc nostram sententiam etiam recte defendit Rayn. *in Heter. T.* 14. *p.* 2. *s.* 3. *q.* 3.

§ 7. Sacrificium oblatum pro infantibus, vel 30
pro constitutis in peccato mortali, non prodest in ratione satisfactorii, quia infantes non habent, pro quo satisfaciant, cum Baptismus remittat culpam, et pœnam, in peccatoribus autem ante culpam non dimittitur pœna, uti habet communis cum S. Th. *et Pasq. q.* 142. *n.* 5. ubi *n.* 6. docet, eum peccaturum mortaliter, qui offerret sacrificium pro remissione pœnæ debitæ peccato mortali necdum remisso, imo probabilius est cum Lugo, Pasq. *n.* 7. Avers. contra Nav. et alios, sic oblatum pro remissione pœnæ postea non habere hunc fructum post remissam culpam; quamvis enim Sacramenta, quæ caruerunt effectu primario, adhuc reviviscant sublato obice, tamen non est fundamentum idem afferendi de sacrificio, quod jam antecedenter, dum ponebantur, habuit suum effectum primarium, quia erat esse

cultum Latriæ, et testificationem supremi dominii Dei.

31 § 8. Sacrificium Missæ offerri non debet directe pro excommunicatis vitandis, quinam autem sint vitandi, dictum est hic *in p.* 1. *n.* 210. nam vitandi sunt iidem, qui non tolerati. Et certum est pro illis posse indirecte offerri, v. g. offerendo pro omnibus peccatoribus, pro reductione hæreticorum vel impiorum, uti habet Dic. *d.* 2. *n.* 73. Ratio est, quia sunt capaces effectus impetratorii, et Ecclesia prohibens communicationem in divinis, censetur loqui de communicatione directa : prohibitio enim illa est odiosa, ideoque restringenda. Pasq. *q.* 143. *n.* 1. Aversa § *Decimo.*

32 § 9. Peccat mortaliter, qui sacrificium offert directe pro excommunicato vitando, S. Th. Dic. *n.* 61. Pasq. *n.* 2. *et* 7. etiamsi generaliter pro illis offerret, nullum in particulari nominando, vel determinando, uti habet communis sententia, ideoque oppositam esse improbabilem docet Dic. *n.* 60. Ratio est, quia agit contra prohibitionem gravem Ecclesiæ imponentis tali excommunicato hanc pœnam medicinalem privationis communium suffragiorum, quale est Missa, donec corrigatur, et se debite submittat. *Nec juvat,* quod forte per contritionem sit justificatus, ut probabilius tenent Sot. Suar. Dic. *n.* 74. et alii cum Pasq. *q.* 148. contra S. Anton. Navar. Henr. Bon. et alios, *quia* non ideo ab excommunicatione solutus est : ergo adhuc est illicitum pro illo offerre sacrificium, quod videtur esse decisum ab Innoc. III. *c.* 1. *nobis* 28. *et c. Sacrif.* 38. *de sent. excomm.* his verbis, *Excommunicatus ille, licet ad cor rediens, de mandato Ecclesiæ excommunicatos, quos prius foverat, expugnaverit, non tamen, priusquam absolutionis gratiam perceperit, habendus est absolutus, nec si occumbat in hujusmodi bello, sunt absolutiones vel oblationes recipiendæ pro eo, vel orationes Deo porrigendæ, nisi cum de ipsius viventis pœnitentia per evidentia signa constiterit, et juxta cujusdam constitutionis nostræ tenorem defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur.* Ex quibus infert Pasq. *q.* 149. si talis excommunicatus sciretur esse mortuus in gratia Dei, adhuc non posse pro illo directe Missam offerri, donec etiam mortuus ritu cæremoniali esset absolutus. Addunt S. Th. Nav. Henr. et Suar. et alii cum Pasq. *q.* 144. nequidem licitum esse directe offerre Missam pro ejusmodi excommunicatis tanquam externis ab Ecclesia, ad impetrandam illis reductionem vel solatium, nam sunt semper externi, seu ejecti extra Ecclesiam : ergo quando Ecclesia prohibet offerri pro illis, prohibet offerri tanquam pro externis. Putant tamen Suar. Avila, Henr. Præpos. et alii cum Pasq. *q.* 143. *n.* 4. et Rayn. *n.* 28. Sacrificium illicite applicatum pro tali excommunicato, fore huic utile, quoad fructum specialem impetratorium respondentem Sacrificio, prout est actio Christi, quia pœna Ecclesiæ non videtur præjudicare institutioni Christi; sed de hoc merito dubitat Dic. *n.* 68. et bene concludit rem esse omnino incertam, docet tamen *nu.* 74. cum Avila, et aliis excommunicatum contritum ex benigna voluntate Ecclesiæ posse gaudere suffragiis, quamvis prohibitum sit, ne publice, et directe pro illo offerantur.

§ 10. Licitum est privatim orare pro excom- 33
municatis vitandis, unde potest Sacerdos in Missa sub Memento interne pro illis orare, Suar. Lugo, Dic. *n.* 78. aliique communiter contra Sot. Idem potest, dum publice orat nomine totius Ecclesiæ, privata intentione, et propria persona pro iisdem orare. Item potest quodvis pium opus, etiam Missam, quatenus est proprium opus tali privatæ personæ, in ordine ad satisfactionem, et impetrationem ex opere operantis offerre pro iisdem, quia sic censetur privata oratio, satisfactio, vel impetratio, et prohibemur tantum opera publica pro illis offerre, Silv. Ang. Arm. Cov. Nav. Suar. Dicast. sup.

§ 11. Probabilius videtur cum Nav. Con. 34
Sanch. Fagund. Hurt. et aliis, quos citant, et sequuntur Lug. *d.* 19. *n.* 187. et Pasq. *q.* 146. ac propendit Dic. *n.* 63. contra Sot. Avil. Suar. Vasq. Bon. Azor. Valent. Fill. Amic. et alios, licitum esse publice, et directe offerre Sacrificium Missæ pro excommunicatis non vitandis, quia *in Extrav. Martini V. in Conc. Constant. Ad evitanda,* conceditur communicatio cum excommunicatis toleratis etiam in sacris, et divinis : ergo sicuti licitum est sepelire in loco sacro, uti fatentur Suar. et alii, ita licite admittuntur ad Missam publicam, censeturque Ecclesia iterum admittere ad hoc, ut possint participare fructum. *Nec obstat,* quod maneant excommunicati, idcoque præcisi ab Ecclesia, *nam* propter hoc tenentur ipsi se gerere tanquam excommunicatos, et quantum est de se abstinere a communicatione cum ceteris, ideoque tenentur emanere, nec possunt petere Missas, vel suffragia communia, sed non ideo aliis illicitum est cum illis communicare, neque Ecclesia ex parte sua est ab illis præcisa, sed licite cum eis communicat, uti concessit Martinus V, ergo etiam licite pro illis

applicat Sacrificia. Atque ex his inferunt aliqui cum Pasq. *q.* 147. contra *Marchinum* posse Sacerdotem ab excommunicato non vitando acceptare stipendium pro Sacrificio; quamvis enim excommunicatus peccet, quod petat, ut pro se legatur, tamen supposito illo peccato non peccat acceptans, quia huic licitum est cum ipso communicare, neque priori ejus peccato jam antecedenter posito censetur cooperari.

35 § 12. Sacrificium Missæ utiliter offertur pro defunctis in purgatorio existentibus, ut late Bellarm. *l.* 2. *c.* 7. et definit Trid. *s.* 22. *Can.* 3. cujus verba referam *n.* 45. Idemque repetit *s.* 25. *in decret. de purgatorio*, putatque Dic. *d.* 2. *n.* 111. posse Missam offerri pro catechumeno defuncto, ut insinuatum est *n.* 10. *et* 29.

36 § 13. Sacrificium Missæ, nec offerri debet pro damnatis, nec eis prodesse potest, uti certum est, et tenetur communissime cum Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.* 1. *s.* 3. *q.* 1. et Pasq. *q.* 116. contra nonnullos, qui putarunt posse prodesse, vel ad carendum pœnis usque ad diem judicii, vel ad levamen aliquod, si essent damnati ob crimina non ingentia, vel ad confortationem in patiendo, vel saltem ad solatium, si resciant viventes adhuc sui esse memores; sed quod diximus probatur, nam imprimis id expresse prohibetur *c. Pro obeuntibus* 21. *et seqq. causa* 13. *q.* 2. item *in Conc. Trid. et Brach.* 1. apud Dic. *d.* 2. *n.* 88. Deinde nec prodesset illis, tum quia non sunt membra Christi amplius, neque actu, neque potentia, cum non sint amplius capaces gratiæ, et hæreditatis æternæ, utpote infallibili decreto destinati ad infelicem æternitatem, tum quia pœna secundum præsentem Dei providentiam non potest remitti stante culpa, adhuc taxante sibi talem pœnam, culpa autem damnatorum est perpetua. Hinc mortale est offerre pro eo, qui omnino voluntarie, et compos sui se occidit, attamen offerri potest, secluso scandalo, pro mortuo in duello, quia non constat obiisse in mortali, Dian. Portell. et alii.

Objic. Multæ leguntur revelationes in contrarium. R. Has esse suppositicias, recte docet cum communi Pasq. supra, ex rationibus, et circumstantiis prudentibus ita judicandi.

Inst. Ecclesia in Missa pro defunctis orat, *Libera animas de pœnis inferni etc.* Sot. Azor. Henr. putant orare, ut liberentur e purgatorio. Sed contra est, quia addit, *ne absorbeat eas tartarus*, item *non pœnas æternas sustineant;* certum autem est, eas jam in purgatorio esse absorptas, nec habere periculum subeundæ pœnæ æternæ : ergo orat liberari ab inferno, vel per modum approbationis, et pii affectus erga rem factam, uti vult Dic. *n.* 106. vel secundum *Lugo*, *Pasq.* et alios, Ecclesia considerat statum animarum, non illum, in quo nunc sunt, sed repræsentat exitum illarum e corpore, quasi jam decederent sistendæ Dei judicio; orat, ne damnentur, sed præservative liberentur a pœnis inferni : Deum enim posse antecedenter moveri per preces, quas prævidet posterius ponendas, patet in orationibus aliisque meritis Christi, quæ gratias jam ante Adamo datas merebantur, et simili sensu oramus pro adventu Christi, *Veni Domine, et noli tardare*, etc. quasi nos reponendo in tempus antecedens adventum futurum.

§ 14. Esset mortale, si quis pro damnato 37
offerret Sacrificium, non tantum, quia prohibitum est ab Ecclesia, sed etiam quia sic offerens excederet terminos sui officii, ageretque contra institutionem Christi, Pasq. *q.* 157. Idem videtur dicendum, si offerat pro infante defuncto sine Baptismo, quia nec est, nec potest esse membrum Christi, Dic. *n.* 113. Si tamen defunctus fuisset adultus, et inter Christianos educatus, qui præsumi posset esse justificatus per contritionem vel amorem Dei, licite offeretur pro eo, Pasq. *q.* 158.

§ 15. Sacrificium Missæ offerri potest Deo 38
in honorem, et memoriam Sanctorum, item in gratiarum actionem pro beneficiis, quæ Deus illis concessit, Trid. *s.* 22. *c.* 2. Item ad obtinendam eorum intercessionem apud Deum, uti Trid. definit *ibid. Can.* 3. quæ omnia pluribus probat ex antiquissimis liturgiis, et Patres Bell. *l.* 2. *c.* 8. Offerri tamen non potest, neque ut propitiatorium pro illis, quia cum sint Beati, nulla tenentur sub culpa, vel pœna, neque ut impetratorium gratiæ, vel gloriæ essentialis, quæ illis, utpote in termino constitutis, jam decreta est, et data mensura debita, putatque Pasq. *q.* 160. etiam non posse offerri directe, ut impetratorium illis alicujus gloriæ accidentalis externæ, quia impetratio videtur supponere aliquam indigentiam; sed probabilius contradicunt Suar. Valent. Lugo aliique cum Dic. *d.* 2. *n.* 82. quibus videtur præivisse Innoc. III. *c. cum Marthæ de celebr. Missar.* § 3. quia satis est supponi carentiam boni, cujus sim proxime capax, quamvis stricte non indigeat. Beati autem reipsa non habent omnem gloriam accidentalem externam, quam etiam obtinere possunt : hinc Ecclesia orat, ut Sacrificium *Sanctis prosit ad honorem*, item, *ut*

sicut Sanctis ad gloriam, ita nobis prosit ad veniam.

39 § 16. Quod dictum est de Sanctis, valet de omnibus, qui post baptismum mortui sunt ante usum rationis, sunt enim reipsa sancti in cœlo : unde, qui pro tali legeret Missam de *Requiem*, secundum Pasq. *q.* 159. peccaret mortaliter, quia in re gravi faceret contra ritum Ecclesiæ, et reipsa ostenderet se non bene sentire de efficacia Baptismi, et sufficientia ad beatitudinem. Docent tamen J. Sanch. *d.* 4. *a n.* 5. *Mascharent.* et alii, sacrificari posse pro homine adulto baptizato in agone, qui potuit postea commisisse veniale. *Nec obstat*, quod non sacrificetur pro Martyre, qui similiter habere posset veniale, *nam* hoc non ita facile præsumitur, cum moriatur pro fide, et ordinarie ex perfecto amore Dei. Quamvis autem *Henao post Historiam scientiæ mediæ parergo* 23. putet pro tali baptizato posse legi Missam de *Requiem*, tamen melius dicunt alii legendam esse de Angelis, vel gratiarum actione, ut fit in funere infantium, ne populo detur scandalum, et occasio judicandi, quod baptismus non remittat omnem culpam, et pœnam.

Quæst. 5. — *Quid addendum sit circa effectus Sacrificii Missæ?* R. seq.

40 § 1. Sacerdos in Missa potest considerari quadrupliciter, 1. Prout gerit personam Christi principaliter consecrantis, cujus est veluti instrumentum. 2. Prout est publicus Minister Ecclesiæ, cujus nomine offert Deo hoc Sacrificium, et in cujus etiam persona orat illa, quæ in Missa recitantur. 3. Prout est privata persona etiam nomine suo offerens, et orans. 4. Prout offert, et orat nomine illorum, quia ad hoc Sacrificium specialiter cooperantur, vel concurrunt, quales sunt Ministri astantes, item illi, qui Sacrificium petierunt.

41 § 2. Fructus Sacrificii est triplex. *Primus* respondet Sacrificio secundum se, prout est opus positum a Sacerdote, ut operante in persona Christi, et dicitur fructus specialis, vel substantialis. *Secundus* respondet Sacrificio, prout est opus positum a Sacerdote, ut operante in nomine vel persona Ecclesiæ, et dicitur fructus generalissimus, de quo participant omnes Christi fideles per se loquendo. *Tertius* respondet Sacrificio, prout est opus positum a Sacerdote, ut operante in nomine et persona privata, vel prout est positum ab illis, qui specialiter ad illud cooperantur, aut concurrunt, et dicitur fructus specialissimus. Singuli hi fructus sunt satisfactorii saltem late; seu applicativi satisfactionum Christi, vel impetrativi remissionum. Item impetratorii aliorum beneficiorum, uti notant communiter Auctores, quamvis aliqui cum Pasq. *q.* 107. dissentiant, putantes non omnes esse satisfactorios, de quibus omnibus videri potest Pasq. *a q.* 88. *usque ad* 102. ubi accurate explicat, in quo singuli hi fructus fundentur, et quibus conveniant, vel applicari possint.

§ 3. Sacrificium Missæ est secundum se va- 42
loris in actu secundo simpliciter infiniti, Cajet. Silv. Suar. Vasq. et alii 27. Auctores gravissimi, quos refert, et sequitur Pasq. *q.* 117. contra Bellar. Lug. Pelav. et alios multos cum. Card. Bona, *de Missa*, c. 1. § 55. quorum tamen plerique in re non dissentiunt; sed tantum volunt, non esse actu infinitum quoad vim proximam causandi, vel quoad effectum in actu secundo, quod etiam dicemus *n.* 47. Ratio nostra est quia valorem actionis constituit dignitas operantis, sed dignitas personæ operantis actionem sacrificativam est simpliciter infinita, cum sit persona Christi, Hominis Dei, et ob illam rationem docent omnes, Sacrificium in Cruce et ultima cœna oblatum, quod cum hoc in substantia erat idem, fuisse infiniti valoris, consequenter singulæ Missæ habent in actu secundo secundum se comproportionem, et condignitatem ad omne bonum possibile obtinendum, non prout ponuntur nomine Ecclesiæ, Sacerdotis, vel astantium, sed nomine, et in persona Christi.

Objic. Si ita est, Sacrificium Missæ non deberet esse iterabile, uti ideo iteratum non fuit Sacrificium in Cruce. R. n. seq. Nam imprimis aliquod juge sacrificium esse debuit, quod constitueret Religionem Christianam. Deinde iterari debuit ad exhibendam Deo sæpe, et ubivis supremam latriam, et gratiarum actionem. Denique cum Deus voluerit successive per vices, et tempora applicari diversis hominibus merita, et satisfactiones, et fructus sacrificii cruenti, debuit incruentum Sacrificium pro diversis temporibus, et locis esse iterabile non aliter ac Sacramenta, aliaque opera, per quæ repetita Deus voluit applicare virtutem passionis Christi secundum se infinitæ.

§ 4. Effectus sacrificii Missæ sunt sequentes, 43
1. Dei complacentia tam ratione rei oblatæ quam principalis offerentis, qui est Deus homo exhibens per hoc Sacrificium Sanctissimæ Trinitati perfectissimum cultum latriæ.

2. Quædam exolutio gratiarum pro benefi- 44
ciis Dei, nam hoc Sacrificium, in quantum Eucharisticum, est recognitio beneficiorum Dei

cum oblatione reciproca hujus hostiæ pro exolvendo debito gratiarum.

45 3. Remissio peccatorum quoad culpam, et pœnam, nam esse Sacrificium propitiatorium, de fide est ex Trid. *sess.* 22. *Canon.* 3. *Si quis dixerit Missæ Sacrificium tantum esse laudis, et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium, vel soli prodesse sumenti, neque pro vivis et defunctis, et pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus offerri debere, anathema sit.* Idem habent Concil. Brach. Liturgia S. Jacobi Apostoli, antiquissimi Patres quorum loca et verba referunt Bellarm. *l.* 2. *c.* 2. Becan. *de tripl. sacrif. l.* 3. *c.* 12. *a n.* 5. Pasq. *q.* 54. Dic. *d.* 1. *dub.* 17. Quando autem Trid. *supra c.* 2. inde videtur probare hoc Sacrificium esse vere propitiatorium respectu culparum, quia *per ipsum fit ut gratiam inveniamus in auxilio opportuno eo quod hujus oblatione placatus Dominus gratiam, et donum pœnitentiæ concedens crimina, et peccata etiam ingentia remittat,* satis innuit hanc remissionem peccatorum causari per Sacrificium mediate tantum, in quantum propter illud Deo oblatum dantur gratiæ actuales, et auxilia operativa contritionis, vel aliorum actuum supernaturalium, quibus peccata deleantur, quas gratias, et auxilia immediate causet, seu exigat Sacrificium. Ita *S. Th. Suar.* et alii 50. quos relatis locis citat et sequitur Pasq. *q* 63. videtur autem esse contra *Catharinum*, et alios, quibus tribuitur, quod docuerint per Baptismum, vel Pœnitentiam, consequenter per illud remitti mortalia attrito, quam opinionem graviter notant aliqui apud Mendo *d.* 7. *q.* 1. *n.* 7. eamque recte confutat Bellarm. *c.* 4. *prop.* 2. et pluribus Dic. *d.* 3. *n.* 5. Imo probabilius videtur cum Suar. Vasq. Bon. Con. Laym. Rayn. Dic. *nu.* 31. Pasq. *q.* 68 *et* 69. contra Canum, Henr. Cordub. Valent. et alios, etiam venialia ita mediate tantum remitti per Sacrificium, quia Concilia, et Patres eodem modo loquentur de utrisque. E contra pœnas remittit immediate, uti docent communiter omnes Catholici cum Pasq. *q.* 72. per hoc nempe, quod applicet satisfactiones Christi, uti habet Trid. *sup. c.* 1. *et* 2. Hinc infert Pasq. *q.* 56. *n.* 4. hoc Sacrificium non esse satisfactorium ratione sui independenter a Sacrificio Crucis, sed dependenter ab illo : sicuti enim victima eadem quasi transmittitur ab illo ad hoc Sacrificium, ita etiam virtus Sacrificii Crucis in hoc Sacrificium.

46 4. Impetratio omnis generis beneficiorum, etiam temporalium, quatenus saluti conducunt, nam Trid. supra definit offerri etiam pro aliis necessitatibus, et Liturgiæ omnes S. Jacobi, Clementis, Basilii, Chrysostomi præcipiunt offerri pro pace, pro copia fructuum, etc. Idem dicunt Patres quorum verba referunt Bellarm. *c.* 3. Becan. *n.* 3. Pasq. *q.* 55 et 77. imo Missam nunc habere præcipuam vim ratione impetrationis, probat inde Bellarm. *c.* 4. *prop.* 3. quia vim præcipuam habet, prout offertur a Christo, ut principali Sacerdote : sed Christus nunc non potest satisfacere, vel mereri, sed tantum impetrare, unde etiam ideo est propitiatorium, quia impetrat gratias actuales, et auxilia pœnitendi ; et hoc modo dici potest etiam satisfactorium pro pœnis, quod impetrare possit earum remissionem, saltem mediate, ut vult Pasq. *q.* 73. forte etiam immediate, uti probabiliter tenent Laym. et Lugo. Simili modo potest hoc Sacrificium mediate esse meritorium, etiam prout est actio Christi, in quantum impetrat gratias, et auxilia ad merendum, est autem etiam immediate meritorium, prout est actio Ecclesiæ, Sacerdotis vel coofferentium, uti recte Pasq. *q.* 114. *n.* 3. recte probans *q.* 64. habere nihilominus propriam rationem propitiationis distinctam a ratione impetrationis, in quantum per gratias, et auxilia, quæ causat, tendit ad placandum Deum, et præterea repræsentat Deo Sacrificium Crucis, directe intentum ad remittenda peccata. Denique notant Suar. Con. Dic. *num.* 36. Pasq. *qu.* 71. contra Sot. Tol. et alios, secundam gratiam habitualem per Sacrificium impetrari posse illi, pro quo Sacrificium offertur, sed tantum mediate, uti *num.* 45. dictum est de prima gratia seu remissione culparum.

§ 5. Sacrificium Missæ, respectu duorum 47
priorum effectuum, qui sunt Dei complacentia, et solutio gratiarum, causat in actu secundo simpliciter infinite, quia Deus actu infinite sibi complacet in hoc Sacrificio, et in illo pro gratiis redditur bonum actu infinitum, sed respectu duorum posteriorum effectuum, qui sunt remissio peccatorum, et impetratio donorum, causat actu simpliciter finite, quia Christus non ordinavit, nec Deus acceptat, nisi ad remissiones, et impetrationis actu finitas ; et inde etiam est, quod in Ecclesia multiplicentur Sacrificia in ordine ad eumdem finem, et plura plus obtineant, quam unicum, item quod Sacrificium plus prosit uni, pro quo solo offertur, quam prodesset singulis, si pro multis offerretur, ut notant Suar. *d.* 68. *sect.* 1. Barb. *de potest. Episc.*

alleg. 24. *n.* 7. Rayn. *s.* 4. *c.* 4. *n.* 11. Gob. *t.* 3. *n.* 134. Card. Bon. *c.* § 4. Dicast. *dub.* 5. Henao *a n.* 1446. Pasq. *q.* 123. 125. quamvis *q.* 126. quoad vim impetrandi dissentiat cum Vasq. Castrop. Dicast. Steph. *t.* 4. *d.* 4. *n.* 58. Avers. *q.* 11. *s.* 7. Ratio nostra est, quia etiam impetratio fit per modum orationis, sed omnes communiter dicunt, et fatetur etiam Pasq. *q.* 127. *n.* 7. si oratio distincte offeratur pro 20, hominibus, plus valere, quam si confuse offeratur pro illis 20, ergo a potiori plus valebit, si offeratur distincte pro uno, quam si pro 20. Manet tamen incertum, quid et quantum huic aut illi Sacrificio respondeat.

48 § 6. Sacrificium, prout fit in persona Christi, causat hos suos effectus ex opere operato, id est, ex vi operis positi, præscindendo a merito, et dignitate Ministri vel subjecti, S. Th. et alii cum Pasq. *q.* 57. non tamen sic causat, prout fit nomine Ecclesiæ vel sacrificantis hominis, uti contra Sot. Gabr. Henriq. probabilius docent Suar. Vasq. *q.* 108. *et* 114. quia quamvis Christus instituerit ponendum etiam nomine Ecclesiæ, et a Sacerdote, non ideo illi attribuit effectum distinctum, quia ab illis fieret; sicuti instituit Sacramenta, ut a Sacerdote conferantur, sed non ideo Sacramento, prout a privata persona Sacerdotis ponitur, respondet distincta gratia. Potestque de his omnibus fuse videri Rayn. *in Heter. T.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *punct.* 4.

49 § 7. Ut Sacrificium in aliis causet effectus suos ex opere operato, non requiritur in sacrificante status gratiæ, nam Trid. *sess.* 22. *c.* 1. dicit nulla offerentis indignitate aut malitia inquinari posse, id est impediri virtutem causandi, tenetque recepta omnium sententia, inquit Dic. *n.* 160. et habetur pluribus locis in Jure Canonico : Hinc docet S. Th. 3. *p. q.* 82. *a.* 6. aliique cum Vasq. *q.* 130. Missam mali Sacerdotis ex opere operato æque prodesse quam boni, quamvis esset etiam hæreticus, excommunicatus, denuntiatus, etiam degradatus, quia hic fructus specialis sequitur ad substantiam Sacrificii, prout est actio Christi principaliter offerentis, quod secundum Gabr. Sot. et alios, in quos inclinat Dicast. *n.* 215. valet etiam de Missa, prout est actio Ecclesiæ, quidquid contradicat Pasq. *q.* 113. negans hoc, si Minister sit excommunicatus non toleratus, idem tamen *q.* 106. *n.* 2. fatetur huic fructui non obstare, quod forte non sit in statu gratiæ; sed ratio nostra universalis est, quia Ecclesia illud offerens semper est sancta, et Deo grata. *Nec obstat*, quod Ecclesia tali prohibeat sacrificare; *nam* etiam Christus prohibet, et tamen, si fiat, offertur, uti a Christo, ita etiam ab Ecclesia. Recte autem contra Caj. Sot. Henriq. et alios docet cum communissima Pasq. *q.* 102. *et* 103. ex hoc, quod sacrificans habeat majorem gratiam, vel devotionem non augeri in aliis fructum ex opere operato, quia vis operis operati non est ab actione, prout est Ministri, sed prout est Christi : consequenter etiam dicendum est cum Pasq. *q.* 116. cooperationem Ministrorum ad Sacrificium esse fructuosam Ecclesiæ, quamvis Ministri non sint in statu gratiæ, quia ponitur nomine Ecclesiæ, et est moraliter actio illius, quæ semper Deo est grata. Addit probabiliter Pasq. *q.* 131. contra Rayn. *n.* 27. qui probabilius negat, Missam solemnem esse ex opere operato efficaciorem quam non solemnem, tum ob actiones intrinseces plures, tum ob assistentiam, et cooperationem plurium : illa autem est solemnis, quæ fit cum Diacono, et Subdiacono, imo et illa, uti putat Lohn. *p.* 1. *t.* 1. *q.* 1. quæ tantum cantatur.

§ 8. Ut Sacrificium specialiter prosit uni 50
potius quam alteri, requiritur applicatio sacrificantis, quia cum sit institutum pro bono communi, et sit secundum se indifferens, ut specialiter prosit huic vel illi, debet determinari per Sacerdotem, S. Th. et alii communissime cum Pasq. *q.* 161. Ut tamen fidelibus causet fructum generalissimum, et coofferentibus specialissimum, nulla requiritur applicatio Sacerdotis, quia hoc ipso, quod ponatur secundum præscriptum Ecclesiæ, et ex cooperatione coofferentium, tanquam opus publicum, et commune, est de se operativum illorum fructuum, Pasq. *supra n.* 1. et iterum *q.* 93. Hinc si Sacerdos sit in gratia, quamvis fructum specialem nulli applicet, Sacrificium ipsi proderit, quia obtinebit fructum specialissimum, qui forte major est, quam specialis, Pasq. *q.* 97. *et* 98. Potestque Sacerdos, etiamsi accepto stipendio celebret pro alio, totum hunc fructum sibi retinere, aut, si velit, partem ejus applicare alteri, ut probabiliter tenent Caj. et alii 20. cum Aversa contra Suar. Laym. Pasq. *q.* 99. Imo probabile est coofferentes etiam posse applicare alteri, Nav. et alii contra Pasq. *q.* 115. Et ad illud fructum specialissimum a Sacerdote obtinendum sufficit voluntas virtualis vel implicita, quam sacrificans semper habet, ut sibi prosit, quamvis Suar. et alii cum Dicast. *num.* 164. suadeant

formari semper intentionem, ut si ille, cui applicat, non indigeat, vel non sit capax, prosit sibi aut alteri. Quod si Sacerdos ipse non sit in gratia, communiter nihil obtinebit de hoc fructu, quia sacrificando peccabit : ergo per hoc nihil poterit a Deo sperare beneficii vel doni : si tamen putans se esse in gratia, bona fide sacrificaret, esset secundum se actus religionis, et honestus, cui de congruo respondere posset fructus, sicuti attritio aliique actus supernaturales a peccatore eliciti sunt de congruo meritorii, satisfactorii, impetratorii. Videri potest Dic. *d.* 3. *dub.* 8. et Pasq. *qq c.itatis.*

51 § 9. Probabilius videtur, quod Sacerdos, prout præcise est offerens, non participet ex opere operato ullum fructum ex Sacrificio, sed tantum in quantum est unus ex illis, pro quibus offertur, ita Vasq. Con. Pasq. *q.* 58. contra Suar. Bonac. Amic. Fill. Atque idem videtur dicendum de Ecclesia, prout offerens est, Suar. Vasq. Henriq. Con. Pasq. *q.* 59. Idem consequenter, et probabilius dicunt Vasq. Con. Pasq. *q.* 60. contra Suar. Henriq. etiam de Ministris, et aliis adstantibus, prout coofferentes sunt, quia Sacrificium non videtur institutum ad causandum, nisi prout offertur a Christo pro illis, quibus per Sacerdotem applicatur, unde sicuti Sacramenta ex institutione sua, et ex opere operato non prosunt Ministris, qua talibus, sed tantum illis, qui suscipiunt, ita Sacrificium illis tantum, quibus applicatur. Docent autem aliqui cum Dian. *p.* 9. *t.* 2. *R.* 8. Missas pro defunctis plusquam Missas pro vivis prodesse Sacerdoti, quia defunctis applicatur sola vis satisfactoria, et reliquæ virtutes Missæ manent celebranti; sed Gob. *n.* 634. merito tenet oppositum, quia ex mente illorum, qui Missam constituunt, et quibus se accommodare debet legens, reliqui fructus cedunt amicis vivis defuncti.

52 § 10. Sacrificium causat effectus suos infallibiliter, nam imprimis Dei complacentiam, et quamdam exolutionem gratiarum infallibiliter causat, ut per se patet : deinde etiam infallibiliter, quantum de se est, causare remissionem peccatorum, docent Valent. et alii plurimi cum Pasq. *q.* 67. *et* 70. eamque sententiam probabilem ac piam vocat Dicast. *d.* 3. *num.* 20. Quoad remissionem pœnarum pro culpis remissis, consentiunt fere Theologi omnes cum S. Th. Dicast. *dub.* 2. Pasq. *q.* 74. Et absolute etiam quoad impetrationem tenent Lugo, Garzias, et alii contra Pasq. *q.* 78. *et alios*, nam Christus instituit ad illos fines uti constat ex dictis *a n.* 43. et consequenter, si ex parte nostra non sit obstaculum, Deus ad eosdem fines oblatum acceptabit : et hoc ipsum cognovimus per traditionem, inquiunt Becan. *supra n.* 7. et Dic. *n.* 47.

Objic. Sæpe offeruntur sacrificia pro peccatoribus, qui non convertuntur ; item pro beneficiis, quæ non impetrantur. R. Docent 20. Auctores gravissimi cum Pasq. *q.* 67. peccatori certo et infallibiliter impetrari gratias actuales, et auxilia, quæ Deus dabit aliquando, cum volet, per quæ possit pœnitere ; unde quamvis forte pro libertate sua non cooperetur, effectum tamen suum habuit Sacrificium, quia ipsius non erat immediate causare remissionem peccatorum, sed tantum gratias, et auxilia. Estque valde probabile cum S. Th. et Pasq. *q.* 67. contra Suar. et alios, hæc auxilia esse semper efficacia, si homo sit aliunde dispositus, nam Trid. *sess.* 22. *c.* 2. absolute dicit per Sacrificium fieri, *ut si cum vero corde, etc. accedamus ad Deum, misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno.* Similiter Sacrificium impetrat certo, et infallibiliter beneficia, si expediat saluti, et quis per indignitatem suam non obstet, ideoque debeat Deus prius placari : quandoque tamen Deus differt beneficium vel commutat in aliud, quia sic utilius est : atque sic semper impetratur, quod petitur, quia mens Sacerdotis per Sacrificium petentis est, ut ita obtineat, non autem omnino absolute, et statim, alioquin esset irrationabilis petitio nec institutioni Christi conformis.

Inst. Saltem non est infallibiliter remissi- 53
vum pœnæ, quam debet in Purgatorio anima, pro qua offertur Sacrificium. R. Assumptum negant *S. Th. A lb. M.* et alii 36. Auctores gravissimi cum Pasq. *q.* 74. contra Sot. Canum, Cordub. et Tolet. qui putant hunc effectum in illis esse tantum ex benigna Dei voluntate : sed contra est, quod Sacrificium sit institutum etiam pro expiatione animarum in Purgatorio, uti docet Trid. *n.* 35. *et* 45. relatum, voluitque Christus, et Deus per illud juvari animas : ergo si offeratur, nihil obstat, quominus infallibiliter juvet. Communior tamen est sententia S. Th. plerorumque cum Pasq. *q.* 74. non remittere infallibiliter totam pœnam, sed tantum partem, juxta taxationem a Christo factam in institutione hujus Sacrificii : hinc *Trid.* dicit, eas per Sacrificium *juvari*, non autem absolute liberari. An autem idem sit de Missa ad Altare privilegiatum, dicetur n. 524.

54 § 11. Sacrificium causat complacentiam in Deo, et quamdam gratiarum exolutionem, quamprimum existit ; remissionem autem peccatorum, et impetrationem beneficiorum non semper statim, uti constat ex dictis *n.* 52. Unde quia secundum dicta n. 15. Sacrificium tum prius complete existit, quando intrinsece finitur consecratio secundæ speciei, si unius tantum speciei consecratio poneretur, causaretur quidem aliqua complacentia, et aliqua exolutio gratiarum Deo, quia esset aliquod Sacrificium incompletum ponens objectum summe gratum Deo, et recognoscitivum beneficentiæ ipsius ; an autem aliquid causandum esset circa remissionem vel impetrationem, plane incertum est, nec divinare libet, pendet enim a voluntate Christi, cujus institutio, qualis circa hoc fuerit, ignoramus, neque nobis suggerunt aliquid Con. vel Patres.

55 *Quæst.* 6. — *Quæ conditiones, et dispositiones requirantur, ut quis per Sacrificium obtineat fructum satisfactorium aut impetratorium?* R. Intelligitur ex seqq. § 1. Soli viatores sunt proprie capaces horum fructuum, quia Sacrificium est institutum pro Ecclesia militante : animæ tamen purgantes adhuc censentur esse quasi in via, cum necdum sint in patria seu termino : Quomodo autem etiam Beatis per Sacrificium impetrari possit major gloria accidentalis, dictum est n. 38.

56 § 2. Ut quis sit capax eorumdem fructuum quasi de condigno, debet esse baptizatus, et in statu gratiæ, quia cum hoc Sacrificium sit pro Ecclesia institutum, videtur illis tantum ex justitia exigere fructum, qui sunt in Ecclesia : si autem sint in mortali, sunt hostes Dei : ergo resistit eorum indignitas, quominus Deus ex justitia teneatur illis concedere ejusmodi fructus, Pasq. *q.* 80. contra Durand. qui ad satisfaciendum pro pœna peccato remisso debita non requirit nunc statum gratiæ : imo probabilius tenent Dicast. *d.* 3. *n.* 166. Pasq. *q.* 81. Avers. *q.* 11. *s.* 10. § *Item,* contra Sot. et Nav. si Sacrificium oblatum sit pro aliquo in mortali constituto, postea non reviviscere ad causandos fructus, si restituatur gratiæ : pro hoc enim non est satis solidum fundamentum. E contra tamen si offeratur pro conversione infidelis vel peccatoris, aut etiam pro remissione pœnæ propter culpam, quam homo infidelis per contritionem deposuerit, poterit Sacrificium de congruo prodesse, Dic. *n.* 155.

57 § 3. Ut Sacrificium, etiam mediate tantum causet remissionem venialium, prærequiritur aliquis effectus cordis, quo velit satisfacere Deo et a venialibus recedere : ut autem causet remissionem mortalium, prærequiritur etiam motus cordis ad Deum, actus fidei et attritio de illis peccatis, uti innuit Trid. *sess.* 22. *c.* 2. dicens, *per ipsum fieri, ut si cum vero corde et recta fide, cum metu et reverentia contriti* (intellige contritione imperfecta) *ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio opportuno;* illis enim suppositis dabit Deus gratias, ut ex attrito fiat perfecte contritus, vel moveatur ad digne suscipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, secundum dicta n. 45. potestque videri etiam Aversa *qu.* 11. *s.* 6.

§ 4. Ad remissionem pœnæ prærequiritur 58
indigentia actualis, id est, ille pro quo petitur, debet esse actu obnoxius debito alicujus pœnæ, Dic. *n.* 172. Pasq. *q.* 80. *n.* 1. Aversa, § *Nono.* Remitti autem poterit pœna, quamvis reus non resciat expresse de Sacrificio per se oblato, quia relaxatio debiti est actus solius creditoris. Si tamen positive nollet sibi remitti, Suar. contra Lugo, Avers. Pasq. *q.* 82. probabilius dicit non remittendam, quia cum invito ordinarie fieri non debeat gratia, credibile est Deum pro dispositione requisivisse consensum saltem interpretativum.

§ 5. Caj. Vasq. et Merat. putant in animabus 59
Purgatorii ad remissionem pœnarum per sacrificium causandam prærequiri tanquam dispositionem, ut in vita curam habuerint satisfaciendi pro peccatis propriis, et juvandi alios defunctos, cui sententiæ multum favent S. August. *De Cura pro mortuis cap. ult. et in Enchir. c.* 109. et S. Thom. 3. *p. q.* 52. *art.* 8. *ad.* 1. quibus auctoritatibus non videtur satisfacere Pasq. *nec q.* 84. *nec q.* 155. Nihilominus plurium sententia cum Pasq. *q.* 83. *et* 155. et Rayn. *T.* 15. *p.* 2. *sect.* 3. *punct.* 1. *a n.* 14. tenet nihil requiri præter statum gratiæ, in qua sunt, quia Trid. absolute definit illis prodesse, et sine sufficienti fundamento videntur ista requiri. Hinc concludit Pasq. *q.* 85. contra Caj. et Vasq. hunc fructum etiam non communicari animabus secundum mensuram devotionis, quam ipsæ in vita habuerunt erga Sacrificium, sed secundum mensuram a Christo determinatam independenter ab omni alia ipsarum dispositione. Quid autem fiat, quando anima, cui applicatur, non indiget, quia beata est, vel non est capax, quia est damnata, colligetur ex dicendis n. 1330.

§ 6. Fructus sacrificii tam satisfactorius 60
quam impetratorius est major pro meliore dis-

positione illius, pro quo offertur, S. Th. Dic. *n.* 170. Avers. § *Octavo*, aliique plurimi cum Pasq. *q.* 76. *et* 87. contra Suar. Valent. Fill. Fag. videtur enim eodem modo loquendum, quo de Sacramentis, quæ pro meliore dispositione subjecti habent majorem effectum, secundum dicta *p.* 1. *n.* 185. Et hoc forte innuit Ecclesia in Canone Missæ, quæ loquens de illis, pro quibus offert, ait, *quorum tibi fides cognita est, et nota devotio.* Et contra irreverenter astantes aut fabulantes gravissime scribunt SS. PP. apud Rayn. *sup. s.* 2. *punct.* 7. *a n.* 15. 21. 25. *ubi n.* 27, qui ex iisdem SS. PP. docet, mendicos tum esse arcendos a templo, utpote turbantes devotionem fidelium, quod etiam Decretis Pontificiis, et Episcopalibus, sæpe sancitum est. Oculorum autem impuritatem acerrime perstringunt idem SS. PP. apud Rayn. *a nu.* 28. Quas omnes irreverentias etiam ab Ethnicis, Turcis, et Judæis non tolerari in suis sacris, ostendit idem Rayn. *a n.* 43.

61 *Quæst.* 7. *In quo conveniant et disconveniant Sacramentum Eucharistiæ et Sacrificium Missæ?* R. in his *conveniunt*, 1. Quod sit eadem realiter actio, per quam ponuntur, nempe eadem consecratio. 2. Quod utrobique sit idem terminus ultimus actionis, nempe idem Christus sub specie panis et vini. 3. Quod essentia Sacramenti et sacrificii includat istam actionem et istum terminum : sacrificium enim adæquate et prout communiter sumitur, supponitur, non tantum pro sacrificatione, sed etiam pro victima. 4. Quod ratio Sacramenti et ratio Sacrificii possint ab invicem absolute separari; nam Christus potuisset instituere vel in ratione Sacramenti tantum, vel tantum in ratione Sacrificii, ut recte Vasq. et Pasq. *q.* 53. *n.* 1.

62 *Disconveniunt* in his : Quod Sacramentum includit aliqua, v. g. species panis et vini, quæ non includit Sacrificium. 2. Quod Sacramentum per se immediate ordinetur ad sanctificandum hominem, Sacrificium ad cultum et honorem Dei. 3. Quod essentia Sacramenti salvetur per consecrationem unius speciei, ut recte Suar. Tann. Pasq. *num.* 3. quia quamvis non habeatur completum signum integri convivii spiritualis, tamen habetur signum sensibile ex opere operato causativum gratiæ, quæ est cibus et potus animæ : e contra essentia Sacrificii includit consecrationem utriusque speciei, quia institutum est, ut sit expressa repræsentatio cruenti sacrificii Crucis, seu separationis etiam Sanguinis a Corpore : hinc si non consecretur utraque species, Sacrificium non causat ex opere operato. 4. Quod Sacramentum sit prius ordine executionis, cum salvetur in una specie : Sacrificium autem, spectato fine ultimato, sit simpliciter et absolute prius ordine intentionis, quidquid contradicat Dicast. *d.* 1. *dub.* 16. quia Sacramentum et ipsa sanctificatio hominis intenditur propter cultum et honorem Dei, qui est finis Sacrificii. 5. Quod Sacramentum sit permanens, quia cum ratio Sacramenti sit esse signum sensibile, principaliter supponit pro speciebus et Christo, qui permanent; Sacrificium autem sit transiens, quia cum ratio Sacrificii sit esse cæremoniam sacram, principaliter supponit pro actione sacrificativa, quæ est transiens. 6. Quod Sacramentum non causet ante usum sive sumptionem, Sacrificio autem ad causandum satis sit existere. 7. Quod Sacramentum ex opere operato prosit soli sumenti, sacrificium etiam aliis, quamvis nec sacrificantibus nec sumentibus.

Quæst. 8. — *Quid Pontifices et Sac. Congre-* 63
gatio statuerint circa celebrationem Missarum? Resp. Constabit ex verbis Constitutionis Innocentii XII. datæ Romæ 23. Decemb. 1697. prout sequitur.

CONFIRMATIO

DECRETORUM

CONGREGATIONIS S. R. E. CARDINALIUM

CONCILII TRIDENTINI INTERPRETUM

Super celebratione Missarum, etiam cum declarationibus, et innovatione Decretorum ab eadem Congregatione auctoritate fel. record. URBANI PAPÆ VIII. *desuper alias factorum.*

INNOCENTIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum prodierunt Decreta tenoris infra scripti, videlicet :

Alias super celebratione Missarum ac prohibitione illas moderandi seu reducendi absque Sedis Apostolicæ licentia, necnon super earumdem oneribus perpetuis suscipiendis, et

Religiosorum numero ultra reditus et consuetas eleemosynas locorum Regularium non habendo, emanarunt ab hac Sac. Congr. S. R. E. Cardinalium Concil. Tridentini Interpretum, auctoritate per fel. rec. Urbanum Papam VIII. illi specialiter attributa, quamplura Decreta tenoris sequentis.

Cum sæpe contingat in quibusdam Ecclesiis tam magnum Missarum celebrandarum numerum, ex variis Defunctorum relictis, aut piorum eleemosynis impositum esse, ut illis pro singulis præscriptis nequeat satisfieri, et tamen nova onera Missarum in die suscipiantur; indeque fiat, ut depereant piæ Testantium voluntates, obstricta Benefactoribus fides violetur, Defunctorum animæ suffragiis priventur, Ecclesiis subtrahatur cultus, ac Christi fideles gravi scandalo affecti, plerumque a similibus charitatis operibus retrahantur. Cumque his malis maximum inter cætera fomentum præbeat, aut quod ii, qui Missas super vires celebrandas suscipiunt, sperent illas brevi ad pauciorem numerum a superioribus reductum iri; aut quod Ecclesiis, sorte pecuniarum absumpta, plerumque nuda remanent onera Missarum, absque ullo emolumento, aut quod eleemosyna pro illis celebrandis sit adeo tenuis, ut non facile inveniantur qui velint huic se oneri subjicere, et reditus Ecclesiæ aut Monasterii adeo exigui, ut Sacerdos pro necessaria sua sustentatione novis se oneribus obstringere compellatur : Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Tridentini Interpretum animadvertens facturam se rem Deo gratissimam, charitatique ac justitiæ maxime consentaneam, si pro viribus satagat, hunc teterrimum abusum e Christiana Republica convellere atque eradicare, Sanctiss. D. N. Urbani Divina Providentia Papæ VIII. auctoritate sibi specialiter attributa, infra scripta Decreta edidit;

64 Ac primo districte prohibet atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis aut moderandis vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur : alioquin reductiones, moderationes, et commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.

Deinde ubi pro pluribus Missis, etiam ejusdem qualitatis celebrandis, stipendia, quantumcumque incongrua, et exigua, sive ab una sive a pluribus personis collata fuerunt aut conferuntur in futurum; Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conventibus, Congregationibus, Domibus ac locis piis quibuscumque, tam sæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congr. sub obtestatione Divini Judicii mandat ac præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscripta fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimo graviter peccent, et ad restitutionem teneantur.

Id vero ut deinceps observetur exactius, 65
Sac. Cong. eadem auctoritate revocat Privilegia, et Indulta omnia quibusvis personis, Ecclesiis ac locis piis, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuscumque Ordinis, Congregationis, et Instituti, quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, ut certarum Missarum vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus Collectis seu Ordinationibus, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ec- 66
clesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eamdem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

Præterea, ne in Ecclesiis, in quibus onera 67
Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, ut par est, adimplendis eo tepidiores ac segniores reddantur, quod onera hujusmodi cum nulla, aut parva sint utilitate conjuncta; statuit atque decernit, ut pecuniæ ac bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conventibus ac locis omnibus, tam Sæcularibus quam Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis ad quos pertinet, sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda a die realis acquisitionis, statim deponi debeant penes Ædem Sacram vel personam fide et facultatibus idoneam, ad effectum illa seu illorum pretium quamprimum investiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa et individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur.

Ac si eadem bona immobilia auctoritate

Apostolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium, sub eadem pœna ut supra, deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis cum ejusdem oneris repetitione atque annexione converti debeat.

Ad hæc Sacr. Cong. quibusvis Capitulis, Collegiis, Societatibus et Congregationibus, necnon omnibus et singulis Ecclesiarum ac piorum locorum, tam Sæcularium quam Regularium superioribus, vel aliis ad quos pertinet, districte prohibet, ne in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum: Sæculares quidem sine Episcopi vel ejus Generalis Vicarii, Regulares vero sine Generalis vel Provincialis consensu et licentia in scriptis et gratis concedenda; alioquin Sæcularis, qui hujus prohibitionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso; Regularis vero pœnam privationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque activæ ac passivæ, absque alia declaratione incurrat.

68 Eleemosynas vero manuales et quotidianas pro Missis celebrandis ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant; alioquin omnino abstineant ab hujusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis, in futurum recipiendis, et capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa, *Eleemosyna pro Missis*, vel alia simili, sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne Fideles hac ratione frustrentur.

69 Episcopus vero seu ejus Vicarius, aut Generalis vel Provincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesiæ, Monasterio aut loco pio incumbentibus: nec antea assensum hujusmodi aut licentiam præbeant, quam eis legitime constiterit, illius Sacerdotes tam novo oneri suscipiendo quam antiquis jam susceptis satisfacere posse, præcipuamque rationem habeant, ut reditus, qui Ecclesiis et locis piis relinquuntur, omnino respondeant oneribus adjunctis secundum morem cujusque Civitatis vel Provinciæ, intelligantque, si in re tanti momenti desides aut negligentes fuerint, in novissimo die se hujus prætermissi muneris rationem esse reddituros.

70 Postremo Illustrissimi Patres non sine gravi animi dolore intelligentes, mala fere omnia, quæ Regularem disciplinam evertunt, ac præcipue nimiam hanc facilitatem fovent in oneribus Missarum supra vires suscipiendis, veluti ex infecta radice, pullulare ex majori Regularium numero, quam ferant reditus et eleemosynæ cujusque Monasterii, inhærentes Summorum Pontificum, ac sacri Tridentini Concilii Decretis hac de re editis, Sanctissimi Domini Nostri auctoritate præcipiunt ac mandant omnibus et singulis Generalibus, Provincialibus, Commissariis, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicariis, et quibuscumque aliis Superioribus Monasteriorum, Conventuum ac Domorum Regularium bona immobilia possidentium vel non possidentium, cujuscumque Ordinis, Congregationis et Instituti existentium intra fines Italiæ et insularum adjacentium, ut singuli, ad quos pertinet in qualibet Provincia, adhibitis duobus aut tribus Regularibus sui Ordinis, vel Congregationis probatioribus et rerum usu peritioribus, bona immobilia, census, reditus et proventus omnes, consuetas item eleemosynas, et obventiones tam communes Monasteriorum, Conventuum et Domorum ejusdem Provinciæ, quam etiam singularibus personis religiosis assignatas seu permissas in communem usum deinceps conferendas, decem annorum immediate præcedentium habita ratione, diligenter et mature recognoscant, iis omnibus detractis, quæ reparationes, præstationes, grandines, sterilitates aliave cujuslibet generis onera consueverunt absorbere.

Eaque omnia scripto fideliter exarata, idem Superior cujus interest, in proximo Capitulo seu Congregatione Generali vel Provinciali coram tribus Judicibus ab ipsomet Capitulo, seu Congregatione deligendis proponat, qui, computatis hujusmodi reditibus, eleemosynis et obventionibus universis, et oneribus, ut supra detractis, sedulent examinent, quot Religiosi homines connumeratis etiam laicis aliisque necessariis servientibus in unoquoque Monasterio, Conventu et Domo Regulari juxta regionis et proprii Instituti morem, victum, et vestitum et medicinalia in communi habentes, competenter valeant sustentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemosynarum et onerum præcisam notam ipsimet Capitulo seu Congregationi exhibeant, ut in illo diligenter omnibus discussis, cujusque Familiæ, Monasterii, Conventus ac Domus Regularis in singulaquaque Provincia certus earum tantum personarum numerus, Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ reditibus, eleemosynis, et

obventionibus, ut superius, sufficienter ali possint.

Ne vero Superiores, qui id præstare debent, serius aut remissius, quam par est, suo muneri satisfaciant, mandat Sacra Congregatio, ut infra annum, post proximum Capitulum Generale vel Provinciale computandum, omnia hoc de genere Capitulariter gesta in authenticam formam redacta, ad Sac. ipsam Congregationem Concilii singuli mittant.

Numerumque familiæ singulorumque Conventuum, Monasteriorum et Domorum hujusmodi Regularium, Capituli seu Congregationis, Generalis vel Provincialis sententia et auctoritate præfinitum, iidem Superiores tam Generales et Provinciales omnes, quam locales perpetuo servare omnino teneantur, nec possint illum quoquomodo augere, etiam prætextu augmenti redituum, absque Sac. ipsius Congregationis licentia; Superiores autem hujusmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præstiterint, vel numerum, ut supra præscriptum, quovis modo augere præsumpserint, privationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebant, vocisque activæ, ac passivæ, et ad omnia suæ Religionis officia et gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipso incurrere, atque aliis etiam gravioribus a Sede Apostolica infligendis pœnis Sac. Congregatio subjacere voluit et declaravit.

71 Deinceps vero Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio vel Societas Religiosorum seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis hujusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi seu Religiosi degere, et ex reditibus et consuetis eleemosynis detractis omnibus, ut supra, detrahendis, competenter sustentari, valeant ad præscriptum Decreti fel. record. Greg. XV. hac de re editi; alioquin Monasteria, et loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi ut supra, sustentari atque inhabitare non potuerunt et actu non inhabitaverint, Ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ Jurisdictioni subjecta esse intelligantur.

72 Porro ne ullo unquam tempore hæc in oblivionem, seu desuetudinem abeant, Superiores locales cujusque Monasterii, Conventus ac Domus Regularis curare atque efficere teneantur, sub pœna privationis Officii, vocisque activæ et passivæ ipso facto incurrendæ, ut in perpetuum, sexto quoque mense, id est, feria secunda post primam Dominicam Adventus, et feria sexta post Octavam Corporis Christi, præsentes ordinationes in publica Mensa perlegantur.

Omnibus tam Ecclesiasticis personis, cujuscumque sint Ordinis, conditionis et gradus, quam Laicis quocumque honore et potestate præditis, præsentia Decreta declarandi vel interpretandi facultate penitus interdicta.

Non obstantibus, quoad suprascripta omnia et singula in præsentibus Decretis contenta, Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum atque Ordinum tam Mendicantium quam non Mendicantium, Militarium, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujuslibet alterius instituti, etiam necessario et in individuo exprimendi, Ecclesiarium, Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hospitalium, Confraternitatum, et aliorum quorumcumque tam Sæcularium quam Regularium locorum, necnon illorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis et litteris Apostolicis, etiam Mari magno seu Bulla aurea alias nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, et insolitis clausulis, necnon irritantibus Decretis, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per via communicationis seu extensionis concessis, et iteratis vicibus approbatis et innovatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque toties tenoribus, et formis specialis et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales mentio, seu quævis alia expressio habendam, aut aliqua alia requisita forma servanda esset, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea quæ præsentibus adversantur, illis alias in suo robore permansuris, Sac. Cong. Sanctitatis suæ auctoritate specialiter et expresse derogat, cæterisque contrariis quibuscumque.

Et ne præmissorum ignorantia a quoquam 73 prætendi possit, voluit eadem Sac. Congregatio, ut præsentes ordinationes in valvis Basilicarum S. Joannis Lateranensis, Principis Apostolorum de Urbe, ac in Acie Campi Floræ, ut moris est, affixæ, omnes ad quos pertinet, ita

arctent et afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent.

Utque earumdem præsentium transumptis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ die 21 Junii 1625.

74 Excitatis autem super præmissorum Decretorum intelligentia seu interpretatione infrascriptis dubiis, prodierunt a memorata Congregatione simili auctoritate illi a præfato Urbano Papa VIII, specialiter attributa, responsiones seu declarationes inferius apponendæ.

Super 1. Sacræ Congregationis Decreto, de celebratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel alias quoquomodo, reducant onera ulla Missarum celebrandarum aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis.

Quæritur, quid si legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus illi injunctum subire, et si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis?

75 Et quid, si permittatur Episcopo in fundatione, ut possit hujusmodi onera moderari?

2. Super 2. ejusdem Congregationis Decreto, quo cavetur, ut celebrentur tot Missæ quot ad rationem tributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint,

Quæritur, an verba illa (præscriptæ fuerint) intelligenda sint de præscriptione facta ab Offerente, vel ab Ordinario?

76 3. An cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam juxta qualitatem loci, personarum ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo, teneantur Missas illis ab Offerente præscriptas celebrare?

77 4. An Sacerdotes, qui tenentur Missas celebrare ratione Beneficii seu Capellæ, legati aut salarii, possint etiam manualem eleemosynam, pro Missis votivis aut Defunctorum recipere, et unico Missæ Sacrificio utrique oneri satisfacere?

78 5. Posito, quod Testator relinquat, ut celebrentur pro ejus Anima centum Missæ, absque ulla præscriptione eleemosynæ?

Quæritur, an liberum sit hæredibus, eleemosynam sibi bene visam præscribere, an vero eadem eleemosyna præscribenda sit ab Ordinario?

79 6. Super 3. Congregationis Decreto, in quo eadem Congregatio revocat privilegia, quibus indulgetur, ut certarum Missarum vel anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis seu Orationibus, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

Quæritur, an verba (in futurum suscipiendis) intelligenda sint de oneribus suscipiendis post Privilegium?

7. Super 4. ejusdem Congregationis Decre- 80
to, quo prohibetur Sacerdoti, qui suscepit Missam celebrandam cum certa eleemosyna, ne eamdem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

Quæritur, An permittendum sit administratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam eleemosynarum portionem, pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium, inservientium, paramentorum, luminum, vini, hostiæ et similium?

8. An hoc Decretum habeat locum in Bene- 81
ficiis, quæ conferuntur in titulum, id est, an Rector Beneficii, qui potest per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium, ad rationem redituum Beneficii?

10. An Sacerdotes, quibus aliquando offer- 82
tur eleemosyna major solita, pro celebratione Missæ, debeant dare eamdem integram eleemosynam iis, quibus Missas celebrandas committunt. An vero satis sit, ut dent celebrantibus eleemosynam consuetam?

11. Super 5. ejusdem Congregationis De- 83
creto, quo inter cætera statuitur in hæc verba (eleemosynas vero manuales, et quotidianas pro Missis celebrandis), ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quæque onera obire valeant. Alioquin omnino abstineant ab hujusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, et capsulas auferant etc.

Quæritur, an hoc Decretum prohibeat absolute, quominus accipiant novas eleemosynas ii, qui acceptis non satisfecerunt; et quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere.

12. Quid, si offerens eleemosynas, audito impedimento consentiat, ut Sacerdos Missam celebret, cum poterit?

13. An pœna interdicti, et aliæ appositæ in 84
eodem Decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis, uti ibidem præcipitur?

14. An in hoc Decreto comprehendantur 85
illæ capsulæ, quæ apponi solent in Ecclesiis, in die commemorationis omnium Sanctorum, et vulgo dicuntur (*Casse de Morti*).

15. An Administratores Ecclesiæ die magnæ devotionis et concursus, possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si iisdem Missis, nonnisi post longum tempus satisfacere valeant, ne alias cultus Ecclesiæ, et devotio ac concursus Fidelium, ut aiunt, minuantur?

86 16. Quia prohibitio dicti decreti videtur aliquibus directa solis Capitulis, Collegiis, Societatibus, Congregationibus, necnon omnibus et singulis Ecclesiarum et piorum locorum, tam Sæcularium, quam Regularium Superioribus, de quibus fit expressa mentio, non autem privatis Sacerdotibus, qui tamen comprehendi videntur sub clausula generali (*et aliis ad quos pertinet*) supplicatur pro opportuna declaratione.

87 17. Super 7. ejusdem Sacræ Congregationis Decreto, quo cavetur, ut in singulis Monasteriis religiosorum præfigatur numerus, qui ex consuetis reditibus, aut eleemosynis commode possit sustentari.

Quæritur, an ubi hæc præfixio facta jam fuit in vim similis Decreti sanctæ memoriæ Pauli V, absque tamen computatione redituum cujusque Religiosi, sit denuo facienda necne?

18. An Novitii, ad habitum Regularem admissi, possint admitti ad professionem in Monasteriis, in quibus habita, ut supra, præfixione numeri, commode illi non possunt?

88 19. Super ultimo, quo cavetur, ut nullibi recipiantur Conventus Regularium, nisi præter alia ad id requisita, duodecim saltem fratres in eis degere, et competenter sustentari valeant, ita ut alioquin subsint jurisdictioni Ordinarii.

Quæritur, an hoc decretum, quod editum in ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas Regiones, quæ non consueverunt onera Missarum recipere, ut sunt Religiones Cappucinorum, ac Societatis JESU?

Ultimo, an idem Decretum, ubi disponit, ut nullibi recipiantur Monasteria, nisi etc. habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam est restrictum Decretum proxime antecedens; an vero etiam extra Italiam?

Declarationes seu responsiones ad supradicta Dubia.

89 Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, auctoritate sibi a Sanctissimo Domino Nostro attributa, ad singula Dubia superius proposita, ad hunc modum respondit, videlicet:

Ad 1. Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut supra impositi, ab iis, ad quos pertinet Sedem Apostolicam esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuet, quod magis in Domino e re esse judicaverit: verumtamen, si in ipsa Beneficii erectione expresse cautum fuerit, ut liceat Episcopo injunctum onus reducere, ac moderari legem hanc fundationis, quam Decreta hac de re edita non subtulerunt, esse validam et observandam.

Ad 2. Esse intelligenda de præscriptione 90
facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario: quod si tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem Civitatis vel Provinciæ.

Ad 3. Teneri. 91

Ad 4. Sacerdotes, quibus diebus tenentur 92
Missas celebrrre ratione Beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere?

Ad 5. Censuit, ubi nullam certam eleemo- 93
sinam Testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam eleemosynam congruam, quæ respondeat oneribus Missarum celebrandarum, secundum morem Civitatis vel Provinciæ.

Ad 6. Ita esse intelligenda. 94

Ad 7. Respondit, permittendum non esse, 95
Ecclesiæ ac loca pia, seu illorum Administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione, nisi cum Ecclesiæ et loca pia alios non habent reditus, quos in usum earumdem expensarum erogare licite possint, et tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ, et nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis, ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab Offerentibus eleemosynas.

Ad 8. Non habere locum, sed satis esse, ut 96
Rector Beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam, secundum morem Civitatis vel Provinciæ, nisi in fundatione ipsius Beneficii aliud cautum fuerit.

Ad 10. Decere absolute integram eleemosy- 97
nam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem sibi retinere posse.

98 Ad 11. Respondit, non prohibere absolute : ac propterea, et si oneribus jam susceptis non satisfecerint, posse tamen nova etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.

Ad 12. Quamvis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat et consentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, Decretum non prohibere, quominus eo casu eleemosyna accipiatur pro iisdem Missis juxta Benefactoris consensum celebrandis.

99 Ad 13. Has pœnas non habere locum, nisi in suscepturis onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi vel ejus Generalis Vicarii, aut Generalis, vel Provincialis.

Ad 14. Comprehendi.

100 Ad 15. Non posse, nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, ut supra in responsione ad duodecim.

101 Ad 16. Comprehendi etiam privatos Sacerdotes.

102 Ad 17. Numeri præfixionem esse iterum faciendam, servata forma Decreti hac de re editi.

Ad 18. Esse admittendos ad professionem, si alias habiles existant, ac deinde in aliquo alio Monasterio ejusdem Religionis esse collocandos, ubi commode ali possint.

103 Ad 19. Censuit comprehendere.

Ad ultimum habere locum extra Italiam.

104 Cum autem super præmissis diversi irrepserint abusus, illorumque occasione quamplures querelæ, et recursus ad Apostolicam Sedem pervenerint; cupiens eadem Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum hujusmodi detestabiles abusus a Christiana Republica pro viribus evellere ac opportune providere, ut sublatis fraudibus ac emendata negligentia piæ Disponentium seu Benefactorum voluntati fides illibata servetur, Defunctorum animabus integra et prompta præstentur suffragia, itidemque Deo major gloria, Ecclesiis præstantior cultus reddatur, prævia auctoritate per SS. D. N. Innocentium Divina Providentia Papam XII, ei specialiter attributa infrascripta Decreta, prius in particulari nonnullorum ex præfatis Cardinalibus per Sanctitatem suam deputata[1], et postea in Generali hujusmodi Cardinalium Congregatione mature, et accurate discussa, recognita et examinata edidit.

In primis, præinserta cum præmissis illorum declarationibus plenissime et amplissime approbat, confirmat, et innovat, omniaque et singula ibidem contenta et expressa iterum omni meliori modo decernit, statuit ac ab omnibus et singulis etiam speciali et individuali nota seu expressione dignis penitus observari et omnimodæ executioni demandari decernit, sancit et præcipit.

Insuper, et in re tanti momenti consultius, 105
ac majori, ut par est, circumspectione procedatur : si qui forsan fuerint vel sint, qui suis pravis et erroneis intentionibus seu opinionibus blandiri volentes, Missarum celebrationem omittunt sub malitiosa vel irrationabili spe, earumdem condonationem vel reductionem a Sede Apostolica, vel compositionem a Reverenda Fabrica S. Petri de Urbe obtinendi, Congregatio præfata tum eosdem tum quoscumque alios qui posthac in adeo detestabiles abusus ausi fuerint offendere, certiores fieri, et monitos esse voluit, præfatas condonationes et reductiones ab eadem Sede, nonnisi ex rationabili causa seu æqua commiseratione ; compositiones vero a dicta Fabrica utentes suis facultatibus, et privilegiis, nonnisi ex causa pariter rationabili et cum clausulis opportunis, et præsertim cum illa : *dummodo malitiose non omiserint animo habendi compositionem, alias gratia nullo modo suffragetur*, admitti consuevisse et solere; quapropter, ut locus omnis in posterum hisce prætextibus præcludatur, memorata Congregatio tales intentiones, opiniones seu spes ac eleemosynarum, sive in toto, sive in parte visiones in alium, quam præfatarum Missarum usum, seu satisfactionem, et quascumque alias directas vel indirectas, immediatas vel mediatas contraventiones, seu circumventiones declarat prorsus irrationabiles, injustas et illicitas, illasque omnino reprobat, damnat et interdicit.

Cumque hujusmodi absurda ex eo plerum- 106
que proveniant quod onera Missarum supra vires suscipiantur, caveant omnes et singuli Rectores, Superiores et Ministri quarumcumque tum Sæcularium Regularium Ecclesiarum, seu illarum Capitula, ne onera seu Missas tum perpetuas tum temporales tum etiam manuales, quarum satisfactioni impares fuerint, quoquomodo suscipiant, neque id ipsum, quoad fieri poterit, pateat, teneantur iidem conficere, semperque in loco magis patenti et obvio retinere Tabellam onerum perpetuorum et temporalium litteris perspicuis et intelligibilibus descrip-

torum quorum implemento, si moraliter et intra præscriptum seu breve tempus satisfacere non posse, seu illa dumtaxat et non ulteriora adimplere posse crediderint seu credere debuerint, alias Missas, sive perpetuas sive temporales, sive manuales per se vel per interpositas personas, quoquomodo recipere seu acceptare omnino desistant seu abstineant, et ulterius tali casu in eadem Tabella similiter exprimant sese propterea aliis Missis acceptandis et celebrandis impares esse.

Iidemque teneantur pariter in Sacrario duos libros retinere, ac in eorum altero singula onera perpetua et temporalia, in altera autem Missas manuales, et tam illorum quam istarum adimplementum et eleemosynas distincte et diligenter annotare, et annotandas seu annotanda curare, singulisque annis de supradictis adimplementis eleemosynis et oneribus pariter exactam rationem suis Superioribus reddere, ac omnes et singulas rationes hujusmodi in præfatis respective libris simili distinctione et diligentia, tam præfati, a quibus rationes debent reddi, quam Superiores, quibus reddendæ erunt, describere, seu annotare, sive describendas vel annotandas respective curare.

107 Quibus semper salvis, debeant ulterius Regulares prædicti, omnes et quascumque eleemosynas tum manualium tum perpetuarum, et temporalium Missarum reponere in capsa particulari sub duabus clavibus, quarum una penes Superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de iisdem eleemosynis, et celebratione Missarum coram Patribus discretis seu Consiliariis vel alio simili modo nuncupatis singulis mensibus districtam rationem exigere et respective reddere.

Quod si prædicti, ad quos cura Tabellæ, capsæ, et librorum præfatorum respective pertinet seu pertinere debet, suam operam præmissis, ut, præfertur, minime navaverint, et Superiores tum Sæcularium tum Regularium Ecclesiarum rationem prædictam non exegerint, seu non invigilaverint, quod præfati, qui in curam Tabellarum et librorum incumbunt, suo muneri, ut præfertur, satisfaciant, in singulis respective casibus Sæculares pœnam suspensionis incurrant; Regulares vero voce activa et passiva, ac gradibus et officiis, quæ obtinent ipso facto, et absque alia declaratione privati sint et intelligantur necnon ad hujusmodi gradus et officia obtinenda similiter inhabilitentur, et inhabilitati sint, et intelligantur.

Porro, ne ullo unquam tempore omnia et 108
singula Decreta prædicta in oblivionem seu desuetudinem abeant, Rectores, Superiores, seu Capitula Ecclesiarum Sæcularium illa retineant publice exposita in eodem Sacrario; Superiores vero locales cujuscumque Monasterii, Conventus ac Domus Regularis curare et efficere teneantur sub pœna privationis officiorum, quæ obtinent, vocisque activæ et passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum sexto quoque mense, id est, feria secunda post primam Dominicam Adventus, et sexta feria post Octavam Corporis Christi, omnes et singulæ præmissæ tum insertæ seu confirmatæ, tum in præsens factæ Ordinationes una cum dictis declarationibus in publica mensa perlegantur.

Meminerint igitur, et satagant Ordinarii, ut 109
a personis, et in Ecclesiis quoquomodo etiam in vim Decretorum Concilii Trid. sibi subjectis, Missæ ea, qua par est, fide et diligentia celebrentur, et cuncta et singula Decreta hujusmodi omnimodæ executioni demandentur, nedum justitiam recurrentibus seu instantibus reddentes, sed ex officio tum in visitationibus tum in aliis actibus et modis, quos expedire et convenire toties quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur vel omittatur, quod his omnibus et singulis Decretis adversetur.

Caveant etiam respective omnes Regulares 110
tum Subditi tum Superiores quicumque, nedum locales, sed etiam Provinciales, et Generales, ne Missarum celebratio et omnium Decretorum præmissorum executio, cum pernicie propriarum animarum, cum præjudicio illarum, quibus Missæ sunt applicandæ, et cum magno Christi fidelium scandalo quoquomodo omittantur, differantur, negligantur seu pervertantur; alioquin ultra propriæ conscientiæ onerationem, pœnam privationis vocis activæ et passivæ, ac graduum et officiorum, quæ obtinent, necnon inhabilitationis ad hujusmodi gradus, et officia obtinenda prorsus incurrant.

Current propterea præfati Superiores Regulares in omnes, et singulos contravenientes debitis pœnis diligenter, et prompte etiam per inquisitionem animadvertere; et insuper teneantur omnes et singuli Superiores locales in Provincialibus Capitulis seu Congregationibus exhibere attestationem seu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventus, Monasterii, seu cujuscumque Domus Regularis subscriptam et juratam, quod omnibus et singulis tum

perpetuis tum manualibus Missarum oneribus seu obligationibus ad limites et tenorem præsentium Decretorum tempore eorum regiminis fuerit omnino et integraliter satisfactum, vel deficiente aliqua modica satisfactione, possit etiam hujusmodi residuali implemento Missarum distincte referendarum intra breve tempus moraliter satisfieri, ea adjecta et omnino adimplenda conditione, quod ante præfatæ attestationis exhibitionem quicumque Superiores locales prædicti vocem activam seu passivam in memoratis Capitulis seu Congregationibus omnino habere non valeant.

Præterea Provinciales, Vicarii, et Visitatores Provinciarum seu Congregationum debebunt in fine eorum regiminis Superioribus in forma probante ostendere, quod executioni præsentium Decretorum sedulo invigilaverint, et ad eorum tenorem in omnibus et singulis Conventibus seu Monasteriis vel Domibus Regularibus Provinciæ seu Congregationis de omnibus et singulis oneribus et obligationibus, ac insimul satisfactionibus Missarum exactam et diligentem rationem exegerint, ac contra delinquentes ad declarationem et executionem respective pœnarum in Decretis contentarum processerint, et de adimplemento circa ea, quæ in præmissis ad ipsos spectant, legitime docuerint, alias ad vocem activam et passivam in Capitulis Generalibus nullatenus admittantur.

111 Ceterum, quia etiam ad quamplures Archiconfraternitates, Confraternitates, Societates, Congregationes, Hospitalia, Altaria, Capellas, Oratoria, et Ecclesias, ac alia loca, et opera pia quomodolibet nuncupata, quæ cuicumque curæ seu regimini aut administrationi vel directioni Laicorum cujuslibet gradus, status, conditionis, et præeminentiæ, etiam speciali et individuali nota dignorum dumtaxat, vel quorumcumque Ecclesiasticorum et Laicorum hujusmodi mistim commendata, annexa, seu quomodocumque commissa vel attributa sunt, onus seu cura celebrationis Missarum, sive manualium sive ad tempus vel in perpetuum pertinet; hinc salvis semper iis, quæ in præinsertis Decretis continentur, omnes et quicumque hujusmodi Archiconfraternitatum, Societatum, Congregationum, Hospitalium, Altarium, Capellarum, Oratoriorum, et Ecclesiarum ac aliorum locorum et operum piorum Rectores seu Administratores vel Directores, et alii hujusmodi Officiales, nec non ii, ad quos cura Tebellæ et librorum in præmissis spectat, Tabellam, libros, et hæc Decreta respective juxta modos superius expressos, similiter retinere, nec non de oneribus ac celebrationibus, et eleemosynis dictarum Missarum singulis annis rationem exigere, et respective iis, ad quos pertinet reddere sub pœnis arbitrio, et in subsidium excommunicationis, teneantur.

Postremo omnibus, et quibuscumque tam 112
Ecclesiasticis personis cujuscumque Ordinis, Status, Gradus, Regulæ, Congregationis, Societatis, conditionis et dignitatis existant, quam Laicis quocumque honore ac potestate præditis, omnia et singula præmissa Decreta interpretandi, nec non Ecclesiasticis prædictis pœnas in hujusmodi Decretis relaxandi suo quoquomodo circa præmissa dispensandi, omnis et quæcumque facultas sit penitus interdicta.

Non obstantibus, quoad suprascripta omnia 113
et singula in hujusmodi Decretis contenta, Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum atque Ordinum tam Mendicantium quam non Mendicantium, Militarium etiam S. Joannis Jerosolymitani, Congregationum, Societatum ac cujuslibet alterius Instituti etiam necessario et in individuo exprimendi, Ecclesiarum, Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hospitalium, Confraternitatum et aliorum quorumcumque tam Sæcularium quam Regularium locorum necnon illorum etiam juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis et litteris Apostolicis, etiam Mari magno seu Bulla aurea aut alias nuncupatis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, et insolitis clausulis, nec non irritantibus Decretis, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, et iteratis vicibus approbatis, et innovatis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus et formis specialis et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ præsentibus ad-

versantur, illis alias, in suo robore permansuris, Sac. Congregatio Sanctitatis suæ auctoritate specialiter et expresse derogat, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ die 23. Novemb. 1697.

JOSEPH *Card. Sacripantes Præfectus.*

114 Quocirca, cum dilectus filius noster Joseph Tituli S. Mariæ Transpontinæ S. R. E. Presbyter Cardinalis Sacripantes, memoratæ Congregationis Præfectus, præfata Decreta nobis retulerit, nos considerantes eadem omnia, et singula Decreta, ea qua decet maturitate digesta, et examinata, ac in vim Apostolicæ auctoritatis, eidem Congregationi specialiter, ut præfertur, attributæ peracta, perutilia fore censentes, illaque propterea perpetuo, et inviolabiliter observari: necnon Constitutionis nostræ munimine roborare volentes, motu proprio, non ad cujusquam nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, et matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine præinserta Decreta, omniaque et singula in eis contenta, tenore præsentium auctoritate Apostolica confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis, et irrefragabilis Apostolicæ firmitatis robur, et efficaciam adjicimus; quinimo motu, scientia, deliberatione, ac potestatis plenitudine similibus, omnia et singula in supradictis Decretis contenta, de novo statuimus, decernimus, et ordinamus, ac ab omnibus, et quibuscumque etiam speciali, et individua nota dignis omnino exacte, et perpetuo servari volumus, sancimus, et mandamus.

Decernentes præsentes litteras, cum omnibus, et singulis inibi contentis semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere debere, et ab omnibus, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque, et quomodocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime, et inviolabiliter observari, sicque et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et delegatos, quavis auctoritate, præeminentia, aut potestate fungentes, et functuros, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, et Sedis Apostolicæ Nuntios, sublata eis et horum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, judicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus omnibus, et singulis, quæ præfata Congregatio, auctoritate per ejusdem recordationis Urbanum Papam VIII respective per Nos illi specialiter attributa, decrevit non obstare, decernimus, et mandamus, quibus omnibus quod ea, quæ præsentibus adversantur, illis alias in suo robore permansuris, etiam harum serie plenissime, specialiter, et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, etc. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno 1697. die 23. Decemb.

Hactenus Constitutio Innoc. XII. renovans 115
decreta Urbani VIII. et Sac. Congregationis, quæ per sequentes quæstiones adhuc magis declarabuntur.

Quæst. 9. — *Quid præterea sit addendum* 116
circa reductionem Missarum? R. seqq. § 1. Magistratus laici, vel quicumque alii sæculares nihil possunt circa reductionem Missarum, etiamsi essent Capellaniæ vel fundationes mere laicales, Castr. *tr.* 22. *p.* 15. *num.* 6. Pasq. *q.* 1170. contra Fag. Facultas autem, quam Trid. *sess.* 25. *c.* 4. *de Ref.* dederat Episcopis, et Generalibus Ordinum pro reductione Missarum, erat tantum pro oneribus usque ad illud tempus, non autem pro futuro, uti declaravit Sac. Congreg. apud Barb. *de Offic. Episc. alleg.* 29. *n.* 5. et Pasq. *q.* 1164. Neque concernebat Missas ex Beneficio vel fundatione debitas, sed tantum ex relictis defunctorum vel piis eleemosynis, Barb. *a n.* 11. Diana *q.* 2. *tr.* 2. *R.* 1. Silv. *p.* 2. *v. Missa casu* 5. Ex vi saltem juris communis possent adhuc Episcopi et Generales moderari onera suscepta ante Trid. et non imposita in limine fundationis, Pasq. *q.* 1162. 1163. 1175. ubi explicat, quænam in tali reductione observari debeant.

§ 2. Si in Beneficii erectione statuatur, ut 117
pro necessitate liceat Episcopo onera Missarum moderari, poterit hoc facere Episcopus, uti dixi *l.* 4. *n.* 808. Docentque etiam Pasq. *q.* 1167. et Avers. *q.* 11. *s.* 8. § *Tertio.* Imo Less. *in auth. v. Missa cas.* 26. dicit, si non percipiantur fructus congruentes, Episcopos posse facere moderationem, docentque Tamb. et Gob. *n.* 589. adhuc in Diœcesibus apud se moris esse, ut Episcopi id faciant, et testantur plures cum Castr. *n.* 4. decretum *a n.* 63. relatum non observari saltem pro fundationibus Sacerdotiorum sæcularium, pro qua sententia alios præterea retuli *l.* 4. *n.* 854. ubi quamvis dixerim, standum esse decreto prohibenti, tamen hic addo spectandam esse consuetudinem cujusque Diœcesis. Ipsimet autem beneficiati non possunt tales reductiones facere, uti omnes notant cum Castr. *tr.* 13. *d.* 1. *pun.* 6. *n.* 26. et Gob. *a n.* 592.

118 § 3. Si reditus vel omnes vel ex parte uno anno emaneant, Bord. quem refert et non rejicit Aversa supra, dicit, Sacerdotem ipsum posse cum proportione imminuere numerum Missarum, sed videnda sunt dicta *l.* 4. *n.* 855.

119 § 4. Si legatum factum pro Missis videatur incongruum, potest Episcopus moderari, antequam ullus acceptarit : e contra si primus aliquis eo modo acceptarit, est jam extra potestatem Episcopi, Tamb. Pasq. *q.* 1168. Addit *q.* 1189. si legatum incongruum et necdum admissum ab aliquo sit factum ad Missas perpetuas, non posse per Episcopum converti in Missas manuales pro una vice celebrandas, sed debere onus perpetuum Missarum reducere ad æquitatem.

120 § 5. Episcopus moderari non potest mutando Missam solemnem in non solemnem, Pasq. *q.* 1169. Excipit tamen *q.* 1188. *n.* 5. si necessitas sit, posse id Episcopum, dummodo Missæ totidem legantur, quia Trid. *sess.* 22. *c.* 2. *de Ref.* concedit facultatem ex necessaria causa immutandi ultimas voluntates, posuntque videri dicta *l.* 4. *n.* 844. et *a n.* 846. Addit Pasq. cum aliis multis *q.* 1169. et *q.* 1186. quamvis Trid. *sess.* 25. *c.* 5. *de Ref.* prohibeat mutari qualitates fundationum, ut pluribus explicavi *l.* 4. *a n.* 838. has tamen qualitates quoad substantiam relictas posse reduci ad æquitatem, v. g. concedendo, ut alio loco, die, hora legatur, si moraliter impossibile foret, vel nimis molestum ista in rigore observare, sed recte excipit, nisi celebratio Missæ esset certo loco, die, hora præscripta propter commoditatem populi audituri Missam : hæc enim principalis intentio testatoris immutari non posset, posuntque etiam videri dicta *l.* 4. *n.* 824.

121 § 6. Episcopum moderari posse officia, preces et eleemosynas annexas anniversariis docet Pasq. *q.* 1170. contra Tamb. quia de illis non loquitur prohibitio, uti nec de istis Missis, ad quas sine stipendio congruo se homo privatus obligasset; id enim esset in præjudicium Ecclesiæ et successorum, Pasq. *q.* 1174. An autem Fratres Minores vi cujusdam privilegii possint etiam nunc reducere Missas, examinat idem Pasq. *q.* 1182 [1].

Quæst. 10. — *An possit præscribi circa onera Missarum?* R. Dixi de hoc *l.* 4. *a n.* 852. Hoc adde, quod Beneficiati, Capellani etc. non videantur posse præscribere, quominus applicent fructum Sacrificii Fundatoribus, aliisque, ad quorum intentionem legere tenentur ex stipendio singulis Missis respondente, nam obligantur hunc semper in singulis Missis ob tale stipendium applicare : ergo non apparet, quomodo præscribere possent, cum singula stipendia, si debeant fieri ipsorum, postulent applicari singulas Missas, ita Pasq. *q.* 1194. et satis insinuatum est *lib.* 4. *num.* 833. 122

Quæst. 11. — *A quo et quomodo taxandum sit stipendium pro Missa?* R. § 1. Non est illicitum pacisci de stipendio pro Missa, et quando videtur hoc prohiberi, intelligi debet de pactione, per quam vendatur Missa pro pretio, Gob. *n.* 560. Possuntque etiam divites Sacerdotes, qui aliunde ex proventibus ecclesiasticis substentationem habent, exigere stipendium pro hoc ministerio Missæ, neque hoc prohibitum fuit, nisi quando vergebat in præjudicium pauperum, uti habet communissima cum Pasq. *q.* 905. Avers. *q.* 11. *s.* 17. § *Secundo*, Gob. *n.* 569. contra *S. Anton. Rich. Silv. Caj. Arm.* Tol. 123

§ 4. Quamvis Trid. *sess.* 22. *in Decreto de observ. in celebr.* mandet, ut Episcopus contra avaritiam Sacerdotum ordinet, circa mercedem, conditiones et pacta pro Missis, Episcopus tamen non potest idem stipendium taxare pro omnibus, nam si Missa sit cantanda aut legenda tempore vel loco incommodo aut longe distante etc. potest exigi majus stipendium, Bon. Lugo *Resp. mor. l.* 5. *dub.* 18. Aversa § *Septimo.* Sporer *n.* 359. Potestque pro Missa solemni exigi duplum vel triplum, quia longior est et difficilior, ac habet plures Ministros, maxime cum secundum dicta *n.* 49. probabile sit habere majorem efficaciam ex opere operato, Pasq. *q.* 192. 124

§ 3. Episcopus spectatis circumstantiis potest taxare rationabile stipendium, ita ut excessus sit injustus, et restitui debeat, quamvis enim stipendium non sit proprie pretium Missæ, quæ in se est invendibilis, tamen imitatur rerum pretia, ideoque debetur ex justitia ad sustentationem Sacerdotis, et quando negatur Sacerdoti, qui celebravit, huic contra negantem conceditur actio in foro externo, Pasq. *q.* 904. ergo sicuti id, quod supra legi- 125

[1] Missarum reductio auctoritatis Romani Pontificis est. « Possunt quidem Episcopi sententiam de validitate vel subsistentia legati; cum hoc adhuc sit de eorum jurisdictione; non tamen valide ipsius legati Missas moderari. Facultas enim Episcopis in Tridentino (Sess. XXV. c. IV. de Ref.) facta hac de re *intelligitur tantum de prima Synodo post idem Concilium celebrata ac de oneribus Missarum celebrandarum ante idem Concilium impositis,* ut declaravit S. C. C. ait Scavini, III. p. 647. (*Edit.*)

timum pretium accipitur pro mercede, debet restitui, ita hic, Pell. Lug. supra, *et de Euch. d.* 21. *s.* 1 [1].

126 § 4. *Caj. Henr.* et alii putant, solum illud stipendium esse justum, quantum requiritur ad sustentationem unius diei, additque *Petr. Nav.* nec lege nec consuetudine posse minus induci; sed merito sententiam illam [1] rejiciunt Suar. Vasq. Dicast. Gob. *n.* 563. quia per alia potest acquiri victus quam præcise per laborem mediæ horulæ; itaque hoc stipendium censeri debet justum, quod lege vel consuetudine est taxatum [2].

127 § 5. Si illi, qui Missam petunt, sponte velint dare majus stipendium, frustra prohibebit Episcopus, ne sic detur aut a Sacerdotibus acceptetur : dicent enim se non dare vel acceptare velut stipendium pinguius, sed mere, ut aliquid gratis donatum. Pell. Lug. Pasq. *q.* 929. Et similiter possunt Sacerdotes libere acceptare [4] stipendium minus taxato. Id unicum prohibere potest Episcopus, ne ex pacto plus exigant Sacerdotes, vel solvant alii, hoc enim unum est contra reverentiam Missæ et habet speciem avaritiæ, *Lugo* supra.

128 § 6. Sacerdos non ideo potest [5] plus exigere pro Missa, quod nunc omnia ad sustentationem necessaria sint cariora, nam etiam pecunia est hoc ipso carior, et rarior secundum Spoter *n.* 359. Et saltem praxis, ac Episcopi id non permittunt.

129 *Quæst.* 12. — *Quid præterea notandum sit circa Missas pro stipendio?* R. seqq. §1. Quamvis *n.* 50. dixerim probabile esse, quod Sacerdos possit sibi retinere vel alteri applicare saltem partem fructus specialissimi, tamen celebrans pro stipendio debet habere talem intentionem, ut velit stipendium danti, hoc applicari, quod ei de jure debetur : certum autem est, non posse ideo accipere duplicatum stipendium, nam Alex. VII damnavit hanc 8. prop. *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum* Urbani VIII.

§ 2. Quæ *n.* 66. *et* 79. dicta sunt de retinente 130
partem stipendii, et curante per alium legi Missam, confirmat idem Alex. VII. damnans hanc 9. prop. *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.*

§ 3. Non tantum beneficiatus potest per 131
alium legere Missas, dato solum ordinario stipendio, uti habet declaratio, et notavi *l.* 4. *n.* 820. sed hoc potest etiam Capellanus amovibilis. Item ille, cui commissa est celebratio Missarum perpetuarum, Pasq. *q.* 970. *et* 973. Gob. *n.* 572. ubi notat Ecclesiam vel locum, cui relinquitur Missa perpetua, si proprios Sacerdotes non habeat, teneri eligere Sacellanum, qui celebret, tribuendo ipsi totum proventum istius fundationis, eo enim ipso quod Sacerdotes non habeat, censetur eligi, ut executor, vel ut procurator.

§ 4. Cui datur stipendium pinguius, quia puta- 132
tur devotius celebrare, secundum Pasq. *q.* 976. non potest Missam alteri committere, etiam si huic per totum stipendium, nisi impedimentum vel justa causa excuset, quia devotio ipsius quasi in contractum ducta est : si tamen committeret æque devoto, non videtur peccaturus; aut si etiam alteri non æque devoto, non esset obligatio restituendi; nec facile erit mortale, quia hic excessus devotionis non est tanti.

§ 5. Si quis pro Missis dederit stipendia 133
majora, non præcise intuitu Missarum, sed ex affectu speciali ad hunc Sacerdotem, vel ad hoc Monasterium specialiter juvandum in sua paupertate, putant Pasq. *q.* 976. et Mendo *diss.* 13. *n.* 80. Missas posse committi aliis Sacerdotibus pro ordinario stipendio, excessu retento, cum hic non sit species turpis lucri : sed Steph. merito hoc tantum admittit, si constituens hunc suum specialem affectum verbis expresserit.

[1] Quemadmodum etiam ante Tridentinum factum legimus a Willelmo Eboracensi Archiepiscopo, cujus constitutionem renovavit Joannes ejus successor in Concilio Provinciali Eboracensi. Quamvis autem eleemosynæ taxatio ab Episcopo extra Synodum fieri queat, attamen ut stabilior sit, ac Sacerdotibus commodius significetur plerumque in Synodo fieri consuevit. Vide Bened. XIV. *de S. M. S.* lib. 3. c. 21.

[2] Vide pereruditum discursum Secretarii S. C. Prosperi Lambertini super augmento eleemosynæ Missæ Manualis in Urbe T. 3. *Thes. Resolut.* p. 312. ubi ipsum hunc La-Croixii locum citat.

[3] Et hæc sententia fuit S. C. in *Aprutina* 15. Novemb. 1648. Verba affert Lambertinus in nuper citato discursu p. 313.

[4] Ita resolutum fuit a S. Congreg. in *Pistoriensi* 16. Januarii 1649. ut videre est T. 3. Resolut. p. 313. Poterit tamen Ordinarius statuere, quod Sacerdotes pro Missa non recipiant quid minus eleemosyna taxata. Pasqual. *de Sacrif. Missæ* qu. 928. n. 3. et seqq. Idque constat ex Resolutione S. C. in S. *Severini eleemosynæ Missarum* 16. Julii 1689. apud Lambert. in discursu pro Caussa Urbis, T. 3. citato p. 313.

[5] Contrariam sententiam defendit Pasqual. q. 925. et sequuta est S. C. in *Nullius Lerenæ* 7. Decemb. 1675. T. 3. *Resolut.* p. 314.

134 § 6. Si *Cajo* incumbat hodie legere Missam, pro qua accipit tres solidos, et petat a *Titio*, ut pro se legat, spondens se cras lecturum pro *Titio*, qui pro sua crastina Missa tantum duos solidos accipit, hoc videtur licere, quia in hoc fit tantum permutatio Missarum et dierum.

135 § 7. Qui contra prohibitionem, partem stipendii retinet, et facit Missas legi per alium, peccat graviter, vel leviter pro quantitate partium stipendii quas retinet, estque probabilius teneri ad restitutionem faciendam illis, qui Missas legunt aut saltem qui constituit, ut notat Pasq. *q.* 969. quia pecuniam acceperat, non ut constitueret Missas pretio, quo posset, sed tantum, ut acquireret eam titulo celebrationis : ergo quod retinet, quando non celebrat, retinet sine titulo : ergo injuste, alter autem qui celebrat hoc ipso habet jus ad stipendium, Du Bois ad prop. damnatas *n.* 232.

136 § 8. Putant Lug. et Aversa *q.* 11. *s.* 17. § *Sexto*, si alter cui Missa committitur, sit contentus, etiamsi retineatur pars stipendii, nihil peccari, quia sicuti potuit obligationem legendi admittere gratis, ita potest pro minore stipendio : sed recte monent Diana,[1] Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 71. Pasq. *q.* 975. in praxi hoc periculosum esse ; nam communiter fiet, ut alteram partem remittet, quia timet, ne in futurum non committantur sibi Missæ, vel videatur ingratus, ideoque potius coacte cedit juri suo.[2]

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, et Episcopis Universis gratiam, et communionem Sedis Apostolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, et Apostolicam Benedictionem.

« Quanta cura adhibenda sit, ut Sacrosanctum Missæ Sacrificium non solum omni » Religionis cultu, ac veneratione celebretur; » Verum etiam, ut a tanti Sacrificii dignitate » cujusvis generis mercedum conditiones, » pacta, importunæ atque illiberales eleemo- » synarum exactiones potius, quam postula- » tiones, aliaque hujusmodi, quæ a Simoniaca » labe, vel certe a turpi questu non longe » adsunt, e medio tollantur, nemo est ex Ca- » tholicæ fidei cultoribus, qui ignoret. Verum » eousque tandem progressa est, sicut non sine ingenti Cordis nostri mœrore undique » accepimus, nonnullorum sive Ecclesiastico- » rum, sive Laicorum virorum avaritia, quæ » est idolorum servitus, ut Eleemosyna qui- » dem, seu stipendia propter Missarum cele- » brationem juxta locorum consuetudines, vel » Diœcesanarum Synodorum Sanctiones in » subsidium alimentorum uniuscujusque Sa- » cerdotis dumtaxat pro regionum opportuni- » tatibus præscripta colligant, Missas vero » celebrari curent alibi, ubi Eleemosynæ, seu » stipendia vel consuetudine, vel Synodali lege » pro singulis Missis attributa sunt minoris » pretii, quam illic ubi accipiuntur, darentur. » Id quam absonum sit, atque alienum ab ipsa » sive expressa, sive tacita pia offerentium » voluntate, omnes plane intelligunt, nec aliter » existimandum est; in illa enim potius Missas » esse celebrandas, quisque vult, ad quam » religionis et pietatis stimulis ductus eleemo- » synas confert, aut in qua quisquam fortasse » tumulatus est, quam in alia Ecclesia sibi » prorsus ignota. Quod sane veluti mercaturis » faciendis a turpis lucri cupiditate inductum » non solum ab avaritiæ suspicione, et vitio, » verum etiam a furti crimine, unde restitu- » tioni subjacet, haud immune, in causa est, ut » bonorum quamplurimi ad quorum notitiam » mercatura hujusmodi venit graviter offensi » ab eleemosynis ad celebrandas Missas am- » plius offerendis sese abstineant. Execrabilem » hujusmodi abusum alicubi sensim irrepen- » tem detestantes Romani Pontifices Præde- » cessores nostri de consilio tum Congrega- » tionis S. R. E. Cardinalium universitatis in- » quisitionis contra hæreticam pravitatem, tum » Congregationis Cardinalium Concilii Triden- » tini interpretum decretum voluerunt, nimi- » rum a quolibet Sacerdote stipendio, seu » Eleemosyna majoris pretii pro celebratione » Missæ a quocumque accepta non posse alteri » Sacerdoti Missam hujusmodi celebraturo » stipendium seu Eleemosynam minoris pretii » erogari, etsi eidem Sacerdoti Missam cele- » branti, et consentienti se majoris pretii sti- » pendium, seu Eleemosynam accepisse indi- » casset. Ea propter vos Venerabiles Fratres » in Apostolici ministerii, et sollicitudinis nos- » træ partem adscitos rogamus, et maximopere » in Domino hortamur, ut custodientes Vigilias » super Gregibus vestris enitamini ne ea pestis » amplius pervagetur, sed ut penitus extingua- » tur : Ab avaritia enim tamquam a radice, » mala omnia germinant, quam quidam ap-

[1] Atque ita censuit S. C. in *Romana Eleemosynæ* 23. Aug. 1664. T. V. p. 139.

[2] Confer cum hac doctri na, ceterisque supra adtactis Benedicti XIV. Constitutionem, quam hic subjicio.

» petentes erraverunt a fide, et inseruerunt
» se doloribus multis. Avaritia quidem nulla
» potior contagio, quæ conceptam apud omnes
» Sacerdotalis dignitatis, perfectionisque opi-
» nionem magis inficiat, evellatque avaritia
» opibus Deum posthabere ac servire mam-
» monæ docens efficit, ut Avari hæreditatem
» non habeant in Regno Christi, et Dei. Quod
» si hæc in Laicis hominibus minime toleranda,
» atque adeo legibus coercenda, quid in Ec-
» clesiasticis viris, qui terrenis rebus nuntium
» miserunt, qui in sortem Domini vocati, qui
» Deo mancipati sunt? Quid quod non per
» mundana sacra, sed per altaris ministerium
» tam sordide, et cum Sanctissimarum Legum
» contemptu, et cum Sacerdotalis characteris
» dedecore in Avaritiam præcipiti animo ra-
» piuntur? contendite igitur, Venerabiles Fra-
» tres, quibus Christi ovium cura demandata
» est, non solum ut verbo et exemplo præeun-
» tes, Christi sitis bonus odor in omni loco
» unde populi vestigia vestra sequantur, verum
» etiam, ut Ecclesiasticos primum, deinde
» Laicos viros ab infectis vitiorum pascuis
» avertentes, per viam mandatorum Dei ad
» cœleste Ovile currere doceatis. Quoniam
» autem ita comparatum est, ut præsentis
» pœnæ metu salutaribus monitis facilius ob-
» temperetur per edictum in vestris Diœcesi-
» bus proponendum affigendumque universis
» notum facite, quemcumque qui eleemosynas
» seu stipendia majoris pretii pro missis cele-
» brandis, quemadmodum locorum consuetu-
» dines vel Synodalia statuta exigunt, colligens,
» Missas, retenta sibi parte earumdem eleemo-
» synarum, seu stipendiorum acceptorum, sive
» ibidem, sive alibi ubi pro missis celebrandis
» minora stipendia seu Eleemosynæ tribuun-
» tur, celebrari fecerit, Laicum quidem, seu
» secularem præter alias arbitrio vestro ir-
» rogandas pœnas, Excommunicationis pœ-
» nam; Clericum vero, sive quemcumque Sa-
» cerdotem pœnam suspensionis ipso facto
» incurrere, a quibus nullus per alium,
» quam per nos ipsos, seu Romanum Pontifi-
» cem pro tempore existentem, nisi in mortis
» articulo constitutus, absolvi possit. Fore
» autem in Domino confidimus, ut unusquis-
» que memor conditionis suæ posthac bene
» consultum velit animæ suæ, nec tam salu-
» tares leges censurasque Ecclesiasticas parvi-
» pendat. Interea Fraternitatibus vestris Apo-
» stolicam Benedictionem in populos etiam
» curæ vestræ commissos redundaturam per-
» amanter impertimur, Volumus autem, ut
» præsentium Litterarum transsumptis, sive
» exemplis etiam impressis, manu alicujus
» Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ
» in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis
» eadem prorsus fides in Judicio, et extra ad-
» hibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsenti-
» bus si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum
» Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub
» annulo Piscatoris die trigesima mensis Junii,
» millesimo septingentesimo quadragesimo
» primo, Pontificatus nostri Anno primo.[1] »

P. Cardinalis Passioneus.

§ 9. Quod dictum est *n.* 69. non posse per unam Missam satisfieri pluribus obligationibus, declarat idem Alex. VII damnans hanc 10 prop. *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et Sacrificium unum offerre: Neque enim est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.* Posset tamen Papa facere, ut additis in una Missa pluribus Collectis satisfieret pro pluribus Missis, supplendo de thesauro Ecclesiæ fructum, qui per Missas obtineretur et totus per Collectas non ponitur, Pasq. *q.* 1151. Avers. § *Rursus.* Probabilius tamen est, quod in Missa pro stipendio licite addatur Collecta pro aliquo alio, sicuti in *Memento* licite oro pro alio, hoc enim nihil præjudicat stipendianti; ita plures cum Gob. *n.* 154. contra Bon. et alios. 137

§ 10. Ordinarie non excusat paupertas Sacerdotis, ut accipere possit plura stipendia pro una Missa, Gob. *n.* 568. et docte Silv. *p.* 1. 138

[1] Quum autem a S. C. Cong. quæsitum fuisset 1° utrum sacerdos qui stipendium solito pinguius accepit, possit in gratiam pii operis alii sacerdoti ordinarium tantummodo stipendium tradere reticendo prorsus partem qua taxam ordinariam superavit? 2° utrum idem sacerdos possit sibi alium sacerdotem substituere ea lege ut aliquam partem stipendii ordinarii vel extraordinarii in gratiam pii operis determinati remittat? 3° et quatenus negative in utroque casu utrum sacerdos ita agens ad restitutionem teneatur? 4° utrum sacerdos petens ab alio hujusmodi condonationem, debeat prius illi stipendium totum tradere? 5° Et quatenus affirmative, utrum aliter agendo ad restitutionem teneatur? — Ita responsum fuit: — *Die* 29 *Augusti* 1860. — *Consulat Theologos, præsertim S. Alphonsum de Liguori, tractatu XIII de Sacramento Eucharistiæ, cap. VII; et Benedictum XIV de Synodo, lib. V, capite IX et constitutione* Quanta cura *superius citata; eorumque sententiis se conformet. In quorum fidem datum Romæ, ex ipsamet secretaria, die* 31 *Augusti* 1860. — *A. Quaglia, secretarius.* — In qua responsione mendum irrepsit, nam S. Liguorius de hoc agit l. VI, tract. III, *de Euch.* cap. III a num. 321. His omnibus indicatis locis docetur stipendium acceptum totum transmitti debere, nisi recipiens *liberaliter et omnino spontane* ac non rogatus de eo quid cedere velit. (*Edit.*)

v. Missæ casu 2. Nequidem si paupertas sit gravis, Henao *a n.* 1466. contra Th. Hurt. et Steph. *n.* 66. Addit tamen Henao *a n.* 1484. constitutum in extrema necessitate id posse : probatque *Steph.* ex eo, quia probabile est Sacrificium oblatum pro multis æque prodesse singulis ac si offerretur pro unico ; sed ratio ista nihil evincit, quia secundum dicta *n.* 47. hoc valde incertum est, et si verum non sit, probabilitas non faciet, ut Missa ita prosit singulis : ergo Sacerdos exponit se periculo formali defraudandi proximum. Itaque ideo tum licebit pro una Missa accipere plura stipendia, quia extrema necessitas facit omnia communia, et magis convenit, ut accipiat necessaria ab illis, pro quibus Missam offert, quam ab aliis, in quorum utilitatem nihil facit.

139 § 11. Quamvis multi, et graves Auctores apud Pasq. *q.* 942. antehac docuerint, si quis acceptaverit stipendia incongrua, minora taxato, non ideo teneri legere tot Missas, sed posse reducere ad numerum taxæ ordinariæ, tamen oppositum nunc tenendum est, secundum dicta *n.* 76. *et* 91. Imo in dubio, an acceptando decem incongrua stipendia intenderit se obligare ad decem Missas, tenetur ad decem, etiamsi sit pauper, quia per acceptationem jus est aliis acquisitum, et ipse sibi imputet, quod acceptarit, Pasq. *q.* 943. Aversa, § *Quod si*, qui addit, quando offeruntur incongrua stipendia, posse admonere dantem de incongruitate, et sit ex ejus consensu posse Missas reducere ad taxam ordinariam. Quod si quis pecuniam acceptarit pro Missis absque præscripto harum numero, satisfacit numerando eas juxta taxam ordinariam stipendii, quamvis in illa regione a quibusdam acceptetur pro Missa stipendium minus taxato, Pasq. *q.* 944. Similiter si putavit pecunia data esse decem stipendia, et postea invenit tantum esse octo, tenetur tantum ad octo Missas, quia non consensit in plures, quam essent stipendia, Pasq. *q.* 945. Putat tamen Aversa, § *Et similiter*, admonendum eum, si fieri potest, qui stipendia dedit. Si vero inscius admiserit monetam adulterinam vel eo tempore statim ubique decedentem de valore, potest reducere ad numerum justi stipendii.

140 § 12. Sacerdos non potest accipere duplex stipendium ex eo quod uni applicet Missam, alteri Indulgentias, v. g. altaris privilegiati, qui enim pro tali Missa vel Indulgentia dat stipendium, petit sibi applicari utrumque, sicque fieri judicant omnes communiter : ergo ad hoc tenetur saltem ex fidelitate Les. Steph. *n.* 65. Hinc etiam quando acceptasti stipendium ordinarium pro Missa ubi voles celebranda, non potes petere majus, quia celebrabis in altari privilegiato, applicaturus Missam Defuncto, uti contra *Bord.* probabilius tenent Tamb. et Gob. *n.* 511. Si tamen stipendium acceperis pro Missa, ubi et quando voles, celebranda, et roget te aliquis, ut te obliges ad celebrandum certo loco vel tempore, putant Caram. et Gob. *n.* 556. te posse pro hac obligatione aliquid accipere, et quidem, si consuetudo non taxarit aliquid certum, quintam partem ordinarii stipendii, quia obligatio et onus illud videtur pretio æstimabile, possuntque videri dicta *n.* 124.

§ 13. Quamvis certum esset ab aliquo non 141
peti nisi unum fructum, v. g. satisfactorium pro defunctis, et non impetratorium, tamen adhuc recte dicit Pasq. *q.* 649. illicitum esse acceptare secundum stipendium, nisi forte liberaliter offeratur, quia qui dat ordinarium stipendium, illi debetur, uterque fructus, qui saltem ejus amicis vel ipsimet aliter proderit. Gob. *n.* 155. Si tamen convenerit de fructu specialissimo aut alia parte fructus, non petit applicanda tertio, ut ei prosit, quantum potest, posse aliquid ideo sumi notat Gob. *n.* 512. dummodo admoneat dantem de incertitudine, an ei prosit talis applicatio. Non potest tamen aliquid peti pro fructu ex opere operantis, uti contra Con. notant Aversa *s.* 18. § *Imo* et Gob. *n.* 510. Nec pro lectione plurium collectarum. nec pro majori devotione, quod ultimum, etsi asserant *Palud. Silv. Comit.* tamen communiter rejiciuntur, Pasq. *q.* 957.

§ 14. Potest quis in Natali Domini pro tri- 142
bus Missis acceptare tria stipendia, Pasq. *q.* 906. Avers. *s.* 8. An autem obligatus quotidie celebrare, possit aliquando abstinere, aut quando abstinere potest, si celebret, pro ea Missa acceptare stipendium, dictum est l. 4. a n. 840.

§ 15. Si alicubi sit penuria Sacerdotum, aut 143
difficilius haberi possit, qui legat, v. g. die festivo, putant aliqui plus peti posse pro stipendio ; sed merito contradicit Gob. *n.* 509. est enim species simoniæ, et quasi venditio Missæ; sicuti si majus pretium petatur pro mercede, quia plures sunt qui petunt, et pauciores qui vendunt.

§ 16. Sacerdos in diebus illis, quibus tenetur 144
celebrare ratione Beneficii, Capellaniæ vel legati, non potest acceptare aliud stipendium pro Missa talis diei ; uti dictum est n. 92. limitat Barb. *de off. Parochic.* 11. *n.* 13. nisi in fundatione expresse ponatur, aut aliunde scia-

tur, quod non teneatur Sacrificium applicare Fundatoribus. Quid autem præsumendum sit, si in fundatione Missarum expresse non præscribatur quoties vel ad quam intentionem sit celebrandum, dixi l. 4. a. n. 831. Item an Parochus possit accipere stipendium pro Missa, quando tenetur celebrare, dixi l. 3. p. 1. n. 762. potestque videri etiam Avers. § *Alii*, ubi probabiliter docet non semper, quando tenetur celebrare, teneri applicare parochianis.

145 § 17. Sacerdos, qui celebrat in quodam loco, v. g. in templo Monialium, si ideo stipendium habeat ab Ecclesia vel Monialibus, non potest recipere aliud stipendium pro applicatione talis Missæ, ut a pari colligitur ex dictis *n.* 92. Si tamen alio titulo obligetur ad celebrandum, v. g. pro ornatu templi, vel ut homines audiant, Suar. Vasq. Lug. aliique multi cum Pasq. *q.* 908. et Avers. *s.* 17. § *Admittendum*, dicunt pro applicatione talis Missæ posse accipere stipendium, quia hoc nullibi prohibetur, et applicatio mansit ipsi libera. Et idem intelligunt iidem Auctores cum Avers. § *Juxta* de legente missam solemnem aut conventualem, si simul non obligetur ad alium finem applicare. Docet tamen recte Pasq. *q.* 955. pro Missa, quæ in Confessione imponitur pro pœnitentia, non posse accipi stipendium, nisi Confessarius expresse addiderit applicationem fore liberam.

146 § 18. Sacerdotem Societatis JESU non posse acceptare pro se vel pro alio stipendium ratione Missarum, quas legit, dixi l. 4. a n. 136. Unde si offeratur pecunia pro Missis, potest per Superiores admitti, non cum rigida obligatione, sed ut v. g. aliquæ Missæ spatio medii anni, vel etiam singulis annis una aut altera legatur ex gratitudine, et quasi fidelitate, inquit Castr. *t.* 16. *d.* 3. *p.* 11. *n.* 6. sicque declarasse Mutium Generalem testatur Burgh. *cent.* 3. *cas.* 25. Item potest pecunia admitti liberaliter, et vicissim liberaliter promitti Missæ, ita tamen ut posterior promissio non sit veluti compensatio seu solutio reciproca pro stipendiis, sed ut offerenti significetur admitti titulo eleemosynæ, uti dictum est *l.* 4. *n.* 136. Item potest Sacerdos Societatis, cui pecunia offertur pro Missis legendis, dicere offerenti, Missas gratis legendas ad ipsius intentionem, et vicissim rogare ipsum, ut liberaliter applicare velit pecuniam oblatam ad hanc vel istam piam causam; sic enim ipsum habiturum duplicatum fructum, imprimis ordinarium Missæ, non aliter ac si pro stipendio legeretur, deinde etiam cooperationis ad illam alteram piam causam.

§ 19. Quod dictum est n. 67. non posse abs- 147
que licentia Superioris admitti nova onera Missarum, intelligitur de Missis in perpetuum. Notatque recte Aversa, si alicui Ecclesiæ vel Monasterio offeratur certa pecunia cum onere celebrandi, v. g. ad 30 annos tot Missas, non esse æquum, si jam expendatur tota illa pecunia, et successoribus relinquatur solum onus celebrandi, sed saltem pars quæ futuris oneribus respondeat, applicanda erit ad censum, aut asservanda successoribus.

§ 20. Docent multi, quod colligens Missa- 148
rum stipendia non possit sibi ratione laboris aliquid etiam modicum retinere, sed debere illi ab Ecclesia satisfieri : oppositum tamen tenent Sot. Rodr. Henr. Vasq. Fill. Fag. Tamb. Dic. Pasq. *q.* 997. Admistratores autem Ecclesiarum nihil possunt ex stipendiis deputatis ad Missas retinere ratione expensarum pro ipsismet Missis, nisi aliunde non haberent : [1] et tum non licet, nisi quantum postulant expensæ, relicto adhuc Missarum fundatorum numero, uti dictum est n. 95.

§ 21. Si moriturus determinarit pro se legi, 149
v. g. 100 missas, sed nihil statuerit de quantitate stipendii, hæredes tenentur ad justum stipendium, non indignum qualitate defuncti, ut ait Schild. *t.* 6. *c.* 4. § 2. Quod si hæres Sacerdoti, quem putabat probum et fidelem, solverit stipendium pro missis legendis, licet postea dubitet, an eas legerit, videtur satisfecisse, quia Defunctus censendus est tantum voluisse obligare ad dandum stipendium, et curandum prudenter, quantum in se est, ut missæ fierent, *Bardi*, *Schild.* supra.

§ 22. Legatarius, si tantum sit executor vel 150
procurator, tradere debet quidquid legatum est pro largiori stipendio missarum. E contra si esset vere legatarius, legans qui voluit, v. g. singulis mensibus pro se unam missam legi, et ad hoc destinavit stipendium superfluum, præsumitur erga legatarium exercuisse liberalitatem, et donationem : hinc secundum Pasq. *q.* 971. satisfaciet, si minori stipendio

1 *Hinc in* Auximana *die* 23. *Febr.* 1726. *T.* 3. Resolut. *p.* 283. *statuit S. C.* Rectores Beneficiorum, Capellanos perpetuos, Canonicos obtinentes ultra Canonicatum Capellanias perpetuas, et ipsum Capitulum (*Collegiatiatæ Cinguli*) pro rata onerum perpetuorum teneri ad solutionem Utensilium Sacristiæ, ad rationem uniùs obuli pro qualibet Missa, exceptis tantum Missis adventitiis, et amplius. *Similiter in* Romana 10. *Maji* 1727. *T.* 4. *p* 55. *constitutum fuit*, Utensilia esse solvenda a Capellano ad rationem scutorum quatuor quolibet anno. *Vide etiam Edictum Clementis XI. die* 23. *Decemb.* 1706. *in ejus Bullario p.* 320.

missam procuret. Videri potest Pasq. *a n.* 978. usque ad 1116, ubi plura habet de legatis missarum. Occasione autem hic dictorum resolvuntur seqq. casus.

151 § 23. Titius testator, assignatis 100 florenis voluit fundari in perpetuum missam anniversariam pro se in Monasterio aliquo, Superior Monasterii re male intellecta indixit Religiosis tot missas statim legendas, quot respondebant isti pecuniæ, *Quæritur*, an hæres teneatur solvere hæc stipendia, et nihilominus fundare anniversarium? *R.* 1. Si hæres non fecerit legi eas missas, non tenetur pro eis lectis dare stipendium, sed sibi imputet ille Superior, quod sine mandato processerit. 2. Si hæres fecerit legi, aut, licet non fecerit legi, si pro lectis missis dare velit stipendia, nihilominus tenetur instituere anniversarium, quia ita voluit testator. *Nec obstat*, quod utilius esset testatori statim pro eo legi tanto plures missas, *nam* hoc dato, non est in potestate hæredis, imo nec semper Episcopi, piam testatoris voluntatem convertere in aliquid etiam evidenter melius, sed fieri debet determinate hoc, licet minus bonum, quod testator fieri voluit, ut dixi l. 4. n. 841. et 847. maxime cum potuerit hoc intendere, tum ad retinendam semper sui memoriam, tum ut secuturis temporibus missa illa annue legenda prodesset, si non ipsi, saltem aliis de familia mortuis aut morituris.

152 § 24. Cajus ex legato 100 florenorum tenebatur curare singulis annis missam pro testatore, et quia id per plures annos non potuit ob bellica tempora, *Quæritur*, an nunc, dum potest, teneatur facere suppleri anniversaria prætermissa. *R.* Gob. *tract.* 3. *post n.* 636. *litt. B. et seqq.* negat, 1. quia tale legatum habet se sicuti res locata, uti notant *Barb.* et alii, si autem res locata nullos afferat fructus, non debetur illa pensio : ergo. 2. Talis obligatio curandi annuam missam videtur esse affixa anno : ergo hoc elapso, illa desinit. 3. Talis videtur esse prudens interpretatio voluntatis in testatore, quod tantum intenderit obligare ad annua stipendia missæ, quando ex tali legato provenirent.

153 § 25. Quando quis a 10 hominibus accepit 10 stipendia, an teneatur sigillatim pro singulis applicare singulas missas, an vero sufficiat in confuso : Item, an possit in 10 illis missis applicare singulis decimam partem cujusvis missæ, dicetur n. 209. et 210.

154 *Quæst.* 13. — *An sit mortale unicam Missam omittere, quam quis promisit, vel pro quo accepit parvum stipendium, v. g. quatuor blaffardos.* R. De missa, quam quis promisit, dixi l. 2. p. 2. n. 775. non esse mortale, ubi addidi, si quis seorsim tribus missam promiserit, non satisfacere legendo unicam, sed teneri pro singulis unam legere. Quod attinet ad missam debitam pro stipendio, Fag. Pell. Herincx. Gob. *n.* 480. Spor. *n.* 353. negant esse mortale unicam negligere, quia stipendium illud non est materia requisita ad mortale : ex illa autem videtur debere colligi magnitudo peccati. E contra affirmant communius, et probabilius alii, quia quamvis stipendium non sit materia tanta, valor tamen missæ, qua privatur alter, est maximus, neque stipendium habet se ut pretium æquale missæ, nam missa est intrinsece invendibilis, et infiniti valoris : sed Sacerdos, Ecclesia indulgente, pecuniam acceptans veluti stipendium pro sustentatione vitæ, absolute se obligat ad opus hoc maxime utile præstandum illi, qui stipendium dedit. Ita Avers. *q.* 11. *s.* 18. Steph. *n.* 72.

155 *Quæst.* 14. — *Quisnam censeatur diu differre Missam, ad quam obligatur, ideoque peccare mortaliter?* R. Led. Villal. Dian. Lugo *De Euch. d.* 21. *n.* 34. dicunt, eum non diu differre, qui non ultra 50 aut 60 dies; qui autem ulterius, dicunt differre diu, Pasq. *q.* 965. dixit vix plus concedi a quoquam, quam tres menses. Si autem ultra terminum concessum adderentur duo vel tres, dicit adhuc moraliter pertinere ad hunc terminum : sed Gob. *n.* 597. Steph. *n.* 69. Spor. *n.* 354. recte dicunt attendendum esse ad circumstantias, præsertim causæ, ob quam missa petitur, nam pro defuncto debet minus differri quam pro vivo, cum defuncto gravissimum incommodum sit carere levamento in tantis pœnis. Item pro necessitate, quæ non patitur moram, v. g. pro præsenti periculo vel infirmitate adhuc minus differri debet, uti patet, et ideo Urbanus in suo decreto mandat, non plures missas suscipi, quam quæ *intra modicum tempus* possint legi.

156 *Quæst.* 15. *Quid faciet, qui obligatus est ad plurimas Missas, quas omnes legere non potest?* R. Imprimis peccavit tot onera acceptando, sed supposito quod acceptarit, et stipendia illa consumpserit, ita ut nec per se possit satisfacere, quia alias missas legere debet, nec per alium, quia pecuniam non habet, conari debet satisfacere, quantum potest, v. g. gratis petendo missas ab aliis, si speret obtinere, quotidianas missas offerendo, ut prosint, quantum possunt illis, a quibus accepit ea stipendia, applicando iis, quantum licitum erit, partem specialissimam sibi competentem, item eisdem

applicando alia opera, v. g. jejunia, orationes, demum etiam audiendo missas, eisque applicando fructum.

157 *Quæst.* 16. *An Sacerdos possit pro libito disponere de illis pecuniis, quas accepit pro stipendiis Missarum?* R. Posse, quia sunt velut fructus propriæ industriæ, et laboris. *Nec obstat*, quod forte ad tales Missas stipendiatas teneatur ex Capellania collativa, *nam* adhuc hi fructus computantur inter bona quasi patrimonialia, quia acquiruntur ratione proprii ministerii. Sot. Nav. Vasq. Sanch. Lug. Diana, Quarti, Henao supra Parergo 30.

158 *Quæst.* 17. *Quid dicendum sit de illo, qui accepto stipendio non legit Missam talem, qualis petita est, aut eo tempore?* R. § 1. Quamvis multi cum Avers. *q.* 11. *s.* 18. § 1. dicant eum satisfacere, qui legit Missam de tempore, quando ad hanc magis afficitur, licet stipendium acceperit pro Missa de *Requiem*, idemque admittant Nav. et Lugo *de Euch. q.* 21. *n.* 35. si non ideo acceperit stipendium notabiliter, majus; tum quia est eadem substantialiter Missa, tum etiam quia alia Missa est longior, et devotio Sacerdotis erit major, ideoque addunt, nequidem opus esse addere collectam pro defuncto; tamen recte dicit Gob. *a n.* 617. si expresse promiserat Missam de *Requiem* sub veniali ad hanc teneri, si per Rubricas tum possit legere, maxime quia Missa de *Requiem* ex se magis prodest defuncto, pro quo fiunt speciales orationes etiam nomine Ecclesiæ, Pasq. *q.* 187.

159 § 2. Quando per Rubricas non est licitum legere talem Missam, qualis petita est, per Missam de tempore obtinetur omnis Indulgentia, quæ obtineretur per Missam de *Requiem*, uti statuerunt Alex. VII die 5. Aug. 1662, et Clemens IX die 23. Sept. 1669. uti sic nulla superesset causa rationabilis mutandi ritum ab Ecclesia præscriptum.

160 § 3. Ad quid sit obligatio, quando fundatio præscribit Missas certo loco vel tempore, in certo altari vel certis diebus legendas, dixi l. 4. a n. 823. Putantque Henr. Graff. Bon. Barb, *de potest. Episc. alleg.* 29. *n.* 8. Episcopum posse concedere, ut Missa in alia Ecclesia vel altari celebretur, si ob justam causam celebrari nequeat in loco constituto. Quod si corruat, vel impediatur templum in quo tenebatur legere, si Missæ intendebatur principaliter ob splendorem, et cultum loci, erit interim liber ab onere Missarum. E contra principaliter Missa ipsa, ad hanc tenebitur in alio templo, Aversa *s.* 18. *in fine.*

§ 4. Si Sacerdos teneatur, v. g. ter de septimana legere, potest hac septimana anticipare pro sequente, nisi aliud colligatur ex verbis, vel fiat in præjudicium alienum, ut si Missæ essent constitutæ pro commoditate audientium, aut pro necessitate successive morientium : tum enim anticipari non possent, P. Nav. Bon. Lugo, et alii cum Aversa § *Septimo.* 161

Quæst. 18. *Quid notandum sit circa Sacerdotem, qui ex voto tenetur ad Missam?* Res. § 1. Qui vovit legere Missam, v. g. in gratiarum actionem, quia sanatus est, non potest pro tali Missa acceptare stipendium, quia intentio voventis præsumitur esse, quod velit Deo dare Missam non aliunde debitam ex justitia, Pasq. *q.* 875. et 554. 162

§ 2. Si quis sibi reservasset applicationem fructus Missæ quam vovisset, docet *Pasq.* posse quidem hunc gratis applicare, cui volet, sed non ideo posse acceptare stipendium, quia videtur fructum illum vendere. Contradicit *Tamb.* quia non ideo vendit, sed pro ejus applicatione acceptat stipendium, uti pro tota Missa acceptare posset. 163

§ 3. Probabile est votum etiam unius Missæ obligare sub mortali, quia materia hujus voti, quæ negligitur, est gravis, cum sit oblatio Sacrificii infiniti Deo debiti, cultus Religionis perfectissimus Deo debitus, actio præcipua, per quam homo uniri potest Deo, etc. Pasq. *q.* 871. 164

§ 4. Votum Missæ tum tantum est personale, et impleri debet a vovente ipso, quando promittitur propria actio voventis, uti si voveat ex motivo, ut ipsemet colat Deum; si autem voverit ex alio fine, qui per quodcumque Sacrificium obtineri potest, erit votum reale, licet promiserit se celebraturum, et poterit impleri per alium. Quod si nequeat se reflectere, an cogitarit de propria actione, censeri debet votum personale, quia si celebrationi non sit appositus finis extrinsecus, votum sistit in actione propria, Pas. *q.* 872. 165

§ 5. Potest per unam eamdemque Missam satisfieri, imprimis voto, et promissioni, si promittens respexit ad fructum; nam ratione voti non debetur fructus; non tamen poterit, si petita sit Missa pro gratiarum actione vel cultu divino. Deinde duplici voto, si unum illorum respiciat tantum Dei cultum, alterum tantum fructum, uti semper est, quando vovetur pro animabus : Unde si tertio vovissem Missam ratione tantum impetrationis alicujus beneficii, imo et quarto pro impetranda remissione peccatorum, putat Pasq. *q.* 875. me 166

per unam et eamdem Missam quatuor votis satisfacturum : dicitque hoc valere, sive vota ab uno, sive a pluribus sint emissa ; sed notanda sunt dicta *l.* 3. *p.* 2. *n.* 775. et spectanda est intentio voventis. Hoc certum est, si utrumque votum eumdem finem respiciat, non satisfieri utrique per unam Missam.

167 *Quæst.* 19. *Quanta sit obligatio ad Missas, quas Episcopus in Ordinatione injungit Presbyteris, et quando ipsi primam Missam legere teneantur?* R. Utrumque resolvetur, quando de Sacramento Ordinis.

168 *Quæst.* 20. *Quanta sit obligatio Sacerdotum Societatis JESU ad Missas, quæ ipsis quandoque præscribuntur legendæ?* R. § 1. Quamvis peccare possint Superiores, si curam non habeant ut scribantur, qui Missas legant vel orent, præsertim pro fundatoribus et benefactoribus, uti responsum Roma anno 1604, tamen particulares, qui Missas, et preces præscriptas non persolvunt, per se loquendo, non peccant, Suar. *de Relig. T.* 4. *t.* 10. *l.* 8. *c.* 2. *n.* 5. Hautin. *in patroc. Def. l.* 2, *n.* 612. Non videntur tamen satisfacere Regulæ, qui Missas a se legendas legunt per alium, ut responsum Roma Prov. Rheni sup. 1634. Attamen satisfacit cras lecturus primitias, si hodie pro obligatione, cujus tempus advenit, oret Rosarium, uti eidem responsum 1639, sed debere non in genere sed in particulari applicari pro illis necessitatibus, quibus assignatæ sunt, responsum est Prov. Venetæ 1619.

169 § 2. Missæ pro Defunctis ejusdem Ordinis, sive inducantur per generales constitutiones Ordinis, sive ex particularibus Regulis, sive ex Superiorum præscripto, non obligant sub mortali, quia ista tantum habent rationem simplicis mandati, nisi accedat præceptum obedientiæ : et hoc esse omnium judicium ac usum, dicunt Pelliz. *T.* 1. *t.* 5. *c.* 9. *n.* 12. Hautin. *n.* 617. Quoad Missas, quas in aliis Ordinibus præcipiunt Superiores accepto pro eis stipendio, vide dicenda n. 214. An autem Sacerdotes Societatis JESU possint legere Missas pro stipendio, dixi *l.* 4. *a n.* 136. et hic n. 146.

170 § 3. Ex Decreto Octavo Congreg. generalis XIII. Missa et Rosarium pro Defunctis in Societate legitur post festum Animarum prima die non impedita per Ecclesiam, non obstante renovatione studiorum, ubi testatus est, qui Congregationi illi interfuit; et ita observatur hic Coloniæ. Cantatur tamen pro renovatione Missa votiva de Spiritu sancto. Pro Defunctis vero reliquæ Missæ leguntur, prout festo Animarum omisso in orationibus *famularumque.* Et pro renovatione studiorum Missa, et Rosarium indicuntur pro die sequente.

§ 4. Missas affixas tempori, nempe quæ legi 171
debent omni mense vel septimana, præponendas esse illis, quæ legendæ sunt pro Defunctis, respondit P. Mutius Germaniæ 1634. quod puto intelligi, si alias essent omittendæ, nam si omnes legi possint intra statutum tempus, charitas videtur suadere, ut prius juventur Animæ magis indigentes.

§ 5. Missæ dictæ, quarum obligatio affixa 172
est certo tempori, v. g. septimanæ, si eo tempore ob impedimentum, v. g. ob morbum, non potuerint legi, non necessario postea supplendæ sunt, sed omitti possunt, uti responsum Prov. Rheni 1585. E contra si ex negligentia sint omissæ, debent suppleri, Prov. Tolos. 1629.

§ 6. Si Missæ vel preces indicantur ad tem- 173
pus indefinitum, satis est dicere ad duos vel tres menses, Prov. Neapol. 1603.

Quæst. 21. *Quid præterea notandum sit circa* 174
alias obligationes Sacerdotum circa Missas? R. seqq. § 1. S. Th. 3. *p. q.* 82. *art.* 10. Sot. Silv. Suar. Laym. Regin. aliique cum Aversa *de Euch. q.* 10. *s.* 1. § *Quarto*, docent Sacerdotem, etiam non habentem curam animarum, peccare per se loquendo, si non celebret in præcipuis festis, et maxime illis diebus quibus fideles communicare solent, idque Inn. III. Cap. *Dolentes de celebr. Miss.* inter peccata Sacerdotum numerat, quod vix quater in anno celebrent; et hæc sententia est communior ac sine dubio probabilior, inquit Sporer *n.* 461. quamvis contradicant *Angles, Bonac. Diana, Lugo, Tamb.* Ratio nostra est, tum quia talis non utitur gratia sibi concesa, quod est contra verba Apostoli 2. ad Cor. 6. v. 1. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*, tum etiam, quia eam obligationem satis interpretatur sensus communis, et praxis Sacerdotum timoratorum. Nec verum est, quod S. Hieron. presbyter Missas non celebrarit, *nam* oppositum demonstrat Surius in ejus vita *n.* 22 [1].

[1] Hanc docte de more quæstionem tractat Benedictus XIV. *de S. M. S. l* 3. *c.* 1. ostenditque 1. peccare mortaliter Sacerdotem, etsi non habentem curam animarum, qui numquam per annum celebret : quapropter S. Pius V. ab operibus Cardinalis Cajetani propositionem illam jussit expungi, nonnisi venialiter peccare ejusmodi Sacerdotem. 2 non posse absolvi eum Sacerdotem, qui animo constituisset, numquam per annum celebrare, etsi id constituisset ob suam peccandi consuetudinem; quod etiam docuerat Azorius *part.* 1. *l.* 10. *c.* 24. *q.* 1. 3. circumstantias quasdam occurrere

Quale autem peccatum censeri possit, si hoc negligatur, refert duplicem sententiam *Busemb.* supra.

175 § 2. An ille, qui ex vi fundationis tenetur legere Missas, ad hoc teneatur per seipsum; et quæ tum sit obligatio, quando per seipsum tenetur, dixi *l.* 4. *a n.* 817. An autem Parochus teneatur aliquando celebrare pro suis parochianis, dixi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 762. Et circa hoc refert Genetus post tractatum de Sacrificio Decretum S. Congr. 10. Maji 1681. declarans teneri applicare, *si reditus pingues sint, singulis diebus; si vero tenues, saltem diebus festivis.* Videtur autem satis certum cum Pasq. *q.* 138. contra *Thom. Hurt.* quemvis Sacerdotem nec ex charitate, nec ex officio teneri applicare Missam vel partem fructus pro quovis, qui vel petit vel optat, ut sibi prosit, quantum potest: non enim est fundamentum talem obligationem imponendi celebranti, cui liberum est determinare personas, quibus sacrificium prosit.

176 § 3. Capellanus obligatus per seipsum celebrare, secundum Castr. *t.* 14. *d.* 1. *p.* 6. *n.* 25. contra *Barbosam*, et alios, quantocumque tempore legitime impeditur, v. g. morbo, captivitate, non tenetur curare vel supplere Missas omissas, quia excusatur per impotentiam, non aliter ac Beneficiatus non potens residere, non ideo privatur fructibus. Sententiam illam admittunt *Laym.* et alii cum Henao *a n.* 1608. si non habeat alia bona, ex quibus honeste sustentetur, alii autem Doctores brevius tempus, et satis timide duo menses concedunt. Videri potest Pasq. *q.* 1123. *a n.* 7.

177 § 4. Conficiens Eucharistiam debet esse liber, non tantum ab omni censura, sed etiam ab omni peccato mortali, secundum dicta in p. 1. num. 86. et 102. Attamen est satis ad vitandum mortale, si conteratur ante consecrationem, secundum dicta ibidem n. 88. et 97. Quod si consecret, et præterea communicet in mortali, contrahit plures specie malitias secundum dicta ibid. n. 93.

178 § 5. Quid faciendum sit in casu, quo in Missa recordatur vel committit mortale, sufficienter explicat *Busemb.* relatus *p.* 1. *n.* 511. Hoc tamen adde, si non possit nec confiteri nec conteri, Missam abrumpere sine gravi infamia vel scandalo, gravissime peccare, si proferat verba consecrationis sine intentione consecrandi, aut si elevet hostiam non consecratam; et quidem peccat gravius, quam si in mortali consecraret, ut dictum est in eadem p. 1. n. 161. Unde in hoc casu secundum Tamb. *de Comm. c.* 1. *n.* 75. et alios apud *Busemb.* supra, ordinarie loquendo, etiam non teneretur desistere vel simulare deliquium animi, quia saltem minister violentem suspicaretur malum ipsius statum; ideoque non peccaturum mortaliter, si pergat, docent Vasq. Hurt. Tamb. Lug. *de Sacr. d.* 9. *n.* 8. *et de Euch. de* 14. *n.* 3. Gob. *t.* 5. *n.* 354. eo quod tanta necessitas videatur excusare irreverentiam, quod licet probabile dicat *Diana*, tamen non omnino consentit, Bosco *de Sacr. d.* 1. *s.* 1. *n.* 58. Aversa *autem q.* 8. *s.* 5. dicit casum non posse moraliter contingere, quia quisque cum gratia Dei potest contritionem elicere [1]. Quod si recordaretur mortalis, non quidem confessi, attamen commissi ante ultimam contritionem vel confessionem, posset pergere sine nova contritione, uti dictum est part. 1. numer. 542.

§ 6. Celebrans Missam debet proferre verba 179
cum attentione aliqua secundum dicta p. 1. n. 84. et de attentione iterum dicetur hic *a* n. 443. Deinde etiam proferre debet cum intentione debita, de qua etiam dictum est p. 1. a n. 54. et 457.

§ 7. Quando agitur de valore Sacramenti 180
conficiendi, non potest sequi sententiam quantumvis probabiliorem vel etiam probabilissimam, omissa tutiore; secundum dicta p. 1. a nu. 104. Nec licitum est ei adhibere materiam vel formam dubiam, quando potest haberi certa, secundum dicta ibid. n. 122.

§ 8. Celebrans potest in aliquibus casibus 181
dare laico partem majoris suæ hostiæ, secundum dicta p. 1. nu. 508. An autem unquam licitum sit consecrare vel sumere unam speciem sine altera, dicetur a n. 547. Præterea an aliquando licitum sit consecrare sine altari,

posse, in quibus sub mortali teneatur Sacerdos celebrare per annum, etiamsi Dominicis et festis diebus celebret, puta, si celebranda Missa opus esset, ut infirmo deferretur Viaticum. Num autem graviter peccet Sacerdos, qui Missam diebus Dominicis, et solemnibus celebrare prætermittat, (quod sensit Sotus), quæstio alia est, quam minime decidit Benedictus XIV. etsi, illam attingit *l. c. n.* 9.

[1] Quæri hic potest, an dici possit oriri scandalum, si Sacerdos Missam in semoto aliquo loco celebraret, vel in privato Oratorio, vel ubi nullus adesset Missæ, nisi Minister? Respondet Pont. in *Diction. Casuum Conscien. verbo Missa. cas.* 23. etiam in hoc casu futurum Ministri scandalum, idque satis esse, ut contritionis actu elicito possit Sacerdos Missam perficere. Sed Zuccherius in Decisionibus Patavinis a. 1707. *q.* 2. *Mens. Maji* contrariam tuetur sententiam, præsertim si Minister puer sit, vel celebrantis servus, aut amicus,

sine sacris vestibus, etc. dicetur a num. 338. et jam de hoc aliquid dixi p. 1. n. 611.

182 § 9. Quandonam celebrare liceat non jejuno, colligitur ex dictis p. 1. a n. 582. et a n. 611. quid autem fieri possit, si quis dubitet, an fregerit jejunium, dixi ibid. a n. 575.

183 § 10. An Sacerdos possit eadem die post commissam pollutionem vel fornicationem legere Missam, colligi potest ex dictis de Communione p. 1. n. 550. nam S. Bonav. Gers. Sot. Suar. Vasq. Con. aliique cum Laym. *l.* 5. *t.* 4. *c.* 6. *a n.* 14. recte dicunt post veram de eo peccato pœnitentiam posse legere, si nulli manserint maligni effectus, quales sunt perseverans commotio carnis, perturbatio animi, et phantasiæ; defixio imaginationis in actu vel voluptate præterita, etc. cum his enim celebrare foret saltem veniale, hinc quia ista omnia difficulter abierunt, consultum est ob humilitatem, et reverentiam tanti Sacramenti eo die a Missa abstinere, nisi adsit justa et peculiaris ratio celebrandi. Nec plus evincunt illa, quæ fuse adducit Wendroch. *ad Epist.* 5. *Provinc. Montaltii Not.* 1. *s.* 3.

184 § 11. Quamvis p. 1. n. 438. dixerim potius abrumpendam esse Missam, saltem ante Canonem, quam vinum consecrandum sine admista aqua, tamen cum secundum ibidem dicta *nu.* 437. admistio illa fiat ex præcepto tantum Ecclesiastico, probabile est cum Led. Matrinon. Henao *n.* 1662. si v. g. in urbe obsessa absolute haberi non posset aqua, et cives graviter egerent Communione, aut aliquis alioqui sine Viatico decederet, licitam fore consecrationem. *Nec obstat,* quod Leander dicat oppositum sibi esse certissimum, *nam* per ipsius dictum vel sensum non eliditur auctoritas, et ratio opposita, nempe quod tanta necessitas soleat excusare a præceptis pure humanis. An autem ob admistionem aquæ interrumpi possit forma consecrationis, dicetur n. 251.

185 § 12. Celebrans tenetur complere Sacrificium, non tantum supplendo consecrationem illius speciei, quæ forte invalide facta est, uti dicetur a n. 535. et 547. sed etiam sumendo saltem partem utriusque speciei a se consecratæ. Hinc volens renovare hierothecam male faceret imponendo hostiam a se consecratam, et sumendo illam, quæ in hierotheca fuerat, sic enim non sumeret hostiam de suo Sacrificio, uti recte Præp. Lugo, Dian. Dic. *de Sacrif. d.* 1. *n.* 201. Pasq. *q.* 40. contra *Henr. Fag.* et alios : itaque consecrare debet duas, quarum unam etiam sumat cum illa, quam accipit ex hierotheca renovanda.

Quæst. 22. — *An Sacerdos laborans morbo caduco, vel lepra licite celebret?* R. § 1. Laborans morbo caduco cum spuma aliisque horrorem incutientibus, quamvis antequam labatur, præsentiat casum, celebrare non debet, nisi probatione per annum durante ita curetur, ut nunquam putetur sic casurus. Neque sufficit, quod raro cadat vel raro casurus putetur, si enim adhuc aliquando sic cadat, est irregularis, et peccat mortaliter, si celebret. Nav. *c.* 27. *n.* 203. et alii, ex Cap. *In litteris* 7. *q.* 2. Quod si raro caderet, id est, semel in mense, inquit *Tamb.* et sine spuma talibusque signis, non posset quidem ordinari, attamen ordinato posset permitti celebratio, dummodo assistat alius, qui juvet, et suppleat, si quid adversi accidat, Less. *in auct. v. Miss. cas.* 7. Gob. *t.* 3. n. 819. ex Cap. *nuper.* 186

§ 2. Si cui jam ordinato superveniat lepra, licite celebrat privatim, vel coram aliis leprosis publice, quibus etiam licite administrat Sacramenta, Tamb. Gob. *n.* 381. 187

Quæst. 23. — *An liceat legere Missam siccam, et Gregorianas.* R. § 1. Missa sicca dicitur, in qua non fit consecratio, sed tantum fiunt aliæ solitæ cæremoniæ, v. g. apud navigantes in mari. Et licet aliqui cum Pasq. *q.* 234. putent talem Missam esse illicitam, saltem quia est aliquid insolitum, ac etiam ideo prohibeatur in Synodo Coloniensi anno 1662. p. 91. tamen alii probabiliter dicunt esse, per se loquendo, licitam : nam sunt orationes, lectiones, et cæremoniæ de se piæ, ac devotioni conformes, ideoque etiam Gob. *n.* 71. dicit, pueros vel quemcumque alium non esse reprehendendum, qui sine vestibus Sacerdotalibus pie, et decore recitat, quæ in Missa latina dicuntur a Sacerdote, exceptis verbis consecrationis [1]. An autem aliquando licitum sit consecrare in navi per aquas vecta, dicetur n. 261. 188

§ 2. Missæ Gregorianæ sunt 30. Missæ de Requiem, quæ celebrantur sine interruptione dierum ab eodem Sacerdote, inde autem habent initium, quod S. Greg. Magnus rescripserit Abbati *Pretioso,* ut per se vel alium illas legeret pro aliquo Monacho defuncto, uti refert Gob. *n.* 731. ubi cum aliis notat, non esse opus, ut legantur ab eodem, neque ut sint de Requiem; imo Beja *p.* 1, *cas.* 23. dicit, solam ultimam esse de Requiem, reliquas de aliis, 189

[1] Illis, qui siccam hanc Missam illicitam putant, accessit Benedictus XIV. *de S. M. S. l.* 3. *c.* 6. *n.* 8. ubi erudite disputat, cur, et quando introducta fuerit?

quas omnes ibi enumerat, additque plura, quæ a celebrante facienda sunt ante, et post Missas, ut censeantur Gregorianæ. Et has legere aut curare legi est, per se loquendo, licitum, dummodo vis non ponatur in tali præcise numero, aut in hac vel illa conditione requisita. Quamvis autem aliqui putent eas habere majorem ceteris efficaciam, tamen non apparet, unde illa esset, Pasq. *q.* 296. Denique Aversa *q.* 11. *s.* 18. § 1. etiam dicit eum, qui eas legendas suscepit, non teneri continuare legere per 30 dies. Excipe tamen, nisi accepto stipendio hoc ipsum expresse appromiserit, secundum dicta n. 358. Plura de 30 Missis Gregorianis videri possunt apud Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *pun.* 4. *q.* 9 [1].

190 *Quæst.* 24. — *Quid dicendum sit de Sacerdote, qui circa consecrationem vel Missam est scrupulosus?* R. Sacerdos specialiter tenetur excludere scrupulos in Sacrificio, quia summe dedecent hunc Ministrum non tantum nomine, sed etiam in persona Christi operantem, inhonorant hanc divinissimam actionem, pariunt apertum scandalum populo, cujus etiam devotionem maxime turbant. Ut autem hos scrupulos emendet, poterit Sacerdos sequentibus principiis se dirigere.

191 § 1. Si laboret circa intentionem consecrandi, notet doctrinam, quam dant omnes cum Pasq. *q.* 322. Gob. *t.* 3. *n.* 783. Herincx *d.* 3. *n.* 32. Bosco *d.* 1. *s.* 7. *n.* 115. nempe vix possibile esse, ut Sacerdoti ratione utenti, et alicujus conscientiæ, desit intentio sufficiens, nam secundum dicta p. 1. n. 58. et 59. sufficit intentio virtualis, directa, et exercita, contenta in actionibus, quibus lavat manus, apponit hostiam, induit vestes, accedit altare, etc. hæc enim faciendo vult aliquid, et non aliunde quam sacrificare, et consecrare, uti hactenus solitus est velle per ista. Neque illa intentio impeditur aut revocatur per distractionem, Henr. Reg. Tamb. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 62. ergo irrationabiliter ex hac parte dubitat postea de valore consecrationis.

[1] Et apud Benedictum XIV. *de S. M. S. l.* 3. *c* 23. *n.* 2. *et seqq.* Monet autem sapientissime Pontifex, ejusmodi Missas fuisse a Sacra Congregatione prohibitas, non quod piam improbaverit consuetudinem a S. Gregorio inductam, ut per triginta dies continuos totidem Sacrificia Deo offerantur pro defuncti expiatione, sed quod triginta illas Missas reprehenderit prorsus ineptas, et rebus haud convenientibus refertas, quas nescio quis sine ulla facultate temere consarcinavit, ac *Gregorianas* falso inscripsit.

§ 2. Securissimus erit quoad intentionem, 192
si ante Missam recitet orationem, *Ego volo celebrare Missam, etc.* quod si faciat, etiam lucrabitur 50 annorum indulgentias ex concessione Greg. XIII. Postmodum in Missa non cogitet de intentione renovanda, nec dicat, nequidem interne, volo consecrare, etc. sed certus sit, hoc ipso quod timeat, ne non habeat intentionem sufficientem, se habere sufficientissimam, Caj. Suar. Tamb. Gob. *num.* 787.

§ 3. Assuescat verba consecrationis dicere 193
non altius quam reliqua, quæ secrete dicuntur, et quamvis forte ob strepitum vel turbationem non advertit se illa proferentem, non ideo repetat quidquam; si enim moverit linguam, et organa vocis, uti solet, quando audibiliter loquitur, imprudenter timet, ne nunc non satis expresserit. Accedit, quod mutilatio vel abscissio alicujus etiam syllabæ raro invalidet formam, uti dictum p. 1. n. 360. unde ex eo capite adhuc non esset ipsi licitum quidquam repetere.

§ 4. Proferat verba consecrationis sine ti- 194
more, nec vi quasi exprimens, nec halando super hostiam vel in calicem : in hoc enim est irreverentia; nec ullum nutum det capite, sed continuate, et immotus proferat, sicuti profert alia : certum enim est, quod nimia sollicitudo recte proferendi causa sit non proferendi recte.

§ 5. Caveat, ne verbum ullum repetat, 195
quamvis timeat, ne non bene expresserit, uti jam insinuatum est, hoc enim foret peccatum secundum dicta p. 1. n. 129. Et de hoc sic scribit Gob. *n.* 94. *Qui ita unum verbum bis terve repetunt, per se loquendo peccant graviter, quia inducunt novum ritum circa actionem dignissimam, mutant formam Sacramentalem, repræsentant nobis Christum ridicule loquentem. Credo tamen,* inquit, *tales coram Deo non peccare graviter, quia scrupuli eos adigunt ad hanc parvam stultitiam.*

§ 6. Si indicat apprehensio, quasi per To 196
meum vel *mei* significet aut significarit corpus vel sanguinem suum Sacerdotis, aut nec per To *hic* velit aut voluerit significare in hoc loco, quamvis hoc ipsum vivaciter imaginetur dum consecrat, nihilominus pergat contemnendo, nec curet formare intentionem contrariam; certum enim est illum habere, et habuisse intentionem generalem prævalentem significandi hoc, quod significari debuit, quod etiam inde evincitur, nam certum est ipsum potius voluisse proferre, sicuti proferri debent, quam voluisse peccare mortaliter, voluisset autem peccare

mortaliter si exclusa intentione generali maluisset proferre in sensu illo, de quo scrupulum habet : ergo certus est se habere, et habuisse intentionem sufficientem.

197 § 7. Si distractus fuerit, et postea nesciat, an non forte omiserit aliquid, imo si non recordetur se consecrasse, non debet ex hoc turbari, inquit S. Th. *q.* 83. *art.* 6. *ad* 5. non enim, qui multa dicit, recordatur omnium, quæ dixit; hinc tenent omnes cum Pasq. *q.* 317. *n.* 4. ut pergat, et supponat se omnia debite dixisse et fecisse, nam solet ista facere sine errore, et ex communiter contingentibus est prudens præsumptio.

198 § 8. Si circa aliquid fiat quasi perplexus, et nesciat, an hoc in illud facere debeat, non hæreat, sed statim faciat, quod primo ipsi videtur este melius; quod autem semel resolverit, in eo permaneat, nec rursus examinet, an bene statuerit, sed pergat. Et quamvis postea reperiat se errasse, non ideo debet inquietari, quia bona fides excusat, nec debebat hærere, tum ne in populo causaret admirationem, tum etiam quia debet in ista actione se ostendere irreprehensibilem, ut dicetur *n.* 533.

199 § 9. Timor, ne sit in malo statu, excuti debet secundum principia communia, de quibus dictum est *l.* 1. *a n.* 546. hinc generaliter loquendo judicet se non amisisse gratiam, quamdiu indubitanter, et certo non scit se amisisse.

200 § 10. Denique in his aliisque ejusmodi exquirat judicium probi, prudentis et docti Confessarii, cui se totum humiliter aperuerit, quod hic dicit faciendum, illo stet, quantumcumque remordeat conscientia vel obluctetur judicium proprium, hæc enim debet deponere. Atque hoc ultimum est universale, tutissimum simulque facillimum remedium, uti dictum est *l.* 1. *n.* 540.

DUBIUM II.

201 *Cujus sit applicare fructum Sacrificii?*

« Resp. Solus Sacerdos offerens valide id facit per suam intentionem : quia est actus potestatis sacerdotalis. Ita comm. Suar. Lugo *d.* 19. *n.* 211. *etc. Unde resolves.*

» I. Is valide applicat, etsi peccet sacrificando, vel applicet contra voluntatem Superiorum. Ita Suar. Laym. Dian. Lug. *l. c.* contra *Nav. Led.* et alios; quorum sententiam probabilem dicit Diana *p.* 2. *t.* 14. *R.* 72.

» II. Sacrificium, quod nempe formaliter neque virtualiter ulli applicatur, vel ante, vel in ipsa consecratione, saltem secundæ speciei, non postea ulli applicari saltem adæquate; quia producit effectum, quando existit, neque is suspenditur; ideoque nec licet accipere stipendium pro Missa præterita. V. Laym. *l.* 5. *t.* 5. *c.* 2.

» Dixi, *vel ante :* quia non requiritur, ut applicatio fiat in ipso Sacrificio; sufficitque, si pridie facta sit, etsi ipso die de ea non cogitet. Bon. *d.* 4. *q.* 3. *p.* 2. ex Suar. et Dian. *R.* 47. contra *Vasq.*

» III. Si nulli applicetur, vel incapaci, fructus manet in thesauro Ecclesiæ, ut docet *Suar.* vel cedit ipsi Sacerdoti, vel illis, pro quibus tenetur specialiter offerre, quod ita implicite censeatur intendisse. Ita Laym. *c.* 2. v. Lugo *n.* 215.

» IV. Applicatio sub conditione jam impleta, est valida, v. g. ad intentionem, quam habuit hodie Superior, non autem sub conditione futura contingente, v. g. applico illi, cui Titius interrogatus voluerit; vel ei qui prius morietur, vel qui primo stipendium offeret. Ita Suar. *in* 3. *p. tom.* 3. *d.* 79. *s.* 9. Laym. *l. c.* Dian. *R.* 15. Lug. *n.* 209. contra Bon. *q. ult. p.* 7. § 5. qui tamen ipse in praxi dissuadet.

» V. Non satisfecit, qui te mortuum putans, Missas, quas pro defuncto teneretur, celebravit.

» VI. Sacerdotes Societatis non satisfaciunt, celebrando pro defunctis per anticipationem; nisi tamen jam mortui sint, etsi postea promulgentur. Laym. *l. c.*

» VII. Non omnes Sacerdotes tenentur die animarum applicare Missam pro omnibus defunctis. Tamb. *l.* 3. *de Expet. Sacr. c.* 3. § 2. contra praxim, et Gavant. *p.* 4. *t.* 15.

» VIII. Missa celebrata in altari privilegiato pro defunctis, non suffragatur illis, nec satisfit indulto, nisi sit de Requiem, Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 233. ex *declar. Card. et p.* 9. *tr.* 2. *R.* 8. »

ADDENDA.

Quæst. 25. — *Quid præterea notandum sit* 202
circa illum, a quo et pro quo applicari potest Missa? R. §. 1. Quamvis *Busemb.* dicat solius Sacerdotis esse applicare Missam, tamen tenendum est, quod dixi *n.* 21. nempe etiam illos, qui Missæ assistunt, vel ad eam positive cooperantur, posse alteri applicare hoc, quod ad ipsos spectat, cum sint simul offerentes secundum dicta *numer.* 20.

203 § 2. Missa potest applicari pro illis omnibus, pro quibus *a n.* 24. recensui posse offerri.

204 *Quæst.* 26. — *Quid addendum sit circa intentionem pro applicanda Missa?* Resp. seqq. § 1. Requiri intentionem applicantis, ut Missa prosit uni potius, quam alteri, dixi *nu.* 50. attamen non requiritur intentio formalis et explicita, sed sufficit virtualis et implicita; hinc si Religiosus nemini applicavit suam Missam, censetur esse ejus voluntas, ut prosit illis, pro quibus sacrificari mandavit Superior, Gav. Dian. Gob. *t.* 3. *nu.* 662. Steph. *t.* 3. *d.* 4. *n.* 6.

205 § 2. Etiam sufficit intentio habitualis, id est, intentio semel posita, et non revocata, quamvis ante 10 annos præcesserit, Suar. Con. Bon. Tamb. Gob. Quartus, Steph. Pasq. *q.* 162. contra *Vasq. Gran.* et alios. Ratio est, quia applicatio Missæ est veluti donatio de præsenti, sive assignatio rei futuræ, quæ fieri potest anticipato, et sub conditione, qua posita sortiatur effectum.

Objic. Applicare Missam est illam offerre pro aliquo, sed ad offerendum non sufficit intentio habitualis, secundum dicta *p.* 1. *n.* 56. ergo. R. Applicare missam est illam offerre, donando, et transferendo ad illius fructum, C. est illam offerre actu, exhibendo Deo sacrificium vel consecrando, N.

Inst. Sacerdos applicat Missam, ut minister Christi : sed non est minister Christi, nisi quando actu exhibet sacrificium : ergo. R. Applicat ut minister Christi, officio, et potestate, et charactere. C. ut minister exercitio, actu et exhibitione suæ functionis, N.

206 § 3. Etiam probabile est secundum Laym. Gob. *n.* 164. Pasq. supra sufficere intentionem interpretativam, idest, illam, ad quam velles sacrificare, si cogitares de intentione facienda, sic enim benigne præsumimus de acceptatione Dei, qui novit nostri animi comparationem. Hinc probabiliter dicit Pasq. *q.* 167. si scias aliquem habere onera Missarum, te posse etiam illo inscio valide applicare juxta illius intentionem, quia habebit voluntatem saltem interpretativam adimplendi obligationes suas.

207 § 4. Communis sententia est, intentionem fieri debere ante consecrationem saltem secundæ speciei, quamvis Lugo, Tamb. Pasq. *q.* 163. putent, sed minus probabiliter, satis esse, quod præcedat Communionem, eo quod adhuc substantialiter duret sacrificium.

208 § 5. Secundum dicta *nu.* 50. nulla requiritur applicatio ad hoc, ut sacrificium fidelibus causet fructum generalissimum et Sacerdoti et coofferentibus specialissimum.

§ 6. Si quis acceperit a 10 hominibus sti- 209
pendia pro 10 Missis, Bon. Dian. Avers. *q.* 11. *s.* 17. § *Hinc,* dicunt satis esse, si primas decem Missas legendam conjunctim, et in confuso applicet. Alii requirunt, ut sigillatim determinet dies, et Missas pro singulis, quod tutius est, et omnino faciendum esse dicit Steph. *n.* 75. si stipendia data sint pro Missis dicendis ad diversas intentiones, quæ suis temporibus essent faciendæ.

§ 7. Si quis acceptis 10 stipendiis obligatus 210
sit pro 10 hominibus legere 10 Missas, Possev. et alii cum Pasq. *q.* 95. dicunt non satisfacere, si in singulis Missis applicet ad intentionem singulorum hominum partem decimam illarum Missarum : sed *Bon. Avers.* aliique cum Henao *parergo* 29 docent satisfacere supposito, quod usque ad decem dies posset differre Missam pro singulis legendam, quia singulis melius est, quod maturius aliquid participent de fructu Missæ, et quotidie dividendo partem fructus in singulos, in fine omnibus solutum est, quamtum debetur : quod maxime valet, si vera est aliquorum sententia, de qua *n.* 47. quod Missa pro multis oblata tam prosit singulis, quam oblata pro uno. Rayn. tamen *in Heter. spirit. t.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *p.* 50. non probat hoc fieri.

Quæst. 27. — *Quid præterea sit notandum* 211
circa applicationem Missæ? R. Seqq. § 1. Quando aliquis applicavit ad unum finem, et postea immemor illius applicationis applicat ad alium, multi dicunt posteriorem applicationem semper prævalere, uti ultimum testamentum prævalet omnibus : E contra Tamb. dicit priorem valere, quia illa posita Deus jam acceptavit Missam ad illum finem. Pasq. *q.* 172. probabilius dicit attendendum esse ad causam seu motivum posterioris applicationis : si enim nulla sit specialis causa ultimæ applicationis ponendæ, et primæ mutandæ, prævalet prior, quod autem prius testamentum nunquam prævaleat, est ex dispositione juris positivi, et quia testamentum non censetur firmari, nisi morte testantis. Si autem adsit specialis causa, valet posterior, quia voluntate interpretativa revocat priorem, neque Deus absolute acceptarat, sed sub conditione, si non revocaretur, maxime cum Deus prævideat quandonam sit aliquis revocaturus. In praxi autem ille, cui casus contigisset, certus esse potest, quod pro uno ex illis finibus satisfecerit, hinc secundam Missam offerat pro eo, qui non participavit primam.

§ 2. Quando aliquis voluit primam applica- 212

tionem valere etiamsi postea alio modo applicaret, si postea aliter, applicet memor prioris applicationis, volensque ei derogare, posterior valet, quia revocatur prior voluntas. Si applicet immemor prioris applicationis, prior valet, quia prior voluntas derogavit posteriori applicationi : Si applicet memor quidem prioris applicationis, sed nolens ei derogare, *Tamb.* dicit neutram applicationem valere; e contra Pasq. *q.* 171. probabilius dicit valere æqualiter ad utrumque finem, minus tamen, quam si ad unum tantum esset facta.

213 § 3. Missa potest gradatim pro pluribus applicari, v. g. ut si non prosit huic, prosit illi; si quantum obligor, acceperit Titius, reliquum habeat Cajus, etc. Pasq. *q.* 173.

214 § 4. Si Superiores Ordinum, qui legunt pro stipendio, præcipiant Missas, tenentur subditi eas legere ad eorum intentionem, Pasq. *q.* 176. 178. Attamen nimis durum videretur, si de septimana nequidem unicam Missam relinquerent subditis liberam, nisi aliter non posset subveniri necessitati Monasterii, Pasq. *q.* 179. Potestque etiam Episcopus Sacerdotibus sæcularibus imponere applicationem Missarum, si sit causa, et necessitas publica urgens, Pasq. *q.* 180. Et ut Missa prosit, sufficit applicatio Superioris, si non contradicat subditus. E contra si Superior applicet contra voluntatem subditi, prævalet subditi applicatio, etiamsi esset contra obedientiam, charitatem, vel etiam justitiam, *Durand. Suar.* aliique plurimi cum Pasq. *q.* 183. et Rayn. *sup. s.* 2. *p.* 2. *n.* 8. contra *Scot.* et alios[1] : vide dicenda *num.* 1335.

215 § 5. Si Sacerdos offerat pro illo, qui petit offerri, hic non potest applicare alteri, attamen posset, si peteret offerri ad suam intentionem, Pasq. *q.* 185. Dixi autem *n.* 175. non teneri Sacerdotem applicare pro unoquoque, qui petit vel optat sibi applicari.

216 § 6. Si putasti stipendium tibi prius a Titio solvendum, ideoque crastinæ Missæ applicationem, quam antea feceras pro Cajo, postea facias pro Titio, qui tamen tibi prius non solvat, Pasq. *q.* 187. putat hanc posteriorem applicationem esse irritam, et manere primam factam pro Cajo, quia errantis nullus est consensus. Sed oppositum videtur probabile, nam applicasti Titio, non sub conditione, si prius solverit, sed quia erat spes, ut prius solveret, in quo non fuit error; quod autem non sequatur res, non ideo tollitur valor applicationis : sicuti si mihi conferas Beneficium ex spe remunerationis, licet remuneratio non sequatur, non ideo invalida est collatio. Hoc tamen videtur verum, quod quando applicas alicui Missam, putans te accepturum stipendium ab eo, si non es accepturus, applicatio sit nulla, quia videris ei voluisse applicare sub conditione, si esses ab eo stipendium accepturus, quia non voluisti pro eo gratis legere : ergo Deus videns te non accepturum, etiam non acceptavit Missam pro illo. Denique recte docet *Rayn. supra s.* 3. *p.* [4, *n.* 40. si per errorem Missas offeras pro aliquo tanquam mortuo, qui tamen vivat, vel contra, æqualiter prodesse secundum fructum, qui vivo aut mortuo potest competere; quia Deus eum confert pro exigentia necessitatis secundum interpretativam tuam intentionem.

§ 7. Si dubites de posteriore applicatione contraria, censendum est mansisse priorem, quæ in possessione erat, hinc censere potes te celebrasse secundum hanc, Pasq. *q.* 187. 217

§ 8. Obligans applicare Missam, non liberatur, si applicarit secundum opinionem, quam putabat certam, si reipsa sit incerta, quia obligationi certæ non satisfit per solutionem dubiam; neque probabile est, quod applicatio Missæ incerta extinguat obligationem certam Pasq. *q.* 184. 218

§ 9. Neomysta in Ordinatione consecrans cum Episcopo, secundum Pasq. *q.* 170. non potest applicare illam Missam, nisi secundum intentionem Episcopi, quia Episcopus est primarius celebrans : secundum Merat. et Gob. *t.* 3. *n.* 117. potest æque ac si solus celebraret; quamvis enim non sit primarius celebrans, revera tamen etiam ipse celebrat, neque ulla ratio est, cur non possit discordare ab applicatione Episcopi. 219

§ 10. Possum Missam applicare pro illo, quem scio de facto velle a me petere Missam, quamvis necdum petierit. Excipe, nisi scirem, velle petere pro aliquo effectu, ad quem necdum juvaret Sacrificium, Pasq. *q.* 157. Silvius *in app. ad* 2. *p. Resol. Orat.* 2. *concl.* 2. *et seqq.* 220

§ 11. Valet applicatio facta pro eo, pro quo Deus vult applicari, *Scot. Suar.* et alii communiter cum Pasq. *q.* 169. contra *Tamb.* et alios, qui negant, eo quod putent Deum non velle applicare, sed hoc relinquere homini : verum in rigore Deus non applicat, sed tantum acceptat applicationem hominis secundum beneplacitum Dei factam. 221

An vivens valide applicet Missas pro se mor-

1 Vide Benedictum XIV. *de S. M. S. ib.* 4.

tuo legendas, dicetur *n.* 2334. Cui autem prosit fructus applicatus alicui, qui illius est incapax, vel non indiget, dicetur *n.* 1330.

222 *Quæst.* 28. — *An satisfaciat, qui celebrat pro illo, quem Deus novit primo daturum stipendium?* R. Affirmant Pell. Dian. *p.* 11. *t.* 2. *R.* 15. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 98. Rayn. *supra s.* 3. *pun.* 3. *n.* 40. aliique multi, quos referunt Mendo *d.* 13. *q.* 7. et Avers. *q.* 11. *s.* 18. § *Sexto*, quia cum apud Deum omnia sint præsentia, intentio illa in præcognitione Dei est absoluta, et Missa æque proderit sic applicata, quam aliter post datum stipendium : unde sicuti Sacellanus obligatus ad sex Missas intra 20. dies, satisfacit, si legat illas intra dies sex, ita hic poterit fieri anticipatio. Castr. *t.* 22. *p.* 6. Lugo *de pœnit. d.* 13. *n.* 137. et alii dicunt talem applicationem esse validam sed illicitam, quia ita fieri prohibuit *Clemens VIII*, cujus decretum postea promulgavit *S. Pius V*, die 15. Novemb. 1605. uti refert Bassæus *in morali*, *v. Missa 4. nu.* 4. Hinc dicendum est cum communi apud Gob. *n.* 169. et 609. Pasq. *q.* 168. Avers. *supra* semper illicite, et sæpe etiam invalide fieri talem applicationem, quia cum Missa consistat in actione transeunte, si non prosit, quando fit, fructus ejus reponitur in thesauro Ecclesiæ : communiter autem non posset prodesse, quando fit, quia illo tempore necdum existit intentio petentis, imo nec sæpe motivum vel causa petendi : vel quandoque ille, pro quo petitur, esset in peccato, et incapax gratiæ : opposita omnia sunt in Sacellano, de quo *Burg.* [1]. Admittunt tamen *Vasq. Rayn. Avers.* posse Missam legi pro actualiter defuncto, pro quo postea primo petetur Missa oblato stipendio, quia sic utiliter offertur pro illa determinata persona jam indigente, et capace totius fructus.

DUBIUM III.

223 *Quando et quoties liceat celebrare?*

« Resp. I. Ordinarie non licet celebrare post meridiem, sed debet inchoari ante duodecimam : nec ante auroram, quam ante solis ortum, *Regin.* quadrantem horæ, *Henr. et Kon.* mediam horam, *Azor.* horam cum quadrante, *Suar. Fernan. et Possev.* sequi horam comprehendere dicunt; et consequenter cum secundum *Henr. Suar.* et alios, missa possit inchoari tanto ante auroram, ut sub ejus initium finiatur, licet duabus horis ante solis ortum iucipere : Ita *Rodr. et alii.* Unde ulterius inferunt quidam, cum *Suar.* Religiosis habentibus privilegium celebrandi hora ante diem, licere tribus horis ante ortum Solis incipere : quod Lug. *de Euch. d.* 20. *n.* 32. non improbat, etsi *Laym.* tantum permittat horis duabus cum dimidia, *Dian.* vero duabus horis post mediam noctem, *Lugo l. c.* Quacumque autem hora licite (sive ex, sive sine privilegio) celebrent, eadem etiam (atque adeo in Missa, quæ nocte Nativitatis, cæterisque, quæ post illam celebrantur) licere iis Eucharistiam aliis ministrare, contra Bord. docet Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 43.

» Dixi, *ordinarie :* quia antevertere licet sequentibus casibus, in quibus etiam paulo post meridiem, v. g. uno vel altero quadrante inchoari potest, uti etiam secundum *Sot. et Pal.* ex quavis rationabili causa, v. g. ob supplicationem vel concionem publicam protractam ultra meridiem, ob funus Principis, vel quia Sacerdos die festo propter iter fuit impeditus, quo casu etiam integra hora post licere inchoare dicunt. V. Laym. *l. c.* Fern. *hic c.* 3.

» I. In necessitate, v. g. ut morituro detur Viaticum : quo casu licere media nocte celebrare, ait Diana *p.* 1. *t.* 14. *R.* 33. ex *Laym. etc.*

» II. Ubi est mos rationabilis, ut opifices, et famuli summo mane possint audire Sacrum, Laym. *l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 3. ex Nav. *etc.* (V. Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 34.) non tamen idcirco post meridiem licebit.

» III. Ex privilegio, de quo supra.

» IV. In nocte Nativitatis, in qua omnes tres Missas ante auroram dici posse probabiliter docent Suar. Kon. Lay. Dian. *p.* 4. *tr.* 4. *R.* 236. contra *Silv. Fern.* et alios. *Unde resolves.*

» I. Graviter peccat, qui sine aliqua harum, aut saltem justa causa, citius mane, vel serius post prandium celebrat : ubi *Azor.* tertiam horæ partem, *Laym.* mediam horam, *Bon.* tres quadrantes, *Silv.* horam requirit, ut differendo peccet mortaliter, V. Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 34. ubi notat Religiosos ex suis privilegiis posse celebrare usque ad tres horas post meridiem, post tertiam vero nullo modo. V. Bonac. *l. c.*

» II. Non est peccatum, celebrare ante dictam Primam, vel etsi ob infirmitatem non

1 Confer. Benedict. XIV. *de S. M. S. l.* 3. *c.* 9. n. 7. *et* 8.

possis Horas dicere ; vel etiam ante Matutinum, si causa subsit, sine qua erit veniale, ut docent *Fill. Laym. et alii ;* videturque sententia tuta, contra multos dicentes esse mortale.

» Resp. II. Per se loquendo, quotidie licet celebrare. Dico, *per se*, quia præcepto, obligante sub mortali prohibemur die Veneris Sancti (non tamen Eucharistiam sumere, vel aliis præbere, ut habent Hurt. *de Sac. d.* 4. *dif.* 3. Quint. ex Suar. Vasq. Tann. *etc.* licet suppositis declarationibus *Cardin.* non licere ministrare, nisi solis infirmis, velit Dian. *p.* 4. *t.* 4. *Reg.* 237. *p.* 6. *t.* 6. *R.* 19. *et p.* 9. *t.* 9. *R.* 24. ex *Barb. Gavant. etc.*) in Cœna Domini vero, etsi ex consuetudine, uno celebrante reliqui communicare debeant, plures tamen ex causa licite privatim celebrant, non tamen post finitam Missam solemnem, et sacrarium reconditum, ut vult Palaus *t.* 22. *p.* 7. *n.* 2. licet alii id non admittant, apud Dian. *p.* 9. *tr.* 9. *R.* 24. Sabbato sancto alii negant licere, ut *Vasq.* et alii probabilius affirmant, ut Suar. Fagn. Dian. Gasp. Hurtad. *dif.* 3. Pal. *n.* 5. qui non vult fieri ante inchoatam Missam solemnem ; et Lugo *n.* 13. qui addit, non esse tunc legendas Prophetias, quia non sunt pars Missæ ; neque benedictionem cerei ; imo nec Litanias, quia est ratio eadem. V. *l. c. nu.* 20. et Bon. *p.* 2. ubi notat, quod usus id vix habeat. V. etiam Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 237. ubi cum *Mercero*, contra *alios* permittit eo die ante Missam solemnem celebrare de Sancto incidente, vel votivam.

» Resp. III. Sæpius in die celebrare non licet ordinarie ; quod addo, quia si sis jejunus, licitum est sequentibus casibus bis, vel etiam ter, requisito tamen, si facile haberi possit, Episcopi judicio, præterquam in primo.

» 1. Nocte Nativitatis : qua tamen non tenetur nec Parochus quidem, celebrare tres Missas, sed potest aliquam pro arbitrio omittere, Dian. *R.* 236. Neque ter communicare, vel semel communicare, et bis celebrare, *p.* 8. *t.* 1. *R.* 87.

» 2. Si Pastor habeat duas Parochias dissitas, Fill. Lugo *n.* 46.

» 3. Si concursus populi sit tantus, ut ecclesia non capiat, ut habent Laym. *l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *nu.* 6. et V. Lug. *l. c.* etsi tunc potius expediat celebrare extra.

» 4. Si ante ablutionem moneatur de communicando infirmum, et suam jam hostiam sumpserit, nec sit alius Sacerdos Silv. Nav. sed casum esse metaphysicum dicit Lugo *n.* 44.

» 5. Si die festo adveniant personæ, quas non deceat Sacrum omittere, v. g. Rex aut Princeps ; quamvis hic ultimus dicatur non esse in usu, v. Bon. *d.* 4. *q. ult. p.* 7. *n.* 9. Lug. *l. c.* Laym. *c.* 4. Kon. Dian. *p.* 2. *tr.* 14. *R.* 56. ubi recte monet, in his omnibus attendendum ad loci consuetudinem, quæ fere omnes nunc sustulerit.

» *Quæres.* An aliquando liceat interrumpere Missam ?

» *Resp.* Etsi abrumpere essentialiter, sive unam tantum speciem consecrare, nullo casu liceat, ut dictum sup. *c.* 1. *d.* 2. accidentaliter tamen abrumpere, vel etiam interrumpere, aliquid interponendo, licet his casibus :

» 1. Ob concionem post Evangelium, vel processionem excipiendam.

» 2. In gratiam supervenientis Principis vel turbæ peregrinorum die festo, quo alias Missam audire non possunt, vel simili justa causa, ex qua, si non sit facta oblatio, posse incipere de novo, ut totum Sacrum audiant, etsi non teneantur, docent varii Auctores cum Sa apud Bon. *n.* 9. ubi bene monet, consuetudini locorum standum. *Henr.* autem docet, id tantum licere finita Epistola vel Evangelio. *Tamb.* plane improbat.

» 3. Si ante Canonem Sacerdos recordetur alicujus impedimenti, v. g. se non esse jejunum, vel in gratia, vel irregularem, et excommunicatum ; vel excommunicatus non toleratus præsumat interesse, nec possit expelli.

» 4. Si urgeat gravis necessitas, vel propria, v. g. morbus, vel proximi ; ut si moriturus sit baptizandus vel absolvendus, Trull. Dian. *p.* 2. t. 3. *R.* 20. In aliis tamen Sacramentis non ita necessariis, non decet inter consecrationem et sumptionem interrumpere, nisi moriturus esset in propinquo, nec opus esset vestes exuere, vel nisi Pœnitentiæ Sacramentum ob phrenesim suscipere non possit, Laym. Tamb. *l.* 2. *deexp. Sacr. c.* 7. Revertens autem ad Sacrificium Sacerdos, si fuerit antea facta consecratio, incipiet ubi desierat, uti et si facta non fuerit et parva mora intercesserit, v. g. minor quam unius horæ ; si autem longior, ordietur ab initio. Tamb. *c.* 8. § 7.

ADDENDA.

Quæst. 29. *Quid præterea notandum sit circa horam pro legenda Missa ?* R. Seqq. § 1. Amissio notabilis lucri apud omnes, qui negotia- 224

tione victitant vel non abundant, æquiparatur damno gravi, ideoque censetur causa sufficiens anticipandi pro illis horam Missæ, Pasq. *qu.* 309. Inter alias autem causas præveniendi auroram ponit *Henr.* etiam occasionem itineris, ut commodius fiat, quod tamen Sot. Laym. Quartus *in Rubr. Missal. p.* 1. *t.* 15. *d.* 4. tantum admittunt in casu, quo v. g. populus deberet iter pergere, sed etiam admitti potest, si tu alioquin deberes et non posses solus proficisci.

225 § 2. Generales, Provinciales, et Superiores locales possunt etiam seclusis privilegiis cum suis Religiosis dispensare, ut concurrente causa rationabili, anticipent, aut postponant tempus celebrandi : sunt enim Ordinarii ipsorum, et possunt, quod potest Episcopus cum Sacerdotibus sæcularibus. Pasq. *q.* 422.

226 § 3. Aurora in Martio circa æquinoctium præcedit Solem per horam cum quadrante. In Junio circa Solstitium per duas horas cum quadrante, Februario, et Septembri, per horam et mediam. In aliis mensibus, aliquando per duas horas vel per unam cum tribus quadrantibus. Itaque exceptò Martio semper durat saltem per horam, et dimidiam, Avers. *q.* 11. *sect.* 15. § 4. Quartus *supra d.* 2. notans auroræ tempus sumendum esse non mathematice [1], sed moraliter, ideoque nihil peccare, qui tum celebrat, ut dici possit adhuc in aurora celebrasse, vel absolvisse cum aurora, ita ut saltem finis Missæ attingat auroram, *Suar. Avers.* et alii.

227 § 4. Inter causas expectandi post meridiem etiam est solemnitas, nam *Suar. Vasq. Avers. Tamb.* dicunt, et praxis confirmat, inquit *Quarti*, si Missa solemnis et concio diu durant, post eam Missam dici solere aliam privatam ob commoditatem populi, etiam usque ad tertiam; attamen quoad hoc attendenda est consuetudo locorum : Hinc quamvis Nav. Viv. Dicast. Gob. *t.* 3. *n.* 202. dicant et probabile agnoscat Tann. *d.* 5. *q.* 10, *nu.* 6. Sacerdotem licite incipere Missam etiam hora tertia post meridiem; ut sic festo die ipsemet Missam audiat, tamen *Suarez* et alii melius negant, quia non videtur esse tanti, uti unus privatus Missam audiat.

228 § 5. Docet *Quartus* meridiem etiam sumi debere moraliter, et non mathematice, ex quo videtur sequi, posse etiam sine causa differri inchoationem Missæ, quamdiu non longe distatur a meridie : sed quamvis possit esse veniale tantum, si non sit notabilis distantia a meridie : aut etiam nullum, secundum *Aversam*, si sit parva; quia sic habet consuetudo, tamen probabilius videtur assignatum tempus meridiei debere attendi ad momentum, quia quando Leges, uti hic, determinant tempus, intelligendæ sunt ad momentum, si hoc cognosci possit, uti dixi *l.* 1. *n.* 583. quamvis autem certo non cognoscamus punctum mediæ diei mathematicum, tamen per horologia communiter bene ordinata certo cognoscimus punctum mediæ diei Ecclesiasticum, et ad hoc tempus Ecclesiasticum nos astringit Ecclesia, uti *ibidem nu.* 584. est dictum. *Neque his obstat*, quod *n.* 226. dixerim tempus auroræ sumendum esse, non mathematice sed moraliter, *nam* disparitas est, quod tempus auroræ resciri non possit nequidem secundum punctum temporis ecclesiastice sumpti oppositum autem est de meridie, uti dictum est.

229 § 6. Putant aliqui licere apud Principes Germaniæ per consuetudinem receptam differre Missam usque ad Primam, quod verum est etiam pro die feriali, si causa publica ita postulet, v. g. si Princeps debeat interesse consilio, excipere Legatos, dare necessarias audientias, nec alter sine magno incommodo disponi possit de tempore Missæ. Et pro Sacerdotibus Societatis JESU habetur facultas *in Comp. privil. v. Missa* § 3. itineris, vel alterius legitimi impedimenti, causa legendi infra Primam, quæ facultas communicatur omnibus Superioribus, et iis, quibus ipsi commiserint. Putantque plures cum Avers. § *admittunt* et Spor. *n.* 449. absque ullo privilegio etiam licere cuivis Sacerdoti per horam post meridiem celebrare die festo, si ante fuit impeditus ratione itineris.

230 *Quæst.* 30. — *Quid addendum sit circa obligationem orandi Matutinum et Laudes ante celebrationem Missæ*? Resp. Hoc unicum, quod quamvis multi graves Auctores ex Antiquis, quorum octodecim recenset Avers. *q.* 11. s. 12. § *Octavo*, dixerint esse mortale hoc negligere, tamen præter citatos a Busemb. *nu.* 223. *et* 308. docent *Silv. Arag. Henriq. Valent. Vasq. Bellarm. Victor. Bonac. Can. Con. Sanchez, Fess. Bass. Baldel. Castropal.* aliique plurimi cum Fagund. *præcep.* 1. *l.* 3. *c.* 17. Illis. *t.* 5. *nu.* 36. non esse mortale, et quando adest causa rationabilis, licet non omnino gravis, v. g. major commoditas studii vel itineris, nequidem esse veniale; imo *Sot. Suarez. Tamb.* et alii apud Gob. *t.* 3. *n.* 667. dicunt per se

[1] Id plane constat ex Decreto 214. S. R. C. quod n. 2055, recitat noster Auctor.

loquendo, nullum esse peccatum, quia nullibi invenitur præceptum, nec videtur esse ulla specialis connexio, aut dependentia Missæ ab illis precibus : hinc etiam Marchant. et Quartus *p.* 2. *t.* 1. *d.* 1. dicunt esse consilium, et quamdam congruentiam, ut fiat. Attamen probabilius est cum *Aversa* et aliis communiter esse veniale, nam in *Rubrica* § 10. hoc numeratur inter defectus peccaminosos, et ratio præcipiendi potuit esse, ut celebraturus advertat, quas orationes et commemorationes facere debeat, an dicere debeat *Gloria* vel *Credo* etc. quæ omnia colliguntur ex recitatione Matutini et Laudum [1].

Objicies. In Missali præscribitur, ut Matutinum cum Laudibus præmittatur Missæ. *S. Pius V.* autem in suo Brevi ante Missale præcipit in virtute S. Obedentiæ Missam dici juxta ritum Missalis : ergo gravis est ad hoc obligatio. Resp. n. conseq. nam non est obligatio sub peccato ad servanda singula, quæ in Rubricis habentur, cum certum sit multa esse tantum directiva; et quamvis sub peccato sit obligatio ad aliqua, ut tamen sit sub mortali, debet materia esse magni momenti, et spectare ad substantiam vel reverentiam notabilem Sacrificio debitam, quale quid non est præmittere Matutinum et Laudes. Denique ex vi præcepti *S. Pii V*, tantum est obligatio gravis ad generaliter utendum eo ritu, et non inducendum alium.

231 *Quæst.* 31. — *Quid addendum sit circa Missam tribus ultimis diebus Quadragesimæ?* Resp. § 1. Est sententia satis communis [2] quod die Jovis S. liceat omni Sacerdoti privatim celebrare, saltem ante inceptam Missam solemnem, ita enim docent Nav. Ang. Suar. Vasq. Lugo, Diana, Quartus, Gob. *t.* 3. *num.* 229. Avers. *q.* 11. *s.* 15. *et alii passim.*

§ 2. Habens plures Parochias debet in Cœna 232
Domini Missam habere, et erigere sepulchrum in sola principaliori, si tamen per errorem erexit in utraque, Pasq. *qu.* 385. dicit debere die Veneris habere officium in sola principali, et in altera hostiam reponere in sacrario. Quod si utraque Parochia esset multum populosa, et ab invicem distans, deberet uno anno in una, alio in alia Missam, et officium peragere, Silv. *in Append. ad* 1. *p. resol. Orat.* 4. quamvis *Suar. Præpos.* aliique cum Gob. *n.* 189. dicant non solum die Jovis, sed etiam Veneris posse in utroque loco habere officium, non facta infusione, nec immissa hostia, nisi in ultimo loco; et rationem dant, quia cum æquivaleat duplici Parocho, videtur posse, quod duo possunt : sed contra est, quia infusio vini, et immissio hostiæ in illud videtur esse primaria cæremonia illius officii, quæ omitti deberet propter jejunium servandum.

§ 3. Si Parochus die Jovis Sancto nullam 233
reliquerit hostiam pro die Veneris, debet potius omittere omnia, quam consecrare in officio diei Veneris, tum quia eo die prohibetur fieri consecratio, tum etiam quia illicitum est consecrare panem sine vino. Si tamen habeat parvam hostiam consecratam, utatur illa, si nec illam habeat sitque in pago, Gob. *a nu.* 217. dicit posse celebrare mane privatim Missam de passione et consecrare duas hostias ablutione non sumpta. Si sit in urbe, facile habebit Sacerdotem, qui tum celebret de Passione, eique hostiam consecret, putat enim melius esse observari præceptum naturale de scandalo populi vitando, quam Ecclesiasticum de non celebrando illa die. Et in omnibus consentit Spor. *n.* 452.

§ 4. Sabbato Sancto cuivis licere celebrare 234
saltem incepta Missa solemni, præter citatos *a Busemb.* docuerunt Sot. Silv. Mercer. Garc. Amic. Quartus, Leand. *n.* 445. Gob. *nu.* 221. sed *Avers.* supra recte dicit hoc consultum non esse. Directoria autem Coloniense et Leodiense jam pluribus annis dicunt id recenter esse prohibitum a S. Congregatione. An autem liceat præsente funere, dicetur *num.* 507.

Quæst. 32. — *Quid addendum sit circa Mis-* 235
sam eodem die sæpius ab eodem legendam? Resp. § 1. Olim liberum fuit toties de die Missam legere, quoties quis vellet, hinc de *S. Leone III* referunt Gob. *t.* 3. *n.* 183. et Avers. *q.* 11. *s.* 15. quod de die quandoque novies legerit,[3]

[1] Benedictus XIV *de S. M. S. lib.* 3 *c.* 13. *n.* 4. ait, si sermo sit de Missa Conventuali, videri peccatum esse mortale, eam ante Matutinum et Laudes celebrare; id enim est contra generalem Ecclesiæ consuetudinem : in Missis vero privatis, si qua sit legitima causa, videri posse etiam a veniali immunem, qui non recitato Matutino et Laudibus eam celebraret; secus autem, si nulla ad id causa moveatur. Quod si quis nulla causa urgente perpetuo id faceret, ut videretur quasi statuisse animo, numquam celebrare, dicto Matutino et Laudibus, tum cum illis quinque et quinquaginta Auctoribus, quos citat Clericatus *decis.* 50. *de Sacrif. Missæ*, et ex rationibus ab ipso adductis, concludi posset, inquit Pontifex, hujusmodi Sacerdotem peccare mortaliter.

[2] Vide dicenda ad n 2080.

[3] Id sane refert ex fidelium virorum relatione Wal-

nunc autem peccat mortaliter, qui sine legitima causa bis in die celebrat, quia prohibetur tum per Canones tum per universalem consuetudinem. Et ob eam etiam causam pon potest aliquis eodem die ordinari Sacerdos et Episcopus, quia deberet cum ordinante bis celebrare. In regno tamen Valentiæ possunt Sacerdotes sæculares in die Commemorationis animarum dicere duas Missas, et Religiosi in eodem regno ac pluribus aliis Hispaniæ tres. Idem possunt Dominicani Conventus Pampilonensis, S. Jacobi et Trinitarii per communicationem privilegii, uti pluribus notat Leand.[1] *a n.* 1885.

236 § 2. Causam sufficientem pro iteranda Missa dicit *Pasq.* non esse, nec officium Conventuales duas Missas postulans, nec benedictionem nuptiarum, nec adventum Episcopi vel Principis in die festo, nec supervenientem magnum numerum itinerantium, nec paupertatem Ecclesiæ aut Sacerdotis : pro singulis tamen illis sententiis refert graves, et multos Auctores. Addit ipse contra alios 10 si Princeps vel Magnas superveniat, Missam non debere repeti ab initio, quamvis necdum ad Offertorium pervenerit, sed celebrantem debere pergere, quamvis *q.* 386. fateatur sufficientem causam diebus festis iterandi Missam esse, si celebraturus pro populo, celebrarit mane pro Episcopo, Principe aut Magnate, aut si in aliqua Parochia desit, qui celebret, aut si aliter non possit vitari scandalum vel gravis querimonia populi. E contra Gob. *n.* 192. Leand. *n.* 447. et alii admittunt, si superveniat Princeps vel Magnas, celebrantem posse peragere illam Missam, et retento jejunio pro adventantibus inchoare alteram. Gob. *ib.* adducit quosdam, qui dicunt Sacerdotem ratione defuncti mane sepeliendi, si sine Missa sepulturæ fieri non soleant, posse iterare Missam. Et pro Viatico habendo dicit *n.* 193. cum Quarti, Tamb. Leand. *n.* 447. et aliis posse etiam non jejunum iterare, de quo tamen dubitat Henao *n.* 1518. Dicunt etiam Silv. et Nav. apud Aversam § *Plures*, quando quæcumque alia similis causa occurrit, quæ arbitrio viri prudentis sufficiens judicetur, Sacerdotem posse iterare Missam. Præterea putant *Suar. Lugo* aliique cum Gob. *n.* 180. etiam die profano posse ab uno legi duas vel tres Missas, si devotio populi id exigat, v. g. si superveniat inexpectata processio. Item in locis hæreticis, inquit Verj. *t.* 8. *art.* 1. ubi frequens populus solatio illo non videtur privandus, sed sic fovenda est Catholicorum pietas, nam talis gravis causa videtur æquiparari necessitati, in qua Pontifices dicunt licere. Sed non obstantibus omnibus illis sententiis Henao *n.* 1502. ex sequente declaratione colligit requiri graviores causas : *Cum in civitate, quam dicunt de La Assumpta in Provincia Paraquariensi pars magna nobilium domi se contineat, quod apparatu decente careret, ideo ut nobiles mulieres ac viri e domibus ad templa educerentur, opus fuerit Missam ante Solis ortum celebrare, sed non reperto Sacerdote, qui absque stipendio munus hoc subire vellet, Episcopus prædictæ civitatis Missam antelucanam nobilium gratia celebravit. Proposito dubio in S. Congreg. Eminent. Card. Conc. Trid. interpretum, an Episcopus absque Apostolico indulto posset bis in die Sacrificium offerre ex prænarrata causa, Die* 1. *Sept.* 1657. *eadem S. Congregatio censuit non posse.*[2] Hinc etiam cum Archi-Episcopus Sipontinus obligatus esset in Ecclesia Sipontina die Jovis Sancto celebrare, et conficere chrisma, quamvis deberet in Ecclesia Garganica recipere peregrinos, ideoque cum Clerus et Populus compelleret ad hic prius celebran-

fridus Strabo lib. *de Rebus Eccles.* c. 25., sed et a plerisque plures olim Missas celebratas fuisse, certissimis monumentis probat Meratius in Gavant. part. 1. num 16.

[1] Plura in hanc rem de pluribus Missis in die Commemorationis Omnium Defunctorum erudite congerit Lambertinus T. 2. *Resolut.* Sac. Congr. p. 169 et 170 in Caussa *Castellana*. Unum hinc exscribo, Archiepiscopum Bracarensem Clementi XI, supplicasse, ut in sua quoque Diœcesi liceret eo die singulis Sacerdotibus tres Missas offerre; Sacram autem Congregationem, ad quam Pontifex libellum supplicem expendendum remiserat, 14. Martii ann. 1711 respondisse, *negative*. Sed tandem Benedictus XIV, decretum edidit 21. Augusti an. 1748, confirmavitque Apostolica Constitutione 26 ejusdem mensis, quo omnibus, et singulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus in Hispaniarum et Lusitaniæ Regnis existentibus facultatem perpetuo concessit, ut die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum tres Missas celebrare possent, ita tamen ut Missæ ex vi novi hujus privilegii dicendæ non pro singulari aliquo defuncto, sed pro omnibus Fidelibus defunctis, et sine eleemosyna quocumque prætextu, sive etiam sponte oblata sint applicandæ ; permisit insuper, ut præfatæ res Missæ etiam duabus post meridiem horis celebrari possent,

[2] Eadem Henai sententia aliis ejusdem S. C. responsis firmatur, quæ in *Aptensi Indulti* 27. Jun. 1733. referuntur T. 6. R. p. 106. Adde et Benedictum XIV, *de S. M. S.* l. 3. c. 5. n. 3.

dum, *Honorius III, c. Te referente de Celebr. Missarum,* sic decrevit: *Cum cuilibet Sacerdoti, quacumque dignitate præfulgeat, unam in die celebrare Missam sufficiat, nam et valde felix est, qui celebrat digne unam, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus die Cœnæ Domini in Ecclesia Sipontina dumtaxat, in qua teneris chrisma conficere, Missarum studeas solemnia celebrare.*

37 § 3. Si Parochus habens plures Parochias, et ideo potens binare, [1] impediatur, rogetque alium Sacerdotem, etiam S. J. potest hic pro ea necessitate binare, Suar. Henr. *l.* 9. *c.* 30.

38 § 4. Pasq. *q.* 392. dicit Regulares non teneri recurrere ad Episcopum pro examinanda causa sæpius celebrandi eadem die, sed illis sufficere judicium et licentiam suorum Superiorum: quod si ad neminem recurri possit, prudens quisque potest de causa judicare.

39 § 5. Non est opus causam pro tertia celebratione esse graviorem, quam pro secunda, Lugo *in Resp. mor. lib.* 1. *d.* 12. Pasq. *q.* 190. Henao *nu.* 1511. Aversa contra *Henriq. et Castr.* Ratio est, quia quamvis sæpius repetita celebratio sit minus usitata, tamen quandocumque est vera necessitas, cessat præceptum prohibens.

40 § 6. Habens duas Parochias, posset in Natali Domini legere sex Missas, utrique enim Parochiani ad fovendam devotionem suam quasi jure suo petunt tres Missas; et cum ipse Parochus æquivaleat duobus, frui potest privilegio duorum. Putantque *Suar. Lugo* supra et alii contra *Nugnum* etiam tali Parocho posse concedi, ut in singulis Parochiis repetat Missam diebus ferialibus, ne alteruter populus privetur potestate offerendi Sacrificium.

41 § 7. Qui in uno loco, ubi est novum Kalendarium, celebravit tres Missas in Natali Domini, si eodem anno veniat ad locum ubi est Kalendarium vetus, potest iterum cum his tres Missas celebrare, applicando sibi præsens privilegium loci, Gob. *n.* 188.

42 § 8. Pessime ageret Sacerdos, inquit Gob. *n.* 185. si die Natali Domini bis celebraret et semel communicaret more laico, quia datur tantum potestas triplicandi Sacrificium. Posset tamen Episcopus ea die Ordinatus communicare in Missa, in qua ordinatur, et postea legere alias duas Missas, nam in Missa, in qua ordinatur, est etiam simul sacrificans.

[1] De qua re omnino consule Bened. XIV. *lib. de S. M. S.* cap. 5.

§ 9. Si Sacerdos in Missa post consecratam 243
majorem hostiam ante consecrationem calicis advertat appositas fuisse minores hostias consecrandas, de quibus intentionem non habuerit, non potest super has minores repetere formam, quia sic poneret duo Sacrificia, et eadem die bis celebraret, nam et minores hostiæ non haberent se per modum unius materiæ totalis consecrandæ: prior enim consecratio fuisset completa in majore hostia, et minores terminarent unam novam totalem consecrationem, neque una harum consecrationum de se esset referibilis ad alteram; si autem aliquid sciverit de appositis hostiis minoribus, et postea dubitet, an intentionem sufficienter extenderit etiam ad illas, agendum erit secundum dicta *par.* 1. *n.* 458. Quod si dubitaret de valore consecrationis majoris hostiæ, quamvis certus esset de invaliditate consecrationis minorum, posset repetere formam cum intentione conditionata circa majorem et absolute circa minores, et tum omnes haberent se per modum unius materiæ.

Objic. S. Th. docet si Sacerdos post consecratam hostiam deficeret, debere supplentem de novo consecrare aliam hostiam, et tamen ibi censetur esse unum Sacrificium: ergo idem censeri posset in nostro casu. R. N. cons. Ideo *S. Th.* vult consecrari novam hostiam, quia putat hoc spectare ad integritatem hujus Sacrificii (quamvis alii hoc negent, secundum dicenda *n.* 545. forte probabilius). E contra dici non potest, quod altera consecratio parvarum hostiarum spectet ad integritatem talis Sacrificii, nam consecratio parvarum semper per accidens se habet ad Sacrificium, quod integraliter habetur per consecrationem majoris hostiæ, et calicis, ac per reliquas partes substantiales: ergo.

Quæst. 33. — *Quid addendum sit circa illum* 244
qui abrumpit vel interrumpit Missam? Resp. § 1. Deferens Missam parva etiam parte inceptam, secundum Pasq. *q.* 188. peccat mortaliter, incurritque suspensionem: sed hoc alias videtur durum. [2] Si in fine parvam partem omittat, est veniale tantum Pasq. *q.* 189.

[2] Malim ego distinctione uti, saltem quod spectat ad excommunicationem, et suspensionem, ita ut ejusmodi pœnas incurrat, qui Missam relinquat imperfectam, peracta consecratione; secus qui illam imperfectam reliquerit, consecratione nondum peracta, etiam post Offertorium. Enimvero Sacra Congregatio in *Placentina* ann. 1719. 16 Decembris, et in *Juvenacensi* 3. Decemb. 1735 T. 7. *Resolut.* p. 145. et 146, censuit, non

245 § 2. Probabile est ob periculum mortis relinqui posse Missam imperfectam absque sumptione vel etiam absque consecratione alterius speciei. Gob. *t.* 3. *n.* 807. Imo et ex urgentissima necessitate ad vitandum gravissimum incommodum relinqui posse substantialiter imperfectam, v. g. sine sumptione, docet Pasq. *q.* 190. 191. additque *q.* 192. alias causas Missæ reliquendæ : sed quod consecrationem unius tantum speciei attinet, Castr. *tr.* 12. *p.* 2. *et* 11. putat esse ita intrinsece malam ut nullo casu liceat, eo quod sit de jure Divino per homines indispensabili, et quia esset positiva irreverentia vitam suam præferre essentiæ et integritati Sacrificii, nunc ita pro hominibus instituti. Henao *n.* 1785. in re consentit, putat tamen Papam posse dispensare, sive hoc permittere, interpretando præceptum Christi. Quidquid sit de hoc, fatetur etiam *Castr.* posse a Sacerdote ex metu mortis unam speciem consumi sine altera, potestque videri Pasqual. *q.* 47. ubi refert casus, in quibus excusat alia moralis impossibilitas utramque speciem consecrandi.[1]

246 § 3. Interruptio per quadrantem vel mediam horam non est notabilis. Quod si facta sit per horam in negotio impertinente, præsertim exutis sacris vestibus, non debet reassumi Missa sed reincipi, nisi longitudo interruptionis fuisset prævisa, et sic per intentionem interrumpentis conjungerentur partes, Pasq. *q.* 195. 196.

247 § 4. Si tempore Missæ fiat concio ab alio, non debet celebrans vestes Sacerdotales exuere, multo minus exire e Templo, quia quantum fieri potest, debet moraliter permanere in celebratione, Gob. *n.* 810.

248 §. 5. Ante consecrationem potest tantisper relinqui Missa, ut ministretur Viaticum vel Extrema Unctio, quamvis moribundus receperit alia Sacramenta, Pasq. *q.* 297. Henao *n.* 1789, contra *Lugo et Tamb.* Idem fieri potest post consecrationem, si moribundus sit in Templo, *Castr.* aut si sit in vicinia, saltem si Sacerdos indutus eo accedat, Tamb. Dian. Avers. *q.* 11, *sect.* 12. § Debet. Quod si confessio moribundi longior ultra mediam horam fieri deberet, auditis quibusdam peccatis, esset absolvendus et Sacramentis muniendus, ac post peractam Missam residuo confessionis audito iterum absolvendus, et in agone juvandus. Et Sacerdotem saltem ex charitate ita teneri interrumpere Missam docet Pasq. q. 198. contra *Henao.* Potest idem fieri ob corporalem gravem proximi necessitatem, v. g. ut a morte liberetur, *Pasq.*

§ 6. Putat Pasq. *q.* 199, grave peccatum 249
esse Missam etiam necdum ad Offertorium perductam deserere et ab initio repetere ob adventum Principis; alii putant esse veniale tantum, multi omnino nullum, uti relatum est *n.* 236.

§ 7. Aliqui putarunt communionem posse 250
dari populo statim post introitum absoluta confessione et osculato altari; sed recte contradicit Henao *num.* 1620, nisi adsit notabilis necessitas, quia talis interruptio est de se illicita et contra usum.

§ 8. Si quis post inceptam formam calicis 251
recordetur non esse admistam aquam, secundum Henao *n.* 1782. potest interrumpere, quia est justa causa ob ritum gravissimum; secundum Pasq. *q.* 308. non potest interrumpere, quia hæc interruptio est major inconvenientia, quam omissio illius ritus. Utraque sententia est probabilis : sed in prima, deberet saltem mente fieri oblatio illius aquæ, quia nihil consecrari debet, quod prius oblatum non fuerit, *Henao* contra *Quarti.*

§ 9. *Dicast.* reprehendit Gob. *n.* 756. et 252
Lohn. melius laudat eos, qui ante Communionem in Missa eliciunt affectus privatæ pietatis etiam ad tempus unius Pater et Ave, uti cum eisdem habet *Merola;* nam si permittatur brevis meditatio post sumptionem, cur non ante? maxime quia censetur continuatio, cum mens maneat applicata Communioni, quæ est mysterium Missæ.

§ 10. Si tempore Missæ Ecclesia polluatur, 253
v. g. notoria effusione sanguinis, si adhuc sit ante consecrationem, abrumpi debet Missa, Bon. Gob. *n.* 802.

§ 11. *Rubrica* § 8. *num.* 5. ait : *Si Sacerdos* 254
recordetur se esse excommunicatum vel suspensum, aut locum esse interdictum, similiter conteratur cum proposito petendi absolutionem. Ante consecrationem autem in supradictis casibus, si non timetur scandalum, debet Missam inceptam deserere. Et quia S. Thom. *q.* 803. *art.* 3. *ad* 2. tantum dicit esse tutius deserere,

incurrisse suspensionem Presbyteros duos, qui Missam post Offertorium abruperant, atque ab altari discesserant Ministro ad inveniendum vinum, replendosque urceolos profecto, neque post horæ quadrantem regresso.

[1] De hoc, aliisque id genus casibus disserit Benedictus XIV, *de S. M. Sacrif. lib.* 3. *c.* 14 *n.* 12. *et seqq.*

Pasq. *qu.* 194. *n.* 10. notat, probatque pluribus textibus Juris, quod verbum, *Debet*, aliquando, et speciatim hic tantum significet decentiam.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit?

253 « Resp. Communiter non licet celebrare, nisi in Ecclesia, eaque consecrata, vel saltem benedicta, et non violata, vel execrata, nec interdicta; patet ex Trid. *sess.* 22. Lugo, *d.* 20. *nu.* 48.

» Dixi, *communiter :* quia in decenti loco, et altari portatili (quod semper sub mortali requiritur) cum licentia Episcopi, si adsit, vel sine ea, si absit, licet sequentibus casibus : extra quos si fiat, esse mortale docent *Fill. Laym. et alii commun.* contra *Sotum et Sa.*

» *Primo,* si sit necessitas, qualis esse censetur, 1. si Ecclesiæ dirutæ sint; 2. si populum in solemni festo Templum non capit; 3. in castris pro exercitu : sed festis tantum diebus, *Fag. et Lug. etc.* licet Pasq. apud Dian. *p.* 9. *tr.* 1. *R.* 44. etiam non festis censeat posse permitti Generalibus, et primariis Ducibus in suis tentoriis : 4. in portu pro appulsu maris, non tamen in flumine vel mari, propter periculum effusionis sanguinis, ut *commun.* docetur apud *Bon.* Contrarium tamen dicitur jam habere praxis Lusitanorum euntium in Indiam, expermissione *Clem. VIII*, et *Pauli V*, ex qua licite nunc fieri docent *Fag. Gran.* nec improbat *Lugo.* Limitat autem Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 40. cum *Hurt. Mercer. Trullenh. etc.* si magna sit tranquillitas sine ullo tempestatis indicio, adsitque præter celebrantem Sacerdos alius, qui post consecrationem firmiter teneat calicem. Cum qua cautione etiam Episcopum posse ad hoc concedere facultatem in necessitate (v. g. ne magna multitudo non audiat Sacrum, vel moribundus decedat sine Viatico) docet Gran. apud Dian. *l. c.* contra *Kon. et Tur.* qui soli Papæ eam reservatam volunt, ut etiam Dian. *p.* 9. *t.* 1. *R.* 45. ubi adducit declarationem Cardinalium, qua jubentur Episcopi id prohibere.

» *Secundo.* Ex dispensatione Episcoporum, ob rationabilem causam, etsi in Trid. *sess.* 22. id permittere prohibeantur, nisi ex justa causa, in oratoriis privatis divino cultui destinatis, licet non benedictis : Verum etiam hanc potestatem illis nunc esse ademptam, docent Gav. *l. c.* et Dian. *R.* 42. Eo tamen non obstante, posse eos in aliquo casu particulari, ex justa causa permittere, ut celebretur extra Ecclesiam in altari portatili, docent idem Dian. *R.* 43. ex *Marchin. Garc. Hurt. Lugo, Aversa, Persic. etc.*

» *Tertio.* Ex privilegio, quale dicuntur habere Minores, et qui cum iis participant : quod esse revocatum a Trident. *sess.* 22. licet multi velint, negant tamen Dian. *p.* 3. *t.* 2. *R.* 80. *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 106. *Salas, Rodr. etc.* Idque secundum Lug. *d.* 20. *sess.* 2. *n.* 51. probabiliter, et Tamb. *de exp. celebr. l.* 1. *c.* 3. § 1. probabilius. V. Barb. in Trid. *l. c.* Item Religiosi Societatis, a Gregorio XIII, ut possint tum in missionibus cum facultate Superioris, in quovis loco decenti, tum in domibus, in loco honesto, a Provinciali designato, Missas dicere; in quo idem licebit aliis.

» Dixi II. *Non violata :* quia in Ecclesia interius violata, nisi prius reconcilietur, non licet sub gravi peccato, ut *Laym. l.* 5. *n.* 7. ex *Nav. Suar. Kon. etc.* nisi in necessitate cum venia Episcopi (si is adiri possit; alioquin sine ea, ut habet Lug. *n.* 53.) celebrare, aut mortuos sepelire.

» Addo I. *Ecclesia ;* quia Oratoria, etsi deputata ad cultum divinum, cum tamen benedicta non fuerint, nisi in ipsis extet altare ad facienda divina, ut Bon. *t.* 1. *Matr. q.* 4. *Res. ult. n.* 9. non sunt capacia violationum. Quod etiam consequenter de hospitalibus docent *Nav. Sot. etc.* sed probabilius contrarium docent alii, cum Lugo *n.* 60.

» Addo II. *Interius*, quia quod sit in turri, sacristia, supra tectum, vel fornicem, in crypta, sub pavimento (nisi sit sepultura, aut singulariter benedicta) non violat Ecclesiam.

» Addo III. *Nisi reconcilietur :* quod fieri debet ab Episcopo, vel Sacerdote ex privilegio Papæ (quale Superiores Regularium pro suis templis habere, ex Avila notat Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 91.) si fuit consecrata (quod præsumendum est, si celebretur festum Dedicationis); si vero tantum fuit benedicta, potest fieri reconciliatio a simplici Sacerdote, aspersione aquæ benedictæ, cum facultate Episcopi, vel sine ea secundum Dian. *R.* 91. Censeri etiam reconciliatam, si Sacrificium in ea peractum fuerit, docet Tamb. § 4. ex *Henr. Sa et Dian.* esse probabile, negat autem Lugo *n.* 62.

» Porro Ecclesia, uti et cœmeterium violantur seu polluuntur sequentibus casibus, non tamen, nisi postquam res evulgata fuerit. *Laym. c.* 5.

» I. Per factum in ea homicidium moraliter malum, seu injuriosum, saltem immunitati Ecclesiæ; quale etiam est quod alias justum esset per sententiam Judicis, nisi tamen Reip. perturbator aliter capi non posset. Non est autem tale, 1. Quod fit casu, vel ab amente; 2. Quod in sui defensionem; 3. Cujus causa data est extra Ecclesiam : quia requiritur ut vulnus, sive causa physica fiat intra Ecclesiam. Lug. *n.* 53.

» II. Per mortaliter malam effusionem proprii, vel alterius sanguinis, vel seminis, causatam vel factam in templo, licet non in templum : Unde non violat : 1. Si pauculæ guttæ effluunt, quia non est effusio; 2. Si ex percussione, vel vulnere levi, v. g. narium, in rixa puerorum, etiamsi copiosus sanguis effluat; 3. Si fiat ex sectione venæ; 4. Actus conjugalis, quando excusatur a sacrilegio; 5. Fornicatio facta ab amente; 6. Pollutio inculpata. V. Lug. *n.* 54. *et* 55.

» III. Per sepulturam excommunicati non tolerati, vel infidelis (quo nomine hic non comprehendi hæreticum docet Lugo *n.* 57.) etiam infantis, ut ex *c. Ecclesiam, de consecratione* docet *Præpos.* Quamvis, si pueri parentes sint fideles, negat Sairus. V. Bon. *de Euch. et Matr. d. 4. q. 4. pun. ult.*

» IV. Per destructionem Ecclesiæ ex toto, vel majore parte (quamquam eo casu dicatur potius execrari, quam pollui); non autem, si solum tectum, vel si successive per partes modicas destruatur et reficiatur; neque etiam per desolationem, exercitium hæreticum, spurcitias hominum vel animalium istic stabulatorum, etc. etsi deceat et praxis habeat, ut per Episcopum, vel saltem Sacerdotem, cum aliqua cæremonia reconcilientur et abluantur; quod in simili casu intellige de altari, *Laym. c.* 5.

» *Quæres*, Quid sit, et quando fiat execratio, seu resecratio.

» Resp. Execratio dicitur, cum res sacra perdit suam consecrationem, ita ut de novo consecrari debeat, quod fit, quando ita destruitur, ut formam et usum suum perdat. *Unde resolves :*

» I. Polluta Ecclesia, polluta etiam sunt altaria ejus fixa; non tamen execrata Ecclesia, execrantur altaria : nec contra.

» II. Ecclesia execratur, si parietes secundum majorem partem destruantur, vel omnis eorum crusta, aut major saltem pars simul auferatur. Secus autem, si una post alteram. V. Lug. *n.* 65. Non autem, si tectum corruat, quia consecratio est in parietibus. V. Laym. *l. c.*

» III. Altare execratur, 1. Si cum fixum est, lapis consecratus removeatur ab inferiore structura; 2. Si ita frangatur, sive fixum, sive portatile sit, ut in nulla ejus integra parte calix cum patena possit consistere; 3. Si spolietur sepulchrum, quod tamen quidam negant, ut Lugo. Tamb. *l.* 1. *c.* 5.

» IV. Calix execratur, si notabiliter frangatur, vel ita ut fiat inutilis ad usum Sacrificii, v. g. si foramen sit in fundo, licet minutissimum; vel si figura destruatur : non tamen si in tornatili pes separetur a cuppa, quia in tornatili consecratur sola cuppa, Bon. *d.* 4. *q. ult. p.* 9. ex Suar. etc. Neque execratur, si pereat inauratio. Unde licet communiter calix et patena post novam inaurationem quoad eam partem, qua Christi Corpus, vel Sanguinem contingunt, denuo consecrentur, id tamen necessarium non esse docent *Durand. Kon. et alii :* contra *Suar. Bon. et alios :* etsi deceat, ut abluatur aqua benedicta. Ita Dian. *p.* 2. *tr.* 1. *R.* 3. et Laym. *hic.* Item Lugo, *n.* 94.

» V. Vestes sacræ execrantur, quando ita destruuntur, ut perdant suum usum; ut si cinguli parte te non amplius cingere possis; vel si manica ab alba separetur, etiamsi postea reparetur. Non perdunt autem, etsi attritis pars aliqua assuatur, vel cinguli parti aptæ adhuc ad cingendum altera annectatur, quia tunc accessorium sequitur principale, Lugo, Tamb. *de exq. sacrif. l.* 1. *c.* 3. § 2. Similiter si stola, vel casula duplicata, facili separatione fiant duæ, quarum utraque apta sit ad Sacrificium, non perdunt benedictionem, Tamb. *l. c.*

» VI. Partes avulsæ a re consecrata, destructa ejus forma, desinunt esse sacræ, v. g. ligna et lapides Ecclesiæ dirutæ, vel altaris : ob respectum tamen ad rem sacram, cujus sunt reliquiæ, non possunt applicari ad usus profanos, aut divendi sine licentia Papæ. Statuæ autem sacræ, et Imagines templi destructi, debent in alio collocari, et in loco Ecclesiæ Crux erigi. Lacera etiam paramenta aut vetustate consumpta, debent igne absumi, et non adhiberi ad usus profanos, ut habetur *in t. Altaris, de cons. dis.* 1. V. Suar. et Sa, V. *Missa* et Laym. *l. c. c.* 6. Tamb. tamen *c.* 2. § 3. ex *Palao;* item Dian. *p.* 5. *tr.* 13. *R.* 76. docet, probabile esse, quod non sit saltem mortale, si mutata forma ad profanos usus applicentur, v. g. calix confractus, alba dissoluta, frustula corporalis, etc. V. supra l. 3. t. 1. c. 2. d. 2.

ADDENDA.

256 *Quæst.* 34. — *Quid præterea sit notandum circa celebrationem extra Ecclesiam, vel locum suæ jurisdictionis?* Resp. seqq. § 1. Si non improviso sed certo die concurrere soleat tantus populus, ut Ecclesia non capiat omnes, debet Parochus prævenire et petere ab Ordinario facultatem celebrandi extra Ecclesiam; talis enim facultas non censetur data, nisi quando casus est improvisus. Gob. *tr.* 3. *in Append. ad n.* 265.

257 § 2. Potest quivis Sacerdos absque privilegio vel speciali licentia celebrare in altari fixo consecrato, ubicumque sit positum; nam cum erigatur auctoritate Episcopi, celebrabitur in loco publica auctoritate destinato, et non ubi quis voluerit, Pasq. *q.* 705. *qui q.* 706. idem dicit de celebratione cum altare portatili in quocumque loco destinato pro celebratione, sive sit Ecclesia consecrata, sive tantum benedicta, sive oratorium, dummodo ad divinum cultum sit deputatum auctoritate Episcopi.

258 § 3. *Cap. ult. de privil. in* 6. conceditur Episcopo, ut in itinere possit quovis die in loco decenti non sacro, in portatili celebrare vel facere celebrari coram se, dum non potest commode ad Ecclesiam accedere : quod *Nav. et Sa* limitant ad propriam Diœcesim, sed Gav. Ugol. Dian. Portell. Aversa *q.* 11. *sess.* 14. § *Item,* recte contradicunt, tum quia non est actus jurisdictionis contentiosæ, sed usus privilegii personalis, tum maxime quia textus habet de Episcopo iter agente etiam per alienas Diœceses. Observari tamen debet nunc Decretum sequens.

DECRETUM CLEMENTIS XI

De Celebratione in Oratoriis privatis emanatum 15 *Decembris* 1703.

Nonnulli Episcopi, et complures Regulares sub prætextu privilegiorum ea sibi licere putant, quæ prohibita sunt : siquidem Episcopi, etiam in aliena Diœcesi extra domum propriæ habitationis in privatis laicorum domibus erigi faciunt altare, ibique per unum aut plures e suis Capellanis vivificam Christi hostiam immolare; Regulares vero in quibusdam Magnatum, seu aliarum nobilium personarum privatis oratoriis, quæ certis quandoque ex causis a Sede Apostolica concedi solent celebrare audent, vel plures Missas, quam in iis sit indultum, vel absque præsentia personarum, quarum contemplatione gratiosa concessio emanavit, vel extra debitas horas, et post meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constitutiones Diœcesanas, aut etiam decreta S. Congreg. Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipsis Indultis Apostolicis excipiuntur, quominus in illis celebrari possit, aut etiam altari portatili uti non verentur in sanctarum sanctionum contemptum, ac sancti Sacrificii irreverentiam. Quamobrem ad abusus hujusmodi eliminandos, et ad instaurandam venerationem tremendo Mysterio debitam, Sanctissimus Dominus noster ex unanimi voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, inhærendo declarationibus alias hac de re editis, expresse declarat, Episcopis et his majoribus Prælatis, etiamsi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque sub prætextu clausi in Corpore Juris, neque alio quocumque titulo, nullo modo licere extra domum propriæ habitationis, in domibus Laicis, etiam in propria Diœcesi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamsi Diœcesani consensus adhiberetur, erigere altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere. Ac pari modo in oratoriis privatis, quæ per S. Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, ac Instituti, seu Congregationis, etiam Societatis JESU, aut etiam cujuscumque Ordinis militaris, etiam S. Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis, Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis, in reliquis vero diebus prædictis Regularibus, et Sacerdotibus, quibuscumque etiam Episcopis in præfatis oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur fuerit celebrata, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, et de eo se optime informare : atque illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post meridiem, demandando ulterius, ac declarando in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque, dictas Missas audientes, nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere. Quo vero ad altare portatile, iterum inhærendo declarationibus supradictis, censuit licentias, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus in *cap. in his de priv.* et per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus commu-

nicata, utendi dicto altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Concilium (Tridentinum), atque idcirco eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis tenore mandat Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegati ad pœnas præscriptas per idem S. Concilium in dicto decreto *SS.* 22. *capit. unico*, usque ad Censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc Decretum, ita procedendi, perinde ac si per S. Sedem specialiter concessa fuisset. Et ita Sanctitas Sua declarat, et servari mandat.

Cardinalis PANCIATICUS *Præfectus.*

259 § 4. Episcopum posse in alterius Diœcesi conferre tonsuram, consecrare portatilia etc. etiam dare benedictionem solemnem, canere Missam Pontificalem absque facultate Episcopi ejus loci, docet *Henr.* nec reprobat Dicast. *t.* 3. *n.* 132, quia hoc nullo jure videtur prohiberi, cum tonsura conferri possit domi privatim sine Pontificalibus, benedictio autem et Missa solemnis non videantur comprehendi nomine Pontificalium, quæ Trid. *sess.* 6. *c.* 5. *de Reform.* prohibet fieri in aliena Diœcesi. Henao *parergo* 28. fuse in utramque partem discurrit, sed merito cum *Sanch. Bon. et* aliis inclinat in eam partem, quod ista non liceant Episcopo.

260 § 5. An Abbas in Ecclesiis suæ jurisdictionis possit constituere capellam, id est, indutus pluviali et mitra in Sede Pontificali assistere Missæ vel officio per alium celebrato, et exercere prærogativas Pontificales, benedicere incensum etc. item in fine benedicere populo, examinat in utramque partem, Silv. *p.* 1. *v. Abbas casu* 4. et concludit ex Jure Canonico *Cap. Abbates in* 6. *de privilegiis*, non posse, nisi ipsemet celebret. Potest videri *Henao* supra, ubi multa discutit circa Abbatum potestatem ad varias consecrationes.

261 *Quæst.* 35. — *Quid addendum sit circa celebrationem in navi?* R. Hoc unicum : Si absit periculum effundendi calicis, licitum esse in ea celebrare, præter citatos a Busemb. et Avers. *q.* 11. *sess.* 14. § 1. docent Gob. *t.* 3. *nu.* 238. *et alii* [1]; et etiam docent plurimi licere servare Eucharistiam loco decenti in navi; an autem sit licitum etiam tempore tempestatis legere saltem siccam Missam, dictum est *n.* 188.

Quæst. 36. — *Quid addendum sit circa celebrationem Missæ in privatis oratoriis?* R. Quis locus dicatur privatum oratorium, et an die festivo satisfiat, si in illo aut in alio quocumque loco audiatur Missa, dixi *l.* 3. *p.* 1. *a num.* 626. ubi etiam *num.* 676. dixi, an talis habens privilegium privati oratorii teneatur procurare, vel saltem audire Missam, si die festivo ibi legatur. Hic adde seqq. 262

§ 1. Trid. *sess.* 22. *in decreto de celebratione Missæ*, mandat, ne Episcopi patiantur in privatis domibus celebrari a quoquam; hinc Gallem. *in declar. ad illum Trid. locum nu.* 6. aliique communiter et probabilius dicunt, nunc post *Trid.* Episcopos non posse concedere oratoria privata sæcularibus, ut in iis semper, et per modum habitus celebretur; possunt tamen dispensare, ut pro gravi persona ægrotante Missa celebretur aliquoties in anno, Fag. Hurt. March. Dian. *p.* 8. *tr.* 3. *R.* 9. Pasq. *q*, 447. Quartus *p.* 3. *t.* 10. *n.* 1. *sess.* 3. et alii contra alios multos : Dicitque Pasq. *p.* 451. etiam posse Episcopos dispensare, ut celebretur indefinite pro infirmo vel pro dando Viatico : Item si tutus alicui non sit egressus, v. g. tempore belli aut pestis. Et docet praxis, quod Episcopi in Germania habeant potestatem ex causa justa concedendi privata oratoria, etiam ad longum tempus, v. g. ad vitam alicujus, qui alias diebus festis carere debet Missa, quod ipsi nimis grave foret. Et idem posse etiam Episcopos alibi, insinuat alia declaratio apud Galem. *eodem n.* 6 [2]. 263

[1] Requiritur tamen ad id Apostolicum privilegium, ut docet Meratus *ad Gavant. T.* 1. *part.* 1. *p.* 293. et seq., Cardinalis Petra ad *Constit. Apostolic.* Tom. 4. p. 273. et seqq., Benedictus XIV, *de S. M. S. tib.* 3. *cap.* 6. *num.* 11., quod privilegium nonnisi sub illis conceditur conditionibus, ut tutum navigium sit, ac longe absit a littore, tranquillumque sit mare, et Celebranti absit etiam alter vel Sacerdos, vel Diaconus. Videatur indultum, quod militari ordini Hierosolymitano concessit Clemens XI, et Benedictus XIV, ann. 1742. qui idem etiam concessit Pontificiis triremibus.

[2] Sacra Concilii Congregatio die 29 jan. 1847 declaravit : « *Non licere ulli Episcopo hujusmodi licentias, sub quocumque obtentu concedere, ne pro actu quidem mere transeunte. Hanc facultatem esse soli Romano Pontifici reservatam.* » Hæc est certissima et absoluta doctrina, quam evolutam, si lubet, reperies in opere D. Van Gameren : *De Oratoriis publicis et privatis.* — Parochus, etiam absente indultario, potest in casu necessitatis celebrare in oratorio privato, ut viaticum administret. S. R. C. 23 sept, 1836. *(Edit.)*

264 § 2. Oratoria in aulis publicis civitatis, ubi Senatores conveniunt, sunt privata, attamen Capellæ carcerum publicorum non comprehenduntur Decreto tollente oratoria privata. *Dian. Quarti.*

265 § 3. Si oratorium privatæ domus habeat ingressum publicum, potest Episcopus dare licentiam, ut per modum habitus ibi celebretur; censetur enim publicum eo ipso, quod aditum et liberum, ingressum habeat per viam publicam, semelque destinatum sit ad usus sacros, unde non poterit redire ad profanos, si semel factum sit cum destinatione publicum : ita quoad omnia Avers. § 5. *Nad. Homob. Quart. Dian.* qui addit ex *Pasq.* posse in tali oratorio nihilominus celebrari januis clausis, ita ut accedant tantum dominus et alii, quos ipse admittere voluerit; non enim præcipitur, ut publice celebretur, sed ut in publico oratorio. Alia privata oratoria possunt iterum converti in usus profanos, si quis nolit amplius uti privilegio, *Sanch. Tamb. Quarti.*

266 § 4. Non est opus esse quatuor muros, qui tale oratorium separent ab aliis locis, sed potest pro quarto muro aptari tela seu tapes, qui aperiri possit et claudi ad commoditatem audientium Missam. Et qui in tali oratorio prandium institueret, biberet, aliosque similes usus profanos haberet, peccaret tantum venialiter, licet faceret sine necessitate, quia actiones illæ de se licitæ non trahunt ratione loci gravem deformitatem, nam licet ista fierent in Ecclesia consecrata. tamen non esset mortale, uti habent Doctores apud Bon. et Suar. *de Reliq. t.* 1. *l.* 3. *c.* 5. Si tamen id fieret constanter et per modum habitus, utendo eo loco, velut alio profano, videtur esse mortale. Supra oratoria autem et Ecclesias non est illicitum ponere lectos, aut alia profana exercere, *Quarti* supra. (Non licet. *Edit.*)

267 § 5. Privilegium oratorii privati datum a Papa durat ad mortem privilegiati tantum, *Sanch. Dian. et alii.* Nec perit mortuo Papa, qui concessit, vel Episcopo, qui designavit, quia est gratia, *Sanch. et Tamb.* Unde nec erit opus licentia et approbatione novi Episcopi.

268 § 6. Si in privilegio dicatur, ut una Missa quotidie celebretur, communior interpretatio est, quod permittatur unica uno die. Hinc *Quarti* putat peccari mortaliter, si plures legantur : e contra tamen P. March. *in res. Miscell. cas.* 3. dicit non ideo prohiberi plures, quia To *una*, nisi dicatur unica, vel addatur tantum una, non est particula exclusiva plurium, ut si in fundatione ponatur : Volumus, ut una quotidie Missa celebretur in illo altari, non ideo prohibentur plures : et saltem secundum Quarti *dub*, 4. et alios, qui habent Bullam Cruciatæ possunt in suis oratoriis jam constitutis facere legi plures Missas quotidie. Et quoad oratoria a S. Sede concessa observari debet, quod habet Decretum *Clem. XI. n.* 258. *relatum.*

§ 7. Quamvis privilegiatus mutet domicilium in aliam Diœcesim, secum fert privilegium Papæ, quia est personale, tamen requiritur inspectio loci et approbatio novi Episcopi, *Silv. Bon. Barb. Pell. Avers. Tamb.* et alii cum Dian. *p.* 9. *t*, 1. *R.* 7. Valetque magis, si in eadem civitate domum mutet : et a fortiori mutare potest ex uno loco domus in alium. Quod si in eadem civitate vel domo fiat mutatio loci, putat *Quintan.* et consentire videtur *Diana*, non esse opus nova approbatione Episcopi, sed opus esse probabilius putant *Tamb. et Quarti*, quia prima non extendebat se ad hunc locum. Quod si privilegiatus sit alibi tantum peregrinus, non potest curare hic celebrari privatim, neque etiam potest habere unum oratorium domi, alterum in prædio seu villa, nam vi talis privilegii conceditur potestas habendi uno in loco tantum, licet contrarium sentiat *Pasq.* putans haberi etiam posse in villa. 269

§ 8. Ut Sacerdos sæcularis etiam licite celebret in concessis privatis oratoriis sæcularium, sufficit approbatio generalis celebrandi Missam, Pelliz. Diana, Quarti *dub.* 6. Sacerdoti regulari sufficit etiam generalis approbatio et licentia tacita seu præsumpta suorum superiorum, *Quint. Pelliz. Diana, Quarti et alii :* unde non requiritur licentia Parochi, quamvis hic non debeat exerceri munus parochiale nisi cum licentia illius saltem tacita: extra Pascha tamen potest præsumi licentia ad pœnitentiam et Eucharistiam, item ad denuntianda festa aliaque similia, *Tamb.* et alii cum Quarti *dub.* 9. 270

§ 9. S. Congr. 17. Nov. 1607. apud Gav. *p.* 1. *tit.* 20. declaravit quod in his oratoriis sæcularium non liceat celebrare [1] festis Nati- 271

[1] Intellige, nisi Oratorium ab Apostolica Sede infirmo concessum sit ex causa infirmitatis, tunc enim etiam hisce exceptis diebus celebrare licet. At die Nativitatis Domini tresne celebrari possunt Missæ, an una tantum in hisce privatis Oratoriis, in quibus eo die Missa ex Indulto Apostolico celebrari potest? Hac de re disserit erudite Lambert. T. 3. *Resol. S. Congr.* p. 3. et seqq. Sacra vero Congr. respondit ibid. p. 117. 13. Jan. 1725. ad primam dubii partem affirmative, ad secundam negative.

vitatis Christi, Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Annuntiationis, Assumptionis, Apostolorum Petri et Pauli, et omnium Sanctorum; quæ confirmantur Decreto *Clem. XI,* quod *n.* 258. retuli. Aliis diebus licitum est, v. g. in Corporis Christi et Ascensionis festo, item in feria 2. et 3. Paschatis ac similium festorum, *Quarti* supra. Optant tamen Ordinarii, ut etiam abstineatur festo Patroni principalis, *Gav.* sed notandum est, quod quando tale oratorium concessum est propter infirmitatem, non sit opus ratione personæ infirmæ, quæ Ecclesiam accedere non potest, excipi ullos dies solemniores.

272 § 10. Nomine familiæ intelliguntur, qui habitant in domo privilegiati cum quadam habitudine ad illum, uti dictum est *l.* 3. *par.* 1. *n.* 627. alioquin mere per accidens habitantes in ea domo non sunt de familia, uti nec illi secundum plerosque qui aluntur solo titulo amicitiæ vel simili, quod non est servitium. *Pelliz.* putat privilegium hoc extendi ad fratrem privilegiati, ejusque uxorem, habitantes in eadem domo, licet habeant separatos reditus, et mensam aliam, idemque affirmant de filiis et filiabus nuptis, separatis tamen a convictu parentum, modo habitent cum parente privilegiato, et consentit in hoc *Tamb.* contra *Bardi, Quint. et alios.* Admittendum tamen est hoc quoad fratres, commensales, et non omnino separatos quoad reditus. Quod si famulus vivat ex salario privilegiati, sed habitet et dormait extra illius domum, si ex officio in ejus domo famuletur semper, adhuc censeri de familia dicunt *Castr. Pell. Dian. Tamb. Quarti et alii* contra Bon. Barb. Lez. Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 42. *n.* 170. qui probabiliter contradicunt. Posse autem familiares seu familiam curare celebrari Missam, licet Dominus privilegiatus non adsit, docuerunt *Quintanad. Pell. Avers. Castr. Dian. et alii* cum Quarti *dub.* 11. sed quoad oratoria a Sede Apostolica concessa, videtur oppositum declarare *Clem. XI,* [2] relatus *n.* 258. Additur autem, nec non in hospitum tuorum nobilium præsentia, per quos putat *Pell.* intelligi eos, qui ejusdem civitatis sunt, si invitentur etiam ad solum prandium, licet eo fine, ut in privato oratorio possent audire Missam, et consentit Tamb. sed Quarti *dub.* 12. cum *Dian.* putat intelligi solos hospites ex alia civitate advenientes, quia quod est contra Jus commune, stricte interpretandum est.

[2] Verissima La-Croixii sententia, de qua dubitare non licet post Decretum jussu SS. Domini Nostri Bened. XIV, editum circa celebrationem Missæ in Oratoriis privatis die 7 Januarii 1741.

DECRETUM

JUSSU SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI XIV.

EDITUM.

CIRCA CELEBRATIONEM MISSÆ IN ORATORIIS PRIVATIS,

Die septima Januarii MDCCXLI.

« Cum duo Nobiles Conjuges Diœcesis Marsicen. obtinuissent a Sede Apostolica Indultum pro celebratione Missæ in privato suæ » Domus Oratorio sic conceptum: *Dilecte Fili, » et dilecta in Christo Filia, salutem et Apostolicam Benedictionem. Spirituali consolationi » vestræ, quantum cum Domino possumus benigne consulere, Vosque spiritualibus favoribus » et gratiis prosequi volentes, et Vestrum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque » Ecclesiasticis sententiis, Censuris, et pœnis » a jure, vel ab homine quavis occasione, vel » caussa latis, si quibus, quomodolibet innodatæ » existunt, ad effectum præsentium dumtaxat » consequend. harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, supplicationibus vestro » nomine Nobis super hoc humiliter porrectis » inclinati, Vobis, qui (ut asseritis) locorum » Gallichii, et Messanelli Marsicen. seu alterius » Diœcesis Jurisdictionem temporalem in illis, » seu eorum altero exercend. Baro, et Baronissa » respective existitis, ut in privatis Domorum » vestræ habitationis in Civitate, et Diœcesi » Marsicen. existen. Oratoriis ad hoc decenter » muro extructis, et ornatis, seu extruendis, et » ornandis, ab omnibus domesticis usibus liberis per Ordinarium Loci prius visitandis, et » approbandis, ac de ipsius Ordinarii licentia » ejus arbitrio duratura, unam Missam pro uno- » quoque die, dummodo in eisdem Domibus celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri con- » cessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem » ab eodem Ordinario approbatum Sæcularem, » seu de Superiorum suorum licentia Regularem,

» *sine tamen quorumcumque Jurium Parochia-*
» *lium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis,*
» *Pentecostes, et Nativitatis Domini Nostri Jesu*
» *Christi, aliisque solemnioribus anni festis die-*
» *bus exceptis, in Vestra, ac Natorum, Consan-*
» *guineorum, et Affinium in eadem Domo vobis-*
» *cum insimul habitan. Familiæque, et quoad*
» *Oratoria Ruri existentia, etiam in Hospitum*
» *Nobilium, Vestrorumque præsentia celebrari*
» *facere libere et licite possitis, et valeatis, ac*
» *Vestrum quilibet possit, et valeat, authoritate*
» *Apostolica tenore præsentium concedimus, et*
» *indulgemus: Non obstantibus Constitutionibus*
» *et Ordinationibus Apostolicis, ceterisque con-*
» *trariis quibuscumque. Volumus autem, quod*
» *Familiares servitiis vestris tempore dictæ Missæ*
» *actu non necessarii, ibidem Missæ hujusmodi*
» *interessentes ab obligatione audiendi Missam*
» *in Ecclesia diebus festis de præcepto minime*
» *liberi censeantur.* »

Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem sub annulo Piscatoris die 12. *Februarii* 1739.

« Cumque exorta esset dubitatio, an ex vi » hujusmodi Indulti liceret Missam celebrari » in privato Oratorio, etiam sine præsentia » alterutrius ex dictis Conjugibus, in quos » Indulti concessio directa erat, cui quidem » dubitationi locum dedit opinio nonnullorum » Doctorum pro affirmativa et negativa res- » pective sententia inter se certantium, Sac. » Congr. Concilii, ad quam hujus quæstionis » resolutio delata fuit, die 3. Decembris 1740. » censuit: NON LICERE. Deinde vero SS. » Dominus Noster, reprobata contraria Doc- » torum sententia, prædictam Sac. Congreg. » resolutionem nedum approbavit, verum » etiam præsenti Decreto publice evulgando » voluit omnibus notum fieri, non posse » vigore similis Indulti celebrari Missam in » privatis Oratoriis, quando eidem Missæ actu » non intersit aliquis ex iis, quibus princi- » paliter Indultum concessum est, Indultum » vero principaliter concessum intelligi iis » tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum » Personis illis, quæ a tergo ejusdem Brevis » proprio nomine nuncupantur, adeo ut sine » præsentia alicujus ex dictis Personis minime » liceat Missæ Sacrificium peragi, etiamsi » præsens sit aliquis sive ex Filiis, sive ex » Consanguineis, sive ex Affinibus, sive ex » Familiaribus, sive demum ex Hospitibus » Nobilibus in eodem Brevi memoratis, quippe » quibus nil aliud per ejusmodi Brevia con- » ceditur, quam quod unusquisque eorum » (dummodo, quod attinet ad Familiares, » juxta clausulam in iisdem Brevibus inser- » tam, non sit ex illis, actu non necessariis) » assistens Missæ, quæ celebratur in Oratorio » privato in præsentia alicujus ex Personis » a tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, » satisfaciat obligationi audiendi Missam die- » bus festis de præcepto. Sublata igitur, » et proscripta quacumque minus germana » interpretatione ejusmodi Brevium, et In- » dultorum in contrarium hactenus facta, » SANCTITAS SUA ita declaravit, et servari » omnino mandavit, districte præcipiens, ut » omnes Episcopi, aliique locorum Ordinarii, » etiam tanquam a Sede Apostolica Delegati » executioni, et observantiæ hujus Decreti » diligenter incumbant per Canonicas pœnas » contra inobedientes eorum arbitrio cons- » tituendas.

» *Quod vero attinet ad Oratoria, seu Capellas* » *privatas, quibus certus fixusque assignatus est* » *locus, in domibus tam Episcoporum, quam* » *Cardinalium, possunt plures quotidie Missæ* » *celebrari etiam a Sacerdotibus, qui non sint* » *ex familia, licet Episcopus vel Cardinalis* » *absit; quique, etiamsi ex familia non sit,* » *diebus festis ibi Missam audiat, Ecclesiastico* » *præcepto satisfacit. Ita idem Pontifex in eo,* » *quem Cardinalis primum edidit Italice, deinde* » *Pontificia dignitate ornatus retractavit, ac* » *latine emitti jussit, commentario* de Sacros. » Missæ Sacrif. *l.* 3. *c.* 6. *n.* 6. »

§ 11. *Gregor. XIII,* die 1 Octob. 1572. 273
dedit hoc privilegium bullatum Generali et Presbyteris Soc. Jesu : Dilecte fili, salutem et Apostolicam benedictionem. Usum Altaris viatici Societati vestræ a fel. record. *Paulo Papa III,* concessum, deinde *a Conc. Trid.* universe sublatum, vobis eatenus restituimus, ut inter missiones, quæ a Superioribus fiunt, Presbyteri vestri servata alias forma dictæ concessionis, Missæ sacrificium licite valeant celebrare super hujusmodi Altare ubique Gentium, etiam in castris militum, modo loca, etsi communia et profana, tuta et honesta sint, et Generalis aut per eum Provinciales præpositi eo tum utendum fore judicaverint. Itidemque possint ibi Presbyteri ipsi SS. Eucharistiæ Sacramentum ministrare fidelibus ad illud sumendum debito præparatis, non obstantibus, etc. 274

§ 12. *Cap. In his, de privilegiis*, conceditur Fratribus Prædicatoribus, et Minoribus, ubicumque fuerint, attamen absque præjudicio juris Parochialis, non requisito Ordinariorum assensu, in altari portatili celebrare; sed *in*

Comp. v. Missa § 8. dicitur solius Generalis esse, Sacerdotibus Soc. Jesu usum hujus facultatis concedere. Hoc autem privilegium non esse revocatum per *Trid.* putarunt *Rodr. Salas, Dicast. et alii* cum Spor. *n.* 440. quia est clausum in corpore Juris : multi autem tenent, ista non revocari per generales clausulas, uti dixi *l.* 1. *n.* 837. Et præcipue quia tantum dicitur, ut Episcopi non patiantur in privatis domibus celebrari : ergo quamdiu patiuntur, et non prohibent, manet istis Religiosis illud privilegium. Oppositum tamen tenendum est cum *Nav. Suar. Henr.* et aliis quia *Greg. XIII.* relatus *n.* 273. *et Clem. XI,* relatus *n.* 258. dicunt usum Altaris viatici *a Conc. Trid.* universale sublatum esse.

275 § 13. Provinciales Soc. Jesu aliique participantes privilegia, possunt nullius licentia requisita erigere privata Oratoria. Et quamvis pro Societate notetur *in Compt. priv. v. Oratoria* § 1. ut non utantur hac facultate, nisi in locis remotis ab oppidis, in quibus Ordinarii existunt, tamen nunc passim videmus etiam in hujusmodi oppidis fieri. Similia oratoria erigere possunt in villis suis aliisque locis, in quibus non sunt Ecclesiæ vel capellæ, uti habetur *ib. in Comp.* § 2. Neque Regularium oratoria indigent Episcopi designatione vel approbatione, possuntque in illis legi plures Missæ eodem die, non tantum a Regularibus, sed etiam a quocumque alio Sacerdote, quia privilegium illorum non est personale tantum sed etiam locale, seu redundat in locum ipsum : ideoque gaudent immunitate, non autem sæcularia : Lez. Dian. *p.* 9. *t.* 1. *R.* 32. *et* 33. Quarti *p.* 3. *t.* 10. *num.* 1. *dub.* 9.

276 § 14. Ad constituendum oratorium verba privilegii requirunt ut Provinciales per se ipsos locum inspiciant et designent, hinc putat Lugo *in Resp. Mor. l.* 1. *d.* 14. id non posse committi alteri, quia videtur postulari hujus personæ industria. Potest tamen Provincialis committere Rectori vel alteri ut judicet de decentia et idoneitate loci, cumque ab eo informatus et ei fidens debet approbare per se et deputare, quamvis absens sit nec viderit, non enim magis hic videtur requiri præsentia, quam in absolutione a censura, quæ ab absente fieri potest. Plus adhuc concedunt Dian. et Quarti *dub.* 8. putant enim Superiorem localem posse designare et approbare locum saltem ex ratihabitione aut commissione præsumpta Provincialis, sed standum est sententiæ *Lugonis.*

277 § 15. Regulares non possunt permittere, ut in schola vel aula aliqua celebretur Missa, v. g. nocte Nativitatis Christi, quia tantum habent potestatem deputandi capellas vel oratoria ad Missas et usus Sacros, per hoc autem quod semel ibi legatur Missa, non fit capella vel oratorium, nec deputatur ad usus Sacros, Lugo, *d.* 13.

§ 16. Quamvis non præjudicet Juri Paro- 278
chialis Ecclesiæ, si in oratorio privato cantetur Missa solemnis, tamen ob rei novitatem putat Henao *Parergo* 27. id non videri esse faciendum sine licentia Ordinarii [1].

Quæst. 37. — *Quid addendum sit circa bene-* 279
dictionem, consecrationem, et pollutionem Ecclesiæ? R. Seqq. § 1. Benedictio Ecclesiæ committi potest simplici Sacerdoti, sed consecratio perfecta fit a solo Episcopo, hinc Episcopus non potest simplici Sacerdoti licet in dignitate constituto committere consecrationem vel reconciliationem Ecclesiæ pollutæ, etiamsi aqua ab Episcopo esset benedicta, uti statuitur *Cap. Aqua, de consecr. Eccl. et Altar.* ubi *Greg. IX* contrariam consuetudinem vocat corruptelam, datque causam, quia licet committere possit simplici Sacerdoti ea quæ sunt jurisdictionis, non tamen quæ sunt Ordinis Episcopalis. Potest tamen Papa consecrationem Ecclesiæ committere simplici Sacerdoti, quia hoc est tantum ex institutione Ecclesiæ annexum Ordini Episcopali. Notat autem recte Pasq. *q.* 271. Missam Dedicationis legi non posse, nisi Ecclesia sit consecrata.

§ 2. Docent *Castrens. Rodr. Silv.* invalide 280
consecrari Ecclesiam ab Episcopo hæretico aut excommunicato vitando, quia sunt extra Ecclesiam; sed probabilius contradicunt *Laym. et alii* cum *Henao*, quia non obstante quod sint

[1] *De oratoriis domesticis* legendus omnino doctissimi P. Joannis Baptistæ Gattici Canonici Regularis Lateranensis liber Romæ vulgatus an. 1746. cui nihil addi posse videtur. Unum ex eo *c.* 29. hic adnoto, vetitam nempe esse in ejusmodi Oratoriis administrationem Sacramenti Eucharistiæ, etiam in ipso Missæ Sacrificio, inconsultis Episcopis, eorumque non impetrata licentia. Fuit quidem qui Gatticum ob hanc doctrinam reprehenderet conviciisque gravissimis lacesseret, novaturiens quidam, cujus nomini parco : sed præterquam quod Gatticus ipse Epistola ad amicum apologetica Bergami superiori anno 1751. divulgata se strenue æque ac modeste defendit, Benedictus XIV, in Encyclica ad Primatem, Archiepiscopos et Episcopos Regni Poloniæ, 2 Junii ejusdem anni directa sanxit, *ne in privato Oratorio recipi Communio possit ab iis, qui in eodem Missæ intersunt, quam vel sæcularis Sacerdos, vel Sacerdos Regularis celebraret*, nisi de Episcoporum licentia.

extra Ecclesiam, valide baptizant et consecrant Corpus Christi : ergo etiam Ecclesiam. Addit *Henao* cum communissima recentiorum contra antiquos, nequidem censeri debere ideo pollutam, uti nec polluta est, si in ea celebret degradatus, cum nec ideo polluantur vestes sacræ vel Altaria, *cap. A nobis.* 2. *de Sacram. non iterandis.*

281 § 3. Probabilius est, Ecclesiam per hoc non esse consecratam, quod in ea oblatum sit Sacrificium, alioquin omne oratorium, in quo esset celebrata Missa, hoc ipso esset consecratum, et hoc ipso quod semel iterum esset celebratum in Ecclesia publice polluta, non esset opus nova consecratione, Gob. *t.* 3. *nu.* 366. Pasq. *num.* 509. 526. Verjuys *tom.* 8. *artic.* 6. contra Dian. *p.* 5. *tract.* 13. *R.* 60. *et p.* 9. *t.* 7. *R.* 28. quæ magis confirmabuntur ex dicendis *n.* 352.

282 § 4. Gob. *in app.* 1. *ad n.* 265. *lit.* H dicit Ecclesiam pollui per actionem lethiferam, quando nimirum alicui existenti in Ecclesia infertur vulnus lethale, ex quo debeat ibi vel alibi mori, esto in Ecclesia non effundat sanguinem, dummodo illa actio lethifera fuerit mortaliter injuriosa. Et consentit Delb. *de Imm. Eccles. c.* 2. *d.* 2. *s.* 1. *n.* 2. *et* 30. citans pro se alios 15. addit tamen non esse improbabile, quod requiratur sanguinis effusio in Ecclesia, quia Jus Canonicum hoc dicit, et materia est odiosa.

283 § 5. Si perturbator Reip. quia aliter tolli et alibi capi non potest, occidatur in loco sacro, hic locus non ideo polluitur, quia ob necessitatem prudenter præsumitur consensus Ecclesiæ, Sa, Henriq. Delb. Passer. Busemb. supra, Henao *Parergo* 26. contra Fagund. et Dian. *p.* 6. *t.* 1. *R.* 35.

284 § 6. Si hostia consecrata perfoderetur, ita ut copiosus inde sanguis efflueret, non ideo pollueretur Ecclesia, tum quia humor ille effluens non esset verus sanguis, tum etiam quia non effunderetur ex corpore hominis, cum Corpus Christi ibi sit impassibile *Passer. Henao.* Imo si quis perfoderet cadaver hominis mortui, ex quo effunderetur sanguis, non ideo polluerctur Ecclesia, uti habet communis cum Henao contra Silv. Bachon. et Sa *v. Ecclesia n.* 13.

285 § 7. Quamvis in sacristia facta sit percussio, et effusio sanguinis fiat in Ecclesia, non ideo semper violatur Ecclesia, uti præter Lugo et Busemb. tenent Laym. *l.* 5. *t.* 5. *c.* 5. *nu.* 7. Gob. *lit. L.* Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 15. *n.* 31. quia hic nomine Ecclesiæ intelligitur, quod est intra tectum et pavimentum ipsius; unde si sacristia proprio muro dividatur, percussio non censebitur facta in Ecclesia.

§ 8. Licitum est celebrare in Ecclesia, in qua 286
hæretici sua sacra habent et sepeliuntur, si catholicis non permittatur celebratio in aliis locis, nam sepultura hæretici non denuntiati non violat Ecclesiam. Verj. *art.* 9. Gob. *l. I.*

§ 9. Probabile est Ecclesiam non pollui per 287
sepulturam Catechumeni, uti nec polluitur per sepulturam dubie baptizati Gob. *litt. K.* Si autem in Ecclesia sepeliatur non baptizatus infans parentum infidelium, communis est cum Pasq. *q.* 582. pollui, quia Jura dicunt pollui per sepulturam infidelis, talis autem infans censetur infidelis in professione parentum. Quod si sit infans fidelium pollui affirmant Gloss. Hostiens. Tabien. Arm. Ang. Rodriq. Piasec. Suar. Avila. Az. Fag. Regin. Laym. Con. Castr. Less. Dic. Amic. uterque Lug. Quarti, Delb. et alii, quos citat Pasq. *qu.* 584. quia talis infans est infidelis saltem negative : Negant pollui Palud. Sair. Ugol. Pax Jord. Bordon. Alan. Pass. Pasq. et probabile dicit Gob. *litt. I.* tum quia infantes non baptizati censentur tales, quales sunt parentes, tum etiam quia Jura odiosa intelligi debent de illo, qui positive est infidelis saltem professione parentum, et quandoque nominatur paganus, paganus autem est, qui professione est infidelis. Et idem dicit *Passer.* si saltem unus parentum sit fidelis, imo etiam quando dubitatur de hujus parentis fide; sed in hoc postremo contradicit *Pasq.* Saltem talis infans sepeliri non debet in loco sacro sepulturis fidelium destinato, sed in loco diviso a cœmeterio per murum vel sepem interjacentem, uti habet consuetudo.

§ 10. Ecclesia polluitur per emissionem 288
mortaliter peccaminosam seminis, sive muliebris sive virilis, non tamen per emissionem menstruorum, seminis corrupti vel similium, nec per distillationem, et requiritur copia seminis, alioquin non dicitur effusio. Pasq. *q.* 570.

§ 11. Si effusio sanguinis aut seminis non 289
sit publice notoria per evidentiam facti aut per juridicam confessionem, ita ut inducta sit opinio communis de maculata sanctitate Ecclesiæ, hæc censeri non debet polluta. Pasq. *q.* 502. Gob. *lit. G.* Verj. *t.* 8. *art.* 9. Hinc Sacerdos sciens ex confessione, quod in Ecclesia contingant pollutiones, imo et Sacerdos qui in ea commisit, potest pergere in ea celebrare, Pasq. *q.* 597.

§ 12. Henao *Parergo* 24. docet, si crimen, 290

ob quod, si ab initio fuisset notorium, polluta esset Ecclesia, prius innotescat etiam post 50 annos, tum Ecclesiam pollui : e contra *Mascaren.* putat pollutionem aboleri, si crimen maneat occultum per tres vel quatuor menses, sicut *c. Præterea*, 2. *De Clerico percussore*, dicitur; Episcopum non esse irregularem ex cujus mandato cæsa mulier post 8. menses obiit, putantque probabiliter Paxj. et Passer. *de pollut. Eccl. d.* 4. *c.* 6. *n.* 5. si fidelium scandalum vel sublatum vel temperatum sit ex longi temporis lapsu, tunc ex facti circumstantiis posse prudentem Episcopum arbitrari Ecclesiam non esse pollutam.

291 § 13. Si solum tectum cum fornice sit destructum, non desinit consecratio, sed si etiam paries unus sit destructus, videtur desinere, quia de Ecclesia, quæ tectum amiserat, dicitur *c. Ligneis de consecr. Eccl.* quod non amiserit consecrationem *cum parietes in sua integritate manserint :* ergo cum ablato uno pariete parietes non manserint in sua integritate, periit consecratio, quia nempe periit forma veri templi, quod constare debet quatuor parietibus, *Pasq. q.* 537. *n.* 3. Docet tamen *Paxjord.* manere consecrationem, si tantum modica pars cum tecto perierit, sed intelligi debet, si sit tam modica pars, ut moraliter censeatur manere etiam iste paries. Per dealbationem etiam totius Ecclesiæ non perit consecratio.

292 § 14. Per hactenus recensita polluitur vel execratur sola Ecclesia stricte dicta et non quivis locus sacer; per Ecclesiam enim intelligitur locus communis ab Episcopo consecratus vel benedictus, Suar. Lugo *de Euch. d.* 20. *n.* 59. Gob. *lit. E.* Putat tamen *Laym.* etiam pollui illam, quæ per Episcopum est deputata ad officia divina, v. g. per solam erectionem Crucis. Addit Gob. *litt. T.* illicite deponi beanos in aulis Gymnasii, in quibus quotidie legitur Missa.

293 § 15. In dubio an polluta sit Ecclesia, habenda non est polluta, quia possessio est pro illius sanctitate, Pasq. *q.* 502. Si autem aliqui affirment, alii negent esse pollutam, standum est judicio Episcopi, qui si toleret, hoc ipso tollit pollutionem, *Pasq. q.* 598.

294 § 16. Polluta Ecclesia etiam pollutum est cœmeterium, sed polluto cœmeterio non ideo est polluta Ecclesia, Gob. *litt. K.*

295 § 17. Aliqui putarunt Ecclesiam violatam reconciliari substantialiter per Sacrificium in ea post violationem, etiam mala fide celebratum, attamen indigere reconciliatione rituali, antequam in ea licite celebretur, Pasq. *q.* 509. Imo Sa, Gob. et alii cum eodem Pasq. *q.* 526. videntur dicere non peccari, si celebretur in ea non reconciliata ritualiter; sed secundum dicta *n.* 281. probabilius est non ideo reconciliari, quod in ea celebretur etiam bona fide, et consequenter illicitum erit in ea ritualiter non reconciliata celebrare.

296 *Quæst.* 38. — *Si destruatur Ecclesia, quid fieri debeat de lignis, lapidibus, fundo?* Resp. § 1. *Cap. Ligna, de Consec. dist.* 1. sic habetur : *Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in Monasterio Fratribus : in laicorum opera non debent admitti.* Hoc est uti explicat Az. *p.* 2. l. 9. *c.* 3. *q.* 11. Si Ecclesiæ destruantur, ligna et lapides converti nequeunt ad privatos laicorum usus; quamvis, ut Glos. *ad c. Quæ semel*, ex hujusmodi lignis et lapidibus construi possit dormitorium vel capitulum Religiosorum, quod vocant, vel possunt ejusmodi ligna in coquina Monachorum comburi. Eadem habet Paxjor. *l.* 5. *tit.* 18. *n.* 49. et Less. *in Auct. v. consecratio casu* 4.

297 § 2. *L. Æde sacra*, 72. *ff. de contrah. emp.* dicitur : *Æde sacra terræ motu diruta, locus ædificii non est profanus, et ideo venire non potest.* Nihilominus Zerola, qui fuit Episcopus, *in praxi p.* 1. *v. Visitatio, d.* 9. ait : *Passim vidi in civitatibus magnorum Archi-Episcopatuum ex causa rationabili profanari Ecclesias et vendi, et emptores ibi ædificare domos et quidquid velint :* Et ratio est, quia licet forte locus maneat sacer, uti docet etiam Silv. *v. Ecclesia n.* 7. tamen ex *c. Quæ semel* 19. *q.* 3. Trid. *sess.* 21. *c.* 7. *de reform.* dat Episcopis potestatem, si Ecclesiæ dirutæ reædificari non possint, eas (id est, locum ipsum et materialia, uti explicat Engel. *l.* 3. *tit.* 48. *n.* 9.) convertendi in profanos usus non sordidos, erecta tamen ibi Cruce.

298 § 3. Declarationes apud Gallem. ad dictum locum *Trid. nu.* 8. habent, quod Ordinarius sine causa non debeat profanare capellas, si autem causam habeat, cementa danda potius Ecclesiæ, quæ est caput capellarum. *Ib. n.* 7. postquam dictum est de profanando loco Ecclesiæ translato ad matricem, additur, cœmeterium profanandum, et deinde ossa transferenda sunt ad novum cœmeterium. Hinc videtur inferri contra *Farin. et Engel.* posse auctoritate Episcopi etiam cœmeterium profanari. Probat tamen *Azor.* supra ex Jure Canonico oratoria converti non posse ad usus profanos.

299 § 4. Ex dictis resolvitur sequens casus : Titius ædificaverat sacellum in suo fundo ad viam, Pastor aliquot annis post, cum potestate ab Episcopo accepta, benedicit illud sacellum inscio Titio. *Quæritur*, an Titio jam contradicente possit sacellum destrui et fundus per Episcopum redire ad usus profanos. Resp. Videtur non posse, imprimis quia hoc nullibi conceditur Episcopo. Deinde quia sacellum est sacrum et censetur acquisitum Ecclesiæ, res autem acquisita Ecclesiæ non potest, præsertim sine utilitate Ecclesiæ, alienari per Episcopum; si autem remitteretur ad usus profanos, reipsa virtualiter alienaretur. *Si dicas*, saltem fundum mansisse Titii, *Contra* est, nam si Ecclesia inædificetur fundo profano, Ecclesia non cedit fundo, sed fundus Ecclesiæ, quem ad se trahit et reddit sacrum, Sperell. *dec.* 57. *n.* 20.

300 *Quæst.* 39. — *Quid addendum sit circa execrationem Altarium? R.* § 1. Si fractura Altaris non sit enormis, non amittitur consecratio, sive altare sit fixum sive portatile. Tum autem censetur enormis, si ita destructa sit forma artificialis, ut non censeatur esse idem quod ante, hoc autem tum est, si tertia saltem pars sit destructa, item si sit ea mutatio, ut qui ante vidisset, jam non recognosceret pro eodem; non ideo tamen amittit consecrationem, quod fractum sit in quatuor cornibus. Laym. Castr. Lugo, Pasq. *q.* 689.

301 § 2. Si lapis consecratus frangatur in duas partes, quarum quælibet apta sit sustentare hostiam et calicem, secundum communem sententiam apud Henao *n.* 1807. potest utraque pars postea servire pro duplici ara, totus enim lapis erat consecratus, et cum partes divisæ non amittant usum ac finem, non est cur illarum desinat consecratio : e contra si neutra partium fractarum possit continere hostiam et calicem, uni tamen earum majori agglutinetur aliquid, cum quo jam continere possit, non ideo recipit consecrationem, tam parum, quam duæ partes cinguli fracti, uti dicetur *n.* 329. Notat tamen Aversa *q.* 11. *s.* 13. § 1. ad altare sufficere, quod calicem et patenam saltem pro majore parte capere possit [1].

§ 3. Missionariis conceditur privilegium, ut 302
celebrare possint in portatili fracto aut læso, etiam carente Reliquiis, attamen requiritur, ut adhuc capere possit calicem et hostiam. Verj. *t.* 8. *a.* 7. *n.* 1. quod quamvis nunc ubique liceat, antehac tamen non licebat, ideoque appositum est inter missionum privilegia.

§ 4. Si Altare non sit fractum sed tantum 303
fissum, dummodo partes nec ab invicem nec ab inferiori structura separentur, non amittit consecrationem, quia illa fissura non tollit formam nec facit aliud Altare, sed se habet sicut vulnus, quod relinquit idem numero corpus hominis; unde sicuti sanatur vulnus, ita potest illa scissura glutine aliquo sanari seu uniri, Pasq. *q.* 689. *n.* 10. *Nec obstat*, quod altare debeat constare uno lapide, nam hoc dato, de quo dicetur *nu.* 314. gluten uniens partes facit remanere unum lapidem, nec ratio est quare talis unitas artificialis non sufficiat.

§ 5. Si structura Altaris fissi tota integra 304
cum superiore et inferiore parte simul transferatur ad alium locum Ecclesiæ, non amittit consecrationem, Suar. et Avers. § *Deperditur*. Notat autem Gob. *n.* 275. tum tantum Altare fissum amittere consecrationem separata parte superiore ab inferiore, si simul consecrata sit pars superior et inferior.

§ 6. Portatile non polluitur polluta Eccle- 305
sia, neque si addatur vel removeatur capsula, cui includitur. Suar. Avers. Pasq. *q.* 694.

Quæst. 40. — *Si frangatur sigillum vel remo-* 306
veatur sepulchrum cum Reliquiis, an altare per hoc amittat consecrationem? R. § 1. Affirmant absolute Dur. Azor. Angel. Henr. Bon. Bard. *de potest. Episcopi, alleg.* 27. *n.* 26. aliique Canonistæ; consentit Gob. *in Quint. t.* 5. *num.* 540. dicens esse certum; Sporer. *in Theol. Sacram. de Sacrif. nu.* 376. dicit videri certum : Rationem dant 1. ex his verbis *C.* 1. *de Consecr. Eccles. Ad hæc si altare motum fuerit, aut lapis ille solummodo supra positus, qui sigillum continet, confractus aut etiam diminutus, decet denuo consecrari :* quod Barb. Tann. *de Euch. d.* 5. *q.* 10. *n.* 47. Amic. *de Euch. d.* 33.

[1] « Utrum altaria portatilia consecrationem suam amittant quando fractum est sigillum quod reliquiis in sepulchro inclusis apponitur; an tantum quando fractum est sepulchrum? — R. *Negative nisi fractum sit sepulchrum vel ejus operculum aut hoc amotum.* 5. Dec. 1851. — Altare portatile tunc consecrationem amittit, quando frangitur, vel loco movetur sepulchrum reliquiarum — 5 Martii 1603. — Altare portatile cujus sepulchrum, aliis remanentibus consecrationis vestigiis, invenitur sacris reliquiis vacuum, est denuo consecrandum. Item si deleto tantum Episcopali sigillo super sepulchrum hispanica cera impresso, obseratæ adhuc inveniantur reliquiæ, quia non constaret de illarum authenticitate. 23 Maii 1846. — (*Edit. add.*)

n. 354. dicunt tenere, si sigillum frangatur etiam in altari portatili. 2. Quia sigillum videtur esse de essentia et forma Altaris, nam circa impositionem Reliquiarum et consecrationem sepulchri, præcipuæ benedictiones, inunctiones, et cæremoniæ in Pontificali præscribuntur. 3. Quia in multis Diœcesibus usu receptum est, ut violato sepulchro non amplius in altari illo, sed in alio portatili superposito celebretur. 4. Si absint Reliquiæ, non est verum, quod Sacerdos post introitum osculans Altare dicit, *Oramus te Domine per merita Sanctorum, quorum Reliquiæ hic sunt.* E contra Altare ideo perdere consecrationem negant absolute Panor. Lugo, Sot. Vasq. Con. G. Hurt. Dicast. Tamb. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 43. Idem senserunt *Busæus* aliique Theologi Romani, ideoque Gob. in *Exp. tr.* 3. *num.* 276. se corrigit, et ea, quæ supra dixerat *in Quint.* scribit se retulisse ex *Pasq.* de cætero se non damnaturum peccati illum, qui pergeret celebrare in tali Altari sine nova consecratione : Et hanc sententiam Arr. *de Euch. d.* 55. *n.* 4. dicit esse tutam. Rationem dant Suar. *de Euch. d.* 81. *s.* 5. Laym. *lib.* 5. *t.* 5. *c.* 6. *n.* 8. cast. *de Miss. d.* 4. *n.* 148. quia quamvis in VII. Synodo aliisque Conciliis provincialibus olim dicatur, ut nullum Altare, nequidem portatile, consecretur absque Reliquiis SS. tamen Con. et Castr. *r.* 22. *p.* 9. *n.* 5. probant consideratis omnibus textibus nunquam id fuisse de præcepto, sed de congruentia factum, ad resistendum eo tempore hæreticis, qui negabant honorem Reliquiis, nullo autem modo esse de necessitate etsi fuisset præceptum, *Vasq.* et alii dicunt consuetudine contraria exolevisse, ideoque Altaria nunc consecrari absque ulla dependentia a reliquiis, quod certum est et usus habet de portatilibus, de fixis autem etiam docent *Suarez* et alii, ideoque cum Sa et Lugo *de Euch. d.* 20. *n.* 75. absolute dicunt, non esse necessarium imponi Reliquias, saltem ideo, inquiunt Laym. Castr. et Tamb. *de Sacrif. l.* 1. *c.* 5. § 1. *n.* 10. quia pro tot Altaribus non facile reperirentur satis probatæ Reliquiæ : Hinc *Ad* 1. Respondet Laym. *n.* 9. his verbis : *Non dicitur altaris consecrationem amitti, si sigillum frangatur, sed si lapis sive mensa consecrata frangatur, in qua sigillum seu Reliquiarum receptaculum continetur.* Addit tamen ejusmodi Altaria esse iterum consecranda, quia ita habet consuetudo; sed alii dicunt id esse consilii tantum, hinc Castr. *n.* 6. tantum dicit indecens esse recedere ab ea consuetudine. *Ad* 2. Etiam ista fiunt, quando consecratur Altare portatile, nam in Pontificali de Altaris portatilis consecratione, sic habetur: *Parantur... aliquæ Reliquiæ cùm tribus granis incensi in altari recludendæ :* et postea Episcopus dicit, *consecretur et sanctificetur hoc sepulchrum etc.* Et tamen nemo jam dicit de necessitate debere inesse sepulchrum vel Reliquias. Item quatuor cornua altaris tam fixi quam portatilis sæpius signantur crucibus, inunguntur chrismate, thurificantur, cera et thus in eis cremantur, etc. ideoque circa ea cornua fiunt etiam præcipuæ cæremoniæ et tamen secundum dicta *n.* 300. illis fractis et amissis licitum est celebrare in Altari, quamdiu sufficit ad sustentandum calicem et patenam. *Ad* 3. Id faciunt sequendo sententiam primam, quæ tutior est et consilii, vel quia non omnes sciunt secundam sententiam esse practice probabilem. *Ad* 4. Resp. *Tamb.* supra per hoc verum dici, quia Reli, quiæ communiter adsunt super Altare vel intemplo, aut debet intelligi conditionaliter, si ibi sint, inquit *Castr.* supra, sicuti dicitur, Dominus vobiscum, Orate fratres, Ite Missa est, quamvis unicus Minister adsit.

Hæc sunt fundamenta utriusque sententiæ, quarum prima videtur probabilior [1], nam ratio secundæ plus non evincit, quam quod altare forte nunc consecrari possit sine sepulchro, et in eo sic consecrato licite sacrificetur, non autem si consecratum sit cum sepulchro, quod postea effringatur; hoc tamen non abstante, puto etiam secundam sententiam esse absolute probabilem, nam si Altare sufficienter consecretur sine sepulchro, ideoque sepulchrum se per accidens habeat ad consecrationem Altaris, non apparet, cur Altare non remaneat sufficienter consecratum, etiamsi tollatur sepulchrum.

§ 2. Si supponamus cum prima sententia, 307
quod fracto sepulchro tollatur consecratio, hæc non ideo rediret, per se loquendo, si per Episcopum reponerentur Reliquiæ, et iterum clauderetur sepulchrum, quia altare semel execratum habet se, ac si nunquam fuisset consecratum; si autem nunquam fuisset consecratum, non posset ab Episcopo consecrari per impositionem solius sepulchri. *Dixi*, per se loquendo, nam sicuti, secundum Gob. *n.* 337. Altaria et alia ejusmodi possunt desinere esse sacra ex voluntate solius Papæ, ita multo magis posset Papa dispensare ac velle, ut si reponatur sepulchrum, hoc ipso restituatur consecratio.

[1] Consule Auctorem nostrum hic *n.* 2065.

DUBIUM. V.

308 *Quæ sint requisita ad Missam?*

« Resp. Hæc sequentia. 1. Et quidem sub gravi sacrilegio, Altare consecratum ab Episcopo vel Abbate (hunc enim Altaria, calices et campanas posse consecrare etiam ad usum aliarum Ecclesiarum, docet Dian. *p.* 3. *t.* 2. *R.* 15. cum *Barb. et aliis* 4. ex declaratione Card. et privilegio Innoc. III.) vel Sacerdote privilegiato, stabile vel portatile : utrumque tamen ex integro lapide, quantum ad superiorem mensam, quæ consecratur; debetque esse tanta, ut possit capere calicem cum patena. Non sufficit autem hostias esse in ara consecrata, dum consecrantur, verum etiam debent (tam parvæ, quam magnæ) in eadem relinqui tempore Sacrificii, et non alibi (licet supra aliud corporale) deponi, v. g. propter loci angustias, quia omnes sunt unica victima, et per modum unius offeruntur. Quapropter rubricæ Missalis eas super corporale, ante vel post calicem poni volunt. Hinc etiam minus recte faciunt, qui consecratione facta mox hostias minores a se consecratas, dant alteri Sacerdoti distribuendas populo; quia sicut Sacerdos non debet de sua hostia dare, priusquam ipse sumpserit, sic nec de aliis, cum sint una victima et hostia, omnesque orationes, oblationes, et benedictiones sequentes non minus spectent ad parvas hostias, quam ad magnam, neque ante sumptionem Sacerdotis perfecte et integre sacrificata sit victima, Lugo *d.* 20. *n.* 69. Eum tamen, qui contrarium fecerit, a peccato saltem mortali, imo si necessitas fuit expediendi Communionem populo, ab omni excusat Tamb. *l.* 5. *exp. sac. c.* 5.

» 2. Mappa linea triplex : etsi enim secundum quosdam, una duplicata, imo secundum Sa, Ang. Azor. *c.* 28. *q.* 8. et Laym. *l.* 5. t. 5. *c.* 6. *n.* 17. una simplex sufficit in necessitate; Missale tamen Romanum, auctoritate Clem. VIII et S. Pii V editum expresse tres requirit, *tit. de defect.* uti et *Gav. Lug.* ut ea benedicta sit, non est omnino necessarium, ut habet *Silv.* Unde in necessitate vulgaris adhiberi potest, et aliis usibus reddi, Laym. *l. c.*

» 3. Sub gravi sacrilegio, vestes sacræ (hoc est, benedictæ ab Episcopo, vel Sacerdote habente privilegium, ut habent Mendicantium saltem Superiores, sive Prælati : Vid. Tamb. *l.* 1. *c.* 3. § 2. *exp. sac.*) quarum tamen colores non esse præcepti, sed directionis, notat Homob. apud Dian. *p.* 2. *tr.* 4. *R.* 57. In gravi autem necessitate etsi præstet, si sine scandalo fieri possit, Missam (cujus audiendæ, vel faciendæ obligatio tunc cessat) omittere, licere celebrare sine stola vel manipulo, vel etiam uti cingulo non benedicto, vel si fractum sit, tursus connectere, vel stola pro cingulo, et manipulo pro stola, docent Laym. *l.* 4. *t.* 5. *c.* 6. Dian. *R.* 57 *et* 67. contra Fill. *t.* 1. *l.* 5. *c.* 5. qui tamen concedit in necessitate sine ulla vel altera ex minoribus, v. g. stola, vel cingulo celebrare, non esse mortale. V. Dian. *p.* 5. *t.* 5. *R.* 62. ubi contra Fill. ex Henr. et aliis sex, docet esse probabile, quod ex parvitate materiæ excusari possit a mortali, qui secluso scandalo, et contemptu, aliquam harum citra necessitatem omittit, v. g. qui celebrat cum cingulo non benedicto, vel ejus loco utitur alia re. Denique metu mortis aut gravissimi damni, licere aliquando celebrare sine sacris vestibus, et Altari (dummodo non fiat in contemptum religionis) ex Azor. *t.* 1. *l.* 1. *c.* 11. *q.* 11. docent Escob. *E.* 2. *c.* 2. Nav. Hurt. etc. Limitat autem Tamb. *c.* 5. § 1. ita ut permittat sine aliqua etiam ex gravioribus, non tamen sine omnibus fieri, ob scandalum et irreverentiam, v. Dian. *p.* 3. *t.* 6. *R.* 48 *et p.* 5. *t.* 3. *R.* 39. Porro hujusmodi sacras vestes conficere ex profanis, v. g. planetam ex veste serica muliebri, non est prohibitum, Suar. Pal. Tamb. *c.* 2. § 4. qui monet § 1. cavendum esse ne sint valde attritæ, ut et ne reliqua supellex sacra sit valde immunda, in quo graviter peccari potest, Suar. *l. c.*

» 4. Sub mortali requiritur calix, et patena consecrata : si tamen in nondum consecratis aliquis bona, imo addunt *Bord. et Tamb.* mala fide celebrasset (licet celebrando peccasset mortaliter) probabile esse, quod hoc ipso censeantur consecrata, liceatque in iis celebrare, contra Lug. et Laym. docet Dian. *p.* 2. *tr.* 14. *R.* 60. *et p.* 9. *t.* 6. *R.* 18. *ex aliis octo* : Idemque de sacris vestibus, item de corporali, pyxide, etc. quæ immediate tangunt species, censet Tamb. *c.* 3. § 1. Ac licet decens sit, ut etiam pyxis, sive ciborium et luna, seu spherula hierothecæ, et quodcumque vas continens et immediate tangens Eucharistiam, uti etiam secundum Laym. *l.* 5. *t.* 5. *c.* 6. vasculum chrisma continens benedicatur (benedicere autem præterea, in quibus unctio adhibetur, potest idem, qui cætera ornamenta) cum in Rituali Romano propria sit pyxidis benedictio, id tamen necesse esse, negant Suar. Hurt. Lug. Tamb. *c.* 1. § 6. nec esse necesse imponere pyxidi vas lineum benedictum benedic-

tione corporalis : Porro calix et patena confecta esse debent ex auro, argento, vel stanno, saltem quoad cuppam (admittunt etiam aliqui ex plumbo, sed non ex ære, *C. ut calix, de cons. d.* 1. quamvis Tamb. *c.* 1. cum *Hurt. Fag. et Gav.* admittant, etiam et gemma, quæ æque pretiosa sit ac aurum vel argentum, modo species non imbibat, nec sit periculum ne effringatur.) Ac licet rubrica præscribat, ut saltem cuppa, et superior pars patenæ sit deaurata, eam tamen non obligare sub mortali *Gran.* imo nec sub veniali, propter usum contrarium, vult Tamb. *l. c.*

» 5. Corporale lineum, saltem quoad eam partem, qua hostiam vel calicem tangit *C. consulto, de cons. dist.* 1.) nam in extremitatibus potest esse sericum, vel auro elaboratum) et benedictum ab Episcopo, vel privilegiato (*vid. comp. priv. Soc. Jesu v. Bened.*) non tamen iterum benedicendum post lotionem, nec nisi notabiliter rumpatur. S. Th. Silv. Bon. *d.* 4. *q. ult. p.* 9. Lug. *d.* 20. *n.* 76. et Gav. *p.* 2. *t.* 1. ubi addit ex *Sa* (et dicit esse communem) peccare mortaliter, qui utitur notabiliter immundo.

» 6. Palla item linea, qua parte calicem tegit (superiore enim parte potest auro constare, vel serico) quæ cum habeat communem cum corporali benedictionem, utpote cujus pars antiquitus fuit, pro eodem servire posse docet idem Lug. *l. c.* si sit satis capax.

» 7. Purificatorium item lineum, non tamen necessario benedictum, ut contra *Laym.* docent *Suar. Gav. et Lug.* neque ulla reperitur in Ritualibus ejus benedictio.

» 8. Sub gravi peccato Missale, Canonem saltem continens, uti habent Bon. *et alii comm.* etsi *Led. et Laym.* docent in gravi necessitate, licitum esse celebrare sine libro, ei qui moraliter sit certus se non erraturum, et sic Lugo *l. c.* cum *Dian. etc.* probabiliter excusat eum, qui propter visus debilitatem legere non potest.

» 9. Minister (secundum *Nav. Fag. et Zerol.* sub mortali) et quidem masculus : in necessitate tamen gravi, v. g. diei festi vel dandi Viaticum, posset quis sibi respondere, inquit Sa, Bon. et Dian. *R.* 43. ex aliis. In quo casu etiam fœminam adhiberi posse, docet Nugnus *art.* 6. *d.* 1. *et Silv.* (idque quibusdam Belgii partibus consuetudine inductum esse docet March. *Resp. post c.* 4.) contra communem, apud Laym. Fernand. Dian. *l. c.* Tamb. *l. c.* et March. *de Ord. t.* 3. *c.* 15. ubi vult id esse mortale. Ministrante tamen circa Altare viro, qui nesciat respondere, Moniales ex choro respondere non esse prohibitum notant Lugo, et Tamb. *l. c.* ubi etiam cum *Hen. et Hurt.* permittit celebranti, Missam cœptam prosequi sine Ministro, si hic forte abiit, et aliquantulum expectatus non revertatur.

» 10. Crucifixus (nisi sit expositum Venerabile Sacramentum) non tamen sub obligatione gravi. Idem est de velo. Lugo *n.* 7. Gav.

» 11. Candela accensa duplex ex cera, et quidem secundum *Fag. Regin. Vasq. et alios*, sub mortali, contra *Nugnum et Marchinum :* In necessitate tamen, præciso scandalo, sufficit una etiam ex sebo; vel lucerna, aut lampas ex oleo. V. Dian. *loc cit.* Laym. cap. 16. *n.* 17. Azor. *cap.* 28. *quæst.* 15. Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet Lug. *num.* 77. adeo ut si extingueretur ante consecrationem et aliud haberi non posset, Missam esse relinquendam, etiam in necessitate consecrandi pro moribundo Viaticum, dicit Fag. *p.* 1. *l.* 3. *cap.* 22. *num.* 19. et Quint. *t.* 4. *sect.* 1.

» 12. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, candelabra, bursa, velum, manutergium, sed non benedicta; et si quid ex his desit, ex profanis congruenter mundis mutuo accipi, et deinde priori usui reddi potest, Tamb. *lib.* 1. *cap.* 1. § 3.

» 13. Operto capite celebrare non licet, etiam in infirmitate sine licentia, ut docent Fag. Laym. Dian. *R.* 53. et quidem Summi Pontificis, uti ex declaratione Cardinalium notat *Gav. et Tamb.* licet *Laym. et Scot.* Episcopis et cum Regularibus, eorum Prælatis permittant : Quod Tamb. *loc. cit.* recte limitat ad casum necessitatis, in quo ad Papam difficilis sit recursus. Qui tamen sine venia faceret, eum non peccare mortaliter (secluso contemptu et scandalo) vult Ledesm. et Tamb. *loc. cit.* Quod Dian. *p.* 2. *t.* 4. *R.* 58. censet probabile, si tempus Canonis excipiatur.

» Plura de his omnibus v. apud Auct. cit. Gav. Dian. Laym. Bon. Lug. *d.* 20. *sect.* 4. Escob. *E.* 11. ubi notat, etsi gravis sit obligatio servandi ritum celebrandi præscriptum in rubricis Missalis, ideoque gravis sit, omittere v. g. oblationem hostiæ vel calicis, vel infusionem modicæ aquæ, Tamb. *lib.* 2. *cap.* 5. nihilominus levitatem materiæ sæpe excusare a culpa mortali omissionem, etiam intra canonem, monet Escob. *loc. cit.* unde veniale tantum erit.

» I. Omittere orationes dici solitas, dum Sacerdos se induit, ut contra Nav. et Azor. docent Laym. Lug. Dian. *R.* 21. *etc.* Lotionem

autem manuum ante vel post Missam (etsi facile omitti non debeat) non videri sufficientem materiam rigorosi præcepti tenent Suar. et *Tamb.* § 6.

» II. Omittere Gloria vel Credo; vel in canone nomen alicujus Sancti; vel ea, quæ tempore Paschali interponuntur inter Communicantes, aut infra actionem, Dian. *p.* 4. *t.* 14. *R.* 49. *et* 89. ex *Fill. Quint. etc.* In Missa autem, quæ canitur, non legere Evangelium submissa voce, Dian. *R.* 4. negat esse peccatum, ex *Sanch. et aliis* 10. quod rubrica sit tantum directiva. Si quis autem in Missa advertat aliquid a se omissum, regulariter non esse repetendum, ait Suar. Tamb. *cap.* 4. Dicit *regulariter:* quia 1. Si sit de substantia, v. g. aliquid pertinens ad consecrationem, certum est debere repeti. 2. Si dum secreto orat, post pauca verba certo advertat, se aliquid notabile omississe (v. g. die Paschæ, Communicantes) paululum regrediendum esse, et repetentum censet Tamb. *loc. cit.* Ita Fill. Dian. *R.* 59. Escob.

» III. Ex devotione leve aliquid in Missa (etiam dum secreto orat) addere, v. g. orationem Dominicam, vel Psalmum aliquem; vel in Canone nominibus Sanctorum nomen Patroni loci, Tamb. *lib.* 5. *cap.* 5. Dixi, *leve;* quia notabiliter addere esse mortale vult idem Tamb. *loc. cit.* Ex Bon. *art.* 4. *quæst. ult.*

» IV. Celebrare ante dictum Matutinum, ut contra *Azor. et Reg.* docent *Sylv. Valent. Suar. Vas. Less. Fag. Laym. etc.* quorum plerique tamen cum *Palao* dicunt esse veniale, si fiat sine causa; licet et hoc Tamb. *lib.* 1. *art.* 7. § 1. in dubium vocet.

» V. Quæ alta voce dicenda præscribuntur, adeo submissa dicere, ut astantes audire non possint, Tamb. *lib.* 2. *cap.* 9. quidquid dicat Nav. apud Sa v. *Missa.* Imo notat idem Tamb. ex Lug. *d.* 2. *sect.* 2. a timoratis passim sine scrupulo voce depressa legi.

» VI. Mutare Missam, et die Dominico vel festo duplici, vel iis diebus, quibus prohibetur fieri de festo duplici (v. g. infra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, etc. Feria IV. Cinerum infra hebdomadam Majorem, Vigilia Nativitatis Domini) sine gravi causa legere votivam, vel pro defunctis, vel de alio Sancto in numerum SS. relato, Suar. Dian. Lug. *loc. cit.* Escob. contra Quint. *qui t.* 7. *sect.* 40. putat in hebdomada Sancta licere legere votivam; quod refutant Gav. Dian. *p.* 9. *tract.* 8. *R.* 53. ex *Declar. Cardin.*

» Dixi 1. *sine gravi causa;* talis autem censetur, 1. quæ spectat ad bonum Reip. vel Principis, v. g. necessitas pluviæ, ingruentis belli, vel pestis, vel similis mali universalis: item solemnis gratiarum actio, solemnis expositio Eucharistiæ, v. g. diebus antecineralibus in oratione, 40 horarum, Tamb. *lib.* 2. *cap.* 6. 2. Quando cadaver præsens est in Ecclesia, ubi usus obtinuit, Gav. *p.* 1. *t.* 5. 3. Si quis celebret in Ecclesia, in qua agitur dies festus loci proprius; hunc enim non tantum posse, sed debere ex congruitate conformare se loco, notat Gav. V. Tamb. qui § 2. *et* 4. addit, etiamsi Sacerdos (accepto stipendio) homini promiserit votivam, vel pro defunctis, etiam in Altari privilegiato, non solum posse sed debere celebrare Missam currentem diebus, quibus istæ prohibentur. Imo etsi Deo per votum tales Missas promiserit, non tamen ad eas obligari istis diebus, eo quod votum non obliget, quando impedit bonum majus, quale esse dicit conformitatem Officii cum Missa; secus diebus aliis.

» Dixi 2. *In numero Sanctorum relato,* quia si sit Beatificatus tantum, de quo certis Sacerdotibus, v. g. quorum Ordinis fuit, concessum sit Missam legere, docet Gran. *cont.* 1. *c.* 7. *d.* 4. *sect.* 2. num. 2. *et Escob.* contra *Palaum;* non licere aliis Sacerdotibus, etsi nullum aliud sit festum, de eo legere, eo quod sic expresse determinarit Sacrorum rituum Congreg. apud Gav. V. Escob. *num.* 32. et Tamb. *loc. cit. cap.* 6. ubi *Palaum* sequens dicit contrarium esse probabilius ac magis pium: Imo de Sanctis Societatis certum esse si celebrent in templis ejusdem Societatis, ex concessione Pontificum idem tenet Quintan. *t.* 7. *sing. loc. cit.*

» VII. Si quis violet rubricam spectantem ad essentiam vel quasi essentiam Missæ, vel si nullam plane servet, peccat mortaliter, Escob. ex Fag. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 9.

ADDENDA.

Quæst. 41. — *Quid circa altaria sit præterea notandum?* Resp. Præter dicta *a num.* 300. de Altarium exsecratione, advertenda sunt seqq. 309
§ 1. Si quis sine Altari consecrato, vel enormiter fracto ideoque execrato celebret, peccat mortaliter, Pasq. *quæst.* 699. Gob. *in Exp. t.* 3. *num.* 279. Non est tamen opus petere aut inspicere, an Altare sit consecratum et integrum, ut enim prudenter censeatur esse tale, quale esse debet, sufficit, quod sit celebrationi expositum ab iis, ad quos pertinet attendere, Pasq. *quæst.* 700.

310 § 2. Post Communionem Sacerdotis possunt parvæ hostiæ ab eo consecratæ poni extra aram in corporali, uti habet communis cum Aversa *quæst.* 11. *sect.* 13. §*Super*, contra *Vasq.*

311 § 3. Azor. Barb. Quart. Tamb. aliique communiter cum Less. *in Auct. v. Consecratio cas.* 2. docent, solum Papam posse simplici Sacerdoti committere consecrationem Altaris fixi, quamvis aliqui apud Henao *num.* 1796. putarint posse ab Episcopo committi Abbati. Quoad portatilia scio Nuntios Apostolicos Missionariis sæpius ad hoc dedisse potestatem.

312 § 4. Joannes Andreæ putavit, si desint Reliquiæ, posse earum loco in sepulchro Altaris recondi particulam hostiæ consecratæ, sed Aversa § *Debet*, merito hoc reprehendit tanquam alienum a lege et ratione.

313 § 5. Secundum aliquos cum Pasq. *quæst.* 683. et Gob. *supra*, Altaria per hoc sanctificantur substantialiter et sufficienter in ordine ad licite celebrandum, si quis etiam mala fide in eis Missam legerit, quia Missa est sanctissima actio, et attactus Corporis Christi censetur afferre consecrationem : alii tamen melius contradicunt, secundum dicta *num.* 281. et dicenda *num.* 352.

314 § 6. Communis sententia est Auctorum, quos relatis locis citat, et sequitur Henao *num.* 1797. lapidem altaris fixi debere esse unum, qui simul contineat hostiam, et calicem, nec posse constare duobus adunatis, quia alioquin in duobus altaribus fieret consecratio, in uno hostiæ, in altero calicis, sicque quasi divideretur Sacrificium, quod illicitum est. Sed quod ad altare portatile attinet, putant Hurt. et Pasq. *q.* 694. tot modis posse fieri ex duobus lapidibus, quot modis conjungi possunt in unione aliqua artificiali, adeoque secundum ipsos sic formari potest, 1. ut capsula lignea habeat in se immobiliter insertos duos lapides, qui ratione capsulæ claudi, et aperiri possint instar libri, ita tamen, ut maneant contigui, quando aperiuntur; sic enim putant fieri unum ratione capsulæ, in qua continentur. 2. Ut duo lapides ad modum libri nexu ferreo, aut alterius materiæ permanente, invicem connectantur ante consecrationem. 3. Ut duo lapides alio modo artificiali jungantur, sicut calix tornatilis, cujus pars superior potest separari ab inferiore. Et ideo docet etiam Gob. *num.* 269. altaria fixa fieri posse ex gypso, aut solis lateribus admisto cæmento lateres illos conglutinante : sed etiam altaria portatilia debere constare unico lapide, docent plerique cum Hena supra.

§ 7. Altare fixum consecratum destrui non 315
potest inconsulto Episcopo, etiamsi nulli esset usui, Barb. Tamb. Gob. *num.* 272. An autem Episcopus possit altare, et cum eo fundationem transferre de uno loco Ecclesiæ in alium, dixi *Lib. 4 a num.* 856.

§ 8. Decretum, quod olim fuit, ne quis cele- 316
bret in eodem altari in quo celebravit eo die Episcopus, nunc exolevit, Azor. Laym. Castrop. Tamb. Quarti, Dicast. Pasq. *quæst.* 1235. Imo si Episcopus celebrans deficeret, posset ejus Missam complere simplex Sacerdos, uti dicetur *num.* 551.

§ 9. Si unum portatile non possit cum hostia 317
et calice capere omnes particulas consecrandas, illicitum esset has collocare, et consecrare in alio portatili vicino, quia ratione duplicis altaris resultat duplex victima. In necessitate tamen communicandi exercitus ituri ad prælium putant aliqui id fore licitum, quod probabile esse agnoscit Henao *num.* 1082.

Quæst 42.— *Quid addendum sit circa Crucem* 318
pro Missa? Resp. seqq. § 1. Jordan. Gav. Laym. Busemb. et alii requirunt Crucifixum pro Missa : E contra Missale, Suar. Vasq. Dicast. Verj. aliique multi loquuntur solum de Cruce, ideoque probabile est saltem in necessitate sufficere solam Crucem, etiamsi absit imago Christi affixi præsertim cum crux sit vera imago Crucifixi. Usus tamen habet, ut sit simul Crucifixus.

§ 2. Sufficit, si pro icone altari depictus sit, 319
aut aliter fabrefactus Crucifixus, Tamb. Quarti, et alii contra Gav. *p.* 1. *tit.* 20. *litt. V*[1]. Etiam sufficit crux, qualis est in depositione Christi, ubi Beata Virgo Christum de Cruce depositum tenet in sinu, Pasq. *qu.* 716. Etiam sufficit Crucifixus depictus in tabernaculo, aut charta aliqua, si alius facile haberi non potest, Gob. Imo Tamb. est contentus Cruce, vel Crucifixo depicto in pariete, aut in tabula ad latus ; sed probabilius repugnat *Gav.* supra, quia debet in medio exponi ad venerationem, ideoque Rubricæ præcipiunt, ut ad Crucem in medio altaris sæpe fiat inclinatio capitis. Hinc etiam recte notat Pasq. supra, si tantum adesset imago Christi bajulantis Crucem, non sufficere, quia Crux illa non censetur exposita ad venerationem.

Venerabilibus, Fratribus, Archiepiscopis,
et Ordinariis Ditionis Ecclesiasticæ.

[1] At hæc confer, et refinge, ubi opus fuerit, ad epistolam, quam an. 1746. ad Episcopos ditionis Pontificiæ misit Benedictus XIV. En illam.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, et Apostolicam Benedictionem.

« Accepimus præstantium Virorum testimoniis jampridem in quibusdam Pontificiæ Ditionis Civitatibus inductam esse consuetudinem, quæ licet pietatem ac religionem præseferat, Ecclesiæ tamen institutis, ac disciplinæ plurimum adversatur. Idem nos ipsi deprehendimus in aliquibus Ecclesiis hujus nostræ Romanæ Urbis, et aliis pariter, quæ Episcopis Suburbicariis subjiciuntur. Quapropter muneri nostro deesse magnopere videremur, nisi de hac re monerentur illi, qui pro Spirituali hujus Civitatis regimine Ministri a Nobis constituti sunt, et alii, qui Suburbicarios Episcopatus, vel alterius Civitatis in Ditione Pontificia Sedem obtinentes curam gerunt animarum.

» In Altaribus quæ per Ecclesias erecta sunt, et in quibus Sacrum fieri consuevit, præter majorem Tabulam, quæ vel depictam, vel incisam exhibet imaginem Sancti, in cujus nomen, et memoriam Altare consecratum est, adjungi cœpit alia minor Tabula, in qua vel coloribus exprimitur, vel ære, ligno, aut marmore inciditur effigies alterius Sancti, ita ut Crux auferatur, quæ juxta Rubricas, inter Candelabra collocari debet : cum vero neminem lateat, rem Divinam confici non posse, nisi Crux cum Imagine Sanctissimi Crucifixi super Altari constituatur, hinc minori Tabulæ superadditur exiguus adeo Crucifixus, ut neque Presbyteri celebrantis oculis facile occurrat, neque ab ullo alio distingui ferme possit, nisi hic diligenter perscrutetur, utrum super Altari revera Crucifixi Imago proposita fuerit.

» Equidem non improbamus, quod idem Altare in plurium Sanctorum nomen ac memoriam dedicetur, quodve in majori tabula aut unus tantum, aut plures etiam Sancti pingantur, vel denique, quod alia minor Tabula collocetur inferior, aut alio quocumque modo, ubi unus, vel plures Sancti Fidelium venerationi proponantur. Illud permittere nullatenus possumus, quod Missæ Sacrificium in his Altaribus celebretur, quæ careant Imagine Crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis et exigua sit, ut ipsius Sacerdotis et Populi assistentis oculos pene effugiat ; Id enim alienum est a legibus, et Institutis Ecclesiæ, quæ in Rubricis, aliisque Ecclesiasticis Sanctionibus continentur : id etiam maxime contrarium est Sacræ antiquitati, et Ecclesiarum, etiam Orientalium, consuetudini; ita ut certissimum sit violari Leges Ecclesiæ, si exigua solum Imago Crucifixi præfigatur minori Tabulæ, vel Statuæ Sancti, qui superadditur, ut illum Fideles veneren-tur.

» In Rubricis Missalis tit. de præparatione Altaris, et ornamentorum ejusdem, hæc leguntur : Super Altare collocetur Crux in medio, et candelabra saltem duo cum Candelis accensis hinc et inde in utroque ejus latere. In Romano Pontificali titul. de consecratione electi in Episcopum, cum sermo est de Altari, ubi consecrandus Episcopus Sacrum operatur usque ad Offertorium, quo peracto Missæ Sacrificium prosequitur in alio Altari, ubi Episcopus consecrans rem Divinam facit ; in eo, inquam, Pontificali hæc habentur : In Capella vero minore pro Electo, quæ a Majore debet esse distincta, addatur Altare cum Cruce, et duobus Candelabris. Cæremoniale autem Episcoporum postquam lib. 1. cap. 12. commemoravit Candelabra, et candelas, hæc addit : In quorum medio collocabitur Crux ex eodem metallo, et opere, prælta, ita ut pes Crucis æquet altitudinem vicinorum Candelabrorum, et Crux ipsa tota Candelabris superemineat, cum Imagine Sanctissimi Crucifixi versa ad anteriorem Altaris faciem.

» Nos ipsi verba fecimus de hoc veteri ritu collocandæ Crucis in Altari, cum Sacrum peragitur, in nostris Commentariis de Sacrificio Missæ, quæ Italico Sermone a Nobis confecta fuerunt part. 4. Sect. 1. num. 17. ac sequentibus : Plura deinde addidimus Sect. 1. § 18. et 19. cum ipsa latine reddita lucem iterum publicam adspexerunt. His etiam adjungimus, ob vetustatem præsertim hujusce ritus, tantam venerationem, cultumque semper exhibitum fuisse Cruci, quæ in medio Altari collocatur, cum Missæ Sacrificium conficitur, ut Novatores ipsi magis infensi, illam de medio auferre pertimuerint, cum suam cœnam instituunt : hæc testatur Gretserus in suo Tractatu de Cruce cap. 23. tom. 1. ejus editionis quæ postremo typis vulgata fuit.

» Si vero disciplinam Orientalium inspiciamus, Græcis in more positum est, ut ad portam Regiam Sanctuarii utroque latere Ima-

» gines Christi Domini, ac Beatæ Virginis, et » super Altari Crucem una cum Libro Sancto- » rum Evangeliorum constituant : In Liturgia » vero Copto-Arabica, quæ desumpta ex ma- » nuscriptis Codicibus Vaticanis impressa fuit » anno 1736, in Collegio Urbano de Propa- » ganda Fide pag. 33. indicitur Sacerdoti ce- » lebranti, ut Benedictionem cum Cruce Po- » pulo impertiat, eam deinde osculetur, ac » Diacono tradat, qui ipsam super Altari collo- » cat : Postremo Ritus Syriacus Maronitarum » eadem prorsus decernit, quæ in Rubricis » Romani Missalis præscribi superius indica- » vimus. Nam Patriarcha Stephanus lib. 3. » tract. 2. sect. 4. ita scriptum reliquit : Mos » iste in omnibus Ecclesiis inolevit, ut super » Altaris gradum salutiferæ Crucis vexillum » collocetur. In Synodo etiam Nationali, quæ » coacta fuit anno 1736. in Monte Libano, » quam Litteris Apostolicis Nos ipsi confirma- » vimus, par. 2. cap. 13. de Sacrosancto Missæ » Sacrificio can. 8. ita sancitum est : Super » Altare collocetur Crux in medio, et Cande- » labra saltem duo cum candelis accensis hinc » et inde in utroque ejus latere.

» Scriptores, qui Sacros Ritus explicarunt, » nonnullas disputationes instituunt ; ac primo, » utrum satis sit nudam Crucem in Altari sta- » tuere ; an Imago Crucifixi addenda simul » videatur. Equidem Rubricæ Missalis solam » Crucem commemorant. Cum tamen cæremo- » niale Episcoporum Crucem una et Cruci- » fixum nominet, idque communi Ecclesiæ » consuetudini consentaneum sit, hanc ideo » sententiam probandam nemo sapiens dubi- » tabit. Ita sentiunt Gavantus, Claudius La- » Croix, qui lib. 6. par. 2. de Sacrificio Missæ » num. 318. fatetur, ob veterem communem- » que usum, sine Imagine Crucifixi, quæ pen- » deat e Cruce, rem Divinam fieri non posse, » nisi necessitas intervenerit : et profecto ini- » tio Ecclesiæ, cum Fideles concitare ad furo- » rem Gentiles magnopere timerent, si Chris- » tum Crucifixum publice adorandum propo- » nerent ; Crucem tamen pluribus modis exor- » natam palam exponebant, atque incisum, » vel depictum Cruci apponebant Agnum, qui » Typus amantissimi Salvatoris semper habi- » tus est, ut eo saltem modo Crucifixi imagi- » nem exhiberent : id conspicitur adhuc in » nonnullis hujus Civitatis Ecclesiis, et testi- » monio etiam Magrii comprobatur in ejus » Hierolexico, in vocabulo CRUX.

» Secundo loco inquiritur, utrum Crucifixus » pendens e Cruce debeat in Altari constitui, » etiam si Salvator noster Crucifixus in majori » Tabula Altaris depictus, aut cælatus appa- » reat. Gavantus id quidem probat ; alii vero » necessarium id minime arbitrantur, dum- » modo tamen Crucifixus in majori Tabula vel » pictus, vel cælatus, primum locum obtineat » præ cæteris omnibus quæ in eadem Tabula » exprimuntur. Ita censent Paqualigus de Sa- » crificio Missæ quæst. 716. Quartus ad Ru- » bricas Missalis par. 1. tit. 20. dub. 10. et » Gribaldus de Sacramentis in tract. 5. de » Sacrificio Missæ cap. 9. dub. 2. n. 20. Huic » pariter sententiæ se conformavit Congrega- » tio Sacrorum Rituum, uti constat ex res- » ponsione quam ipsa promulgavit anno 1663. » et quam Meratus recenset tom. 1. tit. 20. » de præparatione Altaris num. 6. et in Indice » Decretorum eodem tomo par. 2.

» Tertio loco quæritur, utrum Crucifixus in » Altari collocari debeat, cum Sacrificium » Missæ in eo conficitur Altari, ubi positum » est Tabernaculum, in quo Pyxis cum Sacris » Particulis continetur ; cum præsertim eidem » Tabernaculo parva Crux cum imagine Sal- » vatoris Crucifixi semper præfigatur. Equidem » in Cæremoniali Episcoporum hæc habentur: » Non incongruum, sed maxime decens est, » ut in Altari ubi Sanctissimum Sacramentum » est, Missæ non celebrentur, quod antiquitus » observatum esse credimus. In veteri cære- » moniali, cum Clemens VIII. Pontificatum » gereret, ita legebatur, quod antiquitus ob- » servatum esse videmus. Attamen id prorsus » difficile nonnullis videtur, ob eam causam, » quod, ut ipse argumentatur, cum unicum » Altare in veteribus Templis exstrui soleret, » aut divina Eucharistia in eis conservata non » fuisset, aut nullum Missæ Sacrificium in eis » esset institutum : Aliter vero sentiunt ii, » quibus cognitum perspectumque est, eum » morem fuisse antiquitus, ut Sacra Eucharis- » tia in Ecclesiæ Sacrario servaretur, vel in » decenti Armario, quod parieti configebatur, » uti nunc etiam perspicimus in Basilica Sanctæ » Crucis in Jerusalem. Idem perpendit Ma- » billon in Museo Italico tom. 1. pag. 89. ac » tom. 2. pag. 139. At quod in præsenti inge- » rit difficultatem, nec ullum ab examine » propositæ controversiæ liberum facit, illud » est, quod juxta vigentem disciplinam, sacra » Eucharistia conservatur in Tabernaculo, » quod est positum super uno ex Altaribus » Ecclesiæ, et quod in eo passim Missa cele- » bratur ; cum, sedulo perpenso Cæremoniali » textu deprehensum sit, eum prædictæ cele-

» brationi absolute non obstare; uti Christia-
» nus Lupus expendit tom. 11. recentioris
» editionis in Dissertatione de Sacris Proces-
» sionibus pag. 356. Hanc itaque controversiam
» quum alias Nos ipsi expenderemus in supra-
» citatis. Commentariis de Sacrificio Missæ
» part. 4. sess. 1. num. 18. illorum sententiam
» probavimus, qui existimant Crucifixum inter
» Candelabra statui debere, neque parvam
» Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur, satis
» esse, ne Rubrica violetur, quemadmodum
» inferius explicabimus. Idemque censuit Con-
» gregatio Sacrorum Rituum anno 1663. uti
» perspicitur ex Indice Decretorum, quem
» Meratus exhibuit par. 2. tom. 1. num. 400.
» ubi hæc leguntur verba : Crux parva cum
» Imagine Crucifixi posita super Tabernacu-
» lum in quo asservatur inclusum Sanctissi-
» mum Sacramentum in Altari, non est suffi-
» ciens in Missa, sed poni debet alia Crux in
» medio Candelabrorum.

» Quarto loco disputatur, utrum Crucifixus
» inter Candelabra collocandus videatur, cum
» Sacrum peragitur in eo Altari, ubi Divina
» Eucharistia non includitur Tabernaculo, sed
» publice Fidelium venerationi exponitur. Id
» necessarium esse putavit Sacrorum Rituum
» Congregatio die 14. Maii anni 1707. Hoc
» enim petitum fuerat : An super Altare, in
» quo Sanctissimum Sacramentum expositum
» est, Crux de more collocari debeat. Sic autem
» responsum est : Nunquam omittendam Cru-
» cis cum Imagine Crucifixi apposita colloca-
» tionem. Porro quum Nos ipsi tunc in mino-
» ribus constituti coadjutorem Promotoris
» Fidei gerentes, ipsius loco eidem Congrega-
» tioni præsentes adfuerimus adhuc memoria
» retinemus, in illa sententia ferenda varia
» fuisse ac discrepantia suffragia, cautumque
» deinde fuisse, ne ipsa sententia in lucem
» ederetur. Itaque res iterum deducta est in
» examen initio Pontificatus Nostri die 2 Sep-
» tembris anno 1741. in eadem Congregatione
» Sacrorum Rituum, quæ postquam omnia
» diligenter accurateque perpendit, decrevit,
» ut quælibet Ecclesia morem et institutum,
» quod antea servaverat, in posterum quoque
» retineret. Et quidem pro Cruce ab Altari
» removenda, dum Missa in eo celebratur, et
» super eo publicæ venerationi Eucharistia
» exposita est, parum urget, quod nonnulli
» asserunt, indecens esse, ut Christi imago in
» eo loco sit, in quo Christus ipse sub specie
» panis realiter præsens est, et ab omnibus
» sub eadem specie panis videtur : id quippe
« prorsus contingit, quoties Sacerdos in quo-
» libet Altari rem Divinam faciens, materiam
» Eucharistiæ consecravit; nec enim Ecclesia
» unquam decernendum putavit, ut peracta
» consecratione, Crux ab Altari removeatur.
» Quemadmodum nec asserentibus Crucem ne-
» cessario esse debere in Altari in quo exposi-
» tum est Sacramentum publicæ venerationi,
» si in eo Missa celebretur, quidquam prodesse
» potest, quod in publica Eucharistiæ exposi-
» sione significetur triumphus, et gloria Sal-
» vatoris, in Missæ autem Sacrificio ejusdem
» mors repræsentetur; cum Ecclesia, tam in
» actione Missæ in qua Eucharistia consecra-
» tur, quam in conclusione precum quæ coram
» eadem jam consecrata et Fidelium venera-
» tioni palam exposita recitantur, una eadem-
» que collecta æque utatur, quam S. Thomas
» Aquinas confecit, nimirum : Deus, qui nobis
» sub Sacramento mirabili passionis tuæ me-
» moriam reliquisti, tribue, quæsumus, ita nos
» Corporis et Sanguinis tui Sacra Mysteria
» venerari, ut redemptionis tuæ (hoc est pas-
» sionis, ac mortis) fructum in nobis jugiter
» sentiamus. Quæ cum ita se habeant, Rituum-
» que Interpretes et Scriptores, ob ea, quæ
» mox relata sunt, in varias abierint sententias,
» satis commendari non possunt ea, quæ pru-
» denter sapienterque decreta fuerunt a præ-
» dicta Sacrorum Rituum Congregatione, nem-
» pe, ut quælibet Ecclesia vel Diœcesis suam
» retineat consuetudinem : ita ut nihil immu-
» tetur in ea Diœcesi, ubi Crux in Altari cons-
» titui soleat, dum Missa celebratur, etiamsi
» Sacra Eucharistia publice prostet : neque
» nova disciplina excitetur in ea Diœcesi ubi
» contraria hujusce rei consuetudo jampridem
» invaluerit.

» Hæc omnia diligenter exposuimus, non
» quidem, ut hac de re plenum justumque
» tractatum adornaremus, sed ut ex eis cogni-
» tum esset atque perspectum, quam alienum
» sit a Sacris Ritibus id, quod plures temere
» et inconsulto peregerunt, nempe ut sacrum
» facerent, ad Altaria, in quibus Crux haud
» promineat inter Candelabra; sed exiguus
» tantum Crucifixus præfigatur Tabulæ ali-
» cujus Sancti, qui vel depictus, aut cælatus
» majori Tabulæ Altaris adjungi consuevit.

» Si etenim, juxta Rubricas Missalis, Crux
» inter candelebra statuenda est; si, juxta
» cæremoniale Episcoporum, Crux ipsa cum
» Imagine Crucifixi candelabris supereminere
» debet; si juxta sensum Congregationis Sa-
» crorum Rituum, non satis esse judicatur

» exiguus Crucifixus Tabernaculo infixus, cum » Missa celebratur ad Altare, ubi Pyxis cum » Sacris Particulis in Tabernaculo includitur; » si in præsenti non agitur de Altari, in cujus » Tabula Imago Salvatoris Crucifixi primo loco » Fidelibus exhibeatur; nec minus de Altari, » in quo Sacra Eucharistia publice adoranda » proposita sit; nemo est, qui non videat, » praxim, de qua agitur, recenter inductam, » proprioque marte a privatis personis usur- » patam, ex supradictis dicendam esse omnino » improbatam, eoque magis, cum ex exiguo » Crucifixo, qui præfigitur Tabulæ ejus Sancti, » qui Altari superadditur, ea profecto utilitas » non consequitur, quam proponit Ecclesia, » dum Crucem inter candelabra collocandam » decernit. De hac re præclarissimus vir Car- » dinalis Bona ita scriptum reliquit Rerum » Liturgicarum lib. 1. cap. 25. num. 8. Ab » aspectu siquidem Crucis Sacerdoti cele- » branti Passio Christi in memoriam revoca- » tur, cujus Passionis viva Imago, et realis » repræsentatio hoc Sacrificium est, mortem » cruentam Salvatoris nostri incruente expri- » mens, tanquam idem Sacrificium, quod in » Cruce oblatum est, quamvis diverso modo » offeratur : His postremis verbis indicatur » orthodoxa doctrina, quam Tridentina Syno- » dus declaravit sess. 22. de Sacrificio Missæ » cap. 2.

» Itaque, vos omnes, Venerabiles Fratres, » ad quos hæc Apostolica scripta dirigimus, » curam magnopere impendite, ne vestras in » Diœceses irrepat consuetudo, quam superius » explicavimus; quod si jam ipsa invaluerit, » humanitatem prius, ac deinde severitatem, » si opus fuerit, adhibentes, illam penitus » convellite. De Sacrificio Missæ res agitur, » ideoque nemo vestrum ignorat, a Triden- » tino Concilio eam tribui auctoritatem Epi- » scopis, et Ordinariis locorum, ut etiam tan- » quam Sedis Apostolicæ Delegati corrigere » valeant pravas consuetudines, quæ Ritui » Missæ celebrandæ adversantur : Ita clare » desumitur sess. 22. in Decreto de obser- » vandis, et evitandis in celebratione Missæ. » Neque vos latet, nullum esse privilegium, » aut immunitatem, quæ delinquentibus in » hac re suffragari possit, ut vestra aucto- » ritate, pœnisque per Vos irrogatis vindi- » centur : Idem sæpius confirmavit Sacra- » Congregatio Tridentini Concilii interpres, » Decreto inhærens ejusdem Synodi, quod » paulo ante memoravimus : Id Fagnanus » testatur ad cap. Grave, num. 46. de Officio » Ordinarii, his verbis : Et generaliter hoc » Decretum (de quo superius dictum est) cen- » suit Sacra Congregatio comprehendere etiam » Regulares, quantumvis exemptos, eosque ea » omnia, quæ ab Ordinariis locorum circa » observanda et evitanda in Missarum cele- » bratione statuta fuerint, omnino servare » teneri, ad idque etiam pœnis et censuris » Ecclesiasticis ab iisdem Ordinariis cogi et » compelli posse. Nos quidem his Litteris eam- » dem auctoritatem, qua jam præditi estis, » iterum Vobis confirmamus. Illud monen- » dum superest, eam Nobis mentem haud » esse, ut Imagines Sanctorum, quæ majori » Tabulæ Altaris superadditæ sunt, de medio » auferatis, quum fortasse defuturi non essent » invidi, qui ut pietati vestræ maculam inu- » rerent, in vulgus disseminarent, Vos nulla » duci religione in eum Sanctum, cujus Ima- » ginem Fidelium venerationi subducitis : Illud » Vobis præcipimus, ut nullo modo patiamini » rem Divinam fieri ad hujusmodi Altaria, » nisi Crucifixus inter candelabra ita promi- » neat, ut Sacerdos celebrans, ac Populus » Sacrificio assistens eumdem Crucifixum fa- » cile et commode intueri possint ; quod » evenire nequit, si exigua solum Crux minori » Tabulæ defixa fidelibus exhibeatur. Si ejus- » modi corruptela in Diœcesim non valde » propagata est, facile extingui poterit, si » privatim Regulares, aut Sæculares Eccle- » siarum superiores de hac re moneantur; sin » autem late per Diœcesim invaluerit, tunc » a Vobis Edictum necessario promulgandum » erit, quod his nostris Litteris conformetur. » Plura scribere Vobis prætermittimus, quos » prudentiæ, ac doctrinæ laude satis præs- » tantes existimamus : Auctoritatem nostram, » ut rem perficiatis, et quoties opus fuerit, » Vobis petentibus, nunquam defuturam pro » certo habeatis. Interim Fraternitatibus ves- » tris, et Populis curæ vestræ commendatis » Apostolicam Benedictionem peramanter im- » pertimur.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma- » jorem die XVI Julii MDCCXLVI. Pontifi- » catus Nostri anno sexto. »

§ 3. Melius est etiam ex sola devotione cele- 320
brare sine omni Cruce, quam ob defectum Crucis non celebrare, Vasq. Fagund. Gob. *t.* 3. *num.* 296. Pasq. *q.* 717. Sporer *num.* 386. nam communis, et probabilior sententia est ad summum sub veniali requiri Crucem, Suar. *de Euch. d.* 81. *sess.* 6. Vasq. Lugo, Villal. Bon. Busemb. Quarti *p.* 1. *t.* 20. *dub.* 10.

Dian. *par.* 1. *t.* 15. *R.* 28. Sporer supra, quia ubi non constat, non sunt inducendæ obligationes sub mortali, S. Thom. Suar. aliique cum Dian. *p.* 10. *t.* 12. *R.* In tali autem casu obligationis venialis tantum excusat impotentia habendi.

321 § 4. Si Venerabile sit expositum, non est opus Cruce, secundum Vasq. Jordan. Avers. Tamb. Lugo. Gob. Busemb. Lohn. *quæst.* 1. *tit.* 3. *num.* 5. contra Pasq. *quæst.* 715. et alios; non tamen contra Gav. supra, qui tantum loquitur de altari, in quo Venerabile semper asservatur clausum. Referunt tamen aliqui [1] hanc declarationem S. Congreg. 14. Maii 1707. *Quando super altare expositum est Venerabile, debet etiam in eo collocari Crux cum Imagine Crucifixi.*

322 *Quæst.* 43. — *Quid circa mappas, et antipendium sit addendum.* Resp. seqq. § 1. Duas mappas nunc sufficere, etiamsi non tegant totum altare, docent Henriq. Suar. Laym. Bon. Gob. *in Ex. t.* 3. *num.* 289. Spor. *num.* 738. et alii plures contra Gav. et Jord. sic enim habet usus, et pro tertia servit corporale, Verj. *t.* 3, *art.* 7, *num.* 2.

323 § 2. Mappa non debet esse ex serico, vel lana, sed ex lino, cannabe, vel gossipio : partes tamen dependentes possunt aliter ornari, Pasq. *quæst.* 708 [2].

324 § 3. Una longa mappa potest servire pro pluribus, si duplicetur vel triplicetur saltem quoad illam partem in qua est lapis consecratus, aut si totum altare sit consecratum, in qua reponitur calix et patena, Pasq. *quæst.* 707.

325 § 4. Sine necessitate celebrare absque ulla mappa est mortale : si autem adsit gravis necessitas, nullum est peccatum, Pasq. *q.* 712. Hinc Sylv. Azor. Suar. Laym. Tann. Tambur. Spor. *num.* 379. dicunt in necessitate adhiberi posse non benedictam, quæ peracto Sacrificio redeat ad usus profanos.

326 § 5. Antipendium potest esse ex asseribus, vel alia materia coloribus inducta, Jordan. Gob. *num.* 290. Potest etiam relinqui nudum marmor, vel lapis politus, quia seipso est ornamentum : putatque Pasq. *quæst.* 713. nullum esse peccatum celebrare absque omni ornatu, et antipendio', maxime si fiat ex paupertate; sed Quarti dicit fore veniale omittere, si haberi possit.

Quæst. 44. — *Quid circa vestes sacras, Corporalia, Purificatoria, et alia paramenta sit præterea notandum?* Resp. seqq. § 1. Humerale seu amictum non adhibere est tantum veniale in illis, qui non ad caput tegendum, sed in solis humeris ferunt, Pasq. *quæst.* 810. 327

§ 2. Si Parochus non haberet ullam Albam benedictam, posset die festivo celebrare in non benedicta, Gob. *in Exp. t.* 3. *num.* 323. 328

§ 3. Cingulum, cujus nulla pars sufficit ad cingendum, amisit benedictionem, Pasq. *quæst.* 806. Pars sufficiens ad cingendum retinet benedictionem, et ad majorem commoditatem potest ei iterum innodari pars altera insufficiens; quamvis enim per hoc non recipiat benedictionem, tamen totum licite adhibetur ad usum, Avers. Sporer *num.* 413. Et licet idem dicant plures, quamvis neutra pars de se sufficiat, tamen recte cum aliis contradicunt Avers. et Henao *num.* 1089. Si Casula haberet ligamina, quibus Alba posset substringi, hæc servire possent loco cinguli, Pasq. *quæst.* 810 [3]. 329

§ 4. Celebrare sine velo calicis, quando nullum habetur, non est peccatum, nam velum, manutergium, pulvinar pro libro requiruntur ob decentiam tantum, nec benedicuntur, bursa sive theca corporalis potest plane omitti, Spor. *num.* 4000. 330

§ 5. Non est mortale celebrare sine purificatorio, quando non potest haberi, Gob. *n.* 314. Et cum purificatorium non requirat benedictionem, potest pro eo adhiberi strophiolum mundum, quo tamen postea non amplius erunt tergendæ nares, Suar. Avers. Gob. Sporer supra. Debetque purificatorium prima lotione ablui a persona sacra, Pasq. *quæst.* 784. qui cum Suar. dicit sufficere, si habeat primam tonsuram. (In sacris esse debet. *Edit.*) 331

§ 6. Putat Suar. mortale esse extra necessitatem celebrare, sine palla calicis : sed hoc 332

[1] De authentitia hujus Decreti dubitari nequit. Contulit illud cum Authographis Meratius. Quamobrem illi standum. Subdit Benedictus XIV. *Quælibet Ecclesia vel Diœcesis suam retineat consuetudinem.* (Scav. 1. p. 729. — *Edit.*)

[2] A Pio VII decretum prodiit quo omnino jubetur mappas, albas, corporalia, purificatoria ex lino confici debere. Quomodo huic obediant qui albas emunt quarum pars minima est linea, cætero ornamentis ex gossypio referto; ipsi viderint. Cingulum posse esse ex serico, congruentius tamen de lino, definivit S. R. C. (*Edit.*)

[3] De Cingulo vide num. 2055. Decreta duo, nempe 312 et 461.

negant Sot. et Rodrig. Si autem desit, aut per quadrantem expectari deberet, potest loco ejus ad tegendum calicem adhiberi aliud corporale, aut hoc deficiente, purificatorium, aut etiam bursa, Gob. *n.* 316. Spor. *n.* 398.

333 § 7. Mortale est nullum habere corporale, aut uti non benedicto, nisi excuset gravis necessitas, Pasq. *quæst.* 790. Putatque Dicast. fore duplex mortale, si celebretur, et absque altari, et absque corporali, cujus ratio dabitur *num.* 1112. Posse autem corporale, et pallam esse etiam ex cannabe, probat usus, Gob. *num.* 314. Etiam posse esse ex gossipio docet *Verric.* et in Indiis talis usus est communior, Verj. *art.* 7. *num.* 3.

334 § 8. Corporalia post primam lotionem lavari possunt a monialibus vel laicis, quamvis Suarez, Bonac, et alii dicant convenientius esse, ut tribus lotionibus laventur a persona sacra. Non est mortale, si laicus prima lotione lavet, et sufficere esse clericum tonsuratum dicunt Suarez, et Pasq. *quæst.* 784. Neque peccatum est, secluso contemptu, si aqua primæ lotionis non injiciatur in sacrarium, sed in alium locum decentem. Unde nec erit mortale, si abluantur in fluvio currente, Pasq. *quæst.* 795.

335 § 9. Si infirmus esset communicandus, et deesset alicui stola, vel Alba, Verj. *art.* 6. putat fore mortale sine uno horum ei Communionem porrigere, quia hæc videntur spectare ad reverentiam intrinsecam Sacramento debitam; sed probabilius est oppositum, quia non est positiva irreverentia, sed tantum omissio majoris reverentiæ, et necessitas hominis, propter quem instituta sunt Sacramenta, videtur excusare.

336 § 10. Si paramenta non sint enormiter immunda, est tantum veniale in illis celebrare, quamvis foret ipsum corporale, *Marchant.* Imo usurpare vestes, aut paramenta non munda, quando alia haberi non possunt, non est peccatum, Suar. Gob. *num.* 389.

337 § 11. Vestibus sacris uti ad comœdiam profanam vix vacat culpa mortale, Suar. Gob. *num.* 389. Detritæ autem non sunt adhibendæ ad usus profanos, sed vel exurendæ, vel e majoribus faciendæ minores, v. g. ex Albis humeralia, aut superpelliceum, ex stola manipulus, Tann. Gob.

Quæst. 45.—*Quid dicendum sit de casu, in quo* 338
mors intentatur Sacerdoti, nisi consecret extra Missam sine sacris vestibus, sine altare, calice, etc. Resp. Præter illa, quæ habet Busemb. hic notanda sunt seqq. § 1. Dixi *p.* 1. *a num.* 156. talem Secerdotem gravissime peccaturum, si verba consecrationis proferret sine intentione consecrandi, sed posse alia verba submisse dicere : possuntque de hoc plura videri apud Henao *a num.* 1776.

§ 2. Si mors intentetur, nisi celebret sine 339
sacris vestibus, altari aut calice, Caj. Nugn. Sanch. Castr. Fill. *t.* 5. *num.* 148. Verj. *t.* 8. *art.* 6. dicunt celebrare non posse, aut consecrare, quia est intrinsece malum, eo quod ista spectent ad intrinsecam reverentiam Sacramento debitam. E contra Azor. Valent. Sal. Becan. Bon. Dian. *par.* 11. *t.* 6. *R.* 15 *et* 25. Pasq. *quæst.* 701. Gob. *t.* 3, *num.* 339. Reques. *d.* 15. *num.* 65. Sporer *num.* 396 *et* 408. dicunt non esse intrinsece malum, ideoque licere ex metu mortis; sed recte notat Aversa *quæst.* 11. *sess.* 13. casum in praxi vix habere locum, quia vix aberit contemptus fidei, vel Religionis, qui si adsit, erit illicitum. Videri potest Henao *a num.* 1784.

Quæst. 46. — *Quid circa colorem paramen-* 340
torum sit notandum? Resp. seqq.

§ 1. Rubricam de coloribus esse tantum directivam, nec inducere obligationem, præter citatos a Busemb. docent Suar. Avers. Quarti *p.* 1. *t.* 18. *dub.* 1. Innuit tamen Gob. *t.* 3. *num.* 382. fore mortale, si in Paschate celebraretur in nigris. Color autem aureus sive crocæus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt, Quarti *dub.* 2 [1].

§ 2. In defectu adhiberi potest manipulus, 341
vel Stola diversi coloris, et materiæ ab invicem, et a casula, Pasq. *quæst.* 807. Addunt Gob. et Spor. *num.* 415. melius esse quocumque die celebrare in quocumque colore, quam non celebrare, potestque facile velum alterius coloris adhiberi, si non adsit ejusdem.

§ 3. Color *violaceus* adhibetur in Adventu, 342

« [1] *Serventur omnino rubricæ quoad unitatem coloris in sacris paramentis* (19 Dec. 1829); *serventur strictim rubricæ quoad colorem paramentorum* (11 Nov. 1831.) — An sacra paramenta coloris aurei inservire possint pro coloribus albo, viridi et rubro? — *Negative.* (29 Mai 1851.) — Cum Ferraris dicendum : « Transgressio Rubricarum mere directivarum per se loquendo nullum est peccatum... Dicitur per se loquendo, quia in transgressione hujusmodi Rubricarum solet intervenire culpa venialis ratione finis seu motivi. Finis enim rectus et ratione conformis non retrahit ab observatione Rubricarum... Sed potius ad eam conducit. » Dict. v. *Rubric.* (*Edit.*)

quatuor temporibus, et vigiliis omnibus non excipiendis; Festo S. Marci, et in Rogationibus; a Septuagesima, et per Quadragesimam; in Missis de Passione, tempore belli pro pace, iter agentibus, infirmis, et pro aliis similibus necessitatibus (excepto pro electione Papæ, tum enim est ruber); Festo SS. Innocentium, si non incidat in Dominicam, Octava autem, aut si incidat in Dominicam, habet rubrum.

Albus color adhibetur die Jovis sancto; a Sabbato sancto inclusive usque ad vigiliam Pentecostes; Vigilia Epiphaniæ, et in Epiphania; Festis SS. Trinitatis, Christi, B. Virginis, Angelorum, omnium Sanctorum, Sanctorum non Martyrum, Conversionis S. Pauli, S. Petri ad vincula, et utriusque Cathedræ, Stigmatum S. Francisci, SS. Joannis Evangelistæ, et Baptistæ, omnibus dedicationibus, pro sponsis.

Ruber, Vigilia Pentecostes, per Pentecosten, quatuor temporibus post Pentecosten : De Spiritu sancto, De Cruce, De Apostolis, De Martyribus; in Decollatione S. Joannis Baptistæ; Festo S. Joannis Evangelistæ ad portam latinam; in commemoratione S. Pauli.

Viridis, ab octava Epiphaniæ ad Septuagesimam exclusive, ab octava Pentecostes ad Adventum exclusive.

Niger, in commemoratione omnium fidelium; die Veneris sancto, et pro defunctis semper.

343 § 4. Color festi servatur per octavam, quando fit de Octava, et in Dominicis occurrentibus infra octavas, quamvis officium et missa sit de Dominica. Excipe, si Dominicæ infra octavam occurrentis color esset violaceus : tum enim adhibetur violaceus.

344 § 5. Quando infra octavas licebat facere de festo ad libitum, ad summum sumebatur casula, et velum convenientia huic festo, reliqua habebant colorem Octavæ, uti notant Goyetus, et Gob. *in experientiis tract.* 5. *n.* 650. *Litt. X. Dixi*, quando licebat, nam nunc prohibitum est, non quidem per Decretum 24 Januarii 1682. datum, quod retuli *lib.* 4. *num.* 1269. illud enim tantum loquitur de diebus octavis, non autem de diebus infra octavas, sed per aliud Decretum datum postea 19 Januarii 1693. quod referam *num.* 2055. et est Decretum ibi 220.

345 *Quæst.* 47. — *Quid addendum sit circa Calicem, patenam, ciborium, Hierothecam, sive Monstrantiam?* Resp. Seqq. § 1. Si calix stanneus sit antehac consecratus, v. g. ob paupertatem, certum videtur posse in eo celebrari, Synodus tamen Coloniensis anno 1662. habita mandat pag. 89. ut saltem omni mense mundetur, et defricetur. Et idem est de calice ex ære, aut quovis alio metallo, dummodo cuppa sit interius inaurata, Pasq. *quæst.* 767. Gob. *in Exp. t.* 3. *num.* 306. Et multo magis ex stanno, quamvis cuppa non esset deaurata, Pasq. *quæst.* 765. 770. Et licet pes ejus esset plumbeus, Gob. *supra.*

§ 2. Major difficultas est, an etiam nunc, 346
quamvis non cogat paupertas, primo consecrari possit calix, si sit tantum stanneus. Affirmant S. Th. 3. *p. quæst.* 83. *art.* 3. *ad* 6. Suar. *de Euch. d.* 81. *sect.* 7. *concl.* 2. Bon. *d.* 4. *quæst. ult. p.* 9. *n.* 17. Arr. *d.* 55. *n.* 10. Pasq. *quæst.* 765. Dicast. *de Euch. t.* 5. *d.* 4. *dub.* 9. *n.* 170. Busemb. supra : Fundamentum sumitur ex Rubrica Missalis tit. de defectibus § 10. ubi absolute dicitur cuppam calicis debere esse auream, vel argenteam, vel stanneam. Huic opinioni contradicunt G. Hurt. Lug. Quarti, Tamb. et alii, qui probant ex anteriore Rubrica tit. de ritu servando § 1. ubi dicitur calicem debere esse aureum, vel argenteum, aut saltem habere cuppam argenteam deauratam. Rubricam tit. de defectibus explicant secundum *cap. ut calix*, 45. *de consecr.* dist. 1. ubi statuitur, ut calix ex auro vel argento fiat, aut si quis tam pauper est, ex stanno; hinc plerique admittentes posse fieri ex stanno, expresse addunt, si paupertas postulet, uti Laym. *lib.* 5. *t.* 5. *cap.* 6. *num.* 12. Præp. *de Euch. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 5. et alii passim : Reliqui, uti Azor. Reg. Fil. Castr. Amic. expresse referunt se ad *cap. Ut calix,* ubi dicit, *si tam pauper sit :* unde perperam citantur pro prima sententia, sicuti et Gav. *p.* 2. *tit.* 1. § 1. *litt.* F. Ubi tantum dicit potius faciendum esse ex stanno, quam ex ære, vel aurichalco.

Puto utramque sententiam esse probabilem, per se loquendo, nam ex rubrica tit. de ritu, non concluditur efficaciter, alioquin cuppa etiam argentea deberet intus deaurari, quod passim negant auctores. *Dixi,* per se loquendo : nam si propter exemplum prævideretur futurum, ut passim in Ecclesiis usus calicum stanneorum invalesceret, putarem nullum consecrandum, sed requirendum saltem quoad culpam argenteum prout nunc habet communissimus usus, multum conferens ad reverentiam, et honorem SS. Sacramenti, qui temere, et sine justa causa imminuendum non est. Notat tamen *Gob.* Theologos in magna paupertate nequidem repudiare plumbeum; admittitque etiam Fagund. ex ære, vel aurichalco, dummodo cuppa sit inaurata, quam

inaurationem, si sit stanneus, non requirunt *Tamb. Gob. Sporer,* et alii communiter, nequidem sub veniali, quamvis præscribat rubrica. [1]

347 § 3. Non est opus, ut patena sit ejusdem materiæ cum calice, debet tamen esse materiæ alicujus, cujus debet esse calix Gob. *num.* 317. Spor. *num.* 393. Attamen Fill. *t.* 5. *num.* 130. notat conficere solere etiam ex aurichalcho, sive ære deaurato, saltem ex parte superiore, ut habent Spor. supra et Aversa *quæst.* 11. *sess.* 13. § 2. Mandatque *Syn. Coloniensis* p. 82. pyxides, quibus hostiæ ad ægros deferuntur, sint ad minimum ex ebore, vel stanno, non ligno, nec ære, vel cupro.

348 § 4. Trull. apud Pasq. *quæst.* 778. putat ciborium debere consecrari, sed probabilius negant Gav. et Pasq. quia in Pontificali Romano tantum habetur benedictio, in qua nulla sit mentio chrismatis, vel unctionis; si tamen consecraretur, uti morem esse Romæ dicit Pelliz. *de regul.* 8. *cap.* 5. *num.* 104. illi soli possent consecrare, qui calices, uti ex declaratione S. Congregationis habet Novarius in Lucerna Regularium v. *Benedicere num.* 3. Quamvis autem non consecretur Ciborium, tamen de necessitate esse benedicendum, docent Dur. Suar. Barb. Fill. Amic. March. Dicast. aliique valde multi apud Pasq. supra: E contra esse tantum de congruentia benedicendum, docent Sylv. Sot. Vasq. Bon. Pasq. et alii etiam multi cum Spor. *num.* 401. Quod Laym. *lib.* 5. *t.* 5. *cap.* 6. *num.* 22. dicit esse usitatum in his partibus, et valde decens, ut benedicatur: possuntque benedicere Superiores mendicantium, uti et cætera paramenta, in quibus non intervenit unctio.

349 § 5. Dicast. putat esse quidem dicens, non tamen obligationem ullius legis, aut consuetudinis, ut ciborium continens particulas sacras collocetur supra aliquod corporale, sed Gob. *num.* 336. recte notat apud nos Germanos esse saltem consuetudinem, et reipsa est obligatio ad istam reverentiam. Claves tabernaculi nec relinqui debent in Sacristia, nec a laico servari, sed a solo Sacerdote. S. Congreg. 22. Febr. 1593.

§ 6. Monstrantiæ benedictio non requiritur, 350
Laym. tamen innuit benedici lunulas, quibus imponitur hostia consecrata: et Quarti consulit, ut benedicatur eadem benedictione qua pyxis, sed Pasq. dicit nequidem de congruentia esse opus lunulam benedici, cum pro hac non sit instituta benedictio: verum cum sit usus, et decentia, videtur sequendum consilium *Quarti.*

§ 7. Fieri debet aliquando renovatio Ciborii, 351
et Monstrantiæ, ne species nimium antiquæ corrumpantur, vel mucescant. Et si aura sit humida, facilius corrumpuntur, quam si sit sicca, hinc tum non debet tamdiu expectari, præsertim in hieme: merito fit singulis mensibus [2]. Quando autem renovabitur Monstrantia, Sacerdos debet consecrare duas hostias majores, quarum unam ponat in Monstrantia, alteram sumat cum illa, quam e Monstrantia recipit, quia debet sumere hostiam de suo Sacrificio.

Quæst. 48. — *Quid præterea sit notandum* 352
circa benedictionem vestium, consecrationem vasorum, et locorum sacrorum? Resp. seqq. § 1. Putant aliqui cum Dian. et Pasq. *quæst.* 840. Vestes, et ejusmodi paramenta, imo et vasa per usum in Sacrificio etiam mala fide factum substantialiter benedici, ideoque alium eis utentem non peccare, quamvis fateantur postea pro occasione esse ritualiter benedicenda, quod probabile esse dicit Jordan. et admittit Gob. de solis rebus Christum immediate contingentibus: sed conformiter ad dicta *n.* 281. melius contradicunt Lugo, Dicast. Tamb. Aversa *quæst.* 11. *sess.* 13. Sporer *num.* 412. Verj. *t.* 8. *art.* 6. quia talis consecratio, vel benedictio extraordinaria deberet provenire a voluntate Papæ, qui nunquam declaravit, imo si interrogaretur, certo reclamaret, maxime contra talem usum illicitum, quia *non est malitiis hominum indulgendum,* Cap. *Plerumque,* De Rescriptis [3].

§ 2. Aversa § *Sexto* sic habet: *Abbates pon-* 353
tificalia exercentes, etiam regulares, habent facultatem benedicendi sacra vasa, id est, sacrum lapidem, et calicem cum patena etc. in quibus intervenit unctio sacri chrismatis: et habere ad-

[1] Deaurari semper debent. « Suam amittunt consecrationem et sic indigent nova consecratione (S. R. C. 14 jun. 1845.) »

[2] ***Quolibet octava die***, ut fuit definitum 3 sept. 1672. (Cer. Ep. L. 1. Ec. VI. n. 2.)

[3] Hujusmodi benedictiones ab Episcopis fiunt; a simplice Sacerdote fieri haud possunt, sine sedis Apostolicæ licentia. Et ut merito dicit S. Liguori, ***aliud est rem sacrari, aliud ad Sacrificium deputare, quod oportet, quodque tantum fit per benedictionem..... Recte putant Salm.*** tr. v. c. 4. p. 4. n. 98, ***nullo modo recedendum a prima sententia*** (de sententia exigente benedictionem). S. Lig. l. VI. tr. 3. de Euch. c. 3. n. 380 (***Edit.***).

huc hanc facultatem non solum pro suis Ecclesiis, sed etiam pro extraneis, defendunt Auctores Tamb. Bord. Gav. *dicentes non fuisse per declarationem Sacr. Congregat. revocatam hanc facultatem pro Ecclesiis extraneis quantum ad hæc sacra vasa, quamvis revocata sit quoad sacra indumenta.* Prælati *Regulares habent facultatem benedicendi sacra ornamenta, et indumenta, non autem sacra vasa, in quibus intervenit unctio sacri chrismatis: Jam vero id non possunt Regulares pro extraneis Ecclesiis, ex declaratione S. Rituum Cong. 24. Aug. 1609. et 18. Aug. 1629. Nec Episcopus potest absque licentia hanc benedictionem aliis delegare, ex S. Cong. 14. Nov. 1615.* Hucusque *Aversa.* Docet tamen A. Tamb. *de Jure Abbatum d.* 22. Superiores Ordinum mendicantium adhuc posse etiam pro extraneis, ubi est usus [1]. Et Spor. *n.* 411. testatur Superiores sui Ordinis Seraphici bona fide id facere passim, permittentibus, et sæpe ad eos remittentibus Episcopis. Scio etiam factum sæpius per Rectores Societatis JESU. Et idem innuit Pelliz. *t.* 2. *tr.* 8. *c.* 5. *n.* 110. et absolute docent Tamb. Pasq. *q.* 803. Gob. *t.* 3. *a n.* 356. Nomine Rectoris autem in societate putat Lugo *in Resp. mor. l.* 4. *d.* 39. *n.* 6. venire etiam Rectorem Seminarii habentem sub se personas Societatis.

354 § 3. An Abbates de Jure communi habeant, disputat fuse in utramque partem Mendo *d.* 13. *q.* 21. et concludit habere, vel ex privilegio, uti innuit Aversa, vel saltem ex consuetudine, uti habent Zabar. Mend. Less. *in auct.* V. *Consecratio, Casu* 1.

355 § 4. De consecratione Ecclesiarum, dictum est *a n.* 279. et de consecratione altarium, *a n.* 300 *et* 309. De benedictione autem campanarum dicetur *n.* 406.

§ 5. Docent cum communi Avers. et Gob. 356
n. 367. si vestis aliqua ita frangatur, aut laceretur, ut amplius non serviat ad usum ad quem benedicta est, amittere benedictionem, uti si anterior pars casulæ a posteriori separetur, si Albæ detrahatur unica manica, quamvis reassuatur, Verj. *art.* 6. Excipit Aversa, nisi manicæ ita fuissent ab initio aptatæ, ut globulis, vel funiculis possent alligari, et solvi, idem enim tum esset, quod de calice habente juncturam tornatilem inter cuppam et pedem. Addit Gob. *n.* 369. si ex Alba fiant humeralia, probabilius esse, quod hæc debeant de novo benedici, quia amiserunt benedictionem Albæ, neque adhuc habent benedictionem humeralis; fatetur tamen probabile esse, quod sint benedicta, quia Alba, et humerale unam habent benedictionem, Quod si v. g. casula nova tela, vel serico suffulciatur, non est opus benedictione, uti nec tum, si talis aliqua vestis resarciatur. Spor. *nu.* 397. De cingulo quando amittat benedictionem, dictum est *n.* 329.

Quæst. 49. — *Quid notandum sit circa con-* 357
tactum sacrorum vasorum? R. seq. 1. Clericos sola prima tonsura initiatos tangere posse sacra vasa extra Sacrificium docent Suar. Tamb. Quarti, et alii apud Gob. *t.* 3. *a n.* 329. contra Fill. *t.* 5. *n.* 135. qui id negat, eo quod tonsuratis hoc concedatur per privilegium : sed contra est, nam multa privilegia conceduntur propter opiniones contrarias ad tollendos scrupulos; quamvis autem videatur esse consuetudo contraria non tangendi, tamen secundum *Suar.* non obligat, quia introducta est ex errore, quod esset prohibitio, quæ non est : et fatetur Fill. apud Pasq. *q.* 837. acolythis ministrantibus licere etiam in Sacrificio tangere

[1] Abusus videri posset. Nam quidquid sit de antiquis Privilegiis, quibus frui potuerint Abbates Regulares, habenda ob oculos sunt, uti scite monet Cardin. Lanfredinus T. 6. Thes. Resol. S. C. p. 174. Decreta, quæ instar legis generalis edita fuerunt jussu Alexandri VII. 27. Septemb. ann. 1659. a Sacra Rituum Congregatione circa inferiores Prælatos, Pontificalium usu insignitos. Nam § 18. et 19. sic habetur : Ecclesiasticam supellectilem pro servitio duntaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant. Reliqua Pontificalia, extra loca ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta, Campanarum benedictiones, Calicum, et similium, in quibus sacra adhibetur unctio, nec non minorum Ordinum collationes. Deinde vero anno 1670. instantibus Cassinensibus edita fuit hæc declaratio : Ad § decimum nonum, quo vetita est Abbatibus benedictio sacræ suppellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum asserentibus Monachis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico, eis licitum esse Ecclesiasticam suppellectilem benedicere; Sacra Congregatio mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstineri, ut videre est apud Monacell. Formul. Leg. tom. 2. form. 4. tit. 13. sub numer. 33. apud Eminentiss. Petram ad Constit. 6. Urbani IV. Eadem Sacra Rituum Congregatio die 22. Septemb. ann. 1703. quum quæsitum fuisset, an Abbati Fuldensi ad facultatem benedicendi sacras vestes, vel consecrandi ea, in quibus sacrum Chrisma adhibetur, suffragaretur communicatio Privilegiorum Congregationis Cassinensis, vel an ille juvari posset observantia immemorabili, si adesset; rescripsit affirmative, vigore communicationis privilegiorum, necnon consuetudinis, et in locis propriæ jurisdictionis, ut videre est apud cit. Emin. Petram. T. 3. ad Constit. 2. Benedicti VI, sub. num. 18. in fine. Confer Benedicti XIV. Institutionem XXI.

sacra vasa vacua per concessionem Martini Papæ Cap. *Non liceat*, dist. 23 [1].

358 § 2. Sa v. *Sacra n.* 3. dixerat sacra vasa vacua a laicis sine contemptu tangi, aut nullum, aut levissimum esse peccatum : sed Magister sacri palatii correxit, ac substituit non esse mortale ; hinc Pasq. *q.* 328. *n.* 4. et alii dicunt esse tantum veniale si laicus vel mulier absque causa rationabili tangat etiam calices, purificatoria, corporalia, imo Sot. Henriq. Sanch. *Fagund. Tamb.* et alii putant nequidem veniale esse, uti refert Pasq. *q.* 838. ubi etiam notat ex Laym. Sanch. Castrop. Quarti, quibus consentit Gob. *n.* 328 [2] laicis licitum esse tangere sacras Reliquias : an autem licite tangant ceram Agni Dei, dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 225. Certo nequidem venialiter peccant laici, inquit Sporer *n.* 406. si res sacras tangant quæ nec immediate attigerunt Corpus Christi, nec sacro chrismate unguntur, uti vestes benedictas ; item corporalia, et purificatoria post lotionem, aut calices consecratos priusquam adhibiti sint in Sacrificio.

359 § 3. Spor. *n.* 404. dicit Ordines mendicantes habere, ut omnes sui Religiosi etiam laici, dum sacristæ officio funguntur, omnia sacra vasa, corporalia, purificatoria tangere et lavare possint. In Societate nostra Sacristani laici ex venia Superiorum licite ista tangunt : sed Sacerdos, qui est præfectus Ecclesiæ, non autem Sacristanus laicus, primo abluit purificatoria, et corporalia, quibus adjici solent pallæ, quando lotione indigent [3].

360 § 4. Si sacra vasa actu contineant Corpus, vel Sanguinem Christi, tangi possunt a solo Sacerdote, et Diacono : quod si inferior tangat, omnes communiter cum Spor. *n.* 403. damnant mortalis, quamvis Ochag. et Gob. *num.* 327. negent esse mortale.

361 *Quæst.* 50. — *Qualis debeat esse figura hostiæ consecrandæ ?* R. §. 1. Græci in majore hostia utuntur figura quadrangulari ; in minoribus, etiam triangulari ; sed latini in utrisque utuntur orbiculari, de quibus docte discurrit Arcud. *in Concord. Occid. et Orient. Eccles. l.* 3. *c.* 38. et Card. Bona *Rer. liturg. l.* 1. *c.* 23. *n.* 11. Estque hic mos sub præcepto servandus in utraque Ecclesia. Magnitudo hostiæ quam sumit Sacerdos, apud latinos in diametro circiter tres pollices adæquat.

§ 2. Dian. March. Tann. Avers. *q.* 11. *sess.* 362
12. docent licitum esse Missam legere cum parva hostia secluso scandalo, si desit major, etiamsi non sit necessitas celebrandi, sed sola devotio ; si tamen habeat majorem consecratam, putant multi hanc posse elevari, ut vitetur admiratio populi. Quid facere debeat celebrans, quando advertit hostiam esse fractam, dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 432.

Quæst. 51. — *Quid circa Missale, et ritum* 363
celebrandi sit notandum ? R. seqq. § 1. Non est opus, ut Missale sit benedictum ; si autem in necessitate celebrandi desit Missale, satis est, si Sacerdos aliquam Missam in charta descriptam ante se habeat, Tamb. Gob. *t.* 3. *n.* 304. Lhon. *p.* 1. *t.* 3. § 1. *n.* 6. aut ex memoria dicat Laym. Gob. Verj. *t.* 8. *a* 7. *n.* 6. Spor. *n.* 388. contra *Tann.*

§ 2. Si quis visu careat ad legendum missale, 364
possit tamen adhuc videre hostiam, et calicem, nec periculum sit amittendi particulas, aut irreverenter tractandi Sacramentum, dicere potest missam, quam de memoria sciat : nam non requiritur, ut quis missali utatur, sed tantum præcipitur, ut adsit in altari ad usum, si sit opus. Ut autem vitetur scandalum, debet Sacerdos talis omnia peragere cum Missali, atque si videret. Gob. *n.* 302.

§ 3. Sacerdos v. g. Dominicanus, si sit in 365
missione, debet se accommodare Ritui Romano

[1] Certum est (licet mitiores recentium scriptorum opiniones sequi velimus) sacerdotibus tantum ac Diaconis potestatem fieri, ut sacra vasa contingant, in quibus Christi corpus et sanguis habeantur. Subdiaconis tribuitur, dum altari ministrant, calicem et Patenam tangere, ubi Christi corpus et sanguis non fuerit. Acolythis autem extra altaris ministerium eadem facultas traditur, cum vasa sacra ad sacrificium necessaria præparare ipsi debeant. Tandem diuturna consuetudine factum est, ut ordinati omnes et qui sola tonsura præditi sunt, si aliqua causa intercedat, sacra vasa dum vacua sunt extra altaris ministerium contingant, ait Bened. XIV *in notif.* XXXIV.

[2] Sed communissima et verior sententia negat, ait S. Liguori l. 6. tr. 3. de Euch. c. 3. n. 382, addens : « Id quoque concessum est laicis regularibus, sacristis, ex privilegio Calixti III et Sixti IV *ap. Salm.* l. c. n. 130. Necnon monialibus sacristis ex communicatione privilegiorum *Salm.* ib. n. 132. Et hodie potest dici ex consuetudine hoc licere etiam laicis obligatis congregationum, sacerdotum secularium sacristis et omnibus qui in habitu clericali Ecclesiis inserviunt. Hi enim in Ecclesia muneribus clericorum funguntur : saltem dico, hos a culpa excusari, quia dum officium sacristæ exercent, semper adest aliqualis necessitas sacra vasa tangendi. » *(Edit).*

[3] Utrum moniales seu piæ fœminæ vitam communem sub regula degentes, possint, cum licentia Ordinarii, abluere corporalia, pallas et purificatoria ? — *Negative* (S. R. C. 12 Sept. 1857). *(Edit).*

in legenda Missa, saltem quoad illa quæ exterius apparent, ut sit conformitas, et non turbetur populus, Verj. *art.* 13.

366 § 4. Sacerdos Coloniæ beneficiatus, et residens, non potest legere missam ex missali Trevirensi; potest tamen semper, et ubique uti Missali Romano tanquam matricis Ecclesiæ, Less. *in auct. V. Horæ. Canon. Casu* 7.

367 § 5. Sacerdos ritus Romani non potest nequidem in ecclesia Regularium uti missali talis Ordinis proprio, peccatque graviter, si celebret alio ritu quam suo, quem servare posset : Pasq. 207. Unde quamvis *Præp.* dicat peregrinantes posse celebrare juxta ritum, et consuetudinem Ecclesiæ, in qua sunt; tamen recte contradicunt Quarti *p.* 1. *t.* 14. *d.* 4. et Avers. *q.* 11. *sess.* 12. § 10. quoad ritum proprium alicui Ordini, vel congregationi : hinc etiam missæ, quæ non sunt in missali communi vel tantum conceduntur certis Regularibus, vel in certis locis, non possunt ab aliis, vel alibi dici nequidem in Ecclesiis illorum Regularium, uti resolvit S. Congreg. 19 Nov. 1622. apud Gav. *p.* 3. *t.* 10. et Aversa § *Quando* contra *Castrop.*

368 § 6. Peregrinus, qui servat ritum Romanum, sive sæcularis, sive regularis, licite utitur ritu et missali Diœcesis, in qua reperitur, Con. Tamb. et alii communiter : neque S. Pius V. revocavit Jus commune, quo potest advena se conformare consuetudini Diœcesis, quam transit.

369 § 7. Missalia habentia in canone, *pro rege nostro,* sunt quidem suspensa, et prohibita, attamen censuit doctus Casuista prohibitionem illam in praxi non observari, et nunc supponi posse illa missalia cum auctoritate excussa, cum in Hispania et Gallia licitum sit hoc addere, et uti ejusmodi missalibus. Viri autem probi, et docti etiam legunt, quamvis reperiatur, *pro Imperatore*, alium enim in Germania Regem non habemus : unde etiam circa missalia, quæ reperiuntur in pagis, et habent illud *pro Rege nostro*, non videtur ulli faciendus scrupulus [1].

370 § 8. Missale Gallico idiomate impressum est prohibitum hoc decreto Alex. VII. Ad aures nostras ingenti cum animi mœrore pervenit, quod in regno Galliæ quidam perditionis filii in perniciem animarum novitatibus studentes, et Ecclesiasticas sanctiones, ac praxim contemnentes, ad eam nuper vesaniam pervenerint, ut missale Romanum latino idiomate longo tot sæculorum usu in Ecclesia probato conscriptum, ad Gallicam vulgarem linguam convertere, sicque conversum typis evulgare, et ad cujusvis ordinis et sexus Personas transmittere ausi fuerint, et ita sacrosancti ritus majestatem latinis vocibus comprehensam dejicere, et proterere, ac sacrorum Mysteriorum dignitatem vulgo exponere temerario conatu tentaverint. Nos, quibus licet immeritis, vineæ Domini Sabaoth a Christo Salvatore nostro plantatæ, ejusque pretioso Sanguine irrigatæ cura demandata est, ut spinarum ejusmodi, quibus illa obrueretur, obviemus incremento, earumque, quantum in Deo possumus, radices succidamus, quemadmodum novitatem istam perpetui Ecclesiæ decoris deformatricem, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, seditionis, schismatis aliorumque plurium malorum facile productricem abhorremus, et detestamur, ita missale præfatum Gallico idiomate a quocumque conscriptum, vel in posterum alias quomodolibet conscribendum, et evulgandum, motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris perpetuo damnamus, reprobamus, et interdicimus, ac pro damnato, reprobato, et interdicto haberi volumus, ejusque impressionem, lectionem, et retentionem universis, et singulis utriusque sexus Christi fidelibus cujuscumque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, honoris, et præeminentiæ, licet illis specialis, et individua mentio habenda foret, existant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipso jure incurrendæ, perpetuo prohibemus; mandantes quod statim, quicumque illud habuerint, vel in futurum quomodocumque habebunt, realiter, et cum effectu exhibeant, et tradant locorum Ordinariis, vel Inquisitoribus, qui nulla interposita mora exemplaria igne comburant, et comburi faciant, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

[1] Regula hæc est : seclusa speciali sanctæ Sedis concessione in canone non nominantur nisi summus Pontifex et ordinarius loci. Quod ad Gallias attinet, S. R. C. 10 sept. 1857 quasdam preces recitandas concessit pro Imperatore, sed « inhærens constitutionibus Apostolicis prohibentibus ne in corpore Missalis et Breviarii Romani ullo pacto adjiciantur quæ, ex singulari privilegio, alicui tantum Diœcesi, provinciæ vel regno pertinent, » eas jussit in appendice reponi ad calcem dictorum librorum. Quæ olim dicebantur pro Imperatore Romano, de mandato Pii IX in Missali impresso, recitari non debent licet impressa serventur (*Edit.*)

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 12. Januari 1661.

Attamen non videtur illicitum, si Controversista Catholicus faciat imprimi aliquam missam gallice, vel germanice redditam, ut hæreticis ostendat in ea nihil contineri superstitionis, vel indebiti cultus.

371 *Quæst.* 52. — *Quænam quotidie Missa legenda sit?* R. § 1. Legenda est missa de die, seu concordans officio, prout a Rubricis præscribitur, nisi quis legere voluerit votivam, vel de *Requiem*, uti dicetur *a n.* 495. non nequidem votum de missa alia contra præscriptum Rubricæ legenda, neque promissio ob acceptum stipendium obligat, cum sit de aliquo non licito aut saltem minus laudabili, Sennyei *de Missa n.* 161. Spor. 431. Notatque Gav. *p.* 1. *t.* 4. sæpius declaratum esse a S. Congreg. quod Canonici, ut lucrentur præsentias, teneantur ad cantandam missam de die : secluso tamen scandalo, vel contemptu, venialiter tantum peccat, qui missam unius diei legit pro missa diei alterius, Suar. Laym. Lug. Dian. Tamb. Gob. *a n.* 703. Spor. *n.* 429.

372 § 2. Quivis Sacerdos licite celebrat missam secundum publicum officium illius Ecclesiæ, in qua celebrat, quamvis discordet ab officio, quod ipse recitat, non tenetur autem talem missam legere, sed postea retinere conformem suo officio : estque melius, et pro communi ædificatione se conformare publico ritui Ecclesiæ, in qua celebrat, exceptis illis, de quibus in § seq. Tamb. Quarti, Sennyei *num.* 155. Et quidem Capellanus monialium non utentium Breviario Romano, quo ipse utitur, debet ex missali Romano celebrare missam conformem Breviario monialium, vel saltem affinem, si non habeatur conformis, uti dicetur *num.* 376.

373 § 3. Missas certis Religiosis concessas non possunt alii, qui ejus Religionis non sunt, legere, ut dictum est *n.* 367.

374 *Quæst.* 53. — *De quo legi possit Missa, et speciatim, an legi possit de Sancto, de quo habentur Reliquiæ?* Resp. § 1. Per se loquendo de eo legenda est missa, de quo fit officium, de quo autem fieri possit officium, colligi debet ex dictis *l.* 4. *a n.* 1243. 1250. 1257. 1262.

375 § 2. Castrop. Quintanadv. negant, Tamb. et alii cum Pasq. *q.* 277. dicunt, missam legi posse de Beatis necdum canonizatis, non tantum in die festo, sed etiam votivam per annum; sed plures cum Quarti, et Gob. *in Exper. t.* 3. *n.* 676. probabilius dicunt id licere tantum in die assignato, nec licere extra eum diem in missa alia addere commemorationem de tali Beato, uti nec Horas legere, secundum Decretum, quod retuli *l.* 3. *p.* 1. *n.* 18. *et* 19. Notat autem Gob. de martyribus Japonensibus posse missam legi in Ecclesiis Societatis eorum festo, quod ex Decreto S. Congreg. 25. Septemb. 1629. extensum est ad Sacerdotes etiam sæculares, uti habetur in novo Compendio v. *Festivitas* § 2. Attamen nequidem nos obligari ad talem missam, notat Gob. *n.* 677. contra Tamb. quia Bullæ tantum habent, *concedimus, licentia, potestas, possit, etc.* nullum autem est verbum præceptivum. Potest tamen tale festum transferri, Gob. *in app. ad n.* 696. *litt. O, ubi litt. Auctores* addit, nihilominus sibi Roma rescriptum esse, quod specialiter festum B. Stanislai nobis sit de præcepto, et non ad libitum. Posse autem hujus festo etiam Sacerdotes sæculares ad Ecclesias Societatis confluentes habere officium, et missam de B. Stanislao, habet Bulla Beatificationis, et Indultum Clementis X. 16. Augusti 1670. quod amplius explicatum est 30. Septemb. 1671. Et quoad missam idem est de festo B. Aloysii, uti habet Compendium privil. supra § 1. Quandonam autem nobis liceat in septimana legere officium, et missam de S. Ignatio, dixi *l.* 4. *n.* 1248.

376 § 3. Si moniales habeant officium de Beato Ordinis, potest Sacerdos illis legere missam de Beato eodem, sed ex missali Romano [1] de communi quamvis Introitus, Graduale, et Offertorium, quod chorus canit, discreparent, Silv. *p.* 2. V. *Missa casu* 3. Et 19. Nov. 1722. iterumque 9. Jun. 1668. emanavit hæc declaratio : *Qui celebrat Missam in aliqua Ecclesia Regularium, aut etiam Monialium, in qua fit de festo duplici habente missam propriam, quæ non sit concessa omnibus, missam quidem dicat de festo, sed cum missali Romano.* [2]

377 § 4. Potest legi missa de quovis Canonizato, quamvis necdum relato in Martyrologio; ca-

1 *La Croixium hic citat, et sequitur Emin. Lambertin. T.* 2. Edict. Bonon. p. 212. *addens in hanc rem Decretum S. C.* 20. *Novemb.* 1747. *a Clemente XI. approbatum.* licere in posterum tum Confessario, tum Capellanis quarumcumque Monialium servitio addictis Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant officium, celebrare, sed cum Missali Romano, et de communi; non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione concessas.

2 *Et* 20 *Novemb.* 1717. *apud Meratium in Indice T.* 1. *n.* 684.

nonizatio autem differt a beatificatione partim accidentaliter, eo quod ad canonizationem adhibeantur plura examina, plures invocationes Spiritus Sancti, major pompa exterior; partim etiam veluti substantialiter, nam per beatificationem solum permittitur cultus publicus, et quidem cum multis restrictionibus, ita ut nec liceat pro privata pietate inserere Litaniis. Per canonizationem vero definitur talem cultum sancto deberi ab omnibus, Gob. *in app.* 1. *ad n.* 696. *Litt. P. Q.* Omnes autem Sancti, quorum nomina exprimuntur in Martyrologio Romano, sunt canonizati, vel ab Ecclesia communi, vel a Papa, vel ab Episcopis, hinc potest de illis in festo legi missa, Gob. *nu.* 673.

378 § 5. Quintanadv. et Gob. *n.* 679. dicunt quamlibet Ecclesiam posse (imo debere, si vera sunt quæ habet Gob. *in App.* 2. *ad n.* 696. *Litt. EE. LL. RR.* quamvis aliter loquatur postea in *App.* 3. *Litt. O)* singulis annis cum missa, et officio celebrare diem dedicationis suæ, etiamsi tantum sit benedicta, sed si consecrata sit, verum est fieri debere; si autem sit tantum benedicta, probabilius est cum Pasq. *n.* 271. nec debere nec posse fieri. Notant tamen communiter Auctores non posse sine consensu Sedis Apostolicæ diem consecrationis transferri, etiam ab Episcopo qui consecravit, Gob. *Litt. M.* Si tamen alicubi facta sit talis translatio in alium diem, valet, et potest manere. Quid autem veniat nomine Ecclesiæ, et an etiam sacellum, explicat Gob. *in app.* 2. *Lit. CC et seqq.* Quod si sint duæ Ecclesiæ, una nova, altera vetus, an hujus an illius dedicatio celebrari debeat, explicat in *App.* 3.

379 § 6. De omni Sancto potest celebrari missa cum officio sub ritu duplici in ea Ecclesia, in qua habetur insignis reliquia, secundum dicta *l.* 4. *n.* 1250. 1260. Si autem non sit insignis reliquia dicunt aliqui posse haberi missam, et officium sub ritu semiduplici, sed probabilius est oppositum : docet tamen Gob. *in App.* 4. *Litt. T.* Episcopum posse in concedere, maxime si dubium sit, an reliquia dici debeat insignis necne; insignis autem non dicuntur maxilla, auris, digitus, imo nec pes, secundum aliquos. Etsi reliquiæ in particulas diffractæ sint, dummodo partes sint iterum unitæ vinculo vel glutine, sufficit, Quart. Lohn. Gob. *Litt. H.* ubi *Litt. I.* citat *Neusser* contra se, merito dicentem nullas reliquias B. Virginis posse dici notabiles, cum totum Corpus illius sit assumptum in cœlum, vestes autem, et similia non censeantur insignis reliquia.

§ 7. Ad habendam missam et officium ob 380
reliquias, debet locus, in quo sunt reliquiæ, esse Ecclesia, vel ejus sacristia, aut saltem vicinus locus ad Ecclesiam spectans, et non sufficit esse sacellum privatum alicujus Laici, Gob. *Litt. F;* sufficit autem esse ad hanc Ecclesiam deportatas, v. g. ob metum militum, quamvis ad aliam Ecclesiam spectent, Gob. supra, qui *Litt. G et n.* 633. dicit Episcopum non posse dare potestatem circa diem legendi missam de aliquo Sancto titulari, præcise ratione insignis reliquiæ ad aliquem locum translatæ, præter missam, quæ festo talis Sancti legitur sed contradicit *Neusser*, cujus sententiam etiam probabilem esse fatetur Gob.

§ 8. Non est obligatio legendi Missam, vel 381
officium de Sancto, cujus habetur insignis Reliquia, non enim dicitur debere, sed tantum posse legi, Neusser, Gob. *Litt. H.*

§ 9. Si festum Sancti, de quo habetur Reli- 382
quia, sit v. g. secundæ classis, posse eo die ob Reliquias evehi ad altiorem ritum primæ classis, docent Quintanadv. Pasq. Gob. supra. Putat etiam *Neusser,* festum de Reliquia posse transferri, si Sanctus sit titularis, quia de eo ut titulari agendum est in die festi.

§ 10. Ut missa de Reliquiis, et officium ha- 383
beri possit, prærequiritur, ut Ordinarius illas approbarit, sic enim habet decretum *l.* 4. *n.* 1250. relatum. Potest autem Ordinarius approbare extra Diœcesim existens, cum sit actus jurisdictionis non contentiosæ. Quod si saltem per decem annos culta fuerit talis Reliquia non requiretur alia approbatio. Neuss. Gob. *litt. G et H.*

§ 11. Potest celebrari Missa, et officium de 384
insignibus reliquiis approbatis, etiamsi sint ita missæ non approbatis, ut discerni nequeant, Bonac. Tertull. Neuss. Gob. *litt. H.*

Quæst. 54. — *Quid circa Ministrum sit adden-* 385
dum? R. seqq. § 1. Laym. *l.* 5. *t.* 5. *c.* 6. *n.* 13. et Spor. *n.* 390. non damnant eos, qui in Germania, maxime in pagis, ubi talis usus est, et toleratur, celebrant sine Ministro, qui respondere noverit. Putantque probabile aliqui apud Henao *n.* 1628. posse celebrari sine Ministro, si alias multis diebus etiam tantum ferialibus omittere deberes Sacrificium : quod Suar. Lug. Con. Silv. Avers. *q.* 11. *s.* 9. Spor. *n.* 389. dicunt saltem de festo, si alias non audires Missam : Quod magis valet, ut Viaticum habeas pro moribundo.

§ 2. Si quis debeat se alere celebrando, po- 386
test tempore pestis sine ministro celebrare,

quando ob hoc esset periculum contagionis, Pasq. *q.* 340.

387 § 3. Sot. Palud. et alii putant, Eremitam perpetuo posse celebrare sine ministro, et favet Pasq. *q.* 341. quia Ecclesia videtur id permittere propter perfectionem illius status : sed Suar. Tamb. et alii cum Avers. contradicunt, nullum enim pro eo reperitur privilegium, nec scitur de tali permissione Ecclesiæ.

388 § 4. Silv. et Nugn. putant peccari tantum venialiter, si mulier ministret ad altare, sed contradicunt alii cum Pasq. *q.* 342. qui *q.* 343. cum Gob. *n.* 394. Spor. *n.* 392. aliisque communiter dicit melius esse celebrare sine Ministro, quam permittere mulierem servire ad altare. Rationem dat Silv. *p.* 1. *v. Missa cas.* 2. quia expresse prohibetur in Missali § 10. de defectibus, et Cap. *Inhibendum, de cohab. Cler. et mulier.* ubi sic statuitur : *Prohibendum quoque est, ut nulla femina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare; et si mulier in Ecclesia tacere debeat, uti habetur* 1. *ad Corinth.* 14. *multo magis abstinere a ministerio altaris.* Idem prohibetur in Synodo Colon. 1662. pag. 89. contradicit tamen Verj. *t.* 8. *art.* 5. cum *Marchant*, dicens contrariam praxim, ut nempe feminæ ministrent, esse ita communem in missionibus, ut imprudentiæ foret eam condemnare ; hinc absolute dicit melius fore legere ministrante femina quam nullo; sed Sporer quamvis non damnet omnes, ubi consuetudo est, tamen merito improbat, et reipsa hoc abrogandum esset.

389 § 5. Filii ante ordinationem patris legitime nati possunt patri suo ordinato ministrare; prohibentur tamen sub mortali illud facere filii illegitime nati, nisi occultum esset, quia tum cessat indecentia, Pasq. *q.* 349.

390 § 6. Errores ministri non sunt facile in Missa ipsa corrigendi, nam corrigendo turbabit ordinem Missæ vel seipsum, vel circumstantes. Si tamen minister aliquid non respondeat, Sacerdos ipse suppleat dicendo, Gob. *t.* 3. 399. Quarti *q. præm. s.* 2. *p.* 2. ubi docet rubricas circa ritus ab alio quam Sacerdote servandos esse solum directivas, nec obligare sub culpa. Addit Gob. *nu.* 402. si quis summo altari celebret, et minister omittat pulsum ad *Sanctus*, moneri posse, ut quærat campanulam; si autem sub elevatione negligat pulsare, dissimulandum esse, quia tum admonere esset seipsum turbare in Sanctissimo mysterio.

391 § 7. Illi, qui instruuntur pro ministratione missæ, admonendi sunt, ut qua voce Sacerdos celebrat ipsi æque alta respondeant. Item ut integre dicant ea, quæ ab ipsis dicenda sunt, sæpe enim delinquunt etiam Sacerdotes, qui antequam minister edixerit sua, præripiunt verba ante finem, nimium properando.

Quæst. 55. — *Quid addendum sit circa lu-* 392
men? R. seqq. § 1. Qui sine necessitate, vel causa adhibet unicum tantum lumen, peccat tantum venialiter, *Basseus :* estque etiam probabile cum Pasq. *q.* 725. quamvis plures probabilius contradicant, quod in gravi necessitate celebrari possit sine ullo lumine, quia non est secundum se necessarium ob reverentiam, sed tantum ex præcepto Ecclesiæ, a quo excusat gravis necessitas. Et quia sæpe fit, ut quando pueri inserviunt, obliviscantur accendere candelas, Sacerdos bene facit, si ad hoc se assuefacit, ut ante missam, quando disposuit missale, et redit ad medium, attendat, an candelæ ardeant; item an in altari sit Crux, quandoque enim etiam hanc non reposuerunt æditui.

§ 2. Si missa sit cœpta cum lumine, et per- 393
ducta post offertorium, quamvis adhuc sit ante consecrationem, si utrumque lumen extinguatur, nec possit reaccendi, probabilius est cum Lugone, Leandro, Gob. *t.* 3. *n.* 292. Spor. *n.* 381. contra Fagund. missam esse continuandam, quia carentia luminis est minus incommodum, quam talis abruptio.

§ 3. Si inter celebrandum una candela ex- 394
tinguatur, non est sistendum, sed monito ministro, ut reaccendat, pergendum, quia continuatio sine isto lumine est minus incommodum quam illa interruptio. E contra si utraque candela extinguatur, et possit reaccendi, sed non statim, Quintanadv. putat non esse sistendum, sed pergendum, dummodo ad altare ardeat lampas olei, si autem hæc desit, dicit ante consecrationem esse expectandum etiam ad mediam horam, post consecrationem autem nequidem ad quadrantem. Si vero statim possint reaccendi, sive lampas ibi ardeat sive non, Pasq. putat melius esse pergere, quia continuatio missæ est de essentia extrinseca, quæ magis curari debet, quam intrinseca decentia luminis.

§ 4. Quando lumen ex cera haberi potest, 395
veniale tantum est adhiberi ex alia materia. Sebum tamen in defectu ceræ præferri debet oleo, Pasq. *q.* 726. 728. Quod si sebaceæ tantum candelæ haberi possint, Gob. 291. et alii docent, licite posse celebrari etiam ex sola devotione.

§ 5. Profana candelabra possunt in Missa 396

adhiberi. Quod si desint candelabra, satis est adesse lumen quia candelabra requiruntur non ratione sui, sed ob lumen, Pasq. *q.* 721.

397 § 6. Nequidem est veniale lumine extincto recitare Evangelium S. Joannis, probabile enim est non esse partem missæ, cum dicatur post, *Ite Missa est*, Quarti, et alii. Oppositum tamen etiam est probabile, hinc sub veniali requiritur saltem unum lumen.

398 § 7. Quando distribuitur Communio, sub veniale ardere debet lumen, ut dictum est *p.* 1. *n.* 489. Nullum tamen est peccatum non accendere specialem candelam post Sanctus, vel sub elevatione, Sporer *n.* 384.

399 *Quæst.* 56. — *An licitum sit celebrare sine calceis, cum pileolo, ficto capillitio, baculo, annulo?* R. § 1. Rubrica præscribit, ut celebrans sit calceatus. Non esset tamen mortale celebrare nudis pedibus, Bon. Avers. *qu.* 11. *s.* 13. § 7. contra Silv. Imo nec veniale urgente necessitate, vel rationabili causa, Pasq. *q.* 824. Gob. *t.* 3. *n.* 389. Spor. *n.* 416. Et sufficit esse indutum crepidis.

400 § 2. Celebrans debet esse capite nudus, *cap. Nullus Episcopus, De consecr. dist.* 1. Putat tamen Ledesma non fore mortale legere tecto capite, quod Diana et Spor. putant probabile, aliquali tantum causa subsistente. Silv. autem dicit ex rationabili causa esse licitum, hinc Vasq. dicit omnes Sacerdotes, etiam Religiosos, in Polonia tegere caput usque ad consecrationem, ad quod Suar. Fill. Rodr. Laym. Bon. et alii cum Spor. requirunt licentiam Episcopi, vel Prælati, sed Gav. Aversa *Tandem*, et alii dicunt neminem jam posse ad hoc dare licentiam præter Papam. Apud Chinenses tamen licitum est tecto capite, quia detegere est probrosum, et tegere est signum honoris. Præpos. Tamb. Verj. Quod si quis apud nos omnino sine gravi incommodo non posset aliter celebrare, tegere posset usque ad Consecrationem, et rursum post Communionem peractam. Nav. Dicast. Gob. *n.* 383. In dubio tamen de sufficientia causæ, dicit Verj. solum Papam posse dispensare, nam in missali jussu Urb. VIII. reformato sic habetur, *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine* [1].

401 § 3. Verj. *t.* 8. *art.* 8. dicit peccari mortaliter, si celebretur cum capillitio ficto, sive parruca, sed de hoc dubitat Pasq. *q.* 832. affertque rationes pro eo, quod liceat in casu necessitatis vel rationabilis causæ, quia cum tali capillitio salvatur honor exterior, nam quisque ita tectus loquitur cum Rege, vel Cæsare. Quidquid sit de ratione ista, saltem hoc jam est prohibitum per Innoc. XI. cujus decretum in hac Diœcesi Coloniensi sic promulgatum est:

«Cum informato non ita pridem, et consulto S. D. N. Papa Inn. XI. super rationibus, et motivis, quare usus comarum adscititiarum in hisce rigidioribus partibus, saltem apud illos qui de S. Sedis Apostolicæ, seu Legatorum ejus, aut Episcoporum Diœcesanorum, vel Vicariorum eorumdem licentia longo temporis intervallo illis usi, iisdem sine præsenti valetudinis discrimine deinceps carere non posse dignoscerentur, modo et forma juxta Edictum sub 14. Mensis Decembris anni novissime lapsi præscriptis tolerandus videretur, ejusdem suæ Sanctitatis hic residente Legato Illustr. et Rev. Archiepiscopo Damasceno renuntiatum fuerit, *non esse mentem Sanctitatis suæ, quod Nuntiis Apostolicis, aut Episcopis liceat licentiam sacerdotibus concedere ejusmodi comas in actu celebrationis gestandi.* Hinc justissimis sanctiss. Patris nostri monitis devotissime in omnibus obsequendo, revocatis cum hoc quibuscumque alias etiam post emanatum præfatum Edictum obtentis licentiis, aut concessionibus, seu earum declarationibus, monentur omnes, et singuli harum tenore serio, ac paterne in Domino, ut memores humilitatis et reverentiæ tam tremendo mysterio debitæ, Sacrificio Missæ, aut altari Dei nonnisi detecto, ac nudato capite assistere præsumant, idque sub pœna suspensionis a divinis officiis, aliisque juxta superius Edictum, cujus tenor in reliquis quoque quoad vestium prohibitarum, annulorum, comæ et coronæ etiam Sub et Diaconalibus Ordinibus proportionatæ gestationem exactius, quam hactenus ubique observabitur. Signatum Coloniæ die 21 Martii 1689.

» *Joannes Henricus Anethan Episc. Hierap. Suffr. et Vicarius Generalis Coloniensis* [2]. »

Non obstantibus illis [3], videmus quotidie Sacerdotes celebrantes in capillitio ficto, qui

[1] Vide Decretum S. R. C. 159.

[2] Vide Benedictum XIV, *de Syn. Diœc.* l. 7. c. 60. num. 5.

[3] Non ea solum obstant, sed Decretum S. R. C. 3. Aug. 1652. quod infra dabitur, et Concilium Romanum Benedicti XIII, tit. 16. cap. 3.

putant se per hoc satisfacere conscientiæ, si ita celebrent habito judicio unius, vel alterius prudentis medici, quod aliter non possint absque periculo gravis incommodi.

402 § 4. Potest quis uti baculo, si ita sit debilis ut non possit celebrare, nisi quandoque illi innixus; nulla enim lex, vel consuetudo vim legis obtinens id prohibet, Vasq. Dicast. Gob. *n.* 385. addens *n.* 745. si quis ita vertigine laboret, ut nequeat stare, nisi altari innitatur utraque manu, vel alterutro brachio aut cubito, posse nihilominus privatim celebrare, non autem publice, nisi ex necessitate.

403 § 5. Usus annuli [1] in missa prohibitus est a S. P. Greg. Protonotariis non participantibus speciale privilegium, item quibusvis Doctoribus, et Canonicis Cathedralibus, etiam in dignitate constitutis, Gav. *p.* 2. *t.* 1. *n.* 6. Et hæc prohibitio renovata est in Syn. Colon. anno 1662. p. 89. etiam respectu Præpositorum, Archi-Diaconorum, Decanorum. Vide tamen dicenda *n.* 2075.

404 *Quæst.* 57. — *Quid circa campanulam in Missa, et campanas templi sit notandum?* R. seqq. § 1. Campanula in Missa non benedicitur. Et illa non datur signum tempore concionis, nec nisi ad Sanctus, et utramque elevationem [2].

405 § 2. Docet Silv. p. 1. *v. Campana,* non esse licitum uti campanis benedictis ad monendum populum de re profana, v. g. quod malefactor sit educendus ad supplicium, quia videtur indecens rem sacram adhiberi ad usum profanum; sed necessitas excusat, si desit alius modus manifestandi aliquid populo: hinc passim fit, ut pulsetur campana in signum inchoandi, vel finiendi laboris pro vindemia, item signum orti incendii, adventantium militum, etc.

406 § 3. Aversa *q.* 11. *s.* 13. § 6. docet Abbates Pontificalia exercentes habere facultatem benedicendi campanas etiam pro Ecclesiis extraneis, uti de aliis sacris vasis dictum est *n.* 353. Et cum eis benedicendis interveniat unctio sacri chrismatis, notant communiter Auctores solum Papam id posse committere alteri non episcopo. Dicitur tamen esse praxis in Coloniensi et Trevirensi Archidiœcesibus, ut committatur etiam Superioribus Ordinum mendicantium, et Societatis JESU, quamvis eam praxim hactenus sequi noluerint in Diœcesi Monasteriensi in Vestphalia: sed sub annum 1704. recurrerunt ad Nuntium Apostolicum, qui eam facultatem ad tempus dedit Vicario generali, dum visitans obiret Diœcesim. De ritu benedicendi campanas videri potest Rayn. *in Heteroclit. Tom.* 15. *part.* 2. *s.* 2. *punct.* 7.

Quæst. 58. — *Quid universim notandum sit circa Rubricas?* R. seqq. § 1. Rubricæ sunt aliquæ ordinationes, seu directiones Ecclesiæ, secundum quas aliqua sunt agenda, et quia rubro charactere sæpe scribuntur, dicuntur Rubricæ. 407

§ 2. Rubricæ, quæ sunt circa aliquid ad valorem Sacrificii requisitum, sunt præceptivæ, et graviter obligant, uti et illæ, quæ graviter præcipiunt, aut expresse dicuntur esse observandæ sub mortali. E contra multæ ex aliis obligant sub veniali tantum, quando nempe non imponitur grave præceptum, neque materia est adeo gravis; specialiter tamen ordinant aliquid quod ad debitam reverentiam spectat. Præterea etiam illæ sunt præceptivæ, de quibus dubitatur, an sub mortali obligent. 408

§ 3. Gav. putat dubium esse, an Rubricæ sequentes sint præceptivæ, an tantum directivæ, nempe de principio auroræ, et fine meridiei pro missa legenda, de Cruce in altari, de pedibus calceandis, de veste talari, de pileoli usu concedendo extra canonem, de orationibus ad vestes, et post Missam, de Missa privata ad arbitrium sine causa, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis, de votivis, vel *Requiem* diebus prohibitis de orationibus additis ex devotione; de his enim omnibus Doctoribus utrinque disputant, sed quidquid de illis omnibus tenendum sit, dictum est vel dicetur per decursum. 409

§ 4. Quamvis Rubrica aliqua non sit præceptiva, sed directiva tantum, putat tamen probabiliter *Quarti* contra Tamb. et Gob. *in Exp. t.* 3, *nu.* 737. si absque causa non observetur peccari venialiter, quia est neglectus te- 410

[1] Idem dicendum de instrumento argenteo; quod *Bugia* dicimus, etiam respectu Protonotariorum Apostolicorum, ex Decreto Sacræ Congreg. 20 Sept. 1659. et 28 Aug. 1734. apud Lambert. T. 2. *Edict. Bonon.* p. 206 et seqq. Ad quos spectat hujusce instrumenti usus in Sacro. Eadem statuit Sacra Rituum Congregaan. 1734.

[2] *Ex Decreto autem S. C. R.* 1. *Martii* 1681. in Processionibus Candelarum, Palmarum, et similium, quæ fiunt per Ecclesias sine SS. Sacramento, non est pulsanda campanula ad elevationem SS. Corporis Christi in Missa privata: quod si pulsetur, et advertatur elevatio, tunc genuflectendum est a transeuntibus utroque genu ante Altare, ubi Missa celebratur.

merarius rei merito observandæ, et deordinatio a communi sine rationabili causa, quod videtur esse saltem venialiter malum [1].

411 § 5. Quamvis contemneretur observatio Rubricæ, quia nempe levis est, ideoque etiam quamvis contemneretur cæremoniæ levitas, adhuc esset veniale tantum, Sot. Laym. Tamb. Gob. *nu.* 738. Mortale tamen esset contemnere potestatem Ecclesiæ, vel Papæ, aut alterius Superioris hoc disponentis, ut dictum est *l.* 1. *nu.* 242.

Quæst. 59. — *Quid notandum sit circa lotionem manuum, orationes ante et post Missam, vel inter induendum dicendas?* R. Seqq. § 1. Manuum lotionem sub veniali præmittendam esse docent multi apud Dian. *p.* 1. *t.* 12. *R.* 19. quia facit singulariter ad reverentiam Sacrificii. Admittit Gob. *num.* 828. si manus essent immundæ, et addit, si in Missa advertas digitum atramento notatum, deterge ad *lavabo*, non tamen sollicitus sis de omni abstergendo, esset enim nimia mora : si advertas post *lavabo*, perge, neque enim decet tum abluere nequidem saliva, cum non censeatur macula.

412 § 2. Post Missam non lavare manus, nequidem veniale est, Quarti *p.* 2. *t.* 1. *dub.* 4. Et quamvis Rubrica dicat Missam ante lotionem manuum esse prævidendam, nullum peccatum est id non facere, Lhoner *p.* 2. *t.* 2. *quæst.* 3.

413 § 3. An et quanta sit obligatio orandi matutinum ante Missam, dictum est *num.* 230. preces autem reliquæ ante Missam, quæ in Missali dicuntur *Præparatio*, non cadunt sub ullo præcepto, nam signantur dicendæ, *pro opportunitate*, Suar. Castr. Gav. Avers. *d.* 11. *sect.* 12. § 7. Quarti *dub.* 4. Idem est de hymno, *Benedicite*, *Laudate*, et aliis precibus post Missam, Tamb. Quarti Bonart. *de Missa lib.* 2. *cap.* 34. addens aliquos earum loco dicere, *Te Deum laudamus*, melius tamen est sequi Rubricam, et dicere notatas.

414 § 4. Omittere rationes inter induendum, Nav. Azor. Gav. Sylv. et alii dicunt esse mortale : Henr. Rodr. Castrop. Avers. Gob. *n.* 387. dicunt esse veniale tantum; *Fagund.* dici fore veniale, nisi earum loco dicantur aliæ præces, quod a quibusdam fieri testatur ipse, et non improbant Tamb. *de Sacrif. lib.* 1. *cap.* 7. § 1. Quarti *dub.* 8. Pasq. *quæst.* 819. nullum in hoc agnoscunt peccatum; quia dicunt se nullum invenire præceptum, putant enim Rubricam tantum esse directivam, sed communis sententia recte dicit esse veniale.

Quæst. 60. — *Quid addendum sit circa omis-* 415
sionem partium in Missa? R. Dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 662. quomodo peccetur per omissionem hujus, vel illius partis in Missa audienda, quæ multo magis valent de omissione partis in Missa legenda, hinc aliqua hic addi debent.

§ 1. Partes Missæ sunt vel ordinariæ, vel 416
non ordinariæ. Ordinariæ sunt, quæ semper dicuntur, uti Confessio, Oratio, Epistola, Evangelium, Præfatio, Canon, Pater noster, Agnus Dei. Non ordinariæ sunt, quæ non semper dicuntur, uti *Gloria*, orationes secundariæ, *Credo*, pluralitas epistolarum, vel sequentiarum, diversitas præfationum, vel quorumdam intra canonem.

§ 2. Omittere partem ordinariam, per se lo- 417
quendo, est mortale, excusat tamen sæpe parvitas materiæ, aut si non sit ritus ob speciale mysterium notabilis; hinc omittere Kyrie eleison, vel tractum, non est mortale : Neque si omittatur Psalmus *Judica*, etiam, supposito quod sit pars ordinaria, uti vult Pasq. *q.* 201. contra *Quarti*, qui merito negat, cum non dicatur in Missa pro defunctis, nec tempore Passionis. Similiter veniale tantum est omittere ablutionem digitorum in Missa, aut crucem super aquam, quia videtur esse non tanti momenti, vel mysterii, *Quarti*.

§ 3. Omittere in canone quamlibet oratio- 418
nem, aut etiam aliqua tantum verba omittere, variare, vel corrumpere, ita ut mutetur sensus, est mortale : si autem non immutetur sensus, non erit mortale, quamvis plura verba omittantur, v. g. plura nomina Sanctorum, Fill. Dian. Avers. *q.* 11. *s.* 12. contra Nugn. Quod si verba in canone sint detrita, nec sciantur memoriter, nec nisi post longum tempus haberi possit aliud Missale, omittens ex-

[1] Doctores communiter tenent Rubricas esse leges præceptivas quæ, ut ait Benedictus XIV (de Sacr. l. III. c. XIII. n. 3.) obligant sub *mortali de genere suo*. Quidam inter eas distinguunt quas *directivas* vocant, sed istæ paucæ sunt et de iis non semper inter omnes convenit; sed isti omnes docent, notatu, dignum easdem, licet sub peccato non obligent, sine peccato non violari. Unde ritus sacri filiali quo decet affectu ubique et a cunctis adamussim servari debent, nihil pulchrius esset in Ecclesia quam eos sincere practicari juxta illud : *Tu mandasti mandata tua custodiri nimis* ! Nihil hac unitate pulchrius esset, ut dicet infra auctor noster, et hac uniformitate os clauderetur eis qui tot varietates nobis vitio tribuunt. Maximum est res omnes vel minimas secundum ordinem facere. (*Edit.*)

cusatur, Pasq. *q.* 202. Verric. apud Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 763.

419 § 4. Si tot partes ordinariæ omittantur, ut simul constituant materiam notabilem, erit mortale, Pasq. *q.* 301. addens satis rigide *q.* 302. fore mortale, si omittatur Pater noster, vel Agnus Dei, quia singulæ hæ partes videntur constituere functionem gravem. Similiter putant Suar. et Gob. *n.* 746. fore mortale, si quis omittat fractionem hostiæ, aut illius cum calice mistione vel signa multa, quæ fieri debent super oblata : item omittere epistolam vel evangelium est mortale. Gob. *n.* 799. Imo si quis omittat solam effusionem aquæ in media Missa, peccat mortaliter, quia illa mistio singulariter mysteriosa est, utpote significans effusionem sanguinis, et aquæ e latere Christi mortui : Hinc Aversa § 5. putat sine illa ob nullam necessitatem celebrari posse. Etiam mortale est omittere purificationem patenæ, et calicis post communionem, Pasq. *q.* 208.

420 § 5. Est veniale tantum omittere unam e partibus non ordinariis, v. g. *Gloria*, vel *Credo*, Fill. Dian. Lugo contra Avers. § 6. qui putat tum saltem esse mortale, si *Gloria*, vel *Credo* omittatur in magna festivitate. Similiter tantum veniale est, si omittatur ***Lauda Sion Salvatorem***, ***Victimæ paschali laudes***, ***Veni sancte Spiritus***, ***Dies iræ***, Gob. Imo Quarti, et Pasq. *q.* 200. putant tantum esse veniale, si multæ similes partes non ordinariæ omittantur, quamvis facerent magnam quantitatem, v. g. in quatuor temporibus si omittantur omnia *flectamus genua* cum omnibus secundariis orationibus, secretis, et postcommunionibus, item cum secundariis epistolis. Quod si esset causa rationabilis omittendi, v. g. nimia fatigatio, vel debilitas, nullum foret peccatum, Pasq. *q.* 201. Etiam venialiter tantum peccat, qui omittit specialem præfationem, vel in canone speciale *Communicantes*, vel *Hanc igitur*, quæ certis tantum diebus leguntur, dummodo legat ordinaria, seu communia, Suar. Fill. Gob. *n.* 762. Sporer *n.* 426. contra Avers. qui putat esse mortale.

421 § 6. Si quis principalem orationem omittat uno tantum loco, est tantum veniale; si autem omittat initio, et secreta, et postcommunionem, *Quarti* putat esse mortale.

422 § 7. Omittere aliquas benedictiones, cruces, deosculationes altaris, inclinationes, genuflexiones, est tantum veniale, cum non sint ritus graves, nisi constituerent simul partem notabilem Missæ; facere autem ea nimis celeriter, aut nimis mature, etiam est tantum veniale, Pasq. *q.* 208.

§ 8. Non uti vino, sed sola aqua in purificatione est tantum veniale, imo nullum peccatum, si celebrans sit abstemius, qui vinum horreat : ad secundam autem ablutionem uti sola aqua nequidem veniale esse putat Tamb. Quarti, Gob. in hac vero non uti aqua, sed solo vino, putat Lohn. esse veniale, quia sic præscribit Rubrica, Gob. *n.* 853. negat ob praxim multorum, et quia Rubrica non videtur esse præceptiva circa aquam; quamvis enim præcipiatur purificatio, et ablutio, non tamen præcipitur illius modus. *Quarti.* 423

§ 9. Omittere Evangelium S. Joannis [1], aut aliud, quod post Missam legitur, est tantum veniale, vel enim non est stricta pars Missæ, vel non est pars ordinaria, aut notabilis. 424

§ 10. Omittere partem notabilem eorum, quæ sunt propria Missæ solemnis, est mortale, quamvis non cantetur ex obligatione, Pasq. *q.* 212. putatque *Fr. Lugo* Sacerdotem peccaturum mortaliter, qui in Missa solemni omitteret omnia, quæ a choro, et Ministris canuntur, Card. Lugo et Avers. putant peccaturum tantum venialiter, Gob. *n.* 760. Lohn. *p.* 2. *t.* 10. *n.* 4. dicunt ad illa saltem teneri, quæ a choro canuntur, v. g. ad *Gloria* et *Credo*, quia illa non recitantur ab aliquo, qui ad illud munus sit ordinatus. Sa. et Sanch. dicunt melius esse, si audiat epistolam, et Evangelium, quam si legat; hinc Tamb. Pelliz. Quarti ab omni peccato excusant omittentem ea omnia, si dum canuntur, ad illa attendat, quia de eis recitandis nullum est præceptum, Pasq. *q.* 209. multos citat docentes nullam quidem ad ea dicenda esse obligationem sub peccato, addit tamen difficulter omittenda sine veniali, cum sit usus ea recitandi, ideoque Gob. prudenter suadet, ut in his se accommodet consuetudini suæ patriæ, vel Ecclesiæ. 425

§ 11. Qui prævidet se non posse celebrare, nisi omittendo aliquot cæremonias, debet collata inter se harum gravitate, et causis celebrandi, videre, sitne consultius sine his celebrare quam ob harum defectum Missam omittere. Suar. Tamb. Gob. *n.* 743. 426

§ 12. Qui potest omnia peragere excepta elevatione hostiæ et calicis, potest his omissis celebrare privatim, quia defectus ille non est tantus, ut privet jure acquisito ad celebran- 427

[1] Huc refer Decretum 221. quod vide n. 2055.

dum ; non debet tamen celebrare publice nisi in necessitate, et populo admonito, ne murmur in eo, vel turbatio oriatur, Gob. *n.* 745.

428 § 13. Llamas negat peccare eum, qui celebrare vult præsciens se non posse recitare illa, quæ præcedunt evangelium, quia talis adhuc censetur legere Missam integram ; sed de hoc judicet lector, inquit Gob. *n.* 763. quidquid autem sit probabile, est, quod dicit Llamas, quia qui ea non audit, quæ præcedunt evangelium, nihilominus Missam audit : ergo etiam dicitur legere Missam, qui reliqua legit, impotentia autem excusat a præcedentibus.

429 *Quæst.* 61. — *Quid dicendum sit de illo, qui addit, commutat, vel invertit aliquid in Missa ?* R. § 1. Addere collectam ultra præscriptas vix erit peccatum, excusat enim facile causa aliqua vel devotio, Pasq. *q.* 215. contra Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 748. qui dicit sub veniali requiri causam peculiarem. Dicere autem *Gloria*, aut *Credo*, cum omittendum esset, est tantum veniale, Suar. Gob. *n.* 747. Excipit Avers. *q.* 11. *s.* 12. § 6. nisi fieret cum magna deformitate, uti si alterutrum diceretur in Missa de *Requiem*. Putat etiam Spor. *n.* 427. fore mortale, si notabiliter multum adderetur ad Missam.

430 § 2. Non peccaret, qui sub longo cantu ad *Gloria*, vel *Credo*, modeste oraret vocaliter, aut etiam recitaret parvas Horas, quas teneret memoria. Quod multo magis valet de Diacono, Subdiacono, in solemni Missa, Cajet. Tann. Gob. *n.* 733. contra Tamb. Lohn. *p.* 2. *tit.* 10. *n.* 5. qui dicunt esse veniale, si celebrans faciat.

431 § 3. Intermiscere meditationem, seu considerationem circa ea, quæ tum geruntur in Missa, nullum est peccatum, quamvis fiat quædam interruptio, quia censetur esse moralis continuatio, cum mens manet applicata Missæ, Nav. Quarti. V. dicta *n.* 252.

432 § 4. Commutatio voluntaria precum in alias preces non approbatas, si fiat in materia notabili, est mortale ; si autem mutatio fiat in alias preces approbatas in Missali, v. g. unius epistolæ, evangelii vel præfationis in aliam, secundum Pasq. *q.* 221. regulariter est veniale tantum, quia non inducitur magna deformitas, qualis tamen esset, inquit Avers. § 9. si evangelium Paschatis conjungeretur cum epistola defunctorum, aut alio simili modo.

§ 5. Mutare in alia verba synonyma putat 433
Quarti semper esse veniale tantum, quia per hoc etiam non inducitur magna deformitas, quamvis *Pasq.* dicat in materia notabili etiam fore mortale.

§ 6. Imperfecte mutare actiones, v. g. bre- 434
viorem crucem facere, inclinare os prope altare, et non formare osculum, Suar. et Quarti putant esse veniale, quamvis contradicat Pasq. *q.* 124. nullum in eo agnoscens peccatum.

§ 7. Quando dicitur Missa, vel collecta con- 435
tra Paganos, nomen Paganorum mutari non potest, dicendo Turcarum, Hæreticorum, S. Congreg. 29. Junii 1689.

§ 8. Si quis loco Episcopi nominandi in 436
Canone nominet Generalem sui Ordinis, Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 4. dicit a Papa, et S. Congreg. damnari mortalis, sed Rodriq. Bordon. Tamb. Spor. *n.* 428. dicunt non constare de tali declaratione [1] adeoque non fore mortale, nisi fieret animo mutandi ritum, vel in contemptum Episcopi.

§ 9. Inversio partium ejusdem rationis est 437
tantum veniale, uti si recitetur una oratio, vel una epistola ante aliam, quod probabile etiam est, licet prinipalis oratio non diceretur primo loco. Si autem partes sint dissimiles, ex proposito ea invertere erit mortale, uti si evangelium legatur ante epistolam, in his enim est magna deformitas, et colligitur ex iis Doctoribus, qui volunt omissam unam partem Missæ non esse repetendam, Pasq. *q.* 22.

Quæst. 62. — *Quid notandum sit circa ex-* 438
pressionem verborum in Missa ? R. seqq. § 1. Si quis notabilem partem verborum Missæ ita formet intra labia et dentes, ut secluso omni impedimento seipsum audire non posset, peccat mortaliter, quia non legit Missam vocaliter, nam oratio vocalis, prout a mentali distinguitur, debet habere sonum, omnis autem sonus est audibilis, cum sit objectum auditus, uti dixi *l.* 4. *n.* 1294. et docet cum communiore Pasq. *q.* 231. contra Azor. Tamb. Caram. Bass. *de Horis* § 2. Quarti *p.* 1. *t.* 16. *d.* 2. et alios apud Dian. *p.* 2. *t.* 12.

[1] Vide notam nostram *n.* 2055. ad Decretum 146. Quod si Episcopus loci vita functus sit, omittuntur ea verba Canonis et Antistite nostro. Merat. *in Gav.* parte 2. tit. 8. n. 5. Nota etiam Episcopi deputati Administratoris *nomen non debere in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes*, ut præcipit S. R. C. Decreto 22. August. 1722. apud cit. Merat. T. 1. *in Ind. Decr.* n. 641.

R. 9. qui putant sufficere, quod verba formentur per motum oris, et linguæ, dicunt enim orationem esse non pure mentalem: ergo vocalem, quam sententiam Gob. *n.* 813. videtur admittere ut probabilem, notantque Nav. et Fill. posse servire scrupulosis.

439 § 2. Si quis omnia, quæ dici debent alte, legat submisse, non peccat mortaliter, Quart. Pasq. *q.* 231. Peccare autem venialiter, docet cum aliis Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 2. *dub* 8. *n.* 6. quia Missa est officium publicum, quod communicari debet cum populo, ut sic excitetur ad devotionem, Pasq. tamen *q* 230. probabilius dicit ullo modo peccare celebrantem, dummodo ita alte exprimat verba, quæ alte dici debent, ut excedat terminos secretæ orationis, licet populus audire non possit, eo quod Rubrica id ordinans nullum contineat præceptum. Quarti *dub.* 1. dicit Rubricam illam continere quidem præceptum, attamen esse nonnullos timoratos, qui voce omnino depressa celebrant sine scrupulo peccati etiam venialis, quod Sanch. et alii admittunt, si quis non celebret coram aliis; fatentur enim tum satis esse, si minister audiat ea, quæ alte dici debent. Quod si quis celebret, non in summo altari, sed in laterali, Nav. et alii cum Gob. *n.* 813. plane excusant a peccato, si omnia submisse dicat, ideoque Beja *p.* 1. *cas.* 21. sit scribit: *In nostra religiosissima Lusitania, ut devotioni, et contemplationi sacrificantium consulatur, in more est positum submissa adeo voce privatas Missas dicere, ut nonnisi a se solo sacrificans audiatur, et ab eo, qui Missæ inservit, quoad ultima verba, quibus est responsurus.*

440 § 3. Qui partem notabilem eorum, quæ submisse dici debent, recitat alte, secundum Gav. Quarti, Pasq. peccat moraliter; docent tamen communiter Auctores veniale tantum esse ita alte proferre verba consecrationis, ut audiantur ad sex, vel octo passus, si autem audiantur ad quadraginta passus, dicunt communiter omnes cum Gob. *n.* 69. esse mortale. Et universaliter quamvis ad decem tantum passus audiri possint, si tamen magna pars populi soleat esse intra totidem passus, erit mortale, quia ratio, ob quam graviter prohibemur alte exprimere, hic invenitur, nempe ne populus verba illa sciens postea temere, aut ad jocos eisdem utatur, nullum tamen erit peccatum, si ita alte proferantur, ut Ministri audiant, Gav. Gob.

441 § 4. Media voce, id est, nec omnino alta, nec omnino submissa dicuntur, *Orate fratres*, *Sanctus*, et quæ sequuntur usque, ad canonem, *Nobis quoque peccatoribus, Domine non sum dignus.* Errant autem, qui alta voce dicunt: *Memento Domine, Omnis honor, et gloria*, dici enim debent submissa.

§ 5. Si nimia acceleratione causetur mutilatio ultimarum syllabarum, aut syncope intermediarum, dummodo maneat sensus, et significatio, absitque scandalum, est tantum veniale. Nullum erit peccatum, si fiat ex defectu naturali, Quarti, Pasq. *q.* 232. 442

Quæst. 63.—*Quid notandum sit circa distractionem in legenda Missa?* R. § 1. Distractio quamvis longa extra canonem, et sumptionem est tantum venialis, Tamb. *de Sacrif. l.* 2. *c.* 3. *n.* 8. Diuturna sub canone est mortalis saltem ob periculum in eo committendi errores, Tamb. Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 817. Attamen Dian. et Bardi non agnoscunt culpam adeo gravem, quamvis magna esset distractio, et si absit periculum errandi, quod tamen vix aberit, probabile tamen est quamcumque distractionem internam etiam sub consecratione, vel Communione fore veniale tantum, secundum sententiam, quam retuli *l.* 4. *a n.* 1341. nempe, quod cum distractione interna consistat essentia orationis, et attentio interna non præcipiatur graviter, quam sententiam fuse defendit etiam Quarti *p.* 1. *tit.* 16. *dub.* 5. Ratio autem est, quia intentio virtualis, quæ tum manet, sufficienter dirigit omnes illas actiones, facitque esse opus religionis. 443

§ 2. Si celebrans sub Communione distrahatur voluntarie, aliqui putarunt peccare mortaliter, tum quia Communio requirit parem cum consecratione reverentiam, uti habet Tamb. tum etiam quia consumptio utriusque speciei est de præcepto divino, qui autem sponte distrahitur sub actu a Deo præcepto, peccat mortaliter, inquit Sanch. *in cons. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 28. *n.* 8. E contra Gob. merito dubitat de tanto rigore, præsertim cum J. Sanch. apud eumdem neget laicum mortaliter peccaturum, qui communicaret voluntarie distractus, nam sub tam brevi actione distrahi, ubi non est periculum errandi, vel invalidandi Sacramentum, videtur manere intra terminos materiæ levis. 444

§ 3. *Ant. Molina, et Cotonius* ita requirunt actualem intelligentiam, et attentionem ad omnia, ut putet eum qui recitaret v. g. *Credo*, et non recitaret significative, id est, simul non eliceret internos actus fidei per illa verba significatos, peccaturum, quia mendaciter profiteretur se credere, cum tamen non haberet actum formalem fidei. E contra Gob. *n.* 823. 445

probabilius dicit, et multis argumentis probat sufficere ea dici recitative, seu historice : nullum enim reperitur præceptum de hoc, ut cliciantur omnes affectus, quos verba continent, præsertim cum Missa absque hoc sit vera oratio, et actus religionis.

446 § 4. Pro retinendo animo collecto, et excludendis distractionibus facile medium est si Sacerdos consideret Missam tanquam memoriale Passionis Christi, considerando singulas actiones veluti repræsentativas alicujus mysterii Passionis, uti explicavi *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 661.

447 *Quæst.* 64. — *Quid circa orationes, collectas, sive commemorationes in Missa sit observandum?* R. seqq. § 1. In festis duplicibus, et diebus octavis, per se loquendo, tantum est una oratio, nisi festa occurrant, de quibus addi debeat commemoratio. In semiduplicibus ordinarie sunt tres tantum, nisi plures specialiter faciendæ sint commemorationes, vel addatur collecta ob publicam necessitatem, vel ad altare privilegiatum pro liberatione animæ.

448 § 2. Tempore Passionis, item intra octavas Paschæ, et Pentecostes, si occurrat commemoratio de simplici in Missa de tempore, aut de die infra octavam, tertia collecta omittitur. In omnibus autem Dominicis infra octavas communiter fit solius Octavæ commemoratio.

449 § 3. In Missa de festo simplici (idem est de feriis, excepta septimana Passionis, et Palmarum) dicuntur tres, vel quinque, vel septem, vel etiam plures, sed semper numero impari, Gav. Arnaud. Lohn. quamvis contradicat Guyet, *in Heterolog. lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 23. putans hunc numerum imparem non esse necessario observandum; sed non est recedendum a communi. [1]

450 § 4. Quando tertia est ad libitum etiam in semiduplicibus, sumi potest oratio *Fidelium* [2], aut quæcumque alia in Missali, vel pro Vivis, vel pro Defunctis tantum, v. g. pro Patre et Matre, etiam ex quibusvis aliis Missis tam votivis quam aliis : illa autem quæ est libere assumpta semper est ultima, excepta, *Fidelium*, quæ extra Missam *de Requiem* semper est penultima. Exposito venerabili Sacramento nulla fit oratio pro defunctis solis.

§ 5. Præscripta ob publicam necessitatem 451
potest esse tertia ad libitum, vel addi pro quarta. Quod si tertia sit præscripta, addi debet pro quarta, S. Congreg. 2. Decemb. 1684 [3]. Omittitur autem in duplici primæ, et secundæ classis, uti habet communior, quamvis *Piscara* admittat dici in duplici secundæ classis. Idem putat pro privata necessitate addi posse aliquam, et ita potius respondisse, sed addit melius esse etiam necessitatem commendare in *Memento*.

§ 6. Potest fieri commemoratio de SS. Sa- 452
cramento, si expositum sit, etiam in Missa de duplici, quod non sit primæ, aut secundæ classis, S. Congreg. 2. Decemb. 1684. [4]

§ 7. In privata Missa fit commemoratio, 1. 453
Illius, de quo in Laudibus facta est, excepta Dominica Palmarum, et vigilia Pentecostes. 2. De feria majore, et vigilia, si Missa sit de festo tum occurrente [5]. In festo tamen primæ classis nihil fit de vigilia, nec de festo simplici, nec de die infra Octavam, attamen fit de feria majore, Dominica, die octava occurrente. 3. In festo Sancti, si ad ejus altare celebretur, licet de eo non sit officium vel Missa, prima est de illo Sancto, secunda de quo est Officium, tertia, quæ alias erat secunda. 4. In Missa solemni festo secundæ classis non fit commemoratio de simplici.

§ 8. Missa, quæ canitur etiam in pagis, cen- 454
setur solemnis, Lohn. non tamen, si eam etiam in Dominica legat Parochus sine cantu. Missa secunda in Natali Domini, quamvis canatur, et festum sit primæ classis, habet commemo-

1 *Imo recedendum, quum pro sententia Guyeti stet Decretum S. C.* 2. *Decemb.* 1644. *Verba Decreti sunt apud Meratium T.* 1. in Ind. Decr. 476. cum in Missa de Semiduplici, vel Simplici, vel Votiva, non sint necessario dicendæ Collectæ impares, puta tres, quinque, vel septem.

2 *Vix putem id verum esse. S. R. C.* 2. *Decemb.* 1688. *solum dicit :* in Missa privata de Festo semiduplici posse in penultimo loco dici Collectam pro particulari Defuncto, puta, *Inclina,* vel *Deus, qui nos Patrem etc.* et similia.

3 Decretum est 291. inter recensita a La-Croix num. 2055, sed ille solum Decretum vidit, non rationem, quæ in Decreto additur, nempe quam ad num. 439. adscripsimus; alias Guyeti sententiam non rejecisset, qui hic urget auctoritatem S. R. C.

4 *Nota hic Decretum S. R. C.* 6. *Decemb.* 1653. Missa de Dominica, seu de Festo duplici, si illa die occurrat, debet dici, cum commemoratione SS. Sacramenti ad formam Rubricarum Missalis, quando fit particularis Processio cum SS. Sacramento in aliquibus Dominicis, seu aliis diebus cujuslibet mensis. *Vide etiam Decr.* 466. *in nostris addit. ad num.* 2055.

5 Decr. 456. in nostris addit. ad num. 2055. huc refer.

rationem de S. Anastasia, quia rubrica absolute ita præscribit.

455 § 9. Quando fieri debent commemorationes festorum aut feriæ occurrentis, omittuntur collectæ secundariæ festis simplicibus aut semiduplicibus assignatæ, quæ alioquin, si aliæ non assignentur, sumuntur ex Dominica de tempore.

456 § 10. Quando Officium fit de aliquo festo B. Virginis, non fit commemoratio de alio illius occurrente festo, quod inde colligitur, quia sic habet Rubrica Breviarii in Dominica infra octavam Nativitatis B. Virginis, in qua legitur de festo Nominis B. Virginis : si dies immediate sequens post festum Nativitatis sit Dominica, Vesperæ dicuntur integræ de Nativitate sine commemoratione festi Nominis : si autem festum Nominis incidat in diem octavam Nativitatis, faciendum est Officium de Nomine B. M. absque commemoratione Octavæ. Consequenter si festum Nominis B. V. transferatur in diem ante festum B. V. de Mercede, pridie fit officium totum de Nomine sine commemoratione, et alterius diei Officium de Mercede incipit a Matutino. »

457 § 11. Infra Octavas Paschæ et Pentecostes, secunda oratio est *Ecclesiæ* vel *pro Papa*, tertia non dicitur. Infra Octavas B. V. et omnium Sanctorum, 2. est, *Deus quis corda*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Infra alias Octavas, 2. est, *Concede*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*, uti et in vigiliis quæ jejunantur, si fiat Missa de vigilia. Excipe vigilias Nativitatis Christi, et Pentecostes. Quod si in vigilia fieret de festo, v. g. semiduplici, 2. est de vigilia, 3. de tempore.

458 § 12. Orationes de tempore sunt, In Adventu, 2. *Deus qui de B. Mariæ*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. A Dominica post Octavam Epiphaniæ usque ad Purificationem, 2. *Deus qui salutis*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Post Purificationem usque ad diem Cinerum, et ab Octava Pentecostes usque ad Adventum, 2. *A cunctis*, 3. *ad libitum*. A die Cinerum ad Dominicam Passionis, 2. *A cunctis*, 3. *pro Vivis, et Defunctis* Septimana Passionis, item per Octavas Paschæ et Pentecostes, 2. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*, 3. non dicitur. Post Octavam Paschæ ad Ascensionem, 2. *Concede*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. In festis semiduplicibus et simplicibus ab Octava Pentecostes usque ad Adventum, et a Purificatione usque ad Quadragesimam, 2. est *A cunctis*, 3. *ad libitum*. Ab Octava Epiphaniæ ad Purificationem, 2. est, *Deus qui salutis*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. A die Cinerum ad Dominicam Passionis, 2. *de feria*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Ab Octava Paschæ ad Ascensionem, 2. est *Concede*, *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Octavarum Nativitatis Christi, Epiphaniæ, Corporis Christi, fit semper commemoratio, etiam festis 1. Classis, *Rubrica* dicens sic fieri in Missa, sicut in Breviario, quod ita habet *tit. de Octavis et Commemorationibus*.

§ 13. Ordo commemorationum in Missa ser- 459
vatur secundum classem, in eadem autem classe servatur ordo secundum dignitatem designatam in Litaniis, nisi aliud notetur in Missali. Festum simplex commune toti Ecclesiæ præfertur particulari simplici.

§ 14. Si occurrant eadem die plures collectæ 460
similes dicendæ, mutatur earum altera cum diversa, vel ex proprio vel ex communi, ne bis dicatur eadem, v. g. si festum S. Martini incidat in Dominicam 22. post Pentecostem, oratio Secretâ est eadem, hinc pro S. Martino accipi debet ex communi de Sanctis.

§ 15. Si infra Octavam propriæ Dedicationis 461
facienda sit commemoratio alienæ Dedicationis, pro hac accipitur oratio, quæ est pro prima Dedicatione, et omittuntur ea quæ soli primæ conveniunt.

§ 16. In oratione *A cunctis* nominari potest 462
quivis S. canonizatus sub N. Item videtur licere nominare duos, non plures, ubi consuetudo Ecclesiæ habet. Addi potest cognomen S. ad distinctionem, si tamen Ecclesia orationem posuerit et non addiderit cognomen, etiam addendum non est a celebrante [1].

§. 17. Extra Adventum, Quadragesimam et 463
tempus Paschale, prima die cujuscumque mensis, item extra Quadragesimam et tempus Paschale omni die Lunæ, loco Missæ conventualis pro defunctis addunt alii orationem, *Fidelium* penultimo loco, nisi isti dies primi impediantur duplici vel semiduplici, etiam ad libitum; tunc enim pro die Lunæ omittitur, pro mense autem transfertur in proximam diem non impeditam. Si autem prima dies mensis non impedita sit die Lunæ, hac die dicendo satisfit utrique obligationi, quia fit quod præscribitur utraque rubrica, sicut si una lex vellet jejunari prima die Lunæ mensis, altera lex vellet jejunari prima die in quovis mense, si prima dies mensis esset Lunæ, et hac jejuna-

1 In oratione ***A cunctis*** sub littera N, nominandum esse Titularem Ecclesiæ in qua celebratur, definivit S. R. C.; et in eadem addere licet nomen S. Joseph et hoc ante nomina SS. Petri et Pauli. (*Edit.*)

retur, satisfieret utrique legi. Quod si vigilia incidat in primam diem non impeditam mensis, vel in similem diem Lunæ, secunda oratio est *Fidelium*, quia rubrica vigiliam habet tanquam feriam, cum in ea fiat officium de feria; in rubricis enim generalibus *tit.* 6. *de vigiliis n.* 4. dicitur: *Officium vigiliæ totum fit de feria occurrente, ut in Psalterio.*

464 *Quæst.* 65. — *Quando dici vel omitti debeat Gloria aut Credo?* Resp. § 1. *Gloria* dicitur, quando in Matutino dictum est, *Te Deum laudamus,* excipe feria 2. et 3. Rogationum; item si Missa non concordet cum Officiis Horarum, ut in vigiliis, votivis, *De Requiem;* tamen dicitur in votivis Angelorum et B. V. in Sabbato, ut recte Gav. et Gob. *t.* 3. *n.* 722. in votivis autem B. Virginis extra Sabbatum, non dicitur; item dicitur, quando, legitur de Sancto, die quo obiit, aut de Sancto, qui est titulus Altaris, licet de his non sit dictum Officium. Dicitur quoque in votiva pro gravi et publica causa, item in solemni gratiarum actione, si non sint paramenta violacea.

465 § 2. *Gloria* non dicitur quando in Matutino dictum non est *Te Deum laudamus,* excipe in Cœna Domini et Sabbato Sancto, in quibus dicitur.

466 § 3. *Credo* dicitur in omni Dominica, qualecumque sit officium, et etiamsi Missa sit votiva, dummodo non sit *De Requiem;* item in solemni votiva pro re gravi vel publica Ecclesiæ causa [1] v. g. in precibus 40. Horarum, item in omnibus Dedicationibus, item in festis incidentibus infra Octavas habentes *Credo*, non tamen in vigilia incidente infra Octavam nec in Rogationibus; item dicitur in Missa de Sancto cujus insignes Reliquiæ habentur in Ecclesia in qua legitur Missa, si autem Missa fieret extra hanc Ecclesiam, non ideo dicitur *Credo,* S. Congr. 2. Dec. 1684.

467 § 4. Octavæ totæ habent *Credo,* si festum habeat, quamvis Officium non fiat de Octava [2].

468 § 5. Regulariter MVC non credit, id est, Martyres, Virgines (et Viduæ), Confessores (nisi sint Doctores) non habent *Credo;* tamen *Credo* dicitur in festo Patroni Titularis Ecclesiæ, non autem capellæ vel altaris. Item dicitur in festis principalibus Sanctorum apud Regulares, non tamen Beatorum, nisi sit Missa solemnis. Nec ideo dicitur *Credo,* quod expositum sit venerabile Sacramentum, S. C. 2. Decemb. 1684. Nec dicitur in Sabbato, quando Missa legitur de Dominica alioqui omittenda.

Quæst. 66. — *Quandonam dicatur, Ite Missa* 469
est, et *Evangelium S. Joannis?* R. § 1. *Ite Missa est,* dicitur quandocumque dictum est *Gloria in excelsis,* si *Gloria* non sit dictum, dicitur *Benedicamus Domino,* tamen in Missis *De Requiem* semper dicitur, *Requiescant in pace. Ite Missa est* dicitur facie ad populum conversa, *Benedicamus Domino, et Requiescant in pace,* facie ad altare conversa.

§ 2. Evangelium S. Joannis legitur in fine 470
Missæ, 1. In omni votiva et *De Requiem.* 2. Etiam alias semper, nisi nona lectio fuerit Evangelium tum Homilia, quod Evangelium tum legitur in fine Missæ.

Quæst. 67. — *Quid specialiter notandum sit* 471
in Missis vigiliarum et quarumdam feriarum? R. § 1. In Missis vigiliarum simplicium non dicitur *Gloria* nec *Credo,* licet *Te Deum* dictum sit in officio, quia Missa non concordat cum Officio. *Dixi* simplicium, propter vigilias Paschæ, Pentecostes, etc.

§ 2. Si in vigiliam incidat semiduplex, se- 472
cunda oratio est de vigilia, tertia de tempore, non *Concede*, quæ alias secundo loco in vigilia dicitur.

§ 3. In vigilia infra Octavam, si Officium est 473
de Octava, Missa est de vigilia cum commemoratione Octavæ. Si officium est de alio festo, Missa etiam est de hoc festo cum oratione secunda de Octava, tertia de vigilia. Excipe, si vigilia SS. Petri et Pauli vel S. Joannis venerit infra Octavam Corporis Christi, tum enim Missa est de Octava et commemoratio vigiliæ.

§ 4. In vigiliis semper [3] dicitur præfatio 474
communis (excipe Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes) licet sit infra Octavas habentes propriam, uti videre est in vigilia S. Joannis occurrente infra Octavam Corporis Christi.

1 Sed etiam ratione concursus, ex Decreto S. C. 8. Junii 1658.

2 *Num autem* Credo *dici debeat in Missa Vigiliarum, et Feriarum majorum, infra octavam, quæstio est. Negat Gerlacus Vinitor in* adnot. ad Rubr. *p. 1. tit. 5. § Sed in Calendario Urbis, et in novo Missali edito Romæ 1714. hæc legitur Rubrica ad d. 14. Decemb.* Si hodie occurrat Feria IV. quatuor Temporum, Missæ dicuntur de Feria cum commemoratione Octavæ, et tertia Oratio de Spiritu Sancto, cum præfatione de Octava. *Quamobrem hinc fit, tunc etiam ratione Octavæ* Credo *esse dicendum.*

3 Id falsum ex Rubrica Missalis Romæ editi 1714. quam ad n. 467. attulimus, et cui plane assentitur S. R. C. in Decreto 23. Junii 1736. Vide etiam Meratium in part. 1. *Gavant.* Tit. 3. n. 5.

475 § 5. Si vigilia impediatur a festo digniori, ultimum Evangelium est de illa, exceptis feriis Quadragesimæ, vel quatuor temporum, tum enim legitur Evangelium feriæ.

476 ℣ 6. In feriis Adventûs, si resumatur Missa Dominicæ, omittuntur *Alleluia*, et versus sequens. A Septuagesima ad Quadragesimam, si resumatur missa Dominicæ, etiam omittitur Tractus.

477 *Quæst.* 68. — *Quid observandum sit, si concio habeatur tempore Missæ?* R. § 1. Concio habetur statim post Evangelium vel post *Credo*, si dicatur, et Rubricæ vetant, ne habeatur post oblationem. Quod si celebrans ipse concionetur, deposita casula, et manipulo sedet ad cornu Evangelii, vel ascendit cathedram.

478 § 2. Qui coram Episcopo loci sub missa tantum est concionaturus, circa initium Evangelii genuflexus petit ab illo benedictionem per *Jube domine benedicere*, osculata Episcopi manu, postmodum in cathedra facit profundam Episcopo, aliis autem capitis inclinationem.

479 § 3. Si Venerabile sit expositum in concione, stat nudo capite, nisi velum interponatur ante Sacramentum; aliqui tamen volunt hoc tantum esse observandum, si concionetur intra Chorum, in quo Sacramentum prostat; secus si cathedra sit in navi templi seu infra Chorum, Lohner : sed praxis habet, si inter cathedram et Sacramentum expositum nihil intercedat, ut concio fiat nudo capite.

480 *Quæst.* 69. — *Quid notandum sit circa inclinationes in Missa?* R. seqq. ℣ 1. Quadruplex est inclinatio, 1. solius capitis, 2. humerorum simul, 3. profunda seu medii corporis, 4. genuflexio.

481 § 2. Solius capitis inclinatio versus crucem fit, quoties dicitur *Gloria Patri*, vel *Oremus*. Ad Gloria in excelsis, quando dicitur *Deo*, *Adoramus. Gratias agimus*, *Jesu Christe*, *Suscipe deprecationem.* Ad *Credo*, quando dicitur, *In unum Deum*, *Jesum Christum*, *Adoratur.* Ante præfationem, quando dicitur, *Gratias agamus Domino Deo nostro.* Dum facit memento pro *vivis.* Ad *tibi gratias agens* ante consecrationem, et sub utraque consecratione. Post *Memento* pro defunctis, quando dicitur, *per eumdem Christum Dominum nostrum.* In Quadragesima, quando dicitur, *humiliate capita vestra Deo.* Post *Ite Missa est*, quando dicitur, *placeat tibi Sancta Trinitas*, et statim post, quando dicitur, *benedicat vos omnipotens Deus.* Etiam fit, quoties abit vel redit ad medium altaris non habentis Venerabile expositum[1]. Item quoties pronuntiat nomen *Jesus* vel *Mariæ*, vel *Sancti* de quo celebratur, aut fit commemoratio. Avendamus apud Gob. *tr.* 13. *in App. ad n.* 731. dicit etiam fieri ad nomina *Trinitas* et *Venerabile Sacramentum*, quando de his legitur Missa. Si sub Evangelio occurrat aliquod sacrum nomen, inclinatio fit versus librum. Quamvis autem Lohner dicat ad nomen Papæ etiam inclinandum esse caput, tamen hoc nullibi reperio præscriptum. (Hoc fieri debet. *Edit.*)

§ 3. Humerorum inclinatio fit post psalmum 482
Judica, quando dicitur *Deus tu conversus vivificabis nos.* Post oblationem, quando dicitur, *In spiritu humilitatis*, et *Suscipe S. Trinitas.* Ad *Sanctus* usque ad *Benedictus qui venit*, exclusive. Ad *Agnus Dei* et orationes sequentes. Ad *Domine non sum dignus.*

§ 4. Profunda reverentia fit quando accedit 483
vel recedit ab Altari, quando ab Altari descendit ad infimum pedem volens missam incipere. Ad *Confiteor.* Ad *Munda cor meum.* Ad *Te igitur clementissime Pater.* Post elevationem ad *Supplices te rogamus.* Denique quando sumit sacram hostiam Sacerdos inclinatus sub *Confiteor*, in sola Missa solemni movet corpus a sinistra ad dexteram ad Subdiaconum et Diaconum.

§ 5. Genuflexio fit, quando transit, accedit 484
vel recedit ab Altari, ubi est Venerabile expositum vel reconditum : quoties accedit vel recedit a medio Altaris, et quoties se convertit ad populum et iterum ad Altare, ubi Venerabile est expositum. Antequam incipiat Missam ad altare, in quo est Venerabile saltem reconditum. Quoties in Missis privatis dicitur, *Flectamus genua*, vel in Missali ad marginem notatur genuflexio. In *Credo*, ad *Incarnatus est.* Quoties post elevationem movet hostiam vel calicem. In fine Evangelii S. Joannis, ad *Verbum caro factum est.* Debet autem genuflexio fieri usque ad terram, non præpropere vel cum impetu, sed tarde et graviter. Ordinate fit uno tantum genu, aliqui tamen dum accedunt aut recedunt ab altari, et antequam incipiant Missam, ubi Venerabile est expositum, flectunt utroque genu[2].

1 Hæc inclinatio fieri non debet, quum nullibi præscribatur, ex decisione S. C. R. (*Edit*).

2 Ex recentibus decretis genuflexio vel uno vel ex duobus genibus prout SS. Sacramentum est expositum vel in tabernaculo occlusum, fieri debet *in plano* in accessu et recessu tantum (*Edit.*).

Varia de honore, salutatione et reverentiis, quæ quandoque exhiberi debent magnatibus vel aliis, possunt videri apud Steph. Grat. *t.* 2. *cap.* 284.

485 *Quæst.* 70. — *Quid notandum sit circa benedictiones et ritus manuum?* R. seqq. § 1. Benedictiones aliæ sunt consecrativæ, ut illa, qua benedicitur aqua : aliæ invocativæ, ut si Pater benedicat filio : aliæ tantum significativæ, et tales sunt illæ quas Sacerdos facit super species consecratas; significant enim Christum, qui ibi continetur, esse omnis benedictionis auctorem.

486 § 2. Manus post consecrationem semper tenendæ sunt supra Corporale, aut deponuntur in illo; ante consecrationem autem ponuntur supra altare, proxime ad Corporale.

487 § 3. Qui utuntur ritu Ambrosiano, Dominicanorum vel Franciscanorum, post elevationem extendunt brachia in crucem. Reliqui eo ritu non utentes nunquam manus extendunt ultra latitudinem corporis, sive cansulæ, quia non debent posse videri ab eo qui esset directe post tergum Sacerdotis : junctæ autem ita teneri debent, ut digiti altum respiciant.

488 § 4. Manus prius elevatæ junguntur ad *Gloria in excelsis*, *Credo*, *Veni sanctificator*, *Sursum corda*, et *Gratias agamus in* Præfatione. Ad initium Canonis, *Te igitur*. Ad utrumque *Memento*. Ad benedictionem populi, *Benedicat vos*. Sine elevatione junguntur, quoties dicit, *Oremus* : quando ad populum dicit, *Dominus vobiscum* et *Orate Fratres :* Ad *Sanctus* in fine Præfationis : Post consecrationem, quando dicit, *De his donis*. Ad *Supplices te rogamus :* Ad *Sacrosanctum Filii tui Corpus :* Post orationes, quando dicit, *Per Dominum nostrum*, vel *Per Christum :* Si autem oratio claudatur per, *Qui vivis* vel *vivit*, jungit manus, cum dicit, *In unitate Spiritus etc.*

489 § 5. Manus junctas super altare tenet, postquam ascendit, et dicit, *Oramus te Domine per merita*. Ad *In spiritu humilitatis*, et *Suspice S. Trinitas*. Ad initium Canonis. *Supplices te rogamus*. Ad orationes ante Communionem. Ad *Placeat tibi S. Trinitas*. Manus extensas super altare ponit quoties osculatur altare : Ad *Per omnia sæcula sæculorum* ante Præfationem et *Pater noster :* si legens Epistolam non applicet manus libro.

490 § 6. Quando dextera signat aliquid in altari, tum ponit sinistram super altare : si autem seipsum vel alios signet, admovet suo pectori, uti etiam ad *mea culpa* in *Confiteor*. Quando autem sinistra movet aut vertit librum, deponit dexteram in altari.

§ 7. Cruces in Missa non fiunt manu plicata 491
vel inflexa, sed recta digitis conjunctis, Sac. Congr. 4. Augusti 1663. Et formantur cruces, non signando manu quatuor quasi puncta in aere, nec manu ducta in circulum, sed per duas lineas, alteram rectam versus Sacerdotem, alteram diametraliter transversam. Quæ super calicem fiunt, non excedunt pallæ magnitudinem, quæ autem fiunt super calicem et hostiam, simul incipi debent a labio extremo calicis usque ad spatium imminens primæ parti hostiæ versus Sacerdotem; non debet tamen manus deprimi ad hostiam, sed recta trahitur hæc crux æqualiter alte super calicem et hostiam.

§ 8. Quando sub Canone ad *Hanc igitur oblationem* palmæ apertæ super oblata extenduntur, aliqui cum *Lohner* tenent pollices infra palmas, alii cum Gav. Quarti, Dian. *p.* 3. *tom.* 6. *R.* 104. ponunt supra palmas in formam crucis, dextero super sinistrum posito, secundum decretum 238. S. Congr. referendum *num.* 2055. 492

§ 9. Dum elevatur hostia, pollices, indices 493
et musculi manuum junguntur, ut firmius teneatur hostia, tres autem ultimi digiti extensi ad invicem junguntur.

§ 10. Quando Sacerdos post consecrationem 494
ante Communionem percutit pectus, facit hoc tribus tantum digitis ultimis dextræ, quia pollex et index non debent post consecrationem tangere casulam, *Gav.*

Quæst. 71. — *Quid notandum sit circa ritus* 495
oculorum? R. seqq. § 1. Oculi elevantur ad *Munda cor meum*, *Veni sanctificator*, ad oblationem hostiæ et calicis, sed offerens hostiam statim iterum deprimit in hostiam, offerens autem calicem tenet elevatos. Item elevantur oculi ad *Suscipe S. Trinitas*, *Te igitur clementissime*, *Gratias agamus*, dum dicit *Deo nostro*, *Qui pridie*, dum dicit *Elevatis oculis :* Quando hostiam et calicem elevat, hæc enim respicit, donec deponat. In fine ad *Benedicat vos Omnipotens.*

§ 2. Oculos demissos tenet, dum accedit vel 496
recedit ab altari; Quandocumque se vertit ad populum. Sub utroque *Memento*. Post consecrationem plerumque conjiciuntur in hostiam, nisi occupentur in legendo.

Quæst. 72. — *Quid observandum sit circa* 497
Missas votivas? R. seqq. § 1. Missa votiva est, quæ ex voto seu arbitrio Sacerdotis legitur præter directionem Rubricæ, et discrepanter

ab Officio; licita est autem votiva, si adsit rationabilis causa, alioquin non est temere recedendum a rubrica, et usu communi.

498 § 2. Prohibentur votivæ, 1. diebus Dominicis et festis duplicibus, nisi sint ad libitum, tum enim licent, quia privilegium orandi Officium potest acceptari sine privilegio legendi Missam, 2. Intra Octavas [1] Epiphaniæ, Paschæ et Pentecostes. Et per decretum Clementis X, 21. Jun. 1670. [2] Intra Octavam Corporis Christi: 3. Die Cinerum, [3] Septimana Sancta, in vigilia Nativitatis Christi, et Pentecostes, [4] item in vigilia Epiphaniæ per S. Gongr. 27. Aprilis 1698 [5].

499 § 3. Pro causa publica legi possunt etiam in duplicibus, si non sint primæ classis. *Gav. Dian.* et alii. Imo et in duplici primæ classis aut in Dominica vel festo de præcepto, si sit pro causa publica, et Missa solemnis, Sennyei. Necessitas autem sufficiens ad privatam votivam in duplicibus non primæ classis sunt preces 40. horarum, publica gratiarum actio etc. Putantque *Henriq. Tann.* et alii sufficere quamcumque rationabilem causam, v. g. ut satisfacias fundationi: addunt *Jord.* et alii, si promiseris accepto stipendio, sed Tamb. Gob. *t.* 3. *n.* 715. probabilius dicunt, quamvis juraveris aut voveris, te non teneri legere, quia nemo obligatur ad aliquid prohibitum, et æque multum prodest Missa de tempore. Putat tamen *Tamb.* excusare notabile incommodum, v. g. cui valde difficile esset legere Missam, in qua est longa Passio, posset, secundum ipsum, accipere votivam de Passione Christi. Præterea Tamb. et Gob. *n.* 712. putant excusare singularem devotionem lecturi vel audituri talem Missam: sed optima devotio est se accommodare directioni Ecclesiæ per Rubricas. (Optima, imo, sola regula. *Edit.*)

500 § 4. Licita est votiva, quando die feriali recitatur Officium Dominicæ omissæ vel anticipatæ. Putat tamen *Gav.* non debere tum dici loco Missæ principalis.

501 § 5. *Angel.* et alii damnant eum mortalis, qui absque rationabili causa die prohibito legeret votivam, sed Suar. Bon. Fill. Reg. Dicast. Jord. Lohn. Port. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 5. aliique apud Quarti *in q. proœm. s.* 6. *p.* 7. *et p.* 1. *t.* 4. *d.* 5. dicunt Rubricas istas de votivis esse tantum directivas, nec obligare sub peccato: *Quarti* tamen et *Aversa* probabilius dicunt, dato Rubricas illas esse directivas, tamen fore veniale, si quis sine rationabili causa se ab illis, et a communitate difformet: imo si quis in Dominica sine rationabili causa legeret votivam solemnem, putant *Suar. et Quarti* fore mortale, alii tamen merito non agnoscunt tantum rigorem.

§ 6. In votivis omittitur *Gloria et Credo.* Si 502
tamen fit de Angelis vel de B. V. in Sabbato, vel in die quo Sanctus obiit, vel in solemni pro causa publica, dicitur *Gloria;* nisi sint paramenta violacea, tum enim semper omittitur *Gloria*, uti et *Credo*, excepta Dominica, si fiat votiva solemnis, aut etiam privata, tum enim dicitur *Credo.*

§ 7. Infra Octavam non fit votiva de eo 503
de quo est Octava, sed dicitur Missa festi conveniens Officio cum *Gloria.* Quod si sit infra Octavam v. g. B. Virginis, et fiat Officium de aliquo Sancto, pro votiva de B. Virgine dicitur Missa festi B. Virginis, sed extra Sabbatum sine *Gloria,* et semper sine *Credo.* Et idem est de Sanctis, inquit Arnaudus. Quod si petatur votiva, v. g. de Pentecoste aut de Assumptione, putant *Quarti* et *Aversa* non esse legendam de diebus illis, sed votivam in fine positam de Spiritu Sancto, et de B. Virgine; voluntque multi idem fieri, quando petitur de Sancto aliquo, sed alii cum *Laohn.* melius dicunt liberum esse hanc vel illam legere, præsertim quoad votivas de Sanctis, mutatis mutandis, v. g. mutando *To natalitia* vel *festa* in *To commemorationem.*

§ 8. In votivis semper dicitur psalmus *Ju-* 504
dica, item ad Introitum et *Lavabo, Gloria Patri*, etiamsi sit Missa de Passione etiam infra hebdomadam Passionis, S. C. 10. Febr. 1647 [6]. In votivis privatis dicuntur orationes plures, ut in festis simplicibus, semper impari numero: secunda oratio est de quo fit Officium: Tertia, quæ alias fuisset secunda, et hoc servatur etiam tempore Passionis, et infra Octavas. In votivis tamen de B. Virgine tertia est,

1 Nativitatis Domini, ut statuit S. C. 25. Septemb. 1706. et 15. Septemb. 1714.

2 Et aliud Decretum S. C. 15. Septemb. 1714.

3 In Dominica Palmarum ex Decr. S. C. 14. Apr. 1646.

4 Ex Decreto ejusdem S. C. 19. Aug. 1651.

5 Legendum 1697. quod Decretum S. C. sæpe innovavit, ut 16. Junii 1708. 10. Decemb. 1718. et 16. Septemb. 1730.

6 Suspectum est mihi hoc Decretum. Illud saltem in Regestis S. C. non repertum a Meratio. Doctrina tamen verissima est. Vide Meratium in *Indicet Decret. T.* 1. num 440.

Deus qui corda. Et de Sanctis Apostolis Petro et Paulo, si secunda esset *A cunctis*, loco ejus dicitur *Concede.* In votiva solemni est tantum una oratio, et si quis velit addere alteram pro gratiarum actione, utraque dicitur sub una clausula, non item in privata Missa *Gav. Lohn.* contra *Quarti.*

505 § 9. Præfatio dicitur propria, si habeat, alias de tempore, vel de Octava vel de communi. Si fiat votiva infra Octavam Nativitatis Christi, dicitur præfatio de Nativitate, licet votiva haberet propriam. Dicitur etiam *Communicantes* et *Hanc igitur,* si votiva dicatur infra Octavam, quæ illa habet propria. In fine semper dicitur Evangelium S. Joannis.

506 *Quæst.* 73. — *Quid observandum sit circa Missas de Requiem?* Resp. seqq. § 1. Missa de *Requiem* licita est aut prohibetur iisdem diebus et temporibus, quibus votiva, potestque similis necessitas vel causa excusare, ut legi possit diebus aliquibus prohibitis, *Gag. Lohn.* Non legitur exposito Venerabili [1].

507 § 2. Præsente corpore licita est una solemnis de *Requiem*, quamvis sit dies Dominica vel festum de præcepto, dummodo non primæ classis[2]; si tamen non sit de majoribus primæ classis, docet Sennyei *de Missa nu.* 184. licere, uti et die Jovis Sancto ante, et Sabbato Sancto post alteram Missam solemnem [3]. Putant autem *Gav.* et *Arnaud.* non licere in talibus festis vel Dominicis plures privatas, sed contradicunt alii cum Sennyei *n.* 182. quia censetur tantisper suspensum officium diei, et scio alicubi id permisisse Vicarium Generalem in Sabbato Sancto. Verum ad tollendum dubium S. Congr. 10. Jun. 1693. declaravit quantum abusum abolendam consuetudinem celebrandi Missas privatas pro defunctis corpore præsente et insepulto, his diebus in quibus fit de duplici, vel de duplici fieri non potest, quod a fortiori intelligendum est de iis diebus, qui rejiciunt duplicia primæ classis, quales sunt ultimi in septimana Sancta, et omnes infra Octavas Paschæ, et Pentecostes, et aliquot alii. Præterea Alex. VII. 5. Aug. 1662. sub gravibus pœnis prohibuit Missas privatas pro Defunctis in omni duplici, cujus decretum Clemens XI. innovavit 30. Aug. 1706. voluitque omnino observari Rubricam de non celebrandis Missis privatis pro Defunctis in duplicibus, eo quod æque utiles sint, quæ sunt conformes Officio, cum applicatione Sacrificii. Sed quamvis ista tam sæpe sint præcepta, attamen passim videmus non observari: quod improbandum est [4].

[1] Idque conforme est Decretis S. C. 2. Decemb. 1684. et 27. *Aprilis* 1697.

[2] Ita sæpius S. C. cujus Decreta congerit Meratius in part. 1. *Gavant.* tit. 5. n. 11.

[3] Sed vix ferenda hujusmodi sententia est, nam Sabbatum Sanctum est Duplex primæ Classis; in Duplicibus autem primæ Classis non possunt cantari Missæ de *Requiem,* etiam præsente cadavere, ut S. C. præscribit in Decreto edito 5. Julii 1698. Aliam rationem addit Meratius loco nuper citato, sed quæ facile eludi possit.

[4] 1. — Missa *de Requiem,* etiam præsente corpore, cani nequit diebus festis primæ classis de præcepto neque in festo Titularis, etiamsi horum festorum præceptum per aliquod indultum reductum fuerit et, si solemnitas transferatur ad Dominicam, ea Dominica cani nequit Missa *de Requie* (23 maii 1835), cani nequit Sabbato sancto post missam solemnem de die (16 ap. 1831). Cani potest feria secunda post Pascha aut Pentecosten (2 sept. 1741) Dominica Palmarum et in Majori hebdomada, excepto triduo ante Pascha (23 sept. 1837 et 29 jauv. 1752). — In Ecclesiis ubi unica dicitur Missa, die dominica vel die de præcepto licet non sint dies illi de solemnioribus, Missa dicenda est de die et Missa de Requiem transferendam alteram diem (26 janv. 1796). — Notandum hic est missam de *Requie* ut his fruatur privilegiis cani debere.

2. — In duplicibus majoribus vel minoribus quæ non sunt de præcepto cani potest pro Defuncto Missa de *Requie* 1° diebus obitus et sepulturæ; 2° si ob rubricam, Missa cantari non potuit præsente corpore prima die post exequia, modo dies illa non impediatur festo de præcepto aut altioris ritus; 3° ante inhumationem cani potest, etiam Dominica, aut festo 2 classis de præcepto.

3. — Cum accipitur nuntium obitus alicujus ex dissito loco, Missa de *Requie* videtur cani posse quotidie, exceptis Dominicis, festis de præcepto, duplicibus 1 et 2 classis, vigiliis natalis Dni et Pentecostes, Octavis Epiphaniæ, Paschæ, Pentecostes, SS. Sacramenti, feria IV cinerum, et Hebdomada majore, octavis privilegiatis. Celebrari vero potest Vigilia Epiphaniæ. Si Sabbato post meridiem accipitur nuntium de obitu, poterit feria II sequenti cantari Missa, etsi officium sit duplex non festivum (3 mart. 1761). Transfertur in primam diem non impeditam (27 mart. 1779).

4. — Diebus III, VII et XXX a die obitus vel sepulturæ quotidie cani potest, exceptis diebus qui supra n° 3. Si die quo incidunt impediatur, Missa vel anticipari vel transferri potest cum eadem solemnitate. — Die anniversarii fundati, quotidie celebrari potest Missa de *Requiem,* iis exceptis quæ supra n° 3. In anniversario non fundato, cani potest Missa de Requiem festis ritus duplicis minoris. Utrum in ritus duplicis majoris? non plane constat. Si anniversarium aliquod sua die celebrari nequeat, transfertur ad alteram diem sive ante sive post incidentiam: si fundetur proipso diei mortis anniversario, transferri potest in diem ejusdem solemnitatis *ac solemnitas* quæ ipsum celebrari veta-

508 § 3. Anniversaria de *Requiem*, aut de tertia et septima die dici non possunt in festo de præcepto, nequidem solemni : S. tamen Congr. 1. Sept. 1607. et 20. Jun. 1626. concessit pro implenda voluntate testatorum dici Missas de *Requiem* in festo duplici, quod non est de præcepto. Et notandum est decretum Alex. VII. *Credite* 22. Jan. 1667. datum, et habetur ultimo loco inter ejus Bullas, quo declarat anniversaria, et Missas de *Requiem*, si cantantur, et eas disposuerint Testatores, quotannis in die ipsorum obitus, non prohiberi etiam in duplici majore. Missas tamen privatas in eum finem S. Cong. 28. Aug. 1027. et 21. Jun. 1670. non permisit legi in duplicibus, et quandocumque est Officium excludens duplicia.

509 § 4. Alex. VII in eodem decreto, *Credite*, dicit, Missas in altaribus privilegiatis, in diebus, quibus non licent, quamvis non sint de *Requiem*, sed de festo currente, habere eamdem vim et Indulgentias, quas haberet Missa de *Requiem*. Idem statuit etiam Clemens IX et Innoc. XI. die 4. Maji 1688 [1]. Unde jam nulla rationabilis causa potest esse, cur in tali die prohibito petatur aut legatur Missa de *Requiem*.

510 § 5. Si Missa defunctorum certo die dicenda, v. g. anniversaria, vel de tertia aut trigesima die, incidat in diem prohibitum, transferri potest in diem sequentem. S. Congr. 27. Sept. 1607. Durand. tamen, Corsettus et Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.* 2. *f.* 3. *punct.* 3. *n.* 43. recte dicunt anticipari posse, ut citius succurratur Defunctis.

511 § 6. In Missa de *Requiem* omittitur psalmus *Judica :* Ad introitum Sacerdos non signat se, sed librum : Omittitur *Gloria Patri* ad introitum, *Gloria in excelsis*, omnis oratio pro vivis, vel pro vivis et defunctis simul : *Jube domne benedicere ; Dominus sit in corde :* Osculum libri post Evangelium, *Per Evangilica dicta, Credo.* Benedictio aquæ, *Gloria Patri* post *Lavabo,* percussio pectoris ad *agnus Dei ;* sed manibus junctis, et non impositis altari additur, *dona eis requiem*, et ultimo, *sempiternam.* Post *Agnus Dei* prima oratio pro pace omittitur. In fine, loco *Ita Missa est*, dicitur versus altare, *Requiescant in pace.* Omittitur benedictio populi : sed dicto *Placeat,* et osculato altari, itur ad Evangelium S. Joannis, quod semper legitur. Communio non distribuitur in paramentis nigris, nec intra solemnia cujuscumque Missæ de *Requiem.*

§ 7. *Dies iræ* dicitur, quando est unica ora- 512
tio ; si autem sint plures, liberum est dicere vel omittere : semper legitur præfatio communis.

§ 8. In solemni de *Requiem* est unica oratio, 513
ut et festo Animarum, die depositionis et anniversaria, die tertia, septima, trigesima ; in aliis autem Missis sunt plures, et in his oratio *Fidelium* semper dicitur, et semper est ultima [2]. Quamvis legatur pro patre tantum, vel matre tantum, in oratione dicitur, *Deus quis nos patrem, et matrem.*

§ 9. Tertia dies numeratur a die sepultu- 514
ræ [3] : Inter diem tertiam et septimam, inter septimam et trigesimam legitur, uti alias *Missa quotidiana.* Ante sepulturam, die tertia, septima et trigesima legitur Missa *De die obitus sive depositionis.*

§ 10. Communis sententia hactenus habuit, 515
quod festo Animarum Missa ex intentione Ecclesiæ applicetur omnibus Defunctis in communi ; legitur tamen declaratio S. Congr. data 4. Aug. 1663. quod applicari possit tum in genere pro omnibus, tum in specie pro aliquibus Defunctis de Missa post festum Animarum legenda pro defunctis in Societate, dictum est *n.* 170. Quandonam autem in Missa, quæ non est de *Requiem*, addi debeat oratio *Fidelium*, dixi *n.* 463.

Quæst. 74. — *An licitum sit pro vivo legere* 516
Missam de Requiem ? R. § 1. Negant absolute Laym. Castrop. Garz. Tamb. Dian. *p.* 5. *t.* 13. *R.* 2. *p.* 9. *t.* 2. *R.* 19. Avers. *q.* 11. *s.* 18. Mendo *diss.* 13. *q.* 8. quia cum illa pro De-

vit die incidentiæ ; si non, remitti nequit, sine indulto, ad diem duplicem.

5. — In festo duplici, anniversaria generalia pro v. g. alicujus capituli, confraternitatis membris, celebrari nequeunt. (12 nov. 1831).

6. — Missa privata de *Requiem* legit nequit, diebus duplicibus etiam præsente corpore (*Edit.*)

1 Et Clemens XI ann. 1714. in ejus Bullario pag. 571. Vide Lamb. T. 2. p. 218. Num autem diebus, quibus Missæ Defunctorum juxta Rubricas celebrari possunt, ratione solemnitatis, quæ in Ecclesia, ubi Altare Privilegiatum extat, fortasse celebretur, aut frequentiæ populi, possit petitioni dicendi Missam vivorum ex gratia indulgeri, respondit Sacra Congregatio in *Romana* 9. Februar. 1726. *negative* T. 3. p. 281.

2 Prima est pro episcopis et sacerdotibus defunctis, secunda variari potest.

3 Vel a die obitus. (*Edit.*)

functis tantum sit instituta, non est immutandus hic ritus Ecclesiæ : imo tales Missæ non prosunt jam vivis, neque earum effectus suspendi potest usque ad mortem illius pro quo fiunt : ergo male leguntur. E contra Nav. Fagund. Zerol. Barb. Lez. Hautinus, Gob. *t*, 3. *n*. 631. aliique apud *Aversam* supra dicunt, licitum esse et pium quod *Mendo* agnoscit probabile, et fuse defendit Rayn. *in Heter. t*. 15. *p*. 2. *sect*. 3. *pun*. 3. *a n*. 32. quamvis enim istæ sint pro mortuis institutæ, tamen ex natura sua etiam prosunt, si offerantur pro vivis, imo plus quam si pro mortuis, quia his tantum prosunt per vim satisfaciendi, vivis autem etiam per vim merendi, et impetrandi. Utraque sententia est probabilis, sed prima sensui communi, et praxi Ecclesiæ conformior. Multa tamen exempla pro secunda affert *Rayn.* supra.

517 § 2. Si posterior sententia practicetur, omitti debent orationes, in quibus ille, pro quo legitur, dicitur esse mortuus, id enim foret mendacium, nisi forte verba intentione celebrantis referantur ad tempus, quo mortuus erit. Videri potest Henao *de Sacrif. d*. 17. *p*. 379. et Rayn. *n*. 34.

518 *Quæst*. 75. — *Quid sit notandum circa Missas ad altare privilegiatum ?* R. seqq. § 1. Qua forma concedatur illud privilegium, et quomodo ejus verba sint explicanda, videri potest Gob. *in Exp. t*. 3. *a n*. 639. et Silv. *p*. 2. *v. Altare priv. c*. 2. Conceditur autem, ut per Missam, et applicationem fructus e thesauro Ecclesiæ anima, pro qua legitur, liberetur e purgatorio : unde in hoc consistit illud privilegium seu vis sacrificii oblati, quod per concessionem Papæ habeat ex thesauro Ecclesiæ annexam tantam satisfactionem, quæ pœnam ab anima luendam adæquet, vel sola, vel conjuncta simul cum satisfactione proveniente a Sacrificio, adeo ut ista Pontificis actio sit actus justitiæ commutativæ talis, qualis inter Deum et Creaturam datur. Et hæ satisfactiones adjunguntur Sacrificio, non per modum absolutionis, cum Pontifex non habeat jurisdictionem in animam purgantem, sed per modum solutionis seu suffragii, quo non obstante dicendum est, quod Papa hic utatur potestate clavium, quæ se extendit ad utrumque modum satisfaciendi, Pasq. *q*. 729 [1].

§ 2. Quando Papa exprimit, debere esse 519
Missam de *Requiem*, si legatur alia, non obtinetur Indulgentia. Si tantum requirat Missam, Peliz. et Silv. *c*. 1. putant posse esse Missam aliam, sed Quarti, Pasq. *q*. 731. Gob. *n*. 650. ex declaratione Cardinalium dicunt, debere esse de *Requiem*.

§ 3. Si concedatur, ut liberetur anima etiam 520
per aliam Missam, quam de *Requiem*, addenda est collecta pro defuncto, exceptis festis primæ classis, Gob. *nu*. 651. Estque probabilius, non sufficere commemorationem pro defuncto sub solo *Memento*, quamvis id putent Nav. Bellarm. Garz. Castr. et alii apud Gob. *n*. 652.

§ 4. Privilegium altaris non censetur con- 521
cessum nisi pro diebus deputatis, et quando per Rubricas licitum est celebrare de *Requiem*, *Alviset*. apud Gob. *n*. 554. ex declaratione Cardinalium. Quod si Papa det privilegium lucrandi diebus alioqui prohibitis, putat *Sylvius* hoc ipso potestatem dari, ut illis diebus legatur de *Requiem ;* sed oppositum constat ex dictis *n*. 509. quia volunt per aliam Missam obtineri, quod obtineretur per Missam de *Requiem*.

§ 5. Si in Brevi habeatur, ut quotidie ad 522
tale altare legantur saltem septem Missæ, *Sylv*. putat non obstare, si per accidens bis aut ter tot Missæ non legantur, dummodo

[1] Per indulgentiam altaris privilegiati si spectetur mens concedentis et usus clavium potestatis, intelligenda est indulgentia plenaria quæ animam statim liberat ab omnibus purgatorii pœnis. Si vero spectetur applicationis effectus, intelligenda est indulgentia cujus mensura divinæ misericordiæ beneplacito et acceptationi respondet. (S. C. 1. 28 jul. 1840).

Sacerdos qui Missam celebrat, v. g. pro defuncto, eique applicat indulgentiam plenariam altaris privilegiati, potest etiam eodem die vi communionis in Missa peractæ lucrari aliam indulgentiam plenariam vel sibi vel defunctis applicabilem, si ad eam lucrandam præscribatur communio. (S. C. I. 22 feb. 1847).

Sacerdos accepto stipendio pro celebrando in altari privilegiato, si habeat privilegium personale altaris privilegiati, potest hac ratione celebrare etiam in altari per se non privilegiato. (S. C. I. 16 feb. 1852).

Missa in altari privilegiato lecta est privilegiata, licet neque stipendium offerens neque celebrans intentionem habeant privilegium applicandi. (S. C. I. 12 mart. 1855).

Privilegium manet, non obstante quod altare sub eadem invocatione de novo ædificatum fuerit in alio quidem loco, sed in eadem Ecclesia. S. C. I. 13 sep. 1723. Sufficit quod sit benedictum (17 ap. 1752).

Quando etiam die simplici, sacerdos prohibetur dicere Missam de *Requie* ob expositionem SSmi, stationem in Ecclesia vel alia solemnitate, Missa privilegio fruitur perinde ac si esset de *Requie* (Decretum *urbis et orbis* 11 april. 1864.) Quod pariter declaratum fuit de Missa in festo *Duplici*. (*Creditæ Nobis* Alex. II, 22 janv. 1667. *Cum felicis recordationis* Clem. IX, 23 sept. 1669. *Alias postquam* Inn. XI, 4 maii 1688.) (*Edit.*)

alias censeatur semper fieri : id enim intelligi debet moraliter, nam etiam die Jovis, Veneris et Sabbati in septimana Sancta non dicuntur tot Missæ.

523 § 6. Si Ecclesia, in qua est tale altare, destruatur, manente altari, perit privilegium, uti decisum esse testantur Dian. Gob. *n.* 657.

524 § 7. Effectum illum liberationis animæ non esse absolute infallibilem, sed tantum ex benigna Dei acceptatione, docent S. Bonav. Ric. Dur. Caj. Cord. Bon. Laym. Amic. et alii multi cum Pasq. *q.* 729. et Dicast. *t.* 9. *dub.* 18. quia Deus, qui est supremus Judex, non tenetur, nec promisit se acceptaturum commutationem pœnæ debitæ. E contra si impleantur conditiones requisitæ, esse infallibilem tenent S. Thom. Ledesm. Sot. Valent. Con. Less. Fill. Castr. Dian. Gran. Lug. Tan. Mendo *d.* 13. *n.* 96. Arr. *d.* 15. *s.* 1. optime Suar. *d.* 97. *s.* 10. ubi ostendit Aug. Chrys. et Cyrill. idem sentire. Bellarm. *l.* 1. *de Indulgentiis c.* 14. neutram sententiam audet reprobare, vocatque priorem valde rationabilem, posteriorem valde piam. Rationes utrinque fuse discutiunt Mendo supra et Gob. *a n.* 658 et iterum de Indulgentiis *a n.* 483.

525 § 8. Quando in Bulla concessionis habetur dari privilegium, v. g. ad septennium, hoc septennium videtur incipere non a die gratiæ concessæ Romæ, sed a die publicationis factæ, quia Papa vult usum illius esse pro septennio, usus autem non est ante approbationem Episcopi, et publicationem, uti habetur in Trid. *s.* 21. *c.* 9. *de Ref.* Ita censuerunt hactenus Auctores, sed emanavit

Decretum hoc S. Congregationis Indulgentiis, et S. Reliquiis præpositæ.

Discusso dubio in Sac. Congr. Indulgentiis, et S. Reliquiis præposita, an attentis verbis, quæ in Brevibus Indulgentiarum apponi solent, *Præsentibus ad septennium tantum valituris*, septennii initium a die publicationis Brevis desumendum sit. Eadem S. Cong. die 18. Maji 1711. declaravit, non a die publicationis, sed a die datæ Brevis septennii tempus incipere. Et facta relatione Sanctissimo Domino nostro per me infrascriptum Secretarium die 20. ejusdem mensis, Sanctitas sua Congregationis sententiam approbavit.

J. M. Card. Gabriellus Præf. Raphael Cosmus de Hieronymis Secr. Romæ, typis Cameræ Apostolicæ 1711.

526 § 9. Probabile est privilegium altaris pro liberanda anima adhuc vigere pro Soc. JESU, si ex concessione Generalis applicetur locis, et personis per Provinciales designandis, nam Societas habuit privilegium illud, uti constat tum ex illis quæ habet Gob. *n.* 651. 656. tum ex Responsis Romanis, V. *Altare,* ubi dicitur, illud altare esse privilegiatum, quod Provincialis denominaverit, ita ut etiam externi Sacerdotes in eo celebrantes possint liberare animam. Deinde additur, Sacerdotes de Societate, quibus privilegium fuerit applicatum, posse liberare animam in quocumque altari legant Missam, et quamvis non de *Requiem,* dummodo addant collectam pro defunctis; hoc autem privilegium fuit perpetuum, nec videtur esse revocatum : ergo.

Dices 1. Privilegia vivæ vocis, quale hoc fuit, revocata sunt per Greg. XV. et Urb. VIII. Resp. Quamvis *l.* 1. *n.* 850. dixerim, revocata esse, *et ibi n.* 861. idem insinuaverim etiam de privilegiis, quæ concernebant Indulgentias, tamen valde probabile manet, hæc ultima privilegia non esse revocata, præsertim quoad Indulgentias pro solis defunctis, quale est hoc privilegium : nam nulla privilegia vivæ vocis concernentia Indulgentias esse per dictos Pontifices revocata, docent absolute *Escob. Pollic. Bordon. Peirin.* ac probabile agnoscunt *Lez. et Gob.* tenueruntque velut probabilius Revisores Romani in resolutione data ad hanc provinciam 12. Septembris 1694. quorum ratio fuit. 1. Quia *Cardin. Lugo* testatus est ex relatione multorum fide dignorum Urb. VIII. post revocationem ultimam a se factam declarasse non fuisse suam intentionem revocare Indulgentias viva voce datas. 2. Quia in revocatione non fit expressa mentio de Indulgentiis, quæ cum sint maximum privilegium, sicuti non censentur concessæ nomine aliarum gratiarum, ita nec censeri debent sublatæ per generalia nomina, nisi de illis expressa fiat mentio. 3. Quia Indulgentiæ nulli præjudicant, neque earum usus vergit in detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ, cujus observatio fuit finis et scopus Pontificum, uti exprimitur in Bullis revocatoriis.

Dices 2. In præfatione novi compendii privileg. Societatis dicitur : *Porro nullis aliis gratiis et privilegiis, quacumque etiam communicatione Societati nostræ illa competant, quæ in hoc compendio comprehensa non sint, uti unquam licebit :* hoc autem privilegium non comprehenditur in novo compendio : ergo. R. Non licebit uti, nisi specialiter communicetur a Generali, nam statim additur, *si tamen illorum usus,* id est privilegiorum, quæ hic compre-

hensa non sunt *alicubi necessarius fuit, is a Præposito Generali impetrandus erit;* hoc autem privilegium a Generali impetrant, et nobis communicant Provinciales : ergo.

527 *Quæst.* 76. — *Quid specialiter notandum sit circa Missas in festo Nativitatis Christi?* R. seqq. § 1. Tres hac die permittuntur in honorem triplicis Nativitatis Domini, æternæ ex Patre, temporalis ex Matre, spiritualis in anima justi. Notant tamen Bon. Barb. Lean. *n.* 447. nequidem Parochum teneri ad tres, quia est tantum permissio, et privilegium legendi plures : recte tamen monent Gob. et Sporer *n.* 546. debere observare morem suo loco receptum. Addunt *Suar. Gav. Avers. Leand.* has Missas legi posse ante auroram, sed notat Pignat. *t.* 7. *cons.* 25. ex declarationibus S. Congr. quarum unam referam *n.* 2055. Decreto 221. non posse omnes tres consequenter dici a media nocte, neque tum esse laicis Communionem ministrandam. Addunt *Suar.* et alii, eum qui unicam Missam vult legere, posse quamcumque; suadent tamen *Arnaud. et Lohn.* ut legat tertiam, quia oratio illius concordat cum Officio : alii suadent, ut accipiat accommodatam tempori, quo legit, nempe si legat in nocte, ut accipiat primam; si in aurora, secundam; si in pleno die, tertiam : quamcumque autem legat, si legat unicam, debet in ea facere commemorationem S. Anastasiæ. Nec licitum est legere duas Missas et loco tertiæ communicare more laico, ut dictum est *n.* 242.

§ 2. Communior praxis in Germania habet, 528
ut in primis duabus Missis non fiat prima purificatio [1] solius calicis, sed sumpto sacro Sanguine, statim fiat ablutio digitorum supra calicem : interim tamen dicitur utraque precatio alias dici solita in purificatione calicis, et ablutione digitorum, *Gav. Arnaud.* Vinum autem illud effunditur in aliud vas impositum corporali et palla tectum, calixque extergitur. Romæ Leodii, et alibi alia est praxis, quæ ibi servanda est.

§ 3. Si jejunium esset fractum etiam inad- 529
vertenter, non debet ulterior Missa legi. Quandonam autem frangatur jejunium requisitum ad Communionem, dictum est *in p.* 1. *n.* 550. *et a n.* 560. ex quibus resolvitur hic casus : Titius in prima Missa incogitanter sumpsit in os quinque aut sex guttulas ablutionis, sed reflectens et non audens vel expuere, quia sacræ species erant admistæ, nec deglutire, ne fracto

[1] Imo non debet fieri in prima, et secunda Missa Calicis purificatio. Extat apud Meratium in *Ind. Decret.* T. 1. n. 563. Decretum S. C. 16. Septemb. 1702. quo purificatio ist hæc vetatur.

Illicita prorsus est, ut merito annotat P. Zacharias, praxis illa. In Natali Domini et quoties in eadem Ecclesia bis in die celebrat Sacerdos, purificatio digitorum fit in aliquo alio vase. — Quod si bina celebratio fiat in dissitis Ecclesiis, servanda est sequens instructio, a S. R. Congregatione emanata :

INSTRUCTIO.

Ejusmodi autem Instructio, quam ad mentem et ex mandato S. Congregationis idem Emus et Rmus Cardinalis della Genga Sermattei una cum R. P. D. Andrea Maria Frattini sacræ fidei Promotore digessit, est prout sequitur.

Quando sacerdos eadem die duas Missas dissitis in locis celebrare debet, in prima dum divinum Sanguinem sumit, eum diligentissime sorbeat. — Exinde super corporali ponat calicem, et palla tegat, ac junctis manibus in medio altari dicat : *Quod ore sumpsimus, etc.*, et subinde aquæ vasculo digitos lavet dicens *Corpus tuum, etc.* et abstergat.

Hisce peractis, calicem super corporali manentem adhuc, deducta palla, cooperiat, ceu moris est, scilicet primum purificatorio linteo, deinde patena ac palla, et demum velo.

Post hæc missam prosequatur, et completo ultimo evangelio, rursus stet in medio altari, et detecto lalice inspiciat an aliquid divini Sanguinis necne ad imum se receperit, quod plerumque continget. Quamvis enim sacræ species primum sedulo sorptæ sint, tamen dum sumuntur, quum particulæ quæ circum sunt, undequaque sursum deferantur, nonnisi deposito calice ad imum redeunt. Si itaque divini Sanguinis gutta quædam supersit adhuc, ea rursus ac diligenter sorbeatur, et quidem ex eadem parte, qua ille primum sumptus est. Quod nullimode omittendum est, quia sacrificium moraliter durat et superextantibus adhuc vini speciebus ex divino præcepto compleri debet.

Postmodum sacerdos in ipsum calicem tantum saltem aquæ fundat quantum prius vini posuerat, eamque circumactam, ex eadem parte qua sacrum Sanguinem biberat, in paratum vas demittat. Calicem subinde ipsum purificatorio linteo abstergat, ac demum cooperiat, uti alias fit, atque ab altari decedat.

Depositis sacris vestibus et gratiarum actione completa, aqua e calice dimissa pro rerum adjunctis vel ad diem crastinum servetur (si nempe eo rursus sacerdos redeat missam habiturus) et in secunda purificatione in calicem demittatur, vel gossipio, aut stupa absorpta comburatur, vel in sacrario, si sit exsiccanda relinquatur, vel demittatur in piscinam.

Quum autem calix, quo sacerdos primum est usus, purificatus jam sit, si ille ipso pro missa altera indigeat, eum secum deferat : secus vero in altera missa diverso calice uti poterit.

De quibus omnibus facta postmodum Sanctissimo Domino Nostro Pio Papæ IX per subscriptum Secretarium fideli relatione, Sanctitas Sua resolutionem Sacræ Congregationis cum adnexa Instructione approbare dignata est.

Die 11 martii 1858.

C. Episc. Albanen. Card. Patrizi S. R. C. Præf.
H. Capalti S. R. C. Secr.

jejunio impediretur ab aliis Missis legendis, tamdiu in ore retinuit, donec ore saliva repleto nihil amplius reperiretur de vino, sicque deglutit tanquam salivam. *Quæritur*, an manserit jejunus. R. *Sporer* dubitavit, propendens magis, quod fractum esset jejunium, quod omnino puto fractum fuisse, quia vinum illud non poterat dici se habere per modum salivæ, ut colligitur ex dictis *p.* 1. *n.* 566. Nec saliva illa videtur potuisse sufficienter diluere vinum, adeoque dici debuit potius saliva descendere per modum vini, quam vinum illud per modum salivæ.

530 § 4. Quamvis *p.* 1. *n.* 459. dixerim guttas vini interne adhærentes, et non vicinas fundo calicis melius excludi ab intentione consecrandi, tamen in his duabus primis Missis melius in intentione includuntur, ne postea sumatur aliquid non consecratum et frangatur jejunium. Idem forte suaderi posset de parvis partibus panis, quæ jacent in eo loco corporalis, unde postea colliguntur particulæ, et cum sacro Sanguine sumuntur, nam si non fuerint consecratæ, etiam frangunt jejunium; sed quoad has Ecclesia non videtur tam scrupulose requirere jejunium,

531 *Quæst.* 77. — *Quomodo defectus in Missa sint corrigendi vel supplendi?* R. § 1. Defectus, qui non sunt circa substantiam Missæ, non sunt supplendi, si quis longe progressus sit, vel per hoc deberet invertere ordinem Missæ, Pasq. *q.* 597. Gob. *in Except. t.* 3. *num.* 777. Hinc longius progressus non teneris supplere omissionem orationis etiam in canone aut similis actionis, tum quia vix fiet sine nota, tum etiam quia omnia, quæ hic dicuntur vel aguntur, ita sunt connexa, ut si a propriis locis extrahantur, non cohæreant, S. Th. Suar. Con. Bon. Castr. *t.* 22. *p.* 11. *n.* 6. Addunt cum aliis multis Gob. *n.* 42. et Quarti *q. præmiali s.* 2. *p.* 2. *et s.* 6. *p.* 4. etiam ideo non teneri post errorem positum, quia Rubricæ de defectibus corrigendis sunt tantum directivæ non obligantes sub culpa : hinc si omisisti *Gloria*, vel *Credo*, cum dicendum esset, et aliquantum es progressus, non est repetendum, *Suar. Gav. Gob.* nec si paulo post recorderis, inquit *March.* Imo nec si statim post *Oremus* vel *Dominus vobiscum*, quia non fiet sine turbatione populi vel confusione celebrantis.

532 § 2. Si quis initio omiserit aliquam orationem, quam dicere debebat, addat illius secretam et postcommunionem; si autem omiserit etiam secretam, Lohn. et Gob. *n.* 780. volunt omitti etiam postcommunionem.

§ 3. In dubio, an aliquid non essentiale omiseris, nihil teneris repetere, consultum tamen est, si sit aliquid grave, et non longe processisti, S. Th. et alii apud Lohn. *p.* 2. *tit.* 35. Et universaliter in dubio, an aliquid non essentiale sit supplendum, hoc est, eligendum, quod minorem admirationem, et commotionem causabit in adstantibus, in ista enim actione debet Sacerdos ostendere se irreprehensibilem, uti ex S. Th. et aliis notat Pasq. *q.* 297. *in fine.* Sic S. Th. 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ait : *Ubi difficultas occurrit, semper accipiendum est, quod habet minus de periculo.* Et Suar. *d.* 84. *s.* 2. ait : *Si unusquisque in eo casu id facit, quod magis expedire censuerit, non peccabit; illud solum præ oculis habendum est, ut scandalum semper caveatur.* Itaque quia sæpe oriri potest Sacerdoti perplexitas in Missa, ita ut nesciat quid potius facere debeat, *Suar.* supra, aliique multi cum Pasq. *q.* 210. *n.* 7. dant hanc regulam, ut consideret, quidnam videatur esse minus incommodum, et hoc bona fide faciat. 533

§ 4. Si suboriatur prudens dubium circa valorem peractæ consecrationis, putant quidem Nugn. et Gob. *n.* 791. celebrantem non teneri reiterare, si plus propendeat in hoc, quod nihil essentiale neglectum sit, sed oppositum tenendum est secundum dicta *p.* 1. *n.* 123. Recte tamen monent omnes cum Aversa *q.* 11. *s.* 16. non esse facile admittenda ejusmodi dubia, cum ordinarie sint scrupuli. et ideo etiam Rubrica *p.* 3. *tit.* 5. *n.* 2. dicit iterandam esse consecrationem, si valde probabiliter dubitet se aliquid omisisse, Pasq. *q.* 318. dicit si probabilitas sit fundata. 534

§ 5. Putant Tamb. et Gob. *n.* 775. si dubium v. g. de sufficientia materiæ oriatur post consecrationem, Sacerdotem debere pergere, et judicare omnia esse facta valide, quia est quædam possessio pro eo, quod omnia fuerint sufficientia, talia enim antea habebantur, nec jam certo scitur contrarium. Sed oppositum merito tenent Avers. *sup.* et Pasq. *q.* 301. quando dubium est prudens; alioquin Sacramentum relinqueretur in periculo non integritatis, in quo esset gravis irreverentia. Unde multo magis si prudens dubium oriatur ante consecrationem, vel deponi debet per aliam rationem prudentem, vel substituenda est alia materia certa, ne subeatur periculum invalide consecrandi. Etsi prior materia fuerit oblata, sumenda est cum purificatione calicis. Si haberi non posset alia materia certa, Tamb. *de Sacrif. l.* 2. *c.* 8. § 5 putat posse pergere, si inceptus 535

sit canon, quia cum incepta sit veluti substantia Sacrificii, videtur melius esse deposito dubio consecrare sub conditione, si materia valeat, quam abrumpi : sed si haberi posset alia materia certa, petenda esset, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis. Denique si probabile dubium oriatur post sumptionem, Pasq. *q.* 318. dicit, quamvis etiam probabile esset materiam fuisse validam, nihilominus esse supplendam illam consecrationem, ne Sacrificium relinquatur in periculo non integritatis.

536 § 6. Si nimis diu esset exepctanda alia materia pro supplendo defectu consecrationis in utraque specie, pergendum est, omissis illis, quæ ad deficientem speciem pertinent; Rubrica enim dicit aliquandiu, expectandum. Idem dicunt Bon. Gob. *n.* 400. Lohn. *supra*, si materia alia per medium populum esset afferenda cum scandalo, sed Vasq. et Aversa § 6. recte notant hic non esse periculum veri scandali dandi, quia homines tantum judicabunt errorem casu intervenisse.

537 § 7. Sacerdos latinus, si post consecrationem resciat panem fuisse ineptum consecrationi, potest pro complendo Sacrificio uti pane triticeo fermentato, si azymus haberi non posset, et absit scandalum, quia præceptum divinum de complendo Sacrificio prævalet humano de adhibendo azymo, Pasq. *q.* 47. *n.* 5. Henao *num.* 763.

538 § 8. Qui aliquid omissum supplet, nil debet repetere, nisi quod omisit, dummodo id suppleri possit se solo, quia nempe suam de se significationem habet, S. Th. Lohn. *sup.* Et suppletio consecrationis panis fiat ab illis verbis : *Qui pridie;* calicis autem ab illis, *Simili modo.* Nec debet iterum elevare hostiam, vel calicem, debet tamen præmittere oblationem saltem mente conceptam.

539 § 9. Si post consecrationem utramque factam una tantum e speciebus vel casu, vel aliter deficeret, v. g. quia effunderetur totus Sanguis, ita ut nihil, nequidem quod lambi posset, remaneret, aut si Sanguis veneno inficeretur, solum novum vinum esset offerendum et consecrandum, S. Th. Sot. Castr. Avers. Tamb, Pasq. *q.* 302. Henao *n.* 1745. E contra si deficeret utraque species, aut utraque veneno infecta esset, nihil esset supplendum, quia non remaneret Sacrificium, quod suppleri posset, et si celebrans suppleret, bis eadem die sacrificaret, nec consumptio, quæ postea fieret, compleret Sacrificium præteritum, sed solum illud, quod de novo esset factum, Pasq. *sup.* Henao *n.* 1742. Putant quidem probabile esse Pasq. *q.* 300 *et* 320. et Quarti *q.* 3. *tit.* 10. *n.* 6. *dub. et concl.* 1. quod possit de novo consecrari utraque species, ne cultus ille ritualis Missæ, qui per se ordinatur ad complendum Sacrificium, maneat vacuus, et falsus; sed Henao *n.* 1771. non acquiescit, nam si cultus ille fuit vacuus, et falsus, quando ponebatur, non potest jam reddi alius; si talis non fuit, nec talis fiet, licet omittatur consecratio. Quid autem faciendum sit, si utraque vel alterutra e speciebus consecratis constanter vel ad tempus transformetur aut dispareat, dixi *p.* 1. *n.* 475. Potestque videri Pign. *t.* 9. *cons.* 98.

§ 10. Si neutra consecratio fuisset valida, 540
hic defectus non esset supplendus, quia Sacrificium ex nulla parte esset positum, unde si tum fiat utraque consecratio, reipsa prius inchoabitur Sacrificium, Aversa § *Quarto.*

§ 11. Si sacræ species vini fulminentur vel 541
inficiantur veneno, purificatorium potest illis imbui, ut sic exsiccentur. Si Sacerdos unam vel utramque speciem revomat, nihil est supplendum, uti recte Pasq. *q.* 305. *n.* 4. contra *F. Lugo*, quia Sacrificium est completum, et Communio peracta, quæ etiam habuit suum effectum gratiæ, secundum dicta *p.* 1. *n.* 415. Et si nemo sit, qui tales species sumere velit, debent dilui aqua, donec dispereant, et aqua illa accipienda est linteo, quod exsiccetur, Gob. *et alii.*

§ 12. Si hostia e manu decidat in sacrum 542
Sanguinem, et tota madefiat, non debet extrahi, sed dicantur omnia de more, fiantque utræque cæremoniæ supra calicem, et simul sumantur hæ species, dicendo : Corpus et Sanguis Domini nostri etc. Quod si posset, deberet recipi pars hostiæ non madefacta ad cæremonias omnes circa illam perficiendas.

§. 13. Si Sacerdos, postquam ab altari dis- 543
cessit, adverteret defectum. v. g. se unam speciem non consecrasse valide, redire non debet, nec aliquid supplere, quia prior actio jam censetur completa, Pasq. *q.* 298. *n.* 9. Aversa § *Quinto.*

Quæst. 78. — *Quid facere debeat Sacerdos,* 544
si sumens calicem advertat se pro vino habuisse aquam, aut dubitet, an non sit acetum? R. Præter illa quæ habet Busemb. relatus *p.* 1. *n.* 550. notanda sunt seqq. § 1. Si fuit aqua, et aliquid illius in os sumpsit, hoc deglutiat, reliquum autem, si illi adhuc innatet particula hostiæ consecratæ, infundat alteri calici, et reponat in corporali : si autem particulam illam simul hauserat, illud, quod superest,

infundat vasi mundo postea sumendum cum prima ablutione. Deinde abstergat calicem, infundat de more vinum et aquam, aut si velit, et maxime si parvæ quantitati aquæ adhuc innatet particula hostiæ, retineat hæc in calice, et affundat vinum pro nova consecratione; quod si multum aquæ superesset, potest partem effundere in dictum vas mundum, et cum aliqua aqua retinere partem hostiæ in calice, ac effundere vinum consecrandum.

515 § 2. Putant multi cum S. Th. *q.* 83. *a.* 6. *ad.* 4. in eo casu iterum consecrandam esse novam hostiam, incipiendo a verbis : *Qui pridie quam pateretur*, estque consultius, saltem si celebretur privatim, nam cum species panis sint sumptæ, non videntur amplius posse conficere unum Sacramentum cum speciebus vini, quod necdum fuit positum in altari, nec simul oblatum est. E contra Scot. Nav. Suar. Con. Laym. Dicast. Avers. *q.* 11. *s.* 16. § *Octavo*, Tamb. *de Comm. c.* 2. *n.* 31. Gob *in Exp. t.* 3. *a n.* 770. Lohn. *de Sac. p.* 2. *tit.* 35. aliique plures quam 40 gravissimi Auctores cum Pasq. *q.* 299. volunt tum offerri solum calicem, et consecrari, incipiendo a verbis *Simili modo*, quia *c. Pastoralis, et c. Presbyter*, de Sacramentis non iterandis dicunt duo Pontifices in talibus non esse aliquid iterandum, sed caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum. Quod *Conf.* nam aliter non diceretur compleri Sacrificium inceptum, sed aliud integrum de novo poni. Et utramque sententiam, si in publico celebretur, approbat Rubrica Missalis.

546 § 3. Quod attinet ad vinum aliquantum acescens, adhiberi potest sine ullo scrupulo, inquit Gob. *n.* 54. post *Suar.* est enim reipsa vinum, et praxis habet, ut etiam a viris probis et doctis adhibeatur, præsertim ruri. Si tamen esset ita acidum, ut prudenter dubitaretur, an esset acetum, tenendum esset quod dixi *n.* 535.

547 *Quæst.* 79. — *Quomodo Missa aliquando sit per alium complenda?* R. § 1. Quando celebrans ita infirmatur, ut pergere nequeat quamvis Canon sit inceptus, imo et forma primæ consecrationis, si hæc necdum absoluta sit, nihil debet per alium suppleri, quia nulla pars Sacrificii adhuc posita est, S. Th. Pasq. *q.* 324. Aversa *q.* 11. *s.* 6. § *Quare*, contra multos alios. Si vero consecravit saltem unam speciem, alius si adsit jejunus, aut in defectu etiam non jejunus Sacerdos, supplere debet, ne Sacrificium sine altera consecratione vel sumptione maneat substantialiter incompletum.

§ 2. Si celebrans deficiat post sumptionem 548
utriusque speciei, nihil est supplendum, quia expleta est tota substantia Sacrificii. Si deficiat post sumptionem solius Corporis Christi, *Bon.* putat nihil opus suppleri, sed calicem postea posse sumi in alia Missa, quia videtur essentialiter posita substantia Sacrificii : sed alii cum Avers. *supr.* et Pasq. *q.* 325. melius contradicunt, quia de substantia Sacrificii est etiam utraque sumptio.

§ 3. Omnes, etiam excommunicati et irre- 549
gulares, si alii desint, tenentur hic supplere, quando possunt sine gravissimo incommodo, quia videtur esse minor irreverentia, quam non compleri Sacrificium, Pasq. *q.* 330. contra Herinq. Sot. Sa, et *alios*. Hinc Tamb. *de Sacrif. l.* 2. *c.* 8. § 1. *n.* 2. dicit quærendum esse, qui etiam post sex vel septem horas suppleat. E contra Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 806. putat non esse diutius quærendum quam per unam circiter horam, et consentit Pasq. *q.* 328. dicens non longum tempus debere intercessisse, sed requiri unum tempus morale, alioqui censendum non esse unum Sacrificium, Unde quia Sa, *v. Missa n.* 38. docuerat etiam sequenti die esse ab alio peragendum, ubi prior desierat, et sic complendum Sacrificium, hoc correxit Magister sacri Palatii recte volens sequenti die sumi in alia Missa, quod superesset, quia peracta actio tota hesternæ Missæ, nec censeretur esse idem Sacrificium; potestque de hoc videri Henao Parergo 20.

§ 4. Secundum Pasq. *q.* 332. obligatur sup- 550
plere etiam existens in peccato mortali, de quo conteri non posset, putat enim minorem esse irreverentiam Sacrificium fieri vel sumi in mortali, quam relinqui imperfectum.

§ 5. Si Episcopus ordinans Sacerdotes defi- 551
ciat post consecrationem solius panis, nec haberi possit alius Episcopus, secundum Amicum, et Henao *a n.* 1791. posset alius veteranus Sacerdos substitui, et præire Neo-presbyteris in consecratione calicis, ne turbentur vel errent. Si autem Episcopus deficeret post consecrationem utriusque speciei, possent soli Neo-presbyteri peragere, uno illorum postea ad aram sumente utramque speciem, Dian. *p.* 8. *t.* 1. R. 44. Avers. *q.* 10. *s.* 2. § *Sic ergo.* Alius autem Episcopus deberet illis imponere manum pro accipienda potestate absolvendi a peccatis.

§ 6. Si Sacerdos in infirmitatem lapsus 552
posset sumpto, v. g. jusculo ad vires revocari, melius esset hoc fieri, et ab eo etiam non jejuno compleri Sacrificium, quam substitui

alium quamvis jejunum : præceptum enim ut sit idem, qui incipit et perficit, prævalet præcepto jejunii, Gob. *supra.*

553 § 7. Si dubium sit, an prior Sacerdos aliquid consecrarit, potest consecrari nova materia absolute, et prior sub conditione, uti habent S. Th. Sot. Silv. Bonac. Dicunt tamen Dic. Quart. Pasq. *q.* 326. melius esse solam priorem sub conditione consecrari.

554 § 8. Convenit, ut Sacerdos supplens secundam consecrationem faciat intentionem secundum intentionem illius, qui defecit; cum enim Sacrificium ex parte sit positum ex illa intentione, quæ mutari non potest, congruum est, ut ex eadem compleatur. Si tamen supplens absolute vellet aliam intentionem, recte docent Aversa § *Debitis*, et Spor. *n.* 449. hujus intentionem prævalituram, quia effectus non confertur, nisi expletum sit Sacrificium, et sicuti si Sacerdos deficiens mutasset intentionem ante consecrationem calicis, posterior intentio prævaluisset, ita etiam prævalet intentio supplentis.

555 § 9. Potest dari, attamen non est obligatio dandi partem hostiæ consecratæ Sacerdoti, qui defecit. Si tamen deesset alia hostia et muniri deberet viatico, danda illi esset pars, Pasq. *q.* 334.

556 *Quæst.* 80. — *Quid agendum sit, si vinum vel Sanguis congeletur, aut non congeletur?* R. § 1. Vinum congelatum necessario debet solvi, priusquam consecretur, nam aliqui putant esse materiam dubiam, uti habet Busemb. relatus *p.* 1. *n.* 434. Solvi autem potest complectendo calicem manibus, vel ignem aut calidos pannos applicando.

557 § 2. Si apud Græcos sacer Sanguis congeletur, facile solvitur, nam Græci infundunt calici aquam ferventem immediate ante Communionem, ut significent cum sanguine e latere Christi morientis fluxisse aquam naturalem, uti refert Arcud. *l.* 3. *c.* 39. id autem illicitum est apud Latinos : hinc solvi debet, ut dictum est de vino, aut etiam solvi potest digito. Improbant autem Suar. et Gob. *in Exp. tr.* 3. *n.* 55. tanquam irreverentiam, si solvatur halitu.

558 § 3. Ne fiat congelatio, potest calidum ferrum, silex vel globus æneus mundo linteo involutus imponi calici usque ad infusionem vini, ut sic calefiat totus, Gob. *in app. ad n.* 65. Commodius tamen est carbones accensos ad latus corporalis admovere, et quandoque illis obvertere calicem.

Quæst. 81. —*Quid adhuc circa celebrationem* 559
Missæ sit observandum? R. seqq. § 1. Sa ait Missam celebrari debere cum A. B. C. D. id est, Alte, Breviter, Clare, Devote ; quas omnes particulas recte explicat Gob. *in Exp.* t. 3. *n.* 313. Addit *Gav.* debere celebrari etiam cum E, id est, Exacte secundum Rubricas. Quo ad brevitatem attinet, Synodus Coloniensis anno 1662. *p.* 91. vult mediam horam impendi Missæ privatæ. Pro Sacerdotibus Soc. JESU, P. *Mutius* 20. Mart. 1628. declaravit impendendam esse mediam horam ad altare, id est, a formatione crucis in Introitu usque ad finem ultimi Evangelii. Sane valde indecorum est festinare in Sacrificio, nam festinans significat, ac si censeret perditum vel minus bene collocatum tempus, quod ponitur ad aram, cum tamen sæpe ante vel post Sacrificium longas horas det otio aut inutilibus fabulis. Si aliquando causa esset solito citius celebrandi, cavendum, ne populus advertat, quod festinetur, sed debet publica plene enuntiari cum gravitate, et tarditate ; lucrum autem temporis potius quærendum est sub utroque *Memento* vel sub aliis, quæ secreto dicuntur, omittendo privatas devotiones, et non sistendo inter actiones. Vanissimum autem esset quærere gloriam in legenda celeriter Missa. Pro formanda ante Missam intentione secundum quadruplex genus Sacrificii, utilissime legetur Card. Bona *de Miss. c.* 4. § 6. 8. *et seqq.* Et cum S. Bonav. *de purit. cons. c.* 9. putet Sacerdotem obligari ad rememorandam Christi passionem. Bona § 13. tradit praxim illius rememorationis, et § 14. addit devotas orationes pro dispositione ad Missam.

§ 2. Urb. VIII. Const. 161. et Synodus Co- 560
lon. pag. 88. prohibent, ne ullus Clericus, vel laicus ante Missam vel communionem sumat tabacum nasale, si autem tabacum traheretur fumo, adhuc magis dedeceret, uti notant Auctores cum Busemb. relato *p.* 1. *num.* 550. et multo maxime dedeceret, si masticaretur. An vero tunc frangeretur jejunium, dictum est de illo *n.* 550. *et* 569 [1].

§ 3. Guttæ ad infusionem vini et aquæ calici 561
inspersæ absterguntur purificatorio, vel calix circumagitur, ut cum reliquo vino continuentur. *Gav. Lohn.* Si tamen utrumque negligatur, nullum est peccatum, inquit Tamb. *de*

[1] Vide Benedictum XIV. *de Syn. Diœc. l.* 7. *c.* 63.

Sacrif. l. 2. *c.* 1. § 3. *n.* 29. Neque convenit, ut illa abstersio fiat immediate ante consecrationem, *Tamb.* Cum autem celebrans lavat manus, interea dum abstergit et decurrit psalmum *Lavabo*, corpus et vultus vertitur versus medium altaris.

562 § 4. Episcopus, qui in canone nominatur, est Episcopus celebrantis, ut habet praxis et communius tenent Auctores apud Lohn. *p.* 2. *t.* 21. *n.* 4. quamvis Arnaud. Gav. et Gob. *n.* 749. dicant a S. Cong. declaratum esse, quod nominandus sit Episcopus loci, in quo celebratur et non præcise celebrantis, de illa enim declaratione non scitur authentice. Praxim bonam faciendi *Memento* pro vivis et defunctis tradit *Bona* supra § 7.

563 § 5. Patena [1] post *Pater noster* supposita hostiæ non deponitur in medio altaris, ubi jacuit hostia, sed ad latus dextrum, ne particulæ in altari relictæ exterius patenæ adhæreant; hostia autem relinquitur ad latus sinistrum patenæ, ut immineat eidem loco, in quo ante jacuit, sic enim postea etiam facilius ex illa tantum parte patenæ colliguntur particulæ, nisi forte longius transilirent.

564 § 6. Fractio hostiæ ante *Agnus Dei*, commodissime fit, si a parte superiore usque ad inferiorem prius inducatur plica, quam postea sequitur facilis distractio. Postquam autem dextera deposuisti partem mediam, decerpis a parte inferiore quam tenet sinistra, particulam, quæ calici omittitur.

565 § 7. Hostia sumpta parum relinqui debet in lingua, ut affluente saliva humectetur, alioquin facile allidit, et adhæret palato. Quod si fiat, debet paulatim revelli lingua vel vino sumpto, non autem digito.

566 § 8. Lohn. *tit.* 25. vult calicem ebibendum apprehendi infra nodum, uti rubrica habet. *Gav. et Bauldrius* explicant de apprehensione in nodo ipso.

567 § 9. Si particula hostiæ adhæserit calici, decentius est, ut cum infuso vino adducatur, quam ut digito attrahatur ad labium calicis.

568 § 10. Melius est, ut sacer Sanguis uno haustu sumatur calice paulo diutius retento ad os. Et decens est, ut vinum pro purificatione sit ejusdem quantitatis, cujus erant sacræ species. Si autem sit minoris quantitatis, calix inflexus debet semel aut bis circumagi, ut abluatur pars calicis sacris speciebus tincta. Et tum debet hoc vinum eadem parte calicis sumi, qua sacer Sanguis sumptus est. Purificatio semel, ablutio ad summum bis hauriri debet. Indecorum est ita sugere calicem, ut populus audiat.

§ 11. Quando calix extenditur ad Ministrum 569
pro accipiendo vino purificationis, debet teneri in aere supra altare, et non deponi in altari; si tamen Minister sit nimis parvus, potest extra altare teneri.

§ 12. Missale secundum *Gav.* clauditur manu 570
dextera, ita ut clausura respiciat sinistram. Alii volunt clausuram semper verti ad medium altaris, sed cum Rubrica neutrum præscribat, uti nec in multis antecedentibus, hinc liberum est facere prout voles.

§ 13. In fine benedicturus populo coram 570
Episcopo habente jurisdictionem loci inclinat huic caput, quasi licentiam petens, et postea benedicit populo ab ea parte, in qua non est Episcopus, qui si sit in medio, celebrans benedicit stantibus ad latus Evangelii. Si Venerabile sit expositum, dicto, *Omnipotens Deus*, genuflectit, et se retrahit ad latus Evangelii, ibique benedicit populo, et non perficit circulum, nec iterum genuflectit, sed conversus inchoat ultimum Evangelium.

§ 14. Si celebrans ad ultimum Evangelium 571
non utatur libro vel tabella, tum signat altare, et postea se in fronte, ore et pectore. Si Venerabile sit expositum, non signat altare, cum illud jam benedicatur per Auctorem omnis benedictionis in altari expositum, sed signat aliquid aliud, v. g. pulvinar, Gav. Lohn. *tit.* 30.

§ 15. In fine Evangelii S. Joannis ad *Verbum* 572
Caro factum est, semper genuflectitur ad cornu altaris, nec debet celebrans convertere se ad medium, quamvis Venerabile esset expositum, *Lohn.* et alii contra *Arnaud.*

§. 6. Si ante vel post Missam, aut alias sit 573
exponendum vel reponendum Venerabile, ad *Panem de cœlo*, semper additur *alleluia;* preterquam a Septuagesima ad Sabbatum Sanctum. S. Cong. 23. Febr. 1666 [2].

[1] Consule Decreta 175. et 473. sub num. 2055. Aliqua invenies ad usum Patenæ accommodata.

[2] *Fictitium Decretum, aut si extat, huic certe derogatum est a S. C.* 5. *Julii* 1698. *apud Meratium T.* 1. in Ind. Decr. 523. *his verbis:* in expositione, et depositione SS. Sacramenti, etiam caussa devotionis non est addendum *Alleluia* ad Vers. *Panem de cœlo.* Additur *Alleluia* toto Tempore Paschali et infra octavam Corporis Christi.

575 § 17. Sacerdos regressus ad locum, in quo se in sacristia induit, habens impositum biretum inclinat caput Cruci, quod similiter fiat ante egressum e sacristia ad altare. Ubi commoditas alia non est, possunt paramenta deponi in loco Evangelii, ibique potest Sacerdos se illis induere, sed non in medio, quia hoc solis Episcopis convenit.

576 § 18. Posse aliquem ex aliqua saltem causa, statim postquam communicavit comedere aut bibere, dixi *in p.* 1. *n.* 559. quo magis valet de illo, qui Missam legit, cui jam satis diu præcesserit communio, et species cum Missa fortasse desinant secundum ibidem dicta *n.* 476. Videri potest etiam Henao *n.* 1649.

Hic addo ritum ubique a Soc. JESU observandum ex Decreto Congregationis Generalis XV. anno 1706. 1. In festo S. P. N. Ignatii fit officium primæ classis, et primæ lectiones dicuntur de communi, *Justus si morte.* 2. In festo Franc. Xaverii fit officium 2. classis, et primæ lectiones ut in festo S. Ignatii. 3. In festo S. Franc. Borgiæ officium 2. classis, primæ lectiones de communi, *Beatus vir;* Missa *Os justi*, de communi, et solum Evangelium de communi Abbatum. 4. In festo SS. Martyrum Pauli, Joannis, et Jacobi, officium duplicis majoris, et totum, etiam in 1. Nocturno, de communi plurimorum Martyrum in 1. ordine. Missa, *Salus autem Justorum:* Evangelium ex 1. Missa, *Cum audieritis:* non dicitur *Credo*, nisi ubi est insignis reliquia vel populi concursus cum solemniori Missa. 5. In festo S. Aloysii Gonzagæ (præterquam in ditione Mantuana) officium duplicis majoris [1] totum de communi, etiam in 1. Nocturno, ut in 1. Ordine. Missa, *Os justi,* sine *Credo,* nisi ubi est insignis Reliquia vel populi concursus cum solemniori Missa. 6. In festo S. Stanislai Kostkæ officium eodem ritu [2] (præterquam in Polonia, et Lithuania, ubi fit etiam octava) et totum de 1. ordine ejusdem communis, excepto Evangelio, quod sumitur ex secundo, nempe, *Nolite timere pusillus grex;* Missa, *Justus ut palma,* sine *Credo*, nisi ubi est insignis Reliquia vel populi concursus cum solemniori Missa. 7. Octava fit de SS. Ignatio, Franc. Xaverio, et Franc. Borgia. Estque Octavarium Neapoli [3] impressum anno 1696. quo possunt Nostri libere uti, etiam per annum, cum sit conforme Octavario a S. Rituum Congregatione approbato. 8. Pro commemoratione omnium in Societate Defunctorum, Missa prima ut in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, omisso dumtaxat in oratione verbo, *Famularumque.*

Ex concessione SS. D. N. Clementis XI. agimus 14. Jan. de SS. nomine JESU sub ritu 2. classis.

577 *Quæst.* 82. — *Quomodo possit aliquis discere accurate legere Missam?* R. Pro hoc necesse est attente legere Rubricas, et initio ad illas in praxi sollicite se attinere; si enim quis in principio negligat quando est Neo-presbyter, nunquam discet, et prout male assuescet, semper male leget. Multum etiam juvabit legere vel Lohn. *de Missa p.* 6. *tit.* 14. vel alium libellum, cui titulus, *Methodus sacrum Missæ sacrificium celebrandi Romano ritu* [4], ubi Missam ponunt ad longum, cum annotatione observandorum circa ritus singulos. Neque censeri debet has esse minutias parvi momenti, cum singula suam significationem habeant, et plurimum conferant ad decorem ac reverentiam tanto Mysterio debitam.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

578 Pœnitentia sæpe sumitur pro virtute, quæ movet ad dolendum de peccato, quatenus reddit aversum, et frangit pacem cum Deo; adeoque objectum formale motivum virtutis Pœnitentiæ, in probabili sententia, est honestas in eo relucens, quod is, qui Deum offendit, quærat eum placare, sive pacem cum eo resti-

1 Nunc est Duplex secundæ classis cum peculiaribus lectionibus, et peculiari item octava.

2 Ita plane nunc est, nam etiam officium S. Stanislai est Duplex secundæ Classis cum Octava.

3 Uberius est impressum Parmæ 1720. ex quo hæc adde. I. Officium SS. Martyrum Japonensium habet lectiones proprias in secundo Nocturno. II. Officium S. Joannis Francisci Regis sub ritu duplici majore cum propriis lectionibus in secundo Nocturno. III. Officium S. Joannis Nepomuceni 16. Maii sub ritu duplici. IV. Officium S. Ursulæ et sociarum sub ritu item duplici.

4 Non omittendus Gavantus cum Meratii additionibus Romæ primum, tum Venetiis recusus 1744. ac Benedicti XIV. preciosus, Tractatus de Sacrifio Missæ. Insigne etiam, sed paucis notum, P. Joannis Baptistæ Scortiæ Soc. Jesu opus de Sacrificio Missæ in quatuor libros tributum, ac Lugduni editum 1617. quod utinam aliquos adnotationibus illustratum Typographus quispiam in Italia iterum emittat!

tuere ac imposterum conservare. Et de hac Pœnitentiæ virtute pluribus agunt Scholastici ; nos hic de Sacramento agimus : De actibus tamen contritionis, attritionis, propositi, emendationis, etc. qui possunt saltem partialiter imperari ex motivo virtutis Pœnitentiæ, etiam agemus, in quantum illi sunt partes vel requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ.

CAPUT PRIMUM.

De essentia Sacramenti Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, et forma ?

579 « Resp. Materia remota, et necessaria, est » omne peccatum mortale post Baptismum » commissum, et non confessum. Materia sufficiens, etsi non necessaria, est omne veniale » post Baptismum commissum, vel etiam mortale, alias rite confessum. Materia proxima » sunt actus pœnitentis, contritio, confessio, » et satisfactio, quarum ultima est integralis » tantum (ut patet in infirmo, quia si ratione » destituatur, solet absolvi absque satisfactione), quæ priores sunt essentiales, ut communiter docetur contra *Scotum*, qui totam » essentiam ponit in absolutione. Porro peccata sunt tantum materia circa quam ; actus » vero pœnitentis, materia ex qua : Laym. » *l.* 5. *t.* 6. *c.* 4. ex communi. *Unde resolves.*

» I. Etsi peccatum mortale remissum quomodocumque sit, teneris tamen confiteri, si » non fecisti, Trid. *sess.* 14. *c.* 15.

» II. Omitti possunt venialia, vel omnia, » vel aliqua, item mortalia semel rite confessa, » v. g. in Confessione generali, ut docent » Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 56. Lug. *d.* 16. *n.* 46. » contra Victoriam, *Ledesm.* et alios. In qua » etiam non esse necessarium addere peccato » mortali, quod post ultimam confessionem » sit commissum, docent Bon. *d.* 5. *q.* 5. *s.* 2. » *p.* 2. Dian. *t.* 2. *tr.* 4. *R.* 62. *et t.* 6. *R.* 65. » Lug. *n.* 47. ex Sanch. et Con. quod est » probabile ; nisi circumstantia aliqua, v. g. » speciem mutans, vel reservatio casus, vel » proxima peccandi occasio, aliquod requirat, » et Pœnitentia sufficiens imponatur, Lug. » Tamb. *de exp. conf. l.* 2. *c.* 1. Tutius tamen » est nova ab antiquis secernere.

» III. Ponenda semper est materia certa, » qualem esse negat Sancius *in sel. d.* 7. apud » Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 52. quod quis non res- » ponderit divinis inspirationibus ; non fecerit » bonum, quod potuit, et similes imperfec- » tiones. In quibus tamen exponendis, non » tenetur Confessarius impedire pœnitentem, » ut docet Lugo *n.* 103. contra Sancium. Quod » si haberi certa non possit, pro ratione dubii » danda est absolutio ; ut sub dubio, si materia » prorsus dubia sit ; vel absoluta, si certa » videatur. Ita Suar. Laym. *c.* 3. et alii com- » mun.

» Resp. II. Forma Sacramenti Pœnitentiæ » sunt verba absolutionis : EGO TE ABSOLVO » A PECCATIS TUIS (ubi licet de essentia » tantum sit, ABSOLVO TE ; debent tamen » addi reliqua, præsertim in articulo mortis, » secundum quosdam sub mortali, secundum » alios sub veniali, ut *v. Granad.*) voce pro- » lata in præsentem ; absentem enim Clem. » VIII absolvi prohibuit, sub pœna excommu- » nicationis. *Unde resolves*

» I. Invalidum est absolvere nutu, signo, » aut scripto : item absolvere absentem ; quod » docuit *Alensis, Medin.* et alii, sed vetitum » nunc, ut modo dictum.

» II. Valida est absolutio, si reverentiæ » causa dicas : Absolvo dominationem, ex- » cellentiam, vel majestatem vestram etc. quia » non mutatur essentialiter, et sunt verba » æquivalentia, Avers. v. supra *t.* 1. *c.* 1. *d.* 2. » Non valet autem, si dicas : Absolvat te Deus, » vel absolvat te Christus, Aversa *q.* 12. *s.* 2.

» III. Orationes præviæ, et subsequentes » formam, ut, *Misereatur tui, etc.* et *Passio* » *Domini etc.* quæ secundum *Trid.* lauda- » biliter adduntur, non sunt necessitatis ; et » ex causa rationabili omitti possunt, v. g. si » breves sint confessiones, vel multi confi- » tentes (ut Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 97. tunc enim » sufficit dicere, *Absolvo te a peccatis tuis in* » *nomine etc.*) vel si timeatur censura, *Absolvo* » *te a vinculo excommunicationis ; deinde a pec-* » *catis etc. v. Sa V. Absolutio.*

» IV. Elevatio manus, ejusque impositio in » caput, item formatio Crucis, est libera, etsi » debeat servari consuetudo, Laym. *c.* 5. ubi » idem dicit de aperitione capitis. Forma au- » tem Clementis VIII. ut tradit Sa, et Rituale » Romanum est hæc, qua ut omnes utantur, » suadet Paulus V. ideoque omnibus tenenda » memoriter : *Misereatur tui omnipotens Deus,* » *et dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam* » *æternam, Amen.* Deinde elevata manu per- » git : *Indulgentiam, absolutionem, et remissio-* » *nem peccatorum tuorum tribuat tibi omni-*

» *potens et misericors Dominus, Amen. Dominus* » *noster JESUS Christus te absolvat, et Ego* » *auctoritate ipsius, te absolvo ab omni vinculo* » *excommunicationis, suspensionis* (quæ vox » circa laicos omittatur) *et interdicti, in quan-* » *tum possum, et tu indiges. Deinde ego te ab-* » *solvo a peccatis tuis, in nomine Patris, et Filii,* » *et Spiritus Sancti, Amen. Passio Domini nostri* » *JESU Christi, merita B. V, et omnium SS. et* » *quidquid boni feceris, et mali sustinueris, sit* » *tibi in remissionem peccatorum, augmentum* » *gratiæ, et præmium vitæ æternæ, Amen.* »

ADDENDA.

580 *Quæst.* 83. — *Quid hic prænotandum?* R. seqq. § 1. Hoc Sacramentum varie appellatur a SS. PP. nempe secundus Baptismus; secunda post naufragium tabula; Sacramentum reconciliationis, absolutionis, confessionis; græce exomologesis, latine accusatio, etc. frequentissime dicitur Pœnitentia, quia partes illius pœnam habent, nam contritio habet dolorem, confessio ruborem, satisfactio molestiam : frequenter etiam in communi usu dicitur Confessio, ita ut hoc nomine veniat totum Sacramentum.

581 § 2. De fide est Christum in Ecclesia instituisse Sacramentum Pœnitentiæ, nam post varia Concilia ita docet Tridentinum *sess.* 14. *de Pœn. c.* 1. ac definit *can.* 1. his verbis : *Si quis dixerit in catholica Ecclesia non esse vere, et proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, a Christo Domino institutum, anathema sit.* Est autem contra *Montanissas, et Novatianos,* ad quos postea accesserunt Lutherus, Calvinus, aliique asseclæ, uti referunt Bellarm. *l.* 1. *c.* 9. Tann. *q.* 1. *n.* 3. Ills. *n.* 1.

582 § 3. Hoc Sacramentum est institutum a Christo post resurrectionem, ut nunc tenent omnes passim contra Armacan. apud Dicast. *d.* 4. *dub.* 2. qui putavit institutum esse a Christo sub initio prædicationis; item contra alios apud Tann. *n.* 6. qui dixerunt, sub initio mundi in Paradiso esse institutum a Deo; sed probatur ex Trid. *sess.* 6. *c.* 4. *sess.* 7. *de Sacr. in genere, can.* 1. *sess.* 14. *de Pœn. can.* 1. supra relato, ubi *c.* 1. sic loquitur : *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos* (*Jo.* 20.) *dicens, Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis, etc.* Cum autem addat, *præcipue,* innuit aliquid illius jam antecessisse, nam præcesserat promissio Matth. 16. et 18. ubi Petro dixerat, quod daturus esset claves, et discipulis, quod quæcumque essent ligaturi, vel soluturi in terris futura essent ligata, vel soluta in cœlis. Deinde etiam in ultima cœna ante mortem inchoarat institutionem illam, quando ordinaverat Sacerdotes his verbis : *Hoc facite,* impressio enim characteris sacerdotalis erat inchoatio potestatis ad remittenda peccata. Et ideo etiam nunc in Ecclesia adæquata potestas remittendi peccata divisibiliter confertur, primo inchoative, quando accipitur potestas in Corpus Christi verum per traditionem patenæ cum pane, et calicis cum vino adjunctis verbis, *Accipite potestatem offerendi Sacrificium, etc.* Postmodum completive per impositionem manuum Episcopi, adjunctis verbis : *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis, etc.* per quam ultimam partem ordinationis sacerdotalis, vel augetur character, uti volunt plerique cum Dicast. *de Ordine num.* 126. vel idem character extenditur ad Corpus Christi mysticum, uti volunt alii cum Tann. *de Ordine n.* 136. Congruentia autem, cur Christus instituerit post resurrectionem, est hæc, quia hoc Sacramentum supponebat mortem animæ et erat ad resurrectionem peccatoris.

Objici potest S. Thomam Apostolum non adfuisse, quando Christus Jo. 20. dixit : *Accipite Spiritum Sanctum, etc.* et tamen æque ac cæteri habuit potestatem remittendi peccata. R. S. Cyrillus, et ex illo Bosco *s.* 1. *n.* 54. dicunt, omnes discipulos Christi etiam absentes, vi verborum istorum esse ordinatos, et accepisse potestatem absolvendi; neque tamen inde sequitur nunc posse etiam absentes ordinari, quia pro Ecclesia aliter statuit Christus, qui pro se habebat potestatem excellentiæ, ideoque ipsi licebat ordinare, prout volebat.

§ 4. De Sacramento Pœnitentiæ ita habet 583
Conc. Flor. post sess. ult. in Decreto Eugenii IV. ad Armenos : *Quartum Sacramentum est Pœnitentia, cujus quasi materia sunt actus pœnitentis, cordis contritio cum proposito non peccandi de cetero, oris confessio, satisfactio : Forma, Ego te absolvo, etc.*

Quæst. 83. — *Quid præterea sit notandum* 584
circa materiam Sacramenti Pœnitentiæ? R. § 1. Sola peccata sunt materia confessionis, uti tenent omnes Catholici teste Dicast. *d.* 9. *n.* 296. et colligitur ex Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. c.* 4. *et can.* 3. ubi pro materia non assignantur nisi peccata, ideoque simpliciter vocatur confessio peccatorum. Idem evincitur

ex forma Sacramenti, nam dicit *absolvo a peccatis*. Denique id satis constat ex communi sensu Doctorum, ac etiam fidelium omnium.

585 § 2. B. Virgo non fuit capax absolutionis, ideoque Dicast. *d.* 6. *n.* 9. explodit sententiam Alberti M. qui ut probaret B. Virginem habuisse gratiam Sacramentalem Pœnitentiæ, dixit solitam fuisse confiteri S. Joanni Evangelistæ peccata, quæ apprehendebat se fecisse; nam et hic error B. Virgine indignus est, et illo supposito adhuc non poterat Sacramentum esse validum, quod requirit verum, et non tantum existimatum peccatum. Unde Scotus *in* 4. *dist.* 17. in fine recte ait: Si B. Virgo fuisset confessa, peccasset confitendo.

586 § 3. Quamvis imperfectio de se non sit materia confessionis, tamen ordinarie habet adjunctum peccatum, quod est materia sufficiens, secundum dicta *l.* 5. *a n.* 211. ubi etiam *n.* 114. dixi, transgressionem Regulæ, quamvis non obligantis sub peccato, ordinarie habere adjunctum peccatum, quod confirmatur ex dictis *l.* 4. *n.* 58.

587 § 4. Censuræ v. g. excommunicationis, suspensionis, etiam non sunt materia absolutionis sacramentalis, quamvis debeant ad legitimum ministrum deferri, ut per sententiam Ecclesiasticam auferantur, et quidem quandoque prius, quam dari possit absolutio a peccatis.

588 § 5. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia apta confessionis sacramentalis. S. Th. 3. *p. q.* 84. *art.* 2. aliique communissime, inter quos Bosco *d.* 7. *s.* 2. *n.* 3. merito dicit hunc esse, et semper fuisse totius Ecclesiæ sensum; est autem contra aliquos apud Amic. *d.* 13. *n.* 46. qui innuunt peccata illa esse materiam necessariam; et saltem est contra *Angel.* et quosdam recentiores apud Gormaz *p.* 2. *n.* 71. qui putant esse materiam sufficientem, sed *Vasq. Turr. et Perez* dicunt oppositum esse certum, *Bonac.* dicit videri tanquam de fide definitum, *Amic.* dicit videri non obscure definitum in *Trid. et Florent.* ideoque opinionem illam vocat errorem, nam in primis Trid. *sess.* 6. *c.* 15. *item sess.* 14. *de Pœn. c.* 1. 2. 4. *et* 5. constanter docet, et novem repetitis vicibus dicit Sacramentum ex institutione Christi esse pro peccatis post Baptismum commissis; tumque Can. 1. sic definit: *Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse vere, et proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis a Christo Domino nostro institutum, anathema sit.* Deinde *Florent.* in Decreto Eugenii IV. ad Armenos dicit effectum Baptismi esse remissionem omnis culpæ originalis, et actualis, itemque omnis pœnæ: ergo innuit pro peccatis illis non esse institutum Sacramentum Pœnitentiæ, sed tantum pro peccatis fidelium ingressorum in Ecclesiam, uti habet Trid. *c.* 2. addens rationem, quia Ecclesia non judicat de illis quæ extra se sunt. Accedit consensus Theologorum, qui hoc tanquam certum potius supponunt quam probent; et alioquin dicam etiam peccatum originale esse materiam sufficientem confessionis, quod dicere nemo hactenus est ausus.

589 § Peccata antehac rite confessa, et per absolutionem remissa sunt materia sufficiens novæ confessionis, non tamen necessaria, per se loquendo. *Pars.* 1. est S. Th. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *a.* 3. *q.* 5. *ad* 4. et aliorum communissima, quam certam docent Suar. *d.* 18. *s.* 1. *n.* 6. et Avers. *q.* 10. *s.* 2. Vasq. autem *q.* 91. *art.* 3. *dub.* 7. *n.* 1. dicit a nemine negari: refert tamen plures Amic. *d.* 13. *n.* 25. qui dicunt, quamvis sufficiant ad essentiam Sacramenti, tamen non sufficere ad effectum: sed si Sacramentum est validum, non est ratio illi negandi effectum, cum nullus adsit obex: itaque pars illa probatur ex declaratione Benedicti XI. statim citanda. Idem significatur cap. *Quem pœnitet*, 88. De pœn. dist. 1. his verbis: *Quanto pluribus confitebitur in spe veniæ turpitudinem criminis, tanto facilius consequetur misericordiam remissionis; ipsi enim Sacerdotes plus jam possunt proficere, plures confitentibus parcere.* Idem evincit praxis in universa Ecclesia, nam Fideles sæpissime faciunt confessiones generales, repetuntque peccata ante confessa, et nulla alia: ergo. Et ratio est, quia quod peccatum sit antehac confessum, nihil obstat, nam non ideo definit fuisse peccatum: quod autem jam sit ante remissum, etiam non obstat, uti patet, si quis de peccato nunquam confesso fuerit perfecte contritus, manet enim etiam obligatus ad confitendum; imo sicuti potest etiam cum fructu sæpius repeti contritio ejusdem peccati, ita Confessio. *Pars* 2. quod peccata concessa, et remissa non sint, per se loquendo, materia necessaria confessionis est. *S. Th.* supra et aliorum communissima, quam pariter certam dicit esse *Aversa* supra, et etiam constat ex declaratione Benedicti XI. in Extrav. communi *Inter cunctas* de privilegiis, ubi dicit eum qui semel confessus est, et absolutus etiam a religioso mendicante, non teneri iterum ne quidem proprio Parocho peccata illa confiteri, et postea subdit: *Licet de necessitate non sit iterum eadem*

confiteri peccata, tamen quia propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre. Idem de non necessario repetendis peccatis confessis definit tanquam catholicum dogma Joannes XXII. in Extrav. communi, *Vas electionis* Tit. de hæreticis, ita ut oppositum damnet velut falsum, et erroneum [1].

590 *Dixi*, per se loquendo, nam per accidens est obligatio iterum confitendi. 1. Si quis inter cetera esset confessus reservata non habenti potestatem in reservata, hæc enim teneretur iterum confiteri alteri. 2. Si aliquod peccatum omissum non posset explicari, nisi iterum faciendo mentionem peccati alias confessi. 3. Si quis vovisset iterum eadem peccata confiteri, aut acceptasset Pœnitentiam de iis iterum confitendis, aut si hoc præciperet regula alicujus Ordinis ab ipso libere acceptata. 4. Si confessus ut dubium postea agnosceret esse certum, aut si in genere confessus postea recordaretur illius in specie. 5. Si Confessarius etiam injuste noluisset eum absolvere, vel defectu jurisdictionis non potuisset. 6. Si confessus esset sine debito dolore aut proposito, quo casu iterum dicetur *a n.* 1260. An autem Ecclesia posset præcipere iteratam alicujus peccati mortalis Confessionem, dicetur *n.* 2017.

591 *Objic.* 1. Contra dicta *n.* 589. Dolor est de malo ut præsente, secundum dicenda *n.* 656. sed quando peccatum est remissum quoad culpam et pœnam, nihil est de præsenti, in quod tendere possit ille dolor : ergo. R. n. min. nam saltem est carentia illius, quod habuissem illo instanti, quo peccavi : aut si supponas me illud aliunde habere, saltem hoc est præsens malum, quod est peccavisse, sive privatum esse bono innocentiæ vel absolutæ immunitatis a peccato, quæ privatio semper existit in eo, qui semel peccavit : unde sicuti illud, quod est me aliquando bonum egisse, est aliquod bonum præsens, et ideo de illo possum semper gaudere; ita de illo, quod est peccavisse, possum semper dolere, quamdiu sum in statu, cui non repugnat dolor.

592 *Objic.* 2. Forma non potest sæpius cadere super eamdem materiam. R. Si tantum sit eadem materia proxima, transeat; si aliquid aliud sit materia proxima, ipsa autem sit materia remota, n. nam possum duos successive, baptizare eadem aqua, duos ægros inungere eodem oleo, quia habebo alias materias proximas, nempe absolutionem, et unctionem aliam, super quam immediate cadet nova forma, similiter hic duo absolutiones cadent immediate super duos dolores vel saltem super duas Confessiones. Quis autem tum sit sensus verborum, *Ego te absolvo*, dicetur *num.* 641.

§ 7. Venialia sunt materia sufficiens, non 593
tamen necessaria Sacramenti Pœnitentiæ, uti tenent Catholici omnes ex Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 5. his verbis : *Venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, et in quæ frequentius labimur, quamvis recte, et utiliter citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod priorum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Et quod sint materia sufficiens, definit Can. VII. his verbis : *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, etc. non licere confiteri peccata venialia, anathema sit.* Idem jam declaraverat Leo X. damnans hunc art. 8. Lutheri : *Nullo modo præsumas confiteri peccata venialia.* Ratio colligitur ex verbis generalibus, quibus Christus Sacramentum Pœnitentiæ instituit, dicens : *Accipite Spiritum Sanctum,* quorum peccata remiseritis, etc.* quæ conveniunt, tam venialibus quam mortalibus. Similiter quod non sint materia necessaria, ratio est, tum quia valor Sacramenti, et effectus, qui est gratia, non pugnant cum illis, tum etiam quia multis aliis modis remitti possunt, uti habet *Trid.* supra, et declarabitur *a n.* 2012. An autem Ecclesia præcipere possit confessionem venialium, dicetur *num.* 2018.

§ 8. Etiam sola venialia sunt materia suffi- 594
ciens Sacramenti Pœnitentiæ, uti manifeste colligitur ex *Trid.* supra, nam definit venialia simpliciter esse materiam sufficientem, et supponebat tanquam certum, quod venialia sæpe essent in hominibus piis non habentibus mortalia, quæ nullo jure prohibentur confiteri : ergo. An autem expediat frequens confessio venialium, dicetur *n.* 1885. Denique an expediat confiteri sola venialia, et pœnitens non semper sit absolvendus, dicetur a *n.* 1885.

§ 9. Materia necessaria confessionis sunt 595
omnia mortalia post Baptismum commissa, et nunquam directe subjecta absolutioni; sic enim docet Concil. Lateranense sub Innoc. III.

[1] Peccata jam deleta, actu non existunt, ast eorum recordatio materiam proximam Sacramenti Pœnitentiæ pluries ministrare potest, pluries enim enuntiari per confessionem quisque ea potest, pluries de iis nova contritione dolere, ac pro iis, ut amplius laventur, nova satisfactione puniri. (*Edit.*)

cap. Omnis utriusque sexus, his verbis : *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur.* Similiter *Florent.* in Decret. Eugenii IV ad Armenos, explicans partes Sacramenti Pœnitentiæ, ait : *Pars secunda est oris confessio, ad quam pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter.* Similiter Trid. *sess. 14. de Pœn. c. 5.* dicit institutam esse a Domino integram peccatorum confessionem, et omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam esse, et subdit : *Ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint.* Addit, *cum universa peccata mortalia, etiam cogitationis, homines iræ filios, et inimicos Dei reddant, necessum est, omnium etiam veniam cum aperta et verecunda confessione a Deo quærere.* Idem sæpius repetit eodem capite, et postea sic definit Can. 7 : *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, et singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita et diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, et quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, et circumstantias, quæ peccati speciem mutant, etc. anathema sit.* Accedit communis Ecclesiæ traditio, uti ostendit Bellarm. *l. 3. a c. 6.* Item consensus Sanctorum Patrum apud Bellarm. *c. 2.* Item praxis fidelium agnoscens mortalia omnia tanquam materiam hic necessario explicandam. Ratio autem a priori est voluntas Christi nobis manifestata per relata Concilia, et per universalem Ecclesiæ sensum, ac consuetudinem.

596 § 10. Peccata mortalia etiam inculpabiliter omissa, sunt materia necessaria confessionis, ut constat ex hac propositione II. ab Alexandro VII damnata : *Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.* Ratio autem est, quia Sacerdos, qui a Christo constitutus est Judex circa mortalia, necdum tulit sententiam de illis, neque pro qualitate delicti potest imponere satisfactionem, tum punitivam, tum medicinalem, nisi peccata illa exprimantur, et directe subjiciantur clavibus, ideoque licet forte indirecte remissa sint, tamen manet obligatio ut directe subjiciantur absolutioni. Ex his dictis.

Colliges, quid sid, directe, et indirecte re- 597
mitti peccatum : nan tum dicitur directe remitti, quando remittitur ratione sui independenter ab alio peccato remisso, quia nempe est materia huic Sacerdoti per hanc confessionem cognita, et subjecta. E contra tum remittitur indirecte, quando remittitur non ratione sui, eo quod vel non sit materia per confessionem cognita, vel non sit materia subjecta huic Sacerdoti, attamen remittitur dependenter ab alio peccato huic Sacerdoti per confessionem cognito , et subjecto ; sic peccatum non reservatum, et in confessione expressum remittitur directe, quia remittitur ratione sui, utpote de se materia huic Sacerdoti per confessionem manifestata, et ipsius etiam jurisdictioni subjecta. E contra peccatum vel omissum vel reservatum non remittitur directe, quia omissum non est materia per confessionem cognita ; reservatum autem quamvis forte sit materia per confessionem cognita, tamen non est subjecta jurisdictioni hujus Sacerdotis ; nihilominus quia nullum peccatum potest per Sacramentum remitti, nisi simul remittatur omne mortale, et adsit dolor ac propositum sufficiens ad remissionem etiam illius mortalis omissi vel reservati, hæc simul remittuntur, sed dependenter ab illo altero peccato expresso, in quod Sacerdos habebat jurisdictionem. Dependentia autem illa, et independentia in hoc consistit, quia si nullum aliud peccatum fuisset expressum, non potuisset per Sacramentum remitti hoc peccatum omissum, vel reservatum : e contra quamvis non adfuisset illud omissum vel reservatum, poterat remitti illud expressum : et hoc sensu dicitur omissum vel reservatum remitti dependenter ab isto peccato expresso ; e contra peccatum expressum dicitur remitti independenter ab illo omisso vel reservato.

Quæst. 85. — *An peccata dubia sint materia* 598
necessaria confessionis ? R. Colligitur ex seqq.
§ 1. Dubium hic potest esse vel de peccato ipso, uti si dubites, an ullo modo peccaveris in materia de se alioqui mortali; vel de qualitate peccati, ut si scias te peccasse, sed dubites, an mortaliter, an venialiter; vel de confessionne peccati, uti si scias te peccasse mortaliter, sed dubites an sis confessus.

§ 2. Circa hæc singula potest in utramque 599
partem esse dubium vel positivum vel negativum. Tum est positivum, si suspendatur quidem omne judicium directum, attamen pro utraque parte sint gravia motiva, quæ se non elidant, sed vi duorum possit formari prudens

judicium pro hac, et etiam pro illa parte, aut saltem reflexe judicari, quod pro utraque parte stet ratio momenti simpliciter gravis, uti dictum est *l.* 1. *a n.* 71. Tum est negativum, si utrinque sint aliqua quidem motiva, non omnino levia: hæc enim non sunt digna prudente dubio, attamen etiam de se non sufficientia ad prudens judicium pro alterutra parte, ideoque necessario suspendi debet omne prudens judicium directum. Quod si pro una tantum parte sit grave motivum, sola hæc pars erit positive dubia; si autem motiva se mutuo elidant, ita ut neutrum in concursu alterius censeatur simpliciter grave, erit dubium negativum vel quasi pura ignorantia. Quandonam autem motiva dicantur se elidere, explicatum est *l.* 1. *a n.* 261.

600 § 3. Si in utramque partem positive dubites de mortali commisso, Silv. Henriq. Sanch. Bonac. Laym. Lugo, Castr. *tr.* 13. *p.* 9. *n.* 15. Escob. *l.* 15. *probl.* 38. Dicast. *d.* 9. *dub.* 7. Palav. *n.* 302. Aversa *q.* 10. *s.* 3. Stoz. *l.* 1. *p.* 5. *n.* 155. Schild. *tr.* 2. *n.* 122. Tamb. *de confess. l.* 2. *c.* 1. § 3. Mendo *d.* 10. *n.* 2. dicunt te non teneri confiteri, quam sententiam vocant communem Ills. *n.* 109 et Spórer *n.* 398. Haun. *l.* 4. *n.* 1004. vocat unanimem Theologorum, Con. *d.* 7. *n.* 68. vocat certam. E contra Gorm. *p.* 2. *n.* 160. dicit quamvis probabile sit non esse commissum, tamen si etiam probabile sit esse commissum, manere obligationem confitendi, et idem docet *Elizar.* quem ex propriis principiis optime confutat Teril. *in Regul morum q.* 52. *aff.* 6 *et* 7. Ratio itaque prioris sententiæ est, tum quia in hoc casu prudenter judicare potes te non peccasse mortaliter, sicque deponere dubium, tum etiam quia tua libertas videtur esse in possessione contra præceptum confitendi, nam heri, antequam fecisses illud propter quod hodie dubitas, certo non tenebaris confiteri, hodie autem supervenit solummodo dubium, quod non debet te dejicere de certa possessione juris non confitendi, uti magis explicabitur *n.* 698. *Nec obstat*, quod hic sit dubium facti, in quo non videtur utrumque posse esse probabile, nam secundum dicta *l.* 1. *n.* 398. falsum est, quod in dubio facti semper se mutuo elidant motiva. Deinde omne dubium facti pertinentis ad materiam præcepti reducitur ad dubium juris, cum quæratur de obligatione præcepti ex supposito aliquo facto, ut recte Castr. Arr. 1. 2. *d.* 25. *n.* 15. in dubio autem juris, ubi utrinque est probabilitas, licite sequor utrumlibet, secundum sententiam communem *l.* 1. *a n.* 278. probatam: ergo.

§ 4. Si scias te peccasse, sed positive dubi- 601
tes, an mortaliter an venialiter, Auctores citati aliique communiter contra *Con.* supra etiam dicunt, te non teneri confiteri; et rationes sunt eædem, ex hoc enim, quod scias supervenisse veniale, non ideo possidet præceptum confitendi, cum certum sit non esse obligationem confitendi venialia.

§ 5. Si scias te peccasse mortaliter, et posi- 602
tive dubites, an sis confessus, Auctores citati aliique cum Præpos. *q.* 5. *n.* 115. Lugo *d.* 16. *n.* 59. Dicast. *a n.* 292. Palav. *n.* 305. Arr. hic *d.* 31. *n.* 25. Gob. *t.* 7. *n.* 11. Stoz. *n.* 156. Bosco *d.* 5, *s.* 8. *n.* 124. dicunt contra *Meroll. et Con.* te non teneri confiteri, quam sententiam Ills. *n.* 110. et Platel. *n.* 791. testantur esse communem. Ratio est, quia etiam hic est probabile, et potes prudenter judicare ac deposito dubio dicere te esse confessum, adeoque te hic et nunc non amplius teneri præcepto confitendi. *Nec obstat*, quod præceptum confitendi fuerit in certa possessione, *nam* prudenter judicas illi esse satisfactum. Quamvis autem inter homines, si antecesserit ex contractu oneroso certum debitum justitiæ, illi non censeatur satisfactum per probabilem tantum solutionem, uti nec præcepto Baptismi satisfit per probabilem tantum susceptionem illius; ista tamen hic non obstant, nam quoad Baptismum est alia ratio, cum hic sit de necessitate medii, cujus defectus per aliquid aliud non ita suppleri potest. Quoad onerosum autem debitum justitiæ etiam est disparitas, nam huic satisfieri potest dando tantum partem secundum proportionem dubii. E contra in nostro casu non agitur de medio salutis, nam certum est sufficere confessionem formaliter integram, et deberet poni tota altera confessio peccati dubii, cujus tamen tanquam certi tota confessio probabiliter etiam antehac posita est: ergo nimium exigeretur. Deinde homines non censentur remittere jus talis onerosi debiti, nisi posita sit perfecta æqualitas. E contra benigne præsumimus de Deo, quod ordinarie ad impletionem legum plus non exigat, quam fecisse hoc, quo posito prudenter judicare possimus nos implevisse legem, alioquin exponeremur infinitis anxietatibus, et molestiis, quia nimis facile obliviscimur eorum quæ facimus.

§ 6. Hactenus dicta tenent Auctores citati, 603
quamvis pro illa parte, quod peccaveris mortaliter, vel quod non sis confessus, starent ra-

tiones probabiliores, supposito, quod alias in similibus materiis licitum sit sequi sententiam probabilem, relicta probabiliore, cum etiam hic non agatur de valore Sacramenti, ad quod certum est non requiri integritatem materialem sed sufficere formalem. Notat tamen *Platel.* supra in omnibus illis dubiis suadendam esse confessionem, quia non raro postea nascuntur anxietates animi, an defuerint rationes vere probabiles necne. Addunt Sanch. Palav. *n.* 302. in articulo mortis fore obligationem eliciendi contritionem de his peccatis dubiis, vel etiam faciendi confessionem ad minimum de aliis peccatis, ut hæc dubia saltem indirecte remittantur, si forte non sint remissa, ne in extrema necessitate salus exponatur ut periculo.

604 § 7. Si positive dubites de mortali commisso vel de confessione illius, et non habeas prudens motivum pro eo, quod non fuerit mortale, vel quod sis confessus, teneris confiteri, Silv. Nav. Suar. *d.* 22. *s.* 9. *n.* 5. Con. *n.* 69. et Haun. supra dicit in hoc convenire Theologos, quia cum judicare debeas te peccasse mortaliter, vel non esse confessus, neque possis oppositum judicare, nequidem probabititer sufficienter convictus es, et præceptum confessionis possidet contra te.

605 § 8. Si scias te peccasse mortaliter, et negative dubites, an sis confessus, teneris confiteri, Con. Schild. Haun. Laym. *de consc. c.* 5. *n.* 37. Garden. *in* 1. *Crisi d.* 47. *n.* 41. Lugo supra dicens in hoc convenire omnes, et plerique cum Castrop. *n.* 16. et Escob. *n.* 27. dicunt certum, Mendo *n.* 1. dicit certissimum, quia in hoc casu certo possidet præceptum confessionis, cum prudenter judicare non possis esse illi satisfactum, debito autem illius certo non satisfit per solutionem dubiam, et improbabilem. Et qui contrarium videntur tenere, intelligendi sunt de homine, qui prudenter præsumitur esse confessus.

606 § 9. Si negative dubites, an peccaris mortaliter, te teneri confiteri docent Catech. Romanus *de Pœn. c.* 9. S. Thom. *in* 4. *dist.* 21. *q.* 2. *art.* 3. *ad.* 3. aliique Auctores gravissimi, et prope innumeri, quorum 40. recenset et sequitur Sanch. *in Decal. l.* 1. *c.* 10. *n.* 66. Addunt alios Aversa *q.* 10. *sect.* 3. Schild. *tr.* 6. *n.* 42. Mendo *nu.* 5. Sequitur etiam Dicast. supra. Et id certum esse dicunt plerique cum Gormaz. *a n.* 165. E contra absolute negant te teneri Todts. *q.* 98. § 2. Stoz. *a n*, 165. Caram. *in Theol. Fund. n.* 1321. *et alii.* Idem negant Con. *n.* 99. et P. Marchant. *tom.* 1. *tr.* 4. *tit.* 6. *q.* 4. si dubites, an aliquando commiseris, quod Lessius *in Auctar. v. Confess. casu* 9. *n.* 10. etiam dicit esse probabile : sed hi auctores addunt, si scias te aliquid commisisse, et negative dubites, an sit mortale an veniale, te teneri confiteri; in hoc tamen non videntur consequenter loqui, uti recte Lugo *n.* 61. Arr. *n.* 27. Mendo *n.* 42. Bosco *n.* 102. nam mortale manet dubium, sicuti in priori casu, ex hoc autem quod superveniat certitudo de veniali, non potest esse obligatio confitendi: hinc sententiam negantem absolute probabilem vocant Amic. *d.* 3. *n.* 55. aliique multi : Burgh. *cent.* 1. *casu* 90. et Gob. *n.* 214. non audent ei negare veram probabilitatem, Laym. supra, et Bosco *n.* 113. dicunt apparere probabilem, quamvis addant se nihil determinare velle. *Elizar.* absolute docet non esse opus confiteri in casu dubii negativi, quod dicit tum esse, si nihil tibi occurrat, ex quo putes te peccasse; sed Terill. supra *num.* 31. recte eum confutat, nam ille solum dubitat negative, qui ita pro una parte nullas habet rationes, ut etiam nullas habeat pro altera, ac proinde qui non potest sibi persuadere se esse a peccato immunem, quia nullum sufficiens fundamentum habet ad se liberandum a peccato, ideoque inter utrumque suspensus hæret, quasi dicens, Forte peccavi, forte non peccavi.

§ 10. Rationes pro sententia obligationem 607
affirmante sunt sequentes. 1. Quia in dubiis pars tutior est eligenda, ut Sanch. *a n.* 11. fuse probat. 2. Certum est a temporibus Christi dari præceptum confitendi omnia mortalia : ergo obligatio confitendi est in possessione contra mortale dubium, quod jam supervenit. 3. Hoc est materia necessaria confessionis, quod in antiqua lege erat materia necessaria contritionis : confessio enim successit obligationi contritionis : sed mortalia dubia erant materia necessaria contritionis : ergo. 4. Illa spectant ad tribunal Sacerdotis, quæ spectarent ad tribunal Christi, si adesset, cum Sacerdos sit Vicarius Christi : sed ad tribunal Christi spectarent mortalia etiam dubia : ergo. 5. Lex favorabilis debet ampliari, ut probat Sanch. *de Matr. l.* 1, *d.* 39. *n.* 1. sed lex confitendi omnia mortalia est favorabilis, quia tendit ad liberationem a peccatis, et liberat ab onere gravi contritionis. Ergo debet extendi ad omnia mortalia etiam dubia. 6. Secundum Trid. *supra c.* 5. pœnitens tenetur confiteri omnia peccata, quorum habet conscientiam, et memoriam : sed qui dubitat de mortali,

habet illius conscientiam saltem dubiam, et sicuti actus intellectus recte dividitur in certum et dubium, ita etiam conscientia. Deinde habet illius memoriam, quia meminit facti præteriti, in quo timet mortale : ergo. 7. In dubio de commisso homicidio incurritur irregularitas ; ergo in dubio de commisso mortali incurritur obligatio confitendi. 8. Fideles confitentur mortalia dubia ; praxis autem est optima legum interpres, imo consuetudo potest legem inducere. 9. Antiqui omnes docuerunt confitenda esse dubia, ergo credibile est id eos habuisse ex traditione Apostolica ; quod enim in Ecclesia fit, et nescitur ejus initium, prudenter creditur esse ex traditione Apostolica. Videri potest Cresp. a Borg. *in qq. Moral. q.* 12. ubi hanc sententiam multis firmat, et oppugnat contrariam.

608 § 11. Rationes pro sententia obligationem negante, sunt sequentes. 1. In dubio melior est conditio possidentis, secundum dicta *l.* 1. *a n.* 495. Quod valet non tantum in materia justitiæ, sed etiam in aliis, secundum dicta *ibidem n.* 502. atqui negative dubitans de mortali commisso est in possessione innocentiæ, et libertatis contra præceptum confessionis : ergo. *Prob. min.* Heri antequam accidisset illud, de quo nunc dubitat, ipse certo erat innocuus ab illo mortali, et certo non tenebatur illud confiteri, hodie autem, postquam supervenit illud dubium, præceptum confitendi non est certum, sed ad summum est dubium, quia fundatur in mortali, quod dubie supponitur esse commissum, et consequenter sicuti mortale est dubium, ita præceptum confitendi est dubium : ergo per dubium superveniens ipse non debet dejici de certa sua possessione antecedente : ergo ipse manet in certa possessione innocentiæ, et libertatis contra præceptum confessionis. *Conf.* 1. quia in dubio, an voverim dare eleemosynam, non teneor hanc dare, quia libertas mea est in possessione contra obligationem dubiam, quæ supervenisset, simile autem est hic : ergo. *Conf.* 2. nam hæc conformia sunt Regulæ 9. of. de Regulis Juris : *Semper in obscuris quod minimum est sequimur.* Item Reg. 56. *Semper in dubiis benigniora sunt.* Item Reg. 122. *Libertas omnibus rebus favorabilior est.* 2. Dubium, quod facta diligentia vinci non potest, æquivalet ignorantiæ invincibili : ergo dubium de mortali, quod facta diligentia vinci non potest, æquivalet ignorantiæ invincibili peccati mortalis : sed potest aliquis in confessione tacere mortale, quod ex ignorantia invincibili putat non esse mortale : ergo. 3. In dubio, an lex existat, non est obligatio legis, secùndum dicta *l.* 1. *n.* 272. *et* 470. docentque Auctores communiter cum Suar. Henr. Sa, Laym. *de legibus cap.* 20. *n.* 4. Sanch. *in Decal. l.* 1. *cap.* 10. *a n.* 32. Item in dubio an aliquid contineatur sub præcepto, censendum est non contineri, ut probat *Sanch.* ibidem, et consentiunt communiter alii apud Moyam *n.* 10. atqui dubium est, an existat lex confitendi mortalia dubia, sive, an mortalia dubia contineantur sub præcepto confitendi mortalia ; si enim hoc esset certum, tot viri sapientissimi, re utrinque diligentissime discussa, non negarent. 4. In judicio non admittitur ut legitima accusatio, nec auditur necessarius testis, nisi prudenter præsumatur delictum : ergo neque hic sustinetur accusatio, nec necessario auditur testis, adeoque nec necessario exigitur confessio, nisi prudenter præsumatur delictum : sed in dubio negativo facta non præsumuntur, nec prudenter præsumitur delictum, quia in dubio homo præsumitur innocens, et quisque præsumitur bonus, donec probetur malus, uti habent regulæ Juris apud Laym. *n.* 30. Neque hic est motivum prudens judicandi delictum esse commissum : ergo. 5. Illa tantum tenetur pœnitens confiteri, quorum habet conscientiam, et memoriam ; sed negative dubitans de mortali imprimis non habet illius conscientiam, quia secundum S. Bernardum *de interiori domo cap.* 11. *Conscientia est cordis scientia*, et secundum S. Thom. 2, *part. quæst.* 79. *art.* 13. O. *Conscientia importat ordinem scientiæ ad aliquid, nam conscientia dicitur cum alio scientia :* ergo requirit cognitionem saltem ita probabilem mortalis commissi, ut pro innocentia nulla stet probabilitas, sed possit dicere absolute se sibi conscium esse de mortali : atqui negative dubitans non habet cognitionem ita probabilem de mortali, nec potest absolute dicere se sibi de illo conscium : ergo. *Conf.* nam dubium non est conscientia ; conscientia enim est judicium, dubium autem est suspensio judicii : ergo. Deinde negative dubitans de mortali, non meminit mortalis, nam secundum Aristotelem *lib. de Memoria*, quem sequitur S. Th. *ibidem Lect.* 1. *cum anima memoratur, pronuntiat se vel prius audivisse aliquid, vel sensisse vel intellexisse :* atqui negative dubitans non potest hoc pronuntiare, cum non possit judicare : ergo non meminit. *Conf.* nam qui meminit se solvisse debitum, non tenetur amplius solvere ; qui meminit se orasse Horas, non tenetur amplius orare ; qui meminit se confessum esse

mortale, non tenetur amplius confiteri : e contra qui negative dubitat, an solverit, orarit, confessus sit, adhuc tenetur, uti volunt adversarii : ergo evidens est etiam secundum ipsos, quod negative dubitare non sit meminisse, adeoque meminisse importet non pure suspicionem vel quodcumque dubium improbabile, sed saltem opinionem probabilem circa aliquid ut præteritum : ergo. 6. Si *Trid.* sub To conscientia et memoria comprehenderet conscientiam, et memoriam etiam dubiam : ergo ex vi *Trid.* esset obligatio confitendi peccata etiam positive dubia, hoc autem est contra communem etiam adversariorum sententiam, uti dictum est *n.* 600. 601. 602. ergo. Atque ex allatis rationibus colligitur *Thom. Hurt.* immerito dixisse hanc sententiam negantem esse temerariam, et *Moya* merito dicit censuram illam esse improbabilem ; hinc

609 § 12. Sententia affirmantibus obligationem confitendi mortalia negative dubia, est, spectata auctoritate probabilior, uti patet ex dictis *n.* 607. Spectatis tamen præcise rationibus intrincesis negans videtur probabilior, uti patebit comparanti rationes intrinsecas *n.* 607 *et* 608. allatas. Et reipsa longe facilius respondetur ad rationes sententiæ affirmantis, nam omnes manifeste retorquentur in peccatis positive dubiis : ergo nimium probant contra dicta *n.* 600. 601. 602. et speciatim ad singulas sic responderi potest : *Ad* 1. Regula illa non tenet, ubi pro una parte est possessio, uti fatentur adversarii, sententia autem negans dicit pro se esse possessionem innocentiæ, et libertatis. Deinde certum est Regulam illam sæpe esse tantum consilii, uti dixi *lib.* 1. *n.* 490. *Nec obstat*, quod Clemens III. *Cap. Ad audientiam*, 12. *de Homicidio*, dicat, quod in dubiis semitam *debeamus* eligere tutiorem, *nam* To *debere* sæpissime significat tantum debitum majoris congruentiæ, decentiæ, honestatis, uti ostendit Bosco *n.* 96. *Ad* 2. Distinguo : certum est a temporibus Christi dari præceptum confitendi mortalia, si sint tantum negative dubia, *n.* si sint saltem probabiliter cognita sine probabilitate pro opposita, *c.* ant. et *n.* cons. *Ad* 3. Confessio est loco contritionis, quoad aliqua, *c.* quoad omnia, *n.* alioquin teneremur confiteri positive dubia, quia antiqui tenebantur de illis confiteri. *Ad* 4. *n.* min. alioquin positive dubia etiam spectassent ad tribunal Christi. *Ad* 5. Si argumentum valet, lex confitendi debet ampliari etiam ad positive dubia, item ad omnes circumstantias aggravantes : itaque licet institutio hujus Sacramenti, et potestas confitendi sit favorabilis, ideoque extendatur etiam ad venialia, non ideo obligatio confitendi est favorabilis, cum minuat et restringat libertatem illorum ad quos hoc præceptum dirigitur : et ideo etiam si Christus obligasset ad confitenda venialia fuisset obligatio onerosa ; sicuti potestas absolvendi a reservato est favorabilis, non tamen reservatio. *Nec obstat* quod confessio sit ad bonum animæ, *nam* etiam ad bonum animæ sunt excommunicatio, reservatio, imo omnes leges Ecclesiasticæ, et tamen multæ dicuntur odiosæ : ideoque sunt restringendæ. *Ad* 6. Patet ex dictis *num.* 608. in ratione. 5. Et si argumentum teneret, esset obligatio confitendi etiam positive dubia. *Ad* 7. n. conf. Quod autem incurratur irregularitas per homicidium dubium, ideo est, quia id exprimitur, *C. ad audientiam* 12. *de Homicidio :* in dubiis autem circa alias materias non incurritur irregularitas, quia hoc nullibi exprimitur : ergo cum etiam nullibi exprimatur obligatio confitendi dubia, hæc non est asserenda, si enim esset talis obligatio, deberet exprimi, uti ex jure probat Moya *t.* 3. *dist.* 1. *q.* 5. *n.* 13. *ad* 8. Fideles etiam confitentur imperfectiones, venialia, et mortalia positive dubia, neque tamen ideo est obligatio illa confitendi. Deinde talis obligatio nasci non poterit ex praxi fidelium, quia nequidem tota Ecclesia posset ferre legem de confitendis omnibus mortalibus, uti dicetur *nu.* 2017. Nec consuetudo facit legem, nisi sit introducta cum animo se obligandi, de quo hic non constat, et in dubio censeri debet introducta sine animo se obligandi, ut habet communis cum Suar. Merat. Bonac. Meroll. Dian. *p.* 1. *t.* 10. *R.* 30. Pasq. *de Sacrif. q.* 351. *n.* 5. et dixi *l.* 1. *nu.* 571. Unde, inquit Bosco *n.* 94. forte ideo ex consilio invaluit ista consuetudo, quia plerique discernere non possunt quænam peccata sint mortalia, quænam certa vel dubia, quænam positive vel negative dubia, et ideo malunt confiteri, quidquid occurrit, quam se exponere periculo committendi mortale. *Ad* 9. Antiqui plurimi non examinarunt eam quæstionem, et qui examinaverunt, plerique loquuntur æqualiter de positive dubiis. Deinde pro ratione non afferunt traditionem Apostolicam, sed rationem hanc, quia in dubiis tutior pars est eligenda, de qua ratione dictum est ad 1.

§ 13. Sententia affirmans obligationem con- 610
fitendi mortalia negative dubia est absolute probabilior, ita Arriag. *d.* 31. *n.* 28. Ills. *n*, 112. Moya *n.* 33. qui per 30. annos sæpius docue-

rat publice oppositam: Similiter Carden. *in.* 1. *crisi d.* 46. *n.* 259. dixerat negantem esse probabilem, postmodum *d.* 74. *c.* 2. re magis considerata dicit esse dubiæ probabilitatis, Dian. *p.* 4. *tr.* 3. *R.* 5. dicit esse improbabilem. Ratio nostra est, quia certum est hoc Sacramentum a Christo institui potuisse cum obligatione confitendi mortalia negative dubia: ergo probabilius dicitur esse sic institutum, quia in illis, quæ pendent a voluntate Christi, tenendum est hoc, quod dixerunt antiqui, et adhuc dicunt plerique Auctores: præsumendum enim est illos de voluntate Christi magis rescire quam paucos, qui prius ab annis 50. inceperunt dubitare, præsertim cum videatur accedere a primis sæculis communis sensus et praxis fidelium. Hinc ad rationes *n.* 608. allatas dicendum est *tres primas* hic non procedere, quia ex dictis satis certo constat nobis de voluntate contraria Christi, ita ut præceptum confitendi dubia jam non debeat censeri dubium, sed satis certo constat nobis de voluntate contraria Christi, ita ut præceptum confitendi dubia jam non debeat censeri dubium, sed satis certum. *Ad* 4. *n.* conseq. non enim valet argumentatio a foro externo, in quo principaliter agitur de vindicta et pœna odiosa reo, hic autem agitur in favorem et commodum pœnitentis, ut absolvatur a peccatis, et recipiat gratiam: ergo quamvis in foro externo non admittantur delicta dubia, merito hic admittuntur. Et quamvis talis pœnitens positive non præsumatur reus, tamen præsumitur reus dubie, et ideo etiam tantum obligatur se accusare ut dubie reum, sive tenetur confiteri peccatum sub dubio tantum. *Ad* 5. dicimus sufficere conscientiam et memoriam dubiam, S. Bernadus, S. Th. et Aristoteles ibi loquuntur de conscientia et memoria certa. *Ad* 6. *n.* seq. nam prudenter potest deponere dubium, et positive judicare, vel se non peccasse mortaliter, vel se esse confessum, uti dictum est *a n.* 600. Videri potest Gormaz *p.* 2. *a n.* 133, *et* 155.

611 § 14. Scrupulosi non tenentur confiteri peccata negative dubia, sed tantum illa de quibus certi sunt esse mortalia, uti habet communissima cum Sanch. *n.* 85. Con. *n.* 68. Laym. *n.* 37. Avers. § *Denique,* Stoz. *n.* 200. Platel. *n.* 796. Busemb. et aliis, quod certissimum esse dicit Tamb. *n.* 16. Ratio est, quia illorum dubia ordinarie sunt inanes apprehensiones, et obligatio confitendi dubia, quæ apud ipsos sunt frequentissima, induceret in gravissimas molestias: ergo excusantur ab ejusmodi integritate materiali confessionis, secundum dicta *l.* 1. *n.* 534. Similiter non tenentur confiteri peccata, nisi certi sint se nunquam confessos, uti habent iidem Auctores, et est communissima cum Caj. Med. Nav. Henriq. Rodriq. Regin. Becan. Jo. Sanch. *d.* 41. *n.* 18. est enim incredibile, quod peccata illis non occurrissent antehac, quando erant recentius commissa; si autem occurrissent, fuissent confessi; unde supponere debent, vel non fuisse mortalia, vel se tum esse confessos; et licet reipsa omisissent, jam excusantur ob gravissimas molestias, in quas se conjicerent. Addunt Sa *v. Dubium n.* 5. aliique relati *l.* 1. *n.* 511. scrupulosum non teneri confiteri, nisi quæ potest jurare fuisse mortalia, et se nunquam fuisse confessum, quod plures cum Stoz. *n.* 202, asserunt saltem de illo, qui valde scrupulosus est.

§ 15. Qui timoratæ est conscientiæ, id est, 612
qui non solet plene advertenter, et deliberate offendere Deum, non tenetur confiteri, si dubitet, an peccarit mortaliter, ut constat ex illis quæ dixi *l.* 1. *a n.* 546. et *l.* 5. *n.* 226. quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio, ideoque habet motivum positive judicandi se non peccasse mortaliter. Et idem est de illo, inquit Gormaz. *n.* 170. qui multis ab hinc annis fecit confessionem generalem, et modo negative dubitat, an tum dixerit certum peccatum; confessio enim est in possessione pro integritate, nisi occurrat positiva ratio prudenter dubitandi. Hinc docet *Joan. Sanch.* supra, quod valde notandum esse monet Diana *p.* 3. *t.* 4. *R.* 107. et sequitur Stoz. *p.* 3. *n.* 613. quando quis, etiam alioqui non scrupulosus, in vita fecit confessionem generalem, adhibita mediocri diligentia in examinanda conscientia, non teneri amplius de vita anteacta cogitare, et, si postea occurrat dubium, an peccatum sit in Confessione expositum, an cum numero et circumstantia, posse præsumere quod ita. Quod Stoz. *n.* 614. dicit etiam applicari posse ad confessiones particulares, nam qui semper bona fide præstitit quæ ad Confessionem requiruntur, non tenetur in prioris vitæ acta ulterius inquirere; quamvis hic et nunc non recordetur se hoc vel illud determinate peccatum esse confessum. Idem dicunt communiter Auctores cum Præposito *q.* 5. *n.* 115. de illo, qui solitus est sollicite confessiones suas instituere nec advertenter aliquid reticere, si diu post paratum peccatum suboriatur dubium an illud sit confessus, non teneri

iterum confiteri. Quorum omnium rationem a priori dat Stoz. *p.* 5. *n.* 169. quia non meminisse te tale aliquid esse confessum, non est prudens dubium quod confessus non sis, quia sæpe vix hesternorum aut etiam hodiernorum meminimus, et cum solitus sit se parare diligenter nec voluntarie omittere aliquid, prudenter præsumit se non fuisse oblitum nec omisisse. Contraria omnia sunt dicenda de illo, qui vel non est timoratæ conscientiæ, vel antehac non est solitus cum diligentia et integre confiteri, nam hic sunt rationes contrariæ, et ex communiter contingentibus est præsumptio contra ipsum, hinc dirigere se debet secundum dicta *nu.* 604. et 605. Atque ex his colligitur vix unquam circa ista fore dubium mere negativum, nisi de aliquo ignoretur, an timoratus sit, vel in confessionibus recte instituendis antehac sollicitus fuerit necne, quando enim pro pœnitente est præsumptio juris, hæc pars censenda est probabilis, uti recte Sot. Arr. Sanch. et alii cum Moya *n.* 23. ideoque talis potest se dirigere secundum dicta a num. 600.

613 § 16. Si ex levi omnino fundamento dubites, aut potius timeas, aut suspiceris, an non forte peccaris mortaliter, vel an in confessione non omiseris mortale, non ideo teneris confiteri, quia non est dubium prudens; unde sicuti sine rationabili motivo incidit, sic poteris sine alio motivo contemnere; et si tum esset obligatio confitendi, orirentur innumeri scrupuli, uti recte cum aliis Mendo *n.* 2.

614 *Quæst.* 86. — *An peccatum dubium se solo sit materia sufficiens confessionis?* R. Esset materia sufficiens, si reipsa esset commissum, sed quia hoc incertum est, non debet se solo subjici absolutioni dandæ absolute, uti communissime omnes cum Patel. *n.* 797. quia cum possit esse non vere commissum, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis: neque per accidens erit obligatio addendi aliud peccatum certum saltem veniale: aut absolutio erit tantum sub conditione danda, inquit Gormaz. *p.* 2. *n.* 169. Si tamen certus esses esse veniale, et confitereris sub dubio, an esset mortale an veniale, non esset opus addere aliud peccatum, quia se solo esset materia certa, Sanch. *in Dec. l.* 1. *c.* 10. *n.* 3. Dicast. *d.* 9. *n.* 290. Similiter recte notat Sporer *n.* 56. si Confessarius ex circumstantiis personæ confitentis advertat pro certo aliquod peccatorum quæ pœnitens sub dubio confitetur, revera esse commissum, potest absolute absolvere, quia peccatum est declaratum, prout in conscientia est, nec Sacramentum exponitur periculo nullitatis.

Quæst. 87. — *Ad quid teneatur, qui confessus est mortale certum tanquam dubium, vel dubium tanquam certum?* Resp. § 1. Si confessus sis mortale tanquam dubium, quale tum putabas esse, et postea agnoscas esse certum, te non teneri iterum tanquam certum confiteri, docent Meröll. Leander, Caram. et alii, quos Moya *t.* 3. *d.* 1. *q.* 6. *n.* 1. et Mendo *d.* 10. *n.* 68. referunt. Accedunt Arr. *d.* 31. *n.* 46. Escob. *l.* 15. *n.* 179. Bosco *d.* 7. *s.* 8. *a n.* 138. quamvis postea num. 152. revocet in dubium. Idem absolute tenent Stoz. *l.* 1. *p.* 5. *n.* 170. et Sporer *n.* 398. nec dissentit Henriq. *d.* 3. *n.* 51. quamvis absolute nihil videatur determinare. Rationem dant 1. quia confessus es, uti habebas in conscientia, et directe es absolutus, nemo autem tenetur iterum confiteri id a quo directe est absolutus. 2. Dubietas vel certitudo non est circumstantia se tenens ex parte objecti, quod solum explicari debet, sed tantum per accidens se habet ex parte intellectus. 3. Absolutus a censura vel voto dubio non tenetur iterum absolvi, quamvis comperiat fuisse certa. Similiter in judicio forensi absolutus a crimine dubio non potest revocari ad judicium, quamvis crimen postea agnoscatur certum, uti cum communi Cov. Sanch. Lug. Tamb. *de confess. l.* 2. *c.* 1. *n.* 25. ergo a pari hic. 4. et præcipue, quia si dubites de numero, et ideo dicas te decies circiter fecisse, quamvis postea comperias te fecisse undecies, non teneris postea hanc undecimam vicem confiteri, quamvis hanc sub dubio tantum sis confessus: ergo nec peccatum ut certum, si confessus sis ut dubium. Hæ rationes non sunt exigui roboris, inquit Mendo *n.* 76. et ideo Magister sacri palatii aliique, apud Lugo *d.* 16. *n.* 92. dixerunt sententiam istam esse probabilem, qualem etiam censent Verric. Pelliz. Rosel. Sachus. Delgald. Ferrant. Tancr. Perez. apud Moyam supra, Lohn. *de confess. p.* 2. *c.* 12. § 2. *q.* 7. dicit pœnitentem in praxi posse sequi. Tamb. *nu.* 24. vocat sententiam probabilissimam, *Bress.* non improbabilem, et ideo Gob. *in Exp. t.* 4. *nu.* 214. dicit aliquem sic recordantem mortalis certi, quod ut dubium erat confessus, probabiliter posse tuto communicare sine nova confessione. E contra esse obligationem iterum confitendi docent reliqui communiter, quos citat et sequitur Mendo *n.* 70. quod Gob. *t.* 7. *nu.* 215. tenet ut probabilius, Ills. *nu.* 116. dicit esse omnium fere Doctorum, Dicast. *d.* 9. *n.* 141. dicit oppositum esse inauditum in Ec- 615

clesia, Sanch. *in Dec. l.* 1. *c.* 10. *nu.* 69. Card. *in* 1. *crisa d.* 51. *n.* 6. Moya dicunt esse certum, et communi praxi totius Ecclesiæ conforme. Lugo *a n.* 77. postquam in utramque partem optime discurrisset, concludit se ab hac utpote communi nolle recedere. Omissis autem aliis rationibus, quæ vel nimium probant vel facile retorquentur, probatur ex dictis *num.* 610. quia in illis quæ pendent a voluntate Christi, uti hic est, tenendum est hoc, quod dicunt plerique : sed plerique dicunt peccatum tale esse repetendum : ergo. Deinde ab initio erat obligatio assertive illud confitendi tanquam certum etiam ideo quia notabiliter immutatur judicium Confessarii, debetque alia ferri sententia, et alia imponi satisfactio, si assertive proponatur ut certum, quam si ut dubium : ergo cessante dubio, quod per accidens tantum suspendebat, et tollebat obligationem, redit obligatio assertive confitendi ut certum. Ad rationes oppositas respondetur :

Ad 1. N. cons. per accidens enim sæpe est obligatio iterum confitendi id a quo directe es absolutus, uti num. 590. dictum est, etiam ideo quia necdum absolutus es absolute, sed tantum quasi sub conditione : debes autem, per sequendo, ab omni mortali absolvi directe, et absolute.

Ad 2. Quamvis certitudo explicari non debeat, tamen debet explicari peccatum jam substans certitudini, quia in hoc statu est mortaliter aliud a seipso, ut substante dubietati, nam substans dubietati poterat nullum esse peccatum. *Conf.* nam si plane ignorans, an pejerasses, dixisses, Accuso me de perjurio, quod potui fecisse, vel de perjurio, si feci, postea agnoscens te fecisse, tenereris absolute confiteri tanquam factum, uti docent omnes communiter cum *Lugo et Moya*, quamvis ab illo æque dici posses directe absolutus, et certa cognitio non sit circumstantia se tenens ex parte objecti, sed ex parte intellectus tantum : ergo similiter hic.

Ad 3. N. Cons. absolutio a censura, voto, crimine forensi, non pendet ab illo, qui absolvitur, nec ab ejus dispositione vel confessione, sed fieri potest a Superiore etiam invito reo. E contra absolutio a peccato prærequirit assertivam confessionem certi peccati, prout postea est in conscientia.

616 *Ad* 4. Est difficilius respondere, nam Lugo *a n.* 78. Ar. *n.* 45. Dicast. *a n.* 124. et alii putant non posse inveniri disparitatem inter peccatum sub dubio, et numerum sui indeterminatione per To circiter expressum, hinc Auctores primæ sententiæ dicunt in neutro casu esse obligationem aliter postea confitendi. E contra G. Hurt. Dicast. *n.* 141. Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 153. Schild. *t.* 6. *num.* 48. Aversa *q.* 10. *s.* 12. § *Postquam*, Carden. apud Ills. n. 150. negant antec. et dicunt esse obligationem confitendi postea illam undecimam vicem, ad quod etiam dicendum dicit se ratione cogi Gob. *t.* 6. *n.* 344. nam si dixisset, Decies pejeravi, et dubito de undecima vice, foret obligatio hanc undecimam vicem confitendi iterum, si postea de illa redderetur certus, uti fatentur Moya, Ills. *n.* 116. Ergo etiam in priore casu. His non obstantibus communissima sententia Soti, Vegæ, Suar. Vasq. Bonac. Reg. Stoz. *n.* 97. Sporer. *n.* 446. et aliorum, quos refert Lugo *n.* 78. dicit non esse opus postea confiteri istam undecimam vicem, si dixerit, uti tum putabat, pejeravi decies circiter; et hunc esse communem sensum fidelium dicit *Arr. Ills.* autem dicit esse fere omnium; hinc concesso anteced. neganda est conseq. Disparitatem hanc dat *Moya*, quam etiam ex parte agnoscit Lugo *n.* 588. quia secundum interpretationem communem voluntatis Christi, quam dant Auctores, non est obligatio fatendi numerum mathematice, sed moraliter, ita ut Confessarius intelligere possit aliqualiter multitudinem peccatorum, et statum pœnitentis, hoc enim sufficit ut imponat satisfactionem debitam : et quod semel aut bis plus vel minus fecerit, non solet multum variare judicium Confessarii in ordine ad imponendam pœnitentiam. Oppositum est de exprimenda certa entitate peccati, nam Confessarius longe aliter debet judicare de certo, quam de dubio peccato. Cur autem Christus voluerit magis determinate significari speciem quam numerum, ratio potuit esse, tum quia numerus longe difficilius cognoscitur, et facilius e memoria excidit, tum quia Confessarius facilius conjicere potest veritatem numeri quam certitudinem peccati. Aliam disparitatem dat Mendo *num.* 76. et Ills. *supra*, quia dixit, decies circiter, sufficienter dixit undecimam vicem, nam illam dixit assertive, quamvis sub disjunctione, nempe dicendo vel decem vel novem vel undecim vices, et assertio illa disjunctiva est absoluta ac certa, propositio autem disjunctiva verificatur in quacumque parte disjuncti : ergo si commiserat undecim vicibus, confessio assertiva determinate verificabatur in numero undecimo, sicque hic numerus erat sufficienter assertus, et expressus. E contra in confessione peccati ut dubii nullo modo as-

sertive exprimitur peccatum, neque in ista confessione ut dubii verificatur confessio ut certi. Aliam adhuc disparitatem dat Burgh. *cent.* 2. *cas.* 53. quia hoc ipso, quod parvus numerus contineatur in magno, quasi absorbetur in illo, et censetur in hoc explicatus. E contra cum dubium separatim exponatur, et certum non imbibatur in dubio, certum debet in seipso exprimi. Denique etiam a posteriori colligitur disparitas, nam peccata decem plus minus sunt materia certa absolutionis absolutæ, non autem peccata dubia, uti n. 614. dictum est: ergo. Quousque autem particula illa, *circiter,* extendatur dicetur *a num.* 940.

617 § 2. Si confessus sis mortale tanquam certum, quale tum putabas esse, quamvis postea judices esse dubium, non teneris iterum confiteri tanquam dubium, uti habet communissima cum Dicast. *n.* 287. Bosco *d.* 7. *s.* 8. *n.* 134. Tamb. *n.* 19. et certum esse dicit Lugo *n.* 77. imprimis quia confessus es uti habebas in conscientia, deinde quia qui absolvitur a peccato certo, magis absolvitur a dubio, cum sententia lata in illud ut certum afficiat, et exæquet totam rationem dubii quodammodo inclusam, et superatam in ratione certitudinis. Atqui idem est, si confessus sis majorem numerum, et postea agnoscas fuisse minorem, aut si confessus sis peccatum ut dubium, et postea agnoscas fuisse nullum, nam postea aliquid de hoc dicere non esset se accusare, sed excusare, quod per se loquendo non est opus, quando confessio jam bona fide peracta est.

618 § 3. Si mortale certo cognitum confitearis tanquam dubium, aut e contra si dubites de mortali, et te accuses tanquam de mortali certo, teneris iterum confiteri, Tann. *q.* 7. *n.* 45. Dic. *n.* 136. Lugo. *n.* 79. Ills. *n.* 114. aliique communiter contra Bosco *n.* 139. Ratio est, quia non es confessus, prout habebas in conscientia : immo si hoc advertenter fecisti, mentitus es in re necessaria notabiliter immutante judicium Confessarii, sicque peccasti mortaliter, S. Th. S. Anton. Palud. Sot. Led. Sylv. Avers. *q.* 10. *s.* 3. Moya *q.* 5. *n.* 24. Et de hoc dicit Sanch. *n.* 68. neminem dubitare, nam ita confitendo dicebas te sic habere in conscientia, quod tamen falsum erat : unde quamvis non sit necessarium addere te habere certitudinem de existentia peccati, sed satis sit absolute dicere te fecisse, tamen non debes addere verba significantia certitudinem vel incertitudinem, quando judicium tuum non est tale.

§ 4. Si confessus es peccatum integre, prout 619
factum est, et prout conscientia tunc te arguebat, v. g. dicendo te osculatum esse virginem, quod peccatum jam nescis, sed dubitas, an fuerit veniale an mortale, quamvis etiam tecum dubitaverit Confessarius, non teneris iterum confiteri, licet postea tu vel Confessarius agnoscat fuisse mortale, Sanch. *n.* 69. Lugo *n.* 93. Tamb. *n.* 26. Stoz. *n.* 170. et tandem consentit Arr. *n.* 96. Lug. *n.* 50. dicitque Bosco *n.* 148. esse communem, quia confessus es integre, neque ex modo confitendi determinasti Confessarium ad falso judicandum : sed neque ad valorem confessionis requiritur ut pœnitens vel Confessarius sciat peccatum esse mortale vel veniale, uti pluribus ostendunt Dicast. *d.* 10. *n.* 349. et Ills. *n.* 151. unde etiam quamvis per accidens judicetur esse veniale quando est mortale, non obstat valori confessionis, dummodo pœnitens dixerit factum, sicuti tunc in conscientia novit. Idem est, inquit *Arr.* si recte dixeris numerum peccatorum, quamvis Confessarius præsumpserit alium. Id tamen notandum est, quod quando aliquod factum de se fuit indifferens ad mortale vel veniale, pœnitens, si meminerit, teneatur addere, an apprehenderit esse mortale vel veniale, uti omnes fatentur.

Quæst. 88. — *An peccatum in communi sit* 620
materia sufficiens vel necessaria confessionis? R. § 1. In casu necessitatis sufficit confiteri peccata etiam mortalia in genere tantum, v. g. dicendo, Accuso me de peccatis meis, S. Th. et alii 49. gravissimi Auctores cum Vindice Gob. *propos.* 1. *n.* 12. Aversa *q.* 10. *s.* 10. Dic. *d.* 9. *n.* 744. Palav. *n.* 293. aliisque communissime, tum ex Rituali Romano, tum ex praxi Ecclesiæ, quæ absolvit moribundos, quamvis nullum peccatum in particulari expresserint, uti dicetur a num. 1156. Ratio autem est, quia hoc ipso quod doleat de peccato, et se peccasse manifestet, subjicit materiam aptam absolutioni : et sicuti impotentia excusat ab expressione numeri, ita etiam ab expressione speciei. An vero aliquid, et quid in ejusmodi casu dici debeat directe absolvi, non conveniunt Auctores : Dicast. *a nu.* 748. dicit directe absolvi omnia, de quibus est dolor, et ejusmodi confessio quantumvis generica. Lugo *d.* 17. *a n.* 13. probabiliter dicit formaliter, et directe remitti solum prædicatum genericum peccati in communi, quia hoc solum ex vi confessionis fit Confessario cognitum, materialiter autem, et indirecte remitti unumquodque peccatum mortale,

prout a parte rei est identificatum illi prædicato generico.

621 § 2. Etiam extra casum necessitatis, materia sufficiens et licita confessionis est veniale secundum speciem, uti si dicas, Accuso me de mendaciis, fui impatiens, nullum exprimendo numerum : ita Auctores communiter, et certum esse merito dicit Card. *in* 2. *crisi d.* 1. *a nu.* 124. contra quosdam recentiores, quia est confessio peccati, et quidem determinate saltem unius in hac specie, nec obligatio est addendi numerum venialium. *Nec obstat,* quod consecratio non valeat, si velis consecrare aliquas hostias in cumulo, et non determines quas; *nam* hoc ideo est, quia per pronomen *Hoc* exigitur determinatio materiæ consecrandæ, nihil autem est in forma absolutionis, quod exigat determinationem alicujus peccati : ergo.

622 § 3. Probabilius videtur non esse licitum extra casum necessitatis se in genere tantum Accusare de solis venialibus, v. g. dicendo, accuso me de multis venialibus, quæ per vitam feci, sed debere aliquod addi saltem in specie, tum quia est contra praxim Ecclesiæ, tum etiam quia hoc Sacramentum est institutum per modum accusationis, et judicii; hæc autem, per se loquendo, et ordinarie, fieri debent circa materiam saltem in specie certam, et determinatam, Suar. *d.* 23. *s.* 1. *n.* 10. Avers. § *Quarto*, Bosco *d.* 7. *s.* 9. *a n.* 115. Con. et Bon. apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 66. contra Dicast. *n.* 761. Burgh. *cent.* 3. *casu* 41. *et alios.*

623 § 4. Si quis extra necessitatem ita in genere tantum se accuset de venialibus, non determinando ullum in specie, valide quidem absolvitur, uti Auctores communius cum Herincx *d.* 3. *n.* 67. et Bosco *n.* 114. valde tamen incertum est, quæ et quot venialia remittantur ex vi absolutionis : Dicast. *d.* 6. *dub.* 17. et Dian. *p.* 11. *t.* 5. *R.* 24. putant remitti omnia, ad quæ se extendit dolor, quia aliqua remittuntur; non est autem ratio, cur unum et non alterum : ergo. E contra Lugo *d.* 14. *n.* 142. ad quem inclinat Bosco *s.* 4. *num.* 38. putat illa tantum remitti, quæ Confessarius censetur potuisse secundum speciem percipere, vel ex verbis pœnitentis, vel ex modo confitendi, vel saltem ex circumstantiis, quia illa sola censentur directe affici per sententiam absolutionis, cum illa sola fiant ex vi confessionis sufficienter cognita, et sic censebuntur sufficienter cognosci negligentiæ in officio, distractiones in oratione, item aliqua venialia, quæ pœnitens solet confiteri, ideoque saltem aliqua horum venialium remittentur, reliqua autem non remittentur nequidem indirecte, cum enim unum veniale remitti possit sine altero, remissio indirecta, de qua dixi *num.* 597. non habet locum in distinctis venialibus, uti fatetur Dicast. *n.* 320.

§ 5. Si quis in specie tantum se accuset de 624
venialibus non determinando ullum numerum, sed dicendo v. g. Mentitus sum, fui impatiens, Arr. *d.* 28. *num* 23. Dicast. Dian. et Bosco supra, aliique multi apud Moyam *d.* 5. *q.* 5. *a num.* 115. valde probabiliter dicunt ex vi absolutionis remitti omnia ad quæ se extendit dolor, sicuti ad consecrandas omnes hostias quæ ante me sunt, non est opus scire vel determinare quot ibi sint, sed satis est, quod mea consecratio feratur super omnes in confuso. Contradicunt tamen etiam probabiliter Lugo supra, et alii, qui dicunt tantum tot remitti quot Confessarius censetur potuisse percipere ex vi confessionis, vel circumstantiarum, et ratio data est *num.* 123. unde in praxi tutius est addere aliquem numerum, si occurrat.

§ 6. Sciens se peccasse mortaliter, sed nes- 625
ciens in qua specie, tenetur dicere, Peccavi mortaliter, estque hæc materia sufficiens et necessaria absolutionis, uti dicetur *n.* 1137. An autem absolvi possit, qui nullum dixit peccatum, sed tantum dedit aliqua signa doloris, dicetur a num. 1156.

Quæst. 89. — *Quid addendum sit circa for-* 626
man Sacramenti Pœnitentiæ? R. seqq. §. 1. Cum formæ sacramentorum secundum dicta *p.* 1. *n.* 11. sint determinatæ ad certam significationem, communis sententia tenet per formam Pœnitentiæ significari debere. 1. personam absolventis. 2. explicite personam hominis absolvendi. 3. actualem liberationem a peccato.

§ 2. Scotus *in* 4. *dist.* 14. *q.* 4. putavit nulla 627
præcisa verba hic esse necessaria, sicuti necessaria sunt in Baptismo, et Eucharistia; sed si velit nulla omnino verba formalia esse necessaria, hoc sustineri non potest, uti constabit ex § seq. Si autem tantum velit essentiam formæ salvari in quibuscumque verbis, dummodo retineant sensum a Christo intentum, hoc verum est secundum dicta *p.* 1. *n.* 29. sed non video, cur aliud requirat in Sacramento Baptismi vel Eucharistiæ, nam ad horum valorem etiam sufficiunt verba æquivalentia.

§ 3. Ad absolutionem sacramentalem requi- 628
runtur verba formalia, quod merito dicunt

esse certum Suar. *d.* 19. *s.* 1. *num.* 3. Lug. *d.* 13. *n.* 2. Aversa *q.* 12. *s.* 1. Arr. *d.* 49. *n.* 1. Ills. *num.* 16. ita ut uterque Sot. apud Moyam *d.* 6. *q.* 5. *n.* 49. oppositum vocent errorem vel hæresim. *Probatur* 1. ex Flor. in Decreto Eug. IV. ad Armenos, ubi ait, *Forma hujus Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert.* 2. Ex Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 3. dicente formam in illis verbis Ministri positam esse, *Ego te absolvo, etc.* 3. Ex traditione, et perpetuo usu Ecclesiæ. 4. Ex consensu Theologorum, et communi sensu fidelium. *Nec obstat*, quod absolutio in foro externo, immo etiam in interno absolutio a censuris fieri possit scripto, *nam* pro absolutione a peccatis aliter voluit Christus, quod nobis constat ex dictis; et ita etiam posset Rex pro suo regno statuere, ut non valeret sententia Judicis, nisi voce prolata in foro.

629 § 4. Durand. et Aureol. apud Amic. *d.* 11. *n.* 5. dicunt præter hæc verba, *Te absolvo a peccatis*, essentialiter etiam requiri illa, *In nomine Patris, et Filii, etc.* vel saltem similia, quæ significent Deum tanquam principale agens, uti in Baptismo exprimitur his, *In nomine Patris, et Filii, etc.* Hæc sententia communiter rejicitur ab omnibus, teste Lugo *d.* 13. *n.* 13. ideoque secundum Bosco *s.* 3. *n.* 8. non est probabilis, sed opposita est omnino certa, inquit Arr. *n.* 15. nam pro Baptismo habemus fundamentum in Scriptura, Matth. 28. *v.* 19. *Baptizantes eo in nomine Patris etc.* Tale autem nullum est pro Sacramento Pœnitentiæ. Deinde ratio est divisa, quia Sacramentum Baptismi est specialiter Sacramentum fidei : ergo merito potuit Christus requirere professionem Dei Unius, et Trini, quod ipsum in *p.* 1. *num.* 382. dixi de Sacramento Confirmationis, quod est ad roborandam fidem in Baptismo acceptam, quæ ratio non est de Pœnitentia.

630 § 5. P. Sot. et Angel. apud Amic. *num.* 8. item Wiggers apud Bosco *n.* 12. dicunt hæc requiri, *Absolvo te a peccatis tuis*, putatque Gabr. apud Ills. *n.* 20. etiam addi debere ab omnibus peccatis tuis : sed contra est, quia certum videtur non requiri *To tuis*, cum significatio illius vocis satis contineatur in To *te*, uti apud omnes in confesso est inquit Bosco *n.* 15. et satis manifeste colligitur ex Rituali Romano, quod pro forma in necessitate assignat ista verba, *Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis*, omittendo To *tuis*. Et idem videtur esse de To *omnibus*, nam Rituale Romanum in forma ordinaria etiam omittit, et merito, quia sæpe non remittuntur omnia venialia, nec directe, illa mortalia, quæ quis per oblivionem non est confessus, hinc Arr. supra dici To *omnibus* debere omitti.

§ 6. S. Th. *p.* 3. *q.* 84. *a.* 3. Catech. Rom. 631
S. Anton. aliique 42. gravissimi Auctores cum Dian. *p.* 11. *t.* 6. *R.* 11. ad quos accedunt *Rhodes*, *Dicast. Ills. Spor.* et recentiores communissime dicunt sufficere hæc verba, *Absolvo te.* Sententiam hanc optime defendit M. Lotz. *d.* 6. *q.* 1. *diff.* 2. *p.* 1. eamque certissimam vocat Suar. *de cens. d.* 10. *s.* 2. *n.* 7. Escob. *l.* 14. *nu.* 199. omnino certam, Tamb. *de conf. l.* 3. *c.* 10. *n.* 57. certam : sed immerito, uti constabit ex dicendis : est tamen valde probabilis, tum ex communi Doctorum sensu, qui in illis quæ a Dei voluntate pendent, multum ponderis habet, tum quia hæc verba videntur sufficienter significare effectum Sacramenti, qui est remissio peccatorum, hoc ipso enim quod dolor sit manifestatus per confessionem peccatorum, absolutio subsequens saltem ex circumstantiis, et intentione Sacerdotis videtur sufficienter determinata ad significandam liberationem determinate a peccatis.

§ 7. Herinx *d.* 1. *n.* 27. dicit verba illa *ab-* 632
solvo te, ut conjuncta cum circumstantia confessionis, et intentione Ministri, habere vim significandi etiam *a peccatis;* si tamen Minister intenderet per illa sola non significare, sed tantum simul per ista, *a peccatis*, dicit non significatura sine his, adeoque si adsit hæc intentio, omnia ista verba, *absolvo te a peccatis*, fore de essentia, quia To *absolvo* sumetur in significatione generali tanquam determinandum per verba subsequentia, sicuti verba æquivoca vel dubia per intentionem loquentis determinari possunt ad hanc vel istam significationem. Hæc sententia etiam probabiliter defendi potest. Nihilominus

§ 8. Probabilius videtur, quod ad essentiam 633
formæ Sacramenti Pœnitentiæ semper requirantur hæc vel æquivalentia verba, *Absolvo te a peccatis.* Ita Auctores *n.* 629. *et* 630. *citati*, ad quos accedunt Palud. Maj. Pasq. Martin. apud Dianam supra : sequuntur Aversa *q.* 12. *s.* 3. Gorm. *n.* 185. *et alii. Probatur.* 1. ex verbis, quibus Christus instituit hoc Sacramentum, *Joannis* 20. per hæc enim fecit expressam mentionem peccatorum, nam non dixit, Quibus remiseritis, remittentur eis, sed *quorum remiseritis peccata :* ergo sicuti ex eo, quod Christus instituens Baptismum fecerit expressam mentionem baptizantis, et baptizandi, item Dei Unius, et Trini, adversarii dicunt debere hæc determinate significari per

formam Baptismi, ita debent dicere de To *a peccatis* significando per formam pœnitentiæ. *Prob.* 2. nam hoc innuunt Concilia Florent. et Triden. item Rituale Romanum, quando expresse dicunt formam hujus Sacramenti esse verba, *Ego absolvo te, etc.* ubi per To etc. videntur velle aliquid requiri præter illa, *ego te absolvo. Nec obstat*, quod aliqua exemplaria Florentini, teste *Dicast.* non habeant To etc. *nam* exemplaria Trid. ubique habent, et communiter habent etiam exemplaria Florentini, saltem ubi ad longum impressum est, uti fatetur Bosco *n.* 9. *Quamvis* autem probabiliter dicatur ideo apposuisse To etc. quia alia addi debent ex præcepto, *tamen* incertum est, an hoc tantum intenderint, et oppositum colligitur ex simili loco Tridentini, *nam sess.* 14. *de Extrema Unctione cap.* 1. dicit hujus sacramenti formam esse illa verba, *per istam sanctam unctionem etc.* et tamen certum est, quod verba alia inclusa in To etc. sint de essentia hujus formæ: hinc *Conf.* nam omnes communissime dicunt de essentia formæ extremæ unctionis esse notandum ista verba, *per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Deus*, sed etiam ista, *quidquid deliquisti*, et quidem ratione sui, ut fiat expressa mentio peccati: ergo multo magis debet fieri mentio peccati in forma Pœnitentiæ, cum sit directe, et per se ad remissionem peccati, utpote Sacramentum mortuorum, et per To *absolvo*, non ita significatur peccatum, uti per To *indulgeat.* Unde *Prob.* 3. Quia per formam Pœnitentiæ debet significari remissio peccatorum, uti fatentur omnes; sed per verba illa, *absolvo te*, non significatur remissio peccatorum, verba enim illa sunt indifferentia ad significandam remissionem, vel censuræ tantum, vel peccati tantum, vel pœnæ tantum, vel omnium horum, vel aliquorum tantum, et simpliciter nihil horum significant, nequidem æquivoce, tam parum quam vox, *comedo*, æquivoce significet carnem vel piscem, aut vox, *dono*, significet aurum vel pomum, ut recte probat Arr. *d.* 49. *a n.* 18. Si tamen quis velit, quod vox, *absolvo*, illa omnia significet, significabit univoce, quia propter eamdem rationem per nomen significatam, nempe quia significat, *libero*, secundum dicenda *n.* 641.

634 *Respondent*, determinari per circumstantias confessionis factæ, et simul per intentionem Sacerdotis, ut potius significent hoc quam illud. *Contra est* 1. Ergo ex se non habent significare remissionem peccatorum, hoc autem videtur requiri ad formam hujus Sacramenti, ad quam Christus assumpsit verba, et non circumstantias. 2. Si sufficeret, quod simul loquantur circumstantiæ, ergo pro Eucharistia etiam sufficiet hæc forma, *ecce corpus meum*, si simul digito demonstrem hostiam præsentem, quod tamen plerique negant: item in hoc Sacramento sufficit, To *absolvo*, si digito demonstrem hominem jam confessum, quod licet in casu aliquo concedat *Sot.* et probabile dicat Arr. *n.* 23. tamen sententiam illam male audivisse testatur Avers. *sect.* 2. § *Septimo*, quia Christus videtur voluisse exprimi personam absolvendam, ut ita sententia judiciaria caderet super determinatum subjectum, nam Christus instituens dixit, *Quorum* remiseritis peccata, et non dixit, Quæ peccata remiseritis. Deinde si sufficeret absolvendum, et ejus peccata ex circumstantiis intelligi: ergo si quis confessus peteret a Confessario, Numquid me absolvis? et Confessarius responderet, Ita, To *ita* sufficeret, quia in his circumstantiis, et ex intentione proferentis significaret, *absolvo te a peccatis*, quod quamvis concedat Martinez apud Haun. *lib.* 4. *n.* 977. tamen Lugo *d.* 13. *n.* 25. merito dicit oppositum esse certum.

Objic. 1. Hæc forma Baptismi, *Ego te baptizo* 635
in nomine patria, filia, et spiritu sancta, est valida, ut dictum est in *p.* 1. *n.* 36. sed ideo est valida, quia verba ex circumstantiis erant significativa veri sensus: ergo similiter hæc verba, *absolvo te.* Resp. n. min. nam ideo est valida, quia in istis erant ex institutione sua secundaria, secundum se significativa veri sensus, uti ibidem explicatum est: aliud autem est verba ex circumstantiis sive cum circumstantiis esse significativa, uti sunt illa, *absolvo te*, aliud esse de se significativa in circumstantiis, qualia sunt hæc, *in nomine patria*, quæ prout significativa includunt secundariam volitionem instituentium conditionatam, essentialiter respicientem has circumstantias, quia volebant, ut si proferrentur in præsuppositis his circumstantiis, hoc significarent: ergo hæc verba ex institutione illa sua secundaria de se sunt significativa talis objecti, non per circumstantias simul loquentes, sed seipsis ex vi talis institutionis: e contra verba illa, *absolvo te*, ex nulla institutione nequidem secundaria habent, quod se solis significent absolutionem a peccatis, sed hanc debent simul significare circumstantiæ.

Objic. 2. Si quis commiserit unicum pecca- 636
tum post Baptismum, falsum erit, Absolvo te a peccatis, quia non habet peccata sed peccatum. R. Aliqui dicunt originale simul secundo

remitti per infusionem hujus gratiæ : sed contra, quia sola peccata post Baptismum commissa cadunt sub absolutionem Sacerdotis, secundum dicta *n.* 587. Itaque dicendum est poni in plurali, quia communiter adsunt plura, et si forte adsit unicum, ex modo loquendi ponitur plurale pro singulari, uti quando dicimus, *nos, vos,* pro, *ego, tu.* Ex dictis

637 *Colligitur seqq.* 1. Hæ formæ, *Tu a me absolveris a peccatis;* Petrus vel dominatio vestra a me absolvitur a peccatis; Jubeo, volo te absolutum esse a peccatis, sunt validæ, quia est mutatio tantum accidentalis, cum verba retineant sensum a Christo intentum : sunt tamen illicitæ, quia fit contra consuetudinem, et præscriptum Ecclesiæ. Et universaliter dixi *in p.* 1. *a n.* 40. quandonam mutatio accidentalis censeatur notabilis, adeoque sit peccatum mortale, et quandonam non sit notabilis, ideoque sit vel veniale tantum vel etiam nullum peccatum. Speciatim hic omittere To *ego* Platel. *nu.* 801. dicit nullum esse peccatum, quia sufficienter includitur in To *absolvo :* Gormaz *num.* 185. dicit esse saltem veniale; Aversa § *sexto*, aliique communiter dicunt esse veniale tantum, contra *Fagund.* qui putavit esse mortale. Similiter videtur esse veniale tantum omittere To *tuis.* Si tamen omittantur ista, *in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, amen*, aliqui cum Dicast. *num.* 28. dicunt nequidem esse veniale, quia putant consuetudinem Ecclesiæ illa addentis esse liberam : *Gran.* putat vix excusandum a mortali, et videtur in idem inclinare Gormaz *num.* 103. sed absolute dicunt esse veniale tantum *Bosco*, *Platel.* aliique communiter.

638 2. Quamvis ad valorem sufficiat, *absolvo a peccatis tuis*, uti habent Lugo, Dicast. *numer.* 53. Avers. supra, tamen videtur fore mutationem notabilem, adeoque mortale, imo forte esse mutatio inducens dubium de valore, qualis etiam est hæc, *mundo te a peccatis*, cum non habeat speciem judicialis sententiæ, semper autem mortale est extra necessitatem uti materia vel forma dubia, secundum dicta *p.* 1. *n.* 45. Denique docent Sa, Bosco *n.* 6. Dic. *n.* 24. Gob. *t.* 7. *n.* 160. dummodo dicantur hæc verba, *ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, amen,* quamvis omittantur omnia antecedentia, et subsequentia, non fore nequidem veniale, quia *Trid.* dicit tantum laudabiliter adjungi. E contra alii dicunt fore veniale, si absque rationabili causa omittantur ista verba; *Dominus noster JESUS Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius,* quia hæ voces videntur ex Ecclesiæ usu et voluntate assumptæ ad conflandam unam totam propositionem, quæ sit ordinaria forma hujus Sacramenti. Verba illa, *Passio Domini etc.* de quibus habet Busemb. *num.* 579. relatus, utiliter adduntur, præsertim in confessione generali, aut si tempore abundes, nam probabile est opera pœnitentis per illa elevari ad satisfaciendum, uti dicetur *n.* 1256.

3. Si quis formam mutaret in modum de- 639
precativum, v. g. dicendo, *O Deus, absolve hunc a peccatis suis*, esset invalida, uti habet communissima cum Avers. *s.* 2. et Bosco *a n.* 64. ideoque S. Th. *opusc.* 22. *c.* 11. dicit oppositum esse temerarium, quia non esset sententia judicialis, qualem in Christi institutione debere esse docet Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 2. *et can.* 9. Hinc recte notant Lugo *n.* 105. et Gorm. *n.* 213. nequidem apud Græcos valere, si fiat more tantum precatorio : unde quando aliqui SS. PP. absolutionem vocant orationem, volunt esse æquivalenter talem, in quantum est repræsentatio meritorum Christi, quibus movetur Deus ad dandam gratiam; vel certe loquuntur de tota forma ordinaria, prout includit etiam antecedentia, et consequentia. Si tamen diceret, *absolvat te Deus per me a peccatis,* non more deprecativo, sed imperativo, putat Lugo *n.* 106. fore validam : Si autem tantum dicat, *absolvat te Deus a peccatis,* Arr. *a n.* 7. et Bosco *a n.* 57. dicunt adhuc fore validam, quia persona Sacerdotis sufficienter significatur per exercitam prolationem hujus sententiæ, qnæ in foro externo quandoque profertur etiam imperative, et ita ex Florent. dixi in *p.* 1. *nu.* 31. valere hanc formam Baptismi, *baptizetur servus Christi,* etc. E contra *Lugo* dicit fore dubiam, attamen valituram, si diceret, *sit absolutus,* vel *absolvaris a peccatis;* sed de hoc postremo etiam dubito, nam quod verbis illis, *baptizetur servus Christi,* sufficienter significetur persona baptizans, ideo est, quia actio abluendi, quam ponit baptizans, et super quam tanquam materiam Baptismi cadit forma, est exercita significatio personæ baptizantis. E contra dum absolvens dicit, *sis absolutus, absolvaris,* nullam ponit actionem, quæ sit materia Pœnitentiæ, et super quam tanquam materiam cadat forma : ergo non videtur esse exercita significatio personæ absolventis : Et de iis aliisque similibus formis videri possunt Bosco *concl.* 3. et Aversa supra : item ea quæ dixi in *p.* 1. *a n.* 29.

640 *Quæst.* 90. — *Quis sit sensus illorum verborum, Absolvo te a peccatis tuis?* Resp. § 1. Circa hoc varie loquuntur Auctores, nam 1. Magister aliique apud Vasq. *q.* 84. *art.* 3. *dub.* 2. dixerunt esse hunc, *Declaro te esse liberum a peccatis;* sed hanc sententiam esse falsam patet ex Trid. sess. 14. *de Pœn. cap.* 6. ubi *can.* 9. sic definit : *Si quis dixerit absolutionem Sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi, et declarandi remissa esse peccata confitenti, etc. Anathema sit.* 2. Alii dixerunt esse sensum, *libero te ab obligatione peccata illa iterum confitendi :* Sed contra est; nam peccata remittuntur per absolutionem, abstrahendo ab obligatione illa iterum confitendi, quæ obligatio sæpe manet, ut dictum est *n.* 509. deinde datur absolutio de solis venialibus, et tamen nunquam fuit obligatio illa confitendi. 3. Hugo, et Ricard. a S. Vict. apud Suar. *d.* 19. *s.* 2. *nu.* 8. dicunt esse sensum, *remitto tibi pœnam æternam vel temporalem, prout adhuc debitor es.* Contra est, quia per absolutionem, etiam ex intentione Confessarii, remittitur culpa, hæc enim venit nomine peccati. Deinde absolvi non poterit, cui peccatum esset remissum etiam quoad pœnam, quod est contra dicta *n.* 589. et contra sensum Sanctorum hominum, et fidelium, qui post exactas longas pro peccatis pœnitentias, nihilominus sine scrupulo eadem iterum confitentur. 4. Cond. *d.* 4. *n.* 61. dicit esse sensum, *libero te ab indignitate quam per peccatum contraxisti :* sed confutatur ex jam dictis, nam imprimis liberatur a culpa, quæ est causa illius indignitatis : deinde si Deus semel et simul sustulisset illam indignitatem, posset peccatum iterum absolvi. Et ex his etiam confutantur Esparsa *q.* 90. *ad.* 4. A. Perez. et Gorm. *p.* 2. *a n.* 200. qui dicunt esse sensum, *libero te a sollicitudine causata per peccatum : Reddo tibi serenitatem animæ, quam sustulerat peccatum,* nam intentio Sacerdotis est primo, et directe remittere culpam, etiamsi certus essem illam aliunde v. g. per contritionem esse antecedenter remissam. 5. Suar. *a n.* 15. Arr. *d.* 49. *n.* 38. Dicast. *d.* 15. *dub.* 5. et recentiores communissime non assignant alium sensum præter hunc, *confero tibi gratiam ex se remissivam peccatorum,* sed per hoc non explicatur sensus naturalis, quem verba habent et retinent ex institutione humana, quam Christus non immutavit sed supposuit, et postmodum ad istam aliam etiam significationem supernaturalem elevavit. Itaque

§ 2. Hæc verba, *absolvo te a peccatis,* ex 641
institutione humana habent hunc sensum, *Quantum est ex me, judicialiter libero te a peccatis :* quod exercite idem est, ac, *volo, ut dependenter ab hac mea sententia sis liber a peccatis.* E contra ex institutione Christi habent hunc sensum, *Quantum est ex me confero tibi gratiam per se remissivam peccati post Baptismum commissi. Pars* 1. videtur constare ex notione vocum, nam omnes intelligentes latinum, si interrogentur, debent dicere hunc esse naturalem sensum. Notatque Bosco *s.* 3. *num.* 89. Ecclesiam convenientius uti verbo illo, *Absolvo*, quam isto, *Remitto*, quamvis etiam To *remitto* sufficiat, et Christus in institutione illo fuerit usus, quia To *absolvo* est magis accommodatum ad significandam sententiam judicialem et auctoritativam : solius enim Judicis est absolvere, e contra etiam privatorum est remittere offensam vel injuriam sibi illatam. *Pars* 2. etiam probatur; nam ista verba esse a Christo instituta ad significandam et causandam gratiam primo et per se remissivam peccati post Baptismum commissi, certum est, quia omne Sacramentum est institutum ad significandam et causandam gratiam; Pœnitentia autem, cum sit Sacramentum mortuorum, est ad causandam primam, et quidem in illis tantum qui post Baptismum labuntur, uti dictum est *n.* 588. ergo licet ex institutione naturali et humana non habeant significationem illam; tamen habent ex institutione Christi, sicuti verba ista *hoc est corpus meum,* ex institutione humana habent significare corpus illius qui profert, attamen a Christo sunt instituta ad significandum Corpus, non Sacerdotis proferentis sed Christi : hoc solum est discrimen, quod forma Eucharistiæ proferatur non tantum nomine, sed etiam in persona Christi, ideoque significet Corpus Christi tantum, forma autem absolutionis proferatur tantum nomine Christi, et in persona hominis Ministri Christo subordinati, uti Judex humanus in persona sua, sed auctoritate Principis fert sententiam. Hoc non obstante significatio, quam verba absolutionis habent ex institutione humana, non est adæquate eadem quæ est ex institutione Christi, uti per se patet. *Conf.* utraque pars, nam imprimis per illum sensum, quem dicimus habere ex institutione humana, commode explicatur, quomodo verba absolutionis maneant vera, quando Sacramentum Pœnitentiæ est validum et informe, eo quod non causet gratiam, verbi gratia defectu doloris universalis, de quo casu dicetur

a num. 672. tum etiam absolvens, quantum est de se, causat gratiam, cum ponat Sacramentum de se causativum gratiæ, cujus tamen causatio per accidens hic et nunc impeditur. Deinde per alterum sensum, quem dicimus habere ex institutione Divina melius explicatur, quomodo eadem verba maneant vera, etiamsi cadant super sola peccata quoad culpam et pœnam plene remissa; tum enim causatur gratia, quæ remitteret illa peccata, si non inveniret remissa. Et reipsa tum Deus per infusionem novæ gratiæ iterum cedit juri ad odium et pœnam : potestque etiam remittere venialia per eamdem infusionem eo fine factam. E contra aliorum Auctorum sententiæ vel non ita satisfaciunt his difficultatibus, vel incurrunt in alias.

Objic. Gratis dicitur, quod verba illa consignificent istam modificationem, quantum est ex me. Resp. n. ass. nam cum a sola absolutione Sacerdotis non pendeat, quod peccata reipsa remittantur, sed requirantur etiam multa ex parte pœnitentis, quæ deesse possunt, verba Sacerdotis non possunt omnino absolute significare, sed debent tacite imbibere hanc modificationem, quantum est ex me, sive suppositis supponendis : et similiter in foro civili sententia Judicis, præsertim subordinati, non est omnino absoluta, sed imbibit hanc modificationem, quantum possum secundum allegata et probata etc. hinc etiam in absolutione a censuris communiter additur *in quantum possum et tu indiges*, uti præscribit Rituale Romanum.

Inst. Ergo verba absolutionis erunt vera, quamvis cadant super nullum peccatum, quia absolvens adhuc vere dicet, quantum est ex me, libero te a peccatis. Resp. n. ass. nam propositio affirmativa de subjecto non supponente est falsa, si autem pœnitens nullum commiserit peccatum, hæc propositio, *quantum est ex me, libero te a peccatis*, est de subjecto non supponente, quia dicit, tollo peccata tua : ergo supponit et dicit peccata fuisse; ergo si peccata non habuit, enuntiat falsum. Neque dici potest sensum esse conditionatum, quasi dicat, libero a peccatis, si peccaveris : nam supponit absolute peccata, et ea requirit ad valorem sui, alioquin non habet materiam, circa quam, neque tum esset dolor de vero peccato, nec confessio veri peccati : ergo nec tum haberetur Sacramentum Pœnitentiæ. *Nec obstat*, quod forma Extremæ unctionis, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, sit conditionata et valeat Sacramentum, licet quis per sensus externos non peccarit, uti habent *Suar.* aliique cum Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 181. *nam* disparitas est, quod *S. Jacobus* expresse dicat, si in peccatis fuerit, dimittentur : ergo non supponit absolute adesse peccatum. Denique Extrema Unctio non includit dolorem vel confessionem de vero peccato. Denique Extrema Unctio habet alium adhuc finem principalem, qui est gratia confortativa in ultimo prælio, quamvis forte non sit remissiva peccati; opposita omnia sunt in Sacramento Pœnitentiæ.

Quæst. 91. — *Quid præterea sit notandum circa absolutionem Sacramentalem?* R. seqq. § 1. 642
Quoties absolutio repetitur, toties causatur nova gratia, quia toties completur et fit novum Sacramentum, hinc si Superior absolvisset pœnitentem a solis reservatis, et pro absolutione non reservatorum remisisset ad confessarium inferiorem, aut e contra si confessarius inferior absolvisset a solis non reservatis, et Superior postea a reservatis, in utroque casu essent duo Sacramenta, et causaretur duplex gratia, Suar. Con. Lugo *d.* 20. *n.* 81. Dicast. *d.* 11. *n.* 320. dicens esse certum, Moya *d.* 1. *q.* 8*n.* 20. vocans certissimum contra paucos.

§ 2. Si quis sine justa causa in eadem con- 643
fessione absolutionem repetat super eadem peccata, peccat graviter, quia frustraneum est, et secunda absolutio est irrita defectu novæ materiæ, Bon. Stoz. *l.* 2. *n.* 86. Si faciat ex scrupulo, quo se vult liberare, Tamb. et Spor. *n.* 631. dicunt saltem ordinarie fore veniale tantum, quia tum repetit ex metu offendendi Deum, et desiderio non nocendi proximo, quæ videtur esse levis imprudentia, et injuria non notabilis, quæ non fit Sacramento : sed videri debent dicta *p.* 1. *a n.* 123. Si autem sit ita perplexus, ut æque malum esse putet non repetere, quam repetere, poterit nullum esse peccatum, secundum dicta *l.* 1. *a n.* 81.

§ 3. Si Pœnitens statim post confessionem 644
redeat, et sola venialia afferat aut circumstantias mortalium non notabiliter aggravantes, repetenda non est absolutio, cum enim id necesse non sit, videtur esse quædam irreverentia, Spor. *n.* 628. quod si tamen quis vellet repetere, expedit tacite id facere non formata cruce, quod etiam tum videtur observandum, quando ob novum mortale certum vel dubium est repetenda absolutio, alioquin circumstantes, qui jam antea viderant absolvi, quandoque suspicabuntur attulisse novum mortale. An autem tum prius renovandus sit dolor, dicetur *n.* 707.

645 § 4. Absolutio potest ab uno pluribus dari simul, sic enim simul absolvuntur multi milites ante prælium, dicendo, Absolvo vos a peccatis, Con. Lug. *d.* 13. *sect.* 7. Arr. *d.* 50. *s.* 5. Avers. *q.* 12. *s.* 2. Tamb. de *Cons. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 5. Essetque talis absolutio non quidem formaliter, attamen virtualiter et æquivalenter multiplex, et essent tot Sacramenta, quot homines ponentes aliquam confessionem, et dolorem.

646 § 5. Etiam potest absolutio simul a pluribus dari uni, uti habent idem Auctores, nam si quis habens sola venialia, vel etiam mortalia semel confessa, partem eorum confiteretur uni, et partem alteri, posset postea uterque simul absolvere, uti etiam tum, si confessus esset mortalia non confessa uni, et alteri alia venialia. Imo fieri posset, ut idem æger duobus Sacerdotibus diceret, Confiteor vobis hæc peccata mea; tumque possent sic eum simul absolvere. Hoc tamen ultimum ordinarie est illicitum, quia est contra Ecclesiæ consuetudinem, *Suar. Aversa.*

647 § 6. Si talis pœnitens ita a pluribus absolveretur, essent plura Sacramenta, quia essent plura judicia, et multiplicaretur absolutio, quæ in recto importatur, confessio autem et dolor etiam virtualiter multiplicaretur; hinc singulis illis absolutionibus responderent distinctæ gratiæ, Lug. *n.* 166. Avers. *supra contra* Gorm. *p.* 2. *n.* 218 *et alios.* Opponit Arr. 27. tres ejusmodi absolutiones habere se sicut se habent tres hostiæ quas aliquis simul sumit, quæ faciunt unum Sacramentum et unicam causant gratiam. *Sed contra est*, nam tres hostiæ simul sumptæ faciunt unum cibum, et cadunt sub una tantum sumptione, quæ autem hic interveniunt, non faciunt unum judicium, sed singuli seorsim sunt Judices feruntque distinctas sententias : ergo sunt plura judicia. Nec est simile in Baptismo, quem duo simul conferrent uni puero, quia cum Baptismus non sit iterabile, et unicum habeat finem, qui est spiritualiter regenerare, unicus valet, ideoque tales duo Baptismi censeri deberent unus moraliter : e contra Sacramentum Pœnitentiæ est iterabile, et ejus finis est etiam per plures gratias sæpius remittere peccata : ergo plures absolutiones non necessario faciunt unum moraliter Sacramentum.

648 § 7. Si pœnitens confessus coram multis voluisset ab uno tantum absolvi, et plures simul absolverent, non conficerentur plura Sacramenta, quia pœnitens non voluit plura : conficeretur tamen unum, quia quamvis petierit unam tantum absolutionem, tamen non exclusit plures, nec unius absolutio tollit vim alterius, sed omnes sunt moraliter una. Lugo *n.* 175. Arr. *supra.*

§ 8. Si plures simul absolventes uterentur 649
hac forma, *absolvimus te a peccatis*, Dur. Suar. Arr. *sect.* 6. Avers. *supr.* aliique probabilius dicunt contra Vasq. Con. Lugo *n.* 176. valide absoluturos, quia sicuti valori hujus formæ, *absolvo vos*, non obstat, quod significetur consortium plurium absolvendorum, ita nec valoris illius, *absolvimus te*, quod significetur consortium plurium absolventium : in neutra enim ponitur aliquid repugnans significationi a Christo intentæ. Et simile est, si Deus dispensaret cum aliquo, ut posset duas uxores ducere, si enim diceret, *accipio vos in uxores*, illæ possent respondere, *et nos accipimus te in virum*, foretque validum cum singulis Matrimonium.

§ 9. Dicendo, *absolvimus te*, possent absol- 650
vere, vel singuli totaliter, id est, unus dependenter ab altero et nonnisi cum altero, prout ipsi formarent suas intentiones, verba enim sunt ad hoc indifferentia, et per intentiones determinari posunt. *Nec obstat*, quod volendo absolvere tantum partialiter, viderentur habere intentionem tantum conditionatam, *ego volo absolvere, si tu absolvas, nam* non obstat intentio conditionata, si sit de re præsente, et purificata, uti dictum est *p.* 1. *nu.* 79. Deinde non est intentio stricte conditionata, quia sensus est, *volo absolvere, quia tu etiam absolvis. Nec iterum obstat*, quod Christus voluerit Ministrum in hoc Sacramento esse in solidum Judicem, *nam* singuli erunt in solidum Judices, quamvis singuli judicare non velint, nisi etiam judicet alter.

§ 10. Si singuli vellent tantum partialiter 651
absolvere, et unus proferret formam ante alterum, communis sententia dicit, neutrum absoluturum, quia, quando existeret absolutio unius, non existeret absolutio alterius, et tamen singuli volebant absolutionem suam non valere sine absolutione alterius. Arr. *tamen n.* 36. probabiliter putat utramque valituram, dummodo ita sequantur se, ut adhuc censeantur moraliter coexistere. Quid autem futurum sit in casu, quo singuli vellent absolvere, si alter non absolveret, dictum est *p.* 1. *n.* 74.

§ 11. Non expedit, ut verba absolutionis 652
omnino alte exprimantur, partim ne plebeii ea addiscant, et postea abutantur, partim quia absolutio sæpe datur sub conditione aut omnino non datur : ergo ut circumstantes non

advertant, quandonam id fiat, præstat se assuefacere ad absolutionem, vocaliter quidem, attamen submisse dandam.

653 § 12. Ritus in absolvendo est servandus pro consuetudine cujusque loci, et Ecclesiæ, sic quidam absolvunt tecto capite ut sic se Judices esse ostendant, alii detecto, ut significent se absolvere nomine Christi, tanquam principalis Judicis : et testatur *Rayn.* sententiam *Sa*, qui volebat fieri tecto capite, esse expunctam a sacris censoribus. Item communiter elevatur manus ad verba, *Indulgentiam*, vel *Dominus noster*, formaturque Crux ad verba, *In nomine Patris etc.* Item superpelliceo, et stola utuntur confessarii non regulares, quando in templo publice audiunt : has tamen cæremonias omittere, per se loquendo, nullum est peccatum, ita cum aliis Stoz. *l.* 2. n, 83.

Absolvi non posse absentem, probabitur *n.* 1195. Posse absolutionem dari ante expletam pœnitentiam, et ante emendatam vitam, probabitur *a n.* 1230. Posse dari moribundo sine verbali confessione, dicetur *a n.* 1156. Quo sensu dari possit absolutio dimidiata, dicetur *a n.* 1152. Posse absolutionem aliquando, sed non semper disserri, dicetur *a nu.* 1764. Posse et debere aliquando dari sub conditione, dicetur *a n.* 1769.

DUBIUM II.

Qualis contritio requiratur?

654 « Suppono, quod contritio in communi sit dolor ac detestatio peccati commissi, cum proposito emendandi, ut habet Trid. *sess.* 14. ubi eam dividit in perfectam, quæ absolute sic dicitur, et in imperfectam, quæ attritio dicitur. Perfecta est, quæ elicitur ex motivo charitatis, propter Deum summe dilectum, et hæc ex se sola mox justificat, etsi cum voto et ordine ad Confessionem, quam deinde facere teneris. Imperfecta est, quæ ex inferiore motivo, supernaturali tamen, concipitur.

» Resp. Ad Sacramentum hoc sufficit, et requiritur saltem attritio formalis, supernaturalis, efficax, et universalis, respectu mortalium, concepta in ordine ad confessionem, vel saltem absolutionem : est communis : v. Bon. *d.* 5. *qu.* 5. et Schol. ac colligitur ex Trid. *l. c. Unde resolves :*

» I. Non requiritur contritio existimata, ut voluit *Gabriel.*

» II. Non sufficit, 1. Attritio existimata tantum, licet inculpabiliter, quia vera attritio est pars essentialis. 2. Nec desiderium absolutionis sine affectu ad peccata; idque etiamsi tantum confitearis venialia, ut habet sententia communis contra *Angles* et quosdam alios, quos sequitur Tam. *l.* 1. *exp. cons. c.* 3. v. Dian. *p.* 9. *t.* 9. R. 31. Unde peccat graviter, qui etiam sola veniala, vel sola mortalia alias confessa, sine omni formali dolore confitetur, quia non ponit materiam Sacramenti, et saltem periculo sacrilegii se exponit. Ita C. Lug. *d.* 14. *s.* 8. *etc. com.* V. Dian. *p.* 3. *t.* 14. *R.* 116. Bon. *s.* 1. *p.* 3. Non tamen est necesse, ut dolor se extendat ad omnia venialia, quorum sibi pœnitens est conscius. *Sa*, *Laym. Lug.* imo notat Tamb. *l. c.* satis esse de uno veniali dolere formaliter, etsi plurium sis conscius, de quibus nec dolorem, nec propositum emendandi habeas, sive ea confitearis, sive non.

» III. Non absolvitur qui dolet, licet intensissime, tantum propter infamiam, damna, aliasve pœnas temporales præcise, etsi ex inculpabili ignorantia, quia non est dolor supernaturalis, nec ignorantia, aut bona fides potest supplere defectum essentialem. Bon. *l. c. etc.* Limitat tamen Regin. cum Tamb. *c.* 1. nisi doleas propter istas ut a Deo inflictas vel infligendas.

» IV. Ad attritionem non requiritur ulla intentio vel duratio temporis, ut vult *Durand.*

» V. Etsi debeat esse de omnibus peccatis mortalibus, non requiruntur tamen singuli dolores de singulis, ut vult *Angles*, sed sufficit unus actus, de omnibus simul sumptis, etiam oblitis, ideoque peccat graviter, qui sciens prudens non atteritur universaliter de omnibus mortaliter nondum remissis. *Bon. etc. ll. cc.*

» VI. Non sufficit dolere, quod non doleas, ut habet *Nav. et Sa*, nec velleitas non peccandi. Ratio utriusque est, quia non est dolor de peccatis commissis, cum quo affectus ad ea stare potest. Henriq. Vasq. Bon. *l. c. n.* 7. Ubi recte notat, cum actu, quo quis dolet, se non dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, etsi pœnitens eum non dignoscat.

» VII. Etsi dolor hic debeat esse summus appretiative, ita ut nihil magis detesteris quam peccatum, malisque omnia mala hujus mundi perpeti, quam mortaliter contra Deum peccare, non tamen opus est, imo nec expedit, particulares facere collationes; v. g. mallem hoc vel illud malum subire, quam mortaliter peccare, quia periculosæ sunt.

» VIII. Qui non vult occasiones proximas peccandi a se amoliri, vel non remittere ex

animo, vel non restituere, aut satisfacere, quibus debet; vel non habet formale (licet probabiliter cum C. Lug. *l. c. s.* 5. *Laym. Dian.* aliqui dicant, virtuale in contritione universali inclusum sufficere, saltem, quando non occurrit cogitatio de peccatis vitandis) propositum, peccata mortalia (quando talia confitetur) vitandi efficax, id est, cum quo non possit consistere affectus actualis erga aliquod mortale, non est sufficienter attritus. Ratio, quia non est dolor, et detestatio efficax, quippe cum quo possit stare voluntas peccandi, nec is se ex toto corde convertit ad Deum, detestans peccatum super omne detestabile, Suar. Fernand. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 4. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 119. *et comm.* Et licet sola venialia confitearis, teneris tamen, sicut dolorem, ita etiam propositum, saltem virtuale, circa illa habere, C. Lugo *d.* 14. *s.* 8. *et* 9. *et alii.*

» IX. Redire sæpe cum eodem mortali, non est certum indicium deesse attritionem, etsi sit magna præsumptio, præsertim in iis qui coguntur confiteri a parentibus, magistris, etc. item in iis qui aliquoties moniti concubinam non separant, aut restitutionem non faciunt : quibus proinde absolutio differenda est, nisi id actu præstent. Quamquam possint esse alia signa veri doloris, v. g. si media præscripta sint adhibita, occasiones vitatæ, si numerus peccatorum imminutus, si pœnitens omnino asserat, cui plerumque credi debet, cum ipsi sit sui accusator, defensor et testis. Qua in re opus est magna prudentia Confessarii, ne pœnitentem severitate avertat, neque etiam lenitate seducat et peccet, pereatque cum illo, Suar. *in* 3. *p. d.* 32. *s.* 2. Sanch. *l.* 2. *in Dec. c.* 32. *et l.* 3. *c.* 5. C. Lug. *n.* 166. *et* 169. contra quorum, aliorumque communem sententiam, docent apud Dian. Vivaldus, et Joannes Sancius, *d.* 10. *n.* 16. posse toties quoties confitetur absolvi, etiamsi nullus appareat profectus, eo quod sine illo possit esse verum propositum, sicut est in iis qui venialia semper afferunt eadem. Verum id probare non ausim, nec videtur esse par ratio. V. Kon. *d.* 2. *dub.* 14. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 55. *et p.* 2. *t.* 2. *misc. R.* 45.

» X. Absolvendi sunt ii qui ex officio, domo vel negotio, in quo propinquum peccati periculum imminet, discedere nolunt eo quod sine maxima difficultate non possint, parati interim media præscribenda adhibere. Ratio est, quia occasio, etiam propinqua, non necessitat ad peccatum, ideoque stare potest cum proposito peccata vitandi. *Nec refert*, quod quia putet vel timeat, se unum vel plura peccata non vitaturum, *quia* propositum est actus voluntatis; existimatio autem illa, est actus intellectus, qui ex illo proposito, ob humanæ voluntatis mutabilitatem non necessario consequitur : Interim qui certus est impossibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam deserere, nisi velit perire. Ita Laym. *l. c.* Lugo *n.* 52.

» XI. Non requiritur dolor sensibilis, sufficit enim intellectivus, qui cum sit internus, ac spiritualis, scrupulosi non facile debent angi, quasi sine dolore accedant ad Sacramentum, eo quod nullum sentiant.

» XII. Is qui nihil cogitans de Confessione, attritionem elicuit, non referens eam ad Sacramentum, non potest sine novo dolore ad id accedere; quia pars debet referri ad compartem. Ita Suar. *d.* 20. *s.* 4. Bon. *d.* 5. *q.* 3. *p.* 2. Contrarium tamen videtur docere Lug. *d.* 14. *n.* 37. quod non est improbabile. Tamb. *l.* 1. *c.* 2.

» XIII. Non sufficit ad Sacramentum dolor, qui sequitur absolutionem : imo secundum sententiam saltem tutiorem, quam docent Laym. *c.* 4. et Kon. debet antecedere etiam confessionem, etsi contrarium etiam probabiliter doceant Vasq. Fill. Fag. Lug. *s.* 2. et Gasp, Hurt. *d.* 7. *dif.* 5. apud Dian. et Escob. *t.* 7. *E.* 6. Unde pœnitentes initio ad dolorem excitandi : aut si post peccatorum narrationem fiat, repetant verbo confessionem, dicendo se dolere de peccatis expositis. V. Laym. *l. c.*

» XIV. Probabile est, eum qui paulo ante confessus iterum confitetur, vel eadem peccata, vel quæ exciderant, de quibus ante (explicite, et in particulari) non doluit, non teneri elicere novum dolorem, Lug. *sect.* 3. Dian. *p.* 9. *t.* 3. *R.* 50. *et* 51. et consequenter potest moribundus propter periculum instantis mortis absolvi, audito tantum uno alterove peccato; et deinde si superstes maneat, auditis reliquis, iterato absolvi in virtute doloris præcedentis. *Tamb.*

ADDENDA.

655

Quæst. 92. — *Quid generatim notandum sit circa contritionem et dolorem ad Sacramentum Pœnitentiæ requisitum?* R. seqq. § 1. Contritio sæpe sumitur generice, prout in communi est dolor de peccatis, abstrahendo, an sit perfectus an imperfectus. Et quod attinet ad nomina illa *contritio et attritio*, S. Th. *in Suppl. q.* 1. *art.* 2. *ad* 2. sic explicat, quod sicuti in cor-

poralibus lapis tum dicitur conteri, quando ita comminuitur in minutissimas partes, ut non censeatur amplius manere lapis, sed fiat pulvis; e contra sicuti tum dicitur atteri, quando aliquid quidem de illo tollitur, attamen adhuc censetur manere lapis : ita in spiritualibus tum dicatur conteri peccator, quando habet perfectum actum pœnitentiæ, vi cujus non manet mortaliter peccator, qui fuit, sed justificetur; tum autem dicatur atteri, quando habet actum pœnitentiæ, cum quo habitualiter quidem adhuc manet peccator, attamen deponit actualem voluntatem peccandi. Hic ad vitandam æquivocationem, quando loquemur de contritione generice sumpta, communiter utemur voce *dolor*, quando autem simpliciter et sine addito utemur voce *contritio*, ordinarie intelligemus dolorem, qui est actus charitatis theologicæ, et concipitur ex motivo bonitatis Dei super omnia dilecti : e contra quando utemur voce *attritio*, intelligemus dolorem conceptum ex aliquo motivo inferioris virtutis.

656 § 2. Dolor et detestatio non sunt idem, nam dolor est de malo ut præsente, detestatio autem de malo ut præterito : quod ut melius intelligatur, generatim notanda est diversitas actuum voluntatis, nam 1. Si objectum repræsentetur sub ratione boni vel mali, præscindendo, an sit præsens an absens, actus voluntatis circa bonum erit amor, e contra circa malum erit odium. 2. Si objectum repræsentetur ut præsens, actus circa bonum erit gaudium, circa malum erit dolor. 3. Si objectum repræsentetur ut absens et possibile in futuro, actus circa bonum erit desiderium, si autem simul repræsentetur aliqua arduitas in illo bono obtinendo, actus circa illud bonum erit spes vel audacia; e contra circa malum absens et possibile in futuro est fuga stricte dicta, si autem simul repræsentetur aliqua arduitas in illo malo amoliendo, actus circa illud erit timor vel ira. 4. Si objectum repræsentetur ut absens et præteritum, actus circa bonum erit gratulatio, circa malum erit detestatio. 5. Omnes hi actus possunt ex modo tendendi esse vel efficaces, qui determinent ad arripiendum medium pro obtinendo fine necessarium; vel inefficaces, qui ad hoc non determinent. Similiter amor potest esse vel simplicis complacentiæ, qui cum odio opposito stare possit; vel potest esse efficax, qui excludat simile odium ejusdem objecti : e contra odium potest esse vel simplicis displicentiæ, quod cum amore opposito stare possit; vel efficax, quod excludat similem amorem ejusdem objecti. 6. Actus prout fertur directe in aliquod bonum tanquam finem obtinendum per media, dicitur intentio; prout fertur directe in media pro obtinendo fine, dicitur electio : e contra actus prout directe fertur in malum depellendum per media ad hoc necessaria, dicitur propositum; prout directe fertur in ista media in ordine ad depellendum malum, dicitur executio propositi. 7. Possunt omnes recensiti actus ex modo tendendi esse vel absoluti, uti hi, Amo Deum, odi peccatum; vel conditionati, uti hi, amarem Deum, etiamsi me puniret; odissem peccatum, etiamsi non puniretur.

§ 3. Caj. Mav. Regin. Gob. Bosco, Stoz. *l.* 1. 657
p. 2. *n.* 6. dicunt pro Sacramento Pœnitentiæ requiri solam detestationem, ad quam sequatur dolor veluti proprietas, quod Suar. *d.* 4. *s.* 1. *n.* 7. putat esse certum. E contra Gon. *d.* 7. *n.* 6. et alii dicunt requiri solum dolorem, qui præsupponat detestationem : Dic. *d.* 2. *n.* 103. et alii communiter dicunt sufficere alterutrum actum, nempe vel detestationem vel dolorem, sed Con. *d.* 1. *a n.* 10. probabilius dicit requiri utrumque actum, hoc enim est conformius Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 4. ubi dicit contritionem esse *animi dolorem ac detestationem* de peccato commisso. Ratio autem est, nam imprimis actus requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ non est sola detestatio, alioquin Beati, qui aliquando peccarunt, dici possent de facto adhuc habere contritionem de peccatis, cum habeant illorum detestationem, hoc autem est contra communem sensum, nam per contritionem intelligitur dolor vel tristitia, qui sit actus cordis inquieti, turbati, anxii, quod sine dolore non habetur; hinc Auctores communiter, quando negant in Beatis esse contritionem, intelligunt dolorem; congruentia autem, cur ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur dolor, hæc est, quia cum voluntas per peccatum converterit se ad delectationem sive gaudium circa bonum præsens, decebat, ut pœnitens reciperet dolorem circa malum præsens. Deinde actus requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ non est solus dolor prout contradistinctus a detestatione, qualem etiam damnati habere possunt; hinc omnes intelligunt requiri talem actum, qui respiciat peccatum commissum, quod retractet, ita ut voluntas vi talis actus sit ita disposita, ut peccatum physice præteritum impediret, si poneretur in circumstantiis, in quibus ab ipsa potuit impediri.

Objic. Communis omnium sensus est eum 658
valide absolvi, qui accedit cum dolore, et pro-

posito, quamvis non cogitarit detestatione : ergo detestatio non requiritur. Resp. *n.* conseq. quia licet contritio vel attritio præcipue significetur per dolorem, tamen per hunc dolorem non intelligitur actus respiciens malum tantum præsens, sed simul respiciens præteritum : neque nunc elicere possumus dolorem, quin sit vel adjunctam habeat detestationem, uti nec elicimus detestationem, quin sit vel adjunctum habeat dolorem, uti ex S. Th. 3. *p. q.* 84. *a.* 4. *in O.* notat Con. *supra :* itaque sive contritio significetur nomine detestationis, sive nomine doloris, per utramque vocem intelligitur actus circa objectum secundum aliquid præsens, et secundum aliquid præteritum; quomodo autem peccatum sit malum præsens, etiamsi plene remissum sit quoad culpam et pœnam, dictum est *n.* 591. Atque ex his

659 *Inferes.* Etiam illam opinionem Lutheri fuisse erroneam, qua dixit per contritionem nec significari dolorem neque detestationem peccati, sed tantum amorem justitiæ, et novam vitam; oppositum enim constat ex Scriptura et SS. PP. apud Bellar. *de Pœn. l.* 2. *c.* 4. nam quando loquuntur de pœnitentia, semper meminerunt peccati, cujus sit retractatio et dolor. *Nec obstat* quod Scriptura loquens de pœnitentia utatur voce, *metanœa*, quæ vox significat resipicentiam vel mutationem animi, *nam* pœnitentia est talis resipiscentia et mutatio, quæ simul sit detestatio et dolor de peccato, est enim transitus a malo præterito et præsente ad bonum futurum, illosque actus intellexerunt per nomen Pœnitentiæ SS. Patres et antiqui, uti recte ostendunt Gormaz *n.* 24. et Bosco *s.* 2. *a nu.* 69. hinc Ausonius *de Pœnitentia* loquens, ita canit : *Sum dea, quæ facti non factique exigo pœnas, nempe ut pœniteat sic metanœa vocor.*

660 § 4. Præter detestationem et dolorem, etiam ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur propositum non peccandi de cetero, uti certum est ex *Trid.* supra et pluribus explicabitur *a n.* 891. adeoque ad valorem confessionis requiritur odium peccati præteriti, præsentis, et futuri : præteriti, in quantum est detestatio; præsentis, in quantum est dolor; futuri, in quantum est propositum cavendi illud imposterum. Perinde autem est, sive reipsa sint tres physice actus, sive duo, sive etiam unicus habens illa tria prædicata per respectum ad peccatum præteritum, præsens, et futurum : si autem reipsa sint plures actus, etiam perinde est, quo ordine eliciantur, posset enim propositum primo loco elici : connaturalius tamen est, ut præcedat detestatio, quæ post se trahit dolorem, atque ex his sequitur propositum.

§ 5. Ante actus illos requisitos ad Sacramen- 661
tum Pœnitentiæ ordinarie præcedunt plures alii actus, uti docent Trident. *sess.* 6. *c.* 6. S. Thom. *p.* 3. *q.* 85. *a.* 5. Catech. Rom. *de Pœn. c.* 1. *nu.* 3. 1. Est gratia excitans, sive supernaturalis illustratio intellectus et pia motio voluntatis inducens ad pœnitendum, quam Deus operatur in nobis sine nobis libere operantibus. 2. Actus fidei circa necessaria creditu necessitate medii ad justificationem. 3. Timor aliquis servilis pœnæ ut infligendæ a Deo. 4. Spes veniæ et salutis per Christi merita. 5. Aliqua ad Deum conversio, quæ sit inchoata dilectio. 6. Quidam timor filialis Dei. 7. Actus supernaturalis prudentiæ dictans hic et nunc esse pœnitendum. Neque tamen dicimus, quod singuli hi actus sint necessarii; sed quod ordinarie interveniant, et per illos tanquam per gradus optime ducamur ad pœnitentiam : quinam autem ex his sint absolute necessarii, intelligetur ex dicendis.

Quæst. 93. — *Qualis actus debeat esse dolor,* 662
qui requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ? R. § 1. Debet esse actus voluntarius et liber, uti fides docet contra hæreticos apud Bellar. *l.* 2. *c.* 2. sic enim definit Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. cap.* 5. *Si quis dixerit, eam contritionem etc. esse dolorem coactum et non liberum ac voluntarium, anathema sit.*

§ 2. Debet esse honestus; et reipsa est talis, 663
etiam pro statu legis gratiæ, uti iterum docent fides et *Trid.* supra contra eosdem hæreticos apud *Bellar.* supra, qui dicunt nos per dolorem de peccatis impleri peccatis, ideoque nunc veniam peccatorum obtineri per solam fiduciam de remissione illorum; sed contra est, nam imprimis Scriptura nos admonet et provocat ad dolorem de Peccatis, Psal. 50. v. 19. *Cor contritum et humiliatum Deus non despicies.* Deut. 4. v. 29. *Invenies eum, si tamen toto corde quæsieris et tota tribulatione animæ tuæ.* Ezech. 18. v. 21. *Si autem impius egerit pœnitentiam etc. vita vivet.* Matth. 3. v. 1. et cap. 4. v. 17. *Pœnitentiam agite.* Marci 1. v. 15. *Pœnitemini.* Lucæ 5. v. 32, *Non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam.* Lucæ 13. v. 5. *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* 2. ad Corinth. 7. v. 10. *Quæ secundum Deum est tristitia, et pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* Deinde per pœnitentiam non intelligi inanem illam fiduciam, patet ex Jonæ 3. v. 9. ubi Ninivitæ pœnitentes sperabant qui-

dem veniam, attamen incerti erant, dicentes, *Quis scit, si convertatur et ignoscat Deus?* Hinc etiam S. Cyprianus *Serm. de lapsis*, ait : *Nec desperantes misericordiam Domini, nec tamen jam veniam vindicantes.* Ratio autem est, quia Deus nullibi promisit veniam nihil agentibus, sed simul postulat actus pœnitentiæ, uti patet ex citatis locis : ergo.

664 § 3. Angel. Silv. Rosell. aliique apud Vasq. *q.* 92. *a* 1. *dub.* 1. putarunt ad hoc Sacramentum non requiri actualem et verum dolorem, sed sufficere vountatem suscipiendi Sacramentum cum negatione actualis affectus ad peccatum; sed hanc sententiam vocat *Vasq.* erroneam, Suar. *d.* 20. *s.* 1. *n.* 2. improbabilem et hoc tempore temerariam, Ills. *n.* 35. prorsus improbabilem et non securam. Cord. Beja, Sot. Canus apud Dic. *d.* 6. *n.* 119. Item Caj. Tolet. Valent. aliique apud Moyam *tr.* 3. *d.* 5. *q.* 3. *n.* 3. putarunt sufficere, si quis bona fide putet se dolere, quamvis reipsa non doleat, sed oppositum certum esse dicit Ills. *n.* 36. quamvis enim sic confitens excusetur a peccato, non ideo ponitur essentia Sacramenti; unde sicuti quando *Trid.* dicit, peccatorem per contritionem justificari extra Sacramentum, in Sacramento autem per absolutionem, non potest intelligi contritio vel absolutio existimata tantum, sed vere existens, ita et hic debet vere existere, et adesse dolor. Ratio autem est, quia talis existimatio non potest dare sufficientiam vel efficaciam, quam dolor ex Christi institutione habet : ergo :

665 § 4. Palud. Nav. Sa apud Dic. *n.* 125. putarunt satis esse, si quis doleat se non dolere, sed hanc sententiam vocat etiam prorsus improbabilem, et non securam Ills. *n.* 35. eamque recte refutat Arr. *d.* 37. *n.* 21. Similiter quamvis aliqui dixerint sufficere quamcumque displicentiam peccati, et velleitatem non peccandi de cætero, imo licet aliqui apud Moyam *q.* 2 *n.* 3. putarint impediri quidem effectum Sacramenti, attamen non obesse valori, si quis sine ullo actu doloris accedat etiam sciens se per hoc peccare mortaliter, dummodo se de hoc ipso peccato accuset et absolvatur, tamen hanc opinionem vocat Suar. *s.* 5. *n.* 4. improbabilem, Avers. *q.* 11. *s.* 1. improbabilem, et prorsus falsam; hinc absolute tenendum est, requiri verum dolorem de peccatis, quia Concilia dicunt, dolorem esse partem, nihil autem horum est simpliciter dolor. Notant tamen Arr. *n.* 22. et Dic. *n.* 127. vix fieri posse, ut quis efficaciter doleat de carentia doloris, et reipsa non doleat, quamvis enim non experiatur sensibilem dolorem, tamen habebit spiritualem, ideoque putant ejusmodi hominem tuto accedere posse ad Sacramentum. Addit Less. *in auct. v. Confessio casu* 1. Abundanter sufficere hunc actum : o maledicta peccata, quibus Deum meum offendi, vel quibus animam meam gratia divina privavi, et æternis pœnis obstrinxi etc. V. dicenda *n.* 679.

§ 5. *Silv. Rosell. Viv. et alii* putarunt non 666
requiri dolorem formalem, sed sufficere virtualem contentum in amore Dei, quam sententiam Tamb. *de Conf. l.* 1. *c.* 1. § 5. vocat probabilem. Similiter Moya *q.* 12. dicit sufficere propositum formale non peccandi de cætero, si sit virtualis dolor : quam sententiam *Victoria* vocat probabilem : sed Amic. *d.* 12. *n.* 2. Tann. *q.* 6. *n.* 73. Dic. *n.* 4. Platel. *n.* 63. dicunt certum esse, quod requiratur dolor formalis : Suar. *d.* 20. *sect.* 1. putat oppositum esse temerarium, Vasq. *q.* 92. *a.* 1. *dub.* 1. erroneum, quamvis Ills. *n.* 34. dicat sententiam nostram esse tantum communiorem et probabiliorem. Ratio autem est, quia *Florent. et Trid.* requirunt contritionem aliquam tanquam partem hujus Sacramenti, quam dicunt esse dolorem ac detestationem de peccato commisso : hæc autem omnia sonant dolorem simpliciter, et sine addito, ideoque formalem. Amor enim Dei et propositum non dicuntur simpliciter dolor, sed cum addito, virtualis : ergo quamvis amor Dei super omnia, itemque propositum non peccandi de cætero conceptum ex motivo bonitatis Dei super omnia dilecti justificent hominem, tamen per illa sine dolore formali haberi non posset Sacramentum pœnitentiæ. *Nec obstat*, quod Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 3. dicat hunc contritionis motum omni tempore fuisse necessarium ad impetrandam veniam peccatorum, sic autem non fuerit semper necessarius dolor formalis, sed de se sufficiat amor Dei super omnia; *nam* ibi loquitur de contritione, quam præcedit cognitio peccati commissi, quæ semper est dolor formalis : hinc dicit talem dolorem ad Sacramentum requiri, qualis semper fuit necessarius illi, qui ex recordatione peccati commissi fertur in Deum, quod semper fit per dolorem formalem; hinc recte notant *Con. et Tamb.* supra, si quis post elicitum actum amoris in Deum confessus esset et absolutus immemor formalis doloris, non debere esse scrupulose sollicitum, quia moraliter impossibile est, imo absolute contingere non potest, inquit Escob. *q.* 88. *a.* 5. ut qui peccatorum memor Deum amat super omnia, simul non detestetur pec-

cata ut mala Deo. Et idem est de proposito non peccandi de cætero, concepto ex motivo universali bonitatis Dei secundum se complectente etiam peccata præterita.

667 § 6. Sot. Canus, et alii apud Moyam *sup. q.* 4. putarunt sufficere dolorem honestum, et naturalem; sed hanc opinionem aliqui vocant temerariam, alii erroneam et contra fidem, alii dicunt sapere hæresim: hinc Platel. *n.* 636. dicit videri esse de fide, quod dolor ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requisitus debeat esse supernaturalis, nam 1. Trid. *supr. c.* 4. docet attritionem, quæ ad gratiam in hoc Sacramento disponit, esse donum Dei, et impulsum Spiritus S. ideoque etiam *sess.* 6. *can.* 3. dixerat anathema illi qui assereret sine Spiritus S. inspiratione et adjutorio posse hominem pœnitere, sicut oportet; ubi rationem insinuat, quia dolor disponit ad gratiam, et consequenter ad salutem æternam, omnis autem proprie dicta dispositio ad salutem debet esse proportionata ad finem ultimum et supernaturalem, ergo debet esse supernaturalis. 2. *Inn. XI.* damnavit hanc 57. prop. *Probabile est sufficere attritionem naturalem, modo honestam.* Quæ damnatio, cum in genere ponat attritionem naturalem, intelligenda est de omni attritione naturali, quidquid contra dicat *Carden.* ad istam prop. *n.* 8. putans non loqui de illa attritione naturali, quæ respiciat motivum supernaturale. Imo contra *Vasq. Bon. Hurt. et alios*, quorum sententiam Dic. *d.* 6. *n.* 12. vocat satis probabilem, longe probabilius est hunc dolorem debere esse in entitate sua supernaturalem, et non sufficere supernaturalem quoad modum, vel tantum intrinsece ratione acceptationis divinæ, quia dolor hic requirit principium supernaturale, a quo dependeat, uti pluribus probat Gorm. *p.* 1. *n.* 375. Et quamvis *Suar. Lug. Con.* et alii putent actum in entitate naturalem, dummodo eliciatur ex gratia per Christum, posse esse etiam meritorium vitæ æternæ, quod Moya *n.* 17. dicit esse probabile, tamen probabilius est oppositum, nam gratia non significat actum in se naturalem: sicuti enim si filius Regis faciat opus commune rustico, non ideo meretur præmium regale; ita si homo, etiam habens gratiam, faciat opus naturale, ad quod se per accidens habet gratia, si in illud nullum principium supernaturale influat: Hinc 3. ad dolorem pro hoc Sacramento prærequiruntur actus fidei et spei supernaturalis, uti constat ex dictis *l.* 2. *a n.* 18. sed non aliam ob causam, nisi quia dolor debet esse in se supernaturalis, uti nota-

tant omnes cum Dic. *n.* 17. et Stoz. *l.* 1. *p.* 2. *n.* 19. ut nempe ex parte intellectus adsit cognitio supernaturalis et proportionata, quæ dirigat; et ex parte voluntatis motus supernaturalis et proportionatus, qui erigat, itaut nisi præcant istæ dispositiones, principium supernaturale adjuvans non influat in dolorem: ergo. Videri possunt dicta *l.* 2. *a n.* 16. ubi explicavi, quorum objectorum fides prærequiratur. Et quæ contra ista opponi possunt solvi *ib. a n.* 26.

§ 7. Aliqui apud Card. *in* 1. *crisi d.* 70. *c.* 1. 668
docuerunt ad effectum hujus Sacramenti requiri, ut dolor sit efficax, attamen ad illius valorem sufficere, si dolor invicibiliter existimetur esse efficax; sed oppositum recte ostendit *c.* 2. *et* 3. hinc absolute dicendum est dolorem ad valorem et effectum hujus Sacramenti requisitum debere esse efficacem, id est, debere excludere voluntatem peccandi, nam Trid. supra dicit dolorem disponere ad gratiam in Sacramento obtinendam, si voluntatem peccandi excludat, ex quo colligitur non dici efficacem, quod faciat ut nunquam amplius peccetur, sed quia est talis, ut quamdiu est, cum illo componi non possit voluntas efficax illius peccati, de quo est dolor. Ratio autem cur talis dolor requiratur, est hæc, quia alioquin homo simpliciter non converteretur a peccato ad Deum: non est autem credibile Deum illi remittere peccatum, qui ab hoc simpliciter non avertitur, sed ad illud manet actualiter conversus, ergo.

§ 8. Hic dolor etiam debet esse sensibilis, 669
non hoc sensu, quod debeat elici ab appetitu sensitivo aut sentiri in corpore, nam sufficit quod sit pure spiritualis et in sola voluntate habeatur, sed hoc sensu debet esse sensibilis, quod debeat per confessionem vel aliud signum externe manifestari, uti omnes communiter docent vel supponunt cum Con. *d.* 4. *n.* 44. Laym. *t.* 5. *t.* 6. *c.* 4. *n.* 4. Lug. *d.* 14. *a n.* 15. Arr. *d.* 37. *sect.* 2. Palav. *n.* 276. contra paucos recentiores et Moyam *d.* 5. *q.* 10. *n.* 2. qui negant. Ratio nostra est, quia confessio, secundum omnes, ut sit Sacramentalis, debet esse aliquo modo dolorosa, alioquin nec Sacerdos, qui est Judex, cognosceret dispositionem necessariam pœnitentis, nec illa ipsa confessio censeri posset vera accusatio pœnitentis. Congruentia autem est, quod hic dolor est pars Sacramenti, quod est signum sensibile pro hominibus a Christo institutum ideoque congruebat Sacramentum quoad omnes partes, quas ponunt homines,

dici signum humanum et sensibile, vel per se, vel saltem per aliquid aliud, per quod exterius innotescat; unde etiam intentio Ministri manifestari debet saltem per absolutionem, intentio autem pœnitentis per confessionem, vel aliud signum.

670 § Dolor ad effectum hujus Sacramenti requisitus debet esse universalis respectu mortalium, id est, debet se extendere ad omnia mortalia non remissa, nam in hac providentia non remittitur unum mortale sine altero, quia nallum mortale remittitur sine infusione gratiæ, quæ gratia pugnat cum omni mortali, neque ullum mortale remittitur sine efficaci dolore de illo, uti dictum est *n.* 668. ergo si desit dolor de unico mortali non remisso, deest dolor requisitus ad remissionem cujuscumque mortalis.

Objic. Ad effectum hujus Sacramenti non equiritur confessio nequidem virtualis omnium peccatorum, nam si quis confiteatur furtum, et bona fide dicat se non fecisse perjurium, quamvis fecerit, per absolutionem accipit gratiam: ergo nec requiritur dolor, nequidem virtualis omnium. *R. n.* cons. Confessio omnium est tantum de necessitate præcepti, et omitti potest quandoque, etiam scienter, uti dicetur *a num.* 1140. E contra aliquis dolor sive retractatio omnium mortalium est secundum præsentem Dei ordinationem de necessitate medii, ad hoc, ut aliquod mortale remittatur, secundum dicenda *num.* 679.

671 § 10. Non est necesse, ut dolor ad hoc Sacramentum requisitus sit ex uno motivo universali se extendente ad omnia mortalia, Suar. Dic. *d.* 6. *dub.* 4. Avers. *q.* 11. *s.* 5. et communis contra Bonac. et alios, quia si quis tantum habeat peccata furti et perjurii, eliciatque duos actus doloris ex motivis specialium honestatum, quas habent justitia et religio, habet dolorem se extendentem ad omnia sua peccata: ergo habet dolorem hoc sensu universalem, nec ratio est requirendi universaliorem: cur enim tenebitur detestari vel dolere de aliis peccatis, quæ non fecit? Itaque in hoc casu tenebitur tantum habere propositum universale de vitandis imposterum omnibus mortalibus, uti dicetur *a n.* 898. et sic habebitur totum illud, quod ad contritionem pro Sacramento Pœnitentiæ requirit Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 4. nempe dolorem ac detestationem de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero, ubi per dolorem de peccato commisso satis signanter innuit non requiri dolorem absolute universalem, sed de peccatis commissis et non remissis, dummodo adsit propositum excludens omne peccatum pro futuro. Notat tamen recte Dicast. *numer.* 63. si prudenter timeat, ne etiam alia peccata habeat, teneri ad dolorem absolute universalem, ne exponat Sacramentum periculo saltem carendi suo effectu.

Objic. S. Th. 3. *p. q.* 86. *art.* 3. *in O.* ait: *Non potest esse vere pœnitens qui de uno peccato pœnitet et non de alio.* Resp. Ait de pœnitentia quæ extra Sacramentum fit, tractat enim ibi de virtute pœnitentiæ, et postea prius in *quæst.* 90. tractat de Sacramento.

Quæst. 94. — *An Sacramentum Pœnitentiæ possit esse validum et informe ratione doloris se non extendentis ad omnia mortalia?* R. Negant Vasq. Con. Laym. Sa, Turr. Fagund. Castr. J. Sanch. Martinon. Amic. *d.* 12. *s.* 6. Arr. *de Sacr. d.* 13. *sect.* 2. Pal. *c.* 31. Moya *d.* 5. *q.* 2. *n.* 6. Moltz. *d.* 6. *q.* 2. Gorm. *p.* 2. *n.* 284. Platel. *n.* 720. Haun. *l.* 4. *n.* 996. Spor. *n.* 263. Todts. *q.* 97. Sed probabilius affirmant plurimi antiqui, quos refert et sequitur Avers. *q.* 14. *s.* 5. Sequuntur Thomistæ communissime cum Gonet. *d.* 10. *art.* 1. Idem Henriq. Suar. Tolet. Tann. G. Hurt. Valent. Fill. Lugo, Bon. cum Dic. *d.* 6. *n.* 84. Item Perez, Salaz, Escob. August. Laurentio in *Syntagm. t.* 2. *tr.* 3. *d.* 3. *n.* 204. Accedunt Rasm. Card. *in* 1. *crisi d.* 70. *c.* 1. *et* 2. aliique recentiores communissime cum Gob. *in Exp. t.* 6. *n.* 177. Ills. *n.* 49. et hanc sententiam vocat in praxi probabilissimam Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 65. *Probatur* 1. auctoritate, nam in illis quæ pendent a voluntate Dei, multum ponderis habet judicium plurium et graviorum Auctorum: atqui pro nostra sententia stant plures et graviores, uti certum est, probatque Dic. supra vix illum esse contrarium ante tempora Vasq. quem reliqui sunt secuti. Accedit, quod pro nostra sententia videtur esse etiam S. Th. *in suppl. q.* 9. *ar.* 1. ubi quærit, an confessio possit esse informis, *et in O.* sic habet: *Confessio potest esse etiam in eo qui non est contritus, quia potest peccata sua pandere Sacerdoti et clavibus Ecclesiæ se subjicere, et quamvis tum non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipit, sicut etiam in aliis Sacramentis est.* Cum autem dicat Sacramentum recedente fictione reviviscere, supponit fuisse validum, non cum defectu omnis contritionis, nam paulo ante dixerat aliquam contritionem esse partem Sacramenti, sed cum defectu contritionis alioquin requisitæ ad effectum Sacramenti, quæ nempe se extenderet ad 672

omnia mortalia non remissa. Gratis autem dicit Gorm. *n.* 479. S. Th. postea retractasse illam suam sententiam, nam nec verbo ullibi hoc insinuat. *Prob.* 2. ratione, nam si quis commiserit grave furtum, et perjurium, ac post diligens examen non occurrat illi nisi furtum, si de hoc doleat propter honestatem virtutis justitiæ, et confiteatur bona fide dicens se nullum aliud peccatum habere, sicque absolvatur, Sacramentum non causat gratiam, uti certum est ex dictis *n.* 670. cum enim unum mortale non remittatur sine altero, et mortale perjurii non retractetur, hoc mortale est obex, quominus causetur gratia: ergo Sacramentum in hoc sensu est informe, quia non causat formam gratiæ. Hoc non obstante videtur hoc Sacramentum esse validum, quia nulla pars essentialis ipsi deest: non confessio, nam integre est confessus quidquid occurrebat memoriæ; nec absolutio, uti supponitur; neque dolor, quia habet dolorem de furto, eumque manifestat per confessionem furti: dolor autem de perjurio non est pars hujus Sacramenti, quia ille solus dolor est pars Sacramenti, qui per hanc confessionem potest fieri sensibilis; ut enim sit pars Sacramenti, debet esse sensibilis, secundum dicta *n.* 669. et suppono per nihil aliud hic et nunc fieri sensibilem; atqui dolor de perjurio, quamvis adesset, non potest fieri sensibilis per hanc confessionem, ergo. *Prob. min.* dolor de perjurio non imperat hanc confessionem, nam pœnitens expresse et invicibiliter dicit se non habere aliud peccatum, quod velit confiteri: atqui confessio non potest dolorem de perjurio reddere sensibilem, nisi hic dolor eam imperet, ergo. *Prob. min.* Confessio per hoc tantum dicitur facere dolorem sensibilem, quod sit et censeatur esse effectus causatus a dolore, effectus autem manifestet suam causam: ergo talis dolor, quamvis adesset, non fieret sensibilis per hanc confessionem, ergo non est pars hujus Sacramenti. *Nec obstat*, quod hic dolor requiratur ad effectum hujus Sacramenti, secundum dicta. *nu.* 670. nam non ideo est pars hujus Sacramenti, si enim adsit et nullo signo fiat sensibilis, non est pars Sacramenti, uti adversari fatentur, et tamen est necessarius ad effectum Sacramenti, uti omnes docent: ergo aliud est requiri ad effectum, aliud esse partem Sacramenti. *Conf.* nam si quis suscepisset Baptismum sine dolore de perjurio ante Baptismum commisso, et post Baptismum commisisset furtum, tumque doleret de perjurio ex motivo religionis; de furto autem ex motivo justitiæ, sicque confiteretur furtum, dolor de perjurio esset quidem necessarius ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, ut nempe per illud causaretur gratia, attamen non esset pars Sacramenti Pœnitentiæ, quia sicuti perjurium ante Baptismum commissum non est materia Sacramenti Pœnitentiæ, ita nec dolor de illo est pars hujus Sacramenti, sed tantum conditio et remotio obicis gratiæ, ergo manifestum est, quod non omnis dolor, qui requiritur ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ, sit pars illius Sacramenti.

Objic. 1. Trid. *sess.* 4. *de Pœn. c.* 5. sic habet: *Constat nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quam ut postquam quis diligentius se excusserit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum moraliter offendisse meminerit; reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur:* ergo mortalia, quæ non occurrunt, debent intelligi inclusa: sed certum est illa non includi hac confessione, quæ nullo modo per dolorem retractantur: ergo talis confessio, et talis dolor non est ille qui ad valorem hujus Sacramenti requiritur. *Conf.* nam Trid. *ibid. c.* 3. *et can.* 4. dicit dolorem, quatenus in pœnitente ad plenam et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiritur, hac ratione Pœnitentiæ partem dici; ergo dolor, qui requiritur ad effectum Sacramenti, est pars Sacramenti, et ad ejus valorem requiritur. R. cum Avers. *s.* 6. *Trid.* utroque loco dicere, quod per se est et ordinarie contingit, explicat enim modum ordinarium, qui est et procurari debet pro justificatione peccatoris; solet autem, et per se loquendo requiritur, ut dolor se extendat ad omnia non remissa, ne impediatur effectus Sacramenti, secundum dicta *n.* 681. De cætero Trid. abstrahit ab illo, quod per accidens est, et raro contingit ratione doloris bona fide non extensi ad aliqua peccata, nec ullibi negat hunc dolorem ita restrictum obesse valori. 673

Objic. 2. Confessio furti non est valida, nisi adsit propositum cavendi omne mortale, sed propositum cavendi omne mortale est sufficiens dolor etiam de perjurio: ergo. Resp. n. min. quia licet se extendat ad omne mortale tanquam fuga pro futuro, non tamen tanquam retractatio omnis peccati præteriti, uti hic supponimus; et ratio est, quia posset quis proponere nunquam pejerare imposterum, et tamen non dolere de perjurio præterito, quod sibi fuisset specialiter utile. 674

Inst. Saltem propositum universale cavendi etiam perjurium fit sufficienter sensibile per confessionem solius furti : ergo etiam dolor de perjurio, si adesset, fieret sufficienter sensibilis. R. n. cons. disparitas est, quod pœnitens judicet, et Sacerdos sciat propositum universale cavendi omnia imposterum, esse necessarium ad reconciliationem cum Deo, et pœnitens non dicat se illo carere : confessio autem manifestat desiderium istius reconciliationis, et consequenter in his circumstantiis etiam sufficienter manifestat propositum universale cavendi omnia imposterum, adeoque etiam cavendi perjurium; e contra hic pœnitens non judicat dolorem de perjurio esse necessarium ad reconciliationem, nec Sacerdos potest prudenter suspicari ipsum habere dolorem de perjurio, sed potius judicare debet oppositum, cum bona fide dicat se non habere aliud peccatum : ergo per confessionem furti non sufficienter manifestat dolorem de perjurio.

675 *Objic.* 3. Sacramentum Pœnitentiæ requirit voluntatem efficacem reconciliationis cum Deo, est enim institutum ad hanc obtinendam : sed hæc voluntas non potest esse sine dolore saltem virtuali de omni peccato, utpote contrario isti reconciliationi : ergo. R. *Aversa* dicit non esse opus velle reconciliationem adæquatam, sed satis esse velle reconciliationem respective ad hæc peccata, sive remissionem horum peccatorum : sed data maj. n. min. qui enim efficaciter decernit post horam dolere de peccatis et confiteri, habet voluntatem efficacem reconciliationis cum Deo, neque tamen ideo jam habet dolorem, cujus ratio a priori est, quia licet intentio efficax finis sit voluntas virtualis applicandi media, tamen non ideo est ipsa actualis applicatio mediorum, et multo minus est ipse finis intentus : ergo quamvis intentio efficax reconciliationis sit voluntas eliciendi dolorem, non ideo est ipse dolor.

676 *Objic.* 4. Detestatio omnium mortalium est medium unice necessarium ad remissionem furti : ergo quia hic confitens vult remitti furtum, etiam virtualiter vult remitti omne mortale, qui enim vult finem, vult medium unice necessarium ad finem; ergo licet detestatio furti non habeat connexionem cum detestatione perjurii in ratione motivi, tamen habet connexionem in ratione medii. R. Habet connexionem in ratione medii, id est, intendit detestationem perjurii tanquam medium ad remissionem furti, transeat; hoc ipso habetur detestatio perjurii, n. cons. supponimus enim non adesse detestationem perjurii, sed solius furti.

Quæst. 95. — *An aliter possit Sacramentum Pœnitentiæ esse validum et informe ratione doloris vel ob aliam causam, et quid tum sit dicendum?* R. § 1. Suar. *d.* 20. *s.* 4. *n.* 26. aliique cum Laurentio *supra n.* 210. et 225. putant dolorem bona fide dimidiatum non obstare valori hujus Sacramenti, sicuti non obstat confessio bona fide dimidiata : hinc dicunt cum Lug. *d* 14. *n.* 89. adhuc fore validum hoc Sacramentum, si quis accedat cum dolore particulari de furto, omisso omni dolore de perjurio etiam confesso, eo quod invincibiliter putaret sufficere dolorem de furto, quia memoria perjurii videtur se habere per accidens ad obligationem doloris de illo, supposita ignorantia invincibili de obligatione talis doloris. Idem dicunt aliqui, si omitteret dolorem de perjurio, invincibiliter putans esse tantum veniale, aut si ideo de perjurio doleret tanquam de veniali ex metu solius Purgatorii. *Nec obstat*, quod dolor efficax et debitus de his peccatis fieret sensibilis, si revera adesset : *nam* non ideo iste determinate dolor est pars essentialis hujus Sacramenti, nam dolor de venialibus, quæ quis confitetur cum mortalibus, etiam fit sensibilis per confessionem illorum venialium, neque tamen est pars essentialis illius Sacramenti, sed pars essentialis est tantum indeterminate hic vel ille dolor de peccato confesso, sicuti pars essentialis hujus hominis est hæc vel illa indeterminate materia. Ita illi probabiliter, et consequenter. 677

§ 2. Probabile est in his casibus dari posse Sacramentum Pœnitentiæ validum et informe. 1. Si pœnitens habens, v. g. furtum et perjurium, de furto tantum doleat, illudque confiteatur inculpabiliter non cogitans de perjurio. 2. Si sciens furtum esse mortale, de hoc doleat ex speciali motivo justitiæ, et putans perjurium esse tantum veniale, de hoc doleat ex metu solius Purgatorii, sed non confiteatur illud. 3. Si agnoscens utrumque esse mortale, etiam utrumque confiteatur, de uno efficaciter dolens, de altero inefficaciter, attamen invincibiliter putans se de utroque efficaciter dolere. 4. Si utrumque mortale agnoscens, utrumque confiteatur, dolens de uno non de altero, bona fide putans hunc alterius dolorem non requiri. 5. Si adultus post commissum mortale, sine dolore de hoc mortali susceperit Baptismum, et postea peccet mortaliter vel venialiter, hocque peccatum confiteatur cum debito dolore. Videri potest Dicast. *d.* 6. *a n.* 678

251. ubi ostendit confessionem etiam de solis venialibus posse esse validam et informem.

679 § 3. Si quis sibi conscius de furto et perjurio gravi, scienter omittat dolorem de alterutro peccato, certum est Sacramentum fore invalidum, nam ut valeat debet adesse talis dolor et tale propositum, vi cujus ille qui confitetur, denominetur simpliciter pœnitens, sed si ille qui confitetur mala fide omittat dolorem de perjurio, non potest nec per dolorem de furto, nec per præsens propositum denominari simpliciter pœnitens : ergo. *Prob. min.* Dolor, qui denominat simpliciter pœnitentem, debet excludere voluntatem actualem peccandi : sed hanc non excludit iste dolor, nam actualiter peccat, uti supponitur : nec talis habet propositum universale non peccandi, cum actu peccet; ergo nec per tale propositum potest denominari simpliciter pœnitens. Et consequenter quandocumque aliquis actu mortaliter peccat in confessione, uti si scienter sine causa omittat mortale, aut accedat sine debito examine, tale Sacramentum semper est invalidum, quiquid contradicant aliqui apud Dic. *d.* 9. *dub.* 13. et cum Gob. *t.* 7. *nu.* 278. qui putant tum posse esse validum et informe. Similiter certo est invalidum, si quis etiam bona fide accedat sine ullo dolore, aut sine dolore supernaturali vel efficaci, quidquid iterum contradicant aliqui apud Lug. *num.* 69. Avers. *s.* 7. Gorm. *n.* 297. Quod si Sacerdos intenderet pœnitentem rite dispositum absolvere ab aliquibus tantum et non ab omnibus mortalibus, sic hæc ipsius intentio prævaleat, id est, si absolute nolit absolvere, nisi per absolutionem remittatur unum mortale sine altero, Sacramentum non est tantum informe sed prorsus invalidum, uti recte Gorm. *n.* 285. quia non habet intentionem conformem institutioni Christi, qui voluit non remitti unum mortale sine altero : si tamen prævaleret intentio faciendi hoc, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit, Sacramentum esse validum et formatum.

Objic. S. Th. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. videtur docere quod Sacramentum possit esse validum, etiamsi scienter aliquis omittat omnem dolorem internum, ita enim habet; *Confessio potest esse in eo qui non est contritus, quia potest peccata sua Sacerdoti innotescere et clavibus Ecclesiæ se subjicere, et quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipit, sicut etiam est et in aliis Sacramentis : inde non tenetur iterare confessionem qui fictus accedit, sed tenetur postmodum fictionem suam confiteri.* Rationem dat Auctor libelli cui titulus, *Pentalogus diaphoricus n.* 3. *et* 22. quia dolor prout est internus, sic est tantum dispositio, prout autem est absolventi externe manifestatus, sic tantum est materia Sacramenti, sive contritio cordis est dispositio tantum, contritio oris est materia, ergo quamvis desit contritio cordis, potest Sacramentum esse validum, quia non deest materia Sacramenti, sed tantum dispositio, actualis autem susceptio Sacramenti supplet insufficientiam dispositionis, faciendo quod Deus sit tali insufficientia contentus. R. et contra est 1. nam *Conc. Florent.* relatum *n.* 538. dicit *cordis contritionem* esse materiam hujus Sacramenti, sicut materia est oris *Confessio.* Similiter Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 3. ait : *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, et satisfactio.* 2. Quamvis dolor internus dicatur esse dispositio, tamen requiritur ad valorem Sacramenti, cum sine illo nemo sit vere pœnitens : etiamsi autem dicatur esse materia prout manifestatus, nihil ad rem facit, attamen ad valorem requiritur, ut adsit, imo manifestari non potest, si non adsit. 3. Sensus communis fidelium et praxis Ecclesiæ est, ut quando confessio est sacrilega, censeatur invalida, ideoque fideles repetunt peccata in ea exposita, ita enim etiam præscribit Catech. Rom. *de Sacr. Pœn. c.* 9. Si quis peccata confessus sit præmisso negligente examine, *confessionem iterare omnino oportebit :* ergo similiter si confessus sit sine interno dolore, confessio est invalida, licet utrobique negligatur aliquid mere internum. *S. Th.* intelligi debet de pœnitente, quia apud eumdem Confessarium postea confitetur fictionem, hoc ipso enim censetur iterum sufficienter repetere suam confessionem; et in praxi pro securitate agendum est, ut in genere iterum se accuset de illis peccatis, secundum dicenda *numer.* 1216.

§ 4. Quando Sacramentum Pœnitentiæ fuit 680
invalidum, nunquam reviviscit, quia non extitit. E contra si fuit validum et informe, postea sublato obice, reviviscit ad causandam gratiam, uti explicatum est in *par.* 1. *a n.* 201. Et per talem Confessionem quamvis informem satisfit præcepto Confessionis annuæ, nec postea est obligatio repetendi peccata in tali confessione explicata, sed tantum omissa, ut suis locis dicetur.

Quæst. 96. — *Quid addendum sit circa dolo-* 681
rem, si quis confiteatur sola venialia? R. seqq.

§ 1. Dolor sufficiens pro remissione venialium

in Sacramento, debet esse honestus, verus, formalis, supernaturalis, sensibilis, et efficax respectu alicujus saltem venialis, ut constat ex dictis *a n.* 663. si cum proportione applicentur rationes ibi adductæ; unde licet non sit obligatio confitendi venialia, tamen si quis ea confiteatur, debet habere illa, quæ requirit valor et effectus hujus Sacramenti, Avers. *q.* 11. *s.* 1. Dic. *d.* 6. *dub.* 14. *Dixi*, respectu alicujus saltem venialis, nam communis et certa sententia est, non esse opus ut dolor se extendat ad omnia venialia, quorum aliquis sibi conscius est, cum enim non sit obligatio ea confitendi, unum remitti sine altero, plane nulla ratio est, cui pœnitens necessario habere debeat dolorem universalem de omnibus.

682 § 2. Rejiciendæ sunt sequentes opiniones. 1. Digaldilli apud Moyam *d.* 5. *q.* 5. *n.* 3. qui dixit ad confessionem venialium nullum requiri dolorem: oppositum enim certum esse dicit Arr. *d.* 39. *n.* 9. Leander apud Moyam *n.* 20. dicit esse certissimum, et constat ex dictis hactenus, quia Concilia dicunt dolorem esse partem Sacramenti Pœnitentiæ. 2. *Zanardi*, *Tancredi* et aliorum apud Moyam *n.* 14. qui dixerunt sufficere dolorem virtualem, nam *n.* 666. ostensum est oppositum. 3. Eorum qui dicunt sufficere voluntatem suscipiendi Sacramentum sine actuali affectu ad ista venialia, quæ confitetur, quorum sententiam vocat non improbabilem Præpos. et Tamb. *de Conf. l.* 1. *c.* 3. § 1. tuetur ut probabilem, sed merito contradicunt alii communiter cum Stoz *l.* 1. *p.* 2. *n.* 73. quia secundum dicta *n.* 664. hæc voluntas suscipiendi Sacramentum non est reipsa dolor. 4. *Gran.* et aliorum apud Moyam *num.* 1. qui putarunt sufficere quamcumque displicentiam, nam ex dictis *n.* 665. satis constat oppositum. 5. *Fabri Patavini* apud Dic. *n.* 255. qui dixit non fore mortale, si quis confiteretur sine ullo dolore venialium, eo quod non videatur esse gravis irreverentia frustrare Sacramentum in materia levi: sed contra est, quia hic gravitas materiæ non debet desumi a materia confessionis, sed ab ipso Sacramento, cujus irritatio semper est res gravissima, uti recte Lug. *d.* 14. *n.* 110. Arr. *a n.* 11. et constat ex dictis *p.* 1. *n.* 40.

683 § 3. Sacramentum Pœnitentiæ potest habere valorem et effectum, quamvis dolor non extendat se ad omnia venialia, quæ quis confitetur, Suar. Henr. Vasq. Hurt. Fagund. Lugo *num.* 118. Arr. *d.* 31. *n.* 53. Dian. *p.* 11. *t.* 5. *R.* 22. Dicast. *num.* 286. Moya *q.* 9. Stoz *n.* 66. Palav. *n.* 286. Bosco *d.* 7. *s.* 4. *a n.* 62. Spor. *n.* 56. contra Castr. *t.* 23. *p.* 7. *n.* 14. et alios apud Suar. *d.* 20. *s.* 6. *n.* 7. qui dicunt per hoc peccari mortaliter, adeoque invalidari Sacramentum: quam opinionem Gonet *d.* 7. *n.* 77. putat esse improbabilem, sed Dic. *n.* 265. et Gorm. *p.* 1. *n.* 487. dicunt esse satis probabilem. Ratio nostra est, quia cum non sit obligatio confitendi venialia, et possit unum per absolutionem remitti sine altero, etiam potest esse dispositio ad absolutionem unius et non alterius: ergo etiam poterit unum, de quo volet, remitti sine altero, de quo non dolet, quamvis utrumque confiteatur. *Conf.* 1. ex Haun. *l.* 4. *n.* 1000. nam ad veniam ab offenso impetrandam duo requiruntur et sufficiunt, primum est velle efficaciter illius amicitiam, alterum est efficaciter excludere illud, cujus veniam petimus, hæc autem possunt haberi, licet quis efficaciter non excludat omnia venialia quæ confitetur, dummodo aliqua excludat: ergo, 2. ex *Palav.* supra; nam si hoc esset mortale, homines timorati merito deterrerentur a confessione venialium: nam facile fit, ut inter ea sit aliquod de quo efficaciter non doleant.

Objic. 1. Peccatum, de quo non doles, est materia incepta absolutionis: sed materiam inceptam subjicere formæ Sacramenti est peccatum mortale, ut si quis hostiis triticeis consecrandis misceat avenaceam, ergo peccatis, de quibus doles, miscere aliquod de quo non doles, etiam est peccatum mortale. R. minorem non esse universaliter veram; nam parum vini miscere aquæ pro Baptismo, item aliquot grana avenacea miscere tritico pro hostiis, esset ad summum veniale, uti recte Suar. *d.* 22. *s.* 10. *n.* 8. Lugo *supra*. Admitto tamen fore mortale, inter triticeas hostias consecrandas miscere avenaceam, sed nego paritatem in peccato veniali, de quo non doles, misto reliquis, de quibus doles. Disparitatem dat Dic. *n.* 284. quod in consecratione tot physice fiant Sacramenta, quot sunt hostiæ, unaquæque autem hostia est materia æque gravis, quam prout physice divisam afficit forma. E contra per absolutionem multorum peccatorum fit unicum Sacramentum, quod sufficienter salvatur in unico veniali. Disparitatem illam melius explicat Suarez *supra* et Lug. *n.* 121. quidquid contradicant Arr. *a n.* 56. et Dic. *a n.* 270. quia nempe verba consecrationis diriguntur ad materiam, quam absolute determinant et demonstrant per To *hoc*, et de singulis hostiis dicunt esse Corpus Christi; ergo si supponatur materia 684

non vera nec apta fieri Corpus Christi, forma fit falsa. E contra verba absolutionis non diriguntur ad peccata, sed ad pœnitentem, et indirecte tantum ac in confuso attingunt peccata, dicendo, Quantum in me est, remitto tibi peccata : quod manet verum, licet ex indispositione pœnitentis aliquod peccatum non remittatur, dummodo causetur gratia, et peccatum, de quo dolet, remittatur. Aliam disparitatem dat Gorm. *p.* 1. *an.* 489. quia hostia avenacea non apponitur ad alium finem, nisi ut consecretur, hinc consecratio cadit super eam : e contra peccatum, de quo non dolet, non ideo in confessione dicitur, ut absolutio super illud cadat, sed dicitur vel ad humiliatem seu confusionem sui, vel ad manifestandam magis conscientiam, sicuti etiam in confessione manifestari possunt habitus mali et propensiones inordinatæ ; confessio enim etiam est ad regimen conscientiæ et ad secuturæ vitæ directionem, uti habet Trid *sess.* 14. *de Pœn. c.* 8. unde intentio pœnitentis vel absolventis non est, ut absolutio cadat super tale veniale, sed tantum, ut cadat super ea, de quibus pœnitens dolet, uti notavit etiam Arr. *n.* 58.

685 *Objic.* 2. Confitens peccatum, exercite dicit se dolere de eo, et velle absolvi : ergo si non doleat, et consequenter nolit absolvi, mentitur : ergo irritat Sacramentum. R. n. ant. Illo tamen dissimulato, et dato quod mentiatur, mendacium est circa rem levem, et circa materiam liberam confessionis, ergo ad summum peccatur venialiter, nec ideo irritatur Sacramentum, dummodo maneat dolor de alio veniali. *Dixi*, dato, nam licet ille, qui confitetur veniale, expresse nolens dolere de illo, videatur leviter mentiri, tamen si in genere dolens saltem de gravioribus, in fine dicat, De his et omnibus peccatis meis doleo, non videtur mentiri, quia non vult aliud significare, nec aliter eum intelligit Confessarius, quam quod doleat de omnibus illis, a quibus nunc vult et potest absolvi : hinc

686 § 4. Quamvis confitearis multa venialia, ad valorem et fructum Sacramenti satis est, si doleas et te accuses de uno graviore, vel de frequentia illorum; est enim specialis inhonestas in gravioribus vel in consuetudine eorum, et propterea potes dolere, Lugo, Tancredi, Verric. Tamb. apud Moyam *q.* 5. *n.* 27. Spor. *n.* 97. Si quis tamen advertat se non dolere de aliquo veniali, melius facit omittendo illius confessionem : imo secundum Suar. confitens illud peccat venialiter, quamvis oppositum videatur Arriagæ *n.* 55.

Quale requiratur propositum circa venialia, dicetur *a n.* 902. Quandonam autem dolor de venialibus censeatur revocari, dicetur *a num.* 715.

Quæst. 97. — *Quomodo dolor debeat se habere ad Confessionem et absolutionem?* R. § 1. 687
Lugo *d.* 14. *sect.* 4. Aversa *q.* 11. *s.* 1. Reg. *l.* 5. *n.* 54. Tamb. *de Conf. l.* 1. *c.* 2. § 3. Gob. *tr.* 6. *n.* 155. Spor. *n.* 288. Moya *d.* 5. *q.* 9. *n.* 14. Ills. *nu.* 40. et alii putant non requiri, ut dolor sit elicitus ex intentione confitendi, sed satis esse, quod per consequentem voluntatem eo referatur, quamvis non renovetur, quod Arr. *d.* 37. *n.* 17. putat esse certum. E contra Præp. Bon. Dic. *d.* 6. *dub.* 13. aliique plurimi, teste Stoz *l.* 1. *p.* 2. *n.* 53. probabilius dicunt debere elici ex intentione confessionis, quia alias non est actio Sacramentalis : ergo non censebitur subjici formæ tanquam pars materialis et determinanda, sicuti ablutio facta sine intentione baptizandi, quamvis immediate post referretur ad Baptismum, et adderetur forma, non esset actio Sacramentalis, nec pars Baptismi. *Si dicas* ablutionem esse actionem Ministri, qui nomine Christi agit, ideoque specialiter debere poni ex intentione Sacramenti, *Contra est*, nam ad actionem suscipientis etiam requiritur intentio Sacramenti ; si enim ordinandus poneret contactum materiarum sine intentione Sacramenti, non ordinaretur valide. Et idem est de illo, qui posuisset confessionem sine intentione absolutionis, uti fatetur Lugo *n.* 45. quidquid videatur contradicere Amic. *d.* 12. *a n.* 64.

Objic. 1. Dolor et positum sunt voluntas 688
implendi omne præceptum, ergo cum detur præceptum confitendi sufficienter erunt voluntas confitendi. R. n. cons. nam sæpe elicitur dolor de peccatis, de quibus confitendis non est præceptum, qualia sunt venialia aut mortalia antehac confessa, ergo dolor secundum se censetur aliquid indifferens ad confessionem. Docet tamen probabiliter Palav. *n.* 278. si dolori conjunctum sit desiderium justificationis, tum adesse sufficientem intentionem confitendi mortalia necdum remissa, quia confessio est vel in se vel in voto medium necessarium ad veniam de his peccatis obtinendam. Et idem posset concedi de dolore circa mortale necdum remissum.

Objic. 2. Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 4. plus non 689
requirit ad dolorem qui sufficiat, quam ut sit cum spe veniæ et excludat omnem voluntа-

tem peccandi: ergo male requirimus, ut ponatur ex voluntate confitendi. R. n. ant. nam 1. vocat dolorem in Sacramento, non est autem in Sacramento si eliciatur ex intentione Sacramenti. 2. Dicit illi debere esse conjunctum votum præstandi reliqua, quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur, inter quæ est confessio; ergo si non adsit votum sive intentio confitendi, non est ille dolor, qui secundum *Trid.* requiritur ad justificationem per Sacramentum.

690 *Objic.* 3. Dolor de peccatis antecedens Baptismum sine ulla relatione ad Baptismum sufficit ad effectum Baptismi, ergo similiter hic. R. n. cons. 1. quia dolor non est pars Baptismi, hinc non est opus ut per ejusmodi relationem accipiat rationem actionis sacramentalis, quam habere debet dolor, qui est pars Sacramenti Pœnitentiæ. 2. Quia dolor ante Baptismum semper refertur ad Baptismum, cum sit illius votum, non ita semper refertur dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ, uti dictum est *n.* 688.

691 *Objic.* 4. Species panis et vini sunt partes Sacramenti Eucharistiæ, neque tamen opus est eas produci ex intentione Sacramenti: ergo idem est hic. R. Species sunt partes per modum actionis humanæ et transeuntis, n. per modum rei antecedenter productæ et permanentis, quæ secundum se perdurans postea constituit Sacramentum, c. ant. et n. cons.

692 *Inst.* 1. Peccatum ipsum est actio humana et transiens pœnitentis, simulque pars Sacramenti Pœnitentiæ, quod deficiente solo peccato non existeret; neque tamen opus est ut sit positum cum intentione confitendi: ergo nec hoc opus est de dolore. R. n. cons. peccatum non est actio Sacramentalis, cum non ponatur ex institutione Christi, sed tantum supponatur tanquam materia destruenda: dolor autem est actio sacramentalis ex institutione Christi ponenda.

693 *Inst.* 2. Satisfactio est ex institutione Christi pars Sacramenti Pœnitentiæ, ponenda per modum actionis humanæ et transeuntis, et tamen opus non est eam poni cum reflexione ad Sacramentum Pœnitentiæ, ergo similiter de dolore. Resp. 1. Si argumentum valet, ergo nequidem opus est dolorem referri ad confessionem per voluntatem consequentem; nam secundum Adversarios, satisfactio manet impleta, licet nunquam cogitem de illa ad Sacramentum susceptum referenda. R. 2. Dato ant. n. cons. quia satisfactio est tantum pars integralis. *Dixi*, dato ant. nam *numer.* 1286. dicam debere persolvi ex aliqua intentione satisfaciendi pro illa.

Inst. 3. Si Cajus dicat Bertæ, Accipio te in 694
meam, Berta autem respondeat, Et ego accipio te in meum, valet Matrimonium quamvis Berta intentionem Matrimonii necdum habuerit, quando Cajus dicebat, Accipio te in meam: ergo non est opus ut intentio suscipientis Sacramentum adsit, quando ponitur actio, quæ ex institutione Christi est pars essentialis Sacramenti. R. 1. n. cons. nam suscipiens hic est, non tantum Berta, sed etiam Cajus, intentio autem Caji debuit tum adesse, et hoc sufficiebat, ut actio illa fieret sacramentalis, sub conditione, si Berta mutuo consentiret. Resp. 2. Quamvis hoc non teneret in Matrimonio, in quo Christus non immutavit naturam contractus humani, inde nihil inferri posset ad alia Sacramenta, quæ non sunt contractus, et in quibus Christus voluit actiones suscipientis fieri sacramentales per ipsius intentionem.

Objic. 5. Odium morbi causat sumptionem 695
medicinæ: ergo similiter dolor de peccato causat voluntatem illud confitendi: ergo dolor connaturaliter loquendo, est prior quam voluntas confitendi: ergo dolor non debet procedere ex voluntate confitendi. R. data 1. et 2. sequela n. ult. quamvis enim dolor de peccato connaturaliter causet voluntatem confitendi, tamen ut ille ipse dolor sit sacramentalis, debet poni ex aliqua alia priore voluntate confitendi; estque etiam omnino connaturale, ut eadem voluntas pœnitendi imperet et dolorem, et confessionem.

§ 2. Quamvis concederemus, quod sententia dicens non requiri, ut dolor sit elicitus ex 696
intentione confitendi, esset probabilior, tamen ejus praxis foret illicita, et damnata est ab *Innoc. XI.* in. 1. propositione, nam hic agitur de valore Sacramenti: ergo cum sententia illa non sit certa, nostra, quæ tutior est, debet in praxi teneri, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis.

§ 3. Dolor debet præcedere absolutionem, 697
uti tenent omnes cum Lug. *n.* 17. Arr. *n.* 7. Moya *q.* 10. *n.* 3. Dic. *d.* 6. *n.* 133. Stoz. *n.* 47. Ratio est 1. quia peccator sine dolore non censetur pœnitens, nec dispositus ad remissionem peccati: ergo absolutio frustraretur. 2. Quia Christus voluit, ut Sacerdos tanquam Judex, ad absolutionem dandam moveretur per confessionem, et dolorem pœnitentis: ergo debent præcedere. Putant quidem Tamb. Raslerus, Gob. *n.* 54. Spor. *n.* 297. probabiliter

sufficere, si dolor eliciatur sub absolutione, dummodo ante finem illius; sed Lugo *n.* 48. dicit talem dolorem non sufficere, monentque reliqui Auctores id cavendum esse, quia Sacramentum exponeretur periculo nullitatis.

698 § 4. Dolor sufficit, quamvis prius post confessionem eliciatur : Ita Nav. Tolet. Vasq. Hurt. Dian. Bon. Fagund. Lhon. Suar. *d.* 20. *s.* 4. *n.* 31. Avers. *q.* 11. *s.* 1. Lugo *d.* 14. *s.* 2. Arr. *s.* 2. Amic. *d.* 22. *s.* 4. Tamb. § 4. Haun. *l.* 4. *n.* 995. Bosco *d.* 7. *s.* 4. *n.* 96. Plat. *n.* 643. Ills. *n.* 41. Spor. *a n.* 292. Gob. *n.* 149. Moya *n.* 1. qui citat plures alios : item Abely *p.* 2. *t.* 1. *c.* 1. *s.* 10. dicens esse in praxi tutum. Est autem contra Con. *d.* 4. *dub.* 6. Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 4. *n.* 4. Castr. *t.* 23. *p.* 7. *n.* 11. Bonesp. *d.* 5. *n.* 13. Ochagav. apud Aversam supra : ratio est, quia nihil obstat, uti patebit ex solutione objectionum. Et *Conf.* ex praxi Confessariorum, qui prout faciendum esse monet Rituale Romanum, de ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ § 12. audita confessione conantur efficacibus verbis adducere pœnitentes ad dolorem, neque tamen ideo jubent iterum confiteri. Item ex praxi fidelium, qui sæpe per multos dies continuant confessionem generalem, dolore ad ultimum diem dilato, contenti, si eliciant ante absolutionem.

699 *Objic.* 1. Si confessio non procedat ex dolore, ergo non erit sacramentalis, nec reconciliativa, sed habebit se sicut narratio historica. R. n. seq. nam manifeste differt a narratione historica per hoc, quod fiat ex voluntate habendi absolutionem, per quam obtinetur remissio peccatorum; et per hoc etiam sufficienter dicitur reconciliativa; imo quamvis dolor præcederet, adhuc possunt peccata mere historice narrari, si quis ea enarraret sine intentione absolutionis : ergo ad hoc, ut confessio dicatur sacramentalis, et reconciliativa, nihil ad rem facit, quod dolor antecedat vel sequatur. Addunt Suar. supra, Dic. *n.* 133. Gob. *n.* 152. Spor. *n.* 295. quamvis pœnitens antea tantum historice, vel ridicule narrasset peccata, si tamen postea doleat de illis, et externe manifestet se ab illis velle absolvi, confessionem illam jam sufficienter fieri sacramentalem, quia sufficienter censetur repeti.

700 *Objic.* 2. Dolor, qui est pars Sacramenti, debet esse sensibilis, secundum dicta *n.* 669. sed non potest fieri sensibilis per confessionem antecedentem, tum enim necdum est dolor : ergo. R. Lugo *n.* 17. Haun. supra, Moya *n.* 3. Palav. *n.* 227. negant minorem, putant enim sufficienter sensibilem fieri per confessionem ipsam, ut imperatam ex eadem voluntate suscipiendi Sacramentum, ad quod etiam requiritur dolor. Suar. Dic. Sporer *n.* 294. Gob. *n.* 151. dicunt etiam sufficienter fieri sensibilem per expectantiam absolutionis, et continuatam genuflexionem, quæ est quasi continuata confessio. Bosco dicit etiam sufficienter fieri sensibilem per *Confiteor,* quod præmitti solet, et significat dolorem præsentem vel futurum : sed quidquid sit de prioribus sententiis, huic ultimæ non acquiescunt Dic. *n.* 135. et Spor. *n.* 286. hinc dicendum est dolorem, qui sequitur confessionem, posse aliter fieri sensibilem, si nempe pœnitens post elicitum dolorem tundat pectus, vel interrogatus dicat se dolere.

§ 5. Quamvis secundum dicta probabilius 701
sit sufficere dolorem post confessionem elicitum, tamen praxis illius sententiæ est illicita, et damnata ab Inn. XI. agitur enim de valore Sacramenti, et quamvis Lugo *n.* 13. sententiam oppositam vocet singularem, et contra omnes alios Theologos, nihilominus est probabilis, uti fatentur Stoz *n.* 48. et Gorm. *p.* 2. *n.* 81. ergo cum sententia nostra non sit certa, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis : hinc in praxi tenetur pœnitens post dolorem elicitum se accusare saltem in genere de peccatis ante dictis, et si Confessarius tum interroget, an non se iterum accuset de peccatis illis, ac pœnitens dicat, Ita, hoc certo sufficit, sic sufficienter enim repeteretur confessio.

§ 6. Dolor debet ita perdurare moraliter, ut 702
absolvendus ex vi illius censeri possit adhuc pœnitere, si enim non ita moraliter perduret, vel in se, vel in aliquo suo effectu, non constituet unum moraliter cum absolutione, adeoque non erit pars Sacramenti Pœnitentiæ, neque peccator censebitur amplius petere sibi remitti peccata. Quamdiu autem dolor physice præteritus censeri possit ita moraliter perdurare, difficile est statuere pro praxi; Granado apud Avers. *q.* 11. *s.* 1. absolute requirit propinquum tempus. E contra aliqui apud Dian. *p.* 3. *t.* 14. *R.* 116. putant sufficere dolorem etiam ante plures annos habitum, dummodo non sit retractatus; quam sententiam Stoz *n.* 40. merito dicit esse nimis laxam; Tancredi apud Moyam *q.* 9. *n.* 3. dicit posse præcedere per mensem, Escob. *l.* 14. *probl.* 24. et Arr. *d.* 37. *n.* 15. in genere dicunt etiam longo tempore antecedentem sufficere, et consentiunt Præp. et Dian. aliique plures apud Aversam supra, et Moya *n.* 7. Hurt. autem

apud Dian. *p.* 5. *t.* 14. *R.* 67. putat saltem satis esse, quamvis quatuor, quinque, aut etiam pluribus diebus antecedat, sed etiam istam nimis laxam esse dicit Stoz *n.* 51. Dicast. *d.* 6. *n.* 167. Arr. *n.* 11. Sporer *n.* 301. Gob. *n.* 169. dicunt, si quis hodie cum dolore confessus incidat in perpetuam amentiam, vel apoplexiam, posse et debere post multos dies absolvi, etiam ab alio quam illo qui confessionem audivit; et similiter loquuntur Nav. Sot. Ledesm. Henr. apud Moyam *n.* 6. item Marchant. apud Sporer *num.* 287. unde Gob. *n.* 15. dicit perdurare dolorem quamvis præcedat uno, vel duobus diebus, quod Card. *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 88. dicit esse certum. Addit Gorm. *n.* 82. posse perdurare etiam longiori tempore, dummodo aliquem sui effectum relinquat, hinc Less. in Auct. V. *Confessio* casu 3. sic habet, *Dolor semel conceptus de peccatis in ordine ad confessionem recogitatis, si quis ex vi illius, et proposito tunc concepto, applicet se etiam postridie ad confessionem, sufficit, licet quis in actu confitendi novum dolorem non concipiat, manet enim iste dolor virtute, sicut dum quis ex proposito hesterno applicat se hodie ad peregrinandum.* Idem tenent Dian. supra, Spor. et Gob. *n.* 297. putans hoc esse indubitatum, et addit *n.* 160. se non legisse Theologum qui hoc neget; hinc etiam Tamb. et Stoz. *n.* 52. cum Dicast. supra dicunt sufficere, quamvis dolor etiam toto die antecedente præcesserit. Addunt Tamb. et Spor. supra certo sufficere, si tantum intercedat tempus trium, vel quatuor horarum, Moya *num.* 10. dicit secundum omnes sufficere, si duabus tantum, vel tribus horis antecedat: in hac tanta sententiarum varietate certa videntur seqq.

703 1. Non est opus, ut formalis dolor coexistat confessioni, vel absolutioni: potest enim materia hujus Sacramenti longius abesse a forma, quam in aliis Sacramentis, quia hoc Sacramentum imitatur judicium forense, in quo sententia sequi potest diu post accusationem, processum et confessionem Rei; neque constat, quod Christus quoad hoc immutarit hoc judicium Sacramentale, nec est eadem ratio de aliis Sacramentis, quorum formulæ plerumque significant materiam suam actu adesse præsentem, uti forma Baptismi absolutionem, forma Confirmationis unctionem, etc.

2. Si dolor præcesserit ante plures dies, me- 704
rito dubium est, an mortaliter perduret: facile enim posset esse retractatus per intercurrens peccatum, aut moraliter desiisse, et supervenisse aliud motivum, propter quod nunc fieret confessio, vel peteretur absolutio, unde ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis, dolor erit renovandus.

3. Si quis experiatur se ex vi doloris in or- 705
dine ad absolutionem non diu ante eliciti adhuc aliquid facere, v. g. pergere examinare conscientiam, manere ad confessionale ex intentione confitendi, certus est se adhuc habere dolorem virtualem et sufficientem, qui perseveret in actu tenui, et imperceptibili, nisi expresse vel tacite per superveniens peccatum retractarit illum, quamvis forte per plures horas dolor ille formalis antecesserit.

4. Si quis, postquam dolorem elicuit, con- 706
verterit se ad aliud negotium, v. g. ad scribendas litteras, aut si diu præterierit dolor, et animus per distractionem quasi dilapsus sit ad alia, quamvis positive necdum dimiserit voluntatem confessionis, et absolutionis, tamen in praxi breviter renovandus est dolor saltem in fine confessionis, dicendo: *De his, et omnibus peccatis meis doleo, quia Deum summe bonum offendi, et per ejus gratiam propono peccata cavere imposterum* [1].

§ 7. Probabilius est eumdem dolorem phy- 707
sice præteritum posse sufficere pro pluribus absolutionibus. Quod tamen non uno modo ab omnibus defenditur, nam Ledes. Sales. Escob. aliique multi cum Moya *q.* 8. dicunt tum saltem sufficere, quando eadem peccata iterum confitentur intra tempus quo censeri debet moraliter manere ille prior dolor, Henr. Avers. *q.* 11. *s.* 1. Platel. *n.* 644. aliique dicunt sufficere, si pœnitens statim redeat, et iterum confiteatur peccatum, quod fuerat oblitus. Idem dicunt Tamb. et Stoz. *n.* 52. quamvis sequenti die rediret Arr. *d.* 37. *n.* 12. Dian. *p.* 11. *t.* 5. *R.* 21. Dic. *d.* 6. *n.* 160. Ills. *n.* 43. Stoz. supra aliique absolute dicunt eumdem dolorem suf-

1 «Hoc tamen videtur potius ut consilium sequendum quam ut præceptum, cum communiter doceant Doctores cum P. Conc., bene esse aliquam analogiam inter forum civile et sacramentale; unde bene potest intercedere aliquod spatium inter discussionem causæ et sententiam, sed non in tanta quanta in foro civili.» (S. Lig. l. VI. tr. 4. de Pœn. cap. 1. n. 446). «Ego vero non dubito asserere, quoties confessio dcrivat ex peccatorum dolore, semper virtualiter perseverare dolorem saltem per unum aut alterum diem, dum illa confessio est doloris effectus. Secus autem, si quis ex mera devotione aut ad votum aut pœnitentiam implendam confiteretur.» (*Homo Apost.* tr. XVI. n. 20.)

ficere, sive iterum confiteatur quæ antehac confessus, sive quæ oblitus erat, dummodo utraque confessio fiat intra tempus, quo dolor censetur moraliter perdurare, Hoc certius est, inquit Sporer *n.* 300. et omnes Theologi morales tanquam indubitatum supponunt, inquit Moya *n.* 4. si aliquis propter periculum mortis absolvatur necdum integre confessus et remittente periculo compleat confessionem, posse iterum sine novo dolore absolvi. Idem dicunt Lugo *d.* 14. *n.* 27. et Gob. *t.* 6. *n.* 165. qui cum Henr. addunt idem esse, si a superiore accepisses absolutionem a reservato, et quia noluisset ab aliis absolvere, tu iterum alteri confitereris omnia, et ab hoc absolvereris simul a reliquis, te non indigere novo dolore: quæ omnes sententiæ sunt, speculative loquendo, saltem probabiliores: et ratio generalis est, quia multiplex forma potest cadere super eamdem materiam, etiam proximam, et cum ea constituere multiplex Sacramentum: nam in primis multiplex consecratio ita cadit super eamdem hostiam, seu species, et super idem Corpus Christi, quando plures neomystæ cum Episcopo consecrant. *Nec obstat*, quod hæ materiæ sint aliquid permanens, dolor autem sit actio transiens, *nam* supponimus dolorem permanere moraliter, quod sufficit secundum dicta *n.* 703. Deinde si aliquis confiteatur simul pluribus sacerdotibus, potest secundum dicta *n.* 546. a singulis absolvi, etiam successive, quia talis confessio audita a multis est moraliter multiplex, facitque etiam dolorem esse moraliter multiplicem, ergo multo magis confessio intra breve tempus repetita, et physice multiplex faciet eumdem dolorem esse moraliter multiplicem, adeoque sufficere pro pluribus absolutionibus etiam successivis. Denique si sim confessus, et absolutus, sed quia unum peccatum fui oblitus, si paulo post redeam, dolor universalis, qui antecessit primam confessionem, fuisset sufficiens pro secunda confessione peccati, quod eram oblitus, si hæc confessio secunda fuisset prima: ergo etiam est sufficiens, quamvis alia confessio antecesserit, hæc enim non immutat illum dolorem.

708 *Objic.* 1. Duplex successiva absolutio non potest cadere super eamdem confessionem uni Sacerdoti factam: ergo nec super eumdem dolorem. R. n. cons. disparitas est 1. quia hoc Sacramentum est per modum judicii, ut autem sit nova sententia, debet esse nova accusatio, et novus processus, cum Judex nihil possit, nisi servato modo juris, qui est, ut si munere suo functus sit in aliqua causa, conquiescat, nisi aliunde iterum inchoetur processus: e contra ad novam sententiam sufficit nova accusatio, et nova causa sententiandi, quamvis non adsit novus dolor, hic enim non requiritur ad sententiam judicialem secundum se; et quamvis requiratur ad sententiam sacramentalem, sufficit adesse eumdem moraliter perdurantem. 2. Quia idem dolor fit moraliter duplex, cum per duplicem confessionem bis exhibeatur, et subjiciatur repetitæ absolutioni, non item eadem confessio, nam neque per seipsam potest bis exhiberi; cum physice præterierit, nec reproducatur, neque per aliam confessionem, alioquin non esset una, sed duplex confessio.

Inst. Per primam absolutionem erat completus et terminatus ille actus judicialis: ergo si ponatur nova absolutio, quæ est nova forma judicii, erit novus actus judicialis: ergo debebit adesse nova materia proxima, ergo novus dolor. R. Ergo debebit adesse nova materia proxima, adæquate alia, n. inadæquate alia, nempe nova confessio, c. 2. seq. et n. 3.

Objic. 2. Si sufficiat unus dolor pro pluribus absolutionibus successivis, ergo qui initio anni haberet dolorem universalem de omnibus peccatis, et illius recordatione postea excitaretur ad confitendum, posset ex vi illius non retractati, quamvis non renovati singulis diebus anni confiteri peccata præterita, et absolvi. R. Sequelam concedunt Bosco *n.* 154. et Moya *q.* 9. *n.* 12. extendens etiam ad plures annos, sed quia hoc videtur esse contra communem sensum, n. seq. si enim dolor ita longe distet ab absolutione, non censebitur facere unum moraliter cum illo, quantum autem distare possit, colligendum est ex dictis *a n.* 702. 709

Objic. 3. Eadem ablutio non potest servire pro duplici Baptismo: ergo nec idem dolor pro duplici Sacramento Pœnitentiæ. R. n. ant. nam si eadem ablutio, quæ cadebat super Cajum, reproduceretur. posset cadere super Titium substitutum in locum Caji: aut saltem si Cajus, et Titius essent in eodem loco penetrative, et infundens aquam diceret: *ego vos baptizo etc.* eadem ablutio serviret ad duplicem Baptismum. Quod autem idem fieri non possit naturaliter, causa est, quia ablutio physice existens debet afficere baptizandum, et cum sit actio transiens, non potest physice afficere plures. E contra non est opus dolorem physice existere, ut afficiat confessionem, aut ut afficiatur ab absolutione, sed satis est, quod exis- 710

tat, seu perseveret moraliter, sic autem perseverat, quando fit repetita confessio.

711 § 8. Non est certum, quod idem dolor physice præteritus sufficiat pro pluribus absolutionibus, nam semper requiri novum dolorem, quoties datur nova absolutio, est sententia probabilis, quam docent Vasq. *q.* 92. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 10. Bonac. *d.* 5. *q.* 4. *p.* 4. *n.* 1. Amic. *d.* 13. *n.* 36. Eamdem tenent, saltem tum quando iterum confitetur peccata antehac confessa, Henr. Avers. Fill. *t.* 6. *n.* 77. Bernald. *de Sacram. d.* 6. *n.* 74. J. Sanch. *d.* 1. *n.* 22. dicens communem. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 116. Est autem ferme similis ratio de peccatis, quæ quis oblitus est, et de illis quæ est antehac confessus, nec pro utraque parte desunt rationes probabiles, uti patet ex dictis *a n.* 708.

712 § 9. Praxis sententiæ, quam *a n.* 707. defendimus, est illicita, et damnata ab Innoc. XI. uti constat ex dictis : sententia enim illa non est certa, et agitur de valore Sacramenti : ergo in praxi eligenda est opposita tutior; Unde si quis etiam statim post absolutionem recordans peccati illud addat, debeatque ab eo absolvi, tenebitur prius renovare dolorem, alioqui hæc secunda absolutio exponetur periculo nullitatis, ideoque peccabit mortaliter.

713 § 10. Si idem dolor physice perseveret saltem tenuiter, quamvis imperceptibiliter, et ordinetur ad novam absolutionem, certo sufficiet : si enim dolor ille fuisset physice interruptus, et postea renovatus, certo sufficeret, ergo etiam quando physice perseverat, est enim mortaliter alius, partim per coexistentiam ad plura tempora, partim per repetitam accusationem, qua iterum manifestatur, et subjicitur formæ, partim etiam per relationem ad plures absolutiones : sic autem communiter contingit, si quis statim post absolutionem addat peccatum, quod fuerat oblitus; dolor enim saltem virtualiter communiter adhuc existit cum confessione, et continuatur usque ad absolutionem secundam.

714 *Quæst.* 98. — *Quandonam dolor censeatur revocari per peccatum subsequens?* Resp. § 1. Dolor de mortalibus revocatur per quodcumque mortale postea commissum, quantum est in ordine ad remissionem, cum enim unum mortale non remittatur sine altero, hoc ultimum mortale, de quo necdum doluit non remittetur, ergo nec cætera, de quibus doluit. Deinde saltem revocatum est propositum universale non peccandi de cætero, quod requiritur ad remissionem cujuscumque mortalis, secundum dicenda *n.* 898. *Dixi*, quantum est in ordine ad remissionem, nam si de prioribus doluerit ex motivo speciali, v. g. de furtis, et perjuriis propter specialem honestatem virtutum justitiæ et religionis, quibus hæc peccata opponuntur, poterit hic dolor manere, licet postea admittatur delectatio turpis.

§ 2. Si ille, qui unico actu doluit de mortalibus, et venialibus ex motivo universali cadente super utraque, v. g. quia displicent Deo summe bono, postmodum peccet venialiter, putant Lugo *dist.* 14. *num.* 146. Arr. *dist.* 38. *num.* 24. Dicast. *d.* 6. *num.* 322. Pal. *num.* 290. Tamb. *de confess. l.* 1. *c.* 3. § 4. Stoz. *l.* 1. *p.* 2. *num.* 72. et alii recentiores, communiter non ideo dolorem illum revocari quoad mortalia, quia licet esset actus physice unus, erat tamen virtualiter multiplex, et inæqualiter ferebatur pro gravitate illorum, quia nempe in peccato graviore plus reperiebatur de suo motivo, quam in leviore : graviora enim magis displicent Deo ejusque bonitati magis opponuntur, sicuti, inquit Gormaz, actus charitatis erga Deum et proximum, inæqualiter tendit in objecta sua secundum horum inæqualitatem, alia enim est comparatio animi respectu Dei, alia respectu proximi : similiter alia erat comparatio animi respectu mortalium, alia respectu venialium : ergo licet dolor revocetur respectu venialium, non ideo revocatur respectu mortalium. Pro quo dat alia similia *Palav.* supra, sic enim qui per testamentum reliquit Petro totam hæreditatem, quamvis Paulo donet aliquid parvum, non ideo revocat totum testamentum. Item qui ex motivo perfectæ amicitiæ decrevit nunquam offendere alterum, non ideo revocat voluntatem non offendendi graviter, licet aliquando offendat leviter. Et hanc sententiam esse satis certam, ac in praxi tutam dicunt plerique ex citatis auctoribus. Restat tamen aliqua difficultas, nam motivum universaliter desinit movere respectu omnium collective sumptorum : ergo physice desinit prior actus doloris, vel saltem desineret, si adhuc physice esset, quia desinit extensio ad omnia, quæ extensio physice erat idem totus actus, neque certum est quod physice succedat novus actus circa reliqua, quia voluntas non applicatur de novo ad alium actum, ergo non videtur absolute manere moraliter : actus enim, qui nunc physice debuisset desinere, si adhuc physice extitisset, quando superveniebat illud veniale, non videtur posse dici manere moraliter. Scio dici posse, quod maneat moraliter respectu mortalium, attamen pro 715

majori securitate expediet elicere alium actum doloris circa mortalia, aut resumpto universali motivo innovare priorem actum circa omnia. Recte autem notant omnes post absolutionem bona fide acceptam non debere in dubium revocari valorem, dummodo in sequente confessione eliciatur dolor se extendens ad illa priora mortalia : hæc enim confessio erit formaliter integra et per absolutionem indirecte remittentur etiam priora peccata, si forte prior confessio fuisset invalida.

716 § 3. Quæ dicta sunt circa dolorem de mortalibus, et venialibus, valent circa dolorem de multis venialibus ex tali motivo universali ; si enim postea committatur aliquod veniale majus, vel æquale, revocatur dolor ; si autem committatur veniale levius, iidem Auctores cum Arr. *n.* 25. et Dicast. *n.* 325. putant non debere censeri revocatum, ob rationem ante datam. Sed in praxi putarem etiam in hoc ultimo casu talem dolorem pro securitate esse innovandum.

717 *Quæst.* 99. — *Ex quibus motivis concipi possit dolor de peccatis?* R. § 1. Dolor de peccatis concipi potest. 1. ex motivo malo, uti si doleas de ebrietate, quia per hanc impeditus, non potuisti occidere hostem. 2. Ex motivo indifferente, uti si doleas de ebrietate, quia contraxisti morbum. 3. Ex motivo humano, si doleas de furto, quia contraxisti infamiam. 4. Ex motivo honesto, sed pure naturali, si doleas de mendacio, quia præcise dedecet virum honoratum. 5. Ex motivo honesto respiciente Deum, et per fidem supernaturalem proposito, si doleas de peccato, quia fœdat animam Christi Sanguine redemptam.

Primus dolor est peccatum, tres sequentes non sunt de se mali, attamen non sufficiunt ad Sacramentum Pœnitentiæ, quia sunt naturales. Solus 5. potest esse supernaturalis, et sufficiens, uti constabit ex dicendis. An autem dolor possit esse honestus, et supernaturalis, si quis ex malo fine, v. g. ex vana gloria velit conteri, dicetur *a n.* 1168.

718 § 2. Dolor de Peccatis ad Sacramentum Pœnitentiæ requisitus universim concipi potest ex quatuor motivis, quæ sunt. 1. metus pœnæ, 2. spes præmii, 3. turpitudo peccati, 4. bonitas Dei, uti constabit ex dicendis, præsertim *a n.* 786.

719 *Quæst.* 100. — *Quid notandum sit circa metum, ex quo concipi potest dolor de peccatis?* R. seqq. § 1. Metus ratione peccati alius est divinus sive cœlestis, alius humanus sive mundanus : divinus est, qui provenit ratione alicujus concernentis Deum, vel cœlestem gloriam : humanus est, qui provenit pure ratione creaturæ, ut si horream furtum, quia apud homines causat infamiam ; et hic metus communiter est inhonestus, quia non excludit affectum internum peccandi, quem homines non vident, nec punire possunt.

§ 2. Metus divinus, alius dicitur servilis, 720
alius filialis, alius initialis. Servilis est, quo timeo mihi malum, quod peccatum causat apud Deum. Filialis est, quo timeo Deo malum, quod peccatum causat. Initialis est, quo timeo mihi, et Deo malum, quod peccatum causat. Hos metus explicat S. Th. 2. 2. *q.* 19. *art.* 2. *in O.* his verbis : *Si aliquis convertatur ad Deum, et ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor servilis. Si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis ; nam filiorum est timere offensam patris. Si autem propter utrumque, est timor initialis, qui est medius inter utrumque timorem.* Addit ad 3. *Timor filialis et castus ad id pertinent, quia per charitatis amorem Deus pater noster efficitur..... Timor autem servilis ad aliud pertinet, quia charitatem in sui ratione non includit.* Addit ad 4. *Timor servilis, et initialis respiciunt pœnam..... principaliter timor servilis, timor autem initialis secundario.*

§ 3. Metus servilis alius est serviliter servi- 721
lis, sive cum servilitate; alius est servilis sine servilitate. Servilis cum servilitate est, cum quo conjuncta est talis comparatio animi, ut si pœnam non timeret, adhuc peccatum vellet, et de hoc intelligitur, quod ex S. Aug. refert S. Th. supra *art.* 9. *in O. Timor servilis potest habere annexam voluntatem peccandi.* Servilis sine servilitate est, qui non causat, nec conjunctus est cum tali comparatione animi, sed propter quem nunc simpliciter excluditur voluntas peccandi, ut probabitur *a n.* 813.

Quæst. 101. — *Quæ sit natura, et vis contri-* 722
tionis perfectæ sufficientis ad justificationem sine Sacramento? R. § 1. Hæc contritio debet procedere ex motivo bonitatis Dei, adeoque esse odium peccati, quia Deo malum est, S. Th, *p.* 3. *q.* 85. *art.* 6. *et q.* 86. *art.* 3. *O.* Arr. *d.* 6. *s.* 3. Dicast. *d.* 2. *n.* 112. aliique communissime contra paucos, qui dixerunt hanc contritionem posse procedere ex motivo solius religionis justitiæ vel alterius virtutis respicientis Deum, præscindendo ab omni pœna, vel præmio ; adeoque sufficere detestari peccatum, v. g. quia est contra Dei cultum, contra jus Dei, etc. quam sententiam probabilem dicit Suar. *d.* 4. *s.* 2. *n.* 13. et ut probabilem defendunt Aversa *q.* 3. *s.* 6. et Lugo *d.* 5. *s.* 1.

e contra Arr. *a.* 2. dicit non esse intrinsece probabilem; Bosco *s.* 2. *n.* 134. vocat vix probabilem; Vasq. *q.* 85. *ar.* 5. *n.* 45. vocat erroneam; Ratio nostra petitur ex Trid. *s.* 14. *de Pœn. c.* 4. nam in primis dicit, per contritionem, si sit charitate perfecta, causari gratiam extra Sacramentum, non autem si sit tantum attritio. Neque sensus est, uti volunt alii cum J. Pontio *d.* 45. *n.* 9. contritionem tum esse charitatem perfectam, si propter illam cum gratia infundatur habitus charitatis, nam contra est, quod simili sensu attritio cum Sacramento etiam dici posset formalis contritio charitate perfecta, quia propter attritionem, et Sacramentum etiam infunditur gratia, et habitus charitatis; hoc autem est contra mentem Trid. ibi opponentis contritionem attritioni. Deinde Trid. voluit ibi declarare, quid ex parte contritionis requireretur, ut causaret gratiam, et dicit tum causare gratiam, quando est charitate perfecta, ergo loquitur de contritione, quæ fit per charitatem perfecta, antequam causetur gratia : agit enim de dispositione, et causa proxima ad gratiam, ad quam gratiam sequitur habitus charitatis, ergo intelligit contritionem charitate actuali perfectam, antequam cum gratia infundatur habitus charitatis, alioquin propositio ejus esset nugatoria, sensus enim esset, si contritio sit charitate perfecta, id est, si causet habitum charitatis; tum causat habitum charitatis, quod est identicum et nugatorium. Præterea Trid. ibidem dicit, dolorem conceptum ex turpitudine peccati se solo non sufficere ad justificationem, adeoque non esse simpliciter contritionem; sed dolor conceptus ex motivo, v. g. religionis est conceptus tantum ex turpitudine peccati, ergo talis dolor non justificat. *Prob. min.* dolorem concipi ex turpitudine peccati, et ideo concipi, quia peccatum turpe est; sed peccatum est turpe, quia opponitur honestati religionis, ergo. Congruentiæ autem, cur Deus contritionem, qua sine Sacramento justificamus, voluerit procedere ex motivo bonitatis suæ, sunt hæ, 1. quia cum homo peccans fecerit se inimicum Deo per hoc, quod bonitati Dei anteposuerit bonitatem creatam, congruum fuit, si vellet per solum actum suum se reddere amicum, ut iterum bonitatem Dei præponeret omni bonitati creatæ. 2. Quia offensa Dei est actus pessimus hominis erga Deum, æquum fuit, ut homo reponeret actum optimum erga Deum, hic autem est actus charitatis. 3. Cum præcipua malitia peccati consistat in hoc, quod nos prætulerimus Deo secundum finem cui; omnes autem aliæ virtutes ament pro fine cui, ipsum hominem, sola charitas emendabat inordinationem, quæ fuit in peccato, respiciendo Deum tamquam finem cui. 4. Cum Deus reconciliatus det gratiam, qua vult esse amicus homini, æquum fuit, ut homo ad eum se disponeret per actum amoris amicitiæ. 5. Conveniebat Deum ad remissionem peccati plus requirere extra, quam intra Sacramentum, quia remissio intra Sacramentum est veluti privilegium, et principaliter fit propter voluntatem, et meritum Christi instituentis; sed intra Sacramentum exigit actum pœnitentiæ inferiorem charitate : ergo conveniens fuit, ut extra Sacramentum exigeret actum charitatis.

Objic. 1. Scriptura, SS. PP. et Theologi 723
omnes pro justificatione obtinenda urgent pœnitentiam, et pœnitentiæ appromittunt remissionem peccati, ergo credendum est actum saltem specialis pœnitentiæ, qui propissime venit nomine pœnitentiæ, sufficere ad justificationem. R. n. cons. nam per pœnitentiam sine Sacramento justificantem intelligunt pœnitentiam perfectam, sive quæ fit ex motivo bonitatis Dei, uti docemur a Trid. motivum autem specialis pœnitentiæ non est bonitas Dei, nihilominus ad illam urgemur etiam promissione gratiæ, quia per illam cum Sacramento justificamur.

Objic. 2. Ex vi motivi, v. g. religionis, homo 724
ita detestatur peccatum, ut si sua annihilatio esset ad reparandum Dei cultum necessaria, hanc vellet : sed nihil aliud requiritur ad perfectam contritionem : ergo. R. 1. Ex vi metus gehennæ, homo ita detestatur peccatum, ut si sua annihilatio esset ad gehennam evadendam necessaria, hanc vellet secundum illud Matth. 26. v. 24. *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille :* ergo dolor ex metu gehennæ erit contritio perfecta, quod patet esse falsum. R. 2. data maj. n. min. quia hoc non obstante adhuc non attingitur motivum charitatis, vellet enim annihilationem sui, non propter Deum, sed propter honestatem talis cultus sibi conciliandam, uti supponitur : ergo per hoc non habetur contritio. *Dixi*, data maj. quam Gorm. *n.* 267. negat : putat enim universaliter falsum esse, quod homo possit per virtutem moralem eligere potius annihilationem sui, quam non prosequi honestatem talis virtutis, quia cum homo per virtutem moralem amet ejusmodi honestatem sibi tanquam accidentaliter bonam, non amat nisi in ordine ad se : ergo vi talis actus non potest illam plus amare

quam se, ergo nec potest amare annihilationem sui in ordine ad illam honestatem, alioquin dicere posset, volo annihilationem mei, ut existat honestas cultus divini a me ponendi, in quo est contradictio. Ex dictis.

725 *Colliguntur* seqq. 1. Homo qui invincibiliter ignoraret Deum, justificari non posset per dolorem de peccatis, in quantum sunt contra rectam rationem; nam talis dolor in primis est tantum propter turpitudinem peccati, deinde est naturalis, cum sit absque fide in Deum. Suar. Avers. *q.* 3. *s.* 5. et alii. 2. Contritio non habet pro fine in Deum, ut amicum contrito, hic enim esset actus amoris concupiscentiæ, quia vellet Deum, ut bonum sibi contrito, nec vi illius actus amaret Deum super omnia, quia non amaret supra seipsum, neque posset cum illo affectu componi actus, quo contritus optaret potius non esse, quam deficere Deo bonitatem, non enim possum desiderare meam annihilationem, ut habeam divinam bonitatem mihi bonam, uti per se patet.

726 § 2. Contritio est simul formalis amor Dei, Vasq. Arr. Lugo, Aversa *d.* 3. *s.* 3. Maurus *q.* 241. Bosco *s.* 2. *n.* 117. Gorm. *num.* 463. Dicast. *d.* 2. *num.* 122. contra Suar. Tann. Amic. *d.* 4. *num.* 34. Ratio est 1. quia contritio est perfecta per charitatem actualem, uti *a num.* 722. ex Trid. dictum est. 2. Quia velle ab aliquo removere malum propter bonitatem ipsius actu moventem ad removendum illud malum, est formaliter illum amare: sed contritio vult a Deo removere malum extrinsecum peccati propter bonitatem Dei actu moventem ad peccatum removendum: ergo. Prob. maj. quia talis actus in primis pro objecto cui, habet illam personam, a qua vult removere illud malum, deinde habet actu affectum voluntatis, qui in illam personam fertur. Præterea movetur ipsius bonitate ad hunc affectum voluntatis, uti supponitur, neque plus potest exigi ad essentiam formalis amoris: ergo.

Objic. Possum amare medicinam propter sanitatem, etiamsi illo actu formaliter non amem sanitatem, ut quod: ergo similiter possum odisse peccatum, ut malum Deo, etiamsi illo actu formaliter non amem Deum ut quod. R. Antec. negari a plerisque, hoc tamen dato n. cons. Si amem medicinam propter sanitatem, et per hoc non amem formaliter ipsam sanitatem, ut quod, nihilominus sanitas adhuc habet rationem finis, propter quem amo medicinam, quamvis non sanitas, sed ego sim finis cui: ergo forsan opus non erit, ut sanitas sit hoc, quod amatur; e contra quando odi peccatum, ut malum Deo, odi peccatum propter Deum, ita ut Deus sit etiam objectum cui, et propter quem odi peccatum: ergo odi propter Deum amatum: ergo Deus debet necessario esse objectum, ut quod amatum.

Inst. Possum mihi tanquam objecto cui, velle aliquod bonum, etiam me si formaliter non amem, alioqui quandocumque exerceo actum virtutis moralis exercerem formalem actum charitatis erga me: ergo multo magis possum Deo tanquam objecto cui, velle carentiam alicujus mali, absque eo quod Deum formaliter amem. R. n. cons. ut mihi velim bonum, non est opus ut cognoscatur, vel ut me moveat mea bonitas, quia natura omnis entis quamvis pessimi de se est determinata, ut licet nullam in se bonitatem cognoscat, tamen velit se esse, optetque sibi bonum; e contra, ut alteri velim bonum, quia ipsi bonum est, vel nolim malum, quia ipsi malum est, ad hoc non determinor a natura, sed aliunde movere me debet, vel ejus bonitas, quam cognoscam et amem, vel saltem aliquod motivum alterius virtutis, quæ me ad hoc determinet, hic autem non movet me motivum alterius virtutis, sed charitatis in Deum: ergo me movet bonitas Dei cogniti, et amati.

§ 3. Ad contritionem necesse non est, ut 727
præsupponatur formalis amor Dei, qui contritionem imperet, sed satis est eum indivisibilem actum esse amorem Dei, et odium peccati, Avers. supr. et alii contra Can. Sot. et *C. d.* 2. *n.* 49. Consequenter, quando contritio dicitur esse detestatio peccati propter Deum summe dilectum, non est sensus, quod Deus debeat antecedenter esse dilectus, sed quod debeat saltem per illam ipsam detestationem diligi, ita ut *To* dilectum non sumatur participaliter, sed nominaliter.

§ 4. Contritio est amor non tantum benevo- 728
lentiæ, sed etiam amicitiæ, per hoc autem differt simplex benevolentia ab amicitia, quod quamvis utraque velit bonum alteri, quia ipsi alteri bonum est, tamen amicitia prærequirit complacentiam in aliqua bonitate amici, non item benevolentia; hinc Aristoteles teste Palav. *n.* 92. negat inter scelestos esse amicitiam, quia quamvis sibi mutuo bene velint, tamen hoc non faciunt ex complacentia in aliqua bonitate alterius. Hinc quamvis contritio, quam peccator elicit pro priori ad gratiam, sit amor amicitiæ erga Deum, tamen amor, quo Deus, antequam intelligatur dare gratiam, amat peccatorem, non est amor amicitiæ, sed tan-

tum benevolentiæ, cum enim contritio sit causa gratiæ, pro isto priori necdum intelligitur gratia in homine, sola autem gratia est fundamentum amicitiæ Dei ad nos.

729 § 5. Contritio hæc debet esse amor appretiativus Dei super omnia, id est, debet adjunctam habere talem æstimationem bonitatis Dei, ut hanc præferat omni bonitati creatæ, ideoque homo vi contritionis debet paratus esse potius carere omni bono creato, quam facere aliquid graviter oppositum infinitæ Dei bonitati.

730 § 6. Hæc contritio est odium peccati super omnia appretiative, id est, contritus vi sui actus odit peccatum plus quam ullum aliud malum, Aversa *q.* 2. *s.* 10. Dicast. *d.* 2. *dub.* 7. dicens esse Catholicorum omnium, Con. *d.* 2. *n.* 68. dicens esse certum. Ratio est, 1. quia contritio est amor appretians Deum super omnia alia bona, ideo detestans peccatum, quia est summum malum Deo summe dilecto : ergo hæc detestatio proportionata amori erit super omnia : ergo odit peccatum plus quam ullum aliud malum. 2. Hæc contritio est actus charitatis Thelogicæ, uti constat ex dictis *n.* 722. sed omnis actus virtutis Theologicæ appretiat suum objectum super omnia, cum enim pro motivo habeat aliquam perfectionem infinitam Dei, inconveniens est, et suo modo indecens, ut principium supernaturale influat in hujusmodi actum, nisi adsit debita æstimatio talis perfectionis infinitæ, adeoque comparatio animi ad adhærendum huic potius motivo, quam illi alteri opposito.

731 § 7. Homo vi contitionis debet esse saltem virtualiter, et implicite ita comparatus, ut potius vellet bona omnia, famam, vitam amittere, item infamiam, tormenta, ac mortem quamcumque subire, quam contra Deum peccare mortaliter, alioquin nec Deum appretiaret super omnia, nec odisset peccatum appretiative super omnia. *Dixi*, saltem virtualiter, et implicite, nam notant omnes non esse opus, imo multis, præsertim fragilioribus, non expedire facere comparationem formalem et explicitam inter peccatum et alia mala, volendo se determinare ad hæc potius eligenda, quam peccatum, hoc enim sæpe esset se tentare, aut sibi ipsi ponere scandalum, vel saltem impedimentum; hinc S. Bonav. *in 4. dist.* 16. *ar.* 2. *q.* 1. loquens de hac materia, sic scribit : *Periculum est, et stultitia quærere hoc ab aliquo infirmo, vel etiam a seipso, quia hoc est ponere hominem in tentatione, unde nullus Confessarius debet hoc ab aliquo, qui sibi confitetur, quærere; sed si pœnitens se offerat, et dicat, se malle mortuum esse quam peccasse, vel simile aliquid, gaudendum est, quia signum bonæ voluntatis est.* Cur autem non expediat descendere ad ejusmodi comparationes, ratio est, quia cum ista alia mala plerumque a nobis magis sensibiliter cognoscantur, et vivacius terreant, fieri posset, ut eorum expressa consideratio impediret efficacem detestationem peccati. Hinc S. Th. *in supplem. q.* 2. *art.* 1. *ad* 4. ait : *Quamvis talis debeat esse contriti dispositio, non tamen de eis tentandus est, quia affectus suos homo non de facili mensurare potest, et quandoque illud, quod minus displicet, videtur magis displicere, quia est propinquius nocumento sensibili, quod magis est nobis notum.* Est itaque satis, virtualiter, et implicite hoc facere, quod fit, si voluntas ex vi contritionis ita sit disposita, ut quamdiu perseverabit contritio, avertatur a peccato, et conjungatur Deo, hinc enim sequitur, quod non esset desertura Deum pro quovis alio bono, sed electura potius subire quodvis malum, si necessarium foret ad evitandum peccatum.

§ 8. Si contritus per errorem invincibilem 732
constitueretur in eo casu, ut judicaret se hic et nunc debere eligere, vel peccatum vel infernum, potius eligeret infernum prout contradistinctum, et intentionaliter saltem separatum a peccato. Ita Lugo, Arr. Aversa supra, Bosco *s.* 2. *concl.* 7. Haun. *l.* 4. *a n.* 907. aliique communius. Et suadetur ex S. Anselmo de similitudinibus c. 190. his verbis : *Si hic peccati pudorem, et illic cernerem inferni horrorem, et necessario haberem uni illorum immergi, prius me in infernum mergerem, quam peccatum in me immitterem, mallem enim purus a peccato et innocens gehennam intrare, quam peccati sorde pollutus cœlorum regna tenere.* Ratio est, quia malum culpæ est simpliciter majus quam malum pœnæ etiam æternæ. Deinde si non præeligeret pœnas æternas, magis amaret se quam Deum, quia potius vellet cavere malum suum quam Dei : ergo non esset contritus. *Dixi*, per errorem, nam ad contritionem non requiritur, ut quis etiam virtualiter tantum, aut implicite dicat, Mallem infernum quam offendere Deum, quia quamvis contritio faciat peccatum practice intelligibile pro quocumque casu possibili, tamen non est possibilis iste casus, quo aliquis ad vitandas pœnas inferni indigeat peccato, aut ut pro moderna saltem providentia ad vitandum peccatum indigeat pœnis inferni, quia nec peccatum est medium ad vitandas pœnas in-

ferni, nec pœnæ inferni de facto ordinatæ sunt a Deo tanquam medium ad vitandum peccatum; hinc foret inutile per contritionem vexare se in ejusmodi comparationibus, cum prudentis non sit conditionate deliberare de quibusvis eventibus plane, per accidens, et præter intentionem omnis virtutis occurrentibus; hinc cogitationes ejusmodi, si incidant, excludendæ sunt, saltem velut otiosæ, quod etiam notavit Gerson *n.* 1909 referendus. Similiter quamvis contritio posset esse ita perfecta, ut aliquis optaret infernum, si facere posset peccatum suum nunquam fuisse, tamen Lugo, Rhod. Gormaz *a n.* 310. recte notant non obligari nos ad talem actum, sed satis esse nunc detestari peccatum, et negative se habere circa physicam illius præteritionem. Denique licet eadem contritio etiam posset esse ita perfecta in aliquo, ut optaret tolerare quævis tormenta ad impediendum peccatum alienum, tamen recte notat Arr. *d.* 9. *n.* 48. etiam ad hoc non obligare charitatem, quia alias daretur impiis occasio vexandi homines probos, posset enim velle peccare, nisi hi se misere affligerent, ergo credibile non est charitatem ad talia obligare. Contra hactenus dicta

733 *Objic.* 1. Affectus perfectæ amicitiæ in Petrum non exigit, ut ejus bona pluris faciam, aut ejus mala magis caveam quam mea: ergo nec affectus contritionis, quamvis sit actus perfectæ amicitiæ in Deum. Resp. n. cons. vera amicitia est juxta regulas rectæ rationis, recta autem ratio dictat quemvis appretiandum esse juxta suam bonitatem, et secundum hanc illi præponenda aut postponenda alia bona: ergo cum Petrus sit finitæ bonitatis, nec tenear eum plus amare quam me, vera amicitia erga Petrum non exigit, ut Petrus appretietur super omnia bona mea, aut ejus bonum præponatur omni bono meo. Deinde certus sum Petrum posse sub interminatione inimicitiæ imprudenter petere a me aliqua sibi non debita: ergo vera amicitia erga Petrum non potest me movere, ut velim Petro, quidquid ipsi bonum est, et mihi malum. Omnia opposita sunt in Deo, qui habet absolute infinitam bonitatem, propter quam debet amari super omnia, et super nos ipsos. Deinde Deus pro conservatione amicitiæ nihil potest petere, quod non infinitis titulis teneamur præstare.

734 *Objic.* 2. Peccatum tollit tantum bona extrinseca Dei, quæ non sunt digna appretiatione super omnia, cum sint tantum finita; ergo nec peccatum erit detestandum super omnia. R. n. cons. quia quamvis peccatum non tollat bona Deo intrinseca, tamen opponitur bonitati Deo intrinsecæ: hinc contritus adhærens Deo, propter intrinsecam Deo bonitatem sic detestatur peccatum, sicuti adhæret Deo: ergo cum Deo adhæreat, prout meretur bonitas, videlicet super omnia, etiam detestatur peccatum super omnia.

Inst. Malum Deo intrinsecum, v. g. ca- 735
rentia omnipotentiæ est majus malum Deo, quam peccatum: ergo peccatum non est summum malum Dei: ergo nec super omnia detestandum. R. Peccatum est detestandum, imprimis plus quam omnia, quæ non sunt mala Deo, et hoc sensu detestamur peccatum super omnia. Deinde peccatum est summum malum Deo possibile, hinc contritio detestatur peccatum super omnia, quia detestatur super omnia mala possibilia, malum autem intrinsecumDeo non est possibile, ergo non est opus ut contritio se ad illud extendat. Quod si contritus per errorem judicaret, vel peccatum sibi esse eligendum, vel sine peccato permittendum, ut bonum Deo intrinsecum destrueretur, Alensis, et Suar. *d.* 2. *s.* 10. *n.* 9. dicunt potius electurum peccatum, quia malum ipsi Deo intrinsecum est detestabilius quam malum in homine extrinsecum Deo. E contra Arr. Lugo *d.* 5. *n.* 28. Bosco supra probabilius dicunt, potius permissurum illam omnipotentiæ divinæ destructionem, quia recta ratio, cui charitas maxime conformis est, dictat, non esse faciendum a me malum morale, ut inde eveniat bonum physicum: ergo licet peccando salvarem Dei omnipotentiam, tamen contravenirem sapientiæ, et rectæ rationi æternæ. E contra habendo me permissive circa illam destructionem physicam divinæ omnipotentiæ nulli perfectioni divinæ me difformo: ergo quamvis hæc destructio divinæ omnipotentiæ foret detestabilior in ratione entis physici, tamen peccatum foret detestabilius in ratione entis moralis: ergo cum contritio, prout est detestatio, respiciat malum morale, peccatum respectu contriti foret minus eligibile.

Objic. 3. Si velim Deo bona intrinseca, 736
amo Deum amore amicitiæ, et non ideo volo Deo omne bonum extrinsecum: ergo cum actu amoris amicitiæ erga Deum stat actus, quo nolim Deo ullum bonum extrinsecum: ergo cum actu amoris amicitiæ stat peccatum. Resp. Si velim Deo bona intrinseca, et nolim extrinseca hic et nunc illi debita, amo Deum

amore amicitiæ, n. Si velim intrinseca, et simul extrinseca, quæ illi velle debeo, c. ant. et n. utramque seq. ut enim exerceam actum veræ amicitiæ erga Deum, debeo velle implere omnes leges veræ amicitiæ, inter quas est cavere mala extrinseca Dei, quæ ipse hic et nunc vult a me caveri, aut procurare bona extrinseca, quæ vult procurari.

737 § 10. Hæc contritio debet se extendere ad omnia mortalia, quia unum mortale non remittitur sine altero, et nullum remittitur, nisi antecedat illius detestatio. Putarunt autem Silv. et alii apud Vasq. *q.* 86. *ar.* 2. *dub.* 7. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 118. debere se extendere ad omnia formaliter, non in confuso tantum et virtualiter, sed ad omnia, ita ut contritus teneatur singula detestari per singulos actus, aut saltem uno actu omnia distincte cognita, sicuti voluerunt Sot. Can. Med. apud eumdem Vasq. sed oppositum tenendum est cum S. Th. *de veritate q.* 28. *art.* 5. *ad* 4 his verbis : *Omnia peccata conveniunt in aversione a Deo, ratione cujus gratiam impediunt, unde ad justificationem non requiritur, quod in ipso justificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet, sed sufficit, quod cogitet de hoc, quod per culpam suam est aversus a Deo ; recogitatio autem singulorum peccatorum debet vel præcedere, vel saltem sequi justificationem*, intellige, in ordine ad confessionem sacramentalem. Ratio est, quia imprimis moraliter impossibile est peccatori innumeris peccatis onusto tot contritiones elicere, quot peccata, sed per unicam sufficienter corrigit omnes aversiones a Deo, sicuti si millenos actus amoris erga Deum elicuisset, omnes revocat per unicum actum odii Dei. Deinde nec opus est antecedenter omnia recogitare, nam legimus Lucæ 18. 19. 23. Publicanum, Zachæum, et latronem in cruce, item legimus in historiis plurimos peccatores subito motos a Deo prorupisse in detestationem peccatorum, et justificatos esse : quamvis enim peccata confuse tantum cognoscantur, satis apprehenditur malitia opposita infinitæ bonitati Dei, uti probat experientia, sæpe enim elicuimus contritionem, priusquam peccata distincte recogitaverimus, unde nec ad contritionem requiritur, ut quasi dicam, Detestor omnia peccata, vel doleo de omnibus meis peccatis, sed satis est, si v. g. de solo furto distincte cognito doleam ex motivo bonitatis dei, quamvis meus actus expresse non tendat in alia, quorum etiam reus sum ; nam si alia propter oblivionem non occurrant, res est per se manifesta, inquit Suar. *d.* 3. *s.* 6. *n.* 15. eadem autem est ratio, quamvis non occurrant propter omissam recogitationem, ad quam non teneor nisi volens confiteri, cum enim contritio illa sit actus charitatis, et amicitiæ, et ratione motivi universalis pugnet cum omni mortali, hoc ipso virtualiter se extendit ad omnia, et singula mortalia, causatque gratiam remissivam omnium.

Objic. Catechismus Rom. de Pœn. *c.* 6. ait: *Maxime hortandi, et monendi sunt fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant, ita enim Ezechias contritionem describit, Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* R. Non dicit hoc esse præcepti aut necessitatis ad justificationem, sed tantum consilii, et dispositionis pro Sacramento, de quo ibi agit. Patetque hunc esse sensum ; nam subdit, Deum, quamprimum quis conteritur, remittere universa, *quæ*, inquit, *deinde alio tempore, si facultas erit, singula in memoriam reducere, ac detestari in animo debeat*, quando nempe confitendum erit.

§ 11. Non est opus, ut hæc contritio se ex- 738
tendat ad venialia, quia per hoc habetur contritio, quod ex motivo bonitatis Dei offensi concipiatur detestatio, et dolor de illis peccatis, quæ cum Dei amicitia pugnant : sed cum Dei amicitia pugnant sola mortalia, non autem venialia : ergo.

Objic. Summa Dei bonitas est motivum uni- 739
versale : ergo debet se semper extendere ad omnia etiam venialia. R. Est motivum universale, semper universaliter movens, n. quandoque magis quandoque minus universaliter movens, c. ant. et n. cons. Quod autem non semper æque universaliter moveat, oritur a voluntate, quæ ex modo et efficacia detestandi, vel restringit, vel extendit suum actum; sicuti enim intellectus potest eidem objecto ex eodem motivo diversimode adhærere, nempe firmiter, firmius, et firmissime propter diversam sui applicationem, aut inclinationem voluntatis eum simul extrinsece determinantis, ita multo magis voluntas libera poterit per contritionem diversimode detestari hoc, quod displicet Deo, ob eamdem bonitatem Dei, 1. detestando quidquid solvit amicitiam cum Deo, et hæc contritio est infima, seque extendit ad sola mortalia. 2. Detestando, quidquid magis deliberate fit contra Deum, et hæc contritio est perfectior, seque extendit ad omnia mortalia, et venialia deliberata. 3. Detestando quidquid ullo modo displicet Deo, et hæc contritio est perfectissima, seque ex-

tendit ad omne peccatum etiam ad veniale minus deliberatum : in praxi autem qui ad tertium gradum non contendit, vix attingit secundum, et qui non quærit secundum, vix perveniet ad primum.

740 *Inst.* 1. Bonitas Dei est dignissima, et meretur talem appretiationem, vi cujus excludatur affectus etiam ad quævis venialia : ergo illam digne non appretiat, uti meretur, qui contritionem non extendit etiam ad venialia. R. n. cons. nam quamvis non appretiet, quantum meretur, tamen simpliciter digne appretiat, uti meretur, qui potius vult amittere omnia bona, et subire omnia mala, quam illam simpliciter deserere, sive quam solvere amicitiam cum Deo; dignius appretiat, qui ista vult, ne deliberate etiam leviter offendat; dignissime appretiat, qui ista vult, ne ullo modo displiceat. Absolute dignissime appretiaret, qui ista vellet, ut fiat quidquid Deo maxime placet.

741 *Inst.* 2. Si non excludatur affectus ad venialia, ergo bonitas Dei non appretiatur summe, et super omnia : ergo contritio talis non erit actus virtutis Theologicæ, secundum dicta n. 730. R. n. seq. tum enim bonitas Dei appretiatur summe et super omnia, prout hic intelligimus, quando præfertur omni motivo simpliciter opposito honitati Dei, et exclusivo ejus amicitiæ, similiter contritio tum est appretians bonitatem Dei summe super omnia, quando cum contritione ex motivo bonitatis Dei concepta non potest stare actus, quo simpliciter deseratur Deus, vel Dei amicitia, quod semper est, quando voluntas bonitate Dei mota est parata potius perdere omnia bona alia, et subire omnia mala, quam peccare mortaliter.

742 § 12. Contritio est odium aliquo modo inæquale respectu diversorum peccatorum; nam est odium peccati, quia hoc malum est Deo summe bono : ergo sic fertur in peccata, ut sit virtualiter, et interpretative majus odium illius peccati, quod magis pugnat cum Dei bonitate : ergo contritus vi sui actus est ita dispositus, ut si eligendum esset majus, vel minus peccatum, potius eligeret minus, et hoc est, contritionem esse inæquale odium respectu diversorum peccatorum. Hinc

743 1. Vi contritionis magis detestor actuale mortale proprium quam veniale proprium, item mortale alienum quam veniale alienum, item mortale gravius quam minus grave; item cæteris paribus magis detestor plura peccata, quam pauciora.

2. His non obstantibus vi contritionis prac- 744
tice magis detestor veniale proprium quam mortale alienum, ita ut non debeam velle committere, aut commisisse peccatum levissimum, ut vitetur vel ut vitatum fuerit gravissimum alienum, Dicast. *d.* 2. *n.* 201. et ex S. Aug. Bosco *s.* 2. *concl.* 13. quia cum vi contritionis movear beneplacito Dei, hoc vi contritionis practice magis detestor, quod respectu mei est magis dissonum a recta ratione, et a voluntate Dei, sed me peccare venialiter est respectu mei magis dissonum a recta ratione et a voluntate Dei, quam alterum peccare mortaliter, quia recta ratio dictat non esse a me faciendum malum, ut eveniat bonum, alioquin malum fieret bonum, et difforme rectæ rationi fieret illi conforme : similiter voluntas Dei est, ut nunquam peccem nequidem venialiter, alioquin meum veniale fieret conforme voluntati Dei, quæ ex terminis implicant : ergo me peccare venialiter est respectu mei magis dissonum a recta ratione, et a voluntate Dei, quam alterum peccare mortaliter : ergo cum mea contritio sit maxime secundum rationem, et voluntatem Dei, vi illius detestor meum veniale plus quam alienum mortale. *Conf.* nam omne peccatum dat Deo rationabilem causam displicentiæ : ergo ex charitate erga Deum eligere non possum peccatum meum tamquam medium ad cavendum peccatum alterius : quamvis enim hic finis cavendi peccatum alterius sit bonus, tamen Deus non vult eum quæri, nisi per medium licitum, sicuti quamvis laus Dei placeat Deo, non tamen placet quæri per medium illicitum, alioquin possem occidere omnes pueros baptizatos, ut statim in cœlo laudarent Deum. *Nec obstat*, quod alienum mortale sit in se majus malum Deo, contritio autem sit detestatio peccati, quia Deo malum est, et non quia malum est peccati; *nam* ex hoc tantum sequitur, quod spectando præcise motivum, et præscindendo a quo peccatum fiat, debeam odio quodam speculativo magis odisse peccatum mortale alienum quam veniale proprium; de cætero in ordine ad electionem, vel detestationem practicam, qua volo peccatum non eligi vel excludi, contritio mea magis opponitur meo veniali quam alieno mortali, quia charitas erga Deum, a qua elicitur illa mea contritio, est maxime conformis rectæ rationi, et charitati erga seipsum : ergo cum recta ratio, et charitas erga me dictet, quod in spiritualibus tenear me plus diligere quam proximum, charitas erga Deum postulat ut potius caveam meum quam proximi pecca-

tum. *Conf.* iterum, nam me peccare venialiter est a me leve malum Deo, e contra alterum peccare mortaliter non est a me malum Deo, quia permissio mea non est mala, cum Deus ipse etiam permittat : ergo.

745 3. Vi contritionis magis detestor meum veniale actuale quam originale, quod in Adamo contraxi : item efficaciter et practice magis detestor meum veniale actuale quam meum mortale habituale : hinc recte inferunt Lugo *d.* 5. *n.* 60. et Bosco *n.* 419. contra Arr. *d.* 9. *n.* 36. si putarem, vel me moriturum esse in mortali habituali, vel per actuale mendacium accersiri debere Confessarium, a quo absolverer, me potius debere permittere ut morerer in mortali habituali, quam mentiri, quia meum mendacium esset actualis deordinatio Deo displicens, et maneret de se medium illicitum pro obtinenda justificatione, illudque mendacium esset magis proprie meum, mihique magis nunc voluntarium, quam habituale ut tale : ista enim permanentia non esset mihi ad novum peccatum imputabilis.

746 *Objic.* Hoc a me est magis detestandum, quod in me est Deo odibilius : sed originale, et mortale habituale in me est Deo odibilius quam actuale veniale; quia propter illa Deus me odit odio inimicitiæ, veniale autem non tollit Dei amicitiam : ergo. Resp. Hoc a me est magis detestandum, quod in me est Deo odibilius, si hoc proprie a me fiat, c. si a me proprie non fiat, sed potius tantum permittatur, n. originale autem, et habituale mortale quamvis in me existens sit Deo odibilius quam veniale actuale, tamen nunc proprie non fit a me, sed potius permittitur; major autem detestatio debet hoc respicere, quod nunc magis a me fit malum, mihique est magis voluntarium.

747 § 13. Contritio si sit charitate perfecta justificat, quamprimum existit, uti habent S. Th. 3. *p.* *q.* 89. *art.* 2. *O et* Catech. Rom. *de pœn.* *c.* 6. *n.* 3. nam omnis actus charitatis causat justificationem, uti probabitur *a n.* 774. et videtur absolute declarari a Trid. sess. 14. de pœn. *c.* 4. ideoque etiam damnatæ sunt sequentes prop. Bajanæ : 31. *Charitas perfecta, et sincera, quæ est ex corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta, tam in catechumenis quam in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* 32. *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* 33. *Catechumenus juste, pie, et sancte vivit, et mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in Baptismi lavacro demum percipitur.* 71. *Per contritionem etiam cum charitate perfecta, et cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii sine actuali susceptione Sacramenti :* dixerunt quidem aliqui propositiones illas damnari, quia videntur loqui de charitate habituali; sed contra est, nam Bajum intellexisse charitatem actualem, recte ostendit Arr. *d.* 12. *a n.* 13. et manifeste colligitur ex his vocibus, *charitas sincera, quæ est ex corde puro, fide non ficta : charitas, quæ est plenitudo seu adimpletio legis, mandata observat, ac legem implet per charitatem, etc.* quæ non conveniunt charitati habituali, sed soli actuali, cui soli etiam conveniunt verba Apostoli ad Rom. 13. v. 10. *Plenitudo legis est dilectio,* quæ verba inde sumpsit Bajus.

Objic. 1. Si contritio quamprimum existit 748
justificat : ergo frustra sunt Sacramenta Baptismi, et Pœnitentiæ. Resp. n. cons. nam talis contritio includit votum Baptismi, vel Pœnitentiæ : ergo votum hoc debet impleri. Deinde dantur specialia præcepta de illis Sacramentis, saltem in ordine ad augendam gratiam, hinc si quis per Sacramentum Pœnitentiæ justificatus, sit oblitus aliquod mortale, tenetur adhuc postea confiteri; præterea Sacramenta sunt saltem pro illis qui hic et nunc conteri non possunt. Denique Sacramenta cum attritione sunt medium justificationis facilius quam contritio : ergo Sacramenta non sunt frustra.

Inst. Saltem non erit verum, quod Sacerdotes habeant potestatem retinendi peccata, quod tamen Christus dicit Jo. 20. v. 23. Resp. n. ass. quia possunt retinere ea quæ ad Sacramentum afferuntur cum sola attritione. Deinde possunt retinere, quia possunt negare absolutionem, per quam conferretur gratia remissiva, et non remitteretur pars pœnæ.

Objic. 2. Magdalena Lucæ 7. fuerat contrita, 749
priusquam Christus illi remitteret peccata his verbis, *remittuntur ei peccata multa.* R. Quamvis peccata iterum fuerint dimissa per illa verba, uti docet S. Th. *p.* 3. *q.* 64. *art.* 3. tamen etiam ante erant dimissa, uti et ante ista verba, quæ postea Christus ad illam conversus dixit, *remittuntur tibi peccata.* Sensus itaque utrorumque est, quod non eo præcise physico instanti primo remitterentur, sed eo moraliter tempore remissionem haberet, quia dilexisset; sic Christus Marci 5. v. 29. antea sanaverat mulierem a fluxu sanguinis, et postea conversus ad eam dixit, esto sana a plaga tua, id est, es et manes sana, quia ita credidisti.

750 *Inst.* 1. Paulus ante fuerat contritus, et tamen Ananias Act. 22. v. 16. ait, *Exurge, baptizare, et ablue peccata tua.* Deinde Centurio, Act. 3. *vir religiosus ac timens Deum faciens eleemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper*, utique habuerat contritionem, neque tamen erat justificatus, nam Petrus ad eum vocatus est, ut edoceret *remissionem peccatorum accipere.* Resp. 1. Ananiæ non constabat de contritione Pauli, et quamvis constitisset, tamen manebat præceptum Baptismi, quo conferretur nova gratia ablutiva peccatorum, et remitterentur etiam quoad pœnam. *Ad* 2. si Centurio habuerat contritionem, erat justificatus, attamen edoceri debebat de præcepto Baptismi, quo iterum et certius accepturus erat gratiam remissivam peccatorum etiam quoad pœnam. Et eodem modo intelligi debet S. Aug. 8. Confess. c. 4. dicens : *Ea fides, licet per talem tantamque dilectionem operans, me securum non faciebat de præteritis peccatis, quæ mihi per Baptismum tum nondum remissa erant.* Plura loca Scripturæ videri possunt explicata apud Bellar. *de pœn. l.* 2. *c.* 14.

751 *Inst.* 2. Si contritio statim justificaret, contritus posset sine confessione accedere ad Eucharistiam. Resp. n. ass. quia licet quis certo sciret se esse in gratia, tamen in Trid. sess. 13. c. 7. et can. 11. est speciale præceptum præmittendi confessionem mortalium nunquam in confessione expositorum : quia tamen Trid. dicit, Sacerdotem non habentem copiam confessarii posse celebrare sine confessione, et Clemens VIII. in Pontificali Romano dicit ante reliqua Sacramenta sufficere contritionem, ex his certum est per contritionem causari gratiam.

752 § 14. Hæc contritio delet omne mortale quoad culpam, quia unum non potest remitti sine altero, cum de facto remissio fiat per gratiam, quæ pugnat cum singulis mortalibus, uti jam dicetur.

753 § 15. Remissa per contritionem culpa mortali de facto semper remittitur pœna æterna, S. Th. *p.* 3. *q.* 86. *art.* 4. Suar. *d.* 10. *s.* 3. aliique communissime, partim contra antiquos apud Aversam *q.* 3. *s.* 10. partim contra Estium Castorientem, et quosdam Lovanienses apud Gorm. *n.* 354. qui fatentur aversionem a Deo statim remitti : dicunt autem reatum pœnæ æternæ tunc prius remitti, quando per aliquod Sacramentum nobis applicantur satisfactiones Christi : sed oppositum docet Trid. sess. 6. c. 14. declarans pœnam æternam una cum culpa remitti : hinc damnata est hæc 70. prop. Baiana : *Homo existens in peccato mortali sive in reatu æternæ damnationis potest habere veram charitatem, et charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis.* Ratio est, quia culpa non remittitur nisi per gratiam, ubi autem est gratia, est adoptio in filium Dei : ergo jus ad hæreditatem, secundum illud ad Rom. 8. v. 17. *Si autem filii, et hæredes :* Idemque habet Trid. sess. 6. c. 7. hæreditas autem est æterna beatitudo excludens pœnam æternam. Nec opus est Sacramento, ut nobis applicentur satisfactiones Christi, sed sufficit actus supernaturalis elicitum per auxilium supernaturale datum ex meritis Christi, cui Deus appromisit, et Christus applicavit satisfactiones suas tanquam merito saltem congruo.

§ 16. Per contritionem non semper remit- 754
titur tota pœna temporalis, ut fides docet ex Trid. sess. 6. c. 14. et can. 30. *Si quis post acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti, et reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis, etc. anathema sit.* Idem repetit sess. 14. de pœn. c. 8. et can. 12. Hanc veritatem docet etiam Scriptura, nam *Num.* 20. et Deut. 34. Moyses et Aaron post remissum peccatum incredulitatis mortui sunt in pœnam. *Num.* 14. remissum est populo peccatum murmurationis, attamen mansit pœna mortis. 2. *Reg.* 12. remissum est David adulterium, et homicidium, sed in pœnam mortuus est infans ex adulterio natus. Putant tamen Suar. *d.* 10. *sess.* 3. *n.* 18. et Lugo *d.* 8. *nu.* 64. cum culpa semper remitti aliquid pœnæ etiam temporalis : sed manet incertum, quam diuturna pœna temporalis, per se loquendo, maneat solvenda post remissum quodvis mortale, putatque Hautinus in Patroc. Defunct. *a n.* 370. Deum esse benignum, si cuilibet mortali remisso non relinquat plus quam sexcenta millia annorum in pœnam, quia major pœna debetur unico mortali quam omnibus venialibus simul sumptis : creditur tamen per infinitam Dei benignitatem nunc breve tempus assignari, v. g. 7. annos.

Objic. 1. Per Baptismum remittitur omnis 755
pœna : ergo etiam per pœnitentiam. R. n. cons. rationem dat Trid. supra, quia ante Baptismum potius per ignorantiam peccavimus, et tanquam debiles, nec adjuti tantis donis Dei; post Baptismum autem violavimus templum jam consecratum Spiritui Sancto fuimusque insigniter ingrati. Deinde oportuit pœnam relinqui, ut a relapsu deterreamur, ut

ponendo satisfactiones recuperaremus etiam bonos habitus naturales operandi, ut sic bene operantes compateremur Christo, et quod deest ejus passionibus, adimpleremus in nobis.

756 *Inst.* Per hoc fit injuria satisfactionibus et meritis Christi, est enim atque si non fuerint sufficientes ad delendam omnem pœnam. Resp. Hoc dicere est hæreticum, uti definit Trid. sess. 6. can. 33. Ratio est, quia hoc non refunditur in defectum meritorum vel satisfactionum Christi, sed in liberam Dei ac Christi voluntatem, qui noluit aliter applicari nobis, unde sicuti gratiæ Christi non derogat, quod non salventur omnes homines, ita nec quod per eam non semper remittatur omnis pœna.

Objic. 2. Sublata causa tollitur effectus : sed culpa est causa omnis pœnæ : ergo sublata culpa tollitur omnis pœna. R. Sed culpa, ut physice sub tempore existens, est causa pœnæ, c. culpa, ut moraliter perseverans in ratione culpæ, n. sic Pater ut physice existens erat causa filii, manet tamen filius patre desinente.

757 *Objic.* 3. Culpa mortalis non potest a Deo mutari in venialem : ergo nec pœna æterna in temporali. R. 1. S. Th. Cajet. Sot. Maurus *l.* 5. *q.* 39. *n.* 24. aliique apud Suar. *d.* 10. *sess.* 3. *n.* 10. dicunt pœnam æternam non mutari in temporalem, sed totam pœnam æternam quam meretur aversio a Deo, remitti, temporalem autem, quam meretur conversio ad creaturam, non remitti. R. 2. n. cons. quia omnis culpa est moraliter mala, ergo Deus non potest etiam ex majori facere minorem : deinde omnis culpa est actus peccantis : ergo nulla culpa potest a Deo causari, quod pluribus demonstrat Lugo *d.* 7. *a nu.* 72. E contra pœna non est moraliter mala, sed Deus, et quivis Judex est causa illius, unde non est ratio cur majorem non possit mutare in minorem. V. Suar. supra *a nu.* 14.

758 *Quæst.* 102. — *An dari possit aliqua contritio, quæ non justificet?* Ratio dubitandi est, quia Aversa *q.* 3. *s.* 8. Con. *d.* 4. *n.* 37. Lugo *d.* 5. *n.* 79. *et* 82. Arr. *d.* 8. *n.* 5. Palav. *n.* 148. Maurus *q.* 243. *nu.* 11. Bosco *s.* 2. *n.* 180. Le Dent *de attritione n.* 290. Gormaz. *n.* 278. probabiliter dicunt posse dari amorem Dei ex motivo absolutæ bonitatis Dei, qui non excludat omnem voluntatem mortaliter peccandi, nec appretiet bonitatem Dei super omnia, ideoque non sit actus charitatis Theologicæ : sicuti enim possum ex motivo bonitatis Dei velle dare eleemosynam, non tamen velle fieri Religiosus, item velle vitare omnia mortalia, non tamen omnia venialia; ita possum velle vitare gravissima mortalia, non tamen minus gravia, ad eum plane modum quo possem ex amore hominis velle illi dare unum ducatum, non tamen mille, item velle non occidere eum, attamen velle ei inferre grave damnum. Et similiter possum gaudere de bono Dei in se, desiderare ut ab omnibus honoretur, quia dignus est; orare, quia hoc ipsi placet; neque tamen ideo hi actus excludunt voluntatem peccandi, v. g. per luxuriam. Addit recte Aversa, dari posse amorem in futurum placendi Deo super omnia, qui tamen non justificet, eo quod nequidem virtualiter retractet peccata præterita, nec absolute appretiet Deum super omnia; sicuti potest aliquis alteri homini pro futuro optime velle in omnibus, et tamen gaudere quoad præterita, quod vindictam sumpserit de illo. Unde ratio horum a priori est, quia quamvis bonitas Dei sit motivum de se universale, et etiam dignissimum, ut universaliter moveat, tamen secundum dicta *nu.* 739. potest voluntas nostra moveri nolle universaliter, sed restricte, et pro libertate sua adhærere uni objecto malo, quamvis ex motivo talis bonitatis Dei recedat ab alio objecto malo. Hinc Resp.

1. Si quis ex motivo bonitatis Dei detesta- 759
retur gravissima tantum mortalia, non autem minus gravia, talis actus non justificaret, uti per se patet. An autem simpliciter dici deberet contritio, non potest esse quæstio, nisi de nomine, et saltem in talem actum non influeret habitus charitatis, cum non appretiet Deum super omnia. Resp. 2. Si quis doleret 760
de perjurio in quantum est Deo ut summe veraci malum, aut de alio peccato, in quantum Deo malum est secundum specialem perfectionem, cui directe opponitur, videtur probabilius, quod etiam talis actus non justificaret, quamvis supponeremus, quod sic dolens non haberet, nisi illud peccatum, quia talis actus non est aversio ab omni peccato tanquam malo Deo, nec est conversio ad Deum ut summe bonum, ideoque omnes communiter cum Amico *d.* 3. *n.* 63. nolunt talem actum vocari absolute contritionem, sed attritionem, eo quod attingat specialem turpitudinem hujus tantum peccati, ut oppositi huic divinæ perfectioni, et consequenter secundum dicta *nu.* 730. in talem actum non influet habitus charitatis, quia non appretiat absolutam Dei bonitatem super omnia. Unde quando dixi, vel dicam per contritionem, aut per amorem

Dei super omnia causari justificationem, intelliguntur contritio, et amor absolute efficax, qui sint saltem virtualis detestatio omnis peccati mortalis tanquam mali Deo ex motivo absolutæ bonitatis Dei.

761 *Quæst.* 103. — *An ad contritionem, quæ justificet sine Sacramento, requiratur aliqua certa intensio, vel extensio, seu duratio quoad tempus?* R. § 1. Adrianus ad perfectam contritionem requisivit intensionem summam ; sed Suar. *d.* 4. *sess.* 4. Con. *d.* 6. *n.* 62. Amic. *d.* 4. *n.* 164. recte dicunt sententiam illam non esse probabilem ; nam non debet esse summa absolute, quia hæc implicat, et sæpe dantur contritiones sufficientes, quibus dari posset alia intensior. Nec debet esse summa respective ad præsens Dei auxilium, alioquin qui hodie cum auxilio ut tria elicit contritionem, ut tria, et justificatur, si cras cum auxilio ut sex eliceret contritionem ut quinque, non justificaretur, quod est absurdum : neque enim tenemur semper respondere toti intensioni gratiæ.

762 § 2. Durand. Rich. Palud. Sot. requirunt intensionem, quæ superet alios actus in voluntate concomitantes : idem sensisse putatur S. Bonav. quamvis eum ab ea sententia vindicare velit Bosco *s.* 2. *n.* 237. sed cujuscumque sit, eam æque improbabilem esse dicunt Suar. *sup.* Con. *n.* 63. Amic. *n.* 166. Ratio est, quia pater dolens de filio mortuo per actum intensum, ut sex, potest conteri de peccato, et justificari per actum intensum, ut quinque quo appretiet peccatum, et Deum super omnia : si enim alius homo, vel ipse nunc haberet hunc actum solum, justificaretur, uti omnes fatentur : ergo etiam justificatur, quamvis adsit alter dolor intensior de morte filii, qui de se malus non est, uti suppono, et per accidens se habet.

763 § 3. Aureol. Bassolus, et alii apud Amic. *n.* 161. requirunt certam intensionem, sed nobis ignotam, vel secundum quantitatem peccatorum; quæ sententia communiter etiam attribuitur Scoto, quamvis Bosco *a n.* 239. conetur excusare. Eam autem acerrime defendit Hiquæus *in Comment. ad Scot. in* 4. *dist.* 14. *q.* 2. *a n.* 97. sed Amic. dicit se pro hac sententia etiam non invenire probabile fundamentum : male enim dicitur nos obligari ad certam intensionem, et tamen nescire quidem probabiliter quænam illa sit, nam ita exponimur periculo, ut vel minus agamus, quam tenemur, vel nos immoderate divexemus in extendendo actu. Deinde contritio, quæ sufficit ad delendum mortale minus, sufficit ad delendum majus, uti expresse S. Th. *in suppl. q.* 5. *art.* 3. *ad* 2. et quæ sufficit ad delendum unum sufficit ad delenda omnia, quia contritio tollit unumquodque peccatum causando gratiam, quæ etiam in quocumque remississimo gradu excludit peccata omnia.

§ 4. Estius, Lupus, Farvacques, et alii Lo- 764
vanienses apud Platel. *p.* 5. *n.* 550. Item Illustr. Le Drou Episc. Porphyrensis *de contr. et attrit. diss.* 4. *c.* 6. § 3. etiam requirunt certam intensionem, in quantum contritionem ab attritione distinguunt per hoc, quod contritio sit magis, attritio autem minus intensa ; sed hæc sententia videtur æque improbabilis, ac cæteræ, nam attritio de se non respicit bonitatem Dei pro motivo, uti *a nu.* 784. dicetur, neque ullum fundamentum est dicendi non posse dari attritionem, v. g. ex spe beatitudinis æternæ, quæ sit intensior contritione sufficiente ad justificationem. Atque ex dictis sequitur contra quosdam Juniores, ut contritio justificet, non requiri, ut intensione superet affectus actuales et habituales cordis, alioquin qui actu intensissimo, et honesto dolet de infausta morte Patris sui, debebit dolere de peccatis actu adhuc intensiore, qui ipsi sæpe, et præsertim in articulo mortis debili, vel turbato erit moraliter impossibilis, ideoque talis homo justificari non poterit nec salvari : hoc autem dicere, est dare occasionem desperandi : ergo.

§ 5. Scotus videtur dicere, quod ad contri- 765
tionem requiratur certa duratio temporis a Deo taxati, Scotum tamen conatur explicare Bosco *a n.* 372. sed illum ita sentire fatetur Hiquæus ; quam opinionem Almainus censet probabilem, et ex parte sequitur Caj. apud Dic. *d.* 2. *dub.* 9. absolute autem eam defendit Hiquæus *a nu.* 110. sed Suar. *s.* 5. *n.* 3. merito dicit carere fundamento, et probabilitate, nam Ezec. 33. v. 12. dicitur, *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Ratio autem est, tum quia contritio, quamprimum existit, causat justificationem, secundum dicta *n.* 747. tum etiam quia contritio, quæ continuatur, habet in singulis instantibus perfectionem contritionis essentialem, et specificam : ergo talis contritio etiam prout respondens primo instanti æque justificat, ac respondens sequentibus instantibus : Hinc

§ 6. Recte docent Aversa *q.* 2. *s.* 10. et alii 766
certum esse quod ad contritionem, ut justi-

ficet, non requiratur certa intensio, aut extensio, nam Scriptura, cujus textus referam *n.* 774. promittit gratiam vere pœnitenti, et Deum amanti, nulla prorsus facta mentione intensionis, aut durationis : Similiter SS. PP. quos ibidem referam, et Trid. *sess.* 14. *c.* 4. dicit peccatorem justificari extra Sacramentum per contritionem, ad quam tantum requirit, ut sit charitate perfecta : et specialiter quod attinet ad intensionem, ita expresse docet *Synod. Agathensis* apud Gorm. *p.* 1. *n.* 445. his verbis, *Sat est ad veram contritionem detestatio super omnia, licet dolor non sit ita intensus, ut alicujus mali temporalis.* Similiter S. Th. *in suppl. q.* 5. *art.* 3. *sed contra, quœlibet contritio est gratia gratum faciente informata : ergo quantumcumque sit parva, delet omnem culpam. Et in fine O.* sic addit, *Sic ergo dicendum, quod quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.* De duratione idem docet 1. 2. *q.* 113. *art.* 7. *O.* ubi ait motum liberi arbitrii, per quem causatur justificatio, posse esse instantaneum. Clarissime utrumque dicit S. Chrysost. *relatus cap. Talis de Pœn. dist.* 3. his verbis : *Quantulamcumque tamen et quamlibet brevi tempore gestam non respuit pœnitentiam.* Ratio a priori est, quia contritio est appretiatio peccati super omnia mala, et appretiatio Dei super omnia bona, propter infinitam Dei bonitatem ; et in hoc consistit ejus quasi substantia ; quod autem sit magis vel minus intensa, quod plus minusve duret, est aliquid illi accidentale : et hæc quidem intensio vel duratio major oritur potissimum ex parte sensitiva, quæ plurimum juvat, aut promovet conatum voluntatis vel teneritudinem affectus : E contra appretiatio oritur ex judicio rationis : ergo non est credibile, quod Deus vim justificandi alligarit intensioni vel durationi actus, et non potius efficaci ejusdem appretiationi. *Conf.* 1. nam gradus intensus non auget appretiationem objecti, sed solum conatum vel teneritudinem circa objectum, hinc dari potest actus valde intensus doloris circa canem mortuum, qui tamen in appretiatione non adæquet actum remississimum circa patrem mortuum. E contra appretiatio ex natura sua est actus, qui sive sit intensus, sive remissus, secundum suam speciem magis æstimat, et præfert suum objectum, hoc autem sufficit ad contritionem, quæ justificet, ut ita super omnia detestetur peccatum et præferat Deum : ergo. *Conf.* 2. nam talis actus charitatis justificat, qualis sufficit ad implendum præceptum 1. Decalogi : sed ad hoc sufficit quivis actus ex motivo bonitatis Dei super omnia, præscindendo ab intensione : ergo.

Objic. 1. Connaturale est, ut ubi reperitur summa appretiatio objecti, ibi etiam sit summa intensio actus circa objectum, et contra; ergo qui amat vel odit aliquid intensius quam Deum aut peccatum non appretiat Deum et peccâtum super omnia. R. n. ant. patet enim, quod venator sæpe intensius amet canem, quam patrem suum, a quo est offensus, quem tamen plus appretiat, paratus potius carere cane quam patre. Ratio a priori est data quia appretiatio et intensio oriuntur ex diversis causis, appretiatio ex æstimabilitate sive dignitate intrinseca objecti secundum prudentem rationem, intensio ex vehementi applicatione vel conatu potentiæ, aut ex teneritudine affectus erga objectum, quæ præcipue oriuntur a potentiis sensitivis. 767

Inst. Peccator debet de peccatis dolere ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus : ergo cum certa intensione actus. R. n. cons. nam etiam debet credere ex toto corde *Act.* 8. v. 37. et tamen nemo requirit certam intensionem in fide. Dolet ex toto corde, etc. quando appretiat peccatum super omne aliud malum, et ab illo se convertit ad Deum, hunc iterum amando super omne bonum : neque opus est, ut faciat, quidquid absolute potest, sed tantum, ut applicet totum cor, totam animam, totas vires ad hoc faciendum, quod Deus fieri vult : hoc autem, quod fieri vult, est talis efficax appretiatio peccati et Dei super omnia. Quod si SS. PP. aliquando plus innuant, tantum loquuntur pro consilio, vel pro necessitate habendi remissionem etiam pœnæ, ad quam delendam multum confert intensio actus. 768

Objic. 2. S. Th. *de verit. q.* 28. *art.* 8. *ad* 3. ait, *dicendum, quod contritio ab attritione præcedente non differt solum secundum intensionem doloris, sed etiam informationem gratiæ.* Idem videtur dicere *in* 4. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 1. R. Tantum vult eum, qui prius habuit attritionem, ordinarie postea habere intensiorem contritionem, quia voluntas per motiva attritionis disposita, simul ex eisdem cum motivo bonitatis Dei contritionem elicit, per quam etiam obtinet gratiam. Potest enim per intensionem intelligi major perfectio specifica actus, sicuti dicimus unicum rationale hominis esse intensive perfectius quam differentias omnium brutorum, et in eum sensum dicit S. Th. *in suppl. q.* 3. *art.* 1. *O. dolor in contritione excedit omnes dolores nempe motivo.* 769

770 *Inst.* S. Th. *in suppl. q.* 5. *art.* 3. *O.* ait, dolor.·.·. *potest esse parvus, adeo quod non sufficiat ad rationem contritionis.*·.·. *sicut etiam amor potest esse ita remissus, quod non sufficiat ad rationem charitatis.* R. Loquitur de dolore ex motivo alio quam charitatis Theologicæ, secundum dicta *a n.* 738. aut intelligit, si doleat, quia amittitur finis ultimus, nam addit, *ut si minus displiceret ei peccatum, quam debeat displicere separatio a fine ultimo.*

Objic. 3. Catech. Rom. *de pœn. cap.* 7. docet contritionem, quia debet pro qualitate criminum intendi ad certum gradum, esse valde difficilem, ideoque Deum instituisse Confessionem tanquam faciliorem modum justificationis; verba illius sunt hæc : *Ut enim hoc concedamus contritione peccata deleri, qui ignorat illam adeo vehementem, acrem et incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit; at quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, etc.* R. Quamvis idem *Catechismus cap.* 5. moneat, ut contritio de peccatis, sit *non solum maxima, sed vehementissima,* tamen addit, *quamquam si id minus consequi nobis liceat, vera tamen et efficax contritio esse potest, sæpe enim usuvenit, ut quæ sensibus subjecta sunt, magis quam spiritualia nos afficiant, quare nonnulli interdum majorem ex filiorum obitu quam ex peccati turpitudine doloris sensum capiunt.* Itaque tantum vult, merito dolendum esse vehementissime, nam ibidem dicit, *summum et maximum dolorem ex peccatis suscipiendum, esse ita ut nullus major excogitari possit.* Item ut *quemadmodum nullus finis et modus charitati præscribitur, ita peccati detestationi nullus modus definiatur :* patet autem hæc non requiri tanquam absolute necessaria, nam etiam lacrymas commendat, sed tantum intelligi, æquum esse, ut quantum in nobis est, conemur habere intentissimum dolorem.

Estque notandum, quod non dicat contritionem debere esse acrem et intensam, uti plerique cum Platel. *nu.* 561. male legunt, sed acrem et *incensam*, qualis est, si contritus detestetur peccatum et redamet Deum super omnia : omnis enim Dei super omnia dilectio est ex natura sua vehemens, acris, incensa, quia est amor maximus præferens Deum omni creaturæ : et ita seipsum explicat Catech. Rom. dicens *omnibus rebus Dei amorem anteponendum esse.*

Objic. 4. Si non requiratur certa intensio vel nobis ignota duratio contritionis : ergo homo poterit esse certus de sua contritione, adeoque certus erit se esse in gratia, quod est contra scripturam et *Trid. sess.* 6. *c.* 9. R. n. seq. nam. 1. nescit, an debite appretiet peccatum et Deum super omnia. 2. nescit, an suus actus sit supernaturalis, Ex dictis,

Ins. Falsa esse quæ docet Christianus Lupus, prout refert Le Dent *cap.* 12. *a n.* 95. 771
nam dicit 1. ad contritionem, quæ justificet sine Sacramento, requiri, ut homo vi illius nullum habeat amorem affixivum ad creaturam, id est, ut ita sit a creaturis avulsus et Deo ita conjunctus, ut nullo esset afficiendus dolore vel sensu, quamvis ipsi tollerentur parentes, divitiæ, honores, etc. sed sic animo comparatus, ut hæc omnia cum gaudio dimitteret. 2. Credendum non esse agonizantes quosdam ejusmodi contritionem concipere aut justificari sine Sacramento. 3. S. Petrum antequam negaret Christum, Davidem conversum, Magdalenam pœnitentem aliosve non videri habuisse hanc contritionem, sed speciali Dei dono justificatos esse. 4. Apostolos omnes ante acceptum in Pentecoste Spiritum non habuisse amorem vel contritionem qui potuisset justificare sine Sacramento. 5. Contritionem justificantem debere esse efficacem non tantum affective secundum voluntatem præsentem, sed etiam affective seu quoad effectum cavendi peccata, adeoque si postea quis in mortale relabatur, signum esse, quod antea non habuerit contritionem. Hæc aliaque similia Rigoristarum principia non videntur probabilia, possuntque dare occasionem dicendi, contritionem esse moraliter impossibilem, sicque homines sacramento destitutos conjiciendi in desperationem.

Quæst. 104. — *An contritio, quæ justificat* 772
sine Sacramento, secum patiatur spem et timorem? R. § 1. Le Drou *d.* 4. *cap.* 3. § 3. docet illam solam contritionem esse perfectam et justificare sine Sacramento, quæ foras mittit timorem, secundum illud 1. Jo. 4. v. 8. *Charitas perfecta foras mittit timorem, quoniam timor pœnam habet, qui autem timet non est perfectus in charitate.* Consequenter infert, si Martyr pateretur mortem simul ex motivo timoris inferni, habiturum charitatem imperfectam. Sed opinio illa est contra communem, et adversatur S. Th. 2. 2. *q.* 19. *art.* 6. O. *Timor pœnæ potest stare cum charitate sicut et amor sui : In* 3. *dist.* 34. *q.* 2. *art.* 2. *qu.* 3. *Timor servilis manet adveniente charitate, quantum ad substantiam, sed non quantum ad servilitatem : art.* 3. *q.* 2. *Timere pœnas æternas non est actus timoris initialis, sed compatitur secum istum actum, sicut et timor castus.* Hinc

773 § 2. Tenendum est tanquam certum, quod charitati perfectæ justificanti sine Sacramento non obstet, quod ei adsit supernaturalis spes præmii vel timor pœnæ, nam imprimis Inn. XII. die 12. Martii 1699. damnavit propositiones Cameracensis, quibus asserebat talem aliquando esse statum charitatis perfectæ, ut excluderet spem et metum, inter illas enim sunt hæ : 1. *Datur habitualis status amoris, qui est charitas pura et sine ulla admistione motivi proprii interesse. Neque timor pœnarum neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem etc.* 2. *In statu vitæ contemplativæ sive unitivæ amittitur omne motivum interessatum timoris et spei.* 3. *Purus amor ipse solus constituit notam vitam interiorem, et tunc evadit unicum principium et unicum motivum omnium actuum, qui deliberati et meritorii sunt.* Deinde viri sanctissimi in fine vitæ, quando proculdubio implebant præceptum perfecti amoris erga Deum et perfectæ contritionis, de quo præcepto dicam n. 2009. leguntur habuisse ingentem timorem ratione divinorum judiciorum, sic S. Hilarion, de quo in Breviario Romano ad 21. Octobris, *Cum extremo fere spiritu conflictaretur, dicebat : Egredere, quid times, egredere anima mea, quid dubitas? septuaginta prope annis servisti Christo, et mortem times? quibus in verbis spiritum exhalavit.* Innumera sunt ejusmodi exempla. Ratio a priori est, quia nullus actus supernaturalis de se pugnat cum charitate perfecta, cum omnis actus supernaturalis sit ex impulsu Dei, qui in se charitas est, et Auctor perfectissimæ charitatis in nobis. Deus autem non pugnat cum se ipso : atqui spes vel timor, de quibus loquimur, sunt actus supernaturales, quales esse posse, fide certum est : ergo non pugnant cum charitate perfecta. Unde quando Scriptura et SS. PP. dicunt, quod *charitas foras mittat timorem*, intelligunt timorem serviliter servilem, inordinatum, immoderatum : hoc tamen etiam verum est, et hoc fortasse volunt aliquando, quod quanto aliquis magis ardenter et pure amat Deum, tanto minus soleat attendere ad motiva etiam supernaturalia spei vel timoris, uti habet S. Thom. *supra art.* 10. *O.* his verbis : *Quanto aliquis magis diligit Deum, tanto minus timet pœnam, primo quidem, quia minus attendit ad proprium bonum, cui contrariatur pœna, secundo quia firmius adhærens magis confidit de præmio, et per consequens minus timet de pœna.* Sed falsum est, et inde male infertur, quod charitas non patiatur, aut de se repugnet spei vel timori supernaturali, hinc S. Th. ad 3. addit, *Amor charitatis augmentatus, reverentiam timoris non minuit sed auget.* Videri potest Palav. *a n.* 152. item *Corn. a Lapide* in eumdem locum Apostoli, item dicenda hic *a n.* 1724. ubi practice ostendam, quomodo per attritionem ex spe et metu assurgere debeamus ad perfectam contritionem.

Objic. Si motiva charitatis et timoris non pugnent, ergo poterit unicus actus procedere ex motivo charitatis et timoris : hoc autem implicat, quia actus charitatis debet procedere ex motivo solius bonitatis Dei, et pro motivo cui, habere solum Deum. R. 1. Si ista duo motiva non possint influere in unum eumdemque actum, influant in duos, et sic salvatur, quod dixi : Resp. 2. c. seq. cum S. Th. *in* 3. *dist.* 34. *q.* 2. *art.* 3. *qu.* 2. *ad* 1. *Timor initialis non includit servilem secundum essentiam, sed in quantum concurrunt ad unum actum imperandum.* Et talis actus simul erit charitatis et timoris, qui prout erit charitatis, respiciet solam bonitatem Dei et Deum ut finem cui; prout erit timoris, respiciet pœnam et pro fine cui, habebit hominem ipsum : sicuti actus, qui simul est fidei divinæ et humanæ, prout est fidei divinæ, respicit solam Dei auctoritatem; prout est fidei humanæ, solam auctoritatem hominum; et similiter loqui solemus de actu, qui simul esset fidei, scientiæ et opinionis.

774 *Quæst.* 105. — *An omnis contritio, quæ est actus charitatis theologicæ, justificet sine Sacramento?* Resp. Negant aliqui cum Le Drou *diss.* 4. *cap.* 1. *et seqq.* sed oppositum tenendum est ex dictis *a n.* 748. *et* 756. Quod ulterius *Probatur* 1. ex Scriptura, quæ de dilectione (per quam intelligitur dilectio Dei ex charitate, seu quæ est amor Dei propter se et super omnia) absolute dicit, quod causet reciprocam Dei dilectionem et gratiam, quod tollat peccatum, etc. Sic dicitur Prov. 8. v. 17. *Ego diligentes me diligo.* Jo. 14. v. 21. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum.* v. 23, *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus.* 1. Petri 4. vers. 8. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Joan. 4. vers. 7. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est*, id est, factus est filius Dei, uti exponunt interpretes cum *Corn. a Lapide.*

Prob. 2. Ex SS. PP. nam S. Aug. *De Trinit. l.* 15. *c.* 18. ait, *Ipsa dilectio sive charitas... perducit ad regnum.* In Expos. Epist. ad Galat. *Formatur Christus in eo, qui formam accepit Christi : formam autem accipit Christi, qui ad-*

hæret Christo dilectione spirituali. De fide et oper. c. 14. *Charitas implet legem et facit recte vivere*, sed *non vivunt bene homines nisi effecti filii Dei.* Lib. 1. contra 2. Epist. Pelag. cap. 2. *ergo charitas efficit filium Dei.* Tract. 7. in Joannem, *Qui diligit, ex Deo natus est. Quære? Quia Deus dilectio est.* Tract. 9. *Timor medicamentum, charitas sanitas est.* Tract. 76. *Dilectio sanctos discernit a mundo.* Tract 9. in Epist. Joannis, *Diligendo Deum amici facti sumus.* S. Chrysost. in Hom. 7. in 2. ad Timoth. *Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala.* S. Greg. in Lib. 1. Regum cap. 2. *Ex vi conversionis magnitudo deletur criminis, vis autem conversionis est affectio charitatis.* S. Anselm. in Monol. *Dubitari nullatenus debet, quod ipse omnem naturam se vere amantem amet*, atqui omnis diligens Deum super omnia, et propter Deum ipsum, vere amat Deum; ergo. S. Ephrem de die judicii c. 5. *Compunctio sanitas animæ est.* S. Bern. Serm. 83. in Can. *Amor per se sufficit.* Cassiod. de Amicitia §. De Dilectione Dei, *Charitas est criminis abolitio.* S. Th. 1. 2. *qu.* 89 *art.* 6. *O.* Amor Dei, quo quis se iterum ordinat ad finem ultimum, causat gratiam; sed contritio ex charitate est amor Dei, quo quis se iterum ordinat ad finem ultimum : ergo.

Prob. 3. Ex communi sensu totius Ecclesiæ, quæ sæpe fidelibus omnibus contritis concedit Indulgentias, quarum capax non est, nisi justificatus. Item monet Sacramentis vivorum præmittendam esse saltem contritionem, per quam restituatur gratia, si forte absit : ergo certum est Ecclesiam supponere, quod per contritionem, quæ est absolute ex motivo bonitatis Dei super omnia, causetur justificatio. *Prob.* 4. ratione, quia contritio, quæ procedit ex motivo charitatis erga Deum, est actus perfectissimus, quo peccator gratia Dei excitatus et adjutus avertit se a peccato tanquam malo ipsi Deo, et se iterum convertit ad Deum super omnia dilectum, propter Deum ipsum : ergo congruum fuit, ut ad positionem illius, Deus vicissim se converteret ad hominem, secundum illud Zachariæ 1. v. 3. *Convertimini ad me, dicit Dominus exercituum, et convertar ad vos.*

His argumentis permotus *Silvius* retractavit priorem sententiam, quia id negaverat : Et merito inquit Gonet. *d.* 2. *n.* 27. *eo quod apertissime contradicat variis Scripturæ, Conciliorum, SS. PP. testimoniis, necnon Summorum Pontificum decretis, ac omnibus scholasticis.*

Resp. 1. Auctoritates adductas explicari posse 775
de charitate habituali. *Contra est* 1. ex verbis ipsis, saltem plerisque, patet ad oculum, quod loquantur de actu dilectionis et amoris. 2. Non loquuntur speculative de habitu charitatis, sed practice incitant ad actus amoris Dei : ergo loquuntur de charitate actuali. 3. Scriptura et SS. PP. communiter per charitatem intelligunt actualem : sic enim S. Dionys. *de div. nom.* cap. 4. ait, *Miki enim videntur Theologi existimasse commune nomen esse amoris et charitatis.* Et paulo infra, *pro eodem ponuntur a sanctis Theologis charitatis et amoris nomina.* S. Aug. 15. *de Trin. cap.* 18. *Ipsa vero dilectio, seu charitas, nam unius rei est utrumque nomen.* Et *lib.* 3. *de doctr. Christ. cap.* 10. *Charitatem voco motum animi ad fruendum Deo propter ipsum.* Vide dicta *n.* 747.

Resp. 2. Intelligi de sola charitate perfecta 776
seu intensa. *Contra est,* nam in primis *Synodus Agathensis*, ubi retuli *nu.* 766. expresse dicit hoc de contritione, *licet dolor non sit ita intensus. S. Thom.* ibidem relatus dicit, quod *quælibet contritio, quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat.* Catech. Rom. *n.* 770. relatus dicit, *contritionem posse esse veram et efficacem,* quamvis non sit maxima. Deinde Scriptura et PP. dicunt ista de dilectione Dei, et de charitate simpliciter ac sine addito : ergo. Quod si sententiæ toties repetitæ et abstrahentes a terminis illis, *perfecta, vehemens, intensa, diuturna*, non sufficiant ad persuadendum hoc de dilectione et charitate simpliciter, et quoad substantiam tali, nihil poterit absolute probari ex Scriptura vel PP. quia quisque facile invenit distinctiunculam, per quam verba detorqueat a vero ad suum privatum sensum.

Objic. 1. *S. Aug.* docet catechumenis non 777
remitti peccata, nisi dum baptizantur : sed catechumeni debent amare, et sæpe *flagrant* amore Dei super omnia : ergo : Ita Le Drou *arg.* 10. R. 1. Si argumentum valet, ergo nullus amor Dei super omnia a catechumeno elicitus tollit peccatum. R. 2. Tantum vult non dimitti perfecte, etiam quoad pœnas, aut non dimitti legaliter, ac pro externo etiam foro Ecclesiæ, cum per Baptismum fiat ingressus in Ecclesiam.

Objic. 2. S. Th. *in* 2. *d.* 28. *qu.* 1. *art.* 3. 778
ad 1. ait : *Potest aliquis charitatem non habens* (quoad habitum) *diligere proximum et Deum etiam super omnia, ut quidam dicunt, et hoc diligere intelligitur actus charitatis sub præcepto directe cadere, et non solum secundum quod a*

charitate procedit. Hanc autem charitatem 2. 2. *q.* 184. *art.* 3. *ad* 2. vocat *infimum dilectionis gradum,* quamvis sit super omnia : ergo talis actus charitatis non justificat. r. n. cons. quamvis enim talis actus sine habitu charitatis eliciatur a peccatore per auxilium supernaturale transiens, et quamvis etiam sit infimus gradus dilectionis Dei super omnia, tamen non negat *S. Thom.* per illum ipsum justificari peccatorem.

779 *Objic.* 3. Charitas, secundum omnes, dividitur in perfectam et imperfectam, et ideo 1. *Jo.* 4. *v.* 18. dicitur : *Perfecta charitas foras mittit timorem.* S. Aug. *Tr. in Epist. Joannis* ait : *Charitas meretur augeri, ut aucta mereatur perfici.* Item charitas perfecta et imperfecta, secundum S. Th. 2. 2. *q.* 19. *art.* 8. *O.* non differunt secundum essentiam. De sola autem charitate perfecta, quod sine Sacramento justificet, habemus ex damnatione propositionum *Baji* relata *nu.* 747. in quibus semper additur *perfecta :* ergo si charitas sit imperfecta, cum ea stat peccatum mortale. R. *Dixi n.* 739. unam charitatem posse esse perfectiorem altera, et illo sensu una dicitur imperfecta respective, id est, minus perfecta ; et similiter contritio perfecta, quæ est odium etiam omnium venialium, perfectior est, quam illa quæ est solorum mortalium : omnis tamen charitas et ex ea procedens contritio est simpliciter perfecta et justificat ; quæ ex motivo absolute bonitatis Dei odit mortale super omnia : hinc admisso vel dissimulato toto antecedente n. cons.

780 *Quæst.* 106. — *An in casu necessitatis justificet sine Sacramento aliqua contritio, quæ extra necessitatem non justificaret ?* R. Affirmat Le Drou *diss.* 4. *cap.* 2. *arg.* 19. putans charitatem imperfectam, quæ alioquin ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiritur, in casu necessitatis sufficere ad justificationem. Sed tenendum est oppositum, nam 1. si hoc verum est, ergo nullus adultus ex defectu Sacramenti peribit, adeoque *Trid.* frustra cavit, ut nullum peccatum esset reservatum in articulo mortis : si enim moribundus non habeat charitatem imperfectam, ei non prodesset absolutio sacramentalis, uti adversarii volunt : si autem illam habeat, justificari posset sine absolutione. 2. Dici non potest, cur aut quomodo necessitas contritionis imperfectæ tribueret vim, quam de se non habet, nullum enim fundamentum est dicendi Deum ita instituisse : ergo.

Objic. SS. August. Bern. Hugo a S. Victore dicunt dari contritionem, quæ in necessitate tantum justificet sine Sacramento. R. neg. ass. non enim dicunt justificare in necessitate *tantum,* sed tantum dicunt justificare in necessitate, quando deest Sacramentum : quod verum est etiam de contritione perfecta.

Quæst. 107. — *An contritio perfecta vel amor* 781
Dei absolute prædominans requiratur tamquam pars ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ causandam ? R. § 1. Le Drou *d.* 1. *cap.* 3. recenset multos, quos putat ante et post *Trid.* tenuisse, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ requiratur perfecta contritio, quæ præcedere debet absolutionem, ita ut per hanc tantum augeatur gratia, remittatur saltem pars pœnæ, et homo visibiliter reconcilietur Ecclesiæ. Tenet autem ipse talem contritionem non requiri, attamen defendit oppositum non doceri a *Trid.* nec esse omnino certum. Sed tenendum est veluti certum, et a *Trid.* sufficienter declaratum, quod contritio perfecta non requiratur tamquam pars Sacramenti Pœnitentiæ, nam 1. Catech. Trid. *de pœn. c.* 5. *n.* 32. dicit, *Ex fidei catholicæ doctrina omnibus credendum, et constanter affirmandum, vi clavium remitti peccata :* ergo ante Sacramentum non semper supponuntur remissa : atqui supponerentur semper remissa ante Sacramentum, si ante absolutionem requireretur, tamquam pars Sacramenti, contritio perfecta : ergo. 2. *Trid. sess.* 14. *de pœn. cap.* 4. docet aliquando contingere, ut contritio ante susceptum Sacramentum reconciliet : ergo satis significat, quod non semper fiat. 3. Trid. *ibid. cap.* 6. dicit absolutionem Sacerdotis non esse solum nudum ministerium declarandi remissa esse peccata : ergo saltem aliquando primo remittit. 4. *Ibid. c.* 3. dicit, quod reconciliatio cum Deo sit effectus Sacramenti : item *c.* 2. quod absolutio liberet a peccatis : et *cap.* 6. quod sit functio remittendi peccata : hæc autem minus congrue explicantur, si dicamus ad Sacramentum Pœnitentiæ semper prærequiri contritionem perfectam, per quam peccata sint antecedenter remissa : ergo. 5. Non poterit dari clara ratio, cur Baptismus, et Pœnitentia potius quam alia, dicantur Sacramenta mortuorum. 6. Pontifices *cap. Presbyter, et cap. Agnovimus, causa* 26. *q.* 6. dicunt Sacerdotem, qui moribundo negat absolutionem, posse esse causam, cur damnetur, quod verum non est, si peccata non remittantur primo per absolutionem. 7. Adversarii fatentur cum Le Drou *d.* 3. *cap.* 2. § 4. ad susceptionem Baptismi et Pœnitentiæ sufficere dolo-

rem ex eodem motivo, atqui ad Baptismum non prærequiritur perfecta contritio, per quam remissa sint peccata, nam Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum... in remissionem peccatorum.* Et in synodo Nicæno dicitur, *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.*

782 § 2. Opstraedt *de convers. peccat.* requirit pro Sacramento Pœnitentiæ dolorem ex amore Dei, non tantum casto, sed etiam absolute prædominante, quod explicat hoc modo : 1. Amor Dei castus est, quo quis amat Deum propter Deum ipsum. Amor Dei prædominans, est amor Dei castus, qui superat alium amorem. 2. Amor prædominans potest esse talis, vel secundum quid, vel absolute : tum est prædominans secundum quid, si superet alium amorem aliquem, sed non omnem, v. g. si amor Dei superet quidem amorem divitiarum, sed non superet amorem bonorum, quia aliquis potius vellet offendere Deum, quam perdere honorem. In tali homine est amor Dei prædominans secundum quid, nempe supra amorem divitiarum, sed e contra amor honoris est prædominans supra amorem Dei. Tum est amor Dei absolute prædominans, si superet omnes alios amores cordis, quia nempe potius vellet perdere divitias, honores, voluptates et creaturas omnes, quam Deum. 3. Certum est amorem secundum quid prædominantem non sufficere cum Sacramento ; hinc concludit *c.* 8. § 2. solum amorem Dei absolute prædominantem sufficere.

783 § 3. Dicendum est ad Sacramentum Pœnitentiæ requiri aliquem actum absolute prædominantem, qui faciat hominem ita aversum a peccato et conversum ad Deum, ut potius vellet perdere omnes creaturas quam Deum, qui tamen actus, secundum dicta, non necessario est actus charitatis vel amor perfectus, uti magis constabit ex dicendis.

784 *Quæst.* 108. — *Quale motivum habeat attritio, et quomodo illud attingere debeat?* R. § 1. Attritio non requirit pro motivo nequidem inadæquato bonitatem Dei super omnia dilecti, ut habet communissima cum Le Dent *de attrit. c.* 2. contra *Bajum, Jansen. Jansenistas, Lupum, Farvacques, Le Drou, et alios. Prob.* 1. quia attritio non justificat sine Sacramento, uti dicetur *nu.* 832. sed si pro motivo etiam inadæquato haberet bonitatem Dei super omnia dilecti, esset actus charitatis Theologicæ, et justificaret sine Sacramento, secundum dicta *a nu.* 774. Neque huic effectus obstaret, quod adjunctum haberet motivum spei vel timoris, uti constat ex dictis *a n.* 772. ergo 2. Trid. *sess.* 14. *de pœnit. c.* 4. per hoc distinguit contritionem ab attritione, quod contritio sit charitate perfecta, attritio autem concipiatur ex alio motivo inferiore, uti dicetur *n.* 786. ergo ex mente *Trid.* attritio non est per charitatem perfecta : ergo pro motivo non habet bonitatem Dei super omnia dilecti. *Si dicas,* nomine attritionis venire actum a charitate quidem elicitum, sed minus efficacem et perfectum, *Contra est :* ergo attritio nequidem cum Sacramento sufficeret ad justificationem; ut enim sufficiat, debet esse efficax et excludere omnem voluntatem peccandi, ut docet *Trid.* supra.

Objic. Attritio debet attingere motivum ho- 785
nestum et supernaturale : ergo debet respicere Deum tanquam finem ultimum : sed Deus est finis ultimus, quatenus est summum bonum in se : ergo attritio debet attingere Deum tanquam summum bonum in se : ergo pro motivo saltem inadæquato habet bonitatem Dei super omnia dilecti. Resp. Permissis omnibus, quæ assumuntur pro antecedente, n. ult. cons. quia licet attritio debeat elici cum respectu ad Deum, uti dicetur *n.* 792. item licet attingat honestatem, quæ est convenientia cum fine ultimo, sicque mediate saltem et interpretative attingatur summum bonum in se, ad quod ultimate tendunt omnia, tamen non attingit illa propter bonitatem Dei, sive quia hoc Deo bonum est, sed quia bonum est ipsi attritio : ergo hic non intervenit motivum charitatis in Deum.

Inst. Omnis actus honestus est conformis primæ regulæ : ergo includit amorem aliquem primæ regulæ et finis ultimi, in quantum hic finis est in se summum bonum, uti pluribus probat Maurus *q.* 243. *a n.* 16. ergo omnis actus honestus, adeoque etiam attritio, ex motivo charitatis. R. Data 1. seq. n. 2. nam ad summum sequitur, quod omnes actus honesti eliciantur cum aliquo respectu ad finem ultimum, qui est summum bonum in se, uti jam dictum est : non autem sequitur, quod objectum suum vel ideo prosequatur, quia Deo bonum est, vel ideo fugiat, quia Deo malum est, quorum unum requiritur ad motivum charitatis. Consequenter ad actum honestum non requiritur, ut positive actu amet finem ultimum propter ipsum finem ultimum, sed satis est, quod sit circa objectum conforme primæ regulæ, et fini ultimo, quamvis finem ultimum amet, sibi dummodo saltem per alium actum maneat ordinatus ad finem ultimum.

786 § 2. Attritio habet pro motivo, vel turpitudinem peccati, vel amissionem præmii, seu boni alicujus, vel incursionem pœnæ sive alicujus mali, sic enim *Trid.* supra expresse docet contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, communiter concipi, vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ et pœnarum metu, ubi per gehennam intelligitur pœna damni et sensus in inferno, uti notant omnes communiter cum Lugo *d.* 5. *n.* 137. per pœnas autem intelliguntur pœnæ temporales saltem Purgatorii, uti certum esse dicit Arr. *d.* 11. *s.* 1. quidquid contradicat Vasq. *q.* 92. *art.* 1. *dub.* 3. Imo communior sententia est cum Aversa *q.* 2. *s.* 14. attritionem concipi posse ob alia mala hujus vitæ, quamvis Con. *d.* 4. *n.* 59. ejusmodi attritionem habeat suspectam. Ratio nostra est, quia *Trid.* supra subdit Ninivitas hoc timore pœnæ temporalis, nempe subvertendæ suæ urbis, utiliter concussos ad prædicationem Jonæ pœnitentiam egisse et misericordiam a Domino impetrasse, non quod justificati sint per attritionem, sed quod obtinuerint, vel remissionem pœnæ intentatæ, vel dispositi sint ad contritionem, per quam sint justificati. Ad pœnam reducitur etiam amissio præmiorum et bonorum, quæ alioqui danda erant, et per peccatum impediuntur: hinc a contrario bonum retributionis sive præmii etiam non movet ad attritionem, idem enim esse videtur timere carentiam boni velut pœnam et desiderare bonum velut præmium. Ex his

787 *Colliguntur seqq.* 1. Per turpitudinem peccati intelligitur inhonestas, quam peccatum habet per oppositionem ad naturam rationalem, ad rectam rationem, ad legem illud prohibentem, ad virtutem, contra quam peccatur: inest autem omni peccato turpitudo divinæ offensæ, irreverentiæ in Deum, ingratitudinis, inobedientiæ, injuriæ, temeritatis, et ideo illa motiva dicuntur universalia: quibusdam peccatis inest specialis tantum turpitudo, v. g. ebrietati, fornicationi, mendacio inest turpitudo per oppositionem ad specialem honestatem virtutis temperantiæ, castitatis, veracitatis, quæ honestas non opponitur omnibus peccatis, ideoque hæc motiva dicuntur particularia.

788 2. Ad amissionem præmii pertinet, quod per mortale amittitur gratia et amicitia cum Deo, virtutes supernaturales, jus ad cœlum, æterna gaudia; per venialia autem reddatur quis indignus multis gratiis actualibus, speciali favore vel protectione Dei, singulari gloria vel gaudio accidentali in cœlo, et etiam pro hac vita bonis temporalibus, ut sunt valetudo, honores, divitiæ, longa vita; hæc enim omnia sunt bona connaturalia hominis et honeste amabilia.

789 3. Ad incursiouem pœnæ pertinet, quod per mortale mereamur æternum Dei odium, et inimicitiam, privationem gratiæ, et visionis beatificæ, æternos cruciatus gehennæ, perpetuum cum dæmonibus et damnatis consortium, etc. per veniale autem mereamur Purgatorium, pœnas etiam temporales hujus vitæ, uti bella, famem, paupertatem, morbum, infamiam, mortem, imo et quod mereamur pœnas mere internas, uti remorsus conscientiæ, scrupulos, anxietates, ariditates, hæc enim omnia sunt opposita naturali inclinationi hominis et honeste odibilia.

790 4. Omnis dolor de peccatis reducitur ad 4. classes generales, nam 1. perfectissimus, qui est contritio, desumitur ex motivo bonitatis Dei, et pertinet ad filium. 2. Minus perfectus desumitur ex turpitudine peccati, et pertinet ad ingenuum. 3. Adhuc imperfectior desumitur a spe præmii, et pertinet ad mercenarium. 4. Minime perfectus desumitur a timore pœnæ, et pertinet ad servum. Unde sicuti servo nobilior est mercenarius, mercenario ingenuus, ingenuo filius, ita hi dolores se cum proportione excedunt.

791 *Dices.* Saltem non poterit dari attritio concepta ex solo metu pœnæ, quia omne odium fundatur in amore oppositi: ergo peccatum non potest odio haberi ex metu pœnæ, nisi simul moveat bonitas virtutis oppositæ. R. n. cons. quando enim aliquid ratione alterius odio habetur, satis est amare hoc, propter quod alterum odio habetur, uti si oderim cibum dulcem, quia sanitati nocet, non est opus ut amem cibum amarum, sed satis est amare sanitatem et me, cujus gratia odi cibum dulcem; ita hic dum odi peccatum propter pœnam, satis est, quod amem absentiam peccati et me, cujus gratia odi peccatum.

792 § 3. Attritio ad justificationem disponens debet attingere suum objectum cum aliquo respectu ad Deum, uti omnes communissime cum Lug. *a n.* 140. Dicast. *d.* 6. *n.* 8. Aversa *q.* 11. *sess.* 5. nam 1. Trid. supra ad attritionem requirit, ut fiat cum spe veniæ, utique a Deo obtinendæ, cum explicet attritionem de peccato theologico, quod contra Deum committitur. 2. Ut attritio ad justificationem disponat, debet esse quædam inceptio dilectionis Dei, ut habet Trid. *sess.* 6. *cap.* 6. item debet

esse conversio ad Deum, quia cum peccatum sit aversio a Deo, qui iterum ad Deum non convertitur, non habet veram pœnitentiam; sed si non attingat suum motivum cum alio respectu ad Deum, non poterit dici conversio ad Deum : ergo 3. Attritio debet esse theologice supernaturalis uti dictum est *n.* 667. sed talis non erit, nisi aliquo modo respiciat Deum : ergo. 4. Talis attritio debet esse efficax, sive excludere omnem voluntatem peccandi, etiam interne, sed si non respiciat Deum non videtur satis posse excludere omnem voluntatem peccandi interne, tum saltem, quando concipitur ex metu pœnæ : solus enim Deus novit et sufficienter punire potest peccata interna, unde ab illo solo timeri poterit tali peccato pœna debita : ergo.

Dixi. 1. ad justificationem disponens, nam attritio sine respectu ad Deum potest habere naturalem honestatem, hinc *Alex. VIII.* damnavit hanc 9. prop. *Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem et disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu. Dixi* 2. cum aliquo respectu ad Deum, non licet *sect.* 3. *a num.* 9. requirat formalem et explicitum, tamen sufficere quasi virtualem seu implicitum docent Suar. Amic. aliique Arr. *d.* 11. *sect.* 2. talem autem putant haberi per hoc, quod turpitudo peccati cognoscatur esse contraria naturæ rationali, legi humanæ, honestati virtutis, etc. quod defendi potest, dummodo natura rationalis saltem confuse apprehendatur ut quædam participatio naturæ increatæ, et lex humana ut informata lege æterna Dei, et honestas virtutis ut quædam conformitas cum ratione æterna. Et similiter loquendo est circa amissionem bonorum vel incursionem malorum, quæ saltem confuse apprehendi debet tanquam neganda vel infligenda a Deo justo Judice. Hinc

793 *Inferes* 1. Ad dolorem, qui sufficiat pro Sacramento Pœnitentiæ, semper requiri respectum ad Deum, vel tanquam ad primam regulam omnis honesti, vel tanquam ad punitorem, aut præmiatorem, vel tanquam ad summum bonum in se et propter se infinite amabilem.

794 *Inferes* 2. Aliqua motiva etiam attritionis desumi per ordinem ad Deum præscindendo ab omni præmio et pœna, uti sunt motiva ex turpitudine peccati vel ex honestate virtutis oppositæ : quamvis enim Deus nec promisisset præmium pœnitenti, nec impœnitenti intentasset pœnam, adhuc honestum esset dolere de peccatis propter inhonestatem quam in se habent, et propter honestatem singularem virtutum, quibus opponuntur.

Quæst. 109. — *An attritio ex spe et metu possit esse honesta et supernatulis?* Resp. § 1. *Lutherus* dixit nos per attritionem ex spe vel metu fieri hypocritas et magis peccatores, eo quod impediat tantum peccata externa, et sit coacta, sed damnatur a Trid. *sess.* 14. *cap.* 5. his verbis : *Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per discussionem... ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, et æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum et utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam et magis peccatorem, demum illum esse dolorem coactum, et non liberum aut voluntarium, anathema sit.* 795

§ 2. *Calvin. Bajus* et alii dixerunt omnem actum, et consequenter attritionem, quæ non est ex charitate, non esse bonam : sed oppositum certum est ex dictis *lib.* 2. *num.* 132. Et vero honestum esse operari propter spem præmiorum, docet aperte Scriptura multis locis apud Ripaldam *de Ente supern. tom.* 3. *d.* 22. *num.* 9. et apud Le Dent *num.* 115. Idem definit Trid. *sess.* 6. *cap.* 31. his verbis : *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit.* Idem SS. PP. apud Ripal. *num.* 10. et apud Le Dent *a num.* 117. Ratio est, quia datur habitus supernaturalis spei distinctus ab habitu charitatis, ut certum est ex 1. ad Corinth. 13. v. 13. *Fides, spes, charitas, tria hæc; major autem horum est charitas;* ac tenent Theologi omnes : ergo etiam dantur actus virtuosi, et supernaturales spei respondentes, quod pluribus de aliorum etiam habituum a charitate distinctorum actibus evincit Ripald. *sess.* 2. *num.* 13. *et seqq.* ideoque merito concludat Gormaz *num.* 345. nullam esse probabilitatem in illa sententia, quæ operationem ex spe præmii actam sine charitate, dicit esse inhonestam. 796

§ 3. *Jansenius, Jansenistæ* aliique apud Le Dent. *cap.* 6. dixerunt dolorem ex metu gehennæ esse malum, vel quia nascitur ex amore proprio, vel quia habet adjunctam malam comparationem animi : sed oppositum est de fide ex *Trid.* supra, ubi definit esse utilem, et præparare ad gratiam. Idem dicit *sess.* 6. *cap.* 8. his verbis : *Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, anathema sit.* Idem evincitur ex 797

Scriptura apud Bellarm. *hic lib.* 2. *cap.* 17. et Ripald. *num.* 35. quæ hortatur ad ejusmodi metum, uti Matth. 10. v. 28. *Timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.* Similiter SS. PP. et specialiter S. August. apud Ripald. *sess.* 5. et 6. sic in Psal. 127. loquens de puro metu, quo quis *timet ne mittatur in gehennam*, ait, *bonus est et iste timor et utilis est.*

798 § 4. Multi alii Rigoristæ dicunt attritionem universim, alii saltem attritionem illam, quæ ex solo metu gehennæ concipitur, non posse esse supernaturalem : sed oppositum satis declarat Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. cap.* 4. ubi docet eam *donum Dei esse et Spiritus Sancti impulsum..... quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat..... Et quidem eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit;* nihil autem naturale potest conducere vel disponere ad gratiam, uti tenent Catholici omnes : Hinc *Alex. VIII.* damnavit has duas prop. 14. *Timor gehennæ non est supernaturalis.* 16. *Attritio, quæ gehennæ et pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiæ Dei non est bonus motus ac supernaturalis.* Ratio hactenus dictorum a priori est, quia ordinate amare seipsum est honestum, non minus quam ordinate amare alterum : ergo velle bona, naturæ suæ ut rationali convenientia, et nolle mala illi naturæ suæ ut rationali disconvenientia, est maxime honestum : atqui beatitudo æterna est bonum naturæ ut rationali conveniens, e contra damatio æterna est malum naturæ ut rationali disconveniens, uti per se patet : ergo maxime honestum est velle beatitudinem et nolle gehennam : ergo etiam maxime honestum est ex spe beatitudinis, et metu gehennæ dolere de peccato, tanquam de illo, quod impedit beatitudinem, et causat gehennam : ergo maxime congrue poterit principium supernaturale in talem attritionem influere.

799 *Objic.* 1. Perfecta charitas non mittit foras actum honestum : sed *perfecta charitas foras mittit timorem*, uti habetur 1. *Joannis* 4. *v.* 18. ergo timor non est actus honestus. Resp. hoc solutum esse *num.* 773. *in fine.* Et si argumentum valeret, nullus timor Dei esset honestus.

Inst. S. Aug. et alii PP. sæpe reprehendunt timorem servilem, e contra commendant timorem castum sive filialem. Resp. Quando reprehendunt timorem servilem, intelligunt vel mundanum vel serviliter servilem, uti ostendit Le Dent *num.* 87. Quandoque volunt esse minus perfectum, uti ostendit idem Le Dent *num.* 98. Quandoque tantum volunt non sufficere se solo ad justificationem. Neque verum est, quod per timorem castum semper intelligatur filialis, sed quandoque intelligitur talis, qui secundum honestatem cujuscumque virtutis elicitur.

Objic. 2. Detestatio peccati concepta ex solo 800
metu gehennæ necessario habet adjunctum affectum, quo quasi dicit, Peccarem, si gehenna non esset : ergo semper est serviliter servilis. Resp. n. ant. quod directe est contra S. Thom. 2. 2. *quæst.* 9. *art.* 4. ubi probat dari timorem servilem sine servilitate : Ratio est, quia sicut ille, qui dicit, Nolo furari, quia furtum causat patibulum, non ideo dicit se furaturum si furtum non causaret patibulum, sed ab hoc præscindit, attamen vi hujus actus absolute vult non furtum : item sicuti actus, quo dico, Nolo hodie peccare, est honestus, neque ideo dico me velle cras peccare : sed ab eo præscindo, ita attritus ex metu. Deinde certum est cum detestatione ex metu gehennæ stare posse alium actum detestationis ex amore Dei : sed cum hoc actu amoris stare non potest ille affectus conditionatus : ergo nec necessario conjunctus est cum detestatione ex metu gehennæ. Denique metus gehennæ non necessario impellit ad conditionatam ejusmodi volitionem peccandi, sed potius ad absolutam nolitionem peccandi, quia nempe illa ipsa conditionata volitio causaret gehennam : ergo ex hoc quod habeam metum gehennæ, non potest sequi, quod habeam volitionem peccandi, sub conditione, si non esset gehenna, sed potius sequitur me habere nolitionem absolutam peccandi.

Inst. S. Thom. *ad* 1. dicit timorem tum esse cum servilitate, quando non amat justitiam, sed solum pœnam timet : ergo attrito ex puro metu non est honesta. Resp. Tantum vult debere adesse amorem justificationis et spem veniæ, ita ut velit liberationem a pœna per liberationem a culpa.

Objic. 3. Detestans peccatum ex solo metu 801
gehennæ non curat de hoc, quod peccatum sit malum Deo, adeoque æquivalenter dicit, Detestor, quia mihi malum est, non detestaturus, si tantum esset malum Deo. Resp. n. ass. sicuti enim possum per intellectum judicare peccatum esse fugiundum, quia causat gehennam, neque per hoc nego esse fugiendum, quia Deo malum est, sed ab hoc præscindo, ita possum per voluntatem detestari peccatum, quia causat gehennam, non excludendo

voluntatem detestandi, quia Deo malum est, sed quasi præscindendo ab eo. Ratio a priori est, quia quamvis causare gehennam non sit omnis malitia peccati, tamen est sufficiens, ne proter eam absolute detester peccatum, et hic actus detestationis non pugnat cum detestatione etiam ideo, quia Deo malum est : ergo quamvis vi hujus actus, quo detestor, quia causat gehennam, non detester, quia Deo malum est, non ideo sic positive dispositus sum, ut non detestarer, si tantum Deo malum esset : neque ideo contemnitur Deus; nam aliud est Deum vi illius actus non præferri positive omnibus rebus, aliud est postponi omnibus rebus, hæc enim duo differunt toto cœlo.

802 *Inst.* 1. Cessante motivo detestandi cessat detestatio : ergo quando detestor peccatum propter pœnam, si cessaret pœna, non detestarer peccatum : ergo virtualiter dico, non detestarer, nisi esset pœna. Resp. 1. Simili argumento probabo actum, quo nunc amo Deum, considerata sola illius misericordia, esse inhonestum, nam cessante motivo misericordiæ cessaret meus amor Dei : ergo virtualiter dico, non amarem Deum, si non esset misericors. Resp. 2. Cessante omni motivo detestandi cessat omnis detestatio, item cessante aliquo motivo detestandi cessat aliqua detestatio, c. cessante aliquo motivo detestandi cessat omnis detestatio, n. ergo si cessaret pœna, non detestarer peccatum, vi hujus actus, quo detestor ex motivo pœnæ, c. non detestarer vi alterius actus et motivi, quod non excluditur per motivum pœnæ, n. 1. et 2. seq.

803 *Inst.* 2. Qui amat filium Titii propter Titium patrem, ille ita comparatus est, ut mallet perdere filium quam patrem : ergo qui atteritur de peccatis propter pœnam, ita comparatus est, ut mallet peccare quam pœnam subire. Resp. Prior ita comparatus est, si nullum aliud sit motivum amandi filium quam præcise pater, c. si aliud adsit motivum aliunde magis amandi filium, neg. Pro odio autem peccati, semper adest aliud motivum quam præcise pœna, nam ideo pœna absterret a peccato, quia peccatum cognoscitur aliunde habere malitiam distinctam, quæ causat pœnam : ergo semper adest aliud motivum detestandi peccatum.

804 *Inst.* 3. Plerique sic detestantes peccatum propter pœnam peccarent, si abesset pœna. Resp. Peccarent vi actus, quem tunc absolute habent, n. vi actus alterius, quem forte habituri essent, transeat, nam hoc est incertum : sicuti autem nemo est bonus per actum, quem sub hac vel illa conditione habiturus esset, ita nemo per talem actum conditionatum est malus.

Objic. 4. Actus appretians pœnam supra 805
culpam est inhonestus, quia certum est culpam esse detestabiliorem quam pœnam : sed attritio ex metu appretiat pœnam supra culpam, quia movetur pœna, ut detestetur culpam : ergo. Resp. n. min. sicut enim si amem Deum propter gratiam mihi datam, non ideo appretio gratiam supra Deum, nec ideo apprehendo tantum boni esse in gratia, quantum est in Deo, ita hic. Ratio a priori est, quia objectum in se vel optimum vel pessimum potest amari vel odio haberi propter diversa motiva, quorum singula quamvis non abæquent totam amabilitatem vel odibilitatem objecti, tamen sint sufficientia ad excitandum amorem vel odium, eo quod de se reddant simpliciter dignum amore vel odio, quamvis alia abessent : ergo non est opus, ut apprehendam tantam esse bonitatem vel malitiam in motivo, quanta est in objecto amabili vel odibili.

Inst. 1. Attritus plus fugit pœnam quam 806
culpam, et pœna est ipsi horribilior quam culpa, *nam quod propter alterum oditur, minus oditur*, inquit S. Thom. *in suppl. quæst.* 2. *art.* 1. *ad* 4. atqui hoc est inordinatum : ergo : Resp. n. min. nam quamvis exercite vi hujus actus plus fugiat pœnam quam culpam, tamen signate non dicit pœnam esse plus fugiendam, neque positive excludit alium actum, quo culpa plus fugiatur, quam pœna, sed talem actum compatitur, imo per hoc ad talem actum disponitur. Et hoc non esse inordinatum, patet in simili : si enim moderate fugiam mortem, quæ est pœna peccati, non ideo inordinate ago, quamvis isto actu non fugiam peccatum : item si moderate amem hominem creatum a Deo, non est inordinatio, quamvis isto actu non amem Deum. Et ratio horum omnium a priori est, quia non semper tenemur elicere actus perfectissimos. Deinde inordinatum non est plus fugere pœnam quam culpam, si simul reipsa fugiatur culpa quam pœna, quod hic fit, nam attritus odit quidem magis pœnam quam culpam, in quantum ex odio pœnæ movetur ad odium culpæ, sub alia tamen ratione etiam magis odit culpam quam pœnam, in quantum ordinat odium pœnæ ad odium culpæ, eoque utitur tanquam medio ad fugiendam culpam.

Inst. 2. Inordinatum est ordinare Deum ad 807
creaturam tanquam medium ad finem : ergo etiam inordinatum est ordinare detestationem

culpæ ad evitationem pœnæ : hoc autem facit attritus, nam ideo detestatur culpam, ut effugiat pœnam : ergo. R. Dato ant. n. cons. Omnis creatura necessario est propter Deum, et Deus necessario est finis ultimus omnis creaturæ, hinc inordinatum esset velle usurpare Deum tanquam medium ad creaturam : e contra detestatio peccati qua evitatio pœnæ potest esse vel medium vel finis proximus ad aliquid aliud obtinendum, dummodo ultimate tendant ad Deum : detestatio autem peccati est medium aptissimum ad evitationem pœnæ : ergo non est inordinatum ordinare detestationem peccati ad evitationem pœnæ tanquam ad finem proximum. *Dixi*, Dato ant. nam honeste opto Deum mihi, item honeste ordino amorem Dei ad meam beatitudinem, et hoc sensu ordino Deum ad me tanquam ad finem cui, proximum, ita ut non excludam, quominus saltem per alium actum me ipsum ordinem ad ipsum Deum tanquam finem cui, ultimatum. Et universaliter loquendo non esse inhonestum aliquid perfectius ordinare ad aliquid minus perfectum, patet in plurimis exemplis, nam Incarnatio Verbi est ordinata ad salutem hominum, Sacrificium Missæ sæpe ordinatur ad obtinendam sanitatem corporis, etc. cum tamen illa priora sint secundum se perfectiora.

808 *Objic.* 5. Actus disponens ad justificationem debet esse voluntarius : sed attritio ex solo metu concepta non est voluntaria, quia metus causat involuntarium : ergo. Resp. n. min. cujus probationem distinguo; metus causat involuntarium simpliciter, n. involuntarium secundum quid, transeat : sicuti autem voluntarium simpliciter sufficit ad peccandum, ita etiam ad honeste et supernaturaliter operandum. *Dixi*, transeat, quia sic debet subdistingui : Metus retrahens in oppositum illius, ad quod voluntas inclinat, causat involuntarium secundum quid, c. Metus impellens ad illud ipsum, ad quod voluntas de facto inclinat, causat involuntarium secundum quid, n. nam hic metus potius auget voluntarium, non aliter ac concupiscentia; sicuti si libenter volenti libere miner mortem, nisi bibat, hic metus mortis non facit potum minus sed potius magis voluntarium. Jam vero metus gehennæ movet ad hoc ipsum, ad quod voluntas de facto inclinat, nam voluntas pœnitentiæ inclinat ad delendum peccatum, ex isto enim fine atteritur et pœnitet : ergo metus gehennæ movet secundum inclinationem voluntatis : ergo non causat involuntarium nequidem secundum quid.

Inst. 1. Qui ex metu naufragii projicit mer- 809
ces, habet metum impellentem ad projiciendas merces, et tamen hic metus causat involuntarium secundum quid : ergo metus etiam impellens causat involuntarium. Resp. Per metum impellentem intelligo eum, qui movet ad hoc, quod est conforme inclinationi voluntatis, metus autem impellens ad ejiciendas merces ordinarie est contra inclinationem voluntatis, qui ratione damni vellet non ejicere, adeoque metus ille ratione damni ex projectione secuturi debet dici esse absolute retrahens, et contra inclinationem voluntatis, adeoque causat projectionem secundum quid involuntariam. Quod si abesset metus damni, uti si alius simul navigans et sponderet dare triplum pretium mercium projectarum, projectio nequidem secundum quid esset involuntaria.

Inst. 2. Talis projiciens merces communiter 810
est ita dispositus, ut non vellet non projicere, si abesset periculum naufragii : ergo similiter qui ex metu gehennæ vult abjicere peccatum, sic est dispositus, ut vellet non abjicere, si abesset metus gehennæ. Resp. n. cons. In projiciente merces est metus damni retrahens a projectione mercium, uti supponitur; e contra in attrito est metus tantum impellens. Deinde illa inefficax volitio retinendi merces est illicita, et non impedit, quo minus reipsa projiciat merces ac evadat periculum : ergo in projiciente merces stat cum efficaci volitione projiciendi inefficax volitio non projiciendi, si abesset metus damni, sicuti in ægroto stat volitio inefficax non sumendi medicinam, si aliter posset obtinere sanitatem, quia nempe hæc volitio inefficax non impedit, quo minus medicina operetur sanitatem. In attrito est oppositum, nam volitio illa non abjiciendi peccatum si abesset metus gehennæ, esset novum peccatum, sicque impediret, quominus abjiceretur peccatum et evaderetur gehenna : ergo cum efficaci attritione ex metu gehennæ non stat volitio etiam inefficax non abjiciendi peccatum, si abesset metus gehennæ. Itaque ad dignoscendum, an volitio efficax alicujus objecti patiatur secum volitionem inefficacem oppositi, hæc est universalis regula, quod tum patiatur, si non impediat obtentionem finis per volitionem efficacem intenti. E contra si hanc obtentionem impediat, non compatiatur, sed excludat.

Inst. 3. Ergo attritio ex metu gehennæ ni- 811
hil habebit involuntarii. Resp. Nihil habebit involuntarii ratione metus gehennæ, qui impellit, c. ratione alterius displicentiæ ineffica-

cis, quæ comitatur, n. cum enim omnis actus honestus fugæ, qualis est attritio, imo et contritio, sit partim detestatio mali inhonesti, cujus fruitio est delectabilis, partim prosecutio boni honesti, cujus adeptio est molesta, communiter habet, aut saltem habere potest concomitantem aliquam inefficacem displicentiam carendi isto delectabili, et amplectendi illud molestum : hæc tamen inefficax displicentia non debet explicari per comparationem serviliter servilem, per quam vellet peccatum, nisi metueret gehennam, sed per inefficax desiderium obtinendi justificationem sine difficultate et molestia, quod inefficax desiderium est homini quasi connaturale et necessarium, ideoque nullum est peccatum.

812 *Objic.* 6. Maxime naturale est homini sperare præmium et timere pœnam : ergo actus ex spe præmii vel ex timore pœnæ non est supernaturalis. Resp. Maxime naturale est homini sperare, et timere, sicuti oportet utiliter ad salutem, n. sine utilitate ad salutem, c. ant. et n. cons. nam etiam maxime naturale est homini diligere parentes, alere filios, conservare propriam vitam, timere offensam Dei, et tamen illi actus possunt esse supernaturales. Ratio a priori est, quia gratia non est contra, sed secundum naturam recte ordinatam : ergo ex hoc, quod aliquid sit secundum naturam recte ordinatam, non sequitur non esse secundum gratiam et supernaturale. Ut tamen ejusmodi actus sint supernaturales, non debent resistere in fine naturæ, seu in conformitate cum natura rationali præcise, sed debent ulterius tendere ad conformitatem cum ratione æterna, uti *n.* 792. dictum est.

Inst. Talis attritio concepta ex metu gehennæ, pro objecto formali habet peccatum, pro formali habet malum gehennæ : ergo totum ejus objectum est mere naturale : ergo ipsa non est supernaturalis. Resp. Pro formali habet malum gehennæ, sed propositum per finem supernaturalem, tanquam infligendum a Deo, secundum dicta *lib.* 2. *num.* 19. sub quo respectu habet rationem objecti supernaturalis, et ideo in actum circa tale objectum influet principium supernaturale, quod in istum actum refundet supernaturalitatem.

813 *Quæst.* 100. — *An attritio ex spe præmii, vel etiam ex solo metu pœnæ concepta possit esse absolute efficax et positive excludere omnem voluntatem peccandi?* Resp. Negant *Lupus, Fervacq. Castoriensis, Le Drou et alii;* sed affirmandum est et *probatur* 1. auctoritate, nam Exod. 20. v. 20. dicitur : *Venit Deus, ut terror illius esset in vobis et non peccaretis.* Ps. 111. v. 1. *Qui timet Dominum, in mandatis ejus volet nimis.* Prov. 14. v. 16. *Sapiens timet et declinat a malo.* Eccli. 1. v. 27. *Timor Domini expellit peccatum.* Joannis 5. Significavit Christus timore mali posse excludi voluntatem peccandi, quando languido dixit : *Jam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Trid. *sess.* 6. *can.* 8. ait : *Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, etc. anathema sit :* ergo secundum *Trid.* vi metus gehennæ *a peccando abstinemus; sess.* 14. *de Pœn. cap.* 4. dicit, quod attritio prout distincta a contritione, disponat ad gratiam in Sacramento impetrandam, *si voluntatem peccandi excluaat :* ergo supponit posse excludere, alioquin loqueretur inepte, ac si dicerem, homo est brutum, si sit equus; homo potest volare, si habeat alas ad volandum aptas, suppositio enim talium conditionum est de re impossibili vel aperte falsa. *Alex. VII.* in Decreto, quod referam *n.* 875. dicit : *Attritio quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi :* ergo manifeste supponit posse excludere. SS. PP. nominatim *Hieron. Cyprian.* cum *Origene, Basilius, Ambros. Prosper* apud *Le Dent a num.* 62. docent timorem gehennæ posse esse efficacem in ordine ad excludendam voluntatem peccandi : et specialiter ita sensisse *S. Aug.* fuse defendit Bosco *fol.* 3. *concl.* 3. sic enim *lib. de Genesi contra Manich. cap.* 28. ait *Nihil sic retinet homines a peccatis, quemadmodum imminentis mortis cogitatio.* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 19. *art.* 2. *O.* ait : *Homo propter mala, quæ timet, ad Deum convertitur eique inhæret. Quæst.* 17. *art.* 8. *O. Aliquis introducitur ad amandum Deum per hoc, quod timens ab ipsos puniri cessat a peccato. Par.* 3. *quæst.* 85. *art.* 5. *O. Tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur.* Catechismus Rom. *de Pœn. cap.* 5. postquam locutus est de contritione perfecta, subdit, *quamquam si id minus consequi nobis liceat, ut perfecta sit, vera tamen et efficax contritio esse potest.* Et quod non intelligat contritionem imperfectam, attamen procedentem ex motivo charitatis, uti explicat Le Drou *d.* 4. *cap.* 4. § 5. sed intelligat attritionem ex inferiori motivo etiam pœnarum conceptam, patet ex verbis, quæ statim addit, *sæpe enim usuvenit, ut quæ sensibus subjecta sunt, magis quam spiritualia nos afficiant.* Accedit pius asceta, Thom. de Kempis *De Imit. Christi lib.* 1.

cap. 24. *Bonum est, ut si necdum amor a malo te revocat, timor gehennalis coerceat.* Similiter S. Isid. *lib.* 2. *sent. cap.* 8. ait : *Ante necesse est timore converti ad Deum, ut metu futurarum pœnarum carnales illecebræ vincantur.*

814 *Probatur* 2. Ratione, quia potest dari tale desiderium cœli, et talis metus inferni, qui determinet ad absolute adhibenda media necessaria pro obtinendo cœlo, et pro declinando inferno; si enim dari possit in homine tale desiderium boni temporalis, et talis metus mali corporalis, qui determinet ad absolute adhibenda media necessaria pro obtinendo illo bono, et pro evitando illo malo, multo magis respectu beatitudinis et damnationis æternæ, quæ sciuntur habere plus efficaciæ ad movendum ratione majoris bonitatis vel malitiæ suæ : atqui medium obtinendi cœlum et declinandi infernum est fugere omne mortale : ergo potest dari desiderium cœli et metus inferni absolute determinans ad fugiendum omne mortale : ergo etiam dari potest attritio efficax ex illis motivis concepta. Itaque ratio a priori hæc est, quia intentio efficax finis infert electionem medii necessarii : sed attritio ex spe vel metu est intentio efficax obtinendi beatitudinem aut declinandi infernum, medium autem ad ista necesssarium est vitare omne mortale, propter quod Deus negat beatitudinem vel infligit infernum : ergo attritio ex spe beatitudinis vel ex metu inferni infert electionem vitandi omne mortale.

815 *Respondent* 1. Metum tantum excludere peccata externa, non autem interna. *Contra est* 1. nam ratio allata *num.* 814. et reliqua argumenta probant excludere omnia mortalia : ergo etiam interna. 2. *Trid. num.* 795. relatum directe concludit contra *Lutherum*, uti manifeste ostendit Le Dent *cap.* 1. sed *Lutherus* dicebat attritionem ideo hominem facere hypocritam, quia excluderet peccata tantum externa : ergo ex *Trid.* certum est attritionem excludere etiam peccata interna. 3. Ideo attritio potest excludere peccata externa, quia est voluntas efficax, v. g. vitandi gehennam, quæ incurritur per peccata externa : sed eadem gehenna incurritur etiam per peccata interna : ergo attritio etiam hæc potest excludere. 4. Superbia et hypocrisis excludunt peccata externa : sed attritio supernaturalis plus potest quam illa : ergo potest excludere peccata etiam interna.

816 *Resp.* 2. Timorem pœnæ posse excludere voluntatem peccandi, non ab animo attriti, sed tantum ab ipso actu attritionis. *Contra est.* 1. Attritio supernaturalis nunquam in se est nec potest esse voluntas peccandi : ergo a se semper excludit voluntatem peccandi : ergo quando *Trid.* dicit : *Si voluntatem peccandi excludat*, non intelligit, si excludat ab actu attritionis, sed ab ipso attrito. 2. Saltem tum, quando attritio in se non est voluntas peccandi facere potest, ut a peccando abstineamus : ergo attritio potest etiam ab attrito excludere voluntatem peccandi. Conseq. patet, ant. autem definitur a Trid. *sess.* 6. *can.* 8. his verbis : *Si quis dixerit gehennæ metum per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere, anathema sit :* ex quibus verbis manifestum est nos ex vi metus gehennæ abstinere posse a peccando, adeoque hunc metum posse ab animo excludere voluntatem peccandi. 3. Attritio excludit ab attritione voluntatem peccandi, quia est nolitio peccandi : ergo etiam excludit ab attrito, qui habet istam nolitionem peccandi, in eodem enim attrito non potest simul esse nolitio, et volitio peccandi.

Resp. 3. Attritionem ex metu excludere vo- 817
luntatem peccandi, negative tantum, sicut somnus vel ingens distractio. *Contra est* 1. Attritio excludit, quia est actus positivus fugæ directe tendens in peccatum tanquam positiva detestatio illius ex hoc motivo, quia causat gehennam : ergo positive excludit voluntatem peccandi. 2. Ideo excludit, quia est positiva nolitio peccandi : ergo positive excludit.

Resp. 4. Metum gehennæ non per seipsum 818
immediate, sed tantum mediate excludere voluntatem peccandi, quia movet ad charitatem, qua omnis voluntas peccandi excluditur. *Contra est* 1. nam argumenta nostra, et præsertim illud *n.* 814. allatum probat, quod per seipsum excludat. 2. Possum adjutus Dei gratia ita aversari aliquod malum, ut efficaciter nolim quidquid potest mihi causare illud malum : ergo possum adjutus Dei gratia ita detestari gehennam, ut efficaciter nolim quodvis peccatum potens mihi causare gehennam. 3. *Alex. VII.* in Decreto, quod referam *n.* 875. dicit controverti, an attritio ex metu gehennæ excludens voluntatem peccandi *sine necessitate aliqualis Dilectionis Dei* sufficiat cum Sacramento : controversia autem erat de attritione proxime sufficiente, et per seipsam excludente voluntatem peccandi; ergo ex mente *Alex. VII.* potest talis attritio per seipsam excludere voluntatem peccandi.

819 *Objic.* 1. *SS. Aug. Greg. Bern. Th. Bonav.* dicunt solo timore non excludi voluntatem peccandi, nisi dilectio charitatis accesserit, Resp. Plerumque loquuntur de timore serviliter servili. Quandoque tantum volunt hominem per solum timorem non *perfecte*, non *pure*, non satis *filialiter* converti ad Deum. Quandoque volunt solo timore sine Sacramento non obtineri gratiam, et speciatim quando commentantur in Psalmos, significant in antiqua lege peccatum sine dilectione remitti non potuisse. Et unum ex his convenire, patebit consideranti omnes textus quos fuse adducit Le Drou *tota diss.* 2. et adhuc fusius expendunt Ripald. *de Ente supern. tract.* 3. *d.* 22. *sect.* 8. Bosco *sect.* 3. *concl.* 3. Le Dent *cap.* 5. § 4. Francol. *de dolore lib.* 1. *cap.* 3. De cætero, quod aliquoties videtur insinuari, quasi semper peccatum sit operari ex timore et non ex charitate, defendi non potest; uti constat ex dictis partim hic *n.* 796. partim *lib.* 1. *n.* 691. *et lib.* 2. *n.* 132. Unde si oppositum haberet *S. Aug.* aut alius e SS. PP. non esset audiendus, sed Ecclesia, uti dictum est *lib.* 1. *a n.* 211.

820 *Inst.* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 17. *art.* 9. *O.* ait : *Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus Sancti, licet sit a Spiritu Sancto, quia, ut August. dicit, potest habere annexam voluntatem peccandi.* Et 1, 2. *quæst.* 107. *art.* 1. *ad.* 2. *Lex vetus dicitur prohibere manum non animum, puta qui timore pœnæ ab aliquo peccato abstinet, non simpliciter ejus voluntas a peccato recedit, sicuti recedit voluntas ejus, qui amore justitiæ abstinet a peccato, et propter hoc lex nova quæ est lex amoris, dicitur animum cohibere.* Resp. *Ad.* 1. *Alensis, S. Bonav,* et alii numerant timorem servilem inter septem dona Spiritus Sancti, videturque idem aperte tenere *S. Aug.* cum Bellarm. *de pœnit. lib.* 2. *cap.* 17. unde quando ipse et *S. Thom.* dicunt non esse donum Spiritus Sancti, eo quod possit habere adjunctam voluntatem peccandi, intelligunt timorem aliquem, bonum quidem (et qui sit actus virtutis, secundum dicenda *num.* 87. *in obj.* 9.) sed ex vi modi tangendi inefficacem, cum e contra ad donum Spiritus Sancti requiratur, secundum S. Thom. *s.* 2. *quæst.* 68. *art.* 8. *O.* ut faciat promptum ad actus excellentes, adeoque ut sit actus efficax, qualis etiam debet esse attritio, ut voluntatem peccandi excludat. *Ad* 2. Et ibi loquitur de timore quodam inefficace, qui non determinet ad efficaciter volendam liberationem a culpa, vel ad efficacem vitæ emendationem.

Objic. 2. Spes et timor sunt virtutes tantum particulares oppositæ particularibus tantum vitiis : ergo non excludunt omnia peccata. Resp. n. ant. nam spei opponitur contemptus beatitudinis, sive neglectus finis ultimi, qui inest omni mortali : item spei beatitudinis et timori gehennæ opponitur temeritas, qua homo se exponit periculo amittendæ beatitudinis et incurrendæ gehennæ, quæ temeritas etiam inest omni mortali. 821

Objic. 3. Desiderium præmii et metus pœnæ reducuntur ad spem : sed spes stat cum aliquo peccato mortali : ergo Resp. Habitum spei stare cum peccato mortali non opposito fidei aut spei, item actum spei stare cum peccato mortali habituali; denique etiam aliquis actus imperfectus spei stat cum peccato mortali actuali : sed actus spei principalis et famosus, qui est desiderium absolute efficax beatitudinis, ex quo concipi debet attritio, non stat cum mortali actuali, alioquin absolute efficaciter vellet beatitudinem, uti supponitur, et non vellet absolute efficaciter, quia non vellet absolute negationem peccati, quæ est medium necessarium ad beatitudinem. 822

Inst. Actus fidei vel alterius similis virtutis non excludit omnem voluntatem peccandi : ergo nec actus spei. Resp. 1. Actus fidei vel alterius similis virtutis non excludit omnem voluntatem peccandi : ergo nec actus charitatis. Resp. 2. n. cons. quia exclusio sive nolitio omnis mortalis est medium proxime necessarium ad obtinendam beatitudinem, in qua tanquam finem efficaciter tendit spes, non item ad eliciendum actum fidei vel alterius virtutis.

Objic. 4. Attritio fundatur in amore sui : sed amor sui non excludit omnem voluntatem peccandi; homines enim peccant, quia se amant. Resp. Attritio fundatur in amore sui ordinato, quo quis sibi absolute vult bene esse in altera vita, c. in amore sui inordinato, vel tali, quo quis sibi non absolute vult bene esse, sed tantum respective ad hoc vel illud commodum hujus vitæ, n. Medium autem necessarium ad hoc, ut absolute bene sit in altera vita, est evitatio omnis peccati mortalis : ergo inordinatus amor sui, in quo fundatur attritio, determinat ad evitationem omnis mortalis. 823

Objic. 5. Attritus ex metu gehennæ non odit peccatum, sed tantum gehennam, nam illud proprie non habetur odio, quod non propter se, sed propter aliud odio habetur; sic homo proprie non habetur odio, quando propter peccata habetur odio, sed sola peccata odio 824

habentur : ita Castoriensis, et conf. ex S. Aug. *Epist.* 144. *Qui gehennas metuit, non peccare metuit, sed ardere.* Resp. n. ass. quod si verum esset, non peccarem odiendo proximum, quia mihi damnum intulit, tum enim non odissem proximum, sed tantum damnum meum, quod damnum licite odi. Itaque licet per attritionem ex metu gehennæ non oderim peccatum propter se, sed propter pœnam, attamen simpliciter odi peccatum : nam hoc ipso, quod oderim propter pœnam, odi malitiam, quæ causat pœnam, et malitia illa est ipsum peccatum : ergo odi ipsum peccatum. *Ad Conf.* dico *S. Aug.* ibi loqui de timore cum servilitate.

Inst. Sic attritus non odit peccatum secundum se, sed tantum prout est inducens pœnam : ergo non tollitur affectus ad peccatum secundum se, quia hic affectus non potest tolli, nisi per displicentiam peccati secundum se. Resp. n. cons. et ejus probationem, quamvis enim displicentia peccati propter pœnam non opponatur directe peccato secundum se, attamen opponitur directe, in quantum peccatum secundum se est inductivum pœnæ, quæ efficaciter displicet.

825 *Objic.* 6. Propria ratio malitiæ in peccato mortali consistit in contemptu amicitiæ Dei : sed spes et timor non habent ullam repugnantiam cum contemptu amicitiæ Dei, quia hanc non considerant, sed sola charitas : ergo sola charitas habet repugnantiam cum propria ratione malitiæ, quæ est in mortali. Ita *Farvacq.* Resp. 1. n. m. quamvis enim spes et timor non considerent, sed præscindant ab amicitia Dei, tamen per hoc excludunt contemptum amicitiæ Dei, quia cum hoc contemptu stare non possunt, alioquin efficaciter speraretur et non speraretur beatitudo, efficaciter fugeretur et non fugeretur infernus, nam scitur per fidem, quod contemptus amicitiæ Dei, qui inest omni mortali, demereatur beatitudinem et mereatur infernum. Resp. 2. Dist. min. spes et timor non habent repugnantiam cum contemptu amicitiæ positivæ Dei, transeat, amicitiæ negativæ, sive non inimicitiæ, subdist. non habent repugnantiam directam, transeat, indirectam, n. min. et cons. nam volendo obtinere beatitudinem, et fugere gehennam debent saltem indirecte velle habere Deum non inimicum, quia per fidem scitur, Deum alioquin negaturum beatitudinem, et illaturum gehennam, volitio autem efficax non inimicitiæ Dei excludit omnem volitionem peccandi mortaliter, quia scitur Deum per omne mortale reddi inimicum.

Objic. 7. Desiderium efficax cœli stat cum 826
mortuali actuali : ergo attritio concepta ex efficaci desiderio cœli non excludit omnem voluntatem peccandi, *Prob. ant.* Quando finis obtineri potest duplici medio, tum ad desiderium efficax finis non est opus velle determinate unum; sed sufficit vel efficaciter hoc, vel illud : atqui cœlum est finis, et cœlum obtineri potest duplici medio, nempe vel non peccando, vel si pecces, in fine vitæ pœnitendo : ergo ad desiderium efficax cœli non requiritur determinate, ut nolim peccare; sed sufficit, ut vel nolim peccare, vel si velim peccare, ut velim in fine vitæ pœnitere : ergo desiderium efficax cœli stat cum voluntate actuali peccandi. Resp. Desiderium efficax et absolutum cœli stat cum mortali actuali, n. desiderium suo modo efficax sed non absolutum, c. ant. et n. cons. Jam. vero ad attritionem, quæ ad justificationem disponat, requiritur desiderium efficax, et absolutum cœli, id est, desiderium non restrictum ad certum medium vel ad certum tempus; sed perfectum et se extendens ad omnia media necessaria, et ad omne tempus : debet enim esse propositum numquam peccandi in posterum, qui autem vult nunc peccare, et pœnitere pro futuro, non habet respectu temporis præsentis desiderium efficax cœli; sed tantum respectu futuri, sicuti ille non dicitur absolute efficaciter desiderare sanitatem, qui cum possit, non vult tunc adhibere medicinam, quamvis efficaciter velit adhibere postea. Et idem est dicendum de attritione ex metu gehennæ, ut enim hic metus possit causare attritionem sufficienter disponentem ad justificationem, debet esse absolutus, et non restrictus ad certum medium, vel tempus.

Objic. 8. Qui habet voluntatem efficacem 827
vitandi omne peccatum, debet potius eligere infernum quam peccatum; sed nemo potest ex odio inferni potius eligere infernum, quam peccatum : ergo. Resp. 1. absolute n. maj. quia secundum dicta num. 732. ad contritionem, et consequenter etiam ad volitionem efficacem vitandi omne peccatum, non est opus comparare peccatum cum inferno, nec est opus proposito se extendente ad hypotheses, quæ nunquam contingent; sed satis est habere actum absolutum, cum quo stare non possit actualis volitio ullius peccati. Resp. 2. Dist. maj. qui habet voluntatem efficacem vitandi omne peccatum, debet potius eligere infernum quam peccatum, si per illam suam voluntatem appretiet peccatum super omnia, transeat, si

non appretiet super omnia, n. attritio autem non necessario ex sola vi sua appretiat peccatum super omnia, cum non appretiet supra motivum suum, quod est pœna, et a quo habet vim et efficaciam suam. Tamen Resp. 3. Dist. min. Nemo potest ex odio inferni apprehensi cum reatu condignitatis ad infernum, potius eligere infernum quam peccatum, n. nemo potest ex odio inferni apprehensi sine reatu condignitatis ad infernum, potius eligere infernum quam peccatum, c. Tum enim desinit habere circumstantiam, sub qua nunc habet rationem motivi universalis. Jam vero talis attritus ex metu inferni apprehensi cum reatu condignitatis ad infernum eligeret præ peccato infernum apprehensum sine reatu condignitatis ad infernum, talis enim actus est honestissimus, neque in illo est ulla repugnantia.

828 *Inst.* 1. Si ita attritus poneretur in circumstantiis, in quibus vel esset peccandum, vel esset eligendus infernus, ipse potius peccaret quam eligeret infernum, si enim ideo voluntas determinetur per metum inferni ad vitandum peccatum, quia vitare peccatum est medium ad vitandum infernum : ergo si committere peccatum est medium ad vitandum infernum, voluntas etiam vi metus inferni determinaretur ad committendum. R. Dist. ant. potius peccaret, ex vi alterius actus, quem tunc forte haberet desinente attritione, transeat, ex vi attritionis, quam jam habet, n. ant. et ejus probationem, nam aliunde in peccato apparet intrinseca inhonestas causativa inferni, unde sicuti desiderium sanitatis determinat quidem ad consulendum Medicum, attamen non determinaret, si appareret eam consultationem esse peccatum mortale, ita a pari, quia appareret inhonestas peccati, per quod vitari deberet infernus, voluntas bene disposita non deberet moveri ad vitandum infernum per tale medium; sed deberet potius permittere sequi infernum. Ratio a priori est : quia volitio efficax alicujus finis non necessario determinat ad quodvis medium, sed ad medium hic et nunc moraliter possibile, et secundum præsentem dispositionem eligibile : ergo quamvis infernus efficaciter moveat ad vitandum peccatum, non potest determinare ad peccandum, ut vitetur infernus, quia peccatum per alium actum cognoscitur esse illicitum, et secundum præsentem dispositionem ineligibile.

829 *Inst.* 2. Saltem peccatum, quod committo per volitionem peccandi, si non esset infernus, non potest efficaciter retractari per attritionem conceptam ex metu inferni : ergo attritio metu inferni adhuc non potest excludere omnem voluntatem peccandi. *Prob. ant.* ut illud peccatum retractem debeo ita esse dispositus, ut non peccarem si infernus non esset; sed non sum ita dispositus per attritionem ex metu inferni, nam meum peccatum fuit volitio peccandi si infernus non esset : ergo peccatum illud non potest retractari per attritionem conceptam ex metu inferni. Resp. n. ant. ad probationem n. min. nam quamvis antehac, quando aberat ordinatus metus inferni, habuerim hunc actum, Peccarem si infernus non esset, nunc tamen detestor illum actum ex metu ordinato inferni : ergo nunc non habeo actum, quo velim peccare si infernus non esset; sed habeo actum, quo volo simpliciter non peccare quia infernus est. An autem, si infernus non esset reipsa essem vel non essem voliturus peccare, ab illo nunc præscinditur, nec est opus determinare alterutram partem.

Inst. 3. Saltem ille cui sua prædestinatio 830
esset revelata, non posset efficaciter atteri propter metum inferni, uti nec ille qui invincibiliter putaret se debere vel peccare, vel non peccare, eligeret infernum, denique nec ille cujus peccato Deus non vellet infligere infernum. Resp. concedendo omnia assumpta, quia tales non possunt moveri metu inferni. Non primus, quia certus est se damnandum. Nec secundus, quia simpliciter non timeret infernum; sed præ peccato amaret tanquam leviorem. Nec tertius, quia sciret se in actu secundo non promereri infernum. His autem non obstantibus manet verum quod diximus, nempe attritionem, ubi concipi potest, et concipitur ex metu gehennæ, posse esse efficacem, et excludere omnem voluntatem peccandi, sicuti secundum omnes bonitas Dei est motivum sufficiens ad efficaciter excludendam omnem voluntalem peccandi, et tamen in homine qui putaret Deum velle ut jurando leve mendacium impediret gravissima peccata aliorum, bonitas Dei non posset excludere voluntatem pejerandi, quia non posset nunc movere ad non jurandum mendacium, quod per accidens est.

Colliges. Quæ dicta sunt de attritione ex 831
metu pœnæ æternæ, etiam valere de attritione ex metu pœnæ temporalis prout infligendæ a Deo propter peccatum mortale aut veniale, nam potest etiam esse honesta, supernaturalis et efficax, ut recte Card. *in* 2. *crisi d.* 36. *n.* 2.

Quæst. 111. — *An attritio se sola justificet* 832
sine aliquo Sacramento? Resp. Negative, nam

Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. expresse dicit attritionem ex consideratione turpitudinis peccati aut ex metu gehennæ vel pœnarum, per se non perducere ad justificationem extra Sacramentum, idem autem insinuat de omni alia attritione, quæ concipitur ex motivo religionis, obedientiæ, etc. quia reipsa tum concipitur ex turpitudine peccati propter oppositionem ad istas virtutes. Deinde *Trid.* ibidem attritionem quæ non justificat, opponit contritioni conceptæ ex motivo charitatis, de qua sola dicit quod justificet : ergo intelligit de omni attritione quæ non est ex motivo charitatis. Ratio autem est, quia attritio concepta ex motivo infra charitatem est perfecta conversio ad Deum, cum non habeat Deum pro objecto cui : ergo cum mortale fuerit perfecta aversio a Deo, conveniens non fuit præscindendo a privilegio ex meritis Christi per aliquod Sacramentum nobis concesso, ut per attritionem recuperaretur gratia et amicitia Dei. Hinc audiendus non est Ray. *in Heter. T.* 15. *p.* 1. *sect.* 1. *punct.* 5. *num.* 6. putans actum pœnitentiæ specialis, quo quis detestatur peccatum ex motivo reparandi jus divinum læsum, justificare sine Sacramento. Ex hactenus dictis

833 *Inferes* 1. Attritionem et contritionem in his convenire, quod utraque sit actus. 1. Voluntarius et liber. 2. Honestus. 3. Supernaturalis. 4. Qui possit esse efficax. 5. Includens detestationem et dolorem formalem. 6. Includens propositum aliquod saltem virtuale non peccandi de cætero. Disconveniunt autem 1. et principaliter in motivo, quod respectu contritionis est bonitas Dei absoluta, respectu attritionis ordinarie est motivum virtutis charitate inferioris. 2. In causa sui, nam contritio est ab habitu charitatis Theologicæ vel ab alio auxilio supplente habitum, attritio ab habitu inferioris virtutis vel ab auxilio similiter supplente. 3. In effectu seu modo disponendi ad gratiam, nam contritio justificat sine Sacramento, non autem attritio.

834 *Inf.* 2. Attritionem, quæ concipitur ex spe præmii vel ex metu pœnæ, communiter saltem esse spem præmii vel metum pœnæ, conceptus tamen attritionis salvari posset præscindendo ab eo, quod in præmium vel pœnam tendat tanquam in objectum quod et materiale; est enim satis, quod quasi fundentur in spe vel metu, in quantum procedunt ex motivo boni, quod est in præmio, aut mali, quod est in pœna, quod motivum proponitur cum spe vel metu.

835 *Inf.* 3. Contritionem sic posse definiri, quod sit detestatio et dolor de peccato propter absolutam bonitatem Dei super omnia dilecti; attritionem autem, quod sit detestatio et dolor de peccato ex motivo turpitudinis peccati, præmii, aut pœnæ.

Quæst. 112. — *An attritio concepta ex inferiore motivo quam charitatis, sufficiat cum Sacramento ad justificationem?* Resp. affirmative, nam 1. ita docent Concilia, et præsertim *Trid.* 2. Idem tenent SS. PP. et speciatim *S. Aug.* 3. Idem tenet *S. Thom.* 4. Idem tenent Auctores et Theologi plurimi, oppositum autem tenent respective pauci. 5. Idem probat praxis Ecclesiæ et communis sensus fidelium. 6. Ratio idipsum evincit. Hæc omnia jam ordine declarabuntur.

Quæst. 113. — *Quomodo ex Conciliis, et præ-* 836
sertim ex Tridentino probetur, quod attritio sufficiat cum Sacramento? Resp. Franciscus Pinthereau *in libello de attritionis sufficientia, a p.* 157. ostendit Concilium *Africanum et Florent.* ita docuisse : sed sufficit solius *Tridentini* auctoritas, ex quo *probatur* 1. nam secundum *Trid.* contritio in genere, prout præscindit a perfecta et imperfecta, est pars Sacramenti pœnitentiæ : ergo etiam attritio. *Conf. patet*, quia *Trid.* attritionem vocat contritionem imperfectam. *Ant. autem prob.* nam *Trid. sess.* 14. *de pœn. cap.* 3. ait : *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti, ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, etc.* Et postea cap. 4. *contritionem, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet*, dividit in perfectam et imperfectam, et ad hanc dicit spectare attritionem conceptam etiam *ex gehennæ et pœnarum metu :* ergo etiam hæc attritio, secundum *Trid.* est pars Sacramenti pœnitentiæ, si nempe cætera etiam habeat, quod sit supernaturalis et *voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ*, uti ibidem additur. *Prob.* 2. nam *Trid. ibid. cap.* 4. loquens de contritione perfecta per charitatem dicit, quod hominem extra Sacramentum justificat, ac subdens de contritione imperfecta seu attritione concepta ex motivo turpitudinis peccati vel metu gehennæ, sic habet : *Quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit :* ergo secundum *Trident.* attritio conjuncta cum Sacramento justificat.

Respondent 1. *Trid.* velle, quod remote dis- 837
ponat ad gratiam in Sacramento, quod inde colligitur, quia utitur exemplo Ninivitarum, qui *timore concussi pœnitentiam egerunt et misericordiam a Domino impetrarunt;* talis autem timor non fuit nisi remote dispositio ad gra-

tiam, uti omnes fatentur. *Contra est* 1. *Trid.* vult attritionem habere illam vim disponendi in Sacramento, quam vim negat ipsam habere extra Sacramentum, uti patet ex verbis, sed tantum negat ipsam extra Sacramentum habere vim proxime disponendi : certum enim est ex dictis *num.* 832. quod extra Sacramentum remote disponat ad gratiam, cum disponat ad contritionem perfectam; ergo *Trid.* vult in Sacramento habere vim proxime disponendi. 2. Attritio secundum *Trid.* habet talem vim disponendi ad gratiam cum Sacramento, qualem vim habet contritio sine Sacramento, uti patet legenti contextum; sed contritio secundum *Trid.* habet vim proxime disponendi ad gratiam sine Sacramento : ergo eamdem habet attritio cum Sacramento. 3. Palav. *in historia Trid. lib.* 12. *cap.* 10. *n.* 26. fatetur ante *sess.* 14. disceptatum esse an attritio posset esse sine dilectione Dei, et cum aliqui judicarent vix posse esse, decretum sic fuerat conceptum, ut expresse diceret contritionem imperfectam sufficere ad constitutionem Sacramenti, eo quod sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix posset; cui doctrinæ cum se opposuissent aliqui, dicentes posse esse sine dilectionis motu, et variarent sententiæ, decretum sic positum est, uti nunc habetur *in cap.* 4. ergo, sicuti sermo fuerat, ita Concilium ibi loquitur de dispositione proxima ad gratiam. 4. Quando Trid. *sess.* 6. *cap.* 6. dicit hominem per fidem, spem, inchoatam dilectionem, detestationem peccati, disponi ad justificationem in Baptismo, loquitur de dispositione proxima : ergo etiam quando in *sess.* 14. *cap.* 4. dicit hominem per attritionem disponi ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ, loquitur de dispositione proxima, nam utroque loco loquitur similiter, et neutro addit To *proxime;* sed necessario intelligit, alioquin nihil diceret tanto Concilio dignum, cum pateret esse remotam. 5. *Trid. initio sess.* 14. profitetur se, quamvis in *sess.* 6. *cap.* 14. multa dixisset de Sacramento Pœnitentiæ, attamen hic daturum exactiorem et pleniorem doctrinam de eo; hoc autem non fecisset, si attritionem putasset esse tantum dispositionem remotam, et hoc nullo verbo insinuasset; sed potius oppositum, sic enim totam fere Ecclesiam in perniciosissimum errorem induxisset. 6. Quod de Ninivitis additur, nihil ad rem facit, nam *Trident.* tantum dicit impetrasse misericordiam pro remissione pœnæ, et isto exemplo tantum voluit probare timorem esse motum bonum ac supernaturalem, uti patet ex verbis statim subjectis. *Quamobrem falso quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre, quod numquam Ecclesia docuit nec sensit.* Vide dicenda *n.* 886.

Resp. 2. *Trid.* loqui de attritione, quæ simul 838
fit ex motivo charitatis aut ex amore Dei super omnia, sed imperfecto. *Contra est*, quia hæc interpretatio, inquit Gonet *d.* 7. *n.* 40. aperte repugnat Concilio, nam 1. *Trid.* loquitur de illa attritione, quam dicit concipi, vel ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ et pœnarum metu : ergo non loquitur de illa, quæ simul est ex motivo charitatis. 2. Loquitur de attritione prout opposita contritioni, quam dicit charitate perfici, uti manifestum est ex contextu : ergo loquitur de attritione, quæ nequidem partialiter est ex motivo charitatis, hæc enim reipsa perficitur charitate, nec motivum charitatis ulla ratione pugnat cum aliis motivis; sed ab illis potius juvatur. 3. Loquitur de illa attritione quam *Lutherus* negabat esse honestam et supernaturalem, ibi enim agit contra *Lutherum* et asseclas, uti manifeste ostendit *Le Dent c.* 1. conferens verba *Lutheri* cum oppositis verbis *Trid. Lutherus* autem non negabat attritionem, si partialiter foret ex motivo charitatis, esse honestam et supernaturalem; sed in tantum negabat de attritione, quæ esset ex sola spe vel metu : ergo.

Resp. 3. *Palav. n.* 25. *PP. Trid.* tantum in- 839
tendisse probare contra hæreticos, timorem pœnæ non semper esse inhonestum, nec voluisse ferre sententiam circa sufficientiam attritionis. *Contra est,* quamvis primario illud intenderint contra hæreticos, neque voluerint authentice per Canonem definire aliquid circa sufficientiam attritionis, tamen secundario et ex occasione in Capitibus agunt de attritione, et sufficienter docent sufficere cum Sacramento, ut jam ostensum est.

Objic. 1. Trid. *sess.* 6. *c.* 6. præter spem, ad 840
Sacramentum Pœnitentiæ prærequirit actum, *quo Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiamus :* ergo requirit dilectionem initialem quæ fit partialiter ex motivo charitatis. R. Dato ant. n. cons. nam non requirit actum, quo perfecte diligamus, sed quo incipiamus perfecte diligere : atqui incipimus perfecte diligere per actum cujuscumque virtutis, quo Deum ut finem ultimum nobis concupiscimus; unde sicut *timor Domini* dicitur *initium sapientiæ*, non quod ille timor sit sapientia, sed quia ducit et disponit ad sapientiam; ita actus omnis virtutis dicitur esse ini-

tium perfectæ dilectionis, quod de actu timoris expresse dicitur Eccl. 25. v. 16. *Timor Dei initium dilectionis ejus.* Et idem est de spe beatitudinis. Hoc manifeste significat *Trid.* ibid. addens nos debere incipere diligere Deum; non dicit tanquam summum bonum in se, sed tanquam *omnis justitiæ fontem*, id est, gratiæ nobis dandæ, sicque diligimus Deum ut bonum nobis, et disponimus ad diligendum ut in se bonum; hinc S. Th. 1. 2. *q.* 40. *art.* 7. *O.* ait, *Ex hoc, quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum sicut in bonum nostrum, et sic incipimus ipsum amare:* ergo cum omnis attritio nostra sit spes, vel fundetur in spe, etiam est actus quo incipimus diligere Deum. Cujus ratio alia a priori est, quia perfecta charitas est finis omnis virtutis, secundum illud 1. ad Timot. 1. v. 5. *Finis autem præcepti est charitas;* et in eum sensum dicit S. Th. 2. 2. *q.* 23. *art.* 8. *ad* 3. *Charitas dicitur finis aliarum virtutum,* etiam ideo, quia omnis virtus tendit ad obtinendum finem ultimum, qui est amica conjunctio cum Deo : ergo manifestum est quod omnis actus virtutis et consequenter attritio ex motivo talis virtutis elicita sit inceptio perfectæ dilectionis Dei. *Dixi,* Dato antec. nam *Trid.* isto loco agit de justificatione in genere, prout congruentissime peragi potest vel in vel etiam extra Sacramentum : subdit enim hominem per illos actus prævios esse optime dispositum, etiam ad pœnitentiam illam, quæ prærequiritur ante Baptismum, nullo autem verbo insinuat dilectionem ex charitate necessario prærequiri ante Baptismum, nam expresse dicit baptizandum postea moveri adversus peccata per odium *aliquod,* id est, perfectum vel imperfectum : multo minus ibi prærequirit charitatem ante Sacramentum Pœnitentiæ, de cujus partibus postea prius incipit agere *in sess.* 14. Et quod *Trid.* non velit omnes illos actus esse necessario prærequisitos, sed tantum convenientissime præcedere, patet inde, nam præmittit etiam timorem pœnæ; certum autem est valere pœnitentiam, quamvis non sit concepta ex timore pœnæ, sed immediate ex spe beatitudinis æternæ, vel ex alio ad huc perfectiori motivo : ergo.

841 *Inst.* Palav. *in Hist. l.* 8. *c.* 13. refert quatuor Patres voluisse inseri *actum charitatis,* loco illius, *diligere incipiunt.* Et S. Th. 3. p. q. 85. a. 5. unde hausta est illa doctrina *Trid.* inter dispositiones ad pœnitentiam ponit *motum charitatis.* Ita Le Drou *d.* 3. *c.* 2. § 1. *et* 3. R. Hæc esse pro nobis, sequitur enim quod *Trid.* non requisiverit *actum* vel *motum charitatis,* alioquin ista non immutasset : ergo cum posuerit actum *quo diligere incipiunt,* quod convenit etiam dilectioni concupiscentiæ, secundum *Trid.* hæc sufficit. Quod attinet ad *S. Th.* uti et *Catech. Rom.* quem adducit *Le Drou c.* 4. hi loquuntur de pœnitentia in genere, prout est virtus, et secundum quod causat justificationem extra Sacramentum, uti manifestum est inspicienti contextum, unde non video quomodo ista omnia adduci possint ad probandam necessitatem charitatis etiam pro Sacramento Pœnitentiæ.

Objic. 2. Trid. *sess.* 6. *c.* 7. ait, *Hanc fidem* 842
ante Baptismi Sacramentum catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt fidem vitam æternam præstantem, quam sine spe et charitate fides præstare non potest: ergo ante Baptismum, et consequenter etiam ante Pœnitentiam requiritur charitas. R. n. cons. nam Trid. tantum dicit, quod in justificatione fundatur habitus charitatis, quem postea nominat christianam justitiam, stolam candidam, quæ præferri debeat ante tribunal Christi. Et ideo etiam paulo ante dixerat hæc omnia fidem, spem et charitatem, simul infundi in justificatione. Quando autem fides dicitur operari per charitatem, sensus est, quod fides dirigat charitatem, quæ operatur in nobis.

Objic. 3. Trid. sess. 14. de pœn. c. 4. dicit 843
contritionis motum fuisse quovis tempore necessarium ad veniam impetrandam; sed ante institutionem Sacramenti necessarius erat motus contritionis ex motivo charitatis : ergo etiam talis necessarius est post institutionem Sacramenti. R. Si argumentum valet, ergo ad Sacramentum requiritur motus perfectæ charitatis, quia talis requirebatur ante institutionem Sacramenti, hinc n. cons. nam ibi loquitur de contritione, prout abstrahit a perfecta et imperfecta; veritas autem dicti salvatur, si ante Sacramentum necessarius fuerit motus contritionis perfectæ, et cum Sacramento necessarius sit motus contritionis saltem imperfectæ, sive attritio.

Objic. 4. Trid. *sess.* 6. *c.* 7. dicit justificationem fieri per *voluntariam susceptionem gratiæ,* qua quis fiat amicus Dei, sed nemo voluntarie suscipit gratiam, qua fiat amicus Dei, nisi amet Deum amore amicitiæ : ergo. R. n. mn. actus enim concupiscentiæ, quo opto vel quo suscipio gratiam ut mihi bonam, non est minus voluntarius quam actus amoris amicitiæ. Et per ejusmodi actum alterius virtutis voluntarie peto amicitiam Dei, et concurrente Sacramento

in me causo gratiam, per quam Dei amicitiam recupero.

Objic. 5. Palav. *in Hist. l.* 12. *c.* 10. *n.* 26. testatur, quod Patres Trid. voluerint omitti hæc verba : *Declarat etiam attritionem sufficere ad Sacramenti hujus constitutionem,* et loco verbi *sufficere,* voluerint poni, *disponere ad gratiam in Sacramento :* ergo mens Trid. non fuit docere, quod attritio sufficiat cum Sacramento. R. Teste eodem Palav. etiam voluerunt omitti hæc, *Cum attritio sine aliquo in Deum dilectionis motu esse vix queat,* neque tamen adversarii concedunt inde inferri, quod cum attritione illa supernaturali non adsit vel non requiratur dilectionis motus : itaque n. c. id enim satis docent verbis n. 836. relatis. Quod autem voluerint omitti priora ista verba, causa sufficiens fuit, ne præjudicarent sententiæ Scoti et aliorum, qui dicunt nullam contritionem pertinere ad constitutionem Sacramenti, sed essentiam consistere in sola absolutione, actus autem pœnitentis esse conditiones essentialiter prærequisitas.

Inst. Alex. VII. in decreto dato diu post Trid. significat Ecclesiam nihil definivisse circa sufficientiam attritionis pro Sacramento Pœnitentiæ. R. Hoc solvendum esse *n.* 776. Possuntque de Trid. plura videri apud Francol. *de dolore l.* 1. *c.* 6.

845 *Quæst.* 114. *Ubi docent* SS. PP. *et speciatim* S. Aug. *quod attritio sufficiat cum Sacramento?* R. Locos et verba PP. addit Pinthereau a p. 116. sed speciatim ex S. Aug. *Probatur* 1. nam docet illum dolorem sufficere pro confessione, et absolutione, qui præeunte fide concipitur ex formidine divini judicii, scribens enim in Epist. 254. alias 104. ad Nectarium, sic habet : *Pœnitentia impetrat veniam et purgat admissum, sed illa quæ in vera religione agitur, quæ futurum Dei judicium cogitat, non illa quæ ad horam hominibus exhibetur aut figitur, non ut a delicto anima purgetur in æternum, sed ut interius a præsenti reatu molestiæ vita cito peritura liberetur : hinc christianis confitentibus atque deprecantibus, qui delicto illo fuerant implicati..... pœnitentiæ dolorem fructuosum esse credimus, eisque ad correctionem sufficere existimavimus, quod inest cordibus eorum fides, qua considerare possent quid de divino judicio formidare deberent.* His verbis docet S. Aug. dolorem ex prævia fide conceptum per considerationem et formidinem divini judicii, sufficere etiam proxime ad justificationem : nam dicit, quod *impetret veniam, purget admissum, animam purget in æternum, sufficiat ad correctionem :* atqui non sufficit sine Sacramento, uti certum est : ergo mens S. Aug. est, quod sufficiat cum Sacramento, ideoque dicit sufficere *confitentibus atque deprecantibus,* id est, petentibus absolvi, *quos pœnitet, qui rogant, qui pedes amplectuntur, etc. Probatur* 2. 846 Qui, quantum attinet ad actus prærequisitos, *est vere christianus,* ille est proxime dispositus ad fructuosum Baptismum : sed secundum S. Aug. qui credit et propter spem beatitudinis vel metum gehennæ fieri vult christianus, ille, quatum attinet ad actus prærequisitos, est vere christianus : ergo. *Prob. min.* nam S. Aug. l. de catechizandis rudib. c. 17. agens de aliquo *qui propter beatitudinem sempiternam..... vult fieri christianus, ut non eat in ignem æternum cum diabolo,* de illo subjungit, *vere christianus est..... qui etiam proficiendo perveniet ad talem animum, ut plus amet Dominum quam timeat gehennam :* ergo ex mente S. August. qui credit, et propter spem vel metum fieri vult christianus, quantum attinet ad actus prærequisitos, *est vere christianus.*

Resp. Le Drou *per* to *vere christianus est,* significari quod accedat ad fidem animo christiano, id est tali qui spem faciat eum a fide non defuturum. *Contra est,* nam priusquam possit facere spem non deficiendi a fide Christiana, debet supponi esse vere christianus, et hoc habet, secundum S. Aug. si credat, speret beatitudinem ac metuat ignem æternum. ergo.

Objic. 1. S. Aug. *l. de fide et operibus c.* 10. 847 docet actum charitatis prærequiri ante Baptismum, et ideo sæpe alibi dicit rudes catechizandos de necessitate actus charitatis. Similia habet sæpe alibi, ut fuse Le Drou *dist.* 2. *c.* 5. R. Ex omnibus plus colligi non potest, quam unumquemque hominem etiam non baptizatum teneri ex præcepto charitatis diligere Deum super omnia, in primis quamprimum eum sufficienter cognoscit ; deinde sæpius per vitam, præterea etiam in fine vitæ, ut pluribus explicatum est *l.* 2. *n.* 133 et 144. Denique S. Aug. sæpe commendat charitatem tanquam utilem ad omnia, sed nullibi asserit absolutam ejus ad Sacramenta necessitatem.

Objic. 2. Varia loca S. Aug. et PP. nam 1. 848 *lib. de vera et falsa pœn. c.* 9. ait : *Sine amore Dei nemo unquam invenit gratiam.* 2. *Ser.* 7. *de tempore : Pœnitentiam certam non facit nisi odium peccati et amor Dei.* 3. *De Civ. l.* 1. *c.* 27. *Nisi desistant a peccatis habendo charitatem, quæ non agit perperam, nisi eis prodesse potest.*

4. *Tr.* 9. *in Joannem, et l.* 2. *contra Crescon. c.* 12. *Charitas una si adsit, omnia illa recte fiunt : si autem desit illa, omnia frustra fiunt.* Similia sæpe habet. 5. Ubicumque agit de Pœnitentia, semper inculcat amorem justitiæ vel boni. 6. Clemens Alexandrinus dicit, *Absque charitate nihil gratum est Deo.* Similia passim habent etiam alii PP. R. ad 1. quod liber ille non sit S. Aug. uti expresse notatur ante cap. 1. nam c. 17. citat S. August. tanquam auctorem a se distinctum. Quicumque autem sit auctor, plus non vult quam ad recuperandam gratiam requiri aliquem amorem Dei, saltem concupiscentiæ, qui semper aderit, nam *spes sine amore esse non potest*, inquit S. Aug. Ench. *c.* 8. *Ad* 2. et 3. Istis locis agit de pœnitentia extra Sacramentum, quale habent etiam infideles, hinc subjungit illud de Davide, *Tibi soli peccavi*, quod utique factum est sine Sacramento. *Ad* 4. Tantum vult, si charitas habitualis desit, nihil posse fieri meritorium vitæ æternæ, nec obtineri posse salutem. *Ad* 5. Ripal. *De ente supern. tom.* 3. *d.* 22. *s.* 12. *a n.* 138. et pluribus *s.* 19. recte ostendit S. Aug. per amorem justitiæ vel boni, item per similia verba non semper intelligere amorem benevolentiæ vel amicitiæ erga Deum, sed aliquem amorem Dei, etiam concupiscentiæ, vel ex motivo cujuscumque virtutis : videri potest Francol. *de dolore l.* 2. *c.* 3. *ad* 6. Clemens loquitur de opere quo homo fiat amicabiliter gratus Deo : certum est enim est ex *l.* 2. *n.* 132. non omne opus Deo gratum debere esse ex charitate. Denique multa alia, quæ adversarii vel ex Scriptura vel ex SS.PP. colligunt pro commendatione charitatis, non sunt ad rem, cum non loquantur de Sacramento Pœnitentiæ.

Inst. S. Chrys. *Hom.* 4. *in* 2. *ad Cor.* ait: *Ingemisce, non quod pœnas daturus sis, nihil enim hoc est.* R. Exemplo Davidis incitat ad id quod perfectum est, et justificat etiam extra Sacramentum, non autem ad id quod simpliciter est necessarium cum Sacramento. Imo cum addat, *Ingemisce, nec unquam hoc facere intermitte,* patet non loqui de necessitate. Per to *nihil enim hoc est,* significat hoc esse parum et quasi nihil esse respectu Davidis. De cætero certum est talem attritionem esse aliquid, cum secundum Trid. sit honesta, supernaturalis, meritoria. Plura circa SS. PP. videri possunt apud Francol. supra.

849 *Qust.* 115. *Ubi doceat* S. Th. *quod attritio sufficiat cum Sacramento ?* R. His locis. § 1. *In* 4. *dist.* 6. *q.* 1. *art.* 3. *q* 1. *ad* 5. *ait, Ad hoc quod homo præparet se ad gratiam in Baptismo percipiendam, præexigitur fides sed non charitas, quia sufficit attritio præcedens, et si non sit contritio.* Quod autem est de præparatione ad Baptismum, fatentur adversarii idem esse de præparatione ad Pœnitentiam, ergo. *Respondet* Le Drou *diss.* 8. *c.* 6. *in fine,* S.Th. loqui de charitate habituali. *Contra est.* 1. Nimis manifestum est charitatem habitualem non esse præparationem ad gratiam, cum gratia præsupponatur, velut natura exigens habitum charitatis, et reliquarum virtutum : ergo non loquitur de habituali charitate, sed de actuali, quæ sola esse poterat præparatio. 2. Ex modo pariformiter loquendi S. Th. talis charitas non præexigitur, qualis fides præexigitur; sed præexigitur fides actualis : ergo non præexigitur charitas actualis. 3. Illam charitatem dicitur non præexigi, quæ alioqui esset contritio opposita attritioni : sed sola charitas actualis esset contritio opposita attritioni : ergo charitatem actualem dicit non præexigi.

§ 2. S. Th. *in* 4. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. *O.* 850 ait, *Quando aliquis accedit ad confessionem attritus, non plene contritus, si obicem non ponat in ipsa confessione et absolutione, sibi gratia et remissio peccatorum datur.* Idem dixerat *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 5. *quæstiunc.* 1. *O. Si præcedens dolor de peccatis non sufficiens ad contritionem fuisset.*

Resp. Per contritionem *non plenam* et per dolorem *non sufficientem ad contritionem* intelligi dolorem, qui saltem partialiter ex motivo charitatis procedat, sed imperfectum. *Contra est,* nam S. T. *in suppl. q.* 1. *art.* 1. agens de contritione in communi ait, *actus contritionis est actus virtutis, et est pars Pœnitentiæ Sacramenti :* talem autem contritionem describit cum S. Isidoro, quod sit *humilitas mentis cum lacrymis, veniens de recordatione peccati, et timore judicii :* item cum S. Greg. *Humilitas spiritus annihilans peccatum inter spem et metum.* Et addit, *Nec solum ponit causam principalem, quæ est timor, sed etiam causam, quæ est spes, sine qua timor desperationem facere possit.* Ex quibus manifestum est, quod talem attritionem admittat esse partem Sacramenti Pœnitentiæ, quæ tantum pertineat ad spem et metum. *Ibid. art.* 3. docet talem attritionem fieri non posse contritionem, *quia attritionis principium est timor servilis, contritionis autem timor filialis :* certum autem est ex S. Th. quem retuli *num.* 720. quod *timor servilis charitatem in sui ratione non in-*

cludat : ergo iterum manifestum est ex mente S. Thom. quod attritio, quæ potest esse pars Sacramenti Pœnitentiæ, non necessario, nequidem partialiter, procedat ex motivo charitatis.

851 *Objic.* 1. S. Th. *in 4. d. 14. q. 1. art. 2. qu. 1. ad 4.* ait : *Pœnitentia timore servili concipitur, qui pœnam respicit, nec oportet quod timor et pœnitentia sint simul, quia timor servilis non est causa esse ipsius pœnitentiæ sed generationis ejus; sicuti etiam sumptio medicinæ est causa sanitatis, non tamen sunt simul.* R. Tantum dicit non esse opus, ut timor et pœnitentia sint simul, potest enim desinere timor, et manere contritio post timorem causata, hinc dicit timorem non esse causam *esse ejus,* id est, non necessario actu influere in pœnitentiam seu contritionem; attamen non negat timorem stare posse cum pœnitentia, uti stare potest sanitas cum continuatione medicinæ.

852 *Objic.* 2. S. Th. 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *quæstiunc.* 1. ait, *Confessio non valet sine charitate.* Et alias sæpe ante Pœnitentiam vel justificationem requirit motum charitatis. R. ibi agere de confessione ut meritoria, sic enim habet : *Confessio est actus virtutis et pars Sacramenti, secundum autem quod est actus virtutis, est meritorius proprie, et sic confessio non valet sine charitate, quæ est principium merendi.* Ex quibus verbis patet eum loqui de confessione, prout est secundum se de condigno meritoria gratiæ, sic autem significari debet per gratiam vel per habitum charitatis.

853 *Objic.* 3. S. Th. 3. *p. q.* 84. *art.* 10. *O.* ait, *Cum ad veram pœnitentiam charitas requiratur, sine qua non delentur peccata.* R. Tantum vult, quod ubi est vera pœnitentia, necesse sit causari habitum charitatis sive gratiæ, per quam remittantur peccata; docet autem habitum illum et gratiam posse amitti, et ideo posse iterari Sacramentum Pœnitentiæ, quod negabant hæretici contra quos ibi agit, nam subdit, *credebant, quod charitas semel habita non possit amitti, et per consequens pœnitentia, si sit vera, nunquam per peccatam tollatur.*

Inst. S. Th. *ibid. art.* 3. *O.* dicit displicentiam peccati, *quia est contra Deum super omnia dilectum,* requiri *ad rationem vere pœnitentiæ.* Et *art.* 6. *ad* 2. dicit remissionem culpæ esse effectum pœnitentiæ, *sed principalius fidei et charitatis.* R. In his locis agit de pœnitentia prout est virtus sine Sacramento justificans, et ideo *q.* 85. *art.* 5. *O.* dicit, *Pœnitentia prout est virtus, includit motum charitatis, quo alicui peccatum displicet, secundum seipsum et non jam propter supplicia.* Et *q.* 86. *art.* 2. *O.* ait, *Impossibile est peccatum actuale mortale sine pœnitentia remitti, loquendo de pœnitentia, quæ est virtus.* Et *art.* 3. *O.* dicit ad rationem veræ Pœnitentiæ requiri, ut displiceat peccatum, *quia est contra Deum super omnia dilectum :* quæ omnia dicta sunt de pœnitentia, prout est virtus justificans extra Sacramentum, uti patet ex conclusione articuli, quæ sic habet, *Fieri non potest, ut per virtutem pœnitentiæ peccatum unum remittatur sine altero.* Postmodum autem *q.* 90. prius incipit ex professo agere de Sacramento Pœnitentiæ.

Objic. 4. *Ad justificationem impii requiritur* 854 *motus mentis, quo convertitur ad Deum*, S. Th. 1. 2. *q.* 113. *art.* 4. *O.* atqui *mens nostra debite ad Deum converti non potest sine charitate,* 4. contra Gentes c. 72. ergo. R. Requiritur motus mentis, quo convertitur ad Deum saltem imperfecte per dilectionem concupiscentiæ, quia velit sibi Deum. Isto autem loco contra Gentes loquitur S. Th. de conversione perfecta justificante sine Sacramento : nam Ferrariensis, cum cujus commentariis editi sunt libri contra Gentes, sic habet in eum locum : *Animadvertendum est, cum dicitur mentem debite ad Deum converti non posse sine charitate, quod ideo additum est, debite, ut excludatur imperfecta conversio : potest enim aliquis imperfecte converti ad Deum sine charitate, sed perfecta conversio, quæ sufficiat ad deletionem culpæ sine charitate esse non potest.* Certum est autem ad Sacramentum Pœnitentiæ non requiri perfectam conversionem : ergo similiter certum est sufficere conversionem sine charitate.

Inst. 1. Omne mortale est aversio a Deo ut summe bono, nam *quilibet actus peccati mortalis contrariatur charitati secundum propriam rationem, quæ consistit in hoc, quod Deus diligatur super omnia*, S. Th. 2. 2. *q.* 24. *art.* 12. *O.* ergo actus veræ pœnitentiæ debet esse conversio ad Deum ut summe bonum, quia debet esse conversio ad hoc, a quo fuit aversio. Resp. Ergo actus veræ pœnitentiæ se solo justificans debet esse conversio ad Deum ut summe bonum, c. justificans simul per Sacramentum, n. nam supposita conversione ad Deum ut nobis bonum, tum Sacramentum ex institutione et meritis Christi operatur, quod conversio illa ex se sola operari non potest.

Inst. 2. *Ad eamdem virtutem pertinet prosequi unum oppositorum et refugere aliud, et ideo sicut ad charitatem pertinet diligere Deum, ita etiam detestari peccata, per quæ anima separatur a Deo,*

S. Th. 1. 2. *q.* 113. *art.* 5. *ad* 1. R. Inde tantum sequitur, quod charitas possit elicere detestationem peccati, quod nemo negat; sed negamus posse solam charitatem, nam etiam potest spes et timor. Plura videri possunt apud Francol. *de dolore l.* 1. *c.* 5.

855 *Quæst.* 116. — *An verum sit, quod ex Auctoribus et Theologis plurimi doceant attritionem sufficere cum Sacramento, oppositum autem teneant respective pauci?* R. affirmative, nam § 1. Pinthereau *de Attrit. sufficientia* a p. 8. adductis locis et verbis refert 100. Auctores gravissimos, qui ab anno Christi 1200. sententiam nostram tenuerunt, inter quos sunt Guillelmus Parisiensis, Dionysius et Ludolphus Carthusianus, Gerson, Tostatus, Turrecremata, Dur. Cap. Gabr. Adrian. Ferrar. Eckius, Sa, Vincentius Ferrerius, Bernard. Senensis, Antonius, Thomas a Villanova. Deinde a pag. 93. adducit Theologos 19. qui Trid. interfuerunt et nobiscum tenent. Le Dent *de attrit. a n.* 158. refert Auctores qui ante Trid. idem tenuerunt, et a n. 231. multos ex Academia Lovaniensi, Auctores autem qui idem tenuerunt post Trident. affert in R. ad Xenium Theologicum *c.* 5. *a num.* 164. Sed quoad Auctores post Trid. studiosissime eos examinavit Gormaz *p.* 1. *post. n.* 446. ubi ordine alphabetico adductis nominibus locis et verbis fideliter refert plures quam 160. qui clarissime nobiscum tenent, inter quos sunt duo Papæ, septem Cardinales, sex Episcopi, speciatim S. Carolus Borromæus, sex Concilia particularia in variis Diœcesibus habita, sex diversi catechismi publica auctoritate editi ad informationem parochorum et populi. Accedunt Decretum Gratiani, Inquisitio una generalis Hispanica, definitio facultatis Parisiensis. Reliqui sunt gravissimi Theologi ex omni natione, statu et ordine. Accedit Volpiliere *t.* 4. *c.* 2. anno 1498. Parisiis editus : Item Cardin. Brancatus *de Laurea in* 4. *tom.* 2. *d.* 9. *n.* 89. *et d.* 14. *art.* 8. *a n.* 232. ita ut Spor. *n.* 271. merito dicat esse sententiam Auctorum fere omnium : Platel. n. 654. plerorumque omnium post Tridentinum, Puteanus et Becanus vocent communem omnium. Sequuntur Thomistæ fere omnes cum Gonet *d.* 7. *art.* 3. et Godoi. *de Deo d.* 2. § 7. *n.* 125. Scotus, et S. Bonav. et plerique Scotistæ cum Bosco *d.* 6. *sect.* 3. *concl.* 4. Et ideo etiam Alex. VII. in Decreto, quod referam *n.* 875. dicit sententiam nostram videri communiorem inter Scholasticos. *Resp.* Fervacq. quamvis mille Auctores sint pro aliqua sententia, non ideo fieri ut Sacramentum valeat sine eo quod Christus ad Sacramentum requisivit, ideoque frustra a nobis congeri tot nomina. *Contra est*, quia ex judicio tot sanctorum et sapientissimorum Virorum prudenter et moraliter certo præsumimus Christum tale quid non requisivisse : non enim est credibile passurum fuisse ut hi omnes et totus pene orbis errasset circa negotium salutis : sicuti quia omnes fere docent ad valorem absolutionis non prærequiri expletionem pœnitentiæ, prudenter judicamus id esse moraliter certum : neque ullus prudens negare potest, quin in illis quæ a Dei voluntate pendent, uti ab ea pendet, sitne attritio sufficiens an e contra contritio requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ, plurimum sit tribuendum communi judicio fere omnium, nam *integrum judicium quod plurimorum sententiis confirmatur*, Can. *Extra conscientiam*, dist. 64. et cap. *Prudentiam* 21. de Off. Jud. deleg. *Per ampliores homines perfectissima veritas revelatur : l.* 32. *C.* de Fidei Comm. *Facilius namque invenitur quod a pluribus senioribus quæritur.* Can. *De quibus dist.* 20.

§ 2. Pauci sunt respective, qui sententiam 856
oppositam tenent, nempe unus vel alter cum Palav. *in Hist. l.* 12. *c.* 10. *a n.* 25. Accesserunt Bajus, Jansenius, et Jansenistæ, sed parum ponderis habent, quia nimium extollunt necessitatem charitatis, uti constat ex dictis l. 2. n. 132. Accesserunt Lupus, Farvacq. Lovanienses aliqui : ex Thomistis pauci, ex Scotistis Hiquæus et J. Pontius apud Bosco supra. Recenter Le Drou, Henr. a S. Ignatio et quidam alii : hi autem respective ad citatos § 1. sunt pauci : ergo.

Objic. Morinus, Lupus, Farvacq. Juen. 857
testantur neminem ante 15. sæculum docuisse pro attritione, et Canum fuisse primum cum quodam Henrico Salmanticensi. E contra multos contra attritionem docuisse ante Trid. testatur Aversa *q.* 11. *s.* 4. Et quosdam in Trid. ita sensisse, videtur certum. R. Pro redarguenda falsitate Morini provoco ad fidem aliorum Auctorum, qui oppositum testantur; mihi sufficit S. Aug. quem valde probabiliter, et S. Th. quem existimo certo stare pro attritione, ut ostendit *a n.* 845. et 849. alios plures adducit Franc. *de dolore l.* 1. *c.* 5. *a n.* 27. *et l.* 3. *c.* 2. *et seqq.* Nec operæ pretium est his immorari. Admitto autem ante Trid. aliquos requisivisse dilectionem perfectam; sed quia omnes fere post. Trid. maximo consensu arripuerunt sententiam nostram, manifeste infero illos per Trid. ad hoc esse adductos, adeoque hunc fuisse sensum Trid. Deinde PP. Trid. uno

forte vel altero excepto, tantum contendebant requiri aliqualem dilectionem, quam etiam nos requirimus : ergo illi non sunt contra nos [1].

Inst. Palav. adducit contra attritionem etiam Henriq. Valent. Carolus ab Assumptione in libello de contrit. edito sub nomine Germani Philalethis refert contra attritionem facile centum Auctores. Le Drou *diss.* 4. *c.* 4. § 4. multos etiam adducit pro sua sententia. R. Herinq. *l.* 4. *de Sacr. c.* 26. aperte tenet pro attritione, et Val. clarissime de pœn. d. 7. q. 8. p. 4. a § *Animadvertendum ;* ergo Palav. male citat illos pro se. Platell. *n.* 652. recte ostendit Carolum ab Assumptione illudere lectori, nam nec annotat locum vel verba eorum quos citat, et falso citat aliquos, nominatim Silv. qui sententiam pro contritione, quam prius docuerat, revocavit. Et citat multos tantum concionatores, quorum plerorumque verba, si inspiciantur, aliquam tantum dilectionem requirunt, qualis est, Si Deum amen mihi, quod fit per dolorem ex spe et metu, fugimus enim infernum, ut in Cœlo assequamur Deum ; nec plus volunt plerique ex illis quos adducit Le Drou, nam quod Sonnius, Tapper. P. Soto, Vega, Jansenius Gandavensis, aliique qui Trid. interfuerunt non sint contra nos, recte ostendit Francol. *supra a c.* 6. § 10. *et l.* 2. *c.* 6. § 1. Imo nec Navarr. aut Vivald. esse contrarium, conatur ostendere l. 1. c. 7. § 2. Et dato aliquos tenuisse oppositum, ostendam n. 874. non elidi certitudinem practicam alicujus sententiæ, quamvis quidam pauci contradicant.

858 *Quæst.* 117. — *Quomodo ex praxi, et sensu communi Ecclesiæ ac fidelium, probetur quod attritio sufficiat cum Sacramento ?* R. Hoc modo. § 1. Non est credibile, quod Spiritus Sanctus, qui regit Ecclesiam, permissurus fuisset praxim sententiæ nostræ, si falsa esset, cum damno tot animarum prævalere, maxime cum sententia nostra toties fuerit a Rigoristis S. Sedi exhibita, cum potentissimis instantiis ut damnaretur ; et tamen Pontifices nunquam reprobarunt, speciatim Alex. VII. et Innoc. XI. alioqui prompti ad damnandas propositiones periculosas, et studiosissimi pro rescindendis noxiis laxitatibus, graviter prohibuerunt ulla censura notari sententiam nostram, permiseruntque ipsis suis temporibus publice doceri etiam Romæ ; imo Alex. VIII. ut ostenderet ad pœnitentiam non requiri amorem, quem voluerunt Rigoristæ, inussit notam libro Episcopi Castoriensis, qui dicitur, *Amor pœnitens,* uti refert Gorm. *nu.* 345. fatenturque adversarii per hujus Pontificis decreta convelli suam doctrinam.

§ 2. Si sententia nostra esset falsa, Ponti- 859
fices et Card. Conc. Trid. interpretes cum sciant nos præcipue niti Trid. declararent oppositum pro officio suo, et cavendo damno animarum ; sed non declarant, sed etiamnum permittunt ubique doceri publice, et speciatim Romæ in celeberrimis seminariis, uti habet certa relatio cum testimoniis authenticis impressa typis sub ann. 1690. cujus exemplar habeo, nominatim in Urbano Collegio de propaganda fide, in Collegio S. Pancratii, in Collegio S. Th. apud Minervam, in Collegio Clericorum Regularium ministrantium infirmis, et aliis quæ ab Ecclesiasticis vel aliis Religiosis reguntur ; taceo illa omnia in quibus docent Professores e Societate nostra.

§ 3. Accedit communis sensus fidelium in 860
tota Ecclesia, qui si dolorem habeant ex spe cœli vel metu inferni, aut saltem ex motivo turpitudinis peccati prout oppositi legi æternæ Dei, confitentur et absolutionem petunt sine scrupulo, eamque dant pariter Confessarii pene omnes ; velle autem eos omnes damnare sacrilegii, uti damnari deberent, cum adversarii, hic præsertim in materia facti, non admittant ignorantiam inculpabilem, hoc esset exoticum et temerarium : ergo.

[1] Scite observant Patres Trivultiani in Ephemeridis an. 1703. *art.* 155. *pag.* 1618. Morini opus posthumum esse, imperfectum, neque ab auctore recognitum. Certe ex eo quod Alexander Alensis, aliique veteres docuerint, attritionis principium esse gratiam *gratis datam,* contritionis vero gratiam *gratum facientem,* infert ille, existimasse antiquos Theologos attritionem neque peccatum neque affectum peccati excludere. Verum si Morino otium fuisset operis sui retractandi, profecto collectionem hanc suam delevisset, oppositum enim ex Scholasticorum, quos citat, doctrina potius arguitur ; si enim ex gratia *gratum faciente* seu justificante contritio oritur, quum gratiam illam necesse sit conferri antea quam ex illa contritio velut effectus proficiscatur, sequitur, in eorum systemate peccatorem justificatum esse antequam contritionem habeat, dumque solam habet attritionem. Manifestum porro est, non in ea fuisse illos sententia peccatorem justificari, dum affectum peccati servat. Persuasum igitur illis fuit, peccatorem ab affectu peccati cessare antequam contritus sit, dumque solam habet attritionem. Quamobrem Morinus ex eorum doctrina perperam ducit, attritionem non solum non excludere peccatum, sed ne ipsum quidem peccati affectum. Hæc Trivultiani. Disce igitur Morini catalogo non nimium esse fidendum.

861 *Quæst.* 118. — *Quibus rationibus probetur quod attritio sufficiat cum Sacramento.* R. Sequentibus. § 1. Nihil obstat, quominus attritio sufficiat, nam est actus honestus supernaturalis, tendens in Deum velut finem ultimum a peccatore assequendum, efficaciter excludens omnem voluntatem peccandi, uti constat ex dictis hactenus. Nec ullum est argumentum in oppositum, cui plane non satisfiat, ut partim est ostensum, partim ostendetur a *n.* 864: ergo.

862 § 2. Si attritio non sufficiat, plerique homines, præsertim rudes et ingenio tardiores, vix umquam habebunt dolorem sufficientem pro Sacramento, pauci enim assurgunt ad dolendum de peccato, quia Deo summe bono malum est, uti testari poterunt Confessarii de pœnitentibus suis.

863 § 3. Secundum adversarios, in dolore debebit adesse amor Dei absolute prædominans, sive intensior omni alio amore actuali cordis; sed talis amor Dei erit rarus, et sæpe erit impossibilis : nam sæpe fit ut quis, etiam non libere sed plane necessario propter motiva magis sensibilia, nec inhonesta, intensius doleat, v. g. de morte Patris sibi charissimi quam de peccato, aut ut intensiore affectu actuali amet unicam prolem suam quam Deum, cujus bonitatem hic et hunc non ita sensibiliter potest cognoscere; talis autem homo, quamvis secundum partem superiorem voluntatis Deum appretiet super omnia, tamen occasione partis inferioris ejusdem voluntatis magis sensibiliter tractæ habere non poterit amorem intensiorem Dei absolute prædominantem, ideoque non poterit pœnitere nec salvari, quod durissimum est dicere : ergo.

864 *Quæst.* 119. — *An argumenta Adversariorum contra sufficientiam attritionis ita solvi possint, ut plene satisfiat?* R. Posse, nam præter hactenus soluta, non invenio nisi sequentia.

Objic. 1. In Epist. 1. Jo. *c.* 3. *v.* 14. dicitur, *Qui non diligit, manet in morte*, 1. ad Corinth. 13. *Si charitatem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.* Similiter loquuntur SS. PP. apud Le Drou *d.* 3. *c.* 1. *R. ad* 1. S. Joan. ibi agere de dilectione fraterna, quam nemo dicit esse partem Sacramenti Pœnitentiæ. Quod si loqueretur etiam de dilectione Dei, sensus esset: qui non implet præceptum charitatis, quando obligat, manet in morte, nec salvabitur; negamus autem obligare ratione Sacramenti Pœnitentiæ. Et similiter dicit Christus : *Qui habet mandata mea et servat ea, ille est, qui diligit me;* non debere autem omnia mandata servari ex motivo charitatis, certum est ex dictis *l.* 1. *n.* 691. *et l.* 2. *n.* 132. *Ad* 2. Apostolus loquitur de charitate, abstrahendo ab habituali et actuali, nam multa quæ ibi dicit conveniunt habituali, multa actuali. Itaque tantum vult ad salutem requiri finaliter habitum charitatis, actum autem quandoque per vitam, nempe quando præcipitur; de cætero nullibi ibi sermonem habet de Sacramento Pœnitentiæ : ergo multo minus ad illud requirit actum charitatis. Alia loca Scripturæ vel Patrum, quæ pro justificatione requirunt charitatem, loquuntur de justificatione extra Sacramentum, quod maxime dicendum est de illis quæ afferuntur ex antiquo testamento, cum ibi non fuerit Sacramentum Pœnitentiæ, lex autem naturalis tum exigebat contritionem, non ex necessitate absoluta; sed quia Deus tum non instituerat illud medium justificationis, quale nunc longe facilius habemus per Sacramentum.

Objic. 2. Lex antiqua erat timoris, lex autem nova est amoris, ideoque S. Th. 1. 2. *q.* 107. *art.* 1. *O.* vocat legem charitatis : ergo ad Sacramentum novæ legis requiritur amor ex charitate. R. 1. Si argumentum valet, ergo in lege nova nullus actus est bonus, qui non est ex charitate : quod secundum dicta *l.* 2. *n.* 132. certo falsum est. R. 2. n. cons. Lex antiqua erat timoris, quia Deus externis terroribus urgebat observationem illius. Lex nova est amoris, quia per incarnationem Verbi exhibuit nobis maximum amorem, seque magis placabilem et veluti familiarem reddit per Sacramenta, præsertim Eucharistiæ, ideoque conveniens est ut nos reciproce moveamur amore ad observationem mandatorum ipsius; sed non ideo obligamur servare ea motivo charitatis, uti certum est ex dictis ibidem *l.* 2. *num.* 132. 865

Inst. 1. Sacramentum novæ legis non potest suscipi nisi ab eo qui pertinet ad novum testamentum; sed qui agunt et aguntur timore pœnæ seclusa Dei dilectione, non pertinent ad novum testamentum, sed ad vetus, uti colligitur ex c. 8. v. 15. ad Roman. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum :* ergo. Ita Marchesius *q.* 10. *arg.* 4. R. n. min. nam *per fidem Christi pertinet homo ad novum testamentum.* S. Th. 1. 2. *q.* 106. *art.* 1. *ad* 3.

Inst. 2. Christus Matth. 5. v. 17. dicit, *Non veni solvere legem sed adimplere :* ergo pro justificatione manet eadem obligatio amoris Dei. R. 1. Ergo sicuti in antiqua lege requirebatur

amor perfectus, ita requiretur in nova. Resp. 2. ergo pro justificatione manet obligatio amoris Dei, si non suscipiatur Sacramentum, c. si hoc suscipiatur, n. Et hoc est privilegium novæ gratiæ, quam addidit Christus, ut etiam sine amore possit vi Sacramenti obtineri justificatio.

866 *Objic.* 3. Pœnitentia debet esse tristitia *secundum Deum*, uti colligitur ex 2. ad Corinth. 7. sed attritio non est tristitia *secundum Deum*, sed secundum seipsum; attritus enim non dolet de peccato quia est malum Deo, sed quia est sibi attrito malum : ergo. R. n. min. quia quamvis attritio sit de malo attriti, tamen simul est tristitia *secundum Deum*, in quantum elicitur ex fide in Deum, ex spe et amore concupiscentiæ erga Deum.

Inst. S. Th. *lect.* 3. in eum locum Apostoli dicit ex *amore, quo diligitur Deus, causari tristitiam, quæ est secundum Deum.* R. Non dicit semper causari ex amore perfecto, sed saltem imperfecto, qualis est amor concupiscentiæ, et ideo amorem illum, qui tristitiam *secundum Deum* causat, opponit amori sæculi, cui etiam opponitur amor concupiscentiæ, quo ferimur erga Deum in beata æternitate possidendum.

867 *Objic.* 4. Ut dolor valeat, peccatum debet in se, et secundum se displicere voluntati; sed per dolorem ex metu non displicet peccatum in se et secundum se : ergo. *Prob. min.* Peccatum displicet propter pœnam, ergo non in se et secundum se. R. n. min. *Ad Prob.* n. c. nam si doleam de peccato propter bonitatem Dei offensi, secundum omnes, peccatum displicet in se et secundum se, quia nempe peccatum in se et secundum se opponitur bonitati Dei : ergo similiter si doleam de peccato propter pœnam, peccatum in se secundum se displicet, quia displicet secundum intrinsecam malitiam suam, per quam est inductivum talis pœnæ.

868 *Objic.* 5. Dolor ad Sacramentum requisitus debet esse detestatio peccati prout est offensa Dei : ergo prout peccatum est malum Deo. Et ideo S. Th. 3. *p. q.* 86. *art.* 3. *O.* dicit ad veram pœnitentiam pertinere deserere peccatum, in quantum est contra Deum. R. Debet esse detestatio peccati prout est offensa Dei ut summe boni, n. ut præmiatoris, ut punitoris, aut ut primæ regulæ omnis honesti, c. ant. et n. cons. Et ex hoc patet ad S. Th. nam ad pœnitentiam sufficit deserere peccatum, in quantum est contra Deum ut præmiatorem, punitorem vel regulam honesti. Et quod detestari peccatum *tanquam Dei offensam* non sit actus elicitus a sola charitate, docet expresse S. Th. *q.* 85. *art.* 2. *O.* ubi dicit pœnitentiam esse specialem virtutem, adeoque ratione motivi distinctam a charitate, quia intendit destructionem peccati, *in quantum est Dei offensa.*

Objic. 6. Malitiam peccati consistit in hoc, 869
quod homo creaturam amet præ Deo : ergo dispositio ad remissionem peccati debet esse talis, ut homo Deum amet præ omni creatura. *Conf.* nam peccator habet creaturam pro fine *cui :* ergo ut convertatur, debet iterum habere Deum pro fine *cui :* ergo amare Deum propter Deum ipsum. R. Ergo dispositio ad remissionem peccati debet esse talis, ut amet Deum præ omni creatura, amore amicitiæ, n. concupiscentiæ, *c.* sic autem amor per attritionem ex spe possidendi Deum, ideoque amor concupiscentiæ secundum dicta n. 827. in R. 3. est hoc sensu super omnia, quod vi illius homo sit paratus potius negligere omnia bona, et pati omnia mala, quam Deum pro æternitate non habere vel iterum perdere per peccatum. *Ad Conf.* dist. cons. Ergo ut convertatur perfecte et sufficienter pro justificatione sine Sacramento, debet iterum habere Deum pro fine *cui*, c. ut convertatur imperfecte attamen sufficienter pro justificatione in Sacramento, n. Deus enim hoc non requisivit, sed propter infinita Christi merita nobis applicanda per Sacramentum, voluit hoc fieri per illud ipsum Sacramentum, quod non fiebat ex vi solius actus quem habet pœnitens.

Inst. 1. Qui per peccatum convertitur a Deo ad creaturam, ille creaturam præfert Deo : ergo qui per pœnitentiam convertitur a creaturis ad Deum, ille Deum præfert omnibus creaturis : atqui attritus non præfert Deum sibi ipsi, sed hoc fit per solam charitatem : ergo attritus vere non convertitur ad Deum. R. Peccans, creaturam in se non præfert Deo in se, scit enim semper Deum esse infinite digniorem omni creatura; sed fruitionem creaturæ præfert fruitioni Dei. Et similiter qui per attritionem convertitur a creaturis ad Deum, ille fruitionem Dei, quem vult ut finem ultimum, præfert fruitioni omnis creaturæ, hoc autem fit sine charitate.

Inst. 2. Qui sibi amat divitias, plus amat se quam divitias : ergo qui sibi amat Deum, plus amat se quam Deum, hoc autem est inordinatum. R. n. cons. qui sibi amat divitias vult illas ut purum medium suæ felicitatis, e contra qui sibi amat Deum vult Deum ut suum finem ultimum, quo felix sit : ergo non excluditur,

quin plus amet Deum quam se saltem per alium actum concomitantem.

Inst. 3. Attritio ex amore concupiscentiæ habet peccatorem pro fine *cui* : ergo non convertit peccatorem ad Deum, sed ad seipsum. R. Ergo non convertit peccatorem ad Deum, perfecte, c. imperfecte, n. hoc ipsum enim quod respiciat Deum, et avertat peccatorem a peccato, quod peccatum avertebat a Deo jam iterum convertit peccatorem ad Deum. Et ratio a priori est quia quamvis amor concupiscentiæ convertat nos ad nos ipsos tanquam ad finem proximum *cui*, tamen non sistimus in nobis tanquam in fine ultimo, sed manemus vel habitu, vel per alium actum, saltem suo tempore ordinamur ad Deum tanquam finem ultimum *cui*, in quem nunc ille amor concupiscentiæ tendit tanquam in finem qui non excludendo alteram relationem ad Deum tanquam ultimum finem, *cui* quamvis ipse de facto ita non referat : hoc autem sufficit, quia sicuti per peccatum ita convertimur ad creaturam, ut ex amore creaturæ velimus facere aliquid, quo privamur Deo, sic per attritionem ex amore concupiscentiæ ita amamus honestatem aliquam creatam, v. g. quæ relucet in desiderio assequendæ beatitudinis vel declinandæ gehennæ, ut detestemur peccatum, quo privati sumus Deo, velimusque numquam amplius facere aliquid quo privemur Deo : ergo sufficienter convertimur ad Deum.

870 *Inst.* 4. Timor non convertit ad illum qui timetur, sed potius facit ut fugiatur, eo quod timeantur pœnæ ab illo. R. Timor sine amore concupiscentiæ, et sine proposito servandi omnia præcepta illius qui timetur, non convertit ad illum, transeat; timor habens adjunctum amorem concupiscentiæ, et propositum servandi omnia illius præcepta, adeoque et illum suo tempore amandi super omnia, ille non convertit ad eum qui timetur, n. talis autem timor est nostra attritio.

Inst. 5. Aristoteles 2. Rhetor. c. 4. ait, *Nemo eum quem metuit amat.* R. Nemo eum quem cum inhonesta servilitate metuit amat, c. quem sine honesta servilitate metuit, attamen serviliter, subdistinguo; non amat amore perfecto amicitiæ, de qua ibi agit Aristoteles, c. numquam amat amore concupiscentiæ, n. et experientia docet oppositum, nam honesti servi et timento et amant dominos, quos etiam offendere nolunt.

871 *Objic.* 7. Si rebellis petens veniam a Rege diceret, *Doleo de rebellione, non gratia tui, sed propter me, ne me punias*, interim pergeret non habere benevolentiam erga Regem suum, dignus non esset ut ad ejus amicitiam admitteretur : ergo nec peccator per solam attritionem se convertens ad Deum. R. 1. Dato ant. n. cons. nam talis rebellis sic loquens præ se ferret contemptum personæ regiæ, non introspicientis cor illius, quod non est de attrito respectu Dei. Quod si supponas abesse hunc contemptum, et actum istius rebellis esse honestum, eumdemque rebellem in corde dolere de offenso Rege, demisse petere cum sibi reconciliari, paratum esse imposterum et servire in omnibus, ac etiam velle, quando tenebitur, amare perfecto amore amicitiæ; quæ omnia sunt in attrito respectu Dei offensi. R. 2. Talis rebellis non esset dignus, ex vi talis actus, ut admitteretur ad amicitiam Regis, c. non esset dignus ex vi illius actus tamquam dispositionis, qua posita Rex promisisset veniam propter alicujus alterius merita vel intercessionem, v. g. alterius Regis, neg. Jam vero Deus promisit, quod posita attritione cum Sacramento vellet dare veniam, non ex vi vel merito attritionis secundum se, sed ex vi attritionis cum Sacramento, cui infinita Christi merita privilegium illud impetrarunt.

Objic. 8. Habitus fidei et spei non recuperantur a peccatore, nisi prævio actu fidei et spei : ergo nec habitus charitatis, nisi prævio actu charitatis. Hoc argumentum vocat Palav. validissimum. R. 1. Si argumentum valet, ergo etiam habitus, v. g. temperantiæ, et reliquarum virtutum non recuperantur a peccatore, nisi prævio actu temperantiæ et reliquarum virtutum, quod aperte falsum est : ergo argumentum illud non est validissimum, sed prorsus nullum. R. 2. n. cons. Actus fidei et spei prærequiruntur ante Sacramentum Pœnitentiæ, non quia per Sacramentum recuperari debent isti habitus, sed quia actus illarum virtutum sunt specialiter necessarii ad dolorem supernaturalem, uti dictum est *l.* 2. *a n.* 15. qualiter necessarius non est actus charitatis, sine qua dari possunt actus supernaturales aliarum virtutum. 872

Objic. 9. Dolor ad Sacramentum requisitus debet esse actus virtutis : sed dolor ex timore non est actus virtutis, quia timor non est virtus, sed tantum numeratur inter dona Spiritus Sancti : ergo. R. n. min. sicuti enim fortitudo, pietas, sunt dona Spiritus Sancti, in quantum faciunt prompte sequi inspirationes divinas, in quantum autem faciunt sequi imperium rationis; sic sunt virtutes, ut habet S.

Th. 1. 2. *q.* 68. *art.* 1. *O.* ita etiam timor Domini est non tantum donum Spiritus Sancti, secundum dicta *nu.* 820. sed etiam virtus potens habere actus efficaces excludentes omnem voluntatem peccandi.

873 *Quæst.* 120. — *An sententia tenens attritionem sufficere cum Sacramento, sit pratice certa?* R. § 1. Negat Le Drou *d.* 4. *c.* 4. sed plurimi affirmant, nam Amicus *d.* 12. *n.* 12. et Esparsa *q.* 89. *art.* 8. vocant indubitatam; Arsdek *tom.* 2. *p.* 2. *tr.* 1. *c.* 3. *q.* 21. dicit videri ita securam, ut amplius de ea prudenter dubitari non possit. Tann. *d.* 6. *n.* 68. Con. *de Sacram. q.* 62. *n.* 33. vocant satis certam. Præpos. Prado, Salas, Viva hoc anno 1711. Francofurti recusus, in q. prodroma n. 20. moraliter certam. Suar. Less. Rayn. Fernand. Diana, Martinon, Perez, Mendoz. *d.* 4. *q.* 2. *p.* 1. Castr. *t.* 23. *p.* 7. *n.* 1. Dicast. *d.* 6. *n.* 145. Ills. *n.* 32. absolute certam; Card. de Lugo *d.* 5. *n.* 137. Spor. Bosco, communem et certam; Filliuc. Oropega, Herincx *d.* 2. *n.* 41. Francol. *de discipl. pœn. l.* 3. *c.* 6. § 5. certam in praxi; Fr. Lugo, Bonet. Mald. Le Dent tutam in praxi; Aversa *q.* 11. *s.* 4. tutam post. Trid. Gorm. a n. 448. practice et indubie certam; Estrix et Cardenas certam et omnino tutam; Leander. *a SS. Sacram.* Paulus de Palatio, Seraphinus a Conceptione vocant certissimam; Bonæsp. et Arriaga *d.* 17. *n.* 25. dicunt videri sibi esse fere de fide; Moya *d.* 5. *q.* 1. *n.* 3. dicit esse veritatem inter fidei dogmata numerandam, et n. 10. addit hoc certa fide esse tenendum. Stoz. l. 1. p. 2. n. 39. vocat ex fide catholica certam. Medin. Ledesm. Bellarm. Reques. Fagund. Abellv. G. Sanch. Pasq. et alii cum Moya n. 1. dicunt determinatam in Trid. Paulus de Palatio vocat certissimam, et definitam a Trident. Binsfeldius, probatam a Conc. Trid. sententiam; Silvester de Prieras, doctrinam Sanctorum, et maxime S. Th. Gabriel a S. Vincentio et Meratius *d.* 10. *s.* 1. communem Catholicorum sensum; Canus et Petrus a S. Joseph, communem Ecclesiæ sensum. Henriq. Rhod. et alii dicunt hoc tempore non posse sine temeritate vel errore negari. Bonæspei *d.* 5. *n.* 4. postquam vocavit fere certam certitudine fidei, addit se Romæ an. 1654. in Capitulo generali cum approbatione Magistri Palatii inter alias theses summo Pontifici delicatas defendisse etiam hanc, *Contritionem vero omnem quæ non sit ex motivo charitatis, inutilem esse ad absolutionem sacramentalem, prope hæreticum putamus.* Atque ideo opinionem quæ contritionem perfectam requirit, dicit Amicus non posse sine nota defendi. Suar. Less. Dicast. Lugo, Sporer aliique communissime vocant absolute improbabilem. Viva dicit esse umbratilis probabilitatis, Caram. *in Theol. fundam. n.* 1293. tantum tenuiter probabilem, Stoz. *n.* 34. nullo modo probabilem, Præpos. nequidem tenuiter probabilem, Leander apud Dian. *p.* 11. *t.* 8. *R.* 43. plus quam improbabilem, Honor. Fabri erroneam, Vasq. periculosam; Facultas Parisiensis, Sacramenti Pœnitentiæ imminutivam, temerariam et erroneam; Verricelli, falsam, temerariam et erroneam. Cardin. Brancatus de Laurea *in* 4. *tom.* 2. *d.* 14. *art.* 8. *n.* 233. dicit sententiam quæ dicit attritionem cum Sacramento non justificare, esse hæreticam, et per attritionem *in d.* 9. *art.* 3. *n.* 89. intelligit dolorem vel ex motivo turpitudinis peccati, vel ex timore pœnarum: tamen quidquid hic censuratum est non approbo, verum ideo solum refero, ut constet quis a temporibus Trid. fuerit sensus de nostra sententia. Et de hoc possunt plura videri apud Francol. *De dolore ad Sacram. Pœnit. necessario l.* 1. *c.* 7. *et l.* 2. *c.* 6. § 2. item *de disciplin. Pœn. l.* 3. *toto*[1].

§ 1. Consideratis omnibus quæ hactenus attuli, sententia tenens attritionem aliquam sufficere cum Sacramento, videtur mihi esse practice certa. *Quod confirmo inde,* quia si non esset practice certa, sed tantum probabilior aut etiam probabilissima, contineretur damnatione 1. prop. per Innoc. XI. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore:* atqui hac damnatione non continetur, nam Martinus de Esparsa, unus ex Theologis Romanis, qui jussu Innoc. XI. cum aliis consultoribus interfuit examini Propos. damnatorum, Romæ 6. Aprilis 1680. in Belgium scripsit in hæc verba, *Nulla quisquam sollicitudine concuti*[2] *debet circa sufficientiam attritionis in confessione, propter prohibitionem* 1. 874

[1] Hunc locum citat et sequitur S. Liguorio l. 6. tr. 4. *de Pœnit.* n. 440. In ea sunt sententia recentes qui de hoc scripserunt argumento moralis theologiæ auctores. (*Edit.*)

[2] Ferreus sit oportet, qui teneat se, dum ea legit quæ in hæc verba commentatur Concina *T. IX. Th. Christ. p.* 203. Nam primo ait: *Si animo* concussi *Belgæ erant ob damnationem præfatæ thesis, evidens*

prop. ex 65, *Ea propositio fuit reprobata propter suam illimitatam amplitudinem et universalitatem*[1], *cum indistinctione speculative tantum probabilis a probabili etiam practice*[2], *et rursum probabilis utcumque a moraliter certa, aut etiam plus quam moraliter certa; sententia autem de sufficientia attritionis est practice probabilis, et moraliter certa, atque, ut ego puto, plus etiam quam moraliter certa. Accedit apud Censores prædictarum propositionum actum fuisse in terminis propriis de sufficientia attritionis, atque ex consensu omnium, qui aderamus, sententiam communem mansisse incolumem*[3].

875 *Objic.* 1. Multi ante et post Trid. tenuerunt sententiam contra attritionem, uti constat ex dictis a n. 856. ergo est intrinsece probabilis. Deinde pro ea rationes multas ex Trid. adducit Pal. in actis Concilii versatissimus, ergo etiam est intrinsece probabilis : ergo sententia pro attritione non est certa. *Conf.* nam Platelius, licet acerrime stet pro attritione, dicatque sententiam suam habere aliquam moralem certitudinem, tamen n. 716. agnoscit probabilitatem in opposita, quam etiam agnoscit Oviedo de *justific. contr.* 1. *n.* 109. *R.* 1. Quamvis concederemus sententiam Adversariorum esse probabilem, tamen non esset obligatio eam sequendi, quia secundum dicta *in p.* 1. *n.* 119. non est obligatio sequendi eam sententiam, per quam administratio vel susceptio Sacramenti fit obnoxia nimiis scrupulis et difficultatibus : atqui per sententiam Adversariorum administratio et susceptio Sacramenti Pœnitentiæ fit obnoxia nimiis scrupulis et difficultatibus, nam si requiratur certa intensio, uti volunt adversarii, et quidem major quam de facto sit in ullo alio actu pœnitentis, nunquam poterit Confessarius, imo nec pœnitens esse moraliter certus; sed prudenter debebit semper dubitare de sufficientia dispositionis, adeoque extra necessitatem extremam non poterit dari vel peti absolutio, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis; hoc autem est absurdum : ergo. R. 2. Ex hoc, quod aliqui Auctores teneant sententiam oppositam aut dicant esse probabilem, non eliditur certitudo practica nostræ sententiæ, uti fateri debent omnes in similibus casibus, nam etiam secundum Adversarios cum Le Drou est practice certum quod sufficiat contritio ex charitate imperfecta, et tamen requiri etiam cum Sacramento contritionem perfectam, docuerunt multi graves Auctores, teste Le Drou dist. 1. c. 3. et idem est de plurimis aliis sententiis : ergo. Rationes per Palav. ex Trid. allatæ abunde solutæ sunt a n. 840. Imo cum Palav. qui sententiam suam contra attritionem docuerat, priusquam scriberet historiam, ideoque determinabatur ad illam prout posset stabiliendam, cum, inquam argumenta meliora non invenerit vel in Trid. vel in ejus actis, certo inferimus nulla fuisse præter ea quæ sine difficultate explicavimus. Unde R. 3. Etiam cer-

est Belgas ratum habuisse in eadem thesi concussam fuisse sententiam attritionis servilis : deinde exclamat : *Quid ? affligimur, concutimur, dum prodeunt a Romana Sede oracula, quæ aberrationes nostras patefaciunt etc. ?* Pudet reliqua describere, ni exemplis P. Concinæ parum honorificis in ipsum stultissimas istas declamationes intorqueamus. Interea hæc aio, neque *evidens* esse Belgas fuisse *concussos*, potuit enim Esparza ipse timere, ne Belgæ sui ex damnatione illius propositionis *concuterentur*, quin revera fuerint *concussi*, nec tam *concussos* solari, ut existimat Concina, quam in antecessum monere ne forte *concuterentur ;* neque et si *concussi* sunt, quidquam peccasse Belgas in Apostolicam Sedem, non enim concutiebantur illi dolore quod aberrationes suæ patefactæ fuissent, sed *sollicitudine* quid sibi revera agendum esset post eam damnationem, ac dubio num sententia sua de attritione illius thesis damnatione esset fortassis comprehensa : id enimvero reverentis potius animi est in Apostolicam Sedem, sollicite exquirere, quid ab ea damnatum fuerit, ne ab ejus sanctionibus vel latum unguem discedas.

[1] *Qua bona fide dici hoc potest*, exclamat Concina *p.* 201. *si propositio limitatissima est ? Certe in hac propositione sunt clausulæ istæ restringentes :* nisi id vetet lex, conventio etc. Dispeream, si magis ridicularia effutire possit, qui Dialecticam a limine salutarit. Sunt in ea propositione clausulæ aliquæ restringentes ; sed tamen potest propositio dici *illimitata* respectu alterius clausulæ prætermissæ. Enimvero non de quacumque illimitatione et universalitate loquitur Esparza, sed contracta ad *indistinctionem speculative tantum probabilis a probabili etiam practice etc.*

[2] Insinuat ergo Esparza, sententiam de attritione, si practice probabilis tantum fuisset, non fuisse damnandam ; pugnat ergo cum Esparza P. La-Croix, qui ait : *Sententia nostra*, si *esset* tantum probabilior, aut etiam probabilissima, contineretur damnatione 1. prop. per Innoc. XI. Sic Concina *l. c. p.* 201. Miror autem, eum qui duodecim Christianæ Theologiæ tomos in vulgus emisit, docendum esse, probabilitatem *practicam* non certam esse ac determinatam, sed vagam, et juxta diversitatem materiarum diversam. Itaque in subjecta materia *probabilis practice* sententia non est tantum *probabilior*, aut *probabilissima*, sed *moraliter certa*. Itaque nullæ Esparzam inter et auctorem nostrum antilogiæ.

[3] Ad hæc, in quibus vis sita potissimum est Esparziani testimonii, nihil addit Concina.

titudini practicæ alicujus sententiæ non obstat, quod omni plane ratione destituatur sententia opposita; sed satis est, quod omnibus perpensis judicetur vix superesse apparentiam veri vel scrupulum pro illa, et clare dissolvantur argumenta contraria, cujus rationem et exempla dedi in l. 6. p. 1. n. 119.

Inst. 1. Saltem sententia requirens dilectionem non potest dici absolute improbabilis : ergo est absolute probabilis, et consequenter opposita non est practice certa. Prob. antec. quia Alex. VII. feria 5. die 5. Maji 1667. edidit hoc Decretum :

« SS. D. N. ALEXANDER Papa VII. cum acceperit non sine gravi animi mœrore Scholasticos quosdam acrius, nec absque fidelium scandalo inter se contendere, an illa attritio quæ concipitur ex metu gehennæ excludens voluntatem peccandi cum spe veniæ, ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei, asserentibus quibusdam, negantibus aliis, et invicem adversam sententiam censurantibus, Sanctitas sua enixe cupiens pacis vinculum inter fideles servari, omnemque scissuræ fomitem extinguere, auditis votis Eminentiss. ac Reverendiss. Doctorum Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum, necnon Doctorum Consultorum, et Qualificatorum S. Congr. ejusdem Generalis Inquisitionis, hoc præsenti Decreto in virtute sanctæ obedientiæ, et sub pœna excommunicationis latæ sententiæ huic sanctæ Sedi reservatæ, aliisque pœnis ejusdem S. Sedis arbitrio taxandis, præcipit cunctis et singulis fidelibus quocumque gradu ac dignitate etiam Episcopali et majori, imo et Cardinalitia fulgentibus, ut si deinceps de materia attritionis præfatæ scribent, vel libros aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes aut Scholares cæterosque erudient, non audeant alicujus Theologicæ censuræ alteriusve injuriæ aut contumeliæ nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in perfecta attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum, etc. »

Ex hoc Decreto sic formatur argumentum : dicere opinionem quæ requirit dilectionem esse absolute improbabilem, est eam afficere censura, injuria, et contumelia; sed hoc prohibet Alex. VII. ergo R. Decretum expresse loquitur de illa tantum opinione, quæ requirit *aliqualem dilectionem Dei in attritione ex metu gehennæ concepta :* hanc autem opinionem nos oppugnamus; sed fatemur aliqualem Dei dilectionem esse necessariam, unde ex hoc Decreto confirmantur illa quæ diximus. Itaque dist. ant. sententia requirens aliqualem dilectionem non potest dici absolute improbabilis, c. requirens dilectionem ex motivo charitatis, n. Sed nec est censura dicere opinionem aliquam esse improbabilem, uti dictum est *l.* 1. *n.* 199. ac præter Hurt. et Lugo *de fide d.* 20. *n.* 104. docet *Viva ad prop. damn. in Præs.* quidquid contradicant Le Drou et Amicus *de Deo d.* 19. *n.* 14. Foret tamen censura, si diceretur temeraria; nam dicere improbabilem tantum est dicere quod careat gravi fundamento, quamvis ob rationes apparentes possit bona fide et invincibiliter a viro intelligente et prudente defendi tanquam vera : e contra dicere temerariam, est dicere quod vel contra se habeat tales rationes, vel ita careat ratione pro se, ut nemo intelligens et prudens possit eam bona fide et cum invincibili ignorantia defendere. To *temeritas* enim sonat, vel ex parte intellectus inconsultam præcipitantiam, vel ex parte voluntatis inordinatum impetum sive passionem, uti expresse docet S. Th. 2. 2. *q.* 53. ar. 3. *ad* 2. quorum neutrum sonat To *improbabilitas.*

Inst. 2. Pontifex non prohiberet affici ulla censura vel injuria, nisi judicaret esse probabilem. R. 1. Opinio quam prohibet affici censura, est vera nam est illa quæ requirit aliqualem dilectionem, hinc admitto, quod agnoscat eam esse probabilem. R. 2. negando assumptum, ab hoc enim abstrahit, et expresse dicit se ideo ista prohibere ut compescantur dissidia, quæ violant charitatem et pacem.

Inst. 3. Pontifex expresse addit, *Donec ab* 876
hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum : ergo cum hoc Decretum emanarit post Trid. sequitur in Trid. nihil esse assertum pro sufficientia attritionis. R. sequitur nihil esse assertum authentice per claram definitionem in Canonibus, c. nihil esse assertum dogmatice per doctrinam in Capitibus, ex qua moraliter certo liceat inferre sufficientiam attritionis, n. cons. Jam vero ut doctrina nostra sit privatim certa consuetudine sufficiente, non est opus ut sit authentice definita per Canonem Concilii tanquam de fide tenenda; sed satis est quod ex infallibili Ecclesiæ doctrina colligantur per discursum recte concludentem, simulque clare

dissolvantur argumenta opposita, hoc autem judico nos fecisse [1]. Ex dictis

877 § *Colliguntur sequentia*, 1. Cum Sacramento sufficit attritio, non tantum concepta ex consideratione turpitudinis peccati, sed etiam ex spe præmii æterni, aut etiam ex metu gehennæ: de omnibus enim procedunt pleræque auctoritates et rationes allatæ, ac speciatim de attritione ex metu gehennæ id expresse affirmant 38. Auctores a Gormaz relati a n. 446. inter quos Concilia particularia duo, Catechismi tres, inquisitio generalis Hispanica una; ideoque hanc illationem similiter tutam vocat Azor, certam in praxi Oropega, communem, veram et certam Madernus, nec videtur esse ratio dubitandi, supposito quod una ex relatis attritionibus certo sufficiat, maxime cum de omnibus æqualiter loquatur Tridentinum.

878 2. Etiam sufficit ejusmodi attritio cognita, nec requiritur ut existimetur esse contritio, ideoque Suar. *d.* 20. *s.* 1. *n.* 20. Ills. *n.* 32. aliique cum Rayn. *in Heter. tom.* 16. *sect.* 1. *p.* 8. *n.* 21. et Moya *n.* 7. vocant etiam hanc illationem practice certam, quidquid contradicere videantur Corduba et alii apud Aversam *q.* 11. *s.* 4. qui requirunt ut existimetur esse contritio, requirunt autem, non ad valorem, sed ad fructum Sacramenti, uti ostendunt Suar. *n.* 7. et Card. *in* 1. *crisi d.* 2. *n.* 68. unde Sacramentum valere putant Corduba et isti alii, quamvis abesset ejusmodi existimatio; sed illos recte confutat Gorm. *a n.* 457. si enim attritio ex voluntate Christi sufficiat, nulla est ratio requirendi talem existimationem; si attritio secundum se non sufficiat, etiam non sufficit, quamvis adsit talis existimatio, quæ mere per accidens se habet, imo est error, quem non est credibile a Christo specialiter requiri ad valorem vel fructum Sacramenti. Hinc Toletus, qui prius docuerat attritionem cognitam non sufficere, postea mentem mutavit, ut demonstrat Francol. *De Dolore l.* 2. *c.* 6. *n.* 17.

3. Contritio, nequidem pro articulo mortis 879
requiritur ad valorem Sacramenti, quod Ills. *supra*, et Esparsa *ar.* 9. recte dicunt etiam esse certum, et Diana *p.* 3. *t.* 5. *R.* 98. male citat Patrem Suar. in oppositum, non enim requirit contritionem ratione Sacramenti, sed ratione præcepti charitatis, tum in Deum, tum in seipsum, quod obligat ad contritionem pro articulo mortis, uti dicetur *n.* 2009. Putatque Ills. Cordubam et alios simili modo posse conciliari.

4. Si alicui videatur superesse prudens du- 880
bium de veritate nostræ sententiæ, tenetur in administratione et susceptione Sacramenti procurare contritionem, ne suo judicio Sacramentum exponatur periculo nullitatis.

5. Quamvis aliquis judicet satis tuto procedi 881
cum attritione, in praxi tamen consultissimum est, ut quantum fert tempus et occasio, procuretur a Confessariis, et eliciatur a pœnitentibus contritio, tum quia est maximi meriti, deletque multum etiam de pœnis, tum quia licet aliquis contendat ad contritionem, forte tantum attritionem attinget: ubi e contra si voluntarie sistat in infimis aliis motivis, præsertim pœnæ, signum est animi non satis conversi ad Deum, estque credibile sæpe in tali homine remanere servilitatem, sive occultum affectum non deserendi peccatum, nisi incumberet pœna.

6. Si quis post conatum non satis advertat 882
vel in pœnitente vel in seipso contritionem, dummodo moraliter certus sit de attritione, tuto procedit, etiam secundum plerosque Adversarios, quia tum non relinquit sententiam tutiorem, cum moraliter etiam ibi sequi non possit; sed potius censebitur necessitas procedendi secundum minus, attamen satis tutam.

7. Cum difficile sit conteri pure ex motivo 883

[1] *Alexandri Decretum confirmavit nuper Benedictus XIV.* de Syn. Diœc. l. 7. c. 13. n. 9., *ubi post recitatum laudatumque Alexandri Decretum subdit Pontifex:* Caveant proinde Episcopi, ne in suis Synodis, aut in instructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis mere servilis ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficientia, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub judice lis est, adhuc impune pro una et altera sententia dimicatur. *Etiam in Catechismo, quem Romanum Concilium Benedicti XIII. an.* 1725. *habitum* tit. 22. c. 3. *præscribit, similia leges.* Quale di questi due dolori è necessario per la Confessione? Il sentimento oggi comune è, che il dolore perfetto, o Contrizione, è buona, ma non necessaria per la Confessione: bastando il dolore imperfetto, cioè l'attrizione, o pura, già spiegata di sopra (*ex gehennæ metu*) o AL PIU' quella, ch' è congiunta con qualche principio d' amore benevolo verso Dio: il che riman finora indeciso dalla Santa Sede. *Videant ergo moderni quidam Attritionis insectatores quantum ab Apostolicæ Sedis œconomia absit, dum plenis ut aiunt buccis inclamant, Attritionem ab Innocentio XI. fuisse damnatam, idque evidens esse, temerarios esse, sæpeque salutis prodigos, qui ejusmodi dolori fidunt, aliaque id genus plurima. Sed de his abunde disputatum est in historia Litteraria Italiæ* T. 2. pag. 63. et seqq. T. 3. pag. 114. et seqq. pag. 622. et T. 4. part. 3. in Epistola ad P. D. Rotignium Priorem Cassinensem.

bonitatis Dei, in praxi non expedit excludere alia motiva, v. g. dicendo, *Doleo, non quia amisi præmia vel merui pœnas apud Deum, sed pure ideo, quia Deo summe bono displicui, etc.* communiter enim falsum est, præsertim in hominibus necdum perfectis; itaque juvari debet voluntas omnibus motivis, v. g. hoc modo, *Doleo non tantum quia per peccata demeritus sum apud Deum præmia æterna aliaque bona, e contra meritus sum gehennam vel alias pœnas, sed etiam et maxime ideo doleo, quia Deo summe bono displicui, quia illi feci malum, qui propter infinitas suas perfectiones erat dignissimus non offendi, sed semper amari, coli, honorari, etc.* Modum practicum pœnitentem per attritionem ex turpitudine peccati vel ex spe aut metu adducendi ad contritionem, proponam a n. 1723.

884 *Quæst.* 121. — *An hactenus dicta valeant de attritione metu pœnarum temporalium?* Resp. 1. Probabilissimum est, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficiat attritio concepta ex metu pœnarum temporalium, etiam hujus vitæ, ut infligendarum a Deo; hoc tamen non est omnino certum. *Pars.* 1. *probatur*, nam imprimis ita docent Auctores plurimi, et gravissimi cum Suar. Dess. Gran. Regin. Lug. Avers. Gorm. *p.* 1. *n.* 454. Diana *p.* 11. *tr.* 8. *R.* 43. Moya *d.* 5. *q.* 4. Cardena *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 70. Deinde rationes sunt gravissimæ, 1. quia Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. c.* 4. inter motiva attritionis sufficientis ad Sacramentum ponit ex metu *gehennæ et pœnarum,* ubi per *To* gehennæ intelligitur pœna æterna, per *To* pœnarum autem videtur præscindi ab æterna vel temporali. 2. Quia hæc attritio ex metu pœnarum temporalium potest esse honesta, supernaturalis et efficax, saltem respectu venialium, sicuti attritio ex metu pœnarum æternarum est talis respectu mortalium. 3. Quia alias non possemus ex metu pœnarum atteri de venialibus, cum non mereantur pœnam æternam, hoc autem videtur inconvenientissimum : ergo. *Pars.* 2. etiam probatur, nam licet Gob. *t.* 6. *n.* 47. putet non esse dubitandum de attritione ex metu pœnarum temporalium, et Arriaga *d.* 11. *n.* 2. dicat esse omnino certum, quod sufficiat saltem ex metu pœnarum Purgatorii, tamen universaliter de attritione ex metu pœnarum temporalium negant Canus, *Pasq. q.* 92. *art.* 2. *dub.* 3. Hurt. apud Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 51 et talem attritionem vocat suspectam Con. *d.* 4. *n.* 39. ideoque Card. *n.* 72. et Gorm. supra dicunt sententiam illam de attritione, absolute ex metu pœnarum temporalium, non esse certam; sed videntur intelligere pœnarum hujus vitæ. Ratio autem est, quia quamvis Trid. ponat ex metu gehennæ, et pœnarum, tamen non dicit gehennæ vel pœnarum, hinc forte ponit *To* gehennæ et pœnarum pro eodem, subintelligendo, et pœnarum gehennæ, vel fortasse per *To gehennæ* intelligit pœnam damni, per *To pœnarum* pœnam sensus in inferno. Quamvis autem talis attritio ex metu pœnarum etiam temporalium possit esse honesta, supernaturalis, et efficax respectu venialium, tamen aliunde non constat certo, quod Christus voluerit sufficere, sufficitque certo alia attritio respectu venialium, nempe concepta ex motivo turpitudinis peccati : ergo.

§ 2. Quod dictum est de attritione ex metu 885
pœnarum temporalium, idem esse videtur de attritione ex spe bonorum temporalium. His tamen non obstantibus sententia contraria aliæque similes opiniones ad hoc serviunt, etiam in ordine ad praxim, non quidem ut secundum illas conferatur vel suscipiatur Sacramentum, nam hoc damnat Innocentius XI. in 1. propositione, sed ut si Sacramentum bona fide susceptum sit, non sit opus peccata vel confessiones repetere, probabilissimum enim est valuisse, nec ideo ullum Sacramentum exponetur periculo nullitatis, si peccata illa vel confessiones non repetantur, quia certum est ad valorem confessionum sequentium sufficere integritatem formalem, uti dicetur a *n.* 1140.

Objic. Tridentinum etiam non expressit mo- 886
tivum attritionis ex spe præmii æterni vel beatitudinis, et tamen non dubitavimus de illius sufficientia. Deinde Trid. ibi expressit, quod Ninivitæ timore pœnæ temporalis periculi pœnitentiam egerint, et misericordiam a Deo impetrarint : ergo sufficienter innuit etiam sufficere ad impetrandam veniam in Sacramento. Resp. *Ad* 1. Hoc ipso, quod expresserit attritionem ex metu gehennæ, satis significat sufficere attritionem ex spe beatitudinis, tum quia hæc attritio est perfectior, tum quia metus gehennæ saltem plerumque movet, quia est privatio beatitudinis, idem enim videtur esse timere privationem boni, et desiderare bonum, uti recte Lugo *l.* 5. *n.* 132. *Ad* 2. n. cons. nam secundum dicta *n.* 837. Trid. *sess.* 4. *de Pœn. c.* 4. in fine loquens de Ninivitis, non amplius haberet sermonem de Sacramento Pœnitentiæ, sed iterum redit ad probandum principale intentum, quod erat timorem servilem posse esse honestum et supernaturalem, quod inde probat, quia a Deo meruit

liberationem ab eversione urbis : certum enim est pœnitentiam illam servilem non meruisse remissionem peccatorum, cum neque esset contritio neque attritio conjuncta cum Sacramento, et vix est credibile, inquit Herincx *d.* 2. n. 43. omnes Ninivitas, qui ab evarsione urbis liberati sunt, etiam eo tempore esse a peccatis liberatos.

887 *Quæst.* 122. *In quo sensu verum sit, quod peccator per Sacramentum ex attrito fiat contritus?* R. Constabit ex seqq. § 1. Peccatorem per Sacramentum fieri ex attrito contritum, tam certum est hoc tempore, inquit Suar. *d.* 20. *s.* 1. *n.* 10. ut absque errore negari non possit, et ideo hoc transit quasi in axioma commune apud omnes receptum.

888 § 2. Attritio non fit formaliter contritio, S. Th. *in suppl. q.* 1. *art.* 3. Suar. *d.* 5. *sect.* 2. aliique communissime contra varios qui diversis modis id asserunt, quorum quatuor recenset Suar. ibidem, et plures alios, Aversa *q.* 1. *s.* 15. Ratio nostra est, quia contritio ex objecto ex modo tendendi in Deum propter se, distinguitur intrinsece ab attritione, uti constat ex dictis a n. 722. et 784. nullus autem actus potest mutare objectum vel modum suum tendendi, cum ipse sit essentialis sua tendentia in objectum.

889 § 3. Quamvis Scotus *in* 4. *dist.* 14. *q.* 4. *ad* 2. admittat hanc propositionem, *attritio fit contritio*, tamen commune axioma tantum habet, quod attritus fiat contritus, nam fieri potest, ut attritioni nequidem succedat contritio. Itaque attritus fit contritus, quia subjectum attritionis accipit aliquid per quod aliquo modo dicatur contritus, uti jam dicetur.

890 § 4. Attritus fit per Sacramentum contritus, imprimis habitualiter, quia accipit habitum charitatis, qui est principium per se elicitivum formalis contritionis. Deinde æquivalenter, quia per attritionem cum Sacramento fit, quod fieret per contritionem, nempe ut remittantur peccata. Præterea etiam fit contritus quoad effectum, quia per Sacramentum cum attritione causatur idem effectus gratiæ, qui per contritionem causaretur. Denique recte notat Avers. quando S. Th. negat attritionem hoc sensu fieri contritionem, quod formetur per gratiam, eum loqui de attritione sine Sacramento, de cætero, accedente Sacramento, formatur per gratiam, uti constat ex dictis.

891 *Quæst* 123. — *An ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, præter dolorem requiratur aliquod propositum?* R. Affirmative, imo Aversa dicit esse de fide, quod ad veram contritionem requiratur aliquod propositum, idem autem est de attritione. Et quamvis aliqui apud Moyam *d.* 5. *q.* 11. *n.* 1. videantur contradicere, tamen non negatur a Soto, qui sicuti requirit dolorem, ita etiam propositum, quamvis dicat neutrum esse partem intrinsecam Sacramenti. Nec negatur a Soto, uti videtur evincere Dicast. *d.* 6. *n.* 204. contra Suar. Lugo, Arr. nam ad summum videtur velle, quod possit aliquando utiliter audiri confessio illius, qui non proponit se emendare, ut sic per humiliationem suam et salutares admonitiones Confessarii paulatim adducatur ad vere pœnitendum, quod faciendum esse expresse mandat Alexander III. Capit. *Quod quidam* 5. De pœnit. et remiss. *Quia*, inquit, *licet non sit vera hujusmodi pœnitentia, admittenda est tamen eorum confessio, et crebris et salutaribus monitis pœnitentia inducenda.* Ratio autem nostræ responsionis est, tum quia Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 4. *et Florentin.* in decreto Eugenii IV. ad Armenos expresse requirunt propositum, tum quia certo requiritur dolor efficax de peccatis : omnis autem dolor efficax de peccatis est propositum saltem virtuale non peccandi de cætero : ergo.

Objic. S. Th. *in* 4. *dist.* 21. *q.* 3. *a.* 1. *q.* 1. sic habet : *Confessio non desinit esse sacramentalis, quamvis ille qui confitetur emendationem non proponat :* ergo ad Sacramentum pœnitentiæ non requiritur propositum. R. n. cons. S. Th. ibi agit de obligatione sigilli, et dicit, si quis confessus sit ex intentione absolutionis, quamvis advertatur non habere propositum emendationis, nihilominus Confessarium teneri ad sigillum, quia confessio fuit sacramentalis, id est, facta in ordine ad absolutionem, licet hæc non detur ; per hoc autem non negat, sed potius significat propositum esse necessarium ante absolutionem, adeoque ad Sacramentum Pœnitentiæ.

892 *Quæst.* 124. — *Quale propositum requiratur ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ?* R. § 1. Certum est requiri propositum efficax, tum quia secundum Trid. debet excludere voluntatem peccandi de cætero, quod non potest, nisi sit efficax, id est, tale, ut quamdiu existet, cum eo non possit componi voluntas peccandi, tum etiam quia dolor requisitus debet esse efficax : ergo similiter propositum, quod talis dolor includit vel ad quod determinat.

893 § 2. Probabilius est ad Sacramentum Pœnitentiæ non requiri propositum formale sive explicitum, sed sufficere spirituale sive implicitum, contentum in dolore universali, ut ha-

bet communissima cum Diana *p.* 3. *t.* 4. *R.* 116. Gorm. *p.* 3. *n.* 468. Probatur, nam imprimis ad dolorem efficacem non requiritur propositum formale, uti tenent Maj. Medin. Vasq. Vega, Lugo, aliique communiter cum Gonet. *d.* 6. *n.* 3. et Dicast. *d.* 2. *dub.* 6. quia licet aliquis nihil cogitet de formali proposito, v. g. si statim post elicitum dolorem sit decapitandus, seque cognoscat non habiturum amplius periculum peccandi, si serio detestetur et doleat de peccatis commissis, dicetur conteri : ergo contritio non requirit formale propositum non peccandi de cætero, sed satis erit, quod sit virtuale tantum. Deinde quod talis dolor efficax sit virtualiter propositum non peccandi de cætero, inde constat, quia hoc ipso quod quis ex motivo universali efficaciter velit non fuisse, non esse peccatum, habet actum, qui quamdiu stabit, fit incompossibilis cum voluntate peccandi, et quodcumque habeat motivum, si hoc faciat me efficaciter detestari et dolere de aliquo peccato, etiam facit a me excludi voluntatem istius peccati etiam imposterum : ergo sic detestans et dolens, habet actum, qui de se sit exclusivus peccati etiam pro futuro, quique habeat virtutem determinandi voluntatem ad formale propositum non peccandi, si de illo eliciendo incideret cogitatio, hoc autem hic intelligimus per propositum virtuale. Atque his habitis non est convincens ratio negandi talem hominem esse proxime dispositum ad absolutionem : ergo.

894 § 3. Quamvis probabilius sit, ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficere propositum virtuale, attamen hoc non est certum, hinc audiendus non est Cardenas *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 80. dicens supra omnem probabilitatem certum esse, quod sufficiat virtuale. Ratio nostra est, quia ad contritionem efficacem de peccatis, et consequenter ad absolutionem requiri propositum formale; docent Caj. Sot. Can. Gran. Ruard. Gerfon. Bellarm. *l.* 2. *c.* 6. aliique gravissimi Auctores apud Suar. *d.* 4. *s.* 2. qui fatetur sententiam illam esse probabilem. Unde ad Sacramentum Pœnitentiæ absolute requiri propositum formale docent Henr. *l.* 4. *c.* 24. *n.* 2. Valent. *d.* 7. *q.* 8. *pun.* 6. sub finem, Tolet. *in summa l.* 3. *c.* 4. § *Quinta est*, Regin. *l.* 5. *n.* 8. Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 612. Hinc etiam Suar. *d.* 20. *sect.* 4. *n.* 22. Tann. *d.* 6. *q.* 6. *n.* 16. Gob. *t.* 6. *n.* 203. Platel. n. 646. dicunt per se vel moraliter loquendo requiri propositum formale, quia, inquit Vasq. *q.* 86. *ar.* 2. *dub.* 4. *n.* 7. post cogitationem de vita præterita necessario consequitur propositum de futura, unde etiam Lug. *d.* 5. *n.* 97. sententiam, quæ requirit propositum formale, non improbat, imo vocat communem Theologorum, Aversa autem *q.* 2. *sect.* 12. Gob. *n.* 208. aliique dicunt esse saltem de præcepto, ut eliciatur propositum formale, nisi excuset defectus temporis vel inconsideratio, uti habet Nav. *in manualis c.* 1. *n.* 11. Non desunt rationes probabiles, quarum præcipua est, quod Florentinum et Trid. item SS. PP. dum explicant partes hujus Sacramenti, æque expressam mentionem faciant propositi ac doloris : dicunt enim partem hujus Sacramenti esse contritionem cum proposito non peccandi de cætero : et specialiter Trid. dicit in contritione includi, non tantum vitæ novæ propositum, sed etiam veteris vitæ odium, ubi videtur requirere propositum et dolorem tanquam duo. *Si dicas* loqui de proposito implicito, *contra est*, nam licet hoc sit probabilius, attamen non est certum, probabiliter enim argumentatur Bellarm. supra, cum dolor efficax necessario semper sit propositum implicitum, asserto tali dolore non fuisse opus præterea requirere propositum implicitum, fuisset enim idem ac si dixisset, requiritur dolor qui sit propositum implicitum et propositum implicitum, quæ locutio videtur parum apta. *Conf.* nam si sufficiat propositum implicitum, ergo præter dolorem non requiritur propositum, quia dolor ipse est propositum implicitum, ergo cum Trid. dicat præter dolorem requiri propositum, requiritur propositum formale. Scio etiam huic rationi ita responderi posse, ut sententia negans maneat probabilior, sed non ideo eliditur probabilitas affirmantis, nam vicissim ad argumenta nostræ sententiæ probabiliter respondet Bellarm. *c.* 7. quem proinde frustra conatur explicare Gorm. *n.* 469. quasi stet pro nobis, nam nimis clare loquitur in oppositum. Et pro ipsius sententia sunt etiam prudentes conjecturæ sive congruentiæ, nam imprimis finis Sacramenti Pœnitentiæ est partim reconciliatio cum Deo, partim recta dispositio vitæ imposterum, simulque conservatio divinæ gratiæ et amicitiæ; ad ista autem necessarium est vel saltem plurimum conducit propositum expressum non peccandi de cætero. Deinde qui offendit, ut reconciliet alterum, dicere solet, *Doleo quod hoc fecerim, nec faciam amplius*, et hoc utrumque solet requirere offensus, ut reconcilietur, quia sic debet ille qui offendit, ostendere quod imposterum nolit offendere, sed perpetuam colere amicitiam, quod plurimum facit ad reconciliandum offen-

sum, ergo fuit congruum ut Christus idem requireret ab homine qui offenderat, volente sibi reconciliare Deum. Ex dictis

895 § 4. *Inferatur seqq.* 1. In praxi est obligatio sub mortali, ut si quis de hoc cogitet, ante absolutionem eliciat propositum expressum non peccandi de cætero, quia cum sententia nostra non sit certa, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis.

896 2. Actus pœnitentiæ pro absolutione requisitus debet esse odium peccati, non tantum præteriti et præsentis, in quantum est detestatio et dolor, sed etiam futuri, in quantum est propositum, ut dictum est *n.* 660.

897 3. Si quis, dum contritionem elicit, cogitet de proposito, et hoc omittat, communiter signum est, quod habeat dolorem parum efficacem; si enim esset efficax, per se loquendo determinaret ad formale odium peccati etiam pro futuro. Quod si positive excluderet propositum, certum est dolorem non fore efficacem, uti etiam non est in illo qui non vult deserere occasionem proximam peccandi. Similiter non est in illo verum et sincerum propositum, qui non vult adhibere media quæ ipsi suggeruntur pro emendatione peccatorum. Et propter unum horum sæpe neganda aut differenda est absolutio pœnitentis, nam si occasionem proximam deserere non velit, aut monitus eam non deseruerit, non est aversus a peccato, cujus occasionem vult, uti dicetur *n.* 1381. Qui autem non vult, aut sæpius negligit adhibere media præscripta, credi non potest ei, quod se emendare velit, uti dicetur *n.* 1862.

§ 5. Probabilius videtur pro absolutione a 898
mortalibus requiri propositum universale imposterum cavendi omnia mortalia [1]; S. Th. 3. *p. q.* 87. *art.* 2. *ad* 1. his verbis : *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abstinere ab omnibus et singulis peccatis mortalibus.* Sequuntur Nav. *in manual. c.* 1. *n.* 9. Con. *d.* 2. *n.* 130. Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 4. *n.* 20. Castr. *t.* 23. *p.* 2. *n.* 16. Lug. *d.* 4. *n.* 52. Palav. *n.* 283. Gorm. *p.* 1. *a n.* 149. Escob. *l.* 14. *n.* 172. Tamb. *de Confess. l.* 1. *c.* 3. *n.* 14. Ills. *n.* 50. Et Stoz. *n.* 76. dicit

[1] Quid juvat citatis his Patris La-Croix verbis, inquit Concina Tom. 9. pag. 259. quid juvat asserere esse probabiliorem illam sententiam, *quando juxta Patrem La-Croix licitum est sequi oppositam minus probabilem ?* Audi nunc quid reponat P. Nocetii cap. LXXXVIII. Veritatis Vindicatæ.

Evidens est impostura, *licitum esse juxta patrem La-Croix sequi oppositam minus probabilem.*

Primo : Quia P. La-Croix in eo ipsissimo numero citato docet, *oppositam illam minus probabilem esse practice improbabilem.* Sic enim habet « sententiam (docentem non requiri propositum illud universale) *Non e se practice probabilem recte* dicit Gormaz n. 463. » Juxta Probabilistas autem *non est licitum sequi* quod non est *practice* probabile.

Secundo : Quia versamur in materia pertinente ex parte suscipientis ad valorem Sacramenti, agimus enim de proposito. Porro P. La-Croix apertissime et omnino universaliter docet, esse peccatum mortale sequi sententiam probabilem relicta tutiori in iis quæ pertinent ad valorem tum in colletione, tum in *susceptione* Sacramentorum. En ejus verba l. 6. p. 1. n. 104. et 105.

Peccat mortaliter, qui in administratione Sacramentorum sequitur sententiam tantum probabilem de valore relinquens tutiorem.... Peccat graviter, qui etiam in susceptione Sacramenti sequitur opinionem minus probabilem de valore Sacramenti, pendente etiam ab ipso suscipiente, relinquendo tutiorem.

Quam doctrinam erutam a damnatione primæ propositionis Innoc. XI. tam religiose ubique servat, ut doceat non solum esse illicitum sequi minus probabilem relicta tutiore, sed etiam probabiliorem. Duo tantum exempla affero.

Primum lib. 6. p. 2. n. 696. post agitatam quæstionem, utrum dolor elici debeat *ex intentione* confessionis, ita concludit. Quamvis concederemus, quod sententia dicens, non requiri ut dolor sit elicitus ex intentione confitendi, esset *probabilior,* tamen ejus praxis foret illicita, et damnata ab Innoc. XI. in prima propositione; nam hic agitur de valore Sacramenti.

Secundum. Ibidem n. 701. post agitatam quæstionem, utrum dolor debeat præcedere confessionem; an vero satis sit ipsum præcedere absolutionem; in qua quæstione ipse P. Concina confitetur hoc tomo 9. pag. 233. esse *valde probabile* sat esse, si dolor præcedat solam absolutionem. Pater La-Croix ita loquitur : Quamvis secundum dicta *probabilius* sit, sufficere dolorem post confessionem elicitum; tamen praxis illius sententiæ est illicita et damnata ab Innoc. XI. agitur enim de valore Sacramenti.

Quibus positis, quo jure P. Concina impingit Patri La-Croix hanc calumniam, cum agatur de universalitate doloris, quæ pertinet ad valorem, *licitum esse juxta ipsum sequi oppositam minus probabilem.*

Duo hic summopere animadverti velim adversus Patrem Concinam.

Primum. P. Concina sæpe dixit, ex vi systematis probabilistici inferri, nos posse sequi probabilem etiam quando agitur de valore Sacramenti, relicta probabiliori et tutiori. Ostendat ipse cur ex vi systematis probabilioristici non inferatur, nos non posse sequi probabiliorem quando agitur de valore Sacramenti relicta tutiori. Et idem dicent pro se Probabilistæ.

Secundum : P. Concina, ut diximus, ultro fatetur, sententiam de dolore præcedente solam absolutionem esse *valde probabilem :* et tamen uti ipse etiam rectissime monet, illa non potest deduci in praxim, ut docuit etiam P. La-Croix. Ergo illa sententia *valde probabilis* non est *probabilis practice ;* immo *practice improbabilissima,* et *falsissima.* Ergo etiam ipse tenetur distinguere *probabile speculativum, et probabile practicum.* Cur ergo tam sæpe irridet et insectatur in Probabilistis præfatam distinctionem ?

esse exploratam sententiam; Moya autem *q.* 11. *n.* 7. dicit oppositum esse aperte falsum. Est autem contra Avers. *q.* 14. *sect.* 6. Gasp. Hurt. Th. *d.* 2. *q.* 3. *sect.* 1. § 3. Platel. *n.* 641. Dic. *d.* 6. *a n.* 240. qui sententiam nostram male vocat singularem, hinc ipsius sententiam non esse practice probabilem, recte dicit Gorm. *n.* 463. et fatetur ipsemet Dic. *n.* 74. *Probatur* autem ex Florent. et Trid. nam aliter loquuntur de dolore, aliter de proposito, dolorem enim dicunt debere esse de peccato commisso, per quod innuunt posse esse etiam ex particulari motivo non extendente se ad omnia, sed tantum ad commissa et necdum remissa: e contra ad propositum requirunt voluntatem non peccandi de cætero, vel actum qui excludat voluntatem peccandi, quæ verba ita prolata cum particula absolute negativa vel simpliciter exclusiva peccati videntur sonare propositum nunquam peccandi, adeoque propositum cavendi omne mortale in futurum. Et ratio esse potest, quia ut pœnitens reciperetur in gratiam, merito requisivit Christus eum sic esse dispositum, ut vel ex vi propositi vel ex vi utriusque simul esset positive paratus ad servanda imposterum omnia Dei præcepta, adeoque ad nunquam peccandum mortaliter: sub illa enim conditione promittit Deus impio veniam, Ezech. 18. v. 21. *Si custodierit omnia præcepta mea,* id est, si proposuerit custodire, patet enim hoc non fuisse opere prius complendum, alioquin tantum in fine vitæ remisisset peccata. Hoc ipsum arguitur etiam ex fine pœnitentiæ, qui est reformatio et recta institutio totius vitæ imposterum; item perpetua conservatio divinæ amicitiæ per pœnitentiam restitutæ, ad quos fines plurimum conducit propositum universale nunquam peccandi de cætero.

899 *Objic.* 1. Dolor particularis de peccatis commissis et non remissis sufficit ad Sacramentum Pœnitentiæ, secundum dicta *n.* 671. ergo etiam propositum particulare tali dolori respondens, quo statuo non relabi in peccata commissa. *Prob. cons.* Ideo sufficit ille dolor particularis, quia voluntas non est affecta ad alia peccata, quamvis ea positive non detestatur, et aliunde non ponitur obex gratiæ, sed quando simul adest propositum particulare, voluntas etiam non est affecta ad alia peccata, nec ponitur ullus obex gratiæ: ergo. Resp. n. cons. Ad *Prob.* n. maj. sed ideo sufficit, quia alium non requisivit Christus, qui requisivit aliud propositum, uti colligimus ex auctoritatibus et rationibus allatis.

Inst. Saltem si dolor sit ex motivo universali, sufficiet propositum particulare de non iterandis peccatis commissis. R. Hoc quidem esse probabilius, quia tum virtualiter habetur propositum universale respectu omnium, inclusum in dolore universali; attamen in praxi adhuc videtur eliciendum formale propositum universale de cavendis omnibus mortalibus, quia secundum dicta *n.* 894. non est certum quod sufficiat propositum virtuale.

Objic. 2. S. Th. 3. *p. q.* 90. *art.* 4. *O.* ait: 900
Pertinet ad pœnitentiam, ut detestentur peccata præterita cum proposito immutandi vitam in melius; ergo S. Th. ad pœnitentiam tantum requirit propositum emendandi peccata commissa, et consequenter ad Sacramentum pœnitentiæ non requirit propositum universale cavendi omnia mortalia possibilia, quia peccata, quæ quis non commisit, non potest velle emendare, ut per se patet. R. n. cons. nam 1. ibi loquitur non de Sacramento, sed de virtute pœnitentiæ, cujus utique aliquis actus est detestatio et propositum emendandi peccata commissa, nullibi autem dicit tale propositum sufficere pro Sacramento Pœnitentiæ. 2. Per propositum immutandi vitam in melius intelligi potest etiam propositum cavendi omnia mortalia, ille enim optime immutat vitam, qui quamvis solo furto Deum graviter offenderit, tamen postea nullo mortali Deum graviter offendit.

Objic. 3. Propositum cavendi omne mortale 901
non potest esse efficax, nisi habeat adjunctam spem cavendi omne mortale: sed multi peccatores, præsertim consuetudinarii, non possunt habere spem cavendi omne mortale, quia ad spem requiritur, ut objectum proponatur tanquam possibile et probabiliter futurum, tali autem homini non potest proponi tanquam probabiliter futurum, quod nunquam sit amplius peccaturus mortaliter: ergo. R. 1. Hoc solvendum esse omnibus, nam qui talia peccata confitetur, debet habere propositum illa cavendi. R. 2. Sufficere desiderium seu volitionem efficacem cavendi omne mortale, quam potest habere, quamvis ex parte intellectus adsit alius actus, quo judicat, vel etiam ex parte voluntatis timor, ne volitio illa desinat, nam etiam ideo debet pro auxilio recurrere ad Deum, cujus gratia juvare potest infirmitatem nostram, sicque poterit erigi etiam ad spem aliquam de hoc, ut si Dei gratiæ cooperetur, non relabitur; et ista sufficiunt ad propositum efficax, id est, tale ut quandiu existet, cum ipso incompossibilis sit voluntas peccandi.

902 *Quæst.* 125. *Quale propositum requiratur in confessione venialium ?* R. 1. § 1. Requiri aliquod propositum, certum est, quia requiritur dolor de aliquo saltem veniali confesso : omnis autem dolor est aliquod propositum cavendi peccatum, de quo est dolor.

903 § 2. Cum dolor sufficiens ad Sacramentum debeat esse efficax respectu alicujus peccati confessi, uti dictum est *n.* 668. propositum debet esse efficax saltem respectu unius venialis confessi : unde audiendus non est Suar. *de Gratia l.* 7. *c.* 24. *n.* 7. ubi videtur dubitare de hoc, an ad remissionem venialis requiratur propositum efficax.

904 § 3. Quamvis probabilius sit sufficere propositum virtuale, tamen secundum dicta *n.* 895. debet in praxi elici formale, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis; quando enim Concilia et Auctores dicunt ad Sacramentum Pœnitentiæ requiri dolorem cum proposito, non distinguunt inter confessionem mortalium et venialium : nec aliunde sufficienter colligimus non debere hoc extendi ad confessionem etiam venialium.

905 § 4. Non requiritur propositum extendens se ad omnia venialia, quia secundum dicta *n.* 681. non requiritur dolor de omnibus venialibus, quæ quis confitetur, ergo nec propositum cavendi illa omnia; sed sufficit propositum cavendi saltem aliquod illorum, de quibus dolet, et rationes ibi sunt sufficienter insinuatæ.

906 § 5. Præter propositum cavendi aliquod veniale ex confessis, de quibus dolet, forte etiam requiritur propositum cavendi omnia mortalia, seu non peccandi de cætero mortaliter, quia qui suscipit Sacramentum, vult gratiam de se reconciliativam, quæ sit forma amicitiæ divinæ de se perpetuæ, ergo vult non esse aversus nec inimicus Deo, ergo vult servare imposterum omnia ejus præcepta obligantia sub mortali, ergo vult nullum mortale committere, et hoc reipsa est propositum universale cavendi mortalia.

Quæst. 126. *An et quomodo in praxi elici possit propositum cavendi omnia venialia ?* R. Difficultas hic est non parva, cum enim non possint caveri omnia, nisi uti habet Trid. *diss.* 3. *can.* 23. ex speciali Dei privilegio, quod nemo sibi spondere potest. Auctores variè loquuntur de hoc proposito cavendi omnia venialia, nam

907 1. S. Th. 3. *p. q.* 87. *ar.* 1. *ad* 1. dicit ad pœnitentiam venialium sufficere, quod homo proponat abstinere a singulis, non tamen ab omnibus. Non est autem sensus, quod requiratur propositum abstinendi ab omnibus distributive sumptis, hoc enim esset propositum abstinendi a collectione omnium ; sicuti qui vellet occidere omnes homines distributive sumptos, vellet reipsa tollere totam collectionem hominum, quæ non includit nisi omnes et singulos. Nec est sensus, quod sufficiat proponere abstinere a singulis sub disjunctione et conditione, v. *g.* sic, Volo abstinere a mendaciis, vel si ab his non, Volo abstinere a distractionibus, etc. tale enim propositum non esset efficax respectu ullius determinate venialis, quia esset incompossibile cum singulis. Itaque S. Th. vult sufficere propositum abstinendi a quibusvis venialibus, quæ in particulari singulatim occurrere possunt, uti exponunt Lug. *d.* 14. *n.* 140. Palav. *n.* 288. Avers. *q.* 15. *s.* 6. Et simili sensu dicit Stoz. *n.* 80. sufficere propositum vitandi singula in sensu diviso, ita ut nullum determinate assignari possit, a quo animus saltem virtualiter non abhorreat.

908 2. Suar. *d.* 4. *s.* 3. *n.* 5. dicit sufficere, si proponat facere quod in se est, sive, ut ait Esparsa *q.* 91. *ad.* 1. *art.* 8. quantum patitur humana fragilitas, velitque adhibere diligentiam magnam, quantum fieri potest, in illis vitandis. Et quamvis Lug. *a n.* 130. displiceat illud, *quod in se est*, tamen quæ opponit, displicent Dicast. *d.* 6. *a n.* 295. sed his omnibus omissis potest explicari Suar. quod sicuti ob efficacem dolorem sufficit affectiva detestatio, quæ tamen non potest efficere ut peccata non fuerint, sic sufficiat affectivum propositum, quamvis efficere non possit ut postea non sequatur relapsus : sufficit enim dolorem et propositum esse affective efficacia, quantum in se est, et non requiritur esse effective absolute efficacia.

909 3. Stephanus a S. Paulo *t.* 5. *d.* 5. *n.* 113. dicit sufficere, si habeat propositum conditionatum, seu desiderium cavendi totam collectionem, si esset possibile : quia revera tota collectio ipsi displicet ex vi hujus pœnitentiæ. Hinc Palav. *n.* 292. dicit ad propositum hic sufficiens requiri quidem desiderium, attamen non spem cavendi omnia : desiderium autem habere potest, inquiunt Aversa, Rhodes, Bosco *n.* 245. quia potest physice cavere, quamvis moraliter non possit.

910 4. Lugo *n.* 133. dicit sufficere, si doleat de tanto numero, ac proinde proponat illam frequentiam emendare. Et hoc innuit etiam S. Th. supra, dicens debere habere propositum se

præparandi ad minuenda venialia; quia nempe est specialis inhonestas in repetita illa frequentia, quæ est in singulis illis peccatis. Idem volunt Tamb. *n.* 9. *et* 10. Spor. *n.* 97. Palav. *n.* 289. dicentes sufficere, si proponat æquali tempore non committere tot venialia, sed emendare multitudinem, uti habet Esp. supra; *sed* contra hoc propositum movent difficultatem Arr. *d.* 28. *a n.* 20. et Dic. *a n.* 301. cui non satis obviavit Lugo : quæstio enim est de dolore et proposito, non tantum circa illam frequentiam seu multitudinem emendandam, sed etiam circa ipsamet venialia, quæ frequentiam illam constituunt : hinc

911 5. Spor. *n.* 338. ait magis expedire confiteri et firmiter proponere cavere pauca venialia, v. g. quæ sunt graviora vel radices aliorum, aut contra quæ hic et nunc confitens sentit se magis moveri : Sic, inquit Gob. *t.* 6. *n.* 224. si mentitus es, quandoque cum, quandoque sine causa, sufficiet propositum imposterum non mentiendi sine causa, quia gravius est mentiri sine causa, quam cum causa, v. g. ut impedias rixas, ut prosis proximo. In similem sensum dicit *Esp.* supra sufficere dolere de magnitudine venialium : hi tamen Auctores non satisfaciunt illi, qui doleret de omnibus venialibus, et proponeret cavere omnia : hinc

912 6. Arr. *n.* 22. et Bosco *n.* 245. recte dicunt me posse habere propositum sufficiens ad remissionem omnium, si doleam de illis quæ feci, et proponam cavere similia, nam sicuti non feci omnia possibilia, sed tantum aliqua, sic satis erit proponere cavere similia, quamvis sciam me non posse cavere omnia possibilia.

913 7. Recte etiam notant Suar. supra, et Tann. *d.* 6. *q.* 6. *n.* 20. duplicia esse venialia, alia plene deliberata, et hæc omnia possum moraliter vitare, ideoque possum proponere illa omnia cavere, quidquid contradicant aliqui cum Bosco *a n.* 202. Alia sunt semideliberata, et circa hæc sufficit dolere quod facta sint, ac imposterum velle adhibere diligentiam pro illis saltem minuendis, quantum humano modo fieri poterit. Ex dictis

914 *Colliges* cum *Con. Laym. et Castr.* supra, item cum Tamb. *n.* 14. propositum de mortalibus in hoc præcipue differre a proposito de venialibus, quod propositum de mortalibus debeat se extendere ad omnia, etiam collective sumpta, non item ad omnia venialia, nequidem distributive. Addunt iidem Auctores, propositum respectu mortalium debere esse magis efficax, quia relapsus in venialia non est ita noxius, neque occasiones ita sunt evitabiles. Inde recte inferunt, facilius esse absolvendos qui sæpe redeunt cum iisdem venialibus, quam qui cum iisdem mortalibus. Quod autem illi omnes, excepto *Castr.* doceant, etiam consentiente Palav. *n.* 292. non esse obligationem proponendi fugere occasiones proximas venialium, in hoc puto non esse audiendos, uti dixi *l.* 5. *n.* 283. nam qui vult periculum proximum peccati venialis, censetur velle peccatum veniale, et e contra qui præcipit ut vitem veniale, etiam præcipit ut vitem illud quod moraliter certo me inducet in veniale : imo quamvis esset tantum probabile periculum proximum, ne inducerer in veniale, adhuc tenerer sub veniali illud fugere, quia hoc ipsum probabile periculum est præsens malum animæ, quod ex charitate teneor cavere, uti pluribus dictum est *l.* 5. *n.* 257.

Quandonam dubium sit, vel censeri debeat deesse propositum sufficiens, ideoque debeat negari vel suspendi absolutio, præsertim in recidivis et constitutis in occasione proxima peccandi, dicetur *a n.* 1819. 1831.

DUBIUM II.

Qualis Confessio requiratur ?

ARTICULUS I. 915

An debeat esse integra materialiter ?

« Resp. Ad confessionem, per se et ordinarie requiritur integritas materialis, sita in eo, ut postquam diligentius te excusseris, et conscientiæ tuæ sinus et latebras (ita loquitur Trid. *sess.* 14. *c.* 5.) exploraveris, confitearis omnia mortalia memoriæ occurrentia, nondum confessa, eorumque numerum et circumstantias, quæ speciem mutant. Patet ex Trid. *l. c.* et est certum. Ratio est, quia alias nec judicium sacramentale recte administrari, nec æquitas in pœnis statuendis servari potest.

» Dicitur I. *Per se, et ordinarie*, quia per accidens et extraordinarie, sufficit integritas formalis, *v. Dub. seq.*

» Dicitur II. *Numerum :* intellige certum, qui si non constet, dic probabilem, addendo, *plus minus.* Quod si deinde deprehendas te errasse, non teneris iterum confiteri, nisi notabiliter fuerit major, Fag. Sanch. Hurt. contra Regin. Fill. et Sa, qui dicunt verba illa, *plus*,

minus, tantum extendi ad unum vel duo supra numerum indicatum : sed quamvis hoc sit verum in numero parvo, et denario v. g. non tamen in aliis, v. g. centenario, millenario, etc. quia verba illa non habent sensum absolutum, sed respectivum ad numerum cui adduntur, qui quanto fuerit major, tanto etiam major verbis istis intelligetur, dummodo tamen sit parvus respectu alterius cui adjungitur, quod prudentis arbitrio æstimandum est. Ita Dian. *p.* 3. *t.* 3. *R.* 174. ex Nav. etc. Item Lug. *d.* 16. *n.* 94. Quod si autem nec probabilis haberi potest, dicenda est consuetudo peccandi, tempus et frequentia in die, septimana, mense vel anno. V. Filliuc. *t.* 7. *c.* 4. *n.* 82. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 94. Gasp. Hurt. *d.* 9. *diff.* 5. Lug. *n.* 79.

» Dicitur III. *Quæ speciem mutant :* quia etsi probabile sit, quod docent Suar. Con. et alii, etiam eas quæ notabiliter in eadem specie aggravant (hoc est, quæ juxta cujusque conscientiam excedunt ordinarium peccandi modum) esse explicandas, ob rationem allatam in responsione, contraria tamen sententia, quam ex D. Th. Silv. Navar. docent Vasq. Reg. Bon. Dug. *s.* 3. etiam probabilis est, et tuta ; saltem si excipias, 1. Gradus consanguinitatis in incestu, 2. Quantitatem furti, injuriæ, etc. quæ egent satisfactione. 3. Quando uno actu plures sunt occisi, vel infamati, vel apud plures, 4. Odium diuturnum quia tunc solent plures actus fieri. V. Regin. *l. c.* 5. Peccatum inter Confessarium et pœnitentem. V. Fill. *de imp. mat. c.* 5. *q.* 5. 6. Si circumstantia invehat censuram, vel reservationem, vel ad necessariam pœnitentis directionem, a Confessario prudenter interrogetur. *Unde resolves*

» I. Ad integritatem confessionis prærequiritur diligens examen, pro capacitate pœnitentis, temporis mora, et cæteris circumstantiis. Ad id autem sufficit diligentia mediocris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, vel qualem moraliter loquendo docti et timorati adhibere solent, etiamsi quis putet majore diligentia plura se reperturum, Bon. *t.* 1. *d.* 5. *q.* 7. Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 8. Post mediocrem autem illam diligentiam non tenetur de anteacta vita ulterius cogitare, et si quid occurrat quod videatur non esse in confessione explicatum, potest sibi persuadere cum cæteris id memoratum fuisse, Dian. *R.* 107. ex Sanch.

» II. Examen hoc a Confessario potest suppleri, quod tamen Suar. reprobat in confessionibus longis diligentiorum, eo quod impossibile fere sit, ut quis repente rogatus omnia recordetur, et tantum admittit in rudibus, quos etiam monet Sa *v. Confessio,* bona fide confessos, non nimis rogandos de confessionibus præteritis, nisi intelligatur aliquid necessarium defuisse. V. Fagund. Dian. *R.* 89.

» III. Non est necessarium peccata scribere, ne memoria excidant, ut contra Bon. docent Suar. Vasq. et alii : imo Sotus dicit, non consulendum, ob periculum evulgationis. Melius tamen Laym. Con. et alii asserunt, suadendum esse ; dummodo videtur anxietas nimia, propter quam scrupulosis prohiberi potest.

» IV. Invalida est confessio non integra ex ignorantia vel negligentia moraliter culpabili, ut verius docent Suar. et alii communiter contra *Sot. et Canum,* quia *Trid.* requirit diligens examen.

» V. Non officit integritati, per se loquendo, si quis subinde gravius lapsus, id alteri prius confiteatur, et deinde ordinario suo venialia tantum (qui imprudenter id ægre feret, prohibebit, aut reprehendet), nisi tamen ea occasione maneat in mortali occasione peccandi ; aut ideo circumeat, ut liberius peccet : tunc enim graviter peccabit, et ob defectum attritionis, confessio erit nulla. Ita Fill. Laym. Lugo *disp.* 16. *n.* 57.

» VI. Ex circumstantiis minuentibus, illæ tantum explicandæ sunt quæ vel omnino tollunt malitiam, vel ex mortali faciunt venialem, ut parvitas materiæ, indeliberatio etc. (v. g. si die Veneris ignorans comedisset carnes), vel alioqui notabiliter mutant judicium Confessarii, saltem quoad speciem.

» VII. Ad servandam integritatem confessionis peccata mortalia dubia (loquendo de dubio proprie dicto) sunt aperienda, ut docent Suar. *in* 3. *p. t.* 4. *d.* 24. *s.* 9. *n.* 7. Sanch. Dian. Lug. *n.* 63. Bon. *d.* 3. *q.* 5. *s.* 2. *p.* 2. *dif.* 4. et alii communiter contra Con. Ratio est, tum quia peccata, quæ sunt in conscientia, debent manifestari : at dubia ut dubia sunt in conscientia : tum quia in negotio salutis, et medio ad hanc necessario, non tam habet locum illud axioma : *Melior est conditio possidentis,* quam hoc : *In dubio tutior pars eligenda est.* (Excipiuntur tamen scrupulosi, et ii quibus diu post patratum peccatum suboritur aliquod dubium, si alias soliti sint sollicite confessionem instituere ; quia non est dubium prudens). Quod si postmodum accipiant notitiam certam, idem rursus esse confitendum tanquam certum, docent Turrianus, et Sanch. 1. *mor. c.* 16. *n.* 69. Dubitat tamen Lug. *n.* 79. *et* 92.

suadetque id ut securius. V. Dian. *R.* 60. et 107. Si vero peccatum confessus sit ut certum, et postea de eo dubitet an fecerit, non tenetur iterum confiteri ut dubium; Lug.Tamb. *de exped. Conf. l.* 1. *c.* 1. qui idem censent, etsi postmodum certo comperiat se non fecisse : Monent autem Suar. et Tamb. *l. c.* si quis sola peccata dubia confiteatur, monendus ut addat aliquod certum ex alias confessis : quod si id haberi non possit, absolvendum sub conditione. »

ADDENDA.

916 *Quæst.* 127. — *Quid sit Confessio, et quæ sit ejus materia?* R. Confessio est accusatio externa de peccato proprio, ordinata ad absolutionem a Sacerdote obtinendam. Quænam autem sit ejus materia sufficienter explicatum est *in q.* 84. *et seqq.*

917 *Quæst.* 128. — *Quid præterea sit notandum circa obligationem confitendi integre?* R. Gers. *par.* 2. *tit. De arte audiendi confessiones, n.* 32. *lit.* X. *in proœmio* ait : *Paucos hactenus reperi, qui perfecte unquam et integre confessi fuerint, causa existente in multis, vel negligentia vel ignorantia Confessariorum :* hinc ut saltem ignorantia illa depellatur, paulo fusius, etiam per sequentes qq. agendum erit de modo integre explicandi peccata.

918 § 1. Est gravis obligatio confitendi integre omnia et singula mortalia, uti constat ex verbis Conciliorum *Lateranensis*, *Florentini et Tridentini*, quæ retuli *n.* 595. Hanc autem obligationem esse gravem, manifestum est, nam verba Conciliorum sunt præceptiva, vel declarativa præcepti, et materia est gravis, sive spectetur difficultas confitendi, quæ secundum se est gravissima, sive utilitas et finis ad quem talis confessio ordinatur, qui est remissio peccati mortalis per istud medium intenta a Deo : ergo.

919 § 2. Integritas confessionis alia est materialis, alia formalis tantum. Materialis est, si pœnitens confiteatur omnia mortalia, quæ post diligens examen memoriæ ipsius occurrunt. Formalis tantum est, si confiteatur aliqua, non tamen omnia, quæ memoriæ occurrunt : et hæc quidem integritas saltem formalis est necessaria necessitate Sacramenti, uti pluribus demonstrat Moya *d.* 1. *q.* 8. contra quosdam recentiores. E contra integritas materialis est necessaria necessitate tantum præcepti.

920 § 3. Ad integritatem confessionis spectat explicare omnia mortalia, secundum numerum, secundum speciem et secundum omnes circumstantias mutantes species malitiæ mortalis; est de fide ex *Trid.* supra, nam qui omittit vel numerum vel speciem aliquam, vel circumstantiam quæ mutat speciem, ille non confitetur omnia et singula mortalia : ergo. Debet autem exprimi numerus prout nunc in conscientia agnoscitur, hinc sciens se ter blasphemasse, male confitetur dicendo, Accuso me, si bis aut ter; vel, Accuso me, quod ter circiter blasphemaverim : sic enim non dicit numerum, prout in conscientia habet.

Quæst. 129. *Quid addendum sit circa modum* 921
practice confitendi integre quoad numerum? R. § 1. *In lib.* 5. *a n.* 147. explicatum est quandonam actus physice unus sit unum vel multiplex numero peccatum; item *a n.* 167. quandonam actus physice plures sint unum vel multiplex numero peccatum; item *a n.* 173. quandonam peccatum numero multiplicetur propter interruptionem et repetitionem actuum. Denique *ibid. a n.* 180. dictum est, quandonam peccatum omissionis numero multiplicetur, quæ omnia hic suppono et hic debent recoli ex ibi dictis.

§ 2. Numerus est confitendus vel absolute 922
vel sub dubio prout conscientia dictat, secundum dicta *n.* 618. unde qui recordatur quod decies fecerit, peccat mortaliter dicendo, *Aliquoties feci, sæpius feci, forte decies feci*, quia hæ voces non significant numerum certum, qui in conscientia est. Idem est de eo qui scit se fecisse decies, et dicit se fecisse decies vel undecies circiter, Dicast. Stoz. *lib.* 1. *n.* 93. Sæpe tamen excusantur pœnitentes per simplicitatem vel bonam fidem, ex qua malunt plus dicere quam minus : si tamen Confessarius hoc advertat, monere debet ne id faciant, sed dicant sicuti est in conscientia, Avers. *q.* 10. *s.* 12. Quod si aliquis ita judicans sit confessus se decies fecisse, et postea judicet se fecisse tantum sexies, nec est opus hoc postea dicere, quia decem sunt sex et amplius, Lugo, Dicast. *d.* 9. *n.* 112. Aversa *supr.* qui putat, si dixerit ter circiter, et postea resciat se fecisse determinate ter, teneri iterum confiteri ut certo ter, quia prius confessus erat ut dubium.

§ 3. Qui uno actu detraxit tribus, secundum 923
dicta *l.* 5. *a n.* 149. fecit tria peccata, vel saltem contraxit tres numero malitias in confessione exprimendas, uti habet communior cum Avers. *s.* 14. attamen non debet confiteri se ter detraxisse, neque etiam sine addito se fecisse tres detractiones; sic enim Confessarius intelligeret esse factum per tres distinctos ac-

tus, qualiter actum non est, sed debet dicere, Uno actu detraxi tribus. Idem est si habuit unam voluntatem fornicandi cum tribus aut ter fornicandi cum eadem, tum enim non satisfacit dicendo, Habui voluntatem fornicandi, sic enim significat tantum voluisse cum una vel semel.

924 *Objic.* Si numerus malitiarum sit confitendus, ergo qui detraxit vel imprecatus est malum toti alicui Monasterio, debebit dicere numerum personarum quæ sunt in illo. R. Si sciebatur numerus, et detractio vel imprecatio afficiebat singulos, c. Si non sciebatur numerus, aut detractio vel imprecatio afficiebat tantum communitatem in genere, n. Detractio communiter cadit in singulas personas, uti si dicatur Monasterium esse deditum potationibus, familiam habere originem a Judæis etc. imprecatio potest cadere in totum per modum unius, ut si villicus imprecetur Monasterio, quia cogitur ei solvere nimis magnos canones, hic enim posset amare singulas personas Monasterii, et tamen toti imprecari malum. Signum autem quod imprecer toti simul est, si non imprecarer singulis, si inde abessent, ideoque tum erit unicum peccatum, quia est unicum objectum, nempe communitas, Dic. *n.* 232. Ex simili ratione putat Stoz. *num.* 395. eum qui hæredibus vel communitati est furatus, satisfacere si dicat se esse furatum rem spectantem ad plures vel ad communitatem, non determinando quot sint hæredes vel personæ in communitate, sed hoc intelligendum est de bonis adhuc indivisis; uti notat Dic. *supra.* Quod si aliquis ex odio uno in unam familiam, uno actu, v. g. potione venenata omnes occiderit, quamvis non ratione odii præcise, tamen ratione occisionis essent tot numero peccata quot personæ, quia per occisionem læsisset diversa singularum jura : in omnibus tamen ejusmodi casibus debet pœnitens sic confiteri, sicut apprehendebat objecta, quando peccabat, v. g. quando detrahebat aut maledicebat, et ideo *l.* 5. *n.* 149. dixi actum unum tendentem in plura objecta esse multa numero peccata in confessione explicanda, prout actus distincte vel confuse in ea objecta tendebat : hinc si quis peccarit tantum apprehendens esse contra multitudinem, satis est si explicet peccatum sub his terminis, sub quibus illud concepit et quousque apprehensio se extendebat, nec requiritur ut dicat quot personæ reipsa fuerint, quamvis id resciat quando confitetur, Dicast. *n.* 253. Aversa *de pecc. quæst.* 72. *sess.* 4.

§ 4. Qui per tres actus furatus est eidem tres 925
ducatos, non satisfacit dicendo Furatus sum tres ducatos, quia tres actus faciunt tria numero peccata. Qui autem uno actu furatus est idem tres ducatos, satisfacit dicendo, Semel furatus sum tres ducatos, quia est unum peccatum, cum sit unus actus, et illi tres ducati sint unum numero objectum, secundum dicta *l.* 5. *n.* 151. E contra qui uno actus furatus est tres ducatos, singulos pertinentes ad diversos homines, non satisfaciat dicendo, Furatus sum tres ducatos, sed addere debet pertinuisse ad diversos homines : jam enim non faciunt unum numero objectum, sed quia pertinebant ad diversos, illo unico actu læsa essent tria jura numero diversa singulorum istorum hominum, uti dictum est ibidem *l.* 5. *n.* 152.

§ 5. Qui uno actu dubitavit circa tres fidei 926
articulos, uno actu juravit tria objecta falsa, uno actu blasphemavit in tribus materiis, satisfacit dicendo : Semel dubitavi de fide, semel juravi falso, semel blasphemavi, ut dictum est *l.* 5. *a n.* 156. E contra qui uno actu odit tres homines, uno actu detraxit uni apud tres homines, debet addere hunc numerum hominum, secundum dicta *l.* 5. *n.* 158. *et* 162. Similiter qui uno actu statuit per septimanam omittere Horas, addere debet, Semel volui omittere per septem dies, secundum dicta *ibid. n.* 164.

§ 6. Quoties quis comedit carnes die jejunii, 927
toties peccat, secundum dicta *l.* 3. *p.* 2. *num.* 1264. Quod licet non admittant aliqui, si sit jejunium ex voto vel pœnitentia sacramentali, tamen oppositum videtur probabilius, secundum dicta *lib.* 3. *par.* 1. *num.* 438. quia jejunium vovetur vel injungitur prout ab Ecclesia præcipitur. Item probabile est toties peccare quoties plenam sumit refectionem etiam e cibis esurialibus dicta *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1265. quamvis oppositum etiam sit probabile. Quod si quis initio mensæ comedisset carnes, et uno vel altero ferculo e piscibus interposito, postea iterum carnes comederet, esset unum peccatum, quia est una refectio : si autem a mensa surrexisset et rediret etiam intra unam horam, putat Tamb. *in Dec. l.* 4. *c.* 5. § 1. *n.* 18. fore duo peccata : sed probabile est oppositum, quia sicuti si Sacerdos in mortali sumat suam hostiam, et post communionem ad duas horas distributam, sumat reliquas particulas consecratas, est unum peccatum indignæ sumptionis, secundum dicta *l.* 5. *n.* 170. quia nempe duæ illæ sumptiones pertinent ad consummationem unius Sacrificii, non obstante tanta

interruptione physica, ita illæ duæ sumptiones facient unam comestionem carnium, quia secundum dicta *l.* 3. *p.* 2. *a n.* 1279. relinquunt unitatem refectionis sive prandii.

928 § 7. Qui per horam continuat actum, facit unum peccatum : qui autem intra horam ter retractat actum et resumit, facit quatuor peccata, secundum dicta *l.* 5. *n.* 174. adeoque hic posterior plus peccat in ordine ad obligationem confitendi, quia debet dicere, Quater hoc feci, alter autem dicit, Semel feci. Uter vero plus peccet in ordine ad culpam, demeritum et pœnam, pendet maxime a circumstantiis deliberationis et intentionis : cæteris paribus, qui continuat, magis peccat, quia retractare malum, de se bonum, et continuare malum est pejus quam abrumpere et relabi intra idem tempus. Plura circa interruptionem videri possunt *l.* 5. *a n.* 173.

929 § 8. Qui continuo tempore in mortali absolvit decem pœnitentes, aut ministrat Eucharistiam decem communicantibus, non satisfacit dicendo, Semel indigne administravi Sacramentum Pœnitentiæ vel Eucharistiæ, sed tenetur addere numerum hominum quibus administravit, ut dictum est *l.* 5. *a n.* 71.

930 § 9. Qui in vigilia S. Matthiæ incidente in diem Veneris quatuor temporum quadragesimæ comedit carnes, satisfacit dicendo, Semel die jejunii comedi carnes, quia omnes illæ leges prohibentes sunt moraliter unica, secundum dicta *l.* 5. *n.* 147. Ob eamdem rationem, qui inobediens fuit pluribus Superioribus idem imperantibus, quorum unus non volebat afferre novam obligationem, sed tantum eamdem, satisfacit dicendo, Semel fui inobediens Superiori, secundum dicta ibidem *n.* 148. Si tamen sciretur, quod secundus Superior, v. g. ex alio motivo, intendisset novam obligationem, tunc in uno illo actu inobedientiæ essent duæ malitiæ, et dicere deberet : Fui duobus præceptis Superiorum inobediens, secundum ibidem dicta *n.* 147.

931 § 10. Qui furatus est 1000. et primo bona fide confessus est se furatum esse 500. si postea reddatur certior quod fuerint 1000. Lugo, Tamb. *de Conf. l.* 2. *c.* 1. *a n.* 74. Spor. *num.* 406. putant non satisfacere si in sequente confessione dicat se furatum 500. quia falsum est quod violaverit jus in 500. nam fuit jus in 1000. quod violavit : ergo neutra vice explicaret suum peccatum, sed debet repetere et dicere, Furatus sum 1000. Oppositum tenent Arr. *d.* 35. *n.* 40. et Bosco *d.* 7. *s.* 8. *n.* 170. et est probabile ex dicendis *n.* 932. etiamsi supponamus esse obligationem confitendi circumstantias aggravantes tantum : sicuti enim si uno actu contraxerim duas specie malitias, et prima vice confessus sim unam tantum, postea recordans alterius satisfacio dicendo hanc alteram solam, si utraque censeatur sufficienter intelligi, uti dicetur *n.* 1135. ita et hic, nam qui violavit jus ad 1000. etiam violavit jus ad 500. ergo utraque vice dicit verum, et qui semel confessus est se furatum esse 500. et postea iterum confitetur se furatum esse 500. dixit totam malitiam, quæ est in furto millenorum : ergo. Id tamen scienter fieri non debet in prima confessione, quia est saltem contra sinceritatem confessionis, secundum dicenda *n.* 1134.

§ 11. Qui bona fide ita existimans confessus est se decies blasphemasse, etiamsi postea melius recogitans judicet se blasphemasse vigesies, certo satisfacit, si in posteriore confessione dicat se blasphemasse decies, quia sic certo edixit speciem et totum numerum. 932

§ 12. Quando pœnitens a modico tempore est confessus, v. g. a duabus septimanis, et in parvo numero palpabilium peccatorum præsertim externorum addit circiter, merito est suspectus de negligenti examine, quia si se examinasset, facile sciret quoties tale crimen intra tam breve tempus commisisset, Gob. Stoz. *n.* 103. Spor. *n.* 444. 933

§ 13. Qui post examinatam diligenter conscientiam aperuit in genere statum, vitam, consuetudinem et tempus, quo in peccatis hæsit, non tenetur postea repetere peccata, quamvis in particulari distinctius recordetur hujus vel illius, in hoc vel illo loco aut tempore, cum hac vel illa persona commissi, quia in illa confusa narratione fuerunt sufficienter intellecta a Confessario, qui potuit de eis et eorum numero formare morale judicium, atque ideo ab omnibus directe absolvit. 934

§ 14. Cum sæpe pœnitenti moraliter impossibile sit scire numerum, ut si meretrix diu cuivis fuerit exposita, scire non potest quot personas conjugatas, quot liberas admiserit vel parata fuerit admittere, unde in ejusmodi casibus frustra Confessarius urgebit ad certum numerum exprimendum, et reipsa tantum urgebit ad errandum, ut satisfaciat suæ scrupulositati : hinc melius est, si petat, quanto tempore ita vixerit parata ad quosvis, et an sæpe de septimana solita sit reipsa vel saltem animo promiscue quoslibet admittere. In illis autem peccatis quæ sunt enormiora aut rarius fiunt, facilius sciet numerum, unde de his est 935

interroganda quoties, v. g. contra naturam peccarit, quoties cum persona sacra vel consanguinea : similiter sufficit si consuetudinarius dicat durationem consuetudinis, et quoties soleret per diem vel septimanam repetere peccatum suum. Quod autem attinet ad rudes homines, præsertim qui rarius confitentur, hi determinatum peccatorum numerum scire vix possunt, unde si rogati exprimant, sæpe mere conjectando illum exprimunt, sive quia tacere erubescunt, sive ut a molesta Confessarii interrogatione se eximant; hinc etiam cum talibus melius facit Confessarius, si ipsemet intellecto modo vivendi et frequentia peccandi v. g. per unam septimanam, ac diuturnitate temporis quo ita peccare soliti fuerunt, ex his conjiciat, seu apud se colligat numerum : quod tamen non tenet universaliter, uti recte monet Dicast. *d.* 9. *n.* 51. nam sæpe fit ut uno tempore plus peccarint quam alio ; de quo etiam erunt interrogandi, sed semper cum discretione, ne minium crucientur, et confessio fiat valde odiosa. *Confessarius mediocriter doctus,* inquit Less. *in Auct. v. Confessio cas.* 10. *si non sit scrupulosus, non habet in his magnas difficultates : sed scrupulosus, etsi sit doctissimus, ubique hærebit, eritque anxius.*

936 *Quæst.* 130. — *Si quis nesciens numerum determinatum dixerit, Feci hoc toties, plus minus, vel toties circiter, et postea certo resciat quoties determinate, vel se fecisse sæpius, an obligetur iterum confiteri hunc determinatum vel majorem numerum certo agnitum ?* R. Non obligari, secundum dicta *n.* 616. dummodo hic numerus determinatus vel major fuerit sufficienter significatus per to *plus minus* sive *circiter.* Cur autem confessus peccatum ut dubium, si postea agnoscat ut certum, teneatur iterum confiteri ut certum, disparitatem dedi illo *n.* 616. Tota hic difficultas est, quousque illæ particulæ, *plus minus,* vel *circiter,* se extendant, de quo sunt variæ sententiæ, nam

937 § 1. J. Sanch. et alii apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 94. dicunt nunquam significare plus quam duo vel tria ultra numerum expressum ; alii, non ultra quatuor, alii non ultra quinque, uti refert Dicast. *d.* 9. *n.* 116. alii cum Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 99. non ultra decem, quantumcumque magno numero addantur; sed hi nimis rigide loquuntur, quia particulæ illæ significant comparative ad numerum cui adduntur, ergo male ponitur una absoluta mensura etiam respectu cujuscumque magni numeri.

938 § 2. Alii apud Dicast. *n.* 115. dicunt extendi posse ad quartam partem : Tann. *q.* 7. *n.* 45. citans Sot. et Valent. dicit, si fecerit trigesies, satis esse si dixerit, vigesies circiter. *Verricel.* universaliter putat extendi posse etiam ad dimidium; sed hi videntur nimis laxe loqui, quia si quis promittat alteri quadringentos circiter ducatos, nemo dicet satisfacere si det trecentos, multo minus si ducentos.

§ 3. Alii cum Menochio apud Dicast. *n.* 121. 939 restringunt præcise ad quinque in centum, sed hi in parvo numero sunt nimis rigidi, nam secundum omnes satisfecit qui bona fide nesciens dixit, centies circiter, quamvis ex reperta schedula, in qua notarat, postea resciat se fecisse centies et sexies. E contra in numero magno regula illa est nimis laxa, nam quinque millia videntur nimium respectu centum millium, et tamen non desunt nisi quinque in centum, hinc

§ 4. Hæc unica regula videtur tenenda, ut 940 quando excessus est parvus, vel absolute in se, vel saltem respectu magnæ summæ quæ exprimitur, tum censeatur sufficienter explicatus per illas particulas et inclusus in numero expresse. Quo autum numerus expressus est minor, etiam excessus debet esse minor ; quo numerus est major, potest excessus esse major : attamen sine proportione arithmetica, sed tantum cum aliqua proportione quasi geometrica secundum judicium prudentum, quandiu nempe parvus excessus censetur quasi absorberi in numero majori expresso. Sic parvi excessus videntur esse unum respectu quatuor, duo respectu decem, tria respectu viginti, quatuor respectu quadraginta, sex vel etiam novem respectu centum, uti cum aliis tenet Sporer *a n.* 446. Unde secundum Dicast. *n.* 119. et Bosco *s.* 8. *n.* 154. si dixisti, ter circiter et feceras quater, satisfecisti, quia licet unum sit tertia pars trium, tamen est aliquid in se parvum. Addunt Con. Lugo, et alii cum Burgh. *cent.* 2. *cas.* 55. si dixeris octogesies circiter, quamvis feceris centies, quia viginti respectu centum videtur in morali judicio esse parvus numerus; sed alii merito de hoc dubitant : unde si fecisses centies trigesies, et dixisses centies circiter, Bosco recte dicit fore nimium excessum, quia quamvis triginta non sit tertia pars numeri centenarii, tamen neque in se, neque respective ad centum videntur esse aliquid parvum. Addit Dicast. *n.* 119. si dixeris, circiter millies esse satis, quamvis feceris millies quinquagesies ; si tamen dixisses, millies circiter, et fecisses millies decenties, non videri satis expressum, quia est nimius excessus : putat tamen

si dixisses, circiter decies millies, tum etiam includi decies millies et decenties : qui enim dicit excercitum constare circiter decem millibus militum, verum dicit, quamvis sint ducenti plures vel pauciores. Denique si quis dixisset se blasphemasse decies, non addendo circiter, et postea comperiret vel dubitaret, an non blasphemarit undecies; communior sententia est cum Sporer *n.* 449. debere in proxima confessione dicere se blasphemasse semel, vel de hoc dubitare, quia hanc vicem nullo verbo vel signo manifestasset : in hoc tamen contradicit Tann. et recte, si supponamus pœnitentem semel pro semper manifestasse Confessario, quod tali determinate numero non intelligat nisi circiter. Vide etiam dicta *nu.* 617. 618. *et* 624. ubi aliqua de confessione quoad numerum.

941 *Quæst.* 131. — *An non tantum actus externus, sed etiam effectus peccati sit cum actu interno confitendus?* R. §. 1. Actus externus, qui internum complet in ratione peccati externi, est simul confitendus, Tann. *q.* 7. *n.* 47. Aversa *q.* 10. *s.* 2. § *Potius,* Esparsa *q.* 90. *ar.* 1. *ad* 7. Platel. *n.* 774. qui merito dicunt hoc esse certum. *Probatur,* quia licet actus externus nihil superaddat malitiæ, uti habet communis et probabilior cum S. Th. 1. 2. *q.* 20. *art.* 3. *et* 4. contra *Scot. Ripald.* et alios, tamen actus internus et externus faciunt unum actum completum in genere moris, actio enim externa habet se velut materiale, interna velut formale; Christus autem voluit explicari totum peccatum completum in genere moris, uti nobis constat ex consensu Doctorum et praxi fidelium : ergo cum actus internus in genere moris, compleatur per actum externum, et cum illo sit simpliciter totum peccatum completum, debet illud totum explicari, dicendo, verbi gratia, Commisi homicidium, adulterium, detractionem; hæc enim veniunt nomine peccati simpliciter, quod dicitur, dictum, factum vel concupitum : ergo. Consequenter qui alterum vulneravit, non satisfacit dicendo, volui vulnerare, item qui volens occidere lethaliter vulneravit, non satisfacit dicendo, Volui occidere, sed debet addere : Volens occidere, lethaliter vulneravi.

942 *Objic.* Si die festo omiserim Missam eo fine ut studerem, satisfacio dicendo, Omisi Missam die festo, tacendo de studio, quamvis studendo peccaverim, et per studium expleverim meam malam intentionem, ergo idem est de actu externo. R. n. cons. quia quamvis tale studium sit denominative peccatum et subjectum ejusdem malitiæ, non aliter ac externa omissio Missæ, tamen studium non complet volitionem non audiendi Missam, sed hanc volitionem complet vel externa omissio Missæ, vel causa proxima illius, uti explicatum est *l.* 5. *a n.* 27. ergo talis sufficienter explicat suum peccatum, dicendo : Omisi Missam die festo. *Nec obstat,* quod volitio studendi etiam esset peccatum, et compleatur externe per studium, *nam* tota malitia volitionis studendi erat malitia volitionis omittendi Missam, quæ tota explicata est dicendo, Omisi Missam.

§ 2. Circa peccatum distinguenda sunt ista 943
quatuor : causa finalis peccati : actio concomitans peccatum : complementum externum peccati : effectus peccati. *Causa finalis peccati* hoc est, propter quod aliquis peccat, ut si quis omittat Missam ut studeat, studium est causa finalis peccati, et peccatum denominative, est enim actus libere positus ex mala intentione omittendi Missam, qui actus est veluti medium omittendi Missam, adeoque indirecte prohibetur eodem præcepto, quo directe præcipitur Missa. Quando autem talis causa finalis peccati non est de se mala, non est opus illius facere mentionem in Confessione, uti *n.* 942. dictum est, quia licet hoc reticeatur, tamen explicatur tota malitia principalis peccati interne et externe completi. *Actio concomitans peccatum* est illa quæ per accidens ponitur eodem tempore quo etiam ponitur peccatum, quæ quamvis forte sit incompossibilis cum impletione præcepti, tamen non est causa, nec occasio transgressionis illius; ut si quis determinatus sit ad omittendam Missam, quia nimis frigus est, postea autem, ne sit otiosus, si domi studeat, quando deberet audire Missam, hoc studium est pure concomitans omissionem Missæ, et nequidem denominative est peccatum : hinc multo minus opus est facere mentionem illius in Confessione. *Complementum externum peccati* est actio externa immediate dependens a peccato interno actualiter existente, cujus est veluti executio; et ideo denominat hominem externe actu peccantem, ex *l.* 5. *a n.* 27. Et hoc complementum peccati est explicandum in confessione, secundum dicta *n.* 941. *Effectus peccati* est aliquid, quod causatur et sequitur ad totum peccatum interne et externe completum : v. g. voluntas occidendi completur externe per transfossionem, ad quam sequitur mors; voluntas comburendi domum completur per applicationem ignis, ad quam sequitur exustio domus; voluntas se inebriandi completur per potationem vini, ad quam sequitur

privatio rationis; voluntas turpiloquii completur per locutionem turpem, ad quam sequitur motus venereus. Hic mors, exustio domus, privatio rationis, motus venereus, dicuntur effectus peccati, et de illis quæritur, an et quando secuti sunt, etiam an sint simul explicandi in confessione; an e contra satis sit dicere, Transfodi, intendens mortem proximi, incendi domum proximi, potavi, prævidens periculum ebrietatis, locutussum turpia, prævidens motus venereos, tacendo quod omnia ista reipsa secuta sint.

944 § 3. Probabilius videtur non esse obligationem, per se loquendo, confitendi talem effectum peccati. Ita Vasq. Salas, Gran. Lug. Bon. Rayn. Rhod. Dian. *p.* 1. *tr.* 7. *R.* 64. Dicast. *d.* 9. *n.* 19. *et* 415. Bonæsp. *de Peccat. d.* 5. *n.* 68. Espars. *q.* 90. *ad* 7. *art.* 4. Burgh. *cent.* 1. *cas.* 19. Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 9. *a n.* 6. Herincx *de peccat. d.* 5. *n.* 74. Spor. *n.* 383. et alii multi contra Sot. Lopez, Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 44. *n.* 30. Castr. *t.* 2. *d.* 1. *p.* 3. *n.* 7. Avers. *q.* 10. *s.* 2. Platel. *n.* 775. Arr. *de Peccat. d.* 45. *n.* 13. qui immerito dicit suam sententiam esse certam, et in ea convenire omnes. *Probatur,* nam imprimis si talis effectus nullo modo fuerit prævisus, non est obligatio illum confitendi, ut fatentur plerique ex adversariis, quia secundum dicta *l.* 5. *a n.* 30. tum non fuisset nequidem denominative voluntarius : nihil enim volitum nisi cognitum : ergo nullo modo dici posset esse peccatum. Neque hic sufficit debuisse prævideri, nam inde tantum sequitur negligentiam advertentiæ fore culpabilem et confitendam. Deinde si talis effectus sequitur post retractationem causæ, etiam non est confitendus, uti etiam plerique ex adversariis concedunt, alioquin qui ante mensem abjecisset Breviarium vel propinasset alicui venenum, si statim post commissum peccatum fuisset rite confessus, teneretur omissionem Horarum per omnes dies sequentes, et mortem post mensem secutam aperire, quod nemo dicit. Denique licet effectus fuerit in peccato velut causa prævisus aut etiam intentus, tamen talis effectus proprie dici non potest peccatum, uti probatum est *l.* 5. *n.* 33. cum neque in se sit peccatum, neque etiam externe compleat peccatum secundum dicta *num.* 843. ergo non est obligatio illum confitendi, quia non est obligatio confitendi aliud quam peccatum. *Nec obstat,* quod non retractarit causam, *nam* sive retractarit sive non, effectus manet suo modo æqualiter imputabilis, non tanquam culpa sed tantum tanquam effectus culpæ præteritæ, uti explicatum est *l.* 5. *a n.* 42. Et consequenter talis homo satisfaciet dicendo, Projeci breviarium prævidens me tanto tempore non posse orare, porrexi proximo venenum, intendens ejus mortem, tacendo an Horas non orarit, et an mors sit secuta necne.

Dixi 1. Per se loquendo, quia per accidens sæpe addi debent tales effectus secuti, quia aliter non intelligeretur peccatum, quod commissum est, aut quia ratione ipsorum contracta est censura vel reservatio, de qua scire debet Confessarius. Imo expedit semper addi propter varia, v. g. quia ex effectu secuto plerumque melius intelligitur malitia peccati, item quia pœnitens ignorans sæpe monendus est de restitutione, cujus obligatio orta est ex effectu secuto. Et ob has causas pœnitentes communit eraddunt tales effectus secutos, in quo non sunt prohibendi, sed potius suaviter invitandi, ut semper addant, uti monet *Esparsa.*

Dixi 2. Talem effectum peccati : nam si aliquis effectus illicitus sequatur ex peccato, quando adhuc est status libertatis, et compleat actionem internam malam in ratione peccati externi, confitendus est, uti patet in eo qui per turpiloquium, tactum aut quid simile causat actu et libere in se pollutionem : hic enim effectus actu complet volitionem saltem indirectam pollutionis, quæ est peccatum distinctum a turpiloquio. Quomodo autem peccet, et consequenter quomodo confiteri debeat, qui dat causam tali pollutioni vel simili effectui de se malo, declaratum est *t.* 3. *p.* 1. *a n.* 922. ubi etiam *a n.* 929. dictum est, quomodo peccet qui per actionem de die positam causat pollutionem, aut simile effectum malum in somno oriturum. Denique quinam effectus retineant malitiam objectivam etiam quando absque libertate sequuntur, ideoque in confessione fieri debeat mentio culpæ, quæ cognoscebatur apta causare talem effectum, dixi *l.* 5. *num.* 48.

Quæst. 132. — *Quænam peccata dicantur esse* 945
specie distincta in ordine ad confessionem; et unde desumatur illa diversitas specifica? Resp. Ista explicata esse etiam in *lib.* 5. *a num.* 118. ubi dixi distinctionem specificam præcipue desumi, vel ex objecto aut modo tendendi actus peccaminosi notabiliter diverso, vel ex legibus formaliter diversis, contra quas agitur. Et ibidem *a num.* 132. explicavi, quandonam leges censeantur esse formaliter diversæ, quod nimirum præcipue est ratione finis in quem tendunt ejusmodi leges, aut ratione motivorum

quæ intenduntur a legislatoribus. Denique *a n.* 139. dixi quandonam peccata commissionis et omissionis circa idem objectum specie distinguantur, quæ omnia hic suppono et recoli debent.

946 *Quæst.* 133. — *Quænam generatim observanda sint circa hanc explicationem speciei in confessione?* Resp. seqq. § 1. Peccata sic sunt confitenda, sicuti erat conscientia tunc quando committebantur : unde si tunc invincibiliter ignorabas malitiam, vel non advertebas ad aliquam circumstantiam malam, tu illam non contraxisti, quia nihil est volitum, nisi sit cognitum; hinc si confiteri velis, quia times ne forte peccaveris, addere debes te putare quod eo tempore non adverteris ad talem malitiam. Similiter si falso jurasti in materia levi, putans bona fide te tantum leviter peccare, male confiteris dicendo, Juravi falso, nam ex hoc ipso Confessarius judicabit te peccasse mortaliter, cum omne perjurium, etiamsi sit in materia levi, sit mortale; hinc addere debes, te eo tempore putasse esse tantum leve peccatum. E contra si erronee apprehendebas aliquam malitiam in objecto vel in actione tua, quamvis reipsa non inesset, tu contraxisti, et teneris hoc explicare : v. g. die Cinerum putabas esse obligationem audiendi Missam et tamen negleXisti, non satisfacis dicendo, Die Cinerum non audivi Missam, sed addere debes, et putabam tum esse obligationem audiendi. Similiter si dubitabas an inesset malitia mortalis, an hujus vel illius speciei, quamvis postea certo rescias nullam in eo fuisse malitiam mortalem, aut illam spectare ad hanc vel istam determinate speciem, debes confiteri te operatum esse cum illo dubio, quod habebas tunc quando operaberis, quia conscientia, quæ postea sequitur, impertinenter se habet ad actum commissum.

947 § 2. Peccata sic sunt confitenda, sicuti conscientia nunc agnoscit et dictat esse commissa; hinc si sciens se detraxisse, dicat, Accuso me, si detraxerim, non satisfacit, quia non confitetur speciem prout est in conscientia.

948 § 3. Ignorantia vincibilis non est peccatum distinctum ab eo cujus est causa : unde quod fit ex illa, manet ejusdem speciei cujus esset si fieret cum scientia. Hinc qui ex vincibili ignorantia Festi omisit Missam, peccavit tantum contra præceptum Missæ, et satisfacit dicendo, Die festo non audivi Missam, Vasq. Sanch. *in Dec. l.* 1. *c.* 17. *n.* 15. *et* 23. Castr. *t.* 2. *d.* 1. *p.* 16. *n.* 3. Dicast. *de juram. d.* 2. *a n.* 244. Gob. *in Quint. t.* 5. *cap.* 9. *num.* 53. Stoz. *lib.* 1. *p.* 1. *n.* 51. Quod si ignorantia esset affectata, Lug. idem tenet quod de non affectata, e contra Sanch. putat per eam saltem notabiliter augeri malitiam; Castr. dicit mutari speciem, adeoque exprimendum in confessione, quod verum est, si affectasset ignorantiam omnis legis divinæ, quia tum virtualiter adesset animus transgrediendi omnes leges, et voluisset a se tollere omnem remorsum, quo Deus homines a peccatis continet.

§ 4. Ignorantia culpabilis quandoque aperienda est, vel quia excusat a censura, vel quia quandoque fecit periculum peccandi in alia specie, uti si peccare volueris cum muliere ignorans ejus statum, sic enim te exposuisti periculo peccandi cum persona sacra, conjugata etc. et sic ex comparatione ista animi contraxisti malitiam sacrilegii et adulterii, Dicast. *d.* 9. *n.* 387. *et alii.* 949

§ 5. Quod fit ex errore, est ejusdem speciei cum illo, quod fieret ex vero judicio, hinc qui non audierat Missam eo die, quo ex errore putaverat esse festum, satisfecit dicendo, Non audivi Missam die festo, nam intelligebatur, apprehenso, et existimato, Henriq. Valent. Lugo, Aversa *q.* 10. *s.* 10. §. *Si autem*, Schild. *tr.* 1. *n.* 14. Et consentit Dicast. *n.* 715. si perseverante errore ita sit confessus, nam per hoc explicavit totam malitiam. E contra si antequam confiteatur errorem resciat, videtur esse contra sinceritatem confessionis, si errorem non exprimat : qui enim occidit Paulum putans esse Petrum, non videtur satis sincere confiteri, si resciens errorem dicat, Occidi Petrum, quamvis Petrus fuerit apprehensus et existimatus. Et idem est de similibus casibus, reipsa enim dicit se in re fecisse aliquid, quod scit se in re non fecisse. Recte etiam notant utriusque sententiæ Auctores, absolute necessarium esse quandoque aperire errorem, imprimis ob reservationem vel censuram, quam ille non incurrit, qui falso putavit materiam sui peccati illis esse subjectam. Denique si peccatum aliter intelligi non possit, ut si quis confiteatur, Non jejunavi pridie Circumcisionis, nam addere debet, et putabam me obligari; alioquin non intelligetur quod peccaverit. 950

§ 6. Putant Val. Sayr. Salas non esse opus in confessione exprimere, sive peccatum factum sit cum conscientia dictante esse peccatum, sive cum dubitante an esset peccatum; sed Schild. *n.* 13. et alii dicunt hoc esse exprimendum, quia facere cum conscientia dictante, est notabiliter gravius, et quamvis peccata illa materialiter sumpta non distinguantur spe- 951

cie, formaliter tamen videntur sic differre, quia in priori est notabiliter major ratio offensæ et imputabilitatis. Hoc ipso autem quod pœnitens nihil addat, censetur se accusare de eo quod fecerit cum conscientia dictante et non dubitante.

952 § 7. Confitenda est species peccati infima, et non tantum sub alterna aliqua seu generica, v. g. qui uni furatus est, alteri detraxit, alium occidit, non satisfacit dicendo, Ter proximo feci gravem injuriam, sic enim explicat tantum genus peccati, quod est esse contra justitiam; sed debet descendere ad species infimas, quæ sunt facere injuriam in bonis fortunæ, et hoc est furtum; in bonis famæ, et hoc est detractio; in bonis corporis, et hoc est homicidium. Similiter quia peccare in certa specie et se exponere periculo proximo talis peccati, sunt ejusdem speciei, hinc qui semel exposuit se periculo ebrietatis et semel periculo turpis delectationis, non satisfacit dicendo, Bis me exposui periculo peccandi mortaliter; sed explicare debet materias seu singulas species peccati, quas contraxit volendo proximum earum periculum.

953 § 8. Non sufficit quomodocumque dicere speciem infimam peccati, quod quis fecit; sed dici debet illa species infima, quæ reipsa est admissa, v. g. furari decem et furari duodecim ducatos sunt ejusdem speciei infimæ, et tamen qui furatus est decem, male confitetur dicendo se furatum esse duodecim, quia dicit esse factum quod scit non factum. Item peccare delectatione turpi et se exponere periculo proximo illius etiam sunt ejusdem speciei, et tamen qui semel delectationem habuit et semel se exposuit periculo, male confitetur dicendo, Bis delectatus sum, aut bis me exposui periculo, sic enim vel confitetur quod factum non est, vel non confitetur quod reipsa factum est.

954 *Quæst.* 134. — *Quid addendum sit circa circumstantias in Confessione explicandas?* Resp. seqq. § 1. Circumstantia peccati dicitur omne illud quod quasi supponit peccatum in certa specie malitiæ constitutum, eamdem tamen malitiam aliter afficit, tanquam asserens certum aliquem modum, ideoque dicitur quasi circumstare seu accedere ad rationem substantiæ peccatis prius positam.

955 § 2. Circumstantia peccati potest esse pertinens vel impertinens ad considerationem Theologicam. Impertinens est, si nec augeat nec minuat malitiam, uti quod peccetur ante vel post meridiem, et clarum est non esse opus de tali circumstantia facere mentionem in Confessione. Pertinens, si augeat vel minuat malitiam peccati.

§ 3. Circumstantia pertinens potest augere 956
vel minuere peccati malitiam, aliquando notabiliter in æstimatione morali, aliquando non notabiliter, et quando auget vel minuit notabiliter, hoc potest fieri, quandoque intra eamdem speciem, quandoque mutando speciem, v. g. furtum ex genere suo est peccatum mortale; sed est aliquid universalius quam furtum parvum vel magnum, sacrilegium vel non sacrilegium; hinc furari plus est circumstantia augens, furari minus est circumstantia minuens, furari mille ducatos est circumstantia augens notabiliter, ideoque dicitur notabiliter aggravans, e contra furari medium ducatum est circumstantia notabiliter minuens furtum mortale, utraque tamen circumstantia relinquit furtum in eadem simplici specie furti mortalis. Si autem fureris sacrum calicem, est circumstantia notabiliter augens malitiam et mutans speciem furti, non quod tollat speciem furti, sed quia facit accedere speciem sacrilegii, et dicitur circumstantia respectu malitiæ furti, quæ est quasi prima malitia istius actionis qua res aliena aufertur, illa tamen ratio rei sacræ non est circumstantia respectu sacrilegii; sed habet rationem objecti.

§ 4. Si circumstantia non notabiliter augeat 957
vel minuat malitiam, non est opus de illa facere mentionem in Confessione, quia quod non notabiliter mutat, censetur parum, parum autem in moralibus pro nihilo reputatur. An vero circumstantia notabiliter aggravans et non mutans speciem sit confitenda, dicetur *a n.* 975.

§ 5. Si circumstantia mutet speciem, sive 958
hoc faciat augendo sive minuendo, hoc exprimi debet in Confessione. Hinc si blasphemasti, sed sine plena advertentia ad malitiam; si delectasti de objecto turpi, sed sine pleno consensu in delectatione, hæ circumstantiæ minuentes debent in Confessione exprimi, quia mutant speciem, et faciunt peccatum de se mortale per accidens esse veniale; e contra si furatus es acum sartori, sed quia sartor alium acum non habebat, laborare et lucrari non potuit, teneris hanc circumstantiam addere, quia mutat speciem, et facit furtum de se veniale, per accidens esse mortale, ratione gravis damni ideo causati. Similiter si quis fecerit aliquid ex naturali oblivione præcepti, uti si comederit carnes non recordans esse jejunium, velit tamen confiteri, quia ti-

met, ne per negligentiam sit oblitus, tenetur addere se tunc de ea prohibitione non cogitasse.

959 § 6. Tunc circumstantia mutat speciem malitiæ in actu, si actus propter illam habeat notabiliter diversam disconvenientiam cum natura rationali vel lege æterna Dei, item si faciat habere oppositionem cum diversis speciei virtutibus, item si faciat actum esse difformem legibus formaliter diversis. Et hæc omnia sequuntur ex dictis *lib.* 5. *a num.* 118. ac postea dabuntur exempla.

960 § 7. Circumstantiæ, quæ mutare possunt speciem malitiæ, præcipuæ sunt sequentes, quas ex Cicerone et Aristotele refert S. Th. 1. 2. *q.* 7. *art.* 3. *O.* et continentur hoc versu:

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

Exponuntur autem hoc modo. *Quis*, significat personam agentem, vel patientem, non considerando illam secundum substantiam, sed secundum qualitatem aliquam, uti quod pauper sit furatus, quod Religiosus sit fornicatus, quod peccarit cum conjugata, quod frater fratrem occiderit. *Quid*, significat objectum, non consideratum secundum se, prout est hoc, in quod actus directe et primario tendit; sed consideratum, vel secundum quantitatem, uti quod non unum sed mille aureos furatus sit, vel secundum qualitatem, uti quod furatus sit rem sacram, vel secundum aliquem effectum contingenter conjunctum, uti quod ex tali furto secutæ sint discordiæ vel alia mala. Et ad *Quid* etiam reducitur circumstantia *circa quid*. *Ubi*, significat locum, uti quod aliquem occiderit, vel se polluerit in Ecclesia. *Quibus auxiliis*, significat media sive instrumenta et adjutores, quibus usus est, uti quod virum nobilem percusserit non gladio sed fuste, quod ope dæmonis alium occiderit, quod alios secum cooperatores ad idem crimen adduxerit. *Cur*, significat finem extrinsecum operantis, ut si furatus sit, ut se inebriaret. *Quomodo*, significat modum accidentalem, quo actio fit, nimirum plene vel semiplene deliberate, ex malitia vel passione. *Quando*, significat tempus, uti an die festivo vel feriali fabulatus sit in Missa, an longissimo an brevissimo tempore perstiterit in desiderio turpi.

961 § 8. Propter circumstantiam, *Ubi*, putarunt aliqui apud Mendo *diss.* 5. *n.* 54. omne mortale saltem externum, quod fieret in templo, esse sacrilegium, sed recte negant *Cajet. Sot. Sanch.* et alii communiter: quandonam autem ideo refundatur malitia sacrilegii, intelligetur ex dicendis *n.* 1016. *et* 1090.

962 § 9. Circa circumstantiam, *Cur*, notandum est, si finis ob quem aliquis peccat, vel nullo modo, vel tantum venialiter sit malus, ut si quis furetur, ut amico benefaciat, vel ut vanam gloriam captet in lauta tractatione, non esse opus hunc finem explicare in Confessione, quia ex illo non refunditur nova gravis malitia in actum, uti contra aliquos probabilius tenent Vasq. Henriq. Con. Lug. Dian. Aversa, *q.* 10. *sect.* 10. Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 23. *s.* 1. *subs.* 7. Spor. *n.* 404.

963 § 10. Circa circumstantias, *Quando*, aliqui apud Dicast. *d.* 9. *n.* 721. putarunt peccata commissa die Dominico vel festivo semper contrahere specialem malitiam ex circumstantia temporis, cui opinioni videntur favere S. Aug. et S. Th. 2. 2. *q.* 122. *art.* 4. *ad* 3. his verbis, *Quia magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati quam per opus licitum quamvis sit corporale, ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die festo, quam qui aliud opus licitum facit.* Etiam favere videtur jus Canonicum, *Cap. Omnis* 1. *de feriis, Omnes dies dominicos a vespera in vesperam cum omni veneratione decernimus observari, et ab omni illicito opere abstinere;* si enim tum ex motivo religionis sit abstinendum ab illicito opere, ergo qui tum peccat, facit contra virtutem religionis et committit sacrilegium, secundum dicta in *l.* 1. *n.* 626. Sed contra est, nam SS. PP. et jus canonicum tantum volunt diebus festivis esse majorem causam abstinendi ab illicitis, quia dies illi dedicati sunt cultui divino, sed non ideo dicunt peccata alia istis diebus prohiberi ex motivo religionis. *S. Th.* tantum loquitur de eo, quod est spectato jure naturæ et considerato fine hujus præcepti: hinc subdit ex *S. Aug.* Judæum qui præcepto Ecclesiæ non tenetur, minus male facturum, si in agro die dominico laboraret, quam si peccaret. Consequenter cum Auctoribus gravissimis apud Dicast. *n.* 722. dicendum est circumstantiam temporis raro mutare speciem, hinc licet aliqui apud Dicast. *n.* 723. putent omne enorme crimen saltem die Veneris sancto, aut die quo quis communicavit, commissum, hoc ipso esse diversæ speciei, tamen Dicast. Lug. *disp.* 16. *n.* 524. Aversa *q.* 1. *s.* 11. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 73. aliique communiter et probabilius contradicunt; attamen excipiunt, si quis, v. g. die Veneris sancto publice haberet ludicram comœdiam, id enim esset in gravem irreverentiam contra Passionem Christi. Addit Gob. *sup. c.* 46. *et* 47. *n.* 2. posse esse grave scandalum, si quis die Vene-

ris sancto, v. g. se inebriaret. Quod si quis statim post communionem eat ad popinam, putat idem *Gob.* contrahere malitiam sacrilegii, quia irreverenter tractat Corpus Christi. Idem dicit, si quis die Communionis etiam vesperi se inebriaret; sed oppositum est probabilius, tum quia dudum desit præsentia Christi, ideoque peccatum non videtur habere ullum ordinem ad Sacramentum mane susceptum, tum etiam quia alias Sacerdotes, quotidie celebrantes, quotiescumque peccarent, contraherent etiam malitiam sacrilegii, quod nemo dicit.

964 § 11. Circumstantiæ generales peccatorum, uti quod sint contemptus Dei, injuria, inobedentia, ingratitudo, irreligio, superbia, etc. non sunt necessario addendæ, nisi expresse sint intentæ, quia quamvis speciales illæ malitiæ contrahantur, etiam tum quando non intenduntur, sed cum sola advertentia illarum peccatur, tamen cum sint quasi transcendentales et imbibitæ in omni peccato, hoc explicato satis intelliguntur; similiter is, qui peccat advertens se agere contra honestatem virtutis, non tenetur hoc addere, nisi ex odio vel contemptu virtutis processisset, uti *n.* 966. dicetur.

965 § 12. Probabilius est quidem cum Caj. Vasq. Dic. *d.* 2. *dub.* 25. contra *S. Bonav. et Scot.* majorem esse ingratitudinem relabi post remissum semel peccatum, quam primo labi, quia quamvis prima innocentia quam excludit primum peccatum, videatur esse absolute et materialiter majus bonum, quam remissio peccati (de quo videri potest Suar. *d.* 13. *s.* 2.) tamen cum remissio fiat positive indigno, præservatio autem fiat non indigno positive, remissio præsertim sæpe facta, comparative ad personam cui fit, videtur esse major formaliter in ratione beneficii, quam præservatio, de hac tamen ingratitudine opus non est meminisse in confessione, ut habet communis cum Dicast. *dub.* 26. contra *Medinam,* quia quamvis hic ratione materiæ sit etiam suo modo specialis ingratitudo, tamen quantum ad formalem speciem malitiæ manet ratio generalis ingratitudinis imbibita in omni peccato, consistens in hoc, quod offendatur Deus, a quo magna beneficia accepimus, sicuti si quis transgrediatur jejunium præceptum, quamvis sit suo modo specialis inobedientia, in quantum ejus materia est jejunium, tamen manet ratio generalis inobedientiæ imbibita in omni peccato.

966 § 13. Circumstantia contemptus potest addere novam speciem, nam si quid fiat ex contemptu formali vel legislatoris ut talis, vel legis cujuscumque etiam levissimæ, prout pendentis a potestate legislativa, vel cujuscumque honestatis, quæ est in aliqua virtute, semper est mortale distinctæ speciei a peccato, quod tunc committitur, uti dictum est *l.* 5. *a n.* 237. hinc qui fornicatur ex contemptu castitatis, duplex specie peccatum committit contra castitatem speciatim aperiendum in confessione, nempe quod fornicatus sit, quod hoc fecerit ex contemptu honestatis, quæ est in virtute castitatis.

§ 14. Cum sæpe fiat, ut peccans non adver- 967
terit ad certam malitiam vel circumstantiam, sequitur Confessarium non debere esse nimium diligentem in interrogandis omnibus, ad quæ non est verisimile pœnitentem advertisse, quamvis enim contingere possit, ut adverterit, non debet tamen, inquit Palav. *de peccat. d.* 2. *q.* 2. *art.* 2. *n.* 7. propter raros ejusmodi eventus imponi Confessariis tam gravis et perpetua indagandi obligatio, quæ prudentem quemlibet merito deterreret ab officio Confessarii. E contra tamen si pœnitens prudenter credatur advertisse, et propter ignorantiam, oblivionem, timorem vel pudorem omittere, tenebitur Confessarius adjuvare quærendo, uti pluribus dicetur *a n.* 1745.

Quæst. 135. — *An circumstantia consuetudinis* 968
sit aperienda in confessione? R. § 1. Per se loquendo non necessario est aperienda. Suar. Vasq. Regin. Bon. Aversa *q.* 10. *s.* 10. § 7. Lugo *d.* 16. *n.* 201. contra Tabien. Henriq. Fag. et alios apud Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 15. *et* 55. Ratio est, quia nemo, per se loquendo, tenetur bis confiteri idem peccatum : peccata autem præterita, per quæ est causata consuetudo, sunt antehac confessa, uti supponitur, et peccatum præsens non aggravatur, sed potius minuitur ratione præcedentis consuetudinis, quæ aliquo modo minuit libertatem : ergo non est necessarium facere mentionem peccatorum præteritorum vel illius consuetudinis. *Nec obstat,* quod per consuetudinem exposuerit se periculo proximo relabendi, *nam* si hoc antehac fecit advertenter, quod rarum erit, est speciale peccatum, de quo debet se speciatim accusare, secundum dicenda *n.* 970. De cætero exponere se periculo proximo peccati, et statim ideo peccare, non sunt duo peccata, sed unum tantum, quod satis explicatur explicato ipso peccato inde secuto, uti omnes communiter fatentur cum Lugo *n.* 511.

§ 2. Si consuetudo sit causa vel occasio 969
proxima actuum objective malorum, etiamsi

hi actus forte propter inadvertentiam non sint peccata, tamen est sub mortali obligatio emendandi ejusmodi consuetudinem; et si quis hoc neglexerit, tenetur se accusare de hac negligentia, Suar. Sanch. Laym. Reg. Lug. *a n.* 201. Dian. *p.* 3. *c.* 5. *R.* 62. contra J. Sanch. et Moyam. Quandonam autem ejusmodi actus etiam inadvertenter facti retineant suam malitiam objectivam, dictum est *l.* 5. *n.* 48.

970 § 3. Etiam tum confitenda est consuetudo, si adhuc sit volita, et pergat esse proxima occasio relabendi, sicuti enim, qui voluntarie, et advertenter per actus frequentatos contrahit consuetudinem peccandi, quæ ipsi est occasio proxima novorum peccatorum, peccat dupliciter, nempe ipso actuali peccato, v. g. blasphemiæ, deinde etiam contrahendo illam consuetudinem, quæ erit causa proxima secuturarum blasphemiarum objective malarum, ita etiam peccat dupliciter, qui blasphemat, et voluntarie pergit augere vel retinere talem consuetudinem, ideoque confitens dicere debet: blasphemavi sæpissime et ita blasphemando advertenter induxi, aut emendari nolui consuetudinem blasphemandi. Sayr. Valent. Laym. Dicast. *d.* 9. *nu.* 412. Sporer *in Decal. p.* 1. *t.* 1. *c.* 7. *n.* 54.

971 § 4. Etiam aperienda est peccandi consuetudo, si Confessarius de ea interroget, uti constat ex prop. 58. ab Inn. XI. damnata, *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.* Hinc opinio aliquorum, qui hoc negarunt, non est probabilis. Ratio est, quia Confessarius, imprimis tanquam Judex, habet jus cognoscendi, an pœnitens serio proponat emendare sua peccata, necne, item an non forte adhuc sit in occasione proxima relapsus: ergo habet jus interrogandi de consuetudine peccandi, nam ubi hæc est, sæpe deest propositum emendandi, aut remanet occasio proxima. Deinde etiam ut medicus habet jus interrogandi, nimirum in ordine ad præscribenda remedia emendandi talia peccata consuetudinis, ideoque per accidens tum erit obligatio sæpius indirecte saltem manifestandi eadem peccata.

972 § 5. Si pœnitens sit doctus simulque certus se esse rite dispositum, nec indigere consilio Confessarii, putant plures cum Moya *a n.* 13. tum non teneri respondere, sed videtur tenendum oppositum cum Card. *in* 2. *crisi d.* 37. *a n.* 35. tum quia Confessarius habet jus se etiam ex parte sua certificandi de istis, ergo pœnitens habet obligationem respondendi, tum quia pœnitens sæpe falso præsumit se satis doctum aut non subesse causam: peccaret tamen Confessarius, si ex mera curiositate hoc indagaret, neque pœnitens tum teneretur respondere. Nec debet Confessarius ad singula peccata inquirere; fecistine hoc sæpius? merito enim tum præsumeretur de curiositate inquirere, et si pœnitens tum teneretur semper respondere, posset Confessarius quandoque totam ejus vitam explorare, quod nimis durum est, et redderet confessionem merito odiosam omnibus.

Quæst. 136. *An illa quæ ex consuetudine moraliter mala postea inadvertenter fiunt, sint confitenda?* R. § 1. Raro ista fiunt sine ulla advertentia malitiæ, aderit enim communiter advertentia saltem virtualis sive tenuis, et quasi imperceptibilis, quæ sicuti sufficit ad actu bene operandum, ita etiam ad actu peccandum. 973

§ 2. Si supponamus, quando ista fiunt, nullam prorsus adesse advertentiam malitiæ, tales non habebunt ullam novam malitiam formalem, uti constat ex dictis *l.* 5. *a nu.* 16. et consequenter cum ista in se non sint peccata, nec externe compleant peccatum aliquod internum, sed tantum sint effectus peccati, secundum dicta *n.* 944. non est obligatio ista confitendi, sed satis est confessum esse vel confiteri actus antecedentes, per quos contracta est talis consuetudo, vel neglecta ejus emendatio, Suar. *de juram. l.* 3. *c.* 8. *n.* 5. Sanch. *in Decal. l.* 3. *c.* 5. *n.* 33. Amic. *de pecc. d.* 22. *n.* 51. Dicast. *hic d.* 9. *a n.* 411. Quod verum est secundum multos cum Dicast. *de juram. d.* 2 *nu.* 198. quamvis consuetudo illa non sit retractata, tales enim v. g. blasphemiæ indeliberatæ non sunt voluntariæ, nec in se, uti supponitur, nec in causa, quia ista consuetudo non est quid voluntarium, quod pœnitens debet aut possit statim a se depellere, sed est habitus naturalis necessario relictus ab actibus, qui habitus abjici non potest a volente, et retractante. Addit Dicast. talem consuetudinem non videri semper esse causam vel occasionem proximam peccati; nam quandoque etiam fortius inclinant ipsamet complexio naturalis et concupiscentia ex peccato originali orta, neque tamen hæc necessario debent positive expelli aut retractari, sed satis est habere propositum se continendi a peccatis, ad quæ inclinant. 974

Quæst. 137. *An confitendæ sint circumstantiæ notabiliter aggravantes peccatum intra eamdem speciem?* R. Quales hæ sint, dictum est *n.* 956. An autem confitendæ sint, disputant Aucto- 975

res, utrinque ferme æque probabiliter, uti constabit ex seqq.

976 § 1. Circumstantias illas non esse necessario confitendas, docent *S. Th. S. Bonav. S. Anton.* aliique probatissimi Auctores plures quam 45. quos refert, et sequitur Dian. *p.* 1. *t.* 7 *R.* 1. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 67. item Aversa *q.* 10. *s.* 8. ad quos accedunt Palav. *c.* 33. Dicast. *d.* 9. *n.* 130. Moya *t.* 3. *d.* 3. *a n.* 4. Haun. *c.* 8. *controv.* 2. Ills. *a n.* 74. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *a n.* 83. etiam plurimos referens. *Rationes* præcipuæ sunt. 1. Quia Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 5. volens docere, quid confitendum sit, tantum loquitur de specie, et circumstantiis mutantibus speciem : ergo sufficienter innuit tantum aggravantes non esse necessario confitendas, alioquin non processisset doctrinaliter, sed valde mance, sicuti, inquit Lugo *d.* 16. *n.* 108. qui doctrinaliter procederet, et explicaret necessitatem confitendi peccata, semperque adderet, quæ mortalia sunt, sufficienter doceret venialia non necessario esse confitenda : ergo. *Conf. nam Trid.* expresse addit nihil aliud a pœnitentibus in Ecclesia exigi. 2. Est contra praxim omnium confessariorum, et pœnitentium, vel interrogare vel dicere circumstantias tantum aggravantes, inquit Vasq. *q.* 19. *art.* 1. *dub.* 2. quod saltem verum est de circumstantiis se tenentibus ex parte actus, v. g. quamdiu duraverit actus peccati, quam fuerit intensus, etc. quæ omnia etiam cognitu sunt difficillima : ergo non est obligatio hæc addendi ; ergo nec alias circumstantias tantum aggravantes se tenent ex parte objecti : argumenta enim adversariorum æqualiter procedent de omnibus, nam sicuti furtum 100 ducatorum moraliter æquivalet 100 furtis unius ducati, ita odium Dei per horam continuatum æquivalet pluribus odiis intra eamdem horam repetitis. 3. Alioquin etiam teneberis explicare quantitatem materiæ detractionis, item an persona sit valde honorata vel non, nec sufficeret dicere fuisse absolute gravem, item teneberis addere circumstantias notabiliter minuentes intra speciem mortalis, v. g. quod feceris ex metu, cum aliqua passione, hæc autem sunt contra sensum communem, inquit Lugo *a n.* 112. ergo. 4. Certum est non omnino constare illas circumstantias esse confitendas, in dubio autem, an existat lex, non obligat, uti ex communi dictum est *l.* 1. *a n.* 272. Deinde cum *Trid.* egerit de obligatione confitendi circumstantias, et non expresserit obligationem confitendi aggravantes, præsumendum est non esse, quia contra illum, qui Jus clarum dicere potuit et non dixit, interpretatio est facienda, uti ex Jure probat Moya *d.* 1. *q.* 5. *num.* 13.

§ 2. Circumstantias illas esse necessario 977
confitendas, docent Auctores non minus notabiles, inquit Card. *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 1. quorum 25 adductis locis referunt Diana et Aversa supra, inter quos sunt Alens. Caj. Suar. Sot. Henriq. Con. Sanc. *in Decal. l.* 2. *c.* 23. *n.* 39. vocans verissimam sententiam. Accedunt Steph. a S. Paulo, Semery, Tann. *q.* 7. *n.* 53. referens plures, Arr. *d.* 32. *s.* 1. *et seqq.* Amic. *d.* 13. *s.* 6. Gonet. *d.* 10. *art.* 3. Platel. *n.* 783. Gorm. *p.* 2. *a n.* 139. Todts. *q.* 98. § 3. Bonæspei *de Peccat. d.* 4. *n.* 85. ubi *n.* 122. dicit sententiam hanc non esse quidem de fide, attamen attentis locutionibus *Tridentini* videri manifeste deduci ex principiis fidei, oppositam autem infirmis valde, et parum *Tridentino* consonis inniti fundamentis. Vasq. *q.* 91. *art.* 1. *dub.* 2. *n.* 6. fatetur hanc sententiam esse in scholis communem. Esparsa *q.* 90. *art.* 4. *ad* 8. tenet, si circumstantiæ se teneant ex parte objecti, esse confitendas, et addit oppositum suaderi non posse ratione aut indicio ullo sufficiente ad probabilitatem : si autem circumstantiæ se teneant ex parte actus, tenent non necessario esse confitendas : et videtur idem sentire Spor. *n.* 410. *et* 422. sed idem videtur valere de utrisque circumstantiis. *Rationes* sunt 1. Auctoritas *Catechismi Romani,* qui jussu S. Pii V. conscriptus, et ex Decreto *Trid.* editus, mentem *Trid.* optime erit assecutus, sic autem habet *De pœn. c.* 9. *Neque vere solum peccata gratia narrando explicare oportet, verum etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstat, et pravitatem valde augent vel minuunt.* Quod autem loquatur de peccatis distinguendis secundum circumstantias partim aggravantes, partim mutantes speciem, patet in exemplo furti, quod subjicit his verbis : *Furtum etiam in peccatis numerandum est, verum si quis aureum nummum furetur, levius omnino peccat, quam is qui* 100 *vel* 200 *vel ingentem aliquam auri vim, præsertim vero qui sacram pecuniam abstulit :* Et addit, *Hæc igitur, ut diximus, enumeranda sunt ; quæ vero parvitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt.* Accedit *cap. Consideret.* 1. *De pœn. dist.* 5. ubi inter cætera dicitur, pœnitentem debere considerare qualitatem criminis, quantum in eo perseverarit : et ut agnoscat augmentum peccati, ut consideret cujus ætatis fuerit, cujus sapientiæ, etc. *quia,* inquit, *omnis ista varietas confitenda*

est. 2. Hoc est confitendum, quod scire debet Confessarius prout Judex, et prout Medicus, ut manifestum est ex *Trid.* supra : sed Confessarius prout Judex, et prout Medicus scire debet circumstantias etiam tantum aggravantes. In primis ut Judex, quia debet judicare de gravitate criminum, et pœnam convenientem imponere, uti constat ex *Trid.* hæ autem circumstantiæ notabiliter augent malitiam, ideoque etiam notabiliter mutant judicium Confessarii, præsertim in ordine ad imponendam satisfactionem, uti manifestum est ex Canonibus pœnitentialibus, qui habentur in fine Decreti Gratiani, in quibus designantur notabiliter diversæ pœnitentiæ pro peccatis ejusdem speciei, ob solas diversas circumstantias aggravantes, uti patet in casu 21. 22. 37. 38. aliisque. Similiter debet Confessarius prout Medicus easdem circumstantias scire, alioquin non scitur status ægri : et sicuti debet Medicus corporalis scire, v. g. an notabiliter diutius solito tenuerit febris, frigus vel æstus, ita medicus animæ, uterque ideo, ut judicare possit de gravitate morbi, et opportuna præscribere remedia. *Si dicas,* satis esse, quod Confessarius possit illa interrogare, et pœnitens teneatur fateri, *contra est,* nam pœnitens tenetur ea sponte sua dicere, super quæ Confessarius debet hic et nunc esse Judex vel Medicus, alioquin dicam nequidem teneri dicere circumstantias mutantes speciem, nisi interrogetur : hinc. 3. Pœnitens debet sua sponte hoc confiteri, quod mutat speciem peccati saltem moraliter, sive in æstimatione prudentum, uti manifeste colligitur ex contextu *Trid.* supra ; sed circumstantia notabiliter aggravans mutat moraliter speciem peccati : ergo. *Prob. min.* species peccati est apparentia, et æstimatio, quam de peccato concipere debent viri prudentes, nam species rei dicitur quasi facies et forma, secundum quam res apparet et æstimari debet : sed circumstantia notabiliter aggravans mutat apparentiam, et æstimationem, quam de peccato concipere debent viri prudentes : ergo. *Prob. min.* Ponamus quartam partem aurei esse materiam levem : si furer medium aureum, hæc circumstantia aggravans mutat moraliter apparentiam, et æstimationem, quam de hoc secundo furto concipere debent viri prudentes, uti certum est : nam furtum quartæ partis aurei debebat apparere tantum leve, et æstimari peccatum veniale, furtum autem medii aurei debet apparere grave, et æstimari esse peccatum mortale, uti supponitur : ergo si iterum furer 1000 aureos, hæc circumstantia aggravans debebit facere, ut hoc tertium furtum apud prudentes appareat, et æstimetur moraliter aliud a furto medii aurei ; minor enim est dissimilitudo quartæ partis aurei ad medium aureum, quam medii aurei ad 1000 aureos : ergo. 4. Si furtum medii aurei semel avertit a Deo, furtum 1000 aureorum æquivalenter saltem decies avertit a Deo, et reipsa meretur odium Dei ac pœnam, quæ responderet saltem decem furtis medii aurei, cum ille unicus actus moraliter æquivaleat illis pluribus, uti fatentur adversarii, similiter odium Dei continuatum per totum diem moraliter æquivalet pluribus aliis post retractatam voluntatem aliquoties repetitis intra eumdem diem : multa autem furta vel odia ita repetita essent in confessione explicanda ratione numeri formaliter multiplicati, nec satisfaceres dicendo, furatus sum mille aureos, habui odium in Deum, sed deberes addere, per tot vices, uti certum est : ergo similiter addere debes furtum fuisse 1000 aureorum, et odium fuisse ita diu continuatum. 5. Circumstantia, quæ speciem tantum aggravat, sæpe addit mojorem malitiam, quam circumstantia, quæ speciem mutat ; sic enim majorem apud Deum culpam, et pœnam incurrit, qui ex loco profano furatur 1000 quam qui ex loco sacro furatur unicum aureum : ergo si sit obligatio addendi hanc circumstantiam loci, etiam erit obligatio addendi illam circumstantiam gravitatis. *Prob. cons.* quia quod sit obligatio confitendi, quando mutatur species, inde non est, quia præcise est alia species, sed quia cum alia specie accedit malitia notabiliter alia, si enim accederet nova species absque nova malitia, non esset obligatio exprimendi, uti omnes fatentur : ergo si accedat notabiliter nova alia malitia, quamvis non sit formaliter species, erit obligatio exprimendi. 6. Circumstantia aggravans est materia necessaria Confessionis : ergo debet exprimi. *Prob. antec.* Si non esset materia necessaria : ergo qui furatus est 1000 non confitetur invalide, si dicat se esse furatum unum aureum, quia furatus est illum unum, et quod reticet, non est materia necessaria confessionis, uti volunt adversarii ; imo quamvis mentiretur, dicendo se esse futarum unum tantum, tamen mendacium esset circa materiam non necessariam confessionis : ergo non ideo invalidaretur Sacramentum, secundum dicenda *num.* 1177. hoc autem non concedent adversarii : ergo.

978 § 3. Rationes, saltem aliquæ, pro utraque sententia sunt graves, sed rationes pro sententia affirmativa videntur esse graviores, hinc ad rationes pro negativa. *R. ad* 1. *Trid.* noluisse expresse definire quæstionem inter Auctores controversam, attamen sufficientia jecit fundamenta pro parte affirmativa, nam per circumstantias mutantes speciem intelligit illas, quæ mutant vel formaliter ratione alterius plane malitiæ, vel æquivalenter seu moraliter ratione malitiæ ita aggravatæ, ut in æstimatione prudentum censeri debeat aliud quasi specie vel saltem aliud numero peccatum, ut in ratione tertia dictum est, colligitur ex toto contextu *Trid.* omnis autem alia species, et numerus est explicandus : ergo. Ex *Conf.* nihil sequitur, ut fatetur Lugo : tantum enim dicit nihil exigi præter confessionem mortalium, quæ pœnitens agnoverit post diligens examen, ubi nullus est sermo de circumstantiis mutantibus speciem. *Ad* 2. Tann. *nu.* 64. dicit praxim timoratorum stare pro nobis, si tamen sit praxis aliorum contraria, hæc procedit ex probabilitate sententiæ benignioris quam plures antehac sequebantur. *Ad* 3. admitto circumstantias notabiliter aggravantes, si facile etiam a rudibus cognoscantur, etiamsi tantum ex parte actus se teneant, esse addendas : intellige semper, si sint majores, quam ordinarie soleant esse, ideoque non intelligantur per expressionem actus, minuentes autem pertinent ad ordinarium modum peccandi, hinc, si nihil addatur, præsumi debent. Quod si aggravantes ignorentur, aut si nimia foret difficultas in eis dignoscendis aut exprimendis, per accidens excusaberis, tantum enim teneris ad hoc, quod moraliter potes : monetque recte Tann. *n.* 63., ne Confessarii sint circa illas inquirendas nimii, sed potius relinquant pœnitentes suæ opinioni. *Ad* 4. Nego hic esse purum dubium de lege, nam major est probabilitas pro lege : ergo etiam probabilius est esse obligationem legis, nec plus volumus. Quod *S. Th.* attinet, quamvis ipse *in* 4. *dist.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *q.* 5. aliisque pluribus locis apud Moyam *supra n.* 14. videatur satis clare tenere sententiam negativam, ideoque ipsius auctoritas addat multum ponderis, tamen non tenet illam ut absolute veram, sed tantum ut probabiliorem : et quia hæc scripsit junior, putarunt Stoz. et Canum apud Moyam mutaturum fuisse sententiam, si suæ Summæ ultimam manum imposuisset, sed hoc valde incertum est. Quod autem Gonet *n.* 58. et Gorm. *nu.* 147. et 174. aliique conentur eum explicare pro se, vix persuadebunt legenti, ut ostendunt Moya *a n.* 17. et Ills. *n.* 77.

De tota quæstione videri etiam potest Arriaga *d.* 32. per quatuor Sectiones, fuse propugnans hanc sententiam affirmativam.

Quæst. 138. — *An opinio negans circumstantias aggravantes esse confitendas, sit nunc damnata pro praxi?* R. Aliqui affirmant, quia *Inn. XI.* declaravit sequendam esse sententiam tutiorem, quando agitur de valore Sacramenti, hic autem videtur agi de valore Sacramenti : nam cum confessio integra sit pars essentialis Sacramenti, si omittantur circumstantiæ aggravantes, probabile est confessionem non fore integram, sed defuturam partem essentialem Sacramenti : ergo. E contra alii cum Card. *in* 1. *crisi d.* 2. *numer.* 107. recte docent sententiam illam non contineri sub damnatione, quia sequendo illam, Sacramentum non exponitur periculo nullitatis, certum enim est ad valorem non requiri confessionem materialiter integram, sed sufficere integram formaliter, qualis hic erit; ergo quamvis opinio negans circumstantias illas esse confitendas coram Deo esset falsa, Sacramentum adhuc esset validum, ut validum est, si quis ex oblivione omittat peccatum vel circumstantiam quæ mutat speciem, aut si omittat bona fide, putans se non confiteri : idem enim est, inquit Lugo *d.* 19. *n.* 31. non recordari alicujus peccati vel ignorare obligationem confitendi illud. Atque ex his infertur, quod neutra opinionum probabilium, quarum una affirmat, alia negat peccata aliqua differre specie, subjaceat damnationi, v. g. sententia, quæ dicit delectationem morosam circa personam liberam et circa conjugatam non differre specie, quamvis sit minus tuta, non ideo est damnata pro praxi, quia si forte falsa est, nihilominus relinquit confessionem formaliter integram, et reliquas ejus partes essentiales : ergo non exponit Sacramentum periculo nullitatis, sed manet practice probabilis. 979

Quæst. 139. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra fidem, spem, et charitatem?* R. § 1. Errores vel dubia circa fidem sunt ejusdem speciei, in quacumque materia sint, Regin. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 46. *p.* 11. *t.* 7. *R.* 34. Less. *in Auth. v. Confessio cas.* 9. Hinc qui dubitavit semel de Eucharistia, semel de Purgatorio, semel de æternitate animæ, satisfacit dicendo, ter dubitavi in fide, quia tota malitia consistit in hoc, quod non satis tribuatur auctoritati Dei, quæ est eadem in om- 980

nibus. E contra tamen culpabilis ignorantia mysteriorum fidei, error in fide, et positiva hæresis cum pertinacia distinguuntur specie.

§ 2. Probabilius est cum Suar. Sanch. Castr. et aliis apostasiam a fide specie differre ab infidelitate, tum quia deficiendo a fide læditur speciale jus, quod Ecclesia per Baptismum acquisierat in personam hominis fidelis, tum etiam quia est specialis irreverentia contra characterem Baptismi, si deseratur fides in eo suscepta, cujus veluti sigillum est iste character, attamen non est opus hoc exprimere in confessione : hoc ipso enim quod aliquis confiteatur se defecisse a fide, intelligitur, quod defecerit post Baptismum, quia peccata ante Baptismum facta non sunt materia confessionis. Quod si quis post susceptam Confirmationem deficiat a fide, putat Card. *in* 2. *crisi d.* 30. *n.* 55. accedere speciem irreligiositatis per hoc, quod, cum Confirmatio specialiter det auxilia gratiæ ad retinendam fortitudinem in suscepta ac defendenda fide, ideo obligat ad excludendam infidelitatem, ipse contra eam gratiam peccet eamque admissa infidelitate destruat : sed ratio ista non videtur firma, alioquin etiam erit specialis irreligiositas, si quis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ in ordine ad emendanda peccata acceptam iterum abjiciat per eamdem peccata repetita. Si tamen defectio fiat post professionem fidei juratam, accedit species sacrilegii propter juramentum, quod frangitur.

981 § 3. Defectio a fide ad Judaismum, Paganismum, Hæresim, specie inter se distinguuntur, Lug. *d.* 16. *n.* 291. Dicast. *d.* 9. *n.* 556. cum communi contra alios. Ratio est, quia hæ sectæ ob diversos ritus valde diversam habent oppositionem cum religione : Judaismus per superstitiosam observantiam, Paganismus per Idololatriam, Hæresis per alia ab his specie distincta peccata. Hinc etiam si quis vellet potius deficere ad hanc hæresim quam illam, si hæ hæreses inducant ad diversa peccata, vel habeant ritus notabiliter diversos religioni oppositos, etiam hæreses inter se distinguentur specie; et ita docent Lugo et Dicast. Calvinismum, qui habet ritum invalidi Sacramenti Eucharistiæ, distingui specie a Lutheranismo. De mendacio circa fidem dicetur *n.* 1095.

982 § 4. Peccare cum spe veniæ, vel cum proposito confitendi, vel contra vehementissimam inspirationem, vel contra firmissimum propositum non peccandi, non inducunt novam speciem, ideoque sufficit dicere simpliciter peccatum, Comit. Lug. Tamb. Dicast. *n.* 703. Spor. *n.* 216. Si tamen quis peccet, quia sperat Deum facile remissurum, accedit nova species, quæ est præsumptio de misericordia Dei. Si ideo iterum peccet, quia jam ante illud peccatum commiserat, et putat utrumque eadem facilitate per unicam confessionem remittendum, erit error et præsumptio de eadem misericordia Dei.

§ 5. Si quis peccat mortaliter, v. g. furetur 983
rem notabilem, non intendens quidem, attamen advertens quod per hoc sibi inferat mortem spiritualem animæ, Arr. *de peccat. d.* 44. *nu.* 13. et Bonæsp. *de peccat. d.* 8. *n.* 31. dicunt contrahere novam speciem contra charitatem propriam. Idem dicit Oviedo *de pecc. contr.* 2. *n.* 50. quamvis peccans prius fuisset in uno mortali, quia qui faceret aliquid, advertens propter hoc sibi inferendam mortem, aut gravissimam pœnam corporis, item qui per prodigalitatem se spoliaret maxima parte bonorum, secundum S. Th. 2. 2. *q.* 110. *art.* 3. specialiter peccaret contra charitatem propriam : ergo multo magis hic. Aliqui rationi illi non acquiescunt, alias, inquiunt, qui peccaret venialiter, hoc ipso peccaret mortaliter, quia infert sibi majus malum quam sit omnis pœna corporis, et quam sit carentia omnium bonorum temporalium : quidquid sit de hoc, saltem probabilius est cum Vasq. Less. et aliis per hoc non contrahi specialem malitiam, quæ in confessione explicari debeat, quia hoc est commune, et veluti imbibitum in omni mortali, quod ideo cognoscitur esse mortale, quia infert mortem animæ : ideoque est circumstantia veluti transcendens, quæ satis intelligitur. Et hæc etiam est ratio cur occidens alium coram Judice, a quo ideo suspendetur, peccet contra charitatem propriam, uti habet communis contra Tann. *de peccat. d.* 4. *q.* 3. *n.* 72. et occidens alium coram Deo, a quo ideo damnabitur, non ideo peccet contra charitatem propriam peccato in confessione explicando, quia nempe damnari a Deo est commune et proprium omni homicidio, non item suspendi. Docent tamen Arr. et Bonæspei *de peccat. d.* 5. *nu.* 125. si quis ob certum peccatum incurrat excommunicationem, debere hoc specialiter addere in confessione, quia contra charitatem propriam est se privare specialibus istis bonis, scilicet, communione fidelium, suffragiis Ecclesiæ, jure ad sepulturam, etc. quamvis in hoc iterum contradicat *Tann.*

§ 6. Qui inducit alterum ad mortale, con- 984
trahit saltem duplicem specie malitiam, im-

primis contra charitatem proximi, cui causat ruinam spiritualem, deinde malitiam illius peccati ad quod fit inductio : hinc qui induxit ad furtum, non satisfacit, dicendo, Fui alteri causa gravis peccati, sed addere debet, furti; et idem est de aliis materiis. Ratio est, quia singulæ virtutes obligant ne directe procuremus aliquid contra se agi, ut recte Bon. et Tamb. *de conf. l.* 2. *cap.* 7. *n.* 14. cum communi. Et propter hoc putat *Oviedo,* quod consulens homicidium plus peccet quam ipsemet homicida, quia consulens est moraliter homicida, et simul peccat contra charitatem : sed alii dicunt peccare quidem plus extensive, non tamen ideo plus intensive, quia cum consilium revocari possit, vel nihil persuadere, non est ita efficax, nec proxime attingit vitam proximi, uti occisio. Quidquid sit de hoc, de quo videri potest Dic. *n.* 533. recte probant Lugo *n.* 140. et Dic. *a n.* 260. contrahi diversam speciem malitiæ, imprimis primariam contra virtutem, ad quam fit inductio, uti dictum est; deinde contra eamdem virtutem adhuc aliam secundariam specie distinctam a priori, quia hoc ipso quod alter habeat præceptum, v. g. non furandi, jure naturæ in aliis hominibus resultat obligatio non inducendi ad furtum : hic inducens contrahit malitiam primariam contra virtutem justitiæ, quæ obligat ad non procurandam sui violationem; deinde secundariam, non cooperandi alteri in peccato injustitiæ : utraque tamen hæc malitia sufficienter explicatur, dicendo, induxi aliquem ad grave furtum.

985 § 7. Si inductio fiat ad actum inducenti et inducto communem, v. g. ad turpe colloquium, Castr. *t.* 33. *p.* 9. *n.* 12. Tamb. *c.* 4. *n.* 3. Burgh. *cent.* 1. *cas.* 70. putant non esse specialiter contra charitatem proximi, adeoque opus non esse addere an fuerit inducens an inductus, quia videtur esse ejusdem speciei, sive præveniendo sive tantum cooperando causare ruinam proximi. Sed oppositum videtur probabilius, longe enim major est deformitas et imputabilitas dedisse causam peccato alias non futuro, quam post causam aliunde datam esse cooperatum.

986 § 8. Si scandalum quod datur ad mortale sit tantum indirectum, id est, si non intendatur peccatum proximi, sed tantum prævideatur secuturum ex mea actione, Less. Salas, Hurt. Lug. *a n.* 159. Tamb. *c.* 1. *n.* 105. dicunt peccari tantum contra charitatem, ideoque satis esse dicere quod fueris causa gravis peccati alterius, tacendo quod fuerit v. g. in materiam castitatis, quia castitas aut quævis alia virtus non videtur obligare ut caveamus alienas prævaricationes circa ipsas, sed tantum ne positive ad eas inducamus. E contra Laym. Bonæsp. Oviedo *de peccat. contr.* 2. *a n.* 96. Steph. *t.* 3. *d.* 3. *n.* 70. Dicast. *n.* 336. et alii dicunt adhuc contrahi speciem peccati ad quod datur scandalum, quia talis saltem interpretative vult peccatum alterius, volendo sine justa causa ponere aliquid, ad quod prævidet illud secuturum : ergo contrahit ejus malitiam in confessione explicandam; et hanc sententiam etiam in praxi tenendam esse dicit Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 13. *n.* 62. licet priorem defendat ut probabilem.

§ 9. Ex dictis sequitur : Si sermone vel facto 987
turpi dedisti scandalum præsentibus, teneris addere quales fuerint hæ personæ, si per hoc in illis diversa peccata causasti, nam contraxisti easdem malitias quas causasti in illis; hinc si causasti turpem delectationem in Religioso, contraxisti malitiam sacrilegii; si causasti turpe desiderium in conjugato, contraxisti malitiam adulterii; et ita de aliis, quia peccasti contra illas virtutes quæ obligabant te ne aliquem ad earum transgressionem induceres. Addit Sporer, si v. g. Parochus det parochianis scandalum, peccare etiam specialiter contra justitiam, quia ratione officii ex justitia quadam legali tenebatur eis prælucere bono exemplo, quod tamen Dicast. *n.* 598. negat de Confessario peccante cum suo pœnitente extra confessionem, v. g. furante cum illo, nam tum est extra obligationem sui muneris.

§ 10. Quando nihil facio per quod directe 988
vel indirecte inducam proximum in peccatum, sed me habeo negative et tantum non impedio ipsius v. g. furtum, potero quidem peccare contra charitatem, si peccatum non impediam quando commode possum, secundum dicta *l.* 2. *n.* 208. attamen non contraho speciem malitiæ contra justitiam, vel virtutem contra quam peccat proximus, quia hæ virtutes me non obligant ut illas positive in altero procurem, sed tantum ne directe vel indirecte inducam ad illarum violationem, Suar. Con. Lug. Dicast. *n.* 339.

§ 11. Susurratio, qua dissolvis amicitiam 989
inter propinquos, v. g. inter patrem et filium, habet speciem distinctam malitiæ ab ea qua dissolvis amicitiam inter non propinquos, quia prior non tantum opponitur charitati, sed etiam pietati.

De peccatis alienis plura dicentur *a n.* 1131.

990 *Quæst.* 140. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra primum præceptum Decalogi?* R. § 1. Superstitio cum pacto explicito distinguitur specie ab ea quæ est cum implicito tantum et tacito, quia longe diversa malitia est expresse dæmonem invocare, quam facere aliquid propter quod dæmon se ingerat; Sanch. Bonac. Castr. *t.* 17. *d.* 1. *p.* 3. *nu.* 11. et alii contra Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 66.

991 §. 2. Divinatio est ejusmodi speciei, si fiat per aves, stellas, aquam, etc. nam materialiter se habet instrumentum, Less. Dian. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 65. Si autem sacra misceantur profanis, accedet species sacrilegii contra religionem.

992 § 3. Idololatria tantum externa distinguitur specie ab ea quæ simul est interna, quia cum hac adest stricta hæresis vel infidelitas.

993 § 4. Simonia juris naturalis sive divini specie distinguitur a simonia juris tantum Ecclesiastici; hinc si quis emerit unum beneficium Ecclesiasticum et alterum propria auctoritate permutarit, non satisfacit dicendo, bis commisi simoniam, quia notabiliter pejus et turpius est rem temporalem æquiparare et commutare cum spirituali, quam spiritualem cum cum spirituali.

994 § 5. Fictio externa simoniæ, ut alter sic inducatur v. g. ad dandam pecuniam pro beneficio, quamvis non habeat speciem primariam simoniæ, habet tamen speciem mortalis cooperationis ad eam ut ab altero committendam, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 200.

995 *Quæst.* 141. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra secundum præceptum Decalogi?* R. §. 1. Suar. Less. Sanch. Turr. Regin. Lug. *d.* 16. *a n.* 279. Dicast. *n.* 536. *et* 539. Oviedo *de pecc. contr.* 5. *nu.* 28. dicunt blasphemias in Deum, B. Virginem et Sanctos distingui specie, sicuti distinguuntur Latria, Hyperdulia et Dulia, qui sunt cultus illis debiti contra quos peccatur per illas blasphemias; Cajet. tamen Dian. *p.* 1. *tr.* 7. *R.* 50. *p.* 5. *t.* 13. *R.* 21. et alii dicunt esse ejusdem speciei, quod Tamb. probabile putat, quia cum B. Virgo et Sancti honorentur propter respectum ad Deum, etiam sic inhonorantur, adeoque omnes blasphemiæ sument speciem ab uno eodemque Deo in se vel suis Sanctis inhonorato : utraque sententia est probabilis, prima tamen communior. Quod si blasphemia sit simul hæreticalis, accedet species sacrilegii contra religionem. *Nec refert* quod forte non serio proferatur, *nam* præceptum non negandi externe fidem obligat ad non dicendum aliquid quod sit contra veritates fidei; Lugo *num.* 279. Dicast. *n.* 537.

§ 2. Juramenta per Deum, Sanctos vel alias 996
creaturas sunt ejusdem speciei, quia in omnibus idem Deus vocatur in testem; si enim sola creatura vocaretur in testem, non esset proprie juramentum, Lug. *n.* 287.

§ 3. Castr. *t.* 14. *d.* 1. *p.* 2. *n.* 7. dicit per- 997
jurium assertorium specie differre a promissorio, quia in promissorio Deus invocatur etiam ut fidejussor, id est, ut auctoritatem præstet pro eo quod jurans sit rem executurus : sed contradicunt Caj. Valent. Suar. *de jur. l.* 1. *c.* 9. *n.* 1. quia in promissorio tantum invocatur Deus ad firmandum quod aliquid sit futurum, ideoque *Dicast. de jure d.* 2. *n.* 161. recte dicit non esse necesse Deum interponi uti fidejussorem, sed tantum ut testem animi præsentis de re præstanda, uti fit dum quis promittit aliquid coram testibus.

§ 4. Perjurium execratorium videtur specie 998
distingui a perjurio simplici, quidquid contradicat *Less.* sicuti blasphemia execratoria a blasphemia simplici, secundum Dic. *de pœn. d.* 9. *n.* 538. qui enim addit execrationem, ille sibi præterea imprecatur malum, quod quamvis non omnino serio faciat, tamen vel ideo meretur eo malo affici, sicque agit specialiter contra charitatem propriam volendo sibi malum illud extraordinarium.

§ 5. Jurare quod non vis adimplere quod 999
scis esse falsum, de quo dubitas an sit falsum, secundum communem cum Dicast. *de juram. d.* 2. *n.* 111. sunt peccata quoad rem ejusdem speciei; expedit tamen de his seorsim interrogare pœnitentes, quia pauci apprehendunt esse ejusdem speciei, et in ordine ad confessionem videtur esse notabiliter major deformitas vocare Deum in testem rei, si sciat esse falsam, quam si tantum dubitet : tum enim posset esse vera.

§ 6. Vota facta de diversis rebus quæ aliunde 1000
non sunt præceptæ vel prohibitæ, sunt ejusdem speciei, nisi vovens voluisset materiam quam vovit ponere in materia illius virtutis ex cujus motivo vovit, secundum dicta *l.* 1. *n.* 628. Hinc qui vovit jejunare, cilicium ferre, orare Rasarium, et nihil horum servavit, satisfacit, dicendo : Ter sum transgressus grave votum, Dicast. Lug. *n.* 255. Gob. *in Quint. t.* 5. *cap.* 13. *n.* 65. *et in Exp. t.* 11. *n.* 23. Notat tamen recte Lugo *n.* 283. si in cultum Sancti præcise voluisses huic Sancto aliquid promittere, non fore ejusdem speciei, nec proprie votum, quia non esset promissio Deo

facta, ideoque ejus transgressionem habituram esse malitiam specie distinctam a transgressione Voti; ordinarie tamen quando quis vovet Sancto, censetur velle vovere Deo, uti notant Suar. Less. Lugo, Dicast, *de Pœn. d.* 9. *num.* 544.

1001 § 7. Si ex motivo temperantiæ voveris, et præterea Superior ex eodem motivo imperet ut jejunes pridie S. Andreæ, si non jejunes erunt tria specie peccata, 1. contra temperantiam ratione præcepti Ecclesiæ, 2. contra fidelitatem Deo debitam ratione voti, 3. contra obedientiam ratione præcepti Superioris. *Nec obstat* quod tu voveris, et Superior imperaverit ex eodem motivo temperantiæ, nam adfuit utrobique aliud motivum intrinsecum, nempe in voto, ut exhiberes fidelitatem Deo, in præcepto, ut exhiberes subjectionem Superiori.

1002 § 8. Si votum fuerit juratum, transgressio illius erit duplex specie peccatum; tum ratione voti contra religionem, tum ratione juramenti contra fidelitatem, uti explicatum est in *l.* 3. *p.* 1. *n.* 305. et quoad rem consentiunt Tamb. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 52.

1003 § 9. Transgressio voti pœnalis secundum speciem est diversimode confitenda, prout votum fuerit diversimode factum, nam qui vovit jejunium si furaretur, confitens furtum tacere potest votum, dummodo expleverit. Qui vovit non furari, et si furetur jejunare, confitens furtum addere debet fuisse votum non furandi. Qui vovit, vel non furari, vel si furetur jejunare, confitens furtum tacere potest de voto, uti dictum est *l.* 3. *p.* 1. *n.* 471.

1004 *Quæst.* 142. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra tertium præceptum Decalogi?* R. Dicitur *a num.* 1102. quando de præceptis Ecclesiæ.

1005 *Quæst.* 143. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra quartum præceptum?* 1. Odium, detractio, irrisio, contumelia, et similes injuriæ factæ contra parentes, sunt diversæ speciei ab injuriis alteri proximo factis, quia sunt contra pietatem quæ obligat ad specialem reverentiam, obsequium et cultum erga illos, Dicast. *d.* 9. *a n.* 572. Nomine parentum autem veniunt etiam avus et proavus, Lug. *d.* 16. *a n.* 298. Tamb. *de Confess. l.* 2. *c.* 5. non atavus vel tritavus, quamvis etiam illis aliquid deberi merito putet Dicast. *n.* 582.

1006 § 2. Si actio contra parentes facta non adversetur pietati, non est diversæ speciei, unde nec opus erit in confessione dicere hoc parenti factum esse; et sic est furtum, quod per se loquendo pietati erga parentes non adversatur, nisi forte hi per illud venirent in periculum paupertatis.

§ 3. Sunt injuriæ specie diversæ, quas pater 1007
infert filiis, et quas nepotibus, item quas conjux conjugi, quia isti omnes debent sibi specialem amorem.

§ 4. Injuria a patre facta filio distinguitur 1008
specie ab injuria a filio facta patri, aut a viro facta conjugi; unde Titius, qui patri, filio et conjugi fuit injurius, non satisfacit dicendo, tribus propinquis feci gravem injuriam, sed explicare debet personas singulas, quia licet omnia sint contra pietatem, tamen in singulis est diversa deformitas ratione diversi tituli conjunctionis in quibus fundantur diversæ obligationes ad singulos. Et hinc etiam injuria facta fratri vel sorori differt specie ab ea quæ fit parentibus; et ob conjunctionem sanguinis etiam differt ab ea quæ fit extraneis. Injuria tamen facta fratri non differt specie ab ea quæ fit sorori, quia est conjunctio similis. Et universaliter putant Lug. et Dicast. *num.* 584. non quamvis injuriam contra fratrem aut sororem habere malitiam contra pietatem, sed debere esse valde gravem et atrocem.

§ 5. Si fiat contra alios propinquitatis gra- 1009
dus, non ideo contrahitur nova species in confessione explicanda, Dicast. *n.* 586. Uti nec si fiat contra Sacerdotem, Dicast. *n.* 589. excepta percussione aut simili inhonoratione, per quam excommunicatio incurritur; tum enim ex addita pœna colligimus talem actionem specialiter prohiberi ab Ecclesia ex motivo religionis, Lugo *n.* 310.

§ 6. Si injuria fiat in Superiorem ut Supe- 1010
rior est, additur nova species; hinc si quis formali contemptu vel præcepti vel præcipientis transgrediatur præceptum quamvis de se leve, uti si ideo transgrediatur quia prohibitum est, quia hic vel ille Superior prohibuit, peccat graviter, secundum dicta *lib.* 5. *a num.* 237. et addere debet in confessione; nam præter inobedientiam respectu præcepti adest malitia contra reverentiam et observantiam Superioribus debitam. Recte tamen notat Lug. *nu.* 309. si peccatum non tangat Superiorem ut Superior est, v. g. si revelet secretum quod Superior tanquam amicus ipsi commisit, non ideo addi novam speciem malitiæ.

§ 7. Si superior habeat duplicem potesta- 1011
tem imperandi, unam ratione jurisdictionis, alteram ratione voti, quo subditus se obligavit ad illi obediendum, si hic subditus non obedit, peccat dupliciter, nempe contra jurisdictionem et contra votum. Quamvis autem

Superiores regulares habeant potestatem jurisdictionis immediate a Papa, et religionis ex vi voti facti a subditis, communiter tamen nolunt obligare nisi ex vi voti, et tum addunt se imperare *in virtute sanctæ obedientiæ :* quod si addant gravem pœnam, v. g. dicant *et sub excommunicatione*, probabiliter dicunt Henriq. Con. *d.* 7. *dub.* 5. Bonæsp. *de pecc. d.* 5. *n.* 40. Palav. *de pecc. d.* 9. *q.* 2. *art.* 2. Dicast. *de cens. d.* 2. *dub.* 22. contra Vasq. Castr. Oviedo, ex addita tali pœna colligi debere quod velint per potestatem jurisdictionis non tantum urgere eamdem rem, sed etiam addere novam vim obligativam.

1012 § 8. Si aliquis non sit vere superior, quia non habet jurisdictionem in foro externo, sed tantum vim obligandi ex voto, uti Confessarius cui sæcularis pœnitens vovit obedire in omnibus quæ judicaverit suæ saluti convenire, tum certum est solum peccare contra votum, quia non potest præcipere : ergo nec peccat contra obedientiam, prout hæc supponit jurisdictionem distinctam, indeque ad rem a Confessario præscriptam tantum tenebitur ex obligatione fidelitatis servandæ Deo, Castr. *de pecc. d.* 3. *p.* 3. *n.* 13. Dicast. *de pœn. d.* 9. *a n.* 358.

1013 § 9. Lex et præceptum Superioris facere potest ut actio præcepta vel prohibita spectet ad illam virtutem, ex cujus motivo præcipitur aut prohibetur aliquid, uti explicatum est *l.* 1. *a n.* 624. *et l.* 5. *a n.* 137. Putatque Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 52. Superiores regulares semper præcipere ex motivo virtutis ad quam spectat actus quem præcipiunt. V. *l.* 1. *n.* 628.

1014 § 10. Si quid fiat contra benefactorem, non ideo additur nova species, quia obligatio gratitudinis est libera. Casus tamen aliquos afferunt Caj. Con. Turr. Lug. *n.* 311. Dicast. *n.* 385. in quibus ratione magnæ beneficentiæ videtur mutari species.

1015 *Quæst.* 144. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra quintum præceptum ?* R. § 1. Si occidens præterea discerpat cadaver, præscindat membra, evellat cor etc. additur specie distincta malitia, nempe feritatis; Suar. Lug. Tamb. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 71. Quod etiam aliqui dicunt de eo qui bestiam, v. g. canem mere ad se oblectandum, aut ad ostendendum dominium quod habet in bestias, excoriat, vel assat vivum : hic enim est species inhumanæ crudelitatis.

1016 § 2. Accedit species sacrilegii, si fiat occisio, vel gravis et injuriosa percussio personæ sacræ, aut si cum effusione sanguinis fiat in Ecclesia, in qua si fiat percussio laici sine effusione sanguinis, probabile est non fore sacrilegium, quia canon tantum loquitur de illa percussione quæ fit cum effusione sanguinis, et quidem enormi, ita ut non sufficiat aliquot guttas effluere, Lug. Stoz. *n.* 57. Aversa *q.* 10. *sess.* 11. Tamb. *de Conf. l.* 2. *c.* 6. *n.* 4. Attamen etiam probabiliter dicunt Fagund. et Dicast. *d.* 9. *n.* 660. non tantum per illa per quæ execratur aut polluitur Ecclesia contrahi specialem malitiam sacrilegii, sed etiam per alia quæ specialiter dedecent et notabiliter inhonorant locum sacrum, uti essent publicæ pugnæ, percussiones hominum, contumeliosæ rixæ mulierum, inductio equorum velut in stabulum, exoneratio ventris, et similia; sicuti enim ejusmodi actiones haberent specialem indignitatem si fierent in conclavi Regis, ita si fiant in loco sacro, maxime si expositum sit vel ibi asservetur Venerabile.

§ 3. Diversæ speciei est occidere vel per- 1017
cutere personam proxime junctam sanguine, uti constat ex dictis *a n.* 1005.

§ 4. Velle occidere distinguitur specie a 1018
velle tantum graviter vulnerare, quia sunt contra diversa jura, nempe ad vitam et ad integritatem corporis, Stoz. *n.* 587. Similiter imprecari mala diversi generis, uti sunt mala in fortunis, in honore, in corpore, in anima, sunt peccata specie distincta, uti specie distinguerentur damnificationes, quia essent læsiones diversi juris vel boni. Oviedo *de pecc. contr.* 3. *nu.* 29. Si tamen aliquis imprecatus sit alicui semel ut frangat collum, semel ut diabolus illum auferat, semel ut esset damnatus etc. ordinarie satisfaciet dicendo, ter imprecatus sum alicui grave malum, quia talis imprecans ordinarie non distinguit inter ista mala, sed ideo imprecatur quia in genere malum est.

§ 5. Si odium sistat in mero desiderio inef- 1019
ficaci sine voluntate inferendi malum quod tantum quasi fovetur, erunt unius speciei desiderare proximo paupertatem, infamiam, mortem, et satisfit dicendo, ter desideravi proximo grave malum, aut gavisus sum de malo gravi proximi; quia cum sistatur in voluntate inefficaci, nec lædatur aut optetur lædi jus particulare, erit tantum contra charitatem in genere, quia non debemus velle malum proximo; Lug. *d.* 16. *n.* 259. Dicast. *n.* 498. et alii contra Mol. Suar. Silv. Con. et alios.

§ 6. Tamb. *n.* 11. putat ejusdem speciei esse 1020
delectari de magno malo proximi, et habere

displicentiam de magno bono illius, quia unum in alio imbibitur; hinc dicit sufficere, si dicat, bis circa bona vel mala proximi graviter læsi charitatem per malam voluntatem : sed facilius et clarius erit, si dicat, semel gavisus sum de malo, et semel dolui de bono magno proximi.

1021 *Quæst.* 145. — *Quomodo distinguenda sit species peccati contra sextum et nonum præceptum?* R. Quam necessarium est de his multa speculative scire, tam periculosum est discere vel docere : do, quantum sufficiet ut opus non sit in aliis libris majores sordes scrutari. Et quia opus est scire quid voces significent, *Lector,* inquit Gerson. *p.* 2. *n.* 23. *litt. A. obscœnitatem materiæ ac verborum excusatam habeat : Præparat se,* inquit idem *n.* 38. *litt. A. audire caste idem quod pro castitatis cognitione necessitas cogit aperire :* omnia munda mundis.

1022 § 1. Interna tantum delectatio sive complacentia in objecto turpi, dicitur morosa delectatio turpis. Voluntas faciendi aliquid turpe dicitur desiderium turpe. Excitatio partium pudendarum aut spirituum genitalium circa illas, dicitur motus, commotio, delectatio venerea. Tactus, oscula, aspectus, lectio, locutio de rebus turpibus, si fiant propter delectationem veneream, etiam dicuntur venerea. Effusio seminis extra vas naturale dicitur pollutio sive mollities. Effusio seminis necdum perfecti dicitur distillatio. Si coeat solutus cum soluta, est fornicatio; si cum alieno conjuge, est adulterium; si cum persona sacra, est sacrilegium; si cum consanguinea vel affine in gradu dirimente matrimonium, est incestus; si cum virgine invita, est stuprum; si cum virgine vi ablata, est raptus. Si coeat mas cum mare, vel femina cum femina, est sodomia perfecta; si mas cum femina in vase non naturali, est sodomia imperfecta; si homo cum bestia, est bestialitas, ad quam reducitur coitus hominis cum dæmone humanam formam assumente : singula autem ista peccata sunt de se mortalia et ab invicem specie distinguuntur, ut jam magis declarabo.

1023 § 2. Declarationes morosæ turpes non distinguuntur specie, quando versantur circa objecta turpia notabiliter diversa in genere moris, quia specificantur ab objectis, secundum dicta *l.* 5. *n.* 128. Hinc si delectatio sumatur de aliqua etiam circumstantia ut tali, contrahit ejus malitiam, v. g. si quis pure morose delectetur de copula cum sorore, in quantum soror est, contrahit malitiam incestus, nec satisfacit dicendo, delectatus sum copula cum aliqua, sed addere debet cum sorore, uti communissime omnes cum Arr. *de pecc. d.* 47. *n.* 23. et Rhod. *de pecc. d.* 1. *q.* 3. *s.* 3. § 4. Ratio est, quia singulæ illæ delectationes formaliter respiciunt delectabilitates diversas, a quibus specificantur. Raro tamen fit ut ejusmodi circumstantiæ refundant distinctam malitiam, cum specialem delectabilitatem vix habeant.

§ 3. Si delectatio morosa materialiter tan- 1024
tum feratur in talem circumstantiam tenentem se ex parte objecti, quæ ideo non sit expresse vel directe volita, v. g. si quis delectur copula, cogitando ac si peccaret, aut quomodo peccarit cum Religiosa aut cum conjugata, ita tamen ut nec desideret copulam, nec delectetetur illa prout est cum religiosa aut conjugata, multi adhuc cum Sanch. *in Dec. l.* 1. *c.* 2. *n.* 11. Lessio *l.* 4. *c.* 3. *n.* 123. Lugo *d.* 16. *a n.* 363. Bonac. *de Matr. q.* 4. *p.* 8. *n.* 29. dicunt refundi malitiam specialem illius circumstantiæ, quæ est persona sacra vel conjugata, ideoque hoc esse exprimendum in confessione, uti sententias referunt Arr. *a n.* 25. et Diana *p.* 1. *t.* 7. *R.* 48. sed sententia negans est practice probabilis, quam defundunt Angel. Pesant. Vasq. Sa, Regin. Fill. Bonac. Con. Salas, Sayr. Hurt. Castr. *t.* 2. *p.* 10. § 4. Tann. *de pecc. d.* 4. *q.* 8. *a num.* 148. Rhodes supra, Aversa *q.* 10. *sess.* 9, § *Quia.* Oviedo *de pecc. contr.* 4. *n.* 57. Dic. *d.* 9. *a n.* 11 Card. *in* 1. *crisi d.* 44. *n.* 47. Herincx *de pecc. d.* 7. *n.* 33. Moya *t.* 3. 7. *d. n.* 70. Sporer *n.* 405. et valde probabilem fatetur Less. cum Bonac. Ratio est, quia cum delectatio sit actus inefficax, non tendit in tale objectum prout a parte rei poneretur, sed tendit in illud, prout est delectans; circumstantia autem Religiosi status vel conjugii alieni non habet delectabilitatem venerem, adeoque voluntas affective præscindit a tali circumstantia, id est affectus voluntatis non movetur a tali circumstantia, imo per illam potius averteretur a copula. Unde universaliter loquendo circa peccata quæ malitiam habent ratione delectationis, quando quis nude delectatur aliquo objecto, contrahit malitiam illius tantum circumstantiæ qua affectus movetur. *Nec obstat* quod ille qui delectaretur copula cum aliqua in cœlo Sancta, contraheret malitiam irreligionis, *nam* disparitas est, quod religio videatur postulare etiam mentalem reverentiam erga Sanctos in cœlo, non item erga viatores.

Objic. Si ideo non contrahatur malitia 1025

adulterii, quia non delectatur formaliter de adulterio seu injuria conjugis, ergo qui delectatur voluptate quæ est in fornicatione, non ideo contrahet malitiam fornicationis, quia delectatur voluptate quæ abstrahit a licita et illicita, cum ipse posset esse in statu matrimonii, et tum ipsi licita esset voluptas copulæ. R. n. cons. disparitas est, quia voluptas illa, cum de se excitet spiritus generationi deservientes, semper opponitur castitati, nisi in subjecto illam quærente præsupponatur jus ad actum generationis, quale jus nemo habet nisi actu sit conjugatus ; unde quamvis tale objectum, nempe copula secundum se, sit indifferens, tamen cum semper objiciatur homini vel soluto vel conjugato, nunquam exercite est indifferens, sed vel est repugnans vel non repugnans isti subjecto.

1026 § 4. Si quis tantum morose delectaverit se, semel pollutione, semel fornicatione, semel sodomia ut talibus, non satisfacit dicendo, ter delectavi me in objecto turpi, sed addere debet species infimas, semel in pollutione, semel in fornicatione, etc. quia hi actus formaliter respiciunt objecta et delectabilitates diversas : ergo ab illis desumitur diversa species moralis, et in hoc convenient omnes. Major difficultas est, si delectarit se illis objectis, non ut talibus, sed secundum se ; et in hoc casu adhuc has delectationes distingui specie, ideoque esse in confessione explicandas, dicunt cum communi, et probabiliori, Vasq. *de pecc. d.* 112. *n.* 5. Less. *n.* 122. Castr. *n.* 4. Ovied. *n.* 54. Dic. *n.* 624. Card. *n.* 36. Herincx. *n.* 32. quia hæ delectationes adhuc pro objecto habent delectabilitates intra materiam luxuriæ specie morali diversas, non aliter ac delectationes de furto et vindicta intra materiam justitiæ, sive dicas illas delectabilitates esse objecta formalia sive materialia tantum : ergo specie distinguuntur. Rationem aliam dat Dic. quia delectatio de pollutione est inchoata pollutio, de fornicatione est inchoata fornicatio, de sodomia est inchoata somodia : ergo species distinguuntur, *quidquid dicant aliqui recentiores,* inquit, *non digni qui audiantur.* E contra tamen *Berteau* in Regula prudentis et pii Confessarii *p.* 1. *t.* 2. *c.* 7. fatetur aliquos dicere morosas delectationes non distingui specie. Et idem docuerat Recentior apud Moyam *t.* 3. *d.* 3. *n.* 81. item Auctor *opusc.* 64. apud *S. Th.* quem secutus fuerat *Sa,* sed correctus est a Magistro S. Palatii ; hinc sententiam illam vocat omnino improbabilem Moya *n.* 83. His non obstantibus *Berteau p.* 2. de sexto præcepto Decalogi, *p.* 1. docet probabilius has delectationes morosas esse ejusdem speciei, quia sunt actus voluntatis inefficaces, qui desumunt malitiam non ab objecto, sed a motivo, quod est affectio carnalis procedens a vitio luxuriæ, et oppositio soli virtuti castitatis. Docet etiam Arr. *n.* 28. quem sequuntur aliqui recentiores, delectationes ejusmodi venereas saltem sensitivas non distingui specie, quia omnes inde sumunt malitiam, quod ferantur in delectabilitatem veneream ortam ex motu seminis vel mollium spirituum valde proportionatorum organo tactus ; ergo cum hæc delectabilitas sit eadem, sive proveniat ex hoc sive ex illo objecto cogitato, hæc objecta non videntur moraliter differre in esse objecti in ordine ad diversificandas illas delectationes ; sed sicuti voluntas delectando se in copula cum Religiosa communiter præscindit affective a statu personæ Religiosæ, quia affectus specialiter non movetur per illam circumstantiam religiosi status, ita voluntas consentiens in delectationem sensivitam ortam ex cogitatione, v. g. de pollutione, præscindit affective a tali emissione seminis, quia tantum movetur illo objecto ut causativo commotionum turpium, quæ eodem modo delectant, etiamsi causentur ex cogitatione de fornicatione vel sodomia. *Nec obstat,* quod delectationes turpes mere spirituales circa illa objecta specie differant, nam hæ videntur tendere in illa objecta ut talia, cum aliter non habeant per quod delectent ; non ita sensitivæ, quæ omnes delectant per similes commotiones venereas. Et sententia sic explicata videtur esse aliquo modo probabilis.

§ 5. Ex circumstantia voti tenentis se ex 1027
parte subjecti peccantis refunditur in delectationem etiam morosam specialis malitia contra fidem Deo datam, quia specialiter se obligavit ad vitandas etiam internas illas delectationes, vovit enim castitatem, non tantum corporis, sed etiam mentis : hinc si Religiosus morose delectatus sit de objecto turpi, tenetur suum statum aperire. E contra circumstantia consanguinitatis, quamvis etiam partialiter se teneat ex parte subjecti, non refundit malitiam incestus in delectationem morosam, quia secundum dicta *n.* 1024. voluntas præscindit affective a consanguinitate, neque ex alio capite colligi potest, quod talis delectatio simplex sit specialiter contra reverentiam conjunctis debitam, Less. Oviedo et alii.

1028 § 6. Qui habuit turpem delectationem internam, cum qua est orta commotio spirituum genitalium vel delectatio sensitiva, dummodo abfuerit tactus et periculum pollutionis, satisfacit confitendo delectationem internam, quia cum illa commotio spirituum et delectatio externa sensus semper comitentur, satis intelliguntur explicata delectatione interna. E contra si sequatur tactus, pollutio, aut alius actus externus, hoc debet exprimi, quia cum hæc possint non sequi, non intelliguntur explicato solo actu interno; Card. *n.* 118.

1029 § 7. Qui commotionem spirituum assumit tanquam medium ad pollutionem habendam, si pollutio non sequatur, tenetur exprimere in confessione se per commotiones intendisse pollutionem, quia tales commotiones ab illo fine habent novam malitiam quam ex se non habent cum per se non sint in specie pollutionis sed potius fornicationis, in quantum ex natura sua ordinantur ad copulam et non ad pollutionem. Similiter qui tales commotiones virtualiter refert ad pollutionem, tenetur hoc in confessione addere; tum autem censetur virtualiter eo referre, si eas intendat habens pro motivo delectabilitatem pollutionis, aut in eis prævidens periculum pollutionis.

1030 § 8. Qui sine ullo desiderio personam veneree aspicit, non tenetur dicere qualis persona fuerit; si tamen invitam vel etiam volentem tangeret, vel oscularetur, conditio personæ esset declaranda, quia actio consummaretur externe, contra jus vel conditionem talis personæ.

1031 § 9. Qui sine desiderio veneree attigit puellam, secundum Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 225. satisfacit dicendo se toties attigisse turpiter, nihil dicendo de partibus in quibus attigit. Alii probabiliter dicunt exprimendum si partem turpem attigerit.

1032 § 10. Desiderium turpiter aspiciendi, tangendi, osculandi, fornicandi, distinguuntur specie non tantum a morosa delectatione de illis objectis, sed etiam singula ab invicem, quia tendunt in ista objecta prout a parte rei ponerentur; si autem a parte rei ponerentur, distinguerentur specie, uti patet: hinc qui semel delectatus est cogitatione de copula, et semel desideravit copulam, non satisfacit dicendo, bis habui turpem cogitationem, sed dicere debet, semel delectatus sum copula, et semel desideravi. Similiter qui semel desideravit aspicere, semel osculari, semel tangere, semel fornicari, non satisfacit dicendo, quater desideravi aliquid turpe facere, sed tenetur ea objecta exprimere, etiamsi desiderasset tantum sub conditione si auderet, aut si liceret, tum quia talis conditio non removet intrinsecam malitiam objectivam, tum etiam quia licet consensus sit conditionatus respectu objecti, in se tamen est absolutus respectu delectationis per cognitionem præsentis circa tale objectum. Neque tum opus est addere an actus circa objectum fuerit absolutus an conditionatus, Aversa *qu.* 10. *s.* 10. § 2.

§ 11. Si quis concupierit mulierem, non re- 1033
flectens ad conditionem illius, an nempe esset libera, an conjugata, an voto adstricta, an consanguinea, si nullam habuit advertentiam ad has circumstantias personæ, satisfacit dicendo, desideravi fornicari cum una. Si dubitet an adverterit saltem confuse, videndum est qualis fuerit antecedens comparatio animi, nam si solitus est abhorrere ab adulterio, sacrilegio, incestu, præsumi potest quod fuerit desiderium simplicis fornicationis, aut saltem non illa species a qua solebat abhorrere. Si solebat sine discrimine concupiscere quaslibet, censeri debet reus omnium, quia aliquo modo advertit, et animus erat ad omnia comparatus, unde accusare se debet de tali desiderio, et de solita animi comparatione ad quaslibet personas. Quod si persona erat talis, ut facile dignosceretur esse non conjugata, non est præsumendum de adulterio; si satis apperebat non esse voto, non est præsumendum de sacrilegio, quamvis enim hæc aliquando fallant, tamen communiter solet tantum causari concupiscentia conveniens tali personæ quam refert species seu habitus exterior.

§ 12. Certum est omnem deliberatam effu- 1034
sionem seminis, quantumcumque parva sit, esse pollutionem et peccatum mortale, Dicast. Gob. *t.* 10. *n.* 590. Quod si pollutio orta fuerit ex vehementi delectatione interna, confitens pollutionem non tenetur exprimere actum internum, quia his satis intelligitur, neque transfert pollutionem ad aliam speciem. Si tamen pollutio orta esset ex vehementi delectatione de actu sodomico vel fornicario, docent *Card.* debere addi inde ortam esse, quia respiceret novum motivum notabiliter diversum. Addit Spor. *in Tyroc. Sacr. p.* 4. *n.* 329. qui seipsum polluens imaginatur sibi aliam personam carnaliter dilectam, etiam morose solum se delectando in imaginatione ipsius quasi peccantis secum, attamen absque desiderio, teneri hoc explicare in confessione.

§ 13. Non est opus in confessione dicere 1035
quo instrumento vel qua re mediante procurata sit pollutio : quod verum est quamvis

fieret cum statua vel femina mortua, quia maneret sola mollities, nisi simul esset affectus ad personam vivam, tum enim simul esset desiderium fornicandi. E contra si pollutio procuretur per alterum hominem libere cooperantem, hoc addi debet, tum propter cooperationem ad alterius peccatum, tum quia communiter fiet ex affectu ad talem hominem; ideoque erit inchoata copula fornicaria, sodomitica, adulterina vel incestuosa, prout erit status et conditio personæ. Et hinc etiam quando pollutio procuratur mediante bestia, censeri debet inchoata bestialitas, quod si nullus fuisset affectus ad copulam cum tali persona vel bestia, Caje. putat non esse opus in confessione addere de hoc vel isto modo causatæ pollutionis, quia videtur manere sola mollities, quod Dic. et Dian. *p.* 7. *t.* 12. *R.* 15. dicunt esse probabile; attamen cum Spor. *n.* 331. concludunt probabilius esse pro praxi, quod sit addendum, quia pollutio sic procurata de se videtur esse inchoatio copulæ cum tali persona vel bestia, quod consequenter dicunt iidem auctores de procuratione pollutionis circa corpus hominis dormientis vel non utentis ratione, quamvis nulla intenderetur copula.

1036 § 14. Qui causavit pollutionem in altero, tenetur addere an hic alter fuerit persona conjugata, sacra, sibi cognata, quia tum contraxit malitiam adulterii, sacrilegii, incestus, ut dictum est *n.* 987.

1037 § 15. Qui habet votum castitatis et causat in alio pollutionem, tenetur explicare suum votum : quod certum est si causet tactu vel alia simili actione externa de se repugnante castitati; si autem causat tantum consilio vel mandato, putant Sanch. Caram. Dic. *d.* 9. *n.* 326. non esse opus aliquid dicere de voto : sed oppositum tenendum est, secundum dicenda *n.* 1064.

1038 § 16. Quæ specialiter notabiliter repugnant honestati naturæ rationalis, uti sunt pollutionem facere in os alterius (quod peccatum apud Dianam *p.* 6. *t.* 12. *R.* 7. vocatur irruminatio) osculari partes pudendas ejusdem vel diversi sexus, et similia, habent specialem malitiam in confessione explicandam, quia supra modum indecentia sunt, et dehonestant ac deprimunt dignitatem naturæ rationalis infra conditionem etiam bestialem.

§ 17. Qui commisit fornicationem, non satisfacit dicendo se cum soluta commisisse grave peccatum contra castitatem, uti constat ex hac prop. 25. ab *Alex. VII.* damnata, *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto dicens, Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem.* Ratio autem est, quia fornicatio non tantum est intrinsece mala, uti undecim optimis argumentis demonstrat Card. *in* 2. *crisi diss.* 29. *c.* 2. *et seqq.* sed etiam distinguitur specie ab omni alio peccato contra castitatem, uti fuse probat Mendo *dis.* 5. *q.* 11. Potestque etiam videri Du Bois *ad prop.* 25. *ab Alex. VII.* damnatam. E contra tamen homo liber fornicatus cum persona libera, satisfacit dicendo se semel habuisse copulam illicitam, non exprimendo personam cum qua : hoc ipso enim quod non exprimat speciem majoris malitiæ, intelligitur saltem species minoris. Similiter qui dicit se fornicatum non tenetur addere tactus aut commotiones spirituum genitalium, quia cum hæc ordinentur ad copulam, hac explicata intelliguntur; non autem pollutio seu profusio seminis extra vas muliebre si forte contigerit, cum illa non ordinetur ad copulam, sed potius fit contra finem illius, cum impediat generationem. 1039

§ 18. Qui fornicatus est cum tribus diversis, vel ter cum una, satisfacit dicendo se ter fornicatum, nec tenetur dicere an fuerit una, an plures, an fuerint meretrices, an aliæ, dummodo non sit cooperatus ad impediendam generationem, Bon. Tamb. *in Dec. l.* 7. *c.* 1. ubi notat, si Confessarius interroget, an cum una an cum pluribus, debere aperiti, quia posset esse occasio proxima relabendi, quando sæpius cum una fecisset. 1040

§ 19. Si Confessarius pœnitentem suam sollicitaverit [1] in Sacramento vel paulo post, aut quia ex confessione advertit facilem ad pec- 1041

1 « *Vide ad n.* 1204. *quæ contra sollicitantes salubriter decreta sunt a Benedicto XIV. Hic interea habeto Decretum Congreg. S. Officii editum* 21. *Augusti* 1745.

» *Feria V. die* 5. *Augusti* 1745.

» In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino Nostro Domino BENEDICTO Divina Providentia Papa XIV. et Eminentissimis ac Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus adversus hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis,

» Sanctissimus Dominus Noster sollicite animadvertens quam grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrosancto Missæ Sacrificio, ac salutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad animarum reparationem a Christo Domino institutis, in illarum perniciem et damnationem abutuntur, decrevit, quod in posterum Sacerdotes tam Sæculares quam Regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congre-

candum (etiam extra luxuriam, inquit Dic. *n.* 601.) aut ideo cœpit in eum finem agere familiarius, quia erat Confessarius, aut si munus Confessarii assumpserit in eum finem ut occasionem habeat ad talia, additur species sacrilegii in confessione explicanda, quia hoc cedit in gravem irreverentiam Sacramenti, Dic. *d.* 9. *dub.* 13. Si autem nihil horum adfuerit, et Sacerdos fornicetur cum filia confessionis, S. Th. Sot. Sanch. et alii 15. gravissimi Auctores, quos refert et sequitur Aversa *q.* 16. *sess.* 14. adhuc dicunt contrahi novam speciem malitiæ, quia Jus canonicum vocat quoddam adulterium vel incestum, et reipsa videtur esse species irreverentiæ et sacrilegii in Sacramentum. E contra esse simplicem fornicationem, ac posse taceri quod fuerit filia confessionis, docent Ledesma Vasq. Sa, Bon. Fill. J. Sanch. Pontius, G. Hurt. Ochag. Dicast. Tamb. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 12. Lugo *d.* 16. *a numer.* 351. *et alii,* quia ex confessione nulla oritur cognatio spiritualis, uti certum est, nec apparet cur censeatur fieri irreverentia Sacramento jam præterito, cum peccatum non habeat respectum ad illud. Utraque sententia est probabilis, prima est conformior Juri Canonico, sed secunda videtur ex ratione probabilior.

1042 § 20. An prima fornicatio vel pollutio tollens virginitatem distinguatur specie ab alia, disputant Auctores. In puella distingui negant multi cum Dian. *R.* 11. In masculo autem etiam plerique negant cum Sanch. Con. Tamb. supra, unde Lugo *n.* 218. Bonæspei *ad act. hum. d.* 5. *n.* 17. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 50. Ills. *n.* 84. absolute dicunt in nemine distingui, nisi per violentiam, dolum, aut fraudem defloraretur virgo, quia ubique est contra castitatem tantum, uti omne etiam primum furtum est tantum contra justitiam. E contra *S. Th. Bon.* et alii dicunt distingui specie, ideoque addi debere in confessione, quia prima specialiter opponitur virginitati, quæ videtur specialem habere honestatem a castitate in communi distinctam, ideoque specialem in cœlo obtinebit coronam; hinc Fill. *t.* 30. *n.* 72. *et* 74. tenet tanquam probabilius te teneri in confessione exprimere si tu vel illa cum qua peccasti fuerit virgo; Mendo *d.* 5. *a n.* 70. utramque sententiam bene discutit, et quamvis inclinet in affirmativam, merito dicit utramque esse practice tutam; possuntque videri etiam Dic. *a n.* 427. et Lugo supra, qui sententias circa hoc plures earumque rationes accurate refert.

§ 21. Henr. Fill. et. alii, in quorum sententiam inclinat Mendo *d.* 5. *q.* 8. rem utrinque fuse discutiens, putat, si virgo sub potestate parentum constituta defloretur, etiamsi consentiat, fore speciem stupri, quia fit specialis injuria in parentes, qui læduntur in honore et bonis, eo quod cogantur augere dotem filiæ vel semper innuptam alere. E contra Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 14. plures referens dicit esse tantum simplicem fornicationem, negatque fieri cuiquam injuriam, nam virgo est in tantum domina sui corporis, et violator ipsius nonnisi indirecte et per accidens lædit honorem vel causat damnum parentibus. 1043

§ 22. Henr. Sanch. Less. Lugo *n.* 336. Aversa *q.* 10. *sess.* 9. dicunt fornicationem aut sodomiam hominis baptizati cum non baptizato differre specie ab illis quæ fiunt inter duos baptizatos, tum quia videtur fieri irreverentia Baptismo, cujus character semper manet, tum etiam quia sicuti prohibito matrimonio inter consanguineos, censetur etiam ex motivo honestatis erga conjunctos copula inter illos esse specialiter prohibita, ita etiam cum prohibeatur matrimonium hominis baptizati cum non baptizato, censeri debet ex eodem motivo reverentiæ erga Religionem Christianam prohibita copula inter tales: nihilominus sententiam oppositam absolute probabilem esse asserunt Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 138. Tamb. Stoz. supra; nam licet Ecclesia in reverentiam Baptismi prohibeat matrimonium illorum, non ideo specialiter prohibet copulam, uti nec cohabitationem aut collocutionem. *Nec refert* quod contra illud peccatum statuantur gravissimæ pœnæ, *nam* inde tan- 1044

» gationis et Societatis etiam de necessitate expri-
» mendæ, vel in actu Sacramentalis Confessionis, sive
» illius occasione aut prætextu, ad turpia sollicitantes,
» vel Sacrificio Missæ abutentes ad sortilegia, præter
» pœnas a Jure et Apostolicis Constitutionibus, ac
» signanter San. Mem. Sixti V. et Gregorii XV. contra
» eosdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem
» incurrunt ad præfati Sacrificii celebrationem;
» Quodque ejusmodi Decretum significetur singulis
» cujuscumque Ordinis Superioribus ac Præpositis,
» ad hoc, ut de illo, sicuti et de prædictis aliisque
» Summorum Pontificum Constitutionibus, juxta
» præscriptum in generali Decreto Supremæ Inquisi-
» tionis diei 15. Decembris 1633. semel saltem in anno,
» id est Feria sexta post Octavam Assumptionis Beatæ
» Mariæ Virginis in publica Mensa, vel in Capitulo ad
» hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque
» Generali vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis
» nomine nuncupato Capitulari Congressu suos Sub-
» ditos ac Religiosos commonendos curent, ejusdem-
» que commonitionis coram Suprema Congregatione
» juratum Testimonium exhibeant. »

tum potest argui esse majorem malitiam vel indecentiam, sed non ideo novam peccati speciem, sicuti in homicidium proditorium, quod ex insidiis et cum fraude fit, statuuntur graviores pœnæ, neque tamen ideo distinguitur specie a non proditorio. Et hanc quoque sententiam docent plures apud Dianam et Mendo *q.* 26. qui merito tenent primam, refertque Mendo rationes pro utraque.

1146 § 23. Si quis impotens, frigidus vel Eunuchus tentet fornicari, duplex committit peccatum, alterum fornicationis attentatæ, alterum contra naturam, quia non potens obtinere finem copulæ, frustra provocat utrumque semen, Henriq. Less. Dian. Lug. Sanch. *l.* 9. *d.* 19. *n.* 8. Aversa supra, Stoz. *n.* 53. contra Fill. Idem probabilius dicit Dicast. *n.* 374. de marito qui non posset verum semen effundere, quidquid contradicat Sanch. nam etiam videtur esse contra naturam, quia similiter nequit obtinere finem copulæ; neque hoc est per accidens, uti in homine sene qui habet verum semen, sed hoc est per se ob defectum seminis per se ad generationem requisiti.

1147 § 24. Multi cum Bon. et Sanch. *in Decal. l.* 1. *c.* 6. *n.* 14. probabilius dicunt contra Vasq. Lug. *n.* 142. et. alios, quod is qui alterum sollicitat ad fornicandum, teneatur addere se fuisse sollicitatorem, quia additur nova species contra charitatem, eo quod alterum inducat in ruinam spiritualem, secundum dicta *n.* 984. Quod si sollicitaveris ad opus quod tamen non fecisti, vel prius fecisti diu post, omnes docent peccatum sollicitationis distingui ab opere, et esse speciatim explicandum.

§ 25. Stuprum specie differt a simplici fornicatione, quamvis enim eidem virtuti castitatis opponatur, tamen cum stupro est conjuncta violentia, quæ simul est contra justitiam, non item cum simplici fornicatione. Putat quidem J. Sanch. *d.* 29. *n.* 7. stuprum illatum non virgini non mutare speciem, et pro ea sententia citat multos; sed recte contradicunt S. Thom. et alii, manet enim oppositum justitiæ.

1148 § 26. Raptus, cum adjunctam habeat abductionem, specie differt a stupro: quod si puella rapta postea ex gravi timore invita consentiat in copulam, rapiens adhuc contrahit malitiam raptus, et consequenter etiam rapta, in quantum raptoris peccato cooperatur, secundum communem doctrinam de scandalo et cooperatione: deberet enim potius mortem præeligere quam sic cooperari, alioquin virgo occidenda si non consentiret in fornicationem, posset consentire et dicere, Potius me viola quam occidas, quia volatio est minus peccatum quam occisio; hoc autem nemo dicet, uti recte Dicast. *a n.* 445. contra Sanch.

§ 27. Si abducatur sponsa de futuro, vel 1149
etiam de præsenti, et fiat ad finem ineundi matrimonii, quamvis forte repugnent parentes, non est raptus, quia non est abductio ad id quod est illicitum, Fill. *tr.* 30. *c.* 6.

§ 28. Qui incipit et non absolvit copulam, 1150
debet id explicare, quia est fornicatio in affectu tantum, et reipsa solum tactus impudicus, unde satisfacit dicendo, Volens fornicari feci turpem tactum. Quod si præterea voluntarie dispergat semen præter tactum, erit pollutio, quam exprimere debebit in confessione, Sanch. *in Dec. l.* 7. *c.* 9. § 2. Si quis autem serio mutata voluntate, et nolens peccare, se retrahat a copula, aut sentiens semen decisum, nihilominus vera pœnitentia ductus non coeat sicque dispergatur semen, Less. Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 19. *n.* 7. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 227. dicunt non peccare, quia tenetur non habere copulam nec continuare voluntatem coeundi, et quod semen dispergatur dum se retrahit per accidens est; si non peccaret sic se retrahendo, ergo non peccaret complendo fornicationem, quod nemo dicet. Aliud est de conjuge, qui dum sentit semen decisum, tenetur infundere in vas naturale: id enim ipsi licitum est, ideoque tenetur inceptam copulam perficere, ne semen perdat.

§ 29. Qui habet delectationem internam, 1151
v. g. de sodomia, et ideo fornicatur, debet se accusare de delectatione ex sodomia, quia cum fornicatio fiat ex illo motivo, participat illius malitiam, Vasq. Salas, Castr. Dic. *n.* 624. Si tamen ad fornicationem moveretur ex sola delectabilitate copulæ cum conjugata vel consanguinea, non teneretur hoc addere, quia injuria conjugis vel violatio consanguinitatis non movet ad delectationem veneream, ideoque non continet motivum delectationis veneræ, *Card.* supra, et colligitur ex dictis *n.* 1024.

§ 30. Si conjux tantum delectetur de copula 1152
cum aliena, aut habeat solas delectationes morosas, Hurt. Arr. Verric. Boss. Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 4. negant teneri addere se esse in conjugio, quia quando sistitur in delectatione, non videtur lædi jus alterius conjugis. E contra Vasq. Bon. Sal. Sanch. Castr. Lugo, Mendo *d.* 5. *q.* 13. Dic. *n.* 634. Ills. *tr.* 4. *d.* 1. *n. ult.* probabilius dicunt debere addi,

tum quia fides Matrimonii exigit ut conjux nequidem mentem sive cogitationem simplicem ponat in alia, mutuo enim sibi tradunt non tantum corpora, sed etiam animos : tum quia saltem motus venerei quos causat interna delectatio, sunt contra jus alterius conjugis. Quod si conjux delectetur copula cum soluta, et inde commotus habeat actum conjugalem, non satisfacit dicendo se habuisse quamdam delectationem veneream internam, sed dicere debet se ex illo motivo habuisse actum conjugalem, hic enim infectus est malitia illius motivi, et ab eo participat speciem fornicationis. E contra tamen si delectatio interna fuisset de copula cum aliena conjugata, non esset opus exprimere circumstantiam conjugatæ, quia hæc injuria facta conjugi per se non movet, *Card.* Addit Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 17. *n.* 6. si conjux in actu conjugali cum sua se morose delectet in alia velut præsente, etiam addi speciem adulterii; similiter qui accedit ad suam uxorem putans se accedere ad alienam, committit adulterium, non quidem realiter, sed objective, Burgh. *cent.* 1. *casu* 70.

1153 § 31. Qui peccat cum conjugata, etiam consentiente marito, committit adulterium, ut constat ex hac 50. prop. ab *Innoc. XI.* damnata : *Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium, adeoque sufficit dicere se esse fornicatum.* Ratio dabitur *n.* 1054.

1154 § 32. Si conjux invito conjuge peccet cum altero, peccat contra fidem matrimonii et contra justitiam, cum sit violatio obligationis ortæ ex contractu; præter hoc docent Less. Lugo *de just. d.* 8. *s.* 1. *n.* 6. et alii, etiam peccari alio peccato injustitiæ, in quantum violatur jus quod conjux habet in corpus conjugis; hinc si conjux peccat conjuge consentiente, putant hi Auctores debere hoc addi, sed Card. *in* 2. *crisi d.* 30. *c.* 3. *ar.* 2. probabilius docet non committi duas species injustitiæ, ideoque non esse opus addere an alter conjux consenserit necne, quia illa species peccati, per quam uxor peccat contra fidem matrimonii, est ipsamet injuria mariti, quia obligatio uxoris non est præcise ad non violandam fidem status, cum non contraxerit cum statu, sed ad non violandam fidem datam marito prout subest tali statui, neque juri illi potest maritus efficaciter cedere; sicuti Clericus non potest efficaciter cedere juri, ne percutiatur aut ne trahatur ad laicum tribunal.

1155 § 33. Si conjugatus peccet cum conjugata, est duplex adulterium, unum quo peccat in propria persona, violando jus suæ conjugis, alterum quo cum alia cooperatur et simul alterius mariti jus violat, hinc status utriusque debet exprimi, Azor. Less. *l.* 4. *c.* 4. *n.* 77. Fill. *tr.* 30. *n.* 89. Bon. *de Matr. q.* 4. *p.* 15. *n.* 5. Lugo *d.* 16. *num.* 258. Dic. *d.* 9. *a n.* 270. Steph. *tr.* 1. *d.* 5. *n.* 31. contra Ferrant. Burgh. *cent.* 1. *casu* 70. et alios apud Mendo *d.* 5. *q.* 22.

1156 § 34. Si conjux cum soluta exerceat sodomiam, oscula, tactus, aut si committat bestialitatem, tenetur explicare se esse conjugem, quia per illa fit injuria conjugi; imo si vir cum propria uxore exerceat sodomiam, uterque peccat duplici peccato adulterii, quia neuter servat alteri suum corpus caste, quod spectat ad fidem matrimonii, neque debet alteruter dicere se exercuisse sodomiam cum conjugata persona, sed debet dicere cum suo viro vel cum uxore sua, quia dicendo cum conjugata, significaret se alteri conjugi fecisse injuriam, quod verum non est quando cum suo vel sua fecit, Sanch. *d.* 18. *n.* 4. *et* 5.

1157 § 35. Quamvis matrimonium inter fideles sit elevatum ad rationem Sacramenti, quod Sacramentum exigit servari fidem conjugi, non ideo omne adulterium est sacrilegium, uti dicetur *n.* 1120.

1158 § 36. Si sponsus vel sponsa peccet contra fidem in sponsalibus datam, Covar. Megala, Diana *p.* 1. *t.* 7. *R.* 5. *et p.* 3. *t.* 4. *R.* 67. Pontius *de Matr. l.* 12. *c.* 6. *n.* 8. Bonæspei *de pecc. d.* 5. *n.* 25. Ills. *n.* 85. et alii probabiliter dicunt non mutari speciem, nec opus esse id exprimere in confessione, quia per sponsalia necdum traditur jus in corpus, ergo non peccatur contra justitiam; et sicuti qui vovit se ingressurum Religionem si fornicetur, non tenetur explicare votum, quia per promissionem Religionis nondum contraxit obligationem castitatis, ita et hic. Oppositum tenent etiam probabiliter Azor. Mol. Rebell. Con. Dic. *n.* 375. Stoz. *l.* 1. *p.* 1. *n.* 52. Aversa *q.* 10. *sess.* 9. § *Aliqui.* Spor. *de Matr. n.* 361. quia agitur contra jus quod mutuo habent ne, excepto ingressu in Religionem, agatur aliquid contra executionem factæ promissionis. Si tamen Titius matrimonio Cajæ promisso, vel uxorem occidat, vel cum Caja adulteretur, ac post mortem uxoris suæ pergat peccare cum Caja, non ideo accedet nova species, sed erit simplex fornicatio, qnia quamvis inter eos sit impedimentum dirimens, tamen hoc inductum est pure in pœnam delicti, et non ex motivo diversæ honestatis, vel virtutis;

Sanch. Less. Fill. *t.* 10. *p.* 2. *c.* 1. *n.* 45. Diana *p.* 3. *R.* 140.

1159 § 37. Sacrilegium in hac materia contrahitur, vel ratione personæ sacræ quæ peccat aut cum qua peccatur, vel ratione rei sacræ qua quis hic abutitur, vel ratione temporis, actionis aut loci sacri, de quibus jam ordine dicam.

1160 § 38. Non est opus explicare an persona sacra sit Sacerdos, an tantum Subdiaconus, sed satis est dicere habere sacrum Ordinem, uti cum communi Aversa ⁊ *Rursus,* contra Fagund. qui putat exprimi debere statum saltem Episcopi aut Generalis in aliquo Ordine. Neque opus est exprimere an persona illa semel tantum an pluries castitatem voverit, Dic. *d.* 9. *a n.* 315. Stoz. *n.* 50. neque an votum sit simplex an solemne; utrumque enim virtutem religionis æque respicit, Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 27. *n.* 40. Castr. *de pecc. d.* 3. *p.* 3. *n.* 11. Aversa supra. Dic. *a n.* 306. Steph. *tr.* 1. *d.* 5. *n.* 58. Stoz. supra.

1161 § 39. Si quis in susceptione sacrorum Ordinum noluisset vovere castitatem, adhuc committeret sacrilegium, peccans contra castitatem, quam Ecclesia tali præcipit ob reverentiam sacrorum ministeriorum, ita ut observatio castitatis ex vi præcepti Ecclesiæ ponatur in materia religionis, secundum dicta *l.* 1. *n.* 626.

1162 § 40. Si Sacerdos simul et Religiosus peccet contra castitatem, Sot. et alii putant esse duplex sacrilegium, ideoque teneri aperire quod sit et Sacerdos et Religiosus; sicuti qui die festo non audit Missam, quo etiam vovit audire, tenetur utramque circumstantiam addere, quamvis et præceptum Ecclesiæ et votum sint ex eodem motivo religionis. E contra Sanch. *n.* 14. *et* 30. aliique dicunt esse unicum sacrilegium, ideoque posse alterutram circumstantiam tacere. Amicus *d.* 18. *n.* 26. sic distinguit: si obligatio castitatis annexa Ordinibus sit ex præcepto Ecclesiæ, tenet cum Soto; si autem sit ex voto, tenet cum Sanch. sed sententia Sanch. videtur esse absolute probabilior: quamvis enim obligatio illa esset ex præcepto Ecclesiæ, tamen esset ex eodem motivo religionis, ex quo fuisset votum, cujus defectum supplet illud præceptum, si ordinando forte vovere nolit.

1163 § 41. Si obligatus voto castitatis peccet cum alio obligato eodem voto, v. g. Religiosus cum Religiosa, debet explicari status utriusque, quia sunt duo specie peccata peccare in propria persona contra votum suum, et cooperari cum alia persona ad frangendum votum suum; ita cum aliis Lug. *d.* 16. *n.* 258.

§ 42. Si quis voto castitatis obligatus alium 1164
voto non obligatum inducat ad peccatum contra castitatem, Arr. Car. Pelliz. Tamb. Sanch. *in Decal. l.* 5. *cap.* 6. *nu.* 10. Dicast. *n.* 326. Steph. *tr.* 1. *d.* 58. Stoz. *n.* 53. negant peccare peccato sacrilegii contra votum, quia vovit tantum castitatem propriam, nec intentio voventis videtur se extendere ad castitatem alienam. E contra Card. *in* 1. *crisi d.* 36. et alii putant peccare etiam peccato sacrilegii contra votum suum, ideoque teneri hoc manifestare in confessione, quia castitas prohibet ut nihil directe contra se procuretur, secundum dicta *num.* 984. ergo inducendo peccavit contra castitatem, quam vovit; ergo peccavit contra votum. Et consequenter etiam dicendum est, si ille qui non habet votum castitatis, inducat habentem illud votum ad peccandum contra castitatem, istum inducentem peccare, non tantum contra castitatem, sed etiam contra virtutem religionis, quæ eum obligabat ut neminem induceret ad transgressionem.

§ 43. Si Novitius religiosi Ordinis peccet 1165
contra castitatem, non tenetur manifestare se fuisse Novitium, quia nulla species accedit, donec voverit; Diana, Lugo, Aversa, Tamb. Dicast. *n.* 325. Stoz. *supra contra* Llamas.

§ 44. Contrahitur sacrilegium, si quis re 1166
consecrata vel benedicta utatur ad turpitudines, item si verba sacra ac præsertim sacræ Scripturæ explicet rebus obscœnis.

§ 45. Non est gravis irreverentia, si quis for- 1167
nicetur habens sacras Reliquias ad collum pendentes, Fill. *tr.* 30. *n.* 129. Lug. *n.* 513. Bonæsp. *n.* 129. Agnoscunt tamen in hoc irreverentiam Lug. Dicast. *n.* 719. et alii. Veniale esse putant Avers. *q.* 10. *s.* 10. Loth. *tr.* 24. *art.* 3. et alii. Imo *Homob.* suadet eas deponi etiam in congressu maritali, sed in hoc melius contradicunt alii, quia hic congressus nihil mali continet, sed potest esse actus virtutis. Hoc recte dicunt Lugo *n.* 513. et Dicast. *supr.* fore mortale si quis portans Eucharistiam exerceat actum venereum.

§ 46. Circumstantia temporis sacri, v. g. 1168
quod carnaliter peccet die Veneris sancto vel die communionis, secundum dicta *n.* 963. non addit speciem sacrilegii, Lug. *n.* 525. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 32. foret tamen irreverentia mortalis etiam in confessione explicanda, si quis die Veneris sancto exhiberet turpes comœdias, Lugo *n.* 524. qui idem dicit cum Avers. *n.* 11. et Bonæsp. *nu.* 133. si quis sta-

tim post lectam Missam vel post sumptam Communionem iret ad fornicandum.

1169 § 47. Silvius et alii affirmant, Dian. *p.* 6. *t.* 7. *R.* 39. et alii negant contrahi speciem sacrilegii, si quis concupiscat mulierem sub oratione, v. g. sub recitatione Horarum; sed de hoc videri possunt dicta *l.* 4. *n.* 1348. nam probabilius est non esse saltem mortale in ratione sacrilegii. Dicunt tamen multi fore sacrilegium mortale, si concupiscat dum celebrat, dum communicat, dum adhuc apud se habet sacras species, dum fert vel distribuit Eucharistiam, uti habet Lugo *d.* 16. *n.* 513. aut etiam si statim post Communionem vel Missam lectam, uti habet Spor. *n.* 404. De omnibus tamen non audet absolute asserere *Tamb.* sed dicit advertendum esse in quibus secundum judicium prudentum gravis et quidem peculiaris irreverentia censeatur inferri Christo.

1170 § 48. Si pollutio fiat in templo et sit occulta, Vasq. B. Pontius, M. Perez, Casp. Caram. Dian. *p.* 7. *tr.* 11. *R.* 31. Burgh. *cent.* 3. *cas.* 68. et alii negant esse sacrilegium, quia malitia sacrilegii ratione loci non videtur contrahi, nisi propter infamationem et violationem loci sacri, quæ non causatur si pollutio sit occulta. E contra Suar. Sanch. Bon. Lug. Dicast. *d.* 9. *n.* 651. Bonæsp. *d.* 5. *n.* 91. Steph. *n.* 56. Mendo *d.* 5. *nu.* 49. aliique plures apud Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 26. probabilius dicunt esse sacrilegium, et in confessione addendum, quia si publicaretur templum esset pollutum : ergo signum est quod initio factum sit aliquid contra reverentiam loci sacri; ideo enim Ecclesia post publicationem prohibet ibi legi Missas quia locus ille dehonoratus est. Et quod dictum est de pollutione, dicunt Auctores secundæ sententiæ contra Auctores primæ etiam de copula illicita, quamvis occulta, in loco sacro commissa. Putat autem *Zerol.* per locum sacrum hic intelligi etiam sacristiam, sed contradicunt Azor. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 166. quod magis valet de campanili, est enim minus sacrum : imo nec intelligitur oratorium privatum sine Episcopi auctoritate erectum, Ills. *n.* 102.

1171 (sed ex mendo in Edit. Venet., 1071. Et ità deinceps) 1071 § 49. Copula conjugalis in loco sacro facta, secundum *Caj. Palud. Tolet.* et alios est sacrilega, quia Ecclesia eam prohibet ex motivo Religionis. Secundum *Vasq. Sa* et alios non est sacrilega, quia Ecclesia videtur tantum prohibere illam quæ est de se illicita; sed Castr. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 19. Aversa *q.* 10. *s.* 11. melius distinguunt; si enim sit necessaria, v. g. ob periculum incontinentiæ, quando conjuges coguntur diu remanere in templo, non est sacrilega, nec illicita; si autem non sit necessaria, probabilius videtur esse illicitam et sacrilegam, quia eat in grave vilipendium loci sacri.

§ 50. Probabile est quidem quod oscula, tactus, aspectus, turpiloquia, etiam publice facta in loco sacro, non habeant rationem sacrilegii, ideoque opus non sit dicere esse ibi facta, uti tenent Sanch. Aversa et alii cum Diana *R.* 25. illorum tamen ratio, nempe quia per ista non polluitur Ecclesia, nihil probat, uti constat ex dictis *n.* 1070. hinc dicendum est tunc tantum per hujusmodi actiones externas contrahi malitiam sacrilegii, quando cum magna Ecclesiæ irreverentia fiunt, uti si quis meretricem ante altare publice tangeret impudice, si quis turpem comœdiam in templo exhiberet etc. Suar. Bon. Lugo, Dicast. Tamb. Steph. *n.* 61. Mendo *n.* 60. Addit Gob. *in Quint. t.* 5. *cap.* 49. si quis turpem cantionem vel melodiam, qua populos sciret convenire rebus turpibus, insereret officio divino aut publice in templo caneret, quia cultus Dei per hoc graviter inhonoraretur. 1172 al. 1072

§ 51. Desideria, oscula, tactus, fornicatio, sodomia et similia externa, si fiant circa cõnsanguineas vel affines, addunt speciem incestus contra reverentiam conjunctis debitam, unde qui consanguineam suam turpiter attigit, non satisfacit dicendo, attigi aliquam turpiter, sed addere debet fuisse consanguineam. Probabile autem est incestum cum consanguineis non differre specie ab incestu cum affinibus vel cum conjunctis cognatione legali, scilicet per adoptionem, uti ex S. Th. docent Caj. Tamb. Lugo *d.* 16. *n.* 313. Dian. *R.* 31. quia semper peccatur contra reverentiam conjunctis debitam, et videtur esse perinde unde oriatur illa conjunctio. Contradicunt tamen etiam valde probabiliter Vasq. Dicast. *d.* 9. *n.* 272. Bonæspei *de actibus hum. d.* 5. *n.* 20. Ills. *n.* 83. quia reverentia debita ob intrinsecam sanguinis participationem videtur esse notabiliter diversa, hanc autem exigit consanguinitas, et non affinitas, quæ tantum extrinsecam conjunctionem habet. 1173 al. 1073

§ 52. Fill. aliique multi cum Dian. supra docent incestum in uno non differre specie ab incestu in alio quocumque gradu, v. g. incestum cum matre sua non differre specie ab incestu cum nepte; ideoque in omnibus satisfieri, si dicatur, commisi incestum, quia in his omnibus etiam videtur eadem deformitas inveniri, scilicet actio contra reverentiam conjunctis de- 1174 al. 1074

bitam : quod autem sit major vel minor conjunctio, videtur tantum posse graviorem malitiam refundere, non autem specie distinctam. Sed multi alii cum Dicast. supra longe probabilius contradicunt, tum quia incestus in primo, aut forte etiam in secundo gradu repugnat juri naturæ, non item in aliis gradibus, in quibus ideo tantum est incestus quia ex motivo talis reverentiæ prohibetur, tum etiam quia alia debetur reverentia matri quam nepti; hinc infert Bonæspei *n.* 19. debere explicari an fuerit cum avia, matre, sorore, vel filia; item an cum matre, an cum noverca; item an cum noverca patre vivente an mortuo, nam patre vivente est præterea contra pietatem. Non est tamen opus dicere an fuerit cum proavia, quia similis tantum videtur huic et aliis consanguineis deberi reverentia.

1175 al. 1075 § 53. Si sponsus cognoscat consanguineam suæ sponsæ, probabilius videtur esse incestum, quia talis copula specialiter ob reverentiam conjunctis debitam prohibetur ab Ecclesia ideo ponente impedimentum dirimens ex motivo publicæ honestatis. Tamb. Lugo *n.* 331. quod Oviedo *de peccat. contr.* 5. *n.* 78. recte restringit ad primum gradum.

1176 al. 1076 § 54. Si Titius fornicatus sit cum Caja, et postea fornicetur cum Cajæ consanguinea in tertio gradu, aliqui apud Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 67. *n.* 7. putarunt esse incestum, quia licet Trid. *sess.* 24. *de Ref. Matrim. cap.* 4. sustulerit ab eo peccato impedimentum, non ideo sustulit affinitatem : cum enim tale decretum sit correctorium, non operatur ultra verba, sed Sanch. *n.* 8. recte dicit oppositum sibi esse certum, tum quia ideo ab his vel illis committitur incestus, quia fornicatio fit ab illis inter quos prohibetur matrimonium; non prohibetur autem inter Titium et istam consanguineam Cajæ; tum etiam quia si ratio Adversariorum valeret, ergo adhuc esset incestus si peccaretur cum conjuncta etiam in septimo gradu, quia olim erat impedimentum; imo sicuti datur affinitas ad gradus etiam remotiores in infinitum, ita et daretur incestus, quod nemo dicet. Et ideo Cap. *Non debet*, de consang. et affin. ubi agitur de contrahendo impedimento, dicitur, *Prohibitio copulæ conjugalis quartum consanguinitatis et affinitatis gradum de cætero non excedat; si autem copula sit illicita, non excedit secundum.*

1177 al. 1077 § 55. Si Titius et Caja consanguinei in tertio gradu post obtentam dispensationem ad ineundum matrimonium, sed hoc nondum inito, fornicentur, Maj. et Gallego dicunt esse incestum, quia non ideo sublata est consanguinitas; sed hac stante est tantum data potestas contrahendi matrimonium. Oppositum tenet Sanch. *n.* 9. quia incestus non est, nisi ubi cum consanguinitate est prohibitio matrimonii; sed posita dispensatione non est amplius prohibitio matrimonii, ergo nec incestus.

1178 al. 1078 § 56. Incestus cum conjunctis cognatione spirituali proveniente ex Baptismo vel Confirmatione, distinguitur specie ab aliis incestibus, quia prohibetur ex motivo reverentiæ debitæ Sacramento : ergo habet adjunctam malitiam sacrilegii; Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 5. *n.* 9. Lug. *n.* 333. Necesse tamen non est dicere an cognatio orta sit ratione Baptismi an Confirmationis; neque an peccaverit cum filia Baptismi, an cum ejus matre, quia cum sit contra eamdem reverentiam debitam personis ratione Sacramenti conjunctis, manet una species.

1179 al. 1079 § 57. Qui commisit semel pollutionem, semel sodomiam, semel bestialitatem, non satisfacit dicendo, ter procuravi pollutionem, uti constat ex hac prop. 24. ab *Alex. VII.* damnata. *Mollities, sodomia, et bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in confessione, se procurasse pollutionem.* Ratio autem est, quia licet opponatur eidem castitati, tamen modi oppositi sunt notabiliter diversi, nam castitas, prout detestatur omne id quod generationem impedit, sic opponitur mollitiei; prout autem est conservativa reverentiæ erga parem sexum, et verecundiæ circa naturalem modum coeundi, sic opponitur sodomiæ; prout vero est impeditiva ne affectus hominis erga homines licitus detorqueatur ad bestias, et sic quoddammodo fiat bestialitas, sic opponitur bestialitati.

1180 al. 1080 § 58. In sodomia teneris dicere an fueris agens an patiens, cum enim agens habeat pollutionem, hæc addit novam speciem. Tamb. Lugo *n.* 243. Mendo *d.* 5. *n.* 188. contra plures id negantes cum Diana *in compendio v. Sodomia n.* 2. *Nec obstat* quod patiens cooperetur pollutioni agentis, adeoque contrahat etiam ejus malitiam, *nam* sicuti pejerans et cooperans perjurio alieno contrahunt eamdem malitiam, sic tamen ut cooperans contrahat malitiam tantum reductive eamdem et modo notabiliter diverso, qui debet exprimi in Confessione; ita etiam hic : agens enim contrahit primario, patiens secundario, Dicast. *dist.* 9. *num.* 465.

1181 al. 1081 § 59. *Cajet.* putat feminam non teneri dicere in qua parte sui corporis sodomita semen

effuderit; sed probabilius est teneri, alioquin non explicat an fuerit sodomia imperfecta necne; si enim fuerit effusio cum affectu ad præposteras partes, erit sodomia imperfecta; si autem tantum ad explendam libidinem sine desiderio coitus, et sine affectu ad partes præposteras, erit tantum pollutio.

1182 al. 1082 § 60. Si duo mares ex affectu ad eumdem sexum permisceant corpora, *Graffius* putat non ideo fore sodomiam, dummodo semen non effundant in vas præposterum, ideoque sufficere si dicant se exercuisse mollitiem. Sed oppositum est tenendum; quamvis enim non sit principalis illa sodomia, in quam feruntur speciales pœnæ Ecclesiasticæ, recte tamen docet Tamb. *l.* 7. *c.* 7. § 2. esse sodomiam: non enim est sola mollities, cum hæc tendat ad explendam libidinem sine speciali affectu ad indebitum sexum: ergo est sodomia, qualem etiam feminæ exercere possunt, licet nequeant seminare in vas præposterum. Dicendum etiam est cum Graff. Azor. Silv. contra Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 101. si duo mares cognati committant sodomiam, contrahi etiam speciem incestus, quia est contra reverentiam conjunctis debitam.

1183 al. 1083 § 61. In bestialitate explicari debet, an facta sit cum bestia mare vel femella; et si cum femella, an in vase naturali an in præpostero, sunt enim diversæ deordinationes, ut probat Mendo *d.* 5. *q.* 25. Non est tamen opus dicere cum qua specie animalis, quia manet eadem malitia, sive fiat cum cane sive cum ove, Mendo *n.* 96. Tamb. § 5.

1184 al. 1084 § 62. Quamvis coitus cum dæmone habente formam hominis reducatur ad bestialitatem, quia detorquetur affectus ad non hominem, tamen exprimi debet fuisse cum dæmone, quia simul est speciale peccatum contra virtutem religionis habere commercium cum maximo Dei et hominum hoste, Tamb. *supra.*

1185 al. 1085 *Quæst.* 146. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra septimum et decimum præceptum?* R. § 1. Qui heri equum, hodie pecuniam, cras vestes furatur, satisfacit dicendo, ter furatus sum rem gravem, quia equus, pecunia, vestes sunt moraliter ejusdem speciei, cum mensurentur eadem pecunia et inter se commutentur.

1186 al. 1086 § 2. Furtum non mutat speciem ex hoc quod fiat a Judice vel gerente Magistratum, quamvis sit major indecentia quod fiat ab eo qui alios deberet coercere: Tamb. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 36. contra utrumque *Medinam.* Potest tamen Princeps vel Magistratus peccare, non tantum contra charitatem, sed etiam contra justitiam, si aliorum furta non impediat, ad quod etiam ex justitia tenetur.

1187 al. 1087 § 3. Rapina specie differt a furto; quamvis enim objectum utriusque sit idem, tamen modus quo illud attingunt est notabiliter diversus, nam in rapina et non in furto fit vis etiam personæ. Unde si homini videnti eripias rem suam, et abscurras, nullam vim inferendo illius personæ, non erit rapina, sed furtum.

1188 al. 1088 § 4. Furtum per usuram vel alium dolosum contractum est ejusdem speciei cum furtis aliis, hinc sufficit in confessione dicere, toties furatus sum, tacendo de modo auferendi.

1189 al. 1089 § 5. Furto additur sacrilegium, si quis furetur rem sacram, uti calicem consecratum, quamvis e loco non sacro; aut rem profanam in loco sacro positam pro securitate vel per modum pignoris, depositi, mutui, commodati, ita ut locus sacer debeat pro eo respondere. Per locum autem sacrum hic intelligitur Ecclesia consecrata aut benedicta, etiamsi sit violata, polluta, interdicta; non tamen intelligitur Monasterium, Claustrum, vel domus Religiosorum, uti cum aliis Dicast. *d.* 9. *n.* 668.

1190 al. 1090 § 6. Si quis in Ecclesia furetur crumenam divitis aut aliquid aliud non sacrum nec ullo modo pertinens aut commendatum Ecclesiæ, adhuc dicunt Suar. Vasq. Laym. Rebell. Bonac. Regin. Bonæspei *de act. hum. d.* 5. *n.* 77. esse sacrilegium, quia *Joan.* Papa VIII. c. *Quisvis inventus* 17. *q.* 4. dicit sacrilegium committi auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro. Oppositum tamen velut probabile tenent Azor. Henr. Less. Con. Lugo, Dian. *R.* 27. qui per auferre de loco sacro intelligunt aliquid pertinens, aut de quo debeat respondere locus sacer: Oviedo *de pecc. contr.* 5. *n.* 31. refert utramque sententiam et nihil determinat, Dicast. *a n.* 664. agnoscit parem fere in utraque sententia probabilitatem, attamen magis inclinat in primam.

1191 al. 1091 § 7. Si quis ideo eat ad confessionem, ut possit Confessario furari rem levem, Corduba, Sa, Rebell. Fagund. Lug. Dicast. *n.* 667 dicunt, quamvis sit leve in ratione furti, attamen esse grave in ratione sacrilegii, quia videtur cedere in gravem irreverentiam Sacramenti; sed ratio occurrit in oppositum, quia si quis confiteatur ex vana gloria, aut si in confessione mentiatur in re levi non pertinente ad materiam necessariam confessioni, dummodo de aliis peccatis doleat et non reddat Sacra-

mentum irritum, non peccat mortaliter, uti dicetur *n.* 1177. idem autem videtur esse de nostro casu, uti recte Aversa *q.* 10. sess. 11. § *Addit.* Et saltem si confessio sit occasio furti, non est mortale, uti fatentur citati Auctores contra Fagund.

1192 al. 1092 § 8. Non est sacrilegium furari rem parochi vel sacerdotis possidentis illam suo et non Ecclesiæ nomine, quamvis haberet titulo ecclesiastico, v. g. ex reditibus beneficii vel propter Baptismum infanti collatum; talia enim habent se uti res profanæ, cum nec in se sint sacræ, nec ideo violetur aliquis locus sacer, vel aliqua persona, aut immunitas ecclesiastica, Dian. *R.* 27. Tamb. *de Conf. l.* 2. *c.* 8.

1193 al. 1093 § 9. Si quis rem sacram et e loco sacro furetur, Vasq. Fag. et alii cum Dian. dicunt manere unum specie sacrilegium, quia et rei et loci sacri violatio soli religioni opponitur. E contra Lugo *d.* 16. *n.* 471. Oviedo *n.* 302. Dicast. *n.* 663. Bonæspei *nu.* 82. probabilius dicunt esse duo specie sacrilegia in confessione distinguenda, unum contra immunitatem loci sacri, alterum contra sanctitatem rei sacræ, sicut sunt duo specie sacrilegia, si Clericus occidatur in loco sacro.

1194 al. 1094 § 10. Less. *de just. l.* 2. *c.* 45. *dub.* 3. putat furtum vel usum profanum rei per votum Deo promissæ esse sacrilegium, sed probabilius contradicunt Laym. et Oviedo *n.* 34. usque dum res sit tradita et dicata ad sacrum usum: sicut enim qui vovit intrare Religionem vel suscipere Sacerdotium, non ideo est sacrilegus, si peccet contra castitatem, quia necdum est consecratus Religioni nec sacratus per Ordinem, ita et hic.

1195 al. 1095 *Quæst.* 147. *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra octavum præceptum?* R. § 1. Mendacium circa res fidei, v. gr. si quis præscindendo a verbo Dei dicat Jobum habuisse quatuor filias, cum sciat habuisse tantum tres, per se loquendo, est veniale tantum; Salas, Arr. *de pecc. d.* 21. *sess.* 1. et alii apud Lugo *de fide d.* 14. *s.* 3. qui in eamdem sententiam inclinant; non enim apparet unde refunderetur species gravis malitiæ. Si tamen significaret Deum locutum esse aliquid falsum, esset gravis blasphemia, ut per se patet.

1196 al. 1096 § 2. Judicium temerarium specie distinguitur a detractione, secundum, *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1188.

1197 al. 1097 § 3. Probabile est, quod falsum crimen imponere, et revelare verum quod occultum est, sint ejusdem speciei in ordine ad confessionem; Mol. Lug. *de just. d.* 14. *s.* 2. Tamb. *de conf. l.* 2. *c.* 9. *n.* 5. et consequenter satisfit dicendo, bis graviter detraxi, quia species mendacii, quæ in primo est, non est mortalis, nisi ratione injuriæ, quæ satis explicatur. Fatendum tamen est cum Nav. et Spor. *in* 8. *præc. Decal. n.* 48. in primo esse majorem malitiam, attamen intra eamdem speciem.

§ 4. In detractione, judicio temerario vel contumelia, non mutat speciem quod dixerim hunc esse hæreticum, illum furem, istum sodomitam; Bon. Sa, Castr. Oviedo *n.* 27. Less. *in Auct. v. Confessio, casu* 9. contra Suar. Azor. Salas; hinc satisfit dicendo, ter detraxi, ter temere judicavi in re gravi. Rationem dat Lug. *de pœn. d.* 16. *n.* 265. quia omnes detractiones accipiunt malitiam ex eo quod sint contra unum bonum famæ, sicuti furta ex eo quod lædant fortunas : ergo sicuti furta sunt ejusdem speciei in ratione furti, sive bona hæc sive illa, sive hoc sive alio modo tollantur, dummodo vis personæ non fiat; sic de ablatione famæ. Idem est, si detraxerim Sacerdoti; uti probabilius cum aliis tenet Tamb. *n.* 2. contra Steph. *tr.* 4. *d.* 6. *n.* 5. qui cum aliis putat esse contra religionem, et reverentiam illi statui debitam. 1198 al. 1098

§ 5. Si detractio sit scandalosa aut damnosa in bonis fortunæ, additur nova species contra charitatem vel justitiam respectu juris ab bona fortunæ, ideoque hæc erunt in confessione addenda. 1199 al. 1099

§ 6. Susurratio, qua detrahendo pax turbatur et causatur divulsio animorum, differt specie a detractione, quia specialiter opponitur charitati. 1200 al. 1100

§ 7. Contumelia, qua præsenti in faciem detraho, addit novam speciem, secundum dicta *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1226. unde si lædebas famam alicujus absentis, et eo superveniente pergas eam lædere, sunt duo specie peccata, nempe detractio et contumelia, quia per contumeliam rapitur honor, per detractionem tollitur fama, quæ quomodo distinguantur dictum est *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1191. 1201 al. 1101

Quæst. 148. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis contra præcepta Ecclesiæ?* R. § 1. Ejusdem speciei est die festivo exercere servilia et forensia, hinc qui uno festo serviliter laboravit, et altero tulit sententiam in judicio, satisfacit dicendo, bis per opus prohibitum graviter inhonoravi diem festum. 1202 al. 1102

§ 2. Sive sit Dominica sive festum, item sive sit festum majus sive minus, non ideo mutatur species : hinc qui die Paschæ et die S. Laurentii non audivit Missam, vel serviliter labo- 1203 al. 1103

ravit, satisfacit dicendo, bis die festivo non audivi Missam, vel serviliter laboravi.

1104 al. 1104 § 3. Violatio jejunii per comestionem carnium distinguitur specie a violatione per comestionem ovorum aut lacticiniorum, ubi horum comestio est prohibita, quia per illas duas leges intenditur et per violationem impeditur notabiliter diversa mortificatio carnis. Item violatio per comestionem carnium distinguitur specie a violatione per multiplicem comestionem; unde qui uno die jejunii sumpsit unicam refectionem in carnibus, et altero sumpsit duas refectiones in piscibus, non satisfacit dicendo, bis graviter fregi jejunium, sed addere debet, quod semel in carnibus, Sanch. Oviedo *de pecc. contr.* 5. *n.* 25.

1105 al. 1105 § 4. Violatio jejunii in vigilia S. Matthiæ incidente in quadragesima et quatuor temporibus, et simul in die Veneris, est unicum etiam numero peccatum, secundum dicta *l.* 5. *n.* 137.

1106 al, 1106 § 5. Violatio ejusdem jejunii ab Ecclesia præcepti a Superiore imperati, a Confessario pro pœnitentia injuncti, ex voto debiti, habet quatuor specie malitias, uti dictum est *l.* 5. *n.* 135. De peccatis contra præceptum Communionis et Confessionis dicetur *a n.* 1116.

1107 al. 1107 *Quæst.* 149. — *Quomodo distinguenda sit species in peccatis circa Sacramenta et personas ecclesiasticas?* R. Præter sparsim dicta notanda sunt seqq. § 1. An contrahat duas specie malitias, qui post susceptum Baptismum et Confirmationem deficit a fide, dictum est *n.* 980. An autem peccet graviter qui ideo confitetur ut Confessario furetur rem levem, dictum est *n.* 1091.

1108 al. 1108 § 2. Probabilius videtur omnem illum peccare mortaliter, per se loquendo, qui Sacramentum conficit in mortali, secundum dicta *t.* 6. *p.* 1. *n.* 91. Is vero qui in mortali suscipit Sacramentum vivorum, etiam peccat mortaliter, peccato distinctæ speciei ab illo quo peccat qui conficit, secundum dicta ibid. *n.* 194. quia suscipiens non tantum irreverenter tractat Sacramentum in gratia recipiendum, sed impedit primarium ejus effectum, scilicet gratiam ad quam causandam a Deo est institutum.

1109 al. 1109 § 3. Si quis communicet, vel Missam legat in mortali, aliqui putarunt committere unum peccatum irreverentiæ circa Eucharistiam, et alterum impœnitentiæ; imo Spor. *de Sacrif. nu.* 403. refert aliquos putasse celebrantem in mortali tribus specie distinctis peccatis peccare, ratione omissæ confessionis, ratione omissæ contritionis, et ratione indignæ oblationis : sed recte contradicunt Vasq. Bon. Nugn. Aversa *de Euch. q.* 8. *s.* 5. § 4. nam quod attinet ad impœnitentiam, obligatio præmittendi pœnitentiam ex hoc capite non distinguitur ab obligatione non indigne communicandi : quamvis autem oblatio fiat in mortali, non ideo est mortale, ut dixi *l.* 7. *p.* 1. *n.* 96.

1110 al. 1110 § 4. Si quis ligatus censura, v. g. excommunicatus, et simul in mortali constitutus communicet, vel Missam legat, Vasq. Dian. Hurt. Lugo *de Euch. d.* 14. *n.* 20. putans esse unum numero peccatum, quod Tamb. *de comm. c.* 1. *num.* 7. vocat probabile, Gob. *in Exp. tr.* 3. *n.* 442. *et tr.* 4. *n.* 212. vocat tutum, quia præceptum humanum concurrens cum divino vel naturali sub eodem motivo, quale hic videtur esse reverentiæ, non addit novam speciem malitiæ. Admittit hoc Suar. attamen putat esse circumstantiam aggravantem in confessione exprimendam. Vasq. et Lugo dicunt non addere tantam malitiam, ut opus sit in confessione exprimere, sed probabilius videtur esse oppositum, ob rationem dandam *n.* 1111.

1111 al. 1111 § 5. Si quis in mortali, et etiam non jejunus communicet, adhuc putant Hurt. Dian. et Lug. ob rationem *n.* 1110. datam esse unum specie peccatum, sed Bon. Molfes. Homob. Rayn. Avers. § 5. Bosco *de Euch. s.* 10. *cons.* 2. et alii probabilius contradicunt, quia motivum præcepti divini est, ne Sacramentum frustretur effectu, motivum autem præcepti humani est specialis reverentia erga Corpus Christi. Addit Aversa, quia quamvis esset idem motivum reverentiæ in genere, tamen est alius modus reverentiæ in specie, postulans, ut accedat nec in censura specialiter contumax Ecclesiæ, cujus Sacramenta vult participare, nec in mortali per illud ponens obicem gratiæ, sed afferens specialem reverientiam jejuni corporis, quo significet se hunc cibum spiritualem præferre omni corporali. Idem esse dicunt si

1112 al. 1112 Sacerdos et in mortali et absque sacris vestibus consecraret, item si consecraret et extra spatium altaris consecrati, et extra extensionem corporalis, uti recte Dicast. *de Euchar. d.* 2. *n.* 206. quia est distincta significatio, ob quam Ecclesia utrumque requirit, nempe altare velut aram crucis in qua Christus est immolatus, corporale autem velut sindonem in qua depositum est Corpus Christi.

1113 al. 1113 § 6. Ex dictis *n.* 1108. constat, sacerdotem consecrantem in mortali peccare mortaliter. Quod si insuper in mortali communicet, est aliud specie peccatum, quidquid contradicat

Spor. supra, quod evitasset si ante Communionem elicuisset contritionem, uti dictum est *l.* 6. *p.* 1. *n.* 93. Quod si post consecrationem incidisset in mortale, et in eo sibi ipsi dedisset Communionem, adhuc contraxisset peccatum specie diversum a peccato illius cui ab altero daretur Communio, est enim diversa malitia indigne ministrare et indigne suscipere Eucharistiam. Unde consecrans et postea seipsum communicans in mortali quadruplicem specie malitiam contrahit : primam, quia Eucharistiam in mortali conficit; secundam, quia indigne ministrat; tertiam, quia ministrat indigno; quartam, quia suscipit indignus : probabile tamen est, quod malitia secunda non sit mortalis, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *n.* 94. quia ibi nullum Sacramentum conficitur, nec est operatio quæ fiat nomine Christi, nec impeditur effectus Sacramenti. Omnes autem illæ malitiæ intelliguntur, si dicat, celebravi Missam in peccato mortali.

1214 al. 1114 § 7. Recte docent Lugo, et Aversa § *sexto*, non esse opus in confessione addere, an cum gravissimo vel minus gravi, an cum uno vel pluribus mortalibus communicarit, vel Missam legerit, uti nec an cum una vel pluribus censuris, an cum contracta ex hoc vel illo delicto etc. : quamvis enim sit majus peccatum cum majoribus peccatis ista facere, quia est magis indigna susceptio, attamen est intra eamdem speciem.

1215 al. 1115 § 8. Si quis peccatori publico porrigat Eucharistiam, Tambur. *de Comm. c.* 6. *num.* 21. putat committere unum tantum peccatum : sed imprimis certum est peccare mortaliter cooperando peccato alterius, deinde etiam peccat alia specie malitiæ, infideliter fungendo officio Ministri ad quod ordinatus est, attamen secundum dicta paulo ante probabile est quod hæc malitia sit venialis tantum.

1216 al. 1116 § 9. Qui semel Communionem Paschalem, et semel Communionem in periculo mortis pro viatico sumendam neglexit, commisit duo specie peccata, nec satisfacit dicendo, bis neglexi Communionem graviter præceptam, sed exprimere debet, quod semel præceptam pro viatico, uti dictum est *l.* 6. *p.* 1. *n.* 605.

1217 al. 1117 § 10. Confessio tunc habet adjunctam malitiam sacrilegii, si quis accedat sine debito examine, exponens se periculo omittendi aliquod mortale; si ex pudore vel simili motivo omittat peccatum quod scit esse, vel de quo negative dubitat an sit mortale; si accedat sine dolore supernaturali et sincero, aut sine proposito firmo cavendi omnia mortalia imposterum; item si accedat non habens efficacem voluntatem prima occasione qua poterit restituendi furtive ablata, famam, honorem etc.; item si accedat sine efficaci voluntate relinquendi omnes occasiones proximas peccandi. Ratio horum omnium est, quia accedit indispositus, facit absolutionem esse irritam, impedit effectum Sacramenti. Omnes tamen isti modi invalidandi confessionem sunt ejusdem speciei : hinc licet aliquis quandoque uno, quandoque alio modo invalidarit, satisfacit dicendo, toties confessus sum sacrilege.

1218 al. 1118 § 11. Si quis sub confessione mentiatur, committit sacrilegium, quandoque grave, quandoque leve, uti dicetur a n. 1175. De circumstantia complicis, qui est filius vel filia Confessionis, dictum est n. 1041.

1219 al. 1119 § 12. Contrahentes matrimonium in mortali peccant mortaliter, imprimis in quantum sunt Ministri conficientes, secundum dicta *l.* 6. p. 1. *n.* 93. docentque *Lugo, Dicast. Castr. Arr.* et alii, quidquid contradicant Suar. Sanch. Con. Præpos. Dian. Burg. *cent.* 2. *casu* 95. Deinde etiam in quantum sunt recipientes Sacramentum, quia ponunt obicem gratiæ causandæ, et hæc peccata specie distinguuntur. Ibidem tamen dixi utramque malitiam sufficienter explicari, dicendo se in mortali contraxisse matrimonium.

1220 al. 1120 § 13. Quamvis Matrimonium sit a Christo elevatum ad rationem Sacramenti, quod dat omnimodam indissolubilitatem, et propter significationem suam exigit carnem non dividi, ut Christus non dividitur ab Ecclesia, nec humana Christi natura a divina, ideoque fideles adulteri peccantes contra hoc vinculum et exigentiam Sacramenti committant irreverentiam in Sacramentum, quam non committunt infideles, quorum matrimonium non habet rationem Sacramenti, sed tantum contractus; tamen recte docet Card. *in* 2. *crisi d.* 30. *c.* 4. *n.* 61. hoc peccatum non esse proprie sacrilegium, cum Sacramentum non violetur in se immediate, sed tantum violetur lex, et exigentia orta ex Sacramento; hinc cum solorum fidelium peccata sint materia confessionis, hæc malitia satis intelligitur, si confitens se accuset de adulterio.

1221 al. 1121 § 14. Percussio Clerici specialiter prohibetur ab Ecclesia, non tantum ob honestatem intrinsecam justitiæ, sed etiam ob reverentiam personæ Deo consecratæ debitam : hinc etiam habet malitiam contra religionem in confessione exprimendam.

1222 al. 1122 § 15. Probabile est, quod is qui simul est

Sacerdos, Parochus et Monachus, unum mortale committat, si negligat Horas Canonicas, et satisfaciat dicendo : ego Sacerdos omisi Horas, tacendo se esse Parochum et Monachum, uti docent Henr. Sanc. Fill. Salas, Homob. Garz. *p.* 1. *tr.* 12. *R.* 22. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 219. *p.* 10. *tr.* 2. *R.* 25. Pelliz. *tr.* 5. *c.* 8. *n.* 96. Castr. *tr.* 7. *a.* 2. *p.* 1. § 2. *n.* 29. Tamb. *in Decal. l.* 2. *c.* 5. § 1. *n.* 33. Gob. *in Exp. tr.* 5. *n.* 580. Burg. *cent.* 3. *cas.* 81. Probabile tamen etiam videtur oppositum, nempe quod duo specie peccata committat specialiter exprimenda, unum contra virtutem religionis, ratione Ordinis vel Professionis religiosæ; alterum contra virtutem justitiæ ratione Beneficii, nam postea tenetur ad restitutionem : ergo signum est, violatam esse justitiam; ita *Suar. Laym. Bon. Fagn.* et alii : sed priores Auctores probabiliter respondent restitutionem illam ab Ecclesia imponi, non tanquam debitam ob læsionem juris alieni, sed tantum velut pœnam delicti.

1223 al. 1123 § 16. Omittens omnes Horas unius diei committit unum specie peccatum, quia omnes constituunt unum Officium ex eodem motivo religionis, Nav. et alii cum Tamb. *de Conf. l.* 2. *n.* 4. An autem sit unum numero peccatum, dixi *l.* 5. *n.* 166.

1224 al. 1124 *Quæst.* 150. — *Quomodo species sit distinguenda in peccatis capitalibus?* R. § 1. Quamvis bona animæ, corporis, fortunæ, famæ, honoris, sint inter se diversæ speciei, tamen qui semel de uno et semel de alio superbiens graviter peccavit, quia nempe vel putavit habere se merito suo independenter a Dei gratia, vel ideo ita excellere voluit, ut nollet se submittere Deo et Superioribus (quæ raro accidunt) satisfacit dicendo, se bis habuisse gravem superbiam, tacendo de quo bono superbierit, hoc enim materialiter tantum se habet : attamen putare se habere merito suo independenter a Dei gratia, et ita excellere velle, ut nolit se submittere Deo et Superioribus, sunt hæ duæ superbiæ specie distinctæ.

1225 al. 1125 § 2. Dummodo absint delectatio, gaudium, desiderium, probabile est quod in jactantia non sit opus explicare peccatum in specie, de quo te jactas, sed sufficiat dicere, jactavi me de peccato mortali, non exprimendo an fuerit furtum, an luxuria, quia tota malitia jactantiæ videtur esse, quod offensa Dei eligatur ad captandam gloriam, in quo est irreverentia contra Deum, Nav. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 161. Castr. *tr.* 1. *d.* 2. *p.* 11. Moya *t.* 3. *d.* 3. *n.* 84. Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 13. *n.* 64. Tamb. *de Conf. l.* 2. *c.* 2. *n.* 10. *Dixi* 1. dummodo absint delectatio, etc. nam hæc omnia raro aberunt, præsertim si sint objecta delectantia, quæ solent fortiter movere potentias, Lug. *d.* 19. *n.* 266. In dubio autem putat *Gob.* præsumendum esse quod adfuerit complacentia, cum plerumque interveniat. *Dixi* 2. probabile esse, nam sententia opposita est forte probabilior, uti volunt Sanch. Rodriq. Dicast *d.* 9. *n.* 519. sicuti enim quævis virtus obligat, ut non inducam aliquem ad sui transgressionem, secundum dicta n. 984. quia nempe sic inducere est in contemptum et vilipendium honestatis, quæ est in tali virtute, ita videtur quævis virtus obligare, ut non glorier de illius violatione, quia etiam sic contemnitur, et vilipenditur ejus honestas : ergo gloriatio de hoc vel illo peccato opponitur specie diversæ honestati hujus vel illius virtutis excludentis tale peccatum : ergo jactantiæ de diversis peccatis habent diversas specie malitias.

1226 al. 1126 § 3. Si ex tua jactantia simul redundet infamia in alium, patet addi illam speciem injuriæ contra famam proximi, uti notant omnes, Dicast. *n.* 526.

1227 al. 1127 § 4. Non est opus addere, an revera commiseris hoc, de quo te jactas, vel non, quia eadem est irreverentia, sive peccatum sit verum sive falsum, et mendacium, quod additur, secundum se est tantum veniale. Caj. Nav. Sanch. Lugo n. 274. Dicast. n. 527. Tann. n. 12.

1228 al. 1128 § 5. Qui gloriatur quod alium inebriaverit, secundum Gob. n. 63. communiter non peccat mortaliter, quia non gloriatur de formali inebriatione, sed de modo et dexteritate in fallendo altero, aut de jocis, aut de sua potentia in ferendo vino.

1229 al. 1129 § 6. Inebriatio aliter causata quam per potum, distinguitur specie ab ordinaria ebrietate per potum, uti dictum est *l.* 5. *nu.* 326. quia si quæratur per potum, opponitur legi temperantiæ, si sine potu, v. g. dormiendo in lupulo, non pertinet ad legem temperantiæ, sed ad aliam legem naturæ de non exturbando statu rationis, quam proxime recipere non possis.

1230 al. 1130 § 7. Ad iram communiter accedit species maledictionis seu imprecationis, quæ prout est in se vel in alium, potest continere diversas species malitiæ, item perjurii, item blasphemiæ in Deum, ut irreverenter invocando sanguinem Christi vel Sacramenta. Reliqua intelliguntur ex dictis hactenus.

1231 al. 1131 *Quæst.* 151. — *Quomodo explicanda sit species in peccatis alienis?* R. § 1. Qui inducit vel

consilium dat alteri, v. g. de furto secum patrando, item qui sollicitat vel seducit alterum ad luxuriam, qui in Missa provocat alterum ad fabulas, aut aliter verbo vel exemplo incitat ad peccandum secum, committit saltem duplex specie peccatum, ideoque in confessione debet addere, si fuerit inducens, consulens, sollicitans, provocans, ut intelligitur ex dictis a n. 984. ubi plura dicta sunt circa scandalum.

1232 al. 1132 § 2. Inductio ad peccatum, sive fiat per consilium, sive per jussionem, sive per consensum, etc. est ejusdem speciei, et satisfit dicendo, fui alteri causa talis peccati. Adulatio tamen et laus præsentis de peccato facto regulariter addit aliam speciem, quia excitat non tantum ad complacendum in peccato præterito, sed etiam ad iterum peccandum, Lugo d. 16. n. 256. Dicast. d. 9. n. 528.

1233 al. 1133 § 3. Si quis peccet cum alio qui non ita peccet, sicuti ipse, v. g. si consanguineam inducat ad fornicationem, quæ ignorat consanguinitatem, male confitetur dicendo, induxi aliquam ad incestum mecum, ipsa enim non commisit incestum, sed solam fornicationem, adeoque addere debet ex parte sua fuisse cognitionem, sed ex parte mulieris fuisse ignorantiam consanguinitatis. Similiter qui ad fornicationem induxit mulierem stultam vel plene ebriam, debet hoc ipsum addere, alioquin si dicat se induxisse mulierem ad tale peccatum, Confessarius judicabit eum peccasse etiam peccato scandali, cum tamen talis mulier scandali capax non fuerit, Dicast. a n. 239. Reliqua intelliguntur ex dictis a n. 984.

1234 al. 1134 *Quæst.* 152. — *An in confessione explicari possit una species divisim ab altera, si plures ejusmodi species unico actu sint contractæ?*

R. § 1. Male fit, si in eadem prima confessione id fiat, quia est contra sinceritatem confessionis, ideoque Sacerdos Confessario ignotus, qui fornicatus est, male sic confitetur, *sum fornicatus, peccavi contra votum in materia, gravi*, Lugo et alii cum Arr. *d.* 35. *n.* 41. contra Suar. Avers. q. 10. s. 7. Dicast. d. 9. n. 170. Bosco d. 7. s. 8. n. 175. Ratio est, quia explicat peccatum aliter quam commiserit, nam significat se duo peccata divisim commisisse habentia singulas primarias malitias, quarum nulla sit circumstantia alterius, quod falsum est, cum commiserit unicum habens duas malitias, quarum una est circumstantia alterius.

1235 al. 1135 § 2. Si quis sit confessus unam malitiam, et oblitus alteram, tum tantum sufficiet in confessione sequenti addere hanc alteram, quando per utramque confessionem omnes malitiæ sufficienter intelligentur, v. g. si Sacerdos ille heri confitens, et non reflectens se ad circumstantiam sui voti dixisset, *fui fornicatus*, satisfaceret hodie dicendo, *se graviter peccasse contra votum castitatis*, quia jam expressit utramque malitiam, et una potest sine altera intelligi, Nav. Henr. Sanch. Bonac. Arr. n. 35. Bosco n. 170. contra Bonæspei d. 8. n. 112. E contra si commisisset adulterium, et non reflectens se ad circumstantiam conjugatæ, dixisset se esse fornicatum, deberet hodie iterum repetere adulterium, nec satisfaceret dicendo, intuli alicui aut etiam conjugi gravem injuriam, quia per neutram confessionem intelligeretur malitia adulterii, quæ est specialis injuria facta conjugi et Sacramento Matrimonii, Aversa supra, Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 145. Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *n.* 597. Spor. *nu.* 406. Quod si quis furatus sit ut se inebriaret, Lugo, Tamb. Card. *in* 1. *crisi d.* 45. *n.* 131. dicunt non satisfacere hodie dicendo, *furatus sum*, et cras dicendo, *volui me inebriare*, sed deberet iterum confiteri conjunctim hoc vel simili modo, *furatus sum animo me inebriandi*, quia alias non explicat furtum fuisse in specie gulæ, in qua tamen fuit ratione finis ob quem factum est. Sed in hoc probabiliter contradicunt *Caram et Aversa* supra, nam speciem gulæ exprimit; quamvis autem non dicat in quo individualiter actu voluntatis tanquam subjecto fuerit, hoc non videtur requiri : ergo cum antea expresserit speciem et numerum gulæ, videtur totam malitiam sufficienter explicare. Videri possunt Arr. *a n.* 42. et Bosco *a n.* 164.

1236 al. 1136 *Quæst.* 153. — *An dentur peccata distincta specie inadæquata tantum, et quid de illis sit dicendum?* Resp. Oviedo *et Compt. de anima d.* 5. *s.* 3. *nu.* 5. admittunt in physicis distinctionem aliquam mediam, quæ sit major quam numerica, et minor quam specifica, quam vocant specificam inadæquatam, verb. grat. dicunt Petrum et Bucephalum distingui specie; Petrum et Paulum numero, Petrum et Catharinam specie inadæquata. Cum proportione ad illam sententiam putant *Caram.* et alii dari in moralibus etiam peccata distincta specie tantum inadæquata, qualem esse dicunt blasphemiam unam in Deum et alteram in Sanctos, blasphemiam unam contra misericordiam Dei, et alteram contra justitiam. Bonæspei, quamvis *de anima d.* 2. *dub.* 2. rejiciat illam speciem inadæquatam, attamen *de peccato d.* 4. *a n.* 280. dicit, si in moralibus admitterentur talia peccata distincta specie inadæquata, fore obliga-

tionem illa specialiter confitendi, eo quod alias Sacramentum exponeretur periculo nullitatis : incertum enim est, inquit, an Christus ad valorem non requisierit etiam confessionem illorum peccatorum specie inadæquata distinctorum : sed ratio ista nihil evincit, nam dici posset esse pariter incertum an Christus ad valorem non requisiverit confessionem multorum, quæ Auctores aliqui affirmant, alii negant distingui specie; et tamen si hæc secundum opinionem probabilem omittantur, non ideo Sacramentum exponitur periculo nullitatis, quia certum est ad valorem Sacramenti sufficere confessionem formaliter tantum integram. Ratio melior pro ista sententia afferri posset, quia ex Trid. scimus omnes species esse confitendas : ergo cum To *species* sit quid commune, extendi debet ad speciem etiam inadæquatam, quia lex confitendi censeri debet favorabilis, cum ordinetur non ad gravandum reum, sed ad absolvendum. Contra tamen est, quod ex sensu communi fidelium per speciem, quam jubemur confiteri, intelligatur species adæquata et simpliciter talis : Theologi enim hactenus in moralibus non fecerunt mentionem de specie illa inadæquata, sed talia duo peccata dixerunt simpliciter esse unius speciei, quamvis fundamentum sit asserendi inter illa esse distinctionem numericam majorem.

1237 al. 1137 *Quæst.* 154. — *Si quis non possit, vel excusetur ab aperiendo peccato in specie, an teneatur saltem in genere se accusare de illo, et circa illud elicere contritionem?* R. § 1. Qui scit se peccasse mortaliter, et plane nescit in qua specie, tenetur ita in genere se accusare de illo; si autem sciat esse in genere, v. g. justitiæ, tenetur et hoc addere, quia peccatum sic in genere explicatum, quando aliter non occurrit, est materia sufficiens absolutionis : ergo etiam necessaria, Lug. *d.* 16. *n.* 532. Dicast. *d.* 9. *n.* 880. Castr. *punct.* 10. *n.* 5. Tamb. *de Conf. l.* 2. c. 10. *n.* 53. Dian. *p.* 3. *tr.* 6. *R.* 66. Stoz. *l.* 2. *n.* 89. Palav. *n.* 293. Sporer *n.* 378. Postea autem, quando recordabitur peccati in sua specie infima, tenebitur illud sic agnitum iterum confiteri, quia est obligatio confitendi in specie infima : ergo quamdiu hoc non est factum, remanet obligatio sic confitendi, quando fieri poterit.

1238 al. 1138 § 2. Si quis ob instans vitæ periculum, aut ne prodat complicem, aut ob aliud grave incommodum excusetur, quo minus dicat peccatum suum in specie infima, tenetur dicere in ea specie subalterna in qua si dicat cessabit tale periculum, sic enim pro nunc satisfit præcepto quantum moraliter satisfieri potest et debet; postmodum autem, quando poterit vel alio tempore, vel apud alium Confessarium in specie infima confiteri sine ullo ejusmodi periculo, ad hoc tenebitur, ob rationem jam datam, patetque ex propositione damnata, quam retuli *n.* 596. Oppositum videtur tenuisse Burgh. *cent.* 3. *cas.* 62. hac ratione ductus, quia incommodum excusans ab integritate materiali afficit peccatum, prout hoc est a parte rei : ergo non tantum quoad rationem specificam, sed etiam genericam; sed patet antecedens esse falsum, nam excusatio afficit peccatum in quantum est allativum incommodi : ergo cum nullum sit incommodum, si ita in genere aut in specie subalterna explicetur, erit obligatio sic confitendi : hinc *Burgh.* frustra dicit suam sententiam esse communem, pro qua inter cæteros citat Castr. *p.* 11. *n.* 3. sed isto loco nihil habet de quæstione illa, n. 7. autem plane oppositum tenet.

§ 3. Qui ob justam causam confitetur peccatum in genere tantum, non tenetur elicere perfectam contritionem de illo, quia peccatum quod ita ex causa reticetur habet se veluti peccatum oblitum, quod supposita attritione universali remittitur per absolutionem directe cadentem super confessa : ergo cum remittatur vi Sacramenti Pœnitentiæ, non est cur requiratur perfecta contritio, *Lugo, Dicast. Leand. Diana, Burg.* supra. 1239 al. 1139

ARTICULUS II.

Quando sufficiat Confessio integra formaliter?

« Resp. Etsi ad hoc Sacramentum requiratur semper aliqua confessio, non tamen semper opus est ut ea sit integra materialiter, modo sit talis formaliter, seu formaliter, id est, quantum moraliter loquendo hic et nunc potest fieri, etsi postea debeas, si possis, supplere defectum non statim, sed quando rursum confiteri obligaberis, aut voles. Porro quando talis Confessio sufficiat, sequentes regulæ docent. 1240 al. 1140

» *Prima.* Quandocumque quis ad materialiter integre confitendum physice est impotens, sufficit integritas formalis; quia præceptum divinum non obligat ad impossibile. Unde possunt in sequentibus casibus absolvi : I. Mutus, etsi unum tantum vel alterum peccatum per nutus significaverit; nisi tamen scripto possit Confessario exhibere; ad quod tunc cum teneri probabilius est, ut communi-

ter docetur, contra *Caj. Nav.* et alios : II. Surdus, qui non potest omnia explicare. Laym. *l.* 5. *tr.* 6. *c.* 8. III. Ignarus idiomatis, tempore præcepti vel alterius necessitatis, etsi non integre intelligatur, si neque Confessarius linguæ gnarus, neque interpres haberi possit; imo etsi adsit interpres, non enim tenetur per eum confiteri, ut docent *Suar. Vasq. Dian.* nisi forte in periculo mortis, in quo aliqua minora confiteri sufficiet. V. Lugo *d.* 15. *n.* 61. IV. Moribundus, usu linguæ subito destitutus, si petat absolvi, ac det signa doloris, vel ante dederit coram aliis; modo id fecerit in ordine ad Sacramentum, quod de quovis in eo statu præsumendum videtur. Quo casu si (saltem coram ipso infirmo) sive ab uno, sive pluribus, mediatis vel immediatis testibus detur testimonium, Sacerdotem non tantum posse, sed probabiliter etiam teneri absolvere (saltem sub conditione) docent Dian. et Lug. *d.* 17. *a n.* 84. *etc.* ex multis aliis; item *Bonac.* citans declarationem Cardinalium pro se, et Præp. *q.* 4. *dub.* 5. *etc.* eo quod sic et ægri necessitati et reverentiæ Sacramenti consulatur.

» Dixi, *saltem,* quia Tamb. *l.* 2. *exp. Cons.* citans *Kon. Præp. et Lugo,* docet, posse et deberere absolvi absolute, etsi sit absens; qui de signo coram se dato testatus fuit. Denique si nullum signum dederit, nullo modo absolvendus est, cum actus judicialis non exerceatur nisi præcesserit accusatio : licet enim recentiores quidam, ut Tamb. *c.* 10. citans Homob. et Molfes. item Phil. Servius *in Amico fideli p.* 1. *c.* 1. Anton. *de litt.* Bart. de S. Fausto, eic. censeant posse, imo debere absolvi sub conditione, dummodo alias probe et christiane vixerit, eo quod præsumi possit interius elicuisse contritionem; idque Dian. *p.* 4. *tr.* 4. R. 92. *et p.* 9. *t.* 6. *R.* 20. ex aliis 12. judicet probabile; ab aliis tamen merito rejicitur, ut Suar. Vasq. Kon. Mercer. Lug. *s.* 3. Malder. etc. ipsoque Dian. *l. c. et aliis* 12. apud Aversam : quia deest omnis externa confessio. quam esse partem essentialem hujus Sacramenti constat ex Trid. *sess.* 14. *can.* 9. et ex nullo signo rationabiliter præsumi potest, ut suppono. V. Lugo *l. c.* Aversam. *q.* 10. *s.* 18. ubi notat absolutionem, quæ iis qui inscripti sunt in societatem Rosarii solet in infirmitate impendi sine omni confessione, non dari tanquam Sacramentalem, nec in ordine ad conficiendum Sacramentum, sed ad indulgentiam et remissionem pœnæ consequendam.

» *Secunda.* Quando vel pœnitenti vel Confessario imminet periculum vitæ, quod nec illum integre confiteri, nec hunc audire patiatur, sufficit integritas formalis; Ratio est, quia tunc materialis non est possibilis moraliter quod valet sequentibus casibus.

» I. Si pœnitens v. g. infirmus, uno alterove peccato dicto deficiat, vel sit grave periculum ne deficiat.

» II. Si infirmus volens confiteri, dum ei fertur Viaticum, deprehendatur multas confessiones fecisse invalidas, et gravitas morbi non patiatur dilationem absolutionis, Gran. Zamb. Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 75.

» III. Si ipse Sacerdos in periculo constitutus, videatur ante moriturus quam pœnitens absolvatur.

» IV. Si tempore pestis, prudentum judicio, moraliter certum periculum sit ne Confessarius inficiatur; qui si tamen totam audire velit, tenebitur ad eam pœnitens.

» V. Si immineat conflictus, vel sit multitudo moribundorum, v. g. in naufragio, nec possint omnes audiri : in quo casu possent etiam omnes simul, dicto uno peccato, quod minus infamat (vel etiam secundum quosdam, si aliter fieri non possit, dicendo in genere se esse peccatores) absolvi dicendo : *Ego vos absolvo, etc.* V. Sa *v. Absolutio,* et Kon. *de Sacram. d.* 7. *dub.* 9.

» *Tertia.* Quando ex confessione certi peccati vel circumstantiæ, timetur merito grave damnum proprium, vel alienum, sive Confessarii, sive alterius corporale vel spirituale, potest id reticeri. Ratio est, quia præceptum divinum de integritate non obligat cum tanto incommodo. Qnod tantum esse posset, ut peccares confitendo, v. g. 1. Si Sacerdos certum peccatum sit revelaturus (intellige cum Kon. Lugo *d.* 26. *n.* 527. quod pœnitens ipse non teneatur revelare) 2. Si sciat v. g. mulier, ex certo peccato sibi vel Confessario fore periculum ruinæ. 3. Si pœnitenti inde immineat grave damnum, vel periculum vitæ vel famæ. In his tamen casibus videtur requiri necessitas confitendi, v. g. ob communionem annuam, vel si longo tempore alioqui esset differenda. V. Fill. *tr.* 27. *c.* 6. Lug. *l. c.* ubi monet, talia damna aut pericula non facile fingenda esse, et quidem in Religioso vix posse locum habere.

» *Quarta.* Si quis aliquod peccatum vel circumstantiam non posset confiteri sine violatione sigilli, v. g. si invalide absolvisses simoniacum, nec posses confiteri nisi illi, qui facile inde posset conjicere quisnam ille esset.

» Ex omnibus supra dictis sequitur, excusari etiam sequentes ab integritate materiali ;

» I. Qui habent casum reservatum, de quo *infra*, et Laym. c. 12.

» II. Scrupulosum, qui perpetuo angitur de oblitis.

» III. Quem Sacerdos absolvit ante finem, nolens omnia audire, ut habet Bon. *hic.*

» IV. Quem fallit memoria, ita ut dicat se scire in genere quod peccaverit mortaliter, non occurrere autem speciem peccati; etsi tunc veniale aliquod addere sit consultum, Kon. Laym. *l.* c. contra *Sot. Medin.*

» V. Eum qui extreme rudis, vel simplex, dicit se dolere de peccatis, nullum tamen in specie, ne veniale quidem sciat dicere, qui etsi speculative loquendo possit absolvi, practice tamen non expedit, sed data benedictione permittatur communicare, Laym. *l. c.*

» VI. Qui aliquod peccatum non potest confiteri sine complicis infamatione, v. g. si peccasses cum matre vel sorore, quam Confessarius nosset; tunc enim (si alium Confessarium non potes habere, quem alias adire teneris) sufficeret, imo deberet dici, quod animo cum ea, vel in genere cum aliqua fornicationem vel incestum commisisses, reticendo gradum primum vel secundum, quod licebit, sine manifestatione complicis, cum proposito confitendi integre Sacerdoti alteri proxima occasione. Ita probabiliter Navarr. *cap.* 7. Bonac Conin. Valent. Præpos. *hic d.* 6. et Gomez, etc. Ratio est, quia quando duo præcepta divina concurrunt, naturale et positivum, quæ simul servari non possunt, prfæerendum est naturale, quia strictius obligat; etsi probabilius contrarium doceant Fill. Suar. Vasq. Less. Lug. *d.* 18. *n.* 394. Hurt. Kon. et alii. Unde talis saltem non tenebitur tacere id peccatum, ne complicem infamet, nisi commode possit (quod *Lug.* extendit etiam ad non complicem, sine cujus manifestatione peccatum explicari non potest) ideoque Confessario curandum ne nominetur persona, nisi ad pœnitentis directionem opus esset, tunc enim infamia ista non tanti æstimatur eamque sibi imputet qui peccavit; conferendum tamen est commodum directionis cum infamia. Ratio supradictorum omnium est, quia in his casibus moraliter non potest fieri confessio materialiter integra, Laym. *c.* 8. Fag. *p.* 1. *c.* 3. v. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 64. *et* 131. *et p.* 1. *t.* 7. *R.* 49. Less. *l.* 2. *c.* 11. Tamb. *l.* 2. *c.* 9. § 2. ubi docet, probabile esse quod talis pœnitens propter solam consolationem quam sentit ab amico vel docto Confessario, possit ei confiteri, etsi alium habere possit. »

ADDENDA.

Quæst. 155. — *Quid præterea sit notandum circa Confessionem formaliter integram?* R. § 1. Confessio saltem formaliter integra est de est sentia Sacramenti : aliqua enim confessio espars Sacramenti, uti docte evincit Silv. *p.* 2. *in fine, Orat.* 1. non materialiter : ergo saltem formaliter integra. Hinc sequitur eum qui sacrilege aut invalide est confessus aliquod peccatum, teneri illud iterum confiteri, quia talis confessio fuit nulla. 1141 al. 1141

§ 2. A Confessione materialiter integra non excusat præcise infamia apud Confessarium incurrenda, quod merito certum esse dicit Esparsa *q.* 90. *art.* 2. *ad* 3. quamvis enim institutio Divina non obliget ad gravia onera Sacramento extrinseca, tamen obligat ad intrinseca, quale est confusio propter proprium peccatum subeunda apud Confessarium; sequitur enim per se ad manifestationem peccati sui, quam præcepit Deus. 1142 al. 1142

§ 3. Qui prudenter timet lapsum suum, si faciat longum examen circa peccata carnis, potest omisso diligentiori examine petere absolvi, saltem usquedum absit hoc periculum; confitendo in specie quæ potest sine periculo, tum enim est impotentia moralis confitendi integre, Spor. *n.* 468. Tamb. *de Conf. l.* 2. *c.* 10. *n.* 21. 1143 al. 1143

§ 4. Quamvis multi doceant reticeri posse peccatum, ne manifestetur complex, uti insinuabitur *n.* 1572. tamen Bonæspei et Steph. *tr.* 5. *d.* 5. *n.* 162. recte dicunt Confessarium posse interrogare pœnitentem an sit in occasione proxima peccati, licet ita venturus sit in notitiam complicis, per accidens enim est quod hujus peccatum etiam manifestetur. Et secundum omnes cum Lugo *d.* 16. *a n.* 431. potest Confessarius cogere pœnitentem ad peccatum complicis vel cujuscumque alterius manifestandum illi ad quem spectat scire, et emendare vel cavere periculum relapsus aut alienæ seductionis : sed recte monet Mendo *d.* 10. *q.* 5. *n.* 116. quod etiam dicam *n.* 1752. non expedire ut Confessarius se offerat ad talem manifestationem faciendam, nam per hoc fit Confessio odiosa saltem apud alios, unde si necesse sit fieri, potius petat a pœnitente ut extra confessionem de hoc ipsi loquatur, quod etiam suadet Lug. *n.* 435. 1144 al. 1144

§ 5. Uxores et matres sæpe excusantur, quæ peccata maritorum et filiorum saltem indirecte tangunt apud Confessarium qui hos novit, id enim communiter faciunt ad necessarium con- 1145 al. 1145

silium petendum, vel ad leniendum ingentem dolorem, et alioquin nimis durum foret continuo adire novos Confessarios, videnturque mariti et filii, quia peccarunt agendo contra uxores vel matres suas, excidisse jure suo ad illam famam retinendam, Steph. *t.* 4. *d.* 6. *n.* 12. Consulendum tamen est, ut quantum fieri potest, de alienis peccatis taceant, et se solos accusent.

1146 al. 1146 § 6. Quando pœnitens defectu temporis non potest Sacerdoti confiteri nisi unicum peccatum, si habeat mortale tenetur mortale confiteri, qualecumque tandem, et non necessario gravissimum, Ills. *num.* 138. Similiter si confiteatur in genere soli Sacerdoti, tenebitur dicere, peccavi graviter, Ills. *n.* 139. Ratio utriusque est, quia hoc ipso quod possit dici mortale in specie, vel saltem in genere, præceptum obligat, potestque illi satisfieri : sed non obligat ut unum dicam præ altero : ergo.

1147 al. 1147 § 7. Si quis cum causa reticeat peccatum, vel confiteatur in genere tantum, non tenetur de tali peccato non expresso elicere contritionem perfectam, uti dictum est *n.* 1139. An habens reservata possit hæc reticere apud Confessarium non habentem potestatem in reservata, et a solis aliis absolvi, dicetur *n.* 1599. Quomodo ille qui dixit se velle generaliter confiteri, possit nihilominus aliqua reticere, dicetur *n.* 1183. *et* 1879.

1148 al. 1148 *Quæst* 156. — *Quid addendum sit circa causas et modos dimidiandi confessionem vel absolutionem?* R. seqq. §1. Confessio tum dicitur dimidiari, quando pars peccatorum exprimitur, et pars reticetur. Absolutio tum dicitur dimidiari, quando pœnitens est quidem dispositus ad absolutionem omnium peccatorum, et Confessarius etiam potestatem habet absolvendi ab omnibus, attamen ab omnibus non absolvit, quia restringit intentionem ad aliqua tantum.

1149 al. 1149 § 2. Magnus concursus pœnitentium non est causa sufficiens dimidiandi confessionem, uti constat ex hac prop. 59. ab Innoc. XI. damnata : *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.* Unde nunc non est audiendus Gob. *tr.* 6. *num.* 479. dicens oppositum esse probabile.

1150 al. 1150 § 3. Lumbier apud Card. *in* 2. *crisi d.* 38. *n.* 14. etiam post damnatam illam propositionem putat adhuc causam dimidiandi confessionem sufficientem esse, si in concursu pœnitentium aliqui eorum non essent redituri ad confessionem; sed melius contradicit Card. *a n.* 16. nam cum tales possint redire, si velint, quod ex malitia non sint redituri, non facit necessitatem physicam aut moralem absolvendi dimidiate confessos, alioquin etiam deberem absolvere cum dimidiate confessum, quem prævideram nihilominus iturum ad Communionem quamvis non absolverem.

1151 al. 1151 § 4. Idem Lumbier putat causam sufficientem dimidiandi confessionem esse, si pœnitens peregrinus bona fide accedat non satis examinatus, qui discedere statim debeat, neque possit ob multitudinem confitentium satis examinari a Confessario : sed neque hoc sufficit, nisi accedat impossibilitas moralis integre confitendi, qualis esset si pœnitens non esset capax ad examinandam conscientiam, nec alias possit confiteri, et Confessarius, v. g. ob fatigationem non posset eum diutius examinare; tum enim dimidiate confessus possit absolvi, Card. *n.* 30.

1152 al. 1152 § 5. Si pœnitens rite dispositus confessus sit pluria venialia, et Confessarius intendat eum ab aliquibus tantum absolvere, valide absolvetur ab his, et non ab aliis, quia potest unum remitti sine altero, et hoc sensu valide dimidiabitur illa absolutio venialium; hoc tamen est illicitum, fitque injuria pœnitenti, qui posita ex parte sua dispositione, et confessione talium peccatorum, jus habet ad absolutionem adæquatam illorum.

1153 al. 1153 § 6. Si pœnitens confessus sit plura mortalia, et Confessarius intendat eum absolvere ab aliquibus tantum, absolutio erit invalida defectu intentionis, quia Christus requisivit talem intentionem in Confessario, vi cujus saltem indirecte possent remitti omnia mortalia; noluit enim unum mortale remitti sine altero, quia voluit remitti per gratiam, quæ cum constituat simpliciter amicum et filium adoptivum Dei, pugnat cum quocumque mortali, quod reddit odibilem et hostem Dei.

1154 al. 1154 § 7. Si pœnitens suo Superiori confessus sit duo mortalia, unum ipsi reservatum, alterum ipsi non reservatum; aut si confessus sit solum reservatum, eo quod Superior noluisset audire non reservatum, si iste Superior intendat directe absolvere ab hoc solo reservato, eumque remittat ad Confessarium inferiorem pro directa absolutione ab altero non reservato, valide quidem a Superiore absolvetur a reservato directe, et non a reservato indirecte; probabilius tamen est cum Castrop. *tr.* 23. *pun.* 15. Lugo *d.* 20. *s.* 6. Dicast. *d.* 11. *n.* 317. Avers. *q.* 17. *s.* 9. Moya *d.* 1. *q.* 8. *n.* 18. aliisque

plurimis contra *S. Anton. Sot. Palud. Nav. Led. Caj.* et alios, hoc esse illicitum, nam imprimis si pœnitens illi confessus est etiam non reservatum, videtur per confessionem factam et acceptam acquisivisse jus ad illius etiam absolutionem, ideoque Suar. *d.* 31. *s.* 1. *n.* 2. sententiam Medinæ putantis eum licite ad inferiorem remitti, dicit esse improbabilem, imo putat non posse non absolvi directe, quamvis de hoc dubitet Lugo *n.* 77. Deinde hoc ipso quod superior nollet audire alterum non reservatum, peccaret, quia non videtur pro sua libertate facere posse ut ita dimidietur confessio, quæ de jure divino debet esse integra. Et cum confessio non possit, per se loquendo, esse dimidiata, multo minus absolutio : potestas enim reservandi nullum speciale jus tribuit Superiori ut alterutram dimidiet, maxime cum non videatur ordinarie occurrere rationabilis causa sic dimidiandi, nisi forte in raro casu, v. g. impossibilitatis audiendi reliqua. Neque enim sufficit multitudo negotiorum, uti recte Arch. Silv. Victor. Suar. Vasq. Tann. Laym. Fill. *t.* 7. *n.* 301. contra *Ric. Sot. Nav. Caj. Sa, Henr. Val. Tolet.* Itaque debet Superior vel audire et absolvere ab omnibus, vel pro omnibus remittere ad inferiorem, tollendo reservationem; quod potest etiam extra Sacramentum, aut huic communicando potestatem absolvendi etiam a reservato. Quid autem fieri debeat vel possit, si pœnitens communicare debeat, et desit Confessarius habens potestatem in reservata dicetur *n.* 1599.

1255 al. 1155 *Quæst.* 157. — *Quid dicendum sit de illo qui Confessario ignoto confitetur mortalia, et postea ordinario suo Confessario sola venialia?* R. de hoc dicetur *n.* 1186.

1256 al. 1156 *Quæst.* 158. — *Quid addendum sit circa absolutionem moribundi qui jam dare non potest ulla signa pœnitentiæ?* R. seqq. § 1. Moribundus, quamvis nunc nulla dare possit signa pœnitentiæ, potest, et consequenter debet sub conditione absolvi, saltem cum resciatur petivisse Confessarium aut voluisse confiteri : ita Auctor opusc. 65. apud S. Th. *Tit. de Sacram. Unctionis* sub finem, et sequuntur omnes Societatis Auctores, teste Gormaz *p.* 2. *nu.* 244. refertque Auctores 32. Dian. *p.* 3. *t.* 3. *R.* 4. Avers. *qu.* 10. *s.* 17. refert 34. Card. *in* 1. *crisi d.* 48. adhuc plures : et esse communem apud PP. Dominicanos, testatur *Casulas* apud Moyam *d.* 6. *q.* 1. *Probatur* ex Concilio Carthag. IV. can. 76. his verbis : *Is quis Pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrœnesim conversus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, et accipiat Pœnitentiam.* Idem habetur ex Conc. Carthag. III. *Cap. ægrotantes* 75. *de Consec. d.* 4. Item in Conc. Arausicano I. *can.* 12. Et ita expresse statuitur a S. Leone Papa *Cap. His qui causa* 26. *q.* 6. Item a Rituali Romano *Tit. de Sacram. Pœn.* quod Rituale Paulus V. approbavit, et per expressam constitutionem, quæ est 85. apud Cherubinum, mandavit observari. Ideoque *Joan. Sanch.* apud *Moyam* dicit hanc sententiam esse fere definitam ut *Vasq.* et *Tolet.* vocant absolute definitam a SS. Canonibus : *Nec obstat* decretum Clem. VIII. de quo dicetur *n.* 1195. *nam* nihil dicit contra confessionem in absentia factam, dummodo sit ordinata ad absolutionem a præsente habendam. Quod autem Clemens voluerit ejusmodi moribundum absolvi, imo dixerit se absoluturum, si casus se offerret, testati sunt Card. Bellarm. et Archi-Episc. Armacanus apud Lug. *d.* 17. *a n.* 76. Accedit testimonium Patris Suar. apud Tann. *q.* 9. *n.* 16. qui scribit se ex ore Clem. VIII. et Pauli V. itemque ex sententia multorum Cardinalium habere, non fuisse unquam mentem Pontificum damnare absolutionem talis moribundi, quæ fieret a Sacerdote præsente : hinc certum videtur absolvi debere sub conditione. Ratio est, quia petendo Confessarium externe confessus est se peccatorem; in necessitate autem sufficit confessio in communi, secundum dicta *num.* 620. Deinde sufficienter confessus est Sacerdoti, quando alius ad Sacerdotem retulit istam ipsius confessionem, hic enim referens habet se ac si moribundus ipse fecisset per litteras vel interpretem. Præterea probabiliter præsumitur esse dispositus : ergo lex charitatis obligat Confessarium, ut proximo in extrema necessitate constituto subveniat, sicut potest. Nec ideo fiet irreventia Sacramento, nam Sacramenta sunt instituta ad salutem hominum : ergo non est contra eorum reverentiam, sed maxime est secundum eorum finem, si prout possunt conferantur, ubi extreme periclitatur salus hominis. Deinde conditio salvat reverentiam Sacramenti, si enim moribundus non sit capax, non fit Sacramentum. Denique proximi necessitas excusat ab irreverentia, uti constat ex multis similibus casibus *in l.* 6. *p.* 1. *n.* 110. *et* 119. relatis. Videri potest etiam Rayn. *in Heter. T.* 16. *sect.* 1. *p.* 9. *a num.* 15.

1257 al. 1157 § 2. Tenetur Sacerdos talem moribundum absolvere, quamvis unicus fide dignus testetur illum petivisse Confessarium, vel dedisse signa

doloris, quia quando non agitur de præjudicio tertii, creditur uni testi, Moya, et Aversa supra, Ills. *n.* 140. Dian. *R.* 5. Escob. *l.* 15. *probl.* 51. Herincx *d.* 3. *n.* 70. aliique communissime : imo fere omnes addunt cum Gormaz *n.* 258. sufficere si id testetur etiam infidelis vel hæreticus, quia cum sint hostes hujus Sacramenti, præsumi non potest quod falso testentur in ordine ad hoc, ut Sacramentum fiat.

1258 al. 1158 § 3. Idem dicendum est, quamvis testis hoc dixerit absens a moribundo, ad quem solus Sacerdos accedat, ut tenent Auctores gravissimi, quorum 30. refert et sequitur Moya *quæst.* 2. ad quos accedunt Avers. et Ills. *supr.* Lug. *num.* 85. Escob. *probl.* 52. Gorm. *n.* 257. *et* 265. Platel. *num.* 871. Gob. *t.* 7. *num.* 599. cum enim illa ægroti confessio fuerit facta ex intentione habendi absolutionem a Sacerdote præsente, sufficienter fuit sacramentalis, et secundum ante dicta in necessitate sufficit.

1259 al. 1159 § 4. Idem dicendum est, licet testis hoc referens Sacerdoti non viderit aut audierit ipse, sed tantum habeat ex relatione alterius, Dic. Dian. et Ills. *sup.* Lugo *n.* 81. Escob. *probl.* 50, Moya *a num.* 6. parum enim ad rem facit, quod Sacerdos id mediate resciat, cum satis sit confessionem sensibilem a pœnitente esse positam, et directam ad absolutionem a Sacerdote habendam, hocque nunc cognosci a Sacerdote.

1260 al. 1160 § 5. Idem dicendum est quamvis signa Pœnitentiæ aut doloris fuerint tantum dubia, uti sunt quæ secundum se sunt indifferentia, v. g. si visus sit tundere pectus, oculos ad cœlum tollere, aliquam imaginem devote respicere; quia in articulo mortis quilibet præsumitur desiderare optimum suæ animæ remedium : ergo signa Pœnitentiæ vel doloris in articulo exhibita censeri debent a pœnitente relata ad sacramentalem absolutionem. *Conf.* nam saltem dubium est : ergo in extrema necessitate constituto succurrendum est, quantum succurri potest. Et ideo probabiliter deducunt Moya *num.* 5. Bosco *num.* 170. Escob. *probl.* 47. contra *Laym. Lug. et Dian.* si Sacerdos post *confiteor* in Missa incidisset in apoplexiam, esse sub conditione absolvendum.

1261 al. 1161 § 6. Si certum esset quod talis ægrotus nullo signo externo manifestasset dolorem, adeoque non posuisset ullam confessionem sensibilem, etiam certum esset absolutionem illi dandam fore invalidam, quia confessio sensibilis est de necessitate Sacramenti, secundum dicta num. 669. Et ideo in Ordinatione pro studiis superioribus in Societate JESU inter sententias Theologicas prohibetur, ne doceamus hanc 16. *Moribundus, etsi nullum signum det aut dederit contritionis, adeo ut Sacerdos nec sciat, nec prudenter putare possit præcessisse sensibilem aliquam confessionem, absolvi potest :* Unde a contrario.

1262 al. 1162 § 7. Quia semper incertum est an dolor non sit sufficienter manifestatus, adeoque an non aliqua confessio sufficiens sit facta; hinc quidquid contradicant Suar. Vasq. Laym. Mald. Con. Regin. Turr. Lugo, Dian. Rayn. *num.* 17. Arr. *d.* 36. *num.* 34. aliique plurimi, probabile videtur, ægrotum quamvis non sciatur ullum signum Pœnitentiæ aut doloris dedisse, adhuc posse absolvi sub conditione, saltem virtute aliarum actionum, quæ secundum opiniones, licet dubie probabiles, nomine confessionis venire possunt; nam plures quam triginta Auctores apud Vindicem Gob. *prop.* 1. *num.* 23. quorum aliquos statim referam, dicunt quamdam confessionem esse, si quis hactenus vixerit christiane, si Sacramenta frequentarit, etc. ideoque talem in subito casu mortis absolvendum esse. Hoc videtur expresse docere S. August. *t.* 6. *de adult. conjugiis lib.* 1. *cap. ult.* uti fuse ostendit Bosco *a num.* 131. idem docet S. Antoninus in Sacerdotali Romano, et Memoriali Confessariorum approbato a Greg. XV. cum esset Archi episcopus Bononiensis, uti ad longum refert Schild. *tract.* 6. *num.* 39. Eamdem sententiam vocat nunc communem Moya *quæst.* 4. pro qua adductis fuse nominibus, locis et verbis, refert graviores Auctores sexdecim qui eam absolute tenent, item alios longe plures qui defendunt ut probabilem, et ex præcepto charitatis in praxi tenendam, ad quos accedunt Gob. *num.* 601. Tamb. *de Conf. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 11. Bas. *in Floribus v. Absolutio num.* 13. Schild. *supr.* Escob. *prob.* 55. Carden. *supra*, Avers. *sess.* 18. Herincx *a num.* 77. Bosco *sect.* 9. *concl.* 6. Quarti *in Rubr. Miss. p.* 3. *tit.* 10. *num.* 3. *sect.* 1. *dub.* 3. Arsd. *tom.* 2. *p.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Spor. *n.* 645. et apud hunc Bonagratia, Gorm. *num.* 262. Rationes sunt, 1. quia probabile est illum moribundum habere voluntatem confitendi, cum quisque præsumatur velle salutem suam, adeoque et hoc medium salutis; sed etiam probabile est hanc voluntatem sufficienter manifestatam esse saltem per vitam Christiane ductam, secundum ante dicta, confessio enim etiam diu antecedens dolorem potest dolorem consequentem sufficienter reddere sensibilem, uti tenent gravissimi Auctores *n.* 700. relati : quivis autem

bene vivendo intendit sibi prodesse, quantum potest : ergo intendit manifestare se velle absolutionem a peccatis, quando maxime illa indigebit et non poterit petere, adeoque pro illo articulo mortis : ergo. 2. Moribundus ille antehac est sæpius confessus, sed confitens habuit voluntatem saltem implicitam per illas confessiones acquirendi jus ad absolutiones etiam plures ab aliis Sacerdotibus accipiendas de illis peccatis confessis, et indirecte etiam de aliis, si alioquin periclitaretur de salute; voluit enim per illas confessiones saluti suæ omni meliori modo esse consultum : est autem probabile confessionem unam, si veniat ad notitiam plurium Sacerdotum, esse virtualiter multiplicem, et sufficere ad plures absolutiones, uti colligitur ex dictis *num.* 647. Ergo probabile est ex vi confessionum antecedentium esse capacem novæ absolutionis de peccatis olim confessis, per quam indirecte remittentur etiam postea commissa. 3. Et præcipue, quia videtur probabile quod ad absolutionem validam sufficiat dolor per signum externum manifestatus, licet Sacerdos clare illud signum non agnoscat, dummodo saltem sub dubio præsumat esse positum, uti docent *Aversa et Quarti* supra, qui addunt locum dubitandi adesse, quandocumque non constat oppositum. Ratio autem illius asserti est, quia manifestatio externa doloris est aliqua confessio externa peccati : ergo sufficiet ad valorem absolutionis. Jam vero in casu posito præsumi potest moribundum dare, vel dedisse ejusmodi signa externi doloris, ut notant iidem Auctores, aliique cum Gob. Marchant. Sporer *a num.* 647. nescitur enim, an non utatur ratione, et ejusmodi moribundi ordinarie dant externa aliqua signa, quibus forte manifestare volunt suum dolorem, ut innuit S. Thom. *in 4. dist.* 22. *art.* 1. *quæst.* 2. ad 3. his verbis : *Contritio, quæ videtur tantum interioris Pœnitentiæ esse, invenitur in Pœnitentia exteriori secundum quædam signa, quibus sensibiliter manifestatur vel aliis, vel saltem ipsi pœnitenti, qui dolorem sensibilem percipit in seipso.* Ex his sic conficitur argumentum.

Est gravis obligatio ex charitate, ut Sacerdos in extrema necessitate proximi operetur ex opinione probabili saltem aliorum, uti habet communis cum Moya *num.* 35. imo opinio etiam tenuiter tantum probabilis practicari debet, si alias proxime periclitaretur salus æterna proximi, uti tenent multi et graves auctores cum Sanch. Moya *a num.* 38. Vind. Gob. *num.* 27. Viva *in append. ad prop. damnatas* § 11. quos secutus sum *lib.* 1. *num.* 366. nec improbare audet Ills. *num.* 146. quamvis acerrime stet pro opposita sententia, nam periculum frustrandi Sacramentum pro salute humana institutum, est minus malum quam periculum amittendæ æternæ salutis hominis : atqui hæc opinio est aliquo modo, et saltem tenuiter probabilis, ut ex dictis patet : ergo.

§ 8. Jam dicta extendunt Pont. Gormaz *num.* 265. aliique contra Bosco *num.* 172. etiam ad casum quo quis subito incideret in periculum mortis, quamvis antehac male vixisset : hinc etiam Escob. *probl.* 55. Spor. *supr.* et alii dicebant sufficere, si constet fuisse christianum vel catholicum, quia si externe aliqua signa det, præsumi potest saltem dubie quod faciat ex voluntate salvandi se, ideoque confitendi, vel manifestandi dolorem; hoc enim prudenter præsumitur quod communiter contingit, sed catholici in talem agonem lapsi communiter solent petere Confessarium, vel manifestare dolorem prout possunt : ergo. Ex his infert Gorm. *num.* 266. citans Bonagratiam, licet aliquis actualiter peccando subito destitueretur sensibus, regulariter sine absolutione dimittendum non esse. Hinc etiam Tamb. Carden. et Stoz. *n.* 97. dicunt Christianum in duello vel adulterio confossum, si supersit aliquid temporis ante mortem, vix dimittendum sine absolutione : et quæ contra hactenus dicta objici possent, solvunt Schild. *supr.* Moya *a n.* 36. Gormas *a num.* 279. et fusius Bosco *a n.* 119. Aliqua addam *n.* 1865. 1263 al. 1163

§ 9. Certum est, si ille qui fuit ægrotus adveniente Sacerdote sit mortuus, non posse Sacramentaliter absolvi, quamvis ante dedisset signa Pœnitentiæ, uti habetur *cap. Multiplex* 49. *de Pœnit. dist.* 1. quia ibi non est amplius homo, neque anima illa est amplius in statu viæ : Sacramenta autem sunt instituta pro hominibus viatoribus. *Nec obstat* quod S. Thom. *opusc.* 65. *tit. de cautela in confessione habenda,* sic scribat : *Si infirmus petit Pœnitentiam, et antequam Sacerdos veniat ad eum sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, et post mortem absolvat eum.* Nam opusculum illud non esse S. Thom. tenent nunc omnes communiter cum Moya *n.* 16. cujuscumque autem sit, sic explicari debet, quod velit absolvi ut absolvi potest, nempe a peccatis, si destitutus loquela adhuc vivat, aut si dubitetur de vita; si autem mortuus sit, cæremonialiter a censuris, ut sepultura et communibus suffragiis Ecclesiæ non careat. 1264 al. 1164

Objic. Aliqui Medici tenent animam rationa-

lem manere unitam corpori etiam uno vel altero quadrante post mortem vulgariter existimatam : ergo Sacerdos superveniens postquam aliquis ita est in propinquo tempore defunctus, tenebitur eum absolvere saltem sub conditione. Resp. Si opinio illa per auctoritatem vel rationem fiat alicui saltem dubie probabilis, c. seq. Oppositum autem hactenus putavi, et adhuc puto esse certum.

ARTICULUS III.

Quæ sint reliquæ conditiones confessionis ?

1165 al. 1165

« Resp. Præter integritatem sunt hæ tres:

» *Primo :* Ut sit vocalis, scilicet ordinarie : idque propter usum et praxim Ecclesiæ graviter obligantem, nisi subsit justa causa, ut impotentia, sive physica, sive moralis, quæ si adsit potest fieri nutu, scripto alioque signo, v. g. si quis ob anxietatem loqui non possit; aut puella supra modum verecunda aliter se non possit explicare, quam scripto, quo a Confessario lecto addat voce, de his me accuso, Suar. Vasq. Lug. Laym. *lib.* 5. *t.* 6. *cap.* 6. *n.* 3. Imo qui aliter non potest, tenetur juxta communem sententiam confiteri per nutus, aut scriptum, tempore præcepti, etsi id, quoad scriptum, non admittant Navar. Tolet. Sot. Val. Dian. extra articulum mortis, vid. Lugo *disp.* 15. *num.* 87. Similiter suadendum esse surdis ut confiteantur scripto (licet ad id non teneantur), ne ab aliis audiantur; eamdemque ob causam eos non interrogandos, nisi de plane necessariis, ex Poss. docet Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 127. *et p.* 5. *t.* 6. *R.* 5. *Unde resolves hunc casum.*

» Is qui extra necessitatem totam confessionem facit nutu vel scripto, mortaliter peccat, ac consequenter non absolvitur, Dian. *p.* 3. *tract.* 4. *R.* 127. ex Sylv. v. Fill. *tract.* 7. *cap.* 1. Kon. *d.* 6. *dub.* 1. Suar. *d.* 21 *sect.* 2. *num.* 5.

» *Secunda conditio*, ut sit secreta, id est, ut fiat soli Sacerdoti, non quidem ex necessitate, sed usu Ecclesiæ. Publica autem, qualis in naufragio, prælio, hospitali, ubi alii adjacent, vel per interpretem fit, non obligat (saltem respectu peccatorum occultorum) nisi ex charitate sui, eum qui in articulo mortis dubitat de contritione, ac tum adhuc sufficit ea confiteri quæ minorem pariunt infamiam, Suar. Fagund. Dian. *R.* 129. *etc. Unde resolves :*

» Si quis peccata in prioribus confessionibus oblitus esset, non tenetur etiam in articulo mortis ea confiteri publice vel per interpretem; quia peccatorum oblitorum confessio tantum obligat ex præcepto positivo divino, quod in hoc casu cessat, v. Laym. *cap.* 6. Dian. *R.* 128. *et* 129.

» *Tertia conditio*, ut sit vera. Quod requiritur essentialiter in materia substantiali et necessaria, quia alias in re gravi deciperetur judex; neque esset confessio integra, ideoque irrita. Non tamen in materia libera : tum quia falsitas signi in accusatione circa materiam accessoriam, non facit sententiam irritam; tum quia talis tantum peccat venialiter, cum non sit graviter injuriosus Sacerdoti, nec Sacramento, Navar. Suar. etc. *Unde resolves*

» I. Non est mortale, nec irritat Sacramentum, 1. Si in confessione mentiaris leviter, circa res non pertinentes, aut non necessarias ad Sacramentum, v. g. si historiam falsam narres, vel si neges veniale, vel mortale quod non teneris confiteri. 2. Si falso te accuses de veniali, quod tamen mortale grave erit, si id facias non dando aliam materiam, cum sic formam reddas irritam et Sacramentum : nisi tamen facias ex scrupulo, perturbatione, Suar. Fill. *cap.* 4. Laym. *cap.* 8. Dian. *R.* 96.

» II. Sacrilegium est, et absolutio nulla, 1. Si mortale, quod confiteri teneris, et putas esse, neges, aut tegas ne intelligatur, ut communiter docetur contra Sylv. 2. si mortale tibi falso imponas; nisi tamen fiat ex simplicitate, scrupulo, etc. 3. si neges vel mentiaris circa peccata alias rite absoluta, quando Confessarius, ut Judex, vel Medicus, de iis aliquid, ut necessarium ad præsentem confessionem, interrogat, Lugo *d.* 14. *a n.* 142. Tamb. *lib.* 2. *cap.* 10. § 2. secus si ad præsentem confessionem non faciat. *Ibidem.*

ADDENDA.

Quæst. 159. — *Quænam universim sint conditiones bonæ confessionis ?* Resp. S. Thom. *in supplem. quæst.* 9. *art.* 4. eas comprehendit his versibus : 1166 al. 1166

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda et discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta et lacrymabilis, accelerata,
Fortis, et accusans, et sit parere parata.

Harum qualitatum aliquæ sunt necessariæ, aliæ sunt ad bene esse confessionis, inquit S. Th. cum quo sic explicari possunt. 1. *Simplex*, ut nihil non necessarium vel impertinens admisceatur. 2. *Humilis*, ut fiat cum agnitione suæ miseriæ, sine fuco vel ornatu verborum,

item aperto capite et flexis genibus; quorum unum si sine causa rationabili omittatur, dicunt Auctores cum Escob. *lib.* 15. *probl.* 11. peccari venialiter. Huc etiam spectat, ut deponatur gladius, nisi pœnitens profiteretur militiam pro tuenda fide, quod faciunt Melitenses et Teutonici, de his enim docet Jo. Sanch. *d.* 45. merito gestare gladium in receptione Sacramentorum; sed si etiam alii non deponant, nota *num.* 6. non fore peccatum, quamvis in his locis sit consuetudo deponendi, ad humilitatem et majorem reverentiam. 3. *Pura*, ut fiat ex fine bono sive recta intentione. 4. *Fidelis*, ut sit sine mendacio et falsitate, ita ut nec neget quod commisit, nec affirmet quod non commisit, et dicat certa pro certis, et dubia pro dubiis. 5. *Frequens*, ut sæpe fiat. 6. *Nuda*, ut peccata clare manifestentur, non involvantur vervis dubiis vel obscuris, possitque intelligi an veniale tantum, an vero mortale sit contractum : sæpe enim quamvis materia sit levis, peccatum propter erroneam vel dubiam conscientiam fuit mortale, et e contra quando materia est gravis, propter defectum plenæ advertentiæ vel consensus, peccatum fuit veniale tantum, et hoc tenetur dicere pœnitens, quia ex materia intelligi non potest. 7. *Discreta*, sive prudens, ut neminem præter se accuset. 8. *Libens*, imprimis ut non fiat ex metu humano, deinde ut pœnitens sua sponte dicat peccata, nec opus sit per interrogationes extorqueri. 9. *Verecunda*, ut fiat imprimis verbis honestis, ita tamen ut species peccati intelligatur : deinde non proterve per modum jactantiæ. 10. *Integra*, ut nihil necessarium omittatur de quo jam ante satis est dictum. 11. *Secreta*, ut voce fiat ad aurem solius Sacerdotis. 12. *Lacrymabilis*, ut cum sincero dolore et proposito. 13. *Accelerata*, ut non diu differatur. 14. *Fortis*, ut propter verecundiam veritas non dimittatur, nec omittatur integritas. 15. *Accusans*, ut fiat tanquam a reo coram Judice ex intentione absolutionis, item ne peccata sic excuset quasi non sint peccata, vel ut mortalia appareant dubia, aut venialia. 16. *Parere parata*, ut pœnitens paratus sit obedire Confessario, tum in acceptanda pœnitentia quam injunxerit, tum in exequendis remediis peccatorum quæ suggesserit. Potest videri Stoz. *lib.* 1. *p.* 3. *a num.* 28. ubi hæc omnia fuse et ad praxim accommodate explicat.

1267 al. 1167 *Quæst.* 160. — *Quid notandum sit circa finem malum, ex quo fieri potest confessio?* Resp. § 1. Si confessio fiat ex fine mortaliter malo, invalidatur Sacramentum, quia tum deest verus dolor saltem de isto mortali, nec adest propositum cavendi omne mortale. Si autem fiat ex fine tantum venialiter malo, poterit quandoque invalidari Sacramentum, plerumque tamen manebit validum, uti habet communis cum Lug. *d.* 15. *num.* 226. Arr. *d.* 38. *n.* 47. Dic. *d.* 8. *num.* 81. Avers. *quæst.* 10. *sect.* 5. Bosco *d.* 7. *sect.* 7. *a num.* 97. contra *Sylv.* et alios paucos, qui putant tum semper invalidari Sacramentum; sed jam ostendetur oppositum, nam

1268 al. 1168 § 2. Si fiat ex fine venialiter malo, v. g. vanæ gloriæ, hic actus imperans vanæ gloriæ potest se ita habere ut efficaciter determinet ad actum imperatum essentialiter a se dependentem pro eodem instandi ponendum : et in hoc casu actus imperatus non habet propriam libertatem, vel moralitatem distinctam a libertate vel moralitate actus imperantis; consequenter si intentio confitendi concepta ex fine vanæ gloriæ efficaciter imperaret dolorem de peccatis pro eodem instanti ponendum, hic dolor tantum haberet libertatem et mortalitatem illius actus imperantis, qui est peccaminosus : ergo dolor ille non esset actus bonus, ergo nec supernaturalis, ergo nec sufficiens pro Sacramento Pœnitentiæ : ergo tale Sacramentum esset invalidum. Hoc tamen raro continget, quia intentio confitendi raro imperat dolorem pro eodem instanti quo primo est illa intentio, pro sequente autem tempore, quamvis dolor postea sit effectus illius intentionis, tamen est effectus contingenter secutus, quia potuisset revocari illa intentio, et actus doloris non poni.

1269 al. 1169 § 3. Quamvis ita præcesserit, aut etiam adduc comitetur actus vanæ gloriæ imperans confessionem, tamen si dolor de aliis peccatis imperetur etiam ab alio actu honesto, v. g. ab intentione justificationis, dolor imperatus, et ita contingenter sequens ad intentionem vanæ gloriæ poterit habere suam propriam libertatem, et bonitatem intrinsecam, non enim procedet intrinsece ex illo fine vanæ gloriæ, sed ex proprio suo motivo, v. g. turpitudinis peccati : ergo poterit esse intrinsece honestus, supernaturalis, et sufficiens ad valorem Sacramenti, cum peccatum illud veniale vanæ gloriæ non pugnet cum efficaci dolore de aliis peccatis, nec cum gratia per Sacramentum causanda. Et dicendum est ita fieri, si v. g. adolescentes confiteantur, ut censeantur pii sodales, ut placeant suis Magistris, etc. si enim hoc non dicatur, cogemur dicere omnes

ejusmodi confessiones esse mortaliter sacrilegas.

1270 al. 1170 *Objic.* 1. S. Thom. 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 6. *ad* 2. ait : *Voluntas non potest dici bona, si sit intentio mala causa volendi :* sed in nostro casu intentio mala erit causa volendi dolorem : ergo dolor non poterit esse bonus. Resp. Tantum vult volitionem quæ pro fine et motivo habet aliquid malum, non posse esse bonam ; hinc statim subjungit, *qui enim vult dare eleemosynam propter inanem gloriam consequendam, vult id quod de se est bonum sub ratione mali ;* hinc patet, quod non loquatur de casu nostro, nam, secundum dicta, volitio quæ est dolor, non habet pro fine vel motivo vanam gloriam, sed pro fine habet justificationem, et pro motivo turpitudinem peccati.

1271 al. 1171 *Objic.* 2. Dolor ille habebit a motivo vanæ gloriæ, quod existat : ergo non erit honestus. R. n. cons. sicuti si Superior ex mei odio mihi imperet orationem, mea voluntas orandi habet a motivo odii, quod existat, sed non ideo est in se inhonesta.

Inst. 1. Actus ille imperans vanæ gloriæ habebit initium ex nobis, et dolor habebit initium ab actu illo imperante malo : ergo dolor habebit initium ex nobis : ergo non erit supernaturalis. Resp. n. secundam partem ant. sicuti enim si ideo quia peccavi velim elicere dolorem, dolor meus, quamvis præsupponat peccatum, et occasione illius fiat, non ideo habet initium a peccato vel ex nobis, sed a gratiis actualibus partim illustrantibus intellectum, partim moventibus voluntatem ad dolorem ponendum, ita et hic; gratiæ autem illæ, quæ sunt initium doloris, causant actum honestum, quo imperatur dolor ex fine justificationis, et per accidens præcessit vel comitatur actus vitiatus ex motivo vanæ gloriæ, qui non constat honestati intrinsecæ et supernaturalitati doloris.

Inst. 2. Actus intrinsece bonus non potest imperari ex malo fine : sed dolor debet esse actus intrinsece bonus : ergo non potest imperari ex malo fine. Resp. Actus intrinsece bonus non potest imperari ex malo fine, qui sit essentialis et intrinsecus actui imperato, c. si finis malus sit actui imperato accidentalis et extrinsecus, n. actus enim intrinsece bonus per respectum ad suum finem intrinsecum, et ad sua motiva honesta, potest per accidens denominari extrinsece malus ex fine actus imperantis, a quo dependet, non tamen procedit ex illius fine, neque in hunc illius finem tendit; sicuti oratio quam Superior mihi imperat ex fine malo, est bona intrinsece, sed denominatur extrinsece mala ab imperio Superioris, ex cujus fine non procedit, sed ex alio sibi proprio et honesto, v. g. colendi Deum. Esse autem extrinsece denominative malum nihil aliud est, quam esse malum in causa sive procedere a causa mala, quod non obest bonitati ipsius intrinsecæ, sic enim causa Incarnationis de se bonæ fuit peccatum Adami.

Objic. 3. Si actus malus possit imperare bonum, ergo actus bonus etiam poterit imperare malum. Resp. n. seq. quia bonum est ex integra causa, malum ex quolibet defectu, uti ex S. Dionys. habet S. Thom, 1. 2. *quæst.* 18. *art.* 4. *ad* 3. *et quæst.* 20. *art.* 2. *O.* Ergo hoc ipso quod actus aliquis imperet actum malum, habet finem et objectum malum : ergo est malus; ex hoc autem quod actus aliquis pro fine et objecto habet actum bonum, non sequitur esse bonum, quia aliunde ex motivo vel circumstantia potest esse vitiatus, uti constat ex dictis. 1272 al. 1172

Inst. 1. Si bonum sit ex integra causa, ergo hic dolor imperatus per actum cujus motivum est vana gloria, non erit bonus, quia non erit ex causa bona. Resp. Ergo hic dolor non erit bonus in se et formaliter, n. non erit bonus extrinsece, et denominative in illa causa, quæ est intentio vanæ gloriæ, c. seq. sed hoc non obest bonitati illius intrinsecæ, uti constat ex dictis.

Inst. 2. Elicere dolorem ex malo fine imperatum est cooperari malæ intentioni imperantis : ergo est peccatum. Resp. Est cooperari formaliter sive intendendo eumdem malum finem, n. materialiter et non intendendo illum malum finem, sed alium honestum, nempe justificationem, c. ant. et n. c. nam ex dictis *lib.* 2. *a num.* 250. certum est sæpe honestum esse materialiter cooperari actioni malæ.

Objic. 4. Quando intentio finis est mala, electio medii est etiam mala : ergo quando actus imperans est malus, actus imperatus etiam est malus. Resp. n. cons. electio medii est propter utilitatem medii ad finem : ergo intrinsece intendit illum ipsum finem malum quem intendit intentio : ergo si intentio finis sit mala, etiam electio medii est mala. E contra actus imperatus non necessario intendit omnem finem, quem intendit aliquis actus imperans, uti constat ex dictis. 1273 al. 1173

Inst. Finis intentionis hic est malus, nempe vana gloria, sed dolor et confessio sunt veluti electio medii ad istum finem, cum per confessionem comparanda sit vana gloria : ergo.

Resp. n. min. nam idem actus imperans est intentio vanæ gloriæ, et electio doloris ac confessionis tanquam medii ad obtinendam vanam gloriam : hinc dolor et confessio sunt tantum hoc, quod eligitur in ordine ad vanam gloriam, ipsa autem non sunt electio vanæ gloriæ, nec pro fine suo intrinseco habent vanam gloriam, sed justificationem, et per accidens ac plane extrinsecum ipsis est, quod ad alium finem referantur ab actu imperante malo.

1174 al. 1174 *Objic.* 5. Est mortalis irreventia intendere Sacramentum ex fine quamvis venialiter tantum malo. Resp. n. ass. est enim improbabile, inquit Arr. *n.* 45. hoc ipso peccari mortaliter, quod aliqua actio sacra ordinetur ad finem malum; quamvis enim in hoc sit aliqua inordinatio, si tamen hic finis sit tantum venialiter malus, non potest refundi malitia, nisi venialis, quia finis non potest per se loquendo dare electioni majorem malitiam quam in se habeat, hinc etiam communicare ex vana gloria non potest esse nisi veniale.

Hactenus dicta possunt videri fusissime deducta apud Lugo *d.* 15. *sect.* 9 *et* 10.

1175 al. 1175 *Quæst.* 161. — *Quid addendum sit circa fidelitatem et sinceritatem in confessione observandam?* Resp. seq. § 1. Mentiri in confessione est non tantum contra veracitatem, sed etiam contra religionem, adeoque sacrilegium, quia est irreverentia contra Sacramentum vel ejus auctorem, quæ potest esse gravis, vel levis, uti habet communis cum Suar. *d.* 22. *sect.* 10. *num.* 3. et Ills. *num.* 61. E contra mentiri in confessionali quidem, sed ante confessionem vel post absolutionem, non ideo est sacrilegium, quia hoc mendacium non afficit Sacramentum, Gob. *t.* 6. *num.* 545. Ills. *num.* 60.

1176 al. 1176 § 2. Qui mentitur circa materiam necessariam confessionis vel negando mortale quod fecit, vel affirmando mortale quod non fecit, peccat mortaliter, quia sic mentiens vel non confitetur integre, vel saltem decipit Judicem in re gravi spectante ad substantiam judicii, consequenter tollit a Sacramento veram rationem judicii : ergo committit irreverentiam gravem, Suar. *n.* 11. Gorm. *p.* 2. *n.* 150. quod Lug. *d.* 16. *n.* 100. merito dicit esse certum, si neget mortale quod fecit. Et idem certum esse dicunt Aversa *sect.* 10. *quæst.* 5. et Tamb. *de conf. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 39. si affirmet mortale quod non fecit. Si autem mortale quod non fecit dicat se quidem fecisse, sed antehac esse confessum, quamvis Lugo *d.* 14. *num.* 125. Dic. *d.* 8. *num.* 57. Avers. *supr.* adhuc dicant fore mortale, quia mendacium grave cumulat novo mendacio, tamen probabiliter contradicunt Tann. et Bosco *sect.* 7. *num.* 164. quibus favet Arr. *d.* 31. *num.* 62. hoc ipso enim quod addat se antehac confessum, jam non vult super illud cadere substantiale judicium Confessarii, sed vult judicari de illo tanquam de materia libera, in quo judicio quamvis erret Confessarius, errat circa materiam non necessariam confessionis, et de qua non est opus hic et nunc ipsum judicare; si autem fingat mortale, et nihil addat, sed illud quasi primo confiteatur, decipit judicem in materia quam ex modo confitendi significat esse necessariam.

1177 al. 1177 § 3. Qui mentitur circa materiam non necessariam confessionis, vel negando veniale quod fecit, vel affirmando veniale quod non fecit, vel mentiendo circa peccata etiam mortalia alias rite confessa, aut quæ hic et nunc non tenetur confiteri, peccat tantum venialiter, dummodo absolutioni subjiciat aliam materiam sufficientem, de qua habeat sincerum dolorem et propositum, Suar. Vasq. Arr. *num.* 55. Lug. *disp.* 16. *num.* 99. Castrop. *t.* 23. *p.* 10. *num.* 4. Dicast. *num.* 51. Gorm. *supr.* Ills. *num.* 61. Stoz. *lib.* 1. *p.* 3. *num.* 34. quod Tamb. *num.* 43. dicit esse certum : est autem contra *S. Bonav. Caj. Palud. Ledesm. Arm.* et alios, qui putant fingere veniale in confessione semper esse mortale; sed ratio nostra est, quia licet sit aliqua irreverentia, tamen non probatur esse gravis, cum non tollat rationem veri judicii respectu substantialium, et Confessarium decipiat tantum in materia libera, sine qua potest esse valor Sacramenti. Hinc sequitur contra Dicast. *num.* 61. si quis confiteatur mortale antehac rite confessum, quamvis de hoc non doleat, dummodo doleat de aliis quæ confitetur, non peccaturum mortaliter. Idem certum esse dicit Tamb. *num.* 44. si neget mortale rite confessum, nec faciens ad præsentem confessionem. *Dixi,* dummodo absolutioni subjiciat aliam materiam sufficientem; nam si nihil confiteretur præter veniale fictum, peccaret mortaliter non ratione mendacii, sed quia faceret absolutionem esse irritam, utpote carentem debita materia, uti notant omnes communissime cum Gob. *num.* 541. Stoz. *num.* 34. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 96. contra Phil. Fabrum.

1178 al. 1178 § 4. Mortale est confiteri mortale dubium tanquam certum, vel certum tanquam dubium, item confiteri determinatum numerum mortalium pro dubio, aut dubium pro determinato, aut majorem quam reipsa putes esse,

quia corrumpis judicium in re gravi, quamvis aliquando excuset bona fides et ignorantia, secundum dicta *num.* 922.

1279 al. 1179 § 5. Si confitearis mortale, et dicas te illud antehac confessum esse, cum tamen non sis confessus, aut te non esse confessum, cum tamen sis confessus, Dicast. *d.* 9. *num.* 147. dicit te peccare tantum venialiter, quia explicas totam malitiam peccati : quod autem sis vel non sis confessus, non tenet se ex parte peccati, sed tantum ex parte tua, nec immutat peccatum in se. E contra Tamb. *cap.* 1. *num.* 6. Bosco *a num.* 183. dicunt esse mortale, quia licet hoc non immutet peccatum physice, tamen immutat moraliter, et directe pervertitur judicium Confessarii circa materiam notabilem confessionis : quod enim erat materia necessaria, dicis esse liberam, et quod erat libera, dicis esse necessariam : ergo est aliquid moraliter se tenens ex parte peccati explicandi : ergo sicuti peccat mortaliter secundum omnes cum *Castr.* supra, qui confitens mortale dicit esse veniale, aut confitens veniale dicit mortale, ita et hic. Et quidem si dicas te confessum esse, quando confessus non es, merito cum Castr. tenet Ills. *num.* 119. ac videntur certo evincere illa quæ fuse adfert Moya *d.* 1. *quæst.* 3. § 2. ideoque Leand. apud eumdem *num.* 17. dicit hoc esse certissimum. Si autem mortale alias confessum dicas non esse confessum, probabiliter videtur loqui Dicast. secundum dicta *num.* 1177.

1280 al. 1180 § 6. Si confitearis peccatum antehac confessum, non est opus hoc exprimere, dummodo non neges te esse confessum, *Suar. Sanch. Con.* aliique communissime cum Moya *num.* 18. contra *Turr.* et alios. Ratio est, quia confiteris totam malitiam, quæ est ex parte objecti, prout semper manet materia confessionis. *Nec obstat,* quod peccatum remissum plus differat a non remisso quam veniale a mortali, sit autem obligatio exprimendi an sit veniale an mortale ; *nam* si argumentum valet, ergo etiam in prima confessione exprimere debes si fueris de illo contritus, tum enim etiam esset remissum, hoc autem nemo dicit : itaque esse veniale vel mortale, est substantia peccati ex parte objecti, hinc debet exprimi ; esse autem confessum vel non confessum est circumstantia ex parte pœnitentis, de qua non necessario judicare debet Confessarius.

1281 al. 1181 § 7. Si confitearis mortale antehac non confessum, te teneri hæc exprimere docent Thom. Hurt. Bonæsp. Castrop. *num.* 8. et acerrime Moya § 2. item Turr. vocans oppositum perniciosum et improbabile, tum quia hoc plurimum facit ad formandum judicium de statu pœnitentis, et ad imponendam pœnitentiam, tum quia alias confessio non erit verecunda ; quæ tamen duo Trid. *sess.* 14. *de Pœn. cap.* 5. requirit ad hoc Sacramentum. Oppositum tenent Bonac. Homob. Verric. Dian. Lug. Dicast. Amic. Tamb. *num.* 1. Arr. *num.* 19. Bosco *a num.* 173. Avers. *sect.* 2. § *Rursus,* Gob. *t.* 7. *num.* 585. Ills. *num.* 118. dicentes posse confiteri præscindendo ab hoc, quamvis prævideat Confessarium putaturum esse antehac confessum, dummodo ex vi confessionis non inducat in illum errorem, sed tantum permittat : et *Lugo* dicit *Turr.* sine fundamento excessisse in illa censura, *Arr.* dicit gravissime errasse. Addunt Suar. Con. Sanch. Dicast. *num.* 294. eum qui confitetur peccatum de quo dubitat an antehac sit confessus, non teneri dicere se dubitare an sit confessus, uti nec quod commiserit ante vel post ultimam confessionem. *Ratio* horum omnium est, quia quod fuerit confessus vel non, quod commiserit ante vel post ultimam confessionem, non immutat malitiam peccati, quam totam explicat, nec opus est Confessarium de istis positive judicare, sed absolvere debet peccatum ac si nunquam fuisset confessus, et quamvis recenter esset commissum ; id enim censetur velle pœnitens, hoc ipso quod non dicat se antehac esse confessum, verecundiam autem debitam et sufficientem habet hoc ipso quod dicat se tale peccatum commisisse. *Nec obstat* quod pœnitens teneretur ista fateri, si Confessarius interrogaret, *nam* teneri negat Dicast. *num.* 147. et idem insinuat Arr. *num.* 21. hoc tamen concesso, non sequitur pœnitentem teneri sua sponte hoc dicere, sicuti secundum dicta *a num.* 968. non teneor ex me dicere, an habeam consuetudinem peccati quod confiteor, quamvis tenear fateri, si interroger ; hinc

1282 al. 1182 § 8. Aversa § *Similiter,* Dian. *p.* 11. *tract.* 6. *R.* 22. Dicast. *num.* 149. Tamb. *num.* 2. Ills. supra aliique Auctores secundæ sententiæ inferunt contra *Martinon et Auctores* reliquos primæ sententiæ, illum non peccare qui dicit se velle confiteri generaliter, et peccatis confessis miscet nova nunquam confessa, tacendo nunquam esse confessa ; nam per illa verba, *volo confiteri generaliter,* non dicit se velle confiteri sola peccata antehac confessa, sed illa quæ fecit in vita, sive sint nova, sive antiqua ; et hanc sententiam vocat merito

longe communiorem Lohn. *de Conf. p.* 2. *cap.* 12. § 2. *quæst.* 10. dicitque secure practicari. In utroque tamen casu excipiunt omnes, 1. Si inter nunquam confessa esset reservatum a quo absolvere non posset hic Confessarius. 2. Si species peccati nunquam confessi aliter non intelligeretur, v. g. quia recenter emisit votum castitatis, et peccatum contra castitatem intelligeretur quasi factum ante votum. 3. Si Confessarius alioquin sine alia justa causa esset impositurus pœnitentiam longe minorem et improportionatam, quia male supponeret omnia antehac expiata esse; tum enim per accidens esset obligatio distinguendi non confessa a confessis, aut saltem petendi majorem pœnitentiam; hinc ordinarie semper expedit distinguere non confessa a confessis, etiam ideo quia circa nunquam confessa communiter diligentius interrogare debent Confessarii, ut bene explicetur species et numerus, quod ordinarie supponitur factum esse circa confessa.

1283 al. 1183 § 9. Si quis dixisset se velle confiteri generaliter de tota vita, et sponte omitteret aliqua mortalia antehac rite confessa, certum est, inquit Arr. *num.* 23. non ideo peccaturum mortaliter, quia si mentitur, hoc non fit in materia necessaria confessionis : si autem tantum dixisset se velle confiteri de tota vita, non ideo nequidem sub veniali teneretur confiteri omnia, tantum enim significavit se velle aliqua ex singulis partibus vitæ. Quod si initio voluisset et dixisset se velle generaliter confiteri omnia de tota vita, postea autem ex rationabili causa superveniente omitteret aliqua, etiam non peccaret nequidem venialiter, quia tantum mutaret priorem voluntatem, quam non tenebatur retinere, nec tenetur illius mutationem manifestare Confessario, Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 86. Si tamen initio hoc dicens habuisset voluntatem reticendi aliqua mortalia, communior sententia est cum Lug. *num.* 56. fore mendacium, sed veniale tantum, quamvis Tamb. *num.* 7. Stoz *supra,* Dicast. *num.* 163. adhuc excusent ab omni peccato, quia sensus illorum verborum videtur esse accommodus, scilicet quod vellet confiteri omnia, prout ipsi videretur, vel prout placeret, et ita videntur verba illa intelligere Confessarii; sicuti enim non ideo teneretur confiteri omnia etiam venialia, ita nec mortalia.

1284 al. 1184 § 10. Dicere unum individuum physicum peccati pro alio non invalidat confessionem, uti recte cum aliis Moya *quæst.* 2. dummodo sit eadem malitia moralis in utroque : hinc dicere se occidisse anno præterito, cum sciat se occidisse hoc anno, est tantum veniale mendacium, Arr. *num.* 22. Bosco *a num.* 186. Quod verum est etiam in sententia identificante actionem cum sua duratione, quidquid contradicant Dicast. *a n.* 150. quia quamvis duo illa homicidia in esse physico distinguantur, tamen sunt moraliter idem, nec notabiliter ideo immutari debet judicium Confessarii, quod fertur non secundum species entis, seu naturæ, sed secundum speciem mortis, inquit recte Suar. *d.* 22. *sect.* 2. *num.* 3. totam autem moralitatem expressit, quæ erat occidisse, occidisse autem hoc vel præterito anno non erat materia necessaria confessionis. Idem est, si dicat occidisse Petrum, cum sciat se occidisse Paulum, inquit *Moya, et Bosco* supra contra *Lugo, Tamb. et Leandrum,* quia solum homicidium erat materia necessaria, quod autem esset Petri aut Pauli, non erat necessarium exprimere. Idem est, si dixerit se occidisse gladio, cum sciat se occidisse cultro, hoc enim diversificat peccatum in esse moris, Con. *d.* 7. *dub.* 2. Hinc qui dicit se peccasse cum *Caja,* licet postea recordetur fuisse *Titiam,* non ideo tenetur quidquam repetere, uti omnes fatentur. Excipe semper, nisi ratione diversitatis physicæ accederet alia species vel malitia moralis, v. g. si Paulus occisus fuisset Sacerdos, non autem Petrus; si Titia corrupta fuisset cognata, non autem Caja; et ita de similibus.

1285 al. 1185 § 11. Si quis in confessione mentiatur in re gravi non pertinente ad confessionem, v. g. si in re falsa graviter detrahat proximo, aliqui putant non addi speciem sacrilegii, cum non sit in re spectante ad confessionem; sed certum est ideo esse sacrilegium, quia per actuale mortale absolutio redditur irrita.

1286 al. 1186 § 12. Victoria putavit illum qui prius alteri confitetur mortalia, et postea suo ordinario Confessario sola venialia, invalide confiteri, et eo etiam inclinat *Sylv.* quia talis videtur in re gravi committere hypocrisim et reale mendacium, dum sic confitendo æquivalenter dicit se ab ultima confessione illi facta commisisse sola venialia : sed Suar. Con. Laym. Henr. Raynaud. Lug. *num.* 57. Castrop. *num.* 10. Dicast. *num.* 164. Dian. *R.* 133. Burgh. *cent.* 2. *casu* 79. Gormaz *num.* 151. et reliqui omnes, teste Arr. *num.* 23. melius dicunt, per se loquendo, id esse licitum, utitur enim jure suo, et quod Confessarius decipiatur, hoc permittit : imo licet a suo Confessario interrogatus diceret se ab ultima confessione ipsi facta

non commisisse mortale, *Rayn.* putat nullum fore peccatum, si subintelligat, *ut tibi fateri tenear.* Bosco *n.* 171. putat saltem fore veniale tantum, cum sit circa materiam non necessariam hujus confessionis : recte tamen addit melius esse sincere totam conscientiam ordinario Confessario aperire, hinc Lugo *d.* 15. *num.* 184. dicit regulariter esse vituperabile ita mediate confiteri uni et alteri : Castr. dicit timendum, ne incognitos Confessarios quærendo salutem animæ amittat; putatque cum Dicast. *d.* 8. *num.* 89. in eo intervenire aliquid vanitatis, vel similis affectus : et communiter signum est animi non satis dispositi ad emendationem, pro qua medium optimum est adire et sequi unum Confessarium. *Dixi*, per se loquendo, nam si pœnitens ideo faceret quia esset in proxima occasione peccandi ordinario Confessario nota, quam nollet vel difficillime vellet deserere; aut quia aliunde timeret sibi ab illo negandam absolutionem; aut si prævideret sibi defuturum consilium necessarium ad cavendos relapsus, invalide confiteretur, quia non esset paratus præstare id ad quod juste obligandus esset. Quod si suo ordinario prius confiteretur sola venialia, et postea alteri mortalia, patet primam confessionem fore sacrilegam defectu integritatis. Et occasione hujus casus monent recte Auctores, Confessarios non debere ita arctare pœnitentes, ut sibi solis confiteantur, de quo plura dicam *num.* 1772.

1287 al. 1187 § 13. Si quis nolens confiteri, ingrediatur confessionale, simulando formaliter, id est, intendendo, ut videntes judicent illum velle confiteri, est reale mendacium et peccatum veniale, secundum dicta *lib.* 6. *p.* 1. *num.* 151. Si autem faciat volens loqui Confessario, quamvis prævideat alios putaturos quod confiteri velit, nullo modo peccat, quia est simulatio materialis tantum circa rem indifferenter se habentem ad Sacramentum, ideoque post errorem illum in circumstantibus permittere, uti cum Carden. et aliis dixi *ibidem num.* 158.

1288 al. 1188 *Quæst.* 162. — *Quid addendum sit circa conditionem illam, ut confessio sit secreta?* Resp. seqq. § 1. Conc. Lateranense *Cap. Omnis utriusque sexus, de pœn. et remiss.* sic habet : *Omnis, etc. sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur.* Trid. *autem sess.* 14. *de Pœn. cap.* 5. ait : *Cæterum quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, et si Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, et sui humiliationem cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem delicta sua publice confiteri possit, non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta; præsertim secreta, publica essent Confessione aperienda, unde cum a sanctissimis et antiquissimis Patribus magno unanimique consensu secreta confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta usa est, et modo etiam utitur, fuerit semper commendata, etc.* Et can. 6. sic definit : *Si quis, etc. dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia catholica semper observavit et observat, inventum esse humanum, anathema sit.*

§ 2. Ex relatis locis patet, imprimis contra hæreticos, confessionem ordinarie debere esse secretam, pro quo etiam sanctos Patres adducit Suar. *d.* 21. *sect.* 2. *num.* 2. Deinde contra Gabrielem, et alios apud Escob. *lib.* 15. *num.* 306. non esse de necessitate Sacramenti ut confessio sit secreta, sed posse esse publicam : in quo non contradicere Scotum conatur suadere Bosco *sect.* 7. *a num.* 8. Præterea contra Herinq. et Gran. apud Bosco *num.* 309. non esse præceptum divinum, ut confessio sit secreta, hoc enim satis aperte docet Trident. supra : dicunt enim S. Thom. aliique communissime cum Dic. *d.* 8. *num.* 20. qui addit esse certum. Denique licet Suar. *num.* 12. dicat propter Ecclesiæ consuetudinem contrariam non cariturum culpa, qui sine ulla causa rationabili publice confiteretur, tamen communior sententia est cum Escob. *num.* 314. et Stoz. *lib.* 1. *p.* 3. *num.* 79. contra *Valent. Gran. et Fagund.* non fore mortale, sed ad summum veniale : nulla enim ratio evincit, quod talis consuetudo graviter obliget, et saltem tum erit veniale, si pœnitens sine justa causa, vel prudente motivo ita famam suam prodigat : mortaliter autem peccant illi Confessarii de quibus Stoz. *num.* 80. qui pueros doli capaces faciunt simul publice confiteri, ut sic se cito ab audiendis singulorum confessionibus expediant; hoc enim est contra sigillum, contra omnem praxim Ecclesiæ, et aptum parare scandala, ac causare confessiones sacrilegas per reticentiam aliquorum mortalium in aliquibus ejusmodi pueris, saltem ratione conscientiæ erroneæ. Confessarium autem non posse peccatorem occultum in foro sacramentali cogere ad publicam pœnitentiam, aut ideo illi negare absolutionem, quia publicam pœnitentiam admittere recusat, probabitur *num.* 1265.

1289 al. 1189

1190 § 3. Non est obligatio, nequidem semel in
al. anno confitendi per interpretem, cum tantum
1190 præcipiatur confessio secrete, quæ fiat a solo pœnitente, soli Sacerdoti, uti constat ex relatis verbis Conciliorum, docentque Auctores plurimi cum Scot. Suar. Vasq. Gran. Bonac. Fagund. Gorm. *num.* 37. Dicast. *d.* 7. *sect.* 14. Castr. *t.* 23. *p.* 8. *num.* 12. Lugo *d.* 5. *num.* 75. Stoz. *num.* 77. Bosco *num.* 22. Busemb. *supra:* quod Valent. Arriag. *d.* 51. *num.* 53. Bosco *num.* 35. Busemb. extendunt etiam ad articulum mortis : si enim scirem Confessarium unico homini revelaturum meam confessionem, non tenerer etiam in articulo mortis ei confiteri : ergo nec tenebor per interpretem. E contra teneri aliquando et speciatim in articulo mortis, docent Con. Lugo *num.* 66. Escob. *num.* 323. Laym. *lib.* 5. *t.* 6. *cap.* 6. *num.* 5. putatque merito Castrop. *num.* 13. certum esse, si quis non sit certus de contritione, de qua numquam est aliquis satis certus. Addit Aversa *quæst.* 10. *sect.* 5. quamvis de contritione esset moraliter certus, adhuc pro majori securitate salutis teneri confiteri saltem aliquod veniale, de quo non erubescit, ut sic indirecte ab omnibus absolvatur. Et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 29. suadet, ut sic confiteatur etiam omnia mortalia, quia sic magis consulit securitati salutis in extremo periculo, nec certum est non esse obligationem ad hoc etiam ex præcepto divino, uti suadent illa quæ habet Escob. *num.* 322.

1191 *Quæst.* 163. — *Quid addendum sit circa con-*
al. *ditionem confessionis, ut fiat vocaliter apud Sa-*
1191 *cerdotem præsentem?* Resp. seqq. § 1. Conc. Florentinum in Decreto Eugen. IV. ad Armenos, pro materia hujus Sacramenti assignat confessionem oris. Et Benedictus XI. *in extrav. Inter cunctas, de privileg.* sic habet : *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti facienda oris confessio, prout scriptum est, Corde ad justitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem; et C. quem pœnitet,* 88. *de Pœn. dist.* 1. sic habetur : *Præcipit Dominus mundandis, ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præsentia confitenda peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda, quia si per vos peccatis, per vos erubescatis; erubescentia enim ipsa partem habet remissionis.* Ex his patet, confessionem, ordinarie saltem, fieri debere voce pœnitentis.

1192 § 2. Accusatio sui tanquam peccatoris se-
al. cundum omnes, teste Escob. *lib.* 15. *num.* 324.
1192 potest sufficienter fieri per nutus, vel aliqua signa, itemque per scripturam, uti patet in mutis, quos certum est, inquit Escob. *n.* 342. teneri per nutus confiteri, ut præceptum impleant. Et in necessitate sufficienter fieri per quodcumque signum externum doloris, constat ex dictis *a num.* 1156. de absolutione moribundi. Hinc etiam patet confessionem quandoque fieri posse scripto, nutu vel aliis signis.

1193 § 3. Nemo tenetur scribere confessionem,
al. ne peccata e memoria excidant, uti contra
1193 Vasq. et alios tenet Caj. Sot. Valent. Henriq. Tann. Aversa *quæst.* 10. *sect.* 4. § *Quarto*, Castr. *tract.* 23. *p.* 10. *num.* 3. Dic. *d.* 8. *num.* 244, Sporer *num.* 487. tum quia non teneor adhibere nisi moralem diligentiam, ne peccata memoria excidant, quam adhibere possum sine scriptione, tum maxime quia confessio petit esse secreta, omnis autem scriptura ex sui natura nata est esse publica, inquit Scotus *in* 4. *dist.* 17. in fine, præsertim si debeat diu asservari.

1194 § 4. Ledesm. Victor. Sot. Nav. Valent.
al. Barb. Dian. apud Escob. *num.* 346. et Aver-
1194 sam supra, item alii cum Laym. *num.* 4. Castr. *p.* 8. *num.* 11. Stoz. *num.* 81. absolute dicunt nequidem mutum teneri confiteri scripto, quia modus ille confitendi est secundum se publicus. E contra Suar. Vasq. Lugo *n.* 87. Escob. *num.* 341. *et* 347. Aversa supra, Arr. *num.* 60. Dicast. *num.* 239. Gorm. *num.* 38. probabilius dicunt, si quis loqui non possit, aut prævideat se non posse integre confiteri, nisi ex scripto, et prudenter non timeatur manifestatio confessionis apud alios, quia nempe statim postquam scripserit poterit, Sacerdoti ostendere, vel confiteri, et comburere, tum fore obligationem scribendi : qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media licita de se facilia; et cum absit morale periculum manifestationis, scriptura in his circumstantiis non magis censetur aliquid publicum, quam nutus vel voces, quas audire vel observare etiam posset alius latens in insidiis.

1195 § 5. Confessio ordinarie fieri non debet
al. scripto, maxime ad Sacerdotem absentem,
1195 uti patet ex dictis; hinc S. Thom. *in suppl. quæst.* 9. *art.* 3. *ad* 3. dicit potius laico quam Sacerdoti absenti per scriptum faciendam esse confessionem. Idem videtur declarasse Clemens VIII. per constitutionem 87. apud Cherubinum, ubi damnat hanc propositionem ad minus, ut falsam, temerariam et scandalosam, nimirum *licere per litteras seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere,* prohibetque sub excommunicatione doceri vel

practicari tanquam aliquo casu probabilem. Declaravit autem idem Clemens, uti ostendit Dic. *d.* 9. *a num.* 831. docentque gravissimi Auctores cum Platel. *num.* 756. quod confessio absenti facta non sit invalida, si fuerit ordinata ad absolutionem a præsente Sacerdote accipiendam, unde Suar. et alii apud Castr. *num.* 9. qui putarunt, propositionem illam non esse damnatam divisive, id est, quoad singulas partes, sed complexive propter partem posteriorem falsam, ideo excusantur, quia putarunt Clementem loqui de Confessione ordinata ad absolutionem a præsente Sacerdote accipiendam : sed nunc satis certum est, Clementem esse locutum de confessione non ordinata ad absolutionem a præsente Sacerdote accipiendam, sed propositio illa volebat confessionem esse sacramentalem, quamvis ordinaretur ad absolutionem accipiendam ab absente ; hinc certum est propositionem illam esse damnatam etiam divisive, uti recte probat Gonet. *d.* 12. *a n.* 50. Qui autem longiorem voluerit historiam controversiæ olim habitæ inter Dominicanos et Jesuitas circa confessionem inter absentes, legat Gormaz. [1] *a nu.* 232. ubi fuse contendit, ex hoc quod Sacra Inquisitio voluerit ex tractatu Patris Suar. *de Pœn. d.* 21. amoveri sect. 4. in qua quærebatur, an liceret confiteri absenti, non ideo esse factum quia confessio nunquam valeret inter absentes, sed quia *to Confessio* sæpe significat totum Sacramentum Pœnitentiæ, quod certum est inter absentes confici non posse, unde sententiam *Suarez*, qui tantum volebat confessionem scripto factam ab absente ex intentione absolutionis a præsente, non est passa per decretum Clementis VIII. vel Pauli V. Videri potest etiam Viva in append. ad prop. damnatas § 10.

1196 al. 1196 § 6. Si per litteras peccata miseris Sacerdoti qui ea legerit, et huic factus præsens dicas, *Accuso me de peccatis illis quæ scripsi, et peto absolvi,* communis sententia est cum Arr. *n.* 57. Gonet. *n.* 47. Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 194. Stoz. *l.* 2. *n.* 99. confessionem illam sufficere, quia in præsentia moraliter repetitur, et sic ratificare illud scriptum idem est ac se accusare de illis quæ scripta sunt. Unde a potiori si præsens peccata scripta des Confessario legenda, et postmodum dicas, *De his me accuso, petoque absolvi,* Lugo *n.* 80. *et* 84. Castr. *n.* 8. Gob. *t.* 6. *n.* 523. Arr. supra Gormaz *n.* 148. Bosco *nu.* 36. aliique dicunt esse satis, sed recte monent hoc non esse faciendum absque rationabili causa, quia est contra communem praxim Ecclesiæ, ideoque Ills. *nu.* 63. Platel. *nu.* 748. aliique dicunt hoc per se loquendo esse illicitum : et Viva § *ult.* putat esse mortale.

1197 al. 1197 § 7. Sot. Dian. Reg. Bonac. aliique cum Escob. *n.* 331. et 338. dicunt peccari venialiter tantum, si quis absque rationabili causa solo scripto confiteatur, quod Arr. *n.* 59. dicit esse certum. E contra Suar. Con. Fill. Castr. *n.* 8. Gormaz *n.* 147. Viva, aliique dicunt peccari mortaliter, quia videtur in re gravi prætermitti consuetudo Ecclesiæ. Causæ tamen rationabiles sunt secundum Rayn. *in Heter. t.* 16. *s.* 1. *p.* 8. *nu.* 28. rationabile pœnitentis commodum, secundum Laym. *nu.* 3. si ægrotus difficulter loquatur; secundum Sporer *n.* 490. si Confessarius sit surdaster, aut pœnitens ipse, quia surdaster est, nimis alte legat, secundum *Castr.* si Pœnitens sic peccata sua facilius et apertius faciat intelligi a Confessario; secundum *Tamb.* si Pœnitens scrupuletur, quod peccata sua aliter non recte explicet; secundum *Suar.* et alios cum Aversa *s.* 4. si puella præ maxima verecundia peccatum suum ore explicare non posset, sed Escob. *num.* 338. Gorm. supra et alii recte dicunt hunc ultimum casum esse metaphysicum, verecundia enim nunquam impediet quin postea dicere possit, *Accuso me de his quæ legisti.*

1198 al. 1198 § 8. Putant J. Pontius, Dic. *d.* 8. *n.* 13. Herinc. d. 3. *nu.* 87. satis esse, si pœnitens dans descripta peccata dicat, *Accuso me de illis peccatis*, quamvis Sacerdos necdum legerit, quia illa accusatio censetur moraliter manere etiam post lecta peccata : sed contradicunt Lugo *n.* 82. et Escob. *n.* 335. quia accusatio non fieret per sola verba, sed simul per scriptum, postea prius afferens cognitionem peccatorum, quod secundum dicta *n.* 1195. per se loquendo fieri non debet. Putat tamen Arr. *n.* 58. fore satis, si uno moraliter momento simul det scriptum, et dicat *Accuso me de his,* ac ibi expectet donec Sacerdos legat, sed Bosco *n.* 44. adhuc dicit debere postea addere saltem hæc verba, *Peto absolutionem ab aliis.*

1199 al. 1199 § 9. Si Confessarius viderit vel aliunde extra confessionem cognoverit unum peccatum, satis erit si dicas, *accuso me de illo peccato quod nosti*, uti habet communis cum Vasq. et Gorm,

[1] Præcipue vero egregium historiæ Probabilismi impugnatorem P. Gagnam, et historiam litterariam Italiæ *T.* 3. *pag.* 135. *et seqq.*

supra, de quo Suar. *d.* 22. *s.* 6. *n.* 5. dicit inter Auctores convenire.

1300 al. 1200 § 10. Ex dictis *n.* 1195. certum est nunc nunquam posse sacramentaliter absolvi absentem, quamvis multi apud Aversam *q.* 12. *s.* 6. et apud Dicast. *d.* 5. *dub.* 4. id antehac tenuerint etiam Thomistæ; hinc Gonet id negans merito arguitur a Gorm. n. 235. Ratio autem est, quia si talis absolutio posset unquam esse valida, Pontifex non potuisset eam prohibere tanquam illicitam pro omni casu, nam jure divino et naturali fuisset licita pro casu extremæ necessitatis, nec pro casu illo prohiberi potuisset, uti recte cum aliis Lugo *d.* 17. *num.* 64. Colligimus autem esse pro omni casu invalidam etiam ex Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 2. ubi dicit Christum voluisse ante hoc tribunal sisti reos, qui sint sui accusatores et testes, quibus postea datur absolutio verbis formalibus, uti dictum est n. 628. nemo autem ad absentem utitur verbis formalibus, et ideo etiam absolutio a censuris dari potest absenti, quia hæc fieri potest scripto, et non requirit verba formalia; plures congruentias affert Lugo *d.* 13. *a num.* 149.

1301 al. 1201 § 11. Ad absolutionem dandam sufficit Confessarium esse moraliter præsentem pœnitenti, tum autem est moralis præsentia, si Sacerdos et pœnitens non longius distent quam ut adhuc possint, per se loquendo, se mutuo audire, utentes ea voce qua homines in communi colloquio ordinarie uti solent; Stoz. *l.* 2. *n.* 100. Addunt aliqui cum Tamb. *De Pœn. c.* 2. *n.* 11. sufficere si non sit major distantia quam ut se audire possint utentes voce communi colloquentium etiam aliquanto altiores, unde quamvis pœnitens jam e confessionali abeat, et aliis vicinis immixtus non amplius videatur, putant *Bon. Lugo. Tamb. Gob.* adhuc absolvi posse, eo quod retineat voluntatem habendi absolutionem si forte non abeat, et maneat moraliter præsens; quod Spor. *a n.* 610. pluribus exemplis declarat. Addunt aliqui cum Moya *n.* 32. sufficere si Confessarius adhuc videat pœnitentem, quamvis aliquosque absit, quamdiu enim possunt se aliquo sensu percipere, non videntur simpliciter abesse moraliter ab invicem : hoc tamen videtur nimis extensum; nam certum est me posse videre simpliciter absentem, neque tamen possum simpliciter absentem absolvere, ideoque *Tamb.* merito dubitat an censeatur moraliter præsens, si ad viginti passus distet. Itaque videtur requiri ut possint, prout ordinarie fit, mutuum inter se sermonem communicare. Unde omnino rejiciendi sunt illi qui dixerunt sufficere dummodo Sacerdos videat domum in qua est pœnitens absolvendus, quod licet probabile dicat *Leander,* tamen merito dicit *Moya* oppositum sibi videri certum : pœnitens enim qui ipsemet nullo sensu percipi potest, non potest dici simpliciter et humano modo esse præsens.

1302 al. 1202 *Quæst.* 164. — *An inter conditiones confessionis etiam non sit, ut sit sacramentalis?* R. Affirmative : quandonam autem sit sacramentalis, dicam *n.* 1939. De variis vitiis Confesssionis videri potest Rayn. *in Heter. tom.* 16. *s.* 1. *p.* 8. ubi *num.* 33. ex S. Bernardo *serm.* 3. in festo S. Andreæ dicit, aliquorum confessionem esse *confusionem*, quia timore extorquetur; aliorum esse *offensionem*, quia fit de aliorum peccatis; aliorum esse *defensionem*, quia fit ad se excusandum; aliorum esse *illusionem*, quia fit ad se jactandum.

ARTICULUS IV.

Qnando confessio sit invalida, et quomodo iteranda?

1303 al. 1203 « Resp. I. Id contingit ex duplici capite. Primo, ex parte Confessarii, si jurisdictionem non habuit vel certe impeditam per censuram, vel si formam substantialiter vitiavit, vel non intendit absolvere, vel peccatum nullum intellexit.

» Dico *nullum*, quia si ob surditatem, somnum vel distractionem, aliqua licet mortalia non intellexerit, sine culpa pœnitentis, probabilius est valuisse absolutionem, ac postea tantum repetenda esse non audita, ut contra Silv. Anton. Nav. et alios docent Henriq. Laym. *l.* 5. *tr.* 6. *c.* 9. Diana *p.* 3. *t.* 4. *R.* 109. *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 198. Addo, *sine culpa*, quia si semidormienti mala fide confitearis, peccas, et confessio est invalida, ideoque repetenda, Tamb. *l.* 2. *c.* 10. § 3. Denique addunt aliqui cum *Tol.* si Confessarius indoctus non potuit discernere mortale et veniale, invalidam esse; verum id *Suar. Laym.* et alii passim rejiciunt; et quidem, etiamsi Confessarius putasset esse veniale quod fuit mortale; ideoque confessionem bona fide tali factam, non esse opus repetere. Ita Henriq. Sanch. 1. *mor. c.* 10. *n.* 69. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 121. contra *Vasq.* Dixi, *bona fide*, quia si mala fide, v. g. quia quæsivisti talem Confessarium qui tibi mederi non possit, debes repetere; cum enim actu peccaveris dum confitereris, non fuisti rite dispositus, ideoque nunc absolutus; Tamb. § 3. Denique si finita confessione intelligas Confessa-

rium aliqua non percepisse (sive propter somnum, sive distractionem), nescias autem quæ sint illa, teneris repetere confessionem, si brevis fuerit, quia de singulis prudenter potes dubitare; si autem longa fuerit, ait Tamb. *l. c.* non teneri, ob rationem contrariam; et satis esset confiteri quod dubites an aliquod ex tuis peccatis Confessarius perceperit.

» *Secundo*, Invalida est ex parte pœnitentis, si fuit excommunicatus, de quo infra; si mortale tacuit, vel de eo se falso accusavit; si mortaliter negligens fuit in examinanda conscientia; item si non fuit attritus (quod patere solet inde, si sponte quæsierit Confessarium surdum, indoctum, cæcum etc. Vide Sanch. *l. c.*), si nollit tollere occasionem etc. V. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 201. quibus addi potest, ut plurimum, si peccatum carnale confessus sit suo complici.

» *R.* II. Si Confessio apud eumdem Confessarium iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de peccatis ante illi cognitis, dummodo is eorum recordetur, saltem in confuso, aut status ac vitæ hominis in communi, aut Pœnitentiæ a se impositæ, ut docent Vasq. Tol. Laym. Sa, Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 123. Imo si nihil horum, sed tantum quod sibi confessus fuerit, recordetur, valide, etsi illicite, absolutum putant Laym. et Dian. *l. c.* Idem absolute docent Gran. et Mercerus *in* 3. *p. q.* 9. *nu.* 1. cum quibus Dian. *p.* 5. *t.* 14. *R.* 51. se retractans, probabile censet quod etiam licite possit absolvere.

» R. III. Raro obest defectus ex parte Confessarii, si pœnitens eum inculpabiliter ignorat, quia in confessione sequenti absolvetur etiam ab iis a quibus se bona fide absolutum putabat. *Unde resolves :*

» Is qui a puero peccatum aliquod grave, v. g. mollitiem, inculpabiliter omisit, ut quia putavit leve esse vel nullum, non ideo tenetur repetere alia peccata (vel confessiones intermedias), sed hoc tantum, ut docent Bonac. Sanch. *c.* 16. Vasq. *in* 1. *p. to.* 4. *q.* 92. Sancius; Laym. hic *c.* 9. addens, si simplex rusticus, qui tota vita tantum fecit confessiones generales, nihil confitens in specie, nec aliter instructus sit, etsi is valide sit absolutus, cum onere ut, cum melius cognoverit, omnia subjiciat clavibus; si tamen veniat quando ingens est copia pœnitentium, ut tunc disponi non possit ad omnia repetenda, posse eum absolvi, auditis tamen peccatis ab ultima confessione factis, cum obligatione ut melius faciat. Ita Laym. *nu.* 4. V. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 108. ubi addit ex Nav. Sil. Bec. Vasq. Reg. *t.* 1. *l.* 6. *c.* 5. *s.* 4. *n.* 153. et J. Sancio, quod etsi ex errore culpabili mortaliter, peccatum tale, v. g. mollitiei (vel humerum, aliamve circumstantiam necessariam) omiseris, non ideo teneris repetere confessiones intermedias, bona fide et legitime factas (in quibus ex naturali oblivione defectum illum non fueris confessus) cum validæ fuerint, et maneant validæ. »

ADDENDA.

Quæst. 165. — *An ille qui cum Confessario peccavit eidem valide confiteatur istud peccatum?* 1304 al. 1204
R. Per se loquendo valide confitetur, quia nulla lex universalis hoc prohibet[1], potestque fieri ut uterque sincere doleat de peccato, et alter non possit vel non audeat alteri manifestare crimen, neque adsit ex alterutra parte periculum novi consensus; Lugo *d.* 16. *n.* 362. Silv. *p.* 2. v. *Confessio casu* 2. Bonæspei *de act. hum. d.* 5. *n.* 29. aliique communiter cum Dic. *d.* 9. *n.* 610. et Gob. *t.* 7. *a nu.* 581. qui putat causam sufficientem esse si puella sit sanguine juncta, et præ pudore non audeat alteri manifestare suum incestum, sed pudor ille vix excusabit secundum dicta *n.* 1142. Posset esse causa si alteri confiteri non possit nisi cum manifestatione complicis. *Dixi*, per se loquendo, quia in quibusdam diœcesibus prohibetur; speciatim in Leodiensi fuisse aliquando prohibitum testatur *Silv.* supra, et adhuc in Mediolanensi prohibitum esse dicit Bon. *q.* 7. *p.* 5. § 5. *a n.* 10. ubi addit hoc intelligi de complice in quocumque peccato etiam non carnali. Similiter in hac Coloniensi, ultima synodus anno 1662. habita ita statuit pag. 74. *Ut animarum periculis, quantum in Domino possumus, occurramus, sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ prohibemus omnibus Confessariis, ne quis confessionem mulieris cum qua in materia carnis peccavit, aut complicis, aut fautoris peccati (nisi in necessitate extrema) excipiat.* Ratio autem est, quia plerumque est periculum novi consensus saltem in alterutro, si audiat repeti peccatum cujus delectationem ante sensit. Accedit quod in talibus sæpe deficiat

[1] Ita quidem licuit La-Croixio scribere; nondum enim ulla Pontificia lege vetitum fuerat complicem absolvere. Secus opinandum nostris temporibus post binas illas Benedicti XIV. Constitutiones, quas hic exscribo.

dolor vel propositum, faciunt enim frequenter ne cogantur deserere occasiones proximas; hinc etiam S. Thom. in suppl. q. 20. a. 2. ad 1. ait : *Sacerdos non debet audire confessionem mulieris cum qua peccavit, de illo peccato, sed debet ad alium mittere... tum propter periculum, tum quia est minor verecundia.* Fagund. *in* 2. *præc. Eccl. l.* 4. *c.* 3. *num.* 35. dicit Sacerdotem peccare mortaliter si pro confessione concubinam suam audiat. Similiter Pontius *de Matr. l.* 7. *c.* 38. *n.* 3. dicit rem illam esse periculis plenam, et occasionem committendi non pauca sacrilegia : addit Verjuys *t.* 9. *a.* 5. longa experientia compertum esse fere omnes similes confessiones tandem factas esse sacrilegas, novis carnis titillationibus et pollutionibus fuisse fœdatas etc. quæ illis præcipue Sacerdotibus vult dicta qui mulieribus cohabitant.

I.

SS. Domini nostri Benedicti Papæ XIV. Confirmatio, et ampliatio Constitutionis san. mem. Gregorii Papæ XV. contra Sacerdotes eorum Pœnitentes in Confessionibus Sacramentalibus ad turpia sollicitantes.

Benedictus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

« Sacramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, Nos licet immerentes ad universi Dominici Gregis curam superna dispositione vocati, omne studium et Pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est Divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, et hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam naufragis ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; et quod in salutem et curationem animarum a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate in earum perniciem atque interitum vertatur.

» Dudum quidem a fel. rec. Gregorio Papa XV. [1] Prædecessore Nostro per suas litteras in forma Brevium sub datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 30. Augusti 1622. Pontificatus sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdotes audiendis Confessionibus deputatos, ad turpia et inhonesta sollicitantes; et deinceps successivis temporibus ad earum litterarum interpretationem ac declarationem, plura subinde a Congregatione Vener. Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium adversus hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die 11. mensis Februarii anno Domini 1661. prodierunt Decreta, et a fec. mem. Alexandro PP. VII. pariter Prædecessore Nostro in Congre-

[1] Huc quædam responsiones addendæ sunt 11. feb. 1661 ex S. Inq. emanatæ, a C. Albitio relatæ in opere de « Inconstantia in fide » c. 38. n. 65. et a Benedicto XIV. approbatæ :

1. An sit denuntiandus confessarius qui dat pœnitenti chartam in confessione, postea domi legendam, in qua ad venerem sollicitabat? » Domini qualificatores censuerunt esse denuntiandum et negativam opinionem non esse probabilem. » — 2. An confessarius consentiens sollicitationi, sed statim desistens de illa turpi materia loqui, differendo illius complementum ad aliud tempus et non præbendo absolutionem pœnitenti, incidat in pœnas contentas in Bulla Gregorii et sit denuntiandus? « Censuerunt incidere, et confessarium esse denuntiandum, rejecta opinione contraria, quam non esse probabilem censuerunt. » —3. An confessarius sollicitando propter parvitatem materiæ sit denuntiandus? « Cum in rebus venereis non detur parvitas materiæ, et si daretur, in re præsenti non daretur, censuerunt esse denuntiandum, et opinionem contrariam non esse probabilem. » (Super quod ait Scavini : « Id intelligunt, si actus sit plene deliberatus et insuper si ex circumstantiis certe conjiciatur sacerdotem levi illo actu animum revera habere ulterius progrediendi.) — 4. An confessarius qui fœminam in confessionario dicentem se velle in crastinum confiteri, sollicitat et a confessione dissuadet, sit denuntiandus? « Si sollicitatio fiat extra locum confessionis et absque prætextu confessionis, censuerunt negativam opinionem esse probabilem : secus si in confessionnario, si in loco confessionis. » 5. An sacerdos carens jurisdictione, si sollicitat in confessione pœnitentem, sit denuntiandus? « Censuerunt esse denuntiandum et opinionem negativam non esse probabilem. » — 6. An interpres, si sollicitet in confessione pœnitentem sit denuntiandus? « Censuerunt opinionem negativam non carere probabilitate. » (Ast, ut monent auctores, si denuntiandus non sit ex bulla Gregoriana quam interpretantur hæ responsiones, ex alio decreto inquisit. denuntiandus est quo denuntiari debent omnes de hæresi suspecti, inter quos qui sacramento pœnitentiæ aut confessionario abuntur ad pravos (fines). — 7. An mandans confessario, ut in confessione sollicitet, sit denuntiandus? « Censuerunt opinionem negativam non carere sua probabilitate. » (Ex bulla Benedictina denuntiari debet qui sollicitat ad peccandum cum alio). — 8 An quando confessarius et pœnitens invicem se sollicitant, confessarius sit denuntiandus? « Affirmative responderunt et opinionem negativam non esse probabilem. » — 9. An confessarius sollicitatus, si metu inductus sollicitationi consentiat, sit denuntiandus? « Censuerunt esse denuntiandum, et negativam opinionem non esse probabilem » — 10. An confessarius incidat in pœnas constitutionis Apostolicæ contra sollicitantes, si sollicitet mulierem in aliis sacramentis, scilicet Baptismi, matrimonii, et sit de

gatione Generali Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionis die 24. Septemb. 1665. coram eo habita, inter alias ab Evangelica veritate et Sanctorum Patrum doctrina alienas et dissonas propositiones, sexta videlicet et septima, huc revocandæ, damnatæ et prohibitæ fuerunt; Nos itaque mature perpendentes quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte observari, et quanti ad infirmas Oves curandas, et decorem S. Ecclesiæ Dei retinendum intersit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant; sed animo secum recolentes se a Christo Domino Præsides et Judices animarum constitutos, ea sanctitate quæ sublimitati ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent : Motu proprio, et ex certa scientia ac matura deliberatione Nostra præfatas litteras hujusmodi, ac omnia et singula Decreta prædicta ad illarum interpretationem et declarationem emanata, Apostolica auctoritate tenore præsentium approbamus et confirmamus, illisque omnibus et singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus; atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus et mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, et Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum et Locorum universi Orbis Christiani in suis respective Diœcesibus, ut diligenter omnique humano respectu postposito inquirant, et procedant contra omnes et singulos Sacerdotes tam Sæculares quam Regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectos, quorumcumque Ordinum, Institutorum, Societatum et Congregationum, et cujuscumque Dignitatis et Præeminentiæ, aut quovis Privilegio et Indulto munitos, qui aliquem Pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post Confessionem, vel occasione aut prætextu Confessionis, vel etiam extra occasionem Confessionis in Confessionali, sive in alio loco ad Confessiones audiendas destinato, aut electo cum simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonesta et turpia sollicitare vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam aut tunc aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones vel tractatus temerario ausu habuerint; et quo in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles reperirent, in eos pro criminum qualitate et circumstantiis severe animadvertant per condignas pœnas juxta memoratam Gregorii prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus : dantes etiam, si opus sit, et rursus concedentes facultatem ne delictum tam enorme et Ecclesiæ Dei injuriosum remaneat ob probationum defectum impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam procedendi cum Testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia et alia adminicula concurrant.

» Meminerint præterea omnes et singuli Sacerdotes ad Confessiones audiendas constituti teneri se ac obligari suos Pœnitentes, quos noverint, fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos sedulo monere juxta occurrentium casuum circumstantias de obligatione denuntiandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis Personam quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium et Pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi Pœnitens

nuntiandus, et denuntiatus possit ab Inquisitoribus puniri? » Quoad utrumque articulum censuerunt opinionem negativam esse probabilem. » — 11. An confessarius qui sollicitat pœnitentem ad actus illicitos extra actus venereos sit denuntiandus? « Censuerunt opinionem negativam esse probabilem. » — 12. An confessarius, si laudet præsentem de pulchritudine et venustate, dicatur illam sollicitare et ideo sit denuntiandus? « Censuerunt, si laus illa seria sit et nihil pravæ intentionis redoleat, negativam opinionem esse probabilem. Si vero secus, non esse probabilem. » — 13. An denuntiandus confessarius qui propter sollicitationem alterius abjuravit? « Censuerunt opinionem negativam non esse probabilem, et ideo denuntiandum : quod etiam fuit resolutum die 26 julii 1628. » — 14. An quis teneatur denuntiare confessarium sollicitantem si hoc audivit non a fide dignis, sed solum a levibus personis? « Censuerunt opinionem negativam non carere probabilitate. » — 15. An sit denuntiandus confessarius qui redens in confessonario sollicitat mulierem stantem ante confessionarium non simulando confessionem? « Censuerunt opinionem negativam non carere sua probabilitate. » — 16. An denuntiandus confessarius qui audiens confessionem dat donum mulieri, ita ut hoc facto dicatur illam sollicitasse? « Idem responderunt quod ad duodecimum. » — Nota responsiones istas a S. Inq. datas fuisse ad explicandam Bullam Gregorii XV. quam hic citat Benedictus XIV. (*Edit.*)

consenserit, sive consensum minime præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio a Confessario, non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant insuper diligenter Confessarii, ne Pœnitentibus quos noverint jam ab alio sollicitatos, Sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem se cum primum poterunt delaturos spondeant ac promittant.

» Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, et Ecclesiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falso sollicitationis insimulant; ut igitur tam nefaria audacia, et tam detestabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per seipsum innocentes Confessarios impie calumniando, vel sceleste procurando ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate et dignitate munito, præterquam a Nobis, Nostrisque Successoribus, nisi in fine vitæ, et excepto mortis articulo spe absolutionis obtinendæ, quam Nobis et Successoribus prædictis reservamus, perpetuo careat.

» Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Judicii, et Sac. Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, et Sacramentorum contemptum, et Ecclesiæ injuriam longe summovere, et tam exitiosa hujusmodi mala prorsus eliminare, et quantum in Domino possumus animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidem Dæmonis potius quam Dei Ministri, loco eas per Sacramentum Creatori suo ac Nostro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes in profundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt: nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, et aliquorum in Theologia Magistrorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Episcoporum supplicationibus, hac Nostra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum a pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam factum esse novimus: omnibus et singulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus quam Regularibus cujuscumque Ordinis ac Dignitatis, tametsi alioquin ad Confessiones excipiendas approbatis, et quovis Privilegio et Indulto, etiam speciali expressione et specialissima nota et mentione digno suffultis, Auctoritate Apostolica, et Nostræ Potestatis plenitudine interdicimus et prohibemus, ne aliquis eorum extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote qui Confessarii munus obire possit Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi atque inhonesto contra sextum Decalogi Præceptum commisso excipere audeat, sublata propterea illi ipso jure quacumque auctoritate et jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam, adeo quidem ut absolutio, si quam impertierit, nulla atque irrita omnino sit, tanquam impertita a Sacerdote qui jurisdictione ac facultate ad valide absolvendum necessaria privatus existit, quam ei per præsentes has nostras adimere intendimus; Et nihilominus si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua absolvendi potestatem Nobis solis Nostrisque Successoribus dumtaxat reservamus, ipso facto incurrat: Declarantes etiam et decernentes, quod nec etiam in vim cujuscumque Jubilæi, aut etiam Bullæ quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, Confessionem dicti complicis hujusmodi quisquam valeat excipere, eique Sacramentalem absolutionem elargiri; cum ad hunc effectum et in hoc casu nullus Confessarius, utpote qui in hujusmodi peccati et Pœnitentis genere jurisdictione, ut præfertur, careat, et absolvendi facultate a Nobis privatus existat, habendus sit pro Confessario legitimo et approbato. Non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, præsertim quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel Jubilæi Universalis et Plenarii, nec non quibusvis Ecclesiarum et Monasteriorum, et Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis et Consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis et Litteris Apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis; Quibus omnibus eorum tenores præsentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

» Volumus demum ac præcipimus, ut om-

nes Locorum Ordinarii, tam præsentes quam futuri pro tempore existentes in approbatione Confessariorum, tam prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris, quam præsentem hanc Nostram, ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi et accurate observari curent, moneantque eos in Domino atque hortentur, ut Sacrum Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi innocentia, morum puritate, judicii integritate peragant, exhibeantque semetipsos ut Ministros Christi et Dispensatores Mysteriorum Dei; memores præterea sint, se locum tenere ac vices obire Summi atque æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impollutus, per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi : Sedulo igitur studeant, diligenterque caveant, ne quærentibus et pulsantibus eorum culpa Cœlum claudatur, ne deperditæ Oves ad Ovile Dominicum redire properantes eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur, ne prodigi Filii egentes et saucii ad cœlestem Patrem revertentes nefaria eorum improbitate gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt, confodiantur.

» Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, et nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis et Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi et publicari, sicque publicatas et affixas omnes et singulos quos illæ concernunt, perinde arctare et afficere, ac si unicuique eorum nominatim et personaliter intimatæ fuissent : utque ipsarum præsentium Litterarum transsumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides tam in judicio quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ vel ostensæ.

» Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contrario. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. »

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1741. Cal. Junii, Pontificatus Nostri anno primo.

II.

Declaratio super Constitutione, quæ incipit : Sacramentum Pœnitentiæ, *anno* 1741. *edita.*

Benedictus Papa XIV, ad futuram rei memoriam.

« Apostolici muneris partes in procuranda præcipue rerum sacrarum pura illibataque penitus administratione versari debere probe intelligentes, non modo et assiduis hortationibus, et justa, ubi res postulat, legum severitate, ut ab Ecclesiasticis quibusque Ministris sancta sancte tractentur, quantum cum Domino possumus, providere studemus, verum etiam leges ipsas ne forte sinistris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut detestabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportune communire ac roborare pro earumdem tuendo vigore, cum occasio poposcerit, non prætermittimus. Sane cum Nos alias per quamdam nostram Constitutionem, cujus initium est : *Sacramentum Pœnitentiæ,* anno Incarnationis Dominicæ 1741. 1. Kalendis Junii, Pontificatus Nostri anno primo editam, omnibus et singulis Sacerdotibus tam Sæcularibus quam Regularibus interdiximus et prohibuimus ne aliquis eorum extra causam extremæ necessitatis; nimirum ut ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote qui Confessarii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum commisso excipere auderet, ita ut absolutio, si quam impertivisset, nulla atque irrita omnino esset, tamquam impertita a Sacerdote qui jurisdictione et facultate ad valide absolvendum necessaria ipsi per Nos vigore ejusdem Constitutionis adepta privatus existeret, et alias prout in memorata Constitutione, cujus tenorem præsentibus pro plene et sufficienter expresso et inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum Nos subinde super ea dictæ Constitutionis parte quæ mortis articulum respicit, dubitationes quasdam exortas fuisse accepimus, quarum resolutionem privato cujusque judicio relinquendam minime existimamus, ne Lex incertis conjecturis et opinionibus jactata in sensus a mente Nostra alienos forsitan distrahatur, ejusque vigor paulatim langueat atque enervetur : Hinc est, quod Nos omnem dubitandi

rationem, quantum cum Domino possumus, de medio auferre cupientes, motu proprio, ac ex certa scientia et matura deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine memoratam Constitutionem Nostram cum omnibus et singulis in ea contentis tenore præsentium, quatenus opus sit, confirmamus, illamque integre, penitus et omnino, atque ab illis ad quos spectat et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter et inconcusse observari præcipimus et mandamus. Præterea habita super his cum Venerabili Fratre Nostro Vincentio Episcopo Prædestino, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Petra nuncupato, Pœnitentiario Nostro Majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apostolicæ Ministris, qui rem jussu Nostro mature perpenderunt, deliberatione, motu, scientia et potestatis plenitudine paribus edicimus ac declaramus, eadem Constitutione singulis, ut supra, Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non est in mortis articulo personam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujusmodi quoque culpa rite contritam absolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, ita interdici re ipsa et prohiberi prædicto modo tunc audire et absolvere, ut si alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamsi forte iste alius simplex tantummodo Sacerdos fuerit, sive alias ad confessiones audiendas non approbatus, possit nihilominus ipse Sacerdos simplex confessionem excipere ac absolutionem impertire : Porro, si casus urgentis qualitas et concurrentes circumstantiæ, quæ vitari non possint, ejusmodi fuerint ut alius Sacerdos ad audiendam constitutæ in dicto articulo personæ confessionem vocari aut accedere sine gravi aliqua exoritura infamia vel scandalo nequeat, tunc alium Sacerdotem perinde haberi, censerique posse ac si revera abesset atque deficeret, ac proinde in eo rerum statu non prohiberi socio criminis Sacerdoti absolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejusmodi Sacerdos, et serio animadvertat, fore se re ipsa coram Deo, qui irrideri non potest, reum gravis adversus prædictam nostram Constitutionem inobedientiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si prædictæ infamiæ aut scandali pericula sibi ultro ipse confingat, ubi non sunt : imo intelligat teneri se graviter hujusmodi pericula, quantum in se erit, antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis unde fiat ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius confessionis absque illius infamia vel scandalo audiendæ. Ita enim ipsum teneri vigore memoratæ Nostræ Constitutionis declaramus; et nunc quoque ita ipsi faciendum esse districte mandamus et præcipimus. Quod si idem Sacerdos aut quovis modo sese nulla gravi necessitate compulsus ingesserit, aut ubi infamiæ vel scandali periculum timetur, si alterius Sacerdotis opera requirenda sit, ipse ad id periculum avertendum congrua media adhibere de industria neglexerit, atque ita personæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, constitutæ Sacramentalem confessionem excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri nulla, sicut præmittitur, necessaria causa cogente præsumpserit, quamvis hujusmodi absolutio valida futura sit, dummodo ex parte pœnitentis dispositiones a Christo Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requisitæ non defuerint : Non intendimus autem pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti quantumvis indigno necessariam jurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat; nihilominus Sacerdos ipse violatæ ausu ejusmodi temerario Legis pœnas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Constitutione majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis et huic Sanctæ Sedi reservatam incurrat, prout illum eo ipso incurrere declaramus, volumus atque statuimus. Non obstantibus omnibus et singulis illis quæ in præfata nostra Constitutione volumus non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut earumdem præsentium Litterarum transumptis seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio et extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ. »

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 8. Februarii 1745. Pontificatus Nostri Anno quinto.

» Gregorius in Bulla, quam a Benedicto XIV. citari vidimus, statuerat, *quod omnes, et singuli Sacerdotes, tam Sæculares quam Regulares, cujuscumque dignitatis etc. qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet pertractanda in actu Sacramentalis Confessionis, sive ante vel post immediate, sive occasione vel prætextu confessionis hujusmodi, etiam ipsa Sacramentali Confes-*

sione non sequuta, sive extra occasionem Confessionis in confessionario, aut loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones sive tractatus habuerint, in officio Sanctæ Inquisitionis severissime puniantur, etc. Mandantes omnibus Confessariis, ut suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis ut supra sollicitatos, moneant de obligatione denuntiandi sollicitantes, seu, ut præfertur, tractantes. Inquisitoribus seu locorum Ordinariis prædictis. Quod si hoc officium prætermiserint, vel pœnitentes docuerint non teneri ad denuntiandum Confessarios sollicitantes, seu tractantes ut supra; idem locorum Ordinarii et Inquisitores illos pro modo culpæ punire non negligant, etc. Expendamus singula.

» I. *Omnes et singuli Sacerdotes, etc.* Est ergo denuntiandus etiam simplex Sacerdos sollicitans : Pal. tr. 4. d. 9. p. 9. et alii communiter contra Bordon. et Leand. quorum sententia nullo modo censenda est probabilis, præsertim post laudatam Ben. XIV. Declarationem. Non autem, si Confessarius sollicitans sit Episcopus, vel Nuntius, vel Legatus, vel Officialis Sedis Apostolicæ, quia hi non sunt subjecti Inquisitoribus : Pal. n. 2., et alii. Neque, qui fingens se esse Sacerdotem, sollicitet audiendo Confessionem : Pal. p. 9. n. 5. et alii communiter : si autem hic etiam absolvat, etiamsi non sollicitet, est denuntiandus, utpote ficte ministrans Sacramentum ex Constit. Greg. XIII. Neque demum est denuntiandus interpres, licet sit Sacerdos, si pœnitentem ita in Confessione sollicitet, quia potius se tenet ex parte pœnitentis, ut nec denuntiandus est ipse pœnitens sollicitans Confessarium. Pal. et alii.

» II. *Personas, quæcumque illæ sint.* Hoc est, sive mares sint, sive feminæ, imo etiamsi sint pueri vel puellæ rationis expertes; solent enim parentes filios suos nondum rationis capaces Confessariis præsentare, ut eos paulatim ad hoc Sacramentum alliciant; unde, si Confessarius aliquem ex ipsis sollicitet, est denuntiandus : Potest. t. 2. c. 3. p. 3.

» III. *Ad inhonesta*, etc. si Confessarius sollicitet ad furtum, homicidium aut aliud gravius crimen, quamvis mortaliter peccet, non est denuntiandus, sed tantum si sollicitet ad res venereas, quod habetur quomodolibet turpiter agat, tangat, loquatur, vel provocet ad obscœna, sive secum, sive cum aliis, sive etiam ut meditet pro se vel pro aliis, et probabilius etiamsi turpiter tangat feminam inter confitendum somno aut gravi morbo correptam, quia sic etiam tentat provocare : Bonac. Graff., et alii contra Jo. Sanc. aliosque. Imo licet tantum tradat chartam continentem obscœna postea legendam, ut constat ex prop. 6. damnata ab Alex. VII. Confessarius qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam, postea legendam, in qua ad Venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde non est denuntiandus; imo, etiamsi famulo hujusmodi chartam det alteri tradendam, quia in Confessione ponit medium aptum ad sollicitationem; Denique, si inhonestos sermones vel tractatus habeat, etiam sine animo provocandi pœnitentem ad turpia. Si autem actus externus sollicitationis sit de se venialis, ut si manum vel pedem feminæ tangat, laudet de pulchritudine, etc. Pal. et alii apud Dian. putant non esse denuntiandum, dummodo pœnitens intelligat Confessarium non habere animum progrediendi ulterius. Sed communiter contradicunt alii apud eumdem Dian., quia quamvis hæc extra Sacramentum forent venialia, tamen sunt mortalia si fiant tempore Confessionis, ob gravem injuriam irrogatam Sacramento; sicuti parum cibi relate ad jejunium prævium communioni. Hinc Peyrin. et alii apud eumdem Dian. docent, esse denuntiandum, etiamsi sollicitatio fiat verbis ambiguis et obscuris; nisi tamen constet, vel rationabiliter præsumatur hæc prolata esse absque animo sollicitandi. In dubio autem de hac prava intentione, Bonac. Sanctarel. et alii dicunt ita esse præsumendum, ex communiter contingentibus : addit tamen oppositum a nonnullis doctoribus existimari, quia in dubiis et obscuris benignior interpretatio est facienda : Reg. Juris in 6.

» IV. *In actu Sacramentalis*, etc. Sex hic designantur casus sollicitationis denuntiandæ : Primo, si fiat in actu Sacramentalis Confessionis; non ergo est denuntianda sollicitatio facta in administratione aliorum Sacramentorum; Castropal. et alii : Secundo, si fiat immediate ante vel post Confessionem, ita ut inter hanc et sollicitationem nihil aliud mediet quo se uterque diverterit; unde, si extra Confessionale impudice loquantur sine ulla intentione prævia confessionis, et postea pœnitens tactus conscientia Confessionem postulet, non tenetur denuntiare, quia per accidens sequuta est Confessio. Similiter, si post absolutionem alio externe divertant, et Confessa-

rius postea sollicitet extra Confessionale, non videtur denuntiandus : Pal., Jo. Sanc. Ægyd. Tertio, occasione Confessionis, nimirum petitæ vel factæ, ut si hodie vocatus ad audiendam cras Confessionem, cras accedat, et nullo facto verbo de Confessione sollicitet ; vel si post auditam hodie Confessionem, et peccatum venereum pœnitentis, cras ad id eum sollicitet : Doctores communiter ; vel si pœnitens dicat Confessario, velle cras confiteri, et is statim sollicitet, sumit enim occasionem ex petitione Confessionis : Potesta, et alii contra Leand. Quarto, prætextu Confessionis, hoc est ejus ficto colore ac velamine, ut si Confessarius ficte invitet ad Confessionem, et accedentem ad Ecclesiam sollicitet, nullo sequuto verbo de Confessione : Bord. et alii ; vel si mulier ex condicto vocet domum suam Confessarium, fingens se velle confiteri, et pariter sequantur obscœna : Potesta, et alii communiter. Quinto in *Confessionali*, quod scilicet construi solet ex tabulis ligneis cum lamina perforata, et collocatur in Ecclesia, Sacristia, Aula etc. unice ad audiendas Confessiones ; in hoc ergo Confessarius sedens, si turpiter loquatur cum quavis persona stante aut sedente ante illud, est denuntiandus, etsi nulla adsit intentio, occasio, prætextus aut simulatio Confessionis : Potesta, et alii contra Leand. requirentem simulationem Confessionis. Sexto, in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, quale est genuflexorium in Sacristiis pro præparatione Sacerdotum et gratiarum actione, ubi etiam Confessiones audiri solent ; seu ad Confessionem audiendam electo, scilicet hic et nunc ex placito Confessarii, ut scamnum, domus etc. Atque in his locis pro denuntiando sollicitante requiritur simulatio Confessionis ; additur enim in Bulla simulantes ibidem Confessiones audire.

» V. *Mandantes omnibus Confessariis*, etc. Ex quibus verbis eruitur, teneri Confessarios sub gravi monere pœnitentem ab alio sollicitatum de denuntiatione facienda ; ita ut, si culpabiliter non moneat, aut positive deobliget, puniri possit ab Ordinariis locorum et ab Inquisitoribus, et incurrat etiam excommunicationem reservatam, aliasque pœnas latas contra non monentes, aut deobligantes a denuntiando hæreticos vel quomodolibet suspectos de hæresi : Potesta, et alii ex Bulla Alexandri VII. *Licet alias* an. 1660. confirmante ampliative Bullam Pauli V. *Romanus* an. 1606. Quod si Confessarius sit idem qui sollicitavit, tunc, si potest seipsum deferre ad Inquisitores vel Ordinarium, antequam denuntietur a pœnitente, tenetur monere pœnitentem de denuntiatione facienda, quia sic sibi non nocet, cum omnem pœnam declinet : si autem id facere nequeat, non tenetur monere contra se ; pœnitens tamen non declinabit obligationem suam, ut mox dicam.

» VI. *De obligatione,* etc. Obligatio denuntiandi Confessarium sollicitantem urget personam sollicitatam, seu mas sit, seu femina ; item eum qui talem sollicitationem vidit, aut propriis auribus audivit ; item eum qui scit auditu immediato ex dicto ipsius sollicitantis, aut personæ sollicitatæ, dummodo sit fide digna ; idque, etiamsi ab his sciverit sub secreto naturali et jurato : nisi vero secretum sit ex consilio petito, cum consilium inductum in favorem non sit retorquendum in detrimentum : Potesta, et alii. Qui autem scit auditu mediato, nempe a tertia persona etiam fide digna, excusatur a denuntiando a Bordon. quia lib. 2. ff. Aqu. pluv. de auditu mediato dicitur : Quod audis, nescire diceris. Sed non excusatur a Bon. Potest. et aliis, quia dat viam inquirendi in causa Fidei, et hoc colligitur ex edicto Inquisitionis universalis, ubi habetur, Qui scierit, vel audierit.

» Quæres primo, cui fieri debeat hujusmodi denuntiatio ?

» Respondeo, debere fieri judicialiter Tribunali S. Officii, ubi est ; vel Ordinario loci ex hac ipsa Const. Greg. XV. et quidem nulla præmissa correctionne fraterna, utpote in causa Fidei ex citata Bull. Alex. VII. *Licet alias,* quidquid olim docuerint Doctores. Fieri autem debet, ubi non est Tribunal S. Officii, intra duodecim dies a scientia delicti, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ reservata Papæ, ex præcepto Inquisit. universalis an. 1623. sed nunc satis est si fiat intra mensem, ex decreto Inquisitionis Generalis an. 1677. Si autem pœnitens obligatus ad denuntiandum ante dictum tempus petat Confessionem, absolvi poterit, modo sit timoratæ conscientiæ, et promittat se ante præstitutum tempus denuntiaturum, quia sic satis est dispositus ad Sacramentum : Bordon. et alii. Si vero ob denuntiationem tempore præfinito omissam incidit jam in excommunicationem, Dian. contra Lucium ait, nec posse absolvi ab habente privilegium in casus papales, nisi prius denuntiet, quia satisfaciendum est parti in causa spectante ad Fidem.

» Quæres secundo, Quinam sollicitantes excusentur ab hac obligatione denuntiandi?

» Respondeo primo, Non excusari sollicitatum a denuntiatione per hoc, quod confiteatur cum sollicitante, et hic eum absolvat absque onere denuntiandi, ut constat ex prop. 7. ab Alex. VII. damnata : modus evadendi obligationem denuntiandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest illum absolvere absque onere denuntiandi. Ratio est, quia onus denuntiandi imponitur pœnitenti sollicitato a Pontifice, non a Confessario qui tantum illud declarat : ergo, licet Confessarius id non faciat, adhuc tenetur pœnitens ad denuntiationem. Neque excusatur si sollicitationem probare non possit, ut docent communissime contra nonnullos apud Mendo. Ratio desumitur tum ex praxi Inquisitionis, tum ex verbis hujus constitutionis, testibus etiam singularibus. Similiter non excusatur, si femina sollicitata sit complex, seu sollicitationi consenserit : ita contra Portell. Simanch., Pegna et alios apud Dian. docent communius cæteri cum Bonac. Avegn. Sanctarel., Dian. et patet ex quadam epistola nomine Urbani VIII. ad Archiepiscopum Mediolanensem missa an. 1624. apud eumdem Dian. et alia missa ad Archiepiscopum Neapolitanum Caracciolo 27. Sept. 1614. « et præcipue ex supracitata Declaratione Benedicti XIV. » Esto non debeat talis femina suum consensum prodere, nec de eo interrogari, nec in actis Curiæ scribi, etiamsi a complice Confessario manifestaretur; idemque est, si ipsa prior sollicitaverit, et Confessarius etiam minis coactus consenserit, quia jam habetur tractatus de rebus obscœnis; secus vero, si Confessarius eam repulerit, ut patet. Probabilius non excusatur, si constet Confessarium esse emendatum, ut contra Sot. Peyr. Lez. Pal. docent Suar. Bonac. Dian. Potest. et alii, quia finis denuntiationis etiam in suspectis de hæresi est punitio delinquentis ad aliorum exemplum. « Accedit, quod Bened. XIV. declaravit, denuntiationem esse faciendam, etiamsi longum tempus post sollicitationem effluxerit. »

» Respondeo secundo, sollicitatum excusari a denuntiatione facienda ob impotentiam physicam, vel moralem. Hinc, si ob ægritudinem, vel clausuram, aliudve impedimentum, non possit personaliter accedere ad Judicem, ad id non tenetur; sed in hoc casu, quamquam Sanch. Henr. Azor. et alii dicant non teneri pœnitentem ad denuntiandum per litteras, quia hæ amitti possunt, neque per internuntium, quia apud hunc infamaret Confessarium, tamen absolute dicendum quod, qui non potest personaliter accedere ad denuntiandum, monere debet Judicem per internuntium, ut mittat domum Notarium, et aptior Nuntius esse potest aliquis Confessarius, cui etiam Judex committere potest ut recipiat denuntiationem in scriptis cum juramento et subscriptione denuntiantis, ex Decr. S. Congreg. jussu Urb. VIII. an. 1624. apud Bordon. Ratio est, quia sumus in causa spectante ad bonum publicum. Quod si pœnitens, neque per internuntium denuntiare possit, Tambur. et alii dicunt Confessarium non teneri vices pœnitentis supplere, quia onus denuntiandi non est Confessarii, sed pœnitentis; sed oppositum eruitur ex citata Epistola ad Archiep. Mediolanen. et ratio est, quia agitur de causa Fidei. Neque tenetur pœnitens denuntiare, si ex denuntiatione immineat damnum notabile, puta jactura famæ, honoris, vitæ, et magnæ partis bonorum sibi, vel suis consanguineis et affinibus, quia sollicitans non est hæreticus formalis, sed suspectus de hæresi, ideoque præceptum denuntiationis non obligat cum tanto onere : Lezan. et alii ap. Dian. qui idem docent, si Confessarius sollicitans sit consanguineus personæ sollicitatæ, quia damnum illius censetur damnum proprium, quod extendunt aliqui ad quartum gradum, sed nimis laxe; alii etiam ad vinculum arctissimum amicitiæ, sed laxissime : excusatur pariter, si sollicitator sit mortuus : Potest. et alii. Si persona sollicitata denuntiavit, excusatur qui ab ea audivit, quia nihil adderet : secus vero si fuerit testis oculatus aut auditus, aut si audierit ab ipso sollicitante, nisi vero iste seipsum detulerit apud Judicem.

» Si femina sollicitata, eo quod sollicitationi consenserit, non possit induci ad denuntiandum, videndum primo an possit opinionibus benignis (vere tamen ac solide probabilibus) liberari. Si non potest, Sacra Congregatio Inquisitionis annuente Pontifice decrevit in supracit. Epist. ad Archiepisc. Mediolan. ut Episcopus vel Inquisitor tribuat Confessario facultatem accipiendi denuntiationem in scriptis, et sub juramento, quam statim deferat ad Judicem competentem. At, si neque ad id possit pœnitens induci, voluit Pontifex ut ad S. Sedem recurratur pro opportuno remedio, et interim non absolvatur pœnitens, utpote indispositus; et aliquando S. Sedes rescripsit, dando facultatem absolvendi pro ea vice pœniten-

tem citra onus renuntiandi, quod fatebatur subire non posse prætextu magnæ verecundiæ et panici cujusdam timoris.

» VII. *Quod si hoc officium*, etc. Ex his verbis eruitur, Confessarium qui non monet pœnitentem de obligatione denuntiandi, et sic eum absolvit, esse et ipsum denuntiandum, ut suspectum de Fide. De obligatione autem denuntiandi Confessarium non monentem, eodem modo discurrendum ac supra dictum est de obligatione denuntiandi Confessarium sollicitantem.

» Illud denique hic adverte, quod ex Decreto Benedict. XIV die 5. Aug. 1745. Sacerdotes, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel illius occasione aut prætextu ad turpia sollicitantes perpetuam inhabilitationem incurrunt ad Sacrificii Missæ celebrationem. Eamdem pœnam ex eod. Decr. incurrunt Sacerdotes abutentes Sacrificio Missæ ad sortilegia [1]. »

1305 al. 1205 *Quæst.* 166. — *An confessiones quæ fiunt Religiosis, communiter censeri debeant invalidæ?* R. Negative, nam Alexand. VIII die 7. Decemb. 1690. damnavit hanc 20. propos. *Confessiones apud Religiosos factæ plerœque vel sacrilegæ sunt vel invalidæ :* quæ propositio formata erat ex principiis Jansenistarum, qui docent plerumque differri debere absolutionem, usquedum impleta sit pœnitentia ex vita emendata; quod quia Religiosi plerumque non requirunt, hinc inferebant confessiones apud eos factas plerumque esse sacrilegas, vel invalidas : non requiri autem ut absolutionem præcedat satisfactio, vel vitæ emendatio, probabitur *a n.* 1230.

1306 al. 1206 *Quæst.* 167. — *Quid præterea sit notandum circa obligationem repetendi confessionem?* R. seqq. § 1. Universaliter loquendo repeti debet confessio mortalis peccati nondum directe absoluti, quia Christus, secundum dicta *n.* 595. sic præcepit confessionem omnium mortalium, ut voluerit singula directe subjici clavibus, et directe remitti per absolutionem; quandonam autem peccatum dicatur directe aut indirecte absolvi, dixi n. 597.

1307 al. 1207 § 2. Qui confessus est, sed invalide, undecumque provenerit invaliditas, item qui confessus est valide quidem, sed omisit aliqua mortalia, vel Confessarius aliqua non intellexit, ob surditatem aut aliam quamcumque causam, tenetur adhuc confiteri invalide confessa, omissa vel non intellecta a Confessario, uti pluribus ostendit Moya *t.* 3. *d.* 1. *q.* 8. et ratio est, quia a nullo illorum est directe absolutus, debetque simul addere numerum confessionum quæ sacrilegæ fuerunt, non tamen illarum quæ fuerunt tantum invalidæ, si nempe bona fide sint factæ. Pluribus autem ostendi n. 679. confessionem ex defectu solius doloris interni esse invalidam.

1308 al. 1208 § 3. Qui confessus est valide, sed informiter,

[1] Confer eumdem Benedictum XIV. *lib. de Syn. Diœc. 7. c. 14.*

« Excommunicationem non incurreret sacerdos simplex, si tentaret complicem absolvere; quia constitutio loquitur de Confessariis. Neque eam incurrerent Confessarii, si complicem audirent, non absolverent vel tantum fingerent absolvere; quia Bullæ revera loquuntur de absolutione ut dare habetur constitutione Benedictina *inter præteritas.*

« *Quid vero si Confessarius complicem inadvertenter absolveret?* Valet absolutio, ut commune est contra Grassi; quia Bulla *præsumptionem et temerarium ausum* requirit ad nullitatem; ergo si ignorantia fuerit tantum crassa et supina, non vero affectata, absolutio valebit : idque ideo magis, quia hic jurisdictionis privatio habet rationem pœnæ et excommunicationem comitatur. Valet quoque absolutio data a Confessario pœnitenti qui inculpabili oblivione omisit peccatum complicitatis; quia absolutio, in hoc casu, nullatenus cadit super peccatum complicitatis : unde non absolvit complicem directe a peccato turpi, quod prohibetur. Valet etiam probabilius hæc absolutio, licet Confessarius advertat pœnitentem inculpabili oblivione non confiteri peccatum complicitatis; quia etiam cum hac scientia verificatur non absolvere directe a peccato complicitatis. Ita Alasia p. 11 c. 3 a. 1. n. 3. » (Scav. t. IV. p. 274)

Sacra Pœnitentiaria die 22 martii 1832 respondit:

« Pœnam perpetuæ inhabilitatis ad sacrificii Missæ celebrationem a Benedicto XIV contra sacerdotes sollicitantes ad turpia inflictam, non incurri in foro conscientiæ, nisi post juridicam denuntiationem et condemnationem. »

Intra mensem fieri debet denuntiatio ex decreto, S. Inquisitionis 18 martii 1677, « Ceterum, facta denuntiatione, licet post mensem, cessat censuræ reservatio ; et ideo a quolibet Confessario ab ea pœnitens absolvi potest; ita S. Pœnitentiaria 22 martii 1832. » (Scav. IV. p. 191.) Idem vero auctor merito subdit : Attamen cavendum, ne fides temere adhibeatur mulierculis sacerdotes in ipsomet tribunali accusantibus : non semel enim visæ sunt quæ ex invidia, zelotypia aliave causa perversa clericos prorsus innocentes sic atrociter calumniatæ sunt » Ib. p. 328. — Cfr. denique binas S. officii responsiones initio operis positas ea de causa. Tomo primo page 124.

Casus ille sollicitationis occasione Sacramenti Pœnitentiæ cum aliis peccatis clericorum impuris confundi non debet. Sunt quidem reservata ast, notatu dignum, sine denuntiandi onere. — Quod si clericus, habitualiter male vivendo, esset in grege lupus mactans et perdens, tunc ex jure naturali ac ipsa charitatis lege, denuntiari deberet. Ast, in tam gravi materia, cautissime, prudenter ac qua docet bonitate procedendum est.

id est, sine effectu gratiæ (quod aliquando contingere posse dixi a *n.* 672.) non tenetur peccata sic confessa iterum confiteri, sed tantum illa quæ bona fide omisit, uti contra Adrianum tenet tanquam certum Suar. *d.* 22. *s.* 7. *n.* 2. quia non peccavit, et super confessa directe cadebat absolutio, quæ secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *n.* 201. etiam remittuntur ex vi illius absolutionis, quando fictio fuerit remota. Neque damnata est praxis hujus sententiæ, uti recte notat Carden. *d.* 2. *n.* 53. quia etiamsi omittat peccatum sic confessum, non ideo exponet sequens Sacramentum periculo nullitatis, quia secundum dicta *a n.* 1140. certum est confessionem formaliter integram sufficere, et peccatum quod omittitur propter opinionem certo probabilem, habet se sicuti peccatum per ignorantiam invincibiliter omissum; consequenter illæ confessiones etiam non sunt necessario repetendæ, quia bona fide sunt factæ secundum quamcumque aliam sententiam vere probabilem, relicta tutiori, quamvis tum ageretur de valore Sacramenti; quia quamvis illicitum sit, adeoque confessiones futuræ essent invalidæ si antecedenter cum advertentia sic fierent, tamen supposito quod quis bona fide ita fecerit, non peccavit, et nunc prudenter judicat illa peccata esse directe remissa, nec sequens confessio exponeretur periculo nullitatis, ob rationem ante datam : ergo potest supersedere ulteriori confessioni istorum peccatorum, Carden. *n.* 456.

1309 al. 1209 § 4. Si inculpabiliter omissa sit aliqua circumstantia etiam mutans speciem, quæ scorsim sufficienter declarari possit, non est opus repetere totum peccatum, multo minus totam confessionem præteritam, uti cum communi dixi *n.* 1135.

1310 al. 1210 § 5. Si scias Confessarium ob somnolentiam, distractionem, vel quamcumque aliam causam non intellexisse aliquod tuum mortale, nescias tamen quodnam illud fuerit, *Tamb.* quem refert et non improbat *Busemb.* supra, dicit esse quidem obligationem repetendi si confessio fuerit brevis; si autem fuerit longa, non esse obligationem, sed satis esse confiteri quod dubites an Confessarius aliquod tuum mortale recte intellexerit; quod pluribus probare conatur Lugo *d.* 16. *a n.* 607. et magis adhuc Ills. *n.* 149. hinc, inquit *Tamb.* sicuti si non recordareris peccati in specie, satis esset te accusare de mortali in genere, ita et hic. Sed contra hoc est, nam quod ibi non tenearis confiteri in specie, facit impotentia sic confitendi, cum non recorderis speciei; e contra recordaris omnium prius confessorum, uti suppono : ergo non est paritas. Itaque in praxi, et ordinarie loquendo, ut excuseris, decet adesse aliqua impotentia moralis, vel nimia difficultas repetendi totam ejusmodi confessionem, quam difficultatem si tenereris subire, confessio merito redderetur odiosa; et hoc ipsum vult Aversa *q.* 10. *s.* 19. § *Quod si*, item Dic. *d.* 8. *n.* 100. quamvis ante videatur favere *Lug.* Ratio autem est, quia certus es te ab aliquo non esse directe absolutum, et non est ratio dubitandi de uno magis quam de altero : ergo obligatio directe iterum subjiciendi clavibus afficit æqualiter singula, nisi aliunde excuseris, uti dictum est; et idem ordinarie videtur dicendum si quis qui multa fecit mortalia sciat se in vita aliquoties saltem esse sacrilege vel invalide confessum mortalia, nesciat autem qualia, tum enim, per se loquendo, induci debebit ad confessionem generalem, quæ non semper est ita difficilis ut censeri debeat moraliter impossibilis.

Objic. Quando probabile est de singulis determinate peccatis, quod sint recte confessa et intellecta, tunc non est obligatio ullum repetendi, secundum dicta *num.* 602. sed quando confessio est longa, probabile est de singulis quod sint recte confessa et intellecta; nam si a Deo revelatum esset in hac urbe esse unicum hominem non baptizatum, et nesciretur qui esset, maneret probabile, imo moraliter certum, de singulis determinate, quod essent baptizati, quia nemo posset prudenter dubitare de hoc vel illo determinate, alioquin singuli essent sub conditione rebaptizandi, maxime si vellent suscipere sacrum Ordinem. E contra si esset revelatum unum ex hac domo non esse baptizatum, non maneret positive probabile, sed prudenter dubitaretur de singulis, ideoque singuli essent rebaptizandi : ergo idem dicendum est in nostro casu, quando vel multa vel pauca peccata sunt confessa. R. n. min. et quoad illud dubium de Baptismo, de quo videri potest *Dic.* supra, est disparitas, quia maximus numerus istorum hominum qui putantur baptizati, non potest redigi ad partes minores, in quarum una prudenter judicare possem esse illum non baptizatum; e contra numerus peccatorum confessorum, ordinarie, vel non est tantus, vel potest redigi ad partem minorem, in qua prudenter judicem esse illud non recte confessum, nam vel Confessarius vel pœnitens ordinarie loquendo resciet an illud peccatum non intellectum fuerit dictum circa initium, an circa me-

1311 al. 1211

dium, an circa finem confessionis : ergo practice loquendo manebit obligatio partem illam, vel primam, vel mediam, vel postremam repetendi, quia talis pars habebit se tanquam brevis confessio : unde consequenter fatetur Ills. supra, si multa non fuissent intellecta a Confessario, totam confessionem fore repetendam, quamvis esset longa. Unum his addit Avers. § *ult.* si quis in senectute post longam annorum et confessionum seriem recordetur se in pueritia tacuisse aliquod mortale, nesciens tamen quo anno et in qua confessione, et quæ alia peccata tunc confessus fuerit, eum satisfacere recolendo ac dicendo quænam peccata circa illud tempus committere soleret, sic enim prudenter præsumit quod inter peccata illius temporis etiam attinget illud omissum.

1312 al. 1212 § 6. Si certus sis de mortali in confessione omisso, et dubites negative an omiseris ex verecundia, an ex justa causa, teneris confiteri imprimis illud mortale omissum, uti certum est, quia nunquam directe es absolutus ab illo; deinde etiam reliqua mortalia tum confessa, quia certus es de præcepto confitendi hæc, et dubitas de adimpletione, cum dubites de valore confessionis, per quam remitterentur directe; debito autem certo non satisfit per solutionem ita incertam, Moya *d.* 1. *q.* 8. *n.* 17. contra Baunium, et alios.

1313 al. 1213 § 7. Tamb. *De Conf. l.* 2. *c.* 1. *n.* 29. dicit rusticos, mulierculas et pueros, qui bona fide grossiore modo coram Parocho etiam indocto confessi sunt, licet adulti videant se in multis defecisse, dicendo dubia pro certis, vel contra, aut unum numerum pro alio, non esse obligandos ad repetendas ejusmodi confessiones, vel peccata in eis dicta, tum quia non est praxis apud fideles ut ejusmodi confessiones repetantur, tum quia Confessarius satis saltem in confuso peccata eorum perceperit. Lugo *n.* 588. id facilius admittit circa numerum quam circa speciem, quia secundum dicta *n.* 936. *et a n.* 952. est major obligatio exprimendi determinatam speciem quam determinatum numerum; hinc putat remanere obligationem suo tempore exprimendi speciem, si melius occurrat; et addit n, 589. Confessarium teneri etiam ab illis magis distincte elicere numerum, si facile possit. Sed quoad numerum attinet, Sa v. *Confessio n.* 40. dicit ejusmodi homines non esse cogendos ad repetendum numerum omissum, si facile deprehendi possit quid soleant facere, ideoque Moya *d.* 4. *q.* 2. *n.* 3. citans plures alios dicit non esse cogendos ad repetendam speciem vel numerum, quia cum ejusmodi homines uno ferme tenore vivant, si sciam in quibus et quoties soleant peccare intra unum annum, facile deducam quoties intra duos, et ita porro, unde si se accusent de peccatis totius vitæ, ego melius inibo rationes quoties in hac vel illa materia peccaverint, saltem per annos non multos, quam ipsi dicere possent. Addunt tamen recte Moya, Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. *n.* 4. Spor. *n.* 499. si ex confessione unius anni non possit prudenter judicari de anteacta vita, eo quod in diversis statibus et difformiter vixissent, obligandos sub mortali, ut quantum moraliter possunt, repetant confessiones non recte factas secundum speciem et numerum, nihil enim est quod illos potius deobliget quam alios quominus a singulis mortalibus commissis directe absolvi debeant.

§ 8. Si quis culpabiter omiserit mortale, S. Th. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *a* 4. *q.* 2. *ad* 3. videtur requirere, non quidem ut repetat mortalia prius confessa, cum sint directe absoluta, attamen ut addat se hoc mortale inter alia nuper fuisse oblitum, quia alias non explicabitur gravitas illius resultans ex conjunctione aliorum. Sed sententia communis hoc non requirit, uti recte Aversa §. *Refert*, non enim apparet quænam gravitas tanti ponderis inde resultet, ut opus sit hoc addi. 1314 al. 1214

§ 9. Licet aliquis etiam per culpam oblitus sit pœnitentiæ sibi injunctæ, non ideo tenetur iterum confiteri peccata ob quæ injuncta erat illa pœnitentia, uti habet certa sententia cum Suar. *n.* 5. Lugo *num.* 600. Dicast. *d.* 14. *dub.* 7. Ills. *n.* 148. essentia enim Sacramenti ab initio complete posita fuit, nec suspendebatur effectus, sed absalutio directe remittebat peccata tum confessa; per hoc tamen peccari potest mortaliter, si pœnitentia gravis pro mortalibus imposita negligatur, uti dicetur num. 1277. 1315 al. 1215

Quæst. 158. — *Si confessiones repeti debeant, an omnia mortalia in illis confessionibus dicta, iterum distincte et singulatim debeant recenseri?* R. § 1. Si repetantur apud Confessarium diversum a primo, debent omnia distincte et singulatim apud hunc repeti, ut si nunquam fuissent confessa, quod merito dici apud omnes certum esse Moya *d.* 4. *q.* 1. *num.* 3. quia hic Confessarius debet esse judex respectu horum omnium peccatorum : ergo cum nec habeat, nec habuerit unquam distinctam notitiam illorum, debet illi nunc dari per hanc confessionem : nam ad prudenter judicandum de gravitate delictorum, et ad debite taxan- 1316 al. 1216

dam pœnitentiam, debet saltem aliquando habuisse ejusmodi distinctam notitiam, uti constat ex Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 5. E contra si confessiones invalidæ repetantur apud eumdem Confessarium, diversimode loquuntur Auctores, ut videri potest apud Moyam *a n.* 3. et Aversam *q.* 10. *s.* 20. Omnes dicunt, si confessiones priores fuerint vere sacramentales, et Confessarius adhuc habeat distinctam memoriam confessorum peccatorum, satis esse si Pœnitens defectum Confessionis dicat, et in genere addat, *Etiam me accuso de omnibus peccatis antehac tibi confessis.* Idem dicunt plerique cum Nav. in Man. c. 19. dummodo Confessarius habeat confusam adhuc memoriam peccatorum, et aliquo modo recordetur status conscientiæ pœnitentis, vel saltem pœnitentiæ injunctæ. *S. Anton. Palud. Silv.* et alii cum Suar. *d.* 22. *s.* 6. *n.* 7. dicunt, si jam imposuerit pœnitentiam, quamvis nec peccatorum nec pœnitentiæ impositæ meminerit, hoc sufficere. Et quidem si confuse meminerit peccatorum, et pœnitentiam imposuerit, omnes communiter admittunt sufficere si pœnitens ita in communi se accuset, dummodo defectus tenuerit se ex parte solius absolutionis, verbi gratia, quia Confessarius antea male pronuntiaverat formam; *Nav.* supra, Valent. Bonac. Lugo *d.* 16. *a n.* 628. Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. *n.* 6. Tamb. *De conf. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. aliique multi, quos citat et sequitur *Aversa* supra, dicunt undecumque defectus se tenuerit, satis esse si in communi se accuset. E contra *Suar.* supra, *Con.* volunt, si confessiones ratione sui fuerint invalidæ, verbi gratia, quia Pœnitens caruit debito dolore vel proposito, tum omnia peccata esse distincte repetenda, quod saltem tum fieri volunt Palud. Adrian. Moya *n.* 10. Ills. *n.* 153. quando fuerunt invalidæ defectu jurisdictionis in Confessario, quia tales confessiones non videntur fuisse sacramentales, cum sint factæ non Judici : sed ratio aliorum est, quod priores confessiones fuerint sufficienter sacramentales per voluntatem conficientis ex intentione legitimæ absolutionis accipiendæ; posterior autem facta in communi est certo sacramentalis, et moraliter repetit priores confessiones, facitque nunc per utrumque simul esse unam distinctam et sacramentalem istorum peccatorum confessionem, cum sufficienten reducat istorum peccatorum notitiam : sufficit enim aliquando fuisse in Confessario distinctam cognitionem peccatorum, quamvis nunc, quando datur absolutio, sit tantum confusa, uti patet in illo qui per plures dies continuavit confessionem generalem; in fine enim, quando absolvitur, satis est Confessarium in confuso sic meminisse status pœnitentis ut possit proportionatam pœnitentiam imponere.

§ 2. Si prior confessio nullo modo fuisset sacramentalis, uti si quis plures historice, sine intentione absolutionis tibi narrasset sua peccata, quamvis postea, dum confuse tantum recordaris istorum peccatorum, ipse tibi diceret, *Accuso me de peccatis quæ tibi tunc dixi*, probabilius videtur contra *Aversam* supra hoc non fore satis, quia distincta illa narratio peccatorum nullo modo fuerit sacramentalis. Neque plus evincunt argumenta quæ adducit Ills. supra; nego autem confessiones distincte factas ex intentione absolutionis non posse dici sufficienter sacramentales, cum etiam obligent ad sigillum sacramentale, quamvis fuerint invalidæ, ut dicetur *n.* 1940. 1317 al. 1217

§ 3. Si Confessarius nequidem confusam amplius haberet notitiam de statu pœnitentis antea sacramentaliter sed invalide confessi, nec pœnitentiam imposuisset, Pœnitens teneretur in tantum saltem distincte repetere peccata antehac confessa, quantum necesse esset ad hoc, ut ex vi confessionis partim præteritæ, partim præsentis Confessarius iterum posset formare judicium saltem confusum de statu conscientiæ pœnitentis, et injungere pœnitentiam congruam, uti recte Lug. *n.* 642. et *Avers.* supra; partim contra *Medinam*, qui dixit etiam tum satis esse si in genere se accuset de antehac confessis; partim contra *S. Anton. Valent. Silv.* qui dicunt omnia peccata debere tunc distincte repeti : sed ratio nostra est, quia sine tali repetitione non posset confessarius prudenter formare judicium de statu pœnitentis, nec statuere de quantitate pœnitentiæ; facta autem tali repetitione, poterit hæc præstare : ergo talis repetitio requiritur et sufficiet. Si tamen Confessarius post repetitam a pœnitente accusationem communem sine distincta repetitione illius peccati illum absolveret, et pœnitens bona fide processisset, absolutio esset valida, uti habent *Laim. et Avers.* supra, Dian. *p.* 2. *t.* 4. *R.* 123. aliique cum Ills. nu. 149. quia ad valorem absolutionis sufficit accusare se de peccatis in communi, quamvis hoc sit illicitum per se loquendo, secundum dicta a *n.* 620. 1318 al. 1218

§ 4. Quod Busemb. *n.* 1203. relatus paulo ante finem habet, nempe dimidiari posse confessionem hominis rudis non integre confessi in juventute, si veniat quando est ingens nu- 1319 al. 1219

merus pœnitentium, limitari debet secundum dicta a *n.* 1148.

1320 al. 1220 *Quæst.* 169. — *Quomodo Confessarius practice procedet cum pœnitente qui timet vel putat se per longum tempus sacrilege aut invalide esse confessum?* R. Videtur posse prudenter sic procedere. § 1. Si pœnitens tuus sit de cætero scrupulosus, ordinarie non permittes quidquam repetere, nisi certum sit non esse vel esse male confessum, ut dictum est l. 1. *n.* 542.

1321 al. 1221 § 2. Quamvis scrupulosus non sit, tamen non obligatur ad confessionem repetendam, nisi moraliter certum sit antehac invalide esse confessum; quia possessio est pro confessione, cujus valor præsumi debet cum inesse debuerit, et e contra non præsumitur delictum, Fill. Gob. *t.* 7. *n.* 275. Unde quamdiu probabile est quod antehac sit valide confessus, non tenetur confessionem repetere; est autem probabile, hoc ipso quod aliquando cum morali diligentia præteritam vitam recogitaverit et confessus sit, uti dicetur n. 1883.

1322 al. 1222 § 3. Si antehac semper fuerit timoratæ conscientiæ, et solitus se debite præparare, nec aliquid voluntarie omittere, prudenter præsumit se recte semper confessum, adeoque non tenetur aliquid repetere, quia ex communiter contigentibus est prudens præsumptio : e contra si antehac non fuit timoratæ conscientiæ, sed solitus se negligenter præparare, aut omittere aliqua, præsumptio est contra ipsum, ideoque obligandus est ut reiteret confessiones de quarum valore prudenter dubitat.

1323 al. 1223 § 4. Si peccatum reticuit, pete quale illud fuerit, et an tunc temporis quando fecit putaverit esse mortale, item an putaverit esse mortale sic illud reticere in confessione, recte enim notat Avers. *q.* 10. *s.* 19. §. *Secundo*, quamvis sæpe peccatum fiat ex ignorantia mortaliter culpabili, tamen sæpe postea esse ignorantiam inculpabilem confitendi. Quod si in genere tantum apprehendisset esse malum tale quid facere vel non confiteri, nec cogitasset an esset mortale an veniale, probabile est non peccasse mortaliter, adeoque non fore opus repetere eas confessiones, uti dictum est *l.* 1. *n.* 3. quamvis in praxi raro futurus sit iste casus, secundum dicta ibidem *n.* 2.

1324 al. 1224 § 5. Si reticuit satis advertens malitiam gravem, quod tunc censeri debet quando reticuit ex verecundia vel cum gravit remorsu conscientiæ ante Confessionem vel Communionem, pete an quoties confessus est intermedio tempore, semper fuerit memor obligationis confitendi, et nihilominus perrexerit tacere : si enim bona fide et cum debita dispositione fecisset has confessiones intermedias, fuissent validæ, nec opus esset has vel peccata in his confessa repetere, uti com communi Vasq. Dian. Pelliz. Lohn. Lugo n. 599. Moya supra, Gob. *t.* 6. *n.* 571.

1325 al. 1225 § 6. Si semper memor fuerit, ideoque ab eo tempore semper sacrilege sit confessus, pete quoties confessus sit et communicarit in eo statu. Et si tibi semper est confessus, et es adhuc utcumque memor reliquorum mortalium, secundum dicta *n.* 1216. satis erit si in genere dicat, *Accuso me de illis peccatis quæ tibi ab illo tempore confessus sum, a quo tempore etiam bis ordinarie omni mense sacrilege confessus sum et communicavi, quia reticueram istud peccatum;* atque ita habebis plenam ejus confessionem.

1326 al. 1226 § 7. Si tibi non est semper confessus, vel per multos annos sic perrexit, ita ut nec confuse recordari possis reliquorum peccatorum, communiter differendus est pro absolutione usquedum se examinarit, si capax sit ad se examinandum, et hoc antea non fecerit : fieri enim vix potest ut tam subito omnium recordetur, Gob. *t.* 7. *n.* 261. Sporer *n.* 514. Quia tamen jam bene dispositus est, ne dimissus relabatur in priorem verecundiam, exquire ab eo graviora peccata quæ illum maxime remordent tumque examina circa magis obvia, ut sic aperto ulcere et deposita parte verecundiæ facilius redeat, tumque plenum fiducia dimitte cum benedictione, sed admone non esse absolutum, ideoque designa ei tempus quo pro complenda confessione et accipienda absolutione redeat.

1327 al. 1227 § 8. Si non esset futura occasio redeundi, nec putaretur alteri facile aperturus conscientiam, jube edicere quæ occurrunt, ut sic videas circa quæ magis peccaverit, et juvare possis interrogando ordine per præcepta Decalogi et Ecclesiæ, conjiciendo quæipse spectata ætate, statu, conditione, nogotiis, occasionibus probabiliter fecisse potuerit; quod cum feceris, quantum locus et tempus ferent, pro pœnitentia injunge, ut proxima occasione quæ dabitur confiteatur, præmisso diligenti examine circa vitam præteritam, et tum addat si quæ plura occurrent antehac non rite confessa; nunc autem per actus fidei, spei et contritionis bene dispositum sic absolve.

1328 al. 1228 § 9. Ut ejusmodi Pœnitentem, nec fatiges nimium, nec relinquas expositum plurimis posthac molestiis, debes accurate scire quænam peccata sint ejusdem, quænam diversæ speciei, ut nec nimium nec nimis parum interroges.

Numerum autem peccatorum internorum conjicies ex consuetudine uno die vel septimana iterandi, et diuturnitate temporis quo hæsit in his vel illis peccatis. Et ut deprehendas numerum peccatorum externorum, primo propone magnum numerum, et si dicat non toties, propone parvum; si dicat sæpius, paulatim convenietis, ad medium et verisimiliorem numerum. Videri possunt Gob. *t.* 7. *a n.* 259. et Sporer *a. n.* 505.

DUBIUM IV.

De Satisfactione.

1329 al. 1229

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas et quantitas?

» Resp. I. Satisfactio seu pœnitentia a Confessario data est necessaria necessitate, non Sacramenti, sed præcepti, adeoque a Confessario regulariter imponenda est (secundum Suar. et Reg. *t.* 1. *l.* 7. *n.* 17. sub mortali; *Card.* tamen et *Lugo* concedunt, ex parvitate materiæ posse venialiter peccari, ut v. d. 25. n. 47. v. g. si ob peccata venialia levis pœnitentia esset injungenda; ejus enim voluntariam omissionem venialem tantum esse. Ita etiam Dian. *p.* 6. *t.* 6. *R.* 44.) Et quidem proportionata tum peccatis, tum facultati Pœnitentis. Ratio prioris est, quia est pars Sacramenti, non essentialis, sed integralis tantum, habens effectum ex opere operato, et majorem vi Sacramenti quam sine eo. Ratio posterioris est, tum ex Trid. *s.* 14 *c.* 8. tum quia Sacerdos tenetur curare integritatem Sacramenti, et tam vindicare quam mederi. Bon. *t.* 1. *d.* 5. *q.* 5. § 3. *p.* 2. *Unde resolves.*

» I. Excusatur aliquando Confessarius, si levissimam (vel etiam nullam) pœnitentiam injungat, v. g. 1. Si pœnitentem vehementissime contritum, aut aliter satisfecisse advertat, Caj. Nav. Suar. Reg. Bon. *d.* 3. *q.* 5. *f.* 3. *p.* 2. *n.* 1 *et* 2. Escob. *c.* 6. *n.* 41. Cum vero id raro vel nunquam constare satis possit, tutius est aliquam semper injungere, ut recte monet Lug. *n.* 48 2. Si Pœnitens sit mentis impos, aut aliter impotens, aut morti proximus, aut valde debilis: cui tamen prudenter injungi levem saltem pœnitentiam, v. g. percussionem pectoris, invocationem nominis JESU (saltem corde) aliosve pios motus, vel ut per hæredes sacrificia, eleemosynas et similia opera pia curet, monent *Laym.* et *Bonac. l. c. et Nav.* qui addit posse injungi ut patienter ferat infirmitatem, quod tamen *Bonac.* non probat, cum fieri possit ut id valde angat infirmum timentem se non rite satisfacere. 2. Quando scrupulosus sæpius intra eamdem horam redit cum novis culpis, quia supponitur satis imposita in præcedentibus; Tamb. *l.* 4. *c.* 1. ex *Fagund.*

» II. Et si Confessarius peccet ex communi, si pro magnis peccatis valde parvam pœnitentiam imponat, excusari tamen eum posse putat Dian. *p.* 3, *t.* 4. *R.* 92. si addat illud: *quidquid boni feceris etc.* Verum hæc regula universaliter admitti non potest, ut bene notant Lug. *n.* 57. Kon. Tan. Palaus *tr.* 23. *p.* 1. § 3. *n.* 13. *etc.* (contra quos *Diana* pro se citat Bauni et Leand. *p.* 6. *t.* 7 *R.* 3. et *p.* 9. *t.* 9. *R.* 54) et ab aliis non immerito rejicitur, eo quod verba, utpote mere deprecatoria, non habeant vim elevandi omnia opera bona ad efficaciam sacramentalem. Aversa, *qu.* 13. *sess.* 7.

» III. Minor justo licite datur ex causa qualis v. g. est magna contritio, 2. Fragilitas animi vel corporis, ob quam timetur majorem non impleturus, 3. Tempus Jubilæi vel Indulgentiæ plenariæ. Ita *Suar. Henriq. Laym.*

» IV. Non potest injungi, 1. Ingressus Religionis, ut docet Sa *V. Satisfactio*, quia id nimis durum videtur; 2. Pœnitentia publica, si sit periculum revelandæ confessionis; alias interdum pro publico peccato potest et expedit.

» V. Etsi possit, et aliquando ob fragilitatem Pœnitentis etiam expediat, injungi opus alias debitum seu præceptum, v. g. Missæ auditionem die festo, etc. ut docent Suar. Vasq. Laym. *l.* 5. *t.* 6, *c.* 15. et alii. (Unde si scrupulosus sæpius redeat ad Confessarium, intra breve tempus semper nova confitendo, non semper necesse est imponere pœnitentiam novam, cum opus ante debitum possit injungi; Bon. Henriq. Lug. Diana *p.* 6. *t.* 7. *R.* 6. contra *Suar. Reg. et Baun.*) Si tamen Confessarius non exprimat, censetur imperasse opus liberum, ut docent iidem et Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 84. v. Kon. *d.* 10 *dub.* 8. et Dian. *p.* 4. *tr.* 4. *R.* 241.

» VI. Etsi etiam possit injungi opus internum, uti contra Merat. et alios docent Kon. Hurt. et Dian. *R.* 24 communiter tamen debet esse externum, et afflictivum, v. g. oratio,

jejunium, eleemosyna; nam avaris eleemosyna, luxuriosis afflictio corporis convenit. Utrum vero licite imponantur preces recitandæ pro defunctis, dubitari potest; Vega. *t.* 2. *c.* 64. et Jo. Sancius *d.* 16. *n.* 1. negant. Affirmant probabilius Turrian. *de pœn. d.* 37. *dub.* 4. Lugo. *d.* 35. *n.* 62. V. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 54.

» VII. Potest etiam aliquando injungi cessatio ab aliquo bono opere, v. g. nimia corporis afflictione, vel abstinentia aliqua vice a Communione, ad promovendum majus bonum pœnitentis, si prudens Confessarius ad eum finem expedire judicet. *Salas, Lugo, Diana* etc. cum Aversa *q.* 13. *s.* 4. contra *Joannem Sancium.*

» VIII. Etsi possit immediate post absolutionem adhuc injungi, debet tamen fieri ante, ut servetur ordo judicii, v. Dian. *p.* 3, *t.* 4. *R.* 136. *et p.* 5. *t.* 13. *R.* 36. ubi ex *Cap. finali et Ochag.* docet, etsi consuetudo habeat ut ita fiat, illam tamen non induxisse obligationem.

» Resp. II. Pœnitens communiter tenetur sub gravi obligatione pœnitentiam, si rationabilis sit, acceptare et implere, ut habet communis cum *Caj. Silv. Nav.* Quorum sententia ad hoc saltem serviet ut neminem non absolutum dimittas, si vel levissimam subire velit, ut notant Sotus et Regin. *l.* 7. *c.* 2. V. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 51. *et p.* 2. *t.* 15. *R.* 52.

» Dixi 1. *Communiter*, quia probabile est quod docent Laym. *cap.* 15. Suar et Dian. p. 3. *t.* 4. *R.* 136. contra Kon. Henr. et alios, pœnitentiam sub veniali tantum obligare in sequenbus casibus: I. Si imposita sit pro solis venialibus; ita citati contra *Henriq. et Fag.* 2. Si pro mortalibus alias confessis. 3. Omissionem partis non gravis, in confessione mortalium, vel etiam omissionem totius, si levis sit, v. g. unum Miserere, *Kon. Reg. Fag.* cum Dian. *R.* 102. *p.* 3. *t.* 4. et *p.* 6. *tr.* 8. *R.* 54. 4. Si Confessarius noluit obligare sub mortali; quia cum possit imponere pœnitentiam libere et sine omni obligatione, ut probat Suar. *hic d.* 38. *s.* 7. Henr. Fill. Fagund. Tann. Kon. *de Sacram. d.* 10. *dub.* 8 *num.* 65. contra *Turr. et Vasq.* potest etiam sub levi tantum imponere. V. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 241. *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 83. Verum, qui lucratur Indulgentiam plenariam, liberari ab onere pœnitentiæ (nisi sit medicalis) docet Dian. *p.* 5. *n.* 12. *R.* 3. et *p.* 9. *t.* 5. *R.* 36. ex *Tan. Gran. Lug. etc.* contra *Val. March. et Avers.*

» Dixi 2. *Si rationabilis sit*: quia si justo sit gravior ac difficilior, nec Confessarius eam moderari velit, non peccabit graviter pœnitens, si sine absolutione discedens alterius Sacerdotis judicio peccata submittat, ut docent *Suar. Kon. Laym.* Imo ad eam non obligabitur, si omnino injustam esse constet, aut si Pœnitens eam non possit implere, vel illius sit oblitus. Nec tunc ad aliud quidquam tenetur, etsi expediat ut is qui sive culpabiliter sive sine culpa oblitus est in sequenti confessione similem sibi injungi petat. Ita Kon. Laym. Dian. *p.* 4 *tr.* 4. *R.* 241. contra *Richar. et Silv.* qui putant talem confessionem esse repetendam: quod præter citatos negat etiam Lugo *n.* 78 ex Vasq. docens talem satisfacere, si confiteatur illud peccatum oblivionis culpabilis. *Unde resolves*

» 1. Is qui pœnitentiam implet in statu peccati mortalis probabiliter quidem satisfacit præcepto, cum impleat ejus substantiam; peccat tamen, sed venialiter, ut docent *Suar. Laym. Dian. loc. cit.* quia Sacramenti partem suscipit indigne, et obicem ponit effectui, scilicet remissioni pœnæ, (quem tamen, obice remoto, recuperari docent Nav. Tol. Caj. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 85. *Fagn. Suar.* etc.) Unde quamprimum est implenda, potestque graviter etiam peccari nimium differendo, quod ex variis circumstantiis judicandum. V. Dianam *p.* 2. *t.* 15. *R.* 53. *et p.* 5. *t.* 13. *R.* 39. Non esse autem grave seu mortale, si non differat ultra octiduum, docet *Hurt.* apud *Dianam.* Imo posse differri per annum, hoc est, quamdiu non tenetur ad novum Sacramentum Pœnitentiæ, vult ipse Dian. *p.* 9. *t.* 7. *R.* 57. ex *Amic. Leand.* etc. nisi tamen Pœnitens dubitet an postea possit implere; eo enim casu teneri quamprimum commode potest. Similiter non esset mortale si obligatus jejunare feria 6. differat in diem sequentem; vel obligatus communicare singulis mensibus, differat ad sex vel octo dies: affirmat Dian. *loc. cit.* ex *Palao*, præsertim ex causa aliqua tametsi levi.

» 2. Pœnitentiam (etiam medicinalem) impositam sub conditione hac, *si iterum labatur*, nec teneri acceptare nec implere, eo quod Confessarius nec Judex sit nec Medicus peccatorum committendorum, docet Diana *p.* 6. *t.* 7. *R.* 49. ex *Palao, Trull. etc.* Sed contrarium probabilius cum *Suar.* tenet Aversa *q.* 13. *s.* 4. quia non imponit eam pro peccatis committendis, sed commissis, sub conditione reincidentiæ.

» 3. Qui non implevit intra tempus præscriptum, non ideo deobligatur.

» 4. Potest satisfacere per alium cui Confes-

sarius id concedit, vel qui per se non potest, ut docent Regin. Filliuc. Fagund. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 141. Hic tamen non tenetur, nisi Confessarius id voluerit. An vero satisfaciens pro alio, simul pro se possit, alii aiunt, alii probabilius negant, ut habet Sa.

» 5. Non necessario impletur ante Communionem.

» *Quæres.* Quis pœnitentiam possit commutare, et quomodo?

» *Resp.* 1. Ex justa causa quivis Sacerdos id potest, si de novo ei confiteatur, ut habet communis sententia contra *Sot. et Vasq.* saltem si peccata non sint reservata, imo etiam probabiliter etiamsi talia fuerint, ut habet *Fernand.*

» *Resp.* 2. Sine nova Sacramenti administratione, potest id solus Sacerdos qui injunxit, si adhuc recordetur status Pœnitentis, et hic ad eum recurrat tempore tam brevi, ut moraliter idem judicium censeri possit, v. g. intra hebdomadam, *Henr.* et alii 4. imo etsi post longius intervallum. Lug. Avers. et Dian. *p.* 6. *t.* 6. *R.* 46. *et p.* 9. *t.* 6. *R.* 57. contra *Palaum* etc. Ratio, quia Judex incognita causa non potest ferre sententiam. Ita *Silv. Suar. Kon. Laym. Fill. Reg. Fag. etc. Lugo,* contra Nav. Henriq. Tolet. Sa, Rodr. Bejam, Val. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 53. *et p.* 2. *tr.* 1. *misc. R.* 53. qui ducunt etiam alium posse, non repetitis peccatis. Quæ sententia, etsi non ex ratione, ex principio tamen extrinseco videtur esse in praxi probabilis (*Diana* enim *loc. cit.* pro ea adducit 14. Auctores, dicitque esse usum sive praxim Confessariorum) et Confessariis posse servire, quando Pœnitens difficulter adduci potest ad repetenda peccata, vel tempus id non fert; præsertim si ex confessione (nam in ea et non extra debet fieri) aliorum peccatorum, et ex præsenti statu Pœnitentis, ipsiusque testimonio, habeant aliquam confusam notitiam peccatorum præteritæ confessionis. Ita Fag. *p.* 2. *l.* 9. *c.* 4. *n.* 22. Lug. *d.* 25. *a n.* 107.

» *Resp.* 3. Ipse pœnitens non potest commutare Pœnitentiam etiam in evidenter meliorem, ut docent Sanch. 5. *mor.* Kon*d.* 10. *a.* 12. *n.* 13. *Regin.* et alii. Etsi contrarium probabile dicat Diana *p.* 3. *t.* 4. *res.* 53. *et p.* 5. *tr.* 14. *R.* 53. ex *Procell. et Vilalob.* Sed hoc *Turr.* temerarium, communi Theologorum et fidelium sensui repugnare dicit Lugo *n.* 75.

ADDENDA.

1330 al. 1230 *Quæst.* 170. — *An satisfacio sacramentalis vel probata vitæ emendatio sit præmittenda absolutioni?* R. § 1. Satisfactionem sacramentalem esse præmittendam absolutioni docuit *Petrus de Osma*, cujus propositionem hanc, *Non per acta pœnitentia confitentes absolvi non debere*, damnavit anno 1479. Sixtus IV. Bulla *Liceat ea*, 17. *tom.* 1. Bullarii. Opinionem illa postea renovarunt *Anton. de Dominis de Rep. c.* 7. *an.* 29. Arnaldus *de freq. comm. p.* 2. *a c.* 7. *usque ad* 19. Gabrielis *in speciminibus* p. 2. § 35. Huyghens in thesibus 29. Novemb. 1685. Opstraet *De Convers. peccat q* : 2. *c.* 2. *et c.* 3. § 1. *et q.* 3. *c.* 4. § 2. aliique Rigoristæ apud *Hilarium a S. Sepulchro* ad propositiones ab Alex. VIII. damnatas, qui dixerunt praxim illam non absolvendi nisi peracta prius Pœnitentia viguisse in Ecclesia per 12. prima sæcula, ideoque nunc esse reducendam. Joannes Episcopus Castoriensis, in Amore pœnitente p. 199. dixit morem absolvendi ante peractam satisfactionem cœpisse invalescere post tempora S. Bernardi. *Sed contra est*, nam praxim mox absolvendi fuisse in 12. primis sæculis, ostenduut Morinus *de administr. pœnit l.* 9. *c.* 14. *n.* 8. Alex a S. Theresia *in tempest. noviss. art.* 15. *et* 16. Nicolaus Du-Bois in Apologia contra Synodum racematoriam, probans per Canones a 2. sæculo usque ad 12. quod facientibus etiam publicam pœnitentiam data fuerit Eucharistia, etiam per decursum Pœnitentiæ necdum expletæ; ergo jam ante erant absoluti : absolutio autem quæ dabatur in fine post expletam pœnitentiam, non erat sacramentalis, sed pro foro externo reconciliativa cum communitate, et attestativa pœnitentiæ fideliter expletæ. Atque etiam ideo liber *Episcopi Castoriensis* Romæ suspensus est 20. Junii 1690. donec corrigatur. Et quod paxis, quæ nunc est, absolvendi ante peractam pœnitentiam, non sit contra præceptum Christi, neque contra naturam rei, sed absolute retinenda sit, constat inde, quia Alexand. VIII. die 7. Decemb. 1690. damnavit sequentes propositiones : 16. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex et præscriptio, natura rei idipsum quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu sed abusu.* 22. *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.* Constant hæc

omnia etiam ex Catechismo Romano, *de pœnitent. Sacram. c.* 12. *n.* 1. *Antiquissimæ Ecclesiæ usu receptum est, ut cum pœnitentes a peccatis solvuntur, pœna aliqua eis irrogetur, cujus pœnæ solutio satisfactio vocari consuevit.* Præmittendo satisfactionem, pœnitens semper. Nec desunt rationes; nam imprimis ita semper exponeretur periculo æternæ damnationis, si nempe non habens perfectam contritionem sine absolutione moriatur. Deinde pœnitentia quæ impletur ante absolutionem, forte non est ex opere operato remissiva pœnarum, uti dicetur *n.* 1236, aut quamvis sit accedente absolutione, tamen ex opere operantis, qui sæpe remanet in statu peccati habitualis, nihil de condigno meretur : ergo nocetur pœnitenti.

1331 al. 1231 § 2. Ex dictis sequitur non prærequiri probationem vitæ emendatæ, quidquid putaverint similes Rigoristæ discentes per emendationem explorandum esse an Pœnitens habuerit verum dolorem necne, dicunt enim probationem veri doloris esse exhibitionem boni operis, secundum illud Christi, *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*, Matth. 7. v. 20. *sed contra est*, quod aliunde satis colligi possit, an desit verus dolor necne. Deinde universalis praxis Ecclesiæ est contraria : ergo plane imprudenter hoc requireretur. Denique hoc ipsum est specialiter contra finem Sacramenti, cujus gratia per absolutionem causata debet juvare ad emendationem vitæ : ergo male prærequireretur emendatio ante absolutionem. His omnibus non obstantibus, dicam postea a *numer* 1764. absolutiolutionem aliquando differi posse et debere.

1332 al. 1232 *Quæst.* 171. — *Quid præterea sit notandum circa satisfactionem sive pœnitentiam quæ in confessione injungitur?* R. seqq. *n.* 1. est conforme institutioni Christi, ut satisfactiones a Confessario imponantur Pœnitentibus, nam *Trid. s.* 14 *can.* 14. *de pœnit.* ait : *Si quis dixerit, satisfactiones quibus pœnitentes per JESUM Christum peccata redimunt, non esse cultus Dei, sed traditiones hominum, doctrinam de gratia et verum Dei cultum, atque ipsum beneficium mortis Christi obscurantes. anathema sit.* Can. 15. *Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum, et propterea Sacerdotes, dum imponunt pœnitentias confitentibus, agere contra finem clavium, et contra institutionem Christi, et fictionem esse, quod virtute clavium sublata pœna æterna, pœna temporalis pleraque exolvenda remaneat, anathema sit.* Ratio autem est, quia satisfactio est pars Sacramenti Pœnitentiæ ergo est ex institutione Christi : cum enim omnia Sacramenta sint instituta a Christo, nihil potest esse pars Sacramenti, nisi propter institutionem Christi.

1333 al. 1233 § 2. Satisfactiones sacramentales, aliæ sunt *vindicativæ*, quæ imponuntur ad tollendas pœnas temporales adhuc debitas peccatis, aliæ *medicinales*, per quas præservamur a relapsu : et de his dicit Trid. supra c. 8. *A peccato revocant et quasi fræno quodam coercent, cautioresque et vigilantiones in futurum pœnitentes efficiunt : medentur quoque peccatorum reliquiis, et vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt.* Iterum aliæ sunt *publicæ*, aliæ *privatæ*; Et publicæ, aliæ sunt *solemnes*, aliæ non *solemnes*; de quibus videri potest Bellarmin. *lib.* 1. *cap.* 21. *et* 22.

1334 al. 1234 § 3. Probabilius videtur quod satisfactio, pœnitentis non causet gratiam habitualem ex opere operato; Vasq. Præp. Con. Raynaud. Lugo *d.* 25. sect. 1. Aversa *qu.* 14. sect. 3. Arr. *d.* 47. *sect.* 1. Dic. *d.* 14. *n.* 156. Gorm. *p.* 2. *n.* 315. contra *Caj. Sot. Suar. Turr. de la Crux* apud Dian. *par* 3. *t.* 4. *R.* 70. et alios. Ratio est, quia non debet virtus attribui Sacramento aut parti Sacramenti, nisi fundamentum habeamus ex Conciliis aut Patribus; hi autem, quando agunt de satisfactione, ei tantum attribuunt virtutem remittendi pœnas temporales, quod fieri potest sine infusione gratiæ, uti patet in indulgentiis et Sacrificio Missæ defunctis applicato : ergo.

1335 al. 1235 § 4. Ob eamdem rationem probabilius videtur contra eosdem Auctores et contra *Con. et Avers.* quod satisfactio Pœnitentis etiam non causet gratias actuales ex opere operato, sive non conferat jus ad specialia auxilia pro emendandis peccatis; quamvis enim *Trid.* supra *c.* 8. dicat revocare a peccato, et cautiorem reddere, hoc tamen facit ex se, et quantum opus operantis valet ad coercendum hominem et ad impetranda a Deo auxilia. Ratio autem est, quia jus ad specialia auxilia ratione Sacramentorum fundatur in gratia habituali sacramentali, quæ postea exigit ista specialia : auxilia ergocum satisfactio non causet ex opere operato gratiam habitualem, etiam non confert ex opere operato jus ad specialia ejusmodi auxilia.

Objic. 1. Si confitear peccatum mortale et veniale, dolor de veniali, licet sit pars integralis tantum, causat gratiam; ergo etiam satisfactio. Scimus enim Sacramentum Pœnitentiæ esse a Christo elevatum ad causandam gratiam, et pariter scimus satisfactionem esse æque partem integralem Sacramenti, ac dolorem de veniali : ergo. R. Concilia et Patres dicunt gratiam causari per confessionem et dolorem,

quæ vel sunt vel ponuntur cum partibus essentialibus causantibus gratiam; e contra per satisfactionem, quæ diu post partes essentiales Sacramenti gratiam causantes poni potest, tantum dicunt causari remissionem pœnæ : ergo non est paritas.

Objic. 2. Absolvens sæpe addit hæc verba : *Quidquid boni feceris, et mali sustinueris, sit tibi in augmentum gratiæ, etc.* ergo absolutio elevat satisfactionem ad augendam gratiam. R. n. cons. Nam Sacerdos etiam orat ut per merita B. V. et omnium Sanctorum, item per quæcumque opera Pœnitentis augeatur illi gratia; neque tamen illa omnia sunt satisfactio sacramentalis, multo minus elevantur ad causandam ex opere operato gratiam. Quoad illa tamen verba, vide dicenda *n.* 1250.

1336 al. 1236 § 5. Satisfactio sacramentalis, si persolvatur post absolutionem, quæ ipsam adhuc afficiat, causat remissionem pœnæ temporalis ex opere operato, Suar. Vasq. Lugo *d.* 25. *n.* 16. Dic. *d.* 14. *n.* 151. et communiter omnes, teste Arr. *d.* 47. *n.* 9. Probatur ex *Trid.* supra c. 8. et Can. 15. nam dicit esse ex institutione Christi ut pœna condonetur, nempe temporalis, quia docet c. 8. et definit Can. 12. non semper totam remitti cum culpa et cum pœna æterna : ergo. *Dixi*, si persolvatur post absolutionem, nam licet possit saltem quoad partem persolvi ante absolutionem tamen nihil ad Sacramentum pertinens causat gratiam ex opere operato, antequam compleatur Sacramentum et ponatur forma, in qua secundum *Trid. c.* 3. est præcipua vis et efficacia hujus Sacramenti : ergo si ita anticipetur, ut super eam cadere non possit forma, nihil efficiet ex opere operato ; Suar. Lug. n. 28. Arr. *n.* 20. Avers. *q.* 14. *s.* 4. § *Quarto,* Amic. *d.* 16. *n.* 87. Dic. *n.* 165. Spor. *n.* 576, *Confirmatur*, nam non remittit pœnam, nisi supponendo culpam ex vi hujus absolutionis remissam, cum subordinetur absolutioni ad remittendas reliquias pœnarum peccatis debitarum : sed tum culpa non supponitur remissa ex vi hujus absolutionis : ergo. *Dixi* 2. si ita anticipetur etc. nam docent. *Præpos. di satisf. q.* 12. *n.* 93. Merat. *d.* 41. *s.* 2. et insinuat Lugo *d.* 25. *n.* 28. satisfactionem quæ præcedit operari remissionem pœnæ accedente absolutione, quod verum est si illam adhuc moraliter præsentem censeatur afficere absolutio.

1337 al. 1237 § 6. Incertum manet quantum de pœna peccatis confessis debita remittat satisfactio ; nam si imponatur minor quam reipsa respondeat pœnæ a Deo commensuratæ, certum est tantum aliquid illius remittere. Et licet Confessarius judicet pœnitentiam impositam esse æqualem, si talis non sit, non ideo, si hanc pœnitentiam expleat, remittetur tota pœna, quia opinio Confessarii non præjudicat juri Dei, nec facit partem Sacramenti esse magis operativam quam in se sit secundum institutionem Christi, ut pluribus probant Lugo *a n.* 19. Dic. *a n.* 175. Gorm. *a n.* 318. Aliud est in indulgentiis, quia Papa aliunde ex thesauro Ecclesiæ supplet. Est tamen probabile cum Lugo *n.* 26. quod melior dispositio Pœnitentis, etiam tum quando pœnitentiam implet, plus etiam conferat ad remissionem pœnæ. Cur autem vi Baptismi remittatur omnis pœna et non vi Sacramenti Pœnitentiæ, rationem dat S. Th. *in supplem. q.* 18. *art.* 2. tum quia *non debet alicui imputari ad pœnam, nisi quando ipsemet fecit,* homo autem non fecit ipsemet originale peccatum, sed tantum personale ; tum etiam quia homo *fit per gratiam baptismalem novus homo..... sed in pœnitentia homo non mutatur in aliam vitam, quia non est regeneratio sed sanatio quædam..... Attamen de illa pœna quæ in Purgatorio debetur aliquid remittitur, ut minus in Purgatorio puniatur absolutus ante satisfactionem decedens, quam si ante absolutionem decederet.*

1338 al. 1238 § 7. Probabilius videtur Confessarium peccare si nullam injungat pœnitentiam, etiamsi Pœnitens velit lucrari Jubilæum seu indulgentias, aut videatur valde contritus ; nam adhuc integrandum est Sacramentum saltem per parvam pœnitentiam, aut per ipsasmet preces pro lucrandis indulgentiis recitandas, maxime cum valde incertum sit an quis indulgentias plene lucretur, et an contritio illa deleat omnem pœnam. Quod si supponamus obtineri indulgentias, aut per hanc contritionem deleri pœnas, posset Pœnitentia vindicativa minor imponi, ut dicetur *num.* 1258. Quæ omnia confirmabuntur ex dicendis *n.* 1273. Si tamen pœnitens paulo post esset subiturus martyrium, putat Dic. *n.* 16. posse non injungi pœnitentiam : sed si commode peragi possit, dicendum est injungendam esse, saltem ut integretur Sacramentum ; et si homini illi nulla pœna superfuerit solvenda, satisfactio ejus vel manebit in thesauro Ecclesiæ, vel poterit servire alteri, secundum dicenda *n.* 1330.

1339 al. 1239 § 8. Si Pœnitens statim post absolutionem addat novum peccatum, cujus nova detur absolutio, si hoc peccatum statum pœnitentis non notabiliter immutet, dicunt aliqui cum Amic. *n.* 114. non esse opus imponi novam

pœnitentiam, quia licet peccatum illud fuisset primo additum, potuisset eadem esse Pœnitentia: sed dicendum est, cum sit novum judicium, esse saltem aliquid leve addendum, vel eamdem pœnitentiam quæ ante data erat nunc esse injungendam pro utraque confessione.

1340 al. 1240 § 9. Pro pœnitentia injungi quidem potest, secundum J. Sanch. *d.* 13. et Avers. *q.* 13. *s.* 3. si id censeatur utile futurum, ut Pœnitens eadam peccata eidem Confessario iterum confiteatur, non obstantibus illis quæ dixi *n.* 589. attamen cavendum si confessio per hoc redderetur odiosa, nec absolute expedit fieri, si sint peccata carnalia, ut in specie infima ea confiteatur sæpius, bene tamen in genere aut in specie subalterna, v. g. accusando se de turpibus tactibus vel pollutionibus antehac commissis. Putat J. *Sanch.* injungi non posse ut statim iterum confiteatur, si in tale peccatum fuerit relapsus, quia si non relabatur nunquam integraret Sacramentum: sed melius contradicunt alii cum Avers. *s.* 4. quia per hoc simul injungitur specialis cautela et conatus non relabendi: ergo licet non relabatur, per hanc ipsam specialem cautelam et conatum integrat Sacramentum; aut saltem potest illi simul imponi aliquid leve quod jam impleat.

1341 al. 1241 § 10. Præter citatos a *Busemb.* recte dicunt Suar. Lug. Lohn. Dic. *d.* 14. *n.* 85. et alii posse pro pœnitentia imponi opus mere internum, v. g. meditationem de morte. *Nec obstat* quod Ecclesia non videatur posse præcipere actus mere internos, nam hoc posse Ecclesiam ostendi *l.* 1. *a n.* 648. et dato quod de se non posset Ecclesia, Confessarius id præcipit nomine Christi instituentis hoc Sacramentum cum potestate ligandi non restricta ad actus tantum æternos satisfactionis.

1342 al. 1242 § 11. Præter citatos a *Busemb.* etiam recte dicunt Avers. *s.* 4. Amic. *n.* 62. Bosco *d.* 7. *s.* 12. *a n.* 110. Dic. *n.* 94. Rayn. in Heter. *tom.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *p.* 2. *n.* 31. posse injungi orationes pro Defunctis, quia sic imperatur actus charitatis, et omnis oratio etiam est actio bona de se molesta: atque ideo etiam Catech. Rom. de Pœn. *c.* 13. monet injungendas orationes, *præsertim pro iis qui ex hac vita in Domino excesserunt,* est enim, inquit Lugo *d.* 25. *n.* 61. eleemosyna acceptissima, et illi rursus pro Pœnitente orabunt.

1343 al. 1243 § 12. Opus perpetuum non debet pro pœnitentia imponi, ut si Confessarius tibi imponat ut quotidie tota vita ores *Pater et Ave*, Castr. *t.* 23. *p.* 21. § 4. *n.* 3. *et* § 5. *n.* 16. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 77. Steph. *t.* 5. *n.* 175. dicunt non teneri acceptare vel acceptatam exequi, quia immoderate durat. Aliud est si præter opus aliquod quod jam fieret imponeretur aliud obligatorium, sine majori tamen obligatione; et sic legimus quod S. Bernardus videns magnam contritionem *Arnulphi* cujusdam, ei injunxerit ut oraret ter *Pater et Ave,* ac in religioso statu usque ad finem permaneret, uti refert *Dionysius Werlensis Capuccinus in Pseudo-pœnitente c.* 2. *a.* 2. § 5. *Reg.* 11. ille enim jam antecedenter tenebatur ad statum illum. Posse autem opus aliunde præceptum esse saltem partem pœnitentiæ, docent *Suar. Vasq. Dian. Lug. Dic.* et alii multi cum *Escob. probl.* 32. contra *Mai. Palud.* et alios; sic enim imponitur secunda obligatio, ideoque duplicem specie malitiam contrahit Pœnitens si omittat, ut dictum est *l.* 5. *n.* 135.

1344 al. 1244 § 13. Si Sacramentum Pœnitentiæ fuerit validum et informe (quale posse esse dixi *a n.* 672.), et satisfactio persolvatur in mortali antequam Sacramentum reviviscat, tum quidem non habet suum effectum, quia pœna non remittitur nisi prius remissa sit culpa, postea tamen reviviscente Sacramento etiam reviviscet satisfactio in ordine ad delendam pœnam ex opere operato, uti cum communi *Dian. p.* 3. *t.* 4. *R.* 85. Arr. *d.* 15. *n.* 20. Aversa *q.* 14. *s.* 8. et sequitur ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 197.

1345 al. 1245 § 14. Si Sacramentum Pœnitentiæ fuerit formatum et causaverit gratiam, satisfactio autem persolvatur post relapsum in mortale, *Mag. sentent. S. Th. Adr. Led. Valent. Hurt. Turr. Præpos. Ochag.* et alii cum *Dicast. d.* 14. *n.* 170. dicunt nunquam prodesse. E contra *Caj. Vict. Vivald. Suar. Henriq. Con. Arriag. Lugo, Fagund. Laym. Dian.* et alii dicunt semper prodesse; sed quamvis prima sententia videatur esse probabilior, tamen potest sic distingui, nam nunquam habet effectum ex opere operantis, quia prout ab homine ponitur deberet sumere valorem ex dignitate personæ operantis, quæ dignitas hic non est, cum operans sit in mortali: ergo talis satisfactio, prout est actio operantis, est opus plane mortuum: et hoc forte vult prima sententia. E contra prout est actio sacramentalis ex institutione et quasi nomine Christi posita, probabiliter dicit secunda sententia habere effectum ex opere operato, vel tum quando ponitur etiam in peccato mortali, eo quod Deus non respiciat actionem prout est hominis, sed prout moraliter Christi, uti tenent plerique cum *Bosco sect.* 13. *a n.* 46. ad

eum modum quo Missa ab impio Sacerdote lecta valet ad effectus suos ex opere operato; vel saltem postea quando removetur obex quod erat mortale, ut cum aliis putat *Aversa et Viva ad prop.* 18. *ab Alex. VIII. n.* 14.

1346 al. 1246 § 15. Eum nequidem venialiter peccare qui persolvit pœnitentiam in mortali, docent *Sot. Tann. Lugo d.* 26. *n.* 23. Arr. *d.* 47. *n.* 23. Dic. *d.* 14. *n.* 160. et alii contra *Suar. Castr. Laym. Busemb. Sporer n.* 541. Viva *n.* 13. et alios. Rationem dant, tum quia Confessarii ipsi sæpe imponunt pœnitentiam explendam, antequam absolvant a mortalibus, tum etiam quia nulli Pœnitentes faciunt sibi scrupulum, licet persolvant post relapsum, creduntque melius esse quam diutius differre : ergo ex sensu communi non est peccatum. *Nec obstat* quod satisfactio sit pars Sacramenti, ideoque videatur irreverentia si in statu peccati mortalis ponatur, *nam* etiam dolor et Confessio sunt partes Sacramenti, et quidem essentiales, ei tamen sine peccato veniali poni possunt a Pœnitente constituto in mortali; unde sicuti non peccat qui alia sacramentalia, v. g. benedictionem Episcopi vel aquam benedictam accipit in mortali, ita nec hic.

1347 al. 1247 § 16. Qui implet pœnitentiam per actionem ex circumstantia venialiter peccaminosam, non privatur fructu satisfactionis ex opere operato, quia veniale non impedit effectum remissionis pœnæ aliis peccatis remissis debitæ, cum veniale sit compossibile cum gratia talium peccatorum remissiva. Imo putat *Lugo n.* 33. non impediri fructum satisfactionis, licet inveniret mortale, dummodo pœnitentia quoad substantiam impleatur.

1348 al. 1248 § 17. Pœnitentia imponi potest sub conditione, v. g. si convalescat, si fiat dives etc. Recte tamen notat *Aversa q.* 13. *s.* 4. addendum simul, ut jam aliquid aliud fiat quo integretur Sacramentum.

1349 al. 1249 § 18. Probabilius videtur pœnitentiam non debere injungi sub consilio tantum, sed sub obligatione aliqua, uti tenent *Vasq. Turr. Con. Lug. Arr. d.* 47. *s.* 5. Amic. *d.* 16. *n.* 79. Bosco *d.* 7. *s.* 13. *a n.* 149. Gorm. *n.* 332. contra multos, quos citat et sequitur *Busemb.* supra. Ratio nostra est, quia Confessarius, secundum *Trid. sess.* 14. *de pœn. c.* 8. injungit ex potestate ligandi quam habet, sed non ligat nisi obliget; deinde injungit tanquam Judex, sed Judex obligat ad pœnam promeritam : ergo. Probabilia tamen sunt quæ addit *Aversa s.* 7. nempe 1. posse Confessarium, præter pœnitentiam obligatoriam, alia opera imponere pro libertate agenda, quæ tamen vi absolutionis etiam eleventur ad satisfaciendum ex opere operato; ideoque *Dicast. dist.* 14. *dub.* 3. dicit imponi posse partim sub præcepto, partim sub consilio. 2. Etiam posse pœnitentiam de se gravem et pro mortalibus debitam, imponere sub obligatione tantum levi, si expresse dicat se ita imponere, ad eum modum quo cum sententia communi dixi *l.* 1. *n.* 668. materiam de se gravem posse imperari sub conditione tantum levi.

1350 al. 1250 §. 19. Quamvis probabilius sit quod cum aliis multis docet *Bus.* supra, per illa verba, *Quidquid boni feceris etc.* non elevari omnia opera secutura Pœnitentis ad satisfaciendum ex opere operato, tamen videtur probabile quod verba illa aliquid operentur, uti præter citatos a *Busemb.* docent Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 173. Spor. *n.* 569. aliique apud Werlensem *Reg.* 12. quia licet non a Christo, tamen sunt instituta ab Ecclesia, quæ potest concedere indulgentias; neque sunt mere deprecativa, sed possunt per modum auctoritativæ sententiæ a Confessario proferri. Et hæc videtur esse mens S. Th. *quodlib.* 3. *a.* 13. ubi dicit opera hominis per hoc accipere vim expiandi peccata; item *S. Antonini et S. Thomæ a Villanova,* quorum verba referam *n.* 1256.

1351 al. 1251 *Quæst.* 172. — *Quantæ pœnitentiæ sint injungendæ?* R. § 1. Universaliter loquendo, injungi debent proportionatæ peccatis, si tamen sint accommodatæ Pœnitentibus, nam *Trid. sess.* 14. *de pœn. c.* 8. ait : *Debent ergo Sacerdotes, quantum Spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum et Pœnitentium facultate salutares et convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant et indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt non sit tantum ad novæ vitæ custodiam et infirmitatum medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam et castigationem.*

1352 al. 1252 § 2. Quantæ olim injungi debuerint, colligitur ex canonibus pœnitentialibus decreto Gratiani adjectis, juxta quos regulariter pro quovis mortali erat injungenda septennis pœnitentia, jejunando omni septimana in pane et aqua, diebus Lunæ et Mercurii et Veneris. Similem pœnitentiam septennem etiam pro occultis peccatis statuerunt S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, S. Raymundus, S. Vincentius Ferr. S. Bonav. uti refert Werlensis *c.* 2. *a.* 2. Tota quæstio hic est, an etiam hoc

tempore imponi debeant tantæ pœnitentiæ.

§ 3. Aliqui affirmant : hinc *Werlensis* citans Guillelmum et S. Carolum Borom. dicit illas pœnitentias jam esse falsas, quæ non imponuntur pro qualitate criminum, secundum dictos canones, consideratis tamen circumstantiis, quatenus et fragilitati nostrorum temporum et qualitati Pœnitentium congruunt. Idem Werlensis *c.* 1. *a.* 5. docet ex variis Auctoribus, eum vere non dolere de peccatis qui commensuratam ejusmodi pœnitentiam admittere non vult, quia *quem veraciter pœnitet, laborem pœnitentiæ non abhorret*, inquit S. Bern. *de grad. Humil. c.* 78. *Si in correctione minor est afflictio quam in culpa fuit delectatio, non est dignus pœnitentiæ tuæ fructus*, inquit Hugo de S. Victore *l.* 2. *de Sacr. p.* 4. *c.* 2. Hinc Werlensis *n.* 14. innuit nimis parvam fore pœnitentiam, si quis pro una fornicatione injungat solos 7. Psalmos Pœnitentiales aut aliquot Rosaria.

1354 al. 1254 § 4. Certum est pro his temporibus remisisse rigorem antiquorum Canonum, nam S. Leo Papa Epist. 90. ait : *Multa sunt quæ pro necessitate temporum aut pro consideratione ætatum oportet temperare;* et S. Greg. relatus in decreto Gratiani dist. 29. ait : *Regulæ SS. PP. pro tempore, loco et persona et negotio, instante necessitate traditæ sunt. Petrus Pictaviensis s.* 9. p. 2. ait : *Sicut moderni Physici temperant antiquarum violentiam potionum, sic et nos plerumque antiquorum rigorem canonum pœnitentialium, quia non possumus sustinere censuram illius temporis, quando et corpora defecerunt.* Cardinalis Bona *l.* 1. *Ver. Liturg. c.* 18. ait : *Moribus immutatis sacros quoque ritus variari consequens fuit, et multa quidem sapientissime ab œcumenicis Conciliis et a Summis Pontificibus innovata fuerunt, id exigente temporum conditione, quæ pristinæ consuetudinis districtionem semper in eodem statu manere non patitur.* Similiter loquuntur *S. Thom. et Hugo Victor*, quos referam *num.* 1742. Ratio jam est insinuata, quia Ecclesia, velut prudens Medicus, considerat ægrotum, temperamenta, qualitates temporum, dispositionem corporum, et ea præscribit remedia quæ hic et nunc judicantur fore utiliora.

1355 al. 1255 § 5. Rigoristæ dicunt causam relaxandi disciplinam quoad pœnitentias, esse refrigescentem charitatem fidelium : sed *Contra* est, nam potius inter causas fuit : 1. Ne confessio ab hæreticis impugnata velut impossibilis, per duras pœnitentias magis redderetur odiosa. 2. Quia successu temporis plures fuere Sacerdotes apud quos frequentarentur confessiones ad emendationem utilissimæ, et qui in hoc foro interno aliter mederentur peccatis per medicinas benigniores. 3. Quia animadversum est benignas pœnitentias plus prodesse quam rigidas, quod per benignas magis allicerentur fideles ad Sacramenta Pœnitentiæ et Eucharistiæ. 4. Quia occasione belli sacri contra Turcas inductus est usus indulgentiarum, qui secundum dicenda *a n.* 1314. est modus satisfaciendi pro peccatis utilior ac certior quam observatio canonum pœnitentialium. 5. Quia successu temporis instituti sunt Ordines religiosi, qui sunt status pœnitentium utilissimi. Vide Francol. *Cler. Rom. p.* 2. *c.* 1. quod enim ibi dicit de mutatione pœnitentiæ publicæ in privatam, valet de mutatione pœnitentiæ rigidæ in benignam. Et de hoc iterum plura habet *l.* 3. *de discip. pœn. c.* 6. § 6.

1356 al. 1256 § 6. Etiam præscindendo ab his casibus, plures antiqui Patres ac viri sapientissimi merito suaserunt benignitatem in injungendis pœnitentiis. S. Chrys. *l.* 2. *de Sacerd. Dialog.* 2. ait : *Equidem complures recensere possim, quos constat in extrema mala adactos, non ob aliud nisi quod digna ab iis pœna et quæ peccatis perpetratis par esset exigeretur; neque enim temere ad delictorum modum oportet et mulctam ipsam adhibere, sed tanquam conjecturis quibusdam explorandus est delinquentium animus, ne qua fiat ut, dum consueveris quod interruptum est, scissuram deteriorem facias, ac dum eum qui lapsus est erigere atque emendare studes, casus ipse major per te reddatur : nam qui infirmi sunt ac remissi, et magna ex parte mundi hujus deliciis illecebrisque illaqueati, qui a generis charitate a potentia et opibus habere se credunt unde animos magnopere tollant, ii, si sensim ac paulatim peccatorum correctionem adhibeas, possunt utique, si non penitus, attamen parte aliqua eximere se atque liberare malis peccatisque quibus occupantur, quos si justa statim animadversione emendes, fiet ut minori etiam illa correctione, quam sustinere poterant, prives.* S. Bern. serm. 3. de S. Andrea dicit Confessarium debere esse instructum scientia, *ut sciat quid injungat, cui parcat, quando parcere debeat.* Et infra : *Habeat in voluntate compati, et liberare eum; et nitatur aliquid detrahere severitati, imitans dulcedinem Domini sui.* Addit serm. 42. in Cant. *Mallem aliquando tacuisse et dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem.* Et de nimia S. Bern. severitate sub initium adhibita testatur S. Fr. Sales., *in Intr. ad vitam devotam p.* 3. *c.*? Et idem S. Salesius

in Instr. Confess. c. 8. docet benignum debere esse Confessarium, qui condescendat infirmitati Pœnitentis, si gravem pœnitentiam nolit admittere. S. Th. *opusc.* 65. § 4. ait : *Sit Sacerdos ita cautus ut non imponat pœnitentiam ita gravem et austeram Pœnitenti ut pœnitens totum dimittat... sed nec ita levem imponat ut peccator contemnat peccatum... faciat temperamentum ex misericordia et severitate, ut pœnitentia non sit nimis dissoluta nec nimis rigida... tamen tutius est imponere minorem debito quam majorem, quia melius excusamur apud Deum propter multam misericordiam quam per nimiam severitatem, quia talis defectus in Purgatorio supplebitur.* Auctor Operis imperfecti Hom. 43. in Matth. ut refertur in decreto Gratiani, *causa* 26. *q.* 7. *c.* 12. ait : *Etsi erramus modicam pœnitentiam amoventes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem?... si Deus benignus, utquid Sacerdos ejus austerus est? Vis apparere sanctus? circa tuam vitam esto austerus, circa alienam autem benignus etc.* S. Bernardinus de Conf. ait : *Potius imponat unum Pater noster, vel quod semel de septimana vadat ad Ecclesiam, vel aliquid levius.* Rationem dat *Catechismus Romanus*, quia si dimittantur sine absolutione, *summopere Sacerdotibus timendum est ne semel dimissi amplius non redeant.* Gerson. p. 2. Opusc. in Reg. mor. ait : *Tutius est cum parva pœnitentia, quæ sponte suscipitur et verosimiliter adimpletur, ducere confessos ad Purgatorium, quam cum magna non implenda præcipitare in infernum.* Et hanc Gersonis sententiam laudat S. Fr. Sales. ac iisdem fere verbis habet Trithemius de vita Sacerdotum *c.* 9. *n.* 17. S. Raym. de Pennafort et B. Humbertus apud Francol. *de discipl. l.* 3. *cap.* 2. § 2. Similiter S. Anton. *p.* 7. *tit.* 17. *c.* 20. ait : *Debet Confessarius dare pœnitentiam quam credat verosimiliter illum impleturum. Quod si magna peccata commisit, et dicit se pœnitere, sed non posse aliquam duram pœnitentiam agere, animet eum ad hoc Confessarius, ostendendo et gravitatem peccatorum, et per consequens pœnarum et pœnitentiarum sibi propter ea debitarum, et sic tandem ei injungat pœnitentiam quam libenter suscipiat. Et si Sacerdos non possit gaudere de omnimodâ purgatione ejus, saltem gaudeat quod liberatum a gehenna transmittat ad Purgatorium. Itaque nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se, sed potius imponat ei unum Pater noster, vel aliud leve, et quod alia bona opera quæ fecerit, et mala quæ toleraverit, sint ei in pœnitentia ;* S. Thomas de Villanova feria 6. post Dominicam *Lætare*, ait : *Sic rigore pœnitentiæ temperato, ut neque levitas delicti contemptum, neque gravitas omittendi periculum creet; hoc judicio meo ita perficies, si facilem unam injunxeris, acriorem alteram peccatori consulueris ; ita tamen ut ad omnem ejus voluntariam et spontaneam pœnitentiam Sacramenti applices efficaciam, nonnihil enim ex hac applicatione illi accrescit,* Petrus Blesensis *l. de pœnitent. et satisfactione*, ait : *Quanto frater infirmior est, tanto ei mansuetior et indulgentior esse debes; infirmior quidem filius tenerius a matre diligitur.*

§ 7. Tanto minor potest imponi pœnitentia, quanto advertitur esse major contritio et verecundia de peccatis. Guido de Monte Rocherii in libello dicto *Manipulus Curatorum de pœn. c.* 5. sic scribit : Clemens Papa IV. *cum equitaret quadam die per Romam, quædam mulier, quæ de remotis partibus venerat, accessit ad eum, portans unum parvulum puerum in brachiis, et voce magna cum lacrymis clamavit : Pater sancte, miserere mei peccatricis, et da mihi pœnitentiam, quia habui filium meum quem hic porto a filio meo. Et Papa coram omnibus absolvit eam a peccato, et imposuit ei pœnitentiam, ut jejunaret sextas ferias per annum in pane et aqua. Et mulier recedens et revolvens secum gravitatem peccati et parvitatem pœnitentiæ, credidit quod Papa non bene intellexisset, et in crastinum accessit ad Papam, et confessa est sicuti prius; et Papa absolvit eam, imposita pœnitentia, quod diceret tria Pater noster. Mulier itaque recedens, et secum ut prius peccatum pœnitentiamque volvens, iterato ad Papam rediit, et coram omnibus ut prius confessa est, quam Papa absolvit imponens ei pœnitentiam, quod diceret unum Pater noster. Et cum interrogaretur Papa quare ita modicam pœnitentiam sibi imponeret, respondit, quod plus ascendit contritio, dolor, verecundia quam passa est ita publice confitendo peccatum suum, quam si omnibus diebus vitæ suæ jejunasset cum pane et aqua.* Simile exemplum narrat Werlensis *c.* 2. *a.* 2. *R.* 11. et Rayn. *in Heter. T.* 16. *s.* 2. *punct.* 9. *n.* 28. 1357 al. 1257

§ 8. Quamvis secundum dicta *n.* 1238. et iterum dicenda *n.* 1273. debeat etiam tempore Jubilæi et Indulgentiæ imponi pœnitentia, tamen communis sententia est contra Werlensem *cap.* 6. quod possit tum imponi minor pœnitentia vindicativa; quia per Indulgentias remittuntur pœnæ peccatis debitæ. Attamen pœnitentiæ medicinales non videntur ideo minuendæ, uti probabilius tenent Suar. et alii apud Bosco *d.* 7. *s.* 13. *num.* 386. contra mul- 1358 al. 1258

tos, qui cum Lugo, Bonæsp. Lohn. Steph. Spor. *n.* 545. putant non esse opus nequidem medicinalem imponere, eo quod accessorium sequitur principale : sed contra est, quod æque ac alias debeat impediri relapsus : ergo non est causa minuendi pœnitentiam. V. dicenda *n.* 1273.

1359 al. 1259 § 9. Aliæ causæ minuendi pœnitentias sunt, 1. secundum Vasq. Bonac. Gob. *tr.* 7. *n.* 578. si sic alliciatur Pœnitens ad frequentiorem utilemque confessionem. 2. In dubio an plus obfutura sit quam profutura major pœnitentia. 3. Quando Confessarius scit Pœnitentem ex se solere præstare multa opera bona et satisfactoria. 4. Quando Confessarius causa diminuendi pœnitentiam reflexe dicit, *Quidquid boni feceris etc.* probabile enim est, secundum dicta *n.* 1250. id prodesse ad satisfactionem.

1360 al. 1260 § 10. Si Confessarius ostenderit Pœnitenti obligationes restituendi, se reconciliandi offensis vel inimicis, vitandi accasiones peccatorum, opera quotidiana bene peragendi etc. non multum debet esse anxius cum gravi peccatore non ita deposito ad subeundam gravem pœnitentiam ; hæ enim obligationes per se sunt satis graves, quas pro parte pœnitentiæ injungere potest. Quod si Confessarius in rigore semper procederet cum talibus, esset certum periculum ne aut graves pœnitentias non implerent, aut Sacramentum eis exosum fieret, aut denique ne in desperationem laberentur : imo notat Busemb. cum aliis apud Lohn. non esse dimittendum Pœnitentem qui admittere vult pœnitentiam saltem levem. Addit Werlensis *c.* 2. *a.* 2. § 5. *R.* 7. a variis Conc. et Patribus statui, si pœnitens se excuset et adduci nequeat ad pœnitentiam proportionatam, imponendam esse quam possit et velit portare, ne forte postea deterius peccet pœnitentiam infringendo. E contra si Pœnitens petat aut libenter admittat pœnitentias majores et suo modo proportionatas, tales injungendæ sunt. Hinc Gob. *num.* 472. dicit integrum Rosarium utiliter injungi illis qui quotidie illud orare solent, quamvis confiteantur sola venialia ; et idem est si soleant Missam quotidie audire, et Missæ auditio injungatur, quia sic opera ista elevantur ad majorem satisfactionem. Aliquam tamen saltem levem pœnitentiam tenetur admittere Pœnitens, alioquin censeri non debet esse dispositus. Viva *ad prop.* 15. Alex. VII.

1361 al. 1261 § 11. Si Confessarius sine justa causa minimas injungat pœnitentias, nec libere pro officio suo admoneat pœnitentem, imprimis dat ipsi pœnitenti scandalum, qui satis advertet talem Confessarium ex humano respectu remittere de obligatione sui officii : deinde est causa novorum relapsuum, quia Pœnitens sic minus apprehendit gravitatem sui peccati minusque deterretur. Præterea causa est cur postea diutius ardeat in purgatorio ; si enim plura et majora opera injungeret, hæc vi Sacramenti elevarentur ad delendas magis pœnas.

1362 al. 1262 § 12. Ex dictis constat cavendum esse excessum in alterutram partem, et pœnitentiam injungendam esse quæ sit proportionata peccatis, non absolute, sed spectata simul pœnitentis dispositione, facultate, utilitate ; hoc enim spectare debet Confessarius, ut neque nimia indulgentia peccatis conniveat, nec nimio rigore peccatores absterreat, neque per desperationis præcipitia impellat, neque ad vitæ dissolutionem fræna relaxet : *sicuti enim,* inquit Petrus Blesensis supra, *confitenti necessaria est humilis et sincera devotio, sic Sacerdoti necessaria est circumspecta discretio ; bonus Samaritanus oleum effundit et vinum.* In dubio autem quid magis profuturum sit, inclinandum est in partem benigniorem, quia in ea minus est periculi, ut dictum est et iterum dicetur *a n.* 1736. *Sapientis Medici est,* inquit S. Th. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 3. *a levioribus medicinis incipere et minus periculosis : et d.* 19. *q.* 2. *a.* 3. *q.* 2. *Paulatim procedendum est, ut quam minus potest fieri gravius illi cui medicari volumus.*

1363 al. 1263 *Quæst.* 173. — *An pœnitentiæ debeant ideo esse suspectæ, quod a Religiosis Mendicantibus imponantur?* R. ita cavillatos esse quosdam atque si Medicantes non dent pœnitentias proportionatas : sed Alexand. VIII. damnavit hanc 31. propos. *Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui de eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi et incongrua pœnitentia seu satisfactione ad quæstum seu lucrum subsidii temporalis.* Propositionem illam e Gallia in Belgium transvexit libellus cui titulus, Theophilus Parochialis, editus sub ementito nomine Ludovici de Pippre. Idem olim objecerat S. Bonaventuræ Guillelmus a S. Amore, cui respondet, si ideo adulatores sunt Mendicantes Religiosi, etiam tales fuisse Christum et Apostolos, qui communiter vivebant eleemosynis ; imo tales esse Pastores multos, qui sine patrimoniis, ad beneficia vocati, brevi ditescunt per oblata a fidelibus. Vide S. Bonav. *in Apol. pauperum R.* 4. *c.* 3. et Viva *ad prop.* 21. ab Alex. VIII. damnatam, ubi *a n.* 7. ostendit, quod rigor antiquus

in pœnis infligendis ante adventum Mendicantium exoleverit.

1364 al. 1264 *Quæst.* 174. — *An aliquando debeat aut saltem possit imponi pœnitentia publica?* R. § 1. Si id necesse foret ad tollendum scandalum quod per peccatum datum esset, deberet imponi, secundum *Trid. sess.* 24. *c.* 4. *de Reform.* quia jam aliunde esset obligatio, et per hoc non censeretur manifestari peccatum, utpote jam antecedenter notum, sed tantum resipiscentia et remotio scandali. Alias raro expedit imponere pœnitentiam publicam.

1365 al. 1265 § 2. Peccatoribus etiam occultis posse negari absolutionem, si pœnitentiam publicam recusent, docet cum aliis Morinus *de administ. Sacr. pœnit. l.* 5. *c.* 17. *n.* 7. et Bosco *d.* 7. *sect.* 13. *n.* 196. aliique plures cum Dic. *d.* 14. *n.* 86. idem dicunt, si hic et nunc judicaretur expedire ad terrendum et corrigendum Pœnitentem: et ita Catech. Rom. *de pœnit. c.* 12. dicit, quod etiam pro peccatis occultis gravioribus olim imponerentur pœnitentiæ publicæ. Sed pro hoc tempore contradicunt alii communissime cum Francol. in Cler. Rom. *p.* 1. *d.* 7. *n.* 11. *et* 20. hinc Castr. *tr.* 23. *p.* 21. § 2. *n.* 5. ait: *Omnes conveniunt injustissime cogi Pœnitentem ad pœnitentiam publicam pro peccato occulto;* ideoque Concilia, imo et Imperatores sanxerunt, ut peccatis occultis occultæ tantum imponerentur pœnitentiæ. Consonat Gob. *p.* 2. *n.* 23. *opusc. De præceptis Decal. c.* 19. *Hoc,* inquit, *pro regula certa et documento salubri teneatur, ut nunquam pro peccato secreto vel occulto pœnitentia publica pœnitentibus injungatur.* Ratio est, quia est contra modernam consuetudinem Ecclesiæ, modus autem administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, quem jam tenet Ecclesia, non est abusus sed laudabilis usus, uti constat ex prop. 18. damnata, quam *n.* 1230. retuli. Deinde S. Th. Nav. Suar. Bon. Con. Chapeav. *de cas. Reser. p.* 1. *c.* 12. *p.* 4. Avers. *q.* 13. *s.* 3. docent per hoc revelari sigillum saltem indirecte et in genere: quisquis enim de tali pœnitentia audiret, merito judicaret impositam esse ob grave peccatum occultum, atque sic minimum confessio fieret odiosa.

Objic. Non ideo manifestatur delictum, quia homines credent ex devotione talem pœnitentiam publicam a pœnitente assumi. R. Si ita esset, non frangeretur quidem sigillum, attamen facile oriretur saltem suspicio prudens quod hoc pro pœnitentia sit impositum, et sic manifestabitur graviter deliquisse. Hinc Concilium Coloniense apud Francolin. *n.* 22. ait: *Qua pœnitentia, etsi qui deliquit non proderet speciatim crimen suum, tamen ipso facto confitebatur, et declarabat Ecclesiæ se graviter peccasse;* est autem contra sigillum, si manifestetur pœnitentem graviter peccasse: ergo.

1366 al. 1266 § 3. Docuerunt aliqui salvo sigillo potuisse aliquando confessarios deferre ad Episcopum enormia crimina; sed id absolute illicitum esse, dicetur *n.* 1975. Imo Rayn. *in Heter. t.* 16. *f.* 2. *p.* 9. *n.* 33. non omnino approbat factum S. Alberti Monachi, qui pœnitentes suos prius juramento astringebat, ut ad Episcopos irent, et eadem flagitia eis confiterentur: est enim durum nimis et alienum a consuetudine Ecclesiæ ita cogi bis eadem confiteri.

1367 al. 1267 *Quæst.* 175. — *Quænam pœnitentiæ sint utiliores?* R. § 1. Universim illæ sunt utiliores, quæ sunt magis accommodatæ ad hunc vel illum pœnitentem discrete affligendum et efficaciter emendandum. Hinc vix prodest longas orationes imponere illis qui vix tempus habent orandi, aut aliunde obligati sunt ad multum orandum, aut se accusant de omissis sæpe longis orationibus pro pœnitentia injunctis. Magis quoque conducunt pauca opera cum fervore et in gratia facta, quam multa tepide et in statu peccati mortalis. Itaque talibus injungendæ sunt aliæ pœnitentiæ parvæ et efficaces, v. g. ut certa die aut certis festis confiteantur et communicent. Unde de mysterio ad quod maxime afficitur, vel de materia qua maxime terretur, per aliquod tempus quotidie meditetur aliquid. Ut librum aliquem legat efficacem pro suggerendis motivis ad hoc vel illud faciendum aut emendandum. Ut usque ad proximam confessionem mane proponat cavere hoc vel illud peccatum, vesperi aut examen instituat, et si in eo deliquerit conteratur, si non, proponat in crastinum similiter cavere, petens ad id gratiam Dei. Ut vesperi lecto accumbens cogitet se aliquando morituram et e lecto non surrecturum, mane evigilans omnium primo cogitet se aliquando a morte evocandum ad judicium et de tota vita redditurum rationem. Ut usque ad proximam confessionem quoties hanc vel illam tentationem sentiet, cogitet Deum sibi præsentem, qui judicabit et severe punict, si labatur. Ut quoties lapsus fuerit, statim certam aliquam pœnam subeat, aut intra diem a lapsu confiteatur, etc.

1368 al. 1268 § 2. Eleemosyna est divitibus, avaris, injustis efficacissimum opus satisfactionis, quia pecunia est illis quodammodo sanguis et ani-

ma affectus inordinati; cavere tamen debet Confessarius, ne eleemosynas velit sibi vel suis applicari. Contra peccata carnis, ebrietatis, gulæ, valent macerationes corporis per jejunia, cilicia, castigationes, subtractione commoditatum, sic enim igni ligna subtrahuntur. Contra peccata odii, invidiæ, iracundiæ, maxime valent opera humiliationis aut charitatis erga proximum, a quo est quasi naturalis aversio. Denique cum omnia peccata ex amore proprio vel nimio appetitu delectationum suarum nascantur, generale et utile remedium est, ut qui commisit illicita in aliqua materia, in eadem etiam a licitis abstineat.

1369 al. 1269 § 3. Opus, cæteris paribus, est tanto magis satisfactorium quanto magis est meritorium, secundum dicenda *n.* 1306. nam etiam meremur aliquam remissionem pœnæ; hinc cum actus fidei, spei et charitatis sint maxime meritorii et plurimum conferant ad emendationem vitæ, utilissime pœnitentibus injungitur recitandi ex certis formulis. Putant Ant. Sucquet *in via vitæ l.* 3. *c.* 1. fontem omnis peccati et relapsuum esse defectum fidei, non enim vive credimus quæ fides catholica proponit, sed tantum cognoscimus humano aliquo et veluti mortuo modo, atque ideo vel non supernaturaliter vel non satis efficaciter emovetur voluntas nostra ad detestanda peccata et emendandam vitam: quomodo enim possibile est, si homo supernaturaliter et firme crederet Deum esse summum bonum, ut ita facile eum offenderet? si crederet peccatis destinatas esse pœnas æternas inferni, quomodo propter momentaneam voluptatem se illis addiceret? etc.

1370 al. 1270 § 4. Monet S. Salesius *Instruc. confess. c.* 8. non expedire dare pœnitentias conflatas ex rebus diversis, v. g. ut varias orationes recitet, tum jejunet, tum se flagellat etc. eo quod pœnitens facile eorum obliviscatur aut pergat sine fervore.

1371 al. 1271 § 5. *Rayn.* supra ait, pars longe maxima pœnitentiæ est increpatio, quam Confessarius adhibet post audita peccata, perfundens pœnitentem utili rubore et optabili confusione, ea quippe confusio est admodum onerosa pœnitenti, qui non potest tergiversari, quia tenetur suamet confessione. Imposita igitur a Confessario, si a pœnitente excipiatur patienter, habet rationem satisfactionis maxime efficacis ad abstergendum reatum pœnæ etiam ex opere operato, secundum dicta *n.* 1236. Et videndum, ut increpatio sit justa, quando nempe cadit in gravia delicta: imo etiam cum gravibus peccatoribus increpatio debet esse prudens et absque convicio.

1372 al. 1272 §, 6. Notat *Rayn. a n.* 30. inutilem ac imprudentem fore pœnitentiam, si Confessarius consuetudinario imponat non amplius relabi in peccatum consuetudinis, hoc enim est illum de se nimis fragilem exponere periculo novæ mortalis malitiæ, et deberet ipsi imponi medicina pro emendando peccato, non ipsa peccati omissio, ad quam aliunde tenetur. Fatendum tamen est, posse, sed raro, quasi in pœnam admitti votum pœnitentis de non relabendo, si spes sit ex occasione voti efficaciorem cautelam esse adhibendam, sed expedit non permittere votum nisi ad tempus, ut exploretur, an prosit necne.

1373 al. 1273 *Qæst.* 176. — *Quid addendum circa obligationem pœnitentis in implenda pœnitentia?* R. Seqq. § 1. Quamvis S.Th. *in* 4. *dist.* 20. *q.* 1. *ar.* 3. *q.* 1. tantum dicat esse *consulendum eis qui Indulgentiam consequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abstineant*, ideoque Mendo, Beja, Lugo *d.* 27. *s.* 1. aliique multi aqud Avers. *q.* 13. *s.* 9. et cum Vindice Gob. *ad prop.* 26. *n.* 20. dicadt lucrantem pro se indulgentias liberari a pœnitentia per Confessarium injuncta; oppositum tamen in praxi est tenendum, tum quia pœnitentia pertinet ad integritatem Sacramenti, tum quia nimis incertum est an quis plene lucretur Indulgentias, et quamvis certo lucraretur, tamen hoc non impedit quominus teneatur ad pœnitentiam, in quantum ordinarie semper est simul medicinalis seu præservativa a relapsu, Confessarius enim obligare potest non tantum ut judex ad vindictam peccati, sed etiam ut Medicus ad emendationem, ut recte Rodriq. Fill. Dic. *d.* 14. *n.* 149. Viva *de Jubil. q.* 5. *a.* 1. cum Vasq. Con. Lugo, Vindicem Gob. *ad prop.* 27. *et alios.*

Objic. Bonifacius VIII. dicitur in Extrav. *Antiquorum de pœn. et remiss.* noluisse per Confessarios in Jubilæo imponi pœnitentias vindicativas, ac insuper declarasse pœnitentes faciendo opera injuncta pro Jubilæo, liberari ab omnibus antecedentibus pœnitentiis. R. De his nihil habet dicta Extravagans, sed *Glossator* in illam dicit Bonifacium postea interrogatum ita respondisse, quod tantum addit auctoritatem privati Doctoris, imo ex verbis ipsiusmet *Glossatoris* intelligitur, in primis quod Bonifacius voluerit pro pœnitentia vindicativa injungi opera a se præscripta, nempe visitationes Ecclesiarum per 30. vel 15. dies continuos, etc. nam dicit ex mente Bonifacii, *nihil debent injungere ultra injunctionem hic positam.* Item: *Papa declaravit consistorialiter, quod pœnitentiæ injunctæ etiam tolluntur per commutationem operis satisfactorii hic positi:* ergo ex mente Bonifacii hæ visitationes debebant injungi pro pœnitentia et in eas fieri per hunc Confessarium commutatio prioris pœnitentiæ. Deinde ex ejusdem *Glossatoris* verbis constat contra Lugo et alios, saltem ex mente Bonifacii nihil debere remitti de pœ-

nitentia medicinali, nam expresse dicit : *Pœnitentia nedum est et ad remissionem pœnarum pro commissis et omissis debitarum, sed etiam ad cautelam futurorum, et quoad istud forsan potest pœnitentia injungi.* Denique quidquid sit de Bonifacio, reliqui Pontifices nunc in bullis Jubilæi addunt communiter, ut pœnitentia salutaris injungatur : ergo explenda est a pœnitente.

1374 al. 1274 § 2. Quando confessio fuit invalida non est opus persolvere pœnitentiam, cum nullum sit Sacramentum quod compleri possit, et alias teneretur pœnitens absolvere duas pro iisdem peccatis ; Escob. Fagund. Bosco *d.* 7. *s.* 13. *n.* 367.

1375 al. 1275 § 3. Si pœnitentia injuncta fiat impossibilis, non obligat ; nec opus est aliud subrogare, quia id non potes propria auctoritate, nec teneris eadem peccata de novo confiteri, Aver. *sect.* 6. § 4. Et idem est si oblitus sis, uti præter citatos a Busemb. docent Sot. Nav. Amid. *d.* 16. *n.* 96. Avers. § *Quinto*, Arr. *d.* 48. *n.* 33. Spor. *n.* 552. contra multos antiquos, qui volunt, si per culpam sis oblitus, debere confessionem repeti. *Nec obstat* quod prius Sacramentum non integre compleatur, *nam* sufficiens excusatio est, ne bis cogaris confiteri eadem peccata a quibus directe absolutus es. In utroque tamen casu, si conveniri posset idem Confessarius, qui esset saltem confuse memor status pœnitentis, petenda esset ab eo commutatio, ut sic integraretur Sacramentum : imo etiam expedit apud alium Confessarium se accusare postea de omnibus peccatis in genere, et petere tanto majorem pœnitentiam, ut quantum fieri potest hæc pœnitentia extendatur etiam ad peccata prioris confessionis, pro quibus imposita erat pœnitentia, quæ nunc e memoria excidit.

1376 al. 1276 § 4. Si quis eadem peccata bis confiteatur, multi dicunt satisfacere si persolvat alterutram pœnitentiam : Bosco *n.* 362. putat ex vi secundæ liberari a prima ; et *n.* 357. probabiliter dixerat secundam esse complementum utriusque Sacramenti. Hinc etiamsi quis sine sufficiente causa eadem peccata confiteretur secundo Confessario, ut ita se liberaret a pœnitentia injuncta a primo, Suar. Con. Lug. Avers. *s.* 5. dicunt peccaturum nisi venialiter ; si autem justam causam habeat, nullo modo peccat.

1377 al. 1277 § 5. Omittere materiam gravem injunctam pro mortali prima vice confesso, est mortale : materia autem gravis est una Confessio vel Communio, quia utraque sub mortali præcipitur semel in anno vel in Paschate. Et idem videtur esse si quis omittat Rosarium. Si tamen aliquis unam ex decem v. g. Communibus sibi injunctis omitteret, probabile est peccaturum tantum venialiter, quia una respectu 10. videtur quid leve, maxime cum per reliquas novem possit obtineri prope idem finis. Ita Gob. et Steph. *d.* 5. *tr.* 5. *n.* 176.

1378 al. 1278 § 6. Ommittere materiam levem injunctam pro mortalibus est veniale tantum, uti cum communi Avers. *sect.* 6. § *Tertio*, contra J. Sanch. *d.* 15. *n.* 17. quia secundum dicta *l.* 1. *n.* 667. materia levis non est capax oblivionis gravis. Nec obstat quod Sacramentum maneat incompletum, *nam* est completum essentialiter, completio autem integralis per materiam levem non obligat nisi leviter secundum materiam.

1379 al. 1279 § 7. Si quis omittat pœnitentiam gravem injunctam pro venialibus vel pro mortalibus antehac confessis, docent Nug. Con. Fagund. Lug. et alii esse mortale, quia pœnitentia est de se gravis et Confessarius potest illam injungere : ergo sicuti mortaliter peccat qui materiam gravem voti non implet, quamvis voverit ex causa ; item qui violat jejunium a Superiore præceptum ex fine de se non malo, ita et hic. E contra Nav. Sot. Palud. Ledes. Suar. Laym. Fill. aliique, quos citant et sequuntur Avers. *q.* 13. *sect.* 6. § *Secundo*. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 102. *et* 136. dicunt esse veniale tantum, quia hæc materia, in quantum est gravis, non est necessaria, cum Confessarius neque sub gravi peccato, neque materiam gravem teneatur pro talibus peccatis imponere : ergo materia quæ necessaria est respectu peccatorum pœnitentis, est tantum levis : ergo hanc omittere erit tantum veniale. Ad exempla opposita de voto et præcepto, dant disparitatem, quod vovens sine ulla causa possit sibi imponere obligationem gravem, uti et Superior subdito, non habita occasione ullius culpæ ; e contra Confessarius non possit imponere obligationem pœnitenti, nisi adsit culpa ; nec imponere possit obligationem gravem, nisi materia necessaria hujus absolutionis sit gravis, cum debeat obligare ut judex proportionate ad materiam necessariam gravem vel levem. Utraque sententia est probabilis.

1380 al. 1280 § 8. Cui injunctum est ut oret, v. g. septem Psalmos pœnitentiales, potest orare stando vel ambulando. Si injunctum sit ut oret flexis genibus, Diana *R.* 55. Dic. *d.* 14. *n.* 81. Avers. *s.* 3. § *Septimo*, Tamb. *de conf. l.* 4. *c.* 2. *n.* 14. putant fore mortale omittere genuflexionem, quia hæc videtur esse res gravis spectans ad subtantiam molestiæ. Sed de hoc vehementer dubito, nam flectere ad tempus quo recitantur illi psalmi, non videtur esse molestia tanta ut si quis negligat peccet mortaliter : e contra tamen putarem esse molestiam gravem, si deberet orare expansis brachiis ; similiter si injungeretur alicui jejunium

in pane et aqua, videtur peccaturus mortaliter si jejunaret tantum more Ecclesiastico, quia illa circumstantia addit notabilem difficultatem.

1381 al. 1281 § 9. Si confessarius injunxerit pœnitenti, ut per 15. dies quotidie duas Missas audiat, non ideo tenetur die festivo tres audire. Si injunxerit omni die per mensem Missam, satisfacit die festivo audiendo unicam, Dian. Avers. § *Unde*, Amic. *c.* 16. *n.* 90. Si injunxerit eodem die duas Missas, quamvis Maj. Ledesm. Sanch. putent eum satisfacere si audiat duas simul, quod Amic. *n.* 111. vocat probabile, tamen ordinarie præsumi debet voluisse eas audire successive. Si injunxerit eleemosynam, satisfaciet si det extreme indigenti, Laym. Lug. Gob. Sporer *n.* 544; non tamen si det parenti vel alteri propinquo, cui tenetur ex justitia succurrere, quia tum non censetur eleemosyna, Lug. Amic. *n.* 90.

1382 al. 1282 § 10. Si materia pœnitentiæ injunctæ sit divisibilis, quamvis pars ejus major adimpleri non possit, debet adimpleri pars licet minor, ut colligitur ex paritate de Horis Canonicis, nam Inn. XI. damnavit hanc 54. prop. *Qui non potest recitare Matutinum et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* Ratio generalis est, quia licet quis non possit solvere totum tamen tenetur ad partem quam solvere potest. Et ratio a priori est, quia quando materia est divisibilis, mens præcipientis tendit divisibiliter, secundum naturam materiæ, cujus singulæ partes faciunt ad finem intentum. Hinc videtur probabilius contra Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 54. Jo. Sanch. *d.* 15. *n.* 3. si alicui sit injunctum ut jejunet in pane et aqua, si sic non possit, teneri more Ecclesiastico, quia manet substantia jejunii, separabilis ab illa circumstantia.

1383 al. 1283 §. 11. Pœnitentia, per se loquendo, debet persolvi per ipsum pœnitentem, nam Alex. VII. damnavit hanc 15. prop. *Pœnitens propria auctoritate substituere alium sibi potest, qui loco illius pœnitentiam adimpleat.* Unde audiri jam non debent Palud. et alii apud Lugo *d.* 25. *n.* 59. qui putarunt posse tum saltem persolvi per alium, si pœnitens tempore illo velit occupari in actione Deo magis grata, aut si mandet fieri per alium sanctiorem, cujus opus erit magis satisfactorium; nam recte contradicunt Mendo *d.* 10. *a.* 105. Viva ad prop. istam damnatam, quia obligatio adimplendi pœnitentiam, uti audiendi missam ac legendi Horas, est personalis, et ideo etiam *Florent et Trid.* dixerunt actus pœnitentis materiam hujus Sacramenti.

1384 al. 1284 §. 12. Confessarius potest concedere ut pœnitentia per alium persolvatur; S. Th. S. Bonav. Sot. Silv, Ang. Suar. Tann. Avers, *s.* 4. §. *Denique.* In quo casu Suar. Fagund. Præpos. Fill. et alii cum Arr. *d.* 148. *n.* 12. putant actiones alterius persolventis posse dici satisfactionem, et prodesse pœniteti ex opere operato, licet fierent in peccato mortali; sicuti Missa ex opere operato prodest procuranti illam, licet celebretur ab impio Sacerdote. Sed contradicunt *Vasq. Con. Laym. Bon. Amic. Luc. Dic. Avers.* dicentes nos aliunde scire quod missa pro alio oblata habeat hunc effectum, quare fundamentum non est dicendi quod actio aliena tanquam pars Sacramenti Pœnitentiæ, quod suscipio, possit mihi applicari ad effectum ex opere operato. Et ideo videtur probabilius dici, quod pars materialis integrans Sacramentum sit ipsa procuratio, qua pœnitens facit ut alter secundum voluntatem Confessarii peragat illud opus pro ipso, hoc autem alterius opus non sit pars Sacramenti, nec aliquid causet ex opere operato.

1385 al. 1285 §. 13. Multo magis potest pœnitentia persolvi per alium si opus ab alio factum censeatur fieri ab ipso pœnitente, uti eleemosyna; perinde enim est, sive aliena manu, cum præcipue intendatur ut privet se re sua ad sublevationem pauperis. Et idem est si ipsi imposita sit restitutio, potest enim æque per alium fieri.

1386 al. 1286 §. 14. Probabilius est quod pœnitentia sacramentalis persolvi debeat ex aliqua intentione satisfaciendi pro illa, quia ut ex opere operato aliquid efficiat, debet esse aliquid pertinens ad Sacramentum, et ratione illius suscepti causare suum effectum : non videtur autem esse aliud pertinens ad Sacramentum, nisi expleatur cum aliqua intentione saltem virtuali reflectente ad Sacramentum, vel ad impositionem Confessarii, Vasq. Dic. *n.* 189. Palav. *a n.* 280. Mendo *q.* 4. Aversa *q.* 3 *sect.* 6. §. *Nono,* contra Sanch. Lugo *a n.* 37. Bosco *d.* 7. *s.* 13. *a n.* 237. *et alios. Nec obstat* quod aliis præceptis satisfiat, v. g. die festivo si Missam audias, licet ignarus aut immemor festi, *nam* ejusmodi præcepta tantum postulant poni opus ex quacumque intentione, imo licet adesset intentio per talem actionem non satisfaciendi, adhuc satisfaceres, uti dictum est *l.* 1. *n.* 693. Oppositum est in actionibus sacramentalibus, nam si antehac voveras semel audire Missam quam tibi injunxerat Confessarius, si hoc die festo audias Missam immemor voti, pœnitentiæ et festi, omnes dicent te satisfecisse

præcepto de Missa die festo audienda; non item pro obligatione voti vel pœnitentiæ sacramentalis, nam non poteras per unicam Missam satisfacere utrique huic obligationi, uti suppono ex declarata tibi voluntate Confessarii. Nec ratio est dicendi quod pro hac obligatione potuis satisfeceris quam pro illa, nisi adfuerit intentio determinans ad hunc vel illum finem : ergo. Hinc videtur dicendum esse contra *Suar. et Mendo* nequidem sufficere si postea intra tempus quo tale opus fieri debebat, velit per illud satisfecisse pro pœnitentia, nam hæc voluntas sequens habet se per accidens, nec potest facere ut opus præteritum fuerit aut nunc fiat aliquid pertinens ad Sacramentum.

1387 al. 1287 § 15. Si Confessarius non determinaret tempus quo persolvi deberet pœnitentia, mens ejus præsumitur esse, ut persolvatur primo tempore quo commode fieri poterit, quia secundum dicta *l.* 1. *n.* 587. *in omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur, Reg.* 14. *ff. de Regulis juris,* ubi per to *præsenti die* intelligitur primo quoque tempore.

1388 al. 1288 § 16. Diu differre pœnitentiam sine causa, v. g. ad medium annum, communiter censetur mortale, maxime si pœnitentia fuerit medicinalis, quia cum Confessarius præceperit ad præservationem a relapsu, voluit nunc adhiberi quando erat periculum. E contra si fuerit pœnitentia vindicativa tantum, non videtur esse mortale ad mensem differre.

1389 al. 1289 § 17. Cui injunctum est ut per annum omni mense confiteatur, putat Lugo *d.* 25. *n.* 97. peccare mortaliter si vel per diem differat ultra talem mensem, sed recte contradicit Avers. *q.* 13. *s.* 6. præsumitur enim mens Confessarii esse ut tum sequente mense bis confiteatur. Unde si occasione festi, Indulgentiæ vel Jubilæi differret ad octo dies in alterum mensem, docent Dian. Castr. J. Sanch. *d.* 13. *n.* 9. nullo modo peccaturum, quod magis valet si anticipet, uti notat *Avers,*

1390 al. 1290 § 18. Qui jussus est jejunare pro pœnitentia hac die Veneris, et jejunat die sequente, aut communicare proxima Dominica, et differt ad octiduum, ordinarie peccat tantum venialiter, quia plerumque præceptum Confessarii cadit magis in rem ipsam præstandam quam in tempus præfixum; Dian. *p.* 9. *t.* 7. *R.* 57. Spor. *n.* 577. Ideoque recte notant Auctores cum Aversa supra et Mendo *d.* 10. *n.* 97. non cessare obligationem jejunandi quamvis transierit illa dies Veneris, quæ statuta erat non ad terminandam sed urgendam obligationem. Si tamen alicui injunctum sit ut jejunet omni die Sabbati in honorem B. Virginis, aut ut communicet omni festo B. Virginis, putant Con. Gob. Spor. supra, si talem diem negligat, non teneri alia die, quia mens Confessarii videtur fuisse alligare opus tali diei. Sed recte notat Mendo, si Confessarius unicum tale opus pro una vice injunxerit, non esse præsumendum quod voluerit alligare diei, nisi substituerit aliud opus exequendum in casu quo alterum tempore præfixo non fieret; quia præsumi non debet quod Confessarius voluerit Sacramentum manere incompletum, quod fieret si tum desineret obligatio ad omnem pœnitentiam, hinc debebit alia die explere. Et in plerisque horum consentiunt etiam Lugo, et Dic. *d.* 14 *a n.* 55.

§ 19. Potest satisfieri pœnitentiæ eodem 1391 tempore quo satisfit alteri præcepto vel obli- al. gationi, dummodo unum opus non excludat 1291 aut impediat alterum; sic qui pro pœnitentia tenetur orare Rosarium, satisfacit orando sub Missa ad quam tenetur die festo, vel ex voto, quia oratio Rosarii non tollit, sed maxime convenit attentioni ad Missam.

Q. 77. *Quid addendum sit circa commutationem pœnitentiarum in confessione injunctarum?* R. Seqq. § 1. Pœnitens non potest sua 1392 al. 1292 auctoritate pœnitentiam permutare in aliquid melius, uti habent Auctores cum Busemb. supra; idem docent Avers. *q.* 13. *sess.* 8. Arr. *d.* 48. *sess.* 5. Amic. *d.* 16. *n.* 54. Tamb. *de Confess. l.* 4. *c.* 3. § 1. *n.* 15. Gorm. *p.* 2. *n.* 339. Dic. tamen *d.* 14. *n.* 134, non audet oppositam sententiam appellare parum probabilem; sed rationes nostræ videntur claræ. 1. Quia reus non potest ferre circa se sententiam, nec mutare pœnam sibi a judice injunctam, uti nec subditus opus sibi injunctum a Superiore, alioquin posset quis similiter loco Missæ audiendæ velle communicare, loco jejunii velle confiteri, etc. 2. Id in quod commutabit non erit satisfactio integrans Sacramentum, nec erit sacramentalis, nec remittet pœnas ex opere operato, quia non veniet a potestate clavium: ergo. *Nec obstat* quod aliquis possit suum votum commutare in melius, quia obligatio voti erat ab ipsomet vovente, qui etiam ab initio per votum intendebat id quod est melius, ideoque potest illud sibi substituere.

§ 2. Communissima sententia est cum Arr. 1393 *n.* 25. contra Valent. et Tann. quod alius Con- al. fessarius non possit extra confessionem muta- 1293

re pœnitentiam a priore Confessario injunctam, et secundum Lugo *n.* 110. oppositum non est probabile, quia extra confessionem, et respectu confessionis quam non audivit, non habet plus potestatis quam laicus.

1394 al. 1294 § 3. Sot. Vasq. et alii docent pœnitentiam ab uno Confessario impositam non posse minui aut mutari per alium, etiamsi pœnitens apud hunc repetat peccata ob quæ fuit imposita; quod Jo. Sanch. *d.* 14. *n.* 19. defendit tanquam absolute verum speculative, tum quia unus Judex, qui superior non est, non potest ultimam et definitivam alterius sententiam mutare aut reformare, cum par in parem non habeat jurisdictionem, in hoc autem foro omnes sunt pares; tum etiam quia primum Sacramentum nunquam integre compleretur. E contra posse si peccata repetat, tenet sententia communis cum Silv. Suar. Lugo, Fagund. Arr. *n.* 26. Dicast. *a n.* 116. Avers. *supr.* dicitque *Becanus* esse in praxi securum quod tenet Bon. et alii communiter cum Dian. *p.* 3. *d.* 4. *R.* 137. Dicast. *n.* Lug. *n.* 114. Arr. *n.* 29. contra *Zerolam*, quamvis injuncta pœnitentia fuisset medicinalis, si non sit absolute necessaria, aut si substituatur similiter medicinalis. Hoc ipsum dicunt, licet pœnitentia a Confessario superiore imposita esset, quia præscindendo a reservatione peccatorum, habent Confessarii æqualem potestatem ad ligandum et solvendum: ergo etiam ad mutandam pœnitentiam, uti recte Beja *p.* 1. *casu* 15. et Gorm. *n.* 341. posterior enim Confessarius est velut successor primi: ergo sicuti posset primus mutare, ita et posterior; ideoque earum postrema impleta censebitur compleri utrumque Sacramentum, quia prior quasi transit in secundam. Hoc ipsum fieri posse tenent Henr. Bon. J. Sanch. *a n.* 13. Dicast. *n.* 120. etiamsi pœnitentia fuisset a superiore imposita propter peccata reservata, quod probabile esse fatetur Amic. *n.* 49. Contradicunt tamen Suar. Lug. *n.* 105. Arr. *n.* 30. Beja *sup.* Gorm. *n.* 349. Aversa, quia inferior non potest mutare præceptum superioris: sed Dic. respondet, cum semel sublata sit reservatio, æqualem esse in omnibus Confessariis potestatem.

1395 al. 1295 § 4. Si pœnitens non repetat priora peccata apud secundum Confessarium, Suar. Vasq. Con. aliique multi cum Lugo *n.* 107. et Aversa negant hunc etiam in confessione posse mutare pœnitentiam, quia nullus judex potest agere circa aliquid quod ad suum tribunal delatum non est: ergo tantum poterit declarare pœnitentiam fuisse aut esse irrationabilem vel impossibilem, quod etiam quivis alius prudens facere posset; e contra si petatur commutatio, etiam ideo quia prior nunc nimis difficilis est, docent Nav. Tolet. Hering. Rodriq. Sa, Laym. Dian. Gob. March. Beja, Spor. *supra* n. 589. aliique multi apud Bosco *d.* 7. *sess.* 13. *n.* 552. *et* 559. posse hunc alium Confessarium in confessione eam mutare, quia licet judicare non possit de peccatis præteritis sibi incognitis, tamen cum pœnitens se etiam ipsi subjiciat, videtur habere potestatem judicandi an nunc expediat ipsi ea pœnitentia, necne. Prima sententia est longe probabilior; hinc secundam esse improbabilem dicunt J. Sanch. *d.* 14. et Arr. *n.* 28. quamvis Lugo *n.* 109. fateatur esse in praxi probabilem saltem per principia extrinseca.

1396 al. 1296 § 5. Ut alius Confessarius possit mutare pœnitentiam, fatentur omnes communiter non requiri omnino exactam repetitionem peccatorum, sed sufficere aperire præcipua ob quæ talis pœnitentia injuncta erat; et fortasse sufficit, inquit *Aversa*, dicere quod ob similia qualia nunc confitetur talem acceperit pœnitentiam.

1397 al. 1297 § 6. Idem Confessarius potest in alia confessione pœnitentiam mutare quocumque postea tempore, dummodo recordetur status pœnitentis, et in confuso peccatorum ob quæ imposita fuit, uti tenent omnes communiter; sicuti judex potest moderari pœnam a se dictatam, quamdiu executioni non est data.

1398 al. 1298 § 7. Suar. Con. Aversa, Amic. *n.* 45. J. Sanch. *n.* 10. Dicast. *n.* 128. dicunt nequidem eumdem Confessarium posse extra confessionem mutare pœnitentiam, licet recordetur status pœnitentis, quia nullam habet potestatem clavium, nisi dum sedet in suo tribunali, et agit partes Confessarii, quas non agit nisi quando tractat de absolutione danda, aut post hanc intra tam breve tempus ut adhuc censeatur durare actus judicialis, uti limitant multi apud Lugo *n.* 111. qui *n.* 112. cum Salas probabiliter concludit posse etiam quocumque alio postea tempore, dummodo adhuc habeat memoriam confusam peccatorum, quæ sufficeret ad imponendam pœnitentiam; et consentiunt Arr. *n.* 31. Haun. *l.* 4. *n.* 1045. quia quamdiu pœna imposita non est impleta, judex habet jus agendi circa ejus impletionem, ergo etiam circa immutationem, si reus petierit.

1399 al. 1299 § 8. Ut commutatio fiat, sive ab eodem sive a diverso Confessario, debet hic scire de hoc,

et velle commutare, quia quamdiu non revocatur obligatio ad priorem pœnitentiam, illa manet in possessione. Lug. *n.* 103. Avers. *supr.* Arr. *n.* 33. tamen Dic. *n.* 119. putat non esse improbabilem quod confitens eadem peccata possit tacere, et postea peragere Pœnitentiam quam voluerit, primam aut secundam tantum; et tum saltem quando Confessarius scienter commutavit, v. g. jejunium in orationem, docent Suar. Regin. Less. Dic. *n.* 131. Bosco *n.* 360. contra *Lugo*, liberum esse pœnitenti alterutram facere, quia commutatio erat in favorem, et posterior materia non est substituta absolute, sed sub conditione si nolit priorem.

1400 al. 1300 § 9. Causa sufficiens in commutatione minuendi pœnitentiam est, secundum *Lohner*, si pœnitens a tempore impositæ pœnitentiæ lucratus sit aliquas Indulgentias, item si interea multa bona opera fecerit, si cum majore fervore aut cum minori periculo peccandi executurus est hanc novam materiam etc.

ARTICULUS II.

1410 al. 1310 *De satsifactione per Indulgentias.*

§ 1.

Quid sit indulgentia, et quid ad eam requiratur ?

« Resp. 1. Indulgentia est gratia qua certo aliquo opere, quod concedens præscribit, præstito, debita Deo pœna temporalis (non autem culpa) extra Sacramentum, Sacrificium et martyrium, per applicationem satisfactionum Christi et Sanctorum, remittitur : idque vel per modum absolutionis erga subditos Ecclesiæ, vel nudæ solutionis erga non subditos, ut defunctos et catechumenos, quibus proinde tantum dantur Indulgentiæ per modum suffragii. Suar. Con. Fill. Sanctar. Bon. *p.* 6. *q.* 1. *p.* 1.

» Resp. II. Ad valorem Indulgentiæ, requiritur causa pia et rationabilis, eaque, ut habet sententia communior, Suar. et aliorum, proportionata effectui et quantitati Indulgentiæ, saltem secundum concedentis prudentem æstimationem, petenda non ex operis tantum difficultate, sed fine intento, et operis ad eum utilitate. Ratio desumitur ex natura dispensationis bonorum, quæ sine causa ab inferiore facta non valet, et est dissipatio. *Auct. cit.*

» Resp. III. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur hæ conditiones : 1. ut sit baptizatus ; 2. ut sit subditus concedentis ; 3. ut non sit ligatus excommunicatione majore, ut habet communis : quia hæc privat communione bonorum spiritualium ; 4. ut sit in gratia, saltem tunc quando opus præscriptum completur ; quia pœna non remittitur ante culpam ; 5. ut opus injunctum moraliter totum, et integre impleatur ; 6. ut opus præscriptum sit honestum, saltem ex objecto : nam sufficit vitiatum ex fine inhonesto veniali, vel ex alia circumstantia prava (ut docent *Suar. et alii comm.* contra *Con.*) saltem si nihilominus conducat ad finem Pontifici propositum, ut limitat *Laym.* Ratio prioris est, quia illud opus plerumque complet causam Indulgentiæ, quæ debet esse pia. Ratio posterioris, quia ratio injuncti operis est assecutio finis intenti a Pontifice, v. Laym. Bon. *d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *Unde resolves*

» I. Indulgentiis etiam frui potest qui eas concessit.

» II. Non expirant morte concedentis, cum sint gratiæ ; nec, ut habet *Sa*, ante notitiam revocationis.

» Etsi intelligendæ sint ut sonant, cum tamen sint gratia, large sunt interpretandæ (nisi sint de pœnitentiis injunctis, ut ex Henr. etc. notat Amicus *d.* 20. *n.* 77), servata tamen verborum proprietate : unde censendæ sunt perpetuæ, si datæ sunt sine temporis restrictione.

» IV. Etsi data pro articulo mortis, secundum Sa, expiret quando semel est accepta, contrarium tamen est probabile, ob rationem datam. Illa autem non requirit applicationem Confessarii aut alterius ministerium. Quint. *in append. t.* 9. *d.* 3. Expedit tamen moribundos ad invocationem nominis JESU et MARIÆ sæpius excitare, simulque in memoriam revocare intentionem lucrandi istas Indulgentias. *Ibid. d.* 4. Probabile enim est, si habet plures imagines, grana, rosaria etc. benedicta, posse (sive intuitu ejusdem confessionis, sive diversarum) toties lucrari quoties nomen JESU repetierit, vel præstiterit opus requisitum. *Ib. d.* 6. ex *Suar. Gran.* etc. Sufficit autem ad eas lucrandas quodvis tempus in quo verificatur mortis articulus, etsi pluribus diebus ab ipsa morte absit. *Ib. n.* 5.

» V. Possunt moribundi plures Indulgentias plenarias, ob plures titulos concessas, simul lucrari ; v. gr. qui habet plura rosaria, vel grana, cruces imaginesque quibus sint applicatæ, vel titulo suæ Religionis, Confraternitatis, etc. dummodo non requirant certa opera pro speciali necessitate applicanda, Quint, *d.* 4.

Idque etiamsi eas vel earum aliquas ignoret aut non recordetur. *Ib.* ex *Lug. Dian.* et aliis 6. contra *Rodriq. Trull. etc.*

» VI. Requiritur autem ut moribundus crucem, granum imaginem, etc. secum habeat, in articulo moatis, ut ratione illius lucretur; et quidem ut tutius ac certius obtineat, ejus habeat dominium seu possesionem, et apud se teneat. Non tamen est necesse ut collo appensa, brachio obvoluta, manuve apprehensa sit (etsi aliquo horum modorum habere sit tutius), sed suficit esse in lecto, vel juxta moribundum, licet ipse nec videat, nec tangat, nec sciat aut recordetur se habere, nisi aliud exprimatur. Sufficiet etiam habere commodata, seu quoad usum (præsertim si id in ipso Indulto exprimatur, ut in S. Caroli Borromæi et quinque Sanctorum sit). Neque necesse est retinere donec expiret (etsi et hoc sit tutius) sed sufficit in aliquo mortis articulo habere, in eoque nomen JESU (si hoc requiratur) invocare, *ibid. d.* 6.

» VII. Concessæ vivis non possunt applicari defunctis, nisi id exprimatur, quia pendent a voluntate concedentis.

» VIII. Probabile est concessam pro certo tempore posse sæpius obtineri, repetendo opera præscripta, v. g. eodem die, nisi addita sit restrictio, quia favores sunt ampliandi. Ita Henriq. et Rodriq. Contrarium tamen videtur probabilius, ob voluntatem concedentis contrariam rationabiliter præsumptam. V. Lugo. *d.* 27. *a.* n. 95.

» IX. Etsi consultum sit ut opera omnia fiant in gratia, id tamen non videtur simpliciter necessarium : Laborandum tamen est Concionatoribus et Confessariis, ut cum indulgentiæ promulgantur, populum ad seriam confessionem excitent.

» X. Ut quis lucretur pro defunctis, probabiliter non requiritur ut sit in gratia, quia tantum ponit opus tanquam conditionem, quo posito, Pontifex applicat defuncto Indulgentiam, sive satisfactiones Christi et Sanctorum. Ita Esc. *t.* 7. *c.* 5. *c.* 7. *n.* 45. ex Suar. et Præp. *in* 3. *p. q.* 14. *dub.* 10. *n.* 93. Contrarium tamen docet Lug. *n.* 75. requirens statum gratiæ saltem in fine operis, quæ sententia tutior est.

» XI. Opus præscriptum dum fit debet esse utile ad finem a concedente intentum, qualis est v. g. eleemosyna præscripta pro redemptione captivorum, etsi fiat cum aut in peccato, (modo aliud opus ei injunctum et præscriptum in gratia fiat, v. Lug. *n.* 84.) non autem oratio præscripta ad placandum Deum, si ipsamet sit peccatum ex mala circumstantia, uti nec jejunium si te inebries, item nec visitatio Ecclesiarum sine devotione. Ita Laym. Bon. et alii.

» XII. Possunt uno et eodem opere plures Indulgentiæ, diversis viis concessæ, lucrifieri, si opus sit æque utile ad finem utriusque Indulgentiæ, nec sit iterabile intra idem tempus; uti jejunium vel Communio. Ita Præp. et Laym.

» XIII. Non lucrantur Indulgentias, I. Qui ex impotentia vel ignorantia, sive totum opus præscriptum, sive notabilem ejus partem omittunt, v. g. si puer vel senex non jejunet, nisi tamen ob gravem difficultatem hoc opus ei in aliud est commutatum. Henr. Caj. Bon. *p.* 2. *n.* 16. II. Qui opera injuncta alio loco, tempore vel ordine perficit quam præscriptum est; vel per alium qui fuerit causa principalis, ut si per alium jejunarit, Ecclesias visitarit, Nav. Regin. *l.* 7. Bon. *l. c.* III. Qui famulo tradidit eleemosynam erogandam quam is retinuit, ut habet Bonac. ex multis, contra Sa IV. qui aliquid omittit quod secundum sententiam probabilem, vel etiam probabiliorem, non est necessarium si tamen sit necessarium reipsa, quia communis error non supplet defectum. Ita Bon. ex Suar. Sanch. et aliis.

» XIV. Non obstat effectui indulgentiæ, 1. Etsi ex opere requisito modicum quid omittatur, v. g. cæremonia in sacro, vel si parum comedas in jejunio, quia opus ponitur moraliter integrum. II. Si opus requisitum præstes per alium habentem se ut instrumentum, v. g. in eleemosyna danda, Bon. *l. c.* III. Si eleemosynam des exiguam; nisi tamen in Bulla exprimatur dandam esse pro cujusque facultate, tunc enim major danda est a divite quam alio : Ita Fill. Suar. Sa et alii. IV. Si Ecclesiam visitandam non possis ingredi, ob hominum multitudinem, dummodo oratio fiat ante fores vel in cœmeterio, Bon. V. Etsi in opere præstito non habueris intentionem consequendi Indulgentias, ut docent Salas, Bon. et alii contra Suar. Et videtur certum, saltem si habueris interpretativam, uti habet Laym. VI. Etsi opera fuerint aliunde debita, v. g. ex præcepto Ecclesiæ. Ita Laym.

» XV. Quando datur potestas commutandi opera præscripta, in alia, id non necessario fit in confessione, et ad Confessario qui audit confitentem; sed potest fieri extra, et ab alio idoneo. Ita enim declarat Gregorius XII. (uti et in Bulla indulgentiæ, nomine Confessarii, intelligi quemvis approbatum) apud Henr. *l.* 7. *c.* 10. *n.* 8. et Præpos. *q.* 14. *dub.* 10. *n.* 88.

» XVI. Probabilius est eum qui tantum par-

tem quod opus tale sit præceptum, quia prætem operis præscripti, facit, non lucrari partem Indulgentiæ, nisi tam parum desit ut censeatur moraliter integrum. Ita Bon. *p.* 5 ex Nav. Suar. Con. etc.

» XVII. Dum præscribitur ut visiten r aliquot altaria, sufficit ad illa se orando c vertere ex eodem loco, ut habet Sa, Bon. *p.* 1. Suar. Rodriq. Dian. Limitat autem Lugo *n.* 98. si sit tali loco et situ, ut moraliter censeri possit orare ad illa altaria.

» XVIII. Cum confessio præscribitur, nisi in Bulla exprimatur venialium, probabilius est non requiri ut conditionem sine qua non, sed ut dispositionem ad statum gratiæ; Bonac. *l. c.*

» XIX. Nemo consequitur plenariam indulgentiam peccatorum omnium; nisi omni culpa, etiam veniali, liber sit, quando ultimum opus explet. Unde consultum est ut Communio sit ultimum. V. Laym.

ADDENDA.

1402 al. 1302 *Quæst.* 178. — *Quid notandum sit in genere circa satisfactiones in hac vita pro peccatis?* R. seqq. §. 1. Certum est quod, præscindendo a Sacramentis et Indulgentiis quas dat Ecclesia, possit homo ex opere operantis saltem aliqua ex parte satisfacere in hac vita pro pœna temporali debita peccatis suis remissis, nam ita docet Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. c.* 8. *et* 9. item *can.* 12. *et* 14. Suntque opera nostra non tantum conditio ad cujus præsentiam nobis applicentur merita Christi, sed vera causa meritoria, possuntque esse de condigno satisfactio pro pœna illa; hinc damnatæ sunt hæ propositiones *Baianæ* 59. *Quando per eleemosynas aliaque pœnitentiæ opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus saltem aliqua ex parte redemptores), sed aliquid facimus cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur et communicatur.* 77. *Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.*

1403 al. 1303 § 2. Per satisfactionem pro pœna hic intelligitur compensatio aliqua honoris, et auctoritatis Dei per peccatum læsæ, quando nempe in hac vita vel toleratur pœna debita Deo in vindictam peccati, vel loco pœnæ alioqui subeundæ in vindictam, aliquid redditur Deo; et siquidem sit redditio boni in æstimatione morali æquivalentis, dicitur satisfactio condigna. Et contra est congrua tantum, si non habeat omnimodam proportionem, attamen ex quadam convenientia censeatur esse admittenda a Deo offenso.

1404 al. 1304 § 3. Opus in quantum est satisfactiorum debet esse pœnale, quia æquitas exigit ut culpa, quæ fuit appetitus boni delectabilis indebiti, compensetur per substractionem bonis delectabilis : ergo per pœnam : ita S. Th. S. Bonav. aliique communiter cum Suar. *tom.* 4. *in.* 3. *p. d.* 37. *s.* 6. contra Victor. Sot. et alios.

1405 al. 1305 § 4. Sicuti vis meritoria præcipue respondet libertati, honestati et intentioni operis, ita vis satisfactoria pœnositati : hinc tenet communis sententia cum Suar. *s.* 5. *n.* 2. quamvis actus externus non augeat vim meritoriam actus interni, attamen augere vim satisfactoriam, quia hæc consistit in pœna voluntarie assumpta : ergo.

1406 al. 1306 § 5. Omne opus meritorium etiam est satisfactorium, quia est actus virtutis, quæ difficilis est et procedit a voluntate sustinendi difficultatem et pœnam illam propter Deum, Suar. *s.* 6. *n.* 8. Et ideo actus virtutum Theologicarum sunt multum satisfactorii, quia sunt in se meliores et difficiliores, ac maxime actus charitatis, qui quasi virtute continet aliarum virtutum haborem, Suar. *n.* 9.

1407 al. 1307 § 6. Ad satisfaciendum requiritur ex parte operantis, in primis status vitæ, deinde status gratiæ, hinc S. Th. Sot. Fag. Sur. *s.* 2. *n.* 3. Ray. in Hæter. *t.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *pu.* 2. et 9. *q.* 1. probabilius docent contra Scot. Maj. Gabr. Rubion. et alios, hominem in mortali constitutum non posse satisfacere nequidem de congruo pro reatu alicujus peccati sui, vel alieni quoad culpam remissi, nam Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 8. vim satisfaciendi per opera propria fundat in unione cum Christo *in quo*, inquit, *vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus :* ergo sicuti non meremur, nisi in gratia uniti Christo, ita nec satisfacimus. Potest tamen peccator aliquid impetrare de congruo, quia pro impetione, quæ non fundatur in dignitate orantis, habemus benignam promissionem Dei, non item pro satisfactione; hinc dicendum est opera in mortali facta postea non reviviscere ad satisfactionem, cum ab initio fuerint mortua. Excepto opere injuncto pro satisfactione sacramentali, secundum dicta *num.* 1244.

1408 al. 1308 § 7. Ad satisfactionem condignam ex parte operis requiritur ut sit voluntarium, liberum, moraliter bonum positum ex aliqua saltem intentione satisfaciendi, pœnosum seu afflictivum, item super naturale, Suar. *s.* 3. nom obest au-

ceptum non impedit libertatem, bonitatem, aut pœnalitatem, Suar. *s.* 4. Imo Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 9. docet etiam flagellis a Deo inflictis si patienter tolerentur, satisfieri, non tantum ratione liberæ acceptationis internæ, sed etiam ratione externæ passionis adjunctæ, quam acceptando facit sibi voluntariam, ut pluribus explicat Suar. *sect.* 7. idem dicens de malis et adversis quibuscumque aliunde advenientibus.

1409 al. 1309 § 8. Ad satisfactionem nostram ex parte Dei requiritur promissio de acceptando opere in finem satisfactionis, nam pœnæ hujus vitæ non sunt æquales vel proportionatæ pœnis Purgatorii, quas meriti sumus, et omnia opera nostra poterant a Deo ex aliis titulis exigi, Suar. *s.* 8.

1410 al. 1310 § 9. Caj. Dur. Nav. Præp. Con. putant aliquem posse sibi vel etiam animabus impetrare remissionem pœnæ præcise orando, et præscindendo a satisfactione vel solutione pro pœna debita, sicuti homo ab homine potest tantum deprecando obtinere remissionem pœnæ sibi vel alteri debitæ. Et ita etiam non videtur dubitandum quin Beati, qui satisfactiones non ponunt, possint pro nobis vel pro animabus impetrare remissionem pœnæ. Oppositum tenent Gabr. Suar. et alii cum Rayn. *pu.* 8. *q.* 3. tum quia est secundum justitiæ divinæ leges ut omne delictum puniatur, tum etiam quia non esset pro honore satisfactionum Christi, si Deus illis non respectis gratuito remitteret hominibus pœnas; hinc videtur dicendum quod quandocumque Deus propter orationem aliquam remittit alicui pœnas, semper respiciat Christi satisfactiones, per quas censeatur præstita solutio pro tali pœna.

1411 al. 1311 § 10. Non est obligatio, saltem gravis, in hac vita delendi pœnas suis peccatis debitas, nam secundum dicta *l.* 2. *n.* 479. et dicenda hic *n.* 1336. opera satisfactoria laudabiliter transcribo Defunctis, et reus non tenetur sibi pœnas infligere, sed tantum pati sibi decretas a Judice, Suar. *d.* 15. *sect.* 7. Arr. *d.* 18. *sect.* 5. et alii contra Palud. et Canum. *Dixi* saltem gravis, nam plane omnes satisfactiones suas transcribere alteri sine spe imminuendi pœnas sui Purgatorii videtur esse contra ordinem charitatis, qua teneor me saltem non postponere proximo, sed æque desiderare acceleracionem meæ beatitudinis quam illius unde videtur esse defectus charitatis erga seipsum, imo et erga Deum, si quis hic ita negligat omnes satisfactiones, et velit in Purgatorio sustinere pœnas gravissimas ac longe duiturniores, seque per hoc retardare a visione, amore et laude Dei in cœlo, sic enim non videtur satis æstimare æterna et incomprensibilia Dei bona. Notatque etiam Rayn. *p.* 1. *s.* 1, *pu.* 5. *a. n.* 16. satisfactiones in hac vita discrete quidem esse assumendas, attamen non negligendas, etiam ideo quia opus satisfactorium longe plus prodest si fiat me vivo quam si me mortuo, nam si vivus et in gratia constitutus procurem fieri, fructus satisfactorius conjungitur cum merito, quo etiam impetrare possum pœnæ remissionem, et hic valet istud, *Da tua, cum tua sunt, post. mortem tunc tua non sunt*, Gab. Rayn. *p.* 1. *s.* 3. *pu.* 3. *a. n.* 35. Hinc aliqui, quos refert *n.* 37. putarunt Missam unam procuratam a vivo plus prodesse quam centum celebrandos post mortem, denarium jam plus quam tum mille ducatos, unam lacrymam jam plus quam tum decem annos in Purgatorio etc.

1412 al. 1312 *Quæst.* 179. — *Quid notandum sit circa remissionem pœnarum in altera vita, sive in Purgatorio?* R. Hoc unicum, quod remissio illa non habeat rationem satisfactionis, cum animæ illæ non sint amplius in statu vitæ. sed habeant rationem satispationis, quæ definitur, quod fit perpessio mali, per quam quis censetur tam multum se subjicere potestati offensi quam multum contra dignitatem illius se erexerat, potestque esse etiam involuntaria, ut patet in fure, qui invitus subit mortem, et respectu potestatis civilis satispatitur. Quamvis autem satisfaciendo in hac vita reipsa patiamur, cum secundum dicta *n.* 1291. de ratione satisfactionis sit perpessio alicujus pœnæ, tamen quia pœna hujus vitæ est diversæ rationis a pœna Purgatorii, et præcipua vis perpessionum quas hic assumimus, habetur a voluntaria illius acceptatione, non solet vocari satispassio sed satisfactio. Depœnis autem per quas animæ satispatiuntur in purgatorio, videri potest Dicast. *tr.* 9. *d.* 1. fusius Hautinus *in patrocinio defunctorum*. Quomodo vero animæ purganti applicetur fructus Sacrificii Missæ, dictum est *n.* 518. et de aliis applicationibus pro ipsis dicetur *a n.* 1317. 1332. 1336.

1413 al. 1313 *Quæst.* 180. — *Quomodo Indulgentia dividatur ratione subjecti?* In localem, realem et personalem. Localis est, quæ alicui loco, templo, altari conceditur. Realis, quæ grano, numismati, Rosario etc. applicatur. Personalis, quæ conceditur alicui personæ, ut eam lucretur ubicumque fuerit, vel in articulo mortis, vel quoties tale aut tale opus peregerit.

1414 al. 1314 *Quæst.* 181. — *An., quomodo et a quo concedi possit indulgentia?* R. §. 1. De fide est, in Ecclesia esse potestatem dispensandi thesaurum

meritorum Christi et Sanctorum per indulgentias, ita ut vi earum immedia et liberemur ex opere operato a reatu pœnæ temporalis sine propria satisfactione; hæc enim est *communio sanctorum*, de qua Symbolum Apostolorum, et ita docet Trid. *sess.* 24. *c.* 21 *de Reform. In decreto de Indulgent.* Nititur autem hac catholica veritas etiam traditione, quam ostendunt decreta Conciliorum et Pontificum, testimonia Patrum, Praxis antiquorum temporum de quibus late Suar. *d.* 40. *c.* 1. *et seqq.* Bellarm. *t.* 3. *l.* 1. *de Indulg. c.* 3. *et seqq.* Et satis evincitur ex Scriptura : nam Christus *Matth.* 16. promisit Petro et in Petro ejus successoribus, potestatem ligandi et solvendi, sine ulla restrictione; ergo etiam potestatem remittendi reatum pœnæ. Item commisit claves regni cœlorum : ergo etiam potestatem removendi omnia quæ aditum ad cœlum impediunt, inter quæ est reatus pœnæ. Denique cum in Ecclesia sit thesaurus satisfactionum Christi et Sanctorum qui eis non indigent, ne inutilis sit, debet posse applicari per Indulgentias. Neque sufficientiæ meritorum vel plenæ redemptioni Christi derogat, quod Sanctorum merita concurrant, sed potius istorum vim commendat, omnem enim vim suam habent ex meritis Christi quibus adduntur, non ex necessitate vel insufficentia, sed ad honorem Sanctorum, et concurrunt ad deletionem solius pœnæ temporalis, non autem culpæ vel pœnæ æternæ, in quo præcipue opus Redemptionis consistit.

1415 §. 2. Confessio Indulgentiarum respectu vi-
Ip vorum est partim solutio, quia offertur pretium
1315 meritorum Christi, partim absolutio, quia hoc ipso quod Ecclesia nomine Dei acceptet solutionem homo apœna absolvitur. E contra respectu Defunctorum est mera solutio, quam Deus acceptat, quæ quidem solutio fit cum potestate jurisdictionis in thesaurum Ecclesiæ, sed non in personam cui applicatur, cum Ecclesia tantum in vivos jurisdictionem habeat. Videri potest Viva *de Jubil. q.* 5. *a.* 3. item Rayn. *in Heter. T.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *pu.* 5. *q.* 1. ubi pluribus explicant quid sit indulgentias applicari per modum solutionis vel absolutionis. Et de hoc etiam fuse disputat Amic. *l.* 8. *d.* 60. *a n.* 164. et Bellarm. *l.* 1. *de indulgentiis c.* 14.

1416 §. 3. Ut Indulgentiæ licite et valide conce-
al. dantur, debet præter remissionem pœnæ ad-
1416 esse aliud motivum justum et proportionatum, uti colligitur ex Extrav. Clem. VI. *Unigenitus, de Pœn. et Remiss.* et habet sententia communis contra Pasq. Putatque gene-ti m Castr. *tr.* 24. *p.* 7. *n.* 8. ad justitiam causæ requiri ut hæc concessio credatur cessura in majorem Dei gloriam et honorem, quam cederet alias stricta rigorosa satisfactio vel satispassio. Quod si tamen causa sit aliqua sed non plene sufficiens, probabiliter tenent multi cum Castr. *n.* 7. manere secundum partem, cum enim effectus indulgentiæ sit divisibilis, manere potest quoad partes causæ respondentes, uti valet quandoque quoad alia, quæ ex occasione indulgentiæ conceduntur, v. g. quod pœnitens possit eligere Confessarium quem volet, absolvi a reservatis, quia cum hæ facultates pendeant a jure humano et voluntate Papæ, valent etiamsi indulgentiæ sine causa concedantur; Suar. Laym. Castrop. *n.* 6. Quod si concedens falso putaret causam esse sufficientem, et non erret temere, sed ex prudente motivo, Suar. Lug. Viva *art. ultim.* probabiliter dicunt valere, quia quando œconomus prudenter dispensat rem Domini, hic ratihabet.

§ 4. Solus Papa habet ordinariam et uni- 1417
versalem potestatem concedendi quibusvis al.
fidelibus etiam defunctis quaslibet indulgen- 1317
tias, quia ad summum Ecclesiæ principem pertinet distributio thesaurorum, unde Conc. generale sine Papa, sive hic vivat sive si mortuus, non habet talem potestatem, Suar. Laym. Bellarm. *l.* 1. *c.* 11. contra Cordub. Henriq. Nav. Et quamvis Papa communiter concedat indulgentias Defunctis medio aliquo vivente, qui per opus aliquod illis applicet, sicque fieri debere putent Nav. Suar. Fill. tamen probabiliter docet Rayn. *n.* 3. id non requiri, sed Papam posse immediate per seipsum eas Defuncto elargiri. Potestque etiam Papa ipse ut membrum Ecclesiæ participare indulgentias a se ut capite Ecclesiæ concessas, Amic. *f.* 2. imo et directe exercendo jurisdictionem gratiosam circa seipsum, Viva, *d.* 4.

§. 5. Quamvis Papa habeat maximam potes- 1418
tatem circa indulgentias etiam Defunctis ap- al.
plicandas, tamen non potest tot et tantas con- 1318
cedere ut totum Purgatorium evacuet, quia non potest esse rationabilis causa tantæ concessionis, nam non sufficit major Dei gloria ex tali liberatione secutura; Christus enim, qui maxime vult Dei gloriam, nihilominus etiam vult semper aliquas animas esse in Purgatorio, unde falsum est quod in Resurrectione sua Purgatorium evacuarit, Rayn. 1419
a n. 13. al.

§ 6. Episcopi habent limitatam potestatem 1319

concedendi indulgentias, [1] ordinariam quidem, id est ex vi proprii muneris et a jure communi annexam suo officio, attamen delegatam a Papa, ut habet communior cum Suar. Mol. Bellar. supra, Barb. *de pot. Episc. all.* 88. Rayn. *n.* 16. contra Cord. Sot. Nav. Medin. Valent. Et in dedicatione quidem Ecclesiæ potest Episcopus dare indulgentias unius tantum anni, in anniversario vero dedicationis et aliis etiam casibus 40. tantum dierum, etiam in perpetuum, id est, recurrentes omni anno, Less. *in Auct. v. Indulgentia casu* I [2].

S. IN CHRISTO PATRIS ET D. N. D. BENEDICTI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ XIV. CONSTITUTIO.

Qua ampliatur Episcopis facultas impretiendi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria Fidelibus in mortis articulo constitutis, etiam per alios, tam in Civitatibus quam in Diœcesibus ab ipsis subdelegatos.

Benedictus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

« Pia Mater Catholica Ecclesia, de æterna Filiorum suorum salute in primis sollicita, quum hanc intelligat ab extremo ipsorum mortis articulo potissimum pendere, nunquam prætermisit omnibus eos subsidiis pro hujusmodi temporis necessitate opportunis juvare atque instruere, tam iis nimirum quibus opus esset ad æterna præcavenda supplicia, quam quæ apta et salubria forent ad evitendas pœnas temporibus definitas, quas in altera vita humanis plerumque spiritibus, etiam dimisso mortalis culpæ æternæque pœnæ reatu, in Purgatorio igne luendas manere non ignorat. Quamobrem, licet ex veteri simul et recenti Ecclesiæ disciplina, graviorum quorumdam criminum absolutio Romano dumtaxat Pontifici in universo Christiano Orbe, aliorum autem singulis Ecclesiarum Præsulibus in eorum Diœcesibus, reservata fuerit; attamen adveniente unicuique Fidelium supremo migrationis die, omnes hujusmodi absolutionum reservationes cessare, et cuilibet Sacerdoti liberam et plenam facultatem esse quemcumque pœnitentem a quibuscumque peccatis et criminibus, nec non Ecclesiasticis sententiis atque censuris absolvendi, provide declaratum fuit. Præterea quum in Ecclesia immensus et inæstimabilis existat Thesaurus spiritualis, ex infinitis constans satisfactionibus Passionis et mortis Domini Nostri JESU CHRISTI, ac præterea ex meritis et satisfactionibus gloriosæ Virginis Genitricis Dei MARIÆ, omniumque Sanctorum et Electorum, cujus Thesauri dispensationem Salvator noster Beato Petro Apostolorum Principi ejusque in perpetuum Successoribus tradidit; hoc semper summo studio curarunt Prædecessores Nostri Romani Pontifices, ut illius divitias in moribundos Fideles large diffunderent, et maxima omnium amplitudine, quæ Indulgentia Plenaria nuncupatur, cujusque impertiendæ jus in Apostolica Sede unice residet, ipsis potissimum applicarent; quam quidem in rem Episcopis per Ecclesias constitutis vices suas cum opportunis facultatibus delegarunt; ne ullus in Orbe Terrarum angulus esset ubi Catholicæ Religionis professoribus hujusmodi adjumenti copia deesset, pro extremo illo momento, quo ipsorum salutis caussa in discrimen adducitur.

» Hactenus hujusmodi facultas Episcopis concedi consuevit, Pontificis nomine et auctoritate, per privatas Epistolas ipsius Secretarii Brevium secretorum, qui exposita Pontifici petitione pro parte cujusque Episcopi, et pro spirituali utilitate ipsius Subditorum ad se delata, rescribere solebat, petitam facultatem ab ipso Pontifice eidem indulgeri *ad Triennium proximum;* hac tamen lege ut ipse ea uteretur, nimirum Benedictionem impertiret, et Indulgentiam Plenariam ægrotis in mortis articulo constitutis largiretur *per seipsum immediate*, vel quatenus Episcopum suffraganeum haberet, *per Dominum Suffraganeum suum;* nec, nisi necessitate cogente, et quidem nocturno tempore, alium Sacerdotem in singulis peculiaribus casibus subdelegare posset: *Ubi vero præcisa necessitas exegerit, ac insimul noctis tempore duntaxat, idem permittit, ut alicui Sacerdoti pio, per Dominationem Vestram qualibet*

[1] *Placet hic describere saluberimam Benedicti XIV. Constitutionem, qua* ampliatur Espiscopis facultas impertiendi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria Fidelibus in mortis articulo constitutis, etiam per alios tam in Civitatibus quam in Diœcesibus ab ipsis subdelegatos.

[2] « Utrùm Archiepiscopi ratione dignitatis impertiri possint fidelibus octoginta dies de indulgentia; cum Pontificale Romanum quadraginta tantum dierum indulgentiam præscribat? — S. C. I. respondet 22 feb. 1847 : « *Servandum esse Pontificale Romanum.* » *(Edit.)*

vice, eligendo etc. communicare valeant; quo vero ad moniales, ordinarii earum Confessarii opera in eum finem uteretur.

» Hanc porro facultatem, prout in hujusmodi Litteris concedebatur, Ecclesiarum Pastores jamdudum judicarunt angustis nimium limitibus circumscriptam; non solum ob breve Triennii spatium ipsi præfinitum, verum etiam quia, propter relatas leges circa illius usum præscriptas, ab hujusmodi Indulgentiæ Plenariæ beneficio excludi videbant plerosque fideles sibi subjectos, præsertim vero eos quos extra ipsorum Residentiæ locum, et in remotis Diœcesum regionibus infirmari contingeret; nec defuerunt instantiæ Vicariorum Capitularium, et Vicariorum Apostolicorum, sicut etiam Prælatorum inferiorum territorium separatum habentium, cum activa in Clerum et Populum jurisdictione, qui eamdem facultatem Episcopis concedi solitam, sibi quoque tribui postularunt; quibus de rebus actum fuit die 22. Novembris 1710. in Congregatione S. R. E. Cardinalium Indulgentiis et Sacris Reliquiis præposita, cujus Consultoris officium in minoribus tunc constituti obtinebamus; sed nihil tunc temporis est innovatum, resque in priori statu relicta fuit.

» Cum vero deinceps alterum quoque munus Secretarii Congregationis Decretorum Concilii Tridentini Interpretis Nobis in minoribus pariter degentibus demandatum fuisset; instante Episcopo Mazariæ tunc existente, duo Dubia eidem Congregationi definienda proposuimus, unum videlicet, an stante dispositione præmissarum Epistolarum Secretarii Brevium, ut scilicet Episcopus pro impertienda Monialibus Benedictione, et Indulgentia Plenaria eisdem in articulo mortis applicanda, earum Confessarii opera uteretur, licitum sit Episcopo Monasterii Claustra ingredi, ut hujusmodi pium opus per se ipsum adimpleat; alterum vero, quatenus id Episcopo permitattur, an et a quibus comitatus Monasterium ingredi debeat; super quibus, perpenso Folio a Nobis pro hujusmodi quæstionum elucidatione de more exarato, die 10. Maji anni 1737. responsum fuit: Ad primum, licere Episcopo, quoties voluerit, ad impertiendam Benedictionem Moniali in mortis articulo constitutæ Monasterium intrare: Ad secundum, Episcopo ad hunc effectum intra Monasterii septa se conferenti comites esse debere Confessarium ordinarium ipsius Monasterii, aliumque Sacerdotem ipsius Episcopi arbitrio eligendum. Rescripto autem additum fuit; *Et ad Dominum Secretarium cum Eminentissimo Secretario Brevium;* quibus nimirum verbis Nobis demandatum fuit, ut cum bonæ memoriæ Cardinali Oliverio nuncupato, tunc Brevium secretorum Prædecessoris Nostri Benedicti Papæ XIII. Secretario ageremus, pro ampliatione facultatum in memoratis Epistolis contentarum, quarum formulam a Nobis in Folio tunc eidem Congregationi, ut præfertur, exhibito, integre insertam, ipsa Congregatio paulo arctioribus conclusam limitibus judicavit.

» Neque porro omisimus injunctum Nobis onus agendi cum præfato Cardinali Brevium Secretario quamprimum implere; verum quum paulo post ab eodem Benedicto Prædecessore in Collegium S. R. E. Cardinalium cooptati, ad regendam Episcopalem Anconitanam Ecclesiam Nos contulerimus, ex qua biennio post ad Metropolitanam Bononiensem translati fuimus, non licuit Nobis negotium istud ad optatum finem perducere. Interim vero, quum non minus pro Anconitano quam pro Bononiensi Populo, hujusmodi facultatem Indulgentiæ Plenariæ moribundis Fidelibus impertiendæ ab Apostolica Sede, ut par erat, expetitam, justa consuetam formam, ac superius enuntiatis limitibus circumscriptam obtinuissemus; ipso statim usu, et propria experientia, in eas incidimus difficultates quæ et anno 1710. ut præfertur, in Congregatione Sacris reliquiis et Indulgentiis præposita, a Nobis tamquam Consultore propositæ fuerant; quæque deinceps anno 1727. alteri Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum a Nobis etiam, pro Secretarii munere, expositæ; caussam dederunt memoratæ consultationi cum Secretario Brevium introducendæ. Etenim tum in Anconitanæ, tum vero in amplioris Bononiensis Ecclesiæ regimine, animadvertimus, ob interdictam Nobis hujusmodi facultatis subdelegationem, omnes plerumque Diœcesis habitatores hoc tanto spirituali beneficio summis suis temporibus orbatos manere; et quidem cum irreparabili damno deficientibus per Diœcesim Collegiis Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis, quibus a felicis recordationis Prædecessore Nostro Alexandro Papa VII. per Litteras die 25. Januarii anni 1656. datas, et perpetuo valituras, indultum fuit ut Christi fidelibus in mortis articulo constitutis Benedictionem cum Indulgentia Plenaria impertiri valeant; nec aliis extantibus Cœnobiis Regularium, quibus, pro Confratribus piarum quarumdam Societatum ab eorum Ordinibus institutarum, similia Indulta et Pri-

vilegia ab Apostolica Sede concessa fuerunt. Quod vero spectat ad incolas ipsius Civitatis, siquidem hæc, ut Bononia est, frequenti Populo fit referta, quum facultas substituendi non aliter in præfata Epistola tribuatur, quam in casu præcisæ necessitatis cum nocturno tempore conjuncto, cum magno animi Nostri dolore experti sumus Paternæ hujusmodi charitatis actus erga dilectos in Christo Filios Nostros, non ea assiduitate qua cupiebamus, per Nos Ipsos præstari posse. Nam præterquamquod necesse habebamus nonnullis per annum mensibus a Civitate abesse, ut juxta præscriptum Sacræ Tridentinæ Synodi, si non totam, saltem aliquam illius amplæ Diœcesis partem singulis annis coram invisendo, corrigendo, docendo, et Sacramentum Confirmationis visitatis plebibus ministrando lustraremus; jam in ipsa Civitate degentes, nullam fere diurni temporis horam vel a Divinis rebus, vel a pastoralis officii occupationibus vacuam habebamus; dum pro occurrentium negotiorum expeditione, nunc adeuntium postulationibus, nunc Ministrorum relationibus, nunc Congregationum consultationibus operam dare oportebat; recurrentibus autem Ordinationum temporibus, vel evenientibus Ecclesiarum Parochialium vacationibus, aut cessantibus Confessariorum facultatibus, quas ad nova de ipsis experimenta identidem capienda, nonnisi temporibus definitas iisdem concedere consuevimus, Examina atque Concursus sine Nobis haberi non permittebamus. Et sane, si quis Episcopalis vitæ conditiones, ut vere se habent, considerare velit, facile agnoscet majorum Civitatum Episcopos fere redactos esse ad hujusmodi Benedictionis et Indulgentiæ beneficium aliquibus duntaxat Personis, vel genere, vel aliis qualitatibus conspicuis, et quidem instantibus et postulantibus, exhibendum; pauperibus autem et humilioribus, ob præclusam sibi, extra necessitatis et noctis tempora, subdelegandi facultatem, vix unquam succurrere posse.

» Quod si satis momenti et auctoritatis haberet sententia a nonnemine proposita, Plenariam scilicet Indulgentiam in mortis articulo concedendam non esse, nisi his quorum eximia in Ecclesiam merita extitissent, ea nimirum de causa, quod quum pro hujusmodi Indulgentiæ consequutione vel nullum omino opus injungi, vel nonnisi morientis statui et viribus accommodatum imponi possit, præterita duntaxat in Ecclesiam merita, cum extrema præsenti necessitate conjuncta, locum supplere possint aliorum operum quæ ceteroquin ad Plenariam Indulgentiam adipiscendam præscribi solent; nihil profecto esset cur aliquid nunc a Nobis innovando statueretur. Verum Prædecessorum Nostrorum hæc agendi ratio, relatæ opinioni contraria dignoscitur. Ut enim multas prætereamus concessiones Indulgentiæ Plenariæ morientibus fidelibus indistincte applicandæ, quænam porro et quam magna in Ecclesiam promerita fuisse dicemus eorum qui quatuor ab hinc sæculis, pestifera lue per Angliam grassante, ex hac vita decedebant? quibus tamen omnibus, dummodo Sacramentaliter confessi, et sacra Communione refecti fuissent, Prædecessores Nostri Clemens Papa VI. et Gregorius Papa XI. benedictionem cum Indulgentia Plenaria per Legatos suos impertiri non recusarunt. Sed et ipsa Congregatio Indulgentiis et Sacris Reliquiis præposita jam usque ab anno 1675. die 22. Aprilis, re diligenter perpensa, censuit, Indulgentiæ Plenariæ largitionem in eos etiam qui singularibus in Ecclesiam meritis nequaquam excellerent, recte et utiliter conferri atque diffundi.

» Quapropter Apostolicæ charitatis Nostræ viscera dilatantes, et tam veteribus quam recentioribus Ecclesiasticæ benignitatis exemplis inhærentes; siquidem extat illustre monumentum tertii Ecclesiæ sæculi in Epistola sancti Cypriani quæ in novis Editionibus impressa est *num.* 12., qua scilicet in eorum gratiam qui Libellos Martyrum obtinuerant, et in mortis periculo versabantur; quum ipse æstivis ardoribus præpediretur, quo minus, ut optaverat, ad eos reconciliandos sese conferre posset; permitti ut id, vice sua, a quocumque Presbytero aut etiam Diacono præstari queat. Novissimis vero temporibus, ex secunda Mediolanensi Provinciali Synodo constat, a felicis recordationis Prædecessore Nostro Gregorio Papa XIII. omnibus Episcopis illius Provinciæ concessum fuisse, non solum ut ipsi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria moribundis Fidelibus impertiri, sed etiam ut aliis hujusmodi facultatem libere suddelegare possent: His igitur, aliisque exemplis, necnon rationibus superius relatis permoti, hac Nostra perpetua valitura Constitutione novas in hac materia regulas præfinire, quodque olim, ut præmisimus, de alterius sententia deliberandum Nobis fuerat, nunc demum de concessa Nobis Apostolicæ potestatis plenitudine absolvere ac perficere constituimus.

» Itaque primum volumus atque decerni-

mus, ut quæ facultates impertiendi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria Fidelibus in mortis articulo constitutis, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis et Episcopis nunc existentibus a Nobis vel a Prædecessoribus Nostris ad hunc diem concessæ reperiuntur, licet illæ in consuetis Epistolis Secretarii Brevium ad Triennium dumtaxat, vel alias ad definitum tempus indultæ fuerint, nihilominus præsentis Nostræ Constitutionis vigore eo usque in suo robore maneant, quoad iidem Antistites earum Ecclesiarum atque Diœcesum regimen obtinebunt, quarum favore et intuitu easdem facultates a Nobis et ab Apostolica Sede impetrarunt. Nos enim eas ad omne tempus hujusmodi, motu proprio, auctoritate præfata, atque earumdem præsentium Litterarum serie, extendimus et prorogamus.

» Utque prætera unusquisque ex Antistibus præfatis, unum aut plures pios Sacerdotes sive Sæculares, sive Regulares, prout necessarium fore judicabunt, eorum Civitatibus subdelegare valeant, qui, dum ipsi Antistites aliquo legitimo impedimento detinebuntur, quamvis hujusmodi impedimentum diurno tempore occurrat, eorum vice, Benedictionem hujusmodi cum Indulgentiæ Plenariæ applicatione Christi fidelibus in præfato articulo constitutis impertiantur; aliosque similiter per Diœcesim Sæculares, aut Regulares Sacerdotes, quotquot pro numero animarum in Diœcesibus existentium necessarios judicaverint, ad prædictum effectum deputare et subdelegare possint; nec non eosdem ac se deputatos et subdelegatos removere, aliosque in eorum locum pro suo arbitrio et prudentia subrogare valeant; iisdem motu, potestate et tenore concedimus et indulgemus.

» Si vero aliquem ex Antistitibus nunc per Ecclesias constitutis, et præfata facultate gaudentibus, ad aliarum Ecclesiarum regimen Apostolica auctoritate transferri contingat, sive aliquis eorum sit quorum favore consuetæ Litteræ Secretarii Brevium ad hunc diem expeditæ non fuerint; ac denique quum novi Episcopi Catholicis Gregibus in posterum præficientur; volumus atque statuimus, ut singulis eorum hujusmodi facultatem a Nobis, sive a Romano pro tempore Pontifice postulantibus, Apostolicæ Litteræ in forma Brevis per omnia expediantur, quibus prædicta facultas ipsis concedatur, non ad Triennium, sed ad omne tempus quo adeptum semel Ecclesiæ regimen obtinebunt; adjecta etiam facultate subdelegandi tam pro Civitate quam pro Diœcesi, non quidem in casu duntaxat impedimenti cum nocturno tempore conjuncti, sed in omnibus et per omnia ad normam eorum quæ pro Episcopis nunc existentibus, et Indulto hujusmodi actu gaudentibus, supra statuimus.

» Insuper pro Prælatis Inferioribus territorium separatum habentibus, cum vera qualitate Nullius, et activa in Clerum et Populum jurisdictione; quamvis Prædecessores Nostri hanc de præterito consuetudinem non habuerint; nihilominus de Apostolica liberalitate, ac simili motu et tenore concedimus et indulgemus ut, si ab ipsis hujusmodi facultas petita fuerit, similes Litteræ in forma Brevis in posterum singulis eorum expediantur, juxta eamdem formam, mutatis mutandis, quam pro Episcopis constituimus; ne excepta quidem facultate subdelegandi, ut supra; dummodo ipsi Prælati hanc gratiam postulantes, Apostolicis Litteris Nostris Anno Incarnationis Dominicæ 1740. nono Kalend. Decembris datis, quarum initium est : *Quod sancta*, impressis in Bullario Nostro *Tom. I. num.* 7. obtemperaverint, nimirum sacra Apostolorum Limina præscriptis temporibus visitaverint, et relationem status Ecclesiarum sibi subjectarum Apostolicæ Sedi exhibuerint; vel, quatenus Prælationis honorem de novo accipiant, debitum juramentum in memorata Constitutione præscriptum antea præstiterint.

» Dum autem hujusmodi facultatem Episcopis eam actu obtinentibus prorogavimus et ampliavimus, ut præfertur; cæteris vero tam Episcopis quam Prælatis Inferioribus in posterum eam petentibus, supradicta forma et amplitudine concedendam fore decrevimus; sequitur, ut hujusmodi Indulta nequaquam morte concedentis expirent; quum jurisdictio delegata in iis quæ non justitiam, sed gratiam concernunt, etiam post obitum delegantis manere debeat. Quoniam vero iisdem Episcopis et prælatis permittimus ut hujusmodi facultatem, pro Incolarum Civitatum, Locorum atque Diœcesum opportunitate et necessitate, uni vel pluribus Sacerdotibus in posterum subdelegare valeant; statuimus atque decernimus, hujusmodi subdelegationes per subdelegantis cessum aut decessum similiter non expirare, sed potestatem ipsis tributam perseverare usque ad superventum novi Præsulis, cujus arbitrio relinquimus eosdem in hujusmodi officio confirmare, vel ab eo removere. Atque ita quicumque Antistites memoratam faculta-

tem a Romano Pontifice semel obtinuerit, eo decedente, opus non habet pro illius confirmatione ad Apostolicæ Cathedræ Successorem recurrere. Sicque etiam cedente vel decedente Episcopo, seu Prælato a quo eadem facultas in sua Diœcesi aut Territorio subdelegata fuerat, nova concessione opus non erit pro temporaneo Vicariorum Capitularium aut Apostolicorum regimine, quum Subdelegatorum auctoritas semper manere debeat quamdiu vel Episcopus ipse aut Prælatus, vel illius Successor eamdem ipsis non ademerit.

» Hac igitur ratione, animarum saluti consulentes, quantum Nobis in Domino licuit, piam consuetudinem applicandi Plenariam Pontificiam Indulgentiam Ecclesiæ Filiis in mortis articulo constitutis, ampliare et faciliorem reddere curavimus. Permissaque Venerabilibus Fratribus, ac Dilectis Filiis Ecclesiarum Episcopis et Præsulibus, facultate alios Sacerdotes ad hunc effectum, tam in Civitatibus quam in Diœcesibus subdelegandi, non parum levaminis eorum anxietatibus et sollicitudinibus per Nos allatum esse putamus. Verumtamen ipsis declaratum volumus, non id propositum Nobis fuisse ut eos prorsus eximeremus ab hoc paternæ charitatis officio, per seipsos adeundi miseros ægrotos Plenariæ absolutionis in extremo articulo adipiscendæ cupidos; sed ut eorum pietatem opportune juvaremus, ne, dum ipsi aliis Pastoralibus curis detinentur, dolere debeant commissos sibi Fideles hoc tanto spirituali beneficio destitutos ex hac vita migrare. Qui vero pium hujusmodi opus per semetipsos exercere gaudent (quod sane omnes, quoties legitime impediti non fuerint, facturos esse confidimus), meminerint non id duntaxat erga nobiliores et potentes hujus sæculi, sed erga pauperes quoque et abjectæ sortis homines præstandum esse. Qua de re utiliter legi poterit Prædecessoris Nostri S. Gregorii Magni Homilia 28. in Evangelia, ad *Cap. IV.* Joannis : *Erat quidam Regulus, cujus Filius infirmabatur Capharnaum*, in qua mirabilem atque cœlestem observat amantissimi Redemptoris Nostri JESU CHRISTI agendi rationem, qui ad invisendum ægrotantem Reguli filium invitatus ire abnuit, ad Centurionis Servum nec invitatus iturum se profitetur : *Quid est quod Regulus rogat, ut ad ejus filium veniat, et tamen venire recusat; ad Servum vero Centurionis non invitatur, et tamen se corpaliter ire pollicetur? Reguli filio per corporalem præsentiam non dignatur adesse, Centurionis Servo non dedignatur occurrere.*

» Ut autem Indulgentiæ fructus a Fidelibus in mortis articulo percipiatur, hoc sedulo agendum erit, ut Populus in Sacris Concionibus et Catechesibus frequenter edoceatur, quod iis qui gratiæ Dei, quam in Baptismo acceperunt, ingrati, per actualia peccata Spiritum Sanctum contristaverunt, et Templum Dei violare non sunt veriti, quantumvis æterna supplicia in Pœnitentiæ Sacramento condonata fuerint, nihilominus temporalis plerumque pœna Divinæ justitiæ exsolvenda superest, cujus remissio obtinenda est non solum per satisfactiones a Sacerdote Confessario in ipso Pœnitentiæ Sacramento pro mensura delicti impositas, aut per Christianam tolerantiam earum adversitatum, a quibus mortalium vita immunis esse nequit ; verum etiam per jejunia, eleemosynas, orationes, et alia pia spiritualis vitæ exercitia : alioquim verendum esset, ne salutis remedia ab Ecclesiæ benignitate Fidelibus suppeditata, paulatim in pravæ libertatis et licentiæ fomentum traherentur : compluribus sibi temere blandientibus de remissione tum sempiternæ pœnæ, per Sacramentalem absolutionem, tum temporalis, per Indulgentiæ Pontificæ applicationem, in exitu vitæ impetranda ; neque cogitantibus quam incertum sit omnibus non solum qua hora, et quo mortis genere ex hac vita migrandum sibi fuerit ; sed etiam an Indulgentiam, licet externo ritu sibi applicatam, cum effectu sint percepturi. Præpostera æque ac periculosa antiquis Ecclesiæ temporibus inoleverat consuetudo, ut non pauci ex iis, qui ad Baptismum nomina obtulerant, ad finem usque vitæ ipsius Sacramenti perceptionem prorogarent, quo scilicet interim ingenio libere indulgerent, ac demum quum e vita discessuri essent, per salutare lavacrum, ab omni culpa, et tam ab æterna, quam a temporali pœna soluti, ad cœleste Regnum recta transferrentur ; contra quos extant gravissimæ objurgationes Sancti Gregorii Nazianzeni in Oratione XL. et Sancti Joannis Chrysostomi in Homilia I. super Acta : sed et Ecclesia Catholica pravam hujusmodi confidentiam improbare se declaravit, dum eos, qui in mortis periculo Baptismum susceperant, si convaluissent, a Sacris Ordinibus, et ab Officiis Ecclesiasticis arcendos, ac perpetuo irregulares fore decrevit.

» Et quoniam Sacerdotibus, qui Fideles in externo agone laborantes pie adjuvant, vel Ecclesiæ Sacramenta ipsius ministrant, Rituale

Romanum injungit, ut si ægrotus Indulgentiam Plenariam legitima auctoritate concessam consequi valeat, eam illi in mentem reducant, proponantque quid ad eam consequendam agere debeat : ex his autem, qui ad hujusmodi statum redacti sunt, alii quidem cum plena cognitione integrum loquelæ usum retinent, alii vero loquendi facultatem amiserunt, licet antea sinceræ contritionis indicia dederint, eaque adhuc ratione utentes, identidem dare non desinant. Ideo, quo certius prædicti omnes Indulgentiæ fructum consequi valeant, præfatis Sacerdotibus mandamus, ut omni ratione studeant moribundos Fideles excitare ad novos de admissis peccatis doloris actus eliciendos, concipiendosque ferventissimæ in Deum charitatis affectus, præsertim vero ad ipsam mortem æquo ac libenti animo de manu Domini suscipiendam. Hoc enim præcipue opus in hujusmodi articulo constitutis imponimus et injungimus, quo se ad Plenariæ Indulgentiæ fructum consequendum præparent, atque disponant. Qua in re auctor Nobis est Sanctus Doctor Augustinus, qui in *Libro XIII. de Civitate Dei c.* 6. postquam horridam mortis speciem, eique renitentes hominum animos descripsit, quodque in aliis suis operibus non semel docuerat, mortem nimirum esse peccati originalis pœnam, ibi quoque asseruit et confirmavit ; hæc ad rem nostram apposite subdit : *Quidquid tamen illud est in morientibus, quod cum gravi sensu adimit sensum, pie fideliterque tolerando, auget meritum patientiæ, non aufert vocabulum pœnæ. Ita cum ex hominis primi perpetuata propagine, procul dubio sit mors pœna nascentis ; tamen, si proprietate justitiaque pendatur, fit gloria renascentis ; et cum sit mors peccati retributio, aliquando impetrat, ut nihil retribuantur peccata.*

» Pro impertienda vero Benedictione Fidelibus in mortis articulo constitutis, applicandaque ipsis Plenaria Indulgentia, quum nulla certa formula olim præscripta foret, sanctæ memoriæ Prædecessor Noster Benedictus Papa XIII. anno Domini 1726, pias quasdam Preces et Orationes ad hunc effectum adhibendas publicari mandavit ; quarum exemplo, in his quæ opportuna judicavimus, inhærentes, aliam de novo formulam, cum his quæ in hac nostra Constitutione præscripta sunt magis congruentem confecimus et instituimus, quam ab omnibus in posterum usurpari præcipimus ; Mandantes hoc ipsum inculcari, et injungi in Apostolicis Litteris, quæ deinceps pro concessione prædictæ facultatis Indulgentiæ Plenariæ Moribundis impertiendæ, ut præmisimus, expediendæ erunt.

» Ac decernentes, ipsas præsentes Litteras semper validas et efficaces existere, et fore, suosque plenarios effectus perpetuo sortiri, et obtinere, atque iis ad quos spectat, seu spectabit in futurum, plenissime suffragari : non obstantibus Apostolicis, et in Generalibus, seu Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, seu specialibus Constitutionibus, ac quibuscumque contrariis, etiam Congregationum S. R. E. Cardinalium, Decretis et Resolutionibus, etiam Apostolica auctoritate approbatis, roboratis, et pluries confirmatis ; usibus quoque, stilibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus : quibus omnibus et singulis, ad præmissorum effectum, moti, scientia, et potestate præfatis, amplissime derogamus, aliisque contrariis quibuscumque.

» Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, sive exemplis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, et sigillo Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem ubique fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Formula igitur, quam pro impertienda Benedictione, et Plenaria Indulgentia moribundis Fidelibus applicanda, ut præfertur, in posterum adhibendam esse præscripsimus, talis est :

MODUS A SANCTISSIMO D. N. BENEDICTO PAPA XIV.

» Approbatus, pro opportunitate temporis servandus, ut infra in Rubricis notatur, ad impertiendam Benedictionem in Articulo mortis constitutis, ab his, qui facultatem habent a Sede Apostolica delegatam.

» *Benedictio in Articulo mortis cum soleat impertiri post Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, et extremæ Unctionis illis Infirmis, qui vel illam petierint, dum sana mente, et integris sensibus erant, seu verisimiliter petiissent, vel dederint signa contritionis, impertienda iisdem est, etiamsi postea linguæ, cæterorumque sensuum usu sint destituti, aut in delirium, vel amentiam inciderint. Excommunicatis vero, Impœnitentibus, et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, est omnino deneganda.*

» *Habens prædictam facultatem, ingrediendo cubiculum ubi jacet Infirmus, dicat :* Pax huic

Domui, etc. *ac deinde Ægrotum, cubiculum, et circumstantes aspergat aqua benedicta, dicendo Antiphonam :* Asperges, etc.

» *Quod si Ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat. Si Confessionem non petat, excitet illum ad eliciendum actum contritionis ; de hujus benedictionis efficacia, ac virtute, si tempus ferat, breviter admoneat, tum instruat, atque hortetur, ut morbi incommoda ac dolores anteactæ vitæ expiationem libenter perferat, Deoque sese paratum offerat ad ultro acceptandum quidquid ei placuerit, et mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem pœnarum, quas peccando promeruit. Tum piis ipsum verbis consoletur, in spem erigens fore, ut ex divinæ munificentiæ largitate pœnarum remissionem, et vitam sit consecuturus æternam. Postea dicat :*

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit cœlum et terram.

Antiphona. Ne reminiscaris, Domine, delicta Famuli tui (*vel* Ancillæ tuæ), neque vindictam sumas de peccatis ejus.

Kyrie eleison, Christe eleison. Kyrie, eleison, Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos a malo.

℣. Salvum fac Servum tuum (*vel* Ancillam tuam, *et sic deinceps.*)

℟. Deus meus, sperantem in Te.

℣. Domine, exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

» Clementissime Deus, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui neminem vis perire in te credentem, atque sperantem ; secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius Famulum tuum N. quem tibi vera Fides, et Spes christiana commendant. Visita eum in salutari tuo, et per Unigeniti tui Passionem, et Mortem, omnium ei delictorum suorum remissionem, et veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitus sui Te Judicem propitiatum inveniat, et in sanguine ejusdem Filii tui ab omni macula abluta, transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eumdem Christum Dominum nostrum.

» *Tum dicto ab uno ex Clericis adstantibus* Confiteor etc. *Sacerdos dicat* Misereatur etc. *deinde :*

» Dominus Noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui Beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque solvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat Confessionem tuam, et restituat tibi stolam primam, quam in Baptismate recepisti : Et Ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, Indulgentiam plenariam et remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris etc.

» Per sacrosancta humanæ reparationis mysteria, remittat tibi omnipotens Deus omnes præsentis, et futuræ vitæ pœnas, Paradisi portas aperiat, et te ad gaudia sempiterna perducat. Amen.

» Benedicat te omnipotens Deus, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus. Amen.

» *Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis generalis faciendæ, neque præmissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem ei impertiatur.*

» Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostrarum confirmationis, prorogationis, ampliationis et concessionis, mandatorum, statutorum, decretorum, ac derogationum infringere, vel ei ausu temerario contraire : Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ 1747. Nonis Aprilis, Pontificatus Nostri Anno septimo[1].

§ 7. Episcopus potest indulgentias concedere pro suis tantum subditis, licet extra diœcesim existentibus, et tantum per modum absolutionis, ideoque solis vivis. Possuntque Episcopi hanc potestatem, cum sit ordinaria, alteri delegare, Lug. Viva *a.* 5. Non tamen hoc ipso, quod Vicariis suis generalibus con- 1420 al. 1320

[1] De hac indulgentia, S. C. I. respondit 1° eam valide et licite iis impertiri qui non fuerunt refecti Sacramentis culpa sua et subito vergunt in interitum ; 2° eam concedi semel in eodem statu morbi etsi diuturno ; 3° invocationem saltem mentalem de qua fit mentio in Brevibus præscribi, quamdiu ægrotus suæ mentis est compos, ut conditionem sine qua non ad eam lucrandam ; 4° recitato ***Confiteor*** ad Viaticum, iterum recitato ad extremam unctionem, iterum recitandum ad eam indulgentiam, nisi necessitas urgeat ; 5° omnino utendum esse formula a Papa præscripta, quia non est tantum directiva, sed præscriptiva. (Diebus 20 sept. 1775 ; 24 sept. 1858 ; 5 feb. 1841 ; 12 martii 1855. *(Ed.)*

cedant omnem potestatem, censentur hanc concedere; sed debent id specialiter expressisse, ut habet communis cum Leur. *in Vicario q.* 139. quia est facultas meræ gratiæ, et per se reservata dignitati. Ac propterea nec sede vacante Capitulo convenit, ut habet communior apud Leur. *q.* 482. Quod si Episcopus ampliorem forte indulgentiam concederet, quam ei permissum est, probabilius est concessionem fore irritam solum quoad excessum, quia *utile non debet per inutile vitiari, Regul.* 37. *Juris in* 6.

1421 al. 1321 § 8. Quod dictum est de Episcopis, valet etiam de Archi-Episcopis respectu totius Archi-diœcesis, cujus subditis etiam extra tempus visitationis potest simili modo concedere indulgentias, Barbosa supra. Putatque Henriq. ex Less. supra Archi-Episcopo debere potestatem altero tanto majorem, adeoque ubi Episcopus potest 40. Archi-Episcopum posse 80. dierum concedere. Cardinales, etiam non Episcopi, possunt 100. dierum in Ecclesiis suorum titulorum, quia in his habent Episcopalem jurisdictionem, *Cap. Is. De majoratu et obed.*

1422 al. 1322 § 9. Nuntius Apostolicus potest subditis suæ Nuntiaturæ pro quocumque pio opere concedere 100. aut plurium dierum indulgentias, attamen semper minus quam annum. Pro templo vel capella potest dare 7 annorum, et 7 quadragenarum, idest, septies 40 dierum, pro illis, qui confessi, communicarint, et in eo loco de more orarint ad intentionem Ecclesiæ. Quod si concedat in duobus festis anni pro eodem loco, durabunt tantum ad triennium; si in uno festo ad septennium tantum, sicque expirabunt, nisi prorogentur, uti habetur *n.* 20. in facultatibus Nuntiaturæ Coloniensis 1. Octob. 1680. ab Inn. XI. concessis.

1423 al. 1323 § 10. Prælati Episcopo inferiores, quamvis in cæteris habeant potestatem quasi Episcopalem, non possunt jure ordinario concedere Indulgentias, cum id nullibi concedatur. Multo minus Parochi vel Confessarii, Bellarm. et Barb. supra contra *Host. Ang. et alios.* Cum tamen concessio indulgentiarum non sit actus Ordinis sed jurisdictionis, Papa vel Episcopus, etiamsi necdum Sacerdos, posset et indulgentias concedere, et concessionem delegare cuivis simplici Clerico, uti cum communi Leur. *q.* 139. et Viva *a.* 4.

1424 al. 1324 *Quæst.* 182. —*Qualis intentio requiratur ad lucrandas indulgentias?* R. § 1. Si concedens requirat opus cum certa intentione, hæc expresse fieri debet, quia *concessio sub certa forma vel conditione corruit, si conditio deficiat. l. Medius, ff. de Cond.* Et ut actus valeant, conditiones implendæ sunt in forma specifica, nempe quoad expressa in specie; hinc etiam communiter dicitur, quod in talibus non detur commutatio, sed debeat, per se loquendo, fieri quod expressum est, ideoque dicit Bellegambe *in Enchiridio de Jubilæo p.* 1. *s.* 2. *q.* 2. prærequiri cognitionem formalem intentionis illius, quam concedens habuit. Addit *q.* 4. intentionem illam reddi dubiam, si alia intentio admisceatur, quia quo opus pluribus finibus destinatur, eo minus prodest singulis. His non obstantibus docent Pasq. Sanctar. Boss. Viva *q.* 8. *a.* 5. estque communis persuasio etiam apud Confessarios, si intentio orandi facienda sit pro certis necessitatibus in Bulla expressis, satis esse, si quis intendat orare ad intentionem Ecclesiæ.

1425 al. 1325 § 2. Si concessa sit indulgentia faciendi opus secundum se, probabiliter docent Mol. Pelliz. Leand. Portel. Laym. Viva, Lugo, Gob. Busemb. Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 1. eum etiam ignorantem lucrari, qui opus ponit, uti præscriptum est: possunt enim indulgentiæ applicari, et prodesse ignoranti, uti dicetur *n.* 1328. Et quisque habet intentionem saltem habitualem aut interpretativam obtinendi quidquid potest per omnia sua opera. Pro majori tamen securitate expedit mane expresse intentionem formare obtinendi per opera illius diei, quidquid per illa obtineri potest.

1426 al. 1326 § 3. Si quis pro alio velit lucrari indulgentiam, requiritur intentio lucrandi determinate pro illo, sufficit tamen intentio habitualis, id est, semel habita et non revocata, ad eum modum, quo *a. n.* 205. dictum est de applicatione Missæ.

1427 al. 1327 *Quæst.* 183.—*Quid præterea notandum sit circa applicationem satisfactionum vel indulgentiarum pro alio.* R. seqq. § 1. Quamvis fructus meriti non sit applicabilis alteri, cum nemo per alium mereatur; sed meritum sit ad gratiam, et gloriam operantis, tamen fructus satisfactionis est alteri applicabilis, uti patet in Christo, qui pro nobis satisfecit. Hinc potest vivens etiam viventi transcribere satisfactiones suas. Estque probabilius, si adsint conditiones requisitæ, Deum semper acceptare ex promissione, et quadam justitia, obligavit enim se ad hoc, ut charitas amplificaretur, et omnes per ipsum essemus unum, Lugo *d.* 26. *s.* 1. Arr. *d.* 23. *sect.* 1. Rayn. *T.* 15. p. 2. *sect.* 3. *pu.* 6. *n.* 12. Conditiones autem ex

parte applicantis sunt, ut dum ponit opus, adsint enumerata *n.* 1307. Item intentio, ut prosit alteri. Ex parte autem illius, cui applicatur, requiritur remissio culpæ, et status gratiæ, Lugo *s.* 2 *et* 3. Arr. *s.* 4 *et* 5.

1428 al. 1328 § 2. Applicatio satisfactionis fieri potest absenti, ignoranti, non petenti, Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 134. Lohn. *et alii*, probabiliter etiam positive nolenti, quia quamvis invito ordinarie non fiat beneficium, attamen fieri potest, uti absolutio a censura etc. oppositum tamen ex dictis *n.* 58. videtur probabilius. Indulgentiæ nulli etiam defuncto applicari possunt, nisi Papa expresse concedat, uti colligetur ex dicendis *n.* 1348. docetque cum communi Rayn. *n.* 3. Alteri autem vivo applicari non posse, habet communis cum Lugo *a n.* 11. nisi Papa interveniat.

1429 al. 1329 § 3. Quando Papa concedit, ut quis possit lucrari indulgentiam pro alio vivo, *S. Th. et alii* cum Rayn. *s.* 2. *p.* 2. *n.* 7. recte dicunt primum reipsa non lucrari; sed tantum ponere opus, quo supposito Papa ipse applicet indulgentias secundo. Indulgentiam vero, quam quis applicat alteri seu vivo seu defuncto, non potest eodem die pro se lucrari, uti dicetur *n.* 1366. Et quamvis actus satisfactorius, qui alteri applicatur, non maneat applicanti, tamen actus, quo applicat, non tantum est meritorius sed etiam satisfactorius; et hic manet applicanti. Rayn. *s.* 3. *punct.* 6. *n.* 5.

1430 al. 1330 § 4. Si ille, pro quo fructus satisfactionis offertur, sit illius incapax, vel non indigeat, Suar. dicit reponi in communem thesaurum Ecclesiæ; Gabr. et alii communius putant prodesse facienti tale opus. Palud. dicit prodesse facienti opus, si applicaverat alicui vivo, si autem defuncto, putat prodesse alteri defuncto. Sed S. Th. Pasq. *q.* 86. et alii cum Rayn. *p.* 1. *n.* 32. dicunt statim a Deo concedi alicui sive vivo sive defuncto secundum interpretativam voluntatem facientis opus.

1431 al. 1331 § 5. Sancti, qui in cœlo sunt, non possunt satisfactiones sibi residuas applicare alicui, nam repositæ sunt in Ecclesiæ militantis thesauro, cujus clavem habet solus Papa, Rayn. *p.* 6. *n.* 16.

1432 al. 1332 § 6. *Nav.* putavit eum, qui indiget satisfactione pro se invalide applicare alteri; sed communiter contradicunt omnes. Esset tamen contra charitatem propriam secundum Rayn. *n.* 10. si quis multo reatu onustus morti proximus alteri applicaret omnes satisfactiones suas, nisi adverteret se facere per actum, qui merito et dignitate sua damnum illud compensaret: nam ex charitate transferens augeret suam gratiam, qui est fructus æternus longe pretiosior. An autem aliquis prudenter applicet, v. g. animabus satisfactiones omnium suorum operum, dicetur *numer.* 1336.

1433 al. 1333 § 7. Rayn. *f.* 2. *p.* 2. recte dicit nihil prodesse, si quis opera satisfactoria, quæ antecedenter fecit, velit postea transcribere animabus vel alicui alteri, nam satisfactiones tales non manserunt suspensæ; sed vel statim applicatæ sunt, vel repositæ in thesauro Ecclesiæ, secundum dicta *n.* 1330. nulli autem præterquam Papæ competit dispensatio thesauri Ecclesiæ.

1434 al. 1334 § 8. Si quis nunc vivens applicet animabus omnia sacrificia, et preces pro se defuncto fundendas, *Rayn.* supra recte dicit hoc etiam invalide fieri, quia applicatio operis non est in potestate illius, pro quo offertur; sed pendet ab intentione operantis, operans autem, qui suo tempore offeret pro me, non offeret ad hanc meam intentionem; sed offeret ut prosit mihi ideoque sic tum mihi prodesse poterit; si autem prodesse non poterit, et operans non substituat aliam intentionem, fiet, quod *n.* 1330. dictum est.

1435 al. 1335 § 9. Si subditus applicet satisfactiones suas contra applicationem Superioris, poterit peccare contra obedientiam; sed prævalebit subditi applicatio, uti a pari dictum est de Missa *n.* 214. docetque cum Dur. Suar. et aliis Rayn. *f.* 3. *p.* 6. *n.* 18. actio enim talis cum omni suo fructu subest immediate soli dominio operantis, cujus intentionem non potest supplere aut mutare Superior.

1436 al. 1336 *Quæst.* 184. — *Quid specialiter adhuc notandum sit circa satisfactiones vel indulgentias pro defunctis?* R. § 1. Rayn. *in Heter. T.* 15. *p.* 2. *s.* 1. *pu.* 1. *et seqq.* iterumque *pu.* 10. recte ex Script. PP. et sensu universalis Ecclesiæ ostendit contra aliquos, quorum argumenta solvit *pu.* 11. quod omnino pium sit, nec divinæ justitiæ aut perfectioni contrarium, si satisfactiones a nobis offerantur pro defunctis. Quod animæ etiam suffragia nostra postulent, demonstrat per historias, et exempla *pu* 7. præterea *pu.* 12. contendit esse obligationem saltem charitatis, ut animæ purgantes per aliqua opera vel suffragia adjuventur. Attamen *s.* 2. *pun.* 2. docet cum *Arr.* fore prodigalitatem venialiter malam contra charitatem propriam, si quis vim satisfactoriam operum totius secuturæ vitæ suæ transcriberet animabus, quod etiam insinuavi *n.* 1311. E contra

tamen multi cum *Hautino* hoc laudant, dicuntque esse magis meritorium et utilius, uti notavi *l.* 2. *numer.* 179.

1337 al. 1337 § 2. Motivum juvandi defunctos inter cætera est, quia vicissim possunt nobis prodesse, imo posse utiliter peti preces animarum prout in Purgatorio existentium, docent *Rich. Gab. Med. Bassol. Ferar. Bon. Mendoz.* et in eamdem sententiam inclinat *Suar.* quia quamvis sint in carcere sub pœna, tamen sunt tanquam amici et filii, qui pro aliis impetrare possint. Contradicunt quidem *S. Th. Alens. Nav. Bellarm. Victor. Az. Valent. Less. Tyræus, Regin. Castr.* qui putant animas non scire se rogari a nobis; sed recte dicit Rayn. *s.* 3. *pu.* 1. *n.* 23. dubitari non posse, quin preces ad se directas cognoscant saltem per revelationem Angelorum, id enim pertinet ad communicationem, quæ adhuc est inter illas suffragiis nostris indigentes et nos. Et ita se per eas multa obtinuisse testatur S. Catharina Bononiensis. Hinc Rayn. *pu.* 8. *q.* 2. concludit, per se loquendo, melius esse et utilius orare ac consequenter offerre satisfactiones pro defunctis, qui Deo amiciliores sunt et se juvare non possunt, quam pro vivis. Causa autem, cur Ecclesia diebus Lunæ velit specialiter orari pro defunctis, est quia vult statim post Dominicam succurri illis miseris. Rayn. *pu.* 4. *q.* 10.

1338 al. 1338 § 3. *Caj.* et alii putarunt non omnes animas posse juvari nostris suffragiis; sed eas tantum, quæ in vita hoc ipsum promeritæ sunt, ut juvari possent, sed contra hoc videri possunt dicta *numer.* 59.

1339 al. 1339 § 4. *Præpositus* putavit per suffragia oblata pro una determinate anima, non plus juvari istam, quam omnes alias, imo melius, dispositas plus esse juvandas, sicuti fax accensa pro uno existente in obscuro loco æqualiter lucet omnibus, et aliis magis, qui propiores sunt vel meliorem habent visum. Sed recte contradicunt *S. Th. Bellarm.* aliique communiter cum Rayn. *nu.* 20. quia applicatio fit secundum liberam intentionem operantis, et Papæ leguntur concessisse applicationem pro certis animabus.

1340 al. 1340 § 5. Subsidia nedum exhibita, etiamsi certo sint exhibenda, nunc non prosunt animabus, uti habet communis cum Rayn. *p.* 3. *n.* 43. quia etiamsi Deus prævideat aliquid faciendum, non ideo, antequam præstetur, rependit præmium, nisi accedat specialis misericordia, qualis fuit, quod ob prævisa Christi merita dederit gratias Adamo et antiquis Patribus pro hoc enim dicendo habemus speciale fundamentum in Scriptura et Patribus quia redemptio erat tribuenda Christo.

1341 al. 1341 § 6. Per se loquendo utilius est animabus, si statim magna vis subsidiorum illis procuretur, nam tantum prosunt, si sint actu exhibita. Per accidens tamen potest esse laudabilius, v. g. fundare perpetuam Missam, quia potest esse magis ad Dei gloriam, ut populus certo die et loco Missam habeat etc. Rayn. *a. n.* 47.

1342 al. 1342 § 7. Missam esse præcipuum opus satisfactorium pro defunctis, docent SS. PP. *S. th.* et Theologi communissime cum Rayn. *f.* 3. *punc.* 3. *q.* 2. quia nempe est repræsentatio et nova exhibitio Sacrificii a Christo oblati in Cruce, cui Christus ideo voluit inesse maximam vim satisfactivam. Post Missam sunt Indulgentiæ, quibus et Christi et Sanctorum satisfactiones animabus applicantur ex opere operato. Sequuntur ex genere suo et per se opera pœnalia. Post hæc eleemosyna. Denique oratio, cujus præcipuus fructus est impetratio. Notat autem Rayn. cum Soto posse per accidens fieri, ut eleemosyna in certis casibus ratione charitatis adjunctæ vel magnæ indigentiæ pauperis sit gratior Deo, adeoque utilior defunctis quam multæ Missæ. Quantum defunctis prodesse possint cilicia, flagellationes, jejunia, vigiliæ, peregrinationes, afflictiones causatæ nobis aliunde, fuse et docte prosequitur Rayn. *punct.* 6. *q.* 6. *et seqq.* speciatim autem de eleemosyna agit *punct.* 7. *De oratione punct.* 8.

1343 al. 1343 § 8. Orationes publicæ, id est, quæ fiunt a personis ad id deputatis ab Ecclesia, prout fiunt nomine Ecclesiæ, non sunt satisfactoriæ, quia satisfactio respicit pœnalitatem operantis, hinc ut tales tantum sunt impetratoriæ, etiam respectu remissionis pœnæ defunctorum, et quidem tanto magis quanto Ecclesia tota est gratior Deo, quam privatus, cujus etiam improbitas non impedit vim impetratoriam Ecclesiæ, Rayn. *sect.* 3. *punct.* 11. *q.* 3.

1344 al. 1344 § 9. Communio de se non prodest defunctis, nisi in quantum actus adjuncti sunt ex opere operantis impetratorii vel satisfactorii, uti fuse demonstrat Rayn. *t.* 6. *opusc.* 6. *De Communione pro mortuis.* Et idem est, si confessio vel Communio offeratur pro alio vivo, tam parum enim potest huic prodesse, quam si quis pro alio velit suscipere Baptismum vel Matrimonium. *Nec obstat*, quod 1. *ad Corinth.* 15. v. 29. dicantur aliqui baptizari pro mortuis, *nam* sensus est, quod pro mortuis se affligant vel patiantur, uti ostendit Rayn. *t.* 15. *p.* 2. *s.*

2. *p.* 11. et iterum *s.* 3. *punct.* 6. *n.* 1. in quo etiam sensu Christus *Marci* 20 *et Lucæ* 12. passionem suam vocat Baptismum.

1445 al. 1345 §. 10. Restitutioeorum, quæ defunctus abstulerat, aut expletio votorum, quæ neglexerat, quamvis per accidens possint prodesse ratione piorum actuum, quos hæredes nunc eliciunt pro defuncto, tamen de se nihil operantur ad liberationem animæ, S.Th.Nav.Sot. Bellarm. 30. Suar. Mol. Valent. Rayn. *s.* 2. *punct.* 3. contra paucos. Ratio est, quia si defunctus ante mortem fecit quod potuit, non ideo diutius patietur; si id neglexit, patietur quantum promerita est ipsius negligentia : hæredum autem negligentia, non est culpa ad eum pertinens, cum ipse illius causa per se non fuerit. Idem est dicendum de ablatione scandali, quod defunctus posuerat, dum viveret, Rayn. *p.* 6.

1446 al. 1346 § 11. Campanarum pulsus non juvat defunctos nisi indirecte, quatenus movet audientes ad bene precandum defuncto, *punct.* 7. Consepelire defunctis res pretiosas nullum etiam illis adfert subsidium; consepelire autem Eucharistiam est nunc præter Ecclesiæ consuetudinem, Rayn. *punct.* 10. Imo videtur illicitum propter irreverentiam.

1447 al. 1347 § 12. Usus cereorum ardentium prodest defunctis, in quantum amici nomine defuncti protestantur se confiteri Christum esse verum lumen, et ex ejus meritis sperare misericordiam, Rayn. *s.* 3. *punct.* 11. *q.* 8. Sepultura in loco sacro eis prodest, partim quia fideles illic convenientes excitantur ad orandum pro defunctis, partim quia preces publicæ Ecclesiæ, quæ in tali loco funduntur, extenduntur etiam ad inibi sepultos, Rayn. *p.* 12. *q.* 3. Aspersio aquæ benedictæ prodest propter preces Ecclesiæ, nam benedicens petit prodesse etiam ad condonationem pœnarum. Rayn. *q.* 5. Incensatione thuris orat Ecclesia, ut anima pascatur odore cœlesti etc.

1448 al. 1348 § 13. Solus Papa potest defunctis applicare Indulgentias, uti habet communis cum Dian. *p.* 10. *t.* 6. *R.* 12. contra Gob. quia secundum dicta *n.* 1315. defunctis applicantur per modum solutionis, offerendo pretium ex thesauro Ecclesiæ, solus autem Papa habet claves thesauri Ecclesiæ. Rayn. *Sect.* 3. *punct.* 5. *n.* 15.

1449 al. 1349 § 14. Specialiter ad indulgentias pro defunctis requiritur motivum extrinsecum distinctum ab ipsa pœnæ remissione, et quantitati indulgentiæ proportionatum; fit enim pro non subdito per modum solutionis ex thesauro Ecclesiæ, cujus usus non debet esse profusio, sed prudens dispensatio, Rayn. *n.* 19.

1450 al. 1350 § 15. Multi negant, multi affirmant, applicationem Indulgentiarum factam pro defuncto habere infallibilem effectum, utrique probabiliter, uti colligi potest ex dictis *n.* 524. Et pro affirmantibus stat etiam Rayn. *s.* 3. *p.* 1. *a n.* 17. *p.* 5. *a n.* 9. *pu.* 6. *n.* 12. pro negantibus Amicus *t.* 8. *d.* 20. *a n.* 175. recte autem præsumunt Henriq. Laym. et alii, si Deus pro arbitrio absque promissione acceptet indulgentias pro defunctis, longe facilius eas acceptare pro illis animabus, quæ in hac vita magis studuerunt satisfacere non tantum pro se, sed maxime pro defunctis.

1451 al. 1351 § 16. Quamvis *n.* 1307. dixerim ad satisfaciendum pro se vel alio ex opere operantis, requiri in operante statum gratiæ, tamen Rayn. *punct.* 5. *n.* 23. Dian. supra *R.* 13. aliique multi apud Busemb. et cum Amico *n.* 203. putant eum, qui non est in gratia, lucrari posse indulgentiam pro defuncto, si ponat substantiam operum, quia indulgentia ex opere operato acquiritur defuncto, qui est dispositus.

1452 al. 1352 § 17. Etiam Beati in cœlo possunt juvare animas non quidem ex suis satisfactionibus superfluis applicando aliquid uti dictum est *n.* 1331. sed vel directe impetrando pro illis remissionem propter satisfactiones Christi, uti habent Bellarm. Con. Rayn. *sect.* 3. *punct.* 2. *q.* 2. vel etiam indirecte, procurando ut viventes pro eis offerant satisfactiones.

1453 al. 1353 *Quæst.* 185. — *An preces Ecclesiæ, et Indulgentiæ, possint prodesse catechumenis vel excommunicatis, saltem defunctis.* Resp. § 1. Preces Ecclesiæ etiam publicas prodesse catechumenis, itemque indulgentias posse applicari eis in gratia defunctis, docent cum aliis Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.* 2. *s.* 2. *pu.* 3. *q.* 3. et Amicus *t.* 8. *d.* 20. *n.* 157. contra Suar. Con. et alios cum Viva *de Jubil. q.* 6. *a.* 1. et videtur sequi ex dictis *n.* 29. quia etiam Missa illis applicari potest. *Nec obstat*, quod catechumeni nunquam pertinuerint ad Ecclesiam, *nam* licet Ecclesia non judicet, nec puniat extraneos, attamen potest illis benefacere, et præstare gratias, quarum capaces sunt.

1454 al. 1354 § 2. Si excommunicatus adhuc vivens vere contritus sit, et per eum non stet, quominus restituatur Ecclesiæ, probabile est cum Nav. et Sa lucrari posse indulgentias per opera, quæ licite exercet, si his annexæ sint : sic enim prudenter præsumimus de benigna voluntate Ecclesiæ. Oppositum tamen est probabilius ob rationem jam dandam.

1455 al. 1355 § 3. Si excommunicatus sit in gratia mortuus, Nav. Henriq. Fil. putant posse ei pro-

desse Indulgentias, quia excommunicatio videtur tantum excludere a favoribus pro statu vitæ, post mortem enim Ecclesia non habet jurisdictionem in animas. Oppositum tenent Dic. *tr.* 9. *d.* 2. n. 147. *et tr.* 10. *d.* 2. *n.* 632. Rayn. *n.* 27. et alii, quia una ex pœnis excommunicationis est privatio communium suffragiorum. Neque ad hoc requiritur jurisdictio in animas; sed satis est facere, ut pro illis, quæ excommunicatæ sunt, non offerantur suffragia nomine Ecclesiæ, neque applicentur. De cætero recte docet Rayn. *s.* 2. *pu.* 5. excommunicationem non impedire ingressum in cœlum, dummodo satisfactio vel satispassio pro pœna sit exoluta. Vide dicta *a n.* 31.

1456 al. 1356 *Quæst.* 186. — *Quid notandum sit circa Indulgentiam, quæ conceditur ingredientibus Religionem?* R. Putant quidem aliqui cum Rodriq. Indulgentiam plenariam, quæ dicitur obtineri per ingressum Religionis, posse obtineri per susceptionem habitus aut per ingressum in Novitiatum, si fiat ex magno Dei amore, et renuntiatione mundi; sed quamvis hæc possint ex opere operantis satis esse ad remissionem pœnarum restantium; tamen indulgentia ista plenaria videtur tantum obtineri in possessione vel emissione votorum substantialium Religionis, sola enim hæc comparatur Baptismo, et Novitiatus est veluti status catechumenorum, uti cum aliis notat Less. *in Auct. v. Indulgent. cas.* 2. Et Nav. Sanch. Viva *de Jub. q.* 4. *a.* 5. putant, indulgentiam profitentium Religionem, prout dicit remissionem pœnæ peccatis debitæ, ex opere operantis posse esse plenariam. Aliam etiam indulgentiam lucrantur Regulares induentes habitum religiosum, uti dicetur *n.* 1389.

1457 al. 1357 *Quæst.* 187. — *Quas indulgentias speciales habeat Societas JESU?* Resp. § 1. Accepi designationem impressam Romæ anno 1709. cum approbatione Magistri S. Palatii in hæc verba.

Indulgentiæ plenariæ in perpetuum concessæ omnibus, et singulis utriusque sexus Christi fidelibus vere pœnitentibus, confessis, ac Sacra Communione refectis, qui Ecclesias Societatis JESU, ubicumque fuerint, in diebus, et festis, infra indicatis devote visitaverint, et inibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, et S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint.

1. In die Circumcisionis Domini, 1. Januarii, concessit Paulus III. in Bulla 15. Kal. Nov. 1548. Confirmavit Gregorius XIII. in Bulla Nonis Maji 1578. Designatæ sunt Ecclesiæ domus professæ, aut, ubi hæc non est, præcipui Collegii.

2. In festo S. Ignatii 31. Julii concessit Greg. XV. in Brevi 8. Jun. 1632.

3. In festo S. Francisci Xaverii concessit in eodem Brevi pro die 2. Decembris, sed Alex. VII. in Brevi 18 Julii 1663. transtulit cum festo in 3. Decembris. Si festum incidat in Dominicam 1. Adventus, Officium et Missa cum indulgentiis transfertur in diem Lunæ proxime sequentem ex indulto Innoc. X. 27. Oct. 1651. quod confirmavit Clemens XI. 24. Nov. 1702.

4. In festo S. Francisci Borgiæ pro die 3. Oct. concessit Clemens X. in Brevi 3. Julii 1671. sed indulgentiam cum festo transtulit in 10. Oct. Innoc. XI. in Brev. 28. Aug. 1683.

5. In die invocationis cujuscumque Ecclesiæ, Societatis, id est, tituli Ecclesiæ, concessit Paulus V. in Brevi 16 Septembr. 1611.

6. Pro docentibus, discentibus et promoventibus doctrinam christianam concessit Greg. XV. in Brevi 27. Septemb. 1622. Et S. Gongreg. 22. Nov. 1678. declaravit non esse revocatas per quoddam decretum Innoc. XI. 7. Martii 1678.

7. Pro omnibus, et singulis Christi fidelibus tam Societatis aut cujuscumque alterius Ordinis, et Congregationis regularibus, quam aliis quibuslibet Ecclesiasticis, et laicis, qui in domibus ejusdem Societatis exercitia spiritualia per octidui spatium peregerint, concessit Alex. VII. in Brevi 13. Oct. 1657.

§ 2. Præter ista dixi *l.* 1. *n.* 861. et jam constat ex novo compendio *v. Indulgentia* § 10. post visitationes concedi singulis de Collegio plenarias indulgentias in prima missa vel Communione. Deinde solent Provinciales petere a Generali facultatem impertiendi nostris privilegium liberandi animam e Purgatorio, in quocumque altari missam legant, quod cuidam Provinciali modernus Generalis 14. Febr. 1705. dedit his verbis: *Tribuo Reverentiæ vestræ facultatem nostris impertiendo privilegium Fratrum ministrantium infirmis, pro applicanda moribundis indulgentia plenaria per imaginem Crucifixi, etc. ac liberandi animam e Purgatorio, quoties Missæ sacrificium ad eam intentionem applicaverint.* Hoc privilegium, si a Provinciali obtentum sit, adhuc viget. Plures adhuc indulgentias habent cum omnibus Regularibus, secundum dicenda *n.* 1389. Notatque Viva *in appen. ad tr. de Jubilæo,* si in templis nostris ante Venerabile re-

1458 al. 1358

citemus sexies *Pater, Ave, Gloria Patri*, nos lucrari omnes indulgentias, quæ tali die sunt et Romæ, et in illa urbe, ubi oramus.

1459 al. 1359 § 3. Quod Missionarios attinet declaravit Urban. VIII. in Bulla *Salvatoris* 5. Maji 1626. confirmata ab Alex. VII. in Brevi *Dudum* 20. Septemb. 1656. quod regulares in missione habeant easdem indulgentias, quas habent in partibus catholicorum, sic enim habet Alex. § 17. *Quoad publicationem Indulgentiarum, poterunt Regulares et PP. Societatis illas publicare, quas Ordines et Societas habet, et hactenus habuit ubique terrarum, vel in partibus Germaniæ et Belgii in universum, edocto semel Vicario de facultatibus, neque Vicarius impediet vel interdicet.* Et idem conceditur in eadem Bulla circa confraternitates § 18. *Quoad institutionem confraternitatum, et sodalitatum, permittat Vicarius Regularibus et PP. Societatis illas, quæ a Sede Apostolica approbatæ et ab Ordinibus assignatæ sunt, ita tamen ut nemo astringatur et teneatur ad particulares Confessarios vel ad Sacramenta ab illo Ordine solum percipienda.* Hæc habet Verjuys *in Past. Mission. tr.* 10. *a.* 1. *et* 2.

1460 al. 1360 § 4. Quas Indulgentias habeant sodalitates B. Virginis Annuntiatæ in gymnasiis vel oratoriis nostris, videri potest apud Veron. *in Manuali sodalitatis, c.* 1. *p.* 2. qui in fine dicti manualis ad longum habet Bullam Greg. XIII. illas sodalitates instituentis et extendentis. Et eas indulgentias, non obstante aliquo Decreto Innoc. XI. adhuc valere pro sodalitatibus aggregatis, docent Ills. et Viva *supra* § 4.

1461 al. 1361 *Quæst.* 188. — *Quid notandum sit circa indulgentias, quæ in templis Societatis JESU esse solent in Dominica Agoniæ Christi, et in Dominica Communionis generalis sive Animarum?* R. seqq. § 1. Interrogatus ex Rheno inferiori *P. Josephus Photius*, qui ab initio fuerat præses sodalitatis Agoniæ, respondit Roma 2. Dec. 1690. 1. absentes impeditos posse lucrari indulgentias Agoniæ, si die designato alibi communicent. 2. Moniales, quæ egrediuntur, si hic et nunc per accidens impediantur, posse lucrari alibi, ut de aliis dictum est. 3. Si die designato impediti, aut etiam non impediti, alio die Dominico ejusdem mensis communicent, et multo magis si Societas transferat indulgentias in alium diem quam nunc designatum, omnes posse lucrari, quia sodales ipsi eligere possunt diem Communionis, attamen Dominicum, si Dominicus sit nominatus in Brevi. Nihilominus ista responsa nobis visa semper sunt dubia, ideoque anno 1709. iterum hæc proposui mus Romæ, ad quæ *P. Sestius*, vir doctrina, et rebus gestis celebris, nunc A. R. P. Generalis monitor, respondit tam de indulgentiis Agoniæ quam Animarum, 1. Absentes quamtumvis impeditos, et alibi 1462 communicantes non lucrari, quia requiritur, al. ut fiat in templo nostro. 2. Id valere de quibuscumque etiam monialibus reipsa non communicantibus in nostro templo. 3. Nec lucrari alio die non designato intra menses communicantes, quia quamvis sit liberum ab initio hunc vel illum diem designare, prout Breve permittit, si tamen dies sit per nos semel designatus, ille determinate est retinendus, quia posita designatione in eum cadit gratia per Breve collata, nec amplius mutari potest. 1362

§ 2. Quoad tertium de Communione in 1463 utriusque festi indulgentiis facienda in nostro al. templo, idem Roma responderat an. 1684. 1363 P. Ampringer, et conf. ex *Gob. in quint. tr.* 3. *n.* 107. idemque habetur in Resp. Rom. v. *Indulg. Comm. gener.* § 6. ad Pro. Bohemiæ anno 1643. Denique quando Coloniæ communio generalis incidit in diem Paschæ, isto die petitur et obtineri solet a Vicario generali facultas distribuendi Communionem in nostro templo, quam non daret, si judicaretur transferri posse in aliam Dominicam.

§ 3. Etiam quæsitum est, an dictas Indul- 1464 gentias Agoniæ vel animarum lucrari possint al. in sacello domestico nostri, qui vel ob infir- 1364 mitatem vel ob aliam legitimam causam non possunt missam legere vel communicare in templo nostro : et respondit *P. Sestius*, rem essem controversam, nam Quintanad. *in Com. gener. append. tr.* 1. *dub.* 6. affirmat, quia sacellum videtur facere unum cum Ecclesia, tanquam accessorium cum principali, et tanquam membrum cum capite ; addit tamen *n.* 7. securius esse fieri in templo aut in Capellis intra illud contentis, ideoque Romæ, ubi cubicula *S. Ignatii* in maxima veneratione sunt, obtentum est speciale Breve, ut ea visitantes lucrentur indulgentias templis nostris concessas. Itaque cum agatur de valore, puto standum omnibus responsis *P. Sestii* tanquam tutioribus, idemque quoad omnia judicavit major pars nostrorum in hoc Collegio Coloniensi.

§ 4. Etiam interrogatus *P. Ampringer* Roma 1465 respondit anno 1684. seqq. 1. non debere ne- al. cessario pro festo principali ullius confrater- 1365 nitatis eligi diem Dominicum ; sed esse ad libitum confratrum, nisi aliter exprimatur in Brevi. 2. Nec pro 4. festis infra annum, pro

quibus datur indulgentia 7 annorum, necesse esse eligi 4. Dominicas, sed posse eligi quæcumque festa, etiam non fori. 3. Non requiritur, ut Romam nuntietur dies, quam sodales vel societas elegerit, ordinarie tamen requiritur scientia, et consensus Ordinarii. 4. Indulgentiæ Societati concessæ pro confraternitate Agoniæ non possunt communicari aliis Ecclesiis, vel aliis quibusvis personis. 5. Indulgentiæ Animarum non possunt communicari aliis Ecclesiis non nostris, nisi per nos in iisdem Ecclesiis habeantur dictæ indulgentiæ, audiendo confessiones, dispensando Eucharistiam etc.

1466 al. 1366 § 5. Quamvis utrasque indulgentias Agoniæ et Animarum possit quis vel sibi vel animæ applicare, non potest tamen eodem die bis orando septies *Pater et Ave* easdem et sibi et animæ applicare, quia tantum conceditur sub disjunctione, ut quis vel pro se vel pro anima lucretur, non autem dicitur, ut pro se, et pro anima. Quintanad. *dub.* 12. *n.* 4.

1467 al. 1367 *Quæst.* 189. — *An prudenter credi possit, quod omnes illæ Indulgentiæ sint veræ, et authenticæ, quæ passim inveniuntur in variis libellis?* R. Negative, ut patet ex decreto seq. [1]

DECRETUM

De apocryphis Indulgentiis.

Delatæ sæpius fuere ad S. Congregationem Indulgentiis sacrisque Reliquiis præpositam, indulgentiæ quædam confictæ et omnino falsæ, quæ per diversas orbis christiani partes circumferuntur, aliæ vero examinandæ, quæ adhibito studio inventæ sunt vel apocryphæ, vel a Romanis Pontificibus revocatæ vel nullæ, quod datum eis tempus præteriisset, quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant, Christi fideles harum rerum minus peritos fallunt, qui spe indulgentiæ remissionisque peccatorum suorum consequendæ frustrantur. Quamobrem eadem S. Congregatio vehementer cupiens huic malo magis in dies serpenti occurrere, animarum profectui, et indulgentiarum dignitati consulere, plures illarum singulari diligentia colligi, et in Indicem referri curavit.

Tales imprimis sunt illæ, uti asserunt, concessæ a Joanne II. et Sixto IV. recitantibus orationem charitatis JESU Christi Domini Nostri, *Precor te piissime Domine, etc.* Ab Urbano II. Ecclesiæ S. Mariæ, ut vulgo dici solet, Campagnolæ, et S. Victoriæ, ab Eugenio III. Revelationi de plaga in humero JESU Christi factæ S. Bernardo. Ab Innocentio III. Archiconfraternitati, et Ordini Redemptionis. A Bonifacio IX. visitantibus capellam S. Nicolai de Tolentino in ejus die festo. A Joanne XXII. osculantibus mensuram plantæ pedis Beatæ Mariæ Virginis. Ab Alexandro VI. Imagini Beatæ Mariæ, vulgo dictæ Laghetti. A Leone X. gestantibus funiculum S. Francisci, primum in urbe impressæ, deinde Mediolani anno 1665. (suas tamen habent, et veras Confratres Archiconfraternitatis Cordigerorum S. Francisci) recitantibus Salutationem Angelicam ad pulsum horologii, et Imagini Conceptionis Mariæ ¡Virginis Immaculatæ in circulo depictæ, cujus pedibus luna subjecta est. A Pio IV. vel S. Pio V. Principi Senarum. A Clemente VIII. dicentibus orationem, *O magnum Mysterium, etc.* et Ecclesiæ S. Mariæ, quam vocant, Montis Serrati, Avenione impressæ, tum aliæ pro animabus Christi fidelium defunctorum impressæ Matriti 20. Julii 1606. A Paulo V. cantantibus hymnum : *Te Matrem Dei laudamus, te Mariam Virginem confitemur, etc.* vel si die Sabbati intererint, dum idem canitur, Coronis, Rosariis, Imaginibus, Numismatibus, quæ medallias appellant, ab eo benedictis, Federico Cardinali Borromæo supplicante anno 1611. dum Ecclesia Romæ in honorem S. Caroli ædificaretur, et ab eodem Paulo, et Gregorio XV. dicentibus, *Sia lodato il Sanctissimo Sacramento, laus Sanctissimo Sacramento.* Ab Urb. VIII. in honorem ejusdem Sacramenti, precibus Cardinalis Magalotti, et Sacerdotibus celebrata Missa dicentibus, *Ave filia Dei Patris, Ave Mater Dei filii, etc.* A Clemente X. recitantibus mane, meridie, ac vespere consuetam Antiphonam, *Angelus Domini, etc.* et in fine *Deo gratias, et Mariæ*, ac demum aliæ a nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut aiunt, Coronis Myste-

[1] In præsumptione periculi et quia de re positiva omnino agitur, indice confliguntur libri omnes Indulgentiarum concessiones referentes, sine approbatione S. Congregationis Indulgentiarum in lucem editi. Hac muniuntur approbatione libri P. Maurel et Prinzivalli. Cfr. Index § III. n. 12 : *Indulgentiarum libri omnes, Diaria, summaria, libelli, folia etc. in quibus earum concessiones continentur, non edantur absque licentia sacræ Congregationis Indulgentiarum.*

riorum Passionis Domini Nostri JESU Christi, prece magni Ducis Etruriæ.

Talis Indulgentia Sodalitatis S. Nicolai, qua repetita quinquies oratione Dominica, et Salutatione Angelica, unam liberari animam quolibet die a Purgatorii pœnis affirmant. Tales aliæ Perusii Confrat. sanctorum Sebastiani et Rochi, et Romæ, Societatis S. Bernardi ad columnam Trajani. Tales demum aliæ Cruce signatorum S. Eustorgii, Mediolani, Arimini, et Bononiæ.

Ejus generis sunt et illæ concessæ, ut aiunt, Capellæ Rosarii in Ecclesia S. Antonii de Rovigo, seu Rodigii, vel Ecclesiæ SS. Trinitatis Bergami, aut S. Petri Montis Tondoni, die festo Inventionis SS. Crucis, vel gestantibus funiculum S. Francisci de Paula, vel celebrantibus Missas Sancti Augustini, aut alias quinque in honorem quinque Festivitatum B. Virginis, vel recitantibus officium S. Franciscæ Romanæ, aut Antiphonam, *o Passio magna etc.* in memoriam Passionis JESU, aut Rosarium S. Annæ (quod Congregatio sacrorum Rituum non probat), aut orationem quæ impressa cum imagine S. Annæ circumferri solet, *Ave gratia plena, etc.* (quæ oratio prohibetur) aut Officium Conceptionis B. Virginis immaculatæ, quod asserunt a Paulo V. probatum fuisse, aut orationem, *Deus qui nobis in S. Syndone, etc.* (excipitur Indulgentia centum dierum anno 1671. concessa precibus Ducissæ Sabaudiæ ad annos 25. cunctis in illius ditione degentibus) aut aliam, *Ave Filia Dei, etc. Deus* post Communionem recitandam, vel aliquo conspicuo signo venerantibus SS. Eucharistiæ Sacramenti nomen; indulgentiæ rursus octoginta millium annorum veteri de Tabula exscriptæ, quam in Basilica Lateranensi asservari affirmant, pro dicentibus orationem illam vere piam, *Deus qui pro redemptione mundi, etc.* tum quæ impressæ fuerunt Papiæ, anno 1670. sub hoc titulo, *Sommario delle Indulgenze concesse dalla Santita di Nostro Signor Papa Leone X all'Immagine dellaConceptione della Gloriosa Vergine Maria :* vel Pisauri sub nomine B. Joannæ, anno 1608. evulgatæ : vel Balettæ seu seu Barulla recitantibus quasdam, non sane malas orationes, lucrandæ : vel Parmæ a visitantibus per Quadragesimæ dies Ecclesias tertii Ordinis S. Francisci : vel Pistorii, et Vastallæ a recitantibus orationem, *Ave sanctissima Maria Mater Dei Regina cœli, etc.* Et aliæ in peculiari impresso libro descriptæ, quibus frui dicunt devotos Seraphicos, et Benefactores.

His adnumerandæ sunt, quæ Crucibus Caravacensibus tributæ dicuntur, vel Coronæ sive Stellario Conceptionis Virginis immaculatæ, quod ex duodecim globulis precariis constat, vel granis crucibus, et Coronis Aloysiæ ab Ascensione Hispanæ Monialis Ordinis S. Claræ, vel mensuræ altitudinis JESU Christi Domini Nostri, vel imagini, aut mensuræ Vulneris lateri ejus inflicti, vel orationi, ut aiunt, in Sepulchro Domini nostri repertæ; et indulgentiæ, ut aiunt, innixæ revelationi factæ sanctæ Brigittæ, Mechtildi, et Elisabeth, vel B. Joannæ de Cruce, et concessæ, uti asserunt, granis quæ aliquod ex tribus granis tetigerint extantibus penes Romanum Pontificem, Hispaniarum regem, et Ministrum Generalem Fratrum Minorum Observantiæ S. Francisci.

Omnes vero, et singulas jam dictas Indulgentias S. Congregatio partim esse confictas, et plane falsas declarat, partim apocryphas, vel ex alio capite nullas, quæ nemini suffragari possunt; easque in futurum ullo in loco, ut veras publicari, et lucrandas Christi fidelibus proponi vetat : foliaque et libros, ubi sic proponuntur, seu asseruntur, omnino præcipit aboleri, nisi prædictæ indulgentiæ fuerint diligenter expunctæ; nec ideo tamen vult alias, quas hoc Decretum non continet, pro veris et legitimis, taciteque probatis haberi.

Ac demum omnes indulgentias concessas ante Decretum Clementis VIII. latum die 9. Jan. 1597. Coronis, Rosariis, Granis seu Calculis, Crucibus et Imaginibus sacris, vel ante Breve Pauli V. quod incipit, *Romanus Pontifex*, etc. editum 23. Maji 1606. personis regularibus quarumcumque Religionum, et Ordinum, etiam Mendicantium; vel ante constitutionem 115. Clement. VIII. cujus initium, *Quæcumque, etc.* et 68. Pauli V. incipientem : *Quæ salubriter, etc.* habitas per agregationem vel aliam communicationem ab Archi-Confraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam JESU, Capitulo, vel cœtu quocumque, vel ab eorum Officialibus, Superioribus aliisque personis vel persona, etiamsi earum vel ejus mentio specialis et individua facienda esset, nisi fuerint deinde Romani Pontificis auctoritate innovatæ, aut confirmatæ, nullius roboris esse et momenti pariter declarat. 1468 al. 1368

Porro summaria indulgentiarum pro Congregationibus doctrinæ Christianæ, Confraternitatibus SS. Trinitatis, et Redemptionis captivorum, Nominis Dei, Rosarii, B. Mariæ de Mercede et Redemptionis captivorum, B. Mariæ de monte Carmelo, Cincturæ S. Augustini

et Monicæ, nisi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

1469 al. 1369 Indulgentias vero Stationum Urbis, quæ Romanis Pontificibus singulari quodam beneficio vel communicatæ sunt vel communicabuntur interdum aliquibus locis, Ordinibus aut personis, diebus tantum Stationum in Missali Romano descriptis suffragari posse declarat: semel autem dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Ecclesiam visitantibus concessam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctissimum, cuncta, Sanctitas sua probavit, et inviolate servari jussit. Datum Romæ die 7. Martii 1678. die 12. Martii affixum, et publicatum, etc.

Notandum tamen est, quod scribit Viva in appendice indulgent. § 2. his verbis: Recitantibus vespere ad pulsum campanæ, *Angelus Domini, Ecce Ancilla Domini, Verbum caro, etc.* cum tribus *Ave*, Adrianus VI plenariam indulgentiam largitus est, ut referunt communiter cum Pelliz. *tr.* 10. *c.* 9. *nu.* 40. Gob. Escob. Rod. Lez. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 24. Quæ autem ab Innoc. XI declaratur apocrypha, est solum indulgentia Clementis X. adscripta recitantibus mane vel meridie aut vespere, *Angelus Domini*, cum *Deo gratias, et Mariæ* [1].

BENEDICTUS PAPA XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

1470 al. 1370 « Injunctæ nobis divinitus Apostolicæ servitutis ratio postulat, ut cœlestium munerum thesauros dispensationi nostræ a Domino creditos fideliter erogemus, cum id ad augendam in terris Beatissimæ atque Augustissimæ Cœli Reginæ Virginis Deiparæ Mariæ, Patronæ et Advocatæ nostræ venerationem, excitandamque, et confovendam erga illam Fidelium devotionem, ac ad animarum salutem speramus in Domino profuturum: itaque de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi; omnibus, et singulis Christi fidelibus vere pœnitentibus, et confessis, ac sacra Communione refectis, qui mane, aut meridie, seu vespere ad pulsum Campanæ: *Angelus Domini nuntiavit Mariæ, et concepit de Spiritu Sancto: Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum Verbum tuum: Et Verbum Caro factum est, et habitavit in nobis, cum tribus Ave Maria* flexis genibus devote recitaverint, et pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet mensis dumtaxat per unumquemque Christi fidelem ad sui libitum eligendo, lucrifaciendam, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus. In reliquis vero anni diebus iisdem Christi fidelibus vere contritis quoties id egerint centum dies de injunctis ei, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus; Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 14. Septemb. 1724. Pontificatus Nostri anno primo.

F. Cardinalis Oliverius.

« *Apocryphas alias Indulgentias, ut prætendebatur, Confraternitatibus S. Rochi, gestationi Scapularis Immaculatæ Conceptionis B. M. V. Cincturatis S. Augustini et Sanctæ Monicæ concessas improbavit Sacra Congregatio Indulgentiis et Sacris Reliquiis præposita, 24. Februarii* 1712. *et 14 Martii* 1714. *Decreta habes p.* 2. Continuationis Magni Bullarii Romani 1471 al. 1371 *Luxemburgi recenter editi p.* 443. *Eodem porro anno* 1714. 19. *Julii, ac deinceps* 29. *Aprilis* 1716. *et* 20. *Decembris anno.* 1718. *Summaria quædam Indulgentiarum ut apocrypha rejecit eadem Sacra Congregatio. Vide ibid. p.* 44. *et* 445.

Quæst. 190. — *An per idem opus obtineri possint plures Indulgentiæ?* Resp. § 1. Negant Suar. Gran. Can. et plures alii, quia ex mente Ecclesiæ, et praxi fidelium videtur singula opera pro singulis indulgentiis requiri, quæ sententia in praxi suadenda est. Attamen si tales indulgentiæ sint diversis viis concessæ, præter citatos a Busemb. oppositum tenent. Bon. Escob. Quintanad. *dub.* 12. *n.* 4. ac proba-

[1] Nodum solvit Benedictus XIII edito Decreto, quod heic subjicio.

bile reputant Henriq. Gob. *p.* 10. *t.* 16. R. 14. consentit Viva. *q.* 8. *ar.* 1. si sermo sit de operibus, quæ eodem die iterari non possunt: hinc inferunt, si eodem die sint in diversis templis diversæ indulgentiæ, præsertim si una sit applicabilis defunctis, altera vivis, per unicam confessionem et Communionem posse utrasque obtineri, orando in singulis templis preces præscriptas, quia talis confessio et Communio tantum præsupponitur tanquam dispositio, unica autem dispositio moralis sufficit ad plures effectus morales, v. g. una actualis gratia, unus actus fiei, ad multos actus meritorios. Videndum tamen, in quo templo forte fieri debeat Communio, secundum dicta *n.* 1362.

1472 al. 1372 § 2. Si hodie sit Indulgentia in templo A, cras in templo B, adhuc putant Busemb. Dicast. Burg. *cent.* 2. *cas.* 26. et alii sufficere confessionem hesternam, et Communionem hodiernam pro utrisque Indulgentiis hodie et cras lucrandis, testaturque Dic. multos viros doctos in Hispania interrogatos ita sensisse. Idem dicunt Turr. Dian. Escob. Comit. licet prima primo die mensis, secunda sexto lucranda esset; rationem dant, quia Bullæ non mathematice sed moraliter volunt ista opera fieri tempore pro tali indulgentia assignato, quod tum videtur esse, si non distet longius. Hinc Theologi Collegii Romani (uno excepto, qui contradicit) interrogati ab hac Provincia putarunt ad lucrandas indulgentias festo Circumcisionis sufficere, quod quis in festo Nativitatis Christi confessus communicarit, referendo etiam ad Indulgentias Circumcisionis. Rationem dant, quia verba, *qui vere pœnitentes confessi et communicati* in Bullis Pauli III et Greg. XIII injunguntur cum verbo, *visitaverint*, et non cum festo Circumcisionis, ipsi autem octiduo ante confessi et communicati ex intentione hujus indulgentiæ, hodie festo Circumcisionis visitant templum et ideo orant: ergo adimplent verba concessionis. Addunt non obstare, quod interim forte inciderint in mortale, dummodo de hoc ante visitationem templi, et orationem conterantur. Hæc illi, an probabiliter, judicent alii.

1473 al. 1373 § 3. Easdem Indulgentias non potest quis sibi lucrari et simul alteri applicare, uti dictum est *n.* 1336.

1474 al. 1374 *Quæst.* 191. — *An indulgentia pro certo tempore concessa, possit intra illud tempus sæpius obtineri, si repetantur opera injuncta?* Resp. § 1. Busemb. cum aliis dicit probabilius esse quod non, et Fill. *t.* 8. *c.* 10. *n.* 278. dicit sic declarasse Clementem VIII etiam de Jubilæo anni sancti. Et *n.* 765. dicit idem respondisse S. Congregationem. His tamen non obstantibus multi cum Gob. *de Jubilæo c.* 20. *q.* 57 *et c.* 14. *q.* 40. et Viva *q.* 6. *art. ult.* Item alii apud Belleg. *p.* 6. *s.* 2. *q.* 7. adhuc tenent contrarium, nisi in Bulla aliud exprimatur: quod adhuc plures dicunt, si in tua patria lucreris et postea alibi peregrines. Sæpe tamen Papa tollit potestatem bis lucrandi, uti apud nos in diebus antecineralibus. Hoc est probabile, si concessa sit indulgentia ad augendam devotionem populi, vel ob concursum ejus per totam aliquam octavam, vel ob diuturniorem celebritatem festi alicujus Sancti, tum singulis diebus posse de novo a præstantibus requisita talem indulgentiam obtineri, ut in quibusdam locis conceditur illis, qui intersunt Officiis divinis in festo, et per octavam Venerabilis Sacramenti.

1475 al. 1375 § 2. Si dicatur, quod festo Patroni vel Titularis sint indulgentiæ in aliquo templo, si duo Sancti, qui diversis diebus celebrantur, sint æque principaliter Patroni vel Titulares, probabiliter utroque die habetur Indulgentia, uti dixi *l.* 5. *a n.* 1262.

1476 al. 1376 *Quæst.* 192. — *Si festum transferatur, an simul transferantur Indulgentiæ?* R. Negant Az. Fagund. Portel. *in q. Reg. v. Festi dies,* et alii, quia sunt affixæ illi diei, quo ordinarie est festum. E contra affirmant alii cum Diana *p.* 6. *tr.* 7. *et* 8. *R.* 31. dummodo festum transferatur in choro et foro. Gob. *in Quint. t.* 4. *nu.* 327. dicit satis esse, si transferatur etiam in choro tantum, saltem de primariis festis Religiosorum, quia ratio manet eadem, scilicet ut a populo solemnius et majori frequentia celebretur festum, Silv. *p.* 1. *v. Indulgentia, casu* 2. tenet cum Az. si in Brevi ponatur, quod concedatur indulgentia in die obitus vel depositionis Sancti, aut die certa mensis, uti in Portiuncula dicitur die 2. Aug. Si autem concedatur visitantibus Ecclesiam in festo talis Sancti, dicit transferri, et quando habetur festum, tum esse indulgentias. Quidquid sit de his sententiis, quæ probabiles sunt, certum est ex dictis *nu.* 1357. si apud nos transferatur festum S. *Xaverii* ex speciali privilegio etiam transferri indulgentias. Similiter Sixtus V ut refert Gob. *nu.* 336. concedit indulgentias Sodalitatum transferri cum festo Annuntiationis. Unde cum hoc dicatur esse speciale *privilegium, vel concessionem*, probabilius videtur alias indulgentias non transferri, sed lucrandas die impedito, a quo festum excluditur: *Nec*

obstat, quod Greg. XIII. pro festo *S. Francisci de Paula* dicat, *declaramus*, nam non dicit tantum *declaramus*, sed *volumus, et declaramus*, sicque declarat ex voluntate sua id esse.

1477 al. 1377 *Quæst.* 193. — *Quid notandum sit circa Brevia vel Bullas, quibus Romæ conceduntur indulgentiæ.* R. seqq. § 1. Si Romæ 1. Januarii hoc anno 1711. fuerit subsignata indulgentia duratura ad septennium, incipit currere a die datæ Brevis Romæ secundum declarationem *n.* 525. relatam. An autem concessiones indulgentiarum sint late interpretandæ, dicetur *n.* 1395.

1478 al. 1378 § 2. Si indulgentia plenaria concessa sit, v. g. ad 7 annos, non debet numerari annus Jubilæi, nisi additum esset, *ad 7. annos proximos*, Gob. *de Jubilæo num.* 56. *et de indulg. n.* 663. Belleg. *p.* 2. *s.* 4. *quæst.* 6. et idem forte est, si dicatur *ad septennium proximum* : si autem dicatur simpliciter *ad septennium*, Gob. et Viva *q.* 4. *art.* 5. contra *Pasq.* putant durare ad septem annos utiles.

1479 al. 1379 § 3. Si addatur, *Volumus autem, ut si alia Indulgentia in dicta Ecclesia perpetuo vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa sit, præsentes sint nullæ*, Sil. et Dian. *p.* 10. *tr.* 16. *R* 11. putarunt ex declaratione Urb. VIII. sensum esse, ut indulgentiæ concessæ nullæ sint, si eodem die aliæ indulgentiæ concurrerent. Imo Urb. aliquando in suis Brevibus posuit, si quocumque etiam alio die anni durarent aliæ etiam dissimiles a se concessæ, ut hæ non valerent; sed Gav. Lez. Gob. dicunt nunc sensum esse, si eodem die aliæ indulgentiæ concurrant : alii putant hoc jam addi tantum ex stylo Curiæ secundum antiquas formulas rescribendi; sed difficultatem facit decretum sequens.

DECRETUM INNOC. XI.

Cum a S. Congregatione Indulgentiis sacrisque Reliquiis præposita Cameracensis Archiepiscopus quæsivisset, quæ vis et sententia clausulæ (quæ hodie Brevibus indulgentiarum apponi solet), *Volumus autem, ut si alias Christi fidelibus dictam ecclesiam qualibet anni die visitantibus aliqua alia indulgentia perpetua vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa fuerit, præsentes litteræ nullæ sint;* S. Congregatio re diligentius examinata, Clausulam sic explicandam censuit, si videbitur sanctissimo Domino Nostro. Ea minime contineri Altaria privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias, aut certo personarum generi concessas, ut Confraternitati, Regularibus et Capitulo, aut certum pium opus in ipsa Ecclesia peragentibus, ut Litanias, aliasve hujusmodi preces recitantibus, ac iis, qui Christiana doctrina erudiuntur vel alios erudiunt, et qui sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti expositioni cum oratione quadraginta horarum intersunt, neque stationum Urbis et septem Altarium indulgentias instar septem Altarium Basilicæ Vaticanæ concessas, neque demum, quæ pro unica vice conceduntur. Cæterum, si alia indulgentia sive plenaria, sive non plenaria, in perpetuum vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice, generatim Christi fidelibus Ecclesiam vel aliquod ejus Altare seu Capellam visitantibus eodem anni die vel diverso concessa fuerint, de qua non fiat in litteris Apostolicis mentio, has litteras ob adjectam clausulam esse prorsus irritas, ac nullas. Datum die 23. Junii 1676. De his autem facta relatione ad Sanctissimum Dominum Nostrum die 18. Martii 1677. sententiam Congregationis approbavit. Affixum et publicatum, etc. [1]

Dicta tamen clausula non obstat, si petatur et detur prorogatio ante elapsum prius septennium, quia intelligitur non debere esse alias indulgentias, quando tempus prorogationis incipit post elapsum septennium.

1480 al. 1380 § 4. Per Indulgentiam, quæ datur his verbis, *In forma Jubilæi*, intelligitur indulgentia plenissima. Per hoc tamen non datur potestas eligendi Confessarium, qui absolvat a reservatis, aut dispenset in votis, præsertim cum nequidem Jubilæis certa ejusmodi potestas sit alligata, sed quavis vice designari soleat, quæ et qualis sit, Suar. Nav. Less. *in Auct. v.° Indul-*

[1] ***Notandum***, *eandem S. C. ut videre est in Decreto edito p.* 2. Magni Bullarii Romani Continuationis *Luxemburgi pag.* 446. *sic statuisse* 18. *Aprilis* 1716. Postea tamen eidem Sacræ Congreg. delatum fuit, non paucos esse, qui prædictum Decretum (***intellige decretum heic a La Croixio descriptum***) non recte intelligentes, sibi suadent, quod si in aliqua Ecclesia jam concessæ reperiantur Indulgentiæ, quæ pro feriis sextis mensis Martii dari solent, et postea in eadem Ecclesia alia Indulgentia concedatur cum appositione in Brevi supra memoratæ clausulæ : ***Volumus, etc.*** Indulgentia, quæ postremo loco data est, valida sit. Quapropter ut omnis in posterum erroris occasio auferatur, eadem S. C. habita die 18. Aprilis 1716. declaravit, Indulgentiam ultimo loco concessam ob sæpe dictam clausulam, ***Volumus autem, etc.*** Litteris Apostolicis insertam, esse nullam.

gentia, casu 3. Viva *de Jubilæo q.* 1. *ar.* 1. contra Henr. Rodriq. Vegam, Fill. Pasq. Escob. Boss. qui putant per hoc concedi omnes favores Jubilæi, sed Gob. merito dicit hoc non esse tutum in praxi.

1481 al. 1381 § 5. Quando conceditur indulgentia, v. g. 100 dierum, communior sententia est cum Bellarm. Suar. et aliis sic intelligi, quod tum remittatur tam multum pœnæ alioquin persolvendæ in purgatorio, quantum remitteretur per pœnitentiam 100 dierum persolutam secundum rigorem Canonum, præscindendo a devotione extraordinaria et fervore charitatis. Per Carenam autem intelligitur pœnitentia 40 dierum in pane et aqua, sic enim vocatur a carentia omnium aliorum ciborum. Per Quadragenam intelligitur pœnitentia 40 diebus continuis agenda in ordinario jejunio vel alia afflictione corporis. Per Septenam intelligitur pœnitentia 7 annorum. Atque ex his explicatur cum Rayn. in Heter. *t.* 15. *p.* 2. *s.* 3. *pu.* 5. *n.* 28. quomodo aliquando concedatur indulgentia, v. g. 20000 annorum, tam diu enim non durabit Purgatorium, sed sensus est remitti pœnam, quanta remitteretur, si per tot annos impleta esset pœnitentia secundum antiquos canones : tantam autem potuerunt promereri aliqui peccatores, qui innumerata mortalia commiserunt, supposito quod singulis, v. g. 7 anni pœnitentiæ respondeant.

1482 al. 1382 *Quæst.* 194. — *Quandonam cessent indulgentiæ?* Resp. § 1. Cessant imprimis per revocationem, quam probabilius est contra Suar. *d.* 57. *s.* 2. *n.* 10. debere esse exterius manifestatam, revocari autem possunt ab eo, qui concessit, a successore, a superiore illius : et quidem valide etiam sine causa. Attamen si fiat revocatio Romæ, prius non habet effectum in partibus, quam innotuerit, Suar. *n.* 9. Deinde si limitato tempore aut sub aliqua conditione fuerint concessæ, tempore elapso aut conditione deficiente, cessant.

1483 al. 1383 § 2. Affixæ loco vel rei desinunt, si locus vel res destruatur. Quod si v. g. Ecclesia paulatim destruatur et reædificetur, non cessant, cum sit eadem Ecclesia, quæ etiam non indiget nova consecratione. Si simul destruatur et in loco reædificetur, aliqui Canonistæ, Rhod. Burg. *cent.* 2. *cas.* 49. Diana *p.* 11. *t.* 8. R. 9. putant priores Indulgentias transferri in novam Ecclesiam, quia censetur moraliter eadem cum priore. E contra Lugo merito dubitat, cum enim Ecclesia nova egeat nova consecratione, non videtur censeri eadem cum priori. Si indulgetia fuerit Rosario vel grano applicata, et hoc perdatur, probabilius est contra Rodr. perdi Indulgentiam, nec posse rem aliam substitui.

1484 al. 1384 § 3. Quamvis causa concessa Indulgentiæ desierit, non ideo cessat indulgentia, dummodo causa a principio fuerit proportionata, nam sæpe propter causam temporalem conceditur indulgentia perpetua, Suar. *n.* 14. Castr. *t.* 24. *pu.* 11.

1485 al. 1385 § 4. Si Crux frangatur, cui indulgentiæ erant applicatæ, Burg. supra et Gob. *de Indulg. n.* 320. putant, si crux ab aurifabro redintegretur, manere indulgentias, quia censetur eadem moraliter crux, sed probabilius videtur non manere, nam posita fractura non erat amplius eadem moraliter crux : ergo cessarunt indulgentiæ : ergo licet crux redintegretur, non redeunt indulgentiæ, cum nulla sit nova causa, quæ reducat. Quod valet secundum Pelliz. apud Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 9. si indulgentiæ affixæ erant Cruci Caravacensi, et frangatur una pars transversa, tum enim desiit forma Crucis Caravacensis.

1486 al. 1386 § 5. Non pereunt indulgentiæ morte concedentis, quia sunt beneficium Principis, quod decet esse mansurum ; idque tenent non tantum in Pontificiis sed etiam in Episcopalibus, et a Legato pontificio concessis, Suar. *n.* 4. Gonz. *ad reg.* 10. *Cancell. gl.* 12. Nec cessant renuntiatione, quia licet quis possit non velle lucrari, tamen non potest a se rejicere potentiam lucrandi, quia hæc provenit a libera alterius voluntate, qua durante manet semper in potestatem ejus, cui confertur indulgentia, mutare suam voluntatem et illam lucrari, Suar. *n.* 13.

1487 al. 1387 *Quæst.* 195. — *An indulgentiæ Regularium revocatæ* a Paulo V. *sint revalidatæ ?* Resp. § 1. Non sunt revalidatæ, nam Alex. VII. damnavit hanc 37. prop. *Indulgentiæ concessæ Regularibus et revocatæ* a Paulo V *hodie sunt revalidatæ.*

1488 al. 1388 § 2. Cum Regulares dicerent plurimas sibi concessas Indulgentias, quarum tamen aliquæ incertæ erant, Paulus V. die 23. Maii 1606 revocavit omnes indulgentias usque ad illam diem concessas quibusvis Religiosis et Monialibus ; docuerunt autem aliqui hanc revocationem esse sublatam ab ipsomet Paulo vel alio successore, sed Alex. declarat oppositum, ideoq ; omnes indulgentiæ ante Bullam Pauli V concessæ Regularibus manent revocatæ. Si tamen concessæ fuerint omnibus fidelibus, aut parentibus vel amicis Regularium, non sunt revocatæ, quia non fuerunt concessæ præcise Regularibus.

1489 al. 1389 § 3. Loco revocatarum dedit Paulus V omnibus Regularibus. 1. plenariam in susceptione habitus regularis; in professione; in primario festo sui Ordinis; in mortis articulo; dum primam Missam celebrant vel ei intersunt; facientibus exercitia spiritualia per 10 vel 8 dies. In his tamen omnibus semper simul fieri debet Confessio et Communio. 2. Indulgentias Stationum Romæ iis, qui proprium templum visitarint et ibi orarint : itemque multas alias, quæ videri possunt in Bulla Pauli V. *Romanus Pontifex,* quæ est 21. Et in *Comp. novo priv. Societ. v. Indulgentia,* § 33. Item apud Viva *in Appendice ad tr. de Jubilæo.*

1490 al. 1290 *Quæst.* 196. — *An Indulgentiæ vivæ vocis oraculo concessæ sint revocatæ?* Resp. De privilegiis vivæ vocis oraculo concessis egi *q.* 1. *a nu.* 850. ubi *n.* 861. insinuavi etiam indulgentias videri revocatas : sed ex dictis hic *n.* 526. constat valde probabile esse, non esse revocatas.

PARAGRAPHUS II.

Quotuplex Indulgentia, et quomodo differat a Jubilæo.

1491 al. 1391 « Resp. I. Indulgentia alia est totalis sive plena, plenior, plenaria, plenissima, quæ non tantum pœnitentiam injunctam per Confessarium vel Canones, aut secundum hos injungi debitam, sed etiam omnem Purgatorii pœnam tollit. Nec differt a Jubilæo, nisi accidentaliter, privilegiis quibusdam, ut quod in Jubilæo licita sit dispensatio in certis votis, absolutio a reservatis, et censuris, et quod Confessarius quivis approbatus possit eligi. V. Sa. *v. Indulg.* Bon. *d.* 6. *q.* 1. *p.* 2.

» II. Indulgentia alia est Partialis, qualis est unius vel aliquot annorum ; item septenæ, quadragenæ, carenæ, item tertiæ partis peccatorum : per quas non significatur tolli tantum durationem Purgatorii, sed tantam pœnam remitti quanta deleretur per jejunium unius aut aliquot annorum aut quadraginta dierum in pane et aqua secundum Canones olim imponi solitum. Porro quando indulgentiis plenariis adduntur aliquot anni, vel remissio tertiæ partis peccatorum, id secundum diversas sententias, vel ad diversos concedentes referendum est, vel facit ad cautelam, ut si forte causa indulgentiæ non fuerit sufficiens, saltem valeat ad illos annos lucrandos, vel ut adjuncta concedatur pro alio tempore, actione et loco, vel denique, ut ea per modum suffragii possit aliis applicari. V. Bellarm. *c.* 9.

» Resp. II. Circa Jubilæum notanda sequentia.

» I. Anno Jubilæi in Urbe durante suspendi solent tantisper extra Urbem omnes indulgentiæ plenariæ, quoad vivos, etiam in carceribus (non tamen in periculo mortis constitutos, ut contra Laym. *l.* 5. *t.* 7. *c.* 8. docet Bonac. *d.* 6. *q.* 1. *nu.* 2. ex declaratione Urbani VIII. facta anno 1625. neque quoad defunctos) itemque aliæ facultates, v. g. absolvendi a casibus Bullæ Cœnæ, commutandi vota, dispensandi etc. concessæ in ordine ad lucrandas plenarias Indulgentias. Non suspenduntur autem indulgentiæ personis particularibus, aut ab alio, quam a Papa concessæ, nec privilegia Religiosorum, v. g. absolvendi a reservatis etc. quia tantum suspenduntur facultates concessæ in ordine ad Indulgentias. Ita Sanchez Henriq. etc. apud Dian. *to.* 1. *tr. de Bulla Cruc.* Fill. Bonac. *l. c.* Benzon. et denique Lug. *d.* 20. *n.* 145. ex declaratione Urbani VIII. anno 1625. Similiter neque suspenditur facultas concessa Episcopis per Trid. *s.* 24. *c.* 6. absolvendi et dispensandi cum suis subditis, in omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis ; item nec dispensandi in irregularitatibus, in impedimentis Matrimonii, aut petendi debitum etc. quæ ex jure communi illis competunt, *Zerola v. Annus Sanctus* § Quint. *in append. tr.* 8. *d.* 16.

» II. Etsi probabile sit, quod docet Nav. sæpius lucrifieri posse indulgentias intra Jubilæum extensum ad duas septimanas, contrarium tamen verius est, quod *Congr. Card.* declaravit, ut habet Bon. (ex Suar. Sanch.) *d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 32. qui tamen affirmant in anno sancto posse obtineri toties, quoties opera præscripta præstantur ; idque ex declaratione Urbani VIII.

» III. Satisfacere tunc. 1. Qui Sabbato ante primam Dominicam confitetur, ut habent Laym. Bonac. et praxis fidelium : item qui confitetur et communicat ultima Dominica, claudente Jubilæum. Cætera tamen opera deberi fieri ante, et quidem intra unam hebdomadam docet Lugo *d.* 27. *n.* 105. contra Bonac. *p.* 1. *q.* 5. 2. Qui ordinem inter opera præscripta non servavit. 3. Si quis intra illud tempus cœperit confessionem, quam materialiter imperfectam oporteat differri longius, potest tunc absolvi a reservatis, et commutari vota : postea vero extra tempus Jubilæi absolvi ab omnibus, etiam quæ oblitus est, reser-

vatis, ac in oblitis etiam dispensari : imo postea omnia facere Confessarius finita confessione, quæ ante, quia cœpta causa manet potestas delegati, donec finiatur. Ita Sa, Less. *l.* 2. *cap.* 40. *dub.* 16. Bonac. Laym. Sanch. *l.* 4. *c.* 54. Dian. *p.* 2. *t.* 2. *misc. R.* 11.

» IV. Qui neglexit lucrari Jubilæum in patria, poteet alibi, dum ibi durat, lucrari, Sanch. Ugol. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 151. Imo etiam in patria, si tempore publicationis ex invincibili ignorantia notitiam illius non habuit, Botten. Dian. *loc. cit.*

» Quando duobus diebus immediatis occurrunt duo Jubilæa, quorum singula confessionem requirunt, non opus est bis confiteri et communicare, dummodo perseveres in gratia : alia tamen opera repetenda sunt. Turr. *p.* 2. *d.* 31. *d.* 64. V. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 166.

ADDENDA.

1492 al. 1392 *Quæst.* 197. — *Quid præterea in genere notandum sit circa Jubilæum et Bullas, quibus conceditur*? R. seqq. §. 1. Vox *Jubilæum* non dicitur a latino *Jubilum*, sed ab hebræo *Jobel*, quod secundum aliquos significat quinquagesimum, secundum alios sonitum buccinæ, quo indicebatur quinquagesimus annus, Levit. 25. 27. Numerorum *ultim.* Alii cum *Bellarm. de Indulg. l.* 1. *c.* 1. ducunt ab hebræo *Jubal* vel *Jobal* quod significat germinare, quia anno quinquagesimo non colebatur terra, sed vescebanturs ponte germinantibus, Belleg. *in Enchir. de Jubilæo p.* 1. *s.* 1. *q.* 1.

1493 al. 1393 § 2. Jubilæum est indulgentia plenaria a Papa concessa visitantibus aliquas Ecclesias, ac alia certo opera facientibus cum extraordinariis facultatibus circa absolutionem a peccatis et censuris reservatis, ac circa commutationem votorum. Et cum tantæ gratiæ concedantur, putat Belleg. *p.* 3. *s.* 1. *q.* 10. vix abesse veniale, si quis ex remissione animi vel negligentia non conetur Jubilæum lucrari.

1494 al. 1394 § 3. Jubilæum aliud est universale, quod toti Ecclesiæ; aliud particulare, quod alicui tantum Ecclesiæ, conceditur. Universale est vel ordinarium anni sancti, quod in primis sæculis omni anno centesimo celebrabatur; per Clementem VI. omni quinquagesimo; per Urbanum VI. omni trigesimo tertio; per Paulum II. omni vigessimo quinto. Vel est extraordinarium, quod extra annum sanctum concedi solet ex variis causis.

1495 al. 1395 § 4. Bullæ Jubilæi, qua parte continent favorem, sunt latissime interpretandæ, quantum patitur proprietas verborum et usus Curiæ : qua parte continent gravamen, stricte intelliguntur. Quoad concessionem indulgentiæ, electionem Confessarii, absolutionem, commutationem operum vel votorum etc. sunt favores. Quoad obligationem ad certa opera, suspensionem indulgentiarum, facultatum etc. sunt gravamina, Belleg. *p.* 1. *s.* 1. *q.* 6. Universim recte dicit Viva *de Jub. q.* 2. cum communi, non tantum potestatem concedendi sed etiam concessionem indulgentiarum aut Jubilæi esse late interpretandam.

1496 al. 1396 § 5. Gratia Jubilæi non expirat per mortem Papæ qui concessit, dummodo causa perseveret; quæ tamen non perseverat, si præcise fuit, ut hic Papa obtineret gratiam bene regendi. Attamen probabile est etiam in hoc casu valituras absolutiones votorum intra tempus quo ignoratur mors, quia ubi est error publicus cum aliquo titulo, Ecclesia confert jurisdictionem, uti dixi *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 112. Addunt Bosq. Pasq. Viva *ar.* 3. *n.* 10. quando Papa dicit, *ut impetretur gratia ad bene regendam Ecclesiam,* esse sensum, ut Ecclesia bene regatur, non ut ipse præcise Papa bene regat, adeoque etiam mortuo isto Papa manebit causa finalis.

1497 al. 1397 § 6. Jubilæum extraordinarium durat per dies 15. id est per 3 Dominicas et 12 dies feriales. Possunt tamen Ordinarii inchoare quocumque die septimanæ. Et quamvis *Pax-Jord.* cum communiore dicat debere pro eodem die promulgari per talem diœcesim, eo quod Papa jubeat statim publicari, tamen Pelliz. et alii putant posse ex rationabili causa prius in urbibus, postea in pagis, aut etiam postea pro Monialibus', ut omnes possint habere extraordinarios Confessarios.

1498 al. 1398 *Quæst.* 198. — *Quid notandum sit circa Jubilæum anni sancti*? R. seqq. § 1. Hoc Jubilæum Romæ conceditur, et futurum esse, promulgatur die Ascensionis Domini, incipit autem a primis vesperis Vigiliæ Nativitatis Christi usque ad sequentes primas vesperas vigiliæ ejusdem festi; mos enim est Ecclesiæ Romanæ annum computare a Christo nato. Solemnitas additur, quod porta aperiatur ante, sed claudatur post vesperas. Videri potest Viva *de Jubil. q.* 1. *ar.* 2. docet contra Gob. Lug. Dian. et alios per Jubilæum anni sancti concedi etiam

alios favores, præter Indulgentias plenarias [1].

1499 al. 1399 § 2. Ex hoc, quod in anno sancto Papa omnes invitet Romam, non ideo licitum est omnibus ire contra voluntatem Superiorum, nec uxoribus absque consensu virorum, nec filiis sub patria potestate constitutis, multo minus filiabus, sine voluntate parentum : nec Beneficiatis obligatis ad residendum, sine facultate Episcopi. Belleg. *p.* 2. *s.* 1 *q.* 4. [2]

1500 al. 1400 § 3. Ad hoc Jubilæum requiri solet confessio, non tamen Communio, [3] sed visitatio certarum Ecclesiarum, et quidem ab inquilinis Romanis [4] per 30 dies continuos vel discontinuos, [5], a peregrinis per 15. putatque Belleg. *s.* 3. *q.* 3. toties obtineri posse hoc Jubilæum, quoties repetuntur opera [6].

1501 al. 1401 §4. Durante anno sancto suspenduntur Indulgentiæ omnes pro vivis, etiam affixæ granis, numismatibus, quinque Sanctuariis etc. non tamen Laureti ; et secundum Gob. etiam non B. Virginis Einsidlensis ; nec Compostellæ, uti habet Castr. *tr.* 24. p. 12. § 1 ; nec Portiunculæ Assisii : suspenditur tamen Indulgentia Portiunculæ alibi per orbem, Viva *q.* 4. *ar.* 1. Putant etiam Sanch. et alii cum Viva *ar.* 3. non suspendi Indulgentias Bullæ Cruciatæ, quia sunt per modum contractus; nec moribundorum, uti habent Gav. Lezan. Dian. Viva *d.* 4. contra Laym. Tann. Castrop. et declararunt Urb. VIII. Innoc. X. Clemens X. qui cum dicat *declaramus*, valet hoc etiam pro futuro tempore. Nec tantum hoc est de articulo mortis vero, sed etiam probabili et prudenter præsumpto, licet mors non sequatur. Putantque probabilius Fill. Lez. Castr. Dic. Quintan. Gob. Viva contra Tann. non suspendi nisi plenarias, concessas a Papis, adeoque manere non plenarias [7] : estque certum manere concessas ab aliis quam a Papis, qui alii etiam durante anno sancto concedere potuerunt. Viva *a.* 1. quia tantum dicunt revocari suas, Belleg. *s.* 4. *q.* 2. Quamvis autem Indul-

[1] Benedictus XVI. post editas Bullas pro Jubilæo anni 1750. epistolam encyclicam divulgavit Italico sermone Romæ, 3 Decembris 1749. ad Pœnitentiarios Minores, et ad Confessarios a Card. Vicario deputatos. Ex ea plura decerpam sequentes numeros illustratura.

[2] Id ipsum docet Benzonius *de anno Jubil. lib.* 5. *a dub.* 14. *ad dub.* 18. Quartus quoque in Italico Tractatu *de Jubilæo anni sancti cap.* 1. *puncto* 6. *dub* 1. *et seq ; sed addit*, maritum posse sine uxoris licentia Romam adire, nisi tamen diuturna nimis esset ejus absentia, atque uxori, ac familiæ inde grave incommodum, damnumque oriretur. Atque hæc sententia probatur Benedicto XIV, tum in encyclica scripta 26. Junii, tum in alia nuper citata pag. 86.

[3] Primus in Bulla Jubilæi *Peregrinantes* Communionem præscripit Benedictus XIV. iis de causis, quas prodidit in allocutione Consistoriali habita 5. Maji an. 1749.

[4] Porro quum Romanus dici possit non is solum qui Romæ natus est, ac Romæ versatur, sed ille etiam qui Romæ natus alibi domicilium fixerit, quæri potest, num hic Jubilæi anno Romam accedens Romanorum more 30. dies, an peregrinorum privilegio quindecim tantum visitare debeat Basilicas. Addere etiam solent Pontifices in Constitutionibus anni sancti *vel Urbis Incolas*, quo nomine Navarrus *de Jubil. et Indulg. num.* 43. ait, eos denotari, qui Romæ uno anno habitant, aut saltem tanto tempore ibi versantur, quantum necesse est, ut incolæ Urbis haberi et dici possint. Quartus vero *pag.* 126. *et seqq.* illos intelligit qui neque Romæ nati, neque inde oriundi domicilium in Urbe constituerunt. Benedictus porro XIV. *Romanos* illos esse adfirmat, qui aut Romæ, aut intra quintum ab Urbe lapidem nati sunt, atque habitant ; *incolas* vero *Urbis* vocat quoscumque Romam adire contingat animo majorem ibi anni partem traducendi, eosque, qui Romæ quum sint alicujus officii aut exercendi aut inveniendi gratia, si non rigorosum domicilium, certe quasi-domicilium contrahunt, uti sunt Curiales omnes, Aulici, Mercatores, Scholares, litigantes etc.

[5] Quæres hic 1. num possint visitari duæ Basilicæ uno die, altero reliquæ duæ? Resp. negative, quemadmodum declaravit Sacra Congregatio Cardinalium sub Innocentio XII. apud Vivam, et Benedictus XIV. in Encyclica 3. Decembris *pag.* 15.

Quæres 2. quo pacto accipiendus sit dies, in quo Basilicæ visitandæ sunt? Aliqui diem a media nocte præcedente ad mediam noctem subsequentis diei protrahunt; alii contra diem intra vesperum unius diei, et vesperum alterius diei definiunt, atque ita sensit Rigantus *Tom.* 4 *ad regulam* 53. *Cancellariæ a num.* 22. sub Innocentio XII; sed prior sententia placuit Sacræ Congregationi, quare illam Card. Carpegna Urbis Vicarius in suo Edicto declaravit. Utrolibet modo diem accipi posse definivit Benedictus XIV in Encyclica alias citata *pag.* 17.

[6] Atque hæc sententia probata etiam fuit Benedicto XIV. l. c. pag. 117. quod adtinet ad Indulgentiam ; nam quod spectat ad alios Jubilæi favores, ut est commutatio votorum, absolutio a censuris, et a casibus reservatis, expresse negavit, illis frui posse secundo, qui injuncta opera iterum faceret.

[7] Etiam has suspendi contra sentiunt Vanrast in *Opusc. hist. Theol. de Indulg. et Jubil. quæst.* 5. Quartus *de Jubil. c.* 3. *puncto* 1. Pignatellus in Italico Tractatu *de anno Sancto cap.* 13. *dub.* 10. ; tum quia licet in nonnullis Bullis Jubilæi legatur, *omnes et singulas Indulgentias plenarias*, in aliis habemus, *omnes et singulas Indulgentias ;* tum etiam quia quum aliqui Pontifices in Anni Sancti decursu concesserint, partiales aliquas Indulgentias iterum publicari posse, argumento id est, ipsos illas voluisse suspendere, etsi in Bulla illas expresse non nominarant. Benedictus XIV. quæstionem in sua Bulla diremit, in qua suspendit *ceteras omnes et singulas Indulgentias tam plenarias. quam non plenarias etc.* Excepit tamen Indulgentias directe pro animabus defunctorum concessas.

gentiæ immediate pro defunctis concessæ maneant, tamen concessæ immediate pro vivis et applicabiles defunctis, quales sunt Agoniæ et Animarum, seu communionis generalis revocantur, uti declaravit Clemens X. apud Viva *q. ult. art.* 2. [1]

1502 al. 1402 § 5. Cum prohibitum sit durante anno sancto non tantum promulgare publice vel privatim, sed etiam inducere fideles ad lucrandas Indulgentias suspensas, uti certum est apud Belleg. *q.* 7. dubitatum est, si tum in Dominica Animarum exponantur tabulæ referentes Purgatorium, quales alias exponuntur ista die, an hoc sit inducere ad lucrandas Indulgentias. Negarunt aliqui Doctores hic Coloniæ, putantes tantum esse signum, quod optemus, ut populus ista die pro Animabus oret. Nihilominus cum aliis putavi, hoc esse inducere, nam sicuti ad hoc, ut dicat alterum per scandalum inducere ad peccatum, sufficit quod hic et nunc aliquid ponam, quod per se natum est inducere alterum ad peccatum, licet peccatum non intendam, ita et hic : nam in his circumstantiis exponere ejusmodi tabulam est ponere aliquid per se inductivum ad judicium, quod obtineri possint Indulgentiæ, præsertim cum multi adhuc sint in persuasione, quamvis falsa, quod hæ Indulgentiæ, in quantum sunt pro defunctis, permaneant. Deinde tabulæ illæ nunquam sunt solitæ exponi, nisi ad hoc ipsum significandum : ergo sicuti qui post autumnum exponit hæredam : hoc ipso inducit ad judicium novi vini venalis, ita qui hic exponit illas tabulas ; propterea an. 1700. ex voluntate Superiorum non est Coloniæ exposita ista tabula, imo nec Venerabile, quod alias semper fiebat.

1503 al. 1403 § 6. Facultates absolvendi etc. concessæ ad alium finem quam lucrandi Indulgentias, non suspenduntur, uti declararunt plures Pontifices et tradunt Auctores cum *Belleg. q.* 4. et Viva *ar. ult.* quamvis enim verba videantur derogare facultatibus ex quacumque causa concessis, tamen præsumi debet eamdem semper esse mentem sequentium Pontificum, nisi constet de opposito. Hinc non suspenduntur facultates, quas habent Episcopi et Regulares ex vi suorum Officiorum, Indultorum, privilegiorum ; si enim intelligeretur, prout verba sonant, revocatio omnium facultatum absolute, etiam revocaretur facultas absolvendi a non reservatis, quod nemo dicit ; ubi e contra si facultas absolvendi etiam a non reservatis concessa esset ratione aliquarum Indulgentiarum, hæc suspenderetur [1].

1504 al. 1404 § 7. Hæc suspensio Indulgentiarum et facultatum incipit a primis vesperis Nativitatis Christi et desinit cum fine vesperarum ejusdem vigiliæ, tumque reviviscunt absque nova concessione ; *Castr.* supra. Similiter concessæ ad certos annos pergunt currere, secundum dicta *n.* 1378. Si tamen Bulla haberet, uti aliquando habuit, *Usque ad nostrum et Sedis Apostolicæ beneplacitum,* putant *Nav. Zerol. Rodr. Tann. Gob.* non revalescere elapso anno sancto adeoque opus esse nova concessione, sed *Castr. et Quint. dub.* 18. dicunt illud Papæ et Sedis Apost. beneplacitum non extendere se ultra annum [2].

1505 al. 1405 § 8. Post absolutum Romæ annum sanctum solet Papa concedere Jubilæum etiam pro aliis Provinciis extra Italiam, si Episcopi vel Nuntii Apostolici requirant : et exemplaria refert *Gob. de Jubil. n.* 412. Possuntque hoc in partibus iterum lucrari, qui Romæ lucrati, *Belleg. s.* 5. *q.* 7.

1506 al. 1406 *Quæst.* 199. — *An per indulgentias plenarias, quæ ordinarie vel in Jubilæo conceduntur, remittantur absolute omnes pœnæ temporales peccatis remissis debitæ*? R. Negant *Caj.* et alii, quia usus Indulgentiarum maxime introductus est propter gravissimas pœnitentias pec-

[1] Neque negari potest, inquit Benedictus XIV. laudatæ encyclicæ p. 30., non fuisse hanc sententiam plausibiliorem, atque multorum annorum sanctorum praxi comprobatam. Ipse Benedictus XIII. qui 9. Februarii a. 1725. edictum promulgavit, quo indulgentias istas vivorum applicabiles animabus Purgatorii per modum suffragii perstare adhuc adfirmavit, 10 Januarii ejusdem anni in alio edicto aliter senserat juxta dictam Vivæ opinionem. Sed Benedictus XIV. piis hujus Pontificis vestigiis insistens, ac de animabus Purgatorii sollicitus, in sua Constitutione, *Cum nos semper* disertis verbis non revocari a se hasce Indulgentias edixit.

[1] De hac re disserit luculenter Benedictus XIV in citata Encyclica p. 33. et seqq. sed declarat simul, omisisse se restringentia verba *et earum* (Indulgentiarum) *causa* a Gregorio XIII. usurpata, quæ sane multum favent sententiæ Auctoris Nostri, ut idem Pontifex indicat *p.* 39., et hanc sibi fuisse mentem, generalibus verbis omnes omnino facultates suspendere sive Indulgentiarum, sive alia de causa concessas.

[2] Quam in sententiam propendet Benedictus XIV. *Encycl. p.* 25. Ipse tamen consultius ad evitandas difficultates omnes ab ea formula abstinuit, hancque usurpavit a Clemente VIII. adhibitam, *suspendimus* etc. *easque eodem anno durante, nulli prodesse, aut suffragari debere etc.*

catis injunctas juxta canones, et loco talis pœnitentiæ implendæ conceditur Indulgentia : ergo per Indulgentias non remittuntur nisi pœnæ talibus pœnitentiis canonum respondentes. E contra Suar. Amic. *to.* 8. *d.* 20. *s.* 3. Viva *q.* 5. *ar.* 1. dicunt Indulgentias etiam extendi ad alias pœnas forte restantes, quamvis pœnitentiis injunctis non respondeant ; Papa enim potest etiam has remittere : ergo quando in concessione non limitat, censendus est, ut remittantur ; Lugo *d.* 27. *a n.* 8. probabilius distinguit, et affirmat tum remitti tantum pœnam pœnitentiis injunctis correspondentem, quando in concessione additur, *Ex pœnitentiis injunctis,* tum enim mens Papæ videtur restringi. Si autem hoc non addatur, censet remitti omnes pœnas, cum enim Papa non restringat, non est, cur nos restringamus. Ut tamen omnes plane pœnæ remittantur, necesse est, imprimis, non retineri affectum ad ullum veniale, nam pœna non dimittitur, nisi dimissa culpa : deinde debent plane fieri omnia opera præscripta.

1507 al. 1407 *Quæst.* 200. — *Quid præterea sit notandum circa requisita pro lucrandis Indulgentiis vel Jubilæo ?* R. seqq. § 1. Ad indulgentias ordinarias requiritur confessio, Communio et oratio. Ad Jubilæum præter ista requiruntur jejunium, processio aut visitatio templorum et eleemosyna, de quibus omnibus postea ordine aliquid addam. Nec Ordinarii possunt plura vel alia requirere, quam requirat Papa ; Belleg. *p.* 3. *s.* 2. *q.* 10. Inchoari tamen non potest executio operum, nisi post designationem temporis ab Ordinariis locorum faciendam ; Viv. *q.* 8. *art.* 2. Et perinde est, quo ordine præstentur ea opera, possuntque præstari extra locum promulgati Jubilæi, dummodo templa designata visitentur, uti dicetur *a n.* 1434. Estque probabilius cum S. Th. Suar. Fill. Boss. Viva *q.* 5. *ar.* 5. melius dispositum aut intensius præstantem opera, non ideo accipere majorem fructum, hic enim non respondet dispositioni nostræ, sed voluntati concedentis.

1508 al. 1408 § 2. Si quid modicum negligatur ex operibus præscriptis, docent Busemb. Dian. *p.* 5. *t.* 5. *R.* 7. dari parvitatem materiæ quæ non impediat effectum Indulgentiæ : putat tamen Belleg. *p.* 1. *s.* 3. *q.* 6. si ex 5. *Pater* orandis omitteretur unum, fore partem notabilem. Idem dicit Viva *q.* 8. *ar.* 5. si ex 30 visitationibus Ecclesiarum, quæ fieri debent in anno sancto omitteretur una.

1509 al. 1409 § 3. Putant Henriq. Sanctar. Sanch. Lugo, Viva *a* 2. et alii omnia opera fieri debere in una septimana, sed Nav. Bonac. Laym. Præpos. Dian. Castr. P. March. Belleg. *p.* 3. *s.* 3. *q.* 3. dicunt quamvis jejunia omnia in una septimana fieri debeant, tamen opus non esse, ut fiant reliqua opera, quia Romanis inquit *Castrop.* permittitur, ut jejunent in ea hebdomada qua Ecclesias visitant, vel in sequenti, et ut Communionem in sequentem Dominicam vel in aliquem diem ex duabus hebdomadibus differant : ergo idem possunt alii. Prior sententia merito sequenda est, quia tutior.

1510 al. 1410 § 4. Quamvis *n.* 1307. dixerim ad satisfaciendum pro se vel alio ex opere operantis, requiri, ut opus fiat in statu gratiæ, tamen ad lucrandas Indulgentias, per quas ex opere operato obtinetur remissio pœnarum, communis sententia est sufficere, si ultimum opus, et quando hoc est aliquid successivum, si ultima ejus pars fiat in gratia, quod confirmat praxis fidelium, qui præcipua opera præmittunt confessioni, et se omnia bene egisse credunt, si postea prius doleant de peccatis, confiteantur et communicent[1] Excipiunt Bellarm. et Belleg. *p.* 1. *s.* 3. *q.* 3. nisi opera præcipiantur ad placandum Deum vel ad impetrandum : vim enim illam non haberent facta in mortali : sed exceptionem rejicit Viva *q.* 6. *n.* 2. nam etiam tum disponunt ad placandum Deum, et vim habent merendi de congruo. Addit ex *S. Th. Præp. Trull. Reg.* si pro defunctis sint Indulgentiæ, non obstare, quod in mortali fiant omnia opera, quia non his, sed meritis Christi respondet ratio satisfactionis, et ita etiam domino prodest eleemosyna, quam dat servus peccator.

1511 al. 1411 § 5. Si opus etiam ultimum vitietur ex circumstantia venialiter mala, uti si ponatur simul ex vana gloria, probabilius est adhuc obtineri indulgentiam : quamvis enim non placeat Deo, prout fit ex malo fine, tamen est hoc, quod tanquam conditio præscribitur, et factum quia præscribitur, sic de se bonum est ac placens Deo, Castr. *tr.* 24. *p.* 9. Belleg. *q* 4. contra *Con.*

1512 al. 1412 § 6. Si ultimum opus expletum sit in mor-

[1] Communior hæc est sententia, quam etiam Benedictus XIV. amplectitur *p.* 99. *et seqq.*

tali, probabilius est non reviviscere indulgentiam remoto peccato, quia licet absolute sic dari posset indulgentia, de facto tamen mens Papæ non est suspendere effectum indulgentiæ ultra opus ultimum ad indulgentiam requisitum : Castr. *p.* 8. Belleg. *q.* 7. Viva *ar.* 3. et alii communius contra *Palud. Silv. Henriq.*

1513 al. 1413 § 7. Indulgentia obtinetur, dum completur ultimum opus, unde si hoc sit jejunium, lucrans obtinebit media nocte ultima, etiamsi tum dormiat, Lug. Dian. Gob. Belleg. p. 3. *s.* 12. *quæst.* 5.

1514 al. 1414 *Quæst.* 201. — *Quid notandum sit circa confessionem et Communionem requisitam ?* R. seqq. § 1. Si pro indulgentiis præscribatur confessio, *Busem.* aliique multi cum Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 126. Avers. *q.* 10. *s.* 2. Belleg. *p.* 3. *s.* 7. *q.* 1. Viva *q.* 8. *ar.* 3. dicunt, eum qui habet sola venialia, non teneri confiteri, quia confessio non videtur aliter requiri, quam quia est necessaria ad effectum gratiæ recipiendæ. Deinde quia sicut per peccatum simpliciter intelligitur mortale, ita per confessionem peccatorum, videtur intelligi, mortalium. E contra *Sot. Sanch. Bonac. Fagund.* aliique apud citatos auctores dicunt talem adhuc teneri confiteri, quia Confessio requiritur tanquam unum ex operibus præscriptis, non aliter ac jejunium vel eleemosyna. Utraque sententia est probabilis, sed ultima, quia tutior, merito tenenda, etiam propter dicta *n.* 1324. [1]

1515 al. 1415 § 2. Qui tenent confessionem venialium non requiri, debent consequenter dicere, si quis non sit confessus, et die ultimo, etiam post Communionem, ante expletam septimanam incideret in mortale, teneri adhuc confiteri, quia jam intra tempus Jubilæi lucrandi est in mortali, et necdum confessus est. Quod si antea confessus esset sua venialia, adhuc putant *Suar. et Fill.* teneri per accidens ad secundam confessionem istius mortalis, quia necdum posuit opus præceptum : sed Vasq. Præp. Castr. Lug. *d.* 27. *n.* 101. Vivæ contradicunt, quia Bullæ non exigunt nisi unam confessionem. Si tamen necdum expleverit ultimum opus, secundum omnes tenebitur elicere contritionem, ut hoc opus ponatur in statu gratiæ, secundum dicta *n.* 1410. [2]

1516 al. 1416 § 3. Certum videtur ex dicendis *n.* 145. contra *Dianam. R.* 148. pro lucrando Jubilæo non sufficere confessionem sacrilegam. An autem sufficiat pro tollenda censura et reservatione, dicetur *n.* 1449. *et* 1695. Pro Jubilæo lucrando, confessio sufficit valida et informis, si dari possit dummodo reviviscat intra tempus Jubilæi; Suar. Bon. Fill. Belleg. *q.* 1. Putat etiam *Viva* sufficere invalidam, si talis sit absque culpa pœnitentis, dummodo de suis mortalibus conteratur; sed hoc valde dubium est, cum nequidem substantia operis requisiti ponatur.

1517 al. 1417 § 4. Confessio fieri potest uno vel etiam duobus diebus ante primam Dominicam, *Laym.* dicens non esse dubium, *Castr. Gob.* Item fieri potest ultima Dominica cum Communione, uti declaravit Greg. XIII. Si dicatur, *ante omnia confiteatur*, tutius erit permittere omnibus; mens tamen Papæ videtur esse, quod confessio sit res quasi principalis, unde satis erit confiteri intra tempus Jubilæi, *Henr. Sa.* Si dicatur, *qui confessi visitaverint*, *Nav. Bins. Pollac.* putant præmittendam, sed alii cum Dian. *p.* 5. *t.* 12. *R.* 30. merito contradicunt, Belleg. q. 4.

1518 al. 1418 § 5. An una confessio et communio sufficiat pro duabus diversis Indulgentiis, et quidem lucrandis diverso die, dixi *a n.* 1371. Quando autem Papa in anno sancto dicit, *contritis et confessis* non requirendo Communionem, *S. Anton. Nav. Bellarm. Zech. Less. Laym. Abell. Adr. Caj. Cord.* requirunt confessionem mortalium , e contra *Palud. Gers. Panorn. Angel. Silv.* putant sufficere vel contritionem perfectam vel cum attritione confessionem, quod probabilissimum esse merito dicunt *Cast. Gob.* et alii cum Belleg. *q.* 1. quamvis merito suaderi debeat confessio actualis.

1519 al. 1419 § 6. Lugo, Gob. et alii cum Diana *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 148. putant sufficere Communionem sacrilegam, dummodo intra tempus præscriptum homo restituatur gratiæ, quia Communio sacrilega est vera et valida Communio : ergo illa posita habetur substantia operis præscripti. Sed oppositum est nunc tenendum cum Belleg. *q.* 2. et 2. vindice Gob. *ad prop.* 29. sicuti enim pro Paschate non satisfit per Communionem sacrilegam quamvis hæc sit vera et valida Communio, uti constat ex dictis *l.* 6. *q.* 1. *n.* 628. ita nec hic, quia nempe mens Ecclesiæ et Papæ

[1] Quare confessionem etiam venialium expressit necessariam Benedictus XIV. qui in Encycica plura in hanc rem adfert *pag.* 103. *et seqq.*

[2] Sed novam Confessionem in eo casu præscribunt Suarez *Disp.* 52. *Sect.* 3. n. 7. Filliuccis *T.* 1. *Trac.* 8. *c.* 6. n. 147. Quartus *p.* 109. aliique, quorum sententiæ suffragium adcessit Benedicti XVI. in Constitutione, *Convocatis*, et in Encyclica *pag.* 108.

est, ut in utroque casu ponatur, non tantum tale opus in substantia, sed etiam opus vivum, operativum gratiæ Dei et veniæ de peccatis, eo quod ad hos fines instituatur Communio paschalis, et obtentio indulgentiæ [1]. Hinc Pasq. et Viva putant contra Boss. non sufficere Communionem bona fide sumptam a constituto in mortali. Si tamen Eucharistia bona fide suscepta cum sola attritione per accidens causet primam gratiam, quod multi docent, sufficiet talis Communio, Viva *a.* 4.

1520 al. 1420 § 7. Notant Henriq. et Laym. apud Belleg. *q.* 6. pueros posse tanto citius admitti ad communionem, ut possint lucrari Jubilæum, nam quamvis reliqua opera commutari possint, dubium est, an commutari possit Confessio et Communio, uti dicetur n. 1441. Putant tamen Vasq. in pueris non requiri Communionem, quia Jus illis prohibet, *quando autem conditio est de jure impossibilis, habetur pro non opposita, C. Tua de Testamentis.* Quod quamvis ut probabile defendat Viva, id tamen incertum est [2].

1521 al. 1421 *Quæst.* 202. — *Quid notandum sit circa orationem requisitam?* R. Seqq. § 1. Communis sententia requirit orationem vocalem : Nav. tamen, Fill. Trull. Gob. et alii cum Viva *q.* 8. *art.* 5. dicunt sufficere mentalem, cum hæc proprie sit oratio : sed tutius est saltem miscere vocalem [3]. Nec videtur sufficere oratio cum voluntariis distractionibus, quia non est devota nec apta ad impetrandum id, quod Papa intendit. Licet dicatur orandum Deum, sufficit orare preces ad B. Virginem vel sanctos, Lugo *d.* 27. *n.* 111. Bellarm. *p.* 3. *s.* 4. *q.* 10.

1522 al. 1422 § 2. Si dicatur, orationem juri debere per aliquod tempus, satis est fieri per medium quadrantem. Et ad ordinatas indulgentias sufficit orare septies *Pater et Ave*, nam Greg. XIII. in Bulla *Omnipotentis*, dicit Sodales lucrari indulgentias Stationum, si certis diebus in templo Societatis JESU hoc orent.

1523 al. 1423 § 3. Requiritur oratio in loco, tempore, et ex intentione per Bullam designatis. Ordinarie locus est, ubi est indulgentia. Tempus est inter utrasque Vesperas. Intentio est pacificatio Principum Christianorum, extirpatio hæreseon, exaltatio S. Matris Ecclesiæ, de quibus expedit quandoque expresse monere pœnitentes, nam secundum dicta *n.* 1324. probabile est requiri notitiam expressam talis intentionis.

Quæst. — 203. *Quid notandum sit circa jejunium et eleemosynam requisitam?* R. seqq. § I. 1524 al.

1424 Jejunium, per se loquendo, est trium dierum, Mercurii, Veneris, Sabbati, nec fieri potest extra dies præscriptos, nec dividi in duas septimanas, uti habet communis contra Laym. Bon. et alios, quorum sententiam Lug. *d.* 27. *n.* 105. vocat falsam. Facilius tolerari potest, ut cum causa dies jejunii intra eamdem septimanam commutetur, Henriq. Fill. Gob. *de Jubil. n.* 213. Viva *q.* 8. *art. ult.* Modus servandi est, quem singulæ Provinciæ tenent tali tempore in aliis jejuniis, Sanch. *in Decal. l.* 4. *c.* 11. Non obligati jejunare, v. g. pueri, senes, infirmi, itinerantes, laborantes, jejunare debent, si lucrari velint; nisi per Confessarium commutetur. Qui per privilegium potest vesci carnibus vel facere duplicem refectionem, si utatur suo privilegio, non lucrabitur indulgentiam, nisi hoc commutetur in aliud opus. Non impedit collatiuncula, nec modicum sumptum per diem, Belleg. *p.* 3. *s.* 5. *q.* 1.

1525 al. 1425 § 2. Satisfit per jejunia aliunde debita, ex voto, pœnitentia, præcepto, nam sæpe in Quadragesima promulgatur Jubilæum, Lugo *n.* 110. Belleg. *p.* 1. *s.* 3. *q.* 1. cum communi contra Silv. Tab. Arm. Bon. Viva *q.* 8. *ar.* 1. *Nec obstat,* quod non lucrer per eleemosynam, quam darem pauperi, cui eam debeo, secundum dicenda *n.* 1428. *nam* disparitas est, quod illa solutio debiti tollat rationem eleemosynæ, quæ ex natura sua est donatio gratuita; e contra jejunium exhibitum, quia votum est etc. non tollit rationem jejunii.

1526 al. 1426 § 3. Eleemosyna, secundum communem cum Viva *ar.* 6. contra Zanard. debet esse corporalis : quo nomine etiam venit domi excipere pauperem peregrinum, et religiosum, mendicum, vel aliud opus ex 7 misericordiæ corporalis, etiamsi Bulla diceret dandam elee-

[1] Vide Benedicti XIV. encyclicam *p.* 7.

[2] Quamobrem ad omnem amoliendam difficultatem Benedictus XIV. in Constitutione *Convocatis* facultatem largitus est Confessariis Communionis in aliud pium opus pueris commutandæ.

Quæres pro complemento, utrum necesse sit ad Jubilæum consequendum, ut Confessarius pœnitentiam imponat? Resp. hanc quæstionem a Benedicto XIV. accurate pertractari in citata Eucyclica *p* 79. *et seqq.* qui ait pœnitentiam non posse a Confessario omitti, quidquid alii dixerint. Vide Valentinam *disp* 7, *q.* 20 *de Indulg. punct.* 3 *pag.* 1603.

[3] Cui sententiæ se accommodavit Benedictus XIV. in Constitutione *Peregrinantes.*

mosynam, *S. Th.* 2. 2. *q.* 32. *ar.* 2. Gob. Arsd. Belleg. *p.* 3. 1. 6. *q.* 1.

1527 al. 1427 § 4. Si Bulla nihil determinet, sufficere eleemosynam quantumcumque parvam etiam pro quovis divite docent Rodriq. Dian. Leo, Faustus et alii : Nav. Cord. Regin. Alloza probabiliter volunt dandam proportionem ad personæ facultates. Licet Bullæ nunc dicant, *prout unicuique devotio vel charitas suggesserit,* tamen Zech. Pourre et alii adhuc dicunt sufficere quantumcumque parvam, sed alii adhuc dicunt simul habendam esse rationem dictaminis interni suadentis plus vel minus. Et quia *L. si oleum, ss. De dolo,* dicitur minima non esse in consideratione, recte dicit Viva *q.* 8. *art.* 6. quando aliquid committitur arbitrio operantis, non sufficere quidvis minimum, sed metiendum secundum regulas prudentiæ. Si tamen diceretur, *juxta cujuscumque facultatem*, dives deberet dare eleemosynam majorem, quam alius, Bonac. Gob. Busemb. Belleg. *q.* 2.

1528 al. 1428 § 5. Satis est dare semel eleemosynam, licet Bulla diceret *eleemosynas,* Fill. Gob. Etiam perinde est, quo die, an ante, an post Communionem, Graff. Henr. Leo, Dian. Gob. *Nec obstat*, esse debitam ex voto vel pœnitentia, *quia* non ideo desinit esse eleemosyna, Bossius, Lugo, contra Viva *ar.* 1. Sed non debet esse debita ex justitia, nequidem legali, qualis debetur Parentibus, Avis, Fratribus, quia tum est potius solutio debiti, et habentes tale jus non sunt pauperes : attamen respectu aliorum consanguineorum indigentium esset eleemosyna. Est etiam satis dare per alium rem meam : si tamen hic non daret, secundum Bon. Lug. Homob. Busemb. Gob. Viva *a.* 6. non lucrarer, quia non est data eleemosyna, cum non sit sublevatus pauper : secundum Sa, Lez. Dicast. Alloza lucrarer, quia quantum est in me, data est. Quod si mittatur ad pauperem absentem, ad quem non perveniat intra duas septimanas Jubilæi, non lucror nisi aliquis nomine pauperis acceptasset, Lugo et alii. Si autem qui accepit, non fuerit reipsa pauper, lucror ; ad eleemosynam enim sufficit dari ad sublevandam miseriam hominis, qui prudenter judicatur pauper, Lug. Maillard, Rhod. Viva. Censetur etiam dare, qui pro se datam ab alio habet ratam intra tempus Jubilæi, Cord. Sa, Lug. Boss. Suar. Gob. qui putat sufficere ratihabitionem generalem, et habitualem lucrandi Jubilæum et se juvandi per opera utilia a se vel alio ponenda : sed probabilius contradicunt Lugo et Maillard, dicentes etiam apud Religiosos debere eos præmonere, quando superior ex communibus bonis dat pro eis, cum eleemosyna debeat esse actio moralis, adeoque procedere ex cognitione, et volitione, Belleg. *q.* 3.

1529 al. 1429 § 6. Per pauperes intelliguntur etiam non habentes necessaria ad statum juxta qualitatem et conditionem, Nav. Sanch. Lug. Dian. et alii : item loca pia, hospitalia, Ecclesiæ indigentes luminaribus, ornamentis, ædificiis, Monasteria religiosorum, Belleg. *q.* 4.

1530 al. 1430 § 7. Omnes debent dare, qui possunt : si autem quis non possit, Nav. Henriq. Fernand. Dian. Gob. Ars. putant non esse opus commutari, dummodo dent parvum v. g. pomum vel frustillum panis; sed consultius est commutari, Viva. Potest Religiosus cum venia Superioris dare eleemosynam per amicum sæcularem, Lugo. Franciscani habentes tantum usum, dant eleemosynam, si hoc usu se abdicent, sic enim in pauperem transit dominium, Lugo, Belleg. *q.* 5.

1531 al. 1431 *Quæst.* 204. — *Quid notandum sit circa Processionem et visitationem templorum, requisitum ad Jubilæum?* R. seqq. § 1. Sufficit vel processioni interesse vel templa visitare : ille autem non diceretur interesse processioni, qui per aliquot horas antecederet aut sequeretur; sed incedere debet junctus corpori procedentium, quod censebitur fieri, etiam si distet uno quadrante, si alii et alii interjecti etiam præcedant aut sequantur, Belleg. *p.* 3. *s.* 4. *q.* 2. *et seqq.* Multa de sanctitate et utilitate Processionum, et quæ in eis cavenda sint, videri possunt apud Rayn. *in Heter.* to. 15. p. 1. *f.* 1. *pun.* 8.

1532 al. 1432 § 2. Visitatio templorum fieri potest etiam curru vel equo, item ab iis, qui in templo habitant. Additur fieri debere *devote*, quod fit etiam a constituto in mortali, item ab immodesto et peccante per viam, si modeste ingrediatur et oret, Belleg. *q.* 6. Viva *q.* 8. *ar.* 5. Non autem necessario fit visitatio omnium templorum una die; et qui Missam audit in templo, hoc ipso visitat, Belleg. *p.* 2. *s.* 5. *q.* 5.

1533 al. 1433 § 3. Si præscribatur tantum visitatio templi, et illud ingredi non possis, satisfacis orando ad ostium, etiam clausum, Suar. Lugo, et alii cum Dian. *p.* 1. *tr.* 11. *R.* 103. Imo si per concursum nequidem ad ostium liceret pertingere, putant aliqui satis esse orare in cœmeterio, quia hoc in favorabilibus venit nomine templi : si tamen præscriberetur orare

in certa capella vel ad certum altare templi, oporteret ingredi. Si præscriberetur in eodem templo visitari plura altaria, satis esset ex eodem loco se convertere ad singula. Si ibi non essent tot altaria, quot visitari præscribitur; satis esset tot inclinationes et orationes repeti ad illa, quæ ibi sunt, quot altaria debebant visitari, Belleg. *p.* 3. *s.* 4. *q.* 9. [1]

1534 al. 1434 *Quæst.* 205. — *Quid notandum sit circa itinerantes, peregrinos, impeditos?* R. seqq. § 1. Si Titius Coloniæ post promulgationem Jubilæi visitavit templa, potest ire Treviros, et ibi vel in via explere cætera opera : Bullæ enim non requirunt, ut reliqua opera fiant in loco domicilii vel promulgationis, sed in quocumque, Laym. Bon. Castr. *tr.* 24. *p.* 12. § 3. Lug. *d.* 27. *a. n.* 124. Belleg. *p.* 3. *s.* 3. *q.* 6. Quod si abiens non pergat explere opera, poterit, reversus, etiam post elapsum tempus Jubilæi lucrari. Papa enim navigantibus, et iter agentibus concedit, ut reversi habeant alios 15 dies, in quibus opera omnia faciant, et lucrentur. Quod tenet, quamvis prius in fine ultimæ septimanæ iter incœpissent. Lug. Belleg. *s.* 2. *q.* 2.

1535 al. 1435 § 2. Si Titius Coloniæ post promulgationem non visitasset templa, sed tantum fecisset reliqua opera, non posset Treviris, ubi etiam ipso præsente promulgaretur Jubilæum, lucrari, nisi hic repeteret prædicta opera, quia opera Coloniæ facta, antequam Treviris acquisivisset jus ad Jubilæum, haberent se impertinenter ad Jubilæum Treviris obtinendum; visitationes autem templorum Trevirensium non possent ei servire ad Jubilæum Coloniense obtinendum : ergo vel Treviris debet ea opera repetere, vel facere commutari, Lug, *n.* 157. Belleg. *s.* 3. *q.* 6.

1536 al. 1436 § 3. Si quis ultimo die veniat ad locum Jubilæi, potest petere, ut opera, quæ facere non potest, sibi commutentur, nam secundum dicta veniens ad locum acquirit jus, Lug. *n.* 125. Et quamvis Bulla haberet, *pro omnibus Christi fidelibus civitatis, et diœcesis A.* tamen lucrari possent etiam peregrini alterius diœcesis, quia Jubilæum illud non est mere personale sed etiam locale, et talis peregrinus censetur pro tunc pertinere ad locum A. cum sit fidelis ibi existens, qui potest se hujus legibus subjicere, Belleg. *p.* 2. *s.* 5. *q.* 5.

1537 al. 1437 § 4. Cum detentis in carcere, captivitate, infirmitate vel alio justo impedimento, item cum illis, qui tempus promulgati Jubilæi invincibiliter ignorarunt, potest Confessarius commutare vel in aliud proximum tempus prorogare, uti jam dicetur.

1538 al. 1438 *Quæst.* 206. — *Quid præterea notandum sit circa commutationem temporum et prorogationem temporis?* R. seqq. § 1. Lucraturus ipse non potest, nequidem in melius, commutare opera vel prorogare tempus lucrandi Jubilæi, sed hoc committitur soli Confessario.

1539 al. 1439 § 2. Putant Sanch. Lugo, Busemb. et alii plurimi cum Belleg. *p.* 3. *sect.* 8. *q.* 5. commutationem operum vel prorogationem temporis fieri posse extra confessionem, dummodo intra tempus Jubilæi, etiam a quovis legitime approbato, cui posses confiteri, quamvis ei confiteri non cogites, et addunt id declaratum esse a Greg. XIII. sed aliqui dubitant,

[1] En quædam in his a S. Cong. emanata :

Sacra communio et ecclesiæ visitatio in alia opera commutari possunt a Confessario ad lucrandam indulgentiam infirmis et chronicis, extra communitatem degentibus. (Decretum urbis et orbis 18 sept. 1862.)

Facultas plures indulgentias lucrandi in die repetitis operibus præscriptis ad omnes una in die sufficit communio (29 maii 1849); ad omnes indulgentias extenditur (S. Indulg. Cong. 29 feb. 1864.) Sacerdos celebrans in altari privilegiato legendo missam de festo semiduplici, simplici, votivam, vel de feria non privilegiata, sive ratione expositionis SS. Sacramenti, sive stationis ecclesiæ vel alterius solemnitatis, privilegio fruitur ac si missam *de requie* legeret per rubricas eo die permissam. (Decretum *urbis et orbis.* 11 apr. 1864.) Indulgentiæ festo concessæ ad eum transferentur diem quo horum festorum celebratio transfertur; non autem, si transferetur festum unice quoad recitationem officii (anno 1852). In locis in quibus ob inopiam Confessariorum nequeunt fideles frequenter confessione sacramentali expiari, confessio peracta infra hebdomadam ante festivitatem suffragari potest ad indulgentiam lucrandam (12 jun. 1822), necesse non est; quando confessio præscribitur, ut absolutio detur (15 dec. 1841) Indulgentia comitatur crucifixum : unde hic potest de una in aliam crucem collocari sine indulgentiæ præjudicio (11 ap. 1840). Nisi peculiariter adsignentur, preces recitandæ ad intentionem papæ sunt ad uniuscujusque arbitrium (29 maii 1849); ad hoc non requiritur intentio explicita, expressa singulis vicibus (12 jul. 1847). Necesse est scapulare pendere ex una parte ab humeris, ex alia a pectore (12 feb. 1840), sufficit deferri super vestes (26 jul. 1855). — In erectione viæ crucis, benedicendæ sunt tantum cruces (24 aug. 1842), erector non tenetur ipse tabulas collocare (1852); si tollantur reparationis causa et postea restituantur, non cessant indulgentiæ, nisi pereunte materia (21 mart. 1836); possunt substitui aliæ cruces, e ligno semper, absque indulgentiarum cessatione si substitutio fiat minori quantitate; secus nova erectio requiritur (14 jun. 1845); nihil aliud requiritur quam passionis meditatio (26 feb. 1841), congruentius incipitur a cornu Evangelii (13 mart. 1837). — (*Edit.*)

quia per Confessarium putant intelligi Confessarium lucraturi indulgentias, cui autem confiteri non cogitas, non potest dici tuus Confessarius: prior tamen sententia, quia ita communis est, videtur tuta.

1540 § 3. Putant Fill. Lugo, Viva *q.* 8. *art. ult.*
al. et alii, quos referunt Diana *p.* 5. *tr.* 12. *R.* 26.
1440 et Belleg. *q.* 7. quamvis aliquis sponte opera præscripta neglexisset, si die ultima dolens de hoc optet lucrari Jubilæum, posse ei commutari opera vel prorogari tempus, sed *Præpos. et Arr.* probabiliter contradicunt, quia voluntarie negligens non dicitur impeditus, *Cap. Commissio, et Cap. Si quis, De electione in* 6. Bullæ autem loqui solent de legitime impeditis, et illis, qui ex ignorantia vel bona fide opera eo usque omisissent. Et quidem putant Diana, Cotton. Alloz. Busemb. Arsd. eum qui invincibiliter ignoravit tempus promulgati Jubilæi, posse gaudere prorogatione ad alios 15 dies, sed Lugo *d.* 27. *n.* 119. contradicit, quia solis navigantibus, et iter agentibus conceditur illa prorogatio; pro aliis tantum datur Confessario facultas commutandi opera, Belleg. *sect.* 2. *quæst.* 3.

1541 § 4. Secundum antiquas Bullas poterant
al. omnia opera commutari cum habentibus im-
1441 pedimentum, sed quoad confessionem, et Communionem, oppositum nunc tenet Lug. *n.* 118. quia Bullæ nunc pro impeditis concedunt commutationem, vel prorogationem tantum horum operum, scilicet jejunii, eleemosynæ, visitationum templi, et orationis, nulla facta mentione confessionis vel Communionis: sed cum multi cum Dian et Belleg. *s.* 8. *q.* 2. adhuc dicant posse commutari etiam confessionem et Communionem, hoc videtur probabile. Et quoad Communionem, posse eam commutari cum pueris, docent Vega, Sanctar. Hurt. Boss. apud Viva *q.* 8. *art.* 4. Spectanda tamen sunt verba singularum Bullarum, et de eis judicandum secundum dicta *n.* 1395.

1542 § 5. Si pœnitens reliquis peractis ultima
al. die confiteatur et videatur esse in occasione
1442 proxima relabendi, probabile est Confessarium posse differre confessionem et Communionem, ac pœnitentem postea posse lucrari Jubilæum: idem est, si jam non possit integre fieri confessio, quia merito præsumitur de voluntate Papæ, quod permittat differri, Boss. Dian. Lug. Sanch. Gob. Belleg. *q.* 7.

1543 § 6. Si causa commutandi fuit reipsa in-
al. sufficiens, sed bona fide judicata est suffi-
1443 ciens, nihil impedit, quia commutatio remittitur judicio Confessarii: putat tamen Viva. *q.* 8. *art. ult.* causam commutandi, v. g. jejunium, debere esse majorem, quam quæ sufficit in dispensando die alias præcepto. Nec tanta requiritur ad proroganda opera, quanta ad commutanda, Fill. Gob. Belleg. *q.* 3. Quamvis autem possent opera prorogari ad sequens tempus post Jubilæum, tamen videtur melius subrogare alia, quæ statim perficiantur, Belleg. *q.* 6.

§ 7. Commutatio fieri potest in opera pie- 1544
tatis, æqualia moraliter, etiam aliunde debita, al.
secundum dicta *n.* 1425. et 1428. Et æqua- 1444
litas spectanda est, non tam attendendo ad præstantiam vel pœnalitatem operis, quam ad mentem et fidem Papæ. Bullæ etiam notant attendendum esse ad conditionem pœnitentis, ut nempe fiat in opera quæ præstare possit, hinc mutari potest jejunium in eleemosynam. Aliqui dicunt posse in aliquanto minus, cum vocet dispensationem. Opus in quod fit commutatio, non necessario fieri debet eo die, quo debebat fieri opus alterum, hinc die ultimo commutari possunt opera, quæ prioribus erant facienda, Lug. Gob. Belleg. *q.* 4.

Quæst. 207. — *Si quis ponat hoc, quod opinio* 1545
probabilis dicit sufficere, et Papa forte plus re- al.
quirat, an obtineatur indulgentia, vel Jubilæum? 1445
R. § 1. Affirmant probabiliter Amicus *t.* 8. *d.* 21. *a n.* 47. et Viva *q.* 3. ac probabile fatetur Diana *p.* 10. *t.* 11. *R.* 34. quia si erretur, putant Ecclesiam supplere, uti *l.* 6. *p.* 1 *a n.* 117. dixi Ecclesiam supplere; ubi potest, si quis secundum opinionem communiter receptam aliquid omittat etiam circa administrationem Sacramentorum: sed probabilius contradicunt Bossius, Bon. *d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. Diana *p.* 5. *t.* 12. *R.* 32. Gob. *in Quint. t.* 4. *n.* 720. Belleg. *p.* 1. *s.* 1. *q.* 9. quia licet Ecclesia suppleat, quando agitur de bono communi, non tamen si de bono tantum particularis personæ. *Nec obstat*, quod Gob. *n.* 712. refert Urbanum VIII. dixisse Indulgentias valere illo modo, quo prudentes, pii doctique Theologi existimant valere: *nam* imprimis id valere potuit tantum pro temporibus Urbani. Deinde hoc intelligit Gob. de judicio vel communi, vel plerorumque, vel saltem notabiliter plurium Theologorum. Quoad favores tamen annexos Jubilæo, hi acquiruntur sequendo sententiam probabilem, v. g. si dividas opera in duas septimanas, quamvis sententia dicens id fieri posse, non esset vera, tamen sic lucrando Jubilæum acquiris jus, ut absolvaris a censuris, quia quando ob rationem gravem

probabile est Sacerdoti competere potestatem absolvendi, valide absolvit, uti habet communis cum Belleg. et Viva *art.* 2.

1546 al. 1446 § 2. Si quis falso sed invincibiliter putet se legitime esse confessum, secundum Nav. Zech. Lorich. Benzon. lucratur; uti et ille, secundum Nav. Henriq. Rodriq. Fernand. Pourre, Gob. Belleg. *p.* 3. *sect.* 7. *q.* 1. qui non potuit confiteri, vel bona fide putavit non requiri confessionem, vel per improbitatem, aut errorem Confessarii non est legitime absolutus, quia *cum non stet per eum, ad quem pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet perinde ac si impleta fuisset. Reg.* 66. *Juris in* 6. Sed probabilius contradicit Viva *q.* 6. *art.* 2. nam si conditio respiciat nudum factum ejus, qui debet illam ponere, Regula ista tum tenet, uti constat ex *L. Legatum, Cod. de condit. infer.* E contra non tenet, si respiciat etiam ipsum eventum conditionis, uti hic fit.

1547 al. 1447 *Quæst.* 208.— *Quid præterea notandum sit circa facultates, quæ in Jubilæo conceduntur, absolvendi a reservatis vel censuris?* Resp. seqq. § 1. Hæ facultates conceduntur in favorem eorum qui serio intendunt lucrari Jubilæum : hinc dari potest absolutio talis, antequam pœnitens aliquid ex præscriptis operibus faciat, dummodo habeat verum propositum illa exequendi, et adsit promulgatio Jubilæi, quamvis sit prima dies, Belleg. *p.* 3. *sect.* 10. *q.* 3.

1548 al. 1448 § 2. Si sic absolutus postea non lucretur Jubilæum, etiam ex pigritia, non ideo reincidit in reservationem vel censuram, quia absolute est absolutus, Nav. Henriq. Vasq. Laym. Platel. Belleg. *q.* 4. Viva *q.* 11. *ar.* 5. contra Ugol. Et putant Henr. Sanc. Bonac. Lug. Portel. Castrop. Belleg. *q.* 5. talem, qui postea negligit lucrari, non peccare, saltem mortaliter. E contra Suar. Vasq. Fill. Avers. *q.* 17. *s.* 8. Viva, dicunt ideo peccare mortaliter, quia non satisfacit tacitæ promissioni in re gravi.

1549 al. 1449 § 3. Qui lucrari voluit et absolutus est, quamvis lucratus non sit, potest postea a non habente potestatem in reservata absolvi a reservatis oblitis vel ex causa omissis, quia prior Confessarius volens facere quidquid potuit, absolute sustulit reservationem, Sanch. Fill. Portell. Dian. Pelliz. Viva *q.* 11. *art.* 4. Castr. Dic. *d.* 11. *n.* 163. Belleg. *q.* 6. *et alii,* quos referam *num.* 1695. Quod si confessio fuerit invalida per culpam, quamvis Cajet. Zech. Henriq. et alii dicant adhuc fore sublatam reservationem, quod probabile censent Bon. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 150. item Lugo, Dicast. Gob. Viva *art. ult.* si pœnitens non advertit defectum, quia Confessarius voluit facere, quantum potuit, reservatio non potest tolli non sublatis peccatis : oppositum tamen est probabilius cum Rodriq. Sanch. Reginald. Castrop. Tamb. Belleg. Aversa § *At vero,* quia ut ille, qui habet mortale, lucretur Jubilæum, et consequenter, ut acquirat jus absolutionis a reservatis, requiritur confessio valida, secundum dicenda *n.* 1475.

1550 al. 1450 § 4. Qui prima septimana lucratus est Jubilæum, si secunda in reservatum vel censuram incidat, potest ab his absolvi : saltem si præscripta opera repetat. Nav. Henr. Rodr. Regin. Leo, Dian. Gob. apud Belleg. *q.* 2. et cum Viva *q.* 11. *ar.* 3. Quod etiam tenent Castr. et Dicast. *a n.* 255. quamvis dicant eumdem non posse bis lucrari Jubilæum; imo posse absolvi, quamvis non repetat opera præscripta, docent Rodr. Sa, Dian. Lohn. quod probabile esse dicunt Graff. Bon. Castrop. Dicast. Hinc dicit Sanch. multo magis posse absolvi sæpius intra tempus septimanæ qua peragit opera. Qui tenent, etiamsi primis diebus septimanæ absolvisset omnia opera, quia pro favoribus assignatur tota septimana, Castr. Lugo, et probabile dicit Dicast. Verba autem illa, *pro hac vice tantum,* non videntur referri ad actum absolvendi, sed ad tempus Jubilæi, Viva *n.* 2.

1551 al. 1451 § 5. Etiamsi forte non exprimatur, tamen datur facultas absolvendi a reservatis ab Episcopo, Suar. Vasq. Laym. Henr. Regin. et alii communissime cum Diana *p.* 3. *t.* 4. *R.* 149. et Viva *ar.* 2. contra Vegam, Rodr. Bon. et alios. Item ab hæresi, nisi expresse excipiatur, uti declaratum esse testatur Fill. Quamvis autem exciperetur hæresis, non ideo excipercur favor, receptatio, defensio hæreticorum; neque lectio, impressio, retentio librorum hæreticorum, nec blasphemia hæreticalis, si hæc non sint conjuncta cum hæresi formali, Sanch. Henr. Suar. Dian. Lug. Gob. Belleg. *q.* 1. Viva *art.* 1. Etiam absolvi potest, qui spe Jubilæi committit reservatum, quia hoc peccatum specialiter non reservatur, Nav. Suar. Henr. Fill. Boss. Viva *art.* 3. *n.* 1. *Nec obstat,* quod *c. Quando de Consecr. dist.* 4. dicatur peccantem spe veniæ debere subesse pœnæ, *nam Gloss.* explicat, *multoties peccantem.* Et tantum significatur, quod dignus esset non obtinere veniam.

1552 al. 1452 § 6. Quamvis reservatio possit extra confessionem Sacramentalem tolli ab illo, qui

habet potestatem ordinariam absolvendi a tali peccato reservato, tamen fieri debet in confessione ab illo, qui habet delegatam tantum potestatem, qualem habent Confessarii in Jubilæo, delegatur enim illis, ut audita confessione absolvant a reservatis, Suar. Vasq. Less. Lug. Bord. Gob. Belleg. *q.* 8. oppositum tamen videntur dicere alii citandi *n.* 1695. Et absolutionem a censuris ex causa dari posse extra confessionem docent multi apud Belleg. *sect.* 11. *q.* 1. de quo dicetur *in l.* 7. *c.* 1. *ad dub.* 6.

1453 al. 1453 § 7. Per *satisfactionem* partis, quæ si fieri possit, ad valorem præmitti debet absolutioni a censura, intelligitur restitutio debita honoris, famæ, bonorum etc. ob quorum læsionem lata erat censura. Per *partem* intelligitur læsus : hinc potest dari absolutio, antequam jura solvantur Judici, Tabellioni, Fisco etc. Suar. Diana, Tamb. Belleg. *s.* 11. *q.* 4. item si absolvendus ita rem disposuerit, ut infallibiliter secutura sit satisfactio, uti si det Confessario vel apud alium deponat quod restituere debet, aut a parte læsa dilationem obtineat, tum enim moraliter habetur satisfactio, Henriq. Sanch. Viva *q.* 10. *art.* 2.

1454 al. 1454 § 8. Si pœnitens nequeat satisfacere parti, potest absolvi, Barb. Vasq. Con. Vega, Dian. Viva, sic enim etiam absolvitur non potens restituere. Debet tamen præstare cautionem vel pignorationem vel fidejussoriam vel saltem juratoriam pro rei qualitate, Suar. Dian. Gob. Et sufficere pro foro interno firmum propositum, docent Nav. Henriq. Valer. Dian. Nald. probans ex Rituali Romano Pauli V. Consentiunt Laym. Viva et Tamb. dicens, si impotentia semper futura est, non esse opus quidquam requirere a pœnitente, Belleg. *q.* 5.

1455 al. 1455 § 9. Si pœnitens absolutus, non stet juramento vel promisso, non reincidit, quia absolute est absolutus, Sa, Boss. Pasq. Gob. Viva contra Nav. Rodriq. Vegam. Putant tamen Laym. Dian. Tamb. Belleg. *q.* 6. per hoc peccare graviter. Similiter si Confessarius ante absolutionem non exigat satisfactionem, peccat graviter : si tamen pœnitens bona fide accedens sit absolutus, quamvis Confessarius nil exegerit, est valide absolutus, Belleg. *q.* 7. Si inculpabiliter oblitus est satisfacere, transacto Jubilæo manet absolutus, sed cum onere satisfaciendi, Boss. Viva *q.* 11. *art. ult. n.* 5.

1456 al. 1456 § 10. Qui percussit Monachum, eique satisfecit, quamvis non satisfecerit Abbati vel Monasterio, secundum Dian. Avil. Leand. Tamb. Viva *q.* 10. *art.* 2. potest absolvi, quia satisfecit *parti*, id est, læso : sed contradicunt Bonac. et alii, pro quibus teste Fill. est praxis S. Pœnitentiariæ, quæ tenenda est, si injuria facta Monacho redundarit in communitatem, tum enim pars læsa non est solus Monachus, sed etiam communitas, Belleg. *q.* 8.

1457 al. 1457 § 11. In Jubilæo possunt pro foro interno absolvi excommunicati, etiam vitandi, et publici percussores Clerici, quamvis res etiam deducta sit ad forum contentiosum, et necdum finita, quia verba absoluta eos comprehendunt. Henriq. Sa, Sair. Sanch. Lezan. Dian. Gob. Belleg. *q.* 9. Viva *q.* 10. *ar.* 2. *et q.* 11. *art,* 1. contra Vasq. Avil. Con. Talis autem absolutio non impedit, quominus Judex possit cognoscere causam et imponere pœnam, Belleg. *q.* 10. Quod si excommunicatio fuerit occulta, poterit absolutus se in omnibus habere velut non excommunicatum et capax esse Beneficii etc. hoc enim nulli præjudicat nec affert scandalum, Suar. contra Pasq. Si autem publicetur, attestatio Confessarii sufficit ad absolutionem probandam, quia in iis quæ nemini nocent, et alteri prosunt, sufficit unus testis, ex *c. Parvulis, de Consecrat. dist.* 4. Suar. Peyr. Boss. Pasq. Viva *ar.* 3. contra Avil. et alios : atque ita talis absolutio, saltem ex benigna admissione Judicis, proderit etiam pro foro externo, dummodo in Bulla non sit additum, quod prodesse possit *solum* pro foro interno, Suar. Filliuc. Gob. Viva.

1458 al. 1458 § 12. Quid intelligatur per facultatem absolvendi *ab omnibus peccatis et censuris*, dicetur *n.* 1616. *et* 1630. *Et a n.* 1613. agetur de facultate absolvendi ab hæresi. Docent autem plures, quod Dian. putat probabile, per verba illa, *ab omnibus censuris*, dari facultatem absolvendi etiam ab irregularitate ex delicto, quia videtur esse censura; sed contrarium tenendum est cum Avers. *q.* 17. *s.* 7. quia nulla irregularitas est censura, nec absolutio ejus est necessaria ad absolutionem a peccatis, ob quam datur facultas absolvendi a censuris. Et præterea in Bullis Jubilæi ordinarie exprimitur non esse facultatem dispensandi super ulla irregularitate. Belleg. *q.* 11. Viva *q.* 10. *ar.* 1. [1].

1459 al. 1459 *Quæst.* 209. — *Quid præterea addendum sit circa commutationem votorum?* R. seqq. § 1.

1 Accedit Benedictus XIV. in Encyclica p. 65.

Possunt ordinarie commutari omnia vota (exceptis castitatis et Religionis), non tamen dispensari [1]. *Nec obstat*, quod vota sint jurata, uti dictum est *l.* 3. *p.* 1. *n.* 355. quod præter ibi citatos docent etiam Suar. Meroll. quamvis contradicant Nav. Az. Less. Viva *q.* 2. *ar. ult. n.* 4. [2]. Et multa circa commutationem votorum videri debent *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 507. An autem commutari possint vota in favorem tertii facta, dixi *ibid. a n.* 352. Possunt tamen commutari vota non vovendi vel non petendi commutationem aut dispensationem, cum non excipiantur, Suar. Sanch. Pelliz. Viva *q.* 12. *ar.* 1. Quandonam autem valeant illa vota, dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 417. Putarunt etiam Valent. Boss. Sair. unum votum reservatum posse commutari in aliud melius, etiam propria auctoritate, quod probabile dicit Viva, sed oppositum tenui *l.* 3. *p.* 1. *n.* 511. cum Suar. Bon. Sanch. Ills. quia hoc saltem reservatur judicio Confessarii. Hoc certum est ex C. *Scripturæ, De Voto,* omnia vota etiam reservata commutari posse in professionem solemnem Religionis : quomodo autem circumstantiæ voti reservati commutari possint, dixi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 550. Addit Viva *q.* 2. *art. ult.* cum Nav. Az. Val. Sanch. concessa facultate dispensandi in votis et juramentis non ideo concedi ad commutandum; quia putant Regulam, *cui licet quod est plus, licet quod est minus*, tantum tenere, si minus in majore contineatur tanquam pars in toto vel tanquam species in genere, quod hic non videtur esse : sed oppositum tenet communis cum Suar. Sa, Less. Laym. Regin. Bon. Busemb. quem retuli *l.* 3. *p.* 1. *n.* 506. quia potentia commutandi est veluti pars potentiæ dispensandi; nam dispensare est, manente lege pro aliis, pro hoc simpliciter tollere obligationem, quod fieri potest vel nihil vel aliquid substituendo, et tum erit commutatio.

1560 al. 1460 § 2. Hæc commutatio fieri potest extra confessionem etiam ab eo cui non cogitas confiteri, uti dictum est *l.* 3. *n.* 507. et conformiter ad dicta hic *n.* 1539. [3]. Item fieri potest ante omnia opera, dummodo habeat animum exequendi, secundum dicta *n.* 1447. Quod si mutet animum vel negligat, tenet commutatio, Suar. Sanch. Portel. Viva *q.* 12. *art. ult. et alii.* Putantque Sanch. Henriq. Dian. et alii non ideo peccare mortaliter, sed in hoc contradicunt Suar. Portell. et alii ob rationem datam *num.* 1448.

§ 3. Commutatio fieri potest sæpius, etiam novorum votorum, quæ faceres durante Jubilæo, Henr. Sanch. Portell. Trull. Belleg. *p.* 3. *s.* 14. *q.* 5. Debetque fieri absolute, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 530. quamvis enim non peccares commutans sub conditione, *si exequaris opera præscripta*, tamen cum Papa non restringat ad illam conditionem, nec nos restringamus, sed potius differamus commutationem : notatque recte Gob. non debere fieri sub conditione, *si lucretur Jubilæum*, quis enim sciet se lucratum? 1561 al. 1461

§ 4. Quandonam vota castitatis et religionis sint reservata, dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 544. 556. 565. An autem juramentum castitatis vel Religionis commutari possit, dixi *ibid. n.* 555. Hic adde votum castitatis vel Religionis emissum ab impubere commutari posse, quia præsumitur adfuisse imperfecta deliberatio et promissio : et ideo *c. Attestationi de spons. impub.* eligere non possunt Matrimonium sive statum ex natura sua perpetuum, Viva *q.* 12. *ar.* 2. Similiter dixi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 549. Si voveris castitatem vel Religionem sub obligatione tantum levi, non esse reservatum, quia reservatio supponit aliquid grave. Addit Viva, in dubio, an intenderis te obligare graviter, quamvis hæc intentio præsumatur, non esse reservatum, quia cum reservatio sit odiosa, restringi debet ad vota certo gravia. Addit, non esse reservatum, si quis voverit castitatem, et dubitet, an perpetuam, sed videnda dicta *l.* 3. *p.* 1. *num.* 391. Præterea hic notandum est, quod insinuavi *ib. a n.* 545. vota conditionalia non reservari, si ad vovendum moverit potius necessitas vel indigentia aliqua quam bonitas materiæ, quæ vovetur : hinc a contrario, si voveris ingredi Religionem, *si Pater tuus consenserit, si fueris* 20 *annorum etc.* sunt vota reservata, et hoc est communiter, dum to *si* idem significat quod *quando,* quia tum princi- 1562 al. 1462

[1] Quoad a Benedicto XIV. defenditur in Encyclica p. 58. et seqq.

[2] Benedictus XIV. in Constitutione *Convocatis,* ut dubio hac super re locus non esset, in hunc modum suam mentem aperuit : « Omnia, et singula simplicia Vota, etiam Sedi Apostolicæ reservata, etiam jurata commutare dispensando possint in alia pia opera. »

[3] Sed Benedictus XIV vetuit ejusmodi commutationes *extra actum Sacramentalis Confessionis;* quod sane conformius est praxi Sacræ Pœnitentiariæ, ut videre est apud Thesaurum *de pœnis Eccl. part.* 1. *c.* 22.

paliter movet bonitas materiæ, quæ absolute vovetur sub tali medio illam adimplendi. Viva supra.

1463 al. 1463 § 5. Si quis non sit reipsa lucratus Jubilæum, quamvis lucrari voluerit, vota ejus Jubilæo transacto commutari non possunt, quia nec ablata sunt, nec jus auferendi est acquisitum, Sanch. Portel. Belleg. *s.* 10. *q.* 6. Imo putat Beja *p.* 2. *cas.* 9. quamvis lucratus esset Jubilæum, non ideo posse vota postea commutari, quia Papa non videtur hanc potestatem commutandi extendere ultra tempus Jubilæi; oppositum tamen tenent alii communiter, uti dicetur *n.* 1473. Videtur autem absolute tenendum contra aliquos apud Viva *art. ult.* neminem in Jubilæo posse sibi commutare vota, quia quamvis quis possit aliquando in seipsum exercere jurisdictionem voluntariam, tamen hic committitur Confessario, qualis nemo esse potest respectu sui.

1464 al. 1464 *Quæst.* 210. — *Quid addendum sit circa potestatem eligendi quemcumque Confessarium?* R. seqq. § 1. Vi Jubilæi potest quilibet, etiam Regularis ex quovis Ordine, etiam Monialis, sine licentia sui Superioris sibi eligere Confessarium quem vult, Nav. Suar. Fill. dicens esse declaratum a S. Congreg. Bossius, Dian. Bord. Lug. Gob. dicens esse rescriptum Roma, ut stetur verbis Bullæ, Belleg. *p.* 3. *s.* 9. *q.* 1. Unde quamvis in novo *Compendio privil. v. Absolutio* § 15. dicatur per privilegium *Gregorii XIII.* non posse etiam tempore Jubilæi a Religioso Soc. JESU sine consensu Superiorum eligi extraneum Confessarium, tamen hoc intelligitur, nisi sequens aliquis Pontifex id permittat: an autem aliquis permittat necne, spectanda sunt verba in singulis Jubilæis: quivis enim Papa habet potestatem, qualem habuerunt Antecessores sui, et potest eorum privilegiis derogare, nec tenetur servare certam formulam derogandi, dummodo sufficienter manifestet voluntatem suam, dicendo se derogare illis, etiamsi de illorum tenoribus specialis, expressa etc. mentio aut alia exquisita forma servanda esset; per talia enim verba derogari ejusmodi antecedenti privilegio, præsertim si posterius scriptum datum sit motu proprio, docent expresse Sanch. *in Consil. l.* 6. *c.* 9. *dub.* 8. Barbos. *de clausulis, clausula* 43. *n.* 17 *et* 18. Gonz. *ad R.* 8. *Cancell. gl.* 36. *a n.* 13. Ills. *tr.* 1. *d.* 3. *n.* 58. aliique plurimi apud ipsos. Attamen non affirmo positive, quod nullus Pontifex hactenus derogarit isti nostro privilegio; hoc tantum dico, quod derogare possit, et addo, contra concessionem Jubilæi pro unica vice non esse tales rationes vel declarationes Pontificum, quales Lug. *disput.* 20. *sect.* 9. affert contra similem concessionem per Bullam Cruciatæ, quæ permanens est, et induceret nimiam relaxationem in religiosos Ordines: ac propterea Congregatio VI. generalis Societatis Decreto 5. merito prohibuit, ne ullus Nostrorum auderet vel docere vel in praxi tenere, quod hoc nobis liceat per Bullam Cruciatæ. Videri potest Viva *q.* 9. *art.* 1.

1465 al. 1465 § 2. Hinc Confessarius debet esse approbatus ab Ordinario loci; unde non potest Regularis eligere approbatum a solo Prælato Regulari alterius Ordinis, Suar. Leg. Vega, Lugo, Viva contra Dianam, et alios, quorum sententiam tutam esse putat Gob. dicens etiam Prælatos ampliative dici posse *Ordinarios locorum*, quia sunt Ordinarii suorum Monasteriorum, in quibus approbare possunt suos: sed tenenda est prior sententia, nam per *Ordinarios locorum*, in communi sensu intelligitur Episcopus, vel ejus Vicarius. Putat tamen Fill. et dicit a S. Pœnitentiaria responsum esse, quod sufficiat a Prælato approbatum esse, si tantum dicatur, *ab Ordinario* approbatum, et non *ab Ordinario loci, vel locorum;* Prælati enim approbantes censentur Ordinarii respectu suorum: et in ista sententia poterit Regularis unius confiteri approbato a Prælato alterius Ordinis, *Peyrin. Fern.* et alii cum Pourre contra Bord. Fabrum, Bossium; attamen non poterit sæcularis eligere ejusmodi Regularem a solo Prælato approbatum, quia Prælati non sunt Ordinarii respectu sæcularium, Fill. Dian. Nugn. Belleg. *q.* 2.

1466 al. 1466 § 3. Probabilius est requiri approbationem Ordinarii loci illius, in quo fit confessio, uti dicetur *n.* 1512. *et* 1516.

1467 al. 1467 § 4. Eligendus debet esse approbatus respectu eligentis, hinc secundum dicenda *n.* 2528. qui non est *specialiter* approbatus ad Moniales, non potest eligi a Moniali, Pelliz. Molf. Viva *q.* 9. *a.* 2. contra Bonac. Peyr. Boss. Vasq. Similiter approbatus limitate pro viris, non potest eligi a mulieribus, ob quam-

[1] Derogasse certe videtur Benedictus XIV. in Constitutione *Convocatis,* tum in alia, qua Jubilæum anni sancti ad universas Christiani Orbis partes extendit. Vide eruditissimam ejus Encyclicam *p.* 45. *et seqq.*

cumque causam negata sit ad has approbatio, imo etiamsi injuste, Trull. Viva contra alios. Similiter approbatus pro suis rusticis non potest eligi a civibus etc. Suar. Rodriq. Villalob. Homob. Bord. Tamb. Gob. Lug. *d.* 25. *n.* 16. contra alios. Idem dicunt priores cum Lugo *n.* 23. contra alios de approbato ad unum tantum locum; nempe non posse eligi ubique, sed in eo tantum loco, Belleg. *q.* 4. De approbato pro Parochia, dicetur *a n.* 1536.

1568 al. 1468 § 5. Non potest extra necessitatem extremam pro Confessario eligi excommunicatus, suspensus, irregularis, multo minus depositus, degradatus, quamvis antehac fuisset approbatus, quia approbatio censetur revocata. Non eligi potest complex criminis, si illi per Episcopum sublata sit potestas absolvendi complicem, aut etiamsi absolvere prohibitus est, Bon. Avers. *qu.* 17. *s.* 6. Viva *q.* 11. *art.* 3. *num.* 4. Belleg. *q.* 5 *et* 6. contra Boss. Pasq. Dic. *d.* 11. *n.* 186. qui putant non ideo tolli, vel impediri jurisdictionem a Papa concessam: sed ratio nostra est, ex dictis *n.* 1467. quia Episcopi non approbant respective ad talem complicem.

1569 al. 1469 § 6. Regularis approbatus ab Episcopo, inscio vel invito Superiore, non potest eligi in Ordine Prædicatorum, in quo recepta est Bulla *Julii III.* irritantis talem approbationem : potest in aliis Ordinibus, in quibus non scitur de receptione illius Bullæ, Cast. Miranda. Rodr. Graff. Zerola aliique cum Dian. *p.* 1. *t.* 14. *R.* 13. Peccabit tamen mortaliter talis Regularis, aut ad minimum venialiter, juxta modum prohibitionis, vel obligationem suæ Regulæ, Tamb. cum aliis, notans non esse fidendum tali approbationi, communiter enim erit subreptitia, quia per fraudem extorta, aut ex errore data ab Episcopo supponente facultatem Prælati, dependenter a cujus consensu volunt approbare Episcopi, Ang. Adrian. et alii cum Belleg. *q.* 7.

1570 al. 1470 § 7. Si Regularis exemptus approbatus ab Ordinario, per sententiam judicialem et notoriam prohibitus sit audire Confessiones sæcularium, Rodriq. La Crux, Miranda, et alii dicunt non posse eligi : contradicunt Diana, et alii cum Tamb. et Pourre, quia Ordinarius non potest privari jurisdictione concessa a Papa, sed dicendum videtur cum causa revocari approbationem, sine qua approbatione suspensa est juridictio. Notant etiam Suar. Laym. Castrop. si superior prohibeat ob inscitiam Confessarii, ob timorem indignæ administrationis, vel in pœnam delicti, tum censeri tollere facultatem requisitam ad valorem : secus si faciat, ne nimium impediatur, ut aliis rebus invigilet, tum enim tollitur jurisdictio, Belleg. *q.* 8. Vide dicenda *a n.* 1546.

1571 al. 1471 § 8. Si Regularis approbatus ab Episcopo dimittatur ab Ordine, Diana dicit posse eligi. Tamb. dubitat, quia persona et status est immutatus; si tamen in sæculo approbatus inivisset Religionem, posset eligi, Belleg. *q.* 9.

1572 al. 1472 § 9. Multi cum Sanch. Pourre, Gob. dicunt, Confessarium approbatum, sub mortali teneri audire, si ab aliquo eligatur, quia Pœnitens habet a Papa jus eligendi, et talis approbatus est delegatus Judex a supremo Pastore : ergo debite requisitus tenetur officio fungi, Belleg. *q.* 10.

1573 al. 1473 *Quæst.* 211. — *Quid fieri possit post tempus Jubilæi?* R. § 1. Confessarius nihil potest post tempus Jubilæi circa illum, qui non est lucratus Jubilæum : circa eum autem, qui confessus est, et lucratus Jubilæum : postest post Jubilæum exequi eas gratias, quas tempore Jubilæi potuisset, et non est executus : hinc potest absolvere a reservatis : item si tempore Jubilæi cœpisti confiteri, et Confessarius ex justa causa distulit absolutionem, potest transacto Jubilæo te absolvere ab omnibus peccatis, et censuris, uti dictum est *n.* 1442. Item poterit absolvere a peccatis reservatis inculpabiliter, vel ex justa causa omissis tempore Jubilæi, Palud. Navar. Suar. Sa, Sanchez, Less. Laym. Lugo, Viva *q.* 11. *art.* 4. *et* 6. Idem est de commutatione votorum, si tempore Jubilæi oblitus es petere, Henr. Sayr. Sanch. Less. Castrop. Portel. Dian. Gob. Viva *q.* 12. *art. ult.* contra Suar. Fill. Bonac. Laym. Imo poterit fieri postea, etiamsi tempore Jubilæi memor nolueris petere, Sanch. Lessius, Portel. a S. Fausto, Gob. Ratio omnium est, quia, per Jubilæum lucratum acquisivisti jus ad illa omnia, nec est, cur dicaris perdidisse, cum Papa executionem non restrinxerit ad tempus Jubilæi.

1574 al. 1474 § 2. Si Confessio perficiatur post tempus Jubilæi, Sanctar. De Leon. Lug. Gob. apud Belleg. *p.* 3. *s.* 15. *q.* 2. probabilius dicunt te non posse absolvi a reservatis commissis post Jubilæum, quia jurisdictio prorogatur tantum respective ad peccata tempore Jubilæi existentia : quod certum esse dicit Rhodes. Limitat Aversa *q.* 17. *s.* 8. nisi Papa ipse concesserit facultatem differendi confessionem. E contra te posse absolvi etiam ab his absolute dicunt a S. Fausto, Boss. Viva *q.* 11. *art. ult.* pro-

babile dicunt Sanctar. De Leon, et Diana, quia Papa saltem permittens sic differri, secundum dicta *n.* 1442. vult, ut lucretur Jubilæum, sed non posset, nisi absolvi posset ab illis etiam ultimis reservatis : ergo. Et secundum hanc sententiam poterunt etiam commutari vota post Jubilæum omissa, uti volunt Boss. Diana, Pourre apud Belleg. *q.* 3. sed, ut dixi, oppositum probabilius est.

1575 al. 1475 § 3. Si Titius tempore Jubilæi non sit confessus, quia non recordatur mortalis, cætera tamen præscripta impleverit, secundum Sanch. Lugo, Belleg. *q.* 4. poterit recordans reservati, ab hoc post Jubilæum absolvi, et obtinere commutationem votorum, supposita sententia, de qua *n.* 1414. quod non requiratur confessio, si tibi non sis conscius mortalis. Idem dicunt Henriq. Con. Comit. Dian. Viva *q.* 11. *art. ult.* etiam in sententia, quod requiratur confessio. Item licet habuisset mortale, et confessio fuisset invalida ex invincibili defectu doloris, vel propositi, quia si habuit animum lucrandi Jubilæum, potuit secundum dicta *n.* 1447. absolvi a peccatis, et censuris etiam reservatis, etiam extra Sacramentum, secundum dicenda *n.* 1695. ergo absolutus est, quia Confessarius voluit facere quidquid potuit. Ob eamdem rationem idem dicit Lug. *d.* 20. *n.* 113. licet ex malitia sacrilege esset confessus, dummodo intenderit postea recte confiteri, et lucrari Jubilæum : sed quoad hoc posterius recte contradicit Viva, tum quia fraus non debet alicui prodesse, nec debet lucrum a sacrilegio reportari, tum quia aliquid concedens generaliter, non censetur hoc concedere, quod negaret, si specialite, rogaretur rex *Reg.* 81. *Juris in* 6. Papa autem non negaret tali sacrilego, si rogaretur, sicuti secundum dicta *n.* 1419. negat potestatem per sacrilegam Communionem implendi præceptum paschale. Quod prius etiam probabilius contradicunt Reginald. Rodriq. Boss. Avers. § *At.* Quia, saltem in Jubilæo, Bullæ tantum concedunt facultatem tollendi censuras, et reservata in confessione, secundum dicta *n.* 1452. et hæc facultas datur in ordine ad suscipiendum Sacramentum, et ad habendam tempore Jubilæi absolutionem a peccatis : ergo mediante imprimis vera confessione, quæ hic non intervenit, cum confessio valida sit nulla; deinde etiam mediante absolutione, per quam indirecte saltem tolluntur peccata reservata, et acquiritur jus ad postea directe tollendas censuras, et ista reservata.

1576 al. 1476 § 4. Qui confessus est animo perficiendi opera, sed non perficit, potest post Jubilæum absolvi a reservatis, uti dictum est *n.* 1449. sed non potest obtinere commutationem votorum, secundum dicta *n.* 1463.

CAPUT II.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quid sit Minister ?

« Resp. Est Sacerdos approbatus ab Episcopo (saltem respectu sæcularium) et habens jurisdictionem. Est certum. Ratio primæ partis sumitur ex *Joann.* 1. *Accipite Spiritum sanctum : quorum remiseritis etc.* Ratio secundæ sumitur ex Trid. *sect.* 23. *c.* 15. *de Reform.* ubi decernit nullum posse audire confessionem sæcularium, nisi habeat beneficium parochiale, vel approbationem ab Episcopo. Addidi, *respectu sæcularium :* quia circa confessiones regularium, Concilium nihil videtur notasse : unde ii cuivis, etiam non approbato, quem Prælatus præfecerit, possunt confiteri, intelligе, quantum est ex vi Concilii, quia Gregorius XV statuit, ut Monialium Confessarius ab Ordinario approbetur. Ratio tertiæ partis ex Flor. et Trid. *l. c.* quia absolutio est actus judicialis, qui requirit subditos. *Unde resolves-*

1577 al. 1477

» I. Nullo casu, vel dispensatione, hoc Sacramentum valide administratur a non Sacerdote.

» II. Ubi Trid. est receptum (secus alibi) nullus Sacerdos, etiam Regularis, valide absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus, cui non solum intra, sed etiam extra diœcesim suam, valide delegatur jurisdictio, potestque eligi in Confessarium ab omni habente potestatem eligendi quamdiu tamen retinet Parochiam. Ita Fill. *tr.* 7. Fag. Suar. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 146.

ADDENDA.

1578 al. 1478 *Quæst.* 212. — *Quid universim notandum sit circa ministrum Sacramenti Pœnitentiæ ?* R. seqq. § 1. Gerson, *p.* 2. *n.* 32. *Opusc. de arte audiendi confess. in proœm.* ait: *Ars artium est regimen animarum præsertim in confessionibus audiendis.* Consid. 1. addit: *Provideat ante omnia Confessarius purus esse, qui purgandis animabus invigilat : spem quoque sui laboris, et*

perficiendi circa alios, non in propria, sed divina virtute reponat.

1579 al. 1479 § 2. Quam gratum Deo sit officium Confessarii, explicat Lodov. de Ponte *In pretiosis sensis par. 6. a n. 17.* his verbis : *Audire, et absolvere confitentes est actus plane heroicus, et mirum quantum divinæ Majestati acceptus, quia in primis hoc in ministerio magis immediate quam in quovis alio Sacerdos plurimum confert ad reducendas et reconciliandas animas suo Creatori. Deinde quia hic modo quodam speciali cuncta misericordiæ opera, tum corporalis tum spiritualis, optime exercet : hic ignorantem docet, aberrantem in viam dirigit, offensas remittit, mœrentem et contritum consolatur, dubitanti salubria impertit consilia, pro periclitantis salute Deum efficaciter deprecatur. Hic duræ servituti mancipatum redimit, vinctum peccatorem catenis exolvit, nudum convestit stola gratiæ, egenum et languidum cibo potuque spirituali, prout cuique fert stomachus, ac necessitas, pascit, ac reficit : unde persuasum habeo fore, ut Deus Confessario bono, et frugi misericordiam retribuat :* Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, Matth. 5. v. 7. *Certe judicio meo porrigi vix potest eleemosyna, quæ isti valore et pretio æquivaleat... Habet infructuoso hoc exercitio Confessarius, ubi seipsum, et multas refractariæ carnis oblectationes egregie vincere possit. Denique, Confessarii tribunal applausus non habet, quibus Concionatoris cathedra sæpe circumsonat.*

1580 al. 1480 § 3. Minister Sacramenti Pœnitentiæ est Sacerdos complete ordinatus, hinc si quis esset ordinatus per traditionem patenæ cum pane, et calicis cum vino, non autem postea per impositionem manuum Episcopi, esset quidem Sacerdos, sed incomplete, et haberet potestatem in Corpus Christi verum consecrandum, sed non in corpus Christi mysticum sive in fideles absolvendos, uti cum communi Amic. *d. 15. n. 27.* Avers. *q. 16. sess. 1.* Si autem Episcopus imposuisset ei manus, omissa vel non rite peracta ordinatione per traditionem patenæ, et calicis, nec posset valide consecrare, nec absolvere, quia nequidem incomplete esset Sacerdos; hæc enim secunda potestas in Corpus Christi mysticum supponit primam in Corpus Christi verum, Amic. Arr. *d. 39. n. 2.*

1581 al. 1481 § 4. Solus Sacerdos ita est Minister Sacramenti Pœnitentiæ, ut non Sacerdos nunquam valide absolvat sacramentaliter [1]; imo secundum Nav. Valent. Suar. Arr. *n. 4.* laicus fit irregularis, si hoc attentet; quod tamen alii negant cum Lugo *d. 14. n. 14.* quia non invenitur expressum in jure.

1582 al. 1482 § 5. Dubitatum est aliquando, si quis in necessitate confiteatur laico, an Deus tum suppleat effectum gratiæ; nam *c. Quem pœnit.* 88. *de pœn. dist. 1.* sic habetur : *Sæpe contigit, quod pœnitens non potest confiteri coram Sacerdote, quem desideranti nec locus nec tempus offert, et si ille, cui confitebitur, potestatem solvendi non habet, fit tamen dignus venia ex Sacerdotis desiderio, qui socio confitetur turpitudinem criminis.* Similiter S. Th. *in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. quæstiunc. 2.* ait : *In necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei confessio fieri possit.* Et ad 1. subdit : *Defectum Sacerdotis summus Sacerdos supplet, et confessio laico ex defectu Sacerdotis facta sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit Sacramentum perfectum.* Et *dist. 24. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 3. ad 2.* loquens de non baptizato ad Ordines promoto ait : *Non est Sacerdos, nec conficere potest, nec absolvere in foro pœnitentiali, sed tamen pie credi potest, quod quantum ad ultimos effectus Sacramentorum, summus Sacerdos suppleret defectum.* Etiam Mag. Sent. *in 4. dist. 17. cap. 4.* dicit si Sacerdos abfuerit, debere confiteri laico etiam mortalia. Quod etiam putarunt alii apud Aversa supra. Sed obligationem illam merito rejiciunt omnes reliqui cum Rayn. in Heter. *tr. 10. sess. 9. a n. 1.* Unde etiam audiendi non sunt Juristæ aliqui apud Sanch. *de Matr. l. 3. d. 22. n. 21.* qui putarunt in communi errore, quo laicus putaretur esse Sacerdos, Ecclesiam supplere jurisdictionem in laico : nam de jure divino requiritur Sacerdos, ergo in eo supplere non potest Ecclesia. Attamen quandoque utile esse confiteri laico agnoscunt Henriq. et Moya *d. 7. q. 1,* ut vel laicus referat peccata Sacerdoti superventuro, vel dirigat circa restitutionem, velut hac humiliatione impetret a Deo peccatorum veniam. Videri potest etiam Ills. *hic a n. 168.*

1583 al. 1483 § 6. Quamvis sententia communior, et probabilior sit cum Arr. *n. 5.* et Lug. *n. 7.* quod laicus absente Clerico nequidem in articulo mortis valide absolvat a censuris, quia tamen oppositum probabiliter tenent graves Auctores, quo referunt Dian. *p. 3. tr. 4. R. 133.* et Moya *n. 8.* eo quod putent piam Matrem Ec-

[1] Vide Bened. XIV. *de S. D. l. 7. c. 15.*

clesiam, quæ id etiam laico delegare potest, pro eo articulo nolle eum, quem pœnitet, privari beneficio sepulturæ, et communibus suffragiis; hinc recte infert Sanch. *in Decal. l.* 2. *c.* 13. *n.* 13. laicum teneri pro tali casu absolvere a censuris. Docentque etiam plures cum Quintanadv. apud Moyam, laicum in defectu Clerici posse, adeoque debere moribundo applicare Indulgentias huic concessas pro mortis articulo, si forte talis applicatio fieri debeat per alium.

1584 al. 1484 § 7. Tridentinum *sess.* 14. *de pœn. c.* 6. dicit absolutionem esse ad instar actus judicialis quo a Sacerdote velut Judice sententia pronuntiatur; unde administratio Sacramenti Pœnitentiæ cum actu judiciali convenit, et disconvenit in quibusdam, nam Judex forensis non tenetur credere reo pro se; Judex sacramentalis tenetur credere pœnitenti pro se, et contra se, uti docetur *n.* 1763. Forensis debet attendere actiones, et facta, prout se habent a parte rei, et materialiter; Sacramentalis, prout substant conscientiæ operantis : Forensis judicat secundum leges; Sacramentalis, secundum conscientiam pœnitentis.

DUBIUM II.

Quid sit approbatio, et a quo petenda?

1585 al. 1485 « Resp. I. Approbatio non est collatio jurisdictionis, sed tantum publicum judicium de aptitudine personæ, ad audiendas confessiones, essentialiter prærequisitum (supposito jure Tridentini) ad jurisdictionem recipiendam. Ita Sanch. *l.* 6. *de Matr. d.* 28. *et alii. Unde resolves*

» I. Etsi Doctores, et Licentiati, hoc ipso quod promoventur, censeantur, secundum quosdam, approbati a Papa, ut notat Sa v. Confessarius, probabilius tamen est, quod ipsi etiam egeant approbatione, licet non deceat, ut ipsi, vel Lectores in Theologia examinentur.

» II. Etiam parochus, qui reliquit Beneficium Parochiale, debet approbari, si velit audire confessiones.

» III. Non requiri hanc approbationem ad auditionem venialium, docet Dian. *p.* 2. *tr.* 1. *misc. R.* 44. ex Valero. Et ratio esse videtur, quod approbatio tantum requiratur in ordine ad jurisdictionem : hanc autem quivis Sacerdos pro venialibus (uti et mortalibus, a quibus rite quis est absolutus) habet collatam ab Ecclesia in ipsa ordinatione, ideoque ab iis absolvere possit, ut habent Bon. *d.* 5. *q.* 7. *p.* 2. *n.* 8. Vasq. Suar. Lugo *disp.* 18. *sect.* 3. *d.* 21. *n.* 1. ubi docet ab Ecclesia in Trid. non approbatum reddi incapacem jurisdictionis, tantum in ordine ad mortalia non prius confessa.

» IV. Parochi non possunt asciscere cooperatores, nisi Parochos, vel approbatos, ut habent Fagund. *p.* 2. *l.* 7. *n.* 42. Saucius etc. ex *declar. Cardin.* contra Ledesma et alios. V. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 345. et Bon. *p.* 4. § 1.

» V. Qui habet potestatem eligendi Confessarium, non potest eligere nisi approbatum, vel Parochum.

» VI. Ad approbationem non necessario requiritur examen, modo adsit judicium prudens de sufficientia, Kon. Laym.

» VII. Non sufficit approbatio petita, et negata, ut docetur communiter, contra Nav. Henr. et Dianam *tom.* 1. *t.* 2. *R.* 24. etsi probabiliter cum prædictis docuerint Con. et Laym. Regulares Mendicantes, si ab Episcopo repellantur, cum manifeste idonei sint, et a Prælatis suis præsententur, posse nihilominus pro confessionibus sæcularium exponi, uti habetur Clementina *Dudum* § *Statuimus.* Istis tamen privilegiis Trident. et Urban. VIII. anno 1628. derogasse, notat Lugo *d.* 21. *n.* 29. *et a n.* 51.

» Resp. II. Approbatio petenda est ab Episcopo, et quidem proprio, scilicet Sacerdotis, uti intelligunt Suar. et Con. Reg. Fill. et alii; vel (ut probabiliter vult Vasq.) pœnitentis : ratio, quia est actus jurisdictionis, vel saltem auctoritativa declaratio : ergo debet fieri a Superiore. Porro nomine Episcopi etiam intelligunt Prælati habentes jurisdictionem Episcopalem, ut quidam Abbates, et Capitulum sede vacante; non autem Provinciales, aut Generales Ordinum. *Unde resolves*

» I. Religiosi, etiam exempti, debent approbari ab Episcopo loci, in quo degunt : quia illius, quoad hunc actum, sunt subditi.

» II. Episcopus in sua Diœcesi non potest approbare Sacerdotem alienum, nisi subdatur illi saltem ad tempus.

» III. Episcopus potest approbare per se, vel Vicarium generalem, vel alios quoscumque deputatos, quia non est actus Ordinis, sed jurisdictionis.

» IV. Approbatio potest fieri cum restrictione ad certum genus personarum, locum, tempus, etc. Nav. Suar. Vasq. contra Vegam.

» V. Episcopus peccat, si Sacerdoti (præ-

sertim Regulari) idoneo, sine causa sufficienti neget approbationem. Bon. Vasq. *art.* 3. *d.* 3. Lugo *n.* 54. Sanch. etc.

» VI. Approbatio semel absolute concessa non tantum non extinguitur morte concedentis, sed nec revocari potest sine justa causa : ex causa tamen, v. g. mutatione morum, judicii etc. potest, ut docent Suar. Fill. et alii. Quod si fiat absque causa rationabili, Con. Suar. et quidam alii censent revocationem esse nullam, alii illicitam tantum, Fill. *t.* 7. *c.* 9. *q.* 12. In dubio autem, an ex justa causa revocatio sit facta, præsumendum esse pro prælato, docet Lugo *n.* 67.

» VII. Ex justa causa possunt, præsertim a successore Episcopo, ad examen revocari, non tantum sæculares, sed etiam Regulares. Docent tamen quidam, Mendicantes habere privilegium, ut non possint revocari ab eodem, a quo ante sunt approbati, sed contrarium docent Suar. et Lugo *n.* 61. *et* 62.

» VIII. An approbatus ab uno Episcopo possit in alia diœcesi sine nova approbatione recipere jurisdictionem, controvertunt Doctores, ac licet utraque sententia olim videri potuerit probabilis, post Decretum tamen Urbani VIII, anno 1628. apud Lugo *num.* 9. negativa omnino tenenda est. V. Aversam, *q.* 16. *sess.* 8.

ADDENDA.

1586 al. 1486 *Quæst.* 213. — *Quid præterea generatim notandum sit circa approbationem ?* R. seqq. § 1. Hæc est distinctio inter approbationem, et collationem jurisdictionis, quod approbatio sit actus intellectus, seu judicium, quo Episcopus vel Superior censet hunc Sacerdotem esse idoneum ad audiendas confessiones : e contra collatio jurisdictionis est actus voluntatis, quo Superior dat potestatem in suos subditos ad audiendas illorum confessiones : quia autem non vult, ut aliquis non idoneus audiat, hinc collatio jurisdictionis requirit approbationem velut conditionem saltem futuram, uti cum communi Spor. *n.* 666.

Objic. Si approbatio sit, aut requirat judicium de ideoneitate, ergo si Episcopus externe tantum approbaret eum, quem interne judicat esse idoneum, ille invalide absolveret. Resp. Bon. concedit seq. sed probabilius negant Suar. et Lug. *d.* 21. *n.* 15. quia Trid. tantum loquitur de judicio externo, quod consistit in verbis illud significantibus. Et ita Judex dicitur ferre sententiam validam in foro externo, licet contra conscientiam, et judicium internum pronuntiet.

§ 2. Ad valide absolvendum sæculares præ- 1587 al. requiritur approbatio Episcopi, nam Trid. *sess.* 23. *c.* 15. *de Ref.* ait : *Quamvis presbyteri* 1487 *in sua Ordinatione a peccatis absolvendis potestatem accipiant, decernit tamen S. Synodus nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, et approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, et consuetudine quacumque etiam immemoriali non obstantibus.* Idem statuerunt multi Pontifices, uti constabit ex dicendis. *Dixi*, ad absolvendum sæculares, nam nihil innovatum est circa Confessarios Regularium, uti cum communi Lugo *nu.* 2. Aversa *q.* 15. *sess.* 7. Spor. *n.* 666. ad quorum confessiones audiendas sufficit designatio Superioris : quod *Aversa* extendit etiam ad Confessarium Novitiorum, cum in favoribus communicent cum Religiosis. Quid autem jure novo statutum sit circa confessiones Monialium, dicetur *a n.* 1528.

§ 3. *Tridentinum* præcipit quidem approba- 1588 al. tionem gratis dari, probabilius tamen est cum Suar. et Lugo *nu.* 26. fore validam, licet detur 1488 non gratis, quia quamvis ex verbis *Tridentini* colligatur præceptum, non tamen continetur irritatio : et saltem fiet suppletio propter errorem communem, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 112.

§ 4. Videtur nunc tenendum, quod ad ab- 1589 al. solvendum a venialibus prærequiratur approbatio Ordinarii, nam licet antehac ab omni- 1489 bus fere cum *Busemb.* supra supponeretur tanquam certum, quod facultas absolvendi a venialibus esset in Ordinatione concessa omni Sacerdoti, vel jure divino, uti volebat *Vasq.* vel jure Ecclesiastico supposita immemoriali consuetudine, tamen nunc aliter statuit *Inn. XI.* in decreto de Communione quotidiana, quod retuli *l.* 6. *p.* 1. *n.* 665. ubi sic præcipit Ordinariis, *Non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato :* ergo talis absolutio est saltem illicita. An autem sit valida, est incertum; negant aliqui cum *Platelio*, sed probabilius affirmant Card. *d.* 2. *c.* 6. *art.* 9. *et* 10. *n.* 667. quia ex hoc, quod Pontifex tantum velit prohiberi, et non permitti, non sequitur tolli jurisdictionem, 1590 al. vel irritari absolutionem.

§ 5. Sacerdos non approbatus non potest 1490

absolvere a mortalibus dubiis, Mendo *d.* 10. *a n.* 49. estque etiam probabilius cum Moya *d.* 7. *q.* 1. *n.* 10. contra *Crousers* et alios, si quis sola mortalia, etiam bona fide, confessus sit non approbato, non esse valide absolutum; si tamen addidisset veniale aut antehac confessum, probabilius est fore ab hoc directe absolutum, et ab aliis mortalibus indirecte, cum obligatione ea postmodum directe subjiciendi clavibus apud alium approbatum.

1491 al. 1491 § 6. Quamvis Ordinarius possit non admittere ad examen pro approbatione, si tamen admiserit, non potest absque injustitia negare approbationem digno, Lugo *num.* 49. Gorm. *p.* 2. *num.* 361. Ratio est, quia intervenit quasi contractus, ut alias fit in concursu, quo dicitur. *Subjicio me examini ea conditione, ut approber, si inveniar dignus; examinabo te, ut approbem, si inveniam dignum.*

1492 al. 1492 § 7. Justæ causæ approbandi tantum ad tempus sunt, si nunc sit necessitas habendi plures Confessarios, quæ postea cesset; si pro nunc habeat quidem sufficientem scientiam, sed merito desideretur major ad approbationem perpetuam : si prudenter timeatur, ne habita simul perpetua approbatione negligat studium : ad probandum, an principia generalia bene applicet in praxi, vel an non sit forte heteroclitus, nimium laxus, vel rigidus. Negari non potest ex hoc, quod approbandus jurare nolit se non usurum certis opinionibus probabilibus, quia hæc conditio est irrationabilis, et insolita, Pignat. *t.* 8. *cons.* 15.

1493 al. 1493 § 8. Fieri potest solis verbis, Lugo *n.* 26. at expedit fieri scripto, ut certius constet de ea, et de modo quo concessa est.

1494 al. 1494 *Quæst.* 214. — *Quid addendum sit circa potestatem approbandi?* R. seqq. § 1. Nuntium Apostolicum posse quoscumque Sacerdotes pro sua Provincia approbare tenent multi : Tuschus *v. Legatus concl.* 158. ait : *Legatus Apostolicus in sua Provincia habet ordinariam jurisdictionem. Quidquid potest Episcopus in sua Diœcesi respectu jurisdictionis, potest Legatus in sua Provincia, hoc excepto, quod Capitulum potest alienare consensu Episcopi, non Legati.* Similiter loquitur Azor. *p.* 2. *l.* 5. *c.* 27. *q.* 5. Barbos. *in Collect. ad l.* 1. *tit.* 30. *ad c. Cum non ignoretis n.* 2. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gl.* 25. *n.* 15. Rebuff. *in Praxi benef. tit. de Union. n.* 24. Piringh. *l.* 1. *tit.* 30. *n.* 4. Wagner. *in Decret. l.* 1. *t.* 30. *ad c.* 1. *Nota* 2. Idem tenent Avers. *de Sacram. q.* 46. *sess.* 6. Pontius *de Matr. l.* 5. *c.* 10. *n.* 7. Sannig. *ad l.* 1. *tit.* 30. Viva *de Jubil. q.* 9. *art.* 4. Hinc inferunt Gob. et Less. *in Auct. v. Confessarius casu* 1. Nuntium posse Superiori Regulari communicare potestatem approbandi, cum potestas illa sit ipsi ordinaria. Similiter docet Pelliz. *t.* 9. *c.* 2. *n.* 81. Legatum a latere non tantum posse approbare ad audiendas Confessiones in sua Provincia, sed etiam dare facultatem absolvendi a reservatis Episcopo, quamvis addat non expedire, ut id sæpius faciat, ne offendantur Episcopi, et contemnantur reservationes. Contra hactenus dicta dicit Pignat. *t.* 2. *consult.* 1. Nuntium non posse approbare ad audiendas confessiones, nec quosvis ordinarie de sua Provincia, etc. eo quod illa per *Trid.* reserventur, seu specialiter committantur potestati Episcoporum, pro quo adducit declarationes, quæ an authenticæ sint, rescire non possunt : scient Nuntii ista facientes, quid possint. Et ex dicendis *n.* 1533. colligetur, Nuntios in Germania, et cum eis Sacram Pœnitentiariam censuisse, quod eis competat ordinaria potestas approbandi etiam Regulares in sua Provincia.

§ 2. Episcopus electus et confirmatus, quamvis non consecratus, approbare potest, quia approbatio non est actus Ordinis, sed Jurisdictionis, Lugo *d.* 21. *n.* 27. Si Episcopus sit excommunicatus, *Boss. et Tamb.* putant adhuc posse approbare, eo quod approbatio sit tantum judicium, et simplex testificatio Episcopi, prout est talis persona superior, qualis in excommunicatione videtur manere : sed Aversa, Pontius *cap.* 17. et alibi probabilius dicunt non posse, si sit excommunicatus toleratus, non quia approbatio videtur esse actus Episcopi, prout Episcopus est, requirens jurisdictionem, quam non habet talis excommunicatus. 1495 al. 1495

§ 3. Ideo Sedes vacans approbare potest, quia quoad hoc habet facultatem Episcopi. Ideo convenit Vicarium spiritualibus habere potestatem approbandi, quia habet potestatem ordinariam, faciens unum cum Episcopo Tribunal. V. Leur. *de Vicario q.* 134. 1496 al. 1496

§ 4. Illi Abbates habent jurisdictionem quasi Episcopalem in ordine ad approbandum, uti habent diœcesim aliquam nulli Episcopo subjectam, aut saltem secundum *Sanch.* qui solent laicos Matrimonio jungere, super eorum votis dispensare, visitare Parochias, excommunicare, etc. Quamvis enim *Trid.* deroget omnibus privilegiis datis ad declinandum examen Episcoporum, tamen ejusmodi Abbates respectu Sacerdotum sæcularium Ecclesiis sibi subjectis præficiendorum veniunt nomine Episcoporum, quia quoad potestatem sunt Epi- 1497 al. 1497

scopi, Suar. Henriq. Præp. Sanch. Gob. et alii cum Silv. *p.* 2. *v. Confessarius.*

1598 al. 1498 § 5. Quamvis Parochus possit simplici Sacerdoti non approbato delegare jurisdictionem administrandi reliqua Sacramenta, Barb. Possev. Leur. *in foro benef. p.* 1. *q.* 435. *n.* 5. *et seqq.* tamen non potest approbare, aut tali delegare potestatem ad audiendas suorum confessiones, quia hoc est Episcopi, seu Ordinarii, Lugo *n.* 6. Leur. *n.* 4. et sine jurisdictione ab Ordinario, vel a Parocho, saltem tacite, delegata non posset alius Parochus illius Parochianum audire, communis cum Leur. *n.* 3.

1599 al. 1499 § 6. Videtur dicendum, quod etiam Archidiaconi, aut Præpositi, per se loquendo, et ex vi officii, non habeant potestatem approbandi : unde si alicubi faciant, id erit ex delegatione Episcoporum, qui semper possint revocare.

1600 al. 1500 § 7. Ordinarius extra diœcesim suam existens potest approbare, quia hic actus non est jurisdictionis contentiosæ, quæ exigat exerceri in proprio tribunali, sed voluntariæ, quæ extra proprium territorium communiter exerceri potest. Putant tamen Lugo *in Res. Mor. l.* 1. *d.* 17. Episcopum Antuerpiensem existentem Namurci non posse approbare Sacerdotem Namurcensem pro sua diœcesi Antuerpiensi, quia Namurci existens non est ullo modo Ordinarius, sed Superior respectu Sacerdotis Namurcensis, qualis esse posset saltem ratione loci, si cum illo esset in diœcesi Antuerpiensi, ubi ipse est Ordinarius.

1601 al. 1501 § 8. Si Titius approbatus tantum pro Antuerpia, Namurci audiat Cajum Namurcensem habentem ab Episcopo Namurcensi licentiam eligendi quemcumque Confessarium, videtur posse valide absolvere, quia hoc ipso, quod Episcopus Namurcensis det Cajo istam licentiam, vult quemcumque Confessarium habere jurisdictionem, et approbationem pro Cajo absolvendo, neque licentiam suam restrinxit ad Confessarium a se approbatum, sed extendit ad *quemcumque Confessarium* approbatum, Titius autem est Confessarius simpliciter approbatus quia approbatus est Antuerpiæ. E contra tamen si Titius Namurci audiat Sempronium habentem ab Episcopo suo Leodiensi licentiam eligendi quemcumque Confessarium, Titius invalide absolveret, quia ab Episcopo Antuerpiensi non est nisi pro Antuerpia approbatus, et Episcopus Leodiensis potuit approbare Titium, utpote nullo modo subjectum nequidem ratione loci, in quo audit; a Namurcensi autem Episcopo, ubi audit, etiam nullo modo censeri potest approbatus : ergo.

Quæst. 215. — *An approbatus in una diœcesi censeri debeat ubique approbatus?* R. Negative : quod certum est saltem quoad Regulares, ex constitutione *Clementis X.* cujus clausulas concernentes subjicio. 1602 al. 1502

CONSTITUTIO CLEMENTIS X.

Superna magni patrisfamilias, etc.

§ 1. Sane cum S. Conc. Tridentini Decretis provide statutum fuerit, ut Regulares cujuscumque Ordinis, nisi a suis Superioribus de vita, moribus, et scientia examinati et approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare non possint, cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, et ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant; in Ecclesiis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam gratis ab eo dandam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint. Atque ut nullus Sæcularis, sive Regularis, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum contradicente Episcopo, prædicare præsumat. Itidemque cum nullus Sacerdos Regularis possit confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari nisi aut Parochiale Beneficium obtineat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, et approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, et consuetudine quacumque non obstantibus. Innotuit nobis dubitationes nonnullas circa benedictionem, licentiam, contradictionem, examen et approbationem ejusmodi in aliquibus diœcesibus excitatas fuisse, ex quibus controversiæ, et dissensiones permultæ in diem subsequi possent occasione privilegiorum, quæ per Sedem Apostolicam Religiosis Ordinibus concessa fuerint.

1603 al. 1563 § 2. Non attendentes quod alias diversis temporibus prædictæ dubitationes, et controversiæ nonnullis prædecessorum nostrorum Summorum Pontificum Constitutionibus, earumque Declarationibus definitæ fuerint, ejusmodi Definitiones in unum collectas, ut magis magisque dissensionum tollantur semina, et imposterum firmior in agro Dominico pax

Christi floreat, pro summo, quo fungimur Apostolatus Officio, novis Apostolicis litteris muniendas duximus, et roborandas. Itaque de consilio nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, et dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum pietate, doctrina, et prudentia præstantium, et matura deliberatione nostra, atque ex certa scientia, hac generali, et perpetuo valitura Constitutione decernimus, et declaramus.

1604 al. 1504 §. 3. Regulares, qui in Ecclesiis sui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Episcopo Diœcesano benedictionem petere : prædicare tamen posse, quamvis illam non obtinuerint. Quod si Episcopus benedictionem nedum non concesserit, sed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Ecclesiis licere Regularibus prædicare, eosque contravenientes ab illo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato censuris aliisque pœnis Ecclesiasticis in vim Constitutionis fel. record. *Gregorii XV.* Prædecessoris nostri, incipientis, *Inscrutabili Dei providentia* coerceri, et puniri posse; Episcopum tamen absque justa et rationabili causa contradicere non debere, et hujusmodi benedictionem teneri etiam Regulares petere, si in quibuscumque Oratoriis sui Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis, aut ad crates Monasteriorum Sanctimonialium eorum jurisdictioni subjectarum licet clausis januis, et nullus sæcularis ibi intersit, habere voluerint. Posse autem Episcopum licentiam concessurum Regularibus in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, prædicare volentibus illos, quamvis ab Universitatibus, aut a Magistratibus laicis nominatos, etiamsi Episcopi Antecessores per tempus immemorabile hanc licentiam absque examine concedere consueverint, quoad doctrinam, examinare, si ita ipsius arbitrio, quod moderatum et discretum esse debet, visum fuerit, et licentiam prædicandi semel iisdem concessam ob rationabiles causas, licet occultas, prædicationem tamen concernentes suspendere. Non posse tamen Episcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Ecclesiis suorum Ordinum prædicent.

1605 al. 1505 § 4. Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati, et generaliter approbatos ab Episcopo ad personarum sæcularium confessiones audiendas nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione : atque approbatos pro audiendis confessionibus Monialium unius Monasterii minime posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii. Itidemque Confessarios extraordinarios semel deputatos atque approbatos ab Episcopo ad Monialium confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione in vim approbationis hujusmodi illarum confessiones audire, sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. Cæterum in Monasteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxta Regularia instituta vivitur, posse tam Prælatos Regulares quam Confessarios Regularium eorumdem Monasteriorum, seu Collegiorum audire confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt vere de familia et continui commensales; non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt : illos autem Religiosos, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, et distincte absque aliqua limitatione temporis, cæterorumque locorum, aut generis personarum in Diœcesi propria admittendos : quoad cæteros vero qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, et admittere, semel autem simpliciter approbatos posse in diœcesi approbantis quovis anni tempore etiam Paschali, et quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia : De qua tamen confessione teneri dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere. Et hoc posse illis ab Episcopo sub pœna suspensionis a facultate audiendi confessiones præcipi : sufficere tamen, ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.

1606 al. 1506 § 5. Et eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni, quæ incipit : *Omnis utriusque sexus*, quoad confessionem dumtaxat satisfecisse censendos. Regulares vero ad ejusmodi confessiones audiendas prævio examine simpliciter, et absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo, secus autem ab ejus Vicario, aut antecessoribus Episcopis approbatos, non posse ab eodem, qui sic approbavit, iterum examinari, aut ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas revocari, nisi nova superveniente causa, quæ

ipsas confessiones concernat. De qua tamen haud necessarium esse, ut in actis constet; nec eam teneri Episcopum ipsis Regularibus significare, sed Sedi Apostolicæ dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit.

1607 al. 1507 § 6. Porro si Regulares cum scandalo, aut alias inhoneste vivant, vel aliquod delictum committant, per quod rationabili Episcopi judicio videantur a confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam oneratam esse volumus, cum præcipua ministri Sacramenti Pœnitentiæ qualitas sit vitæ integritas ac morum honestas; utique eam causam ad confessionis ministerium pertinere, ac proinde nihil obstare, quominus ob eam possit Episcopus Regulares a semetipso approbandos suspendere, aut repellere a confessionibus audiendis : attamen confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius conventus Regularibus Confessariis adimi ab Episcopo inconsulta Sede Apostolica nullatenus posse. Ex facultatibus per *Mare Magnum* aliave privilegia Regularibus cujuscumque Ordinis, Instituti, aut Societatis etiam JESU concessis, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopo sibi reservatis, et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas Regulares a Sede Apostolica post sacrum *Conc. Trid.* obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia prius ab eodem Concilio, aut deinde Apostolicis etiam decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant absolvendi a casibus Episcopo reservatis.

1608 al. 1508 § 7. Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo a casibus Episcopo reservatis posse absolvere : posse autem Regularem Confessarium in Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessarius est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse. Vigore supradictorum privilegiorum nequaquam licere Regularibus etiam satisfacta parte absolvere pœnitentes a censuris quoad externum et judiciale forum, et absolutos ab eis in foro pœnitentiali utique non censeri absolutos in exteriori judicio, et contentioso. Quinimo censuris Ecclesiasticis irretitos, et denuntiatos ab Episcopis cogi posse genere se pro talibus, etiamsi a Regularibus fuerint absoluti. Quoties exhibitis aliquibus Regularium Apostolicis privilegiis coram Episcopo, ab eo judicetur ipsa non suffragari casui, de quo agitur, si dictorum privilegiorum verba obscura sint, et ambigua, non esse ad Metropolitanum provocandum, sed cum ejus sit interpretari, cujus est condere, dictorum privilegiorum interpretationem Sedis Apostolicæ judicio, prout alias constitutione Prædecessoris nostri fel. record. *Clementis IV.* statutum fuit esse requirendam.

1609 al. 1509 § 8. Decernentes, sic et non alias per quoscumque Judices ordinarios, vel delegatos, quavis auctoritate et dignitate fulgentes, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, Vicelagatos, et Nuntios, et quosvis alios, sublata eis, et eorum cuilibet, quavis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari et definiri debere. Irritum quoque, et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit, attentari.

1610 al. 1510 §. 9. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum, atque quorumvis Ordinum tam mendicantium, quam non mendicantium, militarium, etiam S. Joannis Jerosolymit. Congreg. Societ. etiam JESU, ac cujusvis alterius instituti etiam necessario, et in individuo exprimendi, Monasteriorum, Conventuum et Capitulorum, Ecclesiarum, et aliorum quorumcumque tam sæcularium, quam regularium locorum, necnon illorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exceptionibus quoque, indultis, et privilegiis etiam in corpore juris clausis, aut ex causa, et titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam *Mari magno,* seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis; Conservatorum Deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minime teneantur, et quibusvis aliis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, et insolitis clausulis, nec non irritantibus, et aliis decretis etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, et iteratis vicibus approbatis, et innovatis : quibus omnibus, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione illis eorumque totis tenoribus, et formis, specialis, specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia ex-

pressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita, et observata, inserti forent, præsentibus pro plane et sufficienter expressis, et insertis habentes, illis quoad ea quæ eisdem præsentibus adversantur, alias in suo robore permansuris harum serie specialiter et expresse derogamus cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ, 21 Junii, publicatum 2 Augusti 1670.

1611 al. 1511 1. Constitutio illa obligat omnes Regulares, etiam Societatis JESU; et derogat omnibus quorumcumque etiam Mendicantium Ordinum privilegiis, ac si de verbo ad verbum hic exprimerentur, uti constat ex § 9. Et hoc sufficere ad efficaciter derogandum, constat ex dictis *n.* 1464. Hinc si ego Sacerdos Regularis Coloniæ approbatus, irem cum cive Coloniensi Ruræmundam, non possem hunc absolvere Ruræmundæ, quia non sum approbatus ab Episcopo Ruræmundano.

1612 al. 1512 2. Regularis approbatus in hac tantum diœcesi non potest nequidem vi Bullæ Cruciatæ, vel in Jubilæo eligi in alia diœcesi ad audiendas confessiones, quia Pontifices declararunt Ordinarium, a quo ille, qui eligitur, debet esse approbatus, esse Ordinarium illius diœcesis, in qua audiuntur confessiones, Lugo, Tamb. Lot. Card. *in* 2. *Crisi d.* 2. *a n.* 271. Belleg. *p.* 3. *sess.* 9. *q.* 2. contra Viva *de Jubil. q.* 9. *art.* 3. qui putat in Jubilæo sufficere approbationem Episcopi pœnitentis.

1613 al. 1513 3. Putant Platel. *p.* 5. *n.* 782. Taberna *de pœnit. c.* 6. § 2. *q.* 4. et alii tres Doctores hujus Provinciæ, quos consului, Sacerdotem Societatis in una diœcesi approbatum, dum iter agit per alias diœceses, adhuc posse audire confessiones quorumcumque sæcularium, exceptis locis in quibus Ordinarii existunt, et dummodo Parochi non repugnent, id enim habemus vi Bullæ Greg. XIII. *Docet Romanum Pontificem :* quo privilegio, uti innuit Lugo *d.* 21. *n.* 47.sumus subditi, et censemur approbati ab illo Oridnario in cujus diœcesi sumus. Putantque plures apud Dian. *p.* 3. *t.* 2. *R.* 123. Decreta Pontificum, quæ videntur talem facultatem revocare, tantum loqui de potestate audiendi confessiones permanenter, non autem transeunter, hoc enim est minus, et diversum privilegium; sed cum *Clemens* ad confessiones simpliciter audiendas, præscindendo an transeunter, an permanenter, universim requirat approbationem Ordinarii loci, in quo Regularis audit, ac revocet omnia qualiacumque, et quomodocumque data priviligia in contrarium, non auderem sententiam illam sequi. Nec novum *Com. privil. Societatis v. Confessarius* § 2. videtur satis fidere isti privilegio.

1614 al. 1514 4. Docet Gob. *t.* 7. *num.* 85. ex quo notarunt alii, quod in locis Germaniæ vel omnibus, vel vel plerisque, Sacerdotes Societatis, et alii Mendicantes in una diœcesi approbati, nova approbatione, in alia communiter non egeant, ex tacita Episcoporum concessione. Sed de hac satis non constat, cum viderim sæpe Regulares ex una ad aliam diœcesim transeuntes sistere se Ordinariis, et per hoc tantum facilitare approbationem sui pro nova diœcesi, si ostendant approbationes aliarum diœceseon.

1615 al. 1515 5. Regularis approbatus potest suum socium Regularem ejusdem Ordinis absolvere, in quacumque diœcesi sit cum illo, quia decreta Pontificum tantum loquuntur de confessionibus sæcularium, et Religiosorum alterius Ordinis.

1616 al. 1516 6. Dicta decreta tantum loquuntur de Confessariis Regularibus; hinc quoad Parochos, seu alios Sacerdotes sæculares, manet antiqua quæstio , a quo Episcopo approbati esse debeant, Henr. et sive Confessarii, sive alio, quia *Trid.* tantum requirit approbationem Episcopi, abstrahendo quis ille sit? Sententiam illam merito rejicit Lugo *n.* 29. et ratio colligetur ex dicendis. Alii cum Viva dicunt requiri et sufficere approbationem ab Episcopo pœnitentis; quia penes Episcopum est committere oves suas illi cui vult et judicat expedire : sed contra hanc sententiam sunt multæ declarationes S. Congreg. apud Lugo *n.* 31. de quibus tamen videri potest Leur. *in Foro benef. p.* 1. *q.* 43. *n.* 2. et alii cum Suar. et Castr. *pun.* 29. § 3. dicunt requiri, et sufficere approbationem ab Episcopo Confessarii, quia Confessarius debet probari ab Episcopo : ergo debet illi esse subjectus. Sed contra hanc sententiam etiam est, quia si vera est, Sacerdos Coloniensis non posset Monasteriis approbari ab Episcopo Monasteriensi pro confessionibus Monasterii audiendis, quod est incredibile, et contra praxim, inquit Lug. *n.* 33. *et* 36, Alii cum Nav. Barb. Lug. *n.* 35. determinate requirunt approbationem ab Episcopo illius loci, in quo qui confessiones audit, quia spectat ad Episcopum, ne quis in sua diœcesi confessiones audiat, qui ab eo non est judicatus idoneus , sicuti ad Magistratum urbis spectat, ne Medicus absque ejus licentia civibus medicinas præscribat. Hæc

sententia videtur probabilior, eamque Card. *n.* 271. putat nunc esse certam ex Const. *Clementis* X. quia quando hoc declaratur de Confessario Regulari, facile paritate rationis idem colligitur de sæculari; sed ratio ista nulla est, nam in positivis non valet illatio a pari, imo nec a majori ad minus, vel contra; alias bene sic argumentarer : hic Episcopus reservat blasphemiam, ergo etiam odium Dei; Papa reservat lectionem libri hæretici, ergo etiam desperationem etc. Hinc. Ills. *tr.* 6. *d.* 7. *n.* 177. et alii multi cum Leur. *n.* 1. [1] non improbabiliter dicunt saltem Parochum hujus diœcesis non indigere alia approbatione ad alibi audiendam confessionem sui subditi, quia cum ratione muneris sit Pastor ejus, et Confessarius ordinarius, satis a *Trid.* censetur pro illo ubique audiendo approbatus; sicuti etiam Confessarii Principum, et Magnatum, qui respectu illorum sunt veluti Parochi, quando per varias diœceses illos comitantur, audiunt illos ubique sine approbatione singulorum Ordinariorum. Et idem videtur dicere Lugo *n.* 42. de quocumque sæculari Sacerdote approbato retinente domicilium in hac diœcesi, si cum subdito hujus diœcesis peregrinetur in alia diœcesi. Et ideo etiam Sanch. et alii apud Leur. *q.* 435. n. 4. docent, si Parochus alteri approbato non Parocho deleget jurisdictionem in suos, hunc delegatum posse istos Parochianos audire etiam extra diœcesim, cujus est Parochus delegans : sicut enim hic Parochus posset audire suos in alia diœcesi, ita poterit habens delegatam ab illo potestatem. E contra tamen docet probabilius *Ills.* etiam Parochum hujus diœcesis non pose extra hanc diœcesim audire alienos sine approbatione Episcopi loci.

1617 al. 1517 7. Quod dictum est de Parocho sæculari, videtur dicendum etiam de Regulari habente verum beneficium Parochiale, quia simili modo supponitur jam approbatus in hac diœcesi pro sua Parochia, cui affixus est.

1618 al. 1518 8. Quod attinet ad Missionarios castrenses, Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 10. *n.* 5. recte docet, eos, qui ab Episcopo præficiuntur alicui legioni suæ pro administrandis Sacramentis, esse talis legionis veluti Parochos, ubicumque terrarum illa fuerit, et etiamsi novi milites accedant, aut succedant aliis : sed tota difficultas est, si Missionarius ille sit Regularis, an propter Constit. *Clementis X.* debeat approbari ab Episcopis omnium diœcesium per quas transit, aut in quibus forte commoratur legio? Negarunt duo Doctores a me interrogati, et putarunt, sequentia posse tuto teneri : 1. Talem Castrensem etiam Regularem, ubicumque sit, esse approbatum pro sua legione. 2. Si milites alii etiam ex alia legione, cui alius Sacerdos Castrensis præest, ad eum accedant, posse absolvi, quia milites omnes censentur esse velut vagi, et proprii Missionarii contenti sunt, ipsi autem sunt approbati etiam pro illa diœcesi respectu suæ legionis : ergo sicuti si subditus hujus Parochiæ veniat ad Parochiam alterius vicini, potest ab hoc Parocho absolvi, uti habet praxis, ita etiam hic. 3. Videtur idem dicendum esse de aliis hominibus vagis, quia quamvis non sint milites, tamen forte in exercitu sunt, vel in præsidio, et petunt ab eis absolvi. 4. Quod attinet ad alios, qui non sunt vagi, sed Parochiani locorum, in quibus sunt, vel per quæ transeunt legiones, quoad hos videtur in rigore observanda Const. *Clementis.* 5. Unus eorum Doctorum addidit talem Castrensem habere jurisdictionem pro toto exercitu, ideoque si unus Tribunus alterius legionis eum peteret, posse etiam hunc absolvere, nam si hic moreretur, alter in ejus locum posset succedere absque nova auctoritate Superiorum, quorum voluntas hic est talis. Ita viri illi : ego autem nihil definio; attamen pro confirmandis hic dictis *n.* 1. occurrit hæc ratio, quia tales castrenses sunt Parochi suæ legionis : ergo talis legio est ipsis Parochia : ergo ubicumque sit legio, ipse semper est in sua Parochia, dicitur enim Parochus a παροικος accola, seu incola, eo quod collocetur inter eos, quorum, quoad animam, curam gerit, uti dixi *l.* 4. *n.* 599. ergo cum semper sit inter legionem suam, semper est in Parochia sua, et non tantum circumducit parochianos suos, sed reipsa circumfert totam Parochiam suam; uti enim legio est vaga, et nullo modo fixa, ita et Parochia illius : ergo sicut Parochus existens in sua Parochia semper potest absolvere suos, ita et talis Missionarius [1].

[1] His aperte favet S. C. quæ in *Posnanien.* dubio, *an Curati unius Diœcesis vocati a Parochis alienæ Diœcesis possint in ista audire Confessiones tam suorum subditorum quam alienorum absque licentia Episcopi*, respondit 3. Decemb. 1707. apud Lamber. T. 4. *Edict.* p. 230., et T. 9. *Resolut.* S. C. p. 48. *in selectis ab anno* 1700 *ad* 1718. *affirmative* quoad subditos, *negative* quoad *reliquos.*

[1] *Sec us tamen sentiendum de Cappellanis Exercitus, sive Regularibus, sive Sæcularibus, respectu militum in præsidiis degentium, sine speciali facultate Sedis Apostolicæ Nam S. C. die* 16. *Martii* 1694. *rescripsit* nega-

1619 al. 1519 *Quæst.* 216. — *Quid præterea notandum sit circa approbationem Regularium?* R. seqq. § 1. Illi Regulares approbantur ab Episcopo, qui approbantur a Superioribus suis ex speciali gratia, vel facultate concessa ab Episcopis, uti per se patet.

1620 al. 1520 § 2. Ex *n.* 1505. constat Confessarium Regularem exemptum, quamvis secundum dicenda *n.* 1552. habeat jurisdictionem a Papa, attamen hanc habere suspensam usque ad approbationem Episcopi, qui si hanc semel dederit, functus est officio suo, et tum habent Regulares jurisdictionem a Papa acceptam, omnino expeditam, nec impedibilem ab Episcopo, secundum dicenda *n.* 1545. Tenetur autem Episcopus Regularem repertum absolute idoneum approbare indistincte sine restrictione ad tempus [1], loca, personas, uti habet *Clemens X. n.* 1509. Non sufficit autem petitam esse et injuste denegatam approbationem, uti colligitur etiam ex hac prop. 13. ab *Alex. VII.* damnata, *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, et ab eo injuste reprobato.* An vero possit Episcopus revocare approbationem semel datam, dicetur *n.* 1545.

1621 al. 1521 § 3. Quamvis plures apud Lug. *d.* 21. *n.* 9. dixerint Prælatos Regulares, uti Provinciales, Priores, Guardianos, Rectores, non indigere approbatione ad audiendas confessiones sæcularium, eo quod sint veluti Parochi curam animarum habentes, tamen oppositum omnino tenendum est cum Suar. Fag. Lug. *n.* 10. Viva *de Jubil. q.* 9. *art.* 4. quia reipsa non sunt Parochi, cum Parochus definiatur esse, qui auctoritate Episcopi, Ecclesiæ parochiali est præfectus ut populo subministret pabulum verbi Dei, et Sacramentorum : ergo etiam de talibus Prælatis valent dicta *n.* 1505. De Abbatibus dicetur *n.* 1535.

1622 al. 1522 § 4. Si sæculares in Monasterio famulentur Regularibus, et non sint de familia, id est, continuo ibi non fruantur mensa, opus est approbatione Ordinarii, ut audiri possint, uti tenent omnes cum Silv. *p.* 1. *v. Confessarii approbatio.* Et quamvis sint de familia, si Superiores Monasteriorum non sint Abbates cum potestate, de qua dictum est *n.* 1497. adhuc opus esse probatione Ordinarii ad illos audiendos, tenet Silv. supra, et iterum *p.* 2. *v. Confessarii approbatio.* Sed recte contradicunt *Rodriq. La Crux Tann.* et jam certum est ex *n.* 1505.

1623 al. 1523 § 5. Si Episcopus, aut Vicarius illius Generalis concedat Regulari facultatem audiendi diœcesanos, vel si det alicui diœcesano facultatem confitendi Regularibus, frustra repugnant Parochi, nam singuli parochiani sunt subditi Ordinario tanquam Pastori universali omnium, etiam ipsorummet Parochorum.

1624 al. 1524 *Quæst.* 217. — *Cui confiteri debeant, aut possint Regulares itinerantes?* R. § 1. Regularis, saltem Societatis JESU, confiteri debet socio suo Sacerdoti ejusdem Ordinis, non autem externo aut alterius Ordinis, imo nec ejusdem Ordinis, potest confiteri cuivis, etiam non Regulari. Putantque Suar. Tamb. Spor. *n.* 685. Burgh. *cent.* 2. casu 8. contra *Vasq.* etiam non approbato ab Episcopo, quia Prælatus censetur id permittere, si sit consuetudo, vel necessitas confitendi, aut communicandi de via; nec requiritur, ut Confessarius Regularium sit ab Episcopo approbatus, saltem exceptis Monialibus, sed secundum dicta

tive *huic dubio,* an Cappellani Exercitus, sive Regulares, sive Sæculares Catholici possint administrare Militibus in præsidiis degentibus Sacramentum Pœnitentiæ sine speciali facultate Sedis Apostolicæ, vel licentia et approbatione Ordinarii in cujus Diœcesi extare contigerit. *Idque ipsum confirmatum fuit in* Frisengensi 29. *Januar.* 1707., *ut videre est T.* 2. Resol. *p.* 104. *Sed etiam habenda præ oculis ejusdem S. C. Decisio in* Viterbiensi Visitationis liminum 18. Apr. 1722. *T. cit. p.* 158. *Nam quæsitum fuit,* an Patres Cappuccini Cappellani Triremium Summi Pontificis excipere possint Confessiones Remigum sine approbatione Episcopi Viterbiensis, et aliorum in triremibus degentium, sive quando Remiges, et alii sunt in *Carsena,* sive quando Remiges aliique in triremibus degentes sunt in Civitate Centum Cellarum. *Audi vero responsum S. C.* Posse Patres Cappucinos sine approbatione Ordinarii Viterbiensis, et cum sola approbatione Urbis Vicarii excipere Confessiones Remigum et aliorum in triremibus continuo degentium, tam in ipsis triremibus quam in portu, et receptaculo vulgo *Carsena,* et in Hospitio in *Carsena* existente; sed non posse eosdem Patres Cappuccinos excipere eorumdem Confessiones in Civitate Centum Cellarum sine approbatione Ordinarii Viterbiensis.

[1] Fuit tamen Episcopus, qui Regularibus a se approbatis onus imponere se posse contenderet, accedendi ad menstruas disceptationes, et Congregationes Casuum Conscientiæ, neque absque hac restrictione facultates audiendi Confessiones elargiri illis vellet. Die autem 12. Martii 1718. censuit S. C. id injungi non posse ab Episcopo. Decretum extat T. 1. *Resol.* p. 30.; imo, ut ibidem legitur, idem responsum a S. C. prodierat in *Forosempron.* 12. Maji 1685. etiam quoad Regulares in Cœnobiis degentes, *quæ propter exiguum Religiosorum numerum subjecta sunt jurisdictioni Ordinarii ex decreto S. Memoriæ Innoc. XI* incipiens : *Ut in pansis.*

n. 1497. satis est esse designatum a Superiore.

1625 al. 1525 § 2. Religiosus Societatis JESU divertens ad aliquam domum sui Ordinis tenetur confiteri aut socio viæ, aut uni ex ordinariis Confessariis illius domus, Gob. *tr.* 7. *nu.* 646. Quid facere debeat, si casum reservatum habeat, dicetur *num.* 1679. Quoad alios Religiosos, quisque debet se conformare suis statutis vel consuetudini.

1626 al. 1526 § 3. Si Moniales absint a suis Monasteriis, etiam scient, quid sibi liceat per Statuta, vel consuetudinem; quod si nesciatur de Statuto, vel consuetudine, putat *Platelius* permitti, ut cuivis confiteantur. Melius tamen est interrogare, an facultatem habeant, et si affirment, credi potest.

1627 al. 1527 § 4. Dubium est, an Moniales cum licentia degentes extra Monasterium, et a Superioribus suis habentes potestatem confitendi cuicumque, possint confiteri non approbato specialiter pro Monialibus : et videtur, quod sic; quia quamvis *Greg. XV.* in Const. *Inscrutabili*, quam refert *Synod. Colon.* ann. 1661. pag 173. dicat, *Confessores vero, sive Regulares, sive sæculares quomodocumque exempti, tam ordinarii quam extraordinarii, ad confessiones Monialium etiam Regularibus subjectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo diœcesano idonei judicentur, et approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant :* tamen videtur intelligere de illis solis Confessariis, qui vel sunt Ordinarii in Monasteriis vel extraordinarie mittuntur pro audiendis Monialibus, secundum dicenda *n.* 1534. adeoque intelligi de Monialibus in Monasteriis degentibus; supponit enim juxta alias Bullas Apostolicas, quod Moniales semper sint intra clausuram. Et etiam id solum videtur velle *Clemens X.* relatus *n.* 1505. nam paulo ante dicit se prædecessorum Constitutiones, et declarationes *in unum collectas... munire, et roborare :* ergo etiam ipse intelligit tantum Confessarios ordinarios, vel extraordinarie deputandos pro audiendis intra claustra Monialibus, quales non sunt qui audiunt peregrinas : ergo de iis non loquuntur Pontifices; et consequenter cum a jure antiquo recedendum non sit, nisi quatenus novo fuerit expressum, *l. Præcipimus*, § 6. *Cod. de appell.* ejusmodi Sacerdotes possunt, uti ante, absolvere Moniales per accidens ad se venientes, quamvis non sint ad eas specialiter approbati. *Cons.* nam saltem per epiikiam idem dicendum est in Germania, in qua Monialibus sæpe conceditur longo tempore abesse, et morari in locis, ubi nulli, aut rarissimi sunt tales specialiter approbati : credibile autem non est Papam velle illas tanto tempore carere Sacramentis Pœnitentiæ et Eucharistiæ.

1628 al. 1528 *Quæst.* 218. — *Quid præterea notandum sit circa approbationem, et Confessarium pro Monialibus?* R. seqq. § 1. Ad audiendas sive ordinarie, sive extraordinarie Moniales, etiam exemptas a jurisdictione Episcopi, requiritur approbatio Episcopi secundum dicta *n.* 1257. sic enim habet Constitutio *Greg. XV.* Hanc tamen Constitutionem, quoad punctum illud approbationis pro Monialibus exemptis, non esse receptam pro regnis Hispano subjectis, sed ab *Urbano VIII.* suspensam testatur Lezana *t.* 1. *Summ. c.* 19. *n.* 35. ideoque Platelius *par.* 1. *n.* 895. et Lohn. *tr.* 23. *q.* 5. dicunt non obligare pro *Belgio*, in quo secundum Trid. *sess.* 23. *c.* 15. *de Reform.* solummodo ad audiendas confessiones sæcularium non autem Regularium requiritur approbatio Episcopi. Constitutio autem *Clementis X* relata *a n.* 1502. non videtur ponere novum jus, sed tantum roborare, et declarare Constitutiones priorum Pontificum, uti habent verba *num.* 1503. relata. An autem Constitutiones illæ quoad hoc punctum alibi ubique receptæ sint, et obligent, dubitatur; negant aliqui, quia Episcopi non videntur urgere, sed connivent, uti in multis aliis per tales Constitutiones statutis, v. g. ut Regulares in templis suis non concionentur, nisi accepta benedictione ab Episcopo, in alienis autem nonnisi cum licentia, ut verba habent *n.* 1504. relata. E contra, quod sufficienter his locis receptæ sint, et obligent, suadent sequentia; imprimis quia in diœcesibus vicinis observantur quoad punctum illud, speciatim in Paderbornensi. Deinde Constitutio *Greg. XV.* est promulgata in *Syn. Colon.* anno 1662. pag. 173. ideoque eam Coloniæ observant Patres Franciscani respectu Monialium sibi subjectarum, vigetque etiam in diœcesi Monasteriensi, ac etiam in Hildesiensi recepta est *Clementis X.* Constitutio : ergo pro talibus locis, requiritur, ut Confessarius Monialium sit ab Episcopo approbatus [1].

[1] Anno 1847 ad Dubium ab Episcopo Tridentino : « An confessarii ordinarii sint singulis triennis mutandi, etsi feminæ in conservatoriis degentes, cum non sint stabilitate loci impeditæ, identidem, præsertim sorores charitatis hospitalibus inservientes, passim de una domo et loco domum in aliam et locum

1629 al. 1529 § 2. Silv. *p.* 2. *v. Confessio, casu* 2. testatur responsum sacræ Congregationis approbatum a *Greg. XV. et Urb. VIII.* dicere, quod Regulares ad audiendas Moniales sibi subjectas egeant *speciali* Episcopi approbatione [1]: quod clare exprimit *Clem. X. n.* 1505. relatus, ubi addit approbatum ad unum Monasterium non esse approbatum ad aliud, et deputatum pro una vice non esse deputatum pro pluribus vicibus. Quando autem dicit, Monialium *sibi subjectarum,* non est sensus, sibi, id est, Episcopo subjectarum, ut videtur intelligere *Platelius*, sed sibi, id est, Regularibus subjectarum, nam de Regularibus ibi loquebatur, ad quos si referatur reciprocum *sibi,* est propria locutio; si autem ad Episcopum, est minus bona, et parum syntactica; standum est autem pro sensu proprio verborum, vel ideo etiam, quia de subjectis Episcopo non poterat esse dubium, cum certum esset ad eas audiendas requiri specialem Episcopi approbationem [2].

BENEDICTUS PAPA XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

« Pastoralis officii sollicitudo nos admonet in his vigilantiæ, et auctoritatis nostræ partes libenter interponere, ut quæ a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris ad Dominici gregis, animarumque salutem et directionem, provide constituta reperiuntur suum plenarium sortiantur effectum.

§ I.

» Cum itaque quamplurium ex Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis et Episcopis Regnorum Hispaniarum litteris non ita pridem intellexerimus, Constitutionem pro Ecclesiasticæ disciplinæ in eisdem Regnis conservatione, et instauratione a fel. record. Innocentio PP. XIII. Prædecessore nostro die 13. Maii 1723. post maturum consilium editam, quæ incipit : *Apostolici Ministerii etc.* ac subinde a Nobis per quasdam nostras in simili forma Brevis die 23. Septemb. 1724. desuper expeditas litteras, quibus totum ipsius Constitutionis tenorem inseruimus, confirmatam, et innovatam, per nonnullos præsertim Regulares in dictis Regnis degentes, haud omnino, ut pare rat, servari, quinimo ejus executionem variis artibus, inanibusque prætextibus retardari, atque eludi; graviter commoti fuimus, nec defuimus conceptum inde dolorem, ac indignationem nostram cum Superioribus Generalibus ipsorum Ordinum communicare, eisque diserte explicare firmam, constantemque voluntatem, ac intentionem nostram esse, ut memorata Constitutio promptæ et omnimodæ executioni demandaretur, et in transgressores, seu inobedientes condignis pœnis animadverteretur. Ipsi vero Superiores Generales pro ea, qua præditi sunt prudentia, probitate, et filiali in nos, et hujus S. Sedis mandata obsequio, id contra, et præter eorum mentem, ac non sine intimo animi sui mœrore accidisse Nobis ingenue declararunt, vehementer etiam improbantes quidquid contra eamdem Constitutionem scripto, vel facto attentatum fuerit per aliquot suos subditos, pro quibus erroris, ac noxæ veniam a Nobis suppliciter implorarunt, simulque polliciti sunt sedulam se datu ros operam, ut quæ in ea facienda, servandaque præscribuntur ab omnibus, et singulis suis Religiosis absque mora adimpleantur. Licet autem Nos non minus ad enixas eorumdem Superiorum Generalium preces, quam ob peculiarem paternæ charitatis affectum, quo Religiosas semper prosecuti sumus et prosequimur familias, in quarum altera inclyto nempe Fratrum Prædicatorum Ordine diu versati sumus, a pœnis adversus dictos transgressores infligendis abstineamus; nihilominus quæcumque hactenus ad remorandam, sive eludendam, aut quomodolibet impediendam prædictæ Constitutionis executionem a nonnullis ex præfatis Regularibus scripta,

transferantur... respondit S. C. Episc. *affirmative.* — Ex pluribus decretis, eligi non debent in monialium confessarios, Vicarii generales, Pœnitentiarii, Parochi, Regulares, nisi accedente Congregationis venia pro casu.— Accedente Confessario extraordinario, abscedere debet ordinarius a communitate; et extraordinarius, impleto suo officio, ulterius ad monasterium accedere non debet, neque sub ullo prætextu commercium prolongare. *(Ed.)*

1 *T.* 2. Resol. *p.* 266. 30. *Januar.* 1723. *rescripsit S. C. in* Uratislaviensi *Abbatis Lubensis,* approbationem Confessariorum pro Monialibus pertinere ad Episcopum. *Idem sancitum fuit in* Pharanensi 14. *Nov.* 1733. *T.* 6. *p.* 158. *Vide et Tomum* 12. Thes. Resol. *p.* 169.

2 Clarissimum id est ex Bulla Benedicti XIII. quam heic damus, et ex qua alia multa docemur suis locis diligenter adnotanda a Morali Theologo, etsi pro regnis Hispaniarum edita fuerit.

acta, gesta fuerunt cum inde sequutis, et quandocumque sequuturis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium reprobamus, et damnamus, et pro reprobatis et damnatis ab omnibus haberi volumus, et decernimus.

§ II.

» Præterea gravius mentis Nostræ super eadem Constitutione testimonium, ac judicium perhibere volentes, districte, ac in virtute sanctæ Obedientiæ Nobis Vicaria Christi potestate in Terris fungentibus ab universis Christi fidelibus debitæ, harum serie denuo præcipimus, et mandamus, ut exacte, et inviolabiliter, omnique colore, prætextu, titulo, et contraria quavis interpretatione prorsus sublatis, serventur omnia et singula in emanata Innocentii Prædecessoris Constiutione sancita, ordinata, declarata, ac quoquomodo contenta, quæ Clerum tum Sæcularem, tum Regularem prædictorum Regnorum concernunt, etiam juxta formam in hisce litteris nostris, ut infra præscribendam. Cum igitur in eadem Constitutione inter alia cautum fuerit, ne in Monasteria, Conventus, aut Domos, tam Virorum quam Mulierum, plures personæ reciperentur, quam quæ vel ex proventibus ipsorum Monasteriorum, Conventuum, aut Domorum, sive ex consuetis eleemosynis, aliisque obventionibus in commune conferendis possint commode sustentari: Hinc pro firmiori saluberrimæ istius sanctionis robore statuimus, ut Superiores eorumdem Monasteriorum, Conventuum, aut Domorum subditis suis, sive Clericis, sive Conversis ibidem degentibus subministrari curent, et faciant omnia ad victum et vestitum necessaria; et si plures Religiosos in aliquo Conventu nunc existere compertum fuerit, quam in eo juxta modum præmissum sustentari valeant, Superior Provincialis, sive Prælatus eos ad alterum ejusdem Provinciæ Conventum, qui ipsorum susteniationi idoneus sit, statim transferat. Quatenus vero numerus Religiosorum in singulis Provinciis degentium vires Conventuum uniuscujusque Provinciæ respective excedat, non alii deinceps ad Religiosum habitum in ea suspiciendum admittantur, donec per obitum hodie viventium illo redactus sit, ut commode ali valeant: Dilecto filio moderno, et pro tempore existenti nostro, et Apostolicæ Sedis in eisdem Hispaniarum Regnis Nuntio serio injungentes, quatenus sedulo curet, ut præmissa plenarium suum effectum obtineant prout illi in dicta Constitutione demandatum fuerat.

§ III.

» Similiter volumus, ut in promotione Regularium ad Ordines, decretum piæ memoriæ Clementis PP. VII. Prædecessoris etiam Nostri juxta memoratam Constitutionem accuratissime observetur, directe quoque inhibentes omnibus Archiepiscopis, et Episcopis præfatis, ne eosdem Ordines conferre præsumant alicui Regulari, qui vel in Monasterio, sive Conventu intra suam Diœcesim sito non degat; vel si de Familia Monasterii, sive Conventus alterius Diœcesis fuerit, litteras dimissorias sui Superioris Regularis non exhibeat, servata in præmissis Decreti Clementis, ac Constitutionis Innocentii Prædecessorum prædictorum dispositione.

§ IV.

» Eisdem quoque Archiepiscopis, et Episcopis sub interminatione divini judicii denuo præcipimus, ut quibuscumque Mulierum Monasteriis tam sibi subjectis, quam etiam quomodolibet exemptis, omni studio et diligentia incumbant, et advigilent executioni eorum quæ pro custodienda Sanctimonialium Clausura, impediendoque in dicta Monasteria exterorum ingressu, tum in Sacri Concilii Tridentini Decretis, tum in Constitutione felic. mem. Gregor. PP. XIII. Prædecessoris itidem Nostri, quam idem Innocentius Prædecessor in præfata sua Constitutione innovavit, desuper sancita fuerunt.

§ V.

» Porro injungimus quoque exactam ejusdem Innocentii Constitutionis observantiam circa Confessiones a Regularibus prædictis, nec etiam ex indulto, quod eis competere perperam prætenditur in vim Bullæ Cruciatæ sanctæ nuncupatæ, nec ex alio quocumque privilegio excipiendas absque præcedente approbatione, et licentia Ordinarii, pro tempore existentis, loci in quo Sacramentum Pœnitentiæ ministretur, servata quoque limitatione, quæ in ipsa licentia ab eodem Ordinario adjecta fuerit, vel quoad tempus vel locum, vel genus Personarum, Declarantes, quod in omnibus casibus prædictis confessiones aliter factæ, et respective exceptæ, nullæ atque invalidæ,

ipsique Confessarii eo ipso suspensi erunt.

§ VI.

» Ad hæc rursus prohibemus, atque interdicimus, ne Regulares cujuscumque Ordinis aut Instituti excipere audeant Confessiones Monialium etiam eorum regimini subjectarum, et ab Ordinarii jurisdictione quomodolibet exemptarum, nisi ultra licentiam suorum Superiorum Regularium examinati fuerint, et pro ipsarum Monialium Confessionibus audiendis specialiter approbati ab Episcopo Diœcesano ; et si secus factum fuerit, tunc quoque confessiones irritas, et Confessarios ipso jure suspensos fore itidem declaramus. Ab hujusmodi tamen lege, et ordinatione ad supplicationem Dilecti Filii Nostri Ludovici S. R. E. Cardinalis Belluga, et Moncada nuncupati eximimus Superiores Generales, ac etiam Provinciales cujusvis Ordinis Regularis, quibus, ut Confessiones Monialium sibi tamen subjectarum dumtaxat absque istiusmodi speciali approbatione Episcopi Diœcesani audire licite et valide possint, permittimus, et indulgemus.

§ VII.

» Et quia mentis ac intentionis Nostræ est, ut remota quavis diversa intelligentia, et interpretatione, præcise serventur ea, quæ in eadem Innocentii Prædecessoris Constitutione super assignatione, seu deputatione Confessarii extraordinarii Monialibus sub Prælatorum Regularium gubernio viventibus, disposita fuerunt, statuimus quoque, ut Superiores, qui Decretum illud quocumque titulo, vel prætextu non servaverint, vel ejus executioni aliquod impedimentum directe, aut indirecte præbuerint, ipso facto suspensionem ab eorum Officiis, nec non privationem vocis tam activæ, quam passivæ incurrant.

§ VIII.

» Eisdem pœnis eo ipso, et absque alia declaratione incurrendis subjicimus etiam Regulares, qui sancitis, et ordinatis tum a rec. memor. Clemente Papa XI. tum ab ipso Innocentio Prædecessoribus quoad celebrationem Missæ in Oratoriis privatis, sive eorumdem Regularium Cellis, nec non usum Altaris gestatorii seu portatilis qualitercumque contravenerint, seu minime obtemperaverint.

§ IX.

» Decernentes pariter easdem præsentes litteras semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quodcumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab iis respective inviolabiliter, et inconcusse observari debere ; sicque, et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam Caussarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos, ac Sedis præfatæ Nuntios, aliosve quoslibet, quacumque præeminentia et potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, ubique judicari et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§ X.

» Non obstantibus præmissis, ac quatenus opus sit Nostra, et Cancellariæ Apostolicæ Regula de Jure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non quorumcumque Ordinum, Congregationum, Institutorum, et Societatum etiam Jesu, et quorumvis Monasteriorum, Conventuum, Ecclesiarum, Locorum Piorum, aliisve quibusvis, etiam juramento, Confirmatione Apostolica, aut quavis firmitate alia roboratis, Statutis, et Consuetudinibus, ac Præscriptionibus quantumcumque longissimis, et immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, et Litteris Apostolicis, Ordinibus, Congregationibus, institutis, et Societatibus etiam Jesu, ac Monasteriis, Conventibus, Ecclesiis, et Locis Piis prædictis, illorumque respective Superioribus, aliisve quibuslibet Personis etiam specialissima mentione dignis, sub quibuscumque verborum tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatiorarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, et insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis Decretis etiam motu proprio, ac ex certa scientia, et de Apostolicæ Potestatis plenitudine in genere, vel in specie, aut alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum suffi-

cienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium, et singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, et insererentur, nihil pœnitus omisso, et forma in illis tradita observata, eisdem præsentibus pro expressis, et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§ XI.

» Ut autem eædem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, ac Basilicæ Principis Apostolorum nec non Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, et in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est affigi, et publicari, sicque publicatas, et affixas omnes et singulos, quos illæ concernunt perinde arctari, et afficere, ac si unicuique eorum nominatim, et personaliter intimatæ fuissent, utque ipsarum Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in Judicio, quam extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 27 Martii 1726, Pontificatus Nostri Anno secundo. »

1630 al. 1530 § 3. Ut quis dicatur approbatus *specialiter* ad Moniales non est satis esse approbatum generaliter ad omnes Christi fideles, quamvis Episcopus non exceperit Moniales, *Platelius*. Nec satis est esse approbatum ad viros, et mulieres, Tamb. *de Pœn. c.* 5 § 2. *n.* 19. sed necesse est, ut quando datur, vel petitur approbatio pro Monialibus, expressa fiat mentio de illis, aut ex circumstantiis satis intelligatur, quod mens Episcopi se etiam ad Moniales extendat, ut si Episcopus alicui approbato det licentiam audiendi Moniales, in hac licentia continetur specialis approbatio, *Platelius*.

1631 al. 1531 § 4. Qui approbantur a Superioribus Ordinum habentibus ab Episcopo potestatem approbandi etiam pro Monialibus, æquivalenter approbantur ab Episcopo. Cum autem illi, qui ad Moniales mittuntur, communiter bona fide pergant, supponentes se sufficienter approbatos esse, spectat ad Superiores curare, ut hanc *specialiter* pro Monialibus approbandi potestatem habeant, quam non habent, nisi quando petunt, in specie formaliter, vel æquivalenter fiat mentio de Monialibus, quia si petatur, et concedatur generatim potestas approbandi, quamvis concedens non excipiat Moniales, illi, qui ex vi talis concessionis approbantur, *specialiter* ad Moniales, sed tantum generaliter, in quantum hæ continentur sub nomine pertinentium ad talem diœcesim.

1632 al. 1532 § 5. Ut audiri possint exemptæ, præter Episcopi approbationem requiritur licentia Superiorum Ordinis, in quo est ista exempta : quia quamvis Pontifices illimitate nobis dederint jurisdictionem in omnes Christi fideles pro locis, in quibus approbati sumus, tamen per hoc non intendunt derogare Constitutionibus, aut privilegiis Religionum, vi quorum non possunt ejusmodi Regulares confiteri nisi Confessariis a Superiore designatis, Platel. *n.* 886. Steph. *t.* 5. *nu.* 202. Silv. p. 2. v. *Confessio*, *casu* 1. Vide dicenda, *num.* 1577.

1633 al. 1533 § 6. Ut audiri possint subjectæ Episcopo, sufficit, per se loquendo, approbatio illa specialis, et facultas Episcopi, quamvis Superiores Ordinis nollent, quia prævalet Episcopi jurisdictio, uti in simile casu de Abbate notat Silv. *p.* 1. v. *Abbas, casu* 1. addens *p.* 2. v. *Confessio, casu* 2. consensum Abbatissæ quandoque tantum ad hoc requiri, uti licite fiat: putat tamen non fore mortale, si illa inscia fiat, præsertim ex causa rationabili. Quod si ille, ad quem spectat dare jurisdictionem, non vellet hanc aliter concedere, quam sub conditione licentiæ ab Abbatissa obtentæ, patet absolutionem fore invalidam. *Dixi*, per se loquendo, nam in Clementina *Dudum* de sepulturis aliter statuitur de Ordine Fratrum Minorum, et Prædicatorum, quamvis forte alicubi subjicerentur Ordinario, Rodriq. Portel. v. *Confessarii approbatio*. Et quoad audiendas Moniales, omnia privilegia, et facultates, quæ circumferuntur veluti concessæ his, aut illis Regularibus, videntur omnes restringendæ ad tenorem Constitutionis *Clementis X.* quam retuli *a n.* 1502.

1634 al. 1534 § 7. Trid. *sess.* 25. *c.* 10. *de Regul.* sic decernit, *Præter ordinarium Confessarium alius extraordinarius ab Episcopo, et aliis Superiori-*

bus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium (Monialium) *confessiones audire debeat.* Et quamvis hoc privilegio non teneantur uti Moniales, attamen expedit fieri, etiam Superioribus præeuntibus, ut sic consulatur conscientiæ aliquarum, quæ extraordinario sæpe indigent, et ex respectu humano, si aliæ non faciant, non utentur alio, ne videantur singulares, vel fiant suspectæ. Et si quidem Monasterium sit subjectum Ordinario, hic debet Confessarium talem præsentare; si subjectum sit Prælatis Regularibus, ad hos spectat offerre Confessarium extraordinarium, uti respondit S. Cong. 1679. apud Zipæum *l.* 3. *variarum consult.* 5. Abbatissa enim et feminæ non habent potestatem sic eligendi, sed per Superiores intelliguntur viri, qui eis præsunt; Silv. v. *Confessarius* 1. *quæst.* 8. Loth. *tr.* 23. *art.* 2. ex responso *S. Congreg.* 1621. 19 octob. ad Episcopum Tomacensem. Si tamen Superiores exemptis ejusmodi Confessarium non offerant, potest assignare Episcopus, Pell. *de Regular. tr.* 10. *num.* 254. [1]

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

« Pastoralis curæ Nobis impositæ munus hanc, inter alias, sollicitudinem a Nobis, ut pupillorum animis in afflictione, et angustia constitutis opportuna solatia, ac remedia afferre non negligamus, quorum ope interiorem conscientiæ tranquillitatem recuperare, aut conservare valeant, sine qua impossibile est debitam Omnipotenti Deo servitutem alacri, et prompta affectione exhibere; Hujusmodi angoribus, et afflictionibus, confici passim constat Religiosas Mulieres in Claustris degentes, quibus certus, et unicus Sacramenti Pœnitentiæ Minister a Monasterii Prælato ad tres, ut minimum, annos designari solet, cui, si aliquando, præ pudore, vel alia quapiam de causa, non omnes conscientiæ suæ recessus aperire audeant, atque ideo confessionis integritati detrahere incipiant, in barathrum perditionis æternæ se ipsas misere conjiciunt. Quod sane haud raro evenire, satis Nobis exploratum, atque compertum est, tum ex iis, quæ in Apostolicæ Pœnitentiariæ Officio tractari vidimus, dum olim in minoribus constituti plurium annorum spatio munus Doctoris in Decretis in eodem Officio sustinuimus; tum etiam ex iis, quæ in Episcopali Anconitanæ primum, deinde in Metropolitanæ Bononiensis Ecclesiæ regimine frequenti usu cognovimus; tum demum ex his, quæ sæpius ad Nos in Petri Cathedra octavum jam annum, Dei miseratione residentes deferri contingit, sive ex parte diversarum hujusmodi Monialium, quæ animarum suarum angustias paternis oculis Nostris identidem subjicere coguntur, sive ex parte Ven. Fratr. Nostrorum Ecclesiarum Antistitum, qui Nobis earumdem Monialium in suis Diœcesibus existentium calamitates, ex præallegata causa ortas, aut viva voce, aut per litteras non semel repræsentarunt, ac super ea re Apostolicæ providentiæ opem postularunt. Hinc est, quod Nos earum specialibus indigentiis per hanc nostram perpetuo valituram Constitutionem opportune prospicere volentes; non quidem intendimus consultissimam illam, et veteris disciplinæ auctoritate roboratam legem tollere, aut abrogare, qua generaliter statutum esse dignoscitur, ut pro singulis Monialium Monasteriis unus dumtaxat Confessarius deputetur, qui Sacramentales Confessiones universæ earum Communitatis excipiat, neque liceat unicuique Moniali peculiarem Confessarium pro libito sibi deligere; sed hoc dumtaxat Nobis propositum est constituere, ut si quando generalis hujusmodi legis rigor, in peculiaribus casibus, non sine animarum detrimento, aut periculo servari posse videatur; in promptu sit opportunæ dispensationis et indulgentiæ remedia occurrentibus necessitatibus admovere.

» Sane jamdudum S. Thomas Aquinas Scholarum Princeps Ecclesiæque Doctor, *in Supplemento tertiæ partis, quæst.* 8. *art.* 4. *ad sextum,* sive *in quartum Sententiarum,* ex quo commentario desumptum est hujusmodi *Supplementum,* hoc Superioribus monitum dedit, et subditis suis, quibus certum, et unicum Confessarium designare solent, haud difficulter licentiam concedant confitendi peccata sua alteri Sacerdoti; propterea quod multi infirmi, et imbecilles animo reperiuntur, qui potius eligerent sine Sacramentali expiatione

[1] *Hæc confer cum Bededicti XIV. Constitutione* super designatione Confessariorum extraordinariorum pro Monialibus. — Ita P. Zach. qui eamdem eo loco apposuit. (*Edit.*)

ex hac vita migrare, quam ipsa peccata certo alicui Sacerdoti a Superiore designato aperire. Jam vero Sacrosancti Conc. Trid. Patres hanc legem districte sanxerunt, *sess.* 25. *cap.* 10. de *Regul.* ut Episcopi aliique Monasteriorum Prælati, subjectis sibi Monialibus Confessiarum extraordinarium duabus, aut tribus vicibus in singulos annos exhibere debeant, per hæc verba : *Præter ordinarium autem Confessorem, alius extraordinarius ab Episcopo, aut aliis Superioribus, bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat.* Quod quidem non alia de causa præscriptum fuit, quam quia satis constabat nonnullas aliquando Moniales esse, quæ nulla ratione adduci possunt, ut aliquod peccatum suum ordinario Confessario confiteantur; adeo ut necesse omnino sit alterius Confessarii copiam ipsis suppetere, ut apud hunc de peccatis suis integre, rite, atque utiliter confiteri possint. Id ipsum probe animadvertit Magnus Ecclesiæ Dei Sacerdos S. Carolus Borromæus, qui prædicti Conc. Trident. absolutionem ope sua plurimum juvit, ejusque executionem, et observantiam in sua Medionalensi Civitate et Provincia non sine immensis laboribus, et curis invexit; is enim hac de re decrevit, *Præterea Superiores ex Decreto Sacri Tridentini Concilii, quotannis idoneum Confessorem extraordinarium Monialibus sibi subjectis exhibeant, cui curent, ut universæ confiteantur, ut quæ hujusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab usitato Confessore unquam auderent, liberius mederi suis malis possint, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confessario novo suo peccata confitendo,* uti legere est *in Actis Ecclesiæ Mediolanen. impress. anno* 1599. *pag.* 53. *in editione autem Lugdunensi tom.* 1. *pag.* 46.

» Porro quicumque Conciliaris Decreti sensus pœnitus introspexerit, non modo salutarem illius providentiam facile agnoscet, sed et circumspectam ejusdem æquitatem mirari debebit. Superioribus enim tantummodo injungitur, ut duabus, tribusve vicibus infra annum Confessarium extraordinarium Monialibus exhibeant, *bis*, *aut ter in anno offeratur;* Hujusmodi autem Confessarius jubetur earum omnium Confessiones excipere quotquot eidem confiteri velint : *Qui omnium Confessiones audire debeat.* Neque tamen omnibus, et singulis Monialibus præcipitur, ut peccata sua extraordinario Sacerdoti confiteantur. Nihil aliud enim requiritur ab omnibus in Monasterio, tam, scilicet a Superiorissa, cæterisque Monialibus Professis, atque Novitiis, quam a Sæcularibus, quæ vel educationis causa, vel alio titulo in eodem Monasterio cum debitis facultatibus commorantur, nisi ut extraordinario Confessario singulæ se sistant, sive Sacramentalem Confessionem apud ipsum, si placuerit, peragendam, sive ad salutaria monita, etiam extra Sacramentalem Confessionem ab ipso accipienda. Atque ita prudentissime consultum est, ne si Moniales aliquæ extraordinarium Confessarium adirent, aliæ autem coram ipso non comparerent, suspiciones, atque oblocutiones excitarentur, et illæ quidem censerentur necessarias habuisse causas, ob quas ad extraordinarii opem confugere coactæ essent; aliæ vero ab hujusmodi necessitatibus, et causis immunes judicarentur. Quam agendi rationem communi Doctorum calculo comprobatam san. mem. Prædecessor Noster Clemens Papa XI. edicto suo (quod est XV. *in secunda parte ipsius Bullarii*) inviolabiliter servari mandavit, eamdem omnium Diœcesum consuetudo recepit. Nec aliud Nobis hac in re addendum superest, nisi, ut Vener. Fratres Nostros Ecclesiarum Antistites enixe hortemur, ut quamvis Tridentina Synodus de solis Claustralibus Monialibus in præmisso Decreto loquatur, nihilominus eamdem disciplinæ formam observent, tam cum aliis Monialibus, quæ licet Clausuræ legibus minime astrictæ sint, in communitate tamen vivunt, quam cum aliarum quarumcumque Mulierum, aut Puellarum Cœtibus, seu conservatoriis, quoties tam illæ, quam istæ, unicum Ordinarium Pœnitentiæ Ministrum a Superioribus designatum habeant. Quæcumque enim circa Moniales in rigorosa Clausura viventes cavenda sunt, eadem in aliis quibuscumque Mulieribus, sive Regularibus, sive Sæcularibus in Communitate, aut Collegio degentibus locum habere possunt; ideoque pari providentia, iisdem remediis arceri, aut emendari debent. Et nos quidem, quum hanc consuetudinem offerendi Confessarios extraordinarios bis, aut ter in anno singulis tam Monialium non Claustralium Communitatibus, quam piis aliarum Puellarum, et Mulierum Cœtibus, et Communitatibus in Nostra Civitate et Diœcesi Bononiensi induxerimus (qua de re extat edictum Nostrum num. 56. inter Pastorales Institutiones italico primum sermone a Nobis vulgatas, denique in latinum conversas) omnibus testari possumus, vel potius debemus, uberem spiritualium utilitatum messem nos inde evidenter collegisse,

» Quum vero super relati Conciliaris Textus intelligentia nonnullæ quæstiones alias excitatæ, eodemque jampridem per opportuna Sedis Apostolicæ Decreta definitæ fuerint, operæ pretium ducimus hujusmodi definitiones ab omnibus ad quos spectat, omnino tenendas, atque servandas, his Nostris Apostolicis litteris complecti, et auctoritatis quoque nostræ robore communitas, in prædictorum omnium notitiam deducere. Et primo quæsitum fuit ad quem Superiorem pertineat extraordinarium Confessorem Monialibus deputare, atque offerre : Sed facilis fuit responsio, quam Nos quoque Decreto Nostro ratam habemus : hujusmodi scilicet deputationem ad eum regulariter spectare, ad quem pertinet Confessarii Ordinarii electio, et deputatio ; ideoque Episcopus, sive Ordinarius loci, qui Monialibus sibi subjectis Confessarium Ordinarium dare consuevit, idem Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno ad normam Tridentinæ Sanctionis, eisdem offerre tenetur ; Prælatus vero Regularis, ad quem pertinet Ordinarium Confessarium subditis sibi Monialibus, servata Apostolicarum Constitutionum forma, designare, et constituere ; ipse etiam eisdem extraordinarium Confessarium in vim præfati Decreti, et juxta easdem Constitutiones, duobus, aut tribus per annum temporibus exhibere potest, ac debet. Quæ tamen ideo *regulariter* obtinere diximus ; quia si Episcopus aliquis (quod Deus avertat) adeo hac in re negligens esset, ut Monialibus suis, bis, terve in anno extraordinarii Confessarii copiam facere prætermitteret; obtendens, ut moris est, nullam hanc de re Monialibus ipsis sollicitudinem, aut curam esse; tunc volumus Dil. Fil. Nostrum S. R. E. Cardinalem modernum, et pro tempore existentem majorem Pœnitentiarium, statim ac pro parte Monialium hujusmodi requisitus fuerit, Ordinarii Pastoris negligentiam supplere debere, earumque Monasterio extraordinarium Confessarium ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas Monialium Confessiones ab ipso Ordinario loci approbati fuerint, cum omnibus necessariis, et opprtunis facultatibus concedere, et deputare. Quod si Prælatus Regularis eamdem Concilii legem de Confessore extraordinario bis, aut ter in anno Monialibus sibi subjectis exhibendo similiter implere neglexerit, tunc locus fiet Decreto Congregationis S. R. E. Cardinalium ad ipsius Concilii interpretationem, et executionem auctoritate Apostolica deputatorum, quo scilicet eadem Congregatio ad quæstionem ab Episcopo Vercellensi propositam *die* 23. *Augusti an.* 1631. rescripsit, ut infra *Episcopus Vercellen. supplicat sibi responderis, an deputatio Confessarii extraordinarii Monialium Regularibus subjectorum spectet ad Ordinarium loci : Sacra Congregatio censuit ad Episcopum non pertinere, nisi in casu negligentiæ eorumdem Regularium*, ut videre licet *Decretor. lib.* 14. *pag.* 493. Nec aliter respondit quæstionibus ab Episcopis Belgii exhibitis, *die* 6. *Aprilis anni* 1647. ut legitur *Decret. l.* 18. *pag.* 32. Quæ quidem rescripta, et Decreta Nos etiam præsentium tenore, et Apostolica auctoritate in omnibus, et per omnia approbamus, et confirmamus.

» Quum autem Tridentina Synodus de universa quidem Monialium Communitate, ut supra decreverit, sed nihil de singulis Monialibus statuerit, ut patet legenti Textum citati capitis X. utque etiam jam usque ab anno 1585. judicatum fuit ab ipsa Congregatione Cardinalium Concilii Interpretum, qui subsequens rescriptum quod extat *Decr. l.* 4. *p.* 90. *Sacra etc. censuit, extraordinarium Confessorem offerendum non alicui Moniali singulariter, sed omnibus Monialibus universe, ut omnium Confessiones audire debeat ; in arbitrio tamen cujusque Monialis esse, ut Confessario extraordinario velit confiteri ;* Hinc ortum habuit alterum controversiæ, seu dubitationis caput ; an scilicet, ubi jam universæ Communitati bis, terve infra annum Confessarii extraordinarii copia facta est, et nihilominus aliqua Monialis Confessarium peculiarem extra ordinem sibi concedi petit, an, inquam, hujusmodi petitioni sit indulgendum. Id autem primo loco quæsitum fuit, proposito casu Monialis graviter ægrotantis quæ in mortis periculo pro spirituali consolatione postulet alium Sacerdotem qui tunc non sit ordinarius Monasterii Confessor suprema sibi Ecclesiasticæ pietatis officia, et Pœnitentiæ Sacramentum ministrare. Huic annuendum facile esse, prædicta Congregatio pluries judicavit, ut videre est ipsius *Decret. l.* 18. *p.* 322. *a tergo,* sub *die* 6. *Aprilis anni* 1647. et eodem libro *p.* 586. *die* 22. *Febr. anni* 1649. quæ pariter Decreta a nobis præsentium tenore approbantur, et confirmantur; ut scilicet Episcopi subjectis sibi Monialibus in gravi infirmitate constitutis, et id expetentibus, peculiarem Confessarium concedere debeant ; idemque etiam idipsum præstent erga Moniales Regularibus Prælatis subjectas, quum aliqua ex illis a suo Superiori Regulari hujusmodi gratiam impetrare non potuerit,

In hoc autem casu nihil statuitur de Cardinali Majore Pœnitentiario non ideo, quia nequeat is pro singulis Monialibus idem facere, quod supra diximus eumdem pro toto Monasterio facere posse; sed quia tunc, ob temporis angustias, interclusa præsumitur via recurrendi ad ipsius Officium. Quod si nihilominus ipsius adeundi tempus, et modus suppetat; ad eum pertinebit eadem prorsus ratione, peculiaribus supplicantium necessitatibus providere, qua dictum est superius, universæ Religiosæ Communitati ab ipso consulendum esse.

» Actum deinde fuit de peculiaribus quibusdam Monialibus, quæ nec corpore infirmæ, nec morti proximæ, ordinario tamen ministro confiteri obfirmate recusant. Istarum quoque animi debilitas commiseranda est, et sublevanda; adeoque, ubi earum reluctantia superari nequeat, Confessarius extra ordinem deputandus est, qui earum Confessiones peculiariter excipiat. Id vero circa Moniales Episcopo, sive Ordinario loci subjectas ab ipso Ordinario præstari debet. Quod autem ad illas pertinet, quæ Regulari regimini subsunt, ad Regularem Prælatum pertinet, servatis servandis, peculiarem ipsis destinare Confessarium ex approbatis ab Ordinario ad Confessiones Monialium; vel si Sacerdos ille, cui ejusmodi Monialis confiteri cupit pro illis non sit approbatus, cum ipso Ordinario agendum erit, ut pro excipienda saltem illius Monialis Confessione, et pro tot vicibus quot expedire judicabitur, eumdem approbet. Sin autem contingat (neque id adeo rarum est) ut Regularis Superior ad concedendum hujusmodi Confessarium extraordinarium Moniali communem Confessarium recusanti nullo pacto adduci possit; jam huic casui provisum est per Decretum anno 1573. a prædicta Congregatione Concilii editum, et a fel. recor. Gregorio Papa XIII. tunc Apostolicum Thronum obtinente approbatum, et confirmatum, quod nunc iterum Confirmationis Nostræ auctoritate roboramus. Decreti verba relata *l.* 1. *Decretorum ipsius Congregationis p.* 66. *a tergo,* hæc sunt: *Monialis per aliquod tempus noluit confiteri Confessariis Regularibus. Dubitatum fuit, an Episcopus Regiensis posset dare dictæ Moniali Confessorem alterius Ordinis Regularem, vel Sæcularem, cui illa semel, vel pluries confiteatur peccata sua, et a quo absolvi possit. Sanctissimus Dominus Noster etiam ex Sententia Congregationis Concilii, declaravit, dictum caput decimum ita esse intelligendum, ut etiam possit Episcopus concedere Confessarium alterius Ordinis, vel sæcularem.* Præterea nihil obstat quominus ipsa Monialis recursum habeat ad Cardinalem majorem Pœnitentiarum, a quo ipsi providendum erit, ut supra dictum est, per deputationem Confessarii ex approbatis ad Moniales apud quem illa confiteatur.

» Quæsitum denique fuit de Monialibus illis, quæ neque ægrotant, neque recusant ordinarium Pœnitentiæ ministrum a Monasterii Prælato pro universa Communitate deputatum; verum pro majori animi sui quiete, atque ultiori in via Dei progressu facultatem petunt confitendi aliquoties Sacerdoti ad excipiendas Monialium Confessiones jam approbato. Qua de re non semel Nobis in minori statu degentibus accidit, ut cum aliquibus Episcopis, aut Regularibus Monialium Superioribus agere debuerimus. Porro in aliquos ex iis incidimus plus nimio severos, qui aspera quadam verborum brevitate respondebant, quod quum Moniali postulanti libera fuisset facultas confitendi extraordinario Sacerdoti, qui universæ Communitati non semel eo anno jam datus fuerat, tunc oportebat eam conscientiæ suæ consuluisse: quod si oblata commoditate uti noluerat, id sibi imputaret, neque pergeret Superiori molestiam afferre, ut peculiarem Confessarium extra ordinem ipsi concederet. Nobis autem objicientibus, Monialem hujusmodi ad Apostolicæ Pœnitentiariæ Officium facile recursum habituram, ibique haud ægre impetraturam id, quod ab ipsis Superioribus ei denegatum fuisset, iterum constanter respondebant extraordinarium hujusmodi Confessarium post impletam ab ipsis erga universum Monasterium Tridentini Concilii legem, ab alio quidem concedi posse, sed a se nunquam concessum iri.

» At vero neque tunc Nobis arridebat, neque profecto nunc Nobis placet rigida isthæc agendi ratio; persuasum enim habebamus, adeoque habemus, non solum integræ Communitati, sed singulis etiam Monialibus indulgendum esse in iis rebus, quæ juste, et rationabiliter petuntur, maxime, quum illæ ad earum conscientiæ quietem, et securitatem conferre dignoscuntur. Neque sane hujusmodi postulationes, aut temere exaudiri, aut sine causa rejici debere censemus, sed inquirendum in primis esse de qualitatibus tum Monialis, quæ Confessarium extraordinem petit, tum Confessarii, qui ab ea requiritur; ut utrisque diligenter inspectis, deliberari possit, an illius votis annuendum sit, an non. Si enim Monialis ex una parte nullum det adversæ

suspicionis locum, ex altera vero Confessarius non modo legitimam Ordinarii approbationem, sed etiam commune probitatis testimonium pro se habeat, nullo modo probare possumus tam firmum hujusmodi Prælatorum in renuendo propositum; nec intelligimus, cur post Confessarium extraordinarium integræ Communitati juxta legem Conc. Trid. oblatum, nulla omnino Monialibus singulis spes relinquatur obtinendi peculiarem Confessarium, cujus consilio, et opera justis fortasse de causis indigere se arbitrentur. Non ita sane hac de re sentiebat sapientissimus ille animarum Rector, S. Franciscus Salesius, cujus doctrinæ summam ex illius operibus, tum editis, tum manu scriptis, collectam bonæ mem. Jo. Petrus le Camus Episcopus Bellocensis justo volumine complexus est, cui titulum fecit *Spiritus S. Francisci Salesii.* In hujus compendio quo ex Gallico in Italicum sermonem conversum Venetiis anno 1745. pro quarta vice Typis editum est, parte 17. c. 6. aperte legitur, quod, cum Beatus Episcopus non ita intelligeret præmissum Conc. Trid. Decretum, ut vetitum existimaret, Confessarium extraordinarium, pluribus etiam, quam tribus vicibus in anno, Religiosæ Communitati offerre, quæ quidem sententia plures habet suffragatores, quos refert *Diana in editione coordinata tom.* 7. *tract.* 1. *res.* 348. non solum solebat suis Monialibus Visitationis Beatæ Mariæ Virginis quater in anno, videlicet in singulis Hebdomadis Quatuor Temporum Confessarium extraordinarium deputare; verum etiam earum respective superioribus commendatum reliquit, ut singulis Monialibus, quæ non ex animi levitate, neque ex indiscreta affectionis singularitate, Confessarium extraordinarium peculiariter peterent, haud se difficiles in eo concedendo præberent. Nec aliter se gerere consuevit Ven. mem. Gregorius Cardinalis Barbadicus Episcopus Patavinus. Is enim, ut testatur illius quondam Vicarius Generalis Joannes Clericatus in *Tract. de Pœnit. dec.* 41. *n.* 7. et Patrum Tridentinorum Decretum quoad omnia Monialium Monasteria in sua Civitate et Diœcesi existentia quotannis re ipsa exequebatur, et nihilominus exorari se patiebatur a Monialibus quæ aliquando rationabilibus de causis peculiarem pro se Confessarium expeterent. Hujusmodi regulis, et exemplis nostram quoque agendi rationem in Spirituali Monialium regimine conformare curavimus; maximumque utilitatis, et quietis fructum Nos inde pe cepisse cognovimus. Quapropter Ven. Fratr. Ecclesiarum Antistites, atque Dilectos Filios quarumcumque Religiosarum Mulierum Rectores hortamur in Domino, et enixe monemus, ut eamdem viam, quoad fieri potest insistere non recusent, et non adeo difficiles se præbeant peculiaribus Monialibus extraordinarium Confessarium aliquando expetentibus; quin potius nisi aut Monialis postulantis, aut Confessarii requisiti qualitas aliter sentiendum suadeat, earum justis precibus obsecundare studeant; illud cogitantes, quod etsi liberum sit cuilibet Moniali Cardinalem majorem Pœnitentiarium adire, cui ea in re facultas cumulativa cum omnibus locorum Ordinariis a Romano Pontifice tribuitur, nihilominus ea est aliquando necessitatis urgentia, ut remedium quod de longinquo petendum est, non satis tempestive adveniat. Et quamvis etiam quorumlibet negotiorum expeditiones, quæ in Officio Pœnitentiariæ Apostolicæ fiunt, ab omni vel minima pecuniæ solutione inviolabiliter sint immunes; non omnibus tamen Monialibus facile est invenire, qui earum negotia in urbe procurare velit, et possit.

» Jam vero postrema superest quæstio, nimirum de qualitatibus Confessarii extraordinarii, qui vel pro universa Monialium Communitate, vel pro aliqua Moniali peculiariter deputari debeat. Porro nullo unquam tempore dubitatum fuit, an in hujusmodi Sacerdote ætatis maturitas, morum integritas, prudentiæ lumen requiratur, quas quidem dotes in eo, qui ad hujusmodi munus adhibetur, necessarias esse, omnes fatentur. Sicut etiam minime dubitatur, quin idem ab Ordinario loci specialiter pro Monialibus approbatus esse debeat, quum hujusmodi approbatio ex Apostolicarum Constitutionum lege omnino requiratur non solum in omnibus tam ordinariis, quam extraordinariis Confessariis, qui Monialibus, etiam Regularibus subjectis, ab earum respective superioribus deputantur; sed etiam in iis, qui a Cardinali majori Pœnitentiario conceduntur etiam Apostolica Sede vacante, quo nimirum tempore amplioribus is pollet facultatibus, ut videre est in Nostra Constitutione super illius facultatibus edita, quæ est 95. in Tom. 1. Bullarii Nostri, ubi § 54. eidem conceditur, ut, vacante Sede, *Monialibus Confessarios extra ordinem valeat deputare, si eos aliqua rationabili caussa petierint pro earum libitu inter approbatos ab Ordinario ad audiendas Monialium Confessiones eligendos.* Quamobrem ad id dumtaxat redacta

est controversia, an scilicet e Clero Sæculari, an vero e Regulari eligendus sit hujusmodi Confessarius; tum inter Regulares an assumi possit ex quolibet alias permisso, an vero semper deputari debeat ex ipso Ordine Prælati Regularis ad quem Monasterii regimen spectat.

» Sane pro Monialibus Episcopo immediate subjectis, regula est, ut ordinarius earum Confessor sit Sacerdos Sæcularis; extraordinarium vero ex Ordinibus Regularibus sæpissime assumi apud plerosque Episcopos usu receptum esse constat; deficiente forsan per singulas Diœceses Presbyterorum ad id muneris idoneorum copia. Regulares autem Prælati Monialibus sibi subjectis Confessarium ordinarium designant e suo ipsorum Ordine; extraordinarium autem etiam ex alio Ordine Regulari deputare possunt juxta Decretum a supradicta Congregatione editum *die* 26 *Septemb. anni* 1595. ac relatum in *l.* 8. *Decret. p.* 149. *a tergo,* ubi sic legitur : *Sacra etc. respondit, Superiores Regul. teneri offerre Confessarium extraordin. ejusd. Ordinis, alterius vero Ordinis posse quidem, sed non teneri.* Nunquam tamen, quod meminerimus, ullum Sacerdotem sæcularem, aut diversi Ordinis Regularem, vidimus a Regulari Prælato Monialibus sibi subjectis extraordinarium Confessorem deputari. Denique quum aliquando evenire possit, ut in casu negligentiæ Superioris Regularis, ad Episcopum, ut supra dictum est, pertineat deputatio Confessarii extraordinarii, etiam pro Monialibus Regularium regimini subjectis, nulla ipse lege tenetur ad hujusmodi Confessarium eligendum ex eo Ordine, cujus est Monasterii Prælatus; sed tali casu liberum est illi quemlibet idoneum Presbyterum sæcularem, aut alterius Ordinis Regularem ad audiendas earum Monialium Confessiones deputare.

» At quum superioribus annis Apostolicæ Sedi expositum fuisset pluribus de causis, iisque gravissimis, quas hic referre opus non est, non tam opportunum, quam plane necessarium videri, ut Monialium Monasteria Regularium regimini subjecta semel saltem in anno Confessarium extraordinarium diversi Ordinis Regularem, aut e Sæculari Clero Presbyterum haberent; hujus rei examen, jubente fel. record. Prædecessore Nostro Innocentio Papa XIII assumptum fuit a peculiari Congregatione ex quinque tunc existentibus S. R. E. Cardinalibus composita, cui Nos tunc in minoribus constituti in Secretarii munere operam præstabamus; quæque per annum, et ultra, singulis hebdomadis cogebatur, ad discutienda, et definienda complura Ecclesiasticarum quæstionum capita, quæ deinde inserta sunt in Apostolicis litteris ab eodem Innocentio Prædecessore editis die 13 Maii 1723. quarum initium est *Apostolici ministerii*, quæ etiam a san. mem. Prædecessore quoque Nostro Benedicto Papa XIII. in forma specifica confirmatæ fuerunt per alias similes litteras datas die 23 Septembris anni 1724.

» Cum autem negotia, quæ in ea Congregatione tractabantur, nullius privatas rationes attingerent, sed de restituenda potissimum Trid. Concilii observantia in quibusdam Catholici Orbis regionibus, ut ferebatur, non parum labefactata, unice ageretur; necessarium minime judicatum fuit, aliquem velut in judicium vocare ad deducenda jura, si quæ sibi adversus illa, quæ decernenda viderentur, competere forsan putaret. Sed Nostra peculiaris cura erat, ad singula proposita capita totidem dissertationes, unicuique ex præfatis Cardinalibus exhibendas, elucubrare: ad demonstranda videlicet fundamenta illius disciplinæ, quæ in usum revocanda censebatur. Nec aliter se res habuit, quum in eadem Congregatione, ut præfertur, in deliberatione venit, an decernendum foret, ut Regulares Monasteriorum Prælati, una saltem ex tribus vicibus, quibus extraordinarium Confessarium Monialibus sibi subjectis in annos singulos exhibere debent, aliquem Sæcularem, ut alterius Ordinis Regularem Presbyterum ad id deputare tenerentur, utque ipsis hac in re deficientibus, liberum esset Episcopis locorum Ordinariis eorum defectum supplere, et emendare.

» Verum quum Regularibus innotuisset, a prædicta Congregatione conditum esse Decretum eorum intentioni contrarium, utpote qui minime astringi volebant ad hujusmodi annuam deputationem Confessorum extraordinariorum e Clero Sæculari, vel ex aliis Ordinibus; nonnullarum Religionum Procuratores Generales petierunt admitti ad deducendas rationes, quas hujusmodi Decreto obstare putabant; cumque id facile impetrassent, ac suam totiusque Cœtus Regularium causam per eximios illius temporis in Romana Curia Advocatos defendi curassent; sed nihilominus prædicta Cardinalium Congregatio in priori sententia permansisset; placuit præfato Prædecessori Innocentio, antequam Decretum hujusmodi approbatione sua confirmaret, aliorum Cardinalium Sententias audire. Itaque

exclusis illis omnibus, qui ex ipsius Pontificis deputatione in præcedentibus sessionibus per annum integrum negotia discusserant; aliisque advocatis Cardinalibus, quibus exhiberi secreto fecerat conscriptarum allegationum exempla; Nobis etiam adesse jussis, qui rationum momenta a priori Congregatione præ oculis habita, si opus esset, exponere possemus, novam Cardinalium Congregationem ex improviso coram se convocavit, in qua iterum proposita quæstio diligenter, ac mature discussa fuit; ac demum ipse Pontifex de ipsius Congregationis consilio, et assensu, super hac re decrevit, ut sequitur : *Cumque ex eodem Concilio Tridentino Confessor extraordinarius bis, aut ter in anno offerri Monialibus debeat, qui omnium Confessiones audiat, si imposterum Superiores Regulares, quoad Monasteria ipsis subjecta, toties prædictum extraordinarium Confessorem deputare neglexerint, vel si etiam ex proprio eorum Ordine semper deputaverint, nec saltem semel in anno ad id munus elegerint Sacerdotem aut Sæcularem aut Regularem alterius diversi Ordinis professorem, in his casibus Episcopi, pro sui arbitrio et conscientia, deputationem hujusmodi facere possint, nec illa quovis titulo, aut prætextu, a Superioribus Regularibus valeat impediri.* Perscriptum sane fuit hujusmodi Decretum ea occasione, qua agebatur de restituenda in certis quibusdam Regionibus Ecclesiastica disciplina ad formam Conc. Trid. verum ipsius Decreti vigor ad eas dumtaxat Regiones minime restrictus fuit; quum et animarum pericula, quæ ex perpetua Confessorum ejusdem Ordinis deputatione timebantur, in omnibus Monasteriis Regularium regimini subjectis locum habere possit; et quæcumque adversus Decretum ipsum adducta fuerunt, ex generalibus Ordinum statutis, et ex Constitutionibus Monialium Regularibus subjectarum fuerint desumpta. Cumque judicatum fuerit, ea omnia nequaquam obstare, quo minus ita decerneretur; sequitur, ut, quamvis eidem Decreto causam dederint peculiarium quarumdam regionum necessitates Apostolicæ Sedi eo tempore expositæ, illud tamen generale sit, et universos per Orbem Regulares Monasteriorum Monialium Prælatos afficere debeat. Cum vero deinde alter laudatus Prædecessor Benedictus XIII. Innocentii litteras in forma specifica confirmarit, Nobis constat illius mentem fuisse, ut hujusmodi Decretum universalis, et inviolabilis legis vim obtineret. Super quo nihilominus, ne ulla apud aliquos supersit dubitatio, Nos ipsi præsentium litterarum vigore, ac motu proprio, et certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine ipsum relatum Innocentii Prædecessoris Decretum, statutum, mandatum, atque præceptum ad omnia per Orbem ubique existentia, et Regularium regimini subjecta Monialium Monasteria, quatenus opus sit, expresse extendentes, et ampliantes; decernimus, atque statuimus, ut singulis annis, incipiendo a proximo millesimo septingentesimo quadragesimo nono a Nativitate Domini decurrendo, Regulares Monasteriorum Prælati teneantur bis, aut ter in anno Confessarium extraordinarium universis Monialibus in iis degentibus offerre; si vero ipsi forsan hujusmodi Confessarii extraordinarii deputationes inter præscripta tempora omiserint, vel semper proprii Ordinis Regularem Sacerdotem ad hunc effectum deputaverint; ita ut præfatæ Moniales semel saltem in anno Confessarium extraordinarium e Clero Sæculari, aut ex alio Ordine Regulari non habeant, ad Episcopos Diœcesanos, omni appellatione remota, devolvatur jus supplendi eorumdem Prælatorum defectum (si nempe, pensatis rerum circumstantiis, ita expediens esse judicaverint) per deputationem Confessarii extraordinarii, quem tam in uno quam in altero casu, aut e Clero Sæculari, aut ex alio Regulari Ordine pro ipsorum arbitrio deligere possint, et valeant.

» Quocirca dilecto filio nostro S. R. E. Cardinali moderno nostro, et pro tempore existenti Romani Pontificis in Urbe ejusque Districtu Vicario in Spiritualibus Generali, earumdem præsentium tenore committimus, et mandamus, ut hæc Nostra Decreta, atque statuta, tum in omnibus ejusdem Almæ Urbis Monasteriis, quæ Regularium regimini subsunt, quam in aliis quibusque Regularium, aut Sæcularium Mulierum, aut Puellarum domibus seu collegiis, atque conservatoriis, quibus unicus Ordinarius Confessor a Superioribus deputari solet in omnibus, et per omnia juxta earumdem litterarum præscriptum, exactissime observari, et adimpleri faciat; ne forte audiri contingat, quod cum magna animi Nostri molestia dictum aliquando esse cognovimus, Apostolicas Constitutiones Romæ quidem ferri, et publicari, sed eas minime in ipsa Urbe ad effectum perduci.

» Eamdem porro curam, et sollicitudinem injungimus, et demandamus Ven. Fratr. Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, et Episcopis per omnes universi Orbis Ecclesias constitutis, quibus ut satis perfectum putamus vo-

luntatis Nostræ studium, tam in eorum rationabilibus querelis, justissimisque petitionibus suscipiendis, quam in corruptelis, quas irrepsisse judicaverint eliminandis, idque non ex ingenio Nostro quidquam statuendo, nec peregrinas novitates inducendo, sed veteres, ut plurimum leges, et regulas, vigili Prædecessorum Nostrorum providentia jam pridem constitutas, in pristinum, debitumque vigorem, et usum revocando; ita eosdem meminisse volumus, proprium zeli Pastoris Officium non in eo situm esse, ut adversus ea, quæ contra leges fiunt, inutiliter deplorando, declament; sed ut illa de medio tollere curent, adhibitis opportunis remediis in eum finem jam præstitutis, implorato etiam Apostolicæ Sedis auxilio, ubi impedimentum aliquod eorum auctoritati, et legum executioni afferri contingat, omnesque diligentias, et curas, quas corrigendis abusibus ipsi fideliter impenderint, in irritum cedere videant.

» Quoniam vero tam in superius allegato Clementis XI Edicto, quam in Synodalibus plurium Episcoporum Constitutionibus statutum esse conspicimus, ut quo tempore extraordinarius Confessor nullum ipsi impedimentum afferre audeat, multoque minus præsumat per id temporis alicujus Monialis, sive Superiorissæ, sive Novitiæ, sive Conversæ, neque demum alterius cujuscumque personæ intra septa Monasterii aut piæ Domus commorantis Sacramentalem Confessionem audire; Nos id quoque approbatione Nostra roborantes, et confirmantes, statuimus, et mandamus, ut Episcopi quidem, si de Monasteriis, aut Domibus eorum regimina subjectis agatur, Regulares autem Superiores, quod ad illas Communitates attinet, quibus ipsi præsunt, pro hujusmodi legis implemento advigilent, et contravenientes meritis pœnis coerceant, et afficiant.

» Ac demum quibuscumque Confessariis extraordinariis, qui vel alicui Communitati generaliter, vel peculiariter alicui personæ in Monasterio degenti, concessi, ac deputati fuerint, districte inhibemus, sub pœnis adversus accedentes ad Monasteria Monialium, et cum ipsis conversantes, præsertim Regulares a Prædecessoribus Nostris quandocumque statutis (quas etiam præsentium vigore confirmamus, et innovamus) ne, postquam suum officium impleverint, ad idem Monasterium ulterius accedere, aut ullius generis commercium intra ipsum quomodocumque continuare, et fovere, etiam sub spiritualis causæ, aut necessitatis obtentu, et colore, audeant, aut præsumant.

» Decernentes, ipsas præsentes litteras, atque omnia, et singula in eis statuta, etiamsi quicumque in iisdem interesse habentes, seu habere prætendentes, ad id vocati, et auditi non fuerint, nec præmissis consenserint, aut alterius cujuscumque generis defectus forsan adversus eas objiciatur, semper, et perpetuo valida, et efficacia esse, et fore, et ab omnibus ad quos spectat, atque in futurum spectabit, inviolabiliter etiam perpetuo observari. Sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam clausuram Palatii Auditores, et S. R. E. Cardinalium Congregationes ordinarias, atque peculiariter deputatas, aliosque Cardinales etiam de Latere Legatos, ac Vice-Legatos, et Apostolicæ Sedis Nuntios, judicari, et definiri debere; sublata eis, et eorum cuilibet, aliter judicandi, definiendi, et interpretandi facultate, et auctoritate; atque irritum, et inane decernentes quidquid secus a quoquam scienter vel ignoranter contigerit attentari.

» Non obstantibus quibuscumque etiam Apostolicis ac in Universalibus, Provincialibus, et Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, nec non quarumcumque Ecclesiarum, et Ordinum Regularium, seu Congregationum aut Societatum, et Institutorum, etiam S. Joannis Jerosolymitani, aliorumque Militarium Ordinum, seu Monasteriorum Virorum, aut Monialium, aliarumque piarum Domuum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, usibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus; Privilegiis quoque, exemptionibus, et Indultis, etiam in corpore juris clausis aut litteris Apostolicis, cuilibet præmissorum, sub quibuscumque verborum tenoribus, et formis, etiam hic de necessitate exprimendis, ac cum quibusvis clausulis, et decretis etiam irritantibus in genere, vel in specie, et derogatoriis, quomodolibet in contrarium concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, et innovatis; quibus omnibus, et singulis, hac vice dumtaxat, et ad præmissorum effectum, illis alias in suo robore permansuris, de Apostolicæ potestatis plenitudine derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

» Volumus demum, ut earumdem præsentium transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in

judicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, approbationis, innovationis, voluntatis, mandati, statuti, decreti, et declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1748, nonis Augusti, Pontificatus Nostri anno octavo. »

1635 al. 1535 *Q.* 219. *Quid præterea notandum sit circa approbationem quoad Parochos?* R. seqq. § 1. Qui modo per Canones præscripto, obtinet beneficium parochiale, hoc ipso approbatur, quia Canones volunt obtineri per concursum, vel saltem prævio examine, uti habet Trid. *ses.* 24. *c.* 8. *de refor.* et ideo *sess.* 23. *c.* 15. ait nullum ad confessiones audiendas *idoneum reputari, nisi aut parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, approbationem obtineat.* Unde si quis per fraudem suam, vel per incuriam Episcopi, vel aliter, sine examine, aut judicio Episcopi pervenisset ad parochiam, indigeret approbatione, uti alii. E contra nomine approbatorum ex vi beneficii parochialis veniunt etiam Episcopi, et Abbates pro foro externo habentes jurisdictionem Episcopalem, Viva *de Jubil. q.* 9. *art.* 4. Non tamen Abbates alii, nec Regularium Provinciales, Priores, Guardiani, Rectores, uti dictum est *n.* 1521.

1636 al. 1536 § 2. Approbatus ex vi obtentæ Parochiæ non tantum pro suis parochianis approbatus est, sed etiam pro tota diœcesi, si consentiant alii Parochi, quia beneficium parochiale ponitur a *Trid.* pro approbatione universali, inquit Lugo *d.* 21. *nu.* 21. Et ita habet praxis in Germania, teste *Gob.* Consequenter tempore Jubilæi quivis Parochus audire potest alienas oves, saltem in eadem diœcesi, uti cum plurimis Lugo *num.* 12. Dian. *p.* 1. *t.* 11. *R.* 3. Viva supra [1].

1637 al. 1537 §. 3. Suar. Vasq. Lug. Avers. *q.* 16. *sess.* 7. Leur. *in Foro benef. p.* 1. *q.* 434. *n.* 2. aliique communius putant approbatum vi beneficii parochialis censeri approbatum pro tota Ecclesia etiam extra istam diœcesim, quia est approbatus secundum *Trid.* tanquam publicus Minister Ecclesiæ. Sed probabiliter contradicunt *Guttier. Homob. Garc. Piasec.* quia mens approbantium videtur esse approbare tantum ad subditos suos, et alias pariter dicam Sacerdotem quemvis approbatum, licet Parochus non sit, esse approbatum pro tota Ecclesia, cum approbetur tanquam publicus ejus Minister. Ratio a priori potest esse, quia Parochus non approbatus ab Ecclesia universali, sed tantum ex dispositione *Trid.* approbatur a suo Episcopo conferente ipsi Parochiam, cujus solius examen, vel judicium prærequiritur : ergo non debet censeri approbatus judicio universalis Ecclesiæ, sed tantum pro Ecclesia, seu diœcesi sui Episcopi.

1638 al. 1538 § 4. Quamvis in quibusdam diœcesibus fiat, ut universaliter approbatus, si ab una parochia transeat ad aliam non ideo iterum examinetur pro approbatione, oppositum tamen fit in quibusdam aliis diœcesibus, nec immerito, quia idoneus pro uno loco non semper est idoneus pro alio, in quo possunt esse diversi parochiani exigentes diversam in parocho scientiam et qualitates.

1639 al. 1539 § 5. Parochus non potest sibi in Confessarium eligere simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, nam *Alex.* VII damnavit hanc 16. prop. *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.* Quinam propositionem illam tenuerint, refert Mendo *diss.* 10. *q.* 7 et quæ pro illa afferri possent, solvunt *Du Bois et Viva* ad illam prop. damnatam.

1640 al. 1540 *Q.* 220.—*Quid notandum sit circa decisionem, vel revocationem approbationis aut similium facultatum?* R. seqq. § 1. Sicuti error communis quandoque facit, ut non desinat, vel ut absolute adsit jurisdictio, quia nempe tum Ecclesia supplet propter commune bonum, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 112. ita pariformiter loquendum est de approbatione. Hinc si Ordinarius concesserit Sacerdoti approbationem tantum ad suam approbantis vitam, aut ad tempus, quod reipsa expiravit, aut si approbatio sublata sit in pœnam, quamdiu mors Ordinarii, finis temporis elapsi, sublatio approbationis in pœnam facta publice ignorabuntur, Sacerdos absolvet valide, quamvis sit peccaturus mala fide utens approbatione, quam amplius non habet, uti constat ex dictis loco citato.

[1] Alienos in sua Ecclesias, suos ubique locorum absolvere potest. Gr. 1656. (*Edit*)

1641 al. 1541 § 2. Si Regularis Coloniæ approbatus mutet diœcesim, non ideo desinit ejus approbatio Coloniæ obtenta : hinc si Coloniam redit, potest sine nova approbatione audire confessiones, Lugo *d.* 21. *num.* 44.

1642 al. 1542 § 3. Si quis desinat esse Parochus putarunt aliqui apud Moyam *d.* 7. *q.* 3. *n.* 4. non desinere ejus approbationem. Sed tenendum est cum Suar. Henriq. Barb. Gob. Lug. *n.* 8. Leur. *in Foro p.* 1. *q.* 434. *n.* 4. Spor. *n.* 663. Viva *de Jubil. q.* 9. *art.* 4. desinere, nisi prius fuisset approbatus independenter a beneficio parochiali. De Parocho mutante Parochiam dixi *n.* 1538.

1643 al. 1543 § 4. Si moriatur Parochus, non ideo desinit approbatio Sacellani, vel Vicarii approbati eum in finem, ut requisitus juvet Parochum, tales enim non approbantur præcise ratione personæ Parochi, sed loci. E contra tamen videtur desinere facultas talis Sacellani ad assistendum Matrimoniis, nisi aliter velint, et declarent Ordinarii, quia hæc pendebat immediate a Parocho ad singulos actus suo modo delegante ipsi, non item approbatio, vel jurisdictio in fideles pro confessione audiendos, quæ erat immediate ab Ordinario. Videmus tamen etiam, inquit Arsdeck *p.* 3. *t.* 2. *c.* 1. *n.* 9. Sacerdotem pro cooperatore a Parocho assumptum, eo defuncto pergere in omnibus, quamdiu a novo Parocho non removeatur.

1644 al. 1544 § 5. Privilegia non cessare morte concedentis, dixi *l.* 1. *n.* 835. An autem, et quando commissio expiret morte committentis, dixi ibidem *n.* 816. Ex quibus sequitur, si Vicarius Episcopi dederit facultatem aliquam Titio, et Episcopus tollat Vicario potestatem imposterum concedendi talem facultatem, antequam Titius ea facultate sit usus, Titium posse uti illa, quia est gratia, ad quam jus acquisivit, facultatem illam acceptando Castr. *tr.* 3. *d.* 4. *pun.* 16. § 4. Pontius *de Matr. l.* 8. *c.* 19. § 1. Lugo *R. Mor. l.* 1. *dub.* 2. ubi plus adhuc asserunt. Hinc etiamsi facultas absolvendi concessa sit alicui Superiori Regulari, v. g. ad septennium, cum potestate eam communicandi aliis, quamvis ille Superior ante septennium expletum removeatur ab officio, illi, quibus ab initio concessit, habent ad septennium. Imo si concessio fuit realis, id est, si facultas concessa fuit ratione officii, habet eam ejus Successor usque ad finem ejus septennii, uti pluribus deducit Lugo *dub.* 19. Quandonam autem censeri debeat esse concessio realis aut personalis, dixi *l.* 1. *n.* 833.

1645 al. 1545 § 6. Episcopi non possunt revocare vel limitare approbationem Regularium, quam ipsimet dederunt, nisi accedat nova justa causa ad confessiones pertinens : nec possunt suspendere facultatem omnium in uno Conventu, uti constat ex verbis *Clementis X.* relatis *n.* 1506. Quod etiam verum est de sæcularibus approbatis, nam Cap. *Accepimus* De ætate, et qualit. Ordin. dicitur, *Semel idoneus reputatus debet pro tali haberi semper, alia causa non interveniente.* Si tamen quis ad examen revocetur, frustra se opponet, quia Episcopus facile prætendet causam, quæ præsumi debebit esse justa, quia pro ipsius auctoritate erit possessio.

1646 al. 1546 § 7. Prælati Regulares ordinarie possunt revocare, vel limitare facultates suorum subditorum, quia dantur his in ordine ad usum cum dependentia a Prælatis. Hinc præfatio novi *Compendii* privileg. Societis JESU habet, *De omnibus vero hujus Compendii facultatibus illud in universum intelligatur... Superiorum fore illarum usum, cum expedire judicaverint vel limitare, vel etiam omnino suspendere :* et idem est de aliis Regularibus per se loquendo. Quod si Prælatus tantum prohibeat, uti facultate, v. g. audiendi confessiones, non ideo redditur usus sive absolutio invalida, Confeltius *in Collectan. Privil. sacrorum Ordinum pag.* 365. Vide dicta *n.* 1470. *Dixi*, ordinarie, nam

1647 al. 1547 § 8. Facultates, quæ Regularibus conceduntur, sunt triplices, 1. aliquæ directe et primario conceduntur populo Christiano, nempe ob ejus utilitatem, ut in Jubilæo absolvendi a reservatis et censuris, commutandi vota etc. 2. Aliæ directe et primario conceduntur Ordini, et personis ejus, uti potestas lucrandi certas Indulgentias, exemptio a jurisdictione Ordinariorum etc. 3. Aliæ conceduntur æque directe, et primario propter bonum Ordinis, et populi Christiani. Quod attinet ad facultates primi generis, hæ non videntur tolli posse vel restringi a Superioribus Ordinum quoad validitatem, quia non sunt privilegia Ordinum, sed populorum. Et idem videtur esse dicendum de facultatibus tertii generis : possent tamen Superiores huic vel illi prohibere, et ita illicitum reddere usum talis facultatis. E contra facultates secundi generis possunt a Superioribus restringi vel tolli in illis Ordinibus, in quibus eas non habent Regulares, nisi ipsis communicentur a Superioribus, ut fit in Societate JESU, secundum dicenda *n.* 1575.

DUBIUM III.

1648 al. 1548 *Quid et quotuplex jurisdictio Confessarii, et unde eam habeat?*

« Resp. Est auctoritas aliqua in alium ut subditum, in quem, in foro interno, accipit potestatem, distinctam a potestate Ordinis : hæc enim datur per Sacramentum Ordinis, et omni Sacerdoti, nec tolli potest : illa per externam concessionem Ecclesiæ; nec omnibus Sacerdotibus, potestque ab iis tolli, ac nisi adsit, invalida est absolutio : ex Trid. *sess.* 14. *c.* 7. Est autem duplex, Ordinaria, et Delegata. Ordinaria est, quam habent ii, qui ex vi proprii officii curam animarum habent, ut Papa, Episcopus, Parochus (huc revocantur Archiepiscopi erga subditos suorum Episcoporum tunc tantum, quando actu visitant), Archipresbyteri, Archidiaconi, Prælati Religionum, Vicarius perpetuus Episcopi, vel etiam Parochi. Delegata dicitur, quæ legitime datur ab habente ordinariam; idque vel tacite, vel expresse, ut a Papa pro tota Ecclesia, ab Episcopo pro Diœcesi, a Parocho pro Parochia, hoc discrimine, quod Papa possit dare invitis Episcopis et Parochis, non contra. Ac licet exterior jurisdictio expiret morte delegantis, non tamen hæc interior, nisi successor revocet, ut docent Sanch. Suar. Nav. Kon. contra Silv. et Vasq. v. Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 10. *n.* 22. Porro hujusmodi potestatem delegatam absolvendi quemcumque a quibuscumque peccatis, in articulo seu periculo mortis (hæc enim pro eodem sumuntur in jure, ut v. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 57. *et* 72.) habet ex jure communi quivis Sacerdos, etiam excommunicatus, et degradatus, si alius desit. Quod addo, quia præsente Parocho vel proprio Sacerdote, id non posse, docent *Vasq. Bon. Kon. Regin. etc. comm.* licet contrarium probabile putet Dian. *p.* 1. *t.* 5. *R.* 5. *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 167. ex Ang. Henr. Comit. et Sa, confirmatque Tamb. *de exp. conf. l.* 3. *c.* 7. Ex consuetudine quivis toleratus absolvere potest a venialibus, et mortalibus alias confessis. Ex privilegio, religiosi Mendicantes quosvis fideles absolvere possunt, juxta tenorem suorum privilegiorum. Ex concessione Ordinarii directa, quicumque Sacerdos approbatus, cui id ille committit. Denique ex indirecta is, qui audit eum, qui habet potestatem eligendi Confessarium, quales sunt, 1. Ex jure Episcopi omnes, etsi sint tantum titulares : Item Superiores Episcopis, ut Archiepiscopi etc. item Prælati iis inferiores exempti, ut Abbas exemptus (non tamen Abbatissa), Generalis, Provincialis, Prior (salvis tamen privilegiis Ordinum) v. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 1. *et* 2. 2. Ex consuetudine, Cardinales (qui etiam domesticis de Confessore providere possunt) item pastores, imo multis locis, etiam cæteri Sacerdotes sæculares, ut docent Valent. Sa, Suar. *d.* 27. *sess.* 3. (Religiosi tamen tenentur eligere tales, quales illis permittunt statuta), item Reges et Principes, quorum tamen privilegium ad familiam non extenditur, denique domestici Pontificis. 3. Ab homine eam habent, quibus sive Pontifex, sive Episcopus, sive Parochus concessit. *Unde resolves.*

» I. Qui habet potestatem delegatam, non potest eam subdelegare alteri, cum diversa sit potestas utendi jurisdictione, et eam delegandi. Excipitur 1. nisi hoc ipsum concessum sit, 2. nisi sit delegatus ad universitatem causarum, ut v. g. si cui committeretur officium parochi absentis, vel nondum Sacerdotis : talis enim aliqua exercitia jurisdictionis alteri, ex præsumpta voluntate Ordinarii, subdelegare posset, non tamen integrum officium, v. *Laym.*

» II. Cum jurisdictio respiciat subditos, exerceri in eos potest, tam a delegato, quam ordinario, quocumque loco fuerit, ut docent Sanch. Henr. Suar. *in* 3. *p. t.* 4. *d.* 18. *sect.* 1. *et* 7. *et alii.*

» III. Probabile est, quod absolutus in articulo mortis, non teneatur se postea sistere superiori, vel alteri pro reservatis (nisi hæc habeant annexam censuram), ut docent Nav. Suar. Mar. Fill. *t.* 7. *num.* 288. Bonac. *d.* 5. *quæst.* 7. *p.* 1. *num.* 13. quia directe absolutus fuit, contra Hurt. v. Dian. *p.* 4. *t.* 4. R. 199.

» IV. Improbitas aut inscitia proprii Sacerdotis non dat jurisdictionem alteri, ideoque tali casu expectandum est, aut ad Superiorem recurrendum. Si tamen ignorantia esset tanta, ut confessio illi facta foret invalida aut illicita, neque esset alius privilegiatus, aut habens jurisdictionem, licere alteri confiteri, docent Nav. Vasq. *in* 3. *p. t.* 4. *q.* 92. *art.* 2. *dub.* 3. Hurt. *d.* 10. *diff.* 15. v. Dian. R. 201. *et p.* 8. *t.* 1. *R.* 76. ex *cap. Placuit*, *de pœn. dist.* 16. Idem licere, quando quis proprio non potest confiteri sine gravi periculo, docent *Tolet. Sylv. et Medin.* qui idem concedit, quando proprius non vult, aut non potest audire, vel injuste negat facultatem confitendi alteri, v. g. Parochus concubinæ, Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 79. ex Henriq. et aliis 4. Verum ista communiter refutantur ab aliis.

» V. Etsi graviter peccare possit proprius, si neget suis facultatem adeundi alterum, mo-

do præsumere possit eos juste petere, si tamen injuste neget, probabilius videtur, eos invalide ab alieno absolvi, ut docent *Sotus*, *Suar.* *Laym.* etsi non improbabiliter Sylv. Henr. Mald. Palud. Rich. Tol. et Dian. *Resp.* 70. putent, quod valide, præsertim si sine periculo salutis, famæ, vel simili, non liceat suo proprio.

» VI. Cum jurisdictio acquiratur ratione domicilii vel quasi domicilii, vel etiam actualis habitationis; hinc ii qui duobus locis habent domicilium, vel quasi, possunt utrobique absolvi, ut scholares, milites, mercatores : item vagi et peregrini possunt absolvi a Parocho loci, in quo versantur, v. *Laym. hic*, *Vasq.*

» VII. Valide absolvit is, qui audit confessiones præsente vel sciente, et non contradicente Ordinario, v. g. Episcopo vel Parocho, cui constet eum aliunde non habere jurisdictionem, quia tunc præsumitur tacite eam dare; sufficit enim, ut recte docent Fill. et Fag. *præc.* 2. *l.* 7. *c.* 2. facultas interpretativa et præsumpta, modo præsumptio fundetur in signis, quæ indicent consensum præsentem, ut fit in casu posito, (uti etiam v. g. si Parochus, qui jam absens est, alias significaverit id sibi gratum esse) nam existimatio de futuro consensu vel ratihabitione, quod scilicet, quando resciverit, futurus sit contentus, non sufficit, quia consensus futurus non dat jurisdictionen pro tempore præsente, quo datur absolutio. V. Dian. *R.* 68. Sanch. *de Matr. l.* 3. *d.* 35. Bec. Kon. qui addit peccare, si de consensu dubitans incipiat audire.

» VIII. Peccat, qui absolvit cum jurisdictione dubia, nisi necessitas urgeat, qualis est v. g. quia pœnitens diu non est confessus, vel debet communicare, nec alius adest, tunc enim licite absolvit cum conditione hac, si possum : et cum onere (etsi Salas *in* 2. 2. *tr.* 8. *d.* 1. hoc onus non cognoscat) alias iterum confitendi habenti jurisdictionem certam. Expedit autem tunc veniale aliquod adjicere, a quo directe, et a cæteris indirecte saltem, absolvatur. Ita Regin. Suar. Kon. *d.* 8. *dub.* 6. *n.* 43. Quod si tamen ex probabili ratione dubium resolvat (nimirum habere se jurisdictionem) etsi cum formidine oppositi, absolute absolvit licite, ut docent Suar. Præp. Lugo *d.* 19. *n.* 49. tum quia tunc practice et moraliter est certus; tum quia Papa eo casu dat facultatem, uti et in sequentibus casibus.

» 1. Quando communi errore, v. g. ob titulum coloratum, putatur aliquis esse Pastor, seu habere jurisdictionem, qui non est ob censuram vel alium defectum, Bon. *d.* 5. *q.* 5. *sess.* 2. *p.* 3. *n.* 11. Dian. *R.* 22. Quod etiam si desit titulus coloratus, probabile esse docet Dian. *R.* 122. ex Pontio, Molfes. et Sanch. Item *p.* 2. *tr.* 2. *misc.* *R.* 43. si quis bona fide tali confiteatur. Verum id communiter ab aliis negatur.

» 2. Cum quis ex consuetudine, præscriptione, aut bona fide absolvit, aut nescit potestatem suam revocatam, ut habent Silv. Nav. Henriq. Mald. *in.* 2. *p. q.* 10. *art.* 5. Sanch. 1. *mor. c.* 9. *n.* 35. Salas, Vasq. v. Dian. *p.* 2. *t.* 13 *R.* 1.

» 3. Quando secundum probabilem sententiam judicatur quis habere jurisdictionem, et Sacerdos sequitur favorabilem. Bon. *l. c.* Quia quando communis est error, Ecclesia dat jurisdictionem, propter publicam utilitatem, v. Suar. Dian. *ll. cc.* Lugo. *a n.* 28.

» IX. Nemo tenetur unquam Parocho confiteri, nequidem in Paschate, Lug. *d.* 19. *sect.* 2. *n.* 28. etc. cum Dian. *p.* 8. *t.* 1. *R.* 88. Quare Parochi frustra nolunt, ut parochiani confiteantur Mendicantibus, etiam in Paschate, cum habeant privilegium pro omnibus Christi fidelibus. Suar. Kon. Henr. Reg. Zerol. *c.* 15. *q.* 3. *et comm.* apud Bon. *d.* 4. *q.* 1. *sess.* 2. *p. ult.* adeo ut, qui docent confessos Regularibus, etiam in Paschate, teneri iterum eadem confiteri suo Parocho, fiant suspecti de hæresi, Dian. *p.* 4. *t.* 8. *R.* 101. *et alii.* Vi tamen hujus privilegii non possunt absolvere eos Religiosos aut Religiosas, qui non habent facultatem extra suum Ordinem confitendi, ut ex communi notant. *Rodr. et Comp.* privil. Societatis, V. Absolutio § 1. et ex his *Laym.* hic, quia privilegio generali non censetur derogari consuetudini vel statuto particulari, nisi id exprimat. Usus tamen fert, ut Regulares peregrinantes ex præsumpta voluntate Superiorum, si Ordinis socium non habeant, a quovis alio, etiam sæculari absolvantur, exceptis reservatis : in quæ si Religiosi Societatis extra domicilium incidant, videant ordinationes Præp. Generalium *t.* 6. *n.* 6. et Laym. hic.

» X. Quod si Superiores Regularium Monialibus sibi subjectis (idem est de Monialibus subjectis Episcopo) non concedant aliquoties in anno alium Confessarium, potest et tenetur illis eum dare Episcopus : quod si nec is faciat, ipsæ eligere possunt. Quint. *t.* 3. *sess.* 26. ex declar. Card. apud Barb.

ADDENDA.

1549 *Quæst.* 221. *Quid præterea notandum sit* 1549 *circa jurisdictionem* R. seqq. § 1. Jurisdictio hic, est *jus dicendi* seu ferendi sententiam Sacramentalem circa pœnitentem sibi confessum. Et probabilius videtur, quod subjectio fidelium, et jurisdictio Sacerdotum nunc immediate habeatur jure Ecclesiastico, ita ut Christus hanc potestatem commiserit Ecclesiæ dandam Sacerdotibus, uti tenent Sot. Ledes. Suar. Val. Com. Lug. *d.* 15. *s.* 2. Castr. *t.* 23. *p.* 13. Avers. *q.* 16. *sect.* 2. Arr. *d.* 36. *n.* 6. et erudite Silv. *in Resp. cas. post. p.* 1. *Orat.* 2. contra S. Anto. Nav. Ang. Vasq. Becan. Amic. qui putant a Christos tribui cum potestate Ordinis; nam 1. si jurisdictio sit a Christo, non apparet, quomodo Ecclesia possit eam limitare vel tollere, uti non potest tollere potestatem Ordinis ad consecrandum; inferior enim non potest tollere potestatem a Superiore datam. *Si dicat*, Ecclesiam facere, ut fideles non maneant subditi : *contra est*, nam si jurisdictio sit data Sacerdoti a Christo: ergo a Christo est superioritas illa Sacerdotum supra fideles; ergo hoc ipso fideles constituti sunt subjecti Sacerdotibus, non enim potest esse horum superioritas sine illorum subjectione: ergo Ecclesia non poterit impedire illam subjectionem fidelium. 2. Sicuti potestas jurisdictionis invenitur in Parocho non Sacerdote sine potestate Ordinis, ita videtur conformius dici, quod potestas Ordinis reperiri possit sine potestate jurisdictionis. 3. Potestas Ordinis consistit in charactere ipso, potestas autem jurisdictionis in deputatione extrinseca Ecclesiæ, seu collatione cujusdam superioritatis in ordine ad usum clavium circa subditos.

§ 2. Probabilius est Apostolos in Ordinatione sua immediate accepisse a Christo jurisdictionem; succedentes tamen Sacerdotes habuerunt a Petro vel ab ejus successoribus, Suar. et Arr, *d.* 30. *n.* 8. Putat quidem Barb. *De off. Episc. p.* 1. *tit.* 1. *c.* 1. *n.* 7. omnes Apostolos in ultima cœna esse a Christo ordinatos Sacerdotes, solum autem Petrum esse ordinatum Episcopum, qui reliquos ordinat Episcopos, et pro sententia citat *Turrecrem. Bellar. Henriq.* sed non invenio fundamentum: hinc fatetur ipsemet postea *a n.* 31. omnes Apostolos accepisse immediate a Christo suam potestatem jurisdictionis, attamen subordinatam dispositioni Petri. 1650 al. 1550

§ 3. Probabilius est Episcopos nunc habere jurisdictionem suam mediante Papa, alioquin neque solus Petrus dici potuisset petra, super quam fundaretur tota Ecclesia, neque Papa posset sibi reservare casus, invitis etiam Episcopis, quod tamen facit, Bellarm. *de Pontif. lib.* 4. *cap.* 2. Barb. *a numer.* 18. [1] 1651 al. 1551

§ 4. Confessarii Ordinum Mendicantium, et aliorum exemptorum, qui cum ipsis participant in privilegiis, habent immediate a Papa 1652 al. 1552

[1] Pro praxi ad nihil inservit controversia illa. « Fidei enim Dogma est, ut ait Pius VI in Brevi ad Maximilianum Colon. Elect., Episcoporum auctoritatem et jurisdictionem subjectam esse summi Pontificis auctoritati, ut subesse debeant Sedis Apostolicæ statutis. » Quod antea dixerat Benedictus XIV in *Syn.* l. VII. c. 8. n. 7; « Episcoporum jurisdictio, sive sit immediate a Christo sive a summo Pontifice, ita semper huic subest, ut consentientibus omnibus catholicis, ejus auctoritate et imperio limitari, atque ex legitima causa omnino conferri possit. » Sententia quæ tenet eam a Christo unicuique Episcopo immediate venire auctorem habuit Fr. Valentiam. Quæ docet eam a Pontifice immediate, ac sic per eum a Christo, rationi et auctoritati conformior est, ut ait Benedictus XIV (de Syn l. 1. c. IX. n. 2.) quam defendunt, ut ait Zaccarias, præcipui Scholarum et religionum doctores. Definitum fuit in Conc. Constantiensi, in hoc a Martino V. approbato, Papam esse ***Proximum et immediatum Christi vicarium***, ergo, quod postulat ratio monarchici regiminis, per ipsum a Christo in alios jurisdictio derivat. Ita patres quando docent Petrum *solum* claves accepisse cæteris communicandas; quod factum fuisse dicit S. Thomas *ad conservandam Ecclesiæ unitatem (C. Gentes l. 4. c. 7:)* De jurisdictionis essentia est ut sit ***in aliquos subditos determinatos;*** in ordinatione autem Episcopo nulla jurisdictio in aliquos subditos determinatos conceditur: non universalem, quod esset contra fidem; non particularem, quum nihil in ea designet tales personas subditas. Papa subdiacono conferre potest jurisdictionem; ipse eam Episcopis confert quæ est quasi extensio localis ac particularis qua prælatos, jure divino existentes, in partem sollicitudinem admittit: quod aliquo designatur modo per pallii transmissionem, de corpore Petri assumpti. Fuse de hoc agit. *Fagnan. in 2 part.* 1. *decret. de offic. Ordin. c. Perniciosam. n.* 30 *et seqq.* « ***Collatio jurisdictionis episcopalis, utpote illuc reversa unde discesserat, unice ressidet penes Apostolicam Sedem, ita ut hodie Romanus Pontifex ex muneris sui officio pastores singulis ecclesiis præficiat, ut verbis utamur*** Conc. Trid. sess. XXIV. c. 1. de Ref.; adeoque legitima Consecratio nulla fiat in Ecclesia catholica universa nisi ex Apostolicæ Sedis mandato, ait Pius VI, de ratione disserens qua S. Sedes sibi reassumpsit Episcoporum institutionem in Litteris *Mala.* — Distingui indigent verba ista, quibus non raro abutuntur quidam: Episcopi successores sunt Apostolorum, eorumque juribus gaudent. — (*Edit.*)

jurisdictionem in quosvis Christi fideles, supposita tamen approbatione Episcoporum, ubi hæc requiritur, et obtenta etiam facultate suorum Superiorum, secundum dicta *nu.* 1520, 1546. uti pluribus probant Chassaig. *de priv. Reg. t.* 5. *c.* 2. *prop.* 4. Avers. *sess.* 9. §. *Septimo.*

1653 al. 1553 § 5. Quoad veniala, quilibet Sacerdos habet jurisdictionem in Religiosos Societatis JESU, Suar. *de Regul. t.* 4. *tr.* 8 *l.* 2. *c.* 16. *n.* 1. Et hoc declaravit *Mutius* Generalis anno 1633. quamvis *Claudius* Generalis dissuadeat, tum quia potest esse mortale, quod apparet veniale, et sic non absolvitur, tum quia Regula præscribit non confiteri alteri, quam suo ordinario.

1654 al. 1554 § 6. Probabilius est jurisdictionem vi, metu vel fraude extortam sufficere ad valide absolvendum, quia concessio manet voluntaria simpliciter, Sanch. Con. Less. *de just. l.* 2. *c.* 17. *n.* 37. contra Dic. *d.* 10. *n.* 181. *Nec obstat.* quod concessio jurisdictionis sit quædam donatio, quæ supponit titulum perfecti voluntazii: *nam* non est opus, ut in omnibus sequatur naturam donationis, qua dominium rei suæ transferatur, sed hic satis est esse voluntariam permissionem absolvendi tales suos subditos, ad quos permittens simul retinet omnem priorem suam jurisdictionem.

1655 al. 1555 § 7. Jurisdictio in pœnitentes non potest acquiri sola consuetudine, uti expresse declarat *Bonifacius VIII.* cap. *Si Episcopus* 2, *de pœn. et remiss. in* 6. Si tamen consuetudini accedat consensus saltem tacitus Superioris, jam vi hujus consensus datur jurisdictio: et ita per consuetudinem acquiri jurisdictionem asseritur cap. *Cum contig.* 13. *De foro compet.* Cap. *Rom. de sent. excomm. in* 6. cap. *Duo simul de off. ord.* et in Trid. *sess.* 22. *c.* 3. *de ref.* Non sufficit autem consensus interpretativus, vel prudenter præsumptus, quem daret, aut certo creditur daturus Superior, si rogaretur: neque etiam sufficit ratihabitio de futuro danda, Lugo *d.* 19. *a n.* 21. sed requiritur consensus de præsenti existens, et aliquo signo manifestatus, quale est juxta communem cum Avers. *sess.* 4. § 6. si Superior videat, vel sciat simplicem Sacerdotem audire confessiones, et non prohibeat, quando sine incommodo posset: qui enim tacet in his, quæ ad ipsum pertinent, et in quibus deberet, ac posset contradicere, consentire videtur, secundum Reg. 43. Juris in 6. Peccat tamen Sacerdos, qui incipit audire confessiones necdum existente consensu Superioris, quia invalide audire incipit, quamvis postea accedente consensu Superioris videntis, et non contradicentis valide absolvat, Con. apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 68.

1656 al. 1556 § 8. Ex dicto consensu Ordinariorum possunt existentes extra suam parochiam alibi confiteri, et Parochus, aut Sacellanus approbatus potest audire confessiones alienorum parochiaronum infra suam parochiam accedentium non requisito accedentium Parocho, quia Ordinarii vident hoc fieri, et silent, Sot. Suar. Vasq. Moya. *dist.* 7. *q.* 2. *n.* 9.

1657 al. 1557 § 9. Quando alicui datur jurisdictio, ut administret Sacramenta ad subsidium, seu requisitionem aliorum parochorum, subsidium consistit in eo, quod proprius Parochus ipsemet deberet administrare ex officio, si foret præsens. Requisitio autem fit per eos, qui advocant, quod hi in casibus Parocho absente, ejus nomine facere censentur. Deinde hæc clausula *Ad Pastorum subsidium, et requisitionem,* datur pro cura subsidiaria, et additur ad excludendam curam principalem eo fine, ut habens talem facultatem, in casu, quo denominaretur ad curam principalem, sub pœna nullitatis ante investituram pro illa principali cura se etiam novo examini sistat.

1658 al. 1558 § 10. Ille, cui in particulari jurisdictio delegatur, debet habere notitiam illius delegationis sibi factæ, alioquin invalide operatur, quia non censetur concedi, nisi acceptetur, Sanch. Con. Avers. *q.* 16. *sect.* 5. Si tamen toti Ordini religioso reipsa illam haberet, et valide ex ea operaretur, quamvis nesciret se habere, quia Ordo acceptasset pro ipso, Lugo *d.* 19. *n.* 17. Similiter si Confessarius putans se habere potestatem absolvendi ex uno titulo, eam ex isto titulo non habuerit, sed ex alio sibi jam ignoto, valide absolvit, quia implicite intendebat facere, quantum posset, ex quocumque titulo posset, Lugo *n.* 18.

1659 al. 1559 *Quæst.* 222. — *An quivis Sacerdos non tantum pro articulo, sed etiam pro periculo mortis habeat jurisdictionem?* R. § 1. Articulus mortis tum dicitur esse, quando moraliter certa proxime instat, uti si quis ex morbo, vel vulnere, ad extrema devenerit, ita ut inde credatur infallibiliter moriturus: item si ex sententia Judicis sit morte afficiendus. Et articulo mortis hic æquivalet, si quis sit in proximo periculo perpetuæ amentiæ, Silvius post *p.* 1. *Orat.* 1. Periculum mortis tum dicitur esse, quando sub dubio, vel timore probabili expectatur mors, uti in prælio, in morbo, vel itinere periculoso, in longa navigatione maritima. Item in periculo mortis sunt banniti, qui a quocumque impune occidi

possunt, non tamen qui ad triremes damnantur, quia non semper est periculum proximum, Sanch. *in Dec. l.* 2. *c.* 13. *n.* 3. contra *Sa.* Item illi, qui intra pestiferos debent agere, Avers. *q.* 16. *s.* 3. Chapeav. *de cas. reserv. p.* 1. *c.* 7. Stoz. *l.* 2. *n.* 65. Item mulier partui vicina, experta in partubus periculum vitæ, Sanch. *n.* 1.

1660 al. 1560 § 2. Omnes Sacerdotes, etiam non approbati, irregulares, excommunicati vitandi, hæretici, apostatæ, degradati, possunt quoscumque fideles a quibuscumque peccatis et censuris absolvere pro articulo mortis, uti clare habet Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 7. et communissima cum *Avers. supra*, quia potestas absolvendi est data ad salvandas animas : ergo restringi non debet, ubi extreme periclitaretur anima, v. Silvium *Orat.* 2.

1661 al. 1561 § 3. Simplicem Sacerdotem non habere jurisdictionem in solo periculo mortis, docent *Sot. Can. Cov. Valent. et alii.* E contra habere, probabilius docent Gl. Andr. Palud. Silv. Mend. Nugn. Suar. Vasq. Con. Sanch. Laym. Lug. cum Avers. supra, et optime Silv. *Orat.* 1. *et* 2. quia in jure, quoad rem pro eodem sumuntur periculum, et articulus mortis, *C.* 29. *Si quis suadente*, 17. *q.* 4. cap. *Eos; qui de sent. excom. in.* 6. Et Ecclesia, pia mater, non præsumitur velle exponere aliquem periculo probabili damnationis.

1662 al. 1562 § 4. Si in periculo, aut etiam in articulo mortis adsit habens jurisdictionem, longe communior et probabilior sententia est cum Sanch. *n.* 7. Card. *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 424. contra Stoz. supra, Spor. *n.* 725. Dian. *p.* 1. *t.* 5. *R.* 5. quod alius absolvere non possit, uti ex Canonico probat *Aversa supra.* Et ratio est, quia tum non est necessitas, et Ecclesia tantum voluit consulere necessitati, ne quis periret. Excipiunt recte *Sanch. Silv. Chapeav.* si simplex Sacerdos jam incœperit audire confessionem, quia jurisdictionem legitimam habebat, quando incœpit, et illa non expirat per adventum alterius, cum res non sit amplius integra.

1663 al. 1563 § 5. Si iste alter habens jurisdictionem nolnet absolvere, esset idem, atque si abesset, et tum reipsa esset necessitas possetque absolvere quivis Sacerdos. *Henr. Sanch. Dian. Aversa.* Quod extendunt etiam ad casum, quo adesset Sacerdos in alia sed non in hac diœcesi jurisdictionem habens, verum in hoc ultimo casu tutior est et sequenda sententia *Suar.* dicentis hunc quamvis alienæ diœcesis, esse præferendum in danda absolutione. Ad quid autem teneatur, qui ita in necessitate absolvitur a reservatis, dicetur *a n.* 1693.

Quæst. 223. — *Quandonam jurisdictio Confessarii amittatur, aut impediatur ratione censurarum vel aliter?* R. §. 1. Sacerdos excommunicatus, et non toleratus privatus est omni jurisdictione, hic nequidem a venialibus valide absolvit, nisi constitutum in articulo mortis. E contra excommunicatus toleratus valide absolvit, secundum communem cum Card. *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 450. sed illicite nisi requisitus et contritus, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *n.* 215. ubi *n.* 211. dixi, quandonam licite requiratur. 1664 al. 1564

1665 al. 1565 § 2. Quamvis Parochus excommunicatus non toleratus, (imo et degradatus, juxta *Bon.* et alios contra *Laym.* et alios) quamdiu non non est privatus parochia, possit dare potestatem assistendi Matrimonio sui parochiani, uti habent plurimi cum Leur. *in foro Benef. p.* 1. *q.* 335. *n.* 7. eo quod assistere Matrimonio non sit actus jurisdictionis sed tantum testimonii : tamen non potest alteri delegare jurisdictionem audiendi confessiones suorum, quia delegare jurisdictionem est actus jurisdictionis, quam talis excommunicatus non licite nec valide exercet, Suar. Barb. Leur. *q.* 434. *n.* 6. contra *Siv. et Armil.*

1666 al. 1566 § 3. Quamvis per C. *Non est vobis*, De sponsalibus, Parochus tempore interdicti prohibeatur administrare Sacramentum Pœnitentiæ aliis quam moribundis, nunc tamen per C. *Alma mater, de sent. excom. in.* 6. potest etiam sanis administrare non excommunicatis, nec specialiter interdictis, qui etiam non fuerint nullo modo causa interdicti lati, alioquin deberent prius satisfecisse aut præstitisse cautionem, *Covar. Suar. Henriq. Sayr. Ugol. Barb. Leur. supra.*

1667 al. 1567 § 4. Peccat mortaliter Confessarius, si absolvat excommunicatum a peccatis, priusquam absolutus sit, vel absolverit eum a censuris saltem excommunicationis, quia Ecclesia graviter præcipit, ut excommunicatus nullum, nequidem Pœnitentiæ Sacramentum suscipiat, Suar. Spor. *n.* 632. Hinc ubi prudenter timetur, ne excommunicatio adsit ob aliqua peccata graviora, sic dari debet absolutio, *Ego te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, in quantum possum et tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis, etc.* [1] Et quamvis pœnitens

[1] Cum duplex datur absolutio una a censuris et insuper altera a peccatis, vox *deinde* merito apponitur a Sacerdote ad designandam hanc secundam. Ita Catalani et multi apud eum; ita S. Liguorio et alii; eo sumi

postea prius recordetur se fuisse in excommunicatione, recte ab hac absolutus est, quia voluntas Confessarii fuit tollere excommunicationem, si adesset, nec requirebatur accusatio illius, Con. Lug. *d.* 16. *n.* 623. Arr. *d.* 35. *n.* 14. Spor. *n.* 634. Imo si Confessarius volens agere quantum potest, sola illa verba dixerit, *absolvo te a peccatis*, putant probabile esse Suar. Tamb. *de confess. l.* 5. *c.* 10. *n.* 57. Stoz. *l.* 2. *n.* 82. *et* 84. Spor. *n.* 635. quod etiam a censuris absolvat, quia in absolutione a peccatis videbatur includi absolutio ab omni eo, quod e peccato nascitur. Et quamvis regulariter præmitti debeat etiam absolutio a suspensione, et interdicto, non foret tamen mortale illam postponere, cum hæ duæ censuræ non privent usu passivo Sacramentorum, Sporer *n.* 632. quamvis Stoz. *n.* 84. recte notet illis, qui interdicto causam dederunt, per C. *Alma mater* supra, prohiberi susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, priusquam ab eo interdicto sint absoluti.

1568 al. 1568 § 5. Si quis etiam toleratus accedat ad Sacramentum Pœnitentiæ suscipiendum, conscius suæ excommunicationis, absolutio extra casum necessitatis est invalida, quia accedit mala fide, et de novo peccans. E contra si bona fide accedat ignorans suam excommunicationem, S. Anton. Silv. Vasq. et alii 20. dicunt non absolvi valide, quia cum sit ab Ecclesia præcisus, videtur sublata jurisdictio omnibus Confessariis respectu illius, donec ab excommunicatione absolvatur. Caj. tamen Nav. Suar. et alii 40. apud Card. cum Spor. *n.* 633. Avers. *q.* 15. *s.* 1. Lugo *a n.* 613. Arr. *n.* 12. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 78. dicunt valide absolvi, quod Dic. *d.* 8. *n.* 67. docet etiam de excommunicato non tolerato, quia præsumi non debet Ecclesiam sustulisse eam jurisdictionem, cum id nullibi dicatur, neque esset ad bonum fidelium, qui non recordantes excommunicationis possent tota vita, bona fide suscipere Sacramenta, et tamen nunquam accipere gratiam, quod de pietate Ecclesiæ præsumi non potest. Quidquid sit de hoc,

1569 al. 1569 § 6. Certum est in casu urgentissimæ necessitatis, v. g. ad vitandam gravem infamiam, scandalum, periculum mortis, posse excommunicatum excommunicatione etiam reservata suscipere Sacramentum Pœnitentiæ, imo et Eucharistiæ, nam Rubrica Missalis dicit excommunicatum prius sub Missa recordantem illius posse pergere, si sine infamia vel scandalo non possit abstinere; nam Ecclesiæ prohibitio non obligat, quando est moralis neccessitas hoc faciendi et moralis impossibilitas non faciendi, qualis tum est.

1570 al. 1570 § 7. Extra casum urgentem necessitatis, si per excommunicatum non stet, quominus absolvatur, et jam satisfacerit aut si sit impotens satisfacere, docet Angel. et alii secluso scandalo posse petere Sacramentum Pœnitentiæ et absolvi, quia desiit esse contumax : ergo non videtur privandus tam necessario Sacramento, quam sententiam Card. reputat probabilem; sed melius contradicunt Silv. et alii cum Avers. dicente esse certum, quia licet requiratur contumacia ad incurrendum, non tamen ad permanendum in excommunicatione, in qua illicitus est usus passivus Sacramentorum.

Quandonam per prohibitionem audiendi confessiones censeatur tolli vel suspendi jurisdictio, dixi *n.* 1470. 1546. 1547.

1571 al. 1571 *Quæst.* 224. — *Quid dicendum sit in casu, quo Confessarius dubitat vel tantum probabiliter putat se habere jurisdictionem in pœnitentem vel ejus peccatum?* Resp. § 1. In tali mera probabilitate non est Confessario licitum absolvere, nisi aliunde accedat certitudo practica, uti constat ex prop. 1. ab *Innoc. XI.* damnata, quia hic agitur de valore Sacramenti, quod sic exponeretur periculo nullitatis, uti explicatum est in *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 104. Et multo minus licitum erit absolvere, si jurisdictio sit mere dubia absque positiva probabilitate, nisi in utroque casu excuset necessitas proximi, in qua dari debebit absolutio sub conditione, secundum dicenda *n.* 1770.

1572 al. 1572 § 2. Quando jurisdictio est vere probabilis, plures possunt accedere causæ, quæ reddant illam practice certam, et inter eas causas sunt, 1. necessitas proximi, uti jam insinuatum est; 2. suppletio Ecclesiæ in errore communi vel etiam in casu practicæ probabilitatis æquivalentis errori communi. 3. Si alias administratio, vel susceptio Sacramenti Pœnitentiæ fieret nimis difficilis vel odiosa fidelibus, quæ omnia fuse explicata sunt *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 110. usque ad 120. Circa illum autem, qui scit se habuisse jurisdictionem, et nunc dubitat, an adhuc habeat, item circa illum, qui dubi-

possunt sensu decreta S. R. C. 11 mart. 1837, 28 Febr. 1847, et 7 Dec. 1844. «(Illud *deinde*, quod absolutioni peccatorum immediate præmittitur, recitandum est cum ipsa absolutione, veluti ejusdem contextum, S. R. C. » *in Viglen.* 27 Feb. 1847.— In confessionibus frequentioribus et brevioribus satis erit dicere *Dominus noster*, usque ad *Passio* exclusive. 27 Feb. 1847.)

tat, an jam habeat et unquam habuerit, videri possunt dicta ib. *n.* 120.

1673 al. 1573 § 3. Si gravi peccato, ad quod Confessarius habet probabilem tantum jurisdictionem, pœnitens addat leve, ad quod certo est jurisdictio, Suar. Sanc. Lugo *d.* 19. *n.* 33. Dian. *p.* 2. *t.* 13. R. 2. Card. *d.* 2. *a n.* 385. Banholtzer *n.* 103. dicunt certum esse, quod Confessarius valide et licite absolvat, quia Sacramentum nulli exponitur periculo nullitatis, nam peccato levi directe dimisso, saltem indirecte remitteretur grave, nec ponetur obex gratiæ. Attamen Gob. *t.* 7. *n.* 120. recte dicit in tali dubio non esse procedendum sine aliqua necessitate, quod etian dixi p. 1. *n.* 109. recte notat per hoc fieri posse injuriam pœnitenti, si prudenter præsumatur non esse contentus, aut non fuisset confessurus tali Confessario non habenti certam jurisdictionem; sic enim exponitur saltem periculo obligationis peccatum suum grave iterum confitendi pro absolutione directa.

1674 al. 1574 *Quæst.* 225. — *Quid censendum sit de facultatibus, quæ dicuntur a Sede Apostolica concessæ Confessariis Societatis JESU?* Resp. facultates variæ circumferuntur, imprimis aliquæ sub nomine *Primæ*, *Secundæ*, *Tertiæ*, facultatis a R. P. *Ruidio* Provinciali recognitæ anno 1638. et concessæ pro regionibus septentrionalibus. Deinde quædam aliæ, tum propriæ, tum communes aliis Regularibus, quæ an omnes adhuc valeant, colligi poterit ex seqq. Sub finem referam aliquas facultates, quæ Sacerdotes concernunt.

1675 al. 1575 § 1. Religiosi Societatis non possunt licite aut valide uti privilegiis, facultatibus etc. a S. Sede concessis, nisi in quantum a Præposito Generali fuerint illis communicatæ, *Greg. XIII.* in novo *Compendio* privileg. v. *Communicatio* § 5. Hoc *Compendium* insertum est instituto, Pragæ ex Decreto 8 Congregationis XIV impresso anno 1705. et multa habet diversa a *Compendio* antiquo, unde caute intelligendi sunt Auctores, qui sæpe respondent ex antiquo *Compendio*, et fallunt, nisi ista conveniant cum novo. Hujus novi *Compendii Præfatio*, sic habet: *Juxta litteras Apostolicas nullius privilegii seu gratiæ hactenus concessæ vel imposterum concedendæ usus potest in Societate licitus esse, nisi per solius Præpositi Generalis communicationem... Porro nullis aliis gratiis, et privilegiis, quacumque etiam communicatione Societati nostræ illa competant, quæ in hoc Compendio comprehensa non sint, ulli unquam uti licebit, etc.* Itaque ut sciamus, an hæc vel illa facultas nobis competat ex vi privilegii, vel specialis concessionis Apostolicæ, recurrendum est ad hoc novum *Compendium*, in quo si talis facultas non habeatur, censeri debet non usurpabilis a nobis, si habeatur, nec postea ei derogatum, valide et licite eo modo utemur, quo concessa est vel communicata. Quando autem Professis Societatis dicitur concedi aliqua ejusmodi facultas, per Professos intelliguntur illi Sacerdotes, qui tria vota etiam tantum simplicia emiserunt, dummodo reliqua adsint, Suar. *de Relig. t.* 4. *tr.* 10. *lib.* 3. *c.* 5. *num.* 4.

1676 al. 1576 § 2. Non possumus audire sæcularium confessiones *ubi vis locorum;* sed debemus prius esse approbati ab Ordinariis locorum, ubi audimus, uti constat ex dictis *a n.* 1505. Et quamvis Mendicantes nobiscum accipiant a Papa jurisdictionem ad omnium sæcularium confessiones, tamen non possunt audire in alienis templis, nisi de consensu eorum, quibus templa subsunt, id enim prohibitum esse ad confusionem, et pacis turbationem vitandam, testatur Platel. *p.* 5. *n.* 886.

1677 al. 1577 § 3. Non possumus absolvere *quoscumque Christi fideles undecumque venientes*, nam si Moniales sint, debemus ad has audiendas esse prius *specialiter* approbati ab Ordinariis locorum in quibus audimus, uti constat ex dictis *n.* 1505. Vide tamen dicta *n.* 1527. Et si sint Regulares, sive viri, sive fœminæ, quæ secundum statuta sua non possunt confiteri extra Ordinem, invalide absolvuntur a nobis, *Compendium*, v. *Absolutio* post § 1. Suar. supra *t.* 8. *lib.* 2. *cap.* 16. apud quem, uti et in *Comp.* § 15. Pontifices declararunt per voces illas, *Quoscumque Christi fideles*, non intelligi Regulares. Quod etiam valere pro Germania, nec sufficere privilegia, nisi secundum tenorem constitutionis *Clementis X.* dixi *num.* 1533. De facultate absolvendi Nostros a variis peccatis habet *Comp.* § 8. et seqq. Et quis absolvere possit nostros apostatas habet, v. *Apostata* § 1. et seqq. Non possunt autem Nostri, per se loquendo, confiteri nisi nostris Confessariis a Societate designatis, v. *Confessarius* § 4. *et* 5. Nequidem in Jubilæis, v. *Absolutio* § 15. De hoc tamen vide, quæ dixi *num.* 1464.

1678 al. 1578 § 4. Non possumus absolvere a peccatis Papæ reservatis in Bulla cœnæ, uti ostendetur *a n.* 1618. Casus Bullæ cœnæ dabo in *lib.* 7. *n.* 1. hic autem *a n.* 1613. explicabo, quandonam casus aliqui censeri debeant non reservati Papæ, ideoque possumus ab eis absolvere.

1679 al. 1579 § 5. Facultas absolvendi ab hæresi, aposta-

sia, lectione librorum prohibitorum, quæ refertur in *Comp.* v. *Absolutio* § 7. *et* 8. Item facultas absolvendi diripientes bona naufragorum, vel eos qui contra prohibitionem Bullæ cœnæ aliquem absolvissent ab aliquo casu dictæ Bullæ, etiam cessant, uti ostendetur *a n.* 1618. et aliunde revocatæ sunt, quia erant vivæ vocis privilegia, quæ revocata esse fatetur *Præfatio Compendii*, et videri possunt, quæ dixi *l.* 1. *a n.* 850.

1680 al. 1580 § 6. Possumus a casibus in Bulla cœnæ reservatis absolvere in partibus infidelium remotissimis, ex quibus non datur recursus Romam, *Comp.* v. *Absolutio* § 5. Nec hoc revocatur per Bullas annuas, id enim sciunt Pontifices, et sensus omnium est Romæ, quod eo se non extendat revocatio. Quid circa eosdem casus Bullæ et alios possint Superiores nostri quoad Nostros absolvendos, habetur § 10. et seqq. sed videri debent dicenda *n.* 1622.

1681 al. 1581 § 7. Etiam in casibus extra Bullam cœnæ non possumus absolvere *a quibuscumque peccatis*, nam non possumus absolvere a reservatis Episcopo, uti dicetur *n.* 1628. Nec ab illis, quæ sibi reservant Superiores aliorum Ordinum, imo nec a mortalibus illorum Regularium, qui non possunt confiteri alicui extra suum Ordinem, secundum dicta *n.* 1577.

1682 al. 1582 § 8. Possumus absolvere a peccatis extra Bullam cœnæ Papæ reservatis, et consequenter etiam a sententiis, censuris et pœnis Ecclesiasticis ex illis resultantibus, *Comp.* v. *Absolutio* § 1. quænam autem reserventur Papæ extra Bullam cœnæ, insinuabitur *n.* 1610.

1683 al. 1583 § 9. Facultas dispensandi cum externis quoad jejunia vel usum ciborum vetitorum, non invenitur in *Compendio*. Superiores possunt dispensare cum nostris circa jejunia et cibos vetitos, *Comp.* v. *Dispensatio* § 6.

1684 al. 1584 § 10. Facultas dispensandi cum externis in irregularitate ex defectu lenitatis : item facultas concedendi externis usum librorum prohibitorum non inveniuntur in *Comp.* Generalis potuit per Bullam *Greg. XIII.* dare Nostris licentiam ad libros hæreticos legendos ; et Provincialis adp rohibitos, *Comp.* v. *Libri prohibiti* § 1. *et* 2. sed post § 6. dicitur postea factam esse a *Greg. XV et Urb. VIII.* universalem revocationem facultatis legendi, et habendi libros prohibitos.

1685 al. 1585 § 11. Confessarii Societatis possunt commutare omnia vota etiam jurata, dummodo commutatio non fiat in præjudicium tertii ; exceptis ultramarinis, SS. Petri et Pauli de Urbe, S. Jacobi in Compostella, Castitatis et Religionis, *Comp.* v. *Commutatio* § 1. Provinciales dispensare possunt cum ingredientibus Societatem in voto Religionis alterius, etiam strictioris : Superiores et Confessarii nostri ordinarii possunt Nostris relaxare quælibet juramenta, si fiat sine præjudicio tertii, v. *Confessarius* § 6. Generalis potest legata commutare ex uno usu ad alium, v. *Commut.* § 4. De commutatione votorum possunt plura, etiam remissive, videri *a n.* 1459.

1686 al. 1586 § 12. Aliqui putarunt Regulares posse per Bullam, dispensare in votis, sed fatetur Pelliz. *tr.* 8. *c.* 3. *n.* 141. id non esse certum ; nec de hoc aliquid habet *Comp.* Addunt alii cum Quint. et Mendo *diss.* 1. *n.* 77. Confessarios Regulares gaudentes privilegiis Mendicantium posse per Bullam dispensare in omnibus votis, in quibus de potestate ordinaria possunt Episcopi ; putatque Gob. *tr.* 10. *n.* 632. id competere illis, quibus Superiores nostri commiserint, sed etiam de hoc nihil reperitur in Comp. Nec valet illatio a communicatione ad dispensationem, cum hæc plus dicat : et saltem Regulares non possunt dispensare in illis, in quibus possunt Episcopi in casu urgentis necessitatis : uti dixi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 563. ibi enim consentit Papa, tacite eligens industriam personæ Episcopi.

1687 al. 1587 § 13. Quando litteræ Apostolicæ diriguntur ad Confessarium, Magistrum in Theologia vel Canonibus, Superiores possunt Confessario nostro graduato ab Oratore electo dare facultatem exequendi tales litteras, *Comp.* v. *Confessarius* § 1.

1688 al. 1588 § 14. Possunt Provinciales per se vel alios dare facultatem Nostris dispensandi ad petendum debitum cum iis, qui consanguineum vel consanguineam sui conjugis post Matrimonium carnaliter cognoverint, *Comp.* v. *Dispensatio* § 7.

1689 al. 1589 § 15. Quamvis Fr. Lug. Lez. Peir. Mendo supra, Burgh. *cent. cas.* 56. et alii putent privilegium dispensandi ad petendum debitum cum illis, qui ante Matrimonium habebant votum castitatis, adhuc vigere apud Mendicantes, tamen in *Comp.* v. *Dispensatio* § 8. pro eo tantum citantur vivæ vocis oracula, adeoque censeri debet revocatum, usquedum probetur haberi per Bullam, et ut tale nobis communicari.

1690 al. 1590 §. 16. *Compendium* nihil habet de speciali facultate absolvendi, aut eos, qui majores Ordines in excommunicatione suscepissent, aut eos, qui plures Canonicatus vel Beneficia curata possiderent. Nec ad dispensandum in

fructibus male perceptis cum illis, qui per simoniam ignoratam obtinuerunt Beneficia; aut cum aliis, qui adhuc sunt sub patria potestate, ad retinenda tantisper Beneficia simoniace illis procurata. Nec de speciali facultate ad rehabilitandum externos ab omni genere irregularitatis, præter eam, quæ per homicidium, mutilationem, bigamiam, defectum natalium contracta est. Nec ad dispensandum aliquando cum sanctimonialibus, ut possint vel sine habitu vel extra sui Ordinis claustra remanere. Nec ad dispensandum cum his, qui invalide contraxerunt Matrimonium non servata forma Trid. apud ipsos recepta, ut possint hac non servata illud secreto revalidare. Nec ad dispensandum cum illis, qui ignorantes contraxerunt cum impedimento criminis; unde censendum est nos facultates eas non habere, donec constet unde. Quomodo Superiores possint Nostrorum irregularitatem tollere, habetur *in Comp.* v. *Dispensatio* § 4. et seq. An possimus absolvere ab excommunicatione, suspensione, et interdicto Episcopali. V. dicenda *n.* 1628.

1691 al. 1591 § 17. Quando Generalis noster initio sui regiminis revocat facultates, gratias, privilegia ab antecessoribus suis concessa, non intelligitur de facultate absolvendi, dispensandi, nec de usu indulgentiarum pro liberanda anima et aliis similibus, sed illæ solum revocantur, quibus quasi dispensabatur in observatione Regularum, quæque ad gubernationem, et religiosam disciplinam spectant, ut est facultas dandi, accipiendi, retinendi apud se pecuniam, utendi sigillo privatim etc.

1692 al. 1592 § 18. S. Congr. an. 1648. de mandato Innoc. X. occasione controversiæ inter Episcopum Angelopolitanum, et Patres Soc. Jesu inter cætera resolvit sequentia, uti referunt *Manigart* in praxi pastorali pag. 1146. et *Synod. Colon.* anno 1662. pag. 178. Patres non possunt eligere Conservatores ex vi privilegiorum, si Episcopus urgeat observationem Decretorum Trid. in iis, in quibus per Trid. vel Papam exempti subjiciuntur Episcopi jurisdictioni, et correctioni. (Quomodo alias Patres possint eligere Conservatores suorum jurium et privilegiorum, habetur *in Comp. v. Conservator.)* Patres affirmantes se habere contraria privilegia, tenentur ea exhibere, nec tenetur credere Episcopus. Si verba privilegiorum sint obscura et ambigua, solus Papa pro interpretatione est adeundus, uti etiam declaravit *Clem. X. n.* 1508. relatus. Omnia Patrum privilegia redacta sunt ad terminos Constit. *Greg. XV. Inscrutabili.* Patres gravati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel testamentorum executores possunt conveniri coram Ordinario, si non nominaverint Conservatores intra tempus habile ab Ordinario præscriptum. Si Episcopi pro utendis juribus cathedralium Ecclesiarum coram Judice competente agant etc, Patres non possunt recurrere ad Conservatores. Si Regulares non approbati, confessiones audiant, vel concionentur sine benedictione aut licentia, potest Episcopus immediate agere contra illos, et remediis juris coercere etiam procedendo ad censuras. Si e Patribus quis agat contra Episcopum maledictis, scripto, vel facto, debet puniri a Superioribus, et de punitione certior fieri Episcopus. Si Superiores negligant punire, potest Episcopus juxta Trid. *sess.* 25. *c.* 14. *de Regul.* Si autem profugerit ad aliam diœcesim, servanda Constitutio *Clem. VIII. Suscepti muneris ratio.* Prædia rustica etc. quæ spectant ad Patres non gaudent privilegiis Collegiorum, neque tempore paschali possunt in his ministrare Eucharistiam ibi laborantibus : neque alias quibuscumque etiam famulis suis ministrare Baptismum, Extremam Unctionem, aut assistere Matrimonio. Patres habentes apothecas quarumcumque mercium, macella et similia non possunt quidem prohiberi, si tamen extra Collegia dent notorie per hoc scandalum populo, prohiberi possunt ab Episcopo. Conservatores Societatis ex vi Bullæ *Gregor. XIII. Æquum reputamus,* possunt in manifestis injuriis et violentiis etiam per censuras et pœnas Ecclesiasticas procedere contra Vicarios generales Episcoporum. Multa ex his statuit etiam S. Congr. approbante *Greg. XV. et Urb. VIII.* uti refertur *tom.* 4. Bullarii post Constitutionem 18. *Greg. XV.* ubi etiam habentur sequentia : Regulares exempti, quibus cura animarum non incumbit, non subjacent Episcoporum jurisdictioni in his, quæ Sacramentorum administrationem concernunt, nisi cum in Sacramentis personis sæcularibus administrandis iidem Regulares delinquunt. Facultates per Constitutionem *Gregorius XV. Inscrutabili*, non conceduntur Episcopis in personas nullius diœcesis : nec conceduntur Prælatis habentibus jurisdictionem quasi Episcopalem. Quando Episcopus admonuit Superiores, ut amoveant Confessarium vel administratorem bonorum apud Moniales, si Superiores id non faciant, possunt id facere Episcopi, nec tenentur causas reddere Superioribus Regularibus.

1693 al. 1593 § 19. Ex dictis constat nos non posse uti gratiis vel privilegiis, quibus Trid. *sess.* 25. *cap.* 22. *de Relig.* derogat, *Comp.* v. Conc. Trid. § 3. Putant autem Cast. *tr.* 27. *punct.* 13. *n.* 13. et Gob. *tr.* 9. *n.* 719. hoc intelligi tantum de illis, quæ adversantur contentis in illa sessione, neque derogationem odiosam esse extendendam ad omnia in *Trid.* contenta : sed hoc nos non juvat, nam quoad omnia derogat saltem Bulla *Pii IV. Trid.* addita. Docet quidem Suar. *de legibus l.* 8. *c.* 18. *n.* 18. tanquam probabilius, quod nec Bulla *Pii* deroget, nisi secundum ea, quibus derogatur expresse per decursum Trid. sed Arr. *de legibus d.* 33. *n.* 8. et Du-Bois ad prop. ab *Alexand. VII.* damnatas *n.* 161. melius dicunt derogare quoad omnia reipsa opposita *Trid.* alioquin Bulla quoad illud punctum nihil efficeret, sed ageret actum *a Trid.*

1694 al. 1594 § 20. Quando aliqua facultas nunc redditur, vel conceditur contra Decreta *Tridentini,* non requiritur derogatio circa *Trid.* si concessio manu Papæ fuerit signata, *S. Pius V.* et S. Congreg. apud Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 34. *punct.* 5. *cap.* 8. *num.* 87. Barb. *in Collect. ad Trid. sess. de Refor. cap.* 21. *n.* 2.

1695 al. 1595 § 21. Quamvis *Clemens VIII.* apud Manigart, *pag.* 1100. et Synod. Colon. *pag.* 77. statuerit, ut nullæ Confraternitates etiam a Regularibus erigerentur, vel aggregarentur sine consensu Ordinarii etc, Constitutio tamen illa non afficit nostras Congregationes vel Sodalitates, quarum Indulta omnia postea iterum confirmavit per Bullam *Greg. XV.* uti habet Comp. v. Sodalitas § 7. Praxis tamen habet, ut indulgentiæ primo Roma acceptæ non promulgentur, nisi subscriptæ ab Ordinario.

1696 al. 1596 § 22. Si Episcopi urgeant, Regulares non possunt in suis sine benedictione, si alienis autem templis sine licentia Episcoporum prædicare, Trid. *sess.* 6. *cap.* 2. *Clem. X.* supra *num.* 1504. Quod si Episcopi contradicant, Nostri nec in nostris nec in alienis templis possunt prædicare, *Comp.* v. *Prædicatores.* Per Bullam *Greg. XIII. Vigore,* etc. quæ refertur in Instituto pag. 82. possunt Nostri tantum tonsurati publice prædicare.

1697 al. 1597 § 23. De facultate Sacerdotum Societatis ad applicandas Indulgentias altaris privilegiati, dixi ante *num.* 526. Ad publicandas, et lucrandas plures alias Indulgentias etiam in Missionibus, *a num.* 1357. 1361. Ad transferendas Indulgentias cum festo S. Xaverii, *num.* 1357. 1376. Ad legendum Officium, et Missam de S. Ignatio semel de septimana, dixi *lib.* 4. *num.* 1248. Ad legendum Officium, et Missam in festis nostrorum Beatorum ibid. *num.* 1249. et hic *num.* 375. Ad legendam Missam in privatis Oratoriis et altari portatili, hic *num.* 273. Ad legendam Missam ante auroram, vel post meridiem, *num.* 225. 229. Ad benedicenda paramenta Missæ, et campanas, *num.* 353. 406. Possuntque Superiores nostri reconciliare nostras Ecclesias, cœmeteria, et Oratoria polluta, *Comp.* v. *Ecclesia* § 2. Et possumus in templis nostris omni die, quo alias licitum est, ministrare Eucharistiam, excepto die Paschæ, *Comp.* v. *Eucharistia* § 1. pro quo etiam aliam declarationem retuli *lib.* 6. *p.* 1. *num.* 637. De facultate eodem die binandi Missam nihil habet *Compendium,* sed videri possunt dicta *n.* 138.

1698 al. 4598 *Quæst.* 226. — *Quid dicendum sit de facultatibus, quas Sedes Apostolica concedit Episcopis cum potestate communicandi aliis?* Resp. Episcopi in Germania accipiunt multas facultates quas alioquin non habent, v. g. absolvendi ab hæresi, dispensandi in variis rebus. In fine datur facultas *communicandi aliis Sacerdotibus illas facultates, in totum vel in partem,* sed subditur : *Et prædictæ facultates tantum concessæ intelligantur ad quinquennium. Quæritur,* an Episcopi vi talis facultatis communicandi, possint alteri Sacerdoti ad plures quam quinque annos, aut etiam in perpetuum communicare tales suas facultates. Posse, suadetur 1. quia verba illa, *prædictæ facultates tantum concessæ intelligantur ad quinquennium,* videntur respicere tantum facultates a Papa concessas Episcopis, non autem ab Episcopis communicandas aliis, nam nihil dicunt de communicandis : ergo restrictio ad quinquennium videtur cadere tantum super concessionem Papæ, et non super communicationem ab Episcopis faciendam. *Conf.* nam facultas communicandi, cum sit privilegium et beneficium Principis, est ample interpretanda, nec plus restringenda, quam verba sonent : ergo cum detur facultas communicandi absolute sine verbo ullo restringente ad quinquennium, dicendum est esse facultatem communicandi ad quodcumque tempus, prout Episcopis videbitur expedire. 2. Quando Episcopus dicit, *Titius sit ad quinquennium Vicarius meus cum potestate approbandi Confessarios,* Titius vi hujus potestatis potest approbare in perpetuum, ita ut quamvis potestas approbandi non sit perpetua, tamen approbatio sit perpetua : ergo cum Papa dicat, *Episcopus*

habeat ad quinquennium facultatem absolvendi ab hæresi cum potestate hanc facultatem communicandi, poterit communicare in perpetuum ; ita ut quamvis potestas communicandi non sit perpetua, tamen facultas communicata sit perpetua. 3. Si Episcopi ipsimet tantum acciperent facultatem, v. g. absolvendi ab hæresi, et non potestatem dandi aliis facultatem absolvendi ab hæresi : ergo tale privilegium erit inutile in Germania, in qua Episcopi per se non absolvunt. E contra Episcopum non posse ulli communicare ejusmodi facultatem nisi ad quinquennium, quo ipse eam habet, suadetur 1. quia Episcopo datur tantum potestas communicandi suam facultatem : neque enim ullo verbo plus insinuatur in Rescriptis : sed Episcopus habet suam tantum ad quinquennium : ergo. *Conf.* nam communicare est facere aliquid sibi et alteri commune, ut nempe etiam alter hoc habeat, quod ipse habet : ergo si Episcopus extra quinquennium non habeat, nec alter per ipsum habebit. 2. Si Episcopus posset istas facultates communicare in perpetuum, cum inter illas sit, Dispensare in tertio gradu pro Matrimoniis contrahendis cum pauperibus, Ordinare extra tempora etc. posset has aliasque, etiam ultima die quinquennii, quo eas habet communicare in perperuum multis Sacerdotibus per totam diœcesim suam dispersis, ita ut hi in perpetuum habituri essent facultates, quas nequidem Episcopus habebit : est autem inauditum, quod illus Episcopus unquam ista communicarit ; est incredibile, quod ita communicare possit, alioqui ferme frustra teneretur singulis quinquenniis petere confirmationem talium facultatum aliis communicandarum, quia satis multo haberet in sua diœcesi, qui dispensarent : ergo.

Ad 1. in oppositum patet ex dictis, quia to *communicare* significat hoc, nec patitur plus, quam quod dixi in prima ratione hujus ultimæ sententiæ. *Ad* 2. patet disparitas, nam aliunde constat Vicariis, etiamsi ipsimet approbati non essent, et ad unicum diem futuri essent in officio Vicarii, concedi ab Episcopis potestatem simpliciter approbandi, et dandi facultatem absolvendi in perpetuum, et non tantum communicandi facultatem absolvendi, quam forte talis Vicarius haberet. *Ad* 3. n. seq. quia si ipsis Episcopis non daretur, non possent communicare, nemo enim communicat, quod ipsemet non habet. Quod *Conf.* nam etiam Episcopis datur facultas binandi Missam, quamvis ipsimet binare non soleant ; quod autem Episcopis ipsis detur facultas illa cum sola potestate communicandi, et non detur potestas concedendi facultatem binandi patet ex verbis, quæ subjunguntur : *Quod si hanc eamdem facultatem alteri Sacerdoti juxta potestatem inferius apponendam communicare visum fuerit, serio ipsius conscientiæ injungitur etc.* Quod autem est de hac facultate, idem est de aliis, cum Indultum non distinguat. Hinc *Inferes* 1. Si Episcopus facultates suas habuerit per triennium, posse alicui communicare tantum per biennium : si habuerit ad quinquennium minus uno die, posse tantum communicare ad unum diem. 2. Si Episcopus in futurum provideat, ut omni quinquennio Romæ renoventur facultates suæ, poterit eas alicui communicare pro tempore vitæ suæ, per potestatem communicandi partim præsentem, partim futuram ; ad eum modum, quo secundum dicta *l.* 3. *p.* 2. *n.* 605. possum nunc pro tunc donare Titio aliquid, sub conditione, si sequente anno crescat, ita ut purificata conditione absque novo consensu meo donatio illa transeat in absolutam. Hæc disputata sint in utramque partem, nam totum pendet a mente et voluntate Sanctissimi tales facultates concedentis : cum autem in multis agatur de valore Sacramentorum, merito debent Ordinarii a S. Sede petere declarationem, ne Sacramenta exponantur periculo nullitatis.

DUBIUM IV.

Quid sit reservatio casuum, et quis habeat potestatem reservandi, et absolvendi ab iis.

« Resp. I. Reservatio hæc, est negatio jurisdictionis circa aliquod peccatum. At certum est in Ecclesia potestatem esse, quædam peccata reservandi, a quibus inferiores Confessarii non possint absolvere, ut sic subditi melius dirigantur, et absterreantur a peccatis, quorum difficilem remissionem vident : quamquam, nisi graves causæ sint, non debeat quivis, neque qui potest, quidvis facile reservare, neque difficulter veniam dare absolvendi a reservatis, ne alioqui cedat in destructionem, quod debebat in ædificationem. Porro etsi quivis Ordinarius potestatem habeat reservandi, in Parochis tamen consuetudo eam abrogavit. V. Suar. *d.* 30. *s.* 5. Lugo *d.* 15. *s.* 6. § 3. *Unde resolves :*

» Cum non sit obligatio confitendi venialia,

ea frustra reservantur (etsi fortasse possint saltem a Papa) ideoque sola mortalia, eaque non nisi externa graviora, opere consummata, prudenter reservantur : Unde *Clem. VIII.* statuit, ut Prælati Religionum, si quidem velint, undecim tantum casus reservare possint, nec plures sine consensu Capituli generalis pro tota Religione, vel Capituli provincialis pro Provincia : quod tamen de culpa tantum, et non censuris intelligendum est, potest enim Prælatus aliquid præcipere sub excommunicatione sibi reservata. Casus autem *Clem.* sunt sequentes.

» I. Apostasia a religione, etiam retento habitu. 2. Nocturna ac furtiva e Monasterio egressio. 3. Veneficia, incantationes et sortilegia. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ fit peccatum mortale. 5. Furtum mortale de rebus Monasterii. 6. Lapsus carnis voluntarius, opere consummatus. 7. Juramentum falsum in Judicio legitimo. 8. Procuratio, consilium vel auxilium ad abortum fœtus animati, etiam effectu non secuto. 9. Occisio vel vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personæ. 10. Falsificatio manus, vel sigilli officialium Monasterii. 11. Malitiosum impedimentum, retardatio aut apertio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel contra.

» II. Is, qui confitetur reservatum, mittendus est ad Superiorem (suadebit tamen charitas, imo aliquando coget ut ipse confessarius, tacita persona et casu a Superiore veniam petat absolvendi). Quod si Superior adiri non possit, et sit causa urgens, v. g. timor infamiæ vel scandali ex omissione Confessionis vel Communionis, tunc potest inferior absolvere a reservatis, cum onere, ut pœnitens se postea Superiori sistat. Quod etiam verum est, quamvis casus censuram annexam habeat. Porro eo casu peccata non reservata tantum confiteri, sufficere putant probabiliter Sotus, Corduba, et Gab. Ant. Palaus, Dian *t.* 2. *tr.* 4. et Lugo *de* 4 *de Huch. n.* 86. non improbat : *S. Th.* tamen *Suar.* et alii comm. docent omnia esse confitenda, quod tutius est.

» III. Si Superior injuste neget facultatem absolvendi a reservato, posse ab alio Confessario, etiam directe absolvi, affirmant Henr. et Dian. *p.* 3. *t.* 4 *R.* 29. esse probabile. Sed rectius negant Laym. *l.* 3. *tr.* 6. *c.* 13. Lugo *d.* 29. *a n.* 188.

IV. Peccant Superiores 1. Si sine justa causa difficiles se præbeant in concedendis licentiis pro absolutione reservatorum, Quint. *t.* 3. *sign.* 13. ex Fag. Kon. et aliis 10. Et si ex negatione timeatur grave subditi detrimentum, peccant contra charitatem et justitiam, Lugo, Dian. *p.* 6. *t.* 6. *R.* 66.

» V. Si Superior Confessario Regularium ad hoc deputato negat facultatem absolvendi, Confessarius autem judicet debere concedi, potest is pro ista vice absolvere Avers. *q.* 17. *s.* 5. Lugo *s.* 4. referens sic declarasse *Clem. VIII.* haberique in quarto tomo Bullarii, Bulla 26. *Urb. VIII* et Quint. *s.* 11. dicens non esse dubium ea de re : additque ex aliis 7. probabile esse, idem posse, si viro Religioso, pio, docto et prudenti (licet non ex designatis de facto) neget, Dian. *p.* 3. *t.* 3. *R.* 126. *p.* 6. *t.* 6. *R.* 56. *et. p.* 9. *t.* 3. *R.* 15. ex Pell. (qui vult idem esse, si pœnitens ipse petat) et aliis. Imo Quint. *l. c.* censet, probabile, quod idem fieri possit, si Superior adiri nequeat, et urgeat tempus celebrationis vel Communionis, v. g. quia sine nota non potest abstinere, cum alii omnes communicent. Ib. ex Trull. et aliis. 6. Denique Dian. *p.* 2. *tr.* 2. *R.* 126. notat ex Suar. *de Relig. t.* 4. *l.* 2. *c.* 15. Regulares semel sine licentia suorum Superiorum posse absolvi a reservatis, puta eos, qui adhuc, et quatenus hoc privilegium commune habent cum Fratribus Minoribus, quorum id esse testatur Emmanuel Rodr. *t.* 1. *qq. Reg. q.* 62. *art.* 6.

» VI. Nihilominus certum est, posse aliquando Superiorem justis de caûsis negare facultatem, et cogere subditum, ut ad se veniat, Lug. *l. c.* Nam si ex casu reservato grave scandalum vel damnum communitatis timeretur, potest Superiorii negare absolutionem, donec pœnitens per se vel Confessarium superiori det sufficientem notitiam ad illud evitandum, alias non est satis tutus, nec dispositus ad absolutionem. Quare si Confessarius eo casu urgeat absolutionem, debet is attendere, ut pœnitens obligationi suæ satisfaciat in adhibendo remedio communi malo vel damno, si sit ejus, periculum, quia nisi hoc faciat, non potest absolvi, non ex defectu jurisdictionis, sed quia non est dispositus. Ad hoc tamen requiritur, ut et obligatio pœnitentis certa sit, et alia remedia adhiberi non possint. Suar. *t.* 4. *de Releg. l.* 8 *c.* 5. *n.* 10.

» VII. Peregrinus, quoad reservationem, judicandus est juxta diœcesim, in qua versatur; in qua, quæ reservata sint discant Pastores ex Agendis, aut consuetudine.

VIII. Superior auditis solis reservatis potest ab illis absolvere, et reliqua inferiori committere, ex causa urgente; qualis tamen non est

multitudo negotiorum, ut docent Suar. Fernand. et Fill. sed alia gravior; tum quia etiam occupatissimus potest dare facultatem adeundi alterum, cum onere postea comparandi, tum quia integritas confessionis est de jure divino.

» IX. Qui a Superiore absolutus est a reservatis, potest ab iisdem postea absolvi a quovis, quia non sunt amplius materia necessaria Confessionis.

X. Qui bona fide confitetur, nesciens suum casum esse reservatum, vel Sacerdotem carere potestate circa illum, valide quidem absolvitur, cum onere tamen comparendi, *Præp.* Similiter si Confessarius probabliliter credit non esse reservatum (esto revera sit) valet absolutio. Less. Dian. *p.* 9. *t.* 9. *R.* 29.

XI. Qui confitens habenti potestatem ordinariam delegatamve in reservata, oblitus est inculpabiliter reservatum, potest illud postea confiteri etiam inferiori, et absolvi. Quod etiam valet (saltem si prior habuerit potestatem ordinariam) etiamsi prior absolutio ob indispositionem, vel alium defectum pœnitentis invalida fuisset. Ratio est, quia intendit absolvere quantum potuit : ergo saltem sustulit reservationem, quod fieri potuit absque Sacramento. V. Præp. *in* 3. *p. q.* 9. *d.* 4. *n.* 24. Merat. *t.* 3. *d.* 30. *s.* 3. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 124.

» Resp. II. A reservatis absolvere potest. 1. Ipse reservans. 2. Ejus in spirituali jurisdictione Superior. 3. Cui ipse delegavit. 4. Sacerdos inferior, quando Superior adiri non potest, v. g. a reservatis Papæ absolvere potest Episcopus eos, qui Romam ire non possunt.

» Resp. III. Extra periculum mortis (de quo v. dicta *dubio superiori*) nullus inferior per se, et directe absolvere potest, nisi ex jure vel privilegio concedatur.

» Dicitur I. *Per se* : quia de indirecta, et per accidens colligitur ex dictis.

» Dicitur II. *Nisi etc.* quia in casibus Papalibus absolvere potest Episcopus per se vel Vicarium quando sint occulti, ut docet Nav. *c.* 27. *Unde resolves.*

» Mendicantes ex vi juris communis non possunt absolvere a reservatis Episcopo, quia ut sic non habent potestatem majorem Parochis; et privilegium, quod circa hoc habuerunt, sublatum est decreto Urb. VIII an. 1628. Excipit tamen Avers. cum Dian. *p.* 8. *t.* 7. *R.* 71. eos casus, qui Episcopis a jure tantum reservantur. Imo Quint. *t.* 1. *tr.* 3. *s.* 14. affirmat, Regulares adhuc posse absolvere, sicut ante decretum, eo quod Dian. *p.* 9. *t.* 6. *R.* 51. non audet probare, nisi ad Episcopum non pateat recursus, tunc enim ab ipsis reservatis posse absolvere, sicut possunt a Papæ reservatis, Gran. Dian. *p.* 5. *t.* 14. *R.* 58. V. etiam Præp. *q.* 19. *d.* 1.

» Resp. IV. Si Confessarius dubitet, an pœnitens lapsus sit in mortale reservatum, si quidem dubium sit positivum, potest (sequendo opinionem probabilem, et judicando probabiliter non esse reservatum) absolvere : si vero dubium sit negativum, posse absolvere negant aliqui ut *Arm. Cord. etc.* probabilius affirmant Suar. Fill. Henr. Hurtad. Bon. Lugo *d.* 20. *n.* 17.

ADDENDA.

Quæst. 227. — *Quid præterea notandum sit circa potestatem reservandi peccata?* R. Hoc tantum, quod illi omnes possint reservare, qui habent potestatem ordinariam conferendi jurisdictionem, possunt enim illam delegare aliis vel plene vel restricte tantum, Dicast. *d.* 11. *num.* 4. 1700 al. 1600

Unde posset etiam Parochus reservare, respectu illius, cui a Parocho debet delegari jurisdictio. Maj. Vasq. Dicast. contra Suar. Busemb. et alios [1].

Quæst. 228. — *Quotuplex sit, et quomodo fieri possit reservatio.* R. § 1. Reservatio potissimum est duplex, pœnalis, et medicinalis. Pœnalis est, quæ fit in odium et pœnam alicujus peccati. Medicinalis, quæ fit propter bonum fidelium, vel ob rectam gubernationem alicujus communitatis. 1701 al. 1601

§ 2. Putat Gob. *t.* 7. *n.* 260. tum esse pœnalem, si habeat censuram annexam; medicinalem, si non habeat censuram annexam. Castr. t. 2. *d.* 1. *p.* 17. *n.* 8. vocat pœnalem, per quam delictum ipsum specialiter prohibetur vel punitur; medicinalem, per quam delictum non specialiter prohibetur vel punitur, sed tantum simpliciter reservatur. Hoc videtur certum, si reservatio supponat delictum et addatur ex suppositione illius commissi, tum esse pœnalem; e contra tum esse medicinalem, si non supponat delictum, sed ponatur velut me- 1702 al. 1602

[1] Hoc hodie practicari nequit, cum Episcopus et approbet et tribuat jurisdictionem. (*Edit.*)

dicina præservativa, ne delictum fiat vel repetatur; et ideo videtur dicendum, quod reservationes omnes, quæ de facto dantur, sint simul medicinales.

1703 al. 1603 § 3. Reservatio fieri potest vel directe vel indirecte. Directe fit cum quis jurisdictionem Confessarii, quam restringit, habet sibi subordinatam, uti Episcopus Parochi sibi subjecti, quam ideo directe potest ab eo auferre, suspendere, restringere. Indirecte fit, cum quis jurisdictionem Confessarii non habet sibi subordinatam, eo quod hic non sit ejus subditus; suum tamen subditum eidem subjecit quoad aliqua tantum peccata, et non quoad omnia; in hac enim causa subditus hujus Episcopi non subjicitur isti Confessario quoad illa peccata, quæ ibi reservat iste Episcopus, ideoque hic Confessarius non potest ab iis absolvere, cum careat jurisdictione in pœnitentem, respectu istorum peccatorum.

1704 al. 1604 *Quæst.* 229. — *Quænam peccata reservari possint, vel de facto reserventur?* R. § 1. Reservari possunt *atrociora quædam et graviora delicta*, uti habet Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 7. Possent etiam reservari venialia, quia licet multis aliis modis deleri possint, tamen secundum dicta *n.* 1549. per Sacramentum Pœnitentiæ remitti non possunt, nisi ex vi jurisdictionis dependentis ab Ecclesia, quæ posset eam negare vel limitare. Suar. Con. Fill. Lug. Dicast. *d.* 11. *n.* 26. Aversa *q.* 7. *s.* 2. contra Vasq. Multo magis reservari possent mortalia negative dubia, quia secundum dicta *a n.* 606. est obligatio confitendi illa; de facto tamen non solent reservari, nisi certo mortalia, et reservatio, cum sit odiosa secundum dicenda *nu.* 1684. stricte est interpretanda, nec extendenda ad casum dubium, Suar. Hurt. Lugo *d.* 20. *n.* 18. Dicast. *a n.* 88. Avers. supra. *Nec obstat*, quod *Clem. VIII.* 9 Jan. 1601. prohibuerit absolutionem a casibus, etiam dubie contentis in Bulla cœnæ, nam 29 Novemb. 1602. in alio Decreto de re eadem omisit illa duo adverbia, *clare et dubie,* ideoque videtur revocasse prius Decretum. Viva ad 3. prop. *Alex. VII. n.* 9. Pelliz. apud Dian. *p.* 10. *t.* 14. R. 8. Sanch. tamen *in Dec. l.* 1. *c.* 10. *n.* 74. putat, peccatum in dubio reservari, si pro eo sit præsumptio fori externi, quia ex hac videtur esse possessio pro certitudine delicti : sed alii saltem in ordine ad forum internum, hanc limitationem non addunt. Quid autem dicendum sit, si, quando peccatum dubium est, absolvatur, et postea superveniat certitudo, dicetur *n.* 1693.

1705 al. 1605 § 2. Quamvis nunc non reserventur peccata, nisi in aliquem actum externum prodeant, ideoque possit quivis approbatus absolvere, v. g. ab hæresi mere interna, tamen reservari possunt peccata mere interna, uti reservantur Papæ vota aliqua mere interna, v. g. castitatis, quamvis enim Ecclesia non judicet de mere internis, tamen secundum dicta *num.* 1549. jurisdictio ad absolvenda etiam mere interna concedi debet ab Ecclesia, quæ negare posset vel limitare, Suar. Vasq. Sanch. Avers. Lug. Dicast. *nu.* 29. Chapeav. *p.* 1. *c.* 6. Mendo *d.* 1, *q.* 4. Quandonam autem peccatum internum dicatur prodire in actum externum, dicetur *a n.* 1649.

1706 al. 1606 § 3. Peccata etiam occulta reservantur, uti constabit ex dicendis *n.* 1609. *et* 1627. Quid autem hic dicatur occultum, publicum, notorium, deductum ad forum contentiosum, dicam *a n.* 1656. Quod si alicubi reservetur peccatum tantum publicum, et detur illius absolutio, quando adhuc est occultum, postea autem fiat publicum, quid tum sit faciendum, dicam *n.* 1694.

1707 al. 1607 *Quæst.* 230. — *An incurrat reservationem, qui ignorat illam esse peccato suo annexam?* R. § 1. Si reservatio esset pure pœnalis, negant incurri Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 32. *num.* 18. Castr. *t.* 2. *d.* 1. *p.* 12. *n.* 8. Stoz. *l.* 2. *n.* 59. et alii, quod Lug. *d.* 20. *n.* 11. Gob. *t.* 7. *n.* 360. Dian. *p.* 19. *tr.* 15. *R.* 8. vocant probabile, tum quia talis pœna videtur imponi contemptoribus legis aut contumacibus, quales non sunt, qui ignorant legem vel pœnam annexam, tum etiam, quia si lex vel pœna sit invincibiliter ignorata, non videtur voluntarie transgressus talem legem, prout pœnalis est, cum de ea non cogitaverit : ergo nec erit talem pœnam promeritus, quæ ordinarie non est debita tali peccato, sed per accidens est annexa. Hæc sententia procedit ex suppositione, quod detur reservatio pure pœnalis, quod *n.* 1602. negavi. Tamen

1708 al. 1608 § 2. Quamvis reservatio non sit pure pœnalis, sed simul medicinalis, adhuc putant aliqui non incurri ab ignorante, quod Quint. Dian. Burgh. *cent.* 3. *cas.* 31. vocant probabile, quia semper videtur esse pœna extraordinaria; sed absolute tenendum est cum communissima, incurri, quod clarum esse et in praxi notum dicit Avers. *q.* 17. *s.* 1. putantque *Hurt.* et alii oppositum esse improbabile, quia per talem reservationem, quæ potius est medicina quam pœna absolute, et antecedenter tollitur jurisdictio a Confessario, propter bonum commune

1709 al. 1609 *Quæst.* 231. — *Quid addendum sit circa casus reservatos Papæ præsertim per Bullam cœnæ?* R. seqq. § 1. Quamvis nulli casus reserventur Papæ, nisi sint mortales; et in actum externum prodeant, uti dictum est *a n.* 1604. tamen reservantur, quamvis sint plane occulti, uti patet ex his propositionibus ab *Alex. VII.* damnatis : Tertia : *Sententia asserens Bullam cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis et aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, visa et tolerata est.* Quarta : *Prælati regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumque sæculares ab hæresi occulta, et ab excommunicatione propter eam incursa.* Et doctrinam his damnatis propositionibus contrariam optime firmat *Du-Bois* super illas propositiones, qui videri potest.

1710 al. 1610 § 2. Casus extra Bullam cœnæ reservati Papæ sunt plurimi, et quotidie fiunt plures per speciales Constitutiones, quæ etiam his temporibus emanant : v. g. nunc reservatur Papæ excommunicatio lata in illos, qui propositionem aliquam ex damnatis ab *Alex. VII. Inn. XI. Alex. VIII.* docuerint, defenderint vel de ea tractaverint, nisi forsan oppugnando. Antiquos casus fuse enumerat Fill. *tr.* 15. Brevius Chapeav. *de cas. reserv. p.* 1. *c.* 5. *q.* 1. Brevissime plerosque Busemb. *l.* 7. *c.* 2. *d.* 4. *art.* 3. De violenta manuum injectione in Clericum plura habet *Busem.* ib. ubi etiam aliqua addam. De simonia dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 214. 220. De duello, et ad illud quomodo, etiam solo aspectu concurrentibus, dixi ibid. *a n.* 843. 847. De negligentibus denuntiationem hominis suspecti de hæresi, vel Sacerdotis occasione confessionum sollicitantis ad turpia, dixi *l.* 2. *n.* 215. 216.

1711 al. 1611 § 3. A casibus Papæ reservatis extra Bullam cœnæ absolvere possunt Confessarii Soc. Jesu, secundum dicta *n.* 1582. Quid possint alii Regulares, peti debet ex illorum privilegiis.

1712 al. 1612 § 4. Bulla cœnæ est Decretum, quod Papa omni anno die cœnæ Domini, sive Jovis sancto renovat, per quod fert censuras et reservationem in quædam crimina. Auctor Bullæ cœnæ ignoratur : cœpit autem ferri a tempore *Martini V.* anno 1420. Et declaravit *S. Pius V.* antiquam durare usque ad promulgationem novæ. Bullam cœnæ dabo ad longum *l.* 6. *p.* 2. *n.* 2054. Hic notabo aliqua circa præcipuos casus in Bulla cœnæ contentos.

1713 al. 1613 § 5. Reservatur in ea hæresis formalis tantum, per quam quis cum pertinacia tuetur errore magnitum; unde ab illis, qui non habent specialem facultatem, absolvi possunt hæretici materiales, quales dari etiam in Germania, dixi *l.* 2. n. 94. quamvis forte per neglectum inquirendi, aut alio modo peccarint mortaliter non admittendo fidem, talis enim casus, licet sit peccatum mortale contra fidem, tamen non est vere casus Bullæ, cum non sit hæresis formalis. Et idem est de eo, qui absque errore interno negat fidem, quamvis enim peccet contra fidem et pro foro externo præsumatur esse hæreticus, tamen pro foro conscientiæ non incurrit pœnas, nec reservationem hæresi impositam, communis cum Viva *ad prop.* 3. Alex. VII. *et de Jubil. q.* 11. *art.* 1. *n.* 7. An autem manifestans suum dubium in fide, incurrat, dicetur *n.* 1651.

1714 al. 1614 § 6. Casus omnes reservati Papæ habent annexam excommunicationem, et propter hanc reservantur, Sanch. *in Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 3. *c.* 11. *n.* 1. Chapeav. *c.* 4. Aversa *q.* 17. *s.* 2. Castr. *tr.* 4. *d.* 4. *p.* 3. Gob. *tr.* 7. *n.* 360. Viva *de Jubil. q.* 11. *art.* 1. Quod certum videtur de casibus Bullæ cœnæ, nam initio semper ponitur, *Excommunicamus etc.* et tum in fine Bullæ additur, quod absolutio *a prædictis sententiis*, nempe excommunicationis, reservetur soli Pontifici : ergo reservantur propter illam censuram : hinc si peccans non sciverit censuram esse annexam, aut de illa non cogitarit, quando peccabat, non incurrit censuram, ergo nec reservationem : a talibus enim pœnis excusat ignorantia, et inadvertentia, uti dixi *l.* 1. *a n.* 767. et præter ibi citatos docent Aversa *sect.* 1. Tamb. *in Dec. lib.* 1. *cap.* 2. § 10. *num.* 9. Stoz. *l.* 2. *n.* 60. Atque idem est, si propter metum vel quamcumque aliam causam non incurratur censura, tum enim etiam non incurretur reservatio Papalis, Suar. *de pœn. d.* 29. *s.* 2. *n.* 11. Sanch. *in Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 3. *et* 5. Tamb. *de cas. reserv. c.* 5. § 1. Dian. *p.* 9. *tr.* 6. P. 13. Castr. et Gob. et Stoz. supra Dicast. *de pœn. d.* 11. *a n.* 19. Et quamvis ignorantia legis sit vincibilis et mortaliter culpabilis, dummodo non sit crassa, adhuc probabile est excusare a censura, secundum dicta *l.* 1. *n.* 770. et dicenda de censuris. Aliud est de casibus reservatis ab Episcopo vel Prælato regulari, etiam habentibus annexam censuram : mens enim horum est ut quamvis non incurratur censura, peccatum maneat reservatum, censuram enim addunt, ut reservatio sit gravior, et difficilior, Tamb. et Stoz. *n.* 61.

1715 al. 1615 § 7. *Laym. Gob.* et alii probabiliter dicunt Bullam cœnæ, quoad libros, quibus hæresis inspersa est et non ex professo defenditur, non esse in eo rigore receptam in Germania, adeo-

que lectionem talis libri non esse vere casum Bullæ reservatum.

1716 al. 1616 § 8. Quamvis in Jubilæo vel alias concedatur facultas generalis absolvendi *a quibusvis peccatis et censuris*, non intelliguntur reservata, uti habet communis, quia specialiter excepta requirunt specialem concessionem. Quando additur generaliter, *etiam reservatis Sedi Apostolicæ*, non intelliguntur casus Bullæ cœnæ, Ugol. Suar. Sanch. *c.* 13. *n.* 13. Chapeav. *p.* 1. *c.* 4. Viva supra, quia etiam talis facultas generalis non censetur se extendere ad ea, quæ specialiter eximuntur. Quando additur generaliter, *ab omni excommunicatione Papæ reservata, ac etiam a casibus Bullæ cœnæ,* si non fiat expressa mentio de facultate absolvendi etiam ab hæresi, adhuc dicunt Sanch. *n.* 10. Lug. *d.* 20. *num.* 162. Greg. XIII. declarasse [1] hanc censeri concessam; sicuti enim hæresis maxime speciali reservatione eximitur, ita exigit specialem et expressam pro absolutione facultatem, quod operose persuadere nititur Viva : sed alii in hoc ultimo contradicunt; et Tann. *d.* 6. *num.* 123. dicit non esse dubitandum pro Germania, quod concessa ad casus Bullæ cœnæ etiam intelligatur ad hæresim et lectionem librorum hæreticorum, cum illius facultatis usus in Germania sit maxime necessarius et ferme unicus. Si detur facultas, *ad omnia peccata et censuras*, per censuras non intelligitur suspensio, sed tantum illæ censuræ intelliguntur, quæ per se impediunt absolutionem a peccatis. Avers. *s.* 7. Nec intelligitur ulla irregularitas, uti dictum est *n.* 1458.

1717 al. 1617 § 9. Trid. *sess.* 24. *c.* 6. *de Refor.* dat facultatem Episcopis quoscumque sibi subditos absolvendi a casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis, etiam ab hæresi, et consequenter etiam a reliquis casibus Bullæ cœnæ [2] : quam facultatem perdurare dicunt Dicast. *de cens. d.* 3. *n.* 139.. Tann. *n.* 121. *et alii.* Hinc inferunt cum Wagnereck.d apu Gob. *n.* 371. *lit. B.* obtenta ab Episcopis hac facultate, quæ ipsis jam est ordinaria, etiam nos posse ab istis casibus occultis absolvere. Sed (præterquam quod hoc sit tantum ad casus occultos) quia gravissimi Auctores cum Suar. *de. cens. d.* 21. *sect.* 3. *n.* 5. Sanch. *c.* 11. *a n.* 26. Aversa *q.* 17. *sect.* 6. referunt Romæ decisum esse, quod facultas illa revocetur per singulas Bullas cœnæ, secundum ea, quæ *n. seq.* dicam et consentit Viva *ad prop.* 3. Alex. VII. *n.* 4. non videmur tuto posse ex hoc fumdamento procedere. Solent tamen Episcopi Roma petere et obtinere ad quinquennium speciales facultates absolvendi ab hæresi et cæteris casibus Bullæ cœnæ, etiam quando publici sunt, quas etiam possint aliis communicare, secundum dicta *a n.* 1598. Ac similes etiam facultates habent Nuntii Apostolici pro tempore suæ Legationis, quas etiam possunt aliis committere, a quibus si nobis communicetur vel committatur facultas absolvendi ab hæresi et aliis casibus Bullæ, tuto procedemus. De cætero,

1718 al. 1618 § 10. Videtur dicendum cum Aversa *q.* 17. *s.* 6. quod a casibus qui vere sunt Bullæ cœnæ, absolvere non possint ulli regulares, per se loquendo, quia facultates qualescumque sive concessæ sive quomodocumque communicatæ ad absolvendum ab hæresi, et casibus Bullæ cœnæ, omni anno revocantur per promulgationem novæ Bullæ : privilegium enim, quod nullæ facultates censeantur revocatæ per Bullam cœnæ, quæ in futurum emanabit, erat tantum vivæ vocis, et revocatum est per Urb. VIII. uti fatetur *novum Comp. nostrorum privilegiorum v. Bullæ cœnæ* § 2. Et respective ad alios etiam Mendicantes declaravit S. Congr. sub eodem Urbano VIII. 7. Novemb. 1628. uti refert, *Manigart in Praxi Pastorali pag.* 1122. et fatetur *Bonagratia in Summula Regul. v. Absolutio pag.* 177. per confirmationem privilegiorum apud Regulares datam vel forte dandam post Trid. non revixisse facultatem absolvendi a reservatis in Bulla cœnæ, *utpote quæ tollatur per annuam ipsius Bullæ publicationem.*

[1] *Ut de Gregorii XIII mente non plane constet, clarissimum est Alexandri VII. Decretum* 23 *Martii* 1656. *quod referunt Reinfenst. T.* 5. *tit.* 7. de hæreticis num. 405. *Schmalzgr. l.* 5. *tit* 7. *n.* 207. *et seqq. Card. Petra* ad Constit Apost. *T.* 3. p. 189. *et Lambert. T.* 1. Edict. *p.* 31 *ut mirum sit, fuisse.* aut *etiamnum esse, qui illud ignorent En illud.* In Gongr. Sancti Officii, Sanctissimus D. N. Alexander Papa VII. sub die 23. Martii 1656. inhærendo declarationibus alias a suis Pradecessoribus factas, ad removendam omnem dubitandi occasionem, et ne circa id in posterum ullo tempore hæsitare contingat, cum crimen hæresis præ cæteris gravissimum speciali nota dignum sit, decrevit, facultatem absolvendi ab hæresi in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab hæresi.

[2] Confer Benedictum XIV. *de S. D.* l. 7. c. 32. et 33. ubi multis contendit, derogatum huic Tridentini Decreto fuisse per Bullam ipsam cœnæ.

Casus post concilium Tridentinum a Papa reservatos, in citato ejusdem concilii decreto non comprehendi declaravit S. Inquisitionis Congregatio, in responsione initio operis relata. Cfr. tom. 1. p. 124 (*Edit.*)

Et eadem S. Congr. 15. Junii 1647. approbante Innoc. X. iterum declaravit id esse conforme Constitutionibus factis de mandato Clem. VIII. Pauli V. et Urb. VIII. uti refert Manig. *pag.* 1156.

Objic. Varii Pontifices concesserunt Regularibus facultatem absolvendi ab hæresi, et casibus Bullæ cœnæ, et simul privilegium, ut per Bulla cœnæ non censeatur talis facultas revocari. Speciatim Julius III. 22. Oct. 1552. per Bullam *Sacræ Religionis*, dat Soc. Jesu facultatem *quoscumque a casibas hæresis, et aliis contra fidem, et consequentibus censuris quibuscumque absolvendi:* confirmans autem omnia privilegia, et facultates a quocumque nobis concessas addit : *Illis perpetuæ, et inconcussæ firmitatis robur adjicimus, illaque inviolabiliter observari, et quibusvis derogationibus, revocationibus suspensionibus, alterationibus, decretis, declarationibus, ac litteris Apostolicis, etiam quasvis clausulas generales vel speciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores, et insolitas, ac etiam irritantia decreta, sub quacumque verborum forma, et expressione in se continentibus, ac Cancellariæ Apostolicæ regulis seu Constitutionibus Apostolicis, quomodolibet pro tempore factis, et editis, ullo unquam tempore comprehendi, aut eis in aliquo derogari seu ea revocari aut alterari nullatenus posse.* Similes confirmationes dederunt nobis vel aliis alii Pontifices, quas communicamus, uti retuli *l.* 1. *n.* 857. R. Hæ concessiones omnes non obligant sequentes Pontifices, qui æqualem cum prioribus potestatem habent, et revocant forma, qua volunt, dummodo sufficienter significent mentem suam etiam ad nos aliosque Regulares extendi; hæc autem secundum dicta *n.* 1464. sufficienter significant per hoc, quod in singulis Bullis cœnæ dicant tolli potestatem absolvendi *quibuscumque Ecclesiasticis sæcularibus, et quorumvis Ordinum etiam Mendicantium ac militarium Regularibus etiam Episcopali vel alia majori dignitate præditis.* De privilegiis autem subjungitur : *Quæ omnia, quoad hoc, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso insererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, et omnino revocamus.* Hinc recte infert Mendo *dist. q.* 5. censeri debere revocata omnia etiam remuneratoria etc. omnium Regularium privilegia, quantum Bullam cœnæ concernunt. Videri possunt dicta *l.* 2. *a n.* 858.

Instabis. Si talis facultas tollatur per quamlibet Bullam annuam, frustra data esset ab illis Pontificibus scientibus quotannis emanare eam Bullam : hinc etiam Sixtus V. et Clemens VIII. renovationi Bullæ expresse addiderunt, *nisi in privilegiis casus in Bulla contenti expresse concederentur*, quam conditionem sequentes Pontifices, qui omittunt, videntur subintelligere, inquit Layman. R. n. seq. nam valet pro tempore vitæ talis Pontificis. Sixtus autem et Clem. specialiter favebant Regularibus, hinc addiderunt clausulam illam ipsis faventem, quam cum reliqui Pontifices omittant, utanturque verbis universalibus, quæ comprehendunt etiam casus per privilegia Regularibus concessos, hi sub Bullam cœnæ revocantem cadunt. Sub eam tamen non cadunt facultates, quas Papa Nuntiis, vel Episcopis concedit ad certos annos, non dantur cum voluntate præveniendi revocationem talis Bullæ emanaturæ.

§ 11. Putarunt *Becanus*, *Perlinus* et alii Bullam cœnæ non esse receptam in quibusdam Germaniæ locis; et speciatim de Bavaria id asserunt Tann. et Laym. *l.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 2. quoad aliqua. Quod etiam de aliis locis dicunt multi cum Marcantio *in Tribun. tr.* 2. *tit.* 4. *q.* 8. etiam ideo, quia deest sufficiens illius apud populum promulgatio. Sed ex dictis *l.* 1. *n.* 579. constat ad obligandos per eam omnes satis esse, quod Romæ promulgetur, et alibi constet de hoc, et de casibus in ea contentis. Confessarii autem, præsertim Regulares, qui uti deberent privilegio absolvendi, satis sciunt de Bulla revocante, cum in domibus eorum debeat esse publice exposita. 1719 al. 1619

§ 12. *Laym. Perlin. Gob.* et alii docent etiam ideo posse nos et quoscumque approbatos in Germania absolvere ab hæresi, et lectione librorum prohibitorum, quia hinc non est facilis, imo plerumque est moraliter impossibilis accessus ad Papam, ob sumptus magnos, jacturam rei domesticæ, molestias, et pericula vitæ, etc. Neque ideo est obligatio scribendi Romam quod aliqui volunt, nam quamvis id facile fieri posset, tamen tenent satis multi cum Dicast. *de cens. d.* 3. *n.* 57. et Castr. *tr.* 4. *d.* 4. *p.* 3. § 5. *n.* 7. id non esse opus, præsertim cum litteræ sint expositæ periculo publicationis. Nec propterea est obligatio accedendi ad Episcopum, quod etiam aliqui volunt, nam ad Episcopum remittitur pro solo casu percussionis Clerici, ut notant Suar. Mol. Sanch. *in Decal. l.* 2. *c.* 13. *n.* 9. *Contra est*, nam quia difficilis est Romam recursus, ideo Papa in his partibus dat Nuntio Apostolico, et Episcopis specialem facultatem aliis communicabilem ad casus Bullæ cœnæ : ergo certum videtur ex mente Papæ non omnes habere facultatem illam. 1720 al. 1620

1721 al. 1621 § 13. Gob. *tr.* 7. *a n.* 355. docet, casus, qui valde frequenter contingunt, non solere reservari, præsertim Papæ, et inde infert lectionem librorum prohibitorum in Germania non esse reservatam. Idem etiam dicit *Laym.* de hæresi, quæ in his partibus nimis frequens est. *Contra est* 1. nam hæresis formalis, quæ sola reservatur, non est ita frequens. 2. Casus etiam mediocriter frequentes servari possunt Papæ, uti quibusdam Episcopis reservatur homicidium, percussio Clerici, furtum sacrilegum, forte etiam ideo, ut frequentia emendetur. 3. Certum est ex praxi Romana, item diœcesana multis locis, etiam pro Germania reservari hæresim.

1722 al. 1622 § 14. Dubitant aliqui, an omnibus illis non obstantibus possint saltem Prælati regulares suos subditos absolvere ab hæresi occulta, et aliis occultis casibus Bullæ cœnæ, nam *quidquid jure communi possunt Episcopi, cum suis subditis, possunt Prælati regulares circa suos,* Suar. *de Relig. t.* 2. *l.* 2. *c.* 39. *t.* 4. *l.* 2. *c.* 15. Viva *ad prop.* 4. Alex. VII. Et *propos.* 4. damnata, quam retuli *n.* 1609. solum loquitur de absolutione sæcularium, hinc Bonagratia *supra p.* 162. multis contendit posse. Sed dicendum non posse, quia Bulla cœnæ excommunicat omnes hæreticos, quocumque nomine censeantur, et tum absolutionem illius aliorumque casuum reservat soli Romano Pontifici, derogando quoad hoc omnibus privilegiis quorumcumque, *etiam Episcopali vel alia majori dignitate præditorum,* ita cum plurimis aliis Suar. Sanch. *c.* 11. *nu.* 7. Diana *p.* 3. *tr.* 2. *R.* 122. Viva *supra,* Mendo *q.* 4. dicens sententiam Bonagratiæ non amplius esse probabilem.

1723 al. 1623 § 15. In articulo, vel etiam secundum dicta *n.* 1651. in periculo mortis possunt Sacerdotes omnes absolvere a quibusvis casibus etiam Bullæ cœnæ, quia tum nihil reservatur, uti constat ex Trid. *s.* 14. de *pœn. c.* 7. Attamen tum observanda sunt hæc tria. 1. Ut detur cautio de satisfaciendo parti læsæ, vel pignoratitia, vel fidejussoria, vel si hæ fieri non possint, juratoria. 2. Ut fiat juramentum de obediendo mandatis Ecclesiæ, per quod tamen non imponitur nova obligatio servandi quæcumque præcepta Ecclesiæ, sed illud solum quod absolvens vel superior injunxerit, nempe ne iterum illud crimen patret. 3. Ut absolvendus juret per seipsum comparere coram Papa, quando poterit, ut nempe opportuna medicina adhibeatur, et imponatur satisfactio debita, alioquin reincidat in excommunicationem, ita quoad omnia Sanch. *c.* 13. *a n.* 17. ubi *a n.* 31. adhuc notat sequentia. 1. Supradicta onera tum tantum imponi, quando ratione necessitatis datur absolutio, non autem si detur in Jubilæo vel ex privilegio, nisi expresse injungatur. Vide dicta *a n.* 1453. 2. Qui v. g. destitutus usu rationis illa præstare non potest, est nihilominus absolvendus. 3. Quamvis Confessarius non imponat ista, valet absolutio: ita etiam Avers. *q.* 17. *s.* 7. *in fine.*

1724 al. 1624 § 16. Si extra periculum mortis aliud sit impedimentum perpetuum vel diuturnum, quominus habens reservatum, per seipsum se sistat Papæ, v. g. quia est impubes, senex, pauper pateretur grave aliud damnum, Abb. Anchar. Felin. Angel. Navar. Silv. Tabien. Cov. Henr. Suar. Ugol. Castr. Card. *in* 1. *crisi d.* 80. *n.* 47. Dicast. *d.* 11. *n.* 265. dicunt posse absolvi ab Episcopo suo (Viva *num.* 7. et alii contra alios putant etiam ab alio inferiore, si non detur recursus ad Episcopum) et consensit Sanch. *num.* 37. excipiens solam hæresim: putat enim pro hac teneri Romam recurrere per procuratorem, vel litteras; sed exceptionem illam rejiciunt Castr. Dicast. *num.* 268. Avers. *sect.* 5. Id enim Episcopo conceditur in jure, *cap. Eos qui, cap. Mulieres, cap. Quamvis, cap. De cætero, de sent. excomm.* sine ulla distincticne. Quod si adiri posset Nuntius Apostolicus, Navar. Con. Bon. Lugo; Dicast. *num.* 266. negant esse obligationem hunc adeundi, quia sicuti Episcopus, ita etiam Nuntius id potest per delegationem Papæ: e contra alii cum Avers. *sect.* 5. dicunt adeundum Nuntium, quia specialiter constitutus est in partibus, ut sit loco Papæ, et *cap. Quamvis,* dicitur tum posse pœnitentem absolvi, *quando non potest adire Pontificem et Legatum.*

1725 al. 1625 *Quæst.* 232. — *Quid addendum sit circa casus Episcopis reservatos?* Resp. seqq. § 1. De jure communi reservatos in omni diœcesi, refert Dicast. *de cens. d.* 3. *a num.* 222. sed Chapeav. *p.* 1. *cap.* 4. *quæst.* 2. concludit nunc tantum esse hos duos, nempe crimen incendiarii, et peccatum, ob quod solemnis Pœnitentia est indicenda, quod tamen nunc etiam non amplius est in usu: unde Fill. *tract.* 7. *num.* 273. absolute dicit nullum casum de jure nunc esse reservatum Episcopis.

1726 al. 1626 § 2. Monet Clemens VIII in decretis super absolutione a Censuris, ut Episcopi paucos, eosque tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam reservandos judicaverint, reservent. Et in declaratione ejusdem Decreti prohibetur, ne sibi superflue reservent casus

Bullæ cœnæ, aut alios Sedi Apostolicæ reservatos: iterumque monentur de reservandis paucis iisque atrocibus criminibus, uti refert Fill. *num.* 280.

1727 al. 1627 § 3. Certum est Episcopos sæpe reservare peccata occulta, Chapeav. supra, Gob. *t.* 7. *num.* 307. Et quando reservant peccatum simpliciter sine addito, intelligitur etiam occultum, nisi aliud aliunde resciatur, de quo consulendæ propriæ Agendæ. Quandonam autem casus censeatur occultus, dicetur *a num.* 1656.

1728 al. 1628 § 4. Nulli Regulares possunt sine licentia Episcopi absolvere a casibus ipsi reservatis, etiamsi absolvere possent a quibuscumque Papæ reservatis, uti declaravit Clemens X. *num.* 1508. et Alexand. VII. damnans hanc 21. propos. *Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate* [1]. Quod Viva *ad prop.* 12. Alexand. VII. extendit etiam ad casus, quos Papa vel jus commune aut consuetudo reservat Episcopo, de quibus *num.* 1617. est dictum, sed in hoc valde probabiliter contradicunt *Aversa*, aliique supra 30. Auctores apud Thom. Hurt. *t.* 1. *tract.* 5. *R.* 71. nam videtur esse sermo de casibus, quos ipsimet Episcopi sibi reservant. Hinc aliqui cum Pelliz. *tract.* 6. *cap.* 2. *num.* 59. dicunt Mendicantes posse absolvere a casibus, quos non ipse Episcopus, sed Synodus reservat Episcopo, sed in hoc melius contradicit Viva: quod enim reservat Synodus, cui præest Episcopus, reservat ipse Episcopus. Putant tamen Gob. *num.* 374. et Spor. *num.* 747. Episcopos scientes, quod Mendicantes in Germania absolvant a casibus sibi reservatis, et non contradicentes, hoc ipso censeri tacite consentire, sed credo communiter contradicere. Similiter non possunt Regulares absolvere ab excommunicationibus, quas Ordinarii sibi specialiter reservant, quia potestatem illam sustulit Paulus V. apud Pelliz. *t.* 8. *cap.* 3. *sect.* 2. *subs.* 2. *num.* 85. quidquid contradicant Dian. *p.* 3. *tract.* 2. *R.* 13. Addit tamen *Pelliz.* adhuc posse nos absolvere a suspensione, et interdicto Episcopali, quia Paulus V tantum loquitur de excommunicatione, quo nomine non veniunt istæ aliæ censuræ, sed de hoc nihil invenio *in Comp. nostræ*, Avers. *quæst.* 17. *sect.* 6. universaliter dicit non posse a censuris ab Episcopo reservatis. Quid in Jubilæo sit dicendum, vide *num.* 1451.

1729 al. 1629 § 5. Si idem casus sit reservatus Papæ, et Episcopo, qui potest tollere reservationem Papalem, non ideo semper potest Episcopalem, quia Papa relinquit casum Episcopi in statu, de quo Dicast. *de pœnit. d.* 11. *num.* 160. Peccata autem puberum, id est, masculorum ante 14, et fœmellarum ante 12 annum, quæ alias essent reservata Papæ, tum reservantur Episcopo, si committentes usu rationis perfecto polleant. De cætero, v. gr. incestus puerorum qui perfectum usum rationis necdum habent, nemini est reservatus, etiamsi pueri post pubertatem prius confiteantur, Palud. Cajet. Chapeav. *par.* 1. *cap.* 6. *quæst.* 4. Vice dicenda *num.* 1691.

1730 al. 1630 § 6. Quamvis Episcopus dicat se concedere alicui potestatem absolvendi ab omnibus peccatis, imo et omnem potestatem suam, non ideo censetur concedere ad casus sibi reservatos, nisi mens ejus aliunde constet, debet fieri de his specialis mentio, quia specialiter excepti sunt, Navar. Dicastill. *de cens. d.* 3. *num.* 228. Quando autem dat facultatem ad omnes casus sibi reservatos, non ideo dat casus Papales a quibus absolvere potest Episcopus, sed tantum delegat ad suos, nisi aliter exprimat. Nec ideo dat ad censuras sibi reservatas, quia censura non est *casus reservatus*, sed pœna illius, Navar. apud Aversam *quæst.* 17. *sect.* 7.

1731 al. 1631 § 7. Reservatio Episcopalis habet vim tantum intra diœcesim reservantis; hinc si peregrinus habens reservatum confiteatur in diœcesi, ubi non est reservatum, potest ibi a quovis approbato absolvi sine onere sistendi se suo Episcopo, uti declarat Clemens X. *num.* 1508. qui tamen excipit casum, *nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse*, tum enim Episcopo ipsius non censetur consentire. Et ibidem declarat, si casus sit reservatus in diœcesi, in qua Confessarius audit talem peregrinum non posse absolvi sine facultate hujus Episcopi, quod certum est si talis casus sit reservatus in diœcesi tam pœnitentis quam confessarii: si autem

« [1] *Hinc in* Coloniensi 16. *Nov.* 1720. *T* 1. Resolut. *p.* 381. *S. C. ad primum dubium respondit* negative. *Dubium autem illud erat hujusmodi:* an Confessarii Regulares possint Sæculares extra mortis periculum absolvere a casibus Ordinario reservatis. *Clarius autem quoad Regulares habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, eadem S. C. statuit, illos non ideo absolvere posse a casibus, qui sunt Episcopo reservati, ibid. p.* 380. *in* Andriensi 29. *Novemb.* 1710. *et in* eadem 24. Januarii 1671.

casus non reservatus in diœcesi pœnitentis, sed tantum in diœcesi confessarii, de hoc casu nihil expresse declarat Clemens : nam tantum loquitur de veniente cum casu in sua diœcesi reservato : plerique tamen cum Suar. Lug. Con. Bordon. Marchant. Avers. *sect.* 3. putant confessarium hic non posse absolvere et Diana dicit esse rem claram, quia Episcopus hujus diœcesis directe sustulit illi jurisdictionem respectu talis peccati, quamvis Fagund. et Stoz. *lib.* 2. *num.* 64. putent posse absolvere, tum quia reservatio fit ab Episcopo nonnisi in bonum propriæ diœcesis : ergo nonnisi circa peccata suorum diœcesanorum; tum etiam quia confessarius viatorum absolvit per jurisdictionem ab Episcopo viatoris ex recepta consuetudine delegatam. Si tamen figeret hic quasi domicilium, tum subjiceretur etiam huic Episcopo, et deberet judicare secundum leges hujus diœcesis.

1732 al. 1332 § 8. Probabilius est cum multis apud Dicastill. *de pœnit. d.* 11. *a num.* 244. quod diœcesani etiam extra suam diœcesim existentes incurrant reservationem per suum Episcopum annexam peccato, quod alibi committunt, quamvis reservatum non sit in loco, in quo committunt, quia ad bonum commune diœcesis spectat, ut subditi, ubicumque sint, abstineant ab ejusmodi criminibus : de quo quamvis videatur dubitare *Stoz.* supra, tamen certum videtur, quod post reditum in diœcesim suam non possit a tali peccato absolvi, nisi ab habente potestatem in reservata.

1733 al. 1633 §. 9. Pœnitentiarii, qui in cathedralibus Ecclesiis exponuntur ad audiendas confessiones loco Episcopi, habent potestatem in omnes casus, et censuras Episcopales, Chapeav. *cap.* 4. Declaravit autem S. Congregatio, teste Dicast. *num.* 237. Episcopum posse deputare sibi aliquem confessarium *cum eadem auctoritate, quam ipse posset in sibi subditos exercere.* Quod Dicast. *num.* 273. etiam extendit ad Vicarium Episcopi. Vide tamen dicenda *num.* 1687.

1734 al. 1634 § 10. Manet reservatio casuum, quamvis moriatur Episcopus, qui reservavit, si successor non revocet, est enim per modum statuti perpetui, Chapeav. *cap.* 5. *in fine.* Tum autem censetur casus desinere esse reservatus, si Episcopus edat novum catalogum casuum reservatorum, et aliquem omittat; et tum desinit reservatio casus antea commissi, non tamen excommunicatio, quæ absolutione indiget : unde a contrario, si Episcopus ponat novum casum reservatum, qui hunc antea commisit, non potest sine Episcopi licentia absolvi, nisi aliud colligatur ex verbis, quia jam sublata est jurisdictio respectu illius : attamen excommunicatio non ligabit, si annexa sit, quia hæc non imponitur, nisi peccatis committendis, *Bordon. Avers.* supra.

1735 al. 1635 § 11. Si Episcopus sic statueret, *volo, ut qui hoc commiserit, non possit a me absolvi, sed peccatum et censura sint reservata Papæ*, illud peccatum non ideo esset reservatum Papæ, sed Episcopus posset ab eo absolvere, Rayn. *in Heter. t.* 16. *sect.* 1. *p.* 9. *num.* 34. Talis tamen casus videtur fore Episcopo ipsi reservatus, quia a reliquis efficaciter sustulisset jurisdictionem.

1736 al. 1636 *Quæst.* 233. — *Quinam casus sint ab Episcopo reservati in Coloniensi, et aliis vicinis diœcesibus?* Resp. *In Coloniensi* reservantur sequentes, uti habetur in Synodo anno 1662. *pag.* 71. Apostasia. Homicidium voluntarium. Incendium Ecclesiæ. Sodomia. Raptus virginum. Incestus cum consanguineis aut affinibus in primo aut secundo gradu, aut cum sanctimonialibus. Adulterium manifestum. Injectio manuum violenta in Parentes cum læsione. Blasphemia magna serioque prolata. Veneficium. Sortilegium. Ligatura et omne maleficium, quo impeditur actus matrimonialis in conjugibus. Perjurium manifestum. Et quamvis per *adulterium manifestum, et perjurium manifestum,* insinuetur reliqua reservari, quamvis sint occulta, tamen Vinitor *de Sacram. tom.* 7. *cap.* 11. *quæst.* 11. testatur casus occultos hic reservari.

In Moguntina.

1737 al. 1637 In Agenda anno 1696. impressa reservantur tantum tres sequentes, etiamsi sint occulti. 1. Homicidium voluntarium. 2. Stuprum violentum. 3. Crimen incendiariorum.

In Trevirensi.

1738 al. 1638 1. Enormis blasphemia in Deum vel Sanctos in loco publico. 2. Abusus Hostiæ, sacri Chrismatis, Olei sacri vel cujusvis rei sacratæ ad sortilegium, divinationem, incantationem aliosve magicos usus. 3. Perjurium Clerici attactis SS. Evangeliis in judicio. 4. Crimen incendiarii, excisio notabilis segetis, arborum frugiferarum, vitium, et vinearum, ex odio tertii aut communitatis. 5. Crimen falsariorum tam monetæ quam litterarum seu instrumentorum publicorum. 6. Sodomia, bestialitas, congressus cum dæmone carnalis. 7. Commixtio Sa-

cerdotis cum filia spirituali. 8. Homicidium voluntarium quantumvis occultum: et adhortatio, ex qua commissum est homicidium. 9. Depulsio fœtus sive animati sive inanimati. 10. Percussio Parentum enormis. 11. Matrimonium a sciente conjugem suam aut alterius contrahentis adhuc vivere, initum.

Notandum est autem, quod etsi quis generalem a reservatis his absolvendi facultatem accipiat, tamen ordinarie excipiatur septimus, uti et gravis percussio Clerici, quæ etiam reservata est, quapropter a duobus his casibus absolvere non potest, nisi cum facultate speciali.

1739 al. 1639 *In Paderbornensi.*

Agenda impressa Neuhusi 1687. titulo *Ordo ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ*, sic habet: *Casus in hac diœcesi Episcopo reservati sunt sequentes.* 1. Crimen incendiarii. 2. Sacrilega Calicum et monstrantiarum ex Ecclesia surreptio. 3. Homicidium, et infanticidium tam prolis natæ quam fœtus animati. 4. Incestus in primo gradu et congressus cum moniali. 5. Sodomia et cum brutis congressio. 6. Defloratio violenta virginum et earumdem raptus. 7. Omne explicitum cum dæmone pactum, et grave per veneficium illatum damnum.

Praxis hoc tempore quo scribo, anno 1711. habet, ut dicti casus etiam occulti censeantur reservati.

1740 al. 1649 *In Monasteriensi.*

A multis consequenter Episcopi antehac reservata est sola *percussio Clerici*. Quidnam præterea reservetur. docebit nova Agenda Pastoralis.

1741 al. 1641 *In Osnabrugensi.*

Acta Synodalia Ecclesiæ Osnabrugensis pag. 242. ex Synodo ultima Mundæ celebrata in Octobri 1632. hoc modo eos referunt Decreto 13. De Sacramento Pœnitentiæ. *Casus Clericorum Nobis reservati.* Fornicatio cum filia spirituali sive Confessionis. Concubinatus publicus. Confessionis revelatio. Furtiva susceptio sacrorum Ordinum sine debita licentia et dimissorialibus ab alieno Episcopo; aut cum nonatus censuris quispiam Ordinem suscipit, aut sine Ordinibus celebrat ministratve. *Casus laicorum reservati Nobis.* Matrimonium contractum cum alia, conjuge adhuc vivente, scienter aut clandestine, non servata forma Concilii Tridentini. Machinatio in mortem conjugis, morte secuta. *Casus Clericorum, et laicorum communes reservati Nobis.* Homicidium voluntarium, facto, præcepto, consilio, vel consensu deliberato commissum. Sacrilegium in re vel in persona. Incestus cum consanguineis vel affinibus in gradu a Concilio Tridentino definito. Adulterium. Raptus. Procuratio abortus vel sterilitatis. Incendium Ecclesiarum, domorum aut segetum, malitiose factum. Pollutio Ecclesiæ, cœmeterii sanguinis vel seminis effusione. Violatio libertatis vel immunitatis Ecclesiasticæ. Item, veneficium, sortilegium, divinatio, incantatio cum pacto dæmonis expresso vel implicito; et abusus Sacramentorum et sacrarum rerum ad superstitiones, et artes megicas. Ab his casibus si quis Confessarius, cujusvis Ordinis, sine facultate scripto a Nobis data, aliquem absolvere attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat.

Tempore, quo scribo, anno 1711, praxis habet in diœcesi Osnabrugensi, ut casus occulti non censeantur reservati.

1742 al. 1642 *In Hildesiensi.*

In Synodo diœcesana 12. et 13. Aprilis 1632. Casus rervati. Veneficia, incantationes, sortilegia. Homicidium voluntarium. Percussio propriorum parentum deliberata. Stuprum cum violentia. Raptus. Incestus cum consanguineis aut sanctimonialibus. Bestialitas. Procuratio abortus animato fœtu, etiam effectu non secuto. Perjurium in judicio factum. Blasphemia enormis. Crimen incendiariorum. Reiteratio Baptismi, Confirmationis et Ordinis tam activa quam passiva. Violatio immunitatis aut libertatis Ecclesiasticæ. Violatio sigilli confessionis. Falsificatio litterarum publicarum. Conjugis machinatio in mortem alterius conjugis. Abusus Sacramentorum ad vana et superstitiosa.

1743 al. 1643 *In Leodiensi.*

1. Hæresis. 2. Apostasia. 3. Homicidium voluntarium. 4. Injectio manuum in parentes. 5. Machinatio in mortem conjugis. 6. Veneficium. 7. Maleficium. 8. Incantatio. 9. Procuratio abortus. 10. Prolis oppressio. 11. Stuprum, sive violenta defloratio virginis. 12. Raptus. 13. Matrimonium contractum post votum castitatis aut in gradu prohibito scienter, vel priori uxore adhuc vivente. 14. Incestus cum consanguineis aut cum virgine sacra seu Moniali professa. 15. Concubitus contra naturam, puta, Sodomia, et ejus generis graviora crimina. 16. Falsitas circa monetam. 17. Falsitas

circa litteras alicujus Prælati inferioris Papa. 18. Solemne perjurium. 19. Publica enormis blasphemia in Deum aut Sanctos. 20. Insignis contumelia illata sacrosanctæ Eucharistiæ aut sacris Sanctorum Reliquiis. 21. Abusus sacrosanctæ Eucharistiæ, et sacrarum Reliquiarum vel etiam Sacræ Scripturæ ad exercitium artium magicarum. Hi casus reservantur, etiam quando sunt occulti.

Anno 1697. 12. Martii prodiit impressum Leodii, sub titulo : *Instructiones summariæ pro Confessariis, etc.* ubi notantur isti casus, et in fine additur : *Noverint autem nemini quantumvis potestatem habenti absolvendi a casibus Nobis reservatis, veniam esse concessam, ut absolvere possit ab hæresi, apostasia et homicidio voluntario : item a casu complicis in materia venerea cum pœnitente perpetrato.*

In Ruræmundana.

1744 al. 1644 1. Hæresis interna signo externo manifestata. 2. Apostasia a fide, a Religione, et ab Ordine reipsa exterius perpetrata. 3. Publica et enormis blasphemia aut contumelia in Deum, vel Sanctos. 4. Simonia realis. 5. Maleficia, per quæ maleficus pacto expresso vel implicito cum dæmone, immediate, vel mediate scienter inito, alicui, in anima, corpore, fama, honore, rebus et aliis quibuscumque reipsa nocet. 6. Homicidium voluntarium reipsa factum, et si sit Clerici, Sedi Apostolicæ est reservatum. 7. Injectio violenta manus in Patrem, Matrem, horum majores, vitricum, et novercam. 8. Incestus in primo consanguinitatis gradu reipsa commissus : item qui cum mulieribus religiosis professis fit. 9. Sodomia cum eodem sexu, bestialitas, et alia ejusmodi nefanda aut graviora contra naturam scelera reipsa consummata. 10. Incendium Ecclesiæ, domorum, frugum aut aliorum ex proposito factum. 11. Peccata mandantium, consulentium, auxilium, et favorem præstantium in hæresi, homicidio, incendio, maleficiis supradictis. 12. Crimen falsarii, si scripturæ sint publicæ, ut Regis, Principis, Magistratus, Judicis de publico tractantes. 13. Violatio Ecclesiasticæ libertatis, et immunitatis.

1745 al. 1645 *Advertendum* est, quod in hac diœcesi Ruræmundana nullus Confessarius, extra mortis periculum, licet alias habeat potestatem absolvendi a reservatis, absolvere possit a peccato quolibet mortali externo contra castitatem, complicem in eodem secum peccato, nec ad hoc sit approbatus, nec absolvere possit ab hæresi ; neque a casu lascivorum conventiculorum juventutis utriusque sexus, sine expressa ad hoc ab Ordinario obtenta licentia [1].

Quæst. — 234. *An Regulares subjaceant casibus ab Episcopo reservatis?* Resp. Regulares non exempti subjacent ; exempti non subjacent, quia quoad hoc non subsunt jurisdictioni Episcopi. Si tamen Regulares exempti, v. gr. Moniales habeant Confessarium non exemptum, huic sublata erit jurisdictio et potestas absolvendi a tali casu, ideoque casus commissus a Moniali exempta censebitur reservatus respectu talis confessarii, nisi tales exemptæ haberent privilegium, ut per quemcumque approbatum possint ab omnibus casibus absolvi, Sylv. *par.* 1. v. *Casus reservatus casu.* 2. Novitiorum peccata etiam manent reservata respectu Confessarii ab Episcopo approbandi, Avers. *quæst.* 17. *sect.* 1. 1746 al. 1646

Quæst. 235. — *Quænam notanda sint circa ejusmodi casus ab Episcopis reservatos?* Resp. seqq. § 1. Per *apostasiam* intelligitur defectio a vera fide ad hæresim. Per *relapsum in hæresim* intelligitur relapsus post hæresim publice ejuratam, Azor. *t.* 1. *lib.* 8. *cap.* 14. Per *homicidium* videtur etiam intelligi actio occisiva, v. g. vulnus lethale vel porrectum venenum, propter quod sequitur mors. Per *sodomiam* Tamb. *in Decal. lib.* 7. *cap.* 7. § 6. intelligit illam solam, quam committit agens seminando in vase præpostero masculi, cum enim reservatio sit materia odiosa, secundum dicenda *num.* 1684. restringi debet, adeoque intelligenda est sodomia perfecta proprie dicta. Alii intelligunt quacumque sodomiam perfectam, sive sit patientis, sive agentis. Chapeav. *p.* 2. *cap.* 15. intelligit omnem sodomiam proprie dictam, uti et Arsdekin *t.* 2. *p.* 2. *tract.* 2. *cap.* 2. § 3. dicens etiam intelligi bestialitatem, et congressus cum dæmone. Per *sacrilegium* secundum Gob. *t.* 7. *num.* 364. intelligitur violatio loci sacri, effuso sanguine, aut semimine, vel furto patrato. Aliqui putant etiam intelligi volationem personæ sacræ, sed com- 1747 al. 1647

[1] Varios casus variis in Galliæ diœcesibus reservatos, et quomodo mutari debeant ut cum jure concordent cognoscere qui velit, Eminentissimi Cardinalis Gousset opus legat : *Exposition des principes du droit canonique.* (Edit.)

munius negant alii : quandonam polluatur Ecclesia sanguinis, vel seminis effusione, dictum est hic *num.* 255. *et a num.* 282. Quandonam violetur libertas, et immunitas Ecclesiastica, colligitur ex dictis *lib.* 4. *a num.* 1382. 1389. *Per incendium procuratum* intelligit Arsd. etiam procuratum a mandante, effectu secuto, ille enim proprie dicitur incendiarius : an autem qui consilio vel auxilio remote concurrunt, dubitat. Per *stuprum* intelligitur defloratio virginis sub cura parentum constitutæ, per vim facta; aut etiam secundum Chapeav. *cap.* 11. facta precibus importunis, falsis promissis vel dolo. Per *raptum* intelligitur abductio invitæ virginis cum intentione peccati, aut etiam Matrimonii, sive quis per se abducat sive per alium, inquit Arsd. Per *incestum*, non intelligitur cum affinibus, nisi exprimatur, sed cum solis consanguineis, si adfuerit copula perfecta cum seminatione in vase naturali, Arsd. Per *Sanctimonialem* intelligitur quælibet Religiosa in Ordine approbato professa. Per *injectionem manuum violentam in parentes* intelligunt *Chapeav. et Arsd.* etiam intrusiones pedum, projectiones lapidum vel aliarum rerum, verberationes medio instrumento, v. g, gladio, fuste; et nomine parentum putat *Chapeav.* venire etiam avum et aviam, imo et novercam et vitricum, quamvis in hoc dissentiat Arsd. nisi exprimatur; attamen non intelligitur pater, et mater uxoris : putatque *Arsd.* non requiri læsionem gravem, sed satis esse si sit mortaliter peccaminosa. Per *sortilegia* intelligit *Laym.* exercitium magiæ. *Tann.* divinationes. *Arsd.* si quis per sortes aliquid futurum vel occultum exploret. Per *manifestum perjurium* putat *Gob.* intelligi perjurium, quod fit in judicio, vel falsum testimonium in eo datum. Si reservetur peccatum *ex consuetudine* v. g. blasphemia. non est reservatum, si fiat in ebrietate vel inadvertenter ex consuetudine etiam mortaliter culpabili : nec si semel aut bis fiat post ultimam confessionem advertenter ex consuetudine retractata : si tamen fiat v. g. quinquies ab ultima confessione, Homob. et Avers. *quæst.* 17. *sect.* 2. putant incurri reservationem : quando plures proferuntur uno impetu, computantur pro una, Dian. *p.* 10. *t.* 14. *R.* 69. Blasphemia, ut sit *publica*, debet esse prolata saltem coram sex, qui non sint de familia, Vidal, Dian. *Res.* 68. Plura videri possunt apud Chapeav. *tota p.* 2.

1747 al. 1647 § 2. Quando reservatio fertur simpliciter in *faciente* crimen, communiter eam non contrahunt mandantes, consulentes, faventes, auxilium ferentes, nisi id exprimatur, Navar. Viva. *de Jubil. quæst.* 11. *art.* 1. Chapeav. *p.* 1. *cap.* 6. *quæst.* 4. Postea tamen *p.* 2. *cap.* 3. *quæst.* 2. *num.* 4. dicit illum, qui mandat, consulit aut fert auxilium homicidæ, etiam incurrere reservationem, quia statutum, quo maleficium punitur, secundum Bartolum ligat etiam mandantes, sed hoc negari potest, quia absolute verum manet, quod si jura non exprimant, per facientes, non intelliguntur mandantes etc. Dicast. *de cens. d.* 2. *num.* 126. Addit ex Navar. Chapeav. *p.* 1. *cap.* 6. *quæst.* 7. si feratur etiam in dantes consilium, auxilium, favorem, debere intelligi de iis, qui efficaciter hoc faciunt, hoc est, ita ut sine illo concursu consilii auxilii, favoris, crimen commissum non fuisset. Si tamen æque primo et principaliter feratur in dantes consilium, auxilium, favorem, hi incurrunt; etiamsi effectus non sit secutus, quia prohibitio sub reservatione tum tendit in malitiam consilii, auxilii, vel favoris.

§. 3. Si dicatur ferri contra eos, qui *præsumunt* aliquid facere, non cadit in illos, qui ex metu vel alio affectu, præter superbiam et contemptum, faciunt. Si autem addatur in eos, qui *scientes* hoc, vel illud, non incurrunt illi, qui fecerunt tale quid ignorans, Chapeav. 1748 al. 1648

Q. 236.—*Quandonam peccatum internum dicatur prodire in actum externum?* Resp. § 1. Ut hoc fiat, secundum dicta *num.* 1613. debet ante omnia supponi peccatum, quod dicitur reservari, ibi interne adesse. Ut autem dicatur prodire in actum externum, non sufficit quomodocumque manifestare externe, sed requiritur, ut illa manifestatio censeatur in ratione peccati externi esse mortalis, Sanch. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 8. Dicast. *d.* 11. *num.* 74. Lug. *d.* 20. *num.* 15. unde si quis ex gravi odio interno leviter percutiat Clericum, non incurrit reservationem. Item si volens melius edoceri dicat se hactenus non credidisse Deum esse Trinum; aut se ex ignorantia hactenus esse in hoc hæreticum, et fortasse fore etiam pro futuro, non censetur externe manifestare hæresim, cum hoc ipso significet se non habere pertinaciam, Sanch. Dicast. *a num.* 79. si tamen ita loquens reipsa paulo modestius vellet proferre, hoc quod interius judicat, aut ita loqueretur non magis affectus ad fidem, quam ad errorem suum, esset hæresis externa, Lugo, *de fide d.* 14. *num.* 24. 1749 al. 1649

§ 2. Si quis in somno vel ebrietate manifestet hæresim suam, non ideo hæresis censetur prodiisse in actum externum, quia locutio tum 1750 al. 1650

facta non est actus humanus, nec sufficiens signum veri animi hæretici, cum plurima etiam falsa inaniter effutiantur a tali homine, Sanch. Dicast. *a num.* 83.

1751 al. 1651 § 3. Qui externe significat se dubitare de aliquo articulo fidei, secundum Sanch. *num.* 13. externe manifestat hæresim internam, secundum Dicast. *a num.* 53. non manifestat: sed facile conciliantur, dicendo, si affirmative dubitet, id est, si interne judicet articulum fidei esse dubium, et hoc judicium internum sufficienter manifestet, fore externam hæresim: si autem tantum negative dubitet, id est, si suspendat omne judicium, non fore hæresim internam, adeoque nec externam, quamvis manifestet suum dubium : et in re consentit Viva *quæst.* 11. *art.* 1. *num.* 8.

1752 al. 1652 §. 4. Recte notant Sanch. et alii apud Dicast. *a num.* 60. posse esse circumstantias, ut comedere carnes die vetito, non genuflectere ante Venerabile, aut facere id, quod faciunt alii, quia hæretici sunt, sit sufficiens externa manifestatio hæreseos internæ. Quia tamen interne hæreticus est, et alterius hæresim cum sua communem legit in libro, vel describit tanquam alienam, non ideo est externe hæreticus, quia per hoc non manifestat suam hæresim, Azor. et alii cum Dicast. *num.* 82.

1753 al. 1653 § 5. Ut actus internus, quo quis intendit fornicationem, censeatur prodire in actum externum, non sufficit, quod ex affectu interno mortaliter turpi scribat litteras ad aliam, ex fine inducendi ad lapsum, si litteræ de se non significent illam intentionem mortaliter malam, Sanch. et alii cum Dicast. *num.* 45. Et universaliter non sufficit, si signa externa sint de se indifferentia, quæ non satis manifestent peccatum internum, nisi per circumstantias sufficienter ad hoc determinarentur, Vasq. Azor. Suar. Dicast. *num.* 46. *et* 86. Hinc si quis per cifras sibi soli cognitas manifestaret suum peccatum internum, non ideo censeretur peccatum humano modo externe manifestatum, nisi antea alicui communicasset significationem ejusmodi cifrarum, Dicast. *a num.* 47. addens tamen *num.* 52. si inter amasios fuit conventum, ut gestatio rubri lemniscia esset signum invitandi ad turpem actum, gestando talem lemniscum sufficienter manifestari externe actum internum, nisi ex aliis circumstantiis sciri possit, non ad eum præcise finem assumptum esse rubrum illum lemniscum.

1754 al. 1654 § 6. Putat. Dicast. *num.* 87. si quis per equitationem intendat, et causet in se pollutionem, non ideo luxuriam internam manifestat externe, quia equitatio est medium de se indifferens, et non malum ; sed oppositum omnino tenendum est, uti dicetur *num.* 1670.

1755 al. 1655 § 7. Si pollutio ipsa in se directe sit reservata, et ex luxuria interna plene libera, sequatur plane inadvertenter, secundum Suar. *de juram. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 6. Sanch. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 47. Dicast. *de juram. d.* 2. *num.* 185. non ideo incurritur reservatio, quia tales actus externi non censentur in se reservati, nisi quando in se sunt peccata, saltem denominative, quando autem sequuntur plane inadvertenter, non sunt in se peccata, ne quidem denominative, sed tantum sunt effectus peccata, nequidem denominative, sed tantum sunt effectus peccati, ut dictum est *lib.* 4. *num.* 23. ergo. E contra si reservata sit omnis luxuria interna, quando prodit in actum externum, si hæc luxuria interna prodeat in actum externum per pollutionem etiam inadvertenter secutam, videtur incurri reservatio, quia talis luxuria prodit externe per actum, qui hic et nunc est proprius, et connaturalis ejus effectus, omnis autem causa censetur manifestari per talem suum effectum sibi coexistentem. Unde si ex luxuria interna prius habita, postea v. g. in somno oriatur talis pollutio, non videtur incurri reservatio, quia talis pollutio, quamvis reipsa sequatur ex peccato interno antea habito, tamen censetur per accidens sequi, aut saltem non esse sufficiens ejus manifestatio, cum ordinarie possit, et sæpe soleat oriri etiam ex alia causa naturali. An autem delectatio morosa circa objectum turpe, si ad hanc sequatur commotio venerea, censeatur hoc ipso prodire in actum externum, dicetur *num.* 1672.

1756 al. 1656 *Quæst.* 237. — *Quandonam peccatum dicatur publicum, notorium, deductum ad forum contentiosum ?* Resp. § 1. Tum censetur publicum, si in communitate vel vicinia, vel etiam in domo constante saltem decem personis, notum sit plerisque, uti pluribus explicatum est *lib.* 3. *p.* 2. *num.* 1219 *et lib* 4. *num.* 784. Putat autem *Andreas a Matre Dei Carmelit. Salmantic. de Priv. Regul. cap.* 4. *p.* 1. *n.* 26. publicum distingui a notorio, et hoc dici notorium, quod coram majori parte communitatis factum est. E contra si ad notitiam communitatis alio modo pervenerit, dici tantum publicatum seu factum publicum, famosum, manifestum, sed non ideo esse notorium : hæc tamen distinctio vix servit pro praxi in hac materia, nam delictum, sive sit illo sensu notorium

sive tantum publicum, censetur simpliciter non esse occultum.

1757 al. 1657 § 2. Ut delictum sit publicum, requiritur, ut non tantum actus, qui est delictum, sit publicus, sed etiam, ut publicum sit, quod talis actus sit delictum : sic enim fieri potest, ut excommunicatus publice ministret Sacramenta, quia non scitur esse excommunicatus, quamvis actus ipsius sit publicus, delictum non est publicum, Nav. Sair. Sanch. Barb. Sa, Loth. *tract.* 1. *quæst.* 1. *art.* 3.

1758 al. 1658 § 3. Si delictum sit publicum in uno loco, sed in alio loco, in quo petitur absolutio, sit adhuc occultum, nec detur periculum proximum, quod in illo publicetur, Avila et alii cum Sanch. *in Dec. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 20. dicunt hic censeri occultum, prout opponitur publico, quia revera hic non scitur ; contradicunt tamen probabiliter Suar. Castr. Loth. supra, quia quod uno loco est publicum, simpliciter est publicum, nec potest dici absolute non publicum : ergo nec potest dici simpliciter occultum.

1759 al. 1659 § 4. Si reus sit accusatus, et citatus a Judice, Ricc. Henriq. Avila, Sanch. dicunt delictum ejus hoc ipso esse deductum ad forum contentiosum, quia citatio est primus actus judicii, § final. Instit. *De pœna temere litigantium.* Sed probabiliter contradicunt Lancell. Barb. Loth. qui requirunt litis contestationem, saltem per executionem citationis, aut per comparitionem Rei coram Judice, ut in simili dictum est *lib.* 4. *num.* 529.

1760 al. 1660 § 5. Si Titius et Cajus simul idem delictum commiserint, et solus Titius sit ita citatus ad Judicem, delictum Caji non ideo dicetur deductum ad forum contentiosum, Navar. Castr. Sanch. *num.* 21. Loth. supra.

1761 al. 1661 § 6. Si reus sit in foro contentioso absolutus, delictum ejus non amplius per hoc censetur publicum, Suar. Sanch. Barbos. Loth. Idem est, si accusator per annum taceat, quia talis taciturnitas arguit defectum probationis, et æquivalet absolutioni, Barbos. Loth. Quod verum esse dicunt Sanch. Loth. contra Suar. quamvis antecesserit semiplena probatio, quia quando hæc non sit plena, reus manet in possessione innocentiæ. Si autem delictum fuerit in judicio probatum, et punitum, adhuc dicunt Henriquez Sanch., Avil. Regin. desinere esse publicum, quia cum jam satisfactum sit auctoritati Judicis, videtur cessare publicitas istius fori : sed in hoc probabilius contradicunt Mascard. Tiraq. Menoch. Suar. Bonac. Castr. Loth. supra, quia licet Judici satisfactum sit, tamen cum delictum sit juridice, et juste publicatum, est et manet simpliciter publicum Jure.

Quæst. 238. — *Quid addendum sit circa casus reservatos apud Regulares ?* Resp. seqq. § 1. Undecim casus Clementinos, quos solos propria auctoritate reservare sibi possunt Superiores Regulares, refert Busemb. *num.* 1600. circa quos addam aliqua *a num.* 1669. ubi explicabo, quid intelligatur per apostasiam a religione, per lapsum carnis, etc. Quamvis autem Suar. Fill. *t.* 7. *num.* 276. Busemb. supra et alii dicant Superiorem adhuc posse sub excommunicatione sibi reservata prohibere alium casum, qui non est inter Clementinos, quia tum non reservatur culpa, sed censura tantum : tamen Sanch. Sylv. et alii multi cum Aversa *quæst.* 17. *sect.* 2. probabilius contradicunt, quia sic agitur contra mentem *Clementis ;* cum enim absolutioni a culpa debeat præmitti absolutio a censura, nullo modo consuletur infirmitati subditorum, et ita a S. Congreg. decisum esse refert Lugo *de pœnit. d.* 20. *num.* 47. 1762 al. 1662

§ 2. Regularis exemptus non potest sine speciali facultate Sedis Apostolicæ absolvi a casibus Ordini reservatis, nisi a Superiore de consensu Superioris talis Ordinis, Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 10. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 21. Hinc licet Nuntiis Apostolicis detur specialis facultas absolvendi ab omnibus casibus reservatis etiam per Bullam cœnæ, tamen id intelligitur de casibus, in quantum Sedi Apostolicæ reservatis, nam S. Pius V, uti habetur *in compendio* Privil. *v. Apostasia* § 1. concedit, quod Apostata a Societate JESU absolvi nequeat, nisi a Romano Pontifice vel Superiore Societatis, et alii Ordines exempti habent simile privilegium, aut hoc ipsum participant : hinc scio recentissime duos Nuntios Apostolicos debuisse petere, et obtinuisse Roma specialem facultatem *absolvendi Religiosos cujuscumque Ordinis, etiam a censuris, et casibus Superioribus suis reservatis, in casibus tamen occultis.* Si Episcopus, et non Superior religiosus habeat potestatem absolvendi a reservatis Papæ, probabiliter poterit exemptus absolvi ab Episcopo, quia non debet esse deterioris conditionis quam alius, et rationabiliter interpretamur esse exemptum tantum in his, in quibus subditur jurisdictioni Prælatorum suorum, Suar. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. 1763 al. 1653

§ 3. Communis sententia habet ex cap. fin. *de Pœnit. et remiss.* Superiorem regularem ordinarie posse in hac materia circa se, quod 1664 al. 1564

potest circa alios, adeoque posse sibi eligere Confessarium, a quo absolvatur a reservatis. *Dixi* ordinarie, propter dicenda *num.* 1680. 1682.

1765 al. 1665 § 4. Certum est contra Fagund. Superiorem Regularem non prohiberi audire confessiones subditorum, etiam non habentium casus reservatos, nam *Clemens* postquam dixit non obligari subditos ad confitendum Superiori, addit: *Nisi quando peccatum aliquod reservatum admiserit, aut ipsimet subditi sponte, aut proprio motu id ab eis petierint*, Dic. *de pœn. d.* 11. *num.* 115. Et quidem pro Societate JESU declaravit idem *Clemens* non prohiberi Superiores, si sint Magistri novitiorum, uti habetur *Ordinationibus Generalium cap.* 5. An autem Novitius incurrat reservationem casuum Ordinis, in quo est, dixi *lib.* 4. *num.* 64. et partem affirmativam merito probabilem dicunt Suar. et alii cum Dicast. *num.* 123. Potestque videri etiam Avers. *quæst.* 17. *sect.* 1. qui negativam partem tenet, vel potius distinguit, dicens absolvi non posse a Confessario deputato a solo Ordine, attamen absolvi posse a Confessario per Episcopum approbato. *Claudius* Generalis anno 1614. prohibuit doceri, quod nostri Novitii non incurrant.

1766 al. 1666 § 5. Recte docent Lugo *d.* 20. *num.* 226. in dubio an expediat vel Superiori licitum sit concedere subdito facultatem confitendi alterius, potius inclinandum esse in mitiorem partem pro subdito, additque hæc verba S. Thomæ: *Prælati, qui sunt nimis solliciti, ut conscientiam subditorum per confessionem sciant, multis laqueum damnationis injiciunt, et per consequens sibi ipsis.*

1767 al. 1667 *Quæst.* 239. — *Quid notandum sit circa casus in Societate JESU reservatos?* Resp. seqq. § 1. Post Decretum Clementis VIII, nequidem Generalis potest reservare aliquod peccatum auctoritate sua, nisi supposita discussione, et consensu Congregationis, Lug. Dicast. *d.* 11. *num.* 120. Quamvis autem Congregatio provincialis reservare non possit, cum careat jurisdictione, tamen id possent superiores supposita discussione, et consensu Congregationis provincialis Dicast. *a num.* 112. *et* 113. Etiam adhuc licebit Superioribus determinare pœnitentias graves quibusdam peccatis, etiam non reservatis, a Confessariis imponendas, quæ subditos ab hujusmodi perpetrandis cohibere possint, *Ordinationes Generalium cap.* 5. *num.* 7.

1768 al. 1668 § 2. Præter 11 casus Clementinos in Societate reservatos, quos *num.* 1600. refert *Busemb.* reservantur specialiter in Societate. 1. Perjurium, et falsum testimonium in judicio vel extra. 2. Furtum, et usurpatio alicujus, seu appropriatio rei contra votum paupertatis in ea quantitate, quæ efficiat peccatum mortale. 3. Lapsus carnis voluntarius, et quidquid est contra votum castitatis, quod in actum externum prodeat. 4. Inobedientia expressa, qua quis asserit nolle se parere. 5. Seditio in Superiorem, et divisio a capite, in grave nocumentum Societatis. 6. Detractio famæ bonæque existimationis aliorum, et discordiarum seminatio inter fratres. 7. Impedimentum excludens e Societate reticuisse in examine, vel in illo mentitum excludens, unde grave damnum oriri possit. 8. Acceptatio seu missio litterarum absque licentia expressa, quæ scilicet acceptio vel missio contineat rationem peccati mortalis. 9. Transgressio votorum simplicium, quæ professi emittunt post professionem. 10. Censuræ seu peccata, quæ in nostris Constitutionibus, Bullis vel Decretis annexam habent excommunicationem. Hæc omnia, cum manifeste erunt mortalia, et in actum exteriorem prodierint, reservantur Superiori domus vel Collegii, et ab alio, nisi de expressa ipsius licentia, absolvi non possunt. Ita verbotenus in *Ordinationibus Generalium cap.* 5. *ubi cap.* 5. datur instructio, quomodo Superiores se habere debeant, si pro casu reservato absolvendo petatur ab eis facultas.

1769 al. 1669 § 3. Per apostasiam a Religione inter Clementinos reservatam intelligitur, 1. propriissime, si quis deliberato animo, relinquendo in perpetuum vitam religiosam, fugiat, et dimittat habitum. 2. Si discedat a religione animo nunquam redeundi ad illam, etsi habitum retineat. 3. Si dimittat habitum, etsi tantum ad tempus manere velit extra religionem, sicuti a fide apostata dicitur, etsi habeat animum redeundi aliquando ad fidem. 4. Qui post vota simplicia in Societate JESU edita ab hac recedit, est apostata, uti declaravit Paulus III. Bulla *Licet debitum*, et S. Pius V. Bulla *Æquum reputamus.* Hinc Bannez 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 1. dicens recedere a religione, in qua emittitur votum simplex tantum non esse apostasiam, corrigendus est. 5. Apostata est, qui *e causis non veris, fraude ac dolo demissionem obtinuit, aut ex causis quidem veris, et justis gravibusque delictis, sed ea intentione perpetratis, quo facilius demissionem extorqueret*, uti declaravit Congregatio VII. Dec. 22. num. 4. Attamen non esse apostatam, qui, propria religione deserta, transit absque legi-

tima licentia ad laxiorem, tenent Caj. Arrag. Navar. Sa, Valent. Less. Sanch. *in Decal. t.* 6. *cap.* 8. *num.* 8. quia simpliciter non recedit a statu religioso. Contradicit tamen probabiliter Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 16. quia invalide assumit laxiorem : ergo reipsa deserit omnem Religionem.

1770 la. 1670 § 4. Per lapsum carnis voluntarium opere consummatum qui est inter Clementinos, intelligitur non sola copula carnalis, sed etiam pollutio, Suar. Sylv. *quæst.* 1. *v. Casus reserv. cas.* 1. Gob. *tract.* 7. *num.* 677. merito dicens esse certum. Putat quidem Diana *p.* 11. *tr.* 2. *R.* 61. lapsum carnis non censeri consummari per distillationem, sed etiam in hoc contradicit Gob. *num.* 685. quia est vera effusio seminis, quamvis nondum ita perfecti. Quod si pollutio proveniat ex sola delectatione interna absque omni actu aut medio externo, Sporer *in Tyr. Sacram. p.* 4. *num.* 329. 332. Coriol. et Kiene apud Dianam *p.* 4. *tract.* 4. *R.* 61. putarunt per *Clementem* non reservari, quia ut dicatur lapsus opere consummatus, videtur requiri, ut procuretur per medium externum, v. g. per tactum aut saltem per externum sensibilem conatum. Sed absolute tenendum est oppositum, quia quoties peccatum pervenit ad pollutionem, actus externus censetur in sua specie consummatus, S. Thom. 2. 2. *quæst.* 154. *art.* 11. Suar. supra *lib.* 2. *cap.* 18. Sylv. supra Dian. *p.* 3. *tract.* 2. *Res.* 8. Gob. *num.* 668. Si quis tamen vovisset cavere etiam causas per accidens pollutionis, et verb. g. equitando eam sibi causaret, peccaret quidem mortaliter per illam pollutionem, attamen non videtur incurrere reservationem, quia, nisi aliud aliunde constet, mens reservantis censetur tendere in pollutionem secundum communem statum illicitam, et non ratione privatæ obligationis, qua quis eam sibi interdixit etiam ut secuturam ex causis per accidens alioqui de se licitis, Gormaz *de act. hum. num.* 178.

1671 al. 1771 §. 5. Per *Clementem* non reservantur impudici aspectus, tactus, locutio, lectio, quamvis de se sint mortalia externa, quia non censetur lapsus carnis opere consummatus, Suar. Coriol. Dian. contra Turr. Attamen ista omnia reservantur in Societate, quando tales actus habent malitiam externam de se mortalem, id est, quæ censeretur mortaliter mala in homine soluto, secundum dicta *num.* 1649. essetque index internæ voluntatis mortaliter malæ, Henr. Gran. Dian. *p.* 4. *tract.* 4. *R.* 163. ac rescripsit *Mutius* Generalis 9. April. 1644. Aliud est, si fieret v. g. tactus manus muliebris aut aspectus vultus illius, qui de se indifferens est accipi in bonam vel malam partem, quamvis procederet a voluntate interna mortaliter mala, nam non ideo esset casus reservatus in Societate, *Suar. Carol.* et rescripsit *Claudius* Generalis 9. nov. 1608. Recte tamen notat *Castr.* supra, si tali etiam levi tactu vel aspectu velles fœminæ de hoc satis consciæ indicare tuum actum internum mortaliter malum, fore reservatum. Addit *Præpositus* etiam fore, si quis inhoneste aspiceret fœminam vicinam, ita ut hoc notaretur cum scandalo.

1772 al. 1672 § 6. Si ad delectationem morosam vel ad desiderium turpe sequatur commotio spirituum, et partium genitalium, aliqui putarunt hoc ipso esse casum reservatum in Societate, quia est mortale, quod prodit in actum externum graviter oppositum castitati, et Societas reservat *quidquid est contra votum castitatis, quod in actum externum prodit.* Alii negarunt, tum quia alias debuissent in Societate reservari omnes delectationes internæ, cum naturaliter habeant semper adjunctas tales commotiones, tum etiam quia hoc non reservatur, quod non teneor in confessione aperire, sed secundum dicta *num.* 128. non est opus hoc addere in confessione. Alii distinxerunt, putantes esse reservatum, si externa illa commotio sit in se volita, vel in eam subortam positive consentiat voluntas : hic enim videtur habere locum ratio primæ sententiæ : negarunt autem, si non sit in se volita neque in eam positive consentiat voluntas. Interrogatus a me de hoc casu aliquis Revisor Romanus, respondit 25. Febr. 1707. his verbis : *Quod spectat casum propositum, super eo consului quos hic noram doctissimos, et harum rerum peritissimos, una omnium sententia, cui meam adjungo, hæc fuit, non esse reservatum.* Quod intelligitur, etiamsi talis commotio esset in se volita. Judicarunt tamen omnes actum venereum aut distillationem sequentem ex delectatione interna esse reservatum. An autem incurrat reservationem, qui sine propria delectatione interna concurrit proxime, v. g. per tactum, ad pollutionem alienam, colligi debet ex dictis *lib.* 4. *num.* 155. ubi defendi sententiam affirmativam.

1773 al. 1673 § 7. Reservatur *testimonium falsum*, quo proximus graviter læditur, quamvis non sit juratum. Item *gravis violatio paupertatis :* quæ quandonam fiat, et speciatim in Societate, dixi *lib.* 4. *a num.* 104. 136. Item *seminatio discordiarum*, etiam inter externos, secundum illud

Proverb. 6. *v.* 19. *Qui seminat inter fratres discordias,* quod dicitur detestari Spiritus Santus, ubi per *fratres* intelliguntur omnes, qui juncti esse debent vinculo charitatis. Per *reticentiam* autem *impedimenti* excludentis a Societate, intelligitur impedimenti essentialis : attamen reticentia impedimenti secundarii etiam reservatur per secundam parte millius septimi casus, quia circa hoc committitur mendacium, quod potest esse graviter perniciosum. Ita quoad omnia Castr. supra. *Nec obstat*, quod ingressurus, ante admissionem non esset subditus Societatis, *nam* est reservatio improprie dicta ; per hoc, quod omnibus Confessariis nostris tollatur potestas absolvendi a tali peccato, Lugo *in Resp. mor. lib.* 4. *d.* 16. *num.* 11.

1774 al. 1674 § 8. Quod quartum casum attinet, putat *Castr.* supra, omnem inobedientiam formalem esse mortalem, nec in illa dari parvitatem materiæ, quod verum est, si adsit contemptus formalis auctoritatis in Superiore, uti explicatum est *lib.* 5. *a num.* 242. hinc si dicas, etiam quando materia est levis, te nolle obedire, et non declares te solum nolle in hac materia, in aliis vero paratum esse obedire, sine dubio absolute contemnis Superiorem, et incurris reservationem, uti recte Lugo *de pœn. d.* 20 *a num.* 28. estque perinde, quibus verbis utaris, dummodo in his circumstantiis sufficienter significent voluntatem non parendi, tum enim importabunt eumdem contemptum Superioris vel obedientiæ. Quod si internuntio indicanti voluntatem Superioris dicas, *nolo parere*, ordinarie etiam incurretur reservatio, quia sicuti Superior jubet per internuntium, sic ei respondetur in internuntio, Lugo *supra et in Resp. dub.* 22. Præterea in Congregatione VII. Decreto 44. sic habetur : *Cum propositum fuisset, standumne esset ordinationi P. N. Claudii dicentis reservatum casum esse, si quis Fratrum diceret Ministro aliquid jubenti, licet non præcepto, nolo facere, censuit Congregatio huic ordinationi vel declarationi standum esse : relicta tamen loci hujus explicatione prudentiæ Patris Nostri.* Less. et Castr. putant non esse mortale nolle obedire Superiori, quia indoctus est et prudens, vel tibi offensus, dummodo ea inobedientia nec Superiori, nec aliis declaretur : alias esset gravis contemptus, et injuria contra ipsum. Si autem Frater dicat, *non obediam*, non indicit in reservationem, quia tan-

1775 al. 1675 tum casus dicentis, *nolo obedire*, intelligitur expresse reservatus, *Mutius* 1617. 20. Martii.

§ 9. Quoad acceptionem vel missionem litterarum continentium ratione peccati mortalis, putat Castr. incurri reservationem, etiamsi Superior consenserit, quia licentia Superioris est irrita; cum licentia respicere debeat tantum licita, et honesta : sed oppositum videtur probabilius, nam verba restringuntur ad conditionem, si fiat *absque licentia expressa.* Quod si quis litteras tales miserit, sed casu non pervenerint ad eum, cui missæ sunt, putant aliqui non incurri reservationem, quia quando effectus, quem legislator principaliter volebat caveri, secutus non est, præsumitur noluisse incurri pœnam, videtur autem principaliter intendi, ne alter recipiat tales litteras, quia per hoc, quod præcise mittantur, non incurritur principale nocumentum. Quod confirmant a pari, nam Navar. Con. Hurt. Dic. *de censur. d.* 2. *n.* 129. Diana *in Comp. v. Censura n.* 6. docent, quamvis Greg. XIII. prohibuerit sub excommunicatione latæ sententiæ, ne Religiosi cujusdam Ordinis scribant ad Moniales ejusdem Ordinis, tamen si quis scribat, et epistola non perveniat ad Monialem, non incurri excommunicationem : ita illi. Sed contra est, quod in *Ordinatione pro studiis superioribus* prohibeatur docere hanc 21. propos. inter Theologicas. *Nonnulla peccata, quæ reservantur in Societate, ut machinatio in Superiores, seminatio discordiarum et similia, licet attingant gravitatem peccati mortalis, non sunt reservata, nisi sequatur effectus.* Ratio potest esse, quia quando Reservantes non addunt, *effectu secuto*, censentur reservare culpam, propter malitiam de se aptam causare talem effectum, quæ tota posita est, etiamsi per accidens non sequatur effectus.

1777 al. 1677 § 10. Vota simplicia Professorum, quorum violatio est reservata, sunt. 1. Non relaxandi paupertatem. 2. Prælaturam vel dignitatem non ambiendi intra Societatem. 3. Nec extra Societatem. 4. Deferendi utrosque ambientes, etiam non professos. 5. Si quis promoveatur extra Societatem, audiendi consilia et exequendi, si judicaverit meliora. Referuntur pluribus in *Epitome Instituti p.* 3. *c.* 3. *s.* 4. Et de voto non ambiendi, videri possunt, quæ dixi l. 4. a n. 162. Excommunicationes in Societate reservandæ enumerantur in Instituto Pragæ impresso volum. 1, pag. 663 et seqq. Easdem paucis refert Cast. *supra n.* 11. Et præcipue concernunt electionem Generalis, profugientes a Societate, impugnantes Institutum, utentes ope externorum ad dimissionem alicujus : quos omnes casus fuse explicat Castr. *tr.* 16. *d.* 5.

1778 al. 1678 § 11. Quod attinet ab absolutionem ab istis reservatis, imprimis certum est quærendam

esse aliquam directam ab illis absolutionem quæ dari potest a solo Superiore vel de ejus licentia : hinc in *Ordinatione pro studiis Superioribus* prohibemur docere hanc 23. prop. inter Theologicas : *Is qui a reservato peccato pro tali cognito ex necessitate aliqua indirecte est absolutus, non tenetur deinceps se Superiori sistere, nec per se nec per alium, sed manet simpliciter absolutus, et sine ullo onere quærendi directe a reservato absolutionem.* Deinde *Ordinationes Generalium c.* 6. sic habent. De iter agentibus, 1779 al. quando ad aliquem Societatis locum divertunt, 1679 aliter judicandum est, quos nempe potest a reservatis ordinarius loci illius Confessarius absolvere, aut si is haberi non possit, quilibet alius Societatis Sacerdos approbatus, aut si is quoque desit, etiam externus. In omnibus tamen his casibus cum onere, et obligatione, ut se sistant postmodum Superiori suo, ad quem ituri vel redituri sunt, eique aut alteri de ejus licentia confiteantur. Si vero accidat, ut aliquis tantum hospes sit in aliquo Collegio, diu tamen ibi moraturus (puta spatio unius aut alterius circiter mensis), si is eo tempore in casum aliquem reservatum inciderit, poterit ac debebit absolvi a Superiore illius loci, in quo est, vel de illius licentia, tanquam si proprius esset ejus subditus, sine obligatione sistendi se Superiori ejus loci, ad quem proprie pertinet.

1780 al. 1680 Superiores locales possunt absolvi per quemcumque ex ordinariis suæ domus Confessariis. Quod si alium ex suis subditis malint, is absolvet cum onere præsentandi se Provinciali, Provinciales autem absolvi possunt a suo socio. a Superioribus localibus seu eorum ad id delegatis, a Confessariis ordinariis domus : quo jure etiam gaudent ipsius socii. In Residentiis missionibusque fixis, in quibus e nostris pauci morantur, jus idem illarum Superioribus conceditur, quod Rectores habent quoad facultatem absolvendi per se, seu delegandi, integra tamen illis concessione manente Congr. VIII. Decr. 25. pro parvis domibus, qua Confessarius potest absolvere pœnitentem a reservatis, cum onere se præsentandi Provinciali, si brevi sit in ejus domum discessurus. Præterea si Superior ex urbe abierit, vice-Præpositus aut vice-Rector ab eo dictus habeat facultatem absolvendi a reservatis, qualem et ipse Superior. Quod si nullum suo loco substituerit, etiamsi per unam seu integram diem futurus sit absens, nec consuli possit; is, qui Minister est, et domui tunc præest, facultatem habet tum absolvendi tum delegandi hanc potestatem.

Ad extremum, ut omnes eximantur scrupuli, 1781 al. et majori cum fiducia ac libertate procedatur, 1681 cum Confessarius bona fide dubitat, an mortale sit, quod proponitur ab eo, etiamsi ex genere suo reservatum sit, potest absolvere, licet hujusmodi dubitatio ex ignorantia procedat. Sed neque postea, si animadvertit manifeste fuisse mortale, repetenda erit confessio, bona siquidem, et vera fuit absolutio. Hucusque *Ordinationes* dictæ.

§ 12. Ex dictis *n.* 1680. infert Dicast. *de pœn.* 1782 *d.* 11. *n.* 288. quamvis Provincialis, et Superiores locales in Societate, non possint sibi 1682 designare quoscumque Confessarios pro absolutione a suis reservatis, attamen posse designare alios etiam non Societatis Sacerdotes, qui subditos suos absolvant a reservatis, quia hæc potestas non invenitur ullibi esse restricta, maxime cum possit etiam extra Sacramentum tolli reservatio.

§ 13. Ex dictis *n.* 1668. 1681. sequitur in 1783 Societate non reservari peccata dubie mortalia : hinc casus murmurationis dubius, qui ex 1683 declaratione *Claudii* Generalis erat reservatus, nunc cessabit, Tamb. *de cas. reserv. c.* 7. §. 2. *n.* 61.

Quæst. 240. — *Quid præterea notandum sit* 1784 *circa reservationem et absolutionem a reservatis?* al. R. eqq. § 1. Potestas ordinaria absolvendia re- 1684 servatis est favorabilis, et late interpretenda, quia datur ob commune bonum; et idem est delegata, quando datur, non expressis personis absolvendis; si autem detur his expressis, est stricte interpretenda, quia non censetur esse nisi pro bono privati, Castr. *tr.* 3. *d.* 4. *p.* 11. *n.* 2. Et consequenter si potestas absolvendi a Reservatis detur Confessario in gratiam Confessarii, est large interpretanda; si in gratiam pœnitentis, stricte, Sanch. *de Matr. l.* 8. *d.* 2. *num.* 6. Tamb. *de Sacram. lib.* 1. *c.* 9. § 1. *nu.* 13. Reservatio est strictæ interpretationis; cum enim videatur habere adjunctam rationem pœnæ, est odiosa, Suar. Henriq. Sanch. *in Dec. l.* 1. *c.* 10. *num.* 74. Chapeav. *p. c.* 6. Herincx *d.* 6. *num.* 7. contra *Bonæsp.* Et etiam ideo *n.* 1604. dixi in dubio an casus sit reservatus, censeri debere non reservatum.

§ 2. Reservatio etiam sine causa facta a 1785 Papa est valida, quia jurisdictio omnium in- al. feriorum ab eo pendet. Si autem ab Episcopo 1685 vel aliis fiat sine causa, Ang. Sot. Vasq. et alii putant esse invalidam, quia Trid. *sess.* 14. *de pœn. c.* 7. dicit Episcopos reservare posse, non in destructionem sed ædificationem, et idem est de aliis. Sed Suar. Con. Bonac. Fill.

tr. 7. *n.* 279. Lug. *d.* 20. *s.* 2. Dic. *de pœn. d.* 11. *n.* 13. probabilius dicunt esse validam, quia licet consulatur, ut semper sit in ædificationem, tamen non negatur potestas tollendi jurisdictionem.

1786 § 3. Henriq. Rodriq. Castr. *tr.* 23. p. 18.
al. § 1. putarunt, si Superior sine justa causa ne-
1686 get inferiori potestatem absolvendi a reservato, probabile esse quod inferior eam habeat, sed oppositum tenendum est cum Bonacin. Laym. Avers. *q.* 16. *s.* 4. quamvis enim neget illicite, non est ratio cur invalide, nisi inferior ille esset Confessarius ordinarius Regularium, secundum dicta *n.* 1600. in Resp. 1. *n.* 5. Quando autem dicitur haberi vel dari facultatem *pro illa vice*, probabilius est cum Lugone contra Dic. *a num.* 346. sic intelligi, quod detur, vel pro illis peccatis, pro quibus petitum est, vel pro illo moraliter tempore, prout colligi debebit ex circumstantiis. Adduntque Bordon. et Aversa hoc non intelligi pro una vice tantum, sed Confessarium regularem posse eumdem pœnitentem toties absolvere, quoties relabetur, si Superior rogatus facultatem neget: sed in hoc contradicunt Homob. et A. Tamb. *apud* Dianam. *p.* 3. *t.* 12. R. 126.

1787 § 4. Qui habet potestatem delegatam absol-
al. vendi a reservatis cum facultate eam subdele-
1687 gandi potest alteri subdelegare, a quo etiam ipse absolvatur, si in reservatum incidat, uti habet communis cum Avers, *s.* 7. contra *Graff.* Si autem habeat potestatem *per seipsum tantum* absolvendi, adhuc putant aliqui eum posse ab alio a se subdelegando absolvi, quia non debet esse deterioris conditionis quam alii, quod verum est de Episcopis, secundum dicta *n.* 1633. propter declarationem Sacræ Congregationis; sed saltem quoad alios. Avers. § *Quinto*, id merito non admittit, quia dum dicitur, *per seipsum*, negatur potestas substituendi alium.

1788 § 5. Si Confessarius, qui commisit reserva-
al. tum, petat a Superiore facultatem, v. g. his
1688 verbis, *Petitur facultas pro aliquo, ut absolvi possit a reservato*, Diana, et alii cum Aversa dicunt vi confessionis posse petentem absolvi, quia Superior consentit vage, non determinando Confessarium vel pœnitentem. Quod si Superior licentiam istam daret determinate Confessario petenti, vi illius absolvi non posset. Et quod Societatem JESU attinet, Lugo, et Dic. *n.* 351. recte notant, mentem Superiorum non esse, ut hoc unquam serviat Confessario ita petenti licentiam, quia Societas præscribit, ut cui Superior committit, sit talis, cui merito committi possit: ergo cum nulli committat nisi petenti, supponit hunc fore Confessarium, et non esse ipsummet reum.

§ 6. Secundum dicta *n.* 1154. ordinarie 1789
peccat Superior, si absolvat aliquem a solis al.
reservatis, et pro non reservatis mittat ad in- 1689
feriorem, quia vix potest esse rationabilis causa sic dimidiandi confessionem. Habet autem praxis, et communis sententia cum Avers. *s.* 5. quod Superior possit, non tantum quando subditus est in itinere, sed etiam alias, delegare inferiori potestatem eum absolvendi a reservato, addito onere, ut reus postea coram se compareat, non obligando directe ad iteratam illius reservati confessionem, nam S. Th. et alii cum Dic. *d.* 11. *n.* 194. docent contra Adr. Suar. Aug. et alios, nequidem Ecclesiam posse independenter a consensu subditi imperare iteratam ejusdem peccati confessionem, sed saltem ideo, ut Superior intelligat de medio ad emendationem præscripto, aut provideat contra relapsum. Et hanc obligationem postea comparendi esse sub mortali, docent Suar. Lugo, Con. et alii cum Dic. *n.* 209. Addit Avers. *s.* 7. § *Octavo*, si Superior concedat licentiam sub certa conditione, fieri posse, ut hac neglecta absolutio sit invalida, quod colligi poterit ex præsumpta mente, et verbis concedentis. Si tamen Superior taxarit pœnitentiam injungendam, aut præceperit præmitti satisfactionem vel saltem cautionem de ea præstanda, si Confessarius ista etiam per malitiam neglexerit, ordinarie validam fore absolutionem.

§ 7. Qui habet potestatem in reservata, ab- 1790
solvere potest ab illis etiam tempore Jubilæi al.
anni Sancti, quia hæc opinio, quamvis non 1690
sit certa, tamen est communiter recepta a sapientibus: ergo si coram Deo sit forte falsa, est error communis cum titulo putativo, nempe ex privilegio Papæ, et approbatione Ordinarii: ergo si forte desit jurisdictio, ad Ecclesiam spectat supplere, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 112. et de hoc casu id docent Lugo *d.* 23. *a n.* 144. Carden. *in* 2. *crisi d.* 2. *n.* 155.

§ 8. Quamvis *Palud. Graff.* et alii putent, 1791
impuberes non incurrere casus reservatos, sic- al.
uti non incurrunt censuras, tamen recte con- 1691
tradicunt alii cum Lug. *d.* 20. *n.* 10. Avers. *q.* 17. *s.* 1. nisi aliud exprimatur: reservatio enim non est censura nec pure pœna, sed magis medicina, quæ æque indigent impu- 1792
beres. al.

§ 9. Si quis post obtentam licentiam ite- 1692

rum committat reservatum, si petitio fuit determinata ad certa reservata jam commissa, patet licentiam non extendi ad alia. De cætero judicandum est secundum præsumptam mentem, et verba concedentis, Avers. *s.* 7. § *sexto*. Hinc si fuerit petitum, ut posset pœnitentem aliquem absolvere a reservatis, facultas extendetur etiam ad posteriora reservata post obtentam facultatem commissa, Lugo, Tamb. Stoz. Dic. *n.* 345. Gob. *t.* 7. *n.* 710. Quod verum est, quamvis pœnitens ex confidentia illius gratiæ sæpius peccasset. Sporer *n.* 765. Et universaliter præter citatos *num.* 1451. docent Sanch. Regin. Lugo. Bon. Beja *p.* 2. *cas.* 28. Dic. *n.* 254. Aversa § *septimo* contra Covarr. si quis ideo committat reservatum, quia jam est Jubilæum, quia habet privilegium, ut absolvatur etc. posse nihilhominus absolvi, quia tale peccatum nullibi excipitur. Vide dicta ibi *n.* 1451.

1693 al. 1693 § 10. Cum peccata dubia non reserventur, secundum dicta *n.* 1604. si propter dubium absolutio sit data a non habente potestatem in reservata, et postea innotescat peccatum fuisse certo reservatum si reservatum erat propter censuram, Lug. *d.* 20. *a n.* 20. recte dicit sublatames se reservationem, quia censura in casu dubio ordinarie absolute tollitur : e contra si reservatum erat ratione sui, videtur remanere obligatio se sistendi Superiori, quia sicuti si in casu necessitatis aut si quis bona fide per inadvertentiam fuisset ab inferiore absolutus, reservatio non esset sublata, quia jurisdictio erat suspensa ; ita et hic : quod maxime valet in sententia, quam tenui *n.* 615. nempe eum, qui confessus est mortale tanquam dubium, si postea resciat fuisse certum, teneri adhuc confiteri tanquam certum. Nihilominus probabiliter contradicunt Sa, Hurtad. Portel. Rasler, Spor. *n.* 734. Gob. *n.* 358. Dicast. *n.* 99. quia ex voluntate Superiorum, quamdiu peccatum est dubium, relinquitur jurisdictio : ergo si tum detur absolutio, tollitur reservatio, neque postea est causa, cur semel sublata redeat. Et ideo etiamsi quis in articulo vel periculo mortis, aut virtute Jubilæi vel Bullæ absolutus sit a reservato, non est obligatio se postea sistendi Superiori, nisi forte ratione censuræ annexæ, secundum dicta *n.* 1623. quia per talem circumstantiam vel privilegium relinquitur jurisdictio, per quam absolute tollitur reservatio, Suar. Sanch. *de censur.* 1694 *d.* 3. *n.* 195. Aversa *q.* 17. *s.* 5.

al. 1694 § 11. Si quis in diœcesi, in qua reservatur peccatum, quando est publicum, absolvatur a peccato adhuc occulto per Confessarium non habentem potestatem ad reservata, si peccatum postea fiat publicum, est et manet directe absolutum sine obligatione iterum confitendi aut se sistendi, quia peccatum eo tempore non erat reservatum, nec a Confessario erat sublata jurisdictio : per hoc tamen non eximitur a potestate fori externi, si annexa erat censura aut alia pœna. Similiter si homicidio annexa sit reservatio, et aliquis ante mortem secutam a non habente potestatem in reservata absolvatur a peccato lethalis vulnerationis, quamvis aliqui putent mentem reservantis esse reservare actionem occisivam, cum qua moraliter est conjuncta mors, tamen cum hæc actio, morte non secuta, reipsa non sit homicidium, reservatio non videtur eo extendenda : unde cum sit directe absolutus, non indiget alia directa absolutione ab eo peccato, nec tenetur se sistere, Henriq. Fagund. Herincx. Diana *p.* 8. *t.* 7. *R.* 85. Aversa *q.* 17. *s.* 2. Dic. *de pœn. d.* 11. *n.* 195. Cum tamen homicidio annexa sit irregularitas, hæc postea incurretur, secundum dicta *l.* 1. *n.* 618. Et idem plerique dicunt, si censura esset annexa, de quo in *l.* 7. quando de excommunicatione. Quod si tale peccatum ante publicationem vel mortem secutam esset remissum per solam contritionem, probabilius est, quod secuta publicatione vel morte superveniat reservatio, quia quamvis culpa non amplius existat, quando illi effectus sequuntur, tamen cum peccatum illi adhuc debeat directe absolvi, hæc potestas absolvendi jam sublata est ordinariis Confessariis. Quod magis valet, si ante secutum talem effectum culpa esset retractata per solam attritionem, quidquid in contrarium dicant Homobon. Bordon. Aversa *q.* 10. *s.* 2. *in fine*.

§ 12. Si pœnitens expresserit peccatum re- 1695 servatum in confessione apud illum, qui habuit potestatem saltem delegatam ad reser- al. 1695 vata, quamvis absolutio fuerit invalida, v. g. defectu doloris, reservationem esse sublatam habet communis cum Lugo *d.* 20. *n.* 113. Dic. *d.* 11. *n.* 124. Herincx *d.* 7. *n.* 26. contra *Arriagam*. E contra si reservatum inculpabiliter omisit, præter citatos *n.* 1449. docent Cov. Con. Ledesm. Nav. Regin. Arr. Less. Tamb. Lug. *n.* 85. Herincx *n.* 30. Gob. *tr.* 7. *n.* 377. sublatam esse reservationem. Limitant Gabr. Ang. Silv. Rosell. Bonac. si absolvens intenderit eam tollere : sed absolute id dicunt *Busemb.* et alii 20. graves Auctores cum Aversa *q.* 17. *s.* 8. et Viva *q.* 11. *a.* 4. *et* 6. quamvis

non intenderit expresse, quia saltem implicite ac virtualiter vult facere quod potest: atqui potest tollere reservationem peccati etiam non cogniti: ergo. Hoc extendit Lugo *n.* 106. etiam ad confessionem invalidam: alii etiam ad sacrilegam, quia extra confessionem etiam a delegato Confessario tolli potest reservatio, ex vi potestatis, quam delegavit Superior; sed contradicunt iterum Arr. et alii. Dic. fatetur has sententias esse valde probabiles, attamen *n.* 141. cum Suar. Præp. et aliis tenet non tolli reservationem, si nulla fiat mentio reservatorum, nec adsit positiva intentio illam tollendi, quia tunc non videtur satisfieri intentioni reservantis, quæ est, ut reservatum directe subjiciatur clavibus, sicque ratione reservationis explicatæ medicina conveniens imponatur ab illo, qui in reservata habet potestatem. V. dicta *n.* 1452. et 1475.

1796 al. 1696 § 13. Si Pœnitens, nequidem quando confitetur, sciat suum peccatum esse reservatum, Gob. *t.* 7. *n.* 360. permittit absolvi, et consentit Sporer *n.* 375. datque *n.* 761. rationem, quia videtur esse sufficiens necessitas, ne pœnitens cogatur sine absolutione discedere, et bis idem confiteri: imo forte non redibit. Sed hæc sunt per accidens, unde non video, unde proveniret jurisdictio pro hoc casu: et saltem si excommunicatio reservato sit annexa, certo non poterit absolvi, quia talis prohibetur ante sublatam excommunicationem suscipere Sacramentum Pœnitentiæ.

1797 al. 1697 § 14. Obligatus postea comparere coram Superiore, non tenetur ante Missam vel communionem, sed satis est, si prima commoda occasione, Less. *in Auct. v. Absolutio casu.* 4. Satisfacit autem, si postea coram delegato vel alio privilegiato compareat per se vel per alium, Stoz. *l.* 2. *n.* 74. Quod si aliquis ob impedimentum non possit per seipsum adire Superiorem Card. Valent. Henr. Azor. Sanch. Tamb. Dic. *n.* 270. Stoz. *n.* 69. Sporer *n.* 750. Viva *ad prop.* 7. Alex. VII. *num.* 8. dicunt non teneri ad ipsum recurrere per Procuratorem vel litteras, aut ipsum ad se advocando, tum quia est obligatio personalis, et ipse in individuo dicitur teneri adire, tum etiam quia isti alii modi comparendi sunt extraordinarii vel pericusoli: ergo ad illos non est extendenda lex odiosa; quæ sententia de non necessario tum recursu ad Papam communis est, secundum dicta *n.* 1624. quia Papa tum concedit Episcopis: e contra probabilius videtur cum Suar. Bonac. Lug. Zambr. Avers. *q.* 17. *s.* 5. recurrendum esse ad Episcopum vel alium Superiorem per Procuratorem vel per litteras; Episcopi enim et alii Superiores id non concesserunt aliis, et quod quis facit per Procuratores vel per litteras, censetur facere per seipsum; imo hoc est facilius, quam adire per seipsum; nec est periculum nisi remotum manifestationis.

§ 15. Quid facere debeat ille, qui habeat re- 1798 al. servata, et communicare debet, attamen Con- 1698 fessarium non habet, qui possit absolvere a reservatis, habet Busemb. *num.* 1600. relatus, potestque videri Avers. *q.* 17. *s.* 9. accurate referens sententias et auctores. [1]

[1] Notanda hic est S. Liguorii doctrina: « Quando igitur adest impedimentum et urget gravis causa confitendi, quivis confessarius potest indirecte absolvere a casibus reservatis ab Episcopo (sed etiam reservatis a Papa, si Episcopus non possit adiri, ut diximus n. 563 dub. 3.) Ita communiter..... Et hoc etiamsi peccatum sit reservatum cum excommunicatione, ut dicunt Suarez, etc... »

« Diximus 1° si adsit *gravis causa*, nempe si nequeat adiri superior sine scandalo, aut nota infamiæ (ut aiunt *Conc.* et Wigandt), vel sine magna difficultate; puta, si habens facultatem longe distet (ut dicunt *Laym. Elbel*, et *Bon.*); et ex alia parte urgeat necessitas communicandi, vel implendi præceptum annuæ confessionis aut ne diu pœnitens maneat in peccato mortali; ut dicunt communiter omnes præfati Auctores.

» Diximus 2° *indirecte*, unde (juxta sententiam probabiliorem, allatam n. 265. q. 1.) tenetur pœnitens confessario non habenti facultatem in reservata, confiteri alia mortalia non reservata, ut directe ab his absolvatur et indirecte a reservatis, ac deinde tenetur, cessante impedimento, reservata confiteri confessario habenti potestatem, juxta dicenda *in dub. seq. et de cens.* l. 7. n. 91. Et sic pariter, si non habeat aliud mortale non reservatum, et dubitet de contritione, urgente præcepto confessionis tenetur confiteri saltem aliquod veniale vel mortale alias confessum.

» Dubitatur I. An si impedimentum adeundi superiorem sit perpetuum, possit tunc inferior directe absolvere peccatum reservatum sine censura, ita ut pœnitens deobligetur in posterum ab adeundo superiore, si postea cessabit impedimentum? Affirmant *Sanch. Dec.* l. 2. c. 13. n. 24 et *Salm.* de cens. c. 2. p. 4. n. 46. quia (ut dicunt) nullo jure cavetur adesse onus se præsentandi ad superiorem pro peccatis sine censura reservatis, quæ supponuntur eo casu directe absoluta. Sed verius docent *Suar. d.* 30. *sect.* 3. *num.* 8. *Laym. c.* 12. *n.* 10 *et Ciera n.* 164 *cum communi*, quod extra articulum mortis nullus inferior sacerdos potest directe absolvere a reservatis: *Extra quem articulum* (dicit *Trid. sess.* 14. *c.* 7.) *Sacerdotes nihil posse in casibus reservatis.* Hoc vero procedit in casibus episcopalibus, nam in pontificiis regula juris est (ut bene ait *Suarez*, l. c.) quod quoties non patet aditus ad Pontificem, potest pœnitens directe absolvi ab episcopo, vel cum

DUBIUM V.

Quid sit officium, et quæ obligatio Confessarii?

1799 al. 1699 » Resp. 1. Munus Confessarii est absolvere dispositum et non alium; item curare rectitudinem istius judicii, præsertim quando cœptum est, et reos juvare, ac monere, cum prudentia tamen. Ratio primi est, ne sit injurius pœnitenti. Ratio secundi, ne fiat sacrilegus. Ratio tertii est eadem, et quia debet curare, ut absolutio st efficax. *Unde resolves*

» I. Etsi interdum utiliter differatur absolutio, etiam ejus, qui potest licite absolvi, id tamen raro nec fere nisi de pœnitentis consensu faciendum, quia potest vergere in grave ejus periculum, vel damnum. V. Dian. *p.* 1. *tr.* 4. *R.* 35.

» II. Absolvendus est, qui adhæret sententiæ probabili : quia est dispositus.

» III. Moraliter ei constare debet de bona dispositione pœnitentis; alias absolvendo peccabit mortaliter.

» IV. Non licet absolvere. 1. Qui nullam præbet materiam, qualis tamen non est, qui post absolutionem mox confitetur, cujus erat oblitus. 2. Qui cum possit, non est paratus restituere, et proximas peccandi occasiones fugere. V. Nav. *c.* 15. Suar. *d.* 32. *s.* 2. 3. Ignorantem ea, quæ omnes scire tenentur, v. g. decem præcepta, et quæ ad fructuosam confessionem, et Communionem spectant; unde talis communiter prius est instruendus, vel alio mittendus ad instructionem. *V. supra l.* 2. *t.* 1. *c.* 1.

» V. Rudiores ordinarie juvandi sunt, nisi sint incapaces instructionis, vel ob pœnitentium multitudinem fieri non possit, nec videatur expedire, ut dimittantur; vel sint peregrini, qui mox communicare, et abire debeant; tunc enim, si alioqui bona fide agant, et temporis angustia, vel pœnitentium multitudo longum examen vel instructionem non permittat, sufficere aliquando integritatem formalem, docet Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 13. *n.* 10. qua scilicet, auditis aliquibus peccatis absolvatur, cum onere redeundi ad confessionem pleniorem.

» VI. Si Confessarius notet pœnitentem ignorare aliqua necessaria ad hoc Sacramentum, tenetur eum instruere, et admonere officii, quantum fieri potest, v. g. si nesciat illa, quæ necessitate medii sunt ad salutem necessaria, debet ea docere; item obligatus ad deponendum odium, ad restitutionem honoris, famæ aut bonorum, aut ad occasionem peccatorum tollendam, aut amovenda vel reparanda scandala, aliave damna illata : aut ad corripiendos delinquentes, juvandos indigentes, ad denuntianda delicta, vel delinquentes in præjudicium communitatis vel innocentium, et denique si quam censuram incurrerint, etc. tenetur ea de re monere, et hortari ad satisfactionem, quam si recusent, negare absolutionem, quia alioquin se ipsorum criminum participem, et sacrilegii reum faciet, Aversa *q.* 16. *s.* 12.

» VII. Tenetur monere eum, qui ex ignorantia vincibili, et mortaliter culpabili est in malo statu, quia alias nec ipsi nec Sacramento consulet, cum pœnitens sit indispositus. Si vero ignorantia sit invincibilis, v. g. si bona fide teneat rem alienam, aut sit in Matrimonio irrito, tenetur quidem monere, et instruere,

etiam adsit impedimentum adeundi episcopum, a quolibet confessario, cum onere in posterum se præsentandi ad Pontificem, quando poterit, si impedimentum non est perpetuum; nam si est perpetuum, omnino liberatur, juxta dicenda *lib. VII. n.* 88. De absolutione autem horum casuum papalium pro eis qui sunt impediti Pontificem adire, *vide alia dicenda de cens. l. VII. n.* 84.— (His locis Sanctus docet episcopos absolvere posse in casibus papalibus pro utroque foro, cum onere se præsentandi superiori si impedimentum sit ad tempus, et absolute ac simpliciter, si impedimentum sit perpetuum.)

Dubit. 2. Utrum habens peccatum reservatum, si desit confessarius qui habeat facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, urgente necessitate communicandi? Quamvis negativa sententia non sit improbabilis, communior tamen et probabilior est affirmativa, quia ante communionem fieri debet confessio, saltem formaliter integra, quando materialiter fieri nequit. *V. de dicta n.* 265. *q.* 1.

Dubit. 3. Utrum hujusmodi pœnitens volens confiteri apud inferiorem, tenetur tunc manifestare tam mortalia reservata quam non reservata? *Vide ib q.* 10. ubi diximus probabilem esse sententiam negativam, nisi manifestatio reservatorum sit necessaria, ut confessarius possit recte judicare de dispositione pœnitentis, et opportuna remedia præscribere. Unde si confessarius interroget, tenetur omnino pœnitens etiam reservata manifestare, nam (ut bene ait *Lugo d.* 16. *n.* 123.) esto pœnitens per se aliquando non teneatur aliqua manifestare, debet tamen ea patefacere, si interroget confessarius qui jus habet agnoscendi statum ejus conscientiæ, tam uti judex, ut recte possit judicare de dispositione, quam uti medicus ut remedia salutaria queat applicare. » (Lib. VI. tr. IV. *de Pœnit.* c. 2. *de minist.* n. 585.)

Nota S. Inquisitionem ad hunc S. Liguorii locum remisisse pro absolutione excommunicationis incursæ ob violatam Benedicti XIV Bullam, ut initio operis relatum invenitur, t. 1, pag. 124. (*Edit.*)

quando speratur fructus, nec timentur incommoda graviora : quæ si prudenter metuantur, aut fructus non speretur, non tenetur, imo non potest ; (excipit Lug. *d.* 32. *num.* 24. nisi silentium officiat bono communi) quia debet bonum pœnitentis procurare, ac consequenter licite etiam suadet, ut secundum suam ignorantiam operetur, v. g. Cajæ, ut reddat debitum Titio, quem invincibiliter credit suum esse maritum, cum non sit. V. Sanch. *lib.* 2. *de Matr. d.* 38. Nec obstare, etiamsi sit in præjudicium tertii particularis, ait Lug. et Tamb. *de exp. conf. lib.* 2. *c.* 4. Hinc si Confessarius prævideat pœnitentem non restituturum, si ipsi detegatur nullitas tituli, quem pro se esse putet, non esse illi talem nullitatem a Confessario non interrogato, detegendam. Quod si tamen pœnitens ipse dubitet ac roget, tenetur dicere veritatem, (quia tacere esset errorem approbare) prudenter tamen, non plus dicendo, quam rogatur, v. g. si roget Titius, an post votum simplex castitatis, Matrimonium contractum valeat, possitque ac teneatur reddere debitum, respondeat, quod sic, tacendo obligationem non petendi debiti. V. Laym. hic et Lug. *l. c.*

» VIII. Quando Confessarii Principum, Prælatorum, aliorumque Magnatum sciunt ipsos non satisfacere officio, v. g. circa obligationem Beneficiorum, electionem ministrorum, subditorum gubernationem, circa eleemosynas ex bonis Ecclesiasticis faciendas, etc. regulariter tenetur Confessarius monere pœnitentem de sua obligatione : alias si absolvit, suis humeris peccata illa imponit, et cæcus cæcum ducens ambo in foveam inferni cadunt. Ratio est, quia in talibus raro est ignorantia invincibilis : raro item contingit, ut illa secum non afferant scandalum in subditis, existimantibus illa licere; vel certe non afferant damnum commune. Si tamen videat ignorantiam esse invincibilem, neque ex illa sequi scandalum aut damnum commune; contra vero admonitionem fore in majus malum pœnitentis, aut allaturam scandala vel incommoda, potest secundum paulo ante dicta, dissimulare, nisi interrogetur, Lug. *n.* 37.

» IX. Si etiam pœnitens teneretur (licet sub peccato mortali) ad aliquid adeo difficile, ut non crederetur nunc æquo animo accepturus, et alia vice melius suscepturus, posset prudens Confessarius tunc illum relinquere in bona fide excusante a peccato, et monitionem differre in tempus opportunius, ne territus a confessione abstineat, graviusque detrimentum incurrat. Tamb. *c.* 14. Lugo *n.* 27.

» X. Minus recte dispositus excitandus est ad dolorem, et propositum emendationis, proposita peccati fœditate, bonitate Dei, et periculo damnationis etc. Item remedia opportuna præscribenda contra peccata futura.

» Resp. II. Ut Confessarius licite hoc Sacramentum administret, debet esse in gratia, alioqui peccabit mortaliter. Item debet esse talis, ut per hoc non exponatur proximo periculo peccandi mortaliter. Pars prior constat ex dictis *de Sacr. in genere.* An vero audiens plures una quasi vice morali, tot numero peccata committat, alii negant, ut Rodrig. alii affirmant, ut Bonac. hic. Pars posterior patet. *Unde resolvitur hic casus :*

» Confessarius conscius sibi peccati mortalis tenetur, antequam audiat, vel saltem absolvat pœnitentem, ipse confiteri, vel conteri de suo peccato : si tamen vocatus improviso ad moribundum recolligere se tam subito non possit ad contritionem eliciendam (vel bona fide putet se elicuisse) non peccat absolvendo, Præp. Lugo, Tamb. *loc. cit. cap.* 2. § 3.

» Resp. III. Si male absolvit, committendo defectum essentialem, v. g. si non protulit formam, vel absolvit a reservatis non subditum, tenetur inducere ad repetendam confessionem; si sine scandalo, infamia, fractione sigilli, et nocumento suo possit : sin minus, non tenetur. Si non absolvit a censura, potest ab eadem (si, vel quando habuerit potestatem) absolvere absentem, Bon. *de conf. in communi d.* 1. *q.* 3. *p.* 6. ex Suar. Fill. *tr.* 11. *c.* 10. *q.* 6. Regin. Nav. Rodriq.

» Si non interrogavit sufficienter numerum, speciem vel alias circumstantias, regulariter ad nihil tenetur, nisi ad pœnitentiam agendam : monere enim extra confessionem non debet, cum judicium sit finitum. Si tamen redeat ad confessionem idem pœnitens, debet moneri de defectu commisso; quia alioqui hæc confessio non erit integra, cum quædam non sit debite confessus.

» Dixi, *si non interrogavit :* quia si positive dixit, non teneri confiteri numerum, species, etc. debet monere, si sine gravi scandalo et detrimento potest, quia est causa, quod alter præceptum grave (scilicet confitendi illa peccata) violet. Lugo *d.* 22. *s.* 3.

» Si neglexit monere de restitutione, moneat, si quidem commode potest (vel in confessione, vel extra : obtenta prius ab ipso venia; ea vero negata, ad nihil ultra teneri docet Tamb. *c.* 7. ex Sanch. contra Suar.) quia tenetur ex charitate : si non commode potest,

Deo commendet. Laym. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. Henr. Suar. Silv. Merc. *in* 3. *p. q.* 9. *ar.* 1. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 87. Quod si tamen (ex gravi seu mortali culpa, contra jus alterius) dixisset, eum non teneri ad restitutionem, vel aliter (v. g. opinionem falsam persuadendo) esset causa efficax, cur non restituat, vel aliunde detrimentum tum accipiat ipse vel alius, tenetur ipsemet restituere, nisi moneat tempestive, priusquam pœnitens fiat impotens, quia actione sua fuit injusta causa damni. Si vero sine gravi culpa id fecit, tenetur nihilominus monere pœnitentem, si commode potest; alioqui ipse obligabitur, sicut casu priore. Si non commode potest, excusabitur. V. Suar. Con. *d.* 8. *dub.* 77. Bonac. Dian. *tom.* 1. *tr.* 2. *misc. R.* 1. *Lug. n.* 61. *supra l.* 3. *tr.* 5. *c.* 2. *dub.* 1. *art.* 2. *casu* 12.

» *Quæres.* Quæ et quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes?

» Resp. I. Quivis Sacerdos (etiam simplex, quando non est alius paratus) tenetur in extrema necessitate, v. g. in periculo mortis, audire et absolvere volentem confiteri. Ratio est lex charitatis.

» Resp. II. Parochus, et quivis Sacerdos curatus tenetur audire confessionem sui subditi, non tantum in casu necessitatis, aut præcepto confessionis urgente, sed etiam (saltem per se, vel alium) quoties pœnitens id rationabiliter petit; v. g. si sit in gravi aliqua difficultate spirituali, vel velit promereri Jubilæum etc. quia tenetur ejus bonum spirituale promovere, Suar. Vasq. Lug. etc. Si tamen nimis frequenter, vel intempestive peteret, excusaretur, Avers. *q.* 16. *s.* 11. Quod si etiam semel tantum vel bis negaret, aut differret, non peccaturum graviter, ob levitatem materiæ, docet Suar. contra Bonac. admittitque Aversa *l. c.* si non petat ex urgenti occasione, v. g. solemnis festi, etc.

» Resp. III. Quotiescumque pœnitens ex mera devotione vult confiteri, Parochum teneri illum audire, contra Silv. Reg. etc. docent Azor. Suar. Con. Bonac. Molf. Lug. etc. Sed recte limitat Aversa *l. c.* si non adsint alii Confessarii delegati, et Parochus non legitime impediatur.

» Resp. IV. Reliqui Sacerdotes, per se loquendo, non tenentur audire confessiones : si tamen audire cœperint, tenentur absolvere, nisi quid obstet, neque possunt remittere ad alium, quia pœnitens eo ipso habet jus ad absolutionem, nec potest fructu et gratia Sacramenti privari, Aversa *l. c.* »

ADDENDA.

Quæst. 241. — *Quid præterea notandum sit circa obligationes Confessarii?* R. seqq. § 1. Confessarius habet quadruplex munus. 1. Est Minister vices gerens Christi. 2. Est Judex. 3. Est Medicus. 4. Est Doctor : quæ omnia constant ex Trid. *sess.* 14. *de Pœn. c.* 5. 6. *et* 7. In hoc quadruplici munere fundantur omnes obligationes Confessarii, qui enim munus aliquod in se suscepit, obligatur ejus partes implere. Hinc. 1800 al. 1700

§ 2. Quia Confessarius est, 1. *Minister* vices Christi gerens et immediate concurrens ad gratiam, debet sollicite, fideliter, reverenter et digne ministrare hoc Sacramentum. 2. Quia est *Judex*, debet providere, ut confessio fiat recte, ac præsertim integre. Item tenetur scire quænam peccata sint mortalia, quænam venialia : quandonam specie vel numero distinguantur. Item dare vel negare absolutionem, prout pœnitens est dispositus. Item injungere satisfactionem proportionatam. 3. Quia est *Medicus*, debet scire et suggerere remedia apta procavendis peccatis, præscribere pœnitentias medicinales, dehortari a periculis relapsuum. *Certe*, inquit S. Thom. *Opusc.* 65. *De cautela in Confess. Cum videamus Medicos corporum quotidie et legere libros physicales et medicinales corporum, in quibus docentur curare corpora moritura, magna stultitia est non legere libros Sanctorum medicinales animarum, in quibus docemur curare animas in æternum victuras; majus est damnum unius animæ, quam inerarrabilium corporum.* 4. Quia est *Doctor*, debet instruere in rebus ad animam pertinentibus. 1801 al. 1701

§ 3. Plerasque obligationes illas exposui in hoc *lib.* 6. *p.* 1. nam *a n.* 54. dixi eum obligari ad formandam intentionem debitam pro conficiendo Sacramento. A n. 84. ad aliquam attentionem circa opus quod agit. A n. 91. ad procurandum in se statum gratiæ. A n. 133. aliquando teneri ministrare Sacramentum. A num. 149. peccare, si simulet administrationem Sacramenti. A n. 112. etiam peccare, si extra necessitatem adhibeat materiam vel formam dubiam. A n. 137. si ministret indigno. A n. 104. etiam peccare, si in administratione Sacramenti, ubi agitur de valore, sequatur sententiam tantum probabilem, relicta tutiori, nisi Ecclesia supplere possit et velit, uti ibidem *a n.* 111. exposui. Denique *a n.* 123. dixi non licere sine causa iterare formam Sacramenti. Quæ omnia etiam hic applicari debent ministro Sacramenti Pœnitentiæ. Plura autem, 1802 al. 1702

quæ facere debet prudens Confessarius proponentur in sequentibus; et universim hoc dici potest, quod teneatur scire et adhibere speciales industrias ac modos agendi cum diversis pœnitentibus, prout horum dispositio et necessitas postulabit : id enim spectat ad executionem muneris, cujus obligationem Confessarius in se suscepit. An aliquando teneatur loco pœnitentis, qui non potest denuntiare aliquem, dicam *n.* 1958.

1803 al. 1703 § 4. Pœnitens reciprocæ obligationi non satisfacit. 1. Si pie et sancte non disponat se ad susceptionem hujus Sacramenti. 2. Si per arrogantiam moneri non velit, aut monitus pervicaciter obmurmuret. 3. Si media emendationis suggesta non acceptet vel non exequatur. 4. Si sanis consiliis et doctrinæ per Confessarium proposita se non accommodet : quæ omnia pluribus explicabuntur in seqq.

1804 al. 1704 *Quæst.* 242. — *An Religiosi censeri debeant apti confessionibus audiendis, et quis absolute censeri debeat bonus Confessarius?* R. § 1. Jansenistæ negant, Religiosos censeri debere aptos, imprimis quia statim absolvunt, ideoque confessiones illis factas dicunt debere censeri communiter sacrilegas ; sed hoc damnavit Alex. VIII. secundum dicta *n.* 125. Deinde, quia nimis parvas pœnitentias injungunt, sed hoc etiam damnatum est ab eodem Alex. VIII. secundum dicta *n.* 1263. E contra pro Religiosis sunt hæc argumenta valentiora, 1. Quia eorum doctrina plerumque est major et tutior, nam dant se magis, et per Superiores attinentur ad sana dogmata. 2. Plerumque major est illorum virtus, cui ratione status et mediorum student impensius. 3. Experientia docet directionem Religiosorum magis prodesse ad perfectionem et sanctitatem consequendam.

1805 al. 1705 § 2. Ille est absolute bonus Confessarius, et recte implet munus suum, qui pœnitentem benigne excipit, patienter audit, prudenter instruit, suaviter arguit, prout tempus et necessitas exigit quandoque timore concutit, semper spe erigit, continuo amore virtutis accendit.

1806 al. 1706 *Quæst.* 243. — *Quinam Confessarii mereantur nomen Jansenistarum, Rigoristarum, Laxorum, Benignorum?* R. § 1. Jansenistæ sunt. 1. Qui defendunt aliquam ex quinque Propositionibus in Jansenio damnatis. 2. Qui defendunt propositiones illas non contineri in libro qui dicitur, Augustinus Jansenii. 3. Qui sincere, ex animo et absque distinctione juris et facti nolunt subscribere formulario præscripto ab Alex. VIII. et Clem. XI. ideoque non damnant quinque illas propositiones in sensu libri Jansenii : Clemens enim dicit Ecclesiæ illudi, et hæresim silentio foveri, dum quis ipsam Jansenii doctrinam interius abjicere, et corde improbare detrectat. 4. Qui in administratione Sacramenti Pœnitentiæ aut directione fidelium utuntur regulis fundatis in aliqua ex quinque propositionibus in Jansenio damnatis, quales sunt : Homo peccat etiam in hoc, quod aliter facere non potest. Confitendi sunt actus et motus de se graviter mali, si voluntarii sint, quamvis fiant sine ulla libertate indifferentiæ, etc. Ratio, cur omnes isti merito dicantur Jansenistæ, hæc est, quia secundum Breve Innocentii XII. *Nuper*, ad Episcopos Belgii datum 6. Februar. 1694. illi recte dicuntur Jansenistæ, quos constat esse suspectos, *quod tenuerint aut teneant aliquam ex quinque propositionibus damnatis :* atqui omnes illi manifeste suspecti sunt, quod aliquam ex his propositionibus tenuerint, imo et adhuc teneant : hinc speculativa istorum hominum theologia est Jansenismus, moralis autem est Rigorismus in Jansenismo fundatus. De illis recte scribit Francol. *in Præfat. ad Clerum Roman.* quod soleant Patres jactare plurimum, Pontifices æstimare parvi, recentiores Theologos nihil facere : Patribus, uti ab ipsis exponuntur, deferre obsequium verum; Pontificibus, simulatum; reliquis doctoribus, neutrum.

1807 al. 1707 § 2. Rigoristæ sunt. 1. Qui sequuntur doctrinas alias ab Ecclesia ob minium rigorem reprobatas, quales sunt multæ Bajanæ et pleræque ab Alex. VIII. damnatæ, v. g. hæ : Ignorantia invincibilis juris naturæ non excusat a peccato formali. Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam. Satisfactio est præmittenda absolutioni. Per praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus. Communicare non debet qui necdum habet amorem Dei purissimum. Omnis actio humana, quæ non est Dei dilectio, peccatum est. 2. Qui sequuntur doctrinas, quamvis forte necdum expresse damnatas, attamen indiscretas vel humanæ infirmitati non accommodatas, quales sunt : Absolvi non debent qui ordinarie confitentur Religiosis, nisi totius anterioris vitæ confessiones repetant. Quoties quis relabitur, signum est antea caruisse vero dolore vel proposito, hinc debet priores confessiones repetere. Pœnitentiæ imponendæ sunt secundum rigorem antiquorum canonum. Etiam pro occultis peccatis pœnitentiæ publicæ sunt peragendæ. Semel fornicatus debet ad minimum per dies quadraginta jejunare.

Etiam prima vice confitens mortale, ordinarie non ex mox absolvendus. Contritio debet esse dolor non tantum appretiative, sed etiam intensive summus. Dispositus non est ad absolutionem, in quo amor Dei castus non prædominatur supra omnes alios affectus actuales, et habituales. Est obligatio jejunandi etiam ante 12 annum, et tenentur etiam pueri, quantum possunt.

1808 al. 1708 § 3. Laxi sunt. 1. Qui sequuntur doctrinas ab Ecclesia ideo reprobatas, quia nimium favent libertati humanæ, quales sunt propositiones plurimæ ab Alex. VII. et Innoc. XI. damnatæ, v. g. hæ : Peccata in confessione oblita non tenemur in sequenti confessione exprimere. Comedere ob solam voluptatem non est peccatum. 2. Qui sequuntur doctrinas faventes libertati humanæ contra legem Dei vel Ecclesiæ, non nixas gravibus motivis ab auctoritate vel ratione petitis, qualis est : Monachi cantantes in choro non tenentur ad jejunium.

1809 al. 1709 § 4. Benigni sunt, qui ex gravibus motivis petitis ab auctoritate vel ratione sequuntur doctrinas faventes libertati, quales sunt : Extra materias Sacramentorum licitum est sequi opinionem minus probabilem, et minus tutam. Attritio sufficit cum Sacramento. Qui aliquid fecit sine plena advertentia ad malitiam mortalem, non peccavit mortaliter. Post commissum mortale non est obligatio statim pœnitendi. Ex dictis

1810 al. 1710 *Colliges.* 1. Jansenistas communiter esse Rigoristas, sed non semper contra : unde reprehendendi sunt illi, qui quem audiunt esse rigidum, statim vocant Jansenistam. 2. Eos immerito dici Rigoristas, qui in administrandis Sacramentis, quantum possunt, tutiora et pœnitentibus utiliora sequuntur, quamvis difficiliora sint : id enim reprehendendum non est : unde sicuti est dicacitas popularis eos vocare scrupulosos, qui conantur exacte, et perfecte vivere, ita dicacitas maligna est eos vocare Jansenistas aut Rigoristas, qui meliora et securiora suadent, dummodo discrete fiat, et Sacramente per hoc non reddantur fidelibus odiosa. 3. Aliquem posse esse rigoristam in uno, et laxum aut benignum in altero : dicendus autem erit simpliciter talis vel talis, ab illo, quod plerumque, et ut plurimum sequitur.

1811 al. 1711 *Quæst.* 244. — *Quænam generatim observare debeat Confessarius in audiendis confessionibus?* R. § 1. Antequam incipiat audire, imploret gratiam Spiritus Sancti, formetque intentionem absolvendi : et quia quandoque absolute, quandoque sub conditione debebit absolvere, potest initio formare hoc modo : sic volo absolvere, sicuti exiget dispositio pœnitentis.

1812 al. 1712 §. 2. Jam auditurus, benedicat pœnitenti his verbis : *Dominus sit in corde tuo et in labiis tuis, ut bene confitearis peccata tua, in nomine Patris, et Filii etc.* Si pœnitentem non noverit, conetur intelligere, quando ultimo sit confessus, nam id multum juvat ad directionem, et intelligendum statum conscientiæ, ordinarie autem non inquirat ejus nomen, vel quis sit, nisi hoc necesse sit ad intelligendam speciem alicujus peccati, quod confitetur.

1813 al. 1713 § 3. Recensentem peccata, si opus sit, juvet interrogando, secundum dicenda *a n.* 1745. Si autem narret impertinentia, historias inutiles, domesticas querelas vel negotia, abrumpat dicendo opus non esse enarrare illas circumstantias, satis esse, si sic breviter dicat speciem, et numerum, *ter injuste affeci uxorem gravibus contumeliis,* tacendo occasionem et causam contumeliarum. Quandoque sermonem alio divertat, petendo an non hoc vel illud aliud peccatum fecerit. Si incipiat aliorum peccata detegere, statim moneat, ut de aliis taceat, ne detrahat, et pro se confiteatur. Si nimis crasse et minus pudice quædam peccata explicet, doceatur honestius ea loqui, ne alia vice sibi et Confessario faciat scandalum.

1814 al. 1714 § 4. Quando aliquid omittit, quod necessario addi deberet, si ex scripto confiteatur, Confessarius statim interroget, ne postea memoria excidat, tum enim non est periculum eum turbandi : si autem de memoria confiteatur, putetque Confessarius se posse postea recordari, mente retineat, circa quod præceptum sit, et expectet usque ad finem, ne interrumpendo confundat memoriam pœnitentis. Si tamen Confessarius per experientiam sciat se in fine solere oblivisci, et maxime si nimis multa interroganda cumularentur, præstat statim interrogare, quam postea debere pœnitentem obligare ad molestiorem repetitionem omnium ante dictorum; expedit tamen prius audire, quodnam peccatum dicere voluerit post illud, in quo non satis se explicabat, ut postea possit reduci ad cursum suæ narrationis; v. g. aliquis sic confitetur, *feci furta gravia : etiam die festo neglixi Missam :* dum audit hoc, *feci furta gravia,* permittat, ut incipiat dicere, *etiam die festo, etc.* tumque suaviter interpellando petat, quoties fecerit grave furtum, et si dicat, v. g. ter, reducat illum ad filum narrationis, dicendo : jam perge, ubi in-

cipiebas dicere, de die festo, sic enim redit ad ordinem narrandi peccata, prout ea inter examinandum mandarat memoriæ.

1815 al. 1715 § 5. Si pœnitens afferat aliquid enorme, Confessarius caveat, ne ulla det signa admirationis vel indignationis, sic enim deterret a detegendis reliquis : et reprehensionem, si quæ necessaria sit, differat usque ad finem confessionis. Caveat etiam signa manuum, vel pedum aliosque motus corporis, nam circumstantes colligere aut saltem suspicari possunt ad talia signa dici graviora delicta, sicque frangitur sigillum.

1816 al. 1716 § 6. Specialiter tenetur cavere Confessarius, ne inter audiendas confessiones dormiat, distrahatur, aut omnino obliviscatur peccatorum, antequam injunxerit pœnitentiam, nam si omnino nihil percepisset de aliquo peccato, deberet statim interrogare, alioquin quia in fine futurum esset æquale dubium de omnibus, pœnitens teneretur omnia bis dicere, Lug. Dic. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 109. Si autem Confessarius aliquid de peccato intellexit, poterit in fine circa illud petere, uti jam dictum est. Quod si ex nota sibi conscientia pœnitentis possit præsumere id, quod non percepit, esse quid leve, nec possit sine turbatione vel molestia pœnitentis interrogare, potest facere, et absolvere, Stoz. *l.* 2. *n.* 88. Addit Gob. *t.* 7. *num.* 239. Si Confessarius per experientiam sciat aliquem non committere mortalia, et solere se accusare de mendaciis, posse absolvere, etsi ob distractionem non sit memor ullius peccati confessi, sed pro praxi debet aliquid in specie exprimi. Quod si absoluta tota confessione Confessarius nullius peccati sit memor, et moraliter certus sit non fuisse nisi venialia, jubeat repeti ultimum et absolvat.

1817 al. 1717 § 7. Quando vis pœnitentiam imponere, non est opus te habere distinctam memoriam omnium auditorum, sed sufficit confusa notitia status pœnitentis, quæ in eo consistit, ut saltem memineris plura diversæ speciei mortalia esse dicta, eaque in numero satis frequenti : tum enim judicare potes hunc esse peccatorem solito graviorem, adeoque majore pœnitentia dignum, Arr. *d.* 35. *a n.* 30. Ills. *n.* 152. Lohn. Si tamen ita esses oblitus omnia, ut nequidem confusam peccatorum notitiam haberes, tenereris per paucas interrogationes repetere cognitionem aliquam status conscientiæ pœnitentis, attamen cavendo, ne reddas confessionem odiosam et nimis gravem pœnitenti. E contra si jam imposueris pœnitentiam, non est necesse, ut quando absolvis etiam confuse memineris peccatorum vel pœnitentiæ impositæ, sed satis est recordari esse confessum et latum esse de eo judicium : status enim pœnitentis erat recolendus tantum in ordine ad formandum de eo judicium et ad taxandam pœnitentiam, quod jam ante factum est; neque Confessarius absolvit a peccatis distributive sumptis, sed collective ab omnibus simul, Suar. Tann. *d.* 6. *q.* 7. *num.* 136. Arr. *n.* 15. *et* 28. Tamb. *de Conf. l.* 3. *c.* 2. *n.* 8. Steph. *t.* 5. *d.* 5. *n.* 211. Ills. *supra.*

1818 al. 1718 § 8. Magnus defectus est in pœnitentibus, qui post enarrata peccata, dum Confessarius eos admonet, media se emendandi suggerit, præit in actus virtutum et doloris, sponte alio distrahuntur solliciti, ne forte sint aliquid obliti, aut non satis expresserint, et ne quidem satis advertunt, quæ pœnitentia injungatur. Et monendi sunt, magis laborandum esse de dolore præsentium et emendatione futurorum, quam de nuda expressione præteritorum, dummodo ante se examinarint humano modo, et peccata sincere edixerint, prout occurrebant conscientiæ : reliquum committant Deo, et attendant ad admonitionem, pœnitentiam, absolutionem a Confessario dandam.

1 19 al. 1719 § 9. Etiam magnus defectus est in Confessariis, qui nimis cito deproperant confessiones, maxime solliciti, ut multos audiant. Sapienter Gerson. *p.* 2. *n.* 32. *de arte audiendi Confess. consider.* 3. ait : *Eligibilius est paucos audire complete, quam multos imperfecte... mallem namque, si Curatus essem, multorum differre confessiones post Pascha, etiam ubi quidam non redirent, quam quod cœcus cœcos ducere, dum pro vere absolutis ipsi non recte absoluti se gererent.* Et S. Xaverius, *confitentibus non festinatam, sed diligentem navandam operam censebat, monens ut præoptarent confessiones paucas rite factas audire, quam multas temere properatas.* Tursellinus *in vita l.* 6. *c.* 17.

1820 al. 1720 § 10. Dixi *n.* 652. non expedire, ut verba absolutionis alte proferantur; et *n.* 653. dixi, an capite tecto vel detecto, et quo ritu manuum danda sit absolutio. Si autem pœnitens non esset rite dispositus, non liceret verba absolutionis proferre sine intentione absolvendi, uti dixi *l.* 6. *p.* 5. *a n.* 149. Itaque deberet significare pœnitenti eum non absolvendum, ut sciat se propter eadem peccata debere alia vice repetere absolutionem; ut tamen circumstantes non advertant negatam esse absolutionem, dicat submisse alia verba, v. g. precationem, *Misereatur tui* etc. *Benedicat te Deus omnipotens Pater et Filius etc.* formando crucis signum

super eum : hoc enim faciendo non simulat formaliter, cum non intendat decipere astantes, sed tantum permittat eos decipi, intendit autem bene precari, et benedicere : neque etiam proprie simulat materialiter circa administrationem Sacramenti, sed circa alia verba indifferenter se habentia ad absolutionem. An autem liceat sic agere, etiam inscio pœnitente, dicam *n.* 1889 Id maxime cavendum, ne Confessarius pœnitentem, præsertim gravia confessum, e confessionali egredientem respiciat vel oculis prosequatur quasi nosse volens. Denique S. Xaverius supra monebat Confessarios, ut postea seipsos examinarent super confessiones auditas, *ut quicumque in alienis peccassent confessionibus, expiarent suis.*

1821 al. 1721 *Quæst.* 245. — *Quis modus et ordo sit servandus a Confessario, ut pœnitentem recte disponat ad validam absolutionem?* R. Dispositionem pro Baptismo tradit Trid. *sess.* 6. *c.* 8. potestque pœnitentiæ accommodari, ad hanc enim requiritur ad minimum similis dispositio; sic autem habet : *Disponuntur ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia et adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata et promissa sunt, atque illud imprimis, a Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quæ est in Christo JESU, et dum peccatores se esse intelligentes, a divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, ad spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, et detestationem, hoc est, per pœnitentiam, quæ ante Baptismum agi oportet. Denique dum proponunt suscipere Baptismum, inchoare novam vitam, et servare divina mandata.* Ex his verbis

1822 al. 1722 *Colliguntur* seqq. 1. Ut Sacramentum Pœnitentiæ sit validum, prærequiruntur actus fidei et spei, ut pluribus declaratum est *l.* 2. *a n.* 14. Et horum actuum defectu multæ confessiones sunt invalidæ, quia multi accedunt, qui nihil sciunt de motivis fidei aut spei. 2. Specialiter credere debet pœnitens remissionem peccatorum ex meritis Christi nobis fieri, ideoque ex eisdem Christi meritis eamdem sperare. 3. Pœnitens debet incipere diligere Deum tanquam omnis justitiæ fontem : quibus verbis multum confirmatur sententia ad valorem Sacramenti prærequirens actum, qui sit amor saltem concupiscentiæ, et positiva conversio ad Deum tanquam finem ultimum : ideoque ad prudentem Confessarium pertinebit, suggerere motiva alicujus dilectionis erga Deum, per quam absolvendus redeat ad illum, a quo se averterat per peccatum, imo expedit suggerere motiva etiam perfectæ contritionis, ut tanto cum majore fructu suscipiatur Sacramentum. 4. Cum Confessarius sæpe præire debeat in istos omnes actus, ante omnia necesse est, ut ipsemet distincte noverit motiva fidei, spei, attritionis, contritionis, charitatis : formulas istorum actuum dedi *lib.* 2. *a n.* 153. quisque pro suo gustu facile proponet similes.

1823 al. 172 *Quæst.* 246. — *Quomodo pœnitens practice disponi possit ad dolorem de peccatis?* R. § 1. Quamvis adulti ordinarie præsumi possint habere dolorem de peccatis, ideoque opus non sit de hoc rogare, uti notant Loh. et alii cum Ills. *n.* 240. tamen expedit, ut Confessarius plerosque excitet ad dolorem, et propositum, suggestis pro utroque motivis secundum capacitatem pœnitentium : et quia non omnes eisdem motivis permoventur, debet Confessarius omnis generis motiva in promptu habere, et prout visum fuerit opportunum, jam hoc, jam illud proponere. Motiva autem illa sunt universim quatuor : *pœnæ*, quas peccata merentur; *præmia* et bona, quæ demerentur; *turpitudo*, quam in se habent; infinita *Dei bonitas*, cui opponuntur. Audacibus proponenda sunt motiva pœnarum, timoris justitiæ Dei; ingenuis motiva honestatis, quæ est in virtute; timidis motiva præmiorum, et bonitatis Dei.

1824 al. 1724 § 2. Motiva, quæ magis particulatim suggeri possunt, per quæ pœnitentes tandem adducantur ad contritionem de mortalibus, sunt sequentia. 1. Unicum mortale detraxit angelos, creaturas perfectissimas a summo cœlo ad ima tartara, sine spe redemptionis aut veniæ : quid tu non mereris homo vilissime post tot mortalia? 2. Mortale unicum ab Adamo prius innocente commissum induxit miserias omnes in Adamum totumque genus humanum : et tu putas te tot peccatorum pœnis non opprimendum. 3. Unicum mortale meretur omnes inferni pœnas : cogita earum magnitudinem, ac præcipue æternitatem, minimum malum evadit intolerabile, si sit æternum. 4. Quodvis mortale occidit animam spiritualiter, quia tollit gratiam, quæ sola est vita animæ : si fugis mortem corporis, cur non magis animæ? hæc æque irreparabilis est atque illa, nisi te præveniret miseratio Dei, qui juste negare posset, si nimis sæpe repetas; et certo negabit, si numerum tibi præfinitum impleveris, hinc time omne velut ultimum. 5. Mortale facit mancipium dia-

boli, cui se submittit peccans ; horres servitutem apud Turcas ? hæc pejor est et miserior, quamvis non ita sentias. 6. Mortaliter peccans coram Deo vel de eo non dolens, est similis homini in faciem maledicenti alteri, qui ejus vitam haberet pendulam a filo, quod posset omni momento præscindere, et in æternum baratrum devolvere. Quanta hæc est temeritas ! 7. Unicum mortale te privat omni jure ad cœlestem gloriam, reddit te indignum omnibus gratiis, et donis : si tantopere fugis jacturam temporalium, cur non magis æternorum, et spiritualium ? 8. Omne mortale iterum crucifigit Christum, quia ponit causam, propter quam crucifixus est ; propter solum mortale Christus affixus est cruci, et occisus, quia pro tanta malitia satisfacere non poterat nisi Deus ipse. 9. Deus Filium suum unigenitum morti tradidit, ut tolleret peccatum : hinc collige malitiam, quia plus odivit peccatum, quam amare vitam Filii. 10. Mortale facit Christi sanguinem carere fructu, evacuari Passionem, merita contemni, gratias despici. 11. Mortale Deum ipsum destruit, quantum in se est, nam ab eo tollit rationem finis ultimi, quem ponit in creatura, hanc complectens, abjecto Deo. 12. Mortale est summe inhonestum et turpe in se, quia deordinat a prima Regula omnis honesti, quæ est sanctissima Dei voluntas, ideoque est damnabilis inobedientia et trangressio æternæ legis Dei. 13. Mortale est summa ingratitudo contra Deum benefactorem, creatorem, redemptorem, conservatorem, ac etiam æterna præmia offerentem. 14. Est summa injuria, quia honorem et gloriam per omnes actiones nostras Deo debitam suffuratur, et consecrat mundo, carni aut diabolo. 15. Est rebellio contra Deum, cujus se dominio vult subtrahere, imo cui hostilitatem indicit. 16. Est summa infamia, cum sciatur in æternum perdere corpus et animam et tamen ametur. 17. Mortale dæmoni tradit animam tuam, quam Pater æternus sibi adoptarat in filiam, Filius in sororem, Spiritus S. in sponsam. 18. Mortale inhonorat omnes perfectiones divinas ; justitiam vindicativam, quam non timet humana temeritas ; benignissimam misericordiam, qua abutitur detestanda iniquitas ; æternam beneficentiam, quam non agnoscit ingratissima creatura ; integerrimam sanctitatem, cujus imaginem deturpat fœdissima animæ macula ; supremam potentiam, quam facit sibi servire ad ipsam Dei offensam et contemptum ; immensitatem infinitam, peccando contra Deum in ejus præsentia, et conspectu ; sapientiam ineffabilem, cujus consilia, quantum in se est, evertit ; summam majestatem, coram qua contremiscunt Seraphini, contra quam insurgit vilissimus terræ vermiculus ; pulchritudinem amabilissimam, quam despicit præ fœda creatura ; incomprehensibilem bonitatem, cui præfertur momentanea voluptas. 19. Times et amas Regem tuum, Dominum tuum, Patrem tuum, et merito ; quia justi sunt, punire te possunt, si eos offendas ; benefaciunt tibi ; de se digni sunt non offendi sed amari, quia boni sunt. Et quid hi ? quid creaturæ omnes respectu Dei ? nemo tam Pater est, quam Deus. 20. Peccatum mortale est summum et unicum malum, quod Deo summe bono fieri potest. Conclude, quia mortale tibi est ita malum et damnosum ; quia in se tam malum est et turpe : et maxime quia Deo summe bono est ita malum ac displicens : detestare illud et dole de illo ex toto corde, ac præpone firmissime nunquam illud posthac committere.

§ 3. Prudentis Confessarii nunc est ex his similibusque motivis unum vel plura proponere secundum necessitatem, capacitatem et dispositionem pœnitentis, ut hunc adducat ad dolorem etiam perfectum. Praxes bonas suggerit etiam Sporer *de Pœn. a. n.* 244. *Prima* est ex turpitudine peccati, pro honestis et verecundis. *Secunda* ex metu gehennæ, pro quibuslibet maxime timoratis. *Tertia* ex metu pœnarum pro honestioribus, præsertim tempore morbi, infortunii, adversitatis. *Quarta* iterum ex metu pœnarum, pro sceleratis valde insipidis et insensatis, quas non exscribo, quia typo publico passim habentur. 1825 al. 1725

§ 4. Si pœnitens otium habeat et sit capax considerationis, perpendat Dei in se bonitatem et beneficentiam hoc modo. 1. Pater æternus ab æterno dilexit me, creavit in tempore ad imaginem suam et ad finem tam sublimem beatitudinis æternæ, tot donis naturæ et gratiæ dotavit, omnes creaturas, seipsum quoque, imo et meipsum mihi dedit, et reddidit, hactenusque conservat et fovet. 2. Filius Dei pro me de cœlo descendit, tanta passus, ex tantis me malis fuso suo sanguine redemit, eodem sanguine et corpore suo me pascit, fratrem me vult suum esse et regni sui cohæredem. 3. Spiritus S. me in Baptismo sanctificavit, ad fidem et Ecclesiam veram præ tot aliis adduxit, innumeris donis suis, illuminationibus, piis moribus dignatus est, et quot alia particularia, quot alia mihi incognita beneficia fecit Deus ! An non hæc omnia sincerissimi amoris erga me sunt argumenta ? Ita me amavit Deus, seipso beatus, mei non indigens. Et 1826 al. 1726

quid ego tantæ bonitati, quid tanto amori rependi? Conferam hæc beneficia cum ingratitudine mea, et videbo causam esse, cur meipsum accusem, detester ingratitudinem tantam cum intensissimo dolore. 4. Postquam mea culpa gratiam primam in Baptismo acceptam perdidi, non abjecit me benignissimus Deus, quamvis merito potuisset, sed cum posset æternum damnare, spatium pœnitendi dedit, non semel sed sæpius : summa misericordia et longanimitate expectavit me, ut redirem, invitavit promissis, allexit inspirationibus : vere mecum sincere egit Deus, et paternum in me amorem habuit, qui me sibi hostem perdere noluit, sed sanare et salvare. Quid ego fecissem tali hosti meo? Quid facit hosti suo homo potens ulcisci? Non ita Deus. Concludam in Deo debere esse infinitam bonitatem, quæ illum ad sic parcendum et miserandum commoveat; dolebo itaque de tanta bonitate offensa. 5. Quamvis Deus tanta mihi beneficia non contulisset, adhuc tamen dignissimus erat, quem non offenderem, nam in seipso essentialiter et eminentissime continet omnem rationem omnis boni propter se amabilis et expetibilis, ita ut nulla sit in creaturis honestas, nulla pulchritudo vel jucunditas, nulla perfectio, bonitas, amabilitas, quæ modo infinite perfectior non sit in Deo. Ipse est infinita majestas, magnificentia, sapientia, justitia, misericordia, sanctitas, pulchritudo. Ipse est summa, et infinita perfectio. Ipse summum et unum bonum est, nam nemo bonus nisi solus Deus. Itaque quamvis nec pœna timenda, nec præmium sperandum esset; quamvis nulla nobis beneficia fecisset; quamvis quoad corpus et animam essemus in nihilum redigendi, tamen Deus propter se, et propter infinitas perfectiones suas dignissimus erat non offendi, sed a me omnibusque creaturis omni modo possibili coli. Digna erat ejus majestas, quæ non contemneretur, digna justitia, quæ non irritaretur, digna omnipotentia, qua non abuterer ad peccatum, digna pulchritudo, misericordia, bonitas, quæ semper amaretur. Doleo igitur, quia tanto bono tantum malum feci, et ita graviter displicui, ac propono cavere posthac.

1827 al. 1727 § 5. Motiva, quibus pœnitens adduci potest ad dolorem de venialibus sunt. 1. Omne veniale est malum pejus omni alio hujus mundi malo : hinc nec unico mendacio licitum esset omnia mundi mala averterè, nequidem omnes damnatos ab inferno liberare. 2. *Moyses* Deo gratissimus ob levem diffidentiæ culpam exclusus est a Terra promissionis : levis *Bethsamitarum* curiositas cæde 70 virorum de populo, et 50000 plebis; levis *Ozæ* impudentia morte repentina; levis vanitas *Davidis* in numerando populo, peste et morte 70000 est punita. Anima, Dei sponsa, existens in gratia habens unicum veniale, non admitteretur ad conspectum Dei; imo post remissum veniale quoad culpam, debet pro illo pœnas sustinere in acerbissimo igne Purgatorii. 3. Veniale non aufert quidem de se gratiam, attamen facit periculum et est occasio amittendi : unicum veniale impedire potest seriem gratiarum actualium, quarum una deficiente homo damnabitur, alioqui salvandus. 4. Veniale tollit respectum Majestati divinæ debitum : venialiter peccans non vult Deum tollere, attamen vult ei displicere : Dæmoni potius quam Deo vult ista actione placere. 5. Omne veniale est magna ingratitudo, inobedientia, injuria contra Deum, cui gloriam suffuratur; est abusus divinæ Omnipotentiæ : est aliqua aberratio seu deflexus a fine ultimo. 6. Deus odit veniale, et hoc debet esse satis homini, qui cogitat Deo æternum frui. Veniale Deo summe bono malum est, Deo summe digno semper, et omni possibili modo amari, coli, honorari, displicet, et ideo detestandum est. Detestare igitur, dole, propone non committere imposterum.

1828 al. 1728 *Quæst.* 247. — *An communiter debeat judicari dispositus, qui confitetur aliquod mortale prima vice commissum?* — R. Negant Jansenistæ et Rigoristæ multi cum Opstraedt in Pastore bono *p.* 4. *c.* 6. § 1. *n.* 4. ideoque, inquiunt, absolutio dari non poterit, nisi forte accideret casus miraculosæ conversionis, aut esset articulus mortis, quod magis dicunt, si mortale sæpius repetitum confitetur. 1. Quia Christus ad hoc instituit Confessarios, ut disponerent peccatores ad pœnitentiam; hoc autem frustra fecisset, si illi communiter venirent bene dispositi. 2. Quia necessaria pœnitentis dispositio regulariter cognosci non potest, nisi ab effectu, qui est probata per experientiam vitæ emendatio. 3. Sic fuit usus primitivæ Ecclesiæ, in qua nemo absolvebatur, nisi qui multo tempore Sacerdotum opera ad absolutionem esset præparatus. Sententia ista prorsus rejicienda est, quia praxis communis Ecclesiæ contraria est, nempe pœnitentem communiter recte judicari dispositum et posse absolvi, qui prima vice confitetur aliquod mortale, nisi quid speciale obstet : et hæc praxis est certissima regula operationis, secundum dicta *n.* 1230. *Ad* 1. Rationem in oppositum, nego Christum vo-

luisse disponi pœnitentes, quando inveniuntur sufficienter dispositi. *Ad* 2. Non prærequiritur emendatio, uti constat ex dictis *n.* 1231. *Ad* 3. Causa differendi absolutionem in primitiva Ecclesia erat circa pœnitentes, qui fidei mysteria, aut etiam modum confidendi non satis sciebant, ideoque prius instruendi erant, quod nunc communiter necessarium non est.

1829 al. 1729 *Quæst.* 248. — *An frequens relapsus semper sit signum, quod antea defuerit dolor vel firmum propositum; et quænam universim sint signa veri doloris et propositi?* R. Frequentem relapsum esse signum, quod defuerit dolor aut propositum, tenent Jansenistæ et Rigoristæ plurimi cum Opstraedt in Pastore bono *p.* 4. *c.* 6. § 3. sed certum est id non esse universaliter verum.

1830 al. 1730 § 1. Frequens relapsus est quandoque signum, quod defuerit dolor aut propositum, nam recte dicit Lugo *disp.* 4. *n.* 160. qui efficaciter proponit et serio rem aliquam, quam aliunde moraliter implere potest, non ita facile obliviscitur statim sui propositi, sed saltem per aliquod tempus perseverat, et difficilius vel rarius cadit. Quod potissimum verum est, si nova vehementior tentatio vel occasio periculosior non intervenit.

1831 al. 1731 § 2. Frequens relapsus non semper est signum, quod defuerit dolor vel propositum. Probatur, alioquin quoties pœnitens relaberetur ad repetendas omnes priores confessiones tanquam invalidas, quod est contra praxim et communem sensum fidelium : imo dum confitemur sola venialia, habemus dolorem et propositum, alioquin non auderemus petere absolutionem, et tamen moraliter certi sumus nos in ea frequenter relapsuros. Ratio a priori est, quia relapsus est tantum signum, quod voluntas facta sit inconstans et jam sit immutata, quod facillime fit, uti experimur, quamvis maxime serio et sincere aliquid voluerimus : ergo ex relapsu imprudenter colligitur, quod voluntas antea defuerit. 2. Potest esse verus et prædominans amor Dei, quamvis statim post sequatur lapsus, uti patet in angelis et primis parentibus; item in S. Petro, qui habuit sincerum et efficax propositum non negandi Christum, erat enim in gratia, quæ non stat cum voluntate peccandi, et tamen statim postea ad vocem ancillæ negavit. 3. Non est major obligatio vitandi peccata antiqua quam nova, ad omnia enim debet se æqualiter extendere propositum, imo facilius est vitare nova quam antiqua, quia consuetudo et habitus vitiosi magis impellunt ad antiqua, sed ex eo quod quis afferat nova, nemo prudenter judicat, quod defuerit dolor vel propositum in priori confessione : ergo nec ex eo, quod afferat antiqua.

1832 al. 1732 § 3. Quamvis multi Patres, speciatim. S. Aug. et Greg. apud Volpilier. *t.* 4. *tr.* 1. *c.* 2. *ar.* 3. *et* 4. Item S. Bern. *in medit. c.* 4. *n.* 3. Albert. M. *in Paradiso Animæ c.* 39. videantur dicere, quod relapsus sit signum, quod præcedens pœnitentia non fuerit vera, tamen Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.* 1 *s.* 1. *p.* 5. recte ostendit hanc non fuisse eorum mentem, sed tantum voluisse esse signum inconstantis, et mutatæ voluntatis, ideoque hortabantur ut per constantiam finalem in proposito securam redderemus nostram pœnitentiam. *Quotidie peccantibus*, inquit S. Aug. *ad Maced. nunquam per pœnitentiam venia denegatur.* De util. pœnit. c. 2. ait, *Est quædam pœnitentia, quæ quotidie agitur in Ecclesia pro peccatis venialibus :* quod autem dicitur de venialibus, valet pariter de mortalibus, pro quibus facilior est dolor, et propositum. *S. Basilius apud Auctorem viæ mediæ pag.* 297. ait : *Non sumus Angeli, sed homines, qui et cadimus, et resurgimus, idque sæpenumero eadem hora.* Th. de Kempis *De Imit. Christi l. c.* 22. *n.* 6. ait : *O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est ad vitia! hodie confiteris peccata tua, et cras iterum perpetras confessa : nunc proponis cavere, et post horam agis, quasi nihil proposuisses.* S. Gregor. *Homil.* 30. *in Evang. In quorumdam corda venit Deus et mansionem non facit, quia per compunctionem quidem Dei respectum percipiunt, sed tentationis tempore hoc ipsum, quo compuncti fuerant, obliviscuntur, sicque ad perpetranda peccata redeunt, ac si hæc minime planxissent.* Idem manifeste significat Rituale Romanum *de Sacram. Pœnit.* dicens : *In peccata facile recedentibus utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, puta, semel in mense vel certis diebus solemnibus confiteantur, et si expediat, communicent;* ubi supponit, quamvis relabantur, recte confiteri.

Objic. 1. Scriptura dicit, *Ex fructibus eorum cognoscetis eos :* ergo ubi fit relapsus, non fuit dolor efficax. R. Non fuit dolor efficax, inconstanter, n. constanter, c. sed n. requiri efficaciam constantem; sicuti enim gratia vere remittit peccatum, quamvis gratia sæpe non sit constans, sed abjiciatur, ita dolor : relapsus autem non probat fictam fuisse voluntatem emendandi se, sed tantum probat esse mutatam.

Objic. 2. Secundum SS. Patres *vera pœnitentia est, mala præterita plangere et plangenda iterum non committere :* ergo ubi fit relapsus, non

fuit vera pœnitentia. R. Ista est vera pœnitentia, necessaria ad Sacramentum, n. necessaria ad perseverantiam finalem, c. ant. ergo ubi fit relapsus, non fuit vera pœnitentia, necessaria ad Sacramentum, n. necessaria ad perseverantiam finalem, c. conseq. Patres enim verbis illis significant pœnitentiam, qua perseveramus usque ad finem, et tandem solvamur, non autem illam, qua justificemur in Sacramento.

Inst. 1. Qui iterum committit flenda, ille secundum SS. Patres est potius irrisor quam pœnitens. R. cum S. Th. 3. *p. q.* 84. *art.* 10. *ad.* 4. Ille tantum est irrisor, qui dum pœnitet, committit flenda : *quod autem aliquis postea peccet... non excludit, quod prima pœnitentia vera fuerit ; nunquam enim veritas prioris actus excluditur per actum contrarium subsequentem : sicut enim vere currit, qui postea sedet, ita vere pœnituit, qui postea peccat.* Simili prorsus modo loquuntur Magister *l.* 4. *dist.* 14. S. Bonav. *in* 4. *dist.* 14. *p.* 1. *ad* 4. Biel. *in* 4. *dist.* 14. *q.* 3. aliique passim.

Inst. 2. Qui per duos dies caret febre tertiana, si die tertia in illam relabatur, non debet censeri fuisse liber ab illa : ergo etiamsi aliquis per breve tempus non peccet, si brevi post peccet, non debet censeri fuisse liber a voluntate peccandi. R. n. conseq. febris tertiana consistit in dispositione habituali causante in die tertia novum accessum, voluntas peccandi non consistit in ejusmodi dispositione habituali causante peccatum, sed in actuali volitione, quæ est peccatum : unde in hoc est similitudo, quod sicuti se habet febris caucans novum accessum febrilem, ita suo modo se habeat habitus peccandi causans novum peccatum ; sed in his est dissimilitudo, imprimis, quod habitus peccandi sive inclinatio ad repetendum peccatum non sit ipsummet peccatum, deinde quod isti habitui peccandi possit resisti per liberam voluntatem non peccandi. Verum, licet per pœnitentiam non tollatur habitus sive inclinatio ad peccatum, tamen per illam tollitur peccatum, quia pœnitentia est dispositio ad gratiam, quæ tollit peccatum.

Obj. 3. *Qui vere absolutus est, accepit gratiam, et cum ea omnes habitus supernaturales, qui non sunt otiosi, sed conferunt firmitatem, promptitudinem et delectationem in opere : quomodo ergo de illis, qui iterum statim relabuntur, judicabimus habere illos habitus ?* Ita Werlensis *in Pseudopœn. c.* 1. *art.* 3. *n.* 2. Resp. Male supponi, quod habitus supernaturales dent facile posse, nam tantum dant simpliciter posse, uti suppono ex Scholastica, hinc cum gratia, et habitibus supernaturalibus manet prior inclinatio naturalis habituum vitiosorum.

§ 4. Ut pœnitens prudenter judicetur habere sincerum dolorem, et propositum, non est opus, ut credatur non relapsurus, quia propositum non consistit in hoc, quod pœnitens non sit amplius peccaturus, sed in eo, quod non habeat talem voluntatem non peccandi, ut cum ea, quamdiu permanebit, stare non possit voluntas peccandi, ut iterum dicam *n.* 1822. Hinc Gerson. *t.* 8. *super Magnificat partit.* 3. merito reprehendit eos Confessarios, qui pœnitentem interrogant, *Credis tu, quod postmodum nunquam cades in tale peccatum ? respondeat,* inquit, *ego fragilis, formido lapsum, non tamen volo nunc, nec eligo casum : de futuro misericordiæ Dei me commendo, deprecans, ut me custodiat a peccato. Quod si ceciderit fragilitas mea, deprecor, adjiciat, ut resurgam.* 1833 al. 1733

§ 5. Signa sufficientia sinceri doloris sunt. 1. Si pœnitens dicat se statim post peccatum, aut in concione, esse tactum dolore, et statuisse confiteri. Item se diu proposuisse confiteri, et post multam luctam tandem resolvisse. 2. Si agnoscat et dicat se esse magnum peccatorem, aut ab initio graviora peccata confiteatur, aut se jam accuset de peccatis antehac voluntarie omissis. 3. Si sponte veniat, et confiteatur gravia, et occulta peccata. 4. Si confiteatur sollicite etiam numerum, et minutas circumstantias, conans facere ut omnia bene intelligantur. 5. Si desideret magnam pœnitentiam, aut illam alacriter suscipiat : si sua sponte proponat vitare occasiones ; injurias aliis ultro condonet ; desideret, ut complices peccati etiam convertantur ; optet pati ad satisfaciendum Deo offenso ; gaudeat se a Deo puniri, ut ei satisfaciat ; dicat, malle se mori, quam posthac ita peccare etc. Ratio horum omnium est, quia si debeat judicari, quod confiteatur ex Dei motione, etiam debet judicari habere dolorem, et propositum : Deus enim non moveret ad confitendum, si non daret prærequisita : atqui talis debet judicari confiteri ex Dei motione, nisi aliud manifeste constet ; incredibile enim est, quod ex motivo naturali vellet se ita confundere, peccata occultissima aperiendo, et se offerendo ad quamvis pœnam pro satisfactione : neque hoc est a natura, quæ ista fugit : ergo est ex Dei motione. *Dixi,* nisi aliud manifeste constet, nam si ni- 1834 al. 1734

hilominus nollet restituere ablata, deserere occasiones proximas, adhibere media necessaria, aliunde constaret deesse dispositionem necessariam.

1835 al. 1735 § 6. Aliquis putavit signum deficientis doloris esse, si pœnitens subrideat, dum ad confitendum accedit, sed recte negat Jo. Sanch. *in select. d.* 31. *n.* 8. qui enim est hilaris animi, communiter subridet in quibuscumque actionibus, etiam seriis.

1836 al. 1736 § 7. Serio proposito obstant quandoque occulti pravi affectus, quos in anima sua retinent pœnitentes, et se habere experientur, si se coram Deo, et in conscientia interrogent, v. g. an si occurrerent ordinariæ occasiones, non manerent parati hoc vel illud agere, aut negligere, admittere injustum lucrum, redire ad consortia, pericula, etc. Ut propositum sit serium, debet voluntas ab his esse actu aversa, ita ut si nunc adesset occasio repetendi ista, nulla ratione admitteret illorum desiderium vel in eis complacentiam. Præterea, inquit Corn. a Lapide *in Epist. Jacobi c.* 2. *v.* 13. multi retinent principia politica vitiosa, v. g. injuriam talione vindicandam; duellum, si offeratur, acceptandum, ne honor perdatur; in conviviis cuilibet ad æquales haustus respondendum, etc. hæc nunquam deponunt, ne in confessione quidem : hinc ad explorandam dispositionem animi, et propositum non peccandi de cætero, potest aliquando interrogari, v. g. nobilis, qui se accusat de accepto duello pro salvando honore suo, an, si iterum esset in eadem aut simili occasione, adhuc vellet acceptare : item sartor vel alius mechanicus, qui confitetur se die festo serviliter laborasse, ne lucrum amitteret, an, si rediret similis occasio, item laboraret, etc.

1837 al. 1737 *Quæst.* 249. — *Quas sententias sequi debeat Confessarius : et universim, an debeat potius esse benignus quam rigidus cum pœnitentibus?* Resp. § 1. Confessarius tenetur sequi eas sententias, quæ sunt imprimis pro valore Sacramenti, uti constat ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 104. Deinde, quæ sunt pro majori utilitate pœnitentis; agit enim vices Christi, qui hoc Sacramentum instituit eo fine, ut prosit pœnitentibus. Præterea si possit, debet sequi tutiores, nam sine justa causa velle se aut pœnitentem exponere periculo erroris, quantumvis materialis, est imprudentia : unde si pœnitens ostendat se paratum ad sequendum id, quod est probabilius vel tutius, tenetur Confessarius, per se loquendo, eum dirigere secundum opiniones probabiliores, et tutiores. Quomodo autem Confessarius possit aut debeat aliquando se accommodare opinioni pœnitentis, dixi *l.* 1. *a n.* 443. potestque videri Aversa *hic q.* 16. *s.* 12. qui in omnibus consentit.

1838 al. 1738 § 2. Non potest universaliter determinari, utræ opiniones, benignæ an rigidæ, hic et nunc fructuosius teneantur, sed attendendum est ad circumstantias; prudentia enim dictat, ut utar probabili, et minus rigida, ubi non videtur profutura rigidior. E contra ut utar rigida, ubi sine incommodo fieri potest, secundum jam dicta. Et præscindendo ab opinione rigidiore vel benigniore, si pœnitens velit dirigi secundum opinionem suam probabilem, et Confessarius sit in opposita quamvis probabiliore, Confessarius tenetur eum post audita peccata absolvere, ut ostendi, *l.* 1. *a n.* 443. pro qua sententia Vindex Gob. *ad prop.* 26. nominatim et adductis locis refert 65. graves Auctores, cum enim sit dispositus, posita confessione habet jus ad absolutionem : ergo.

1839 al. 1739 § 3. Rigidiores sententiæ non ideo semper sunt veriores, nam plurimæ rigidæ damnatæ sunt inter Bajanas, et inter alias proscriptas ab Alex. VIII. damnatæ autem ab Alex. VII. et Innoc. XI. non debent dici benignæ sed laxæ, secundum dicta *a num.* 1708.

1840 al. 1740 § 4. Quamvis per se loquendo, tutius et melius sit operari hoc, quod volunt rigidæ sententiæ, attamen periculosius est asserere obligationem operandi secundum rigidas, aut semper velle tanquam ex obligatione secundum has operari, ut dixi *l.* 1. *n.* 475. et pluribus evincit Vindex Gob. *p.* 1. *obser.* 4. *n.* 10. sic sententia benigna dicit licere moderate vinum bibere extra mensam in die jejunii, rigida dicit non licere, patet autem passim plura peccata oriri, si opinio rigida teneatur, quam si benigna : nam per benignam homines aliqui reddentur minus boni sed nullus malus. E contra per rigidam aliqui reddentur meliores, sed plurimi mali, quia spectata fragilitate humana, crebris occasionibus, proclivitate ad bibendum, plurimi bibent, et legem existimatam transgredientur. Unde qui universaliter urgere volet ubique sententias rigidas, ille se et alios exponet periculis proximis innumerorum peccatorum; tenendum enim erit esse obligationem statim pœnitendi post peccatum : repetendas esse Horas canonicas, si cum distractione lectæ sint, peccari mortaliter, si in mortali recitentur Horæ : similiter si die festo in mortali assistatur Missæ : confitendas esse omnes circumstantias aggravantes : peccatorem quantumcumque contritum teneri ante

ministrationem cujusvis Sacramenti confiteri : dolorem sufficientem pro confessione debere esse non tantum prædominantem, sed etiam diuturnum et intensissimum : tot dolores eliciendos, quot confiteris peccata : omnia opera facienda esse ex motivo charitatis erga Deum super omnia dilectum : conjuges debere abstinere ab usu matrimonii diebus processionis, jejuniorum, Dominicis, Sabbatis, tribus noctibus ante Communionnem etc. Et hoc est *imponere jugum super cervices hominum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus, Act.* 15. suntque tales similes exploratoribus *n.* 13. qui exaggerantes difficultatem vincendi gigantæum populum Palestinæ, terruerunt Israelitas et prope conjecissent in desperationem. Manifestum etiam est per talia religionem nostram reddi intolerabilem, et Sacramenta odiosissima : Hinc *Gerson. de vita spirit. p.* 3. *lect.* 4. *coroll.* 10. ait : *Fit, ut per tales assertiones publicas nimis duras, generales, et strictas, præsertim in non certissimis, nequaquam eruantur homines a luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatius, immergantur.* Et quod pessimum est, rigorismus ille semper crescit, uti recte expendit Francol. *in Cler. Rom. p.* 2. *d.* 10. *n.* 25. sicque fit, ut Sacramenta paulatim reddantur moraliter impossibilia ; unde possumus sic argumentari : Christus instituit Sacramenta ea intentione, ut a fidelibus pro omni tempore susciperentur ; ergo noluit illa, quæ juste deterrent ab illis hoc tempore suscipiendis : atqui praxis Rigoristarum juste deterret ab illis hoc tempore suscipiendis, uti ex dictis patet : ergo.

1841 al. 1741 § 5. In praxi debet Confessarius potius esse benignus quam rigidus cum pœnitentibus, nam 1. Apost. ad Galatas 6. monet, *Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne et tu tenteris.* 2. Ostendi *n.* 1256. ex mente *S. Chrys. S. Th. Gerson. Tritt.* et aliorum, facilius esse Deo rationem reddere de benignitate quam de rigore. 3. Sapientissimi viri, quos refert Francol. *d. discipl. pœn. toto l.* 3. inter quos sunt *SS. Anton. de Padua, Raym. de Pennaf. Th. Scot. Nic. Tolentinas, Capystranus, etc.* fuerunt benignissimi. B. Humbertus Dominicanorum Generalis, quem Bzovius ad annum 1274. a sanctitate et prudentia plurimum commendat in glossa prologi constit. sui Ordinis litt. I. dicit, quod fructus animarum impediri soleat per nimiam austeritatem in consiliis et opinionibus, *terrentur enim ex hoc homines in tantum, ut salutem negligant : idcirco relaxanda est, quantum fieri potest austeritas, et agendum est benigne cum hominibus, quia sic melius trahuntur ad salutem : cum sententiæ mitiores tenentur :* Hæc referunt, et approbant ex eodem Ordine Nider *in Consol. timoratæ cons. cap.* 11. et Mercorus *p.* 3. *art.* 9. Similiter S. Greg. Naz. *or.* 26. circa finem hortatur Sacerdotem, ut cum pœnitente leniter et humane agat, *neque ut durus et rigidus Medicus.* Similiter S. Petrus Damiani *serm.* 58. *Confessarius habeat in voluntate compati, et nitatur aliquid detrahere severitati, imitans dulcedinem Domini.* S. Odilo Abbas fuit in Sacramento Pœnitentiæ administrando summe mansuetus, et se ideo reprehendentibus dicebat, *Etiamsi damnandus sim, malo tamen de dvina misericordia, quam ex duritia et crudelitate damnari,* Ribaden. *in Flore SS. p.* 2. *die* 1. *Januarii,* Petrus Blesensis, *l. de Pœn. et satisf. sua circa finem,* ait, *Christus peccatorem blande suscipit, tu peccator qua præsumptione eum despicis et repellis ? vis sub certis finibus limitare misericordiam Dei, cujus misericordiæ non est finis, paterfamilias largus est, et avarus est dispensator. Quid scis, si jam lacrymis et contritione mundatus est ? liberatus est forte ipso proposito confitendi.* 4. Leges tam Canonicæ quam Civiles volunt in dubiis benigniora esse sequenda, uti retuli *l.* 1. *n.* 596. *et* 826. quia nempe id convenit bono communi ad impedienda peccata, *l.* 18. *ff. de legibus, Benignius leges interpretandæ sunt, quo voluntas eorum conservetur.* Idem passim consulunt SS. Patres et Doctores, S. Antonin. 1. *part Summæ tit.* 13. *c.* 20. *de consc. Reg.* 7. *Inter duram et benignam circa præcepta sententiam, benigna est potius cæteris paribus interpretatio facienda.* S. Bern. Sen. *t.* 1. *fer.* 2. *post Dominic. Quinquag. serm.* 3. *art.* 2. *c.* 4. *in fine. Secundum Scotum, et Hostiensem, quando sunt diversa jura et opiniones, quæ tamen non sunt contra Deum et bonos mores, cæteris paribus humanior præferenda est.* Scriptura ipsa Ezech. 34. v. 4. improperat istis severis Pastoribus populi. *Cum austeritate imperabitis eis.* Ratio autem est, quia severitas confidentiam impedit, et facit, ut pœnitens multa reticeat, potius volens conscientiam vulneratam retinere, quam Confessarii acerbitatem sustinere. Speciatim benigne agendum esse cum omni peccatore, eique dispositio statim dandam esse absolutionem, dicunt Nav. Med. Lop. Tol. Polanc. Sayr. Graff. Suar. Rodriq. Con. Reg. Laym. Bon. Lug. Candid. Jo. a S. Thom. Avers. Mald. Merc. Sylv. Ysamb. Abell. quorum locos et verba

refert Francol. *de Disc. pœn. l.* 3. *c.* 7. Intellige ordinarie propter dicenda *a n.* 1764.

Objic. 1. Deus non recepit *Adamum et Evam* in gratiam, nisi post fletus et labores plurium sæculorum. Nec *Achab.* 3. Reg. 21. 27. nisi postquam *operuit cilicio carnem suam jejunavitque et dormivit in sacco.* Nec *Ninivitas* Jonæ 3. 6. nisi postquam etiam Rex *indutus est sacco et sedit in cinere.* Hoc innuit *Apostolus* ad Hebr. 6. *Impossibile,* id est, valde difficile esse eos *renovari ad pœnitentiam,* qui post Baptismum lapsi sunt. Hinc Trid. *sess.* 14. *c.* 2. ait, *Per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus et laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus.* Similiter loquuntur SS. PP. R. 1. Si argumentum valet: ergo qui post Baptismum incidit in primum peccatum cogitationis, non potest statim absolvi. Item non erit satis, sincere dolere, confiteri et per indulgentias satisfacere pro pœnis, quod est contra commune judicium Ecclesiæ, et illud Ezech. 33. v. 12. *Impietas impii non nocebit ei, in quocumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Aliter quoque factum est in *Davide, Petro, Filio Prodigo,* et aliis innumeris. R. 2. *Adam,* testibus *Aug. Iren. Terr.* apud Suar. *de Opere sex dierum l.* 4. *c.* 9. *n.* 8. statim aut paulo post justificatus est. Similiter *Achabo et Ninivitis* statim condonata est culpa. *Apostolus* secundum S. Chrys. S. Ambr. S. Th. 3. *p. q.* 84. *art.* 17. *ad* 1. tantum dicit peccatorem non posse renovari per iterationem Baptismi. Trid. et SS. PP. tantum dicunt sine istis non posse perveniri ad plenam condonationem culpæ et pœnæ. Et speciatim Patres communiter pro concione dabant admonitiones ad perpetuam pœnitentiam, non volentes esse de necessitate Sacramenti, sed de utilitate fidelium.

Inst. 1. SS. Thom. de Villanova, Carolus Borrom. Salesius, Xaverius tenuerunt rigorem in Sacramento Pœnitentiæ. R. Tenuerunt, ubi circumstantiæ suadebant: de cætero discretam eorum benignitatem legere potes apud Francol. *d.* 8. *in Cler. Rom.*

Inst. 2. *Quid Ecclesiam Domini hodie perdit, nisi Confessariorum et Pastorum blandiens adulatio, leniens, demulcensque assentatio?* inquit S. Th. de Villanova *fer.* 6. *post Domin.* 4. *Quadr.* R. Ibidem explicat, de quibus loquatur. *Hæc* inquit, *contra quosdam Confessarios nostri temporis pie impios et impie pios dicta sint, qui ne confitentem aliquantisper contristent, illum in sua nequitia manere permittunt. At quanto melius esset ad modicum contristare, quam æternum damnare?* Loquitur ergo de illis, qui ex respectu humano tacent et quærunt placere pœnitentibus, non arguentes quando et quomodo deberent.

Objic. 2. Benignitas illa non est secundum antiquos canones. R. Canones antiqui, saltem aliqui, non erant præcepta, sed directiones, nec erant omnes pro tota Ecclesia, nec pro semper, ut constat ex dictis *a n.* 1254. *Sicuti medicinæ in arte determinatæ, non omnibus competunt, sed variandæ sunt secundum arbitrium Medici, non propriam voluntatem sequentis, sed scientiam medicinæ, ita pœnæ satisfactoriæ in Canone determinatæ non competunt omnibus; sed variandæ sunt secundum arbitrium Sacerdotis divino instinctu regulatum.* S. Th. *in suppl. q.* 18. *art.* 4. Et Hugo de S. Victore *l.* 2. *de Sacram. p.* 2. *c.* 12. *Etiamsi aliis temporibus aliquando non ita fuisse, et nunc aliter esse, quam fuit, demonstretur, non tamen cogitare debemus, quasi levitate aliqua factum sit, ut nunc aliter teneatur et aliter institutum sit, quam fuit; sed quod tunc oportebat et ita salubre fuit, ut sic teneretur, et sic juberetur, nunc autem alia esse tempora, et aliud esse congruum sive necessarium saluti humanæ.* Videri potest etiam Francol. *p.* 2. *d.* 7. *in Cler. Rom.*

Inst. Saltem consuli deberent Concilia, SS. PP. et Antiquitas, nec esset procedendum ex opinionibus recentium Theologorum. R. Hoc solutum esse *l.* 1. *a n.* 461. ubi ostendi non posse ex Conciliis et PP. resolvi omnes casus, uti docte ostendit etiam Abelly in defensione recentium Casuistarum, cujus compendium tradit Francol. *de Discipl. pœn. l.* 3. *t.* 7. § 25. nam SS. PP. ordinarie tantum in genere reprehendunt choreas, e contra sæpe opus est, cum Recentioribus considerare objecta secundum naturam suam, item secundum varias circumstantias, quibus hic et nunc substant; nam nemo dicet, nunquam licitum esse saltare: ergo utiliter et necessario consulendi sunt recentes Theologi bene distinguentes ista. Contra illos, qui ad sola antiqua attendunt, recte dicit Ludov. Granat. *l.* 2. *Ducis peccat. p.* 2. *In æstimandis rebus non semper ad antiquitatem est respiciendum, multa namque ..... quæ optima, non ita pridem inventa sunt.* Hinc non omne, quod antiquum est, ea sola ratione est optimum.

Objic. 3. Qui sequitur benignas opiniones, non sequitur tutiores: ergo exponit Sacramentum periculo nullitatis. R. n. cons. quando enim Confessarius prudenter judicat pœnitentem esse rite dispositum, certum est posse 1843 al. 1743

absolvi, et sic absolvunt viri sanctissimi et prudentissimi, estque illa praxis Ecclesiæ, quæ facit certitudinem moralem.

1844 al. 1744 *Objic.* 4. Illa praxis benigna facit, ut pœnitentes hic non satisfacientes pro pœnis peccatorum, longe diutius ardeant in Purgatorio. R. n. ass. nam apud benignos sæpius suscipiuntur Sacramenta, et cum illis sæpius obtinentur Indulgentiæ, hæc autem sunt media meliora et certiora satisfaciendi pro pœnis.

Inst. 1. Saltem ista praxis benignior facit, ut opera pœnitentiæ, quibus hic majus meritum et major in cœlo gloria responderet, multum negligantur. R. Merita ista compensantur per majores gratias ex opere operato causatas per frequentiora Sacramenta, gratis autem illis majoribus respondebit major gloria. Adde, quod plures jam ad pœnitentiam adducantur, et salventur, qui in rigore olim deterriti manebant impœnitentes, aut desperabant, uti testantur Concilia apud Francol. *In Cler. Rom. p.* 2. *d.* 11. *n.* 5.

Inst. 2. Utiliorem fuisse rigorem, probavit experientia, nam tunc minus dominabantur scelera in Clero et populo. R. Oppositum evidenter ostendit Francol. *a n.* 8. quamvis enim rigor fori externi, quo etiam inviti astringimur, sæpe prosit, non ita rigor fori interni, quod fideles subterfugere possunt, et ad quod soli voluntarii accedunt. Ex dictis

Colliges, Rigorem sic esse temperandum, ut non degeneret in laxitatem, uti etiam notavi *l.* 1. *n.* 510. Recte S. Bonav. *T.* 7. *l.* 2. *comp. Theol. verit. c.* 52. *Cavenda est conscientia nimis larga et nimis stricta, nam prima generat præsumptionem, secunda desperationem, item prima dicit sæpe malum bonum, secunda e contra bonum malum; item prima sæpe salvat damnandum, secunda e contra damnat salvandum.*

1845 al. 1745 *Quæst.* 250. — *Quid notandum sit circa obligationem et modum interrogandi pœnitentem?* R. seqq. § 1. Confessarius tenetur aliquando interrogare pœnitentem, Mag. S. Th. Nav. Suar. Aversa *q.* 16. *s.* 11. Tann. *d.* 6. *q.* 7. *n.* 95. Stoz. *l.* 2. *n.* 201. et alii communissime contra Med. Sot. Henriq. Vasq. Sa, putant non teneri interrogare eum, qui se examinavit, nisi quando cederet in detrimentum tertii, quod etiam Lohn. putat probabile; sed puto esse improbabile, et Castr. *pun.* 19. § 2. *n.* 3. merito dicit oppositum sibi esse certum, nam *cap. Omnis* 12. *de pœn. et remiss.* dicitur: *Sacerdos sit discretus etc. diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati.* Idem probat ex variis Conc. Tann. *n.* 96. Ratio autem est clara, quia Confessarius, 1. Est Judex, ergo debet cognoscere causam sive peccata omnia, quæ pœnitens tenetur ejus sententiæ subjicere, sæpe autem, si non interroget et adjuvet, non cognoscet omnia, quia pœnitens nescit explicare species nec addere numerum: ergo. 2. Est Doctor, ergo tenetur, etiam hic pœnitentem instruere, ut prout obligatur, peccata enarret. 3. Est Minister Sacramenti et vices agens Christi, ergo debet procurare, quantum moraliter potest, imprimis, ut ponatur integritas materialis Sacramenti, quam Christus requisivit. Deinde ut satisfiat juri, quod habet Deus offensus, ut si remittere debeat omnia peccata, etiam omnia, prout præcipit, exponantur. Hinc Gerson. *tr.* 18. *super Magnificat partit.* 2. postquam reprehendit eos, qui nimium interrogant, etiam eos carpit, qui nihil, sed dicunt, *Nihil interrogabo, scit peccata sua, dicat illa, si vult. Sic dimittit inscios, sic verecundos latere facit in peccatis suis, non utens clave scientiæ, quæ data est ad aperiendum, cum discretione tamen, secretas animæ plagas.* Concludit Rayn. *in Heter. t.* 16. *s.* 1. *p.* 9. *n.* 1 *et* 2. non debere Confessarium adeo emungere pœnitentem, ut eliciat sanguinem, attamen teneri interrogando juvare, ut integram faciat confessionem.

§ 2. Quisquis sit, qui deficit in confitendo integre, est interrogandus, nec ibi habendus respectus personarum, quia Christus, inquit Gob. *t.* 7. *n.* 556. non condidit pro Principum vel Magnatum confessionibus peculiarem Theologiam; sed voluit eos eadem lege teneri. Gerson. *p.* 2. *n.* 32. *in Opusc. De arte audiendi confess. caus.* 20. ait: *Sentiat alius, quod voluerit, ego coram Deo testor, me plures talibus remediis induxisse ad confessionem, qui fatebantur nunquam, etiam in articulo mortis fuisse talia dicturos cuicumque, laudabant tamen Deum totis visceribus gratias agentes, quod ita se aperuerunt.* 1846 al. 1746

§ 3. Non teneris interrogare, si scias pœnitentem scire, quid requiratur ad validam confessionem, Burgh. *cent.* 2. *cas.* 17. et alii. Consequenter Religiosi, Clerici, aliique præcipue in Theologia versati non sunt facile interrogandi, nisi manifestum sit omitti vel non satis discerni aliquid necessarium, et si forte vir ejusmodi doctus, qui in aliis peccatis addit circumstantias et numerum, in uno aliquo ea omittat, communiter præsumi potest, quod vel committens ad talem circumstantiam non adverterit, vel non sciat numerum, vel sal- 1847 al. 1747

tem non apprehenderit ut mortale. Aliud est, si omnia promiscue sine circumstantia, et numero diceret, aut si aliunde esset vehemens præsumptio, quod ex inadvertentia vel ignorantia omitteret aliquid necessarium, tunc enim esset interrogandus, Lohner. Et quamvis non judicetur esse absolute opus, tamen sæpe utile est interrogari, imprimis ecs, qui necdum sciunt integre confiteri, ut discant, si forte alia vice talem malitiam contrahant; deinde illos, qui suo tempore confessiones audituri sunt, ut discant alios confessuros apte interrogare.

1848 al. 1748 § 4. Docent Suar. Vasq. Burgh. supra Ills. *n.* 125. Confessarium non teneri interrogare, quando advertit pœnitentem, qui noverat se examinare, adhibuisse ad hoc moralem diligentiam. Addunt Lugo *d.* 16. *a n.* 589. Tamb. *de Method. conf. l.* 3. *c.* 9. *n.* 10. Ills. *n.* 120. Confessarium non teneri exactius interrogare, quam pœnitens teneatur se examinare, id est, nonnisi more humano, ne odiosum reddatur Sacramentum; præceptum enim confessionis materialiter integræ non obligat, ubi integritas haberi non potest sine gravi molestia, et in casu, quo confessio redderetur odiosa, hinc dicunt Lug. Gob. Lohn. non valere illam consequentiam, si hoc vel illud interrogarem, distinctius intelligerem hoc peccatum : ergo teneor interrogare, uti etiam non valet secundum Ills. si hic homo adhuc una hora se examinaret, cognosceret plura peccata : ergo ad hoc tenetur, multæ enim causæ excusant ab exactiori cura, sed cavendum, ne potius absterreat respectus humanus quam prudens timor reddendi Sacramentum odiosum.

1849 al. 1749 § 5. Caute procedendum in peccatis carnalibus, *ut non instruat pœnitentem ad peccandum*, inquit S. Thom. *Opusc.* 65. *De cautela in Confess.* Item *ne Confessarius ipse, maxime si adhuc juvenis sit, scandalum pariat, vel de seipso suspicionem faciat*, inquit Gob. ubi autem opus, utatur verbis honestis. Si pœnitens neget cogitationes, plerumque opus non est interrogare de operibus, nisi apud rudes, qui putant cogitationes non esse peccata. Si fateantur cogitationes, interrogari possunt de desideriis, et an non saltem voluissent peccare, si potuissent vel fuissent ausi. Tum de colloquiis turpibus, aspectibus, tactibus, quod si fateantur, quærendum, an non forte aliquid adhuc pejus fecerint; si enim sic non interrogentur, sæpe tacebunt, credentes satis esse, quod in genere aliquid dixerint, vel dederint occasionem interrogandi. Quoad confessiones juvencularum mulierum, monet S. Th. supra, ut Sacerdos non immoretur *inquirendo motus membrorum, et usus, quia ubi talis esca jacet, antiqui hostis stimuli non desunt ad tentandum.* Regulariter puellam confitentem lapsum non interroget de circumstantia virginitatis, quia probabile est nom mutare speciem; nec confitentem incestum interroget, in quo gradu fuerit, nam raro est in primo, et probabile est alios non differre specie; nec facile interroget conjuges de debito conjugali, sed si prudenter suspicetur, quod illud denegent, quærant, an inter se sint unanimes, si maritus est, an fidem servet uxori, si uxor, an marito præstet obedientiam, et si rei sint, sic facile erumpet. *Præstat*, inquit Con. *aliquando Sacerdotem minus perfecte peccatum intelligere, quam sibi vel illi aliquod scandalum causare.* Et Ang. ait, *Confitetur mulier se cognitam extra vas debitum, non quære, in quo ergo loco vel quomodo, tales enim sunt potius contaminatores, quam Confessarii, qui talia quærunt*, excipe, nisi præsumi posset Sodomia, v. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 99.

§ 6. Discrete iterrogandum, non quiquid possibile, sed quod probabile est pœnitentem fecisse. Hinc interrogandum, convenienter ad cujusque statum, sexum, ætatem, naturam, negotiationem, etc. ideoque minus interrogandus æger, quam sanus, ne nimium fatigetur; magis rusticus quam civis, quia rudiores minus sciunt confiteri; magis qui a longo, quam qui a parvo tempore est confessus, aut qui plura, quam qui pauciora solet afferre, quia hic facilius recordatur. Ordinarie interrogari potest pœnitens rudior. 1. Quando ultimo sit confessus. 2. An nihil omiserit in prioribus confessionibus. 3. An pœnitentiam expleverit. 4. An vivat in odio, occasione peccandi, retentione alienorum. Et universim reflectere debet Confessarius in quovis ferme peccato peccari posse octo modis, qui speciem diversam habent. 1. Cogitatione morosa, se delectando in illo. 2. Desiderio illud committendi, saltem si potuisset vel ausus fuisset. 3. Actu ipso, committendo. 4. Verbis, vel aliis signis dando occasionem scandali circa tale peccatum. 5. Positive inducendo alium ad peccatum. 6. Cooperando. 7. Non impediendo, cum posses. 8. Approbando seu laudando factum ab alio. 1850 al. 1750

§ 7. Confessarius potest, per se loquendo, præsumere, quod pœnitens apprehenderit objectum, sicuti secundum se malum est, proinde opus non erit interrogare, qua mente, vel cum qua conscientia fecerit, Laym. Gob. *t.* 7. *num.* 737. Sape tamen ex circumstantiis personæ 1851 al. 1751

potest aliud præsumi, uti si homo alias innocens dicat se habuisse delectationem in venerea cogitatione, est interrogandus, an voluntarie, an malitiam advertens; e contra si assuetus venereis diceret se quæsivisse delectationem sensibilem, interrogandus esset, an non advertisset saltem periculum consensus in veneream. Et in ejusmodi casibus recte negat Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 14. *n.* 15. sufficere, si Confessarius nitatur solis præsumptionibus, præsertim ex verbis, quando potest facile interrogando habere certitudinem. An Confessarius, si v. g. Sacerdos confiteatur se peccasse contra castitatem, debeat interrogare fueritne memor sui status, vel voti, dictum est in *l.* 5. *n.* 55.

1852 al. 1752 § 8. Episcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad suos 23. Aprilis 1697. sapienter monent. *Complicum nomina Confessarius non inquirat*[1] *nequidem sub prætextu, quod velit aut possit eis prodesse, non obesse; multo minus confessione pœnitentis abutatur ad instituendam complici denuntiationem vel accusationem; neque hoc committat, ut ad complicis Superiores scribantur litteræ anonymæ, multo minus a se subscriptæ; nec denique faciat quidquam, unde vel pœnitens vel complex aliquod gravamen accipiat, cum ipsum peccatum, et nomen complicis, si per inadvertentiam pœnitens expresserit, cadat sub sigillo una cum peccato pœnitentis.* Posse tamen pœnitentem nominare complicem, si nec apud alium Confessarium, nec aliter possit integre confiteri [2], docent S. Th. *opusc.* 12. *qu.* 6. S. Bonav. S. Anton. Suar. Vasq. Lugo *d.* 16. *s.* 7. aliique 20 gravissimi auctores apud Jo. Sanch. *d.* 8. *nu.* 9. E contra oppositum tenent Arm. Nav. Med. Ban. Dian. et alii, quia conservatio famæ, ad quam complex jus habet, videtur excusare : quidquid sit de hoc, recte docent Sot. Leand. Bann. Diana Lug. Avers. *qu.* 18. *s.* 7. et alii cum Mendo *d.* 10. *q.* 6. si gravia damna timeantur a complice, et pœnitens non possit ea impedire, sed solus Confessarius, teneri Confessario manifestare complicem (quod secundum dicta *n.* 1144. expedit fieri extra confessionem) quia cum teneatur ea impedire, et aliud medium desit, ad hoc tenetur. Quod si pœnitens spondeat impedire per seipsum, et Confessarius prudentem habeat causam dubitandi, an id facturus sit, non potest cogere, ut manifestet complicem; attamen differre potest absolutionem, donec renuntiet se fecisse, ut idem Auctores docent. Vide dicenda *a n.* 1958.

[1] Utinam Lusitani quidam Confessarii nostris temporibus ab hoc Bruxellensium Patrum Decreto non aberrassent! Eos confutavit singulari libello Clariss. Muratorius, ac duplici Constitutione improbavit Benedictus XIV. Utramque heic habes.

[2] *Nihil hac in materia doctius, eruditiusque libello Cremonæ edito anno* 1594, *hoc titulo :* Quæstio Theologica de complice revelando, vel ne, in Confessione Sacramentali. *Tres in partes libellus dispertitus est. In prima quæritur,* an teneatur pœnitens circumstantiam peccati necessariam in Confessione explicare, cum id facere non potest sine tertiæ personæ manifestatione. *In altera disquiritur,* an ob ipsius pœnitentis necessitatem, aut utilitatem liceat in Confessione ipsum complicem explicare. *In tertia tandem disputatur,* utrum liceat pœnitenti in Confessione sua peccatum tertiæ personæ revelare, non solum quando id ad integritatem Confessionis necessarium est, aut cum ad curandam animam ipsius pœnitentis expedit; sed etiam ob solam utilitatem ipsius tertiæ personæ, ad impediendum aliquod ipsius malum, per viam correctionis faciendæ ab ipso Confessario, ex licentia ipsius pœnitentis. « Affirmativa sententia, quam in triplici hac quæstione defendit Auctor, præter rationes conquisitis plurium Academiarum, et celebriorum ea ætate in Hispaniis Doctorum, præsertim Dominicanorum, suffragiis ibi confirmatur. Porro de Auctore Libelli non injucundum sit hic ea describere, quæ invenio in exemplari, quo utor, ipsius libri tegumento inscripta vetustiore, atque editioni, ut equidem puto, æquali Jesuitæ manu. » In Hispania anno 1573. defensa fuit quædam Conclusio in Collegio Societatis Jesu Matriti de complice revelando in Confessione, ut patet p. 53. et seqq. (*libri ipsius*) in qua cum quidam offendissent, Patres Societatis curarunt obtinere judicium doctissimorum Virorum, qui interfuerunt, qui nostrorum doctrinam probarunt, ut videtur p. 53. et seqq. Anno 1589. eadem contentio renovata est, et cum ad aures Nuntii Apostolici pervenisset (is erat Cæsar Spacianus Episcopus Novariæ) necesse fuit Patribus reddere rationem suæ doctrinæ. Quare P. Jacobus, seu Didacus de Avillaneda scripsit hoc opus, et obtulit Nuntio : controversiaque sedata est. Post idem Nuntius factus Episcopus Cremonæ ostendit hoc opus Inquisitori (*Petro Viecomiti Ordinis Prædicatorum*) et hortatus est, ut ederet in lucem, ne periret præclara elucubratio : quod in Epistola dedicatoria asseritur ab ipso Inquisitore. Quod autem dicat (*Inquisitor in eadem dedicatoria*) doctrinam (*libelli hujus*) e sapientiæ Dominicanæ fonte manasse, mirabatur Episcopus agens de hac editione cum Patribus Societatis, cum ipse significasset Auctorem, et manifeste appareat ex pag. 54. et seq. ad Societatis defensionem esse scriptum opus : nisi forte intelligat ex doctrina S. Thomæ fluxisse, quod ea Conclusio, quæ defenditur, inde sit hausta. Quidquid sit erroris causa, idem Cæsar Episcopus Cremonæ affirmabat, opus esse Patris prædicti Jacobi de Avillaneda. « Hæc ibi. Alegambe eidem Ja- » cobo libellum hunc vindicat. »

I.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

« Ubi primum de perversa quadam, et absurda praxi in Sacramento Pœnitentiæ administrando apud nonnullos Confessarios in Portugalliæ, et Algarbiorum Regnis introduci cœpta, non sine animi Nostri dolore, nuntium accepimus non levi aliquo incertoque rumore ad Nos perlatum, sed ita gravibus, solidisque fundamentis innixum, ut prudentem omnino fidem de periculi cum veritate, tum magnitudine facerent; prætermittere non potuimus, quin continuo datis ad Venerabiles Fratres eorumdem Regnorum ac Ditionum Archiepiscopos et Episcopos Apostolicis Nostris Litteris, remedium nascenti malo quam promptissime adhiberemus. Earum vero Litterarum die 7. mensis Julii superioris anni 1745. editarum, quas præsenti huic nostræ Constitutioni inserendas existimamus, hic tenor erat.»

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, et Apostolicam Benedictionem.

« Suprema omnium Ecclesiarum sollicitudo, » et Divina Jesu Christi, omnium Pastorum » Principis, cujus vices plane immerentes gerimus, charitas assidue urget Nos, ut pro » commissa divinitus imbecillitati Nostræ universi Dominici gregis cum semper advigilantes, periculis animarum, alicubi forte » superimpenderint, per omnes Christiani » Orbis Populos ac Nationes opportune, quantum cum Domino possumus, occurramus; » atque iis præcipue Regnis et Locis peculiari » quodam Apostolicæ Nostræ charitatis studio, auctoritatisque providentia consulamus, in quibus, cum Fides, Religio, Pietas » quam maxime floreant, callidus humani » generis hostis nocere Fidelibus dum aperto bello desperat, per insidias molitur, in » Angelum scilicet sese lucis transfigurans, » et ementita boni specie incautis illudens; » qua ex arte non minora sæpe animarum detrimenta, quam ex aggressione manifesta, » esse proventura nequissimus veterator confidit. In harum autem fraudum numero computamus, quod in florentissimis Portugalliæ, » et Algarbiorum Regnis, et Ditionibus, quibus » Vos Antistites summa cum Sacerdotalis virtutis vestra commendatione præsidetis, et » quibus pro singulari erga Catholicam Ecclesiam, atque Apostolicam hanc Sanctam Sedem observantia meritæ debentur laudes, » nuper evenisse non sine ingenti animi nostri dolore cognovimus. Pervenit enim haud » ita pridem ad aures Nostras, nonnullos istarum partium Confessarios falsa zeli imagine » seduci se passos, sed a zelo secundum scientiam longe aberrantes, perversam quamdam » et perniciosam praxim in audiendis Christi » fidelium confessionibus, et in saluberrimo » Pœnitentiæ Sacramento administrando, invehere atque introducere cœpisse; ut videlicet, si forte in pœnitentes incidissent socium » criminis habentes, ab iisdem pœnitentibus » socii hujusmodi, seu complicis nomen passim exquirerent, atque ad illud sibi revelandum non inducere modo suadendo conarentur; sed, quod detestabilius est, denuntiata » quoque, nisi revelarint, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsus adigerent atque » compellerent, imo etiam complicis ejusdem » nedum nomen, sed habitationis insuper locum, sibi exigerent designari. Quam illi » quidem intolerandam imprudentiam tum » procurandæ complicis correctionis, aliorumque bonorum colligendorum specioso præ» textu colorare, tum emendicatis quibusdam » Doctorum opinionibus defendere non dubitarent; cum revera opiniones hujusmodi vel » falsas et erroneas sequendo, vel veras et » sanas male applicando, perniciem tam suis, » quam pœnitentium animabus consciscerent, » ac sese præterea plurium gravium damnorum, quæ inde facile consecutura fore pre» videre debuerant, reos coram Deo æterno » Judice constituerent. Et vero jam secuta » fuisse multa ejusmodi damna infelici experientia compertum est : nec fieri potuit quin » ea de causa et oblocutiones, et scandala, et » non Ministrorum tantum, sed sacri etiam ipsius Ministerii odium, et animorum ingens » conturbatio in Populo fideli extorta sint. » Tristia Nos hæc nuntia cum accepimus, simul audivimus, contra exitialem hujusmodi » abusum protinus justa indignatione pro munere suo commotos fuisse dilectos Filios » Nostros S. R. E. Cardinales Nunum a Cunha » in iisdem Portugalliæ et Algarbiorum Regnis » Generalem Inquisitorem, et Thomam de » Almeyda Patriarcham Lisbonensem; atque » utrumque sollicite gliscenti malo compes-

» cendo, atque etiam eradicando adlaborasse. » Nos autem, ne in tam gravi animarum dis- » crimine ulla ex parte Apostolico Nostro Mi- » nisterio deesse videamur, neve mentem hac » super re Nostram apud Vos obscuram, et » ambiguam esse sinamus; Notum Vobis esse » volumus, memoratam superius praxim pe- » nitus reprobandam esse, eamdemque a No- » bis per præsentes Nostras in forma Brevis » Litteras reprobari, atque damnari, tanquam » scandalosam, et perniciosam, ac tam famæ » proximorum, quam ipsi etiam Sacramento » injuriosam, tendentemque ad sacrosancti si- » gilli Sacramentalis violationem, atque ab » ejusdem Pœnitentiæ Sacramenti tantopere » proficuo et necessario usu, Fideles abalie- » nantem. Ea propter, Venerabiles Fratres, » quamquam de pastorali vestra vigilantia nihil » est, quod dubitemus; Supremi tamen Officii » quoque Nostri esse censemus, alacritatem » ipsam vestram hac mentis Nostræ aperta » significatione, et Apostolicis insuper horta- » tionibus nostris intentius acuere, et excitare, » ut pro se quisque vestrum opportunioribus, » quascumque prudentia suggesserit, initis ra- » tionibus, et efficacioribus quibusque juris » remediis, quoad opus fuerit, contra delin- » quentes Ministros adhibitis, noxiam hujus- » modi novitatem strenue insectemini, ac pene » nascentem opprimatis, neque patiamini tra- » ditis curæ vestræ ovibus ibi offendiculum » parari, ubi salus a Christo posita est, ab » eoque divinæ misericordiæ fonte illas aver- » ti, ac deterreri, ad quem ab eodem Redemp- » tore Nostro ad abluendas, dealbandasque in » Sanguine suo animas amantissime invitan- » tur. Interea, dum a zelo vestro, ac pruden- » tia luculentiora Nobis certo pollicemur ves- » træ pietatis et observantiæ argumenta, » Apostolicam Benedictionem cum uberrima » cœlestium charismatum copia conjunctam » Vobis, Venerabiles Fratres, ex animo imper- » timur. Volumus autem, ut præsentium tran- » sumptis, sive exemplis, etiam impressis, » manu alicujus Notarii publici subscriptis, et » Sigillo Personæ in Dignitate Ecclesiastica » constitutæ munitis, eadem prorsus ubique » fides adhibeatur, quæ præsentibus adhibere- » tur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ, vel » ostensæ.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma- » jorem sub Annulo Piscatoris die 7. mensis » Julii 1745. Pontificatus Nostri Anno V.

« Cajetanus Amatus.»

« Has porro Nos Litteras in forma Brevis tunc datas, iterum præsentibus Nostris confirmamus, et roboramus, easque ab omnibus, et singulis fideliter, exacteque observari injungimus, atque præcipimus.

» Statuentes insuper, ac decernentes, ut quicumque cujusvis status, gradus, conditionis, dignitatis, et ordinis, etiam speciali et individua, ad effectum ut hisce Nostris præsentibus comprehendantur, mentione et expressione digni, ausus in posterum fuerit docere licitam esse hujusmodi praxim, prout ea in relato Nostro Brevi exponitur ac reprobatur; vel scribere, aut loqui præsumpserit in ejusdem damnatæ praxis defensionem; vel ea, quæ in dicto Brevi contra eamdem praxim decreta sunt, impugnare, aut in alienos sensus temere detorquere, seu interpretari; incidat ipso facto in excommunicationem, a qua non possit, præterquam in articulo mortis, ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, vel auctoritate suffulto, nisi a Nobis, vel a pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

» Et quia non modo cavendum est, ut, quæ sunt a Nobis in præinsertis Litteris decreta, ab omni impugnatione, contradictione, pravaque interpretatione salva sint, et immunia; verum etiam ne quis in Sacramenti Pœnitentiæ administratione ab eorum omnimoda observantia unquam recedat; idcirco omnibus et singulis Confessariis utriusque Cleri tam Sæcularis, quam Regularis, quantumvis exempti, et quacumque speciali et expressa mentione alias fortasse nominandi, graviter et districte, Divini interminatione judicii, atque in virtute sanctæ Obedientiæ, prohibemus, ne, conformiter ad prædictam reprobatam praxim, pœnitentes, qui peccatum, seu crimen aliquod, cujus socium, aut socios habuerint, ipsis in Tribunali Pœnitentiæ confiteantur, interrogare præsumant de nomine socii, seu complicis, loco habitationis, vel aliis hujusmodi adjunctis, sive circumstantiis, expressiorem magisque individuam ejusdem complicis manifestationem concernentibus; eidem pœnitenti, si manifestare renuerit, Sacramentalem absolutionem denegando : alioquin noverint sese, ultra peccati lethalis incursum, suspensioni ab officio audiendarum confessionum, aliisque etiam gravioribus pœnis fore subjiciendos.

» Præterea quoniam contra damnatum hujusmodi exitialem abusum, ne cum animarum pernicie radices agat, necesse ducimus modum, ac formam etiam in foro externo pro-

cedendi, et ultrices adversus reos pœnas imponendi, statuere, atque ordinare; omnesque super hoc exorituras, vel etiam jam exortas dissensiones componere, et penitus amputare; volumus, decernimus, ac declaramus, quod docentes, ut supra, licitam esse praxim a Nobis jam reprobatam, vel in ejusdem praxis defensionem scribentes, aut loquentes, vel ejusdem reprobationem in memorato Nostro Brevi contentam impugnantes, aut perverse interpretantes, in Officio Sanctæ Inquisitionis prædictorum Regnorum atque Ditionum severe puniantur, et contra eos, et eorum quemlibet in eodem Officio procedatur, non minus ac contra illos ibidem procedi solet, qui asserunt, tradunt, tuentur opiniones scandalosas, perniciosas, et uti tales a Sede Apostolica rejectas, et condemnatas.

» Similiter in eodem Officio procedendum erit, et procedi volumus ac statuimus contra Confessarios quoque, ut supra, delinquentes, ac de nomine complicis pœnitentem interrogantes, eidemque pœnitenti, nisi illud sibi manifestet, absolutionem denegantes : Dummodo tamen hujusmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumstantiis conjunctus sit, ac convestitus, quæ sic agentem Confessarium de adhæsione ad prædictam reprobatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate suspectum reddant.

» Itaque contra prædictos omnes et singulos Delinquentes tam Sæculares, quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum Regulares, cujuscumque dignitatis, ac præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti existant, et quorum specialis et nominatim mentio facienda sit, prædictorum Regnorum ac Ditionum Inquisitores, potestate a Nobis tradita, et quatenus opus sit, præsentium tenore de novo concessa, prout in causis Fidei, juxta Sacrorum Canonum formam, necnon Sancti Officii Inquisitionis hujusmodi constitutiones, privilegia, consuetudines, et decreta, diligenter inquirant, et procedant, et quos in aliquo ex ejusmodi excessibus culpabiles repererint, in eos, pro criminum qualitate et circumstantiis, suspensionis ab officio confessiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ, ac passivæ, si Regulares fuerint, aliasque pœnas decernant; omnes etiam, vel earum tantum aliquas, in perpetuum, vel ad tempus infligendo.

» Quicumque vero alium quemlibet aliquo ex supradictis modis deliquisse cognoverint, eum, intra terminum dierum, in Edictis Sancti Officii ejusmodi Inquisitionis præfigi solitum, eidem Sancto Officio denuntiare teneantur : alioquin pœnas non denuntiantibus per eadem Edicta infligi consuetas, incurrant. Verumtamen ab hujusmodi onere denuntiandi justis de caussis eximi volumus et eximimus personam ipsam pœnitentem dumtaxat in caussa propria, id est in casu, quod suum peccatum confitens, a Confessario adigatur ad sibi manifestandum nomen complicis in eodem peccato : tunc enim pœnitentem hujusmodi ab obligatione eumdem Confessarium denuntiandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum est, confessione, noverit Confessarium aliquo ex superius enumeratis, et Sancto Officio denuntiandis modis deliquisse, tunc eum et ipse denuntiare ex ista aliunde habita notitia teneatur.

» Quod si Confessarii de complicis nomine perperam interroganti, absolutionemque, ni sibi detegatur, denegantis actum contingat ejusmodi esse, ut, quamvis imprudens, et malus, simplex tamen quidam, et nudus actus fuerit, id est iis circumstantiis destitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæsione ad praxim in sæpe dicto Nostro Brevi reprobatam, tamquam ad licitam, eumdem Confessarium suspectum recidant; tunc istiusmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque Sancti Officii prædicti cognitioni subjectum erit; sed de illo cognoscere, atque in delinquentem Confessarium, per suspensionem ab audiendis confessionibus, vel alias canonicas, et legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in sua cujusque Diœcesi omnino spectabit.

» His igitur circa ordinem, formam, modumque contra ejusmodi delinquentes procedendi, ut præfertur, constitutis, ac suis unicuique Judici Ecclesiastico juribus assignatis, et distributis; hanc Nos deinceps regulam ab omnibus observari ac custodiri volumus et mandamus, si quando talia delicta deprehendi contigerit; quæ tamen haud unquam posthac eventura in Domino confidimus; accedente insuper præclara inclytæ Lusitanæ Nationis universæ erga Sedem Apostolicam observantia et obedientia, nec non eximia tum istius Sanctæ Inquisitionis Officii, tum cujusque loci Ordinariorum nunquam defutura vigilantia.

Quapropter quæcumque aliter, quam præsentibus Nostris decrevimus et constituimus, sive in Edictis præfati Officii Inquisitionis, sive in quibuslibet quorumvis Ordinariorum Mandatis, aut Pastoralibus Litteris, vel Decretis antehac statuta prodierint, ea Nos, quoniam post Apostolicam hanc a Nobis propositam agendi, seu judicandi normam minus necessaria fore censemus, desinere jam, et cessare, ac, veluti nunquam emanassent, omnem obligandi vim amittere, Motu proprio, et ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, statuimus, atque sancimus.

» Decernentes easdem præinsertas, nec non præsentes nostras Litteras, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quod quicumque cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, et dignitatis existant, seu alias speciali et individua mentione et expressione digni, in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, neque caussæ, propter quas tum præinsertæ, tum præsentes emanaverint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ fuerint, aut ex alia qualibet etiam privilegiata causa, colore, prætextu, et capite, de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet defectu, notari, impugnari, aut in controversiam vocari posse; sed ipsas præsentes, easdemque præfatas in forma Brevis Litteras, firmas, validas, et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, et ab omnibus et singulis præmissis, ad quos spectat, seu pro tempore spectabit, exacte, et inviolabiliter observari.

» Sicque et non aliter in præmissis censeri, atque ita per quoscumque Judices Ordinarios et Delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, et contra hæreticam pravitatem Generales Inquisitores, Legatos quoque de Latere, et Apostolicæ Sedis Nuntios, aliosve quoslibet quacumque auctoritate, potestate, et præeminentia fungentes et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet aliter judicandi et interpretandi facultate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his a quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

» Non obstantibus quibusvis Apostolicis, et in Universalibus, sive Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, sive specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, Edictis quoque prædicti Inquisitionis Officii, et quorumcumque Ordinariorum, etiam Episcoporum, et Metropolitanorum Mandatis, Litteris Pastoralibus, sive Decretis, nec non ejusdem Officii, et quarumcumque Ecclesiarum etiam Episcopalium et Metropolitanarum, et quorumcumque Ordinum, Congregationum, Religionum, et Institutorum, etiam Societatis Jesu, aliisve quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alio alia roboratis statutis, stilis, usibus, et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, et Litteris Apostolicis eidem Inquisitionis Officio, illiusque Inquisitoribus, Commissariis, aliisque Officialibus, tum etiam Ecclesiis, eorumque Prælatis, Ordinibus, Congregationibus, Institutis, Societatibus, illorumque Superioribus, et personis quibuslibet, sub quibusvis verborum tenoribus et formis, et cum quibuscumque etiam efficacissimis et insolitis derogationibus, clausulis, atque decretis, etiam Motu, et Apostolicæ potestatis plenitudine similibus, seu ad quarumcumque personarum, etiam Regia, aliave qualibet mundana, mundana, vel Ecclesiastica potestate fulgentium instantiam, vel alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, et innovatis.

» Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores prædictos pro sufficienter, et de verbo ad verbum expressis et insertis, formasque hujusmodi pro plene et exacte observatis habentes, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus.

» Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, sive exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio et extra ubique habeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum condemnationis, reprobationis, confirmationis, sanctionis, prohibitionis, ordinationis, abrogationis, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare

præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

» Datum in Arce Gandulphi Albanensis Diœcesis Anno Incarnationis Dominicæ 1746. Quarto Nonas Junii, Pontificatus Nostri Anno sexto.

II.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

ad perpetuam rei memoriam.

» Ad eradicandum pravum zizanii semen, quod ab adversario generis humani in Agro Dominico sparsum, per Lusitaniæ primum Regiones pullulare compertum fuerat; ubi nimirum apud nonnullos Confessarios, in administrando Sacramento Pœnitentiæ, perversa quædam et absurda praxis, Ecclesiasticis Regulis contraria, eidemque Sacramento injuriosa, et ad avertendos Fideles ab ipsius salutifero usu quam maxime tendens, introduci cœperat; pro imposito Nobis vigilandi debito, Apostolicas in forma Brevis Litteras direximus Venerabilius Fratribus Archiepiscopis, et Episcopis, per Portugalliæ, et Algarbiorum Regna atque Ditiones constitutis, quas deinde per alias Nostras sub plumbo expeditas Litteras, nuper, quarto nimirum Nonas elapsi mensis Junii, confirmavimus et innovavimus, adjectis nonnullis ordinationibus et declarationibus, quas ad meritas pœnas tam delinquentibus, quam contrarium tenentibus, sive docentibus, irrogandas, et ad rectum adversus eos procedendi ordinem in prædictis Regnis et Ditionibus servandum, opportune expedire in Domino judicavimus.

» Earum autem Litterarum, quas ad hujusmodi erroris et abusus reprobationem primum edidimus, hic tenor erat.

BENEDICTUS PAPA XIV.

« Ven. Fratres, salutem, et Apostolicam benedictionem.

» Suprema omnium Ecclesiarum sollicitudo, » et divina Jesu Christi omnium Pastorum » Principis, cujus vices plane immerentes gerimus, Charitas assidue urget Nos, ut pro » commissa divinitus imbecillitati nostræ universi Dominici gregis cura, semper advigilantes, periculis animarum, sicubi forte superimpenderint, per omnes Christiani Orbis » Populos, ac Nationes opportune, quantum » cum Domino possumus, occurramus, atque, » præcipue Regnis, et locis, peculiari quodam » Apostolicæ nostræ Charitatis studio, auctoritatisque providentia consulamus, in quibus, » cum Fides, Religio, Pietas quam maxime » floreant, callidus humani generis hostis nocere Fidelibus dum aperto bello desperat, » per insidias molitur, in Angelum scilicet sese » lucis transfigurans, et ementita boni specie » incautis illudens; qua ex arte non minora » sæpe animarum detrimenta, quam ex aggressione manifesta esse proventura nequissimus » veterator confidit. In harum autem fraudum » numero computamus, quod in florentissimis » Portugalliæ, et Algarbiorum Regnis, et Ditionibus, quibus Vos Antistites summa cum » Sacerdotalis virtutis vestræ commendatione » præsidetis, et quibus pro singulari erga » Catholicam Ecclesiam, atque Apostolicam » hanc S. Sedem observantia meritæ debentur » laudes, nuper evenisse non sine ingenti animi nostri dolore cognovimus. Pervenit enim » haud ita pridem ad aures nostras, nonnullos » istarum partium Confessarios falsa zeli imagine seduci se passos, sed a zelo secundum » scientiam longe aberrantes, perversam quamdam, et perniciosam praxim in audiendis » Christi fidelium Confessionibus, et in saluberrimo Pœnitentiæ Sacramento administrando invehere, atque introducere cœpisse; » ut videlicet, si forte in pœnitentes incidissent socium criminis habentes, ab iisdem » pœnitentibus socii hujusmodi, seu complicis » nomen passim exquirerent; atque ad illud » sibi revelandum non inducere modo suadendo conarentur; sed, quod detestabilius est, » denuntiata quoque, nisi revelarent, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsus adigerent, atque compellerent; imo etiam complicis ejusdem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigerent designari : » quam illi quidem intolerandam imprudentiam, tum procurandæ complicis correctionis, aliorumque bonorum colligendorum » specioso prætextu colorare, tum emendicatis quibusdam Doctorum opinionibus defendere non dubitarent; cum revera opiniones » hujusmodi vel falsas, et erroneas sequendo, » vel veras, et sanas male applicando, perniciem tam suis, quam pœnitentium animabus » consciscerent, ac sese præterea plurium » gravium damnorum, quæ inde facile consecutura fore prævidere debuerant, reos coram » Deo æterno Judice constituerent. Et vero » jam secuta fuisse multa ejusmodi damna

» infelici experientia compertum est : nec » fierit potuit quin ea de causa et oblocutio- » nes, et scandala, et non Ministrorum tantum, » sed sacri etiam ipsius Ministerii odium, et » animorum ingens conturbatio in Populo fi- » deli exorta sint. Tristia Nos hæc nuntia cum » accepimus, simul audivimus, contra exitia- » lem hujusmodi abusum protinus justa indi- » gnatione pro munere suo commotos fuisse » dilectos Filios Nostros S. R. E. Cardinales » Nunum a Cunha in iisdem Portugalliæ, et » Algarbiorum Regnis Generalem Inquisito- » rem, et Thomam de Almeyda Patriarcham » Lisbonensem; atque utrumque sollicite glis- » centi malo compescendo, atque etiam era- » dicando adlaborasse. Nos autem, ne in tam » gravi animarum discrimine ulla ex parte » Apostolico nostro Ministerio deesse videa- » mur, neve mentem hac super re nostram » apud Vos obscuram, aut abiguam esse sina- » mus; Notum Vobis esse volumus, memora- » tam superius praxim penitus reprobandam » esse, eamdemque a Nobis per præsentes nos- » tras in forma Brevis Litteras reprobari, at- » que damnari, tamquam scandalosam, et » perniciosam, tendentemque ad sacrosancti » sigilli Sacramentalis violationem, atque ab » ejusdem Pœnitentiæ Sacramenti tantopere » proficuo et necessario usu, Fideles abalie- » nantem. Eapropter, Venerabiles Fratres, » quamquam de pastorali vestra vigilantia » nihil est, quod dubitemus; Supremi tamen » officii quoque Nostri esse censemus, alacri- » tatem ipsam vestram hac mentis Nostræ » aperta significatione, et Apostolicis insuper » hortationibus Nostris intensius acuere, et » excitare, ut pro se quisque vestrum oppor- » tunioribus, quascumque prudentia sugges- » serit, initis rationibus, et efficacioribus qui- » busque Juris remediis, quoad opus fuerit, » contra delinquentes Ministros adhibitis, no- » xiam hujusmodi novitatem strenue insecte- » mini, ac pene nascentem opprimatis, neque » patiamini traditis curæ vestræ ovibus ibi of- » fendiculum parari, ubi salus a Christo posi- » ta est, ab eoque Divinæ misericordiæ fonte » illa averti, ac deterreri, ad quem ab eodem » Redemptore nostro, ad abluendas, dealban- » dasque in Sanguine suo animas, amantissi- » me invitantur. Interea, dum a zelo vestro, » ac prudentia luculentiora Nobis certo polli- » cemur vestræ pietatis, et observantiæ argu- » menta, Apostolicam benedictionem uberri- » ma cœlestium charismatum copia conjunc- » tam Vobis, Venerabiles Fratres, ex animo » impertimur. Volumus autem, ut præsentium » transumptis, sive exemplis etiam impressis, » manu alicujus Notarii publici subscriptis, et » sigillo Personæ in Dignitate Ecclesiastica » constitutæ munitis, eadem prorsus ubique » fides adhibeatur, quæ præsentibus adhibe- » retur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ, » vel ostensæ.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma- » jorem sub Annulo Piscatoris, die 7 mensis » Julii 1745. Pontificatus nostri Anno quinto.

« Cajetanus Amatus. »

« Quoniam vero nullam Pastoralis vigilantiæ cautelam superfluam esse ducimus, ubi de Fidelium animarum pernicie, deque subvertenda sanæ doctrinæ integritate, et recta Sacramentorum administratione, periculum subesse dubitetur; neque vero ignoramus, alibi quoque auditas esse pœnitentium querelas de importunis nonnullorum Confessariorum perquisitionibus, pro investigandis complicum nominibus, aliisque notitiis, juxta praxim in præinsertis Nostris Apostolicis Litteris relatam atque damnatam; erroneas vero quorumdam Doctorum hac de re opiniones, vel pravas aliorum recte opinantium interpretationes et applicationes, in eisdem Litteris enuntiatas, aliquibus arridere; nec satis eliminatas reputari per ipsas præmissas Litteras, quas, utpote ad Lusitaniæ Regnorum atque Ditionum opportunitatem accommodatas, et pro iisdem solummodo emanatas, generalis definitionis, et legis vim, auctoritatemque habere, ab aliquibus temere negatum fuit. Ideo Nos, Motu proprio, atque ex certa scientia, hujus Nostræ generalis sanctionis tenore, ac de Apostolicæ potestatis Nostræ plenitudine, easdem præinsertas Litteras iterum confirmantes et roborantes, decernimus et declaramus, memoratam praxim in se ipsa, et ubique locorum ac temporum, Apostolica auctoritate reprobatam atque damnatam esse, et censeri debere; nec ulli licitum esse contra doctrinam in præfato Nostro Brevi contentam docere, scribere, aut loqui, eamque impugnare, aut perverse interpretari, vel ipsi actu contraire; sub pœnis adversus tuentes, asserentes, aut tradentes opiniones scandalosas, perniciosas, et uti tales a Sede Apostolica rejectas et condemnatas, et respective adversus contrafacientes mandatis Apostolicis, et Ecclesiasticis sanctionibus, statutis atque præscriptis.

» Decernentes easdem præinsertas, nec non præsentes Nostras Apostolicas Litteras, nullo excapite, colore, aut prætextu, de subreptionis,

obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut alio quolibet defectu notari, impugnari, aut in controversiam vocari posse; sed semper firmas, validas, et efficaces existere, et perpetuo fore, atque omnes ubique Terrarum cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, et dignitatis, et tam Sæculares quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum Regulares, quocumque privilegio munitos, aliosque etiam speciali mentione dignos, afficere et arctare, ac suos ubique plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere, et ab omnibus et singulis, ad quos spectat, seu pro tempore spectabit, exacte et inviolabiliter observari debere.

» Sicque, et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, et contra hæreticam pravitatem Generales Inquisitores, Legatos quoque de Latere, et Apostolicæ Sedis Nuntios, aliosque quoslibet quacumque auctoritate et potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet aliter judicandi, et interpretandi facultate, judicari et definiri debere; ac irritum et inane, si secus super his a quoquam scienter vel ignoranter contigerit attentari.

» Non obstantibus quibusvis Apostolicis, et in Universalibus, sive Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, sive specialibus Constitutionibus et Ordinationibus, Privilegiis quoque, Indultis, et Litteris Apostolicis cuicumque Personæ, sive Ordini, Instituto, Societati, et Congregationi, sub quibuscumque tenoribus, et formis, et cum quibuslibet clausulis, atque decretis, etiam motu, et Apostolicæ potestatis plenitudine similibus, in contrarium forsan concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores prædictos pro sufficienter, et de verbo ad verbum expressis et insertis, formasque hujusmodi pro plene et exacte observatis habentes, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus.

» Ut autem eædem præsentes, et in eis contenta quæcumque, ad omnium notitiam deducantur, et ne aliquis illorum ignorantiam prætendere possit; volumus easdem per aliquem, seu aliquos ex Cursoribus Nostris ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ Apostolicæ, et in acie Campi Floræ, aliisque consuetis Urbis locis publicari, earumque copias ibidem affigi, et affixas relinqui; quæ sic publicatæ et affixæ, omnes et singulos, quos concernant, arctent et afficiant, non secus ac si eorum unicuique personaliter intimatæ et notificatæ fuissent; quodque earumdem præsentium transumptis sive exemplis, etiam impressis, manu alicus Notarii publici subscriptis, et sigillo Personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur in judicio et extra illud, ubique locorum, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, reprobationis, condemnationis, prohibitionis, sanctionis, et voluntatis infringere, seu eidem ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

» Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1746. 4. Kalendas Octobris, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Hac de quæstione librum habemus a Cl. Muratorio editum Mutinæ a. 1747., *inscriptumque,* Lusitanæ Ecclesiæ Religio in administrando Pœnitentiæ Sacramento.

§ 9. Si Confessarius sciat pœnitentem commisisse peccatum, quod tamen jam reticet, imo etiam negat, ordinarie absolvi non potest, nisi prudenter præsumi possit esse alteri confessus aut non apprehendisse esse mortale, Joan. Sanch. *d.* 8. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 105. Ills. *num.* 127. 1853 al. 1753

§ 10. Si incidat dubium, an prior Confessarius satis examinarit pœnitentem, præsume fecisse, nisi clare deprehendas oppositum, quia est possessio pro priore Confessario, quod officium suum bene fecerit, nec delicta præsumuntur, Gob. *n.* 321. 1854 al. 1754

Quomodo specialiter examinari possint homines variæ ætatis, et status, dicetur ad dub. seq. Quomodo autem practice juvari possit pœnitens, ut integre confiteatur quoad numerum, dixi *a n.* 921. Catalogi peccatorum per ordinem Præceptorum Dei, et Ecclesiæ videri possunt apud *Polancum in Append. ad Direct. et Veron. in Man. Sodalitatis.* Et hic post *n.* 183. 1855 al.

Quæst. 251. — *An Confessarius aliquando te-* 1755

neatur docere, vel de rebus aliquibus admonere pœnitentem? R. Teneri, uti patet ex officio Doctoris, hinc § 1. Si pœnitens culpabiliter aliquid ignoret, id est, quod teneatur, et possit scire, Confessarius debet eum docere, sive sit ignorantia juris, sive facti, sive juris divini sive humani, quia tunc est indispositus ob culpam istius ignorantiæ, Aversa *q.* 16. *s.* 2. Arr. *d.* 43. *num.* 14.

Inde autem colligitur, quod ignorantia sit culpabilis, si ponens actionem in tali materia habeat remorsum conscientiæ, ne peccet vel se periculo peccandi exponat, et tamen negligat inquirere, aut se certificare.

1856 al. 1756 § 2. Homines bene educati, et frequenter confitentes, prudenter supponuntur scire ea, quæ ad salutem sunt necessaria necessitate medii, ubi tamen esset prudens ratio dubitandi, teneretur Confessarius ante omnia docere illa, quæ ad fidem, et spem pertinent, quia sine illis dolor non est supernaturalis, secundum dicta *l.* 2. *a. nu.* 14. ubi *a n.* 30. dixi, quomodo ad sperandum, et *a n.* 146. quomodo ad Deum super omnia amandum.

1857 al. 1757 § 3. Confessarius non tenetur, per se loquendo potius quam quivis alius specialiter docere pœnitentem necessaria necessitate præcepti, suppositis enim illis, quæ ad valorem absolutionis prærequiruntur, videtur agere partes Doctoris, tantum in illis, quæ ad peccata, et ad obligationes inde secutas pertinent, Lohner. Nec tenetur pœnitentem adjuvare in aliis obligationibus implendis, alias teneretur cum illo ad restitutionem, aut satisfactionem concurrere. Et ita etiam non tenetur Confessarius ipse accedere ad Superiorem ob casum reservatum pœnitentis, aut loco ipsius aliquem denuntiare, si enim non possit pœnitens ipse, excusatur; si possit, hæc obligatio est personalis, Tamb. *de cons. l.* 3. *c.* 9. *n.* 13. Notant tamen Suar. Confessarius quandoque ad alia teneri ex charitate, si pœnitens ipse ponit quidem absolute, attamen magnam difficultatem habeat, et Confessarius possit facile, ac magis utiliter.

1858 al. 1758 § 4. Si advertat pœnitentem putare aliquid, quod aliquando facit, esse peccatum, quod tamen peccatum non est, vel esse mortale, quod est veniale tantum, debet dedocere errorem, ne ob conscientiam erroneam pergat sic peccare. Si pœnitens putet aliquid non esse peccatum, quod peccatum est, per se loquendo tenetur Confessarius monere: speciatim monendus est laborans ignorantia turpitudinis, quæ in mollitie reperitur, si eam committat, nam vix est ignorantia invincibilis, et quamvis esset, tamen prudenter judicari potest admonitionem profuturam, ubi e contra ignari hujus malitiæ facile alios seducunt, aut pessimum habitum induunt, quem postea difficillime emendant. Etiam monendus est qui sæpe jurat per Sacramenta, vel per res sacras, quia plerique talia habent pro blasphemia, et gravi inhonoratione Dei, ac rerum sacrarum. *Dixi*, per se loquendo, nam licet Thyrsus Gonz. *De opinion. prob. disc.* 4. *c. ult.* et Eliz. fusissime *l.* 6. *c.* 20. dicant semper esse admonendum, eo quod non videatur dispositus ad absolutionem, nisi paratus implere omnem Dei legem, attamen Suar. Vasq. Laym. Sanch. Kon. Castr. *tr.* 23. *p.* 18. *n.* 7. Aversa *q.* 16. *s.* 2. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 80. Gorm. *p.* 2. *nu.* 263. aliique 48. gravissimi Auctores, quos citatis locis refert Vindex Tabernæ *ad prop.* 13. *p.* 39 *et* 80. dicunt per accidens non fore obligationem admonendi, si ex admonitione timeatur gravius malum, ut si prævideatur ex infirmitate formaliter peccaturus, cum nunc per invincibilem ignorantiam materialiter tantum peccet, nam minus malum est millies peccari materialiter, quam semel formaliter, inquit Arr. *num.* 24. Estque hæc sententia S. Aug. ut refertur cap. *Si quis autem,* de pœnit. dist. 7. *Si scirem tibi prodesse, non te admonerem, te non terrerem*[1]: atqui proderit, si non admoneatur, quia ideo non peccabit formaliter, unde cum pœnitens pro nunc sit rite dispositus, ac paratus implere omnem Dei legem, quam cognoscit, necessitas nulla est, ut ei lex ista explicetur, quam prævidetur mutata voluntate transgressurus, hoc enim esset ponere illi scandalum.

[1] « Neque Augustini est homilia 41 inter 50, ex qua locus iste sumptus est, quare a Maurinis Patribus in appendicem quinti tomi est emendata Serm. 394; neque ad rem est, nam ibi sermo est de pœnitentia in fine vitæ suscepta, ac sensus est, « si scirem *(hanc pœnitentiam)* tibi prodesse, non te admonerem; » ut mirum sit a Theologis hoc non fuisse animadversum ante P. Hieronymum del Portico Congregationis Matris Dei in libro inscripto » gli amori tra le persone di sesso « diverso » cap. ult. § 1. n. 2. pag. 8355. et seqq. Monet idem del Portico, esse multos Theologos, qui sic locum illum reddunt, « si scirem tibi non prodesse; » verum particula *non*, quæ olim in Decretum quoque Gratiani irrepserat contra MSS. Codicum fidem, sub Gregorio XIII a correctoribus ejus Decreti merito, atque optimo jure expuncta fuit.

Objic. 1. Pastores tenentur de talibus monere communitatem quamvis prævideant aliquos ideo formaliter peccaturos : ergo et Confessarii 2. Dissimulatio Confessarii est tacita approbatio, quia pœnitentes persuadent sibi hoc esse rectum, quod a Confessa. non reprehenditur. Resp. ad. 1. n. cens. Pastor respicit communitatem, quam Deus absolute vult instrui, et cognoscere legem, maxime cum major pars communitatis speretur obtemperatura, et reliqui habituri sint exemplum ante oculos, quo confundantur, et corrigantur. E contra Confessarius respicit tantum privatum hominem, cui tum magis obesset, et nulli prodesset admonitio. Imo notat Rayn. *in Heter. tom.* 16. *s.* 1. *p.* 9 *nu.* 12. etiam Doctorem publicum, vel Concionatorem, qui tenetur generatim carpere vitia, posse aliquando ob scandalum pusillorum publicam admonitionem differre in aliud tempus, quo futura est opportunior. *Ad.* 2. nego id semper esse ; sed loquor de circumstantia, in qua taciturnitas Confessarii nullo modo censetur esse approbatio mali, sed mera physica permissio, qualem etiam Deus habet.

1859 al. 1759 §. 5. Quamvis Busemb. et alii, quos secutus sum *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1351. absolute dicant Confessarium qua Doctorem teneri dicere veritatem pœnitenti, si interroget; attamen limitant Tann. Dicast. Stoz. *l.* 2. *n.* 131. nisi veritas ejusque cognitio esset illi, aut alteri gravius obfutura, secundum jam dicta, putant enim tunc posse Confessarium dissimulare, atque si non audivisset, aut oblitus esset respondere, vel etiam dicere, non esse opus illum jam scire hoc, et in re videutur consentire *Aversa* supra, *Sanch. et Lugo* apud Arr. *n.* 21. in talibus enim circumstantiis dicere veritatem, esset gladium illi in manu porrigere, quo se vel alium sauciaret, saltem gravius, quam facturus sit, si ignoret. In dubio autem, an profutura an obfutura sit admonitio, comparanda est utilitas dubia cum damno dubio, et quod præponderat, est eligendum, Arr. *n.* 24. Tamb. *c.* 5. *n.* 9. aliique communiter.

1860 al. 1760 § 6. Etiam debet Confessarius suggerere media pœnitenti, per quæ hoc vel illud peccatum emendet, speciatim monendus est, ut primo pugnet contra illud, quod est maxime scandalosum, periculosum, aut radix aliorum. Remedia pro quibusvis peccatis practice suggerunt Arr. *to.* 3. *p.* 5. *c.* 1. Stoz. *lib.* 1. p. 4. *a nu.* 13. *et l.* 3. *a n.* 135. ubi optime instruit, quomodo Confessarius excitare possit pœnitentem, partim per exempla, partim per breves sententias. Videri etiam possunt Polanc. *in Append. ad Direct.* et Busæus *in Panario,* ubi suggerunt remedia contra peccata Capitalia, item Costerus *Libello Sodalitatis,* Fornerius *in Directorio sub fin.* Regin. *De Prudent. Conf. cap.* 19. Petr. Soto *in Methodo Confessionis.* Aliqua colligam post *nu.* 1825. Francol. *de discipl. pœn. l.* 3. *c.* 10. *n.* 12. merito conqueritur de Confessariis, qui ex tædio, vel timore humano pœnitentes præsertim in dignitate constitutos, non admonent de gravitate peccati, nec de periculo animæ, neque increpant, suaviter quidem attamen fortiter, ita libere peccantes.

§ 7. Si Confessarius advertat pœnitentem habere notitiam peccati alieni, ex quo imminet grave damnum alteri, uti, si sciat quosdam esse in periculis seductionum, quas sine suo incommodo impedire possit, monere debet, absolvi non posse nisi velit congruo modo rem manifestare illis, ad quos spectat corrigere, vel impedire : charitas enim graviter obligat, ut tum peccata proximi impediat. An autem, et quomodo possit manifestare sine incommodo, judicabit prudens Confessarius. Vide dicta *n.* 1752. et dicenda *n.* 1958. 1861 al. 1761

Quæst. 252. — *An Confessarius semper teneatur, aut possit credere pœnitenti?* R. §. 1. Confessarius non semper tenetur credere pœnitenti dicenti se habere dolorem, et propositum, quia *Innoc. XI.* damnavit hanc 60. prop. *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, et proponere emendationem.* Ratio est, quia quando multoties fefellit fidem, nihil emendavit, præscripta emendationis media non adhibuit, prudenter timetur, ne id fiat ex defectu sinceri doloris aut firmi propositi, quia qui serio et efficaciter proponit aliquid, quod moraliter implere potest, non solet ita facile, tam cito, tam sæpe deserere suum propositum; sed saltem per aliquod tempus in eo perseverat, et difficilius vel rarius transgreditur : ergo. De consuetudinario plura dicentur *a n.* 1819. 1862 al. 1762

§ 2. Confessarius ordinarie potest, et debet credere pœnitenti. S. Th. *in suppl. q.* 8. *ar.* 5. *ad.* 2. *In foro confessionis creditur homini, et pro se, et contra se.* Idem habet *opusc.* 12. *q.* 6. *quodl.* 1. *art.* 2. Glossa *in cap. Significasti,* 18. *De homicidio. In pœnitentia cuilibet est credendum, quia non est verisimile, quod aliquis sit immemor suæ salatis.* Idem docent *Nav. Delr.* 1863 al. 1763

aliique communissime cum Jo. Sanch. *d.* 8. *n.* 1. Ratio jam est insinuata, quia nemo ita præsumitur salutis suæ esse immemor, ut ubi quærit remissionem culpæ, novam culpam admittat, quam admitteret, si exercite percipiens se non sincere dolere, vel non firme proponere, diceret se ita dolere, et proponere, quod maxime tenere debent illi, qui ubique inculcant charitatem, quæ *omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Hinc S. Carolus Borrom. *in Instruct. Pastor. p.* 2. *c.* 17. ait, *Si probabiliter sibi Confessarius persuadeat posse se fidem primæ, vel secundæ a pœnitente sibi promissioni factæ dare, quod scilicet occasionem auferat, poterit eum promissionis intuitu absolvere.*

1864 al. 1764 *Quæst.* 253. — *An absolutio sacramentalis aliquando possit, vel debeat differri?* Resp. § 1. Confessarius potest ex causa rationabili differre absolutionem, quamvis pœnitens videatur nunc esse dispositus, Bann. Suar. Lugo, Graff. Henr. Sanch. Sayr. Suar. Sa, Avers. *q.* 16. *s.* 12. Card. *in* 2. *crisi d.* 39. *a n.* 4. contra *Jo. Sanch.* cujus sententiam Diana vocat improbabilem. Ratio est, quia hoc potest esse utile pœnitenti, tum ad incutiendum majorem horrorem peccati, tum ad magis probandam firmandamque ejus constantiam contra relapsus, tum ad concipiendum interea meliorem dolorem, et solito firmius propositum, tum denique ad attinendum illum, ut mediis emendandi sibi suggestis diligentius utatur, et hoc facit Confessarius qua Medicus; sicuti enim ille potest imponere media præservativa, quæ judicat esse opportuniora, aut præexigere impletionem alicujus satisfactionis, ita etiam dilationem absolutionis ad octo, vel etiam plures dies, sicuti enim Ecclesia reservans aliqua peccata vult pœnitentem quamvis dispositum non absolvi ab unoquoque, ita merito non absolvitur, quamvis dispositus, si Confessarius judicet ei melius esse non absolvi. *Ego sane dicere possum,* inquit Arr. *d.* 38. *n.* 40. *me aliquoties cum aliquibus juvenibus hoc remedio usum, et feliciter mihi illud successisse. Nec obstat* 1. quod pœnitens dispositus habeat jus ad absolutionem, *nam* non ideo habet jus ad absolutionem suam statim accipiendam, sicut nec catechumenus ad Baptismum statim accipiendum: sed tunc, quando judicio Confessarii maxime ipsi expediret. *Nec* 2. quod interea careat gratia, et Communione, per quam acquireret vires ad emendanda peccata, *nam* ista supplentur per alias utilitates, et postea melius dispositus majores accipiet gratias. Est tamen cavendum, ne tali negetur absolutio, quando exponeretur periculo moriendi absque illa, aut quando sine nota non posset omittere Communionem, aut si propterea privaretur indulgentiis, quas alio tempore lucrari non posset.

1865 al. 1765 § 2. Confessarius tenetur aliquando differre absolutionem, tum nempe, quando advertit, vel se non habere potestatem absolvendi a reservatis, quæ pœnitens affert, vel pœnitentem non esse satis dispositum, uti 1. si non sit instructus in illis, quæ scire debet, nam *Inn. XI.* damnavit hanc 85. prop. *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei.* 2. Si prudenter dubitetur de dolore, vel proposito, uti *n.* 1762. dictum est, nec necessitas exigat nunc absolvi, unde si consuetudinarius veniat semper cum eisdem peccatis aut si neglexerit omnia media sibi præscripta, neque nunc det specialia signa pœnitentiæ, vel sperandæ emandationis, absolvi non potest, uti nec tum, si sæpe confiteatur, et tamen nihil emendet, cum facile possit, est enim moraliter impossibile, inquit A. Perez. *d.* 3. *c.* 4. *n.* 64. hominem sæpe confiteri cum vero dolore, et serio proposito, simulque semper relabi, quando facilis est emendatio. Alium casum, quo differenda absolutio, dabo *n.* 1800.

1866 al. 1766 § 3. Quamvis olim publicis peccatoribus pro foro externo, et a pœnis Ecclesiasticis, ordinarie dilata sit absolutio usque ad finem pœnitentiæ peractæ, tamen in foro interno a culpis statim, vel paulo post absolvebantur, ut ostendit Francol. *in Cler. Rom. p.* 1. *d.* 11. *a n.* 11. Hinch. Catech. Rom. *de Sacram. pœnit. cap.* 11. ait, *Si audita confessione judicaverint, neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit.* Et causam addit, quia *Sacerdoti maxime verendum, ne semel dimissi amplius non redeant.* Hinc notant Laym. Castr. *l.* 2. *n.* 107. si pœnitens bona fide accesserit, et edixerit peccata, Confessarius autem advertat esse indispositum, teneri, quantum potest, disponere, quia causa judicii Sacramentalis cœpta est: ergo, si quando commode potest, non perficiatur, infertur grave onus pœnitenti, et non levis injuria Sacramento.

Huic communi doctrinæ contradicunt Rigoristæ, inter quos Opstraedt *de conversione peccatoris q.* 2. dicit peccatores tarde per 4. gradus antiquæ Ecclesiæ, in qua erat multo tempore status *flentium,* qui non ingrediebantur, sed ad fores templi plorabant. Deinde *audientium,* qui post auditum verbum Dei exclude-

bantur templo. Postmodum *substratorum*, qui ad certum locum templi rejiciebantur, ut eis manus imponeret Episcopus, tumque excludebantur templo. Denique *consistentium* qui ad certum locum templi rejecti manebant usque ad finem; sed ad certum tempus abstinebant Eucharistia, sic, inquit, duci debet peccator; quamvis enim desierit illa exterior disciplina Ecclesiæ, interior tamen spiritus manere debet. Idem fuse urget *q.* 3. et *c.* 7. addit absolutionem etiam ad plures annos esse quandoque differendam, quamvis advertatur adesse amorem prædominantem, uti notat *c.* 9. § 3. Simili modo suos Curatos instruunt Jansenistæ, et pro hac praxi adducunt varia argumenta, nam

1. S. Ambrosius *lib.* 2. *de pœn. c.* 9. ait, *Non ideo poscunt pœnitentiam, ut statim sibi reddi Communionem velint, hi non tam se solvere cupiunt quam Sacerdotem ligare; suam enim conscientiam non exuunt, et Sacerdotis induunt, cui præceptum est, nolite dare Sanctum canibus.* Resp. Non improbat praxim mox absolvendi, si pœnitens judicetur dispositus, neque enim dispositus appellatur *canis*, imo *l.* 4. *de Sacram. c. ult.* vult frequenter recurri ad Sacramenta Pœnitentiæ et Eucharistiæ, sic enim habet, *Si quotiescumque effunditur Sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, debeo illum semper accipere, ut semper mihi peccata dimittantur, qui semper pecco, semper debeo habere medicinam.*

2. S. Carol. Borr. *in Instr. past.* 2. *c.* 15. ait, *Est præterea consultum absolutionem differre, donec evidens appareat emendatio in iis, qui tametsi dicant ac polliceantur, quod se eximent peccato, tamen Confessario probabilem faciunt metum, ne contrarium contingat.* R. Cum dicat esse consultum, non dicit fieri debere, sed posse, ubi ita videtur utile pœnitenti, et hoc etiam dixi *n.* 1764. Quod autem adversariis non faveat *S. Carol.* ostendit Alex. a S. Theresia *in tempestate novissima art.* 19. *et* 29. *qui a.* 22. explicat ad longum reliquos textus, qui contrarii videntur.

3. Synodus Gebennensis *p.* 4. *tit.* 9. *c.* 5. ait, *Varii presbyteri se faciles exhibent in danda peccatorum remissa, modo peccatores spondeant emendationem, et elongationem a peccandi occasione proxima..... diligenter inquirendum est, num idem, num sæpius promiserint.* Et addit, quod per facilitatem absolvendi pereat *tum presbyterorum tum pœnitentium multitudo infinita.* S. Th. de Villanova *Concione in feria* 6. *post Dominicam* 4. *Quadr.* ait, *Vadat et concubinam e domo pellat, pecuniam alienam restituat, etc. et tunc ad Confessarium redeat, et absolvatur, hic rectus est ordo, hunc ordinem ne transgrediaris.* Simili modo loquitur Institutio Christiana Moguntinensis de satisfactione § 1. R. Synodus loquitur de iis, qui sunt in proxima occasione peccandi, nec volunt deserere, quos etiam nos dicimus non esse absolvendos. *S. Th.* etiam vult non absolvendos, si prudenter præsumi non possit, quod serio, et efficaciter proponant suas illas obligationes adimplere. Quod si pœnitens antehac fefellerit, neque nunc appareat speciale motivum credendi, quod moraliter certo sit post hanc vicem adimpleturus, etiam nos dicimus non esse absolvendum.

4. Bellarm. *Concione* 8. *in Domin.* 4. *Adventus*, ait, *Si vere cum Deo in gratiam redire desideratis, debetis primum diu, et multum in amaritudine animæ peccata præterita recogitare. Deinde ea largis et diuturnis imbribus lacrymarum abluere, etc. non enim,* inquit, *esset hodie tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi.* Ib. *Con.* 9. sic exclamat, *quam multi veniunt onusti peccatis, in quæ jam millies ceciderunt et veniunt pridie vel ipso die summæ celebritatis, et statim volunt expediri, quasi hoc negotium esset ludus puerorum, nonne hi Deum non placare sed irridere voluisse videntur?* R. Non negamus utile esse diu, et multum se ad veram pœnitentiam præparare; sed dicimus non semper negandam esse absolutionem dispositis, quamvis se intra breve tempus disposuerint. Item agnoscimus, Confessarios quandoque esse nimis faciles; sed dicimus, Jansenistas esse nimis difficiles, medium est tenendum, ut nec Indulgentia palpet, nec rigor deterreat. Multa quidem exempla nimiæ indulgentiæ refert Pædagogus Christianus *t.* 1. *p.* 2. *c.* 14. § 2. et Aveugle *serm,* 25. *pro Dom.* 4. *post Pascha,* sed Alex. a S. Theresia *a.* 19. 24. 26. affert non pauciora luctuosa exempla dilatæ absolutionis. Similia habet Harts, Partor. in Ranst. *in disquis. Theol. de sigillo n.* 146. *et* 191. Leander a Mursia *in disquis. l.* 2. *d.* 1. *R.* 14. *n.* 3. appellat ad suam, et aliorum experientiam, contestans hanc ordinariam dilationem absolutionis non esse remedium, sed medium, quo pœnitens in ruinam adigatur, vel odiosa ei reddatur Confessio. *In dispensandis Dei donis,* inquit S. Leo *Ep.* 91. *non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque negligere, cum ipsam pœnitendi affectionem ex Dei credamus inspiratione conceptam.*

1867 al. 1767 5. *Opstraed q.* 2. sic argumentatur. Conversio peccatoris est mutatio cordis ab amore prædominante creaturæ ad amorem prædominantem Dei : atqui hoc non potest tam cito fieri. *Q.* 3. *c.* 7. dicit tum prius esse veram conversionem, quando aliquis per facta contraria retractavit priora crimina, neque credi debet pœnitentibus, inquit § 3. quamvis se serio dolere dicant, quia non norunt statum animæ suæ, neque discernunt motus proprios, quia sæpe puniuntur cæcitate a Deo. Addit *c.* 8. § 1. non ideo judicari debere aliquem esse capacem absolutionis, quod jam abstineat a peccatis, qui potest abstinere ab eis puro timore gehennæ, aut spe commodi temporalis, sine amore prædominante Dei, tum autem non est sufficiens dispositio ad absolutionem : ergo. R. Conversio *Magdalenæ, Zachæi, Latronis* in cruce, aliorumque infinitorum cito facta est, Filius prodigus ad se reversus cito indutus est stola prima. *Si dicas* verbis *S. Bernardi,* hæc esse non tam exempla quam miracula. *Contra est,* quia ista priora sunt exempla, quibus similia quotidie fiunt. Quam aut verbis illis *S. Bernardi* infideliter abutantur Jansenistæ in hac materia, de qua non loquitur *S. Bernardus,* ostendit libellus dictus *Praxis solida a n.* 131. Deinde Ecclesia vetus et nova habuit habetque praxim mox absolvendi, ut dictum est *n.* 1230. ergo Ecclesia judicavit conversionem non fieri ita tarde. Idem tenuerunt plurimi SS. Patres apud Fierlandt *in Concord. triumv. c.* 5. et apud Alex. a S. Theresia *a.* 11. inter quos S. Cyprianus *c.* 7. *de Cœna Domini,* S. Ambr. apud Baronium. *t.* 4. *ad annum* 375. S. August. *in psalmum* 63. ait, *Numquid consilii corrigendi et mutandæ vitæ malæ in bonam, non est locus, non est tempus? nonne si vis, hodie fit, nonne si vis modo fit... Ecce cum loquor, muta cor, et factum est,* l. 2. contra *Crescon. c.* 9. ait, *Sive ad bonum, sive ad malum parvo momento animus commutatur.* Similiter loquitur S. Chrys. *Hom. de B. Philogonia, et Hom.* 27. *in c.* 9. *Genesis.* Quod autem Deus peccatores prompte in gratiam recipiat, clare ex Scripturis, et Patribus ostendit Alex. a S. Theresia *a.* 12. *et a.* 21. demonstrat ibidem docuisse *S. Franc. Salesium,* unde sic formari potest argumentum. Ad veram conversionem non requiritur nisi dolor de Deo offenso, et propositum non peccandi de cætero; sed hæc cito habere possumus : ergo. *Prob. min.* quia gratia Dei non deest, qui ultro offert, et ad pœnitentiam invitat. Deinde habemus infinita motiva eliciendi talem dolorem et propositum : ergo. Rationes *Opstraedt* non urgent, nam ad hoc, quod dicit de amore prædominante, et timore gehennæ, responsum est, quando de attritione. Prudenter autem præsumi non potest, quod quis ex metu pure naturali diu abstineat a peccatis occultis, et internis. Præterea ad judicandum, quod vera sit conversio, non requiritur retractatio per facta contraria, uti constat ex dictis *n.* 1732. Et pœnitentes oppositum in se experiuntur, qui omnes non sunt excæcati a Deo, sed sæpe valde illuminantur, quando ad pœnitentiam accedunt. Neque ullus est Confessarius, qui sæpe non advertat pœnitentem, dum primo confitetur, sic esse dispositum, ut serio doleat, et proponat. Et emendatio subsequens probat fuisse verum dolorem, et propositum, ex eo autem quod forte sequatur relapsus, concludi non potest defuisse verum dolorem vel propositum, ut dixi *a n.* 1729.

1868 al. 1768 6. Quamvis certus sit Confessarius pœnitentem habere dolorem, et propositum, tamen dicunt Jansenistæ differendam esse absolutionem, ut dilatione perculsus magis absterreatur, et melius se disponat. R. Dixi *n.* 1764. aliquando esse hoc utile, sed non semper; finis enim hujus dilationis erit, ne pœnitens relabatur, atqui ad hoc plus sæpe juvat absolutio, uti expresse docet S. Th. *in suppl. q.* 25. *a.* 1. *ad* 4. tum ob auxilia gratiæ, quæ confert Sacramentum, et quibus potest melius muniri absolutus, tum quia pia exercitia ab efficacitate Sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora, et efficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex Christi institutione inierit eis major vis satisfactoria, tum etiam quia spes est usurum ferventius mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, qui non redeunt, sed redduntur obdurati. Denique ut recognoscamus, inquit Harts *n.* 146. quis ejusmodi rigoris sit fructus, hanc mihi pastor doctus, et S. Caroli non mediocris discipulus retulit historiam. Cum, inquit, casu obviarem rustico Parochiæ N. inter colloquia interrogavi, quomodo valet Pastor vester, et quomodo se gerit in Confessionali? Respondit rusticus, tempus Paschale habet usque ad ultra Pentecosten : diebus Paschalibus non habet communicantes sibi confessos quatuordecim, ego tamen prima vice obtinui absolutionem, verum oportet, ut scias diabolice mentiri, si cupias absolvi. Recte sic concludit Carolus *ab Assumpt. in pentalogo diaphorico c.* 7. *Scimus aliquos, qui dilatione absolutionis a reincidentia, et peccandi consuetudine liberati fuere, scimus alios, qui dilatione abso-*

lutionis a pœnitentia totaliter recesserunt, unusquisque secundum lumen sibi datum Pœnitentiæ administret Sacramentum. S. Aug. et S. Th. 3. *p. q.* 80. *a.* 10. *ad* 3. aiunt, *Faciat unusquisque, quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum;* sed ut recte fiat, precibus assiduis est a Deo impetrandum.

1869 al. 1769 *Quæst.* 254. — *An et quando possit, aut debeat Confessarius pœnitentem absolvere sub conditione?* R. Dixi *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 78. An licitum sit conditionem, et qualem apponere formæ Sacramenti, quæ hic recoli debent. *Ibidem n.* 83. dixi, an sufficiat conditionem, si apponatur, mente retineri. Hic adde seqq.

§ 1. Absolutio regulariter danda est absolute, uti colligitur ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 128. ita quidem, ut Confessarius ordinarie absque justa causa sub conditione absolvens, secundum Castr. et Stoz. *l.* 2. *n.* 85. peccet mortaliter. Neque semper est justa causa, quia vel judicium Confessarii de dispositione pœnitentis est moraliter certum, vel probabile, vel dubium. Si certum, danda est absolute, si probabile, vel dubium, communiter judicandum est in favorem pœnitentis, et resolvendum, quod absolute sit danda, quia etiam in iis dubiis melior est conditio possidentis, pœnitens autem facta confessione acquisivit jus ad absolutionem; ergo illo privari non debet per subortum qualecumque dubium de dispositione. Si autem Confessarius nequeat se resolvere, sed pergat dubitare, si causa sit, cur absolvat, absolvere tantum potest sub conditione, Spr. *n.* 622. *et alii.*

1870 al. 1770 § 2. Sub conditione danda est absolutio, quandocumque est necessitas, vel obligatio illius dandæ, et periculum faciendi Sacramentum nullum, si detur absolute, tales autem casus sunt varii, ut notant Dicast. *d.* 6. *n.* 81. et Gorm. *p.* 2. *n.* 220. uti 1. si dubites, an pœnitens jam confessus habeat usum rationis sufficientem ad peccandum. 2. Si dubites, an per confessionem data sit materia sufficiens absolutionis, tunc tamen melius est petere certum peccatum ex priori vita. 3. Si pœnitens non potuerit, vel noluerit fateri alia peccata præterquam dubia. 4. Si dubites de dispositione sufficiente pœnitentis jam confessi, v. g. an sincerum dolorem, vel propositum efficax habeat, an integre sit confessus, eo quod neget mortale, quod probabiliter putas eum commisisse. 5. Si dubites, an antea formam bene expresseris, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 123. 6. Si dubites, an pœnitens, qui confessus est, adhuc vivat. 7. Si moribundus sit absolvendus, qui nunc nulla possit dare signa doloris, uti dictum est *a n.* 1166. Ratio horum omnium est, quia in ultimis duobus casibus exigit charitas, ut optimo modo consulatur saluti proximi, in prioribus autem, habet præterea pœnitens jus aliquod per confessionem acquisitum ad absolutionem, estque in possessione illius juris, quamdiu non probatur esse incapax, vel indignus : ergo talis absolutio debet dari, qualis dari potest sine irreverentia Sacramenti, quæ salvatur, si detur conditionata : ergo. Recte tamen addunt omnes, ut absolvere possis sub conditione debere esse prudens dubium circa illa, quod etiam dixi *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 129.

1871 al. 1771 § 3. Si pœnitens afferat sola dubia venialia, neque sit prudens timor de mortali, Spor. *n.* 56. putat nequidem sub conditione absolvendum, alloqui fore irreverentiam, cum nulla sit necessitas, nam si doleat de illis venialibus, remittentur per hunc dolorem, et benedictionem Sacerdotis; si non doleat, male daretur absolutio. Neque videtur pœnitens hic habere jus ad absolutionem, eo quod non det materiam certam, aut necessariam. Alii tamen concedunt absolutionem sub conditione, uti dicetur *n.* 1797. Quod si lucrari deberet Indulgentias, recte absolvitur sub conditione, ne forte illis privetur, cum probabile sit confessionem requiri inter opera pro Indulgentiis, uti dictum est *n.* 1414. De absolutione puerorum dicam *n.* 1797. De absolutione rudium *a n.* 1808.

1872 al. 1772 *Quæst.* 225. — *Quid dicendum sit de illis Confessariis, qui cogunt pœnitentes, ut sibi tantum confiteantur?* R. De illis recte dicit *Raym. in Heter. T.* 16, *s.* 1. *p.* 9. *n.* 35. *Ad invidiam, perinde ac sponsi, concupiscunt, quas semel rexerunt animas, et ut apud alios peccata exonerent, graviter ferunt, ac videntur insanire, quæ est indignissima, ut quam mitissime dicam, agendi ratio.* Jo. Sanch. *d.* 29. *n.* 4. ait, *Sunt Confessariorum non pauci tyrannice in hoc sibi usurpantes libertatem a Christo animabus exhibitam.* Merito Regula 20. Sacerdotum in Societate JESU dicit, *si quis uni confiteri solitus, ab eodem alium Confessarium adeundi facultatem petierit, vel ea non petita adierit, id sibi gratum esse Confessarius benigne ostendat.* Et monent Auctores communiter cum Bosco *d.* 7. *s.* 7. *n.* 172. Confessarios non debere ita arctare pœnitentes, quia quamvis sit valide expediens semper uni confiteri, tamen relinquenda est libertas, ne detur occasio sacrilegiis, cum infirmos pœnitentes sæpe pudeat aliquid fateri apud ordinarium, ne innocentiæ nomen perdant, ideoque etiam Trid. *sess.* 25. *de Reg. c.* 10. statuit, ut Monia-

libus præter ordinarium Confessarium, bis aut ter in anno concedatur extraordinarius, quo expedit eas uti, secundum dicta *n.* 1534.

1873 al. 1773 *Quæst.* 256. — *An et quomodo Confessarius teneatur corrigere errores et supplere defectus in administratione Sacramenti Pœnitentiæ commissos?* R. Cum Confessarius gerat vices Christi, tenetur procurare tum valorem, et integritatem Sacramenti, tum etiam utilitatem pœnitentis; possunt autem multi errores vel defectus intervenisse, et debent diversimode corrigi vel suppleri, uti jam declarabitur.

1874 al. 1774 § 1. Si quis audierit confessiones, et postea resciat se non fuisse valide baptizatum, vel ordinatum, tenetur, si potest, procurare, ut pœnitentes mortalia eadem confiteantur habenti potestatem. Si autem tantum dubitet de valore sui Baptismi, vel Ordinationis, non tenetur cum gravi incommodo hoc procurare; sed satis est, quod sciat suum pœnitentem ab eo tempore confessum esse, vel confessurum alteri, sic enim etiam a prioribus peccatis indirecte absolvetur, Gob. *in Exp. tr.* 2. *n.* 439. Quod si invalide absolvisses, etiam existens verus Sacerdos, ita ut absolutio nequidem in veniale pœnitentis caderet, et probabiliter putares, pœnitentem non amplius confessurum, tenereris errorem corrigere, alioquin exponere pœnitentem periculo damnationis.

1875 al. 1775 § 2. Si post aliquot horas recorderis te non recte absolvisse, et iterum occurras pœnitenti, dic te velle eum absolvere. Imo non videtur absolute necessarium, ut hoc illi dicas quia tamdiu censetur retinere voluntatem habendæ absolutionis, quamdiu eam non accepit, Con. Lug. Arr. *dist.* 44. *n.* 8. Avers. *q.* 16. *s.* 13. contra Suar. Vasq. Fill. Hinc Gob. et Spor. *n.* 616. laudant Sacerdotem illum, qui memor non datæ absolutionis de peccato dubio, quod mulier ei post confessionem proposuerat, cum Communionem peteret, prius eam submisse absolvit. Imo Stoz *l.* 2. *n.* 175. putat posse tacere, et absolvere occurrente etiam post aliquot dies, quamdiu confessio, et absolutio illa censetur adhuc facere unum totum morale. Quod si rationabiliter timeretur, ne pœnitens interea in mortale esset lapsus, moneri deberet petita venia, vel expectari, dum iterum veniret ad confessionem.

1876 al. 1776 § 3. Improbabile non est, quod docent Nug. Suar. Fill. Turr. Hurt. Merát. Merc. Lay. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 14. *n.* 15. Lohn. Arsd. Confessarium posse etiam extra confessionem non petita venia, imo etiam renuente pœnitenti loqui, et monere eum de defectu commisso in confessione, ea enim locutio videtur spectare ad perficiendum Sacramentum, quod inceptum est, et non integre completum. Et hoc quidem recte affirmant Arr. *num.* 182. Si Confessarius, vel invalide, vel omnino non absolverit, dicere enim pœnitenti ipsi, quod non absolverit, non est manifestare delictum. Aliud est, si diceret alteri, tunc enim ingeneraretur opinio indispositionis in pœnitente, et peccati gravis. Si tamen validam absolutionem dederint, Val. Bon. Lug. Dian. Reg. Avers. *q.* 18. *s.* 6. Ills. *n.* 250. Stoz. *n.* 194. longe probabilius putant non licere, nisi petita, et obtenta venia, loqui de illis, quæ cadunt sub sigillo, quia Sacramentum jam completum est.

1877 al. 1777 § 4. Si pœnitens non recte a te absolutus redeat ad confessionem apud te, et adhuc utcumque sis memor peccatorum, dic ei, nonne doles, et rursum te accusas de omnibus, quæ unquam mihi confessus es? Si affirmet, absolve, tacito tuo priore defectu, non enim teneris te confundere, cum nullum damnum oriatur pœnitenti, et confessio per talem repetitionem fiat sacramentalis, si forte antea talis non fuisset, Lugo, Tamb. *de Confess. l.* 3. *c.* 2. Gob. *n.* 141.

1878 al. 1778 § 5. Si ante absolutionem recorderis te non satis interrogasse speciem, vel numerum, teneris adhuc facere. Si post absolutionem, dum pœnitens adhuc flectit, quid tibi faciendum sit, pendet ab illa quæstione, an liceat de rebus in confessione auditis loqui cum pœnitente, quamdiu adhuc flectit, de qua dicam *n.* 1080.

1879 al. 1779 § 6. Si bona fide positive deobligasti pœnitentem a confessione integra specierum, vel numeri, aut si pœnitens putavit se non obligari aliud dicere, quia tu bona fide siluisti, regulariter ad nihil te obligat Fill. raro Lug. et Avers. tunc scilicet, quando non esset grave incommodum, quod communiter fore putat Tamb. *c.* 8. *n.* 3. cum saltem adsit rubor in retractando vel monendo, et idem dicunt Suar. et Arr. *n.* 23. licet peccasses omittendo monitionem, dummodo positive non dixeris, non esse obligationem talia confitendi, quod si dixisses, putant posse etiam extra confessionem dedoceri illum errorem, in genere dicendo, si tale peccatum committatur, esse hoc, vel illo modo confitendum; sed melius est peti veniam loquendi extra confessionem, aut faciendum est in confessione, si redeat.

1880 al. 1780 § 7. Si bona fide, et absque culpa deobligasti pœnitentem a restitutione, quando ad

eam tenebatur, vel obligasti, quando non tenebatur, per se loquendo non teneris compensare damna causata, ut dictum est *l.* 3. *p.* 2. *n.* 184. attamen cognito errore ex justitia teneris admonere pœnitentem, secundum dicta *ib. n.* 353. E contra si ex ignorantia vincibili, vel ex malitia positive deobligasti pœnitentem a restitutione, vel obligasti, cum non teneretur, teneris ipse restituere tertio, aut compensare pœnitenti, nisi consilium illud tuum revoces apud pœnitentem, uti habet communis cum Busemb. *supra,* Arr. *a n.* 15. Avers §. *At vero,* Card. *in* 2. *crisi d.* 23. *n.* 151. Et in eo casu, quo alius Confessarius tenetur restituere, etiam tu teneris, quamvis sis Religiosus, si pecuniam habeas, aut habere possis, quod restituas, sine notabili tua infamia, vel incommodo, poteris autem habere, si a Superiore, vel alio petas in genere ad usum necessarium, et pium, ut si prius voveas restituere sub conditione obtinendæ veniæ, et postea dicas te ex voto, vel pietate velle dare alicui. Ratio autem est, quia fuisti causa efficax, et injusta damni : ergo teneris compensare, vel tertio in defectu pœnitentis, vel pœnitenti ipsi in defectu tertii.

1881 al. 1781 § 8. Si non positive deobligasti a restitutione, attamen ex ignorantia vincibili, vel cum culpa gravi pure tacendo neglexisti monere, et ideo pœnitens non restituat, Gabr. Silv. Molin. Laym. Nav. aliique multi cum Moya *t.* 3. *d.* 7. *q.* 4. putant te adhuc teneri restituere, et consentit Less. *l.* 2. *c.* 13. *n.* 77. si sis Parochus, quia ex officio tenebaris admonere, et sic tacendo æquivalenter dicebas non teneri restituere, quod maxime valet, si studiose ideo tacueris, ne pœnitens obligationem suam sciret, et restitueret, quia, in hoc casu alter habebat jus, ne per talem dolum fraudaretur. De cætero si non ideo tacueris, attamen ex ignorantia vincibili, et cum culpa gravi, docent Suar. Valent. Azor. Sa, Sanch. Fill. Rebell. Con. Mald. Bon. Arr. *n.* 16. Avers. §. *Recte*, Busemb. relatus *l.* 3. *p.* 2. *n.* 20. Dian. Lugo aliique plures apud Moyam te non teneri restituere, quia ex justitia erga tertium non tenebaris admonere, aut positive impedire ejus damnum; sed ad summum ex charitate, læsio autem solius charitatis non inducit obligationem restituendi. Mendo *d.* 6. *q.* 6. merito dicit utramque sententiam esse probabilem, posterior tamen, uti communior est, ita etiam videtur probabilior.

1882 al. 1782 § 9. Si temere, vel non præmissa pro inveniendo domino sufficiente diligentia dixeris rem dari posse pauperibus, si pœnitens dederit, nihilominus adhuc tenebitur domino, ut dixi, *l.* 3. *p.* 2. *n.* 97. et iterum *a n.* 420. In defectu autem pœnitentis tu teneberis, secundum dicta hic *n.* 1780.

§ 10. Si dixisti, Matrimonium esse validum, cum esset invalidum, votum esse invalidum, cum esset validum etc. corrige saltem per alium, si nequeas per teipsum, talia enim de se non sunt materia sigilli, nisi forte manifestata sint ob peccatum explicandum, ideoque revelari possunt, nisi constet pœnitentem nolle, Lohner. 1883 al. 1783

§ 11. Si alicui nimis gravem pœnitentiam imposuisti, quam prævidens omittendam cum periculo peccati gravis, non potes ei minorem imponere, nisi petita venia loquendi, alioqui violas sigillum. 1884 al. 1784

§ 12. Recte docent Suar. Vasq. Lug. *d.* 22. *a n.* 57. Confessarium, licet culpabiliter commiserit errorem, vel defectum, non teneri, per se loquendo, ad ejusmodi admonitionem pro corrigendo, quando timetur scandalum, aut detrimentum grave proprium, vel alienum, item si sequeretur gravis offensio pœnitentis, uti habent Con. Bon. Spor. *n.* 610. imo Avers. et Burgh. *cent.* 2. *cas.* 60. putant ob solam confusionem, et infamiam apud pœnitentem subeundam excusari Confessarium, dummodo probabiliter putet pœnitentem adhuc semel rite confessurum, uti *n.* 1774. insinuatum est. 1885 al. 1785

DUBIUM VI.

Quæ scientia, et prudentia requiratur in Confessario ? 1886 al. 1786

« Resp. I. Ut Sacerdos rite absolvat, debet, quantum moraliter fieri potest, omnia peccata pœnitentis intelligere, quia alioqui is frustra teneretur recensere. *Unde resolves*

» I. Peccat, qui absolvit eum, cujus peccata per negligentiam non satis intellexit, quia fert sententiam incognita causa. Validam nihilominus esse absolutionem, sive propter somnum, etc. uti dictum supra *c.* 1. *dub.* 3. *art.* 4. sive propter cantum, vel linguam impeditam pœnitentis (sine hujus tamen culpa) aliqua non intellexerit, docet Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 109 *et p.* 4. *t.* 4. *R.* 198. Item Layn. *l.* 5. *t.* 6. *c.* 9. ex Henriq. Suar. Silv. Merc. *in* 3. *p.* eo quod essentia, et effectus Sacramenti consistere possit absque integra, et specifica peccatorum explicatione, si sine culpa pœnitentis omittantur. V. Dian. *ll. cc.*

» II. Si tamen pœnitens post confessionem intelligat unum vel plura mortalia non fuisse intellecta : debet ea repetere in sequenti confessione, sive apud eumdem, sive alium Confessarium, Laym. Dian. *ll. cc.*

» III. Confessarius absolvens ex ignorantia, quem absolvere non poterat, dupliciter peccat, nimirum ignorantia eorum, quæ ad officium sunt spectant, et indebite absolvendo, Tann. *in* 1. 2. *d.* 4 *q.* 9. *d.* 1. *n.* 12. Lug. *d.* 16. *n.* 185.

» Resp. II. Ut confessarius valide absolvat, requiritur, et sufficit cognoscere peccata, saltem sub confusa ratione peccati. Ut vero licite, requiritur ea scientia, ut possit ferre prudens judicium in hoc foro, ideoque scire debet, 1. quæ sint mortalia, quæ venialia, saltem ex genere suo. 2. Species, et circumstantias necessarias explicandas. 3. Spectantia ad restitutionem bonorum, et famæ. 4. Casus reservatos, et excommunicationes, saltem communiores. 5. Censuras, et irregularitates communiores, pro Sacerdotibus. 6. Requisita in pœnitente ad bonam dispositionem. 7. Remedia peccatis opportuna. Circa quæ omnia notantur hæc tria.

» Primo, sufficere, si ea sciat mediocriter, ita ut saltem norit prudenter de omnibus dubitare, et doctiores se, vel libros consulere.

» Secundo, majorem minoremve requiri, ac sufficere scientiam, pro diversitate locorum, et pœnitentium, Bon. *d.* 5. *q.* 7. *p.* 2. § 2.

» Tertio, graviter peccare, tum eum, qui sine sufficienti scientia huic muneri se ingerit, tum eum, qui talem sine necessitate constituit, aut, cum possit corrigere, tolerat, Laym. *c.* 13. Bonac. *l. c.* Lugo. *Unde resolves.*

» I. Si pœnitens advertat Sacerdotem non percipere peccati gravitatem, tenetur illum monere se peccasse mortaliter.

» II. Qui sciens prudens confitetur ei, quem scit suam conscientiam dijudicare non posse, tenetur confessionem repetere apud peritiorem, quia graviter peccavit sic confitendo.

» Resp. III. Prudentia requiritur, tum in instructione, monitione, curatione pœnitentis, tum in interrogatione. Et quidem si prudenter judicet integre esse confessum, v. g. quia bene instructus potest, et solet adhibere diligentiam debitam, non tenetur quidquam interrogare, alias tenetur, ut habet communis. (Dian. tamen *p.* 2. *t.* 16. *R.* 7. ex Nav. et Valero negat esse mortale, non examinare aliquam circumstantiam ex oblivione, v. etiam Lug. *d.* 22.) qui tanquam Judex debet curare integritatem judicii, et tanquam Medicus, ut morbi et vulnera perfecte detegantur, cavendo interim *Primo.* Ne examen sit curiosum, de non necessariis, unde Confessarii existimatio, Sacramenti dignitas, et pœnitentis profectus minuatur. *Secundo.* Ne sit indiscretum, ut v. g. de iis, quæ moraliter certum est a tali non solere committi, vel ex quibus discat peccare pœnitens, vel de inverecundis inverecunde, vel de numero nimis anxie, si ex dictis probabiliter æstimari possit. *Tertio.* Ne sit intempestivum, et sinatur prius se explicare, quantum potest, ne importunitate terreatur. Quod vero quidam monent, expedire, ut pœnitens inter confitendum non interrumpatur, id Lug. *n.* 15. universim non probat, præsertim, si confessio non sit brevis, quia facile aliqua excidunt memoria. *Unde resolves*

» I. Si Sacerdos advertat, pœnitentem, etiam post sufficientem diligentiam, peccatum aliquod, aut circumstantiam necessariam omittere, probabilius ac verius est, per se loquendo, teneri interrogare, etsi neget Sa *v. Confess. et Med.* docens, si diligenter examinata conscientia unius sit oblitus, non teneri Confessarium illud revocare in memoriam, nisi cedat in damnum proximi, quod Vasq. *q.* 93. *dub.* 7. *n.* 3. videtur dicere esse probabile, verum alii rejiciunt. V. Lug. *s.* 2.

» II. Etsi Confessarius, cui evidenter constat peccatum pœnitentis, quod tamen ipse negat, non debeat illum absolvere, quando vero ex aliorum relatione, vel suspicione id habet, standum sit pœnitentis confessioni, cum in hoc foro, tam pro quam contra se fides habeatur, Suar. *tr.* 4. *d.* 32. *s.* 3. Fag. *p.* 2. *l.* 6. *c.* 4. *n.* 38. citati a Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 105. in utroque tamen casu prudentis Confessarii est, 1. Caute et longe, tum propius interrogare. 2. Si nihilominus neget, prudenter judicare, an non potuerit oblivisci, vel confessus esse alteri, vel putare non esse peccatum, vel simili de causa excusari, ita ut debeat absolvi. Dian. *l. c.* ex Silv. Nav. Tol. etc. Si peccatum illud norit ex confessione complicis, non uti illa scientia, nisi in genere quærendo, an non aliud conscientiam gravet, et excitando ad majorem contritionem, ob periculum indirectæ revelationis, aut etsi complex dederit veniam, ob periculum scandali. V. Laym. *c.* 24.

» III. Interrogationes in materia castitatis, debent esse paucæ, et cautæ, ne vel occasionem det investigandi, aut traducendi confessionem, aut ignorantem doceat, aut offendat,

aut se vel illum periculo exponat. At si hæc timeat, potius pati debet aliquid deesse integritati materiali. Et quidem si in hac materia negantur cogitationes, non opus est progredi ad opera, rudiores tamen cogitationes negant, verba, et opera rogati fatentur, quod illas non æque agnoscant, aut advertant, v. Laym. *hic c.* 13. Con. *d.* 7. *dub.* 7. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 99.

ADDENDA.

1887 al. 1787 *Quæst.* 257. — *Quid præterea notandum sit circa scientiam, et alias virtutes in Confessario requisitas?* R. Seqq. § 1. Scientia summa non requiritur, imo per accidens sæpe est minus utilis quam mediocris conjuncta cum naturali judicio et praxi, qui enim ita subtiliter volunt omnia revocare ad apices theologicos, sæpe seipsos, et alios implicant scrupulis aliisque difficultatibus, unde præstat hic se accommodare ad usum Ecclesiæ, et aliorum prudentum Confessariorum. Notatque recte Arr. *dist.* 43. *n.* 2. contra Tann. *disp.* 6. *q.* 9. *n.* 96. majorem scientiam requiri ad audiendas confessiones hominum indoctorum, quam doctorum, quia hi possunt suas ipsi actiones distinguere, et obligationes cognoscere.

1888 al. 1788 § 2. Putant Llamas, et Stoz *l.* 2. *n.* 16. ad hoc munus satis doctos esse illos, qui integram Summam casuum diligenter legerint, vel attente audierint explicari. Quod si quis de seipso dubitet, sistat se Examinatoribus ab Episcopo, vel Superiore constitutis, qui si eum satis scire judicent, potest acquiescere, et cum fiducia in Deum aggredi functionem, quamvis omnium maximam, et gravissimam, Stoz *supra*, Spor. *n.* 787.

1889 al. 1789 § 3. Ante omnia tenentur Confessarii omnes accuratissime scire, imprimis quomodo ex propriis motivis eliciendi sint actus fidei, spei, charitatis, attritionis, contritionis, debent enim sæpissime pœnitentibus præire in illos actus. Motiva fidei, spei et charitatis explicavi *in l.* 2. *n.* 30. 118. 146. ubi etiam ostendi modum practice inducendi ad illos actus. Motiva attritionis, et contritionis explicavi hic *a n.* 722. 286. ubi etiam *a n.* 1723. ostendi modum practice inducendi ad illos actus. Deinde etiam accurate scire debent Confessarii quandonam et quænam peccata distinguantur numero, et specie, uti etiam fuse explicavi hic *a n.* 922. *et* 946.

1890 al. 1790 § 4. Debet Confessarius hic et nunc in praxi habere reflexionem ad principia universalia, quæ didicit, videndo an recte applicet, et sæpe interrogare alios doctiores, et expertos. Quantumcumque autem se doctum esse quis putet, non expedit tamen ex tempore statim resolvere implicitos casus, præsertim qui impedimenta Matrimonii, simoniam vel restitutionem concernunt; sed dicendum pœnitenti, ut det tempus considerandi, sic enim cavebuntur errores, qui sæpe fiunt, et pœnitens ipse postea melius acquiescet, cum alioqui sæpe adhuc maneant scrupuli, si ita subito, et non datis rationibus fiat resolutio, quæ admonitio inquit Tann. *n.* 95. est præsertim indoctis Confessariis maxime necessaria, qui eo confidentius quandoque a quibuscumque absolvunt, et in quibuscumque dispensant, quo ob imperitiam minus dubitare norunt.

1891 al. 1791 § 5. Recte notat Gob. *t.* 7. *n.* 321. Confessarium debere scire sententias plures, quæ vere probabiles sunt, circa materias morales, eo quod sæpe, ubi non agitur de valore Sacramenti, non possit nec expediat pœnitentes dirigere secundum unicam doctrinam, tam parum quam Medicus possit omnes unica medicina sanare; sed pro diversitate subjecti, et circumstantiarum debet has, aut illas applicare; attamen observare debet hoc, quod dixi *n.* 1737.

1892 al. 1792 § 6. Præter scientiam, necessaria est Confessario, imprimis mansuedo, qua benigne excipiat omnes, uti Confessarios magnopere hortabatur S. Xaverius apud Tursellinum qui *l.* 6. *Vitæ c.* 17. *et c.* 11. refert, quanta fuerit ejus comitas gravitati conjuncta. Et ratio est, quia si durus sit, vel terrebit pœnitentes, qui ideo peccata graviora non aperient; vel saltem nimium aggravabit onus confessionis, quod de se est satis grave. Afflicti semper sunt consolandi, innocentes suaviter excitandi, duri autem peccatores, quamvis aliquando terreri debeant proposita severitate judicii divini, et rigore pœnarum æternarum, attamen debet abesse omnis mordax vel contumeliosa objurgatio. Cogitet Confessarius se Christi personam gerere, qui peccatores omnes benigne semper excepit, cujus exemplum dedit pater ille in Evangelio, qui filium prodigum post consumptam cum meretricibus substantiam benevolentissime recepit. Necessaria quoque Confessario est patientia, imprimis cum mulieribus, uti dicetur *n.* 1890. Deinde cum scrupulosis, qui longas sæpe confessiones texunt, easdemque decies repetunt sine causa. Item cum recidivis, cum quibus sæpe putabit se frustra laborare; sed utiliter laborant, si vel semel unum peccatum

impediat. Præterea cum rudibus, qui sæpe velut trunci stabunt, nec ea, quæ dicentur, capere velle videbuntur, cum tamen vel non possint ex stupiditate ingenii, vel ita hæreant ex aliqua turbatione nimiaque reverentia, cum talibus benignissime agendum, excitando ad fiduciam, docendo necessaria, præeundo in pios affectus. Denique Confessario necessaria est charitas, qua serio, et indefesse quærat emendare pœnitentes, eisque prodesse in salutis æternæ negotio, assumptis etiam in se pœnis pro illis.

1893 al. 1793 § 7. Confessarius debet per prudentiam scire se discrete insinuare, ut omnibus omnia fiat. Exemplo sit S. Xaverius de quo *Turs. in Vita l.* 6. *c.* 10. ita scribit: *Inserebat se militum lascivientium circulis, ludentibus de industria superveniebat, se illorum lusibus et consuetudine delectari simulans. Si quis ejus interventu verecundiaque desisteret a lusu, comiter eum ad vitæ hilaritatem revocabat, se quoque talis oblectationis studio teneri, milites utique Monachorum ritu vivere Non debere, si nulla intercederet injuria divini Numinis, satius esse ludere, ac jocari quam detrahere de aliis, aut quidquam patrare flagitii... Ultro etiam aliis pellicum amore implicatis ad prandium aut cœnam condicere, super mensam familiari sermone illato probare opposita fercula, de famula, quæ illa tam scite condivisset, percontari, rogitare hospitem, ut eam accerseret, collaudatamque de solertia in cibis condiendis dimittere, sat habens in præsentia viam sibi ad destinata fecisse... Si perlustrans domum incidisset in hospitis pellicem, quænam illa mulier, et cujus esset, sciscibatur, seque omnia, quæ videret, probare insinuabat, occasionem rei bene gerendæ captans... Si quem nactus erat formosæ ancillæ amore captum, huic mulierem commendare, inde percontari ex hospite, cur si amaret, cum utriusque dedecore concubinam quam honeste conjugem habere mallet, ita mali causa in remedium versa flagitia mutabat nuptiis. Sin autem mulier deformis erat, rogitabat hospitem, Satisne sanus esset, qui adeo deformem famulam in deliciis haberet? Alias, qui multarum ancillarum amoribus irretiti tenebantur, alia adoriebatur via, quærebat primum, cur domi tantum alerent ancillarum gregem, quæ nullum pene usum haberent alium, nisi ut dominorum rem familiarem perderent, domesticum otium contentionibus rixisque turbarent; quod si omnes dimittere, aut non possent, aut nollent, magnopere monebat, ut certe unam aliquam missam facerent, inde intermissis aliquot diebus reversus amice instabat, ut alteram, deinceps ut reliquas omnes dimitteret, præter unam; ita paulatim perditos homines demptis peccandi illecebris ad honestatis salutisque viam revocabat, etc.* Aliquid circa prudentiam Confessarii addam *n.* 1932.

1894 al. 1794 *Quæst.* 258. — *Quid observare debeat Confessarius puerorum?* R. seqq. § 1. Merito viri prudentes gravissimam in his audiendis difficultatem apprehendunt, longe enim facilius est expedire adultos quam pueros, quia sæpissime dubium est in pueris, an et quomodo reipsa peccarint, an habeant actus ad absolutionem prærequiritos. *Et ut me exolvam hoc ultimo dubio*, inquit Gob. *t.* 7. *n.* 455. *interrogo, cur venerint ad Confessionem, nec desisto, donec dicant se vere credere, quod qui nolunt confiteri sua peccata, puniantur a Deo, e contra qui recte confitentur, veniant ad cœlum. Ut autem eliciam ex his verum, et formalem actum fidei, ex quo debet procedere dolor necessarius ad pœnitentiam quærere soleo, utrum putet Deum posse falli aut fallere, si urget, urgeo: ergo credis omnia esse vera, quæ Deus unquam dixit? Respondet, credet, laudata ejus fide, confirmandus est recte sic facere, Deum enim mentiri non posse, eo quod sit veracissimus,* tumque scitu necessaria eis proponenda sunt, si putentur ignorare.

1895 al. 1795 § 2. Expedit pueros quamvis necdum absolutionis capaces audire, ut sic instruantur, et assuescant, Laym. *c.* 5. *n.* 7. ideoque utilissime laborat Confessarius, si jam paulo capaciores docet, quomodo debeant confiteri, mane surgere, vesperi incumbere, conscientiam examinare circa cogitationes, verba, et opera.

1896 al. 1796 § 3. Lessius *in auct. v. Confessio casu* 6. putat, pueros tum esse capaces absolutionis, si sciant, quid mali eventurum sit malis, quid boni bonis, Gob. *in Exp. t.* 4. *n.* 118. dicit in Germania puellas non ante octavum, pueros vero post nonum, et dimidium prius communiter videri capaces peccati mortalis: sed recte notant Laym. et Spor. *n.* 525. non ex sola ætate, sed multo magis ex ingenii, et educationis qualitate esse hoc colligendum. Addit *Trecius* apud Gob. *n.* 452. si pueri pudefiant de mendacio, aut de aliqua impudicitia commissa, si laudent obedientiam etc. indirecte colligi, quod sufficiente ratione utantur, quantumcumque parvæ sint ætatis. Notat etiam Gob. *nu.* 454. multum prodesse ad cognoscendam maturitatem puerorum confitentium, si Confessarius attendat ad vultum, et gestus eorum, nam si digitis ludat in clathris, si confi-

tens respiciat alios extra confessionale, si nugetur cum rosario, vel pileo suo, signum est exiguæ maturitatis.

1897 al. 1797 § 4. Quando dubitatur, an puer sufficientem usum rationis habeat, Less. putat non esse absolvendum, nisi in morte, et in Paschate, Gob. dicit secure absolvi posse sub conditione, nam non posse absolute absolvi, recte docent Bardi et Schild. *t.* 6. *c.* 5. § 1. contra *Caram.* reverentia enim Sacramenti postulat ne exponatur periculo nullitatis. Quod si puer non afferat nisi peccata levissima, præsertim sub dubio, et signa doloris etiam sint dubia, dixi *n.* 1771. aliquos velle tantum dari benedictionem, Laym. tamen Dian. Schild. supra putant etiam in hoc casu posse absolvi sub conditione, nec opus esse differre, quamvis commode posset fieri.

1898 al. 1798 § 5. Pueri sæpe peccant venialiter tantum, quamvis materia sit gravis, quia hoc, quod faciunt, tantum in confuso apprehendunt esse malum, non advertentes ad gravitatem malitiæ. Boss. Teret. Gob. *n.* 458. E contra aliquando peccant mortaliter in eis, quæ de se sunt levia, quia per parentes, vel alios, causata est eis conscientia erronea de aliquo tanquam gravi, quod de se leve est, et ad hoc dignoscendum quandoque interrogari possunt, an per hoc, vel illud plane putarint se infernum mereri.

1899 al. 1799 § 6. Examen puerorum potest esse, an diligenter diebus festivis audierint Missam, vel e contra garriverint in templo. An parentibus aliisque Superioribus fuerint inobedientes. An mentiti. An cognomina dederint aliis. An irati fuerint, rixati. An pugnaverint, percusserint alios. An illuserint senibus vel aliis. An aliquid furati sint. Si Confessarius advertat puerum audaciorem esse, interrogare potest de petulantiis in lecto vel alibi exercitis. Si has fateatur, de verberationibus mutuis in nudo corpore, de tactibus. Primæ seductiones puerorum sunt a similibus collusionibus, denudationibus corporum etc. Gerson. *p.* 2. *n.* 32. *in opusc. de Arte audiendi Confess. consid.* 17. ait, *Utinam mala a pueris tam diligenter confiteantur, quam sciuntur, et aguntur ab eis.*

1900 al. 1800 § 7. Si Confessarius judicet puerum absolvendum, adducere debet ad dolorem hoc, vel simili modo. *Q.* Fili, quo deveniunt post mortem, qui peccant? R. Ad infernum vel Purgatorium. *Q.* Quid ibi patiuntur? R. Gravissimas pœnas ignis. *Q.* Possesne talem ignem ferre? potesne jam digitum in candela tenere? Quid si ergo totus ardere deberes, et tamdiu in igne? Et quis detrudit hominem ad tales pœnas? R. Deus. *Q.* Agnoscisne etiam te offendisse illum Deum, qui ita potest punire? R. Agnosco. *Q.* Sed quid nobis boni fecit Deus? nonne creavit, et redemit suo sanguine, dedit omnia, quæ habemus, et vult etiam cœlum dare, ubi æternum simus beati? Numquid ergo Deus erat dignus amari a te, et non offendi? utique erat dignus. Adde: Et quamvis ita non esset, tamen Deus in se est dignissimus amari, quia in ipso est omnis pulchritudo, omnis perfectio, omnis bonitas, hinc propter se dignissimus est non offendi. Itaque jam ex corde dole, quod illum offenderis, et dic mecum: O Deus amabilissime, doleo, quod te judicem meum, quod te summum benefactorem meum, quod te summum bonum meum unquam offenderim, et propono cavere imposterum omnia peccata. Numquid ita? Et ideo te accusas de omnibus tuis peccatis? R. Accuso. Dic ergo pro pœnitentia etc.

1901 al. 1801 § 8. Confessarius inculcet pueris horrorem peccati, quia nempe reddit animam turpem, et deformem instar dæmonis, gratia vero reddit speciosam instar Angeli. Præterea ingerat timorem Dei, qui instar Solis ubique præsens est, et videt omnes malas cogitationes, et peccata mortalia vult igne æterno punire: e contra qui pios, et probos amat sicuti filios, dat ipsis bona in hac vita: et postea in cœlo æternam gloriam.

1902 al. 1802 *Quæst.* 259. — *Quid observare debeat Confessarius adolescentum et juvenum?* R. seqq. § 1. Multa quæ de pueris dicta sunt, etiam his possunt applicari: maxime si Confessarius non habuerit eos a pueritia sibi confidentes. Habita occasione, imprimis studiose inculcet, quod peccata, de quibus timor est vel dubium, an sint mortalia, non sint reticenda ex pudore, alioquin nullum peccatum remitti, sed committi novum, et grande sacrilegium: nec causam esse pudoris, cum Confessarius sciat infirmitatem hominum, et obligetur strictissimo silentio, et tanto pluris æstimaturus sit, quanto majore confidentia erga eum utentur. E contra si reticeant, nihilominus toti mundo manifestandum in extremo judicio, et cum æterna damnatione. Deinde etiam data occasione monendi sunt, ut primas tentationes aperiant, pro intelligendis mediis illas superandi: natura enim incipit in illa ætate se commovere, et quandoque faciunt aliqua, primo nescientes esse peccata, sed inducto pessimo habitu difficilime emendatur.

1903 al. 1803 § 2. Nihil isti ætati magis utile est quam

frequens confessio, nam sic augetur Dei timor et cura puritatis, præcaventur seductiones, vincitur pudor, sicque facilius primo in parvis, postea in majoribus conscientiam aperiunt : sed bene instruendi, ut diligens examen, et actus requisitos præmittant. Potest autem examen adolescentum esse, præter illa, quæ de pueris dicta sunt, an tempus otiose transegerint, pecuniam parentum prodegerint, inhonestis cognominibus alios affecerint, malum imprecati sint alteri, fuerint parentibus causa iræ. Examen juvenum est ferme idem, et si suadeant circumstantiæ, vel ipsi occasionem dent, interrogandi sunt, primo in genere, an non aliquid turpe cogitarint, dixerint, vel fecerint. Circumstantias personarum non solent advertere, nisi jam ante hæc talia confessi, instructi sint a Confessariis : debent autem assuefieri omnes pœnitentes, ut ipsimet distinguant speciem, et addant numerum in mortalibus. Hæc autem ætas studiose deterrenda est a turpiloquiis, quia hæc aqud plerosque sunt initium seductionis, et ab illis venitur ad turpes tactus, etc.

1904 § 3. Si confessarius advertat, quod quando-
al. que accedant ad alium Confessarium, permit-
1804 tat, nec ullo signo ostendat sibi displicere, quia melius est sic, quam sacrilege confiteri : attamen tanto diligentius eis advigilet, quando redibunt. Si autem tales ab alio Confessario clam ad se veniant, audiat ista vice, sed conetur disponere, ut se aperiant suo, neque enim est melior, imo vix est alius modus conservandi innocentiam, aut emendandi ipsos, quam si uno utantur Confessario, et ejus consilia sequantur. Sapienter dicit *S. Carolus Borrom. in Instr. Pastor. p.* 2. *c.* 6. *Si quem deprehenderit, qui sine ratione legitima Confessarium suum deserat, conetur eumdem peropportune reducere; quemadmodum enim Medici, qui naturam temperamentumque corporis in infirmis perspectum habent, non facile permutari solent, quod morbis necessaria facilius invenire remedia norint, sic neque videntur pœnitentes, nisi magno delectu, a Medicis suis discedere debere, cum ii melius animarum vulneribus adhibere opportuna, ac utilia instituta possint.*

1905 § 4. Caute procedendum cum adolescenti-
al. bus, et juvenibus, quæ enim vident vel audiunt,
1805 observant diu, narrant aliis, de his ipsimet postea prudentiores judicant : major cura habenda est, ut satisfiat judicio, quod habebunt, quam quod nunc habent : nec plus eis dicendum quam pati possit resciri ab aliis. Etiam invitis ingerenda sunt pia documenta, et monita, sunt enim semina, quæ si non jam, postea fructum dare poterunt.

Quæst. 260. — *Quid observare debeat Confes-* 1906
sarius Rusticorum et aliorum rudium? R. seqq. al.
§ 1. Eadem ferme observanda sunt de his, 1806
qnæ de pueris sunt dicta, nam sæpe sunt æque vel magis ignorantes. Hinc 1. poterunt simili modo ad dolorem disponi : forte etiam serviet hic modus, quærendo, si offendisses magnum Principem, qui tibi dedisset omnia, quæ habes, qui te aleret, velletque facere hæredem maximorum bonorum : et e contra si non placaretur, posset te omnibus pœnis afficere, numquid doleres te eum offendisse? Habesne etiam parentes adhuc? Numquid amas illos, et putas merito esse dignos, qui a te non offendatur, quia te sic amarunt semper, et tibi benefecerunt? Et numquid doleres, si graviter offendisses? Sed numquid Deus tibi adhuc plus fecit? Hunc tu offendisti, qui præterea in se dignissimus erat non offendi, quia est Deus summe bonus, summe perfectus, propter infinitam majestatem, et præcellentiam suam dignissimus semper amari, et coli. Numquid ergo doles, et proponis non offendere amplius? Dic ergo corde, quod dicam ore : Deus meus, et Dominus meus! doleo me fecisse, quæ tibi displicent, quia tibi summo Domino meo, maximo benefactori, et amabilissimo Deo displicent, et propono cavere imposterum, ideoque me de illis accuso.

§ 2. Examen illorum potest esse : An blas- 1907
phemarint per Christi Sanguinem, per Sacra- al.
menta etc. An jurarint, et quidem advertenter 1807
contra veritatem (debentque plerique pœnitentes instrui, quid sit jurare, nam alias sæpissime per conscientiam erroneam peccant, putantes se jurare, cum tamen id, quo dictum suum confirmant, juramentum non sit). An imprecati sint grave malum alicui, serio, ex animo : neglexerint sua culpa, vel sero venerint ad Missam die festivo : grave odium habeant in aliquem. Dixerint contra honorem alicujus, vel alicui in faciem contumeliose locuti sint, Inebriaverint se usque ad privationem rationis, et hoc quidem prævidentes; die vetito comederint carnes; aliquem defraudarint, furati sint, damnum intulerint, faverint, inferre voluerint, si potuissent : an usi sint signis superstitiosis, vel observationibus vanis, de quibus Busemb. *l.* 3. *p.* 1. *n.* 41. relatus plura habet. Circa turpia cum illis agendum est, uti cum juvenibus, communiter incipiendo ab operibus, et descendendo ad verba, oscula, tactus, pollutiones, desideria, cogitationes.

Quandoque etiam juvat apud aliquos sic facere hoc examen, ut recogitent, quid mali fecerint in ultimo die festivo, quod enim in uno faciunt, solent etiam facere in aliis, deinde quid mali fecerint ultimo die profano : denique quid alio die extraordinario, v. g. die convivii, nuptiarum, itineris, aut simili, quo solent esse majores occasiones peccandi.

1908 § 3. Si a rudi homine non possis ullam ma-
al. teriam elicere, pete aliquid de priori vita : si
1808 neque de hac certum aliquid in specie afferre possit, sed tantum in genere dicat, sæpe peccavi, propone ipsi præcipuas species peccatorum, in quæ tales homines labuntur. Quod si nihil adhuc in specie possit agnoscere, potest, imo juxta Laym. debet sine absolutione dimitti, nam tales sæpe nullum habent grave peccatum, et quamvis haberent, hoc sæpe utile est, inquit Gob. *t.* 7. *n.* 430. ut metu carendi absolutione alia vice excitentur ad melius examinandam conscientiam, Teret. *in Instr. idiotæ c.* 1. § 2. *q.* 1. sic habet: Si advertis rudem illum esse bonæ mentis, et a non longo tempore confessum, elice cum eo contritionem, et dicto super eum, *misereatur*, dimitte cum Cruce sine absolutione; si vero diu, v. g. a medio anno non est absolutus, tutius est sub conditione absolvere; prius tamen interroga eum, an doleat de omnibus suis peccatis, et etiam de eo, quod ita incurie vixerit, ut advertere non possit, in quo peccarit, cum tamen dubium non sit, eum sæpe peccasse, de qua incuria si doleat, dic ego te absolvo. Addit Burgh. *cent.* 2. *cas.* 17. pœnitentem rudem, qui non potest satis confiteri, non facile esse remittendum, alioqui non redibit, hinc inquit etiam Steph. *tr.* 5. *d.* 5. *n.* 166. Confessarius suppleat, breviter percurrendo præcepta Decalogi et Ecclesiæ, aliasque materias ad ipsos spectantes; experientia etiam compertum est, rudes adultos, cum de peccatis interrogati omnia negant, sæpe nescire scitu necessaria ad salutem, et inde esse tantam obcæcationem, quæ sola instructione tolli poterit.

1909 § 4. Si pœnitens sit ita stupidus, et hebes,
al. ut nequidem necessaria necessitate medii pos-
1809 sit capere, varie cum tali est procedendum : nam si hebetudo oriatur ex consuetudine committendi aliqua peccata, quæ mentem veluti obcæcant, uti sunt luxuria et ebrietas, differri debet absolutio, et prius abducendus est a talibus vitiis, quia durante impetu talium vitiorum frustra erit instructio, sicque voluntate paulatim a malo abducta informandus erit plenius intellectus. Quod si nesciatur, an hebetudo oriatur ex peccatis, videri debet an in aliis rebus temporalibus sit solers, et industriosus, nam si est, suspicio est, ortam esse ex peccatis, ideoque interrogandus erit, sed caute, circa peccata luxuriæ, aut intemperantiæ. E contra si hebetudo oriatur ex naturali complexione, quod colligitur ex eo, si etiam ad alia temporalia sit hebes, si de cætero ostendat se esse bonæ voluntatis, et innocenter vivat, Confessarius præcat ipsi in actus fidei, spei, charitatis, doloris, et propositi, prout capere poterit, sicque dispositum absolvat saltem sub conditione, si capax est, jubeatque communicare. Quod si tam hebeti sit ingenio, ut nullam propriam cognitionem de quibusdam mysteriis formare possit, Tann. et Gob. *n.* 311. dicunt esse æquiparandum fatuo vel infanti : Deus enim a nemine exigit majorem notitiam, quam per vim intellectus habere possit. Denique si hebetudo oriatur ex senectute, et hic senex prius sciverit ea, quæ sunt scitu necessaria, potest illi impendi absolutio, et Communio, quamvis jam non ita clare videatur ea capere. Si autem antehac non sciverit ista, nec satis christiane vixerit, laborandum, ut cito addiscat, quantum fieri potest, et disponatur ad dolorem, ne accedente majore senio minor sit capacitas.

Quæst. 261. — *Quid observare debeat Confes-* 1910
sarius Ecclesiasticorum, Judicum etc. Patrum, al.
Filiorum-familias etc.? R. § 1. Ecclesiasticis 1810
maxime inculcandum, ut scandala caveant; casti et sobrii sint : officii sui partes mature expleant; causa enim, cur frequenter omittantur Horæ, plerumque est dilatio in noctem. Materiæ præcipuæ, circa quas peccant, sunt simonia, Horæ canonicæ, Missa, habitus, et tonsura, administratio Sacramentorum in mortali, pluralitas Beneficiorum sine causa, abusus proventuum Ecclesiasticorum, de quibus omnibus videri potest Busemb. *relatus l.* 4. *n.* 1355. *et* 1370.

§ 2. In quibus maxime peccent Judices, ha- 1911
bes *l.* 4. *n.* 1420. 1428. 1440 *et* 1469. In quibus al.
Advocati, *ib. n.* 1506. in quibus Referentes, 1811
Secretarii, Notarii, Procuratores, *ib. n.* 1508. In quibus Accusatores, *n.* 1509. In quibus Testes, *nu.* 1514. In quibus Rei, *n.* 1521. et 1525. Instructiones speciales pro judicibus, Senatoribus, illustribus personis, habet Lohner *de convers. Apostol. p.* 2. *c.* 2. § 3. *et* 4. Speciatim autem pro divitibus § 5. ut opibus bene utantur.

§ 3. In plerisque familiis plus auctoritatis 1912
habet vir, quam uxor; et tum debet Confessa- al.
1812

rius magis laborare de viro bene instruendo : in aliquibus plus uxor quam vir, et tum per illam debet quæri bona institutio familiæ. Examen patris, et Matrisfamilias potest esse : An curet, ut subditi præcepta observent, Missas, Catechismos, Conciones audiant : an eos nimium oneret : an contumeliis, injuriis, verberibus afficiat : an peccantes puniat : an permittat lascivas conversationes suorum, turpiloquia, blasphemias etc. an in aliquo sit scandalo domesticis, ac præsertim prolibus. Quid debeat præstare famulantibus, dictum est *l.* 3. *p.* 1. *nu.* 706. Conjugatorum peccata potissimum sunt imprecationes contra conjugem, vel proles, mala educatio prolium, vel domesticorum, negata redditio debiti, usus inhonestus Matrimonii [1], periculum pollutionis, fœtus ejiciendi, abortus. Quandonam peccent contra justitiam dilapidando res communes, vel occulte subducendo aliquid, dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 1017.

1913 al. 1813 § 4. Confessario conjugum dabat hæc consilia *S. Xaverius* apud Tursell. *in Vita l.* 6. *c.* 17. *Noli facile conjugis alterius de altero querelis credere, sæpe enim, et falluntur et fallunt, sed summa animi æquitate utrumque audies, nec incognita causa condemnabis alterum..... Coram uxore cave, culpam conferas in maritum, quamvis haud dubie penes illum sit culpa; sed re in præsentia suppressa, deinde sine arbitris eum monebis..... Omni cura in id eris intentus, ne uxoris patronum videaris venire contra virum, nam ut mulieres natura sua impudentes sunt ac procaces facile viris, ipsorum noxas, præsertim Sacerdotum judicio damnatas objiciunt, quocirca satius est re dissimulata observantiam maritis debitam proponere uxoribus, et simul demonstrare ipsis, quod viros suos sæpe despicatui habuerint, gravi utique dignas esse pœna.* Plura documenta pro conjugatis suggerit Lohn. *sup.* § 10. *n.* 3. Specialiter pro patribusfamilias, § 6. Pro matribusfamilias , § 7. Pro viduis, § 8. Quam autem sit caute conversandum cum mulieribus dicam n. 1891.

1914 al. 1814 § 5. Quotuplicia sint bona filiorumfamilias, et quid notandum sit circa eorum furta aut salaria, ad quæ putant se jus habere laborantes in domo paterna, dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 1026. 1032. *et* 1034. De famulis et ancillis dictum est *ib. n.* 706. 971. 1037. *et* 1043. Examen filiorumfamilias et famulantium maxime fieri debet circa furta et impudicitias : ac signanter reflectendum est, an sint in proximis occasionibus peccandi, quas, ut absolvi possint, debent actu deserere, aut efficaciter velle ac posse facere remotas, secundum dicenda *num.* 1831.

1915 al. 1815 *Quæst.* 262. — *Quid observare debeat Confessarius Medicorum et mercatorum, opificum, militum ?* R. ℣ 1. Obligationes, et peccata Medicorum, pharmacopæorum, chirurgorum, habes *l.* 4. *n.* 1532. Mercatorum, *ib. nu.* 1439. Et specialiter Mercator graviter peccat, quando paratus est pro merce quodvis pretium, etiam injustum, accipere, si posset. Item si falso juret, et docendus est mortale esse in confirmatione rei etiam levis falsæ interponere auctoritatem Dei, quod raro faciunt, nam modi asseverandi, quibus putant se jurare, sæpissime non sunt vocatio Dei in testem, uti constat ex dictis *l.* 3. *p.* 1. *num.* 256. 258. hinc ne peccent per conscientiam erroneam, dici debet illis, quid sit et non sit jurare ; item quid sit et non sit invidere proximo, nam sæpe per errorem credunt se peccare, si optent ad officinam suam venire illos, quos vident merces emere in alia vicina.

1916 al. 1816 § 2. Peccata opificum habes *l.* 4. *n.* 1539. specialiter autem interrogandi sunt, an laborarint die festivo, retinuerint plus quam pretium contractum, subduxerint partes materiæ, in qua pro aliis laborabant.

1917 al. 1817 § 3. Peccata militum, ac specialiter Officialium belli, habes *l.* 3. *p.* 1. *nu.* 867. Sunt autem milites sæpe addicti superstitionibus, circa quas examinandi sunt, prout habetur *ibid. n.* 41. Si ante prælium vel in communi periculo absoluti sunt non recensitis omnibus

[1] Qua de re, pluries a S. Pœnitentiaria responsa emanarunt, quorum summa ista est : « Probati castigatique morales theologi in hoc consentiunt... ut liceat uxori debitum reddere, si ex ejus denegatione male habenda sit a viro suo et grave inde incommodum sibi timere possit ; neque enim, aiunt, hoc in casu, censetur uxor viri sui peccato formaliter cooperari ; sed illud tantummodo ex justa et rationabili causa permittere. Moneat tamen orator hujusmodi uxorem ut non cesset prudenter commonere virum suum ut ab hac turpitudine desistat. » 16 nov. 1816. ... Confessarius revocet in mentem adagium illud, *sancta sancte esse tractanda* ; atque etiam verba perpendat S. Alphonsi de Liguorio, viri docti et harum rerum peritissimi, qui in *praxi Confessariorum* ℣ IV. n. 41. inquit : circa autem peccata conjugum respectu ad debitum conjugale, ordinarie loquendo, Confessarius non tenetur, nec decet interrogare, nisi uxores, an illud reddiderint, modestiori modo quo possit... De aliis taceat, nisi interrogatus fuerit. Necnon alios probatos auctores consulere non omittat. » 8 junii 1842. (*Edit. add.*)

mortalibus, monendi sunt, quod remoto periculo teneantur se speciatim accusare de omnibus, ut directe absolvantur.

1918 al. 1818 *Quæst.* 263. — *Quid observare debeat Confessarius hominis scandalosi?* R. Per hominem scandalosum intelligo illum, qui causa est, cur alii peccent, sive id faciat malo exemplo, sive turpiloquiis, sive aliter. Deterrendi sunt tales studiosissime, motivis, quæ habet Gers. *p.* 2. *nu.* 3. *Opusc. de præcept. Decal. cap.* 18. *Quidquid agat homo in persona sua, supreme caveat alium ad male agendum sollicitare : aut verbis, aut factis, exemplis vel consiliis aliquid agere, quod de se fit occasio ruinæ, peccati, specialiter coram juvenibus aut personis innocentibus. Hoc etiam proprium est singulareque dæmonum officium, quemadmodum bonorum Angelorum interest specialiter homines inducere ad bonum. Compertum est etiam frequenter accidere, quod homines aliorum ad malum impulsores vix aut nunquam delicti sui condignam pœnitentiam assecurantem perficiant, quia nequeunt eos corrigere ad bonum, quos deceperunt : jam forte damnati sunt, vindictam a Deo postulantes æternamque eis maledictionem jugiter imprecantes, sicuti ex opposito jam salvati aliorum doctrinis et factis aut opera diligenti (quo nullum Deo opus ac sacrificium acceptius esse potest, et ad peccata delendum validius) pro suis adjutoribus preces indeficienter effundunt. In Reg. Mor.* § *De pœnit.* addit, *Qui seduxit alios ad peccatum, tenetur pro posse eos postmodum ad viam virtutis reducere, non minus, quam de damno temporali illato.*

1919 al. 1819 *Quæst.* 264. — *Quid observare debeat Confessarius consuetudinarii vel recidivi?* R. seqq. § 1. Consuetudinario, quandoque neganda est vel differenda absolutio, etiamsi dicat se habere dolorem et propositum, quia quandoque non potest prudenter credi illi, uti constat ex dictis *nu.* 1672. Et quamvis hic putaretur habere sufficientem dolorem et propositum, adhuc aliquando potest differri absolutio, ob rationes *a num.* 1674. allatas, Francol. *de discipl. pœn. l.* 3. *cap.* 10. *nu.* 4. ait, *Remedium Sacramenti et frequens ejus usus, cum non appareat satis utilis, et rationabilis subtrahitur.*

1920 al. 1820 § 2. Confessarius potest absolvere consuetudinarium prima vice, qua se accusat de peccatis suæ consuetudinis, licet nulla adhuc emendatio præcesserit, dummodo eam serio proponat, præcipue si ultro nemine cogente ad confessionem venerit, uti habet communissima contra *Huygens, Gabrielem, Opstraedt* et alios Rigoristas. Ratio est, quia sic confitens est rite dispositus, et dat spem emendationis : ergo.

1921 al. 1821 § 3. Dixi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 273. eum posse statim absolvi, qui ex consuetudine, quam jam expellere non potest, sæpe relabitur. *Hic a n.* 1729. ostendi frequentem relapsum, etiam qui ex malitia fit, non semper esse signum, quod in prioribus confessionibus defuerit dolor, aut propositum, sed tantum esse signum nunc immutatæ voluntatis, adeoque si nunc iterum sint signa novi doloris et propositi, recidivus, per se loquendo, potest absolvi. Deinde multi viri doctissimi resolverunt, si consuetudinarius sit confessus, quamvis dubitaretur de vero dolore et proposito, tamen supposita confessione eum, per se loquendo, habere jus aliquod ad absolutionem saltem sub conditione accipiendam, secundum dicta *n.* 1770. Quænam autem sint signa sufficientia novi doloris et propositi, dixi *a n.* 1734. Et signa pro spe etiam jam secuturæ emendationis sunt, si pœnitens a Confessione facta rarius vel difficilius peccarit : si sæpius sibi vim fecerit contra tentationem; si occasiones aliquas relapsus vitaverit : si adhibuerit media præscripta contra relapsum; si occasiones externas vitarit, si novum dolorem manifestet, ita ut Confessarius credere debeat, quod se emendare velit; si ex professo ad Confessarium accesserit, quem putabat suggesturum efficaciora remedia; si se offerat ad priora serio et studiosius adhibenda.

1922 al. 1822 § 4. Quando recidivæ in peccatis fiunt ex sola fragilitate intrinseca, uti fit in blasphemiis, odiis, delectationibus morosis, mollitie, recte docent Laym. Fill. Lug. aliique communiter cum Spor. *n.* 330. ordinarie posse toties absolvi, quoties Confessarius prudenter judicat eum serio dolore et proponere imposterum emendare, quia est rite dispositus : hinc *S. Hieron. relatus in cap. Septies dist.* 3. *de pœnit.* ait: *Non solum septies sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata condonantur.* E contra si recidivæ fiant ex occasione aliqua extrinseca, erit vel non erit absolvendus, secundum dicenda *n.* 1381.

Objic. Ipsimet consuetudinarii, si interrogentur, an imposterum nunquam amplius peccare velint, agnoscunt impossibilitatem quamdam moralem, et dicunt, *faciam, quantum in me erit, conabor;* quandoque ingenue fatentur sibi esse impossibile : ergo nunquam possunt prudenter judicari serio proponere. R. Dato ant. n. cons. nam imprimis serio proponimus

in venialibus, et tamen scimus nos relapsuros. Deinde ostendi *n.* 1733. ad serium propositum etiam circa mortalia non requiri, ut credatur relapsus non secuturus, sed satis est nunc adesse seriam non relabendi voluntatem, cum qua, quamdiu stabit, stare non possit voluntas relabendi, quamvis forte prævideatur per fragilitatem immutanda, sicuti etiam *S. Petrus* non ideo judicatus est indispositus ad Communionem, quod a Christo sciretur relapsurus, ita nec consuetudinarius censendus est indispositus ad absolutionem, quamvis moraliter sciatur esse relapsurum. *Dixi,* dato ant. nam sæpe contrarium dicunt. Si tamen consuetudinarius ipse desperet de sua emendatione, difficulter habebit verum propositum, hinc priusquam absolvatur disponi debet, ut speret, non per vires suas, sed per Dei gratiam, cui si cooperetur, poterit, uti docuerunt innumera exempla ipsi similium.

Inst. Toties relabendo frangit fidem datam Confessario : ergo ipsi amplius credi non potest. R. n. ant. nam antehac non dixit, *non relabar amplius,* sed dixit, *propono non relabi amplius,* et hoc propositum habet, quamvis postea relabatur : ergo non fallit Confessarium, sicuti Religiosus vovens castitatem, non dicit, *non labar,* sed *promitto non labi,* ideoque valet votum, quamvis postea labatur. Ex dictis

1923 *Inferes* 1. Audiendum non esse Juvenin. *In*
al. *Comment. Historico dogmatico d.* 6. *q.* 9. *c.* 4.
1823 *art.* 7. ubi ait, *Qui mortaliter peccarunt ex consuetudine, non debent absolvi, nisi multo ad viri prudentis judicium tempore conversionem operibus probaverint.* Et subdit, *Toti antiquitati persuasum fuit contritionem non esse diei unius opus, sed multorum mensium, imo et nonnunquam annorum. Contra* enim est, quod secundum dicta *n.* 1678. sæpe plus prosit absolutio, quam dilatio, nam si hæc dispositio juvetur per gratiam Sacramenti, spes est, quod proxime sit rediturus, et sic paulatim victurus consuetudinem, ubi e contra periculum est, ne hæc dispositio pereat, ne homo interea moriatur vel in desperationem veniat. Sapienter dixerunt Episcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decr. ad suos 23. Aprilis 1697 : *Confessarius a quibusvis peccatoribus gravibus, etiam recidivis, stata lege non exigat, ut per notabile tempus prævie exercuerint opera pœnitentiæ, sed cum Sanctis Patribus expendat, Deum in conversione peccatoris non tam considerare mensuram*
1924 *temporis, quam doloris...*
al. *Inferes.* 2. Etiam audiendum non esse Gine-
1824 tum *T.* 4. *tr.* 6. *c.* 5. *qu.* 19. ubi docet pro hoc Sacramento requiri *constans propositum* : et quod constans sit, debere innotescere Confessario, antequam absolvat [1]. Addit *c.* 7. *q.* 15. *Trid.* velle, ut absolvendus cessarit a peccato, eum autem non censeri cessasse, qui relapsus est, quamvis post ultimam confessionem rarius peccarit. *Contra est,* nam sententia illa manet confutata ex dictis, et ex illa sequitur eum, qui prima vice confitetur mortale, vel etiam sola venialia, non esse absolvendum, quia nescitur, an habeat propositum constans, constat autem ex dictis *nu.* 1728. id dici non debere, et esse contra praxim totius Ecclesiæ.

§ 5. Inter media emendandi consuetudina- 1925
rium, primum est, ut semper utatur eodem al.
Confessario, unde si advertatur currere ab 1825
uno ad alium, merito dubitari potest de ejus dolore vel proposito, qui adhibere non vult medium, quod utilissimum et fere unicum est, nempe unum Confessarium habere et ejus consilia sequi. Confessarius autem ab eo electus, 1. Specialiter rogabit Deum pro illo. 2. Conabitur nosse ejus naturam, genium, inclinationes, passiones, ut sic mediis et affectibus naturæ accommodatis eum ducat, quia quando natura concurrit, res facilius peragitur. 3. Semper ostendet illi benevolentiam et constantem charitatem, nec ullo signo prodet desperationem de emendatione ipsius. 4. Studebit pro inveniendis et suggerendis ipsi aptis remediis. Et quia recidivæ plerumque fiunt circa aliquod e peccatis capitalibus, debet Confessarius scire et suggerere specialia remedia contra singula, quorum aliquando ex Auctoribus *num.* 1760. relatis.

Contra Superbiam.

1. Considera, quid fuisti? nihil. Quid es? Lit.
quoad animam multis tenebris obseptus, pes- A
simis inclinationibus subjectus, multitudine peccatorum oppressus, forte hostis Dei. Quoad corpus, saccus sordium, undique repletus multis miseriis. Quid eris? brevi esca vermium, forte titio infernalis, nisi te Deus adjuvet, qui *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam,* 1. Petri 5. v. 5 Ig.itur *quid superbis terra et cinis?* Eccl. 1. v. 9. 2. *Odibilis coram Deo et hominibus superbia... Initium omnis peccati est superbia, qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis,* Eccl. 10. v. 15. E contra humilitas est virtus Christi, *qui humiliavit semetipsum,* ad Phil. 2. v. 8. et Matth. 11. v. 29. ait, *discite a me quia mitis sum et humilis corde.* 3. Quid utilitatis capies ex vana gloria? aranearum labo-

[1] Vide historiam Litterariam Italiæ T. 3. p. 134.

rem suadet, æternæ gloriæ fructum aufert : *receperunt mercedem suam*, Matth. 6. v. 2. Humiliatio via est ad humilitatem, si vis expugnare superbiam, age cum humilibus in vestitu, domo et omnibus externis, quantum fert decor status tui, moderationem adhibe : quæ in te bona sunt, potius absconde; ad defectus et peccata propria mentem reflecte; si quid in te æstimatur vel laudatur, tuum non est, hinc laudem refer ad Deum omnis boni auctorem. *Tuum, Domine, est bonum, tua gloria, qui enim de bono tuo gloriam sibi quærit et non tibi quærit, hic fur est et latro, et similis est diabolo, qui voluit furari gloriam tuam*, S. Aug. Solil. c. 15.

B

Contra Avaritiam.

1. *Avaro nihil est scelestius... nihil est iniquius, quam amare pecuniam : hic enim et animam suam venalem habet*, Eccl. 10. v. 9. 10. 2. Animus nec paucis nec multis bonis temporalibus satiari potest, unde si hæc immoderate quæris, in perpetua eris inquietudine; resolve non plus velle, quam post adhibitam moderatam sollicitudinem tam Deus disponet te habere : *Dominus regit me et nihil mihi deerit*. Ps. 22. v. 1. *In pace in idipsum dormiam et requiescam*, Ps. 4. v. 9. Dominus dicit Matth. 6. v. 33. *Quærite primum regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis*. 3. Omnia brevi relinquenda sunt, nisi quæ præmissa per manus pauperum fuerint. Veritas æterna dicit Matth. 6. *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur : thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo, ubi neque ærugo neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur :* quem hic audies, cupiditatem tuam an Christum? 4. Exemplo sit nobis ipse Christus, et innumeri Christum sequentes : si melior fuisset ad beatam æternitatem via, quam divitiarum contemptus, tenuisset Christus et docuisset. 5. Quid speras ex divitiis, quas relinques hæredibus, forte ingratis, prodigis, abusuris?

C

Contra Luxuriam.

1. Fuge conspectum et maxime familiaritatem eam, quæ te ad libidinem movet; qualiscumque et cujuscumque illa sit, nam hic fugiendo vincitur; recedendum ab eis, qui loquela, gestu, exemplo vel qualicumque facto ad aliquid turpe excitant. Si hæc efficaciter non caves, vis ignem contrectare et non uri, lutum tangere et non maculari; absque hoc omnia proposita et protestationes tuæ nullæ sunt. 2. Fuge otium, et honestis semper exercitiis vaca. 3. Ne nutrias corpus delicate, abstine a vinis fortioribus et calidioribus cibis : si quandoque opus erit sumere, cum illis incalueris, tum maxime sis cautus. 4. Sensus custodi. 5. Primas scintillas tentationis statim excute, facilius præcluditur malum quam admissum excludatur. 6. Juvat etiam uti flagello vel cilicio, exemplo Apostoli 1. ad Corinth. 9. v. 7. *Castigo corpus meum et in servitutem redigo.* 7. Pone tibi ob oculos cadaver hominis, quem perdite amasti, vide vermes, saniem, fœdissimam putredinem, audi quid dicat, *Memor esto judicii mei, sic enim erit et tuum : mihi heri et tibi hodie.* Eccl. 38. v. 23. Remedia contra mollitiem dabuntur *a nu.* 1829. quæ pariter valent contra alia peccata luxuriæ.

Contra Invidiam.

D

1. Perpende ejus imprudentiam, nam inutilis est invidia, quæ tantum confert ad peccandum, nulli nocet nisi invido, non enim ideo minus habet ille, cui invides; et si hic careret bono, quod illi invides, non ideo tu illud vel melius haberes. 2. Inhonesta est invidia, nam prima regula honestatis est, quod tibi velles, velle alteri. 3. Qui alteri male vult, sibi vult pessime, quia se in statu peccati constituit. 4. Quod Deus favet homini, etiam tu fave, nihil tibi ideo decedit, imo per hoc mereris similem a Deo benedictionem. 5. Debes tandem bene velle proximo, nisi æternum perire velis : melius est ergo cito bene velle, ne vita sine merito, imo cum demerito transeat, et ut per hoc Deo placeas, *qui solem suum facit oriri super bonos et malos*, Matth. 5. v. 45. 6. Ut supprimas invidiam, stude commodis istius hominis, serio et sincere quære illi prodesse, ubi potes damna illius averte, affabilem te et benevolum illi exhibe.

Contra Gulam.

E

1. Remove, si potes, quæ possunt gulam irritare, qualis est ciborum suavitas, varietas et condimenta : si debes talia sumere, vide, ut utaris, non fruaris, id est, non siste in eorum deliciis, te oblectando, sed refer ad finem bonum, nutritionis melioris vel honestæ recreationis, ideoque illis tantum utere, quæ huc conducunt. 2. Considera gulam, bestiarum potius esse voluptatem : imo pecudes non plus sumunt, quam natura et necessitas postulet. 3. Gula intellectum offuscat, bona desideria extinguit, reddit hominem ineptum suis officiis, facit despicabilem et contemp-

tum, certo vitam abbreviat. 4. Gulam in cibis vinces, si in mensa semper aliquid tibi subtrahas, maxime quod magis arridet palato, et minus conducit sanitati. Pro ebrietatis vitio emendando, vide dicenda *a n.* 1851.

F

Contra Iram.

1. Scis ipse, per quæ ordinarie ad iram provoceris, ad ista præpara animum per propositum patientiæ, et sic moderatius feres. Cave potationes, vel lusus, si occasiones tibi sunt irarum et rixarum. 2. Undecumque sit causa, patiendum est. Cogita quoties Deus justam contra scelera tua conceptam iram continuerit : Deus te patienter ferit, et tu vilis homo male vis proximo. 3. Saltem Christo id da, qui hoc a te petit : et quamvis non mereatur proximus, meretur tamen Christus jubens diligere invicem, benefacere his, qui oderunt nos. 4. Moveat te Sanctorum exemplum et imprimis Christi, *qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur.* 1. Petri 2. v. 23. 5. Quid prodest ira tua? soli tibi nocet; plus proficeres tibi et proximo, si absque passione in charitate corriperes : *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitat furorem.* Prov. 15. v. 1. 6. Reflecte super præterita, et adverte plus semper obfuisse tibi quam profuisse. 7. Injuria, quæ fit tibi, plus nocet inferenti. 8. Si quid accidat displicens vel adversum, converte statim animum ad aliud quidvis occurrens : saltem non erumpe statim, sed collige teipsum, paucis considerans, an non expedit magis tacere, dissimulare, sermonem alio convertere, etc. non crede spiritui, qui statim dicit, de tuo honore hic agitur, id pati non debes, oppone te, repugna, vindica. 9. Si non posses commotionem animi impedire, saltem contine linguam a contumeliis, imprecationibus, blasphemiis, juramentis, *vir multum jurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo ejus plaga,* Eccl. 23. v. 12. Multo magis contine manum a verberationibus, et pugnis; *In patientia vestra possidebitis animas vestras,* Lucæ 21. v. 19.

G

Contra Acediam.

1. Crebra recordatio beneficiorum Dei debet in honesto animo excitare fervorem in divino servitio. 2. Memento vicinæ mortis, quæ bene operandi tempus aufert. Perpende præmia fervidæ charitatis, et e contra damna temporis. *Utinam frigidus esses, aut calidus; sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te emovere ex ore meo,* Apoc. 3. v. 16. 4. Non proficere est deficere; non progredi est regredi. Es veluti navis in flumine, quæ si in altum non protrudatur, suo et aquæ pondere ad inferiora delabitur. 5. Declina deditos otio, et age cum illis, qui alacriter Deo serviunt. 6. Mane quotidie excita te per propositum ista die perfecte obeundi tua, vespere de hoc institue examen, et si neglexeris, de te ipso pœnam aliquam exige. 7. Vide exempla tot ferventium Dei servorum, qui longe jucundius vivunt, quam isti inertes sibi ipsis graves, et molesti.

Remedia et adjumenta universalia. H

1. Præcipuum et universale remedium ad omnia vitia extirpanda, et inserendas virtutes est, ut humiliter, et frequenter cum fiducia ores Deum pro gratia, et auxilio, ac crebro per pias aspirationes ad eum recurras. 2. Mane propone cavere tale vitium, et vespere de illo examen institue. 3. Frequenter confitere, et quidem statim, si in peccatum fueris relapsus. 4. Frequenter sume Eucharistiam. 5. Fuge improborum societatem. 6. Lege pios libros, et præsertim Scripturam. 7. Considera vitam Christi et Sanctorum. 8. Cogita præsentem tibi semper Deum, et Angelos. 9. Pœnas peccatorum perpende, et e contra gaudium, ac felicitatem justorum. 10. In pœnam relapsus afflige quandoque corpus per jejunium, cilicium, flagellum, injunge tibi eleemosynam, exerce aliquod opus charitatis, misericordiæ, humilitatis. 11. Necessaria est tibi magnitudo animi ad ineunda hæc certamina, certumque victoriæ signum est victoriam magnanimiter sperare. 12. Etiam perseverentia necessaria est, quare nunquam desponde animum. Licet millies cadas, surge statim et innova pugnam; ille solum est victus, qui armis et voluntate pugnandi abjectis se adversario turpiter dedit. 13. Quamvis non statim advertas profectum, non ideo nihil profecisti, nam ut horologii umbram progressam videmus, progredientem non avertimus, ut segetes crevisse apparet, non apparet crescere, ita virtutem crescentem, quoniam minutis constat auctionibus, non facile videas, sed tandem longiore intervallo crevisse videbis : labor ipse pugnandi est continuus profectus in humilitate, et patientia, quæ etiam ad vitii victoriam conferent.

§ 6. Quandoque etiam terrendi sunt reci- 1926
divi, propositis extremis hominis, morte, ju- al.
dicio, inferno; item periculo damnationis ob 1826

incertitudinem vitæ, ob facilitatem casuum lethalium, ob invidiam dæmonis, qui hominem in mortali constitutum statim e medio tolleret, nisi infinita Dei misericordia impediret. Quandoque movendi sunt objecta passione Christi, quem quoties peccant, iterum crucifigunt, quantum in se est. Etiam terror injici potest, proposita Dei justitia per exempla illorum, quos punivit; item proposita abysso judiciorum Dei, qui unicuique homini numerum peccatorum præstituit, quem si impleat, privatur gratia efficaci, nec resurgit, sed culpa sua infallibiliter perit, unde merito timet quisque, ne primus relapsus sit peccatum ultimum. Quosdam etiam movere poterit hæc interrogatio : Quid si homo esset tibi subditus, cui dedisses omnia, quæ habet, ac cumulasses maximis beneficiis, si tamen ille toties, tam deliberate, tam malitiose te contemneret, vilipenderet, et quantum in se esset, e medio tolleret, quid illi faceres? possesne post veniam decies, vigesies, aut centies datam adhuc condonare? an non desævires in illum? Idem posset in te Deus, et forte brevi faciet, nisi peccandi consuetudinem abrumpas. Qui tamen sunt ex natura pusillanimes vel turbati ingenii, non multum terreri debent, ne in desperationem incidant, sed laudandi sunt, si quid emandarint, et ostendi debet possibilitas totalis emendationis, si vim aliquam sibi faciant, et pergant cooperari gratiæ Dei, quæ eo faciliora reddet omnia, quo ipsi melius diutiusque se continuerint.

1927 § 7. De pœnitentia illis injungenda dixi n.
al. 1272. Utiliores sunt, quas retuli n. 1267. 1268.
1627 Quibusdam prodest, si imponatur, ut mane prima, vespere ultima cogitatio sit de aliqua sententia vel veritate æterna, v. g. *Brevis vita, longa æternitas. Fac ea, quæ moriens facta fuisse velles. Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* Etiam experiri oportet varia remedia, nam non omnes uno, nec idem homo semper eodem modo juvatur. Gerson *p.* 2. *n.* 32. *Opusc. de præcept. Decal. cap.* 17. dicit sæpe utiliter imponi, ut quoties relabetur, toties det pauperi eleemosynam. *Dicunt*, inquit, *sæpius insipientes aliqui, se a peccato iræ, luxuriæ, perjurii, et si quid est simile, abstinere non posse, qui tamen hoc ipso salubri remedio velut mendaces facillime confutantur, cum unius Albi, vel Franci emenda cujuslibet transgressionis eis inflicta pœna, ipsos a perpetratione injusti operis retraheret.* Etiam potest ipsis pro pœnitentia imponi, ut quoties relabentur, toties pœnam aliquam ipsi sibi imponant statim peragendam : et Confessarius ex hac pœna, quam sibi imponent, colliget, qualis sit conatus et quam efficax desiderium se emendandi.

§ 8. Si habeat Recidivum in materiis plu- 1928
rium peccatorum, non aggrediatur specialiter al.
emendationem omnium simul, sed primo stu- 1828
deat tollere radicem cæterorum, aut illa prius, quæ magis scandalosa sunt, instituto super illis examine particulari, usquedum unum post aliud expugnetur. Quod si Confessarius fecerit, quod in se est, totum eventum committat Deo, ad quem solum spectat convertere animas : unde nec vane extollatur, si videat consilia sua prodesse, nec dejiciatur, si minus proficiant: Angeli Jerem. 51. v. 9. dicebant, *Curavimus Babylonem, et non est sanata.* Denique notat Carden. *in* 2. *crisi d.* 39. *n.* 15. quando consuetudinarii advertuntur esse vere pœnitentes, et incipiunt se emendare, monendos esse de confessione generali, prudenter enim timeri potest, ne antehac aliquando confessi sint sine sincero dolore aut proposito, alioquin non tamdiu in pessima consuetudine hæsissent.

Quæst. 265. — *Quid Confessario sit agendum* 1929
specialiter cum illo, qui frequenter relabitur in al.
pollutiones et peccata mollitei? R. § 1. De hoc 1829
ita scribit Toletus *in summa l.* 5. *c.* 13. *Hoc peccatum est difficillimæ curationis, quia occasio semper cum homine est : estque præterea adeo universale peccatum, ut crediderim maximam partem damnandorum infici hoc peccato. Vix puto esse aliud efficax remedium quam frequentissimam confessionem apud unum eumdemque Confessarium, ut fiat ter in hebdomada, si fieri possit; est enim hoc Sacramentum maximum frænum, et qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem, nisi per miraculum a Deo factum, vel rarissimum privilegium.* Idem tenet *Polancus in Director. cap.* 3. ubi ait, *Crebro confiteri sacramentaliter multorum remediorum instar alia pleraque complectitur.* De efficacia Communionis contra hoc vitium, dixi l. 6. 1. nu. 683. soletque dæmon libidinosis injicere horrorem ab hoc Sacramento, ad quod tanto magis invitandi sunt. Varia tamen remedia habere debet in promptu Confessarius, maxime sub initium, cum advertit pœnitentem incipere se turpiter tangere, ut gravissime deterreat; principiis enim facilius obstatur, quam malum emendetur, quando invaluit. Remedia præterea, quæ hactenus insinuavimus, late suppeditant *Drexelius in Niceta*, et Veron. *in manuali Sodalitatis c.* 10.

Gob. autem *tr.* 7. *a num.* 548. et Sporer *num.* 343. dicunt se expertos, quod sequentia multis fuerint salutaria. 1. Confessarius inquirat, ad quem Sanctorum, vel ad quod mysterium vitæ aut Passionis Christi pœnitens magis afficiatur, tumque ei pro pœnitentia injungat ut per certum tempus, v. gr. usque ad proximam confessionem mane et vesperi dicat flexis genibus : *Domine Deus, qui flammas æternas ignis sulphurei præparasti omnibus libidinosis, statuo coram te, et propono in honorem amantissimi hujus Patroni mei, et Passionis Christi, me hac die, hac nocte abstenturum ab omni turpi tactu mei ipsius:* quando autem actu urgebit tentatio, repetat apud se ea verba. 2. Si consentiat Confessarius, voveat servare castitatem per unam v. gr. septimanam; Confessarius autem id non permittat, nisi ubi fere certam sperat victoriam, nec unquam permittat, ut voveat in perpetuum. 3. Beatæ Virgini ante aram, vel iconem offerat, et obstringat manus suas, cum firmissimo proposito eas ob reverentiam ipsius intra tot dies non extendendi ad turpem tactum. 4. Ante Crucifixi imaginem quotidie statuat continere manus suas ad honorem sacrorum vulnerum, quæ Christus pro se in manibus accepit, et ad reverentiam sacratissimi Sanguinis, qui ex illis fluxit. 5. Multis profuerunt hæ precationes ad Christum, Beatam Virginem, et S. Josephum, dictæ mane, vesperi, et quando urget tentatio : *JESU purissime, per sanctam Virginitatem, et Incarnationem tuam emunda cor, et carnem meam, in nomine Patris, et Filii etc. Purissima Virgo Maria, per sanctam Virginitatem, et Immaculatam Conceptionem tuam emunda cor et carnem meam, in nomine Patris etc. etc. Castissime sponse Joseph, per sanctam Virginitatem et sanctificationem tuam emunda cor, et carnem meam, in nomine Patris, et Filii etc.* 6. Quotidie mane et vesperi, et quoties tentatio urget, aliquam brevem sententiam volvat in mente, v. g. *Momentaneum quod delectat, æternum quod cruciat. Mors certa, judicium formidabile, æternitas infinita. Quis poterit habitare de vobis in igne devorante? quis habita bitex vobis cum ardoribus sempiternis?* Stoz. *l.* 2. *n.* 161. etiam ponit hos versus : *Quamdiu vivam, nescio; nec mortis horam præscio; vado, sed quo, non video; mirum, quod me non corrigo!* 7. Quando tentatur, reflectat se ad Deum sibi præsentem, qui severissime judicabit etiam de hac actione : item ad Angelum custodem, qui accusabit. 8. Potest etiam incuti metus abbreviandæ vitæ, ut sic motiva naturalia etiam impellant ad exequenda supernaturalia, certum enim est hoc vitio exhauriri summe vires corporis, ac per singulas pollutiones plus tolli roboris, quam si libra sanguinis efflueret, hinc sæpe fit, ut hi fiant phthysici, aut alia tabe corporis præmoriantur. Alia media suggeret prudentia, usus, circumstantiæ, et imprimis Spiritus S. Quod si nulla remedia juvent, Confessarius suadeat pœnitenti, ut ingrediatur Matrimonium, si ætas ferat; aut quandocumque etiam statum religiosum, sed talem, in quo sit rigor et disciplina. Vix unquam suadeat statum Ecclesiasticum, inquit *Spor.* quia in hoc statu vitium illud nimis facile invenit fomenta sua, et occasiones majoris ruinæ.

§ 2. Illi, qui se emendant, sæpe affliguntur nocturnis pollutionibus, quas antiquæ imaginationes obscœnæ causant; sed terreri non debent, nam quia natura assuevit conficiendo semini, quod non amplius per diem effunditur, hæc se exonerat in somno. Circa miseriam illam dat hoc consilium Gerson *p.* 2. *nu.* 38. *Opusc. de pollutione diurna, propos.* 12. *Pollutio diurna vel nocturna, dum sentitur effluere, non debet violenter prohiberi, si probabiliter existimetur, quod ejusmodi violentia frustra esset : nihilominus pro exercitatione virtutis, et pro evasione periculi videtur expediens, ut homo conetur prohibere, quantum sentit, vel experitur commode fieri posse, quoniam etsi hæc retentio nocere debeat corpori, proderit animæ, natura denique postmodum uno modo vel alio talem humorem a se ejicit.* 1930 al. 1830

Quæst. 266.— *Quid observare debeat Confessarius alicujus constituti in occasione proxima peccandi?* R. Explicavi in lib. 5. a n. 252. quandonam censeatur esse periculum sive occasio proxima peccandi, ibid. a n. 256. dixi illum peccare, qui se exponit formali periculo vel certo, vel etiam probabili tantum, aut qui voluntarie manet in occasione proxima peccandi; et ideo n. 271. dixi talem occasionem esse vitandam cum quocumque incommodo, etiamsi mors esset subeunda : ac consequenter concubinarium vel quemcumque alium actu peccare, et nequidem semel absolvi posse, qui domi retinet mulierem, ob quam ipse est in periculo vel occasione proxima peccandi. Si tamen nunc esset nova, et certa spes ex prudentibus motivis, quod illam esset proxime ejecturus, aut quod talem occasionem per aliqua media sibi suggesta redditurus esset ex proxima remotam, adeoque facturus, ut hoc, quod hactenus ipsi fuisset 1931 al. 1831

formale periculum, postea esset materiale tantum, secundum dicta ibid. a nu. 259. absolvi posset pro illa vice; attamen dixi ibidem non esse hoc facile credendum. Et postea si per experientiam adverteretur, quod permaneret periculum proximum relabendi, omnino absolvi non posset, nisi actu antecedenter removisset talem occasionem, uti ibidem a n. 280. exposui, et per plura exempla declaravi. Si pœnitens obtendat, se non posse vitare certam domum vel personam, dic ei; si esset periculum in domo vel a persona illa contrahendi pestem, numquid invenires modum et prætextum vitandi? jam multo magis, quia tibi afflabitur pestis animæ, quod per experientiam scis.

1932 al. 1832 *Quæst.* 267. — *Quid observare debeat Confessarius hominis pudibundi, pusillanimis, desperantis de emendatione?* R. § 1. Si advertat pudore deterreri, quominus confiteatur, animet his motivis : Debebis tandem aperire omnia vulnera animæ, et quo diutius expectas, eo pejus, ac difficilius est. Tu occultissimos morbos corporis aperis amico vel Medico, ut saneris, cur non magis morbos animæ, cum scias Deum non aliter remissurum esse peccata? Nonne melius est se coram uno ad silendum obligatissimo aperire cum certa spe veniæ, quam postea in extremo judicio coram toto mundo propter ea confundi cum certa damnatione? ibi latere erit impossibile, comparere intolerabile. Quid refugis te aperire coram homine, simili tibi peccatore, cui novum non est talia, et forte graviora audire? Sacerdos ea, quæ in confessione scit, minus scit, quam quæ ipse nescit, quæ enim nescit, scire potest, et ea revelare, quæ autem in confessione scit, etiamsi aliunde sciverit, ea tamen ratione scandali revelare non ausit. Hæc carnificina conscientiæ, quæ te jam torquet, molestior censeri debet quam gloriosa sui victoria, quam pax et quies animæ consequetur; pus non cruciat, postquam est ex ulcere ejectum, sic nec peccatum remordet, postquam est in confessione detectum. Si erubescentiam istam non potes sustinere coram uno, quomodo sustinebis coram toto mundo? Diabolo fidelior es quam Deo, qui illius consilia contra Deum, et in tuam etiam perniciem detegere metuis : aliter non dissolves fœdus cum eo, quam per confessionem peccatorum. Erubescentia peccatorum data est a Deo in satisfactionem pro præteritis, in medicinam, et cautelam contra relapsus : e contra nequissimus dæmon illa abutitur ad augenda scelera : et qui abstulit pudorem peccaturo, reddit confessuro, ut jam pudeat mundari, cum non puduerit coinquinari. Non erubuisti peccare in conspectu Creatoris et jam in conspectu creaturæ confiteri erubescis. Si pœnitens sit capax lectionis, detur ei legendus Viexmontius *in Instit. ad pœnitentiam par.* 4. Denique si tantus esset pudor in enarrandis peccatis, ut non videretur posse vinci, dixi a num. 1196. posse dare peccata scripta, et postquam Confessarius legit, dicere, quod se de illis accuset.

§ 2. Pusillanimis erigitur his motivis ad sperandam misericordiam : Quia Deus est pater, qui filios prodigos in primam gratiam amantissime recipit, Lucæ 15. Medicus est, qui venit salvum facere quod perierat, Matth. 18. Pastor est, qui oves errantes quærit, et humeris ad ovile lætus reportat, Lucæ 15. Redemptor est, qui quos Sanguine suo comparavit, non abjiciet; venit vocare non justos sed peccatores, Matth. 9. V. *Reg. de officio pœnitentis cap.* 5. *s.* 1. Exempla pro erigenda spe ex Dei bonitate, et misericordia affert Voglerus Trostbonn. *lib.* 3. *cap.* 11. 1933 al. 1833

§ 3. Si quasi desperet de emendatione, erigat his motivis : Nulla sunt peccata, quæ per Dei gratiam vinci emendarique non possint; neque Deus vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat, Ezech. 18. Si desperes de tua ægritudine, præsume de Medico omnipotenti; major est potentia Medici, quam magnitudo tui morbi. Si potuit te dæmon perdere, quanto magis poterit te Deus restituere? Qui pro totius mundi peccatis mortuus est, voluit etiam tibi mortem suam prodesse. Nescis, quam potens sit misericors Deus, imaginaris eum tibi infensum, cum benignissime invitet ad Pœnitentiam : confide, quia multus est ad ignoscendum : tantummodo incipe, et senties auxilium ejus : qui dat velle, dat perficere. Difficultatem apprehendis majorem, quam reipsa sit, putas te abstinere non posse, sed potes, si scires te perditurum oculos relabendo hodie, nonne abstineres? vides, quod mentiaris tibi, dicendo te abstinere non posse, saltem hac die abstine pro honore Christi pro te tam dura passi : cras propones similiter pro die isto, et quotidie majus Dei auxilium senties. Legat Viexmont. *p.* 5. *c.* 3. *et* 4. 1934 al. 1834

§ 4. Si animo concidat, quia post adhibitum conatum pergit turpissime tentari, aut etiam quandoque relabi, excitet his motivis : Hæc Dei bonitas est, quod recordatione præterito- 1935 al. 1835

rum te affligat, ut tanto magis detesteris, et pro illis satisfacias; si non tentareris, minus esses cautus. Dæmon te non ita tentabat, cum ei servires, quia possidebat te, jam fortius tentat, ut te sub servitutem iterum reducat; sed jam Dei servus es qui major et potentior Dominus est, dummodo illi serio adhæreas : vide, quomodo David in virtute Dei superavit magnum Goliam. Si relaberis, statim resurge, id enim est ex fragilitate naturæ per consuetudinem fractæ, quandoque etiam est ad majorem profectum, ut infirmitatem tuam humiliter agnoscas, et scias te per solius Dei gratiam posse constantem manere. Si non cesses recidere, non cesses resurgere : nonne mundas calceos, quamvis prævideas iterum inquinandos? Nonne miles curat vulnera, quamvis nova prævideat in similibus præliis? incarceratus, si exire nollet, quia timeret illum incarcerari, nonne stultus esset? sic et tu nolens pœnitere, quia times relabi; an putas minus malum esse continuare peccare, quam aliquando cessare? An ignoras eam esse certaminis conditionem, non ut nunquam quis cadat, sed ut nunquam cedat? non is victus dicitur, qui sæpe recidit, sed qui ad extremum cessit. Legatur *Viexm. p.* 5. *c.* 5. *et* 6.

1936 al. 1836 *Quæst.* 268. — *Quomodo aget Confessarius cum homine, quem advertit seriam Pœnitentiam differre velle in alia tempora, forte etiam usque ad mortem?* R. Conabitur ad indilatam Pœnitentiam adducere his motivis : Valde instabilis est vita hominis, mors certissime eventura, sed incertissimum quo tempore, modo, loco; docent id experientia, et casus quotidiani. Pars major hominum ante annum 50 in æternitatem abripitur; Deus, qui pœnitenti veniam spopondit, peccanti crastinum non promisit; angelum peccantem non exspectavit ad pœnitentiam; Adamum mox a peccato extra paradisum expulsit; sicut benignus est in tolerando, ita justus in puniendo; et quem vult convertere, expectat ad tempus præfinitum, statuit cuique terminum, qui præteriri non poterit; jam admonuit *Eccl.* 5. *v.* 8. *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te;* monuit te per Evangelium, *veniet, cum minime putabis, sicut fur de nocte; vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.* Voluit Deus latere ultimum diem, ut velut ultimum observaremus omnem diem. Quis cautus non esset in omni cibo, si sciret uni adhærere venenum? sed dicis, jam tam diu vixi, nec me mors obruit; hoc ipsum fuit Dei beneficium, qui quo magis est jam longanimis, et misericors, eo severior et districtior adveniet : quem enim, ut convertatur, expectat, non conversum durius damnat. Si tibi multi dies sine morte præterierunt, hoc ipso jam es morti vicinior : avicula, quo diutius insidet ramo, magis exposita est telo jaculantis; seu vigiles, seu dormias, magis morti appropinquas, cui vicinior es, quam putas; mors senibus in januis est, juvenibus in insidiis. Re mutuo accepta ad utilitatem corporis, statim uteris, quia scis brevi repetendam; sic utere nunc vita mortali tibi ad dies incertos concessa, ut æternam non amittas. Pœnitentia ad finem vitæ dilata est difficillima, et vix seria; putasne, quod arbor, quæ vix viruit, et nunquam recte floruit, fructus proferat, cum prope aruerit, jamque exscidenda erit? audi Augustinum; sic enim refertur, *De pœnit. dist.* 7. *Si quis positus in ultima necessitate suæ ægritudinis voluerit accipere Pœnitentiam..... Pœnitentiam dare possumus, securitatem autem dare non possumus : numquid dico, damnabitur? sed non dico liberabitur : vis ergo a dubio liberari? vis, quod est incertum evadere? age Pœnitentiam, dum sanus es..... si vis agere Pœnitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.* Deus, ut peccata remittat, humani arbitrii vult libertatem, non necessitatem, in fine vitæ vult charitatem non timorem, et quomodo tu ad charitatem assurges, solo terrore instanti gehennæ concutieris; non convertes te ad Deum, quia bonus est, sed quia justus, et jam jugulo instat per damnationis sententiam. In tota Scriptura non invenitur nisi bonus Latro, qui in fine vere pœnituerit, ille, ut nullus desperet; solus, ut nullus præsumat. Multa præterea languentem impediunt a vera pœnitentia, avulsio a temporalibus ita perdite amatis, dolores acutissimi corporis, obtusio sensuum, remorsus, terror, inquietudo conscientiæ, incertitudo instantis judicii, tentatio desperationis propter Deum, tam diu contemptum, propter neglectum tempus Pœnitentiæ, propter rejectas gratias; *fit justo Dei judicio*, inquit *Gerson. p.* 2. *n.* 32. *de Præc. Decal. c.* 17. *ut qui pœnitere de commissis, cum possunt, non volunt, cum velint, nequeant;* non enim tenetur Deus omni momento dare efficaces gratias, nec tenetur semper, quando velles, sed tu teneris, ubi et quando ille vult. Dæmon eo articulo non feriabitur, hic extremas artes adhibebit; creditur visibili specie apparere multis, ingerit tunc priorum voluptatum recordationem, turbat

phantasiam, ad desperationem sollicitat. Cur putas ita sudare agonizantes, contorquere oculos, dirum intueri? forte multi non tam ex vicinia mortis quam propter angustias cordis. Si viri Sancti deprehensi in eo articulo exterriti fuerunt, quid fiet tibi? Qua temeritate speras tunc temporis converti, quando perfectissimi homines timent perverti? Etiam dato, futurum esse, quod in fine vitæ per Dei misericordiam pœniteat, adhuc gravissimæ sunt rationes statim pœnitendi, nam imprimis si grave est nunc pœnitere, gravius erit in senectute, cum prava consuetudo erit robustior, et ætas ad patiendum infirmior : quo diutius rubigo est in ferro, tanto difficilius eraditur : sordes, quanto diutius in vase relinquuntur, tanto ægrius evelluntur. Deinde quid hic brevis voluptas ad diuturnam pœnam, quam meretur, et auget? numquid facilius nunc est diem insumere pœnitentiæ, quam in acerbissimis saltem purgatorii pœnis pati ad annos? crescunt autem debita pœnarum cum culpis, et incredibile est illis subito remitti pœnas, qui ita temere cumulant culpas. Neque confide in hæredum suffragiis, cum sonitu peribit memoria tui, clamares usque ad diem judicii, *miseremini mei*, et non exaudirent. Alterutrum eligendum, vel hic pati modicum pro peccatis cum ingenti merito novæ gratiæ, vel ibi torqueri multum sine augmento gratiæ, vel gloriæ. Plus valet in mundo cum pœnitentia dies unus, quam in Purgatorio cum gravissima pœna annus integer. Præterea certum est, quod gaudium bonæ conscientiæ, et delectatio justorum longe major sit voluptatibus impiorum : sola sui victoria sub initium difficilis est, nam si probi postea cruces habent, sunt unctæ; si spinas sentiunt, ornantur rosis; si experiuntur laborem, sciunt æternam esse mercedem : non sunt condignæ passiones tam brevis vitæ, si comparentur ad culpam, quæ remittitur; ad consolationis gratiam, quæ immittitur, ad futuram gloriam, quæ promittitur. O! si impius, vel levi gustu spiritualem prælibasset delectationem, facile pro ea vilipenderet omnem aliam voluptatem. Accedit, quod peccator per pœnitentiam optet post mortem æternum frui Deo ter optimo maximo; quam ergo inhonestum est, et quam pudebit, ipsum florem ætatis immolasse vitiis, et fæcem senectutis Deo reservasse! Denique, qui differt pœnitentiam magnis se gaudiis æternum privat, quidquid enim operis fit extra gratiam, manet mortuum, nec per pœnitentiam postea fit vivum. Videat igitur, quantis se periculis exponat, quantis objiciat malis, quantis privet bonis, et cito resipiscat. Vide *Viexm. tota p.* 1.

Quæst. 269. — *Quid aget Confessarius hominis nolentis condonare, indurati, desperantis de salute ob peccatorum multitudinem?* R. § 1. Nolenti condonare rotunde dicat, nec absolvi nec peccatum dimitti posse : et siquidem hoc sciatur extra Sacramentum, inducendi sunt alii homines sibi amici, qui de adversario molliter loquantur, declarando eum bene loqui de ipso, laudando prout possunt, etc. Deinde proponendum exemplum Christi, et Sanctorum, etiam orantium pro suis hostibus. Revocandum in mentem, quid oret quotidie, nempe, *et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus;* itaque si non dimittat, rogat sibi non dimitti. Præterea proponenda Dei voluntas dicentis, *mihi vindictam, et ego retribuam,* hinc in jus Dei involat ille, qui vult vindicare seipsum. Item proponenda Christi sententia Matth. 18. *Sic et Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.* Si his non flectatur, roget, obtestetur, etiamque se provolvat ad ipsius genua, et exhibita Crucifixi imagine adjuret per sanguinolentas plagas, ut si non hosti, saltem condonet injuriam Christo, qui peccata omnium in se sumpsit : et ad ista teneri Confessarium, docet Sporer *n.* 315. si speret pœnitentem flectendum, quia charitas obligat, ut etiam cum aliquo incommodo damnationem proximi impediamus. Plura suggerunt Ard. *t.* 3. *p.* 5. *c.* 2. § 8. Loh. *de Conc. Apost. p.* 2. *c.* 4. § 3. 1937 al. 1837

§ 2. Peccatori indurato dic, non tam malum esse cecidisse, quam post lapsum nolle resurgere. *Stoz.* eumdem ita aggreditur : Si enorme crimen publice commisisses et jam veniret severissimus Judex cum ministris, qui te ad carcerem, et postea ad ignes, rotas, mortem acerbissimam essent tracturi, nisi deprecareris culpam, numquid statim provolutus in genua id faceres? sed numquid credis Deum esse Judicem ita justum, et rigidum, ut nullum delictum possit relinquere impunitum? An non credis hic esse præsentem cum tota sua omnipotentia, qua te hoc momento ad infernum detrudere posset, si vellet? imo adsunt dæmones, qui tibi collum obtorquerent, nisi Deus impediret. Itaque prostratus ad pedes Domini dic, *Domine, propitius esto mihi peccatori.* Si non concutiatur Dei timore, conare emollire amore, propositis Dei beneficiis, et bonitate, de quibus Regin. *De off. Pœn. cas.* 2. *et* 3. Plura suggerunt Arsd. § 7. Loth. § 2. *a n.* 9. 1838 al. 1938

1939 al. 1839 § 3. Si æger sic obstinatus confiteri non velit, ora pro illo : submitte hominem ei gratum, qui pœnitentiam suadeat : insinua te suaviter, de aliis rebus ei gratis loquens, et conare subinferre, saltem obesse non posse, si propter vitæ incertitudinem paulatim se ad Dei gratiam disponat; hoc ipsum posse conferre ad recuperandam sanitatem. Si non moveatur, inquire in causam istius obstinationis, et conare eam removere. Si pergat renuere : propone justa judicia Dei, qui non irridetur, nec dat gratias, prout volumus, sed nostrum esse cooperari, quando det; æternitatem sequi, quæ a statu animæ, tempore mortis futuro pendeat. Si adhuc resistat, fac etiam a Medicis edici præsens mortis periculum. Potest etiam ipsi ob oculos poni, quam miseranda sit in morte desperatio animæ in obduratione decedentis, nam 1. videt se deserere omnia, et ab omnibus deseri. 2. Exhorrescit ad conspectum dæmonum, qui totius vitæ peccata iterum memoriæ objiciunt. 3. Sentit se jam a corpore extrudi in infelicem æternitatem. 4. Ipsa jam sibi pronuntiat Dei judicium cognoscendo se præditam in æternum, sine spe tormenta æterna evadendi. Legatur *Viexm. p.* 1. *c.* 7. *de pœnis inferni cap.* 8. item *Vogleri Trostbronn. l.* 5. *c.* 3.

1940 al. 1840 § 4. Si dicat, major est iniquitas mea, quam ut veniam merear : reponat, major est Dei pietas quam tua impietas; major Dei misericordia quam tua miseria : majora Christi merita quam tua demerita : peccata sunt finita, Dei pietas et misericordia, Christi merita sunt infinita : peccata omnia collata ad Dei misericordiam, et ad Christi merita sunt velut aquæ guttula ad mare; secundum multitudinem miserationum suarum delebit multitudinem iniquitatum tuarum, hoc ipse promisit *Ezech.* 23. *quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Desperatio maxime injuriosa est Deo. Judas magis peccavit in eo, quia desperavit, quam quod Christum tradiderit. Exempla misericordiæ sunt Ninivitæ. David, Nabuchodonosor, Magdalena, Latro, etc. legatur Viexm. *p.* 6. *c.* 2. *et* 3. *Reg. c.* 5. *s.* 1. Etiam juvat tali desperanti revocare ad memoriam bona, quæ fecit aliquando, secundum illud S. Greg. *moral. l.* 22. *c.* 5. *Sicut dum vivimus, debemus bona nostra a memoria repellere, ne extollant, ita appropinquante exitu plerumque ea ad memoriam juste revocamus; ut videlicet fiduciam præbeant et desperatum timorem premant.* Et quomodo etiam in articulo mortis possit pœnitentia agi, recte deducit Viex. *p.* 6. *c.* 6. Exempla quibus spes nostra ex Dei bonitate et misericordia erigitur, affert Voglerus *sup. l.* 3. *c.* 11.

Quæst. 270. — *Quid observare debeat Confessarius captivi vel condemnati ad mortem?* R. § 1. Confessarium Rei instruit Busemb. *relatus l.* 4. *n.* 1531. Quid autem Reo liceat, dictum est ibidem a n. 1521. Confessarium Magæ, veneficæ, et similium, qui cum dæmone pactum habuerunt, instruit idem Busemb. *relatus l.* 3. *p.* 1. *n.* 41. Item Voglerus in Trostbronn. *l.* 7. *c.* 7. Communiter notant omnes, quamdiu in captivum sententia lata non est, non facile audiendum pro confessione, præsertim si neget illa, de quibus accusatur, quia periculum est, ne quantumvis fecerit, etiam in confessione neget, ut Confessarium habeat patronum. Quod si teneatur ob crimina, quæ non negat, tum audiri potest, uti et plerumque tum, quando sua sponte petit confiteri : nihilominus assecuret eum Confessarius, etiam cum juramento, si opus, nihil obfuturum, quidquid inter se sincere loquetur extra Sacramentum. 1941 al. 1841

§ 2. Non spondeat se fore patronum pro ejus vita, tum enim non ita serio se disponit, et si spe cadat, facile alienabitur a Confessario, hinc potius disponat ad expectandam resignate veluti de manu Dei quacumque sententiam; interim profuturum, si de peccatis serio doleat, et in satisfactionem offerat ignominiam, et molestias carceris. Nihil æquivoce loquatur cum illo, ne postea conqueri possit se deceptum, quod potest esse causa gravis perturbationis in fine vitæ. 1942 al. 1842

§ 3. Si Reus est, et teneatur crimen etiam capitale fateri Judici hic et nunc legitime interroganti, suadere imo et obligare potest, ut fateatur, nec ideo sit irregularis, Vasq. Tur. Lugo, Aversa *q.* 16. *s.* 12. quod Arr. *d.* 43. *n.* 26. dicit sibi esse evidens, quia non est credibile, Ecclesiam voluisse imponere irregularitatem actioni, ad quam hic et nunc tenetur Confessarius pro salute æterna sui pœnitentis. 1943 al. 1043

§ 4. Quamvis secundum Vasq. Az. Less. et alios apud Dian. *p.* 3. *t.* 5. *R.* 102. omnes, qui non sunt ministri justitiæ, per se loquendo, cooperari possint ad fugam talis Rei, et instrumenta offerre ad effringendos carceres, tamen ab eo, uti et a fuga suadenda abstineat Confessarius, ne commoveat in se Magistratus. 1944 al. 1844

§ 5. Confessarius non indicet ipsemet sententiam mortis Reo, sed permittat id fieri per alium, nec proponat ei tristia sed consolatoria et excitantia ad spem æternæ felicitatis. 1945 al. 1845 1946 al.

§ 6. Damnatis ad mortem plerumque injun- 1846

genda est levissima pœnitentia, quam statim expleant, etiam cum ipso Confessario : possuntque ei pro pœnitentia injungi cruciatus vel angores ante supplicium, aut etiam supplicium ipsum, ut quantum potest, patienter sustineat. Si possit, adducat Reum, ut dormiat nocte ante mortem, alioqui deficiet viribus capitis : et expedit dormienti adesse aliquem, qui excitatum animet.

1947 al. 1847 § 7. Cavèat, ne sit causa, cur mors approperetur, ne forte secundum sententiam aliquorum Doctorum, irregularitatem incurrat; unde non præeat Reum, aut si sistat, non moneat, ut pergat, sed sequatur ipse, et sistenti se accommodet.

1948 al. 1848 § 8. Si existens in scalis adhuc confiteri velit, si prius jam confessus est, et Judex difficulter concederet descensum, moneat de dolore eliciendo, et ibi absolvat : si autem ex pertinacia antea non fuit confessus, rogandus Judex, ut permittat descendere.

1949 al. 1849 § 9. Si per testimonia plene convictus, neget crimen, *Suar. et Sanch.* nolunt, *Hurtad. et Portel.* volunt absolvi : Avers. *s.* 11. recte dicit, si saltem dubie præsumi possit non fecisse, absolvendum, quia hic potius credendum Reo : si autem ipsimet Confessario sit fassus, non esse absolvendum, nisi velit etiam in judicio fateri, quia ad hoc tenetur.

1950 al. 1850 § 10. Nec ante, nec post supplicium quidquam dicat contra Judices, sed solos privatim admoneat, si opus, debet enim stare pro auctoritate Judicum, ne Reos concitet, et sic mortem impatientius admittant. Plura videri possunt apud Lohn. *de conversatione Apostolica p.* 2. *c.* 5. *Voglerum Trosthron. l.* 7. *c.* 2. 3. *et* 4. *Polanc. in Methodo adjuvandi moribundos c.* 18. [1]

Quæst. 271. — *Quid agendum sit Confessario hominis ebriosi, vel habentis ebriosam uxorem?* 1951 al. 1851 R. §. 1. Ebriosus obligandus est ad declinandas occasiones bibendi, vel ad bibendum non plus quam sciat per experientiam se posse potare. Si monitus non faciat, in pœna injugenda abstinentia a potu inebriante diebus illis quibus prævidetur futura occasio. Si bibere debet, eo quod cogatur prandere, vel agere cum aliis bibentibus, nec omnino possit nequidem per fraudem declinare haustum, suggerenda sunt præservativa et naturalia remedia pro cavenda ebriate, qualia colligit Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 5. *s.* 1. *et* 2. Peccat tamen venialiter, qui talibus præservativis utitur sine justa causa, et tantum ideo, ut ultra debitum possit bibere, hæc enim est intemperantia, et per tales potationes valetudo frangitur.

§ 2. Ut possit se excusare et paulatim appetitum inordinatum corrigere, voveat per aliquod tempus abstinere a vino, vel non adire tabernam, aut saltem voveat non bibere ultra id quod scit se ferre posse sine periculo ebrietatis. Quod si voveat omnino abstinere a vino, votum non debet esse ad longum tempus, nequidem ad mensem integrum, tum quia hoc erit ipsi nimis difficile, adeoque vix observabit, tum etiam quia post hepar accensum, et assuetum stomachum, si nimis subditus, et violentus sit transitus ab extremo ad extremum, patietur valetudo, unde consultius erit obligare, ut paulatim sibi subtrahat aliquid, donec periculum inebriandi evaserit. 1952 al. 1852

§ 3. Matthias. *Faber Conc.* 5. *Dom.* 16. *post Pent.* dat ebriosis supra 5 digitos considerandа hæc quinque puncta. *Quid fecisti? quantum perdidisti? qualis per ebrietatem evasisti? Quæ supplicia meruisti? Quid jam toties promisisti?* 1953 la. 1853

[1] Quod si reus ad mortem damnatus ex pertinacia, vel desperatione confiteri nolit, tentabit Confessarius hæc media, quæ suggerit Lohner « Instr. de Confessio- « nibus » par. 2. c. 6. qu. 6. I. Ad preces se conferat, et maxime ad sanctum Missæ Sacrificium, in eoque dum sacram hostiam præ manibus habet, pro misero illo Servatorem suum alloquatur Estheris verbis : Esth. 7. 5. « si inveni gratiam in oculis tuis, o Rex, et si tibi « placet, dona mihi animam, pro qua rogo. » II. Eundem in finem etiam aliorum piorum hominum preces imploret. III. Promittat unum, vel alterum Sacrificium pro animabus Purgatorii offerendum. IV. Dissimulet nonnihil sermones de Confessione, ac potius aliis de rebus adiaphoris, aut solatiis ad mortem fortiter obeundam conducentibus loquatur. V. Maximam, quam potest, charitatem exhibeat Reo, blandis colloquiis, ac misericordiæ operibus. VI. Adstantibus narret historias quasdam, quæ ad Cœlorum desiderium, ac timorem inferni ignis excitandum aptissimæ videantur ; sed ad Reum non dirigat sermonem. VII. Optimæ erunt historiæ tragici exitus hominis cujuspiam impœnitentis, aut etiam in fine vitæ resipiscentium peccatorum. VIII. Si tempus fatalis diei advenerit, suaviter interroget, an non meliora sapiat? adesse dicat jam paullatim momentum illud, a quo pendeat felix aut infelix æternitas; patere utriusque æternitatis januam ; ipsi integrum adhuc esse, quam velit, eligere ; roget per merita et sanguinem Christi, ne animam perdat divino Sanguine emptam, seque æternis flammis, quas facile vitare possit, addicat ; abjiciat sese ad pedes Rei, fune aliquo præcinctus, aut etiam distringens flagellum quodpiam, seque dicat a diverberatione non cessaturum, dum ipse suæ animæ perditissimus hostis esse non desinat ; adstantes etiam ut sese ad genua miserrimi hominis pervolvant, hortetur. IX. Si ne tunc quidem resipiscat, cesset parum-

Etiam prodest injungere illi, ut a Confessione domum reversus dicat uxori, si hæc sobria sit et prudens : Video, quanta mala mihi, tibi, prolibus, rei familiari afferat mea damnata ebrietas, plane constitui cum bono Deo vitam sobriam instituere, et quia nosti tempus atque occasiones, quibus soleo in eam miseriam prolabi, quoties videbis periculum adesse, mone me, impedi etiam invitum, et postea agnoscam te bene egisse, sic enim volo fieri. Plura suggerit Gob. *s.* 3.

1954 al. 1854 § 4. Si vir apud Confessarium conqueratur de uxore ebriosa, querendum, an non ipsemet sit ebriosus : si affirmet, dicendum, ut corrigat se primum; quia ebriosus frustra sobrietatem requirit in alio. Si neget, suadendum, ut uxori ad mensam concedat, quantum similis conditionis mulieribus concedi solet, aut etiam aliquanto plus. Si hic nihil proficiat, utatur rationibus accommodatis ad persuadendum, ut abstineat, etiam aliorum auctoritatem interponat. Si neque hæc juvent, minetur verbera : addit *Gob.* etiam det, ubi opus : in tali enim casu dicit licitum esse verberare uxorem, etiamsi sentiat ad plures dies, sed de hoc dixi l. 3. p. 1. n. 734. Per experientiam alicujus Pœnitentis scio, quod exemplum viri sobrii, patientia et moderata ejusdem admonitio plus potuerint, quam verbera vel rixa.

1955 al. 1855 § 5. Sive vir, sive mulier in ebrietate tumultuetur, alter, qui sobrius est, non objurget vel obstrepat eo tempore, sed patienter sileat, alioquin malum magis exasperat. Cogitet prudens fuisse illud *Recipe* Medici, datum mulieri, ut quamdiu ebrius maritus tumultuaretur, ipsa de aqua, quam in phiala dabat (erat autem naturalis) partem aliquam ore clauso retineret. Simile fuit factum chirurgi, qui vocatus ad curanda vulnera a marito inflicta uxori, primum emplastrum applicare voluit ori mulieris, dicens hoc vulnus et foramen esse ante omnia sanandum.

1956 al. 1856 *Quæst.* 272. — *Quid observandum sit circa hominem convertendum vel conversum ad fidem?* R. § 1. Aliqui acatholici sunt pertinaces, et cum his vix quidquam utiliter agitur; unde consultissimum est illos Deo in oratione commendare. Alii sunt ex ignorantia zelosi pro fide sua; et hi sunt benigne excipiendi, ac docendi veritatem. Alii sunt frigidi, agnoscentes veritatem nostræ fidei, sed ob frivolas causas, vel humanos respectus tardant, hi terrendi sunt minando judicia divina, et proponendo extrema. Alii sunt dubii, quibus ostendi debet, in quo conveniamus et discrepemus cum illis, tumque probandæ illis nostræ veritates. Si quis prætendat non esse honestum mutare religionem in qua quis educatus est, dic illi, an

per ab admonitione, potumque, vel cibum ei offerat, nullo unquam asperiore verbo, aut gestu pertinaciam ejus castigans. X. Si lictores veniant ad illum abducendum, repetat iterum, indicetque, nunc eum vere iter æternitatis ingredi; videat proin, quo tendat. XI. Si adhuc nihil proficiat, coram ipso Crucifixum alloquatur, rogetque ne animam perire permittat ipsi adeo pretiosam, ut in Cruce pro illius salute mortem obierit. XII. In egressu ad supplicium, si nolit orare Reus, nec ipsum audire, non urgeat invitum, sed potius cum sociis vernacula lingua pro ipso preces fundat, et nonnunquam suaviter quærat, an non refocillatione aliqua indigeat. XIII. Ubi ad locum supplicii deventum fuerit, jubeat omnes adstantes flectere, et pro anima illius Deum deprecari, quem in finem ipse conceptis verbis præire poterit. XIV. Quod si nihil his omnibus effecerit, aliqui putant, ad terrorem, et exemplum adstantium ei, dum aut laqueum, aut ictum fatalem excepturus est, minaci vultu dicendum : « ergo abi, maledicte, in ignem æternum, qui paratus « est Diabolo, et Angelis ejus, » aut « Sanguis Christi » sit super te, maledicte, in damnationem æternam. » Alii malunt, ingeminanda esse etiam tunc pia suspiria contritionis, et amoris, ut vel in ultimo articulo non desertus forte resipiscat.

Peculiaria heic aliqua monita dat citatus Lohner ibid. qu. 3. et 4. pro Confessione Reorum, qui propter Magiam et Veneficia ad mortem damnati sint. Hæc autem eo spectant, ut interrogetur Reus, cur se Dæmoni manciparit, an scilicet propter voluptates, an propter divitias, dignitatis consecutionem etc.? an non Deum, Sanctos, Sacramenta, Fidem blasphemarit? an isthæc abnegarit? idque chirographo propria manu, aut sanguine subscripto? an non in nocturnis conventiculis Diabolum adoraverit? Eucharistia abusus sit? cum Dæmone se turpiter miscuerit, aut matrimonium inierit? maleficio, veneno, aliisve modis aliquem occiderit, aut aliud grave damnum intulerit? an nullum infantem falso baptizarit, vel ante Baptismum interemerit? an neminem seduxerit, ac Dæmoni manciparit? an non odia, gravesque inimicitias procurarit inter varias personas? an non philtris, aliisve vetitis remediis impuros amores conciliaverit? an non a Dæmone in alienas domos delatus aliena rapuerit? an non amuleta magica aliis distribuerit ad eos invulnerabiles efficiendos? Moneo autem, Confessarium ejusmodi reis has potissimum quinque obligationes imponere debere. I. Ut pactum cum Dæmone rescindant, jurentque se nullum cum ipso deinceps commercium habituros. II. Ut professionem Fidei denuo faciant. III. Ut si quæ adhuc secum, aut alibi habent, magica instrumenta deponant, comburant, S. Officio tradant. IV. Ut si Eucharistiam, aut Reliquias Sanctorum alicubi superstitioso usui reconditas servant, id ipsi aut alteri indicent, ut auferri, ac religiose asservari possint. V. Ut damna aliis per maleficia illata sarciant, quantum fieri potest, maxime si quos falso baptizassent, aut tali modo baptizari curassent.

ergo Christus non fuit in Judaismo enutritus, eique conformiter vixit 30 annis? an etiam talis mortuus? plane non : sed everso Judaismo in ultima cœna sumpsit Sacramentum novæ legis, quod opposuit cœnæ legali ibi ultimo sumptæ, et alias non sumendæ amplius. Similiter Apostoli omnes aliique conversi ab Apostolis, item innumeri Martyres, etc. Et si argumentum valeret, Gentilis, Turca, et quivis infidelis deberet mori qualis est.

1957 al. 1857 § 2. Convertendus edoceri debet omnia scitu necessaria necessitate medii. Deinde proponendi sunt illi successive articuli fidei, contrarii ipsius erroribus. Præterea etiam omnes alii. Nec reticendum videtur, etiam ad tempus quamvis sciatur futurum, ut abhorreat, Verjuys *tr.* 2. *a.* 8. contra alios putantes posse tantisper dissimulari, sed posset postea conqueri sibi illa non esse proposita. Neque etiam videtur dissimulandus ille articulus, quod Pontifex Romanus sit caput Ecclesiæ, cum disponi debeat ad faciendam fidei professionem, in qua hoc continetur. V. *a.* 9.

1958 al. 1858 § 3. Professio fidei proprio idiomate danda est illi, et explicanda. Est autem duplex, una longior, cujus usus est quando conversus fuit publice hæreticus et publice profitetur. Altera brevior pro aliis, qui secreto convertuntur. Expedit tamen etiam his ista longior. Utramque dabo post n. 1862. Si sit publica, fit ante Communionem post recitatam a Ministro confessionem, Sacerdote ad latus Evangelii genuflexo.

1959 al. 1859 § 4. Examen pro confessione non debet rigide institui cum converso, neque dandi longi catalogi peccatorum, hæc enim ipsum terrent : dicat Confessarius, cum ipse dixerit, quod occurret, se reliqua interrogaturum. Nec expedit, ut ab illo exacte petatur numerus singulorum peccatorum, ne nimium fatigatus apprehendat onus confessionis esse gravius, quam ut postea ferre possit, unde petere non debet, quoties non jejunasti? carnes comedisti die vetito etc. sed sic procedat : Quot annos habes? Numquid accusas te, quod a tempore usus rationis neglexeris omnia præcepta Ecclesiæ? Quoties per annum solitus es adire cœnam hæreticam? numquid plerumque quater vel quinquies? sic enim Confessarius sufficienter agnoscet numerum peccatorum illorum, imo probabile est satisfacere, si dicat se hactenus vixisse in hæresi, sic enim virtualiter dicit se eo tempore nulla Ecclesiæ præcepta observasse. Si tamen specialem aliquem contemptum Papæ vel Ecclesiæ habuerit, aut dixerit blasphemias vel calumnias contra Ecclesiasticos, plus quam regulariter fiat ab hæreticis, aut dederit scandalum in rebus fidei, vel alios perverterit vel in hæresi detinuerit, hæc essent speciatim explicanda, Verj. *tr.* 9. *a n.* 2.

1960 al. 1860 § 5. Quamvis convertendus gravia afferat peccata, non arguat illum Confessarius, sed potius ad spem veniæ excitet, dicens mirum non esse, quod destitutus Sacramentis ita lapsus sit. Nec ab initio gravem imponat pœnitentiam, sed invitet ad proximas Indulgentias.

1961 al. 1861 § 6. Multi cum Laym. dicunt quemvis approbatum posse absolvere ab hæresi materiali. Quod formales hæreticos attinet et reservationem Pontificiam, videnda sunt dicta a n. 1613. Quia tamen hæresis sæpe reservatur etiam Episcopis, et timeri potest, ne fuerit formalis, si quis non habeat speciale privilegium, expedit remittere ad alium, qui habet, aut talem facultatem petere.

1962 al. 1862 § 7. Cautus esse debet Confessarius, ne talibus, qui se dicunt converti velle, nimium credat, aut multa appromittat, vel commendet aliis : tales enim quandoque sunt homines fraudulenti, qui non quærunt salutem animæ, sed sustentationem vel alia temporalia aucupantur. Hæc aliaque plura Lohn. *De conv. Ap. p.* 2. *c.* 2. § 1. Facillimum autem medium convincendi acatholicum, est probare Ecclesiam Catholico-Romanam esse veram Christi Ecclesiam, eo quod illi soli conveniant Notæ veræ Ecclesiæ, quod nempe sit *una, sancta, catholica*, *Apostolica*, ac consequenter quidquid illa proponit credendum, id esse verum; pro quo legi possunt libelli, *Der Hayes, der Klein, undgetrewe Wegweiser*, Coloniæ; Lepetit et Fidel Guide, Leodii, *Elffen Catholisch Schlecht unde Recht : Ausuzug aus der Heiligen Schriffit, wostets geschriben : Nort stern etc.*

Professio Fidei Catholicæ,

Secundum Bullam Pii IV et præscriptum Tridentini.

Ego NN. firma fide credo et profiteor omnia et singula quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet : Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli et terræ, visibilium omnium, et invisibilium : et in unum Dominum JESUM Christum Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula : Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero : genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt : qui

propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis : et Incarnatus est de Spiritu Sancto ex MARIA Virgine, et homo factus est : crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est : et resurrexit tertia die secundum Scripturas, et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris : et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam, sanctam, Catholicam, et Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum : et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas et Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes et Constitutiones firmissime admitto et amplector. Item Sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto : nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiam, et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere et proprie Sacramenta novæ legis a Christo JESU Domino nostro instituta atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre, et ex his Baptismum, Confirmationem, et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio et admitto, omnia et singula, quæ de peccato originali et de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita, et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum et propitiatorium sacrificium pro vivis, et defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse vere, realiter, et substantialiter Corpus, et Sanguinem, una cum anima, et divinitate Domini nostri JESU Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in Corpus, et totius substantiæ vini in Sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi. Constanter teneo, Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari : similiter et Sanctos una cum Christo regnantes venerandos, et invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmissime assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas, et retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam, et Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem et magistram agnosco, Romanoque Pontifici, Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac JESU Christi Vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia a sacris canonibus, et œcumenicis Conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, rejectas et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio et anathematizo : hanc veram catholicam fidem extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor et veraciter teneo, eamdem integram et inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime (Deo adjuvante) retinere et confiteri, atque a meis subditis vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, et prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. N. spondeo, voveo, ac juro : sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia : *In principio erat Verbum*, etc.

Professio fidei brevior.

Ex Verjuys Pastor. Mission. in fine.

Ego N. N. coram N. et N. Sacrosanctis Evangeliis coram me positis, eisque attactis, juro, me firmiter credere corde, et profiteri ore illam sanctam fidem catholicam, et apostolicam, quam sancta Romana Ecclesia credit, prædicat, profitetur et observat; et consequenter abjuro, revoco, abnego et detestor omnem hæresim, cujuscumque sit conditionis et sectæ extollentis se adversus sanctam catholicam Ecclesiam, et præcipuam illam hæresim, cui hactenus adhæsi. Item juro me credere, et profiteor ore (*hic exprimantur præcipui articuli contrarii hæresi quam deserit*). Juro et promitto, quod deinceps non aliter credam nec dogmatizabo, nec a mihi subditis aliter teneri permittam. Sic me Deus adjuvet,

et hæc sancta Dei Evangelia. *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum*, etc.

1963 al. 1863 *Quæst.* 273. — *Quid observare debeat Confessarius ægri vel moribundi?* R. § 1. Confessarius ægri non statim ingerat mentionem confessionis, nisi esset periculum mortis, sed amice salutet, quærat de morbo, doloribus, quiete etc. suadeat resignationem in manus Dei, qui vitæ et mortis dominus est. Captata occasione insinuet expedire confessionem, antequam invalescat vis morbi, qui difficiliorem eam reddit : nec id posse obesse, sed profuturum pro quiete animæ, et etiam pro salute corporis. Si resolvat jam confiteri, præeat in actus necessarios, sublevando illum, et alleviando onus confessionis, quantum potest. Si pro confessione dilationem petat, concedat, sed conetur efficere, ut determinet tempus, quo redeat, ne pergat differre. Videat, ut aqua lustralis et effigies Christi crucifixi sit ad manum apud ægrum.

1964 al. 1864 § 2. Libri pro ægris ad mortem disponendis, inter cæteros sunt, Germanice *Nac Katenus, Seelenbulff, Volgeri Trostbronn*, Gallice, *Crasset* Préparation à la mort ; vel *Bonnefons* Le Chrétien charitable : Latine, *Servius, Amicus fid. Lohner.* De convers. Apostolica c. 6. *Polanci* Methodus ad eos adjuvandos, qui moriuntur. Expedit, ut quivis recens ordinatus Sacerdos ex libris illis aut aliunde speciales sibi componat industrias, et modos agendi cum ægris ac juvandi Moribundos. Modum suaviter abducendi a nimio desiderio vitæ, et timore mortis, proponit *Polanc. c.* 9. *et* 10. Modum tractandi ægrum impatientem, habet c. 11. Quomodo juvandus tentatus in fide vel per desperationem, habet c. 12. et seqq.

1965 al. 1865 § 3. Confessarium ordinarie posse sub conditione absolvere moribundum, quamvis jam non sciatur dare signa pœnitentiæ, si hoc saltem dubie præsumi possit, dixi a n. 1156. et addo hic, 1. si talis moribundus semper fuerit infidelis, absolvi non debet nequidem sub conditione, quia non est probabile dubium, quod sit dispositus, sed moraliter certum est, quod non sit dispositus nec petat absolvi. Quod si antehac ostendisset propensionem ad fidem, adhuc requirerentur signa aliqua clariora quam in Christiano. 2. Talis moribundus aut etiam postea mortuus absolvi non potest ab excommunicatione in ordine ad sepulturam, nisi dederit evidentia signa pœnitentiæ, uti decernitur Cap. *A nobis* 28. *de sent. excomm.* Attamen in ordine ad absolutionem a peccatis nulla est reservatio pro articulo mortis. 3. Si æger ante delirium petit absolvi, quamvis in delirio dicat se nolle, potest et debet absolvi, quia voluntas antecedens habitualiter permanet, et nunc nescit, quid dicat. 4. Milites post conflictum moribundi in exercitu catholico, cui permissi sunt acatholici, recte absolvuntur sub conditione, eo ipso quod de exercitu catholico sint, licet aliud signum non dent. Quod si exercitus ex majori parte sit acatholicus, vel si milites ante noluerint confiteri, *Schild. et Asdek.* putant vix debere dari absolutionem, sed ex dictis n. 1163. probabile est dari posse sub conditione illis, qui capaces sunt.

1966 al. 1866 § 4. Si catholicus intelligat hominem acatholicum esse ad extrema deductum, prudenter facit, nisi quid aliud obest, si ad eum accedat, etiam dissimulando se esse catholicum, si id expediat, unde quamvis putetur esse Prædicans vel Minister hæreticus, potest cum eo elicere actus fidei, spei, et charitatis, perfectæ contritionis de peccatis, manendo in illis, quæ nobis communia sunt cum hæreticis. Quod si patiantur circumstantiæ, potest postea rogare, an non, si sciret se non esse in vera fide, vellet amplecti aliam, et facere omnia ad salutem necessaria, an non vellet confiteri et absolvi, si hoc ad salutem foret necessarium. Si ad hæc annuat, secundum Gob. absolvi potest sub conditione, *si dispositus es*, ideoque docet *Caram.* quod Lutheranus dicens, *o Deus, moriar in vera religione, utra sit vera, nescio, tu scis : propitius esto mihi peccatori*, possit absolvi : Vindex Gob. *ad prop.* 4. addit, si spes sit, ut religionem catholicam admittat, hanc proponendam : si autem absolute renuat, posse ita disponi, et absolvi, potest enim esse hæreticus materialis tantum, quia quamvis absolute posset salvari per contritionem perfectam, tamen cum hæc sit difficilis, et ad valorem Sacramenti sufficiat dolor interior, pro necessitate serviendum est moribundo, prout securissime fieri potest.

1967 al. 1867 § 5. Quibus dari debeat Viaticum, et quoties dari possit in eadem infirmitate, etiam non jejuno, dixi in l. 6. p. 1. a n. 604. Quibus extrema Unctio, dicam a n. 2084. Quandonam autem censeatur esse periculum vel articulus mortis, dixi hic n. 1559.

1968 al. 1868 § 6. Si moribundus videatur esse destitutus auditu, sæpe vox per nervos sensorios delata melius percipitur, si formetur supra caput ad cranium, quamvis in aures ipsas, uti experientia quorumdam docuit : unde expedit ibi inclamare moribundo. Dixi autem in l. 3. p. 1. n. 758. quomodo Confessarius in morbo

contagioso cavere possit periculum contrahendi. Et ib. n. 760. addidi Parochum non satisfacere officio suo, si moribundum extremis munitum destituat. De modo fructuose agendi cum ægris, et assistendi moribundis possunt plura videri apud Voglerum *l.* 1. *c.* 3. 4. 5. 7. *c.* 1. *et* 2. ubi recenset ægrorum et moribundorum præcipuas tentationes ; item apud Lohn. *supra* § 8. et iterum § 13. *membro* 5. item apud Martinum *a Matre Dei in Gymnasio Philos. Christianæ p.* 252 *et seqq.* subjicio aliqua ex dictis Auctoribus.

Modus eliciendi actus præcipuarum virtutum.

Confessarius perlegat tarde, nec causet molestiam vel fatigationem; æger corde tantum eliciat. Ex Lohner.

Credo, Domine, quidquid per Ecclesiam, unam, sanctam, catholicam et apostolicam credendum proponis, et ideo firmissime credo, quia tu Deus dixisti, qui es infinita veritas, non potens falli nec fallere, non errare nec mentiri. Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.

Spero, o Domine, quidquid promittere dignatus es, et ideo firmissime spero, quia tu Deus promisisti, qui in promissis tuis servandis es Deus fidelissimus et potentissimus servare. In te, Domine, speravi, non confundar in æternum.

Quid mihi est in cœlo, et a te, mi Deus, quid volui super terram? nihil præter te volo, te super omnia amo, o Deus, quia tu es summum bonum meum. O mi amantissime Deus; utinam infinito amore possem te diligere, quia infinitum meum bonum es : o quam gaudeo, mi Deus, quia tu es, qui es, infinite bonus, infinite perfectus : utinam homines te amarent, sicuti propter infinitam bonitatem et perfectionem tuam in teipso dignissimus es amari.

Quis dabit capiti meo aquas, et oculis meis fontem lacrymarum, ut defleam peccata mea? Doleo, mi Deus, doleo, quia te summum bonum toties offendi.

Quid retribuam tibi, Domine, pro omnibus, quæ retribuisti mihi? Laudo et benedico te, Domine, et superexaltabo in sæcula : laudent te pro me omnes Angeli et Bêati in cœlo, lauderis, in te ipso et a te ipso, sicuti infinite dignus es omni laude.

Quis mihi det, ut quæ patior, patiar pro te, redemptor mi JESU? Patiar tecum, o JESU : patiar pro te, JESU : libenter patiar, ut tibi conformer et placeam : auge, Domine, dolores, auge patientiam.

Quis ego sum, ut contradicam Domino meo? Quod est ante oculos ejus placitum, hoc fiat : Fiat, o Domine, sanctissima voluntas tua, sicut in cœlo et in terra : fiat de me, per me, circa me, sicut vis et disposuisti : paratum cor meum, Deus, paratum cor meum ad omnia, quæ tibi placent, ut agam vel patiar.

Perbreves aspirationes. Ex eodem Lohner.

Mi JESU, credo tibi, et in te, quia es summa veritas. Mi JESU, spero in te toto corde, quia es summa misericordia.

Mi JESU, amo te ex toto corde, quia es infinita bonitas.

Benedicta sit Sancta Trinitas, et indivisa Unitas, confitebor ei, quia fecit mecum misericordiam suam.

Benedictus sit Pater, quia ex infinita sua misericordia creavit me, conservavit me, et ad vitam æternam prædestinavit me.

Benedictus sit Filius, qui ex infinita sua misericordia redemit me, sanctissimo corpore et sanguine suo pavit me, ad sanctam Ecclesiam suam vocavit me.

Benedictus sit Spiritus Sanctus, qui ex infinita misericordia sua illuminavit me, justificavit me, in Ecclesia conservavit me.

Benedicta sit sanctissima Dei Mater, quia ex ineffabili sua charitate in filium suscepit, et tot beneficiis cumulavit me.

Benedictus sit sanctus Angelus Custos meus, qui ab ortu meo in Clientem suum suscepit, custodivit, et gubernavit me.

Benedicti sint omnes sancti Patroni, qui per totam vitam meam tam fideliter precibus, auxiliis, et beneficiis suis foverunt me.

Benedicti sint omnes Sancti, et Sanctæ Dei, qui tam constanter Deum laudarunt, et orarunt pro me.

Domine, ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, sed cito me anticipent misericordiæ tuæ.

O JESU fili Mariæ Virginis, plene misericordia et pietate, o dulcis JESU, secundum magnam misericordiam tuam miserere mei.

O Maria Mater Filii Dei, advocata nostra, tuo me filio reconcilia, tuo filio me commenda, tuo filio animam meam post mortem repræsenta.

O omnes Sancti intercedite pro me, et veniam peccatorum a Clementissimo Deo mihi, omnibusque peccatoribus impetrate.

Credo, Domine, quia tu es suprema veritas.
Spero, Domine, quia tu es suprema fidelitas.
Diligo te, Domine, quia es suprema bonitas.

Adoro te, Domine, quia es suprema Majestas.

Benedico te, Domine, quia es suprema liberalitas.

Miserere mei, quia es suprema benignitas.

Resigno me Tibi, quia es suprema æquitas.

O JESU benignissime, propter nomen sanctum tuum esto mihi JESUS, et salva me; o JESU, ne mea iniquitas perdat me, quem fecit omnipotens tua bonitas.

Maria Mater gratiæ, Mater misericordiæ, tu me ab hoste protege, et hora mortis suscipe.

O Angele mi Custos, defende me in prælio, ut non peream in tremendo judicio.

O omnes Sancti et electi Dei, impetrate mihi, ut vobiscum sancte feliciterque mori, et in æternum vivere Deumque laudare valeam.

Similes actus, et affectus. Ex Polanco.

Commendo me tibi, SS. Trinitas, Pater, Fili, Spiritus Sancte, qui in unitate substantiæ unus, et verus es Deus. Commendo me tibi, Pater omnipotens, qui me, cœlum et terram, visibilia, et invisibilia creasti. Commendo me tibi, Domine JESU Christe, qui propter me, et generis humani salutem, missus a Patre æterno in hunc mundum virtute Spiritus Sancti conceptus, natus homo ex Maria Virgine, passus, mortuus, et sepultus, ad inferos descendisti, et liberatis ex eo Sanctis Patribus resurrexisti tertia die, ascendisti in cœlum, et sedes ad dexteram Patris, inde venturus in die judicii ad omnes homines, qui tum resurgent, judicandos, ut illis, qui in gratia tua mortui fuerint, vitam æternam dones : eos, qui in peccatis mortalibus decesserint, in supplicium æternum condemnes. Commendo me tibi, Spiritus Sancte, qui ex Patre et Filio procedis, qui vivificas unam sanctam, catholicam, et apostolicam Ecclesiam, in qua septem Sacramenta ad peccata remittenda, et ad gratiam tuam omnibus conferendam constituisti; et supplex a te peto, per Jesum Christum summum mediatorem nostrum, per beatissimam ejus Matrem, per Angelos, et Sanctos tuos, ut me ad beatitudinem, quam tuis electis præparasti, simul cum Patre et Filio perducere digneris. Amen.

Pater Sancte, qui creasti me ad te, inquietum est cor meum, donec perveniat ad te; ducas me precor, licet propter peccata indignissimum, ad te ultimum, et felicissimum finem meum, per infinitam misericordiam tuam. Pater, qui ut servum redimeres unigenitum Filium tuum dedisti, ne permittas ab ultimo me fine excedere, nec pereat in me tantum pretium, quo redemptus sum; sanguinis videlicet, et vita Filii tui dilectissimi. In Domino meo JESU Christo, qui factus est mihi justitia, et sanctificatio, salva me, et ad te videndum deducere digneris; in eo speravi, non confundar in æternum, in justitia tua libera me. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam a dextris est mihi, ne commovear; propter hoc lætatum est cor meum, et exultavit lingua mea, insuper et caro mea requiescet in spe; adimplebis me lætitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua usque in finem.

Domine JESU Christe, reparator meus es tu, instaura igitur, quæ ego destruxi in memetipso, repara detrimenta vitæ meæ, supple commissiones et omissiones meas, dimitte imperfectiones, et ignorantias. Conjunge indignissimum obsequium meum cum omnibus, quæ tu egisti et passus es ex tam perfecta charitate, et obedientia, et cum divitiis satisfactionum ac meritorum dilectionis tuæ Patri æterno illud offerre digneris, ut de tua plenitudine, mea paupertas ditetur coram justitia, et bonitate tua.

Domine, qui dixisti: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, ex totis viribus tuis, auge charitatem in me, ut sicut tu vis diligi a me, et ego cupio diligere te, sic te diligam, et quod in hac vita perfecte implere non possum, in altera implere te concedente valeam. Da mihi obsecro, ut non tantum super omnia diligam te, sed etiam in te, et propter te et secundum te diligam, et sis mihi Tu omnia in omnibus, in hac vita et in æterna.

Quis mihi tribuat, ut perfecte diligam te, bonitas infinita? quando occupabis totum cor meum? quando totus ero tuus, sicut totum me multis modis debeo? veniat jam, quæso, illa hora, qua totum me possidere digneris, et totom cor meum tibi ego præbere possim.

Domine JESU Christe, qui perpetua charitate dilexisti me, qua cum non essem, creasti me; qui cum perditus essem, reparasti me; qua cum toties propria culpa periissem, ad gratiæ vitam resuscitasti me; qua te ipsum totum dedisti mihi; si me totum toties debeo pro me, quid debeo tibi, pro te, qui infinite es melior me? Adde hoc beneficiis tuis, Deus meus, ut sine modo, et purissimo amore diligam te nunc, et in sempiternum.

Congaudeo, et congratulor, superadoranda,

et superamanda Trinitas, de infinita magnitudine perfectionis, pulchritudinis, sapientiæ, potestatis, et completissimæ felicitatis tuæ, et eam incomparabiliter pluris quam meam et omnium creaturarum felicitatem æstimo, et ut purissimum hunc tui amorem in hoc exilio augeas, et in patria perficias, obsecro.

Heu me infelicem peccatorem, qui tantam bonitatem, tantam Majestatem Dei mei toties offendi, et cui debui totis viribus meis placere, venerari et obedire, eum potius contempsi : condona mihi tantam perversitatem meam, Deus meus, secundum magnam misericordiam tuam.

Alius modus. Ex eodem Polanco.

Charissime, recordare, quod Dominus JESUS Christus propter te homo factus hanc, quam vides (*Ostendat Crucifixi effigiem*) passionem et mortem amarissimam sustinuerit : dic ergo corde, quod ego ore : Adoro te, Domine JESU Christe, qui per sanctam Crucem tuam redemisti mundum : adoro te, Domine JESU, Deus meus, et redemptor meus, qui pretiosa morte tua mundum vivificasti. Protestor coram omni Ecclesia triumphante, et militante, quod firmiter credo, vivo et morior in fide, quam sancta Mater Ecclesia Catholica et Apostolica tenet. Video in hac imagine Crucifixi, quantam erga me dilectionem habuerit Filius Dei, qui in tantis tormentis voluit mori, ut æternam per ipsum vitam consequerer. Video sanguinem e sacratissimis vulneribus pro me effusum. Considero spineam coronam, doloris, et irrisionis materiam; flagella, quibus servilem in modum cæsus est; alapas, sputa, et demum Crucis supplicium : hæc omnia passus est, ut deleret peccata nostra, et quomodo in ejus passione, morte ac meritis non speremus cum firmissima fiducia? Si dæmon objiciat, quod multum peccavi, fatebor, sed dicam: Dominus meus, et Deus meus etiam multum pro me passus est, cujus passio est dignissima, cujus meritum est infinitum, in eam credo, et in eo confido, languores nostros ipse sustinuit, iniquitates nostras ipse portavit. Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? certe nihil dignum possum retribuere, sed si ipsi placitum fuerit, calicem mortis pro ejus amore libenter amplector, et gratias agere ac eum laudare æternum desidero. In manus tuas, Domine, commendo me, et mea omnia, fiat in me voluntas tua, totus tuus sum, et tu totus sis meus in tempore, et æternitate. Amen.

Alii modi ægro præeundi in varios actus et affectus.

Ex Gymnas. Philos. Christi.

Profiteor fidem catholicam, ejus veritates amplector, et credo, eo prorsus modo, quo amplectitur, et credit illas Sancta Mater Ecclesia Romana. In hac fine divina vivere morique constituto, pro qualibet veritate illius vitam contemno, Clementissime Deus, ego confiteor te esse Unum, et Trinum, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, tres personas divinas distinctas, et unum Deum æternum, omnipotentem, infinitum : hoc mysterium altissimum profunde adoro. Credo te, mitissime JESU Christe, esse verum Deum et hominem, incarnatum ex Maria semper Virgine. Credo te esse Redemptorem meum, qui per passionem et mortem tuam mundum reconciliasti Patri. Credo te instituisse septem in Ecclesia Sacramenta, inter quæ est illud mirabile Sacramentum Eucharistiæ, in quo totus verus Deus et homo existis. Confirma me, Domine, in hac hora, ut hanc fidem fortissime teneam tanquam verus Ecclesiæ filius : profecto impossibile est aliquid in ea falsum inveniri, quia nititur infinita infallibili veritate tua.

Domine JESU Christe, qui dilexisti me et tradidisti teipsum pro me, firmissime spero in magna bonitate, et misericordia tua. Certissime confido, Domine, me fore salvum per merita tua infinita. Tu, Domine, es infinite bonus, et in Scriptura tua testatus es te nolle mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, et vivat. Ecce, Domine, ego toto corde convertor ad te, certoque confido fore, ut in æternum vivam. Confirma cor meum in hac hora, ut bene sentiam de infinita bonitate tua, quæ delectatur benefaciendo et ostendendo seipsam. Ecce, Domine, occasio benefaciendi, ut glorificeris parcendo, et miserendo. Tu, Domine, cum posses sine passione ac morte homines salvos facere, maluisti, ut ubi abundabat delictum, superabundaret misericordia tua, et copiosissime redemisti me, ita ut omnia peccata mea coram redemptione tua sint quasi stipula sicca coram igne infinito. Quomodo ergo non sperabo veniam, et salutem sempiternam? Certissime spero, Domine, me salvum fore per te; verba tua sunt fidelissima, et promissa tua sunt verissima, ut dixisti : omnis, qui petit, accipit : hac promissione fundatus posco æternam beatitudinem, quam me consecuturum fortissime spero.

JESU Christe, Fili Dei vivi, bonitas infinita,

vellem nunc possidere omnia corda Spirituum beatorum, et omnium Sanctorum, quos creasti, ut te unicum, et infinitum bonum meum immenso amore diligerem. Domine, eo modo, quo possum, per affectum amplector omnia corda hæc, et amo te super omnia propter te. Placet mihi, Domine, quod regnes in æternum, et sis Rex omnium Regum, omnipotens, altissimus, gloriosissimus, beatissimus, et omni perfectione perfectissimus. Sacrifico me totum tibi, Domine, et cupio strictissime adhærere tibi; fac, Domine amabilissime, ut nihil mihi placeat præter te, et indefessis viribus in hac præsertim hora quæram te.

Clementissime Domine JESU Christe, contra rationem omnem sive justitiæ sive gratitudinis offendi te benignissimum Dominum, et Redemptorem meum, quod in hac hora præsertim confiteor. Pœnitet me, Domine, peccatorum meorum propter te, non addam ultra, ut peccem tibi. Detestor Domine, omnem culpam, mallemque obiisse quam peccasse, non committam amplius, ut te Deum meum offendam. Abominor, Domine, omnia peccata, quia tibi displicent; patiar potius mortem, quam leviter peccem. Confirma me, Clementissime Domine, in hac hora, et totis visceribus diligam te Deum Dominum, et Salvatorem meum, ut ex amore tuo nascatur odium, et detestatio peccatorum, quibus irritavi te.

Pactum infirmi cum Deo.

Itaque Charissime, numquid credis firmiter JESUM Christum esse verum Deum, et hominem pro te crucifixum, et mortuum? *Æger, vel ejus nomine alius respondet, Credo.* Numquid speras certo te fore salvum per merita Domini Nostri JESU pro te crucifixi, et mortui? *Spero.* Numquid pœnitet te peccatorum propter Deum summe bonum, offensum, et proponis firmissime non amplius peccare? *Maxime.* Fac igitur etiam hoc pactum cum Deo, et dic ex corde : Misericordissime Deus, scis, quia in hac infirmitate mea non possum multis verbis te precari; opto ergo toto corde, ut quoties arteria mea dederit pulsum, quoties anhelitum traham, quoties faciam minimum motum manus, oculi vel alterius partis corporis mei, toties tu benedicaris, et lauderis ab omnibus creaturis tuis. Ex nunc pro tunc declaro, mi Domine, toties mihi placere, et gaudium esse, eo quod sis, qui es perfectissimus, excellentissimus, adeoque potens, ut omnes egeamus tui, tu vero nullius. Toties gaudeo te esse infinite sapientem, misericordem, justum, et bonum. Toties gaudeo, Domine, propter opera bona, quæ aliquando acta sunt, et aguntur in dies, agenturque imposterum ex amore tui, aliaque omnia, quæ fieri possent ab iis quos creasti, et creare potuisti sub quanta possibile est perfectione. Toties lætor plurimum ob ea, quæ Dominus meus JESUS Christus, Virgo sanctissima, Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, Confessores, Sancti, Sanctæque omnes obiverunt, necnon ob amorem illum, quo te æternum prosequentur cum omnibus angelicis Spiritibus. Toties offero tibi quæcumque Sacrificia tibi oblata sunt, offeruntur, offerenturque imposterum, notanter autem SS. Missæ Sacrificium. Toties me in manus tuas committo, ut de me disponas tanquam de re maxima tua, ex nunc, et in æternum. Toties displicent mihi peccata omnia, quæ a condito mundo perpetrata sunt, et usque ad finem ejusdem perpetrabuntur : utinam, o bonum meum, vice cujusque peccati millia millium obsequiorum tibi impenderentur. Toties dimitto ex corde propter te omnibus, qui me unquam offenderunt vel offendent, et pro qualibet offensa mihi irrogata, peto Domine, ut des illis insigne quoddam beneficium, et tandem mortem, qualem mihi opto, felicissimam. Demum toties offero divinæ Majestati tuæ, quidquid boni possum offerre, maxime vero vitam, passionem, et mortem Redemptoris mei JESU Christi, ac omne tuum in te ipso beneplacitum, in gratiarum actionem pro beneficiis, quæ a te accepi, et pro charitate, qua ab æterno dilexisti me; hunc-que ipsum actum, quem nunc elicio, toties denuo ratum esse volo, quoties aliquod e signis prædictis edidero. Quoties ergo jam dicta occurrent declaro intentionem meam esse, tot vicibus id ratum facere, quot creaturæ productæ sunt, vel etiam produci possunt, imo quoties possibile, et imaginabile est idipsum iterari, ac multiplicari, atque hoc pure ob amorem tui in agnitionem supremæ Majestatis tuæ, ex motivis sanctissimis, et perfectissimis, quem habere debeo vel possum : in signum autem, quod rata habeam, quæ ita proposui, Domine, quod dixi, dictum volo, affectu quantum possum maximo.

Christus, et ejusdem merita offeruntur pro peccatis ac debitis nostris.

Agnosco, amantissime Pater, non esse me parem immensis debitis, quæ per peccata mea

contraxi, memento tamen, o Domine, Filium tuum, meum autem Redemptorem JESUM Christum constituisse me hæredem meritorum suorum. Hoc jure nixus offero Majestati tuæ pro lytro impuritatum mearum castissimum corpus JESU mei, opera Spiritus Sancti in Virgineo utero conceptum : Vice errorum, quibus a semitis justitiæ tuæ deviavi, offero pedes ejus amabilissimos Cruci affixos. Quia vero mundi ego idola sæpius adoravi, genua tibi dedico ejusdem sanctissimi Filii tui, semper ad te adorandum inflexa. Pro intemperantia gulæ meæ offero temperantissimum appetitum Salvatoris mei. Pro pessimis præcordiis meis, piissima viscera JESU Christi. Pro corde meo terreno, et terrenorum amante, cœleste cor Redemptoris mei. Pro inconstantia, et impatientia mea, pectus et humeros JESU mei. Pro meis iniquis manibus, superbo capite, oculis lascivis, et amicis obtrectationum auribus, manus Cruci confixas, confossum spinis caput, oculos sanguineis lacrymis suffusos, saturatas opprobriis aures, os denique illud felle et aceto potatum. Pro pessima lingua, plena criminum anima, memoriæ, intellectus, et voluntatis meæ præpostero usu, linguam, animam, memoriam, intellectum, et voluntatem Christi omnibus gratiæ et gloriæ thesauris illustres. Postremo pro cunctis vitiis meis omnes Domini ac Redemptoris mei virtutes.

Exercitium ad quinque vulnera Christi, quorum unum ad singulas orationes osculatur æger.

Saluto, piissime JESU, et tota devotione osculor roseum vulnus dexteri pedis tui, precorque, ut per illud plenam omnium delictorum remissionem mihi concedas.

Saluto, benignissime JESU, et tota devotione osculor vernans vulnus sinistri pedis tui, precorque, ut per illud instaures omnes ruinas perditæ vitæ meæ.

Saluto, dulcissime JESU, et tota devotione osculor floridum vulnus dexteræ manus tuæ, precorque, ut per illud mortifices in me, quidquid tibi displicet.

Saluto, optatissime JESU, et tota devotione osculor charum vulnus sinistræ manus tuæ, precorque, ut per illud, eum ornatum internum gratiæ mihi dones, quo tibi placeam.

Saluto, desideratissime JESU, et tota devotione osculor amorosum vulnus sanctissimi lateris tui, precorque, ut per illud me totum tibi copules, et unias. Tu, Domine, in istis beatis vulneribus tuis me include, et præsta ut ex eis verum tui amorem æternamque salutem hauriam. Scribe illa in corde meo, pretiosissimo sanguine tuo, ut in eis legam tuum dolorem pariter et amorem, ut in me erga te, et dolor compassionis excitetur, et ardor dilectionis accendatur. Sit omni tempore ac præcipue in hora mortis meæ, mihi certum in illis refugium, et secura protectio. Amen.

Exercitium omnis generis virtutum, quas æger uno verbo repetito interne eliciet, vel alius nomine ipsius.

Credo in Deum meum, quia ipse revelavit, qui est infinita veritas : *Credo.* Spero in Deum meum, quia gratiam in hac vita, et gloriam in altera promisit ipse, qui in promissis servandis fidelissimus est, et potentissimus servare : *spero.* Amo te, Deus meus, super omnia, quia infinite perfectus es, et amabilis : *amo.* Doleo ex toto corde, quia infinitam bonitatem tuam offendi : *doleo.* Adoro infinitam Dei mei Majestatem, a qua et in qua omne bonum esse recognosco : *adoro.* Veneror sanctissima nomina JESU, Mariæ, Joseph, ut sint mihi ultima tessera salutis : *veneror.* Exosculor sacratissima JESU pro me Crucifixi vulnera : *exosculor.* Colo omni submissione possibili venerabile Eucharistiæ Sacramentum : *colo.* Confiteor summam ingratitudinem, quia beneficiis divinis abusus sum : *confiteor.* Confundor, quod tam ingratus fuerim pro omni amore, benignitate, et fidelitate Dei erga me : *confundor.* Gratias ago Deo meo, qui me ad imaginem et similitudinem suam creavit, capacemque æternæ beatitudinis effecit : *gratias ago.* Habeo tibi gratias, amantissime JESU, pro sacratissima incarnatione, passione ac morte tua : *habeo gratias.* Utinam, o amabilissime Deus, nunquam te offendissem, quia tu es propter te dignissimus non offendi : *utinam.* Utinam, clementissime Deus, peccatores resipiscant, et requirant te : *utinam.* Utinam omnes homines te cognoscant, sicuti es perfectissimus, ament, sicuti es optimus, glorificent, sicuti es præcellentissimus : *utinam.* Utinam, o optatissimum bonum meum, ardentissime amarem te : utinam æstuantissimis desideriis jugiter anhelarem ad te : *utinam.* Utinam, o Domine, haberem tantum amorem, et affectum ad te, quantum unquam alia creatura habuit ; *utinam.* Utinam te Deum meum tanta laude, honore et amore prosequi possem quanto te Angeli, et Sancti omnes pro-

sequuntur : *utinam*. Propono, amabilissime Deus, potius mori millies, quam te unquam amplius offendere : *propono*. Peto, o infinita bonitas, ut potius me mori quam te offendere permittas : *peto*. Peto, speciosissime Domine JESU, tam validis amoris vinculis tibi astringi, ut nunquam recedere, nunquam averti a te valeam : *peto*. Piissime Deus, vitam et voluntatem meam in manus tuas consigno : *consigno*. Operare in me, o Domine, et utere pro tuo beneplacito, in tempore et æternitate : *operare*. Resigno me totum, omnipotens Deus, sanctissimæ voluntati tuæ, ut agas de me, per me et circa me quidquid tibi placuerit : *resigno*. Da mihi, Deus meus, quidquid vis, quando vis, et quantum vis : *da mihi*. Offero tibi, o clementissime Pater, corpus, et animam cum omnibus viribus, et potentiis meis : *offero*. Offero, et dirigo, o summe Deus, omnes meas cogitationes, verba, et opera ad gloriam nominis tui : *offero*. Offero tibi, o cœlestis Pater, dilectissimum Filium tuum Dominum meum JESUM Christum, in unione amoris illius, quo illum in hunc mundum misisti : *offero*. Offero tibi illius angustias, sanguinem, sudorem, passionem et mortem ad felicem mihi mortem impetrandam : *offero*. Gaudeo, mi Deus, quod sis, qui es, Deus infinite pulcher, infinite sapiens, bonus, et perfectus : *gaudeo*. Gratulor tibi Deus, quod omnes creaturæ non sint sufficientes ad te digne colendum et glorificandum : *gratulor*. Deus meus et omnia, sim totus tuus, et tu totus meus : *sim totus*.

Denique hæc tria ; roga Deum per Christi merita, ut non decedas ex hoc mundo, nisi rite susceptis ultimis Sacramentis ; ut ultima cogitatio tua sit de Christi passione, et morte ; ut ultima verba tua sint, quæ saltem corde exprimas : JESU, Maria, Joseph, adeste mihi in hoc extremo articulo ; *rogo*.

Oratio pro felici morte ter dicenda.

Ex Palmeto Nakateni.

Domine JESU, per amaritudinem tuam, quam sustinuisti in Cruce, maxime quando benedicta anima tua de corpore egrediebatur, miserere animæ meæ in egressu suo. Amen. Pater Noster, etc. Cæsarius *l.* 12. *c.* 15. *refert quemdam vi hujus orationis sine Purgatorio ad cœlos admissum.*

Testamentum hominis Christiani.

In nomine sanctissimæ, et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ego N. N. animam meam trado in manus Creatoris, et Redemptoris sui ; corpus terræ, unde exivit, restituendum relinquo ; temporalibus bonis, et honoribus ac deliciis prompto animo renuntio ; te solo Deo ac Domino meo frui cupio.

De peccatis meis maxime doleo, ideo, quia te Deum meum, quem super omnia amo, offenderim, seriam emendationem, et satisfactionem tua ope præstandam promitto. Offensas omnes omnibus lubens condono, quod idem, ut mihi fiat, humillime peto. Credo, quidquid Ecclesia Catholica mihi credendum proponit. Spero me per infinitam misericordiam tuam, mi Deus, remissionem omnium peccatorum, et vitam æternam consecuturum. Eumdem te verum Deum trinum in Personis, summum, et unicum bonum meum amo ex toto corde meo, ex tota anima mea, et ex omnibus viribus meis. Mala perinde ac bona de manu tua cum gratiarum actione accepto, et me totum divinæ Providentiæ sanctissimoque arbitrio committo.

Hanc ultimam voluntatem meam roborari, et confirmari peto testimonio, auxilio vestro, o S. Maria, o S. Joseph, o S. Angele Custos, o S. Barbara, o SS. Patroni mei N. N. adeste, obsecro, piis desideriis ac votis clientis vestri N. N.

Orationes pro felici morte.

Ad B. Virginem.

O Maria virgo pia, Mater Dei, cœli via, precor te per dolorem illum, qui transfixit animum tuum, quo tempore Filius tuus patiebatur, et per lætitiam, qua in ejus Resurrectionis gloria exultasti, ut me respicias, misericoditer in extrema lucta constitutum ; ea namque hora est, cujus causa toto vitæ tempore cupio esse famulus, et cultor tuus ; in ea hora confirma timidam animam meam, repelle conatus infensissimi dæmonis, et impetra, ut placide conquiescam ; Per Christum Dominum nostrum.

Ad S. Joseph.

O Sancte Patriarcha Joseph, adsis mihi in illa hora, quando præmortuam linguam meam amplius movere non potero ad te invocandum, nec oculos meos ad te levare ; esto tunc memor precum harum, quas ad te supplex nunc effundo. Subveni mihi in hora resolutionis meæ, ne potestas inferorum adversum me prævaleat ; Per Christum Dominum nostrum.

Ad Angelum Custodem.

Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in prælio, ut non peream in tremendo judicio. Repelle inimicas potestates in ea hora, qua ad æternitatem evocabor, ut tecum aliisque SS. Angelis laudem Deum in æternum. Amen.

Ad S. Barbaram.

O Patrona morientium, gloriosa virgo, et martyr Barbara, memor pollicitationis tibi divinitus factæ, ne patiaris me ex hac vita imparatum excedere, sed vera prius ac integra confessione purgatum, Christique sponsi tui vivifico corpore munitum : Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

1969 *Quæst.* 274. — *Quid notandum sit circa Con-*
al. *fessarium illius, qui tenetur ad restitutionem*
1869 *famæ vel aliorum bonorum?* R. § 1. Quos prudenter judicare potest scire, et satisfacere velle obligationi restituendi, ordinarie non tenetur eos admonere; est tamen apud plerosque consultius admonere saltem indirecte. Quandonam autem, et quantum pœnitens teneatur restituere dictum est in l. 3. p. 2. Et cavere debet Confessarius, ne aut nimium aut nimis parum imponat. Quid agendum sit, si ex ignorantia vel errore indebite obligarit aut deobligarit a restitutione, dixi a n. 1780.

1970 §. 2. *Caj. Molin. et alii* communiter dicunt
al. non esse absolvendum, qui antehac admoni-
1870 tus non restituit, quod *Lugo* dicit regulariter esse observandum; nam sicuti voluntarie manens in periculo proximo peccandi non potest absolvi, ita neque hic, merito enim timetur relapsus, cujus experimentum dedit. Si tamen jam essent circumstantiæ, ex quibus colligeretur magis serio velle, et probabiliter facturum, absolvi posset, attamen recte injungetur, ut prius ad Communionem non acedat, quam actualiter restituerit, nisi esset specialis ratio etiam hoc permittendi. *Trid. s.* 25. *de Refor. c.* 12. præcipit, ut qui decimas non solvit, aut impedivit, ne solverentur, non absolvatur, *nisi plena restitutione secuta*, quod tamen plerique cum Sanch. *in Decal. l.* 2. *c.* 20. *n.* 10. intelligunt, nisi excuset impossibilitas restituendi. Motiva permovendi ad restituendum proponit. Viexm. *tota parte* 2. nam non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; nec debet is apud homines timere confessionem, qui vult apud Deum invenire gratiam, quæ temporalibus bonis utique præferenda est. Et quid proderit tacuisse hanc obligationem suam vel hæredibus aliena relinquere? certe ista tantum conferent ad damnationem, et ad impediendam quoad cætera Dei benedictionem. Juvat etiam interrogare pœnitentem, quid vellet sibi fieri, si ablata sibi essent bona fortunæ, vel famæ, an non vellet sibi restitui? hinc faciat hoc alteri, quod sibi fieri vellet.

Quæst. 275. — *Quid observare debeat Con-* 1971
fessarius fatui, surdi, muti, hominis linguæ pe- al.
regrinæ? R. § 1. Qui scitur esse plane fatuus, 1871
absolvi non debet, quamvis genuflectat, se accuset, tundat pectus; id enim facit, quia vidit, et audivit alios facere : et reipsa capax non est peccati vel actuum supernaturalium ad absolutionem prærequisitorum. Semifatuus est capax peccati, cum habeat libertatem saltem imperfectam, unde si prudenter judicetur, quod hic et nunc habeat saltem imperfecte actus ad pœnitentiam prærequisitos, potest absolvi saltem sub conditione, ubi dubium est, etiam singulis mensibus, inquit Gob. *t.* 7. *n.* 408. Ut vero quis credatur non esse plane fatuus, non sufficit, quod distinguat inter status hominum, exhibeat reverentiam clericis, aliqua mandata recte exequatur, hæc enim fieri possunt sine libertate, et absque discretione inter bonum et malum morale : itaque in hoc consuli debet judicium prudentum, et si dubium sit, an sit semi an plane fatuus, in articulo mortis disponi debet, quantum potest, ad pœnitentiam, et absolvi sub conditione.

§ 2. Qui quandoque delirant, quandoque sa- 1972
piunt, possunt tempore lucidi intervalli ab- al.
solvi, non aliter ac illi, qui semper sapiunt. 1872
Qui in aliquo tantum objecto delirat, v. g. si se putet esse Regem, et in reliquis non det signa amentiæ, absolvi potest, quia talis deliratio oriri potest aut per species circa objectum tantum, turbatas vel male ordinatas, aut per apprehensionem vel desiderium nimis vehemens circa hoc unicum; atque ita homo talis manebit capax actuum liberorum circa alia objecta, Gob. *num.* 469.

§ 3. Surdaster Confessario ignotus, qui au- 1973
dire non potest, nisi Confessarius clamet, aut al.
ita loquatur, ut circumstantes audiant, remitti 1873
debet ad locum separatum : si autem Confessario nota sit illius innocentia, eo quod non soleat nisi venialia afferre, audiri potest, et absolvi, opus enim non erit talem de aliquo interrogare, et pœnitentia imponi potest ostensis digitis vel Rosario, prout inter ipsos antehac convenerit. Quod si prudens metus sit, ne afferat materiam mortalem, circa quam

interrogari debeat, remitti debet ad alium locum. Et quamvis Gob. *n.* 463. dicat non displicere sibi, si dicatur talem eo ipso, quod tali loco confiteatur, dare potestatem Confessario loquendi ea, quæ ad absolutionem sunt necessaria, quamvis etiam ab aliis audiantur, tamen hoc debet universaliter admitti, quia plerique putant se ita confiteri, ut non sit opus interrogari.

1874 al. 1874 § 4. Si pœnitens sit mutus, et non surdus, facile juvari potest per interrogationes, quibus per signa respondeat. Si postquam didicit necessaria scitu, et creditu, fiat surdus et mutus, extra articulum mortis absolvi non potest, nisi scripto vel signis ostendat, quod doleat. Et si per signa possit significare species peccatorum, et numerum, ad hoc tenetur uti et ad accersendum illum Confessarium, qui præ reliquis ea signa noverit, vel per usum cum illo, vel ex relatione domesticorum, Gob. *a n.* 475. Quod si a nativitate sit surdus et mutus, putant aliqui absolvi non posse, quia non videtur capax actus fidei, cum nihil sciat de revelatione Dei : e contra alii putant posse absolvi, si det signa pœnitentiæ, est enim capax peccati, item agnitionis Dei, vitæ æternæ, etc. quæ per signa illa declarari possunt : et ita ex Tann. testatur Gob. *t.* 4. *n.* 132. quod aliquis a nativitate surdus, et mutus etiam mysteria Sanctissimæ Trinitatis, et Incarnationis potuerit signis ostendere, Deo forte per intellectum perspicaciorem vel magis illuminatum supplente quod deest in sensibus : ideoque putat *Gob.* talem absolvi potuisse etiam sæpius, et extra articulum mortis : et consequenter secundum Lohn. et Dian. *p.* 5. *t.* 6. *R.* 3. obligandus erit semel in anno confiteri, quamvis non posset se accusare de aliquo certo peccato, quia sufficit accessisse animo, ut se accuset, cum per hoc sufficienter fateatur se peccasse : potest autem illi pro pœnitentia injungi, ut pectus tundat, flectat junctis manibus vel expansis brachiis; nam probabile est non requiri ad satisfactionem sacramentalem, ut peragatur ex intentione complendi Sacramentum; ideoque potest injungi opus, quod postea faciet vel tum facit, *Lohn.*

1875 al. 1875 § 5. Si quis sit a nativitate surdus, mutus, et cæcus, censeri debet velut perpetuo amens, cum non videatur ullo modo edoceri posse res sacras, adeoque nullum Sacramentum est illi conferendum præterquam Baptismus, *Terel. Lohn. Gob.* Qui autem post usum rationis casu vel morbo factus esset surdus, mutus, et cæcus, vix poterit cognoscere aliquid de absolutione sibi danda, unde secundum *Lohn.* sola extrema Unctio videtur illi esse danda; sed non video, cur dari non possit etiam Eucharistia pro Viatico.

1876 al. 1876 § 6. Si Confessarius ob imperitiam linguæ non possit percipere mortalia, si commode fieri potest, remittere debet ad alium peritum linguæ, si autem sine gravi incommodo remitti non possit, et saltem aliquod veniale intellexerit, tum non tantum in articulo mortis aut quando præceptum obligat, sed etiam alio tempore licite absolvitur, quia in tali casu sufficit integritas formalis, Sa, Laym. Castr. Stoz. *l.* 2. *n.* 91. Semper autem videtur esse permolestum sæcularibus, si postquam se præpararunt, inauditi remittantur, quando alius linguæ peritus diu aberit, Gob. *t.* 7. *n.* 485. Tenetur tamen talis pœnitens mortalia non intellecta suo tempore confiteri alteri intelligenti, et ideo jam posset omnino de illis tacere, si certa sciret Confessarium hunc non intellecturum quoad speciem. Quod si sola venialia habeat, potest accedere Confessarium semiperitum linguæ, relicto perito, *Gob.*

§ 7. Si quis sciat linguam principalem, v. g. Germanicam, quamvis non intelligat aliquas dialectos, seu modos loquendi alterius linguæ subordinatæ, v. g. Wesphalitæ, Gob. n. 486. dicit, quod licite se exponat pro audiendis Westphalorum confessionibus : sed ubi necessitas nulla est, videtur dicendum, quod teneatur prius intelligere tales modos loquendi, vel saltem in confessione petere explicationem aut circumlocutionem, alioquin sine justa causa negligit integritatem materialem.

1877 al. 1877 *Quæst.* 276. — *Quid observare debeat Confessarius pœnitentis generaliter confitentis, vel antehac male confessi?* R. § 1. Aliqui ideo confitentur generaliter, quia hactenus sæpe soliti sunt confiteri sacrilege vel sine examine, dolore aut proposito, vel quia putant se aliqua mortalia nunquam esse confessos, quæ qualia sint, nesciunt : et isti omnes per ordinem præceptorum Decalogi et Ecclesiæ examinandi sunt, sicuti si nunquam essent confessi. Alii faciunt pro majori securitate sua, aut ad magis expianda peccata, aut quia ingressi sunt statum religiosum, in quo id statuitur; et cum his ita est procedendum, ut primo interrogentur, an non ab ultima confessione in aliquo Deum graviter offenderint : si affirment, aut hæc peccata primo dicant in specie, et numero : si negent, aut quando hæc jam dixerunt, permittantur de priore vita dicere,

quod occurrit, neque importunus sit Confessarius in exquirenda specie vel numero, nisi pœnitens fieri vellet, quia cum semel sint bene confessi, uti suppono, opus non est pœnitenti novam molestiam facessere.

1979 al. 1879 § 2. Si pœnitens velit, potest, per se loquendo, mortalia nunquam confessa miscere cum aliis confessis, ut dictum est a n. 1181. Et quamvis pœnitens dixerit se velle de tota vita confiteri, tamen omittere potest mortalia aliqua, dummodo ea antehac sit rite confessus, ut dixi n. 1183. sed notat *Lohn.* Religiosos quibus præcipitur singulis annis confiteri generaliter, per hoc non satisfacturos præcepto. Præcipua autem cura Confessarii esse debet, ut generaliter confitens studiose eliciat actus prærequisitos, præcipue autem sincerum dolorem et propositum : longe enim plus de his laborandum quam de enarratione peccatorum.

1980 al. 1880 § 3. Quamvis, secundum aliquos, non esset obligatio imponendi pœnitentiam pro sola confessione generali, ne idem bis puniatur, tamen ob nova peccata addi debet aliqua, et communiter etiam ob priora, quia sic censetur velle pœnitens; et ita consulitur integritati Sacramenti. Quod si pœnitens mixtim omnia dicat, confessa, et non confessa, imponi debet pœnitentia proportionata, veluti si nullum esset confessus : cum enim nullum distinguat ab altero, vult omnia accipi veluti non confessa.

1981 al. 1881 § 4. Confessio generalis non est permittenda scrupulosis, nisi cum cautelis notatis l. 1. n. 541. aliis vero, qui in peccatis luxuriæ vixerunt, una tantum vice permittenda, ne sordes eas sæpius movendo, se iterum inquinent : unde curandum, ut jam accurate peragant, sic enim saltem indirecte remittentur omnia etiam per oblivionem omissa : imposterum autem permittantur generaliter confiteri tantum de anno in annum, aut in genere accusare se de illis. Nec expedit talibus suadere confessionem generalem, nisi postquam major impetus illius vitii est repressus.

1982 al. 1882 § 5. Cum illo, qui hactenus sæpe est confessus sacrilege vel invalide procedendum est secundum dicta a num. 1206. 1216. 1220. Non expedit autem semper, ut quando quis advertitur esse male confessus, statim prima vice moneatur de confessione generali, quia hoc quosdam nimium perturbat, præsertim si sint homines anxii, vel pudibundi vel plane rudes, qui putant impossibile sibi esse recordari omnium, quæ fecerunt : itaque tum Confessarius nulla facta mentione confessionis generalis instituat interrogationes circa singulas ætates pœnitentis, percurrendo præcepta, contra quæ potissimum peccare potuerit, sicque confessionem generalem eliciat ab ipso vix advertente : in fine autem petat, an aliquid sit grave, quod præterea tota vita commiserit, et tum denique eliciat numerum sacrilegarum confessionum, et Communionum.

1983 al. 1883 § 6. Qui fecit confessionem generalem præmisso diligenti examine, secundum Jo. Sanch. Dian. Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *n.* 613. Ills. *n.* 124. non tenetur amplius de vita anteacta cogitare, et si postea occurrat dubium, an hoc vel illud peccatum sit confessus, nisi certus sit esse omissum, potest præsumere se esse confessum, et omnia dubia de vita præterita deponere; alioquin, inquiunt, nunquam erit finis dubitandi, ac se, et Confessarios vexandi. Putarem tamen permittendum, ut ter aut quater adhuc addat, quæ incident, si non meminerit se esse confessum, secundum dicta l. 1. a n. 541. maxime si non semper fuit timoratæ conscientiæ, secundum dicta hic n. 612.

Pro juvando pœnitente, et reducenda peccatorum memoria utile erit hic ponere catalogum peccatorum ex Manuali Sodalitatis et directorio Polanci collectum.

CATALOGUS PECCATORUM

Pro instituenda Confessione generali.

Quomodo in sequentibus peccatis confitendus sit numerus et distinguenda species infima, dixi a n. 921. 945. 979.

Circa 1 præceptum, quod est colere Deum super omnia.

Circa fidem.

An crediderit omnia, quæ S. Romana Ecclesia credit, vel habuerit opinionem in aliqua re fidei Romanæ contrariam. Lit. A

An verbis vel signis externis infidelitatem aliquam vel hæresim prodiderit aut probaverit, etiam solus, nullo audiente, et contra quem fidei articulum.

An fuerit nimium curiosus in investigandis rebus fidei, et an de aliquo fidei articulo dubitaverit, et de quo.

An apud se habuerit vel legerit libros hæreticorum aliosve libros ab Ecclesia prohibitos.

An sciverit orationes aliaque necessaria, quæ quisque Christianus scire tenetur, ut sunt præcepta Decalogi, et Ecclesiæ, oratio Dominica, Ave Maria, Credo, et mysteria principalia fidei.

An usus sit aliquo genere superstitionum, incantationum, divinationum per se vel alios.

An schedulas supertitiosas apud se habuerit ad sanitatem, indurationem aliamve rem obtinendam, et an alios induxerit ad earum usum.

An fidem habuerit somniis vel auguriis, accipiendo illa pro regula actionum suarum.

An curaverit sibi ex lineis manuum, signis vultus, etc. prædici futura.

Circa Spem.

B An nimium præsumendo de divina misericordia commiserit aliquod peccatum, vel in malo perseveraverit, differendo emendationem.

An in rebus adversis fiduciam potius in creaturis, et in auxilio hujus mundi quam in Deo collocaverit.

An diffidendo misericordiæ divinæ desperaverit de emendatione vitæ vel de remissione peccatorum, vel de æterna salute obtinenda.

Circa Charitatem.

An murmuraverit contra Deum, conquerendo quasi non esset justus, vel reprehendendo ejus Providentiam. C

An per timorem aliumve respectum humanum cogitaverit offendere Deum, aut non facere, quod pro suo officio, et Dei servitio facere tenebatur.

An aversionem cum quodam horrore a Deo habuerit, et a rebus divinis ad salutem suam pertinentibus.

An maledixerit, vel blasphemaverit Deum, aut Sanctos, aliasque creaturas.

An abusus sit verbis Scripturæ ad profana, maxime ad turpia, scurrilia.

An exposuerit se periculo aliquorum peccatorum mortalium, et quorum : item an complacuerit sibi in peccato olim commisso, et quo illo.

An persecutus sit vel calumniatus fuerit hominibus piis, detrahendo bonis eorum operibus, vel impediendo, ne illa facerent; et speciatim an impedierit aliquem ne ingrederetur Religionem.

Circa 2. præceptum : Non assumes nomen Dei tui in vanum. D

An juraverit falsum, sciens esse vel dubitans esse falsum, sive joco factum sit, sive de re levi [1].

[1] Pro data necessitate, inquiret utrum *societatibus occultis* nomen dederit, quod gravissimum peccatum est, ut patet ex prohibitionibus Clementis XII in Bulla *In Eminenti* 28 ap. 1738; Benedicti XIV *Providas* 18 maii 1751; Pii VII *Ecclesiam* 13 sept. 1821; Leonis XII *Quo graviora* mart. 1825 : « Itaque societates occultas *omnes, tam quæ nunc sunt quam quæ fortasse deinceps erumpent* et quæ ea sibi adversus Ecclesiam et supremas civiles potestates proponunt quæ superius commemoravimus, *quocumque tandem nomine appellentur*, nos perpetuo prohibemus sub eisdem pœnis, etc. » Deinde prohibet aggregari *cuicumque gradui* dictarum societati, sub pœna excommunicationis ipso facto, absque ulla declaratione incurrenda, soli Romano Pontifici, excepto mortis articulo, reservata; sub eadem pœna denuntiandos episcopis aut aliis ad quos pertinebit « eos omnes quos noverint his societatibus nomen dedisse. » Quæ cuncta a Gregorio XVI renovata fuere Encycl. *Inter præcipuas* et a Pio IX Enc. *qui pluribus : « Clandestinæ illæ sectæ... a RR. PP. prædecessoribus nostris iterato anathemate damnatæ suis Apostolicis litteris. quas Nos Apostolicæ nostræ potestatis plenitudine confirmamus et diligentissime servari mandamus.* »

Quas omnes constitutiones hodie plenissime ubique gentium vigere, solemniter declaravit SS. D. N. Pius IX, hac celeberrima allocutione habita in consistorio diei 25 septembris 1865, quam ex integro referre placet :

« Venerabiles Fratres,

« Multiplices inter machinationes artesque, quibus Christiani nominis hostes adoriri Ecclesiam Dei, eamque irrito licet conatu labefactare, atque excindere ausi sunt, recensenda procul dubio est, Venerabiles Fratres, perversa illa hominum societas, quæ *Massonica* vulgo nuncupatur, quæque in latebris primum tenebrisque coacta in communem exinde perniciem religionis, humanæque societatis erupit. Cujus insidias ac fraudes ubi primum detexerunt Prædecessores Nostri Romani Pontifices, pastoralis officii memores, nihil moræ interponendum existimarunt, quominus sectam illam scelus anhelantem, multa ac nefaria rei sacræ et publicæ molientiem auctoritate sua coercerent, ac damnationis sententia tamquam jaculo confoderent et profligarent. Enimvero Clemens XII Prædecessor Noster Apostolicis suis Litteris eamdem sectam proscripsit, reprobavit, ac fideles universos ab illa nedum ineunda, sed vero etiam quovis modo promovenda, juvandaque deterruit, indicta excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, et per Romanum dumtaxat Pontificem relaxanda. Quam porro justam ac debitam damnationis sententiam Benedictus XIV edita Constitutione confirmavit, summosque Catholicos Principes haud excitare prætermisit, ut ad convellendam perditissimam sectam, et a communi periculo propulsandam vires omnes curasque conferrent. Atque utinam supremi iidem Principes Decessoris Nostri vocibus aures præbuissent; utinam in causa tam

An juraverit promittendo rem licitam, quam postea sine causa rationabili non observaverit, aut an intentionem habuerit non servandi, cum juraret.

An causam dederit alicui, ut falsum juraret, vel non observaret juramentum licitum.

An jurarit, adjuncta maledictione, v. g. diabolus me auferat, tale malum mihi eveniat, si non fecero, etc.

An juraverit se malum aliquod vel peccagravi non remissius egissent, nunquam certe fuissent deplorandi nostra patrumque memoria tanti seditionum motus, tanta bellorum incendia, quibus Europa universa conflagravit, tanta denique malorum acerbitas, quibus afflictata est, atque adhuc afflictatur Ecclesia. Jam vero quum improborum furor minime conquiesceret, recens ortam *Carbonariorum* sectam in Italia præsertim longe lateque propagatam Pius VII Prædecessor Noster anathemate perculit, parique incensus animarum studio Leo XII tum superiores, quas memoravimus clandestinas societates, tum quascumque alias quovis tandem nomine appellatas, quæ contra Ecclesiam, civilemque potestatem conspirarent, Apostolicis suis Litteris condemnavit, atque universis fidelibus sub gravissima excommunicationis pœna prohibuit. Attamen impensa hæc Apostolicæ Sedis studia haud illum habuerunt exitum, qui fuisset expectandus. Neque enim domita, et cohibita nunquam est *Massonica* hæc, de qua loquimur, secta, verum ita longe lateque diffusa, ut difficillimo hoc tempore ubicumque gentium impune se jactet, atque audacius efferatur. Quam rem inde Nos repetendam magna ex parte existimavimus, quod plerisque ignorantia fortasse iniquorum consiliorum, quæ in clandestinis iis cœtibus agitantur, falsa insederit opinio innoxium hoc esse societatis genus, atque institutum, quod in adjuvandis hominibus, eorumque relevandis ærumnis unice versetur; nihil proinde contra Ecclesiam Dei ex illo esse pertimescendum. Id vero quantopere abhorreat a veritate ecquis non intelligat? Quid enim sibi vult illa hominum cooperatio cujuscumque tandem religionis et fidei sint? Quid illa sibi volunt clandestina conventicula, quid severissimum jusjurandum ab iis prolatum, quo huic sectæ initiantur, nunquam se quidquam patefacturos, quod pertinere ad illam possit? Quo tandem spectat inaudita pœnarum atrocitas, quibus se devovent, si forte a juramenti fide desciscant? Impia certe quidem ac nefaria ea societas sit oportet, quæ diem lucemque tantopere reformidat; qui enim male agit, ut scripsit Apostolus, odit lucem. Jamvero quam longe dissimiles ab hac dicendæ sunt piæ fidelium Societates, quæ in Catholica Ecclesia florescunt. Nihil in eis retrusum atque abditum, patent omnibus leges, quibus reguntur, patent quæ juxta Evangelii doctrinam exercentur opera caritatis. Atqui Catholicas hujusmodi Sodalitates tam salutares, tam excitandæ pietati, recreandisque pauperibus opportunas oppugnari alicuibi, et vero etiam deleri non sine dolore videmus, dum contra fovetur, vel saltem toleratur tenebricosa *Massonica* societas tam Ecclesiæ Dei inimica, tam periculosa etiam securitati regnorum? Illud vero graviter Nos et acerbe ferimus, Venerabiles Fratres, quod in hujusmodi reprobanda secta juxta Decessorum Nostrorum Constitutiones, segnes nonnullos esse, et quasi indormientes videamus, quos in re tam gravi commissi muneris et officii ratio excitatissimos poscit. Quod si qui in hac opinione versantur, Apostolicas Constitutiones contra occultas sectas, earumque asseclas et fautores sub pœna anathematis editas, nullam habere vim iis in regionibus, ubi a civili potestate memoratæ sectæ tolerantur; ii certe vehementer errant; ac Nos pravæ hujus doctrinæ commentum alias, ut scitis, Venerabiles Fratres, reprobavimus, iterumque hodierno die reprobamus et condemnamus. Numquid enim suprema illa pascendi regendique universi dominici gregis potestas, quam in persona Beatissimi Petri a Christo Domino acceperunt Romani Pontifices, ac supremum inde quod exercere in Ecclesia debent magisterium, a civili pendeat potestate, aut aliqua ratione coerceri ab illa possit et coarctari? Quæ cum ita sint, ne minus cauti homines, juvenesque in primis decipiantur, ac ne ex Nostro silentio aliqua tuendi erroris arripiatur occasio, Apostolicam attollere vocem decrevimus, Venerabiles Fratres; atque hic in consessu Vestro memoratas Prædecessorum Nostrorum Constitutiones confirmantes, *Massonicam* illam, aliasque ejusdem generis Societates quæ specie tenus diversæ in dies coalescunt, quæque contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinentur auctoritate Nostra Apostolica reprobamus et condemnamus, atque ab omnibus Christi fidelibus, cujuscumque conditionis, gradus ac dignitatis, et ubicumque terrarum sint, tanquam per Nos proscriptas et reprobatas haberi volumus sub iisdem pœnis, quæ in memoratis Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus continentur. Nunc, quod reliquum est, pro paterni animi Nostri studio monemus et excitamus fideles, qui forte ejusmodi sectis nomen dederint, ut ad saniora se consilia recipiant, funestosque illos cœtus et conventicula deserant, ne in sempiternæ ruinæ baratrum prolabantur; reliquos vero fideles omnes, pro sollicita qua urgemur animarum cura, vehementer hortamur, ut a dolosis sectariorum labiis caveant, qui quamdam honesti speciem præseferentes contra Christi religionem et legitimos principatus inflammato odio feruntur, idque unum spectant atque agunt, et jura quæque tam divina quam humana pessumdent. Noverint, hos sectarum gregales tamquam lupos esse quos ovium pelle contectos ad exitium gregis venturos prædixit Christus Dominus; noverint in eorum numero esse habendos a quorum consuetudine, congressuque sic Nobis interdixit Apostolus, ut nec ave illis dicere diserte præceperit. Faxit nostrum omnium precibus exoratus dives in misericordia Deus, ut auxiliante gratia sua redeant insipientes ad cor, errantesque in viam justitiæ reducantur; faxit ut compresso perditorum hominum furore, qui per supra memoratos cœtus impia ac nefaria moliuntur, a tam multis, tamque inveteratis malis recreari aliquando tum Ecclesia tum humana societas possit. Quæ ut Nobis ex votis succedant deprecatricem apud clementissimum Deum adhibeamus Sanctissimam Virginem Dei ipsius matrem ab origine immaculatam, cui datum est Ecclesiæ hostes, atque errorum monstra confringere; nec non patrocinium imploremus Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quorum glorioso cruore Alma hæc Urbs consecrata est. Horum ope atque auxilio, quod a divina bonitate flagitamus, facilius Nos assecuturos confidimus ».

(*Edit.*)

tum commissurum, aut non facturum bonum.

An juraverit minando alicui sine intentione exequendi juramentum.

An in judicio juraverit falsum, vel juridice interrogatus non responderit conformiter intentioni Judicis, vel consilium dederit aliis id faciendi. Quo casu non solum peccat mortaliter, sed etiam obligatur ad restitutionem, si inde secutum est aliquod damnum proximo.

An habuerit consuetudinem sæpe jurandi, non curando aut non considerando, an vere vel falso juraret.

An fecerit votum faciendi aliquod bonum, et non sit executus, vel executionem diu sine causa distulerit.

An voverit aliquid cum intentione non adimplendi votum.

An voverit se nihil boni, aut aliquid mali acturum, aut bonum quidem acturum, sed ob malum finem.

Circa 3 *præceptum : Memento ut diem sabbati sanctifices.*

E An dies festos violaverit, faciendo vel mandando aliis opera prohibita ab Ecclesia, vel consentiendo illis, qui faciunt.

An omiserit audire Missam aut ejus notabilem partem, die quo præcepta erat, vel aliis causam dederit omittendi.

An ad eam sero venerit ex sua culpa, exponendo se periculo non audiendi totam.

An per notabile tempus in Missa die festivo dormierit, fabulatus sit, voluntarie distractus, vel alia re inani occupatus fuerit.

An curarit subditos suos diebus festivis interesse Missæ.

An confessus sit saltem semel in anno, et curarit, ut sibi subjecti id facerent.

An confessus sit sine prævio examine conscientiæ, dolore, proposito deserendi peccatum vel occasionem aliquam peccandi.

An ex pudore vel alia de causa reticuerit aliquod peccatum in confessione, aut ex defectu sufficientis examinis aliquando non sit integre confessus omnia mortalia.

An pœnitentias in confessione injunctas neglexerit, vel nimium distulerit.

An quovis anno tempore Paschali communicaverit ea dispositione, qua oportet.

An cum conscientia certa vel dubia peccati mortalis receperit Eucharistiam vel aliud aliquod Sacramentum, aut an cum tali conscientia administraverit aliquod Sacramentum.

An jejunarit in quadragesima, vigiliis, quatuor temporibus, cum esset obligatus : quisque autem obligatur expleto anno 21 ætatis, nisi justa causa excuset.

An die aliquo prohibito comederit carnes aut alios cibos in sua provincia prohibitos, vel causa fuerit cur alii comederent.

An violaverit Ecclesiam aliquo peccato carnis vel effusione sanguinis. *Vide dicta n.* 1016.

An incurrerit aliquam excommunicationem, vel in ea susceperit aliquod Sacramentum, aut interfuerit officio divino.

An contumelia aliqua vel irreverentia affecerit imagines, Reliquias Sanctorum aliamve rem sacram.

An obligatus ad Horas canonicas, omiserit recitare totas vel ex parte, aut in eis recitandis fuerit voluntarie distractus, vel debito tempore non orarit.

Circa 4 *præceptum :*
Honora patrem et matrem.

An parvo honore affecerit patrem aut ma- F
trem, contemnendo illos vel offendendo factis aut verbis contumeliosis. *Qui veniant nomine parentum, et de injuriis contra alios propinquos, vide dicta a num.* 1005.

An maledixerit patri aut matri vel in eorum absentia sit execratus, affecerit dedecore, detraxerit de eorum honore vel fama.

An inobediens fuerit patri aut matri in rebus justis; an etiam in rebus, quæ cedere poterant in damnum domus vel animæ suæ.

An parentibus in necessitate constitutis subvenire noluerit.

An desideravit eorum mortem, ut hæreditate potiretur vel liberaretur imperiis.

An executus sit ultimas eorum voluntates.

An ex nimio parentum amore parvipenderit offendere Deum.

An pecunias a parentibus submissas, ad alienos usus converterit, vel eis subduxerit aliquid, mendaciis pecunias extorserit.

An leges justas vel mandata Superiorum transgressus sit.

An detraxerit vel malum aliquod optarit Superioribus ecclesiasticis aut sæcularibus. *De peccatis aliis, et injuriis contra Superiores, vide dicta a num.* 1010.

An pauperibus non subvenerit in extrema vel gravi necessitate, aut nimis durus fuerit contra eos verbis aut factis.

Parentes examinent se, an maledixerint suis prolibus, non educaverint, sicut debebant, instituendo eos in orando, et doctrina Christiana, attinendo ad observationem præ-

ceptorum Dei et Ecclesiæ, reprehendendo et castigando, dum male agerent, avocando a malis consortiis, occupando honestis exercitiis. Quod dicitur de prolibus, intelligitur etiam de servis, ancillis et aliis, quorum curam habere tenentur.

Circa 5 *præceptum : Non occides.*

G An aliquem habuerit odio, et quamdiu in eo perseverarit.

An optaverit alicui mortem, grave malum vel damnum in anima, corpore, fama, honore, bonis fortunæ.

An iratus fuerit alicui cum intentione nocendi illi, vindictam sumendi, graviter lædendi, occidendi, si potuisset vel ausus fuisset.

An contendendo cum aliis, verberarit aliquem, vulnerarit, occiderit ; commiserit aliis, ut facerent ; factum nomine suo approbarit, ad id dederit consilium, auxilium, favorem, vel saltem in animo optarit alia mala proximo.

An provocaverit aliquem ad duellum, vel provocatus in illud consenserit : fuerit secundans in duello alieno, non impediverit, cum posset, interfuerit, aspexerit duellantes.

An noluerit veniam petere vel pacem inire cum eis, quos offenderat, vel pro injuria illa non sufficienter satisfecerit.

An noluerit condonare injuriam ab alio illatam.

An ex odio omiserit alioqui, salutare, deferre ordinaria signa vel obsequia amicitiæ, prout alias solebat, aut si abfuerit odium, an aliquid horum omiserit cum scandalo proximi.

An in rebus adversis, et infortuniis optaverit mortem, aut ex furore seipsum verberarit, sibi maledixerit, vel diabolo se tradiderit, diabolum invocarit, et hæc ex animo, an ore tantum.

An maledixerit vivis vel defunctis.

An impatiens fuerit ad quævis verba vel injurias : et ideo eruperit in execrationes, blasphemias, dicendo, *Sacramenta*, *Sanguis Christi*, *Mors Dei etc.*

An per susurrationem excitarit discordias et inimicitias inter alios, sicque mala et damna causarit alicui proximo.

An ex odio vel invidia doluerit de prosperitate temporali, aut spirituali alterius : an gavisus sit de aliquo malo vel damno alterius.

An ex ira impetierit alios verbis acerbis, injuriosis, contumeliosis.

An verberaverit injuriose personam clericalem vel religiosam, ita ut in excommunicatione inciderit.

Circa 6 *et* 9 *præceptum :*
Non fornicaberis :
Non concupisces uxorem proximi.

Pro speciebus omnibus hic integre explicandis videri possunt dicta a num. 1022. *communiora sunt sequentia.* H

An habuerit cogitationes inhonestas, et in eis voluntarie hæserit se oblectando, etiam sine voluntate et desiderio faciendi opere : dicat in quibus cogitationibus, sive de quibus objectis turpibus.

An peccaverit cum conjugata, consanguinea, voto castitatis obligata, etc.

An desideraverit cum tali peccare, saltem si potuisset vel ausus fuisset.

An peccans vel post peccatum conatus sit impedire conceptionem, ejicere semen aut fœtum, aut ad hoc consilium dederit.

An animo libidinoso aspexerit fœminas, adolescentes, turpes imagines, vel statuas, comœdias obscœnas, pecudes coeuntes, etc.

An usus sit verbis lascivis cum intentione peccandi, vel provocandi alios ad peccatum, aut saltem prævidens alium per hoc posse scandalizari : et dici debet, an hi scandalizati fuerint liberi, conjugati, voto castitatis obligati, etc. Item an libenter audiverint ejusmodi colloquia.

An impudice attigerit fœminas vel adolescentes, aut permiserit se tangi ab aliis : ubi de amplexibus, osculis etc. Item de sodomia, et aliis peccatis contra naturam, *de quibus vide dicta a num.* 1038. *et a num.* 1080.

An inhoneste attigerit bestias vel aliud peccatum cum eis commiserit. *Vide a num.* 1083.

An in seipsum peccaverit peccato mollitiei, polluendo se, seu maculando, turpiter tangendo, aspiciendo : et an eo tempore cogitarit de aliqua persona cum intentione peccandi cum illa.

An in Ecclesia commiserit ejusmodi pollutionem.

An animo peccandi miserit nuntia, litteras, munera, aut mediator fuerit respectu aliorum, ubi de consiliis, auxiliis datis ad peccata aliorum.

An adierit vel transierit locum aliquem cum mala intentione aspiciendi fœminas, et se oblectandi : et de periculis peccandi quibus se exposuit : et de occasionibus peccandi, quas non declinavit.

An pollutioni in sommo ortæ causam dederit, vel postea evigilans eam promoverit; aut in eam vel in ejus delectationem consenserit.

An carnali amore personam aliquam sit prosecutus : quamdiu in eo statu perseveraverit, et quæ interea fecerit vel facere tentaverit; an forte etiam fuerit causa, cur persona illa sit notata aliqua infamia.

An legerit libros impudicos, cecinerit cantilenas obscœnas, etc. delectando se in illis objectis turpibus, aut etiam aliis dando scandalum.

Qui sunt conjugati, examinabunt se in particulari, an mente, cogitando de aliis mulieribus, vel intentione, non habendo pro fine prolem, sed pure delectationem carnalem, habuerint usum Matrimonii : item an modis non ordinariis, sed fœdis vel periculosis ; item an conjugi negaverint debitum, saltem nimia morositate. *Videri possunt dicta a num.* 1052.

Circa 7 *et* 9 *præceptum : Non furtum facies : Non concupisces rem proximi.*

I An rem alienam sustulerit per fraudem vel rapinam, explicando quantitatem : et in specie, ac sustulerit rem sacram vel de loco sacro.

An damnum intulerit alicui, et quantum, et an restituerit.

An rem alienam retineat sine voluntate domini, et non restituat statim, cum possit.

An cum non sit solvendo suis creditoribus, plura accipiat mutua, vel consumat, quam necesse sit, et ita proximus damnum patiatur.

An rem inventam retinuerit pro se. Idem est de rebus, quæ ad manus ejus venerunt, si eas non restituat suis dominis, sciens esse alienas.

An emendo vel vendendo fraudem fecerit, aut in mercatura, aut in pretio, aut in pondere, et mensura.

An emerit ab eis, qui potestatem vendendi non habent, ut a servis et filiisfamilias.

An emerit res, quas sciebat vel dubitabat esse furto sublatas, aut sciens aliquid de ejusmodi rebus consumpserit.

An habuerit voluntatem accipiendi, si posset, vel retinendi rem alienam, vel animum acquirendi et congerendi opes, ut dicitur, per fas et nefas.

An commiserit aliquam usuram, vel fecerit contractum usurarium, vel societatem injustam in mercatura.

An accepta solutione vel salario ad gerendum officium vel opus peragendum, non bene et fideliter illud gesserit.

An ministros suos vel operarios fraudaverit mercede sua, aut cum damno ipsorum distulerit solutionem, vel pro mercede obstruserit aliqua illis non necessaria.

An litem moverit contra justitiam, vel in lite justa usus sit fraude aliqua aut deceptione ad vincendum.

An usus sit adulterina moneta, indulserit ludis vetitis, vel per fraudem in ludo aliquid sit lucratus, vel luserit cum eis, qui non possunt res suas alienare, ut sunt filii-familias, etc. *De furto uxorum, filiorum, famulorum, vide lib.* 3. *p.* 1. *a num.* 971. 1014. 1032.

An defraudaverit gabellas justas, vel exegerit vectigalia injuste.

An simoniam aliquam commiserit quocumque modo.

An Ecclesiam privaverit Decimis, et aliis, quæ ei debebat.

An per media illicita vel malas informationes obtinuerit rem aliquam, quæ nullo jure ei obveniebat, vel an alios impediverit injuste, quominus bonum aliquod suum, vel lucrum consequerentur.

An consilium vel auxilium dederit; vel alio quocumque modo participaverit cum fure, raptore, detentore rei alienæ : vel cum posset et deberet, non impediverit damnum proximi.

Circa 8 *præceptum : Non loqueris falsum testimonium.*

An falsum testimonium dederit in judicio K vel extra, vel alium ad hoc induxerit.

An mentitus sit, maxime cum præjudicio vel damno proximi. *De mendacio in Confessione, vide dicta a num.* 1175.

An famæ alicujus detraxerit, vel falso imponendo aliquod crimen, vel verum crimen adhuc occultum revelando, aut nimium exaggerando.

An in faciem etiam alicui dixerit contumelias contra honorem vel famam, aut fœda et probrosa ei nomina imposuerit, vel soli vel etiam aliis audientibus.

An in re gravi murmuraverit vel sugillaverit circa vitam aliorum, maxime hominum honoratorum, ut sunt Prælati, Magistratus, Religiosi, honestæ matronæ.

An aures præbuerit detrahentibus, calumniantibus, murmurantibus de proximo.

An secretum sibi commissum revelaverit : vel an revelaverit, quod in secreto vidit vel audivit : speciatim perpendat concernentia sigillum confessionis.

An alienas litteras aperuerit, vel clausas artificio legerit.

An temerariu m judicium habuerit de factis vel dictis proximi, interpretando in malam partem, et in corde suo condemnando eum de malo ; vel saltem valde temere suspicando.

An animo obligandi se, aliquid alteri et promiserit, et promissionem non servarit, maxime si proximo inde secutum est damnum.

Circa peccata capitalia.

L An judicaverit bona, quæ habet, corporis, animæ, fortunæ, non habere a Deo, sed a se, et sua industria : aut si quidem judicet se habere a Deo, attamen præsumat se propriis meritis sine divina gratia accepisse, non dando per omnia gloriam Deo.

An vane existimaverit se habere virtutem, quam non habet, vel se esse qui non est, vel plus esse quam est, contemnendo alios tanquam sibi inferiores.

An gloriatus sit in re aliqua, quæ sit peccatum, vel ad se extollendum commiserit aliquod peccatum.

An ut magnifieret, jactaverit se de aliquo bono, et multo magis de malo a se perpatrato, sive verum sit, sive falsum.

An fuerit inordinate ambitiosus desiderando honores, et dignitates, et ideo quædam fecerit quæ non debeat.

An, ne parvifieret ab aliis, fecerit aliquid quod non debebat, cum scandalo proximi; aut omiserit facere quod debebat, ut corrigere vel reprehendere delinquentem, conversari cum bonis, confiteri, aliaque opera Christiana exercere.

An pertinaciter veritatem impugnaverit, ne videretur victus vel male locutus.

An per arrogantiam alios contempserit, faciendo aliquid in eorum confusionem vel despectum.

An ex fastu nimios sumptus fecerit in vestibus, famulis, et aliis statui suo non convenientibus. Adde profusionem, et prodigalitatem cum dispendio familiæ, parentum, fratrum.

An comederit aut biberit intemperantius : an cum notabili damno sanitatis.

An biberit usque ad privationem rationis, vel cum periculo inebriationis.

An alium inebriarit, vel intenderit inebriare, vel periculo illius exposuerit.

An ex pigritia vel tædio rerum spiritualium bonum aliquod opus, quod facere tenebatur, omiserit.

De Reliquis capitalibus ante dictum est.

Circa peccata aliena.

Modi, quibus homo participat de peccatis alienis, his versibus continentur : M

Consulo, præcipio, consentio, provoco, laudo,
Non retego culpam, non punio, non reprehendo,
Participo, protegoque : meum in caput ista redundant.

Hinc consideret, an malum dederit consilium, vel auctor fuerit alteri, ut malum committeret.

An præceperit vel coegerit aliquem committere aliquod peccatum.

An consenserit peccatis aliorum, eaque approbarit, vel exemplo suo malo fuerit causa, cur alius peccaret vel permaneret in peccato.

An provocaverit alios ad peccandum, suggesserit modum, vel occasionem dederit peccandi.

An adulando iis, qui male agebant, vel laudando ipsa opera mala, causa fuerit peccatorum alienorum, vel cur non resipuerint, aut pœnituerint.

An cum posset, et deberet, non manifestarit aliorum peccata iis, quorum officium erat corrigere.

An non impediverit aliquod peccatum proximi, quia neglexit eum punire vel removere occasionem.

An omiserit reprehendere vel admonere peccantem, cum deberet, et posset facere.

An fuerit socius vel quocumque modo particeps peccati alieni.

An hospitio receperit, foverit, occultarit, defenderit homines male agentes.

Qui in officio, functione, statu speciali sunt vel fuerint, debent specialiter circa ista se examinare.

Quæst. 277. — *Quid observare debeat Confessarius, si pœnitens confiteatur sola dubia, venialia vel imperfectiones?* R. § 1. Mortalia dubia esse quandoque materiam necessariam confessionis, dixi a n. 598. et addidi nu. 614. peccatum dubium non debere se solo subjici absolutioni dandæ absolute, ne si reipsa peccatum non fuerit, Sacramentum frustretur. 1984 al. 1884

§ 2. Non expedire confiteri sola venialia docet cum quibusdam Jansenistis Gummarus *in meth. tr.* 1. *ad objic.* 6. nisi quis esset magna sanctitate conspicuus, qui malitiam clare videat, et detestetur : permittit tamen fieri confessionem etiam solorum venialium, sed absque intentione Sacramenti vel absolutionis. Similiter auctor libri Gandavi impressi, cui 1985 al. 1885

titulus, *Notitia necessaria hoc tempore ad confitendum, et communicandum utiliter,* urget more primorum Christianorum, qui quotidie communicabant sine confessione, non esse confitenda venialia, maxime indeliberata, et quamvis sint deliberata, quæ difficulter vitantur, quia de illis difficulter habetur serium propositum. Addit, quod in hac vita sit quidam status perfectionis, in quo non indigeamus amplius confessione, neque in eo statu solitos fuisse confiteri primos Christianos. Alius libellus, cui titulus *Aurea fodina suffossa,* pag. 43. et 44. dicit tempore Sanctorum Patrum non fuisse in usu confessionem peccatorum venialium. *Opstraedt* Mechliniæ 7. Aug. 1687. posuit hanc Thesin : *Ignoti pœnitentes, etiamsi tantum levia confiteantur. exempli gratia se leviter mentitos, vel iratos, vel in Sacro distractos fuisse, passim non sunt absolvendi. Sed* contra est, quia certum est ex dictis a n. 593. quod venialia sint materia sufficiens Sacramenti, et utiliter ea confiteantur etiam pii homines. Deinde omnino rejici debet sententia illa, quæ dicit viris perfectis non esse confitendum : labitur enim etiam justus sæpe, aut saltem potest de priori vita confiteri, ut gratiam in se augeat, et a lapsibus præservetur. S. Franc. Salesius. *p.* 2. *Introd. ad vitam devotam* c. 19. ait, *Humiliter, et devote quot hebdomadis confitere, et si fieri potest, quoties ad sacram Communionem accedis; tametsi nullum peccati alicujus mortalis in conscientia tua remorsum sentias, etenim per confessionem, quam institues, non solum venialium peccatorum, quæ confiteberis, absolutionem, sed et incredibile ad eadem imposterum evitanda robur recipies, uti et ingens ad eadem discernenda lumen, necnon abundantem gratiam ad omnem jacturam, et dispendium, quam tibi attulerant, reparandam : ad hæc humilitatis, obedientiæ, candoris et charitatis virtutem exercebis, et plures in solo hoc confessionis actu virtutes, quam in alio quocumque usurpabis.* Hujus Sancti judicium pluris facio, quam Jansenistarum.

1986 al. 1886 § 3. Dixi a n. 621. quamvis forte valide fiat, attamen non esse licitum extra casum necessitatis se tantum in genere accusare de solis venialibus, bene tamen in specie, v. g. dicendo, mentitus sum, licet non addatur numerus : quot autem, et qualia mendacia tum remittantur, dixi ibid. Qualis esse debeat dolor de venialibus, dixi a n. 631, et addidi a n. 715. quandonam dolor de venialibus censeatur revocari : motiva autem, quibus pœnitens adduci possit ad dolorem de venialibus, dedi n. 1727. Præterea dixi a n. 902. quale propositum requiratur circa venialia : quomodo vero elici possit propositum efficax circa venialia, quamvis cavere non possimus omnia, explicavi a n. 907.

§ 4. Notat ex Gersone Rayn. *in Heter. t.* 16. *s.* 1. *p.* 8. *n.* 38. posse fieri, ut crebra et nimis sollicita confessio venialium obsit reddendo animam plus æquo timidam : etiam parum utile est texere longum catalogum omnium venialium, sed melius est in specie accusare se de paucis, de quibus certo dolet, de aliis autem omnibus in genere. Cardin. Bona *De Missa c.* 4. § 2. ait : *In ipsa confessione vitanda prolixitas, et nimia diligentia in levioribus culpis recensendis.* Quod si pœnitens semper rediens cum eisdem venialibus hic et nunc non daret sufficientia signa sinceri doloris, et propositi, excitandus esset, aut ad specialem dolorem circa aliquod veniale determinate, quod gravius est et creditur facilius efficaciter displiciturum, aut suaviter inducendus, ut ex priori vita repetat aliquod mortale : peccata enim etiam antehac confessa, et plene remissa adhuc esse materiam sufficientem novæ absolutionis, satis certum est ex dictis n. 589. 1987 al. 1887

§ 5. Communis sententia est contra J. Sanch. *d.* 1. *n.* 4. quod Confessarius debeat permittere, ut pœnitens etiam meras imperfectiones confiteatur, quamvis enim secundum dicta l. 5. a n. 211. et 214. imperfectiones, neglectus inspirationum divinarum, transgressiones Regularum non obligantium sub peccato, de se non sint materia sufficiens absolutionis, attamen ordinarie habent adjunctum peccatum, quod sit materia sufficiens, ideoque accusans se de talibus deliberate commissis absolvi posset; in praxi tamen exquirendum est certum peccatum, ne Sacramentum exponatur periculo nullitatis : et etiam hic recte notat Gob. *n.* 513. non semper operæ pretium esse, ut pœnitens texat longum catalogum ejusmodi imperfectionum : sæpe enim alii pœnitentes impediuntur, aut saltem est jactura temporis, satis autem erit, si in genere etiam de illis se accuset. « Cavendus item, *inquit Bona supra,* » multorum error, qui se prolixe de iis accu- » sant, quæ peccata non sunt, ut de pravis » habitibus, et passionibus, et de circumstan- » tiis impertinentibus, quod sint superbi, ira- » cundi et proni ad malum, quod Deum non » amaverint ex tota cordis intensione, etc. » 1988 al. 1888

§ 6. Quando pœnitens non affert materiam 1989 al. 1889

necessariam, et quia etiam non scitur, an afferat sufficientem, aut merito dubitatur, an efficaciter doleat de suis venialibus, ideoque illi non datur absolutio sed sola benedictio, putarunt aliqui id non posse fieri pœnitente inscio seu non admonito; sed non invenio causam, cur necesse sit eum admonere, nam judicium de danda absolutione vel sola benedictione pertinet ad solum Confessarium; quod autem absolutio non detur, ipse causa est, quia non ostendit se dispositum, et ex hoc, quod non admoneatur, nullum ei damnum vel incommodum causatur : ergo causa nulla est, cur admoneri debeat : in hoc autem non esse simulationem administrationis Sacramenti, dixi l. 6. p. 1. *n.* 158.

1990 al. 1890 *Quæst.* 278. — *Quid observare debeat Confessarius mulierum?* R. § 1. Confessarius mulierum debet habere magnam patientiam, « ut » audiat nugas, quæ solent ab ipsis admisceri » in ipsa confessione : ut expiscetur veritatem » eorum, quæ dicunt, modo aientes, modo negantes, ut suadeat non expedire, quod ita » crebro repetant confessiones generales, ut » sinat protrahi confessionem ad diffusos discursus, quæ verbis valde compendiosis posset peragi, ut ferat idem peccatum in eadem » confessione iterum atque iterum exprimi, » et quidem sine ulla omnino necessitate : » ut insurgentium scrupulorum nubes disjiciat; ut pusillanimes in spem salutis æternæ erigat, ut remissionem injuriarum animo tenacius inhærentium suadeat, ut inducat ad fugam occasionum proximarum, ut » denique sustineat muliebrem levitatem, insscitiam ac inconstantiam. » *Hæc Pelliz. tr.* 10. *c.* 3. *n.* 162.

§ 2. Confessarius debet esse cautissimus in conversatione cum mulieribus. S. Hier. *in Epist. ad Nepotianum* ait : « Omnes puellas, et » Virgines Christi aut æqualiter ignora, aut » æqualiter dilige; nec sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas. » Nec sanctior David, nec Salomone esse potes sapientior. Memento, quod paradisi colonum de possessione paradisi mulier ejecerit. Periculose tibi ministrat, cujus vultum frequenter attendis. Si propter officium » Clericatus vidua a te visitatur aut virgo, » nunquam domum solus introeas; tales habeto » socios, quorum contubernio non diffameris : » caveto omnes suspiciones, et quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur ante devita. Crebra munuscula, et sudariola, et fasciolas, et vestes ori applicatas, et degustatos cibos, blandasque et dulces litterulas » sanctus amor non habet. Mel meum, lumen » meum, meum desiderium, omnes delicias et » lepores, et risu dignas urbanitates et cæteras ineptias amatorum in comœdiis erubescimus, et in sæculi hominibus detestamur, » quanto magis in Monachis, et Clericis, quorum et Sacerdotium proposito et propositum » ornatus Sacerdotio? Videas nonnullos accinctis renibus non posse discedere, etc. » Similia habet S. Aug. *t.* 8. *in Ps.* 50. *et T.* 10. *serm.* 250. de tempore; *alibi ait* : « Nec tamen » quo sanctiores sunt, minus cavendæ : crede » mihi, Episcopus sum, in Domino loquor, » non mentior, cedros libani, id est, magnos » Ecclesiæ Prælatos sub hac specie corruisse » reperi, de quorum casu non magis præsumebam quam Ambrosii, et Hieron. » Rayn. *tom.* 2. *opusc. I. in præf. n.* 6. refert dixisse S. Franciscum Seraphicum ob quorumdam e suis familiaritatem nimiam cum Clarissis : *Timeo, Fratres, ne Deus abstulerit nobis uxores, et diabolus dederit nobis Sorores.* Propter ista pericula Soc. Jesu in Reg. 16. Sacerdotum sic habet : « In audiendis confessionibus, feminarum præsertim, severos potuis se quam familiares » exhibeant : in universum tamen paterna » quædam et spiritualis gravitas in eis eluceat : » Atque etiam ideo S. Xaverius teste Tursell. *in ejus Vita l.* 6. *c.* 17. « Quoniam in » familiaritate mulierum ferme plus periculi » est quam emolumenti, magnopere auctor » erat Confessariis, ut in confessionibus, in » colloquiis, in congressibus earum, in reconciliatione cum conjugibus cauti essent intentique ad suspiciones rumoresque horum, et » non tantum ad culpam crimenve vitandum. » Addebat S. Xav. uxori affirmanti se enixius servituram Deo, si abstineret a consuetudine viri, non esse credendum, « quia muliebris ille » fervor facile refrigescit, nec unquam fere » suscipitur sine gravi aliqua virorum offensione. » Silvius *in notis, ad c.* 22. *Instruct. Pastor. S. Car. Borom.* ait : « Cavendum est unicuique, præsertim Sacerdoti, ne sub specie » necessitatis, consilii vel auxilii, nimiam familiaritatem contrahat cum quantumque devota » muliere; contingit enim, ut ubi videtur esse » charitas, ibi vere sit vitiosa cupiditas... Quatuor sunt potissima, quæ Sacerdotes quosdam reddunt inglorios ac inutiles (utinam » non noxios), Pocula, Mulieres, Præsumptio, » et eorum, quæ didicisse se putant, usus indiscretus. » Videri potest Rayn. *tom.* 12. *De sobria conversatione cum mulieribus*, et singula-

riter Hadrianus Lyræus *Apophtegmatum S. Ignatii, apoph.* 3.[1]

1992 *Quæst.* 279. — *Quid observare debeat Confes-*
al. *sarius eorum qui specialiter profitentur devotio-*
1892 *nem aut perfectionem?* R. § 1. Aliqui pœnitentes volunt esse contemplativi sive hypermystici, omnia extraordinaria sectantes, imo et loquentes vocibus extraordinariis, quales sunt, *submersio in abyssali profundo, annihilatio sui, effluxus a Deo, meditatio negativa, sanitas cœlestis, languor tartareus, etc.* hos egregie perstringit Rayn. *in Heter. t.* 16. *sess.* 3. *p.* 2. docetque sæpe comitari ingentem superbiam, proprii judicii tenacitatem, stultas imaginationes, insanias falsas. Itaque tales reducendi sunt ad veram humilitatem internam, de qua Rayn. *sess.* 4. *p.* 1. *a n.* 9. deinde ad puram in omnibus intentionem, de qua habet idem p. 4. et aliqua signa intentionis non puræ dedi l. 5. n. 371. in fine. Postmodum dirigendi sunt secundum communes regulas spiritus, quas viri sancti et Ascetæ tradunt. Ferendæ autem non sunt personæ, ac præsertim mulieres, quæ advertuntur semper loqui velle de rebus spiritualibus vel docendi causa vel ad dandum virtutis aut spiritualis scientiæ suæ specimen : *Novi quasdam,* inquit S. Hier. *in Ep. ad Nepotianum, maturioris ætatis, sed libertini generis, adolescentulas delectari, filios quærere spirituales, paulatimque superato pudore, etc.*

§ 2. Sæpe etiam sunt pœnitentes, qui qui- 1993
busdam devotiunculis addicti sunt, et simul al.
hærent in vitiis; Corn. a Lapide *in c.* 34. *Ec-* 1893
cli. vers. 28. ait : *Alii peculiares devotiones sibi inducunt, v. g. die Sabbati jejunant, rosarium recitant, officium legunt in honorem B. V. et*

[1] Addamus aliqua ex Lohner *Instr. de Confess.* p. 2. c. 11. l. In actuali Confessione mulierum tria specialiter observanda sunt. I. *Locus,* ut scilicet, quantum fieri potest, in loco semper patente, et ad crates audiantur ejusmodi Confessiones. II. *Tempus,* ut scilicet breviter eas, maxime si frequentius confiteantur, expediat : ideoque longas et impertinentes narratiunculas devitet, et prolixiores adhortationes. Novi homines, qui in Confessionali mulierculis quibusdam puncta meditationum sæpissime tradebant. Quid dicam? in hoc non laudo. III. *Modus,* qui in eo præcipue consistit, ut et mutuus aspectus fugiatur, et dulciora nimium verba vitentur. Aiebat Gerson l. 1. de Imit. Christi *cap.* 15 » Sæpe videtur esse charitas, et est magis » carnalitas. »

II. Circa confessionem mulierum uxoratarum specialiter hæc servanda. I. Caveat Confessarius, ne debiti conjugalis facile mentionem faciat, utpote de quo interrogari summopere horrent et verecundantur paulo honestiores feminæ : satis ergo erit, si persona ejusmodi sit, quam de aliis quoque peccatis examinare solet, quærere, num debitam marito fidem et obedientiam in omnibus præstiterit. II. Quemadmodum S. Franciscus Xav. monuit prudentissime. nequaquam fidem habeat uxoribus affirmantibus, se enixius rebus divinis operam daturas, si abstinerent a virorum suorum consuetudine; satius erit, si illis persuadeat importunum, ac sæpe periculosum fervorem abjicere, ac Maritis obedientiam, et fidem conjugalem præstare. III. Non facile illarum querelis adversus Maritos credat; multo minus (ut iterum sapienter S. Xaverius monebat) culpam in Maritum conferat, quamvis haud dubie penes illum esset. Nam, ut mulieres natura sua impudentes sunt, ac procaces, facile viris ipsorum noxas, præsertim judicio Sacerdotum damnatas solent objicere. Præstabit, re dissimulata, observantiam maritis debitam proponere uxoribus, ut demisse, ac patienter, si quid molestiæ a viris accidat, ferant.

III. Circa Confessiones Religiosarum mulierum hæc nota. I. Ante omnia bene cognoscere studeat Confessarius, quam facultatem habeat eas a peccatis, præcipue reservatis, absolvendi, clausuram intrandi, alloquendi etc. II. Ut quo peritius et fructuosius easdem regere possit, libros Asceticos evolvat, eorumque Regulas, et Constitutiones. III. Rarius potius, quam frequentius, extra casum necessitatis, aut magnæ utilitatis cum iisdem conversetur, idque ubi agendum sit, magna cum cautela, prudentiaque faciat. Aiebat S. Ignatius Loiola, trium Monialium, quam susceperat aliqualem curam plus sibi negotii facessivisse, quam universæ Societatis administrationem : ideoque merito cavit, ne Societas sua deinceps unquam specialem talium Personarum curam susciperet : quod inculcandum Episcopis, ne mirentur, aut etiam irascantur, si Jesuitæ, S. Patris sui memores, ad Monasteria difficulter sese pertrahi permittant. IV. In responsis dandis ne nimium sit præceps, moramque, nisi necessitas urgeat, aut res levior sit, considerationi relinqui petat. V. Nulli se nimis familiarem, nec uni potius quam alteri faventem ostendat : heu ! quot hinc in Monasteriis tragœdiæ, quod Confessario una præ altera gratior videatur. VI. In Confessionibus audiendis nullum impatientiæ, aut tædii signum exterius ostendat; hoc enim non parum imminueret confidentiam, quæ tamen Monialibus præsertim necessaria est erga suos Confessarios. VII. Non facile antiquas consuetudines immutet, et novas inducat, nec sine consilio, ac melioris partis Sororum. VIII. Confessariorum, qui ante ipsum illarum curam habuerunt, æstimationem præ se ferat, et si quid emendandum viderit, male intellecta a Monialibus verba illius potius dicat, quam errasse Confessarium. Id maxime Confessariis extraordinariis commendandum tum sui caussa, ne Ordinariorum iras in se cieant, cum ipsorum Ordinariorum, quorum contemptus oriretur. IX. Non inordinate turbetur, neque scandalizetur, si quæ graviora crimina aliquando intelligat ab ejusmodi personis perpetrata, sed eas meminerit eo vehementius ab infernali hoste oppugnari, quo fervientius Deo servire incipiunt, ut digniores sint commiseratione, et auxilio, quam indignatione, et reprehensione. X. Intra sui muneris fines sese contineat, neque in negotiis ad æconomiam, vel id genus alia spectantibus consilium, auxiliumque facile præbeat.

interim in gravibus sceleribus persistunt, persuasi neminem posse perire et damnari, qui colat B. V., eo quod ipsa sit mater misericordiæ : quæ omnia diabolus eis astute suggerit. ut per hosce errores et illusiones eos pertrahat in gehennam. Itaque sollicite edocendi sunt ista quidem bona esse, sed nihil profutura sine cura gratiæ Dei semper conservandæ. Quomodo autem corrigendæ sint personæ aliquæ ad externam sui mortificationem nimium pronæ, aut putantes visiones se habere, docet Ludov. de Ponte *in Epist.* 20. *post ejus vitam.*

§ 3. Confessarius sæpe incidet in animas capaces perfectionis, pro quibus dirigendis indigebit speciali lumine obtinendo per orationem, et per lectionem librorum spiritualium. Ex piis Ascetis collegi sequentia veluti documenta.

1994 al. 1894

1. Non omnes uno regendi sunt spiritu, nec uno docendi modo : modum, quo tu vel alius juvatur, non obtrudes importune omnibus : et ideo priusquam directionem incipias, conare pœnitentis intimos animi motus constitutionemque perspicere, ut instructiones tuas possis ejus capacitati et naturæ accommodare. 2. Apud unumquemque excitandum et fovendum est desiderium maximæ perfectionis, quamvis hic vel ille ad eam non putetur perventurus, nam et Deus desideria ad martyrium immisit Sanctis, quos martyres esse nolebat : attamen ad perfectionem ducantur per gradus et ordinate : nec statim ab osculo pedum saliendum ad osculum oris, sed transeundum per osculum manuum, operando, et imitando actiones Christi, plusque imitando quam meditando. 3. Necessaria omnibus est mortificatio aliqua. Probatione etiam opus est, ut videas, quis in anima spiritus dominetur, et quis sit dominans affectus malus qui primo superandus est : attamen cautela necessaria est in probatione, ubi indoles ad amorem propensa est, aut ibi temperamentum atrabile abundat, nam tum facile oritur inordinata affectio vel nimia dejectio. 4. Sæpe expedit animas eximiis a Deo donis ornatas sibi ipsis subducere quasi per contemptum eorum, quæ recensent, ne si ostendatur æstimatio, illis præparetur ruina per superbiam : hinc in obscuritate aliqua continendæ sunt, ut non sciant se scire vel sciri. 5. Animæ adhuc teneræ, quas Deus sibi primo conciliat, mollius tractandæ sunt, nec est omnino abeundum a divinis consiliis animam suaviter ducentibus : attamen cum nobilioribus animabus et paulatim provectis ea suavitate disciplinæ utendum est, quæ severitatem contineat : cum illis tamen non est utendum severiore disciplina, qui communi sorte feruntur, sed tantum cum illis potest fieri insolitum probandi genus, apud quos beneficia Dei singularia sunt et insolita, quia gratiæ tum pariformiter affunduntur, ut anima ad difficultates par efficiatur. 6. Animarum nobilium probationes non sint quæsitæ vel apertæ, hoc enim si advertant, facile ad omnem humilitatis, et abjectionis modum sese fingent, sed ita fiat probatio ex re nata, ut non videatur recedere a communi modo vulgares animas dirigendi ; hinc communia et levia quandoque imponenda, quasi se ad earum imbecillitatem accommodando, et sic reprimeretur superbia fervorque ad gravissimas probationes immoderatior : extraordinarii labores pœnalitatum non debent imponi, sed animæ sic sunt instituendæ, ut illos sua sponte deposcant. 7. Sequendus est instinctus divini ductus, qui unicuique propriæ perfectionis mensuram ponit, summa enim et propria cujusque perfectio est Deum sequi : unde cum certum sanctitatis gradum singulis definiverit Deus, non est altius enitendum, quam quo Deus vocat ; hinc anima divinitus ad metum impulsa, abstrahenda non est, sed moderatoris est suo ductu consentire divino, ne opus Dei consiliis suis evertat. Et licet desiderium majoris perfectionis excitandum sit, hoc fiat circa modum proprium, ut nempe ea excolantur, ad quæ movet Deus, qui aliquando solam exteriorem vitam hominibus regendam relinquit, modum vero in interiori tenendum solus docet. 8. Circa eos, qui benignæ sunt indolis, sciendum, imprimis nihil esse difficilius, quam discernere virtutem naturali eorum indoli convenientem, eisque etiam difficillimum erit eamdem acquirere, nam in opere et exercitio natura agit non virtus, præsertim cum natura, utpote innata, sit fortior, usus autem facere debeat virtutes non natura. Suadendæ tamen et prosequendæ sunt virtutes non naturæ accommodatæ, nam Dei gratia naturis se attemperat, ut suavius finem consequatur, et homo constantius in eum tendat. Nihilominus adhuc indoles ad certam virtutem prona, cum exercenda est virtus, reprimenda sæpe est, ne se nimium effundat, et ad exemplum a Christo datum revocanda ; sic enim probatio fit, sitne virtutis actus vel indolis. Deinde in talibus hominibus opinio virtutis comparatæ eidem comparandæ officit, nam virtutem sæpe putant, quod naturæ est, ideoque sollicite edocendi sunt, quodnam sit proprium et supernaturale virtutis motivum, ut ex eo agere consuescant. 9. Suaviter corrigen-

di, qui in rebus agendis proprii sunt cerebri, et tenacioris judicii. Ad prudentiam spectat non obfirmare mentem ad aliquid faciendum vel omittendum, sed proponere firmiter, ita tamen, ut mutatis causis et circumstantiis immutari te sinas sine violentia : nec mens ita defigenda est in unam rem, ut ad alia forte magis necessaria, vel utilia reddatur minus apta. 10. Numquam crede illorum spiritui, quos adverteris studiose extraordinaria sectari, nisi ex certis signis habeas id esse impulsu divino. Perfectio uniuscujusque est, *ordinaria* opera *bene* peragere, ut nempe mane bene surgamus, bene meditemur, bene oremus, legamus, vel audiamus Missam, bene doceamus, legamus, laboremus, bene comedamus et bibamus, ludamus et recreemus nos, bene conversemur cum proximo bene faciamus examen conscientiæ vesperi, bene nos demus quieti : qui hæc facit, perfectus est : tum autem bene facit, sit faciat tempore ac modo debito, et imprimis intentione pura, quia Deus sic fieri vult, et ut sic adimpleatur sanctissimum ejus beneplacitum.

§ 4. Huc spectant monita quædam, et sententiæ, quibus ad perfectionem se, et alios direxit Ludov. de Ponte, et habentur in ejus vita pag. 416. 1. Fac pro Deo, quod potes, et Deus faciet pro te, quod tu non potes. 2. Bene fac parva, et Deus te juvabit, ut possis majora. 3. Ne differas bona tua proposita, quia si jam non facis quod potes, quotidie poteris minus. 4. Accipe dulcia hujus vitæ pro amaris, amara pro dulcibus, et habebis pacem. 5. Habeas tu curam Dei, et Deus habebit curam tui. 6. Esto liberalis erga alios, et Deus erit erga te. 7. Da quod a te petunt, et Deus dabit tibi quod tu petis. 8. Si desideras implere voluntatem Dei, quare fallis obedientiam properando ad alia, cum jam habeas quod desideras? 9. Si turbaris interius in eo quod facis, signum est quod in eo quæras aliquid proprium. 10. In me nihil, in Deo omnia. 11. Ego sum, qui non sum : Deus est, qui est. 12. Verus amor Dei mavult hic pati, quam gaudere : bibere calicem amaritudinis quam dulcedinis. 13. Verus amor Dei magis quærit gloriam Dei quam propriam. 14. Verus amor mavult dare quam accipere, et si desiderat accipere, dandi causa desiderat. 15. Verus amor mavult amare quam cognoscere, pluris æstimat obedientiam quam scientiam. 16. Cura facere omnia et sola, quæ Deus vult, et sic ejus voluntatem impleveris. 17. Cura facere voluntatem Dei prompte ac pure, quia ipsius voluntas est, et ut ei placeat, et sic feceris eam in terra, sicut in cœlo fit. 18. Tantum amas Deum, quantum abhorres teipsum. 19. Ille se vere abhorret, qui fugit honores et voluptates, quærit vero contemptum ac dolores. 20. Elige pro sociis vitæ paupertatem, contemptum, ac dolorem, quia hos etiam sibi comites Christus Dominus noster elegit. 21. Quantascumque habeas occupationes, cura eas obire cum tanta pace ac quiete interna, ac si nihil aliud esset agendum. 22. Reprime anxiam cupiditatem absolvendi opus, ut transeas ad aliud, nisi velis male peractum. 23. Magis cura in tuis officiis, quid te oporteat facere, quam quid gratiæ et mercedis possis pro illis recipere. 24. Anxia cura favorum accipiendorum a Deo facit ineptum ad illos accipiendos, quia indicium est exiguæ humilitatis, et intentionis non puræ, et insuper inducit torporem in agendo, dum est magis intentus quid recipiat, quam quid et quomodo agat. 25. Vere humilis judicat se indignum omnibus bonis, dignum vero malis omnibus indignum præmio, dignum pœna. 26. Si vere sentires te promeritum pœnas inferni, non quererēris de malis quæ habes, nec de bonis quæ non habes. 27. Quid Deus tibi det, vel quid pro illo fecisti, ut queraris eum tibi non dare quod cupis? 28. Si vis continuo meminisse Dei, cura tuimet oblivisci. 29. Recordabitur tui Deus, si tui tu obliviscaris. 30. Mei oblivisci, est oblivisci mei honoris, voluptatum, sanitatis, vitæ consolationum etiam spiritualium, et quidquid meam in rem est, nisi quantum Deus me vult meminisse propter obsequia sua, et majorem gloriam. 31. Plus cura mortificationem quam contemplationem, quia immortificatus quærit orationem, sed non invenit, mortificatum autem ipsa oratio quærit et invenit. 32. Experientia novi timorem infantum esse pœnam superborum. 33. Justitiæ divinæ est, ut qui vane et sine causa gloriatur, etiam vane et sine causa timeat. 34. Propinquus est malus, qui propter ignaviam contentus est minore bono. 35. Procul a molo est, qui semper quærit majus bonum. 36. Deus illi se manifestat, qui humiliter seipsum abscondit. 37. Deus illi se abscondit, qui vane seipsum ostentat. 38. Lingua terræ est, loqui bene de se, male de aliis, nunquam de Deo. 39. Lingua cœlestis est, loqui male de se, bene de aliis, semper de Deo vel pro Deo. 40. Relinque litteram imperfectam, cum Deus te vocat, quia plus valet res bene cœpta quam male finita. 41. Tunc Deus te ordinat, cum obedientia tuas cogitationes disturbat. 42. Summa miseria abundare con-

ceptibus, egere affectibus, divitem esse veritatum, egenum virtutum. 43. Homule, dispone domui tuæ, cras forte morieris. 44. Simulacrum Divinitatis est facere bonum sine turbatione, cum amore sine quæstu, cum magnanimitate sine præsumptione. 45. Villice iniquitatis, vide quid agas, cras forte reddes rationem villicationis tuæ [1].

[1] Sæpius autem incidet Confessarius in personas, sin minus perfecte, certe pie, et Christiane vivere volentes. Quid his autem commendare debeat, docet Lohner *Inst. pro Confess.* part. c. 7. qu. 3. et seqq.

1. Generatim omnibus quinque ista, quæ Petro Fabro sanctissimo, atque doctissimo viro familiare erat istiusmodi pœnitentibus præscribere, vehementer inculcet. I. Ut ante omnia recogitent annos antiquos in amaritudine animæ suæ, expientque generali, vel alia sincera Confessione exacte ætatis noxas. II. Ut singulis diebus vesperi dijudicent semetipsos examen conscientiæ instituentes. III. Ut ex ipsius Confessarii consilio certum tempus sibi statuant, quo Sacramenta rite suscipiant. IV. Ut certa quotidie pietatis munia peragant, ac præcipue Orationi mentali vacent. V. Ut quædam Christianæ Philosophiæ axiomata firmiter sibi imprimant, ac veluti præ manibus habeant, puta, illud Eccl. 7. « In omnibus operibus tuis memorare » novissima, et in æternum non peccabis; » *illud Luc.* 9. » Si quis vult post me venire, tollat Crucem suam » quotidie, et sequatur me; » *illud Jacobi* 1. « Omne » gaudium existimate, Fratres, quum in tentationes » varias incideritis, scientes, quod probatio fidei ves» træ patientiam operatur, patientia autem opus » perfectum habet. »

II. Speciatim Magistratibus, et Judicibus hæc fere commendanda sunt. I. « Ut videant quid faciant; non » enim hominis exercent judicium, sed Domini; et » quodcumque judicaverint, in eos redundabit. » 2. Paralip. c. 19. II. Ut sit timor Domini cum ipsis, et cum diligentia cuncta faciant. III. Ut sedulo caveant pericula, quibus officium ipsorum obnoxium est, injustitiam, respectum personarum, acceptationem munerum. Quamobrem proderit illis in mentem revocare quæ de Judicibus leguntur Sapientiæ 6.

III. Patribus, et Matribus familias commendet I. Liberalem sustentationem filiorum. II. Christianam eorumdem institutionem, unde filios Christianæ Fidei elementis, ac præceptionibus serio imbuant, aut imbuendos ad Ecclesiam mittant tempore Catecheseos; in eorum mores sodales, studia invigilent, noctu præsertim; pædagogis spectatæ probitatis tradant erudiendos. III. Paternam correctionem, quæ quidem, ne inutilis plane sit, parentum exemplis firmetur, charitate condiatur, prudentia regatur. Contra liberis commendet Confessarius. I. Amorem erga Parentes ingenuum. II. Filialem reverentiam. III. Alacrem obedientiam, juxta illud Ephes. 5: « Filii, obedite Pareu» tibus vestris in Domino; hoc enim justum est. »

IV. Maritis commendare debet Confessarius I. Sinceram uxoris dilectionem. II. Liberalem sustentationem, nam, ut ait Apostolus Ephes. 5, « Viri debent » diligere uxores suas ut corpora sua; nemo enim car» nem suam odio habuit, sed nutrit, et fovet eam, » sicut et Christus Ecclesiam. » III. Debitam honorationem 1. Pet. 3. « Viri similiter cohabitantes secun» dum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri » impartientes honorem, tamquam et cohæredibus » gratiæ vitæ. » Tria item uxoribus commendanda. I. Concors dilectio erga maritos. II. Timorata reverentia, nam *vir caput est mulieris*, Ephes. 5. III. Perfecta subjectio, ibid. « Mulieres subditæ sint viris, » sicut Domino, et sicut Ecclesia subjecta est Christo. »

V. Famulis, et ancillis commendabit I. Obedientiam perfectam. « Servi, obedite Dominis carnalibus cum » timore, et tremore. » Ephes. 5. II. Fidelitatem sinceram. III. Alacritatem indefessam; « non ad oculum » servientes, » ait ibidem Paulus, « sed ut servi » Christi facientes voluntatem Dei ex animo, cum » bona voluntate servientes. »

VI. Commendabit divitibus cum Paulo 1. Timoth. 6. 1. « Non sublime sapere II. Neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde ad faciendum. III. Bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam. » Pauperibus vero. I. Ut bene contenti sint suo statu. « Non tibi displiceat pau» pertas tua. » Augustini verba sunt Serm. 28. de verbis Domini « nihil ea potes ditius invenire. Vis nosse, » quam locuples sit? Cœlum emit. » II. Fiduciam in Deum, « cui derelictus est pauper, » Psal. 9. III. Bonorum operum, et virtutum studium, præcipue humilitatis, et patientiæ. Opificibus quoque, aliisque laboriosis hominibus. I. Bonam intentionem, ut illis verbis Pauli solari se possint 1. Cor. 15. « Itaque Fra» tres mei dilecti, stabiles estote, et immobiles, abun» dantes in opere Domini semper, scientes, quod » labor vester non est inanis coram Domino. » II. Assiduitatem in ipso opere. III. Justitiam post opus. Sap. 8. « Si quis justitiam diligit, labores hujus » magnam habent virtutem. »

VII. Juvenes edoceantur I. Ut cum juniore Tobia ab infantia timere Deum discant « antequam ve» niat tempus afflictionis, et appropinquent anni, » de quibus dicant: non mihi placent. » Eccl. 12. II. Ut non ætate solum, sed etiam sapientia, et gratia coram Deo et hominibus proficere exemplo Christi studeant. III. Ut exemplo item Christi sese libenter subjiciant disciplinæ parentum, et instructorum suorum. IV. Ut a pravis sociis omnino se arceant. Senes meminerint, senibus mortem in januis esse, ac proinde curent per sinceram pœnitentiam disponere domui suæ. Operibus quoque bonis, et præcipue misericordiæ parent sese, ut sponso venienti exire obviam possint cum lampadibus suis. Animadvertant tandem, eorum vitam esse in speculo positam, et ab junioribus omnia ipsorum facta, dictaque diligenter notari. Quamobrem ita vitam moresque componant, ut nullam « senectuti suæ maculam, et execrationem conqui» rant, sed potius senectute sua digni appareant. » 2. Mach. 6.

VIII. Tandem Virginibus, ac Viduis isthæc suggerantur. Illis quidem. I. Ut cognoscant beneficium, quod ipsis contulit Deus, dum pro terreno sponso semetipsum in sponsum obtulit. II. « Ut cogitent, quæ » Domini sunt, ut sint sanctæ corpore, et spiritu. » 1. Cor. 7. præcipue vero Orationi, et familiaritati cum sponso suo Christo studeant. III. Ut meminerint se Thesaurum Virginitatis suæ in vasis fictili-

1996 al. 1896 *Quæst.* 280. — *Quid observare debeat Confessarius, si advertat pœnitenti suo immitti a Deo varias consolationes vel desolationes internas?* R. Sequentia colligi ex piis Ascetis, quæ servire possunt pro aliquali directione.

§ 1. Consolationes seu visitationes divinæ non omnibus contingunt æqualiter : Tyrones sunt velut in hieme, in qua sol communiter latet, et potius sunt frigora ac frequentes pluviæ. Proficientes sunt in Vere, in quo est major varietas; sæpius tamen apparet sol. Perfecti sunt in æstate, in qua multi æstus, continuusque fere sol : sunt tamen etiam hic quandoque nubila, tempestates, et horrendi fragores, qui non diu durant, sed inter illos medios sæpe sol erumpit clarior, aut affulgent mira fulgura divinarum illustrationum, quæ sereno cœlo non apparuissent : expectandæ autem sunt a Deo, non extorquendæ consolationes : et media obtinenda sunt. 1. Petere moderate quantum Deo placet et tibi expedit. 2. Accurate obire exercitia spiritualia ordinaria, maxime in summis ariditatibus. 3. Humilem esse et gratum, quando Dei visitationes adveniunt. 4. Moderate sollicitum esse in eis conservandis. 5. Sequi, quo impellunt, et conari capere fructum, ad quem tendunt.

1997 al. 1897 § 2. Indicia advenientis consolationis sunt, impulsus subiti, et admonitiones animæ, ut attenta sit et quieta : item desiderium fervens et confidens petitio interni Dei colloquii.

1998 al. 1898 § 3. Indicia præsentis Dei visitationis sunt, 1. quædam subita, et sine naturali causa facta quasi commutatio animæ a priori statu obscuro vel tepido vel timido. 2. Cognitio Dei, vel veritatis alicujus cum nova luce vel modo insolito, cum satisfactione, quiete et suavitate, generans odium vanitatis alicujus, vel motum peculiarem ad Deum vel virtutem. 3. Subita dilatio mentis, et desiderium perfectionis, quod semper est certissimum Dei præsentis indicium; item amor puritatis, mortificationis, exercitii virtutum, imitationis Christi, perpetuæ conversationis, et unionis cum Deo. 4. Acquiescentia circa Deum virtutesque vel res divinas. 5. Elevatio quædam animi ad laudes, et complexus Dei, idque cum suavitate, nam hic semper comeditur favus cum melle et bibitur vinum cum lacte. 6. Sensus humilis de se, solito profundior. 7. Acceptatio contemptus pro Deo, sine molestia. 8. Facilis despectus rerum omnium mundanarum, quæ cor jam dilatatum implere non possunt, adeoque quod jam a solo Deo sentitur impleri posse. Reprimendus est autem impetus, quo anima motus divini suavitate ebria vix sese continet, nihil non agit, quasi vult Dei consilia penetrare, suisque viribus, et conatibus divinum opus prævenire, vel augere ac divinæ gratiæ opem quodammodo superare.

§. 4. Indicia abeuntis visitationis sunt, 1. si hæc remittant, et anima redeat ad dispositionem quasi naturalem et ordinariam. 2. Solita inquietudo, timor, obscuritas, licet absque peccato sint et a Deo immittantur. 3. Solita ariditas, etc. 1999 al. 1899

§ 5. Visitationes diversimode fiunt, 1. in figuris et speciebus, quæ cadunt sub sensus; sic Moyses vidit Deum in rubo. 2. In imaginatione seu phantasia per figuras et similitudines velut sopitæ animæ irruentes cum impetu, claras, jucundas, plerumque hactenus incognitas, multiformes, vivas, longe efficaciores illis, quas discursu formamus, affixas animæ et diuturnas, sic Petrus vidit in linteo omnis generis animalia. Ut autem hæ perfectæ sint, debet a Deo explicari earum sensus. 3. Quandoque sunt mere intellectuales, et hæ sunt perfectissimæ omnium, dæmonis fraudibus non obnoxiæ. 4. Sequitur actualis unio omnium potentiarum inter se, et cum Deo, quod fit, si memoria semper recordetur Dei præsentis, intellectus perpendet magnalia, voluntas amore plena sit, imaginatio varias Dei imagines formet, in quas appetitus a creaturis abstractus feratur, si denique sensus et caro exultent, et delectentur in eo, quod animus sentit, idque amplectantur silentes ab omni creatura, et delectatione terrena. 5. Ad hæc gignitur quædam experimentalis cognitio Dei, nam quasi palpatur præsens Patris omnipotentia in subitis mirandis mutationibus et dispositionibus : Filii sapientia videtur in repentinis illustrationibus : Spiritus sancti bonitas gustatur in excessibus et suavitatibus amoris; aliquo interno gustu et sensu discernitur Deus, sed hoc est 2000 al. 1900

bus portare, atque adeo omnes occasiones illum amittendi studiose declinent. His vero. I. Ut insignem vitæ honestatem, et integritatem præ se ferant. II. Ut sperent in Deum, qui « pater Orphanorum, » et Judex Viduarum » dicitur Psalm. 67. III. Ut « instent obsecrationibus, et orationibus nocte ac » die » 1. Tim. 5. IV. demum ut prudentem charitatem erga liberos et domesticos exerceant, unde necessaria illis provideant, et in pietate, ac timore Dei eosdem educare satagant.

manna absconditum, quod nemo scit, nisi qui accipit, Apoc. 2. v. 17.

2001 al. 1901 §. 6. Signa boni spiritus, et visitationum divinarum sunt, 1. Si omnia sint conformia veritatibus catholicis, et tendant ad finem bonum. 2. Si sint in sola parte superiori animæ, vel in hac primo ortæ, licet etiam ad inferiorem transeant, nam solus Deus potest immediate agere in partem superiorem animæ. 3. Ab expertis dignoscuntur quodam sapore et sensu interno divinis locutionibus et motibus proprio nec verbis explicabili. 4. Bonæ sunt, si sensum et saporem quemdam humilitatis in fundo cordis imprimant. Effectus autem hujus humilitatis sunt, non desiderare res extraordinarias, revelationes vel raptus : nec propendere ad exercitia virtutis singularia, quæ admirationi sint, sed quantum in se est, totum hoc fugere, ponendo sanctitatem in ordinariis. Præterea indignum se omnino judicare donis illis Dei, non extollere se, nec de se velut sancto præsumere propter talia, sed habere se velut ingratum Deo pro tantis; non ideo se in animo præferre aliis, optare, et gaudere de contemptu propter talia, si v. g. Confessarius judicet talia esse deceptiones diaboli; habere simul magnam cognitionem sui nihili, hanc enim adducunt talia lumina Dei : non posse ex eis in vanam gloriam assurgere, pro viribus talia occultare, cum advertuntur initia extraordinariæ visitationis, refugere ad humilitatem, et quasi nolle admittere, quantum in se est, nisi aliter placeat Deo. Ex his sequitur Deum non ostendere talia et superbis et subjectis vanæ gloriæ, ne sint eis in ruinam : unde si quæ sunt in superbis, sunt a proprio spiritu vel dæmone meridiano. Deinde sequitur misere decipi illos, qui putant se a spiritu bono talia habere, si optent ejusmodi res extraordinarias, aut eum habere videntur, si ideo se magni faciant, si contemnant non habentes illas, si sensa sua leviter manifestent quasi in aliorum utilitatem id faciant, si tristentur animumque dejiciant, cum ab aliis contemnuntur; si simul superbiæ tentationes admittant et glorientur de gratia devotionis, sibique complaceant, aut sibi persuadeant, quod sua diligentia obtinuerint, quod major sit, quam revera est, quod in illa alios excedant, quod illa melius utantur quam alii. Misceri tamen possunt rebus bonis etiam tales tentationes vanitatis, imo et aliquid potest quandoque adhærescere, sed leviter et non diu, aut certæ illæ extraordinariæ gratiæ reddentur suspectæ. 5. Signum an effectus boni spiritus est resignatio proprii judicii, et voluntatis in manus Dei, et illorum, qui loco Dei sunt. 6. Desiderium patiendi pro Deo. 7. Mortificatio passionum eo præcipue tendens, ut internas animæ labes, immoderationem omnem, et imperfectiones etiam soli Deo cognitas emendet. 8. Pax et quies, quæ in anima relinquitur cum conquiescentia, licet initio sit reverentialis timor. Atque hæc pax et suavitas oritur in solis justis, inducitque disgustum omnis carnalis et mundanæ voluptatis; in peccatoribus autem, quibus resistit spiritus bonus, excitatur turbatio, quia malo horum spiritui contrariatur. 9. Lacrymæ, et teneritudines aliquæ cordis possunt esse a natura, aut etiam a malo spiritu; an autem sint a bono, explorandum est ex aliis simul signis. 10. Si simul excitentur pravi motus, aut res indecoræ exhibeantur, merito suspectæ sunt tales visitationes.

2002 al. 1902 § 7. Causæ, cur non dentur vel subtrahantur consolationes, sunt, 1. quia sæpe nobis expedit non habere eo, quod nesciamus uti, aut quod in vitium essent abituræ, aut in valetudinis detrimentum. 2. Quia similibus abutimur aut antehac abusi sumus ad vanitatem vel gloriam propriam, nam difficile est hæc Dei dona modeste amplecti, et saltem anima sæpe illis utitur ad gulam quamdam spiritualem, aut ad inanem de se opinionem, ex quo fit, ut in gratiarum actione sit parca, et parcior in practico talium bonorum usu, cum tamen familiaritas divina humilem Dei adorationem procreare deberet, ac menti humanæ ingenerare tum reverentiam erga opus hoc solius Dei, tum fervorem majorem in obsequio divino. 3. Quia socordes sumus in recollectione interna : impleri enim non potest visitationibus divinis anima, quæ impletur distractionibus et curis sæcularibus, quia ubi vas vacuum non adest, stat oleum. 4. *Reg.* 4. 4. Quia in exercitiis ordinariis necdum sumus perfecti. 5. Ut sciamus solius Dei bona esse, et ferventius desideremus. 6. Ne abstrahamur ab aliis negotiis vocationi debitis. 7. Ut exerceamus solidas virtutes positas in Deo, et non in consolationibus, atque sic impensis nostris, et de nostro quasi laboremus Deo. 8. Ob defectum mortificationis, avulsionis a creaturis, abnegationis perfectæ sui. 9. Ad probationem, mortificationem, patientiam exercendam, et ad majus meritum nostrum.

2003 al. 1903 § 8. Desolationes plurimum juvant ad virtutem; in frigore planta dilatat radicem, profundiusque mittit, in calore fructum protrudit; desolatio est frigus, consolatio calor; utrum-

que necessarium est ad mittendam radicem deorsum, faciendum fructum sursum, *Isaiæ* 37.

2004 al. 1904 § 9. Nobiles animæ in mœroribus quandoque relinquendæ sunt, nam singulare hoc est Dei consilium, tum ut expiet insipientium peccata, tum ut in humilitate contineat mentes, quæ adhuc contaminatæ ad amplexus divinos anhelant, tum ut fortes animas ad magna præparet. Et quis pœnas a Deo sancitas consolatione sua minuere attentet? aut fortasse non æque divinæ justitiæ litandum est ac clementiæ? Quin et perfectorum virtus in mœrore probanda est et augenda, ut etiam discant Dei dona majori cum puritate conservare. Cum Domino placet quiescere vel dormire, quis servorum eum interpellare audeat? Etiam assuescat anima tum interiori silentio, et ita Deo propter Deum, non propter divina dona amor purior probatiorque deserviet. Cavendum itaque, ne tum negligantur ordinaria : potius addendum aliquid quam demendum, quia in tædio gustus est Deo, et majus meritum virtutis.

2005 la. 1905 § 10. Tempore desolationis vel tentationis duo maxime observanda sunt, imprimis nihil tum deliberandum vel innovandum circa bona proposita, sed perseverandum in constitutis tempore divinæ consolationis. Deinde profunde agnoscenda sunt hæc. 1. Quod Deus te tractet, uti mereris, imo plus demeritus es, nihil autem boni debetur tibi. 2. Talia petiisti, quoties Dei voluntatem in te fieri petiisti : quid nunc quereris et deprecaris? 3. Amanti animæ satis sit Deum sic velle, quare patere sine recursu ad Deum, sine oratione, ut libereris, decet sic nos ipsos velut tacitas hostias immolare : *In illo die me non rogabitis quidquam*, inquit Christus Jo. 16. v. 23. *Hæc mihi sit consolatio libenter velle carere omni mundano solatio*, Th. de Kempis *l.* 3. *c.* 16. Si tamen sentias te fatiscere, confidenter recurre ad Deum. 4. Multa et magna ex amore Dei pati, dicebat *Sanctus Ignatius* esse compendiosissimam ad perfectionem viam, quia anima hic ab omni creatura et solatio suo abstracta soli Deo affigere se debet.

2006 al. 1906 *Quæst.* 281. — *Quid observare debeat Confessarius hominis tentationibus variis agitati vel tribulati?* R. § 1. Quomodo resistendum sit tentationibus circa fidem, judicia temeraria, cogitationes blasphemas, dixi *l. a n.* 551. Quomodo tentationibus circa castitatem, dixi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 914. Remedia valde bona contra præsentem quamcumque tentationem suggerit Stoz. *l.* 2. *a n.* 169. præcipua sunt cogitare Deum judicem sibi hic esse præsentem, qui certissime puniet; tentationem esse a dæmone, qui idem accusator erit; jam agi, ut vel Deo vel dæmoni placeas, et utri voles placuisse, quando morieris? Si te sentias velut imparem tentationi, recurre ad Deum per preces, dicendo, *Domine, vim patior; responde pro me : Domine, adjuva me, salvum fac servum tuum, Domine : Domine, salva me, pereo : Egone peccabo in conspectu tuo, Domine? non faciam.* Si nec hoc juvet, sensum doloris fac tibi per morsum linguæ vel pressionem carnis, cogitando, *momentaneum est, quod delectat; æternum, quod cruciat :* muta situm corporis; fac aliquid aliud quod primo occurrit; converte phantasiam ad quidvis primo obvium.

2007 al. 1907 § 2. Si pugnaveris cum tali tentatione, non statim judica te succubuisse, quamdiu enim molestiam attulit et optasti non habere, ei non consensisti : monetque Gerson apud Rayn. *in Heter. t.* 16. *s.* 1. *p.* 8. *n.* 38. valde errare illos, qui censent se liberandos importunitate cogitationum fœdarum, blasphemarum, hæreticalium, aliarumque similium, si semper eas confiteantur; cum e contra sic augeatur timor et magis infigatur tentatio, quæ oblivione ac contemptu melius fuisset dissipata.

2008 al. 1908 § 3. S. Bonav. Opusc. cui titulus, *Remedium defectuum Religiosi cap. ult.* sic habet : *Si de prædestinatione aut præscientia Dei diabolus tibi aliquam tentationem immiserit, sic ei respondeas : quidquid sit de me, certum est te esse damnatum; si autem et ego damnabor, et post hanc vitam Deum meum habere non debeo, habebo per totum tempus vitæ præsentis, et tanto ardentius, quanto brevius novero me habiturum. Et tu diabole, si tecum esse oportet, scias, quod tamdiu in Dei servitio perseverabo corde, ore, opere, omni membro, omni momento, quamdiu possum.* Simili modo procedit Gerson, quem refert Tann. in fine tr. de Præd. *n.* 10. « In hac recogitatione, » si forte damnandus est, humiliatus dicit, » Justus es Domine et rectum judicium tuum. » Non quod damnationem eligat, absit; quia » nec Deus hoc vult ipsum velle, sicut nec » peccare nec desperare, dum viator est, dicit » potius cum Job : Etiamsi me occideris, ta» men in te sperabo. Et conversus ad Domi» num cum pio et humili affectu, scio, inquit, » æquissime judex, quoniam damnati in inferno » te audiunt, te injustum, te invidum, te cru» delissimum judicant, te blasphemant, tibi » sanctisque omnibus ore rabido maledicunt,

» scio, quod illic constitutus (heu me miserum!) sic agerem : at vero dum interim affectibus tam efferis et blasphemis careo, » amo te, qui solus es amabilis, te justissimum, te amantissimum, te clementissimum » dijudico, te collaudo, tibi sanctisque omnibus » tuis ore pio benedico, quidquid postremo de » me futurum ordinaverit voluntas tua, credo » et ore profiteor quoniam nulla est iniquitas » apud te, qui sanctus es in omnibus operibus » tuis. » *Subdit n.* 17. « Quoniam ignotum est, » quos vult inter homines Deus, et qualiter » salvos fieri; operandum est bonum, relin- » quendo Deo judicare in futurum. » Hic obiter notandum, non expedire, præsertim apud indoctos, loqui, minus concionari de hoc mysterio, asserendo aliquos esse prædestinatos, alios a Deo reprobatos, uti monet S. August. *de dono persev. c.* 22. sed si opus sit de prædestinatione loqui, sic esse loquendum, quod omnes ex Dei gratia prædestinati esse censeamur.

2009 § 4. Quosdam fatigat hæc tentatio : an po-
al. tius vellent, hæc vel ista mala, aut etiam dam-
1909 nationem æternam subire, quam hoc vel illud peccatum committere; et quia non videntur se plane posse resolvere ad potius subeunda ista mala aut etiam damnationem, timent ne hoc ipso in peccatum consentiant. Gerson. tr. 8. *super Magnificat partit.* 3. huic tentationi sic obviat : « Dicat, inquit, neutrum eli- » go; displicet peccatum, horreo incendium : » nunc incendium non incumbit eligendum. » Quod si vehementius urgeatur aliquis eli- » gere, quid ageret adveniente tali casu, prout » erat martyrium tempore Tyrannorum ? res- » pondeat se humilians sub Deo et S. Angelo » ejus, dicatque, Dominus non patiatur me » tentari supra id, quod possum, et si casus » eveniret, qualem proponis, spero in Domini » bonitate, quod faceret cum tentatione pro- » ventum, ut possem sustinere, vel aliter quam » peccatum evadere. Caveat igitur arroganter » prædicare cum Petro, etiamsi oportuerit me » mori tecum, non te negabo; dicat potius, » imperfectum meum viderunt oculi tui, sis » adjutor in opportunitatibus, in tribulatione, » aut in talem tentationem me non inducas. » Itaque vult *Gerson*, opus non esse alterutram partem positive eligere, sed excludendam talem comparationem saltem velut otiosam cogitationem, uti dixi *numer.* 732.

2010 § 5. Fatigat etiam quosdam tentatio, ut
al. aspicere non audeant res aliquas, licet de se
1910 honestas, imo etiam Christum Crucifixum, et si aspiciant, dicunt in se concitari turpes motus aut imaginationes fœdas, creduntque se in ista consentire. Non puto credendum esse his timoribus, sed directe contrafaciendum, permittendo quidquid inde nascitur, id enim est contra voluntatem; et plerumque nascitur propter illum ipsum nimium timorem. Quare tentatus directe aspiciat talia, aut faciat illa, quæ omitti vult ejusmodi stulta tentatio, alioquin nunquam vincet, et dæmon tandem eo adducet, ut ad ommia sic timeat; atque ita nec confiteri nec communicare debebit, timens ex his similes effectus, quos phantasia vel dæmon similiter causare poterit.

§ 6. Motiva ac modos consolandi hominem 2011
tribulatum proponit fuse Lohn. *de convers.* al.
Apost. p. 2. *c.* 3. ubi initio docet consolatio- 1911
nem debere esse piam, ordinatam, suavem, opportunam. Postmodum suggerit motiva speciatim consolandi eos, qui affliguntur ob tristitiam animi, paupertatem, jacturam bonorum temporalium, detrimentum famæ vel honoris, mortem alicujus, persecutiones, graves tentationes. Ibid. c. 2. § 9. proponit consolationem personæ interius afflictæ, et speciatim contra Monialium tentationes, quæ præcipue sunt, tædium ob solitudinem religiosam, desolationes internæ, aversio superiorum, prolapsiones in peccata et defectus.

§ 7. Id solatio esse debet quibuscumque, et 2012
ex quacumque causa afflictis, quod afflictio al.
ex amore nostri immissa sit, vel permissa a 1912
Deo, eam dirigente in bonum nostrum; ac reipsa est maximum Dei beneficium, dummodo sciamus applicare nobis, et bene uti. Certe tota doctrina Christi constitit in triplici amore, mortis sensuum, abjectionis, afflictationum. Et sicut anima corpori de se mortuo conjungitur, sic mens divina unitur animæ carenti vita naturæ, et sensuum : item sicuti nemo adit vitam gloriosam, nisi mortuus vita naturali, ita nemo init vitam spiritualem, nisi defunctus vita sensuali, quod fit, si tribulationes patienter admittantur, et animose sustineantur. *Si tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas et justa probatio pro summo solatio*, Th. de Kempis *l.* 3. *c.* 16.

Quæst, 282. — « Quid observare debeat 2013
» Confessarius hominis scrupulosi vel meticu- al.
» losi? R. § 1. Conscientia scrupulosa malum 1913
» curandique difficultas iis, qui scrupulosos » experti sunt, tam est evidens, ut ejus me- » minisse necesse non sit : illis vero qui nun- » quam ita afflicti fuere tam insolens, ut vix » credibilis appareat. Sane carnificina est in-

» tolerabilis, amaror vitæ spiritualis, insigne » profectus impedimentum, tinea actionum, » corporis et potentiarum flagellum, tristitiæ » et perturbationis barathrum, cordis ac ani- » mi tabes, sæpe tam fera, ut dira morte infe- » licior censeatur, et ad desperationem us- » que adducere possit. » Schorrer. *Theol. ascet. p.* 3. *sect.* 2. *cap.* 6. *num.* 4. ideoque debet Confessarius erga sic afflictos esse summe patiens, et blandus.

2014 al. 1914 § 2. Quæ sint causæ scrupulorum, an hi sint utiles, quomodo dignoscendi, quid in genere observandum sit circa directionem scrupulosorum, dixi *l.* 1. *a n.* 512. et *a n.* 541. quomodo procedendum sit cum scrupuloso circa peccata præterita, et eorum confessiones, possuntque etiam videri dicta hic *a n.* 611. 1221. Quomodo procedendum sit cum illo qui timet, ne variis tentationibus internis consentiat, dixi *l. a n.* 545. et *a n.* 556. quomodo cum illo qui semper timet, ne cum dubio operetur. Quomodo vero procedendum sit cum scrupuloso circa Horas Canonicas, dixi *l.* 4. *a num.* 1350. Quomodo cum scrupuloso circa Missam legendam, dixi hic *a n.* 160. Nec jam occurrit aliquid ad ista addendum.

2015 al. 1915 *Quæst.* 283. — *Quid observandum sit Confessario illius, qui deliberat de re aliqua, et præcipue de statu vitæ eligendo?* R. Proponat, et explicet ei sequentia, quæ potissimum desumpsi ex libello Exercitiorum *S. P. N. Ignatii* :

§ 1. *Electionem vitæ fundamentum pono*, inquit S. Greg. Naz. orat. 23. *ex quo bene aut male nobiscum agatur :* nam æternitas pendet a morte, mors a vita, vita ab electione : unde hoc opus gravissimi momenti est, in quo agitur de negotio omnium maximo, quod est æterna salus propriæ animæ. Et quid proderit etiam per centum annos aliter vixisse vel egisse, quam voles te fecisse in morte et æternitate?

2016 al. 1916 § 2. Profunde intelligendum est, 1. finem omnis hominis et omnium actionum humanarum esse, *in hac vita servire Deo secundum sanctissimum ejus beneplacitum, et in altera vita æternum salvari.* 2. Ad eum finem assequendum datas esse nobis omnes creaturas ipsasque etiam potentias animæ et corporis veluti media necessaria, et opportuna, dummodo eis utamur, uti Deus vult nos eis uti. 3. Certas a Deo actiones a nobis requiri, certum vivendi modum et statum, in quo nobis speciales gratias dabit ad finem certo assequendum, non daturus, si culpa nostra tales actiones vel statum illum neglexerimus, quamvis negaturus non sit sufficientem gratiam, cum qua damnantur, quicumque damnantur.

2017 al. 1917 § 3. Difficile est eligere vel agnoscere, quid a nobis fieri velit Deus, et quæ media nobis ordinaverit; nescimus enim, an nobis magis profuturæ sint divitiæ quam paupertas, an honores magis quam contemptus, an hic potius status quam ille, hæc potius actio quam ista : et tamen omnis error in hoc negotio damnosus est, et valde periculosus : hinc *sequitur.* 1. quantum est ex parte nostra, nos debere esse in omnimoda indifferentia, et æquilibrio ad omnes vias, officia et actiones aggrediendas, et ad usum omnium creaturarum, nec plus propendere debere ad hanc quam ad illam partem, sed debere exquirere, et expectare Dei voluntatem, ac nutum, sicuti servus Domini, aut instrumentum aliquod expectat motum manus se moventis, ita ut non potius velimus hoc quam illud, nisi secundum Dei voluntatem, quam quærimus cognoscere. Et hæc indifferentia sive æquilibrium tanti momenti est, ut quamdiu illam non habet aliquis, non sit dispositus ad deliberandum vel eligendum. *Sequitur* 2. Si quis perfectus esse velit, non tantum indifferentem esse debere, sed etiam magis propendere ad id, per quod finis ille suus et salus æterna potest perfectius et securius obtineri, licet in se difficilius esset, quia hoc Deo magis placitum est, et rectæ etiam rationi conformius, meliusque ad finem ducit.

2018 al. 1918 § 4. Aliæ dispositiones ad electionem rite faciendam sunt 1. Animum huic rei totum et serio intendere, cæteris omnibus negotiis tantisper sepositis. 2. Animum habere pacatum, et tranquillum : tum autem erit pacatus, si nullis agitatus variis spiritibus vires naturales suas libere exerceat. 3. Nullas admittere rationes, quæ non sint e cœlo, seu quæ sapiant carnem et sanguinem, aut recidant ad humanum aut terrenum aliquid, sed omnia debent manare ex uno illo principio, quod est, *desiderium gloriæ Dei, et salutis suæ æternæ*, quem sincerum animum si habuerit electurus, fiduciam certam potest habere, quod Deus non sinet eum decipi, qui cum sæpissime se offerat non quærentibus, vel petentibus, se non substrahet homini eum in toto corde et veritate imploranti. 4. Maxime cavendum, ne potius concludat de mediis quam de fine; unde male fieret, si prius decerneret, v. g. sibi comparare beneficium Ecclesiasticum, et tum postea vellet quærere perfecte servire Deo. Itaque qui vult bene deliberare, et eligere, debet totum se offerre Deo, et solum conjicere oculos in

finem suum ultimum, ac tum deliberate, an his vel illis mediis uti debeat, necne ad illum finem assequendum.

2019 al. 1919 § 5. Finis ultimus semper spectandus et regula in omnibus eligendis est hæc, *Dei honor et obsequium, nostraque æterna salus*, ita ut quidquid nobis magis deserviet ad hunc finem, id nobis eligendum sit : quod minus eo conducet, id non sit eligendum.

2020 al. 1920 § 6. Tres sunt modi eligendi et agnoscendi Dei volutatem circa se. *Primus* est, si divina virtus voluntatem nostram sic impellat, ut sine mora et indubitanter sequatur impulsionem divinam ; sicut legimus Paulo et Matthæo accidisse vocante Christo. *Secundus* est, si in oratione vel extra illam voluntas Dei satis clare cognoscatur, eo quod interne quasi sentiatur, et innotescat tempore consolationis, discernique possit esse a Deo hanc motionem ad tale quid faciendum. *Tertius* est, si qui animo tranquillo consideravit finem, ad quem a Deo conditus est, et discussis hinc inde rationibus mediisque ad talem finem assequendum opportunioribus, elegerit hoc, per quod se putat commodius securiusque perventurum ad eum finem suum. *Primus modus* plane extraordinarius est, nec a Deo petendus aut expectandus. *Secundus modus* adhiberi potest, si nempe homo sine ulla ratiocinatione aut discursu circa rem deliberandam adhibito, post orationem statuat se in conspectu Dei cum resignatione et desiderio cognoscendi divinam voluntatem, proponatque menti suæ rem, de qua deliberat, ac paulum inhæreat defixo in Deum animo, et observet, an sentiat in sua anima inclinationem ad hoc vel illud, ac experiatur circa hoc vel illud consolationem, et veluti quamdam acquiescentiam, an e contra desolationem, et veluti fugam seu repugnantiam internam. Et hi motus postea Directori proponendi erunt, ab eoque examinandi juxta regulas discretionis spirituum. Sæpius autem usurpari debet hic modus, et videndum, an perseverent istæ motiones, tendantque semper in Deum, et non incipiant se inflectere ad aliquid terrenum : quod si fiat, aut contrariæ vel dubiæ motiones quandoque succedant, explicet eas Directori, qui discernet, quænam sint bonæ vel malæ. *Tertius modus*, in quo intellectus voluntatem adducit ad eligendum, longe securior et firmior est, debetque semel adhiberi ab omnibus, nam rari primo modo vocantur secundo, autem non poterunt tuto juvari omnes, quia non omnes sentiunt istas consolationes, et sæpe sentiunt illas jam in hanc, jam in illam partem : præterea difficile est discernere, an hæ consolationes et motus a Deo sint, et an non insinuet se amor proprius vel alius inordinatus affectus, unde debebit secundum tertium modum per viam rationis et intellectus ab omnibus institui electio.

2021 al. 1921 § 7. Duplici modo potest institui hæc electio per viam intellectus. *Prior modus* est, 1. ut præmissa oratione, qua Dei lumen implorabo, proferam in medium rem deliberandam, v. g. officium sitne acceptandum an rejiciendum. 2. Adducto ante oculos creationis meæ fine, qui est *Dei obsequium et mea salus*, in neutram declinabo partem, sed velut in medio æquilibrio subsistam, parato interim animo, ut in eam partem totus ferar, quam novero divinæ gloriæ et saluti meæ fore aptiorem. 3. Obsecrabo Dei clementiam, ut dignetur mentem instruere, et impellere voluntatem, quocumque potius mihi tenendum sit. 4. Perpendam quænam commoda ad finem meum assequendum accedent, ex talli officio, et quænam ex eodem incommoda ac pericula impendeant : præterea quænam non admisso illo officio tam commoda quam incommoda possim expectare. 5. His præmissis ratiocinabor in utramque partem, comparando commoda et incommoda, ac juxta ipsius rationis dictamen seposito omni carnis appetitu eligam hoc vel illud. 6. Electionem factam in oratione offeram Deo, perfecte demum, si ei placet, recipiendam et stabiliendam. In hac oratione observabo, quomodo sim affectus, et quos motus sentiam, referamque Directori, ut eos mecum discernat, et declaret, an electionem bene instituerim necne.

2022 al. 1922 § 8. Posterior modus bene eligendi per viam intellectus est, 1. Præmissa de more oratione, qua Dei lumen imploratur, excutiam fundum cordis mei, et videbo, an affectus omnis, quem habeo ad hanc rem vel illam, proficiscatur ex amore et intuitu solius Dei, an vero fortasse ex aliqua causa naturali vel occulto amore mei, et desiderio commoditatis, honoris aut boni temporalis. Si in me ipso persentiscam, quod solo intuitu Dei et salutis meæ, ducat ad hoc potius quam ad alia, signum est, velle Deum, ut hoc eligam, et non alia : nam omnis affectus, qui pure ad Deum tendit, ex Dei bonitate cœlitus infunditur. 2. Considerabo ; si quis mihi vir amicissimus, cui omnem perfectionem optarem, occurreret dubius super electione hujusmodi, quidnam ego illi decernendum maxime essem consulturus : quo animadverso, agendum et mihi ducam, uti suaderem alteri.

3. Mecum insuper reputabo, si mors ingrueret, quem me mallem observasse modum in præsenti deliberatione : juxta hunc igitur eligendum nunc esse facile intelligam. 4. Prospiciam, quando pro tribunali sistat judicandus, quo me consilio hac in re usum esse vellem, quo agnito nunc utar, ut eo tempore magis sim securus. His perpensis concludam electionem, et uti ante, offeram Deo comprobandam.

2023 al. 1923 § 9. Qui deliberat de statu vitæ ineundo, scire debet tres in genere esse status, *sæcularem*, *ecclesiasticum*, *religiosum*, ad quorum unum Deus unumquemque vocat, et non omnes ad eumdem, quia Deus est sicuti magnus Paterfamilias, qui vult unum sibi servire in hoc, alium in alio officio, unum domi, alium foris etc. Hi generales status subdividuntur in particulares : nam *Sæcularis* est vel Matrimonii vel cœlibatus, et in utroque aliqui sunt mercatores, juristæ, medici, opifices, milites etc. *Ecclesiasticus* est vel cum cura animarum, uti Parochi; vel sine illa cura, uti Canonici, Vicarii, Sacerdotes super patrimonio suoordinati etc. *Religiosus* est vel illorum qui contemplationi et sibi solis serviunt, uti Carthusiani; vel aliorum, qui in actione externa occupantur, ut Religiosi bello addicti pro Ecclesia; vel aliorum, qui mixtam ex utroque vitam habent, et non tantum sibi, sed etiam proximo quoad spiritualia serviunt, uti Carmelitæ, Augustiniani, Franciscani, Dominicani, Jesuitæ etc. Quisque debet se primo resolvere ad statum in genere, postea ad statum in particulari, et denique ad statum in individuo.

2024 al. 1924 § 10. Singuli isti status afferunt sua commoda in ordine ad salutem consequendam : *Sæcularis*, per eleemosynas, per piam educationem prolium, per bona exempla apud domesticos, per administrationem justitiæ, defensionem patriæ etc. *Ecclesiasticus*, per frequentationem chori, per decantationem divinarum laudum, per administrationem Sacramentorum, per occupationem ferme continuam in cultu divino, per occasionem benefaciendi pauperibus, amicis, et aliis etc. *Religiosus*, per observationem votorum substantialium, per separationem a rebus mundanis, per meditationes, et alia pia exercitia, quæ regula præscribit, per vigilem curam Superiorum, per bona exempla Confratrum, etc. E contra etiam singuli illi status habent sua incommoda, eo quod afferant occasionem et pericula peccandi. *Sæcularis*, per injustitiam, avaritiam, discordias in conjugio, exempla mala corrupti sæculi, bella, lites, persecutiones invidorum, etc. *Ecclesiasticus*, per nimiam libertatem, conversationes periculosas, abundantiam eorum, quæ sunt illicita peccandi, etc. *Religiosus*, per tentationes, quæ aliquando causantur ob solitudinem, indiscretionem Superiorum, immortificationem Fratrum, cum quibus agendum est, etc.

2025 al. 1925 § 11. Ut deliberans eligat, non debet ad hoc præcise attendere, quis status sit in se perfectior, alioqui omnes deberent fieri religiosi, sed attendere debet, quis status futurus sit magis accommodatus, *ut ipse melius serviat Deo in hac vita, et in altera securius salvetur*, consideratis omnibus, tam quæ in ipso deliberante sunt bona vel mala, uti sunt bonæ vel malæ inclinationes naturales, boni vel mali mores aut habitus, quam quæ in ipsis statibus sunt, et possunt concurrere ad promovendam in ipso virtutem vel vitia. Et quia multi hoc non considerant, male eligunt, licet fiant Religiosi, qui si in sæculo mansissent, fuissent salvati; nunc damnantur, quia eligunt statum respective ad se non convenientem, et in quo propter naturam ineptam vel habitus pravos non observabunt illa, quæ in tali statu sunt observanda.

2026 al. 1926 § 12. Nemo deliberare debet de eo statu, in quo non putat se cum ordinaria Dei gratia posse vitare peccata mortalia; hinc qui non putat se posse hæc vitare in statu sæculari, deliberare debet de solo statu Ecclesiastico et religioso : qui non putat se in statu Ecclesiastico posse esse castum et sobrium, de hoc statu deliberare non debet, cum hic status det maximas occasiones ad peccata in istis materiis : similiter qui non putat se posse caste vivere, deliberare non debet de statu religioso. Et deceptio magna est, si cogitet, *emendabo hoc vel illud vitium, si fuero Ecclesiasticus, vel Religiosus :* nam per emendationem aliquam præsentem prius probare deberet, an spes sit, quod aliquando plene emendaturus sit.

2027 al. 1927 § 13. Inchoaturus deliberationem det se Orationi, dicens cum Paulo : *Domine, quid me vis facere ?* et cum Salomone, *da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, ut sciam, quid acceptum sit apud te, etc.* Post orationem, sic discurrat secum : *Ad illum statum Deus me vocat, in quo omnibus consideratis, quæ in me, et in istis statibus sunt, ego potero melius servire Deo et securius salvari in hoc statu, v. g. sæcularí, quam in aliis : ergo Deus me vocat ad statum sæcularem.* Major propositio constat ex dictis. In sola minori est difficultas, unde iterum sic discurrat : *In illo statu potero, omnibus consideratis, Deo melius servire et securius sal-*

vari, in quo statu potero facilius vitare omnia peccata mortalia, hoc enim faciendo servantur præcepta Dei, et obtinetur salus : *atqui potero in statu sæculari facilius quam in aliis vitare omnia peccata mortalia : ergo.* In minori iterum est difficultas, pro qua imprimis consideret ex parte sua, ad quæ peccata sit pronior, et a quibus maxime peccatis deberet sibi timere, si esset in statu sæculari. Deinde etiam consideret reliquos status, et videat, quis illorum sit magis remoturus ab occasionibus illorum peccatorum, et allaturus plura auxilia ad vitanda illa peccata. His consideratis et inter se comparatis, facile dignoscet, in quo illorum statuum facilius sit vitaturus peccata mortalia, et consequenter quis status respective ad ipsum sit melior ac eligendus. Quod si id necdum satis discernat, consulat Confessarium, cui nota est conscientia sua, et audita ejus instructione certo id cognoscere poterit.

2028 al. 1928 § 14. Sic agnita per intellectum Dei voluntate, ex hac faciet electionem, quam offeret Deo, maxime post Communionem, pergens dicere, *loquere Domine, quia audit servus tuus* 1. Reg. 3. v. 10. et quasi expectans Dei motionem, simul advertat, an etiam sua voluntas eo propendeat, et ex quibus motivis : si enim accedat propensio nostræ voluntatis ex motivis supernaturalibus, tanto certior erit Dei vocatio : si autem voluntas nostra refugiat, attendendum ob quæ motiva : et si quidem naturalia sint, an proveniant a carne aut sanguine, reflectant ad commoditates corporis, honorem proprium etc. non attenta hac voluntatis reluctantia permanendum est in electione concepta, quia ordinaria, et sufficientissima certitudo vocationis Divinæ est, quam concludit recta ratio, cujus dictamen homini a Deo datum est, ut sit regula actionum, et deliberationum omnium ; ubi e contra propensio voluntatis fallax est, cum natura corrupta nimium propendeat ad suas commoditates. Si autem motiva, cur voluntas reluctetur, videantur rationabilia, et supernaturalia, repetenda est series deliberationis, et videndum, an forte alicubi sit erratum, et tum maxime consulendus Director, sive Confessarius, ut deliberationis modum examinet, ac discernat uter spiritus aut inclinatio sit rectæ rationi, et Dei voluntati conformis : Ecclesiasticus c. 32. v. 24. monet : *Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non pœnitebis :* attamen hic neminem consule, nisi quem advertas indifferentem esse, et tantum salutem animæ tuæ quærere.

2029 al. 1929 § 15. Pro illis specialiter, qui se revolvunt ad statum religiosum in genere, ut possint se resolvere in particulari ad certum Ordinem, et in individuo ad certum Monasterium, observanda sunt seqq. 1. De illo tantum statu religioso, et Monasterio deliberare debent, in quo vigeant disciplina, pax, concordia, mutua charitas. 2. Inutile est examinare, quis inter Ordines religiosos sit de se perfectior, quod Monasterium sit magis celebre etc. hoc examinare debet quisque, quis Ordo, et quod Monasterium respective ad se sit futurum melius, secundum dicta *n.* 1925. ille enim Ordo (idem est de Monasterio) erit ipsi melior, et consequenter ille est, ad quem a Deo vocatur, in quo ipse poterit magis promovere Dei gloriam, plus obsequii præstare Deo, et ita perfectius operari salutem suam : hoc autem reficiet, considerando, partim quæ in se sunt talenta naturæ, et gratiæ, partim quæ in singulis Ordinibus sunt media, et modi secundum ista talenta pro Dei gloria, et obsequio, ac consequenter pro obtinenda salute sua bene operandi, sicque poterit se reddere certum de Dei vocatione, ac secundum supradicta eligere.

§ 16. Qui ita conclusit in electo statu servire Deo, et saluti suæ, instanter roget Deum pro constantia, jam enim maxime conabitur dæmon per se vel alios bonum propositum evertere : Eccles. cap. 2. v. 1. dicitur : *Fili, accedens ad servitutem Dei sta in justitia, et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.*

2030 al. 1930 § 17. Quod electum est, mandandum executioni, quamprimum fieri potest, nunc enim recens est Dei motio, et auxilium fortius ; et si aliquando, cur non jam ? si non jam forte nunquam. Christus Luc. 9. vocavit duos ad olescentes, unus dixit, *Domine permitte mihi primum ire et sepelire patrem meum :* alter dixit, *seguar te Domine, sed permitte mihi primum renuntiare his qui domi sunt :* uterque, quia non est statim secutus Christum, derelictus est et amisit vocationis gratiam. *Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia.* S. Ambr. Si tamen causa sit expectandi, aut quod conclusum est non possis statim executioni mandare, cave interim peccata, ne gratiam vocationis tuæ perdas ; experientia enim certa docuit sæpe per unicum mortale sic immutatum esse animum, ut ipsimet nescirent, cur et quomodo ita immutati essent, quia nempe deseruerat eos ista specialis Dei gratia. Illis, qui statuerunt inire statrum Matrimonii specialiter inculcandum,

imprimis, ut interea casti maneant, alioqui, forsan etiam ex Dei pœna, carituros gaudio prolium. Deinde ut postea bona intentione, et constituti in gratia statum illum ineant, alioqui carituros benedictione. Demum suadendum, ut post sponsalia plene constituta non diu differant Matrimonium, quia intermedium illud tempus plurimorum peccatorum periculis obnoxium est.

2031 al. 1934 § 18. Pius Asceta suggerit hæc axiomata, quæ deliberans præ oculis habere debet. 1. Præ omnibus obsequendum inspiranti Deo. Job. 9. dicitur, *quis resistit ei, et pacem habuit?* 2. Inspirat Deus, quæ magis sunt secundum voluntatem ejus. 3. *Voluntas Dei est sanctificatio nostra, et salus.* 1. Ad Thess. 4. non qualiscumque, sed certior, sed abundantior. 4. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* Matth. 16. Quid proderit in hac brevi vita delectari, honorari, si cruciari et probris affici æternum oporteat? 5. Fac ea, quæ moriens facta fuisse voles. 6. Considerandum Dei judicium, et nihil faciendum, quidquid obmurmurent homines. Nonne bene tecum agitur, si aliis displicens placeas Deo? quam multi avari, dummodo vilis pecuniæ aliquid lucrifaciant, contemnunt omnia humana dicteria? 7. Ad æterna creatus es : numquid non magnum *status æternus?* 8. *Regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud,* Matth. 11. 9. Perfectius id putandum, quod magis ex virtute est : hoc magis est ex virtute, quod magis rationi et corruptæ naturæ minus conforme est. 10. Quærendum, ubi *securius et majori cum gloria salvabor?* Quis viator eligit viam periculosam aut lutosam, si videat securiorem et mundam? 11. Unam tantum animam habes : hac salvata salva sunt omnia : hac damnata perdita sunt omnia.

2032 al. 1932 *Quæst.* 284. — *Quid denique adhuc notandum sit circa prudentiam Confessarii?* R. Instructiones, quas S. Xaverius dabat Missionariis Apostolicis, etiam Confessariis serviunt pro sua et pœnitentium directione; in hunc autem sensum dicebat. 1. Auctoritas est quidem necessaria accedenti ad munus Apostolicum, sed hæc Dei donum est, quam si quis quærat, præterquam adjuvante virtute, funditus perdet, nec permittet Deus, ut constanter habeat, ne sic vilia fiant hominibus cœlestia dona. 2. Studiose quæsita familiaritas displicet, nimia confidentia nocet, assumpta gravitas suspicionem præbet arrogantiæ exigentis reverentiam : nil affectatum sit in verbis, gestibus, actionibus tuis : malis dici sincerus, quam politicus : si dissimulatione quandoque opus est, simulationem cave : pro aliis in benigniorem semper partem inclina. 3. Conversatio semper ædificet : discipulorum Christi est, Magistri sui doctrinam non tam tueri verbo, quam exprimere vita. Induimus Christum, plus agere debet, et valere in nobis Christus, quam dæmon in energumeno. 4. Non quære vane placere homini, sed nec gratis velis quemquam offendere : parvus sine offensione fructus præferendus est majori cum minima conjuncto. 5. Pravos alicujus mores emendaturus, non prius manum admovebis, quam intimos ejus motus constitutionemque perspexeris : et quod alicui vis persuadere, illum ipsum consule de eo, quod suades, quid ipse suasurus esset alteri. 6. Communi more age, si non scias hunc esse malum; melius est errare cum multis, quam velle solum sapere. 7. Nil sponde, quod certo præstare non possis : si non est causa dicendi aliquid, hoc ipso est causa non dicendi. Non plus assere, quam sit necesse. Non facile utere superlativis, et potius minus quam plus proferendum, nisi ubi honorandus est alter; præstat enim in honore excedere quam deficere. 8. Non da præcepta vel instructiones, nisi rogeris, vel opportuna charitas aut necessitas suadeat. 9. Veritas jocosa sæpe plus ferit, et minus offendit. 10. Sapienter etiam dixit Ludov. Gran. l. 2. Ducis pecc. p. 2. *Quatuor novercæ veræ prudentiæ evitentur, quæ sunt præcipitatio, affectus, pertinacia, vana ineptia : præcipitatio namque non deliberat : affectus excæcat : pertinacia bonis consiliis portam occludit : vana ineptia quamcumque deliberationem ingreditur, eam sine fructu dissolvit. Extrema fugiamus, virtus enim et veritas medium tenent : nunquam igitur omnia simul sunt reprehendenda, nunquam omnia simul probanda, nunquam omnia negare, nunquam omnia credere, nunquam omnia non credere debemus : nunquam ob delictum paucorum damnandi multi, nunquam ob sanctitatem aliquorum omnes justificandi sunt.*

Denique ad veram prudentiam Confessarii spectat cognoscere, et tam respectu sui quam aliorum in praxi rejicere pseudo-prudentiæ principia : qualia sunt. 1. Aliquando tempori cedendum, et dissimulandum, licet Dei honor vel propria aut aliena perfectio retardetur, postea id compensari posse. 2. Homines jam non esse capaces tantæ perfectionis, uti olim : imo nec antiquos semper ita fuisse scrupulosos in parvis. 3. Eos esse singulares, qui pœnitentias aliaque agunt plura, quam Deus et Ecclesia præscribat. 4. Habendam esse ratio-

nem sui honoris, licet hoc non exigat majus Dei obsequium. 5. Existimare aliquid sibi perire, si te huic vel illi submittas, ei cedas, ab illo quid patiaris, pejus illo habearis, is præ te honoretur. 6. Conandum, ut omnibus placeas, nemini displiceas; unde fit, ut licentius cum aliis agas, in jocos, et exteriora te effundas, parum de internis sollicitus. 7. Officium erga proximum ita exacte peragendum, ut semper inde lauderis ac honoreris, licet quæ propriæ sunt perfectionis negligas. 8. Valetudinis habendam esse rationem, corpus indulgentius tractandum, quærendas occasiones illud bene habendi, ut diu nos servitio Dei et proximi conservemus. 9. Ipse tam prudens et exercitatus es, ut teipsum regere possis, nec aliorum consilio vel directione indigeas, etc.

CAPUT III.

De adjunctis Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quid sit sigillum Confessionis, et qui ad illud teneantur.

« Resp. I. Sigillum hoc est obligatio juris divini strictissima in omni casu, etiam quo integri regni salus periclitaretur, ad tacendum, etiam post mortem pœnitentis, dicta in confessione (id est, in ordine ad absolutionem sacramentalem) omnia, quorum revelatio Sacramentum redderet onerosum vel odiosum. *Unde resolves.*

» I. Violatio hujus sigilli duplicem habet malitiam, Sacrilegii, contra reverentiam Sacramento debitam, et injustitiæ, ex pacto virtuali inter pœnitentem et Confessarium de secreto isto servando omni casu, Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 2. ex Fag. Kellison. etc. Neque hic datur parvitas materiæ, Dian. *t.* 5. *R.* 8. ex Mald. Bald. etc.

» II. Non inducitur hæc obligatio. 1. Per confessionem factam ficte, v. g. ad furandum, illudendum, vel sacerdotem pervertendum, etsi hoc casu adhuc prudenter tacendum, v. Dian. *t.* 11. *R.* 26. 2. Si quis extra confessionem accipiat aliquid sub sigillo confessionis, quia tantum est obligatio secreti naturalis, gravior aut levior pro rei exigentia.

» III. Non frangitur sigillum. *Primo.* Si in genere dicas, Titium tibi confessum esse venialia, aut esse probum, innocentem, modo non dicas in iis circumstantiis, ex quibus colligi posset alios esse nocentes, vel confessos mortalia. *Secundo.* Si dicas N. tibi esse confessum : etsi in certis circumstantiis hoc quoque periculosum sit. Laym. *l.* 5. *tr.* 6. *c.* 14. *n.* 21. imo si pœnitens verbo vel facto (v. g. clam accedendo) significaverit se nolle sciri, quod sit confessus, Confessarium revelare sigillum volunt Reg. Nav. et Mercur. apud Dian. *R.* 47. quia pœnitens confitendo Confessario extraordinario veniret in suspicionem gravioris criminis : quod Tamb. *in append. c.* 3. dubie confirmat, asserens, se vereri, ne talis accedat ad fractionem sigilli. *Tertio.* Si peccata ita reseras, ut moraliter loquendo, persona innotescere non possit, neque communitas aliqua etiam parva infametur, ut, quod ibi talia vitia regnent, v. Dian. *l.* 2. *t.* 15. *R.* 13. id enim esset contra sigillum. Unde Turr. apud. Dian. *p.* 4. *t.* 11. *R.* 45. et Tamb. *in app. c.* 3. reprehendunt Superiorem localem, qui Provinciali forte dicat, in sua domo sæpe postulari licentiam absolvendi a reservatis, quia potest redundare in ignominiam, et damnum domus : etsi idem Tamb. *c.* 4. *n.* 2. dicat probabile esse, quod non sit contra sigillum, et dictæ licentiæ petitæ fuerint extra confessionem. *Quarto.* Si utaris notitia extra confessionem acquisita, imo ipsum peccatum, quod aliunde tibi innotuit, aperias, modo nullam circumstantiam ex sola confessione notam, nec certius referas, quam extra confessionem nosti : quo in casu opus est magna cautela, et tutissimum est silere, Laym. *n.* 16.

» IV. Quando plures, v. g. studiosi vel aulici, etc. tenentur ferre testimonium confessionis, Confessarium teneri id dare, etiam iis quos non absolvit, docet Kon. *d.* 9. *dub.* 1. Fag. et Dian. *R.* 12. tum ne id negando prodat aliquo modo sigillum, et pœnitentem ; tum quia dando non mentitur, cum tantum testetur esse confessum : Verum Bonac. *a n.* 5. *q.* 6. *sect.* 8. *p.* 4. et Lugo *d.* 21. *sect.* 3. docent tali schedam negare, non esse contra sigillum (idemque concedit Aversa *q.* 18 *s.* 2. si non constet pœnitentem accessisse ad hunc Confessarium), tum quia nihil dicit, sed tantum non approbat testimonio positivo confessionem, ad quod non tenetur ; nec quidquam facit, ex quo possint cognosci delicta pœnitentis ; tum quia alias via aperiretur fraudibus, et multi improbi Parochos in Paschate deciperent ; tum quia potest esse consuetudo, ut scribatur absolutum esse, quod falsum erit, si scribat; et

si omittat, sigillum franget : tum quia scandalosum erit et iniquum publicæ meretrici perseveranti (uti et occulto peccatori, sic pallianti suam iniquitatem) testimonium dare confessionis : neque Confessario imputandum erit, quod eum positive non defendat.

» V. Sub sigillum cadunt. 1. Omnia peccata pœnitentis tam futura quam præterita (siquidem hæc animo se accusandi sint manifestata : secus si per modum simplicis narrationis, vel ut Confessarium ad simile peccatum induceret. Dian. *R.* 25. ex Suar. et aliis 8.) ideoque peccat mortaliter qui sive directe sive indirecte aperit aliquod veniale in particulari, etiam leve Titii, quia materia sigilli parvitatem non habet, ut est omnium fere sententia, apud Dian. *p.* 6. *tr.* 5. *R.* 8. et Tamb. *in app. c.* 8. vel qui in genere dicit, eum sibi confessum esse aliquod mortale, vel casum reservatum, vel excommunicationem, vel non esse absolutum ob indispositionem. Imo Confessarium, qui dicat absolute, Ego Petrum non absolvi, frangere sigillum, dicit Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 42. ex Suar. et aliis 9.

» 2. Etiam peccata complicis, sive prudenter sive imprudenter detecti. Suar. Vasq. etc. comm. apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 111. An vero liceat interrogare de complice, ad ejus correptionem faciendam, illamque ex licentia pœnitentis facere, affirmant Suar. et Fag. contra Bon. Lorcam, Nugnum, et alios Thomistas : v. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 133. Lugo *d.* 16. *n.* 426. ubi docet posse aliquando pœnitentem a Confessario obligari et cogi ad manifestandum complicem extra confessionem.

» 3. Pœnitentia imposita, si gravis sit, hoc est, quæ consuevit injungi pro mortali (qualis nunc esset, ait Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 31. Corona B. V. non vero Miserere) Avers. *q.* 18. *s.* 6.

» Peccatorum circumstantiæ, quas taceri pœnitentis interest, etsi dictæ sint post absolutionem, v. g. si spurius sacros Ordines susceperit, si nobilitatem jactaverit etc. Bona vero pœnitentis, et cætera impertinentia, quæ per accidens interponuntur, nec odium Sacramento pariunt, v. g. propositum religionis vel matrimonii, sæpe quidem (si nimirum pœnitens ea tecta velit) sub obligationem secreti naturalis, non tamen sacramentalis, cadunt. Excipit *Tann. et Kon.* nisi pœnitens talia dixerit in ordine ad explicanda peccata : tunc enim sigillo sacramentali claudi tenent cum Dian. *R.* 6.

» Idem de virtutibus et vitiis affirmant Gran. contra Reg. et Mald. apud Dian. *R.* 30. de defectibus naturalibus (v. g. illegitime natum esse) et de vitiis occultis corporis, *Kon. Hurt. et Kellison.* contra *Gran. Mald. etc.* qui ea sub sigillum cadere absolute aiunt apud Dian. *R.* 29. Item de iis, quæ alios concernunt, et tamen peccata non sunt, Mald. et Dian. *R.* 28.

» Denique de scrupulis (contra *Kon. et Gran.* qui eos sigillo claudi absolute affirmant, et contra *Marchant.* qui absolute negat) idem tenet *Lug.* nimirum si pœnitens scrupulositatem confiteatur, aut ad declaranda peccata vel conscientiam afferat, ait cadere sub sigillum, quia est in obliquo saltem materia confessionis : secus si non cognoscatur ex pœnitentis relatione, sed videatur et percipiatur, v. g. ex modo confitendi. Idem dicit de aliis defectibus naturalibus, si v. g. sit blæsus, rudis, hebetis ingenii etc. Et sic excusat Confessarium, qui de pœnitente dixit, quod impertinentiis, et næniis caput sibi frangat; *vid. d.* 2. *n.* 60. Gran. tamen id improbat, et Kon. apud Dian. *R.* 50. ait esse periculosum, et posse facile frangi sigillum indirecte. Denique Tamb. *in app. c.* 3. doctrinæ isti nequidem ut probabili acquiescit, atque eam a Dian. *l. c.* immerito vocari communem, cum *Gran. Hurt. Palaum Bauny etc.* refragentur : aliterque limitans ipse ait, si isti defectus, v. g. esse blæsum, rudem, scrupulosum etc. sint passim noti, non cadere sub sigillum ; secus si sint ignoti, quia confessio immunis esse debet ab omni odio.

» Resp. II. Ad sigillum tenentur omnes, ad quos quomodocumque notitia sacramentalis confessionis pervenit : qualis est. I. Confessarius, qui si de auditis in confessione rogetur, potest negare, etiam, si opus est, cum juramento, subintelligendo, quod possit dicere, vel potius (ut dicit *Lug.*) quod sciat scientia utili ad respondendum interroganti extra confessionem (excipit *Henr. et Gran.* cum Dian. *R.* 43. nisi ex illa negatione sequeretur confessionem non fuisse integram, v. g. si de publica meretrice rogaretur, an non esset confessa fornicationem, tunc enim declinando directam responsionem, dicendum esse, illam confessam esse peccata sua, et se functum officio suo). Imo si peccatum suum salvo sigillo non possit confiteri, debet omittere, quia sigillum strictius obligat, quam integritas confessionis. II. Superior cui se sistit absolutus a reservato, vel a quo petitur licentia absolvendi a reservato, *Suar. Lug. etc.* contra *Henr. Vasq. Kon. et Pal.* qui secreto tantum naturali teneri volunt. III. Interpres. IV. Qui

furtive vel casu aliquid audit, licet inculpate. V. Omnes, quibus aliquid sacrilege revelatum est : unde de hoc nec inter se colloqui possunt. VI. Laicus, qui pro Sacerdote est habitus. VII. Doctor vel alius, qui cum venia pœnitentis consulitur, ut habet communior sententia, contra Vasq. v. Dian. *p.* 2. *tr.* 15. *R.* 15. VIII. Qui alterius rudis confessionem scripsit. IX. Qui scriptam invenit ac legit, ut docent Rod. Fag. Mald. etc. apud Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 112. *et p.* 5. *tr.* 11. *R.* 27. contra *Suar. Bon. et Laym.* quorum sententia probabilis est. Juxta quam, etsi talis teneatur secreto naturali, peccetque mortaliter, si gravia ac diffamantia vulget, secus tamen, si sciens levia tantum esse, ea legat ex curiositate. Unde consequenter in casu gravissimæ necessitatis, talem confessionem scriptam liceret revelare (excipit *Lug.* nisi tamen per scripturam voluerit confiteri ut mutus vel petere facultatem absolvendi a casu reservato, *v. d.* 23. *n.* 48.) X. Etiam secundum aliquos, ipse pœnitens. Verum probabilius est, eum tantum teneri secreto naturali, ratione materiæ, si ea id requirat, tacere audita Confessario, v. Laym. Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 8. *Unde resolves.*

I. Extra confessionem, cum licentia pœnitentis, potest agi de auditis in Confessione, sive cum ipsomet, sive cum quocumque alio, etsi periculosum sit, *D. Th. Suar. Præp. Tann. etc.* Circa quam licentiam requiritur, 1. ut sit formalis et expressa nam præsumpta, tacita, interpretativa, virtualis (etiam in bonum ipsiusmet pœnitentis) non sufficit, Fag. *p.* 2. *l.* 6. Tann. Mald. *et cæteri Doctores comm.* 2. Ut sit libera ac spontanea, non vi, injuria, dolo vel per preces importunas extorta, vel etiam per metum reverentialem ipsius Confessarii obtenta, Henr. Fag. *l. c.* Dian. *R.* 10. *et* 24. 3. Non revocata, nam pœnitentem pro libito, etiam sine causa, eam revocare semper posse, docent Fag. et Dian. *ll. cc.* 4. Non opus esse, ut habeantur in scripto, Suar. Fag. *cc. ll.* Imo si dubium sit, an Confessarius cum licentia locutus fuerit, Sacerdoti potius quam pœnitenti credendum ex Graff. et Henr. affirmat Dian. *R.* 4. vel etiam quam hæredibus, v. g. si ex licentia defuncti revelet restitutionem ab iis faciendam *Tan. et Mald.* Qui tamen monet eo casu non esse dicendum eam deberi ex delicto, sed solum, quod talibus tantum dari voluerit; satiusque suaderi moribundi, ut talia secreto codicillo hæredibus injungant, v. Dian. *R.* 32. 5. Perinde esse sive ex licentia detur verbo sive facto, quod quidem æquivaleat expressæ concessioni, v. g. si pœnitens extra confessionem incipiat loqui cum Confessario de dictis in confessione, tum enim posse hunc prosequi, docet Aversa *q.* 18. *s.* 7. Tamb. *in append. cap.* 2. Ex Bon.

» II. Frangitur sigillum, si cum pœnitente extra confessionem, sine ejus venia agas de auditis in confessione, aut ea te scire ostendas : quod verum putat *Sanch.* contr. *Suar. et Laym.* etiamsi cum eo tractare velles de essentiali errore in ea commisso, quem illi significare sine ejus venia, non licere docent Reg. Fag. Bon. et alii contra Fill. Turr. etc. apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 87. Dixi *extra*, quia intra confessionem potest fieri mentio præcedentium, ut patet ex praxi confessariorum qui ob recidivam arguunt, et absolutionem aliquando negant. Ita Henr. Præp. Gran. Mald. etc. apud Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 20. ubi ipse cum *Fag.* negat id licere sine expressa licentia pœnitentis, nisi de iis quæ is iterum confitetur, vel saltem tangit, v. Gran. *l. c. et p.* 2. *misc. R.* 12. *et p.* 9. *t.* 11. *R.* 18.

» III. Frangit sigillum, qui dicit se in tali Monasterio audivisse grave peccatum; tametsi non nominet personam. Dian. *p.* 5. *t.* 1. *R.* 35. et alii. 3. cum *Mald.* Additque, graviter peccare eum, qui dicit in hoc vel isto Ordine Religioso, hoc vel istud peccatum fuisse admissum, quod ex sola confessione novit. Imo nec de civitate vel certo loco, quo quis confessionem audivit, licet dicere, quod gravia fiant, vel talia et talia peccata committi soleant (nisi id aliunde constet) docent Hurt. Kell. et Mald. apud Dian. *R.* 35. quia potest redundare in gravamen et infamiam ipsius communitatis, et forte etiam civium in particulari, quando civitas non est ampla, et pœnitentes suspecti, atque ideo confessio fieret illis odiosa, v. Dian. *l. c. et R.* 36. ubi cum *Malder.* docet Confessarium, qui paucos habet pœnitentes sibi subditos (v. g. Moniales unius Monasterii) scandalum dare, si coram illis concionetur de vitiis auditis in confessione, quia confessæ facile suffunduntur pudore.

» IV. Notitia in sola confessione accepta, nullo casu uti licet, si periculum sit revelationis, saltem indirectæ. Verum si nullum sit periculum, ut vel pœnitens, vel usus scientiæ innotescat, etsi probabile sit, licere uti ad alterius gubernationem, v. g. negando suffragium ei, quem ex sola confessione scit indignum esse, vel claudendo ostium, per quod quis noctu ingreditur ad peccandum; item cognita proditione futura : monendo de diligenti

custodia; impediendo clam matrimonium, quando scitur impedimentum, ut docent *Vasq. Henr. Nav. etc.* Contrarium tamen verius videtur, quod docent Fumus, Sanc. Kon. Laym. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 76. *et p.* 5. *t.* 11. *R.* 7. *et alii;* quia hæc doctrina posset pœnitentem absterrere a confessione : et quidem Superioribus Religionum talis gubernandi modus prohibitus est, anno 1594. cum in Societate JESU jam ante idem statutum esset, prohibitumque contrarium docere, v. Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 202. Contra vero ad ipsius gubernationem licere in tali casu ea scientia uti videri probabilius, v. g. abstinendo a calice in quo scitur esse venenum, deflectendo a silva, in qua paratam sibi mortem sciat ex unius latronis confessione, docent Silv. Henr. Kon. Laym. hic *c.* 15. contra Suar. Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 46. Excipit *Lug.* nisi actio, vel omissio Confessarii inducat notitiam peccati; vel damnum afferat confitenti, contra Kon. *d.* 9. *dub.* 4. *etc.* qui putat licere, etsi inde mors pœnitenti immineret a sociis inferenda, *v. l. c. n.* 108.

» V. Denique facere aliquid, ex quo soli pœnitenti innotescere possit id fieri ex notitia confessionis, esse contra sigillum negant D. Th. Bon. Sot. Vasq. etc. affirmant Silv. Val. Kon. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 46. Idque confirmant Fag. Gran. Lug. et Avers. *q.* 18 *s.* 8. si tale sit, quod pœnitenti ruborem vel molestiam afferat, v. g. si vultum ei austeriorem ostenderet, vel eum declinaret : secus si ei sit gratum, vel saltem confessionem odiosam aut difficiliorem non reddat, v. g. si audisset eum ad indignationem aut odium provocatum, vel in tentationem incidisse ex certo facto vel dicto ipsius Confessarii, indeque ipse a talibus factis vel dictis abstineat etc. »

ADDENDA.

2034 al. 1934 *Quæst.* 285. — *Quid præterea notandum sit circa obligationem sigilli?* R. seqq. § 1. Confessarius tenetur servare sigillum, 1. jure Ecclesiastico, quia ita gravissime præcipit Ecclesia Cap. *Sacerdos de Pœn. dist.* 6. et Cap. *Omnis Utriusque sexus, de Pœn. et Remiss.* 2. Jure divino, supposita institutione Sacramenti, quia hoc ipso, quod Christus confessionem instituerit, voluit nasci tale secretum et tantam securitatem, ut posset rationabiliter obligare fideles ad confitenda omnia peccata etiam interna sine periculo faciendi confessionem ex isto capite pœnitentibus odiosam. 3. Jure naturali, nam si recta ratio dictet servandum esse secretum etiam extra confessionem sacramentalem commissum, et promissum, ita ut contra justitiam peccet, qui revelat, multo magis commissum et promissum in confessione.

2035 al. 1935 § 2. Certum quidem est ex traditione, et judicio totius Ecclesiæ, ac etiam ex sensu communi omnium fidelium, quod in nullo prorsus casu licitum sit absque consensu pœnitentis revelare secretum sacramentale, neque in hoc dispensare posse etiam totam simul Ecclesiam; attamen incertum manet, unde illa strictissima obligatio nascatur, nam 1. non est præcise ex jure naturali obligante ad secretum, qui secretum naturale non ita obligat, quin ex gravissimis causis saltem bonum commune concernentibus liceat illud revelare. 2. Aliqui dicunt inde esse, quod Sacerdos revelans confessionem mentiretur, quia ipse non scit ut homo, sed ut gerens vicem Dei, postea autem manifestaret, ut homo. *Contra est,* nam imprimis postea dicere posset se scire tanquam gerentem vices Dei, nunc autem manifestare tanquam hominem, in quo nullum esset mendacium, sicuti neque tum est, si revelet cum licentia pœnitentis. Deinde, si tantum ratione mendacii teneretur, ergo peccaret tantum venialiter revelando veniale, hoc autem est falsum. 3. Alii dicunt ideo esse, quia revelatio opponitur significationi ipsius Sacramenti, in quo Deus tegit peccata pœnitentis, secundum illud Ps. 31. v. 1. *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Contra est*, nam imprimis ratio illa est tantum congruentia moralis, ex qua desumi non potest tam stricta obligatio. Deinde, ergo licita non erit confessio publica, neque cum venia pœnitentis licebit revelare secretum confessionis, quia pœnitenti licitum non est impedire significationem Sacramenti. Denique licitum erit revelare peccatum cujus absolutio juste negata est, maxime si impœnitens illis immoratur, nam tale peccatum non tegitur, id est, non remittitur a Deo. 4. Alii dicunt scientiam ex confessione habitam esse sacram, et superioris ordinis, cum ad salutem pœnitentis ordinetur, ideoque non posse licite ordinari ad fines extrinsecos, et inferioris ordinis. *Contra est :* ergo saltem licitum erit revelare pro salute pœnitentis, ut impediatur ejus relapsus : item ut fides conservetur in aliquo regno etc. Deinde res superioris ordinis potest aliquando ordinari ad rem inferioris ordinis, v. g. Missa ad recu- 2036 perandam sanitatem ægroti : ergo. al.

1936 § 3. Strictissima illa obligatio sigilli sacra-

mentalis oritur ex jure naturæ, nam sicuti jure naturæ necessarium fuit, ut omni casu illicita esset voluntaria pollutio, quia si pro aliquo casu fuisset licita, homines ob nimiam propensionem in illas voluptates facile judicassent esse nunc illum casum, quo liceat, quod gravissime nocuisset educationi prolium, et propagationi generis humani; ita si homines scirent pro aliquo casu licitam esse revelationem sigilli, Confessarii sæpe crederent sibi hic et nunc licere : pœnitentes autem merito timerent, ne jam esset casus, quo peccatum suum revelari posset, quod faceret confessionem odiosissimam : et ideo, inquit Lugo *d.* 23. *n.* 4. memini me legisse, quod apud Abyssinos, vel Æthiopes hoc Sacramentum fere abierit in desuetudinem propter malitiam Sacerdotum, qui sigillum religiose non observabant : ergo recta ratio dictat necessarium fuisse, ut nullo prorsus casu sigillum sacramentale esset absque consensu pœnitentis revelabile; hinc *Nav.* super cap. *Sacerd. de Pœn. dist.* 6. *n.* 118. ait, *nihil mali adeo grave occurrere potest, quod non sit gravius, et pejus Ecclesiæ Christianæ confessionem Christianis exosam fieri, at simul ac concesserimus confessionem contra confitentis voluntatem revelari posse, exosa fiet illa, et toti Ecclesiæ molesta : ergo ob nullam causam id fieri potest.* Et in hoc solo jure naturæ putant obligationem illam sufficienter fundari, Hurt. Lug. Dicast. *d.* 12. *dub.* 1. E contra Henr. Vasq. Valent. Turr. Kon. Laym. Arr. Regin. Avers. *q.* 18. *s.* 1. Haun. *l.* 4. *n.* 127. Gorm. *p.* 2. *a n.* 580. dicunt eam obligationem non haberi ex solo isto jure naturæ, sed simul ex divino positivo nobis per traditionem manifestato, nempe ex speciali præcepto Christi, qui sigillum hoc pro nullo casu voluerit esse revelabile, ne unquam periculum esset confessionem ex metu revelationis esse, aut fieri odiosam. Prima sententia est probabilissima, secunda est facilior : nos dicimus saltem ex utroque capite concludi strictissimam obligationem sigilli sacramentalis pro nullo casu ab ulla humana potestate dispensabilem.

2036 al. 1936 § 4. Licet fractio sigilli, quoad malitiam justitiæ oppositam, posset esse peccatum veniale, si leviter tantum lædatur fama, vel jus proximi, tamen quoad malitiam religioni oppositam semper est mortale, quia Sacramentum per hoc redditur valde odiosum, quæ est gravissima irreverentia, Mendo *diss.* 10. *n.* 46. Stoz. *t.* 2. *n.* 526. Si autem absit revelatio peccati, et tantum reddatur odiosum Sacramentum, putat Gob. *t.* 7. *n.* 884. posse dari materiam levem, quia putat esse posse tam leve incommodum pœnitentis, ut Sacramentum non ideo reddatur graviter odiosum, sed contradicunt Stoz. et Viva *in append. ad propos. damnatas* § 9. *dub.* 2. Quidquid sit de hoc, debet nihilominus in confessione exprimi, an sigillum sit fractum in re levi an gravi, ut constet, quale sit peccatum contra justitiam, Lugo, Tamb. Stoz. *n.* 188.

2038 al. 1938 § 5. Ex dictis colligitur, 1. sigillum esse illam ipsam obligationem jure naturali, et positivo tam divino quam Ecclesiastico introductam, vi cujus aliquis debet omnia, quæ nonnisi ex confessione cognovit, ita indispensabiliter tecta servare, ut in nullo excogitabili casu directe, vel indirecte manifestare possit, quamvis salus totius mundi per hoc comparari, aut omnium hominum damnatio impediri posset. 2. Si Confessarius non posset confiteri integre sine fractione sigilli, non posset nequidem in articulo mortis integre confiteri, quia major est obligatio sigilli, quam integritas materialis, et si licet tacere peccatum ob damnum, vel infamiam proximi, magis ob hanc causam, Silv. Nav. Suar. Fill. Castr. *t.* 23. *p.* 18.

2039 al. 1939 *Quæst.* 286. — *Ex qua confessione oriatur hæc obligatio sigilli?* R. Ex confessione sacramentali, circa quam hæc sunt notanda.

§ 1. Confessio tum est sacramentalis, si fiat cum animo accipiendi absolutionem a præsente Sacerdote, non autem si cum animo accipiendi ab absente, secundum dicta *n.* 1202. talis tamen confessio fieret sacramentalis, si postea factus præsens Sacerdoti illorum peccatorum adhuc memori diceret, *me accuso de peccatis ad te scriptis,* secundum dicta *n.* 1196. et præsumendum est pœnitentem mittentem absenti scripta peccata id intendisse, ideoque peccata sic absenti scripta erunt materia sigilli.

2040 al. 1940 § 2. Confessio etiam tum est sacramentalis, si fiat Sacerdoti ad habendum consilium pro pacanda conscientia, volendo confiteri, si opus fuerit, quamvis nunc reipsa absit dolor vel propositum emendationis; talis enim manifestatio est inchoative vel dispositive, vel saltem reductive confessio : unde etiam ex tali confessione, vel accusatione sequitur obligatio sigilli, quamvis ex indispositione pœnitentis, aut defectu integritatis, aut etiam ex malitia Sacerdotis, vel ex defectu jurisdictionis, approbationis, vel intentionis non sit secuta valida absolutio, uti habet communis,

et certa cum Mendo *diss.* 10. *n.* 126. Quod si quis Sacerdoti nolenti audire narret peccata, intendens ab eo absolvi, Suar. et Aversa *q.* 18. *s.* 3. negant oriri sigillum : sed probabilius affirmant Mald. Dian. Lug. *d.* 23. *n.* 44. sicuti sigillo tenetur etiam laicus, qui casu, et invitus audivit peccatum alterius confitentis Sacerdoti, ut recte *Suar.* et alii cum Aversa *sect.* 5. contra *Sot. et Tann.*

2041 al. 1941 § 3. Si quis pure historice, vel jactantiæ causa narrasset Sacerdoti peccata sua, talis manifestatio non fuisset sacramentalis, fieret tamen sacramentalis, si eidem Sacerdoti peccatorum illorum adhuc memori diceret, *me accuso de peccatis illis tibi antehac nærratis.*

2042 al. 1942 § 4. Si quis etiam in confessionali genuflectens absque animo confitendi dicat aliquod peccatum Sacerdoti; et addat se committere illud sub sigillo, et Sacerdos etiam veluti sub sigillo notitiam illam admittat, non ideo est sub sigillo, cum non fiat in ordine ad absolutionem, nec sit accusatio ullo modo sacramentalis, unde Sacerdos tenebitur tantum ad secretum naturale, Suar. Vasq. Fill. Gob. Avers. Burgh. *cent.* 3. *cas.* 8. Stoz. *n.* 219. Similiter nec sub sigillum cadit si quis peccatum manifestet Confessario solummodo ad sigillum habendum pro infamia, pœna, vel alio malo avertendo, Castr. Stoz. *n.* 220. Neque tum, si fiat ad illudendum Confessario, aut ad illum seducendum, Stoz. *n.* 229. 232. Neque si ad simulandum se confiteri, cum tamen de nullo peccato se accuset, sed tantum petat schedam confessionis, docentque Laym. Lugo, Stoz. *n.* 220. *et* 235. tali non posse dari testimonium confessionis, quia confessus non est.

2043 al. 1943 § 5. Si homo rudis sua peccata alte edicat ante statuam alicujus Sancti, et aliquis astans audiat, non tenetur sigillo, quia credibile non est, quod fecerit ex intentione sacramentalis absolutionis, sed tantum fecerit ex desiderio remissionis obtinendæ, vel ad testandum magnum dolorem suum, Gob. *n.* 824.

2044 al. 1944 § 6. Si quis cum animo saltem se accusandi manifestarit peccata Sacerdoti, et petat schedam confessionis, Henriq. Bon. Lug. Dicast. Gorm. *p.* 2. *n.* 386. et alii putant Confessarium posse negare, sed probabilius est cum Kon. Laym. Aversa *s.* 2. Ills. *n.* 258. Stoz. *n.* 235. teneri dare, si soleat dare aliis eam petentibus, quia negare in talibus circumstantiis esset indirecte dicere, quod non sit rite confessus, vel absolutus. An confessio facta non Sacerdoti inducat obligationem sigilli, dicetur *n.* 1950. 1952. 1954.

Quæst. 287. — *Quas sententias expediat sequi circa hanc materiam de sigillo? R.* Si plures sententiæ sint probabiles, in praxi expedit sequi illas, quæ favent sigillo, Dian. *in proœmio ad p.* 5. *t.* 11. Gob. *tr.* 7. *n.* 853. Stoz. *l.* 2. *n.* 205. Ratio est 1. quia Auctores qui dicunt hoc vel illud non cadere sub sigillum, fatentur obligationem secreti naturalis vel fidelitatis : ergo ut quis tanto magis a peccato quovis removeatur, melius erit tenere in praxi, quod etiam sub sigillum cadat. 2. Qui sequitur sententias non faventes sigillo, communiter committit scandalum saltem apud rudiores putantes sigillum frangi. 3. Quando jura videntur esse fere paria, potius favendum est causæ piæ quam non piæ; sententia autem pro sigillo est causa pia, cum stet pro reverentia tanto majori Sacramenti. 4. Quando duæ sententiæ sunt probabiles, non debeo sequi illam, quæ erit ad damnum tertii, nisi hic præmoneatur, et consentiat, v. g. quando probabile est equum esse et non esse meum, non debeo illum vendere Titio, nisi præmonito, et consentienti : atqui aliquid esse vel non esse contra sigillum hoc plurimum interest pœnitentis : ergo quando utrumque est probabile, non debeo sine illius licentia sequi negativam, quæ ipsi merito poterit esse gravis, vel damnosa. 5. In re etiam positive dubia potius judicandum est in favorem pœnitentis, et confessionis, neque potest prævalere possessio libertatis, quam diceretur habere Confessarius ad loquendum, nam hic obstat periculum scandali, vel saltem, quod confessio reddatur odiosa : ergo hinc vincitur possessio, cum non sint omnia æqualia. Hinc 2045 al. 1945

Infertur 1. Si quis dubitet, an audiverit aliquid in an extra confessionem, revelare non potest, tum quia periculum certum reddendi confessionem odiosam prævalet ex Christi institutione contra libertatem loquendi, tum etiam quia cum præceptum sigilli nunquam desinat obligare, ne unquam dispensetur, in dubio de tali præcepto sequendum est tutius. Reg. Bon. Schild. *t.* 6. *c.* 5. § 3. contra *Bardi*, cujus opinio, inquit Gob. *n.* 848. habet plus speculativæ quam practicæ probabilitatis. 2. Nemo potest uti scientia confessionis, si tantum sit probabile, et non moraliter certum, quod ex tali usu nulla revelatio, nec ullum gravamen pœnitentis orietur, quia sequendo oppositum confessio hominibus fieret odiosa. 2046 al. 1946

Quæst. 288. — *Quid addendum sit circa illa, quæ dicuntur materia sigilli, seu cadere sub sigillum? R.* seqq. § 1. Sub sigillum cadunt, quæ aliquo modo sunt materia, vel objectum pec- 2047 al. 1947

cati in confessione manifestati, uti votum castitatis, contra quod conjux confitetur se petivisse debitum, Lug. *d.* 23. *n.* 52. Stoz. *n.* 232. 233. Item si pœnitens confiteatur se male dixisse Cajo propter ejus morositatem, se gavisum esse de infamia, quam Cajus passus est propter imprudentiam, hæc morositas et hæc imprudentia Caji cadunt sub sigillum, si pœnitens nolit ea revelari : si tamen Confessarius advertat pœnitentem non curare, an ea manifestentur necne, non erit contra sigillum, Stoz. *n.* 233. Præterea virtutes aliaque dona possunt esse materia sigilli, v. g. si pœnitens confiteatur se fuisse Deo pro iis ingratum, Lugo *n.* 48. Stoz. *n.* 191. 233. Item peccata existimata, et peccatorum circumstantiæ, quas pœnitens non libenter manifestaret extra confessionem. Item defectus naturales, qui occasione peccati confessi innotescunt, S. Th. III. *n.* 264. Item quidquid potest ducere in cognitionem vel peccati, vel confitentis peccatum, si tale quid in confessione ideo dicat, aut ex modo loquendi vel confitendi manifestet, quia putat id esse utile ad sua peccata melius declaranda, et non vellet sciri extra confessionem, etiamsi reipsa ad declaranda peccata utile non fuerit, Kon. Lug. Stoz. *n.* 191. 232. Et nihil horum nequidem indirecte revelari potest etiam apud ipsum pœnitentem, seu cum ipso loquendo extra confessionem. Ratio omnium horum est, quia sic redderetur Sacramentum odiosum. Ille autem censetur indirecte revelare, qui dicto vel facto dat occasionem prudenter suspicandi de pœnitente tale quid, quod ex sola confessione scitur, Lug. *n.* 106. Stoz. *n.* 192. Attamen non omnes conjecturæ leves, quas malitiosi et nasuti facile faciunt, sunt signa fracti sigilli ; memo enim cavere potest omnes ejusmodi occasiones indirectas : S. Th. Scot. Lugo, Tamb. Gob. *n.* 800, Gorm. *p.* 2. *n.* 398. Quod si pœnitens virtutes suas, et gratias divinas in confessione explicet, non ratione alicujus peccati circa illas commissi, sed tantum ut status animæ sit Confessario notus, non cadunt sub sigillum, Stoz. *n.* 233. Uti nec illa, quæ pœnitens non ægre fert sciri, uti quod sit Sacerdos, uxoratus, Gallus, vel Germanus, etc. Lugo, Tamb. Aversa. *q.* 18. *s.* 4.

2048 al. 1948 § 2. Peccata aliena, si narrentur ut connexa peccatis propriis, eo quod ob explicationem propriorum sit facta mentio alieni, ut si mater dicat se imprecatam filio, quia erat furatus, sunt materia sigilli ; si vero tantum historice narrentur sine connexione cum peccato proprio, probabilius est contra Harts *in Disq. Theol. de sigillo*, *n.* 222. non esse materiam sigilli, quia habent se plane impertinenter ad confessionem, non secus ac alia facta, quæ pœnitens de se narrat : cavendum tamen scandalum, et offensio pœnitentis.

2049 al. 1949 § 3. Si complex peccata complicis absque necessitate manifestet Confessario, *De la Crux* dicit non esse materiam sigilli, quia est res ad confessionem impertinens, sed probabilius contradicunt Suar. Avers. Mendo *diss.* 10. *n.* 120. 148. quia dictum est ex intrinseca occasione confessionis, et veluti aliquid ad eam aliqualiter spectans, imo sæpe fiet, ut occasione revelati peccati complicis veniri possit in notitiam peccati pœnitentis.

2050 al. 1950 § 4. Peccata, quæ acatholicus dicit Prædicanti, intendens ut Deus illa tegat, non sunt materia sigilli, quia sic confitens non credit pœnitentiam esse Sacramentum, nec peccata esse materiam absolutionis, Stoz. *n.* 221. Gob. tamen *n.* 785. recte dicit, si sperarit absolutionem sacramentalem a Prædicante, hunc teneri sigillo.

2051 al. 1951 *Quæst.* 289. — *Quid addendum sit circa illos, qui obligantur sigillo? R.* In genere illi omnes obligantur, ad quos notitia rei sigillo clausæ pervenit, sive immediate, sive mediate, sive licite, sive illicite ; hinc

2052 al. 1952 § 1. Obligatur Superior, cui pœnitens, vel alius manifestavit reservatum, etiamsi pro absolutione remittat ad alium Confessarium, Suar. Fagund. Lug. Dicast. *d.* 11. *n.* 323. dicens esse certum, Stoz. *l.* 2, *n.* 26. Aversa *q.* 18. *s.* 5. contra *Vasq. Kon. et alios.*

2053 al. 1953 § 2. Etiam obligatur interpres, per quem volui confiteri, quamvis postea non confitear, *S. Th. Scot. Suar.* et alii cum Avers. et Stoz. *n.* 212. contra *Cajet. Sot.* et alios. Item, qui per examen me disponit ad confessionem. Item, cui me aperio hodie, ut me dirigat pro confessione crastina. Item si ignarus linguæ petam ab aliquo, quid significet tale peccatum, ut confiteri possim, *Stoz.* contra *Kon.* Item cui dico me velle confiteri, et propterea illum consulo, an aut quomodo hoc vel illud tenear confiteri, quamvis non illi sed alteri confiteri velim, Fag. Dian. Stoz. *n.* 213. 261. Gorm. *p.* 2. *n.* 404. contra Suar. Henr. Avers. Ills. *n.* 263. qui negant, si velim confiteri alteri. Item tenetur, cui ego, jam non potens scribere, dictavi mea peccata, postea ex ipsius scripto confessurus, Præp. Stoz. *n.* 214. Item quem scivi quidem necdum esse Sacerdotem, attamen per errorem invinciblem putavi habere potestatem

absolvendi, Navar. Fag. Præp. Hurt. Dian. Gob. *t.* 7. § 785. 853. Stoz. *n.* 217. contra Tolet. Suar. Vasq. Laym. Lug. Dicast. Avers. *s.* 3. Gorm. *n.* 384. Item qui audivit a Confessario ebrio, somniante, fatuo peccatum pœnitentis, Avers. *s.* 5. Stoz. *n.* 262. Et quoad omnia ista consentit Gorm. *n.* 391. Quod si quis non possit manifestare peccata, nisi alius audiat, hic alius tenetur, Fag. Kon. Laym. Tamb. Stoz. *n.* 218. contra *Sot.* et alios. Si quis autem sponte ad majorem confusionem publice sit confessus Confessario simulque aliis, *Kon. et Castrop.* dicunt solum Confessarium teneri ad sigillum, *Stoz.* putat teneri etiam alios : si ita velit pœnitens, cum sit unica confessio, sed si non restringat magis ad Confessarium quam ad alios, ipso facto censetur dare licentiam loquendi et Confessario, et aliis cum eadem locutio sit, et confessio, et alia manifestatio peccati, et si velit esse publicam respectu aliorum, non est ratio dicendi, quod velit esse occultam respectu Confessarii, Lugo *d.* 23. *n.* 39. Avers. *s.* 5.

2053 al. 1953 § 3. Qui legit schedam, cui peccata in ordine ad Confessionem inscripta erant, secundum Castr. Avers. *s.* 5. Ills. *n.* 263. aliosque multos, ad quos inclinat *Busemb.* non tenetur sigillo, quia obligatio sigilli nascitur ex actuali confessione : scripto autem illa non est actualis confessio, nec signum, quo pœnitens peccata manifestet Confessario, sed tantum fit, ut pœnitens sibi ea manifestet, et memoria retineat. Limitant *Laym. et Lugo*, nisi pœnitens schedam tradidisset Confessario, qui perdidisset, esset enim idem ac si audisset confitentem. E contra talem, qui schedam legit, absolute teneri sigillo, docent præter citatos a Busemb. Nav. Graff. Vega, Dian. Gorm. *n.* 403. ad quos inclinat *Tamb.* quia talis scriptio fit propter confessionem, et reipsa videtur esse inchoata confessio. Et saltem fatentur omnes, si pœnitens mutus per schedam fuisset confessus, peccata in illa scripta fore materiam sigilli : hinc talis, qui legisset, item Superior, interpres, et alii, de quibus dictum est *a n.* 1951. nec cum Confessario, nec cum pœnitente ipso postea possent iterum loqui de peccatis sic cognitis, ut recte *Avers. s.* 6, qui recte notat idem esse de duobus Confessariis, quibus pœnitens eadem peccata esset confessus.

2054 al. 1954 § 4. Sacerdos postea resciens se non habuisse potestatem absolvendi, aut se antea non fuisse Sacerdotem, imo nec baptizatum, tenetur sigillo : confessio enim hoc ipso fuit sacramentalis, quod facta sit animo se accusandi illi, quem putabat esse Sacerdotem, vel habere potestatem, Lugo, Dian. Gob. *in Exp. t.* 2. *n.* 440.

2055 al. 1955 § 5. Pœnitens ipse non ita tenetur sigillo, quin Confessario dare possit licentiam illud revelandi, etiamsi de hoc non loquatur extra confessionem, S. Bonav. Ricc. Palud. Silv. Nav. Suar. Vasq. Lug. *d.* 23. *n.* 133. Stoz. *n.* 183. contra *Ales. Scot. Dur. Maj. Gabr. Aug.* Ratio est, quia sicuti, quamvis sigillum epistolarum sit in bonum communitatis ejusque obligatio sit de Jure gentium, tamen quia est principaliter in favorem scribentis, hic scribens potest tollere obligationem sigilli, et facere potestatem aperiendi suas litteras etiam ad tertium scriptas; ita cum obligatio sigilli sacramentalis sit in favorem pœnitentis, poterit tollere sigillum : et licet Clericus non possit facere potestatem licite se verberandi, non est hic paritas; nam Clericus non potest facere, ut non maneat Clericus, hunc autem Ecclesia ob reverentiam status absolute vetat verberari. E contra pœnitens potest facere, ut non maneat sigillum, quo ablato Confessarius novit peccata tamquam homo : ergo libere potest de illis loqui.

2056 al. 1956 § 6. Putarunt aliqui cum *Adr. Palud. Nav.* sicuti Confessarius tenetur ad sigillum circa peccata pœnitentis, ita teneri pœnitentem ad sigillum circa illa, quæ Confessarius ei dicit occasione peccatorum, ut sic securius dicantur, quæ merito taceri vult Confessarius. Sed recte contradicit communis cum Avers. *s.* 5. et Rayn. *in Heter. t.* 16. *s.* 1. *pun.* 8. 50. dicit extra dubium esse quod sigillum non in gratiam Confessarii, sed solius pœnitentis a Christo sit Institutum : attamen potest fieri, ut pœnitens peccet manifestando ea, ex quibus colligatur Confessarii indiscretio, imprudentia, nimia severitas vel laxitas, sic enim injuste infamatur ob defectum vel delictum occultum.

2057 al. 1957 § 7. Si Confessarius cum licentia dixerit Titio peccatum pœnitentis, Vasq. Kon. Hurt. Laym. Castr. Avers. *s.* 5. *et* 7. negant Titium teneri sigillo, nisi peccatum esset revelatum ob causam spectantem ad absolutionem, quia talis scientia non oritur ex confessione, sed ex licentia a pœnitente data. E contra S. Th. et alii cum Ills. *n.* 263. dicunt teneri, quia præsumi non debet, quod pœnitens dederit licentiam, nisi ob causam, quæ respiceret absolutionem. *Stoz.* probabilius dicit id pendere a voluntate pœnitentis : qui si permittat ea uti, ac si independenter a confessione esset acquisita, non vult apud Titium esse sacramenta-

lem, vel sub sigillo ; si autem velit communicari, uti ex confessione eam habet Confessarius, manet sacramentalis, et sub sigillo apud quemcumque, cui sic communicatur : præsumi autem debet semper, quod sic communicetur, nisi clare constet de opposito, Lugo *d.* 23. *n.* 29. Stoz. *n.* 199. Et Dian. retractata opposita sententia notat *p.* 5. *tr.* 11. *R.* 7. *et* 11. in hoc casu debere a Confessario admoneri Titium, ut non aliter utatur illa notitia.

2058 al. 1958 *Quæst.* 290. — *Quid præterea notandum sit circa licentiam loquendi, quam pœnitens dare potest Confessario?* R. seqq. § 1. Si pœnitens non ultro, sed tantum ad petitionem Confessarii det licentiam loquendi, communiter censeri debet data ex metu reverentiali, adeoque invalide, Dic. *d.* 12. *n.* 66. Tamb. *de confess. l.* 3. *c.* 3. *n.* 5. vel certe cum periculo invaliditatis, Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 10. Stoz. *l.* 2. *n.* 197. addens quamvis pœnitentes dicant se libenter eam dare, sæpe tamen in animo refugere, et sic Sacramentum adhuc reddi odiosum, si quis ea licentia utatur : hinc Avers. *s.* 7. et Mendo *diss.* 3. § 10. *q.* 5. merito dissuadent Confessariis per se corripere complicem ex licentia pœnitentis. Quod si opus esset, nec per alium fieri posset, suadent extra confessionem dari licentiam. Posse autem esse casum, quo pœnitens teneatur complicem manifestare Confessario, dixi *num.* 1752. Quod si bonum commune, vel charitas proximi non postulet specialiter et necessario operam Confessarii, v. g. ut suppleat pro pœnitente in denuntiando sollicitatore, suadet *Tamb.* ut onus illud in se non suscipiat : præceptum enim denuntiandi secundum dicta *n.* 1757. obligat pœnitentem ipsum : docetque Viva *ad prop.* 7. Alex. VII. pœnitentem ipsum tum teneri ad hoc faciendum per litteras, vel per alium internuntium. Addit Viva in *Append.* § 9. non esse facile petendam licentiam utendi notitia confessionis, quia hæc ipsa petitio communiter reddet confessionem odiosam.

2059 al. 1959 § 2. Ut Confessarius sine læsione sigilli possit monere, vel revelare complicem, putant Palud. Sot. Bann. Angel. Vasq. Rosell. Tann. Tamb. Stoz. *n.* 230. non sufficere pœnitentis, sed etiam requiri complicis licentiam, quia quamvis confessio per hoc non fiat odiosa pœnitenti, fit odiosa aliis. Deinde quia peccata complicis etiam cadunt sub sigillum : atqui sigillum non tollitur, nisi cum licentia illius, cujus res agitur, seu cujus sunt peccata : ergo. E contra S. Th. S. Anton. Adr. Gers. Nav. Suar. Henriq. Lugo, Dicast. Castr. Avers. *q.* 18. *s.* 4. Ills. *n.* 265. probabilius dicunt sufficere licentiam pœnitentis, hic enim habere debet potestatem tollendi sigillum, a quo, et propter quem solum inducta est obligatio sigilli. In praxi tamen expedit, ut pœnitens extra confessionem manifestet complicem, si hic sit corrigendus, aut aliud malum impediendum.

2060 al. 1960 § 3. Pœnitens potest licentiam datam revocare, vel limitare, non tantum quando dedit intra confessionem, sed etiam quando extra, *Stoz n.* 198. contra *Laym. et Gob.* nisi forte dedisset extra confessionem, et independenter ab ea, *Regin. l.* 3. *n.* 61.

2061 al. 1961 § 4. Quando pœnitens extra confessionem loquitur cum Confessario de dictis in confessione, si id non faciat in ordine ad novam confessionem, *Gob.* putat tolli sigillum, sed probabilius est cum Stoz. *n.* 103. pœnitentem, si velit, posse sic loqui, ut maneat sigillum : tractare enim potest ea extra confessionem, quæ non ita potuit in confessione : et magnum foret onus non posse de iis agere cum Confessario, nisi vel rursus confitendo, vel solvendo sigillum.

2062 al. 1962 *Quæst.* 291. — *Quid præterea sit notandum circa fractionem sigilli?* R. In genere tum frangitur sigillum, si reveletur aliquid per solam confessionem notum, et spectans ad sigillum, simul manifestando personam, quam concernit, si hoc fiat sine expresso consensu illius : hinc

2063 al. 1963 § 1. Confessarius frangit sigillum, si de peccato pœnitentis per solam confessionem sibi noto loquatur cum aliis, qui illud aliunde norunt ; etiamsi audientes non advertant, quod ex confessione loqui incipiat, Bon. Fagund. Lug. Stoz. *n.* 193.

2064 al. 1964 § 2. Etiam frangit sigillum, si peccatori e confessione noto neget Eucharistiam, vel aliud Sacramentum : si publice conquerenti sibi negatam absolutionem, vel Eucharistiam, dicat, ne conqueraris, non potui : si dicat, jam es restitutus gratiæ per confessionem mihi factam : si nolit audire eum, quem alias solitus est audire, quia jam putat esse indispositum, aut nolle occasionem proximam vitare, quidquid contradicat Viva *in app. ad prop. damnatas* § 9. Item : si ex scientia in confessione hausta specialem inquisitionem instituat circa subditos : poterit tamen Superior sciens talia in sua communitate grassari, attendere, ut alias fecisset. Si injungat gravem pœnitentiam, quam tantum coram aliis, qui judicare potuerunt esse pœnitentiam,

possit peragere, nisi pœnitens expresso, et libero consensu acceptet, Fagund. Stoz. *num.* 237. Ratio dictorum est, quia sic saltem indirecte revelat peccatum, et quidem grave pœnitentis, vel sic repellendo censetur pœnitenti exprobare peccata præterita. Si autem repellat, quia scrupulosus est, hoc erit ei notum aliunde quam ex confessione, et tum repellendo non utetur scientia confessionis, Viva *supra.*

2064 al. 1964 § 3. Qui dicit, primus, quem audivi, fuit adulter, exponit se periculo frangendi sigillum, quia facile fiet, ut immemor hujus dicti alia vice dicat, ubi vel quem primo audierit; aut forte visus est audire primum, Stoz. *num.* 226. addens idem periculum quandoque esse posse, si quis nude dicat se audivisse adulterum, quia vel complex, vel ipse adulter forte aperuit suum peccatum, aut aliunde saltem innotuit illi cui Confessarius hoc dicit, unde cum sciatur esse confessus huic Confessario, nec prudenter possit tale peccatum de alio pœnitente præsumi, possunt esse circumstantiæ, ut indirecte manifestet hujus peccatum.

2065 al. 1965 § 4. Qui dicit, *Titium pro confessione auditum non absolvi*, frangit sigillum, communis cum Mendo *diss.* 10. *n.* 127. contra *Caj.* Item qui dicit *necdum absolvi*, quia communiter longa confessio notat vel multa peccata, vel defectum confitentis. *Gran. Tamb.* contra *Suar.* Excipe, nisi sciretur confessionem esse generalem vel longi temporis, ita ut pœnitens non ægre ferret. Si autem pœnitens coram confessario, et aliis dicat se non esse ab eo absolutum, hoc ipso dat Confessario licentiam hoc ipsum fatendi, attamen non ideo potest dicere causam, cur negata sit absolutio, Stoz. *n.* 235. Quod si Confessarius diceret se non absolvisse defectu materiæ, non frangeret sigillum, Gorm. *p.* 2. *n.* 400.

2066 al. 1966 § 5. Confessarius frangit sigillum, si in præsentia pœnitentis, et aliorum quantumcumque multorum indeterminate dicat, unus vestrum tale peccatum commisit, quia quamvis cap. *Si Sacerdos De off. Jud. ord.* dicatur, *Si Sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicujus criminis, vel si confessus fuerit, et emendare noluerit, nisi judiciario ordine quis probare possit, non debet eum arguere nominatim, sed indeterminate, sicut dixit Christus, unus vestrum me traditurus est :* nihilominus sic arguendo confessio redderetur odiosa, Silv. *in Res. sub finem orat.* 5. dicens citatum capitulum loqui de peccato aliunde noto. Putant etiam *Suar. Vasq. Kon. Lugo,* et alii multi, frangi sigillum, si quis dicat, *Religiosus talis Ordinis, vel Monasterii, mihi confessus est tale peccatum : in hoc Monasterio sæpe petitur licentia pro casu reservato, etc.* quamvis resciri non possit, quis in individuo fuerit reus : item si dicat, *in tali urbe grassantur adulteria,* quia hoc redundat in gravamen totius communitatis, adeoque etiam rei in ea communitate comprehensi. Alii tamen cum Navar. Silv. Aversa *q.* 18. *s.* 4. dicunt non frangi sigillum, si nulla gigni possit suspicio de ulla particulari persona, attamen posse esse contra justitiam, vel causare scandalum.

2067 al. 1967 § 6. Peccat Parochus, qui intendens absolvere pueros, publice interrogat, quid fecerint, quia peccata, quæ narrantur, exponit periculo revelationis, Nav. Lug. *d.* 28. *n.* 42. Excusat Gob. *t.* 7. *n.* 864. si faciat, ut exploret, an capaces sint absolutionis, dummodo postea vocatos ad confessionale singulos jubeat iterum se de eis sacramentaliter accusare; sed excusatio illa nulla est, si pueri antea putabant se sacramentaliter confiteri.

2068 al. 1968 § 7. Si sponsi die, quo contracturi sunt, et de more communicare debent, in confessione inveniantur hactenus impudice vixisse. Opstraedt. *in Past. bono p.* 4. *c.* 10. § 5. dicit absolvi non posse, quamvis ex omissione Communionis, aut dilatione Matrimonii colligeretur aliquod crimen in confessione esse deprehensum, nec ideo Pastorem frangere sigillum, quia tantum officio suo fungitur. Contra est, nam negando absolutionem facit, ut alteruter resciatur esse indispositus ad Communionem, et per hoc confessio certo fit multum odiosa. Itaque hic sequendum consilium S. Caroli Borromæi *in Inst. Past. p.* 2. *cap.* 16. ubi clare significat, si absolutio citra periculum et infamiam pœnitentis procrastinari non possit, promoveat Pastor contritionem, ut potest, et si emendationem cum signis doloris in se recipiat pœnitens, absolvat.

2069 al. 1969 § 8. Si sponsus fassus sit multas fornicationes a se cum sponsa commissas a Paschate, et sponsa dicens se in paschate ultimo confessam neget omnes, sciens tamen fornicationes tales esse peccata, absolvi non debet, sed dissimulanter super eam dici, *misereatur, etc.* quia nec per hoc revelatur peccatum sponsi, nec hoc affert ullum incommodum sponsæ, quæ nihilominus deberet peccata illa, et hanc confessionem suo tempore repetere : Pastor vero omnia dissimulando assistat eorum Matrimonio, Suar. Dicast. Ills. *n.* 128.

2070 al. 1970 § 9. Non frangit sigillum, qui interrogat pœnitentem de peccato ex sola complicis con-

fessione noto, dummodo illi de hujus confessione nullam suspicionem moveat, Castr. Stoz. *n.* 249. Neque ille frangit, qui omittit modum suum agendi, quem ex confessione novit pœnitenti esse ingratum, etiamsi hic advertat propter confessa sua peccata id fieri, hic enim pœnitens censetur ipso facto ad hoc dare licentiam, Lug. Stoz. Busemb. Avers. *s.* 8. Ills. *n.* 253. Neque ille frangit, inquiunt Gob. Tamb. Lugo *d.* 23. *n.* 102. qui familiarius agit cum pœnitente propter spiritualem ejus indigentiam, v. g. si vocet ad se, si volentem exerceat in studiis, ut sic honeste occupetur, et abducatur a malis consortiis, quamvis ille advertat hoc ideo fieri : sed limitat *Stoz.* dummodo pœnitens aliquo modo ostendat se consentire, quod præsumitur, inquit Steph. *n.* 221. si non ostendat sibi hoc esse molestum. E contra frangit sigillum, qui ideo ostia claudit, claves tollit, ne pœnitens ultra exeat, vel abutatur, aut qui ideo eum sæpius visitat, ut sic terreat ; per hoc enim non sine molestia et gravamine indicatur pœnitenti suum peccatum ex sola confessione notum : ergo est revelatio sigilli, aut saltem per hoc confessio redditur odiosa, Avers. Stoz. *n.* 250. contra Kon. Castrop. Tamb.

2071 al. 1971 § 10. Non frangit sigillum, qui restituit ablatum, licet dominus inde capturus sit conjecturam aliquam de auctore furti, nam ea conjectura imprudens est, et id plane per accidens sequitur ex illo facto ; si enim tertius aliquis restitueret, qui non audivisset confitentem, non violaretur sigillum, ergo nec si Confessarius restituat, Less. *in Auct.* v. *Restitutio* cas. 2.

2072 al. 1972 § 11. Si quis dicat Caium esse confessum peccata, aut esse confessum peccata venialia, Regin. Lug. Dicast. Busem. et alii cum Avers. *s.* 4. dicunt non frangi sigillum. Limitat Gob. *num.* 790. Gorm. *num.* 393. cum Hurt. nisi diceret esse confessum plura venialia : limitationem rejiciunt alii, quia omnibus notum est non esse hominem, qui non peccet sæpius, et quivis supponitur confiteri plura quam unum peccatum. E contra alii dicunt frangi sigillum, quorum sententiam Fag. dicit non esse improbabilem : nam potest quis ad confessionem ire, quamvis ulla habeat vera peccata, Stoz. *n.* 223. et satis est habere unicum veniale, ut absolvi possit : ergo cum posset tantum unum veniale esse confessus, dicere confessum esse plura, est frangere sigillum, nisi forte notorium esset omnibus, quod pœnitens soleat peccare venialiter, tum enim hoc ipso quod palam confiteatur, dat cuivis etiam Confessario licentiam ita loquendi, Stoz. *n.* 224. Addunt Castr. Stoz. *n.* 225. et alii contra Communem, etiam per hoc frangi sigillum, si quis dicat, Cajus in confitendis minutissimis suis peccatis mihi molestus est, revelat enim peccata plura, et hoc audire est merito odiosum pœnitenti : multo magis, inquit *Stoz.* contra *Lugo,* erit fractio sigilli, si dicat esse confessum nova venialia ; item si dicat pœnitentiam, quam imposuit, maxime si sit paulo major, v. g. Rosarium vel etiam *Miserere,* Stoz. *n.* 237.

2073 al. 1973 § 12. Quamvis publice notum sit Cajum esse furem, frangis sigillum, si dicas eum sua furta cum magna contritione esse tibi confessum, Avers. Stoz. *n.* 222. Quod si tantum diceres eum omnia sua peccata esse rite confessum, Castr. Kon. Laym. Tann. Lug. Ills. *n.* 246. dicunt non esse contra sigillum, cum nullum peccatum in specie, nec mortale in genere reveletur, sed sola confessio, unde reipsa tantum dicit, vel non fecisse furta, vel si fecerit esse confessum. E contra Dian. *p.* 5. *t.* 11. *R.* 42. dicit esse contra sigillum, quia in istis circumstantiis æquivalenter dicit esse confessum furta, potest enim ex vi verborum sine temeritate sic concludi, Confessus est omnia sua peccata : sed peccata ejus sunt etiam furta ; ergo confessus est furta : hinc Reginald. et Stoz. *n.* 223. dicunt, si constet a tempore commissorum furtorum esse confessum, non frangi sigillum, si auten non constet, frangi indirecte ob rationem datam : unde quia communiter non constat, quod confessus non sit, poterit sine scrupulo dici, quod peccata sua sit rite confessus, *Fag. Avers. Stoz.* Expedit tamen, inquit *Regin.* petere licentiam a publico peccatore loquendi ea de notoriis ejus peccatis, quæ ad honorem ejus, et ædificationem aliorum faciunt.

2074 al. 1974 § 13. Si publicus peccator confessus, sed non absolutus, petat a Confessario Eucharistiam, dicatque se absolutum, non potest Confessarius eum arguere falsitatis, potest tamen, et debet, secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 138. ei Eucharistiam publice petenti negare, dicendo, tu confessus es, et ego feci officium meum ; nihilominus cum sis publicus peccator, debes ante communionem publicam prius publice ostendere, quod mutaris tuum malum statum, Regin. Lug. Avers. Stoz. *n.* 234. Quod si Confessarius illum non publice notum torvo oculo a Communione deterreret, frangeret sigillum, hinc S. Carolus *sub p.* 3. *c.* 1. ait, *si usque adeo occultum esset impedi-*

mentum Communionis, ut ex prævia dumtaxat confessione constaret, nihil extra confessionem præstare tenetur, quam ferventi eos oratione Deo commendare, et si ad Communionem se præsentes sisterent, nullo eam pacto negare. Quam sententiam omnino sequendam dicit ibidem in notis *Silv.* quamvis contradicant plurimi cum Ills. *n.* 254. Ratio autem est, quia torvus ille aspectus est revelatio, et exprobratio peccati, non aliter, ac si verbis diceret eum propter peccatum esse indignum; hinc *l.* 6. *p.* 1. *n.* 146. dixi reo peccati ex sola confessione noti, si occulte petat, dandam esse Communionem. Denique dicendum est frangi sigillum, si Confessarius alta voce, vel alio modo per circumstantes intelligibili arguat pœnitentem, hoc ipso enim manifestat hunc afferre materiam gravem, circa quam mereatur specialem correptionem, vel examen exactius, quam fieri soleat in venialibus. Merito S. Carolus Borrom. *Instr. Pastor. c.* 12. ait, *Caveat omni modo, peccati a se auditi gravitatem gestu corporis, vel nutu capitis circumstantibus prodere.* Addit c. 19: *Verbum nullum ex ore ejus excidat, ex quo aliquo modo in peccati quantumvis levissimi, quod in confessione dictum sit, notitiam ejus venire possit.* Et *c. Omnis de pœnit. et remiss.* dicitur, *caveat autem omnino, ne verbo aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem.*

2075 al. 1975 *Quæst* 292. — *An, et quomodo liceat aliquando Confessario uti scientia confessionis ad avertenda mala, vel evitanda peccata? R.* § 1. Docuerunt aliqui fuisse aliquando salvo sigillo licitum Confessariis deferre ad Episcopum enormia crimina pœnitentium, ut mala, quæ ex illis nasci poterant, caverentur, sed recte eos confutat Francol. in *Cler. Rom. par.* 1. *d.* 12. patet enim ex dictis per hoc confessionem reddendam esse odiosissimam.

2076 al. 1976 § 2. Malderus docet usum scientiæ confessionis non esse illicitum, si fundari possit etiam in aliis cognitionibus non dependentibus a confessione, et nemo inde venire possit in suspicionem factæ confessionis, aut secreti ejus: v. g. Confessarius ex confessione novit sibi porrigendum in potu venenum, potest, inquit, declinare potum prætensa alia causa, imo teneri dicit Kon. ne vitam prodigat. Item ex confessione scit, quod Titius domum redituro paret mortem, potest non redire, inquit Sanch. quamvis Titius recogitet id fieri ex scientia confessionis. Et pro hac sententia refert Ills. *n.* 244. Scot. Henr. Cast. Tamb. Spor. et alios, addens *a n.* 257. si in similibus casibus pœnitenti nullum aliud incommodum causetur præter impeditionem peccati, vel occasionis peccati, non frangi sigillum, quia hoc non est reipsa incommodum, sed beneficium. Alii ulteriorem dant rationem quia Confessarius utitur jure suo, cui non fuit præjudicatum per confessionem auditam, nec quisquam ideo retrahetur a Confessione. Similiter docent S. Th. Regin. Mald. si Confessarius ex confessione noverit peccatum unius e communitate, a quo sit periculum seductionis aliorum, posse et ex charitate teneri dicere illi, qui curam habet, ut diligenter vigilet super gregem suum. Item qui ex confessione scit Regem occidendum, posse in genere monere, ut sibi caveat. Putat enim Kon. quod Laym. dicit esse probabile, si Superior ex confessione sciat subditum noctu per aliquod ostium exire ad peccandum, quod possit curare illud claudi; e contra Suar. Vasq. Præp. Bonæsp. Dicast. Steph. Avers. *q.* 18. *s.* 8. Stoz. *n.* 253. dicunt Confessarium, vel Superiorem talem sic debere se gerere, tanquam si nihil sciret, audita enim ex confessione *minus scit quam quæ nescit,* inquit S. Aug. *et ex confessione scitum est quasi nescitum,* inquit S. Th. *in suppl. q.* 11. *art.* 1. *ad* 1. et cum sciat ut Dei locum tenens, non potest uti pro humano commercio, alias divina confundit cum humanis: hinc Delrio dicit omnino probabilius esse, quod de omnibus istis silere debeat, seque et omnia Deo committere, tum quia hoc plurimum faciat ad reverentiam Sacramenti simulque ad augendam apud omnes securitatem sigilli, tum etiam quia quamvis Confessarius non teneatur in omnibus perinde se habere atqui si nihil sciret, sed in his solum in quibus esset odium confessionis, vel gravamen pœnitentis, tamen, ut sententia opposita redigatur in praxim, opus est tam multiplici circumspectione, ut difficile sit non violari sigillum, ita etiam Harts *a n.* 170. Et ob rationes datas docent Silv. Bon. Dicast. Stoz. *n.* 251. contra Tamb. et Lugo *d.* 23. *n.* 125. si ideo nolim legere Missam in Ecclesia, quam ex sola confessione scio esse publice pollutam, frangi sigillum: sed Avers. *s.* 8. dicit talia esse licita, si nec revelatio peccati, nec ullum gravamen pœnitentis inde resultet. Addit Pignat. *tom.* 7. *consult.* 54. per Ecclesiam prohiberi revelare quodcumque peccatum, etiamsi non esset periculum revelandi pœnitentem, excepto casu, quo Confessarius indigeret alterius consilio; sed rigorem illum nec alii nec praxis probant.

2077 al. 1977 § 3. Auctores plures quam 40 quos referunt Sanch. *de Matr. l.* 3. *d.* 16. *n.* 2. Mendo *diss.* 10. *q.* 8. Stoz. *n.* 244. docent Confessarium, qui ex sola confessione novit pœnitentem indignum esse officio, posse ideo illi in electione gratuita et secreta denegare suum suffragium, quia utitur jure, quod habet ad non promovendum indignum; imo aliqui dicunt ad hoc teneri, si alioquin pateretur bonum commune : sed hæc sententia non videtur practice probabilis, nam anno 1682, die 1. Nov. in Cong. Generali Universalis Inquisitionis emanavit hoc decretum : *Prævia matura consultatione DD. Consultorum facta fuit discussio sequentis propositionis :* Scientia ex confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa, aut indirecta revelatione, et gravamine pœnitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. *Addita deinde explicatione sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiæ ex confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu, quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Et statuerunt dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, omnino prohibendam esse, etiam cum dicta explicatione sive limitatione, et præsenti decreto prohibent, ne quis ultra audeat talem doctrinam publice aut privatim docere, aut defendere sub pœnis arbitrio Sac. Congr. infligendis, mandantes etiam universis Sacramenti Pœnitentiæ Ministris, ut ab ea in praxim deducenda prorsus abstineant.* Itaque nunc est certum, illicitum esse uti scientia confessionis cum aliquo gravamine pœnitentis, quamvis absit omnis sigilli revelatio, et quamvis multo majus gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Quoad superiores Religionum Clemens VIII in Decreto 36 Maii 1594 mandat, ut caveant, ne notitia confessionis utantur ad exteriorem gubernationem quod pro Societate JESU severissime prohibuit anno 1590. Claudius Generalis apud Ills. *n.* 259. ideoque non licet ipsis ratione talis notitiæ statuere novas leges, crebrius visitare, magis attendere, etc. etiam secluso omni revelationis periculo, Stoz. *n.* 254. contra Fag. Tamb. et alios, quorum sententia non est amplius probabilis, Viva *in append. ad prop. damn.* § 9. *d.* 1. Ad hoc quod dicitur, eligentem uti jure, quod habet ad repellendum indignum : nego habere jus, si ex sola confessione noverit esse indignum : unde illicitum est aliquem ideo removere ab officio etiam ad nutum auferibili, Bon. Stoz. *n.* 251. Mendo *q.* 9. aut admonere Superiorem, etiam simulando se aliunde habere notitiam criminis, Dicast. Stoz. *n.* 255. aut ideo se ostendere illi asperiorem facto, vel verbo, Lugo, Stoz. aut negare alicui arma, quem ex confessione scio habere aliquid contra me : aut famulum suum dimittere, quem sic cognovi esse furacem, Stoz. *n.* 251. Quod si Confessarius talem famulum in Confessionali juberet clavem reddere, aut sua sponte discedere, frangeret sigillum, quia hæc jussio est actus non spectans ad confessionem : ergo censetur confessionem interrumpere, et extra illam hoc loqui, Lugo, Avers. *s.* 8. Stoz. Ratio omnium est, quia quidquid afferret incommodum pœnitenti, quamvis abesset periculum revelandi peccatum, et ita clam fieret, ut nemo adverteret, merito redderet confessionem odiosam, si pœnitentes scirent sibi talia incommoda fieri posse propter notitiam in confessione datam. Hinc si Cajus confessus esset se vitio carnis deditum esse, et pronum ad seducendos alios, Confessarius sciens condormire pueris innocentibus, nequidem indirecte posset facere, ut inde amoveretur, si hoc cederet in aliquod ejus incommodum, quamvis nec Cajus nec ullus alius adverteret hoc fieri ex scientia confessionis, Steph. *n.* 129. addens *n.* 221. cum Lug. *d.* 23. *n.* 102. et Avers. *s.* 8. si nullum esset inde incommodum pœnitentis, non frangi sigillum, quia nec peccatum revelat, nec confessionem reddit odiosam. Similiter si Superior ex confessione sciat aliquem non esse Sacerdotem, adeoque omnes confessiones apud illum esse irritas, non ideo posset illum non designare in Confessarium, si alias hoc erat facturus, sic enim tantum materialiter, et ex causa cooperatur istis sacrilegiis, Dicast. Item frangit sigillum Magister Novitiorum, si aliquem propter vitia, vel alios defectus ex sola confessione novit esse ineptum, aut fore perniciosum Religioso Ordini, ideo suo voto in Capitulo rejiciat, aut aliter directe vel indirecte faciat rejici a professione.

2078 al. 1978 § 4. Quando ex non usu scientiæ Confessionis deberet Confessarius facere aliquid intrinsece malum, usus illius scientiæ est licitus, et necessarius, ut si maritus invita uxore suscepisset Sacerdotium, et in proximo periculo mortis uxoris, audiens ejus Confessionem intelligeret peccatum, ex quo cognosceret Matrimonium suum ab initio fuisse invalidum, si

putatitia uxor convalesceret, non posset maritus ei petenti reddere debitum, quamvis ipsa adverteret eum negare propter scientiam confessionis, nam talis redditio debiti esset certo fornicatio intrinsece mala: Deus autem per obligationem sigilli non potest velle id quod est intrinsece malum. Ills. *num.* 253. Addit, si sciam ex confessione aliquem non esse Sacerdotem, me posse desinere ipsi confiteri, quia sic simulare susceptionem Sacramenti est intrinsece malum. Consentit Sanch. si hoc non sit isti homini displiciturum, ideoque per hoc confessio non fiat illi odiosa. E contra Lugo *nu.* 105. Dicast. *d.* 12. *n.* 158. Viva § 9. Stoz. *n.* 251. probabilius dicunt posse, et debere pergere ita confiteri, nam dicere sua peccata non Sacerdoti sine intentione absolutionis, non est intrinsece malum, et ex causa ista videtur talis simulatio, ac cooperatio ad peccatum illius hominis esse materialis tantum.

2079 al. 1979 § 4. Si Confessarius ex confessione sciat mulierem solere confiteri carnalia, et exinde se multum tentari, non potest emanere, si removere possit periculum proximum lapsus, alias frangit sigillum, Dian. *p.* 11. *tr.* 5. *R.* 15. Steph. *n.* 223. Avers. *sup.* Si tamen per hoc exponeret se periculo proximo lapsus, deberet emanere, quia se tali periculo exponere est intrinsece malum. Item posset emanere, si sciret eam vocare, non animo confitendi, sed v. g. sollicitandi illum ad peccatum, Avers. id enim novit aliunde, quam ex confessione sacramentali.

2080 al. 1980 *Quæst.* 293. — *An Confessarius post datam absolutionem, vel in alia confessione possit non petita venia loqui cum pœnitente de auditis in confessione?* R. § 1. Potest statim post absolutionem, v. g. admonendo de vitandis occasionibus, quia cum in continenti, idest pœnitente, et Confessario adhuc existente in confessionali, fiat, censetur judicium adhuc durare saltem integraliter, Præp. Henr. Tann. Dicast. Tamb. Avers. Lugo *d.* 23. *n.* 129. Stoz. *n.* 194. Ills. *n.* 250. contra Fagund. An autem hoc liceat, quando pœnitens e confessionali discessit, dixi *n.* 1776. Item an hoc liceat ad corrigendum, vel supplendum defectum a Confessario commissum dixi *n.* 1776.

2081 al. 1981 § 2. Si Confessarius in hac confessione loquatur cum pœnitente de auditis a se in alia confessione, non frangit sigillum, quia loquitur in eodem foro, Gran. Mald. Lug. aliique multi cum Aversa *q.* 19. *s.* 6. quod certum esse dicit Ills. *n.* 251. contra Fagund. et Dian. sic enim fit cum consuetudinariis, et hoc pertinet ad Officium judicis ac Medici. Si autem loquatur de spectantibus ad sigillum sibi aliunde notis, v. g. qui dictaverat peccata pro confessione alteri facienda, non potest nequidem in confessione de istis loqui pœnitenti, quia notitia illa non pertinuit ad hujus Confessarii forum, Lugo *n.* 128.

2082 al. 1982 *Quæst.* 294. — *Quomodo ille, qui obligatur sigillo, debeat respondere, si interrogetur circa materiam sigilli?* — R. Aliqui Lovanienses apud *Sandæum ad prop.* 26. ab Innoc. XI damnatam dicunt non posse affirmare, quod aliquis sciat, ne frangat sigillum; nec posse negare, ne mentiatur, sed debere interrogantem arguere ineptiæ, et dicere, talia interrogari non debere, neque ad talia responderi posse. Doctrina illa valeret, si omnes in praxi eodem modo agerent, aut saltem si interrogatus nunquam, nequidem ubi posset, et quamvis intentaretur mors, responderet aliquid de aliquo suo pœnitente, et hoc sciretur ab omnibus; sed cum plerique quandoque negent, si nempe pœnitens non sit tale quid confessus, aut saltem audientes non sciant interrogatum habere talem morem, ut nulli unquam respondeat, praxis illa non valet, quia interrogans judicabit hoc esse factum, quod interrogat; unde ut secretum tegatur, procedi potes secundum seqq.

2083 al. 1983 § 1. Si Confessarius interrogetur, an pœnitens ei sit confessus peccatum, quod est notorium, communiter negare non debet, ne reddat pœnitentem suspectum de confessione non integra; nec debet affirmare, ne frangat sigillum; itaque dicat pœnitentem fecisse, quod judicavit esse faciendum, et se functum esse suo officio.

2084 al. 1984 § 2. Si per talem responsionem causetur suspicio de peccato pœnitentis, aut si rogetur simpliciter, an non sciat peccatum etiam occultum pœnitentis, dicat se nihil scire, si opus sit, hoc ipsum juret, quamvis antea jurasset se sine restrictione, vel æquivocatione responsurum, quia intentio interrogantis non potest esse, nisi an sciat humano modo, id est, communicabili, et spectante ad commercium humanum: ergo secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 284. non mentitur sic respondendo ad intentionem interrogantis, Lug. *d.* 23. *n.* 73. Stoz. *nu.* 266. Hinc S. Thom. *in supplem. q.* 11. *art.* 1. *ad* 3. ait: *Homo non adducitur in testimonium nisi ut homo, et ido sine læsione conscientiæ potest jurare se nescire, quod scit tantum ut Deus.*

2085 al. 1985 § 3. Si Confessarius urgeatur, an non sciat

modo sacramentali, incommunicabili, ut Deus, aut quocumque alio tandem, adhuc negare debet, et si opus, addere juramentum, non restringendo pure mentaliter, hoc enim esse illicitum dixi ib. *n.* 285. sed quia circumstantiæ consignificant cum his vocibus Confessarii negantis, et faciunt hunc sensum, *ut liceat mihi dicere;* nam non sola verba significare, sed etiam circumstantias humano modo cognoscibiles, ostendi *l.* 3. *p.* 1. *n.* 284. Jam vero omnibus constat, quod interrogatus in materia sigilli, teneatur celare veritatem : ergo circumstantiæ respondentis, *nescio,* addunt hunc sensum, *ut liceat mihi dicere.* Nec refert, si interrogans urgeat, an non ita sciat, ut non liceat dicere, nam adhuc potest dicere, ac jurare, quod nesciat, iterum enim consignificabitur, *ut liceat mihi dicere,* et frustra vult interrogans, ut excludatur hoc additamentum, circumstantiæ enim hoc ipsum necessario semper addunt. Laym. Tann. Steph. Stoz. *a n.* 274.

2086 al. 1986 § 4. Alium modum suggerunt Tann. et Stoz. *n.* 273. ut Confessarius, si aliter non possit salvare sigillum, utatur vocibus pure materialiter tanquam sonis non significativis, volendo per illas nihil significare. Ratio autem, cur voces in illis circumstantiis non sint significativæ, hæc est, quia vis significativa vocum est voluntas illorum qui eas instituerunt ad hoc vel illud significandum : atqui instituentes non voluerunt nec velle potuerunt, ut tales voces essent significativæ in casu quo per illas revelaretur sigillum, id enim velle foret impium, nec Dei vel Reip. approbatio potest accedere, quæ tamen debet accedere, ut sit obligatio utendi vocibus, sicuti institutæ sunt : ergo voces in his circumstantiis non sunt significativæ : quod autem interrogans excipiat illas significativas, et fallatur, sibi imputet, injuste enim interrogat.

2087 al. 1987 § 5. Quando Confessarius ita injuste interrogatur de re sigillo clausa, et non potest aliter tegere, quam simpliciter dicendo se nihil scire, non est opus, ut signate cogitet de uno, vel altero ex relatis modis respondendi absque mendacio ; sed sufficit, si animum habeat non mentiendi, et respondere velit in eo sensu, in quo juxta Ecclesiæ et Doctorum mentem cum veritate sic loqui potest : certum enim est debere hic esse aliquem modum licitum salvandi sigillum, nec occurrit magis congruus quam unus ex his. Et quod dictum est de Confessario valet de omni alio obligato ad sigillum : extra hos autem, similesque casus gravissimos foret mendacium sic uti vocibus. Porro quando veritas celari potest modo minus suspecto de mendacio, hic adhiberi debet, et tum prius utendum extremo medio quando necessitas urget.

2088 al. 1988 *Quæst.* 295. — *Quomodo pro foro externo sit agendum circa materiam sigilli ?* R. § 1. Confessarius non præsumitur revelasse sigillum, tum quia facta, præsertim illicita, non præsumuntur, tum etiam quia in dubio circa res concernentes forum, præsumitur pro Judice, unde in dubio is, qui asserit, probare debet, Fag. Bardi, Schild. *tr.* 2. *c.* 5. § 3. Stoz. *n.* 198. 279.

2089 al. 1989 § 2. Revelans peccatum pœnitentis, ut ipse se defendat, tenetur probare se illud extra confessionem intellexisse, vel cum consensu pœnitentis loqui. Si pœnitens neget se consensisse, Confessarius probæ vitæ satis probat jurando, nisi revelatio esset in grave damnum pœnitentis, vel tertii, tum enim pœnitens præsumitur non consensisse. Suar. Bardi, Schild. Stoz. *n.* 279. qui notat, quando ex omnibus nihil certi erui potest, potius credendum Confessario dicenti sibi datam esse licentiam, ob rationem § 1 datam Et consentit Pignat. *t.* 7. *cons.* 54.

2090 al. 1990 § 3. Consensus pœnitentis mortui præsumitur datus, quando Confessarius probæ vitæ loquitur ex confessione ad commodum unius, licet sit ad incommodum alterius,uti si indicet hæredem defuncti teneri ad aliquid restituendum, præsertim si juret. Cessaret tamen hæc præsumptio, si Confessarius non sit probæ vitæ : si non coram Judice, vel illo, quem res concernit, sed ex levitate locutus sit; si revelatio cedat in bonum Confessarii, si dicat aliquid in grave præjudicium tertii, et leve commodum alterius, Menoch. supra.

2091 al. 1991 *Quæst.* 296. — *Qua præterea circumspectione hic merito utendum sit ?* R. § 1. Non facile loquendum de auditis in Confessione, præsertim coram sæcularibus, qui judicabunt Confessarios semper memoria tenere sua peccata, ac propterea se respici, aut despici, ex quo confessio fiet odiosa.

2092 al. 1992 § 2. Si Confessarius aliunde sciat peccatum pœnitentis, potest ex hac altera notitia de illo loqui, dummodo absit scandalum, et audientes intelligant eum istam scientiam aliunde habere. Avers. *q.* 18. *s.* 4. Gob. *nu.* 788. 815. Non potest autem ideo confidentius rem affirmare, quia ex confessione scit esse veram, nec manifestare ullam circumstantiam ex sola confessione notam, Gorm. *num.* 406. Quod si

aliunde conscius peccati velit propter illud pœnitentem punire, dicat, priusquam confiteatur se puniturum pro æquo, vel ad alium Confessarium dirigat, ne postea pœnitens habeat suspicionem fracti sigilli, Laym. Stoz. *n.* 222.

2093 al. 1993 § 3. Daturus ægro Communionem, vel extremam Unctionem non interroget Confessarium, an æger sit absolutus, sed tantum, an sit confessus, ne Confessarium incautum exponat periculo frangendi sigilli, vel mendacii, si forte non absolvisset, Stoz. *n.* 237. pessime autem facit Pastor, si ab ægro recedens dicat debere magis exercere actus amoris prædominantis, aut si ita loquatur, ut homines intelligant absolutum non esse, quia hoc ipso, quod prodatur indispositio, proditur peccatum mortale : ergo frangitur sigillum.

2094 al. 1994 § 4. Qui dicit : *hodie mulier, miles, Sacerdos mihi confessus est tale peccatum*, exponit se periculo frangendi sigillum, quia exprimendo statum et circumstantiam temporis facit, ut persona pœnitentis vel agnosci, vel in suspicionem prudentem venire possit, Fagund. Stoz. *n.* 139.

2095 al. 1995 § 5. Quando est sermo, vel occasio simili modo loquendi de pluribus pœnitentibus, si Confessarius unum laudet, et de aliis taceat, ordinarie frangit sigillum, quia indirecte, et interpretative alios accusat, de quibus tacet, Fag. Reg. Laym. Castr. Avers. *s.* 1. § 5. Stoz. *n.* 240. Aliud est, si absolute laudaretur hic sine respectu ad alios, de quibus non esset talis causa, vel occasio loquendi, aut si excessus laudis tantus esset, ut ideo nihil decederet aliis. Et sic excusari potest Confessarius qui cum unius valde pii vita scribenda est, dicit Historico eum nunquam peccasse mortaliter. Si tamen, cum in vitam alterius pœnitentis inquiritur, taceat, aut tergiversetur dare testimonium, frangit sigillum, Stoz. supra.

2096 al. 1996 § 6. Qui dicit Cajum sibi clam confessum esse præterito Confessario ordinario, frangit sigillum : nisi causam aliam det, cur sic confessus sit, quia sic ingerit suspicionem peccati, quod noluerit suo confiteri. Stoz *n.* 241. Gorm. *nu.* 406. Similiter qui videt aliquem extraordinario Confessario clam confitentem, frangit sigillum, si dicat aliis; quia videns ex ipsa clancularia confessione accipit notitiam cujusdam gravioris peccati, sicuti si quis videret gestus, per quos mutus confitetur, inde

2097 al. 1997 conciperet notitiam aliquam de ejus peccatis, Stoz. *n.* 259. contra Lugonem.

§ 7. Qui dicit de suo pœnitente, confessionem ejus fuisse valde longam, fuisse scriptam per tot paginas, frangit sigillum, si pœnitens clam confessus est, nolitque id ab aliis resciri, quia hoc ipso significatur, quod multa peccata habuerit. E contra si in loco publico est confessus, hoc ipso dedit licentiam Confessario et aliis eum videntibus loquendi de diuturnitate confessionis : nemo enim censetur velle ea servari in secreto, quæ ipse facit in publico, Stoz. *n.* 242. Gob. *t.* 7. *a n.* 927.

2098 al. 1998 § 8. *Pourre* dicit esse mortale, ad recreationem, seu joci causa narrare audita in confessione, quamvis absit omne periculum revelationis, quia valde irreligiosum est ad jocos adhibere, quod ex illo sanctuario est acceptum. Sed hæc sententia videtur esse nimis rigida. Alii cum Steph. *num.* 230 dicunt esse saltem illicitum. Sapienter ordinatum est in Societate JESU, ut in litteris annuis, quibus recensentur labores, et fructus spirituales nostrorum in Collegiis, Residentiis, Missionibus, si sorte confessiones sacrilegæ sint emendatæ, nulla de his fiat mentio, sed plane præscindendo ab opere quamvis utilissimo, referantur alia de more pro Dei gloria, et animarum salute peracta. Idque est conforme instituto Societatis, in quo Formula scribendi, De litteris annuis § 27. ait : *Cavendum autem ante omnia diligenter, ut quæ ad Confessionis sacramentum spectant, nulla ratione in his capitibus attingantur, omittanturque similiter, quæ alia quavis ratione secretum postulant, et ex quorum narratione jure offendi quisquam posset.*

2099 al. 1999 *Quæst.* 296. — *Quæ sint pœnæ eorum qui violant sigillum : et quomodo possit in judicio contra eos procedi?* R. § 1. *c. Sacerdos, De pœn. dist.* 6. statuitur pœna depositionis, et perpetua, ac ignominiosa peregrinatio, sed Clemens III. *cap. Omnis utriusque sexus,* de Pœnit. et remiss. præter pœnam depositionis ab officio sacerdotali postea statuit, ut loco istius peregrinationis detrudatur in arctum Monasterium, vel in aliam arctam custodiam, inquit Stoz. *t.* 2. *n.* 276. quæ pœna cadit in solum Sacerdotem Confessarium, qui præsumptuose revelat peccatum confessum, et alias ignotum, estque pœna sententiæ a Judice Ecclesiastico ferendæ. Contra alios, vel etiam contra Confessarium aliter frangentem sigillum proceditur aliis pœnis arbitrio Judicis; et testantur plures apud Gob. *t.* 7. *n.* 842. tales Confessarios quodque plecti capite.

2100 al. 2000 § 2. Gravis dubitatio est, quomodo procedi possit contra violatores sigilli, nam nemo sine expressa licentia pœnitentis manifestare po-

test, vel agere de peccato, quod immediate vel mediate, licite vel illicite cognitum est ex illa confessione; ergo si pœnitens prius expresse non consentiat, fieri non poterit accusatio de sigillo circa aliquod peccatum ipsius fracto, neque Confessarius poterit hoc fateri, neque de hoc poterunt audiri testes, neque Judex poterit ad illud fatendum cogere, aut cooperari ad convincendum, quia sic faceret, ut peccatum aliquod ex sola confessione notum saltem indirecte manifestaretur. Hoc argumento convictus Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 42. *s.* 7. docet non posse judicialiter procedi contra talem Confessarium. Rationem a priori dat, quia Christus potuit, et consequenter dicendus est sic voluisse instituere hoc Sacramentum, ut in omni prorsus casu sigillum maneret inviolabile, nisi pœnitens revelari permitteret. E contra Stoz. *n.* 284. contendit posse judicialiter procedi contra talem Confessarium, etiam invito pœnitente, 1. quia jurisdictio Ecclesiæ debet esse talis, ut sicuti de internis in loco interno, sic de externis in foro externo possit judicare, et ubi gravissime læditur reverentia Sacramentorum, etiam punire, non obstante voluntate cujusquam hominis privati irrationabiliter negantis licentiam; huic enim non debet esse subjecta jurisdictio Ecclesiæ, cujus leges non pendent a consensu nequidem totius populi. 2. Quia alias mortuo pœnitente, vel absente vel reddito amente nunquam poterit puniri talis Confessarius, quia non poterit peti licentia, adeoque frustra sunt Canones statuti contra ejusmodi delicta Reip. Christianæ damnosissima. 3. Si lex sigilli vetet, ne sigillifragum inquiratur, lex illa est contra seipsam et tollit media ad sui conservationem necessaria, frustra enim est lex, ubi non est Judex, qui observantiam urgeat; imo impunitas, quam talis lex sigillifrago daret, esset maxima occasio frangendi sigillum. Itaque putat *Stoz.* dicendum, quod possit talis Confessarius ad Judicem deferri, Judex inquirere, testes in judicio deponere, reus ipse fateri, et puniri, etiam sine licentia pœnitentis, et salvo sigillo. Rationes ulteriores dat, quia saltem poterit talis inquisitio, et probatio fieri, ut Confessarius convincatur, et fateatur se fregisse sigillum, abstrahendo quomodo et in qua materia, per quod probabile est non frangi sigillum a Confessario, ut fatetur *Gob.* Deinde omnis pœnitens debet, et censetur in hoc consentire, ut servetur sigillum, et ubi violatum est, ut redintegretur: debet enim pro hoc esse consensus omnium communis, requiritque illum ipsa lex naturæ, Dei, et Christi; quamvis forte injuriam remitteret pœnitens, potest tamen reus a Judice puiri, uti a Judice punitur fur, licet injuriam remittat et nolit puniri ille, cui est furatus: debet enim prævalere bonum commune, cui per auctoritatem publicam servire debet punitio scelerum. Estque hæc potestas inquirendi, et puniendi favorabilis pœnitenti, punitione enim facta redit apud omnes obligatio prior sigilli: ergo non facit confessionem odiosam, et consequenter ex hac parte non est contra sigillum. Ita *Stoz.* qui ad rationem dubitandi respondet non esse contra sigillum, si peccatum pœnitentis per accidens, et indirecte reveletur per aliquid, quod unice est necessarium ad servandum, et redintegrandum sigillum, et ad exercendam potestatem a natura, Deo et Christo datam pro conservatione sigilli. Utraque sententia est probabilis, *Gob.* tamen sententia videtur probabilior, maxime in casu quo pœnitens expresse negaret licentiam, quod enim tum impediatur potestas Ecclesiæ, est per accidens, et raro fiet, quia pœnitens communiter consentit, uti et plerumque consentire tenetur, ne ejusmodi scelera communi bono ita perniciosa per impunitatem invalescant.

Quæst. 298. — *An expediat consulere Confessarios, quando agitur de aliquo promovendo?* 2101 al. 2001
R. Affirmat *Opstraedt* in Præfatione Pastoris boni, quia Confessarius optime novit spiritum interiorem. Sed dicendum est non expedire, tum quia eorum scientia est tantum pro gubernatione fori interni, tum quia datur occasio pœnitentibus ut sincere non confiteantur, sed quærant habere bonum nomen apud Confessarios; tum maxime quia datur incautis Confessariis occasio frangendi sigilli vel erroris causandi, quamvis enim Confessarius sciat pœnitentem esse ineptissimum, attamen cogitur commendare velut dignum, ne silentium, vel frigida commendatio det suspicionem mali. Quod si unum commendet, et non alterum, contra hunc iterum movet suspicionem: itaque rogatus dicat, quæ aliunde publica sunt, et faciunt ad commendationem, item (si ita est) esse frequentem, et constantem in suscipiendis Sacramentis etc. Quod si per hoc moveret suspicionem mali, addat absolute esse devotum, pium, et probum.

DUBIUM II.

2102 al. 2002 *Quale sit præceptum, et quæ obligatio Confessionis?*

« Resp. Præceptum confitendi, tum divinum, tum Ecclesiasticum, sub mortali obligat omnes, et solos baptizatos, qui habent mortale : illud in articulo mortis; hoc vero postquam ad annos discretionis pervenerint, et simul ut confiteantur proprio Sacerdoti, vel alteri, cum ejus venia, semel in anno, computando ab una confessione ad aliam, ut quidam docent, vel ab initio Januarii ad finem Decembris, ut habet communior, vel denique a Paschate ad Pascha, ut consuetudo fere obtinuit; propter Communionem, Suar. *d.* 36. *s.* 2. Vasq. *q.* 90. *art.* 2. Lug. *d.* 15. *s.* 2. 3. 4. 6. *et* Kon. *d.* 5. *d.* 6. *Unde resolves.*

» I. Tenentur hoc præcepto, 1. Hæretici, et apostatæ, pueri doli capaces, saltem post septennium : *vid.* Dian. *p.* 4. *tr.* 3. *R.* 52. Lug. *n.* 144. *et* 149. 2. Ingrediens periculosam navigationem, vel conflictum. 3. Mulier tenera primum paritura, vel quæ solet habere partus difficiles. 4. Reus, morti adjudicatus. 5. Qui signa habet mortis naturalis.

» II. Improbabile est quod docet Sa, *V. Confessio*, Ecclesiam non obligare ante pubertatem, cum anni discretionis citius attingantur, et constet, mortaliter peccari posse sub annum nonum, vel decimum, imo ante; unde si talis puer crasso saltem modo videatur cognoscere Deum per hoc vel illud offendi, ostendat dolorem, et propositum, ac præcipua fidei mysteria cognoscat, debet absolvi; secus tamen, si non notetur sufficiens usus rationis. Si vero dubium sit, potest (imo in articulo mortis debet) absolvi sub conditione. V. Laym. *l.* 5. *tr.* 6. *c.* 5. Dian. *p.* 4. *tr.* 4. *R.* 53. et Lug. *l. c. et d.* 17. *n.* 22. ubi docet, etiam extra articulum mortis, et obligationem præcepti, talem esse sub conditione absolvendum, ne gratia sacramentali privetur.

» III. Non obligatur, qui tantum habet venialia, etsi consuetudo habeat, et cogi etiam quisque possit, ut in Paschate saltem se sistat Pastori, ut cum reliquis eum ad Communionem admittat; ad quod Pastor tenetur, si alter dicat se mortalis culpæ non esse conscium, Suar. *d.* 36. *s.* 2. *et comm.*

» IV. Probabile est, eum, qui uno anno, sive cum, sive sine culpa, non satisfecit præcepto, teneri adhuc, quamprimum potest, anno sequente, quia terminus non apponitur ad finiendam, sed ad non differendam obligationem : ac proinde talem toties peccare mortaliter, quoties oblatam occasionem negligit, docent Bon. *d.* 5. *qu.* 5. *s.* 2. Suar. Vasq. Lug. *num.* 177. contra *Silv. Valent. Laym. Dian.* etc. qui dicunt perseverare in uno eodemque peccato.

» V. Satisfaciunt ii, qui confitentur Mendicantibus, etiam in Paschate, quia hi habent facultatem a Sacerdote propiissimo omnium fidelium, et Pastore Pastorum. Ita *communiter omnes* contra *Glossatorem, et Auctorem Parochiani obedientis*, contra quos *vide in responsis Francisci Fontani editis Viennæ Austriæ, anno* 1634. allegatam auctoritatem duorum Conciliorum, Viennensis, et Tridentini, 20 Pontificum, 50 Doctorum, et præter totius orbis consensum, multorum quoque Parochorum testantium eos esse optimos parochianos, qui Regulares adeunt, et ab iis instituuntur, *v. supra l.* 3. *t.* 3. *cap.* 1. *dub* 3. Item Nav. Azor. Fagund. Trull. *l.* 3. *cap.* 4. *dub.* 2. *n.* 6. Dian. *p.* 8. *t.* 1. *R.* 88.

» VI. Non obligatur ante finem anni qui habens mortale timet ne illud obliviscatur, Kon. Henr. Lug. *n.* 41. et alii contra Med. etc. Si tamen prævideret se non habiturum occasionem confitendi deinceps toto hoc anno, deberet prævenire, etiam in medio anni, Lugo *n.* 182.

» VII. Probabilius est non satisfieri præcepto Ecclesiæ per confessionem invalidam, ut docent Suar. *d.* 36. *s.* 7. Fill. Laym. *d.* 15. *s.* 6. § 5. etsi probabile contrarium putet esse Fag. *v.* Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 120. Item nec per confessionem venialium, ut docent Dian. *p.* 4. *tr.* 4. R. 206. ex Hurt. et Mercero.

» VIII. Excusantur ab hoc præcepto, 1. qui physice non possunt, v. g. quibus deest Confessarius, 2. qui moraliter non possunt, v. g. qui prudenter timent revelationem sigilli; vel qui non possunt sine notabili incommodo vitæ, fortunarum etc. Kon. Tamb. *cap.* 4. § 3.

ADDENDA.

Quæst. 299. — *Quid in genere notandum sit circa præceptum et necessitatem pœnitendi?* R. seqq. § 1. Datur speciale præceptum pœnitendi, per se obligans omnes qui mortale personale commiserunt, nam pœnitentia aliqua est secundum præsentem Dei ordinationem neces- 2103 al. 2003

saria necessitate medii ad salutem illis, qui in mortale personali sunt lapsi, S. Th. 3. *p. q.* 86. *art.* 2. putantque Avers. *q.* 1. *s.* 4. et Platel. *n.* 505. esse de fide, quia Lucæ 13. v. 3. dicitur : *Nisi pœnitentiam habueritis,* et v. 5. *Si Pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis,* Eccl. 2. v. 22. *Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini.* Trid. *sess.* 14. *de pœn. cap.* 1. ait : *Fuit quidem Pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam et justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi Sacramento ablui petivissent.* S. Aug. uti refertur cap. *Neminem* 43. *dist.* 1. *de pœn.* ait : *Neminem putes a quocumque, seu magno, seu parvo peccato, ad correctionem sine pœnitentia posse transire.* Similia habent alii Patres frequentissime. Ratio, cur Deus sic statuerit, est, quia homo est agens liberum, et per peccatum se libere avertit a Deo : ergo congruum fuit, ut si vellet redire ad gratiam, iterum se converteret ad Deum per motum voluntatis suæ, nec conveniens erat, ut Deus quasi nolenti peccatum dimitteret : aptissimus autem motus se convertendi ad Deum erat actus pœnitentiæ.

2104 al. 2004 § 2. Hoc præceptum pœnitendi non tantum est positivum divinum, sed etiam naturale, S. Th. *q.* 84. *art.* 7. *ad* 1. Tann. *q.* 6. *n.* 42. Avers. *q.* 1. *s.* 4. Esse positivum divinum constat ex Scripturis *n.* 663. et 2003. citatis, quæ non tantum declarant necessitatem medii, sed etiam intimant præceptum, uti etiam illa Jo. 6. v. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, etc.* Deus enim qui instituit, etiam fieri præcepit. Esse etiam naturale, colligitur inde, quia supposita institutione Dei, qui voluit pœnitentiam esse medium ad finem ultimum, recta retio dictat, adeoque obligat lex naturæ, ut omnis homo rationalis ad finem ultimum ordinatus, et supposita elevatione etiam lege naturæ obligatus ad eum tendere, adhibeat hoc medium pro fine illo obtinendo necessarium. Fundatur autem hæc obligatio naturalis etiam in aliis, imprimis in præcepto naturali charitatis erga Deum : deinde in præcepto naturali charitatis erga seipsum : præterea in præceptis naturalibus aliarum virtutum, uti fuse prosequuntur Arr. *s.* 3. et Avers. *s.* 5.

Objic. Deus non potest dispensare in lege naturæ, sed potest dispensare in lege pœnitendi, quia posset impœnitenti remittere peccatum : ergo. R. Deus non potest dispensare in lege naturæ directe, id est, hic relinquendo materiam legis, et tollendo obligationem, c. quia Deus non potest relinquere pecatum deobligando a pœnitendo. Non potest dispensare indirecte, tollendo materiam legis, n. posset enim impœnitenti remittere peccatum, quo sublato tolleretur materia, et consequenter obligatio pœnitendi.

§ 3. Probabilius videtur, quod præceptum pœnitendi non obliget, per se loquendo, statim post commissum mortale, S. Th. Dur. Ang. Med. Adr. D. Sot. Can. Viguer. Suar. Vasq. Valent. Henr. Kon. Lug. quos citat et sequitur Avers. *q.* 1. *s.* 6 *et* 8. Item Ochag. cum Dicast. *d.* 3. *dub.* 3. Item Gerson. Bon. Laym. cum Castr. *tr.* 23. *p.* 4. *n.* 8. Gonet. *d.* 7. *n.* 99. Tann. Arr. Haun. Platel. Steph. Stoz. *l.* 1. *p.* 2. *n.* 60. et plurimi alii, contra Innoc. IV. S. Ant. Archid. Argent. Maj. Caj. P. Sot. Mar. Palud. Silv. Abul. Carden. *in* 2. *crisi d.* 6. *cap.* 3. *Probatur* 1. ex sensu communi fidelium, et praxi Confessariorum : nemo enim se accusat de hoc, quod non statim pœnituerit, nec Confessarii de hoc interrogant. *Si dicas* fideles circa hoc non esse bene instructos, *contra* est : sic omnes Curatores animarum accusas vel ignorantiæ, vel socordiæ, vel malitiæ : imo nec excusabitur Ecclesia, quæ cum facile posset, nullibi obligationem illam declarat. *Prob.* 2. Illud præceptum non est positivum, nam nullibi est satis clare expressum, et cum plerique ignorent illud, non est sufficienter promulgatum : ergo non obligat. Neque est naturale, nam ut aliquid censeatur esse debitum ex lege naturæ, non est satis, quod ipsum afferat plus boni, quam omissio ipsius, alioquin quidquid est de consilio, esset de lege naturæ ; sed necesse est, ut obligatio ad tale aliquid plus boni afferat toti generi humano, quam negotio talis obligationis, uti recte Perez, Espars. Palav. *a n.* 250. Haun. *n.* 932. jam vero obligatio ad statim pœnitendum non afferret toti generi humano plus boni, quam negatio illus obligationis ; nam difficillimum est statim efficaciter, præsertim ex motivo perfectissimo, detestari hoc, quod immediate ante placuit, et cum motivum illud non habuerit vim faciendi, ut abstinerem, quomodo subito habebit vim efficiendi, ut abjiciam peccatum, quod jam complexus sum? ergo talis obigatio exponeret plerosque continuis periculis novi peccati, adeoque non afferret toti generi humano plus boni, quam illius obligationis negatio. *Conf.* quia incautum, et malum est affirmare aliquid esse peccatum mortale, ubi illud nec sufficiente auctoritate, nec evidente ratione ostendi potest, nam *hoc*

2105 al. 2005

est ponere laqueum pedibus ambulantium, inquit Gabriel, et ex illo Gob. *Exper. tr.* 1. *n.* 55. et Spor. *in Theol. Sacram. p.* 1. *cap.* 3. *nu.* 174. Sed nec auctoritas sufficiens, cum oppositum teneant plures, nec evidens ratio probat istam obligationem, uti patebit ex solutione objectionum : ergo. Ex his

Inferes contra Alensem, Palud. S. Anton. Silv. Marsil. Abul. et alios apud Tann. *q.* 6. *n.* 44. multo minus esse obligationem toties retractandi mortale remissum, quoties ejus memoria recurrit, cum enim facillime recurrat, continuo ferme renovari deberent retractationes, quæ obligatio omnes exponeret adhuc periculis novi peccati.

Objic. 1. *Eccl.* 5. *v.* 8. dicitur, *Ne tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius.* Et cap. 21. *De pristinis deprecare, ut tibi dimittantur : quasi a facie colubri fuge peccata* : sed oportet statim fugere faciem colubri : ergo. R. Monet, 1. Ut peccata actualia non continuentur. 2. Ut pœnitentia fiat ante finem vitæ. 3. Suadet, ut homines mortales de præteritis statim doleant, ne forte periclitentur de salute. Nullibi dicit, quod manere in mortali habituali ad aliquod tempus sit novum mortale. Quando dicit peccata esse fugienda uti faciem colubri, intelligit non esse repetenda peccata actualia.

Inst. 1. S. Th. 2. 2. *q.* 68. *art.* 8. dicit non licere permanere in peccato, etiam ad modicum tempus. R. Loquitur de permanentia in actuali voluntate non restituendi, quæ est actuale peccatum, cum sit actualis continuatio injuriæ.

Inst. 2. Sancti Patres dicunt nos debere agere perpetuam pœnitentiam. R. Volunt, vel quia quotidie peccamus, ideo semper indigere pœnitentia ; vel pœnitentiam semel habitam esse perpetuam habitualiter, id est, non debere retractari, nec directe, volendo te non pœnituisse, nec indirecte per repetitionem ejusdem peccati, Suar. Avers. *sect.* 8.

Objic. 2. Qui statim non arripit pœnitentiam, exponit se periculo proximo iterum peccandi, quia est hostis Dei, qui subtrahet gratias actuales, hinc S. Thom. 1. 2. *q.* 109. *art.* 8. *o.* cum communi docet neminem posse diu sine gratia habituali vitare omnia mortalia ; et ideo etiam S. Greg. *in Ezech. hom.* 11. ait : *Peccatum, quod per pœnitentiam citius non deletur, aut peccatum est, aut causa peccati simul, et pœna peccati : omne enim, quod prius committitur, peccatum est, sed si citius pœnitendo non tergitur, justo judicio omnipotens Deus obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere, ut qui flendo, et corrigendo noluit mundare quod fecit, peccatum incipiat peccato cumulare.* R. n. ass. Neque enim Deus solet peccatoribus statim subtrahere auxilia ; nec dæmon habet potestatem dominativam in voluntatem peccatoris, cui sua libertas manet : nec peccatum habituale secundum se trahit ad novum peccatum, cum habeat se mortuo modo. S. Th. et S. Greg. intelligendi sunt, quod quandoque fiat, ut Deus subtrahat auxilia illi, qui nimis diu differt pœnitentiam, vel quia adhuc actualiter adhæret peccato antiquo, vel quia non orat Deum pro auxilio, vel quia non pœnitet, quando urget præceptum pœnitentiæ ; hinc Gerson *in Reg. mor.* 2 *de pœn.* ait : *Homo non semper tenetur immediate confiteri peccatum, imo nec conteri sub pœna novi peccati mortalis : dat etiam spatium pœnitentiæ Deus, quale scit fragilitati nostræ sufficere.* Denique omnia illa tantum probant, quod ille, qui nimium differendo adverteret se fieri nimis debilem ad resistendum tentationibus, aut ad observanda alia præcepta, per accidens obligaretur ad statim pœnitendum.

Inst. 1. Qui differt pœnitentiam, exponit se periculo proximo moriendi in peccato, cum mors improvisa multos opprimat. Resp. Mors improvisa inter centum non opprimit unum : ergo non semper est periculum proximum mortis improvisæ, alioquin semper possemus absolvi a reservatis, communicari pro Viatico etiam non jejuni etc. Si tamen quis ponatur in periculo proximo mortis, v. g. per prælium, insidias hostium, morbum vel navigationem periculosam, per accidens erit præceptum statim pœnitendi.

Inst. 2. Christus Matth. 24. et 25. adducta parabola decem Virginum vigilare *præcipit*, uti docent SS. Patres apud Card. *a n.* 54. et colligitur ex pœnis æternis, quæ intentantur negligentibus : sed qui non statim pœnitet, non vigilat, quia est in somno peccati, nec vult ab eo surgere ; ergo. R. Ex istis plus inferri non potest, quam esse præceptum pro omi tempore vigilandi. 1. Ne peccetur. 2. Se parandi per bona opera a Deo vel Ecclesia nobis præcepta. 3. Pœnitendi ante articulum mortis. Virgines fatuæ peccarunt, quia tum non vigilarunt, nec paratæ fuerunt, quando satis cognoscebant adventare Sponsum ; hinc etiam peccant, quos non pœnitet, quando cognoscunt adventare mortem. De cætero etiam prudentes virgines ad tempus non vigilarunt, sed dormitaverunt omnes et dormierunt.

Inst. 3. Qui potest antea pœnitere, et moritur in mortali, est dignus reprehensione : ergo non pœnitendo peccavit. R. Est dignus reprehensione, quia pœnitentiam distulit usque ad mortem, c. quia per aliquod tempus distulit, subdist. est dignus reprehensione propter peccatum ideo commissum, n. propter defectum majoris providentiæ, qui ad summum est positiva imperfectio, c. antec. et n. cons.

Objic. 3. Qui contraxit grave malum corporis, tenetur ex charitate erga seipsum illud quamprimum potest tollere. Item qui videt proximum peccasse, tenetur ex charitate quamprimum potest inducere, ut resurgat : ergo multo magis tenetur aliquis statim tollere malum statum suæ animæ. R. Sicuti tunc tantum teneor tollere grave malum corporis mei, quando est proximum periculum, ne mihi afferat aliud grave malum, vel ne fiat incurabile, vel ne impediat me ab aliis actionibus præceptis : ita tum tantum tenebor tollere peccatum, quando est periculum proximum, ne per hoc inducar in aliud peccatum, aut ne postea pœnitere non possim, aut quando per illud impedirer ab observatione aliorum præceptorum : et hoc docet S. Th. *in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 4. *ad* 2. *Non est de necessitate salutis corporalis, quod infirmus statim Medicum quærat, nisi quando necessitas curationis incumbit, et similiter est de morbo spirituali.* Idem est de altero exemplo, sicuti enim tum tantum teneor corripere proximum, quando prudenter timetur, ne vel pergat peccare, vel postea non pœniteat, vel aliter sibi novum damnum accersat; ita tum tantum tenebor statim pœnitere, si alioquin esset mihi oriturum simile malum.

Inst. 1. Homo non pœnitens continuat occisionem suæ animæ : ergo peccat. R. Continuat occisionem, actu causando vel positive volendo illam, n. permittendo jam positam, usquedum urgeat præceptum illam removendi, c. ant. et n. cons.

Inst. 2. Qui esset causa, cur alter ad longum tempus permaneret in mortali, peccaret mortaliter : ergo etiam, qui ipse ita libere permanet. R. Permisso ant n. cons. Causans in altero censeretur causa moralis directa illius permanentiæ, sed non pœnitens censetur tantum permittere illam permanentiam. Deinde sicuti impedire alterum a consecutione magni boni quamvis non necessarii, potest esse peccatum, quia alter potest esse invitus, et habere jus, ut non impediatur a me; e contra non ideo pecco, si meipsum ita impediam, ita hic. Et quod sæpe aliter me habere debeam ad alterum quam ad me, patet : si enim lædam famam alterius, pecco, non pecco si lædam meam.

Objic. 4. Velle esse in peccato est inhonestum : sed qui differt pœnitere, vult esse in peccato : ergo. R. Velle esse in peccato actuali est inhonestum, c. in peccato tantum habituali, subdist. si ipsi adhuc placeat malitia peccati præteriti, c. si malitia illa non amplius placeat, sed tantum ad tempus permittat negationem condonationis, n. maj. et similiter distincta nim. n. cons.

Inst. 1. Nolens pœnitere dicit, volo perseverare in malo : sed actus, quo volo perseverare in malo, est malus : ergo. R. Dicit, volo perseverare in malo actuali, n. habituali, subdist. ita ut velit ipsam peccati malitiam, n. ita ut tantum velit dilationem satisfactionis vel condonationis, c. maj. et similiter dist. min. n. cons.

Inst. 2. Actus, quo volo perseverare in bono etiam habituali, semper est bonus; ergo actus, quo volo perseverare in malo etiam habituali, semper est malus. R. n. cons. Actus, quo volo bonum habituale, approbat totum actum bonum : e contra actus, quo volo perseverare in peccato habituali non semper approbat totum peccatum habituale, nam in recto dicit malitiam actus præteriti, quam non approbat, in obliquo autem dicit negationem satisfactionis, vel condonationis, quæ negatio de se mala non est, cum Deus possit illam velle, et ideo etiam ipse peccator potest illam saltem permittere ad tempus.

Inst. 3. Peccator scit cum negatione pœnitentiæ conjunctam esse inimicitiam cum Deo : ergo qui vult ad tempus non pœnitere, vult ad tempus inimicitiam cum Deo. R. n. cons. nam possum positive velle non pœnitere, quia video omissionem pœnitentiæ mihi hic et nunc esse licitam, neque ideo positive volo inimicitiam Dei, sed tantum permitto : sicuti Deus potest positive velle mihi non remittere peccatum quamvis videat cum illa negatione esse conjunctam malitiam peccati, quam tamen non ideo intendit, sed permittit; item sicut conjux positive volens generationem, non ideo positive vult peccatum originale prolis, sed permittit, hæc enim aliunde jam supponuntur esse causata, et per accidens connexa.

Inst. 4. Peccatum habituale est malum gravissimum : ergo sicuti peccatum est primo velle peccatum, ita et velle ejus permanentiam. R. n. cons. nam est malum jam ante contractum, cujus permanentia non est ma-

lum novum, vel distinctum, sed idem malum diutius permissum, in quo non est nova gravis indecentia.

Objic. 5. Si rebellis diceret Regi, nolo jam pœnitere, censeretur contemptus Regis : ergo similiter si quis non statim se reconciliet Deo. R. n. cons. Homines non introspiciunt cor, hinc ex tali dicto vel etiam ex sola dilatione pœnitentiæ præsumunt contemptum vel continuationem malæ voluntatis ; Deus videt cor, et cognoscit hominem serio cogitare reconciliari Deo, nunc autem quasi dicere, *nolo nunc pœnitere, quia tu Deus nunc non præcipis, pœnitebit autem me suo tempore, quando præcipies,* in quo nullus est contemptus.

Objic. 6. Peccatum habet rationem injuriæ in Deum : sed pro injuria debetur restitutio, quamprimum aliquis commode potest : ergo. R. Peccatum habet rationem injuriæ in Deum late dictæ tantum, obligatio autem restituendi sequitur tantum ex læsione justitiæ stricte dictæ. Qui admittunt jus strictum Dei respectu creaturæ, dicunt injuriam tum tantum fundare obligationem statim restituendi, quando dilatio in effectu pergeret nocere, tum enim esset continuatio injuriæ, Deo autem nulla injuria potest in effectu nocere, cum Deus non sit in se capax damni vel incommodi. Si tamen ex dilatione pœnitentiæ oriretur Deo novum damnum extrinsecum, fatentur omnes fore per accidens obligationem statim pœnitendi.

Objic. 7. Qui peccavit contra fidem, tenetur statim elicere fidem secundum dicta *l.* 2. *n.* 52. ergo qui peccavit contra quamcumque virtutem, tenetur statim elicere oppositum actum virtutis, quo peccatum illud deponat. R. n. cons. Ideo tenetur prior ad eliciendam fidem, vel quia alias non deponeret continuationem suæ infidelitatis, vel quia fides est virtus prima et maxime necessaria ad omnem actum supernaturalem; e contra facile deponi potest continuatio alterius peccati sine actu virtutis oppositæ, neque talis alia virtus est fundamentum vitæ spiritualis.

Ex objectionibus patet sententiam oppositam esse satis probabilem, et cum sit tutior, merito suadenda est in praxi.

2106 al. 2006 § 4. Qui est in peccato mortali, per se loquendo, tenetur ex præcepto naturali per pœnitentiam se reconciliare Deo ante articulum mortis. Veg. Henr. Sot. Suar. Kon. Lug. Rhod. Tann. *q.* 6. *n.* 61. Arr. 17. *a n.* 25. Castr. *tr.* 23. *p.* 4. *n.* 9. Avers. *q.* 7. *s.* 7. Steph. *d.* 5. *n.* 134. Stoz. *lib.* 1. *p.* 2. *nu.* 93. contra Dur. Andr. Vasq. Palav. Haun. *lib.* 4. *n.* 937. *Espars. q.* 87. *art.* 10. Dic. *d.* 3. *n,* 25. *et toto dub.* 5. Spor. *nu.* 177. Probatur 1. *ex Scriptura et SS. Patribus* apud Tann. *n.* 62. qui monent accelerandam pœnitentiam, alioquin iram Dei superventuram, per quod innuunt esse præceptum. 2. Omnis homo, etiam justus, tenetur per decursum vitæ, et quidem sæpius quam singulis quinquenniis, amare Deum super omnia, uti constat ex dictis *l.* 2. *n.* 133. estque hoc præceptum naturale, ut omnes fatentur : ergo multo magis tenetur peccator sic amare Deum, adeoque pœnitere saltem virtualiter, quia lex naturæ, et charitatis tum erga Deum, tum erga se, multo magis illum obligat ad reconciliandum Deum sibi inimicum, et ad providendum suæ saluti æternæ, quæ alias pateretur periculum : hinc 3. Per se et intrinsece malum est se exponere periculo proximo saltem probabili æternæ suæ damnationis, nam Sancti Patres inter quos S. Ambr. *t.* 4. *post. l.* 2. *de pœn. in exhort. ad pœn.* postquam dixit de eo, quem in fine vitæ pœnitet, sic habet : *An securus hinc exeat, ego non sum securus ; pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum. Vis te Frater a dubio liberari? vis, quod incertum est evadere? age pœnitentiam, dum sanus es.* Eadem attribuuntur S. Aug. *cap. Si quis autem* 5. *De pœn. dist.* 7. *et cap. Si quis positus* 2. ibidem de tali dicit, *non præsumimus, quod bene hinc exit.* Et *cap. Nullus* 8. ibidem, *quoniam vix vel raro est tam justa conversio, timendum est de pœnitente sero... periculosissimum est et interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium.* Ratio est, quia homo in articulo mortis communiter est perturbatus ex causis concernentibus præterita, præsentia et futura : accedit sæpe vis morbi impediens rationis usum, infestatio dæmonum importune se ingerentium et terrentium : quandoque ex defectione virium tum est torpor mortalis, angustiatio conscientiæ remordentis, subtractio specialium auxiliorum in pœnam imprudentis et temerariæ dilationis pœnitentiæ. *Si dicas*, hæc esse per accidens, fore obligationem pœnitendi ante mortem. *Contra est*, nam obligatio illa non est dicenda esse per accidens, si semper accidat periculum, in quo est talis obligatio : sed semper accidit tale periculum moribundo : ergo.

2107 al. 2007 § 5. Incertum est, quandonam determinate extra periculum mortis præceptum naturale pœnitendi per se obliget peccatorem, quia de hoc nihil declararunt Scriptura, Concilia, Pa-

tres aut Pontifices, nec ratio aliquid certo concludit, hinc ita variant sententiæ, nam Sot. Bassol. apud Amicum *d.* 9. *n.* 41. dicunt semel tantum obligare ante mortem : Navar. et alii cum Amic. *n.* 51. dicunt obligare, quoties propitiandus est Deus ob imminentem publicam calamitatem. Alii cum *Castrop.* dicunt obligare saltem intra tres aut quatuor annos; *Arr.* intra unum; et id patere dicit Tann. *numer.* 55. addens mensem aut etiam septimanam videri esse satis diuturnum tempus. S. Anton. Marsil. Sot. et alii apud Tann. *num.* 56. volunt obligare omni die dominico et festivo, sed hos carere fundamento dicit Stoz. *l.* 1. *p.* 2. *nu.* 66. Alii cum Avers. *qu.* 1. *s.* 7. relinquunt arbitrio prudentum pro diverso statu personarum et circumstantiarum. Suar. Kon. Rhod. Lug. *d.* 7. *n.* 243. dicunt teneri non diutius differre actum pœnitentiæ justificativæ, quam actum charitatis, de cujus obligatione etiam varias sententias recensui *lib.* 2. *num.* 133. sed Aversa recte notat ob majorem necessitatem, et periculum, quod peccatum affert, merito brevius tempus constitui pro obligatione pœnitentiæ quam dilectionis Dei.

Objic. Dictum est *n.* 763. etiam ideo ad contritionem non requiri certam intensionem, quia determinari non potest, quanta deberet esse : ergo similiter hic dicendum est non esse obligationem pœnitendi extra periculum mortis, quia determinari non potest quandonam esset illa obligatio. R. n. cons. Obligatio certæ intensionis in contritione causaret molestiam intolerabilem, non item obligatio ad pœnitendum ante periculum mortis, nam pœnitendo v. g. intra octiduum post commissum mortale satisfacimus huic præcepto pœnitendi, et illi possumus semper satisfacere, quo citius eo melius. Deinde assignamus adhuc aliam regulam, ut nempe teneamur saltem non diutius differre pœnitentiam quam dilectionem Dei : simile nihil a nobis cognoscibile statuunt requirentes certam intensionem in contritione.

2108 al. 2008 § 6. Pœnitentia formalis in re non est necessaria ad salutem necessitate medii post mortale personale, quia secundum dicta *n.* 774. ad justificationem sufficit amor Dei super omnia, saltem in illo, qui non recordatur peccatorum ; amor enim ille est virtualis pœnitentia et æquivalenter contritio, non solum quia connaturaliter hanc infert, vix enim possibile est, ut amans Deum super omnia, si recordetur peccati, quod est summum malum Deo, illud non detestetur, sed etiam quia tota vis contritionis ad Deum reconciliandum est ratione dilectionis Dei super omnia : ergo hæc dilectio secundum se habet eamdem vim reconciliandi, Lugo *d.* 5. *n.* 95. Arr. *d.* 7. *s.* 2. Palav. *n.* 248. Dicast. *d.* 2. *n.* 91. Haun. *l.* 4. *n.* 918. Dixi 1. *in re,* nam votum pœnitentiæ formalis in re suo tempore eliciendæ necessarium est tum ratione implendi præcepti pœnitentiæ formalis, tum ratione suscipiendi Sacramenti Pœnitentiæ, quod requirit formalem dolorem, tum etiam ratione Baptismi ab adulto, qui mortale personale commisit, suscipiendi, ad quem multi cum Suar. *de Baptismo d.* 28. *s.* 1. saltem ex præcepto prærequirunt pœnitentiam formalem, ex illo Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum* ; et ex Trid. *sess.* 6. *cap.* 6. *Moventur adversus peccata per odium aliquod et detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet. Dixi* 2. saltem in illo, qui non recordatur peccatorum, nam si recordetur peccatorum, putant S. Th. Bellarm. Suar. Kon. Reques. Platel. Gorm. *nu.* 261. si excluderetur detestatio peccati, non sufficere amorem Dei, attamen adhuc sufficere probabiliter putant Tann. Arr. Lug. Avers. *q.* 3. *s.* 8.

§ 7. Probabilius videtur, quod omnis homo, regulariter loquendo, teneatur ex præcepto naturali pœnitere per contritionem in articulo mortis, Suar. Valent. Nugn. Zambr. Præp. Gran. Sanch. Gonet. Card. *in* 1. *crisi d.* 49. *cap.* 40. *nu.* 30. Steph. *c.* 5. *d.* 5. *n.* 131. Stoz. *l.* 1. p. 2. *n.* 55. Gorm. *p.* 1. *n.* 462. aliique communius cum Tann. *q.* 6. *n.* 66. contra Can. Henr. Vasq. Amic. *d.* 9. *n.* 67. Becan. Fagund. Laym. Turr. Salas, Lugo, Avers. *q.* 1. *s.* 9. Spor. *n.* 174. Dian. Moy. et alios, qui putant eum non obligari ad contritionem, qui cum attritione suscepisset Sacramentum Pœnitentiæ; sed *probatur :* nam si unquam, debent hic habere locum verba SS. Ambr. et Aug. *cap. Si quis autem* 4. *De pœn. dist.* 7. *Tene certum, dimitte incertum;* salutis enim æternæ negotium est omnium maximum, in quo semel errasse est æternum periisse : ergo recta ratio postulat, ut hic adhibeatur medium tutius, quale omni homini est contritio, nam nemo scit se esse liberum ab omni mortali, nec omnino certus est se liberandum esse per attritionem cum Sacramento, quia posset tibi defuisse Baptismus, sine quo nemo est capax alterius Sacramenti, posset Confessarius non esse rite ordinatus, 2109 al. 2009

caruisse intentione debita, errasse in proferenda forma etc. Nec satis erit, si elicias amorem Dei super omnia, nam ex dictis *nu.* 2008. non est certum quod hic amor sufficiat, quando occurrunt peccata et potest haberi formalis pœnitentia : ergo erit obligatio determinate ad contritionem. *Conf.* quia si addas contritionem, facis quod in te est, hinc poteris confidere Deum etiam ex parte sua non defuturum ; e contra si negligas, non facis quod in te est. *Ratio* convenientiæ, est quia cum homo sciat se per peccatum aliquando fuisse perfecte aversum a Deo, velitque nunc perpetuo in altera vita esse perfecte aversus a peccato, et conversus ad Deum, æquum erat, ut in fine vitæ se iterum perfecte averteret ad Deum.

2110 al. 2010 *Objic.* Non teneor, nequidem in articulo mortis procurare omnimodam certitudinem, alioquin tenerer elicere continuo intensiores et extensiores actus contritionis, item tenerer rebaptizari saltem sub conditione etc. R. Teneor procurare certitudinem moralem, quantam possum cum moderata diligentia, et per media consueta Ecclesiæ, hinc non teneor ita intendere aut extendere actus contritionis, tum quia non est probabile certam intensionem vel extensionem requiri, tum etiam quia cum nemo dicere possit, quanta determinate intensio, vel extensio requiratur, esset intolerabilis molestia sic se divexare, semper cum incertitudine nunquam attingendi gradum debitum. Multo minus teneor ad iterationem Baptismi, quem iterari noluit Christus et prohibet Ecclesia, ubi de illius valore prudenter dubitari non potest : pro supplendis autem omnibus defectibus etiam Baptismi, item pro tollendis omnibus dubiis etiam parum prudentibus valet contritio, quæ ab unoquoque et absque gravi molestia adhiberi potest : ergo adhiberi debet etiam a Martyre, inquit Platel. *n.* 165. si peccata occurrant.

2111 al. 2011 § 8. Actus pœnitentiæ, prout est specialis virtus, de qua dixi *n.* 578. non est necessarius ad salutem, uti satis certum est contra Tann. *d.* 6. *q.* 3. *n.* 27. quia quidquid potest hic actus, multo magis potest actus charitatis, religionis, vel alterius similis virtutis, quamvis nequidem imperetur a speciali pœnitentia.

2112 al. 2012 § 9. Originale, si solum sit, remitti potest sine ulla proprie dicta pœnitentia, quia cum non fuerit physice voluntarium, non est opus physice retractari, sed sufficienter retractatur moraliter, si quis sua vel aliena voluntate, quando sua non potest, submittat se remedio, quod Deus ad illud delendum instituit. Atque etiam ideo videtur Alex. VIII. damnasse hanc 19. prop. *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali ;* actualis enim pœnitentia est detestatio et dolor de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero, quod intelligi non potest nisi de peccato personali. Ratio autem est, quia originale quoad culpam et pœnam plene remittitur per Baptismum, uti certum est ex Trid. *sess.* 5. *can.* 5. *et sess.* 14. *cap.* 2. ergo male requirunt Janseniani aliquam nostram pro eo satisfactionem.

§ 10. Ad salutem necessaria non est in hac vita pœnitentia de venialibus, quia non pugnant cum gratia et sufficit retractari post mortem ; in præsenti enim ordinatione Dei requiritur ad remissionem etiam venialium aliqua retractatio, S. Th. *q.* 87. *art.* 1. et ratio data est *n.* 2003. Retractatio autem sufficiens respectu venialis est quivis actus virtutis positivus in ordine ad delendum tale veniale, Magist. Caj. Suar. Valent. Castr. *t.* 23. *p.* 2. Dicast. *d.* 2. *nu.* 404. contra Vasq. Laym. Avers. *q.* 4. *s.* 5. Attamen non sufficit, si sit actus tantum naturalis, quia non habet proportionem ad salutem, ad quam conducit remissio venialium : nec quodvis veniale remittitur per quemvis actum supernaturalem, v. g. per actum temperantiæ non remittitur veniale furtum, sed talis actus debet esse retractatio talis venialis et cum illo habere oppositionem saltem virtualem, quæ consistit in actu, qui ex vi sua determinaret ad retractationem formalem et efficacem, si occurreret memoriæ talis venialis, S. Th. *qu.* 87. *art.* 1. Lugo *d.* 9. *n.* 24. 2113 al. 2013

§ 11. Veniale de facto non remittitur, quamvis formaliter per actum supernaturalem retractetur, nisi remissum sit vel simul remittatur mortale, tum quia veniale de facto non remittitur nisi per gratiam, quæ pugnat cum omni mortali, tum etiam quia remissio venialium tendit ad familiaritatem cum Deo quæ supponit amicitiam, S. Th. *q.* 87. *art.* 4. Avers. *s.* 3. contra *Dur.* nec tamen si justus retractet, etiam formaliter, omnia venialia, remittentur vi Sacramenti, quod requirit saltem attritionem afficientem illa, quæ remittuntur ; sed remittentur plura, vel pauciora, prout actus virtutis erit perfectior, vel imperfectior, aut prout magis afficiet hæc quam ista, vel si æqualiter afficiat omnia, Deus determinabit quæ et quot remittantur, *Platel.* et alii contra Suar. Dicast. Stoz. *l.* 1. *p.* 3. *n.* 71. An autem ideo dicen- 2114 al. 2014

dum sit, quando quis confitens in specie se accusat de venialibus non determinando numerum, dixi *n.* 624.

2115 *Quæst.* 300. — *Quid in genere notandum sit*
al. *circa præceptum et necessitatem Confessionis?* R.
2015 § 1. Dari præceptum confitendi omnia mortalia post Baptismum commissa constat ex dictis *a nu.* 595. Attamen confessio in re non est determinate necessaria necessitate medii ad remissionem mortalium, nam si confessio inculpabiliter omittatur, potest homo per contritionem vel amorem Dei super omnia justificari, ut constat ex dictis. Est tamen confessio saltem in voto ita necessaria, uti habet Conc. Trid. s. 14. *De pœn. c.* 4. quia nullus dolor est sufficiens dispositio ad justificationem, nisi sit votum saltem implicitum observandi omnia præcepta graviter obligantia, inter quæ est præceptum confessionis.

Objic. Si confessio ideo dicatur necessaria necessitate medii in voto, ergo jejunium, restitutio, et quidquid est præceptum dici debebet esse ita necessarium. R. Hoc solutum esse *l.* 6. *p.* 1. *n.* 587.

2116 § 2. Hoc præceptum confitendi omnia mor-
al. talia non est, absolute loquendo, naturale,
2016 quia Christus poterat ad justificationem requirere tantum contritionem aut saltem confessionem de peccatis in genere : ergo est a sola voluntate Christi, quod sit obligatio confitendi omnia et singula mortalia. Supposito tamen, quod Deus eam confessionem, saltem prout in voto, voluerit esse medium salutis, lex naturæ obligans ad quærendam salutem, etiam obligat ad hoc medium.

2117 § 3. Si non daretur præceptum divinum de
al. confitendis omnibus mortalibus, nequidem tota
2017 Ecclesia potuisset hoc præcipere, quia res adeo difficilis excedit potestatem humanam, maxime quia talis confessio non habuisset annexam remissionem peccatorum, Lug. *d.* 15. *n.* 90. Rhod. et alii communiter. Supposito autem, quod Christus instituisset Sacramentum Pœnitentiæ, sed non instituisset determinate confessionem, putant Suar. Vasq. Becan. et alii cum Aversa *qu.* 15. *s.* 2. Ecclesiam potuisse hanc præcipere, sed Kon. *d.* 5. *n.* 42. Lug. *n.* 91. Arr. *d.* 51. *s.* 1. adhuc dicunt ob nimiam difficultatem non potuisse præcipere confessionem exactam de omnibus, uti nemini potest præcipere statum religiosum. Etiam communis est sententia Ecclesiam non posse præcipere bis confiteri omnia sua peccata, admittit tamen Lugo cum aliis multis posse præcipere iteratam confessionem unius vel alterius, sed adhuc oppositum fuse tuetur Arr. *s.* 2. cum aliis pluribus. Probabilius tamen est cum Suar. Kon. Fag. Nugn. Ills. *n.* 17. Arr. *n.* 42. contra Alens. Palud. Silv. Kon. Vasq. et Amic. *d.* 18. *nu.* 112. Ecclesiam posse sub excommunicatione præcipere confessionem annuam, ita ut negligens ipso facto censuram illam incurrat, quia potest præcipere confessionem validam, secundum dicenda *n.* 2032. ergo multo magis potest punire illum, qui confessionem plane negligit.

§ 4. Probabilius est, quod Ecclesia possit 2118
præcipere confessionem venialium. S. Th. Lug. al.
a n. 129. Dicast. *d.* 7. *n.* 115. Arr. *n.* 33. Bosco 2018
d. 7. *s.* 2. *n.* 97. contra Palud. Silv. Sot. Suar. Castr. Avers. *q.* 10. *s.* 2. confessio enim venialium est actus externus virtutis valde utilis et non adeo difficilis. Imo probabilius est fundatores Ordinum quandoque præcepisse confessionem etiam venialium, saltem sub veniali, ut limitat Avers. putantque Espars. *q.* 90. *a.* 10. *art.* 2. Dicast. *n.* 158. Bosco *a n.* 104. præcipere posse etiam sub mortali. Item probabilius est cum Vasq. et Bosc. *n.* 110. contra Arr. *n.* 36. Ecclesiam posse præcipere confessionem venialium mere internorum, quod enim directe præciperet, esset sola confessio mere externa. Neque ex dictis sequitur, quod venialia fierent materia necessaria confessionis, nam sola confessio fieret materia necessaria præcepti, liberum autem maneret confiteri quæcumque peccata, vel quodcumque veniale.

§ 5. Præceptum divinum confitendi omnia 2119
mortalia obligat per se in periculo mortis, sive al.
hoc sit ex morbo, sive ex imminente navigati- 2019
one, prælio, partu periculoso, extremo supplicio etc. S. Th. Suar. Kon. Castr. Lug. *n.* 37. quod Dicast. n. 20 dicit esse certissimum, cum enim sit obligatio confitendi omnia mortalia, est saltem in morte, post quam illi satisfieri non posset : hinc dixi *l.* 4. *n.* 1533. ratione hujus præcepti teneri Medicum monere infirmos de periculo. Addunt cum aliis Dicast. *n.* 21. et Gorm. *p.* 2. *n.* 22. eum, qui in eodem periculo post Confessionem semel factam iterum peccat mortaliter, teneri iterum confiteri, quamvis non teneatur communicare. Recte tamen docent Bon. et alii cum Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 130, contra Henriq. eum, qui in periculo mortis neglexit confiteri, non ideo teneri statim confiteri post hoc periculum, nam propterea tum tenebatur, quia tum aderat periculum mortis : ergo hoc cessante cessat hæc ob- 2120
ligatio. al.

§. 6. Probabilius est, quod præceptum illud 2020

per se etiam obliget sæpius in vita, Amic. Rhod. Ills. *n.* 13. Platel. *n.* 735. Gorm. et alii contra Castr. Dicast. Bosco, et alios ; cum enim Christus instituerit confessionem eo fine ut homines deterrerentur a recidiva, et opportunas acciperent medicinas, debuit sæpius per vitam esse obligatio confitendi. Deinde si Christus tantum pro morte obligasset ad confessionem, Ecclesia non posset dici determinasse præceptum divinum quoad tempus , nam sine determinatione Ecclesiæ erat per se obligatio pro periculo mortis ; quod autem Ecclesia præceptum divinum determinarit quoad tempus, dicetur *nu.* 2023. Denique qui præcipit aliquid et non determinat tempus, vult illud non differri nimis diu, nec expectari tempus extremum : ergo.

2121 al. 2021 §. 7. Esse præceptum omnia mortalia confitendi ante Communionem dictum est *l.* 6. *p.* 1. *n.* 511. et *a n.* 633. Specialiter autem Sacerdotem, qui necessitate urgente absque confessione celebravit, obligari *quamprimum* confiteri, dictum est *ib. a n.* 543.

2122 al. 2022 §. 8. Aliqui Rigoristæ docent peccatorem, quamtumvis sibi contritus videatur, teneri non tantum ante susceptionem, sed etiam ante ministrationem cujusvis alterius Sacramenti, confiteri. *Sed contra est,* 1. nam secundum dicta *n.* 751. Clemens VIII satis declaravit oppositum, et sufficere contritionem dixi cum communissima *l.* 6. *p.* 1. *n.* 751. 2. Cum de hoc nullum inveniatur præceptum, tanta obligatio asserenda non est sine maxima auctoritate vel evidente ratione, ut dixi *nu.* 2005. neutrum autem hic ostendi potest : hinc Card. Lugo. *d.* 5. *n.* 114. ait nullum esse dubium apud Theologos et fideles, quod tum sufficiat contritio. Per accidens tamen sæpius est obligatio confitendi, ut 1. Si talis suscepturus vel ministraturus aliud Sacramentum non posset confiteri. 2. Si esset periculum reincidendi in nova peccata, nisi sæpius confiteretur, de quo casu Lug. *sect.* 4. et Dicast. *dub.* 15. fuse discurrunt. 3. Si confessio requiratur velut conditio, v. g. ad obtinendam dispensationem voti castitatis vel impedimenti in contracto Matrimonio. 4. Addunt Medin. et alii apud Avers. et Dicast. *n.* 24. si periculum sit, ne alioqui peccata obliviscatur : sed hanc obligationem negant Henr. Kan. Turr. Villal. Fill. Dian. Avers. Dicast. Castr. Gorm. *n.* 38. Lug. *nu.* 41, qui uti et *Dian.* merito non obligat etiam ad scribenda peceata, ne e memoria excidant, id enim foret onus gravissimum et secundum se expositum periculo manifestationis, saltem si fiat diu ante confessionem. Quod si ex dilatione vel omissione talis scriptionis obliviscatur aliqua, erit per accidens, et tenebitur confiteri, quando redibunt in memoriam.

2123 al. 2023 §. 9. Datur præceptum omni anno saltem semel confitendi omnia sua mortalia , uti constat ex Conc. Later. *relato n.* 595. ac definit Trid. *sess.* 14. *de pœn. can.* 8. *Si quis dixerit confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, et traditionem humanam a piis abolendam, aut ad eam non teneri et omnes et singulos utriusque sexus Christi fideles juxta magni Conc. Later. constitutionem semel in anno, et ob id suadendum esse Christi fidelibus, ut non confiteantur tempore quadragesimæ, anathema sit.* Quod autem hoc præceptum non sit pure Ecclesiasticum sed divinum, declarat Trid. *ibid. cap.* 5. his verbis : *Neque per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, uti Christi fideles confiterentur, quod jure divino necessarium et institutum esse intellexerat, sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur.* Itaque dicendum est cum communissima, Christum præcepisse confessionem omnium mortalium, determinationem autem, quando et quoties fieri deberet, reliquisse Ecclesiæ, quæ determinavit tempus anni, qua determinatione tanquam conditione supposita jam præceptum illud divinum obligat omni anno semel confiteri ; attamen simul obligat etiam præceptum Ecclesiasticum, ut recte Amic. *d.* 17. *n.* 60. Ills. *n.* 13. Gorm. *a n.* 63.

Frequentem confessionem in illis, qui gentiliter vivunt, non esse signum prædestinationis, constat ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *n.* 672.

2124 al. 2024 *Quæst.* 301. — *Quis teneatur præcepto confessionis annuæ ?* R. § 1. Non baptizati non tenentur, uti habet communissima cum Castr. *tr.* 23. *p.* 20. § 1. *n.* 6. et Avers. *qu.* 15. *sect.* 3. contra Scot. Ricard. Angel. Silv. Hiquæum apud Bosco *d.* 7. *sect.* 5. *n.* 3. quorum sententiam Vasq. et Dicast. *d.* 7. *n.* 13. vocant improbabilem , præceptum enim dirigitur ad solos Christi fideles. *Nec obstat*, quod *l.* 6. *p.* 1. *n.* 595. dixerim etiam non baptizatos obligari præcepto Communionis , *nam* disparitatem recte assignat Lug. *d.* 15. *n.* 26. quod non baptizatus possit facere hoc, quod requiritur ad Communionem, nimirum recipere Baptismum et communicare : hinc propter obligationem Communionis tenetur recipere Baptismum. E contra quamvis reciperet Baptismum,

non ideo teneretur confiteri, quia materia confessionis sunt sola peccata post Baptismum commissa, qualia non habet ; ergo propter obligationem confessionis non potest nunc teneri ad Baptismum.

2125 al. 2025 § 2. Baptizati omnino omnes, per se loquendo, tenentur, etiam hæretici, non tantum vi præcepti divini, sed etiam Ecclesiastici, sunt enim subditi Ecclesiæ et præceptum neminem excipit. Lug. *a n.* 144. Gorm. *p.* 2. *n.* 39. *Nec obstat,* quod præceptum dirigatur ad fideles, *nam* fidelis hic dicitur, qui per Baptismum suscepit fidem, et nomine fidelis sæpe comprehendi etiam hæreticos ostendit Dicast. *nu.* 79. Hinc *l.* 1. *n.* 974. dixi etiam excommunicatos teneri vi hujus præcepti petere absolutionem ; item carcerati, si aliter confiteri non possint, tenentur facere, ut a carcere liberentur, uti colligitur ex dictis *lib.* 6. *p.* 1. *nu.* 616. Apostoli ipsi post promulgationem sufficientem eodem præcepto tenebantur ; de his tamen fuse discurrunt Lugo. *a n.* 27. et Dicast. *a n.* 49. putatque Rhod. in Pentecoste fuisse confirmatos in gratia, adeoque postea non peccasse mortaliter, nec indiguisse hoc Sacramento ; ante Pentecosten autem non obligasse hoc præceptum; et consentit Avers. supra. Denique obligatur etiam Papa, uti recte Suar. Lugo *a n.* 142. Avers. Gorm. *n.* 27. præceptum enim quoad substantiam est divinum, et quamvis esset Ecclesiasticum tantum, adhuc teneretur quoad vim directivam saltem sub veniali, secundum dicta *l.* 1. *n.* 665.

2126 al. 2026 § 3. Jo. Sanch. *d.* 51. *n.* 31. Castr. Dian. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 24. putat pueros ante septennium non obligari hoc præcepto, quia leges positivæ sunt tantum de communiter contingentibus, *L. Nam ad ea, ff. de Legib.* communiter autem non contingit, ut pueri ante septennium habeant plenum usum rationis, quem leges positivæ supponunt in illo, quem obligant. Oppositum videtur probabilius : cum enim Concilia præceptum non referant ad ætatem sed ad annos discretionis, id est, ad plenum usum rationis, si malitia superet ætatem, et pueri ante septennium peccent mortaliter, æque obligabuntur atque alii.

2127 al. 2027 § 4. In dubio, an puer habeat plenum usum rationis, Tamb. *De commun. c.* 4. *n.* 19. dicit non teneri hoc præcepto confessionis, tum quia possessio est pro ipsius libertate contra legem, tum etiam quia lex est de confessione absoluta, id est, de confessione mortalis certi, quale non potest afferre talis puer, sed Castr. et Bosco *n.* 38. recte dicunt post septennium obligari, quia tum præsumitur plenus usus rationis : ergo lex est in possessione, lex autem præcipit confessionem, abstrahendo an absoluta, an conditionata sequatur absolutio. Neque verum est quod lex sit tantum de confessione mortalis certi, nam secundum dicta *a n.* 605. etiam est obligatio confitendi dubia.

Quæst. 302. — *Cui facienda sit confessio annua?* R. § 1. Ut satisfiat, debet confessio fieri proprio Sacerdoti, id est habenti potestatem absolvendi hunc pœnitentem et ad hoc approbato. Nec sufficit quod sit Regularis, qui pro approbatione se præsentarit Episcopo fueritque dignus approbatione et injuste sit repulsus, uti constat ex hac 13. prop. ab Alex. VII damnata : *satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato :* quamvis enim Episcopus sic rejiciens peccet, non ideo Regularis evadit approbatus. 2128 al. 2028

§ 2. Quamvis fuerit aliquando obligatio annue confitendi proprio Parocho, tamen nunc certo satisfaciunt qui confitentur Regularibus privilegiatis, ut satis ostendit Busemb. *relatus n.* 2002. et patet ex Bulla 22. Leonis X. *Dum intra mentis arcana* § 6. Pauli III. 48. *Licet debitum.* Item ex constitutione Joannis XXII. *in Extrav. Vas Electionis, De hæreticis ;* Benedicti XI *in Extrav. Inter cunctas, de Privilegiis ;* Clem. VIII. *Significatum fuit nobis,* apud Platel. *n.* 378. Possuntque videri Azor. *l.* 13. *c.* 2. *p.* 2. *et* Suar. *d.* 26. *s.* 2. qui pluribus id probant [1]. Quamvis autem ordinarie non teneatur Parochus per seipsum audire subditum, sed satis sit remittere ad delegatum, uti cum communi Aversa *q.* 16. *s.* 11. tamen si quis pro annua confessione, vel in articulo mortis confiteri vellet ipsimet Parocho, Possev. Dian. Avers. dicunt tum forte obligari per seipsum audire. Vide dicta *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 133. 2129 al. 2029

§ 3. Si quis confessus alia mortalia omiserit reservatum, quia hic Confessarius non habet 2130 al. 2030

1 Contra receptissimam hanc, certissimamque sententiam pro jure Parochorum insurrexit Juveninus *Comm. hist, et dogm. de Sacram.* c. 4. *de Ministro Confessionis.* Vide tamen P. d'Aurigny doctissimam dissertationem T. 1. *des Mémoires Chronologiques pour servir à l'Histoire, etc.* ad ann. 1623, ubi Juveninum plane jugulat eruditus Chronographus, licet aliquando plus equo Gallicanorum jurium tenax. Adi etiam Tomum ejusdem tertium ad. ann. 1687.

potestatem ad reservata, putat Bosco *nu.* 125. iterum teneri isto anno confiteri, quia non est confessus proprio Sacerdoti; proprius enim erat ille tantum, qui posset ab omnibus directe absolvere. Contradicit probabiliter Herincx, quia ille erat proprius respectu omnium, quæ hic et nunc debebant exprimi : et ex opposita sententia sequeretur eum, qui toto anno non posset recurrere ad Superiorem, toto anno non teneri confiteri, non enim tenetur ad confessionem per quam non satisfit.

2131 al. 2031 § 4. Si S. Petrus assumpto corpore me confitentem audiret et absolveret, absolutio censeri deberet valida, non enim fiet, nisi Deus velit eum esse extraordinarium Ministrum hujus Sacramenti, qualem posse esse Angelos et Beatos certum est cum S. Th. 3. *p. q.* 63. *art.* 7. putat tamen Lug. *in Resp. mor. l.* 1. *dub.* 16. non fore satisfactum præcepto confessionis annuæ, tum quia non fuissem confessus Sacerdoti proprio, tum quia non subjecissem peccata mea clavibus Ecclesiæ, quas jam non habet S. Petrus, sed Papa ejus successor.

2132 al. 2032 *Quæst.* 303. — *Qualis debeat esse confessio, uti satisfiat huic præcepto?* R. § 1. Per confessionem voluntarie nullam non satisfit nequidem Ecclesiæ præcepto, hinc Alex. VII merito damnavit hanc prop. 14. *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Ratio est quia confessio nulla sive invalida reipsa non est confessio, super quam possit cadere absolutio : ergo idem est, ac si nihil fiat, nihil autem faciendo non satisfit præcepto positivo : unde opinio multorum apud Moyam *d.* 1. *q.* 8. *n.* 21. qui docuerunt oppositum, nunquam fuit probabilis.

2133 al. 2033 § 2. Nec satisfit per confessionem quamvis involuntarie nullam, quia simpliciter et vere non est confessio, ergo nequidem ponitur substantia præcepti, Platel. *n.* 744.

2134 al. 2034 § 3. Probabilius est sufficere validam et informem, Suar. Valent. Bon. Lugo, Castr. Arr. Dicast. Ills. *n.* 16. Bosco *n.* 74. dicens non esse dubitandum. *Nec obstat,* quod per Communionem etiam materialiter tantum sacrilegam non satisfiat præcepto Communionis annuæ, uti dictum est *l.* 6. *p.* 1. *n.* 629. *nam* disparitas est, quod Communio materialiter tantum sacrilega, si ante consumptas species non removeatur obex gratiæ, sit et maneat omnino infructuosa, ideoque non attingatur finis præcepti. E contra confessio valida suo tempore reviviscit et prodest, quando per contritionem vel per subsequens Sacramantum removetur obex. *Dixi* probabilius : nam etiam probabiliter contradicunt alii cum Avers. *q.* 15. *s.* 6. et Platel. *n.* 745. quia finis præcepti est, hic et nunc recuperare gratiam, maxime in articulo mortis et ante Communionem, ut sic consulatur partim saluti pœnitentis, partim reverentiæ Sacramenti Eucharistiæ.

2135 al. 2035 § 4. Si Sacerdos, etiam injuste, noluisset aliquem confessum absolvere, non ideo is satisfecisset præcepto, nam per confessionem hic intelligitur Sacramentum Pœnitentiæ, sive talis confessio, quam sequatur valida absolutio, *Dur. Sot. Med. Nav. Suar. Vasq. Sal. Laym. Castr.* aliique cum *Avers.* supra contra *Palud. Gabr. Silv. Kon.* quod probabile reputant Fag. et Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 79. quamvis oppositum teneatur probabilius. Addit tamen Bosco *n.* 78. forte excusandum, si anno sequente possit ab eodem Sacerdote accipere absolutionem, ne cogatur duobus eadem peccata aperire, quod videtur nimis molestum.

2136 al. 2036 *Quæst.* 304. — *Quorum peccatorum confessio sit materia necessaria hujus præcepti?* R. Mortalia per absolutionem remissa et etiam sola venialia esse materiam sufficientem confessionis dixi *a n.* 589. *et a n.* 593. Mortalia autem omnia post Baptismum commissa et nunquam directe subjecta absolutioni esse materiam necessariam dixi *n.* 595. Quod *a n.* 605. extendi etiam ad peccata negative dubia. Item *a n.* 615. dixi, ad quid teneatur, qui confessus est morrale certum tanquam dubium, vel contra : quibus suppositis addo seqq.

2137 al. 2037 § 1. Habens peccata tantum interna tenetur huic præcepto, non tantum prout divinum est, sed etiam prout Ecclesiasticum, ita ut oppositum *Suar.* vocet plus quam temerarium, quamvis Dicast. *d.* 7. *a nu.* 82. conetur defendere. Ratio est, quia Ecclesia directe præcipit actum externum confessionis, ad quem præcipiendum auctoritatem habet a Christo; ergo indirecte saltem obligat etiam ad confitendum peccatum internum, si aliud non adsit.

2138 al. 2038 § 2. Si quis habeat tantum venialia, S. Bonav. Alex. Ric. Nugn. Rhod. aliique apud Avers. *q.* 15. *s.* 3, dicunt nihilominus esse obligationem isto anno confitendi, quia Ecclesia præcipit absolute confessionem : ergo si non habeat mortalia, tenebitur ad confitenda venalia : et hanc sententiam vocat probabilem Gob. *in Exp. t.* 4. *a n.* 230. sed probabilius tenent oppositum *Suar. Vasq. Lug. Castr. Arr. Dicast. Gorm. Tamb.* aliique plurimi cum *Avers.* supra et colligitur ex Florentino ac Tridentino, nam dicunt esse præceptum con-

fitendi omnia peccata : ergo non loquuntur de venialibus, nam Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. c.* 5. dicit non esse præceptum confitendi omnia peccata : ergo non loquuntur de venialibus, nam Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. c.* 5. dicit non esse præceptum confitendi venialia : et idem est de mortalibus antehac rite confessis, sunt enim materia adhuc magis libera. Putant tamen Lugo *d.* 15. *n.* 133. Castr. Gorm. *n.* 30. eum, qui nollet confiteri, quia haberet sola venialia, nihilominus teneri se sistere Parocho, et illi hunc conscientiæ suæ statum declarare, ut sciat, cur parochianus suus præceptum illud non impleat, estque absolute melius confiteri venalia, ut ab his detur directa absolutio, a mortalibus autem, si adsint, indirecta : vix enim fiet, ut qui toto anno confessionem omittit, non peccet mortaliter, quamvis postea non recordetur, uti cum Lugo et aliis notat Steph. *t.* 5. *d.* 3. *n.* 237.

2139 al. 2039 § 3. Habens unicum mortale, a quo hoc anno confitendo excusatur v. g. ob periculum gravis damni, secundum Suar. et Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *R.* 125. non tenetur confiteri de venialibus, quia cum confessio peccati mortalis hic et nunc sit moraliter impossibilis, hoc præceptum, quod est de solis mortalibus confitendis, hic et nunc non obligat.

2140 al. 2040 § 4. Qui omni die anni confessus est venialia, si die anni ultima peccet mortaliter vel recordetur mortalis non confessi, tenetur ultima illa die confiteri, quia necdum satisfecerat præcepto, cum confessio venialium non sit materia præcepti, Vasq. Regin. Laym. Bonac. Lugo, Arr. Avers. *q.* 15. *s.* 5. et certum esse dicit *Castrop.* quamvis contradicant aliqui cum Rhod. Ille tamen satisfecit, qui mortale anno præcedente commissum et per oblivionem omissum hoc anno confessus est, quia licet remissum esset indirecte, adhuc tamen erat materia necessaria hujus confessionis.

2141 al. 2041 § 5. Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfecit, nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea incidat in mortale certum, Lugo *n.* 169. Dicast. *n.* 134. quia erat obligatio confitendi illud dubium : ergo posuit materiam præcepti. Si solum peccatum dubium confessus esset, Lug. *n.* 171. Dicast Arr. *d.* 53. *n.* 61. adhuc dicunt satisfecisse, sed probabile est oppositum, quia si illud peccatum dubium non fuit vere peccatum, absolutio fuit nulla, nec Sacramentum reipsa susceptum est : ergo nec est certus se esse valide confessum; lex autem est de confessione, quam sequatur valida absolutio, et quæ sit verum Sacramentum, quæ lex est in certa possessione, et cui non videtur satisfactum per absolutionem ita incertam. Et ob hanc rationem universaliter verum est, quod ille, qui scit se hoc anno habuisse mortale, et prudenter dubitat, an hoc anno unquam sit valide confessus, adhuc teneatur confiteri.

Quæst. 305. — *Quando et an etiam sæpius in anno fieri debeat confessio mortalium, ut satisfiat huic præcepto?* R. ℣ 1. Probabilius est cum Sot. Vict. Henriq. Sa, Vasq. Valent. Kon. Laym. Bon. Fill. Castrop. Lugo, Dicast. Arr. Tamb. Bosco, Gorm. contra P. Sot. Suar. Fagund. et alios obligationem confitendi annue non esse alligatam tempori paschali, nam Trid. *sess.* 14. *de Pœnit. c.* 5. morem tempore quadragesimali confitendi solummodo laudat velut pium et merito retinendum. *Canone autem* 8. damnat eos, qui dicunt, vel non esse obligationem confitendi semel in anno, vel esse suadendum, ut confessio non fiat tempore quadragesimæ; ergo manifeste innuit tempus pro obligatione esse annum, pro consilio autem esse quadragesimam. Similiter *Concil. Later.* præcipiens Communionem in paschate, et confessionem saltem semel in anno, satis significat tempus præcepti pro confessione esse totum annum. Congruentia fuit, quia hæc confessio præcipitur ex suppositione culpæ mortalis, quæ cum possit committi omni tempore anni, expediebat confessionem non alligari certo tempori, ne occasio daretur eam nimium differendi usque ad illud determinatum tempus. *Nec obstat,* quod *in Extrav. Vices* de tregua, et pace, dicatur parochianos de jure teneri saltem semel in paschate proprio Sacerdoti confiteri, *nam* legenti contextum patet mentem Pontificis fuisse tantum dicere, quod saltem in anno debeat parochianus recognoscere parochum; quod si alias non fecerit, debeat in paschate, de quo ideo specialiter meminit, quia tum solent omnes confiteri, et qui est in mortali, per accidens tenetur ratione Communionis. 2142 al. 2042

2143 al. 2043 § 2. Annum pro implendo hoc præcepto numerant a paschate ad pascha, Sot. Nav. Suar. Kon. Laym. Bonac. Fagund. Arr. Avers. *sect.* 5. quia sic interpretatur usus fidelium. E contra Vasq. Nugn. Silv. Castrop. Lug. Rhod. Dicast. Gorm. Bosco *d.* 7. *s.* 6. *n.* 132. numerant a 1 Jan. ad ultimam Decembris, quia nomine anni per præceptum expressi in communi acceptione intelligitur, quod a 1 Jan. decurritur usque ad ult. Dec. Alii numerant a primo peccato mortali post confessionem. Alii ab ultima confessione. Alii a principio usus

rationis, sed has sententias recte confutant Lugo *d.* 15. *a.* 154. et Bosco *a n.* 139. Quamvis autem numeres a paschate ad pascha, nihil refert, quod confessio aliquando differatur ad 13 menses, et aliquando bis fieri debeat infra 11 menses, eo quod pascha possit hoc anno venire maturius et sequente serius, vel contra; nam idem fit in Communione et totum illud tempus adhuc est unus annus Ecclesiasticus, atque sic semel confitetur omni anno. Similiter qui numerant a 1 Jan. ad ult. Decemb. communiter dicunt cum Castrop. Lugo, Dicast. *d.* 7. *n.* 129. Gorm. *n.* 68. satisfacturum huic præcepto, qui confiteretur hoc anno 1 Jan. et sequente anno ultim. Dec. quamvis inter illas confessiones intercederent duo anni, quia adhuc verum esset, quod semel omni anno esset confessus. Alii cum Spor. *n.* 533. contradicunt in hoc, quia non attingitur finis præcepti, qui est reconciliatio cum Deo non nimium dilata: sed respondet Dicast. *n.* 186. quamvis hic sit finis Ecclesiæ, tamen pro illo obtinendo non præcipit adhiberi aliud medium præter confessionem omni anno semel, quæ ponitur.

2144 al. 2044 § 3. Quo quis diutius differt confessionem ultra annum, probabilius est eo gravius peccare, quia longius recedit ab intentione præcepti, dilationem tamen illam esse unicum peccatum continuatum dicunt Valent. Kon. Nugn. Laym. Dian. et alii cum Avers. E contra Bonac. dicit esse tot peccata quot occasiones negliguntur, et certum est, si aliquando retractasset priorem voluntatem, jam volendo confiteri, et postea iterum noluisset, tum multiplicandum numerum.

2145 al. 2045 § 4. Qui prævidet se postea impediendum, quominus isto anno confiteatur mortalia, vel reservata habenti potestatem absolvendi, tenetur prævenire, sicuti qui sero non poterit audire Missam, tenetur audire mature, qui a prandio non poterit orare Horas, tenetur mane, quia tum adest præceptum et impleri potest: ergo debet, Suar. Vasq. Herin. Kon. Regin. Bonac. Laym. Castrop. Rhod. Gorm. Avers. Bosc. Arr. dicens esse clarissimum, est autem contra De Lacrux apud Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 69. Putat tamen probabilius Dicast. an. 184. contra alios non teneri hoc non anticipare pro anno sequenti, nam obligatio anni sequentis nondum adest: ergo nunc posset satisfieri præcepto respicienti annum sequentem.

2146 al. 2046 § 5. Si quis priori anno non sit confessus, S. Ant. Silv. Tabien. Valent. et alii dicunt non obligari sub initio hujus anni, quam sententiam Dian. Fill. Tamb. vocant probabilem, Dicast. *n.* 146. probabilissimam, quia obligatio confitendi videtur alligata illi anno, uti obligatio Horarum est alligata tali diei, cum quo obligatio desinit. E contra Sot. Nav. Med. Victor. Suarez. Vasq. Kon. Castrop. Rod. Arr. Bosco, Gor. Lugo aliique cum Avers. *q.* 15. *s.* 5. probabilius dicunt nunc statim obligari, quia annus erat ad urgendam executionem, ne nimium differretur, non ad terminandam obligationem, uti etiam dixi l. 6. p. 644. de Communione paschali, ideoque Dicast. hanc sententiam etiam vocat probabilissimam. Ratio autem est, quia non cessat finis præcepti, qui est reconciliato cum Deo, uti e contra cessat finis præcepti, si quis heri non oraverit Horas, nam finis erat bona occupatio Clerici pro ista die.

2147 al. 2047 § 6. Qui multis annis non est confessus, confitendo hodie satisfacit pro omnibus annis præteritis, quantum nunc satisfieri potest, quia per unam illam confessionem obtinet finem præcepti, qui est reconciliatio cum Deo per confessionem omnium mortalium eousque commissorum, et quamvis confiteretur sæpius, non obtineret alterum finem, qui erat non differre confessionem ultra annum, quod nunc est impossibile, Avers. Bosco *a n.* 154. Gorm. *n.* 68. Si tamen adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, Suar. Nug. Kon. Hurt. Fill. Bon. Laym. Avers. Sporer *a n.* 533. probabilius dicunt fore obligatum ad iterum confitendum hoc anno, maxime si prior confessio facta est sub initio anni, quia hæc confessio censeretur fuisse pro præterito anno, cujus obligatio necdum erat sublata, jam autem adveniret nova obligatio per novum peccatum sicuti si quis ex pœnitentia a Confessario injuncta obligatus jejunare semel omni mense hujus anni, si hoc mense omittat, tenetur sequenti mense bis, probatque fuse Cresp. a Borgia *in select. q.* 12. non posse per unam confessionem satisfieri pro pluribus annis, quando adhuc satisfieri potest per plures. E contra Castrop. Lug. *n.* 180. Dicast. *n.* 142. Bosco *a num.* 145. Gorm. *n.* 36. dicunt etiam fore satisfactum pro hoc anno, quod probabile esse agnoscunt Kon. et Bonac. quia confessus est hoc anno semel, plus autem non requirit præceptum.

2148 al. 2048 § 7. Qui confessus est aliquod mortale, et aliud omisit ex oblivione, non ideo tenetur eo anno iterum confiteri, quia tantum præcipitur confessio mortalium memoriæ ocurrentium,

et alias fieri posset, ut decies teneris confiteri, si decies recordareris novi mortalis, Suar. Kon. Fag. Bonac. Fill. Lug. Avers. Dicast. Tamb. Dian. *R.* 124. Bosco. *a n.* 120. et certum esse dicit Castrop. *t.* 23. *p.* 20. § 3. *n.* 2. contra Med. Sot. Henr. Si autem scienter aliquod mortale omisisset, sed ex juxta causa, putant Arr. Gorm. *n.* 29. tum saltem fore obligationem intra istum annum hoc mortale confitendi, quia non est confessus mortalia quæ occurrebant memoriæ. Addit Croduba esse obligationem *quamprimum* confitendi, sed Lugo *n.* 166. dicit Cordubam carere fundamento, satis enim esset saltem intra istum annum confiteri, docetque præterea idem Lugo cum Suar. Avers. Kon. Dic. *n.* 138. Bosco *a n.* 123. nequidem opus esse ideo confiteri intra istum annum, quia jam semel confessus est, quantum hic et nunc tenebatur : ergo satisfecit præcepto. Si tamen confessus esset alicui non habenti potestatem absolvendi a mortalibus, fatentur Lug. *n.* 168. Avers. supra Dicast. *n.* 137. teneri intra istum annum sua mortalia confiteri habenti potestatem, quia Ecclesia præcipit confiteri sua mortalia proprio Sacerdoti, id est habenti potestatem in mortalia, quam non habuisset ille prior Sacerdos.

2149 al. 2049 § 8. Si quis post confessionem mortalium, quæ eousque fecerat, eo anno incidat in novum mortale, Sot. Med. Suar. Henriq. et alii cum Avers. dicunt esse obligationem iterum confitendi, quia necdum est confessus omnia mortalia eo anno commissa; sed probabilius negat Vict. Kon. Reg. Laym. Bec. Hurt. Dian. Arr. Castrop. *num.* 3. Dicast. *p.* 133. Bosco *n.* 115. Gorm. *n.* 28. quia tantum præcipitur una confessio omnium mortalium tum memoriæ occurrentium, quæ facta est, et hanc sententiam certam esse dicit Lugo *n.* 164. alias fieri posset, ut quis decies teneretur confiteri, si statim confiteretur commissum, et toties relaberetur.

2150 al. 2050 *Quæst.* 306. — *Quid excuset ab hoc præcepto confessionis annuæ?* R. § 1. Excusat impotentia physica et moralis, et modo, quo a n. 1140. dictum est similes impotentias excusare a præcepto confessionis materialiter integræ; item sicuti *l.* 6. *p.* 1. *num.* 511. *et a num.* 533. dictum est similes impotentias excusare a præcepto confessionis ante Communionem.

2151 al. 2051 § 2. Dixi *n.* 1190. eum, qui confiteri non potest nisi per interpretem, non teneri præcepto confessionis annuæ : tamen videri esse obligationem sic confitendi in articulo mortis. Addidi *n.* 1194. si quis confiteri non possit nisi ex scripto, ad hoc teneri, si non sit morale periculum manifestationis.

2152 al. 2052 § 3. Qui non potest confiteri, non ideo vi hujus præcepti tenetur illo anno conteri, quia neque lex naturalis, neque divina, neque humana præcipit contritionem omni determinato anno, sed confessionem, Kon. *d.* 3. *n.* 22. *Nec obstat,* quod contritio sit pars confessionis, qui autem non potest totum, tenetur ad partem, quam potest : *nam* præterquam quod contritio non sit pars necessaria confessionis, cum attritio sufficiat, adhuc tamen axioma illud tantum valet, quando totum constat partibus ejusdem rationis, ita ut ponendo partem attingat hoc, quod est totum secundum substantiam, v. g. qui vovit 8 diebus jejunare, si non possit 8, sed possit 4, tenetur ad 4, quia semper ponet substantiam jejunii, quod est res ex voto debita. E contra si totum non constet partibus ejusdem rationis, non ideo tenetur ad partem; hinc qui vovit statum religiosum, si non possit servare castitatem, non ideo tenetur ad paupertatem et obedientiam, quia per hoc non habebit substantiam status religiosi, qui erat res ex voto debita.

2153 al. 2053 *Quæst.* 307. — *Quas pœnas incurrat non confitens semel in anno?* R. Incurrit pœnam, ut vivus arceatur ab ingressu Ecclesiæ, mortuus autem careat Ecclesiastica sepultura, uti habetur in *cap. Omnis utriusque sexus, de Pœn. et remiss.* Neque requiritur, ut neglexerit utrumque præceptum confessionis et Communionis, sed satis est, si non impleverit utrumque, sive si alterutrum neglexerit, uti cum communi Suar. *d.* 36. *s.* 5. Hæ tamen pœnæ non incurruntur ipso facto, sed sunt ferendæ per Superiorem Ecclesiasticum sententiæ.

2154 al. 2054 *Quæst.* 308. — *Quis sit tenor Bullæ Cœnæ?* R. Ratione reservationis multorum casuum dixi aliqua de Bulla Cœnæ, *a n.* 1609. quam existimo hoc loco opportune addi : Hic autem est ejus tenor.

BULLA CŒNÆ.

Pastoralis Romani Pontificis vigilantia et sollicitudo, cum in omni Christianæ Reipublicæ pace et tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assidue versatur, tum potissimum in Catholicæ fidei, sine qua impossibile est placere Deo, unitate atque integritate retinenda maxime elucet : nimirum, ut fideles

Christi non sint parvuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumventionem erroris, sed omnes occurrant in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei in virum perfectum, neque se in hujus vitæ societate et communione lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat, sed potius in vinculo charitatis conjuncti, tanquam unius corporis membra sub CHRISTO capite, ejusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri Successore, a quo totius Ecclesiæ unitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita divina gratia adjutrice, sic præsentis vitæ quiete gaudeant, ut futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sane causas Romani Pontifices prædecessores nostri, hodierna die, quæ anniversaria Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnis est, spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, et salutaria justitiæ arma per ministerium summi Apostolatus ad Dei gloriam, et animarum salutem solemniter exercere consueverunt : Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quam fidei inviolatam integritatem, publicam pacem et justitiam, Deo auctore, tueri, vetustum et solemnem hunc morem sequentes,

§ 1. Excommunicamus, et anathematizamus, ex parte Dei Omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli, ac Nostra quoscumque Hussitas, Wicklephistas, Lutheranos, Zwinglianos, Calvinistas, Ugonottos, Anabaptistas, Trinitarios, et a Christiana fide apostatas, ac omnes, et singulos alios hæreticos quocumque nomine censeantur et cujuscumque sectæ existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, et generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorumdem libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine auctoritate nostra et Sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quavis causa publice, vel occulte, quovis ingenio, vel colore, necnon schismaticos, et eos, qui se a nostra, et Rom. Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

§ Item excommunicamus, et anathematizamus omnes, et singulos cujuscumque status, gradus, seu conditionis fuerint : Universitates vero, et Collegia, et Capitula quocumque nomine nuncupentur, interdicimus, ab ordinationibus, seu mandatis nostris ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad universale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio, consilio, vel favore appellatum fuerit.

§ 3. Item excommunicamus, et anathamatizamus omnes Piratas, Cursarios ac Latrunculos maritimos, discurrentes Mare nostrum, præcipue a Monte Argentario usque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, et defensores.

§ 4. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes, et singulos, qui Christianorum quorumcumque navibus, tempestate, seu in transversum (ut dici solet) jactatis vel quoquomodo naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex eisdem ejecta in Mari, vel in littore inventa, cujuscumque generis bona, tam in nostris Tyrrheni, et Adriatici, quam in cæteris cujusque Maris regionibus, et littoribus, surripuerint : ita ut nec ob quodcumque privilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum excusari possint.

§ 5. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia, seu gabellas, præterquam in casibus sibi a jure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

§ 6. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac Supplicationum, gratiam, vel justitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarios, seu gerentes vices eorum aut de mandato ejusdem Rom. Pontificis signatarum, necnon falso fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes Supplicationes hujusmodi sub nomine Rom. Pontificis, seu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

§. 7. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, et alios Christiani nominis hostes et inimicos vel hæreticos per nostras, sive hujus sanctæ Sedis sententia expresse, et nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, calybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, ligamina, cannabem, funes, tam ex ipso cannabe, quam aliaquacumque materia, et ipsam materiam, aliaque hujusmodi, quibus Christianos, et Catholicos impugnant; necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reip.

concernentibus, in Christianorum perniciem, et damnum ipsos Turcas, et Christianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, quibusvis personis, Principibus, Rebuspublicis, per Nos, et Sedem prædictam hactenus concessis, de hujusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.

§ 8. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes impedientes, seu invadentes eos, qui victualia, seu alia ad usum Rom. Curiæ necessaria abducunt, ac etiam eos, qui, ne ad Rom. Curiam abducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt, per se, vel alios cujuscumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, et status, etiamsi Pontificali seu Regali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

§ 9. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, et recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent : necnon illos omnes, qui jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, a Nobis, vel nostris Judicibus non habentes, illam sibi temere vendicantes, similia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare.

§ 10. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Urbem causa devotionis, seu peregrinationis accedentes, et in ea morantes vel ab ipsa recedentes, et in his dantes auxilium, consilium, vel favorem.

§ 11. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes vel hostiliter insequentes S. R. E. cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos a suis Diœcesibus, Territoriis, Terris seu Dominiis ejicientes : necnon ea mandantes, vel rata habentes, sau præstantes in eis auxilium, consilium, vel favorem.

§ 12. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas Ecclesiasticas quascumque, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, et negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, advocatos, procuratores, et agentes seu etiam Auditores, vel Judices super dictis causis, vel negotiis deputatos, occasione causarum, vel negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel alios directe, vel indirecte, delicta hujusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscumque præeminentiæ, et dignitatis fuerint.

§ 13. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos, quam sæculares, cujuscumque dignitatis, qui prætexentes frivolam quamdam appellationem a gravamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum etiam in forma Brevis, tam gratiam, quam justitiam concernentium : necnon citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum executorialium, et aliorum decretorum, a Nobis, et a Sede prædicta, seu Legatis, Nuntiis, Præsidentibus, palatii nostri et Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissariis, aliisque Judicibus, et delegatis Apostolicis emanatorum, et quæ pro tempore emanaverint, aut alias ad Curias sæculares, et laicam potestatem reccurrunt, et ab ea, instante etiam Fisci Procuratore, vel Advocato, appellationes hujusmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, et alia prædicta capi, et retineri faciunt, quive illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, et consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones et Notarii, super hujusmodi litterarum et processuum executione, instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti cujus interest tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, Executores, et Subexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, et aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, et carcerant, detinent, ex Civitatibus, Locis, et Regnis ejiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, et comminantur per se vel alium, seu alios, publice, vel occulte, quive alias quibuscumque personis, in genere vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras a dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur, directe vel indirecte prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se aut No-

tarios, seu Tabelliones, vel alias quomodolibet retinere præsumant.

§ 14. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes, et singulos, qui per se vel alios auctoritate propria, ac de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, et litterarum Apostolicarum prætextu, beneficiales, et decimarum, ac alias causas spirituales, et spiritualibus annexas, ab Auditoribus, et Commissariis nostris, aliisque Judicibus Ecclesiasticis avocant, illorumve cursum, et audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas pias prosequi volentes, impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Judices interponunt; quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt et faciunt, ad revocandum, et revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, et ad faciendum, vel consentiendum eis, contra quos tales inhibitiones emanarunt, a censuris, et pœnis in illis contentis absolvi per statutum, vel alias, compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad Nos informandos, uti dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes hujusmodi coram Nobis, et Sede Apostolica legitime prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, Conciliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Consiliarii ordinarii vel extraordinarii quorumcumque Principum sæcularium etiamsi Imperiali, Regulari, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii, seu Vicarii fuerint.

§ 15. Quive ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Collegia Ecclesiarum quarumcumque coram se ad suum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter Juris Canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directe, vel indirecte, quovis quæsito colore: necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quævis alia decreta in genere, vel in specie, ex quavis causa, et quovis quæsito colore, ac etiam prætextu cujusvis consuetudinis, aut privilegii, vel alias quomodolibet fecerint, ordinaverint, et publicaverint, vel factis et ordinatis usi fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quovis modo restringitur, seu nostris, et dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum juribus quomodolibet directe vel indirecte, tacite vel expresse præjudicatur.

§ 16. Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, et inferiores Prælatos, et omnes alios quoscumque Judices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directe, vel indirecte, carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos et affines, aut alias impediunt, quominus jurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundum quod Canones, et Sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, et decreta Concilliorum generalium, et præsertim Tridentini, statuunt, ac etiam eos qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque sententias et decreta, aut alias fori Ecclesiastici judicium eludentes, ad Cancellarias, et alias Curias sæculares reccurrunt: et ab illis prohibitiones, et mandata etiam pœnalia, Ordinariis, et delegatis prædictis decerni, et contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt et exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, et favorem in eisdem.

§ 17. Quive jurisdictiones, seu fructus, redditus, et proventus ad Nos, et Sedem Apostolicam, et quascumque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum et aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis vel aliorum, ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

§ 18. Quive collectas, decimas, talleas, præstantias, et alia onera Clericis, Prælatis, et aliis personis Ecclesiasticis ac eorum, et Ecclesiarum, Monasteriorum, et aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis illorumque fructibus, redditibus et proventibus hujusmodi absque simili Romani Pontificis speciali et expressa licentia imponunt, et diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam a sponte dantibus, et concedentibus, recipiunt: necnon qui per se, vel alios directe vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscumque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu

Principes, Duces, Comites, Barones et alii Potentatus quicumque etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, et Terris quoquo modo Præsidentes, Consiliarii, et Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi novissime celebrato, quam in Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, et pœnis in eis contentis.

§ 19. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes, et quoscumque Magistratus, et Judices, Notarios, Scribas, Executores, Subexecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica et expressa hujus Sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique hujusmodi licentiam ad personas et casus non expressos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

§ 20. Item excommunicamus, et anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios directe, vel indirecte sub quocumque titulo vel colore invadere, destruere, occupare, ac detinere præsumpserint, in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, insulas Sardiniæ, et Corsicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ Thebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, et maritimas Provincias, illarumque Terras, et loca, ac Terras, specialis commissionis Arnulphorum, Civitatesque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avenionem, Civitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comacium, et alias Civitates, Terras, et loca, vel jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subjecta, necnon supremam jurisdictionem in illis Nobis, et eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto usurpare, perturbare, retinere, et vexare variis modis præsumunt, necnon adhærentes fautores, et defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstantes.

§ 21. Volentes præsentes nostros processus, ac omnia, et quæcumque his litteris contenta, quousque alii hujusmodi processus, a Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant aut publicentur, dare, suosque effectus omnino sortiri.

§ 22. Cæterum a prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, et satisfaciendo cautione præstita, absolvi possit, etiam prætextu quorumvis facultatum, et indultorum quibuscumque Ecclesiasticis sæcularibus, et quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus etiam Episcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, et eorum Monasteriis, Conventibus, et Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus et locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, et alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, et dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbo, litteris aut alia quacumque scriptura in genere, et in specie concessorum, et innovatorum ac concedendorum, et innovandorum.

§ 23. Quod si forte aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, et anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, gravius contra eos, spiritualiter et temporaliter, prout expedire noverimus, processuri.

§ 24. Declarantes, ac protestantes quamcumque absolutionem, etiam solemniter per Nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius a præmissis, cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint. Ac quoad eos qui contra Ecclesiasticam libertatem, ut præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, et decreta hujusmodi publice revocaverint, et ex Archivis seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri et cassari, ac Nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscumque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam et tolerantiam nostram, vel successorum nostrorum quantocumque tempore continuatam, in præmissis omnibus et singulis, ac quibuscumque juribus Sedis Apostolicæ ac S. R. E. undecumque, et quandocumque quæsitis, vel quærendis, nullatenus præjudicari posse aut debere.

§ 25. Non obstantibus privilegiis, indulgentiis, indultis, et Litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus, supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus aliis cujuscumque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, et præeminentiæ fuerint, etiamsi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica, et mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, seu locis a prædicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, et sub quavis alia forma et tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis concessis, etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de privilegiis, indulgentiis, et indultis hujusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus et dignitatibus eorum, mentionem; necnon consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcumque longissimis, et aliis quisbuslibet observantiis, scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quominus includantur in eis, se juvare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quoad hoc, eorum omnium tenores, ac si ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, et omnino revocamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§ 26. Ut vero præsentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes, valvis Ecclesiæ S. Joannis Lateranensis, et Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe appendi faciemus, uti ii, quos processus hujusmodi concernunt, quod ad ipsos non pervenerint, aut quod ipsos ignoraverint, nullam possint excusationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

§ 27. Insuper, ut processus ipsi, et præsentes Litteræ, ac omnia, et singula in eis contenta eo fiant notoria, quo in plerisque Civitatibus, et locis fuerint publicata, universis et singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, et locorum Ordinariis, et Prælatis ubilibet constitutis, per hæc scripta committimus, et in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus, ut per se, vel per alium, seu alios præsentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, aut si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesiis suis, cum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, solemniter publicent, et ad Christi fidelium mentes reducant, nuntient, et declarent.

§ 28. Cæterum Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, aliique locorum Ordinarii, et Ecclesiarum Prælati, necnon Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac presbyteri sæculares, et quorumvis Ordinum Regulares, ad audiendas peccatorum confessiones, quavis auctoritate deputati, transumptum præsentium Litterarum penes se habeant, easque diligenter legere, et percipere studeant.

§ 29. Volentes earumdem præsentium transumptis, etiam expressis, Notarii publici manu scriptis, et sigillo Judicis ordinarii Romanæ Curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem in judicio, et extra illud ubique locorum adhibendam fore, qui ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

§ 30. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, revocationis, commissionis, mandati, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Quæst. 309.— *Quænam Decreta circa materias hactenus tractatas emanarint a Sacr. Congreg. Ritu?* R. Sequentia 361 sunt mihi communicata.

DECRETA

Sacratæ Congregationis Rituum.

2155 al. 2055

1. Consecrator Ecclesiæ potest in actu consecrationis statuere aliam diem pro anniversario ejusdem consecrationis. 19 Febr. 1585 ante institutam Congregationem sacrorum Rituum.

2. Dedicationis festum extra actum consecrationis non potest amplius mutari ab Episcopo inconsulta Sede Apostolica. 16 Octobris 1604 [1].

[1] *Huc spectant alia Decreta, quæ ex Meratii Indice T. 2. juvat exscribere.* Dum Episcopus in Consecratione Ecclesiæ non elegit diem, sed consecravit eam die etc., mensis etc. Anniversarium Dedicationis de-

3. Si Ecclesiæ dedicatio occurrat in festo Nativitatis Virginis Mariæ, fiat de ea, Missæ duæ cantentur [1], et infra Octavam fiat de digniori. 16 Octob. 1604.

4. Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis celebranda quidem est in Diœcesi sub ritu duplici primæ classis, sed sine Octava. 2 Maii 1619 [2].

5. Regulares tenentur quidem celebrare festum de dedicatione Ecclesiæ Cathedralis, sed sub ritu duplici secundæ classis sine Octava. 8 Aprilis 1662 [3].

6. Regulares tenentur celebrare sub ritu duplici primæ classis cum Octava festum de dedicatione, et de titulari Ecclesiæ illius Conventus, in quo morantur. 3 Junii 1681 [4].

7. Eucharistia in festo Corporis Christi non est deferenda per vias Hebræorum. 22 Febr. 1593.

8. In festo Sanctissimi Corporis Christi non sunt canendæ cantiones vulgari sermone. 21 Mart. 1609.

9. In festo Corporis Christi non est deferenda in processione Eucharistia Sacerdotum humeris, sed Celebrantis manibus. 2 Junii 1618.

10. In festo Corporis Christi deferatur Eucharistia a Celebrante, et in vesperis diei Octavæ, si fiat processio, deferatur ab eo, qui cantavit vesperas, modo saltem sit Canonicus in Collegiatis. 12 Junii 1627.

11. Si Episcopus in festo Corporis Christi non deferat Eucharistiam [5], Canonici tamen induant sacras vestes. 17 Mart. 1628.

12. Ne fiat concio coram Sanctissimo Sacramento in Altari exposito, capite tecto. 16 Feb. 1630 [6].

13. Non convenit, quod prima Dignitas celebret Missam ante processionem Sanctissimi Sacramenti, et deinde altera Dignitas minor gestet illud in processione. 31 Junii 1632 [7].

14. Si festum Sanctissimi Corporis Christi inciderit in vigiliam S. Jo. Baptistæ, jejunium celebretur in Feria quarta proxime præcedenti, de vigilia vero nihil eo anno fiat. 24 Sept. 1638 [8].

15. Infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi, non est agendum de Officiis translatis ritu duplici primæ classis non decoratis, ideoque si festum S. Antonii Patavini, quod apud Franciscanos celebratur sub ritu duplici secundæ classis, inciderit in prædictum festum de Sanctissimo Corpore Christi, transferatur post Octavam. 12 Junii 1664.

16. Recitantes ex legitima concessione Offi-

bet celebrari in futurum, die quo hactenus consuetum est celebrari. 20 *Nov.* 1662. Si constet de Consecratione, et ignoretur dies, potest Ordinarius assignare diem pro festi prædicti celebratione. 18 *Augusti* 1629.

Ecclesia consecrari nequit quin consecretur altare præcipuum (12 Augusti et 24 Maii 1854). — Jejunium in Pontificali Romano præscriptum esse strictæ obligationis pro Episcopo consecrante et pro iis tantum qui petunt sibi Ecclesiam consecrari... (S. R C. 19 Jul. 1780). — Vigiliæ pro Dedicatione Ecclesiæ sunt faciendæ juxta Pontificale, id est, celebrentur cum Matutino, Laudibus, Hymnis, Canticis de communi, cum simili oratione de communi sine nomine expresso, cum non sint partes officii. Officium Dedicationis Ecclesiæ (non altaris solum), inchoandum est, peracta consecratione, ab hora minori Tertia. (7 Dec. 1844; 14 Jun. 1845.) Decretis omnino prohibetur in Beatorum honorem Ecclesias vel altaria dicare (11 Ap. 1840). Officium Dedicationis Ecclesiæ dirutæ non amplius celebrandum (15 Sept. 1815). — Oratorium domesticum benedici non debet (Mart. 1820). — Ex Decreto Card. Caprara Festum Dedicationis Ecclesiarum Galliarum fit Dominica post octavam omnium Sanctorum. (*Edit.*)

1 Et duæ Missæ possunt eadem die cantari. *Ita Decretum apud Meratium in Ind. T.* 2. *num.* 17.

2 *His plane verbis refertur a Meratio Decretum. Quapropter huic editioni standum, non Directorio Leodiensi de quo Lacroix infra num.* 2061. Festum autem Dedicationis aliarum Ecclesiarum a Cathedrali celebrandum est tantum in ea Ecclesia, ubi Consecrationis dies peragitur. 18 *Aug.* 1619.

3 *Imo vero* 1 *Aprilis, die* 8 *ejusdem mensis approbante Alexandro* VII, Moniales Ordinariis subjectæ non debent recitare Officium de Octava Dedicationis Ecclesiæ Cathedralis, nec possunt ad libitum, et tantum tenentur prædictum Officium recitare sub Ritu duplici secundæ Classis sine Octava. 11 *Feb.* 1702.

4 *Legendum* 13 *Junii* 1682. *Tum hæc addenda ex eodem Decreto :* et sub eodem Ritu duplici primæ Classis tenentur recitare de patrono principali loci, et de Titulari Ecclesiæ Cathedralis tantum; ad Octavam autem non teuentur juxta pluries resoluta : de aliis autem Patronis minus principalibus non tenentur recitare, nisi sint descripti in Kalendario Romano, vel in dictorum Religiosorum proprio. Cæterum de Officiis, quæ ab Apostolica Sede concessa sunt, vel concedentur recitanda ad libitum a toto Clero tam Sæculari, quam Regulari utriusque sexus in aliquo Regno, Provincia, Diœcesi, vel loco, in quibus dicti Religiosi morantur, possunt quidem ad libitum de ipsis recitare; sed si aliquod ipsorum occurrat in die in eorum Kalendario impedita Festo novem lectionum, debent illud ad libitum omittere, et recitare de Sancto in eorum Kalendario occurrente, ad formam Decreti declarativi alterius Decreti de Sanctis ad libitum non transferendis, emanati die 24 Januarii 1682.

5 *Adde ex Meratio T.* 1 *n.* 227. vel non interveniat.

6 Vide etiam Instruct. 40 horarum a Clemente XI editam an. 1705. Idem antea statuerat eadem S. R. C. 28 Apr. 1607 et 9 Decemb. 1622.

7 Lege 31 Julii. Hoc Decretum confirmavit Inn. XI. in Constitut. *Alias emanarunt*, die 4 Junii. 1689.

8 Decretum hoc Urbis et Orbis approbavit Urbanus VIII in Constitut. *Cum eveniret* 13 Octobris ejusdem anni 1638, et Clemens XI 2 Octobr. 1706.

Pluribus in locis.

cium de Sanctissimo Corpore Christi in feria quinta per annum non impedita, illud recitare debent, ut præscribitur in die ejusdem solemnitatis, Missam vero celebrare de communi seu votivam. 12 Jul. 1664.

17. In expositione aut repositione Sanctissimi Sacramenti ad v. *Panem de cœlo* non additur, *Alleluia*, nisi tempore Paschali, et infra Octavam Corporis Christi. 20 Jan. 1705 [1].

18. In Officio de die infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi non legitur nona lectio de festo simplici [2]. Quod si festum illud simplex occurrerit eo die, quo fit de festo duplici infra eamdem Octavam, tunc non omittitur, sed legitur nona lectio de eodem simplici, dummodo festum illud non sit duplex primæ classis. 8 Jun. 1669 [3].

19. Infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi non sunt dicendæ Missæ votivæ privatæ aut de Requiem. 21 Jun. 1670 [4].

20. Occurrentibus eadem die duobus festis duplicibus infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi, non est de translato agendum die immediate sequenti non impedita, sed post Octavam, nisi fuerit [5] ex solemnioribus primæ classis. 7 Decemb. 1680.

21. In processionibus, quæ fiunt cum Sanctissimo Sacramento, qui incedunt ante illud, in occursu, et transitu a latere ejusdem, debent facere genuflexionem, dummodo videant prædictum Sanctissimum Sacramentum. 1 Mart. 1681.

22. In festo Sanctissimi Corporis Christi [6] non est facienda processio cum Sacramento sine pluviali. 22 Jan. 1701 [7].

23. In Tabernaculo, ubi asservatur Sanctissimum Sacramentum, non sunt retinendæ Reliquiæ, nec vasa sacrorum oleorum, nec aliud. 22 Febr. 1593.

24. Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti in Cathedralibus non debet esse in Altari majori propter functiones Pontificales, quæ fiunt versis renibus ad Altare. 28 Nov. 1594.

25. Ante ostiolum Tabernaculi Sanctissimæ Eucharistiæ, in quo depicta vel insculpta est imago Salvatoris, non est retinendum vas floram vel quid simile, sed collocandum in humiliori, et decentiori loco. 22 Jan. 1701.

26. Reliquiæ, quibus in Altaris consecratione utitur Episcopus debent esse Sanctorum ab Ecclesia approbatorum. 13 Sep. 1593.

27. Altare [8] portatile tunc consecrationem amittit, quando frangitur vel loco movetur repositorium Reliquiarum. 5 Mart. 1603.

28. Vicario Episcopi Missam cantanti solemnem non ministrant Canonici, neque fit circulus ante ipsum. 8 Mart. 1595.

29. Episcopo absente non potest Vicarius Missas celebrare Conventuales, nec Pontificales. 16 Maii 1600.

30. Absente Episcopo spectat etiam ad Vicarium Generalem edicere, et dirigere processiones cum consilio Capituli. 24 Augusti 1619 [9].

31. Ad horas omnes, quæ recitantur in choro, ardeant in Altari duæ saltem candelæ. 7 Augusti 1595.

32. Matutinum in Cathedrali recitandum est mane, non autem vesperi pro die sequenti. 18 Octob. 1595.

33. Matutinum defunctorum pro generali eorum commemoratione recitandum est mane die secunda Novembris, non vero pridie vesperi. 1 Sept. 1607.

34. Si consuetudo deferendi processionaliter Sanctissimum Sacramentum feria sexta Parasceves, in feretro nigris velleribus contecto, non potest absque graviori incommodo extirpari, est toleranda. 29 Mart. 1596.

35. Tolerari non debet, quod in locis publi-

1 *Suspectum Decretum, quod in Regestis S. R. C. non reperit Meratius. Ejus tamen loco hæc duo genuina addantur.* I 5 *Julii* 1698. In expositione, et repositione Sanctissimi Sacramenti, non est addendum *Alleluia* ad versiculum *Panem de cœlo ; quod Decretum monet Meratius non esse intelligendum de tempore Paschali, nec de diebus infra octavam Corporis Christi.* II. 10 Dec. 1740. In Officio Sanctissimi Sacramenti concesso ex Indulto Apostolico, extra tempus Paschale non potest dici *Alleluia* in Responsoriis Matutini, et Laudum, Responsoriis brevibus horarum, et versiculis ad *Magnificat*, uti recitatur in Festo Sanctissimi Sacramenti.

2 8 Junii.

3 12 Sept. 1671. Quod utrumque Decretum 4 Apr. 1705, confirmavit S. C.

4 Excipe Missas cantatas mortuorum *præsente corpore*, quas infra Octavam Corporis Christi permittit S. C. ex Decreto 12 Sept. 1671.

5 *Desunt hæc verba in Decreto apud Meratium. Sed vide aliud Decretum in hanc rem.* Infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi potest recitari Officium de duplici primæ et secundæ classis, etiam translato; non autem in die Octava, in qua nec etiam potest recitari de duplici secundæ Classis occurrente. 30 Maii 1699.

6 *Adde ex Meratio*, et infra Octavam.

7 Ad eam faciendam, Celebrans induitur amictu, alba, cingulo, stola alba in modum crucis plicata, pluviali albo et velo humerali oblongo albo.

8 Deest in Meratii Indicibus, ideoque suspectum.

9 Et hoc dubiæ fidei, nam Meratius omisit.

cis et sordidis stent depictæ diversæ Cruces ac Sanctorum imagines in derisum Christianæ Religionis. 22 Maii 1596.

36. Non sunt consecranda ea Altaria, sub quibus recondita sunt Defunctorum cadavera. 8 Nov. 1599 [1].

37. Si sub altari, vel sub ejus gradibus, humata sint defunctorum cadavera, non est ibi celebranda Missa, donce alio transferantur. 10 Nov. 1599.

38. Corpora Sanctorum nondum canonizatorum non possunt poni sub Altari. 16 Octob. 1604 [2].

39. Moniales completo officio possunt recitare aliquem psalmum, orationem vel collectam, quia hoc non est Officio addere. 12 Jan. 1600.

40. Moniales, quæ Breviario Romano uti consueverunt, non sunt compellendæ ad recipiendum monasticum. 6 Maii 1622.

41. Moniales ipsæ tenentur legere vel cantare cantu firmo divinum Officium, non vero earum Capellani. 11 Maii 1635.

42. Nomine processionum generalium comprehenduntur Rogationes. 12 Mart. 1601.

43. Musica non decet in Officio quadragesimali, præsertim cum instrumentis, et si est occasio alicujus scandali. 27 Mart. 1601.

44. Sacerdoti Missam novam celebranti licet oblationes accipere, modo non discedat ab Altari. 1 Octob. 1611.

45. Dignitatibus hinc inde distributis in choro, incensentur eæ cum Canonicis ab una parte, deinde aliæ cum aliis Canonicis ab altera parte, non vero Dignitates omnes simul ante omnes Canonicos. 7 Dec. 1601.

46. Archidiaconus sustinens baculum Episcopi thurificandus est post Diaconos assistentes, ubi non adsit contra Consuetudo. 28 Apr. 1607.

47. Assistens presbyter debet Episcopum thurificare ad sedem, quicumque ille sit, non vero Diaconus Evangelii. 10 Maii 1607.

48. Absente Episcopo thurificandus est celebrans triplici ductu. 30 Jan. 1616.

49. Finito Evangelio Missæ, cui assistit Episcopus cum cappa, thurificandus est Celebrans, non vero Episcopus. 4 Aug. 1663.

50. Canonici in Dominicis sigillatim aspergendi sunt aqua benedicta, non vere unico ictu in circulum. 20 Dec. 1601.

51. Non est impedienda devotio ad imagines sanctas. 17 Apr. 1602.

52. Canonici tenentur in choro psallere, alias non satisfaciunt obligationi suæ. 20 Apr. 1602.

53. Canonici debent cantare alta voce, sed non potest eos Episcopus cogere. 23 Nov. 1602.

54. Assistentia [3], quæ fit ad Missam et vesperas, fiat cum pluviali. 3 Aug. 1602.

55. Qui assistit in Choro Missæ Conventuali, non potest portare pileolum per totum Canonem, in aliis vero divinis Officiis uti potest. 5 Nov. 1602.

56. Missa Conventualis canenda est quotidie in Collegiatis, quarum Clerus est numerosus, et redditus non tenues. 14 Jan. 1603.

57. Tenentur omnino Canonici ad cantandam Missam de die, ut lucrentur distributiones. 28 Jan 1612.

58. Sub nomine festi novem lectionum, venit etiam Dominica, ideoque non est feria prima, et si in ea occurrerit festum duplex, in Cathedralibus, et Collegiatis canendæ non sunt duæ Missæ. 12 Mart. 1618.

59. Non potest omitti altera ex duabus Missis cantandis ob celebrationem Capituli Canonicorum. 16 Maii 1626.

60. Ob Missam votivam seu pro defunctis non est omittenda Missa Conventualis, neque potest introduci consuetudo in contrarium ritum, salva semper Rubrica de Votivis assignatis singulis diebus in sine Missalis. 16 Jan. 1626.

61. Potest Episcopus cogere Canonicos, ut a Capellanis in Quadragesima cantari faciant [4] cum Diacono et Subdiacono. 17 Jul. 1627.

62. [5] Abrogatur omnis consuetudo non cantandi Missam de die ultra Votivam seu pro defunctis. 28 Aug. 1628.

63. Si infra hebdomadam Passionis occurrerint dies infra Octavam apud privilegiatos, tam in Missa Conventuali de feria quam in privatis de Octava, vel etiam de eadem feria; omittenda est tertia oratio *Ecclesiæ vel pro Papa*. 22 Nov. 1659.

64. Licet iin illis Ecclesiis, in quibus adest

1 *Repetitum* 11 Junii 1629.

2 Ne hoc quidem extat in Meratii Indicibus. Idem dic de 40, 41, 44, 56 et 58.

3 *Perperam descriptum hoc Decretum, quod ita leges ex Meratio*: Assistentia, quæ a Canonicis Diaconis debetur per viam Episcopo accedenti ad Ecclesiam pro Missa, et Vesperis celebrandis, fiat tantum, quando Episcopus pergit intra, vel extra eamdem Ecclesiam cum Pluviali et Mitra, non vero quando incedit cum Cappa.

4 *Supple ex Meratio:* Missam Conventualem Feriæ.

5 Meratii Indices hoc Decretum non exhibent.

inveterata consuetudo cantandi Missam Votivam de Beata Maria singulis diebus Sabbati, possit hic pius usus seu populorum devotio continuari etiam in Sabbatis festo duplici impeditis, non est tamen omittenda Missa Conventualis. 2 Dec. 1684.

65. Sacerdos, qui celebrat Missam Conventualem, in qua chorus tenetur cantare Symbolum, non potest illam prosequi eo tempore quo a choro cantatur Symbolum prædictum. 17 Dec. 1695 [1].

66. Non est facienda Altaris thurificatio in Missa Conventuali dierum solemnium, si absque cantu et ministris celebretur. 22 Januar. 1701.

67. Qui sunt de gremio alicujus Ecclesiæ, debent recitare officium, quod in choro dicitur, et licet extra Ecclesiam vel Diœcesim morentur, decet eos recitare Officium proprium Ecclesiæ ipsorum. 8 Sept. 1602 [2].

68. Clerici [3], licet adscripti alicui Ecclesiæ, et ejusdem servitio, non tamen obligati choro, et quicumque alii Clerici Sæculares Regulareve in civitate vel Diœcesi commorantes, non tenentur recitare Officia propria Sanctorum illius Diœcesis, vel quæ de consuetudine in eadem Ecclesia recitantur in choro. 8 Septemb. 1602.

69. Episcopus Regularis debet Officium recitare, juxta ritum suæ Diœcesis, non vero Regulæ, et occurrente festo Regulæ in festo Diœcesis, hoc erit præferendum. 11 Jun. 1605.

70. Capellanus Episcopi, qui cum eo recitat Officium, debet se illi conformare. 11 Jun. 1605.

71. Intra [4] clausuram omnino prohiberi debet celebratio Missæ etiam ad communicandas infirmas, non obstante antiquissima consuetudine. 1 Decemb. 1602.

72. Abusus antiqui in processionibus tollendi sunt cum magna cautela, ne majora scandala sequantur. 13 Maii 1603.

73. Septimum candelabrum adhibeatur in Missis tantum Episcopi solemnibus [5], sed non defunctorum. 19 Maii 1607.

74. Anniversaria, et Missæ de Requiem, certo die dici debent, eo impedito transferri possunt in sequentem. 19 Maii 1614 [6].

75. In festo duplici non sunt dicendæ Missæ votivæ privatæ aut de Requiem. 5 Aug. 1662. Quod intelligendum est etiam de festo duplici translato.

76. Non sunt transferendæ Missæ privatæ de Requiem, quæ ex benefactorum præscripto celebrandæ incidunt in festum duplex, sed dicendæ sunt de festo occurrente cum applicatione sacrificii juxta mentem Benefactorum. 5 Aug. 1662.

77. Anniversaria, et Missæ de Requiem, quæ ex dispositione testatorum cum cantu sunt quotannis celebrandæ, possunt cantari, etiamsi ipsorum obitus dies inciderit in festum duplex majus. 12 Nov. 1664 [7].

78. Missæ de festo duplici celebratæ in Altari pro animabus perpetuo privilegiato, et in quo proinde quotidie etiam in duplicibus celebrandæ essent Missæ de Requiem ex obligatione suffragantur, ac si celebratæ fuissent pro defunctis juxta formam privilegiorum. 22 Jan. 1667 [8].

79. Sacerdotes sive Capellani sint, sive non, qui recitant Officium semiduplex, simplex vel feriale, si celebrent in aliqua Ecclesia Regularium in qua fit de festo duplici, non debent dicere Missam de Requiem. 9 Jun. 1668.

80. Decretum, de quo supra n. 78, extenditur etiam ad Altaria non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius vel longius tempus, ac non omnibus sed aliquo vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus privilegiata, ac proinde Missæ de festo duplici, quæ sive ex obligatione, sive ex sola fidelium devotione celebrabuntur, suffragantur, ac si celebratæ fuissent pro defunctis. 23 Sept. 1669 [9].

81. Durante expositione Sanctissimi Sacramenti, non potest regulariter celebrari Missa

1 Idem statutum fuerat die 13 Sept. 1670.

2 30 Augusti.

3 *Longe aliter legitur hocce Decretum in accuratissimo Meratii Indice T.* 2. *P.* 3. Clerici, licet adscripti alicui Ecclesiæ, non tamen obligati Choro, non tenentur recitare Officia, quæ in Choro propria dicuntur eadem die 30 Aug. 1602. *Affine illud* 8 *Septemb.* 1602. Tertiarii S. Francisci degentes in sæculo, qui fuerint de gremio alicujus Ecclesiæ, et illius Choro obligati, debent recitare Officia particularia illius Ecclesiæ, secus autem si sint de gremio, et nullatenus Choro intervenire debuerint.

4 Meratius non invenit in Regestis S. C. hocce Decretum, nec sequens.

5 *Lege ex Meratio :* Non vero in Vesperis, neque etiam in Missis Defunctorum.

6 Idem sæpius Decretum a S. C. uti 23 Maii 1603. 27 Sept. 1608 et 4 Maii 1686.

7 Hoc S. C. Decretum, uti et duo præcedentia, approbavit Alexander VII.

8 Extat Breve Alexandri VII. *Credit nobis,* in quo idem Decretum confirmatur.

9 20 Julii editum est a S. C. Decretum, confirmatum a Clemente IX 20 Septb. in Brevi : *Cum felicis recordat.*

de Requiem, neque cantari pro adimplenda mente testatoris sive Anniversario satisfaciendo, licet currat Officium hujusmodi Missas admittens. 2 Dec. 1684.

82. Cum primum habita fuerit notitia de obitu alicujus personæ, cantari poterit Missa de Requiem, etiam in festo duplici, quod non sit de præcepto, nam in hoc casu prædicta Missa erit differenda. 4 Maii 1686.

83. Decreta superius posita n. 78 et 80, licet comprehendant tantum festa duplicia, intelligenda tamen sunt etiam de Dominicis, de diebus infra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, et Corporis Christi, et de omnibus aliis diebus, quibus juxta Rubricas non possunt celebrari Missæ Defunctorum. 2 Apr. 1688 [1].

84. In Vigilia Epiphaniæ omnino prohibentur Missæ votivæ, privatæ, et de Requiem. 27 Apr. 1697.

85. Cineres distribuendi in feria quarta post Dominicam Quinquagesimæ debent esse aridi, non vero in modum luti. 23 Maii 1603.

86. Si processio Litaniarum majorum terminetur ad ecclesiam S. Marci, cantetur ibi Missa de S. Marco, non vero de Rogationibus. 23 Maii 1603.

87. Vesperæ Defunctorum pro prima die mensis possunt dici post vesperas Dominicæ vel festi. 23 Maii 1603.

88. Assistentes Episcopo, licet minus digni, præferuntur omnibus aliis, et ante Dignitates thurificantur. 23 Maii 1603.

89. Non tenentur omnes Canonici associare Episcopum ab eo altari, in quo Missam planam celebravit, usque ad Episcopalem, si assistere voluerit Missæ Conventuali. 5 Jul. 1603.

90. Consuetudo, ut Dignitates, et Canonici, Mitram, Gremiale, Baculum, Thuribulum, et similia ministrent Episcopo, est servanda. 5 Jul. 1603.

91. Episcopus non debet in Ecclesia salutare Canonicos aperiendo caput, sed benedicendo manu. 10 Jan. 1604.

92. Dignitates, quæ habent præbendas cum onere cantandi Evangelium seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus. 10 Jan. 1604.

93. [2] Si episcopus interesse voluerit Horis Canonicis, statuere debet certam adventus sui horam, qua elapsa poterit inchoari Officium. 16 Jan. 1605.

94. Diaconus, et Subdiaconus accipiunt pacem ab Episcopo celebrante, statim post Diaconos assistentes. [3] 15 Mart. 1608.

95. Duorum Canonicorum assistentia semper convenit Episcopo, sive celebret ipse, sive assistat divinis. 10 Maii 1608.

96. Dignitates tenentur associare Episcopum cum Canonicis ex debito, licet cæremoniale Episcoporum nominet tantum Canonicos, ubi non adsit contraria consuetudo. 10 Jan. 1609.

97. Archidiaconus non potest Assistere Episcopo in habitu Prælatitio non chorali, licet sit Protonotarius. 6 Mart. 1610.

98. Canonici parati assistentes Episcopo præcedunt Vicarium Generalem, et sunt ante ipsum thurificandi. 6 Mart. 1610.

99. Canonicus [4] paratus debet habere locum etiam a Decano. 26 Jun. 1610.

100. Canonici Missam celebrantes coram Episcopo non debent sedere in sede cum postergali, sed in scamno oblongo tapete vel panno cooperto in latere Epistolæ. 19 Maii 1614.

101. Archidiaconus, si est prima Dignitas, debet facere officium presbyteri assistentis, si est Sacerdos, et recusans cogendus est pœnis et censuris. 28 Maii 1616.

102. Prima Dignitas debet assistere Episcopo celebranti, licet sit unica. 12 Dec. 1620.

103. Soli Canonici debent facere consuetos circulos ante Episcopum, non autem Vicarius Generalis. 28 Sept. 1634.

104. Licet Episcopus non celebret, sed tantum assistat Missæ solemni, Celebrans debet ad confessionem respondere Episcopo usque ad *Indulgentiam* inclusive, non vero simul cum illo dicere *In nomine Patris*. 4 Aug. 1663.

105. Ubi adest inveterata consuetudo recitandi in choro psalmos pœnitentiales in Feriis quintis quadragesimalibus post Completorium, et psalmos graduales in Feriis tertiis ejusdem temporis, eodem loco retineri potest. 2 Aug. 1603.

106. Non est relinquendum Officium debitum pro Officio devotionis. 29 Novemb. 1603.

1 Decretum hoc ab Innoc. XI Brevi *Alias postquam* 4 Maji ejusdem anni 1688. confirmatum est, rursumque ab eadem S. C. indictum fuit 15 Sept. 1714, annuente Clemente XI 29 ejusdem.

2 Desideratur in Indicibus Meratii.

3 *Adde ex Meratio* : Si in Missa Communionem non recipiunt.

4 Vel Presbyter paratus Officium faciens.

107. In Ecclesia Collegiata exempta præsente uno Canonico cum Episcopo, et Abbate Collegiatæ ejusdem cum suis Canonicis, prius incensetur Canonicus, deinde Abbas. 7 Feb. 1604.

108. In eodem palatio non conceditur nisi unum oratorium privatum. 4 Maii 1604 [1].

109. Non potest Abbas extra suam Ecclesiam uti Mitra, et Baculo, neque eam ante se deferre. 17 Jul. 1604.

110. Abbati celebranti unica tantum Mitra conceditur. 29 Jan. 1628.

111. Missa solemnis Abbatialis ter in anno ad summum est canenda, non tamen cum septem sed cum sex candelabris et cum abaco parvo. 29 Jan. 1628.

112. Baldachinum Abbatis sine auro sit, et ter in anno ad summum adhiberi potest. 29 Jan. 1628.

113. De licentia Ordinarii poterit Abbas uti Mitra et Baculo extra proprias Ecclesias. 6 Decemb. 1631.

114. Titulus antiquus Ecclesiæ mutari non potest a Confraternitate. 26 Octob. 1604.

115. Missæ ad satisfaciendum eleemosynis alicui Ecclesiæ traditis non sunt celebrandæ per exteros, ubi commode possunt satisfieri per Sacerdotes ejusdem Ecclesiæ. 28 Jan. 1606.

116. Non potest Episcopus extendere ad suam Diœcesim Officium illud quod fieri solet in civitate. 16 Jan. 1607.

117. *Gloria in excelsis* cum *Credo* omittitur in votivis pro re gravi, si violacea adhibeantur paramenta. 19 Maii 1607.

118. Res gravis pro licita Votivæ solemnis decantatione cum *Gloria* et *Credo*, ea est, pro qua convenit totus Clerus cum Episcopo, vel apud Regulares in eorum Comitiis Generalibus seu Provincialibus, cum cantatur Missa pro re eorumdem judicio gravi. 19 Maii 1607.

119. Canonici Ecclesiæ Collegiatæ non debent in Processionibus incedere parati sicut Canonici Cathedralis. 19 Maii 1607.

120. Cereus Paschalis regulariter accendendus est ad Missas et Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, et in Dominicis usque ad Ascensionem; in aliis servanda est locorum consuetudo. 19 Maii 1607.

121. Servanda est ea consuetudo, qua recitatur in choro Officium parvum B. Virginis Mariæ in semiduplicibus, et Dominicis, non obstante Bulla S. Pii V; nam ibi dicitur, *sine præjudicio sanctæ consuetudinis.* 1 Sept. 1607 [2].

122. Ad Invitatorium, Antiphonas, Responsoria, et Versiculos in Officio parvo B. Mariæ Virginis non additur *Alleluia* tempore paschali. 28 Mart. 1626.

123. Etiam mutato proprio Breviario, et Romano acceptato, retinenda est ea consuetudo recitandi quotidie Officium parvum B. Virginis Mariæ. 2 Jan. 1627 [3].

124. In Ecclesiis titularibus B. Mariæ Virginis facienda est in suffragiis Commemoratio de eadem B. Maria, non obstante, quod in choro recitetur ejusdem Officium parvum. 13 Junii [4] 1684.

125. [5] Coadjutor Episcopi non sedet celebrans, nisi in faldistorio, neque habet Diaconos assistentes, neque Canonici parantur, neque ponitur septimum candelabrum. 1 Sept. 1607.

126. Prædictus Episcopi Coadjutor non utitur Baculo nisi in Ordinationibus. 1 Sept. 1607.

127. Coadjutor Episcopi celebrans præter Diaconum et Subdiaconum debet habere assistentem Canonicum pro libro. 7 Aug. 1627.

128. In Altari privati Oratorii, cui conceditur celebratio Missæ, non potest tamen celebrari in Natali Domini, Epiphania, prima die Paschatis, et prima Pentecostes, Annuntiatione, Assumptione B. Virginis Mariæ, in festo SS. Apostolorum Petri et Pauli, nec in solemnitate Omnium Sanctorum. 17 Nov. 1607. Quibus adde Sabbatum Sanctum.

129. Ecclesia Parochialis [6] in Diœcesi venit sub nomine Matricis, antequam idcirco neque Regulares neque Confratriæ possunt campanas pulsare in Sabbato Sancto. 9 Febr. 1608.

130. [7] Etiamsi Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, non tamen potest prius pulsare campanas in Sabbato Sancto. 23 Febr. 1619.

131. Simplex reconciliatio Ecclesiæ seu cœ-

1 Meratio ignotum Decretum. Eidem invisa cætera ad 116.

2 Hoc Decretum servandum esse etiam mutato proprio Breviario et acceptato Romano, statuit Urbanus VIII de consilio S. C. 16 Jan. 1617.

3 Vide adnotata ad n. 121.

4 Imo vero 17 Jun. Id. 14 Aug. 1691 constitutum fuit.

5 Ignoravit hoc Decretum Meratius. Ignoravit et sequens.

6 Nihil ejusmodi reperio apud Meratium, sed solum « ante Matricem non esse pulsandas a Confratriis » Campanas in Sabbato Sancto. »

7 A Meratio omittitur.

meterii non consecrati potest committi Presbytero in dignitate constituto. 9 Feb. 1608. Imo simplici Sacerdoti, juxta Rituale Romanum.

132. Prima dignitas det candelam Episcopo in festo Purificationis B. Virginis Mariæ, et Episcopus det statim primæ Dignitati ante Vicarium Generalem. 14 Jun. 1608.

133. Omnes de Clero etiam Canonici, Eucharistiam sumant de manu Celebrantis in feria quinta in Cœna Domini. 17 [1] Sept. 1608.

134. Sacerdotes in die Cœnæ Dominicæ sanctissimum Christi Corpus sumpturi, possunt deferre stolam, vel ante pectus ad formam crucis, vel a collo pendentem. 30 Sept. 1679.

135. Occurrente festo S. Josephi in feria quinta in Cœna Domini, antiquus mos communis Cleri in Missa solemni ejusdem diei summa religione hactenus retentus nullatenus omittatur ob aliquarum celebrationem Missarum. 13 Sept. 1692.

136. Si festum S. Josephi venerit in feria quinta in Cœna Domini, non solum servandum erit præceptum vacandi ab operibus servilibus, sed etiam præceptum audiendi Missam, ideoque per Ordinarios locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ Missæ privatæ ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis non desint. 13 Sept. 1692. Idem dicendum, si festum Annuntiationis occurrerit in prædicta feria quinta.

137. [2] In Choro teneri non debent aliæ Imagines quam Sanctorum. 7 Aug. 1609.

138. Neque Abbates, neque Regularium Superiores possunt benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum. 24 Aug. 1609.

139. Neque simplices Sacerdotes, neque Proto-Notarii possunt benedicere proprias vestes. 17 Jul. 1627 [3].

140. Commendatario [4] seu ejus Procuratori non defertur liber osculandus in Missa. 17 Sept. 1611.

141. Collegiata insignis ab ejus erectione præcedit alias Collegiatas antiquiores. 24 Mart. 1612.

142. Inferiores Episcopo non debent sumere de Altari paramenta pro Missa. 7 Jul. 1612.

143. Altare portatile ligneum cum Ara lapidea permitti debet non obstante Constitutione synodali, dummodo habeat solitum Reliquiarum repositorium. 1 Nov. 1612.

144. Solus Episcopus potest habere fenestras in Ecclesia, per quas in eam prospectus haberi possit. 19 Jan. 1614.

145. Potest Episcopus prohibere, ne campanæ nondum benedictæ pulsentur. 5 Jul. 1614.

156. Non debet [5] Regulares in Canone nominare Superiores suos ut Antistites. 12 Nov. 1615.

147. Regularium Superiores non veniunt suo nomine Ordinariorum, et consequenter non possunt assignare aliquam ex Dominicis Novembris pro recitatione Officii de Patrocinio B. Virginis Mariæ, quod multis in locis præmittitur celebrandum in aliquo die Dominico illius mensis a locorum Ordinariis eligendo 22 Jan. 1701.

148. Clavis hostiæ repositæ in feria quinta Cœnæ Dominicæ non est danda laico, quantumvis nobili. 30 Jan. 1610.

149. [6] Canonicus hebdomadarius officium faciens debet habere locum super omnes Dignitates, et Canonicos. 17 Jun. 1616.

150. Prima Sedes in choro conceditur Hebdomadario parato tantum. 22 Aug. 1626.

151. Crux in processionibus deferenda est a Regularibus cum velo pendente seu pallio. 14 Jan. 1617.

152. In personarum incensatione tota thurificatio facienda est cum unico thuribulo, si talis sit consuetudo. 21 Jul. 1618.

153. Collegiata simplex præcedit parochiales, etiamsi antequam erigeretur illis cederet. 23 Mart. 1619.

154. Canonici Ecclesiæ Cathedralis præcedunt Canonicos Collegiatæ. 10 Aug. 1619.

155. Prior Collegiatæ, si intersit in Cathedrali, thurificandus est duplici ductu, sicut Dignitates et Canonici, licet non habeat præcedentiam super illos. 19 Aug. 1619.

156. Potest Episcopus cogere Canonicos ad discendum cantum Gregorianum, etiam per subtractionem fructuum. 6 Maii 1620.

157. Regulares in celebratione Missæ pos-

1 27 Sept. leges ex Meratio.

2 Meratii Indices hoc Decretum 144 et 145 prætermittunt.

3 De Romani Pontificis licentia, Episcopus potest presbyteris concedere licentiam vestes sacras benedicendi.

4 Domino loci, et Commendatario Religionis Hierosolymitanæ etc.

5 Hoc Decretum affertur a Gavanto in suo Indice, sed in Regestis S. C. non reperiri, testificatur Meratius.

6 Non habent Indices Meratii. Idem dic de 156, 157, 162, 167, 168, 172, 173, 181, 186.

sunt annuntiare dies festos, et jejunia in suis Ecclesiis. 2 Jul. 1602.

158. In oratione, *A cunctis*, nomina Patronorum, S. Michaelis Archangeli, et S. Joannis Baptistæ, præponenda sunt Apostolicis. 22 Aug. 1620.

159. Si in communibus Sanctorum suffragiis facienda sit commemoratio de Cruce, tanquam de titulo Ecclesiæ, sufficiet ea ordinaria, quæ habetur in psalterio, quando scilicet Officium currat feriale. 30 Mart. 1621.

160. In feria sexta in Parasceve non est administranda Eucharistia nisi infirmis. 19 Febr. 1622.

161. Celebrans in Parasceve mittat particulam in Calicem, neque se signet cum Calice. 28 Aug. 1627.

162. In Officio de festo Conceptionis B. Mariæ Virginis non aliud nomen adhibeatur quam Conceptionis. 24 Maii 1622 [1].

163. Rubricæ de *Ave Regina Cœlorum*, additum est ly *inclusive*, ideoque in fine Completorii diei secundæ Februar. omissa Antiphona finali, *Alma Redemptoris* dicenda est *Ave Regina cœlorum*. 27 Jul. 1624.

164. Licet transferatur festum Purificationis B. Virginis Mariæ, attamen *Ave Regina Cœlorum* dicenda est die secunda Febr. post Completorium etiam in Ecclesia propria. 11 Jan. 1681 [2].

165. Regulares Ordinis Minimorum, dum nominant in Orationibus, versiculis cæterisque actibus inter divina Officia occurrentibus, S. Franciscum prædicti Ordinis Fundatorem, non debent adjungere ly *de Paula*. 23 Dec. [3] 1624. Unde apparet quid in similibus sit faciendum [4].

166. Symbolum S. Athanasii, quod dicitur ad Primam, laudabilius in choro recitatur stando. 23 Dec. 1624.

167. Imagines illorum, qui cum sanctitatis seu Martyrii fama decesserunt, non sunt apponendæ in oratoriis vel Ecclesiis tam sæcularibus quam regularibus, antequam declarentur Beati, neque ad eorum sepulchra accendendæ sunt lampades, aut tabellæ affigendæ sine licentia Sedis Apostolicæ. 13 Martii 1625.

168. Non ideo præjudicandum erit in aliquo illis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ vel Ordinarii coluntur. 13 Mart. 1625.

169. Facultas concedendi usum pileoli in Missa spectat ad Papam. 14 Apr. 1626.

170. Celebrans, qui distribuit Cineres, Candelas, et Ramos, detecto capite distribuat. 14 Jul. 1626.

171. Absente Episcopo benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, et Fontis fiant ab eo qui cantaturus est Missam. 12 Jun. 1627.

172. Idem, qui benedicit Cineres prima die Quadragesimæ, vel Candelas in festo Purificationis, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Missam sequentem. 12 Apr. 1641.

173. Candelæ, Cineres, Palmæ distribuuntur stando cum Mitra in capite ab eo qui privilegium habet eam gestandi. 18 Februar. 1650.

174. In Missa feriæ quartæ Quatuor Temporum occurrentis in die Octava Nativitatis B.V. Mariæ, dicenda est Præfatio communis, non vero de B. Maria. 12 Dec. 1626.

175. Signum, quod fit cum patena a fronte ad pectus, fit integre cum signo Crucis [5] 13 Mart. 1627.

176. Ad Missam Vicarii Generalis non debent accendi quatuor candelæ, nec assistere duo Capellani. 7 Aug. 1627.

177. Infra Octavam Epiphaniæ, Paschatis et Pentecostes, necnon in feria quarta Cinerum, in hebdomana Majore, in Dominicis, et in Vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes, non possunt dici votivæ Missæ privatæ, neque de Requiem. 28 Aug. 1627.

178. Si festa Sanctorum Apostolorum Philippi et Jacobi, ac Inventionis S. Crucis occurrerint infra Octavam Ascensionis, Præfatio in Missa erit de Apostolis vel de Cruce, at *Communicantes* de Ascensione. 28 Aug. 1627. Idem dicendum de aliis festis ac de Missis votivis propriam habentibus Præfationem, et infra eamdem Octavam celebrandis, sicut et hoc prorsus servandum intra Octavam Epiphaniæ.

1 Die 25 sept. 1863 a Pio IX promulgatum fuit novum Officium Immaculatæ Conceptionis ab anno 1864 recitandum « *sub pœna divini Officii onus minime* » *adimplendi.* » (*Edit.*)

2 Ad hoc Decretum statuit S. R. C. 14 Febr. 1705, in casu translationis dicti Festi, a die 2 Febr. in Suffragiis dicendum « ℣. Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix, » cum Oratione « Concede nos famulos etc. »

3 22 Decembris.

4 Universim ab Orationibus, expungenda esse cognomina, et patrias Sanctorum, statutum deinde a S. C. 23 Junii 1736.

5 Post quod debet deosculari. *Ex Meratio.*

179. Oratio imperata a Superiore, veluti *Deus refugium*, omittenda est in duplicibus primæ classis. 28 Aug. 1627. Romæ omittitur etiam in festis secundæ classis.

180. In fine Missæ ad quodcumque Altare celebratæ fit reverentia Cruci infra gradus, capite semper aperto. 28 Aug. 1627.

181. Vicarius ut Vicarius non potest absente Episcopo Missas cantare solemnes, Sanctissimum Sacramentum aut Sacras Reliquias paratus deferre, nec aliis se immiscere functionibus Ecclesiasticis, sed tantum præesse, ut omnia suo ordine fiant. 19 Septemb. 1627.

182. Si Litaniæ majores occurrerint in die sancto Paschatis, transferantur in feriam tertiam sequentem. 25 Sept. 1627.

183. In Ecclesiis Regularium habentium claustra fiant processiones intra claustra tantum; si vero non habeant claustra, fiant prope muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una porta et intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eamdem. 26 Febr. 1628.

184. Extra ambitum Ecclesiæ non licet Regularibus facere processiones, nisi de licentia et consensu Parochi, salvis privilegiis et consuetudinibus, si quæ sunt. 26. Febr. 1628.

185. Officium fit duplex minus de illo Sancto, cujus habetur Reliquia insignis, scil. caput, brachium, crus, vel ea pars corporis in qua passus est Martyr, dummodo sit integra et non parva, et modo sit approbata, cujus ratione recitandum est Symbolum in Missa. 8 Apr. 1628.

186. Festum, quod in aliqua Ecclesia celebratur ratione Corporis vel insignis Reliquiæ, non habet Octavam, nisi specialiter concedatur a Sede Apostolica. 12 Aug. 1653.

187. Qui recitat Officium de Sancto, de quo habet insignem Reliquiam in propria Ecclesia, si celebret eo die in alia Ecclesia, debet omittere *Credo*. 2 Dec. 1684.

188. De Sancto, cujus habetur corpus, vel insignis Reliquia, non potest fieri officium, nisi constet de identitate, et nisi reperiatur in Martyrologio Romano. Reliquiæ vero a locorum Ordinariis approbatæ possunt exponi ad fidelium venerationem. 19 Octob. 1691.

189. Missæ de Sanctissimo Rosario, et de Monte Carmelo, Ordinibus Prædicatorum, et Carmelitarum respective et specialiter concessæ, non sunt ab aliis celebrandæ sine speciali lientia. 8 Apr. 1628.

190. Missa de Sanctissimo Rosario potest quidem dici a sæcularibus, sed ut in festo ad Nives, cum oratione propria, quæ apponi solet in calce Missalis. 20 Octob. 1678 [1].

191. [2] In illa Ecclesia, ubi adest Capella vel Altare Sanctissimi Rosarii, potest celebrari Officium de eodem Sanctissimo Rosario sub ritu duplici majore in Dominica, quæ vel occurrit in Kalendis, vel prima est post Kalendas Octob. 23 Sept. 1688.

192. Non possunt locorum Ordinarii tam sæculares quam regulares addere Kalendariis etiam propriis Sanctorum officia, nisi ea duntaxat, quæ Breviarii Romani Rubricis velsacrorum Rituum Congregationis seu Sedis Apostolicæ licentia conceduntur. 8 Apr. 1628.

193. Non est celebranda per totam civitatem, vel Diœcesim Missa, nec recitandum Officium de Sancto, eo quod in loco adsit Ecclesia parochialis, vel regularis, vel etiam Abbatialis, aut aliqua insignis Reliquia; sed tantum in propria Ecclesia, nisi habeatur specialis licentia. 8 Apr. 1628.

194. Officium Defunctorum dici potest in choro separatim ab officio diei, in diebus exceptis a Breviaro, pro adimplenda testatorum voluntate. 12 Jun. 1628.

195. In Sacramentorum administratione ne adhibeant Canonici rochettum et cappam, si iis utantur in choro, sed cottam et stolam. 12 Julii 1628. [3]

196. Canonici Regulares possunt in publicis processionibus uti rochetto et superpelliceo. 29 Aug. 1628.

197. De Titulis Altarium, nisi sint in Kalendario Romano, nullum recitetur Officium. 28 Aug. 1728.

198. Annuli usus in Missa prohibetur Pro-

1 Mératitus omittit. Nunc tamen quum ejusmodi Missæ demandatæ sint pro universa Ecclesia, debent legi ut in Missali Romano.

2 Omissum a Meratio apud quem desunt etiam Decreta 197, 200, 212, 215, 220, 224, 225, 227, 235, 236, 262, 264, 265, 266, 267, 268, 275, 282, 293, 294, 300, 301, 302, 306, 308, 309, 317.

3 De Rochetto hæc tenenda. Rochettum est vestis Episcoporum et Prælatorum sæcularium; Canonicis non competit nisi de Romani Pontificis licentia, et ipsis competit *capitulariter* agentibus, non autem ut *singuli*. Ipsi etenim ut singuli uti debent superpelliceo etiam in propria ecclesia pro administratione Sacramentorum, pro exequiis, pro benedictionibus, etc. (12 Jul. 1618; 10 sept. 1650; 17 sept. 1822; 21 Nov. 1831; 23 Maii 1846; 10 Jan. 1852).

tonotariis non participantibus, Doctoribus quibuscumque, et Canonicis Cathedralium. 20 Nov. 1628.

199. Possunt Canonici Missam celebrare cum annulo aureo, et rigore uti, sed sine gemma, et sine aliqua effigie. 4 Aug. 1663.

200. Solemiter consuevisse fieri Officium, significat festum populi, aut Cleri cum apparatu. 9 Dec. 1628.

201. De Sancto canonizato non potest fieri Officium extra propriam Ecclesiam sine novo Decreto. 9 Dec. 1628.

202. Officium cum Missa B. Rocchi in ejus die festo conceditur tantum in Ecclesiis in ejusdem honorem Deo dicatis, nisi aliud permittatur. 26 Novemb. 1629.

203. [1] Non possunt eligi in Patronos, nisi illi solum, qui ab Ecclesia universali sub titulo Sanctorum coluntur, non autem beatificati dumtaxat. 23 Mart. 1630.

204. Electio de Patrono civitatis fieri debet per secreta suffragia a populo, mediante Concilio generali illius civitatis vel loci, non autem ab Officialibus solum, et accedere debet consensus Episcopi, et Cleri illius loci. 23 Mart. 1630.

205. Idem servandum in Patrono Regni, qui pariter eligendus erit per secreta suffragia, a populo singularium civitatum Provinciæ. 23 Mart. 1630.

206. Repræsentantibus Regnum, Civitatem, Provinciam, nulla competit facultas eligendi Patronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, et ulterius interveniat consensus Episcopi, et Cleri dictarum civitatum. 22 Mart. 1630.

207. Causæ electionis novorum Patronorum deducendæ sunt in sacra Congregatione, et ab eadem examinandæ, ac tandem, causa cognita, ab eadem Congregatione approbanda, et confirmanda. 23 Mart. 1630.

208. Si in locis Diœcesis nullus reperiatur electus Patronus, tenetur Diœcesis non solum ad festum de Patrono civitatis, sed etiam ad octavam. 28 Sept. 1658.

209. In Patronorum sive Protectorum præcedentia servandus est ordo Hierarchiæ Ecclesiæ, et inter Ordinem Hierarchicum anterioritas in electione. 12 Mart. [2] 1690.

210. Non sunt inserendi in litaniis alii Sancti, præter ibi descriptos, neque tempore pestis addendi sunt Titulares, et civitatis Patroni, sine speciali concessione. 22 Mart. 1631.

211. Qui præ timore vel balbutie non pronuntiat Evangelium S. Joannis, quod legitur in fine Missæ, sed ejus loco aliud suo arbitratu recitat, suspendendus est a Missarum celebratione, quousque illud rite pronuntiare assuescat. 5 Jul. 1631.

212. Pyxis, in qua asservata fuit Eucharistia, non potest vendi vel pignorari. 27 Aug. 1632.

213. Canonici in Processione intra Ecclesiam, incedant capite detecto, et extra eam cum Birreto in capite. 19 Mart. [3] 1633.

214. Ubi non est aurora physice, pro licita Missarum celebratione, attendatur ea moraliter, et politice, quando scilicet ibi terminari solet quies, et inchoari labor, juxta probatam Regionum consuetudinem. 18 Sept. [4] 1634.

215. In Kalendariis locorum fiat nota, *ad libitum*, quando Officia non sunt de præcepto. 6 Feb. 1638.

216. Festa ad libitum, occurrentia in diebus Dominicis, Octavis et Natalitiis Sanctorum alicujus Diœcesis vel Religionis, sunt omittenda. 24 Jan. 1682.

217. Officia ad libitum occurrentia eo die, in quo alias aliquod festum translatum poni deberet, vel in quo agendum esset Officium concessum semel in hebdomada vel in mense, possunt celebrari, protracto ulterius ad aliam diem festo translato, vel Omisso Officio per hebdomadam, aut per mensem concesso. 24 Jan. 1682.

218. Si festum ad libitum non potuerit celebrari, et habuerit etiam ritum simplicem de præcepto eo anno non omittatur, sed celebretur ritu simplici. 13 Jun. 1682.

219. In occursu non potest transferri officium proprium alicujus Diœcesis vel Religionis, ut eo die agatur de festo ad libitum, ne omittatur. 2 Dec. 1684.

220. Officia ad libitum occurrentia infra Octavas non privilegiatas, etiam particularia alicujus Diœcesis vel Religionis non sunt celebranda, sed omittenda. 19 Jan. 1693.

221. Non licet in media nocte Nativitatis

1 Hoc, et quatuor sequentia Decreta edita sunt Urbano VIII jubente. V. Gavantum, in *Rubr. Brev.* sect. 3. c. 12.

2 11 Martii.

3 5 *Martii*. Deest nunc in Regestis S. C., sed illud nihilominus athenticum esse Meratius contendit, quia refertur a Gavanto in *Man. Episcop.* v. *Processio* num. 7. *in addit.* et fit conforme dispositioni, quæ habetur in *Cæremon. Episcop.*

4 Et 2 Novembris.

Dominicæ celebrare successive alias duas Missas, et in eis sacram Communionem exhibere fidelibus illam deposcentibus, sed utrumque omnino prohibitum. 7 Decemb. 1641 [1].

222. Festum de Patrono principaliori loci est præceptivum cum obligatione audiendi Missam, et vacandi ab operibus servilibus. 13 Septemb. 1642 [2].

223. Personæ tantum voventes tenentur servare festa veluti de præcepto, quæ inducta sunt ex voto. 8 Apr. 1643 [3].

224. Regulares, qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant in publicis functionibus, et ubi non constat de possessione præcedant ii qui sunt antiquiores in loco controversiæ. 6 Octobr. 1645.

225. Organum haberi debet etiam in Ecclesiis Collegiatis. 27 Jul. 1646.

226. In Missis votivis de Passione vel de Cruce, quæ dicuntur infra hebdomadam Passionis, non est omittendus Psalmus *Judica me Deus,* neque *Gloria Patri* ad Introitum et Lavabo, licet hæc omnia omittantur in Missa de Tempore. 10 Feb. 1647.

227. Nemo potest excedere limites verbales Indultorum Sedis Apostolicæ super Beatificationibus, præsertim in celebratione Missarum, et Officii cum Octavis, sine expressa licentia prædictæ Sedis Apostolicæ. 5 Octob. 1652.

228. Beatorum nomina non apponantur in Kalendariis, nisi illius tantum loci, earumque personarum, in quo, et a quibus cultus cum Officio et Missa celebratur. 27 Sept. 1659.

229. Non sunt invocandi Beati in publicis precibus, præter incultas et approbatas, nec eorum Reliquiæ in processionibus circumferendæ. 27 Sept. 1659 [4].

230. Licet non sint celebrandi dies festi in Beator. honorem, hoc tamen non extenditur ad festa devotionis. 27 Apr. 1660.

231. Indulta recitandi Officium cum Octava, et celebrandi Missam de Beatis, non sunt revocata per Decretum editum sub die 27 Sept. 1659. Decretum hoc est 17 Apr. 1660.

232. In illis Ecclesiis, in quibus Officium et Missa de Beatis recitari, et respective celebrari possunt, licet eorum Reliquias exponere, imagines, vel simulacra super Altare collocare, ac votivas tabellas ibidem appendere. 17 Apr. 1660.

233. Episcopi Regulares, qui ex indulto Sedis Apostolicæ gaudent privilegiis suæ Religionis, de quibus sunt capaces pro eorum conditione, non possunt de Beatis suæ Religionis recitare Officium, et in propriis Cathedralibus Missam celebrare, et Altare prædictis Beatis erigere. 17 Apr. 1660.

234. In Missis de Beatis non est dicendum Symbolum, ubi scilicet est permissa hujusmodi celebratio. 22 Jul. 1664. nisi adsit Reliquia.

235. Tam Minores Conventuales quam Observantes Reformati S. Francisci possunt in propriis suorum Ordinum Ecclesiis solemnizare festum S. Antonii Patavini, ea ipsa die in quam inciderit, dummodo Reformati a Processionibus abstineant eodem loco 27 Sept. 1659.

236. Nullo modo sunt permittendæ duæ Processiones de eodem festo in eodem loco eodem die. 9 Apr. 1663.

237. Non licet in Ecclesiis, in quibus non asservatur Sanctissimum Sacramentum, celebratio Missæ in feria quinta in Cœna Domini, nec ejusdem Augutissimi Sacramenti asservatio in sepulchro. 24 Jan. 1659.

238. Manus Sacerdotis ad *hanc igitur oblationem* debent ita extendi, ut palmæ sint apertæ, pollice dextero super sinistrum in modum crucis super manus, non vero infra manus. 4 Aug. 1663.

239. Passio in hebdomada Majori legenda est in Missis privatis in cornu Evangelii, licet in Missa solemni legatur a Celebrante in cornu Epistolæ. 4 Aug. 1663.

240. Non solum Cruces, et imagines Salvatoris, sed etiam icones Altarium, et omnes aliæ imagines Sanctorum tegendæ sunt in primis Vesperis de Dominica Passionis. 4 Aug. 1663.

241. Hebdomadarius in cantandis Horis Canonicis non debet uti stola. 4 Aug. 1663.

242. Cruces, quæ fiunt a Sacerdote super oblata, non sunt faciendæ manu transversa, sed manu recta in transversa parte Crucis. 4 Aug. 1663.

1 *Et* 22 *Nov.* 1681. *Anno vero* 1686, 23 *Martii, declaravit S. C. hoc præceptum* ligare etiam omnes Regulares, etiam Patres S. J., neque posse excipi in Ecclesia Confessiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, sed expectandum esse, ut illucescat aurora tam pro Confessionibus mulierum excipiendis, quam pro Eucharistia ministranda Fidelibus utriusque sexus.

2 Hoc Decretum confirmavit Urbanus VIII in Constit, *Universa.*

3 18 Aprilis.

4 Coram Alexandro VII.

243. Pars inferior Hostiæ, non autem superior præcidenda est, quando dicitur, *Pax Domini sit semper vobiscum.* 4 Aug. 1663.

244. Sacrificia in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum possunt applicari ad libitum, scilicet in genere pro omnibus, tum in specie pro aliquibus defunctis. 4 Aug. 1663.

245. Lectiones primi Nocturni in Officio de festo duplici Majori sumendæ sunt (nisi sint propriæ) ex ejus Communi, non vero ex script. occurrente. 12 Jul. 1664. licet occurrat initium.

246. Dedicatio Apostolorum et Salvatoris, extra Urbem non habet integras Vesperas, si die præcedenti vel sequenti, celebretur Officium duplex minus. 12 Jul. 1664. Idem dicendum de die Octava Dedicationis.

247. Dies Octava non privilegiata dimidiat Vesperas in occurrentia cum festo duplici minori. 12 Jul. 1664.

248. Si transferatur festum S. Luciæ in feriam secundam ratione Dominicæ Privilegiatæ, Vesperæ erunt de Octava Conceptionis cum Commemoratione Sanctæ Luciæ. 1 Mart. 1681.

249. Quæcumque dies Octava B. V. Mariæ debet habere integras utrasque Vesperas in concurrentia cum festo duplici minori. 11 Aug. 1691.

250. Primæ et secundæ Vesperæ Angelorum Custodum dividendæ sunt a Capitulo, si concurrant cum festo duplici minori. 27 Sept. 1698 [1].

251. Non permittitur ad Altare majus celebratio Missæ, dum dicuntur in choro Matutinum, et Horæ. 15 Sept. 1664 [2].

252. Ad octavam benedictionem in festo Conversionis S. Pauli Apostoli non dicitur, *cujus conversionem colimus,* sed *cujus festum*, 23 Febr. 1666 [3]. Patet hinc, quid sit faciendum in Officiis Translationis, Apparitionis, Ordinationis, vel Inventionis, aut similium.

253. Ubi celebratur festum S. Raphaelis Archangeli, ad octavam benedictionem dicatur, *cujus festum,* non vero, *quorum festum.* 12 Sept. 1692.

254. Si simul sint transferenda festa S. Marci Evangelistæ et SS. Apostolorum Philippi et Jacobi, prius reponatur festum S. Marci, deinde festum Apostolorum. 18 Sept. 1666.

255. Festum duplex occurrens ante Octavam non privilegiatam, non est transferendum post Octavam, sed infra eamdem celebrandum, prima die non impedita. 30 Sept. 1679.

256. Officium particulare alicujus Diœcesis vel Religionis, quod occurrit die vigesimaquinta Febr. est transferendum in anno Bissextili ad primam diem non impeditam, dummodo non sit duplex primæ classis. 7 Sept. 1680 [4].

257. Officium semiduplex, quod occurrit in Dominica infra Octavam non privilegiatam, non est celebrandum in feria secunda sequenti licet non impedita, si habeatur reponendum aliud festum altioris ritus. 1 Mart. 1681.

258. In repositione duorum vel plurium festorum ritum habentium eumdem, et die occurrentium diversa, attendatur prioritas translationis, nisi attendenda sit major dignitas. 13 Jun. 1682.

259. Si plura sint transferenda festa, quæ eadem die occurrunt, et quibus non convenit ratio majoris dignitatis, attendatur in eorum repositione major apparatus vel populi concursus, ex quo vocatur etiam major solemnitas, supposito tamen quod sint ejusdem ritus. 20 Jul. 1686.

260. Non est transferendum in diem immediate sequentem festum illud, ante cujus translationem habentur reponenda alia Officia prius translata ejusdem ritus, non obstante Decreto edito sub die 30 Sept. 1679. Quoad vero festum semiduplex in Dominica infra Octavam occurrens, omnino servanda est Rubrica generalis Breviarii de Translatione festorum *n.* 5. Decretum hoc est 22 Decemb. 1696.

261. Si occurrerint vel fuerint transferenda duo festa ejusdem ritus, quæ unica die occurrebant, quorum unum sit universale, et alterum particulare alicujus Diœcesis, vel Religionis, prius fiat de universali, deinde de particulari, nisi obest ratio majoris dignitatis. 27 Sept. 1698.

262. Ad Responsorium breve Completorii in Dominica Passionis, ne omittatur *Gloria Patri,* si die sequenti fiat de festo semiduplici. 18 Sept. 1666.

1 Derogavit S. C. huic Decreto 14 Maii 1707, 20 Aug. 1712 et 16 Sept. 1730, et integras Sanctorum Angelorum Vesperas utrasque cum sola commemoratione sequentis duplicis minoris esse recitandas statuit.

2 Non extat apud Meratium; idem tamen præceptum fuerat. 2 Maii 1620.

3 13 Feb. 1666. Simile Decretum prodiit 5 Maii 1796.

4 7 Decembris.

263. Si festum duplex, de quo agunt Regulares (sub quo nomine etiam veniunt Moniales) habuerit Missam propriam omnibus, et solis Regularibus concessam, Sacerdotes Sæculares celebrantes in eadem Ecclesia Regularium, Missam quidem dicant de festo duplici, sed cum Missali Romano, ex Decr. Sac. Rit. Cong. 19 Nov. 1622. Decretum hoc 9 Jun. 1668.

264. Si Moniales non habeant Missale a Romano diversum, Sacerdotes in earum Ecclesiis celebraturi possunt dicere proprias Missas ipsis Monialibus concessas. 27 Aug. 1672.

265. Conceditur omnibus Monialibus Ordinis Cisterciensis quæ utuntur Breviario Romano, ut adaptare possint juxta ritum prædicti Breviarii Romani plura officia una cum Missis propriis anno proxime præterito sub die 9 Decemb. toti Ordini Cisterciensi concessa, eaque sic accommodata faciant typis imprimi, necnon secundum easdem Festivitates valeant celebrari facere Missam per Capellanos Ecclesiis earumdem servitio addictos cum Missali Romano, et juxta illius Rubricas. 23 Jun. 1703.

266. In Missis votivis privatis non est dicendus Hymnus Angelicus, nisi fuerit Missa Angelorum, in qua quotidie est recitandus, vel Missa de Beata Maria, in qua quolibet Sabbato dici debet. 14 Maii 1672.

267. Clausula posita in Brevibus Indulgentiarum, scilicet, *Volumus autem ut si alias Christi fidelibus dictam Ecclesiam visitantibus, aliqua alia Indulgentia perpetua vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa fuerit, præsentes litteræ nullæ sint;* non comprehendit Altaria Privilegiata pro Defunctis. 22 Jun. 1676.

268. Sub generali Indulgentiarum suspensione, quæ fit anno Jubilæi, non comprehenduntur Altaria Privilegiata, nec aliæ Indulgentiæ pro solis Defunctis concessæ. 24 Jan. 1700.

269. In aspersione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit a Sacerdote Alba et Stola induto, vel etiam cum Pluviali, immediate celebraturo Missam Conventualem, Stola aptanda est ante pectus ad modum Crucis, non vero pendens a collo ad utrumque latus. 30 Sept. 1679.

270. Missa Assignata Festivitati Conceptionis B. V. M. non est dicenda in Sabbatis ut votiva. 30 Sept. 1679.

271. Si occurrat Officium novem lectionum de pluribus Virginibus simul, et Martyribus eo die, quo cadit festum simplex ejusdem qualitatis, servanda est pro Commemoratione simplicis Antiphona *Istarum est enim.* 7 Dec. 1680.

272. Officia Sanctorum, quæ alicubi supersunt de mense Decembri, transferri possunt in annum sequentem. 7 Dec. 1680 [1].

273. Officia concessa semel in hebdomada non sunt celebranda in Adventu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, nec in Vigiliis, nisi aliter in concessione exprimatur. 1 Mart. 1681.

274. Ubi Festum S. Thomæ Episcopi et Martyris celebratur sub ritu duplici, si occurrerit in eo Dominica, die sequenti fiat Officium de die infra Octavam Nativitatis Domini. 1 Mart. 1681.

275. Quotiescumque in Sabbato ante Dominicam privilegiatam Officium fuerit de septima die infra aliquam Octavam, Psalmi Vesperarum erunt de Psalterio, Capitulum de Dominica sequenti, cum sola Commemoratione de die Octava. 1 Mart. 1681.

276. In Processionibus Candelarum, Palmarum, et similium, quæ fiunt intra Ecclesias sine Sacramento, non est pulsanda campanula ad elevationem Sacratissimi Corporis Christi in Missa privata. Quod si pulsetur et advertatur elevatio, tunc genuflectendum utroque genu a transeuntibus ante Altare ubi Missa celebratur, et deposito SS. Sacramento progrediendum. Similiter si aliqui transeant in elevatione Calicis. 1 Mart. 1681.

277. Qui habent privilegia celebrandi Octavas in Quadragesima, non ideo debent facere Commemorationem in feria quarta Cinerum. 24 Januar. 1682.

278. Si in Quadragesima Officium occurrerit infra Octavam, debent prædicti privilegiati dicere Missam Conventualem de feria cum Commemoratione Octavæ : Missæ vero privatæ dici possunt de Octava cum Commemoratione feriæ, ut præscribit Rubrica Missalis tit. 3. de feria, et vigilia *n.* 2. Decretum est 24 Jan. 1632.

279. Regulares non tenentur recitare officia de Patronis minus principalibus, nisi sint des-

1 Huic Decreto derogatum est a S. C. 26 Nov. 1735. 15 Sept. 1736, 8 Martii 1738, statuente, ut quoties toto anni decursu de illis celebrari non valeat, tunc in illo anno diebus eorum propriis considerentur tamquam simplices, faciendo illorum commemorationem, ut fit in simplicibus.

cripta in Kalendario Romano, vel in proprio dictorum Religiosorum. 24 Jan. 1682.

280. Regulares tenentur quidem celebrare sub ritu duplici primæ classis festum de Patrono principali loci, Regni seu Provinciæ, et de Titulari Eccesiæ Cathedralis : sed ad eorum Octavas non tenentur. 20 Mart. 1683.

281. Si Festum S. Confessoris transferatur in proxime sequentem diem, in Hymno, *Iste Confessor,* nulla fiat mutatio Versiculis, sed dicatur, *meruit beatas,* dummodo primæ Vesperæ non sint impeditæ. 13 Junii 1683.

282. Translato Festo S. Confessoris ultra sequentem diem, in Hymno *Iste Confessor*, facienda est mutatio Versiculi, dicendo, *meruit supremos.* 14 Jun. 1692.

283. Officia affixa diebus Dominicis, ut SS. Rosario et Patrocinio B. V. M. si sint impedita festo altioris ritus vel dignitatis, sunt omittenda. 10 Mart. 1683 [1].

284. Officium Nominis B. V. M. occurrens in festo Exaltationis sanctæ Crucis, vel in alio altioris ritus aut dignitatis, transferatur, non vero omittatur. 20 Jul. 1686. Si concedatur pro aliquo festo ritus duplex, sine expressione majoris vel minoris, concessio intelligatur de duplici minori, etiamsi ad honorem Deiparæ facta fuerit. 20 Nov. 1683.

285. In festo Nominis B. V. M. non est facienda Commemoratio de ejusdem Nativitate, et in secundis Vesperis de Nativitate cadentibus in Sabbato, non est facienda Commemoratio de prædicto Nomine. 20 Sept. 1684.

286. Si Officium Nominis B. V. M. venerit in die Octava Nativitatis ejusdem, officium erit de Nomine, omissa in utrisque Vesperis, et Laudibus Commemoratione de prædicto die Octavæ Nativitatis. 15 Sept. 1685.

287. Sola ratione S. Sacramenti expositi, non est dicendum Symbolum in Missis privatis. 2 Dec. 1684.

288. Potest fieri Commemoratio de SS. Sacramento, si expositum sit etiam in Missa de festo duplici, quod non sit primæ vel secundæ classis. 2 Dec. 1684.

289. Qui celebrat Missam de B. M. eo die, quo fit de aliquo festo semiduplici infra Octavam ejusdem B. M. debet dicere Missam de Octava, sed more votivo sine *Gloria* et sine *Credo,* nisi fuerit Sabbatum, quia tunc dicendum erit *Gloria*, sine *Credo.* 2 Dec. 1684.

290. Qui in Sabbato recitat Officium de B. M. si celebret Votivam de aliquo Sancto, non debet dicere *Gloria,* neque Præfationem B. M. 2 Dec. 1684.

129. Non est omittenda una ex assignatis Orationibus in Missali velut *A cunctis,* ut ejusdem loco dicatur aliqua Oratio impetrata ab Episcopo, veluti *Deus refugium;* neque ut recitetur penultimo loco oratio pro Defunctis. 2 Dec. 1684.

292. Quando dicitur Oratio *A cunctis,* vel *Ecclesia,* non est dicenda Oratio contra Paganos, vel alia hujusmodi, quia sufficienter una continet, quod et altera. 16. Apr. 1688.

293. Quando dicitur Collecta vel Missa contra Paganos, non potest mutari nomen paganorum, dicendo, Turcarum, Hæreticorum, etc. 29 Jul. [2] 1689.

294. Si in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum occurrerit Dominica, vel alicubi festum de præcepto diei Dominico æquale, Officium cum Missa Defunctorum transferatur in sequentem diem, etiam festo duplici impeditam. 5 Octob. 1688.

295. In Sabbato sancto [3] omnino prohibentur Missæ privatæ, etiam post pulsationem campanarum, in quacumque Ecclesia aut Oratorio privato, non obstante contraria consuetudine, 11. Febr. et 11. Mart. 1690 [4].

196. Si festum Annuntiationis B. V. M. occurrerit in feria sexta in Parasceve vel in Sabbato sancto, transfertur ejus Officium una cum præcepto audiendi Missam et cavendi ab operibus servilibus, ad feriam secundam post Dominicam in Albis : protracto ad aliam diem festo in eo occurrente, nisi fuerit duplex primæ classis. 11 Mart. 1690. *Notandum* 1. Quod si alicubi in prædicta feria secunda occurreret duplex primæ classis, ibidemque Annuntiatio celebraretur sub eodem ritu, adhuc duplex illud esset transferendum, et celebranda Annuntiatio. *Notandum* 2. Quod licet Annuntiatio sit secundæ classis, si tamen haberetur reponendum Officium primæ classis, nihilominus in prædicto casu esset agendum de Annuntiatione. *Notandum* 3. quod protracta ulterius Annuntiatione ob festum altioris ritus in ea occurrens, non ideo protrahenda obligatio audiendi Missam, et vacandi ab operibus servilibus.

297. Si simul transferenda sint festa S. Josephi, et Annuntiationis, prius reponatur Annuntiatio, deinde S. Josephi, non obstante

1 20 Martii 1683.
30 Julii.

2 Etiamsi occurrat Festum Annuntiationis B. M. V.

3 Approbante Alexandro VIII.

Decreto edito in contrarium sub die 12 Jun. 1682. Decretum est 14 Jun. 1692.

298. Translato Festo, in cujusdie co nceditur Indulgentia, non transfertur etiam Indulgentia, nisi ex concessione speciali. 10 Jun. 1690.

299. Si primæ Vesperæ de S. Martina impeditæ fuerint festo duplici vel Dominica, Hymnus proprius Vesperarum uniatur Hymno Matutini, et ex duobus fiat unus, sub unica conclusione, *A nobis abigas*. 16 Apr. 1692 [1].

300. Ubi die decima-octava Decemb. celebratur officium de Expectatione B. V. M. omittendæ sunt ad Laudes Antiphonæ illæ, quæ occurrunt in illa Feria in proprio de tempore, 12. Maii 1692.

301. Di prædictum festum Expectationis venerit in feria quarta Quatuor Temporum, nec erit dicenda nona lectio in Officio, nec legendum ejus Evangelium in fine Missæ, sed illud S. Joannis : ideoque de feria sola fiat Commemoratio in Officio, et in Missa. 12 Maji 1692.

302. A die decima-septima Decembris inclusive usque ad Vigiliam Nativitatis exclusive, fieri potest quodcumque Officium novem lectionum, sive occurrens, sive etiam translatum. 17 Maii 1692.

303. Si festum de Septem Doloribus B. V. M. quod multis in locis [2] celebratur feria sexta post Dominicam Passionis, impediatur ab Officio majoris ritus vel dignitatis, transferatur in Sabbatum sequens non impeditum, et non ulterius. 26 Febr. 1693 [3].

304. Si Vigilia S. Matthiæ occurrerit ultima die Bacchanalium, observetur eadem die jejunium, non vero anticipetur. 23 Jan. 1694.

305. Evangelium pro solemni Palmarum benedictione, canendum est in cornu Epistolæ ab illo qui celebrat, absque Diacono et Subdiacono. 27 Apr. 1697.

306. Ubi Oratio quadraginta Horarum fuit ob tumultus bellicos intermissa, debet restitui. 15 Apr. 1603.

307. Festa duplicia, et semiduplicia translata, præferenda sunt Officio S. Benedicti semel in hebdomada concesso. 8 Febr. 1699 [4].

308. Regulares obtenta a locorum Ordinariis licentia oretenus vel in scriptis faciendi solemnes Processiones extra limites Conventuum suæ Religionis cum statua aut Reliquia alicujus Sancti, possunt uti Pluviali, licet ejus usus non fuerit expressus in licentia obtenta. 21 Mart. 1699.

309. Usus Pluvialis in Processionibus solemnibus non est testimonium nec signum Jurisdictionis in utente Sacerdote. 21 Mart. 1699.

310. [5] In paramentis nigris non est administranda Eucharistia. 22 Jan. 1701.

311. Quando exponuntur Reliquiæ, ultra lampadem, debent continuo ardere in Altari duo lumina, alias non exponantur. 22 Jan. 1701.

312. Sacerdos in Sacrificio Missæ congruentius utitur cingulo lineo quam serico. 22 Jan. 1701.

313. In Sacrificio Missæ non est adhibenda Palla drappo serico a parte superiori cooperta. 22 Jan. 1701.

314. Temporis præscriptio ad recitandum in Choro Divinum Officium, ab Ordinario cum duobus vel tribus Deputatis a Capitulo diversimode fieri debet secundum diversa Anni tempora, et annotari in Tabella appendenda in Sacristia. 7 Aug. 1595.

315. Ubi Canonici sunt pauci, Dignitates etiam accedere tenentur ad Legile, et cantare sicut alii. 20 Aug. 1601.

316. Cum Antiphonæ præintonantur, omnes ab utroque latere Chori, etiam Canonici, surgere debent, juxta Cæremoniale, non obstante consuetudine. 23 Mart. 1602.

317. Missa Conventualis in Festis dicenda est tempore æstivo hora decimaquarta, tempore vero hiemali hora decimaseptima : in Feriis autem potest dici paulo citius, modo non valde diluculo. 27 Jul. 1602.

318. Qui destinatus fuerit ad regendum chorum, non est dimovendus a Choro, ut assistat Episcopo. 6 Sept. 1603.

319. [6] Accensis suo tempore candelis, non differatur Officium, licet absit Hebdomadarius,

1 Idem in simili casu de Hymno S. Hermenegildis statuit S. R. C. 5 Maji 1736.

2 Hodie ex Benedicti XIII sanctione 22 Aug. 1727 ubique a Christi fidelibus celebrari debet.

3 Meratius non habet hoc Decretum, cui, etsi extaret, idem Benedictus XIII derogavit, edito Decreto 25 Jan. 1729, in quo statuit, hoc Officium eo in casu die sabbati immediate sequenti recitandum esse, non obstante quod dicta die occurrat aliud Officium alterius Sancti, dummodo non sit altioris ritus, Festum vero Sancti occurrentis juxta Rubricas generales transferendum esse.

4 7 Febr.

Suppositium omnino Decretum, ut late probat Meratius in addit. ad Gavant. p. 2. *Rubric. Miss.* Tit. 10 num. 28, et seqq.

6 Hoc et tria sequentia Decreta absunt ab Indicibus Meratii. Ne in his quidem invenio D. 322. 324. 325. 328. 355, 358.

seu jussu Majoris suppleat alius. 18 Apr. 1617.

320. Ad Majorem in Choro spectat intonare initium Officii per *Pater noster*, et idem, eo finito, dabit signum, ut incipiatur Hora. 17 Apr. 1617.

321. Dictus Major in Choro dicet : *Dies, et actus, etc. Noctem quietam, etc. Benedicat et custodiat, etc.* ac etiam *Dominus det nobis suam pacem*, nisi alia sit consuetudo. 18 Apr. 1617.

322. Nemo exeat de Choro, etiam expleto Officio, nisi dato a Majore signo finis. 18 Apr. 1617.

323. In Ecclesia SS. Nazarii et Celsi transferatur Festum SS. Victoris et Innocentii sub ritu semiduplici post Octavam, de Communi plurimorum Martyrum, cum Evangelio ut in die, et Oratione propria, in qua omittuntur Socii. 12 Febr. 1533 [1].

324. Tolerandum, quod Canonici tribus mensibus anni frigidioribus recitent diebus ferialibus Matutinum in Sacristia. 13 Sept. 1641.

325. Magister Cæremoniarum tenetur personaliter significare Episcopo, quando debeat ad Ecclesiam accedere pro functionibus Episcopalibus. 3 Octob. 1642.

326. Canonici Lateranenses extra Urbem existentes, licet possint et valeant celebrare Officia Sanctorum, quorum Reliquiæ in Basilica Lateranensi reperiuntur, non ideo in Missa dicere debent *Credo*. 2 Dec. 1634.

327. Licet Rituale dicat, quod post Absolutionem, quæ fit super cadaver in die obitus, vel super tumulum in anniversario, dicto *vers. Requiescant in pace*, subjungi debeat : *Anima ejus, et animæ omnium Fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace*, nihil tamen addendum super lecticam, seu Castrum doloris in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum. 2 Dec. 1684.

328. Officium semiduplex in Dominica infra Octavam occurrens tantum habet juris in Feria secunda immediate sequenti non impedita (juxta ea quæ dixi supra, *n.* 260.) ut non cedat duplici primæ Classis translato. 16 Sept. 1702.

329. Conceditur Missa nova ad postulandum gratiam bene moriendi, ponenda in Missali post Missam *Pro remissione peccatorum*, et in Rubricis generalibus in Titulo *de Coloribus Paramentorum* sub colore violaceo. 20 Mart. 1706 [2].

330. Festum Conceptionis B. V. M. Immaculatæ ubique terrarum ab omnibus et singulis utriusque sexus Christi fidelibus, sicut alia Festa de præcepto, servetur et celebretur, ac sub præcepto observationis Festorum comprehendatur. 28 Jan. 1707.

331. Extenditur ad Ecclesiam Universalem Festum B. M. V. de Mercede, celebrandum die vigesimaquarta Septembris sub ritu duplici de præcepto. 18 Febr. 1696. ¶ At quia in Decreto non exprimitur sufficienter Ritus, ideo intelligendum est de duplici minori, ut patet ex superius dictis, *n.* 284.

332. Benedictiones et distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, non sunt de Juribus mere Parochialibus. 10 Dec. 1673 [3].

333. Non sunt de Juribus mere Parochialibus functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ. 10 Dec. 1703.

334. Celebratio Missæ solemnis Feria quinta in Cœna Domini non est de dictis Juribus Parochialibus, sed spectat ad Parochos. 10 Dec. 1703 [4].

335. Non est de Juribus mere Parochialibus prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto, sed spectat ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis X. 10 Dec. 1703.

336. Expositio Quadraginta Horarum, et Benedictio, quæ fit super populo, non est de Juribus mere Parochialibus. 10 Dec. 1703.

337. Expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, et Benedictio, quæ cum eis fit super Populum non est de Juribus mere Parochialibus, et quoad Benedictiones cum Reliquiis, et Imaginibus, serventur Decreta. 10 Dec. 1703.

338. In Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possunt Horæ Canonicæ, cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa. 10 Dec. 1703.

339. In dictis Oratoriis privatis est licita celebratio Missæ privatæ, assentiente Ordinario loci, et contradicente Parocho. 10 Dec. 1703.

1 Lege 1633.

2 Approbante Clemente XI 27 ejusdem mensis et anni.

3 Decretum approbatum a Clemente XI, 12 Jan. 1704. Idem dic de sequente.

4 Pii VII Decretum generale 31 jul. 1821, fert in parœciis ubi haberi possunt tres quatuorve saltem clerici, sacras functiones Hebdomadis Sanctæ peragendas esse juxta Benedict. XIII parvum Rituale ; in aliis clericis destitutis, ut, ob populi commoditatem, Parochus, petita quotannis venia, feria V in cœna Domini, missam legere possit priusquam in Cathedrali vel matrice conventualis incipiat.

340. Capellani Confraternitatum possunt Populo denuntiare Festivitates, et Vigilias occurrentes in Hebdomada, absque licentia Parochi. 10 Dec. 1703.

341. Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis institutum, absque interventu vel licentia Parochi. 10 Dec. 1703.

342. Eædem Processiones fieri non possunt extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est, nisi adesset licentia Episcopi. 10 Dec. 1703.

343. In dictis Processionibus non possunt Capellani Confraternitatum deferre Stolam extra propriam Ecclesiam. 10 Dec. 1703.

344. Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, non est porrigendum Aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt duæ dictæ Ecclesiæ. 10 Dec. 1703.

345. In dictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri non potest Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ. 10 Dec. 1703.

346. Præsupposita facultate retinendi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in eisdem Ecclesiis publicis Confraternitatum, non potest per annum publice exponi sine licentia Ordinarii. 10 Dec. 1703.

347. Sacerdotes exteri confluentes ad Regularium Ecclesias, et celebrantes de Sanctis Ordinibus, servatis servandis, possunt in Missis se uniformare cum Regularibus quoad *Credo*, et quoad numerum Orationum more duplicium 11 Jun. 1701.

348. Diebus Dominicis, quibus tam Regulares quam exteri celebrant de Dominica, possunt exteri uti coloribus Paramentorum, quibus utuntur Regulares ratione alicujus Octavæ, et Regulares celebrantes in alienis Ecclesiis possunt uti coloribus juxta Ritum earumdem : et tam exteri in Ecclesiis Regularium, quam Regulares in alienis possunt apponere commemorationem Octavæ ut supra occurrentis, servata Rubrica de duplici Oratione habenda in Dominica infra Octavam. 11. Jun. 1701.

349. In Officio ad Hymnum *Iste Confessor* pro Sanctis Confessoribus, quoties eisdem fixa dies est assignata, quæ non est dies obitus, recitari non debet *v. Meruit beatas scandere sedes,* licet revera Officium fiat de die obitus : et eadem regula servanda est in Officiis de Confessoribus translatis, quamvis Officium sit de die obitus. 11 Jan. [1] 1701.

350. Cum multis Congregationibus, et Religionibus, sive Ecclesiis, vel Nationibus concessum sit a Sancta Sede Apostolica, ut semel vel pluries in singulis Hebdomadibus, vel Mensibus celebrentur varia Officia per annum, ex. gr. de Sanctissimo Sacramento, vel de Sanctis in diebus non impeditis aliquo Festo duplici vel semiduplici, hujusmodi Indulta non habent locum in Feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Vigiliarum, sive cum Jejunio, sive absque Jejunio, nec in Feria secunda Rogationum, nec in alia Feria, in qua secundum Rubricas sit reponendum Officium Dominicæ. 20 Mart. 1706.

351. Dies impediti Festo duplici vel semiduplici pro dictis Officiis recitandis, intelliguntur etiam dies, in quibus ponendum est Officium de Festo duplici vel semiduplici translato, quemadmodum alias responsum fuit, quod scil. Festum duplex vel semiduplex etiam translatum, necnon dies Octavæ sit dies impeditus respectu talium Officiorum. 20 Mart. 1606.

352. Regulares absque speciali Privilegio, sed sola communicatione Privilegiorum aliarum Religionum non possunt addere nomen Sancti Fundatoris in Litaniis et *Confiteor,* neque recitare Officia, et Missas concessas aliis Religionibus. 20 Mart. 1706.

353. Gratia, quam Clemens IX die 20 Mart. 1668. et die 16 Febr. 1669. concessit Monialibus Conceptionis B. M. V. Immaculatæ in Campo Martio de Urbe, Ordinis S. Benedicti, celebrandi singulis Annis Festum SS. Benedicti et Scholasticæ cum Octava, extenditur ad totam Congregationem Cassinensem, nempe tam ad Monachos, quam ad Moniales eidem Congreg. subjectas. Clemens X. 17 Febr. 1672.

354. Monialibus Ordinis S. Benedicti subjectis Ordinariis in Statu Veneto conceditur, ut quolibet anno celebrare possint Festum SS. Benedicti et Scholasticæ cum Octava, ad instar Concessionis (de qua supra, *n.* 252.) alias factæ Congregat. Cassinensi ejusdem Ordinis. Clemens X. 31 Dec. 1672.

355. Interdicitur omnibus ac singulis facultas assignandi diem fixum Sanctis translatis,

[1] 11 Junii.

sine speciali Decreto, ideoque Officia Sanctorum propria die celebrentur, et si sunt impedita transferantur juxta Rubricam *de Translatione festorum,* scil. prima die non impedita Festo Novem Lectionum, aut die Dominica. 28 Nov. 1682.

356. Officium semel in hebdomada concessum recitari potest die Sabbati, si tota hebdomada sit impedita, et in tali casu omittendum Officium B. M. in Sabbato. 27 Apr. 1697.

357. Prima die Mensis non impedita Festo duplici, vel semiduplici, et in qua occurrit recitari Officium Defunctorum, potest recitari supradictum Officium semel in hebdomada concessum, transferendo, vel etiam aliquando omittendo Defunctorum Officium. 27 Apr. 1697.

358. Officium concessum pro aliqua Feria cujuscumque Hebdomadæ sub ritu semiduplici ad libitum, non potest recitari infra Octavas. 30 Sept. 1679.

359. Proposito Dubio : An in concursu S. Æmiliani Abbatis duplicis minoris cum Festo omnium Sanctorum Monachorum duplici secundæ Classis facienda sit in primis Vesperis ipsorum Commemoratio prædicti S. Æmiliani juxta Rubricas generales Breviarii, an vero omittenda, tanquam unius ex ipsis Sanctis Monachis; Sacra Rituum Congregatio respondit, Commemorationem S. Æmiliani non esse omittendam. 22 Maii 1700. [1] ¶ Ex hac particulari responsione inferri potest ad generalem regulam, quod concurrente Festo alicujus Sancti sub ritu duplici secundæ classis celebrando cum Festo omnium Sanctorum ritu duplici primæ classis decorato, in Vesperis de sequenti erit facienda Commemoratio præcedentis, licet inter omnes Sanctos includatur etiam ille.

360. Si festum sanctissimæ Annuntiationis inciderit in Feriam quintam Majoris Hebdomadæ, præceptum audiendi Missam et abstinendi a servilibus non erit transferendum, sed omnino servandum in prædicta Feria quinta, adeoque per Ordinarios Locorum providendum, ut eo die pro Civitatum et Pagorum qualitate, ac Christi fidelium in iis degentium numero plures Missæ privatæ ante celebrationem Missæ Conventualis pro Præcepti adimplemento celebrandæ non desinit. 12 Sept. 1716. approbante Clemente XI. die 27 ejusdem Mensis et Anni.

361. In prædicto casu Sanctissimæ Annuntiationis occurrentis in Feria quinta in Cœna Domini antiquus mos Communionis Cleri in Missa Solemni ejus diei, quo Ecclesia sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti institutionem et memoriam recolit, summa Religione hactenus observatus, nullo modo amittatur. 12 Sept. 1716.

Quæst. 310. — *Quid notandum sit circa ista CCCLXI Decreta ?* 2156 al.

Resp. Seqq. § 1. Decreta illa do fide, qua 2056
accepi, omnia Pragæ sunt impressa, cæteroquin a Joanne Baptista Pittono Sacerdote Veneto collecta, in quibus apicem nullum immutavi, sed tantum præposui numerum, ut quando ad illa remittam, possint ex præfixo numero statim inveniri.

§ 2. An omnia ista Decreta sint authentica, 2157
et vere emanata a S. Cong. Rituum, equidem al.
nescio, nam ex dictis *l.* 1. *n.* 573. constat, 2057
non quidquid circumfertur tamquam decretum vel declaratum, statim hoc ipso prudenter credi posse aut admitti, prout obtruditur, sine sufficiente approbatione Ordinariorum, subscriptione debita, etc. Nihilominus quamdiu non resciam oppositum, habebo relata Decreta pro authenticis, et quidquid hactenus dixi vel dicam, exacte redigam ad illorum dispositionem seu tenorem.

§ 3. Non omnia emanarunt a S. Congrega- 2158
tione eisdem verbis, prout hic jacent, uti pa- al.
tebit ex dicendis. Hoc opto, ut Collector et 2058
compendiator semper attigerit, et expresserit genuinum sensum : constabit ex dicendis *n.* 261. vel eum qui Pragæ, vel eum qui Leodii collegit, in aliquo defecisse.

§ 4. Multa ex his Decretis passim non ob- 2159
servantur, quia in his partibus ignorantur. Et al.
si quis casu in libro legat vel audiat de tali 2059
aliquo novo Decreto, nescit an authenticum sit, necne, hinc communiter non redigitur ad praxim, et consequenter negligitur.

§ 5. Longe plura Decreta, quam hic consi- 2160
gnata sint, etiam circa materias hactenus trac- al.
tatas emanarunt a SS. Congregationibus : nam 2060
per decursum omnium librorum plura retuli, de quorum veritate dubitare non poteram : attamen putavi etiam hæc adjicienda esse, ut paulatim innotescant omnia, et ita sensim inducatur in Ritibus externis uniformitas, quæ singulariter exornabit Ecclesiam et liberabit a multis cavillationibus hæreticorum apud imperitum vulgus accusantium discrepantiam cæremoniarum apud nos, saltem si Religiosi

1 Hoc die atque anno nihil ejusmodi reperio a S. C. constitutum apud Meratium, sed 23 Junii 1736.

advertant hæc emanasse, plerique se accommodabunt, et spes est, ut etiam alii sequantur horum exemplum.

2161 al. 2061 § 6. Circa Decretum 4. Directorium Leodiense anni 1710 refert illuc hoc modo : Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis celebrari debet *a sæcularibus in tota Diœcesi sub ritu primæ classis sed sine Octava, præterquam in ipsa vivitate :* et idem dixi *l.* 4. *n.* 1257. quamvis hoc non notetur in Decreto hic relato juxta impressionem Pragensem, de qua supra, § 1.

2162 al. 2062 § 7. Merito Regulares omnes se accommodant Decreto 5. de non celebranda Octava Dedicationis Ecclesiæ Cathedralis, sed tantum de ipsa die sub ritu secundæ classis sine Octava, quamvis in contrarium attulerim aliqua in *l.* 4. *n.* 1257.

2163 al. 2063 § 8. Dixi *l.* 4. *n.* 1287. infra Octavam Corporis Christi non legi nonam lectionem de simplici : addenda est hæc exceptio Decreti 18 : *Quod si festum illud simplex occurrerit eo die quo fit de festo duplici infra eamdem Octavam, tunc non omittitur, sed legitur* 9 *lectio de eodem simplici, dummodo festum illud non sit duplex primæ classis.*

2164 al. 2064 § 9. Pro regula generali posui *l.* 4. *n.* 1274. duplicia, licet haberi non possint primo die infra Octavam, posse sequentibus : addenda est hæc exceptio Octavæ Corporis Christi, uti habet Decretum 20 : *Occurrentibus eadem die duobus festis duplicibus infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi, non est de translato agendum die immediate sequenti non impedita, sed post Octavam, nisi fuerit ex solemnioribus primæ classis.* Quoad alias Octavas, manet Regula.

2165 al. 2065 § 10. Decretum 27 dicit, quod Altare portatile perdat consecrationem, quando frangitur vel loco movetur repositorium Reliquiarum : quod multo magis valet de altari fixo ; et ita jam videtur decisum, de quo tam multi Auctores hic de Sacrificio *n.* 306 relati in utramque partem disceptabant.

§ 11. Decretum 33 habet quod Matutinum Defunctorum in die Animarum recitari debeat mane die 2 Novemb. et non pridie : hinc emendandum est, quod cum communi dixi *l.* 4. *n.* 1292. al. 2066

§ 12. Decretum 37 dicit, si sub Altari vel ejus gradibus humata sint Defunctorum cadavera, non esse ibi celebrandam Missam, donec alio transferantur. V. Pignat. *t.* 4. *cons.* 32. Si tamen humata sint profunde in cella aliqua sub alio fornice constructa, videntur satis separata ab altari, nec ullo modo super illa cadent verba Sacerdotis ad introitum osculantis altare et dicentis *quorum Reliquiæ hic sunt.* 2167 al. 2967

§ 13. Decretum 52 dicit Canonicos debere in choro cantare, alioquin non satisfacere obligationi suæ : et sententia communis relata *l.* 4. *n.* 878. dicit alioquin lucrari non posse distributiones . 2168 al. 2068

§ 14. Ex Decreto 67 constat Clericos non tantum posse, dum sunt extra Diœcesim suam, recitare Officia suæ Ecclesiæ, quod dixi *l.* 4. *n.* 1244. sed etiam decere, ut illa recitent. 2169 al. 2069

§ 15. Secundum Decretum 117, in votivis pro re gravi, si sint violacea paramenta, omittitur *Credo :* Quod non notavi hic de Sacrif. *n.* 466. Attamen notavi postea *n.* 502. 2170 al. 2070

§ 16. Decretum 138 habet, quod Abbates et Regularium Superiores non possint benedicere paramenta Ecclesiarum sibi non subditarum. Et hoc est conforme illi, quod ex Avers. retuli hic *n.* 353. cui merito deberent se conformare omnes. 2171 al. 2071

§ 17. Secundum Decretum 142, inferiores Episcopo, dum se induunt paramentis pro Missa, non debent ea sumere de Altari. Ubi tamen commoditas non est illa alibi deponendi, possent deponi et sumi, non in medio Altaris, quod solis Episcopis convenit, sed in loco Evangelii vel Epistolæ, ut notavi hic *n.* 575. 2172 al. 2072

---

† Quum Reverendissimus Dominus Joannes Baptista Amedæus George-Massonnais, Episcopus Petrocoricen. ab hac sancta Sede Apostolica supplicibus votis postulaverit ut sequens dubium declarare dignaretur :

Utrum Parochus aliique Sacerdotes exequiis mortuorum officiisque quotidianis pro iisdem assistentes, ac pro ea functione stipendium accipientes, teneantur per se officium defunctorum persolvere, ita ut solummodo assistentes, et non cantantes vel psallentes, fructus non faciant suos ; — an vero sufficiat ut assistant, et schola officium persolvat, ipsis interea pro suo libitu alias preces fundentibus, v. g. Breviarium recitantibus pro sua quotidiana obligatione ?

Sacra Rituum Congregatio in ordinariis comitiis hodierna die ad Quirinale coadunata, referente subscripto Secretario, post accuratum examen propositi dubii respondendum censuit :

Affirmative, quoad primam partem ;

Negative, quoad secundam.

Die 9 maii 1857.

C. Episcopus Albanen. Card. PATRIZI
S. R. C. Præfectus.

† Loco Sigilli

H. CAPALTI, S. R. C. Secretarius.

2173 al. 2073 § 18. Ex Decreto 37 et 143, Altare portatile deberet habere repositorium Reliquiarum, quod aliqui non observant, præsertim qui in Missionibus circumferre non possunt crassa et ponderosa Altaria; sed facile parari poterit etiam in tenui lapide parvum receptaculum ad istum finem.

§ 19. Decretum 188 sic habet in originali:

DECRETUM GENERALE.

2174 al. 2074 « Cum Sacror. Rituum Congregationi innotuerit quamplures abusus irrepsisse circa recitationem Officii sub prætextu Decreti ab eadem Congregatione evulgati de anno 1630 et in Breviario Romano impressi, in quo permittitur posse in Ecclesia recitari Officia, et Missas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora aut Reliquiæ insignes in ea asservantur, Eminentissimi Patres eidem Sac. Congregationi Præpositi iisdem abusibus evellendis præcipue intenti, inhærendo, Decretis alias in similibus editis, declararunt prædicta Officia Sanctorum ratione Corporis, seu insignis Reliquiæ recitanda, intelligi debere de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano descriptis, et dummodo constet de identitate e Corporis, seu Reliquiæ insignis illiusmet Sancti reperitur in Martyrologio Romano descriptus. De cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non descriptis, aut quibus a Sancta Sede non fuerit specialiter concessum, Officia recitari et Missas celebrari vetuerunt, non obstante, quod ipsorum Corpora vel insignes Reliquiæ in Ecclesiis asserventur. Quibus tamem ab Ordinariis locorum approbatis debitam Fidelium venerationem (prout hactenus servatum est) exhibendam esse censuerunt, sed absque Officio et Missa, sub pœnis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliisque in Constitutione B. Pii V contentis. Die 11 Augusti 1691.

» Et facta de prædictis Sanctissimo per me Secretarium relatione, Sanctitas sua hujusmodi Decretum approbavit, ac ut debitæ executioni demandetur, locorum Ordinariis injungendam esse præcepit. Die 19 Octobris ejusdem anni 1691. »

Retuli *l.* 4. *n.* 1260. Roma rescriptum nobis esse, quod Decretum illud esset subtractam e typographia Apostolica, adeoque censeri tacite revocatum: nunc vero melius edoctus sum, nempe Decretum illud nullatenus revocatum esse, sed omnino vigere; quare standum est illi; ac propterea hoc anno 1712 Coloniæ non habuimus Officium aut Missam de Sanctorum Constantio et Fausto, nec posthac habebimus, nisi S. Sedes id specialiter nobis concesserit.

§ 20. Dixi hic *n.* 403. usum annuli in Missa prohiberi Protonotariis, Doctoribus, Canonicis cathedralibus, nam ita habet Decret. 198. Additur tamen in Decret. 199: *Possunt Canonici Missam celebrare cum annulo aureo, et de rigore uti, sed sine gemma et sine aliqua effigie.* 2175 al. 2075

§ 21. Decretum 216, circa festa ad libitum, prout in originali est, retuli *l.* 4. *n.* 1269, et addi *num.* 1274 posse Officium fieri de semiduplicibus ad libitum in diebus infra Octavam non privilegiatam. Idem repetivi hic *num.* 334 quia per relatum Decretum non excludebantur a diebus infra Octavam, sed tantum a diebus Octavis; dies autem Octava, et alii dies infra Octavam valde differunt, et quod de die Octava dicitur, non videbatur extendendum ad diem infra Octavam, *usquedum clarior daretur declaratio*, quam hactenus non videramus. Hanc clariorem declarationem jam habemus in Decreto 220, quod emanavit undecim annis post Decretum 216, et conformiter ad illud jam tenendum est, quod Officia ad libitum occurrentia infra Octavas etiam non privilegiatas, et etiam particularis alicujus Diœcesis, vel Religionis, non sint celebranda, sed omittenda. 2176 al. 2076

§ 22. Si Officium ad libitum occurrat eo die, in quo poni deberet festum translatum, dixi *l.* 4. *n.* 1270. si festum ad libitum esset altioris ordinis, de hoc posse fieri. Decretum 217 plus dicit, nam non distinguit, an sit altioris ordinis an æqualis; sed simpliciter dicit: *Officia ad libitum occurrentia eo die, in quo alias aliquod festum translatum poni deberet, posse celebrari, protracto ulterius ad alium diem festo translato.* 2177 al. 2077

§ 23. Decreto 219 cavetur, ne pro habendo festo ad libitum transferatur Officium proprium alicujus Diœcesis vel Religionis eodem die incidens, quod non obstat jam dictis *n.* 2077. Nam hoc Decr. 219 agit de festo tum incidente, Decr. 217 de festo translato et reponendo. 2178 al. 2078

§ 24. Dixi hic *n.* 527. cum communi omnes tres Missas, in Nativitate Christi, posse legi ante auroram: et hoc stat cum Decreto 221: *Non licet in media nocte Nativitatis Dominicæ celebrare successive alias duas Missas.* Dividi enim adhuc possunt illæ Missæ per plures horas, cum Sol isto die prius oriatur post octa- 2179 al. 2079

vam, adeoque aurora prius adsit circa medium septimæ.

2180 al. 2080 § 25. In Decreto 136. statuitur, ut si festa S. Josephi vel Annuntiat. B. V. incidant in diem Jovis sanctum, illo die celebrentur etiam pro foro externo : deinde Dec. 296. statuitur : si festum Annunt. occurrerit die Veneris [1] vel Sabbato Sancto, ut transferatur ejus Officium una cum præcepto audiendi Missam et vacandi a servilibus, ad feriam secundam post Domin. in Albis, etc. in Archidiœcesi Colon. statutum est auctoritate Ordinarii 20 Jan. 1690, ut si imposterum alterutrum festum incidat in septimanam Sanctam, festum S. Josephi anticipetur feria proxima ante Dominicam Palmarum non impedita festo 9 Lection. Annuntiat. autem posticipetur feria proxima post Domin. in Albis similiter non impedita festo 9 Lection. et utrumque tam a Clero in choro quam a populo in foro. Si autem alterutrum incidat in aliquam Domin. Quadragesimæ, in choro et foro transfertur in diem proximam non impeditam festo 9 Lectionum.

2181 al. 2081 § 26. A Regula communi, quam S. Congr. posuerat in Decr. 26. et tradideram *l.* 4. *n.* 1268. nempe inter festa de præcepto translata, si sint ejusdem classis, id prius celebrandum esse, quod prius erat translatum : Decretum 297 excipit festa Annunt. B. Virginis et S. Josephi, quæ licet sint ejusdem secundæ classis, tamen ubi festum S. Josephi etiam transferendum esset cum festo Annuntiationis, mandat prius reponi festum Annuntiationis ; et insuper Decr. 296 mandat, quamvis aliud Officium primæ classis etiam reponendum esset, ut Officium Annuntiationis, licet secundæ tantum sit classis, ante illud reponatur.

2182 al. 2082 § 27. Dixi *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1273. si Vigilia S. Matthiæ incidat in unum diem e Bacchanalibus, justam causam esse, cur Episcopus dispenset, ad vitanda scandala, et peccata populi. Addidi statutum esse in pluribus Diœcesibus, ut si festum S. Matthiæ incidat in diem Cinerum, jejunium apud Regulares anticipetur in Sabbato. De cætero si aliter non disponatur per Ordinarium ex justis causis et legitima potestate, observandum est Decretum 304. *Si Vigilia S. Matthiæ occurrerit ultima die Bacchanalium, observetur eadem die jejunium, non vero anticipetur* [2].

2183 al. 2083 § 28. Si plura occurrant, in quibus discesserim a Decreto aliquo vel a Doctrina vera, demisse peto admoneri, ne etiam inscius et invitus Lectorem in errores inducam. Si suo tempore fiat alius typus, referam suis locis ac in contextu inseram hæc aliaque Decreta, ac emendabo ea in quibus defecero.

Objic. Plurima ex allatis Decretis sunt antiqua, et contra illa jam videtur præscriptum, quia hactenus observata non sunt. R. contra leges præscribi potest : non ita contra ejusmodi directiones positas ad inducendam uniformitatem Rituum in Officiis divinis, quandocumque etiam, etiamsi serius, innotescant,

[1] Ita statuit Clemens XI, in edicto 15 Martii 1722, in quo privatas Missas prohibet diebus Jovis, Veneris, et Sabbati Sancti. Vide alia apud Lambert. p. 262 et de S. M. S. l. 3. c. 3. n. 9.

[2] Pluries a S. R. C. decisum fuit stolam ad cantandas vesperas adhibendam non esse, quod insuper prohibuit Pii VII decretum generale. Stola enim intervenire non debet nisi in actibus quæ sunt ordinis, ut Sacramentis administrandis (notanter Pœnitentia) in Benedictionibus et exequiis. Pluviale adhibetur in solemnibus Vesperis et tunc *ab initio* sumi debet et non ad magnificat (in Lucionen).

Ex decreto Card. Capraræ 9 ap. 1802 in pluribus locis, festa Epiphaniæ Domini, Sanctissimi Corporis Christi, SS. Petri et Pauli et sanctorum Patronorum cujuslibet Diœcesis et Parœciæ in Dominica proxime occurrente celebrari debent. Super quo multa prodiere Decreta quorum summa hæc est : In cathedralibus, collegiatis, parochialibus ecclesiis et publicis oratoriis in quibus Missa cani solet, Dominica proxime insequente canitur more votivo Missa solemnis de festo translato, et in parochialibus ecclesiis et oratoriis publicis ubi altera Missa non canitur de die, fit commemoratio officii occurrentis et ex decreto 12 aug. 1854 legi posset in fine Evangelium de Dominica. Vesperæ cantantur solemniter de die. — Si solemnitas referri debeat ad Dominicam primam Adventus aut Quadragesimæ, vel ad *secundam* transfertur; vel *prima* celebratur, sed tunc Missa dicitur de Dominica paramentis violaceis addita sub eadem conclusione oratione solemnitatis primæ orationi Dominicæ. Dein aliæ dicuntur orationes a rubrica præscriptæ. Quod si incidat in Palmas, vel Pascha, vel Pentecosten, solemnitas transferenda est. Duplex solemnitas primæ classis in una Ecclesia fieri non debet. Si solemnitas Patroni incidat in anniversario Dedicationis, fit de solemnitate Dedicationis, ast si festum ipsiusmet Patroni incideret in prædicto anniversario, tunc cani posset Missa motiva solemnis Patroni (22 jul. 1855) Missa Visitationis transfertur quando Visitatio incidit in Dominica in qua fit solemnitas SS. Apostolorum Petri et Pauli. Quando in eadem hebdomada duo occurrunt festa quorum solemnitas sit in Dominicam insequentem transferenda, eo casu Dominica insequenti fit solemnitas dignioris, translata in Dominicam non impeditam proximiorem minus digni solemnitate. A parte cleri, prædicta festa die quo incidunt eodem ritu celebrantur ac si eorum solemnitas transferenda non esset.

recta ratio docet sub veniali saltem esse obligationem se conformandi illi Ecclesiæ, cujus ritum elegi observandum.

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE, ET ORDINE.

CAPUT I

Quid sit Extrema Unctio, et quæ circa eam observanda.

2184 al. 2084 *Resp.* 1. Est Sacramentum a Christo institutum, ad ægroto periclitanti de vita conferendam salutem animæ, vel etiam corporis, per unctionem olei benedicti, et orationem Sacerdotis. S. Th. *in* 4. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 1. *Unde resolves.*

« I. Materia ejus remota, est oleum benedictum, quod in pyxide chrismali signatur littera I. (in cujus defectu non licet uti chrismate; si tamen usus sit, nihil repetendum esse, docet Laym. *l.* 5. *tr.* 8. *c.* 2. *n.* 3.) Idque renovandum est quotannis in Cœna Domini, veteri exusto : si tamen novum haberi non possit, licet uti antiquo, Laym. *l. c.* et si hoc non sufficiat, aliud consecratum, vel in necessitate non consecratum (in minore tamen quantitate quam vetus est) addere ; etsi Dian. *p.* 6. *t.* 6. *ref.* 4. ex Less. et aliis 4. dicat, contrarium habere praxim Ecclesiæ, ut scilicet paulatim, et per vices (si ita requirat necessitas propter copiam infirmorum) longe etiam major quantitas addatur, quam ab Episcopo fuerit consecrata initio. Bon. *d.* 7. *q.* 1. *n.* 8. ex Possevino.

» II. Materia proxima est unctio certarum partium corporis, ac saltem quinque sensuum, vel si mutilati sint, vicinarum partium facta a Sacerdote ; non simpliciter necessario contactu immediato manus ; nam peste grassante potest uti virga oblonga oleo tincta, quam postea comburat, Silv. Chapeavill. Dian. vid. Dian. *p.* 2. *t.* 4. *ref.* 167. Quidam etiam Doctores putant, unam tantum unctionem esse de essentia Sacramenti, ideoque in periculo pestis et simili necessitate sufficere unum tantum organum magis obvium, vel potius caput, quod in eo sensus maxime vigeant, ungere dicendo : *Per istam, etc. quidquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, tactum, etc.* Et quidem pro hac sententia citantur varia Pastoralia, Agendæ et Doct. Lovan. Silv. *in* 3. *p. q.* 33. *art.* 2. Laym. *c.* 3. qui eam non omnino improbabilem, Tann. et March. *in Horto Pastorum,* qui omnino probabilem et in praxi usitatam, Dian. *ref.* 168. qui in praxi tutam dicit, citansque pro ea *p.* 8. *tr.* 1. *res.* 21. Gran. Amic. Aversam, affirmat, Pontificem id posse permittere, et denique Escob. (citans Becanum *c.* 25. *q.* 7. *n.* 6.) et Barb. in Trid. *sess.* 4. *c.* 1. id permittit. Verum cum alii Doctores communiter repugnent, tutius saltem erit (quod suadent Laym. et Dian. *ll. cc.*) eo casu unum oculum, aurem, manum, narem, et os velociter sine crucis forma ungere, dicendo unicam formam, complectentem reliquas. Illud vero certius est, pedes, aut renes, inungere non esse essentiale ; imo quoad renes, non est decens, præsertim in fœminis et viris religiosis, ideoque omitti solet, Henr. Sa, Tol. Suar. Bellarm. *c.* 10. *in fine.*

» III. De essentia hujus Sacramenti est. I. Ut organa 5. sensuum, quæ inunguntur, nominentur, Pal. *t.* 25. *p.* 4. *c.* 26. Avers. *s.* 4. *etc.* communiter, licet Dian. *p.* 8. *tr.* 7. *res.* 56. ex Reg. contrarium censeat probabile, imo ad valorem sufficere, si inter ungendum omnes sensus dicat, *Per istas Sanctas unctiones indulgeat tibi.* II. Verba illa : *Per hanc Sanctam unctionem,* etsi Palaus *l. c.* dicat valere, si tantum omittas to *sanctam.* III. Verba deprecativa : *Indulgeat tibi Deus.* Hinc formam imperativam, v. g. *Per hanc, etc. remittatur tibi quidquid, etc.* non valere dicit Pal. *l. c.* Dian. *l. c.*

» IV. Hoc Sacramentum tantum dandum est morti propinquis, ex morbo, vulnere, partu, vel senectute, quia hi soli sunt infirmi. Quod si morbo liberati rursus periclitentur, iterandum est ; et quidem in diuturnis morbis, quoties erit periculum novum, neque expectandum (sub gravi culpa, Quint. *t.* 4. *s.* 9.) donec sensibus careant, vel omnino sint desperati. In dubio vero de vita detur sub conditione, Laym. *l. c.* ex S. Thom. Suar. *d.* 40.

» V. Si conferatur infirmo communi morbo, sive non graviter vel periculose laboranti, non est validum, *Suar. Pal. Gran. Amic. etc. comm.* Ac licet, *Less. Wigers et Quint.* contrarium putent probabile, concedunt tamen, sic inunctum iterum inungendum esse (etiam in eodem morbo) quando periculose laborare cœperit, ob mutatum statum infirmitatis, additque *Quint.* mortaliter peccaturum fuisse : v. Quint. *sect.* 7. Dian. *p.* 9. *t.* 6. *res.* 64.

» VI. Ad Sacramentum hoc cum fructu recipiendum, in eo qui rationis est compos, et

conscius peccati mortalis (si non confiteatur) requiritur contritio saltem existimata ; neque sufficit attritio, Bonac. *d.* 7. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 2. ex Reg. *l.* 28. *c. ult. art.* 73. Ordinarie autem nisi obstet causa rationabilis, v. g. si ob vomitum communicare non possit, præmittenda est Confessio, et Communio, ob Ecclesiæ consuetudinem, quæ Unctionem, tamquam minus necessariam ad salutem, postponit, v. Bonac. *l. c. n.* 13. Licet autem, per se loquendo confessio non necessario præmittatur, cum per contritionem se disponere possit, per accidens tamen requiri potest, v. g. si post Viaticum peccasset mortaliter, et timeretur post Unctionem defuturum tempus confessioni, tunc enim prius audiendus et absolvendus esset, quia Sacramenta magis necessaria tali casu prius sumenda sunt, Fill. Barb. Dian. *p.* 5. *t.* 3. *res.* 92.

» VII. Pueris habentibus sufficientem rationis usum ad peccandum, tametsi S. Eucharistiam non recipiant, non recte negatur extrema Unctio, cum inde nonnunquam salus ipsorum dependere possit, Suar. 3. *p. t.* 3. *d.* 70. *s.* 1. Graff. Ang. Zamb. apud Laym. *c.* 4. *n.* 2. qui Parochos quorumdam locorum excusat per consuetudinem toleratam ab Episcopis, si non dent pueris ante annum 14 vel 15, excepto casu necessitatis, quo puer, quem rationis usum consecutum esse constet, aliud Sacramentum ante mortem suscipere non possit, v. Chapeav. *c.* 5. *q.* 17. Ac licet Parochus in confessione cognoverit, puerum nunquam actualiter peccasse, debere tamen illum inungere contra Nugn. et Sancium, docent Suar. Reg. Fill. Kon. etc. cum Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *res.* 181. Si vero dubium sit, an puer usum rationis habeat, ungendus est sub conditione, Dian. *p.* 9. *t.* 3. *R.* 85. et Sanch. Zamb. et Lugo.

» VIII. Minister est solus Sacerdos proprius, sive Pastor, sine cujus venia, si extra necessitatem alius det, validum quidem est, sed graviter peccat, Silv. Sot. Kon. *d.* 9. *n.* 28. et Religiosus incurrit excommunicationem Papalem, Suar. Reg. *l.* 18. *n.* 49. Posse tamen Regulares hoc Sacramentum (uti et Viaticum) in articulo mortis suis familiaribus ministrare, docet Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 52. ex Marcino, etc. In necessitate vero ut si Pastor absit, vel dare nolit, nec Superior possit adiri pro petenda licentia, licite ministrat quivis non excommunicatus aut suspensus (etiam Regularis, ut cont. Gast. docent Præp. Henr. Fern. Gran. Dian. *R.* 82. censetur enim tunc Papa dare licentiam, Laym. Reg. Suar. *l. c.* Dian. *R.* 176.)

» IX. Sufficit Sacerdos sine ministro in necessitate, nec in ea femina adhibenda est; quod si tamen fiat, veniale esse docet Quint. *t.* 5. *s.* 6. In ea posset etiam unus unam, alius aliam partem inungere, pronuntiando tamen formam illi unctioni respondentem, Bon. *l. c. et comm.* non tamen potest unus inungere aliquem sensum, et alius formam pronuntiare ; neque unus unum oculum, alter alterum. V. Dian. *p.* 9. *t.* 7. *R.* 56. Quod si Sacerdos non possit progredi, supplenda erunt per alium, quæ restant. Tann. Præp. Merat. qui apud Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 87. notat, licere etiam alteri unctiones ab initio repetere, perinde ac si prior nullam earum inchoasset.

» X. Etsi in administratione hujus Sacramenti servanda sint omnia præscriptain Rituali, agenda vel Manuali, mortale tamen non esse administrare in necessitate sine superpelliceo, vel stola, docent *Quini. et Leand.* conceditque *Amicus.* Et Dian. *p.* 8. *t.* 1. *R.* 79. id excusat ab omni peccato, si infirmus non sit capax alterius Sacramenti, et ista haberi non possint contra *Suar. Regin.*

» Imo etiam extra necessitatem non esse mortale 1. Omittere Psalmos Pœnitentiales, Litanias et cæteras preces, docent *Pal. et Gran.* Dico *extra,* quia in necessitate, v. g. tempore pestis, et morte imminente, statim ungendus est sine præmissis orationibus quæ tamen postea supplendæ sunt, si supervivat infirmus, Bon. *d.* 7. *p.* 6. *n.* 8. 2. Deferre ad ægrum vel administrare sine lumine, Leand. citans Possev. Quint. *t.* 5. *s.* 13. Barb. *de Offic. Paroch. c.* 22. 3. si solus sine ministro administret : imo hoc in necessitate permittunt Tol. Sa, etc. v. Dian. *p.* 9. *art.* 6. R. 36. 4. Si ungat aliter, quam in formam crucis, Suar. Bec. Laym. v. Dian. *p.* 3. *t.* 4. R. 178.

» XI. Pastor, ratione Officii tenetur sub mortali dare iis qui petunt, nisi justa causa excuset : etiam tempore pestis, modo possit absque periculo vitæ ; cum eo enim non teneri docent Tann. Dian. *p.* 5. *tr.* 3. *res.* 93. Si peste infecti sint confessi, posse sine peccato omitti, absolute docet idem Diana *p.* 3. *t.* 4. *res.* 174. *et p.* 5. *t.* 3. *res.* 83. *et* 93. *et p.* 8. *t.* 11. *R.* 21. ex Vill. Tann. Amico, Franc. Lugo, etc. Suar. Fill. Kon. Bon. Laym. *ll. cc.*

» XII. Sacerdos curatus peccat mortaliter, si petentem negligat inungere, vel differat cum probabili periculo, ne sine Unctione moriatur æger (nisi justa causa excuset) quia in

re gravi non præstat id, ad quod tenetur ex justitia : alius vero Sacerdos, si absente Parocho licite, et facile possit, tenetur ex charitate, sed sub veniali tantum, nisi famen ægrotus valde indigeret, v. g. si alioqui sine omnibus Sacramentis esset moriturus, quod aliud nullum suscipere possit ; tunc enim quidam graviorem obligationem agnoscere videntur. V. Dian. *res.* 170. Laym. *l.* 5. *t.* 3. *c.* 7. *n.* 3.

» XIII. Parocho vesperi timenti ne noctu vocetur ad ægrum, non licet retinere domi sacrum oleum, ut vocatus possit venire expeditius ; licet venialem culpam in eo tantum agnoscat Barb. *c.* 22. ex Possev. item Quint. *tr.* 5. *s.* 10. ubi tamen a mortali non audet excusare eum qui semper domi retineret.

» XIV. Decens est, ut stuppa comburatur, quæ ad singulas unctiones nova adhibenda est, nisi aliud habeatur in Agenda, Laym. *l. c.* Sa.

» Resp. II. Effectus ejus principalis est, roborare animam contra tentationes Dæmonis in morte. Secundarius est. 1. Delere reliquias peccatorum. 2. Tollere pœnas restantes. 3. Aliquando etiam sanitatem corporis conferre, si expediat, S. Th. Silv. Suar. *d.* 41. *sect.* 1. *Unde resolves :*

» Hujus Sacramenti non sunt capaces. 1. Pueri ante usum rationis, etsi sufficiat ea ætas qua possunt peccare. Nav. Suar. *l. c.* 2. Perpetuo amentes ; aliis vero delirantibus, si ante petierint, aut petituri fuissent, si cogitassent, aut ostenderint signum doloris, dari potest, et debet, *Silv. Henr. Laym.* Etsi tales unctioni resistant, ligandos esse, vel fortiter tenendos, ait Zambr. apud. Dian. *p.* 3. *t.* 3. *res.* 84. qui cum Barb. *cap.* 22. dicit esse necessarium ; quando phreneticus non potest aliud Sacramentum suscipere.

» Muti, Surdi, et Cæci a nativitate sunt capaces, atque adeo debent inungi prope organa sensuum, quibus carent, etsi exterius per illa non peccarint, potuerunt tamen peccare per interiores potentias, quibus illæ respondent. Poss. Nal. Præp. Dian. *p.* 5. *t.* 6. *res.* 11.

» 4. Non suscipere hoc Sacramentum, per se loquendo, secluso scandalo, et contemptu, non est peccatum mortale, *Suar. Laym. Tan. Escob. etc.* multo minus peccant mortaliter domestici, si id non procurent. Veniale tamen esse docet Kon. *d.* 19. *dub.* 10. contra Nug. v. Dian. *p.* 3. *t.* 3. *res.* 107. *p.* 8. *t.* 1. *res.* 58. *et p.* 5. *res.* 97. ubi notat ex *Tann.* non censeri contemnere, qui sciens prudens omittit tempore apto, et oblata commoditate : contrarium tamen vult *Tol.* præsertim si probabiliter deinceps non sit futura commoditas. »

ADDENDA.

Quæst 311. — *Quinam hic sint hæreticorum errores vel opiniones aliquorum, et quænam doctrina Scripturæ ac Conciliorum ? R.* § 1. Bell. *hic c.* 1. ostendit, *Waldenses, Albigens. Wicleff. Luth. Calv.* et alios sectarios negare ac tantum irridere hoc Sacram. Unctionis. Notat etiam Avers. *hic s.* 1. plures Catholicos opinatos esse hoc Sacramentum non esse immediate a Christo, sed ab Apostolis ex commissione Christi institutum. 2185 al. 2085

§ 2. Certum est ex Trid. *sess.* 7. *Can.* 1. omnia Sacramenta esse immediate instituta a Christo : quod etiam definit de hoc Sacramento, uti referam *n.* 2089. quamvis non ita sciatur quando ; probabiliter tamen post Resurrectionem, quando instituit Pœnitentiam, cujus consummativam esse Unctionem dicit Trid. *sess.* 14. *de Extrem. Unct. in proœm.* Quod autem aliqui referunt ex Marci 6. v. 13, *Ungebant oleo multos ægros, et sanabant,* Arcud. *de concord. Eccl. Occid. et Orient. l.* 5. *c.* 8. *et Aversa,* probabiliter intelligunt de alia Unctione non Sacramentali, de qua *Trid.* dicit quod per illam insinuatum sit hoc Sacramentum, Catechis. Rom. *c.* 2. dicit, Christum dedisse illius specimen, *Arcud. et Avers.* dicunt adumbratum fuisse, sicut Baptismus Joannis fuit umbra Baptismi Christi. Et certum est ab initio Ecclesiæ multas alias fuisse unctiones, quæ non essent Sacramentum, ut dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 381. ad quarum distinctionem hæc vocatur *extrema.* 2186 al. 2086

§ 3. Hoc Sacramentum promulgatum est a S. Jacobo Apost. in epist. c. 5. v. 14 : « Infirmatur quis ex vobis ? inducat Presbyteros » Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum » oleo in nomine Domini : et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus ; » et si in peccatis sit, remittentur ei. » *De illo sic habet* Florent. post sess. ult. in Decr. Eug. IV ad Armenos : « Sacramentum V » est Extrema Unctio, cujus materia est oleum » olivæ : forma, Per istam Unctionem et suam » piissimam misericordiam indulgeat tibi » Deus quidquid per visum, etc. deliquisti ; » *nam unctio fit, inquit,* in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus » propter odoratum, in ore propter gustum » vel locutionem, in manibus propter tactum, 2187 al. 2087

» in pedibus propter gressum, in renibus » propter delectationem ibi vigentem. » Tridentinum *supra dicit* : « *Apostolica traditione* » *Ecclesiam docere, hujus Sacramenti* materiam » esse oleum ab Episcopo benedictum... for- » mam illa verba, Per istam sanctam Unctio- » nem, etc. »

2188 al. 2088 § 4. Præcipuus finis hujus Sacramenti est peccatorum reliquias tollere, et juvare homines contra Dæmonem in ultimo agone, nam *etsi adversarius noster,* inquit Trid. *occasiones per omnem vitam quærat, et captet, ut devorare animas nostras quoquomodo possit, nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suæ versutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, et a fiducia etiam, si possit, divinæ misericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ perspicit;* hinc c. 2. explicans effectum hujus Sacramenti addit, *ægroti animam alleviat, et confirmat, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus et morbi labores ac incommoda levius fert, et tentationibus Dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit.*

2189 al. 2089 § 5. Per sequentes 4 Canones doctrinam hic suamconcludit Trid. 1 : *Si quis dixerit extremam Unctionem non esse vere et proprie Sacramentum a Christo D. N. institutum, et a B. Jacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantum acceptum a Patribus, aut figmentum humanum, anathema sit.* Can. 2. *Si quis dixerit S. infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, seu jam cessasse, quasi olim tantum fuerit gratia curationum, anathema sit.* Can. 3. *Si quis dixerit extremæ Unctionis ritum, usum, quem observat S. R. E. repugnare sententiæ B. Jacobi Apostoli, ideoque eum mutandum, posseque a Christianis absque peccato contemni, anathema sit.* Can. 4. *Si quis dixerit Presbyteros Ecclesiæ, quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate, ob idque proprium extremæ Unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit.*

2190 al. 2090 *Quæst.* 132. — *Quid notandum sit circa varias sententias, quæ concernunt materiam, formam, Ministrum, et subjectum Sacramenti Unctionis? R.* § 1. Opinio illorum, qui cum *Suar.* dicunt chrisma esse materiam validam hujus Sacramenti, quamvis sit speculative probabilis, tamen non est talis practice, sed subjacet damnationi *Innoc. XI.* 1. propos. quia *Florent.* et communissima apud Avers. *sect.* 2. dicit materiam esse *oleum olivarum :* et hanc non sequendo, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis, Card. *in* 2. *crisi diss.* 2. *n.* 497. [1] Si tamen deesset oleum, liceret uti chrismate, nam in casu necessitatis, quando haberi non potest medium certum, utendum est probabili. Quod si postea haberi posset oleum, aut si Pastor per errorem inunxisset ægrum chrismate, dicendum est cum S. Carolo Borr. *in Instr. Past.* et aliis cum Ills. *hic n.* 1. contra Laym. *l.* 5. *t.* 8. *c.* 2. *n.* 4. Sacramentum debere repeti sub conditione, quia dubium est an cum chrismate fuerit validum. Et idem dicit *Synod. Colon.* anni 1662. si Sacerdos per errorem usus esset oleo catechumenorum.

2191 al. 2091 § 2. Putant aliqui apud Avers. *s.* 2. de valore non esse benedictionem olei, et hoc defendi posse dicit etiam Arcud. *c.* 2. sed post damnationem 1. prop. ab *Innoc. XI* hoc non est practice probabile, nam agitur de valore, et cum oppositum sit longe probabilius cum S. Th. *in suppl. q.* 29. *art.* 5. Avers. Ills. supra et communissima, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis; cui tamen non exponetur, secundum *Avers.* si fiat aliqua benedictio ordinata ad effectum hujus Sacramenti, quamvis non servetur illa, quæ in Pontificali præscribitur [2].

2192 al. 2092 § 3. Docent multi benedictionem hujus olei posse committi simplici Sacerdoti, saltem a

1 *Vide Benedictum XIV* de S. D. lib. 7. c. 16. n. 3.

2 Adde decretum istud :

1. Feria V coram SS. die 13 jan. 1655.

Sanctissimus D. N. D. Paulus V in congregatione generali coram se habita, prævio maturo examine et censura propositionis sequentis : « Quod nempe sacramentum Extremæ Unctionis oleo episcopali benedictione non consecrato ministrari valide possit, » auditis DD. Cardinalium suffragiis, dictam propositionem esse temerariam et errori proximam.

2. Feria IV die 14 sept. 1842.

In congregatione generali habita in conventu S. Mariæ supra Minervam coram Eminentissimis et Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus, proposito dubio, an in casu necessitatis, Parochus ad validitatem Sacramenti Extremæ Unctionis uti possit oleo a se benedicto. Iidem Eminentissimi decreverunt, negative ad formam decreti feriæ V coram SS. diei 13 jan. 1655.

Eadem die et feria SS. D. N. D. Gregorius div. Prov. PP. XVI in audientia assessori S. Officii impertita resolutionem Eminentissimorum approbavit. — Item 12 jan. 1850 coram Pio IX.

Papa, nam *Clemens VIII*, die 31 Aug. 1595, *in Instr.* quæ est inter illius Constitutiones 34, sic habet : *Non sunt cogendi Presbyteri Græci olea sancta præter chrisma, ab Episcopis latinis Diœcesanis accipere, cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum et Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur seu benedicantur; chrisma autem, quod nonnisi ab Episcopo, etiam juxta eorum ritum, benedici potest, cogantur accipere.* Unde quamvis S. Th. *ar.* 6. Bellar. *c.* 7. Dicast. *hic n.* 32. Avers. *sect.* 2. et communissima dicat ex præcepto Christi requiri hic benedictionem Episcopi, cum tamen certum sit benedici a presbyteris Græcis approbante latina Ecclesia, sententia illa pro Ecclesia Græca videtur esse practice certa, sed pro latina est ad summum speculative probabilis; pro quo videri debent dicenda *num.* 1235 [1]?

2193 al. 2093 § 4. Si oleo benedicto per decursum anni successive affundatur non benedictum, et quantitas affusa non benedicti, si omnes partes simul spectarentur, esset superatura quantitatem benedicti, sententia dicens perdi per hoc benedictionem defenditur a multis, uti habet Card. *a n.* 460. qui hoc dubium misit ad S. Congr. petens resolvi, an sic fieri possit; quæ 23 Sept. 1682 respondit, posse, adeoque nunc partim ex consuetudine plurimarum Ecclesiarum, partim ex hac declaratione, partim ex *Rit. Rom.* practice certum est, licitum esse sic procedere, dummodo successive, et per particulas sic affundatur, ut pars nunc affusa sit minor parte altera, cui affunditur, totum enim hoc ipso fit benedictum, uti de aqua benedicta communiter docetur, et hinc si iterum aliquid affundatur, semper totum est benedictum.

2194 al. 2094 § 5. *Suar. et Fill.* putarunt ad valorem non sufficere allini unam guttam olei; uti ad Baptismum non sufficit apponi guttam aquæ, sed recte contradicunt Avers. et Dicast. *n.* 44. *sect.* 2. nam si digito allinas guttam olei, diceris ungere, e contra si digito apponas guttam aquæ, non diceris abluere : ad ablutionem enim requiritur fluxus, uti habet communior ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *n.* 268.

2195 al. 2095 § 6. Per formam hujus Sacramenti necessario significari debent 1. Actio ungendi, uti Avers. *l.* 3. cum communi tenet. 2. Modus deprecationis, uti probabilius tenent S. Th. *in suppl. q.* 29. *art.* 8. S. Bonav. Sot. Suar. Valent. Kon. Bon. Avers. et alii cum Dicast. *hic d.* 1. *dub.* 4. quia S. Jacob. *n.* 2087. relatus dicit : *inducas presbyteros et orent super eum ungentes, etc. et oratio fidei etc.* oppositum tamen tenent *Alb. Mag. Rich. Pal. Estius Becan.* putantes sufficere, si indicativo diceretur : *ungo te in indulgentiam delictorum, quæ admisisti per visum, etc.* 3. Deprecatio pro remissione peccati, et quidem commissi per sensum, quamvis enim Bosco *de pœn. d.* 7. *s.* 3. *n.* 31. putet non esse opus exprimere peccatum, sive to *quidquid deliquisti*, patet illius sententiæ praxim esse illicitam. Formas saltem secundum verba alias apud Græcos et alias apud Latinos usitatas, refert Arc. *cap.* 5.

§ 7. Si dicatur, *ungo te, ut Deus tibi indulgeat, quidquid deliquisti per visum etc.* Nugn. et Bon. dicunt obstare valori, sed negant Suar. Laym. Dian. Avers. *s.* 3. Dicast. *n.* 65. videtur enim manere sensus deprecativus : praxis tamen est illicita; secundum sæpe dicta [2]. 2196 al. 2096

§ 8. Quandonam mutatio materiæ sit substantialis vel tantum accidentalis, colligitur ex dictis *l.* 6. *p.* 1. *a n.* 18. ubi *n.* 26. dixi usurpationem antiqui olei pro novo non esse substantialem. Quandonam mutatio formæ hic sit substantialis vel tantum accidentalis, dixi ibid. *a n.* 29. ubi *n.* 33. addidi, si plures ungant singulos sensus, Sacramentum valere. Ibid. *n.* 42. dixi fore mutationem accidentalem sed notabilem, ideoque peccaturum mortaliter, qui hic usurparet oleum antiquum pro novo; qui omitteret nomen sensus illius qui inungitur, aut verba illa, *et suam piissimam misericordiam*, maxime cum Nugn. Bell. *c.* 7 et alii dicant hæc verba esse de essentia. Recte autem docet Av. *sect.* 3. quamvis Rit. Rom. velit dici, *per hanc sanctam Unctionem*, tamen to *sanctam* non esse de essentia, licet videatur dubitare Suar. Florent. enim et Trid. non addunt. Si ungens dixerit, Indulgeat tibi Deus quidquid *dereliquisti*, pro *deliquisti*, recte dicit Gob. *n.* 811. debere iterari. 2197 al. 2097

§ 9. Non tantum materia et forma, sed etiam partiales materiæ hujus Sacramenti moraliter conjungi debent : hinc si una Unctio quadrante horæ distaret ab altera, putant Nugn. et Avers. *s.* 5. Sacramentum fore nullum. Quod si Sacerdos post aliquas Unctiones deficeret, putant multi alium Sacerdotem debere tantum addere reliquas Unctiones, sed *Merat.* putat non esse certum valorem Sacramenti sic 2198 al. 2098

[1] Consule eumdem Benedictum XIV, l. c. n. 4.

[2] Confer Benedictum XIV. *l. c. cap.* 17.

per partes successive a pluribus ministrati, ideoque Unctiones omnes sub conditione ab initio repetendas, quod etiam admittit Avers. *s.* 10.

2199 al. 2099 § 10. Quamvis Waldensis putaverit hoc Sacramentum in necessitate posse ministrari ab inferiore Clerico, aut etiam a laico, tamen omnes alii, inquit Avers. *s.* 10. pro certo docent neminem nisi Sacerdotem, nequidem ex dispensatione Papæ, posse ministrare, quod probat saltem praxis Ecclesiæ, quæ nunquam dispensat, ut ab alio fiat [1].

2200 al. 2100 § 11. Cum S. Jacobus dicat, *inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum ungentes*, Græci ad hoc Sacramentum ministrandum adhibent septem presbyteros, aut saltem tres : sed recte docent S. Th. aliique Patres cum Arcud. *c.* 3. Avers. *s.* 10. practice certum esse, quod sufficiat unicus. Et quamvis adessent plures, recte ostendit Arcud. *cap.* 6. esse abusum apud Græcos quod singuli ungant eamdem partem, repetita toties forma.

2201 al. 2101 § 12. Plures Græci putant etiam non ægros esse capaces hujus Sacramenti, propter immaturam mortem, quæ sæpe contingit : sed contradicunt Latini omnes cum S. Th. *in sup. q.* 32. *art.* 1. hinc Arcud. *c.* 4. dicit usum Græcorum esse merum abusum. Exemplum autem S. Hedwigis ante morbum petentis Unctionem, uti refert Rayn. *in Heter. t.* 16. *s.* 1. *pun.* 12. *n.* 2. fuit extraordinarium ex instinctu divino. Fatetur tamen *Arcud.* sæpius etiam a viris Sanctis frontem energumenorum vel etiam locum affectum hominis non ægri esse isto oleo unctum, sed non per modum Sacramenti : hinc addi non debet forma Sacramenti, nec cæremoniæ consuetæ [2].

2202 al. 2102 § 13. Si sciretur, quod æger nunquam actualiter peccasset, *Nugn. Silv. Jo. Sanch. Arr.* putant non fore capacem hujus Sacramenti, et consentit Avers. *s.* 8. si nequidem ante Baptismum actualiter peccaverat : sed contradicunt Suar. Henr. Kon. Villal. Regin. Bon. Dian. Dicast. Comp. Rayn. *n.* 9. quia fines hujus Sacramenti sunt alii præter sublationem peccati vel reliquiarum ejus, uti constat ex dictis *n.* 2088. et dicendis *n.* 2111. et 2119. Et ideo plures secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *n.* 181. putarunt B. Virginem etiam suscepisse hoc Sacramentum, sed hi supponere debent eam ex infirmitate aliqua decessisse, hinc merito cum aliis contradicit Ills. *n.* 13.

§ 14. Certum est ex Trid. *c.* 3. contra Goffridum apud Rayn. *n.* 13. hoc Sacramentum esse iterabile. Ut autem redeunte periculo in eodem morbo iterum inungi possit infirmus, *Agenda Coloniensis* dicit infirmitatis statum per moram diuturnam ita interrumpi debere, ut judicio communi videantur esse morbi distincti : sed Synodus Coloniensis, *c.* 3. §. 7. recte dicit, *si melius habere cœperit, et Medicorum judicio extra probabile seu propinquum mortis periculum fuerit constitutus*, posse utiliter iterari : hinc S. Th. Kellis. Dian. Busemb. et alii cum Rayn. *n.* 15. dicunt, si in eadem infirmitate diu durante, v. g. in hydropisi, phtisi, notabiliter varietur morbi status, ita ut æger evadat e periculo proximo mortis, licet non e morbo, et relabatur in tale periculum, posse Sacramentum reiterari : iteratum autem in eodem morbo et periculo est irritum, Avers. *s.* 5. 2203 al. 2103

§ 15. Latini ungunt quinque sensus, ut dict. est *nu.* 2087. Græci autem frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus ex utraque parte, et pedes, Arcud. *c.* 7. Et quamvis multi apud Avers. *sect.* 4. putent de valore non esse, ut ungatur ullus sensus, sed satis esse ungi aliam corporis partem; item quamvis aliqui apud Dicast. *hic nu.* 68. putent opus non esse explicite et directe significari ullum sensum in particulari, tamen utrumque oppositum est longe probabilius; hinc sententiæ illæ non sunt practice probabiles. 2204 al. 2104

§ 16. S. Th. *in suppl. q.* 30. *art.* 1. *ad* 3. Avers. *s.* 4. et 5. Dicast *n.* 49. et alii dicunt singulas sensuum unctiones esse de essentia hujus Sacramenti, ideoque Sacramentum non existere nec causare ante positam ultimam. Oppositum valde probabiter tenent Suar. Henr. Kon. Laym. Arcud. Serar. aliique multi cum Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 168. Et Ills. *n.* 4. quamvis enim singulorum sensuum unctiones non sint integrum et completum Sacramentum, attamen sunt quasi incompletum, simili modo, quo singulæ species panis et vini in Eucharistia sunt Sacramentum inadæquatum Ordinis, ideoque illa singula seorsim causant speciales gratias sibi correspondentes. Sed non obstante quacumque probabilitate hujus sententiæ praxis illius non est tuta, quia cum non sit certa, Sacramentum exponeretur periculo nullitatis, Card. n. 497. 2205 al. 2105

Q. 313. — *Quid præterea sit notandum circa* 2206 al. 2106

[1] De hac re disserit Benedictus XIV. l. c. c. 19. n. 1. ad 8. [2] Adi Benedictum XIV. *l.* 7. *de S.* D. *c.* 20.

Sacramentum Unctionis? R. seqq. §. Dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 202. Unctionem cum obice gratiæ susceptam reviviscere, si intra tempus ejusdem morbi removeatur obex: possuntque plura de hoc videri apud Avers. *s.* 7. Item *hic n.* 1875. dixi surdo, muto et cæco, qui nunquam habuit usum rationis, dari non posse, sed tantum illi, qui habuit usum rationis, et instructionem aliquam. Etiam hic *n.* 1953. dixi daturum Unctionem non debere interrogare Confessarium, an æger sit absolutus, sed tantum an sit confessus.

2207 al. 2107 § 2. Hoc ipso, quod quis Christianus sit, censetur velle sibi dari hoc Sacramentum, quamvis nec petierit, nec ullo sensu nunc utatur; qui enim est in Ecclesia, et in ea vult mori, vult ejus Sacramentis juvari debito tempore, Barb. Dicast. Burgh. *cent.* 3. *cas.* 76. Steph. *t.* 5. *d.* 6. *n.* 14. *et* 18. Et secundum dicta *l.* 6. *p.* 1. *n.* 172. hic sufficit voluntas interpretativa, de qua S. Aug. *l. de adult. conj. cum ult.* ait: *Multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit, non apparet: attamen credibilius est eum, si posset, velle se potius dicturum fuisse.*

2208 al. 2108 § 3. Reus, qui sumpto veneno expectat mortem, est inungendus, quia venenum reddit periculose infirmum, Avers*a sect.* 8. Steph. *n.* 14. Reum autem rotæ affixum non tenetur Parochus inungere, cum non sit consuetudo: potest tamen, si reus ferventer petat, cum graviter infirmetur ex divulsione membrorum, Lohn. Gob. *t.* 8. *n.* 850. Ungendus etiam est ille, qui est in mortis periculo, eo quod sisti non possit sanguis per nares affluens. Steph. supra. Item puerpera, si fœtus sit extrahendus, vel mors ob specialem rationem timeatur in hoc partu, Silv. Nav. Alcoz. Lohn. Item quia senectus ipsa est morbus, inungendus est senex deficiens, *Rit. Rom.*

2209 al. 2109 § 4. Reo decapitando vel suspendendo, item inituro prælium vel periculosam navigationem non datur, cum non dicantur infirmi. Si autem alicui abscindatur pes vel manus, Quintan. et Gob. putant inungendum, quia merito timeri potest ne deficiat. Negat probabilius Lohn. quia experientia docet ordinarie non deficere, et alioqui, qui secatur pro calculo vel ruptura, etiam esset inungendus.

2210 al. 2110 § 5. Pueros septennium vix egressos inungi posse negant Sot. Vivald. et alii; videtur consentire S. Th. *in suppl. q.* 32. *ar.* 4. quia non habent actualem devotionem: hinc Sot. Lop. *Agend. Colon.* dicunt ætatem huic Sacramento præfinitam esse eamdem, quæ Communioni. Addunt cum S. Th. *art.* 3. non esse ungendos furiosos et amentes, nisi in lucido intervallo. E contra non esse expectandam ætatem Communioni præfinitam recte cum communi dicunt Avers. *s.* 8. et Rayn. *t.* 10. Imo dari posse pueris omnibus, si peccati capaces fuerint, docent Zamb. Sa, Laym. Avers. Rayn. Burgh. *cent.* 3 *cas.* 93. et alii communiter. Et idem videtur esse de furiosis et amentibus, qui habuerunt usum rationis, si absit periculum irreverentiæ, uti habet Rit. Rom. et Syn. Colon. anni 1662. *c.* 3. §. 6, ac communiter Theologi cum Rayn. *n.* 8. Et ad cavendam irreverentiam, tales homines ligari posse notant gravissimi Auctores cum Avers. Similiter dandum est ebriis deficientibus, nisi constet esse in mortali, Lohn. Gob. *n.* 832. 892. Item vulneratis in duello, si post illud superfuit tempus pro contritione, quod in dubio est præsumendum. Kon. Laym. Tamb. Lohn. [1] 2211

§ 6. In dubio, an puer vel quicumque alius al. æger unquam sit usus ratione, ungendus est, 2111 quia hoc Sacramentum non est tantum ad peccata, et peccati pœnas tollendas, sed etiam, ne æger in agone tentationibus succumbat, et ut, si ita expedit, sanitati restituatur, Zamb. J. Sanch. Dian. Avers. Rayn. *n.* 10. Schild. *tr.* 6. c. 6. Hinc etiam dari debet illi ægro, qui in articulo mortis baptizatur, Rich. Palud. Silv. Suar. Henr. Zamb. Dian. Rayn. *n.* 6. Castr. *tr.* 26. *pun.* 6. *n.* 9. Saltem sub conditione, si post Baptismum peccarit, inquiunt Leand. et Dicast. *n.* 156. sed secundum dicta *n.* 2102. opus non est conditionem illam addere. Item dari debet in omni alio dubio, v. g. an sit in mortali, an adsit periculum mortis, quia in extrema necessitate præsumendum est in favorem hominis, pro quo instituta sunt Sacramenta, Chapeav. Lohn. Schild. *supra.*

§ 7. Si peste infectus non possit recipere 2212 aliud Sacramentum, tenetur Parochus per se al. vel per alium ei ministrare Unctionem etiam 2112 cum periculo contagii, ut colligitur ex dictis, *l.* 3. *p.* 1, *a n.* 755. tum enim est gravissima necessitas Parochiani, forte constituti in mortali, quo per hoc Sacramentum liberari potest; vel si in mortali non sit, poterit accipere vires ad resistendum Dæmoni et feliciter emigrandum, Suar. aliique communissime cum

[1] Consule Benedictum XIV. de S. D. 7. *C.* 21.

Card. *in* 1. *crisi d.* 76. *c.* 3. Idem est, si infectus receperit Sacramentum Pœnitentiæ, sed non Eucharistiæ, quamvis enim tum non sit in extrema necessitate, tamen est in gravi, in qua etiam tenetur subdito subvenire Parochus, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 755. potuit enim pœnitentia fuisse defectuosa, quæ per hoc Sacramentum per accidens supplebitur in ordine ad causandam primam gratiam.

2213 al. 2113 § 8. Aliqui, ut se Christo a Patre derelicto, et sine Sacramentis morienti conforment, renuunt etiam hoc Sacramentum suscipere, sed recte ostendit Rayn. *n.* 16. hanc esse apertam deceptionem Diaboli, qui hominem supernaturali hoc auxilio destitutum devorare quærit. Quamvis autem, si æger receperit Sacramenta Pœnitentiæ, et Eucharistiæ, S. Th. Avers. s. 9. Rayn. *n.* 9. et alii communiter dicant non esse obligationem sub peccato suscipiendi hoc Sacramentum, tamen esse obligationem suscipiendi docent Mag. P. Sot. Turr. Gonett. *hic c.* 3. *q.* 1. hinc *Syn. Colon.* anni 1662. *c.* 3. §. 5. vult, ut nolens suscipere careat Ecclesiastica sepultura [1]. Licet autem Parochus sentire vellet cum prima sententia, tamen, si æger petat, tenetur ex justitia et sub mortali ministrare, quia hoc Sacramentum est magnæ utilitatis, et illud ministrare spectat ad officium, quod Parochus in se sumpsit, habetque Parochianus jus ad illud petendum, et suscipiendum, Suar. Card. *Sup.* Avers. s. 10. *et alii.* Inde tamen male inferunt aliqui obligationem etiam sub mortali suscipiendi : nam Parochus peccaret mortaliter, si toto anno extra Pascha nollet Parochiano suo ministrare Eucharistiam ; hic tamen, si non sumat, non ideo peccat. Concludit Ills. *n.* 15. quamvis nullum extet illius recipiendæ præceptum, tamen vix posse omitti sine veniali, propter aliqualem saltem negligentiam.

2214 al. 2114 § 9. Arr. et Gob. docent contra alios apud Busemb. licitum esse Parocho ferre Sacrum Oleum ad domum suam, quando probabiliter credit se noctu vocandum : intellige, si alias foret periculum, ne forte sero veniret [2].

2215 al. 2115 § 10. Dicast. *t.* 3. *n.* 150. dicit se vidisse a viris non indoctis ministrari Unctionem mediante argentea virgula, etiam extra tempus pestis : sed quamvis hoc non obstet valori, tamen Avers. *s.* 4. dicit fore mortale, si extra tempus pestis fiat, quia est in re notabili contra universalem consuetudinem Ecclesiæ [3].

2216 al. 2116 § 11. Quamvis sit gravis obligatio in administratione hujus Sacramenti, utendi habitu, id est superpelliceo et stola, attamen in necessitate posset ministrari sine habitu.

2217 la. 2117 § 12. Unctio oculorum incipit ab oculo dextero, similiter a dextra aure, manu, pede, etc. nec tota forma est enuntianda, prius, quam utrumque membrum sit inunctum : satis autem est unctionem fieri in palpebra oculi, in labiis, etc. Secundum Rit. Rom. manus exterius unguntur presbyteris, reliquis autem interius : secundum *Agend. Colon.* unguntur manuum palmæ tam Sacerdotum quam laicorum. Pedes unguntur in planta, quia hac præcipue ambulamus. Rit. Rom. dicit inunctionem renum omitti etiam in viris, *quando infirmus commode moveri non potest. Agenda Colon.* ait : *Renum inunctio propter honestatem tam in viris, quam in mulieribus fere omittitur, eorumque loco pectus circa regionem cordis S. Oleo liniri solet*, quod intellige de viris, maxime cum Rit. Rom. dicat : *sive in mulieribus sive in viris alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Nec est de valore, ut ungatur uterque oculus, utraque auris, etc. sed satis est ungi unum ex illis organis : item de valore non est ut isto ordine ungantur sensus, aut ut in formam crucis : qui tamen aliquid horum negligeret, peccaret, etiam graviter pro qualitate transgressionis. Si ungatur pars corporis infecta lepra vel gangræna, expedit oleum, ne totum inficiatur, accipere calamo vel festuca, et applicare pollici.

2218 al. 2118 § 13. Populus dedoceri debet sequentes errores. 1. quod inunctus citius sit moriturus : imo recte notat Bell. *de arte bene moriendi l.* 2. *c.* 8. causam, cur multi ægri non convalescant, esse, quod tam tarde petant Extremam Unctionem : hinc Syn. Colon. *c.* 1. dicit suscipiendam, *quando est verisimile mortis periculum*

[1] Vide sis Benedictum XIV. l. 7. c. 22. n. 4.

[2] « Si vero domi detineret ad majorem tantum commoditatem, culpa veniali non vacaret. Imo Quintanus non auderet a mortali excusare eum qui semper domi retineret S. Oleum, cum sit contra reverent cam. V. S. Lig. l. VI, n. 730. (Scav. t. IV. p. 336). S. R. C. 16 Dec. 1828 de hoc consulta respondit : *Servetur Rituale R., excepto tamen casu magnæ distantiæ ab Ecclesia, quo in casu omnino servetur etiam domi Rubrica quoad honestam et decentem tutamque custodiam.* » (*Edit*).

[3] *Cum pollice,* ait Rubrica, et sub gravi ut tenet Benedictus XIV, in casu morbi contagiosi cum spatula lignea, qua postea comburitur, dato Sacramento. unde valde reprobandus usus habendi in vasis sancti olei spatulas argenteas.

lum propter infirmitatem [1]. 2. Quod inunctus non possit condere testamentum, nam per hoc Sacramentum nullius rei vel dispositionis sit incapax. 3. Quod inunctus, si convalescat, peccet, si incedat nudis pedibus. Et has aniles fabulas vide fuse rejectas apud Rayn. *a. n.* 3.

2219 al. 2119 § 14. Per *peccati reliquias*, quas Trid. *c.* 2. dicit hic abstergi, multi apud Avers. *s.* 6. putant intelligi sola venialia, sed improbabiliter, inquit Bell. *hic c.* 8. nam S. Jacobus dicit, *si in peccatis*, simpliciter et forma habet, *quidquid deliquisti :* ergo male restringitur ad venialia : hinc dicendum cum S. Th. *in suppl. q.* 30. *ar.* 1. Bellar. Avers. Arcud. *c.* 8. intelligi, partim peccata, etiam mortalia, inculpabiliter non remissa per priora Sacramenta, vel commissa post illa, si nunc ignorentur, partim pœnas peccatorum, et speciatim languorem vel anxietatem relictam post peccatum, ideoque S. Jacobus ait, *alleviabit eum Dominus.*

2220 al. 2120 § 15. Quamvis Rit. Rom. dicat ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum esse, et forte sit obligatio, sed sub veniali tantum, inquit Avers. *s.* 9. ut si tempus et infirmi conditio permittat, Pœnitentia et Eucharistia ante Unctionem suscipiatur, tamen de hoc nullum est præceptum, et exempla multa de suscepto post Unctionem Viatico refert Rayn. *n.* 10 [2]. Et saltem si infirmus aliquanto tempore supervivat, et iterum petat Viaticum, debet ei administrari : ac quoties voluerit, est pro confessione audiendus, et absolvendus, Synod. Colon. *c.* 3. § 6.

2221 al. 2121 § 16. Rit. Rom. habet, vas, quo asservatur hoc oleum esse argenteum aut stanneum : item si oleum deportetur ad ægrum, ob effusionis periculum posse deferri in lana bombycyna. Denique si periculum sit, ne infirmus decedat, antequam fiant omnes unctiones, cito ungantur sensus, forma sic proferatur, *per istas SS. Unctiones, et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per visum, gustum, etc. deliquisti.* Deinde si adhuc supervivat, repetantur Unctiones singulorum sensuum, et addantur orationes prætermissæ : si vero, dum inungitur, decedat, presbyter ultra non procedat, et prædictas orationes omittat. Quod si dubitet an vivat, adhuc Unctionem prosequatur sub conditione pronuntiando formam, *si vivis, per istam S. Unctionem, etc.* Ita Rit. Rom.

CAPUT II.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

DUBIUM I.

Quid Ordo, quotuplex, et quæ ejus materia? 2222 al. 2122

« Resp. I. Ordo est Sacramentum, quo traditur potestas circa Eucharistiam rite administrandam. Ordines universim sunt septem, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, et Sacerdotium. Quod rursus est duplex, Minus, et Majus, sive Episcopatus : unde quidam octo numerant. Prima vero tonsura non est Ordo, nisi late, sed tantum dispositio ad Ordines, per quam quis fit Clericus et capax beneficii Ecclesiastici, ac privilegiorum Clericalium. Ex his tres posteriores dicuntur Majores sive Sacri, ob annexum votum solemne castitatis (etsi ordinatus, per gravem metum, nimiis blanditiis, et importunitate parentum probabiliter eo non teneatur, nisi sponte ratificaverit, Suar. *d.* 29. Azor. Fill., *t.* 10., *c.* 4. *q.* 3. Kon. *n.* 150. Bon. *de matr. q.* 3. *p.* 9.) Reliqui Minores, quos cum Vasq. alii Sacramentum esse negant, alii cum Bellar. Kon. Fill. etc. communius et probabilius affirmant. Et quidem unum, vel perfectione ac fine, vel unitate attributionis. v. Fill. *t.* 9. *c.* 1. Bon. *d.* 8. *q.* 1.

» Resp. II. Materia remota Ordinum, est aliquod instrumentum, traditum ordinandis in signum potestatis spiritualis. Proxima, est ejusdem traditio et acceptatio, cujus contactum physicum, et immediatum, etsi non esse essentialem aliqui probabiliter doceant cum Sa, Henr. Reg. Laym. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 185. et aliis, quos citat; contrarium tamen communius est ac tutius, ut altera saltem manu tangatur : imo ex præcepto, ad scrupulum vitandum, utraque manu, et quidem omnia v. g. calix cum patena, hæc cum hostia, ut docet Fill. idque simul cum prolatione verborum Episcopi, V. Laym. *l.* 5. *t.* 9. *c.* 5. Bon. *d.* 8. *q.* 1. *p.* 3. Dian. *p.* 8. *t.* 1. *R.* 40. *et* 42.

» Resp. III. Ostiarius ordinatur traditione clavium Ecclesiæ; Lector, libri Lectionum; Exorcista, libri Exorcismorum; Acolythus, ampullarum vacuarum, vel saltem unius, et Candelabri cum Cereo extincto, quia ejus est præparare lumen, vinum, et aquam ad Mis-

[1] Legendus Benedictus XIV. *de S. D. l.* 7. *c* 22.

[2] Adde Agnellum Honoratum in Dissertationibus Neapoli sub ementito Lucæ nomine divulgatis 1737. *Diss.* 4. et Benedictum XIV. *l.* 7. *de S. D. c.* 23.

sam; Subdiaconus, traditione Calicis vacui, cum vacua patena superposita, quia illius est hæc ad Missam præparare; Diaconus, impositione manus, et traditione libri Evangeliorum, quia ejus est catechizare, cantare Evangelium, et cum facultate Parochi prædicare, baptizare, Eucharistiam dare, *v. sup.* Sacerdos traditione calicis cum vino, et patenæ cum pane, addita forma, qua datur potestas sacrificandi, deinde impositione manus, addita alia forma, qua datur potestas remittendi aliis peccata V. Fill. *t.* 9. *c.* 2. Reg. Bon. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 186. 187. 188. *et p.* 8. *l. c. Ex d. resolves.*

» I. Potest Episcopus extra Diœcesim suis subditis conferre primam tonsuram, quia non est Ordo, Bon. et alii 4. cum Dian. *p.* 4. *t.* 4. *R.* 143. contra Barb. Sanch. etc.

II. Quando dubium occurrit, an Ordo sit vere collatus, v. g. quia materia fuit dubia, iterari potest, et debet sub conditione: quando vero sunt rationes utrinque probabiles pro nullitate et validitate, ait Dian. *p.* 5. *t.* 3. *R.* 47. ex Gran. posse iterari sub conditione, imo debere, si sit Episcopalis vel Sacerdotalis, v. g. si Sacerdos vel Episcopus non tetigisset vasa sacra, aut illud instrumentum, in cujus porrectione imprimitur character. Excipit tamen Sacerdotem, qui immediate tetigit patenam, sed non hostiam. Eum vero, qui non tetigit Calicem, et patenam, dum forma proferebatur, sed paulo post, posse quidem ad majorem animi sui quietem sub conditione iterum ordinari, non tamen esse necessarium, docet Lug. *resp. mor. l.* 1 *d.* 33. Recte autem notat Dian. *l. c.* etiamsi quis timeat, ne invalide ordinatus sit, aut non recordetur se tetigisse sacra vasa, aut non tetigisse imaginetur, non illico iterandum esse Ordinem, cum sola oblivio vel etiam timor non sufficiat ad prudens ac rationabile dubium vel probabilitatem.

» Resp. IV. Episcopus non potest ordinare nisi subditos, vel ratione originis (si scil. in ejus Diœcesi sint nati) vel ratione domicilii, voluntate isthic perpetuo habitandi, vel ratione beneficii in sua Diœcesi existentis, *p.* 8. *tr.* 2. *R.* 8. Laym. Præp. et cæteri comm. Quocumque autem horum modorum sint subditi, licite eos ordinat, ut habetur *in cap. Cum nullus, de tempor. ordin. in.* 6. et ex communi Henr. Less. *l.* 2. *c.* 34. *d.* 19. *Unde resolves.*

» I. Qui in una Diœcesi est natus, in altera habet domicilium, in tertia beneficium, a quovis trium istorum Episcoporum potest Ordines vel dimissorias accipere, Præp. *q.* 1 *d.* 14. Laym. *c.* 9. Dian. *Res.* 8. *et* 9. ubi cum Avers. *et aliis* 3 contra Barb. dicit, etsi ab uno eorum acceperit Ordinem unum, posse alterum ab alio accipere.

II. Potest quis ordinari ut originarius, ubi ipse vel pater ejus est natus, Barb. Zerola, Avers. et alii 9. cum Dian. *R.* 12. Non tamen potest ordinari ab Episcopo in cujus Diœcesi natus est fortuito, v. g. quia mater ibi itineris vel negotiorum causa degebat, quia non contrahit ibi civilitatem originis, sed ubi parentes domicilium habent; ibi enim natus esse censetur, Sanch. et alii 7, cum Dian. *res.* 11. contra Hurt.

» III. Qui in diversis Episcopatibus habet duo domicilia, in quibus æqualiter (etsi non mathematice) habitat, potest ab utriuslibet loci Episcopo ordinari, quia utrique est subditus ratione domicilii, Præp. *l. c.* Sanch. Avers. etc. cum Dian. *R.* 10. ejus tamen filius ab illo tantum, in cujus Diœcesi natus est: quod si fortuito extra utriusque Diœcesim sit natus, ab utrovis potest ordinari, quia uterque censetur ejus Episcopus originis, cum non sit potior ratio de uno, quam de alio, Præp. Dian. *l. c.* Natus autem ex fornicatione, matris potius, quam patris domicilium sequitur, Præp. Dian. *R.* 18.

IV. Qui plura habet in diversis Diœcesibus beneficia, potest a quolibet illorum Episcoporum ordinari, Garzias, Præp. *l. c.* Dian. *R.* 25.

» V. Studiosi qui in universitate (etiam ultra decennium) animo redeundi in patriam, non contrahunt ibi domicilium, atque adeo ab ejus loci Episcopo ordinari non possunt. Imo si isthic ducant uxorem, nec filii eorum: sicut enim is non dicitur Episcopus domicilii respectu patris, ita nec Episcopus originis respectu prolis, quæ nata fingitur in domicilio patris, Dian. *R.* 15 *et* 17.

ADDENDA.

Quæst. 314. — *Quinam hic sint hæreticorum errores, et quæ doctrinæ Scripturæ ac Conciliorum?* R. I. Præcipuus error est Lutheri, Illyrici, Kemnitii, et aliorum, qui negant Ordinem esse Sacramentum, uti refert Bellarm. *T.* 3. *controv. de sacr. Ordinis c.* 1. sed Ordinem esse vere et proprie Sacramentum a Christo institutum, de fide est ex Trid. uti referam *n.* 2129. ac clare colligitur ex Scripturis: ad Ephes. 4. *v.* 11. *et* 1. *ad Timoth.* 1. *v.* 6. aliisque locis apud Bellarm. *c.* 2. qui sequentibus capitibus idipsum fuse probat ex tradi- 2123 al. 2123

tione Sanctorum Patrum et ratione ipsa : breviter Avers. *de Ordine q.* 1. *s.* 1.

2224 al. 2124 § 2. Ordinationem Ministrorum Ecclesiæ spectare ad laicos vel ad Magistratus politicos docuerunt Wicl. Huss. Luth. Calv. aliique sectarii, ut refert Bellarm. *t.* 2. *l.* 1. *de Clericis c.* 2. qui *c.* 3. *et seqq.* ac post eum Avers. *q.* 3. *s.* 1. evidenter ostendunt id a Christo commissum esse Apostolis, Episcopis, aliisque auctoritatem spiritualem habentibus in Ecclesia. Quod autem alii dixerunt, etiam mulierem esse capacem Ordinum, videri potest confutatum apud Dicast. *de Ordine dub.* 19.

2225 al. 2125 § 3. In hoc Sacramento carpunt præcipue hæretici, quod pro SS. Ordinibus requiramus cœlibatum, sed Bellarm. *sup. de Cler. c.* 18. *et* 19. ostendit cœlibatum illum antiquitus et jure Apostolico merito annexum esse SS. Ordinibus : similiter obligationem continentiæ antiquissimam, ostendit Avers. *q.* 4. *s.* 5. ab ipsis usque adeo Apostolis : convenientiam autem exponit *s.* 6,

2226 al. 2127 § 4. Duo præterea in hoc Sacramento arguunt hæretici, nempe unctionem et tonsuram; sed unctionem esse antiquissimam cæremoniam Ecclesiæ Christi, ostendit Bellarm. *t.* 3. *de Sacr. Ordinis c.* 12. Tonsuram autem esse pariter antiquissimam et in Ecclesia semper usurpatam, ostendit *t.* 2. *l.* 2. *de Monachis c.* 40.

2227 al. 2127 § 5. Fuit etiam error aliorum, qui dixerunt simplices Sacerdotes posse idem quod possunt Episcopi, nec hoc esse illis superiores : sed oppositum est de fide ex Trid. *uti referam n.* 2129. potestque veritas catholica videri late probata a Bellar. *t.* 2. *l.* 1. *de Clericis c.* 14. *et* 15. E contra tamen audiendi etiam non sunt alii, qui plus æquo tribuunt dignitati Episcopali, et putant dedecere Episcopum, ut aliquando hostiam a simplici Sacerdote consecratam sumat, hos enim recte arguit S. Hieron. et post eum Rayn. *in Heter. T.* 16. *s.* 1. *pun.* 13. *n.* 10.

2228 al. 2128 § 6. Florentinum *post sess. ult.* in Decr. Eug. IV. ad Armenos de hoc Sacramento ita docet : *Sextum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, et patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua supposita traditionem : et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma Sacerdotis talis est : Accipe potestatem offe-*
2229 al. 2129 *rendi sacrificium, etc.*

§ 7. Trid. *sess.* 23. doctrinam catholicam de Sacramento Ordinis proponit per hos 8 Canones. 1. *Si quis dixerit non esse in novo testamento sacerdotium visibile et externum, vel non esse potestatem aliquam consecrandi, et offerendi verum Corpus et Sanguinem Domini, et peccata remittendi et retinendi, sed officium tantum, et nudum ministerium prædicandi Evangelium, vel eos qui non prædicant, prorsus non esse Sacerdotes, anathema sit.* 2. *Si quis dixerit præter Sacerdotium non esse in Ecclesia catholica alios Ordines, et majores, et minores per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur, anathema sit.* 3. *Si quis dixerit Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse vere et proprie Sacramentum a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quemdam eligendi Ministros verbi Dei, et Sacramentorum, anathema sit.* 4. *Si quis dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipe Spiritum Sanctum, aut per eam non imprimi characterem ; vel eum qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse, anathema sit.* 5. *Si quis dixerit sacram unctionem, qua Ecclesia in sancta Ordinatione utitur, non tantum non requiri, sed contemnendam et perniciosam esse, similiter et alias Ordinis cæremonias, anathema sit.* 6. *Si quis dixerit in Ecclesia catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris et Ministris, anathema sit.* 7. *Si quis dixerit Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi, vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem, vel Ordines ab illis collatos sine populi vel potestatis sæcularis consensu aut vocatione irritos esse; aut eos qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse Verbi, et Sacramentorum Ministros, anathema sit.* 8. *Si quis dixerit Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificiis assumuntur, non esse legitimos, et veros Episcopos, sed figmentum humanum, anathema sit.* Atque ex jam dictis supponendum est cum Theologis, et Aversa *hic q.* 2. *s.* 1. contra multos canonistas ad valorem Ordinis requiri materiam et formam, nec posse solo verbo conferri a Papa dicente v. g. *Esto Sacerdos.*

§ 8. Adhuc notanda sunt seqq. 1. Materia remota hujus Sacramenti sunt instrumenta, quæ traduntur; proxima est eorum traditio; vel in quibusdam Ordinibus, materia remota sunt manus Episcopi, proxima est illarum manuum impositio. 2. Multiplices ab initio 2230 al. 2130

Ecclesiæ fuerunt manuum impositiones, uti retuli *l.* 6. *p.* 1. *n.* 381. quod advertendum est pro explicandis variis Canonibus Conciliorum, ex dictis SS. Patrum 3. In Ordinatione Presbyteri apud Latinos est duplex manuum impositio. De *prima*, quæ fit ad Tractum ante Evangelium, sic habet Pontificale Romanum: *Pontifex imponit simul utramque manum super caput cujuslibet Ordinandi successive, nihil dicens, idemque faciunt post eum omnes Sacerdotes qui adsunt. De secunda*, quæ fit post communionem, sic habet: *Pontifex cum mitra sedens super faldistorium ante medium Altaris imponit ambas manus super capita singulorum coram eo genuflectentium, dicens: Accipe Spiritum Sanctum; quorum remiseris peccata, etc.* 4. Forma hujus Sacramenti sunt verba, quibus significatur traditio potestatis respondens Ordini qui confertur, uti patet ex jam dictis.

Objic. Florentinum non assignat manuum impositionem pro materia ullius Ordinis apud Latinos: ergo perperam hoc asseritur. R. n. cons. Mens Florentini non fuit tradere materias, et formas adæquatas omnium Sacramentorum, nam certum videtur, quod secunda manuum impositio, et forma illi respondens sit de essentia Presbyterii apud Latinos, uti communissime Auctores cum Dic. *hic n.* 145. Item ad materiam partialem Diaconatus communiter requirunt Auctores etiam impositionem manus Episcopi, et tamen de his non meminit *Florent.* uti nec de benedictione chrismatis Confirmandorum, quæ tamen secundum dicta l. 6. p. 1. n. 374. requiritur ad valorem. Item non meminit de intentione Ministri, nec de consensu suscipientis Sacramentum, quæ etiam secundum ibidem dicta n. 54. et 166. requiruntur ad valorem Sacramentorum. Itaque secundum Lug. *de Sacr. d.* 9. *n.* 121. Dic. *hic. n.* 191. Flor. tantum voluit dare exempla in unoquoque Sacramento; vel potius secundum Bellarm. *de Ordine c.* 9. voluit ea tantum tradere, quæ Armeni poterant ignorare, aut in quibus forte errabant: de manuum autem impositione non dubitant, sed forte de eo, an apud Latinos opus esset omnibus istis aliis materiis. Addit Amic. *de Sacr. d.* 2. *n.* 66. ideo potius assignasse aliquas alias materias quam impositionem manuum, quia illæ materiæ erant expressius et clarius significantes potestatem, quæ traditur: e contra impositio manuum est materia magis indifferens, et communis pluribus Sacramentis.

2231 al. 2131 *Quæst.* 315. — *Cum unica sit Ecclesia, quæ habere debet ubique eadem Sacramenta, quomodo fiat, quod Ecclesia Græca et Latina non utantur eisdem materiis Ordinum?* R. Presbyteratus et Diaconatus apud Græcos conferuntur per solam impositionem manuum, apud Latinos autem Presbyteratus præter impositionem manuum requirit traditionem patenæ cum pane, et calicis cum vino, ut constat ex dictis: similiter Diaconatus requirit etiam traditionem libri Evangeliorum, ut postea dicetur. Inde oritur difficultas, quomodo apud Græcos et Latinos sit idem Sacramentum Ordinis: de quo licet aliquid dixerim l. 6. p. 1. 16. tamen hic res ista magis explicanda est. Variæ autem sunt opiniones Auctorum.

§ 1. Nonnemo putavit etiam apud Græcos requiri, ut pro Presbyteratu tradantur patena et calix, etc. favetque Tann. *de Sacr. d.* 7. *q.* 2. *dub.* 3. *et* 4. putans semper in omni Ecclesia fuisse, et adhuc esse opus adhibere utramque illam materiam, additque cum Henr. olim v. g. quando S. Stephanus ordinatus est Diaconus, pro libro Evangeliorum, quæ necdum scripta erant, traditam fuisse cartam continentem mysteria quædam evangelica. *Contra* est, nam Bellarm. *c.* 9. Arcud. *de Conc. Eccl. occid. et orient l.* 6. *c.* 3. *et* 4. Amic. *de sacr. d.* 2. *sect.* 4. recte ostendunt ex Conciliis et Patribus, olim per manuum impositionem ordinatos esse Presbyteros et Diaconos: Lugo autem *de Sacr. d.* 2. *sect.* 5. testatur se vidisse Romæ, quod sciente et consentiente Papa ordinati sint Presbyteri Græci a Græcis Episcopis per solam manuum impositionem cum hac forma: *Divina gratia, quæ semper infirma sanat, et quæ desunt supplet, creat, seu promovet Titium venerabilem Diaconum, in Presbyterum:* neque de valore talis Ordinationis dubitatum est in Florentino, neque Latini quidquam ideo objecerunt Græcis, imo sic ordinati in Ecclesia Græca hodiedum assumuntur ad Latinam, fiuntque Archiepiscopi, et Cardinales. Præterea in Constitutione Clem. VIII. de qua dixi n. 2092. habetur: *Insuper S. D. N. constituit Romæ habendum esse Episcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Episcopis Latinis Italiæ et Insularum adjacentium subjectos ab Episcopo Græco ordinari volentes, cum illorum dimissoriis ad id tantum concedendis ritu Græco ordinet.* Addit Amicus *n.* 37. et 75. omnes materias et formas Græcorum a Sacra Congregatione sub Urbano VIII confirmatas esse: ex quibus infert cum Lug. *n.* 85. Dic. *de Sacr. d.* 1. *n.* 363. non posse nunc nisi temere dubitari de valore talis Ordinationis: et Palav. *n.* 74. ex aliis absurdis, quæ ex opposita sententia sequerentur, judicat esse certum, quod Græcorum ordinationes valeant.

2232 al. 2132

2233 al. 2133 § 2. Gravina, et Gonet. *d. Sacr. d.* 1. *n.* 79. dicunt Græcos ordinari per contactum mediatum patenæ cum pane, et calicis cum vino, ac consequenter etiam libri Evangeliorum, quia debent attingere Altare, in quo hæc sunt, atque ita mediate hæc tangunt : sufficere autem contactum mediatum docent Auctores plurimi, nam vinum in calice etiam mediate tantum attingitur. *Contra est*, nam licet probabile sit sufficere talem contactum mediatum panis et vini, si nempe immediate attingantur patena et calix tanquam vasa instituta ad continendum illa, tamen in æstimatione prudentum aliquis non dicitur simpliciter tangere panem, vinum, librum Evangeliorum, per hoc quod attingat Altare, in quo ista sunt : nec enim sufficit qualiscumque mediatio tactus, alioquin qui templum tangeret, diceretur etiam attingere illa quæ sunt in templo.

2234 al. 2134 § 3. P. Marchantius *in Trib. t.* 3. *tr.* 6. *tit.* 6. *q.* 3. putat materiam essentialem Presbyterii semper fuisse, et etiamnum esse utramque impositionem manuum, traditionem autem patenæ et calicis esse partem tantum integralem illius materiæ, cui tum adjungatur forma moraliter adhuc cadens super primam impositionem manuum. *Contra est*, ergo Latinus valide ordinaretur, qui nec patenam nec calicem attingeret, quod præter *Marchant.* nemo jam audet dicere.

2235 al. 2135 § 4. Dicendum est cum Inn. IV. *Serar. Arcud. Bellar. Lugo, Amic.* quos citat et sequitur Dic. supra n. 370. item cum Avers. *q.* 2. *s.* 1. Arr. *de Sacram. d.* 5. *s.* 2. Haun. *l.* 4. *n.* 530. Palav. *n.* 75. Bosco *hic. sect.* 2. *concl.* 1. aliisque plurimis, Christum tantum in genere determinasse materiam et formam Ordinum, volendo fieri per signa et verba repræsentativa potestatis conferendæ, reliquisse autem ulteriorem determinationem Ecclesiæ tanquam habenti publicam auctoritatem circa res sacras, quæ pro Græcis Presbyteris determinavit manuum impositionem cum sua forma, pro Latinis, saltem posterioribus temporibus, etiam traditionem patenæ cum pane, et calicis cum vino. Est tamen in utraque Ecclesia idem Ordo a Christo institutus, nec ab Ecclesia variata est Christi institutio, quia Ecclesia retinet utrobique signa et verba repræsentativa potestatis quæ confertur. Et idem videtur dicendum de Extrema-Unctione, uti insinuatum est n. 2092. tenetque Dicast. supra n. 371. et pluribus de Extr. Unct. dub. 3. et 4. eo quod etiam in hoc Sacramento materia et forma non fuerit ultimo determinata a Christo.

2236 al. 2136 § 5. An Presbyteratus futurus esset validus, si Græci ordinarentur per traditionem patenæ et calicis, Latini vero per solam impositionem manuum, aut si Ecclesia nunc instituret unum signum utrique Ecclesiæ comune, dixi l. 7. p. 1. n. 11. in *Instantia* 1. ubi in *Instantia* 2. explicavi, cur Latinus valide ordinetur per formam Græce prolatam, attamen invalide per materiam in Græca tantum Ecclesia usitatam [1].

2237 al. 2137 *Quæst.* 311. — *An Presbyterium apud Latinos sine prima manuum impositione collatum sit certo validum?* R. § 1. Negat S. Bonav. *in.* 4. *dist.* 24. *p.* 24. *art.* 1. *qu.* 4. ubi docet per eam impositionem imprimi characterem; imo in ea sola videtur constituere materiam Presbyterii. *Nec obstat*, quod Tann. hanc sententiam vocet falsam, improbabilem, et erroneam, *nam* imprimis *P. March.* hanc *Tann.* censuram vocat parum modestam, si non insolentem. Deinde credibile est *Tann.* censurare eam sententiam, in quantum a materia excludit traditionem patenæ cum pane, et calicis cum vino, quam *Florent.* ponit pro materia : *Tann.* pro ratione ait, *quia est contra Florentinum.* Presbyterium sine prima manuum impositione collatum esse certo validum negat etiam Marchant. *in Trib. tom.* 3. *tr.* 6. *tit.* 6. *q.* 3. dicens esse sententiam sequacium *S. Bon.* et addit utramque impositionem manuum, primam, et secundam esse essentialem, licet admittatur traditionem patenæ et calicis etiam esse materiam partialem. Idem negat Haller. apud Gob. *t.* 8. *n.* 93. dicens usque ad annum Christi 157 per solam impositionem manuum collatos esse Ordines, postea adjunctam esse traditionem patenæ ac calicis tanquam materiam integralem de præcepto adhibendam, essentialem autem materiam esse primam manuum impositionem, Lugo *de Sacr. d.* 2. *n.* 90. dicit quidem esse materiam tantum integralem, postea tamen loquitur dubie : hinc Arr. *de Sacr. d.* 6. *n.* 3. Platel. *p.* 5. *n.* 1004. Tamb. l. 7. *c.* 5. § 1. *n.* 3. Bosco *d.* 10. *sect.* 2. *n.* 103. et alii dicunt *Lugonem* tenere, quod sit materia essentialis, et propter hanc *Lugonis* auctoritatem dicit *Arr.* non audere se sententiam illam improbabilitatis arguere, *Bosco* dicit defendi posse cum aliqua probabilitate, Avers. *q.* 2. *s.* 8. pro eadem sententia citat etiam *P. Sotum*, *Arcud.*

[1] Conferes hæc cum illis quæ habet Benedictus XIV. *de S. D. l.* 7. *cap.* 25.

Becan. Proponam argumenta utriusque, cum responsionibus quæ communiter afferuntur.

§ 2. Argumenta pro sententia negante Presbyterium, sine prima manuum impositione collatum, esse certo validum, sunt seqq.

2238 al. 2138 1. Ex S. Ambrosio in Epist. 1. ad Timotheum c. 4. ubi ait, *Manus impositiones verba sunt mystica, quibus... accipiens auctoritatem... ut audeat vice Domini sacrificium Deo offerre,* ubi patet eum loqui de prima impositione, nam per secundam non accipitur potestas sacrificandi, sed tantum absolvendi a peccatis. *Resp.* Forte antehac tempore S. Ambr. contulit Ecclesia Latina per primam manuum impositionem, quæ etiam tum habuerat propriam formam, quæ forma cum nunc non usurpetur, signum est Ecclesiam substituisse traditionem patenæ et calicis cum forma sibi propria.

2 *Concilium Carthaginense IV, can.* 3. ait : *Presbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, et manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri qui præsentes sunt, manus suas juxta manus Episcopi super caput illius teneant. Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus manum super caput ponat.* Manus autem impositio est de essentia Diaconatus : ergo similiter Presbyterii, maxime cum dicat *Episcopo eum benedicente,* id est, formam proferente. *Resp.* Conc. illud tantum refert ritus, quibus præparatur Ordinandus ad presbyterium, uti notant S. Th. Cast. Ills. et alii : hinc idem S. Thom. et plurimi alii apud Ills. negant manuum impositionem esse de essentia etiam Diaconatus.

3. Ita clarum est in tota antiquitate Presbyterium etiam apud Latinos collatum esse per primam impositionem manuum, ut nemo id negare possit, uti fatentur Bellarm. et Vasq. quamvis postea addita sit traditio patenæ et calicis, tanquam materia clarius expressiva potestatis conferendæ ; sed non ideo Ecclesia priorem materiam reprobavit, aut exclusit ab essentia, cum ab Apostolis fuerit introducta, uti habet Greg. IX, c. *Presbyter,* De Sacramentis non iterandis, quod caput Lug. et alii multi cum Dic. *n.* 158. intelligunt de prima manuum impositione ; ergo cum hæc semel fuerit de essentia, nec sciatur desiisse esse, manet in possessione. *Resp.* uti *ad* 1. Et satis certum est ex Florent. traditionem vasorum esse materiam essentialem.

4. In aliquibus Pontificalibus non invenitur secunda impositio manuum sub iis verbis, *Accipe Spiritum Sanctum. Resp.* Invenitur in Pontificali Romano, quod debet esse norma caterorum cum sua forma significante potestatem absolvendi, quæ tum accipiatur, nam dicitur, *Accipe :* ergo antecedenter necdum habuit, hæc autem potestas est pars Presbyterii : ergo.

§ 3. Argumenta pro sententia affirmante 2239 al. presbyterium sine prima manuum impositione esse certo validum, sunt seqq. 1. Ex Florentino, 2139 quod dicit : Sacramentum *Sextum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, et patenæ cum pane porrectionem. Resp.* ex dictis n. 2130. Florentin. non voluisse assignare adæquatas materias Sacramentorum, nam etiam non facit mentionem secundæ impositionis manuum.

2. Greg. IX. Cap. *Presbyter,* de Sacramentis 2240 non iterandis, sic habet : *Presbyter et Diaconus,* al. *cum ordinantur, manus impositionem tactu corporali (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt : quod si opus omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos, caute supplendum, quod per errorem extitit prætermissum : suspensio autem manuum debet fieri, cum oratio effunditur super caput Ordinandi.* Hinc videtur sequi, quod prima impositio manuum non sit essentialis, alioqui iterandum esset Sacramentum, quia potestas absolvendi, quæ datur per secundam impositionem, invalida est, si non præsupponatur potestas consecrandi Corpus Christi. *Respondent* Gonz. ad c. cit. Pirrh. aliique plurimi, ibi agi de secunda impositione, quæ semper et sola potest suppleri, quamvis sit essentialis. *Nec obstat,* quod vocet ritum ab Apostolis introductum, *nam* cum Christus non determinasset in individuo materias Ordinum, potuerunt Apostoli, qui tum regebant Ecclesiam, manuum impositionem assumere tanquam materiam pro conferenda potestate absolvendi.

3. Sensus communis Doctorum inter quos 2241 est expresse S. Th. *in* 4. *dist.* 24. *q.* 2. *art.* 3. al. qui dicunt impositionem primam manuum esse 2141 cæremoniam tantum accidentalem, facit sententiam illam moraliter certam. *Resp.* sensum communem Doctorum non semper facere moralem certitudinem, sed attendendum, quales sint et quibus fundamentis innitantur, tam Doctores illi communiter ita sentientes, quam pauci contradicentes : dubium autem videtur hic manere, an auctoritas, et fundamenta communis sententiæ elidant probabilitatem auctoritatis, et rationum antea allatarum.

4. Prima impositio manuum fit etiam per 2242 al. Sacerdotes, qui non sunt Ministri Ordinis, con- 2142

sequenter eorum impositio non est materia essentialis, cum hæc poni debeat vel a Ministro, vel a suscipiente : ergo nec prima impositio manuum Episcopi erit materia essentialis. *Resp.* n. cons. Impositio, quam faciunt alii Sacerdotes, habet aliam significationem, nempe receptionem Ordinandi in statum et numerum Presbyterorum : hanc significationem non habet impositio manuum Episcopi, nam Ordinandus non recipitur in statum et numerum Episcoporum : ergo debet habere aliam significationem practicam, quæ est causare in ordinando potestatem sacrificandi.

2243 al. 2143 5. Prima impositio non habet verba, quæ sint ejus forma : ergo non est materia. *Respondet* Lugo, verba quæ proferuntur in traditione patenæ et calicis, esse formam, quæ determinet etiam istam primam impositionem manuum ; manet enim sufficiens moralis connexio per actiones et cæremonias sibi succedentes ac connexas : sicuti multæ actiones intervenientes in coronatione Regis moraliter uniuntur per successionem ad invicem, et ultimo determinantur per impositionem coronæ, vel porrectionem sceptri, quæ in fine fit.

2244 al. 2144 6. Per traditionem vasorum sufficienter et clarissime significatur potestas consecrandi ; ergo dicendum est hanc in Ecclesia Latina esse substitutam. *Respondetur* n. cons. satis enim est dicere esse adjunctam, uti habent *Lugo*, et alii. Quod si argumentum valeret, nec secunda impositio essentialiter requireretur.

2245 al. 2145 § 4. Omnibus consideratis censui cum aliis tribus Doctoribus licite repeti sub conditione ejusmodi ordinationem, quod et factum est anno 1702. Addo pro confirmatione, quod Lugo *in Resp. mor. l.* 1. *dub.* 1. loquens de Baptismo in capillis facto, dicat : *Licet sententia negans valorem non æstimetur probabilis, nihilominus fore sufficiens motivum reiterandi, quia prudenter formidare possumus, ne forte sit probabile, quod sit invalidus, aut saltem, ne accedente judicio plurium Doctorum id successu temporis fiat probabile, et tum omnino esset obligatio iterandi.* Ibid. dub. 33. ait Lugo : *Si Sacerdos non attigerit vasa cum prolata forma, sed immediate post, quamvis possit quiescere in prima Ordinatione sine reiteratione etiam conditionata, non tamen peccabit, si ad majorem animi quietem iterum sub conditione ordinetur : quod etiam Episcopus licite in gratiam ejus poterit facere : quamvis enim sententia* Caj. Sot. Rich. Nav. Zamb. *fuerit quod talis Ordinatio sit invalida, est tamen nunc antiquata, nec amplius probabilis, propter illam tamen licita est reiteratio conditionata ;* imo Granado *dicit propter eorum auctoritatem esse obligationem reiterandi.* Denique Gob. *in Exp. t.* 2. *n.* 381. cum aliis docet Baptismum esse licite iterabilem *propter dubium utrumque rationabile, seu non aperte vanum, futile et explodendum ;* ista omnia hic valent : ergo licite reiterari potest hæc Ordinatio [1].

2246 al. 2146 *Quæst.* 317. — *Quid præterea sit notandum circa varias sententias in hac materia?* R. post damnatam ab Inn. XI. prop. 1. quæ dicebat licitum esse in conferendis Sacramentis sequi sententiam probabiliorem relicta tutiore, etiam quando agitur de valore ; in genere dicendum est, omnes istas sententias esse practice improbabiles, et damnatas, quæ a valore alicujus Ordinis excludunt aliquid, quod alia sententia probabilis requirit : istæ enim aliæ sententiæ non sunt moraliter certæ : ergo Sacramentum exponeretur periculo nullitatis. Et ut in particulari aliqua declarentur,

2247 al. 2247 § 1. Certa videtur esse sententia, quod valeat consecratio Episcopi facta ab uno Episcopo ex dispensatione Apostolica, assistentibus duobus Sacerdotibus, ut constat ex praxi S. Greg. Mag. Greg. III, S. Pii V quam confirmarunt Innoc. X et Alex. VII, uti referunt ac docent Arcud. *De concord. Eccl. Occid. et Orient. l.* 5. *c.* 3. § *ult.* Schild. *t.* 2. *n.* 117. Steph. *t.* 5. *p.* 7. *n.* 2. Card. *in* 2. *crisi diss.* 2. *n.* 502. Gorm. *de Sacram. d.* 5. *n.* 319. optime Pignat. *t.* 1. *cons.* 182. quamvis contradicant Castr. *tr.* 27. *pun.* 14. *n.* 13. et Avers. *q.* 3. *s.* 2. § *In hac re :* nam de tali consecratione

1 Octo sunt præcipua in ordinatione Presbyteri : 1° prima manuum impositio ; 2° secunda ; 3° oratio huic secundæ adjuncta ; 4° manuum unctio ; 5° porrectio calicis continentis vinum et aquam cum patena continente hostiam, quæ omnia tactu physico tangenda ; 6° formula hanc porrectionem concomitans ; 7° tertia manuum impositio ; 8° formula : *Accipe Spiritum*, etc., eam concomitans. Omissa aliqua ex his partibus, ex integro sub conditione reiteratur tota ordinatio. Ita canonistæ P. Fagnan. C. *cum venisset*, tit. de *sacra unctione ;* Giraldi p. tit. XVI sect. 114 ; ita S. C. Cong. ex Bened. XIV *de Syn.* l. VIII. c. X. n. 1. ; in *Santandrien.* 18 maii 1796 etc. Quum Episcopus quidam formam adnexam postremæ impositioni manuum perturbasset, S. Inq. respondit, probante Gregorio XVI, 27 maii 1840 : « Sub conditione in privato oratorio quovis anni tempore suppleatur a quovis Episcopo induto de more tertia manuum impositio et forma respectiva : *Accipe*, etc. ; non tamen repetendo cæremonias accidentales antea adhibitas. » (Sic S. R. C. 22 maii 1841). (*Edit.*)

Ita resolvit S. Congr. 15. Decemb. 1657. *Quantum spectat ad Sacramentum, et impressionem characteris, fuisse validam : quantum vero spectat ad licitam executionem Ordinis, fuisse irritam et inanem, et Episcopum ita consecratum, et respective consecrantem indigere absolutione et dispensatione.* Quod autem S. Anacletus Papa decrevit, ut Episcopus non a paucioribus quam tribus Episcopis ordinetur, uti legitur in Breviario 13. Jul. item quod Pontificale Rom. dicit, *adsint duo ad minus Episcopi assistentes,* hoc præcepti est, si non dispenset Sedes Apostolica : et quamvis Dicast. *a n.* 268 putet Papam posse dispensare, ut etiam nullo Presbytero assistente Episcopus ordinetur ab unico Episcopo, tamen sententia illa non est certa. Quod si Episcopus ab uno tantum Episcopo etiam assistentibus duobus Sacerdotibus consecraretur sine dispensatione Apostolica, Henao *post tr. de scient. media parergon* 17. dicit talem consecrationem probabiliter fore invalidam, ideoque Dian. Avers. et alii apud Henao n. 1501. recte dicunt sub conditione esse repetendam.

2248 al. 2148 § 2. Practice improbabiles sunt seqq. sententiæ. 1. Quod ad validam consecrationem Episcopi sufficiat sola manuum impositio, et non requiratur traditio, nec baculi pastoralis, nec annuli, nec libri Evangeliorum : possuntque Dic. *a n.* 110. et Ills. *n.* 25. de hoc videri. 2. Quod ad valorem Diaconatus sufficiat, vel sola impositio manuum, vel sola traditio libri Evangeliorum, et non requiratur utrumque simul, de quo videri possunt Avers. *q.* 2. *s.* 6. et Dic. *a n.* 164. 3. Quod sufficiat prius post formam attingere vasa, ordinationem enim tunc esse invalidam docent *Caj. Rich. Nav. Gran.* et alii. 4. Quod ad valorem Ordinum Majorum non requiratur, ut Ordinans ipse tradat materias. 5. Quod ad valorem Ordinum non requiratur contactus physicus saltem mediatus vasorum, seu instrumentorum etc. *Ratio* horum omnium est, quia sententiæ negantes talia requiri ad valorem non sunt moraliter certæ, sed tantum probabiles ; oppositæ autem sunt tutiores : ergo non licet his relictis, sequi illas, *Card.* et alii, potestque videri etiam Av. *s.* 2. afferens Auctores, et rationes in utramque partem [1].

2249 al. 2149 § 3. Quamvis Card. *n.* 511. dicat sententiam illam, quod ad valorem Subdiaconatus sufficiat traditio calicis vacui cum patena vacua, non esse damnatam nec prohibitam, et Castr. *p.* 4. *n.* 12. dicat esse certam, tamen quia Aureol. Medin. Tan. Viguer. Fill. *tr.* 9. *n.* 45. Av. *s.* 5. Dic. *n.* 186. dicunt etiam requiri traditionem libri Epistolarum, prior non est certa [2], adeoque est in praxi illicita.

2250 al. 2150 § 4. Si calix et patena, quæ traduntur pro Subdiaconatu et Presbyterio, non sint consecrata, vel consecrationem amiserint, docent Silv. Forn. Dic *n.* 182. Castr. *n.* 16. Ordinationem fore invalidam, quia seclusa consecratione non sunt vasa sacra : ergo non videntur referri ad Sacrificium; ergo non erunt apta significare potestatem in ordine ad Sacrificium. E contra Led. Sot. Sa, Henr. Bon. Fill. Leand. Dian. Senney, Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *d.* 2. *n.* 5. aliique communiter, et probabilius contradicunt, quia hoc nullibi præscribitur, et talis calix ac patena satis per verba determinantur, ad hoc, ut referantur ad Sacrificium : quod Tamb. *hic c.* 3. § 2. dicit esse moraliter certum respectu Presbyterii, eo quod patena et calix ideo requirantur, ut decenter tradantur panis et vinum, quæ si immediate traderentur in manum, putat Ordinationem fore validam : his tamen omnibus non obstantibus praxis hujus sententiæ est prohibita, quia ratio primæ sententiæ videtur esse satis probabilis.

2251 al. 2151 § 5. Si in ordinatione Sacerdotis per errorem loco vini fuerit aqua tantum in calice, Henriq. P. March. Less. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 184. putant ordinationem esse validam, quia si dicamus, quod traditio materiæ hic sit necessaria, illa non defuit, cum adfuerit panis, sicut sufficit in Sacramento Pœnitentiæ pro materia unum peccatum, si alia sine culpa omittantur : si autem dicamus traditionem panis et vini non esse necessariam, uti tenet *Less.* putans, quod traditio patenæ et calicis

[1] Quod « Instrumentum Bugiæ de Candela serviens » Episcopo possit esse materia Ordinis Acolythorum » loco Candelabri, seu Ceroferarii. » Nam S. R. C. 8 Junii 1706 in Decreto, quod 464 est in nostris additionibus ad n. 2055. hujus secundæ partis L. 6. expresse statuit, hoc instrumentum esse non posse materiam ejus Ordinis.

[2] S. C. die 10 Januar. 1710 in *Senogalliensi Ordinationis* Francisco Aesino Ordinis Cappuccinorum, qui Calicem quidem et Patenam in Subdiaconatus susceptione tetigerat, non autem librum Epistolarum ex inadvertentia Senogalliensis Antistitis, respondit tactum Libri *esse supplendum per Episcopum, etiam privatim. T.* 9. *Resol.* select. ab anno 1700 ad 1718 pag. 72.

sufficienter verificet formam, jam patet validam esse : sed Schild. *t.* 2. *n.* 144 Gob. *t.* 8. *n.* 98. dicunt sub conditione repetendam, merito enim dubium est de valore : imo Dian. *in Comp. v. Ordinis Sacramentum a* 6. merito dicit sententiam oppositam esse probabiliorem, ideoque sic ordinatum necessario esse sub conditione reordinandum.

2252 al. 2152 § 6. Si quis tangat calicem et patenam, sed non hostiam, valet ordinatio, uti docent *Rot. Valent. Kon. Castr. Dian. Rhod. Dic. Gob. Steph. Spor.* aliique communissime. 1. Quia Pont. Rom. quod necessaria assignavit, non dicit de tangenda hostia, sed tantum de *cuppa calicis, et patena*, sic enim habet : *Pontifex tradit cuilibet calicem cum vino, et patenam superpositam cum hostia, et ipsi illam accipiunt inter indices et medios digitos, et cuppam calicis et patenam simul tangunt, Pontifice singulis dicente, Accipe potestatem offerre sacrificium Deo, etc.* 2. Quia sicuti tacto calice censetur tangi vinum in calice, ita tacta patena censetur tangi hostia in patena. Et hoc moraliter certum esse dicunt Præp. *hic dub.* 10. *n.* 92. Castrop. *pun.* 4. *n.* 20. Dian. *p.* 10. *t.* 16. *R.* 88. Dicast. *n.* 205. Gob. *post n.* 108. addens absque nota superstitionis non posse asseri, quod tactus immediatus hostiæ requiratur : hinc sic ordinatum reordinari non debere sub conditione, dicunt Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 2. *n.* 9. Schild. *tr.* 2. *n.* 116. quidquid contradicant Bernal. et Faber apud Dian. supra, item Fernand. apud Gob. *n.* 107. putantes requiri etiam ipsiusmet hostiæ contactum; hos enim improbabiliter loqui dicunt alii : *Busemb.* dicit saltem ex præcepto, et ad cavendum scrupulum, ut tangatur calix cum patena, et patena cum hostia.

2253 al. 2153 § 7. [1] Si presbyterandus attigerit calicem et hostiam, non autem patenam, dubitarunt aliqui de valore talis ordinationis. 1. Quia *Florent.* dicit materiam hujus Sacramenti esse, per cujus traditionem confertur Ordo : confertur autem per traditionem etiam patenæ, uti patet ex dictis n. 2128, ergo etiam patena est materia hujus Sacramenti. 2. Quia Pontificale Rom. jam relatum diserte dicit *cuppam calicis et patenam simul tangi.* Oppositum tenent Auctores communiter. Quia tactus patenæ est propter hostiam, sicuti tactus calicis est propter vinum : ergo sicuti tacto calice censetur tangi vinum, sic a potiori tacta hostia sufficienter censebitur tangi tota materia necessaria : hinc Tamb. *hic c.* 3. § 2. dicit sibi moraliter certum esse, quod instrumenta adhibeantur tantum ad decentem traditionem panis et vini, ideoque si panis et vinum traderentur immediate in manus Ordinandi, fore validam ordinationem. 3. Cum secundum ante dicta sufficiat tactus calicis et patenæ, non tacta hostia, multo magis sufficiet tactus ipsiusmet hostiæ. 4. Causa, ob quam præcipitur tactus instrumentorum est, ut illo tactu significetur potestas, et ministerium, significatur autem multo aptius per tactum hostiæ quam patenæ. Et hanc sententiam dicunt esse fere certam Vasq. Kon. Bon. Castrop. addit Gob. *a n.* 109. oppositam carere probabilitate : hinc *Schild.* supra dicit saltem non esse reordinandum, et ita etiam senserunt tres Doctores a me consulti; e contra alii duo Doctores judicarunt valorem esse dubium, et idem videtur velle Bassæus *t.* 1. *v. Ordo n.* 2. nam dicit tutius esse immediate tangere et patenam et hostiam, *ne Ordinandus periculo se exponat non recipiendi Ordinem.* Itaque consideratis omnibus, et maxime propter dicta n. 2145. existimo valde consultum esse, ut Ordo talis sub conditione repetatur.

2254 al. 2154 § 8. Si quis attigerit solum calicem, cui patena cum hostia est superposita, Præp. *n.* 95, dicit sibi videri practice certum, quod sufficiat, quia per modum unius traditur illud totum aggregatum e calice cum vino, et patena cum hostia : similiter Bosco *de Ordine n.* 177. dicit moraliter certum esse, nec oppositum esse probabile; sed Dian. *p.* 6. *t.* 8. *R.* 19. et Castr. *hic pun.* 4. *n.* 20. dicunt sententiam illam non esse certam. Dicast. *n.* 205. dicit talem in praxi reordinandum, quod tenendum est.

2255 al. 2155 § 9. Si Ordinandus una tantum manu, vel uno tantum digito tangat materiam, hoc sufficere ad valorem Ordinationis, docent recte Sanch. *n.* 3. Præp. Avend. Avers. *q.* 2. *s.* 2. Gob. *post. n.* 108. *lit. O*, quia qui tangit una manu simpliciter dicitur tangere, imo etiamsi solo ungue manus, uti habent Lugo, et Gob. *n.* 62. nam si solo ungue laceres vultum alterius, utique tu diceris eum tetigisse. Ratio

[1] Ad scrupulum cujusdam, se non tetigisse tactu physico calicem in sua ordinatione, S. R. C. dixit 3 Dec. 1661 : « Posse continuare celebrationem SS. » Sacrificii absque ullo scrupulo, etc. tuta prorsus » conscientia. »

ulterior est, quia non debemus dicere aliquid requiri ad essentiam Sacramenti, quando sine illo salvatur forma Sacramenti, et auctoritas Scripturæ, vel Ecclesiæ nos non cogit ad tale quid requirendum, Bosco *p. 4. de Sacram. d.* 10. *s.* 2. *n.* 164. Recte tamen notant Fill. *t.* 9. *n.* 39. et Busemb. supra contactum faciendum esse utraque manu, ex præcepto, ad scrupulum vitandum.

2256 al. 2156 § 10. Sententia, quam *Platel.* hic innuit, nempe ad valorem Presbyteratus sufficere, si Episcopus, in secunda impositione manuum pro conferenda potestate absolvendi a peccatis unicam manum imponat, videtur esse reprobata, nam Ponticale Rom. expresse habet imponendam esse utramque manum, et Auctores idipsum dicunt, veluti supponentes esse absolute necessarium. *Nec obstat*, quod Græci unicam manum dexteram imponant, *nam* ab illis ad Latinos non valet argumentatio, ut patet ex dictis a n. 2135.

2257 al. 2157 § 11. Si Episcopus pro hac ordinatione Sacerdotis, ad absolvendum imponat manus tectas chirothecis, videtur certo valere, 1. quia nullus alius tactus ab Ecclesia requiritur, imo Episcopus post primam impositionem manuum, quando jam debet manus presbyterandorum inungere, tum prius in Pontificali jubetur chirotecas deponere : ergo non obstat tactui in prima impositione, quod fiat cum chirotecis : ergo nec in secunda. 2. Græci imponunt manus presbyterandis interjecto pallio, teste Gob. *post n.* 108. *lit. V*, et sic dicuntur tangere caput Ordinandi ; ergo multo magis fieri poterit interjectis chirothecis. 3. Moraliter, et in communi hominum æstimatione ille dicitur tangere alterum, qui tangit manu habente indutam chirotecam, sicut dicor tangere hominem, quem licet indutum vestibus percutio : et hoc moraliter certum esse dicit Gob. *lit. T*, idemque judicarunt duo Doctores a me consulti : hinc etiam Castrop. *punct. 4. num.* 20. fere certum esse existimat valere, si tangas calicem medio aliquo panno interposito, aut intermedio aliquo velo, inquit Av. *q.* 2. *s.* 2.

2258 al. 2158 § 12. Quoties aliquis tenetur rebaptizari propter certitudinem, probabilitatem, aut dubium de nullitate Baptismi, toties etiam tenetur reordinari Ordine Presbyterii, et Episcopatus, si velit in illis ministrare, ob periculum irreverentiæ Sacramenti, et salutis proximi. Si autem tantum probabile sit Baptismum fuisse invalidum, repetito Baptismo et Presbyteratu, non esset absolute opus repeti cæteros Ordines, quia probabile esset fuisse validos ; nec ista pericula aderunt, quamvis essent invalidi, cum et secundum dicenda *n.* 2202 Presbyteratus illos suppleat, Gob. *a n.* 169. et alii.

2259 al. 2159 § 13. Recte dicunt Bardi, et Gob. *n.* 206. raro esse prudens dubium de valore suscepti Ordinis : et speciatim quoad illos, qui postea scrupulose timent, ne forte non bene, ne nimis cito vel nimis sero attigerint vasa, eo quod jam non sciant, nec possint recordari, aut imaginari an, quando et quomodo ista fuerint, recte notant Dian. Bardi, Busemb. Gob. *n.* 207. ista omnia non esse prudentia motiva dubitandi, nam non tenemur, nec possumus recordari omnium quæ agimus, aut egimus, et dum solliciti sumus pro hoc vel illo in individuo bene faciendo, minus reflexe cogitamus de reliquis, et inde est quod postea de his debite factis non possimus positivam rationem reddere ; neque hoc requiritur, sed hoc ipso, quod sciveris quid faciendum esset, et quidem sub mortali, suppone te fecisse, quamdiu non scis te non fecisse.

2260 al. 2160 *Quæst.* — 318. *Quid addendum sit circa castitatem sacris Ordinibus annexam ?* R. § 1. Certum est, quod Clericus in majore aliquo Ordine constitutus obligetur ad castitatem, per se loquendo, ac communissime docent omnes cum Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 29. Estque probabilius, quod non teneatur ex præcepto divino, S. Th. Scot. S. Bonav. Sanch. *d.* 27. Avers. *q.* 4. *s.* 3. Dic. *n.* 361. contra alios, quod colligitur 1. ex Trid. *sess.* 24. *Can.* 9 : *Si quis dixerit Clericos in sacris constitutos posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse non obstante lege Ecclesiastica, vel voto, anathema sit.* 2. Ex usu Ecclesiæ, quæ etiamnum Græcis Sacerdotibus permittit matrimonium, et quandoque etiam Latinis Subdiaconis.

2261 al. 2161 § 2. An ea obligatio sit ex voto an ex præcepto Ecclesiastico, an ex voto et præcepto simul, disputant Auctores, uti videri potest apud Avers. *sect.* 3. Dic. *dub.* 26. Gob. *t.* 8. *a n.* 753. nam S. Th. Suar. Dic. *n.* 386. Sanch. *d.* 27. *n.* 10. et apud hunc 59. Auctores, quibus accedunt *Card. Busemb.* et alii multi, dicunt obligationem illam esse immediate ex voto saltem tacito, et implicito, mediate autem ex præcepto Ecclesiæ, quæ præcipit hoc voveri. E contra *Scot.* et alii 20. quos refert Sanch. *n.* 9. et sequitur *Aversa*, dicunt non esse ex voto, sed ex præcepto Ecclesiæ, quæ ex se obligationem illam annec-

tat istis ordinibus. *Ratio* horum est, quia si quis nihil omnino scivisset de tali obligatione annexa, aut saltem si suscipiens talem Ordinem absolute noluisset se obligare, nihilominus obligaretur, et tamen non vovisset, quia votum non est sine voluntate, et consensu interno, uti omnes docent, cum sit lex privata, quam sibi ipsi quisque fert: ergo ea obligatio non est ex voto : hinc Castr. *t.* 27. *punct.* 17. *num.* 5. Kon. Bernal. Espars. aliique dicunt esse, et ex voto, et ex præcepto quod præceptum innotescit saltem ex eo, quia Ecclesia tali ordinato prohibet matrimonium. Alii dicunt esse vel ex voto, vel ex præcepto, id est si quis in Ordinatione non obliget se ad hoc ex voto, dicunt Ecclesiam tum præcipere ; si autem saltem tacite se voto obliget, putant non apponi præceptum Ecclesiæ ; id enim tum videtur frustra. Quidquid sit, sive sit votum, sive præceptum, utrumque est ex eodem motivo religionis, hinc peccatum, quod Clericus in majoribus constitutus contra castitatem committit, est unicum sacrilegium contra virtutem religionis. Quamcumque autem sententiam teneas, dicendum est eum, qui suscepisset talem Ordinem ante rationis usum, non obligandum ad continentiam, sed posse inire matrimonium, quia nec votum emisit, nec Ecclesia vult eum obligare. nisi factum ratum habet, Sanch. *d.* 30. Dic. *dub.* 27.

2262 al. 2162 § 3. Vix aut nevix quidem potest esse ignorantia castitatis Ordini sacro annexæ, quia Ordinandus saltem confuse id cognoscit, hoc ipso, quod videat omnes sic ordinatos abstinere a matrimonio : si quis tamen invincibiliter ignorasset hanc obligationem esse annexam, non teneretur ad castitatem, nec ex lege, nec ex voto, quia Ecclesia non intendit talem astringere, Kon. Castr. *n.* 12. contra Avers. § *Quinto*, qui putat obligandum ex lege Ecclesiæ. Culpabiliter ignorans tenetur ex lege, quia tenebatur examinare, quid connexum esset cum illo, quod voluntarie assumebat. Invalide ordinatum non teneri satis certum est, inquit Avers. *sect.* 8. contra paucos alios.

2263 al. 2163 § 4. Inductus ad Ordinem majorem per metum injustum, qui cadit in constantem virum, secundum Sanch. *d.* 29. Dic. *dub.* 2. *n.* 29. Spor. *t.* 1. *c.* 2. *n.* 57. et alios plures quam viginti, quos sequitur Avers. *sect.* 8. et quibus videtur consentire Busemb. relatus, l. 3. p. 1. n. 263. non obligatur ad castitatem, nec ad Horas, potestque sine dispensatione inire matrimonium, si nolit in usu sacri Ordinis permanere, quia Deus non acceptat tale votum, neque Ecclesia censetur velle obligare sic inductum. E contra secundum S. Anton. Sot. Gastr. *n.* 13. aliosque apud Sanch. *n.* 4. et Avers. tenetur, donec dispensetur, quia quamvis votum dicatur requirere plenam libertatem, tamen hæc tum censetur plena, quando est talis, qualis sufficeret ad peccandum mortaliter; hanc autem metus gravis non tollit : ergo talis metus non irritat de jure naturæ illud votum : ergo sicuti qui metu adactus jurat latroni solvere lytrum, tenetur ex vi juramenti, donec juramentum relaxetur, secundum dicta l. 3. p. 2. a n. 727. ita et hic : maxime cum nullibi inveniatur, quod jus positivum irritet tale votum. Si tamen coactio probaretur, Ecclesia facile obligationem remitteret, inquit Castrop. [1]

2264 al. 2164 § 5. Si quis susciperet sacrum Ordinem ante pubertatem, v. g. circa annum duodecimum, Sanch. *d.* 30. Dicast. *dub.* 28. Avers. *sect.* 8. putant non teneri ad castitatem, quia vel Ecclesia non præcipit ob immaturitatem judicii, vel irritat illud votum, ut irritantur vota professionis religiosæ facta ante pubertatem *Sot. Suar. Vega. Kon. Pontius, Bon.* et alii cum *Castr.* supra probabilius dicunt teneri, nam talis ordinatus est capax illius voti, neque constat illud irritari ab Ecclesia; uti constat de professione religiosa, in qua dispar est ratio, nam vota religiosa sunt longe difficiliora : ergo fuit major ratio illa irritandi, deinde facta irritatione votorum Religionis, non maneret Religiosus, e contra etiam si irritaretur votum Ordinati, ille nihilominus maneret ordinatus : ergo in reverentiam sacrorum Ordinum est major ratio hoc votum non irritandi, et consequenter relinquendi obligationem castitatis. Quod si talis ordinatus jam pubes factus Ordinem susceptum exercuerit, aut ali-

1 Ut locum dispensationi esse censuit S. C. 16 Decemb 1719. in *Iprensi Dispens.* T. 1. p. 252. et 12 Julii 1711. in *Parisiens. Dispens* p. 50. et in *Namurcensi item dispensat.*. 10 Martii 1731. T. 3. p. 101. Caute tamen procedendum, et gravitas coactionis solide probanda. Hinc sæpius eadem S. C. definivit. Dispensationem minime concedendam esse, ut videre est T. 5. p. 94. in *Arelat* T. 6. p. 273. in *Constantiensi*, et in *eadem* T. 8. p. 71. et in *Paris.* T. 12. p. 164. sed etiam anno 1716. in *Hispalensi.* T. 9. ubi selectæ Resolutiones recitantur ab anno 1700. ad 1718. pag. 101.

aliter approbaverit, tenet utraque sententia eum ad castitatem obligari, nec resilire posse.

Quæst. 319. — *Quid addendum sit circa obligationem non ordinandi alienum subditum?* R. De hoc emanavit sequens

CONSTITUTIO INNOCENTII XII

Qua plura declarantur, ac præscribuntur pro tollendis abusibus, et fraudibus circa Ordinationes alienorum subditorum.

Speculatores domus Israel... Hac generali nostra, et perpetuo valitura Constitutione de-
2266 cernimus, et declaramus, *nulli Episcopo*, seu
al. cujusvis loci Ordinario, tametsi Cardinalatus
2166 honore fulgeat, licere externum quempiam, ac sibi ratione originis seu domicilii, juxta modum inferius declarandum, legitime contracti non Subditum, ad Clericalem tonsuram promovere, cujusvis Beneficii Ecclesiastici, ei statim, ac tonsura hujusmodi insignitus fuerit, conferendi seu ad quod is a Patronis jam præsentatus, seu nominatus fuerit, prætextu, etiamsi Beneficium prædictum de novo ea expresse adjecta lege fundatum fuisse constiterit, ut quis immediate post Clericalem characte-
2267 rem susceptum ad illud instituatur; *Præterea*
al. Clericum, qui legitime jam a proprio Episcopo
2167 ad eamdem Clericalem tonsuram, seu etiam ad minores Ordines promotus fuerit, non posse ab alio Episcopo, ratione, ac titulo cujuscumque Beneficii in illius Diœcesi obtenti ad ulteriores Ordines promoveri nisi ante eorumdem susceptionem Testimoniales litteras proprii Episcopi, tam Originis quam Domicilii super suis Natalibus, ætate, moribus, et vita sibi concedi obtinuerit, easque Episcopo Ordinanti in actis illius Curiæ conservandas exhibuerit.
2268 *Licet vero* Clericus ratione cujusvis Beneficii
al. in aliena Diœcesi obtenti subjici dicatur Jurisdictioni illius Episcopi, in cujus Diœcesi Beneficium hujusmodi situm est, eam tamen de cætero hac in re inconcusse servari volumus Regulam, ut nemo ejusmodi subjectionem ad effectum suscipiendi Ordines acquirere censeatur, nisi Beneficium prædictum ejus sit redditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, sive juxta taxam synodalem, sive, ea deficiente, juxta morem regionis pro promovendis ad sacros Ordines, detractis oneribus, per se sufficiat, illudque ab Ordinando pacifice possideatur sublata quacumque facultate supplendi, quod deficeret fructibus ejusdem Beneficii, cum adjectione patrimonii etiam pinguis, quod ipse Ordinandus in eadem, seu alia quavis Diœcesi obtineret; ac Episcopus sic Ordinans tam de prædictis testimonialibus litteris, quam de redditu Beneficii hujusmodi expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione mentionem facere debebit. *Cæte-* 2269
rum subditus ratione originis is tantum sit, ac al.
esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in 2169
Diœcesi in qua ad Ordines promoveri desiderat, dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenus ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum et naturalis Patris origo erit attendenda. *Quod si* quis 2270
tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex al.
accidenti, sicut præmittitur, natus est moram 2470
traxerit, ut potuerit ibidem canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci litteras testimoniales, ut supra, obtinere, illasque Episcopo ordinanti, per eum in collatorum Ordinum testimonio similiter recensendas præsentare teneatur. *At si Pater* in 2271
alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu, al.
ac eo animo permanserit, ut inibi vere domi- 2171
cilium de jure contraxerit, tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrem legitime, ut præfertur, contractum pro Ordinatione ejusdem filii attendi debeat. *Subditus autem* 2272
ratione domicilii ad effectum sucipiendi Ordi- al.
nes is duntaxat censeatur, qui licet alibi natus 2172
fuerit, illud tamen adeo stabiliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum ac bonorum suorum partem cum instructis ædibus in locum hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit, et nihilominus ulterius utroque casu se vere et realiter animum hujusmodi habere jurejurando affirmet. *Si quis* tamen a propriæ ori- 2273
ginis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit al.
alicui canonico impedimento obnoxius effici 2173
etiam Ordinarii suæ originis testimoniales litteras, ut supra afferre debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum Ordinum litteris facienda erit. *Ad hæc* nullus Epi- 2274
scopus alienæ Diœcesis subditum familiarem al.
suum ad aliquos Sacros, seu Minores Ordines, 2174
vel etiam primam tonsuram promovere seu ordinare præsumat absque ejus proprii ori-

ginis scilicet seu domicilii, Prælati testimonialibus litteris, ut supra, et nisi ad præscriptum *Conc. Trid. præfati sess.* 23. *c.* 9. *de Ref.* familiarem prædictum per integrum et completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit; Beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superius præfinitum, sufficiat quacumque fraude cessante, statim, hoc est saltem intra terminum unius mensis a die factæ Ordinationis, re ipsa illi conferat, ac in Ordinationis hujusmodi testimonio expressam, itidem familiaritatis, ac litterarum prædictarum
2275 mentionem facere teneatur. *Porro*, ut quicum-
al. que fraudibus aditus omnino præcludatur, vo-
2175 lumus, et Apostolica Auctoritate statuimus, atque decernimus, ut Episcopus quilibet suos ratione originis sive domicilii subditos Clericos quoscumque ab alienis Episcopis quavis auctoritate, etiam cum suis commendatitiis litteris promotos, necdum ad formam *Conc. Tridentini supradicti sess.* 14. *c.* 3. *de Reform.* quoad scientiam examinare valeat, verum etiam Ordinum eis collatorum testimoniales litteras, gratias tamen, recognoscere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præsentis Constitutionis forma, et dispositio adimpleta fuerit, assignato sic promotis termino competendi ei magis bene viso, ad docendum de ejusmodi adimplemento, ita ut quos eo termino elapso id minime præstitisse compererit, a susceptorum Ordinum exercitio, si ita, et quamdiu ei expedire videbitur suspendere, illisque, ne in Altari, aut in aliquo Ordine ministrent, interdicere possit... Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, anno 1694. die 4 Novembris.

Circa constitutionem illam notanda sunt sequentia.

2276 § 1. Constitutio relata habet decem puncta
al. principalia, quæ distinxi *alio charactere*, ad-
2176 ditis ad marginem suis numeris : puncta autem sunt sequentia : 1. Pro accipienda prima tonsura per hoc non fit aliquis hic subditus : quod statim post illam acceptam sit accepturus Beneficium, ad quod jam præsentatus est, licet fundatio conditionem illam contineat, ut talis præsentari possit. 2. Tonsura, vel Minoribus initiatus a suo Episcopo, non potest ab alieno Episcopo ulterius ordinari titulo cujuscumque Beneficii in hujus Diœcesi obtenti, nisi prius a proprio Episcopo tam originis quam domicilii exhibuerit testimoniales, in actis cujus Curiæ conservandas, super suis natalibus, ætate, moribus, et vita. 3. Quamvis aliquis fiat alieno Episcopo subditus, hoc ipso quod in hujus Diœcesi acquirat Beneficium, tamen non potest ab hoc Episcopo ad sacrum Ordinem promoveri, nisi hoc Beneficium de se, et absque ulla per patrimonium suppletione sit sufficiens ad congruam sustentationam, et actu pacifice possideatur. 4. Ille solum censetur subditus ratione originis, qui naturaliter, et non ex accidenti natus est in ea Diœcesi, in qua petit Ordines, unde si ita ex accidenti sit alibi natus, naturalis origo patris debet censeri ejus origo. 5. Qui in illo loco, in quo ex accidenti natus est, tamdiu est moratus, ut ibi potuerit contrahere impedimentum, indiget testimonialibus Episcopi hujus loci, ut possit a proprio Episcopo ordinari. 6. Si pater in loco, ubi filius ex accidenti natus est, contraxerit domicilium, origo filii non erit ubi est origo patris, sed ubi pater illud domicilium contraxit. 7. Ille tantum censeri debet fieri hic subditus ratione acquisiti domicilii, qui huc venit cum animo perpetuo hic permanendi, et hunc animum probavit, vel per decennium hic habitando, vel huc ad instructas ædes deferendo majorem partem rerum suarum, ac insuper per aliquod considerabile tempus hic commorando; debetque jurare se hunc animum nunc habere [1]. 8. Qui a propriæ originis loco discessit in ea ætate, in qua potuit incurrere impedimentum, indiget testimonialibus Ordinarii suæ originis. 9. Episcopus titulo familiaritatis nequidem prima Tonsura potest initiare, vel ordinare subditum alienæ Diœcesis, nisi sic ordinandus afferat testimoniales proprii Episcopi originis, et domicilii, et Ordinaturus cum suis sumptibus per triennium aluerit secum in suo actuali

1 Juramentum hoc plane necessarium esse pro domicilio contrahendo semper censuit S. C., ut in *Ugentina seu Hydruntina Ordinat.* 1 Apr. 1719, T. 1. *Res.* p. 165. in qua fuit resolutum, Ordinationem non pertinere ad Episcopum Ugentinum, sed ad Archiepisc. Hydruntinum, in cujus Diœcesi Ordinandus majorem suorum bonorum partem habebat, una cum instructis ædibus, et inter cives fuerat adscitus, ***præstito tamen juramento ad tramites Bullæ***. Similiter in *Romana*, seu *Tusculana* cit. T. 1. *Res.* p. 299. 27 Apr. 1720, statuit S. C. illicite fuisse prima Tonsura, Minoribus, et Majoribus Ordinibus initiatum in Urbe sine litteris Emin. Episcopi Tusculani Franciscum Antonuccium, eo quod Pater origine Tusculanus esset, neque juramentum exhibuisset domicilii a se in Urbe contracti.

servitio, eidemque intra mensem conferat Beneficium ad congruam sustentationem sufficiens. 10. Episcopus originis, sive domicilii potest a suis per alienum Episcopum, etiam cum commendatione sua ordinatis petere testimoniales Ordinum susceptorum, ac recognoscere, an observata sit forma et dispositio hujus Constitutionis; quod si ordinatus non præstet intra tempus præscriptum, potest eum omnino suspendere ab exercitio suscepti Ordinis. Mandat denique Pontifex circa illa, quæ n. 2166. 2168. 2170. 2173. 2174. facienda præscribuntur, ut testimonio Ordinis suscepti inseratur, quod ista sint observata.

2177 al. 2177 § 2. Quæ hic specialiter ordinantur vel declarantur, imprimis n. 2168. circa qualitatem Beneficii, quo quis fit subditus, deinde n. 2169. circa locum originis, et n. 2172. circa acquisitionem domicilii, intelliguntur præcise *ad effectum suscipiendi Ordines,* uti expresse bis repetitur in hac constitutione. De cætero communis sententia est cum Bon. Barb. *De off. Episc. alleg.* 4. *a n.* 44. Gob. *t.* 8. *n.* 310. Delb. *de immun. Eccl. c.* 12. *dub.* 7. *s.* 7. *n.* 18. contra Lessium et alios, aliquem fieri subditum per quodcumque etiam tenue Beneficium, etiamsi non requirat residentiam, nec beneficiatus resideat. Item probabiliter sunt alii modi habendi alicubi originem, vel acquirendi domicilium in ordine ad alios effectus, etiam ad suscipienda alia Sacramenta, uti dicetur de Matrimonio, quando de assistentia proprii Parochi, v. g. communis sententia cum Sanch. *de Matr. l.* 3. *dist.* 23. *n.* 2. dicit acquiri domicilium *statim*, ac quis incipit habitare alicubi, cum animo ibi perpetuo habitandi : sed hoc aliaque similia non juvant ad *effectum* alicubi *suscipiendi Ordines,* respectu quorum observari debet quidquid specialiter ordinatur in hac Constitutione.

2278 al. 2178 § 3. Aliquis non fit Episcopo subjectus ex hoc, quod in ejus Diœcesi habeat bona, et patrimonium, etiamsi hoc pro titulo sufficiente sit approbatum, uti recte aliis citatis Barb. *n.* 58. addens *n.* 59. idem esse dicendum de habente alicubi præbendam temporalem. Et idem est de habente alicubi Missas fundatas, quamvis proventus ex illis sufficiat ad congruam sustentationem : hinc etiam qui ex alia Diœcesi admittuntur ad Ordines sacros titulo mensæ Episcopalis, vel servitii spiritualis alicubi exhibendi, debent nihilominus afferre dimissorias a suis Episcopis, quia titulus patrimonii Missarum, servitii, mensæ, non est reipsa Beneficium : ergo huic Episcopo per hoc non fiunt subjecti ratione Beneficii : ergo cum etiam non sint subjecti ratione originis vel domicilii, non sunt simpliciter subditi hujus Episcopi respectu Ordinationum. *Nec obstat*, quod ille qui ita ordinatur titulo mensæ Episcopalis, adscribatur alicui Ecclesiæ in hac Diœcesi, ac debeat appromittere se in hac serviturum, neque alio discessurum sine voluntate hujus Episcopi, ideoque videatur habere animum perpetuo ibi habitandi, et sic acquirere domicilium, *nam* saltem non acquirit eo modo, quo Constitutio *n.* 2172. requirit. [1]

2279 al. 2179 § 4. Si Beneficium quoad jura Episcopalia sit subjectum huic Episcopo, quamvis quoad præsentationem, et institutionem subjiciatur alteri Episcopo, beneficiatus potest hic ordinari, Sanch. *in Conf. t.* 7. *c.* 1. *dub.* 23. *n.* 12. Barb. *n.* 52. Si autem aliquis sit subditus Episcopo inferiori, non potest sine hujus licentia ordinari ab Archiepiscopo, nequidem tempore visitationis, et in loco exempto, Piasec. *in praxi*

1 Quæres I. An Coadjutor cujusdam Canonicatus cum futura successione, et assignata Congrua, alias exterus, eo ipso dici possit subjectus Capitulo ad effectum suscipiendi Ordines, absque alia dimissoria Episcopi suæ Originis ? II. An supradicta Coadjutoria sufficiat saltem, ut talis Coadjutor dicatur habere domicilium requisitum a Constitutione Innoc. XII. mox relata, ad effectum suscipiendi Ordines, ex eo, quod ex possessione talis Coadjutoriæ perpetuæ, videtur sufficienter demonstratus animus perpetuo permanendi ? *Resp. affirmative* quoad utrumque, sic enim respondit S. C. 23. Aug. 1721, T. 2. p. 70. in *Elborensi dubiorum ;* sed et in *Tarraconensi* 1 Julii 1741, T. 10. p. 80. quum quæsitum fuisset, « an Coadjutores alicujus Dignitatis, vel Canonicatus cum futura successione, tam in casu, quo ipsis Congrua portio, aut pensio per Coadjutum assignetur ex fructibus præbendæ ejusdem Dignitatis, vel Canonicatus, quam in casu, quo Congruam portionem sibi assignatam habeant ex propriis, vel alterius patrimonialibus bonis, donec per obitum Coadjuti fiat locus eorum successioni ad dictam Dignitatem, seu Canonicatum licite possint ab Episcopo, in cujus Diœcesi sunt tituli ejusdem Beneficiorum residentalium, sine litteris dimissorialibus Episcopi suæ Originis, vel præcedentis Domicilii, ad Ordines promoveri? *rescripsit S. C.* Coadjutoriam Canonicatus, vel Dignitatis sufficere, ut Coadjutor dicatur habere Domicilium requisitum in Constitutione Inn. XII. incip. Speculatores. » Quæ quidem S. C. in hac *Tarraconensi* decisio iterum vocata fuit ad examen, 18. Apr. 1744. At, ut legimus T. 11. *Resol.* p. 283. responsum fuit, *in decisis*, standum esse *præstito juramento ad formam Bullæ Speculatores, et amplius* (non debere hac de re moveri quæstionem.)

Episc. p. 1. *c.* 1. *n.* 10. Gob. *n.* 312. 320. Notant Sanc. Garz. Ugol. Pias. *n.* 9. Delb. *n.* 21. Barb. *n.* 51. si quis Beneficia plura habeat in diversis Diœcesibus, fieri subditum in omnibus, ut in singulis recipere possit Ordines.

2280 § 5. Putarunt multi apud Gob. *n.* 281. ori-
al. ginem Avi tui etiam hic posse censeri tuam,
2180 quia domicilium originis paternæ est etiam domicilium originis tuæ, sed alii cum Barb. *n.* 13. et Gob. *n.* 283. melius contradicunt, maxime cum Constitutio *n.* 2171. remittat præcise ad propriam patris originem. Dicendum est etiam, quod Episcopus originis respectu patris adoptantis non sit proprius respectu filii adoptati, quando enim Canones loquuntur de *patre*, hoc nomine venit pater naturalis: oppositum quidem tenent aliqui Juristæ, sed hoc servire non potest, nisi forte ad affectus aliquos civiles. Quod si quis habeat æqualiter [1] duo domicilia in diversis civitatibus pertinentibus ad diversas Diœceses, Ricc. Delb. *n.* 21. Piasec. *n.* 9. Barb. *n.* 38. Sanch. Lotter. Ugol. Av. *q.* 3. *s.* 6. notant ab utroque Episcopo posse ordinari: debet enim posse ab uno, nec est major ratio pro uno quam altero. Addunt Av. Gob. *n.* 300. Barb. *n.* 32. Nobiles habentes plura feuda in diversis Diœcesibus quamvis ibi non habitent, censeri esse ibi subditos, idque decisum esse a S. Cong. Idem dicunt Rebuff. Barb. *n.* 34. Gob. *n.* 301. de Officialibus, qui in diversis Diœcesibus habent perpetua officia, quamvis non fiant illarum cives, et hæc extendunt etiam ad eorum filios: sed non credo, ista ultima esse conformia intenti-
2281 oni relatæ Constitutionis.
al. § 6. Per Baptismum in aliena Diœcesi non
2181 habetur titulus originis, quia Baptismus est origo spiritualis tantum, non autem *naturalis*, quam Constitutio n. 2169. requirit. Excipiunt tamen aliqui cum Gob. *n.* 280. nisi fuisset Turca, Judæus, aut alius infidelis, eo quod tales nulli fuerint Episcopo subjecti, nequidem ratione parentum, ideoque videantur ibi sortiri primum locum originis respective ad Ecclesiam, ubi regenerantur.

§ 7. Gonz. Castrop. *t.* 27. *p.* 15. Barb. 2282
n. 15. Piasec. *n.* 19. et alii docent illegitimum al.
sequi ventrem, id est, matrem, et censeri ha- 2182
bere originem, aut domicilium, ubi illa habet, quia mater solet esse notior: hinc si paternum domicilium ignoretur, domicilium matris habetur pro tuo, Gonz. Piazec. Barb. *n.* 16, si autem patris et matris domicilium ignoretur, potest quis, secundum Castr. Barb. *n.* 17. Gob. *n.* 185. ordinari in loco, ubi fuit inventus seu expositus. Unde probetur origo, fuse prosequitur Maschardus *de probationibus vol.* 3. *concl.* 1141.

§ 8. Studiosi, qui etiam per decem, et plu- 2283
res annos student in eadem Academia, non al.
acquirunt domicilium ad effectum suscipiendi 2183
Ordines, quia non habent animum perpetuo hic habitandi, seu figendi domicilium, prout requirit Constitutio [2] n. 2172.

§ 9. Non impedit animum perpetuo alicubi 2284
habitandi, quod quis ita sit animo comparatus, ut alio migraret, si promotio, officium, 2184
casus improvisus, necessitas familiæ eò vocaret; uti cum communi Sanch. *in Dec. l.* 4. *c.* 39. *n.* 20. Less. in Auct. V. *Ordines sacri cas.* 1. Laym. *l.* 5. 0. 9. *c.* 9. *n.* 10. Gob. 292. Si tamen prudenter prævideret se

1 Vide quæ præclariss. Card. Lanfred. T. 6. ***Resol.*** S. C. congessit in expositione causæ Bonon. p. 163. Adde autem, posse Filiumfamilias post pubertatem Domicilium sibi constituere, et Domicilii jura nancisci ubicumque voluerit, etiam seorsum a Patre, ex L. ***Placet et L. non utique*** ff. ad. ***municipal.*** Non ita certum est de impubere, num ipsi liceat Domicilium habere a paterno distinctum. Negant enim Feder. ***de Sens Cons.*** 153. Balb. cons. 334. aliique citati in expositione ***Ravennatensis Ordinationis*** T. 11. ***Res*** S. C. p. 133. Nam impuberes carent animo, et intellectu ad domicilii mutationem requisito. At de infante, qui e patria sua ab Avo Materno Ariminum evocatus, ibique diu retentus, ac tandem hæres institutus sub conditione perpetuo in ea civitate manendi, eam hæreditatem adierat, olim disceptatum est apud Rotæ Auditores, num Domicilium illic sibi comparasse videretur? Decisum vero fuit utique comparasse, ut ***ex Dec.*** 193. n. 2. et ***seqq. cor. Merlin,*** tum quia contrahendi Domicilii animus in iis duntaxat personis desideratur, quæ hunc animum habere possint; tum quia pupillus, et infans recte capax sit acquirendi Domicilii per Tutorem, vel Patrem tanquam legitimum administratorem ex ***Bartoli*** aliorumque sententia. Favet et huic de Domicilio ab impuberibus acquisito sententia S. C. in citata ***Ravennat.*** p. 134. decrevit enim ab Ordinario Ravennæ licite ordinari posse Clericum, qui impubes Ravennam advenerat, neque Ravennæ tot annis post pubertatem commoratus fuerat quot ab Domicilium constituendum præscribuntur. Hinc enim fit, Domicilii annos ab adventu ante pubertatem sequuto numerari potuisse; quod utique falsum esset, si impuberes Domicilium sibi non possent statuere.

Hinc in ***Uxentina*** T. 1. p. 197. S. C. 17. Junii 1719, statuit neque suspensionem, neque subinde celebrando irregularitatem contraxisse Sacerdotem ab Uxentino Episcopo ordinatum, nullis requisitis Litteris Testimonialibus Episcopi Neritonensis, ad cujus Diœcesim quandoque advenerat aut caussa videndi suos consanguineos, aut studiorum caussa.

ex tali causa aliorum abiturum, tum animus non conquiesceret hic, sed esset velut suspensus, et ad interim expectans motum, adeoque jurare non posset se *vere et realiter habere animum perpetuo ibi permanendi*, quod tamen fieri postulat Constitutio n. 2172. In dubio autem, an quis habuerit animum perpetuo alicubi habitandi, communissima sententia cum Barb. *n.* 28. et Gob. *n.* 298. dicit, si habitarit ultra decennium, præsumi talem animum habuisse, quod Constitutio non reprobat, attamen secundum dicta, debet nunc jurare se *vere et realiter animum hujusmodi habere.*

2285 § 10. Henr. Præp. Zyp. Pign. *t.* 1. *cens.* 38.
al. Av. supra Engel. *l.* 1. *t.* 1. *n.* 31. et alii cum
2185 *Busemb.* supra recte dicunt contra Barb. n. 1. et alios, quod ordinatus uno Ordine ab Episcopo originis, possit alium Ordinem suscipere ab Episcopo domicilii [1], et iterum alium ab Episcopo Beneficii, quia respective ad Ordines suscipiendos esset verus subditus singulorum, nemo autem indiget dimissoriis ad suum Episcopum : neque id improbat relata Constitutio, sed quantum attinet ad Episcopum Beneficii ad summum vult ad hunc afferri testimoniales, secundum dicta *n.* 2167. Hoc tamen statuitur in Trid. *sess.* 14. *de Ref.* quoad Ordines, c. 1. ut si quis, v. g. ab Episcopo originis sit prohibitus promoveri ad ulteriores Ordines, vel suspensus, non possit ab alio Episcopo petere alium Ordinem, nisi prior Episcopus consenserit, vel Papa rehabilitarit post cognitam causam.

2286 § 11. Ex dictis solvitur sequens casus : Ti-
al. tius origine Leodiensis venit Coloniam cum
2186 Cajo filio, animo hic perpetuo habitandi, et acquirit domicilium, quo durante, Cajus tonsuratur Coloniæ : Titius et Cajus Colonia relicta redeunt Leodium : Cajus nunc petit Coloniæ ulteriores Ordines,

§ 12. *Quæritur*, an hic possint ei dari. *Videtur posse*, quia per Tonsuram factus est Clericus Ecclesiæ Coloniensis, et manet Clericus, sed nullius alterius Ecclesiæ præterquam Coloniensis : ergo cum Ordinarius Coloniensis ordinare possit omnes Clericos suæ Ecclesiæ, poterit ordinare Cajum. *Resp. non posse*, quia (sive jam nominari possit Clericus Coloniensis, sive non) reipsa non est subjectus Ordinario Coloniensi, non ratione originis, vel Beneficii, uti supponitur, nec ratione domicilii, nam illud jam amisit, ut certum est : ergo etiam amisit subjectionem requisitam ad hoc, ut hic ordinari possit, sicuti si Cajus nunquam hic habuisset domicilium, sed antehac habuisset Beneficium, vi cujus fuisset subjectus, et tum etiam hic ordinatus Subdiaconus, ac consequenter ascriptus alicui Ecclesiæ Coloniensi, si Beneficium illud hoc anno resignasset, quamvis factus esset Subdiaconus Coloniensis, jam non posset Coloniæ sine dimissoriis ordinari Diaconus, licet afferret titulum patrimonii, vel alterius Beneficii obtenti Leodii, quia nempe amisisset hic subjectionem requisitam ; ergo similiter in nostro casu.

§ 13. Quod dicitur n. 2174. [2] Episcopum 2287
posse ordinare suum familiarem alienæ Diœ- al.
cesis subditum, non intelligitur de Episcopo 2187
Nullatensi, sive ordinato titulo Ecclesiæ in partibus infidelium, nam Trid. *sess.* 14. *c.* 2. *de ref.* circa ordines id prohibet his verbis : *Nemo Episcoporum, qui titulares vocantur, etiamsi in loco nullius Diœcesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio cujusvis Ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cujusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis, continuæ commensalitatis suæ, absque sui proprii Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis ad aliquos sacros, aut minores Ordines, vel primam Tonsuram promovere, seu ordinare valeat. Contraveniens, etc.* De cætero notat Delb. *sup. l.* 7. *n.* 25. ad titulum familiaritatis sufficere si tertius annus sit inceptus : et addit *n.* 27. cum Sanch. et aliis idem posse facere Episcopum cum famulo sui familiaris, quia etiam ille est familiaris Episcopi, si reliqua adsint, quæ Constitutio supra requirit.

§ 14. Episcopus invitatus ad ordinandum 2288
subditos alienos, et in aliena Diœcesi, potest al.
alios aliunde generaliter dimissos hic ordinare 2188
sine speciali licentia Episcopi hujus alienæ

1 Statuit id disertis verbis S. C. in *Fundana Ordinum* 27 Febr. 1666, quæ T. 5. *Resol.* p. 246 *refertur.*

2 Nota disputatum fuisse in Sac. Cong. 27 Julii 1697. *an stante novissima Constitutione* Speculatores *posset Episcopus familiarem triennalem ad titulum Patrimonii promovere ad Sacros Ordines ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, nullo collato Ecclesastico Beneficio*; responsum porro fuit *negative, ut refertur p* 67. *T.* 2. *Thes. Resol.* Id autem, quod in casu Patrimonii fuit tunc a S. C. resolutum, extenditur etiam ad titulum pensionis, ita ut post Bullam *Speculatores*, antiquæ resolutiones nullum amplius locum habeant. V. Monatell. *in formul.* p. 1. tit. 3. form. 27. n. 1 et 2.

Diœcesis, uti habet declaratio Cardinalium apud Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *d.* 20. *n.* 35. adest enim, et in hoc casu sufficit tacita licentia Episcopi Diœcesani, Sanch. Turr. Dian. Delb. *sect.* 5. Dic. *n.* 232. Et idem est de subditis Episcopi invitati, qui non indigent dimissorialibus ad seipsum. Quid autem posset, si dimissoriæ alienorum haberent, *a quocumque in propria Diœcesi residente, vel ordinante,* dicetur *n.* 2246.

2289 al. 2189 51 Huc spectat resolutio sequentium dubiorum. In Diœcesi v. g. Monasteriensi statutum est, ut omnes majoribus Ordinibus initiandi prius obierint exercitia spiritualia per octo continuos dies: id autem statutum non est in Diœcesi, v. g. Hildesiensi. *Quæritur* 1. An Episcopus Hildesiensis existens in Diœcesi Monasteriensi, et cum hujus Episcopi facultate sic ordinans possit aliquos ordinare non præmissis illis spiritualibus exercitiis. 2. Ân Episcopus Hildesiensis celebrans Missas, vel ordinans Monasterii debeat, aut possit sequi Rituale, seu Pontificale, vel Monasteriense, vel Hildesiense, vel Romanum 3. An idem Episcopus Hildesiensis consecrans Ecclesiam in Diœcesi Monasteriensi possit Ecclesiæ consecratæ concedere Indulgentias. *Resp. ad* 1. Si ordinet subditos Monasterienses, hi præmittere debent exercitia, quia statutum Episcopi Monasteriensis tangit hos in persona tanquam subditos tum saltem, quando etiam isto loco ordinantur. Hildesienses ordinari possunt sine exercitiis, quia statutum illud non tangit hos utpote non subditos; et sic praxis habet, ut aliunde dimissi ordinentur dummodo habeant illa quæ requiruntur in Diœcesi sua, e qua dimittuntur, licet desit aliquid, quod requiritur in Diœcesi in qua ordinantur. *Ad* 2. Potest sequi Rituale Monasteriense: quia licitum, imo convenientius est se accommodare ritui loci. Potest sequi etiam Romanum, quia Romana Ecclesia est quasi mater, cui se conformare possunt reliquæ. Potest etiam sequi Hildesiense, quia dans licentiam facit potestatem, ut in illis quæ ipsum Ordinantem concernunt, operetur eo modo, atque si esset apud suam Ecclesiam; non enim potest præsumi, quod velit obligare ad dicendos ex tempore ritus hujus Ecclesiæ alienæ: et sic Græci græce celebrant etiam in Latino; item peregrinus Sacerdos ubique legere potest Missas secundum ritum, formam, et directorium suæ Ecclesiæ, a qua abest. *Ad* 3. Potest, quia Episcopus Monasteriensis, committens, etiam committit potestatem concedendi Indulgentias, vult enim ab ipso observari Rubricas Pontificales, quæ expresse mandant in fine promulgari Indulgentias; imo supposita facultate Episcopi, ut alius consecret Ecclesiam in sua Diœcesi, jus ipsum in Pontificali expressum tribuit consecranti potestatem concedendi Indulgentias.

§ 16. Quod Abbates attinet [1], Trid. *sess.* 22. *c.* 10. *de Ref.* sic statuit: *Abbatibus ac aliis quibuscumque, quantumvis exemptis, non liceat imposterum intra fines ulicujus Diœcesis existentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit, Tonsuram vel Minores Ordines conferre.* Deinde *Synod. Colon. anni* 1662. de Sacr. Ordinis c. 1. § 9. refert Hoc Decretum, de cujus fide non est dubitandum, inquit Gob. *n.* 328. 2290 al. 2190

Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, utraque parte informante, ore, et scriptis, et rationibus hinc inde deductis, mature examinatis, inhærendo decisioni Rotæ Romanæ sub die 27 *Aprilis* 1592, *coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino de ordine fel. rec. Clementis VIII factæ, necnon declarationibus ejusdem S. Congregationis dictæ decisioni conformibus subsecuti, censuit, improbata opinione contraria, Abbates Regulares Benedictinos* [2] *Congregationis Cassinensis, seu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Instituti, habentes etiam jura Episcopalia, seu quasi Episcopalia, usumque Mitræ, Baculi, et benedicendi, ac facultatem primam Tonsuram,*

1 Intellige Regulares. Nam quod ad Abbates Sæculares attinet, privilegium non habent conferendi Sæcularibus Tonsuram, et Minores Ordines, nisi post Tridentinum illud obtinuissent; Concilium enim sustulit ejusmodi privilegia quibuslibet Abbatibus, qui Regulares non essent; ut proinde non illicita modo, sed et invalida sit Ordinatio, quæ ab istiusmodi Abbatibus fiat. Quod si hoc illis privilegium concessum fuerit post Tridentinum, licite et valide conferent primam Tonsuram, et Minores Ordines personis Sæcularubis in privilegio designatis; aliis in privilegio non designatis valide, sed illicite, et ordinati remanent suspensi. Fagn. in c. *Statuimus*, n. 11. et seqq.

2 Abbates quoque non *Benedictini* si habent privilegium speciale Apostolicum conferendi Ordines Minores, possunt suis subditis Regularibus conferre; secus, si eis non fuerit ex privilegio Apostolico concessum. S. C. in *Panormitana* 17 Martii 1647. T. 6. *Resol.* p. 172. Pro Abbatibus vero Cisterciensibus satis est, si a suo Superiore Generali fuerint benedicti; juxta ejusdem Ordinis privilegia, et constat ex S. C. in *Uratislaviensi* 12 Febr. 1714. T. 3. *Resol.* p. 19.

et minores Ordines conferendi, non posse dictam primam Tonsuram, vel alios Ordines minores, nisi suis subditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel Instituti, etiamsi habeant litteras dimissoriales suorum Superiorum Regularium, et consensum Ordinariorum, intra quorum Diœcesum fines ipsi Regulares ordinandi existunt. Et multo minus personis sæcularibus etiam habentibus litteras dimissoriales a suis Ordinariis. At propterea inhibuit Archiepiscopis, Episcopis, et aliis Prælatis inferioribus tam sæcularibus, quam Regularibus, ut in futurum concedere non audeant supradictas litteras dimissorias hujusmodi Abbatibus directas, nec ab istis recipere : quod si secus fiat, tam concedentes, quam ordinantes a collatione Ordinum suspensi remaneant, præter alias pœnas arbitrio ejusdem Congregationis reservatas. Quam declarationem Sanctiss. D. N. die 17 Januarii 1642 ad se delatam approbavit, et inviolabiliter observari jussit.

2191 al. 2191 § 27. Si Abbas conferat Tonsuram, vel Minores sæculari, vel alteri Regulari ad se dimisso, Laym. Asc. Tamb. et alii cum Gob. *a n.* 330. putant ejusmodi Ordinationem fore validam, quia Trid. tantum dicit, *non liceat :* et pro hoc refertur declaratio Cong. [1] apud Castr. *pun.* 14. *n.* 15. qui consentit. Sed Suar. et alii cum Pign. *t.* 1. *cons.* 366. *et t.* 4. *cons.* 158. dicunt fore invalidam, quia Abbas de se non habet eam potestatem, cum non habeat characterem episcopalem, vi cujus sit ordinarius Minister Ordinum, sed tantum habet per concessionem Papæ, cujus præscripti termini exceduntur : ergo etiam exceditur potestas : et in Declaratione ante relata dicitur, tales Abbates hoc *non posse :* id saltem absolute dicendum est, si Abbas ordinet non subditum, aut non sibi subjectum, Ordinationem esse irritam, quia caret potestate ordinaria, nec aliunde ipsi est commissa ad talem. E contra tamen si Episcopus ordinet non subditum, valebit Ordo, quia habet potestatem ordinariam ex vi Ordinis sui, quæ stat sine jurisdictione, sine qua tamen prohibetur exercere actum sui characteris circa non subditum, A. *q.* 3. *s.* 6. Delb. sub. *sect.* 7. *n.* 1. Plura de titulo Ordinationis item de testimonialibus, commendatitiis, dimissoriis, addentur ad dubium sequens, ubi etiam a n. 2235. decidetur, an Abbates, vel Superiores regulares dare possint dimissorias suis Subditis sæcularibus, vel saltem Regularibus.

2292 al. 2192 *Quæst.* 320. — *A quo Episcopo ordinari possint, vel debeant Religiosi?* R. § 1. Secundum dicta n. 2190. Abbates possunt suis subditis Regularibus conferre Tonsuram et Minores, sed Ordines Majores, per se loquendo, peti debent ab Episcopo loci, in quo est Monasterium, uti habet communis cum Barb. *de offic. Episc. alleg.* 4. *a n.* 60. qui addit, si habitent in loco nullius Diœcesis, debere ordinari ab Episcopo viciniore. Circa hoc Gallem. ad Trid. *sess.* 23. *c.* 8. *de Ref.* refert sequentem declarationem. Greg. XIII [2] *statuit, ut Regulares suscipiant Ordines sacros ab Episcopis, in quorum Diœcesi sunt Monasteria, in quibus tunc degunt, vel dimissorias ab eis accipiant.* Nec refert, quod forte sint Regulares exempti a jurisdictione Episcopi, cui non licet ordinare, nisi subditos, nam quoad hoc possunt Superiores Regulares subditos suos subjicere Episcopis, cum sit in ipsorum favorem, uti cum communi Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 20. *n.* 44. An autem Regulares debeant ab Episcopis petere dimissorias, dicetur a n. 2236.

2293 al. 2193 § 2. Si Superior subditum Religiosum a proprio Episcopo rejectum transtulerit ad Monasterium alterius Diœcesis, ut ab hoc Episcopo statim ordinetur, Riccius dicit peccari, et incurri pœnas, videturque consentire Gob. *n.* 420. quia nemini debet fraus sua prodesse, in hoc autem est fraus, uti in simili colligitur ex dicendis n. 2236. Putat etiam *Ascan. Tamb.* talem Superiorem peccare, si suorum Ordinationem differat dedita opera usque ad mortem, vel absentiam sui Diœcesani, nisi hic forte esset nimis morosus, et rigidus; sed *Gob.* non agnos-

1 Non una in hanc rem est S. C. Declaratio. Nam ut omittam responsa anni 1647. et 1655. quæ referuntur T. 6. *Resol.* p. 173. S. C. 12. Decemb. 1733. in *Brixiensi* ibid. p. 184. hisce tribus dubiis : « I. An liceat » Abbati Monasterii Stambsensis Ordinis Cisterciensis Tonsuram, et Minores Ordines conferre, non solum Monachis subditis, sed etiam aliis Regularibus » sibi non subditis ? II. An liceat eidem Abbati Tonsuram, et Minores Ordines conferre Sæcularibus » aliarum Diœcesum cum Dimissoriis sui Ordinarii, » et sine licentia Episcopi Brixinensis ? III. An taliter » ordinati valide susceperint Ordines ? *respondit, ad* » *primum* negative quoad non subditos, *ad secun-* » *dum* negative, *ad tertium* affirmative, *Itaque ordi-* » *nari non indigent* alia ordinatione, sed tantum » modo absolutione, et rehabilitatione a Sede Apos- » tolica obtinenda, *ut loquitur eadem S. C. in* Panormitana *Anni* 1647. »

2 Vide etiam Decretum Clem. VIII. n. 2236. quæque ibi adnotabimus.

cit in hoc causam gravis noxæ, quia tales Prælati utuntur jure suo.

2294 al. 2194 § 3. Quod Societatem JESU attinet, appono hic, quæ prodierunt Romæ *typis Rev. Cameræ Apostolicæ anno* 1695 *Superiorum permissu:* et hæc uno loco pono omnia verbo tenus, ut huc remittere possim aliunde.

DECRETA SANCTISSIMI,

suarumve Congregationum, in causis infrascriptis Societatis JESU.

BEATISSIME PATER,

Societas JESU ex Sedis Apostolicæ benignitate a sæculo et ultra utitur privilegio, quod Sanct. Mem. Greg. XIII eidem Societati concessit in sua Constit. 77. Bullarii Rom. t 2. Septemb. 1582, ut nimirum ejusdem Societatis Religiosi prævia suorum Superiorum facultate, ad quoscumque tam minores quam Sacros Ordines promoveri valeant a quolibet Episcopo, et Antistite, gratiam et communionem dictæ S. Sedis habente absque ulla functione, inquisitione de idoneitate, aliisque requisitis, et signanter absque ulla interstitiorum observatione, in tribus Dominicis, vel aliis festis diebus etiam continuis. Quod indultum Greg. XIV et Paulus V Sanct. Mem. cum cæteris eidem Societ. a Summis Pontificibus antea concessis plane confirmarunt. Quoniam vero die 14 Decemb. 1693 Congregatio particularis a S. V. deputata decretum edidit super moderatione indultorum suscipiendi Ordines extra tempora a jure statuta, quamvis dicta Societas nec explicite, nec implicite videatur in eodem decreto comprehensa, nihilominus ad omnem hæsitationem, quæ contingere posset, removendam, Tyrsus Gonzalez Præpositus Generalis ejusdem Societatis humillime supplicat S. V. ut dignetur declarare dispositionem præfati decreti nullatenus involvere dictam Societatem: quod sperat, etc. Quam Deus, etc.

Commissio Sanctissimi ad Relationem Illustriss. et Reverendiss. Dom. Secretarii memorialium.

Ad Dominum vice gerentem cum Sanctissimo
CAROLUS AUGUSTINUS FABRONUS.

DECRETUM

Sanctissimi D. N. Innoc. Papæ XII, referente Illust. et et Reverendiss. Dom. Episcopo Interamnensi vices gerente die 17 Aug. 1695.

Facto verbo cum Sanctissimo D. N. Sanctitas Sua prævia declaratione, quod in Decreto de Sacris Ordinationibus edito die 14 Decemb. 1693 non comprehendantur Clerici Societatis JESU, specialiter et expresse mandavit in eis ad Ordines promovendis servari Constitutionem Greg. XIII quæ incipit, *Pium et utile*, datam 22 Sept. 1582.

SPERELLUS Episcopus Interamnensis vices gerens.

Gregorius Papa XIII ad futuram rei memoriam.

Pium et utile Societatis JESU institutum non patitur certa quædam ab iis, qui sub ejus vexillo et disciplina salutari militant, obiri, quæ in Sacris ineundis generaliter præscribuntur.

§ I. Quocirca cum dictæ Societatis ac disciplinæ alumni nulli Ecclesiæ nullove loco certo mancipati sint, ut ibi permaneant, sed veluti viatores omni tempore parati expectantesque diem et horam, qua vel ad extremos orbis regiones, cum venit usus, emittantur, ubi quisque pro captu suo, et juxta datam sibi a Domino sapientiam sese in vinea Domini excolenda exerceat, ejusque rei causa fel. record. Paulus Papa III. Præposito ejusdem Societatis concesserit, ut idoneos et comprobatos ab ipsa Societate, quibuscumque mallet catholicis Antitisbus, et gratiam, et communionem Sedis Apostolicæ habentibus præsentare posset, qui illos sic præsentatos absque ulla promissione, vel obligatione ad Ordines hujusmodi promoverent.

§ II. Nonnulli tamen Antistites post Conc. Trid. decreta eos sic præsentatos prius in cujusque tam Minorum, quam sacrorum Ordinum hujusmodi præscripto munere exercitatos, temporumque determinatorum post susceptos præscriptum finem, antequam ad Superiores Ordines ascendant, omnino expectandum, eosque eorumdem Ordinum functionibus, chorique officiis plene instructos, et denique super eorumdem vita, moribus, ætate, et natalibus ad Parochi inquisitionem, aut alias testimonium, et certa alia requisita habenda esse contendunt, quamvis nonnisi ad eosdem Ordines suscipiendos numeris alioqui omnibus idonei dimittantur.

§ III. Nos his incommodis, quantum in nobis est occurrere volentes, omnibus Episcopis, et aliis Antistitibus præsentibus, et futuris in perpetuum præcipimus, atque interdicimus, ne ab hujusmodi promovendis, qui licentiam a Præposito Generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerint, quidquam prædictorum requirant, vel exigant, sed ipsos etiam absque ulla functione in Ordinibus ipsis, interstitiorumque ad illos suscipiendos observatione, aut inquisitione de cantu, Officiis, et cæremoniis ecclesiasticis idoneitate, proprii Ordinarii licentia, et aliis in aliis requisitis ad Minores, ac etiam extra tempora a jure statuta tribusque Dominicis, aut aliis festis diebus etiam continuis ad Sacros etiam Presbyteratus Ordines promoveant, ac si omnibus illis præditi essent: Nos enim illis Ordines omnes prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos ipsis conferendi facultatem tribuimus.

§ IV. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis cæte-

risque contrariis quibuscumque : præsentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum ipsa Societate copiose participant, et participare poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus. Cæterum quia difficile esset præsentes quocumque illis opus erit, deferre,

§ V. Volumus, ut earumdem præsentium transumptis manu Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, seu etiam dicti Præpositi munitis, eadem prorsus fides in judicio, et extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Tusculi sub annulo piscatoris, die 22 Septembris 1582, Pontificatus nostri anno XI.

Ordinationis Mechliniensis.

Archi-Episcopus Mechliniensis per libellum a Sanctissimo remissum, oraculum S. Congr. Conc. Trid. exquisivit super jura examinandi, et ad Ordines promovendi Religiosos Societatis JESU, duplici dubio proposito.

Primum dubium. An Clerici Societatis JESU Sacros Ordines ab Episcopo Mechliniensi suscepturi, debeant se subjicere examini, prout cæteri Regulares.

Die 3 Julii 1681 S. Congr. Concilii respondit negative, nisi adsit consuetudo in contrarium.

Secundum dubium. An Clerici Societatis JESU habitantes in Diœcesi Mechliniensi Archi-Episcopo Ordinationem habente possint extra Diœcesim Mechliniensem ordinari ab alio Episcopo, in propria Diœcesi.

Dicta die 5 Julii, et 8 Maii 1683, S. C. respondit affirmative.

Mechliniensis ministrationis SS. Eucharistiæ Sacramenti.

Conquerentibus nonnullis Parochis, et dubium infrascriptum proponentibus in Congr. 2205 al. 2195 Conc. Trid.

An PP. Societatis JESU aliique Regulares possint ministrare SS. Eucharistiæ Sacramentum personis sæcularibus a Dominica Palmarum usque et per totam Dominicam in Albis.

Die 13 Januarii 1682, S. Cong. respondit affirmative, excepto die Paschatis; ita tamen, ut sæculares sumentes Eucharistiam in Ecclesiis Regularium in aliis diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive, non satisfaciant præcepto Ecclesiastico.

Sicula seu Mazzarien. dimissionis.

Ambrosius Massa Siculus e Societate a Provinciali dimissus anno 1634, de injusta dimis- 2296 al. 2196
sione ad Præpositum Generalem reclamavit, Societatem repetere contendens : sed dimissionis actu a Generali confirmato, causam reingressus introduxit coram S. Congr. Episcopor. et Regularium, quæ auditis Patribus dictoque Massa acerrime informante, rescripsit primo, *Acquiescat in Domino.*

Eo tamen non acquiescente, novamque Audientiam obtinente, secundum rescriptum a Sacr. Cong. prodiit. *Acquiescat omnino.*

Omnem movit lapidem Massa, ut tertio audiretur, quo ex mira S. Cong. benignitate impetrato, tertium quoque rescriptum emanavit : sic igitur firmata dimissionis validitate ejusdem S. Cong. judicium Innoc. X sanctæ memoriæ die 27 Aprilis 1684, constanter approbavit, et perpetuum Ambrosio Massæ silentium indixit.

Neapolitana Remotionis.

Remotionem N. N. Religioso Soc. JESU a quodam Collegio detrectante, nec ad consuetum obedientiæ nutum se ad alterum Collegium transferente, imo ad S. Cong. Episcoporum, et Regularium supplici oblato libello recurrente, ut in Collegio sibi placito tuendæ valetudinis gratia immorari liceret.

Die 27 Junii 1692 S. Cong. rescripsit : *Pareat omnino.*

Limana Ejectionis.

Archi-Episcopus Limanus in Indiis petiit declarari a S. Cong. Conc. Trident.

An fratres Soc. JESU in sacris constituti, juxta indulta et privilegia ejusdem Ordinis, et postea dimissi, seu ejecti absque patrimonii aut Beneficii Ecclesiastici assignatione ad propriam sustenstationem competenti juxta Conc. Trid. *Constitutionem sess.* 25. *de Ref. c.* 2. habeantur ut suspensi ab executione præfatorum Ordinum : et quatenus non sint suspensi, an Religio illis teneatur providere de honesto victu saltem in redditu 40 aureorum, donec sufficiens Beneficium fuerint assecuti.

Die 18 Febr. 1662, S. Cong. respondit, Religiosos Societatis post tria vota simplicia duntaxat, vigore privilegiorum ejusdem Societatis dimissos, non comprehendi in Const. Urb. VIII de Apostatis et ejectis. *Quoad reliqua nihil innovandum.*

Gerundien. Patrimonii.

Martinianus Battle Gerundiensis, Sacerdos pauper, e Societate dimissus, ne cum Ordinis dedecore mendicare cogeretur, supplicem libellum obtulit Sacræ Cong. Conc. Trid. instans, ut sibi provideretur de annuo redditu 40 aureorum ex bonis Religionis, unde propositum fuit dubium,

An secundum ea, quæ proponuntur, Oratori provideri debeat de dicto annuo redditu super bonis Religionis?

Die 4 Jan. 1672, S. Cong. perpensis deductis, tum pro parte Oratoris, tum pro parte Religionis, respondit, *Nihil esse innovandum.*

Panormitana prætensæ congruæ.

Dominus Georgius Vaccarinus Sacerdos Siculus quæstionem hanc de alimentis Sacerdoti pauperi e Societate dimisso præstandis reassumpsit, et congruam 40 aureorum sibi assignari de bonis Societatis, tum voce, tum scripto acriter institit; sed Societate Sanctissimum rogante pro discussione quæstionis, quoad personam Vaccarini duntaxat, non autem in abstracto, Sanctitas sua audita relatione sibi facta de speciali ejus commissione ab Illust. et Rev. D. Raynutio Pallavicino ejusdem S. Cong. Secretario die 2 Dec. 1694 mandavit, ut suspensa propositione in abstracto idem dubium proponeretur in concreto tantum, ac in casu particulari dimissionis Sacerdotis Georgii Vaccarini; nec ultra esse innovandum, ne fiat in Societate JESU turbatio, ac status ejusdem immutatio. Itaque duplici dubio proposito,

1. An Georgio Vaccarino ordinato Sacerdoti ad titulum paupertatis in Societate JESU, et deinde ab ea dimisso, debeatur congrua portio saltem aureorum 40 annuorum. 2. An eidem sint subministranda alimenta, et sumptus litis. S. Cong. ita rescripsit, die 28 Maii 1695. S. Cong. Eminent. S. R. E. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum, juribus ab utraque parte deductis mature perpensis, ad utramque respondit: Negative.

G. Card. Marescottus Præfectus.
Rayn. Pallavicinus Secretarius.

Et facta de præmissis, ab eodem Illust. et Rever. Dom. Pallavicino Secretario relatione Sanctissimo, die 4 Junii 1695, Sanctitas sua favorabilem Societati sententiam S. Cong. approbavit, et mandavit Vaccarinum, *Non esse amplius audiendum, ac imposterum nihil innovandum.*

Repetitis vero per D. Vaccarinum precibus coram Sanctissimo in audientia publica, eoque instante causam committi de voto Rotæ, Sanctitas sua die 16 Julii 1695, denuo referente eodem Illust. et Reverend. D. Pallavicino Secretario, et speciali commissione sibi facta, stetit in Decretis 4 Junii prædicti.

Et cum rursus die 27 ejusdem mensis Julii alium supplicem libellum in publica audientia Vaccarinus Sanctissimo obtulisset, petens sibi, et cæteris Sacerdotibus e Societate dimissis alimenta præstari, sub prætextu novæ scripturæ repertæ obligationem præstationis hujusmodi inducentis, quæ tamen scriptura satis antiqua est, sæpe examinata, in antecedentibus judiciis reproducta, recens recocta, floccique semper ex pluribus solidisque rationibus a S. Cong. habita, Sanctitas sua rescripsit, *Acquiescat* [1]. Videri potest Pignat. *tom.* 10. *consul.* 72. adhuc pluribus ista referens, et firmans.

[1] Addamus aliud S. C. Decretum in hanc rem ex T. 2. *Resol.* p. 133. *Neapolitana Congruæ.* Joannes Nicolaus de Laurentiis anno 1693 admissus fuit inter Patres Societatis Jesu, et nondum expleto Novitiatus biennio, nec emissis tribus simplicibus votis Paupertatis, Castitatis, et Obedientiæ, cum licentia sui Superioris ad Sacros Ordines promotus fuit ab Episcopo Aquilano Pontificalia in civitate Neapolitana exercente de licentia clar. mem. Card. Cantelmi Archiepiscopi dictæ civitatis, idemque de Laurentiis, post emissa eadem vota fuit a Societate dimissus.

Nicolaus ab Ordinum exercitio suspensus ex tituli defectu, ad hanc Sacram Congregationem habuit recursum ad effectum obtinendi a Patribus Societatis assignationem Congruæ alimentariæ, post nonnullas subalternas controversias exortas, tam super subscriptione dubiorum, quam super subministratione alicujus summæ in Causam declarandam, deventum tandem fuit ad propositionem Caussæ in Folio, disputatisque sequentibus dubiis,

« I. An Joanni Nicolao de Laurentiis uti Sacerdoti » ordinato ad titulum Religiosæ paupertatis in Socie» tate Jesu, et deinde ab ea dimisso, debeatur Con» grua portio, seu substentatio saltem annuorum qua» draginta aureorum ab eadem Religione.

» II. An lite pendente sint ei subministranda ali» menta, et sumptus litis.

» III. An potius idem Nicolaus teneatur ad Religio» nem redire in casu etc. » In Congregatione habita die 3 August. 1705 rescriptum fuit: ad primum « ab» solvendam esse Societatem a prætensa subministra» tione Congruæ in casu, de quo agitur; » ad secundum, et tertium, « satis provisum in primo, » et propter suffragiorum uniformitatem mandatum fuit, quod Caussa « amplius non proponeretur, » uti legitur *t.* 55. *Decret. pag.* 291. *a tergo;* et licet dictus Nicolaus in Con-

BENEDICTUS PAPA XIII,

Ad perpetuam rei memoriam.

« Injuncti nobis divinitus Pastoralis officii ratio postulat, ut in his Apostolicæ nostræ sollicitudinis partes libenter interponamus, per quæ Religiosorum Virorum in Vinea Domini excolenda strenue laborantium, propriæque, et alienæ animarum saluti jugiter incumbentium quieti et tranquillitati opportune consulitur. Cum itaque, sicut accepimus, Societatem Jesu multoties antehac molestari, ac in judicium trahi contigerit ab eis, qui post exactum probationis biennium, ac vota simplicia in eadem Societate emissa, ante tamen solemnem professionem per illius Præpositum Generalem justis, ac rationabilibus de causis juxta facultates sibi a Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris attributas ex ipsa Societate dimittebantur, alimenta scilicet, seu congruam substentationem sibi a dicta Societate deberi, et consequi prætendentes, propterea quod dum in illa degebant ad Sacros Ordines absque Beneficio Ecclesiastico, et Patrimonio, sed religiosæ paupertatis titulo promoti fuissent; Licet autem satis perspectum, exploratumque sit æqui, bonique rationi nusquam consentaneum esse, quod Societas præfata, quæ in illis emendandis jure suo utitur, alimenta, seu substentationem hujusmodi suppeditandi oneri obnoxia remaneat, minusque, quod ipsi ex sua culpa, quæ dimissioni causam præbet, utilitatem et commodum reportent, ita pluries a Congregatione pro tempore existentium S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, re accurate discussa, decretum, ac resolutum fuerit; Nihilominus facile evenire possit, similes quæstiones in posterum quoque, non sine prædictæ Societatis perturbatione, ac dispendio moveri, seu instaurari, nisi ejus auditus præcludatur. Hinc est, quod Nos eamdem Societatem Jesu, quam ob singularia sua in hanc Sanctam Sedem merita peculiari Apostolicæ dilectionis prosequimur affectu, a quacumque lite, et molestia quæ exinde deinceps oriri posset eximere, ac omnem desuper controversiæ occasionem submovere cupientes, ipsam Societatem specialis favore gratiæ prosequi volentes, motu proprio, ac ex certa scientia, et matura deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ac nostra perpetuo valitura Constitutione statuimus, et declaramus, memoratam Societatem Jesu non teneri, nec obligatam esse ad ullam subministrationem, sive congruæ substentationis, sive alimentorum sive alio quocumque titulo, et caussa illis facienda qui post biennium probationis, et emissionis votorum simplicium extra dictam Societatem a suis Superioribus ejiciuntur, tametsi dum in ea permanebant ad Sacros etiam Presbyteratus Ordines sine Beneficio Ecclesiastico, et Patrimonio, ac ad titulum religiosæ paupertatis promoti fuerint. Sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et delegatos, etiam Caussarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos, et Apostolicæ Sedis Nuntios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, ac definiri debere, et irritum, et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, Provincialibusque, et Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, necnon quatenus opus sit, prædictæ Societatis, illiusque Collegiorum, et Domorum, aliisve quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici, vel Secretarii dictæ Societatis subscriptis, et sigillo Præpositi Generalis ejusdem Societatis, seu alterius personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, et extra illud adhibeatur,

gregatione habita die 23 mensis Januarii 1706 pro nova audientia supplicasset, eam tamen obtinere non potuit, cum responsum fuerit, « nihil de nova audientia, » uti habetur in parvo Regesto dicti anni sub dicta die.

Tandem Benedictus XIII litem omnem hac de re in perpetuum diremit hac edita Constitutione.

quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die 14 Junii 1728, Pontificatus Nostri Anno quinto. »

2297 al. 2197 *Quæst.* 321. *An et a quo ordinari possint Novitii Ordinum Religiosorum?* R. § 1. Novitii ordinari possunt si habeant alias requisita; quod enim S. Greg. *l.* 8. *Ep.* 23. de admissis ad Religionem dicit, priusquam biennium in conversione compleant, nullo modo audeant tonsurare, recte cum aliis explicat Sanch. *in Dec. l.* 6. *c.* 10. *n.* 19. sensum esse, quod, ubi consuetudo est biennii pro Novitiatu, non debeant ante hoc completum admitti ad tonsuram monachalem, sive ad statum professionis. *Dixi*, si habeant alias requisita. inter quæ pro majore Ordine est titulus congruæ sustentationis, secundum dicenda a n. 2168. titulum autem *paupertatis* non habent Novitii, cum Ordo illos ad professionem, vel vota Religionis necdum admiserit, nec illos stabiliter acceptarit, nec se obligarit ad eos alendos. Hinc Av. *q.* 3. *s.* 10, Delbene *De immun. Eccl. c.* 12. *dub.* 3. *s.* 8. *n.* 9. Barb. *De offic. Episc. alleg.* 7. *n.* 31. notant Novitios a S. Pio V prohiberi suscipere majores Ordines ante professionem, nisi aliunde haberent titulum.

2298 al. 2198 § 2. Quamvis secundum dicta n. 2190. Abbates possint Regularibus sibi subditis conferre Tonsuram et Minores, tamen dubitatur, an etiam Novitiis : negant Nav. Rodr. Henr. Barb. Jord. A. Tamb. et alii cum Castr. *punct.* 14. *n.* 6. quia non sunt subjecti Prælatis, nisi quoad illa, quæ spectant ad probationem, ad quam non spectat subjectio quoad Ordines, ut cum communi Sanch. *in Dec. l.* 6. *c.* 10. *n.* 22. E contra posse affirmant Suar. Pirh. Gob. *n.* 324. eo quod Novitii in favorabilibus veniant nomine Regularium, et gaudeant privilegiis Ordinis, in quo sunt secundum dicenda *n.* 2237. debentque censeri Abbati suo magis quam Episcopo esse subjecti. Utraque opinio est probabilis.

2299 al. 2199 § 3. Major difficultas est, a quo Episcopo Novitius Majore Ordine esset initiandus, et *Suar. Henr.* et alii putant ab Episcopo suæ originis, vel prioris sui domicilii, quia cum ingressus sit non animo perpetuo ibi habitandi, sed tantum experiendæ Regulæ per unum vel duos annos, non videtur acquirere domicilium in loco Novitiatus; et in hanc sententiam inclinat etiam Barb. *de offic. Episc. alleg.* 4. *n.* 63. E contra Sanch. supra *n.* 21. et *l.* 4. *c.* 39. *n.* 20. Castr. *tr.* 16. disp. 1. p. 11. *n.* 8. Delb. *n.* 7. putant in loco Novitiatus statim acquiri domicilium, adeoque posse ordinari ab Episcopo hujus loci, quia quantum est de se habet animum ibi perpetuo permanendi, saltem apud Religiosos, qui professionem loci faciunt : cui animo secundum dicta hinc n. 2184. non obstat, si forte per accidens eum casus, vel causa alio vocet. Etiam utraque hæc opinio est probabilis. An autem Prælati licentia requiratur, ut Novitius ordinari possit; item an Prælatus ei possit dare dimissorias; denique an etiam Novitius Societatis JESU gaudeat privilegiis illis, de quibus n. 2194. dictum est, colligitur ex dicendis n. 2237.

2300 al. 2200 *Quæst.* 322. — *Quid notandum sit circa suppletionem Ordinum, vel rituum in Ordinatione emissorum?* R. § 1. Universim circa suppletionem notant Auctores cum Av. *q.* 2. *s.* 13. et Gob. *tr.* 8. *a n.* 231. *seqq.* 1. quando postea suppletur aliquis actus debent iterari forma, et orationes annexæ illui actui, et si pars formæ sit omissa, debet tota repeti. 2. Si certum sit ordinem, vel cæremoniam notabilem esse omissam, debet, si fieri potest, suppleri ab eodem Episcopo qui cæteros ritus adhibuit, et per se loquendo eo tempore quo confertur talis Ordo, nisi excuset ratio infamiæ, scandali, aut alterius extrincesi gravis incommodi : hinc notat *Av.* quando defectus fuit occultus, occulte esse supplendum ad vitandum scandalum, et turbationem aliorum; putat tamen semper suppleri debere in aliquo ex diebus pro collatione Ordinum designatis, eo quod ita præscribat cap. *Presbyter*, De Sacr. non iterandis. 3. Si ob solum dubium sub conditione iteretur Ordo, vel cæremonia, potest iterari a quovis Episcopo, quovis die, in privato sacello, et quidem uno eodemque die omnes simul tam majores quam minores Ordines eidem conferri possunt, nec necessario adhibendæ sunt solemnitates ordinariæ, præter probabiliter necessarias ad valorem.

2301 al. 2201 § 2. Si in collatione Ordinis omissus sit ritus notabilis, v. g. in collatione Presbyterii unctio manuum, quamvis Ordinatio sit valida, uti certum videtur contra Hosium, quem refert Avers. *s.* 8. tamen unctio illa est supplenda sub mortali ante ministerium in tali Ordine, Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *d.* 13. Gob. *a n.* 226.

2302 al. 2202 § 3. Notat Card. *in.* 2. *crisi. diss.* 2. *n.* 513. damnatam non esse sententiam Granadi, quod quando est opinio probabilis, licet minus tuta, circa valorem suscepti Diaconatus, Subdiaconatus, et minorum Ordinum, non sit opus talem Ordinem iterum suscipere sub conditione,

quamvis hoc debeat fieri in Ordine Presbyteratus et Episcopatus, secundum dicta n. 2146. Et disparitas hic est, quia Presbyteratus supplet omnia, quæ forte deessent ex illis aliis Ordinibus, neque ideo patietur notabile damnum vel Ecclesia, vel salus fidelium, neque ullum Sacramentum per hoc exponetur periculo nullitatis, Gob. *n.* 191. citans alios.

2303 al. 2203 § 4. Ex dictis colligitur, quid dicendum fuerit de hoc casu. Titius ad Subdiaconatum accedens intendit non obligari voto castitatis perpetuæ : non multo tempore post, facti pœnitens, exercuit actum Subdiaconatus; postmodum rite ordinatus est Diaconus, et Presbyter; incipit postea dubitare, an accedens ad Subdiaconatum non habuisset intentionem illum reipsa non suscipiendi. *Quærebatur* 1. an deberet reordinari Subdiaconus. 2. An ob excercitum actum Subdiaconatus ita suscepti non incurrisset suspensionem, vel irregularitatem : *Resp. ad.* 1. Non esse reordinandum Subdiaconum, 1. Quia præsumptio est pro valore actus. 2. Cum Titius hactenus non dubitarit de valore, imo non multo post susceptum Sub-Diaconatum exercuerit actum illius, ab initio supposuit esse valide susceptum : ergo est quædam possessio certa pro valore, a qua non dejicit dubium nunc superveniens, quod censeri debet esse imprudens. 3. Quamvis forte Subdiaconatus validus non fuisset, Presbyteratus nunc supplet : si tamen sciretur Subdiaconatum non esse valide susceptum, per se loquendo esset obligatio supplendi, uti ante dictum est *Resp. ad* 2. Non incurrisse, quia in dubio non censentur contractæ tales pœnæ (excepto dubio de homicidio) uti habet communissima, et late Sanch. *in Decal. l.* 1. *c.* 10. hic autem ad summum est dubium, an suspensio et irregularitas sit contracta, uti patet ex Resp. *ad* 1. Et ita mecum senserunt quoad omnia alii 4 Doctores hujus Universitatis.

2304 al. 2204 § 5. Si per traditionem calicis et patenæ collata sit potestas consecrandi, sed aliquid essentiale neglectum sit in secunda impositione manuum Episcopi, talis ordinatus invalide absolveret pœnitentes, uti patet, et uti probabilius docet Avers. *q.* 2. *s.* 8. § *ult.* etiam invalide ministraret extremam Unctionem. Quamvis autem valide consecrare posset, nam jam antea valide consecravit cum Episcopo, attamen postea illicite Missam legere ante suppletionem illius secundæ impositionis manuum, quia necdum est complete Sacerdos, cui soli Ecclesia concedit Missas legere. Hæc autem suppletio impositionis manuum potest fieri sola, neque opus est ideo repetere traditionem calicis et patenæ, quia potestas in Corpus Christi verum est independens a potestate in Corpus Christi mysticum. E contra si in traditione calicis et patenæ neglectum esset aliquid essentiale, quamvis in secunda impositione manuum nihil esset neglectum, deberet repeti etiam secunda manuum impositio, quia potestas in Corpus Christi mysticum supponit prius adesse potestatem in Corpus Christi verum quæ hic non adfuisset, Avers. *s.* 13.

2305 al. 2205 § 6. Si aliquis esset ordinatus Sacerdos per traditionem unius tantum speciei, ut si in calice non fuisset vinum, secundum dicta n. 2151. deberet Ordinatio omnino ex integro repeti, saltem sub conditione, quia merito dubium est, an quis valide ordinari possit ad consecrandum solum Christi Corpus, et non sanguinem. Avers. *s.* 8. § *Sed de facto*, et pluribus. *s.* 13.

2306 al. 2206 *Quæst.* 3. 3. — *Quid præterea notandum sit circa Ordinationem, et Ordines?* R. § 1. Secundum dicta l. 6. p. 1. n. 93. Episcopus peccat mortaliter, si consecret alium Episcopum, vel alicui conferat Ordinem in mortali : sed secundum dicta ibid. n. 96. non peccat mortaliter, si in mortali conferat Tonsuram vel benedicat chrisma, etc.

2307 al. 2207 § 2. Omitto hic multa alia, quæ potius ad Scholasticam pertinent, et tantum paucis insinuo, si forte opus esset aliquem de illis scire, ac remitto ad Auctores, qui quæstiones illas fuse discutiunt in utramque partem. 1. Sacramentum Ordinis institutum est partim ante, partim post Resurrectionem, nam Sacerdotium, quoad primam partem consecrandi, est institutum in ultima cœna, Lucæ 22. v. 19, *Hoc facite etc.* Quoad alteram potestatem absolvendi pœnitentes, videtur institutum post Resurrectionem, Joan. 20. v. 23, *Quorum remiseritis peccata, etc.* Episcopatum putant aliqui institutum Jo. 21. v. 18. quando dicit Petro, *Pasce oves meas*, sed Avers. *q.* 2. *s.* 10. probabiliter dicit institutum cum Sacerdotio. Et dicendum videtur Ordines alios, utpote tendentes ad Sacerdotium, esse institutos quando data est prima potestas Sacerdotii. Sacerdotes autem, et Episcopos nunc non immediate a Christo, sed per Papam habere jurisdictionem, dixi hic a n. 1550. et consentiunt S. Th. aliique communissime cum Avers. *s.* 2.

2308 al. 2208 2. Prima Tonsura non est Ordo, sed sicuti habitus et Tonsura tantum disponit ad religiosum statum, ita prima Tonsura ad Ordines, Avers. *q.* 1. *s.* 5. Dic. *a n.* 18. Quando autem

vocatur Ordo clericatus, sensus est, quod sit nota, per quam quis ex ordine laicorum evehitur ad ordinem seu statum Clericorum. Nec officium cantoris seu psalmistæ est Ordo, uti nec officium fossarii, id est egerentis fossam pro sepeliendo mortuo, cum Pontificalia de eorum Ordinatione non agant, sed tantum extrincese deputentur, uti choraulæ, organædi, custodes, campanistæ, Dic. *a n.* 21. Probabilius est autem quatuor Minores esse vera Sacramenta, de quibus etiam Pontificalia præscribunt speciales Ordinationes, Avers. *s.* 8. Dicast. *a n.* 96. Ills. *n.* 22. Similiter Subdiaconatus, et Diaconatus, Avers. *s.* 3. Dicast. *a n.* 64. Diaconatum et Presbyteratum esse diversos Ordines probat Petavius *post t. 4. de Incarn. in append. to.* 3. *de Hierarch. eccles. l.* 1. *c.* 10.

2309 al. 2209 3. Episcopatus est Ordo, et Sacramentum, Avers. *q.* 1. *s.* 6. Dicast. *a n.* 28. *et* 67. Et probabilius est, Presbyteratum et Episcopatum esse duos distinctos ordines, quamvis Episcopatus supponat et quasi includat Presbyteratum, cujus est perfectio, Petav. *sup. c.* 1. *et seqq.* item *l.* 2. *toto,* Avers. *s.* 7. Ills. *n.* 18. Chori-Episcopatus, ut vocant, Archidiaconatus, Archiepiscopatus, Patriarchatus, Primatus, Papatus, non significant Sacramentum, vel Ordinem, sed potius dignitatem majorem, et superioritatem officii ad regendos plures Christi fideles, Avers. *q.* 1. *s.* 9. Dicast. *a n.* 43.

4. Quamvis Sacerdotium valet sine præsuppositis aliis Ordinibus, tamen Episcopatus non valeret, si non supponeretur susceptum esse Sacerdotium, Avers. *q.* 1. *s.* 9.

2310 al. 2210 5. In quolibet Ordine imprimitur distinctus Character, qui simul omnes per aggregationem faciunt unum characterem Ordinis, Dicast. *a n.* 210; et Avers. *s.* 7. speciatim id probat de Episcopatu.

2311 al. 2211 6. Nulli non Sacerdoti potest committi collatio ullius Ordinis : probabilius tamen est Sacerdotem non Episcopum posse ex dispensatione Papæ valide Ordines conferre usque ad Diaconatum inclusive, Aversa *q.* 3. *s.* 3. Dicast. *a n.* 326. Ills. *n.* 35. contra Gonet *d.* 3. *n.* 3. et Thomistas.

2312 al. 2212 7. Mulier nequidem ex dispensatione Papæ est capax etiam solius primæ Tonsuræ; cum enim incapax sit omnis Ordinis, etiam incapax est specialis dispositionis ad Ordines, Avers. *s.* 4. Dicast. *a n.* 286. Gob. *n.* 346. Nomina Presbyteræ, Diaconissæ etc. mulieres olim participabant a viris suis, qui erant Presbyteri, vel Diaconi. Infantem esse capacem Ordinum, probat Aversa *s.* 5.

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando?

2214 al. 2214 « Resp. I. Ad validam Ordinationem requiritur, et sufficit, ut sit mas baptizatus, S. Th. 3. *p. q.* 39. *ar.* 2. Kon. *d.* 20. *dub.* 10. Vasq. Fill. *t.* 9. *c.* 4. *q.* 2. *Unde resolves*,

» I. Incapax Ordinum est, et quidem jure divino, 1. Femina, *Vasq. Regin. Fill.* 2. Hermaphroditus, in quo sexus femineus prævalet. Fill. *l. c.* Quod si autem in eo incipiat prævalere post Ordinationem validam, non potest valide consecrare, vel absolvere, licet characterem Sacramentalem retineat, Lug. *Resp mor. l.* 1. *d.* 31. 3. Non baptizatus.

» II. Valide ordinantur, 1. Perpetuo amentes, cæci, muti, privati manibus, etsi jure naturali sint inhabiles. 2. Irregulares, etsi jure Ecclesiastico sint inhabiles, maneantque ab eorum usu suspensi. 3. Pueri in cunis, qui tamen ad castitatem non tenebuntur vi voti, nisi id ratificaverint. Tol. Henriq. Azor. *l.* 13. *c.* 14. Bon. *l. c.*

» Resp. II. Ut Ordo licite, et secundum jura Ecclesiæ rite sumatur, aut non incurratur censura, requiritur in recipiente præter statum gratiæ,

» 1. Ut non sit Neophytus vel infamis, vel Hermaphroditus, vel irregularis, suspensus, excommunicatus.

» 2. Animus clericandi, Trid. *sess.* 23. *c.* 4. sine quo si primam tonsuram, vel Ordines minores accipiat, videtur peccare saltem venialiter (nisi justa causa excuset), quia fraus est levis, v. supra *l.* 4. *c.* 2. *d.* 1. *ar.* 3. Similiter venialis inconstantia videtur sine justa causa statum Clericalem deserere.

» 3. Ut sit confirmatus, Trid. *sess.* 23. *c.* 24. et quidem secundum Bon. *d.* 8. *p.* 5. *n.* 10. sub mortali, secundum *Sot. et Kon.* sub veniali.

» 4. Litteræ dimissoriæ (etiam pro prima tonsura) Episcopi proprii, sive originis, sive beneficii, sive domicilii. V. Dian. *p.* 3. *t.* 4. *R.* 194.

» 5. Examen coram Episcopo, de scientia necessaria ad usum cujusque Ordinis; nam Trid. *sess.* 23. *c.* 4. pro prima tonsura requirit, ut sciant Fidei rudimenta, item legere et scribere; et de quibus probabilis sit conjectura, quod Clericatum elegerint, non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fide-

lem cultum præstent. Pro minoribus, ut linguam latinam intelligant. Pro subdiaconatu, et Diaconatu, cognitionem eorum quæ ad istos Ordines spectant. Pro Sacerdotio tantam scientiam, ut populum docere possint necessaria ad salutem, et administrare Sacramenta.

» 6. Titulus sustentationis; ut beneficii vel patrimonii, vel paupertatis, ut in Regularibus, Trid. *sess.* 21. *c.* 2. V. Bon.

» 7. Ordo inter receptionem unius et alterius, cujus inversio, v. g. suscipere Diaconatum ante Subdiaconatum, erit mortale; Episcopatum ante Sacerdotium, erit etiam invalidus.

» 8. Tempus. Sic Minores conferuntur quavis Dominica vel festo, et quidem tali, quod ex præcepto Ecclesiæ celebretur etiam in foro, ut *Sylv. Azor. Barb. etc.* comm. docent. Ac licet *Præp. Fag. Tann. Gavant. etc.* putent sufficere quodvis festum duplex in Ecclesia, eamque sententiam Dian. *p.* 5. *tr.* 13. *R.* 47. vocet tutam in praxi, eam tamen ex decreto Urbani VIII rejectam esse monet Lug. *l.* 1. *Resp. mor. d.* 43. Eosdem autem posse ex recepta Episcoporum consuetudine, etiam feria VI, vespere ante Sabbatum, quo omnes Ordines jure conferri possunt, notat Dian. *p.* 2. *tr.* 16. *R.* 28. ex Henr. Regin. etc. majores vero Sabbatis Quatuor temporum, et Dominicæ Passionis, aut Hebdomadæ Sanctæ.

» 9. Interstitia temporum. Sic Majores nonnisi post annum ab alterius susceptione conferri possunt, ex Trid. *sess.* 23. *c.* 11. 13. 14. In quo tamen Episcopus ob necessitatem vel utilitatem Ecclesiæ potest dispensare. Eodem tamen die, nonnisi de licentia Papæ, duo Ordines majores possunt dari, Minores vero omnes, dispensante Episcopo, possunt dari eodem die, et si consuetudo sit, simul cum Subdiaconatu, Nav. *c.* 25. Henriq. *l.* 10. *c.* 11. Vasq. Suar. Sa, v. Ordo, Laym. *l.* 5. *t.* 9. *c.* 8.

» 10. Locus, scilicet pro solemni collatione, Ecclesia; pro privata, Sacellum.

» 11. Ætas, in qua ordinarie Episcopus non potest dispensare, et sic pro prima Tonsura et Minoribus, requiritur saltem septennium completum, licet Quint. *t.* 6. *s.* 21. contra Sanch. etc. putet sufficere inchoatum; pro Acolythatu annus 12 completus, Fill. *t.* 9. *n.* 28. pro Subdiaconatu vigesimus secundus; pro Diaconatu vigesimus tertius; pro Sacerdotio vigesimus quintus, omnes incepti; pro Episcopatu trigesimus completus. V. Bon. *d.* 8. *q.* 1. Fill. *c.* 4. Laym. *c.* 6. *et* 7. *R.* 162. Si autem dubium sit, an quis ætatem requisitam habeat, v. g. pro Sacerdotio, an annum 25 ingressus sit, ordinari non potest. Sanch. Laym. Bard. *d.* 6. *c.* 11. *p.* 6. § 2. v. supra *l.* 1. *t.* 1. *c.* 2. *dub.* 3. Peccat autem tam Ordinans quam ordinatus, si ordinetur, qui non habet qualitates requisitas.

» *Quæres,* Quæ sint Officia Ordinatorum?

» *Resp. 1. Ostiarii* est claves templi servare, aperire, et claudere ejus januas; arcere eos, quibus non licet interesse sacris; campanas pulsare; quæ intra Ecclesiam sunt, custodire; ei, qui prædicat, aperire librum. 2. *Lectoris* munus est, legere in Ecclesia lectiones veteris et novi Testamenti; item docere catechumenos rudimenta fidei Christianæ. 3. *Exorcistæ* munus est, manus imponere supra vexatos a spiritibus immundis, ad illos adjurandos et ejiciendos; item ad exorcizandos catechumenos. 4. *Acolythi* munus est præparare ampullas vini et aquæ ad Sacrificium Missæ et porrigere Subdiacono, ferre cereos ad idem Sacrificium, et illi ministrare, unde et Ceroferarius dicitur. 5. *Subdiaconi* munus est, immediate subordinari diacono ad Sacrificium Missæ, calicem et patenam illi tradere, urceolum cum aqua præbere, aquam ad lavandas manus infundere, Epistolam ex Officio et solemniter in Missa legere. 6. *Diaconi* munus est, cantare solemniter Evangelium in Missa, ministrare immediate Sacerdoti in omnibus, quæ pertinent ad Missæ Sacrificium, vestire altaria, crucem ferre, et deinde ex commissione Sacerdotis prædicare, et baptizare. 7. *Presbyteri* munus est, offerre Sacrificium Missæ, absolvere a peccatis, baptizare, benedictiones aquæ et similes facere, populum doctrina et exemplo pascere, v. Esco. *Exam.* 8. *tr.* 7. *s.* 1.

ADDENDA.

Quæst. 324. — *Quid præterea sit notandum circa requisita in Ordinando?* Resp. seqq. § 1. Hermaphroditus in quo uterque sexus est æqualis, secundum Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 206. *n.* 10. est incapax Ordinum, quia æque est femina quam vir: ergo congruum fuit, ut talem removeret Christus, qui voluit feminam non esse capacem Ordinis. 2315 al. 2215

§ 2. Multi, quos citat et sequitur Gob. *t.* 8. *n.* 429. dicunt probabile esse, quod Episco- 2316 al. 2216

pus possit dispensare cum illegitimo occulto, quamvis id communius negent *Suar. et alii.* Cum illegitimis notoriis ordinarie dispensant solus Papa ad Ordines majores, Dignitatem et beneficium curatum : Episcopus vero aut Capitulum sede vacante quoad Minores, et Beneficium simplex, Gob. *n.* 442. ubi *n.* 443. notat dispensatum ad Ordines Minores non ideo censeri dispensatum ad Beneficium simplex, quia cum actualis dispensatio sit odiosa, non debet extendi, secundum dicta *l.* 1. *n.* 622. ubi plura addidi huc spectantia circa restrictionem vel extensionem verborum in dispensationibus ad Ordines. Et specialiter hic quando petitur dispensatio pro illegitimo, exprimi debet, an sit natus ex utroque parente soluto, an ex alterutro conjugato, vel constituto in Sacris, alioqui dispensatio est nulla, Sanch. Castrop. Gob. *n.* 444.

2317 al. 2217 § 3. Quando dubitatur an aliquis sit illegitimus an legitimus, reputari debet pro legitimo, uti cum communi dixi *l.* 4. *n.* 754. ubi hoc extendi ad plures casus. Quid faciendum sit, si illegitimitas sit occulta, et illegitimus publice habeatur pro legitimo, dixi ibidem *n.* 755. Expositi etiam habentur legitimi secundum ibi dicta *n.* 766. Item nati stante matrimonio in se invalido, sed publice et bona fide contracto, licet postea declaretur fuisse nullum et fiat divortium ut ib. *n.* 753. est dictum, ideoque tales non indigent dispensatione. Plura de illegitimis et eorum legitimatione videri possunt ibidem *a n.* 750.

2318 al. 2218 § 4. Nati in Germania hæreticis parentibus non sunt infames, unde conversi possunt sine dispensatione promoveri ad Sacros Ordines, Sa, Henr. Sanch. Laym. Sayr. Gibal. Gob. *a n.* 653. Potest etiam Episcopus eum admittere ad Ordines vel ad eorum exercitium, qui deformavit vel occidit aliquem, si illa deformatio vel homicidium non sit factum vel cum peccato mortali, vel tanquam a publico Ministro justitiæ, Covar. Gomez, Vasq. Laym. Castr. Tur. Hurt. Tann. Gob. *a n.* 668. contra plerosque Canonistas et antiquiores Theologos. Ratio est, quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus in Jure clare expressis, uti notant omnes communiter cum Suar. *de Censuris d.* 40. *sess.* 5. *et* 6. nullo autem Jure clare exprimitur irregularitas ob aliud homicidum. Monent tamen recte citati Auctores attendendam esse loci consuetudinem, et cavendum scandalum.

2319 al. 2219 § 5. Energumenus est irregularis [1], adeoque ordinari non debet : attamen recte notat Less. *in Auct. v. Ordines sacri cas.* 7. non facile judicandum aliquem esse talem, nisi manifestis signis certo constet : et si quis jam perfecte liber sit ab insidente dæmone, dicit cum Laym. *l.* 1. *t.* 5. *p.* 5. *c.* 7. *n.* 3. posse in ea irregularitate dispensare Prælatum regularem, cui hæc potestas in Ordine Fratrum Minorum [2] competit, ac participatur ab aliis. Addit sufficere implicitam dispensationem, v. g. si mittat ad Ordines, licet de ea re nihil cogitarit, ut dispensaret, nam alias peccasset mittens eum cum impedimento canonico, quod ipse poterat tollere. Addit semel sic dispensatum manere capacem Prælaturæ in Ordine vel extra ; nec opus esse alia dispensatione.

2320 al. 2220 § 6. Circa conjugatum, notanda sunt seqq. 1. Cap. ult. De tempor. Ordin. in 6. sic statuitur : *Nullus Episcopus vel quivis alius clericalem præsumat conferre Tonsuram conjugato, nisi volenti Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoveri, prout est sacris Canonibus definitum :* Ecclesia enim non permittit, nec potest Episcopus dispensare in hoc, ut conjugatus fiat Clericus ad permanendum in Tonsura vel Minoribus. 2. Cap. *Conjugatus* De convers. conjug. statuitur, non licere conjugato absque uxoris licentia vel justo divortio ad sacros Ordines promoveri : quod Joan. XXII. in Extrav. *Antiquæ* De voto, extendit etiam ad illum qui est in solo matrimonio rato, quamvis hic possit ingredi Religionem, per quam dirimeretur illud matrimonium ; et eum obligari ad ingrediendam Religionem, si inscia uxore sacrum Ordinem susceperit, docent *S. Anton. et alii*, attamen alii melius negant eam obligationem. 3. In eadem Extrav. statuitur, ut qui absque uxoris, quam sciebat vivere, licentia vel justo divortio sacrum Ordinem assumit, sit irregularis, nec possit in Ordine suscepto ministrare, nec ulteriorem Ordinem vel Beneficium vel Officium eccle-

[1] Ita etiam censuit S. C. in Mediolan. 2 Dec. 1724. T. 3. Thes. Resol. *p.* 101.

[2] Attamen Fr. Mansuetus de Panormo, Clericus Ordinis Minorum Observantium Reformatorum S. Francisci, ut dispensaretur super hujusmodi irregularitate, ad Sacram Pœnitentiariam recurrit, a qua preces illius ad Sacram Concilii Congregationem examinandæ transmissæ sunt, ut videre est T. 3. Resol. *p.* 39.

siasticum suscipere, etiamsi uxor moreretur vel postea consentiret. 4. Maritus ita ordinatus teneretur redire ad uxorem et reddere debitum, attamen petere non posset. 5. Per Cap. *Conjugatus* et Extrav. supra potest maritus de licentia uxoris ordinari Sacris, dummodo licentia sit spontanea, id est, sine vi, metu, dolo, fraude data, et quidem debet esse expressa, uti colligitur ex Cap. *Consuluit*, De convers. conjug. id enim exigit rei gravitas, cum uxor spolietur usu juris certo quæsiti. 6. Cap. *Conjugatus*, dicitur, quod in hoc casu debeat etiam uxor *continentiam profiteri* : putantque *Hurt. Dian. Pontius*, sufficere votum simplex manendo in sæculo, sed communior et probabilior sententia admittit hoc quidem de uxore sene, id est, saltem quinquagenaria; si tamen juvenis sit, dicit debere profiteri in Religione, sic enim statuitur in Jure, quando maritus fit Religiosus vel Episcopus. 7. Votum simplex, quod uxor manens in sæculo emitteret, etiam, viro mortuo, contraheret talis uxor, uti dicetur de Matrimonio. 8. Post factum justum divortium potest maritus, etiam inscia et invita uxore, non tantum Religionem ingredi, uti expressum est in Cap. *Agathosa* 27. *q.* 2. Cap. *Constitutus* et Cap. *Veniens*, De convers. conjug. sed etiam sacros Ordines suscipere, ut docent *S. Anton. Sot. Nav. Abb. Vasq. Sanch. Pont. et alii* contra *Innoc. Hostiensem, Graff. et alios*, quia uxor in casu justi divortii perdit jus retinendi aut revocandi maritum : ergo hic fit liber sicuti ad Religionem, ita etiam ad susceptionem sacri Ordinis, quæ quoad hoc æquiparantur. 9. Jam dicta tenent, si divortium fiat ob delictum mariti, adhuc putant aliqui ista valere, sed alii melius limitant, si uxor rogata nolit redire, tum enim maritus plene liberatur. Hæc omnia videri possunt fusius proposita et deducta apud Aversam *q.* 4. *s.* 9. *et* 10. Plura adhuc habet Pignat. *tom.* 8. *consult.* 63.

2321 al. 2221 § 7. Qui tale habet vitium corporis, ut fieri non possit Sacerdos, etiam non videtur fieri posse, v. g. Diaconus : quia in Jure Canonico absolute prohibetur, ne vitiati corpore adhibeantur ministeriis divinis : quod Suar. *De cens. d.* 40. *s.* 2. *n.* 2. *et s.* 3. *n.* 25. Bon. *de Irreg. q.* 1. *pu.* 4. *n.* 1. *et alii* extendunt etiam ad susceptionem primæ Tonsuræ, quia finis Tonsuræ est aliquis Ordo, finis autem omnium Ordinum est Sacerdotium : ergo cessante hoc fine, cessant media. Notant tamen recte omnes cum Laym. *sup. c.* 1. *n.* 7. tale vitium superveniens Ordinibus susceptis non impedire Ordinum exercitium, ad quod manet habilitas.

2322 al. 2222 § 8. Babultiens ordinari potest, dummodo ita loqui possit ut intelligatur, quamvis cum difficultate, Pasq. *De sacr. q.* 215. De graviter audiente sive surdastro; item de illo, qui privatus est lumine sinistri oculi, aliisque similibus defectibus, dicetur in l. 7. quando de irregularitate ex defectu.

2323 al. 2223 § 9. Præter relatos a Busemb. docent plures quam 12 Auctores apud Barb. ad Trid. *sess.* 24. *de Refor.* non esse mortale suscipere Tonsuram et Ordines sine prævia Confirmatione, et eam sententiam probabilem vocat Jordanus. E contra præter Bon. dicunt mortale esse Tol. Nugn. Castr. *p.* 5. *n.* 7. Avers. *q.* 3. *s.* 8. Et quia ubi agitur de mortali contrahendo, non est asserenda obligatio, nisi certius constet, prima sententia videtur probabilior : et ad promovendum Ordinandum, ut Confirmationem prius suscipiat, satis est dicere, quod peccet venialiter, si negligat.

2324 al. 2224 § 10. Ex dictis n. 2208. sequitur, statum gratiæ non prærequiri ante primam Tonsuram, cum non sit Sacramentum : attamen prærequiritur ante singulos quatuor Minores, quia sunt Sacramentum vivorum per se non conferens primam gratiam.

2325 al. 2225 § 11. Præcipitur, ut Ordinans et Ordinandus ante sacros Ordines sint jejuni, cum communicare debeant; non tamen præcipitur sub mortali Ordinandis, ut communicent, nequidem Presbyteris, uti probabiliter putat Gob. *a n.* 358. quamvis de Presbyteris oppositum videatur probabilius, cum enim consecrare debeant, etiam videntur debere consummare Sacrificium per sumptionem. Ad Minores non requitur jejunium, cum sæpe conferantur post prandium, Gob. n. 352. cum communi, qui addit *n.* 357. non esse ullam obligationem, ut Ordinaturus vel Ordinandus pridie jejunet.

2326 al. 2226 § 12. Syn. Colon. anni 1662. *De Sacr. Ordin. c.* 4. § 4. sic habet : *Serio mandamus omnibus ad sacros Ordines aspirantibus, ut cantum Gregorianum seu choralem addiscant.* Qui tamen hoc non fecisset, posset sine peccato Ordines suscipere, cum praxis satis doceat sive interpretetur non stricte præceptum.

2327 al. 2227 § 13. Apparatus Ordinandorum, secundum Pontificale Romanum est hic. Quilibet tonsurandus habere debet suum superpelliceum super brachium sinistrum, et candelam in manu dextera. Ordinandi Minoribus sunt in superpelliceis cum candelis in manu. Subdiaconandus debet indutus esse amictu, non tamen super caput, alba et cingulo, habere manipulum in

manu sinistra, tunicellam super brachio sinistro, et candelam in manu dextera. Diaconandus amictu, alba, cingulo et manipulo paratus stolam in sinistra manu, candelam in dextera, dalmaticam super brachium sinistrum tenet. Presbyterandus amictu, alba, cingulo, stola et manipulo paratus, tenet planetam super brachium sinistrum complicatam, et in dextera candelam, insupper mappulam aliam pro ligandis manibus.

2328 al. 2228 *Quæst.* 325. — *Quid addendum sit circa intentionem requisitam in Ordinando et Ordinante?* R. § 1. Ad valorem Ordinis in adulto requiritur voluntas saltem implicita recipiendi talem Ordinem, nec sufficit interpretativa, uti dictum est *l.* 6. *p.* 1 *n.* 173.

2329 al. 2229 § 2. Bann. Arrag. Led. Marchin. Pasq. et alii cum Barb. *de Off. Episc. alleg.* 11. *n.* 12. putant peccari mortaliter, si prima Tonsura suscipiatur ideo tantum, ut subterfugiatur sæculare judicium, quia Trid. *sess.* 23. *c.* 4. *De Reform.* prohibet talem initiari. Sed non peccari mortaliter docent Nav. Con. Sanch. Vivald. Laym. *c.* 7. *n.* 2. Castr. *p.* 8. *n.* 9. Gob. *t.* 8. *n.* 27. Delb. *de Imm. eccl. c.* 1. *d.* 6. quod Aversa *q.* 4. *s.* 2. dicit esse certum, quia *Trid.* non utitur verbis præceptis, et quamdiu quis vult servire Deo, potest gaudere juribus servorumDei : hinc addit *Avers.* peccare tantum venialiter, si faciat cum positivo animo non perseverandi et nullo modo peccare, si cum animo experiendi sive faciendi postea, quod ipsi magis expedire videbitur, et consentit Castr. *n.* 8. Aliud est de ingrediente Novitiatum Religionis sine animo manendi, nam hic in re gravi decipit Superiores, qui merito inviti sunt ad illos sumptus et molestias, item ad patefacienda alicui secreta sui Ordinis.

2330 al. 2230 § 3. Si quis dicat se metu gravi adactum suscepisse sacrum Ordinem, habuit intentionem suscipiendi, adeoque certum est Ordinem esse validum. [1] An autem obligetur ad continentiam et Horas, retuli Auctorum sententias *n.* 2163. Quod si dicat, se dubitare de intentione, hæc præsumitur adfuisse, quia sub mortali adesse debuit, nec delicta præsumuntur : ac præterea standum est pro valore actus, donec de invaliditate constet. De alio scrupulo circa intentionem, dixi *n.* 2203.

2331 al. 2231 § 4. Pontificale Rom. habet Edictum, quo Ordinaturis *sub pœna excommunicationis præcipit,* ne ullus habens impedimentum audeat suscipere Ordines. Quod si Episcopus ante Ordinationem dicat, se non habere intentionem ordinandi excommunicatos, irregulares, alienigenas, illegitimos, ferentes falsas litteras, accedentes furtive, id est, non vere examinatos et admissos ab Episcopo, sed per fraudem, v. g. sub alieno nomine se insinuantes, et teste Gob. *n.* 346. qui eodem die vellet suscipere duos Ordines, v. g. omnes Minores, et subdiaconatum etc. probabile est eum Episcopum adhuc habere intentionem sufficientem ordinandi tales, quia Episcopus ordinans semper censetur retinere practicam et absolutam intentionem ordinandi hominem præsentem, [2] neque appositio contrariæ conditionis solet fieri ab Ecclesia, ad quam non spectat punire in foro externo peccata occulta, ideoque si Episcopus talem conditionem apponeret, docent Lug. Dicast. Lez. Escob. l. 23. *probl.* 37. Steph. *t.* 5. *d.* 7. *n.* 17. Gob. *n.* 316. et pluribus iterum *a n.* 794. fore peccatum, saltem ob datam occasionem gravium damnorum apud proximum, si tales invalide essent ordinati : hinc dicunt Auctores illos censendos esse per illa verba tantum velle deterrere, et significare, se nolle, id est, non optare, ut tales accedant ad Ordinationem, sed optare ut emaneant ; quod inde colligit *Escob.* quia statim post absolvunt ab ejusmodi impedimentis, si forte adsint. In dubio autem, an Episcopus revera forte noluerit ordinare tales, Gob. *n.* 317. dicit præsumi debere, quod ordinare voluerit, quia delicta non præsumuntur, et dubia interpretanda sunt in meliorem partem. Lugo apud Dian. *p.* 5. *tr.* 13. *R.* 66. dicit interrogari debere Episcopum, si com-

1 *Confer Bened. XIV.* de Sacr. Missæ lib. 3. c. 10. num. 13.

2 Hac de causa censuit S. C. *validam esse ordinationem* ordinati cum falsis Dimissoriis, etsi præmissa fuisset nomine Episcopi generalis protestatio excludens intentionem conferendi Ordines iis qui Conciliaribus requisitis essent destituti, in *Portalegr. Ordinat.* 5. Apr. 1704. ut refertur T. 5. *Resol.* p. 342. Similiter decrevit S. C. in *Perusina Ordinat.* 19 Julii 1732. T. eod. 5. p. 345. Cæterum ex sententia Card. de Lugo *de Sacram.* disp. 8. num. 119. Pignatelli *consult.* 140. num. 6. Tom. 4. Emin. Petræ T. 5. *ad Constit.* 7. *Pii II,* num 6. p. 282, solet S. C. mentem Episcopi ordinantis exquirere, sique postea non levis adhuc supersit occasio dubitandi de valore Ordinationis, præcipere, ut sub conditione iteretur, ut in *Aprutina.* 11. Januar. 1710. *T.* 11. *Resol.* p. 116. et in *Ugentina* 3 August. 1743. ib. pag. 113. Consule Bened. XIV. *de S. D.* l. 7. c. 26.

mode fieri possit. Vide dicta l. 6. *p.* 1. *n.* 68.

2332 al. 2232 *Quæst.* 326. — *Quid addendum sit circa litteras dimissoriales?* R. Vox, *dimissoriales* sive *dimissoriæ* varie sumitur, et sæpe confunditur cum voce *testimoniales,* uti notat Leurenius *De Vicario Episc. q.* 646. Sed hic per dimissoriales intelligimus litteras, quibus datur facultas accipiendi Tonsuram vel Ordinem ab alieno Episcopo : et quandoque etiam vocantur *Formatæ* vel *Reverendæ :* de illis notanda sunt seqq.

2333 al. 2233 § 1. Ille potest tibi dare dimissoriales, qui potestate ordinaria te posset ordinare, unde quia, secundum Cap. *Cum nullus,* De temp. ordin. in 6. et dicta n. 2166. ordinare te posset Episcopus originis, domicilii, vel Beneficii etiam a singulis istis Episcopis accipere potes dimissoriales, Nav. Ricc, Barbos. Gob. *t.* 8 *n.* 568. qui addit Episcopum originis tui patris hic censeri tuum Episcopum, maxime cum apud patrem habeas domicilium, quod etiam dixi l. 4. n. 323. et tenet communis cum Delb. *De Immum. Eccl. c.* 12. *dub.* 7. *s.* 7. *n.* 8. *et* 14. Et possunt dimissoriales dari ab Episcopo in possessione constituto, quamvis necdum consecrato, quia eas dare est actus non Ordinis, sed jurisdictionis, Avers. q. 3. *s.* 7. Quod Gob. *in append. ad n.* 575. et alii dicunt de Episcopo in concordia electo, et nondum confirmato, in locis ab Italia dissitis, id est, tam multum remotis a finibus Italiæ, quantum ab iisdem finibus distat Roma. Recte tamen addit *Aversa* non posse ab Archi-Episcopo dimissorias dari subditis Suffraganeorum, nam secundum dicta n. 2179. etiam illos ordinare non potest. Docent preterea *Avers.* et alii posse ab Episcopo etiam dari suo familiari, de quo dictum est *n.* 2174. 2178. et consentit Delb. *n.* 26. si dimittat ad titulum pensionis alicujus vel patrimonii, quia ratione familiaritas habet sufficientem subjectionem. An Nuntius Apostolicus possit dimittere omnes subditos suæ provinciæ, colligitur ex dicendis *n.* 2264.

2334 al. 2234 § 2. Vicarius Generalis in spiritualibus non potest dare dimissoriales, nisi Episcopo specialiter id concedente aut in remotis agente, cap. *Cum nullus,* supra, et habet communissima cum Avers. et Leur. *q.* 170. ac speciatim pro hac Archidiœcesi ita statuitur in synodo anni 1662. de Sacramento Ordinis *c.* 1. § 4. *et* 5. unde multo minus dimittere possunt Archidiaconi aliique Prælati ecclesiastici Episcopo inferiores. *Az. Laym. Fag. Leur. supra.*

2335 al. 2235 § 3. De Abbatibus, qui habent subditos sæculares, ita statuit Trid. *sess.* 23. *c.* 10. *de Refor. Nec ipsi Abbates, nec alii exempti aut collegio vel Capitula quæcumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias aliquibus Clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant, sed horum omnium ordinatio... ad Episcopos, intra quorum Diœcesis fines existant, pertineat, non obstantibus quibusvis privilegiis, præscriptionibus aut consuetudinibus etiam immemorialibus.* Et *num.* 2190. retuli Decretum, quo Abbates vetantur tales sæculares sibi subditos etiam sola Tonsura vel Minoribus ordinare. Hoc non obstante docent aliqui cum Gratiano *in discept. forens. t.* 2. c. 212. hoc decreto non comprehendi Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, putant enim hos adhuc posse dimittere illos sæculares subditos suos. Sed oppositum tenendum est cum Fagn. in cap. *Significasti.* De offic. Archidiac. Pignatel. *t.* 10. *cons.* 158. et aliis communissime, quia textus *Trid.* nimis clare id prohibet. Ad summum, inquit *Avers.* dici potest, quod hæc prohibitio non intelligatur de illis Abbatibus qui non existunt intra fines alicujus Diœcesis, sed ipsimet habent propriam Diœcesim et omnem jurisdictionem Episcopalem, uti notavit *Molfes.* [1] afferens S. Congregat. declarationem, et *Marchin.* afferens etiam quamdam Rotæ decisionem. Putat etiam *Avers.* Abbates posse alios ad se dimissos cum licentia Episcopi Diœcesani ordinare Tonsura et Minoribus, pro quo affert declarationem aliquam, sed videtur obstare Decretum *n.* 2910. relatum.

2336 al. 2236 § 4. Abbates et alii Superiores Regularium possunt per Trid. teste Fagn. et Leur. *q.* 656. n. 3. dare dimissorias suis subditis Regularibus. Nec dubium est quoad Tonsuram et Minores, si possint eos Ordines conferre suis; qui enim potest ordinare, potest dimittere, secundum regulam communem, Pignat. su-

1 Oppositum tamen tum a Sacra Congregatione, tum a Sacra Rota statutum sæpius fuisse constat ex iis, quæ T. 5. *Resol.* S. C. p. 295. recitantur. Imo vero ib. p. 296. 22 Martii 1732, S. C. censuit illicite ordinatum fuisse Franciscum de Fulgentiis cum Dimissoriis Vicarii Generalis Abbatiæ S. Mariæ de Casanova *Nullius,* ipsumque esse suspensum ; *quo vero ad Vicarium Generalem Abbatiæ* distulit decisionem, dum in medium proferret Apostolicum Privilegium concessum post Trid., et interim abstinere illum jussit a *concedendis litteris dimissoriis.*

pra. Tamen *Syn. Colon.* anni 1662. *c.* 1. § 7. Piasec. *in praxi Episc. p.* 1. *c.* 1. *n.* 14. Barb. *de offic. Episc. alleg.* 7. *n.* 18. referunt hoc decretum valde limitans eam potestatem.

« De mandato SS. D. D. Clementis divina » providentia Papæ VIII, tenore præsentium » mandatur omnibus et singulis quorumcum- » que Regularium Superioribus, ut de cætero » observent et observari faciant ea quæ in De- » creto Sacræ Congreg. Conc. Trid. continen- » tur, cujus tenor est talis.

» Sacra Congregatio Concilii censuit, Supe- » riores Regulares posse suo subdito itidem » regulari, qui præditus qualitatibus requisitis » Ordines suscipere voluerit, litteras dimisso- » rias concedere, ad Episcopum tamen Diœ- » cesanum, nempe illius Monasterii, in cujus » familia, ab iis ad quos pertinet is Regula- » ris positus fuerit : et si Diœcesanus abfuerit, » vel non esset habiturus Ordinationes, ad » quemcum alium Episcopum, dum tamen ab » eo Episcopo, qui Ordines contulerit, exami- » nentur quoad doctrinam, et dum ipsi Regu- » lares non distulerint de industria concessio- » nem dimissoriarum in id tempus, quo Epi- » scopus Diœcesanus vel abfuturus, vel nullas » habiturus esset Ordinationes, vel sedes Epi- » scopalis vacaret. Verum cum a Superioribus » Regularibus Episcopo Diœcesano absente » vel Ordinationes non habente, litteræ dimis- » soriæ dabuntur, eis utique hujusmodi cau- » sam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Or- » dinationum ab eo non habendarum expri- » mendam esse. Quod si Regulares ordinandi » morentur in Monasterio nullius Diœcesis, » hujusmodi dimissorias concedendas esse per » Episcopum viciniorem, in eoque procedere » omnia, quæ de Episcopo Diœcesano supe- » rius præscripta sunt. Quod qui non fecerint, » officii et dignitatis, seu administrationis, ac » vocis activæ et passivæ privationis, ac alias » arbitrio ejusdem SS. D. N. Papæ reservatas » pœnas incurrent. In quorum, etc. Datum » Romæ die 15 Martii 1596. »

Delb. supra *s.* 8. postquam retulit illud decretum, subdit : Ad quod decretum accessit [1] postea mense Decembri 1619 talis declaratio Congreg. Trident. *Si Regulares ordinandi morentur in Monasterio nullius Diœcesis, hujusmodi dimissoriæ concedendæ sunt per Episcopum viciniorem, in eoque procedunt omnia, quæ de Episcopo Diœcesano in dicto decreto dicta sunt.*

His non obstantibus docent Sanch. *in cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 20. *n.* 44. Laym. *l.* 5. *t.* 9. *c.* 9. *n.* 9. Cast op. *t.* 27. *p.* 14. *n.* 8. Gob. *a n.* 406. Superiores Ordinum religiosorum exemptorum posse dare dimissorias, etiam pro sacris Ordinibus, suis subditis ad quemcumque Episcopum. Et quæ ibi decernuntur a Sacra Congregat. putant tenere ad summum de Regularibus Ordinario subjectis, si absit privilegium vel alia consuetudo : hi enim ordinari debent vel dimitti ab Episcopo, uti habent relata decreta et fatetur Sanch. *n.* 45. Nec obstare putant, quod in præfatione Decreti dicatur, *quorumcumque Regularium*, et Syn. Colon. dicat *etiam exemptis* illud esse observandum, nam intelligunt, secluso privilegio et consuetudine ; testantur autem Auctores apud *Laym. et Gob.* esse privilegium pro exemptis, et *Sanch.* dicit talem esse praxim omnium Religiosorum : *Avers.* supra recte concludit standum esse Decretis illis, nisi constet de privilegio vel contraria consuetudine, quæ præscripserit Privilegium pro Societate JESU : retuli *num.* 2194.

BENEDICTUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI,

Ad perpetuam rei memoriam.

« Impositi Nobis licet immerentibus Apostolici Ministerii ratio postulat, ut ad tuendum Ecclesiasticæ disciplinæ vigorem, non modo novas interdum Leges provide constituamus ; verum etiam veteres a Prædecessoribus nostris sapienter statutas, si quidem fallacium rationum præsidio debitis fraudentur effectibus, novis et inviolabilibus sanctionibus communiamus ; si vero earum claritas pravis, et captiosis interpretationibus involvi et obumbrari dignoscatur, easdem perspicuis apertis-

1 Uti et Decretum Concilii Romani sub Benedicto XIII tit. 21. c. 3. Porro Decretum Clementis VIII, quoad eam saltem partem, quæ Regulares prohibet ab alio ordinari, nisi a suo Diœcesano Episcopo, receptum fuisse in Galliis, et in Belgio, constat ex Cabassutio in *Theor. et Praxi Juris Canon.* l. 2. c. 10. n. 5. et *Wanespen Jur. Eccl.* par. 2. tit. 9. c. 2. n. 38. At non esse in Hispaniis receptum, quod quidam scripsere, falsum est ex Bulla Innoc. XIII *Apostolici Ministerii.* Vide quæ de quodam Regulari hisce Decretis minime obtemperant narrat Lambert T. 2. *Edict.* p. 28. Sed præsertim inspicienda est ejusdem Lambertini, ex quo ad Apostolicam Cathedram evectus est, Constitutio de *Ordinationibus Regularium.*

que declarationibus in propria luce collocemus.

« Sane quæ olim de Ordinationibus Regularium controversia viguit, an scilicet Regulares a quocumque Catholico Antistite indistincte ordinari possent, an vero id juris privative pertineret ad Episcopum illius Diœcesis, intra quam sita est Religiosa Domus, quam Regularis ad Ordines promovendus inhabitat, providis Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus et declarationibus jamdudum sublata fuit. In qua quidem Controversia Episcopi Locorum Ordinarii jura sua fundantes in generalibus Canonum statutis, et in ipsis exemptionum privilegiis, quæ Regularibus indulta sunt, aiebant, ipsorum Ordinationes, utpote Diœcesanis Episcopis expresse reservatas, neque spectare posse ad Ordinarios eorum Originis, quam Regulares a se abdicant, dum sæculo nuntium remittunt; neque porro ad Ordinarios Beneficii, quoniam ipsi ad titulum Beneficii non promoventur; proindeque unice spectare ad Episcopos Ordinarios eorum Domicilii, nimirum illius Diœcesis, ac Loci, in quo ipsi Ordinandi commorantur. Contra vero Regulares Apostolicis Privilegiis innixi, quæ certis ordinibus recentius elargita ac deinceps per viam communicationis ad omnes extensa fuerant, licitum sibi esse contendebant Sacros Ordines a quocumque Catholico Antistite, juxta eorum Privilegiorum tenorem, pro arbitrio suscipere.

» Verum quum felicis recordationis Prædecessor Noster Gregorius Papa XIII, per suam Apostolicam Constitutionem, quæ incipit : *In tanta rerum*, datam apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1573, Kalendis Martii, justis gravibusque de caussis, alteram Constitutionem sui nostrique pariter Prædecessoris S. Pii Papæ V, cujus initium est : *Etsi mendicantium*, ad juris communis et Sacri Concilii Tridentini terminos reduxisset, eodem quoque anno in caussa Monachorum Ordinis Carthusiani Decretum edidit, quo ipsos ab Episcopis Diœcesum, in quibus eorum Monasteria respective sita sunt, vel nonnisi de istorum licentia, ab aliis quibusque Episcopis ordinandos esse declaravit; quemadmodum legitur in *Lib.* 1. Decretorum Congregationis Concilii *p.* 75. *a terg. Dub. An Nostri Ordinandi obligentur habere expressam licentiam Ordinarii, in cujus Diœcesi sunt, pro Ordinibus conferendis ab Episcopo alterius Diœcesis : Sanctissimus Dominus Noster, etiam ex sententia Sacræ Congregationis Cancilii, declaravit, obligari.*

» Contigit autem, sub illius Successore Sixto Papa V eamdem quæstionem retractari, instante universo Ordine Fratrum Prædicatorum. Qua de re idem Prædecessor, post maturum caussæ totius examen in præfata Congregatione Concilii habitum, constituit, licere Superioribus Regularibus Litteras Dimissoriales concedere suis respective Subditis, ad Ordines suscipiendos; sed eas tamen Diœcesano dumtaxat Episcopo directas, nec alteri unquam, nisi quum forte is a Diœcesi abfuerit, aut, quatenus in Diœcesi extiterit, Clericorum tamen Ordinationem non sit habiturus. Ita relatum habetur *Lib.* 4. prædictorum Decretorum *pag.* 108. « Sanctissimus Dominus » Noster Xistus V, ex sententia Congrega- » tionis, respondit, Regulares posse conce- » dere dimissorias ad Episcopum Diœcesa- » num, eoque absente vel etiam præsente, et » Ordinationem non tenente, ad quemcum- » que, dummodo ab eo Episcopo, qui Ordines » contulerit, examinentur quoad doctrinam. »

» Demum a sanctæ memoriæ Prædecessore quoque Nostro Clemente Papa VIII, ad hujusmodi controversias perpetuo extinguendas, sequens Decretum editum fuit : « De mandato » Sanctissimi Domini Nostri Clementis Divina » Providentia Papæ VIII, tenore præsentium » mandatur omnibus et singulis quorumcum- » que Regularium Superioribus, ut de cætero » observent, et observari faciant ea, quæ in » Decreto Sacræ Congregationis Concilii Tri- » dentini continentur, cujus tenor est talis : » Congregatio Concilii censuit, Superiores » Regulares posse suo subdito itidem Regu- » lari, qui præditus qualitatibus requisitis » Ordines suscipere voluerit, Litteras dimis- » sorias concedere, ad Episcopum tamen Diœ- » cesanum, nempe illius Monasterii, in cujus » familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis » positus fuerit; et, si Diœcesanus abfuerit, » vel non esset habiturus Ordinationes, ad » quemcumque alium Episcopum : dum ta- » men ab eo Episcopo, qui ordines contulerit, » examinetur quoad doctrinam, et dum ipsi » Regulares non distulerint de industria con- » cessionem dimissoriarum in id tempus, quo » Episcopus Diœcesanus vel abfuturus, vel » nullas esset habiturus Ordinationes. Verum, » cum a Superioribus Regularibus, Episcopo » Diœcesano absente, vel Ordinationes non » habente, Litteræ dimissoriæ dabuntur, in » eis utique hujusmodi caussam absentiæ » Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab » eo non habendarum, exprimendam esse. » Quod qui non fecerint, officii, et dignitatis,

» seu administrationis, ac vocis activæ, et » passivæ privationis, ac alias arbitrio ejus- » dem Sanctissimi Domini N. Papæ reserva- » tas pœnas incurrant. In quorum fidem etc. »

Datum Romæ die 15 *mensis Martii* 1596.

« Hoc emanato Pontificio Decreto, eoque tam claris verbis concepto, jure sperandum videbatur hujus generis lites non amplius auditum iri; sed contra accidit, dum ex una parte nonnulli Episcopi ultra montes constituti contendere cœperunt, necessarias esse Regularibus Dimissorias etiam Ordinariorum eorum Originis, quo possent ab Episcopis aliorum Locorum ad Sacros Ordines promoveri; ex altera vero Regulares, obtendentes, in præfato Clementis VIII Decreto derogatum non fuisse Apostolicis Privilegiis, quæ eorum Ordinibus, sive directe, sive per communicationem indulta fuerant, ut scilicet a quocumque Catholico Antistite ordinari possent, hujusmodi Decreti vim et observantiam declinare se posse putarunt.

» Verum, quod attinet ad Episcopos, ipsa Congregatio Concilii die 28 Februarii anni 1654 ut notandum reperitur *Libro XIX*, ipsius Decretorum *pag.* 316, ita rescripsit : *Regulares volentes se promovere ad Ordines, non teneri ostendere Dimissorias Ordinariorum propriæ Originis, sed sufficere ut observent formam præscriptam in Decreto sanc. mem Clementis VIII.* Quod etiam amplissime confirmatum fuit in alio Decreto edito die 17 Martii anni 1674. Decretorum *Libro XXVIII. pag.* 261. *et sequentibus.*

» Quod vero spectat ad Regulares; quum eorum præsumptum jus, una cum rationibus ab ipsis plenissime deductis, in quadam Congregatione particulari nonnullorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium a felicis recordationis Prædecessore Nostro Innocentio Papa XIII deputata, cui Nos in Minoribus tunc existentes nostram qualemcumque operam, pro demandato Nobis Secretarii munere, contulimus, diligenter expensum et examinatum fuisset; cumque ad hujusmodi quæstionem definiendam, id potissimum visum esset in jure statuendum, an ad effectum eximendi Regulares a præfati Decreti Clementini observantia, sufficeret, quod Privilegia suscipiendi Ordines a quocumque, ipsis concessa fuissent post Concilium Tridentinum, a quo hujusmodi antiqua Privilegia abrogata fuisse satis constat; an vero oporteret eadem concessa fuisse post ipsum Clementis Prædecessoris Decretum : Ac præterea an hujusmodi Privilegia æque suffragarentur iis, ad quos per viam communicationis extensa dicerentur, ac iis quibus directe et expresse indulta fuerunt; idem Innocentius Prædecessor, audito præfatæ Congregationis particularis consilio, decrevit, satis esse, ad supradictum effectum, quod hujusmodi Privilegia post Concilium Tridentinum concessa fuerint, quamvis præfato Clementino Decreto posteriora non sint; dummodo tamen directe concessa fuisse constet, non vero in communicatione Privilegiorum de uno in alium Ordinem derivata asserantur; quemadmodum ipse Innocentius in suis Apostolicis Litteris, incipientibus : *Apostolici ministerii*, die 30 Maii anno 1723 datis, ac deinde confirmatis a sanctæ memoriæ Prædecessore pariter Nostro Benedicto Papa XIII per alias similes Litteras data die 23 Septembris anno 1724, quarum initium est : *In supremo*, aperte declaravit, his verbis : « Quoties » ergo Regulares ad Ordines erunt promo- » vendi, servetur omnino Decretum Congre- » gationis Cardinalium Concilii Tridentini In- » terpretum a piæ memoriæ Clemente VIII, » Prædecessore etiam Nostro confirmatum » die 15 Martii 1596, quo sancitur, ad Episco- » pum Diœcesanum Litteras Dimissorias pro » eorumdem Ordinum susceptione a suis Su- » perioribus esse dirigendas, præterquam in » casu, quo Diœcesanus a Diœcesi abesset, » vel Ordinationes non esset habiturus, quo » etiam casu in Litteris Dimissoriis ad alium » Episcopum dirigendis expressa fieri debeat » mentio, vel de prædictæ Episcopi Diœce- » sani absentia, vel de ulla alia caussa, vide- » licet quod Ordinationes non sit habiturus; » exceptis tamen, quoad prædicta, Regulari- » bus illis, quibus per speciale Privilegium » a Sede Apostolica post Concilium Tridenti- » num fuerit concessum, ut a quolibet Catho- » lico Antistite Ordines suscipere possint, su- » per quo Indulto nihil per præsentes inno- » vare intendimus. »

» Porro si aliqui vigilias laboresque suos, non tam in extricandis inutilibus quæstionibus, vel forte in rebus profanis, et ab Ecclesiastica professione alienis addiscendis consumerent, quam in studio sacrarum Legum, quibus Ecclesiastica disciplina continetur, utiliter collocarent; ac nisi aliquibus arbitrium pro lege, præjudicata opinio pro ratione, atque in Legum etiam clarissimarum interpretatione, suus cuique sensus pro auctoritate esset; nec olim Nobis in nostro Bononiensi Archiepiscopatu residentibus contigisset, ut Regularis

quidam ex ea Urbe repente digressus, suique Superioris Dimissorias ad Episcopum finitimum deferens, tametsi nullo pacto doceri posset, Nos Clericorum Ordinationem non habituros, Sacrum Presbyteratus Ordinem susciperet, nullaque interjecta mora Bononiam ad primum Sacrificium non sine pompa offerendum reverteretur; Quam tamen intolerandam audaciam Nos ad Canonicarum sanctionum rigorem exigere, atque etiam, servata Pastorali mansuetudine, vindicare non prætermisimus; ut videre est in monito Pastorali a Nobis tunc edito, *inter impress. Monit. Lib.* 11. Neque rursus, ex quo ad universalis Ecclesiæ regimen, Deo sic disponente, assumpti fuimus, plurimum Episcoporum Fratrum Nostrorum querelæ ad Apostolatum Nostrum delatæ fuissent; qui nimirum, non sine magno animi nostri dolore, apud Nos expostulare non desinunt, a pluribus sæpe Regularibus in eorum Diœcesibus respective commorantibus similia perpetrari, in spretum Ecclesiasticarum Legum, atque pœnalium sanctionum, quibus ipso facto adstringuntur; (siquidem in autographo supra relati Clementini Decreti distincte legitur, *incurrant*; non autem, quod falso non nemo asseruit, *incurrent*, dum scilicet, Superiores Regulares, qui Subditis suis non ad præscriptum ejusdem Decreti Dimissorias Litteras concedunt, suorum Officiorum, ac Dignitatum, et vocis activæ, atque passivæ amissione mulctantur; Ordinati vero, suspensionis pœnam, atque etiam, si in suscepto Ordine ministraverit, irregularitatem incurrunt; ac denique Antistites, qui ipsis manus imponunt, non facile effugiunt Canonicas pœnas adversus eos propositas, qui alienos Subditos absque sufficientibus Dimissoriis ordinare præsumunt. Qui etiam plerumque culpa non vacant in eo, quod, quum ex usu rerum intelligere possint, complures Regulares non alia de caussa, proprio domicilio relicto, iter arripere, quam ut se subducant examini Episcopi Diœcesani, cujus hac in re jurisdictionem, aut nimium rigorem perhorrescunt, aliumque inveniant, qui vel nullo, vel admodum levi præmisso examine, Ordines ipsis impertiatur; quoties hujusmodi facilitate erga illos utuntur, toties adversus consultissima Tridentinæ Synodi Decreta delinquunt: ea siquidem *sess.* 23. *cap.* 12. *de Reformatione*, sic statuit: *Regulares quoque, nec in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque, quoad hoc penitus exclusis.*

» Nos autem consueta Sedis Apostolicæ clementia uti volentes, libenter abstinemus a designandis aut nominandis hoc loco Regularibus, de quorum excessibus in hoc rerum genere graves Episcoporum querimoniæ ad Nos delatæ fuerunt. Quæcumque etiam hac in re inordinate ad hunc diem admissa sunt, a districtioris judicii inquisitione liberamus; Quin imo omnes et singulos in hoc delinquentes, sive Superiores Regulares ad Ordines promotos, sive Antistites, qui eos ordinaverint, a quibuscumque sententiis, censuris et pœnis Ecclesiasticis, quas hac de caussa respective antehac incurrerint, quibusque innodati forsan existant, auctoritatis Nostræ plenitudine, ac de Apostolica benignitate, tenore præsentium absolvimus, et absolutos esse et censeri decernimus, et cum iisdem super quacumque irregularitate per eos forsan, caussa et occasione præmissis, quomodolibet contracta, ad omes etiam sacros et Presbyteratus Ordines, eorumque exercitium, atque ad omnia et singula eorum respective Religionum munera, pari auctoritatis plenitudine dispensamus. De cætero tamen infrascriptas Leges in posterum omnino observandas, Motu proprio, et ex certa scientia Nostra, ac matura deliberatione præmissa, edicimus, atque statuimus.

» Quæcumque, nimirum hac in re præfatis Prædecessoribus Nostris Gregorio XIII, Sixto V, Clemente VIII et Innocentio XIII, in supra citatis ipsorum Litteris seu Decretis, statuta, mandata, definita, atque sancita fuerunt, ea omnia et singula, motu, scientia, et potestatis plenitudine præfatis, earumdem præsentium serie, confirmamus, roboramus, et innovamus; atque ab omnibus ad quos spectat, seu quandocumque in futurum spectabit, inviolabiliter observari præcipimus et jubemus: Transgressores quoque omnibus pœnis in præmissis contentis, aliisque per Apost. Constitutiones, et per sacros Canones latis atque statutis, cum effectu subjacere, easque ipso facto et absque aliqua declaratione incurrere decernimus; Superiores nimirum Regulares eas omnes, quas, ut præfertur, supradictus Clemens VIII Prædecessor constituit et sanxit; Regulares autem qui contra illius Decreti præscriptum promoti fuerint, et Antistites eos promoventes, Canonicas pœnas atque censuras, quæ adversus sacram Ordinationem suscipientes ab Episcopo qui proprius ad hunc effectum dici et haberi nequit, necnon adversus Episcopos, alienos subditos indebite

ordinantes, in jure Canonico, et in Constitutionibus Apostolicis statutæ habentur.

» Præterea volumus atque decernimus, ut Superiorum Regularium Dimissoriæ, quæ ideo ad alium Antistitem directæ fuerint, propterea quod Episcopus Diœcesanus extra Diœcesim commoretur, vel Ordinationem non sit habiturus, nullius sint roboris et momenti, nisi illis juncta fuerit authentica attestatio Vicarii Generalis, vel Cancellarii, aut Secretarii ejusdem Episcopi Diœcesani, ex qua constet, vel ipsum a Diœcesi abesse, vel Clericorum Ordinationem habiturum non esse proximo legitimo tempore per Ecclesiasticas Leges ad hunc effectum statuto : hoc enim expresse declarari opus est, ad excludendam nonnullorum arrogantiam, qui quum Privilegio gaudeant suscipiendi Ordines extra tempora, existimarunt Episcopos ipsorum voluntati adeo addictos esse debere, ut si quandocumque ipsis placuisset ad Ordines promoveri, non statim, ipsoque die ab ipsis designato, voti compotes fierent, jam dici posset, Ordinem ab Episcopo non haberi, proindeque alius Episcopus pro suscipiendis Ordinibus adeundus esset. Quod si aliquis Antistes Regularem virum, in sua Diœcesi proprium domicilium non habentem, solis ipsius Superioris dimissorialibus Litteris contentus, sine adjuncta præfata attestatione in forma probanti, ad Ordines promovere præsumpserit; decernimus et declaramus hunc ipso facto incurrere in pœnas Canonicas adversus eos constitutas, qui alienum Subditum legitimis Dimissoriis destitutum ordinaverint.

» Quemadmodum vero eorum Ordinum Regularium Privilegia firma et rata esse volumus, quibus ab Apost. Sede reperitur indulgentiam et communionem habente ordinari valeant : dummodo hujusmodi Privilegia post Trid. Conc., et ipsis Ordinibus nominatim atque directe, non autem per communicationem concessa fuerint; ita porro omnia similia Privilegia, quæ aliis Ordinibus ante præfatum Conc. Trid. ab ipsa etiam Apost. Sede et sub quibuscumque tenoribus et formis, indulta sint, vel etiam post ipsum Concilium non ipsis directe concessa, sed per communicationem ad eos extensa esse dicantur, iisdem auctoritate et tenore, nulla et irrita, omnique vigore ac robore, ad effectum, de quo agitur, penitus destituta et vacua esse volumus et statuimus : Decernentes, hujusmodi Privilegia nequaquam post Conc. Trid. indulta censeri, nisi, vel post ipsius Concilii confirmationem reipsa fuerint concessa, vel, quatenus antea concessa, et posterius confirmata esse asserantur, hujusmodi confirmationes *in forma specifica* cum litterali veteris Indulti insertione, ejusque expressa innovatione, factæ dignoscantur; ac declarantes, alterius generis confirmationes, quæ *in forma communi* nuncupantur, nemini ad præmissum effectum ullo pacto suffragari. Quod vero spectat ad eorumdem Privilegiorum usum et exercitium, monendi sunt ii, quibus eadem, juxta præmissa, pleno jure competere dignoscuntur, ut non sine justa caussa, ne extra debitas circumstantias, pro libito ipsis utantur; minime vero ad ostentandam duntaxat ipsorum Privilegiorum singularitatem; quemadmodum aliquibus in more positum esse novimus, qui pridie illius diei, quo ab Episcopo Diœcesano Clericorum Ordinationes publice habendæ sunt, ad alterius Episcopi Diœcesim consulto migrant, moxque suscepto ibid. Ordinationis munere, ad pristinum domicilium redeunt; idque se facere ajunt, ut jurium suorum indemnitati consulant; quasi vero Apostolica Privilegia, nonnisi cum aperto Episc. Diœcesani contemptu suam vim et robur habitura forent.

» Denique tam Ven. Fratres Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, quam Dilectos Filios omnium Regularium Ordinum Professores, quam maximo possumus Apostolicæ voluntatus studio, per misericordiam Dei Nostri, et per charitatem S. Spir. hortamur in Domino et obtestamur, ut tam in hoc negotio, quam in cæteris omnibus, solliciti sint unitatem spiritus, et sinceræ dilectionis concordiam servare. Meminerint Regulares, quo loco Spiritus Sanctus posuerit Episcopos regere Ecclesiam Dei; quod ipsis a Sacrosancta Œcum. Lateran. Synodo sub Leone X habita, inculcatum fuit, per hæc verba : *Eosdem insuper Fratres in virtute sanctæ obedientiæ monemus, ut eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debita et Nostra ac Apostolicæ Sedis reverentia, congruo honore et congruenti observantia venerentur.* Neque obliviscantur Episcopi, Regulares viros ipsis datos esse adjutores in Dominicæ vineæ cultura; subdit enim eadem S. Synodus : *ipsos quoque Episcopos hortamur, ac per viscera misericordiæ Dei nostri requirimus, ut Fratres ipsos affectu benevolo prosequentes charitative tractent, ac benigne foveant etc., tanquam in agro Dominico cooperatores, eorumque laborum participes, prompta benignitate recipiant :* Demum et Episcopi et Regulares simul animum advertant

ad id, quod ibidem subjicitur : *Una est Regularium et Sæcularium Prælatorum et Subditorum, exemptorum et non exemptorum universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, eorumque omnium unus Dominus, una Fides, et propterea decet eos, qui ejusdem sunt corporis, unius etiam esse voluntatis.*

» Hæc profecto Christianæ veritatis et charitatis documenta quum utrimque servata fuerint, omnibus in rebus adeoque in hac etiam Ordinationum materia, importunæ partium querelæ penitus conticescent. Neque enim Regulares conqueri poterunt, quod, recusantibus Episc. sacram Ordinat. administrare, præterquam in Temporalibus ab Ecclesia statutis eorum Privilegia de Ordinibus extra Tempora suscipiendis effectu vacua remaneant; Episc. enim alios etiam opportunos dies ordinandis Regularibus facile invenient. Episcoporum autem cessabunt querelæ, quod Superiores Regulares, ad eludendam Decreti Clementini observantiam, advenientibus Ordinationum temporibus, subditos suos domicilio moveant, eosdemque statim post susceptos Ordines, falsis de caussis ad pristinum Monasterium reverti jubeant; siquidem Regulares hujusmodi agendi rationem (quam et alias in foro externo graviter vindicatam fuisse, et in posterum districte coercendam fore noverint) tum a probi viri honestate et fide alienam, tum etiam debitæ erga sacros Ecclesiarum Antistites observantiæ contrariam esse, ipsi per se facile cognoscent.

» Præsentes vero Nostras Litteras, et in eis statuta quæcumque; etiam ex eo quod quilibet in præmissis, seu eorum aliquo, jus vel interresse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel dignitatis existant, sive alias specifica et individua mentione et expressione digni, illis non consenserint, nec ad ea vocati et auditi, neque caussæ, propter quas eædem præsentes emanaverint, adductæ, verificatæ, vel sufficienter, aut ullo modo justificatæ fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quantumvis juridica et privilegiata caussa, colore, prætextu, et capite, etiam in corpore juris clauso, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet, etiam quantumvis magno, ac formali et substantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut etiam Motu pari, et de Apostolicæ potestatis plenitudine simili concesso vel emanato quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvare ullo modo posse; sed ipsas præsentes semper firmas, validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit inviolabiliter, et inconcusse observari.

» Sicque et non aliter in præmissis censeri, atque ita per quoscumque Judices Ordinarios et Delegatos, etiam Caussarum Palatii Apost. Auditores, ac S. R. E. Card., etiam de Latere Legatos et Apost. Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia ac potestate fungentes et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet aliter judicandi, et interpretandi facultate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

» Non obstantibus, quatenus opus sit, Nostra, et Cancellariæ Apostolicæ Regula, de jure quæsito non tollendo, aliisque Apostolicis, ac in universalibus, Provincialibus, et Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus et Ordinationibus, necnon quibusvis etiam juramento, confirmatione Apestolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, exemptionibus, et indultis, etiam in corpore juris clausis, aut Litteris Apostolicis, quibusvis Personis, Collegiis, Locis, Ordinibus etiam Militaribus, Congregationibus, Societatibus, et Institutis, aliisve quibuslibet specifica et individua mentione dignis, etiam sub quibuscumque verborum tenoribus et formis, et cum quibusvis etiam clausulis et decretis, etiam derogatoriarum derogatoriis, et irritantibus, in genere vel in specie, etiam Motu simili, et de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio, seu quævis alia expressio ad id servanda foret, illorum tenores, formas, caussas et occasiones præsentibus pro plene et sufficienter expressis, et exactissime servatis et specifi-

catis respective habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad præmissorum effectum plenissime et amplissime, Motu pari derogamus, et derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.

» Volumus insuper, et eadem auctoritate prædicta mandamus, ut eædem præsentes, et in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam facilius deducantur, nec quisquam de eis ignorantiam prætendere valeat, ipsas præsentes, seu earum transumpta, ad valvas Eccl. S. Joannis in Laterano, et Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis Innocentianæ in Monte Citatorio, et in Acie Campi Floræ, per aliquem ex Cursoribus Nostris, ut moris est publicari, et affigi, sicque publicatas et affixas, omnes et singulos quos concernunt, seu concernent in futurum, perinde afficere et arctare, ac si unicuique illorum personaliter intimatæ et notificatæ fuissent.

» Utque earumdem præsertim transumptis seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, ac sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrarum confirmationis, approbationis, innovationis, voluntatis, mandati, statuti, decreti, declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac B. Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ 1746. 3 Kalend. Martii, Pontificatus Nostri anno septimo.

2337 al. 2237 § 5. A quo ordinari possit vel debeat Novitius Ordinis religiosi, dixi a *n.* 2194. Cum autem Novitius, secundum dicta *n.* 2099. non sit subjectus Prælato, nisi in illis, quæ spectant ad probationem, nequidem licentia Prælati de rigore acquiritur, ut Novitius ordinetur, Barb. sup. *n.* 32. Nec Prælatus, per se loquendo, potest eum dimittere ad alienum Episcopum, Delb. *n.* 6. nisi Religio habeat privilegium suos dimittendi ad quemcumque, tum enim putant Sanch. *in Dec. l.* 5. *c.* 10. *n.* 22. Barb. Avers. supra, privilegio isto gaudere etiam Novitium; nam secundum multos cum Sanch. *ib. l.* 4. *c.* 29. *n.* 17. Novitii gaudent privilegiis Religionis, quod probabile esse dixi *l.* 4. *n.* 56. et pro Soc. JESU certum est ex novo comp. priv. v. *Communicatio* § 5. ac speciatim Novitium Societatis, si secundum dicta *n.* 2197. habeat alia requisita, posse sicuti Professum ex licentia Superiorum ordinari, docent Suar. Sanch. Castr. *t.* 16. *d* 1. *p.* 11. *n.* 8. In casu autem, quo Prælatus vel Superior non posset dare dimissorias Novitio, Sanch. et alii cum Del. *n.* 7. dicunt eas peti posse ab Episcopo loci in quo est Monasterium, Suar. et alii cum Barb. *n.* 33. putant petendas ab Episcopo originis: ac pendet ab eo an Novitius, quia erat domicilium in loco Novitiatus, de quo dixi *n.* 2199.

2338 al. 2238 § 6. Dimissoriales debent reipsa haberi, ut quis ordinari possit ab Episcopo non suo, uti patet ex dictis a *n.* 2166. Putant quidem Alloz. v. *Ord. n.* 35. et alii, quos referunt Avers. supra, et Sanch. *in Cons. t.* 7. *c.* 1. *d.* 20. *n.* 12. sufficere ratihabitionem prudenter præsumptam, quod Episcopus proprius sit futurus contentus: sed merito contradicunt Turr. Bon. Ricc. Avers. Sanch. n. 13. et d. 28. n. 2. quia sic daretur ansa Episcopis, ut hoc quæsito colore alienos promoverent ad Ordines, unde innumerabilia damna et confusiones orirentur. Putarunt tamen quatuor Doctores a me consulti, si Ordinarius bona fide quæsitus reperiri non valeat, aut nequidem ad eum scribi possit, sufficere præsumptam ratihabitionem pro Tonsura.

2339 al. 2239 § 7. Dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 392. Episcopum posse confirmare illum qui ex aliena Diœcesi affert dimissoriales ad Tonsuram: imo dimissus pro Subdiaconatu, videtur etiam dimissus esse ad quatuor Minores, si hos non habeat et per oblivionem vel incuriam non petierit hoc inseri; ut censuerunt tres Doctores mecum, et ita etiam sentire videtur Rebuff. *in praxi benef. de formula dimissoriarum p.* 13. *n.* 5. ubi ait: *Formula dicit etiam sacros Ordines, quia concedendo recipi Minores, vel Ordines tantum, intelligeretur concedere de Majoribus c.* 1. *De temp. ordin. ideo oportet et sacros exprimere... nam cui conceditur minus, non conceditur majus, per regulam Juris, sed e contrario.* Quod si dimissoriales habeant, *ad omnes etiam majores Ordines*, hoc ipso dimissus est etiam ad Presbyterium, quamvis non addatur, Gob. *in app. ad n.* 590. Expedit tamen semper exprimi, ad quos Ordines aliquis dimittatur: quia dimissus ad Ordines absolute

non censetur dimissus ad Ordines sacros, *Rebuff.* supra et alii cum Sanch. *d.* 20. *n.* 9.

2340 al. 2240 § 8. *Silv. Aug. Henriq. Arm.* aliique cum *Gob.* putant, si Episcopus det dimissoriales ad alienum Episcopum, hoc ipso dare huic Episcopo licentiam disponendi in quocumque impedimento Ordinum, quia *concesso uno videtur concedi id, sine quo illud concessum non potest consistere :* uti habent in jure, quod verum esse dicit Gob. *n.* 575. quamvis in dimissoriis adderetur hæc clausula, *si tamen alias nullum tibi obsistat impedimentum canonicum*, per hoc enim putat, non arctari potestatem Ordinantis, sed indicari mentem dimittentis esse, non facere gratiam indigno aut canonice inhabili. Sed recte contradicunt Nav. Sanch. *dub.* 27. *n.* 2. *et de Matr. l.* 8. *d.* 1. *n.* 25. Castr. *De cens. d.* 6. *pun.* 7. *n.* 21. Dian. *p.* 8. *t.* 2. R. 35. tum quia privilegium non extenditur ultra casum expressum, tum etiam quia a separatis non fit illatio, potestas autem ordinandi, et dispensandi in impedimentis, sunt disparata, unde regula illa juris, *Concesso uno, etc.* tum tantum habet locum, quando concessum habet alterum necessario connexum, quod hic non est, quia potestas ordinandi potest stare sine potestate dispensandi.

2341 al. 2241 § 9. Dimissus a tuo Episcopo Coloniensi ad Moguntinum, peccas, si facias te ordinari a Trevirensi, quando tuus ex speciali causa te dimiserat ad Moguntinum, ita ut noluisset te dimittere ad alium ; si autem non habuit specialem causam, seu ideo dimisit ad Moguntinum, quia hic erat vicinior, aut quia tu petivisti, licite accedis ad Trevirensem, vel quemcumque alium, quia in gratiam tui erat designatus Moguntinus, *quod* autem *ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum*, Reg. 61. Juris in 6. Quintanadv. Gob. *n.* 599. Et hoc confirmatur ex doctrina, quam tradit Gob. *in Exp. t.* 5. *in App.* 5. *post. n.* 950. *lit. I.* et *K.* his ferme verbis : Statuens aliquid censetur tacite statuisse, id quod statuisset, si interrogatus fuisset, Gloss. in L. *Tale pactum*, § fin. ff. *De pactis.* Quod Baldus ad citat. legem appellat *multum bonum notabile ;* et Gabrielius cum aliis applicat Rescriptis gratiosis Principum ; nam per gratiosam concessionem sufficienter declaratur permisso in tali gratia faciendi substitutionem accidentalem, si absit præjudicium tertii, valet enim, quod ait Prateus *De Reg. Juris l.* 4. *c.* 4. in contractibus lata sit interpretatio, in testamentis latior, in Rescriptis (gratiæ) latissima.

§ 10. Si Papa dedit facultatem, ut Cajus ordinetur extra tempora *a suo Ordinario tantum* potest, cum dimissoriis suis, ordinari ab alio : nam idem est ordinari a suo Episcopo, et ab alio de ejus licentia : unde quod additum sit, *tantum a suo* ideo erat ne proprio Episcopo, vel *Tridentino* præjudicaretur, quod non fit, si habeat a suo licentiam, Nav. Sanch. *dub.* 25. *n.* 2. Gob. *n.* 570.

2343 al. 2243 § 11. Trid. *sess.* 7. *c.* 11. *de Ref.* loquens de dimissorialibus ait : *Facultates de promovendo a quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis Episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam.* Praxis autem habet, quod hæc causa censeatur sufficiens, quia ordinandus est jam alibi, aut ei specialiter incommodum foret ad Diœcesim suam accedere.

2344 al. 2244 § 12. Quamvis dimittens possit committere examen tituli illi, ad quem dimittit pro Subdiaconatu, tamen si ordinatus non fuerit sufficienter provisus quoad istum titulum, cap. *Si Episcopus,* de præbendis, in 6. ita statuitur : *Si Episcopus, cui nullis personis expressis in genere, commisisti, ut vice tua Ordines in tua Diœcesi celebraret, ad sacros Ordines promoverit quempiam titulum non habentem, ei (cum in culpa fuerit taliter ordinando eumdem) tenebitur vitæ necessaria ministrare, donec sibi per eum vel alium de competenti Beneficio sit provisum : si vero certas commisisti eidem ordinare personas, tu (qui prævidere hoc casu, an haberet titulum, debuisti) taliter ordinato ad prædicta, donec per te beneficiatus fuerit, obligatus existis. Eis autem, quibus a Diœcesanis datur licentia, ut possint, a quo voluerint Episcopo ad omnes sacros Ordines promoveri, non qui ordinant, sed qui tribuunt licentiam (cum eam dare non debeant titulum non habenti) ad præmissa, si titulum non habeant, obligantur.* Excipit tamen Gob. *tr.* 8. *n.* 609. nisi parentes possint alere ordinatum, vel hic aliunde habeat, quo se alat. Item nisi factum sit sine ulla culpa dimittentis, nam ubi nulla est culpa, non videtur subeunda pœna, Sanch. Diana, Gob. *n.* 603. Aversa. *q.* 3. *s.* 10. § *Uno.*

2345 al. 2245 § 13. Quamvis dimissoriæ exprimant dimissum esse examinatum et approbatum, potest tamen Ordinarius eumdem adhuc vocare ad examen, uti ex Trident. et declarationibus S. Congreg. probant Bonac. Barb. Jord. Gob. *n.* 580.

2346 al. 2246 § 14. Si dimissoriales habeant, *a quovis Episcopo in propria diœcesi residente, seu ordinante* Gutt. Rodriq. Sanch. *d.* 20. *n.* 8. dicunt non

posse ordinari ab Episcopo cum licentia in aliena Diœcesi ordinante, quia facultas videtur esse restricta ad Ordinantem in propria Diœcesi. *Led. Dian.* et alii contradicunt, quibus videtur adhærere *Av.* supra, quia tantum intenditur, ne absque licentia fiat in aliena Diœcesi ; et quod fit ex mandato vel licentia residentis censetur fieri a residente : hinc *Tr. s.* 7. *c.* 11. *de Ref.* ait : *Non ordinentur nisi ab Episcopo in sua Diœcesi residente aut pro eo Pontificalia exercente.*

2347 § 15. Dimissoriæ ab Episcopo vel a Vicario
al. Capituli, sede vacante, non expirant, licet per
2347 mortem vel casum cesset officium dimittentis, quia sunt gratia, quæ non expirat morte concedentis, Nav. Gutt. Gonz. *ad Reg.* 8. *Canc. Gl. n.* 39. Rebuff. Henriq. Fill. *t.* 9. *n.* 102. Piasec. *p.* 1. *c.* 1. *n.* 14. Barbos. *alleg.* 7. *a n.* 23. Engel. *l.* 1. *tit.* 11. *n.* 38. Cabass. *in theor. et praxi Jur. Canon. l.* 1. *c.* 14. *n.* 7. Excipe, nisi ille qui concessit vel ejus successor verbis claris, et expressis revocet; in dubio autem, an revocatæ sint necne, præsumuntur non revocatæ, quia mutatio, vel correctio talis est odiosa : unde si Episcopus dedit Titio dimissorias, et postea curet, ipsi dici, ne se faciat ordinari ab alio, non ideo revocat, sed tantum indicat non esse necesse ut privilegio concesso utatur, sed se velle ordinare, si velit, nihilominus si adeat alium, recte ordinatur, uti notant Nav. aliique cum Gob. *n.* 587. 591.

2348 § 16. Qui ab alieno sine dimissoriis suscipit
al. Ordiuem sacrum, peccat graviter et manet
2248 suspensus : potest tamen proprius Episcopus postea ratam habere talem Ordinationem, uti contra alios probabiliter tenent Gl. Decius, et alii cum Less. *de just. l.* 2. *c.* 34. *n.* 93. Quod si quis si tonsuretur, vel Minoribus ordinetur, non gaudet privilegio clericali, Rebuff. et alii cum Sanch. *d.* 20. n. 15. Nec est capax beneficii, aut aliorum Ordinum, uti tenent plures apud Sanch. *d.* 18. *n.* 3. cum Lessio *n.* 94. et Delb. supra *d.* 7. *s.* 9. quamvis ipse Sanch. *n.* 6. probabiliter dicat esse capacem eorum, cum proprie non sit suspensus, nec illa incapacitas inveniatur in Jure statuta : in hoc conveniunt *Sanch. Delb.* et alii contra *Rebuff.* posse Tonsuram, et Ordines sic collatos ratificari a proprio Episcopo remittente injuriam sic factam, et volente ita valere, ac si a seipso factum fuisset, atque sic ordinatum restituendum in omnibus. Plura de pœnis tam Ordinantis alienum sine dimissoriis, quam sic ordinati, videri possunt apud Barb. *de Offic. Episc. alleg.* 8. *tota.*

§ 17. Quamvis Trid. *sess.* 21. *c.* 5. *de Reform.* 2349
gravissime prohibeat aliquid dari, vel accipi al.
pro dimissoriis, sigillo etc. tamen videmus id 2249
non observari in Germania : ubi etiam exigitur certa pecunia, Gob. *n.* 590. et alii.

Quæst. — 327. — *An ut quis ordinari pos-* 2350
sit, etiam necessaria sint litteræ testimoniales al.
seu commendatitiæ ? R. § 1. *Trid.* sess. 23. 2250
c. 5. de Reform. *sic statuit :* « Ad minores » Ordines promovendi bonum a Parocho et » a Magistro scholæ, in qua educantur, testi» monium habeant. Hi vero, qui ad singulos » Majores erunt assumendi, per mensem ante » Ordinationem Episcopum adeant, qui Paro» cho aut alteri cui magis expedire videbitur, » committat, ut nominibus ac desiderio eo» rum, qui volent promoveri publice in Eccle» sia propositis, de ipsorum Ordinandorum » natalibus, ætate, moribus et vita a fide dig» nis diligenter inquirat, et litteras testimo» niales ipsam inquisitionem factam continen» tes ad ipsum Episcopum quamprimum trans» mittat. *Et cap.* 8 : Si quis ab alio promoveri » petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis gene» ralis aut specialis rescripti vel privilegii præ» textu, etiam statutis temporibus permittatur, » nisi ejus probitas ac mores Ordina ii sui tes» timonio commendentur : si secus fiat, Ordi» nans a collatione Ordinum per annum, et » Ordinatus a susceptorum Ordinum execu» tione, quamdiu proprio Ordinario videbitur » expedire, sit suspensus. »

§ 2. Maxime convenit, ut Episcopus origi- 2351
nis testetur de natalibus et ætate [1], Episcopus al.
autem domicilii, si sit diversus, de moribus 2251
et vita, illi enim optime ista rescire possunt. Et quamvis in rigore secundum verba, Constitutio Innoc. XII a n. 2166. relata videatur requirere, ut singuli de omnibus illis testentur, tamen si Episcopus solius originis nil dicat de moribus et vita, e contra si Episcopus solius domicilii nil dicat de natalibus et ætate, videntur ideo de illis tacere, quod nesciant, ideoque remittat unus ad testimonium alterius, qui id sciat : hinc Gallem. ad Trid. *c.* 8.

[1] Testimoniales Litteras impetrari oportere ab Episcopo Originis, etiamsi quis inde discesserit in tali ætate, in qua nullum Canonicum impedimentum contrahere potuerit (ac proinde in casu, quo de natalibus solum, ac de ætate testari queat Episcopus Originis) deducitur ex Resolutione S. C. edita in *Iuquedoniensi*, seu *Bituntina Ordinat.* 16 Nov. 1709, quæ indicatur T. 6. p. 126. *Thes. Res.*

supra, refert hanc declarationem : *Censuit Congr. in casu, quo aliquis fuerit absens per plurens annos ab Ordinario, ita ut illum commendare de vita et moribus non possit, sufficere litteras dimissorias Ordinarii, quæ continebunt, quod Ordinandus non sit excommunicatus vel contumax, sed de legitimis progenitus parentibus; informatio vero de vita et moribus habenda est ex loco in quo fuit versatus.* Et hoc est conforme Constitutioni relatæ *n.* 2170. 2173.

2353 al. 2253 § 3. Si neuter Episcopus testatus sit v. g. de ætate, Ordinandus autem afferat testimoniales de ætate ex libro baptismali a Parocho scriptas, dubitatum est, an hoc sufficeret : negarunt aliqui [1], quia Constitutio Innoc. XII requirit testimoninm de ætate dandum determinate ab Episcopo, nec sufficit aliunde haberi certitudinem, alioquin si Ordinans sit certus, v. g. de moribus Titii, quia ipsi cohabitavit satis diu, ordinare posset sine testimonialibus ullius alterius Episcopi. Et ratio potest esse, quia quamvis in hoc casu particulari videatur cessare finis legis, qui est certitudo de ætate et reliquis, non ideo cessat lex illa, secundum dicta *l.* 1. *a n.* 863. quia, nempe, reipsa manet finis legis, qui est evitare fraudes, quæ communiter evenirent, si sufficeret quævis certitudo ex testimonio cujuscumque alterius, qui non esset Episcopus originis aut domicilii. E contra alii duo aut tres Doctores, quos interrogavi, putarunt sufficere, quia si ita semper haberetur certitudo, nunquam esset periculum fraudis : et quamvis hoc testati non sint Episcopi, præsumitur omissum, quod nescirent, sicque remitterent ad certitudinem aliunde accipiendam.

2354 al. 2254 § 4. Si quis afferat dimissorias ab Episcopo originis suæ, non indiget testimonialibus, quas Constitutio Inn. XII *n.* 2167. requirit, nam tantum loquitur de illo, qui in aliena Diœcesi ordinatur ratione ac titulo beneficii in hac aliena Diœcesi obtenti, et hunc dicit egere testimonialibus Episcopi originis, non autem loquitur de illo qui ordinatur ratione, et ex vi dimissoriarum ab Episcopo originis allatarum. Constitutio autem restrictiva Juris communis non debet extendi ad casum non expressum. Et ratio est, quia si Episcopus originis dimittat, censet aptum, qui ordinetur : ergo sufficienter attestatur de natalibus, ætate, moribus et vita, non item, si ab eo non dimittatur, sed pure ratione Beneficii fiat subditus Ordinanti, quo ordinarie non ita potest rescire de illis qualitatibus. Atque ita censuerunt etiam Doctores, ac Professores nostri Coloniæ et Monast. Westph. etc.

2354 al. 2254 § 5. Constitutio *n.* 1167. tantum habet quod Clericus a proprio Episcopo initiatus Tonsura, vel Minoribus non possit ab alio Episcopo titulo Beneficii in hujus Diœcesi obtenti ad ulteriores Ordines promoveri, nisi exhibuerit testimoniales Episcopi originis et domicilii. Unde si quis non fuisset a proprio Episcopo initiatus Tonsura, vel Minoribus, sed vellet his initiari titulo Beneficii alibi obtenti, judicarunt plures Doctores, quantum est ex vi istorum verborum dictæ Constitutionis, non teneri exhibere testimoniales istorum aliorum Episcoporum, quia verba extendi non debent ultra casum expressum; attamen non est negandum aliunde esse obligationem testimoniales sufficientes exhibendi.

2355 al. 2255 § 6. Pro regularibus dat testimoniales, non Episcopus, sed Superior regularis, Barb. *de offic. Episc. alleg.* 7. *n.* 31. cujus ratio etiam valet respectu Novitii, si hic ordinari deberet, nam etiam de aptitudine, vita et moribus Novitii melius rescit Superior regularis, quam Episcopus.

2356 al. 2256 § 7. Si Titius certus, se antehac esse tonsuratum, testimonium amiserit, nec reperiatur catalogus Suffraganei, a quo tonsus est, sufficiet, si id juret, ut admitti possit ad Ordines, quia ubi non potest haberi probatio plena, admitti potest illa privilegiata. Si tamen Capitulum, a quo deberet v. g. investiri, sed prius ostenso testimonio tonsuræ, nollet ista probatione acquiescere, cogi non posset, quia potest secundum statuta postulare probationem plenam et juridicam, unde deberet Titius attribuere casui et infortunio, quod pergere non posset : ita judicavi cum tribus aliis Doctoribus. Et scio aliquem isto modo exclusum esse a Præbenda Cathedrali, ad quam præsentatus erat.

2357 al. 2257 *Quæst.* 328. — *Quid Sede vacante fieri possit circa Ordinationem, dimissoriales et testimoniales ?* R. § 1. Olim poterat Capitulum Sede vacante dare licentiam ordinandi etiam suos quamvis non arctatos, per C. *Cum nullus. De Temp. Ordin. in* 6. Sed nunc Trid. *sess.* 7. *c.* 10. *de Res.* sic statuit *: Non liceat Capitulis Ecclesiarum Sede vacante intra annum a die vacationis, ordinandi licentiam aut litteras dimisso-*

[1] His favet S. C., quæ ex hoc quoque capite censuit, Litteras Testimoniales, quas quidam impetraverat ab Episcopo Pientino, non fuisse sufficientes ad licitam Ordinationem. V. T. 6. p. 126 et 130.

rias seu Reverendas, ut aliqui vocant, tam ex Juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii aut consuetudinis vigore; alicui, qui Beneficii ecclesiastici recepti, sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere; si secus fiat, Capitulum contraveniens ecclesiastico subjaceat interdicto, et sic ordinati, si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim in criminalibus gaudeant: in Majoribus vero, ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso jure suspensi. Idem repetit sess. 23. c. 10. de Ref. ubi addit: *concedentes autem dimissorias contra formam Decreti ab Officio et Beneficio per annum sint ipso Jure suspensi.* Et Gallem. *in decl. n.* 6. dicit esse extensum ad Capitulum exemptum habens immemorialem possessionem contrariam. Pœnam tamen initiati Minoribus, ut non gaudeat privilegio clericali, putat Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *d.* 28. *n.* 8. esse tantum ferendæ sententiæ.

Non obstante illo Decreto Trid. dicit Barb. *de jure eccl. l.* 1. *c.* 23. *n.* 89. Capitulum Sede vacante posse concedere licentiam Episcopo Nullatensi apud se Suffraganeo, exercendi Pontificalia in Ecclesia vacante: citatque pro hoc Henriq. Quarant. Garz. *de Benef. p.* 5. *c.* 7. *n.* 93. qui refert hanc declarationem S. Cong. *Capitulum, Sede vacante, potest concedere etiam licentiam extero Episcopo exercendi Pontificalia in eorum Ecclesia et Ordines conferendi tam Clericis illius Diœcesis, quam exteris habentibus dimissoriam suorum Episcoporum, juxta tamen formam hujus Decreti.* Et ob hanc declarationem Dian. *p.* 8. *tr.* 4. *R.* 41. sic habet: Etsi Capitulum Sede vacante, vel ejus Vicarius non possit intra annum subditis suis dimissorias concedere, poterit tamen intra eumdem annum per alium Episcopum Pontificalia exercentem ordinare Diœcesanos suos. Videtur etiam favere Nav. *Consil.* 44. *de temp. Ord.* Idem videtur tenere Sanch. *dub.* 26. Id autem posse Capitulum Sede vacante, tenent absolute Quintanad. *tr.* 6. *sing.* 6. et Leur. *in Vicario q.* 466. *et* 509. *Ratio* potest esse, quia licet Episcopus Suffraganeus non habeat propriam Diœcesim in actu, tamen illam Diœcesis, in qua est Suffraganeus, est aliquo modo sua, eo quod in ea institutus sit ad Pontificalia exercenda, uti notant Themudo apud Dianam, *p.* 8. *t.* 4. *R.* 72. *et alii.* Sed oppositum videtur esse absolute tenendum ob clara verba Trid. supra.

Respondent Sanch. *n.* 2. Themudo apud Dian. Quintanad. et Leur. supra, to *ordinandi licentia,* sumi passive, ita ut sensus sit, non liceat Capitulo concedere alicui *licentiam,* ut *ordinetur* extra illam Diœcesim, ita ut ordinandi licentia et dimissoriæ, uti et Reverendæ, pro eodem sumantur. *Contra est* 1. quia explicatio illa est contra clara verba, nec credibile est in *Trid.* in quo fuerunt tot doctissimi viri, etiam optimi Grammatici, neminem futurum fuisse, qui admoneret de sensu passivo, si hunc intendisset, exprimendo per solas has voces, *ut ordinentur licentiam:* ergo cum posuerit gerundium activum *ordinandi,* quod nulli verbo passivo convenit, standum est sensu proprio et grammaticali, nec ab eo in Decretis vel legibus recedendum est, nisi cogat gravissima auctoritas vel ratio. 2. Trid. dicit, *ordinandi licentia, aut litteras dimissorias concedere:* ergo ista duo non sumit pro eodem, quia *aut* est particula disjunctiva, et si pro eodem sumpsisset, dixisset, sive litteras dimissorias, uti dixi, *dimissorias seu reverendas,* quia hæc sumebat pro eodem: hinc Barb. *de dictionibus,* ait, *aut* est dictio disjunctiva proprie, ac disjunctive regulariter sumitur, quamvis autem notet aliquando sumi pro *sive,* tamen addit, *principalius est adversativa, et ponitur inter diversa.*

Et plane illum esse sensum *Trid.* adeoque Capitulo Sede vacante non licere primo anno, etiam per talem Suffraganeum ordinare subditos suos non arctatos, docent absolute Pax Jord. *l.* 3. *tit.* 6. *n.* 152. Piasec. *p.* 1. *c.* 1. *n.* 12. Avers. *q.* 3. *s.* 7. Dic. *hic. n.* 327. Gavantus *in Manuali Episc. v. Capitulum Sede vacante in addit n.* 20. Engel. *l.* 1. *tit.* 11. *n.* 36. Gob. *tr.* 8. n. 266. qui *n.* 275. refert Nuntium Apostolicum Lucernensem suspendisse Capitulum Constantiense, quie Sede vacante dederat Suffraganeo licentiam sic ordinandi, et infinitum esset referre omnes Auctores qui idem tenent.

Citati autem in contrarium non tenent oppositam sententiam: Barb. *l. c.* tantum dicit in genere, posse exercere Pontificalia; non autem posse ordinare diœcesanos non arctatos, clare docet *de off. Episc. alleg.* 7. *n.* 17. et Trid. *sess.* 7. *c.* 10, *de Reform.* unde certo stat pro sententia nostra. *Nec obstat,* quod l. c. *De Jure eccl. n.* 124. Item *De Canon. et Dign. c.* 24. *n.* 124. dicat, poterit insuper idem Capitulum præfato anno durante concedere Episcopo extero exercitium Pontificalium, et Ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis: *nam* manifestum est esse errorem typographi, et utroque loco in summario capitis ad *n.* 124. habet, *et Ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis:* et de Jure Ecclesiast. post relatos Auctores statim subdit, *quia quoad subdi-*

tos vacantis Sedis nonnisi post elapsum annum. Et similiter in Indice utriusque operis ad numeros relatos eodem modo dicit, *Et Ordinationem propriorum subditorum, non tamen vacantis Sedis* Henr. *l. c.* tantum dicit Vicarium Sede Apostolica (non autem Episcopali) vacante posse concedere dimissorias, quod etiam dicam *n.* 2263. Quaranta apud Sanch. *n.* 3. expresse dicit Sede vacante non posse ordinari subditos ipsius Capituli. *Garzias* et declaratio apud illum expresse habet in fine, *juxta tamen formam hujus decreti* nempe *Trid.* supra, ubi tantum conceditur de subditis Sedis vacantis, si sint arctati. Et cum ista declaratione nitatur *Diana*, etiam ipse plus non vult, quam arctatos posse ordinari. *Nav.* tantum loquitur de tempore post annum vacationis. *Sanch.* tantum loquitur de subdito Sedis vacantis, si a suo Episcopo defuncto, vel a Papa, vel a Nuntio Apostolico habet dimissorias ad quemcumque Episcopum : hinc recte dicit Gob. *n.* 266. quod illi, quos pro se citat *Quintanad.* non faveant ipsi. Nec ratio adducta persuadet ; jurisdictio enim Suffraganei est delegata ab Episcopo vel a Capitulo committente.

2358 al. 2258 § 2. Arctati ratione Beneficii recipiendi vel recepti possunt etiam primo anno Sedis vacantis ordinari, uti constat ex dictis. Docent autem Ricc. Ugol. Barb. *ib. Collect.* ad Trid. supra *n.* 17. Garzias *p.* 5. *c.* 7. *n.* 99. illos esse arctatos ratione Beneficii recipiendi, qui habent jus, seu sunt vocati ad aliquod Benificium vacans aut Capellaniam requirentem actu certum Ordinem, quo illi carent. Item qui cum non sit ordinatus prima Tonsura, est præsentatus ad Beneficium : sed pro hoc videnda sunt dicta *n.* 2166. E contra non potest dici arctatus ratione Beneficii recipiendi, qui est præsentatus ad aliquod Beneficium seu Capellaniam habentem annexum certum Ordinem, ad quem ille qui obtinet tenetur facere se promoveri : similiter non dicitur arctatus occasione Beneficii recipiendi is, cui aliquis vult resignare aliquod Beneficium requirens actu Ordinem quo ille caret, hoc enim est mere voluntarium. Arctatus ratione Beneficii recepti est, qui obtinet Beneficium requirens servitium personale, ratione cujus de jure, consuetudine, privilegio, statuto Ecclesiæ vel fundatione tenetur intra annum facere se promoveri, *Ricc. Ugol. Garz.* exemplificantes in eo qui obtinet Parochiam, nam est arctatus ad Sacerdotium intra annum ; item de eo qui obtinet Canonicatum cui certus Ordo est annexus. Item in aliquibus Beneficiis seu Capellaniis requirentibus servitium personale seu aliquem Ordinem : item si Ordo suscipiendus ita annexus est Beneficio, ut tempore provisionis in eo constitutus esse debeat, sed impetrans dispensatus fuit, ut, hoc non obstante, hujusmodi Beneficium obtineret, Barb. *n.* 16.

§ 3. Etiam ille potest ordinari in loco, et in primo anno Sedis vacantis, qui a suo Ordinario affert dimissorias, Sanch. *dub.* 26. *n.* 2. Neuss. *d.* 109. *n.* 62. Tamb. *hicc.* 8. § 2. *n.* 9. Bosco *s.* 3. *n.* 211. Pirrh. *l.* 1. *tit.* 6. *n.* 255. Leur. *q.* 509. qui citant præterea Henriq. Laym. Quarant. Ventrig. Piasec. Ratio est, quia finis Trident. fuit, teste Nav. *in Cons. l.* 1. *ad tit. tempor. Ordinat. Cons.* 27. *n.* 2. ne quis ordinaretur absque consensu sui Ordinarii, quod non fit, si afferat sui Ordinarii dimissorias. Et hoc a S. Congr. declaratum esse dicit Garz. apud Leur. *n.* 3. *Nec obstat*, si forte Episcopus defunctus, aut etiam idem Suffraganeus qui nunc ordinat, antehac dimiserit, *nam* id per accidens est ; et dimissus vi suarum dimissoriarum potest in quacumque Diœcesi ordinari a quocumque Episcopo licentiam ordinandi habente, quam hic Suffraganeus habet a Capitulo. 2359 al. 2259

§ 4. Multo magis possunt ordinari Regulares etiam primo anno in loco Sedis vacantis afferentes dimissorias, et testimoniales ab eis ad quos spectat dare ipsis, ut ex declaratione S. Congr. tenent Themudo et Portell. apud Dian. *p.* 8. *t.* 4. R. 72. Corr. *in prax. dispens. l.* 4. *c.* 6. *n.* 16. Quintanad. *singul.* 6. Tambur. supra *n.* 12. Leur. *q.* 509. *n.* 7. maxime, cum Regulares in odiosis non veniant nomine Clericorum, quos hic vetat ordinari Trid. neque nomine subditorum Capituli Sedis vacantis. 2360 al. 2260

§ 5. Capitulum non potest nunc Sede vacante intra primum annum dare dimissoriales nisi arctatis, uti constat ex Trid. supra, docentque omnes cum Leur. *q.* 1512. qui cum Fermosino *De Capitulo Sede vacante qu.* 20. *n.* 16. extendit etiam ad primam tonsuram, sed Gallem. *n.* 2. putat, cum Trid. dicat *ordinandi licentiam*, non comprehendi primam tonsuram, quæ non est Ordo. Saltem Garz. *n.* 93. refert hanc declarationem S. Congr. *Vicarius Capituli Sede vacante infra annum potest concedere litteras dimissorias ad primam tonsuram ei, qui est præsentatus a patronis laicis ad Beneficium ecclesiasticum jurispatronatus ipsorum, ut illud obtinere valeat.* 2361 al. 2261

§ 6. Si quis ex alia causa quam Beneficii arcteturad Ordinem suscipiendum, v. g. ad obtinendum gradum in Theologia, Capitulum 2362 al. 2262

Sede vacante non posset intra primum annum ei dare dimissorias, quia exceptio illa firmat Regulam in contrarium, Ventrig. et alii cum Leur. *q.* 512. *n.* 9.

2363 al. 2263 § 7. Vicarius Papæ potest Sede Apostolica vacante facere ordinari suos, aut eis etiam non arctatis dare dimissorias, Henr. Avers. *q.* 3. *s.* 7. Barb. *de Offic. Episc. alleg.* 7. *n.* 13. Trid. enim non restringit jurisdictionem Sedis Apostolicæ vacantis : et idem dicunt Mandos. Graff. Vulpej. apud Barb. de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus.

2364 al. 2264 § 8. Nuntium Apostolicum posse intra primum annum, dimittere subditum Sedis vacantis non arctatum, negant Garz. supra *n.* 104. et Pirrh. *l.* 1. *tit.* 11. *n.* 54. cujus hoc est fundamentum ; quia, inquit, Nuntius non potest dare dimissorias nisi illi, qui a suo Ordinario habuerit testimoniales ; sed Sede vacante non potest quis ab Ordinario habere testimoniales, quia tum non datur Ordinarius, eo quod nomine Ordinarii dantis testimoniales non intelligatur Capitulum, aut Vicarius Sedis vacantis, sed ipse Episcopus, qui tum non est. Ex quo infert Nuntium non posse nisi in casibus, in quibus potest Capitulum Sede vacante. Sed ratio illa nulla est, uti constabit ex dicendis *n.* 2265. nam Capitulum et Vicarius Sedis vacantis potest dici Ordinarius, ac dare testimoniales.

Hinc Nuntium Apostolicum posse talem dimittere, absolute affirmant Less. apud Garz. supra, Barb. *de Jure Eccl. l.* 3. *c.* 132. n. 22. Mol. *de Fust. t.* 6. *d.* 11. *n.* 4. Fermoz. supra *n.* 14. Escob. *l.* 23. *c.* 17. *n.* 400. Graff. et Cenedo apud Bosco hic *s.* 3. *n.* 20. Gob. *tr.* 8. *n.* 673. Leur. *q.* 509. *n.* 3. Ratio est 1. quia Nuntius Apostolicus merito dicitur se habere sicuti Vicarius a Papa constitutus, de quo *n.* 1263. dictum est. 2. Quia Nuntius posset talem ordinare, cum sit Ordinarius, secundum dicta *n.* 1494. ergo etiam potest dimittere. 3. Quia facultas dandi dimissorias est data Nuntio absolute, sine restrictione ad Sedem plenam aut vacuam : ergo male restringitur ad plenam. Quia tamen res illa est valde controversa, Avers. *q.* 3. *s.* 7. relatis in utramque partem Auctoritatibus concludit, *Quare in hoc standum erit consuetudini.* Et quod attinet ad consuetudinem, Molina supra testatur se sæpius vidisse id a Nuntiis factum esse in civi-

2365 al. tate Conchensi : idem fecisse Nuntium in Helvetia, testatur Gob. supra.

2265 § 9. Capitulum potest etiam pro anno Sedis vacantis dare subditis non arctatis litteras testimoniales seu commendatitias de vita et moribus, Card. de Luca *in annot. ad Trid. disc.* 31. *n.* 31. Avers. supra. Leur. *qu.* 511. citans alios contra Garz. *n.* 105. et Pirr. supra. Neque hoc est contra dispositionem Trid. requirentis testimoniales sui Ordinarii, quia quamvis Navar. Garz. Pirr. putent per Ordinarium in Trid. intelligi proprium Episcopum et non alium, proculdubio, inquit Molina, vehementer falluntur, quia Sede vacante Capitulum et hujus Vicarius vere et simpliciter sunt Ordinarii, ut docent Lot. *l.* 2. *q.* 13. *n.* 42. Corr. *de Benef. l.* 1. *c.* 22. *n.* 92. De Luca ad Trid. *dis.* 5. *n.* 23. Paris. *de resign. l.* 7. *q.* 24. *n.* 124. Et cum post annum vacationis dent testimoniales, imo et arctatis durante primo anno, uti fatetur Pirrh. *n.* 59. evidens est, quod veniant nomine Ordinarii.

§ 10. Quod dicitur fieri posse per Capitulum Sede vacante, intelligitur ex speciali commissione Capituli per Vicarium Generalem intra primos octo dies a Capitulo institutum, non enim potest Capitulum per seipsum, uti notant Auctores cum Leur. *q.* 513. adducentes pro hoc declarationem S. Congr. nisi forte Capitulum propter hæresim, pestem vel similem causam esset dispersum, tum enim sufficeret etiam ab uno solo Capitulari residente hoc fieri, et id pariter decisum est apud Garziam supra numer. 93. 2366 al. 2266

Quæst. 329. — *Quid specialiter notandum sit circa jam dicta, tempore Sedis vacantis in Episcopatu, in quo alternant Episcopus catholicus et Princeps acatholicus ?* R. Si Episcopus catholicus rexerit et moriatur, tum incipit primus annus Sedis vacantis, ac tenent, quæ hactenus dicta sunt : e contra si rexerit et moriatur Princeps acatholicus, putavit doctus Canonista tum etiam incipere primum annum Sedis vacantis, adeoque locum habere decretum Trid. n. 2257. relatum. Rationem dabat, quia caput illius Episcopatus in temporalibus fuit iste Princeps acatholicus, caput autem et veluti Ordinarius in spiritualibus, secundum concordata et dispositionem Pacis Monasteriensis, erat Metropolitanus, pro illo nempe tempore, quo in temporalibus regeret Princeps acatholicus : hoc autem Principe acatholico mortuo, censetur commori Metropolitanus respectu hujus Episcopatus, quia desinit ejus jurisdictio spiritualis, adeoque videtur incipere Sedes vacare etiam in spiritualibus, saltem fictione Juris pro casu, de quo Jus nihil disposuit. Sed oppositum tenendum est, et consequenter 2367 al. 2267

dicendum, quod in eo Episcopatu possint, uti ante, fieri Ordinationes et dari dimissoriæ etiam non arctatis. Ratio est 1. quia vacatio Episcopatuum est ad modum vacationis Beneficiorum, hæc autem dicuntur vacare per obitum aut cessionem ipsiusmet beneficiati, usquedum novus in eodem vere instituatur. Corrad. *l.* 3. *c.* 6. *n.* 16 et 51. cum communi. 2. Viduitas Ecclesiæ est a morte ultimi sponsi usque ad novum Episcopum, id est, usque ad aliquem, qui habeat in spiritualibus supremam potestatem, et cui fiat provisio talis Ecclesiæ. Lotter. *l.* 3. *q.* 29. *n.* 118. 119. Barb. *de Jure Eccles. l.* 1. *c.* 8. *n.* 6. Debetque nova provisio fieri Auctoritate Apostolica, Corrad. *n.* 52. Ideoque viduitas durat usque ad novi Episcopi confirmationem a Papa faciendam Paris. supra *n.* 24. citans etiam Gloss. et alios : tota enim vis extinctiva prioris vacationis attribuitur actui legitimæ collationis, quæ succedit, Asc. Tamb. *de jure Abb. in dec.* 25. *Rotali n.* 2 *et* 4. Lott. *l.* 3 *q.* 1. *n.* 19. citans alios. 3. Quamvis Papa alicui Episcopatum vacantem dedisset in commendam, vel ad administrandum, tamen per obitum hujus commendatarii vel administratoris non inciperet vacare Sedes, Tamb. *p.* 2. *d* 4. *q.* 6. Garz. *p.* 4. *c.* 4. *n.* 64. ergo similiter hic. 4. Quando Trid. prohibet dare dimissorias tempore Sedis vacantis in primo anno, nomine vacationis venit vera et non ficta vacatio, id est, vacatio per mortem vel cessionem veri Episcopi, Paris. *de Resign. l.* 12. *q.* 10. *n.* 25 ergo decretum illud prohibens et restrictivum Juris communis extendi non debet ad vacationem tantum politicam, quæ tantum respicit gubernationem temporalem.

Objic. Capitulum in hoc casu solet statuere vel confirmare Vicarium in pontificalibus et spiritualibus : ergo signum est, quod Sedes censeatur tum incipere vacare etiam canonice, *Respond.* n. cons. nam mortuo Principe acatholico cessat administratio Metropolitani, qui non implebat Sedem, et jurisdictio spiritualis, quæ a Capitulo post primum annum vacationis venerat ad Metropolitanum, mortuo Principe acatholico revolvitur ad Capitulum, et iterum connectitur cum jurisdictione temporali, quam tum etiam recipit Capitulum. De cætero potest Suffraganeus ex facultate a Metropolitano concessa pergere exercere pontificalia, dummodo Capitulum non reluctetur, sicuti si accepisset ab Episcopo mortuo talem facultatem, dato quod esset primus annus vacationis, facultas illa non expirasset per mortem Episcopi concedentis, Sanc. *de Matr. l.* 8. *d.* 28. *n.* 64 *et* 82. Themudo cum Dian. *p.* 8. *tr.* 4. *R.* 72. Fermosin. supra *n.* 1. maxime si Capitulum confirmavit hunc Suffraganeum etiam tanquam Vicarium, non enim potest semel a se constitutum dejicere sine causis et causarum cognitione. Castr. *tr.* 13. *d.* 2. *p.* 29. *n.* 7. Barb. *de Jure Eccles. l.* 1. *c.* 32. *n.* 47. et alii quos citant : nec etiam potest Capitulum concessam semel potestatem limitare, Garz. *p.* 5. *c.* 7. *a n.* 25. *et* alii, maxime cum potestatem eam acceperit a Metropolitano, Garz. *n.* 34. Leur. *q.* 510. Nihilominus post jurisdictionem iterum devolutam ad Capitulum, inconveniens non est, si talis Vicarius recognoscat suos Principales, et petat confirmationem a tali Capitulo, quod sciet, quid de Jure facere possit, debeat, aut velit.

Quæst. 330. — *Quid addendum sit circa titulum Ordinationis?* De hoc ita statuit *Trid sess.* 21. *c.* 2. *de reform. Cum non deceat eos, qui divino Ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere ; compertumque sit complures plerisque in locis ad sacros Ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus ac fallaciis confingunt se Beneficium ecclesiasticum aut etiam idoneas facultates obtinere : statuit sancta Synodus, ne quis deinceps Clericus sæcularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia, et ætate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet eum Beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere : id vero Beneficium resignare non possit, nisi facta mentione quod ad illius Beneficii titulum sit promotus, neque ea resignatio admittatur, nisi constet, quod aliunde vivere commode possit, et aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium vero vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcapus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quoque prius perspecto, patrimonium illud vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint, atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari aut extingui vel remitti nullatenus possint, donec Beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint ; antiquorum Canonum pœnas super his innovando.* Circa hunc sustentationis titulum notanda sunt seqq. 2368 al. 2268

§ 1. Titulus pro Ordine sacro debet esse quid perpetuum, immobile, non revocabile, distinctum a lucris quotidianis : unde non sufficit lucrum, quod quis haberet ex Missis non fundatis ; ex Musica, ex instructione puerorum, 2369 al. 2269

etc. quia hæc per revocationem, infirmitatem, vel alium casum impediri possunt, Sanch. *in Conf. l.* 7. *c.* 1. d. 23. n. 10. [1] Nec sufficit Beneficium manuale [2] vel Capellania, a qua quis removeri potest, quia sic non est ei satis cautum de honesta sustentatione. Putant tamen Paris. Gonz. et alii sufficere talem Capellaniam temporalem, a qua nemo soleat removeri nisi concessa alia provisione; sed contra est, quia immerito imponitur hoc onus Patrono, Castr. *t.* 27. *p.* 10. *n.* 4. Putant etiam Nav. et alii cum Sanch. *d.* 35. *n.* 4. sufficere Coadjutoriam in Beneficio, quia Coadjutor investitur: sed melius negat illam sufficere Castr. *n.* 5. cum sit tantum spes Beneficii, et quidem incerta, eo quod Principalis possit diutius vivere. Valeret tamen, si pars una sustentationi sufficiens ei in perpetuum titulum assignetur, Garz. Gob. *t.* 8. *n.* 637. Census etiam remidibiles [3] censentur immobilia, dummodo adhibeatur ea cautio, ut si fiat redemptio, pecunia ex Judicis decreto deponatur apud idoneas personas, ut iterum constituatur census, Cast. *pun.* 11. *n.* 9. et alii contra Bonac. et alios. Ex hoc autem, quod Beneficiatus deponi possit ab Episcopo vel Collatore, si committat enorme crimen, ob quod jus permittit deponi et Beneficio privari, non ideo Beneficium desinit esse perpetuum, hoc enim præcipue oritur ex libertate beneficiati, qua vult delinquere : ergo non ideo est ad nutum alterius amovibilis.

2370 al. 2270 § 2. Titulus ordinarie debet assignari cum obligatione reali et hypotheca : estque advertendum, ne hujusmodi bona sint prius ære alieno gravata : de cætero titulus super bonis ita fundatus, est onus reale, et transit ad quemcumque possessorem jure ordinario hypothecæ, Engel. *l.* 1. *tit.* 14. *n.* 17. addens 18. si a Monasteriis vel Ecclesiis Collegiatis concedatur titulus, non requiri quidem hypothecam, quia bona Ecclesiarum non possunt regulariter alienari, attamen requiri consensum Capituli, quia successor non tenetur stare obligationi sui antecessoris sine utilitate vel necessitate Ecclesiæ contractæ per ea, quæ traduntur in cap. pen. *De fidejus.* etc. *De solut.*

2371 al. 2271 § 3. Carz. *de Benef. p.* 2. *c.* 5. *n.* 93. dicit a S. C. declaratum esse, quod assignatio mensæ Episcopalis non sufficiat ad titulum, et ratio potest esse, quia onus alendi ordinatum non potest imponi mensæ successoris : sed si consentiat Capitulum, quod censetur facere quando scit fieri et non contradicit, praxis habet, quod sic ordinentur, id enim utile est et quandoque necessarium in Diœcesibus, in quibus non sunt seminaria pro instituendis Clericis : tum autem servantur sequentia. 1. Indicto tempore aliquo ante concursum, per rigidum examen Synodalium eliguntur tot, quot requiri videntur ad instantem necessitatem. 2. Hi ordinati mittuntur, ut tanquam Sacellani serviant apud Parochos exemplares, per quatuor saltem annos, si vacet parochia, hi ad concursum pro tali parochia admittuntur. Et si iste modus servetur, excitatur æmulatio juniorum Clericorum, ut exerceant se diligenter in ministeriis curæ animarum, laborant, ut bene vivant, se perficiant, et ab illis, apud quos primis annis serviunt, referant bona testimonia : nec facile periculum est, ut destituantur necessaria sustentatione.

2372 al. 2272 § 4. Barb. putat, quando urget penuria Sacerdotum, ad titulum sufficere, si quis etiam privatus promittat ordinando, se omnia necessaria illi subministraturum, quia ex hac timeri potest minus damnum, quam ex carentia tam necessarii Ministri. Addit Gob. *n.* 617. si Comes aliquis aut communitas obliget omnia sua ad alendum aliquem in defectu sufficientis sustentationis, sufficere ad titulum, sed Jord. et Gallem. apud Gob. n. 614. probabilius negant id sufficere, et requirunt constitui aliquid certum, determinatum, irrevocabile ; et talis videtur esse mens Tridentini.

2373 al. 2273 § 5. Beneficium, ad cujus titulum quis ordinatur, debet esse ecclesiasticum, actu pacifice possessum, uti habet Trid. supra, et expresse statuit *Synodus Colon.* anni 1662. *p.* 2. *tit.* 10. *c.* 3. §. 7. unde non sufficit spes certa, quam quis habet, quia est electus vel præsentatus, Sanch. *dub.* 35. *n.* 2. Castr. *p.* 10. *a n.* 7. contra Sair. et alios, qui putant sufficere collationem et institutionem, si sincere putetur, quod non sit impedienda possessio, et sic procedunt communiter Episcopi; hinc Jord. *De ord. l.* 3. *tit.* 6. *n.* 301. dicit,

1 Et sic statuit S.C. mense Octobri 1589, apud Lamb. T. 2. *Edict.* p. 59. et iterum 1609. 23 Maji ib. p. 60. Hinc eadem S. C. anni 1670. 29 Novembris decrevit, ordinari non posse Clericos *assignato Patrimonio in bonis mobilibus, et se moventibus.*

2 *Id declaravit S. C. in* Tiburtina Capellaniæ. 14 Jun. 1710, T. 9. *Res.* p. 112.

3 Extant in hanc rem decreta duo S. C. an. 1573. et 1598. apud Lamb. T. 2. p. 63.

quando ex circumstantiis appareret de bona fide, et omnis fraudis suscipio tolleretur, non esse omnino improbabilem eam opinionem.

2374 al. 2274 § 6. Beneficium actu possessum sufficit ad titulum, quamvis primo anno nil percepturus sis, *n.* 633.

2375 al. 2275 § 7. Henriq. Avila, et alii putarunt Doctorem Juris vel Theologiæ posse ordinari sine alio titulo, quia docendo poterit se honeste sustentare : quod Cordub. et Dian. admittunt, per se loquendo, de Doctore promoto in insigni Universitate : sed recte negant Sa, Sanch. Barb. Avers. *q.* 3. *s.* 10. Gob. *n.* 627. nam S. Congr. id reprobavit, nec scientia panem ei dabit, quamvis fundatam etiam lectionem habeat, nil enim stabile est, cum per infirmitatem impediri, vel ob aliam causam possit amoveri.

2376 al. 2276 § 8. Titulus patrimonii ordinarie debet esse major quam Beneficii : in dubio autem regulariter præsumitur esse sufficiens, de Luca *de Benef. disc.* 37. *n.* 7. Et universaliter in quovis titulo, si modicum deficiat ad honestam sustentationem, curandum non est, inquiunt Sanch. supra *dub.* 25. *n.* 8. et Dian. *p.* 5. *t.* 5. *R.* 20. Hoc tamen, quod pro titulo assignatur, non potest hypothecari, alienari, permutari, resignari, nequidem quoad fructus vel in subsidium aliorum bonorum, inquit Castr. *p.* 10. *n.* 13. *et punct.* 11. *n.* 10. nisi quantum de fructibus honestæ sustentationi superfluit, etiamsi ordinatus posset aliunde sine titulo ullo, vel sine ejus fructibus sustentari.

2377 al. 2277 § 9. Pro titulo patrimonii non sufficit, quod filius certo expectet pinguem legitimam a patre : si tamen pater sit dives, potest filius eum astringere, ut sibi patrimonium irrevocabiliter designet pro titulo, Castr. *punct.* 11. *a n.* 2. Hoc autem sibi assignatum negant multi debere computari in legitimam, cum sit veluti donatum filio ad sustentationem quotidianam ; verius tamen affirmant Mol. Garz. Castrop. *n.* 6. et alii, quia bona talia non alienantur, sed postea redeunt ad hæredes : ergo merito censentur esse legitima.

2378 al. 2278 § 10. Ad titulum patrimonii aut alterum non perpetuum, sed habentem se per modum patrimonii, non prærequitur ulla institutio seu investitura, sed sufficit præcessisse instrumentum assignationis et judicium Episcopi de futura illius sufficientia : spectatque hoc judicium ad Episc. illum, in cujus Diœc. sunt ea bona pro titulo assignata. [1]

2379 al. 2279 § 11. Ut caveantur fraudes, quæ frequenter contingunt in titulo patrimonii, præscribuntur in quibusdam Diœcesibus hæ leges. 1. Hic titulus constitui debet in determinatis bonis vel obligationibus ejusmodi, quæ pro immobilibus habeantur, quales non sunt, quæ solis syngraphis vel instrumentis per Notarium tantum et testes subscriptis constituuntur. Domus, horrea, aliaque ædificia non necessario admittuntur, quia incendiis sunt exposita ; plerique tamen admittunt, maxime extra tempora belli. 2. Bona illa debent publice et judiciali er recognosci, cum attentione, quod sint allodialia, propria illius, qui ordinando constituit titulum. Item quod non sint hypothecata aliis etc. Item quod constituens titulum possit ea cedere absque præjudicio legitimæ liberorum suorum [2] vel quorumcumque aliorum. Item absque præjudicio sustentationis ad vitam propriam necessariæ 3. In eodem judiciali documento exprimi debet, quantum secundum commune judicium prudentum singula prata, singuli agri, singuli horti etc. annue afferre possint in pecunia, plane libere, detractis omnibus oneribus, contributionibus etc. 4. Summa pecuniæ ita annuatim libere provenientis ex talibus bonis, debet attingere taxam tituli in tali Diœcesi constitutam. 5. Constituens titulum debet per idem judiciale instrumentum actu cedere jus in re plenum horum bonorum in favorem Ordinandi, ita ut hic statim possit ingredi in actualem possessionem. 6. Hæc bona debent cedi irrevocabiliter, nec postea onerari, hypothecari, etc. usque dum ordinatus moriatur, vel apud Episcopum doceat sibi aliunde esse provisum. Causa hujus rigoris est justa, quia Nobiles passim obligabant bona tantum in genere, conferentes solum jus ad rem, et quando ordinati offendebant, depellebantur, nec nisi litibus et cum gravissimis molestiis Nobiles compelli poterant ad dandam sustentationem. Similiter fiebat, quando Nobilis titulum constituens moriebatur, bona enim dividebantur inter hæredes, et nesciebat Ordinatus, a quo

1 Ill. ac DD. BB. Malou Brugensis Episcopus, hunc Lacroix locum S. C. Congregationi allegavit, quando ei exposuit, disciplinam C. Trid. in sua diœcesi observari non posse, et obtinuit facultates necessarias ut cum clericis ad sacros Ordines promovendis a titulo Ordinationis dispensare valeret, ita tamen ut eos curaret de aliquo beneficio vel ecclesiastico officio providere aut saltem meliori quo potuerit modo eorum sustentationi consulere. (Die 14 Maii 1860.) —(*Ed.*)

2 Ita Lambert. T. 2. p. 64.

vel unde alimenta peteret : his obviatur si ipse rem certam sibi obligatam possit apprehendere aut habeat apprehensam. 7. Solent hujusmodi bona tribus Dominicis vel interpolatis festis in Ecclesia parochiali, sub cujus districtu bona sita sunt, publice proclamari ut constet talem desuper ordinandum, et intelligatur, an opponatur aliquid contra qualitatem aut valorem bonorum in proclamationibus exprimendum. 8. Ordinandus jurat hæc se ita habere. In archidiœcesi Coloniensi per Decreta et statuta jussu *Massimiliani Henrici* anno 1651 edita *n.* 33. ponitur hæc formula : « Ego N. juro, quod in acquisitione et desi- » gnatione bonorum meorum patrimonialium, » quorum titulo promovendus sum ad sacrum » Subdiaconatus Ordinem, nulla fraus, aut » dolus intercesserit, quodque illa vere et pa- » cifice possideam, neque ulli alii sint oppi- » gnorata, neque imposterum directe vel » indirecte alienabo, seu quoquo modo dis- » traham, nisi mihi prius fuerit de perpetuo » Beneficio ecclesiastico, eoque ad congruam » meam sustentationem sufficienti provisum, » neque tunc quidem aliter quam cum præsci- » tu, et consensu Romani Pontificis seu Reve- » rendiss. mei Archiepiscopi, ac Principis » Electoris Coloniensis, seu ejus Vicarii in » Pontificalibus Generalis, in litteris ipsius » alienationis seu distractionis specialiter ex- » primendo. Beneficium autem quod in dicti » mei tituli locum successerit, sine simili con- » sensu non resignabo. Ita me Deus ædjuvet » et hæc sancta Dei Evangelia. »

2380 al. 2280 § 12. Quod *n.* 2168. dicitur, de non supplendo defectu Beneficii per adjectionem patrimonii, intelligitur circa titulum Ordinandi non subditi nisi ratione talis Beneficii acquisiti, de hoc enim solo est illa clausula Constitutionis *Innoc. XII.* De cætero quilibet Ordinarius potest cum suo subito [1] facere combinationem tituli ex Beneficio et patrimonio, Castr. *pun.* 10. *n.* 2. Gob. *n.* 612 et habet praxis apud omnes.

2381 al. 2281 § 13. Si Titius origine Coloniensis habeat tenue Beneficium in Diœcesi Trevirensi, et ad conflandum titulum adjiciat partem patrimonii quod habet in Diœcesi Moguntina, hic titulus potest [2], per se loquendo, approbari ab Ordinario vel Coloniensi vel Trevirensi, quia his est subditus : non tamen a Moguntino, quia ibi non habet originem, Beneficium, aut domicilium, et patrimonium non facit eum subditum, secundum dicta n. 2178. Praxis autem habet, ut in loco, ubi sunt bona, fiat instrumentum judiciale et publicum ; quantum bona talia annue subtractis oneribus præstare possint, et tum proprius aliquis Episcopus Ordinandi erigit bona ista, sive approbat in titulum.

§ 14. Peccat mortaliter, qui pro titulo curat sibi fieri patrimonium sub uno ex his pactis. 2382 al. 2282 1. Ut illo non utatur. 2. Ut post susceptos Ordines reddat. 3. Ut illud ad certos tantum annos habeat. Ut ejus fructus cedat alteri : et idem est de pactis similibus : hæc enim sunt contra expressam mentem *Tridentini*, volentis titulum esse perpetuum et irrevocabilem, qui sustentationi honestæ ordinandi semper serviat, Castrop. *punct.* 11. *n.* 15. Putantque multi, quod Ordinatus super ejusmodi titulo incurrat suspensionem, quamvis id probabilius negent Garz. Barb. Castr. *punct.* 12 *n.* 10. Aversa, *q.* 3, *s.* 10. si enim saltem ad tempus acquirat dominium illius, reipsa est dominus tituli : ergo, non promovetur absque titulo. An autem teneantur stare hoc pacto, disputant Auctores utrinque probabiliter, Castr. *n.* 15. negat, quia cum illud pactum sit turpe, et de re contra legem, censetur pro non objecto. An sit simonia, si quis emat titulum Ordinationis, dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 150.

§ 15. Licitum est suscipere patrimonium sibi factum pro titulo sub pacto reddendi illud 2383 post mortem, aut etiam post acceptum Bene- al. ficium ecclesiasticum, aut sustentationem 2283 aliunde habitam, cum licentia Ordinarii, Garz. Barb. Castr. *punct.* 11. *n.* 16. Bona enim, quæ in titulum Ordinationis assignantur, non fiunt ecclesiastica, debent tamen, secundum Canones, gaudere privilegio fori ecclesiastici, quadiu sunt bona tituli personæ ecclesiasticæ.

§ 16. Qui cum titulo ficto vel non habente conditiones requisitas ordinatur, peccat graviter, quamvis aliunde habeat quo vivat, quia agit contra strictum præceptum Tridentini. Et quamvis Tolet. Henriq. Con. Sayr. Dian.

[1] Supplementum, seu combinationem ejusmodi admisit S. C. in *Tudertina Capellaniæ.* 12 Martii 1718. T. 1. Thes. Resol. p. 26. et in *Romana*, 23 Julii ejusdem anni ibid. p. 87.

[2] Ad evitandas fraudes non admittitur a S. C supplementum ex bonis Patrimonialibus, nisi ab Episcopo Originis approbatum. Monacell. in *Formul. leg.* tom. 3. p. 227. a n. 20. ad 26. et S. C. in *Romana* 13 Julii 1718. T. 1. p. 87. In his autem causibus attendenda est Taxa loci originis, non autem Taxa loci Beneficii, quæ tum solum attenditur, quando Beneficium satis est pro congrua Ordinandi substentatione. Ibid.

March. Gob. *n.* 604. putent per hoc non incurri suspensionem, tamen incurri probabilius affirmant [1] Nav. Suar. Vasq. Sanch. Bonac. Comit. Less. *in auct.* v. *Ordines sacri cas.* 6. Castr. *pun.* 12. *n.* 11. Avers. *q.* 3. *s.* 10. quia pœna illa fuit per antiquos Canones imposita, pœnas autem antiquas Trid. super his innovat. De contraria autem declaratione, quam Gob. putat non esse visam ab Auctoribus nostræ sententiæ, recte dicit Aversa non satis constare. Eamdem suspensionem videtur incurrere, qui decipit in parte notabilis, qualis est quarta, uti si dicat se annue pro titulo habere centum, quos requirit Ordinarius, cum tantum habeat septuaginta quinque, Gob. *num.* 624. Apud quem *n.* 604. Garz. Barb. Jord. dicunt ejusmodi fraudulentos non incurrere ipso facto tales pœnas, sed per ferendam sententiam.

1384 al. 2284 § 17. Si quis absque titulo justo, etiam per errorem et bona fide sit factus Subdiaconus, vel si titulum suum amittat aut relinquat, non potest ascendere ad superiorem Ordinem sine novo titulo, quia manet ratio præcepti, quæ est, ut talis ordinatus sit provisus mediis honeste vivendi, Castr. *p.* 9. *n.* 4. Gob. *n.* 605.

2385 al. 2285 § 18. Ex dictis colligitur, quid fuerit dicendum ad hunc casum. Titius accepit titulum Ordinationis a Communitate, quæ obligavit omnia sua bona in communi ad pendendos illi quotannis 50 aureos. Titius metuens, ne titulus factus cum generali tantum hypotheca rejiceretur ab Ordinario, ad facilitandum negotium curat in instrumento exprimi hypothecam etiam specialem aliquorum bonorum, non admonita de hoc Communitate, nec requisito consensu. *Quærebatur,* an posset super hoc titulo petere majores Ordines? *Respondi,* si in ista Diœcesi soleat Ordinarius rejicere titulos habentes generalem tantum hypothecam, non potest; quia causa approbationis tituli est supposititia; ergo approbatio tituli est subreptitia, et vitiata substantialiter. Hinc Titius facere debet, ut vel Communitas consentiat in hypothecam illam specialem, vel ut Ordinarius approbet titulum cum hypotheca tantum generali. E contra si ille Ordinarius non soleat requirere hypothecam specialem, est vitium tantum accidentale, et subsistit causa adæquata sufficiens, ideoque potest petere super eo ordinari.

2386 al. 2286 § 19. Plerique cum Castrop. *pun.* 11. *n.* 11. et Gob. *n.* 618. putant alienationem [2], permutationem, hypothecationem tituli esse invalidam; hinc inferunt Sa, Sanch. et alii, si postea sine alio titulo promoveatur ad ulteriorem Ordinem, non ideo incurrere suspensionem, quia non ordinatur sine titulo, cum suum priorem retineat : et hoc est conformius statim dicendis, quamvis Ledes. et Suar. dicant talem alienationem, etc. esse tantum illicitam, in qua sententia ordinaretur sine titulo. Si resignaret sub pensione sufficiente ad honestam sustentationem, *Nav. Paris. Rodr.* putant non esse opus, ut fiat mentio de eo, quod sit ad talem titulum ordinatus, sed oppositum merito dicunt [3] Gabr. Barb. Cast. *punct.* 19. *n.* 10. quia mentio de hoc expostulatur, veluti aliquid requisitum ad valorem resignationis, nam Trid. supra dicit : *Id vero Beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad aliud Beneficii titulum sit promotus.* Idem faciendum esse dicunt iidem Auctores cum Cast. *n.* 11. si fiat permutatio cum alio v. g. Beneficio æque sufficiente ad sustentationem : adduntque illum qui resignat non habens aliunde unde honeste vivat, hoc ipso excidere Beneficio, non tamen illum qui resignat habens unde vivat, quia hic non ita graviter peccat. An autem, quando aliunde habet unde vivat, opus sit licentia Episcopi ad resignandum vel alienandum titulum, v. g. patrimonii, disputant Auctores. Barb. et alii affirmant, quia Trid. dicit, *sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, aut remitti nullatenus possint :* e contra negant Garz. Paris. Cast. *pun.* 11. *n.* 13. *et alii.* quia Trid. dicit, *sine licentia Episcopi nullatenus possint, donec aliunde habeant, unde vivere possint :* ergo si aliunde habeant, non videtur requiri licentia Episcopi : sed videtur standum pro priore sententia [4], an enim habeat aliunde, quo vivat,

1 *Ita censuit S. C.* 27. *Nov.* 1610. *apud Lambert. T.* 2. *Edict. p* 67. *in hac verba :* Sacra Congregatio Concilii, proposito suprascripto dubio, omnium sententiis censuit, hoc casu pœnam suspensionis ante Concilium non esse correctam, et hodie a Tridentino Concilio esse innovatam, et propterea hujusmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque Ordinum executione.

2 Invalidam esse hujusmodi alienationem decisum fuit etiam a S. C. 6 Martii an. 1638, apud Lambert. T. 2. p. 76.

3. His auctoritatem addunt Decreta S. C. T. 3. p. 275. et seqq. et T. 6. Resol. p. 238. et 239. Vide etiam Lamb. T. 2. p. 78. et 80.

4 « Ita etiam statuit S. C. 20 Julii 1619 et 1652. 4. » Februarii. Hinc quum anno 1642. supplicatum » fuisset, ut eadem S. C. resolveret, » an dispositio

hoc ipsum judicabit Episcopus, et ideo in hac Archidiœcesi Coloniensi omnes ordinandi in Subdiaconos jurare debent se non resignaturos, nisi aliunde sint sufficienter provisi, *etiam requisito judicio Episcopi.*

2387 al. 2287 § 20. Quantum requiratur ad titulum, definiri non potest pro omni loco æqualiter, Trid. vult, ut sit sufficiens ad sustentationem *honestam,* id est, decoram, ut decentem personis Deo consecratis, et relinquitur judicio Episcoporum, qui attendunt ad circumstantias loci, temporis, personarum : hoc tempore Treviris, et Coloniæ requirunt circiter 60 Imperiales; Monasterii Westphaliæ, centum : plus tamen ordinarie pro titulo patrimonii quam Beneficii, vel fundationis. Estque probabilius cum Bon. Garz. Castr. *p.* 9. *n.* 5. et aliis contra Henr. Gon. Avilam, et alios, Episcopum dispensare non posse circa sufficientiam sustentationis, licet spes certa effulgeat Beneficii paulo post obtinendi, quia Trid. simpliciter mandat, non ordinari Sacris, nisi actu provisum de honesta sustentatione.

2388 al. 2288 § 21. Quis teneatur sustentare eum, qui ordinatur sine sufficiente titulo, dixi *num.* 2244. Societatem autem JESU non teneri alere Sacerdotem dimissum titulo paupertatis apud se ordinatum, constat ex dictis *n.* 2196. uti nec Episcopus tenetur alere Sacerdotem a se ordinatum, si juste privetur Beneficio, quod fuit titulus Ordinationis ipsius. Denique Novitios non habere titulum paupertatis, dixi *n.* 2198.

2389 al. 2289 *Quæst.* 331.—*Quid dicendum sit circa tempora, intersitia et locum Ordinationum?* Resp. § 1. Tempora ordinaria Ordinationum sunt : prima septimana post festum Exaltationis S. Crucis; post diem Cinerum; post Pentecostem; post festum S. Luciæ, ut habet antiquus versus *Post Crux, post Cineres, post Spiritus, atque Luciæ.* Item in Quadragesima dies Sabbatini ante Dominicam Passionis et Paschæ.

§ 2. Tonsura conferri potest *quocumque die, hora, loco,* inquit *Pontificale Roman.* addens : *Quatuor minores Ordines dari possunt extra Missarum solemnia diebus dominicis et festivis duplicibus, sed mane tantum.* Eosdem Minores conferri posse die Mercurii[1] quatuor Temporum ex communi consuetudine et praxi, dicunt Henr. Sa, Castrop, *t.* 27. *punct.* 13. *n.* 2, Barb. *de Offic. Episc. alleg.* 11. *n.* 21. Nec improbat Sanch. *in Cons. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 52. *n.* 3. et Gob. *t.* 8. *n.* 453. addens id suo tempore alicubi factum. Approbat etiam Laym. *hic c.* 8. *n.* 5. ubi consuetudo est. Scio alicubi isto die simul duodecim ordinatos esse Minoribus, sed forte nimis multos, quia videri poterat tanquam ordinaria publica Ordinatio. Gob. *n.* 452. testatur morem esse in Germania, ut etiam die Veneris quatuor Temporum conferantur, additque Constantiæ conferri mane istius diei. Majores Ordines conferuntur in Sabbatis Temporum : Episcopatus in Dominica, uti habent Canones apud Avers. *qu.* 3. *sect.* 9. 2390 al. 2290

§ 3. Si Episcopus non possit in Sabbato absolvere Ordinationem, putant Silv. Rosel Henriq. Sanch. Villal. contra Avers. posse pergere in Dominica, sed continuandum esse jejunium ab Ordinante, et Ordinandis, ut censeatur manere eadem dies. Quod si non continuet jejunium, Suar. aliique cum Gob. *n.* 469. negant fieri posse; ideoque recte addit Castr. *n.* 3. si ita continuatum sit jejunium, Episcopum non posse eidem conferre unum Ordinem majorem in Sabbato, et alterum in Dominica, quia censeretur eodem die contulisse eidem duos Ordines sacros. 2391 al. 2291

§ 4. Putant Silv. Angel. et alii, Ordines majores non conferri valide extra Missam, sed Sanch. *dub.* 4. *n.* 3. merito dicit oppositum esse certissimum, cum omnia essentialia possint poni. 2392 al. 2292

Sacri Concilii *in c.* 2. *sess.* 21. *de Reform* prohibens alienationem Patrimonii Clericorum absque licentia Episcopi extendatur ad fidejussiones per eosdem Clericos factas, ita ut respectu dicti Patrimonii obligatio non sustineatur; « S. C. ut refert Lambert. T. » 2. Edict. p. 77. respondit 15 Martii ejus anni ex- » tendi, juxta declarationem alias factam 5 Februarii » 1604, quæ ejusmodi est : » S. C. Concilii censuit neque in ejusmodi Patrimonio, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum necessariis executioni locum esse posse. Licere autem capere in caussam judicati eam fructuum partem, quæ quotannis superesset ultra eam, quæ ad Ordinati sustentationem, non laute, sed tenuitur vivendo, Judicis Ecclesiastici arbitratu fuerit necessaria. Posse autem ipsum creditorem accipere in solutum, atque vendere jus sibi competens ad hujusmodi Patrimonium, quod post mortem ipsius promoti ad creditorem, uti res hæreditaria pertinebit.

[1] *In* Portalegr. *an.* 1720. 13. *Apr. T.* 1. Resol. *p.* 285. *hoc dubium propositum fuit* : an supposita consuetudine immemorabili, licitum sit conferre primam Tonsuram, et Minores Ordines feria sexta post prandium ante diem Sabbati quatuor Temporum? Respondit S. C. affirmative quoad primam Tonsuram, et quoad cæteros Minores Ordines consuetudinem immemorabilem tolerari posse; sed expedire, ut Episcopus se conformet Pontificali Romano Titulo de Minoribus Ordinibus.

2393 al. 2293 § 5. Practice probabile est, quod Episcopus possit conferre Ordines in festo duplici : etiamsi non celebretur in foro, sed in choro tantum, et ad libitum, imo et si solemniter celebretur in solo illo loco, in quo ordinat, Asc. Tamb. Coron. Gob. *n.* 472. 486. et ita videmus fieri ab optimis Episcopis. Si tamen facultas vel dispensatio expresse haberetur, ut fieret in festo de præcepto, probabilius est per festum de *præcepto* intelligi, non illud, quod opponitur festo ad libitum, sed quod præcipitur celebrari in foro, Castr. *pun.* 13. *n.* 2. Gob. supra. Notat etiam T. Tamb. *de Ordine c.* 10. *n.* 15. si dies S. Matthiæ incidat in diem Cinerum, ideoque Officium et festum in choro transferatur in feriam quintam, adhuc die Cinerum conferri posse Ordinem sacrum, quia intentum Pontificum est, ut ejusmodi Ordo conferatur in die apud populum solemni, manet autem solemnis hoc ipso quod sit de præcepto abstinendum a servilibus, et audienda sit Missa.

2394 al. 2294 § 6. Mortale est ordinare vel ordinari extra Tempora a Jure statuta, Gob. *n.* 460. Quando autem cum licentia fit extra Tempora, notant omnes non debere tot ordinari, ut videatur generalis Ordinatio : putatque Escob. *l.* 22. *n.* 427. Ordinationem sex vel septem hominum non videri generalem.

2395 al. 2295 § 7. Circa causas dispensandi ad conferendos Ordines extra Tempora, emanarunt sequentia.

Decreta Congregationis a Sanctissimo D. N. specialiter deputatæ super moderatione Indultorum suscipiendi Ordines extra Tempora a Jure statuta.

Quæ quidem Congregatio in ædibus Eminentissimi Carpinei die 10 Novembris, atque 1 Decembris anni currentis habita, re mature discussa, censuit Indulta hujusmodi, si Sanctissimo placuerit, concedi posse ex causis infrascriptis : videlicet, ut quis Beneficio, vi cujus arctatur, ad Presbyteralem Ordinem suscipiendum, vel alteri etiam perpetuo Beneficio, quod obtinet, vel Capellaniæ ad vitam sibi concessæ per seipsum inservire possit. Ob penuriam Sacerdotum in iis partibus vel in monasterio pro Regularibus. Ob solatium patris vel matris, dummodo 50 ætatis annos excedant, et saltem per triennium in Clericali habitu honeste, et laudabiliter vixerit. Item concedi posse censuit eadem Indulta Referendariis utriusq. signaturæ, familiaribus summi Pontificis, Canonicis Cathedralis vel Collegiatæ Ecclesiæ, eorumque Coadjutoribus magistris, seu etiam Baccalaureis in sacra Theologia, Doctoribus utriusque vel saltem Canonici Juris, seu Licentiati, dummodo singulos præfatos gradus in publica et approbata Universitate obtinuerint. Iis etiam, qui saltem per triennum sedulam Theologiæ studiis operam navaverint ; ac tandem 26 ætatis annum excedentibus, si per triennium in Clericali habitu honeste, et laudabiliter vixerint. E contra censuit non expedire, ut eadem Indulta concedantur ex eo, quod quis Diaconus vel Subdiaconus litterarum Apostolicarum scriptor sit, seu Magister in artibus, Nobilis, aut præsens in Curia, vel quod Philisophiæ cursum absolverit, aut alicui Ecclesiæ adscriptus fuerit, ad cujus servitii titulum ex Apostolico Indulto Clerici ordinari possunt, aut onus Missarum, non tamen ex Beneficio ecclesiastico proveniens, habere se doceat. Insuper censuit Indulta hujusmodi deneganda esse iis, qui aliqua dispensatione indigent, ex eorum delicto provenientibus impedimentis ; et Sede Episcopali vacante, infra annum a die vacationis, minime danda iis, qui Beneficii Ecclesiastici recepti, vel recipiendi occasione arctati non fuerint. Item nunquam concedenda pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpolatis aliquo temporis spatio, Arbitrio Episcopi definiendo. Denique censuit Episcopos omnes ac etiam Apostolicæ Sedis Nuntios, et Legatos litteris in forma brevis circularibus admonendos, decrevisse Sanctitatem suam Indulta prædicta non ita passim, sed ex certis tantum legitimisque causis concedere, nec ipsos Episcopos ad eorum executionem adstringere, sed illam semper ipsorum arbitrio, onerata conscientia, relinquere. Item per eadem Indulta licentiam non tribui promovendi quemquam ad patrimonii titulum, nisi ad normam Conc. Trid. *sess.* 22. *c.* 2. Eos vero omnes, qui ab Apostolica Sede facultates obtinent conferendi Ordines extra Tempora, vel aliis respective tribuendi licentiam, ut conferant maxime cavere debere, ne præscriptos sibi in iisdem facultatibus limites cujusvis consuetudinis aut exempli prætextu transgrediantur.

Romæ ex Typographia Rev. Cameræ Apostolicæ anno 1693, 14 *Decembr.*

2396 al. 2296 § 8. *Tridentinum sess.* 23. *c.* 11. *de Refor.* statuit, ut interstitia serventur etiam quoad Ordines minores, pro quo adducit plures causas : addit tamen, *nisi aliud Episcopo expedire*

videbitur ; hinc praxis habet, ut etiam eodem die conferantur tonsura, et omnes Minores, Castr. *pun.* 13. *n.* 5. Dicunt quidem Sanch. et Avers. *q.* 3. *s.* 9. requiri aliquam causam ad dispensandum in eo, sed addunt sufficere qualemcumque, intellige, aliquo modo rationabilem, et prudentem. Secundum Trid. ibidem deberet inter Minores et Subdiaconatum interponi annus, *nisi necessitas aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat :* hinc quia communiter expedit Ecclesiæ habere pro necessitate Ministros proxime dispositos ad Presbyterium, sine scrupulo post minores confertur Subdiaconatus sine longi temporis interstitio : imo si notoria consuetudo contraria non obstet vel scandalum alioqui dandum, potest Episcopus eodem die quatuor Minores et Subdiaconatum eidem conferre, uti præter citatos a Busemb. tenent Rebuff. Castr. supra dicens se sæpe vidisse, Gob. *n.* 236. et 460. G. Hurt. Burgh. *cent.* 2. *cas.* 89. nec improbat Aversa supra, si judicio Episcopi adsit saltem utilitas Ecclesiæ, quia quando *Trid.* prohibet duos Ordines conferri eodem die, loquitur de duobus sacris, ut patet ex *sess.* 23. *c.* 13. Et quamvis alicui esset consuetudo contraria, hanc non habere vim legis putat Vasq. licet contradicat Laym. *t.* 5. *tr.* 9. *c.* 8. *n.* 7. Secundum Trid. *ibid c.* 13. *promoti ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur.* Et c. 14. statuit, ut qui ad Presbyteratus Ordinem assumuntur, *in Diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud Episcopo videretur, ministraverint.* Denique cum Episcopatus videatur tantum inadæquate distingui a Sacerdotio veluti ejus perfectio, putant Castr. *pun.* 13. *n.* 4. Gob. *n.* 365. posse eodem die suscipi, sed melius contradicunt Innoc. S. Ant. Suar. Barb. Aversa, cum enim tam novus Sacerdos, quam novus Episcopus debeat concelebrare cum Ordinante, saltem ex hoc capite id fieri non potest.

2397 al. 2297 § 9. Ex relatis verbis Tridentini constat quæ causæ sufficiant pro dispensatione in interstitiis Ordinum [1] ; nam pro dispensatione in interstitiis inter Minores, et Subdiaconatum, sufficit *necessitas vel utilitas Ecclesiæ :* pro dispensatione interstitii inter Subdiaconatum, et Diaconatum, non requiritur necessitas vel utilitas Ecclesiæ, sed sufficit quævis rationabilis causa arbitrio Episcopi, Villal. Rodr. Castr. *n.* 6. Recte tamen notant Sanch. *dub.* 55. et Gob. *n.* 491. id non relinqui puræ voluntati liberæ Episcopi, sed ejus prudenti arbitrio, ad quod formandum requiritur justa aliqua causa. Pro dispensatione interstitii inter Diaconatum et Presbyteratum non sufficit necessitas vel utilitas Ecclesiæ, sed requiritur copulative, et simul utilitas, ac necessitas. Et quamvis Gob. *n.* 492. putet per generalem consuetudinem Germaniæ derogatum esse his Decretis, cum videamus omnes Ordines intra medium annum, aut etiam intra sex hebdomadas Quadragesimæ conferri, tamen credendum est id ab Episcopis fieri ob necessitatem aliquam vel saltem notabilem utilitatem Ecclesiæ. Censetur autem etiam tum esse necessitas Ecclesiæ, si Ordinandus habeat Beneficium, cui debeat inservire, quia minus decens est Officium fieri per interpositam personam. Utilitas non est, si præsumatur obsequium aptius Ecclesiæ præstandum, Castrop. *pun.* 13. *n.* 5. Denique causæ, quæ sufficiunt pro dispensatione extra Tempora, et *n.* 2296. relatæ sunt, videntur multo magis sufficere pro dispensatione in solis interstitiis.

2398 al. 2298 § 10. Episcopus, nisi speciale privilegium habeat, dispensare non potest in Temporibus, potestamen in interstitiis etiamsi sit Episcopus ratione Beneficii tantum, quia Ordinandus ratione Beneficii sufficienter fit subjectus quoad illa quæ sunt annexa Ordinibus, Dian. *in Comp.* v. *Ordines n.* 12. Nuntii Apostolici dispensare solent in Temporibus, et in interstitiis cum arctatis Beneficio, quod in supplica exprimi debet, Gob. *n.* 455. Si autem aliquis non esset beneficiatus, sed v. gr. Religiosus, quamvis esset arctatus, v. gr. quia in Monasterio deessent Sacerdotes, ordinarie non dispensaret, quia in facultate Nuntii utrumque additur ut sit sufficienter benefitus et arctatus, Gob. *numer.* 459.

2399 al. 2299 § 11. Qui a suo Episcopo accepit dimissorias ad alium, non potest ordinari, nisi observatis interstitiis : et in hoc potest dispensare solus Episcopus Ordinandi, non autem ille, ad quem dimittitur : hinc curandum, ut dimissoriis addatur, *etiam non servatis interstitiis*, Navar. Sanch. Jord. Avers. *q.* 3. *s.* 8. § *Habet*, Gob. *n.* 493. ex declaratione S. Congr. Similiter si hic alter Episcopus haberet facultatem ordinandi *suos* extra tempora, et non servatis interstitiis, non ideo posset hunc dimis-

1 Vide eruditas adnotationes Secretarii S. Congr. ad Caussam *Calaritanam.* T. 4. p. 161.

sum, quia quamvis hic dimissus ipsi subjiciatur, quantum est ad actum Ordinationis, non tamen ad alium effectum dispensationis vel jurisdictionis.

2400 al. 2300 § 11. Quamvis Suar. Sanch. Hurt. et alii putent Superiores regulares posse dispensare cum suis subditis regularibus in interstitiis, tamen id tantum intelligitur ex privilegio, quod creduntur communiter habere ; nam auctores apud Avers. supra referunt hanc declarationem S. Congr. in contrarium, *Superiores regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensandi judicium suum formare debet ex attestatione Superiorum regularium.*

2401 al. 2301 § 13. Si dispensatio dicat, *ad tres Ordines majores tribus diebus festivis accipiendos non observatis interstitiis,* intelligi debent dies non continui, sed interpolati, quia specialis est gratia id permitti diebus continuis, uti constat ex Decretis relatis *n.* 2296 et ex variis privilegiis apud Gob. *n.* 464. Habet autem *Synod. Colon* ann. 1662. p. 2. tit. 10. c. 3. § 8. *Vetamus ordinatum aliquem ad ulteriorem Ordinem admitti, nisi prius Ordinis suscepti publicum fecerit exercitium in Ecclesia, cujus servitio se adcripsit, desuperque testimonium sufficiens exhibuerit.* Si tamen absit ab illa Ecclesia, satis erit docere se fecisse alibi.

2402 al. 2302 § 14. Qui ordinatur non servatis interstitiis, peccat graviter, sed non incurrit suspensionem aut irregularitatem, Barb. Ricc. Avers. Qui autem eodem die susciperet duos sacros Ordines, suspenderetur ipso facto ab exercitio saltem ultimi Ordinis, Avers. imo et utriusque, secundum Castr. si faceret Ordinante scio, quia tum furtive ageret. Quod si ordinem non servet, v. g. si fiat Diaconus antequam sit Subdiaconus, suspenditur, uti et si sine privilegio vel dispensatione ordinetur extra Tempora, Castr. *pun.* 13. *n.* 14.

2403 al. 2303 § 15. Si quis in loco ubi est novum Kalendarium, susceperit Subdiaconatum in quatuor Temporibus mensis Septembris hujus anni, et cum dimissoriis proficiscatur ad locum ubi est vetus Kalendarium, non poterit quatuor Temporibus ejusdem Septembris in hoc loco suscipere Diaconatum ; sic enim censeretur eodem die suscipere duos Ordines sacros; utrumque enim Sabbatum moraliter, et respective ad Judicium Ecclesiæ, censetur idem pro quatuor Temporibus Septembris isto anno, et per accidens est, quod uno loco veniat citius, altero serius.

§ 16. Extra Tempora statuta, et non servatis interstitiis, etiam tribus diebus continuis, ordinari possunt Societatis JESU Religiosi, ex privilegio, quod retuli *n.* 2194. Et idem, saltem quoad illud extra tempora, licere illis Ordinibus, quibus ante Tridentinum licuit, docent Rodr. et alii multi cum Diana *p.* 3. *tr.* 2. R. 31. et Castr. *pun.* 13. *nu.* 11. putant enim non censeri a Tridentino esse evocatum hoc eorum privilegium, quam sententiam tutam esse in praxi dicit Avers. *q.* 3. *s.* 9. et pro suo Ordine Clericorum regularium Minorum testatur sæpius in pluribus Diœcesibus, et in ipsa Romana urbe servatum esse. Videri possunt Barb. *de Offic. Episc. alleg.* 18. *n.* 11. et Pelliz. *de Regular. tr.* 8. *c.* 2. *a n.* 172. 2404 al. 2304

§ 17. Tonsura et Minores possunt conferri quovis decenti loco. Pro aliis sic statuit Trid. sess. 23. c. 4. de Ref. « Ordinationes sacrorum » Ordinum in cathedrali ecclesia vocatis præ» sentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis publice » celebrentur : si autem in alio Diœcesis loco, » præsente Clero loci, dignior quantum fieri » poterit, Ecclesia semper adeatur. » Et quamvis Az. Henriq. et alii cum Busemb. *n.* 2122. putent Episcopum posse etiam in aliena Diœcesi absque speciali licentia conferre suo subdito tonsuram, quia cum non sit ordo, non ideo censetur in aliena Diœcesi conferre Ordines : tamen melius contradicunt Sanch. Barb. Avers. quia tonsura est actio Pontificalis, Trid. autem *sess.* 6. *c.* 5. *de Ref.* sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium, prohibet *Pontificalia in alterius Diœcesi exercere.* 2405 al. 2305

Quæst. 232. — *Quid addendum sit circa ætatem Ordinandi?* R. § 1. Ætas hic numeratur, non a die conceptionis, nec necessario a die Baptismi, sed nativitatis, uti dictum est *l.* 4. *n.* 806. Antiquitus requirebatur major ætas pro omnibus Ordinibus, uti constat ex *dist.* 77. *c.* 3. 5. 6. 7. *et dist.* 78. *c.* 1. 4. 5. sed nunc standum est dispositioni Tridentini, secundum quam loquitur Busemb. *nu.* 2214. relatus. Putant quidem Quintanad. et Gob. *tr.* 8 *n.* 510. posse aliquem præcocis judicii tonsurari ante completum septennium, sed standum est Jure septennium complementum requirente apud Gob. ipsum *n.* 508. Trid. *sess.* 23. *cap.* 4. *de Ref.* insuper requirit, ut sciant legere ac scribere, Synod. Colon. anni 1662. *p.* 2. *tit.* 10, *c.* 2. § 4. ad Minores requirit annum duodecimum. Busemb. saltem ad Acolythatum requirit duodecimum completum, quod etiam videtur communiter observari in praxi, quamvis Sanch. *in Conf. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 33. *n.* 17. Steph. *t.* 5. 2406 al. 2306

d. 7. *n.* 13. Gob. *n.* 508. putent sufficere septennium completum.

2407 al. 2307 § 2. Pro valore Ordinum non requiritur certa ætas, Avers. *qu.* 3. *s.* 5 *et* 8. Gob. *n.* 505. nequidem pro Episcopatu, late Sanch. *dub.* 32. nisi pro acquirenda jurisdictione, quia hujus acceptatio requiritur.

2408 al. 2308 § 3. Notat Gob. *n.* 932. ex Bartolo, Rodriqu. et Miranda, quod quando Jura agunt de ætate requisita, et loquuntur in genitivo v. g. *sit* 20 *annorum*, aut in ablativo sine propositione, 20 *annis vixerit*, aut in accusativo cum verbo significante rem perfectam, 20 *annos vixerit*, vel cum futuro conjunctivi, *si* 20 *annos vixero*, tum requiratur ætas seu annus completus : si autem non addatur tale verbum significans rem perfectam, et agatur de re odiosa, v. g. *si uno anno perduret in contumacia*, adhuc requiratur complementum; e contra si agatur de favore, *si* 20 *annis servierit, sit liber*, satis sit inchoasse, uti et tum quando Jura loquuntur de ætate in ablativo cum præpositione *in*, aut in accusativo cum præpositione *ad; in anno vigesimo, ad annum vigesimum ætatis.* Illæ tamen Regulæ non tenent ubique.

2409 la. 2309 § 4. Non datur hic parvitas materiæ; hinc qui hodie prius complet annum vigesimum quartum hora duodecima, non potest hoc mane ordinari Sacerdos, quia necdum attigit annum vigesimum quintum, poterit tamen etiam medio quadrante tantum post duodecimam, quia jam incœperit annum vigesimum quintum; non posset autem medio quadrante ante duodecimam, quia quando ab illo quod parum est pendet impletio totius præcepti, ut hic est, illud parum non debet reputari pro nihilo, uti patet in simili, si quis medio *Ave* ante vel post duodecimam noctis inter diem Jovis et Veneris comedat carnes, Sanch. *dub.* 33. *a n.* 6. Gob. *n.* 516. 531. possuntque videri dicta *l.* 1. *a n.* 582. ubi ostendi tempus in ejusmodi præceptis debere intelligi de momento ad momentum. Putant quidem aliqui cum Diana *p.* 5. *t.* 4. *R.* 17. Avers. *q.* 3. *s.* 8. posse ordinari hodie mane, etiamsi post meridiem prius incipiat annus vigesimus quintus, quia vespera diei trahitur ad mane, et cum eo facit unum diem, quo inchoatur annus vigesimus quintus, quam sententiam plures cum Gob. *n.* 524. dicunt esse probabilem, sed recte contradicunt Navar. Villal. et supra citati, ob rationem jam datam.

2410 al. 2310 § 5. Si quis sciat se hac die complere annum vigesimum quartum, sed nesciat an ante vel post meridiem, ordinari non debet Sacerdos, quia non probat se habere ætatem requisitam : hinc præceptum prohibens ordinari ante annum vigesimum quintum manet in possessione, Sanch. Gob. *n.* 531.

2411 al. 2311 § 6. Cum anni ad Ordines requisiti censeantur esse anni ordinarii constantes diebus 365. e contra anni bissextiles recurrentes singulis quadriennis habeant dies 366. hinc putant Pell. aliique apud Gob. *a n.* 534. quod quando numeratur ætas pro ordinatione, non sit opus connumerare illos dies bissextiles, ideoque cum ille, qui ante annos 25 esset natus 1 Januarii sexies vixerit annum bissextilem, inferunt illum prima Januarii complere annos 24 et sex dies, adeoque posse ordinari etiam 5 diebus ante istam 1 Januarii : quam sententiam licet Gobat. dicat esse practice probabilem, tamen non videtur sustineri posse, 1. quia est contra praxim, et communem sensum omnium : quando enim multi anni computantur, hi numerandi sunt indiscriminatim, et civiliter, prout occurrunt, et numerantur a populo, quamvis aliqui sint breviores, aliqui longiores isto uno die : duo enim illi dies habentur pro uno, 2, et præcipue, quia dies intercalaris, qui adjicitur Februario quarti cujusque anni, est necessarius ad complendum unumquodque quadriennium, deerant enim 6 horæ unicuique e tribus præcedentibus annis : ergo dies ille intercalaris non est aliquid supra totum quadriennium; sed aliquid absolute necessarium ad illud habendum : ergo illa prima Januarii reipsa plures non habebuntur quam 24 anni.

2412 al. 2312 § 7. Si quis e libro baptismali nequeat habere testimonium ætatis, sufficit quod parentes testentur, se notasse diem nati filii. Quod si parentes dicant se tantum recordari, et cum hoc eorum testimonio concordet filii vultus, vox, cæteraque signa, potest Episcopus credere, et ad Ordines admittere, Dian. Gob. *nu.* 504. notans *nu.* 529. quod, ubi non possunt haberi alia testimonia, sufficiant conjecturæ, et indicia, item aliorum hominum testimonia, uti habet *n.* 533.

2413 al. 2313 § 8. Conferens vel recipiens etiam solam primam Tonsuram ante ætatem, peccat mortaliter, Sanch. *d.* 33. *n.* 16. Ordinatus etiam bona fide ante ætatem, non potest exercere illum Ordinem nisi obtenta ætate; quando enim prohibetur Ordinatio ante talem ætatem, etiam consequenter prohibetur exercitium Ordinis ante illam, et quidem sub mortali, Avers. *q.* 3. *s.* 8. obtenta tamen ætate potest, nec indiget dispensatione. Quod si mala fide et scienter processerit, simul incurrit suspensionem,

a qua prius debet absolvi, alioqui in ea exercens Ordinem fit irregularis, Avers. Castr. *p.* 7. *n.* 7. Gob. *n.* 502. Ordinatus Sacerdotio uno die ante expletum annum vigesimum quartum, putans nihil distare, quod parum distat, si fuerit ignorantia culpabilis, peccabit mortaliter, et quamvis Nav. Sa, Avil. Barbos. et alii putent non incurrisse suspensionem, quia ab incursione talis pœnæ contra præsumentes impositæ putant excusare etiam mortaliter culpabilem ignorantiam, de quo dixi *lib.* 1. *a n.* 767. tamen sub mortali tenetur non legere Missam, nec exercere Sacerdotalia ante legitimam ætatem, hac autem expleta, secundum Hurt. Barb. Castr. Burg. *cent.* 3. *cas.* 2. et alios, poterit Missam legere sine ulla dispensatione : si tamen suspensionem incurrisset, probabilius dicunt alii cum Avers. indigere absolutione.

2314 al. 2314 § 9. Causæ ad dispensandum in ætate ad Presbyterium sunt, si tribus annis fuerit in Sacris Ordinibus, vel si parentes ejus sint adulti intra 50 annos, vel si tribus annis studuerit Theologiæ; attamen nec Episcopi nec Nuntii Apostolici communiter habent facultatem dispensandi in ætate Ordinandi, nequidem ad unum diem, S. Anton. Silv. et alii cum Sanch. *dub.* 36. *n.* 18. Nunc tamen ex speciali privilegio dispensant Episcopi ad certum tempus, saltem pro Beneficio curato, ubi est necessitas vel utilitas Ecclesiæ.

2315 al. 2315 *Quæst.* 333. — *Quid notandum sit circa proclamationem, tonsuram et habitum Ordinandi, item circa adscriptionem Ecclesiæ?* R. § 1. Quid statuerint aliquæ Diœceses circa proclamationes, dixi *n.* 2279. *Trident. sess.* 23. *c.* 5. *de Ref.* vult publice in Ecclesia fieri proclamationem personæ sacro Ordine initiandæ, ut de illa haberi possint testimonia circa natales, vitam, mores etc. idem statuit *Syn. Colon.* anni 1662. De Ordine *c.* 2. § 7. vultque eas repeti ante singulos majores Ordines.

2316 al. 2316 ℣ 2. *Synod. Colon.* supra § 1. promulgat Constitutionem *Sixti V* circa habitum et tonsuram : debet autem tonsura sive corona Sacerdotis esse par magnæ hostiæ, Clerici aut initiati Minoribus, parvæ hostiæ, Diaconi, paulo minor sacerdotali, Subdiaconi, paulo major clericali, Pastoris seu habentis curam animarum, paulo major sacerdotali, Prælati, paulo major pastorali. Quanta autem sit et ad quos pertineat obligatio gestandi habitum et tonsuram, dictum est *l.* 4. *n.* 1370. et plura addidi ibidem a *n.* 1371.

2317 al. 2317 ℣ 3. Trid. vult quemvis sacro Ordine initiandum alicui Ecclesiæ adscribi, sic enim habet sess. 23. c. 16. de Ref. « Cum nullus debeat » ordinari, qui judicio sui Episcopi non sit » utilis aut necessarius suis Ecclesiis, S. Synodus vestigiis sexti Canonis Conc. Chalcedonensis inhærendo, statuit, ut nullus imposterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ aut pio » loco cujus necessitate aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, ne incertis vagetur sedibus. Quod » si locum inconsulto Episcopo deseruerit, ei » Sacrorum exercitium interdicatur. » Et ex his verbis colligitur pœnam illam non incurri ipso facto, sed esse ferendam ab Episcopis, qui tamen passim in variis neque gravibus causis absentiæ dissimulant [1].

2318 al. 2318 *Quæst.* 334. — *Quid sit dicendum circa preces, vel Missas, quæ in Ordinatione adjunguntur ab Episcopo?* R. § 1. Episcopus secundum Pontificale Roman. post Ordinationem dicit : « Singuli ad primam tonsuram, vel ad quatuor » minores Ordines promoti dicite semel septem Psalmos pœnitentiales cum litaniis, versiculis et orationibus. Ad Subdiaconatum vel » Diaconatum, Nocturnum talis diei. Ad Presbyteratum vero ordinati, post primam vestram Missam tres alias Missas, videlicet » unam de Spiritu sancto, aliam de B. M. » semper Virgine, tertiam de fidelibus defunctis dicite, et omnipotentem Deum etiam pro » me orate. Quod illi devote suscipiunt, et » respondent se facturos. » Circa quæ

2319 al. 2319 § 2. Suar. Az. Less. Laym. et alii cum Avers. *qu.* 2. *s.* 13. dicunt ista esse persolvenda sub mortali, quorum sententiam Steph. *t.* 5. *d.* 4. *n.* 72. dicit esse probabiliorem, quia Episcopus potest, et quando aliud non declarat, censeri debet graviter imperare, cum hæc materia sit gravis. E contra Sot. Valent. Dian. Castr. Pelliz. Lohn. Gob. *in Exp. tr.* 3. n. 713. *et tr.* 8. n. 771. dicunt esse tantum obligationem decentiæ, non autem sub peccato, saltem sub mortali; quia licet sub mortali posset imperare, tamen cum hactenus id non declararint Episcopi, tenenda est benignior interpretatio, præsertim cum

[1] Non est omittenda gravis quæstio, num valida sit ordinatio ad Majores Ordines ab Episcopo in Missa non ab ipso celebrata, sed a Sacerdote? Resp. autem ex S. C. decretis, quæ refert, illustratque Bened. XIV. *l.* 7. *de S. D. c.* 26. *n* 3. *et seqq.* validam illam esse, sed illicitam.

sciant ordinatos satis oneratos esse Horis recitandis et communiter aliis divinis Officiis satagandis. Quidquid sit, videtur saltem fore veniale, si id negligatur, nam imperative injungitur ab Episcopo, qui sub veniali obligare potest ad materiam gravem, secundum dicta *l.* 1. *n.* 668. essetque inordinatum Superiori in hoc non obtemperare.

2420 al. 2320 § 3. Nocturnum, quod præscribitur Subdiaconis et Diaconis non necessario est Nocturnum istius diei, quo fit Ordinatio, sed cujuscumque, quem Episcopus designat, Gobat. *t.* 8. *n.* 772. [1] Missæ autem Presbyteris injunctæ non leguntur primis diebus impeditis, post primam Missam, sed diebus primis non impeditis, id est, quibus licebunt votivæ, et de Requiem, Senneyei *de Missa n.* 162.

2121 al. 2321 *Quæst.* 335. — *Quid notare debeat Neo-presbyter consecrans cum Episcopo?* R. §. 1. Hunc ritum, et consuetudinem Ecclesiæ Romanæ esse licitum ac laudabilem, certum est, uti contra Dur. Sot. et alios recte ostendunt Mendo *diss.* 12. *nu.* 50. et Avers. *de Euch. q.* 10. *s.* 2. ita enim decrevit *Innoc. III*, observat Ecclesia, docent S. Th. et Catholici communissime. [2]

2122 al. 2322 § 2. Neo-presbyter curare debet, ut verba consecrationis absolvat cum Episcopo, non ante, nec post; unde formare debet hanc intentionem, *si verba absolvero cum Episcopo, volo consecrare, alias non:* si enim absolute volens consecrare verba absolveret ante Episcopum, Episcopus nihil consecraret, quod videtur inconveniens : e contra si absolveret post Episcopum, ipse ordinatus nihil posset consecrare, quia nihil superesset consecrabile : ergo frustra proferret formam volens consecrare. Ita *Suar. Avers.* supra, Gob. *t.* 3. *n.* 131. Ad tollendum omnem scrupulum satis est, si Neo-presbyter conetur verba absolvere cum Episcopo, et velit facere, quod ibi vult fieri Ecclesia, aut sicut meliori modo fieri potest. Imo docet Gob. *t.* 8. *n.* 132. cum aliis contra Dic. et Quintanad. non esse obligationem saltem gravem, ut Neo-presbyter consecret cum Episcopo, cum nulla lex graviter obligans ostendi possit; attamen videtur esse standum consuetudini Ecclesiæ, et præscripto Pontificalis. [3]

2426 al. 2323 § 3. Potest Neo-Presbyter hanc primam Missam, quam cum Episcopo legit, offerre pro altero non aliter ac si solus legeret, reipsa enim consecrat, et substantialiter ponit Sacrificium, Gob. *t.* 3. *n.* 117. Attamen non videtur pro tali Missa accipere posse stipendium, tum quia petens censetur velle aliam cum omnibus ordinariis cæremoniis, et actionibus altari peragendam, tum præcipue, quia dubium est, an consecret eo quod forte verba non absolvat cum Episcopo. [4]

2424 al. 2324 *Quæst.* 336. — *Quandonam legi debeat alia prima Missa?* Resp. de jure communi non est determinatum certum tempus. *S. Ignatius Lojola* scribitur ad sesquiannum expectasse, ut se melius præpararet, Gob. *t.* 3. *n.* 486. In *Synodo Colon.* supra c. 4. § 9. sic statuitur : *Sacerdotes intra 40 dies ab Ordinatione sua juxta antiquam consuetudinem primitias suas celebrent ; et si qui præscripto tempore id non præstiterint, denuntientur, ac debite puniantur.*

2425 al. 2325 *Quæst.* 337. — *Quid denique circa Ordinantes, et Ordinatos sit notandum?* Resp. De horum officiis et obligationibus satis dictum est. Coronidis loco pono trium Sanctorum sententias. *S. Aug.* relatus a *Gratiano* in Decreto *d.* 40. *C. Ante omnia* dicit, *nihil apud Deum esse miserabilius, et tristius, et damnabilius Officio Episcopi, aut Presbyteri, si perfunctorie agatur. S. Antoninus* in Chronicorum Opere tit. 11. c. 1. § 4. de *S. Leone* I. Papa refert, *eidem ad sepulchrum B. Petri oranti, et jejunanti, et ut peccatorum suorum veniam Petrus impetraret petenti, apparuit Petrus*

1 Vide sis Bened. XIV. de Sacr. M. Sacr. lib. 8, c. 16, n. 3.

2 Legendus Bened. XIV. de S. M. S. l. 3. c. 16. n. 4. et seqq.

3 Aliter opinatur Benedictus XIV, de S. M. S. l. 3. c. 16. n. 10. qui apposite urget exemplum Sacerdotum Græcorum cum Episcopo celebrantium, qui alias plerumque carerent eleemosyna.

4 Die 11 Aug. 1860 S. C. R. de hoc consulta respondit : « Verba Pontificalis Romani, *nocturnum talis dici*, intelligi de unico nocturno feriali vel de primo Dominicæ, ut in psalterio, id est duodecim psalmorum cum suis antiphonis de tempore, quem Episcopus ordinans designare potest, vel ipsius diei quo habet ordinationem vel alterius pro suo arbitrio » — Quando Episcopus ordinans nihil aliud exprimit, quam quod verba Pontificalis sonant, utrum in potestate ordinatorum sit recitare tantum, vel unum nocturnum de tempore ejus diei in qua Ordines receperunt, vel quemlibet alium nocturnum sive de tempore sive de sanctis illius diei in qua preces injunctas adimplere voluerint? R. « dicendum nocturnum ferialem ut supra, qui respondeat illi diei, in quo facta est sacra ordinatio. » *(Ed.)*

ipse dicens : Deprecatus sum pro te Dominum, et omnia peccata tua tibi dimisit ; solummodo de manus impositione debet inquiri, id est, si bene vel alicui manus imposuerit, scilicet conferendo Ordines vel Beneficia, S. *Chrysostomus Homil.* 3. in Acta Apost. post medium ait : *Nan temere dico, sed ut affectus sum ac sentio, non arbitror inter Sacerdotes multos esse, qui salvi fiant, sed multo plures, qui pereant :* cujus assertionis suæ causas ibidem plures affert, et subdit : *Ne mihi dixeris igitur, peccavit Presbyter, aut Diaconus, omnium horum crimina redundant in caput eorum, qui hos elegerunt.*

EXPLICIT TOMUS TERTIUS.

INDEX RERUM SUMMARIUS

THEOLOGIA MORALIS

DE PECCATIS

LIBER QUINTUS

De ratione cognoscendi et discernendi peccata.

Pag.

CAPUT I. De peccato in genere. 1
Dubium I. Quid sit peccatum. . . . . ib.
Dub. II. An et quando desideria et delectationes sint peccata? 21
Art. I. Quale peccatum sit desiderium malum. . ib.
Art. II. An delectatio morosa semper sit peccatum. 27
Dub. III. De distinctione peccatorum. 36
Art. I. Quæ peccata distinguantur specie . . . ib.
Art II. Quæ peccata distinguantur numero. . . 46
CAPUT II. De peccatis in genere, mortali, et veniali. 56
Dubium I. Quid sit peccatum mortale, et veniale? ib.
Dub. II. Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale, per accidens fiat veniale? . . 67
Dub. III Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actus indifferens, transeat per accidens in mortale? 72
CAPUT III De peccatis capitalibus in specie. . 85
Dubium I Quid sit superbia, et quale peccatum? ib.
Dub. II. Quid avaritia? 86
Dub III. Quid luxuria? 88
Dub. IV. Quid invidia? . . . . . ib.
Dub. V. De Gula. 89
Art. I Quid sit gula? . . . . . ib.
Art. II. Quid sit ebrietas? 92
Dub. VI. Quid sit ira? 97
Dub. VII. Quid sit acedia? 98

DE SACRAMENTIS

LIBER SEXTUS

PARS PRIMA

De Sacramentis in genere, et in specie de Baptismo, Confirmatione et Eucharistia.

TRACTATUS PRIMUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE

Pag.

CAPUT I De natura Sacramenti novæ legis . . 101
Dubium I. Quid sit Sacramentum? . . . . . ib.
Dub. II. Quid circa materiam et formam Sacramentorum observandum? 103
CAPUT II. De ministro Sacramentorum. . . . 115
Dubium I. Quid requiratur, ut Minister det valide Sacramentum? . . . . . ib.
Dub. II. Quid requiratur in Ministro, ut licite ministret? 127
CAPUT III. De suscipiente Sacramentum . . . 148
Dubium I. Quæ dispositio requiratur ad valorem Sacramenti in suscipiente? . . . . . ib.
Dub. II. Quid requiratur, ut Sacramentum licite et cum fructu suscipiatur? 152
CAPUT IV. Quid sint sacramentalia, et quid efficiant? 158

TRACTATUS II

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE

CAPUT. I. De Baptismo. 160
Dubium I. Quæ materia Baptismi? 163

Pag.
Dub. II. Quid sit forma Baptismi? 166
Dub. III. De ministro Baptismi. 167
Art. I. Quis sit minister Baptismi? . . . . . ib.
Art. II. An duo possint simul unum baptizare? 169
Dub. IV. Quid sit subjectum Baptismi? . . . 170
Dub. V. De cæremoniis Baptismi. 178
Art. I. Quæ servanda circa cæremonias baptizandi. . . . . ib.
Art. II. Qui Patrini, et quod eorum officium. . 181
CAPUT II. De Confirmatione. 185
Dubium I. Quid sit, et quæ ejus materia et forma? ib.
Dub. II. Quis minister, et quod subjectum? . . 187
Dub. III. Quæ Confirmationis necessitas, et cæremoniæ? 189

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I. De essentia Eucharistiæ. 191
Dubium I. Quid sit Eucharistia?. . . . . ib.
Dub. II. Quæ materia Eucharistiæ. 194
Dub. III. Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ? 195
Dub. IV. Quale vinum sit materia Eucharistiæ. . 198
Dub. V. Quæ conditiones ad materiæ consecrationem requirantur? 200
Dub. VI. Quotuplex sit forma consecrationis Eucharistiæ? 203
Dub. VII. Quamdiu Christus maneat in Eucharistia? 204
CAPUT. II. De causis, et subjecto Eucharistiæ. . 207
Dubium I. De causis . . . . . ib.
Art. I. Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ? . . . . . ib.
Art. II. Quid requiratur in ministro, ad licitam administrationem Eucharistiæ? 210
Dub. II. De subjecto, seu suscipiente Eucharistiam 215
Art. I. Quæ requiratur in eo dispositio animæ? ib.
Art. II. Quæ requiratur dispositio corporis?. . 223
Art. III. Quæ et quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam?. 230
Decretum circa communionem quotidianam. . 245

LIBER SEXTUS

PARS SECUNDA

De Sacrificio Missæ et Sacramento Pœnitentiæ.

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I. De Eucharistia ut est sacrificium. . 252
Dubium I. Quid sit Missa, et quæ obligatio Sacerdotum circa illam?. . . . . ib.
Confirmatio Decretorum Congregationis S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum super celebratione Missarum etc. 269
Dub. II. Cujus sit applicare fructum Sacrificii?. 291
Pag.
Dub. II. Quando et quoties liceat celebrare?. . 294
Dub. IV. Quo loco celebrandum sit? 301
Decretum Clementis XI de celebratione in oratoriis privatis. 303
Decretum Benedicti XIV de eodem objecto. . . 307
Dub. V. Quæ sint requisita ad Missam? . . . 313
Epistola Benedicti XIV ad Episcopos, de cruce pro missa 317

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

CAPUT I. De essentia Sacramenti Pœnitentiæ. 355
Dubium I. Quæ sit ejus materia, et forma? . . ib.
Dub. II. Qualis contritio requiratur?. 374
Dub. III. Qualis confessio requiratur?. 439
Art. I. An debeat esse integra materialiter?. . ib.
Art. II. Quando sufficiat confessio integra formaliter?. 476
Art. III. Quæ sint reliquæ conditiones Confessionis? 483
Art. IV. Quando Confessio sit invalida, et quomodo iteranda? 492
Dub. IV. De satisfactione. 507
Art. I. Quæ ejus necessitas et quantitas?. . . ib.
Art. II. De Satisfactione per indulgentias. . . 523
§ I. Quid sit indulgentia, et quid ad eam requiratur? ib.
Decretum de apocryphis indulgentiis. 541
§ II. Quotuplex indulgentia, et quomodo differat a Jubilæo 547
CAPUT II. De Ministro sacramenti Pœnitentiæ. 562
Dubium I. Quis sit Minister? ib.
Dub. II. Quid sit approbatio, et a quo petenda? 564
Dub. III. Quid et quotuplex jurisdictio Confessarii, et unde eam habeat? 588
Dub IV. Quid sit reservatio casuum, et quis habeat potestatem reservandi, et absolvendi ab eis? 598
Dub. V. Quid sit officium, et quæ obligatio Confessarii? 620
Dub. VI. Quæ scientia et prudentia requiratur in Confessario? 651
Catalogus Peccatorum pro instituenda Confessione generali. 682
CAPUT. III. De adjunctis Pœnitentiæ. 704
Dub. I. Quid sit sigillum Confessionis, et qui ad illud teneantur? ib.
Dub. II. Quale sit præceptum, et quæ obligatio Confessionis? 721
Bulla Cœnæ. 734
Decreta sacræ Congregationis Rituum. 739

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE, ET ORDINE.

CAPUT I. Quid sit Extrema Unctio, et quæ circa eam observanda. 761
CAPUT II. DE SACRAMENTO ORDINIS. 769
Dub. I. Quid Ordo, quotuplex, et quæ ejus materia. ib.
Dub. II. Quæ requirantur in Ordinando? 793

EXPLICIT INDEX

E typis H. HAMBIS, Abrincarum.

239.02
L119

46114

AUTHOR LACROIX, S. J., CLAUDIUS

TITLE Theologia Moralis.
Tomus III. Editio Nova.

DATE DUE | BORROWER'S NAME

STORAGE - CBPL

46114